COLLEZIONE PISTOIESE
ROSSI-CASSIGOLI

57

BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
DI FIRENZE

COLLEZIONE PISTOIESE

RACCOLTA DAL

CAV. FILIPPO ROSSI-CASSIGOLI

nato a Pistoia il 28 Agosto 1835
morto a Pistoia il 18 Maggio 1890

Pergamene - Autografi - Manoscritti - Libri a stampa - Opuscoli - Incisioni - Disegni - Opere musicali - Facsimile d'iscrizioni - Editti - Manifesti - Proclami - Avvisi e Periodici.

21 Dicembre 1891

PETRI PACIONI

I. C. PISTORIENSIS
ET IN ALMA VRBE ADVOCATI

DE LOCATIONE, ET CONDVCTIONE.

TRACTATVS,

In quo non ſolum agitur in genere de Contractu Locationis, & omnibus ad eum pertinentibus, ſed etiam in ſpecie de Locatione Operarum, ac ſingularum rerum, tam Laicalium, quam Eccleſiaſticarum, caſuſque indiuidui paſſim inſeruntur.

Cum tribus Indicibus, Capitulorum vno, Argumentorum, ſeu materiarum altero, verborum, & ſententiarum tertio locupletiſſimo.

Sannini

ROMAE, Typis, & Sumptibus Nicolai Angeli Tinaſſij. M. DC. LXXVII.
SVPERIORVM PERMISSV.

INNOCENTIO XI.

PONT. OPT. MAX.

PETRVS PACIONVS.

DVæ potiſſimum cauſæ, BEATISSIME PATER, animum meum ad hoc Opus SANCTITATI TVÆ dicandum impulére. Prima, quia, cum illud vti primitias ingenij mei Deo vouerim, Tibi quoque, vti Summo Sacerdoti, eiuſque in terris Vicario, offerendum putaui. Altera, quia cum de contractu Locationis, & Conductionis in eo egerim, qui à Clericis fit, & à Laicis, ac de rebus Eccleſiaſticis, & profanis, materiamque tam à iure canonico, quam ciuili ſumpſerim, æquum erat SANCTITATI TVÆ, quæ vtriuſque fons eſt, eam reddere, ac reſtituere. His alius impulſus quodammodo maior acceſſit, quod cum SANCTITAS TVA propter ſuas præclariſsimas virtutes ad Eccleſiæ Catholicæ apicem

cuecta, omnium oculos, & animos ad ſe conuerterit, ego, qui illos in Te ſemper habui, non potui nunc, cum hoc, qualecumque ſit, munuſculo offerendo, aliò me vertere. Qua igitur maiori poſſum reuerentia, ac deuotione SANCTITATEM TVAM exoro libellum excipere, ac Auctoris intimum obſequium reſpicere, gratumque habere, dum humillime Pedes SANCTITATI TVÆ deoſculor.

AVCTOR LECTORI.

VT animum ad legalem ſcientiam appuli; ipſam cum addiſcendi, tum exercendi faciliorem methodum requirens, ac in tanta illius immenſitate conſiderans non ſufficere legum, Doctorumque ſententias intellexiſſe, ac inde quid iuſtum, quiduè iniuſtum percepiſſe, niſi mente retineretur, ac auctoritates in promptu haberentur, Et omniũ habere memoriam diuinitatis potius quam mortalitatis eſſe; perutile, ac neceſſariũ duxi maiorũ monitũ illud, Calamo parcendum nõ eſſe, & ita naturę defectui ſcriptura ſupplendum. Quapropter illicò quidquid ſemel compertum habui, ordine diſpoſito, annotare cœpi, & longo annorum curſu, indefeſſis laboribus, atque vigilijs eò perueni, vt in qualibet eiuſdem ſcientię materię tractatum haud difficulter componere valeam. Quod cum valde vtile cunctis, ac pręcipue profeſſoribus commodum iudicarint Amici grauiſſimi viri, & quorum auctoritas ſumma in rebus meis meritò ſemper extitit, hortati ſunt, & quaſi me renitentem, ad hunc de frequentiſſimo locationis, & conductionis contractu, publicandum impulère. Hic tibi ſi, Candide lector, placebit, fortaſſe primus, ſin aliter, erit certe poſtremus. Breuitatem, perſpicuitatemque, quo ad potui, ſum ſecutus, ne pretioſi temporis impendio carius emere cogaris parum vtilitatis, quod inde conſequi poſſis. Erubeſcentiam loquendi ſine auctoritate, aut rationis fundamento intactam me ſeruaſſe, videbis. Et quoad auctoritates memetipſum eas legiſſe, ac annotaſſe ſcias, & diligenter appoſitas crede. Quare, ſi aliquam talem non repereris, mendę tribuas, & errori, in numeris pręcipue facillimo, ac iterum quære, vt inuenias. Quo ad operis defectus neque excuſationes adducam, quandoquidem mihi perſuaſum habeo, tibi ſatis notum, quod nihil perfectum ſub ſole, & quod omnia dici nequeant, cum plura ſint negocia quam verba. Senties tamen regulas generales me primum prębuiſſe, deinde ſpeciales, ac tandem ad indiuiduales caſus deſcendiſſe. In dubijs ab alijs diligenter diſcuſſis allegationes, rationeſuè per eos adductas repetere non placuit, potiſſimum quando aut ex Tribunali, aut ex communi Doctorum ſententia definita haberentur, in quibus indicaui vbi Deciſiones videre poſſis, & motiua, non pretermittens etiam aliqua grauiora, aut aptiora tangere, quoties, & quando viſum eſt opportunum. At in caſibus indeciſis, & haud ſufficienter diſcuſſis, cognoſces me, & breuiter diſcutiendi, & dilucide reſoluendi, non effugiſſe laborem. Ex primo Indice ordinem capitulorum in duodecim partes diſtinctum cernes. Materias in ſpecie ex ſecundo, quem vt velis diligenter obſeruare ſuadeo, tibi enim ſuper alios inſeruiet, ſi recte comprehendes. Indiuidua ex vltimo inuenies, idque vt facilius aſſequaris, verba concluſionibus abundantia, ordine methodico in principio cuiuſque indicato diſtincta videbis. Denique ſcias in omnibus me elaboraſſe, vt laborem tuum minuerem, quamobrem grato animo te futurum confido. Vale, & Deus te diù ſeruet incolumem.

cueſta, omnium oculos, & animos ad ſe conuerterit, ego, qui illos in Te ſemper habui, non potui nunc, cum hoc, qualecumque ſit, munuſculo offerendo, aliò me vertere. Qua igitur maiori poſſum reuerentia, ac deuotione SANCTITATEM TVAM exoro libellum excipere, ac Auctoris intimum obſequium reſpicere, gratumque habere, dum humillime Pedes SANCTITATI TVÆ deoſculor.

AVCTOR LECTORI.

VT animum ad legalem ſcientiam appuli, ipſam cum addiſcendi, tum exercendi faciliorem methodum requirens, ac in tanta illius immenſitate conſiderans non ſufficere legum, Doctorumque ſententias intellexiſſe, ac inde quid iuſtum, quiduè iniuſtum percepiſſe, niſi mente retineretur, ac auctoritates in promptu haberentur, Et omniū habere memoriam diuinitatis potius quam mortalitatis eſſe; perutile, ac neceſſariū duxi maiorū monitū illud, Calamo parcendum nō eſſe, & ita naturę defectui ſcriptura ſupplendum. Quapropter illicò quidquid ſemel compertum habui, ordine diſpoſito, annotare cępi, & longo annorum curſu, indefeſſis laboribus, atque vigilijs eò perueni, vt in qualibet eiuſdem ſcientię materię tractatum haud difficulter componere valeam. Quod cum valde vtile cunctis, ac pręcipue profeſſoribus commodum iudicarint Amici grauiſſimi viri, & quorum auctoritas ſumma in rebus meis meritò ſemper extitit, hortati ſunt, & quaſi me renitentem, ad hunc de frequentiſſimo locationis, & conductionis contractu, publicandum impulère. Hic tibi ſi, Candide lector, placebit, fortaſſe primus, ſin aliter, erit certè poſtremus. Breuitatem, perſpicuitatemque, quoad potui, ſum ſecutus, ne pretioſi temporis impendio carius emere cogaris parum vtilitatis, quod inde conſequi poſſis. Erubeſcentiam loquendi ſine auctoritate, aut rationis fundamento intactam me ſeruaſſe, videbis. Et quoad auctoritates memetipſum eas legiſſe, ac annotaſſe ſcias, & diligenter appoſitas crede. Quare, ſi aliquam talem non repereris, menda tribuas, & errori, in numeris pręcipue facillimo, ac iterum quęre, vt inuenias. Quo ad operis defectus neque excuſationes adducam, quandoquidem mihi perſuaſum habeo, tibi ſatis notum, quod nihil perfectum ſub ſole, & quod omnia dici nequeant, cum plura ſint negocia quam verba. Senties tamen regulas generales me primum prębuiſſe, deinde ſpeciales, ac tandem ad indiuiduales caſus deſcendiſſe. In dubijs ab alijs diligenter diſcuſſis allegationes, rationeſuè per eos adductas repetere non placuit, potiſſimum quando aut ex Tribunali, aut ex communi Doctorum ſententia definita haberentur, in quibus indicaui vbi Deciſiones videre poſsis, & motiua, non pretermittens etiam aliqua grauiora, aut aptiora tangere, quoties, & quando viſum eſt opportunum. At in caſibus indeciſis, & haud ſufficienter diſcuſsis, cognoſces me, & breuiter diſcutiendi, & dilucide reſoluendi, non effugiſſe laborem. Ex primo Indice ordinem capitulorum in duodecim partes diſtinctum cernes. Materias in ſpecie ex ſecundo, quem vt velis diligenter obſeruare ſuadeo, tibi enim ſuper alios inſeruiet, ſi rectè comprehendes. Indiuidua ex vltimo inuenies, idque vt facilius aſſequaris, verba concluſionibus abundantia, ordine methodico in principio cuiuſque indicato diſtincta videbis. Denique ſcias in omnibus me elaboraſſe, vt laborem tuum minuerem, quamobrem grato animo te futurum confido. Vale, & Deus te diù ſeruet incolumem.

Ex

EX Mandato Reuerendiſſimi S. Palatij Apoſtolici Magiſtri, legi diligenter, & obſeruaui tractatum de Locatione, & Conductione D. Petri Pacioni, & cum illum inuenerim Sacroſanctæ Catholicæ Fidei bonis Moribus, & Chriſtianæ Pietati conformem, tanquam acuratum Opus Doctiſſimi, ac Celeberrimi Aduocati, ad Communem, tam Iuriſtarum, quam cæterorum etiam legentium vtilitatem, Typis mandandum cenſeo. Romæ hac die 14. Iulij 1677.

Ego Petrus Gaddus in Romana Curia Aduocatus.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

I. de Angelis Archiep. Vrb. Viceſg.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capiſucchius Sacri Palatij Apoſtolici Mag. Ord. Prædicatorum.

INDEX

INDEX CAPITVLORVM
IN DVODECIM PARTES DISTINCTVS.

Quid ſit locatio, quibus contractibus aſſimiletur, & quomodo ab eis dignoſcatur.

PARS PRIMA.

Cap. 1. DE Definitione, denominatione, & diuiſione locationis, & quis locator, vel conductor dicatur.

Cap. 2. De emptione, & venditione, quomodo locatio ab ea differat, ac ab ea dignoſcatur.

Cap. 3. De emphyteuſi, an ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur.

Cap. 4. An locatio ſit alienatio, & quæ dicatur locatio ad longum tempus.

Cap. 5. De colonis præcipue partiarijs, & contractu qui cum eis contrahitur.

Qui locare poſſint, & qui conducere.

PARS II.

Cap. 6. QVi locare poſſint res ſuas, vel non.

Cap. 7. De procuratoribus, & alijs adminiſtratoribus, & creditoribus res pignoratas habentibus, an, & quando poſſint locare.

Cap. 8. De tutore, & curatore, an & quomodo poſſint locare.

Cap. 9. De ſocio, an poſſit locare rem communem, & de vſufructuario, vſuario, & habente habitationem.

Cap. 10. De perſonis quæ conducere poſſunt vel non.

Quæ res locari poſſint, vel non.

PARS III.

Cap. 11. DE rebus quæ locari, & conduci poſſint.

Cap. 12. De animalibus quomodo locari poſſint.

Cap. 13. De Gabellarum locatione.

Cap. 14. De bonis Eccleſiaſticis, an, & quomodo locari poſſint.

Cap. 15. De operibus, quæ, & quomodo locari poſſint.

De modo contrahendi locationem, & de eius iuſtitia, & validitate.

PARS IV.

Cap. 16. QVomodo contrahatur locatio.

Cap. 17. De modo conueniendi de re, & mercede in contractu locationis, & conductionis.

Cap. 18. De iuſtitia, & iniuſtitia merce-

mercedis, & de læſione, quando, & quomodo conſideretur in contractu locationis.

Cap. 19. De probatione læſionis in locatione.

De locatione neceſſario facienda, & de prælatione in ea.

PARS V.

Cap. 20. AN teneatur quis locare, vel locando aliquem præferre.

Cap. 21. Locatione duobus facta, an, & quis ſit præferendus.

De Probatione locationis, & eius intellectu, ſeu interpretatione.

PARS VI.

Cap. 22. DE probatione locationis.

Cap. 23. Locatio quomodo intelligatur, ſeu interpretetur, ſeu de dubijs, quæ oriri poſſunt circa contractum locationis quomodo intelligi, ſeu interpretari debeant.

Cap. 24. Locatio an ad corpus, vel ad menſuram facta ſit, & quid inde reſultet, & quando, ac quomodo facienda menſura.

Cap. 25. Locatio, an, & quando dicatur vna, vel plures, & de correſpectiuitate plurium locationum.

Cap. 26. De obligatione in ſolidum, & iure accreſcendi in locatione.

De effectibus locationis, & obligationibus, ac facultatibus locatoris, & conductoris.

PARS VII.

Cap. 27. DE effectibus locationis.

Cap. 28. De obligationibus locatoris erga conductorem.

Cap. 29. De conductore quid facere poſſit, & debeat in re locata, & an, & quando teneatur de eiuſdem rei periculo, & deterioratione.

Cap. 30. De incendio, an & quando conductor de eo teneatur.

Cap. 31. De operis locati vitio & periculo, & cuius damno cedat.

Cap. 32. De ſublocatione, & aſſumptione in ſocium conductionis.

De fructibus rei locatæ, ac de expenſis, & melioramentis in ea faciendis.

PARS VIII.

Cap. 33. DE fructibus rei locatæ.

Cap. 34. De impenſis, & melioramentis in re locata faciendis.

De mercede locationis, & eius ſolutione.

PARS IX.

Cap. 35. DE mercede in locatione cōuenta quis eam ſoluere teneatur, & de non conuenta quando debeatur.

Cap.

Cap. 36. Cui recte ſoluatur merces.
Cap. 37. De tempore ſolutionis mercedis.
Cap. 38. De loco in quo ſolui debeat merces locationis.
Cap. 39. De actione locati competente pro mercede quomodo in ea procedatur, & an detur appellatio.
Cap. 40. De rebus inuectis, & illatis in prædium conductum, quæ actio, aliuduè remedium aduerſus eas locatori competat.
Cap. 41. De hypotheca, & prælatione, an, & quando competat locatori operarum aduerſus alios creditores.
Cap. 42. De retentione, an, & quando competat creditori mercedis.
Cap. 43. De manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes.
Cap. 44. De exceptione non adimplementi, an, & quando competat conductori aduerſus locatorem agentem pro mercede.

De mercedis remiſſione, augumento, & præſcriptione.

PARS X.

Cap. 45. De remiſſione, & reductione mercedis in quo contractu debeatur.
Cap. 46. In quibus caſibus facienda ſit remiſſio.
Cap. 47. Quod damnum requiratur ad hoc, vt facienda ſit remiſſio, & de eius probatione.
Cap. 48. De quantitate, ac tempore remiſſionis faciendæ, & de actione, aliiſque remediis ad eam conſequendam.
Cap. 49. De pactis conuentis circa mercedis remiſſionem.
Cap. 50. De remiſſione mercedis operarum.
Cap. 51. De augumento mercedis conuentæ.
Cap. 52. De præſcriptione mercedis locationis.

De fine locationis, & quando ſucceſſor teneatur ei ſtare.

PARS XI.

Cap. 53. De fine locationis per lapſum temporis.
Cap. 54. De fine locationis, & expulſione conductoris propter malum vſum rei conductæ, & eius deteriorationem.
Cap. 55. De fine locationis ob ſolutionem mercedis à conductore non factam.
Cap. 56. De fine locationis per ſuperuenientem neceſſitatem domino vtendi re locata.
Cap. 57. De fine locationis ex quo dominus velit domum reficere.
Cap. 58. De fine locationis voluntario.
Cap. 59. De remiſſione caducitatis.
Cap. 60. Conductor, an, & quando poſſit recedere à contractu ante finitum tempus in eo conuentum.
Cap. 61. De ſucceſſore, an, &

quando teneatur ſtare locationi.

De renouatione locationis, & Rei locatæ reſtitutione.

PARS XII.

Cap. 62. DE renouatione locationis quando debeat de iure fieri.

Cap. 63. De pactis, conſuetudinibus, & ſtatutis, quod locatio renouetur.

Cap. 64. De renouatione locationis tacita.

Cap. 65. De reſtitutione rei locatæ facienda per conductorem, locatione finita.

INDEX ARGVMENTORVM SEV MATERIARVM

TOTIVS OPERIS SVMMAM CONTINENS

In quo, ſequendo ordinem Capitulorum, indicatur numerus, à quo materiæ ipſæ incipiunt.

Quid ſit locatio. Quibus Contractibus aſſimiletur, & quomodo ab eis dignoſcatur.

PARS PRIMA.

De definitione, denominatione, & diuiſione Locationis, & quis Locator, vel conductor dicatur. Cap. 1.

Locatio, & conductio, quid ſit. nu. 1.
Vnde dicta Locatio, & vnde conductio. num. 18.
Quis ſit locator, & quis conductor. nu. 20.
Conductoris diuerſa nomina. num. 25.
Mercedis diuerſa nomina. num. 30.
Origo huius contractus. num. 31.
Diuiſio locationis. num. 35.

De emptione, & venditione, quomodo locatio ab ea differat, ac ab ea dignoſcatur. Cap. 2.

An locatio differat à venditione, & in quibus, vbi plures differentiæ. numer. 1.
An locatio, & conductio ſit ſimilis Emptioni, & Venditioni. num. 16.
Quomodo dignoſcatur contractam fuiſſe locationem, potius quàm venditionem, vbi plures regulas, pluresque caſus. numer. 19.
An valeat argumentum à venditione ad locationem. num. 54.

De emphyteuſi, an ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur. Cap. 3.

Quid ſit emphyteuſis. num. 1.
An emphyteuſis differat à locatione. num. 3.
Quomodo dignoſcatur emphyteuſis à locatione. num. 6.
De denominatione partium, an, & quando ſit attendenda. num. 16.
De quantitate penſionis, ſeu Canonis. nu. 18.
De qualitate rei, quæ ſoluitur. num. 39.
De alijs pluribus pactis in ſpecie, quæ attenduntur ad hoc. num. 40.
In dubio, an cenſeatur locatio, vel emphyteuſis. num. 63.

An locatio ſit alienatio, & quæ dicatur locatio ad longum tempus. Cap. 4.

Locatio ad breue tempus non eſt alienatio, & quid ſit. num. 1.
Locatio ad longum tempus eſt alienatio, & quare. num. 2.
Quando dicatur locatio ad longum tempus. num. 15.
Locatio ad vitam, an ſit ad longum tempus. num. 24.

b 2 De

De colonis præcipue partiarijs, & contractu qui cum eis contrahitur. Cap. 5.

QVis dicatur colonus, & quot ſint colonorum ſpecies, num. 1.
Locatio pro certa fructuum quantitate, an differat ab alia, num. 6.
Coloni partiarij, qui dicantur, an ſint proprie coloni, & quando aſſimilentur conductoribus, vel non, num. 11.
Qui fructus ſint communes cum colonis partiarijs. num. 29.
Quæ damna ſint communia, vel non. numer. 39.

Qui locare poſſint, & qui conducere.
PARS SECVNDA.

Qui locare poſſint, res ſuas, vel non, Cap. 6.

AN prohibitus contrahere, prohibeatur locare. num. 2.
An prohibitus alienare, prohibeatur locare ad longum, vel breue tempus, num. 6.
An emphyteuta poſſit locare ad longum tempus, num. 10.
An ſtante ratione prohibitionis alienationis locatio ad modicum tempus comprehendatur. num. 12.
An ſtante ſtatuto prohibente contractus ſine ſolemnitatibus, num. 19.
An minor poſſit locare, & quas res. nu. 20.
Molendina, an locari poſſint à minore, ſine ſolemnitatibus. num. 24.
An Cenſus. num. 26.
An operæ ſuæ, num. 28.
An minore volente ſuſtineatur contractus, ſine ſolemnitatibus, num. 32.

De procuratoribus, & alijs adminiſtratoribus, & creditoribus res pignoratas habentibus, an, & quando poſſint locare, Cap. 7.

SPeciale mandatum, an requiratur ad locandum; num. 1.
Mandatum ad vendendum, an ſufficiat ad locandum, num. 5.
An mandatum ad exigendum penſiones ſufficiat ad locandum. num. 8.
Ad conducendum, an requiratur mandatum ſpeciale. num. 11.
Speciale mandatum quando dicatur ad hunc effectum. num. 12.
Solemnitates ſtatutariæ requiruntur in mandato ad locandum. num. 22.
Mandatum cum libera ſufficit ad locandum, & quid operetur, & quando. num. 23.
An ſufficiat mandatum cum facultate faciendi omnia quæ facere poſſet mandans, ſi præſens eſſet. num. 38.
An mandatum cum clauſula rati, &c. *n. 43.*
Officiales, & Repreſentantes Communitatis, an habeant mandatum cum libera, & ſufficiens ad locandum ad longum tempus. numer. 47.
Pater, an & quomodo poſſit locare bona filij. num. 58.
Creditor, an, & quando poſſit locare pignus, & quando teneatur, num. 62.

De Tutore, & Curatore, an, & quomodo poſſint locare. Cap. 8.

AN tutores locare poſſint res pupillorum ad longum tempus. num. 1.
An tutor poſſit de ſe ſolus locare, aut pupillus cum authoritate eiuſdem locare debeat. n. 5.
An ſeruandæ ſint ſolemnitates à ſtatuto requiſitæ circa contractus minorum. num. 8.
An huiuſmodi ſolemnitates ſeruãdæ ſint quando Tutor non poteſt contrahere in rebus ſuis abſque ſolemnitatibus. num. 9.
An Tutor poſſit locare poſtquam pupillus 14. annum exceſſit. num. 18.

Vtrum

Vtrum valida ſit locatio facta à Tutore ante confectum inuentarium. num. 24.
An ſi plures ſint dati Tutores omnes ſimul locare debeant. num. 27.
An pupillus finita tutela teneatur ſtare locationi factæ à Tutore ad longum, ſeu breue tempus. num. 28.

De ſocio, an poſſit locare rem communem. Et de Vſufructuario, Vſuario, & habente habitationem, Cap. 9.

Socius, an poſſit locare rem communem. num. 1.
Plura requiſita, quæ concurrere debent ad hoc vt locatio ab vno ex ſocijs facta ſuſtineatur alio inuito. num. 2.
Facta locatione ab vno ex ſocijs, an & quomodo alius petat ſuam portionem mercedis. num. 20.
Si ſocij diſcordent circa faciendam locationem rei communis quis præualeat, num. 23.
Socius, an locare debeat nomine cõmuni. n. 28.
An ſimpliciter locans cenſeatur locare totam rem, vel ſuam partem tantum, num. 31.
Vſufructuarius, an poſſit locare, num. 32.
Vſuarius, an poſſit locare. num. 38.
Habitationem habens, an poſſit locare. n. 43.

Quis poſſit conducere, vel non, Cap. 10.

Minor, an poſſit conducere. num. 2.
Milites, an poſſint conducere. n. 15.
Curiales, qui, & quando poſſint conducere. num. 26.
Officiales, qui, & quando poſſint conducere. num. 35.
Tutores, & Curatores non poſſunt conducere res fiſcales, num. 54.
Neque res pupillorum, vel minorum ſuorum, & quomodo. num. 58.
Clerici, an poſſint conducere, & quæ nu. 66.
Laici res Eccleſiaſticas conducere non poſſunt, & quæ. num. 76.
Malleator, & Meretrix non poſſunt vbique conducere. num. 94.
Emptor, & venditor, an poſſint conducere rem venditam. num. 96.
Locationis contractus quando arguatur de vſura ſuſpectus. num. 120.

Quæ res locari poſſint.

PARS TERTIA.

De rebus quæ locari, & conduci poſſint. Cap. 11.

Mobilia, & ſe mouentia poſſunt locari. num. 3.
Seruitutes locari poſſunt. num. 7.
Res incorporales. num. 16.
Res aliena. num. 17.
Res propria. num. 20.
Res non exiſtens. num. 29.
Res ſacra. num. 30.
Iura ſpiritualia, & late de Iurepatronatu. num. 31.
Eccleſia, & res ei annexa. num. 55.

De Animalibus. Cap. 12.

Quot modis locentur animalia. nu. 1.
De locatione animalium pro certa mercede. num. 2.
Pactum, quod debeant reſtitui quomodo intelligatur. num. 9.
De pacto, quod periculum omne ſit conductoris. num. 10.
De locatione pro rata fructuum quid ſit. n. 21.
Quando poſſit ab ea recedi re integra. nu. 28.
Quando cenſeatur in ea translatum Dominium animalium. num. 34.
De periculo animalium, & pactis circa illud. num. 44.
De locatione ad vecturam, & cuius ſit periculum in ea. num. 60.

De

De probatione periculi, quomodo, & à quo facienda. num. 61.
Quando dicatur conductor in culpa. nu. 70.
Quando debeatur merces vltra tempus locationis expreſſæ. num. 90.
De reſtitutione animalis deteriorati, vel mortui. num. 93.
De Paſtore conducto pro cuſtodia ad quid teneatur. num. 97.
Quando dicatur in culpa. num. 100.
Quomodo probet mortem. num. 114.

De Gabellis. Cap. 14.

AN locatio Gabellarum poſſit fieri abſolutè vel requiratur ſubhaſtatio. nu. 2.
Si huiuſmodi locatio fiat per Principem, vel Procuratorem habentem ſpeciale mandatum, an requiratur ſubhaſtatio, Vel alia ſolemnitas. num. 5.
An ſint aliqua perſona prohibita conducere Gabellas, & quæ ſint. num. 6.
Vtrum Gabellæ poſſint locari pro minori temporis ſpacio quam triennij, & non recepta fideiuſſione. num. 17.
An Gabellæ intelligantur potius venditæ, quàm locatæ. num. 21.
Quid transfertur in locatione Gabellarum. num. 22.
An recipiat interpretationem à ſolito. numer. 29.
An Conductores Gabellarum acquirant priuilegium fiſci. num. 30.

De bonis Eccleſiæ, Cap. 14.

An, & quomodo locari poſſint bona Eccleſiaſtica.

PRINCIP.

SVnt plura iura prohibentia. num. 2.
Leges ciuiles in hac materia, an attendendæ. num. 3.
Inter Canonicas plenius prouidet extrau. ambitioſæ de rebus Eccleſ. non alien. *& ideo de ea in ſpecie videndum. num. 5.*
Ratio, & auctoritas Papæ talem prohibitionem faciendi. num. 6.

De vſu receptione d. extrau. ambitioſe, & de conſuetudine, & ſtatuto contrario. §. I.

COnſtitutiones Pontificiæ non indigent, vt vſu recipiantur ad ſui validitatem. num. 4.
Conſuetudine contraria, an tolli valeant. n. 6.
Non vſus extrau. ambitioſæ, *an releuet. n. 7.*
Quomodo probetur talis non vſus. nu. 15.
De ſtatuto, & priuilegio contrario. nu. 20.

Locatio quando dicatur vltra triennium. §. II.

DE locatione ad nouennium ita vt ſit de triennio ad triennium. num. 1.
De locatione pluribus facta ſimul ad triēnium cuilibet. num. 3.
De locatione ad triennium cum pacto, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur renouata ad aliud triennium. num. 4.
De locatione ad triennium cum pacto expreſſo renouandi. num. 11.
De mandato ad locandum, an valeat vltra triennium. num. 20.
De locatione ad vitam, an dicatur vltra triennium. num. 22.

De caſibus in quibus à Iure permittitur locatio rerum Eccleſiæ ad longum tempus. §. III.

DE rebus exiguis de quibus in c. terrulas 12. qu. 2. *num. 2.*
De rebus redactis ad culturam de quibus in c. ad aures 7. de reb. Eccleſ. alien. *numer. 12.*
De rebus difficilis recuperationis ad tex. in c. 2. de feud. *num. 22.*
De locatione domorum, an ſit permiſſa ad text. in c. non liceat Papæ 12. quæſt. 2. *numer. 24.*
De locatione propter neceſſitatem. nu. 27.

De

De rèbus ad longum tempus ab antiquo in Emphyteuſim concedi ſolitis. §. IV.

QVod dicitur de ſolitis concedi in Emphyteuſim, procedit etiam in ſolitis locari. num. 2.
Solitum de quo in extrau. quomodo intelligatur. num. 5.
Locatio debet fieri iuxta ſolitum, vt ſuſtineatur ex ſolito, & quando dicatur alteratum ſolitum. num. 12.
Requiritur ad validitatem locationis ex hoc capite, vt duret euidens vtilitas, & quando ea dicatur durare. num. 22.
Requiri etiam, quod res ſit in eodem ſtatu, quo erat de tempore primæ conceſſionis. nu. 31.
Debet fieri noua conceſſio ante incorporationem rei, & quando dicatur facta incorporatio. num. 32.

De fructibus, & rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. §. V.

QVæ dicantur res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. num. 2.
Fructus, an locari poſſint vltra triennium, & de locatione. num. 3.
De conceſſione commoditatis percipiendi. nu. 7.
De reſeruatione vtilis dominij in dicta conceſſione. num. 9.

Alij caſus non expreſſi in extrau. in quibus non requiritur Beneplacitum in Locatione vltra triennium. §. VI.

DE rebus, quæ non reddunt fructum quolibet anno, & de eis, quæ illum reddunt bis in anno. num. 1.
De locatione facta inter perſonas eiuſdem Eccleſiæ. num. 11.
De facultate locandi conceſſa per teſtatorem, qui reliquit bona Eccleſiæ. num. 17.
De bonis Hoſpitalium, Cappellarum, Confraternitatum, Montis Pij, quando dicantur Eccleſiaſtica. num. 25.
Stante euidenti vtilitate, an valeat locatio abſque Beneplacito. num. 36.
In Bonis, quæ habet Eccleſia in communi cum layco. num. 40.

De nullitate locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium factæ abſque beneplacito, & de eorum recuperatione. §. VII.

NVllitas inducitur ipſo Iure. num. 1.
An locatio facta vltra tempus permiſſum ſuſtineatur in permiſſo. num. 3.
Quando, & ex quibus argui poſſit, quod partes etiã pro triennio tantũ cõtraxiſſent. n. 8.
Facta locatio pluribus cuilibet ad triennium, an ſuſtineatur facta primo. num. 12.
Iſta nullitas eſt inducta fauore Eccleſiæ, & ab ipſa tantùm allegari poteſt. nu. 37.
Debet tamen Eccleſia declarare, an velit ſtare contractui, & Beneplacitũ impetrare. n. 55
Eccleſia volens recedere à contractu, an teneatur pecunias reſtituere. num. 64.
Manutentio datur Eccleſiæ in poſſeſſione bonorum, ſine beneplacito locatorum. nu. 71.
Et quando habuit ſe pro ſpoliata datur reintegratio. num. 73.
Sequeſtrari fructus quando poſſint. nu. 78.
Quis agere poſſit nomine Eccleſiæ hoc caſu. numer. 82.
Coram quo Iudice agendum. num. 92.
Fructus à qua die reſtituendi. num. 97.

De pœnis cõtra locantem vltra triennium abſque beneplacito. §. VIII.

NVllitas contractus, an ſit pœna. nu. 1.
De excommunicatione, & interdicto, & quomodo incurratur. num. 3.
De priuatione beneficiorum, an requiratur ſententia. num. 18.

De impetratione Beneplaciti Apoſtolici, & executione litterarum, quæ deſuper concedi ſolent. §. IX.

DE impetratione Beneplaciti relatiuè, & de alia conſtitutione, quæ in literis Apoſtolicis ſolet inſeri. num. 1.

De

De Executoribus litterarum in forma ſi in euidentem, quid facere debeant, num. 3.
Iuriſdictio eorum quantum duret, & quando expiret. num. 19.
Citari, qui debeant ſtante clauſula, vocatis vocandis. *num. 23.*
Vtilitas Eccleſiæ quomodo probanda ſit. n. 42.
Quæ ſint narranda Papæ ad validitatem Beneplaciti, & ex quibus oriatur ſubreptio illud annullans. num. 45.
Beneplacitum debet eſſe ipſius Papæ. nu. 54.
Attendendum, an literæ Beneplaciti ſint de conſenſu præſtando locationi, vel de ea facta approbanda. num. 59.

Beneplacitum, an det plenam firmitatem contractui locationis ad longum tempus. §. X.

Alienatio rei Eccleſiæ requirit cauſam, & ſolemnitatem. num. 1. & 4.
Cauſæ legitimæ alienandi rem Eccleſiæ, quæ ſint. num. 2.
Vtilitas Eccleſiæ quando præſumatur, vel probari debeat. num. 5.
Quomodo, & de quo tempore probanda vtilitas. num. 9.
De pecuniæ verſione in cauſam expreſſam quis debeat eſſe de ea ſollicitus. num. 14.
Ex quibus probetur locationem fuiſſe vtilem, vel damnoſam. num. 16.
Solemnitates, quæ eſſent olim neceſſariæ, & quæ hodie. num. 28.

De præſumptione Beneplaciti. §. XI.

De Conſtitutione Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ tollente præſumptionem Beneplaciti. num. 1.
Quando, ſecluſa dicta conſtitutione, præſumatur Beneplacitum. num. 10.

De alijs prohibitionibus locationis rei Eccleſiæ, aliſque eius nullitatibus vltra inductas per extrauag. ambitioſæ. §. XII.

De prohibitione locationis pro ſolutionibus anticipatis facta per Concil. Trident. num. 1.
De Bulla 2. Pauli IV. prohibente locationem quæ fuit reuocata. num. 12.
De iuramento Prælatorum de non locando vltra triennium. num. 13.
De locatione facta dum adhuc durabat alia locatio. num. 18.
De nullitatibus aliarum locationũ, quod procedant etiã in locatione rerũ Eccleſiæ. n. 23.

De operibus, quæ & quomodo locari poſſint. Cap. 15.

An poſſint locari in perpetuum. n. 2.
De operibus infantium, & decrepitorum. num. 5.
De factis, quæ locari poſſint, vel non. nu. 8.
De eis ad quæ quis tenetur obligatione legali. num. 12.
De teſtium depoſitione. num. 13.
De reperiendis rebus perditis. num. 15.
De operibus in defendendo aliquem à latronibus. num. 21.
Operæ Clericorum in Eccleſijs, an locari poſſint. num. 29.
De ſacris, & eis annexis. num. 32.
De prauis operibus. uum. 51.
De eis, quæ propter excellentiam locationis nomen dedignantur. num. 67.

Quomodo contrahatur locatio, & de eius iuſtitia, & validitate.

PARS QVARTA.

Quomodo contrahatur locatio. C. 16.

An locatio contrahatur ſolo conſenſu. num. 1.
Res, & merces quomodo ſint neceſſariæ in locatione. num. 11.
Quomodo, & in quibus conſentire debeant

contrahentes. numer. 12.
An poſſit recedi à contractu collato in voluntatem alterius. num. 24.
An locatio poſſit contrahi inter abſentes, & quomodo. num. 37.
An Nuncius debeat eſſe ſpecialiter destinatus. num. 47.
An Locatio requirat ſcripturam, & quid in emphyteuſi. num. 50.
Quando, & ex quibus arguatur partes voluiſſe contrahere in ſcriptis, ita vt ſine ſcriptura contractus non ſit perfectus. num. 53.

De modo conueniendi de re, & mercede in contractu locationis, & conductionis. Cap. 17.

Merces debet eſſe certa, ſed ſufficit certum eſſe vſque ad talem ſummam licet remiſſum augumentum arbitrio alterius, vel caſui. num. 2.
Quid ſi nulla facta mẽtio rei, vel mercedis. 4.
Quid ſi adſit conſuetudo locandi pro tanta ſumma. num. 6.
Si diuerſimode ſeruatum, quæ conſuetudo attendi debeat. num. 31.
Quid ſi facta mentio rei vel mercedis, ſed non expreſſa qualitas vel quantitas. num. 32.
Quid ſi dictum pro mercede iuſta. num. 41.
Quid ſi reſeruata declaratio ipſis partibus. num. 47.
Quid ſi reſeruata declaratio, ſed non expreſſa perſona declarare debens. num. 50.
Quid ſi reſeruata declaratio à perſona eligenda. num. 51.
Quid ſi reſeruata declaratio à duobus eligendis vno pro parte. num. 52.
Quid ſi reſeruata declaratio facienda à certa perſona, tunc nominata. num. 55.
Si dictum pro penſione declaranda arbitrio boni viri. num. 61.
Si pro penſione aliunde certificanda vti ſi pro penſione pro qua alias facta locatio. numer. 63.
In caſibus in quibus non valet locatio adhuc debetur merces, ſi res tradita vbi, & quanta, & qua actione. num. 64.

De iuſtitia, & iniuſtitia mercedis, & de læſione quando, & quomodo conſideretur in contractu locationis. Cap. 18.

Merces quando dicatur iuſta in contractu locationis. num. 1.
An attendatur iniuſtitia mercedis, & læſio in contractu locationis, & quanta. numer. 2.
Quid in locatione operarum. num. 6.
An in emphyteuſi attendatur læſio vltra dimidiam. num. 14
Quanta læſio ſufficiat ad petendam reſciſſionem, & quanta ad inducendam nullitatem contractus. num. 18.
Deceptio intra dimidiam, an ſit licita, & in quo foro, & contra quos. num. 33.
Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. *an intentari poſſit etiam ab emptore, ſeu conductore ſicut à venditore. num.* 36.
Computatio quomodo facienda ſit ad conuincendam læſionem emptoris, ſeu conductoris vltra dimidiam. num. 39.
Læſio, an, & quomodo conſiderari poſſit vbi locati ſunt redditus incerti, & futuri euentus. num. 54.
Et, an, & quanta conſideretur in locatione ſub haſta. num. 63.
Si locatio non ſit facta ab ipſo domino quanta læſio ſufficiat. num. 69.
Minori, quæ læſio ſufficiat ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus locationem. num. 72.
Reſciſſio propter læſionem, an habeat locum ſtante ſtipulatione in locatione. nu. 73.
Et, an ſtante iuramento. num. 75.
Et, an ſtante decreto iudicis. num. 85.
Et, an ſtante ſcientia valoris rei. num. 88.
Et, an ſtante renunciatione læſionis, & donatione. num. 96.
Remedium l. 2. C. de reſc. vend. *an poſſit intentari locatione finita. num.* 101.
An poſſit per ſtatutum, vel conſuetudinem induci, vt d. l. 2. locum non habeat. numer. 104.

c De

De probatione læſionis in locatione, Cap. 19.

AN præſumatur, & quomodo probetur læſio in contractu locationis, nu. 1.
De probatione per coniecturas. num. 6.
De probatione per alias locationes, an ſufficiat. num. 12.
De probatione iuſtæ mercedis à valore rei, n. 29.
De libro factoris, vel alterius in quo notantur redditus, an probet. num. 45.
De Peritis, an probent valorem, & quantitatem fructuum. num. 66.
De teſtibus, an probent quantitatem, & valorem fructuum. num. 76.
Quid ſi diſcordent in quantitate. num. 118.
Valor, an probandus ſit de tempore præciſo contractus. num. 146.
An ſufficiat probatio de illo tempore præciſo tantum. num. 173.
De argumento quantitatis redditu um ſumpto à redditu terrarum vicinarum. nu. 187.
Probatio facienda omnium rerum locatarum ſimul, & omnium annorum. nu. 192.

Quando teneatur quis locare, vel locando aliquem præferre, & locatione pluribus facta quis præferatur.

PARS QVINTA.

An teneatur quis inuitus locare, vel locando aliquem præferre. Cap. 20.

AN ſit contra ius, quod quis compellatur locare, num. 2.
Cauſa ſtudij compellitur quis locare, nu. 14.
Item pauperibus, & miſerabilibus. nu. 17.
Aduocatus compellitur locare operas ſuas. num. 20.
Item patrocinari gratis pauperibus, nu. 24.
Prælatio in conductione regulariter non competit primo conductori. num. 39.
Quid ſtante pacto, vel ſtatuto, vel conſuetudine, num. 44.
De priuilegio inquilinatus, & anni Sancti in Vrbe competente. num. 63.
Quid in Scholaribus pauperibus, & Eccleſia, num. 109.
Quid in prædijs fiſcalibus, & in conductoribus gabbellarum. num. 112.
Quid in conductoribus bonorum Eccleſiæ. numer. 117.
An prælatio concedenda ſit in ruſticis, n. 120.
Quid in locatione ad tempus longum. numer. 124.
Prælatio competit Cōmunitati, ſi Princeps velit alicui locare Ciuitatem, vel Terram. num. 125.

De Locatione duobus facta quis præferatur. Cap. 21.

AN præferatur ille, qui conduxit à domino, vel is qui conduxit ab Adminiſtratore, ſeu Procuratore. num. 3.
Duabus locationibus eadem die factis, quæ præferatur. num. 5.
An præferatur, qui in apprehenſione præuenit. num. 8.
Quid ſi vnus habet anterioritatem, alius verò poſſeſſionem. num. 10.
Quid ſi ſecundus conductor, cui res tradita fuerit poſtea ab ea ceciderit. num. 20.
Quid ſi primus conductor haberet hypothecam. num. 21.
An præferatur ſecundus conductor, ſi eidem non tradita ſit res actualiter, ſed ſolum per clauſulam conſtituti, & quid ſi addatur precarium. num. 25.
Quid ſi appareat de contraria voluntate contrahentium accomodandi dd. clauſulas naturæ contractus, num. 31.
An clauſula Conſtituti in locatione det facultatem capiendi rem propria auctoritate, & an eius vigore poſſit peti aſſociatio. numer. 34.
An aliqua competat actio primo conductori con-

contra ſecundum; qui habuerit ſcientiam rem eſſe locatam alteri. num. 38.
Quid ſi primus, vel etiam ſecundus habeant aliquod priuilegium. num. 39.
An prætendens prælationem poſſit intentare iudicium de migrando. num. 40.

De probatione locationis, & eius intellectu, ſeu interpretatione.

PARS SEXTA.

De probatione locationis. Cap. 22.

Probatur per teſtes, & quomodo concludere debeant. num. 1.
De tractatu præcedente contractum, an probet, & quando ſit. num. 3.
De minuta, an probet contractum, & quando ſit. num. 12.
De ſolutione mercedis, quando probet locationem, & quomodo. num. 25.
De verbis, quæ probent locationis contractum, & quando, & in ſpecie latè de promiſſione locandi. num. 72.
An ſufficiat probare conſenſum abſque probatione rei, & mercedis. num. 120.
Quid ſi teſtes diſcordent in quantitate mercedis. num. 123.
De Epiſtola, an, & quando probet locationem. num. 126.

Locatio quomodo intelligatur, ſeu interpretetur, ſeu de dubijs, quæ oriri poſſunt circa contractum locationis quomodo intelligi, ſeu interpretari debeant. Cap. 23.

Expreſſio finium rei locatæ, an operetur comprehendi, quæ ſunt intra illos, quamuis ad locantem non pertineant. nu. 1.
Et, an reſtringat ad comprehenſa inter illos tantum. num. 10.
Et quid de nomine, ſeu loci expreſſione. num. 11.
Quæ ſint verba generalia vniuerſitatem bonorum continentia, & quæ non. nu. 16.
Bona quomodo cenſeantur vnita ex deſtinatione patrisfamilias num. 26. & ſeqq. *vbi in ſpecie in domibus,* & num. 63. & ſeqq. *vbi in Prædijs ruſticis.*
Mobilia, & ſtatua quomodo veniant in locatione domus. num. 47.
Mobilia, & Inſtrumenta fundi quomodo veniant in locatione fundi. num. 76.
Equo locato, an, & quando debeatur ſella. numer. 84.
Iura quando, & quæ veniant in locatione bonorum. num. 88.
Clauſula cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, quid operetur. num. 98.
Dubia circa mercedem, quomodo intelligenda. num. 105.
Quando intelligatur vna, vel reiterabilis ſolutio conuenta. num. 106.
Si ſtatuta merces tantum pro beſtia, de qua intelligendum. num. 109.
Mercede ſtatuta pro deportatione ad rationem milliariorum, quomodo intelligatur. numer. 110.
Conducta naui, & non bene onuſta, an debeatur tota merces. num. 113.
Nummis in genere expreſſis pro mercede intelligitur de minoribus. num. 115.
Tempore locationis non expreſſo, vel dubio, quomodo interpretetur. num. 119.
Principium locationis, quando intelligatur. num. 124.
Pacta in locatione attendenda, & quæ. numer. 129.
Et quomodo interpretanda generaliter. numer. 132.
Interpretatio ſumenda contra locatorem, & quando ſecus. num. 136.

Locatio quando dicatur ad corpus, vel ad menſuram, & quid inde reſultet, & quando, ac quomodo facienda menſura. Cap. 24.

AN & quomodo arguatur, quod locatio ſit ad corpus, vel ad menſuram. nu. 1.
Quid importet, quod locatio ſit potius ad menſuram quam ad corpus, vel econtra. n. 24.
An, ſi quid reperiatur vltra menſuram expreſſam, augenda ſit merces. nu. 39.
Si tempus menſurationis faciendæ fuit præfixum, an ea peti poſſit vltra illud. n. 48.
Si tempus non fuit præfixum, quando peti poſſit, n. 67.
Quomodo facienda ſit menſuratio, vbi de electione Peritorum, & quomodo ipſi procedere, & referre debeant, n. 77.
Quid ſit menſurandum, an via in prædio locato exiſtens, ripa, aggeres, & ſimilia, n. 88.

Locatio an, & quando dicatur vna vel plures, & de correſpectiuitate plurium Locationum. Cap. 25.

AN locatio ſit vnica, vel plures, eſt magna diſputatio, & quid inde reſultet relatiuè. nu. 1.
Si locatæ ſunt plures res ſimul an, & quomodo dignoſcatur locationem eſſe vnicam, vel plures. n. 2.
An vbi in dicto caſu locationes ſunt plures, ſint plures verè, & propriè, vel potius impropriè, & an contractus ſit indiuiduus. n. 29.
An, & quando locatio facta pro pluribus annis ſit vna, vel plures. nu. 41.
Idem de locatione facta pluribus perſonis. n. 46
Plures contractus correſpectiui, & quomodo reputentur vnus. n. 47.
Correſpectiuitas an præſumatur, & quomodo probetur, n. 58.
In eodem Inſtrumento an, & quomodo ſint contractus ſeparati. nu. 64.

De obligatione inſolidum & iure accereſcendi in locatione. Cap. 26.

LOcatio poteſt fieri pluribus in ſolidum, & an ita præſumatur facta, vel, vt probetur ita facta, requirantur verba expreſſa. num. 1. & ſeq.
Quæ vtilitas inde reſultet, quod locatio dignoſcatur facta pluribus in ſolidum. n. 8.
An arguatur facta in ſolitum, vel non ex quo res locata eſt indiuidua, vel diuidua, n. 10.
Diuiduum quid, & quomodo dicatur, probetur, vel præſumatur. n. 11.
An ex eo quod Conductores ſint ſocij reſultet obligatio in ſolidum. n. 28.
An & quibus verbis dignoſcatur obligatio in ſolidum, vel pro rata. nu. 33.
Ius accreſcendi an detur in contractu locationis. n. 44.
In contractibus quando non detur ius accreſcēdi. num. 47.
Poſt emolumentum quæſitum, an & quando detur ius accreſcendi. nu. 58.
Ius accreſcendi datur ex voluntate partium, & ex quibus deprehendatur talis voluntas num. 63.

De effectibus locationis, & obligationibus, ac facultatibus locatoris, & conductoris.

PARS SEPTIMA.

De effectibus Locationis. Cap. 27.

AN transferat dominium rei, vbi & quid de ſublocatione à n. 1.
An dominium fructuum relatiuè, n. 27.
An transferat poſſeſſionem, vbi & quomodo ammittat dominus poſſeſſionem rei locatæ. num. 28.
An probet dominium nu. 72.
An probet poſſeſſionem. nu. 89.

An

An probet perceptionem fructuum, & eorum valorem, vbi & de valore beneficij. num. 107.
An probet valorem rei. n. 120.
An Conductor gaudeat priuilegio, & exemptione Locatoris. n. 127.
An Conductor ſit praeferendus in emptione & venditione rei. n. 144.
An dominus habeat praelationem in venditione fructuum relatiué. n. 152.
An tribuat praelationem Conductori in noua Locatione relatiué. n. 152.
An importet aditionem hereditatis. n. 133.
An minuat fidem Conductori deponenti pro locatore, vel econtra. n. 174.
An ſpectante iurepatronatus ad Parochianos, Conductor domus in Parochia exiſtens, praeſentare debeat. n. 195.

De obligationibus Locatoris erga Conductorem. Cap. 28.

Tenetur Locator rem locatam tradere, & an poſſit tradere aliam ſimilem, vel ſoluere intereſſe. num. 1.
Tenetur etiam praeſtare patientiam, & curare Conductorem vti poſſe re. num. 11.
An conductori competat reintegratió. nu. 14.
Manutentio, an, & quando competat conductori. num. 22.
Si conductor impediatur vti ad quae teneatur locator. num. 25.
Principis iuſſus, an reputetur caſus fortuitus, & an ei reſiſti debeat. num. 45.
Quando dicatur conductor impeditus vti. numer. 60.

De conductore, quid facere poſſit, & debeat in re locata, & an, & quando teneatur de eiuſdem rei periculo, & deterioratione. Cap. 29.

Tenetur reficere conductor damna rei illata, & quae actiones competant Locatori aduerſus conductorem damnificantem rem. num. 10.
Tenetur conductor rem cuſtodire. num. 11.
An teneatur expendere pro conſeruatione rei. numer. 12.
An teneatur denunciare Domino pericula. numer. 19.
An cenſeatur denunciaſſe, ita vt praeſumatur ſcientia domini ex quo ſciuit conductor. num. 32.
De qua culpa teneatur conductor. num. 41.
Quando, & in qua culpa dicatur conductor. num. 53.
In cultura, & fructibus, an damnum reficere teneatur conductor. num. 68.
In vltimo anno, quid facere poſſit, vel non conductor. num. 76.
Vſum, & formam rei alterare nequit conductor. num. 88.

De incendio, an, & quando conductor de eo teneatur. Cap. 30.

AN incendium praeſumatur culpa leui conductoris inhabitantis, & an conductor teneatur reficere damna ex incendio prouenientia. num. 1.
De modis quibus incendium euenire poteſt, & ſi eueniat culpa inhabitantium, an culpa praeſumatur leuis. num. 9.
An conductor teneatur de incendio, ſi locator probet illud euenisse eius culpa, & quomodo haec ſit probanda. num. 16.
An teneatur Dominus, ſi probetur euenisse culpa famuli, vel alterius de familia, & eiuſdem Domini. num. 20.
An teneatur Paterfam. ſi retinuit in domo homines diuerſae aetatis. num. 27.
Quid ſi conductor inducat perſonas, quae alterent vſum, vel adſint plures ab vno non inducti, & non appareat quis cauſam dederit incendio, an ſtandum ſit coniecturis, & indicijs. num. 29.
Quomodo probetur à qua parte cauſatum eſt incendium. num. 31.
An conductor opponere poſſit indicia contraria, & diligentiam. num. 23.
An ſit in culpa retinens ignem, vel res faciliores ad comburendum, ſtante praeſertim pacto non retinendi. num. 53.

Quid

Quid ſi conductor incendat caudam canis, qui aufugiens cauſet incendium, quid ſi vi ventorum cauſatum ſit. num. 61.

De operis locati vitio; & periculo & cuius damno cedat. Cap. 31.

Operis periculum in qua locatione cedat damno conductoris. num. 2.
Quod periculum cedat damno, & quod non. num. 7.
Quæ peritia requiratur in conductore operis. numer. 11.
Opus quando dicatur vitioſum. num. 13.
Quam diligentiam teneatur adhibere conductor operis, num. 15.
De conuentione, quod opus locatum approbari debeat, quid operetur circa eius periculum. num. 19.
Quæ actio competat ſi opus ſit vitioſum, numer. 24.
De ſtatuto, quod recipiens opus non poſſit reclamare poſt certum tempus. num. 27.
De vitio operis quis teneatur ſi plures ſint magiſtri, num. 28.
De furto materiæ datæ artifici, ſeu veſtium datarum ad poliendum. num. 30.

De ſublocatione, & aſſumptione in locium conductionis. Cap. 32.

AN, & quando poſſit fieri ſublocatio. num. 1.
De aſſumptione in ſocium quid ſit, quando cenſeatur facta. num. 20.
Sublocari, an poſſit pars rei tantum, & in partes. num. 31.
Sublocare, & ſocium aſſumere, an poſſit conductor inſcio locatore. num. 36.
Statutum loquens de conductore, an procedat in ſubconductore, & in locatore. num. 40.
Subconductor, an, & quomodo poſſit conueniri à primo locatore, & de bonis inuectis quando ſint ei hypotecata. num. 44.
Conductor, an, & quando per ſublocationem remaneat liberatus. num. 60.
Emphyteuſi ad lineam conceſſa, ſi emphyteuta vendat, cuius linea attendi debeat. nu. 64.

De fructibus rei locatæ, ac de expenſis, & melioramentis in ea faciendis.

PARS OCTAVA.

De fructibus rei locatæ. Cap. 33.

DE eorum dominio quando acquiratur conductori. num. 2.
An poſtquam percepti ſunt à conductore remaneant obligati creditoribus locatoris. numer. 15.
Quæ actio competat conductori ſi locator impediat eorum perceptionem. num. 19.
De hypotheca locatoris in eis poſtquam illos conductor percepit. num. 33.
De prælatione competente locatori in hypotheca, & aduerſus quos. num. 46.
De prælatione eidem competente in eorum emptione. n. 68.

De impenſis, & melioramentis in re locata faciendis. Cap. 34.

Quid, & quotuplices ſint impenſæ.
PRINCIPIUM CAP.

IMpenſæ quid, & quotuplices ſint. nu. 1.
Impenſæ neceſſariæ quæ ſint. n. 3.
Vtiles quæ ſint. n. 14.
Voluptuariæ quæ ſint. nu. 34.
Fructuum colligendorũ cauſa quæ ſint. n. 49.

Quas impenſas, & melioramenta teneatur facere locator, & quas conductor. §. I.

IMpenſæ neceſſariæ faciendæ à locatore n. 1. & ſeqq. vbi & plura exempla.

Colle-

Collecta, an ſoluenda à locatore, vel conductore. num. 29.
Tributa, & alia realia onera à quo ſoluenda. num. 34.
Decima à quo ſoluendæ. num. 40.
Gabella, ſeu Portorium Animalis locati à quo ſoluenda. num. 42.
Impenſæ fructuum colligendorum cauſa à quo facienda. num. 46.
De foſſatis. num. 47.

De Pactis circa melioramenta in re locata. §. II.

PActa circa melioramenta ſeruanda. n. 1.
Intelligenda ſtricte. num. 2. & ſeqq. vbi in ſpecie quomodo.
In emphyteuſi quomodo intelligenda ſint, & quid operentur pacta, quod emphyteuta debeat meliorare. num. 12.

Quas impenſas conductor repetere poſſit, & quomodo, ac quando. §. III.

IMpenſæ neceſſariæ, & vtiles per conductorem factæ repetuntur à Domino, nu. 1.
Quid ſi locatio finiatur culpa conductoris, & quid de emphyteuta. num. 2.
Quid ſi impenſæ ſint paruæ. num. 10.
Quid de melioramentis factis à conductore ſine impenſa, vel ab alio conductoris intuitu. num. 14.
Quid de factis ab eo, qui conduxit ab vſufructuario. num. 20.
Quid ſi locator fecerit impenſas adeo exceſſiuas vt locator eas ſoluere non poſſit, nu. 31.
Quid ſi dominus denunciaſſet conductori ne impenſas faceret, & adhuc eas feciſſet. numer. 40.
Quid in melioramentis factis plantando, numer. 42.
De actione competente conductori pro conſecutione impenſarum. num. 45.
De exceptione retentionis, an competat, & quando opponi poſſit, num. 48.
Conductor qui meliorauit, an poſſit ſoluere creditoribus domini hypothecarijs eorum creditum, & rem retinere, vel teneantur expenſas recipere, num. 60.
Melioramenta voluptuaria, an, & quomodo repetantur. num. 63.
Melioramentorum abraſio quando permittatur, num. 64.
Impenſæ fructuum percipiendorum cauſa, an repetantur. num. 73.
Melioramenta facta à conductore, an ſint purum creditum, vel ſtabile. num. 76.
Impenſæ factæ à conductore quando repetantur, num. 80.

De probatione, & liquidatione impenſarum. §. IV.

MElioramenta probanda, & quod ſint vtilia, & à conductore facta. nu. 1.
Probanda in genere, & in ſpecie, & quando. num. 9.
De præfixione termini ad liquidandum. n. 11.
Probandum, quid impenſum, & quid melioratum, & quando ſecus, num. 17.
Quæ probatio requiratur, num. 33.
De probatione per teſtes. num. 39.
De coniecturis. num. 47.
De iuramento, & libro meliorantis, num. 50.

De peritorum electione, ac eorum relatione quomodo facienda, & quam probationem faciant. §. V.

ELectioni Peritorum quando locus ſit, & quantum eis deferatur. num. 1.
Electio eſt neceſſaria, & quomodo fiat. nu. 4.
Quanti eſſe debeant periti, num. 17.
Quales eſſe debeant. nu. 30.
Iurare, an, & quomodo debeant Periti. n. 32. & 50. & 66.
Quomodo producere debeant in actu æſtimationis. n. 35.
Quomodo in relatione facienda. n. 45.
Relationi ſtandum eſt. n. 62.
An & quando liceat ab ea appellare. n. 63.
Diſcordantibus primis, eligendus tertius. n. 70.
Tertio Perito ſtandum eſt. n. 75.
Quid ſi tertius ab õnibus alijs diſcordet. n. 83.

De

PARS NONA.

De mercede in locatione conuenta quis eam ſoluere teneatur, & de non conuenta quando debeatur. Cap. 35.

INhabitans domum ab alio conductã quando poſſit à domino conueniri vt ſoluat ſibi mercedem, & pro qua rata, vbi & de duobus ſimul conducentibus. num. 4.

Si duo ſimul conducant, & vnus ſolus habitet, an teneatur ad totam mercedem. nu. 35.

Socius habitans domum cõmunem, an teneatur ſoluere conſocio mercedem pro parte ſua. num. 37.

Ingrediens domum alienam, & eam habitans an, & quando teneatur mercedem ſoluere vbi, & quantam. num. 48.

Salarium non conuentum, an, & quando debeatur. num. 59.

De Vicario Epiſcopi, an debeatur ei ſalarium non conuentum. num. 82.

De Procuratore, an debeatur ei ſalarium non conuentum. num. 90.

Coniecturæ voluntatis attenduntur ad dignoſcendum, an debeatur merces non conuenta, vel non, & quæ ſint. num. 108.

Sunt aliquæ operæ, quæ mercedem non requirunt, & quæ ſint. num. 172.

Conductor mercedem non ſoluens, an, & quando dicatur moleſtare. num. 178.

Cui rectè ſoluatur merces. Cap. 36.

AN rectè ſoluatur habenti tantum mandatum ad locandum. num. 3.

An Procuratori ad litem pro ipſius mercedis conſecutione peragendam. num. 11.

An, & quando malè ſoluatur Procuratori falſo, vel mandatum non habenti. num. 18.

An, & quando rectè ſoluatur non Domino, qui locauit. num. 44.

An ij, quibus rectè ſoluitur poſſint etiam facere confeſſionem de recepto. num. 46.

Quantum dui et facultas exigendi in eis, qui nomine alieno exigunt. num. 49.

Quantum in eo, qui nomine proprio locauit, ſi detegatur non Dominus, aut Dominium, aliuduè ius transferat, vel amittat, & latè de vltimo termino ad quem pertineat. numer. 50.

De tempore ſolutionis mercedis. Cap. 37.

QVando de iure ſit facienda ſolutio mercedis. num. 1.

Quid ſtante pacto, vel conſuetudine. num. 4. & num. 18.

Suppoſito, quod ſolutio ſit facienda in fine locationis, quid ſi locatio ſit ad plures annos. num. 15.

Quid ſi agatur de locatione operarum. nu. 24.

An agi poſſit ad mercedem ante finem locationis ad effectum illam aſſecurandi. nu. 34.

Quid in colono partiario, vel conductore deſerente habitationem, vel culturam, vel ſublocante. num. 35. & ſeqq. vbi, & quid ſi conductor exegerit à ſuo ſubconductore.

An conductor poſſit ſponte anticipare velle ſoluere. num. 38.

Quid ſi ſolutione anticipatè facta mutetur Dominus. num. 50.

An, & quando conductor, qui debet ſoluere mercedem in fructibus, ſi ſit moroſus teneatur ad intereſſe quanti plurimi. nu. 62.

An, & quando teneatur ad intereſſe quanti plurimi in frumento vltra trienniũ. n. 68.

Mora quomodo incurratur, & quomodo excuſetur. num. 80.

De loco in quo ſolui debeat merces locationis. Cap. 38.

AN ſi conuentum ſit de loco ſolutionis conductor poſſit compelli, vel volens va-

valeat alibi ſoluere, & an attendatur deſtinatio tacita. num. 1.
Quid ſi eſſet deſtinatio expreſſa, & tacita, & quid ſi agatur de re ſtabili, vel de mercede operarum, aut de penſione Eccleſiaſtica. n. 7.
An, & quando conductor teneatur deferre mercedem ad domum locatoris, num. 14.
An conductor obligatus deferre teneatur deferre expenſis proprijs, & ſoluere vecturas atque gabellas, & quid de Colono Partiario, num. 27.
An teneatur proprio periculo, & an liberetur, ſi pereant fructus fundi locati, quos deferre debebat, & quid ſi fuerit in mora. n. 30.
Mora quomodo excuſetur ex quo non ſit deſtinatus locus, vel ibi non adſit qui recipiat. numer. 34.
An conductor poſſit conueniri in loco, in quo fuit deſtinata ſolutio. num. 48.

De actione locati competente pro mercede, quomodo in ea procedatur, & an detur appellatio. Cap. 39.

QVid ſit actio locati, num. 1.
An, & quando executiue procedi poſſit pro mercedibus. num. 6.
An detur appellatio, vbi obtentum fuit in dicta actione. n. 7.
De dilatione, ſeu termino ad ſoluendum, an detur Conductori condemnato, & quantus ſit. n. 9.
In cauſis mercedis operarum, ſeu ſalarij quomodo procedatur tam de iure communi, quã ex diſpoſitione ſtatuti, & ſtylo Vrbis. n. 29.
Signatura in dictis cauſis quomodo reſcribere ſoleat. numer. 35.

De rebus inuectis & illatis in prędium conductum, quæ actio, aliudue remedium aduerſus eas Locatori competat. Cap. 40.

HYpotheca inducitur in inuectis, & quomodo. nu. 1.
Ad quæ proſit iſta hypotheca, vbi an pro alijs creditis. num. 4.
Inuecta quæ, & quæ illata dicantur. n. 11.
Inducitur in illatis in Vrbanum etiam domino ignorante illationem. n. 11.
In ruſtico an ſufficiat ſcientia illationis, vel requiratur pactum, vt inducatur. n. 12.
Stante dicta hypotheca competit Seruianam, & Saluianum, tam locatori prædij ruſtici, quã in Vrbani. n. 19.
Seruiana actio in quibus differat à Saluiano interdicto. n. 32.
Poſſunt intentari ſimul, & quomodo intententur. n. 33.
Via executiua an, & quomodo competat aduerſus bona inuecta, & illata in prædium conductum, vbi, & quando dicatur locator ea poſſidere, & de incluſione eorum, & facultate capiendi propria auctoritate, & aſſociatione. n. 35.
Hæc hypotheca inducitur etiam in bonis Coloni partiarij. n. 60.
Et in bonis Conductoris ſoluenti in fructibus. n. 61.
In bonis famuli. n. 62.
In alienis an, & quando inducatur. nu. 87.
In veſtibus & alijs mobilibus neceſſarijs. numer. 103.
In inſtrumentis & chirographis. n. 108.
Quid in pecunia. n. 109.
Quid in bobus, & inſtrumentis Agriculturæ. nu. 110.
Quid mercibus. nu. 118.
An hæc hypotheca habeat prælationem. n. 128. & ſeq.
An duret rebus, vel mercibus diſtractis. numer. 133.
Quid rebus per conductorem aſportatis. numer. 142.
An inducatur hypotheca in illatis in porticum, ſeu ſtabulum, &c. n. 147.
Quid de illatis in Molendinum, & in furnum, n. 149.
Quid de illatis in Nauim, vel Vehiculum. num. 151.
An ceſſet hæc hypotheca, ſi conuentum de aliqua alia expreſſa. num. 156.
Quid ſi datus fideiuſſor. num. 159.
Cedi, an valeat hypotheca iſta. num. 165.

De hypotheca, & prælatione, an, & quando competat Locatori operarum aduerſus alios creditores, Cap. 41.

Hypotheca tacita non inducitur niſi ſit in lege cautum. num. 3.
Sufficit tamen eſſe expreſsè inductam in vno caſu, vt ex identitate rationis procedat in alijs. num. 4.
Quando operæ inſeruierunt pro rei conſeruatione, ſeu acquiſitione pro mercede competit hypotheca in ea cum prælatione, nu. 8.
In quibus operibus hoc procedat, & ſignanter, quid in Tutoribus, & Curatoribus. n. 13.
Quibus præferatur dicta hypotheca, vel non, num. 16.
An pro mercedibus ex cauſa ſtudij competat hypotheca cum prælatione conceſſa doti. numer. 31.
An pro credito ex cauſa alimentorum competat hypotheca, quæ ſuffragetur etiam famulis, num. 38.
Pauperes quam prælationem habeant in concurſibus, num. 42.
Miles pro credito ſui ſtipendij præfertur, in ſtipendio promiſſo Duci pro ſe, & militibus, omnibus creditoribus eiuſdem Ducis, num. 45.

De Retentione, an, & quando competat creditori mercedis. Cap. 42.

Retentio regulariter, ſed prohibita, ſed competit, vbi eſt hypotheca, & pro debito contracto in vtilitatem rei. num. 1.
Scriptori competit retentio libri, & Notario retentio proceſſus. num. 8.
Procuratori, & Aduocato, an competat retentio ſcripturarum litis. num. 10.
Famulus quando poſſit retinere rem Domini, vel ſubtrahere. num. 14.
Pecuniæ retentio facilius datur, quia eſt ſpecies compenſationis, & quid differat ab ea. numer. 24.
Pro credito ſine hypotheca, an, & quando detur retentio. num. 32.
Retineri poteſt res maioris valoris, quàm ſit creditum, & quando ſecus. num. 34.
Allegatur retentio pro credito etiam poſt eiuſdem crediti præſcriptionem. num. 42.
Allegatur etiam poſt ſententiam, & allegata ante an, & quando impediat eam præferri. num. 44.

De manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes. Cap. 43.

Manutentio, an detur in exactione mercedis operarum prout in exactione mercedis locationis rerum, num. 1.
An, & quando detur, ſi prætendatur locationem expiraſſe, num. 9.
Exceptio nullitatis, & iudicium ſuper ea, an impediat manutentionem, & quid ſi Iudex nullitatis inhibeat, num. 23.
Quæ exceptiones admittantur in hoc iudicio, num. 25.
Si penſio ſit amouibilis ad nutum, an detur manutentio, num. 26.
Quaſi poſſeſſio exigendi probanda eſt, & quomodo, num. 29.
Quaſi poſſeſſio quæſita contra vnum, an ſuffragetur contra eius hæredes, alioſque ſucceſſores, num. 42.

De exceptione non adimplementi, an, & quando competat conductori aduerſus locatorem agentem pro mercede, Cap. 44.

Exceptio non adimplementi competit aduerſus Locatorem, num. 1.
Etiamſi agat via executiua. num. 3.
Conductor excipiens de non adimplemento, an, & quando teneatur illud probare. n. 11.
Defectus adimplementi in minimo, an releuet, num. 17.
Quid ſi non adimpletum in tempore, nu. 15.
Quid ſi dicatur conductorem non fuiſſe damnum paſſum, & hoc, an probandum. numer. 18.
Quid ſi locator velit reficere damnum, n. 20.
Quid ſi alleget impedimentum, num. 21.
In iudicio manutentionis, an opponi poſſit hæc ex-

exceptio. numer. 25.
Non adimplementum remittitur, & per quos actus remiſſum cenſeatur. nu. 36.
Remiſſio facta à conductore non nocet eius fideiuſſori, & quando ſecus. num. 42.
Adimplere quis prius debeat. num. 47.

De remiſſione mercedis, & eius augumento, & præſcriptione.

PARS DECIMA.

De remiſſione, & reductione mercedis in quo contractu debeatur. Cap. 45.

R*Emiſſio mercedis debetur conductori non percipienti fructus, & quæ ſit ratio. num. 1.*
Quid ſi adſit ſtipulatio, & eius vigore petatur merces. num. 8.
Quid ſi conductor ſit obligatus in forma Cam. num. 11.
Exceptio remiſſionis mercedis quando dicatur probata in continenti. num. 19.
Remiſſio mercedis, an facienda ſit in locatione ad longum tempus. num. 24.
Quid in emphyteusi. num. 31.
De reductione mercedis facienda si sit exceſſiua. num. 49.
An d. reductio facienda sit in emphyteusi. numer. 51.
In contractu innominato, an facienda sit remiſſio mercedis. num. 55.
Quid in Colonia partiaria. num. 57.
Quid in venditione fructuum, quæ vulgò dicitur in herba. *num. 61.*
Quando dicatur perfecta venditio fructuum. num. 65.
Quid in venditione ſpei. num. 73.
Quid in permutatione. num. 82.
Quid in locatione facta emptori. num. 83.
Quid in locatione cum pacto francandi. n. 84.
An ſubconductori ſit facienda remiſſio. n. 86.

De caſibus in quibus facienda ſit remiſſio. Cap. 46.

R*Emiſſio facienda in caſu belli. nu. 3.*
In caſu peſtis. num. 6.
Etiam conductori Gabellarum. num. 10.
Fit tamen in dictis casibus quando conductor eſt damnum paſſus, & non alias. nu. 12.
Propter iuſtum timorem. num. 23.
Propter factum Principis vſum rei locatæ impediens. num. 29.
Quid si conductor fuerit impeditus vti ad vſum deſtinatum, ſed potuerit vti ad alium num. 34.
Quis dicatur vſus deſtinatus, & quomodo dignoſcatur. num. 39.
Propter ſterilitatem quando fiat remiſſio. n. 48.
Quando propter inundationem. num. 54.
Quando propter ſiccitatem. num. 57.
Quando propter ſturnos, & locuſtas. nu. 59.
Quid si vinum coacuerit. num. 63.
Quid si vinea sit nimis noua, vel nimis antiqua. num. 65.
Quid de herbis, & ſpinis impedientibus ſegetes. num. 69.
Quæ labes requiratur, vt fiat remiſſio. nu. 72.
Si conductor non ſeminauit, an inde excludatur à petitione remiſſionis propter caſus fortuitos. num. 78.
Si ſit in culpa. num. 82.
Si de tempore locationis vigebat cauſa propter quam petitur remiſſio. num. 87.
Nec propter caſus valde ſolitos. num. 89.
Si ignorauit qualitatem rei. num. 94.
Si conductor non denunciauit Domino caſum. num. 101.
Si damnum euenit in fructibus recollectis. numer. 106.
Si fructus percepti sint, ſed malæ qualitatis. num. 120.
Si conductor paſſus eſt damnum in rebus proprijs. num. 122.

d 2 *Si*

Si adſit conſuetudo, num. 123.
Si damnum eueniat in rei ſubſtantia. n. 24.

Quod damnum requiratur ad hoc vt faciẽda ſit remiſſio mercedis, & de eius probatione. Cap. 47.

AN requiratur læſio in medietate mercedis, vel fructuum percipi ſolitorum. num. 1.
An deduci debeant expenſæ, & quæ. nu. 10.
Attendi, an debeat valor fructuum, & eorum qualitas. num. 13.
Quid ſi reſpiceat in ſubſtantia, & quando dicatur ita periiſſe. num. 18.
Quid ſi damnum proueniat facto locatoris, vel tertij. num. 26.
Quid in prædijs Vrbanis. num. 34.
Quid ſi adſit pactum de facienda remiſſione, & late de eo. num. 36.
Damnum probandum, & quomodo. num. 64. & ſeqq. vbi quid ſi fuerint plures res locatæ, quid ſi adſint diuerſi fructus, & de ipſis fructibus facienda ſolutio, & quid ſi locatio ſit ad plures annos, an fiat compenſatio.

De quantitate, ac tempore remiſſionis faciendæ, & de actione, alijſque remedijs ad eam conſequendam. Cap. 48.

QVomodo ſit facienda remiſſio. nu. 1.
An pro rata temporis quo conductor fuit impeditus, vel pro rata penſionis quam ſoluit. num. 3.
Si requiratur damnum eſſe vltra dimidiam mercedis, quomodo tunc, & quanta facienda remiſſio. nu. 6.
Quid ſi impediatur conductor facto Locatoris, vel alterius. nu. 23.
Quid ſi res locata ſit malæ qualitatis nu. 24.
An probanda ſint damna in ſpecie, vel in genere. nu. 26.
An Locator eamdem rem conductam poſſit reconcedere pro compenſatione damnorum, vel ſe offerre promptum recipere fructus rei, & remittere totam penſionem. num. 28.
Quando facienda ſit remiſſio ſi locatio ſit ad plures annos an expectandus finis totius locationis, vel non. nu. 33.
Remiſſio iſta petitur per viam exceptionis quãdo Locator agit pro mercede nu. 39.
Et petitur etiam per viam actionis poſtquam ſolutio mercedis integrè facta fuit, & quæ actio competat. nu. 40.
Quid ſi Locator remiſſionem fecerit, quæ non competebat. n. 50.

De pactis conuẽtis circa mercedis remiſſionem. Cap. 49.

AN pactum affirmatiuum, quod fieri debeat remiſſio aliquid operetur vltra iuris diſpoſitionem. nu. 6.
Quid operari debeat de pluribus, quæ operari poteſt. nu. 14.
Quantum damnum requiratur, vt fiat remiſſio ſtante pacto. nu. 16.
Stante pacto, quod fiat remiſſio in caſu belli & peſtis an vtraque cauſa concurrere debeat. nu. 19.
De pacto negatiuo ſcilicet, quod non fiat remiſſio an ſit validum nu. 20.
An dictum pactum comprehendat caſum prouenientem ex facto Locatoris. nu. 22.
Renunciatio omni legum auxilio an contineat renunciationem iuris petendi remiſſionem mercedis. nu. 34.
An ſi conuenta remiſſio in aliquo caſu ſpeciali cenſeatur in alijs ei renunciatum nu. 45.
Renunciatio, ſeu aſſumptio periculorum non continet caſus fortuitos, ſufficit tamen mentio caſuum fortuitorum abſque indiuidua eorum expreſſione. nu. 55.
Non tamen veniunt caſus fortuiti valde inſoliti. nu. 57.
Caſus præfati valde inſoliti an, & quando veniant in renunciatione nu. 60.
De renunciatione aliquorum caſuum in ſpecie addita clauſula generali omnium aliorum, qui alij veniant. nu. 69.
Renunciatio præfata intelligitur de caſibus contingentibus ſi in fructibus non de contin-

tin-

tingentibus in rei ſubſtantia. numer. 72.
Quomodo pactum prædictum ſit interpretandum. num. 74.
Si pactum ſit iuramento munitum quid magis operetur. nu. 79.
Quis dicatur caſus fortuitus num. 82.
Qui dicantur caſus fortuiti inſoliti ſeu magis inſoliti num. 92.
Quiſnam dicatur caſus maior, vel multum inſolitus, & inopinatus num. 102.
De Statuto, vel lege mandante remiſſionem non fieri an & quando valida ſit nu. 115.
Quomodo ſit intelligenda ſimilis lex nu. 118.
Si merces ſit conſtituta in fructibus cum pacto non faciendi remiſſionem, & fructus non adſint itaut ſolui debeat precium cuius nam temporis valor attendi debeat. n. 127.

De remiſſione mercedis operarum.
Cap. 50.

SI operæ non præſtentur non debetur merces promiſſa. num. 1.
Secus ſi per locatorem non ſteterit. num. 2.
Quod procedit etiam in operis, quæ in labore conſiſtunt. num. 3.
Et ſiue impediatur à conductore, ſiue à caſu ex parte conductoris eueniente, ſecus autem ſi à caſu eueniente ex parte ſua. num. 8.
An, & quando hæc procedant in operis, quæ in probitate virtutis conſiſtunt, & quæ ſint iſta operæ. num. 15.
Quid ſi impeditus præſtare operas conductori alteri eas præſtet. num. 34.
Quid ſi promiſſa merces conditionaliter quatenus operæ præſtentur, & quando dicatur adeſſe talis conditio, & quid operetur tacita, & quid expreſſa. num. 38.
Quid ſi is, qui conduxit intuitu Officij remotus ſit ante præfinitum tempus ab Officio. numer. 63.
Quid ſi impediatur quis culpa ſua. num. 81.
An ſi ſuperueniat impedimentum poſt præſtitas operas pro parte, debeatur ſalarium pro rata. num. 82.
Et quid in impedito culpa ſua. num. 85.
Diminutis laboribus, an, & quando minuendum ſit ſalarium. num. 86.
Quid vbi operæ finguntur præſtitæ. nu. 102.
Quid ſi operæ non locatæ, ſed venditæ, & ſi merces iam ſoluta, & alia remiſſiuè. n. 108.

De Augmento mercedis conuentæ.
Cap. 51.

AN penſio augeri debeat ſi ob caſum ſuperuenientem fructus augeantur. numer. 4.
Quid ſi conductor multum lucretur, quia fructus carius venduntur. num. 8.
Quid ſi induſtria coloni fructus augeantur. numer. 9.
Quid ſi augeantur propter bonitatem fundi. numer. 10.
Quid ſi augeantur ex aliquo caſu fortuito inopinato. num. 11.
Quid ſi conductor molendini auxerit vnam Rotam, an Locator poſſit augere penſionem, & conductor repetere expenſas. nu. 13.
Quid ſi eueniat incrementum per alluuionem. numer. 19.
Quantum debeant augeri fructus ad hoc, vt augeatur penſio. num. 24.

De præſcriptione mercedis locationis.
Cap. 52.

CReditum mercedis operarum, an ſolo triennio præſcribatur. num. 1.
Præſcriptio, an, & quando ſit odioſa. nu. 5.
Statuta minuentia tempus præſcriptionis vbi ſint. num. 10.
Præſumptio ſolutionis mercedis quando intret ex lapſu temporis, aliiſque coniecturis. numer. 11.
Solutio probanda, ſed coniecturæ ſufficiunt, & quæ. num. 26.
De Conſtitutionibus, quæ vigent in Vrbe circa præſumptam ſolutionem ſalarij. nu. 32.
Statuta inducentia præſcriptionem cum mala fide, an valida ſint. num. 33.
Statuta minuentia tempus præſcriptionis quomodo intelligenda, & quando procedant, vel non. num. 42.

Præſcriptio contra quos currat, vel non. num. 52. & num. 96. & ſeq.

Probatio non ſolutionis, an admittatur contra præſumptionem ſtatutariam, vel preſcriptionem, num. 64.

Statutum Vrbis cap. 158. inducit præſumptionem ſolutionis, quæ ceſſat præſumptione contraria, & quali. num. 68.

Præſcriptio, & præſumptio ſtatutaria interrumpitur, & quomodo. numer. 77. & ſeqq.

Interrupta præſcriptio, an reuiuiſcat, vel noua incipiat, & quid interrupta ſtatutaria. numer. 87.

Statutum de præſcriptione, an noceat Clericis, & Forenſibus. num. 96.

De fine locationis, ac an, & quando ſucceſſor teneatur ei ſtare.

PARS VNDECIMA.

De fine locationis per lapſum temporis, Cap. 53.

Finita per lapſum temporis locatione dimittenda res. num. 1.

Dictio perpetuo, *ſeu* in perpetuum *habet plures ſignificationes, num. 4.*

Locatio facta cum dicta dictione, quomodo intelligatur. num. 11.

Locatio in perpetuum intelligitur donec ſoluatur penſio, & econtra, locatio donec ſoluatur penſio intelligitur in perpetuum. numer. 20.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica de ſui natura non durat vltra tertiam generationem, & vltra deſcendentiam. num. 25.

Quid ſi conceſſa cum Beneplacito Apoſtolico. num. 34.

Si ſtipulata pro ſe, & hæredibus *intelligitur pro deſcendentibus hæredibus ſanguinis. num. 37.*

Quid in emphyteuſi laicali, & quæ prouenit à Layco in Eccleſiam. num. 39.

Quid ſi conceſſa non valenti habere deſcendentes. num. 41.

Quid ſi nomini hæredum addita ſit aliqua dictio vniuerſalis, vti ſi dictum pro omnibus, & quibuſcumque hæredibus. *n. 48.*

De clauſula pro ſe, & quibus dederit, *quid operetur. num. 61.*

De clauſula pro ſe, & ab eo cauſam habentibus. *num. 67.*

De clauſula ad habendum, *quid operetur, & quando. num. 71.*

Quid ſi conceſſa ſint omnia, & ſingula iura. num. 86.

De pacto, quod ſolui debeat Laudemium. numer. 90.

De pacto affrancandi. num. 93.

Quid ſi conceſſio non ſit pro modico canone. num. 95.

Quid ſi conceſſa res, quæ ſit ſterilis, & inculta. n m. 98.

De obſeruantia quid operetur, & quæ attendatur. n. 102.

Quid ſi emphyteuſis non probetur per inueſtituram, ſed per recognitionem Eccleſiæ in dominam. n. 115.

De prohibitione alienãdi quid operetur. n. 123

Locatio differt ab emphyteuſi quo ad effectum tranſeundi ad hæredes. n. 144.

Locatio, ſeu emphyteuſis facta vſque ad tertiam generationem quando comprehendat pronepotes, vel non. n. 147.

Quid ſi locatio facta ſit pluribus, vel vni facta ad plures tranſierit, an mortuo vno eius pars accreſcat alteri, vel deuoluatur relatiue ad cap. 26.

Quid ſi facta ad lineam, vel ea plures generationes an probandum ſit non adfuiſſe lineam, vel eam defeciſſe, & quomodo relatiuè ad cap. vlt.

Quid ſi locatio ſit ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum. n. 163.

De

De fine locationis, & expulſione conductoris propter malum vſum rei conductæ, & eius deteriorationem. Cap. 54.

Conductor propter malum vſum rei cadit à locatione, & in locatione quarum rerum hoc procedat, & an iſta ſit pœna. numer. 1.

Qui nam malus vſus requiratur ad hunc effectum, vt conductor cadat à iure conducetionis. num. 5.

Arborum inciſio, an ſufficiat, & quid de deuaſtatione domus. num. 10.

An expulſio ob deteriorationem euitetur per melioramenta in alia parte facta. nu. 17.

Quanta debeat eſſe deterioratio ad hunc effectum. num. 22.

An requiratur dolus vel cauſa, & quæ. numer. 45.

Si ſimul locatæ plures res, an vna deteriorata finiatur locatio quoad omnes. nu. 49.

Locatione facta pluribus ſucceſſiuè, an deteriorante vno finiatur locatio, etiam quo ad ſucceſſiuè vocatos. num. 51.

An per alienationem rei finiatur locatio relatiue ad c. 3. num. 50.

An conductor hac ratione priuatus adhuc mercedem ſoluere debeat. num. 53.

De fine locationis ob ſolutionem mercedis à conductore non factam. Cap. 55.

Conductor non ſoluens mercedem expellitur etiam ſtante pacto iurato de non expellendo. num. 1.

Etiam ſi deficiat tantum in parte. num. 7.

Et poteſt conductor eum expellere de facto, ſed melius eſt adire Iudicem, & quomodò. numer. 10.

Et hæc expellendi facultas procedit etiam aduerſus perſonas priuilegiatas, & aduerſus ſubconductorem. num. 25.

Oritur iſta facultas expellendi, ſtatim ac Conductor ſoluere omittit. num. 27.

Quid ſi adſit pactum de non expellendo, an tunc expectari debeat lapſus bienniȷ. n. 34.

Quid ſi conductor ſit abſens, an expectandus, & maximè ad aperiendam domum. numer. 36.

Quid in locatione ad longum tempus. nu. 42.

Euitatur iſta expulſio ſi conductor omiſit ſoluere per errorem. num. 47.

Euitatur etiam per purgationem moræ, & an hoc procedat ſtante facultate expellendi ex pacto, & ſtante iuramento. num. 48.

Quando dicatur celeris ſatisfactio ad effectum purgationis moræ. num. 55.

Quando dicatur res integra, vt requiritur ad purgationem moræ. num. 72.

De fine locationis per ſuperuenientem neceſſitatem Domino vtendi re locata. Cap. 56.

Neceſſitas Domini, vt expellere poſſit conductorem debet ſuperuenire poſt contractum, & qui ſint caſus neceſſitatis ſuperuenientis. num. 1.

An, & quando ſufficiat, quod locator domo indigeat pro exercenda in ea arte. num. 15.

An ſufficiat neceſſitas filij locatoris, & aliorum eius coniunctorum. num. 19.

Hæc facultas procedit tantum in domo non in alijs. num. 23.

An competat hæc facultas expellendi etiam ſucceſſoribus locatoris, & quibus, & quando. num. 24.

An competat ſi conductor ſit perſona priuilegiata. num. 30.

Quid ſtante pacto de non expellendo. numer. 34.

Quid ſi neceſsitas ſuperueniat culpa locatoris. num. 42.

Quid ſi in domo locata poſſit vterque habitare. num. 45.

Quid ſtante hypotheca rei locatæ pro obſeruantia contractus. num. 46.

An iſta facultas cenſetur renunciata per receptionem mercedis. num. 48.

Quid ſi cauſa neceſsitatis non ſit vera. numer. 50.

Procedit facultas tantum in locatione ad modicum tempus. num. 52.

An

An facultas prædicta ſit fauorabilis, & extendenda. num. 53.
An locator poſſit vti dicta facultate auctoritate propria, vel debeat adire Iudicem, & Iudicem adeundo, an neceſſarius ſit libellus, & quomodo probanda neceſſitas. num. 55.

De fine locationis ex quo Dominus velit Domum reficere, Cap. 57.

Dominus volens reficere domum, quomodo agat contra conductorem, nu. 1.
An, & quando finiatur ex hoc capite locatio, vel non, num. 5.
An hæc expulſio competat, tam pro refectione neceſſaria quam voluntaria, num. 13.
Quid ſi neceſſitas aderat de tempore locationis. num. 14.
Quid ſi poteſt conductor habitare de tempore, quo domus reficitur. num. 15.
Quid ſi agatur de locatione ad longum tempus, num. 16.

De fine locationis voluntario. Cap. 58.

Locatio, & conductio reſoluitur ſolo conſenſu, & ex quibus arguatur conſenſus. num. 2.
Quid ſi contractus non fuerit ſolo conſenſu factus. num. 11.
An requiratur conſenſus vtriuſque. nu. 19.
Quid ſi Princeps locauit. num. 20.
Quid ſi vnus velit ſoluere alteri intereſſe. numer. 22.
Quid ſi adſit conſenſus vtriuſque, ſed non ſimultaneus. num. 26.
Quid ſi adſit præiudicium tertij non conſentientis. num. 28.

De remiſſione caducitatis. Cap. 59.

Ratio cur tacite remittatur caducitas. numer. 1.
Quibus actibus, & qua caducitas cenſeatur remiſſa. num. 3.
An, & quando ſufficiat ſola petitio penſionis. num. 9.
An ſufficiat petitio decurſæ tantum. nu. 11.
An ſufficiat citatio ad ſoluendum, & quid de citatione ad docendum ſe ſoluiſſe. nu. 20.
An ſcientia caducitatis ſit neceſſaria, vt poſſit cenſeri remiſſa, & quomodo probetur. numer. 28.
An remitti poſſit caducitas à procuratore, & Prælato, aliouè adminiſtratore, & quando inducatur remiſſio iſtis exigentibus. nu. 34.
An, & quando recipiens canones poſſit ſibi preſeruare caducitatem. num. 47.
An requiratur emphyteutam eſſe præſentem, vel acceptare remiſſionem. num. 53.

Conductor an, & quando poſſit recedere à contractu ante finitum tempus in eo conuentum. Cap. 60.

An omni caſu quo licet locatori recedere à locatione liceat etiam conductori. num. 2.
In quibus caſibus liceat conductori recedere. num. 5.
De caſu belli, & peſtis. num. 8.
De caſu quo adſint in domo mali ſpiritus. numer. 10.
Quid ſi adſit ſolus timor, & periculum. numer. 13.
Quid ſi habitatio non impediatur, ſed incomodetur tantum. num. 14.
Quid si domus amplius ſibi non ſufficiat, vti quia vxorem duxerit. num. 19.
Quid si ea non indigeat, vti quia aſſecutus eſt dignitatem à qua domum habeat. nu. 20.
Attenditur quid conſueuit ſeruari in regione. num. 22.
Quid si impediatur vti per locatorem, vel in eius odium. num. 30.

De ſucceſſore, an, & quando teneatur ſtare locationi. Cap. 60.

Locatio tranſit ad heredes. num. 2.
Quid ſi heres abſtineat, vbi, & quid ſi ſit pupillus. num. 3.

Quid

Quid ſi locatio ſit cum ſocietate vnita. numer. 9.

Quid in ſocietate vectigalium, & aliarum rerum publicarum. num. 22.

Quo ad ſucceſſorem ſingularem traditur regula negatiua, & quod poteſt expellere conductorem, & quomodo. num. 38.

Adducitur ratio dictæ regulæ, & ex ea reſtringitur eadem regula ad locationem ad breue tempus. num. 44.

Declaratur eadem regula octo modis videlicet.

Primo, *vt non procedat ſi ſuccedens aliter conuenerit cum anteceſſore. num.* 48.

Secundo *neque ſi conſenſerit tacite conductorem manere. num.* 50.

Tertio *neque ſi conſenſerit anteceſſorem locare poſſe. num.* 51.

Quarto *non releuare ſuccedi in ius vniuerſale ſi ſucceditur titulo particulari. nu.* 52.

Quinto *vt regula non procedat quando locans habebat liberam adminiſtrationem. nu.* 53.

Sexto *neque ſi non ſucceſſit in plenum ius locantis. num.* 57.

Septimo *neque ſi agatur de ſucceſſore in quem facta eſt translatio neceſſaria. num.* 58.

Octauo, *quod maxime, & propter aliam rationem non tenetur ſtare locationi is, qui non ſucceſſit per viam translationis iuris locatoris in eum. num.* 60.

Explicantur 26. *caſus particulares quorum primus eſt de redimente vigore pacti: numer.* 65.

2 *De retrahente vigore ſtatuti, aut legis. numer.* 66.

3 *De marito in fundo ſibi in dotem dato. numer.* 73.

4 *De muliere in fundo dotali ſibi reſtituto vbi, & de bonis Paraſernalibus. n.* 78.

5 *Si emptor, ſeu &c. ſciuit locationem. numer.* 86.

6 *Si dominus locans hypotecauit pro obſeruantia contractus. num.* 98.

7 *De Pupillo, an teneatur ſtare locationi tutoris. num.* 119.

8 *De proprietario, an teneatur ſtare locationi vſufructuarij. num.* 120.

9 *De vſufructuario, an teneatur ſtare locationi proprietarij. num.* 126.

10 *De ſuccedente titulo lucratiuo in genere, & in ſpecie de legatario, & fideicommiſſario, & de ſuccedente in primogenitura, & donatario. num.* 138.

11 *De ſuccedente in emphyteusi, vel feudo. numer.* 171.

12 *De eumphiteuta, vel feudatario, an teneatur ſtare locationi factæ per dominum. numer.* 185.

13 *De ſucceſſore fiſci, vel Eccleſiæ. n.* 187.

14 *De fiſco, & Eccleſia ſuccedēte, vbi & quid ſi Princeps Principi ſuccedat. nu.* 196.

15 *De ſucceſſore in Beneficio, vel Prælatura. numer.* 212.

16 *De ſucceſſore per ſententiam. nu.* 262.

17 *De filio in legitima. num.* 272.

18 *De colono partiario. num.* 273.

19 *De Iudeis. num.* 276.

20 *De officialibus vniuerſitatum. nu.* 286.

21 *Si conductor ſoluerit anticipate. n.* 290.

22 *Si annus ceptus. num.* 292.

23 *Si velit conductor recedere. num.* 296.

24 *Si ſucceſſor, qui tenetur ſtare locationi velit ſoluere intereſſe conductori, & eum expellere. num.* 297.

25 *Si locatio appareat facta in fraudem ſucceſſoris. num.* 299.

26 *Si conductor expulſus a ſucceſſore regreſſum habeat contra locatorem. nu.* 302.

De

De renouatione locationis, & rei locatæ reſtitutione.

PARS DVODECIMA.

De renouatione locationis quando debeat de iure fieri. Cap. 62.

Vbicumque quis tenetur de iure locare, tenetur, & renouare. num. 1.

Conductori qui meliorauit bona facienda eſt relocatio. num. 2.

Quæ melioratio requiratur ad hunc effectum limitatio prima. num. 8.

An probanda ſint, & quomodo melioramenta lim. 2. num. 13.

An procedat, quod renouanda ſit locatio in caſu quo facta fuerit ad tempus certum cum pacto meliorandi. lim. 3. num. 21.

An procedat in colono partiario. num. 23.

An ſi melioratio non ſit facta de licentia Domini. num. 25.

Quid ſi poſt facta melioramenta locatio fuerit renouata ad certum tempus. num. 26.

Quid ſi in locatione renunciatum ſit huic iuri renouationem petendi, & ex quibus dicatur renouatum. num. 30.

Quid ſi locator reperiſſet meliorem conditionem ab alio. num. 32.

Locatione ad longum tempus finita renouatio facienda deſcendentibus. num. 39.

Quid ſi Dominus velit pro ſe retinere declaratio 1. num. 41.

Quid in locatione ad modicum tempus decl. 2. numer. 45.

Intra quantum temporis peti debeat iſta renouatio decl. 3. num. 49.

An debeatur hæc renouatio etiam tranſuerſalibus decl. 4. num. 54.

An, & quando debeatur hæredibus, & quis ſit incapax illam petere decl. 5. num. 56.

Cuius proximitas attendatur, an primi acquirentis, vel vltimi poſſeſſoris decl. 6. n. 73.

Si concurrant plures in eodem gradu exiſtentes, an debeatur omnibus decl. 7. num. 77.

An debeatur etiam fœminis declar. 8. numer. 80.

Quid ſi petatur iſta renouatio re non integra decl. 9. num. 84.

Quid ſi locatio ſit facta ob delictum decl. 10. numer. 87.

Hoc ius poteſt renunciari, & quando cenſeatur renunciatum decl. 11. num. 88.

An debeatur hæc renouatio ſi locatio precedens nulla ſit decl. 12. num. 95.

An debeat volens renouationem offerre conditiones quas Dominus ab alio reperit decl. 13. num. 96.

An debeatur renouatio ſi locatio facta erat ex aliqua cauſa ſpeciali decl. 14. nu. 99.

Quid ſi Dominus ſit Princeps ſupremus decl. 15. num. 101.

An, & quando detur renouatio bonorum, & cui debetur renouatio decl. 16. num. 103.

An hoc ius poſſit cedi decl. 17. num. 105.

An habens hoc ius poſſit agere aduerſus bona decl. 18. num. 111.

An competat hoc ius petendi renouationem ſi bona alteri conceſſa cum vniuerſitate bonorum decl. 19. num. 117.

An competat exiſtentibus vltra ſeptimum gradum decl. 20. num. 118.

Quando ſit hæc renouatio citandi poſſeſſores bonorum decl. 21. num. 119.

An procedat in feudis, vt fieri debeat renouatio decl. 22. num. 120.

An requiratur ſcriptura in hac renouatione decl. 23. num. 121.

De pactis, conſuetudinibus, & ſtatutis, quod locatio renouetur. Cap. 63.

Pactum, quod locatio finita debeat renouari, an validum. num. 2.

Quid in emphyteuſi Eccleſiaſtica. num. 4.

Quid

Quid generaliter ſi importet fieri locationem ultra tempus permiſſum locandi. nu. 11.

An ſtante d. pacto dici poſſit etiam facta locatio pro tempore, pro quo renouatio fuit promiſſa. num. 14.

Quid operetur, & quam actionem tribuat pactum prædictum, & contra quos, & ſtante, ageualeat. num. 20.

An Dominus liberetur ſoluendo intereſſe, & poſſit alteri locare non obſtante pacto. numero 31.

Petitio renouationis, an ſit neceſſaria, & intra quod tempus. num. 32.

Pactum prædictum eſt ſtricte intelligendum, & an intelligatur de renouatione unica. num. 51.

An intelligatur etiam ſi Dominus velit pro ſe retinere, vel ſolum ſi velit relocare. numer. 53.

In eccleſiaſticis intelligitur quatenus adſit vtilitas in renouatione, num. 56.

Intelligitur ſi finiatur locatio per lapſum temporis, non ſi finiatur ob pacta non ſeruata. num. 57.

De ſtatutis, & conſuetudinibus renouandi vbi adſint. num. 58.

Statutum de renouandi locatione, an liget Eccleſiaſticos, præcipue ſtatutum Vrbis factum de mandato Papæ, & cum eius confirmatione. num. 60.

Statutum prædictum eſt ſtricte intelligendum, & ideo limitatur, vt dictum eſt de pacto. num. 72.

Conſuetudo relocandi quomodo inducatur. numer. 78.

De renouatione locationis tacita.
Cap. 64.

Quomodo inducatur tacita renouatio locationis. num. 1.

An quæ qualitates, & pacta renouata cenſeantur, & eſt declar. 1. num. 7.

An procedat tacita renouatio in prædijs Reipublicæ Gabellis &c. & eſt declar. 2. numer. 37.

Pro quanto tempore cenſeatur renouatio facta declar. 3. numer. 42.

An procedat tacita renouatio, ſi locatio facta ſit in ſcriptis, vel pro tempore expreſſe limitato decl. 4. num. 59.

An renouatio tacita cenſeatur facta pro prima vice tantum decl. 5. num. 63.

Tacita renouatio tantum requirit conſenſum vtriuſque, & ideo non procedit ſi vnus non poſſit conſentire, vel ſi appareat, non conſenſiſſe decl. 6. num. 66.

An procedat in alijs contractibus, quam in propria locatione decl. 7. num. 99.

An procedat tacita relocatio non ſolum in prædijs, ſed etiam in locatione operarum declar. 8. num. 111.

An procedat in locatione mobilium, & ſe mouentium decl. 9. num. 115.

An procedat tacita relocatio ſi ſocius conducat à ſocio partem ſuam decl. 10. nu. 117.

Requiri continuationem conductoris, & patientiam locatoris, & late de diſdicta decl. 11. num. 119.

An intret relocatio ſtatim, vel requiratur continuatio per aliquod tempus decl. 12. numer. 146.

Quid ſi conductor non impleuit ex parte ſua decl. 13. num. 148.

Quid ſi adſit continuatio vltra triginta annos decl. 14. num. 153.

Si adſit continuatio, ſed non intret tacita relocatio, an peti poſſit merces, & qua actione decl. 15. num. 154.

De reſtitutione rei locatæ facienda per conductorem locatione finita.
Cap. 65.

Conductor finita locatione tenetur reſtituere rem in eodem ſtatu quo eam recepit, & quid ſi eam non reſtituat. numer. 6.

Stante pacto, quod teneatur ad aliquid, ſi in eodem ſtatu non reſtituat, an adhuc poſſit locator petere damna. num. 12.

Quid in locatione mobilium, & ſe mouentium quoad damna. num. 17.

Si non reſtituat, an, & quando poſſit dominus rem

rem capere propria auctoritate, nu. 19.
De mandato de aſſociando, num. 24.
De mandato de euacuando, ſeu diſgombrando, numer. 25.
De manutentione locatori competente, numer. 29.
De reintegratione ad poſſeſſionem, num. 38.
De remedio l. fin. C. de acqu. poſſeſſ. *quando competat locatori, num.* 40.
De remedio recuperandæ poſſeſſionis ex l. conductores C. locat. & ex l. non ab re C. vnde vi. *num.* 44.
De remedio l. ſi quis conductionis C. locati, *quando & contra quos detur, & quæ ſint probanda, vt competat, nu.* 47.
De actione locati pro recuperatione rei competente, num. 108.
De rei vindicatione, an, & quando competat locatori, num. 112.
De probatione dominij neceſſaria, nu. 115.
De probatione finis locationis, num. 122.
De probatione identitatis rei locatæ, numero 124.
De actione ad exhibendum rem, & deſignandos fines rei, locatori aduerſus conductorem competente, num. 131.
Appellatio, an, & quando competat conductori condemnato rem reſtituere, num. 144.

PETRI

PETRI PACIONI
TRACTATVS
DE
Locatione, & Conductione.

Quid ſit Locatio, quotuplex, & quis Locator, vel Conductor dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Definitiones locationis plures dantur.*
2 *Locatio quid ſit.*
3 *Definitio, quæ conſtat ex genere, & differentia, & eſt conuertibilis, cum ſuo definito eſt bona.*
4 *Definitio omnis in iure periculoſa eſt.*
5 *Locatio eſt contractus bonæ fidei.*
6 *Emphiteuſis eſt contractus ſtricti iuris.*
7 *Emphiteuſis fit etiam ad tempus.*
8 *Emphiteuſis Eccleſiaſtica præſumitur temporalis.*
9 *Perſonæ locantur, vt res.*
10 *Locatio eſt conceſſio ad vſum.*
11 *Merces eſt de ſubſtantia locationis.*
12 *Merces in locatione debet eſſe certa.*
13 *Merces in locatione debet eſſe in pecunia numerata.*
14 *Locatio pro vno nummo eſt nulla.*
15 *Decl. hoc non procedere, ſi eo precio tantum res digna ſit.*
16 *Pecuniæ nomine omnia corpora continentur.*
17 *Secus ſi dictum ſit pecunia numerata.*
18 *Locatio dicitur à verbo locare, quod eſt in loco ponere.*
19 *Conductio dicitur, à verbo conducere quod, eſt ſecum ducere.*
20 *Locator quis dicatur, & quis conductor.*
21 *Locatoris, & conductoris nomina non ſunt promiſcue vſurpanda.*
22 *Locatoris, & conductoris nomina antiquitus accipiebantur promiſcue cum nominibus emptionis, & venditionis.*
23 *Locator operarum quis dicatur.*
24 *Conductor operarum differt à conductore operis, & quis dicatur.*
25 *Inquilinus quis dicatur.*
26 *Colonus quis dicatur.*
27 *Affictuarius, & affictus quid ſit.*
28 *Appaltator quis dicatur.*
29 *Merces locationis correſpondet precio venditionis.*
30 *Merces quandoque dicitur precium, & penſio.*
31 *Locationis origo antiquiſſima eſt.*
32 *Pecunia fuit inuenta per multos annos poſt ius gentium.*
33 *Ius gentium dicitur quo omnes gentes vtuntur.*
34 *Pecunia eſt apud omnes gentes.*
35 *Locatio alia propria, alia impropria, alia impropriiſſima, & earum differentia.*
36 *Locatio alia eſt rerum, alia perſonarum.*
37 *Locatio alia eſt ad tempus, alia perpetua.*
38 *Societates officij continent implicitam locationem, & quomodo.*

CAPVT PRIMVM.

DEfinitionem locationis,
1 & conductionis variè
tradiderunt noſtrates, vt
videre eſt penes *Caroc.*
in princ. ſui tract. de loc.,
& cond., *& alios* relatos
per *Pichar. ad rubr. In-*
ſtit. tit. de loc., *& cond.*
num. 9. Ego alijs omnibus poſtpoſitis am-
2 plector iſtam. Locatio, & Conductio eſt
Perſonæ, reiue ad vſum facta conceſſio mer-
cede in pecunia numeranda conuenta,
quam tradidit *Azo in ſua ſum. hoc. tit. de loc.*
& cond. num: 1. & approbarunt *Rot. in dec.*
37. *num.* 20. *p.* 2. *Bin. Molpheſ. ad conſuet.*
Neap. par. 14. *qu.* 1. *num.* 1. & alij commu-
niter, vt teſtatur *Caroccius vbi ſupra, & Ful-*
gin. de Iur. Emph. in prælud. qu. 1. *nu.* 20.,
eique aliqua tantùm verba addo, dicoque
Locatio, & Conductio eſt contractus bonæ
fidei, in quo perſona, reſue ad vſum alteri
conceditur pro certa mercede in pecunia
numeranda conuenta.

3 Quæ definitio, quia conſtat ex genere,
& differentia, & eſt conuertibilis cum ſuo
definito, vt cuique rectè conſideranti con-
ſtabit, ideo recipienda eſt iuxta regulas
Dialecticorum, etiam in Iure receptas ad *l.*
1. §. 1. *ff. de dol. Dec. & Cagnol. in l. omnis*
definitio ff. de reg. Iur. Peregr. de fideic. art. 5.
4 *num.* 2. In quantum tamen fieri poteſt, nam
omnis definitio in Iure noſtro periculoſa
eſt, vt dicit *text. in d. l. omnis definitio*, eſt
enim in ea contractus loco generis; & om-
nia alia verba loco differentiæ.

5 Quod autem locatio ſit contractus bo-
næ fidei ſunt *text. in §. actionum Inſtit. de*
action. & in l. conſenſu ff. de act. & oblig. &
dixit *Rot. coram Mantic. dec.* 4. *num,* 5. *verſ.*
præſertim, & neceſſariò exprimendum vide-
tur in eius definitione ad excludendum ab
ea emphiteuſim, quæ propriè non eſt loca-
tio, vt dicam infra Cap. 3. & his verbis ex-
6 cluditur ab hac definitione, quia ipſa non
eſt contractus bone fidei, ſed ſtricti Iuris
Menoch conſ. 668. *num.* 18. *Rot. cor. Duran.*
dec. 300. *num.* 1.

Et licet ad eumdem effectum excluden-
di Emphiteuſim aliqui dicant. Locatio eſt
conceſſio ad tempus, vt *Pichar. in d. rubr.*
num. 26. *& ſeq.*, ea tamen hoc modo non
bene excluditur; nam quatenus etiam ve-
rum eſſet, Locationem, eo ipſo quod ſit in
perpetuum, nomen locationis perdere, &
vocari Emphiteuſim, vt vult ibi *Pichard.*,
7 quod infra videbimus, adhuc quia Emphi-
teuſis ſit etiam ad tempus, vt admittit ipſe-
8 met *Pichar.* imò Eccleſiaſtica ad tempus fa-
cta præſumitur *Burat. dec.* 334. *nu.* 20. ſal-
tem iſta Emphiteuſis ad tempus facta, per
verba prædicta non remanet excluſa.

Quod concedatur perſona, reſue patet,
quia non ſolum rerum, ſed etiam perſona-
rum vſus quandoque in locatione concedi-
9 tur, & res, vel perſonæ locantur *l. item ſi* 22.
§. cum Inſulam l. in operis 26. *l. cum tu plures*
60. *§. lege dicta ff. locat. & cond.* cum alijs
plurib. concordan. relat. per *Pichar. in d. ru-*
br. Inſtit. de loc. num. 12.

10 Quod conceſſio fiat ad vſum in loca-
tione eſt *text. in §. præterea Inſtit. tit. de loc.*
& cond. & probant omnes vt ſupra loca-
tionem definientes, & per ſimplicem loca-
tionem non concedi niſi vſum rei, dicam
ſuo loco, & eſſe de ſubſtantia huius contra-
ctus, vt vſus tradatur *Bart. in l. ſi quis domum*
in princ. ff. loc. Caſtil. contr. par. 3. *cap.* 3.
num. 65. & alij quos refert *Molpheſ. ad con-*
ſuet. Neap. par. 14. *qu.* 1. *num.* 2.

11 Dicitur autem in definitione comuni,
pro mercede, nam vt emptio, & venditio
ita contrahitur, ſi de pretio fuerit conuen-
tum, ſic & locatio, & conductio ita contra-
hi intelligitur, ſi merces conſtituta ſit, vt di-
cit *Imp. in princ. tit. Inſt. de locat. & conduc.*
Et merces eſt de ſubſtantia locationis, vt
poſt alios tradunt *Sur. conſ.* 400. *nu.* 9. *Ca-*
roc. de loc. & cond. tit. de ſubſtan. locat. nu. 9.
& dicam alibi.

12 Addidi verbum, certa, quia hoc pari-
ter requiritur, quod merces ſit certa, alias
enim ſi tradatur res pro mercede incerta,
locatio, & conductio contrahi non videtur,
vt eſt *text. in l. ſi merces* 28. *in princ. ff. lo-*
cat. & dixit *Rot. dec.* 172. *num.* 3. *par.* 6. *rec.*
& alibi vt per *Adden ad deciſ.* 470. *nu.* 102.
par. 4. *tom.* 2. *rec.* Et idem verbum addidit
etiam in ſua definitione locationis *Piccar.*
in dicta Rubr. Inſtit. hoc tit. num. 25.

13 Dicitur verò in pecunia numerata,
quia vbi merces non eſt in pecunia, non eſt
propriè locatio, vt patet in *l.* 1. *§. ſi quis ſer-*
uum ff. depoſ. cum concordant. relat. per gloſ.
in d. Inſt. tit. de loc. in princ. ver. ſi merces,
& ponderatis per *Molin. de contract. diſput.*
486. *num.* 2. Et quod debeat eſſe pecunia
numerata, ſeu numeranda videbatur dicen-
14 dum ex eo, quod conductio nulla eſt, quæ
eſt in nummo vno, vt inquit *text. in l. ſi quis*
ante 10. *prope fin. ff. de aquir. vel ammitt.*
poſſeſſ. & hoc quia vnitas non eſt numerus,
ſed principium numeri, & ideo non poteſt
dici merces in pecunia numerata, vt expli-

cat

cat ibi *gloſ. in ver. ſolùm teneat*, at quia ibi-
15 dem Bart. vult hoc non procedere, ſi eo
precio tantùm res digna ſit, quod & tenent
ibid. *Caſtren.* & alij, ideo alia ratione ne-
ceſſaria eſt expreſſio, quod pecunia ſit nu-
16 merata, videlicet, quia abſque tali expreſ-
ſione, pecuniæ nomine omnia corpora con-
tineri palam eſt, vt habetur in *l. pecuniæ 178.*
in princ. ff. de verb. ſign. & dicta expreſſio
17 eam reſtringit ad ſolos nummos, & pecu-
niam propriam, vt patet ex eo text. & dixit
*Rebuff. in l. pecunia 4. col. 3. verſ. ſed conue-
nit vſus Franciæ ff. de verb. ſignif.*
18 Dicitur autem locatio à verbo locare,
quod ſignificat ponere in loco, quaſi qui lo-
cat domum, vel fundum ponat alium in do-
mo, vel fundo *Pichar. in d. rubr. Inſtit. tit.
de locat. num. 3. & ſeqq.* & ibidem *Arprect.*
19 *in princ. tit. num. 2.* Conductio vero dici-
tur à verbo conducere, quod ſecum ducere
ſignificat *Pichar. ibid. num. 4. & 5.*
20 Et hinc deciditur queſtio illa quis dica-
tur locator, & quis conductor, de qua la-
tè *Cuiac. lib. 2. obſeru. cap. 10.* & alij relat.
per *Harppreſt. in d. princ. tit. Inſtit. de locat.
num. 16.* Locator enim dicitur ille, qui alium
ponit in re ſua, & Conductor ille, qui eam
rem ſecum ducit, ſeu recipit, non enim di-
ci poteſt, quod locator ſit ille, qui merce-
dem recipit, & conductor ille, qui eam ſol-
uit, quia hoc non eſt perpetuò verum, vt oſ-
tendit *Cuiac. d. cap. 10.*, & ex infra dicen-
dis de conductore operis patebit, minuſque
placet locatorem eum eſſe, qui inchoat con-
tractum, ſeque alio vltro prius obtulit, con-
ductorem verò, cui quid faciendum aliquis
vltro obtulit, & qui placitum offerentis ſuſ-
cepit, vt cenſuit *Harppreſt. in d. princ. huius
tit. num. 16. verſ. putauerim*, ratio enim
qua mouetur, quia inſcriptio, ſeu Rubrica
illius *tit. & ff. & C. locat. & cond.* prius in-
cipiat à locatione, & deinde ponat condu-
ctionem, non conuincit, nam etiam *rubr. In-
ſtit. tit. de empt. & vend.* incipit ab Emptio-
ne, & tamen abſurdum eſſet dicere, quod
qui offert primo rem ſuam pro certo pretio
concluſo contractu dicatur emptor. Nec
21 etiam omnino placet, quod appellatio-
ne locatoris, & conductoris promiſcuè
vſurpentur, vt tradit *Pichar. in d. rubr. n. 6.*
& alij adducti per *Rot. dec. 37. nu. 25. par. 2.
diu.* licet enim habeamus *l. veteres 20. ff. de
act. empt.* quæ dicit *Veteres in emptione, ven-
ditioneque appellationibus promiſcue vteban-
tur, & l. ſeq.* ibidem, quæ dicit *Idem eſt, & in
locatione, & conductione.* tamen vel iſtæ le-
ges debent legi vnitæ, & vbi ſecunda dicit
idem eſt, legi debet ideſt, ita vt ſenſus ſit,
22 veteres promiſcuè vſos verbis emptionis,
& venditionis, loco verborum locationis, &
conductionis, ac è contra, non autem, quod
emptionis verbum pro venditione, & con-
ductionis pro locatione, vel è contra, vſurpa-
uerint, vt declarat *Cuiac. lib. 9. obſer. cap.
15. circa med.* & latiùs ad eaſdem leges,
quas ponit ſub *num. 19. & 20.* & ab eo non
diſcedunt *Hotom. & Briſſon. de verb. Iur.
ver. Emptionis*, vt refert *Pichar. in d. rub. hu-
ius tit. num. 7.* Vel quatenus veteres loca-
tionis, & conductionis appellatione promi-
ſcuè vterentur, à poſterioribus tamen hæc
verba bifariam vſurpantur, vt dicit *Morla
in Empor. par. 1. tit. 10. in princ. num. 3.* &
quatenus adſit promiſcuus vſus, iſte reſtrin-
gitur in locatione, & conductione operis vt
ſenſit *Morla in Empor. d. tit. 10. num. 3. verſ.
ſed in opere*, & in his terminis loquitur *Rot.
in d. dec. 37. num. 25. par. 2. diuer.* in ex-
teris poterit quandoque reperiri æquiuo-
catum, ſed impropriè, & abuſiuè, vt patet
ex *gloſ. in l. ſi quis fundum 10. verb. locato-
ris ff. locat.* quæ inquit, *locatoris, ideſt con-
ductoris*, ſed propriè poni non poteſt.
23 Sed & in ipſa operarum locatione, &
conductione operis, non poteſt quis propriè
loquendo ex eodem contractu dici ad libi-
tum locator, vel conductor, ſed faber quan-
doque eſt locator, quandoque eſt conduc-
tor, quia quandoque locat operas, quando-
24 que conducit opus, & ſic faber dicitur con-
ductor ratione ipſius operis, quod accipit,
& ſecum ducit, dicitur, & locator ratione
operarum, quas recipit Dominus, vt dicit
gloſ. in l. 2. ver. conduxiſti C. locati, ſed ad-
huc aduertendum eſt, quod tunc dicitur
Artifex opus conducere, cum illud facien-
dum in ſe totaliter ſuſcipit, tunc enim pro-
priè illud conducit, quaſi ſecum ducit, vt in
l. item ſi pretio 25. §. cum Inſulam ibi: *cum
Inſulam ædificandam loco, vt ſua impenſa con-
ductor omnia faciat. ff. locat. & in l. 2. §. con-
ductore ff. de adminiſt. rer. ad Ciu. pertinen.*
quo in caſu ſi volumus conſiderare loca-
tionem, quam facit Artifex, ea potius eſt
locatio neceſſitatis faciendi, quam ſolam
ſecum ducit Dominus, quam locatio ope-
rarum, cum eas arbitrio ſuo dirigere Do-
minus non valeat, vt ſatis apertè explicatur
in *d. l. item ſi precio §. cum inſulam*, ibi, *locat
enim artifex operas ſuas, ideſt neceſſitatem fa-
ciendi*, nec quidquam intereſt vtrum vno
pretio opus totum, an in ſingulas operas
certa pecunia locetur, ſed ſolum attenditur,
an Artifex opus ſuſcipiat, & ſecum ducat,
ideſt ex ſe perficere debeat, an verò operas
ipſas det Domino, vt ipſe eas ita ſecum du-

cat, vt eius arbitrio opus efficiatur, vt ha-
betur in *l. ea lege* 53. *§. locaui opus ff. loc.*
nam quatenus ſuas operas vẽdit Artifex di-
citur locator, quatenus opus faciendum ſuſ-
cipit dicitur conductor, vt firmat, licet ita
laté non explicet *Morla in empor. d. tit.* 10.
in princ. num. 3. *ad fin.*

Stat igitur ſemper firmum conductorem
dici eum, qui rem locatam ſecum ducit, qui
diuerſimodè nuncupatur, nam Vrbani præ-
25 dij conductor dicitur inquilinus, conduc-
26 tor verò ruſtici prædij dicitur colonus *gloſ.*
in §. item ſeruiana in ver. coloni Inſtit. tit. de
act. & quatenus vno pretio conducantur
domus habitabiles in agro exiſtentes, &
agri ipſi, attenditur, quid principaliter ſit
conductum, & ab eo ſumitur denominatio,
non autem ab eo, quod acceſſoriè in con-
tractum venit, vt docet *Bal. in l. certi Iuris*
5. *num.* 5. *C. locat.* item & ſuburbani prædij
conductor dicitur potius inquilinus, quam
colonus *Mozz. de loc. & cond. cap.* 1. *nu.* 11.
Colonorum autem variæ ſunt ſpecies vt di-
cam in *cap. particulari de eis inſcripto* voca-
turque etiam conductor præcipue Prædio-
rum aliquibus in locis Affictuarius, verbum
27 enim Affictus ſecundum comunem vſum
loquendi, vel intelligitur de locatione, vel
de mercede locationis; *Rot. cor. Puteo dec.*
178. *num.* 1. *lib.* 1. nec non etiam Appalta-
28 tor, & hoc præſertim in conductore gabel-
larum, & aliorum redditũum Cameralium,
nec non etiam Redemptor, vt in *l. in lege*
32. vbi *gloſ. in ver. redemptor ff. locati.*

29 Merces etiam diuerſimodè nuncupari
ſolet, etenim quia correſpondet pretio in
venditione requiſito, *l.* 2. *§.* 1. *ff. loc.* quan-
30 doque & ipſa pretium dici ſolet, vt habe-
tur in *l. & hac diſtinctio* 38. *§. cum fundum*
ff. loc. & in l. ſi quis ante 10. *in fin. ff de acq.*
poſſeſſ. & quandoque penſio, ac præcipue
in prædijs vrbanis nuncupatur, vt notat.
Molpheſ. in ſum. to. 2. *tract.* 12. *cap.* 8. *num.*
57. licet ita nuncupetur etiam in ruſticis, vt
videre eſt ſignanter in *l. ſi vno* 17. *in princ.*
& in *l. ſed addes* 21. *§. ſi quis ff. locat.*

31 Origo huius contractus eſt antiquiſſi-
ma, nam naturalis, & omnium Gentium di-
citur in *l.* 1. *ff. locat.* & eſſe de Iure gentium
habetur etiã in *l. ex hoc iure ff. de iuſt. & Iur.*

Hinc autem aliqui ſumunt argumentum
contra definitionem eiuſdem ſuprapoſitam,
in qua dicitur, requiri mercedem in pecunia
numerata, ſeu numeranda, cum pecunia
32 per multos annos poſt Ius gentium fuerit
inuenta, ex relat. per *Caroc. tit. de orig. locat.*
num. 2. ſed breuiter dicendum, quod licet
locatio non inceperit ab initio, quo gentes
eſſe cæperunt, prout non incepit pecunia,
33 tamen quia ius gentium illud dicitur, quo
omnes gentes vtuntur *§. ius autem Ciuile*
Inſt. de iure nat. gent. & ciu. ſufficit quod
caſu exigente, & humanis neceſſitatibus
gentes humanæ contractum locationis, &
conductionis, prout, & penè omnes alios
contractus conſtituerint, ad hoc vt dicatur
de iure gentium *§. Ius autem gentium inſtit.*
34 *de iur. nat. gent. & ciu.* cum nulla gens ſit,
quæ non habeat materiam, ſeu monetam
forma publica ſignatam, vt docet *Bart. in l.*
1. *in princ. ff. de contrah. empt.* quem alij ſe-
quuntur congeſti per *Caroc. vbi ſupra nu.* 4.

35 Diuiditur autem locatio, vt alia ſit
propria, alia impropria, & alia improprijſſi-
ma *Molpheſ. ad conſuetud. Neap. par.* 14.
quæſt. 2. *numer.* 1. Propria eſt cui conue-
nit definitio ſuprapoſita, in qua videlicet
conceditur vſus rei, vel perſonæ pro certa
mercede in pecunia numerata. Vbi verò
merces non eſt in pecunia numerata, tunc
eſt locatio impropria, licet enim non ſit ve-
rè, & propriè locatio, tamen regulatur cum
locatione, imo ab ea in nihilo diſtinguitur
ſecundum *Garz. de expen. & mel. cap.* 14.
num. 20. de quo etiam alibi. Improprijſſi-
ma verò eſt locatio, ſub qua complectitur
Emphiteuſis, ac etiam cenſus, vt dicit *Mol-*
pheſ. in d. q. 2. *in princ.* & dicam in *cap.* 3.
de Emphiteuſi.

36 Locatio autem propria ſubdiuiditur in
locationem rerum, & locationem perſona-
rum, vt patet ex definitione ſuprapoſita, ſed
gloſ. in l. ſi vno §. item ſi poſt ff. locat. ad ma-
iorem explicationem facit tres ſpecies vi-
delicet, vt alia ſit locatio rei, alia opera-
rum, alia rerum & operarum ſimul, & his
tribus ſpeciebus quarta additur à *Caſtren.*
in d. §. item ſi poſt, vt alia ſit locatio ope-
ris, & licet hæc additio *Caſtren.* non placeat
Molpheſ. in d. qu. 2. *num.* 1. ex quo putat
hanc contineri in ſecunda, vel tertia ſpecie,
tamen verè differt ab illis, vt patet ex eis,
quæ ſupra dicta ſunt de illa, vnde non de-
bet diſplicere, prout non diſplicet *Mantica*
de tacit. lib. 5. *tit.* 1. *num.* 12.

37 Diuiditur etiam locatio, vt alia ſit per-
petua, alia ad tempus. Et locatio ad tem-
pus ſubdiuiditur, vt alia ſit ad longum tem-
pus, alia ad breue, *Molpheſ. ad conſuet. Neap.*
to. 3. *par.* 14. *qu.* 2. *nu.* 2. *& ſeq.* vbi etiam
eas explicat: Et multum intereſt, an ſit lo-
catio ad breue tempus, an verò ad longum
tempus, vel perpetua, quia prima nullum
transfert dominium, aliæ verò transferunt
dominium vtile, vt dicetur *in cap.* 4. vbi
tractabitur, an locatio ſit alienatio, & prop-
terea

terea prima eſt de Iure Gentium, aliæ vero ſunt de iure Ciuili, à quo dominium vtile fuit inuentum, vt explicat *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 2. num. 14. & 15.*

Alia denique eſt locatio pura, & ſimplex alia mixta cum alio contractu, prout ſignan-
38 ter in ſocietatibus Officiorum, quæ practicantur paſſim in Vrbe, continetur implicita locatio *Gratian. diſc. 679. num. 35. & ſeq.* admittit enim officialis ſocium ad participationem fructuum, & hæc eſt ſocietas, verum quia ſunt incerti, idem Officialis conducit ratam illam Socij ad rationem tot pro centenario *Rot. dec. 388. nu. 13. & ſeq. poſt Ceñc. de cenſ. & in Rec. dec. 160. nu. 17. par. 4. tom. 2. Mollin. dec. 251. num. 4.*

De emptione, & venditione, in quo differat, à locatione, & quomodo ab ea dignoſcatur.

S V M M A R I V M.

1 *Emptio, & venditio differt à locatione, & conductione.*
2 *Emptio, & venditio transfert dominium, à venditore in emptorem.*
3 *Locatio non transfert dominium.*
4 *Lim. ſi ſit ad longum tempus, quia transfert dominium vtile.*
5 *Periculum rei venditæ ſpectat ad emptorem.*
6 *Periculum rei locatæ ſpectat ad locatorem.*
7 *Remiſſio mercedis fit conductori ſi vti non poſſit re, emptori autem non fit.*
8 *Venditor poſtquam rem tradidit eam non nocet, ſecus autem locator.*
9 *Venditor re ſemel tradita liberatur, ſecus in locatore.*
10 *Vendi quædam res poſſunt, quæ locari non poſſunt, vt ſeruitutes prediales.*
11 *Euicta re locata, locator liberatur preſtando æque idoneam, ſecus in emptione.*
12 *Venditio ſine expreſſione certi pretij non valet.*
13 *Etiamſi dicatur fieri pro iuſto pretio.*
14 *Vendito fundo non veniunt inſtrumenta, ſecus autem eo locato.*
15 *Vitioſa re vendita competit reſciſſio contractus, ſecus autem ſi fuerit locata.*
16 *Locatio, & conductio quibuſdam exceptis, eſt ſimilis emptioni, & venditioni.*
17 *Conuenit cum emptione in materia.*
18 *Et conuenit etiam in forma, & in alijs.*
19 *An contracta ſit locatio, vel potius emptio, & venditio ſæpe dubitatur.*
20 *Venditio eſſe non poteſt ſine translatione dominij.*
21 *Etiamſi partes dixerint vendere.*
22 *Declaratur tamen procedere ſi reſeruatum ſit dominium perpetuum, ſecus ſi ad tempus.*
23 *Ampl. declarationem etiamſi dictum fuerit quod iterum facto ſit locatio.*
24 *Natura rei ſolitæ locari facit reputari contractum locationis non venditionis.*
25 *Ampl. etiamſi partes dixerint vendere.*
26 *Emptio contracta cenſetur non locatio ſi conſtitutum precium non merces.*
27 *Merces locationis quandoque in iure vocatur precium.*
28 *Et ideo mentio precij in contractu, non tollit eſſe locationem.*
29 *Precij mentio tunc releuat cum correſpondet verbo pretio.*
30 *Venditio ex paruitate pretij non efficitur locatio, ſed contra.*
31 *Pretium diſtributum in annos denotat locationem, vnicum vero denotat venditionem.*
32 *Ampl. vt diſtributum in annos denotet locationem, etiamſi facta mentio pretij.*
33 *Item amplia etiamſi dictum emere, & vendere.*
34 *Si autem conſtitutum ſit vnicum precium, & ſimul diſtributum, tunc ſi prius diſtributum, & poſtea vnicum erit locatio, ſecus e contra.*
35 *Denominatio denotat qualis ſit contractus, & ei ſtatur in dubio.*
36 *Ampl. etiam ſi adſit aliqua præſumptio in contrarium.*
37 *Operarum, ſeu facti locatio eſt ſi recipiens pecuniam nihil transfert.*
38 *Decl. procedere quatenus factum tale ſit, vt locari ſoleat.*
39 *Si autem quid tradatur artifici, vt immutetur, & aliud fiat conſtituto pretio eſt emptio, ſecus ſi vt eadem reddatur.*
40 *Si artifex ipſe ponat rem non erit locatio, ſed venditio.*
41 *Decl. procedere ſi materia quam ponit ſtet principaliter, non autem ſi acceſſoria.*
42 *Et ſi dubium, an ſtet principaliter attenditur, an quantitas pretij conueniat valori.*
43 *Gabella cenſetur locata non vendita.*
44 *Lim. ſi pacta omnino repugnent locationi.*
45 *Si gabella conceſſa ſit pro annis decem pro tot nummis ſingulo anno erit locatio.*
46 *Ampl. idem eſſe ſi vnicum pretium pro omnibus decem annis ſit conſtitutum ſi dictum ſit locauit.*
47 *Et etiamſi non ſimpliciter dictum ſit locauit, ſed etiam vendidit, & locauit.*
48 *Secus ſi dictum ſimpliciter vendidit, & vnicum precium conſtitutum.*
49 *Si dictum ſimpliciter vendidit, & conſtitutum precium in ſingulos annos erit locatio.*
50 *Conceſſio ad tempus puta ad vitam dignoſcitur, quod ſit locatio à diſtributione pretij in ſingulos annos.*
51 *Pactum remiſſionis mercedis propter caſus fortuitos indicat contractum eſſe locationem.*
52 *Venditionis nomine venit quandoque locatio in materia fauorabili, ſecus in odioſa.*
53 *Venditionis verbum eſt latiſſimum, & aptum comprehendere omnem translationem dominij.*
54 *Emptio, & locatio eiſdem iuris regulis conſiſtunt.*
55 *Argumentum, à venditione, ad locationem valet.*
56 *Regulæ ſtatur donec limitatio probetur.*
57 *Limitatio regulæ probanda eſt plene, & concludenter & quomodo.*

C A P V T II.

QVia dictum eſt in præcedenti Cap. 1. Veteres promiſcuè vſos fuiſſe verbis emptionis, & venditionis loco verborum locationis, & conductionis, vt habetur in *l. Veteres 20. cum l. ſeq. ff. de act. empt.* iuxta lecturam

turam *Caiac.*, & aliorum ibidem allegato-
rum, hic congruè videtur quærendum, An
locatio differat à venditione, & quomodò
1 ab ea dignoſcatur. Et quoad primam par-
tem quæſiti reſpondendum eſt affirmatiuè,
qnia vltra diuerſitatem nominis, adſunt
etiam inter hos contractus plures differen-
tiæ reales, quarum prima eſt, quod in con-
2 tractu emptionis, & venditionis Dominium
transfertur à venditore in emptorem *l. cla-
uibus 74. ff. de contrah. empt. §. vendita inſt.*
3 *de rer. diu.* ſecus autem in locatione; & con-
ductione *l. non ſolet 39. ff. de locat., & cond.
l. cum manu 80. §. fin. ff. de contrah. empt.*
4 quod intelligitur de Dominio directo,
nàm vtile in locatione ad longum tempus
transfertur in conductorem *Aretin. conſ. 55.
verſ. ſed in locatione Alex. conſ. 112. num. 3.
lib. 1. Seraph. deciſ. 272. num. 8.*
5 Secunda eſt circa rei periculum, ſiue de-
teriorationis, ſiue interitus, nam ſi contracta
ſit emptio periculum ſpectat ad emptorem
l. neceſſario 8. ff. de peric., & com. rei vendi-
6 *tæ §. cum autem inſt. de empt. & vend.* con-
trarium autem eſt in locatione, & conduc-
tione, in qua periculum ſpectat ad locato-
rem *l. item quæritur 14. §. exercitu l. ex con-*
7 *ducto 16. ff. locat.* Vnde ſequitur, quod in
locatione, ſi caſu aliquo non poſſit conduc-
tor vti re conducta, fit ei remiſſio mercedis,
ſecus autem in venditione *Menoch. retinen.
remed. 4. num. 25. & 26.*
Tertia eſt circa auocationem rei. Nàm
8 venditor poſtquam eam tradidit amplius
eam auocare non poteſt ab emptore *l. qui-
dam fundum 16. ff. de in rem verſo*. locator
autem ſæpe auocat à conductore *l. æde 4. C.
locat.*
Quarta eſt circa rei traditionem, vendi-
9 tor enim ſi ſemel rem emptori tradat libe-
ratur, itaut cum eo ex empto ampliùs agi
non poſſit, ſed alijs remedijs vti debet *l. qui
pendentem 16. ff. de action. empt. l. ſi cum fun-
dum. 68. iuncta gloſ. ibi in ver. tradat ff. de
contr. empt.*; quod non procedit in locatio-
ne, nàm poteſt conductor poſt rem ſibi ſe-
mel traditam, ſi vti non poterit, iterum, ac
ſæpius agere, vt tradatur *l. ſi quis Domum 9.
& l. ex conducto 15. ff. locat.*, & hanc diffe-
rentiam notat *Bart. in d. l. ſi quis Domum nu.
1. verſ. aduertendum Natt. conſ. 360. nu. 1.
Mozz. de loc. & cond. cap. 1. num. 5.*
Quinta eſt, vt ſint quædam res, quæ ven-
10 di poſſint, locari non item, vt in ſpecie ſer-
uitutes prædiales conſtat vendi poſſe *l. aquæ
ductus 47. ff. de contrahen. empt.* locari autem
non poſſe *l. locare 44. ff. locat.*
Sexta eſt, quod ſi euincatur res locata,
11 locator liberatur præſtando aliam æque
idoneam *l. ſi quis Domum ff. locat.* quod ſe-
cus eſt in venditore, qui non liberatur præ-
ſtando æque idoneam, ſed tenetur ad inte-
reſſe *Caſtren. in l. ſi quis fundū ff. locat. Mozz.
de locat. & Cond. cap. 1. num. 4.*
Septima eſt, quod locatio valet quando-
12 que nulla expræſſa mercede, videlicet ſi
res erat ſolita locari, quia cenſetur pro con-
ſueta vt dicam infra *cap. 17.* Quod ſecus eſt
in emptione, & venditione, vt poſt *Caſtren.
in l. 1. ff. locat. & cond.* notat ad effectum
huius differentia *Mozz. in dicto cap. 1. num.
6.* & de venditione pro iuſto precio facta
13 abſque expreſſione quantitatis, quod non
valeat, nec poſſit venditor agere ad pretium,
etiamſi rem tradiderit, ſecus autem in lo-
catione, quia in ſimili conuentione, ſecuta
rei traditione, tenetur conductor ad merce-
dem tradit, & dicit eſſe nouam, & vtilem
differentiam *Pinell. in rubr. C. de reſc. ven-
dit. part. 2. cap. 1. num. 24.* & dicam infra
cap. 35.
Octaua eſt, quod vendito fundo non ve-
14 niunt eius inſtrumenta *l. fundi in princ. ff. de
act. empt.* ſecus autem eo locato *l. ſed addes
21. §. illud ff. locat.* & hanc differentiam ad-
uertit *Bart. in l. 2. in fin. C. de verb. ſign.
Surd. dec. 201. num. 1.*
Nona eſt, quia in venditione rei vitioſæ
15 competit reſciſſio contractus per actionem
redhibitoriam ex edicto edilium conceſſa,
quod ſecus eſt in locatione, vt eſt *text. in l.
ſciendum eſt 63. ff. de edil. edict.*
Verum tamen eſt, quod his, & ſimilibus
16 differentijs non obſtantibus locatio, & con-
ductio ſimilis eſt emptioni, & venditioni, vt
dicit Imperator in principio *tit. inſtit. de loc.
& Cond. & I.C. in l. 2. in princ. ff. eodem*, &
17 patet, quia conueniunt in materia, cum ſi-
cut in emptione requiritur res, & precium
inſtit. tit. de empt. & vend. Ita, & in locatio-
ne res, & merces deſideratur *inſt. tit. de lo-
cat. in princ.*
Et conueniunt etiam in forma, nam ſi-
18 cut emptio, & venditio ita contrahitur, ſi
de pretio conuenerit, ſic locatio, & con-
ductio ità contracta intelligitur, ſi merces
conſtituta ſit *Inſt. dicto tit. de loc. & cond. in
princ.* & conueniunt in alijs multis, quo-
rum plura ſimul cumulat *Molin. de iuſt. &
iur. tom. 2. quæſt. 487.* quæ non refero, quia
ex diſcurſu parebunt.
Stante autem tali ſimilitudine præcipuè
in modo contrahendi conſiſtente, ſæpè du-
19 bitari contingit, an contracta fuerit em-
ptio, & venditio, ſeù potius locatio, &
conductio, quæ eſt ſecunda pars quæſiti ſu-

pra

pra poſiti, de qua dubitatione ſunt *text. in*
§. adeo autem inſt. de loc. & conduct. in l. 2. §.
Adeò autem ff. eodem in l. ſabinus 20. & in l.
conuenit mihi 65. de contrab. empt. & alibi,
ita vt, hæc ſit verè grauis, & controuerſa
iuris quæſtio, vt dicit *Menoch. retinen. rem.*
4. num. 7.

Præmiſtam igitur in hac quæſtione aliquas regulas generales, quæ habentur ad dignoſcendos hos contractus, & deinde deueniam ad aliquos caſus particulares.

Prima Regula eſt, vt inſpiciatur an ſit
translatum Dominium, vel ne, cum iſta ſit
prima, & principalis differentia inter eos,
20 vt ſupra probatum fuit, & quod nemo poſ-
ſit videri eam rem vendidiſſe de cuius Do-
minio Id agitur ne ad emptorem tranſeat,
ſed tunc aut locatio, aut aliud genus con-
tractus ſit, monet præciſè *Iuris conſ. in l. cum*
manu ſata 80. §. fin. de contrab. empt.

Quod ampliatur, vt licet contrahentes
21 vtantur nomine emptionis, adhuc ſi tacitè,
vel expreſsè actum ſit, vt Dominium pleno
iure non tranſeat, non erit emptio, ſed ma-
gis locatio *Signorol. conſ. 22. num. 12. verſ.*
præterea licet, Azeued. conſ. 32. num. 11. Ma-
nent. conſ. 129. num. 1. Surd. deciſ. 157. nu. 3.
Rot. quæ alios citat *deciſ. 128. num. 2. part. 8.*
22 *recent.* Quod tamen intelligendum eſt, vt
procedat abſque difficultate ſi reſeruatum
Dominium perpetuò, at ſi reſeruatum fue-
rit ad tempus hoc non repugnat omninò
contractui venditionis, & præcipuè ſi re-
ſeruatum ſit prout conſueuit, vſquequo ſol-
uatur integrum pretium, vt declarant *Surd.*
deciſ. 157. num. 2. & Rota dicta deciſ. 128. nu.
9. vbi ita explicat *text. in dicta l. manu ſata*
23 *part. 8. recent.* Imò fortius etiam ſi partes ex-
præſſe dixerint, quod donec ſoluatur pre-
tium, fundus ſit locatus, adhuc locatio iſta
tanquam incidenter facta, & venditioni ac-
ceſſoria illi adhærebit, & cedet, eiuſque
naturam aſſumet, itaut periculum, & de-
terioratio rei non ſpectet ad locatorem, pro-
ut ſpectat in locatione, ſed ſpectet ad con-
ductorem, vt ſpectat in emptione, & ven-
ditione, vt eſt *text. in l. ſicut emptio 23. §. in-*
terdum ff. locat. & ibi *gloſ. in verſ. exſoluat,*
& firmat pluribus relatis *Mantic. de taci-*
tis lib. 4. tit. 24. num. 18. & latius, *Hodiern.*
ad Surd. deciſ. 157. num. 12. & ſeqq. vbi poſt
alios dicit d. textum maximè notandũ, quia
quilibet eo non viſo reſponderet contrariũ,
ſed hoc verum quatenus venditio ſit pura,
tunc enim ei cedit locatio interim, ac ſol-
uitur precium facta, at ſecus eſt ſi locatio
facta ſit cum pacto, vt, non ſoluto pretio,
venditio habeatur pro non facta, nam ſi,
pretio non ſoluto, nempta res facta ſit, tunc
ex locato erit actio dicit *text. in l. Item ſi*
pretio 25. ff. locat; vbi *gloſſ. verb. ex locato*
explicat procedere ſtante pacto præfato.

Secunda regula eſt, vt attendatur natu-
24 ra rei, quæ deducitur in contractum, nam,
ſi ſolet locari, reputabitur locatio *l. natura-*
lis 5. §. at cum do ff. de præſcr. verb. & regula
25 iſta pariter ampliatur, vt procedat etiam
ſi partes aliter contractum denominauerint
ſecundum *Signorol. d. conſ. 22. nu. 12. in princ.*
& probat *text. in l. inſulam 6. ff. de præſcript.*
verb.

26 Tertia eſt, vt tunc dicatur contracta
emptio, non autem locatio, cum non eſt
conſtituta Merces, ſed conuentum de pre-
tio *Inſt. tit. de locat., & cond. in princ.,* adeò
vt, eoipſo quod ſit mentio de pretio, præſu-
matur emptio, non autem locatio, vt dicunt
Bald. in l. cum dotem 10. num. 2. C. de iur.
dot. Marſil. ſing. 105. in princ. Menoch. præſ.
74. num. 1. lib. 3. Caroc. de locat. in tit. de ſi-
militudine locationis in qualitate prima nu. 2.
vbi innumeros congerit.

27 Verum Merces etiam locationis, quan-
doque in Iure dicitur pretium, vt ſignanter
in *l. ſi quis ante 10. in fin. ff. de acq. poſſ.* &
28 ſic non releuat mentio precij ad locatio-
nem excludendam, quando ex alijs digno-
ſcitur contracta, & ſignanter ex præcedenti
denominatione locationis, vt ſenſit *Iaſ. in*
d. l. ſi quis ante num. 14. ad fin. & eum ſequi
videtur *Caroc. in d. qualit. 1. empt. num. 9.*
& licet contrariam opinionem, quod nem-
pè denominatio non releuet in Concurſu
cum mentione pretij probet poſt alios *Me-*
noch. qui alios cumulat *d. præſ. 74. num. 4.*
lib. 3. Afflict. deciſ. 72. num. 10. & ibi Vr-
29 *ſill. num. 1. & ſeq.* tamen iſtam contrariam
non admitterem niſi in caſu, quo precium
dignoſceretur iuſtum, & correſpondens ve-
ro valori rei, tunc enim operatur eius men-
tio, vt contractus non poſſit cenſeri locatio,
ſed reputandus ſit venditio, at quando pre-
cium non eſt congruum valori rei, tunc non
cenſetur venditio, ſed potius arguitur loca-
tio non obſtante precij mentione, ſi alia ver-
ba non repugnent, vt poſt alios tradunt
Marſil. ſing. 105. ad fin. Menoch. præſumpt.
74. num. 5. lib. 3. & retinen. remed. 4. num.
24. & latè *Caroc. tit. de ſimilitudine locatio-*
nis cap. de qualitate prima empt. num. 4. & 5.
30 vbi tamen hoc nimis ampliat, dum dicit,
quod ſi venditio non valet ex paruitate
precij efficitur locatio, quia ex paruitate
precij benè poteſt argui facta locatio, ſi ver-
ba ſint dubia, at vbi vere contracta eſt ven-
ditio pro paruo precio, ſi paruitas eſt intra
dimi-

dimidiam iuſti venditio ſuſtinetur, ſi verò
eſt vltra dimidiam, & tunc reſcinditur con-
tractus, vt diſponitur in *l. 2. C. de reſcind.*
vend. Rota coram Eminentiſſimo Celſo deciſ.
202. num. 6. & quando adeſt magnus ex-
ceſſus vltra dimidiam, contractus remanet
nullus ipſo iure *Gratian. diſcept. 823. n. 38.*
& ſeq. Prat. diſcept. 25. num. 32. verſ. vera
namque eſt regula, & num. 34. in fin. & ſeq.
fab. in Cod. lib. 4. tit. 3. def. 3. Rota coram
Canal. deciſ. 301. num. 3. & in recent. deciſ.
202. num. 6. par. 10. & in Romana tranſac-
tionis 19. Aprilis 1660. §. Non obſtat coram
Veroſpio, & ſic nunquam tranſit in locatio-
nem, vnde tunc magis argueretur venditio,
cum facta eſſet valoris rei æſtimatio, & iux-
ta illam pretium eſſet conſtitutum *Menoch.*
alios referens praeſ. 74. num. 2. lib. 3.

31 Quarta Regula dignoſcendi, an ſit lo-
catio, vel venditio eſt videre, an precium
ſit diſtributum in ſingulos annos, vel aliter
ratio temporis habita ſit, quia tunc erit lo-
catio, ſi verò non ſit ità diſtributum, ſed
vnicum, erit venditio *Tiraquell. de retract.*
lignag. §. 1. gloſ. 14. nu. 86. & 87. Menoch.
latiſſime retinen. rem. 4. num. 19. Caroc. de
locat. ſub tit. de ſimil. locationis §. diſgregata
ſolutio num. 1. & iſtum eſſe verum modum
dignoſcendi locationem à venditione dixit
pluribus relatis *Rot. coram Millino deciſ. 446.*
32 *num. 2.* Quod ampliatur procedere, etiam
ſi adſit mentio pretij, quia hoc caſu pre-
tium pro mercede interpretatur *Menoch. d.*
33 *remed. 4 num. 23.* Ac etiam ſi partes ali-
ter contractum denominauerint, videlicet ſi
verbi gratia dixerint emere, & vendere pro
tot ſcutis quolibet anno ſoluendis, adhuc
erit locatio, & non emptio *Tiraquell. d. gloſ.*
14. num. 87. Caroc. ſub tit. de ſimil. locationis
§. de qualitate ſecunda diſgregata ſolutio n. 6.
Menoch. retin. remed. 4. num. 21.

34 Quid autem ſi vtrumque factum appa-
reat videlicet conſtitutum vnicum pretium,
& diſtributum in ſingulos annos? & quam-
uis conſtitutionem pretij vnici hoc caſu,
quo adeſt etiam diſtributio in annos, non
eſſe curandam dicat *Bart. in dicta quaeſt. 4.*
num. 12. verſ. Non obſtat, quod pretium, &
eum ſequatur *Menoch. retinen. d. remed. 4.*
nu. 20. ad med. verſ. primo non aduerſatur;
diſtinguendum videtur, vt ſi conſtitutio
pretij in vnica ſumma præcedat, & ſolutio
dilata ſit in annos gratia facilioris ſolutio-
nis, iſta diſtributio non ſit attendenda, ſed
ſolum conſtitutio pretij, & indicet venditio-
nem. E contra verò ſi conſtitutum ſit ratio-
ne annorum, videlicet pro centum annuis in
totum conficientibus mille in conceſſione
facta ad decennium, reputanda erit locatio,
cum illa expreſſio ſcutorum mille ſtet po-
tiùs demonſtratiuè, quam diſpoſitiuè, & non
operetur, nam à primordio tituli poſterior
formatur euentus *l. vn. ad fin. C. de impo-*
nen. lucr. deſcript. lib. 10. Gratian. diſcept.
214. num. 21. & faciunt in ſimili, quæ di-
cuntur de dignoſcenda venditione, an ſit
facta ad corpus, vel ad menſuram, vt vide-
licet ſi priùs ſit expreſſum corpus cenſeatur
ad corpus, licet ſubſequatur expreſſio men-
ſuræ, & è contra *Becc. conſ. 133. num. 1. &*
ſeq. Gabr. conſ. 64. nu. 3. & 13. lib. 2. Man-
tic. de tacit. lib. 4. tit. 17. num. 11. & ſeq. Se-
raphin. deciſ. 264. num. 6. & deciſ. 317. nu-
mer. 4. ad fin.

35 Quinta regula erit, vt in dubio atten-
datur denominatio partium, nam ſi dixerint
contrahere emptionem, & venditionem em-
ptio reputabitur, ſi dixerint contrahere lo-
cationem, & conductionem locatio, & con-
ductio reputabitur, in dubio enim talis re-
putatur contractus, qualis à partibus deno-
minatur, vt firmant Menoch. *praeſ. 105. nu. 1.*
& ſeq. lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 8.
num. 17. Rot. deciſ. 510. num. 1. verſ. & pro
tali par. 4. tom. 3. recent. vbi *num. 2.* quod
hoc maximè procedit, ſi denominatio ſit
diſpoſitiuè concepta,

36 Et quamuis denominatio cedat aliqui-
bus ex demonſtrationibus contrarijs, vt
viſum eſt in regulis ſuprapoſitis, tamen non
quælibet, præſumptio iſtam, quæ ex deno-
minatione inſurgit elidere valet, ſed ei
ſtandum eſt etiam ſi aliquæ præſumptiones
ſint in contrarium *Grauett. conſ. 20. num. 4.*
Surd. conſ. 243. num. 3. Becc. conſ. 35. nu. 9. in
fin. & ſeqq. quid quid ſecus dicendum ſit ſi
adſint pacta ſubſtantialia in contrarium, vt
dicam in ſequenti *cap.*

His præmiſſis deueniendo ad caſus par-
37 ticulares in quibus magis dubitari ſolet,
an ſit contracta locatio, ſeù venditio pri-
mus erit ſi deductum ſit in contractum me-
rum factum, ſeu operatio aliqua, & nul-
lum ius in alium transferet is, qui pecuniam
recipit, ſed ſolum aliquid operetur, & iſto
caſu non poteſt eſſe emptio, & venditio, ſed
tantum locatio *l. item ſi precio 25. in princ.*
verſ. quoties autem ff. locat. cum concordan.
relat. per *Bart. in ſua quaeſt. 4. incip. publi-*
canus num. 10. verſ. aliquando agitur, dum-
38 modo tamen opus tale ſit, vt locari ſoleat
puta ſi do, vt tabulam pingas, ſecus autem
ſi tale ſit, vt locari non poſſit vti ſi do, vt
manumittas iuxta ſecundam regulam ſupra
datam, & in his terminis loquitur ille *text.*
in l. naturalis 5. §. & cum do ff. de praeſer.

verb.

verb. ibi citat. Et non attenditur in Caſu
iſto regula quarta ſuprapoſita, nempe an ſit
datum vnicum pretium, vel diſtributum in
menſes, aut annos *l. ea lege* 53. §. *locaui opus*
ff. loc. & docet *Bart. in d. quaſt.* 4. *vbi ſupra*
Menoch. retinend. remed. 4. *n.* 13. *Caroc. qui*
alios citat ſub titulo de differentia locationis §.
de qualitate prima locationis nu. 2.
39 Secundus Caſus eſt, quando in Contractum deducitur factum, ſimulque aliqua
rei traditio, & tunc adhoc, vt ſit locatio
neceſſe eſt, vt is cui opus faciendum eſt det
rem, ſeù corpus in quo opus faciendum ſit,
vt habetur in *l. Sabinus* 20. *ff. de contrah. empt.*
toties enim conductio eſt quoties materia,
in qua aliquid præſtatur in eodem ſtatu
eiuſdem manet, quoties autem immutatur,
& alienatur emptio magis, quam locatio
intelligi debet *l. conuenit mihi* 65. *verſ. totis enim ff. de contrah. empt.* Vndè ſi cum aurifice Titius conuenerit, vt is de auro ſuo
annulos certi ponderis, certæque formæ ſi-
40 bi faciat acceptis verbi gratia decem, hæc
erit emptio, & venditio, ſi verò Titius aurum dederit poliendum, vel ornandum
mercede pro opera conſtituta erit locatio
§. *Item quaritur inſt. de loc. & conduct. l.* 2. §.
Adeò autem ff. eodem.
Verùm non ſufficit, Artificem aliquid de
41 ſuo ponere ad hoc, vt ſit venditio, ſed neceſſe eſt, vt materia illa, quam ponit ſtet
principaliter, alias ſi ſtet acceſſoriè adhuc
erit locatio, vt eſt Caſus in *l. Item ſi pretio*
25. §. *Cum Inſulam ff. locat.* vbi data fuerat
Inſula Artifici ædificanda totali ſua impenſa, qui propterea cementa etiam de ſuo ponere debebat, & tamen dicitur locatio, quia
ſolum quod ſtat principaliter, cum ædificium excedat, ab eo non dabatur, itaut
quod dabat artifex non ſtabat principaliter, vt conſiderauit *Bart. in d. quaſt.* 4.
num. 10. *prope med.* & alijs congeſtis *Menoch. retinen. remed.* 4. *num.* 15. *cum duab.*
ſeqq.
42 Si verò res ſit dubia an videlicet res,
quæ ab artifice præſtatur ſtet principaliter,
ſeù acceſſoriè, & recurrendum eſſe ad quantitatem pretij, vt ſi conueniat valori rei ſit
emptio: ſecus è contra cenſuit poſt *gloſ.*
quam dicit ſingularem in *l.* 1. §. 1. *in verb.*
agendo ff. de ſuperfic. Bart. in ſua quaſt. 4. *in*
ſolut. num. 10. *verſ. aliquando dubitatur*, &
alijs adductis, *Menoch. d. rem.* 4. *num.* 18.
43 Tertius caſus eſt quandò in contractum
non venit factum aliquod, ſed res tantum,
& quæſtio cadere ſolet, quando conceditur à Principe, ſeù Communitate Gabella,
ſeù Datium ad aliquos annos puta per decennium, & in hac quæſtione, quia ſubiecta
materia magis, atque etiam magis conuenit locationi, quam venditioni ſecundum
Boer. deciſ. 249. *num* 11. *poſt med. verſ. &*
hoc dicit expreſsè, ſunt enim hæ res naturæ
vt exerceri ſoleant per Communitates, aut
locari, vt dicit *Signorol. conſ.* 22. *num.* 12.
44 debet ſemper cenſeri facta locatio, niſi alia
pacta omninò repugnent *d. l. naturalis* 5. §.
& cum do ff. de praſcr. verb.
Vis igitur ſtat in dignoſcendo, quando
45 adſint pacta adeò repugnantia, vt præualeant, & ſi dictum ſit concedo pro annis
decem pro tot nummis ſingulo anno, nihil
eſt, quòd præualeat naturæ rei, & multò
minùs ſi, pro verbo concedo, dictum ſit loco. *Ripa in tractat. de peſte tit. de priuileg.*
contr. num. 51. & 55. *Menoch. praſumpt.* 104.
n. 1. & 2. *lib.* 3. *Boer. deciſ.* 249. *n.* 11. *verſ.*
primus caſus, & *verſ. ſecundus caſus*.
46 Quid autem ſi conſtitutum ſit vnicum
pretium pro omnibus decem annis? & adhuc, ſi dictum ſit locauit cenſeri, debet locatio ex adductis per *Menoch. d. praſumpt.*
104. *num.* 40. & 41. vbi reſpondet contra
Caroc. de loc. ſub tit. de ſimilitudine locationis
§. *de qualitate quarta venditionis num.* 7.
47 Idque ampliatur procedere non tantùm
ſi ſimpliciter dictum ſit locauit, ſed etiam
ſi dictum promiſcuè vendidit, & locauit,
quia adhuc erit locatio, quamuis conſtitutum ſit vnicum pretium *Ripa d. tit. de priuileg. contract. num.* 66. *Menoch. d. praſumpt.*
104. *num.* 43. *Boer. deciſ.* 249. *n.* 11. *verſ.*
quartus eſt caſus.
48 Si autem dictum ſit ſimpliciter vendidit,
& tunc, ſi conſtitutum vnicum pretium pro
omnibus decem annis, reputatur venditio,
quia concurrunt duæ demonſtrationes, quæ
præualent qualitati rei in contractum deductæ, nempe denominatio venditionis, & vnicum pretium *Menoch. d. praſ.* 104. *num.*
40. *Caroc. d.* §. *de qualitate quarta vendit. n.* 7
verſ. tertius caſus Boer. dec. 249. *n.* 11. *in tertio*
caſu verſ. ſecundo quod ampliatur procedere,
etiam ſi poſt conſtitutum ab initio vnicum
pretium, poſtea ſit facta diſtributio in ſingulos annos *Rip. in dicto tit. de priuil. contract. n.* 46. *Menoch. praſumpt.* 104. *n.* 41. *lib.* 3.
49 At ſi, vbi dictum ſimpliciter vendidit, non
ſit conſtitutum pretium vnicum, ſed diuiſum tantum in ſingulos annos, & erit locatio *Bart. in l. cotem ferro* §. *qui maximos n.* 2. *ff.*
de public. & vectig. Ancar. conſ. 402. *n.* 2. *Corn.*
conſ. 83. *n.* 7. & *conſ.* 33. *n.* 9. *lib.* 2. *Carocc. d.*
§. *de qualitate quarta venditionis nu.* 7. *verſ.*
tertius eſt Boer. deciſ. 249. *num.* 11. *verſ. ſextus caſus*, & eſt communis opinio, vt fate-

tur,licet plura in contrarium adducat *Me-*
noch. dicta præſumpt. 104. *num.* 6. quæ pro-
cedit etiamſi conſtitutum ſit pretium vni-
cum, & deinde diſtributum in ſingulos an-
nos *Ripa in dicto tit. de priuil. contract. nu,*
64. quem refert *Menoch. eadem præſumpt.*
104. *nu.* 39. & ſequitur *Caroc. d. §. de qua-*
litate quarta vendit. ſub tit. de ſimilitudine
locationis num. 7. verſ. ampliatur.

Solet etiam cadere quæſtio iſta in con-
50 ceſſione rei ad tempus puta domus ad vi-
tam, & in his terminis verum eſſe modum
dignoſcendi locationem à venditione inſpi-
cere, ſi pretium ſit deſtributum in annos,
vel vnicum pro toto tempore iuxta regu-
lam ſupra quarto loco traditam dicit *Rot. in*
illa deciſ. 446. *nu.* 2. *coram Millin. ibi citat.*
At in præfatis quoq; caſibus, & alijs ſimili-
bus, in quibus cadit hæc quæſtio, conſide-
51 rari ſolent pacta conuenta. Nam ſi adapten-
tur magis locationi, quam venditioni lo-
cationem arguent, & è contra, prout in
ſpecie ſi adſit pactum, quod ob bellum, vel
alium caſum ſimilem fiat remiſſio merce-
dis, quod demonſtret eſſe contractum lo-
cationis reſpondit *Socein. ſen. conſ.* 88. *col.* 2.
verſ. quod etiam dignoſcitur lib. 1. *Menoch.*
retinend. d. remed. 4. *num.* 25. *&* 26.

Et conſiderari etiam ſolet ſubiecta mate-
52 ria, nam locatio ad longum tempus, vti
transferens dominium vtile, in materia fa-
uorabili venditionis nomine venire poterit,
ſecus autem in ſtricta,& odioſa,vt in ſpecie
cum in vna Romana Prælationis prætēde-
retur per quaſdā Moniales,vti Dominas di-
rectas domus ad vitam per emphiteutam lo-
catæ,prælatio in tali locatione per text.in *l.*
fin.C.de iur.emphit. cum ibi tradit per *Iaſ n.*
11.*Rot. cor.Sacrato ſub die* 5.*Apr.*1604:cen-
ſuit eam non competere, & reddidit ratio-
nem, quia diſpoſitio *dicta l.* (ſunt verba
præciſa deciſionis) eſt exorbitans tanquam
contra *l. dudum C. de contrah. empt.* & ideo
ſtricte, & in caſu tantum ibi expræſſo in-
telligenda, vt in ſpecie argumentatur,
Rim. ſen. conſ. 357. *num.* 7. *lib.* 2. & faciunt
plures rationes ponderatæ in cauſa *Romana*
Caſalis die 20.*February, &* 14.*Martij* 1576
coram Reuerendiſs. Alex. quæ, licet fuerint
deductæ ad effectum euitandæ pœnæ, poſ-
ſunt etiam deſeruire in hoc caſu,quo ſtricta
eſt facienda interpretatio, vt ſupra dictum
eſt. Diſpoſitio autem *d l.fin.*loquitur in vē-
ditione non autem in locatione ad vitam.

53 Non obſtat quod venditionis verbum
ſit latiſſimum, & aptum comprehendere
omnem actum per quem transfertur domi-
nium *l. ſtatu liberis ff. de ſtatu liberis Bar. in*
l. nouit §. venditionis ff. quibus modis pig. vel
hypot. ſolu. cum ſimilibus. In locatione au-
tem ad vitam transferatur vtile domi-
nium, vt late fuit deductum in cauſa *Ro-*
mana de Cupis 10.*Nouembr.*1600. *coram me,*
quia prædicta procedunt in materia fauora-
bili, vel ſaltem in indifferenti, ſecus in
materia ſtricta vt per *Greg. Lopez* poſt alios
quos allegat in *l.* 55. *num.* 4. *tit.* 5. *part.* 5.
faciunt tradita per *Tiraquel. tit. de retract.*
lignag. §. in gloſ. 14. *num.*88. *&* 89. ex qui-
bus fuit concluſum ſententiam D. in ciui-
libus Locumtenentis Illuſtriſs. Vicarij Vr-
bis ad fauorem Monialium latam tanquam
iniuſtam eſſe reuocandam. hæc Rota.

Denique non omittendum hic animad-
uertere, quod iura non ſolum dicunt lo-
54 cationem, & conductionem eſſe ſimilem
emptioni, & venditioni, ſed etiam expræſ-
ſè addunt eiſdem iuris regulis conſiſtere
text. eſt in *princ. tit. inſtit. de locat. & con-*
duct. & in l. 2. in princ. ff. eodem. Hinc enim
deducitur magna conſequentia, vt videli-
55 cet liceat arguere ab emptione, & vendi-
tione ad locationē, & conductionem prout
faciunt *Corn. conſ.* 181.*n.*65.*lib.*2.*Mantic.de*
*tacit.& amb.lib.*12.*tit.*12. *n.*11. *Rot.dec.*350.
*n.*9. *part.*4. *recent.* & alij paſſim, & proce-
det argumentum, vbicumque non docebi-
tur aliud eſſe in locatione, & conductione
ſpecialiter conſtitutum, vel in ea diuerſam
militare rationem, in prædictis enim iuri-
bus traditur regula generalis, quod contra-
56 ctus eiſdem iuris regulis conſiſtant, & ſic
conſtituta in vno procedant etiam in alio,
ac proinde huic regulæ ſtandum erit donec
probetur limitatio *Gloſ. in rubr. de reg. iur.*
in 6. ante fin. verſ. habet enim aduerſarius,
Bald. in cap. 1. *num.* 5. *verſ. in omnibus his*
de alienat iudic.mut.ca.fact. Dec. in l. 1. *nu.*8.
ff. de reg. iur. & conſ. 142. *num.* 4. *verſ. &*
ideo ſecundum regulam, Rota coram Gregor.
deciſ. 182. *num.* 1. *& deciſ.* 228. *num.* 7.
57 & probanda erit limitatio concludenter,
& plenè *Seraph. deciſ.* 416. *num.* 9. *Gregor.*
deciſ. 279. *num.* 2. Itaut non ſatis ſit allega-
re aliquam diuerſitatem, niſi diuerſitas il-
la per neceſſe inferat ad limitationem,& le-
gis auctoritate fundetur, vt requiritur,
quando, prout hic, regula legis auctoritate
fundatur *Peregr. conſ.* 97. *in fin. lib.* 1. *Spe-*
rell. deciſ. 124. *n.* 62.

Emphiteuſis an ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur.

SVMMARIVM.

1 *Emphiteuſis quid ſit.*

3 *Emphi-*

2 *Emphiteuſis comprehenditur ſub nomine locationis latè ſumpto.*

3 *Emphiteuſis natura non inclinat, neque ad locationem, neque ad venditionem.*

4 *Emphiteuſis differt non ſolum à locatione, ad breue tempus, ſed etiam à locatione ad longum tempus, & perpetua.*

5 *Emphiteuſis habet familiaritatem cum locatione.*

6 *Emphiteuſis dignoſcitur à locatione ex denominatione partium.*

7 *Et multo magis ſi denominatio fuerit diſpoſitiue concepta.*

8 *Denominatio contractus etiam enunciatiua attenditur.*

9 *Denominatio contractus attenditur, etiamſi adſint aliqua præſumptiones in contrarium.*

10 *Pacta magis attenduntur quam denominatio contractus.*

11 *Intellige de pactis circa naturam contractus, non circa accidentalia.*

12 *Verba deſeruiunt natura contractus, non natura verbis.*

13 *Denominationi ſtatur ſi ſunt pacta hinc inde.*

14 *Pacta magis attenduntur ſi partes vſæ ſunt promiſcue verbo locationis, & emphiteuſis.*

15 *Emphiteuſis denominatio, magis operatur, quam denominatio locationis.*

16 *Emphiteuſis admittit quecumque pacta.*

17 *Emphiteuſis eſt materia informis, recipiens formam à placito contrahentium.*

18 *Locatio dignoſcitur ab alijs contractibus ex penſione.*

19 *Penſio magna denotat eſſe locationem non emphiteuſim, & è contra modica denotat emphiteuſim.*

20 *Hebrai habentes ius, quod vocant Gazagà ſunt conductores, non emphiteuta.*

21 *Penſionis quantitas praualet omnibus coniecturis, & indicijs contrarijs ad dignoſcendam, an ſit contractus locationis.*

22 *Decl. procedere, vt præualeat ſingulis coniecturis de per ſe, non ſimul.*

23 *Denominatio emphiteuſis praualet quantitati penſionis magna, denominatio vero locationis cedit quantitati penſionis parua.*

24 *Emphiteuſis Eccleſiaſtica non poteſt concedi pro penſione modica.*

25 *Penſio magna denotat locationem etiam in Eccleſiaſticis cum partes vſa ſunt promiſcue nomine emphiteuſis, & locationis.*

26 *Penſionis quantitas denotat locationem ſi apparet eam ſolui in recompenſationem fructuum, & è contra denotat emphiteuſim ſi in recognitionem dominij.*

27 *Penſio denotat locationem ſi dictum ſolui pro fictu.*

28 *Penſio denotat locationem ſi dictum ſolui pro Canone.*

29 *Canon, & cenſus ſunt ſinonima, & quando releuet dictum pro canone.*

30 *Pactum remiſſionis penſionis denotat locationem.*

31 *Penſionis diuiſio ad rationem petiarum terra denotat locationem.*

32 *Penſio quando dicatur magna, ad effectum vt indicet contractum eſſe locationem.*

33 *Solutio alicuius ſumma ab initio indicat fuiſſe contractam emphiteuſim.*

34 *Penſio, vt cognoſcatur an ſit magna conſiderari debent fructus de tempore conceſſionis.*

35 *Penſio non præſumatur, quod fuerit correſpondens fructibus, vel non.*

36 *Iactare ſuum nemo præſumitur.*

37 *Sed hæc eſt præſumptio leuiſſima, & alijs cedit.*

38 *Penſio magna etiamſi contractus ſit emphiteuſis operatur, vt in eo procedant regulæ locationis.*

39 *Penſio in pecunia magis denotat locationem, in fructibus emphiteuſim.*

40 *Penſio ſi dictum ſolui pro portione dominica arguit locationem.*

41 *Penſio in annos diſtributa indicat locationem.*

42 *Dominij translatio denotat non eſſe contractum emphiteuſim, ſed contractum cenſualem.*

43 *Cenſualis contractus differt ab emphiteutico, quia in eo transfertur vtrumque dominium.*

44 *Cenſus alius reſeruatiuus, alius conſtitutiuus, & in quo differant.*

45 *Dominij directi reſeruatio non magis conuenit emphiteuſi quam locationi.*

46 *Pactum de non auferendo magis conuenit emphiteuſi, ſed poteſt etiam apponi in locatione.*

47 *Pactum quod in aliquo caſu poſſint bona reſtitui denotat locationem.*

48 *Pactum quod fiant reparationes per conductorem magis conuenit emphiteuſi, ſed non repugnat locationi.*

49 *Pactum, quod ob non ſolutionem penſionis incurratur caducitas æque conuenit emphiteuſi, ac locationi.*

50 *Caducitas ob alienationem non procedit in locatione ad longum tempus.*

51 *Alienatio rei ad longum tempus conducta eſt nulla.*

52 *Pactum, quod non poſſit conductor alienare magis conuenit emphiteuſi quam locationi, & eam indicat.*

53 *Secus ſi addita pœna caducitatis, quia indicat locationem.*

54 *Laudemium non debetur ex alienatione rei locata.*

55 *Non tamen repugnat locationi pactum; quod debeatur laudemium.*

56 *Laudemium eſt quinquageſima pars pretij.*

57 *Laudemij ſolutio denotat bona eſſe emphiteutica.*

58 *Secus ſi appareat ſolutum per errorem.*

59 *Perpetuitas conceſſionis arguit contractum eſſe emphiteuſim potius quam locationem.*

60 *Sed hæc eſt coniectura leuis, & contrarium procedit in Eccleſiaſticis.*

61 *Conceſſio ad tertiam generationem non repugnat quod ſit locatio.*

62 *Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi quam emphiteuſi.*

63 *Contractus in dubio potius locationis quam emphiteuſis reputandus eſt.*

64 *Et potius Cenſualis quam emphiteutica.*

65 *Secus ſi in Regione emphiteuſis non practicaretur.*

CAPVT III.

1 EMphiteuſis, quæ nihil aliud eſt, quam conceſſio rei immobilis ad tempus, vel in perpetuum pro conuenta penſione, ſeù redditu domino directo præſtando in dominij directi recognitionem, prout reiectis alijs definitionibus eam nouiſſimè definiuit, *Fulgin. de iur. emphit. in prælud.*

2 quæſt. 1. num. 18. Licet ſub nomine loca-
tionis latè ſaltem ſumpto vocabulo com-
præhendatur Menoch. conſ. 372. nu. 12. Ca-
roc. de loc. & cond. in princ. tit. locationis diui-
3 ſio num. 1. tamen certum eſt, quod poſt le-
gem Zenonianam habet propriam naturam
neque ad locationem, neque ad venditio-
nem inclinantem, ſed ſuis pactionibus ful-
ciendam, vt habetur in §. Adeò autem in-
ſtit. tit. de loc. & cond.

Et licet aliqui dicant emphiteuſim dif-
4 ferre à locatione ad breue tempus facta, &
reſpectu locationis ad longum tempus adeſ-
ſe differentiam verbalem tantum, tamen
eorum opinio eſt euidenter falſa, vt aſſe-
rit, & probat Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 2.
num. 55. verſ. Nec obſtat, quod & Gratian.
diſcept. 378. num. 30. Rot. coram Seraph.
deciſ. 286. num. 20. & deciſ. 288. num. 2. &
ſeq. Et patet ex pluribus differentijs rela-
latis per Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 20. &
ſeq. vbi viginti differentias refert, & per
Fulgin. eodem tract. in prælud. quæſt. 5. & pa-
tebit etiam ex dicendis intra hoc capit. &
alibi, vbi ſecundum ſubiectam materiam
occurret ſæpè diſtinctionem facere inter
hos contractus, & procedit dicta differen-
tia etiam ſi locatio ſit perpetua, quia, & in
his terminis loquuntur dictæ deciſiones co-
ram Seraphin, & expreſsè declaratur co-
ram eodem deciſ. 353. num. 2. quæ eſt in ea-
dem cauſa cum ſupracitatis.

Verum quia, licet verè inter hos con-
5 tractus adſint multæ differentiæ, tamen
negari etiam non poteſt eſſe inter eos ma-
gnam familiaritatem, vt dicit teſt. in § adeò
Inſtit. de locat. & cond. & Fulgin. de iur. em-
phit. d. quæſt. 5. num. 1. Seraphin. deciſ. 288.
num. 2. ita ut ſæpè in praxi dubitare contin-
gat an ſit contracta locatio, vel potius em-
phiteuſis, operæ pretium eſt videre quo-
modo dignoſcatur, licet ſit valde laborio-
ſum vt dixit Carocc. de locat. tit de reſcind. lo-
cat. nu. 46.

6 Et quatenus verè dubitetur, an vnus, vel
alius contractus celebratus ſit, in tali dubio
ſtatur denominationi partium, itaut ſi deno-
minauerint contractum locationis, locatio
cenſebitur contracta, ſi denominauerint em-
phiteuſim, pari modo reputanda erit con-
tracta emphiteuſis, Menoch. præſumpt. 105.
num. 1. & ſeq. lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 22.
tit. 8. num. 7. Rot. deciſ. 510. num. 1. verſ.
& pro tali par. 4. tom. 3. recent. & coram
Merlino dec. 545. num. 7.

7 Idque multo magis procedet ſi talis deno-
minatio non ſimpliciter enunciatiuè, ſed
diſpoſitiuè fuerit concepta, vt benè conſide-
rauit Rota d. deciſ. 510. nu. 2. part. 4. tom. 3.
8 rec. At non proinde ſperni debent enun-
ciatiuæ, nam non ſolum emiſſæ in ipſo in-
ſtrumento conceſſionis, ſed etiam alibi,
maximè probant in hoc propoſito, Gratian.
diſcept. 917. num. 4. & ſeq. Rota in Sabinen.
tenutæ coram Litta impreſſ. per Marcheſan.
par. 1. fol. 1079. num. 2.

9 Et hoc procedit etiam ſi adſint aliquæ
præſumptiones, quod contractus non ſit is,
quem partes denominarunt, quia adhuc
reputari debebit talis ſecundum Cranett.
conſ. 20. num. 4. Surd. conſ. 243. num. 3.
Bec. conſ. 35. num. 9. in fin. & ſeqq. ſed hoc
10 non item quoad pacta, quia ea magis at-
tenduntur ad dignoſcendum quid actum,
quam denominatio Decian. conſ. 35. n. 41.
lib. 2. Menoch. conſ. 201. num. 26. & ſeqq.
Peregrin. conſ. 12. nu. 15. lib. 2. Bellon. iun.
11 conſ. 58. nu. 6. & ſeqq. Intelligendo tamen
de pactis, quæ verſantur circa ſubſtantiam,
& naturam contractus, non de ijs, quæ ſo-
lum circa accidentalia eiuſdem verſentur,
vt declarant Surd. conſ. 243. num. 43. &
Becc. conſ. 35. num. 11. ad med. Ratio enim
12 concluſionis eſt, quia verba deſeruiunt na-
turæ contractus, & non natura verbis, &
ideò non denominatiò, ſed pacta ſubſtan-
tialia attendi debent l. Inſulam 6. ff. de præ-
ſcript. verb. Alex. conſ. 40. num. 14. verſ.
13 pro hoc facit lib. 4. Seraph. deciſ. 794. num.
6. Dummodo tamen non adſint pacta hinc
inde, partim videlicet, conuenientia loca-
tioni, & partim conuenientia emphiteu-
ſi, quia tunc ſtandum erit denominatio-
ni Surd. conſ. 243. numer. 43. ad med. Fa-
chin. conſ. 1. num. 16. lib. 1. Menoch. præ-
ſumpt. 104. num. 31. lib. 3. prout ècontra ſi
14 partes promiſcuè vſæ fuerint verbo locatio-
nis, & emphiteuſis magis attendi debebunt
pacta Bellon ſen. conſ. 21. num. 5. Andreol.
contr. 90. num. 5. part. 1. Clar. in §. emphi-
teuſis quæſt. 1. num. 5. Mareſcott. var. cap.
76. num. 15. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22.
15 tit. 2. num. 10. magis tamen vrgebit, quod
partes dixerint velle contrahere emphiteu-
ſim, quam quod dixerint velle locare, ma-
giſque propterea vrgentes coniecturæ re-
quirentur, vt à tali denominatione emphi-
teuſis recedatur, quam, vt recedatur à
ſimplici denominatione locationis, idque
non ſolum quia locationis nomen non re-
pugnat contractui emphiteurico, ſed illum
compræhendit ſaltem ſub ſua lata ſignifica-
tione, vt ſupra dixi in principio, ſed etiam
16 quia emphiteuſis admittit quæcumque
pacta l. 1. C. de iur. emphit. Ruin. conſ. 98. n.
12. lib. 3. & non habet propriam naturam,
ſed

ſed eſt veluti materia informis recipiens
17 formam à placito contrahentium, vt dicit
*Rota coram Penia deciſ. 1192. num. 3. & Ho-
diern. ad Surd. deciſ. 198. num.* 5. & quod
habeat naturam ſuis pactionibus fulcien-
dam dicit *Imper. in §. Adeò autem poſt med.
inſt. de loc. & cond.* Vndè difficilius operari
poterunt pacta, vt à denominatione rece-
datur, vt benè probat *Mareſcott. var. cap.
76. num. 17. & ſeqq. lib.* 2. & ſenſit *Rota in
vna Foroſemproniен. penſionis* 27. *Ianuarij*
1616. *§. Rota cenſuit coram Sacrato.*

Deueniendo autem ad pacta: primo, &
principaliter conſiderari ſolent ea quæ ver-
18 ſantur circa penſionẽ, ex penſione enim di-
gnoſcitur locatio ab alijs contractibus, vt
docuit *Gloſ. in l. 1. ver. agendo, & ibidem
etiam Bart. num. 3. ff de ſuperficieb.* & in
propoſito, ſi penſio ſit magna demonſtrat
eſſe locationem, non autem emphiteuſim,
*Ruin. conſ. 161. num. 27. lib. 1. Cephal. conſ.
9. num. 12. Burſatt. conſ. 255. num. 2. Ne-
nizan. conſ. 92. num. 12. & latiſ. ſeq. Ber-
retti conſ. 32. num. 8. Becc. conſ. 3. num. 22.*
vbi de communi teſtatur *Menoch. conſ. 929.
num. 16. Bolognin. conſ. 54. num. 5. Clarus
in §. emphit. quæſt. 1. num. 5. Theſaur. dec.*
19 *20. num. 5. & in fin. Rot. dec. 14. num. 11.
part. 6. recent.* Et èconera ſi ſoluatur quid
minimũ reſpectu rei erit emphiteuſis *Bald.
in rubr. C. de iur. emphit. num. 11. & ſeqq.
Ruin. conſ. 161. num. 27. ad fin. lib. 1. Me-
noch. conſ. 372. num. 7. Surd. conſ. 537. nu.
4. Gratian. diſcept. 926. num. 11.* Et iſte eſt
verus modus dignoſcendi locationem ab
emphiteuſi, vt tradunt *Bellen. ſen. conſ. 21.
num. 8. verſ. vltimo notabiliter Seraphin. dec.
272. num. 3. & dec. 794. num. 5. Rot. deciſ.
564. num. 2. par. 1. diu. & dec. 64. num. 3. poſt
med. par. 4. rec.* & quod hæc ſit verior opi-
nio, & ab ea non recedendum teſtatur *Bu-
ratt. deciſ. 334. nu. 1.*

Hinc licet Hebræi Vrbis, tanquam ha-
20 bentes ex quadam conſtitutione ſan. me.
Clementis VIII. priuilegium, vt per Domi-
nos domorum quas inhabitant expelli non
valeant, vindicent ſibi quoddam ius inqui-
linatus, quod Gazagà vocant, & prætende-
retur per illud eos potius effici emphiteu-
tas, quam conductores *Rota in vna Roma-
na domorum coram Veroſpio quæ eſt deciſ.* 38.
part. 14. recent. cenſuit contrarium, idque
non aliunde deduxit quam ex eo quod ipſi
non quid modicum in recognitionem di-
recti dominij dumtaxat perſoluunt, ſed
penſionẽ annuis redditibus correſponden-
tem, ex quo dignoſcitur eos eſſe conducto-
res non autem emphiteutas ex prædictis
, alijſque ibi cumulatis *ſub num.* 5.

Et adeò magni fecerunt DD. hoc argu-
21 mentum deſumptum à quantitate pen-
ſionis, vt prævalere velint omnibus coniе-
cturis, & indicijs contrarijs *Aretin. conſ. 55.
n. 4. ad fin. verſ. ſecundo reſpondemus Ruin.
conſ. 161. num. 29. poſt med. lib. 1. Bolognin.
conſ. 54. num. 4. verſ. tamen tanta eſt Man-
tic. de tacit. lib. 21. tit. 2. num. 9. Rot. coram
Seraph. dec. 272. num. 4. & coram Buratt.
dec. 334. num. 14.*

22 Quod tamen intelligo de ſingulis alijs in-
dicijs de per ſe conſideratis, non autem de
omnibus ſimul iunctis, cum imò in ſpecie
de denominatione ſint, qui teneant eam
prævalere dicto argumento deſumpto à
quantitatẽ penſionis *Natt. conſ. 49. num. 16.
Soluan. conſ. 47. num. 5. Gabr. conſ. 84. nu.
9. & ſeqq. lib.* 2.

Et licet in contrarium, etiam in termi-
nis quòd penſio magna prævaleat ad de-
monſtrandam locationem, argumento de-
ſumpto pro emphiteuſi, ex eò quod partes
ità contractum denominauerint, teneant.
*Ruin. conſ. 161. num. 27. in princ. lib. 1. Ro-
land. conſ. 96. num. 38. & ſeq. lib. 1. & Rot.
qua in vna Viterbien. domus de Lanuuijs 14.
Maij 1601. §. ex aduerſo autem coram Cor-
duba, & in vna Spoletana mercedis 29. Maij
1600. coram eodem*, dicit ita fuiſſe ſæpius
reſolutum. *Seraphin. deciſ. 794. num. 3. &
ſeqq. Buratt. dec. 334. n. 3. Andreol. contr.
90. numer. 6. part. 1. in recent. deciſ. 14.*
23 *num 12. part. 6.* placet diſtinctio, vt ſi aga-
tur de contractu, quem partes denomina-
uerint locationem, & in eo conſtituerint,
penſionem modicam, procedat iſta vlti-
ma opinio, vt prævaleat quãtitas penſionis,
& magis demonſtret emphiteuſim, quam
dicta denominatio demonſtret locationem,
quia conductio non eſt, quæ fit pro vno
nummo, ſed quæ fit pro pretio iuſto *l. ſi
quis ante 10. ad finem iuncta gloſs. in verſ.
vero pretio ff. de acquir. poſſ.* At è contra ſi
ſimus in contractu denominato emphiteu-
ſis, in quo penſio ſit magna, magis ſtandum
ſit denominationi, quia hoc caſu non eſt
cur recedamus ab ea, dum, vt ſupradixi
emphiteuſis eſt capax omnium pactorum,
& ſic etiam admittendi, quod ſoluatur ma-
gna penſio, vt benè ſupracitati pro prima
opinione, & vltra eos optimè, lateque Ma-
reſcott. var. cap. 76. num. 10. & ſeqq. lib. 2.
& plenè etiam *Surd. deciſ. 198. num. 19. ad
fin. verſ. ſecundo reſpondebat*, & ibi *Hodier-
na in addit. num. 5. & 6. penes quos alij.*

Quod abſque dubio facilius dicendum
24 erit in emphiteuſi Eccleſiaſtica, nam licet
non

non ignorem aliquos Doctores etiam de ea loqui, dum dicunt ex magnitudine penſionis argui locationem, prout conſiderauit *Rota coram Buratto dicta deciſ. 334. num. 13 verſ. quia hoc obiectum*, tamen inde poterit ſumi etiam in Eccleſiaſtica aliquod indicium, quod quatenus concurrant alia, prout concurrebant in prædicta *deciſ. 334.* aliquid operabitur, at non poterit ſumi argomentum magnum alijs, & ſignanter denominationi emphiteuſis, præualens, præſertim vbi non agatur de emphiteuſi antiquiſſima, vel aliud concurrat, quia in emphiteuſi Eccleſiaſtica neceſſe eſt conſtituere penſionem magnam, & correſpondentem fructibus, alias contractus non poſſet dici vtilis, & ſic eſſet nullus iuxta diſpoſitionem *extrau. ambitioſa de reb. Eccleſ. non alien.* vt benè conſiderant in propoſito *Gabr. dicto conſ. 84. num. 12. lib. 2. Surd. deciſ. 198. num. 22. Franc. deciſ. 191. num. 12.* & dicam latius infra cap. 14. de locatione bonorum Eccleſiaſticorum §. 10.

25 Tunc autem etiam in Eccleſiaſticis magnitudo penſionis demonſtraret locationem, cum partes non denominaſſent contractum ſimpliciter emphiteuſim, ſed promiſcue vſæ eſſent nomine emphiteuſis, & locationis, hoc enim caſu, etiam tenentes magnam penſionem, non facere contractũ locationis, contrarium tenent, vt aduertit *Rota coram Burratt. deciſ. 334. num. 12.* & promiſcua denominatio reputatur etiam, vbi partes dixerint locauit, & reſpectiuè conduxit in emphiteuſim *Bald. in rubr. C. de iur. emphit. num. 11. Buratt. d. deciſ. 334 num. 11.*

26 Prout etiam magni faciẽda eſt quantitas penſionis, ſi ex verbis inſtrumenti apparet, quod verè ſoluitur in recompenſationem fructuum, ac pro eis, & è contra nihil faceret, ſi conſtaret, quod non in meram recompenſationem fructuum, ſed magis in recognitionem directi dominij ſolueretur. Nam in hoc conſiſtit tota vis huius coniecturæ, cum iſta ſit differentia principalis inter hos contractus, vt patet ex vtriuſque diffinitione, quarum vna habetur ſupra cap. 1. & alia in cap. iſto vtrobique in principio, & ideo quando habetur penſio magna, vel parua cum hac circumſtantia, videlicet, quod magna ſit expreſsè conſtituta in recompenſationem fructuum, & pro eis, vel parua in recognitionem dominij directi, tunc vere procedat concluſio, quod hæc coniectura denominationi contractus, & alijs coniecturis præualeat, quia in his terminis, vt plurimum loquuntur pro ea ſupracitati, & ſignanter explicant *Natt. conſ. 49. num. 30. verſ. Non obſtat dum dicitur Rimin. iun. conſ. 461. nu. 25. Becc. conſ. 3. num. 23. Gabr. conſ. 80. num. 11. & conſ. 84. num. 13. lib. 2. Mareſcott. var. cap. 76. num. 11. lib. 2.*

27 Et ſufficienter expreſſum erit ſolui debere pro fructibus, & non meram recognitionem directi dominij, ſi dictum fuerit ſoluendum pro fictu, & ſic apertè demonſtrabit, iuxta prædicta, fuiſſe contractam locationem, & non emphiteuſim *Surd. conſ. 537 num. 7. Gabr. conſ. 80. num. 10. lib. 2. vbi num. 12.* quòd propterea non attendendum hoc caſu, quod contractus denominatus ſit emphiteuſis, licet hoc non abſolute procedat, ſed ſolum quatenùs penſio ſit magna & alia repugnent, vt cenſuit *Mantica de tacit. lib. 22. tit. 8. num. 27.*

28 E contra ſi dictum ſolui debere pro Canone arguitur, contractum non eſſe locationis *Mart. conſ. 3. num. 16. Menoch. conſ. 372. num. 4. Mareſcott. cap. 76. num. 23. lib. 2.* facit *Seraph. deciſ. 1435. num. 1.* licet non propterea demonſtret aſſe emphiteu-
29 ſim potius quam contractum cenſualem, cum Canon, & Cenſus ſint ſinonima *deciſ. 25. num. 8. poſt Poſth. de manut. Duran. deciſ. 425. num. 14. Merlin. deciſ. 545. nu. 12.* & quatenus dictum ſit pro Canone, ſeù reſponſione nullum poteſt fieri fundamentum in nomine Canonis. *Rim. ſen. conſ. 160. num. 6. Buratt. deciſ. 334. num. 16.* & hoc caſu intelligeretur potiùs pro cenſu, quam pro emphiteuſi *Menoch. conſ. 865. num. 4. Grattan diſcept. 566. num. 12. Mantic. deciſ. 134. num. 3.* prout etiam ſi dictum eſſet pro Canone, ſeù Cenſu, *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 8. num. 9. Fulgin. de iur. emphit. in prælud. quæſt. 15. num. 16.* licet verba iſta non repugnent, ſi aliunde conſtet contractam eſſe emphiteuſim *Grattan. diſcept. 926. nu. 12. Seraphin. deciſ. 1195. num. 3. & deciſ. 1235. in princ.* Cenſus enim nomen nil releuat, cum varie accipiatur, & ſumatur etiam pro Canone *Seraph. dec. 1235. nu. 1. in recent. dec. 117. num. 8. part. 5. Eminentiſs. Celſus deciſ. 202. nu. 17.* ac etiam pro penſione *Hónded. conſ. 81. num. 10. lib. 2. Mantic. de ta. it. lib. 22. tit. 3. nu. 19. verſ. Nec obſtat.*

30 Si autem dictum ſit penſionem non eſſe ſoluendã in caſibus occurrentibus non perceptionis fructuum, parebit quod penſio eſt conſtituta in fructuum recompenſationem, & habito reſpectu ad eos, vnde tale pactum demonſtrabit locationem, quia non conuenit regulariter emphiteuſi *Bellon. ſen. conſ.*

21. *num.* 8. *verſ. Item adeſt*, & dicam alibi.

31 Prout etiam ſumitur argumentum, quod non ſit conſtituta penſio in recognitionem directi dominij, ſed in recompenſam fructuum, & magis vrget pro locatione, ſi non ſit conuenta in vnica ſumma pro toto prædio, ſed diuiſim puta ad Carolenos tres pro quolibet rubro, cum dignoſcatur conſtituta pro terra, & eius vſu, quod eſt proprium locationis, vt conſiderauit *Rota coram Buratt. deciſ.* 334. *num.* 7.

32 Controuertitur autem, quæ nam dicatur penſio magna ad hunc effectum denotandi contractum non eſſe emphiteuticum, ſed locationis, & requiri eam eſſe omninò correſpondẽtem fructibus rei cenſuit *Surd. deciſ.* 198. *num.* 19. *verſ. ad quantitatem*, ſed contraria opinio eſt penes plures, quod videlicet, etiam ſi penſio non correſpondeat quantitati fructuum, dummodo non ſit minima indicet locationem, vt videre eſt penes *Grat. conſ.* 128. *nu.* 8. *lib.* 2. *Ntuizan. conſ.* 92. *num.* 45. *Rim. iun. conſ.* 461. *num.* 25. *Rot. coram Buratt. deciſ.* 334. *num.* 2. & penſionem duodecim ducatorum eſſe magnam in caſu ſuo cenſuit *Gabr. conſ.* 80. *num.* 6. *lib.* 2. ſed veritas eſt, quod tunc vrget magis hoc argumentum à quantitate penſionis, cum conſtat, quod penſio correſpondet quantitati fructuum, & ratio eſt, quia tunc magis arguitur, quod fuerit in eorum recompenſationem conſtituta, quo caſu verè vrget magnitudo penſionis ad arguendam locationem, vt ſupra dixi.

33 Prout etiam tunc magis vrget idem argumentum, cum conſtat, quod ab initio fuit ſoluta aliqua ſumma, aliàs enim ſi nihil ſolutum non repugnat emphiteuſi, vt ſoluatur Canon æquiualens fructibus, vel paulò minor, imò, ſaltem in Eccleſiaſtica, clarum eſt quod non poteſt eſse quid minimum, cum admittatur ad ſummum, quod ſit minor quantitatis fructuum in ſexta parte tantum, & hoc quatenus emphiteuſis ſit perpetua; & non aliàs, vt ſupra dicebam, & dicam quoque infra in *cap.* 14. §. 10. *a n.* & aduertunt in propoſito *Natt. conſ.* 49. *n.* 17. *Siluan. conſ.* 47. *num.* 6. *Gabr. conſ.* 84. *num.* 12. *lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 6. *num.* 23. *& ſeqq. Surd. deciſ.* 198. *n.* 21. Solet autem iſta ſolutio alicuius quantitatis conſiderabilis ab initio practicari magis in emphiteuſi, quam in locatione, & ideò præbere poſſet aliquod indicium talis ſolutio, contractum eſſe emphiteuticum, ſed non multum releuans ſi annua penſio eſt magna *Ruin. conſ.* 161. *num.* 28. *ad fin. lib.* 1.

34 Conſiderandi autem ſunt fructus, qui percipiebantur de tempore conceſſionis ad dignoſcendum an penſio ſit magna, vel parua, & eis non correſpondens *Rim. iun. conſ.* 461. *n.* 28. *verſ. Nec quidquam Becc. conſ.* 3. *n.* 23. *verſ. bis ita*, vnde ſequitur non habendã rationem fructuum reſultantium ex meliomentis poſtea factis *Gabr. conſ.* 80. *num.* 8. *vbi de communi approbata, & vſu recepta etiam in Rot. lib.* 2. *Mareſc. cap.* 76. *num.* 30. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 539. *num.* 6. *part.* 3. *lib.* 3. *diuerſ. & in vna Tiburtin. prætenſæ deuolutionis* 18. *Decembr.* 1615. §. *& licet. coram Veroſpio*, & conſiderandi etiam ſunt detractis expenſis in cultura, & recollectione, alijſque neceſſarijs *Cephal. conſ.* 9. *num.* 12. *ad med. Mareſcott. d. cap.* 76. *num.* 29. Vn-
35 de dubitari ſolet quis probare debeat eorumdem fructuum quantitatem ad hunc effectum, & probandum ab eo, qui dicit, penſionem eſſe correſpondentem fructibus, voluit *Surd. deciſ.* 198. *num.* 27. Contrarium verò quod hoc ſufficiat allegare, quia præſumatur voluit *Ruin. conſ.* 161. *num.* 25. *verſ. Item illud lib.* 1. & notabilem concluſionem dicit *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 51. & ſenſit *Rot. deciſ.* 14. *num.* 10. *&* 11 *part.* 6. *recent.* & in fortioribus, quod etiam ſi fundus datus ſit pro quinta parte fructuum, adhuc ſi ad culturam redactus ſit, præſumatur, quod correſpondeat fructibus fundi detractis fructibus melioramentorum dictum fuit in præfata *Tiburtina prætenſæ deuolutionis* §. *& licet coram Veroſpio*,
36 & quidem hæc contraria videtur fundata in illo axiomate, quod nemo præſumatur iactare ſuum *l. cum de indebito* 25. *verſ. ſin verò ff. de probat.* prout faceret, qui concederet rem pro minori vtilitate, quam ex ea perciperet, ſed quia verè iſte contractus emphiteuſis pro parua penſione fructibus non correſpondente eſt in vſu, ideò tali præſumptioni ſtandum crederem in dubio, non autem ſi ex verbis conceſſionis depræhenderetur facta, quia videlicet ità fuiſſet à partibus denominata, vel adeſſent aliæ probationes, ſeù indicia ſufficientia, tunc enim ſi alia pars diceret non ſtandum denominationi, vel alijs demonſtrationibus, quia penſio eſſet correſpondens fructibus, tunc
37 crederem non poſſe ei ſuffragari ſolam præſumptionem prædictam, nam præſumptio, quod nemo ſuum iactet eſt leuiſſima ſecundum *Rot. Iannen. deciſ.* 21. *num.* 11. *prope med. verſ. reſpondetur, quod talis*, & cedit alijs, vt probat *Surd. conſ.* 80. *num.* 10. *& ſeqq.* Vndè non poſſet dici penſio magna, niſi probato valore de tempore conceſſio-

nis,

nis, prout etiam nec poſſet dici parua ad arguendum emphiteuſim *Rot.dec.770.num.7.par.2.recent.*

38 Poſtremo circa hunc punctum magnitudinis penſionis non omittendũ animaduertere, quod quando penſio correſpondet frũctibus, quantumuis dici deberet non locationem, ſed emphiteuſim fuiſſe contractam, puta quia de voluntate contrahentiũ aliundè ſufficienter conſtaret, adhuc adeò operatur hæc circumſtantia, vt talis emphiteuſis iudicanda ſit, vt locatio, & in ea procedant regulæ locationis, non emphyteuſis *Alex.conſ.112.num.3.& per tot.lib.1.* vbi de remiſſione Mercedis *Cephal.conſ.9.num.12.* vbi ad effectum tranſeundi ad extraneos *Beroa.conſ.130.nu.4.& per tot.lib.1.Bellon.ſen.conſ.21.num.10. ad fin.verſ.praterea dixit Valaſc.de Iur.emph q.26.num.11.Mareſc.variar.cap.76.num.1.& ſeqq.vbi de com.& Rota opinione teſtatur lib.2.Andreol.contr.90.num.6.par.1.*

39 Conſiderari etiam ſolet circa penſionem ad hunc effectum, an ea ſit conſtituta in pecunia numerata, vel in alia re, nam in locatione propriè ſumpta requiritur, quod penſio ſit in pecunia numerata, vt patet ex verbis definitionis ſuprapoſitæ. *in cap.1.* Et quod penſio in pecunia numerata magis propriè conueniat locationi, ideoque locationem demonſtret tradunt *Roland.conſ.96.num.43.lib.1.Bolognin.conſ.54.nu.5.verſ.aliud etiam eſt Rim.Iun.conſ.461.num.26.* & quod ſi ſoluatur partim in pecunia, partim in fructibus, attendatur quod magis eſt *Seraphin.decif.272.num.7.verſ.praterea*, & è contra ſi ſoluatur ſolum certa pars fructuum arguitur emphiteuſis *Grauan.diſcept.926.n.10.* & ideò debebitur laudemium, & procedent in tali contractu alia, quæ ſtatuta ſunt in emphiteuſi *Burgoſ.de Lauren par.1.inſpect.4 num.37.* Verum hoc non obſtante, quod ſoluatur certa pars fructuum poterit eſſe locatio, ſaltem impropria, & non emphiteuſis, *vt dixit Rot.in Narnien.locationis 17.May 1613.§. Non obſtat, quod coram Coccino, qua eſt hodie inter eius impreſſas dec.745.& in d.Tiburtina pratenſa deuolutionis 18. Decembris 1615.§.non obſtant penſiones,& ſeq.coram Veroſpio.* Maximè ſi non ſit quota fructuum, ſed certa quantitas *Serap.decіſ.272.num.7.in d.Narnien.locationis*, & vbi talis

40 quantitas ſolui debet pro parte Dominica, quia ex his verbis magis argueretur locatio quaſi ſoluatur intuitu fructuum, vt dixit *Rota in vna ſpoletana remiſſionis Mercedis 29. Maij 1600.§.2. hoc etiam coram Corduba.*

41 Prout etiam conſiderari ſolet, quod penſionis ſolutio ſit ordinata in quolibet anno. quia hoc indicat, quod ſit reſpectu fructuũ qui quolibet anno percipiuntur, & ſic magis conuenit locationi, & eam indicat *Soccin.ſen.conſ.156.in princip.lib.1.Bellon.ſen.conſ.21.num.8.verſ.Item facienda eſt Roland.conſ.96.num.43.verſ.Aliud etiam eſt lib.1.Bolognin.conſ.54.num.5.verſ.aliud etiam eſt Rimin.Iun.conſ.461.n.26.ad med.*

42 Quia verò ſupra dictum fuit, quod tunc multum vrgeat magna quantitas penſionis ad demonſtrandam locationem, cum apparet correſpondens quantitati fructuum,& in eorum recompenſam ſtatuta, & è contra vrgeat pro emphiteuſi parua quantitas cum dignoſcitur ſolui in recognitionem directi Dominij, ideò videndum eſt de reſeruatione Dominij directi, quid importet, & adeò eam releuare, vt vbi nulla ſit Dominij directi reſeruatio non poſſit dici emphiteuſim adeſſe,cenſuerit *Burſatt.conſ.26.n.14.* Sed hoc admitti poſſet ſi verè appareret,de contrario,videlicet fuiſſe vtrumque Dominium translatum, & tunc multò minùs dici poſſet locatio, ſed eſſet contractus cenſualis, de quo loquitur *Burſat.*, & in hoc differt talis contractus cenſualis ab emphiteutico, quod in eo transfertur vtrumque dominium dire-
43 ctum & vtile in recipientem rem ad Cenſum,ſecus autem in emphiteutico *Soccin.ſen.conſ.167.num.6.verſ.Sed certè lib.2.Clar.in §.emphiteuſis quaſt.1.nu.1.Menoch.preſ.107.n.1.par.3.Mantic.de tacit.lib.22.tit.3.nu.9.Rot.decіſ.431.num.21.poſt Gen.de Cenſ.& coram Merlino decіſ.545.num.6.* Vndè etiam ſi dictum, concedo omnia iura in emphiteuſim, reputatur cenſus *cap.Conſtitutus 6.& ibi gloſ.in verb.iuxta ratam verſ.ſed re vera.de relig.Domib.Merlin.decіſ.545.num.6.* Intelligen-
44 dò tamen de illo Cenſu, qui conſtituitur tradendo fundũ cum onere ſoluendi, quid annuum,qui dicitur cenſus reſeruatiuus,non autem de altero, in quo quis promittit ſoluere quid annuum, recepta ab eo, cui ſit promiſſio,aliqua ſumma, qui dicitur cenſus conſtitutus, vt declarat *Granett.conſ.217.n.4.& alijs relatis Menoch.praſumpt.107.num.4.et 5.lib.3.* de quo vltimo neceſſe eſt intelligere *Eminentiſſimum Celſum in decіſ.202.num.15.* Dum dicit verbum concedere importare Dominij tranſlationem, & ſic magis congruere emphiteuſi, quam cenſui, in quo dominium non transfertur.

45 At vbi agitur de pacto contrario,reſeruationis videlicet Dominij directi, & translationis Dominij vtilis, ex eo nõ poteſt argui contracta potius emphiteuſis, quam locatio ad longum tempus, cum, & in iſta eodem modo Dominiũ vtile transferatur in Conducto-

ductorem, vt probat *tex. in l. 1. §. quod autem ff. de ſuperfic.* ibi, *& ſane cauſa cognita ei, qui non ad modicum tempus conduxit ſuperficiem in rem actio competit*, & notant ibi ſcribentes, & vltra eos *Aretin. conſ. 55. verſ. ſed in locatione Alex. conſ. 112. num. 3. lib. 1. Seraphin. deciſ. 272. num. 8. & deciſ. 286. num. 3. Buratt. deciſ. 334. num. 14. d. Narnien. locationis 17. Maij 1613. §. Minus etiam facit coram Coccino inter eius impreſſas dec. 741 Rot. in recent. dec. 182. num. 10. par. 6.*

46 Pactum de non auferendo propriè conuenire videtur emphiteuſi, non autem locationi, cum à conductore pluribus ex cauſis poſſit res auferri *l. 3. C. locat. §. Adeò inſtit. eodem tit. Bald. in l. 1. in 2. lect. num. 2. C. de iur. emphit.* ſed adhuc hoc pactum non facere ad arguendam emphiteuſim, potius quam locationem, dixit in ſpecie *Rot. in d. Narnien. locationis 17. Maij 1613. §. Neque facit coram Coccino*, ea ratione adducta, quia iſtud pactum poteſt etiam conuenire locationi maximè ad longum tempus, cum poſſit per pactum derogari diſpoſitioni dictæ *l. 3. C. locat. vt per Gabr. in tit. de locat. concl. 3. num. 2.*

47 Sic pactum, quod in aliquo caſu, puta abſentiæ Pontificis, poſſint reſtitui bona, repugnat emphiteuſi, & oſtendit locationem *Ruin. conſ. 161. num. 22. lib. 1. Bellon. ſen. conſ. 21. num. 8.* & alijs adductis *Rot. coram Seraph. deciſ. 272. num. 6.*

48 Pactum pariter, quod fiant per conductorem reparationes, eſt quidem magis conforme naturæ emphiteuſis, ſed non repugnat naturæ locationis *Rot. deciſ. 14. num. 37. part. 6. recent.* imò fortius, nec pactum ad meliorandum excludit eadem ratione contractum eſſe locationem, vt fuit dictum per *Rotam in vna Spoletana remiſſionis mercedis 29. Maij 1600. §. Minus obſtat coram Corduba*, Vndè concludendum ex tali pacto coniecturam eſſe lubricam, & ſolam parum releuare, prout dicunt etiam *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 8. num. 11. & Fulgin. de iur. emphiteut. in prælud. quæſt 15. nu. 15.*

49 Pactum, quod ob non ſolutionem penſionis incurratur caducitas, non indicat magis
emphiteuſim, quam locationem ad longum
tempus, quia in vtraque caducitas eodem
modo incurritur *Soccin. ſen. conſ. 167. num.*
7. verſ. Si verò dicamus lib. 2. Surd. conſ. 537.
num. 15. verſ. aut intelligimus Corbul. de
cauſ. prin. ob non ſolut. can. ampliat. 23. Boer.
deciſ. 234. num. 3. Rota deciſ. 174. num. 8.
part. 1. diu. vbi quod in hoc iſti duo contra-
ctus æquiparantur, *& dec. 334. num. 19.*
coram Buratt. & licet contrarium dicere vi-
deatur idem *Buratt. deciſ. 50. num. 6.* ani-
maduertendum quod allegat *deciſ. 139. &*
174. part. 1. diuerſ. in quibus Rota non lo-
quitur de caducitate iſta, ſed de alia ob alie-
nationem, quæ in propoſito differt ab iſta,
vt in ipſa *deciſ. 174. num. 8.* apertè diſtin-
50 guitur, ob alienationem enim irrequiſito
domino licet incurri caducitatem etiam in
locatione velint *Aretin. conſ. 55. num. 4.*
verſ. Non obſtat Surd. conſ. 537. num. 16.
Caldaſ. de iur. emphit. lib. 1. quæſt. 16. nu. 10
& 17. vbi de com. Molin. de contract. diſput.
459. num. 21. poſt med. tamen verior opinio
eſt in contrarium, vt teſtatur, & probat *Ro-*
ta in prædictis dec. 134. & 174. par. 1. diuerſ.
& penes Seraph. deciſ. 286. num. 8. & per tot.
& deciſ. 288. & deciſ. 355. per tot. Caballin.
Milleloq. 213. poſt med. Gomez. var. tom. 2.
cap 3. num. 11. ad fin. Mantic. de tacit. lib. 22
tit. 2. num. 55. Gratian diſcept. 378. num. 29
& ſeqq. vbi de magis æqua, & vera Buratt.
deciſ. 334. num. 18.

51 Verum tamen eſt, quod alienatio rei conductæ ſic facta eſt nulla *l. 2. C. ne rei dom. vel temp. Mantic. d. tit. 2. num. 56. in fin. Gratian. dicta diſcept. 378. num. 31. Seraph. d. deciſ. 286. num. 19.*

52 Et ex his ſequitur, quod pactum expreſ-
ſum in inſtrumento conuentum, quod non
poſſit conductor alienare, conuenit magis
emphiteuſi, in qua de iure prohibetur ſtri-
ctius alienatio, nempè etiam ſub dicta pœ-
na caducitatis, & ideò potiùs emphiteuſim
donotat *deciſ. 14. num. 38. par. 6. recent.* ſed
non valet ex eo ſumi argumentum multum
vrgens, quià nec res locata ad longum tem-
pus poteſt validè alienari, & ideo illi quo-
que conuenit tale pactum *Aretin. conſ. 55.*
num. 4. verſ. Non obſtat. Ruin. conſ. 161. nu.
30. lib. 1. Rot. coram Buratt. deciſ. 334. n. 17
& in d. Narnien. locationis 17. Maij 1613.
§. Minus etiam coram Coccino, vbi, & idem
53 dicit de pacto, quod in venditione præfe-
ratur Dominus, imò ſi expreſſum ſit, quod
ob alienationem irrequiſito Domino incur-
ratur caducitas, quod potiùs denotet loca-
tionem, ea ratione, quia alias in locatione
non incurreretur, & ideò pactum fuit ne-
ceſſarium, in emphiteuſi verò eſſet ſuper-
fluum *Burat. d. dec. 334. num. 18.*

54 Et idem prorſus eſt de pacto, quod in caſu alienationis ſoluatur laudemium, quia ex alienatione rei locatæ laudemium non debetur *Gomez. var. cap. 3. num. 11. tom. 2. Menoch. præſumpt. 105. nu. 8. lib. 3. Fulgin. de iur. emphit. in præluд. quæſt. 15. in fin.* & eſſe veriorem opinionem teſtatur, *Rot. deciſ. 14. num. 46. & ſeqq.* vbi alii alle-

C gantur,

gantur; & declarantur contrarij *par.6.rec.* ſed bene debetur ex alienatione rei emphiteuticæ, & ideo pactum prædictum indicat potiùs emphiteuſim *Rot. deciſ.*400. *n.*8.
55 *verſ. Item ſolutio par.*1.*rec.* ſed non multum vrget, quia non repugnat naturæ locationis, quod in ea tale pactum apponatur *Burgoſ. de Laudem. par.*2.*Inſpect.*18.*num.*4. *Fulgin. de Iur. emphit. tit. de Laudem. quæſt.*8. *num.*51. & fuit dictum in *Romana deuolutionis Domus* 18. *Maij* 1663. §. *ſicuti neque coram R.P.D. meo Taya*; Multoque minus re-
56 leuaret pactum ſoluendi ſolidos quinque, vel quid ſimile in caſu alienationis, quia non poſſet dici eſſe pactum Laudemij in emphiteuticis debiti, quia Laudemium eſt quinquageſima pars pretij, vt dixit *Rota in vna Tiburtin. prætenſæ deuolutionis* 18. *Decembris* 1615. §. *non obſtat Laudemij. coram*
57 *Veroſpio*. Maius autem indicium faceret contractum eſſe emphiteuticum, ſi appareret ſolutum fuiſſe Laudemium abſque pacto, nam appareret, contractum fuiſſe habitum pro tali *Mant. de tacit. lib.*22.*tit.*3. *num.*15. *Rot. deciſ.*400. *num.*8. *par.*4. *recent.*
58 Niſi tamen appareret, ſolutionem fuiſſe erroneam cum demonſtratione originis erroris, vt in caſu *Merlin. deciſ.*545. *num.*10. *&* 11.
59 Si conceſſio ſit facta in perpetuum argui videtur emphiteuſis, vt pluribus relatis tradit *Menoch. conſ.*444. *num.*1. *& ſeq.* At cum ratio huius coniecturæ ſit, quia locatio eo ipſo quod eſt perpetua efficiatur quodammodo emphiteuſis, ſeù ab ea non dif-
60 ferat, quod parum ſubſiſtere dictum eſt ſupra hoc *cap. in princ. nu.*4 ſequitur, vt coniectura ipſa parum vrgeat; Imò fortius dici poſſet, quod, quidquid ſit in emphiteuſi Laycali, in Eccleſiaſtica conceſſio in perpetuum potiùs conuenit locationi, quam emphiteuſi, nam emphiteuſis Eccleſiaſtica, præſumitur temporalis, ad tertiam videlicet generationem *Caphal. conſ.*297. *num.* 18. *Mant. de tacit. lib.*22. *tit.*5. *num.*6. *& ſeq.* *Valaſc. de Iur. Emphit. quæſt.*1. *num.*9. *verſ. quod multum confert, & num.*12. *verſ. licet, & conſuetudine Rota coram Buratt. deciſ.*334. *num.*20.
61 Non tamen è contra, ex quo conceſſio ſit ad tertiam generationem, excluditur quod ſit locatio, cum non repugnet, ita fieri locationem, vt dixit *Rota in vna Spoſpolitana remiſſionis Mercedis* 29. *Maij* 1600. § *Minus obſtat coram Corduba*, & ſenſit etiam
62 *Seraph. deciſ.*272. *num.*2. *ad med.* Si verò ſit ad vitam, magis accedit naturæ locationis, quam emphiteuſis, quæ eſt tranſitoria ad hæredes ſaltem deſcendentes *Aretin. conſ.*55. *num.*5.

Quatenus autem ex prædictis, alijſque ſimilibus coniecturis, & præſumptionibus, quæ videri poterunt, pænes alios hanc quæſtionem melius tractantes, & ſignanter *Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*8. *& Fulgin. de Iur. emph. in prælud. quæſt.*15. *Menoch. præſumpt.*105. *lib.*3. *dignoſci non poſſit* An con-
63 tractus ſit locationis, an emphiteuſis, ſed remaneat res adhuc dubia, in tali dubio potius iudicari debet locatio, quam emphiteuſis *Ruin. conſ.*161. *num.*28. *lib.*1. *Rimin. Iun. conſ.*461. *n.*28. *Burſatt. conſ.*255.
64 *num.*4. *Rota coram Buratt. deciſ.*334. *in fine*, prout etiam iudicari debet potius contractus cenſualis, quam emphiteuſis *Marſil. ſing.*95. *num.*2. *Ruin. conſ.*160. *num.*5. *lib.*1. *Menoch. conſ.*372. *num.*10. *Caball. conſ.*74. *num.*12. *lib.*2. *Neuizan. conſ.*92. *num.*42: *Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*3. *nu.*11. *Creſc. deciſ.*1. *de Cenſ.* vbi de Comm. *Caualer. deciſ.*201. *num.*2. *Merlin. deciſ.*545. *num.*1. *Mantic. deciſ.*134. *nu.*3. *in recent. deciſ.*510. *num.*5. *par.*4. *tom.*3. licet non deſint tenentes contrarium relati per *Menoch. præſumpt.*
65 105. *num.*5. *verſ. verum lib.*3. Quorum opinio admitti poſſet, vbi in Regione contractus cenſualis non eſſet conſuetus, vt cenſuit *Sard. conſ.*537. *num.*3.

An locatio ſit alienatio, & quæ dicatur locatio ad longum tempus,

SVMMARIVM.

1 *Locatio ad breue tempus non eſt alienatio.*
2 *Locatio ad breue tempus dicitur adminiſtratio.*
3 *Locatio ad longum tempus eſt alienatio.*
4 *Locatio ad longum tempus transfert dominium vtile.*
5 *Alienationis nomine venit omnis actus per quem transfertur dominium.*
6 *Alienationis nomine proprie, & ſtricte ſumpto locatio non venit.*
7 *Alienatio eſt actus per quem dominium transfertur.*
8 *Alienationis nomine proprie venit ea per quam dominium transfertur.*
9 *Alienationis nomine non venit locatio, cum pacto, vt dominium non transferatur.*
10 *Neque locatio commoditatis percipiendi fructus.*
11 *Decl. procedere ſi nulla adſit prohibitio alienationis.*
12 *Proteſtatio contraria facto non attenditur.*
13 *Commoditas percipiendi fructus ſi locetur, conceditur ſolo perſonalis obligatio, non autem res.*
14 *Locatio ad longum tempus facta Colono Partiario eſt alienatio:*
15 *Ad longum tempus locatio eſt ſi fiat ad decennium, ſecus ſi ad minus tempus.*
16 *Lim. in bonis Eccleſiaſticis, quia dummodo ſit vltra trieunium.*

17 *Locatio vltra decennium cum pacto; quod tot ſint locationes quot anni eſt ad longum tempus & alienatio.*
18 *Locatio ad quinquennium cum pacto renouandi eſt alienatio.*
19 *Decl. procedere quatenus adſit aliqua prohibitio alienationis.*
20 *Locatio ad plures annos licet pro mercede diſtributa in annos ſingulos eſt vnica.*
21 *Lim. in locatione operarum.*
22 *Locatio ad beneplacitum eſt ad longum tempus.*
23 *Secus ſi ſit ſine præfinitione temporis, & non ſit dictum ad beneplacitum.*
24 *Locatio ad vitam dicitur ad longum tempus.*
25 *Lim. ſi ille ad cuius vitam eſt facta non præſumatur victurus per decennium.*
26 *Locatio ad vitam an dicatur perpetua.*

CAPVT IV.

IN hac quæſtione. An locatio ſit alienatio
diſtinguunt Doctores inter locationem ad
modicum tempus,& locationem ad longum
1 tempus, & ſicut primam non eſſe alienatio-
nem abſolutiſſimum eſt apud omnes, vt di-
cit *Molin. de primogenit. lib. 1.cap.21.num.1.*
Pic. ad Statutum Vrbis lib.1.cap.151.gloſ.7.n.
97. Dicitur enim locatio ad modicum tē-
2 pus adminiſtratio non alienatio, vt inquit
Bald.conſ.475.num.8.poſt med. verſ.quia lo-
catio to. 1. Monach.deciſ.Bonon.44.num.7. &
probat *text.in l.pro hærede 20. in fine princi-*
pij verſ.proindè & ſi fundos vbi Caſtren. num.
4. & alij ff. de acquir. hæred. Ita, ſecundam
3 alienationem eſſe, communiter tradunt, vt
videre eſt ex congeſtis per eumdem *Molin.*
d.cap.21.num.16. & 17.& per Fuſar. de ſub-
ſtit. quæſt. 525. num. 2.& 3. Barboſ.de appell.
verbor. appell. 14. num. 11. Pic. ad Statutum
Vrbis,cap.151.gloſ.7.n.94. & ratio eſt,quia
4 locans ad longum tempus,Dominium vtile
transfert in Conductorem, vt probat *text.*
in l. 1. §. quod autem, ff. de ſuperſic.cum Con-
cord.adduct.per Molin.& Fuſar. ibidem,& di-
cam latius infra in cap. 27. de effectibus loca-
tionis in prima quæſtione, vbi reſpondebo con-
5 *trarijs,*& alienationis appellatione compre-
henditur omnis actus, per quem Dominiū
transfertur, vt dicit *text.in l.1.C.de fund.dot.*
Bald.conſ. 108.in princ. lib. 1. & alij congeſti
per Barboſ.appell.14. num. 1.
Verum quia locans retinet Dominium
6 directum, hinc ſequitur, vt locatio non poſ-
ſit dici plena, & perfecta alienatio, nec ſub
nomine alienationis propriè, & ſtrictè lo-
quendo comprehendatur, alienatio enim
7 eſt actus,quo Dominium transfertur, vt ha-
betur *in d.l.1.in fin.C.de fund. dot.* Et aliena-
tum non propriè dicitur, quod adhuc in do-
minio retinetur *l. alienatum 67.ff.de verb.ſi-*
gnif. & in ſpecie, quod locatio etiam ad lō-
gum tempus non dicatur propriè alienatio,
ſed impropriè docuit *Abb. in cap. intellecto*
nu. 10.de Iure Iur. quem ſequitur *Natt. conſ.*
480.num.24.& latiùs comprobat *Couar.var.*
reſol.lib.2.cap.16. num. 2. Barz. deciſ. Bonon.
18.num.2.ad fin.& ſeq. Et quod alienationis
8 nomine propriè,& ſtrictè ſumpto veniat tan-
tum,ea diſpoſitio, per quam transfertur do-
minium directum, latè autem ſumpto voca-
bulo veniat ea per quam transfertur Domi-
nium vtile tantum *Molin de Iuſt. & Iur. to.*
2.diſput.464. num.1.Barz.deciſ.Bonon.18.nu.
2.ad fin.& ſeqq.
Et ex eadem ratione, quod ideò loca-
9 tio importet alienationem, quia tranſ-
fertur Dominium,infertur etiam, quod non
erit alienatio ſi fiat locatio ad longum tem-
pus cum pacto expreſſo, quod non transfe-
ratur per eam vllum dominium, quatenus
tamen omninò liberum ſit locatori alienare,
& dominium transferre,vel non, in tantum
enim valet, & attenditur dictum pactum in
locatione ad longum tempus conuentum,
in quantum adeſt dicta libertas, alias enim
ſi adeſt aliqua prohibitio alienandi, vti ſu-
ſpectum,quod in fraudem illius factum fue-
rit,non attenditur,vt dicam infra *cap. 27. de*
effect. locat. in 1. quæſt.declarat.3.
10 Inferturque etiam, vt ſi non ſit locata ip-
ſa res, ſed cōmoditas percipiendi fructus,
tunc quamuis locatio ſit ad longū tempus,
adhuc dici non poſſit alienatio,iuxta magis
communem opinionem,de qua patet ex *tra-*
dit. per Menoch.conſ.773.num.8.& ſeqq Pere-
grinus de fideicomm.art.40.num.110. Odd. de
prohibit. alien. quæſt.20.nu. 35.& ſeqq.Fuſar.
quæſt. 525.num.17. Et licet non deſint con-
trarium tenentes,inter quos *Baldus in Auth.*
hoc ius porrectum num.1.verſ. ſexto conſidera-
re eſt C. de ſacroſ.Eccleſ. Fabian. de Monte in
tract. de empt. & vendit. quæſt. 4.princ.quæſt.
vlt.num.9. Pinell.de bon.mater.par.3.nu. 64.
*ad fin.*vbi etiam ſi locator expreſsè proteſte-
tur, quod ex tali locatione non vult transfer-
ri Ius vllum in re, *Couar. var.cap.16.num.*
1.lib.2.Garoc de locat.tit.de locat.ad longum tē-
pus in quæſt. An transferat Dominium quæſt.
*3.num.16.*tamen eorum opinio procedere
11 poteſt in caſu de quo in procedenti illatio-
ne,vbi videlicet adeſt aliqua prohibitio alie-
nationis, & locatur res ipſa, etiamſi adij-
ciatur declaratio, quod per talem locatio-
nem nullum Ius reale trāsferatur in condu-
ctorem, ea ratione, quia hæc verbalis Con-
uentio,non poteſt eludere leges de locatio-
ne loquentes, maximè cum talis conuentio
ſit contra naturam contractus, & veluti

quædam proteſtatio contraria facto, quæ
non attenditur *Mant.de tacit.lib.13.tit.45.nu.*
16. vbi ſi tale pactum fiat in præiudicium
alterius, & tangit *Fulgin. de Iur. emph.tit.de*
alienat. quæſt. 1. num. 89. præſertim propè fin.
at ſecus eſt, vbi non ipſa res, ſed comodi-
tas tantùm locatur, quia per talem loca-
tionem conceditur ſola perſonalis obliga-
tio ad fructus percipiendos, nullaque rei
obligatio conceditur, dum res ipſa in Con-
tractum non venit, ſed Ius percipiendi,
quod perſonæ inhæret, & ſic nullo modo
poteſt dici rei alienatio, ex ſupra adductis, &
optimè diſtinguendo declarat, *Molin. de*
primog.lib.1.cap.21.num.24.Verſ.vt autem in
hac quæſtione, & 25. vbi adden. alios refe-
runt, & maxime ſi expreſsè addita ſit dicta
proteſtatio, quod non transferatur aliquod
Ius in re, prout eſſe neceſſarium docuit
Bald. in cap. quæ in Eccleſiarum 7.num. 20.de
Conſtit.

14 Dubitari etiam ſolet. An dicatur aliena-
tio, ſi fiat locatio ad longum tempus Colono
partiario, & communis opinio eſt affirmati-
ua, propter identitatem rationis, vt tradit
Petra de fideicomm.quæſt.8.num.98. Verſ. ſed
hæc quoque, & eidem accedit etiam Fuſar. d.
quæſt. 525. num.12. licet poſtea alleget contra-
rios.

15 Dicitur autem ad longum tempus loca-
tio ſi ſit ad decennium, vt firmant *Fachin.*
conſ.1.num.25.lib.1. Cancer.lib.1.cap.14.num.
17. Fuſar. quæſt.525.num.5.Barboſ. d. appell.
14.num.12.Mentan.de Tutel.cap.33.nu. 401.
vbi plures de com. licet contrarium dicat er-
roneè *Gratian.diſcept.520.num.5.* Si verò ſit
ad minus tempus, etiam ſi ſit ad nouennium
dicitur ad modicum tempus *Mant. de tacit.*
lib. 13.tit.45.num.13.Fuſar.d.quæſt.525. nu.
5.verſ. locatio autem facta Vin.deciſ. 506. nu.
11. & hoc procedebat olim etiam in prohi-
bitione alienationis rerum Eccleſiæ ex ple-
16 ne congeſtis per *Garz. de Benef. p. 2. cap. 1.*
num.27. Sed hodie alienatio ad breue tem-
pus in eis permiſſa, reſtringitur ad ſolos tres
annos per *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ.*
non alien. de qua dicam infra *cap.* 14.

Dubitari tamen ſolet, an ſi facta ſit loca-
17 tio ad certum aliquod tempus diuturnum,
puta ad quindecim annos, cum pacto ex-
preſſo, quod tot ſint locationes, quot an-
ni, adhuc dicatur locatio ad longum tem-
pus, & alienatio, vel non, & ſunt hinc in-
dè Auctores, quos refert *Fuſar. quæſt.525.*
num.7. & 8. ſed, vbi locatio eſt expreſſe fa-
cta vltra decennium, verius videtur, vt di-
ctum pactum cenſeatur appoſitum in frau-
dem prohibitæ alienationis, quatenus ea
adſit, & non releuet, ex congeſtis per *Man-*
tic.de tacit. lib.13.tit.45.num.17. prout etiam
18 ſi fiat ad quinquennium cum pacto reno-
uandi, adhuc dicenda eſt ad longum tem-
pus, vt firmant, *Becc. conſ. 139. num. 6. &*
ſeqq.Caball.conſ. 17. num. 11. & ſeqq. lib. 2.
19 *Vin. opin. 1007. num. 8.* intelligendo ſem-
per quando adeſt aliqua prohibitio, aut
fraus tertij, alias enim ſecus eſſet dicendum,
vt latè oſtendit diſtinguendo ſex caſus *Mant.*
de tacit.lib. 5. tit.4.num.17. & ſeqq.

20 Et ex his patet locationem ad plues an-
nos, quamuis factam pro penſione in ſingu-
los annos diſtincta, non eſſe reputandam,
ac ſi eſſent plures locationes, tot videlicet
quot ſunt anni, quia ſaltem ad hunc effe-
ctum de quo agitur, verius eſt, eam eſſe vni-
cam, & ſic quando eſt ad longum tempus
trasferre Dominium vtile, & eſſe alienatio-
nem, quia vna res eſt, quæ locatur, & vnus
contractus, ac vna obligatio ex parte lo-
cantis, & conſequenter etiam ex parte Con-
ductoris, licet penſio ſit in plures annos di-
ſtributa *Bald. conſ.316. num. 1. lib. 3. Surd.*
conſ.34.num.54. & ſeq.Mantic.de tacit. lib.5.
tit.4. num. 12. & num.24. vbi quod licet ſit
vnica diuidi poteſt *Rot. dec. 279. num. 5. ad*
fin. part. 1.recent.

21 Quod tamen limitari ſolet, vt non pro-
cedat in locatione operarum, quia in ea
quot ſunt anni tot ſunt locationes *Bald.conſ.*
316.num.2.in fin.l.3.Mantic.d. tit.4.num.13.
Coſta de rata quæſt.93. num.4.

22 Erit etiam ad longum tempus locatio, ſi
non ſit præfinitum aliquod tempus, ſed fa-
cta ſit locatio ad beneplacitum, ſeù, vt va-
leat quantum partibus placebit *Caball.conſ.*
17.num.14.lib. 2. Fuſar. d. quæſt. 525. num.
23 *11.* An ſecus eſt, ſi non ſit præfinitum tem-
pus, neque dictum ad beneplacitum, quia
intelligitur ad annum tantum facta *Soccin.*
Iun.conſ.25. num. 3. lib.2. Mentan.de Tutel.
cap. 39.num.417.

24 Si autem locatio ſit ad vitam locantis,
vel conducentis, controuerti poſſe videtur,
àn reputari debeat ad longum tempus, ſeù
potius ad modicum, & propter incertitudi-
nem vitæ, quia poteſt intra breue tempus
ille mori, reputandã eſſe ad breue tẽpus ſen-
ſit *Abb.in c.quãuis n.4.ad med.de decim.Caroc.*
de locat.tit.de decim.n.12.ad fin.Gratian. diſc.
238. n.24. Verũ contraria opinio magis cõ-
muniter recepta fuit, vt patet *ex Pinell.in*
l. 1. num. 63. C. de bon. mater. Gabr. conſ.
168. num. 1. lib. 1. Peregrin. de fideic. art.4.
num. 109. Mantic. de tacit. lib.3. tit.45.num.
12. Fuſar de ſubſt. quæſt. 525. num. 5. verſ.
item eſſet Barboſ. de appell. verb.ſignif. appel-
lat.14.

*lat.*14. *num.* 13. *Rico reſol.* 103. *num.* 1. *&*
25 *ſeq. part.* 4. Limitatur tamen hæc opinio,
quatenus ille, cuius periculo vitæ currit lo-
catio eſſet in tali ætate, vt iuxta computa-
tionem *l. hæreditatum ff. ad l. falcid.* non præ-
ſumeretur tãto tempore victurum, quod lo-
catio dici deberet ad longum tempus, nem-
pe per decennium, vt bene aduertit *Couar.*
lib. 2. *cap.* 16. *num.* 3. *Montan. de tutel. cap.*
33. *num.* 401. non tamen ſufficeret eſſe ſe-
xagenarium, & vltra, vt poſt *Thom. Treui-*
ſanum deciſ. Venet. 21. *part.* 1. *tradit Ricc. re-*
ſolut. 103. *num.* 3. *part.* 1. Cæterum locatio
26 ad vitam non ſolum dicitur ad longum
tempus, ſed etiam perpetua, vt latè pro-
bat *Aldonin. conſ.* 69. *num.* 61. *& ſeqq.* & hoc
eſt, quod propriè negat *Abb. in d. cap. quam-*
uis num. 4. *de decim.* non autem, quod non
ſit ad longum tempus, & idem videtur vel-
le *Montan. de Tutel. cap.* 33. *num.* 410.

De Colonis, & precipue de Partiarijs, & de contractu, qui cui cum eis celebratur.

SVMMARIVM.

1 *Colonus dicitur, qui terram colit.*
2 *Colonorum varia ſunt ſpecies, & quæ.*
3 *Feudorum ſunt decem diſtinctiones.*
4 *Coloni, qui nummis colunt ſunt proprie conductores.*
5 *Contractus innominatus regulatur ſecundum naturam contractus cui magis aſſimilatur.*
6 *Locatio pro certa quantitate fructuum, licet non ſit propria locatio, tamen ab ea non diſtinguitur.*
7 *Maxime ſi ſoluat, quid conſiſtens in pondere, numero, & menſura.*
8 *Pecuniæ nomine veniunt, ea quæ pondere, numero, & menſura conſiſtunt.*
9 *Coloni nomine venit etiam gratuito conducens.*
10 *Colentes agrum pro mercede dicuntur coloni conductitij.*
11 *Coloni partiarij dicuntur, qui pro certa rata fructuum colunt.*
12 *Colonorum nomine æque veniunt partiarij, ac colentes nummis.*
13 *Vſus loquendi probari debet.*
14 *Lim. ſi ſit notorius.*
15 *Coloni partiarij non ſunt proprie conductores.*
16 *Coloni partiarij ſunt ſocij.*
17 *Decl. vt ſint ſocij improprie.*
18 *Dictio, quaſi, eſt nota impruprietatis.*
19 *Societas proprie non contrahitur, vbi non participatur dominium.*
20 *In Colonia partiaria lucrum, & damnum, eſt commune.*
21 *Colonia partiaria eſt contractus innominatus.*
22 *Aſſimilatur locationi, & ſecundum eius naturam regulandus erit.*
23 *Colonia partiaria eſt ſocietas velata ſub contractu locationis incluſo.*
24 *Magis late patet in ea locatio, quam ſocietas.*
25 *Colonia partiaria regulari debet cum regulis ſocietatis in eis, quæ habentur expreſſa in iure in reliquis cum regulis locationis.*
26 *Regula locationis magis attendeda ſi partes dixerint locare, & conducere.*
27 *Colonia partiaria continet ſocietatem, quia Dominus in ea ponit Terras, & Colonus operas.*
28 *Colonus partiarius non ſolum ponit operas, ſed etiã inſtrumenta, & ſemen.*
29 *Fructus dicuntur illi, qui deductis expenſis ſuperſunt.*
30 *Lim. in colonia Partiaria.*
31 *Et vbi profertur in lingua vulgari nomen fructum.*
32 *Et generaliter vbi profertur ab homine ex cauſa oneroſa.*
33 *Fructus percipiuntur iure ſoli, non ſeminis.*
34 *Colonus percipiens dimidiam fructuum, tenetur ad omnes expenſas.*
35 *Colonia partiaria diuerſimode contrahitur pro diuerſitate terrarum.*
36 *Palea computatur inter fructus.*
37 *Palea æqualiter diuidenda cum colono partiario, niſi pacta aliter ferant.*
38 *Colonus partiarius habet dimidiam eorum fructuum, qui proueniunt ex cultura, & cura, non aliorum.*
39 *Damna quæ, & quomodo ſint communia in colonia partiaria.*
40 *Seminis periculum aſpectet totaliter ad Colonum partiarium.*
41 *Semine mutuo recepto per colonum non tenetur Dominus.*
42 *Semen mutuo receptum per Colonum ab ipſo Domino eſt Coloni, nec creditum eius, quod habet Dominus eſt de iuribus fundi.*

CAPVT V.

QVoniam colonus dicitur, qui terram
colit, vt docuit *Bal. in l. certi iuris* 5.
1 *num.* 6. *in princ. C. locat.* nec alia traditur
definitio, neque neceſſaria eſt ſecundum
Petr de Vbal. in tract. de duob. fratr par. 11.
num. 30. & cui hæc definitio conuenit, con-
uenit etiam nomen coloni, vt dicit *Menoch.*
adipiſc. remed. 3. *num.* 85. pluteſque ſunt,
qui ſub varijs, ac diuerſis pactionibus agros
2 alienos colunt, hinc eſt, quod variæ colo-
norum ſpecies enumerantur. Sunt enim alij,
qui dicuntur adſcriptitij, alij cenſiti, alij
perpetui, alij conditionales, alij inquilini,
alij originarij, alij ſimplices coloni, vt dicit
Hoſt. in ſumma rubr. de agric. num. 1. ſeu
iuxta antiquas impreſſ. *rubr. de natis ex libe-*
ro ventre §. hic fecimus, vbi etiam latè ex-
plicat ſingulariter omnes eorum qualitates,
& differentias, & eius dicta reaſſumit, &
ſequitur *Abb. in cap. indicatum nu.* 1. *& ſeq.*
de Immun. Eccleſ. omneſque eaſdem ſpecies
colonorum ſingulariter etiã habentur enu-
meratæ *per gloſ. in rubr. C. de agric. & cenc. lib.*
11. quæ addit quoque aliam ſpeciem, quam
dicit eſſe liberi, qui ſtant tuti. Sunt, &
qui alias ſpecies addunt, , *vt Apoſtillat. ad*
Bertachin. in verb. colonus num. 1. & alij plu-
res relat. *per Burſat. conſ.* 330. *num.* 37.
Verum, quia plures ex eis non ſunt ho-

die

die in vſu, & alij ab alijs parum differunt,
cum multæ conuentiones de colendis agris
diuerſis nominibus appellentur, & contra-
ctus ſit idem, vt notat *Caluin. in ſuo lexic.*
in verb. Colonarius contractus, idemque de
contractu Emphiteutico patet *ex Bart. in l.*
ſi finita 15. §. *ſi de vectigalibus num.* 9. *ff. de*
dam. infec. & in l. 1. *num.* 9. *C. de Iur. Emph.*
& latius de contractu feudorum *Aluarot. de*
3 *feud. in proem. num.* 20. *& ſeq.* vbi quod ſunt
decem diſtinctiones feudorum, & vocabu-
la ipſa, eorum magis moribus Ciuitatum, &
vtentium, quam à iure ſcripto, emanarunt,
vt ait *Burſat. d. conſ.* 330. *num.* 37. *prope fin.*
ſi quis cupiat eorum particularem notitiã,
adeat auctores prædictos, & vltra eos *Gu-*
gliel. de Bened. in cap. Raynut. de teſtam. in
ver. & uxorem nomine Adelaſiam num. 406.
& ſeq. Nos enim cupientes omiſſis parum
vtilibus, ad vtiliora in quantum poſſumus
percurrere, de ſimplicibus tantum aliqua di-
cemus, inter quos ſunt qui nummis colunt,
4 nempe ſoluendo quid in pecunia, & iſti
ſunt proprie conductores, de quibus ſupra
in *cap.* 1. & latè per totum tractatum, &
in his comprehenduntur non ſolum, qui
ſoluunt in pecunia numerata, ſed etiam ſi
certam quantitatem fructuum, vel quid ſi-
mile, vt dicit *Petr. de Vbal. in tract. de duob.*
fratr. par. 11. *num.* 31. & licet eum iſtis
non intercedat proprie contractus locatio-
nis mercedem in pecunia requirentis, vt
dictum eſt ſupra *in cap.* 1. ſed innominatus
Do, vt des, tamen talis contractus innomi-
5 natus regulari debet ſecundum naturam
eius contractus, cui magis aſſimilatur,
& ſic locationis. vt firmat *idem de Vbal.*
d. part. 11. *numer.* 32. *verſ. ad tertium*,
6 *& Garz. de expen. cap.* 14. *num.* 20. vbi,
quod iſte contractus in nihilo diſtinguitur
à verà locatione. Quod vtique dictum fa-
cilius erit admittendum vbi merces conſi-
7 ſtat in ſpecie, quæ pondere, aut numero,
vel menſura ſolui poſſit, eam enim eſſe loca-
tionem tenuit *Coraſ. in lib.* 2. *Miſcellan. iur.*
8 *cap.* 11. quia ſimiles ſpecies etiam nomine
pecuniæ veniunt *l. vlt.* §. *vlt. C. de conſt. pec.*
& l. pecunia nomine 178. *ff. de verb. ſign.* &
Coraſij ſententiam probauit etiam *Menoch.*
de adipiſc. poſſ. rem. 3. *num.* 91. vnde quate-
nus etiam ſtando in rigore comunis defini-
tionis locationis traditæ *in cap.* 1. iſta non
ſit locatio propria, ex quo requirat pecuniã
numeratam, tamen ſaltem comprobatur eã
eſſe contractum omnino ei ſimilem, ita vt in
nihilo ab ea diſtinguatur.

Sunt, & qui gratuito conducunt, quod
9 euenire facile poteſt in agris valde ſterili-
libus, & incultis, hos enim quoque colo-
norum nomine venire firmat *Menoc. adipiſc.*
rem. 3. *num.* 89. & ſequitur *Caroc. tit. de in-*
nect. quaeſt. 2. *n.* 6.

Sunt, & qui non ſoluta mercede, ſed ea
10 recepta agros colunt, & dicuntur coloni
conductitij *Burſat. d. conſ.* 330. *num.* 40. &
iſti non ſunt conductores, ſed conducti, non
enim locantur eis agri, ſed ipſi locant ope-
ras ſuas, quibus propterea conueniunt ea,
quæ dicentur de locatione operarum.

11 Sunt denique, & qui agros colendos re-
cipiunt pro certa fructum rata, ſeu quota
parte, & vocantur coloni partiarij *gloſ. in*
l. ſi apes 26. *verſ. qui nummis ff. de furtis Garz.*
de expen. cap. 14. *num.* 21. *Marin. variar. lib.*
1. *cap.* 259. *num.* 3. ita vt omnes, qui fru-
ctus diuidunt ſint coloni partiarij *Muta dec.*
35. *num.* 28. & ſunt ſatis in vſu, ideo de
his hic aliquid ſpecialiter dicendum.

12 Sunt autem æque coloni ac illi, qui
nummis colunt *gloſ. in d. l. ſi apes ver. qui*
nummis Menoc. adip. rem. 3. *num.* 84. *& ſeq.*
& ſub nomine colonorum ſimpliciter in le-
ge, vel ſtatuto prolato æquè continentur,
vt poſt alios dicit *Caroc. de loc. tit. de inuectis*
quaeſt. 2. *num.* 6. licet hoc eſſe de iure, ſe-
cus autem ex comuni vſu loquendi, qui in
ſtatutis attendi debet, ex eo enim venire
13 ſolos partiarios dicat *Mandell. conſ.* 138. *nu.*
25. quia talis vſus loquendi eſſet proban-
dus, iuxta tradita *per Maſcar. de ſtatut. inter.*
concl. 3. *num.* 49. *Hond. conſ.* 5. *num.* 38. *lib.* 2.
Magon. deciſ. Lucen. 15. *num.* 23. niſi forte
14 eſſet notorius, quia tunc ſufficeret eum
allegare *Maſcar. d. concl.* 3. *num.* 51. *Seraph.*
deciſ. 730. *num.* 6. *Adden. ad Gregor. dec.* 257.
num. 14. *in fin.*

15 Verum non ſunt proprie conductores,
non enim cum ijs contrahitur locatio, &
condoctio, quæ de ſui natura, & pro ſui
eſſentia pecuniam requirit, vt dicit *Rot. dec.*
37. *num.* 13. *par.* 2. *diu.* & dictum eſt ſu-
pra *cap.* 1. ſed potius ſunt ſocij, vt habetur
16 *in l. ſi merces* 28. §. *vis maior ff. locat. gloſ*
in inſtit. tit. de locat. verb. ſi merces, Menoc
conſ. 489. *n.* 6. *& ſeqq.*

17 Ex verbis tamen, quibus vtitur I. C. *in*
d. l. ſi merces §. *vis maior ff. locat. ibi quaſi iu-*
re ſocietatis, aperte deprehenditur iſtam non
eſſe ſocietatem propriam ponderando di-
18 ctionem illam, *quaſi*, quæ eſt nota im-
proprietatis, prout ponderant *Bald. in l.* 1.
num. 9. *C. pro ſocio Odd. d. conſ.* 34 *num.* 13. &
14. *Mantic. de tacit. lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 16. *& Rot.*
cor. eo deciſ. 17. *num.* 8. *& ſeqq. & in rec.*
deciſ. 239. *num.* 10. *par.* 3. Et ratio etiam
redditur, quia non cenſetur contrahi pro-

pria

19 pria ſocietas, vbi non participatur Domi-
nium alicuius rei, vt ex *Soccin. in l. ſi paſcen-
da C. de pactis* & alijs adductis firmat *Man-
del. conſ. 735. num. 7. & latius Felic. in tra-
ctat. de ſocietat. cap. 9. num. 42. & Duard. eo-
dem tractat. lib. 1. cap. 4. quæſt. 3. num. 6.* hic
autem nullius rei comunicatur dominium,
quia non fiunt iſti coloni fundorum Domi-
ni, imò nec illos poſſident *Bero conſ. 173.
num. 68. lib. 1. Staiban. reſol. 149. num. 48.*
nec Dominus fundi fit Dominus ſeminis,
vt dicam infra.
20 At negari non poteſt quin participet de
ſocietate ſaltem quoad lucrum, & damnum,
cum vtrumque ſit cõmune inter Dominum,
& colonum, vt eſt text. expreſſus *in d. l. ſi
merces 28. §. vis maior ad fin. ff. locat.* ſed in
21 reliquis cum ſit contractus innominatus,
vt docet *Bart. in l. ſi apes 26. §. item conſtat
num. 1. ver. quandoque eſt colonus ff. de furt.
Iaſ. in §. item Seruiana num. 17. Inſt. tit. de
action. Mandel. d. conſ. 735. nu. 6.* & aſſimi-
22 letur potius locationi, regulandus erit ſe-
cundum locationis naturam *ad text. in l. 1.
§. ſi quis ſeruum ff. depoſiti Petr. de Vbld. de
duob. fratr. par. 11. num. 32.* vnde dicen-
23 dum hunc contractum eſſe quandam ſocie-
tatem velatam ſub contractu locationis in-
cluſam, prout dicit *Bal. in l. certi iuris 5. nu.
8. ver. ſed reſpondeo C. locat.* quem ſequitur
*Rot. deciſ. 199. num. 14. prope finem part. 1.
rec. & cor. Mantic. deciſ. 17. num. 11.* & licet
Bal. ibi in meo Codice dicat non ideo ſapere
naturam locationis, & conductionis, tamen
Rot. in vtraque ex prædictis deciſ. ſupponit
eum dicere contrarium, nempe, quod pro-
pterea ſapiat naturam locationis, & ita
etiam ſupponit eum dicere *Petr. de Vbald.
de duob. fratr. part. 11. num. 60. prope fin.* &
iſta lectura magis conuenit ſenſui Baldi,
vnde crediderim meum codicem eſſe
mendoſum. Et ſequendo Baldum in eo ſen-
ſu in quo eum ſequitur *Rot. & Petr. de Vbal.*
ex eius doctrina infertur, quod iſte contra-
24 ctus ſapiat de natura ſocietatis, ac etiam
de natura locationis, & dum ſocietas eſt
velata, & ſub contractu locationis incluſa
magis late patebit in eo locatio, & ſtrictior
erit ſocietas, vnde generaliter loquendo,
regulandus erit cum regulis locationis, ſed
non propterea recedendum erit à regulis
25 ſocietatis ei conuenientibus. Et quod re-
gulari debeat cum regulis ſocietatis in
prædictis quæ habentur in iure expreſſa *in
d. §. vis maior* nempe quo ad damnum, &
lucrum, in reliquis verò omnibus genera-
raliter regulari debeat cum regulis locatio-
nis, & conductionis tradunt *Fabian.
de Monte de emp. & vend. quæſt. 2. num. 29.
Sfort. Oddus conſ. 34. num 15.* ſed alij non
ita reſtringunt effectum ſocietatis, ſed illum
latius extendunt, & omnes regulas ſocieta-
tis applicabiles applicant, vt videre eſt ſi-
gnanter penes *Burſat. conſ. 330. num. 45. &
plur. ſeqq.* cum pleniſſimè ibi cumulatis.
26 Standum autem erit regulis locationis
eo magis, ſi partes vſæ ſint locationis, &
conductionis nomine, & eo contractum de-
nominauerint, quia inde deprehenditur eas
voluiſſe locationis regulis ſe ſubmittere,
prout conſiderauit *Rot. deciſ. 37. num. 14.
part. 2. Diuer.*

Quo igitur ad locationem, ſcilicet quoad
ea in quibus iſte contractus participiat de
27 locatione, dicam ſuis locis. Societas verò
in eo continetur, quia Dominus ponit ter-
ras, & colonus ponit operas ſuas in quæ-
rendis fructibus, qui ſunt communes *Bart.
in dict. l. ſi merces §. vis maior num. 3. Federic.
28 de Sen. conſ. 110. n. 1.* Imo colonus non ſolùm
ponit operas ſuas, ſed etiam inſtrumenta,
& facit omnes expenſas neceſſarias, etiam
ſeminis, vt notatur in *c. tua nobis de decim. ſi-
gnanter per Abbatem num. 3. Natta conſ. 243.
num. 3. Surd. qui alios latè refert deciſ. 201.
num. 3.*
29 Vnde infertur quod licet regulariter fructus
dicantur illi, qui ſuperſunt deductis expen-
ſis *l. fructus 7. ff. ſol. matr. l. fundus 51. ff.
30 famil. hercisc.* tamen non ita intelligi de-
bent in hoc propoſito, quia colonus diui-
dere debet fructus omnes abſque deductio-
ne expenſarum, nam alias non eſſet verum,
quod facere illas deberet de ſuo *Caſtren. in
l. ſi à Domino §. fin. num. 3. ff. de petit. heredit.
Tiraq. de retract. lign. §. 15. gloſ. 1. num. 19.
& ſeq. Franc. Marc. deciſ. 211. num. 6. part.
2. Gig. conſ. 134. nu. 19.* & alijs adductis ple-
ne firmat *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 2. nu. 33.
& 34. & Burſat. conſ. 330. num. 50.*

Nec obſtat, quod contrarium mordicus
defendere conetur *Garz. de expen. cap. 1.
num. 22. & cap. 14. num. 23.* quia inſiſtit in
dicta regula, quod fructus dicantur, qui
ſuperſunt deductis expenſis, quæ patitur
limitationem in caſu iſto, vt tradunt com-
muniter Doctores præcitati, & patitur etiã
31 limitationem, vt non procedat, quando
nomen fructuum pronunciatur lingua vul-
gari, & ſic inter idiotas prout ſolent eſſe, vt
plurimum, coloni partiarij, quia tunc non
intelliguntur fructus deductis expenſis ſe-
cundum *Rim. ſen. conſ. 211. num. 11. & 15.
Tiraquel. de retrac. lignag. §. 15. gloſ. 1. n. 22.*
32 ac etiam magis generaliter vbicumque
profertur ab homine ex cauſa onerosa, vt
poſt

poſt *Bald. & alios antiquiores in d. l. fructus*
ff. ſol. matr. & in l. 1. C. de fruct. & lit. expen.
tradit *Rim. ſen. d. conſ. 211. num. 8. & 9.* vbi
reſpondet contrarijs *Ruin. conſ. 61. num. 7.*
33 *lib. 1.* Accedat ratio, quia cum omnis fru-
ctus iure ſoli percipiatur, non ſeminis, vt
dicit text. *in l. qui ſcit 25. ff. de vſur.* inde
ſequitur, vt fructus proprie ſumpti, ideſt
expenſis deductis, ſpectent ad dominum, ita
vt pars illa, quæ datur colono ſit pro labo-
ribus, & expenſis, quæ in ea detrahuntur,
& non poſſit dici proprie fructus ſed impro-
priè, vt firmat *Oſaſch. dec. 83. n. 7.* vbi pro-
pterea infert, non poſſe colonum pro ea
collectari.
34 At hoc eſt regulariter, & de Iure, quan-
do præſertim ipſe colonus conſequitur di-
midiam fructuum, tunc enim tenetur ad
omnes expenſas de ſuo *dec. 359. n. 3. p. 2. &*
dec. 571. n. 13. part. 3. recent. Paitel. annot.
54. nu. 22. ſed ex conſuetudine, vel conuen-
tione poteſt aliud obtinere *Abb. in dict. cap.*
tua nobis num. 3. ad fin. de decim. Cotta in me-
mor. ver. colonus in fin. ver. niſi tamen conſue-
tudo Rota deciſ. 266. num. 3. part. 7. rec. Et
35 quidem contrahi ſolet diuerſimode pro di-
uerſa qualitate agrorum, ſi enim ſunt ma-
gis fertiles, ſolent fieri pacta magis vtilia
Domino, ſi verò ſint minus fertiles, pacta
fiunt vtiliora colono, vnde eſt, quod Domi-
nus regulariter ponit pro capitali ſocietatis
terram, & paſcua, & domos ibi poſitas,
quandoque etiam aliquid plus, videlicet
boues, vel eorum dimidiam, colonus ve-
rò ponit pro capitali inſtrumenta laboritij,
& laborem ſuum, quæ inſtrumenta ſunt bo-
ues, ligones, ſemen, & fimum regulariter,
ex conuentione verò quandoque aliquid
amplius, quandoque minus, vt tradit *Sfort.*
Odd. conſ. 34. n. 20. Quandoq; etiam colonus
pro expẽſis detrahit ſemen ſolũ, & nõ aliud,
vt dixit *Rota in vna firmana, ſeu Maceraten.*
Dotis 24. Iannuar. 1618. coram Pirouano.

Fructus verò diuidendi erunt omnes
æqualiter, ſi aliter non ſit conuentum, prout
eſt de iure in ſocietate *l. ſi non fuerit 29. in*
princ. ff. pro ſocio, & in noſtris terminis tra-
dit *Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 14. num. 8.* ſed
quandoque vnus non percipit dimidiam,
ſed tertiam, vel quintam, & ſemper, dum-
modo diuiſio fiat hoc modo per quotam,
dicitur colonus partiarius *Garz. de expen.*
cap. 14. num. 21.
36 Et inter fructus computatur etiam palea
l. ſi vſufructuarius meſſem ff. quib. mod. vſufr.
37 *amitt. Natta conſ. 31. num. 19.* quæ propte-
rea æqualiter diuidenda erit. *Ludou. d. dec.*
Peruſ. 14. num. 9. ſed in hoc quoque intrat
prædicta limitatio, videlicet niſi pacta, vel
conſuetudo circa ipſam paleam aliud fe-
rant, vt tradit *Petr. de Vbal. de duob. fratr. par.*
11. num. 63. Et licet aliqui etiam limitent,
niſi colonus proiecerit fimum, ſeu letamen
in agro, volentes eum retinere debere ſibi
paleas in totum, tamen eorum opinio la-
tiſſime reprobatur per eumdem *Petr. de*
Vbal. d. part. 11. num. 64. per vndecim ra-
tiones late deductas penes eum videndas,
ſi caſus occurrat, & licet videretur, quod
vbi colonia fuiſſet contracta ad plures an-
nos, & in primo anno colonus non habuiſ-
ſet paleas, ſed de ſuo aluiſſet animalia, &
fimum proieciſſet, ſeu ſtercoraſſet, æquitas
vellet, vt anno vltimo paleas ſibi totaliter
retineret, prout etiam ſeruari dixit *Petr. de*
Vbal. in d. part. 11. ſub num. 39. quem ibi
(ni fallor) ſequitur *Caroc. tit. de paleis nu.*
4. tamen æquitas conſiderata ceſſat, vbi-
cumque euenit, quod tot annorum dimi-
diam ſuam partem paleæ habuit, quot fi-
mum proiecit abſque eo, quod velit in vno
etiam partem Domino tangentem, Quo-
38 niam verò, vt dictum eſt, Colonus percipit
dimidiam, vel aliam quotam fructuum ra-
tione laborum, & expenſarum, quas facit
datur intelligi, quod eorum tantum fru-
ctuum partem prædictam habere debeat,
qui per culturam, & curam naſcuntur, &
induſtriales nuncupantur, non item eorum,
qui ſunt naturales, vti ſunt fructus arborum,
& arbores ipſæ ad text. *in l. fructus 45. ff. de*
vſur. & quoad arbores vi ventorum, & flu-
minis diſiectas, aut aliter deſiccatas probat
Text *in l. diuortio 8. §. ſi fundum ad fin. ff. ſol.*
matr. qui loquitur in marito, & ſic in for-
tioribus, quia maritus maius ius habet in
fructibus fundi dotalis, quam colonus, vt
aduertit in propoſito *Garz. de expen. cap. 14.*
num. 25. verſ. quartum quidquid in oppoſi-
tum videlicet, quod colonus non teneatur
dare partem dictarum arborum Domino, di-
cat *Caroc. de locat. part. 5. tit. de fideiuſ. quæſt.*
8. num. 3. quem refert, & ſequitur *Marin.*
var. reſol. lib. 1. cap. 259. num. 5. nam citat
DD. hoc non dicentes, & ſignanter *Ang.*
in d. l. diuortio ff. ſol. matr. §. in ſeruo quo-
que, qui loquitur in vſufructuario, & dicit
arbores deſiccatas ad eum non pertinere,
ſed ad Dominum, ſi nec germinales, nec ſui
natura cędux erant.
39 Dubitari tamen poteſt circa id, quod
dictum eſt damnum in dicto contractu eſſe
debere cõmune per text. *in l. ſi merces §. vis*
maior ff. locat. an procedat non ſolum, quo-
ad damnum eueniens in fructibus cõmuni-
bus, ſed etiam ſi quod accidat in eis, quæ
commu-

comunicari non debent, ſed ſpectare totaliter ad colonum ex conuentione, veluti fænum, & videbatur dicendum, quod ſic per text. præfatum, ac per *L. cum duobus* 52. §. *quidam ſagariam ff. pro ſoc.* vbi quod ſi ſocius amiſerit res penitus ſuas, quas tamen habebat ſecum ratione ſocietatis, damnum eſſe debet comune cum ſocio.

Verùm contrarium in dicto caſu conſuluit *Mandel. conſ.* 735. cui ſubſcribit alius incertus Auctor, & reſpondet ad *d.* §. *vis maior*, quod dicit debere eſſe comune damnum vbi debet eſſe comune lucrum, & ideo non applicatur *& ad* §. *quidam ſagariam*, quod procedit quia ſocius habebat illam rem pro ſeruitio ſocietatis ad comunem vtilitatem, ſecus autem erat in caſu ſuo, quia colonus fænum repoſuerat ad cômoditatem propriam tantum, prout videre eſt penes eum.

40 Et fortiùs, quod ſi eueniat damnum in ſemine poſito à colono, quod damnum ſit ipſius tantum, & ſi eueniat damnum in paſcuis à Domino poſitis in ſocietate, damnum ſit Domini tantum, voluit *Odd. d. conſ.* 34. *num.* 23. *verſ. & quod non poſſu* ſed reddit rationem, quia non intelliguntur comunicata iſta capitalia niſi quoad fructus inde naſcituros, quæ tamen ratio conuincitur inſufficiens, quia ad hoc vt damnum ſit comune cum ſocio non eſt neceſſe rem, in qua damnum accidit, fuiſſe comunicatam, ſed ſatis eſt, quod vnus ex ſocijs illam penes ſe haberet ad effectum ea vtendi ad comunem vtilitatem, vt eſt text. clarus *in d. l. cum duobus* §. *quidam ſagariam ff. pro ſoc.* vbi expreſſe habetur, quod vnus ex ſocijs ſuam pecuniam, & res proprias perdidit, & tamen quia eas non tuliſſet niſi ad merces cômuni nomine comparandas proficiſceretur, ſecundum Iuliani ſententiam damnum debet eſſe comune. Verum inde inferri poſſet ad caſum damni illati per Latrones, de quo loquitur textus præfatus, vel ſimilem, non autem ſi ſemen ſeminatum non germinauit, quia quatenus poſſit dici inde ſequi damnum colono, ſequitur etiam æque domino fundi, qui equaliter de germine participare debebat, & propterea nil reficere debet, vt in ſpecie firmat *Sperel. dec.* 41. *num.* 59. & quod ſi minus colligat, quàm ſeminauerit, adhuc de eo, quod colligit debeat partem ſuam Domino præſtare *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 32.

41 Si autem colonus mutuo receperit frumentum ad ſeminandum, an poſſit is, qui dedit agere etiam contra Dominum, quaſi colonus receperit in cauſam ſocietatis, & proinde conſocium, quoque obligauerit iuxta naturam ſocietatis, de qua per *Bal. conſ.* 263. *num.* 3. *lib.* 5. *Pariſ. conſ.* 93. *num.* 2. *ſeq. lib.* 1. *Oſaſc. dec.* 150. *num.* 7. *Merlin. dec.* 606. *num.* 5. Non poſſe dicendum eſt, prout fuit in ſpecie deciſum *in Rot. Maceraten. penes Thomat dec.* 270. *per tot.* quia dum colonus ponere debet ſemen de ſuo, ſi recipit mutuo frumentum, vt ſatisfaciat huic propriæ obligationi dicitur recipere in cauſam propriam, non autem in cauſam ſocietatis, prout requiritur, vt ſocius obliget conſocium *Surd dec.* 153 *num.* 16. *Gregor. dec.* 366. *num.* 1. *Caualcr. dec.* 38. *num.* 4. *Rot. deciſ.* 264. *num.* 25. *&* 26. *poſt Zacc. de oblig. cam.* Et in ſimili de recipiente pecuniam nomine proprio, & ponente eam in Banco cômuni, quod non obliget ſocios Banci *Rot. dec.* 66. *num.* 7. *poſt Mangil. de ſubhaſt.*

42 Imo in propoſito ſeminis colonus partiarius illud non ſolum ponit de ſuo, ſed etiam ſuum remanet, ita vt ſi Dominus vendat omne ius, quod habet in terris ſatis, non veniat aliquod ius in tali ſemine per colonum partiarium ſeminato, vt latè conſuluit *Odd. in d. conſ.* 34. *per tot.* quod, & fortius procedit etiamſi Dominus triticum pro ſemine colono mutuaſſet, quia non propterea ius in illo ſemine haberet, quod dici poſſet de iuribus, & pertinentijs fundi, ſed haberet creditum mutui nil cômune habês cum fundo, adeò vt ſi fortè legaret fundum cum iuribus, & pertinentijs, quibuſcumque, remaneret hæredi creditum, non autem pertineret legatario, vt conſuluit *Natta conſ.* 243. *per tot. & ſequitur Gratian. diſc.* 126. *num.* 4. *&* 5. *& Surd. dec.* 201. *num.* 3. *ad fin. vbi addit pro hoc facere Roland. conſ.* 54. *num.* 31. *lib.* 3. vbi renunciato maſſaritio dicit non venire ſemina maſſarijs mutuata.

Qui locare poſſint res ſuas, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet locare poteſt rem ſuam.*
2 *Limita in eis qui contrahere non poſſunt.*
3 *Locatio eſt contractus.*
4 *Contrahere, qui non poſſint.*
5 *Contrahere prohibiti non poſſunt locare, neque ad breue tempus.*
6 *Alienare prohibiti ſunt prohibiti locare ad longum tempus, non autem ad breue.*
7 *Emphiteuta poteſt locare ad breue tempus tantum.*
8 *Alienationis prohibitio non comprehendit locationem ad longum tempus, ſi materia ſit ſtricte intelligenda.*
9 *Iurans non alienare ſi locet ad longum tempus, non incurrit periurium.*
10 *Emphiteuta per locationem ad longum tempus incurrit caducitatem.*

11 *Lim- ſi conſuetudo excuſet, & alijs modis remiſſiue.*
12 *Alienationis prohibitio comprehendit locationem ad modicum tempus ſi militat in ea ratio prohibitionis.*
13 *Emphiteuta locans potentiori ad modicum tempus incurrit caducitatem.*
14 *Prohibitio locationis non comprehendit locationem venientem in conſequentiam actus permiſſi.*
15 *Prohibitus locare ſi locet, & impugnet locationem tenetur reſtituere ea, in quibus factus eſt locupletior.*
16 *Minores Curatore carentes libere contrahere poſſunt.*
17 *Minores poſſunt alienare fructus ſine ſolemnitatibus.*
18 *Minor non poteſt ſine ſolemnitatibus ad longum tempus locare.*
19 *Statuta requirentia ſolemnitates in contractibus minorum ſunt late interpretanda.*
20 *Minor non poteſt annuum redditum perpetuum alienare.*
21 *Minor non poteſt emphiteuſim conſtituere:*
22 *Minor poteſt ad breue tempus locare.*
23 *Minor poteſt locare res diu non duraturas.*
24 *Molendina in flumine natantia reputantur mobilia, & alienantur ſine ſolemnitatibus.*
25 *Secus autem eſt in terra coherentibus.*
26 *Cenſus locari poſſunt.*
27 *Cenſus reputantur inter ſtabilia ex veriori opinione.*
28 *Operas ſuas locare poteſt minor.*
29 *Pupillus poſt infantiam eſt aptus operare vtiliter.*
30 *Pupillus non poteſt ſine tutore locare operas ſuas.*
31 *Operas ſuas locare non poteſt minor ſine ſolemnitatibus, per ſtatutum in contractibus minorum requiſitis.*
32 *Locatio, & conductio facta à pupillo, ſine tutore, vel curatore ſine ſolemnitatibus ſtatut i ipſis volentibus ſuſtinetur.*

CAPVT VI.

1 REgula generalis eſt, vt quilibet locare poſſit rem ſuam, niſi reperiatur
ſpecialiter prohibitus, vt de venditione eſt
text. *in l. dudum proximis* 14. *C. de contrahen. empt.* & procedere etiam in locatione
dicit Mozz. *de de loc. & cond. cap.* 3. *de his,*
2 *qui poſſunt locare, & conduc. num.* 1. Quæ regula ſic generaliter conſtituta erit etiam
generaliter limitanda in eis perſonis, quæ
contrahere non valent, quia iſtæ nec poſ-
3 ſunt locare, cum nulli dubium ſit locationem eſſe contractum §. *Actionum Inſtit. de
Act. l. conſenſu ff. de act. & oblig. l. iuris gentium* §. 1. *ff. de pact. Mozz. d. cap.* 3. *num.* 8. &
4 iſti ſunt Prodigi, Furioſi, Dementes, Ebrij,
minores, & ſimiles *l is cui bonis, & ibi ſcriben. ff. de verb. oblig. l.* 1. *& per tot. tit. ff. de Curat. fur. l.* 1. *ff de rebus eorum in ſt. quib. alien.
lic. per tot.* & ferè de omnibus prędictis ſpeciales quæſtiones facit, an locare poſſint
*Caroc. de loc. & cond. tit. quibus locare licet,
vel non, & ſeqq*
5 Animaduertendum autem videtur generaliter loquendo, an quis ſit prohibitus administrare, & contractus facere, an verò
ſit prohibitus tantum alienare, nam in primo caſu indiſtincta erit etiam prohibitio locationis, ita vt nec ad modicum tempus
locare poſſit, ſiue ſit prohibitio de iure communi, ſiue ſtatutaria, ſiue etiam alio quocumque modo ea ratione, quia vtraque locatio eſt contractus, vt ſupra, & in ſpecie
de locatione ad modicum tempus, quod
propterea comprehendatur, & ipſa in ſimilibus prohibitionibus *Caroc. d. tit. quib. loc.
lic. quæſt.* 3. *num.* 5. *verſ. ſecundo caſu,*
& in terminis ſtatuti Vrbis prohibentis minoribus, & mulieribus omnes contractus,
in quibus lædi poſſunt ſine certis ſolemnitatibus, quod comprehendat etiam locationem ad modicum tempus *Pic. ad ſtat.
Vrb. gloſ.* 7. *num.* 99. *&* 100.
6 Si verò quis ſit tantum prohibitus alienare, & tunc iuxta tradita in præcedenti
cap. erit diſtinguendum inter locationem
ad breue tempus, & locationem ad longum
tempus, vt prima non cenſeatur interdicta
alienare prohibito, ex quo non eſt aliena-
7 tio, prout exemplificari poteſt in Emphiteuta, qui licet prohibeatur de iure rem
Emphiteoticam alienare *l.* 2. *C. de Iur. Emph.*
tamen locare ad modicum tempus licitè
poteſt. *Specul. in tit. de emph.* §. *nunc aliqua
num.* 149. *Clarus in* §. *Emphiteuſis quæſt.* 19.
Rota dec. 73. *num.* 9. *part.* 10. *rec.* ſecus autem ſecunda, quæ, cum ſit alienatio, quamuis non perpetua, ſed ad longum tempus,
cadit ſub prohibitione generali alienationis, vt reiecta opin. *gloſ. fin. in l. codicillis
§. inſtituto ff. de legat.* 2. pleniſſimè firmauit
Rot. poſt Pic. ad ſtatut. Vrb. deciſ. 42. *n.* 13.
vbi quod dicta gloſ. communiter reprobatur *per Bart. & DD. ibid.* quod procedit
tam in prohibitione legis, de qua Rot. ibi,
quàm in facta à teſtatore, ſeu alio, rem
concedente *Marta conſ.* 113. *num.* 32. *& ſeq.
Ricc. reſol.* 105. *num.* 1. *part.* 1. *Fuſar. de
ſubſtit. quæſt.* 525. *num.* 3. & in facta per ſtatutum *Fachin. conſ.* 53. *num.* 3. *lib.* 3. *Clar.
in* §. *fin. quæſt.* 82. *in* 5. *ſtatuto num.* 4. *vbi de
com.*
8 Et ex eiſdem etiam bene deducitur ſecundum membrum diſtinctionis iterum
ſubdiſtinguendum eſſe, vt videlicet tunc
veniat in prohibitione alienationis locatio
ad longum tempus, cum verba prohibitionis non requirunt propriam, & ſtrictam intelligentiam, ſecus econtra vbi facienda
eſt propria, & ſtricta interpretatio, quia
tunc ſub nomine alienationis non venit locatio etiam ad longum tempus ex ibidem
adductis, prout in ſpecie ſi agatur de incurſu pænæ indictæ alienanti, quod non veniat

loca-

locatio ad longum tempus *Ricc. reſol.* 105.
num. 3. *pars.* 1. *Rot. deciſ.* 26. *num.* 3. *par,* 2,
9 *diu,* & iurantem non alienare non incume-
re pœnam periurij locando ad longum tẽ-
pus tradunt *Canoniſtæ in clem.* 1. *de reb. Ec-
cleſ. non alien. & in cap. cum contingat de reb.
Eccl. non alien. Couar. var. lib.* 2. *cap.* 16.
num. 2.

10 Verùm in terminis caducitatis impoſitæ
emphitentæ, ſi alienet, quod incurratur
etiam per locationem ad longum tempus,
cenſuit *Alex. conſ.* 119. *prope fin. verſ.
alia etiam ratione lib.* 3. & alijs pluribus cõ-
geſtis firmat plenè *Corbul. de cauſ. priuat. ob
non ſol. can. ampl.* 35. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi me-
minit de contraria *Deciſione Rotæ in Rom. Ca-
ſalium* 20. *Febr.* 1576. *quæ eſt coram Sera-
phino deciſ.* 286. & ſingulis eius fundamen-
tis reſpondet, ſed verè illa deciſio non eſt
in hoc propoſito, an per locationem ad lon-
gum tempus de re emphiteutica facta in-
curratur caducitas, ſed an hæc pæna cadu-
citatis ob alienationem incurratur etiam
à conductore ad longum tempus, quod eſt
quid diuerſum, vt tandem aduertit ipſe
Corbul. ibidem ſub num, 6. *verſ. verumtamen
ſi prædicta omnes rationis,* & eandem opi-
nionem tenent etiam pluribus congeſtis
Burgoſ. de Laudim. part. 2. *inſpect.* 58. *num.* 7.
vbi de communi, & vera, *Fulgin. de iure
emphit. tit. de alienat. quæſt.* 1. *num.* 75. à qua
propterea non erit temere recedendum,
nisi in caſu, quo conſuetudo emphiteutam
excuſaret, prout ſenſit *Clarus in* §. *emphiteu-
ſis quæſt.* 19. & in caſu aliarum limitatio-
num, quas adducit *Corbul. dicta ampliatio-
ne* 35. *num.* 11, 12. *&* 13. *& Fulgin. d. tit. de
alienat. quæſt.* 1. *num* 76. *& ſeqq.* ad quos,
& alios tractantes materias feudales, &
emphiteuticas me remitto, cum ſit materia
magis propria eorum.

12 Non omittendum tamen, quod ſi vigeret
in locatione ad modicum tempus ratio pro-
hibitionis alienationis, tunc & ipſa locatio
ad modicum tempus, cenſeri deberet com-
13 prehenſa, prout videmus in Emphiteuticis,
quod locatio facta in potentiorem, quam-
uis ad modicum tempus, cenſetur prohibita,
ex quo militet ratio prohibitionis propter
difficultatem recuperationis *Corbul. de cauſ.
priuat. ob alien. d. ampl.* 35. *num.* 9. *Fulgin.
d. tit. de alienat. num.* 75. *prope finem,* & ge-
neraliter hanc locationem venire in prohi-
bitione alienandi *Montan. de tutel. cap.* 33.
num. 416.

14 Limitatur tamen dicta concluſio quod
ſtatutum prohibens contractus ſine ſole-
mnitatibus comprehendat locationem per
Caroc. dicta quæſt. 3. *num.* 8. vt non proce-
dat, ſi locatio veniret in conſequentiam ali-
cuius actus à ſtatuto non comprehenſi, &
comprobari poteſt talis limitatio quia eſt
regulare in actu à lege prohibito, quod va-
leat ſi fiat in conſequentiam alterius actus
à lege permiſſi non obſtante, quod directe,
& principaliter fieri nequiret *Crot. in l. p.* §.
hoc autem edictum n. 22. *ff. de non oper, nunc.
Rimin. Iun. conſ.* 374. *num.* 30. *Soccin. ſen.
conſ.* 81. *num.* 9. *lib.* 3. *& alijs adductis Alto-
15 grad. conſ.* 3. *num.* 23. *lib.* 1. Item limitatur
à Pico d. gloſ. 7. *num.* 100. *verſ. ſed nos addi-
mus.* Vt locantes teneantur in eo, in quo
facti ſunt locupletiores, quæ pariter limi-
tatio comprobatur per concluſionem gene-
ralem, quod minores volentes recedere à
contractu tanquam nullo ex defectu ſolem-
nitatum teneantur reſtituere accepta in
quantum ſunt effecti locupletiores, quam
firmat *Burat. dec.* 814. *num* 1. *& Rot. poſt
Genc. de cenſ. dec.* 463. *num.* 10.

16 An autem minor, qui de iure ſine certis
ſolemnitatibus alienare non poteſt, poſſit
locare, controuerti poſſe videtur, & *Caroc.
tit. quibus loc. lic. q.* 2. format quæſtionem
in Infante, & probat eum non poſſe locare,
vnde ſupponere manifeſtè videtur ſecus eſſe
in pubere licet annorum 25. minore, vt ani-
maduertit *Narbon. de ætate ann.* 25. *q.* 9. *n.*
1. *ad fin.* & talis opinio comprobari etiam
16 poſſe videbatur, quia minores Curatore
carentes liberè contrahere poſſunt, vt fir-
mant *Fachin. lib.* 3. *controu. cap.* 9. *Menoch.
conſ.* 203. *num.* 7. *Surd. dec.* 287. *num.* 10.
vnde dum de Iure prohibentur alienare,
hæc prohibitio tanquam auferens liberam
facultatem contrahendi, & de rebus ſuis
diſponendi, dicenda eſt odioſa, & ſtrictiſſi-
mè intelligenda *l. in re mandata C. mandat.
Dec. conſ.* 377. *num.* 5. *Pariſ. conſ.* 32. *num.*
16. *lib.* 1. *Burſat. conſ.* 13. *num.* 2. & pro-
inde nõ extendẽda ad locationem, quæ ve-
rè, & proprie non eſt alienatio ex ſupra-
dictis.

Præterea locatio quando ſit alienatio eſt
magis propriè, & principaliter alienatio fru-
17 ctuum, quàm rei, & fructuum alienatio-
nem, poteſt facere minor ſine decreto *Alex.
conſ.* 49. *num.* 6. *verſ. fructus enim lib.* 1.
Simoncel. de Decret. lib. 3. *tit.* 8. *inſpect.* 7. *n.*
49. *Mantica de tacitis par. p. lib.* 4. *tit.* 6.
num. 51.

18 Verum his non obſtantibus contrarium
in locatione ad longum tempus ex prædicta
ratione, quod hæc eſt alienatio Dominium
vtile transferens, tenendum videtur, prout
tenent *Mencac. de ſucceſſ. creat.* §. 10. *num.*

78. verſ. nunc videndum Valaſc. de Iur Emphit. quæſt. 29. num. 9. Caldas Pereira de empt. & vendit. cap. 13. num. 12. Caroc. de locat. tit. de annuis reddit. num. 1. & per tot. & poſt eos latè quæſtione examinata, firmat *Narbon. de ætat. ann. 25. quæſt. 9. num. 3. & ſeqq. per tot. Rot. poſt. Pac. ad Bat. Vrb. dec. 42. à n. 7. ad 16.*

Nec obſtant conſiderata ſupra in contrarium, quia, quod dicebatur de prohibitione alienationis facta minori ſtrictè & propriè
19 intelligenda, retorquetur, cum imò Iura, & ſtatuta requirentia certas ſolemnitates in contractibus minorum ſint fauorabilia, & latè interpretanda *Bar. in l. qui exceptionem num. 4. ff. de condict. indeb. Bal. in l. transactionem n. 3. C. de transact. Alex. conſ. 207. num. 8. lib. 6. & latè Morot. reſp. 53. num. 10.* vbi de com. & pleniſſimè in his terminis *Simonc. de Decret. in princ. tit. de offic. Iud. n. 4.* Quod autem dicebatur minorem poſſe fructus alienare non applicatur, dum nos loquimur de locatione rei ad longum tempus, quæ, importat translationem Dominij vtilis ex ſupra firmatis, vltra quod concluſio, quod minor poſſit fructus ſine decreto alienare, intelligitur de fructibus iam perceptis, qui inter mobilia, & cito peritura connumerantur, non autem procedit, ſi ve-
20 lit minor annuam perceptionem, ſeu annuum redditum perpetuum alienare, ſeu ad longum tempus locare, quia non poteſt
21 ſine decreto, ex tradit. per *Menoch. conſ. 29. num. 16. & 17.* vbi & non poſſe minorem Emphiteuſim conſtituere, plenè *Simonc. de Decr. lib. 3. tit. 8. inſpect. 7. num. 56. & 57. Caroc. de locat. tit. de annuis reddit. num. 2.* vbi prope fin. in ſpecie, inquit, Iura prohibentia minorem ſine certis ſolemnitatibus alienare extendi ad locationem ad longum tempus de annuis redditibus, ſed deinde ſubdit quinque requiſita ad hoc neceſſaria circa quæ, ad eum me remitto *Narb. de ætat. d. quæſt. 9. num. 9.* vbi amplius velle videtur non procedere concluſionem in venditione fructuum adhuc non perceptorum, & ſolo cohærentium, & non diſtinguere inter locationem ad longum tempus, & ad modicum, in quo non erit ei ahærendum ex
22 ſupra firmatis, & in ſpecie, quod res minoris, poſſit ad breue tempus locari ſine Decreto, plenè firmat *Simonc. de Decret. tit. 6. n. 21. & 22.* vbi, & quod ſi fiat per Tutorem, vel Curatorem tenetur ei ſtare minor poſt curam, vel tutelam finitam *Menach. dec. Bonon. 44. num. 2. & ſeq. vſq. ad 8.*

23 Poterit etiam minor locare res diu non duraturas abſque Dereto, aliiſque ſolemnitatibus, prout ſunt veſtes & ſimilia *l. lex quæ tutores 22. in fin. C. de admin. tut. cum aliis adductis per* Simonc. de Decret. *tit. 8. n. 51. & ſeq.* & controuerti non parum ſolet, an idem dicendum ſit de molendinis, vt videre eſt pœnes *Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloſ. 7. num. 92. & ſeq.* & quod exiſtentia in flumine, & quæ deteriorantur quotidie, & per impetum aquarum ſunt in periculo totalis deſtructionis, poſſint alienari ſine Decreto, docuit *Ang. in l. non ſolùm 56. ff. de petit. hæred.* & eum ſequitur *Rub. Alex. conſ. 138. num. 3.* vbi quod multo magis dari in Emphiteuſim, & alij cõmuniter eamdem Doctrinam ſequuntur, ſed difficultas ſtat in eius intelligentia, nam, dum dicit
24 de molendinis in flumine exiſtentibus, aliqui eum intelligunt, & volunt eius dictum procedere tantùm in natantibus in ipſo flumine, vt ſunt in Pado, & Tiberi, & alijs fluminibus, non autem ſi ſolo cohæreant, prout in ſpecie ita Ang. & Rub. intelligit *Rim. Iun. in §. 1. num. 174. Inſt. tit. quib. alien. licet, vel non* contrarium verò quòd Doctrina Angeli loquatur, & procedat etiam in molendinis ſolo cohærentibus cenſuit in ſpecie *Ripa in l. quominus num. 126. in fin. verſ. adde quod etiam*, & poſt alios plurimos *Gratian. diſc. 564. n. 18. & 19.* vbi aſſerit hanc eſſe magis acceptã ſententiã, à qua propterea nõ eſſe recedendũ, quidquid alij contrariũ concludant, & eidem opinioni adhæret etiam nouiſſimè *Cyroc. diſc. 66. num. 31.*

25 At, quidquid iſti dicant, verior videtur opinio, ac ſine dubio tutior eſt, quod in his molendinis, ſolo cohærentibus Decretum ſit neceſſarium, ſunt enim bona ſtabilia non ſecus, ac aliæ domus, & ſolum periculum inundationis, ac etiam deuaſtationis non facit ea euadere mobilia, & quod alienari poſſint ſine decreto, ſed ſolum præbet cauſam alienandi, & Decretum interponendi, prout bene, ni fallor aduertit *Pinell. in l. 1. par. 3. num. 38. C. de bonis mater.* vbi audacter dicit, non dubitare Patres contrarium ſentientes erraſſe, *& num. ſeq.* teſtatur ita ſeruari, & eſſe communem hominum opinionem, quod ſimilia molendina ſint res precioſæ, & connumerentur inter ſtabilia, quæ opinio attendi debet, & eum ſequitur *Forſter. de ſucceſſ. lib. 7. cap. 21. num. 35. Simonc. de Decr. part. 3. tit. 8. num. 85. verſ. contrarium tamen, & 86. pulcre Gratian. diſc. 564. num. 36. & ſeq.*

26 Item controuerti poteſt de cenſibus præmiſſo, quod locari poſſunt, vt firmat *Caroc. de locat. tit. de cenſibus per totum*, an reputandi ſint inter ſtabilia, ita vt locari non

poſſint

poſſint à minore ſine Decreto Iudicis, &
quidquid ſit in cenſibus perpetuis, qui di-
cuntur reſeruatiui, quoad illos redimibiles
ad nutum Debitoris, qui dicuntur conſi-
gnatiui, videbatur dicendum non poſſe re-
putari pro ſtabilibus ex tradit. *per Guttier.
pract. quæſt. lib. 5. quæſt. 83. num. 14. & 15.
Garz. de benef. part. 2. cap. 5. num. 95. verſ.
quamuis in cenſu Barboſ. appell. 117. num. 2.*
27 ſed tamen verius eſt, quod cum ſint impo-
ſiti ſuper ſtabili, & ex parte creditoris ſint
perpetui, reputari debeat ad hunc effectum
bona ſtabilia ita, vt per ipſum creditorem
alienari nequeant, niſi prout alienare po-
teſt alia ſtabilia *Grat. diſc. 420. num. 13. &
diſc. 885. num. 6. vbi de veriori, & diſc.
981. num. 37. Cenc. de cenſ. quæſt. 30. num.
9. Hodier. ad Surd. deciſ. 204. num. 1. Rot.
deciſ. 85. num. 15. part. 6. & dec. 235. nu.
4. & ſeqq. part. 7. rec.* & idem generaliter
dicendum erit in alijs annuis redditibus
perpetuis, ſeu ad longum tempus ex eadem
ratione, & firmat plenè *Caroc. tit. de annuis
reddit. num. 1.*
28 Operas autem locare poſſe minorem nil
vetat, imo eo ipſo, quod maior eſt infante
locare eas poſſe videtur dicere *Caroc. tit.
quib. loc. lic. quæſt. 2. num. 1. & ſeqq.* ſed intel-
ligi debet non poſſe locari operas infantis,
quia nullæ ſunt *l. arboribus 13. §. de illo cum
concordantibus relat. ibi per gloſ. in ver. in-*
29 *fante ff. de vſufr.* ſecus autem poſtquam
ætatem infantiæ excedit, etiamſi adhuc
impubes ſit, quia tunc vſui aptus eſſe inci-
pit *l. ſi infantis 61. ff. de vſufr. cum al. relat.
per d. gloſ. in l. arboribus ver. infante, & per
Caroc. vbi ſupra*, ac non ex eo, quod in im-
pubete adeſt materia locationis, reſultat,
30 quod impubes locare libere poſſit operas
ſuas, quia intrat defectus poteſtatis contra-
hendi ſiue tutore, de quo *Inſtit. tit. de au-
ctor. tut. in princ.*

Verum dubitari contigit, an ſtante di-
cto ſtatuto, quod minor, vel mulier non
poſſit contrahere ſine certis ſolennitatibus,
valeant tales perſonæ locare abſque eis
operas ſuas, & in hac quæſtione affirmati-
uam tenuit *Garocc. de locat. tit. de Mundual.
ad Velleian. quæſt. 3. numer. 16.* & ſecutus
eſt *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 68. nu. 52.*
31 At eorum opinio patitur difficultatem,
maximè vbi ſtatutum dicat mulierem non
poſſe aliquem contractum facere, in qui-
bus terminis loquitur D. Lanfranc. etenim
clarum eſt locationem operarum eſſe con-
tractum, & proinde comprehendi in verbis
ſtatuti iuxta ſupra firmata, Nec obſtat *Bald.
in l. ex diuerſa in princ. ff. ſolut. matr. & Iaſ.
in l. 1. ſub num. 20. C. qui teſt. fac. poſſ.* quo-
rum auctoritate præcitati mouentur, nam
Bald. in meo Codice ſuper principio *d. l. ex
diuerſo*, quæ eſt in ordine 18. nihil facit,
& Iaſ. refert eum dicere ſocietatem non
ſolum inter fratres maſculos, ſed etiam in-
ter mulieres poſſe contrahi, & quod in-
de ſumitur argumẽtum ad quæſtionem fra-
trum ruſticorum ſimul cum ſororibus ha-
bitantium, & facientium omnia communi-
ter, quod fœminis cum eis ſimul ligonizan-
tibus dicatur contracta ſocietas inter om-
nes, & debeant fœminæ admitti ad partici-
pandum, ſicut maſculi, ſed de ſtatuto nul-
lum verbum.
32 Id tamen, quod dicimus non valere lo-
cationem factam à pupillo ſine tutore, vel
à minore, aut muliere ſine ſolennitatibus
ſtatutarijs ſemper intelligitur ad eorum
præiudicium, ſecus autem ipſis volentibus,
nam qui cum eis contrahunt obligantur,
ipſi verò inuicem eis non obligantur, vt eſt
text. in ſpecie loquens de locatione, & con-
ductione facta à pupillo ſine tutore *in tit.
inſtit. de auctor. tut. in fin. princ. & in l. Iulia-
nus 13. §. ſi quis à pupillo ff. de act. empt.* &
idem eſt in contractibus minorum, & mulie-
rum factis ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs,
quia nullitas inducta eſt ad eorum fauorem
& ideo ab eis tantum allegari valet *Socin.
Sen. conſ. 78. num. 8. lib. 4. Gratian. diſc. 559.
num. 64. Oſaſch. deciſ. 94. num. 25. Burat.
deciſ. 937. num. 7. in rec. deciſ. 732. num. 2.
part. 3. & deciſ. 306. num. 49. par. 7.*

De Procuratoribus, & alijs bonorum alienorum adminiſtratoribus, & de creditoribus pignoratas res habentibus, an, & quomodo locare poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum.*
2 *Mandatum ſpeciale requiritur ad vendendum.*
3 *Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum ad longum tempus, ſecus autem ad breue.*
4 *Cui licet, quod eſt plus, non debet, quod minus eſt non licere.*
5 *Mandatum habens ad vendendum non poteſt locare.*
6 *Mandatum procura eſt ſtricte interpretandum in omni materia.*
7 *Mandatum ad vendendum, tunc ſufficit etiam ad locandum, cum adſunt verba generalia.*
8 *Mandatum ad exigendum penſiones non importat facultatem locandi.*
9 *Decl. procedere ſi factum mandatum ad exigendum penſiones rei iam locatæ, ſecus e contra.*
10 *Mandatum ſi requiritur ſpeciale fauore vnius requiritur pro vtraque parte.*
11 *Mandatum ad conducendum ſpeciale requiritur.*

12 *Man-*

12 *Mandatum ad locandum non eſt neceſſe, quod ſit in ſpecie ad locandum ad longum tempus.*
13 *Locationis nomine venit etiam locatio ad longum tempus.*
14 *Mandatum dubium interpretatur contra mandantem.*
15 *Mandatum ſimpliciter ad locandum continet ſine dubio facultatem locandi ad longum tempus ſi in eo adſit verbum importans facultatem transferendi dominium.*
16 *Et ſi eſt ad locandum rem ſolitam locari ad longum tempus.*
17 *Mandatum ſpeciale ad locandum, & ſufficiens dicitur etiamſi non exprimatur res quæ locari debeat.*
18 *Mandatum ſpeciale requiritur ad ea quæ in animo cõſiſtunt.*
19 *Mandatum extenditur ad ea omnia ſine quibus negocium commiſſum expediri non poteſt.*
20 *Et ad ea omnia, quæ ſunt connexa, & de natura contractus.*
21 *Mandatum ad locandum rem minoris requirit ſpecificationem rei, & quantitatis penſionis, & quid ſi non adſit talis ſpecificatio.*
22 *Mandatum ad contrahendum requirit ſolemnitates requiſitas in cõtractu, nec ſufficit eas adhiberi in ipſo contractu.*
23 *Mandatum generale cum libera ſufficit ad locandum ad longum tempus.*
24 *Mandatum generale cum libera equiparatur ſpeciali*
25 *Decl. procedere quatenus contrahat bona fide, & ſine dolo.*
26 *Procurator cum libera poteſt locare habita fide de pretio.*
27 *Decl. non procedere ſi appareat aliter ſenſiſſe dominum.*
28 *Accollans ſibi debita non ſatisfacit obligationi ea extinguendi.*
29 *Accollatio habet vim ſolutionis.*
30 *Decl. procedere ſi creditor interueniat, & accollationi conſentiat alias ſecus.*
31 *Procurator ſi excedat mandatum in aliquo contractu corruit in totum.*
32 *Procurator generalis cum libera poteſt locare ſi habet liberam circa bona.*
33 *Clauſula cum libera, & ſimiles vti conſecutiue non ampliant diſpoſitiuam.*
34 *Verba de, & ſuper premiſſis ſunt reſtrictiua ad precedentia.*
35 *Mandatum procuræ extenditur ad omne neceſſarium antecedens.*
36 *Clauſula mandatorum procuræ reſtringuntur ad concernentia negotium, non autem ad expreſſa tantum.*
37 *Clauſula, & alia quæcumque faciendum, ampliat facultatem Procuratoris vltra expreſſa.*
38 *Clauſula, & faciendum ea, quæ ipſe mandans facere poſſet ſi præſens eſſet, importat liberam itaut veniant etiam ea, quæ mandatum ſpeciale requirunt ſecundum magis communem.*
39 *Contrarium procedit ſi dictum omnia facere, quæ in propria perſona erat facturus.*
40 *Et ſ ciendum ea quæ mandans facere poſſet importat magis mandatum ſpeciale, & facultatem locandi ſi in ipſo mandato expreſſum aliquid, quod mandatum ſpeciale requirat.*
41 *Idem ſi aliquod exceptum mandatum ſpeciale requirens.*
42 *Exceptio firmat regula in contrarium.*
43 *Clauſula Ratũ &c. ſeu promittens ratum &c. in mandatis procuræ non importat liberam facultatem ſecundum communem.*
44 *Procurator cum libera non poteſt ea, quæ prohibentur Domino.*
45 *Officiales, ſeu Repreſentantes Comunitatis habent mandatum cum libera.*
46 *Decl. procedere in vniuerſitatibus habentibus iuriſdictionem, ſeu Territorium non in alijs.*
47 *Officiales vniuerſitatum poſſunt locare ad breue tempus, ſed non ad longum ſine ſolemnitatibus.*
48 *Vniuerſitas, vt alienare, ſeu locare ad longum tempus poſſit, quæ ſolemnitates requirantur.*
49 *Solemnitates in quacumque alienatione neceſſaria requiruntur in locatione ad longum tempus.*
50 *Prelatus habet mandatum cum libera in bonis Eccleſiæ.*
51 *Tutor habet mandatum cum libera in bonis Pupilli.*
52 *Pater in bonis filij habet maiorem auctoritatem, quam alij adminiſtratores.*
53 *Pater habet adminiſtrationem bonorum filij etiamſi alij dati ſint adminiſtratores niſi verba repugnent.*
34 *Pater non habet adminiſtrationem in ſpiritualibus, & annuis, vti ſunt Beneficia.*
55 *Pater non habet adminiſtrationem in eis in quibus non habet vſumfructum.*
56 *Poteſt tamen habere adminiſtrationem datiuam.*
57 *Pater habet adminiſtrationem bonorum filij infantis, quamuis vſumfructum non habeat.*
58 *Pater adminiſtrator bonorum filij poteſt locare ad longum tempus ſine decreto.*
59 *Decl. procedere ſi cum adminiſtratione habeat vſumfructum, alias ſecus.*
60 *Et ſi concurrat legitima cauſa.*
61 *Pater ſi alienat bona filij probandum, quod habuerit cauſam.*
62 *Creditor poteſt locare res pignoratas.*
63 *Et poteſt eas locare ipſi Domino ſuo debitori.*
64 *Et locare tenetur, alias ad id quod percipere potuiſſet.*
65 *Hoc tamen procedit ſi ſit in culpa.*
66 *Creditor immiſſus debet, vel vendere fructus, vel prædia locare.*
67 *Creditor immiſſus tenetur locare etiam iumenta, & alia, quæ locari poſſunt.*
68 *Creditor habens in pignus conuentionale rem mobilem locare eam non poteſt.*
69 *Creditor, qui vtitur pignore, vel illud transfert in vſum non deſtinatum furtum committit.*
70 *Furtum in re immobili non committitur.*
71 *Creditor rem immobilem ſeu ſe mouentem habens in pignus locare poteſt.*
72 *Mobilia vſu conſumuntur ſtabilia, & ſe mouentia ocio peiora fiunt.*

CAPVT VII.

QVæſtionem an ad locandum requiratur
mandatum ſpeciale non reperiri tactam
a Doctoribus dicit *Caroc, de locat. tit. de pro-*
1 *curat. in princip.* ſed reſoluendam eſſe affir-
matiuè firmat in ſpecie *Grattan. diſc.* 442.
num. 19. *& diſcept.* 752. *num.* 11. *& Bor-*
2 *gnin. deciſ.* 45. *num.* 23. *p.* 1. & compro-
batur à ſimili de venditione, ad quam re-
quiri

quiri mandatum ſpeciale ſupponit pro cer-
to ita argumentando *Caroc. ibidem num.* 1.
& eſſe clarum dicit *Seraphin. deciſ.* 831.
num. 4.

Verum hæc opinio, vt ad locandum re-
3 quiratur mandatum ſpeciale, videtur de
plano procedere, quoad locationem ad
longum tempus, in qua transfertur Domi-
nium, & procedit ſimile de venditione, vt
conſiderat *Afflict. dec.* 305. *num.* 1. at ſecus
eſt, quoad locationem ad tempus breue,
quæ cum ſit mera adminiſtratio, vt dictum
eſt ſupra *cap.* 4. poteſt etiam fieri ab admi-
niſtratore habente ſolum mandatum gene-
rale, vt diſtinguendo tradit *Golin. de pro-
curat. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 145. *&* 146. quid
quid in contrarium videatur ſentire *Caroc.
d. tit. de procurat. n.* 3. *&* 4.

Dubitari autem contingit, an habens
mandatum ad vendendum poſſit etiam lo-
4 care, & videbatur dicendum, quod poſſet
per reg. cui licet quod eſt magis, non debet,
quod minus eſt non licere, accedente etiam
punctuali auctoritate *Golini*, *qui ita cenſuit
in ſuo tract. de procurat. part.* 2. *cap.* 5. *num.*
211. *ad med. verſ. ſed an Procurator.*

5 At contrarium eſt verius, quia manda-
tum procuræ eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſime
6 interpretandum in omni materia, vt dicit
Pariſ. de reſignat. Beneſic. lib. 9. *quæſt.* 17.
num. 89. *&* 133. *Leoncill. deciſ. Ferrar.* 56.
num. 21. *verſ. imò etiam*, adeò, vt atten-
denda ſit proprietas verborum *deciſ.* 8. *nu.*
1. *& ſeq. part.* 2. *diuerſ.* nec valeat in eo ar-
gumentari à maioritate rationis *Bero. conſ.*
62. *num.* 20. *lib.* 2. nec obſtat *Golinus*, quia
ipſe æquiuocat dum refert, & ſequitur *Ca-
roc. de locat. tit. de Procurat. quæſt.* 2. *num.* 56.
& ſeq. qui non illam, ſed iſtam opinionem
aperte ſequitur, & reddit rationem, quia
potuit Dominus velle vendere ad effectum
de pretio extinguendi debita, vel quid ſi-
mile, quod non poteſt aſſequi cum loca-
tione.

7 Verum tamen eſt, quod ſi adeſſent alia
verba generalia, de quibus dubitari poſſet
an importarent facultatem locandi ad lon-
gum tempus, facultas expræſſa vendendi
poſſet tollere tale dubium, ex quo præſtet
magnum argumentum pro affirmatiua, vt
ſenſit *Caroc. d. tit. de procurat. n.* 10.

Quare ſimiliter videmus, quod Procu-
8 rator conſtitutus ad exigendum penſiones
domus, ſeu vecturas nauis non poteſt na-
uim, vel domum locare, vt eſt Text. *in l.* 1.
§. igitur præpoſitio ff. de exercitor. act. ibi *qua-
re ſi eum propoſuit naui ad hoc ſolum, vt ve-
cturas exigat non locet*, & notauit *Roman.
ſing.* 624. vbi dicit, quod videtur contra-
rium dicendum, quia habens mandatum
ad conſequens, videtur etiam habere ad
neceſſarium eius antecedens *l. ad rem mobi-
lem & l. ad rem legatam ff. de procurat.* ſed
locatio eſt antecedens penſionis, ergo &c.
ſed contrarium eſſe verum per dictum text.
ſingularem, & quæ ſit ratio remiſit ad exa-
minatorem. Vnde pro dicto obiecto à Ro-
9 mano facto diluendo, dici poſſet, quod il-
lud vrgeret in caſu quo quis daret manda-
tum ad exigendum penſiones domus non-
dum locatæ, tunc enim videretur mandan-
tem potuiſſe concedere etiam facultatem
faciendi locationem, quæ neceſſaria eſt ad
hoc, vt deueniri poſſit ad exactionem pen-
ſionum pro qua conceſſit mandatum, at ſe-
cus eſſe vbi ipſe dominus domum iam lo-
caſſet, in quibus terminis proprie loqui vi-
detur *d. l.* dum poſt verba ſupra relata ad-
duntur illa, *quod forte ipſe locauerat*, tunc
enim ceſſat neceſſitas locandi ad hoc, vt
exequi valeat mandatum, & ſi locatio po-
ſtea expiret, non propterea reſurgit dicta
neceſſitas locandi, quia mandatum habuit
ſuum effectum in penſionibus locationis
præcedentis, ad quas reſtringi poteſt, &
debet, quatenus verba id patiantur.

Ex eo autem, quod DD. conſiderant
requiri mandatum ſpeciale ad locandum
ad longum tempus ea ratione, quia in ea
trasfertur Dominium, vt per *Afflictum d.
deciſ.* 305. *num.* 1. inferri poſſe videbatur,
non item dicendum requiri tale mandatum
è contra ad conducendum, dum conductor
non transfert, ſed acquirit Dominium, ſed
10 in contrarium facit regula, quod quando
requiritur mãdatum ſpeciale fauore vnius
requiritur pro vtraque parte, de qua *Ioſ.*
11 *Ludou. concluſ.* 30. *verſ.* 60. & in ſpecie,
quod etiam in conductione requiratur mã-
datum ſpeciale *Gratian. diſcept.* 442. *nu.* 19.

Controuerti etiam poſſet an pro facien-
12 da locatione ad longum tempus neceſſe ſit
mandatum, eſſe datum ad locandum expreſ-
sè ad longum tempus, vel potius ſufficiat
ſimpliciter ad locandum, & ità ſufficere ve-
rius putat *Caroc. d. tit. de procurat. num.* 6.
At contrarium ſentire videtur *Afflict. d.* 305
num. 1. licet enim loquatur de locatione in
perpetuum tamen dicit mandatum intelli-
gendum de locatione ad tempus, per quam
non transfertur vtile Dominium, & ſic ſen-
tit de tempore breui cum eo ipſo, quod eſt
locatio ad tempus longum Dominium vtile
transferat, vt dictum eſt alibi, & comproba-
tur quod iſte fuerit ſenſus Afflicti, ex quo
allegat *Clem.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* quæ
in

in fine permittit locationem bonorum Ec-
cleſiæ rantum ad breue tempns. Magis ta-
13 men placet opinio prima, nam ſub nomi-
ne locationis venit ſine dubio etiam locatio
ad longum tempus, vt obſeruar *Caroc. vbi*
14 *ſupra* & quando eſſet dubium an veniret,
adhne in dubio interpretatio eſſet facienda
contra mandantem, qui apertiùs loqui de-
bebar, vt tradit idem *Affl. deciſ. 91. nu. 9.*
Rot. coram Seraph. deciſ. 1124. num. 4. & in
recent. dec. 151. num. 43. Verſ. & in omnem
euentum, & ſeqq. vſque ad fin. part. 8.

15 Ceſſaret tamen illud dubium ex tenore
mandati, ſi adeſſet aliquod verbum impor-
tans facultatem transferendi Dominium, vt
16 in Caſu dictæ deciſionis *Afflicti 305. num.*
2. & ſeqq. vel ſi ageretur de re ſolita locari
ad longum tempus, quia in mandato venit
ſolitum conſtituentis *Roc. coram Gregor. dec.*
311. num. 7.

Speciale igitur ad hunc effectum dicitur.
ſufficienter mandatum, dum expreſsè con-
17 ceſſum eſt ad locandum, licet ità in gene-
re abſque expreſſione temporis. Et idem
eſt ſi ſit abſque ſpecificatione rei, quæ loca-
ri debet, vel perſonæ, cui facienda locatio,
vt firmat in ſimili de venditione *Dec. conſ.*
36. num. 8. circa med. verſ. quarto principa-
liter non obſtat Grat. conſ. 159. num. 5. verſ.
tertio pondero lib. 2. & de donatione *Bero.*
conſ. 30. num. 51. lib. 2.

Nec obſtat ratio illa, quod conuentio-
18 nes, quæ fiunt in locationibus, conſiſtunt
in animo, & ideò non poſſunt fieri niſi per
perſonam ad id ſpecialiter deputatam, qua
ratione ad comprobandum, quod ad locan-
dum requiratur mandatum ſpeciale, vtitur
Grattan. d. diſcept. 752. num. 11. verſ. & eit
19 *ratio.* Quia dum conſtituitur quis Procu-
rator ad locandum, cenſetur vtique conſti-
tutus ad ſpecificandum bona, & mercedem,
& ſi quæ alia ſunt ſine quibus locatio fieri
non poteſt, & ſic etiam pro eis babere man-
datum ſpeciale ad text. in *l. non cogendum*
45. §. ſi procuratori ff. de procurat. & ibi Bart.
in Sum. extenditur enim mandatũ ad ea om-
nia, ſine quibus negotium commiſſum co-
modè expediri non poteſt *Felin. in cap. ſed*
eſt num. 3. col. 3. verſ. tamen cum non reperiam
de reſcript. Ladere. conſ. 90. num. 1. Rot. in vna
Tarraconen. corã Iuſto panet Marcheſ. de Com-
20 *miſſ part. 1. fol. 306. num. 2.* & ad ea om-
nia, quæ ſunt connexa, & de natura con-
tractus demandati *Rimin. Iun. conſ. 11. num.*
8. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 15. num. 30.
Merlin. dec. 17. num. 15.

Et licet in contrariam opinionem incli-
nare videatur *Caroc. d. tit. de procurat. quaſt.*
21 *2. num. 41. & ſeq.* tamen loquitur in termi-
nis locationis bonorum minoris, vel Eccle-
ſiæ, in quibus requiri dictã ſpecificationem
tradunt *Redoan. & Borgnin. deciſ. 45. n. 23.*
part. 1. quos ipſe allegat, in quibus termi-
nis limitanda eſt opinio prædicta cum reſi-
ſtat prohibitio legis, quod ralia bona libe-
re locentur ad longum rempus. Imò (& hoc
comprobabit opinionem, quod ſufficiat
mandatum generale, ad locandum) in eiſ-
dem terminis bonorum minoris tale man-
datum ad locandum ſimpliciter datum, non
eſt prorſus inane, ſed ea eſt differentia in-
ter mandatum ſpeciale ad locandum talem
rem rali perſonæ pro ranta mercede, & mã-
datum ſimpliciter ad locandum, quod ſtan-
te primo cum ſolemnitatibus dato, non re-
quirantur in ipſa locatione ſolemnitates, ſe-
cus antem ſtante ſecundo, & ratio differen-
tiæ eſt, quia minor non ſolum poteſt lædi
in eo, quod res potiùs locetur, quam reti-
neatur, ſed etiam in locando potiùs vnam
rem, quam aliam, & in quantitate merce-
dis, in conceſſione autem mandati ſimpli-
citer ad locandum Iudex his vltimis proſ-
picere non potuit, & ideò neceſſe eſt, vt
denuo adhibeatur ad hoc, vt de eis cogno-
ſcat *Iaſ. in l. 1. §. Item acquirimus num. 13.*
& 18. ff. de acquir. poſſ. Grat an. diſcept. 409.
num. 36. Millin. deciſ. 37. num. 7. & 8. Rot.
deciſ. 8. num. 5. part. 3. recent. qua eſt etiam
poſt Pic. ad Statut. Vrb. dec. 5. num. 9. & ſeqq.

22 Et in hoc propoſito omninò notandum,
quod in tali mandato procuræ ad locandũ
bona minoris, requiruntur ſolemnitates ſta-
tutariæ, alias enim ſine illis locatio non ſu-
ſtinetur, etiam ſi procurator in ea facienda
illas adhibuiſſet, quia mandatum eſt fun-
damentum contractus à Procuratore initi,
adeò, vt non ſubſiſtente mandato corruat
contractus *Tiraq. de legib. Connub. gloſ. 5.*
num. 194. Pic. ad Statut. Vrb. de Contract.
min. & Mul. gloſ. 7. num. 128. & ſeq. & mãn-
datum ad contrahendũ ſine ſolemnitatibus
requiſitis in contractu non ſubſiſtit. *Alex.*
conſ. 103. num. 12. lib. 2. cum alijs cumulat.
per Pic. d. gloſ. 7. num. 124.

Quod autem dictum eſt ſupra ad locandũ
23 pro longo tempore non ſufficere manda-
tum generale patitur vnam magnam limi-
tationem, quæ eſt, vt non procedat ſi ſit
mandatum generale, cum libera, quia re-
quiritur, vel mandatum ſpeciale, vel ge-
nerale cum libera *Alex. conſ. 90. num. 4. in*
fin. lib. 2. Roland. conſ. 90. num. 40. lib. 3.
Grat. conſ. 159. num. 7. lib. 2. Caroc. de lo-
cat. & Cond. d. tit. de Procurat. num. 8. ver.
ampliatur tertio Ioſ. Ludou. concluſ. 30. verſ. 23

Man-

Mandatum enim generale cum libera æqui-
paratur ſpeciali, itaut cũ eo expediri poſſint
omnia, quæ mandatum ſpeciale requirunt
*Alex. conſ. 22. num. 8. lib. 1. Ruin. conſ. 93.
num. 6. lib. 5. Caſtill. qui alios refert deciſ.
74. num. 31. Rot. dec. 186. num. 2. poſt Cenc.
de Cenſ.*

Non tamen intelligi debet hæc facultas
conceſſa per dictam clauſulam cum libera
25 adeò effrenate, vt poſſit Procurator, quod-
cumque præiudicium facere Domino, ſed
reſtringitur, & intelligitur, vt poſſit facere
omnia requirentia mandatum ſpeciale, qua-
tenus contrahat bona fide, & ſine dolo, vt
declarauit *Rot. deciſ. 359. num. 1. penes Mel-
lin. quæ eſt etiam deciſ. 190. num. 1. poſt Cenc.
de Cenſ.* non enim dicendum, poſſe Procura-
torem ſic generaliter conſtitutum bona Do-
mini dilapidare *Mandell. conſ. 791. num. 2.
Barz. deciſ. 125. num.* 18. & hinc forte com-
probatur illa opinio *Bart. in l. ſocietatem 77.
§. arbitrorum ſub num. 25. ff pro ſoc.* quod
in his terminis contractus celebrati à pro-
curatore non habente mandatum ſpeciale
ad vendendum, pro tanto pretio, non ſit ne-
ceſſe ad hoc, vt contractus poſſit reſcindi,
læſionem eſſe vltra dimidiam iuſti pretij, ſed
ſufficere vltra ſextam, de quo dicam aliquid
cum loquar de læſione *in cap.* 18.

26 Poteſt tamen Procurator cum libera lo-
care, habita fide de pretio, quatenus ex te-
nore mandati non appareat aliter ſenſiſſe
Dominum, vti diceretur aliter ſenſiſſe, ſi
ob certã cauſam fuiſſet datum mandatum,
27 puta, vt ſoluerentur debita Domini, tunc
enim non poſſet habere fidem de pretio
*Gratian. diſcept. 329. num. 29. & 30. Rot.
coram Cavaler. deciſ. 18. num. 3. & 4.* & in
hoc propoſito datæ facultatis locandi ad
longum tempus ad effectum extinguendi
debita, non omittendum notare, quod non
28 diceretur ſatisfactum præcepto extinguen-
di, ſi conductor ipſa debita ſibi accollaſſet,
vt plenè firmatum fuit in Rota coram *Bichio
29 deciſ. 349. num. 16.* licet enim accollatio ha-
beat vim ſolutionis ex traditis per *Merlin.
dec. 543. num. 1. & in recent. deciſ. 135. nu.
30 23. part. 6.* tamen hoc procedit, quatenus
creditor interueniat, & accollationi con-
ſentiat, alias per ſimplicem accollationem,
eo abſente factam, debitor non liberatur
*dec. 206. num. 2. poſt 2. vol. Conſ. Farin. dec.
26. num. 5. & deciſ. 238. num. 2. poſt Cenc.
31 de Cenſ.* & clarum eſt, quod ſi Procurator
in aliquo excedat fines mandati, corruit
contractus in totum, & Dominus in nihilo
obligatus remanet *l. diligenter 5. in princ.
ff. mandat. Lancell. Gall. conſ. 53. numer.
18. Cyriac. contr. 378. numer. 4.* & in
terminis mandati ad locandum *Alex. conſ.
1. numer. 1. verſ. ſed præmiſſis & 2. libr.
4. & Rot. coram Cavaler. deciſ. 612. nu-
mer. 20.*

32 Poterit autem Procurator generalis lo-
care bona, & ſi ſit cum libera, locare ad lon-
gum tempus, quatenus ſit generalis reſpe-
ctu bonorum, & habeat, liberam circa ea,
quia ſi eſſet generalis ad lites, vtique non
poſſet locare bona, etiam ſi haberet libe-
ram *Caroc. d. tit. de procurat. num. 9. & 10.*
33 clauſula enim cum libera, & aliæ ſimiles in
mandatis appoſitæ, vti conſecutiuæ non
poſſunt ampliare contenta in diſpoſitiuis,
ſed circa illa continentur, & ad ea reſtrin-
guntur *Dec. conſ. 304. num. 8. Lancell. Gall.
conſ. 53. num. 22. Seraphin. deciſ. 831. nu.
1. Cavaler. deciſ. 612. num. 21. Gregor. dec.
584. num. 1. & ibi Adden. num. 5.* eoque cer-
34 tius ſi poſt datum mandatum ad aliqua ne-
gotia particularia, deuentum fuerit ad con-
ceſſionem facultatis liberæ, cum præceden-
tibus illis verbis, de, & ſuper præmiſſis, vel
ſimilibus reſtrictiuis ad negotia illa, vt per
*Dec. conſ. 493. num. 16. poſt med. Cavaler.
deciſ. 612. num. 22. Rot. dec. 572. numer. 2.
part. 1. recent.* Niſi forte agatur de alijs ne-
ceſſario præcedere debentibus, ad hoc, vt
deueniri poſſit ad negotium demandatum,
prout ſi datum mandatum ad locandum
cum clauſulis ampliſſimis, poterit vtique
Procurator tractare cum Proxeneta, & ſol-
uere illi mercedem, ac omnia facere, quæ
neceſſaria ſunt adhoc, vt deueniatur ad lo-
cationem, extenditur enim mandatum ad
35 omne neceſſarium antecedens, vt notat *Mi-
lis in repertorio ver. Procurator ſi eſt conſtitu-
tus Rot. deciſ. 234. num. 5. & 6. part. 8. re-
cent.* prout extendi ad Conſequentia eſt *text.
& notat ibi Bart. in ſummar. in l. cogendum
45. §. ſi procuratori ff. de procurat.* reſtringi-
36 tur enim clauſula ad concernentia nego-
tium, non autem ad expræſſa tantum in mã-
dato circa negotium, nam tantum opera-
tur libera generalis circa omnia in genere,
quantum libera ſpecialis circa ſpeciem de-
mandatam *Bart. in l. qui Romæ 122. §. Cal-
limacus num. 1. & 2. ff. de verb. oblig. & in l.
procurator 58. num. 2. ff. de procurat. Rota
coram Seraph. deciſ. 238. num. 4.* facilius ſi
37 adeſſet clauſula, & alia quæcumque facien-
dum, quia ampliat facultatem vltra expreſ-
ſa *Burſatt. conſ. 259. num. 5. & ſeq. Rot. dec.
680. num. 5. part. 2. recent.*

38 Si autem in mandato concedatur facultas
faciendi ea omnia, quæ facere poſſet ipſe
mandans, puta ſi dictum ſit ad agendum,

& adminiſtrandum meum patrimonium, & vt facere poſſis, quæ ego poſſem ſi præſens eſſem, an hæc clauſula importet liberam, itaut veniant etiam requirentia mandatum ſpeciale, & ſic facultas locandi ad longum tempus, non conueniunt DD. negatiuam enim tenuit Io. Andr. in cap. vlt. num. 5. de dilat. & ibidem Zabarel. num. 1. Fulgoſ. in l. 1. num. 6. C. de offic. Procurat. Caſ. Butr. conſ. 19. num. 9. in fin. & hanc eſſe communem teſtantur Beron. quaſt. 25. numer. 5. & Barzinſ. deciſ. Bonon. 125. nu. 16. & veriorem, ac magis communem Seraph. deciſ. 1124. num. 3. & veriorem, ac à Rota ſeruatam Gratian. in deciſ. March. 79. in addit. num. 3.

At pro cõtraria ſtat maior numerus, nam eam tenuit. Bart. in l. procurator, cui generale 58. num. 3. ff. de procurat. & ibidem Ang. num. 2. verſ. idem videtur, & Caſtren. num. 4. Salicet. in l. procurator num. 3. C. de procurat. vbi Ang. in fin. Alex. num. 3. Iaſ. num. 11. verſ. adde idem eſſe, & idem Iaſ. in l. 1. num. 22. vbi de Comm. ff. de offic. procurat. Caſ. Imol. in cap. fin. num. 2. de dilat. & ibidem Anan. num. 5. Ioan. Andr. in cap. 1. nu. 8. verſ. dicis etiam de reſer. in 6. & ibidem Ancar. in fin. & Archid. num. 2. Franc. in cap. qui ad agendum §. fin. num. 6. verſ. tertio fallit de procurat. in 6. Alex. conſ. 133. num. 4. lib. 6. Roman. conſ. 94. num. 7. verſ. eſt & ſecunda clauſula Ruin. conſ. 93. num. 5. & 6. lib. 5. Gemin. conſ. 129. num. 7. Abb. conſ. 18. num. 7. verſ. nec obſtat ſi dicatur Dec. conſ. 493. num. 10. Cranet. conſ. 924. nu. 9. Brun. conſ. 70. num. 36. Surd. conſ. 1. num. 35. in fin. Afflict. deciſ 305. num. 4. Menter. deciſ. 38. num. 33. & ſeq. Vin. deciſ. 34. num. 34. Caſtill. deciſ. 74. n. 32. & hanc eſſe communem teſtantur Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 16. num. 43. & Franc. March. deciſ. 693. num. 5. part. 2. & tenuit Rot. coram Verall. deciſ. vlt. nu. 2. part. 2. & coram Mantic. dec. 11. n. 2. & in recent. deciſ. 374. num. 36. part. 5.

Videtur itaque ab iſta non recedendum, tum quia eſt magis communis, tum etiam quia ſi ponderetur vis prædictorum verborum, dum continent facultatem faciendi omnia, quæ poterat Dominus, vtique important etiam facultatem faciendi locationem ad longum tempus, quam ſine dubio
39 ipſe Dominus facere poterat, & pro ſaluanda opinione contraria animaduertebam quod Ioannes Andr. anteſignanus illius in dicto cap. vlt. de dilat. loquitur de Caſu illius text. in quo dictum erat omnia facere, quæ in propria erat perſona facturus, quæ verba non ſunt adeò ampla, ac verba dictæ clauſulæ, quæ facere poſſet ſi præſens eſſet, de qua loquuntur citati pro ſecunda, clarum eſt enim, quod ipſe Dominus locationem ad longum tempus facere poterat, at non clarum eſt, quod eam eſſet facturus, Vnde dicta opinio Ioannis Andreæ, & ſequacium poſſet admitti, in caſu illo tantum, prout etiam videtur ſentire Adden. ad eumdem in dicto cap. vlt. litt. C. ver. agen. & aduertiſſe etiam Imol. ibidem num. 2. dum ait, ſed certe ibi non fuit talis forma, & comprobatur, ex quo ipſemet Ioannes Andr. in cap. 1. num. 8. verſ. dicis etiam de reſer. in 6. in terminis facultatis faciendi, quæ ipſe Dominus facere poſſet, aperte ſequitur contrariam opinionem, vt videlicet ſufficiat, ad ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale.

40 Præterea prima opinio vtique non procederet ſi expreſſum aliquid mandatum ſpeciale requirens, puta ſi dictum eſſet ad vendendum, & omnia alia, quæ ipſemet facere poſſet, tunc enim clarum eſt, quod poſſet, etiam locare ad longum tempus, vt dictum eſt ſupra, & probant, Zabar. in dicto cap. fin. num. 1. in fin. de dilat. Put. dec. 106. num. 1. lib. 2. Mantic. dec. 11. num. 2.

41 Idemque eſſet, ſi aliquid mandatum ſpeciale requirens eſſet exceptuatum in eodem mandato cum dicta clauſula dato, quia hinc quoque poſſet depræhendi, & tutius dici, quod in reliquis voluit Dominus procuratorem habere ſufficientem poteſtatem, vt conſideratur per Caroc. tit. de procurat.
42 num. 8. exceptio enim firmat Regulam in omnibus alijs Caſibus non exceptis l. quæſitum §. denique ff. de fund. inſtr. Dec. conſ. 605. num. 6. Rot. deciſ. 168. num. 5. part. 2. diuerſ.

43 Clauſulam quoque Rati, &c. ſeu promittens ratum, gratum, &c. importare liberam facultatem docuit Bart. in l. procurator 58. num. 4. ff. de procur. quem alij ſequuti ſunt, & ſignanter Rot. coram Seraph. deciſ. 238. num. 4. ſed in hoc communis eſt in contrarium, vt teſtatur Iaſ. in l. 1. num. 21. ff. de offic. procurat. Caſ. & in l. tranſactionis num. 8. C. de tranſact. dicens etiam Bartolum plures illo dicto fefelliſſe, & hanc tenuit Imol. in cap. fin. num. 7. verſ. an autem conſtitutus de dilat. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 16. num. 21. Marta de Clauſ. part. 1. clauſ. 103. num. 1. verſ. contrarium tenet Caroc. tit. de procurat. num. 11. vbi loquitur ad noſtrum propoſitum, & dicit hanc veriorem, & magis communem Cyriac. contr. 278. numer. 56. & ſeq. Rot. dec. 374. num. 35. part. 5. recent.

44 Quod autem dictum eſt, procuratores

cum

cum libera poſſe locare ad longum tempus
vtique procedit regulariter, at quandoque
obſtat aliqua prohibitio reſpectu bonorum
conſtituentis, & tunc non poterit, vti ſi eſ-
ſent bona emphiteutica, vel aliter alienari
ipſi conſtituenti prohibita, quia ſi Domi-
nus non habet facultatem ea alienandi, vti-
que, nec poteſt eam alteri dare *cap. nemo
de reg. Iur. in 6.* & in propoſito mandati ad
locandum *Bergnin. de vſufr. num. 176. ad
med.*
45 Item in mandato officialium, & repre-
ſentantium vniuerſitatum tacite videtur in-
eſſe libera *Adden. ad Bart. in l. Procurator
58. in 2. addit. ff. de procurat. Barboſ. de po-
teſt. Epiſc. allegat. 133. num. 26.* quatenus
46 tamen agatur de Comunitatibus habenti-
bus iuriſdictionem, ſeu territorium alias
enim ſecus eſt dicendum, vt poſt *gloſ. & Bald.
in l. item magiſtri ff. de pact.* tradit, & verio-
rem, ac tenendam opinionem dicit *Scapuc-
cin. de ſing. ſucceſſ. lim. 6. num. 3.* vbi exem-
plificat in vniuerſitatibus ſcolarium, & ar-
tium, & dicit, quod non poſſunt facere ali-
quem contractum præiudicialem abſque
47 mandato ſpeciali, & tamen prædicti officia-
les poſſunt quidem locare ad breue tem-
pus ad inſtar tutorum *Peregr. de fideicom.
artic. 40. num. 98.* ſed non poſſunt liberè,
& indiſtinctè locare ad longum tempus,
ſed tantum ſi ſeruatæ ſint ſolemnitates ne-
ceſſariæ in alienatione rerum vniuerſitatum
vel in ipſa conſtitutione Procuratoris, vel
in actu locationis, vt dictum eſt ſupra de
procuratore conſtituto à tutore, eadem ra-
tione, quod conſtituentes non valent dare
dictam facultatem de ſe, quam ipſi non ha-
bent.
48 Sunt autem ſolemnitates neceſſariæ in
alienatione rerum vniuerſitatis expræſſe in
*l. fin. C. de vendit. rerum ad Ciuit. pertin. lib.
12.* videlicet. Primo, quod interueniat ma-
ior. pars poſſidentium bona. Secundo, vt iu-
rent credere vtile eſſe. Tertio ſubhaſtatio.
Quarto Decretum Iudicis *late Surd. conſ.
28. num. 82. Morot. conſ. 63. num. 6. & ſeq.*
quibus addi poteſt, & alia licentiæ Princi-
pis, quatenus vniuerſitas ſit ſubdita *Ceuall.
Com. contr. com. quaſt. 749. num. 36. & ſeq.
Cenc. de Cenſ. quaſt. 23. num. 16.* vbi refert
etiam tenentes contr. ſed addit, quod hæc
eſt omnino tenenda in ſtatu Eccleſiæ ob ex-
præſſam conſtit. *Clement.* 8. quæ eſt notoria
Bulla nuncupata de Bono Regimine, &
talis licentia alias ſolemnitates non ſupplet,
ſed cumulatiuè cum eis requiritur *Cohel.
ad dictam Bullam de Bon. Regim. cap. 32. nu.
25. Rot. deciſ. 73. num. 19. part. 5. rec. & in
vna Bononien. cenſus 11. Maij 1663. §. fin.
poſt med. coram Albergato qua eſt hodie deciſ.
62. par. 14. rec.*
49 Requiruntur autem prædictæ ſolemnita-
tes in locatione ad longum tempus, quia
in quacumque alienatione ſunt neceſſariæ
*Surd. d. Conſ. 28. num. 86. Gratian. diſcept.
933. num. 14.*
50 Sic quoque Prælatus dicitur habere in
bonis Eccleſiæ mandatum cum libera *Gra-
tian. dec. March. 79. num. 8. Barboſ.* qui for-
tius idem de viſitatore generali ſentit *de po-
teſt. Epiſc. alleg. 133. num. 23. & ſeqq.* &
51 idem eſt de tutore in bonis Pupilli *Iaſ. in
l. à Diuo Pio §. ſed ſi emptor. num. 9. ff. de re
Iud. Rot. coram Caual. deciſ. 18. num. 1.* &
tamen iſti non poſſunt libere locare ad lon-
gum tempus, prout ſeparatim de eis vide-
bimus, & ex ibi tradendis argui poterit ad
omnes alios ſimiles adminiſtratores à lege
datos, ſicut ex ſupra traditis inferri poteſt
ad omnes adminiſtratores deputatos ab ho-
mine, & ſi quis magis in ſpecie videre cu-
pit loquentem de ſingulis adeat *Carocc. hoc
tract. de locat. & conduct.* penes quem titulos
particulares de eis reperiet.
52 Eſt tamen Pater, qui in bonis filiorum
maiorem auctoritatem, quam alij admini-
ſtratores à lege dati habet, & in ſpecie,
quam tutor in bonis Pupilli *Iaſ. in l. filius-
familias 9. num. 9. ff. qui ſatiſdar. cog. Pinell.
in l. 1. prat. 2. num. 67. in princ.* vbi quod
longe maiorem *Crauett. Conſ. 74. num. 1. in
poſt med. Paſcal. de patr. poteſt. part. 1. cap.
2. num. 2.*
53 Habet autem Pater adminiſtrationem
bonorum filij, etiamſi ipſi filio dati ſint cu-
ratores, quia cenſentur dati cumulatiue,
niſi verba deputationis eorum ſint talia, quæ
non admittant concurſum in adminiſtratio-
ne, *Rot. deciſ. 547. num. 6. & 7. part. 4. re-*
54 *cent.* Quod tamen non procedit in ſpiritua-
libus, & eis annexis, vti ſunt Beneficia, quia
in eis Pater adminiſtrationem non habet *c.
fin. de Iudic. in 6. Gigas. conſ. 14. numer. 3.*
55 *Rot. deciſ. 571. num. 1. part. 4. recent.* &
idem eſt in alijs, in quibus Pater non ha-
bet vſumfructum *Cancer. var. part. 3. cap. 21.
num. 69. Gregor. deciſ. 334. num. 6. & ibi*
56 *Adden.* vel ſaltem in iſtis non habet admi-
niſtrationem legitimam, licet habere poſſit
datiuam *Burſatt. conſ. 133. num. 31. & ſeqq.*
57 & maximè ſi filius ſit infans, tunc enim
permittitur Patri adminiſtratio, etiam ſi non
habeat vſumfructum, quando non eſt ad-
miniſtratione priuatus ex diſpoſitione ho-
minis *Burſatt. d. conſ. 133. num. 31. Franc.
deciſ. 40. num. 8. Maſtrill. deciſ. 59. num. 8.*

& 9. Rot. deciſ. 103. num. 16. part. 6. recent.

58 Poteſt igitur Pater, quando eſt legitimus
adminiſtrator bonorum filij illa locare ad
longum tempus abſque Decreto Iudicis,
aliaue ſolemnitate, ſecluſis ſtatutis, quia lex
de eo confidit *Marſil. ſing. 498. Natt. conſ.
179. num. 7. Tiraq. in l. ſi vnquam C. de re-
uoc. donat. in præfat. à num. 20. ad 30. Maſ-
card. de probat. concluſ. 1154. num. 18. Se-
raph. deciſ. 940. num. 7.* quatenus tamen
59 habeat vſumfructum alias requiritur De-
cretum, & ratio diuerſitatis eſt, quia tunc
magis confidit lex de Patre, quando cum
affectione erga filium concurrit, etiam pro-
prium intereſſe in bonis propter vſumfru-
ctum *Tiraq. ibidem num. 29. ad fin. Rot. co-
ram Gregor. deciſ. 334. num. 6. & 7.* & qua-
60 tenus adſit legitima cauſa, puta æris alieni,
prout requiri voluerunt *Azo. in ſum. ad ru-
br. C. de bonis, quæ lib. num. 12. Simonell.
de decret. tit. 8. num. 2. & ſeq. Caſtill. de vſu-
fr. cap. 3. num. 71.* vbi de com. & verior.
& his cõcurrentibus poterit dictam locatio-
nem libere facere in ſuis caſibus, etiam ſi
filius ſit minor *Surd. conſ. 451. num. 20. poſt
med. & ſeq. Couar. var. lib. 5. cap. 8. num. 6.
Afflict. deciſ. 393. num. 1. & 2.* quamuis
latius diſtinguant, alij relati per *Adden. ad
Gregor. deciſ. 334. num. 12.* & in ſpecie de
locatione bonorum filij facta per Patrem,
quod ſuſtineatur abſque difficultate, ſi ad
modicum tempus, ſi autem ad longum non
ita, niſi conductor doceat eam factam fuiſ-
ſe ex cauſa neceſſaria, vel tam vtili, vt à fi-
lio non poſſit retractari firmauit latè *Pinell.
in l. 1. C. de bonis Mater. nu. 63. & 64.* quem
ſequutus eſt *Borgnin. de vſufr. num. 176.
prope fin. & Carocc. de locat. tit. de patr. po-
teſt. vbi num. 5.* poſſe etiam in Emphiteuſim
dare res ruinoſas, ſteriles, & terrulas, quæ
in Eccleſiaſticis quoque alienari poſſunt,
tales enim alienationes vti ex cauſa euiden-
tis vtilitatis ſuſtinebuntur etiam iuxta ſen-
ſum Pinelli.

61 Cauſa autem prædicta erit probanda à
conductore, alias enim filius habet regu-
lam pro ſe, quod Pater alienare non poſſit
l. 1. C. de bon. mater. & ſic intentionem ſuam
in ea fundatam *Simonell. de Decret. tit. 8.
num. 4. Caſtill. de vſufr. cap. 3. num. 69. ad
med.*

62 Creditor quoque prædia ſibi obligata
ex cauſa pignoris locare rectè poteſt, vt di-
cit text. *in l. creditor 23. ff. de pignor.* & de im-
miſſo autoritate Iudicis in poſſeſſione rei ſibi
pignoratæ *Statil. Pacif. de Saluiano inſpect. 4.
63 cap. 1. num. 151.* & poteſt talem locationem
facere etiam ipſimet debitori rei Domino,
vt per illum text. notat *Bart. in l. cum & for-
tis §. fin. ff. de pignorat. act.* & mirabile eſ-
ſe dicit *Neguſan. de pign. part. 3. membr. 1.
num. 31. verſ. ſecundo declara,* & alijs ad-
ductis tradit etiam *Carocc. de locat. tit. de cre-
ditore quæſt. 1. num. 3. verſ. ampliatur.*

64 Imò non ſolum poteſt creditor locare,
ſed tenetur, vt habetur *in l. in venditione 8. §.
ſi quis fructus ff. de bon. auctor. iud. poſſid.* alias,
ſi locare potuit, & non locauit, tenetur ad
fructus, quos percipere potuiſſet, & non
percepit culpa ſua *Lup. de vſur. comment.
3. num. 136. Statil. de Saluian. inſpect. 4. cap.
1. num. 151. Scapuccin. de Saluian. lib. 3.
quæſt. 9. num. 2. Surd. deciſ. 270. num. 8.
Rot. coram Bubio deciſ. 504. num. 17.*

Requiritur tamen, quod omiſerit lo-
65 care per dolum, vel culpam latam,
alias de leui non tenetur iuxta text. *in d. l.
in venditione §. ſi quis fructus poſt med. & ibi
gloſ. in verb. ex culpa,* quod tamen intelli-
gitur de creditore immiſſo auctoritate Iu-
dicis, de quo loquitur ibi text. nam reti-
nens pignus conuentionale, tenetur etiam
de leui *Neguſan. de pignor. part. 5. membr.
5. num. 5. Monac. deciſ. Bononien. 58. num.
13.* & ſenſit *Rot. in Anconitana bonorum 26.
Iun. 1619. §. quia quidquid ſit coram Piro-
uano.*

Et licet, vbi creditor poteſt locare, &
non locat, dicatur in culpa lata, & dolo, ac
proinde teneatur, etiam ſi autoritate Iudicis
ſit immiſſus, vt tenet *gloſ. in d. ver. ex cul-
pa Bart. in l. 2. C. de pignor. act. Malnoſ. conſ.
66. num. 15. Neguſ. d. part. 5. membr. 5. n.
6. ad med.* tamen hoc caſu erit probandum,
quod talem occaſionem habuerit locandi,
& noluerit locare ad conuincendam eius
culpam, vt declarauit *Rot. in d. Anconitan.
bonor.* alias enim ſine tali probatione omiſ-
ſio locationis eſt culpa leuis *Monac. dec. Bo-
non. 58. num. 13.*

66 Verum, quia text. *in d. l. in venditione
§. ſi quis fructus ff. de bon. auct. Iud. poſſid.*
non dicit ſimpliciter, & abſolute, quod
creditor immiſſus locare debeat, ſed dicit,
quod, vel vendere, vel locare debet, id eſt,
vel vendere fructus, vel locare prædium, vt
explicat ibi *Bart. ſub num. 5.* ſequitur, quod
neque abſolute dici poteſt eo ipſo, quod
non locat, conuinci eius dolum, ſed ſolum
quatenus nec locet, nec ipſe fructus perci-
piat, & vendat, & vtrumque expreſſe re-
quirit *d. gloſ. ibi in ver. ex culpa & ſequitur
Neguſ. d. part. 5. memb. 5. num. 6. ad med.*
ſed quid dicendum erit ſi conſtet locare po-
tuiſſe, & elegiſſe potius fructus percipere,

&

& vendere, & ita minorem ſummam retraxiſſe, quam ſi locaſſet, an teneatur pro ſumma maiori, quam locando retrahere potuiſſet? & affirmatiuam probat *text. in l. Prætor ait 9. §. eſt preterea verſ. in eum quoque ff. eodem tit, de bon. auct. Iud. poſſid.* quem allegat *d. gloſ. in ver. ex culpa*, quæ propterea iuxta ipſum text. quem allegat intelligi poteſt, vt conuincatur dolus creditoris ſi nec locat, nec fructus eoſdem, quos mediante locatione percipere potuiſſet percipit, at videtur conuinci tantum preſumptiue ita vt quatenus aliunde conſtet, quod creditor bona fide omiſerit locare ei non imputandum ſit, quia alias non eſſet verum dicere eum non teneri niſi ex dolo malo, prout non teneri dicit expreſſe text. in ipſa *l. ex venditione §. ſi quis fructus poſt med. ff. de bon. auct. Iud. poſſid.*

67 Teneturque creditor non ſolum locare prædia, ſed etiam iumenta, & cætera, quæ locari poſſunt, vt expreſſe habetur *in d. l. in venditione 8. §. ſi quis fructus, ibi* puta mercedes ſeruorum, vel iumentorum, cæterorumque, quæ poſſunt locari *ff. de bon. auct. Iud. poſſid.*

68 Verum hoc indiſtincte procedit in creditore immiſſo auctoritate Iudicis, de quo loquitur ibi text. at creditor habens in pignus conuentionale rem mobilem non poteſt eã locare, vt docet *gloſ. in d. l. Creditor 23. ff. de*
69 *pignor.* qui enim pignus accepit, & eo vtitur, vel in alium vſum transfert, quam cuius gratia datum eſt, furtum committit *§. furtum autem fit. Inſtit. tit. de oblig. quæ ex del.*
70 *naſc.* quod dici nequit de re immobili, in qua furtum non committitur *gloſ. in §. furtum eſt ver. rei. Inſtit. eod. tit.*

71 De ſemouentibus autem datis in pignus, quod poſſit creditor eis vti, & ſic illa locare, & de operibus, ac mercede, quod ſupererit deductis expenſis in pignore factis reſtituere teneatur Domino, aut in excomputationem ſui crediti imputare eſt text. *in l. cum pignoris C. de pact. pign. & ibi notat Bald. Alex. in l. ſi ſeruus ff. de pignor. act. Neguſ. de pign. part. 7. membr. 3. num. 17. Caroc. de locat. tit. de creditore num. 1.*

Ratio differentiæ cur mobilia non poſſint locari à creditore, ſecus autem ſemouentia
72 & ſtabilia, reddi poteſt ex veriſimili voluntate debitoris ea in pignus dantis, quia mobilia vſu conſumuntur, ſemouentia vero, & ſtabilia otio peiora fiunt, vt aduertit *gloſſ. in d. l. creditor 23. ff. de pignor.*

De creditore autem ſuccedente debitori, an per locationem rei hereditariæ cenſeatur adire hæreditatem dicam *capit. 27. de effect. b. locat. quaſt. 11. in ſecunda limitatione.*

De tutoribus, & curatoribus, an & quando locare poſſint res pupillares, & Minorum.

SVMMARIVM.

1 *Tutores, & curatores locare poſſunt res pupillorum, & minorum.*
2 *Tutores, & curatores, vt locare poſſint ad longum tempus requiruntur ſolemnitates.*
3 *Pupillus in infantili ætate exiſtens non requiritur, quod interueniat contractui de re ſua.*
4 *Pupillus maior infante, an neceſſe habeat interuenire contractui.*
5 *Tutor locare poteſt abſque interuentu pupilli, & curator ſine interuentu minoris.*
6 *Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*
7 *Pupillus maior infante neceſſe habet interuenire actui geſto per tutorem, vel curatorem ſolum in certis caſibus.*
8 *Solemnitates requiſitæ in contractu minoris ſunt neceſſaria etiam ſi contrahat cum interuentu curatoris.*
9 *Tutor, ſi ſolus locet abſque interuentu pupilli non tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſi ſtatutum loquatur de perſona minoris, ſecus ſi conſiderat alienationem bonorum.*
10 *Mulier tutrix an teneatur ſeruare ſolemnitates à ſtatuto requiſitas in contractu mulieris ſi tutorio nomine locet & num. 11. 12. & ſeqq.*
13 *Mandatum legis exercere non poteſt is, qui negotia propria adminiſtrare non valet.*
14 *Tutor gerens male negotium pupilli tenetur de ſuo.*
15 *Mulier tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias ſemper, ac lædi poteſt.*
16 *Solemnitates adhibitæ in conceſſione facultatis gerendi certum actum, non ſunt reiterandæ in actu illo ſecus ſi adhibitæ in conceſſione facultatis generalis.*
17 *Mulier tutrix an teneatur ſeruare ſimul ſolemnitates requiſitas in contractibus mulierum, & requiſitas in contractibus minorum.*
18 *Tutor ſi locet poſtquam pupillus exceſſit pupillarem ætatem, an ſuſtineatur contractus.*
19 *Tutela per exceſſum pupillaris ætatis illico expirat.*
20 *Tutor ſi poſtquam pupillus exceſſit pupillarem locet ſine dolo valet locatio.*
21 *Tutores poſt pubertatem de generali conſuetudine continuant adminiſtrare.*
22 *Tutela licet expiret per pubertatem pupilli tamen officium tutoris non finitur niſi redditis rationibus, vel dato curatore.*
23 *Rector Ciuitatis expectans ſucceſſorem durat etiam poſt tempus ſuæ deputationis.*
24 *Tutor ſi locet ante confectum inuentarium valet locatio.*
25 *Decl. procedere, quo ad vtilitatem pupilli non autem quo ad eius damnum.*
26 *Tutor preſumitur confeciſſe ſolemnia dum publice pro tutore ſe geſſit.*
27 *Tutores ſi plures ſint adhuc vnus ſolus locare poteſt, niſi aliud expreſſe ſit cautum in deputatione.*

28 Pu-

28 *Pupillus tenetur ſtare locationi facta à tutore etiam finita tutela.*
29 *Ampl. etiam in locatione ad longum tempus ſi facta cum ſolemitatibus.*
30 *Emens à pupillo non tenetur ſtare locationi facta à tutore quamuis tutor obligauerit rem pro manutentione.*
31 *Pupillus finita tutela tenetur ſtare locationi facta à tutore tantum, ſi tutor locauit, vt potuit, & debuit.*
32 *Fraus non præſumitur, & quomodo probetur.*

CAPVT VIII.

1 TVtores, & Curatores locare poſſunt
res pupillorum, vel minorum *l. penult.*
C. quando ex facto Tutor. §. 1. *Inſtit. tit. de*
2 *auctor. tut.* At hoc intelligitur, quod loca-
re poſſint libere ad modicum tempus, non
autem ad longum, quia ad longum tempus
locare nequeunt, niſi cum decreto Iudicis
tequiſito in alienationibus bonorum pupil-
larium, vel minorum *Pinell. in l. 1. part. 3.*
num. 64. C. de bon. mater. Morot. reſp. 38. nu.
1. Montan. de tutel. cap. 33. num. 397. vbi
de com. Monac. deciſ. Bonon. 44. num. 2. &
ſeqq. vſque ad 8.
Dubitari tamen poteſt primo, an tutor
poſſit locare de ſe ſolus, an verò debeat lo-
care pupillus cum auctoritate tutoris, & ſic
minor cum auctoritate Curatoris, & præ-
3 miſſo, quod quatenus Pupillus ſit in infan-
tili ætate, clarum eſt, eum non poſſe con-
trahere, minuſque tequirl, quod contra-
ctui interueniat, vt plenè firmat *Monac.*
4 *deciſ. Bonon. 44. num. 9.* vbi eſt maior in-
fante, an debeat ipſe contrahere, vel ſal-
tem eius præſentia requiratur in contracti-
bus ad eum ſpectantibus, eſt materia valde
confuſa, vt dicit *Mandel. conſ. 205. nu. 37.*
& 62. vbi quod propterea nil mirum ſi do-
ctores, etiam magni nominis loquendo de
ea incidenter errauerint, & opinionem af-
firmatiuam tenuerunt ſignanter *Caſtren. in*
l. Tutores num. 5. C. de procurat. Soccin. ſen.
conſ. 24. num. 45. lib. 1. Peregr. conſ. 74. nu.
3. lib. 3. Rot. deciſ. 470. num. 11. part. 9. &
deciſ. 179. num. 11. part. 10. recent. Verum,
5 quidquid ſit in alijs contractibus, locatio li-
cet poſſit fieri à pupillo auctorante tutore,
vt habetur *in d. §. 1. Inſtit. de auctor. tut.* adhuc
poteſt etiam fieri à tutore ſine pupillo, vel
curatore ſine adulto, vt eſt text. clarus *in*
d. l. penult. C. quando ex fact. tutor. & tradit
Monac. deciſ. Bonon. 44. num. 2. & ſenſit,
Morot. reſponſ. 38. num. 1. vbi loquitur de
locatione facta à tutore, dum pupillus erat
proximus pubertati, vt habetur in eodem
conſ. num. 7. & dicit pupillum ei ſtare debe-
re, ſecluſa tamen fraude tutoris, finita tute-
la, & ſentiunt alij idem tenentes, quos re-
feram infra *num. 31.*
Et quia forſan obijci poſſet *d. l. pen.* &
DD. prædictos intelligendos eſſe de loca-
tione ad modicum tempus, & ideò remane-
re dubium in locatione ad longum tempus,
& maxime, quia iſta vti alienatio affert ma-
ius præiudicium pupillo, adhuc, & in iſta
crederem idem eſſe dicendum, nam, omiſ-
6 ſo, quod d. lex non diſtinguit, & vbi lex
nõ diſtinguit nec nos diſtinguere debemus
l. Præſes 3. ad fin. & ibi gloſ. ver. nec diſtingui-
tur ff. de offic. præſid. cum al. adduct. per Cyriac.
contr. 254. n. 54. & ſeq. in puncto iuris verius
7 videtur, quod etiam in alienationibus bo-
norum, quatenus fiant à tutore cum alijs
ſolemnitatibus neceſſarijs, præſentia pupil-
li non ſit neceſſaria, etiam ſi, ſit proximus
pubertati, prout pleniſſime firmat, quæ-
cumque obiecta diluendo *Mandel. d. conſ.*
205. *per tot.* vbi oſtendit caſus ſpeciales, in
quibus dicta præſentia requiritur eſſe tres,
qui reducuntur ad vnum, nempe vbi agitur
de hæreditate adeunda, vel repudianda,
ſiue delata ſit directe, ſiue per fideicommiſ-
ſum, vt videre eſt ſignanter *num. 6. nu. 12.*
& num. 55. in reliquis autem nunquam di-
ctam præſentiam eſſe neceſſariam, & idem
tenet *Coſta de rata quæſt. 211. num. 7.* nec
turbat auctoritas Rotæ, quam ſemper ve-
neror, in contrarium adducta, quia ipſa-
met iſtam quoque opinionem amplexa eſt
in deciſ. 284. num. 4. part. 9. & deciſ. 39.
num. 8. part. 11. recent. vbi de Curatore con-
trahente loquitur.
Secundo dubitari poteſt circa ſolemnita-
8 tes paſſim requiſitas per ſtatuta in contra-
ctibus minorum, an eas ſeruare teneatur tu-
tor, quando locat bona pupilli, vel cura-
tor, quando locat bona minoris, & quan-
do tutor non locat ipſe de per ſe, ſed aucto-
rat pupillo locanti iuxta §. 1. *Inſt. de auctor.*
tut. res videtur magis clara, quod ſolemni-
tates prædictæ ſint ſeruandæ, itaut ſi ſtatu-
tum requirat interuentum duorum proxi-
miorum minoris, & in eorum defectu de-
putari illi curatorem, ſi minor habeat ſuum
Curatorem, adhuc interuenire debeant con-
tractum illi duo proximiores, & quatenus
illi deficiant deputandus ſit alius Curator
parricularis, qui vna cum Curatore gene-
rali contractui interſit, vt cenſuit *Koca poſt*
Pse. ad Rat. Vrb. deciſ. 49. num. 8. & penes
Caualer. dec. 257. num. 7. verſ. aduertebant
etiam, & facit quoque ad rem *deciſ. 179.*
num. 11. & 12. part. 10. recent. At quatenus
tutor, vel curator ipſe de per ſe locet maior
eſt difficultas, nam quod adhuc prædictæ
ſolem-

ſolemnitates ſtatutariæ ſint neceſſario ſer-
uandæ probant, *Pariſ. conſ. 98. num. 34. &
ſeq. & conſ. 99. num. 35. & ſeq. lib. 1. Gabr.
conſ. 36. num. 24. lib. 1. Canalcan. de tut. nu.
130. Simoncell. de Decret. lib. 2. tit. 6. num
16. Pic. ſtat. Vrb. gloſ. 7. num. 148. Scapac-
cin. de ſingul. ſucceſſ. ampliat. 9. num. 4. & 5.*
contrarium vero quod nempè ſolemnitates
non ſint neceſſariæ tenuit *Angel. Aret. in §.
heres num. 7. inſtit. de oblig., quæ ex quaſi
contr. naſc. Alex. conſ. 189. num. 16. lib. 7.
Cephal. conſ. 316. num. 35. & conſ. 579. nu.
6. Simon. de Pret. conſ. 10. num. 39. lib. 1.
Fachin. conſ. 44. num. 2. Felic. de ſociet. cap.
39. n. 59.*

Verumtamen eſt, quod perpenſis dili-
genter dictis prædictorum DD. depræhen-
ditur eos concillari poſſe, & vtramque opi-
nionem eſſe veram, & in diuerſis caſibus
procedere, primam nempè in caſu, quo ſta-
tutum tantum intendat dare formam con-
tractui, qui celebratur ſuper re minoris, ſeu
quando ſtatuentes principaliter conſidera-
uerint rem minoris, ſuper qua contrahitur,
tunc enim ſemper militat ſtatutum, & eius
intentio, ſiue contrahat minor, ſiue tutor,
vel curator, & in his terminis loquitur *Pa-
riſ. dd. conſ. 98. & 99. lib. 1.* contrariã verò
quando intentio ſtatuentium eſt prouidere
fragilitati perſonæ eiuſdem minoris, tunc
enim, quia talis ratio ceſſat, vbi non con-
trahit, minor, ſed tutor, ceſſare etiam de-
bet, ſtatuti diſpoſitio, vt loquuntur *Angel.
Aretin. & Alex. in loc. ſupacit.* & ita etiam,
quod aut ſtatutum loquitur in rem, & de-
beant ſeruari ſolemnitates etiam per tuto-
rem, aut loquitur in perſonam minoris, &
ſecus ſit dicendum poſt *Rain. in l. 1. §. item
acquirimus ff. de acquir. poſſ.* loquentem in
ſimilibus terminis diſtinguit, & cum hac
diſtinctione intelligendos eſſe DD. contra-
rios aſſerit *Fachin. d. conſ. 44. num. 2. lib. 2.*

10 Tertiò dubitari poteſt, quidè contra ſi
ipſe tutor non poſſit contrahere in rebus
ſuis abſque ſolemnitatibus, pota adeſt ſtatu-
tum dans certam formam contractibus mu-
lierum, vtrum ſi mulier ſit tutrix, & locet
tutorio nomine bona pupilli ſolemnitates
illas ſeruare teneatur, & hæc pariter quæ-
ſtio habet hinc inde ſuos ſectatores, nam
pro affirmatiua ſunt *Cuman. & Iac. à Puteo
in l. apud Iulianum §. 1. ff. ex quib. cauſ. in
poſſ. eat.* quos refert, & ſequitur *Alciat. de
præſumpt. in præſumpt. 52. reg. 1. num. 4. ad
med. & ſeqq.* vbi vlterius reuocat in dubium
an ſtante ſimili ſtatuto mulieres reddantur
inhabiles tutelæ, & curæ gerendæ *Tiraq.
de legib. connub. gloſ. 5. num. 176. Caſſan. ad
Conſuet. Burgund. rubr. 4. §. 1. in ver. con-
tract. entre les. veſ. limit. 2. verſ. ſed nunc &
limit. 4. verſ. & intellige,* & late *Pic. ad ſta-
tut. Vrb. gloſ. 7. num. 135. & ſeqq. Rot. co-
ram Millino deciſ. 37. num. 7. & 8.* contra-
rium verò, quod Mulier hoc caſu Solem-
nitates prædictas adhibere non debeat pro-
bant ſignanter *Iaſ. in l. more num. 51. verſ.
ſed Raphael. ff. de acq. hæred. Cephal. conſ.
579. num. 6. Gabr. conſ. 29. num. 46. l. 2.
Maran. in praxi part. 4. diſtinct. 16. num.
37. Vin. opin. 796. num. 28. Scacc. de iudic.
lib. 2. cap. 2. num. 502. Rot. deciſ. 106. num.
16. part. 5. recent.*

11 At iſtæ quoque opiniones videntur poſ-
ſe conciliari cum præcedenti diſtinctione, vt
videlicet, aut ſtatutum proſpicit fragilitati
mulierum, & loquitur in perſonam earum,
& ſolemnitates ſemper, ac ipſæ contrahunt
ſeruari debeant, quia ſemper militat eadem
ratio, aut proſpicit earum bonis, & tunc
ſecus ſit dicendum cum non locant bona
propria, militat enim eadem ratio in quæ-
ſtione iſta, ac in præcedenti, & valet argu-
mentum de vna ad aliam ſecundum *Pariſ.
12 conſ. 98. num. 36. & 37 lib. 1.* At tutius ſi-
ne dubio erit adhærere primæ, vt videlicet
omnino ſeruentur ſolemnitates prædictæ,
quæ videtur etiam verior, tum quia ſi mu-
lier declaratur per ſtatutum inhabilis ad
gerendum libere ſine illis ſolemnitatibus
negotia propria vtique nec reputari debet
habilis ad gerendum aliena, maxime dum
non agitur de negocijs demandatis ab eo,
cuius ſunt, cui propterea dici poſſit tibi
imputes, ſi talem miniſtrum elegiſti, ſed
de demandatis à lege deferente tutelam
13 mulieribus, & ſignanter Matri, & Auiæ,
mandatum enim legis exercere non poteſt
is, qui propria negocia adminiſtrare non
valet, vt per *text. in l vlt. C. de legit. tut.* cum
concordan. dicit *Petr. Foller. in addit. ad
Maran. dicta part. 4. diſtinct. 16. num. 39.
14 verſ. item limitat. ſecundo,* tum etiam, quia
tutrix gerendo negotium pupillare agit
etiam de proprio intereſſe, & in eo lædi po-
teſt, cum male gerens negotium pupilli,
cuius eſt tutor teneatur de ſuo *l. ſi tutoris,
vbi Bald. & Salicet. C. de admin. tut.* cum alijs
adductis per *Pic ad ſtatut. Vrb. d. gloſ. 7. nu.
15 144. & 145.* at vbicumque mulier ipſa obli-
gatur, & lædi poteſt ſeruari debent ſolem-
nitates quocumque nomine contrahat *Fol-
ler. in præcitat. addit. ad Maran.* & admittit
*Scacc. de Iudic. d. lib. 2. cap. 2, num. 505. Pic.
d. gloſ. 7. num. 144. & ſeqq.*

Nec dicatur, quod vbi decernitur ſo-
16 lemniter à Iudice tutela mulieri ipſa de-
clare-

claratur ex tunc habilis ad gerenda nego-
tia, itaut ceſſet neceſſitas adhibendi denuo
ſolemnitates in negotijs ipſis, quia reſpon-
detur, quod quando quis deputatur cum
Decreto Iudicis ad faciendum certum ne-
gotium particulare, tunc quidem ceſſat ne-
ceſſitas adhibendi denuò ſolemnitates in
negotio illo, at vbi, quis deputatur non ad
certum actum, ſed generaliter ad negotia,
prout deputatur tutor, vel curator, tunc
quantumuis in tali deputatione adhibitum
fuerit Decretum, & ſolemnitates, non ceſ-
ſat neceſſitas illas, quoque adhibendi in
actibus particularibus illas requirentibus,
Iaſ. in l. 1. §. item acquirimus num. 13. &
18. ff. de acquir. poſſ. Tiraquell. de leg. con-
nub. gloſ. 5. num. 198. Lamberteng. de con-
tract. gloſ. 20. num. 4. & optime Rot. coram
Millino deciſ. 37. n. 7. & 8.

17 Huic autem opinioni vtique certius erit
adhærendum ſi tutrix non deberet adhibe-
re alias ſolemnitates in contractibus mino-
rum requiſitas, quidquid ſit è contra, ſi vi-
delicet ſtatutum, requirat duos conſangui-
neos, tam in contractibus minorum, quam
in contractibus mulierum, an mulier, quæ
contrahit, tanquam tutrix, & adhibet duos
conſanguineos requiſitos in contractu mi-
noris, adhibere debeat etiam duos alios re-
quiſitos in contractu mulieris, & ſic qua-
tuor conſanguineos, in quo dubio in ter-
minis ſtatuti Vrbis affirmatiuam tenet *Pic. in*
dicta gloſ. 7. num. 146. negatiuam vero *Scac-*
cia de iudic. d. lib. 2. cap. 2. num. 504.

18 Quarto dubitari poteſt ſi tutor poſtquam
pupillus exceſſit annum decimum quartum
non obtenta confirmatione in curatorem,
neque reddita ratione adminiſtrationis tu-
telæ, & liberatione continuans de facto ad-
miniſtrare locauerit bona pupilli, an talis
locatio valeat, & videbatur dicendum, quod
locatio eſſet nulla, & ſaltem adultum ei
19 ſtare non adſtringeret, eò quia tunc tutor
deſijſſet eſſe Tutor, & ſic nullam am-
priùs auctoritatem haberet, cum tutela per
exceſſum illius ætatis illicò expiret *§. 1.*
inſt. quib. mod. tut. finit. vbi DD. & ſignan-
ter *Aretin. num. 2.* ponderat aduerbium il-
lud, *illicò*, importans ipſo iure abſque ho-
minis facto, & quod geſta per tutorem,
poſtquam pupillus exceſſerit ætatem pu-
pillarem ſint nulla *Angel. conſ. 49. num. 2.*
Grauett. conſ. 879. num. 3. & ſeqq. *Menoch.*
conſ. 314. num. 16. verſ. extat, & alia, ſed
20 contrarium, ſecluſa tamen ſemper fraude,
& dolo tutoris, dicendum eſt per *Text. in*
l. ſi ij qui te 4. C. quando ex fact. tut. vbi ha-
betur, quod ex tali locatione datur actio
Adulto aduerſus eum, qui fuit tutor, ac
etiam contra ſucceſſorem conductoris, &
per eum text. ita cenſuit *Rota Bonon. penes*
Monac. deciſ. 45. num. 4. vbi reſpondendo
contrarijs, dicit procedere, vbi non agitur
de ſimplici locatione, ſed de alienatione,
& comprobari poteſt reſolutio, quia loca-
tio ad modicum tempus eſt adminiſtratio,
vt annuit ibidem dicta deciſio, & dixi ſu-
21 pra *in cap. 4.* & qui fuerunt tutores poſt
pubertatem de generali conſuetudine con-
tinuant adminiſtrare bona puberis, vſque
ad legitimam ætatem, vt teſtatur *Gayll. ob-*
ſeruat 96. num. 1. lib. 2. & ibidem Grene.
Montan. de tutel. cap. 37. reg. 1. num. 86.
22 & eſt iuri conformis talis conſuetudo, li-
cet enim per pubertatem tutela finiatur,
tamen officium tutoris non finitur niſi red-
ditis rationibus, vel curatore dato *l. ita*
autem 5. §. poſt completum, & in l. a tutori-
bus 34. §. officium ff. de admin. & peric. tut.
Fab. in Cod. lib. 5. tit. 29. def. 2. & bene Can-
cer. var. part. 1. cap. 7. num. 24. & 25. &
num. 145. & part. 3. cap. 1. num. 233. &
234. vbi poſt *Alberic. in l. vn. C. vt cauſ.*
poſt puber. adſit tut. inquit durare tutorem
poſt pubertatem antequam ſit datus cura-
23 tor pupillo, non ſecus, ac durat Rector ci-
uitatis expectans ſucceſſorem, de quo, quod
duret eius officium etiam ſi expirauerit tē-
pus, pro quo fuerat deputatus eſt *text. in*
l. meminiſſe ff. de offic. pro conſ. & tradunt
Aldobrandin. conſ. 83. num. 8. lib. 2. & Ber-
tazol. conſ. crimin. 71. num. 58. lib. 1. faci-
lius autem procederet opinio prædicta,
quod adultus teneatur ſtare locationi factæ
poſt decimum quartum annum, ſi eſſent
plures fratres condomini, quorum aliqui
adhuc in pupillari, & ſub tutela locantis
exiſterent, vt in dicta *deciſ. Rota Bonon. apud*
Monac. 45. num. 5. & ſeqq. ea ratione, quia
locationi factæ ab vno ex ſocijs tenentur
alij ſtare, vt dicam infra *cap. proximo*.

24 Quinto pariter dubitari poteſt quid è
contra, ſi tutor datus ante confectum inuē-
tarium, & alia ſolemnia locaſſet, & vale-
bit locatio, quia tutor ante confectionem
inuentarij, & aliorum ſolemnium eſt tutor,
licet ſit ſuſpectus *Bart. in l. tutor, qui reper-*
torium 8. num. 7. verſ. contrarium puto ff de
admin. tut. Eugen. conſ. 19. num. 16. lib.
1. deciſ. 89. num. 8. part. 2. diuerſ. & coram
Gregor. deciſ. 31. num. 4. & ſeqq. vbi quod
eò magis per eum geſta ſuſtinentur ſi publi-
cè adminiſtrabat, & pro tutore, ſe gere-
bat, *& dixit etiam Rot. in vna Rauenaten. bo-*
norum 7. Iunij 1666. §. fin. Coram Eminen-
25 *tiſſimo D. meo Card. Carpineo*, ſed hæc con-

clusio

cluſio patitur magnam limitationem, vt
procedat, quoad vtilitatem, & commodum
pupilli, non autem, quoad damnum ipſius
Alex. conſ. 163. num. 3. ad fin. & ſeq. lib. 5.
Rota coram Gregor. deciſ. 530. num. 4. &
deciſ. 3. num. 12. part. 6. & deciſ. 178. nu.
12. part. 7. recent. & in Romana ſocietatis 15.
Martij 1658. §. non obſtat, quod, & 24. No-
uembris 1659. §. Primo, quia coram Emi-
nentiſſimo Domino meo Cerro. Allegans ta-
26 men tutorem ſolemnia non confeciſſe pro-
bare debet, quia præſumitur ea confeciſſe
dum ſe publicè pro tutore geſſit, licet de
eis non appareat *Bald. in l. filius familias §.*
agnouiſſe num. 1. verſ. in text. agnouiſſe, &
verſ. ſecundo nota ff de Tutel. Boer. deciſ. 124.
num. 13. verſ. & pro hac concluſione Rot. dec.
714. num. 5. part. 3. & deciſ. 3. num. 4. & 5.
part. 6. recent.

27 Sextò ſi plures ſint dati tutores ſiue à Ma-
giſtratu, ſiue à teſtatore, vel pluribus per
contutores demandata ſit adminiſtratio du-
bitari poteſt an requiratur, quod omnes ſi-
mul locent; & benigne accipiendum, vt
vnus etiam de ſe locare poſſit *l. decreto 24.*
ff. de admin. tut. l. 1. C. ſi ex plur. tut. vel cu-
rat. & in ſpecie, quod poſſit locare *Rot. co-*
ram Coccin. deciſ. 378. num. 7. & adhoc, vt
vnus non poſſit adminiſtrare, ſine alio ne-
ceſſe eſt, quod expreſſe ſit cautum in depu-
tatione *vt firmatur in dec. 39. num. 12. part.*
11. recent.

28 Septimò dubitari poteſt, an locatio facta
à tutore non ſolum ſit valida, itaut ei tenea-
tur ſtare pupillus durante tutela, ſed etiam
poſtquam tutela finiuit, & cõmuniter DD.
tenent affirmatiuam *Roman. in l. filio fami-*
lias §. ſi. vir. num. 16. & 17. ff. ſol. matrim.
Ang. conſ. 245. num. 6. in princ. verſ. item
locationi Roland. conſ. 49. num. 7. lib. 2. Mo-
rot. reſponſ. 38. num. 1. Grattan. diſcept. 37.
num. 16. Apicell. de dilat. quinquenn. cap. 1.
nu. 104. & plene Surd. dec. 299. n. 1. & ſeqq.

Si tamen dubitetur, an hoc procedat,
29 tam in locatione ad modicum tempus, quã
etiam in locatione ad longum *Caroc. de lo-*
cat. tit. de tut. & cur. num. 9. dicit, quod
Doctores hoc non aperiunt, ſed quidquid
eſſet de tempore, quo ipſe ſcribebat hodie
quod eatenus ſtare non debeat pupillus lo-
cationi factæ per tutorem ad longum tem-
pus quatenus tutor eam fecerit abſque ſo-
lemnitatibus in ea requiſitis volunt aperte
Pinell. in l. 1. part. 3. num. 64. poſt princ.
verſ. de tutore C. de bon. mater. Apicell. de
dilat. quinquenn. tit. 1. num. 104. Scapuccin.
de ſing. ſucceſſ. ampliat. 9. num. 6. vbi & idem
eſſe in locatione ad tempus modicum ſi fa-
cta ſine ſolemnitatibus per ſtatutum requi-
ſitis.

30 Maior difficultas eſt ſi tutor fecerit loca-
tionem ad breue tempus, puta ad nouen-
nium, & promiſerit expreſſe manutentio-
nem conductoris in poſſeſſione pro toto
tempore cum ſpeciali obligatione rei, qua
ſpeciali obligatione ſtante tenetur etiam
ſucceſſor ſingularis titulo emptionis loca-
tioni ſtare, vt dicetur ſuo loco, ſi pupillus
maior factus, tali locatione adhuc durante
rem vendiderit, an emptor ei ſtare debeat,
Hæc quæſtio euenit de facto, & fuit diſ-
cuſſa *in 5. conſ. Neap. vt refert Apicell. de di-*
lat. quinquenn. tit. 1. num. 104. & adeſt. de-
ciſio Vinc. de Franch. 202. vbi latè probat
negatiuam videlicet emptorem ei ſtare non
debere, & in fine dicit, quod licet quæſtio
non fuerit deciſa, tamen ex deductis ſupra
veritas apparet, vbi bene firmat procedere
etiam ſi dictum pactum eſſet ſolitum appo-
ni, ex quo non eſt de natura contractus, &
eſt præiudiciale pupillo, & quidem gene-
31 raliter aduertendum, quod tunc demum
tenetur pupillus ſtare locationi factæ per
tutorem finita tutela cum locauit, vt potuit,
& debuit iuxta *Text. in l ſi tutela 9. ff. de ad-*
min. tut. vnde ſi locaſſet in tempus longius,
quam deberet, in fraudem pupilli clarum
eſt, quod non valeret locatio, vt firmat in
ſpecie *Morot. reſp. 38. num. 2. & Surd. dec.*
299. num. 4. & ſeqq. probanda tamen fraus
32 quæ non præſumitur *Surd. ibi nu. 7. & ſeq.*
& licet probetur per coniecturas, *vt per*
Morot. ibidem num. 3. tamen ſi adducatur,
tutorem locaſſe viliori pretio, nec non lo-
caſſe ad quinquennium ſine neceſſitate bo-
na ſolita locari ad triennium, iſtæ duæ ſolæ
conſiderationes non erunt ſufficientes, vt
concluditur in dicta *deciſ. Surdi* e contra ve-
ro ſi cum modicitate pretij concurrat, quod
conductor, ſit conſanguineus Tutoris, ac
quod locatio ſit facta ad quadriennium de
tempore, quo tutela debebat finire intra
annum apparebit, locationem factam fuiſ-
ſe cum fraude, vt benè probat *Morot. d. reſp.*
38. à num. 4. ad 8. & idem erit dicendum
ſi adſint aliæ coniecturæ, quæ videantur
Iudici ſufficienter conuincere, ſtatur enim
eius arbitrio, quæ coniecturæ ſufficiant, vt
certiſſimum eſſe dicit *Bec. conſ. 52. num. 51.*

Socius an poſſit locare rem communem.

S V M M A R I V M.

1 *Socius poteſt locare rem communem.*
2 *Socius, vt poſſit locare rem communem requiritur rem eſſe ſolitam locari.*

3 *Socius non poteſt diſponere de re communi pluſquam ſit pars ſua.*
4 *Lim. ſi diſponat in vſum diſtinatum.*
5 *Socius, vt valeat locare requiritur locationem eſſe vtilem.*
6 *Vtilis dicitur locatio ſi eſt facta iuſto pretio.*
7 *Socij locatio, vt valeat ſufficit, quod non ſit damnoſa.*
8 *Vtilitas locantis ſufficit etiamſi ſit damnoſa alteri ſocio, ſi res ſit ſolita locari.*
9 *Socij locatio, vt valeat debet eſſe iuxta ſolitum.*
10 *Socij locatio, vt valeat requiritur, quod ſit facta honeſtæ perſonæ, & quando ſecus.*
11 *Socij locatio, vt valeat procedit ſi partem ſuam tantum locare non poterat.*
12 *Socius poteſt locare tantum partem prædij, quod diuidi poteſt.*
13 *Domus præſumitur non pati commodam diuiſionem,*
14 *Qualibet res preſumitur diuiſibilis,*
15 *Diuiſibilis cenſetur res ſi vna pars reddit vtilitatem reſpectu partis, quam tota reſpectu totius.*
16 *Socij locatio, vt valeat probanda ſocietas.*
17 *Socius in conductione rei communis habet prælationem,*
18 *Socius non poteſt impedire locationem domus communis dicendo velle habitare ſi ſit ſolita locari, & ipſe non poſſit partem ſuam habitare diuiſim.*
19 *Socius impedit locationem domus communis locari non ſolita nec poteſt conſocius, velle locare partem ſuam, ſi domus non eſt diuidua, & quid agere debeat, vt euitet præiudicium.*
20 *Socius conſequitur partem ſuam mercedis locata à conſocio, & quæ actio ei competat.*
21 *Socius, qui impugnauit locationem factam à conſocio an poſſit conſequi partem mercedum.*
22 *Socius tenetur ſtare locationi factæ à conſocio, etiam poſt diuiſionem.*
23 *Socius volens locare perſonæ honeſtæ preſertur volenti locare inhoneſtæ plus offerenti,*
24 *Socius volens locare plus offerenti præfertur.*
25 *Socijs diſcordantibus in perſona cui facienda locatio recurrendum ad ſortem vbi, & aliæ opiniones.*
26 *Socius habens maiorem partem cæteris preſertur in diſcordia.*
27 *Socius ſi locet communi nomine, commune eſt lucrum, & damnum, ſi vero nomine proprio communicare debet lucrum, ſed non damnum.*
28 *Socius locans rem communem cenſetur locare nomine communi.*
29 *Ampl. etiamſi locet, vt propriam, & ſic creditor ſocietatis.*
30 *Communis res cum alio eſt etiam propria.*
31 *Socius ſimpliciter locans rem communem non cenſetur locare totam, ſed partem ſuam,*
32 *Vſufructuarius locare poteſt.*
33 *Vſufructuarius veſtimentorum non poteſt ea locare.*
34 *Lim. ſi ſint veſtimenta ſcenica.*
35 *Vſufructuarius non debet facere conditionem domini deteriorem,*
36 *Vſufructuarius Apotecæ artis lanæ, non poteſt eam locare tabernario.*
37 *Vſum tantum habens, non poteſt locare:*
38 *Vſuarius, nec etiam domino locare poteſt.*
39 *Vſuarius locare poteſt ſi alias nullum commodum ex re perciperet.*
40 *Vſuarius poteſt vti re ad vſum rei conducta.*
41 *Vſuarius magnæ domus poteſt habitando alios introducere, & mercedem recipere.*
42 *Vſuarius ſolitus res ſimiles locare ſciente teſtatore, qui vſumfructum reliquit, locare poteſt.*
43 *Habitationem habens poteſt locare.*
44 *Habitatio an, & quando cenſeatur relicta.*
45 *Vſus, quando cenſeatur relictus, vel potius vſusfructus.*

CAPVT IX.

IN titulis proximè præcedentibus actum eſt
de rebus proprijs, ac de rebus alienis quis
poſſit, vel non eas locare, nunc ſequitur
dicendum de rebus communibus, & qui-
1 dem regula eſt, ſocium poſſe rem com-
munem locare *l. ſi quis putans 6. §. ſine au-
tem ff. com. diu. Bart. in l. etiam hæc diſtin-
ctio 38. §. cum fundum num. 2. ff. locat. Bald.
in l. 1. ad fin. C. qui teſt. fac. poſſ. Dec. conſ.
282. num. 1. Soccin. Sen. conſ. 58. num. 1. lib.
4. Surd. conſ. 43. num. 8. & ſeqq. Stracc. de
nauib. part. 2. num. 6. Monac. deciſ. Bonon. 45.
num. 8.*

Verum, vt locatio facta ab vno ex ſocijs
valeat alio inuito, vel ignorante plura re-
2 quiruntur, & primo, quod res ſit ſolita lo-
cari nam alias melior eſſet conditio prohi-
bentis *Ger. Spin. conſ. 36. num. 21. Gra-
tian. diſcept. 752. num. 13. Ancar. quæſt. fam.
quæſt. 28. num. 7. lib. 2. Coſta de rata quæſt.
55. num. 6. & ſeq. Scapucc. de ſing. ſucceſſ. lim.
2. num. 7.* Regula enim Iuris eſt, vt nemo
3 ex ſocijs pluſquam de parte ſua poſſit diſ-
ponere, & ſi totorum bonorum ſocij ſint,
l. nemo ex ſocijs 69. in princ. ff. pro ſoc. quæ
4 limitatur, vt non procedat ſi diſponat in
vſum deſtinatum *Rot. coram Mantic. deciſ.
45. num. 7.* & coram Penia *deciſ. 818. ad fin.*
& in propoſito *Felic. de ſociet. cap. 28. num.
35. verſ. & his attentis.*

5 Secundo requiritur locationem eſſe vti-
lem *Ruin. conſ. 65. num. 7. lib. 1.* vbi, quod
vtilitas debet eſſe certa ab initio *Gratian.
diſcept. 752. num. 15. & num. 19. & ſeqq.
Rot. deciſ. 692. num. 4. & 6. part. 1. recent.*
6 & vtilis dicitur locatio eo ipſo, quod eſt
iuſto pretio facta, vt declarat *Aretin. in l.
duo fratres ad med. verſ. & determinat Bart.
ff. de acquir. hæred Ger. Spin. conſ. 36. num.*
7 *20. verſ. vtiliter autem*, & ſufficere eam nõ
eſſe damnoſam licet non ſit vtilis *Surd. conſ.
43. num. 10. & Monac deciſ. Bonon. 46. n. 8.*
8 & quando eſſet vtilis ſoli locanti, hoc
etiam ſufficeret, licet forte non eſſet alteri
ſocio, imò potius damnoſa, quia ſuppoſito,
quod concurrat præcedens requiſitum,
quod res ſit ſolita locari, & ſic locationi de-
ſtinata non conſideranda eſt offenſio prohi-
bentis, ſed ſolum vtilitas facientis, vt ar-
gumento *l. fluminum §. fin. & l. Proculus ff.*

de

de damn. infect. tradunt DD. in l. ſi manife-
ſte C. de flum. & aqu. & plene alijs relatis
firmat *Iaſ. conſ. 98. num. 1. lib. 1. Theſaur.*
deciſ. 41. num. 2. vbi tamen intelligit dum-
modo damnum, quod ſocio fit non ſit graue
Rot. deciſ. 253. num. 71. part. 7. recent. ſi ve-
rò non adeſſet ſolitum locandi tunc poſſet
ſocius locare propter intereſſe proprium,
etiamſi non adeſſet vtilitas conſocij, dum-
modo tamen non adeſſet eius damnum ex
congeſt. *per Felic. de ſociet. cap. 28. num. 35.*
9 Tertio requiritur, quod ſit iuxta ſolitum,
aliàs ſi ſocius ſolitum locando alteret non
tenebitur alter ſocius rem ratam habere.
Ger. Spin. d. conſ. 36. num. 22. Scapuccin. de
ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 6. vbi ſi locet pro
minori penſione *Rot. dict. deciſ. 692. nu-*
mer. 6. part. 1. rec. Vnde, ſi præceſſerat alia
locatio cum pactis fauorabilioribus ſocie-
tati, per nouam locationem ab vno ex ſocijs
factam non cenſebitur ab illis receſſum in
præiudicium alterius dicta *deciſ. 692. nu. 5.*
& num. 8. vbi quod propterea ſi aderat in
prima locatione pactum de euacuando te-
nebitur conductor totam Domum euacua-
re ad inſtantiam ſocij, qui ſecundæ locatio-
ni non conſenſit.
10 Quartò requiritur, quod ſit facta loca-
tio honeſtæ perſonæ alias non tenetur ſo-
cius conſentire *Menoch. conſ. 798. num. 22.*
Coſta de rata quæſt. 55. num. 6. ad fin. quod
tamen intelligendum videtur, quatenus
non ſoleat Domus inhoneſtis locari, & re-
periantur honeſtæ, nam, & in multorum
honeſtorum virorũ prædijs lupanaria exer-
ceantur, & penſiones, quæ ex lupanario per-
cipiuntur in fructu ſunt, vt dicit *text. in l.*
Ancillarum 30. poſt med. ff. de petit. hæred.
11 Quintò requiritur, quod partem ſuam
tantum expedite locare non potuerit *text.*
eſt in d. l. ſi quis putans 6. §. ſine autem ibi,
quia videtur partem ſuam non potuiſſe expe-
12 *dite locare ff. eod. tit.* Ideo prædia ruſtica,
quæ poſſunt diuidi, & locari pro parte,
debent pro eà à ſocio locari non in totum,
alias non tenebitur conſocius locationem
pro parte ſua ratam habere *Soccin. Sen.*
conſ. 58. num. 1. poſt med. lib. 4. & idem
etiam erit in Domo ſi commode diuidi po-
terit *Menoch. de arbitr. caſ. 442. num. 4. Sca-*
pucc. de ſing. ſucceſſ. limit. 2. num. 9. Felic.
13 *de ſociet. cap. 28. num. 36.* At præſumptio
eſt, quod Domus non patiatur commodam
diuiſionem, quodque non fuerit inuentus,
qui ſolam partem conduxiſſet *Gratian. di-*
ſcept. 905. num. 19. Rot. deciſ. 192. num. 17.
verſ. tertio fuit part. 4. tom. 2. rec. & coram
Merlin. deciſ. 683. num. 6. verſ. non obſtat
quidquid in contrarium dixerit *Mart. me-*
14 *dic. deciſ. ſenen. 98. num. 5.* licet enim quæ-
libet res præſumatur diuiſibilis in plures
15 partes *Cavaler. deciſ. 7. num. 2.* tamen hoc
intelligitur naturaliter, quod non attendi-
tur ad hunc effectum, ſed ſolum inſpicitur,
an vna pars redderet eamdem vtilitatem
reſpectu partis, quam totum reſpectu to-
tius, vel non *Gutier. de Iuram. part. 1. cap.*
58. num. 6. poſt princ. verſ. quod ipſe Fonta-
nell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. part. 2.
num. 77. Rot. coram Penia deciſ. 1621. nu.
7. & 8.
16 Sextò requiritur, vt qui allegat dictam
concluſionem, quod valeat locatio facta ab
vno ex ſocijs probet ſocietatem adeò vt nõ
ſufficeret, quod eſſet cohabitaus, vt per
Gratian. diſcept. 752. num. 8. & ſeq.
17 Septimo requiritur, quod conſocius non
contradicat allegando ſe velle in condu-
ctione præferri, quia poteſt *Beron. conſ. 137.*
num. 12. lib. 1. Fontanell. de pact. nupt. clau.
4. gloſ. 9. part. 2. num. 12. & ſeqq. Scapuc-
cin. de ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 10. & latè
probat reiectis contrarijs *Menoch. de arbitr.*
caſ. 442. num. 14. & ſeqq. vſque ad 22. *&*
Felic. de ſociet. cap. 28. num. 52. & ſeqq.
18 Quid autem ſi ſocius velit ſuam partem
Domus habitare? & non poſſe cogi locare
niſi duobus concurrentibus, vno videlicet,
quod res ſit ſolita locari, & altero, quod
non poſſit ſuam partem diuiſim habitare,
quod præſumitur, docet *Aretin. in l. duo*
fratres ante fin. verſ. alias tamen ff. de acquir.
hæred. prædictis vero concurrentibus non
valebit, locationem impedire dicendo eam
eſſe ſibi præiudicialem, quia ſufficit eſſe
vtile alteri, qui vult vti domo communi ad
vſum deſtinatum, vt ſupra dicebam *ex deciſ.*
253. num. 71. part. 7. recent. & alijs.
Sed ſi non eſt Domus ſolita locari, &
19 vnus velit locare, aliùs non locare, ſed par-
tem ſuam inhabitare, iſte non eſt compel-
len. locare, ſed nec impedire poteſt alium
locare ſuam partem ſi cõmode, & honeſte
facere poterit, & velit, alias ipſe habitabit
& impediet eum locare *Caſtr. in l. hac di-*
ſtinctio §. cum fundum ff. locat. Petr. de V bald.
de duob. fratr. part. 1. num. 12. Menoch. de
arbitr. caſ. 442. num. 13. Felic. de ſociet. cap.
28. num. 50. & vnicum remedium eſt hoc
caſu ſocio non habitanti prouocare ad diui-
ſionem, alias amittet vtilitatem, quam ex
parte ſua percipere poſſet, vt per *Menoch.*
d. caſ. 442. num. 13. & Felic. d. cap. 28. num.
51. prouocando autem ad diuiſionem con-
ſocius ſtatim conſtituetur in mora, & ratio-
ne moræ tenebitur ad intereſſe, & ſic ad

proportionabilem penſionem, vt probat *Caroc. d. tit. de re com. num. 25. & 26.* vbi quod
hæc erit cautela, quæ cauillari non poterit; ſunt tamen caſus, in quibus ſocius Inhabitans Domum Communem tenetur ad
penſionem, de quibus dicam infra cap. 35.

20 Suppoſito autem, quod vnus tantum locet alter ſocius aſſequi debebit partem ſuã
penſionum, ſi Domus commodè diuidi, & expeditè pro parte locari non poterat communi diuidundo, ſi verò expeditè locans
partem ſuam tantum locare poterat, tunc actione negotiorum geſtorum *l. ſi quis putans. 6. §. ſine autem ff. com. diuid.* Quod vtique
procedit ſine difficultate ſi res erat ſolita locari, at ſi non erat ſolita locari tunc diſtinguendum eſt inter ſocium conſentientẽ
locationi, vel tacentem, & ſocium ei contradicentẽ, vt quoad conſentientem, vel tacentem adhuc idem procedat, at ſecus,
quoad contradicentem, quia is penſiones
21 prætendere nequit, vt alijs adductis tradit *Coſta de rata quæſt. 55. num. 8.* & comprobari poteſt, quia ex eo non debet, quis
fructus conſequi, quod viſus extitit impugnare *reg. ex eo 38. de reg. Iur. in 6.* & quia nec e contra tenebitur ad damnum, quod
ex tali locatione prouenire contingeret ita nec vtilitatem ex ea conſequi debebit, vt plenè firmat *Gomez. var. reſol. tom. 2. cap.
3. num. 14. verſ. tertius modus erit.* Verum Theologi, quibus defero in foro conſcientiæ, quatenus vtilitas præualeret notabiliter
periculo damni, tenent contrarium, videlicet, quod etiam ſocio, qui impugnauit locationem debeatur ſua pars penſionum, non
ratione locationis, ſed ratione vſus rei ſuæ, ex quo ſatis dicunt quempiam vti re aliena, ad hoc, vt ſatisfactionem ei debeat, quando gratis concedi non intenditur *Rebell. de
obligat. iuſt. lib. 14. quæſt. 16. num. 7. & 8. Bonaccin.* qui dicit ita tenere, & alios de contract. *tit. de locat. punct. 2. num. 8.* vbi
duplici modo declarat *d. reg. ex eo de reg. iur. in 6.* vno, vt procedat non poſſe, quem fructus percipere ex eo preciſe, quod viſus eſt impugnare, nõ ſecus ſi adſit alius titulus, prout in præſenti vſus rei, alio, vt procedat in foro externo tantum, quod eſt notandum.

Cæterum in quæſtione principali an poſſit ſocius locare rem communem, vel re nullam conſtituunt Doctores differentiam inter caſum, quo alter ſocius ignoret locationem, & caſum, quo ei contradicat, vt aduertit *Caroc. de locat. & conduct. tit. de re
commun. num. 4.*

22 Et quando licuit ſocio locare rem cõmunẽ in totũ locatio pro parte conſocij durabit pro toto tempore, quo facta fuit, & cõlocius ei ſtare tenebitur, etiam ſi interim ſocietas fuerit diſſoluta ſecluſa fraude locantis *Anchar. inn. quæſt. 28. num. 4. lib. 2. Coſta de rata quæſt. 55. num. 6.*

23 Si autem velit vterque ſocius locare, ſed vnus velit locare vni, alter alteri perſonæ, tunc ſi vnus vellet locare perſonæ honeſtæ,
alter inhoneſtæ clarum eſt, quod præferri deberet is, qui honeſtæ perſonæ locare vellet *Soccin. conſ. 98. num. 2. verſ. circa ſecundum lib. 4. Menoch. de arbitr. caſu 442. num.
5. Felic. de ſociet. cap. 28. num. 37. & 38.* vbi bene ampliat procedere etiam ſi perſona inhoneſta plus mercedis daret, quia honeſtas præferenda vtilitati, & idem tradit *Bonaccin. in tract. de contract. tit. de locat. & conduct. punct. 1. num. 6. ad med.*

24 Si vero vterque conducere volens, eſſet perſona honeſta, tunc præferri deberet ſocius ille, qui locare vellet plus offerenti
Ruin. conſ. 75. in fin. lib. 1. Menoch. dicto caſ. 442. num. 6. Felic. dicto cap. 28. nu. 39.

25 At ſi vterque conducere volens eandem penſionem offerret tunc ſunt diuerſæ opiniones, alij enim dicunt, quod ſocij in
hac diſcordia inuicem ſe impediunt, & ſic locatio nulli fieri poteſt, alii, quod Iudicis officio ad concordiam reduci debent,
alii denique, quod controuerſia ſorte dirimi debet, quarum omnium opinionum auctores, & rationes refert *Menoch. de arbitr.
caſ. 442. à n. 6. ad 13* qui nihil videtur concludere, & *Felic. de ſocietat. cap. 28. à nu. 4. ad 50.* vbi *n. 48.* inquit, quod ſi eſſet Iudex, ceſſante
cauſa cogendi ad concordiã, quæ cauſa, vt ſupra dicit, eſt, vel tollendi præiudiciũ tertii, vel tollendi periculũ ſcandali ipſe ſorte dirimeret, cuius opinio ſequẽda eſſet, & deinde
ſocios cogeret ad ſortis iudicium ſeruandum, & non ſine ratione, quod enim contradictores comprimat ſors ſcriptum eſt *prouerb. cap. 18.*

Et eodem modo decidenda eſſet quæſtio ſi vterque conductor eſſet inhoneſta perſona militantibus eiſdem rationibus, licet
hanc quæſtionem eueniſſe in facti contingentia concurrentibus duabus meretricibus ad Domum in lupanari exiſtentem, &
multorum fuiſſe opinionem, quod antiquior in exercitio, alios tenuiſſe eam, quæ magis ſatis-facit in opere, & exercitio, tertios dixiſſe pulchriorem, & magis iuuenem
eſſe præferendam referat, & quæſtionem indeciſam relinquat *Caroc. de locat. tit. de re Commun. num. 38.*

26 Verum quæſtiones prædictæ procedunt, vbi

vbi ſocij habent ius æquale in re communi,
nam ſi vnus haberet maiorem partem, ille
præferendus eſſet *Rebell. de oblig. inſt. lib.
14. quaſt. 16. num. 6.* & in propoſito loca-
tionis aliis citatis *Bonaccin. de contract. tit.
de loc. & conduct. punct. 2. num. 6. ad med.*

27 Multum tamen intereſt an locet commu-
ni nomine, an proprio tantum, quia ſi com-
muni nomine locat, commune erit lucrum,
& damnum, ſi autem locet nomine proprio
lucrum adhuc participare debebit ſocio,
non autem damnum *d. l. ſi quis putant 6. §.
ſine autem ff. com. diu.*

28 Dubitari autem ſolet an adhoc, vt com-
muni nomine cenſeatur locaſſe requiratur,
vt id expreſſe dictum ſit, & affirmatiuam
videtur tenere *Ger. ſpin. conſ. 36. n. 19.* vbi fir-
mare prætendit, quod ad hoc, vt procedat
concluſio, quod ſocius poſſit locare rem cō-
munē hoc primo requiratur, vt locet rē cō-
munē tanquā cōmunem, & nomine cōmuni.

Verum contraria tenenda videtur, vt etiā
ſi ſimpliciter locet nulla mentione facta cō-
munionis adhuc cenſeatur communi nomi-
ne locaſſe, vt probat *Menoch. conſ. 67. nu.
67. & 72. ad med. & ſeqq. Rota Ianuen. deciſ.*
29 *14. num. 68.* Quod adeò verum eſt, vt etiam
ſi locans ſit creditor ſocietatis, & locet rem
totam, vti propriam adhuc non excludatur,
locationem eſſe factam ab eo vti ſocio, ex
quo potuerit tribui, quod eam fecerit, vti
creditor, vt cenſuit *Rot. deciſ. 543. num. 2.*
30 *part. 1. recent.* vbi reddit rationem, quia
quod eſt mihi commune cum alio meum eſt
l. ſerui electione §. labeo vbi *gloſ. in verb. com-
munis de leg. 1. l. in re communi ff. de ſeruitut.
Vrban. præd.*

31 Alia dubitatio eſt. An ſimpliciter locan-
do cenſeatur locare totam rem, vel tantum
ſuam partem, & in iſta, quod ſuam tantum
partem locet tenent ſignanter *Scapuccin. in
ſuo tractat. de ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 10.
Borgnin. deciſ. 25. num. 14. part. 2.*

Quoniam vsufructuarius habet partem
dominij, *l. vſusfructus 4. ff. de vſufr.* & ſic
eſt quodammodo ſocius domini, non omni-
32 no incongrue ſubnectam hic, quod ipſe,
quoque locare ſine dubio poteſt rem cuius
vſumfructum habet. *text. eſt in l. arboribus
13. poſt princ. verſ. nauis, etenim ff. de vſu-
fr. Corn. conſ. 187. num. 5. lib. 2.* imo, &
vſumfructum ipſum locare valet, vt aliis ad-
ductis tradit. *Caſtill. de vſufruc. cap. 69. n. 26.*

Non tamen eſt iſta facultas locandi, quā
habet vſufructuarius libera, ac in domino,
ſed reſtringitur ad arbitrium boni viri, vn-
33 de ſi veſtimentorum vſusfructus legatus ſit
vsufructuarius ea non poterit locare, vt eſt
*text. in l. ſed & ſi 18 §. & ſi veſtimentorum
ff de vſufr.* vbi iuriſconſultus expreſſe ra-
34 tionem reddit, quia vir bonus ita non vte-
retur. Proinde ſecus eſt in veſte ſcenica, &
funebri, quia locari poterit ab vſufructua-
rio idque etiamſi dominus non locare, ſed
commodare ſolitus eſſet, vt ſubiungitur in
præfata *l. ſed & ſi.*

Reſtringitur vlterius dicta facultas, quia
35 non debet vſufructuarius deteriorem face-
re conditionem domini, vt pariter habetur
in præfata *l. ſed & ſi §. proprietatis*, ac pro-
36 inde Apotecam locari ſolitam arti lanæ nō
poteſt locari tabernario, quia deterioratur
conditio ipſius Apotecæ, idque reſultat in
præiudicium domini *Ang. in l. ſi pendentes
§. ſi dominus ff. de vſufr. Menoc. conſ. 798.
num. 30.* vbi ſecus dicit in rei domino.

37 Qui autem non vſumfructum, ſed vſum
habet non poteſt locare, vt expræſſe habe-
tur *in l. in eoque fundo 11. ff. de vſu. & habit.
& in inſtit. tit. de vſu, & habit.* vbi hæc dif-
ferentia conſtituitur inter vſum, & vſum-
fructum contrarium tamen probari videtur
*in d. l. arboribus 13. poſt princ. ſub. verſ. na-
uis ff. de vſufr.* in illis verbis. *Nam, & qui
locat vtitur*, ſed reſpondetur, quod qui lo-
cat vtitur quidem, ſed per alium, vt dicit
ibi *gloſ. in ver. vtitur*, & qui habet vſum,
non poteſt vti niſi per ſe ipſum, cum vſus
ſit ius mere perſonale, & ſic à perſona inſe-
parabile *Ang. Aret. in princ. tit. inſtit. de*
38 *vſu, & habit. ad fin.* Adeout, vſum habens,
nec ipſi proprietario locare valeat, ſeu ab
ab eo dumtaxat habitante penſiones præ-
tendere *Corn. conſ. 305. num. 4. lib. 1.*

39 Limitatur autem hæc regula primo, vt
non procedat, quatenus alias ſi non locaret
nullum cōmodum legatarius vſus ex re lo-
cata perciperet, quia tunc locare poterit,
vt probat *text. in l. diuus 23. in princ. ff. de
vſu, & habit.* vbi hac ratione ſtatutum dici-
tur, quod ſi legatur vſus ſiluæ poterit lega-
tarius cedere, & vendere quemadmodum
fructuariis licet *Pichar. in princ. tit. inſtit.
de vſu & habit. num. 6.*

40 Secundo limitatur, vt quamuis non poſſit
rem locare, tamen poteſt vti ad eū vſum, ad
quē locaſſet, & etiā pro ſeruitio fundi cōdu-
cti *l. plenum 12. in fin. ff. de vſu. & habit.* vbi
quod habens vſum ſerui operas eius non
locabit, ſed eis mediantibus opus, quod
conduxit explebit *Caroc. de locat. tit. de vſu,
& habit. quaſt. 1. num. 7. & 8.* vbi quod in
effectu prohibetur in aliis, & extra, non
quo ad ſe, & intra.

Tertiò limitatur, ſi relictus vſus magnæ
41 domus ei cui parua pars eiuſdem ſufficiat

poteſt

poteſt enim introducere alios ſecum ad habitandum, & ſi penſionem recipiat ab eis, dum, & ipſe inhabitat, non erit ei inuidendum *l. caterum 4. in princ. ff. de vſu & habit* *Pich. in dicto principio Inſtit. tit. eiuſdem n. 5* non enim poteſt in caſu ſimilis relicti dominus ipſe velle cohabitare *l. diuus 23. §. licet ff. de vſu, & habit.*

Quartò limita ſi teſtator, qui reliquit
42 rei vſum ſciat legatarium res ſimiles locare ſolitum *l. plenum 12. §. equitij ff. de vſu, & habit.* vbi de legato vſus equorum *Pichar. vbi ſupra*, non tamen econtra, ex ſolito locandi in ipſo teſtatore, cenſetur conceſſa facultas locandi legatario vſus *Caroc. de locat. tit. de vſu, & habit. quaſt. prima numer. 9.* vbi quod vidit caſum in facto.

43 Is autem cui relicta habitatio abſolute locare poteſt *Inſtit. tit. de vſu & habit. §. ſed ſicut in fin. l. antiquitas 14. C. de vſufr.* Quod & ampliatur procedere, ne dum ſi habitatio ſit teſtamento relicta, ſed etiam ſi ſit in contractu reſeruata, vt decidit *Afflict. dec. 401. num. 4. & per tot.* & ſequitur *Carocc. tit. de vſu locat. n. 3.* & ſiue per viam reſeruationis, ſiue alio modo *Gratian. diſc. 775. nu. 11.*

44 Hæc autem procedunt ſuppoſitis terminis de quibus loquimur, ſed ad eos valde animaduertendum eſt, non enim ſemper, ac, in legato facta eſt mentio habitationis dicitur conſtituta habitatio, nam poteſt eſſe relicta domus ad habitandum, ſeù pro habitatione, item poteſt eſſe relicta habitatio domus, ſeù vſusfructus habitationis, item poteſt eſſe relicta facultas habitandi, ſeù vſus habitationis, & iſti ſunt termini diuerſiſſimi, nam in primo caſu cenſetur relicta ipſa proprietas domus, & non erit dubium poſſe legatarium locare, in ſecundo cenſetur relicta proprie habitatio, & procedunt ea, quæ modo dicta ſunt, quod poterit legatarius domum locare, in tertio, ſiue relictus ſit vſus, ſiue facultas habitandi applicantur ea, quæ dicta ſunt de vſu, & nõ poteſt legatarius locare *Vrſill. ad Afflict. dec. 401. n. 1. & 2. Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 4. n. 9. Caſtill. de vſufr. cap. 28. n. 25. & ſeqq.*

45 Sic quandoque licet teſtator dixerit relinquere vſum cenſetur reliquiſſe vſumfructum *l. diuus 28. in princ. ff. de vſu, & habit.* & econtra quandoque etiamſi reliquerit vſumfructum adhuc non proprie vſusfructus relictus cenſeri debet, ſed vſus ſi adſint circũſtantiæ, & coniecturæ id ſuadentes quibus ſtatur in hoc propoſito *Curt. Iun. conſil. 14. in princ. Gabr. conſ. 108. n. 29. lib. 2. Menoc. lib. 4. praſump. 135. n. 6. & ſeq.* vbi eas refert.

An autem proprietarius finito iure præſatorum teneatur ſtare locationi per eos factæ dicam infra ſuo loco nempe *Cap. 60.*

De Perſonis, quæ conducere poſſint vel non.

SVMMARIVM.

1 *Conducens non dicitur alienare.*
2 *Minor non poteſt conducere. Contrarium num. 4. & ſeqq.*
3 *Pecunia minoris alienatur ſine ſolemnitatibus.*
5 *Minor curatore carens poteſt facere quemcumque contractum.*
6 *Minor curatorem habens non bene contrahit ſine illo*
7 *Tutor contrahit pro pupillo.*
8 *Tutor obligat pupillum in forma Cameræ.*
9 *Bona minoris non obligantur ſine decreto etiam mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt.*
10 *Hypotheca bonorũ illatorum in prædium conductum non inducitur per contractum locationis.*
11 *Hypotheca prohibita nõ cenſetur prohibita conductio*
12 *Minor prohibetur conducere vectigalia, & prædia Fiſci.*
13 *Reſtitutio in integrum non competit ſi contractus ſit nullus.*
14 *Minor ſi lædatur in conductione habet reſtitutionem in integrum.*
15 *Milites conducere, vel fideiuſſores conductionum eſſe prohibentur.*
16 *Militi locans credens eum eſſe paganum mercedem exigit.*
17 *Locatio militi facta valet, ſed locator non exigit penſiones.*
18 *Scientia præſumpta non ſufficit ad effectum pœnæ.*
19 *Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs militum requiritur, vt ſint in expeditione.*
20 *Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs non eſt neceſſe, quod ſint in loco hoſtili, vel in actu dimicandi,*
21 *Milites quicumque ſtipendiarij prohibentur conducere.*
22 *Milites non prohibentur conducere pro ſuo vſu, & rerum ad militiam pertinentium.*
23 *Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus ſunt ſtricte intelligendæ.*
24 *Milites titulati, vt Comites non prohibentur conducere.*
25 *Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus, an ſint in vſu.*
26 *Curiales prohibentur eſſe conductores, vel fideiuſſores conductionum.*
27 *Curia multipliciter accipitur, & quomodo.*
28 *Vbi Papa, ibi Roma.*
29 *Curia nomen æquiuocum eſt.*
30 *Curialium appellatione veniunt omnes Curiam ſequentes.*
31 *Curiales prohibiti conducere non ſunt omnes Curiam ſequentes.*
32 *Curialium nomine, qui magis venirent antiquitus.*
33 *Decurio dicebatur Curialis.*
34 *Decurionibus interdicta erat conductio aliquarum rerum.*
35 *Officiales prohibentur facere contractum cum ſubditis.*

36 *Offi-*

36 *Officiales habentes officium in loco ſuæ originis, an, & quas conductiones facere prohibeantur.*

37 *Officiales perpetui non prohibentur conducere ſecundum magis comunem.*

38 *Officiales ad beneplacitum reputantur perpetui, & conducere poſſunt.*

39 *Officiales perpetui non poſſunt conducere à litigantibus.*

40 *Officiales, an & quando publice, & palam poſſint bona fide contrahere.*

41 *Officialis prohibetur contrahere, ſiue officium habeat annexum iuriſdictione, ſiue non.*

42 *Ampl. vt non valeat contractus etiam iuratus.*

43 *Ampl. vt dictis legibus prohibentibus officialem conducere non valeat renunciari.*

44 *Ampl. vt finito officio contractus non reuiniſcat, nec ratificari poſſit.*

45 *Lim. vt ſtatim finito officio poſſit officialis conducere*

46 *Lim. 2. vt ſi officialis ſuccedat in conductione poſſit eam continuare.*

47 *Lim. 3. vt poſſit conducere à non ſubdito.*

48 *Lim. 4. vt poſſit contrahere de re in ſuo territorio nõ exiſtente.*

49 *Lim. 5. in conductione rerum ſibi neceſſariarum.*

50 *Lim 6. ſi ſpecialiter ſit conceſſum à Principe, vt conducere poſſit.*

51 *Lim. 7. ſi plures ſint officiales, & aliqui locent, vel locatiani auctoritatem præſtent.*

52 *Decl. limitationem procedere ſi locatio facta pro iuſto precio.*

53 *Lim. 8. ſi dictæ leges prohibentes officialibus conducere non ſint in vſu.*

54 *Tutores, & Curatores prohibiti ſunt conducere vectigalia, & prædia fiſcalia.*

55 *Non tamen prohibentur conductionem continuare ſuperueniente tutela.*

56 *Neque prohibentur in locatione ſuccedere titulo hæreditario.*

57 *Neque prohibentur conducere fiſcalia finita tutela ante rationem redditam ſi reddenda ſit hæredibus pupilli.*

58 *Tutores, & Curatores prohibentur conducere res pupillorum, & minorum.*

59 *Emptionis, & venditionis nomine comprehenditur omnis contractus per quem dominium transfertur.*

60 *Tutor non prohibetur palam emere, & bona fide, bona pupilli quæ vendi debent.*

61 *Tutor, quando dicatur palam, & bona fide rem pupilli conducere.*

62 *Tutor non poteſt dicere bona fide cum pupillo contrahere ſi eum lædit.*

63 *Tutor non contrahit valide cum pupillo cum licentia Principis niſi narratum fuerit, quod locatio faciendu erat ipſi tutori.*

64 *Contractus curatoris cum ſuo minore validatur iuramento.*

65 *Tutores non habentes adminiſtrationem contrahere poſſunt cum pupillo.*

66 *Clerici non poſſunt prædia conducere.*

67 *Neque poſſunt conducere quæcumque alia negotiationem ſapientia.*

68 *Neque poſſunt eſſe fideiuſſores conductorum.*

69 *Clerici conductio eſt ipſo iure nulla.*

70 *Clerici non prohibentur conducere bona Eccleſiaſtica*

71 *Clericus pauper poteſt conducere ad ſe ſuſtentandũ.*

72 *Clericus non beneficiatus, nec in ſacris conſtitutus non prohibetur conducere.*

73 *Clericus non prohibetur conducere prædium paruum, vel proprijs bonis circumdatum.*

74 *Clericus ſuccedens conductori poteſt continuare*

75 *Monachi prohibentur conducere nomine proprio non Monaſterij.*

76 *Layci prohibentur conducere obuentiones Eccleſiaſticas, & num. ſeqq.*

77 *Eccleſiæ locari non poſſunt.*

78 *Obuentiones Eccleſiaſticæ locari poſſunt.*

79 *Laici ſunt prorſus incapaces, quæ fiunt in Eccleſia.*

80 *Laicus conductor oblationum Eccleſiaſticarum non poteſt de per ſe de altari leuare.*

81 *Laici ſunt incapaces decimarum.*

82 *Decimæ aliæ ſpirituales, aliæ temporales, & iſtarum laici ſunt capaces.*

83 *Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed decimationes.*

84 *Decimarum nomine veniunt regulariter ſpirituales.*

85 *Decimæ, quandoque accipiuntur pro ipſo iure decimas percipiendi, & quandoque pro ipſis fructibus poſtquam ſunt percepti.*

86 *Decimarum intelligenda de iure percipiendi eas non poteſt fieri conductio per laicos etiam ad modicum tempus.*

87 *Decimas conſideratas prout ſunt fructus poſſunt per laicos conduci.*

88 *Ius decimandi in quo conſiſtat, & quando cenſeatur conceſſum, vel non & num. 89. 90. & 91.*

92 *Decimæ ſi locentur vltra triennium requiritur beneplacitum Apoſtolicum, & quomodo.*

93 *Decimæ non poſſunt locari Iudæis.*

94 *Faber malleator non poteſt conducere domum prope ſcholas.*

95 *Meretrices conducentes domum in vicinia honeſta poſſunt expelli.*

96 *Emptor poteſt conducere rem emptam interim ac pretium ſoluit.*

97 *Venditor poteſt rem venditam ſtatim conducere.*

98 *Venditor ſi ſtatim conducat rem venditam arguitur ſimulatio venditionis.*

99 *Simulationis coniectura ceſſat, dum ita vere poteſt contrahi.*

100 *Contractum eſſe vſurarium arguitur ex qualitate perſonæ ſi ſit ſolitus fænerari.*

101 *Et eſt coniectura vrgens, & ſufficiens cum alia.*

102 *Econtra ſi ceſſet ſolitum fænerandi non poteſt argui vſura.*

103 *Decl. non procedere in mutuo.*

104 *Item non procedere ſi concurrant aliæ coniecturæ.*

105 *Nobilitas contrahentium debilitat coniecturas vſuræ.*

106 *Vſura non præſumitur in viro timoratæ conſcientiæ, & integræ opinionis.*

107 *Vſura non præſumitur in contrahente pro alio.*

108 *Vſura non præſumitur ſi pecuniæ ſolutæ fuerunt cũ onere inueſtiendi.*

109 *Nec vbi contractus fuit publice, & palam celebratus, & cum decreto Iudicis.*

110 *Lim vt poſſit adhuc probari eſſe vſurarium per cõiecturas vrgentes.*

111 *Vſurarium eſſe contractum probatur per coniecturas leues.*

112 *Et non eſt neceſſe, quod ſint coniecturæ legis.*

113 *Decl. non procedere ſi agatur criminaliter ad pœnam, vel de aliqua perſona.*

114 *Vſurarius arguitur contractus per duas ſolas coniecturas.*

115 *Simulatio non probatur per quaſcumque coniecturas ſine cauſa ſimulandi.*

116 Lim.

116 *Lim. in ſimulatione in fraudem vſurarum.*
117 *Pactum redimendi quandocumque praſcribitur per trigenta annos.*
118 *Lim. aduerſus eum, qui non retinet.*
119 *Lim. 2. ſi contractus ſit ſimulatus in fraudem vſurarum.*
120 *Redimendi facultas ex pacto non expirat per lapſum temporis in pacto prefixi, ſi venditio ſit pro modico precio.*
121 *Decl. procedere ſi pretium ſit valde modicum.*
122 *Vſurarius contractus non eſt ſi locator pro tempore locationis mutuet certam ſummam conductori.*
123 *Neque eſt contractus locationis mobilium, ſeù mercium extimatorum cum pacto reſtituendi valorem in fine locationis.*

CAPVT X.

EX diſtinctione ſupra facta in *Cap. 6.* qui
locare poſſint res ſuas *in princ.* inter pro-
hibitionem Locationis reſultantem ex pro-
hibitione contrahendi, & prohibitionem
locationis reſultantẽ ex prohibitione alie-
nandi reſultat alius effectus, vt reſpectu pri-
mæ eiſdem, quibus prohibita eſt locatio,
prohibita erit etiam conductio, cum eodem
1 modo contrahat Locans, ac Conducens,
vt de ſe patet, at reſpectu ſecundæ ſecus eſt
dicendum, nam Locans dicitur alienare,
ſecus autem conducens.

Verùm hoc vltimum non tranſit prorſus
2 ſine difficultate, nam in ſpecie *Narbon. de
ætat. ann. 25. quæſt. 9. num.* 10. format quæ-
ſtionem in minore annorum 25. An poſſit
conducere, & reſoluit negatiue, redditque
rationem, quia conducendo mercedem,
quam Locatori refundit, alienat, & eius
Dominium amittit.

3 At ratio adducta à Narbona non vrget,
quia pecunia minoris regulariter alienari
valet abſque ſolemnitatibus, vt notant *DD.
in l. prima §. fuit quæſitum ff. ad Trebell.* &
alibi, quos refert, & ſequitur *Simoncell. de
decret. par. 3. tit. 8. num.* 113. licet talis regu-
la patiatur ſuas limitationes relatas per eũ-
dem *Simoncell.* ibi, quæ non faciunt ad rem.
Vnde videtur poſſe potius conſtitui regula
4 in contrarium, videlicet, quod minor con-
ducere poſſit, nam, vbi non agitur de alie-
natione, ſeù obligatione bonorum, minor
5 Curatore carens poteſt Iure communi in-
ſpecto facere quemcunque contractum *Me-
noc. conſ. 203. num. 7. Theſaur. quæſt. 112. nu. 2
lib. 3. Andreol. contr. 364. num. 4. Surd. deciſ.
287. num. 10.*

6 Si autem habeat Curatorem, tunc requi-
ritur interuentus eius auctoritatis, alias
contractus eſt ipſo Iure nullus *l. ſi Curato-
rem habens C. de in integ. reſtit. Menoch. con-
ſil. 344. num. 10. Marcobr. conſ. 51. num. 52. &
ſeq. Cyriac. contr. 252. num. 20. Hering. de fi-
deiuſſ. cap. 7. num. 86. & ſeq. & num. 96. poſt
med. vbi de com.*

7 Et vbi agitur de pupillo contrahit pro eo
Tutor, illumque obligat *l. prima §. primo
ff. de adminiſtr. tut.* & poteſt eum obligare
8 iuxta ſtylum loci, ita vt in ſtatu Eccleſiæ
poſſit illum etiam in forma Cameræ obli-
gare *Gratian, diſcep. 360. num. 23.* & dictum
eſt ſupra *in Cap. 8. de Tutore, &c.* vbi & an
requiratur, quod pupillus interueniat con-
tractui, & alia.

Verum dicta regula, quod minor poſſit
conducere pati videtur difficultatem in
conductione æditum, aliorumque prædio-
rum, ex quo ſecundum vnam opinionem
forſan magis communem data tali condu-
ctione ſequitur, vt bona minoris inuecta,
& illatà in ipſum Prædium ſint tacitè hy-
pothecata Domino pro penſione, & dete-
rioratione eiuſdem Prædij, de quo dicam
9 ſuo loco, & bona minorum non poſſunt
obligari ſine Decreto Iudicis, etiam mo-
bilia, quatenus ſint de illis, quæ ſeruando
ſeruari poſſint *l. ſi Pupillorum §. primo ff. de
reb. eor. l. lex quæ tutorem 22. in princ. & verſ.
præcipimus itaque C. de adminiſt. Tut. Rim.
Iun. in §. primo nu. 175. Inſtit. tit. quib. alien.
lic. vel non Surd. conſ. 191. num. 17. Guttier.
de tutel. par. 2. cap. 5. num. 35. & cap. 21. nu. 1.*

Verùm hoc non obſtante ſuſtineri poſſet
conductio, quia dicta hypoteca eſt quæ-
dam hypoteca generalis, quæ non induci-
10 tur per ipſum contractum Locationis, &
Conductionis, ſed ita demum, ſi interue-
niat factum hominis circa ipſam hypotecã,
hoc eſt ſi vltra ipſam conductionem etiam
bona inferat, vel inducat in prædium con-
ductum, vt optimè conſiderauit *Iaſ. in §.
item Seruiana num. 76. verſ. quædam eſt hypo-
teca Inſt. de Action.* & cum Locatio non ſit
principaliter ordinata ad dictum hypotecã
11 inducendam, nec talis hypoteca ſit con-
ſequens neceſſarium conductionis, cum
poſsit ſubſiſtere conductio abſque eo, quod
minor aliquid de prędictis hypotecari pro-
hibitis introducat, inde ſequitur, vt in pro-
hibitione hypotecæ conductio ipſa non
compræhendatur *l. ſi quis non cauſam ff. ſi
cert. pet. Ruin. conſ. 98. num. 21. lib. 2. Rolan.
conſ. 15. num. 20. lib. 4.* & plene *Rot. cor. Rojas
deciſ. 261. nu. 5.* vbi propterea firmat, quod
licet bona Eccleſiæ prohibeantur alienare
ſine certis ſolemnitatibus, non tamen pro-
hibentur generaliter hypotecari, quamuis
per hypotecam deueniatur ad alienationẽ,
dum ad eam non deuenitur directè, & prin-
cipaliter, ſed in conſequentiam.

Compro-

Comprobaturque prædicta opinio, quod
minor regulariter valide conducat etiam
prædia per *text. in l. in fraudem 45. ad fin. ff.*
de iur. fiſc. habetur enim ibi, minoribus Lo-
12 cari non debere vectigalia, nec prædia fiſci,
redditurque ratio, ne aduerſus ea beneficio
ætatis vtantur, quod intelligitur, ne petant
reſtitutionem in integrum, eis etiam aduer-
ſus fiſcum competentem, ſi læſi ſint *gloſ. ibi*
in verb. vtantur, & late *Narbon. de ætat. ann.*
25. quæſt. 10. num. primo & ſeq. vnde ſuppo-
nit text. poſſe minores conducere, quia
alias non competeret eis reſtitutio in inte-
grum, quæ non datur niſi in ſubſidium,
13 vbi aliud remedium non competit, & in
ſpecie non datur vbi contractus eſt nullus
l. in cauſa 17. ff. de minor. latè *Odd. de reſt.*
in integ. quæſt. 17. num. 62. & ſeqq.

Ex prædicto autem textu duo notabilia
deducuntur, quorum primum eſt limitatio
ad præfatam regulam, vt non procedat
quoad prædia fiſcalia, & gabellas, quia
minor non poteſt illas conducere, vt ibi
habetur, & dixi *in Cap. 13. de locat. gabell.*
Secundum verò eſt, quod licet minor poſ-
14 ſit conducere, tamen ſi in conductione re-
periatur læſus, datur ei reſtitutio in inte-
grum.

Sunt, & quædam perſonæ ſpecialiter in
Iure alienas res conducere prohibitæ, prout
in ſpecie ſunt milites, qui non ſolum con-
15 ducere, ſed etiam Procuratores, fideiuſſo-
res, aut mandatores Conductorum fieri pro-
hibeantur *l. milites 31. & l. fin. C. locat.* & qua-
tenus Conductores fiant, cadunt à Militia,
& Locatores à ſuis cadunt redditibus *d. l. in*
fin.

16 Verùm ſi ignorans, quis militi quaſi pa-
gano locauerit, exigere illum poſſe proban-
dum eſt, dicit Iuris Conſ. *in l. ſi ignorans 32*
ff. locat. & reddit rationem, quia non con-
temnit diſciplinam, qui ignorauit Militem
eſſe, vnde patet ex eo puniri locantem Mi-
liti in amiſſione ſui redditus, ſeù penſionis,
ex quo contemnit militiam, & excuſandú
eſſe à tali pœna propter ignorantiam quali-
tatis perſonæ, vt docet *Bart. in eadem l. ſi*
ignorans Moza. de locat. & cond. tit. de his qui
loc. poſs. num. 3. ad fin. Molin. de Iuſt. & Iur.
quæſt. 488. num. primo ad finem, de quorum
proinde Mente eſt, & mihi etiam placet,
17 vt ex dicta *l.* deſumatur tantam ignoran-
tiam qualitatis perſonæ excuſare à pœna,
non autem operari, vt locatio abſolute ſub-
ſiſtat ad quoſcumque alios effectus, vt vi-
detur ſentire *Garocc. de locat. tit. de locat. in-*
cert. ſiue per errore num. primo & ſeq. & ſic
ceſſat difficultas, quam ipſe *Garocc. ibi n. 5.*
facit ex *l. qui cum alio ff. de reg. Iur.* in qua
habetur, quod contrahens cum alio tene-
tur, inquirere qualitatem eius perſonæ, quia
ex obligatione inquirendi, nihil aliud reſul-
tat, quàm ſcientia præſumpta *Clem. prima*
in fin. de Conceſſ. preben. Verall. deciſ. 116. nu-
mer. 4. par. 3. & ſcientia præſumpta non ſuf-
18 ficit ad effectum pœnæ amiſſionis penſio-
num, iuxta tradita per *Rotam coram Coccin.*
deciſ. 283. num. 4. & coram Gregor. deciſ. 425.
num. 5.

Animaduertendum tamen hodie circa
19 Milites noſtri temporis, quod licet *Garocc. d.*
tit. quibus non eſt permiſſ. conduct. eſſe num. 1.
verſ. ampliatur. hic, indiſtincte ad eos amplie
dictam prohibitionem, tamen ipſe *Sfort. Odd.*
de reſt. in integr. quæſt. 6. art. 6. ab eo allega-
tus dicit, tunc demum milites ex capite mi-
litiæ reſtitutionem in Integram mereri, iux-
ta *text. in l. milites, & in l. ſi qua. mihi ff.*
quib. ex ca. maiores, & in l. prima & tot. tit.
C. de reſtit. mili. cum verè militant, & in ex-
peditione ſunt, & vitam propriam pro Prin-
cipe, vel Patria exponunt. Vnde non ab-
ſolute dicendum, dictam diſpoſitionem pro-
cedere in militibus noſtri temporis, ſed in
illis tantum, qui ſunt in expeditione, ſeù
actuali exercitio militiæ, prout eſt de men-
te fere omnium infra citatorum.
20 Non tamen requiritur, quod ſint in lo-
co hoſtili, ſeù in procinctu dimicandi, ſed
ſufficit eos eſſe in expeditione, ſubſignis
Creſpol. caſ. milit. 44. nu. 9. & 10. Georg. Acac.
de priuil. milit. priuil. 16. num. 12. lib. 2. Ronit.
ad pragmat. de Milit. num. 6. Maſtrill. dec. 173.
num. 29. & 30 Rot. coram Merlin. deciſ. 806.
num. 12. & 13. imò etiamſi abeſſent à Ca-
ſtris ex legitima cauſa de licentia Ducis ad-
huc in eis procederent diſpoſita in militi-
bus *Virgil. in §. illis autem num. 5. Inſtit. de*
Milit. Teſtam. Vueſembec. conſ. 17. num. 40.
par. prima Bacer. de Bell. & Duell. cap. 18. nu-
mer. 6. & cap. 26. num. 11. ad fin. Criſt. Phi-
lipp. deciſ. 38. num. 14. par. prima. Cæſtlin. de-
ciſ. 3. num. 6. ad med. verſ. militare autem par-
te 3. qui tamen ad hoc, vt gaudeant priui-
legijs, puta conficiendi Teſtamentum more
militari, conſtare debet de licentia Ducis, &
quod parati ſint redire ad Caſtra, vt decla-
rauit *Rota in vna Romana Teſtamenti 21.*
Martij 1656. §. Nihilominus, quia coram Emi-
nentiſſimo D. Cerro quæ hodie habetur impreſ-
ſa deciſ. 150. par. 12. rec. & quidquid ſit ad
21 alios effectus, reſpectu prohibitionis con-
ducendi, de qua in prædictis legibus, qua-
tenus ſint in vſu, videtur eas procedere poſ-
ſe in quibuſuis militibus ſtipendiarijs ex
traditis per *Honded. conſ. 83. nu. 96. lib. primo.*

habemus enim *in d.l. milites 31. C.locat.* rationem expreſſam, cur Conductores milites fieri non permittendum, ne videlicet omiſſo armorum vſu ad opus ruſtre ſe cōferant, ac vicinis graues præſumptione cinguli militaris exiſtant, quæ quidem ratio vigere poteſt etiam in animo Principum hodiernorum, eo ipſo, quod ſtipendium dant militibus, non enim dum recipiunt ſtipendium pro vſu, armorum, debent eo relicto conferre ſe ad opus ruſtre, & tanquam ſtipendiati à Principe poſſunt vicinis & hodie graues eſſe, ac ideò militante hodie eadem ratione diſpoſitionis, militare debet etiam eadem diſpoſitio, vt per *Hond. dicto conſ. 83. num. 27. & 97. Cappell. Toloſ. deciſ. 141. num. 2. verſ. primum intellige*, itaut quatenus etiam ſtipendium habeant, vt ſint aliorum Magiſtri, vel vt ſtent in Præſidijs limitaneis, adhuc in eis procedere dd. *ll.* quatenus in vſu ſint, crediderim prout, & iſtos gaudere priuilegijs tradunt *Sim. de Præt. de Interpret. vlt. vol. lib. 3. inter 2. ſol. 8. num. 6. fol. 200. Tromtacinq. de ſubſtit. par. 4. cap. 8. num. 6. in ſecundo caſu verſ. aut ſunt ſtipendiati Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. quæſt. 5 num. 6. Bover. de Bell. & Duell. cap. 26. nu. 11. verſ. & hæc ſententia*, vbi latè *Maſtrill. deciſ. 173. num. 29. & 30. Caſtill. deciſ. 250. numer. 5. & ſeqq.* Prout etiam, ſi ſtipendium haberent, vt ſtarent ad Cuſtodiam Principis pro eius perſona tuenda, vel aliàs vacent armis, & parati ſint defenſioni Reipublicæ Ciuitatis, vel Regis ſui, vt dicit *Alex. in l. Centurio 15. num. 13. verſ. hoc tamen fallit. ff. de vulg. Craſſ. de ſucceſſ. in §. ſubſtitutio quæſt. 66. num. 2. Sim. de Præt. lib. 3. dub. 6. ſolut. 8. num. 5. verſ. ſi verò Farin. conſil. 95. num. 17. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. q. 5. num. 9.*

Præſuppoſito autem, quod milites prohibeantur conducere, concluſio declaratur, vt procedat in Conductionibus ruralibus per *Caroc. d. tit. quibus non eſt permiſſ. num. 2.* & licet nihil alleget faciunt verba dictæ *l. milites 31. C. de locat.* ibi *ne omiſſo armorum vſu ad opus ruraſtre ſe conferant*, verum quidquid dici poſſet, attenta tamen hac lege id clarum eſt, quod ex Inſpectione *l. fin. C. eodem* contrarium conuincitur, dum ibi expreſsè iubentur milites abſtinere ab omni alienarum rerum conductione, & tàm poſſeſſionum, quàm Domorum. Non ta-
22 men propterea prohibiti cenſeri debent conducere ad ſui vſum, & rerum ad militiam pertinentium iuxtà *gloſ. in d. l. milites ver. Conductores Mozz. de loc. & Cond. tit. 3. de his, qui poſſunt loc. num. 3. Azor. Inſt. mor. par. 3. lib. 8. tit. de loc. & Cond. cap. 3. in princ. Barboſ. in d.l. milites 31. num. 4. C. de locat.*

23 Sunt autem prædictæ leges prohibentes fieri locationem, & conductionem cum militibus vti reſtringentes liberam facultatem contrahendi ſtricte intelligendæ, & non ampliandæ, etiam ex identitate rationis ſecundum *Grat. conſ. 80. numer. 8. lib. primo* ex quo deſūmit duas limitationes ad earū
24 regulam *Caroc. d. tit. quibus non eſt permiſſ. conduct. eſſ. num. 4.* quarum vna eſt, vt procedat in ſimplicibus militibus, non autem in titulatis, vt Comitibus, Baronibus, & ſimilibus, alia eſt, vt procedat in Conductione ſimplici, ſecus in ea, quæ ius aliquod ſaltem vtile tribuit, ſed vere quoad iſtam *Grat. ibi num. 7.* fatetur communem eſſe in contrarium, & expreſſe dicit ab ea in Conſulendo non recedere, loquendo de Emphiteuſi.

25 Præterea eaſdem leges non eſſe in vſu dixit *Apoſtill. ad Summ. Ang. ver. locatio numer. 10.* quam refert *Caroc. tit. quibus non eſt permiſſ. conduct. eſſe num. 3.* verum ipſe de hoc poſtea dubitare videtur ex *conſ. Grat. 80. lib. primo, & dictam Apoſtill. ſequitur Reginald. in praxi pænit. lib. 25. cap. 38. n. 507.* & non eſſe in vſu apud Luſitanos teſtatur *Rebell. de oblig. iuſt. lib. 14. quæſt. 17.* alij de eis ſcribunt, ſupponuntque eſſe in vſu dum nil de non vſu dicunt, vt *Azor. Inſtit. Mor. par. 3. lib. 8. tit. de locat. & conduct. cap. 3. in princ. Barboſ.* qui multos congerit *d.l. Milites 31. & in d. l. fin. C. locat. Grat. conſ. 80. num. 6. & 7. lib. primo Mozz. de Loc. & Cond. tit. de his, qui locare poſſ. num. 2.* Crederem itaque probandum non vſum, & tunc eas non attendendas, vt ſenſit *Molin. de Iuſt. & Iur. diſput. 488. num. primo.*

26 Curiales quoque conductores alienarum rerum neque fideiuſſores, aut mandatores Conductorum exiſtere, alioquin nullam obligationem, neque locatoribus, neque conductoribus ex huiuſmodi Contractibus competere ſancitum fuit ab Imper. Theodoſ. & Valentin. *l. Curialis 30. C. locat. & notat Mozz. de locat. & Conduct. d. cap. 3. de his, qui loc. & Cond. poſſ. num. 4.*

27 Verum, quia ſicut, Curia multipliciter accipitur, nam quandoque ſumitur pro Tribunali, ſeù loco, in quo Ius redditur ad *text. in cap. forus de verb. ſignif.* aliquando accipitur pro ipſis Iura reddentibus ad *tex. in cap. Romana in prima reſp.* ibi *ad Romanam Curiam appellandum de appellat. in 6.* ali-
28 quando pro loco, vbi reſidet Papa iuxta illud, vbi Papa, ibi Roma, vbi Papa, ibi Curia, *c. vbi periculum §. hoc ſacro de elect. in 6.*

in 6.clem.2.§.ſane, vbi *gloſ. in verb. reſide-
re de Magiſtr.* licet extra Romanam Vrbem
Papa moretur *c. illud* 2. *& c. multi 40. diſt.
Marcheſan. de Commiſſ.par.2.fol.455.nu.7.
& ſeqq.* & idem eſt de Rege, ſeù Principe
intelligendo tamen, quando in aliquo lo-
co reſidet cum ſuis Conſiliarijs, & alijs,
qui eius lateri aſsiſtunt; hæc enim Congre-
gatio Curia dicitur, & inde locus vbi Con-
gregatio prædicta ſit, Curia appellatur, vt
vt poſt *Cenar.pract.quæſt.cap.10.num.4. dicit
etiam Chriſtoph. de Paz ad l.7. Stili num. 13.
& ſeqq*, vbi latius proſequitur explicando,
quid ſit, & vnde dicatur Curia.
29 Hinc autem fit, quod cum Curiæ no-
men ſit æquiuocum, vt notat *Rodolf. in ſua
praxi par.3.cap. primo num.149.* ita, & mul-
30 to magis nomen Curialium, nam eorum
appellatione veniunt omnes ſequentes Cu-
riam *Oldrad. conſ. 215. num.5. Rodolphin. in
dicta praxi par.3. cap.4. num.163.* vbi latiùs
explicat Curialium nomen, quod ita non
modo hodie communiter accipitur, ſed
etiam acceptum videtur, imò & latius *in
tit.C. ſi Curialis relict.Ciuit.ruſ. habit.mal. lib.
10. & in tit.C.de Curial.Vrb Rom.lib.11.* at in
31 propoſito dictæ prohibitionis conducendi,
non poteſt nomen Curialium in hac lata
ſignificatione recipi, nam etiam ipſi Mer-
catores, qui Curiam ad hunc fortaſſe ſolum
finem conducendi alienas res, & præſertim
Fiſcales, ſeù Camerales ſequuntur, ea com-
præhenduntur *Mandoſ. ad reg.5.Canc.qu.3.
num.2.verſ. ſuadetur*. Vnde videndum, qui
32 magis propriè nomine Curialium illis tem-
poribus antiquis, quando emanauit pro-
hibitio præfata venirent, & venire eos, qui
ex principalibus Ciuitatibus munera om-
nia ſubire cogebantur, & ab alijs tributa
exigere docuit *Alciat.in Parerg.lib.2.cap.26.
& in l. Pupillus §. Decuriones ff. de verb.ſign.*
& ex eo *Spiegell. & Caluin. in Lexicon. ver.
Curiales ſub Romanis*, vel etiam dicebantur
Curiales, qui Curijs adſcripti erant ad ſi-
militudinem quorum ſunt, quos hodie in
Hiſpanijs Procuratores Curiæ vocant, &
ſunt Procuratores illarum Vrbium, quæ in
Regis curia vocem habent, quando tracta-
tur de Republica, & ad eam pertinentibus,
vt doctiſsime ex antiquis legibus præſer-
tim *C. Teodoſiani deducit Chriſtoph. de Paz
33 ad l.7. Styli num.8 & ſeqq.* Curialis etiam
dicebatur Decurio, id eſt, qui in oppido
tanquam Senator erat conſtitutus *l. ſi quis
Curialis 12. C. de Epiſc. & Cler.* vbi qui
prius Curialis poſtea Decurio nominatur,
vt poſt *Hotom. notat Calmn. in Lexicon. ver.
Curiales idem*.

Curiales itaque fortè per antonomaſiam
intelligi debent præfati, & ſimiles officia-
les in præfata prohibitione conducendi, &
ita concordat *text. in l. Decurio 4. ff. de Decur.*
vt notat ibi *gloſ. in verb. prohibetur, & in l.
ſpurij 6. verſ. Decurio etiam ff. eodem*; qui-
34 bus tamen Iuribus non dicitur, Decurio-
nibus conductio abſolute interdicta, ſed
quarumdam rerum, & ſignanter vectigaliũ
ſuæ Ciuitatis, ſed fortè prohibitio de Iure
ff. reſtricta ad quarumdam rerum poſtea fuit
de Iure *C. in d.l. Curiales generaliter*, & in-
definite renouata, & ampliata ad condu-
ctionem omnium rerum alienarum.
35 Imò officiales in loco, vbi adminiſtratio-
nem gerunt, vel alibi cum ſubditis genera-
liter contractus per ſe, vel per alios facere
prohibentur *l. non licet 46. & l. qui officij 62.
ff. de Contrab.empt. l. aufertur §. quod à Præ-
ſide ff. de Iur. fiſc. l. prima C. de contract. Iu-
dic. Oſaſch.deciſ.109.num.6.*
36 Controuerti autem ſolet, An prædicta
prohibitio procedat in officialibus officium
habentibus in loco ſuæ originis, & affirma-
tiuam tenent *Iaſ. in l. principalibus num.2. ff.
ſi cert. pet. Caroc. d. tit. quib. non eſt permiſſ.
conduct. & num. 13. verſ. amplia*, vt nec in
propria, vbi communem dicit *Pachin.contr.
lib.2.cap.78. verſ. ego quamquam*. Verum
hæc opinio ſaltem ità indiſtinctè non vide-
tur retinenda, ſed ſolum vbi ſimiles offi-
ciales conducerent ea, quæ ex officio ſuo
locantur, vt probant *Corn. in l. eos num. pri-
mo ad med. ff. ſi cert.pet. Rimin. Sen. in l. prin-
cipalibus nu.3. in prima limit. ff. eodem Bald.
conſ.333. in princ.lib.3. Soccin.reg.178.nu.2.
Bertach.m. de Gabell.par.3. num.10. in prima
limit. Peregr. de Iur. fiſc.lib.4.tit.7.num.9.* vbi
inquit eſſe de hoc *text. in l. præſides* ſecun-
dum vnam lecturam communiter approba-
tam *ff. ſi cert.pet.*
Item controuerti ſolet, an procedat pro-
37 hibitio in ſolis officialibus ad tempus,
ſeù etiam in perpetuis, & in vtriſque pro-
cedere ſentiunt *Pachin.contr.lib.2.cap.78.in
primo dub. & Caldaſ.conſ.34.nu.15.* At con-
trarium in perpetuis magis communiter te-
netur *Corn. in d.l. eos ante med. Iaſ. in l prin-
cipalibus num. 2. verſ. ſecundo limita vbi de
com. ff. ſi cert.pet. Bald.conſ.333.in princ.lib.3.
Ruinen. conſ.49. num.109. lib. primo Caroct.
d.tit.quib. non eſt permiſſ.num.13.verſ. limi-
ta in officiali Bertachin. de gabell. par. 3. nu-
mer.10.verſ. ſecundo, & 3.lim. Peregrin. de
Iur. fiſci lib.4.tit.7. num.10.* vbi de recepta
Montan. de Tutel cap 30.num.67.
38 Et ampliatur hæc opinio, vt non ſolum
procedat in officiali conſtituto in perpe-

tuum, ſed etiam in conſtituto ad Beneplacitum Principis, quia æquiparatur perpetuo propter incertitudinem, vt ampliant ſignanter *Bald. Bertachin. & Peregrin. in locis*
39 *præcitat.* limitatur autem ſi conducant, ſeu emant à litigantibus *Cald. d. conſ. 34. nu. 21.*

40 Controuertitur pariter, an palam, & publice, ac bona fide ſi contrahant officiales contractus ſuſtineatur, & ſuſtineri hoc caſu tenuit *Bart. in l. aufertur §. quod à Præſide ff. de iur. fiſci Soccin. reg. 278. num. 5. & late Menoch. conſ. 1174. num. 18. & ſeqq.* Contrariam vero opinionem probauit *gloſ. in l. 1. C. de contr. Iud. Bald. & Salicet. in l. quis quis C. ſi cert. petat. late Iaſ. in l. principalibus num. 2. in 7. limit. vbi de comm. ff. ſi cert. pet. Fachin. contr. 79. lib. 2.* & videtur, quod facti, ac negocij circumſtantia plurimum ſit obſeruanda in hoc propoſito, & iuxta eam iudicandum, vt cenſuit *Peregrin. de iur. fiſc. lib. 4. tit. 7. num. 12. in 7. ampliat. in fin.* itaut ſi adſit totalis iuſtitia in pretio dicendum ſit valere contractum, vt per *Menoch. conſ. 1174. num. 25.* licet contr. ſentiat *Oſaſch. dec. 109. n. 7.*

41 Amplia prohibitionem, ſiuè officium habeat annexam adminiſtrationem cum iuriſdictione, ſiue non, vt auctore *Bart. in d. l. aufertur §. quod à Præſide ff. de Iur. fiſc.* ampliat *Carocc. d. tit. quib. non eſt permiſſ. num. 13. verſ. amplia, ſive*, dummodo tamen quatenus non habeat iuriſdictionem, emat rem extra officium ſuum, & nullo incuſſo metu, nam poteſt ſecundum *Bart. ibi Peregrin. de iur. fiſc. lib. 4. tit. 7. num. 14.*

42 Secundo amplia, vt nec ſtante iuramento officialis, contractus valeat *Bart. in l. ſi quis pro eo verſ. 4. prohibetur ff. de fideiuſſ. Dec. in d. l. principalibus num. 4. in 5. ampliat. ff. ſi cert. pet. Peregr. de iur. fiſc. lib. 4. cap. 7. num. 12. verſ. Amplia quinto*, vbi quod iuramentum eſſet relaxandum, vel ſequuto implemento res condici poſſet, & multo minus obligabitur ſi cum guarantigia promiſerit *Iaſ. in d. l. principalibus num. 4. ad finem.*

43 Tertiò amplia, vt non poſſit legibus prædictis renunciari per officiales, aut cum eis contrahentes *Iaſ. in d. l. principalibus num. 4. ad finem Peregr. d. tit. 7. num. 12. verſ. amplia quarto*, vbi reddit rationem, quia legi prohibitiuæ publico fauore inductæ renunciari non poteſt.

44 Quarto amplia, vt contractus facti durante officio, non reuiuiſcant eo finito *Marcobrun. conſ. 51. num. 49.* nec ratificari poſſunt *l. 1. C. de contract. Iud. Iaſ. in dicta l. principalibus num. 1. in fin. ff. ſi cert. petat.*

45 Quid autem dicendum ſit, ſi ſtatim finito officio officialis contrahat, & ſunt hinc inde opiniones, ſed verior eſt, quod valeat contractus, vt tenuit *Iaſ. in d. l. principalibus*, & veriorem opinionem non ſolum teſtatur, ſed ponderatis verbis legum oſtendit eſſe *Peregr. dicto tit. 7. num. 12. in 6. ampliat.*

46 Non deſunt autem etiam limitationes, nam ſignanter, limitatur prohibitio, vt ſi officialis ſuccedat in conductione eam continuare poſſit, *vt eſt text. expreſſ. in dicta l. Decurio 4. ff. de Decur.* ex qua propterea bene deducitur, legem non abhorrere, quod officiales conductores ſint, ſed potius, quod contrahant, quaſi ſuſpicetur, quod contrahendo ſua auctoritate abutatur. Vn-
47 de infertur ad veritatem alterius limitationis, quæ eſt, vt bene poſſit conducere officialis à ſibi non ſubdito, ſeù à perſonis, quæ non ſunt de Territorio, in quo habet officium, vt tradunt *Corn. in l. eos num. 1. ante fin. C. ſi cert. petat. Iaſ. in dicta l. principalibus num. 2. in 3. limitat. Soccin. reg. 278. num. 3. Bertach. de Gabell. part. 3. num. 10. in 4. limitat. Peregrin. de iur. fiſci lib. 4. tit. 7.*
48 *num. 11.* vbi etiam ampliat, vt contrahere poſſit de re in ſuo territorio exiſtente. *Carocc. dicto tit. quibus non eſt permiſſ. conduct. cap. 8. num. 13. verſ. limita 2.*

49 Tertio lim. in conductione rerum ſibi neceſſariarum, quæ etiam ſi facta à ſubdito valet, & ſuſtinetur *Soccin. reg. 278. num. 4. Salicet. in l. quiſquis ad fin. C. ſi cert. pet. Corn. in dicta l. eos num. 1. poſt med. C. eadem Iaſ. in dicta l. principalibus num. 2. in 4. limit.*

50 Quarto lim. ſi ſpecialiter conceſſum ſit à Principe, vt conducere poſſint *l. non licet 46. ff. de Contrah. empt. Montan. de tutel. cap. 30. num. 74. in princ.*

51 Quinto lim. ſi plures ſint officiales, quorum aliqui locare de ſe poſſint, ſeu contractum locationis authorare, & locent, ſeù auctoritatem præbeant locationi factæ alteri officiali, quia tunc ex præſumptione, quam habent pro ſe alij officiales, ſuſtinebitur contractus, vt firmat *Menoch. conſ. 1174. num. 15. & ſeqq.* auctoritate præſertim *Iſer. in cap. 1. §. ſi vero Caſtaldi num. 10. de feud. guar.* quem ſequitur *Afflict. ibi num. 7. & Lancell. Corrad. in tractat. de Pretor. cap. 9. §. 1. num. 9. verſ. ſeptimo quando officialis.*

52 Verum limitatio iſta facilius procederet, quatenus vltra dictam circumſtantiam, quod locatio ſit facta autorantibus alijs officialibus concurrat etiam, quod appareat facta pro iuſta, & conſueta penſione, & prout quilibet priuatus conduxiſſet iuxta text.

in termin. tutoris recipientis pecuniam pupillarem à Contutoribus in *l. non exiſtimo 55. ff. de admin. tut.* de quo dicam infra, adeout ex circumſtantijs facti videatur, vel adhærendum prædictæ opinioni, vel contrariæ, quam tenuerunt *gloſ. in l. 1. ver. Prouincias poſt med. C. de contract. Iud. Azo. in ſum. eodem tit. num. 5 ad med. Peregr. de iur. fiſc. d. lib. 4. tit. 7. num. 12. in fin.*

Sexto denique limita in locis, in quibus
53 non eſſent in vſu prædictæ leges, quia de earum non vſu teſtantur aliqui, vt videre eſt penes *Carocc. in dictis tit. quibus non eſt permiſſ. num. 12. verſ. lex tamen*, & de eis quoque loquuntur aliqui ex *ſupracit. num. 25.* dicentes non eſſe in vſu leges, quibus prohibentur milites fieri conductores, vnde quia e contra alij eas ſupponunt in vſu, crediderim eas aliquibus in locis in vſu eſſe, aliquibus non vt ibidem dixi.

54 Tutores quoque, vel Curatores Pupillorum tutelam, vel adoleſcentium curam adminiſtrantes, ſeu etiam ea finita ante reddicam rationem non eſſe admittendos ad conductionem vectigalium, aliarumque rerum fiſcalium, & quidem ſub pœna falſi *l. ſi §. ad teſtamenta verſ. Tutores, & Curatores ff. ad l. Corn. de falſ. l. vn. C. ne tut. vel cur.*
55 *vect. cond.* Verum ſi tutela poſt quam conductores ſunt ſuperueniat, poſſunt ea ſuſcepta conductionem continuare *d. l. vn. Gironda de Gabell. part. 3. num. 16. & 17.* vbi quia facilior eſt retentio, quam acquiſitio. Item
56 poterit tutor durante tutela in conductione vectigalium iure hæreditario ſuccedere *d. l. 1. §. ad teſtamenta in fin. verſ. ſed ſi iure*
57 *ff. ad l. Corn. de falſ.* Item limitatur dicta prohibitio conducendi fiſcalia, etiam poſt tutelam, vel curam ante redditam rationem, ſi pupillus, vel adultus, cui reddenda ſit ratio, vixerit, ſecus autem ſi eo defuncto ratio eius hæredibus reddi debeat *d. l. ſi §. ad teſtamenta verſ. ijdem Principes ff. ad l. Cornel. de falſis.*

58 Prohibentur etiam tutores conducere res pupilli, & curatores res adulti, cuius tutelam, vel curam gerunt *l. ſi in emptione §. fin. & l. licet ff. de contr. empt. l. Pupillus §. Item ipſe Tutor. ff. de auctor. tut.* quæ licet ſint loquantur de emptione, bene etiam procedunt in conductione, cum quia iſti contractus eiſdem iuris regulis conſiſtunt *inſt. tit.*
59 *de loc. & cond. in princip.* cum etiam, quia emptionis nomine omnes contractus per quē Dominium transfertur continetur *l. Pteru. liberi à caeteris §. quintus, & ibi gloſ. ff. de Bon. lib.* & in propoſito *Gutier. de tutel. part. 2. cap. 15. num. 2. verſ. & procedit*, maximè, cum in vtroque contractu militet eadem ratio prohibitionis, ne minores decipiantur, & fraudibus ſubiiciantur, vt per *Surd. conſ. 9. num. 34.*

60 Non tamen prohibetur tutor de bonis pupilli, quæ vendi poſſunt palam, & bona fide comparare, vt dicit, *text. in l. cum ipſe 5. C. de Contrah. empt.* & tradunt *Bellon. ſen. conſ. 76. num. 1. Valenzuel. conſ. 311. num. 11. Gratian. diſcept. 556. num. 21. Gutier. de tutel. part. 2. cap. 15. num. 5.*

61 Palam autem, & bona fide rem Pupilli conducere ſine dubio dicetur, ſi à contutoribus pro penſione conſueta conduceret, vt extraneus quilibet faceret *text. eſt clarus in l. non exiſtimo 55. ff. de admin. tut.* per quam declarari prædictam *l. cum ipſe* tradunt congeſti per *Gutier. de tutel. part. 2. cap. 15. num. 6. & licet gloſ. in d. l. non exiſtimo in verb. & cauit.* videatur velle ſufficere auctoritate contutorum factum eſſe contractum, & idē ſentire videatur *Gutier. poſt alios d. num. 6.* Tamen iuris cōſultus ſimul ponderat, quod tutor recepit à contutoribus pecuniam, ac promiſit certas vſuras, quas alii debitores pupillo dependunt, & ſic non ſolam auctoritatem contutorum, & tutor, vt valeat contractus cum pupillo factus, non ſolum palam contrahere debet, ſed etiam bona fide, vt dicitur in *dicta l. Cum ipſe 5. C. de*
62 *Contr. empt.* & bona fide contrahere dici nō poteſt, dum pupillum ſuum lædit, etiam ſi non adſit læſio vltra dimidium, dummodo tamen non ſit leuis *Barbat. conſ. 42. num. 4. verſ. eoque magis lib. 1. Curt. Iun. conſ. 29. num. 9. & 10. & optime Becc. conſ. 148. num. 7.* Nec obſtat Rota in prædicta deciſione, quia ibi læſio ceſſabat, & in eo ſe fundat principaliter Rota, deficientibus autem aliis, tutoribus palam conducere dicetur, ſi cum præſentia Iudicis contrahet ſecundum veā opinionem, vel cum præſentia conſanguineorum pupilli, vt tenent relati per *Gutier. d. cap. 15. num. 7.* ſed cautius aget tutor, ſi vtramque ſimul adhibebit, & conſanguineorum videlicet, & Iudicis, prout alii reputant neceſſarium *Curt. Iun. conſ. 29. num. 10. Surd. conſ. 9. num. 40.* & hanc eſſe veriorem dicit alijs relatis ipſe *Gutier. ibidem n. 8.*

63 Quid ſi impetrata licentia Principis, puta locandi Prædium magnum cum aliqua derogatione? & ſuſtinebitur contractus, ſed hoc quatenus Principi narratum fuerit, quod locatio facienda erat ipſi tutori, vel curatori, alias licentia non ſuffragabitur, vt late probat *Becc. conſ. 148. num. 6. & 9. poſt med. & ſeqq.*

Controuertitur autem an contractus inter

ter curatorem, & minorem ſuum firmetur iuramento ipſius minoris, & negatiuam tenet *Bald. conſ.* 200. *num.* 2. *lib.* 3. *& Caſtill. deciſ.* 149. *num.* 7. vbi etiam citat alios, ſed
64 verior videtur, quod, attenta diſpoſitione iuris canonici, ſignanter *in cap. quamuis pactum de pactis in* 6. *& in cap. cum contingat de iuram:* contractus ſuſtineatur, vt firmat *Spin. in Specul. teſtam. gloſ.* 29. *num.* 63. & veriorem opinionem, ac tenendam aſſerit *Gutier. de tutel. cap.* 15. *num.* 21. *part.* 2. & hanc opinionem admiſiſſe etiam videtur *Rot. in deciſ.* 25. *num.* 24. *part.* 5. *recent.* vbi firmando nullitatem contractus minoris cum tutrice, & curatrice, ad hoc obiectum de iuramento reſpondet ſolum illud non releuare propter diſpoſitionem ſtatuti vrbis *cap.* 151. preſumentis iuramentum dolo extortum.

65 Tutores autem, quibus adminiſtratio decreta non eſt, poſſunt tanquam extranei à pupillo conducere *l. tutores* 6. *ff. de admin. tut.* quod procedere, quatenus adminiſtratio fuerit eis denegata videtur explicare ibi gloſ. ſed procedere etiam quocumque modo eam non ſuſceperint, ſentiunt alij, vt per *Cagnol. in l. ſingularia num.* 85. *in fin. ff. ſi cert. petat. Gamm. deciſ.* 217. *in fin. Guttier. d. cap.* 15. *num.* 20. vbi idem ait, ſi adminiſtrationem depoſuerint, quod procedere etiam ſi adhuc ille, cuius tutela fuit depoſita per contrahentem ſit minor, & alios tutores, vel curatores habeat tradit *Molin. de iuſt. & iur. tom.* 2. *diſputat.* 224. *num.* 15. *ad med.*

66 Clerici pariter non poſſunt aliorum prædia conducere *text. eſt in cap.* 26. *peruenit* 86. *diſtinct. & in cap.* 1. *ne Cleric. vel Mon.*
67 quod procedit in quacumque alia conductione negotiationem ſapiente, vt ſignanter, ac multo magis in conductione Gabellarum *Caroc. tit. quibus non eſt permiſſ. conduc. num.* 7. *Bellett. diſquiſit. cleric. tit.* 1. *de diſcip. cleric.* §. 21. *num.* 33. vbi quod neque per ſe, neque per alium, & idem erit dicendum, ſi clericus vellet admitti in ſocium alicuius conductionis iam factæ, vt firmat *Ricc. reſol.* 474. vel ſecnodum aliam impreſſ. 475.
68 *num.* 2. *part.* 1. Imò, nec poterit fideiubere pro conductore *Mozz. de locat. & cond. tit.* 3. *de his, qui loc. & cond. poſſ. num.* 6. *Ricc. d. reſol.* 474. *num.* 2. *in fin.*

69 Controuertitur autem, an contractus ſit nullus ipſo iure, & in terminis locationis pro affirmatiua latè conſuluit *Port. à mol. conſ.* 16. *num.* 40. *ad fin. & ſeqq. fere per tot.* At in contrarium cenſuerunt *Dec. conſ.* 115. *num.* 4. *verſ. ſecundo reſpondetur Marcobr. conſ.* 18. *num.* 258. & veriorem opinionem hanc eſſe putat *Graff. de effect. cleric. effect.* 6. *num.* 16.

70 Item controuertitur, an prohibeantur etiam conducere bona eccleſiaſtica, & affirmatiuam ſignanter tenet *Turrecrem. in d. cap. peruenit ſub num.* 1. *verſ. idem intellige* 86. *diſt.* At contrarium probatur per *text. in cap. dilecti de Decim.* vbi conductionem factam à quibuſdam Monacis non improbat Papa, vt per *Ricc. d. reſol.* 474. *num.* 5. *Bellett. diſquiſit. cleric. tit.* 1. *de diſcipl. cleric.* §. 21. *num.* 37.

71 Limitatur autem concluſio ſi clericus ſit pauper, quia ad ſui, ac etiam ſuorum ſuſtentationem poterit hac induſtria conductionis Prædiorum vti *Mozz. de loc. & cond. d. tit.* 3. *num.* 7. *Ricc. d. reſ.* 474. *num.* 6. *Bellett. diſquiſit. cleric. tit.* 1. *de Diſcipl. Cleric.* §. 21. *num.* 33. *Graff. d. effect.* 6. *num.* 28. *& ſeq.*

72 Secundo limitatur, vt non procedat dicta prohibitio in ſimplici clerico non Beneficiato, nec in ſacris conſtituto ſecundum *Caroc. tit. quib. non eſt permiſſ. conduct. eſſe num.* 7. *à quo non diſſentit. Ricc. d. reſolut.* 474. *num.* 4. *Bellett. d. tit.* 1. §. 21. *num.* 33. *verſ. qua tamen.*

73 Tertio limitatur ſi ageretur de Prædiolo conducto animi gratia, vel etiam alijs bonis clerici circumdato, quia in eo quoque non verificabitur prohibitio *Ricc. d. reſol.* 474. *numer.* 4.

74 Quarto limitatur ſi Clericus ſuccedat ei, qui conduxerat, quia poterit continuare conductionem, vt probat *text. in L. Decurio ff. de Decur. & docet gloſſ. in cap.* 1. *ver. conductores, ne Cleric. vel Monac.* & firmat *Bellett. d.* §. 21. *num.* 34. *& Ricc. d. reſol.* 474. *num.* 5.

75 Prohibentur etiam Monachi, ne à Cleric., vel laycis ſuo nomine conductiones faciant *cap. ſecundum* 6. *ne Cleric., vel laic.* & dicit ibi text. *ſuo nomine*, quia nomine Monaſterij ex cauſa neceſſitatis licitum eſt iuxta *gloſ. ibidem in verb. firmas.*

76 Layci quoque prohibentur aliqua conducere, nempe Eccleſias *d. cap. ſecundum* 6. *ne Layc. vel Cleric.* quod intelligitur de obuentionibus eccleſiaſticis, quibus locatis
77 largo modo, dicitur locata ipſa Eccleſia, quæ alias prout Eccleſia eſt locari non poteſt vllo modo, etiam ſi acceſſerit conſenſus epiſcopi *Manuc. de tacit. lib.* 5. *tit.* 3. *num.* 23. & dicam infra *cap. proximo ad finem* At
78 obuentiones eccleſiaſticæ bene poſſunt locari Clerico, etiam cum onere inſeruiendi ipſi eccleſiæ, quatenus tamen non ſit Parochialis, vel alia, in qua requiratur, Rectorem inſeruire per ſe ipſum, vt ſenſit *Lap. al.*

leg.

leg. 12. *ſub num.* 3. *ad tradita in cap. fin. & ibi gloſ. in verb.* *Eccleſiam ne prælat. vic. ſuuſ.*
layco autem minime, ne Eccleſia ſubijcia-
tur regimini, ſeu adminiſtrationi laycorum,
vt in *dicto cap. ſecundum cum ibi notat. per-*
ſcribentes Gratian. diſcept. 238. *num.* 20. *&*
21. & eſſe communem opinionem Docto-
rum non poſſe oblationes, quæ fiunt in Ec-
cleſia locari laycis R. P. D. *Fagnan. eos re-*
ferens in cap. Paſtoralis num. 42. *de his, quæ*
fiunt à Prælat. Sin. conſ. cap. In caſu tamen
magnæ neceſſitatis, poſſet etiam Layco ſimi-
lis conceſſio fieri non tamen, vt ipſe Eccle-
ſiam regat, ſed vt per alium Eccleſiaſticum
curet eam gubernari, vt firmat *Io. Andr. in*
cap. ex ratione de ætat. & qualit. & eum ſe-
quitur *Abb. in d. cap. ſecundum num.* 2. *ad med.*
79 *verſ. inſtante tamen*. Licet enim layci ſint
penitus incapaces oblationum, quæ fiunt in
Eccleſia, adeò vt conſuetudo aliqua, ſeù
præſcriptio eis non ſuffragetur, vt firmat
Mareſc. var. cap. 42. *num.* 5. *lib.* 2. tamen
poſſunt deputari, vt nomine Rectoris Ec-
cleſiæ eas adminiſtrent, neque hoc reputa-
tur inconueniens, dummodo eas in propriũ
vſum non vertant *Dec. in cap. decernimus nu.*
213. *& ſeqq. de Iudic. Rot. dec.* 37. *n.* 15. *part.*
5. *recent.* & dummodo ipſi Layci eas de Al-
tari non accipiant, quia hoc eis non permit-
titur *Bald. in cap.* 2. *num.* 13. *de iudic.* & ibi-
dem *Dec. num.* 118. *Ferrett. conſ.* 143. *num.*
5. *&* 6. vbi nec excuſari conſuetudine ſi fa-
ciũt propria auctoritate *Gennen. in prax. Ar-*
chiep. cap. 34. *num.* 9. *Ricc. deciſ.* 170. *num.*
11. *part.* 4. *Mareſcott. d. cap.* 42. *num.* 11.
80 *lib.* 2. & quod licet quotidie fiat ab Epiſco-
pis, & etiam à D. Papa dicta locatio obla-
tionum Laycis, id certum ſit, non poſſe lay-
cos per ſe ipſos, & immediate illas de alta-
ri leuare dicit poſt alios, quos refert *R. P. D.*
Fagnan. in d. cap. Paſtoralis num. 43. *de his,*
quæ fiunt à Præl. licet hoc toleretur in eo-
rum confraternitatibus ex generali conſue-
tudine, quatenus in proprios vſus non ver-
tant *Dec. conſ.* 148. *num.* 3. *& ſeq. Ferrett.*
d. conſ. 143. *num.* 7. *Mareſcott. d. cap.* 42. *nu.*
12. *Ricc. deciſ.* 170. *num.* 12. *part.* 4. & de
ſimili locatione oblationum, ſeù elemoſina-
rum loquitur *Oſaſc. dec.* 50.
81 Decimarum quoque conductio videba-
tur dicenda Laycis omnino interdicta, quia
cum Decimæ ſint, quid ſpirituale, Layci re-
putantur prorſus earum incapaces *cap. deci-*
mas 16. *quæſt.* 7. *cap. quamuis* 17. *de decim.*
cum concord. plene cumulat per *Monet. de*
Decim. cap. 5. *num.* 57. adeo vt etiam ſi ad
Laycos legitime aliquo modo tranſierint, &
per eos retineantur, non tamen per ipſos in
alicos Laycos transferri poſſint *cap. prohibe-*
mus 19. *de decim.*
82 Verum animaduerten. eſt, quod duæ ſunt
ſpecies decimarum vna, quæ dicuntur ſpi-
rituales, quia deſcendunt à iure ſpirituali,
& diuino, & harum ſunt prorſus incapaces
Layci, aliæ verò, quæ dicuntur temporales,
quia deſcendunt à iure temporali, & harum
Layci non ſunt incapaces, ſed prorſus ad
eos tranſeunt, prout alia bona tẽporalia Ec-
cleſiarum *Bald. conſ.* 419. *num.* 1. *verſ. item*
& Decima Beron. conſ. 84. *numer.* 41. *lib.* 1.
Gregor. deciſ. 404. *num.* 22 *& ibi Add. Rota*
deciſ. 313. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* Iſtæ au-
83 tem temporales non ſunt propriè Decimæ,
ſed quædam Decimationes; ſeù reſponſio-
nes, vt dicunt *Bald. & Gregor. ibidem*, &
84 ideò quando de Decimis loquimur non de
eis, ſed de alijs intelligitur, vt declarant
85 *Add. ad Gregor. loco cit.* quæ etiam quan-
doque ſumuntur pro ipſo iure, decimas
percipiendi, & quandoque pro ipſis fructi-
bus Decimarum, poſtquam ſunt percepti,
primo modo acceptæ ſunt ius ſpirituale de-
pendenter, quia à ſpiritualitate, & iure ipſo
ſacerdotij inſeparabiliter dependent, & in
hoc ſenſu Layci ſunt prorſus, & omnino in-
capaces earum, ſecundo autem modo con-
ſideratæ, ſecus eſt dicendum, quia repu-
tantur temporales tanquam in re temporali
conſiſtentes, & Layci non ſunt earum inca-
paces, vt diſtinxit *D. Thom. in ſecunda ſecun-*
dæ quæſt. 87 *art.* 3. & latè reaſſumit, ac op-
time comprobat *Barboſ. de iur. Eccl. vniu.*
part. 3. *cap.* 26. *§.* 2. *num.* 1. *&* 2. & plene
etiam *Rot. deciſ.* 95. *num.* 7. *& ſeqq poſt Sal-*
gad. in laber. credit.
86 Applicando autem ad materiam locationis
earum ſi loquimur de prima ſpecie Deci-
marum prout primo modo conſideratæ fue-
runt, nempè de iure, eas percipiendi,
ſtante incapacitate laycorum, nec quidem
ad modicum tempus poterunt eis locari
Bero. conſ. 21. *num.* 8. *lib.* 1. *Gratian. diſc.*
238. *num.* 19. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 3
num. 17.
87 Si autem loquimur de eis prout ſecundo
loco fuerunt conſideratæ, nempè de fructi-
bus tantum; & eorum perceptione, & quia
Layci non ſunt earum incapaces, locatio po-
terit eis fieri, vt eſt text. expræſſ. *in cap. ve-*
ſtra 2. *de locat.* & quatenus ad fæudum, vel
alienationem non videatur extendi poterit
fieri libere, vt dicit ibidem text. ac proinde
etiã ſine auctoritate ſuperioris, vt importat
illa dictio libere ex pleniſſimè. cumulatur,
per *Barboſ. de dict. vſufru. dict.* 190. *n.* 2. *& in*
propoſito Carot. de locat. tit. de decim. n. 7. *&* 8.

88 Vis

88 Vis autem iuris decimandi conſiſtit in
facultate percipiendi Decimas propria au-
ctoritate, & nomine proprio de manu co-
lentium prædia, quæ trahit ſecum ius ſpi-
rituale, & valdè differt à facultare perci-
piendi fructus Decimales nomine Eccleſiæ,
quæ ſola, vti conſiſtens in mera temporali-
tate, laycis concedi poteſt, vt optime alijs
cumulatis declarauit *Rota dec. 291. num. 8.
ad med. & ſeq. part. 10. rec. & deciſ. 99. num.
8. verſ. vis enim poſt Salgad. in laber. credit.*
89 Transferri verò dicetur, ſola facultas per-
cipiendi fructus nomine Eccleſiæ, non au-
tem ius percipiendi Decimas nomine pro-
prio, ſi fiat locatio ad modicum tempus, ita
ut nullum transferatur Dominium in con-
ductorem, ſecus autem ſi Dominium etiam
vtile tantum transferatur, quia hoc includit
facultatem illam percipiendi nomine pro-
prio, cuius ſunt incapaces Layci *Rimin. iun.
conſ. 429. num. 7. & ſeq. per tot. Grat. d. di-
ſcept. 238. num. 22. Rot. deiſc. 95. num. 13.
poſt Salgad.*
90 E contra vero conceſſæ erunt decimæ, &
ius ipſum decimandi, ſi reſeruatum fue-
rit ſolummodo pro Eccleſia directum
dominium, quia inde arguitur translatum
vtile, quod tribuit facultatem percipiendi
propria auctoritate, & ſi conceſſum pro
medietate pro indiuiſo cum Rectore, ex
quo arguitur, quod idem ius transfertur,
ac remanet, & ſic, cum Rectori remaneat ius
ipſum percipiendi, idem cenſetur transla-
tum, prout hæc omnia latiſſime cõſiderantur
in prædicta dec. 291. a n. 7. ad 15. part. 10. rec.
Poterit tamen in ipſa translatione vtilis Do-
91 minij expreſſe declarari, quod Laycus non
recipiat Decimas nomine ſuo, ſed nomine
Eccleſiæ tanquam eius Procurator, & vale-
bit conceſſio cum non ſit prohibitum illum
percipere Decimas nomine Eccleſiæ, vt alijs
adductis tradit *Gratian. dicta diſcept. 238. n.
23.* etiam ſi titulo conductionis percipiat
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 14. verſ.
92 *vnde layci.* Erit tamen neceſſarium bene-
placitum Apoſtolicum, prout requiritur in
locatione rei Eccleſiæ eo ipſo, quod fit vl-
tra triennium, vt dicam *infr. Cap. 14.* ſed
hæc erit differentia ſi ſit tranſlatum Domi-
nium vtile cum dicto effectu percipiendi
nomine proprio, vel potiùs cum prædicta
declaratione, quod hoc ſecundo caſu exi-
ſtentis, videlicet dictæ declarationis, & non
tranſlati Dominij, ſatis erit confirmatio, ſeu
beneplacitum in forma communi, At in
primo caſu obſtante dicta incapacitate Laici
& prohibitione Concilii Generalis relati
in cap. prohibemus de decim. neceſſaria erit
confirmatio in forma ſpecifica, cum expreſ-
ſa derogatione dicti Conc. generalis, vt
tradit *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſt. lib. 9.
cap. 7. num. 2. verſ. præterea Rot. deciſ. 350.
num. 28. & 29. part. 5. rec. & in Albinga-
nen. Decimarum 25. Iunij & 8. Nouembris
1627. coram Virili*, in quibus deciſionibus
habentur etiam aliqua, ex quibus arguitur
traditum ius decimandi, non ſola fructuũ
perceptio.

Secluſa autem incapacitate Laycorum,
de qua hic loquimur, in reliquis, quando
& quomodo fieri poſſit locatio Decimarum
eſt quæſtio, quæ cadit ſub generali quæ-
ſtione de locatione bonorum Eccleſiæ, de
qua late infra *Cap. 14.* & vlterius admiſſa po-
teſtate locandi, & conducendi oriri ſolet,
quandoque dubium circa voluntatem, an
ſcilicet facta locatione vniuerſali bonorum,
& iurium etiam decimæ comprehendantur,
quod tangam ſuo loco, nempe, quando agã
de interpretatione locationis *in Cap. 23. pro-
pe fin. prima inſpectionis de dubijs circa rem
locatam.*

Non omittam vlterius annotare circa di-
ctam incapacitatem, quod licet dictum ſit
93 Laycis poſſe locari fructus decimarum, hoc
intelligendum dummodo non fiat locatio
Iudæis *Rebuff. de decimis quæſt. 10. num. 33.
ad fin.* quem refert, & ſequitur *Grauan. di-
ſcep. 238. num. 24. ad fin.*

Sunt, & aliqui, qui non vbique poſſunt
94 Domum conducere, ſeù proprius loquen-
do, quatenus conducant, poſſunt per alios
expelli, vt Faber, Malleator, qui non po-
teſt habitare prope ſcolas, vt docet *Bart.
in l. vnic. §. itaut C. de ſtud. liber. vrb. lib.
11. vbi Alex. in addit.* ampliat, vt neque
prope ſcolares, neque propè Monaſteria, &
benè probat ille text. in fine, vbi præcipit
Imperator vnicuique ſcolæ loca ſpecialiter
deputari, ne diſcipuli ſibi inuicem poſſint
obſtrepere, vel magiſtri, neue linguarum
confuſio permixtim, vel vocum aures, quo-
rumdam, vel Mentes à ſtudio litterarum
auertat, vnde arguitur, quod Faber Mal-
leare non poteſt iuxta ſcolas, vt dicit *gloſ.
ibi in ver.* auertat, licet hoc non videri am-
plius in vſu dicat *Bonacc. de Contract. tit. de
locat. & Cond. punct. 1. nu. 2.*
95 Meretrices quoque, quatenus conducant
Domum in vicinia honeſta, poſſunt expelli
per vicinos *Menoch. de arbitr. caſ. 535. nu.
16.* & latè ampliando, & limitando, ac de-
clarando *Franc. Baron. de Citat. in addit. ad
quæſt. 18. num. 124. & pluribus ſeqq.*
96 Dubitant aliqui, an poſſit emptor rem,
quam emit conducere à venditore, inte-
rim,

rim, ac pretium eiuſdem rei ſoluat, vt videre eſt late penes *Caroc. de locat. tit. de vſur. quaeſt.* 1. ſed tale dubium reſoluendum eſt affirmatiue *per text. in l. ſicut §. interdum cum l. ſeq. vbi Bart. ff. locat.*, & vltra congeſtos per *Caroc. d. quaeſt. 5. num. 3. & ſeqq. Rot. coram Mantica deciſ. 3. num.* 5. ſed dicitur poſſidere pro emptore iuxta præcedentem titulum, vt ſubdit ibidem *Rot. num.* 6. quod intelligendum eſt, vt latius dixi ſupra *Cap.* 2. in prima regula, dignoſcendo locationem ab emptione, & vide *Carocc. vbi ſupra*, & dicam etiam aliquid *in Cap. de remiſſione mercedis*.

97 Sic venditor poteſt rem, quam vendidit
ſtatim conducere *L. qui fundum 75. ff. de
contr. empt.* ſed ex hac ſubita rei venditæ
98 conductione, quaſi pateat ex ea venden-
tem nolle re priuari, ſumunt Doctores con-
iecturam, quod venditio fuerit ſimulata
*Pariſ. conſ. 54. num. 73. & 76. verſ. & ideo
lib.* 1. vbi referr tenentes hanc ſolam conie-
cturam ſub pacto de retrouendendo, ſuffi-
cere ad arguendam ſimulationem venditio-
nis *Natt. conſ. 198. num. 10. Rot. deciſ. 253.
num. 6. part. 8. recent.* Verum eſt coniectu-
ra de ſe irreleuans ad arguendum ſimula-
tionem *Barbat. in l. pignus §. ſuperuacuum
num. 6. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluat.
Aldouin. conſ. 69. num. 47. Rota coram An-
dr. deciſ. 109. num. 11. & in vna Praeneſti-
na ſimulationis contractus 12. Martij 1664.
§. hinc non vrget, & 29. Maij 1665. §. iniu-*
99 *ſtitia coram Veroſpio*, & ratio eſt euidens,
quia, dum re vera poteſt ita contrahi iuxta
d. l. qui fundum, non eſt cur inde argui de-
beat, ſimulatio *Gregor. deciſ. 195. num.* 10.
& deciſ. 459. num. 8. & 9. Argueret tamen
ex circumſtantijs, vti ſi eſſet pro penſione
valdè modica *Hended. conſ. 33. num. 71. lib.
2. Bellon. Iun. conſ. 20. num.* 41. ſecus autem
ſi penſio eſſet potius exceſſiua ſecundum
Rot. coram Andr. dicta deciſ. 109. num. 16.
at contrarium, quod etiam ex tali exceſſi-
uitate arguatur ſimulatio tradit *Roland. conſ.
40. num. 25. lib.* 2. & videtur in hac contra-
rietate diſtinguendum, quod ſi exceſſiuitas
ſit reſpectu quantitatis fructuum, qui per-
cipi potuiſſent ex pecuniis, tunc procedat
prima opinio, quod talis exceſſiuitas, non
faciat coniecturam pro vſuris, ſi vero exceſ-
ſiuitas ſit reſpectu fructuum, qui percipi po-
tuiſſent ex bonis locatis, & magis correſpon-
deāt, fructibus, qui percipi potuiſſēt ex pecu-
nia ſoluta nomine pretii, quia inde arguitur
ſimulatio emptionis in fraudē vſurarū *Natt.
conſ. 198. n. 14. Rot. dec. 801. n. 4. verſ poſtremo,
quia p. 4. diuerſ. & corā Mellino dec. 29. n.* 10.

Attenditurque multum qualitas perſonæ
tradentis pecunias, & precipue ſi ſit ſolitus
100 fænerari, hinc enim oritur coniectura,
quod fæneratus fuerit *Rot. dec. 179. num. 21.
part. 4. tom. 2. rec.* & quod hæc ſit iuris pre-
ſumptio dixit *Bero. conſ. 166. num. 6. verſ. 4.
lib.* 1. vel ſaltem eſt adeo conſiderabilis, vt
101 vna cum dictis circumſtantiis, quod eme-
rit, & ſtatim ipſi venditori locauerit repu-
tetur ſufficiens *Abb. conſ. 12. num. 2. part. 2.
Roland. conſ. 40. num. 24. & 25. lib.* 2. &
quod etiam ceſſante locatione, ſufficiat eum
præfato ſolito concurrere, vel quod emerit
cum pacto retrouendendi, vel quod emerit
vili pretio *Caſtren. conſ. 109. num. 1. poſt
princ. verſ. ſufficeret etiam lib. 2. Pariſ. conſ.
54. num. 63. Natt. conſ. 198. num. 20. ad
med. Roland. d. conſ. 40. num. 26. lib.* 2. &
102 econtra multum etiam ponderatur, quod
ceſſet hoc ſolitum, adeo vt multi velint tunc
non poſſe argui contractum fæneratitium
relati per *Menoc. conſ. 109. num. 6. verſ.* 5.
103 & pulchre *Caren. reſol. 14. num.* 15. quod
tamen limitatur in mutuo *Menoch. ibidem*
104 *num.* 38. & generaliter etiam in aliis con-
tractibus, ſi concurrant aliæ coniecturæ vr-
gentes, idem *Menoc. num. 39. Hended conſ.
33. num. 54. lib.* 2. & multo magis vrget ad
excluſionem, quod contractus ſit fænera-
titius, defectus ſoliti fænerandi ſi concurre-
105 ret etiam qualitas nobilitatis, quia per
eam debilitantur coniecturæ ſimulationis, &
fænoris, vt pluribus adductis voluit *Menoc.
conſ. 347. num. 17. verſ. vndecimo, & vlti-*
106 *mo*, prout etiam de alia, quod emptor,
ac ſimul locator ſit vir timoratæ conſcien-
tiæ, idem firmat *Decian. conſ 2. num. 84. lib.*
1. vel ſaltem ſit probatæ opinionis, & in-
tegræ famæ *Grauet. conſ. 145. num. 24. Ro-
land. conſ. 96. n. 20. lib. 2. Rot. coram Comit.
deciſ. 4. nu.* 22. vbi etiam ponderatur, quod
contractus, ſit inter ſanguine coniunctos.
107 Conſideratur etiam ad excluſionem præ-
ſumptionis vſuræ, ſi ea non cederet in co-
modum contrahentis, vti qui contraxiſſet
tutorio nomine *Oſaſc. dec. 41. num. 10. verſ.
quod etiam excludit*, & idem de contractu
celebrato à Canonicis nomine Capituli
Corn. conſ. 4. num. 6. lib. 1. vbi dicit, quod
hæc coniectura plurimum eum mouet, &
quemlibet iudicantem vehementer moue-
re debet; Prout etiam valde conſideratur,
108 quod pretium rei emptæ non ſit ſolutum
libere, ſed cum onere illud reinueſtiendi,
quia inde excluditur, quod datum fuerit
ſub vſuris *Burſat. conſ. 144. num. 20. & ſeqq.
Paſet. conſ. 45. num. num. 12. Cyriac. con-*
109 *tr. 255. num.* 36. Prout etiam, quod con-

H tra-

tractus fuerit celrbratus publicè, & palam,
& maxime ſiinrereuenerit etiam in eo Iudex,
& decretum interpoſuit *Hondcd. conſ.* 33.
num. 24. *& ſeqq. lib.* 1. *Mandel. conſ.* 502. *nu.*
16. vbi & præſertim ſi in inſtrumento fue-
rint expreſſæ ſummæ, & cauſæ contrahendi
Burſat. conſ. 144. *num.* 16. *Bellon. Iun. conſ.*
20. *num.* 17. *& ſeqq. Verall. dec.* 163. *num*
8. *part.* 3. licet hinc non remaneat in totum
110 præcluſa via probandi contractum eſſe fæ-
neratium, etiam per coniecturas, ſi ſint vr-
gentes, vt firmat *Menoc. conſ.* 1182. *num.*
14. *& ſeq.* Et poſſunt aliæ plues circum-
ſtantiæ, & coniecturæ concurrere, tam ad
excludendam, quam ad arguendam vſu-
ram, præcipuè ad cõmodum decepti, & læ-
ſi *Menoc. preſumpt.* 122. *num.* 5. *verſ. ita*
111 *pariter lib.* 3. ad quod ſufficiunt etiam le-
ues, maxime propter excogitatas fraudes
fænerantium *Caſtren. conſ.* 109. *num.* 1. *ad*
med. lib. 2. *Alex. conſ.* 54. *num.* 3. *in princ.*
lib. 6. *Natt. conſ.* 198. *num.* 16. nec eſt ne-
112 ceſſarium, quod ſint coniecturæ legis,
quia iſtæ vti notæ euitantur ab eis *Bero. conſ.*
165. *num.* 7. *lib.* 1. *Natt. conſ.* 198. *num.* 19.
113 *ad med.* quod tamen ſecus eſt, ſi non aga-
tur de ſolo intereſſe partis ciuiliter, ſed
criminaliter ad pænam *Honded. conſ.* 33. *n.*
51. *&* 55. *& ſeq. lib.* 2. vel etiam ſi ageretur
de aliqua perſona graui, cuius fama detri-
mentum pati poſſet conſiderabile, quia
tunc neceſſariæ eſſent vrgentes, prout eas
requirunt *Iaſ. in l. prator ait.* 4. *§. pretor ait*
ff. de eden. Aldouin conſ. 69. *num.* 62. *&* 84.
Leotard. de vſur. quaſt 9. *num.* 4 *& ſeq. Rot.*
cor. Andr. decıſ. 109. *num.* 5. *& in Recent.*
decıſ. 677. *num.* 3. *part.* 2.
114 Et quod ſufficiant duæ ſolæ *Caſtren. conſ.*
109. *num.* 1. *poſt princ. verſ. ſufficiunt ergo*
lib. 2. *Natt. conſ.* 198. *num.* 19. *verſ. non ob-*
ſtat, quod ſecundo, & eſſe opinionem magis
communem *Pariſ. conſ.* 54 *num.* 62. *lib.* 1.
Gabr. conſ. 74. *num.* 3. *lib.* 1. & receptiſſi-
mam *Becc. conſ.* 52. *num.* 47. & indubitatam
Roland. conſ. 40. *num.* 21. *& ſeq. lib.* 2. &
eſſe indubitatam ſi concurrant tres *Grat.*
conſ. 11. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 2.
115 Et licet agatur de probanda ſimulatione,
ad quod non ſufficiunt quæcumque conie-
cturæ, niſi ſimul concurrat cauſa ſimulandi
Aldouin. conſ. 69. *num.* 56. *& ſeq. Altograd.*
conſ. 90. *num.* 82. *lib.* 2. *Burat. decıſ.* 901. *nu.*
6. & in his terminis *Menoc. conſ.* 343. *num.*
7. *&* 8. *Bellon. Iun. conſ.* 20. *num.* 22. *&*
ſeq. Rota penes Caren. reſol. 14. *num.* 26. *&*
cor. Andr. decıſ. 109. *num.* 12. tamen verius
116 videtur aliam cauſam non requiri, quam
illam ipſam fraudandi leges vſuras prohi-
bentes, vt tradunt *Crauet. conſ.* 491. *num.*
27. *Farinac. quaſt.* 160. *num.* 139. *Adden.*
ad Gregor. decıſ. 157. *in fin.*

Poſſet etiam locatio in propoſito operari
vnum effectum conſiderabile, quod ſcili-
117 cet, ſi venditori cum pacto redimendi,
quandocumque facta eſſet, præcipue ad
longum tempus, & ipſe ita continuaſſet
rem retinere vltra triginta annos, per quos
tale pactum præſcribitur, iuxta *conſ. Roland.*
21. *per tot. lib.* 2. vbi *num.* 42. *& ſeq.* infini-
tos concordantes refert, & vltra eos *Surd.*
decıſ. 2. *num.* 7. *& ibi Hodier.* vbi *num.* 6. de
communiori teſtatur *Grat. diſc.* 2. *num.* 2. *&*
ſeq. vbi de communi, & magis communi,
& quod hanc ſeruat *Rot. Seraph. decıſ.* 1360.
num. 1. *in rec. decıſ.* 396. *num.* 5. *part.* 4. poſ-
118 ſet adhuc velle redimere, quia aduerſus
eum, qui rem retinet, non procedit dicta
præſcriptio *Couarr. variar. lib.* 1. *cap.* 9. *nu.*
6. *verſ. tertium Gabr. tit. de preſcr. concl.* 6. *n.*
11. *Tiraqu. de retr. conuent. §.* 1. *gloſ.* 2. *nu.*
31. *&* 32. *Scip. Theodor. alleg.* 73. *num.* 50.
Hodier. ad Surd. decıſ. 2. *num.* 12. *& ſeq.* vbi
tamen *num.* 17. *& ſeq.* limitat ſi agere po-
tuit, & non egit.
119 Quod & facilius eſſet dicendum, ſi iuxta
ſuperius tradita contractus depræhendere-
tur ſimulatus in fraudem vſurarum, quia eo
modo contrahens nunquam præſcribit *Ghe-*
rard. de Petra S. Singul. 19. *n.* 28. *Gabr. d. concl.*
6. *n.* 12. *de praſcript. Rot. dec.* 164. *n.* 4. *p.* 2. *rec.*
120 Imo ſufficit venditionem eſſe factam pro
modico pretio ad hoc, vt emptor teneatur
retrouendere vigore pacti, etiamſi lapſum
ſit tempus, expræſſe in pacto ad redimen-
dum determinatum, & præfinitum *Socc. Iun.*
conſ. 104. *num.* 3. *lib.* 3. *Surd. decıſ.* 34. *nu.*
5. *Magon. decıſ. Lucen.* 77. *num.* 18. *Caſtil.*
decıſ. 218. *num.* 3. *Ginrb. decıſ.* 58. *num* 2.
Thomat. decıſ. 112. *n.* 16. *Adden. ad Gregor.*
decıſ. 559. *n.* 8. *verſ. quod tamen. non procedit*
121 Vbi tamen ſit valde modicum, quia alias
cum pactum redimendi minuat rei valorem
non procederet concluſio prædicta, vt be-
ne aduertit *Mant. de tacit. lib.* 4. *tit.* 31. *n.*
41. *verſ. verum plane*, & ſequitur *Antonel.*
de tempore legal. lib. 2. *cap.* 89. *num.* 11. ceſ-
ſat enim æquitas, in qua ſola propter ſuſpi-
cionem ex dicta modicitate pretij orientem
ipſa concluſio fundatur, ſecundum *Tiraquel.*
de retract. conuent. §. 1. *gloſ.* 2. *num.* 55. &
vbi dicto modo conductor diu continuauit
vltra tempus præfixum retinere, poteſt etiã
allegare coloniam perpetuam ad ſe tuen-
dum, de quo *inf. Cap.* 22. *verſ.* 2. *limitatur.*
122 Poſſet etiam dubitari de vſuraria praui-
tate in contractu, in quo quis conduxiſſet

Præ-

Prædium cum hoc, quod locator ſibi mutuatet pro toto tempore durantis locationis certam ſummam pecuniarum, ſed eam non adeſſe, & licite poſſe ita locari conſuluit in ſpecie *Abb. conſ. 15. part. 1.* circa, quod tamen aduertendum, quod *Abb.* in fine dicit non dari aliquid à conductore ratione mutui, ſed totum attribui locationi, nec eſt dubium, quod ſi appareret aliquid datum ratione mutui eſſet vſura *cap. plerique, & cap. fin. 14. quæſt. 3.*

123 Sic etiam poſſet dubitari, ſi quis locaſſet Apothecam cum ſuis ſtyliis, ſeu etiam mercibus, aliiſue mobilibus æſtimatis, cum pacto, quod reſtitui deberent in fine locationis eiuſdem valoris, vel eorum æſtimatio, & ea durante ad rationem quinque pro centenario ipſius æſtimationis, an adſit aliqua vſuraria prauitas in contractu iſto & pro negatiua adeſt conſilium *Laderch. 189. vbi num. 3.* adducit dictum conſ. Abbatis, & dicit, quod ibi facilius poterat præſumi fraus, quam hic *Borgnin. deciſ. 13. num. 6. part. 2. Duen. tom. 1. tractat. 8. reſel. 89.*

De rebus, quæ locari poſſunt, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Res omnes corporales, & incorporales, mobiles, ſiue immobiles locari poſſunt.*
2 *Res, quæ non reperiuntur probibita locari cenſentur permiſſa.*
3 *Mobilia locari poſſunt.*
4 *Animalia locari poſſunt.*
5 *Omnia, quæ vendi poſſunt, poſſunt etiam locari.*
6 *Omnia, quæ locari poſſunt, vendi non poſſunt.*
7 *Seruitutes locari non poſſunt.*
8 *Decl. procedere in ſeruitutibus prædialibus, non in omnibus perſonalibus.*
9 *Vſusfructus locari poteſt.*
10 *Vſus locari non poteſt.*
11 *Lim. ſi alias eſſet inutilis.*
12 *Vſuarius Domus magnæ poteſt alios ad cohabitandam ſecum introducere, & mercedem recipere.*
13 *Habitatio eſt ſeruitus perſonalis.*
14 *Habitationem habens, poteſt eam locare.*
15 *Seruitus prædialis à nemine locari poteſt vbi, & an idem ſit de commoditate vtendi.*
16 *Res incorporales locari poſſunt.*
17 *Res aliena locari poteſt.*
18 *Res conducta locari poteſt.*
19 *Re aliena locata ſi Dominus probibeat vti, locans tenetur ad intereſſe.*
20 *Rem propriam conducere, quis non poteſt.*
21 *Decl. procedere, ſi conducens ſit Dominus irreuocabiliter.*
22 *Secundo decl ſi dominus habeat poſſeſſionẽ, alias ſecus.*
23 *Conducens rem propriam, quam poſſidet poſſeſſionem amittit & num. 27.*
24 *Debitor poteſt conducere à debitore rem propriam.*
25 *Dominus poteſt conducere à ſuo emphiteuta.*
26 *Emptor poteſt conducere à ſuo venditore.*
28 *Locans rem propriam vti procurator alterius, an aliquod ius ei acquirat.*
29 *Res non exiſtens locari poteſt, quatenus ſit in ſpe.*
30 *Res ſacræ, vel ſpirituales, aut eis annexa inſeparabiliter locari non poſſunt.*
31 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica locari non poteſt.*
32 *Iuriſdictio etiam de iure ciuili locari non poteſt.*
33 *Iuſpatronatus eſt ſpirituali annexum, & quomodo.*
34 *Iuſpatronatus ſeparatim de per ſe locari non poteſt.*
35 *Iuſpatronatus ſi locetur cum rebus, quæ locari poſſunt annullatur tota locatio.*
36 *Decl. procedere ſi appareat ratione iuriſpatronatus aucta merces.*
37 *Simonia cadit in Iurepatronatus.*
38 *Iuſpatronatus venit in locatione aliarum rerum.*
Decl. procedere in locatione ad longum tempus n. 40.
39 *Conceſſio ad firmam, quid importet.*
41 *Iuſpatronatus, vt veniat in locatione, neceſſe eſt locationem eſſe vniuerſalem reſpectu rei locatæ.*
42 *Iuſpatronatus venit in locatione vniuerſali omnium bonorum, non autem in ſimili locatione.*
43 *Iuſpatronatus non venit, ſi locetur hæreditas.*
44 *Hæreditas proprie locari non poteſt.*
45 *Iuſpatronatus venit etiam in locatione rei particularis, ſi ſit ei annexum, & ſtet acceſſorie ad illam.*
46 *Iuſpatronatus Cappellæ exiſtentis in Palatio cenſetur reſeruatum pro Domino Palatij.*
47 *Iuſpatronatus Eccleſiæ in fundo exiſtentis, an cenſeatur annexum fundo.*
48 *Iuriſpatronatus fundatio attendi debet ad dignoſcendum, cui ſit reſeruatum.*
49 *Iuſpatronatus exiſtens in caſtro, arguitur Caſtro annexum.*
50 *Iuſpatronatus an ſit annexum Caſtro, vel iuriſdictioni attenditur obſeruantia.*
51 *Iuſpatronatus annexum alicui rei an veniat in locatione illius, etiamſi expreſſum ſit ipſum iuſpatronatus, quando expreſſio ſtat declaratiue, non principaliter.*
52 *Expreſſio, quando dicatur declaratiue, & quando principaliter.*
53 *Iuſpatronatus ſi in locatione expreſſum ſit declaratiue poteſt eius intuitu augeri penſio.*
54 *Emens rem principaliter ad effectum acquirendi iuſpatronatus in ea exiſtens, non eſt tutus in conſcientia, nec in foro fori.*
55 *Eccleſia locari non poteſt.*
56 *Campanile locari non poteſt.*
57 *Campanæ ad vſum pium locari poſſunt.*
58 *Cœmeterium, & ambitus Eccleſiæ locari non poſſunt.*
59 *Domus Eccleſiæ contigua, per quas patet aditus ad Eccleſiam locari non poſſunt.*

CAPVT XI.

1 Regula traditur generalis, quod omnes res, ſiue corporales, ſiue incorporales, ſiue immobiles, ſiue mobiles, ſiue ſe mouentes locari poſſunt *Mozz. de locat. & conduct. cap. 4. de reb. quæ locari poſs.*
2 *in princ.* itaut quæ non reperiuntur prohibitæ locari, cenſeantur permiſſæ iuxta regulam, de qua in *l. ſtatuas C. de religioſ. & ſumpt. funer. & in c. inter corporalia verſ. vni. ſi circa de translat. Epiſcoporum*, & in ſpecie
3 de mobilibus, quod locari poſſint *Caroc. de locat. & conduct. tit. de Iurepatronatus in par. 3 Borgnin. deciſ. 13. num. 66. par. 2*, & paſſim videmus

demus in magnis ciuitatibus practicari hâc
locationem, quæ nuncupatur ad nolitum,
idque non obſtante, quod mobilia vſu con-
ſumentur& ideò nõ poſsint reſtitui in ſtatu,
quo fuerunt tradita Conductori, prout ipſe
regularirer tenetur, *vt dicam infra Cap.*29.
4 Et de ſe mouentibus, nempè Animalibus,
Bruris, quod locari poſsint, *Crauett. con-
ſil.*145.*num.*3. & ratio eſt euidens, quia ſal-
ua eorum ſubſtantia ex eis veniunt multæ
cõmoditates, & fructus vtiles humanæ ne-
ceſſitati, qui poſſunt mercede alteri conce-
di retenta proprietate, vt conſiderauit in
ſpecie *Rota deciſ.*227.*num.*7.*par.*4. *diuerſ.* &
non eſt dubium ita generaliter loquendo,
quod Animalia locari poſſint, ſed quoniam
diuerſis modis practicatur locatio iſta Ani-
malium, & quandoque dubitatur, an loca-
tio illa in ſpecie ſit valida, & permiſſa lo-
qnar de ea ſeparatim *Cap. ſequenti*.
5 Vlterius traditur etiam à DD. alia gene-
ralis Regula, vt quæcumque vendi poſſunt
etiam locari queant *Mozz. dicto cap.*4.*nu.*1.
*Bonaccin. de contract. tit. de locat. & cond.
punct.*1.*num.*2.
6 Imò multa, quæ vendi non poſſunt locari
permittuntur *Molin. de Iuſt. & Iur.diſp.*489
in princ. ſaltem ad breue tempus, vt res Ec-
cleſiæ, Minorum, & ſimiles.

Sunt tamen quædam, quæ non omnibus
locari poſſunt, de quibus dictum eſt in præ-
cedenti *Cap.* 10. quædam, quæ non niſi ad
brene tempus, vt bona minorum, & Ec-
cleſiarum, & ſimilium, de qnibus ſuis lo-
cis, quædam autem, quæ abſolute locari
7 nequeunt, prout ſunt ſeruitutes, locare enim
ſeruitutem nemo poteſt dicit *text. in l. loca-
re* 47. *ff. loc.* intelligendo tamen de ſeruitu-
8 tibus prædialibus, nempè quæ per prędium,
prædio debentur, nam in ſeruitutibus per-
ſonalibns hoc abſolure non procedit, vide-
mus etenim in vſufructu, quod licet ſit ſer-
9 uitus perſonalis *l.*1.*ff.de ſeruit.Pichar.Inſtit.
tit. de vſufruct. in princ.tit.ante num.primum*
tamen locari poteſt *l.arboribus* 13.§.1.*verſ.
vſufructuarius ff. de vſufr. gloſ. in d.l. locare
ver. nemo poteſt ff.locat.Mozz.d.cap.*4. *de reb.
qua loc.poſs. num.* 3. *Molin. diſput.* 489. *nu-
mer.*3.
10 Verum, & vſus, eſt ſeruitus perſonalis *d.
l.*1. *ff. de ſeruitut.* & tamen locari non valet
l. in eoque 11. §. *Equity ad med. verſ. operas
autem ff. de vſ. & habit.* §.1. *ad fin.inſt.titul.*
11 *eodem* niſi tamen vſus alicui relictus aliàs
ſibi inutilis eſſet niſi locaret, quia tunc lo-
care poterit *l. Diuus* 23. *in princ.ff. de vſ.&
habit.Pichar. ad Inſt.tit. eodem in princ.nu.*6.
& quatenus ſpacioſa Domus ſit cuius vſus
12 relictus, adeout vſuarius eam occupare
non poſſit, non propterea valebit eam oc-
cupare proprietarius *l. diuus* 23. §. *licebit ff.
de vſ. & habit.* ſed licebit vſuario alios in-
troducere, qui ſecum habitent, ac etiam ſi
penſionem ab illis recipiat, non erit ei inui-
dendum dummodò, & ipſe inhabitet *l. ca-
terum* 4. *in princ.ff. de vſ. & habitat.Picchar.
in d.princ.tit.Inſtit. eodem num.*6.
13 Habitatio quoque ſeruitus perſonalis di-
citur *Picchar. in* §. *ſed ſi cui habitatio inſtit.
tit. de vſu, & habit. in princ.* & is cui relicta
14 vel alias conſtituta eſt locare poteſt, *vt eſt
text. in d.*§. *ſed ſi cui*.
15 Redeundo autem ad prædiales in eis ve-
rificatur, quod nemo illas locare poſſit, nã,
neque Dominus fundi ſeruientis, neque
Dominns eius, cui ſeruitus debetur eam
locare valet *gloſ. in d. l. locare* 47. *ver. nemo
poteſt ff.locat.Caroc. de loc.tit. de ſeruit. nu.*3.
*Molin. de Iuſt. & Iur.diſput.*489.*num.*3. ve-
rum hoc procedere in mero lure ſeruitutis,
non autem in comoditate vtendi, ſed in ea
poſſe alium ſubrogari mediante locatione
ſenſit *Portius in* §.1.*num.*6.*inſt. tit. de vſ.&
habit.* vbi tamen relinquir, cogitandum, ſed
magis pro certo habuit *Caroc. dicto tit. de
ſeruit. num.* 4. ſed tamen comprobat ex eo,
quod videmus locata domo, conductorem
vti ſeruitute domni debita puta tranſitus,
& in hoc nõ videtur reſidere difficultatem,
ſed in eo, an locari poſſit abſque Domo,
tàm à Domino, quàm etiam à Domus Cõ-
ductore, iuxta diſtinctionem de qua in ter-
minis Iuriſpatronarus infra *num.*34.*& ſeqq.*
16 Alię quoque res incorporales locari poſ-
ſunt, vt late de quam pluribus probat per
diuerſos Titulos *Caroc. in ſuo tract. de locat.
& cond.* vt poſſint locari annui redditus *in
tit. de ann. redd.* quod poſſint locari Cenſus
in tit. de Cenſibus, quod poſsinr locari cam-
bia *in tit. de Cambijs* licet in iſto allegat *de-
ciſ.Rot.coram Put.* 121. *lib.*3. *qua in correct.
eſt* 120. *qua vna cum deciſ.*123.*ibidem eſt in
Cauſa Bononien. Locationis*, at non loquitur
de locatione cambii, ſed de quibuſdam
litteris cambii, an importarent ſolutionem
ad euitandam caducitatẽ rei locatę; Gabellę
quoq; ſunt de rebus, quæ locari poſſunt, ſed
quoniam, vt plurimum requiritur in earum
locatione aliqua ſolemnitas, & dubitari ſæ-
pe contingir de validitate earum locationis
loquar de ea ſæparatim in *Cap.*13.
17 Alienam rem locari non poſſe, & quate-
tenus locetur locarionem eſſe ex hoc capi-
te nullam dicunt *Magon.deciſ.Lucen.*20.*nu-
mer.* 18. *& Caroc. de locat. tit. de re aliena*,
ſed magis placet ponere regulam in contra-
rium,

rium, quod videlicet res aliena locari poſ
ſit, etenim rem alienam diſtrahere, quem
poſſe nulla dubitatio eſt dicit *text. in l. rem*
alienam 28.ff. de Contr. empt. & locare poſſe
l. ſi tibi alienam 7.ff. locat. Mantic. de tacit. li-
bro 5.tit.3.num.1.& res conducta dicitur res
18 aliena, & tamen nemo prohibetur, rem,
quam conduxit alteri locare *l. nemo C. locat.*
non tamen valebit locatio in Domini rei
præiudicium *l. alienum, ubi Bald. C. de furt.*
Roland. conſ.60. num.56. & ſeq. lib. 4. Surd.
conſ.19.num.32.Coccin.deciſ.208.num.10. &
quatenus Dominus non conſentiat, ſed pro-
19 hibeat conductorem vti, locator tenebitur
ad intereſſe, puta ſi locaui tibi pro quin-
quaginta alienam inſulam, & tu locaſti eam
Titio pro ſexaginta, & Titius prohibeatur
à Domino vti, teneor tibi ad ſexaginta, vt
eſt *text. in l. ſi tibi alienam 7.ff. locat.* pro tē-
pore autem, quo non fuiſti impeditus vti,
valuit locatio, & teneris ſoluere penſionem
Beron.conſ.148.num.15.lib.1. Mantic. de ta-
cit.lib.5.tit.3. num.1. & quatenus ius poſtea
in conductore ſuperueniat, itaut poſsit alio
titulo vti re conducta à ſolutione penſionis
liberatur *Bart. in l. ſi quis fundum alias, qui*
fundum in fin.ff. locat. Beron. dicto conſ.148.
num.16.Mantic. dicto tit.3.num.2.

20 E contra rem ſuam conducere, quis non
poteſt *l. qui rem 20. ubi gloſ. in verb. exiſti-*
mans C.locat. Fulgoſ.conſ.5.num.1. verſ. ve-
rum præmiſſis Natt.conſ.20. numer.1. Cephal.
conſ.159.num.5.Mantic. de tacit. dicto lib.5.
tit.3.numer.3. ubi de Commun. Magon.deciſ.
Lucen.20.num.18. Idque procedit, ne dum
ſi conducens ignorat ſe eſſe Dominum, in
quibus terminis clarus eſt *text. in d. l. qui*
rem, ſed etiam quatenus ſciat rem eſſe pro-
priam, vt probat *text. in l. ad probationem*
23.verſ. ſed ex euentu, & docet gloſs. in d. l.
qui rem in ver. exiſtimans & alijs congeſtis
Mantic.d.tit.3.num.3.verſ. quæ locum habet.

21 Declaratur tamen concluſio prædicta,
vt tunc non valeat conductio rei ſuæ, cum
conducens eſt Dominus irreuocabiliter, ſe-
cus autem ſi reuocabiliter *Ruin. conſ. 144.*
n.4.lib.1.Caroc.de loc. & cond.tit.de re propr.
22 *num.34.* & quatenus conducens non mo-
do ſit Dominus, ſed etiam habeat poſſeſ-
ſionem rei locatæ, alias valebit conductio
facta reſpectu ſolius poſſeſſionis *l. ſi aliquam*
rem 28. ff. de acquir. poſs. imò, & valebit
Conductio hoc modo facta reſpectu, ſcilicet
ſolius poſſeſſionis, etiam ſi facta ſit à Do-
23 mino poſſidente, quia conducendo poſſeſ-
ſionem amittit ſi ſciuit ſe poſſidere, & con-
duxit, & ſic operatur, & valet conductio,
vt probat *text. in d. l. ſi aliquam 28. de acquir.*
poſſ. & tradunt ibi magis communiter DD.
quos refert, & ſequitur, ac Angelum, &
Caſtren. contrarium ſentientes reijcit *Ripa*
num.43. ubi num. 44. bene aduertit in tex-
tu illo haberi, quod adhoc, vt dicatur con-
ductio facta ſolius poſſeſſionis, oporteat eſ-
ſe ſpecialiter dictum, niſi tamen quis expreſ-
ſe conducat rem vti ſuam, quia tunc neceſ-
ſe eſt referre ad poſſeſſionem abſq; expreſ-
24 ſione, vel conducat à creditore, quia tunc
pariter cenſetur conducere, quoad poſſeſ-
ſionem, cum creditor Dominium non ha-
beat, quod etiam tangit *Caroc. dicto tit. de*
re prop.num.14.& firmauit *Rot.cor.Burat.de-*
ciſ.423.num.4.

25 Hinc poteſt Dominus directus conduce-
re rem à ſuo emphyteuta *Mantic. de tacit.*
lib.5.tit.3.nu.5.Boer.deciſ.234. ſub num.3. &
26 emptor poteſt conducere rem à venditore
pro tempore, quo data fuit ei dilatio ad
ſoluendum pretium etiam ſi venditor ex-
preſſe ſibi Dominiū non reſeruauerit *Man-*
tic. dicto tit.3. num. 6. Dicitur tamen poſſi-
dere titulo emptionis, non conductionis
Rota coram eodem Mantic. deciſ 3. num. 6. &
propterea ſi fundus perit ei perit, nec tene-
tur venditor, & locans remiſſionem Mer-
cedis ei facere *l. ſicut emptio 23. & ibi gloſ.*
in verb. exſoluat ff. locat. idem *Mant. de ta-*
cit.lib.4. tit.24. num.18. Hodier. in addit. ad
Surd. deciſ.157. numer.12. & dicam infra *in*
cap.45.num.83.

27 Vnde ſi dubitetur de effectibus condu-
ctionis rei ſuæ, an videlicet per eam amit-
tatur poſſeſſio, multum refert, quid agatur,
refert enim primo verum conducens ſciat
ſe poſsidere, an ignoret, & verum quaſi nō
ſuam rem conducat, an quaſi ſuam, & ſi
ſciens ſuam eſſe, verum quaſi proprietatis
reſpectu, an poſſeſsionis tantum, vt dicit
I.C. in l. ſi aliquam rem 28. ff de acquir. poſs. &
explicant ibi DD. & ſignanter Ripa, & cir-
ca hæc faciunt plures diſtinctiones caluum,
de quibus *Carocc. dicto tit. de re prop.*

28 Econtra vero ſi quis locet rem ſuam tan-
quam Procurator alterius, dubitari poſſe
videbatur, an aliquod ius illi acquirat, &
non acquirere reſpondit *Imol. conſ.52. per*
notata in l. ad probationem C. locat. & in l. ſi
aliquam de acquir. poſs. vt refert *Gabr. con-*
ſil.62.num.17.lib.1.

29 Res quoque non exiſtentes locari poſ-
ſunt, dummodo ad ſit earum, ſpes, nam
alias rei, neque actu, neque in ſpe exiſten-
tis locatio eſſet nulla, vt de venditione
ſunt *text. in l. nec emptio 8. in princ. ff. de con-*
hen. empt. & in l.1. ff. de hered. vend. & vi-
demus in operibus, locantur enim operæ

non

non actu exiſtentes, & preſtitæ, ſed futuræ, & valet locatio, quatenus tamen ſperentur, aliàs operæ, quæ nullæ ſunt locari non valent, vt de operibus Infantis habetur *in l. arboribus 13. §. de illo, vbi gloſ. in verb. infante ff. de vſufr.* & dicam *infra Cap.15.* quæ operæ, locari poſsint.

30 Sacræ quoque res, & ſpirituales, & non ſolum mere ſpirituales, ſed etiam ſpiritualibus annexę inſeparabiliter locari non poſſunt, & ſi locatio fiat, eſt nulla, vt plene firmatur *in deciſ.609. num.1. par.1. diu.* quàm refert, & ſequitur *Mantic. de tacitis lib. 5. tit.3. num.16.* licet erroneè, dicat eam eſſe coram *Seraphin.* nam quamuis ibi non exprimatur cuius ſit, eſt coram *Cantuccio*, vt ex diarijs *Rotæ teſtatur Caltalmacus in ſuo Indice deciſionum.*

Vnde operas ſacras, ſeù ſacris annexas, annexione neceſſaria locari non, poſſe dictum eſt *Cap.15.* & de iure decimandi dictum eſt ſupra *Cap.10.* & prius eodē *cap.* dictū quoque idem fuit de locatione Eccleſię, ſeù oblationum, quæ fiunt in Eccleſia.

31 Idemque dicendum eſt de alijs ſimilibus & in ſpecie non licere iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeù facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in ſpiritualibus locare, nec conductores per ſe, aut alios ea exercere, aliterque conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica factas ſubreptitias cenſeri debere ſtatuit *Sacra Synodus Tridentina ſeſſ. 25. de reformat.cap.11.* & eſſe vnum de innouatis à *Conc. Trid.* in materia locationis, notat *Ricc.reſol.108.num.2.par.1.* licet potius fuerit expreſſa, & ſpecialis declaratio prohibitionis huius contractus, quæ prius compræhendebatur ſub generali prohibitione ſimoniæ. Omnes enim actus iuriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur ſunt materiæ ſimoniæ, vt ex *Suar. de relig. tom.1. lib.4. de Simonia cap.20. ſub num.8. notat Barboſ. ad d. cap.11. Concil. num.6.* vbi etiam *num.10.* ex reſolutione S. Congr. Epiſcopor. quam dicit relatam per Aldanum, notat quartas funerales non poſſe locari, & eſt etiam de Iure Ciuili, vt

32 a iuriſdictiones locari non poſſint, ad euitanda infinita mala, quæ reſultant ex eo, quod iudicaturæ dentur pro pecunia *text. eſt in Auth. vt Iudices ſine quoque ſuffragio in princ.* & tradit *Caroc. tit. de iur. patr. ante verſ. vidimus*, vbi contrarium procedere in dignitate, quia locari poteſt.

33 Ius patronatus quoque eſt ſpirituali annexum *c. de Iure 16. de iur. patr.* annexione per prius, ſeù antecedenter, quia iuſpatronatus ordinatur ad præſentandum Clericos ad Beneficia Eccleſiaſtica, & præſentatio antecedit Beneficij inſtitutionem, & adminiſtrationem, vt poſt *D.Thom.* & alios plures declarat *Garz. de Benef.par.5.cap.9. numer.6.* Vnde controuerti poteſt, An veniat in locatione, & quia controuerſia ſæpe accidit, ſiue circa iuſpatronatus, ſiue circa ius præſentandi, aut conferendi Eccleſiaſtica Beneficia, ideò breuiter diſtinguendum

34 eſt, quod aut quæritur, an ius patronatus locari poſſit, aut quæritur, an veniat in locatione aliarum rerum, & quoad primam quæſtionem reſpondendum eſt abſolute locari non poſſe, prout vendi non poſſe eſt *text. in præfato cap. de iure*, & locari non poſſe firmant *Caſtren.conſ.361. numer.2. ad med. lib.1. Lambert. de iur.patr. lib.1. part.2. quæſt.8.art.1. per tot. Mozz.de locat. & cond. tit. de reb. quæ loc.poſſ.num.6. Carocc.tit.de iure patr.num.3. in par.5.*

35 Quod eſt adeò verum, vt ſi locetur Ius patronatus, vel quid ſimile vna cum alijs rebus, quæ aliàs locari poſſint adhue quatenus locatio ſit vnica mercede contracta, vel aliàs appareat per vnicum contractum, & indiuiſibilem annullatur in totum, etiam reſpectu aliarum rerum, vt plene firmatur *in d.deciſ.609. num.2. & ſeqq. per tot. par. 1. diu.* & ſequitur *Mantic. de tacit. lib. 5. tit.3. num.16.*

36 Hoc tamen tranſibit ſine difficultate ſi conſtabit, quod ratione iuriſpatronatus aucta ſit penſio, itaut ſine eo conductor tantam penſionem non ſoluiſſet, prout conſtabat in caſu dictæ deciſionis 609. vt habetur in ea *num.9.verſ. vnde cum locatio*, at è contra ſi adhuc eamdem penſionem ſoluiſſet, itaut etiam abſque conceſſione iuriſpatronatus ita conduxiſſet remanebit locatio in reliquis *Put. deciſ. 5. de reb. Eccleſ. non alienan.Ricc.reſolut.108.num.3.par.1.Barboſ. ad Concil.ſeſſ.25.cap.11. de reformat.num.7.*

37 Et quatenus fiat locatio iuriſpatronatus pro mercede in pecunia, committetur ſimonia, quæ bene cadit circa iuſpatronatus, vt probat aperte *text. in cap. præterea il primo in ordine 9. de tranſact.* vbi Papa pronunciat ſimoniacam tranſactionem ſuper iure præſentandi ad Eccleſiam, quem textum bene ad hoc perpendit *Abb. in cap. veniens num.1.verſ. & quod in iurepatronatus de Teſtib.* & hanc eſſe veriorem opinionem, quod in iurepatronatu cadat ſimonia plenè examinato articulo concludit *Lotter.de re benef. lib.2. quæſt.9. num.75.* & incurret etiam locans pænas indictas per *Sac. Conc. Trid.ſeſſ. 25.de reformat. cap.9. circa med.verſ. nec dictum iurepatronatus*, vbi vendentes iuſpatrona-

tronatus, aut aliter contra Canonicas ſanctiones illud in alios transferentes excommunicantur, & ipſo iure illo priuantur, quod procedit cum declarationibus, de quibus, ibi, *Barboſ.num.*81. *& ſeq.*

38 Quo autem ad aliam quæſtionem, an in locatione aliarum rerum veniat iuſpatronatus, reſpondendum eſt affirmatiue, prout in ſpecie, quod locata Villa veniat iuſpatronatus Eccleſiæ in ea exiſtentis, eſt *text. in c. ex litteris* 7. *de iurepatronat.* qui licet loquatur de conceſſione ad firmam, explicatur cõmuniter ad affictum, ſiue penſionem *Hoſtien. in cap.*2.*num.*2. *de locat. Bart. in l.*1.*num.*8.*C. de iur.emphit.* & non eſſe dubium, quin ab omnibus ita explicetur dicit *Campanil. in diuerſ.Iur.Can.rubr.*11.*cap.*13.*num.*357.*propè fin.*

39 Controuertunt tamen DD. an hoc intelligi debeat ſolum in locatione ad longum tempus transferens dominium vtile in conductorem, vel etiam de locatione ad breue tempus, & videbatur, dicendum procedere in vtraque, quia *text in dicto cap. ex litteris* non facit hanc diſtinctionem, & vbi lex non diſtingnit, nec nos diſtinguere debemus *l. praeſes* 3. *ad fin. & ibi gloſ. verb. nec diſtinguitur ff. de off. praeſid.* cum alijs relatis per *Cyriac. contr.*254. *numer.*54. *& ſeqq.* nec prætendi poteſt, quod dare ad firmam non valeat intelligi de locatione ad breue tempus, quia contrarium patet *ex text. in c. veſtra* 2. *de locat.* cum ibi notatis, & quod locare ad firmam importet locare ad annum firmat alijs adductis *Carec. de locat. & cond. tit. de locat. ad firmam num.*1. *licet num.*2. *addat*, quod importet etiam emphyteoſim, & hanc opinionem tenuit ſignanter *Cardin. in d.c.ex litteris in fin.prima quaeſt.* & poſt alios in eam deflectit etiam *Campanil. in d.cap.*13 *num.*358. *& Barboſ. in c. ex litteris* 7. *nu.*4. *de iurepatr.*

40 Sed contrarium videtur verius, quia per locationem ad modicum tempus, conductor aliud non acquirit, quam ſimplicem detentationem rei nomine Domini retinendæ, vt alibi explicabitur, at vbi quis rem alieno nomine detinet non acquirit iuſpatronatus, nec valet præſentare ad beneficiũ in ea exiſtens *sext. eſt in c. Cum Bertoldus* 18. *de re iudic.* vbi habetur, quod data Curia, in qua erat iuſpatronatus in pignus creditori, ius præſentandi remanſit Domino, non autem, fuit translatum in creditorem, vnde in ſimili idem dicendum eſt in conductore ad breue tempus, & facienda eſt hæc diſtinctio, vt iura prædicta concordentur, vt per *Seraphin.deciſ.*1410.*num.*25. & prout latius, ac melius probarunt *Caſtr.conſ.*361. *num.*1. *&* 2.*lib.*1.*Rocc. de iurepatr. in verb. ipſe, vel is, à quo in* 26.*quaeſt.* vbi dicit communem. & latiſſime reſpondendo contrarijs *Lambertin. de iur.patr.lib.*1.*par.*2.*quaeſt.*9.*art.*2. *per tot.Petr. Barboſ. in l. diuortio* 8.§. *ſi vir n* 57 *ad fin. &* 58.*ff. ſol. matr. Spin. in ſpecul. Teſtam.gloſ.*5.*num.*119. *&* 120. *Vinian. de iurepat.lib.*4.*cap.*5.*num.*26. *& latius cap.*6.*n.*6. *& ſeqq.*

41 Præterea animaduertendum, quod *text. in dicto cap. cum Bertoldus in princ. & d.c. ex litteris de iurepatr.* loquitur de locatione Villæ, quæ vti etiam Caſtrum, & ſimilia continet in ſe quamdam vniuerſitatem bonorum, nempe redditus, iuriſdictionem, honorem, &c. & ideò ad hos terminos deber reſtringi dicta Concluſio, quæ ex eo ſumitur, quod iuſpatronatus veniat in locatione aliarum rerum, vt videlicet procedat, quando locantur res vniuerſitatem in ſe continentes, in qua vniuerſitate ſit inſpatronatus, adeò vt nec ſufficiat, locationem eſſe vniuerſalem omnium bonorom; & Iurium, quæ quis habet in villa, quæ non ſit ſua, nam ſi donans habet ibi certa bona, & certa iura hæc locatio eſt, vniuerſalis reſpectu verborum, non autem reſpectu rei prout requiritur ad hoc, vt in ea veniat iupatronatus iuxta Doctrinam *Innoc. in d. c. ex litteris num.*2.*propè fin.verſ. ſed ſi quis de iurepatr.* & ibidem *Ioannes Andr.num.*3. *ad med.verſ. dixit etiam Cardin. num.*16. *Abb. num.*10. *&* 11. *Bald.conſ.*32.*nu* 3.*lib.*1. *Milis in repert. verb. patronus ius; quod poteſt. Diaz.reg.*401. in 1.*limitat. Lambertin.lib.*1. *par.*2.*quaeſt.*5.*art.*13. *num.*1. *& ſeqq. Lotter. de re benef. lib.*2. *quaeſt.*9. *num.*49. *&* 51. *& declarauit Rota in vna Lucana Iuriſpatronatus, ſeu Cappellaniæ coram Litta relata per Garz. de benefic. par.*5.*cap.*9. *num.*12. *& per vinian. de iurepatronatus lib.*4.*c.*1.*num.*4.

Et licet in contrarium, quod imò in diſpoſitione omnium bonorum compræhendatur, & veniat iuſpatronatus, quod habet diſponens, teneant aliqui indiſtinctè, quos late refert, & ſequitur *Menoch. conſ.*401. *num.*129. *& ſeqq.* vbi *nu.*135. *& ſeqq.* quod hoc procedit etiam ſi ceſſio ſit facta pro pecunia *Lotter. de re benef.lib.*2.*quaeſt.*9.*nu.*82. *&* 83. vbi ſaltem, ſi diſpoſitio non ſit reſtricta ad omnia bona in certo loco exiſtentia, quo caſu Rota tenet iuſpatronatus in ea nõ venire coram *Seraphin.deciſ.*725.*num.*1. *ad med.*

42 Tamen videtur hoc procedere poſſe in donatione omnium bonorum, & iurium, de qua loquitur *Rot. coram Seraphin. d. deciſ.*725.

*ciſ.*725. & tenet in ea venire iuſpatronatus,
quod etiam tenuit coram *Put.deciſ.*341.*nu-*
*mer.*1. *lib.* 2. *in Correct. & in vna Nouarien:*
Iuriſpatronatus 28. *Iunij* 1617. *coram Vbal-*
do ſen. ſeù etiam in renunciatione, *vt in*
Tranen. Iuriſpatronatus 10. *Martij* 1627.*co-*
ram Vbaldo iun. quæ hodie habentur im-
preſſæ, & prima eſt inter eius impreſſas *de-*
*ciſ.*412.*par.*2. *& ſecunda eſt deciſ.* 13.*par.*3.
licet contrarium, etiam in terminis dona-
tionis omnium iurium tenuerit *in dec.*1152.
*num.*4. *& per tot par.*3.*lib.*3. *diuerſ.* non au-
tem in propoſito locationis, quæ fit pro
mercede in pecunia numeranda conuenta,
vt ſupra *in princ.tract. in definit.* habetur, &
ratio differentiæ eſt, quia donatio eſt titu-
lus, & modus aptus ad transferendum iuſ-
patronatus, etiam ſi ipſum iuſpatronatus de
per ſe donetur *c.ex inſinuatione* 14.*de iurep.*
licet requiratur cõſenſus Epiſcopi, quia in-
teruenire poteſt, etiã ex poſt quandocumq;
etiã poſt mortẽ donantis *Ricc.de iurepat.reſ.*
186.*n.*3.*Adden. ad Gregor.dec.*420.*n.*7.*verſ.*
imo etiã poſt mortẽ. At ſecus eſt in locatione
per quã prohibitum eſt transferri de ſe Iuſ-
patronatus, etiam ſub pœnis excommunica-
tionis, & priuationis eiuſdem, vt dictũ eſt ſu-
pra ex *Conc.Trid.ſeſſ.*25.*de refor.c.*9.*verſ.nec*
dictum iuſpatronatus, nam in generali di-
ſpoſitione non veniunt ea, de quibus di-
ſponens non poteſt libere, & particulariter
diſponere, vt tradit *Crauett.conſ.*256. *nu.*5.
*Rota deciſ.*426.*num.*1.*& ſeq. par.*1.*diuerſ. &*
*deciſ.*257.*numer.*8. *par.*11. *recent.* diſpoſitio
enim vniuerſalis, reſoluitur in ſuas ſingula-
rites, vt dicit in propoſito *Viuian. de iure-*
*patr lib.*4.*cap.*1.*num.*5. & hanc diſtinctionem
inter donationem vniuerſalem, & aliam di-
ſpoſitionem annuendo *Garz. de Benef.par.*5
*cap.*9.*num.*12.*verſ. & ratio eſt*. Et per ean-
dem rationem verius crederem, quod etiam
43 ſi locaretur hæreditas, nõ veniret iuſpatro-
natus in hæreditate exiſtens, quia verè, &
propriè hæreditas locari non poteſt, cum
44 per ipſam locationem inducatur aditio,
& ceſſet eſſe hæreditas, & ſic remaneat lo-
catio rerum hæreditariarum, vt in propo-
ſito venditionis aliis adductis firmat *Garz.*
*d.cap.*9. *num.*13. *&* 15. & quod verè vendi-
tio hæreditatis reſoluatur in ſuas ſingulari-
tates, & idem ſit, ac venditio rerum hære-
ditariarum benè patet *ex text. in l.qui tibi* 5.
C. de hæred. vel act. vend. qui ſufficiat abſ-
que vlteriori comprobatione huius opinio-
nis, maximè cum difficile euenire poſſit, vt
quis locet hæreditatem ipſam non autem
bona hæreditaria, & locando bona hæredi-
taria clarum eſt, quod applicatur concluſio
ſupra firmata, quod reſoluitur locatio ver-
bis vniuerſalibus facta in ſuas ſingularita-
tes, & iuſpatronatus compræhendere ne-
quit, vt firmatur *in deciſ.*266. *num.*6. *&* 7.
*par.*11.*rec.* & multo faciliùs ſi locet iura, &
actiones, quas habet in bonis defuncti, quia
iſta non dicitur vniuerſalis locatio ad hunc
effectum, vt compræhendere valeat iuſpa-
tronatus, vt in fortiori de ſimili donatione
*Put. dicta deciſ.*341.*num.*2.*lib.*2.

Controuertitur etiam, an ad hoc vt iuſ-
patronatus tranſeat cum re locata, vel ali-
ter alienata, neceſſarium ſit rem eſſe talem,
& abſque alia expreſſione contineat in ſe
iura vniuerſitatis, vt eſt Villa, & Caſtrum,
vel etiam ſufficiat, quod rei cuicumque lo-
catæ, etiam ſi ſit res particularis, vt Pala-
tium, & fundus iuſpatronatus inhereat, &
hoc non ſufficere, ſed requiri rem eſſe di-
ctæ qualitatis cenſuit *Abb. in d. c. ex litteris*
7.*num.*10. *de iurepatr.* & alij plures, quos
refert *Garz.d.par.*5.*cap.*9.*num.*32.

Verum Abbas, & ſequaces mouentur ex
ſupra relata *Doctr.Innoc. in eodem c. ex litte-*
*ris num.*2. *propè fin.verſ. ſed ſi quis*, qui non
dicit, quod iuſpatronatus annexum rei par-
ticulari non veniat cum ea, ſed quod vbi
quis non eſt Dominus Villæ, ſed in ea plu-
45 ra iura habet non ſufficit, quod vendat
omnia iura, quæ habet in villa, quia talis
venditio reſoluitur in ſuas ſingularitates, &
ſic non valet comprahendere iuſpatrona-
tus, quod ſingulariter vendi non poteſt, vt
ſupra fuit explicatum, & ſic intelligi debet
de iurepatronatu per ſe ſtante, & eius Do-
ctrina non probat eorum opinionem, & ve-
rius videtur, quod quatenus iuſpatronatus
adhæreat rei locatæ, & verè ſtet acceſſorie
ad eam, cum ipſa tranſeat iuxta naturam
acceſſorij, vt ſenſit *Eman. Coſta in c. ſi Pa-*
ter verb. Trebellianica numer. 7. *de Teſtam.*
in 6.*Molin. de iuſt. & iure diſput.*620. *nu.*6.
ad finem & alijs adductis benè firmat *Garz.*
*d.par.*5.*cap.*9.*num.*33. *&* 34.

Et hinc reſultat, reſolutionem illius quę-
ſtionis. An ſi ſit Cappella in Palatio, vel
46 fundo, itaut non pateat ad eam aditus niſi
per ipſum Palatium, vel fundum iuſpatro-
natus illius tranſeat in emptorem, vel Con-
ductorem ad longum tempus Palatij, vel
fundi pendere ab eo, an ex tali ſituatione
Cappellæ poſſit dici eius iuſpatronatus ad-
hærere Palatio, vel fundo illi, ac quod be-
ne *Lambertin. de iurepatr.lib.*1.*par.*2.*quæſt.*5
*art.*18.*num.*2. miratur quod *Innoc. in d.cap.*
ex litteris voluerit iuſpatronatus tranſire cũ
fundo vendito, cum Palatio vero, non, &
quod vt idem *Lambertin.* dicit deberet po-

tius

tius fieri diſtinctio de directo contraria, quia iter per fundum faciliter datur, & eo ipſo, quod in eo fundatur Eccleſia, datum videtur ad eam iter, at ſecus eſt in Palatio priuato, in quo iter exteris, non ſolet concedi, & propterea non conſtituuntur Cappellæ in Palatijs; niſi pro eorum ſeruitijs, & habitantium. Vnde manifeſte videtur argui fundantem Cappellam in Palatio, ad quam non paret aditus, niſi per ipſum Palatium voluiſſe iuſpatronatus eſſe illius, cuius erit Palatium, & ſic verius eſſe adhærere Palatio, & in eius locatione ad longum tempus transferri in Conductorem, vt tenuerunt *Zabarell. in c. cum ſæculum numer.* 5. vbi de veriori *de iurepatr. Bero in cap.* 1. *num.* 39. *& in cap. ex litteris nu.* 66. *eodem tit. Roman. ſingul.* 57. *Abb. in ſuis quæſt. quæſt.* 5. *num.* 5. *verſ. ſecundo poteſt reſponderi Boer. dec.* 322. *num.* 14. vbi de veriori, & pro iſta opinione bis obtinuiſſe in Tribunali Archiepiſc. Neapolis, tradit *Campanil. in diuerſ. iur. Can. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 356.

47 Et eamdem opinionem in fundo quatenus aliunde non pateat aditus, quam per fundum, tenuit etiam vltra *Innoc. Bart. in l. ſi mercedem* 55. *§. ſi cum fundum ff. de act. empt. Zabarell. conſ.* 122. *num.* 2. vbi de veriori, ſed penes me hæc opinio in fundo non eſt ita abſoluta, vt in Palatio, & crederem attente conſiderandas qualitates fundi, & qualitates Cappellæ, ac loci, vbi ſita ſit ad dignoſcendum, an adſit dicta veriſimilis mens fundatoris, quod iuſpatronatus fundo adhæreat. Et in dubio præſumptio erit pro non annexione fauore Eccleſiæ, vt facilius reuertatur ad libertatem, prout etiam in fortiori de iurepatronatu erecto in Caſtro, firmauit *Gennen. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 350. *num.* 1. *verſ. in contrarium, & per tot* vbi niſi adſint coniecturæ in contrarium, vt ſi Cappella ſit ædificata intra Palatium Baronis, vel aliæ adſunt coniecturæ, & eum ſequitur *Lotter. de Benef. lib.* 2. *quæſt.* 9. *n.* 55.

48 Si autem adſit fundatio, vel primeua conceſſio iuriſpatronatus, tunc eius verba intuenda erunt ad dignoſcendum, an fuerit contemplata familia, ſeù perſona primi acquirentis, vel potiùs dignitas Baronalis, aut qualitas Dominij, vel iuriſdictionis loci, & quatenus conceſſio ſit facta Titio Comiti, & eius ſucceſſoribus intelligitur contemplata perſona priùs expræſſa, & expræſſionem dignitatis ſubſequentem ſtare demonſtratiuè, itaut hoc caſu non adhæreat Caſtro, nec dignitati, ſed tranſeat ad ſucceſſores ſanguinis, etiam ſi non ſint Comites, & ſic alienato Caſtro, non veniet *Lotter. de Benef. d. lib.* 2. *quæſt* 9. *num.* 57. *Mantic. deciſ.* 150. *num.* 5. *Rot. in recent. deciſ.* 53. *num.* 4. *par.* 1. & quod ſi dictum pro hærede de parentela, vel genere ex recta linea deſcendente, qui erit Dominorum, qui nunc ſunt Caſtri, arguetur contemplata agnatio, non Caſtrum, cenſuit *Rota in deciſ.* 255. *num.* 16. *par.* 10. *recent.*

49 At prædicta procedunt, vbi agitur de iurepatronatu, de cuius fundatione conſtat, nam alias ſi agatur de iurepatronatu antiquo, in cuius quaſi poſſeſſione ſemper fuerint Domini Caſtri eo ipſo, quod erit intra fines Caſtri, ipſi Caſtro annexum eſſe iudicandum erit, iuxta *text. in dicto cap. ex litteris* 7. *de iurepatr.* ibi *Villam, in qua Eccleſia ſita eſt. Dec. conſ.* 149. *numer.* 1. *poſt med. verſ. nec dici poteſt Rot. deciſ.* 697. *num.* 3. *par.* 1. *recent. & in Aurinen. Iuriſpatronatus* 12. *Februarij* 1666. *§. Quoniam ſuppoſita, coram Eminentiſſimo* D. *meo Carpineo*

50 Et magnum indicium præbebit etiam obſeruantia, nam, ſi conſtabit ſemper præſentaſſe Dominum Caſtri tantum, arguetur annexum iuriſdictioni, & dominio *Spada conſil.* 14. *num.* 12. *verſ. quod autem lib.* 2. *Lotter. lib.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 58. *verſ. præcipuè concurrente Rota d. deciſ.* 697. *num.* 3. *verſ. tum quia par.* 1. *& deciſ.* 314. *nu.* 3. *poſt med.* vbi quod hoc ſufficit ad probandũ annexionem *par.* 4. *recent. & in dicta Aurien. Iuriſpatronatus §. quorum dictis, & ſeq.* quod tamen procedit, quatenus de contrario non conſtet, nam tunc admiſſio ad præſentandum non releuat, vt in ſpecie, quod ſi conſtet iuſpatronatus eſſe annexũ Caſtro, nil referat, quod Dominus admiſerit alios ad præſentandum, dixit *Dec. conſ.* 149 *num.* 2. *verſ. & retenta iſta Lotter. de Benef. lib.* 2. *quæſt.* 9. *numer.* 59. vbi allegat Deciſionem *in vna Terdonen. Iuriſpatronatus coram Panfilio*.

51 Dum igitur iuſpatronatus abſolutè locari non poteſt, ſed venit cum re locata, cui adhæret, dubitari poteſt, quid dicendum ſit ſi locetur res, cui iuſpatronatus adhæret, & in locatione exprimatur etiam iuſpatronatus, an tunc vitietur locatio, quaſi ſit locatum iuſpatronatus, quod locari non poteſt, vel potiùs talis expræſſio, tanquam eius quod tacite inerat, nihil operetur, & eſt magna quæſtio, in qua concludendum videtur, cum diſtinctione, quod, aut iuſpatronatus exprimatur in locatione principaliter, & tunc videatur eius facta locatio, & non valeat, aut verò exprimatur declaratiuè, & tunc expræſſio tanquam facta ad maiorem cautelam, & declarationem eius, quod tacite inerat, non noceat, ſed adhuc valeat

locatio , & veniat in ea iuſpatronatus *Fe-
lin. in cap. quanto num. 3. in fin. verſ. Tertius
caſus, de Iudic. Gemin. in cap. 1. num. 5, ad fin.
de iurepatr. in 6. Barboſ. de iur. Eccleſ. vniu.
lib. 3. cap. 12. num. 243. Rot. deciſ. 399. num. 3.
& 5. par. 2. recent.* & ab hac diſtinctione non
videtur recedendum , licet abſolutè , quod
quocumque modo , ſiue in verbis executi-
uis , ſiue in diſpoſitiuis , ſiue cum dictione ,
& , ſiue cum dictione , cum , fiat expræſſio
iuriſpatronatus, nullo modo vitiet, firmare
prætendat , & ſimpliciter ita tenendum, aſ-
ſerat *Caballin. Milleloq.* 146. At difficultas
52 eſt in dignoſcendo, an , & quando dicatur
expræſſio principaliter facta, an potiùs de-
claratiuè , nam quod non poſſit dici decla-
claratiuè, quando in ipſa venditione expri-
mitur , ſed tantum ſi poſt venditionem per-
fectam in fine inſtrumenti addatur declara-
tio, quod etiam iuſpatronatus in ea venie-
bat, ſenſit *Ioannes Andreas in cap. vn. de iu-
repatr. in 6.* & poſt eum, late *Lambertin. eo-
dem tit. lib. 1. par. 2. quaſt. 5. art. 20. per tot.* &
ſignanter *num. 8. & 9. & num. 11. poſt med.
& ſeqq. vſque ad fin.* vbi late reprobare co-
natur diſtinctionem illam , vt tunc expræſ-
ſio ſit principaliter facta, cum eſt per dictio-
nem , *&* , puta , vendo villam , & iuſpatro-
natus , ſecus autem ſi per dictionem , *cum* ,
videlicet vendo villam, cum , iurepatrona-
tu , & concludere , quod quocumque mo-
do exprimatur in ipſa venditione, ſemper
vitiet, at eius dictis non obſtantibus, diſtin-
ctio prædicta magis communiter recepta
eſt , vt tunc ſolum dicatur principaliter ex-
præſſum, cum eſt junctum alijs bonis per co-
pulam , & , ac poſitum in accuſatiuo , ſe-
cus autem ſi per dictionem, cum, & in abla-
tiuo *Cabedo de iurepatr. Reg. Cor. Luſit. cap. 3.
numer. 6. verſ. quæ omnia Sanch. conſ. Moral.
lib. 2. cap 3. dub. 81. num. 4.* & ad *Decal. lib. 2.
cap. 19. num. 13. Barboſ. de iur. Eccleſ. Vniu.
lib. 3. cap. 12. num. 243.* & dixit *Rota relat. per
Viuian. de iurepatr. lib. 4. cap. 1. numer. 8. ad
med.*

53 Non ſolum autem exprimi poteſt dicto
modo per viam explicationis iuſpatronatus,
quando eſt annexum rei venditæ, itaut cum
ea veniat in locatione ad longum tempus ,
ſed poterit etiam eius intuitu augeri pen-
ſio , nec dicetur propterea locatum de ſe
iuſpatronatus , quod locari nequit , ſed lo-
cata tantum res , cui iuſpatronatus adhæ-
reat, nec illud augmentum erit merces ip-
ſius iuriſpatronatus , ſed rei , nam pretium
rei conſtituitur cõſideratis qualitatibus ip-
ſius rei , vt in his terminis, tradit *Molin. de
iuſt. & iur. tom. 3. diſput. 620. numer. 6. ad fi-
nem* , & eum ſequitur *Garz. de benef. par. 5.
cap. 9. num. 35.* & ſupponit apertè *Rota in de-
ciſ. 266. num. 7. verſ. & ad id ſuadet par. 11.
rec.* dum dicit , ſuaderi non fuiſſe compræ-
henſum iuſpatronatus in renunciatione ex
modica ſumma ſcut. centum in recompen-
ſam data, quia nempè ſi fuiſſet compræhen-
ſum, data fuiſſet maior ſumma , ergo ſup-
ponit augeri rei pretium intuitu iuriſpa-
tronatus ipſi annexi . Dummodò tamen
54 conſideretur iuſpatronatus, vt acceſſorium,
nam aliàs ſi quis emeret, rem illam princi-
paliter, vt emeret iuſpatronatus, committe-
ret ſimoniam , etiamſi iuſpatronatus eſſet
acceſſorie expræſſum , imò etiam ſi nullo
modo eſſet expræſſum , adeò vt , ſi probari
non poſſet talis eius intentio, emptor non
eſſet tutus in conſcientia , & ſi probari
poſſet , nec etiam in foro fori ſuſtineretur
contractus, vt probat *Lambertin. lib. 1. par. 2.
quaſt. 5. art. 20. num. 16. & 17.*

55 Sic etiam Eccleſia locari non poteſt *c. 2.
ne Prælat. vic. ſuas* , vt firmat *Lap. alleg. 12.
num. 3.* etiam ſi acceſſerit conſenſus Epiſco-
pi *Mant. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 23.* intelli-
gendo tamen de ipſa Eccleſia , non de ob-
uentionibus , & oblationibus , quæ in ea
fiunt , quia ſi ita intelligatur prohibetur lo-
cari Laicis tantum *c. ſecundum 6. ne Laic. vel
Cleric.* & dixi ſupra *in cap qui conducere poſ-
ſint prope fin.*

Neque locari poſſunt , quæ ipſi Eccleſiæ
56 ſunt annexa, vt de Campanile , quia repu-
tatur pars Eccleſiæ *Lap. in ſpecie d. allegat.
12. num. 4.* vbi *Mandoſ. in addit.* aliqua no-
57 tat de Campanis , quæ tamen ſi locentur
pro certa mercede ad opus pium, verbi gra-
tia, ſi Confratres ſæculares volentes ſe Con-
gregare , & non habentes Campanas, con-
ueniant de certa mercede cum Rectore Ec-
cleſiæ, vt cõcedat eas, ſtatutis horis pulſare,
valebit conuentio , vt in facti contingentia
reſponſum fuiſſe, tradit, *Caroc. ſub tit. de lo-
cat. per procuratorem num. 39.*

58 Idemque erit dicendum de Cæmeterio ,
& ambitu Eccleſiæ per 30. paſſus circum-
circa, vt pariter locari nequeat *Lap. d. alleg.
12. num. 4. verſ. idem de Cæmeterio, Caroc. d.
tit. de locat. per procur. num. 36.*

59 Et Domus quoque contiguæ per quas
patet aditus in Eccleſiam , & ſunt deſtinatæ
pro habitatione Clericorum, quæ vulgo ap-
pellantur , *la Canonica* , non poſſunt locari
*Lap. d. alleg. 12. num. 4. verſ. idem de Domib.
Calcan. conſ. 125. num. 22. Caroc. ſub dicto tit.
de locat. per procur. num. 35.* eoque certius, ſi
ad eas non pateat aditus, niſi per ipſam Ec-
cleſiam, vt in caſu *Rota corà Buratt. dec. 354.
n. 1. & ſeq.*

De

De alijs autem bonis Eccleſiaſticis, an, & quomodo locari poſſint, dicam ſeparatim Cap. 14.

De Animalibus quomodo locari poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Animalia quotmodis locentur.*
2 *Animalia ſi dentur ad cuſtodiam, non eſt ea locare, ſed paſtores conducere.*
3 *Animalium locatio alteratur per pacta.*
4 *Co[illegible]atica, quid ſit.*
5 *Boum locatio quomodo fiat.*
6 *Periculum rei locat. ex culpa conductoris eueniens, ad eum ſpectat.*
7 *Periculum D[illegible] comprahendit omnes caſus fortui[illegible]*
8 *Pactum, quod animalia locata ſi deteriorata cedat damno conductoris, intelligitur de deterioratis culpa illius, non caſu fortuito.*
9 *Pactum, quod beſtia reſtituantur in fine locationis, intelligitur quatenus extent.*
10 *Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum preter naturam contingens.*
11 *Animalium aſtimatio facit tranſire eorum periculum in conductore.*
12 *Pactum, quod periculum ſpectet ad conductorem alterat naturam locationis.*
13 *Et ſecundum aliquos reddit contractum iniuſtum.*
14 *Ampl. ut dictum pactum ſit peccaminoſum, etiam ſi factum animo non utendi.*
15 *Lim. ut dictum pactum non impediat executionem contractus in foro fori.*
Et quod de ſe ſolum non vitiet contractum, nec ſit nullum, num. 20.
16 *Pactum prædictum non eſt contra naturam contractus locationis.*
17 *Vel ſaltem non eſt contra ſubſtantiam.*
18 *Pactum prædictum eſt onerosum, ſed poteſt eſſe recompenſatum alijs pactis.*
19 *Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris.*
21 *Animalia locari poſſunt pro certa quantitate fructuũ*
22 *Soccita animalium, quando dicatur contracta.*
23 *Soccita regulatur cum regulis locationis.*
24 *Soccita alteratur ex pactis, & redditur magis ſimilis ſocietati.*
25 *Soccita facta ad quadriennium, cum pacto quod in fine animalia ſint communia ſi finiatur ante, ſequus habebit ratam.*
26 *Soccita in qua dominium Animalium eſt communicatum, eſt ſocietas.*
27 *Societas, ut ſit, neceſſe eſt tradentem rem non deſinere eſſe dominum.*
28 *In contractibus innominatis licitum eſt pænitere re integra.*
29 *Pœnitentiæ locus non eſt in contractibus nominatis.*
30 *Stipulatio facit tranſire contractum de innominato in nominatum.*
31 *Notarij ſolent ſemper ſtipulari pro quibus intereſt.*
32 *Stipulatio ſequitur naturam contractus, ſuper quem interponitur.*
33 *Soccita, quando non eſt locatio, quæ actiones dentur.*
34 *Animalia locata ſi ſint inæſtimata cenſetur communicatum eorum dominium.*
35 *Æſtimatio in contractu locationis arguit tranſlationem dominij in dominum.*
36 *Lim. ſi contractus efficeretur uſurarius.*
37 *Lim. ſecundo ſi appareret æſtimationem factam pro ſeruando valore.*
38 *Lim. tertio ſi adſint indicia contraria.*
39 *In ſoccita pactum, quod ea finita animalia diuidantur arguit communicatum dominium.*
40 *E contra pactum, quod fructus ſint communes arguit dominium non communicatum.*
41 *Denominatio partium attenditur ceſſantibus alijs pactis.*
42 *Societas eſt ad inſtar fraternitatis, & requirit bonam fidem.*
43 *Pactum, quod capitale ſit ſaluum in ſocietate eſt prohibitum.*
44 *In ſoccita periculum animalium debet eſſe commune*
45 *Ampl. etiamſi dominium ſit totaliter tranſlatum in Paſtore.*
46 *Quid autem ſi dominium non ſit tranſlatum, ſed retentum ſunt variæ opiniones, & quid de conſuetudine num. 47.*
48 *Bulla Sixti Quinti prohibens ſocietates ad caput ſaluum, procedit in contractibus contra diſpoſitionem iuris communis tantum.*
49 *Pactum, quod damnum debeat totum ab uno ſentiri eſt improbum, & ſapit uſuram.*
50 *Capitale ſocietatis ſi in fine reperiatur ſaluum, eſt reſtituendum ei, qui illud poſuit.*
51 *Spes poteſt deduci in pacta, & aſſecurari.*
52 *Societas valet ſi fiant tres contractus, unus ſocietatis, alius aſſecurationis capitalis, & tertius aſſecurationis certæ quantitatis fructuum.*
53 *Et dicti contractus poſſunt fieri non ſolum expreſſe, ſed etiam tacitè, & implicitè. Et quando dicantur facti num. 54.*
55 *Societas etiam in capitale ſaluum, & certum lucrum eſt valida, ſi non contineat iniuſtitiam.*
56 *In ſocietate pactum, quod unus non ſentiat damnum, valet ſi alijs pactis compenſetur.*
57 *In ſocietate pactum, quod animalia ſint ſalua domino poteſt eſſe compenſatum alijs pactis ipſi damnoſis.*
58 *Pactum damnoſum, an ſit recompenſatum in fauorabilibus ſtatur arbitrio prudentis.*
59 *Proteſtatio non recedendi à conſtitutione Sixtina de ſocietatibus ad caput ſaluum, liberat ab omni pœna.*
60 *Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio.*
61 *Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris, ſpectat ad dominum.*
62 *Periculum animalis conducti, ut ſpectet ad conductorem requiritur eius culpa ſaltem leuis.*
63 *Conductor animalis debet probare eius mortem ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi.*
64 *Mors animalis conducti ad vecturam probatur per teſtes examinatos, ſine citatione.*
65 *Mors equi conducti ad vecturam, probatur ſimplici fide.*
66 *Equi conducti mortui, probanda identitas.*
67 *Identitas equi probatur colore, & alijs ſignis.*
68 *Identitas non probatur unica demonſtratione, ſed requiruntur duæ.*
69 *Identitas animalium, probatur per ſignum vulgò merco.*
70 *Culpa non præſumitur, ubi caſus ſine ea euenire ſolet.*
71 *Conductor equi non tenetur probare illum deceſſiſſe,*

ſine ſua culpa niſi ad maiorem cautelam.

72 *Indebitum repetens probare debet ſolutionem fuiſſe indebitam.*

73 *Culpa conductoris aſcribitur ſi nimis enerauit animal conductum.*

74 *Et quomodo probetur nimia eneratio,*

75 *Vecturinus conductori contradicens auget eius culpam.*

76 *Alimenta detrahens necare videtur.*

77 *Conductor ad vecturam debet bene paſcere equum.*

78 *Vecturinus ſi adſit, qui cuſtodire debeat equum conductor non tenetur, & num.87.*

79 *Equo conducto infirmante debet conductor eum cuſtodire.*

80 *Et debet etiam adhibere medicinas, & mariſcalcum.*

81 *Equus conductus non eſt percutiendus vltra modum.*

82 *Viam ſolitam mutare culpæ aſcribitur.*

83 *Equus conductus vſque ad certum locum, ſi vlterius ducatur, ad quid tene[illegible] conductor, & num.86. & 87.*

84 *Furtum non committit, qui [illegible]mnum dat niſi det fraudulenter.*

85 *Delictum in dubio non eſt preſumendum.*

88 *Vecturini ſunt diuerſæ qualitatis, & auctoritatis.*

89 *Conductor equi ad vecturam, an ſi equus culpa ſua decedat teneatur ad vecturas conſuetas etiam poſt mortem.*

90 *Conductor equi ad vecturam ſi illum retinet vltra tempus conuentum teneatur continuare mercedes & quid facere debeat eius fideiuſſor, & nu.91. & 92.*

93 *Dominus equi locati ad vecturam non tenetur eum recipere deterioratum, & quid ſi recipiat, & num.94. & 95.*

96 *Mortuo animali locato, eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum pretij ſibi reſtituendi.*

97 *Paſtor conductus ad cuſtodiendum tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente.*

98 *Paſtor tenetur de culpa leuiſſima, & num.99. vbi ſecus in conducture.*

100 *Paſtor tenetur probare animalia deceſſiſſe abſque ſua culpa, & num.101. Et quomodo ſe gerere debeat num.102.*

103 *Paſtoris dicto ſtatur in leuibus, & difficilis probationis.*

104 *Lupi ſi comedant oues imputatur culpæ paſtoris.*

105 *Furtum animalium imputatur culpa paſtoris, & quando ſecus num.106. & 107.*

108 *Conſuetudo non excuſat ſuperueniente noua cauſa.*

109 *Paſtor debet adhibere cuſtodem ſufficientem.*

110 *Solitum excuſat à culpa.*

111 *Culpa debet eſſe ordinata ad caſum.*

112 *Sufficit tamen, quod poſſit eſſe ordinata ad caſum.*

113 *Culpa quomodo probetur relatiue.*

114 *Mors animalium quomodo probetur.*

115 *Animalia, quæ dicantur paſci gregatim.*

CAPVT XII.

Animalia locari poſſe non eſt dubium, vt dictũ eſt ſupra in cap.x1. quæ res locari poſſint, & quotidie practicatur eorum locatio, quæ plurimis modis contrahitur, ſed quoniam ſunt aliqui, de quorum validitate dubitatur, ideo de eis aliquid particulariter dicendum, & hac occaſione addam etiam aliqua ſpecialia, magis practicabilia de locatione iſta.

1 Modi autem, quibus contrahitur hæc locatio, reduci poſſunt ad tres principales, quorum primus eſt, ſi fiat locatio pro annua, vel menſtrua mercede in pecunia, ſecundus ſi fiat pro rata fructuum, qui ex eis percipiuntur, quæ vulgo dicitur, *faccita*, & tertius ſi fiat ad certum actum, vti ad aliquid vehendum, quæ dicitur locatio ad vecturã.

2 His addi poteſt, quod aliquando dantur animalia ad cuſtodiam, licet hoc non ſit locare animalia, ſed Paſtores conducere ad illa cũſtodiendum, vt aduertit etiam *Tiluc. in moral. tract. 38. cap.5. de [illegible]ciet. ruſticor. nu. 85. & Molphes. in ſumm. iur. tract. 12. cap. 11. num.* 37. Et de ſingulis eſt diſtinctæ aliquid dicendum.

Quo igitur ad primum ſi locetur animal, vel grex animalium ad annum, vel aliud tempus pro certa mercede in pecunia, hæc eſt vera, & propria locatio, ac ſine dubio valida, & quatenus non alteretur per pacta ſpecialia, cadet, vt plurimum, ſub regulis generalibus locationis, quas hic repetere non conuenit, & ideo recurrendum erit ad earum ſedes, vbi etiam non omittam dicere, ſi quid ſpecialitatis habeat locatio iſta, puta quomodo probetur in ea læſio dicam in ſpecie *in cap.* 10. de læſione, & ſic de ſingulis.

Et quatenus etiam merces non eſſet conſtituta in pecunia numerata, ſed in certa ſpecie, puta ſi locatæ ſint oues pro tot libris caſei, licet hæc non ſit vera, & propria locatio, quia vera, & propria locatio requirit mercedem in pecunia numerata, vt dictum eſt *in cap.* 1. adhuc, quia procedit omnino cum eiſdem regulis, vt dictum *eſt in cap. 5. de colonis* ad eas pariter recurrendum erit.

3 Verum alteratur hæc locatio, ſiue facta pro certa quantitate, ſiue pro certa ſpecie, per pacta in ea appoſita, quæ quidem ſi non conueniant locationi, vel faciunt eam tranſire in alium contractum, vel etiam illam annullant, prout in locatione vnius paris bouum ad laborandum, quæ quotidie pra-

4 cticatur, & dicitur, collatica, vt per *Corn. conſ.* 108. *num. 4. lib* 1. *Caroc. de locat. tit. de collaticis Bouum, ſeù Iugatica, vt per Aldobr. conſ.* 131. *num.* 17. *lib.* 2. ſeu ad affanagium, vt per *Crauet. conſ.* 145. *num.* 3 ſi verò fiat pro decem minis Bladi ſingulis

5 annis cum pacto, quod ſi Boues locati pereant culpa conductoris, damnum ſit ip[illegible]s, ſi verò caſu, vel iudicio diuino, damnum

ſit

ſit locatoris, dummodo conductor reſtituat
carnem, & corium, iſte contractus eſt pu-
ra locatio, quia habet pacta locationi con-
uenientia, & ideo ſine dubio validus, vt pro-
bat *Cravet. d. conſ.* 145. *num.* 3. *& ſeq.* &
alijs adduct. *Carec. d. tit. de collatiis num.* 3.
6 de iure enim periculum rei locatæ, culpa
conductoris eueniens, ad eum ſpectat *l. in in-
dicio* 28. *C. locati*, & ſatis eſt in pacto con-
7 trario excipi periculum diuini Iudicij, quia
iſta exceptio comprahendit omnes caſus
fortuitos, & mortem, vt tradit *Pancirol.
conſ.* 147. *num.* 20. *&* 21. qui caſus for-
tuiti ſpectant ad dominum, vt alibi dictum
eſt.
8 Imo fortiùs, etiamſi dictum ſolummo-
do fuerit, quod tempore reſtitutionis de-
beant animalia æſtimari, & eodem modo,
& forma reſtitui, ita vt, ſi deteriorata fue-
rint, cedant damno conductoris, adhuc pa-
ctum iſtud intelligitur, prout de iure, vt
reſtituantur exiſtentia, & reficiantur, quæ
dolo, & culpa conductoris pereunt, non
9 autem, quæ caſu fortuito, vt cenſuit *Rota.
deciſ.* 227. *num.* 8. *&* 9. *par.* 4. *div.* & facit
text. in leg. ſi quis fundum 10. §. *ſi colonis ff.
locat.* vbi etiamſi colonus promiſerit habe-
re innocentem ignem, non propterea tene-
9 tur de incẽdio, quod proceſſerit caſu fortui-
to, & quod vbi pactum eſt, quod in fine lo-
cations reddantur beſtiæ, intelligatur, qua-
tenus extent, firmat etiam *Ladereh. conſ.*
189. *num.* 5. *verſ. nec dicatur, & ſeq.* vbi
etiam ſi datæ fuerint æſtimatæ, & conſo-
nant tradita per *Rot. deciſ.* 304. *num.* 5. *ad
fin. & deciſ.* 556. *num.* 5. *par.* 2. *rec.* & pa-
10 ctum, quod periculum eſſe debeat condu-
ctoris, intelligendum eſſe, & reſtringendum
reſpectu caſuum præter naturam contingẽ-
tium, non autem reſpectu mortis naturali-
ter ſecutæ, firmat *Ciriac. contr.* 357. *num.* 12.
11 Quæ tamen de rigore iuris non tranſeunt
ſine aliqua difficultate, quia ſola æſtimatio
animalium, facit tranſire eorum periculum
in conductorem, vt eſt *text. in l. quæro* 56.
§. *fin.* & ibi *Bart. ff. locat.* cenſetur enim per
eam facta emptio, & venditio, & tranſla-
tum dominium in conductorem *l.* 3. *ff. eodem*
ſed receditur ad euitandam labem vſurarũ,
& per coniecturas contrariæ voluntatis, vt
dicam infra in propoſito alterius locationis,
ſeu ſoccitæ.
12 At vbi expreſſe fiat pactum, quod peri-
culum omne ſpectet, ſiue pro medietate,
ſiue in totum ad conductorem, tunc altera-
tur locatio, quia enim in ea dominium rei
remaneat locatori. *leg. non ſolet* 42. *ff. locat.*
inde ſequitur; vt etiam periculum abſque
culpa conductoris accidens ad locatorem
ſpectare totaliter debeat, prout eſt *text. in
leg. in iudicio* 28. *C. locat. & in* §. *qui pro vſu*
13 *inſtit. eod.* & dictum eſt *in cap.* 30. de incen-
dio, & alibi, vnde dicunt aliqui contractum,
ſtante dicto pacto, eſſe iniuſtum, & illicitum,
ac nullum, vt per *Petr. de Vbald. de duobus
fratr. part.* 5. *num.* 29. & quod vbi locator
non currit periculum, vel pro ea parte, qua
non currit periculum, non poſſit licite per-
cipere fructus, ait *D. Antonin. Florent. in
ſumm. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 41. vbi, quia
eſſet capitale ſaluum, & per conſequens
contractus vſurarius, & alijs adductis ſe-
quuntur *Io. Bapt. Lupus in cap. naviganti* §.
1. *num.* 27. *de vſur. & Caroc. d. tit. de Collat.
num.* 13. *Cyriac. contr.* 357. *num.* 15. Imo
14 fortiùs, quod etiamſi Dominus faciat pa-
ctum, quod dimidium damni, quoquomo-
do contingens in boue, vel alio animali lo-
cato, ſpectet ad conductorem, idque non
animo illud exigendi, ſi abſq; eius culpa dã-
num continget, ſed ne durius boues exer-
ceat, mortaliter peccet, tradit poſt *Guil. D.
Antonin. d. cap.* 7. §. 44. & ſequitur *Nauarr. in
Manuali c.* 17. *n.* 260. *verſ. quin, & ſi abſque*,
vbi reddit duplicem rationem, vnam, quia
qui eius animum ignorant, ſcandalizantur
de illo contractu, aliam, quia poteſt facilè
dari caſus, quod ipſe decedat abſque de-
claratione, & hæres conductorem vexet.
15 Verum loquendo in foro fori, quatenus
ceſſent aliæ circumſtantiæ, ex quibus con-
uincatur contractus enormiſſime læſiuus,
aut vſurarum, vel alia labe infectus, ſolum
pactum prædictum non eſſet ſufficiens im-
pedire eius executionem, prout ſentiunt,
D. Antonin. & Nauar. vbi proximè, vbi dicũt,
quod poſſet hæres agricolã vigore pacti ve-
xare, etenim nõ eſt dubiũ, quod omnis na-
turalis ratio, & æquitas dictet res, vt pereat
Domino, non Conductori, vt ex præcita-
tis iuribus in propoſito animaliũ tradit *Cy-
riac. contr.* 260. *num.* 14. at non propterea
16 pactum, quod periculum ſpectet ad con-
ductorem, eſt contra naturam contractus lo-
cationis, vt ex plur. tradit. *Azor. inſtit. mo-
ral. part.* 3. *lib.* 9. *capit.* 7. *quæſtion.* 3. *in
prin.* & admittit *Cyriac. d. contr.* 260. *num.*
16. vel quatenus ſit contra naturam, vt vi-
detur deduci poſſe ex *l. ſi quis fundum* 10.
§. *ſi colonis ff. locat. & l. in iudicio* 28. *C. eo-
17 dem*, ſaltem non eſt contra ſubſtantiam
eiuſdem, *Duard. de ſociet. lib.* 2. *cap.* 5. *quæſt.*
4. *num.* 15. nec eſt in ſe illicitum tale pa-
ctum, *ſumm. Silueſtr. in verb. ſocietas el ſe-
cundo num.* 2. *verſ. & ſimiliter licitum erit*;
18 vnde nullo modo poteſt prætendi, quod
annul-

annullet contractum, & licet negari ne-
queat eſſe onerosum conductori, tamen
tale onus poteſt eſſe recompenſatum
per alia pacta fauorabilia eidem, vel in te-
nuitate mercedis, quo caſu etiam Theolo-
gi conſentiunt ſuſtineri *Nauar. in Manual.*
d. cap. 17. num. 260. Silueſt. in ſum. d. verb.
ſocietas 2. num. 2. Molin. de contract. diſp.
503. num. 2. Leſſ. de Iuſt. & Iur. lib. 2. cap.
25. dub. 3. num. 31. verſ. notandum ſecundo
Card. de Lugo eodem tit. tom. 2. diſput. 29.
num. 74.

Et non eſt neceſſarium, quod compenſa-
tio ſit facta verbis expreſſis, ſed ſatis eſt,
quod actu facta appareat, vt probabo in-
fra in ſecundo modo concedendi animalia,
nempe ſoccita. Et in propoſito, quia mors
ſecuta culpa conductoris, vt dictum eſt
ipſius damno cedere debet, & ſecuta caſu,
vel natura, debet cedere damno locatoris, ſi
fiat conuentio, quod quocunq; modo ſequa-
tur, cedat æqualiter damno vtriuſque, quod
fiat mutua compenſatio, & ſuſtineatur con-
tractus, ſenſit *D. Antonin. florentin. in ſua*
ſum. tom. 2. tit. 1. cap. 7. §. 44. ad fin. ſed
loquitur cum verbo dubitatiuo, fortè, &
dicit, quod poteſt tolerari ad vitanda liti-
gia, vnde bene erit aduertere ad alias cir-
cumſtantias, quia maius videtur pericum
mortis naturalis, & fortuitæ, quam culpoſæ.
Et in ſimili ſi Boues in principio locationis
æſtimentur, & fiat pactum, quod æſtimari
etiam debeant in fine, & quatenus æſtima-
tio decreuerit, debeat conductor ſupplere
licet addatur etiam, quod ſi creuerit debeat
cedere ipſius conductoris lucro, non pro-
pterea compenſatur præiudicium eiuſdem
ex tali pacto reſultans, cum Boues, vt plu-
rimum potius ſemper vileſcant, vt aduertit
Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratr. par.
5. num. 29. ante med. vbi fortius ſenſit talem
additionem, quod ſi valor creſcat cedat lu-
cro conductoris, potius augere ſuſpicionem,
quod fuerit poſita ad palliandum pactum
præfatum onerosum, & exorbitans, ac de
labe vſurarum contractum ſuſpectum red-
dens.

20. Sed quatenus non adſit recompenſatio,
adhuc vbi non concurrant aliæ coniecturæ
ſufficientes ad conuincendum contractum
vſurarium ita, vt ſolummodo dici poſſit ex
dicto pacto grauari, & lædi conductorem,
in foro fori, non omnis læſio conductoris
ſufficit ad annullandum contractum condu-
ctionis, ſed debet eſſe vltra dimidiam, vt
dicetur ſuo loco, & pactum prædictum po-
teſt eſſe, quod illam non importet, vnde
de ſe ſolum non erit ſufficiens ad redden-
dum contractum nullum, quicquid ſit con-
currentibus alijs pactis onerosis conducto-
ri, ex quibus ſimul iunctis, pareat læſio ſuf-
ficiens, vel coniecturis conuincentibus cõ-
tractum vſurarium, quia tunc, & pactum il-
lud ponderandum erit, cum tamquam in-
ſolutum, faciat coniecturam, quæ cum alijs
operatur, vt per *Cyriac. d. contr. 260. num.*
17. vbi alias plures coniecturas cumular.

21 Quo autem ad ſecundum modum locan-
di animalia pro certa rata fructuum, vide-
licet conductor ea alere, & cuſtodire de-
beat, & fructus ſint communes, iſte contra-
ctus pariter in ſe eſt ſine difficultate vali-
dus, ac de iure permiſſus, quatenus pacta
illum non alterent, & vitient, vt probant
text. in l. cum duobus §. in cocundu ff. pro ſoc. &
in l. ſi paſcenda C. de pact. Franc. Marc. dec.
888. part. 1. Molpheſ. ad conſuet. Neap. tom.
3. part. 14. quæſt. 18. nu 9.

Verum in primis aduertendum, quod
22 hæc non eſt propria locatio, ſed quaſi quæ-
dam ſocietas, & pro ea competit actio pro
ſocio vt eſt *text. in l. ſi tibi area ra. §. ſed ſi*
puerum ff. de præſcr. verb. vnde etiam vulga-
riter nuncupatur, *Soccita*, at nec etiam eſt
pura, & ſimplex ſocietas, ſed eſt contra-
ctus innominatus, qui cum ſit ſimilis loca-
23 tioni, cum eius regulis procedit, vt dictum
eſt de colonia partiaria in *cap. 5.* de colonis,
eſt enim, & ipſa partiaria, vt de ſe patet,
& habetur, *in l. ſi paſcenda C. de pactis* & in
ſpecie, quod ſapiat de ſocietate, & locatio-
ne *Aldobrand. conſ. 131. num. 17. lib. 2.*

24 Sed pacta, & circumſtantiæ hunc quo-
que contractum alterare valent, vel ma-
gis eum accedere ad ſocietatem, aut ab ea
recedere facere poſſunt, vt ecce, contrahi
communiter ſolet ad quadriennium, cum
pacto, quod in fine ſint communia, & di-
uidantur pro æquali, ita vt conductor non
ſolum lucretur continuo medietatem fru-
ctuum, ſed etiam ratem capitalis, nempe
ſingulo anno vnum vnguem Animalis pro
indiuiſo, vt dicit *Coſta de rata quæſt. 118.*
num. 3. & inde eſt, quod ſi diſſoluatur ali-
25 quo caſu ſoccita ante finitum quadrienniũ,
debet Paſtor habere ratam medietatis con-
ventæ correſpondentem tempori, quo du-
rauit *Cyriac. contr. 357. num. 9. Felic. de ſo-*
ciet. cap. 9. num. 59. quod pactum conuenit
26 ſocietati, non locationi. Sic vbi commu-
nicatum dominium animalium non poteſt
eſſe locatio, vt aduertit *Vin. dec. 142. num.*
7. & tunc eſſe ſocietatem, & ſi non commu-
nicatum, eſſe contractum innominatum, tra-
dunt *in l. ſi paſcenda C. de pact. Cyn.* & poſt
al. antiquiores *Corn. num. 3. & in repet. eiuſ-*
dem

dem num. 33. *Curt. Iun. num.* 6 *ad med.* &
licet *Alex.* ibidem contrarium ſentiat, vide-
licet, quod etiamſi tradens animalia domi-
nium ſibi totale retineat, adhuc ſit ſocietas,
tamen prima eſt communis opinio, vt teſta-
tur *Gabr. conſ.* 62. *num.* 1. & pro ea facit,
quod non eſt vera ſocietas, vbi non com-
municatur aliquod dominium, vt dictum
eſt in *Cap.* 5. *de colonis num.* 19. & ad textum
ex quo principaliter mouetur *Alex. in l. ſi
tibi area* 14. *ver. vel ſi puerum ff. de preſer.
verb.* dicens ibi patere, quod etiamſi Do-
minus nullum tranſtulerit Dominium in
Paſtorem, adhuc eſt ſocietas, reſponderi
poteſt, quod hoc non dicit text. ſed ſolum
dicit, quod qui pecus tradidit, non deſijt
eſſe Dominus, quod eſt, quid diuerſum,
eſt enim hoc requiſitum ſeparatum, &
27 æque neceſſarium ad eſſe ſocietatis, quod
tradens rem non deſinat eſſe Dominus, vt
expreſſe habetur in eadem *l. ſi tibi area in
princ.* & ideo dum text. dicit, quod ibi erat
contracta ſocietas, quia tradens pecus non
deſierat eſſe Dominus, non bene infertur,
quod neque Dominium communicauerat,
maximè dum id dicit ad oppoſitũ caſus præ-
cedentis, in quo dixerat, non eſſe contra-
ctam ſocietatem, quia translatum erat do-
minium totale areæ.

Retenta igitur communi, quod commu-
nicato Dominio animalium, contractus ſit
ſocietatis, eo vero totaliter retento, vel to-
taliter translato ſit innominatus, inde in-
fertur, quod in ſecundo caſu licet pænitere
re integra, non autem in primo *Curt. Iun.*
28 *d. num.* 6. eſt enim regulare, vt in contra-
ctibus innominatis liceat pænitere re inte-
gra *l. ſi pecuniam* 5. *in princ ff. de condict. ob
cadat. Rot. dec.* 130. *num.* 3. *part.* 6. *recent.* in
29 nominatis verò non eſt locus pænitentiæ,
ſed agendum ad implementum *Bart. in l.* 2.
num. 7. *de condict. ob ca. Randen. conſ.* 43. *n.*
14. *Mareſcot. var. cap.* 90. *num.* 3. *lib.* 1. *Coc-*
30 *cin. dec.* 329. *num.* 4. ſed quatenus ſit inter-
poſita ſtipulatio per eam contractus tranſit
in nominatum, & deficit eſſe locus pæni-
tentiæ *l. ex placito C. de rer. permut. Bart. in
l.* 2. *in fin. C. de condic. ob cauſ. Caſtren. in l.* 1.
S. fin. nu. 5. *ff. de pactis & in rubr. de verb. ob-
lig. in fin.* vbi *Iaſ. num.* 3. *Galiaul. num.* 90.
vnde ſequitur, quod raro poſſit recedi, quã-
31 do rogatum fuit publicum Inſtrumentum,
quia notarij ſolent ſemper ſtipulari nomi-
ne eorum, quorum intereſt *Soccin. Iun. in
ead. rubr. de verb. oblig. num.* 333.

Et licet contrarium, quod ſtipulatione
interpoſita ſuper contractu innominato, lo-
32 cus ſit pænitentiæ, ex quo ſtipulatio ſequa-
tur naturam contractus, ſuper quo interpo-
nitur, ſenſerit *Roman. & Aret. in l. ſciendum
ff. de verb. oblig. num.* 24. *verſ. ſed contrarium*
vbi *d. l. ex placito*, duplicem accomodat reſ-
ponſionem. Tamen à priori opinione non
eſt recedendum, quia eſt magis communis,
& approbata à Rota *coram Seraphin. deciſ.*
427. *num.* 5. *coram Coccin. deciſ.* 329. *num.* 3.
ad med. & in recent. deciſ. 242. *num.* 4. *par.* 7.
& rationes Soccini Sen. ſubuertuntur à *So-
cin. Iun.* Nepote eius *in d. Rubr. num.* 380.
cum ſeqq. vt refert *Mantic. de tacit. lib.* 1. *tit.* 8.
num. 33. *ad fin.*

Patitur etiam dicta concluſio, quod à
contractu innominato liceat recedere re in-
tegra alias quàm plures limitationes, quas
omitto, ne nimis digrediar, ſed octo earum
videri poterunt penes *Mantic. d. tit.* 8. *nu.*
31. *& ſeqq. vſq. ad fin.*

Et fiunt etiam à dicta cognitione, quod
33 contractus non ſit locationis, ſed ſocieta-
tis, ſeu præſcriptis verbis, aliæ illationes,
vti, quod ſi non eſt locatio, non eſt fauenda
remiſſio mercedis, prout fit in ea, vt dice-
tur ſuo loco, neque datur actio locati, ſed
ſi eſt ſocietas datur actio pro ſocio, ſi verò
eſt contractus innominatus, datur actio præ-
ſcriptis verbis *l. ſi tibi area* 14. *ff. de preſer. verb*
& eſt per ſe ſatis notum, vt dicit *Molpheſ. ad
conſuet. Neapol. part.* 14. *quaſt.* 18. *num.* 17.
34 Videtur autem communicatum dominiũ,
ſi animalia tradita ſunt æſtimata *Caſtren. in
l. ſi paſcenda C. de pact. & ibid. Alex. prope
fin. & Corn. in repet. num.* 33. & alij con-
geſti per *Sabel. in ſuis var. reſol. & reſponſ.
cap.* 17. *num.* 12. vbi in fine capituli impri-
mit *Rota deciſ. in Anagnina vſurarum coram
Manzanedo*, quæ prius erat impreſſa *poſt* 2.
vol. conſ. Farin. deciſ. 235. in qua eadem
concluſio firmatur in ſpecie ſub *num.* 1. qui-
35 bus addo, quod per eſtimationem in con-
tractu locationis factam, argui translatum
dominium in conductorem eſt *text. clar. in
l. cum fundus* 3. *ff. locat.* vnde à prædicta
concluſione regulariter ceſſantibus alijs in-
dicijs contrarijs non erit recedendum, licet
non deſint, qui contrarium teneant, quos
refert, & ſequitur *Maſcard. de probat. concl.*
36 663. *num.* 15. eis enim adhærendum erit,
vel eum ſtante translatione Dominij con-
tractus efficeretur vſurarius, quia ad effu-
giendum hoc delictum, ſumitur potius in-
terpretatio, quod Dominium non fuerit
translatum, vt *arg. l. merito ff. pro ſoc. & ex
Corn. repet. in l. ſi paſcenda num.* 46. *C. de pact.*
dixit *Rot. in deciſ.* 227. *num.* 12. *verſ. nam
pro reſponſione part.* 4. *diu.* vel etiam vbi ap-
pareat æſtimationem fuiſſe factã pro ſcien-

do

do valore ad alium finem, vt *in ead. deciſ. 227. num. 12. ad fin. part. 4. diu.* traſfert
38 enim dominium in locatione æſtimatio, prout facit in dote, vt dicit *text. in d. l. 3. ff. loc.* & ſic quatenus non adſint indicia cõtraria, vt tradunt *Pariſ. conſ. 81. num. 16. lib. 1. Rimin. inſtit. tit. quib. alien. lic. num. 134. Cyriac. contr. 220. num. 3. & ſeq. Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 13. nu. 30. verſ. dixi, quod, Rot. coram Pen. deciſ. 903. num. 2. & in rec. deciſ. 259. num. 16. part. 8.* poteſt enim fieri ad ſolum effectum dignoſcendi valorem, & ſic facta nõ importabit translationem dominij *Maſcard. concl. 663. num. 13. Caſtill. deciſ. 21. num. 4. Rot. coram Merlin. deciſ. 428. num. 14.*

Item communicatum cenſetur dominiũ,
39 ſi adſit pactum, quod finita ſoccita etiam animalia diuidantur, vt poſt *Bald. in l. 1. col. 3. C. de fruct. & lit. expenſ.* tradit *Gabr. conſ. 62. num. 2. lib. 1.* & iſte eſt proprie caſus textus *in d. l. ſi tibi area 14. verſ. ſed ſi puerum ff. de praſcr. verb.* vbi dicitur, quod ſtante ſimili pacto, tradens pecus, nõ definit eſſe Dominus, ſed datur actio pro ſocio, quaſi dominium ſit communicatum, prout requiri in ſocietate ſupra dicebam.

40 E contra autem, ſi adſit pactum, quod fructus ſint communes, tunc animalia ipſa non cenſentur communicata, *Bald. in l. cum duobus §. ſi in coeunda in lect. antiq ff. pro ſoc.* & poſt eum *Alex. in d. l. ſi paſcenda num. 3. C. de pact.*

Sunt igitur in hoc contractu diligenter perpendenda pacta, ad dignoſcendum, quid
41 actum ſit, & adhuc re dubia exiſtente attenditur, quomodo partes contractum denominauerint, & talis reputatur *Molpheſ. ad conſuet. Neap. part. 14. quaſt. 18. nu. 17. ad fin. Rot. deciſ. 227. num. 6. part. 4. diu.* dico in dubio, quatenus ex pactis non dignoſcatur, quia alias cognitio, quæ habetur ex pactis prævalet denominationi, vt dictum eſt *in Cap* 3. de emphiteuſi.

Quoniam vero ſæpe etiam in iſto modo contrahendi fit pactum, quo Dominus aſſecurat ſibi capitale Beſtiarum traditarum, quod pactum magis repugnat contractui
42 ſocietatis, cum ſocietas, ſit ad inſtar fraternitatis, & requirat in ſupremo bonam fidem, & æqualitatem *Caſtracan. de ſociet. offic. cap. 10. num. 20. & ſeq. Rot. coram Gregor. deciſ. 308. nu. 4.* ideo tanto magis cau-
43 te agendum erit circa illud præcipue ſtante Bulla Sixti V. ſuper ſocietatibus ad caput ſaluum, quæ eſt inter ſuas in *Bullar. la 45.* expreſſe, & ſpecialiter illud damnans.
44 Id tamen verum eſt ſi imponatur totum periculum Beſtias recipienti, non ſi fiat pactum, quod periculum ſit commune, licet, enim hoc pactum non conueniat conductioni, vt dictum eſt ſupra, tamen ſecus eſt in contractu iſto ſoccitæ, quia in eo quatenus ſit ſocietas, vel illi ſimilis, tale pactum eſt conforme iuris diſpoſitioni, ſecundum quam in ſocietate damnum debet eſſe commune *l. mutius, & l. ſi non fuerit §. Ariſto ff. pro ſoc. & §. 1. inſtit. eod.* & in terminis, quod in ſoccita animalium periculum debeat eſſe cõmune, *Saiſel. in l. ſi paſcenda n. 2. C. de pact. & ibid. etiam Iaſ. n. 2. Neguſan. conſ. 59. n. 2. vbi de com. Azor. inſt. mor. to. 3. lib. 9. cap. 7. quaſt. 9. ad fin. Vin. dec. 142. n. 4. & ſeqq. vſque ad fin.* vbi ita iudicatum *Griuel. dec. 38. num. 1. & ſeqq. & 11.*

45 Quod, & procedit non ſolum, quando dominium animalium fuit communicatum, ſed etiam, quando fuit totaliter translatum in Paſtorem, ſeu ſoccedarium, vt volunt præcitati, & ſignanter *Iaſ. d. num. 2. & Vin. in d. deciſ. num. 8.* vbi reddunt rationem, quia ad hoc, vt periculum ſit commune, nõ eſt neceſſe, quod ſit commune Dominium, ſed ſufficit eſſe communem rei vtilitatem, *per text. in l. Titius Sempronio verſ. ſed nec ipſius ff. de praſcr. verb.* quem dicunt ad hoc ſingularem, ſed ego vltra illum adduco alium *text. in l. cum duobus 52. §. quidam ſagariam ff. pro ſoc.* vbi expreſſe habetur, quod ſi vnus habeat proprias pecunias penes ſe, ad emendum merces pro communi vtilitate ſocietatis, & caſu illas amittat, debet damnum eſſe commune ſocijs.

46 Hinc inferri videtur, quod idem quoque ſit dicendum in caſu, quo animalia non fuerint æſtimata, nec aliunde appareat eorum Dominium translatum, aut communicatum cum Paſtore, ſed tamen in tali caſu diuerſimòde ſentiunt DD. quod enim periculum ſpectet totaliter ad Dominum, volunt *Caſtren. in d. l. ſi paſcenda ad fin. C. de pact. Coſta de ratione rata quaſt. 118. num. 6.* vbi, quod non poteſt Dominus prætendere à Socedano niſi conſignationem Pellis animalis mortui *Cyriac. contr. 357. num. 4. Griuel. deciſ. 38. num. 27.* & contrarium, quod damnum ſpectet ad Paſtorem, etiamſi fortuito pereant *Bal. in d. l. ſi paſcenda num. 2. C. de pact. Neguſ. conſ. 59. num. 2. & 3.* & quod ſi pereant morte naturali damnum ſit Domini, ſi vero caſu fortuito ſit commune *Bal. in l. 1. num. 27. & ſeqq C. pro ſocio Vbald. de duob. fratr. part. 8. princ. num. 20.*

47 Seruatur etiam aliquibus in locis de cõſuetudine, quod periculum caſus fortuiti, & mortis naturalis ſpectet totaliter, & indiſtin-

ſtinctè ad Dominum animalia tradentem, vt teſtantur *Emilian. conſ. 37. num. 3. Cyriac. contr. 357. num. 6.* vbi etiam reddit rationem, quia ruſticus amittit laborem, & alimenta præſtitita, & partem animalis, quã fuerat lucratus, & ideo Dominus debet amittere reſiduum; ſed quidquid ſit de conſuetudine, ratio iſta ſemper non militat, nam poteſt euenire caſus mortis animalis, in quo ruſticus nihil amittat, non partem animalis, quia non ſit eam lucratus, neque alimenta, aut laborem, quia, vel paruo tempore, illa impenderit, vel quia fuerit recompenſatus in fructibus annuatim, vel etiam dietim perceptis, quod omnino conſiderandum, quia non ita euenit in ſocietatibus aliarum rerum, prout etiam conſiderandum eſt, quod in ſocietate iſta, vt plurimum capitale animalium non ita ponitur, vt expendi, aut vendi, ſeu aliter conſumi debeat in communem vtilitatem, prout ponuntur in alijs ſocietatibus pecuniæ, vel merces, ſed tantum ponuntur, & conſeruntur fructus, vt animaduertit *Card. de Lugo de Iuſt. & iur. diſp. 30. num. 25.*

48 At ſi adſit expreſſum pactum, quod capitale ſit ſaluum Domino, quoad Bullam præfatam *Sixti V. ſuper ſocietat. ad caput ſaluum*, ſciendum, quod prohibet tantum contractus palliatos, & contrarios iuris diſpoſitioni, addendo nouas pœnas, non alios iuri communi conformes, vt tradunt *Comitol. reſp. moral. lib. 3. quæſt. 12. num. 3. verſ. 3. propoſitio*, vbi refert ita dixiſſe Cardinales, qui eam compoſuerunt *Farin. conſ. 54. num. 8. ad fin.* vbi quod expreſſe admittit pactiones, & conuentiones ſecundum iuſtitiam, & æquitatem iuris communis, & dixit *Rota coram Millino deciſ. 212. num. 2. & coram Coccino deciſ. 70. num. 7.*

49 Vnde licet de natura, & iuſtitia ſocietatis ſit, quod damnum in ea eueniens ſit cõmune, & ideo pactum, quod damnum ab vno ſentiri non debeat ſit improbum, & ſapiat vſuram, vt ex *Bald. in l. 1. numer. 29. C. pro ſoc. Dec. conſ. 110. & al. firmat Cancer. var. lib. 3. cap. 7. numer. 51.* tamen ſi

50 eueniat in fine ſocietatis, capitale eſſe ſaluum de iure reſtituendum eſt ei, qui illud poſuit, *Corn. conſ. 54. num. 3. poſt princ.* vbi *de com. lib. 1. Pariſ. conſ. 85. num. 4. lib. 1. & conſ. 110. num. 1. & 22. lib. 2. Rot. cor. Coccino deciſ. 310. num. 1. & in Rec. deciſ. 214. num. 19. par. 6.* & eſt etiam opinio Theologorum *Leſſ. de Iuſt. & iur. lib. 2. cap. 25. num. 18. Molin. de contract. diſp. 416. n. 3. & 5. in fin.* vbi niſi aliud velit conſuetudo loci *Card. de Lugo de Iuſt. & iur. diſp. 3. num. 24.* vbi reijcit *Filiuc. tract. 31. cap. 3. num. 45.* volentem, quod ſi remaneat ſolum capitale ſolui debeat aliquid ei, qui operas perdidit, cuius opinio tanto faciliùs reijcienda eſt in ſocietate iſta, ex quo operæ ſolent dietim eſſe compenſatæ in fructibus, imo vel adeſt pactum, vt Paſtor ſocedarius lucretur de capitali, & habet ſuum lucrum ſi capitale eſt ſaluum, aut non adeſt, & poſuit operas, vt cũ fructibus compenſarentur, non cum capitali, & ideo de illo prætendere non poteſt.

Dum igitur de iure ponens capitale in ſocietate debeat quidem ſubiacere periculo amiſſionis, ſed ſi id non amittatur, debeat illud rehabere, hinc ſequitur, vt habeat

51 ſpem illud recuperandi, talis autem ſpes poteſt deduci in pactum, & aſſecurari, prout aſſecurantur naues, & venduntur fructus agrorum futuri, & incerti ex tradit. per

52 *Rot. coram Coccin. deciſ. 70. num. 3.* & non ſolum aſſecurari poterit hoc modo capitale, ſed etiam certum lucrum, faciendo videlicet tres contractus, vnum ſocietatis ad commune lucrum, & damnum, alterum, quo aſſecuretur capitale, & tertium, quo ad euitandas controuerſias, & cõputationes taxetur, & aſſecuretur fructus in certa ſumma, & quandocumque fiant iſti tres contractus diſtincti, & bona fide, nullum adeſt dubium quod valeant *Nauar. in Manual. cap. 17. n. 253. verſ. notandum tamen, & de vſur. n. 32. Filiucc.* qui latè explicat modum practicandi ſingulos prædictos contractus in ſocietate hac animalium *tract. 38. cap. 5. nu 86. & ſeqq.* & ita contrahi poſſe ſocietatem, cum capitali ſaluo, & certo lucro moderato admittitur Romæ, & per totam Italiam, vt dixit *Rot. in vna Viterbien. tranſactionis 4. Iun. 1663. §. & quod coram R. P. D. Tata quæ habetur poſt Torr. de pact. fut. ſucc. deciſ. 268. ac etiam in Recent part. 14. deciſ. 74.*

53 Imo, & non ſolum expreſſe poſſunt fieri dicti tres contractus, & ſeparatim, ſed etiã tacitè, ac eodem tempore, & etiam implicitè *Nauar. in man. d. cap. 17. num. 255. ver. addo quod, & de vſur. num. 32. verſ. addimus præterea*, in quibus tamen locis ſemper repetit, dummodo ceſſet omnis fraus, & doloſa ſimulatio, ad quod præcipue erit aduertendum *Mareſcot. reſol. 132. num. 21. lib. 2. Gratian. diſc. 589. num. 13. Card. de Lug. de Iuſt. & iur. diſp. 30. num. 46. & 47. Dian. part. 1. tract. 8. reſol. 3. verſ. & hæc omnia, & dixit Rota in dicta Viterbien. tranſactionis §. & quod redigendum.*

54 Et implicitè facti dicentur contractus prædicti, ſi periculum, quod in ſe ſuſcipit

animalia recipiens, appareat compenſatum cum aliis pactis fauorabilibus ſibi, & præcipuè cum retentione maioris partis fructuum, vt ſentiunt præcitati, & vltra eos apertè *Molin. de contract. diſp.* 503. *per tot. dum num.* 2. dicit valere pactum aſſecurationis capitalis animalium, dummodo periculum compenſetur cum parte aliqua fructuum, & *diſp.* 417. *num.* 10. *Rebell. de oblig. inſt. lib.* 15. *quæſt.* 6. *n.* 6. *verſ. aliam regulam*.

55 Vnde materia iſta ſatis reduci videtur ad iuſtitiam, vel iniuſtitiam, ſi enim contractus conſideratus totus ſimul cum omnibus ſuis pactis ſimul iunctis, prout conſiderari debere tradit in his terminis *Rot. deciſ.* 127. *num.* 15. *part.* 4. *Diu.* non obſtante, quod contineat pactum prædictum capitalis ſalui recipienti animalia onerosum, ſit iuſtus, & æquus, cenſetur onus illud compenſatum, & ſic implicitè factus contractus aſſecurationis capitalis ex præcitatis, & vltra eos *Leſſ. de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 31. *verſ. notandum ſecundo*, & melius, ac latius *Molpheſ. ad conſuet. Neap. tom.* 3. *part.* 14. *quæſt.* 18. *num.* 26. *& ſeqq.* qui etiam ante *num.* 20. *&* 21. ex pluribus firmat regulam generalem, quod in hac ſocietate omnia pacta ſint licita, quatenus ſimul cum aliis conſiderata nimis non grauent, & è contra generale eſſe, vt pacta inæqualitatem cauſantia ſint illicita docuit ex ſenſu DD. *Diu. Antonin. Florent. in ſumm. tom.* 2. *tit.* 1. *cap.* 7. §. 39. *prope fin.* & ſecutus eſt *Nauar. in Manual. cap.* 17. *num.* 161. *ad fin.* & generaliter, quod omne pactum, quo neutra pars plus iuſto grauetur ſit licitum in locatione, vel ſocietate animalium non conſiderato quolibet pacto de per ſe, ſed omnibus ſimul, firmat pluribus congeſtis *Molpheſ. ad conſuet. Neap. tom.* 3 *part.* 14. *quæſt.* 18. *num.* 20. *& ſeqq.* vbi *numer.* 26. *&* 27. etiam in ſpecie de pacto prædicto capitalis ſalui.

56 Et vltra authoritates Doctorum pondedero *text. in l. ſi non fuerint* 29. *in princ. ff. pro ſoc.* in quo habetur, quod ſi fiat ſocietas cum pacto, quod vnus ex ſocijs nullum damnum ſentiat, & partem lucri habeat, contractus ſuſtinetur, quatenus opera illius, qui damnum ſentire non debet, compenſet ipſius damni periculum. Vnde hoc pactum capitalis ſalui de Iure non eſt improbatum, niſi quatenus non ſit compenſatum, imo vbi adeſt compenſatio, eſt expreſſe admiſſum, ac proinde non debet cenſeri prohibitum per prædictam conſtitutionem Sixtinam, quæ non prohibet niſi contractus iuris diſpoſitioni contrarios ex ſupracitatis *nu.* 48.

57 Et licet *Cyriac. contr.* 357. *ſub num.* 16. in his terminis tradentis animalia ſub pacto, quod ſibi ſint ſalua textum præfatum *in d. l. ſi non fuerint* retorqueat dicendo, quod ex parte Domini nihil aliud adſit niſi capitale, & propterea non poſſit per illud cenſeri recompenſatum pactum prædictum, tamen quidquid ſit in aliquibus caſibus, vti ſi ageretur de ouibus infectis, vel ſimilibus animalibus, quorum mors valde eſſet periculoſa intra tempus ſocietatis, poſſunt tamen eſſe alia, in quibus iuxta communiter accidentia, periculum ſit adeò remotum, vt bene compenſari valeat cum alijs pactis alteri parti illud in ſe ſuſcipienti fauorabili-

58 bus, an autem adſit, vel ne talis recompenſatio ſtandum erit iudicio prudentis, vt dicit *Leſſ. de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 25. *dub.* 3. *numer.* 31. *ver. notandum ſecundo*, vel expertorum, vt dicit *Molpheſ. ad conſuet. Neap. to.* 3. *par.* 14. *quæſt.* 18. *ſub num.* 20. qui quidem experti conſiderare debebunt qualitatem animalium, & loci, in quibuſdam enim pactum, quod debeant reſtitui in eadem qualitate, & ſic capitale ſaluum fore, magis grauat, & in quibuſdam minus, propter maius, & minus periculum mortis eorum, prout etiam pactum, quod illa recipiens, & cuſtodire, ac alere debens habeat medietatem fructuum, poteſt eſſe æquum, ac etiam poteſt eſſe alteri ex contrahentibus oneroſum, prout animalia requirunt maiorem, & minorem curam, & impenſam, ac maiores, vel minores fructus reddunt, ac iuſta qualitates locorum.

Quare cum non poſſit dari certa regula, ac etiam quia hæc non eſt propriè locatio, vt dictum eſt, ſufficiat prædicta tetigiſſe. Cæterum ſiquis plura de hoc contractu deſiderat, adeat ſcribentes, & reperientes in *l. ſi paſcenda C. de pactis*, & vltra eos *Caroc. in d. tit. de collatic. & Coſtam de rato qu.* 118. & alios, qui ab eis citantur, & quoniam hæc eſt materia, quæ ſpectat etiã ad Theologos, ita vt aliqui Legiſtæ tremulenter eã attingant, prout de ſe dicit *Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratr. par.* 5. *num.* 29. *ad fin.* videre poterit ſignanter *Diu. Antonin. florent. in ſum. tom.* 2. *tit.* 1. *cap.* 7. §. 39. *cum plurib. ſeqq. Rebel. de oblig. inſt. lib.* 15. *quæſt.* 6. *Azor. inſtit. mor. par.* 3. *lib* 9. *cap.* 5. *Molpheſ. in ſum. par.* 2. *tract.* 12. *cap.* 11. *num.* 37. *& ſeqq. & Filiuc. tract.* 38. *cap.* 5. penes quos habebit caſus valde diſtinctos, & modos

59 contrahendi licitos, & illicitos. Semper tamen optima erit cautela, quod contrahentes proteſtentur nolle recedere à diſpo-

ſitione

ſitione dictæ conſtitutionis Sixtinæ, per ta-
lem enim proteſtationem euitari pænas il-
lius dixit *Rot. in præcitata Anagnina vſura-
rum cor. Manzanedo impreſ. poſt 2. vol. conſ.
Farin. deciſ. 235. & per Sabell. poſt cap.17.*
60 Locatio autem ad vecturam, ex quo eſt
cõceſſio animalis ad certum vſum pro mer-
cede in pecunia numerata, eſt etiam ipſa ve-
ra, & propria locatio, quia conuenit ei
definitio locationis, de qua ſupra in *Cap.* 1.
& ideo ſine dubio fieri poteſt, & regulis
generalibus locationis ſubiacet. Circa eam
autem ſæpe contingit dubitare de periculo
animalium locatorum. Et cum regula ſit
periculum rei locatę ſpectare ad locatorem
rei Dominum, ſequitur, vt etiam in hoc
caſu, ſi equus verbi gratia conductus ad ve-
cturam deterioretur, vel moriatur in itine-
61 re, Domino pereat, nec teneatur condu-
ctor eius pretium reſtituere, niſi fortè eius
culpa ſaltem leuis interceſſerit, vt tradunt
*Bald. conſ. 22. lib. 3. Cagnol. in l. contract. 23.
num. 47. ff. de regul. iur. Pappon. conſ. 98. nu. 6.
verſ ſed præmiſſis, & ſeq. Valenzuel. conſ. 108.
num. 3. & 4. Vin. deciſ. 1. num. 3. Fontanel. de-
ciſ. 533. num. 1. & ſeqq.* & in ſimili ſi com-
modauero tibi equum, quo vtaris vſque
ad certum locum, ſi nulla culpa tua inter-
ueniente in ipſo itinere deterior equus fa-
ctus ſit, non teneris commodati, nam ego
in culpa ero, quod in, tàm longum iter
equum commodauerim, qui eum laborem
ſuſtinere non potuit dicit *text. præcisè in l.
fin. ff. commod.*
62 Verum contra dictam concluſionẽ, quod
requiratur culpa ſaltem leuis, & ſic non
ſufficiat leuiſſima eſt *text. in §. qui pro vſu
inſtit. tit. de locat.* vbi expreſſe habetur con-
ductorem iumenti debere adhibere curam,
quam adhibet diligentiſſimus paterfamilias
in rebus ſuis, vnde deducitur eum teneri
de leuiſſima; quia culpa leuiſſima eſt omi-
tere ea, quæ diligentiſſimus feciſſet *De-
cian. in tract. crim. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 23.
cum al. adduct. in c. de conductore, quid poſ-
ſit, &c.*
Sed reſpondetur, quod aut ille ſuperla-
tiuus *in dicto §. qui pro vſu* eſt loco poſitiui,
& intelligitur id eſt diligens, aut diſpoſitio
illius textus, procedit vbi materia locatio-
nis requirit ſui natura diligentiam exactiſ-
ſimam, vt explicat, *ibi gloſ. in ver. diligen-
tiſſimus*, & latiùs habetur *in d. cap. de condu-
ctore. &c.* quæ quidem diligentia exactiſ-
ſima regulariter non requiritur in animali-
libus ad vecturam locari ſolitis.
63 Incumbit tamen in caſu mortis equi cõ-
ductori onus probandi mortem ad ſe exi-
mendum ab obligatione illum reſtituendi,
vt ſentiunt præcitati, & optima ratione,
quia videlicet hoc eſt fundamentum ſuæ
exceptionis, quam reus probare debet *Se-
raph. deciſ 404. num. 7. Mantic. deciſ. 111. n. 8.
Rot. deciſ. 346 num 4. poſt Poſth. de manut.*
64 Et probatio ſufficiens in hoc caſu eſt per
teſtes examinatos in loco periculi ad per-
petuam rei memoriam ſine citatione partis,
præcipuè propter difficultatem illam citan-
di tanquam abſentem regulariter à loco il-
lo iuxta doctrina *Bart. in l. 2. C. de naufrag.
lib. 1.* quam alij ſequuntur in his terminis
relati per *Cancer. var. par. 1. cap. 14. num. 56.
& Fontanel. deciſ. 533. num. 13.*
Non tamen propterea reſtringenda eſt
facultas probandi mortem equi per dictos
teſtes examinatos in loco, vbi ipſa mors
accidit, ſed poterit etiam fieri probatio,
vbi facta fuit locatio, vel vbi conductor
conuenitur, vt monet *Fontanel. d. deciſ. 533.*
65 *num. 14.* & non adeſt dubium probari mor-
tem equi in itinere per ſimplicem fidem
alicuius cum iuramento proprio Ambaſcia-
toris, vt poſt *Bald. in rubr. C. de fide inſtr.
tradunt Bauer. de virt. iuram num. 94. Ber-
tach. de Gabell. par. 7. princ. num. 36. in fin. Se-
raphin. de Iuram. priuil. 27. num. 14.*
66 Imo nec ſatis erit conductori probare
equum, quam equitabat deceſſiſſe, ſed ne-
ceſſe habebit probare in ſpecie deceſſiſſe
equum ſibi locatum conuincendo, videli-
cet identitatem *Iaſ. in l. non hoc num. 12. C.
unde legit. Natt. conſ. 80. num. 4. & alijs addu-
ctis Menoc. præſ. 15. num. 27. lib. 6. Seraphin. de
Iuramen priuil. 27. numer. 15. & de communi
Cancer. var. lib. 1. cap. 14. num. 54.*
67 Probabitur autem identitas per colorẽ,
& alia ſigna, & demonſtrationes, vt poſt
*Iaſ. & alios dicit Cancer. in d. cap. 14. nu. 54.
Fontanel. deciſ. 533. numer. 12. Barz. deciſ. 84.
num.* 14. & ſufficere ſolum colorem voluit
Bim. conſ. 18. num. 13. & idem, quod peten-
te actore equum morellum, ſufficiat proba-
re equum morellum eſſe mortuum, voluit
Aldobran. in conſ. 19. numer. 19. & ſeq. lib. 2.
ſed contrarium, quod ſolus color non ſuf-
ficiat voluit *Alex. in conſil. 183. num. 17. lib. 6.*
& in rigore hæc videtur verior, quia vnica
68 demonſtratio non probat identitatem, ſed
requiruntur duæ ex adductis per eumdem
*Alex. ibidem, & per Surd. deciſ. 339. num. 5.
verſ. probari autem, & Rot. cor. Burat. deciſ.
132. num. 5.* maximè dum pluribus adapta-
tur, prout eſſe ſolet color animalium ad
tradita per *Corn. conſ. 91. num. 14. verſ. ſecus
videbitur lib. 1. Magon. dec. flor. 2. numer. 17.
Gregor. deciſ. 455. num. 10. & ibi Add.*

69 Hinc licet detur praxis probandi identitatem animalium per ſtigma, ſeù ſignum, vulgo mereo *Bart. in l. ſtigmata 3. ad fin. C. de fabricen. lib. 11.* quem ſequitur *Rot. deciſ.* 288. *n. 1. par. 8. rec.* talis praxis eſſet periculoſa, vbi ageretur de vnico equo, licet facilius admitti poſſet in probanda identitate gregis, de quo loquitur *Rot. ibi*.

70 Probatio autem, quod non interuenerit culpa ſua, non eſt neceſſario facienda à Conductore, quia regula eſt, quod quando agitur de caſu, qui abſque culpa euenire ſolet, prout eſt mors, culpa non præſumatur, vt docent *Bart. & alij in l. ſi quis ex argentarijs §. an verò hæredes ff. de eden.* & ideo in propoſito, quod ſi locator prætendat culpam conductoris ad vecturam interueniſſe, ipſe probare illam debeat, firmat *Valenzuel. conſ. 108. num. 9. Cancer. d. cap. 14. nu. 52. & 53. Viu. d. deciſ. 1. nu.* 10. qui allegat plures, quàm vellet in re, tàm nota *Fontanel. d. deciſ. 533. num. 6. vbi alios adducit, & numer. 10. reicit Ripol. var. reſol. cap. 12 ex numer.* 129. vbi videtur contrarium ſenſiſſe,
71 *& num.* 11. dat conſilium, quod hoc non obſtante Conductor, vbicumque mulus infirmetur, vel moriatur, vel in viciniori loco, ſi illic non eſt commoditas inſtet ſibi tradi aliquod teſtimoniale de caſu, qui ſine culpa ſua ſucceſſit dicens, quod ita conſulũt omnes, qui hanc materiã tractant, & ſignanter *Caualcan. deciſ. 7. alias 53. par. 2. à n. 22.*

Et hoc non procedit ſolum in Conductore ad vecturam, ſed generaliter in quocũque alio, & non ſolum circa pericula animalium, ſed etiam aliarum rerum locatarum, vt dicetur quoque alibi, & ſignanter in *Cap.* 29. de conductore, quid poſſit & ad quæ teneatur circa rem *num.......*

Neque obſtat *text. in l. ſi quis fundum* 10 §. *Imperator ff. locat.* vbi expreſſe loquitur de conductore, & tamen requirit probari poſſe fraudem non interueniſſe, ibi, *Si Capras latrones citra tuam fraudem abegiſſe probari poteſt*, quia plures reſponſiones ſumi poſſunt ex pluribus intellectibus, qui dantur illi textui *per gloſ. ibi verb. probari*, & præcipue, quod Conductor eo caſu repetebat mercedes, tanquam indebitè ſolutas, vt patet ex verbis ipſius *text. in fine §. ibi, mercedes vti indebitas recuperabis*, vnde nil mirum ſi ipſemet probare debebat ſuam frau-
72 dem non interueniſſe, quia hoc neceſſarium erat ad conuincendum mercedes ſolutas fuiſſe indebitas, prout conuincere debet, qui indebitum repetit *l. cum de indebito 25. ff. de probat. & ss, qui conqueritur de ſolut. Merlin. deciſ. 26. num.* 1. nec concludebat probatio, quod latrones capras abſtuliſſent, quia poterant eas abſtuliſſe interueniente fraude locatoris, & ſic non eſſent indebitæ mercedes, quod ſufficit, quia in iudicio repetitionis indebiti, ſatis eſt excludere indebitum per poſſibile *deciſ. 145. num. 2. par. 3. deciſ. 592. num. 27. par. 5. & deciſ. 319. num. 16. par. 9. rec.*

73 Culpa autem erit ſine dubio, ſi conduxit pro certo onere ferendo, & deinde magis onerauit, ſi enim propterea rumpatur mulus, datur actio locatori aduerſus eum, vt eſt *text. expreſſ. in l. qui inſulam 33. §. qui mulas ff. loc.* vbi, quæ actio detur, vnde ſi is, qui conduxit equum pro ſe ad equitandum, & eundum in aliquem locum, in dorſo, ſeù, vt vulgo dicitur, in groppa ſuperinduxerit ſocium, vel appoſuerit valiſiam, ac propterea equum deteriorauerit, vel perire fecerit ipſe tenebitur, vt docuit *Bart. in l. vn. C. ne quid. oner. publ. imp. lib. 10. Pariſ. conſ. 123. nu. 7. lib. 1.* & alii adducti per *Fontanel. deciſ. 535. num. 3. & Molpheſ. ad conſuet. Neap. par. 14 quæſt. 18. num. 2.*

74 Verum, an ſufficiat locatori probare, quod conductor valiſiam, vel aliud ſuper impoſuerit, vel non ſufficiat, ſed vlterius probare debeat, quod propter illam ſuper impoſitionem equus perierit, non tranſit ſine difficultate, nam *Fontanel. in dicta deciſ. 533. num. 5.* optimè animaduertit, quod DD. qui tractant de hac re, non dicunt ſimpliciter, ſi nimis onerauit mulum, ſed addunt, & ex hoc ille periit, vel eſt deterior effectus, & ego vlterius obſeruo, quod eodem modo loquitur etiam *text. in d. l. qui inſulam 33. §. qui mulas ff. locat. ibi cum maiore onere conductor eas rupiſſet*, vnde, vel curandum fieri talem probationem, vel quod econtra conductor probet malum non inde eueniſſe, vt conſulit ipſe *Fontanel.* vel conſiderandum, an onus fuerit vltra condignum, vel vltra ſolitum prout requirunt *Cagnol. in l. contractus 23. num. 48. ff. de reg. iur.* & aliis adductis *Valenzuel conſ. 108. numer. 7.* vel etiam ſi valiſia non ſtabat bene firma, & nocuit animali cui fuit ſuper impoſita, & ſi fuit factum iter vltra monitum mariſcalchi, quia hæc omnia conuincunt culpam Conductoris, vt conſiderauit in caſu ſuo *Pariſ. d. conſ. 123. num. 7. lib. 1.*

75 Præterea ſi adfuiſſet Iuuenis Locatoris vulgo Vecturinus, qui non contradixiſſet illi ſuperimpoſitioni oneris, inde excuſaretur Conductor, & excluderetur eius culpa *Fontanel. d. deciſ. 534. num. 6.*

76 Eſt etiam in culpa Conductor, ſi non pauit equum, quia idem eſt, ac ſi necaret,

qui

qui enim detrahit alimenta, necare videtur *l. necare ff. de liber. agnoſc.*

77 Imò conductor ad vecturam, debet bene paſcere equum, aliàs ſi macer factus ſit, tenetur ad intereſſe, vt dicit *Bart. in l. animalia 18 nu. 3. C. de curſ. publ. lib. 12. Ioſ. Ludou. deciſ. Lucen. 10. num. 16.* & ideo debet ei dare ſolitum penſum, & ſolita cibaria, aliàs eius damno cedet interitus, & deterioratio *Fontanel.* qui alios citat *deciſ. 535. num. 15. Molpheſ. ad conſuetud. Neap. to. 3. par. 14. q. 18 num. 2. & 3.*

At hoc limitatur, ſi Auena ſit plus ſolito cara, quia tunc non tenetur ei dare, quantum vbi eſt vilis, vel iuſto pretio venditur, vt dicit ipſe *Bart. in d. l. animalia in fin. & ſequitur Fontanel. deciſ. 535. num. 19. & ſeqq.* vbi maxime exclamat contra hoſpitatores facientes eam ſoluere vltra debitum, dicens Excellentiſſimos pro reges propulſaſſe Latrones ab itineribus illarum partium, eoſque ſe recepiſſe ad hoſpitia publica, vbi maiora forſan damna, quia magis continua faciunt.

78 Præterea limitatur ſi adſit famulus Locatoris, qui curam habeat equi, tunc enim non imputandum conductori, niſi quod noluerit ſubminiſtrare pecunias neceſſarias, ſi enim ipſe in hoc non fuit renitens, & adhuc equus malè fuit paſtus, imputandum famulo, cuius curæ eſſe debet, vt bene paſcatur *Fontanel. dictà deciſ. 535. num. 18.*

79 Item culpa eſſet ſi Beſtia in morbum incidente in itinere Conductor illam non cuſtodiret, ſeù non conſignaret eam hoſpiti, qui diligenter eam cuſtodiret, & propterea etiam in tali caſu teneretur *Bald. conſ. 22. in fin. lib. 3. Cotta in memor. ver. Scolaris Cancer. var. lib. 1. cap. 14. num. 5.*

80 Imo tenetur conductor etiam emere medicinas pro equo curando abſque ſpe repetitionis, quia dum tenetur eì ſubminiſtrare alimenta, veniunt etiam medicinæ neceſſariæ, vt in terminis tradit *Vin. deciſ. 1. nu. 13.* vbi etiam iudicatum refert non potuiſſe cōductorem illas repetere. Sed ibi erat impenſa modica, vt habetur *num. 12.* quod eſt aduertendum, quia ſi equus conductus incidat in morbum magnum, qui impediat Conductori eius vſum, & requirat magnam curam, poterit conductor eum conſignare hoſpiti, vt ipſe diligenter eum curet vſque quo poſſit Dominus certiorari, & eius curam aſſumere, vt poſt alios dicit *Cancer. d. num. 55.* & quatenus non inueniat, qui eas pręſtet, debet ipſe illas ſubminiſtrare, ſed repetere poterit, vel retinere in mercede, vt poſt *Narbon. dicit Fontan. dec. 535. n. 16. & 17*

Et dum tenetur adhibere medicinas tenebitur etiam, adhibere Mariſcalcum, qui eas ordinet, & applicet, & ſi probetur conductorem illum non queſiſſe, arguetur culpa, niſi fortè locus non eſſet tutus pro eo, vt in caſu *Ald. brand. conſ. 19. num. 16. lib. 2.* vbi etiam alias excuſationes adducit conductoris, nempè, quod non conſtaret in loco illo adeſſe Mariſcalcos, neque, quod ſi medicinæ adhibitæ fuiſſent profuiſſent, vt videre eſt *num. 11. & 14.* ſed hæc vltima non eſt tuta, & contrarium tenet *Ambroſin. deciſ. Peruſ. 17. num. 10.*

Non autem ſufficeret probare factum iter cum equa clauda niſi probetur etiam immoderatum, vt habetur in *deciſ. Bonon. collect. per Gypt. deciſ. 22. num. 8. & ſeq.*

81 Culpæ quoque aſcribitur Conductori ad vecturam, ſi equum vltra modum percuſſerit, vt ocius iret, & vltra modum dicitur ſignanter, ſi percuſſerit ligno, vel fuſte, non ſi calcari, vel flagello, quia iſta ſunt inſtrumenta ſolita ad hoc deſtinata *l. 1. & ibi Bar. & aly C. de cur. publ. lib. 12. Cagnol. in l. contractus 23. num. 48. Fontanel. deciſ. 535. nu. 8. Caroc. de locat. tit. de imperitia Caprar. nu. 2. Molpheſ. ad conſuet. Neap. par. 14. quaſt. 18. num. 3.*

82 Aſcribitur etiam culpæ conductoris ad vecturam, ſi mutauit viam ſolitam, & iuit per inſolitam, ita vt ſi inde aliquod infortunium ſucceſſerit, vti ſi inciderit in Latrones, qui animal conductum abſtulerint, vel animal corruens obierit, tenebitur ipſe eius pretium Domino reſtituere, *Fontanel. deciſ. 534. num. 1.* vbi quod hæc eſt precipua culpa, quæ ſolet impingi conductoribus *Aldobrandin. conſ. 19. num. 3. lib. 2.*

83 Et idem erit ſiquis conduxerit equum vſque ad vnum locum tantùm, & deinde vlterius progreſſus illum duxerit, imo hæc erit culpa valde maior, adeò vt ille non ſolùm teneatur ad damna locatori, ſed etiam ad pœnam actione furtiua, vt probant *text. in l. ſi vt certo §. denique ver. quin imo ff. commodat. Neguzan. conſ. 524. num. 6. & admittunt Ioſ. Ludou. deciſ. Lucen. 10. num. 1. & ma. gen. dec. Flor. 56. num. 1.*

Verùm quoad actionem furtiuam, quatenus conductor bona fide, animo continuandi conductionem, proſequutus fuerit cum equo conducto iter ſuum, vltra locum conuentum, non facile admitteretur, quod intentari poſſet, non enim ſunt Iudices regulariter, tàm rigidi, & acres, vt pro eo quod poteſt fieri ſine dolo, & communiter etiam fit à viris honeſtis ex præſumpta mēte locatoris, cui currit ſuum ſalarium quo-

cum-

cumque eatur, inſtituere velint indicia cri-
minalia, vt dicit *Fontanell decif.534. nu.2.*
& eſſe culpam leuem ire vltra locum maxi,
ximè ſi duret tempus locationis, voluit etiã
Bimini conſ.18.num.23. potuit enim condu-
ctor credere ſe facere rem potiùs gratam,
quam diſplicentem Locatori, quod ſuffi-
cit ad illum excuſandum à delicto, & mi-
nuendam culpam *Magon.d.deciſ.flor.56.nu-*
84 *mer.2.* & quidem quoad furtum, tunc de-
mum, quis videtur illud committere, ſi in-
telligat inuito Domino re vti §. *placuit In-
ſtit.de oblig. quæ ex delict. naſc.* nec furti te-
netur, qui dedit alicui damnum, ſed re-
quiritur, quod dederit illud fraudulenter,
furtum enim eſt contrectatio fraudoloſa lu-
cri faciendi gratia, dicit *text.in §. furtum il
primo Inſt. de oblig. quæ ex delic. & in l.1. §.
furtum ff. de furt.Farinac.quæſt.165.num.4.*
& vbi conductor habuit animũ continuan-
di ſolutionem mercedis deficit cauſa faciẽ-
85 di lucrum, & qualitas fraudis, & in du-
bio capienda eſt præſumptio, quæ delictum
excludat *l. merito ff. pro ſoc.* & in terminis
latius comprobat *Mantic. de tacit. lib.5. tit.
15.num.40. & ſeq.Caroc de locat.tit. de reno-
uat.locat.declarat.6 fol. mihi 165.*

86 Quo autem ad damna, & intereſſe Lo-
catoris prouenientia ex illo progreſſu itine-
ris, benè tenebitur conductor ea reficere
*Ripol.var.cap.12.num.294. Ambroſin. deciſ.
Peruſ.17.num.9.Fontanel.d.deciſ.534. nu.3.*
& datur aduerſus eum iuramentum in li-
tem *Plot. de in lit.iur.§.19.num.2.* Præcipuè
ſi equus non erat ſolitus locari, nam alias
ſi erat ſolitus locari, contrarium ſenſit *Ca-
roc. de locat.tit. de renou.locat. declarat.6.nu-
mer.9 fol. mihi 165.*

87 At vbi teneretur conductor ad damna,
excuſaretur ſi ad fuiſſet famulus locatoris,
qui tali progreſſui itineris conſenſiſſet, ſeù
etiam ab eo non reclamaſſet, dum poterat,
& tunc non valeret conductor, neque ad
damna condemnari, ſed ſolum ad merce-
dem, vt in caſu quo Lucæ conductus fuit
equus vſque ad Senas, & deinde ductus vſ-
que ad Romam conſentiente famulo, ip-
ſoque poſteà redeunte, equus mortuus eſt
fuit deciſum per *Rot.Lucenſem penes Ioſ.Lu-
don.deciſ.* 10. vbi in fine inuehit valde con-
tra iſtos famulos hoſpitum, & in ſimili ca-
ſu, in quo ipſe famulus poſtea cum equo au-
fugit *Rot. Florentina penes Magon. deciſ.56.
per tot.* & ob id optimum conſilium eſſe pro
conductore, vt ſibi nihil imputari valeat,
accipere famulum à locatore, qui equi con-
ducti curam habeat, dicit, *Ripol.var.cap.12.
n.295.* & conſentit *Fontanel. deciſ.534. n.6.*

88 Aduertum tamen circa dictos famulos
hoſpitum, vulgo *vecturinos*, quod aut dan-
tur ab initio contractus locationis, vt cuſto-
diant equum, aut dantur ex poſt, vt cuſto-
diant perſonam conductoris, ne videlicet
recedat cum equo, & in primo caſu, vide-
tur Dominus in ſe aſſumpſiſſe cuſtodiam
equi, ita vt ad eam non teneatur conductor,
ſed teneatur cuſtos, & eo deficiente ſibi
imputare debet Dominus, qui malum cu-
ſtodem elegit; in ſecundo verò ſecus eſt,
quia in eo cõductor obligatus remanet pro-
ut contrahendo ſimpliciter adſtrictus fuit
ab Initio, vt diſtinguendo voluit *Bald. in l.
ex Diui Pij num.3. C. loc.* & ſequitur *Magon.
deciſ flor.56.num.12.* Et dati ab initio libe-
rant quidem conductorem ab onere cuſto-
diæ ita, vt per malam cuſtodiam non te-
neatur, ſed non poſſunt ipſi Vecturini tol-
lere, perimere, aut aliter alterare obliga-
tionem ipſis Dominis locantibus quæſitam,
vt docet *Aug. in l. qui Romæ 122.§. callima-
cus num.1.ff. de verbor.oblig.* vbi etiam *Alex.
num.3. Carocc.tit. de caſibus quæſt.12.nu.46.*
vbi addit rationem, quia quandoque ex ali-
qua recognitione de facili à conductoribus
equorum corrumpuntur. Verum conſide-
randa qualitas Vecturini, & conſuetudo
locorum, quia ſolent habere quandoque
tacitum mandatum à Dominis, ſaltem ad
prorogandum contractum locationis, vt
per *Magon.d.deciſ.flor.56.num.8.verſ. acce-
debat etiam*, & poſiti pro locandis equis re-
putantur inſtitores *Decian. conſ.29.numer.5.
lib.1.* & ideo obligant Dominum *Betta con-
ſil.105. num.13. ad fin. & ſeq.*

89 Quoniam autem, vt dictum eſt, condu-
ctor tenetur reficere damna, culpa ſua eue-
nientia in animali locato, meritò dubitari
poteſt, an teneretur etiam continuare ſo-
lutionem mercedis equi ad vecturam con-
ducti, culpa ſua mórtui, vſque ad reſtitutio-
nem pretij, vel ſaltem vſque quo durabat
locatio. Et pro affirmatiua facit, quod hoc
eſt damnum culpa ſua eueniens domino, &
quod dum conductor ad mercedes ei tene-
retur, ſi animal non fuiſſet mortuum, idem
dicendum eo mortuo culpa ſua, nam culpa
non debet culpoſo prodeſſe, & alteri noce-
re *l. ſiue hæreditaria in fin.ff. de negot. geſt.l.
ſi ab hoſtibus §.1. ff. ſol. matr.* Pro contraria
verò facit, quia perempta re locata, finitur
locatio *Surd. conſ.400. num.8. ad fin. & ſeq.*
etiamſi pereat culpa conductoris *Decian.
conſ. 8. num. 10. lib. 3.* & ideo non debetur
merces pro ipſa locatione conuenta, & ita
in puncto tenet, & deciſum a Senatu refert
Fontanell. deciſ.536. num.4. & ſeqq. qui ta-

men,

men, licet ſuper tali deciſione multa verba faciat etiam ſuperflua, non reſpondet præciſè ad primum motiuum alterius opinionis, quod videlicet amiſſio mercedum eſt damnum culpa conductoris eueniens locatori, nam ſi equus mortuus non fuiſſet, conductor aſſequutus fuiſſet ipſas mercedes, ac etiam equum. Sed reſponderi poteſt, quod amiſſio illarum mercedum non eſt propriè damnum, ſed amiſſio lucri, & quidem non omnino certi, nam poterat euenire, quod equus hora ſequenti poſt mortem culpa conductoris ſecutam, naturaliter, vel caſu moreretur, vnde ſi per inundationem ager non reddat fructus ſolitos, non dicitur propriè damnum, vt dicit *Marcabrun. conſ. 49. nu. 60. & 61.* & magis in terminis, quod amiſſio lucri, quod quis percipere potuiſſet ſi durаſſet locatio, non dicatur damnum, latiſſimè firmat *Cyriac. contr. 62. num. 2. verſ. primum, quod Brauus; & pluribus ſeqq.* & faciunt tradita per *Bart. in l. quamuis n. 2 t. in fin. ff. de fluminib. Menoc. conſ. 901. nu. 41. Surd. conſ. 154. num. 23. Odd. conſ. 84. num. 7. & 8. Afflic. deciſ. 388. num. 12.*

90 At vbi equus viuit, & conductor eum retinet vltra tẽpus pro quo facta fuit locatio, debet ſoluere etiam tempore non cõuento mercedem, quia præſumitur equus relocatus, dum de conſuetudine locari, & relocari ſolent iſti equi ad vecturam *Bart. in l. item quæritur §. vlt. ff. locat. Menoc. præſ. 83. num. 49. lib. 3.* & dicam Deo dante *in tit. de tacita relocat.* Vnde ſi quis fideiuſſerit pro

91 conductore, & videat eum differre reditũ, ac timeat non rediturum debebit citare locatorem ad recipiendũ pretium ipſius equi, & mercedes vſque tunc decurſas, & quatenus recuſet debebit facere actuale depoſitum ad ſe eximendum ab vlteriori earum decurſu, vt conſuluiſſe in facti contigentia dicit *Fontanell. deciſ. 536. numer. 15. & ſeqq.* vbi latè comprobat tale conſilium, *& n. 25.* refert ſe etiam dediſſe conſulenti deciſionẽ in terminis terminantibus, in qua tamen fuit condemnatus fideiuſſor ad ſoluendum intereſſe poſt factum depoſitum, ſed ea ratione, quia depoſitum non fuerat legitimè factum.

92 Verum ſi nimia negligentia, vel alia de cauſa conductor diu equum retinuerit, dubium eſt, an ſemper continuare debeat eadem merces quamuis ad maximam ſummã aſcendat, & placet deciſio *Senat. Catal. relata per Fontanell. deciſ. 538. num. 2.* quod videlicet non teneatur conductor pro mercede niſi vſque ad ſummã valoris ipſius equi, ita vt ſi equus ſit valoris ſcutorum viginti conductor eum non reſtituens condemnari poſſit in quadraginta tantum, viginti pro valore equi, & alia viginti pro mercede, licet ea computata ad rationem conuentionis ſumma eſſet valde maior, videtur enim militare ratio, & æquitas *text. in l. vn. C. de ſenten. quæ pro eo, quod inter.* ibi, *ne dum in infinitum computatio reducitur, proſua impoſſibilitate cadat.* Et licet idem *Fontanel. contrarium ſenſerit in dec. 537. num. 13. & ſeqq.* quoad eius auctoritatem ipſemet reſpondet in ſubſequenti *deciſ. 538. num. 4.* dicens *nihil intereſt, quia ſemper, & vbique maior me eſt ſenatus.* Et quoad rationem, quia motus fuit, quod ſcilicet *dicta l. vn.* diſpoſitio non poſſit applicari in caſu iſto, ex quo agitur de mercede locationis non autem de intereſſe de quo loquitur illa lex, reſponderi poteſt, quod ſufficit applicari poſſe rationem legis ad hoc, vt etiam eius diſpoſitio applicetur *Caſſad. deciſ. 37. num. 2. ſuper reg. Cancel. Verall. deciſ. 177. num. 5. par. 1.*

93 In actu autem reſtitutionis dubitari poteſt, an locator teneatur recipere animal deterioratum, & breuiter diſtinguendum eſt inter deteriorationem magnam, & euidentem vti ſi claudicet, & paruam vti ſi nimis calcaribus fuerit ſtimulatus, vt in prima non teneatur recipere, ſecus autem in ſecunda, vt tradit *Lopez in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 65. numer. 32.* & in dubio debet eum recipere cum proteſtatione, alias ſi non recipiat, & interim equus pereat, perit ipſi Locatori *Carpan. ad ſtatut. Mediol. to. 2. cap. 398. num. 241.* Et videns deterioratum ſi recipiat ſine proteſtatione, & ducat ad mariſcalcum, & equus moriatur pariter eius damno cedit, quia cenſetur culpam remiſiſſe *Cornazan. deciſ. 174. num. 1.* ſecus autem ſi deterioratio ſit latens *Neguſan. conſ. 105. num. 10.*

94 At ſi Dominus recipiat equum cum latenti deterioratione, vel cum proteſtatione ita vt per receptionem ſibi non præiudicet, ſed poſtea eum malè tractet, puta denegando cibum, vel aliter, ipſe quoque culpam committat, hæc culpa eius poſterior præualet primæ conductoris, ita vt iſte amplius nõ teneatur *Cornazan. deciſ. 174. num. 2. & ſeqq.*

95 Et denique circa dictum punctum, an & quomodo teneatur dominus recipere animal, quod locauit ad vecturam, ſi ſibi reſtituatur deterioratum videatur *Caroc.* quem poſt prædicta ſcripta repetij illum tractare *ſub tit. de imperitia Caprary concluſ. ſeu quæſt. 6. à num. 12.* vbi ponit alium titulum nempe *Præiudicium vſque ad fin. fol. mihi 176. à terg.*

terg. vbi prædicta in parte comprobat, & alia latius, ac melius explicat.

Verum ad id, quod *ſub nu.*22. audet dicere vltra Doctores omnes, quod ſi dominus recipiat equum deterioratum ſcienter poſſit tamen agere ad deteriorationẽ, quod eſt contra id, quod ſupra dixi ex *Cornezan. deciſ.*174. *n.*1. diligentiùs eſt aduertendũ, an ſubſiſtat, & maxime, quod nec *gloſ.* quã dicit notabilem *in l. non ſolum ff. de rei vindic.* nec *Crauet. conſ.* 106. *num.*4. quos allegat, videntur eius opinionem probare.

96 Mortuo verò equo, vel alio quocunque animali locato, non poteſt conductor obligatus reſtituere pretium velle tradere corium, & carnes in computum pretij, & reliquum velle ſupplere; ſed eſt in arbitrio Domini velle, vel iuſtum pretium, vel corium, & carnes cum ſupplemento *Lopez. in rubr. de donat. inter vir. & vx.* §.65. *num.*30

97 Paſtor denique, qui non conduxit, ſed fuit conductus pro animalium cuſtodia, tenetur de periculo animalium, quæ cuſtodire debet *l. qui mercedem* 43. *ff. locat.* dummodo tamen aliqua eius culpa interceſſerit, ſecus autem ſi euenerit ex mero caſu fortuito *Bart. in d. l. qui mercedem*.

98 Sufficit tamen quælibet culpa etiam leuiſſima, adhoc, vt Paſtor, qui conductus fuit ad cuſtodiendum animalia de periculo eorum teneatur *Bart. in d. qui mercedem ſalicet. in l. in iudicio num.*2. *C. locat. Iaſ. in domos* 61. *num.*7. *ff. de legat.*1. *Corn. conſ.*242. *in princ. lib.*1. *Burſat. conſ.*53. *num.*35. *lib.*1. *Greg. Lopez in l.*15. *tit.*8. *par.*5. *gloſ.*1. *verſ. ſi reciben. Ioſ. Ludouic. deciſ. Luc.*10. *num.*6. & licet videatur onus grauiſſimum, & importabile, quod Paſtor teneatur, ad tam multa circa gregem, nempe ad defendendum eum à lupis, & vulpibus, ad curandũ à scabie, ad eum arcendum à ſegetibus, & hortis alienis, ad eum paſcendum in hyeme, & de nocte, aliaque ſimilia, & circa omnia teneatur de culpa leuiſſima, ac propterea contrariam opinionem teneat *Moliu. de contrac. diſp.*494. *num.*12. tamen difficile eſſet recedere à prima, dum eſt communis, vt patet ex præcitatis, & dicit *Ioſ. Ludou. d. num.*6. *ad fin.*

99 Et In hoc differt Paſtor conductus ad cuſtodiendum ab eo, qui animalia conduxit, quia iſte vltimus non tenetur de culpa leuiſſima, ſed tantum de lata, & leui *Bald. conſ.*22. *lib.*3. *Valenzuel. conſ.*108. *num.*4 & alij ſupracitati in terminis ſoccitæ, quibus in eiſdem terminis addo *Corn. conſ.*108. *numer.*6. *verſ. item dici poteſt lib.*1. *Caball. conſil.*56. *num.*5. *lib.*2. vbi refutat *Alex. in addit. ad Bart. in l.* 1. *in vlt. addit. C. de curſ. publ. lib.* 11. dum videtur velle, quod conductor teneatur de leuiſſima *Cotta in memor. ver. ſcolaris*. Et generaliter, quod conductor non teneatur de culpa leuiſſima, ſed tantùm de lata, vel leui dicetur etiam alibi, & ſignanter in *Cap.* 29. *de conductore, quid poſſit, & ad qua teneatur circa rem conductam*. Vbi concluſio ampliabitur etiã ſi conductor promiſerit cuſtodiam, quia intelligitur iuxta naturam contractus, quatenus non receperit mercedem ſpecialiter pro ipſa cuſtodia.

100 Et alia etiam eſt differentia in hoc propoſito, quod videlicet conductori, vt liberetur ſufficit probare mortem animalium, nec neceſſe habet probare, quod obierint abſque culpa ſua, vt firmatum eſt ſupra in conductore ad vecturam: Paſtori autem conducto pro animalium cuſtodia, non ſatis eſt probare mortem, ſed neceſſe etiam habet probare, quod abſque ſua culpa mors euenerit, vt diſtinguendo docet *Bald. in l. cum ita* 33. §. *ſpecies prope fin. ff. de legat.*2. *Alex. conſ.* 158. *num.* 3. *lib.* 2. *Alciat. conſ.* 20. *nu.* 3. *lib.* 8. *Gomeſ. var. tom.* 2. *cap.* 3. *num.*22. *ad med. Guttier. practic. lib.*4. *quæſt.*47. *num.* 5. *& ſeq. & num.* 17. *Munoz. de ratiocin. cap.* 18. *num.* 32. *& ſeq. Cyriac. controu.* 357. *num.* 2.

101 Neque in hoc paſtore conducto ad cuſtodienda Pecora applicatur diſtinctio illa ſupra tradita in conductore inter caſum, qui ſolet contingere ſine culpa, & caſum, qui non contingere ſolet ſine ea, vt in primo probari non debeat culpam non adfuiſſe, ſed tantum in ſecundo, quidquid contrarium ſentire videatur *Carocc. in tit. de imperitia Caprar. num.* 4. *& Gomez. variar. tom.* 2. *d. cap.* 3. *num.* 22. *poſt med.* quia in iſto culpa ſemper præſumitur, vt volunt *Bald. in d. l. cum ita* §. *ſpecies prope fin.* & alii ſupracitati, dum dicunt in caſu mortis, quæ eſt de eis caſibus, qui contingere ſolent ſine culpa, quod non ſatis eſt Caprario portare Pellem animalis, aut aliter iuſtificare mortem, imo, & dolus præſumitur *gloſ. in cap. quamuis ver. neſcit. de reg. iur. Alciat. conſ.* 20. *num.* 3. *lib.* 8. *Boſſ. in ſua pract. crimin. in tit. de carcere ſub num.* 7. *Magon. dec. Luc.* 26. *in prima addit.*

102 Debebit igitur iſte Paſtor conductus tẽpore euenientis caſus illum denunciare Domino, & ſi Dominus non remaneat quietus, debebit adducere alios cuſtodes, qui deponant, quod morbo ſimili ſolent animalia ibi mori, & ſi alia animalia ibi ſimili morbo non moriantur facere accedere expertes

qui

qui videant, qua infirmitate, vel quo caſu animalia illa pereant, vt monet *Caroc. de locat. tit. de imperit. Caprar. num. 23. & ſequitur Molpheſ. ad conſuet. Neap. part. 14. q. 18. nu. 7. poſt med. &* 8. & ſolet fieri quandoque pactum, quod talis probatio caſus fieri debeat, & etiam præfiniri tempus, quo ſit facienda, quod ſeruari debet *Alex. conſ. 158. num. 4. lib.* 2. vel adeſſe ſtatutum id vel ſimile diſponens, prout adeſſe Tuderti, quod mors denuncietur Domino intra triduum refert *Caroc. d. num. 23. ad med.* ſed valebit probatio, & attendenda erit ſi tranſacto termino facta fuerit parte non opponente, ſecus vero ſi facta fuerit non obſtante eius oppoſitione *Alex. d. conſ. 158. ad fin. lib.* 2.

103 Si tamen ageretur de re modica, & difficile eſſet habere teſtes, vel peritos, ſtandum eſſet dicto Paſtoris bonæ famæ tam ſuper morte, quam ſuper caſu mortis, vel alio euentu *Roman. in l. ſi paſcenda numer. 6. C. de pact. Munoz. Eſcobar. de ratiocin. part.* 1. *cap. 18. num.* 38.

104 Si animalia fuerint à lupis comeſta præſumitur culpa, quia non comeduntur à lupis animalia cuſtodita *Corn. conſ.* 28. *num. 3. lib. 3. Laderch.* qui alios allegat *conſ. 154. num. 3. poſt princ.* vnde cum iſte ſit caſus, qui non interuenit abſque culpa, tenebitur non ſolum cuſtos, ſed etiam conductor probare culpam, non interueniſſe, & quidem non poteſt eſſe Paſtoris excuſatio, ſi comedit lupus oues, & Paſtor neſcit dicit *text. in cap. quamuis* 10. *de reg. iur.* & etiam conductor tenetur rem conductam cuſtodire *Burſat. conſ. 53. num. 13. Cyriac. contr. 61. num.* 28. *Rot. deciſ. 241. num. 1. part. 2. Diuer.*

105 Et idem, quod dicitur de lupis, procedit etiam in furibus, cum & iſti non ſoleant auferre animalia cuſtodita, & lupis in propoſito comparantur *Siluan. conſ. 29. num. 9. Maſcard. concl. 467. num.* 16.

106 Dubium autem eſt an ſufficiat pro excluſione culpæ probare animalia fuiſſe dimiſſa in paſcuis, vbi communiter dimitti ſolent ſine cuſtode, & fur, vel lupus ea abſtulit, vel occidit, ſunt enim rationes hinc inde, quas refert *Specular. in tit. de locat. num.* 21. vbi loquitur in terminis Paſtoris conducti certa mercede ad cuſtodiendum Boues, & inclinare videtur in affirmatiuam, quam vltimo loco refert, maximè, ſi etiam proprios Boues talis Paſtor ibi eodem modo dimittere conſueuit. Et iſta eſt magis communis, quam tenent *Lop. in cap. per veſtras, notab. 6. §. 7. num. 12. de donat. inter vir. & vxor. Cepol. in l. quid ſit fugitiuus num. 5. ff. de edil. edic. Crauet. conſ. 353. num. 6. Corn. conſ. 108. num. 5. ad fin. lib. 1. Petr. de Vbald. de duob. fratr. part. 8. num. 4. Felic. de ſociet. cap. 21. num. 42. Franc. Marc. deciſ. 888. num. 6. part. 1. Boer. deciſ. 218. num. 11. Magon. deciſ. flor. 56. num.* 11.

107 Verum iſti, vt plurimum loquuntur in terminis conductoris, vel ſocij, vnde difficultas remanet circa Paſtorem conductum ad cuſtodiendum quomodo excuſari poſſit dum dimiſit animalia ſine cuſtodia, in quibus terminis videtur ſaltem aduertendum, quod ratio illa, qua mouentur communiter præcitati, quod conſuetudo excuſet, vt applicetur, non ſufficit probatio, quod ita conſueuerint animalia dimittere domini eorum, vel etiam conductores, ſed neceſſe ſit probare, quod ita etiam conſueuerint ea dimittere alii ſimiles Paſtores conducti, nam conſuetudo probanda eſt in ſpecie caſus de quo agitur non autem generaliter *Caſtren. conſ. 340. ad fin. verſ. ſupereſt videre Crauet. conſ. 96. num. 4. Pariſ. conſ. 112. num. 12. lib. 4. Rot. coram Mantica deciſ. 159. num. 3. & ſeq. & dec. 357. num.* 4.

108 Præterea non excuſaret talis conſuetudo, ſi adeſſet cauſa timendi *Salic. in l. pignus de pignorat. act.* & præcipue ſi ſuperueniſſet rumor luporum, aut furum, vel alia noua cauſa timendi *Petr. de Vbal. d. part. 8. num. 4. ad fin. Carocc. tit. de imperit. Caprar. num. 47. Felic. de ſociet. cap. 21. num. 66. Boer. dec. 218. num.* 11.

109 Et prædicta de dimiſſione ſine cuſtodia applicantur etiam, ſi dimiſſa fuerint cum cuſtodia pueri, vel alia inſufficienti, quia regulariter, & hæc eſt culpa *Ioſ. Ludou. dec. Peruſ. 10. num. 12. verſ. ſed negari & ſeq.* ſed ſecus eſt vbi ita conſueuit communiter fieri *Decian. conſ. 29. num. 17. lib. 1. Grat. conſ. 100. num. 11. lib. 2. Carocc. tit. de caſibus §. qui excuſent à culpa num. 2. circa med. Felic. de ſociet. cap. 22. num.* 5.

110 Et dicta excuſatio culpæ deſumpta ex eo, quod factum fuerit ſolitum, & conſuetum fieri communiter ab aliis non eſt reſtringenda ad caſum prædictum furum, & luporum, ſed inſeruire poteſt in omnibus aliis, quia hæc eſt regula generalis, vt excuſetur à culpa, qui facit ea, quæ ſunt ſolita, & conſueta *l. 3. ff. ad Macedon. l. quid ſit fugitiuus §. apud Labeonem ff. de edil. edict. Crauet. conſ. 8. num. 22. Decian. conſ. 29. num. 16. lib. 1. Rot. Gennen. dec. 14. num.* 68.

Sic quod dictum fuit ſupra in aliquibus caſibus particularibus præcipue locationis ad vecturam, conuincendum damnum pro-

uenisſe ex actu illo, qui dicitur culpoſus, ad hoc, vt ad illud teneatur conductor, regulariter ſeruari ſolet, vt ſcilicet culpa il-
111 la debeat eſſe ordinata ad caſum, ita vt, ſi illa non fuiſſet, caſus non eueniſſet *Grauet. conſ. 8. num. 27. & 29.* & in terminis *Aldobrandin. conſ. 19. num. 8. & 9. lib. 2. Cabal. conſ. 56. num. 8. lib. 2.* vbi quod hoc debet articulari, & probari, quod ſi culpa illa non fuiſſet, caſus non eueniſſet, & loquitur de conductore Aſellorum, qui habebat etiam alios Aſellos proprios, & poſtquam ingreſſus fuerat cum vtriſq; quoddam flumen illud creuerat, & omnes aſportauerat, & vult
112 non teneri de caſu illo, vel ſaltem debet poſſe eſſe ordinata ad caſum illum, quod ſufficere cenſuit *Ambroſin. dec. 17. num. 11.*
113 Cæterum quomodo probetur culpa, & quæ excuſent ab ea, ſi aliquid vlterius deſideretur in ſpecie vltra ſuperius dicta, videri poteſt *Carocc. de locat. & cond.* qui facit titulos diſtinctos de culpa, & de culpa quomodo probetur, & quæ excuſent ab ea, & late etiam *Felic. de ſociet. cap. 21. & 22. & 23.* & fuit etiam aliquid dictum *in cap. 30.* de incendio.
114 Vbi autem agitur de probanda morte animalium ſimpliciter, communiter diſtingui ſolet inter ea, quæ gregatim paſcuntur, & alia, quæ non paſcuntur gregatim, & in primis ſufficiunt coniecturæ, & ſatis eſt etiã probare, quod illo tempore communiter accidit in regione, ſecus autem in ſecundis, quia requiritur probatio concludens *Bart. in l. quoad præſens 4. num. 1. C. de Murileg. lib. 11. Dec. in l. ſi paſcenda num. 20. C. de pact. Ripa de peſt. tit. de priuil. contract. nu. 168 Vrſil. ad Afflict. deciſ. 150. num. 26. Ambroſin. deciſ. 17. num. 7.* Durum enim eſſet de qualibet oue, quæ moritur, vel deperditur habere teſtes de viſu dicit *Bart. ibi* & ideo ſufficit dicta probatio puta, quod communis fuit mortalitas, & quod communiter de centum mortuæ ſunt ſexaginta, vel quid ſimile *Medic. in tract. mors omnia ſoluit part. 1. num. 77. Munoz. de ratiocin. part. 1. cap. 18. num. 35. Felic. de ſociet. cap. 25. num. 42.* Quod ſi procedit in probanda morte quamplurium, vt ſufficiat probare fuiſſe mortalitatem magnam, vt loquuntur præcitati, idem videtur admittendum in quantitate parua ſolita ſemper mori, quoad quantitatem ipſam ex identitate rationis, imo facilius propter minus præiudiciũ licet contrariũ ſenſerit *Rot. dec. 410. n. 22. p. 9. rec.*
115 Gregatim autem paſci ad hunc effectum dicuntur Animalia minuta, non autem groſſa puta equi, vel Boues, quia iſta generaliter conſueuerunt paſci ſeparatim, quod attenditur etiamſi actualiter eſſent, & paſcerentur plura ſimul ſecundum *Carocc. in tit. de imperit. Caprar. num. 22. poſt med.*

Et hæc dicta ſufficiant pro nunc de locatione animalium in ſpecie, cæterum nulli dubium, quod iſta locatio conuenit regulariter cum locatione aliarum rerum, & ideo recurrendum erit in reliquis ad regulas generales in ſuis ſedibus, vbi etiam non omittam dicere ſi quid ſpecialitatis adſit circa animalia, quæ omnia non placuit hic referre, imo multa in hoc eodem capite dixi tantum loquendo de vna ſpecie locationis animalium, quæ licet procedant etiã in alijs, magis placuit relinquere iudicio prudentes lectoris ea applicare, quam illa repetere.

De Gabellarum locatione.

SVMMARIVM.

1 *Gabellæ locari poſſunt.*
2 *Gabellarum locatio requirit ſubhaſtationem publicam.*
3 *Gabellarum locatio etiam ad modicum tempus, requirit ſubhaſtationem.*
4 *Gabellæ Communitatum in locatione, requiruntur octo conditiones.*
5 *Gabellæ locatio requirit ſubhaſtationem, ſi fiat à Camera, non ſi fiat ab ipſo Principe, vel habente mandatum ſpeciale ab eo.*
6 *Gabellæ non poſſunt locari quibuſdam perſonis.*
7 *Mulieres non poſſunt conducere gabellas.*
8 *Ampl. vt Mulieres, nec poſſint ſuccedere in conductione gabellarum.*
9 *Gabellarum conductio tranſit ad heredes.*
10 *Mulier quando fuerit iudicata capax emolumentorum gabellæ.*
11 *Gabella non poteſt locari minoribus.*
12 *Gabella non poteſt locari filio familias niſi habeat peculium, aut Patris conſenſum.*
13 *Gabella non poteſt locari tutoribus.*
14 *Clerici non poſſunt conducere gabellas.*
15 *Hebrei, & Saraceni gabellas conducere non poſſunt.*
16 *Officiales Communitatis, non poſſunt conducere gabellas.*
17 *Gabellæ fiſcales non debent locari adminus tempus, quam trienny.*
18 *Gabellæ in locatione fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem.*
19 *Sterilitas in locatione gabellæ eſt ſi non tranſeant Mercatores.*
20 *Gabellæ non poſſunt locari, niſi recepta fideiuſſione.*
21 *Gabella, an ſit locata, vel vendita.*
22 *Gabella in locatione, an cenſeatur tranſlatum ius exigendi, vel ſola comoditas.*
23 *Capitula, quæ fiunt in locatione gabellarum habent vim legis.*
24 *Ampl. etiam, quo ad tertios ſi locatio fiat à Principe.*
25 *Officiales locantes gabellas, non debent ſolitum alterare.*

26 *Lo-*

26 *Locatio gabellarum debet ſtricte intelligi.*
27 *Gabella locata, an comprahendatur eius augumentum.*
28 *Gabella locata veniunt neceſſaria ad eius exactionem vt Capanna, in qua exigitur.*
29 *Gabella locatio intelligitur iuxta ſolitum.*
30 *Gabellarum conductores, an acquirant priuilegium fiſci in exigendo.*

CAPVT XIII.

1 GAbellas locari poſſe in iure clarum eſt vt patet *in l. locatio 9. in princ. & in l. vectigalia 10. §. fin. & in l. Cæſar. 15. ff. de public. & vectig.* & notat *Bart. in l. eorem ferro §. qui maximos num. 1. ff. eod. Guttier. de gabell. quaſt. 131. num. 2.*

2 Verum non liberè, & abſolutè, ſed cum ſolemnitate publicæ ſubhaſtationis faciendam eſſe earum locationem præſupponi videtur *in d. l. locatio 9. in princ. & in l. penes 4. C. vectigal. nou.* vbi *not. DD. & tradit Bertachin. de gabell. part. 2. num 17.*

3 At quamuis requiſita videatur ſubhaſtatio in locatione gabellarum, etiam ad modicum tempus facta, prout de locatione ad triennium loquitur *d. l. penes 4. C. vectigal. nou.* quod ſecus eſt in alijs rebus fiſcalibus iuxta *gloſ. in l. quamuis C. de vendit. rer. Ciuit. lib. 11.* cum qua tranſit *Bertachin. d. par. 2. num. 17.* tamen non propterea dicendum videtur hanc ſolemnitatem requiri ratione rei, ideſt ipſius gabellæ, ſed potiùs ratione perſonæ locantis, ſiue ſit fiſcus, aut Camera, ſiue ſit Ciuitas, aut communitas, in
4 qua præcipuè in ſtatu Eccleſiæ, vbi per celebrem Bullam 10. Clementis VIII. quæ dicitur de Bono Regimine *ſub §. 17.* præcipitur bona Communitatum locari cum ſolennitatibus de iure ſtatutis, requiruntur 8. conditiones, prout ex *text. in l. 2. verſ. ſin autem C. ſi prop. duplic. penſitat.* latè tradit eas ſingulatiter explicando *Cobel. ad eamdem Bullam cap. 46. num. 3. & per tot.*
5 cæterum ſi locatio fiat per ipſummet Principem, vel alium habentem liberas habenas in diſpoſitione rerum ſuarum, vtique nec ſubhaſtatio, nec alia ſolennitas erit neceſſaria, idemque erit ſi fiat per Procuratorem habentem ſpeciale Principis mandatū, nam licet omnia, quæ fiſci ſunt, Principis ſint, & Fiſcus quoque dicatur habere mandatum Principis, tamen ipſe habet mandatum à lege præſcribente dictam formam locandi cum ſubhaſtatione, adeo vt talis forma videatur in eius mandato ineſſe, quod ſecus eſt in mandato conceſſo ab homine, nempe ab ipſo Principe, prout optime diſtinguendo probat *Franciſc. à Pont. de poteſt. Proreg. tit. 4. §. 5. num. 29.* vbi propterea refert deciſum in venditionibus, quæ fiunt ab ipſo Prorege Neapolis vigore ſui mandati ſpecialis, quod habet à Rege Catholico non requiri ſubhaſtationem, ſecus autem in eis, quæ fiunt per Cameram.

6 Præterea circa validitatem huius contractus, ſciendum, quod ſunt aliquæ perſonæ, quibus de iure non poteſt fieri hæc locatio Gabellarum; & ſi fiat, tanquam à iure prohibita eſt ipſo iure nulla, vt tradit *Gutier. de Gabell. quaſt. 132. num. 3. Gerond. eodem tit. part. 3. num. 19.*

7 Sunt autem inter eas præcipuè omnes mulieres, quia cum Gabellas exigere ſit munus mere perſonale, & publicum *Caſtren. conſ. 468. vol. 2. ante fin. ver. & ideo præſuppoſito lib. 1. Lucas de Pen. in l. vnica col. 1. ante fin. ver. an ergo cogitur C. de mulier. & in quo loc. lib. 10.* mulieres ſunt eius incapaces *ad text. in l. fœminæ ff. de reg. iur. Cobell. ad dict. Bull. cap. 46. num. 55.* & bene firmauit *Rot. 663. num. 3. & 4. part. 1. recen.*

8 Imo ſi conduxerit vir, & deceſſerit relictis fœminis hæredibus ad eas non tranſit locatio per dictam earum incapacitatem *Alberic. in l. ideo ſocietas num. 1. ff. pro ſoc. Fulgoſ. in l. adeo circa med. in gloſ. ſuper ver. aſcripta ff. pro ſoc. Lauden. de fiſco quaſt. 190. Mozz. tit. de ſociet. cap. vlt. num. 29. fol. 1201.*
9 quamuis hæc conductio Gabellarum regulariter ad hæredes tranſeat, vt firmant *Pariſ. conſ. 82. num. 8. lib. 1. Felin. de ſociet. cap. 32. num. 21. & ſeq. Rot. coram Vbald. deciſ. 213. num. 2. & deciſ. 311. num. 5.* quidquid in contrarium ſeclnſo pacto ſpeciali velle videatur *Alberic. in d. l. ideo ſocietas ff. pro ſoc.*

10 Verum ſi primus conductor ſublocaſſet viro, & ipſo ſubconductore defuncto ſucceſſiſſet fœmina, & primus non excepiſſet contra eiuſdem fœminæ perſonam, ſed eam toleraſſet, vtique non poſſet poſtea velle eam excludere ab emolumentis, vt dixit *Rot. in vna Ferrarien. pecuniaria 14. Martij 1629. in §. fin. coram Pirouano*, quæ confirmata fuit ſub die 25. *Iun. eiuſdem coram eo*, vbi dum allegaretur in contrarium *Ruin. conſ. 216. num. 4. l. 1. & Oſaſc. b. deciſ. 76. nu. 12.* reſponſum fuit, quod in eorum caſibus aderat contractus ſocietatis in locatione, vnde non mirum ſi per mortem vnius ex ſocijs reſoluta eſſet ſocietas, de quo tamen alibi dicam, & ideo non applicabantur caſui, in quo agebatur de vnico Appaltatore.

11 Et qnod dictum eſt de fœminis etiam de minoribus dicendum eſt, quia & ipſi ſunt incapaces conductionis Gabellarum *l. in*

fraudem §. minoribus ff. de iur. fiſci. Peregr. de iur. fiſci lib. 6. cap. 5. numer. 8. & latè *Guttier. de Gabellis cap. 132. numer. 17. & ſeqq. Narbon. de ætat. ann. 25. quæſt. 10. num. 8. & per tot.* vbi quid ſi minor actualiter conducat, & iuret, & alia videnda penes eum.

In filiis autem familias licet probari videatur contrarium, quod ſcilicet admittan-
12 tur ad conductionem iſtam *per text. in l. 3. §. vnde Iulianus ff. ad ſen. Con. Maced.* ibi *vnde Iulianus lib. 10. digeſtorum in eo qui vectigalia conducta habebat ſcribit, & eſt ſæpe conſtitutum ceſſare ſenatuſconſultum*, tamen quia antecedenter loquitur de illis filiis familias, qui publice negotiabantur, & communiter reputabâtur patres familias, in quibus ceſſare ſenatuſconſ. dicit, etiam verba prædicta intelligi debent retento eodem themate, & ſic reſtringi ad eos, vt in ſpecie declarat *Narbon. d. quæſt. 10. num. 3. & ſeqq.* vbi ponderat dictionem illam, vnde, quæ dependentiam à ſuperioribus indicat ex *Valpell. de prepoſit. & aduer. ſign. dict. vltra verſ. vnde, Rebuff. in l. quibus 57. ver. vnde ff. de verb. ſign. & alijs*, ac proinde concludendum, non poſſe filium familias conducere, niſi vbi habeat peculium, aut conſenſus patris accedat tacitus, vel expreſſus, vt poſt *Franc. de Alphare in tractat. de off. fiſc. gloſ. 34. §. 2. num. 77.* concludit idem *Narbon. ibidem num. 6.* quidquid contrarium iure communi inſpecto, aſſerat *Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 5. num. 9.*

13 Tutores quoque, & curatores minorum, qui rationes tutelæ, vel curæ non reddiderunt, admitti ad conductionem Gabellarum prohibentur *l. vn. C. ne tut. & Cur. Pereg. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 5. num. 12.* & eſt generale in rebus fiſcalibus, vt dixi *in cap. 10. qui conducere poſſint*, vbi, & latiùs declaraui.

14 Clerici etiam prohibentur conducere Gabellas, & ſimilia iura *Auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. alium Bertachin. de Gabell. part. 3. num. 2.* & licet in Hiſpanijs *ex l. 8. tit. 10. lib. 9.* reperiatur permiſſum locationem eis, ſub fideiuſſione laicorum fieri, tamen id vix tolerabile, & minimè laudabile eſſe tradunt Doctores illarummet partium *Mencac. de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 10. num. 648. ver. quo caſu Guttier. de Gabell. quæſt. 132. num. 23.* vbi etiam latiùs proſequitur loqui de hac locatione facta Clerico.

15 Sunt etiam prohibiti Hebræi, & Saraceni ad hanc conductionem admitti de iure communi, vt per *text. in cap. penult. de Iudæis*, & ibi DD. tradit *Guttier. d. cap. 132. num. 5.*

16 Sunt, & officiales Communitatis locantis inter prohibitos Gabellas conducere, & alii, de quibus in ſpecie *Guttier. d. cap. 132. per tot.* & omnes, qui regulariter conducere prohibentur, de quibus alibi ſuo loco.

17 Præterea, quoad validitatem, & modum locandi Gabellas, non omittendum videtur notare, quod vectigal fiſci non debet locari pro minori temporis ſpatio, quam triennii per *text. in l. penes a. C. de vectig. & commiſſ. Soccin. iun. conſ. 68. num. 2. lib. 2. Caroct. tit. de locat. vectig. quæſt. 8. Boer. dec. 249. num. 1.* & notandum dicit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 28.* & eſt ratio, quia in locatione fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem *l. ex conducto ff. locat. l. licet C. eodem*, & in locatione Gabellarum, quæ
19 ſoluuntur propter tranſitum mercium, ſterilitas reputatur ad hunc effectum, ſi non tranſeant tot mercatores prout eſt ſolitum, ad tradita per *Menoc. conſ. 34. num. 14.* ſed talis remiſſio euitatur, ſi alio anno ſit vbertas, qua compenſetur ſterilitas primi *l. ſi vno ff. locat. & d. l. licet*, & dicam ſuo loco; modo, quia ſi fiat locatio pro vno ceſſat iſta ſpes euitandi compenſationem, quatenus in eo ſit ſterilitas, quod non expedit fiſco, ideo debet fieri locatio pro tribus annis, vt poſt *Salic. in d. l. penes tradit Bertach. d. part. 2. num. 16.* Verum aliquibus in locis de conſuetudine hoc non ſeruatur, vt teſtantur *Guman. in d. l. penes, & Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 5. num. 3.*

20 Item non poſſunt locari niſi recepta fideiuſſione *l. prius 48. l. fin. §. Imperatores ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertin. l. quicumque C. de fund. patrim. lib. 11.* verum is, qui locauit, & non vidit tempore debito dari fideiuſſorem conuentū, ſi probabiliter iuxta communem opinionē credere potuit, quod non poſſet per nouam ſubhaſtationem reperiri, qui tantam ſummam offerret, excuſabitur à culpa, ſi ad eam non deuenit, & ſtetit primæ locationi, prout in caſu ſuo late eum excuſat *Decian. conſ. 47. num. 44. verſ. videamus modo, & ſeqq. lib. 4.* & quatenus fiſcus conſequatur id, quod fuit promiſſum, quod nō poſſit dare de nullitate locationis, etiamſi in mandato adeſſet data forma locandi cum fideiuſſoribus, latè probat *Bardellon. conſ. 39. per tot.*

21 Circa vero intellectum locationis legitimè factæ dubitari, quandoque ſolet, an dici potius debeat Gabellam fuiſſe venditam, quam locatam, de quo *Bertachin. de Gabell. part. 2. num. 1. & alij relati per Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 31.* & latiſſime, ac optime *Menoc. de præſumpt. lib. 3. præſumpt.*

104. &

104. & dixi etiam *in cap.* 2. *de emptione*, practicatur autem fieri inſtrumentum in forma locationis, ſecundum *Speculat. in tit. de locat.* §. 1. *verſ. porro*, vbi per extenſum tradit eius formulam. Verum non deſunt etiam, qui illud faciant in forma venditionis, prout aſſerit *Bertach. in d. part.* 2. *num.* 10. vbi dictam formulam per extenſum refert. At hinc non tollitur omnino difficultas, quia poteſt eſſe locatio, licet partes dixerint vendere, & e contra, prout dixi in dicto *cap.* 2. ad quod recurrendum, & ad DD. præcitatos.

22 Similis eſt quæſtio, quid intelligatur translatum in conductorem Gabellarum, an ſcilicet ius eas exigendi, vel potius ſola commoditas illas percipiendi, in qua *Bertachin. d. part.* 2. *num.* 12. poſt adductas leges facientes pro translatione iuris, dicit, quod tamen eis non obſtantibus, ipſa commoditas percipiendi videtur locata *per l. ſi vſufructu ff. de iur. dot.* cum aliis iuribus, & auctoritatibus ibi per eum citatis, & idem concludit *Bart. in propoſito venditionis in l. cotem ferro* 12. § *qui maximos num.* 5. *ff. de publican. & vectig.* verum, quia ius non intelligitur translatum in dubio, ſi poteſt aliter intelligi, vt dicit ipſe *Bart. d. num.* 5. *in princ.* ita vt quæſtio poſſit reſolui per inſpectionem inſtrumenti, ſeu pendere ab intellectu verborum illius, videri poterunt tradita in propoſito *in cap.* 10. *qui poſſint conducere, vel non.* in quæſtione an tranſlatum ſit ius percipiendi decimas, vel potius ſola commoditas in earum locatione facta laicis.

23 Solent tamen hodie fieri diuerſa capitula explicantia, quid tribuatur conductori, quæ inſeruntur in inſtrumento locationis, & tollunt, quamplures difficultates, & ad ea ſemper recurri debet, quia vim legis habere dicuntur *Corn. conſ.* 339. *in princ. lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 82. *num.* 47. *lib.* 1. Idque non ſolum inter ipſos contrahentes prout eſt regulare, vt verba Inſtrumenti inter eos haberi debeant pro textu legis *Cranet. conſ.* 105. *num.* 2. *Aldobrin. conſ.* 71. *num.* 2. *Mantic. deciſ.* 240. *num.* 2. ſed etiam reſpectu non contrahentium, vt dicit *Corn. quem ſequitur Pariſ. vbi proximè*, quod tamen videtur intelligendum, vt procedat, quatenus locatio fiat à Principe habente poteſtatem Gabellam imponendi, vel impoſitam alterandi, aut per ipſius officiales eodem iure fungentes, ſecus autem ſi ab alio limitatam poteſtatem habente, quia clarum eſt talem non poſſe capitulando eum conductore excedere terminos ſuæ facultatis. Imò

25 Officiales deputati ad locandum non debent alterare capitula ſolita, quia cenſetur eis data facultas locandi iuxta ſolitum, & non alias, quatenus aliud expreſſe actum non ſit *l.* 1. *& ibi Bart. C. de paſc. publ. lib.* 11. *Bertachin. d. part.* 2. *num.* 14. *Gabell. ad Bull. Bo. regim. cap.* 26. *ad fin.*

26 Debet autem locatio Gabellarum omnino strictè intelligi *Alex. conſ.* 86. *num.* 5. *lib.* 4. *Burſat. conſ.* 190. *num.* 28.

Et hinc infertur, quod ſi locatum ſit da-
27 cium aliquod, non poteſt conductor prætendere aliud, quamuis aliquo modo ſub generalitate verborum locationis comprehendi poſſet, puta ſi eſſet aliud ſuperindictum *Ferret. in tract. de Gabell. num.* 405. *Burſat. d. conſ.* 190. *num.* 28. *&* 30.

At quatenus iſta ſuperindictio ſit merum augumentum, & Gabella ſit ſimpliciter, & in genere locata, contrarium forſan eſſet dicendum, vt ſenſere *Bald. & Ang. in l. at vbi ff. de petit. haredit. Dec. in cap. cum M. Ferrarien. de conſtit. & ibi Rip. num.* 36. *Socin. Sen. conſ.* 29. *num.* 10. *lib.* 4. *Menoc. conſ.* 34. *num.* 15. *&* 16. *Beer. deciſ.* 180. *num.* 7. quod ſecus eſſet ſi in locatione eſſet expreſſa quantitas Dacii, ſeu Gabellæ exigendæ, vt aperte ſentiunt præcitati, & ſignanter *Beer. d. dec.* 180. *num.* 8.

28 Venit tamen in locatione Gabellæ ius illam exigendi, & quidquid eſt ad talem exactionem neceſſarium, puta Capanna, vel Domus, in qua exigitur, vt per doctrin. *Bald. in l.* 2. *C. de verb. ſign.* tradunt *Ferret. ibidem num.* 104. *Bertachin. de Gabell. part.* 2. *num.* 65. *Burſat. d. conſ.* 109. *num* 31. *Sned. dec.* 201. *num.* 3. *ad fin.*

29 Cæterum recipit hæc locatio interpretationem à ſolito, adeo vt habeatur pro expreſſa clauſula in Inſtrumento locationis Gabellæ, vt cenſeatur locatio facta iuxta ſolitum *Specul. tit. de locat.* §. 1. *verſ. porro Bertachin. de Gabel. part.* 2. *num.* 11. *Siluan. conſ.* 35. *in princ. Burſat. d. conſ.* 190. *num.* 36. *Canaler. deciſ.* 60. *num.* 9. & eſt regula etiam in locationibus aliarum rerum, vt cenſeantur factæ iuxta ſolitum, prout dicetur ſuo loco in *Cap. de interpretatione locationis*, ad quod recurrendum erit, quia, & alia ibi tradita, ſunt commenia huic locationi.

30 Dubitatur tamen, an iſti conductores Gabellarum, & aliarum rerum fiſcalium acquirant priuilegium fiſci, præcipuè procedendi contra debitores incipiendo à captura, & negatiuam tenent *Guidopap. ſing.* 287. *Beer. deciſ.* 180. *num.* 10. *Fab. in ſuo Cod. lib.* 4. *tit.* 4. *defin.* 1. quia per mutationem perſo-

næ

næ mutatur conditio, & perditur priuilegium, vt per *Bart. in l. per Procuratorem nu. 3. ff. de acquiren. hæredit.*

Verum contrariam opinionem tenent poſt alios *Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 5. n. 35. Manſen. de cauſ. exceut. ampliat. 30. nu. 22. Gutter. de Gabell. quæſt. 167. num. 5. Caſtill. dec. 120. num. 12. & ſeq.* & hæc contraria videtur verior præcipuè, quando fiſcus conductoribus ſua iura cedit, & transferri, prout conſueuit in inſtrumentis locationum fieri *Girond. de Gabell. part. 4. in princ. num. 19. ad fin.* Nec obſtat, quod priuilegium perſonale non egrediatur perſonam, & ideo per mutationem perſonæ perdatur, quia dictum priuilegium fiſci dicitur perſonale ad differentiam realis, quia videlicet, non competit ratione rei, ſed non eſt perſonale, ita vt cedi non poſſit, vt poſt alios aduertit *Surd. conſ. 444. num. 11. verſ. & non obſtat*, & repetit *Caſtil. in d. dec. 120. num. 13* & ſecluſa ceſſione facit, quod iſti conductores ſtatim vti poſſunt iuribus fiſci tanquam eius Procuratores, etiam ante eis conceſſum mandatum, vt authoritate *Bart. in l. in prouinciali §. ſi ego ff. de non. oper. nunc tradit Auendan. de exeq. mand. reg. part. 2. cap. 12. num. 15.*

Et hæc dicta ſufficiant pro nunc de locatione Gabellarum, quia licet non ignorem cadere in ea mille alia dubia, tamen ſi vellem ea omnia hic annectere, & in vnum referre, neceſſe eſſet facere magnum tractatum de locatione iſta ſpeciali, repetendo etiam in eo regulas generales, quibus ipſa dubia reſolui, vt plurimum poſſunt; quod certè non expedit, recurrendum igitur ad ipſas regulas in ſuis ſedibus, quibus in locis ſæpe etiam loquar in ſpecie de locatione Gabellarum, præcipuè, quando in ea regula generalis non procedet, quod & facere conabor de locationibus aliarum rerum, non enim placet diſtinguere tractatum hunc locationis à rebus, quæ locantur, quia neceſſe eſſet facere non tot capitula, quot ſunt res, ſed tot tractatus, & in ſingulis ferè repetere omnes regulas, & concluſiones, quę vt plurimum ſunt generales, & omnibus locationibus conueniunt. Si quis autem velit plura in ſpecie de locatione Gabellarum in vnum congeſta adeat ſignanter *Bertachin. in d. ſuo tract. de Gabellis part. 2. & Caroc. de locat. & cond. tit. de locat. vectigal.*

De bonis Eccleſiaſticis, an & quomodo locari poſſint.

PRINCIPIVM TITVLI.

Bonorum Eccleſiæ locatio, quo iure, quaue ratione ſint prohibita.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiarum bona prohibentur alienari, tam per leges Canonicas, quam etiam per leges ciuiles, & quibus, & per quas.*
2 *Leges ciuiles diſponentes de rebus Eccleſiaſticis, an ſint validæ.*
3 *Leges ciuiles prohibentes locationem rerum Eccleſiæ non ſunt attendendæ, quia leges Canonicæ plenius prohibent.*
4 *Rerum Eccleſiæ locatio olim prohibebatur ſolum ad decennium, & vltra, hodie vero vltra triennium.*
5 *Extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. quæ nuncupatur Paulina plenius prouidet, quam alia iura circa locationem bonorum Eccleſiæ, & ideo de valore.*
6 *Rerum Eccleſiæ alienatio, qua ratione ſit prohibita abſque beneplacito Papæ.*
7 *Deus in creatione Mundi dedit hominibus dominium Terræ.*
8 *Papa concedens aliquam poteſtatem, eam à ſe non abdicat, ſed maiorem retinet.*
9 *Eccleſiis bona ſtabilia tribuere licitum, & pium eſt.*
10 *Bona quādo ſiunt Eccleſiæ exeunt de dominio hominū.*
Bona Eccleſiarum dicuntur ſacra quartæ ſpeciei.
Bona Eccleſiaſtica ſurripiens dicitur ſacrilegus.
11 *Bona Eccleſiarum nullius ſunt.*
12 *Bona Eccleſiarum ſunt in Dominio Dei.*
13 *Papa habet plenam adminiſtrationem bonorum Eccleſiarum inferiorum, at earum Prælati ſolum vſum, & gubernum.*
14 *Papa ſolus poteſt alienare bona Eccleſiarum.*
15 *Doctorum auctoritas maior eſt in tractatibus, quam in conſiliis.*
16 *Doctorum opiniones agitari ventu pecuniæ quomodo intelligatur.*
17 *Doctores in conſiliis adducunt quandoque fundamenta tantum colorata.*
18 *Aduocati quando ſcribunt in aliqua cauſa debent adducere omnia motiua, etiam colorata.*

C A P V T XIV.

INter res, quæ liberè locari non poſſunt præcipuum locum obtinent bona Eccleſiaſtica, ac propterea ſpecialiter de eis loquendum eſt. Et quoniam regula ſemper manet, quod vbi locatio non eſt prohibita, cenſetur permiſſa, vt dictum eſt ſupra, *Cap. 11. numer. 2.* ideò videndum eſt, quæ prohibitio adſit circa bona prædicta; Et quidem varia iura condita fuerunt temporis ſucceſſu, tàm ciuilia, quàm canonica
1 bonorum Eccleſiaſticorum alienationem prohibentia, quo enim ad Ius Ciuile habemus à Leone Imperatore *l. iubemus C. de Sacroſ. Eccleſ.* & à Iuſtiniano *Auth. de non alienan. Collat. 2. & Auth. de alienat. & emphiteucaria.*

callas.

collat.9 a quibus ſumptæ ſunt *Auth. hoc ius
porrectum cum ſubſeqq.C. de ſacroſ. Eccleſ.*
In iure verò canonico habemus plures
Sac. Canones in Decreto, præſertim *cauſa
10.quæſt.11. & Ca.12. quæſt.2. & Cauſa 16.
quæſt.6.*& in Decretali habemus totũ *tit.de
reb. Eccleſ. alien. vel non* . Item habemus
*tit. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. In Clement.
& in extrau.*
2 Verum quoad præfatas leges Ciuiles du-
bitari poteſt de earum validitate ob defe-
ctum poteſtatis Imperatorum illas conden-
tium ſtatuendi circa res Eccleſiaſticas , ob
quem eas nihil habere auctoritatis , dicit
*Abb. in cap. in præſentia num.28.verſ. ego in
hoc dubio de reb. Eccleſ. alien. vel non* , vbi,
quod hoc procedit maxime dum diſponũt
in ſpecie de Eccleſiaſticis, & ſic ponunt fal-
cem in meſſem alienam , & alijs adductis
*Filiuc. in ſuis tractat.moral.tract.44. de alie-
nat.rer.Eccleſ.cap 1. num.3.* & quidem ratio
eſt euidens, & non pateretur difficultatem,
niſi concurreret approbatio ſaltem tacita
Summorum Pontificum, prout cenſeri ap-
probatas leges Imperatorum de Eccleſiaſti-
cis diſponentes , & ideò ſeruandas tradit
*Conar. in tit. de ſponſal.cap.6. in princ. n.20.
propè med. Vaſquez de ſucceſſ.creat. lib.3. §.
26. numer.58.* & in ſpecie *de ll. Codicis poſt
alios Sanch. ad Decal.lib.7. cap.9. num.4. ad
fin. & num.6. & 7.* imò adeſt etiam expræſſa
approbatio *in Sacr.Can.adductis per Rot.de-
ciſ.349.num.13.par.11.recent.*
3 At, quidquid ſit de hac quæſtione, dum
hodie habemus Canonicas ſanctiones ple-
nius etiam in hac materia prouidentes, cla-
rum eſt eas eſſe attendendas, non autem le-
ges prædictas Ciuiles , vt in propoſito di-
ctarum legum aduertunt *gloſ. in cap. 1. ver.
tractatus ad med. de reb. Eccleſ. non alien. in
6. Abb. in dicto cap. in præſentia num.28.pro-
pe fin. verſ. & maximè hoc caſu. eodem titulo
Molin. de Contract. diſput.465.num.1. Qua-
rant. in ſum.Bull.ver. alienatio nu. 1. Donat.
de regular.tract.14.quæſt.2. in fin. tom. 1.*
4 Quo verò ad iura Canonica , de quibus
ſupra ſecluſa *extrauag. Ambitioſæ de reb.Ec-
cleſ. non alien.* quæ promulgata fuit à Pau-
lo Secundo , & ideò appellatur etiam com-
muniter Paulina , prohibebant locationem
rerum Eccleſiæ tantummodo quatenus fie-
ret ad decennium , vel vltra . Vnde ante
emanatam dictã Paulinam locatio ad No-
uennium abſque ſolemnitatibus facta vale-
bat , vt aduertit *Molina de Contract. diſput.
466.num.10.verſ. ante tempora* , & alijs ad-
ductis *Garz. de Benefic.par.2.cap.1.num.27.*
Prohibebant enim tantum alienationem,
cuius nomine non venit locatio , quæ non
eſt ad longum tempus ex ſupra citatis
in *Capitulo quarto numero octauo* imò lo-
cationem ad modicum tempus expreſsè
permittebant , vt habetur *in Clement. 1. in
fin. de reb. Eccleſ. non alien.* & locatio , quæ
non eſt ad decennium , vel vltra , dicitur
ad modicum tempus, ex adductis *d. Cap. 4.
num. 15.* ſeù ſaltem tunc dicebatur ad mo-
dicum tempus , & per dictam *extrauag.* fuit
declaratum ad modicum tempus eſſe tan-
tum vſque ad trriennium, *vt in dicto Cap. 4.
num.16.*
5 Vndè Paulina prędicta pleniùs prouidit in
hac materia, & ideò de ipſa ſpecialiter vi-
dendum erit cum tanquam ius poſteriùs, &
pleniùs prouidens magis attendi debeat, vt
aduertit *Molin. dicta diſput.465.num.1. verſ.
atqui poſterioribus* .
Verum, quia vlterius poſt tempora Pau-
li Secundi ſubſequentes Summi Pontifices
aliqua huc ſpectantia ſtatuerunt , & aliquid
etiam ordinauit Sacr. Conc. Tridentinum ;
& ſolent Pręlati ſuſcipientes Prælaturas iu-
rarè de non alienando , quod iuramentum
pariter reſiſtit locationi ad longum tempus,
ideò non omittam , & de his omnibus ali-
qua magis practicabilia , & notabilia lo-
quendo de dicta *extrauag. ambitioſæ* ſuis lo-
cis opportunis inſerere , vel poſtmodum
annectere .
6 Verum prædictis omnibus præmittendum
videtur aliquid de ratione tot , ac talium
prohibitionum locationis bonorum, etiam
Eccleſiarum particularium , & inferiorum
abſque Beneplacito Apoſtolico . Remini-
ſcendum igitur eſt , quod licet Deus in ip-
7 ſa creatione mundi dederit hominibus Do-
minium Terræ , vt habetur *Geneſ. c. 1.* ibi ,
*Benedixit , Deus illis, & ait creſcite, & mul-
tiplicamini , & replete terram , & ſubijcite
eam , & dominamini piſcibus maris , & vola-
tilibus Cæli , & Vniuerſis animantibus , quæ
mouentur ſuper Teream ; Dixitque Deus ecce
dedi vobis omnem herbam afferentem ſemen
ſuum ſuper Terram , & vniuerſa ligna , &c.*
8 Tamen omiſſo , quod penes eum reman-
ſit maior poteſtas, vt dicit Papa de ſe, quã-
do concedit alteri aliquam poteſtatem *in
cap. Dudem : verſ. Nos igitur attendentes de
de præben. in 6.* vnde legitur *Domini eſt Ter-
9 ra, &c.* clarum eſt licere hominibus , & piũ
eſſe bona Eccleſijs tribuere etiam ſtabilia ,
quibus licet , & decet Eccleſias ditari , vt
latè probat *Turrecrem. in cap. expedit n. 1.
10 & ſeqq. 12. quæſt. 1.* quæ eo ipſo , quod Ec-
cleſiæ fiunt , exeunt de Dominio hominum,
efficiuntur enim ſacra , adeout , qui ea ab-
ſtu-

ſtulerit, vel occupauerint dicatur ſacrile-
gus *c. prædia, & cap. qui abſtulerit, & cap.
nulli* 12. *quæſt.* 2. cum alijs adductis per
*Sperell.deciſ.*135. *num.*12. *& ſeq.* vbi firmat
procedere etiam ſi ſurripiēs in illis aliquod
ius habere prætendat, & etiam ſi Eccleſiæ
dumtaxat poſſeſſio turbetur, & eſſe ſacra
quartæ ſpeciei docet *D. Thomas in ſecunda
ſecundæ quæſt.* 99. *art.*3. & eſſe Doctrinam
receptam dicit *Nauarr. de reddit.Eccleſ.q.*1.
11 *monit.* 40. *num.*4. & quæ ſunt ſacra nullius
hominis ſunt, ſed Dei totaliter *§. nullius
inſt. tit. de rer. diu.* & benè *Nauarr. ibidem*
12 Vndè bona Eccleſiarum dicuntur Patri-
monium Chriſti *c.cum ſecundum de præbend.
c. cum ex eo, vbi gloſ. ver. Chriſti de elect.
in* 6. & apud eum eſſe eorum Dominium
Dec. in cap. Conſtitutus num. 25. *& ſeqq. de
reſcript.Roderic.regular.quæſt.lib.*3.*quæſt.*29
*art.*5. *vbi de Comm. Monet. de Commut. vlt.
vol.cap.*5.*num.*97.

Et quamuis hoc figuratè tantum dictum
eſſe, quia Chriſtus humana hæc non reſpi-
cit, ac proindè Dominium acquiri Eccle-
ſijs ipſis particularibus, etiam inferioribus,
quæ per ſuos Prælatos reguntur, & admi-
niſtrantur ſubtiliter, & latè probare cona-
tus fuerit in ſpecie, *Peregr.conſ.*1.*num.*27.*&
ſeqq. ſignanter num.*30. *& num.*39.*lib.*1. Ta-
men veritas eſt, quod dominium eſt penes
13 Deum, & adminiſtratio eſt penes Papam
eius Vicarium, quæ adminiſtratio Papæ eſt
adeò plena, & libera, vt aſſimiletur Do-
minio, & quam plures DD. eam Dominiū
vocent, inferiores autem Prælati habent
meram gubernationem, & vſum *Innoc. in
cap. Cum ſuper num.* 3. *de Cauſ. poſſ. & pro-
priet.* & ibidem *Hoſtien.num.*4.*& ſeq. vſque
ad* 8.*Ioann.Andr.num.*4.*Imol.num.*7. *Præpoſ.
in cap.*1. *numer.*9. *de his, qui feud. dar.poſſ.
Turrecrem. in cap. videntes num.* 4. *& ſeqq.*
12.*quæſt.*1. *Bald.conſ.*175. *num.*2.*verſ. præ-
terea hic Dominus lib.*2.*Caſtr.conſ.*287.*nu.*7.
*verſ. aut quæritur lib.*1.*Menoch.conſ.*817.*nu-
mer.*51. *Fachin.conſ.*2.*num.*22.*lib.*2.*Nauarr.
de reddit.Eccleſ.quæſt.*1. *Monit.*40.*num.*6. *&
ſeqq.Redoan.de ſpol.quæſt.*1.*num.*39. *& ſeqq.
Roſenthall.de feud.cap.*4.*concluſ.*17. *in* 1.*gloſ.*
& ita etiam, quod Dominium rerum Ec-
cleſiarum non ſit ipſarum Eccleſiarum par-
ticularium, ſed Chriſti, & quod Papa ſo-
14 lus poſſit ea alienare, quia ipſe eſt imme-
diatus Vicarius Chriſti, & quodcumque
ipſe facit in Terris factum Chriſti reputatur
claue non errante tenet, & latiſſimè probat
idem *Peregr. in tractatu de Iure Fiſci lib.* 1.
*tit.*3. *num.* 85. *& ſeqq.* Vndè quando etiam
aliquod negocium faceret eius auctoritas,
magis ei ſtandum eſſet in hoc loco, quàm
15 in diĉtn Conſilio, quia magis defertur Do-
ctoribus in tractatibus, quàm in Conſilijs,
præſertim, quando non ſunt pro veritate,
ſed pro aliqua parte æditi, prout prædictū,
quod inſcribitur *pro Principatu ſæculari* in
quibus procedit illud dictum, quod Do-
ctores ſolent aliquando ad gratificationem
reſpondere, de quo Rota poſt alios *deciſ.*
438.*num.*12.*par.*9. *recent.* quodque vento
16 pecuniæ agitata opinio Doctorum variatur
Crauett. conſ. 294. *num.* 9. *verſ. infertur ex
præmiſſis*, & ratio eſt, quia quando ſcribunt
pro aliquo iam litigante, vel omninò iura
ſua experiri volente, eorum partes ſunt ad-
ducere rationes pro ea militātes tales qua-
les ſunt, etiam ſi de earum ſubſiſtentia du-
bitent, poſtquam hoc dubium ſincere cliē-
ti ſuo patefecerint. Vltra, quod ſæpè etiā
euenit, quod Conſulens habens vnum fun-
damentum firmum nō curat diligenter per-
17 pendere alia, ſed ea adducit, dummodo
ſint colorata, aut etiam media colorata,
ſiue ad oſtendendum ingenium, & ornan-
dum Conſilium, ſiue quia quandoque etiā
motiua media Colorata mouent mentem
Iudicis, vt tradit *Corn. conſ.*7. *num.*1. *lib.*4.
*Curt.Iun.conſ.*348.*num.*36.*Gozzad.conſ.*96.
*num.*8 *poſt princ. verſ. & ideo.* Vnde, qui
poſtea perpendunt talia motiua ſeparatim,
reprehendunt Conſulentes, ſed immerito,
dum ea, adducere paſſim ſolent ex præcita-
tis, imò, quando ſcribunt vti Aduocati ea
adducere debent pro ſeruitio Cauſæ, quam
tuentur, vt monent *Abb.in c. per tuas n.*6. *ad
fin.qui fil.ſint legit. Soccin. Iun.conſ.*143.*n.*6.
*lib.*3.*Cepoll.conſ.*67.*Mantic. de Coniect.lib.*8
*tit.*18.*num.*2.

Dum igitur reuertendo ad propoſitum
ſolus Papa habet Dominium, vel liberam
adminiſtrationem omnium bonorum etiam
ad Eccleſias particulares pertinentiū, aper-
tè ſequitur, vt non poſſint ab aliquo alie-
nari eo inconſulto, etiam ſecluſis legibus,
& Sacr. Canonibus id ſtatuentibus, & nil
mirum ſi, ad maiorem Cautelam, & clari-
tatem fuit etiam ab eo ſtatutum, & ordi-
natum ſub variarum Comminatione pæna-
rum, aduerſus tranſgreſſores, & proinde
nequit Conſuetudine induci, vt benepla-
tum non requiratur, vt dicetur infra §. 1.
huius tituli num.....

An Paulina Conſtitutio incipiens *Ambi-
tioſæ*, quæ habetur inter extrau. *com.ſub
tit.de reb.Eccleſ.non alien.* ſit vſu recepta,
& de conſuetudine ſtatuto contraria.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Principis poteſtas eſſet eluſoria, ſi liberum eſſet ſubditis eius legem recipere, vel non.*
2 *Principes habuerunt auctoritatem à Populis.*
3 *Papa habet auctoritatem immediate à Deo non à ſubditis.*
4 *Leges Papæ ſtatim, ac latæ ſunt ligant abſque eo, quod vſu recipiantur, quidquid ſit in alijs Principibus.*
5 *Conſtitutiones Papæ non abrogantur per non vſum niſi Papa ſciat contrarium vſum, & conſentiat.*
6 *Conſuetudine induci non poteſt, quod bona Eccleſiæ alienentur abſque auctoritate Papæ.*
7 *Extrau.* Ambitioſæ de reb. Eccl. non alien. *diſpoſitio non habet locum vbi viget contraria conſuetudo.*
8 *Et ſufficit de contraria conſuetudine probabiliter dubitare ad effectum manutentionis.*
9 *Pauas ad cuitandas ſufficit qualibet cauſa credendi.*
10 *Extrau.* Ambitioſæ *hodie præſumitur non recepta.*
11 *Conſtitutio relata inter extrau. communes facit ius, & vbique ſeruari præſumitur.*
12 *Statutum eo ipſo, quod eſt in libro ſtatutorum præſumitur vſu receptum.*
13 *Bulla exiſtens in Bullario præſumitur vſu recepta.*
14 *Extrau.* Ambitioſæ, *an vere ſit vſu recepta vbique varia loquuntur Doctores.*
15 *Doctores teſtantes de conſuetudine, an probent ſaltem præſumptiue.*
16 *Diſting. vt probent ſi atteſtentur de conſuetudine loci in quo verſati ſunt, alias ſecus.*
17. *Conſtitutionis non vſus probari non ſolum per teſtes, ſed etiam per actus ea non ſeruata factos.*
18 *Decl. procedere ad effectum manutentionis tantum, nam in meritis requiritur actus fuiſſe probatos in Iudicio.*
19 *Atteſtationes extraiudiciales non probant non vſum conſtitutionis.*
20 *Statutum contra formam extrau.* Ambitioſæ *Apoſtolica auctoritate confirmatum, eſt validum.*
21 *Religio Hieroſolymitana gaudet prædicto ſtatuto.*
22 *Regulares aliqui gaudebant priuilegio alienandi bona ſine beneplacito, ſed hodie neceſſe habent licentia Sac. Congregationis Concilij,*

CAPVT XIV. §.I.

CVm igitur agendũ ſit de extrauag. Ambitioſæ, videndum erit primo de eius vſu, & obſeruantia, ſed ante hanc quæſtionem nõ omittendum præmittere, quod valde dubitari poteſt de eiuſdem quæſtionis releuãtia, quia de poteſtate Papæ legem ſimilem ferendi non eſt dubitandum ex ſupradictis, & ea ſuppoſita, eo ipſo, quod legem tulit, & ſufficienter promulgauit, videtur eam obligare, ſiue ſubditi vſu receperint, ſiue
1 non, alias enim poteſtas Principis leges condendi eſſet eluſoria, ſi liberum eſſet ſubditis eam recipere, vel non recipere, vt conſiderant *Card. Zabarell. in proem. Clement. ver. vniuerſitatis quæſt. 2. Suar. de legib. lib. 3. cap. 19. num. 9. Molpheſ. in ſum tract. 9. cap. 8. num. 42.* & in hoc propoſito alijs adductis *Donat. de regular. tom. 1. tractat. 14. quæſt. 3. num. 10.*

Et quatenus hoc regulariter in Conſtitutionibus aliorum Principum pariat difficultatem, tamen non idem procedit in conſtitutione Papæ, nam ideo in conſtitutionibus aliorum Principum requiritur,
2 vt vſu recipiantur à Populis, quia ipſi Principes à Populis auctoritatẽ habuerunt *l. 1. in fin. ff. de Senat. D. Thom. par. 2. quæſt. 97. ar. 3. ad 3. Dec. conſ. 162. col. penul. verſ. vltimo.*
3 *non obſtat.* Quod ſecùs eſt in Papa cum ipſe non à Populis, ſed immediate à Deo poteſtatem abſq; vlla dependentia à conſenſu ſubditorum habeat, ac proinde non requiritur pro confirmatione Conſtitutionum
4 illius, quod ſubditi vſu recipiendo illas admittant, ſed ſtatim, ac publicatæ ſunt, & innoteſcunt vim habent, & ligant *Prepoſ. in c. iſtis §. leges. numer. 3. verſ. niſi dato conſenſu 4. diſt. Archidiac. in c. leges promulgantur 4. diſtinct. Nauarr. conſ. 1. num. 19. in fin. de Conſtit. Suar. de legib. lib. 4. cap. 16. num. 2.* & latè diſtinguendo firmauit *Rota in Maioricen. Indultorum 11. Aprilis 1639. §. Irrelenantia deducebant cor. Merlino*, quæ deciſio licet nõ reperiatur inter alias eiuſdem Auctoris, habetur impreſſa per *Dianam reſolut. Moral par. 6. fol. 325.* & fuit confirmata in eadem cauſa, & eodem anno ſub *die 27. Iunij coram eodem Merlino, vt inter deciſiones eiuſdem impreſſas deciſ. 814. num 4. & 5.* vbi quod Rota millies eſt ſequuta.

Nec dicatur, quod licet non valeant ſubditi recuſare, & ab initio reijcere conſtitutionem Papæ, tamen ſi tractu temporis conſueuerint contrarium diſpoſitis in ea ſeruare, diſpoſitio amictat vires, quia, & hoc non videtur de facili admittendum in Conſtitutionibus Papæ, vt videlicet ſubditi valeant abſque eius ſcientia, & con-
5 ſenſu ipſius conſtitutiones abrogare, ſed ſolum quatenus ipſe met Papa ſciat contrarium vſum, & illi conſenſiat per eamdem rationem ſupra adductam *Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 1. num. 9. verſ. nec non quia conſtitutiones Gaualer. deciſ. 85. num. 2. Royas deciſ. 71. num. 8. in recent. deciſ. 197. num. 3. & 4. deciſ. 213. num. 2. deciſ. 221. num. 4. par. 1. & deciſ. 572. num. 18. par. 4.*
6 *tom. 3.* & in propoſito, quod non poſſit conſuetudine Induci, quod auctoritas Papæ requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ, non interueniat, fuit etiam opinio *Io: Andrea in cap. nulli de reb. Eccleſ. non alienand.* approbata ibidem per *Abb.* & per alios communiter, vt teſtatur *Corrad. in prax. diſpenſat. lib. 9. cap. 1. numer. 2. & per Be-*

vintend. deciſ. 13. *num.* 7. & comprobatur per alias rationes vltra ſupradictam de quibus *ad fin. principij huius cap*, & quod nec per vſum contrarium mille annorum extingui poſſit vis præfatæ conſtitutionis *Lotter. de Benefic. lib.* 3. *queſt.* 25. *num.* 40.

7 Verum quidquid ſit generaliter loquendo, in terminis tamen præfata extrau. Ambitioſæ, quod eius diſpoſitio non vendicet ſibi locum, vbi viget contraria Conſuetudo tradunt *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 34. *Ricc. in praxi rer. quotid. ſeù reſolut. par.* 1. *reſol.* 98. *num.* 4. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. allegat.* 95. *num.* 3. *in fin. verſ. niſi in contrarium Rota coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ.* 210, *num.* 3,

8 Et quod, ſi ex deductis per Conductorem probabiliter dubitetur de tali conſuetudine, danda ſit ei manutentio non obſtante decreto irritanti in dicta exſtrauaganti exiſtente, late firmatum fuit à *Rota in dec.* 200. *num.* 12, *& ſeqq. par.* 10. *rec.* & ratio ſpecialitatis eſſe poteſt, quia agitur de Conſtitu-

9 tione pænali, & ſufficit quælibet occaſio credendi, quod fieri poſſet, ad euitandas pænas, vt dicam *infra* §. 8. & in ſpecie, quod excuſet conſuetudo *Filiucc. in ſuis oper. moral. tract.* 44. *cap.* 6. *numer.* 5. *verſ. Tertio fit*, quæ tamen ratio vrget reſpectu excommunicationis, & priuationis Beneficiorũ aliarũq; pænis non autem reſpectu nullitatis cõtractus, quia hæc non eſt proprie pæna, vt dicam infra *in d.* §. 8. huius *capit. in princ.* & quod non vſus huius conſtitutionis allegari poſſit ad euitandas pænas eiuſdem, non autem quoad euitandam eius diſpoſitionẽ *Lotter, de Benef. lib.* 3. *quæſt.* 25. *num.* 42. vnde iunctis alijs auctoritatibus citandis infra *num.* 14. *prope fin.* dubitari poſſet de ſubſiſtentia præfatæ *deciſ.* 200. *num.* 12. *& ſeq. par.* 10 *rec.*

Vnde vtile eſt videre de vſu dictæ Conſtitutionis; & quod non ſufficiat eam allegare, ſed probari debeat, eam eſſe vſu receptam, & eſſe in Communi obſeruantia, cenſuit olim *Rot. coram Mobedan. deciſ.* 1. *de Conſtit. alias deciſ.* 6. *& coram Penia deciſ.* 322. *num.* 4. *ad fin.*

10 Verum quidquid dixerit in præfatis deciſionibus olim Rota, contrarium hodie omnino tenendum videtur, quod videlicet dicta Conſtitutio præſumatur vſu recepta, & ideò nulla adſit neceſſitas dictæ probationis, non ſolum, quia hæc eſt magis communis opinio, vt patet ex congeſtis *Barboſ. de Epiſc. alleg.* 95. *num.* 49. *& Garz. de Benef. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 40. *& ſeqq.* & ita dicendum omni prorſus hæſitatione remota ait *Corrad. in prax. Diſpenſat. lib.* 9. *cap.* 1. *num.* 1. *&* 2. *&* 9, & ipſa Rota à prædicta opinione contraria receſſit, & tenet contrarium, vt habetur in *deciſ.* 30. *num.* 5. *par.* 1. *recent. & penes Peniam deciſ.* 414. *nu.* 7. *verſ. ſatis quoque Lotter, de Benef. lib.* 3. *quæſt.* 25. *num.* 41. ſed etiam, quia eſt euidenter ma-

11 gis vera, quia dum dicta Conſtitutio eſt relata inter extrauagantes communes, & vbique circumfertur, facit ius commune, quod vbique ſeruari præſumitur *Caſ. de Graſſ. deciſ.* 4. *nu.* 26. *de reb. Eccleſ. non alien. alias dec.* 135. *Adden. ad Mobedan. dec.* 1. *de Conſtit. lict. B. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 95. *num.* 49. *Penia dicta deciſ.* 414. *ad fin Rot. deciſ.* 225. *num.* 3. *verſ. ſed hoc non placuit par.* 3. *lib.* 2. *& deciſ.* 261. *num.* 6. *par.* 3. *lib.* 3. *diu.* &

12 faciunt, quæ dicuntur in fortiori de ſtatuto, quod eo ipſo, quod eſt in libro ſtatutorum præſumitur vſu receptum *Dec. conſil.* 153. *nu.* 2. *Seraphin. deciſ.* 1447. *num.* 1. *Rot. deciſ.* 15. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* & de Bullis, ex

13 quo ſunt in Bullario *Rota in Papien. bonorum coram Pamphilio impreſſ. per Mar. Antonin. Maceraten. Variar. poſt cap.* 98. *verſ. quid quia dixerit lib.* 1. *Mantic. deciſ.* 59. *n.* 11. *verſ. neque etiam.*

14 Non dubitandum itaque de præſumptione, ſed quoad veritatem, cui ſemper cedit præſumptio, licet Conſtitutionem prædictam eſſe per totum orbem integraliter, & ſecundum omnes eius partes vſu receptã aſſerat, & multos id fateri dicat nouiſſime *Donat. de regular. to.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 3. *n.* 3. tamen multi teſtantur contrarium, quod videlicet ſaltem in aliquibus locis, non ſit vſu recepta, inter quos *Caiet. in ſumm. ver. excommunicatio cap.* 75. *Nauarr. in Manual. cap.* 27. *num,* 149. *Azor. Inſtit. moral. to.* 2. *lib.* 9 *cap.* 2. *quæſt.* 1. *verſ. quod attinet Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 34. & hoc alij verum eſſe admittunt non reſpectu nullitatis contractus, ſed reſpectu aliarum pænarum in ipſa Conſtitutione contentarum *Molin. de contract. d. diſp.* 466. *num.* 10, *poſt med.* & cũ alijs pluribus *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 95 *num.* 48. *Ricc. reſol.* 107. *num.* 5. *par.* 1. *Garz. de Benef. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 87. nullitas enim contractus non eſt proprie pæna, ſed diſpoſitio Conſtitutionis, vt tetigi ſupra *n.* 6. *ad fin.*

15 Verum dubitari poteſt, an huic aſſertioni Doctorum ſtandum ſit, & multi volunt Doctores atteſtantes de Conſuetudine probare ſaltem præſumptiuè, donec videlicet contrarium probetur *Gozad. conſ.* 59. *nu.* 18. & alij relati per *Rim. Iun. conſ.* 182. *num.* 10. *& per Gabr. de probat. concluſ.* 4. *num.* 1. alij

verò

verò tenent contrarium, quod videlicet nullo modo probent, cum conſuetudo ſit facti non Iuris, & hæc eſt, magis Communis Teſte *Maſcardo de probat concluſ.* 528. *num.* 1. *& num.4.verſ. prior tamen*, & eam tenet *Rot.deciſ.*357.*num.*6. *coram Mantic.& deciſ.*45.*num.*32. *vbi etiam de veriori par.*8. *recent.* At communis diſtinctio eſt, quod
16 probent ſi atteſtentur de conſuetudine patriæ ſuæ, ſeù loci, aut Curiæ, in qua verſati ſunt, aliàs ſecus *Honded.conſ.*101.*n.*39 *poſt med.lib.*1. *Burſatt.conſ.*43.*num.*53. *Becc. conſ.*62.*num.*32. *Rim.Iun.conſ.*182. *num.*11. *Maſcard. dicta concluſ.*528.*num.*6. *Gabr. dicta concluſ.*4.*num.*4. *Gratian.diſcept.*479.*numer.*24. & eſſe communem *Benintend.deciſ.* 95. *in fin.*& probabunt maximè ſi de eadem Conſuetudine atteſtentur plures in eodem loco verſati, vt requirit *Roland. conſ.* 71. *num.*22.*verſ & vbi etiam lib.*1.

Vnde ſi quis conuentus ad pœnas, ad quas euitandas non vſus conſtitutionis ſuffragatur *Letter. de Beneſ. lib.*3.*quæſt.*25. *numer.*42. allegaret non vſum, ſi ſimul allegaret Doctores atteſtantes de tali non vſu in loco illo, cum dicta circumſtantia, quod in eo eſſent verſati, poſſet omninò excuſari, & in his terminis tantum admittenda videtur *dicta deciſ. Mohed.* 6. aliàs ceſſante dicta atteſtatione ad ſummum admitti poſſet ad probandum non vſum dictæ Conſtitutionis, indulgendo ei tempus neceſſarium vt ſenſit *Filiuccius in ſuis tract. moral. tract.* 44. *cap.*1. *num.* 10. & vbi daret fumum ſufficientem ad hoc, vt probabiliter de eo dubitari poſſet, concedenda eſſet eidem manutentio interim, ac plenas faciat, probationes, & diſcutiatur in meritis iuxta opinionem *Rotæ in d. dec.*200.*n.*12. *& ſeqq. par.*10. *recent*. non autem iniungendum alteri parti onus probandi vſu receptionem, cum ea præſumatur, vt ſupradictum eſt, etiam ſi de pœnis tantum agatur, *Letter. de Beneſ.lib.*3.*qu.*25. *n.*42. quidquid in contrariũ in his terminis ſentire videantur *Fachin. contr.* 98. *in princ. verſ. niſi forte lib.* 10. *& Comitol.deciſ.*15.*num.*5.

17 Probarique poſſet conſuetudo prædicta non ſolum Teſtibus, ſed etiam per ſcripturas, & ſufficere plures Conceſſiones factas à diuerſis Epiſcopis ipſisEpiſtolis Archiepiſcopi dixit *Rot.in d.dec.* 200.*n.*14.*&* 15.*p.* 10.*recent.* ſed animaduertendum, quod Rota ibi loquitur ad effectum manutentionis, nã
18 in meritis cauſæ non ſufficit oſtendere plures actus factos ſine ſolemnitate Beneplaciti, niſi doceatur, quod fuerint tales actus approbati in Iudicio iuxta tradita per *Natt. conſ.*575.*num.*9. *Gratian.diſcept.*767.*num.*7. *Rot. deciſ.*72. *num.*22. *& ſeqq. par.*2. *diuerſ.*
19 Minuſque ſufficiunt extraiudiciale atteſtationes ad probandum non vſum conſtitutionis *Rot.deciſ.*610.*num.*6.*par.*4. *tom.*3. *rec. & coram Gregor.deciſ.*260.*num.*5.
20 Si autem ad eſſet ſtatutum in forma ſpecifica à Papa confirmatum concedens facultatem locandi, ſeù alienandi contra formam *d.extrauag.* clarum eſt, quod ea ſeruari in loco ſtatuti non deberet, vt in reli-
21 gione Hieroſolymitana, dixit *Rota coram Eminentiſſimo Ottobono deciſ.* 210. *num.*4. *& ſeq. & deciſ.*247. *num.*7. *& ſeq.* ſtante enim dicta Confirmatione in forma ſpecifica nõ poſſet dubitari de eius validitate, & ſtatutum validum in loco, in quo viget, præualet diſpoſitioni Iuris communis *Seccin. Iup. cons.*67.*num.*64.*lib.*2. *Altegrad.conſ.*9.*nu.*41. *&* 77.*lib.*1. *Rot.deciſ.*102.*num.*1.*&* 2.*par.*10. *& deciſ.*311.*num.*22.*par.*11.*recent.*
22 Et idem eſſet dicendum ſi adeſſet ſimile priuilegium Apoſtolicum, prout habere legentes, & ſtudentes in vniuerſitate Salamantina locandi fructus beneficiorum ſuorum ad tempora ſibi benè viſa, tradit *Garz. de beneſ. par.* 2. *cap.*1. *num.* 39. & habebant etiam priuilegium alienandi, ſine Beneplacito alijs quibuſdam ſeruatis Moniales S. Claræ, & Fratres obſeruantiæ, de quo *in collectan.priuil. ver. alienatio*, & per *Auendan. de exequen.mand.reg.par.*1.*cap.*4. *n.*40. *verſ. & cum dicta paulina*, & Eremitæ S. Auguſtini *vt in Conſtit.*5.*Gregor.*13.*& per Ciarlin.contr.*105.*num.*115. *&* 116. verum hodie iſti, & alij Regulares non obſtantibus quibuſuis priuilegijs locare amplius non valent vltra triennium abſque beneplacito S. Congregationis Concilij *iuxta Decretum* auctoritate Vrbani VIII. per eãdem Congregationem æditum, quod habetur impræſſam per *Corrad. in praxi Diſpenſat.lib.*9.*cap.* 1. *num.* 11. *& Donat. de regular.tom.*1.*tract.*14.*quæſt.*2. *ad fin.*

Locatio, quando dicatur facta vltra triennium, ita vt intret prohibitio *extrau. Ambitioſæ.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad nouennium cum pacto, quod tot ſint locationes, quot trienna non valet.*
2 *Conſtitutiones Apoſtolicæ nõ ſunt de facili eludendæ.*
3 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio pluribus perſonis ſimul facta cuilibet ad triennium non valet.*
4 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad triennium cum pacto, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur renoua-*

ta locatio ad aliud triennium non valet,
Contr. num. 5.
6 *Dictio, ſi, importat conditionem.*
7 *Conditio nihil ponit in eſſe donec fuit purificata.*
8 *Conditio retrotrahitur ad diem celebrati contractus,*
9 *Lim. ſtante impoſſibilitate iuris.*
10 *Lim. ſecundo in conditione poteſtatiua,*
11 *Pactum, quod locatio cenſeatur tacite renouata per continuationem abſque diſdicta eſt expreſſio eius, quod tacite ineſt.*
12 *Renouatio tacita procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ.*
13 *Relocatio tacita non eſt eadem cum expreſſo.*
14 *Relocatio tacita quandoque eſt ad triennium, vel quinquennium.*
15 *Diſdicta locationis de iure non requiritur ante finem locationis.*
16 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad triennium, cũ pacto tacito renouationis non valebit ſi adſit conuentio de facienda diſdicta in tẽpore proximo ipſi locationi.*
17 *Et generaliter non valet locatio dicta modo facta vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis.*
18 *Bonorum Eccleſiaſticorum locatio facta ante finem alterius locationis bona fide valet.*
19 *Bonorum Eccleſiaſticorum locatio cum pacto importante, quod abſolute durare debeat vltra triennium non valet.*
20 *Mandatum Procura ad locandum bona Eccleſiæ duraturam vltra triennium non valet.*
Contr. num. 21.
22 *Locatio ad vitam non poteſt dici vltra triennium, ita vt ſit prohibita in rebus Eccleſiaſticis.*
Contr. num. 23.

CAPVT XIV. §. 2.

DEueniendo nunc ad contenta in Conſtitutione prædicta, illud præcipuum eſt quod non fiat locatio vltra triennium abſque beneplacito Apoſtolico, quod nouiter fuit in ipſa Conſtitutum, nam antea licebat locare per nouennium, vt dictum eſt ſupra *in princ. huius Cap. num. 4.*

Videndum igitur, quando dicatur, locatio facta vltra triennium, itaut intret prohibitio prædicta. Controuerti autem ſolet ſi locatio fiat, verbi gratia, ad Nouen-
1 nium, ita tamen, vt ſit de Triennio in triennium, an tot cenſeantur locationes, quot triennia, & quidquid dicant aliqui relati per *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 525. num. 15.* verum omninò videtur, quod, dum locatio in effectu eſt vltra triennium, prædicta, & ſimiles cautelæ verbales ad effugiendum diſpoſitionem prædictæ *extrau.* nihil prorſus
2 releuent, cum permitti non debeat, quod ita de facili eludi poſſit ſimilis Conſtitutio, vt poſt alios plenè firmant *Caball. conſ. 17. num. 12. & ſeqq. lib. 2. Becc. conſ. 92. num. 12. Caroc. de locat. & cond. tit. de reb. Eccl. nu. 41. Donat. de regol. tom. 1. tract. 14. quæſt. 40. n. 2. Barboſ. de pot. Epiſc. alleg. 95. num. 17. Rota in Comen. locationis coram Pamphil. impreſſ. penes Marcheſ. de Commiſſ. tom. 1. fol. 107. n. 1.* & latè *in vna Neapolitan. ſeù Boianen. Aſſictus 5. Iun. 1663. §. ſecundo, quia, & ſeqq. coram Rev. Albergato*, quæ eſt *deciſ. 474. in ſecunda par. 13. rec.*

3 Prout etiam ſi fieret ſimul locatio pluribus perſonis, cuilibet pro triennio, ita videlicet pro primo triennio Titio, pro ſecundo Caio, pro tertio Sempronio, adhuc, ſi fiat eodem tempore, habebitur pro vna, & erit nulla, ſola enim perſona locantis attenditur, qui prohibetur locare vltra triennium *Genuen. in ſuis quæſt. pract. Eccleſiaſt. qu. 354. per tot Donat. de Regular. tom. 1. tract. 14. q. 40 num. 1.*

Et ſunt adeò nullæ locationes his, & ſimilibus modis factæ, vt nec ſuſtineantur pro primo triennio, ſaltem ſeclußis coniecturis voluntatis contrariæ, vt dicam infra hoc *Cap. §. 7. vbi de nullit. locationis vltra triennium facta num.......*

4 Non ſic abſolutum eſt de locatione facta ſimpliciter ad triennium cum pacto, quod, ſi non fiat diſdicta per aliquos menſes ante finem triennij, cenſeatur renouata ad aliud triennium, nam licet reperiam, quod *P. Paſqualig. in ſuis quæſt. moral. par. 2. q. 344.* latè diſputato dubio teneat hanc quoque locationem non ſubſiſtere, & eſſe contra diſpoſitionem Paulinæ prædictæ, tamen ta-
5 le pactum continuo practicatur in Vrbe in locationibus rerum Eccleſiaſticarum, & pro ratione huius praxis obſeruandum eſt, quod quatenus dictum pactum importet nouam locationem pro alio triennio, adhuc talis locatio verè eſt facta ſub conditione non factæ diſdictæ, vbi pactum concipiatur, vt ſupra; illa enim dictio, *ſi*, ibi, *ſi non fiat*
6 *diſdicta, &c.* importat conditionem *l. 1. & ibi DD. ff. de Condit. & dem.* cum pleniſſimè congeſt. per *Barboſ. dict. 364. num. 1. & alijs*
7 *vulgat.* & ideo nihil ponit in eſſe, habeturque pro non facta, vſquequo talis conditio non fuerit purificata *l. neceſſario §. quod ſi pendente ff. de peric. & com. rei vend. l. ſi pecuniam ff. ſi cert. pet. cum Concordan. relat. per ipſum P. Paſqualig. d. quæſt. 344. numer. 2.* quibus addo *Duren. deciſ. 339. num. 36.* vnde ſequitur, vt locatio cum dicto pacto ſit verè tantum ad triennium vſquequo, non purificetur d. conditio.

8 Nec obſtat, quod conditio regulariter retrotrahatur à die euentus conditionis ad diem celebrati contractus, vt reſpondet ibidem *P. Paſqualig. num. 9.* quia iſta retrotractio in præſenti, duplici ratione non poteſt habere locum. Primò, quia de tempore

contra-

9 contractus adeſt impoſſibilitas Iuris, quod
fiat locatio pro ſecundo triennio, ex quo
videlicet ius contentum in *d. extrau.* ei re-
ſiſtit, & ſtante tali iuris impoſſibilitate, non
eſt locus dictæ retrotractioni, vt docte, ac
plenè firmat *Gomes var. tom. 2. cap. 11. n. 30.*
verſ. tertio, & principaliter. Secundo, quia
10 conditio præfata non videtur caſualis, vt
ſupponit *P. Paſqualig. num. 2.* ſed poteſtati-
ua, pendet enim à voluntate vnius tantum,
ſiue locatoris, ſiue conductoris facere diſ-
dictam, & quamuis pendeat à voluntate
vtriuſque ſimul facere, quod contractus ha-
beat locum, tamen hoc non habetur in cõ-
ſideratione, ſed conſideratur tantum, quod
ſit in poteſtatione vnius impedire contra-
ctum, & ex hoc ſolo dicitur poteſtatiua
conditio ad hunc effectum, vt non fiat re-
trotractio, vt tradit, & latè probat *Panci-*
rol. conſ. 139. nu. 9. per text. in l. qui balneum
in fin. princ. & l. potior in princ. ff. qui potior.
in pign. hab. & al.
11 Verum magis mouet alia ratio, quam
non conſiderat *P. Paſqualig.* & ea eſt, quod
d. pactum, in effectu nihil aliud facit, quam
dare certam formam tacitę relocationi, quę
poſt finitam locationem expræſſam, ex con-
tinuatione conductoris in retentione rei
conductæ, & taciturnitate locatoris, proce-
dit de iure abſque vllo pacto *l. item quæri-*
tur 14. §. qui completo cum l. ſeq. ff. locat. & l.
legem §. 1. C. eodem, quod patet ex verbis
pacti, in quo non dicitur locamus, & con-
ducimus, ſed cenſeatur renouata locatio,
quod eſt etiam de iure, vt cenſeatur reno-
uata locatio, & ita loquitur *Bart. in dicto §.*
qui impleto in ſummar. & alij vnde ſi par-
tes ſimpliciter dicerent velle per taciturni-
tatem vtriuſque, & continuationem cenſe-
ri renouatam Locationem, hæc conuentio
non poſſet redargui, quia eſſet conformis
diſpoſitioni iuris, & ſimplex expræſſio eius,
12 quod tacitæ inerat, nam dicta tacita relo-
catio à iure inducta procedit etiam in rebus
Eccleſiæ, vt docent in dicta *l. item quæritur*
Bart. num 6. & Bald. num. 3. verſ. & dico,
quod, & admittit *Rota coram Put. deciſ. 174.*
lib. 1.
13 Et ſi dicatur, quod de iure tacita reloca-
tio non inducitur ad triennium, ſed tan-
tum ad annum, vel minus tempus, vt ha-
betur *in d. l. item quæritur §. qui completo* reſ-
pondetur, quod ſi admittatur, prout admit-
tendum videtur ex prędictis, quod locatio-
ni ad triennium accedere poſſit etiam taci-
ta relocatio ad annum, hinc ſequitur hanc
tacitam relocationem cenſeri diuerſam ab
expræſſa, & ſeparatim conſiderari, quia
alias locatio eſſet ad quadriennium, & ſic
contra diſpoſitionem extrau. & dum eſt di-
uerſa, & ſeparatim conſideranda, nihil re-
pugnat, quod declaretur à partibus, vt de-
beat durare ad triennium, cum vſque ad
tale tempus locatio libere permittatur, &
14 eo magis admittenda talis declaratio, quod
in quibuſdam caſibus, etiam ſecluſo pacto
tacite cenſetur relocata rės ad triennium, ac
etiam maius tempus, prout, quod ſi aga-
tur de re, quę non reddat plenum fructum
niſi quolibet quinto anno, quod tacita re-
locatio de iure cenſeatur ad quinquennium
facta, docet *Bald. in d. l. legem num. 5. C. locat.*
Menoch. præſ. 85. n. 8. & ſeq. lib. 3. Fat. d.
dec. 174. n. 6. ad med. lib. 1.
15 Et idem eſt ſi dicatur de iure non requi-
ri diſdictam, maxime per tantum tempus
ante finem, ad euitandam tacitam reloca-
tionem *Alex. conſ. 76. num. 8. verſ. item eſt*
contra lib. 5. applicantur enim eædem reſ-
ponſiones, quod nempe, dum hæc eſt loca-
tio diuerſa, & non iungenda cum alia ex-
preſſa, nihil repugnat, quod detur ei hæc
forma, & quod non deſunt volentes diſdi-
ctam requiri ad euitandam tacitam reloca-
tionem legalem, vt dicetur infra ſuo loco
nempe *cap 63.* Vnde tanto magis admit-
tendum pactũ ad tollendas difficultates, &
dubitationes, & ex his in praxi cenſui poſ-
ſe continuari ſtylum locandi ad triennium,
cum dicto pacto, ſaltem abſque metu pœna-
rum, de quibus in d. extrau. cum ad eas
euitandas ſufficiat quælibet cauſa credendi,
quod poſſit fieri ex cit. infr.
Limitanda eſt tamen prædicta opinio, vt
16 non procedat ſi fiat pactũ de facienda diſ-
dicta in tempore valde proximo ipſi princi-
pio locationis, non autem fini eiuſdem, &
quod alias, ea non facta, debeat cenſeri lo-
cata ad aliud triennium, quia tunc argue-
retur facta conuentio in fraudem legis, pro-
ut in fortioribus ſi fiat locatio ſimpliciter
ad triennium, & intra primum annum, vel
ſtatim eo finito, fiat noua locatio ad aliud
trienniũ incipiendũ poſt finem primi, quod
talis locatio cenſeatur in fraudẽ legis do-
cuit *Card. in clement. 1. in §. fin. propè fin.*
verſ. quinto quæro de reb. Eccl. nõ alien. vbi lo-
quitur de locatione facta iuxta terminos il-
lius Clemen. & aliorum iurium antiquorum
ad nouennium, & eum ſequitur *Iaſ. in l. ma-*
numiſſionis num. 8. ff. de iuſt. & iur. Genuen.
in pract. Eccleſ. quæſt. 469. num. 1. Donat.
de regul. tom. 1. tract. 14. quæſt. 41. num. 1.
Et indubitanter, quia poſt hæc ſcripta,
reperij articulum fuiſſe diſcuſſum *in Rota in*
vna Neapolitana, ſeu Boianen. affictus cor.
Re-

Reuerendiſſimo Albergato, quæ licet adhæſerit prius opinioni contrariæ, vt habetur *in deciſione dicta cauſa emanata, ſub die* 5. *Iunij* 1663. *qua eſt deciſ.* 474. *la* 2. *parte* 13. *rec.*
17 tamen poſtea receſſit, & dixit, quod tunc non valet locatio, cum apparet partes ab initio habuiſſe animum prorogandi locationem vltra triennium, & ſic faciendi fraudem diſpoſitioni *d. extrau. ambitioſæ de reb. Eccl. non alien.* ſecus vbi non apparet talis animus, prout in caſu vbi pactum non eſt obligatorium, ſed mere facultatiuum iuxta latè tradita *per Altograd. conſ.* 28. *num.* 41. *& ſeq. lib.* 1. & alios citatos *in Deci dicta cauſa emanata ſub die* 18. *Maij* 1663. *coram eodem Reuerendiſſimo Albergato*, de qua etiã meminit *D. de Luca diſc.* 22. *num.* 3. *& ſeq. ſub hoc tit. de locat. & cond.*

Et in effectu hæc eſt materia coniecturalis, itaut ſi ex circumſtantijs arbitrio Iudi-
18 cis penſandis deprehendatur ceſſare fraudem, valebit locatio, quamuis facta pendente prima locatione, vti ſi fiat alteri conductori eam valere, volunt *Valaſc. de iur. em. phit. quæſt.* 29. *num.* 15. *& Molin. de contract. diſp.* 466. *num.* 11. *ad med.* & idem eſſe ſi fiat eidem Conductori pro decurſa penſione cenſuit *Valaſc.* ibidem, ſed in hoc ab eo diſſentit *Molin. dicto loco*, & vtraque opinio poteſt ſaluari ex aliis circumſtantiis, & coniecturis, prout ſi non ſolum fuiſſet aucta penſio, ſed etiam eſſent in locatione comprehenſa alia bona valere tenuit, licet ſubdubius *Gennen. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 469. *num.* 2. *& ſeq.* & ſequitur *Donat. de regul. tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 41. *num.* 2.

Et ex his etiam conuincitur non eſſe ſimpliciter veram opinionem illam, quod nõ poſſit fieri locatio noua rei Eccleſiaſticæ, durante adhuc prima locatione, vt ſenſit *Rebuff. in tract. var. in compend. alien. rei Eccleſ. num.* 18. *&* 19. *& in l. Veratius col.* 3. *ff. de verb. ſign. Caroc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. concluſ.* 26. ſed ſuſtineri poſſe cum modificatione, quatenus fiat valdè ante finem, vel aliunde depræhendatur fraus iuxta proximè dicta.

19 Si autem fiat locatio ad triennium cum pacto expræſſo eam renouandi, ſeu quod abſolute eo finito cenſeri debeat renouata, clara res erit hanc locationem eſſe contra diſpoſitionem extrau. Ambitioſæ cũ neceſſario importet eam durare debere vltra triennium, ex quo conuincitur mentionem triennii factam eſſe in fraudem extrau. *Bald. conſ.* 392. *verſ. nec etiam poſt. lib.* 5. *Couar. variar. reſ. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 4. *verſ. contrarium probatur Gratian. diſcept.* 715. *num.* 16. *Altogr. conſ.* 28. *num.* 41. *& ſeq. lib.* 1. *deciſ.* 474. *la* 2. *num.* 9. *part.* 13. *rec.*

Cæterum, quia iſtę quæſtiones pendere poſſunt ab eis, an locatio ad plura triennia ſit vnica, vel ſint plures locationes, videri poterint tradita *in cap.* 25.

20 Dubitari tamen etiam poteſt, an ſicut prohibita eſt locatio vltra triennium, ita etiam prohibitum ſit dare mandatum ad locandum, quod duret vltra triennium, & affirmatiuam tenuit *Dec. conſ.* 284. cumque ſequuti ſunt *Couar. var. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 6. *verſ. quarto eadem Donat. de regular. tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 39. *num.* 4. *& alij*, ſed
21 contrarium videtur verius, quia prohibitio loquitur de locatione, & qui dat mandatum ad locandum non locat, & ſic non contrauenit prohibitioni, prout tenet *Molin. de contr. diſp.* 466. *ad fin.* vbi etiam conſiderat inconueniens reſultans ex contraria opinione, quod Beneficiatus, abiens in longinquas regiones diu moraturus, non poſſit dare mandatum ad locandum duraturum pro toto tempore, quo abeſt, & ſequitur *Garz. de Benef. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 72. vbi aſſerit pro iſta opinione eſſe praxim vniuerſalem, & conſuetudinem receptam.

22 Aliqui etiam dubitarunt. An locatio ad vitam dici poſſit vltra triennium, & ratio dubitandi fuit, quia vitæ tempus eſt omninò incertum, & ideo non poteſt affirmari, locationem duraturam eſſe vltra triennium, vnde decimas ipſas Eccleſiaſticas poſſe locari ad vitam, dicit *gloſſ. in cap. quamuis* 17. *In ver. conuenit ad med. verſ. fructus vero de decim.* quam gloſ. à nemine morderi dicit, ibi *Abb. num.* 4. *& ſequuntur alij congeſti per Caroc. de locat. tit. de decim. num.* 12. *Gratian. diſcept.* 238. *num.* 24. *Intrigliol. de feud. quæſt.* 44. *num.* 13. *Monet. de decim. cap.* 5. *num.* 65.

23 Verum contraria opinio, quod nõ valeat dicta locatio abſque beneplacito, videtur tenenda ex plene congeſtis in his terminis per *Caroc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. num.* 16. & quia verius eſt talem locationem dici ad longum tempus, & alienationem, vt oſtendi ſupra *cap.* 4. *an locatio ſit alienatio num.* 24. & addo, quod locatio rei Eccleſiæ ad vitam eſt ſpecialiter prohibita *clem.* 1. *in princ. de reb. Eccl. non alienan. Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 40.

De caſibus, in quibus à Iure permittitur locatio rerum Eccleſiæ ad longum tempus.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus à iure permiſſis.*
2 *Text. in cap. Terrulas 12. quaſt. 2. declaratur.*
3 *Eccleſiarum bona exigua locantur ad longum tempus ſine Beneplacito.*
4 *Amplia etiam ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ.*
5 *Eccleſiarum bona, vt alienari poſſint ex diſpoſitione d. cap. Terrulas, quæ requirantur.*
6 *Pars exigua magni prædij non poteſt alienari ſine Beneplacito.*
7 *Exigua res, quæ dicatur, & num. 8.*
9 *Eccleſiarum bona exigua licet alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico, tamen requiritur licentia Epiſcopi.*
10 *Epiſcopi licentia in alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit.*
11 *Bona exigua Eccleſiæ, vt alienentur, an licentiam concedere valeant Prælati inferiores Epiſcopo, & quid in Vicario.*
12 *Eccleſiarum terræ, ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito.*
13 *Text. in cap. ad aures de reb. Eccl. alien. vel non declaratur.*
14 *Meliorantes bona non debent eis priuari.*
15 *Bona Eccleſiæ inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam ante, quam meliorentur, quam poſt.*
16 *Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiamſi alius tunc plus offerat.*
17 *Incultæ rei conceſſio reputatur perpetua non attentis verbis.*
18 *Et tranſit ad quoſcumque.*
19 *Declara tamen procedere ſi verba non ſint clara in contrarium.*
20 *Eccleſiæ Domus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito*
21 *Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccleſ. alien. vel non, quæ requirantur.*
22 *Eccleſiarum bona, quæ ab Eccleſia non poſſidentur, nec recuperari poſſunt locari valent ad longum tempus abſque beneplacito.*
23 *Text. in cap. 2. de Feud. declaratur.*
24 *Text. in cap. non liceat Papa 12. quaſt. 2. declaratur.*
25 *Domus Eccleſiæ non reddentes fructum, ſed requirentes impenſam alienari poſſunt ſine beneplacito.*
26 *Lim. ſi reſtaurari poſſunt cum redditibus Eccleſiæ;*
27 *Eccleſiarum bona alienari poſſunt ſine beneplacito in caſu neceſſitatis dilationem, non patientis.*
28 *Et quæ neceſſitas requiratur, & num. 29.*
30 *Debet tamen beneplacitum impetrari poſtea.*

C A P V T XIV. §. 3.

POſt quam firmatum fuit extrauagantem
eſſe vſu receptam, & ſeruandam, ac viſum,
quando dicatur facta locatio vltra triennium,
itaut intret prohibitio in ea contenta,
proſequendo eiuſdem extrauagantis
tenorem, videndum eſt de limitationibus
1 prohibitionis præfatæ in ipſa expreſſis, quarum
prima generalis eſt in caſibus à iure
permiſſis ibi. *Præterquam in caſibus à iure permiſſis*, itaut in eis poſſit fieri locatio vltra triennium abſque beneplacito, vt tradit *Fachin. contr. 98. ad med. lib.* 10. & licet contrarium ſeruari in Regno, & Vrbe, & eſſe verum intellectum d. extrau. quod hodie etiam in caſibus à iure permiſſis, non poſſint alienari res Eccleſiæ inconſulto Rom. Pontifice, dicat *Gennen. in Praxi Archiep. cap. 61. num.*2. tamen verba prædicta apertè ſonant in limitationem, & ita communiter intelliguntur, vt patebit ex infra citandis.

2 Caſus autem vnus, in quo à iure permittitur rei Eccleſiæ alienatio, & proinde compræhenſus in dicta exceptione eſt ſi agatur
3 de aliqua re exigua *text. eſt in can. terrulas* 12. *quæſt.* 2. quem procedere etiam in locatione, notat poſt alios, ibi *Auguſtin. Barboſ. num. 2. & Ricc. reſolut. 98. num. 5. part. 1. Donat. de regular. to. 1. tract. 14. quæſt. 36. num.* 4. & non eſſe correctum per d. extrauag. neque per Concil. Trident. tradunt *Quarant. in Summ. Bullar. verbo alienatio rerum Eccleſ. num.* 41. vbi, & quod ita cenſuit S. Congregatio Concil. *Piaſecch. in praxi Epiſc. part. 2. cap. 5. num. 33. verſ. vltra prædictos Barboſ. in dicto can. terrulas num.* 1. vbi alios refert, & ita practicari, vt non requiratur beneplacitum reſtatur poſt alios *Corrad. in praxi diſpenſat. lib. 9. cap. 4. num. 45. verſ. & iuxta ſupradictam*, & ſi Præla-
4 tus iuraſſet non alienare res Eccleſiæ, prout conſuetum eſt in ſuſceptione quarumdam Prælaturarum, de quo iuramento latiùs dicam infra §. *vlt huius cap.* adhuc tale Iuramentum non impediret hanc alienationem rei exiguæ per dictum *can. terrulas permiſſam Abb. in cap. vt ſuper num.* 15. *de reb. Eccl. alien. Quarant. in ſum. Bullar. d. ver. alienatio rer. Eccleſ. num. 41. verſ. & iuramentum Bonacc. de contract. quæſt. 8. punct. 4. num. 7. verſ. reſpondeo Epiſcopum.*

5 Verum plura requiruntur copulatiue, ad hoc, vt habeat locum diſpoſitio *d. cap. Terrulas*, videlicet primo, quod res ſit exigua, ſecundo, quod ſit inutilis, & tertio, quod adſit neceſſitas *Quarant. d. ver. alienatio rei Eccleſiæ num. 41. Piaſecc. in praxi Epiſc. part. 2. cap. 5. num. 33. verſ. vltra prædictos Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap. 14. §. 7. num. 4. Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 4. num. 43. ad fin. Rota*, quæ vltra prædicta tria addit, & quartum, quod res ſit longè diſtans *in deciſ. 624. num. 11. in fin. part. 1. recent.* &
6 quidem ſi ageretur de alienanda parte, quamuis modica magna Prædij non valeret fieri, quia alias poſſent ita paulatim alie-

nari

nari omnia bona Eccleſiæ, quod non eſt di-
cendum, vt poſt *Genuen. in praxi Archiep.*
cap. 50. num. 3. tradit Corrad. in praxi diſ-
penſ. lib. 9. cap. 4. num. 45. verſ. nec tamen
Donat. de regular. to. 1. tract. 14. num. 3.
verſ. ſed nota diligenter.

7 Quæ dicantur Tertulæ, & res exiguæ
diſſident opiniones, *& gloſ. in eodem can.*
Terrulas ver. exiguas dicit quod forte ille
text. exiguas vocat, non valentes vltra vi-
ginti ſolidos, eamque refert, & ſequitur
Archid. in can. ſi quos eadem 12. quaſt. 2. alij
cenſent extendi poſſe ſignificationem ad
res valoris ſcutorum centum, vel redden-
tes quinque annua *Zerol. in praxi in verb.*
alienatio rerum Eccleſia verſ. ad ſextum, vbi
quod ita audiuit practicari, ſed attenditur
conſuetudo; & ideo ſtatur Decretis ſyno-
dorum Prouincialium, quatenus definiant
hanc controuerſiam *Leo Theſaur. for. Eccleſ.*
part. 1. cap. 15. num. 7. & ceſſantibus De-
cretis prædictis, vel conſuetudine remitti-
tur arbitrio boni viri, vt inſpecta qualitate,
& diuitijs Eccleſiæ, nec non temporis, &
locorum, an res dicatur exigua, vel non ad
hunc effectum iudicet *Paſcec. in prax. Epiſ-*
cop. part. 2. cap. 5. num. 33. verſ. qua autem
Zerol. vbi ſupra Quarant. in Summ. Bullar.
ver. alienatio rer. Eccleſia num. 41. verſ. qua-
nam dicatur, & hanc eſſe probabiliorem
opinionem aſſerit *Barboſ. in d. can. Terrulas*
num. 3.

8 Verum hodie habemus declarationem
Sacr. Congr. Epiſc. & Regular. *d. can. Ter-*
rulas intelligi debere de valore viginti quin
que ducatorum auri de Camera, qui con-
ſtituunt ſummam triginta ſeptem ſcutorum
monetæ, de qua teſtatur *Conrad. in praxi*
diſpenſ. lib. 9. cap. 4. num. 45. verſ. aduer-
tendum eſt Gauant. in ſum. ver. alienatio rer.
Eccleſ. num. 24. quidquid de tali declaratio-
ne dubitet *Donat. de regular. to. 1. tract. 14.*
quaſt. 37. num. 6. qua ſtante, vel tollitur
totaliter dictum arbitrium, vel ſaltem re-
ſtringitur, vt vltra dictam ſummam non
tuto extendatur ex traditis per eumdem
Corradum ibidem.

9 Non omittendum tamen animaduertere,
quod, licet in terminis *d. c. Terrulas* non
ſit neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum,
eſt neceſſaria licentia Epiſcopi *Mar. Anto-*
nin. var. lib. 1. reſol. 25. num. 13. & eo re-
lato *Corrad. d. cap. 4. num. 46.* vbi ponit etiã
praxim impetrandi hanc licentiam. At non
10 propterea neceſſario requiritur cauſæ co-
gnitio, nec partis citatio, aut Iudicis pro
Tribunali ſedendis Decretum, aut alia iu-
dicialis ſolemnitas, ſed ſufficit cognitio cau-
ſæ extraiudicialis, quæ magis proprie eſt
diſcuſſio, tractatus, ſiue conſultatio *Redoan.*
de reb. Eccleſ. non alien. quaſt. 23. num. 50.
Corrad. d. cap. 4. num. 46. ad fin. Donat. de
regul. to. 1. tract. 14. quaſt. 36. num. 7. &
generaliter, quod in alienatione rerum Ec-
cleſiæ, iura non requirant Decretum, vt in
alienatione rerum minoris, ſed ſolum au-
ctoritatem ſuperioris docet *Innocent. in cap.*
dudum n. 2. ad med. de reb Eccleſ. alienan. vel
nõ quam non debet ad libitum preſtare, ſeu
ſe conniuenter in conceſſione licentiæ habe-
re ſed conſulere concientiæ ſuæ & anima-
duertere diligenter, quod interueniant co-
pulatiue illa tria de quibus ſupra *num. 5.* vt
monet *Donat. d. quaſt. 36. num. 7.*

11 Et poterit dicta licentia etiam concedi
per alios Prælatos non Epiſcopos, dummo-
do Epiſcopo non ſint ſubiecti *Molin. de con-*
tract. quaſt. 468. num. 9. & per Vicarium
Capitularem ſede Epiſcopali vacante, vt
per *Corrad. dicto loco.* At non per Vicarium
Generalem Epiſcopi abſque ſpeciali man-
dato, quod requiri in autoranda aliena-
tione adductis *Rota deciſ. tradit. Adden. ad*
Buratt. deciſ. 938. num. 12. & ſequitur Cor-
rad. ibidem,

12 Alius caſus, in quo pariter de iure per-
mittitur locatio ad longum tempus, eſt ſi
agatur de terris, quæ de ſiluis extirpatæ ſint
arabiles factæ, poſſunt enim hæreditario iu-
re concedi tenendæ ſub annuo cenſu eis, à
quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore
conſtiterit extirpatas fuiſſe, *vt eſt text. in*
13 *cap. ad aures 7. de reb. Eccleſ. alien.* vel non
limitando tamen ſi forte tunc aliis poſſint
ad majorem Eccleſiam vtilitatem cum eo-
dem labore, & onere conferri, vt expreſſe
habetur in eodem text. & quod vbi res ſunt
inutiles Eccleſiæ, & infructuoſæ non intret
in earum locatione diſpoſitio extrau. ambi-
tioſæ *Rot. coram Eminentiſſimo Ottobono dec.*
247. num. 1.

14 Ratio autem eſt euidens, quia nempe
æquitas non patitur, vt quis ſpolietur bo-
nis illis, quæ vtilia ſuo labore efficit, adeo
vt etiamſi conceſſio ei facta ab initio eſſet
nulla, iterum facienda eſſet, vt dixit *Rota*
coram Eminentiſſimo Cardin. Otthobono deciſ.
210. n. 13. & eſt etiam de iure ciuili per text.
& per ea, quæ ibi notat *Bart. in l. quicumque*
C. de omni agr. deſert. l b. 11. Caſtr. conſ. 189.
num. 2. verſ. quarto facit contra lib. 2. Man-
tic. dec. 17. num. 4.

15 Et probat text. prædictus non ſolum
poſſe concedi ab initio ſine ſolemnitatibus
res infructuoſa, vt melioretur, & vtilis red-
datur, ſed etiam, quod poſtquam eſt vtilis
red-

reddita poſſit eidem, qui meliorauit, vel deſcendentibus ipſius denuo finita prima conceſſione reconcedi, & in vtrumque ſenſum accipitur à Doctoribus, quod patet ex prædictis *dec.* 210. *&* 247. cum ibi allegatis *coram Eminentiſſimo Ottobono*, primum enim ſenſum, quod poſſint concedi ſine ſolemnitatibus res infructuoſæ, firmat vtraque *Deciſio in princ.* & ſecundum, quod poſſit reconcedi res meliorata, firmat vtraque in fine.

16 Et in primo ſenſu debet intelligi dicta limitatio, quæ habetur in textu, vt non valeat locatio rei ſterilis ad meliorandum ſi poterat alteri ad maiorem Eccleſiæ vtilitatem, cum eodem labore, & onere concedi, vt videlicet procedat, in prima conceſſione antequam meliorata ſit res; Nam ſi agatur de relocatione, poſtquam res fuit meliorata, ea facienda eſt melioranti, aut eius ſucceſſoribus pro eodem pretio, etiam ſi alii meliorem conditionem offerant *Caſtren. conſ.* 142. *num.* 1. *verſ. adhuc &* 2. *lib.* 2. *Becc. conſ.* 3. *num.* 33. *Bertaz. conſcia.* 85. *num.* 29. *Gratian. diſcept.* 813. *num.* 38.

17 Hinc eſt, quod vbicumque conceſſa eſt res inculta, & ſterilis, ſeu ruinoſa ad meliorandum, & ſubſecuta eſt melioratio, conceſſio reputatur perpetua, & ad quoſcumque tranſitoria ſui natura, non attentis verbis inueſtituræ ſecundum *Beron. conſ.* 98. *num.* 12. *& ſeq. lib.* 1. etiam extraneos *Becc. conſ.* 3. *num.* 29. *Peregr. conſ.* 8. *num.* 18. *lib.* 3. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 24. *num.* 16. *& dec.* 17. *num.* 3. *&* 5. itaut meliorans, & ad culturam redigens, efficiatur colonus perpetuus *Becc. d. conſ.* 3. *num.* 30. *& ſeq. Peregrin conſ.* 8. *num.* 18. *lib.* 3. *Mantic. dec.* 17. *num.* 3.

18 Et licet text. loquatur tantum de deſcendentibus ibi *à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtitit extirpatas*, itaut non videatur poſſe eius diſpoſitionem ſuffragari extraneis, tamen contrarium ſentiunt præcitati, & ſatis eſſe probare ſucceſſionem melioranti etiam titulo particulari admiſit *Honded. conſ.* 85, *num.* 41. *lib.* 1. vel ſaltem eſſe hęredem, nam aliis non ſuffragari dictum *text. in cap. ad aures ſentit. Burſatt. conſ.* 330. *num.* 138, *verſ. ſeptimo conceduntur* erit autem omninò probanda dicta ſucceſſio, & non ſolum ad effectum retinendi rem, vt loquuntur *Burſatt. & Honded.* ſed etiam ad effectum recuperandi valorem melioramẽtorum, vt tradunt *Caſtren. conſ.* 270. *num.* 4. *lib.* 2. *& Menoch. recuper. remed.* 15, *numer.* 567.

19 At prędicta, quod conceſſio reputetur perpetua, quatenus fuerit facta de re ſterili, & tranſeat ad quoſcumque, procedit in dubio, ſecus autem, ſi conuentio eſſet clara, in contrarium, quod videlicet, res deberet meliorari, & finita linea reuerti ad Eccleſiam, quia tunc à tali conuentione non eſſet recedendum *Caſtren. conſ.* 189. *prope fin. verſ. quartum etiam fundamentum part.* 2. *Rot. dec.* 483. *n.* 30. *coram Bichio & dec.* 115. *num.* 10. *&* 11. *part.* 12. *recent.* non enim eſt dubium poſſe renunciari dicto iuri, & ſufficere renunciationem generalem, videlicet legibus, & conſtitutionibus factis, & faciendis *Rot. deciſ.* 664. *num.* 3. *part.* 1. *diuerſ.* vbi alia etiam ſingulariter ponderantur ad conuincendam renunciationem, quę ibi videri poterunt.

20 Licet autem text. prędictus loquatur de terris, quę de ſiluis extirpatę, & arabiles factę ſunt, tamen ex identitate rationis idem procederet in ſimilibus, vt de domo ruinoſa, reſtituta *Gabr conſ.* 76. *num.* 10. *& num.* 14. *& ſeqq. lib.* 2. *Altograd. conſ.* 22. *num.* 7. *verſ. ſecundo qualitas lib.* 1.

21 Erit tamen neceſſarium probare ad ſuſtinendam locationem, ſeu coloniam vti perpetuam, & multo magis ad obtinendam, vel ſuſtinendam renouationem locationis ex hoc capite, ſtatum antiquum rei ante locationem, *vt tradit Honded. conſ.* 85. *num.* 40. *lib.* 1. & dixit *Rota in vna Romana relocationis Caſalis* 16. *Martij* 1615. *coram Sacrato, qua eſt dec.* 4. *poſt Fenzon. ad ſtatut. Vrb.* quodque tunc res eſſet omnino inculta, aut alias inutilis *Honded. conſ.* 85. *num.* 42. *lib.* 1. *Giouagn. conſ.* 37. *num.* 15. *lib.* 2. *Capic. decſ.* 105. *in fin. Rot. deciſ.* 14. *num.* 3. *ad med. part.* 3. *rec.* itaut ſi aderant Prata, vel etiam ſiluæ cæduæ, aut alias fructum reddentes, non applicetur diſpoſitio *d. cap. ad aures* cum aliis ſupradictis, vt probat *Burſat. conſ.* 330. *num.* 115. & idem ſi aderant de tempore conceſſionis ædificia *Capic. dicta deciſ.* 105. *in fin.* & quod probandum ſit prædium fuiſſe redactum ad culturam totum, alias enim ſi pro parte tantum ad eam redactum eſſet, poſſet totaliter à colono auferri *Burſatt. d. conſ.* 330. *num.* 130. & probandam meliorationem reſpectu rei reſpectum fructuũ, reſpectu temporis, & reſpectu impenſæ, tradit ſingulas has meliorationes declarãdo *Giouagn. d. conſ.* 37. *nu.* 15. *verſ. oportet autem lib.* 2. Recordari tamen sẽper debemus, quod ratio diſpoſitionis *d. c. ad aures* eſt æquitas, quæ militat pro eo, qui meliorauit, vt à re meliorata, non expellatur, vt dictum eſt ſupra, & ideo, non obſtante, quod res aliquem fructum redderet

antecedenter, poſſet adhuc quandoque attenta qualitate meliorationis, eadem æquitas militare, & per conſequens etiam eadem diſpoſitio, vt firmauit *Rota deciſ. 664. num. 1. & 2. part. 1. diuerſ.* licet octo requiſita copulatiue neceſſaria ad ſuſtinendam dictam locationem, ſeu Coloniam perpetuam enumeret *Burſatt. dicto conſ. 330. nu. 136. & ſeqq.* ad quem me remitto exemplo *Honded. conſ. 85. num. 43. lib. 1.*

22 Alius caſus permiſſæ alienationis, de iure eſt de rebus, quas Eccleſia non poſſidet, & recuperare non valet, poteſt enim tunc eas locare alteri, qui recuperet, & ab Eccleſia recognoſcat, & valebit locatio etiam ad longum tempus abſque beneplacito per
23 *text. in cap. 2. de feud.*

Limitatur tamen ſingulariter diſpoſitio dicti text. vt procedat tantum in bonis, quæ ſolita ſunt ab antiquo in fæudum, vel emphiteuſim dari ab Eccleſia, & propter laycorum potentiam difficillime recuperari poſſunt, non autem in alia de cauſa, ſeu alio modo à Layeis occupatis per *Rot. deciſ. 631. num. 5. part. 2. rec.* verum allegat tantum *Abbatem in d. cap. 2.* qui *num. 5.* dicit, quod ille text. inducitur ad quæſtionem numquid de rebus non fæudalibus ſic inuaſis ab aliquo, vt per Prælatũ recuperari non poſſint, Eccleſia poſſit concedere fæudũ, maximè ſi iurauit non alienare, & refert, quod Ioannes Andreas conſuluit, quod non, nam ſi diceretur oppoſitum facile poſſet committi fraus, quia Prælatus volens conſanguineo, vel amico rem in fæudum concedere permitteret rem illam inuadi ab aliquo potente, vt ſic poſtea occaſione ſumpta poſſet infeudare, vt illam recuperet, & fraudibus via aperienda non eſt, vnde concludit diſpoſitionem illius c. procedere in fæudalibus tantum, defendi propterea poſſet, quod vbicumque prorſus ceſſaret ſuſpicio fraudis, etiam ſi res non eſſet ſolita concedi in fæudum ab antiquo, adhuc, ſi non poſſet aliter recuperari, valeret locatio facta alteri recuperare valenti, & volenti, quia ceſſaret ratio Abbatis, & militaret ratio textus. Verum tamen eſt, quod extra caſum præciſum textus nempè fæudi, omnino neceſſarium videtur ad ſuſtinendam ex hoc capite locationem ad longum tempus, quod conſtet alio modo non potuiſſe per Eccleſiam recuperari res, quodque conſtet aliter, quã per partium aſſertionem, ex plene congeſtis per *Rot. deciſ. 336. num. 22. part. 10. recent.* Nec ſufficeret conſtare de potentia retinentis rem, vt *in deciſ. 596. num. 3. part. 4. dec. & in d. dec. 336. num. 23.*

24 Sunt, qui addunt alium caſum alienationis permiſſæ à iure, quem dicunt eſſe in domibus per *text. in cap. 20. non liceat Papa 12. quæſt. 2.* vbi Simmacus Papa ſtatuit non licere etiam Papæ alienare bona Eccleſiæ, niſi tantummodo domos, *& in cap. 51. ſine exceptione eadem cap. 12. quæſt. 2.* vbi eadem facultas Domos Vrbium, & Caſtrorum alienandi extenditur ad quoſcumque Rectores Eccleſiarum. Vnde infertur, & hunc caſum comprehendi in prædicta exceptione generali, quæ habetur in extrau. caſuum à iure permiſſorum, vt poſt alios firmauit *Camill. Borell. contr. 91. num. 5* & eo relato *Fachin. contr. 98. verſ. hic accedit lib. 10. Sim. de Pret. conſ. 109. num. 18.*

25 Verum animaduertendum, quod *text. in d. can. non liceat Papa* loquitur de Domibus, quæ non ſolum fructus aliquos non reddunt, ſed vlterius requirunt impenſam non modicam, vt ſuſtententur, itaut plus incomodi, quam vtilitatis afferant, prout etiam expreſsè declarat, & de eis tantum loquitur alius textus *in d. can. ſine exceptione Bened. Conophil. in repetit. d. extrau. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. num. 45.* & ideo non admittenda alienatio ex diſpoſitione eorum iurium niſi docto, quod verè Domus plus damni, quam vtilitatis afferret, qualitas enim per conſtitutionem requiſita debet ab eo, qui vult conſtitutione, vti probari *Soccin. Iun. conſ. 4. num. 30. lib. 2. Menoch. conſ. 712. num. 18. Mantic. dec. 258. num. 6. in recent. deciſ. 402. num. 4. ad fin. part. 2.* alias regula eſt in contrarium, quod videlicet Domus tanquam res Eccleſiæ non valeat alienari, nec vltra triennium locari ſine beneplacito Apoſtolico, & ita ſeruatur, vt videre eſt ſignanter penes *Du-*
26 *ran. deciſ. 250.* Imo, nec ſufficeret Domum actualiter, & inſpecto tempore illo potiùs afferre damnum, quam vtilitatem puta, quia eſſet ruinoſa, & requireret aliquam impenſam pro reſtauratione, quia ſi poteſt fieri talis impenſa de redditibus Eccleſiæ eſt facienda, ac proindè tunc non præbet iuſtam cauſam alienandi, vt dicit *Seraphin. deciſ. 1490. num. 9.* vbi teſtatur pluries fuiſſe deciſum, & ſignanter in vna *Placentina Bonorum de Puteobonellis*, quæ eſt penes eumdem dem *deciſ. 509.* in qua *num. 8.* habetur, quod non poteſt Abbas prætendere fructus Abbatiæ pro ſe retinere, quia quando videt neceſſitatem bonorum Eccleſiæ, debet eis cum fructibus occurrere, non autem alienare. Vnde etiam hoc caſu domus afferentibus plus incomodi, quam vtilitatis non poſſe fieri locationem vltra triennium niſi con-

concurrant requiſita, relata *ſuper num.* 5. videlicet, quod domus ſit parua, & inutilis & adſit neceſſitas, tradit *Quaran. in ſum. Bullar. in ver. alenatio rerum Eccleſia num.* 37. & quod licet ſit opinio ſuſtenrabilis in iure locationem predictam ſuſtineri ſine beneplacito, tamen non ſit in praxi recepta in Regno, tradit *Sanphelic. deciſ.* 309. *num.* 6.

27 Alius pariter addi poteſt caſus, in quo permititur alienatio abſque beneplacito Apoſtolico, & eſt neceſſitas Eccleſiæ, vel eius perſonarum adeo vrgens, & dilationem non patiens, vt non permittat, Papam adhiri pro aſſenſu adhibendo abſque magno periculo in mora exiſtente *cap. aurum, & cap. glaria Epiſcopi* 12. *quaſt.* 2. *Abb. in cap. fin. num.* 8. *de Eccleſ. ædiſ. Rebuff. in Compen. alien. rer. Eccleſ. num.* 35. *Bonaccina de contract. diſput.* 3. *quaſt.* 8. *punct.* 4. *num.* 5. *verſ. prima eſt Danat. de regular. tract.* 14. *quaſt.* 21. *tom.* 1.

28 Requiritur tamen ad hunc effectum neceſſitas omninò præciſa, & extema, in qua nullo modo poſſit adhiri ſummus Pontifex *Redaan. de reb. Eccleſ. nan alienan. quaſt.* 19. *num.* 58. *& 6c. & quaſt.* 51. *cap.* 22. *num.* 20. *&* 32. *Vgalin. de offic. Epiſc. cap.* 14. §. 7. *n.* 5. *verſ.* 3. *part.* 1. *Ciarlin. contrau.* 105. *num.* 56.

29 Et ad ſuſtinendum contractum ex hoc capite reqniritur etiam, quod talis neceſſitas ſit clara, & manifeſta, & nulla poſſit tergiuerſarione celari *Rimiuald. Iun. canſ.* 348. *num.* 40. *& ſeq. Giouagnon. canſ.* 22. *num.* 14. *lib.* 2 *Ciarlin. dicta contr.* 105. *num.* 54. nec vllo modo ſufficeret ad eius iuſtificationem aſſertio contrahentium in inſtrumento, quia eis non ſtatur, cum non debeant prohibiti contractum facere, poſſe facere aſſertionem, per quam contractus ſuſtineatur *l. ſi farte, & ibi Bart. ff. de Caſtren. pecul. Ferrett. conſ.* 248. *num.* 10. *&* 11. *Peregin. conſ.* 6. *num.* 16. *verſ. & in confeſſione lib.* 3. *Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quaſt.* 23.

30 *n.* 38. *vbi de commun.* ſed maximè notandũ in propoſito eſt, quod valer quidem in tali neceſſirate fieri alienatio abſque beneplacito, ſed non propterea omittendum eſt poſtea, quando commode fieri poteſt beneplacitum ipſum, & comprobationem alienationis ex dicta cauſa factæ impetrare, & ſi non impetretur alienatio corruit *Bald. in cap.* 1. *num.* 13. *verſ. ega puta, qui feud. dar. poſſ. Redoan. de reb. Eccleſ. non alian. quaſt.* 19. *num.* 128. *Vgolin. de offic. Epiſc. cap.* 14. §. 7. *num.* 5. *verſ. tertio ad fin. Ciarlin. contr.* 105. *num.* 68. vbi addit id etiam rationi congruere, vt ſuperior poſſit examinare an vera fuerit neceſſitas, vel ficta, & vt ita obuietur fraudibus.

De rebus, ac bonis locari ad longum tempus ab antiquo ſolitis.

S V M M A R I V M.

1 *Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei locari ſolita.*

2 *Iura loquentia de emphiteuſi, procedunt etiam de locatione ad longum tempus.*

3 *Locatio ad nouennium facilius permittitur, quam locatio ad longum tempus.*

4 *Limitatio appoſita in conſtitutione extrau. & à iure antiquo exorbitanti, debet late interpretari.*

5 *Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum Beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum.*

6 *Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit.*

7 *Ampl. vt non ſufficiat vnicam conceſſionem fuiſſe confirmatam per ſententiam.*

8 *Decl. non ſufficere ad dictum effectum vnicam locationem cum beneplacito, niſi locatio durauerit per quadraginta annos.*

9 *Duo locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtincta, & de ſe ſtantes, nec ſufficit, ſi ſit confirmatoria, vel renouatoria alterius.*

10 *Obſeruantia, & ſolitum adhoc, vt non requiratur beneplacitum, debet probari in ſpecie pacti controuerſi.*

11 *Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur.*

12 *Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito.*

13 *Et ſi non ſit conformis ſolito corruit in totum.*

14 *Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ ſecus ſi ad fauorem.*

15 *Decl. ſecundo procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia, contractus, ſecus ſi circa accidentalia.*

16 *Et quod ſi alteretur circa qualitatem perſonarum ſubſtineatur locatio.*

17 *Et ſi facta vno, poſtea fiat duobus, adhuc ſubſtinetur.*

18 *Declara procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiue.*

19 *Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ ſi prius conceſſio perſonæ, & poſtea fiat Communitati.*

20 *Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt num.* 21.

22 *Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam, niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis.*

23 *Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita probari debet à conductore.*

24 *Et non ſufficit quelibet vtilitas, ſed probanda eſt euidens.*

25 *Vtilitas ceſſare dicitur ſi alteratur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ.*

26 *Vtilitas præſumitur ſi locatio facta eſt iuxta ſolitum.*

27 *Decl. non procedere ſi conſtet adfuiſſe maiorem oblationem.*

28 *Et ſufficere, quod facta diligenti perquiſitione maior oblatio reperiri potuiſſet.*

29 *Non tamen ſufficit maior oblatio ſi ſit exceſſiua, & plus iuſto.*

30 *Mercedis paruitas, ſi allegetur poſquam locatio fuit legitime facta, non eſt locus reſciſſioni, ſed augenda eſt merces.*
31 *Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis precedentis.*
32 *Item requiritur, vt ſit facta antequam res incorporata fuerit Menſæ Eccleſiæ.*
33 *Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prelati.*
34 *Et ceſſante declaratione ſtatur coniecturis eius voluntatis.*
35 *Et in dubio credendum voluiſſe incorporare.*
36 *Decl. non procedere ſi incorporatio ſit euidenter vtilis Eccleſiæ.*
37 *Voluntas metitur à poteſtate.*
38 *Incorporatio bonorum Eccleſiæ, ſeu ammenſatio arguitur ex deſcriptione in Cataſtro.*
39 *Incorporatio arguitur ex poſſeſſione diu retenta abſque noua conceſſione, & quantum tempus requiratur.*
40 *Lim. ſi adfuit impedimentum, vel difficultas concedendi.*

CAPVT XIV. §.4.

LImitatur ſecundò, ſpecialiter, & expreſſe
dicta prohibitio locationis vltra trienniũ
vt non procedat in rebus, ac bonis in em-
phiteuſim ab antiquo concedi ſolitis, vt ha-
betur in verbis eiuſdem *extrau. ambitioſæ*
de reb. Eccleſ. non alienan. ex quibus aperte
1 reſultat, vt res ſolita locari poſſit denuo eo-
dem modo abſque beneplacito Apoſtolico
relocari *Clar. in §. emphiteuſis quæſt. 6. num.*
1. verſ. ſi vero res Eccleſiæ Duran. deciſ. 250.
num. 17. & dixit *Rota in Romana Vinea* 21.
Febr. 1650. §. *non obſtat, quod coram Argu-*
elles, quæ eſt in eius impreſſ. deciſ. 118. *nu.* 2.
etiam ſi verba conſtitutionis in dicta limi-
tatione loquantur de emphiteuſi, quia lo-
catio ad longum tempus æquiparatur em-
2 phiteuſi, illique propterea competunt om-
nia, quæ de emphiteuſi in iure ſtatuta ſunt,
vt dicit *Molin. de contract. diſput.* 445. *num.*
6. & in locatione, quæ regulariter non po-
teſt dici ad longum tempus puta, quæ non
excedat nouennium procedit argumentum
3 à fortiori, quia ſi propter ſolitum ab anti-
quo permittitur emphiteuſis, quæ eſt alie-
natio, & transfert Dominium vtile, multo
magis permittenda videtur locatio prædi-
cta, per quam nec Dominium transfertur,
nec propriè loquendo alienatio facta dici
valet ex ſupradictis *in cap.* 4. tale enim ar-
gumentum valet, & admitti debet iuxta
regulam, cui licet, quod eſt magis non de-
bet, quod minus eſt non licere, maxime
4 dum ſumus in limitatione appoſita in con-
ſtitutione extrauaganti, & à iure communi
antiquo exorbitanti, quæ proinde debet la-
tè interpraetari, licet conſtitutio ipſa in prin-
cipali diſpoſitione, vti iuri antiquo contra-
ria, ſit interpræranda ſtricte *Cuman. conſ.* 30.
num. 4. ante med. verſ. tamen in exceptione
Curt. Iun. conſ. 7. *num.* 10. *Laderc. conſ.* 66.
num. 14. *Duran. deciſ.* 140. *num.* 2. *&* 8. *in*
recent. deciſ. 167. *num.* 17. *part.* 6. *recent.* &
in ſpecie imo in fortiori, quod ſuſtineatur
etiam venditio ad vitam ſi adſit ſolitum *Rot.*
deciſ. 495. *num.* 9. *part.* 2. *recent.*
5 Solita autem ad hunc effectum concedi
dicitur res cum adeſt vna conceſſio cum be-
neplacito Apoſtolico, vel adſunt duæ con-
ceſſiones cum curſu quadraginta annorum
Honded. conſ. 31. *num.* 22. *lib.* 2. *Ricc. reſol.*
101. *num.* 4. *part.* 1. *Seraphin. deciſ.* 434. *per*
tot. Duran. deciſ. 250. *num.* 18. *Tiburtina lo-*
cationis coram Millino impraſſ. per Marcheſ.
de commiſſ. tom. 1. *fol.* 106. *num.* 2. *dec.* 160.
num. 5. *part.* 2. *diuerſ. deciſ.* 36. *num.* 6. *&*
7. *part.* 7. *recent. Romana Vinea* 21. *Febr.*
1650. §. *ſolitum autem coram Arguelles im-*
preſſ. vt ſupra.
6 Verum ſi deducatur ſolitum ex vnica con-
ceſſione cum Beneplacito, debet Benepla-
citum apparere, non enim ſufficit Benepla-
citum ex lapſu temporis præſumptum ad
hunc effectum *Seraph. deciſ.* 434. *verſ. non*
obſtat & deciſ. 1490. *num.* 4. *Duran. deciſ.*
250. *num.* 21. *in recent. deciſ.* 36. *num.* 8.
par. 7. *& in Eugubina bonorum emphiteutico-*
rum 7. *May.* 1638. §. *quia primo coram*
Coccino quæ eſt inter eius impreſſas *deciſ.*
2264. *num.* 40. *& in rec. deciſ.* 39. *num.* 44.
& 45. *par.* 8.
7 Nec releuat, quod cõceſſio fuerit cõfirma-
ta per ſententiam Iudicis, ſi non appareat
ſententiam illam latam eſſe in executionem
Beneplaciti Apoſtolici, ſeù vt dicitur gra-
tiæ ſi in euidentem, vt declarauit *Rot. coram*
Seraph. deciſ. 1490. *num.* 4.
8 Quia verò ſupradictum eſt attendi ſolitum
etiam in locatione ad Nouennium, vel
aliud tempus vltra triennium, animaduer-
tendum erit, quod non eo ipſo, quod pro
vna ſimili locatione obtentum fuerit bene-
placitum dici poterit adeſſe ſolitum, licet
enim maxima ſit controuerſia inter DD. an
res dicatur locari ſolita ex vnica locatione,
vt videre eſt penes *Gabr. tit. de locat. concl.* 1.
& ſupradictum ſit, quod ad hunc effectum
ſufficiat vnica locatio cum beneplacito, ta-
men, quia in extrauaganti dicitur, ac de
rebus, ac bonis in emphiteuſim ab anti-
quo concedi ſolitis, non ſufficit ſimpliciter
ſolitum, ſed requiritur ſolitum ab antiquo,
& ideò neceſſe eſt, quod poſt conceſſionem
factam cum Beneplacito tranſactum ſit tẽ-

pus

pus quadraginta annorum cum obſeruantia illius ſoliti locandi, quod prætenditur, alias ſi lapſi fuerint tantum nouê anni, pro quibus illa vnica locatio facta fuit, vel etiam ſi emphiteuſi cõceſſa ad tertiam generationẽ, generatio ante quadrageſimum annum à die conceſſionis expirauerit, vel aliter bona ad Eccleſiam reuerſa ſint, non poterit ex illa vnica conceſſione cum beneplacito dici adeſſe ſolitum ab antiquo *Gratian. diſcept. 379. num. 21. Gamma deciſ. 342. num. 4. Barboſ. de Epiſc. alleg. 95. num 36. par. 3.*

9 Ceſſante verò beneplacito vna locatio nõ ſufficit, ſed requiruntur duæ cum dicta obſeruantia quadraginta annorum, vt ſupra dictum eſt, & de eis conſtare debet per Inſtrumenta diſtincta, itaut non ſatis ſit, quod in vna enuncietur alia *Rot. deciſ. 36. num. 9. par. 7. recent.* & debent eſſe conceſſiones diuerſæ, & de ſe ſtantes, ac ſucceſſiue non autem, quod vna confirmet aliam, vel quod aliter ſint ad fauorem earumdem perſonarum, quia reputantur pro vnica conceſſione, & non ſuffragantur ad hunc effectum, vt dixit *Rota coram Seraph. dec. 1490. num. 6. & coram Durano deciſ. 250. num. 20.* vnde nec ſufficit, quod adſit vna conceſſio cum renouatione *Coccin. deciſ. 2264. nu. 43. & 44.*

10 Et quatenus controuertatur validitas alicuius pacti, puta pacti, quod finita prima locatione conceſſio renouari debeat, tunc non ſatis eſſet obſeruantia locationis in reliquo, ſed probanda eſſet in ſpecie pacti illius aliàs non releuaret, vt latiſſimè fuit firmatum in *Foroſempronien. ſeù Eugubina Bonorum Emphyteuticorum 7. Maii 1638. coram Coccino*, quæ eſt inter eius impreſſas *deciſ. 2264. nu. 19. & in recent. deciſ. 39. num. 22. & ſeqq. par. 8.* debet enim obſeruantia probari in indiuiduo pacti, de quo agitur, nec ſufficit probatio in genere ex deductis per *Roland. conſ. 80. num. 10. lib. 1. Surd. conſ. 334. num. 26. Becc. conſ. 96. num. 7. Rot. coram Merlin. deciſ. 454. num. 16. & 17.*

11 Prout etiam, & tanto minùs valeret obſeruantia, & ſolitum ſi non probaretur in ſpecie illius rei, de qua agitur, ſed aliarum, vt dicit *Benintend. deciſ. Bononien. 13. num. 8. verſ. & licet.*

12 Locatio verò, quæ prætenditur ſuſtineri ex ſolito clarum eſt, quod adhoc, vt ſuſtineatur debet eſſe conformis ſolito, aliàs ſi ſolitum alteretur contractus corruit *Gratian. diſcept. 715. num. 16. Duran. deciſ. 250. num. 22. Merlin. deciſ. 756. num. 14. in recen. deciſ. 176. num. 42. & 43. par. 5. & deciſ. 36. num. 10. & 11. par. 7.*

13 Et hoc eſt adeò verum, vt ſi alteretur ſolitum locatio corruat in totum, ſiue agatur de locatione vltra ſolitum facta, ſiue de emphiteuſi, nam licet nonnulli velint in hoc differre hos contractus, vt locatio quidem ſi facta vltra ſolitum corruat in totum, ſecus autem emphyteuſis, vt videre eſt penes *Ricc. reſol. 104. num. 4. par. 1. Altograd. conſ. 28. num. 24. & ſeqq. per tot. lib. 1.* tamen contrarium magis placet ex deductis ſignanter per *Ciarlin. contr. 105. num. 132.* & latè *ſeqq.* vbi *nu. 135.* dicit diſtinctionem prædictam eſſe ridiculam, & in terminis emphyteuſis, quod alterato ſolito corruat in totum, loquitur *Rot. in deciſ. 176. num. 44. par. 5. & in deciſ. 39. num. 43. & ſeqq. par. 8. recent.* & aliqui alij ex citat. infra.

14 Operatur tamen alteratio ſoliti corruere locationem factam, ſine beneplacito, ſi pacta alterata ſint in præiudicium Eccleſię, ſecus autem ſi ad eius fauorem, puta, ſi aucta ſit penſio, vel quid ſimile, quia tunc dicitur eadem conceſſio non diuerſa *Caldaſ. de renouat. Emphyt. lib. 1. quæſt. 4. num. 8. verſ. hoc tamen Rot. coram Bichio deciſ. 517. num. 11. & ſeqq.*

15 Et vbi alteratio ſit circa ſubſtantialia contractus non autem ſit circa accidentalia tantum, vt declarant *Dec. in Auth. qui rem numer. 22. verſ. & hoc intelligitur C. de Sacroſ. Eccleſ. Calderin. conſ. 11. circa med. verſ. ad huius declarationem de feud. Natt. conſ. 467. num. 20. Rimin. Iun. conſ. 32. num. 24. & ſeqq.* & admittit *Rota coram Bichio deciſ. 517. numer. 12.* nec recedit, licet nec etiam firmet *in deciſ. 39. num. 51. & ſeqq. par. 8. recent.* & quod ſaltem ſi alteretur forma ſubſtantialis corruat contractus dicit *Alex. conſ. 9. num. 2. lib. 3.*

16 Vnde non dicetur alteratum ſolitum ſi perſonæ; quibus facta noua conceſſio non ſunt eædem, nec habent eaſdem qualitates, quas habebant illæ, quibus facta fuit conceſſio prima, adeò quod ſi prima conceſſio erat facta maſculis, poterit ſecunda fieri fœminis, & non dicetur alteratio, vt poſt *Beroa. conſ. 98. & 99. lib. 1.* declarauit *Rota in Ciuitatis Caſtelli bonorum Emphyteuticorum coram Platto impreſſa penes Glonagn. reſpons. 44. num. 11. lib. 2.* vbi habetur, quod ita ſolet tenere Rota, & fuit etiam dictum in *Bononien. Bonorum Emphyteuticorum 7. Iunij 1647. S. Non obſtat coram Meltio.*

17 Dubitabile tamen videbatur, an dici poſſit adeſſe alterationem ex eo, quod conceſſio alias facta vni pro ſe, & deſcendentibus vſque in tertiam generationem, poſtea finita generatione ſit renouata duobus, puta

ta

cta duobus fratribus, vel duabus ſororibus, & pro alteratione præiudiciali Eccleſiæ faciebat, quod ab vno poteſt facilius reuerti res ad Eccleſiam ipſam, ſed nullum videtur ſaltem conſiderabile damnum adeſſe, eo quia natura emphiteuſis ſit, vt poſſit ad plures deſcendentes peruenire, ac proindè multo facilius concedendum, quod poſsit duobus ab inirio concedi, eo quia inter plures deſcendentes inueſtiti eſt locus iuri accreſcendi, itaut per mortem vnius eius portio non reuertatur ad Eccleſiam, quod ſecus eſt in duobus ab initio inueſtitis, nam mortuo vno ex inueſtitis, vel finita eius linea portio ipſius reuertitur ad Eccleſiam, vt per *Clar. in §. emphiteuſis quæſt. 39. & dicam infra in Cap.*26.ideò,ſi conceſſa re duobus non eſt, adeò facilis reuertio torius rei ad Eccleſiam, ac quando conceſſa eſt vni tanrum, tamen facilior eſt reuerſio partis, & ita in ſpecie, quod in tali renouatione duabus ſororibus facta non adſit conſiderabile damnum Eccleſiæ,reſpondit *Rot. in prædicta Ciuitatis Caſtelli bonorum Emphiteuticorum coram Platto impreſs. poſt dictam reſp. 44. Giouagn.num.*122. *lib.*2. & late etiam *coram Coccino deciſ.*1164.*num.*12. *& ſeq.*

18 Contrarium tamen eſſet dicendum ſi addita perſona, quæ neceſſario proroget tempus videlicet, quæ faciat vlteriorem generationem, vti ſi prima conceſsio erat pro ſe filijs, & nepotibus, & facta ſit noua conceſsio pro ſe filijs nepotibus, & pronepotibus,hoc enim caſu euidens eſt præiudicium Eccleſiæ, & alteratio dicitur circa ſubſtantialia, non autem circa accidentalia tantum, vt per *Rot. deciſ. 39. num.*53. *& ſeqq. par.* 8. *recen.* & quod ſi conceſsio erat ad tertiam generationē, & poſtea fiat ad quartam dicatur alteratio releuans, docuit etiā *Bart. in auth. qui rem num.*7.*& ibidem etiam Cagnol.num.*59. *C. de Sacroſ. Eccleſ. & Bald. in authen. ſi quas ruinas ſub num.* 2. *C. eodem* & idem eſſe, ſi prima conceſsio fuiſſet pro deſcendentibus per lineam Maſculinam, & renouatio eſſet pro deſcentibus per lineam Maſculinam, & fœmininam, vltra *Bart. & Cagnol. ibidem* tradit etiam *Mant. de Tacit. lib.*23.*tit.*22.*num.*26. *& Rot. deciſ.*36.*nu.*10. *&* 11.*par.*7.*rec.*

Quod tamen intellige niſi illi perſonæ adiectæ facta eſſet locatio pro certo tempore ſeparato, puta poſt mortem aliorum, & ex coniecturis appareret partes habuiſſe conceſsionem ei factam pro locatione ſeparata iuxta tradenda infra *c.* 25. *an locatio ſit vna, vel plures*, aut etiam appareret partes conſenſiſſe etiam in locatione ad limites ſoliti pro illis perſonis, videlicet ſolitis tantum, quia tunc reſpectu earum ſuſtineretur & adiectio alterius vltra ſolitas viriaretur non autem vitiaret iuxta tradita *infra hoc tit.*§.7.ad quæ loca me remicto ad effugiendam repetitionem.

Et idem etiam dico de alia quæſtione, quæ hic quoque cadere poſſet, ſi cum rebus ſolitis locetur etiam alia res, quæ non ſit ſolita locari vltra triennium, an videlicet corruat locatio in totum, vel ſuſtineatur quoad res ſolitas,reſoluitur enim pariter ex traditis in eiſdem locis prædictis,ad quæ me remicto.

Alteratum etiam dicetur ſolitum in præ-
19 iudicium Eccleſiæ ſi ſolita concedi priuatis concedatur Communitati,ex quo à cōmuniter accidentibus non ita de facili reuertitur res ad ipſam Eccleſiam, vt tradit *Alex.conſ.*9.*num.*5.*lib.*3. dicitur enim Communitas manus mortua, & vbi res non eſt ſolita locari manui mortuæ, dicitur alteratum ſolitum, ſi manui mortuæ concedatur, & non valet conceſsio ſine Beneplacito *Rot.cor.Bich.dec.*483.*n.*50. *&* 51. *& dec.*517.
20 *n.* 26. & idem eſt eo ipſo, quod conceditur potentiori, nam dicitur alteratum ſolitum *Vrſill. ad Afflict.deciſ.*305.*num.*8.

21 Prout etiam dici alteratum ſolitum, ſi conceſsio erat in emphiteuſim, & fiat in fœudum tradit *Alex. conſ* 9. *num.* 2. *& ſeqq. lib.*3. & ſi erat ad Generationes, & fiat in perpetuum *Vrſill. ad Afflict.deciſ.*305.*nu.*9. *verſ. Item, & ſecundo* & ſi erat ad Generationem, & fiat ad nominationem *Seraphin. deciſ.*1490.*num* 7.*Duran.deciſ.*250.*nu.*23.

22 Animaduertendum autem omninò eſt, non ſufficere ſolitum, niſi etiam concurrat tempore nouæ locationis faciendæ euidens Eccleſiæ vtilitas, vt habetur expræſsè in ipſa met *extrauag. ibi, & tunc in Eccleſiæ euidenti vtilitate*, & tradunt *Hond. conſ.*51. *ad fin. lib.*1. *& conſ.*31. *numer.*16. *& ſeqq.lib.*2. *Gratian.diſcept.*379.*num.*22. *& diſcept.*813. *num.*39. *&* 40. *Rot. coram Caſ. de Graſſ. deciſ.*4. *de reb. Eccleſ. non alien.num.* 1. *& per tot & coram Merlino deciſ.*756.*num.*14.

23 Et facta noua locatione, ſi Eccleſia eam impugnet non habet neceſſe probare, quod non adfuerit vtilitas, ſed Conductori probandum, quod ad fuerit, quia Eccleſia habet pro ſe regulam, & ſic intentionem fundatam in ea, quod bona Eccleſiæ non poſſint locari vltra trienium, & ſi conductor prætendit eſſe in caſu limitationis, quæ apponitur in extrauag. Ambitioſæ in caſu ſoliti, quia talis limitatio eſt expræſsè qualificata, quatenus de eo tempore

concur-

cōcurrat euidens vtilitas, neceſſe eſt ei probare hanc qualitatem, quod videlicet adeſſet talis vtilitas, vt benè firmauit *Rota deciſ.582. in princ. & num.1. & deciſ.606.n.1. par.1.diu. & deciſ.36. num. 13.par.7. recent. & panes Seraph.deciſ.413.num.2.*

24 Et non ſufficit quælibet vtilitas, ſed debet eſſe euidens, vt dicit Conſtitutio, & ſic dilucida, & clara *Honded. conſ.31. num.20, lib.2.Seraph.deciſ.508.num.12.Rot.deciſ.582 in princ per.1. & deciſ.65.num.17.par.2. diuerſ.* & prout explicatur infra, vbi agitur de executione litterarum Beneplaciti hoc titulo §.9.*num*....

25 Vtilitas autem ceſſare dicitur eo ipſo, quod ſolitum alteratur in præiudicium Eccleſiæ, & res conceditur pro minori pretio, & deterioribus conditionibus, quam antea erat conceſſa *Merlin.deciſ.656. n.16.* & iam ſupra *verſ. locatio verò numer.* 12. dictum eſt, quod adhoc, vt ſuſtineatur locatio ex eo, quod res eſſet ſolita locari neceſſe eſt ſolitum non alterari in præiudiciū Eccleſiæ, licet poſſit alterari ad eius commodum, & vtilitatem, ex ibi citat.

26 Verum ſufficit, renouationem fieri iuxta ſolitum, & ſic pro eodem pretio, vbi maior non reperitur, vt dixit *Rota in Romana Vineæ 21. Febr. 1650. §. Non obſtat ſecundo coram Arguelles*, inter eius impreſſas, *deciſ.* 118. *num.* 9. & è contra ſi reperiebatur

27 quid magis, tunc dicitur ceſſare vtilitatem in noua conceſſiona facta pro minori pretio, & talis conceſſio facta ei, qui minus obtulit non ſuſtinetur *Ceſ. de Graſſ. deciſ. 4. num.7. & ſeq.de reb.Eccleſ. non alienan. Merlin.deciſ.756.num.16.*

28 Imò non ſolum ſi actualiter fuit repertus maior oblator, ſed etiam ſi facta diligenti perquiſitione reperiri potuiſſet, dicitur non conſtare de euidenti vtilitate *Honded. conſil.31. num. 19. verſ. & quod conceſſio lib. 2. Gratian.diſc.813.num.39. Caſ. de Graſſ. deciſ.4.num.15. de reb.Eccleſ. non alien.*

29 Non tamen ſufficeret ad annullandum nouam conceſſionem, quod ad fuiſſet animoſus oblator, qui pluſquam par eſſet obtuliſſet, & ſic eum, cui facta fuit noua conceſſio ſuperaſſet, quia eo ipſo, quod adfuit in cōceſſione euidens vtilitas Eccleſiæ hoc ſufficit, & ea ſtante poteſt conceſſio fieri etiam minus offerenti *Bonaccin. de alien. rer. Eccleſ.diſp.2.punct.2. num.5.* & quod Prælati non debeant locare, ſeù vendere offerenti plus iuſto pretio *gloſſ. in cap. hoc Ius porrectum ver. & pluſ. 10. quæſt. 2. Abb. in cap. plerumque num. 29. de Immun. Eccleſ.* & alijs adductis *Phanucc. de Iur. Iur. in litem par. 2. princ.num.22. ante med. verſ. hinc etiam dicitur.*

30 Imò, quando res poterat locari, quia aderat ſolitum, & concurrebat etiam euidens vtilitas in locando, quia nempè valde minus Eccleſia de re percepiſſet eam pro ſe retinendo, ſi poſtea allegetur penſionem eſſe exiguam poſſet ſuſtineri eam augendā arbitrio boni viri, non autem reſcindendū contractum iuxta Doctrinam *Caſtren. in l. qui rem in fine C. de Sacroſ. Eccleſ. Caldaſ. in l. ſi Curatorem ver. Implorare in integr. reſtit.num.15. in princ.* vbi dicit obtinuiſſe in praxi *C. de in integr. reſtit. Grattan. diſcept. 242.num.25.*

Alia, quæ conferunt ad probandum locationem vtilem Eccleſiæ, vel non vtilem dicam infra hoc eodem titulo §. 10. vbi de cauſa vtilitatis.

31 Requiritur vlterius, vt locatio ſuſtineatur ex eo, quod res ſolita eſſet locari, quod res ſit in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis antecedentis, & quod duceret eadem Cauſa locandi, itaut ſi verbi gratia, res data fuiſſet ad meliorandum, & reuerſa, eſſet ad Eccleſiam meliorata, non poſſet noua locatio ex hoc capite, quod locari ſolita eſſet, ſuſtineri *Honded.conſ.31.numer.21.lib.2.Molin. de Contr.diſput.269.numer.8.Barboſ. de Epiſc.alleg.95.num.33.Vrſill. ad Afflict. deciſ.305. num.9. verſ. ſi placet Seraph.deciſ.1490.num.7.verſ. etiam requiritur Merlin.deciſ.756.num.17.*

32 Prout etiam requiritur, vt fiat noua locatio antequam res ſit incorporata Menſæ, quia quando res ſolita locari reuerſa eſt ad Eccleſiam, & fuit applicata, & incorporata Menſæ Prælati, tunc ſine ſolemnitatibus amplius concedi non poteſt *Guidopap.deciſ. 154.num.1.Glar.in §. fæudum quæſt.15.verſ. benè verum Scrader. de fæud par.4.cap.2. numer.24. Roſental. de feud. cap.4. concluſ 33. per tot Rot. coram Merlin.deciſ.756.num.18.*

Et concluſio prædicta non patitur difficultatem, ſed difficultas verſatur in dignoſcendo incorporationem, vt dicit *Menoch. de arbitr.caſ.433.num.3.*

33 Ceſſat tamen, & talis difficultas, ſi Prælatus, vel alius Eccleſiæ Adminiſtrator capiendo rei deuolutæ poſſeſsionem expreſſe dixerit velle eam incorporare, & reducere eam de Menſa *Abb. in c. vt ſuper num.10. verſ. & dicendum eſt de reb.Eccl.non alienan. Ancar. conſ.156.num.2. verſ. præterea videtur*, & plenè alijs citatis firmat *Menoch. d. caſ. 433. num.* 4. vbi tamen ſubdit hoc tantum procedere in præiudicium ipſius Prælati, non autem eorum quibus in aliquibus

ca-

caſibus facienda eſt noua conceſsio.

34 Secluſa autem expræſſa declaratione ammenſandi, non ſufficit, quod Prælatus bonornm poſſeſsionem ceperit, ſed ſtatur cõiecturis, an voluerit incorporare, ſeù ammenſare, vel non *Menoch.conſ.79. num.12. & de arbitr. caſ.433. num.14. & ſeq.* vbi aſſerit, & probat *opin. Bald. in c.1.num.3. de Cleric. qui inueſtit. fecit* volentis rem cenſeri effectam de menſa Eccleſiæ, ſtatim atque Prælatus eius poſſeſsionem adeptus eſt falſam eſſe *Gabr.conſ.82.num.3. & 4. & 6. lib.2.Fulgin. de contract.emphit. quæſt.9. numer.16. verſ. quid dicendum*.

35 Et in dubio credendum eſſe eum noluiſſe incorpore tradit *Gabr. d. conſ.82. num.5.*
36 ſed hoc intelligendum, quatenus incorporatio non eſſet euidenter vtilis Eccleſiæ videtur tenere *Borgnin. Caualcan. deciſ.30. num.85. & ſeqq.par.2.* & eſt declaratio non vacans ratione, nam licet non ſit in dubio credendum, quod voluerit Prælatus ligare ſibi manus, & priuare ſe facultate locandi, tamen quando magis expedit Eccleſiæ pro ſe retinere, hoc præſumendum voluiſſe Prælatum, prout tenetur velle, quod magis eſt vtile, imò non poteſt de nouo concedere, quando conceſsio non eſt in euidentem vtilitatem, vt ſupra dictum eſt, &
37 ideò nec præſumendum velle, meritur enim voluntas à poteſtate *l.Lucius 21.§.Imperatores ff.ad Munic.deciſ.189.num.9.par.7 recent.Buratt.deciſ.24.num.12.Dunnaz.lun. deciſ.841. num.8.* & idem eſſet ſi non duraret amplius eadem cauſa locandi, quæ aderat de tempore præcedentium locationum cum, & tunc non poſsit Eccleſia amplius abſque beneplacito Apoſtolico locare, vt ſupra dictum eſt, & ideò nec præſumendum voluiſſe, latè *Borgnin. deciſ. 31. num.194. & ſeqq.par.2.* vbi *num.200.* quod hoc caſu defenditur dicta opinio *Baldi in cap.1. de Cleric. qui inueſtit, fecit* de qua ſupra.

38 Coniectura verò voluntatis incorporandi eſt deſcriptio in libro Cataſtri bonorum Eccleſiæ *Bart. in l. ſi vacantia num.9. C. de bon. vacan.lib.10.* quem ſequuntur alij plenè congeſti per *Menoch. de arbitr.caſ.433. numer. 9. & ſeq.* vbi etiam reijcit *Imol.* dicentem nõ valere talem deſcriptionem immutare conſuetudinem Eccleſiæ rem concedendi, reſpondendo hoc procedere, quando immutatio ſit in damnum Eccleſiæ, ſecus ſi in vtilitatem, & dictam deſcriptionem probare incorporationem firmat etiã *Borgnin.deciſ.31.numer.169. & ſeqq. par.2.* vbi plurimos congerit.

39 Alia coniectura eſt, ſi diù poſſeſsionem retinuit abſque noua conceſsione, & in hoc conſentiunt Doctores, ſed dubium eſt controuerſum inter eos, quantum tempus requiratur, vt latè habetur penes *Menoch. d. caſu 433.num.13. & ſeqq.* vbi relatis tribus opinionibus, videlicet quod ſufficiat annus, quod requiratur decennium, & quod requirantur triginta anni, ac eis ſingulis reiectis, vt videre eſt *à num.18. ad 28.* Tandem *ſub nu.29.* reſidet in quarta, quod, cum hoc tempus non ſit à lege determinatum, Iudex ex coniecturis declarare debeat rem eſſe effectam, vel non de Menſa, cum aliquo tempore fuit à Prælato retenta, & licet Rota aliquando adhæſerit primæ opinioni, quod ſufficiat retentio per annum *in vna Mutinen. bonorum 5. Martij 1607. coram Manzanedo, quæ hodie eſt inter eius impreſſas dec. 55.* huic opinioni adhererem
40 ob eius auctoritatem, quando non apparerent impedimenta concedendi, nec difficultates aliquæ reperiendi nouum conductorem, quia his ſtantibus ne dum lapſus anni, ſed nec maioris, temporis aliquid releuaret, *Ancaran.conſ.156.numer.2. verſ.item & ſi vera Zaſ.in Epit.feudor.par.5 num. 50.* & benè poſt alios probat *Menoch. d. caſu 433.num.30.* vbi etiam ponit exempla difficultatum, & impedimentorum.

Cæterum hanc retentionem, & incorporationem præiudicare tantum Prælato, qui incorporauit non ſucceſſori probare conatur *Menoch. ibidem à num. 31. ad fin.* & alia quamplura circa hanc incorporationem congerit *Borgnin.d.deciſ.31.præſertim à numer. 194. & per tot.* ad quos recurrendum erit.

De fructibus, & rebus quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Fructus, & res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt alienantur, ſine ſolemnitatibus.*
2 *Seruari non poſſe dicuntur res, quæ non durant vltra triennium abſque notabili deterioratione.*
3 *Fructus Beneficij ſpectantes ad Beneficiatum locantur vltra triennium, ſine beneplacito ſecundum aliquos.*
4 *Contrarium verius.*
5 *Penſiones Eccleſiaſticæ locari non poſſunt vltra triennium, ſine Beneplacito.*
6 *Lim. in reſeruatis ad fauorem Itali in beneficijs Hiſpanis.*
7 *Comoditas percipiendi fructus bonorum Eccleſiæ, ſeu penſionis Eccleſiaſticæ conceditur, ſine Beneplacito.*
8 *Cautius tamen eſt procedere per viam obligationis perſonalis, vel conſtitutionis Procuratoris ad exigendum.*

9 *Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tem-*
pus eſt cautela, vt valeat locatio, ſine beneplacito.
10 *Decl. procedere in locatione comoditatis percipiendi*
fructus tantum.
11 *Comoditas percipiendi fructus eſt ius Perſonæ inhæ-*
rens.
12 *Ius percipiendi aliud eſt formale, aliud cauſale, quod*
dicimus comoditatem, & iſtud poteſt transferri,
ſine Beneplacito.

CAPVT XIV. §.5.

Limitatur tertio dicta prohibitio in fructi-
bus, & bonis quæ ſeruando ſeruari non
1 poſſunt, vt expræſſe habetur in ipſa *extra-*
uag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.

Verum talis limitatio parũ applicabilis
2 eſt prohibitioni locationis, vltra triennium,
quia, res quæ ſeruãdo ſeruari non poſſunt,
cenſentur illæ, quæ non durant vltra trien-
nium, abſque notabili deterioratione *Qua-*
rant. in ſum. Bull. ver. alienatio n. 38. cum
alijs cumulatis per *Barboſ. de Epiſc. alleg.* 95.
num. 38. *& Donat. de regular. to.* 1. *tract.* 14.
quæſt. 47. *n.* 2. vnde ſui natura vltra triennium
locari non valent, & ſuperflua eſt iſta limi-
tatio.

Neceſſe eſt igitur eam referri ad prohi-
bitionem venditionis, vt ſenſus ſit, quod
prædicta bona, quæ ſeruando ſeruari non
poſſunt, libere vendi valeant abſque Bene-
placito, ſunt tamen, qui volunt limitatio-
nem in fructibus, applicari etiam prohibi-
tioni locationis vltra triennium, itaut talis
3 prohibitio locationis, non procedat in lo-
catione fructuum beneficij, ad Beneficia-
tum pertinentibus, ac proinde eam etiam
vltra triennium libere abſque beneplacito
fieri poſſe, prout ſignanter *Garocc. de locat.*
& cond. par. 3. *tit. de reb. Eccleſ. concl.* 9. *nu.* 51.
Couarr. variar. lib. 6. *cap.* 16. *numer.* 6. *ad fin.*
verſ. ſexto. Mantic. de tacit. lib. 5. *tit.* 3. *nu.* 21.
Azor. Inſtit. mor. par. 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *quæſt.* 3.
4 *& alii*. Sed contrarium videtur verius ex
verbis amplis eiuſdem prohibitionis *extra-*
uag. ambitioſæ decentibus, *omnium rerum,*
& bonorum Eccleſiaſticorum, nam fructus,
& redditus beneficii ſunt res, & bona Ec-
cleſiaſtica, licet ſint miniſtris aſſignata pro-
pter diuinum miniſterium, & limitatio quo
ad fructus non eſt abſoluta, ſed loquitur de
fructibus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt,
illa enim verba textus, *quæ ſeruando ſerua-*
ri non poſſunt, eodem modo qualificant ver-
bum *bonis*, ac verbum *fructibus* antecedẽ-
ter expræſſum *l. talis ſcriptura* 30. *§. fin. ff. de*
leg. 1. *l.* 1. *C. de liber. præter Alex. conſ.* 212.
num. 6. *lib.* 6. *Verall. deciſ.* 299. *num.* 4. *par.* 2.
Rot. deciſ. 167. *num.* 5. *par.* 6. *rec.* Vnde dum
exceptio loquitur de fructibus, qui ſeruan-
do ſeruari non poſſunt, ea potius ſumitur
declaratio, vt fructus, qui ſeruando ſeruari
poſſunt, quales ſunt fructus futuri, in regu-
la prohibitiua locationis vltra triennium,
remaneant compræhenſi; prout etiam ma-
gis communiter tenent DD. vt videre eſt
penes *Barboſ. in d. extrauag. num.* 4. *Ricc. re-*
ſol. 99. *per tot. par.* 1. *Garz. de Benef. p.* 2. *c.* 1.
num. 32. vbi de veriori teſtatur, *& num. ſeq.*
latiſſimè cõprobat *Gutierez lib.* 1. *canon. q.* 8.
num. 11. *& ſeqq.* & tenuit *Rota in Comen. lo-*
cationis cor. Pamph. quæ eſt penes Marcheſ. de
commiſſion. tom. 1. *fol.* 107. *num.* 2. & ita ſer-
uari in praxi teſtatur *Corrad. in praxi diſpen-*
ſat. lib. 9. *cap.* 1. *num.* 3. *Donat. de regular. to.* 1.
tract. 14. *quæſt.* 44. *num.* 1.

5 Et hinc ſequitur, vt non ſolum fructus
beneficiorum, ſed neque etiam Penſionis
Eccleſiaſticæ, locari poſſint vltra triennium,
vt dicunt *Nauar. conſ.* 11. *num.* 2. *de reb. Ec-*
cleſ. non alien. Ricc. reſol. 99. *nu.* 4. *par.* 1. *Garz.*
de Benefic. par. 2. *cap.* 1. *num.* 37. vbi tamen
6 *num. ſeq.* limitat, vt non procedat ſi loca-
tio fiat ab Italo, ad cuius commoditatem re-
ſeruata eſt penſio in capite, & perſona Hi-
ſpani, prout conſueuit in Beneficijs exiſtẽ-
tibus in Hiſpania, de quo *Rota deciſ.* 400. *nu.*
1. *&* 2. *par.* 1. *diu.*
7 Verum licet Beneficiatus non poſſit loca-
re fructus Beneficij, nec penſionatius fru-
ctus Penſionis Eccleſiaſticæ vltra trienniũ,
poteſt tamen vterque ſe perſonaliter obli-
gare ad dandam commoditatem percipien-
di fructus vltra triennium, quia hoc modo
non alienatur res Eccleſiæ vltra triennium,
ſecundum *Petr. Barboſ. in l. ſi filio tam §. fin.*
num. 21. *ff. ſol. matrim.* & alium *Auguſt. Bar-*
boſ. in d. extrauag. Ambitioſæ num. 8. *& de*
iure Eccleſ. vniu. lib. 3. *cap.* 17. *num.* 72. *Molin.*
de iuſt. & iur. diſput. 466. *num.* 5. *verſ. in ter-*
tio autem euentu Quarant. in ſum. Bullar. ver.
Alienatio rerum Eccleſiæ num. 18. *verſ. tertio*
declaratur, vbi quod hæc eſt cautela, vt va-
leat iſte contractus *Cenc. de cenſib. q.* 24. *n.* 14.
Rot. cor. Durano deciſ. 181. *num.* 3. *&* 4. *Do-*
nat. de regular. to. 1. *tract.* 14. *quæſt.* 44. *n.* 2.

Et licet, quod locari etiam valeat ius ip-
ſum percipiendi penſionem, argui poſſe vi-
deatur ex traditis *Cap.* 4. *nu.* 10. vbi dictum
fuit iuxta magis communem opinionem,
quod locatio iuris percipiendi non ſit alie-
natio, & vltra ibi citatos in propoſito, quod
commoditas percipiendi penſionem, libere
cedi poſſit tradunt *Salgad. in labir. credit.*
par. 1. *cap.* 43. *num.* 8. *&* 23. *Gregor. deciſ.* 440.
num. 7. *Rot. deciſ.* 397. *num.* 3. *par.* 12. *rec.* Ta-
8 men cautiùs erit procedere per viam di-

ctæ obligationis perſonalis, vel conſtitutionis Procuratoris irreuocabilis ad exigendum penſionem, prout tradit *Louer. de beneſ.lib.1.quæſt.4.num.* 19. vel quatenus locetur commoditas ipſa, vel ius percipiendi penſionem expreſſe cauere, quod dominiũ non tranſeat in conductorem, prout neceſſarium eſſe cenſuit *Bald. in c. qua in Eccleſiarum 7. num.2. de conſtit.*

9 Et licet dictam reſeruationem vtilis dominij ſuffragari etiam in locatione rei ad longum tempus facta, velit in terminis feudi *Felin. in d. c. quæ in Eccleſiarum num. 87. de conſtit.* & in terminis noſtris bonorum Eccleſiæ, quod hæc ſit cautela, qua poſſint locari ad longum tempus, non obſtante *d. extrauag. ambitioſæ* tradat, & eam multum extollat *Io. de Arnon. ſing. 72. & caut. 23.* quem ſequi videtur *Carocc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. num.* 53. Tamen verius videtur

10 cautelam reſtringendam, vt valeat in terminis locationis cõmoditatis percipiendi fructus tantum, in quibus loquitur *Bald. vbi ſupra*, quem *Io. de Arnono* allegat Et ratio differentiæ eſt, quia ſi locatur res dicta proteſtatio non transferendi ius in ea, videtur contraria facto, quæ nihil operatur, & cautela appoſita in fraudem legis prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum, nullius eſt momenti, vt dicam in *Cap.27. de effectibus locationis num.*...

11 At, quando locatur comoditas percipiendi fructus, non eſt ita, quia hæc eſt ius percipiendi, quod perſonæ inhæret, & poteſt conſiderari ſeparatim ab ipſa re, ita vt quatenus expreſſe additum ſit, quod nullum transferatur dominium in re, ſequitur, vt prohibitio locandi res Eccleſiæ, locationem iſtam non comprehendat, cum iſta non ſit locatio rei, vt late diſtinxi ſupra in *Cap.4 an locatio ſit alienatio numer.* 10. *& ſeq.* Imo & in ipſiſmet rebus, quæ conſiſtunt in ſolo iure percipiendi, prout eſt penſio, ſit di-

12 ſtinctio inter ius formale, & ius cauſale, quod nuncupamus commoditatem, & iſtud poteſt transferri etiam in laicum abſque Beneplacito, vt bene diſtinguit *Lotter. de beneſ.lib.2. quæſt.42. num.15. & num.22. & Rot.deciſ.398.num.8. & ſeqq.par.12.rec.*

Quando non requiratur Beneplacitum in locatione rei Eccleſiæ ad longum tempus vltra caſus expreſſos in *extrauagan, Ambitioſæ*.

SVMMARIVM.

1 *Bona Eccleſiæ fructus reddentia ſingulo biennio poſſunt locari ad ſexennium abſque beneplacito. & reddentia fructus ſingulo triennio poſſunt locari ad nouennium.*

2 *Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine Beneplacito.*

3 *Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio,*

4 *Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno, an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito.*

5 *Contrariorum eadem diſciplina.*

6 *Lim. ſi adſit diuerſitas rationis.*

7 *Limitatio conſtitutionis noua reducens ad terminos iuris antiqui late interpratari debet.*

8 *Locatis pluribus rebus, quarum aliqua reddãt fructus quolibet triennio aliqua quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum.*

9 *Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio.*

10 *Epiſcopus poteſt donare bona ſuæ menſæ Canonicis abſque beneplacito.*

11 *Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur, quæ illius dominio non exit, ſed de vna perſona eiuſdem in aliam transfertur.*

12 *Monaſterium poteſt alienare ſine beneplacito in aliud Monaſterium eiuſdem Ordinis.*

13 *Decl. vt ſi perſonæ eiuſdem Eccleſiæ habeant præbendas ſeparatas tutior ſit opinio, quod requiratur beneplacitum in alienatione facta inter eos.*

14 *Vel ſaltem requiri Epiſcopi.*

15 *Vna Eccleſia poteſt alteri locare ad longum tempus ſine beneplacito.*

16 *Certius ſi res ſit determinata ad certum vſum.*

17 *Teſtator relinquens Eccleſiæ, vtrum poſſit apponere conditiones, quod bona relicta locari poſſint ad longum tempus abſque beneplacito.*

18 *Relinquentes Eccleſiæ poſſunt apponere conditiones, etiam iuri communi contrarias.*

19 *Fundatores beneficiorum poſſunt apponere conditiones, quod beneficia non cadant ſub reſeruationibus Apoſtolicis.*

20 *Teſtatoris voluntas, quod non requiratur beneplacitum debet eſſe clara nec ſufficit, quod dicat rem locari ad longum tempus.*

21 *Maxime ſi non expreſſit pro quanta penſione, & pro quanto tempore ſit facienda locatio.*

22 *Contrarium in re minoris, quia non eſt neceſſaria dicta expreſſio, vt poſſit alienari ſine ſolemnitatibus.*

23 *In re Eccleſiæ cautius agendum, quam in re minoris.*

24 *Teſtator ſi non ſolum præcipiat locationem, ſed etiam det modum locandi cenſetur ipſe locare, & non requiritur beneplacitum.*

25 *Hoſpitalium bona ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici locantur ad longum tempus ſine beneplacito.*

26 *Cappella non erecta auctoritate ſuperioris eccleſiaſtici bona alienantur ſine beneplacito.*

27 *Confraternitatum laicorum bona, an, & quando poſſint alienari ſine beneplacito.*

28 *Prohemium conſtitutionis non facit ius.*

29 *Prohemium inſeruit pro declaratione diſpoſitiue, quando verba non ſunt clara.*

30 *Pietatis opera non tribuunt qualitatem Eccleſiaſticam.*

31 *Confraternitates, vt ſint Eccleſiaſticæ neceſſe eſt vt ſint erectæ auctoritate Epiſcopi.*

32 *Pia loca proprie non dicuntur niſi erecta auctoritate Epiſco-*

Epiſcopi etiamſi exerceant opera pietatis.
33 *Ampl. etiamſi adſint alia ſigna niſi ſint clara.*
34 *Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bo-*
na abſque beneplacito.
35 *Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico.*
36 *Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur*
abſque beneplacito.
37 *Contrarium tenendum.*
38 *Decl. primam procedere ſi Eccleſia velit ſtare con-*
tractui.
39 *Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum.*
40 *Bona communia Eccleſiæ, & laici poſſunt locari ad*
longum tempus ſine beneplacito.

C A P V T XIV. §.6.

VLtra prædictas limitationes in ipſa extra-
uag. expreſſas, prohibitio locandi vltra
1 triennium patitur etiam alias declaratio-
nes, quarum vna eſt, vt procedat in rebus
reddentibus fructum quolibet anno, non
autem in alijs, quia ſi reddunt fructum quo-
libet biennio, locari poterunt ad ſexſennium,
ſi quolibet triennio, locari poterunt ad No-
uennium, vt poſt antiquiores tradunt *Couar.*
var. lib. 2. cap. 16. num. 6. Barboſ. in dicta
extrauag. ambitioſæ num. 9. Caroc. de locat.
tit. de reb. Eccleſ. nu. 50. Quarant. in ſumm.
Bullar. verb. alienatio rerum Eccleſiæ num. 18.
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 22. Molin.
de contract. diſput. 466. num. 10. prope fin.
Gratian. diſcept. 931. num. 13. Ricc. reſol.
100. num. 1. part. 1.
Et hæc limitatio eſt etiam vſu recepta
2 Romæ, vbi cum integri fructus Caſalium
habeantur ſingulo triennio, nouem anni ha-
bentur pro tribus ad hunc effectum, vt ha-
betur *in vna Romana reſciſſionis contractus*
28. Nouembris 1580. coram Aldobrandino, &
in vna Nepeſina affictus 14. Maij 1601. §. &
tollit difficultatem, coram Iuſto, & deciſ. 727.
num. 3. verſ. præterea, quod ſterilitas, part. 4.
3 *diuerſ.* ſed talis vſus reſtringitur ad caſalia,
& bona, quæ verè fructus integros non red-
dunt niſi in triennio, & non procedit in red-
dentibus fructum ſingulo anno, vel minori
tempore, vt optimè declarauit *Rota in vna*
Tiburtina affictus 19. Iun. 1648. §. Quia di-
cta deciſiones coram Cardin. Corrado, quæ ho-
die eſt impreſſa in recent. deciſ. 220. part. 10.
4 E contra ſi bona dent fructum bis in an-
no, prout dicunt in Indijs, dubitari poteſt,
an locatio ad triennium abſque beneplaci-
to facta ſuſtineatur, & affirmatiuam videtur
tenere *Corrad. in praxi diſpenſ. Apoſt. lib. 9.*
cap. 1. num. 14. verſ. e contra vero, & quam-
uis in contrarium plurimum vrgeat opinio
ſupracitatorum, volentium, quod trien-
nium, de quo loquitur *extrau.* ita intelli-
gatur, vt contineat trinam recollectionem
fructuum licet enim loquantur ad effectum
extendendi triennium, & hic loquamur de
5 eo reſtringendo, tamen cum hæc ſint con-
traria, applicari videtur regula, quod con-
trariorum eadem ſit diſciplina, de qua *in*
l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel aliæ iuris, &
6 *per Menoch. conſ. 715. num. 23.* adhuc ſuſti-
neri poſſet opinio prædicta propter diuer-
ſitatem rationis, agitur enim de interpræ-
tatione exceptionis appoſitæ in extrau. vt
prohibitio locationis ſine beneplacito, non
procedat ſi fiat ad triennium, in qua inter-
prætatione ideo ſtandum eſt opinioni, ipſam
7 exceptionem extendenti ad ſexennium, in
quo fiunt tres recollectiones fructuum, &
non e contra reſtringenti ad annum cum di-
midio, in quo pariter fiant tres recollectio-
nes, quia iſta exceptio reducit nos ad ter-
minos iuris antiqui, ſecundum quod pote-
rat fieri locatio etiam ad nouennium abſ-
que beneplacito, & ideo debet late inter-
prætari non autem ſtricte, iuxta tradita per
Cuman. conſ. 30. num. 4. ante med. verſ. ta-
men in exceptione Curt. Iun. conſ. 7. num. 10.
Laderc. conſ. 66. num. 14. Duran. deciſ. 140.
num. 2. & 8. in rec. dec. 167. num. 17. p. 6.
Quid autem ſi vnico contextu locentur
8 plura bona ad Nouennium, inter quæ adſint
aliqua, quæ reddant fructum ſingulo trien-
nio, aliqua vero, quæ ſingulo anno? & ex
vnicitate contractus reſcindi in totum lo-
cationem dixit *Rota in Tiburtina locationis*
coram Millino, quæ eſt impreſſa penes Mar-
cheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 106. num. 4. & pu-
9 to bonam deciſionem, ſi non appareret par-
tes conſenſiſſe etiam in locationem illorum
bonorum, quæ reddunt fructum quolibet
triennio ſeparatim, & de per ſe, quia tunc
vtile per inutile non vitiaretur, ideſt locatio
eorum, quæ vtiliter ad nouennium fieri va-
luiſſet, non eſſet reputanda viciata per lo-
cationem aliorum, quæ inutiliter pro eo-
dem tempore facta eſſet, iuxta tradita *infra*
§. ſeq.
Alia declaratio eſſe poteſt, vt ſecundum
aliquos prohibitio locandi abſque bene-
placito procedat, vbi conductor non eſt de
ipſa Eccleſia, ſecus e contra, vt ſi verbi gra-
10 tia, Epiſcopus locaret Capitulo, nam in for-
tioribus poſſe etiam Epiſcopum donare
bona pertinentia ad ſuam menſam Canoni-
cis abſque beneplacito, ſenſit *Hoſtien. in*
cap. nouit. num. 7. verſ. nec obſtat de his, quæ
fiunt à Prælat. ſine conſ. capit. non enim dici-
11 tur ab Eccleſia alienatum, quod non exit
de Dominio eiuſdem *Rot. deciſ. 756. num. 3.*
& 4. part. 1. diu. cum alijs latè *relat. in dec*
160. num. 20. part. 11. recent. vbi tamen

12 non firmatur, & valere alienationem fa-
ctam de vno Monaſterio in alium eiuſdem
Ordinis abſque Beneplacito, tradit *Tambu-
rin. de iur. Abbat. tom. 3. diſput. 3. quaſt. 2.
num. 19.*

13 At vbi perſonæ eiuſdem Eccleſiæ habent
præbendas diſtinctas tutior ſine dubio opi-
nio eſt contraria, quod vna non poſſit alie-
nare in aliam abſque beneplacito, ne detur
occaſio ſpoliandi vnam præbendam cum di-
minutione cultus diuini, vt de alienatione
inter Epiſcopum & Canonicos, docuit *Abb.
in cap. ſicut noſtris num. 4. de iur. iur. Redoan.
de reb. Eccleſ. non alienan quaſt. 51. cap. 18.
n. 19. verſ. contrarium*, & de diuiſione bonorū
Monaſterij inter Abbatem, & Conuentum
Nauar. conſ. 9. de reb. Eccleſ. non alien. & de
duobus Curatis in eadem Eccleſia idem *Na-
uar. conſ. 10. eodem tit.* quos ſequitur *Rota
deciſ. 561. num. 8. & 9. part. 5. & deciſ. 3.
num. 31. part. 7. recent. & deciſ. 776. num.
14. coram Dunnoz. Iun.* & non poſſe duos
beneficiatos eiuſdem Eccleſiæ alterum al-
teri locare, vita durante, portionem obuen-
tionum ſuarum *Ricc. reſol. 98. num. 3. part.
1. Quarant. in ſumm. Bullar. verb. Alienatio
rer. Eccleſ. num. 18. prope fin. verſ. quarto
declaratur.* & quod quatenus non requiratur
14 beneplacitum Apoſtolicum in ſimilibus
alienationibus inter perſonas eiuſdem Ec-
cleſiæ, requiratur ſaltem Epiſcopi, dixit *Rot.
deciſ. 410. num. 8. part. 5. recent.* nec deſunt
alii volentes ſufficere Vicarii, quos refert
Rot. deciſ. 160. num. 22. part. 11. recent. vbi,
quod propter Doctorum diſcrepantiam in
hoc articulo, viſa fuit hæc quæſtio iuris
dubii.

Si autem requiritur beneplacitum in alie-
15 natione de vno beneficio in aliud eiuſdem
Eccleſiæ, multo certius requiretur ſi fiat lo-
catio ab vna Eccleſia alteri, prout requiri,
nec ſufficere auctoritatem Epiſcopi, licet
vtramque in ſua poteſtate habentis. eſt *text.
expreſſ. in cap. 1. de reb. Eccleſ. alien. vel
non*, & firmatur *in d. deciſ. 561. num. 7.
part. 5. & deciſ. 229. num. 7. part. 8. & dec.
336. num. 9. part. 10. recent.*

Prout etiam certius eſt requiri, ſi agatur
16 de alienatione rei ad certum vſum à Papa
deſtinatæ, & ad certum finem vni Conuen-
tui traditæ, quia tunc non valet in alium,
etiam eiuſdem Ordinis transferri, abſque
beneplacito, vt reſpondit *Rota in dec. 234.
num. 19. & 20. part. 12. recent.*

Tertia declaratio erit, vt non procedat
17 dicta prohibitio locandi abſque beneplaci-
to, in rebus, quæ per teſtatorem relictæ fue-
runt Eccleſiæ hac lege expreſſa, vt locaren-
tur ad longum tempus, & libere abſque
beneplacito, prout de rebus minorum, quod
ſi teſtatoris, ex cuius bonis ad eos peruene-
runt, ſuper alienando aliquod mandatum
depræhendatur, non requiri ſolemnitates
eſt *text. in l. prædium 3. C. quando decr. opus
non eſt*, & in terminis bonorum Eccleſiæ re-
lictorum cum dicta lege *Mar. Antonin. Ma-
ceraten. var. lib. 1. reſol. 99. num. 5.* & la-
tius *reſolut. vlt. caſ. 44* vbi rationes plures,
& auctoritates adducit *Bordon. part. 1. mo-
ral. reſol. 27. num. 69. vbi pariter latè firmat.*

Contrarium tamen in eiſdem terminis te-
nent *Quarant. in ſumm. Bullar. verb. alie-
natio num. 31. Bonacc. de contract. tit. de feud.
& emphit. punct. 4. num. 8. Donat. de regul.
tom. 1. tract. 14. quaſt. 65.* & alij per eoſ-
dem citati. Vnde dubium eſt controuerſum,
& praxis etiam habetur varia, nam *Corrad.
in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 7. num. 14. & 15.*
pro prima opinione, dicit, pluries in facti
contingentia fuiſſe reiectas ſupplicationes
pro impetratione beneplaciti porrectas, tā-
quam ſuper re non neceſſaria, & in hac opi-
nione videtur ipſum reſidere, at deinde ad-
dit, aduertendum tamen eſſe, quod ſub Pon-
tificatu Sanc. mem. Vrbani VIII. magna
deſuper orta fuit contrauerſia coram Data-
rio, & pluribus Aduocatis informantibus,
& re etiam ad ipſum Pontificem delata, fuit
reſolutum beneplacitum eſſe neceſſarium.

Verum tuentes iſtam ſecundam opinio-
nem mouentur præcipuè ea ratione, quia
talis voluntas teſtatoris, tanquam illicita,
ſeruanda non ſit, cui reſponderi poteſt, quod
18 imò iura etiam Canonica permittunt bene-
factoribus bona ſua Eccleſijs tradentibus,
in ipſo actu traditionis apponere quaſcum-
que conditiones, quamuis iuri communi
contrarias, ne alias retrahantur à ſimilibus
actibus faciendis *cap. eleuterius 18. quaſt. 2.
Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de reformat. dec.
530. num. 2. part. 1. & deciſ. 217. num. 1. &
deciſ. 561. num. 1. part. 2. rec.*

Vnde ſi vere conſtaret de voluntate re-
linquentis, aut donantis Eccleſię bona, quod
locarentur ſine ſolemnitate beneplaciti,
19 tunc ſuſtineri poſſet eam non requiri, vt in
ſimili habemus in fundatione beneficij,
quod vbicumque conſtat de voluntate fun-
datoris, quod non cadat ſub reſeruationi-
bus Apoſtolicis, vti quia dixerit, quod præ-
ſentare debeat ſemper patronus ab eo deſi-
gnatus, quamuis eccleſiaſticus, vel alijs ver-
bis idem importantibus vſus ſit, talis con-
ditio attenditur, & reſeruationes Apoſtoli-
cæ de Beneficijs ad eccleſiaſticos pertinenti-
bus loquentes, illud non compræhendunt,

vt

vt firmauit Rota in vna Romana iuriſpatro-
natus coram Sacrato, qua habetur relata per
Vintan. de iure patr. lib. 4. cap. 9. num. 56.
& coram Royas deciſ. 274. num. 4. & ſeq. &
in vna Regien. Beneficij 27. Iun. 1653. §. quod
autem in propoſito coram R.P. D. Beuilaqua.

E contra vero ſi apertè non conſtaret de
20 tali voluntate, quod ſolemnitates non eſ-
ſent ſeruandæ, tunc contraria opinio poſſet
procedere, vti ſi ſimpliciter dederit licentiã
locandi vltra triennium, poteſt enim intel-
ligi, vt locetur ſeruatis ſeruandis, iuxta tra-
dita per Rotam in vna Romana officij coram
Scotto penes Marcheſ. de commiſſ. part. 1. fol.
138. num. 5. & 6. & in deciſ. 84. num. 4. part.
2. diuerſ. & deciſ. 113. numer. 24. part. 7.
recent.

Eoque magis ſi non expræſſerit teſtator
21 pro quanta penſione, & pro quanto tem-
pore voluerit fieri locationem, tunc enim
quatenus beneplacitum non requiratur reſ-
pectu facultatis, adhuc poſſet dici illud re-
quiri reſpectu modi locandi, ne circa illum
Eccleſia lædatur, iuxta tradita in terminis
facultatis datæ minori per Gabr. conſ. 89.
num. 2. lib. 1. Surd. conſ. 191. num. 19. verſ.
& apertè innuit & deciſ. 77. num. 5. Gratian.
deciſ. March. 131. num 6. & ſeq. idque non
22 obſtante, quod in eiſdem terminis mino-
ris non eſſe neceſſariam dictam expræſſionẽ,
ſed ſatis eſſe generale præceptum teſtatoris
alienandi ſenſerit gloſ. in l. prædium 3. ver.
deprahendatur verſ. ſed quid C. quan. decr.
non eſt neceſſ. Alex. conſ. 215. num. 1. ad fin.
lib. 6. Rota deciſ. 446. num. 2. verſ. quod pro-
23 cedit part. 1. recent. quia cautius eſt agen-
dum in re Eccleſiæ, quam in re minoris in
hoc propoſito, vt per Quarant. in dicto ver.
alienatio num. 31. poſt med. & Corrad. d. cap.
7. num. 15. prope fin.

24 At vbi teſtator non ſolum ordinaſſet lo-
cationem, ſed etiam dediſſet modum, tunc
ceſſaret neceſſitas beneplaciti, quia idem
eſt, ac ſi ipſe locaſſet, ex traditis per Mace-
raten. d. reſolut. vlt. caſ. 44. verſ. ſecundo
nam ſtante part. 1. & Corrad. dicta praxi diſ-
penſat. lib. 9. cap. 7. num. 15 ante med.

Pro quarta declaratione addi poteſt, vt
25 diſpoſitio dictæ extrauag. non procedat in
bonis Hoſpitalium, quatenus tamen Hoſ-
pitalia non appareant fundata auctoritate
Epiſcopi, vel alterius Superioris Eccleſiaſti-
ci, quia tunc reputarentur Eccleſiaſtica, &
contrarium eſſet dicendum Rebuff. de alie-
nat. rer. Eccleſ. num. 57. Redoan. eodem tit.
in rubr. an in mater. alienat. num. 6. Filiucc.
eodem tit. cap. 4. num. 19. & plenè firmauit
Rota in duabus deciſionibus in Meleuitana
bonorum coram Melzio, videlicet 10. Februarij
1651. §. non obſtat prætenſa, & 10. May
1652. §. non etiam refragari, quæ vltima
eſt in recent. dec. 248. part. 11.

Et idem quoque dicendum de bonis Cap-
26 pellarum, vt videlicet, ſi Cappellæ ſint fun-
datæ auctoritate Epiſcopi, requiratur bene-
placitum in locatione vltra triennium, alias
ſecus Redoan. vbi ſupra eodem num. 6. Ricc.
27 reſol. 67. per tot. part. 1. ac in bonis Confra-
ternitatum laicorum eadem pariter diſtin-
ctione procedendum Gratian. diſcept. 517.
num. 7. licet quo ad iſtas, quod quatenus
exerceant opera pietatis requiratur bene-
placitum, etiamſi non ſint fundatæ cum au-
ctoritate præfata, tradant Redoan. de reb. Ec-
cleſ. non alien. rubr. an in materia alienatio-
nis num. 9. Ricc. reſol. 45. num. 6. verſ. ter-
tia ſit concluſio part. 1. & ideo tutiùs erit il-
lud exquirere, licet verè, & in rigore non
ſit neceſſarium, nam prohibitio locandi vl-
tra triennium abſque beneplacito, eſt de re-
bus Eccleſijs, vt indicat rubr. ſub qua po-
nitur d. extrauag. ambitioſæ, & reſpectu ni-
gri, licet in principio, & exordio videatur
loqui etiam de bonis locorum piorum ibi,
quibus Eccleſiam, Monaſteria, & pia loca re-
gantur, tamen diſpoſitiua ipſius prohibitio-
nis apertè reſtringitur ad bona eccleſiaſtica
ibi omnium rerum, & bonorum eccleſiaſtico-
rum alienationem &c. & ideo, vt intret requi-
ritur omninò qualitas illa Eccleſiaſtica. Pro-
28 æmium enim conſtitutionis non facit ius,
ſed illud quod ſequitur Rot. deciſ. 36. num.
16. & deciſ. 444. num. 35. part. 5. recent.
29 & licet proæmium inſeruiat pro declara-
tione diſpoſitiuæ, tamen, quando verba
conſtitutionis ſunt clara, vt hic, non reci-
piunt interpretationem à proæmio Gratian.
diſcept. 350. num. 47. & Rot. d. deciſ. 36. nu.
18. part. 5. recent.

Qualitas autem eccleſiaſtica non tribui-
30 tur per ſola opera pietatis, alias deſtruere-
tur concluſio ſupra firmata in Hoſpitalibus,
cum in eis ſemper exerceantur opera pieta-
tis, & in ſpecie, quod Confraternitates etiãſi
31 habeant bona deſtinata ad vſum pium, ad-
huc ſint laicales, niſi probentur erectæ au-
ctoritate Ordinarij, latè Barboſ. de poteſt Epiſ.
alleg. 75. num. 33. vbi quod fuit eius doctri-
na in hoc approbata à Rota in Hortana Re-
ctoriarum 26. Iunij 1630. coram Coccino im-
preſſa per Leon. de offic. Cappellan. quæſt. 5.
ſect. 10. num. 169. & ſi quis velit videre
infinitos ad hoc in vnum congeſtos, adeat
Rot. coram Corrado in deciſ. 313. num. 9. par.
10. recent. Imo fortiùs, quando admittere-
32 mus prohibitionem locationis vltra trien-
nium

nium comprahendere etiam bona, locorum piorum, adhuc dici poſſet non comprahendere bona harum Confraternitatum, & ſimiliū, quia quātumuis exerceant opera pietatis, adhuc ſi erectæ ſint abſque dicta auctoritate Eccleſiaſtica, non ſunt loca pia, nec nomine locorum piorum comprahenduntur, propriè loquendo, & ad hunc effectum, vt latè probauit *Pariſ. conſ. 34. num. 16. & ſeqq. lib. 4.* & in ſpecie ad hunc effectum, vt non requiratur beneplacitum in alienatione bonorum *Bald. in auth. hoc ius porrectum nu. 11. & 12. C. de ſacroſ. Eccleſ. Quarant. in ſumm. Bullar. ver. Alienatio ver. Eccleſ. num. 28. Filiucc. tract. 44. de alienat. rerum Eccleſ. cap. 4. num. 19.* vbi alios refert, & dixit etiam *Rota coram Coccin. deciſ. 210. numer. 1.*

Non igitur ſufficit exercitium operarum
33 piarum, niſi concurrat dicta erectio, vel alia ſigna indicantia locum verè eſſe Eccleſiaſticum, quæ debent eſſe clara, & neceſſario concludentia, vt alijs adductis, cenſuit *Rota d. deciſ. 248. num. 24. part. 11. recent.* quæ autem ſufficiant, vel non poterit videri penes *Pariſ. d. conſ. 34. num. 15. & ſeq. lib. 4. Magon. d. Lucen. 19. n. 15. & 16 Maſcar. de probat. concluſ. 583. Rota cum ibi adduct. d. dec. 248. num. 20. & ſeqq. part. 11. recent.* & ſi plures videre placet, referuntur in dicta *deciſ. 313. num. 9. part. 10. recent.*

Et ex prædictis inferri poteſt ad multa,
34 & ſignanter ſi adſit Mons erectus pro maritandis puellis alicuius familiæ, vel loci poterunt eius bona locari abſque beneplacito *Lelin. in cap. de quarta num. 3. poſt med. verſ. ſecundo, quia, & verſ. quarto adduco de præſcript. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. rubr. an in materia alienationis num. 7. poſt med. verſ. ſecundo cum imponantur fol. 231.* & licet non deſint ſentientes contrarium, *vt Grauet. conſ. 323. num. 3. Ricc. reſol. 45. nu. 3. verſ. tertia ſit concluſio part. 1. Nauar. de priuileg. miſer. perſonar. priuil. 127. per tot.*
35 eorum opinio abſolute loquendo ſubſiſtere non poteſt ex ſupradictis, ſed bene in caſu quo iſte mons ſit applicatus certo loco pio, puta Hoſpitali, vel Cōfraternitati auctoritate Epiſcopi, ſeu Papæ erectæ, vel erecto, vt diſtinguendo tradit in ſimilibus terminis de relictis pro pauperibus *Bald. in auth. hoc ius porrectum num. 13. C. de Sacroſ. Eccleſ. & Redoan. vbi ſupra num. 12.*

36 Quinto ſecundum aliquos addi poſſet caſus, in quo locatio ad longum tempus vere, & indubitanter eſſet Eccleſiæ vtilis, finis enim ſolemnitatum eſt, vt non alienentur res in damnum Eccleſiæ, itaut, quando adſit vtilitas eiuſdem, nulla ratio habeatur, quod beneplacitum in reliquis ſit ſubreptitium, vt dicam infra §. 9. num. 45. Vnde idem videtur dicendum ſi omnino non adeſſet, prout tenuerunt *gloſ. & multi DD. congeſti per Gabr. de rerum alienat. concluſ. 1. num. 1.* & alij relati per *Surd. conſ. 181. num. 17.* & quod vbi in tali alienatione non ſit ſeruata forma alienandi à iure humano præſcripta, tamen ſi cum euidenti vtilitate concurrat etiam bona fides alienantis, ſeruatam eſſe formam de iure naturali, & diuino neceſſariam, dicit *Nauarr. in comment. de alienat. rer. Eccleſ. num. 17. verſ. ſecundum, quod beneficiatus, quem ſequuntur alij relati infra §. 8.*

37 Verum contraria opinio tenenda eſt, vt videlicet non ſufficiat locationem eſſe vtilem, niſi etiam vlterius facta ſit cum beneplacito Apoſtolico, & ratio eſt, quia vtilitas eſt cauſa ſufficiens alienandi, ſed non ſufficit ſola cauſa alienandi, abſque ſolemnitate beneplaciti, ſed vtraque ſimul iuncta requiritur ad ſuſtinendum contractum, vt in ſpecie firmat *Surd. conſ. 301. num. 25. Corrad. in praxi diſpenſat. lib. 9. cap. 1. num. 17. Rot. dec. f. 631. num. 1. part. 2. recent.* & hanc vti veriorem eſſe omnino tenendam, tam in conſulendo, quam in iudicando, tradit nouiſſimè *Donat. de regul. tom. 1. tract. 14. quæſt. 24. num. 3.* & patebit etiam ex dicendis infra §. 10. *num.* . . . . .

At prædicta prima opinio ſaluari poteſt,
38 vt procedat, quod ſuſtineatur locatio vtilis Eccleſiæ, abſque beneplacito facta, quatenus Eccleſia ipſa velit, cum ſolemnitas beneplaciti ſit inducta fauore ipſius, & ideo non debeat retorqueri in eius odium, prout eſſet ſi inuita compelleretur recedere à cōtractu ſibi vtili, ac proinde defectus beneplaciti, & nullitas ex eo proueniens non poteſt allegari niſi ab ipſa ex adduct. infra §. *proximo*, & hanc conciliationem, ſenſit etiam *Gabr. dicta concluſ. 1. num. 12. de rer. alienat.*

Intelligendo tamen, vt quatenus velit
39 ſtare contractui, alienans teneatur impetrare beneplacitum, cum non ſit ei liberum contemnere præceptum Papæ de non alienando abſque eo, aliæque vigeant rationes, vt infra §. *proximo*.

Sexto declaratur, vt non intret prohibi-
40 bitio de qua in extrauag. ambitioſæ ſi Eccleſia habeat rem communem cum laico, poterit enim talis res locari ſine beneplacito *Bordon. reſol. 27. num. 5. part. 1.* poteſt enim laicus locare rem prout permitti ſocio locare rem cōmunem, dictū eſt ſupra *cap. 9.*

Et

Et prædicti ſunt caſus magis frequentes, ſi quis autem alios deſideret recurrat ad *Benedict. Canophil. in repetit. extrauag. ambitioſa de reb. Eccl. non alien. quæ habetur in to.6.repet.canon.par.2. fol. mihi 34. vbi enumerat 56. eiuſdem fallentias.*

De nullitate contractus locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium, & de rei recuperatione.

S V M M A R I V M.

1 *Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium abſque Beneplacito inducitur ipſo iure.*
2 *Extrauag. ambitioſa habet decretum irritans.*
3 *Locatio bonorum Eccleſiæ vltra triennium abſque beneplacito, an ſuſtineatur in triennio, eſt quæſtio valde controuerſa.*
4 *Opinio tamen negatiua eſt hodie magis recepta. Maxime ſi ex coniecturis appareat, quod partes pro tempore permiſſo non contraxiſſent num. 7.*
5 *Forma eſt indiuidua.*
6 *Locatio ad longum tempus multum differt à locatione ad breue tempus, & eſt diuerſæ ſpeciei.*
8 *Locatio ad longum tempus ſuſtinetur in tempore permiſſo, ſi ex coniecturis appareat partes in eo conſenſiſſe.*
9 *Ea quæ in animo conſiſtunt ſunt difficilis probationis.*
10 *Locatio ad longum tempus abſque mentione triennij indicat partes in triennio non conſenſiſſe, nec attenduntur coniectura contraria.*
11 *Secus econtra ſi triennij mentio facta ſit, quia tunc attenduntur coniecturæ, quod partes conſenſerint in triennio.*
12 *Et ſtantibus hinc inde coniecturis attenditur, an expreſſum ſit primo loco triennium, & deinde maius tempus, vel econtra.*
13 *Ab exordio tituli poſterior formatur euentus.*
14 *Partes non conſenſiſſe in ſolo triennio arguitur ex diuerſitate penſionis in ſequenti.*
15 *Indiuiduus cenſetur contractus, quando non reddit tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius.*
16 *Ex diuerſitate penſionis non reſultat diuerſitas contractus.*
17 *Clauſula, & non alias, reddit contractum indiuiduum.*
18 *Et eſt limitatiua voluntatis.*
19 *Indiuidua fit diſpoſitio ex voluntate partium.*
20 *Clauſula ſaluo, & reſeruato beneplacito, & non alias fuerit contractum indiuiduum.*
21 *Indiuiduus redditur contractus, & corruit in totum ratione partis illicitæ ſi appareat voluntas ſeruandi inſtrumentum prout iacet.*
22 *Cenſus cum pactis contrarijs Bullæ Piana ſtante proteſtatione ſe confirmandi cum ea, ſuſtinetur.*
23 *Declara procedere, ſi res ſit aliqualiter dubia, alias ſecus.*
24 *Maxime ſi proteſtatio non ſit ampliſſima itaut remoueat ſenſum ab actu.*
25 *Proteſtatio non releuat ſi factum ſit contrarium.*
26 *Clauſula omni meliori modo operatur, vt ſi contractus non poſſit ſuſtineri modo, quo factus eſt, ſuſtineatur alio.*
27 *Decl. procedere ſi ſit concepta cum præcedenti dictione, &c.*
28 *Clauſula omni meliori modo etiam præcedente dictione, &c., non poteſt operari, vt ſuſtineatur contractus nullus.*
29 *Indiuiduus contractus arguitur, ex quo factus ſub vnica canonis reſponſione.*
30 *Decl. procedere ſi ſit vnica reſponſio pro toto tempore plurium annorum, ſecus ſi vnica pro quolibet anno.*
31 *Poteſt tamen vnica pro quolibet anno operari ſi dubitetur de diuiduitate, ex quo plures res ſimul locatæ ſint.*
32 *Locatione facta pluribus perſonis cuique pro vno triennio, an ſit nulla, quo ad omnes, vel quo ad primum ſuſtineatur, ſunt hinc inde opiniones.*
33 *Diſtinguitur tamen, vt ſi à principio ſit diſtinctum triennium ſuſtineatur pro eo, ſecus econtra.*
34 *Decl. diſtinctionem procedere ceſſantibus coniecturis contrariæ voluntatis, alias ſecus.*
35 *Contractus ſua natura diuiduus poteſt ex voluntate partium indiuiduus fieri.*
36 *Eccleſia facta locatione vltra tempus permiſſum non poteſt velle ei ſtare pro tempore permiſſo tantum, ſi contractus ſit indiuiduus.*
37 *Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium eſt inducta fauore Eccleſiæ.*
38 *Ita vt contractus claudicet, & volente Eccleſia ſuſtineatur, ſecus econtra.*
39 *Et interim, ac Eccleſia declarat, contractus dicitur habere implicitum ſtatum validitatis.*
40 *Locatione bonorum Eccleſiæ facta reſeruato beneplacito poteſt Eccleſia pœnitere, & tunc beneplacitum ſuperueniens non operatur.*
41 *Ampl. non releuare in literis dici ſupplicatum pro parte Eccleſiæ, niſi aliunde probetur.*
42 *Secus ſi probetur, quia poſt quam conſenſit impetrationi non poteſt pœnitere.*
43 *Ampl. vt neque Rector ſuccedens illi, qui conſenſit, pœnitere valeat.*
44 *Eccleſia poteſt recedere à contractu etiam poſt impetratum beneplacitum ſi ſit impetratum nulliter.*
45 *Prælatus iurans non recedere à contractu illi ſtare debet ſuperueniente beneplacito in tempore.*
46 *Ampl. ſi beneplacitum eſſet cum clauſula ſi in euidentem, & nondum eſſet interpoſitum decretum.*
47 *Clauſula ſi in euidentem non ſuſpendit validitatem beneplaciti, & eius effectus.*
48 *Decl. procedere ſi tunc temporis vere adſit vtilitas.*
49 *Conducens ab Eccleſia cum clauſula reſeruato beneplacito, non poteſt antequam obtineatur à contractu recedere.*
50 *Nec poteſt recuſare ſolutionem penſionis.*
51 *Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ abſque beneplacito non poteſt allegari à tertio.*
52 *Lim. ſi tertius poſſideat.*
53 *Lim. ſecundo, ſi Eccleſia contractum ratum non habuit.*
54 *Lim. tertio, vt non dicatur tertius, qui habet cauſam ab Eccleſia, vti ſecundus conductor.*
55 *Eccleſia tenetur declarare, an velit ſtare contractui facto ſine beneplacito, vel non.*
56 *Et debet, vel in totum acceptare, vel in totum reprobare.*
57 *Et ſi ſit vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ſtare pro permiſſo.*
58 *Secus ſi iam ſit ſeruatus contractus tanto tempore vt ſolum triennium ſuperſit.*

59 *Actio-*

59 *Actionem præfatam, vt Eccleſia declaret, an velit ſtare contractus tutius eſt intentare coram Iudice Eccleſiaſtico.*

60 *Eccleſia poteſt etiam compelli iterum ſolemniter cōtrahere, vel impetrationi beneplaciti conſentire.*

61 *Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum, alios peccat.*

62 *Eccleſia contrahens cum alia Eccleſia non poteſt dicere velle ſtare contractui ſine Beneplacito.*

63 *Decl. procedere in permutatione, vel alio ſimili cōtractu, in quo vtraque Eccleſia beneplacito indiget non autem in locatione ad longum tempus.*

64 *Eccleſia recedens à contractu ſine ſolemnitatibus facto non tenetur reſtituere pecunias acceptas.*

65 *Contrarium, quod teneatur reſtituere.*

66 *Decl. hanc ſecundam opinionem procedere, ſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in vtilitate Eccleſiæ.*

67 *Verſio pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probanda eſt à contrahente tum ea ſi contractus ſit ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria.*

68 *Decl. vt tunc præſumatur verſio pecuniæ in contractu ex cauſa voluntaria, quando contractus eſt validus, ſecus ſi ſit nullus.*

69 *Verſio pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probatur ſi pecunia ſit ſalua, vel ex ea aliquid quæſitum, aut neceſſitatibus ſubuentum.*

70 *Et ſtatur in hoc coniecturis.*

71 *Eccleſia per alienationem nullam in Prelato factam non amittit poſſeſſionem, & poteſt petere manutentionem.*

72 *Conductor bonorum Eccleſiæ ad longum tempus, ſine beneplacito non poteſt petere manutentionem.*

73 *Eccleſiæ, quæ per alienationem abſque beneplacito habuit ſe pro ſpoliata, competit reintegratio.*

74 *Et competunt etiam alia remedia reſtitutaria.*

75 *Eccleſia non amittit poſſeſſionem ex eo, quod habuerit ſe pro ſpoliato Prelatus.*

76 *Eccleſia manutentionem petere poteſt ſolum infra decennium.*

77 *Decl. procedere tantum ſi alius actualiter poſſideat.*

78 *Eccleſia poteſt etiam petere appoſitionem ſequeſtri ſi timet dilapidationem.*

79 *Sequeſtratio pendente lite eſt prohibita.*

80 *Lim. quando recuperatio fructuum eſſet difficilis.*

81 *Prætendens ſequeſtrum apponi ob difficultatem recuperationis probare eam debet.*

82 *Prelatus, qui alienauit, & habuit ſe pro ſpoliato poteſt intentare remedia poſſeſſoria nomine Eccleſiæ.*

83 *Ampl. etiamſi iurauit non contrauenire.*

84 *Prelatus in dubio cenſetur agere nomine Eccleſiæ.*

85 *Decl. procedere ſi experiatur iura Eccleſiæ competentia.*

86 *Prelatus non poteſt agere nomine Eccleſiæ contra alium nomine ipſius Eccleſiæ retinentem.*

87 *Prelatus ſi agat nomine proprio ſufficit, quod probet ſuam poſſeſſionem, ſed ſi agat nomine Eccleſiæ debet probare ſe canonicè inſtitutum.*

88 *Decl procedere ſi eius poſſeſſio non ſit antiqua, vel non concurrat alia præſumptio.*

89 *Et quando docere debet de titulo ad dictum effectum agendi nomine Eccleſiæ non eſt neceſſaria probatio exacta.*

90 *Eccleſiæ nomine quilibet agere poteſt ad reuocationem alienationis nullæ.*

91 *Vna Eccleſia quandoque obtinet à Papa facultatem recuperandi bona alienata ab alia, & ſibi retinendi.*

92 *Iudex competens pro recuperatione rei nulliter alienata per Eccleſiam eſt Iudex Eccleſiaſticus etiam contra laicum.*

93 *Ampl. procedere, tàm in actione reali, quàm in mixta.*

94 *Epiſcopus eſt Iudex competens pro recuperatione rei ab ipſomet alienata, ſi Iudicium agatur nomine Eccleſiæ.*

95 *Decl. procedere ſi non allegetur ſuſpectus prout poteſt.*

96 *Epiſcopus cauſam ſuæ Eccleſiæ poteſt alteri ſubdelegare antequam ſuſpectus allegetur, & bene facit ſubdelegando.*

97 *Condemnatus reſtituere bona Eccleſiæ vti nulliter alienata, debet etiam condemnari ad reſtitutionem fructuum à die alienationis.*

98 *Ampl. etiam ſi in alienatione interueniſſet Beneplacitum, & ſententia executoris.*

99 *Lim. ſi interueniſſet aliquis error in facto.*

100 *Error iuris dubij facile excuſat idiotas, & ruſticos; difficile autem alios.*

CAPVT XIV. §.7.

QVoniam in prædicta *extrauag. Ambitioſa* poſt prohibitam locationem vltra Triennium abſque Beneplacito Apoſtolico, & poſt exceptos aliquos caſus locatio contra dictam prohibitionem facta declaratur nulla, vt videre eſt in ea *verſ. ſi quis autem*, ſequitur videndum de tali nullitate, & de eius effectibus, ac ſignanter quomodo bona ab Eccleſia nulliter locata recuperari poſſint.

1 Inducitur igitur hæc nullitas ipſo iure, vt poſt *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 22 num. 9.* dixit *Rota coram Bichio deciſ. 443. num. 1.* habet enim dicta *extrauag.* Decre-
2 tum irritans, & expreſsè declarans alienationem huiuſmodi nullius roboris, vel momenti, vt in ea legitur, & dixit *Rot. dec. 538. num. 10. poſt Poſth. de manut. & pleniſſimè in recent. deciſ. 219. num. 2. par. 10.*

An autem locatio facta vltra triennium in dicta *extrauag. Ambitioſa* permiſſum, vel
3 vltra aliud tempus, quod ex conſuetudine, vel alia ſpeciali facultate permittatur, corruat in totum, vel pro tempore permiſſo tantum ſuſtineatur, eſt quæſtio maxima, vt dicit *Rota in deciſ. 30. num. 2. par. 1. recent. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 5.* vbi à *num. 1. ad num. 27.* adducit hinc inde rationes, & auctoritates, & concludit ex eis apparere articulum eſſe valde ambiguum; & difficillimum, & patet ex alijs infracitatis; & quia in diuiduis vtile per inutile nō vitiatur ſuſtineri contractum pro tempore permiſſo, tenent, quam plures adeò vt communem eſſe dicat *Cagnol. in Auth. qui rem num. 60. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & veriorem, & magis communem proculdubio dicat *Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 6. num. 2. & Carec. de loca-*

to

*to titulo da reb.Eccleſ. num.*44. & poſt eos &
alios plures in præfata *deciſ.* 30. *numer.* 2.
& per Mantic. vbi ſupra adductos, eamdem opinionem amplexi ſunt *Roſental. de
faud.cap.*4.*concluſ.*37.*nu.*3.*& ſeqq. Gennen.
in praxi Archiep. cap.*61. *num.*6. *verſ. ſextus
caſus Gratian. diſcept.*242. *numer.*25. *Diana
par.*8.*tract.*7.*reſol.*30. *per tot.*
4 Verum contraria eſt hodie magis recepta,
vt videre eſt ex *Becc.conſ.*92. *num.*21. *Gratian.diſcept.*715.*num.*16.*Garz. de benef.p.*2.
*cap.*1. *num.* 55. *& ſeqq. & num.* 67. *& ſeqq.*
vbi reſpondet contrarijs, & omiſſis alijs
hanc tenet Rota, vt habetur in *Camen. locationis coram Pamphilio penes. Marcheſ. de
Commiſſ.par.*1. *fol.*107. *num.*1. vbi dicit ſæpius fuiſſe deciſum, *& in dicta deciſ.*30.*n.*3
*par.*1. *recent.* vbi quod Domini Anteceſſorum ſuorum, & Iuris auctoritatem ſecuti,
talem locationem in totum vitiari cenſuerunt, & reddit rationem, quia forma à lege præſcripta eſſe videtur, ne rerum Eccleſiæ locationes fiant vltra triennium, &
5 Indiuiſibilem, ſeù Indiuiduam eſſe formam
exploratum eſt, quæ deciſio eſt etiam inter
impræſſas *Penia deciſ.* 414. *& per Marcheſ.
par.* 1. *fol.* 108. & tenuit etiam *Rota in Tiburtina Locationis coram Millino penes eumdem Marcheſ.par.*1.*fol.*106. *num.*4. *& in recent.deciſ.*176.*num.*44. *par.*1. *& in Foroſempronien. ſeù Eugubina bonorum Emphyteuticorum* 7. *Maij* 1638. §. *Neque facit coram Coccino, quæ eſt in eius impreſſ deciſ.*1264.*nu.*47.
& in alijs, itaut dici poſsit, quod cum Rota hanc opinionem pluries canonizauerit
ea non recipiat amplius dubitationem, prout dicit *Ciarlin.* qui eamdem etiam latè firmat *contr.*105.*num.*127. *& ſeqq* & eſſe magis receptam, & iuri conſonam, & ideò in
praxi ſequendam, dicit etiam *Ricc.reſol.*102.
ſub num. 6. *& reſolut.* 106. *num.*3. *par.* 1. &
placet etiam illa ratio, quod alias mutare-
6 tur ſpecies contractus, cum multum inter ſit
inter locationem ad modicum tempus, &
locationem ad tempus longum, quæ ratio
generalior eſt, & conſideratur à *Peregr. de
fideic.art.*40.*num.*106.

Sed, licet ab hac opinione præſertim
7 propter Rotæ auctoritatem non ſit diſcedendum, tamen ea magis tuta erit, ſi ex
coniecturis appareat, quod partes pro illo
tempore permiſſo tantum nō contraxiſſent,
nam ceſſantibus talibus coniecturis contractum ſuſtineri ſentire videtur *Bald.conſ.*475
num. 8. *lib.* 1. & alijs adductis apertè tenet
*Caroc. de loc.tit. de rebus Eccleſ.numer.*47. *&*
49. *& Donat. de regular. tom.* 1. *tract.* 14.
*q.*42.*n.*2.*& ſeq. Altegrad.conſ.*28.*n.*44.*lib.*1.

8 Et quidquid ſit de horum opinione, cui
non aſſentio, ſaltem è contra; quatenus
ex lectura Inſtrumenti, vel aliundè depræhendatur, quod partes etiam pro illo tempore permiſſo tantum contraxiſſent, ſuſtinetur in eo contractus, ſtaturque in hoc coniecturis *Dec. in Auth. qui rem num.*23.*verſ.
& ita Communis C. de Sacroſ.Eccleſ. Mantic.
de tacit.lib.*5.*tit.*5. *num.*32. *verſ. nam ſupponendo Molin. de primog. lib.*1.*cap.*21. *nu.*18.
*verſ. aut autem Barboſ. de poteſt.Epiſc.par.*3
allegat. 95. *num.*11. *& ſeqq. Ricc. reſol.*104.
*num.*1.*par.*1. *Ciarlin.contr.*105. *numer.*138.
*Rot. in Romana Reſciſſionis Contractus coram
Blanchetto penes Marcheſ.tom.*1.*fol.*98.*n.*10.
*& in Terracinen. Affictus coram Pironano
poſt Poſth. de manut. deciſ.*215.*num.*14.

Et cum hac diſtinctione magis recepta,
omiſsis alijs, quos videre eſt penes
*Mantic. de tacit.lib.*5.*tit.*5.*num.*27. tolli poterunt multæ contrarietates, & reſolui quãplures quæſtiones particularium caſuum.
At difficultas non modica erit quandoque
in dignoſcendo, an partes pro Triennio cō-
9 traxiſſent, quia hoc cum in animo conſiſtat,
difficilis eſt probationis ex traditis per
*Merlin.deciſ.*704. *num.*10. & quidem ſi dictum eſſet, verbi gratia, ad Nouennium ab-
10 ſolute, & abſque vlla mentione triennij,
tunc pro abſoluto haberem; non apparere
de voluntate contrahendi ad ſolum triennium, & proindè contractum corruere in
totum, ſicut etiam pro abſoluto id habere videtur *Molin. de primogen. lib.*1. *cap.*21.
*numer.*18. *verſ. aut autem, & alijs adductis
Ricc.reſol.*104.*num.*2.*par.*1. *& Rot. dec.*7091
*num.*6.*par.*1.*div.* ſi verò facta ſit etiam men-
11 tio triennij, tunc recurrendum ad coniecturas, & quatenus non adſint, vel æquè
12 adſint hinc inde, tunc procederem cum hac
diſtinctione, vt ſi primo ſit expræſſum triennium, & deindè maius tempus, puta ſi dictum ſit, locauit ad Triennium proximum,
& deinde de Triennio in Triennium vſque
ad nouennium, aut maius tempus, vel locauit ad triennium, cum pacto renouandi,
vel quid ſimile, & videatur partes conſenſiſſe etiam in ſolo triennio, quia actualiter,
& primo, ac principaliter pro eo locarunt,
& conduxerunt, ſi verò primò ſit expræſsū
maius tempus, & deinde adiectū triennium
puta, quia dictum ſit, locauit ad nouennium
cum pacto renouandi de Triennio in triennium, vel cum pacto, quod tot ſint locationes, quot triennia, & videatur partes
non conſenſiſſe locationem aliter fieri, quã
ad nouennium, quia cum illud primo, &
principaliter, ac diſpoſitiue expræſſerint,

debet etiam principaliter attendi, & alia
pacta adiecta de triennio, ita debent intelli-
gi, vt ab ipſa principali diſpoſitiua loquen-
te de nouennio non recedatur, ex traditis
per *Natt conſ.582. num.8. & ſeqq. Tiraq. de
retr.lignag.§.23.gloſ.1. num.21. & 22. Gra-
tian.diſc.712.num.12. Oſaſc. deciſ.164.nu.5.*
& poſt alios *Rot.coram Dunoz.Iun.deciſ.760.
num.3. circa med.* nam ab exordio tituli po-
13 ſterior formatur euentus *l. vn. ad fin. C. de
imponen.lucrat.deſcr.lib.10. Gratian. diſcept.
214. num.21.* & prædictam diſtinctionem in
propoſito, tangit etiam, licet non omnino
per præfatas rationes *Franc.Becc.conſ 92. in
fin. conſ.* Nec diſſonant ab ea latè tradita
per *Mareſcott. var. lib.2. cap.25. num.19. &
ſeqq. & per Ciarlin. contr.105. num.136. &
137.* Non deſunt tamen auctoritates con-
trariæ, nam in terminis primi membri con-
trarium cenſuit *Rota in Comen. locationis co-
ram Pamphilio impraſſa per Marcheſ. de Cō-
miſſ.par.1.fol.107. num.1.* & in terminis ſe-
cundi membri, contrarium tenet *Garzias*,
qui alios cumulat *de Beneſ.par.2.cap.1.n.61.
& ſeq.* quibus tamen non obſtantibus, à di-
ſtinctione non recederem, ſecluſis alijs con-
iecturis ex prædictis rationibus, quæ in do-
ctrinis contrarijs non euacuantur.

14 Pro coniectura autem, quod partes non
contraxiſſent pro ſolo Triennio inſeruiret,
ſi penſio non fuiſſet conſtituta æqualis re-
ſpectu primi, ac ſecundi Triennij, ſed pro
vno maior, & pro alio minor, quam conie-
cturam ponderauit *Rota coram Penia dicta
deciſ.414.num.6.verſ. Idem præterea*, quæ eſt
etiam *deciſ.30.par.1.recent.* & licet eamdem
coniecturam potius in contrarium retor-
queat *Garz. de Beneſ par.2. cap.1. num.64.
& 65.* dicendo ex tali diuerſitate pretii, cō-
uinci duas fuiſſe locationes: tamen magis
placet opinio Rotæ, quod veriſimiliter con-
ductor non contraxiſſet pro ſolo Triennio
cum maiori penſione, niſi attento, quod pro
alio, minorem ſoluere debebat, vel econ-
tra, Eccleſia non locaſſet pro ſolo primo
Triennio cum minori penſione, ſi conſide-
raſſet non debere aſſequi maiorem in ſecū-
15 cundo, cenſetur enim contractum eſſe de
voluntate contrahentium indiuiduum, quā-
do non reddit tantam vtilitatem in parte
reſpectu partis, quantam in toto reſpectu
totius *Bart. in l. qui vſumfructuum num.4.
ad fin.verſ. præterea ff. de vſufr.leg.Bald.con-
ſil.32. ante num.2.lib.2.Rot.deciſ.709.num.4.
par.1.diuerſ. & coram Gregor. deciſ.157.nu-
mer.17. & ibi Add.* Nec ex diſtinctione, &
16 diuerſitate ſummarum penſionis, reſultat
diuerſitas contractus, dum vnicum eſt In-
ſtrumentum, & vnicus actus, vt benè pro-
bat in propoſito *Becc. conſ.92. numer.17.* &
idem etiam poſt *Borgnin.* quem refert, ſen-
ſit *Carocc. de loc. & cond. tit. de reb. Eccleſ. in
5.concluſ.verſ. Addo ab eo.*

Conſideranda etiam in hoc dubio virtus
clauſularum, nam ſi locatio ſit, verbi gratia,
facta iuxta primum membrum ſupradictæ
17 diſtinctionis, videlicet ad triennium, & de-
inde de triennio in triennium vſque ad no-
uennium, ſed addita ſit clauſula, & non
alias, &c. tunc per huiuſmodi clauſulam
redditur contractus indiuiduus ex partium
conuentione, cum expræſſa ſit mens contra-
18 hentium aliter non contrahendi, vt opti-
me firmat *Gratian. diſcept.587.num.9. & 10.*
ea ratione, quia dicta clauſula ſit limitati-
ua voluntatis *Pariſ.conſ.10.numer.29. lib.2.
Verall. deciſ. 84. num. 10. par. 3.* & inducat
formam *Dec.conſ.528.nu.11. Natt.conſ.372.
19 num. 5.* per quam diſpoſitio ſit indiuidua,
vt per *Cyn. in l. ſi plures in 2.opp.C. de Con-
dit.inſer.* & alios ibi adductos; prout pari-
ter ſi locatio facta eſſet ſaluo, & reſeruato
20 Beneplacito Apoſtolico, & non alias ali-
ter, nec alio modo eſſe indiuiduum contra-
ctum, & vitiari in totum, dicit alijs addu-
ctis *Ricc.reſol.104. num.3. par.1.* vbi allegat
DD. & Rotæ deciſionem in *Romana locatio-
nis coram Blanchetto.*

Et idem foret ſi adeſſet aliqua alia clau-
ſula demonſtrans partes voluiſſe contractū
21 ſeruari, vel velle vti Inſtrumento, prout
iacet, & ſic etiam cum pacto illicito, vel ſi
talis voluntas aliundè extra Inſtrumentum
appareret, quia, & tunc ratione partis illi-
citæ vitiaretur in totum *Gratian. diſcept.587
in fin. Cenc. de Cenſ.quæſt.53. nu.5. Rota poſt
eumdem deciſ.242.num.2.*

Si autem adeſſet clauſula, in qua partes
dicerent ſe velle confirmare cum diſpoſi-
tione Iuris de alienatione, ſeù locatione
rerum Eccleſiæ loquentis, & multo magis
ſi in ſpecie cum *d. extrauag ambitioſæ*, tunc
22 cenſendum erit voluiſſe etiam contrahere
pro ſolo Triennio, vt in ea *extrau.* diſponi-
tur, & pacta contraria non eſſent attenden-
da, nec valerent vitiare contractum, ſed
vitiarentur, vt in ſimili de Cenſu facto cum
pactis contrarijs conſtitutioni Pianæ, quod
vigore dictæ clauſulæ ſuſtineatur, tradunt
*Gabr. conſ. 47. num.6. verſ. accedit, & ſeq.
lib.2. Milanen. deciſ.2.num.32.lib.2.* & ſæpe
dixit Rota, *vt deciſ.2. numer. 9. & deciſ.90.
num.1. & deciſ.95.num.10. & deciſ.117.nu-
mer.3.verſ. præſertim, & deciſ.374.num.15
poſt Cenc. de Cenſ.*

23 Quod tamen intelligendum eſt, quatenus

aliàs

aliàs ſine tali clauſula res eſſet ſaltem ali-
qualiter dubia, nam ſi res ſit clara, quod
partes actualiter fecerint contractum loca-
tionis vltra triennium, & in triennio non
conſenſerint, dicta clauſula tanquam prote-
ſtatio contraria facto, nihil operaretur, vt
retento eodem ſimilit, tradunt *Gabr. conſ. 47. num. 8. verſ. quod procedit lib. 2. Cenc. de Cenſ. quæſt. 61. num. 7. Gratiba deciſ. 85. num. 23.* &
in terminis magis proximis latè, ac optimè
24 *Rota deciſ. 291. num. 35. par. 10. recent.* Præ-
ſertim vbi clauſula non ſit concepta verbis
ampliſſimis, & prægnantibus, itaut valeant
remouere ſenſum ab actu, dicendo videli-
cet, quod intendunt contrahere, prout per-
mittitur in dicta Conſtitutione, & non ali-
ter, & quod omnia pacta contraria redu-
cunt ad illius tenorem, vel quid ſimile,
vti requiri tradit *Cenc. d. quæſt. 61. num. 3. & dixit etiam Rota d. deciſ. 291. nu. 36. par. 10 recent.*

Prout etiam intelligendum procedere
vbi partes illo pacto contrario vſæ non fue-
25 rint, quia ſi eo vſæ fuiſſent, non releuaret
proteſtatio præualente facto contrario *Gratian. diſcept. 141. num. 17. verſ. Dummodo creditor Cenc. de Cenſ. d. quæſt. 61. num. 11. & ſenſit Rota deciſ. 103. numer. 4. poſt eumdem Cenc.*

Poſſet etiam ponderari virtus clauſulæ,
26 omni meliori modo, vbi ea adeſſet in Inſtru-
mento, quæ eſt, vt ſi actus non poteſt ſu-
ſtineri modo, quo factus eſt, ſuſtineatur eo,
quo poteſt; æquiparatur enim clauſulæ, ſi
non valet, quod ago, vt ago, valeat eo mo-
do, quo valere poteſt *Cephal. conſ. 423. numer. 92. & conſ. 437. num. 82. & ſeq. Honded. conſ. 44. nu. 28. lib. 2. Fuſar. de ſubſtit. q. 245. num. 64.* & poſt eos *Barboſ. clauſ. 95. num. 3.*
27 Animaduertendo tamen, quod, vt dicta
clauſula effectum præfatum operetur, ne-
ceſſe eſt, vt ſit cum præcedenti dictione,
&, alias enim ſine ea non operatur, iuxta
diſtinctionem *Caputaquen. in deciſ. 124. parte 1.* quam Rota paſſim ſequitur, vt habe-
tur in *deciſ. 439. num. 13. par. 9. recent.* Ideſt
non operatur, vt ſuſtineatur modo diuerſo
ab expræſſis, videlicet ſi non ſit expræſſum
locationem fieri ad Triennium, clauſula om-
ni meliori modo abſque dictione illa, *&*,
non poteſt operari, vt contractus valeat pro
Triennio, quia hæc eſt differentia inter
clauſulam cum dicta dictione, & clauſulam
ſine ea, vt prima operari poſſit contractum
ſuſtineri etiam modo diuerſo ab expræſſis,
ſecus autem ſecunda, *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 3. num. 8. Maria clauſula 88. num. 3. par. 1. Barboſ. clauſ. 95. num. 53. & 54.* vbi di-
cit eum hac diſtinctione conciliari multas
deciſiones contrarias *Seraphin. deciſ. 1184. num. 3.* & quomodocumque ſit concepta,
poteſt operari in dubio, ſecus autem ſi diſ-
poſitiua Inſtrumenti clare loquatur de lo-
28 catione vltra triennium tantum, itaut ſit re
vera, & indubitanter nulla, quia clauſula
omni meliori modo, apta de per ſe non eſt
ad vim addendam, & effectum tribuendum
actui re vera nullo *Dec. conſ. 413. num. 9. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 17. num. 4. & ſeq. Rot. deciſ. 291. num. 27. par. 10. recent.*
29 Video etiam ponderatum ad arguendam
indiuiduitatem contractus, quod conceſſio
fuerit facta ſub vnica Canonis reſponſione
per *Rot. deciſ. 39. num. 55. par. 10. recent.* ſed
30 iſta ponderatio non videtur releuans in
quæſtione de qua agimus, vbi penſio, ſeù
Canon ſit annuus, quo in caſu loquitur ibi
Rota, ſed ſolum ſi conuentum fuerit fieri
vnicam ſolutionem, & in vnica ſumma pro
toto nouennio, pro quo fuerit facta loca-
tio, quia tunc benè ex hac vnicitate pretij
argueretur vnicitas contractus, non obſtan-
te, quod dictum eſſet de Triennio in Trien-
nium, vel quid ſimile *Bald. conſ. 475. nu. 8. lib. 1. Caroc.* qui alios refert *de loc. tit. de reb. Eccl. num. 47. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 4. numer. 23.* & etiam in his terminis coniectura
non eſſet de ſe ſola ſufficiens, quando tem-
pus locationis eſſet vniforme, & poſſet cō-
modè diuidi *Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 61. num. 2. ad fin. verſ. ego tamen credo*, vbi de
veriori, & magis communi *Molin. de primo gen. lib. 1. cap. 28. num. 28. verſ. ſed quamuis*
vbi hanc tenet, licet plures pro contraria al-
leger, & eam communem fateatur, alter
Molin. de Contract. diſput. 467. num. 5. ad finem. Poſſet tamen vnica Canonis reſpon-
ſio, licet annua, operari ad demonſtrandum
contractum vnicum, & indiuiduum in alia
31 quæſtione, nempè ſi eſſent locatæ res di-
uerſæ vnico contextu, quarum aliquæ eſ-
ſent ſolitæ locari, aliquæ non, & quærere-
tur, an poſſet ſuſtineri contractus in ſolitis,
tunc inquam, ex quo vnica eſſet reſponſio
penſionis, argueretur contractum eſſe vnicū
& indiuiduum, & ſic non poſſe ſuſtineri pro
parte tantum, de qua quæſtione infra *Capit. 25.*

Dubitatur etiam, an ſi fiat locatio ſimul,
32 & eodem tempore duobus, vel tribus cui-
libet ad Triennium tantum, quam locatio-
nem compræhendi in prohibitione, de qua
in extrauag. dictum eſt ſupra *in §. 2. num. 3.*
Dubitatur inquam, an talis locatio ſuſti-
neatur ſaltem reſpectu eius, cui facta fuit
pro primo Triennio, & pro negatiua latiſ-

ſimè conſuluit in terminis locationis factæ tribus *Franc. Becc. conſ.92. per tot.* & eamdẽ opinionem tenuit etiam *Gennen. in ſuis pract. Eccleſ. quæſt.* 354. ſeù iuxta aliam Impræſſ. 355. *& Donat. de Regular. tom. 1. tract. 14. quæſt.40. num.1. & quæſt.42. num.7. & 8.* & idem in terminis locationis factæ duobus, tenuit, ac plene etiam firmauit *Rot. coram Penia deciſ.414. & in recent. deciſ.30. par.1.*

Contrarium tamen in terminis eiuſdem Deciſionis Rotalis, petita venia à tanto Tribunali, tenuit *Garz. in ſuo tract. de Benef. par.2. cap.1. num.65. & ſeq.*

33 Et in hac contrarietate videtur, quæſtionem iſtam regulandam, prout ſupradictum eſt de alia proxima, videlicet diſtinguendum, vt ſi locatio concepta ſit ab initio ſimul pro toto tempore, ſcilicet ſi dictum ſit, locauit Titio, & Caio per ſex annos continuos, & tunc contractus ſit indiuiduus, & nihil releuet, quod additum ſit, Titio pro tribus annis proximis, & Caio pro ſubſequentibus, ſed adhuc corruat in totum, & hic eſt, caſus *Rota in dicta deciſ.* quæ proindè bene reſoluit, locationem eſſe in totum nullam, quia apparebat facta vltra Triennium, cum diceretur in ea per ſex annos continuos, vt præciſe ponderatur ibi *verſ. quam ſententiam*; ſi vero locatio facta eſſet Titio ad Triennium proximum, & Caio ad ſubſequens, tunc contrarium eſſet tenendum, videlicet locationem primo, & vtiliter factam ad ſolum triennium Titio, nõ vitiari per additionẽ alterius Triennij locationis factæ Caio, iuxta regulã, quod in diuiduis vtile per inutile non vitiatur, vt ſupra.

34 Verum, & hæc diſtinctio tenenda eſt ſeclusis coniecturis, quæ, & in hac quæſtione ſunt attendendæ circa voluntatem partium, quod contractus eſſet diuiduus, vel indiuiduus, licet enim iſte contractus ſit diuiduus ratione perſonarum, & ſuæ naturæ,
35 tamen poteſt eſſe indiuiduus ex voluntate
partium, vt habetur in *l. cum eiuſdem 34. prope fin. ff. de edil. edict. & per Rot. coram Gregor. deciſ.157. nu.16. verſ. & iſte contractus*, prout eas bene conſiderant *Becc. dicto conſ.92.* vbi ſignanter *nu.9.* ponderat, quod datus erat vnicus fideiuſſor ab omnibus conductoribus pro toto tempore, *& Rota in dicta deciſ. Pen.414.* vbi ponderat, quod pro ſecundo Triennio, penſio erat minor, de qua coniectura dictum eſt ſupra.

Alias autem coniecturas, & modos dignoſcendi, an locatio ſit vnica, & indiuidua vel plures, tradam infra *Cap.25.* vbi de hoc agam in genere, hic enim prædicta tradere volui, vti magis particulariter locationem bonorum Eccleſiæ tangentia.

Non omittendum denique in hoc pro-
36 poſito locationis factæ vltra tempus permiſſum animaduertere, quod licet Conſtitutio Paulina, & aliæ prohibentes locationem rerum Eccleſiæ, ſint conditæ eius fauore, & ideo ſi Eccleſia ſtare velit contractui, id ei permittatur, tamen quando vnica eſt locatio vltra tempus permiſſum facta, & indiuidua, non poteſt Eccleſia velle ſtare pro tempore permiſſo tantum, & pro alio non, ſed debet, vel in totum ſtare, vel in totum reprobare, vt dicam infra hoc eodem §. *num. 55. & ſequentibus.*

37 Eſt tamen iſta nullitas inducta fauore Eccleſiæ *c. ſi qua de rebus verſ. in iudicio 12. quæſt. 2. Abb. in cap. 1. num. 6. de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. cap. Rota in Peruſina reſciſs. contr. coram Blanchetto penes Marcheſ. de commiſſ. part. 1. fol 99. num.2. Seraphin. deciſ. 256. num. 2. Merlin. deciſ. 255. num.*
38 *4. & ſeq.* ita vt contractus claudicet, videlicet ipſa volente ſuſtineatur, volente autem Conductore, & ipſa recuſante, minimè, *Rota in Romana Palatij S. Mariæ Maioris coram Pamphilio penes Marcheſ. de commiſſ. par. 1. fol. 102.*

39 Et interim, ac Eccleſia non declarat velle ſtare, vel recedere, contractus dicitur habere implicitum ſtatum validitatis *Butr. in cap. cum nos, prope fin. verſ. quia licet, de his, quæ fiunt. à Prælat. ſin. conſ. cap. Surd. deciſ. 70. num. 22. Merlin. deciſ. 267. num.1. Rot. deciſ. 29. n. 4. poſt Cenc.*

40 Et ſi fiat locatio reſeruato beneplacito, prout conſueuit quandoque fieri, valet Eccleſia antequam beneplacitum impetretur pænitere, & tunc beneplacitum superueniens non operatur *Rota in Comen. locationis coram. Pamph. penes Marcheſ. de Commiſſ. p. p. fol. 107. num. 4.*

41 Nec releuaret in litteris Apoſtolicis beneplaciti, diei ſupplicatum fuiſſe ab ipſa Eccleſia pro illo impetrando, niſi aliundè probaretur *Gennen. in praxi Archiep. cap. 88. n.*
5. vbi tamen conſtaret, tunc aliud eſſet di-
42 cendum, imò quod poſtquam ſemel conſenſit Rector beneplacitum poſſe impetrari, quod non valeat amplius pænitere *Cephal. conſ. 91. num. 9.* quem in terminis etiam
43 fortioribus, videlicet alterius Rectoris, qui interim ſucceſſerit ei, qui conſenſit ſecuta eſt *Rota coram Coccino deciſ. 374. num. 5.* at
44 vbi beneplacitum etiam ab ipſa fuiſſet obtentum, ſed nulliter, poſſet pari modo recedere, vt tradit *Mareſcott. var. reſol. cap.*
45 *14. num. 10. lib.1.* non tamen admittendus

eſſet

eſſet ſimilis receſſus, vbi Prælatus locans,
promiſiſſet cum iuramento à contractu non
recedere, ſed tunc ſuperueniente benepla-
cito in tempore debito, illi ſtandum eſſet,
vt notat *Genuen. dicta praxi cap.* 88. *num.* 4.
46 etiamſi beneplacitum eſſet impetratum cũ
ſolita clauſula, ſi in euidentem, &c. & exe-
cutores nondum interpoſuiſſent Decretum
Genuen. dicto cap. 88. *num.* 3. dicta enim
47 clauſula non ſuſpendit validitatem bene-
placiti, & eius effectus, vt dixit *Rot. in Ro-
mana reſciſſionis contractus coram Blanchetto
penes Marcheſ. de commiſſ. part.* 1. *fol.* 110.
intelligendo tamen, quatenus vere tunc
temporis adſit euidens vtilitas, itaut ſola
eius dilucidatio, & probatio ſit facienda,
prout diſtinguendo contrarias deciſiones
declarauit, & conciliauit *Rota coram Dura-
no deciſ.* 365. *num.* 9. vbi, & quod propte-
rea ſi conductor poſt impetratum benepla-
citum ante probationem vtilitatis obierit,
poterit, qui ab eo eſt vigore facultatis ſibi
conceſſæ nominatus eam probare.
49 E contra verò laicus conducens cum di-
cta clauſula, ſaluo, & reſeruato beneplacito,
non poteſt interim antequam obtineatur à
contractu recedere *Grattan. diſcept.* 202. *nu.*
24. *Ciarlin. contr.* 39. *num.* 43. *Mantic. de
tacit. lib.* 4. *tit.* 7. *num.* 53. *verſ. ex hoc au-
tem, & deciſ.* 201. *num.* 7. & 8. nec poteſt
50 hac ratione, quod beneplacitum non fue-
rit impetratum, ſolutionem penſionum eui-
tare *Rot. coram Creſcent. dec.* 1. *de locat.*
51 Tertius pariter non poteſt allegare hanc
nullitatem, quia eſt dare de iure Eccleſiæ
Seraphin. deciſ. 256. *num.* 3. *in recent. deciſ.*
431. *num.* 8. *part.* 9. niſi tamen eſſet in caſi-
bus, in quibus permittitur dare de iure
52 tertij, vti ſi poſſideret, nam ad tuendam
ſuam poſſeſſionem contra alium, poſſet alle-
gare hanc nullitatem *deciſ.* 39. *nu.* 56. *part.*
53 8. *recent.* prout etiam poſſet tertius illam al-
legare ſi Eccleſia contractum ratum non
habuiſſet *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 7. *n.* 54.
54 nec dicitur tertius ad hunc effectum, qui
ab Eccleſia cauſam habet, puta, ſi ipſa alte-
ri locaſſet, poſſet Conductor ſecundus alle-
gare nullitatem primæ locationis ex defe-
ctu beneplaciti, tanquam ſingularis ſucceſ-
ſor Eccleſiæ, hoc ius allegandi nullitatem
habentis, *Grattan. diſcept.* 691. *num.* 18. *Rot.
deciſ.* 39. *num.* 37. *part.* 8. *& deciſ.* 220. *nu.*
9. *part.* 10. *recent.*
55 Bene tamen poteſt conductor compelle-
re Eccleſiam, vt declaret, an velit ſtare
contractui, vel non, vt probat *Vinc. de
Franch. deciſ.* 35. *num.* 9. *& per tot. Adden.
ad Gregor. deciſ.* 467. *num.* 16. *verſ. prout*
56 *etiam*, & debet Eccleſia, vel in totum ac-
ceptare, vel in totum reprobare, nec poteſt
velle ſtare contractui pro aliqua parte tan-
tum *Seraph. deciſ.* 540. *num.* 4. & 5. *Gregor.
deciſ.* 467. *num.* 5. *& ibi Adden.* eſt enim
contractus vnicus regulariter indiuiduus,
itaut, vel in totum approbandus ſit, vel in
totum reprobandus *Bald. conſ.* 34. *num.* 1.
lib. 1. *Natt. conſ.* 534. *num.* 2. *Mantic. dec.*
13. *num.* 7. quando autem locatio dicatur
vnica, vel plures videbimus infra *Cap.* 25.
57 Vnde nec vbi contractus eſt vltra tempus
permiſſum, puta, locatio vltra triennium, va-
let Eccleſia velle ei ſtare pro tempore per-
miſſo, videlicet pro triennió tantum *Ma-
reſcott. var. cap.* 25. *num.* 17. & 18. vbi de-
ciſionem Rotæ refert *lib.* 2. niſi forte iam ſer-
58 uatus fuiſſet contractus tanto tempore, vt
ſolum triennium ſupereſſet, hoc enim caſu
poſſet Eccleſia velle ei ſtare, etiam abſque
impetratione beneplaciti, vt probat *Garz.
de Beneficijs part.* 2. *cap.* 1. *num.* 81.
59 Et ſimilem actionem, qua Clericus ad
aliud non vrgeatur, quam vt declaret, an
ſtare velit contractui non inutiliter intenta-
ri coram Iudice laico, viſum eſt Senatui
Sabaudiæ vt refert *Faber. in ſuo Cod. lib.* 3. *tit.*
12. *def.* 9. ſed tutius ſine dubio eſſet eam
intentari coram Eccleſiaſtico, ſi enim cleri-
cus nihil reſpondeat, vel declarare recuſet,
neceſſe eſt, vt Iudex ipſe declaret, vel ab-
ſoluat Clericum, quod facere nequit lai-
cus, vt admittit ipſe *Fab. ibi num.* 3. & eſt
vulgatum.
60 Et compelli etiam poſſet Eccleſia iterum
ſolemniter contrahere, aut confirmationem,
ſeù beneplacitum Papæ impetrare, aut im-
petrationi conſentire, quia alias, licet hodie
dicat velle contractui ſtare, poſſet cras velle
recedere, cum ſicuti nõ ligatur per primum
conſenſum, ita nec ligetur per ſecundum,
dum vterque eſt ſine ſolemnitatibus, & ſic
Conductor ſemper ſtaret in incerto, & dicta
concluſio, quod Eccleſia teneatur declara-
re, an velit ſtare contractui, remaneret inanis
& eluſoria, quod non eſt dicendum, & ita
ſenſit poſt alios *Redoan. de reb. Eccleſ. non
alienan. rubr.* 33. *caſ.* 7. *num.* 21. *verſ. ſed
limita; & Quarant. in ſumm. Bullar. verb.
alienatio num.* 34. *Franc. deciſ.* 35. *ad finem
Donat. de regular. tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 32.
num. 4.
61 Imò fortius, qui alienauit rem Eccleſiæ
tenetur in foro conſcientiæ beneplacitum
impetrare, alias peccat mortaliter, etiam
ſi alienatio ſit facta in vtilitatem Eccleſiæ
Bonaccin. de contract. part. 8. *punct.* 4. *num.*
10. & 11. non enim poteſt contemnere præ-
ceptum

ceptum ipſius Papæ de non alienando, abſ-
que eo, quod aperte habetur in dicta ex-
trau. ambitioſæ.
62 Si tamen Eccleſia contraxiſſet cum alia
Eccleſia, tunc non poſſet dicere ſe velle
ſtare contractui ſine beneplacito facto in
præiudicium alterius, quia vtrique compe-
tit æquale priuilegium, & vtraque poteſt
allegare nullitatem *Ciarlin. contr.* 18. *num.*
63 *36. verſ. hoc tamen. non poteſt*, ſed anima-
duerto, quod *Ciarlin.* loquitur de permu-
tatione, in qua quælibet Eccleſia alienat,
& ſic quælibet poteſt allegare nullitatem
ex defectu beneplaciti ſibi in alienatione
neceſſarii, at ſecus videtur in locatione ſim-
plici, in qua Eccleſia conductrix non indi-
get beneplacito, & ideo nequit eius defe-
ctum allegare, & allegando dat de iure al-
terius Eccleſiæ; ad cuius fauorem eſt indu-
ctum, vt non poſſit locare ſine beneplacito,
& in his terminis placeret opinio cõtraria,
quam video tenuiſſe etiam in dictis termi-
nis permutationis, qui ſunt ſine dubio for-
tiores *Rot. in deciſ.* 70. *num.* 2. *part.* 1. *recent.*
vbi Capitulum S. Mariæ Maioris de Vrbe
permutauerat cum Archipresbytero eiuſ-
dem Eccleſiæ contrahente nomine dignita-
tis, vt habetur *num.* 4. & ſic hinc inde ade-
rat priuilegium, & tamen fuit dictum, quod
Eccleſiam poterat dicere ſe velle ſtare con-
tractui, dum cedebat in eius vtilitatem.
64 Impugnare igitur poteſt Eccleſia contra-
ctum, & ab eo recedere, & quatenus re-
ceperit pecunias, non tenetur eas reſtitue-
re; vt poſt alios tenuit *Antonin. Maceraten.*
variar. lib. 1. *reſolut.* 38. *num.* 19. *verſ. fuit*
replicatum Marcheſ. de commiſſ. part. 1. *fol.*
55. *num.* 44. *Ciarlin. controu.* 105. *num.* 78.
65 Et licet contrarium ſenſerit, *Nouar. in*
ſumm. Bullar. in Bull. prætermiſſ. tit. de alie-
nat. bonor. num. 11. *Rota poſt Pic. ad Statut.*
Vrb. deciſ. 11. *num.* 3. *& cor. Merlin. deciſ.*
219. *num.* 2. vbi aliæ deciſiones allegantur,
tamen hæc opinio fundatur in eo, quod
66 Eccleſia tanquam cultrix iuſtitiæ, non de-
bet cum aliena iactura locupletari, vt ha-
betur in illa *Romana Cenſuum de Romulis in*
vtraque deciſ. prædicta allegata, quæ eſt co-
ram Penia deciſ. 778 *iuxta impreſſ. Lugdu-*
nen. num. 1. & animaduertit *Rot. coram Bu-*
ratt. deciſ. 14. *num.* 4. & ideo procedit tan-
tum, ſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in
eius vtilitatem iuxta *gloſ. in l. prædiorum C.*
de præd. minor. quam alii ſequuntur relati
in propoſito per *Rot. coram Duran. dec.* 256.
num. 5. *& coram Buratt. deciſ.* 814. *num.* 2.
adeo vt non ſtetur aſſertioni Prælati de tali
verſione *Marcheſ. de commiſſ. part.* 1. *fol.* 55.
num. 45. *Ciarlin. dicta Contr.* 105. *num.* 78.
præſertim vbi contractus fuiſſet factus ex
67 cauſa neceſſaria, videlicet ſoluendi æris
alieni, quia ſi eſſet factus ex cauſa volunta-
ria, videlicet meræ vtilitatis, tunc ille, qui
contrahit cum Eccleſia, non tenetur eſſe ſol-
licitus de verſione pecuniarum, quas ei ſo-
luit, & abſque verſionis in vtilitatem pro-
batione eas repetit, vt diſtinguendo cenſuit
Rota coram Penia d. deciſ. 778. *numer.* 4. *&*
ſeqq. & deciſ. 463. *num.* 13. *poſt Cenc. de*
Cenſ. & de ſolito Rotæ ita diſtinguendi in
hoc articulo, teſtatur *Merlin. dicta dec.* 219.
num. 12. *verſ. quoniam vltra quod, & deciſ.*
68 444. *num.* 16. Verum hæc diſtinctio in ter-
minis noſtris non tranſit ſine difficultate,
quia concluſio, quod vbi contractus eſt ex
cauſa voluntaria, verſio non ſit probanda,
procedit quando contractus eſt validus, nõ
autem quando eſt nullus, prout ſupponi-
mus ex defectu beneplaciti, vt declarauit
Rota coram Buratt. d. deciſ. 814. *num.* 2. *verſ.*
diſtinctio alienationis, & poſt Cenc. de Cenſ.
dec. 464. *num.* 29. *& ſeq.*
69 Verſio autem in vtilitatem, & locupleta-
tio ad hunc effectum probatur docendo, Ec-
cleſiam habere pecuniam ſaluam, vel habe-
re aliquid ex ea emptum, vel etiam ſi eme-
rit res ſibi neceſſarias, quamuis modo non
extantes *Marcheſ. de commiſſ part.* 1. *fol.* 55.
num. 45. & melius *Rot. deciſ.* 464. *num.* 31.
70 *poſt Cenſ. de Cenſib.* & ſtatur etiam conie-
cturis, & veriſimilitudini *Menoch. præſumpt.*
55. *num.* 4. *lib.* 3. *Gratian. diſcept.* 632. *nu.*
15. & pulchrè *Rota coram Durano dec.* 256.
num. 6 *& ſeq.* vbi Rota propter veriſimi-
lem præſumptionem, quod Eccleſia erogaſ-
ſet pecunias in alendis quibuſdam, quos
alere tenebatur, eam debere reſtituere cen-
ſuit.
71 Pro recuperatione verò rei, ſic nulliter
locatæ, poteſt Eccleſia petere manutentio-
nem, vigore ciuilis poſſeſſionis, quæ per alie-
nationem nulliter à Prælato factam, non fuit
ab ipſa abdicata *Bart. in l.* 1. §. *ſi vero verſ.*
oppono quod ex inutili ff. de acquir. poſſeſſ. Ve-
rall. deciſ. 182. *num.* 8. *part.* 3. *Rot. dec.* 327.
num. 15. *& deciſ.* 330. *num.* 27. *poſt Poſth.*
de manut.
72 Nec poteſt tale remedium manutentio-
nis prætendi à Conductore, quia decretum
irritans extrau. ambitioſæ inficit eius poſ-
ſeſſionem, quæ proinde non eſt manuteni-
bilis, *vt firmatur in deciſ.* 219. *num.* 3. *part.*
10. *recent.* niſi fortè dubitaretur extrau. præ-
dictam non applicari, vel etiam non eſſe in
vſu, quia tunc interim dum hoc cognoſcitur
manutenendus eſſet Conductor *deciſ.* 200.

num.

num. 10. & ſeqq. part. 10. recent. & dixi ſu-
pra §. 1. huius cap. num.8.
73 Et ſi Eccleſia habuerit ſe pro ſpoliata,
competit ei reintegratio, vt dicit *Rot. dec.*
11. num. 2 poſt Poſt. de manut. & notat *Ciar-*
lin. contr. 105. num. 81. & non ſolum rein-
tegratio, ſed etiam interdictum vnde vi *de-*
ciſ. 291. num. 9. part. 6. recent. Bich. deciſ.
74 *443. num. 9.* & competere etiam remedium
reſtitutorium ex condictione triticaria, vel
ſine cauſa, vel indebiti, dictum fuit à *Rota*
in vna Placen. Decimarum coram Bubalo,
quæ eſt penes Marcheſ. de commiſſ. tom. 1.
fol. 105.
Dicitur autem Eccleſia habuiſſe ſe pro
75 ſpoliata, & non poteſt intentare remedium
retinendæ, non ex eo, quod habuerit ſe
pro ſpoliato Prælatus, quia non poteſt Ec-
cleſia poſſeſſionem perdere ex facto Prælati
Bart. in l. 1. §. ſi vir vxori num. 3. ff. de ac-
quir. poſſ. Pariſ. conſ. 24. num. 7. & 8. vol.
1. Poſth. de manut. obſeruat. 57. num. 103.
Rota deciſ. 327. num. 5. poſt. Poſth. de ma-
76 *nut.* ſed ſi permittat labi decennium abſ-
que petitione manutentionis, ideoque tunc
debet intentare remedium reintegrandæ,
vt lariſſimè firmat *Ciarlin. contr. 105. num.*
31. & vltra plures deciſiones ibi adductas,
firmatur etiam *in deciſ. 160. num. 9 part. 11.*
77 *recent.* quod tamen procedit tantum ſi con-
ductor, aut alius actualiter poſſideat, alias
enim intraret concluſio, quod Eccleſia nun-
quam per ſolam acquieſcentiam poſſeſſio-
nem amittit, *deciſ. 1. de reſtitut. ſpoliat. in*
nou. deciſ. 24. num. 6. cum duobus ſeqq. part.
8. recent.
Et vbi probetur fructus à Conductore diſ-
78 ſipari, vel quod ob eiuſdem inopiam, vel
alias circumſtantias eſſent difficilis recupe-
rationis, peti poterit pro parte Eccleſiæ, vt
interim, ac feratur ſententia reintegrato-
ria, apponatur ſequeſtrum, ſecus autem præ-
fatis non probatis, vt dixit *Rota deciſ. 443.*
79 *num. 10. & 11. coram Bichio,* ſequeſtratio
enim pendente lite regulariter eſt prohi-
bita, tam de Iure ciuili, quam Canonico *l.*
vnic. C. de prohib. ſeq. cap. volumus 16. quaſt.
4. Practic. Papien. in form. ſequeſtr. in princ.
80 & licet hæc regula limitetur, quando re-
cuperatio fructuum eſſet difficilis *Rot. deciſ.*
13. num. 3. part. 2. diu. & deciſ. 136. num.
3. verſ. accedat part. 2. recent. & in vna Ia-
nuen. pecuniaria 12. Octobris 1640. §. eo ve-
ro verſ. vnde negari coram Veroſpio, & no-
uiſſime *in vna Taurinen. Decimarum 27.*
Aprilis 1668. §. fin. vbi quod ſi poſſidens
ſit exterus, itaut difficile ſit ab eo exigere,
apponitur ſequeſtrum etiam ſine probatio-
ne dilapidationis, & *23. Iun. 1669. coram*
Reneren. D. meo Calatain quarum prima eſt
dec. 375. part. 15. rec. vbi in fine promitti-
tur alia in ſequenti volumine nondum im-
81 preſſo, prætendens ſequeſtrum probare de-
bet ſe eſſe in caſu huius limitationis, alias
pars contraria habet intentionem funda-
tam in Regula prohibitiua ſequeſtri *Gregor.*
deciſ. 118. num. 1. & 2. & dixit etiam Rota
in vna Brunduſina bonorum 23. Ianuarij
1649. §. conſtat etiam coram Reneren. Mel-
tio quæ eſt in recent. deciſ. 277. part. 10. &
poſt Salgad. in labir. credit. deciſ. 11.
82 Prædictaque remedia poſſeſſoria poſſunt
intentari etiam ab ipſomet Prælato, qui
alienauit, & habuit ſe pro ſpoliato, quia
licet regulariter non competant ei, qui fa-
cto ſuo cecidit à poſſeſſione, tamen hæc re-
gula non obſtat Prælato, quatenus agat Ec-
cleſiæ nomine *ad text. cum ibi notat. per gloſſ.*
& ſcriben. in cap. ſi quis presbyterorum de reb.
Eccleſ. non alien. Honded. conſ. 23. num. 46.
lib. 2. Ciarlin. contr. 105. num. 35. vbi ple-
83 ne & *num. 37.* vbi etiam ſi iuraſſet non
contrauenire alienationi *Poſth. de Manut.*
obſeru. 57. num. 102. Adden. ad Gregor. dec.
116. num. 5. Verall. dec. 182. num. 8. & 9.
Seraphin. deciſ. 417. num. 3. Rot. deciſ. 330.
num. 27. poſt Poſth. de manut. & notat *Ridol-*
phin. in ſua praxi part. 2. cap. 12. num. 209.
84 & regulariter in dubio cenſetur agere no-
mine Eccleſiæ *Seraphin. deciſ. 29. num. 7.*
vbi tamen iura, quæ experitur competant
Eccleſiæ *Abb. in cap. litteris num. 3. de dilat.*
85 alias enim ſi non competunt Eccleſiæ, ſed
tantum ſibi, tunc nec cenſetur, nomine Ec-
cleſiæ agere *Abb. in cap. cum littera ſua nu.*
5. de dilat. Rip. in cap. cum M. Ferrarien.
num. 10. verſ. vnde ego de conſtit. Natt. conſ.
563. num. 9. Bellamer. deciſ. 746. num. 10.
86 Vnde non poſſet agere nomine Eccleſiæ
contra retinentem nomine ipſius Eccleſiæ
deciſ. 18. num. 1. poſt med. verſ. nec obſtat,
quod probanda de reſtit. ſpoliat. in antiq. &
quod facilius excludatur quis à petenda
manutentione nomine Eccleſiæ ſi agatur in-
ter miniſtros eiuſdem Eccleſiæ, quam ſi cum
exteris cenſuit *Rota deciſ. 160. num. 10. part.*
11. recent.
87 Animaduertendum tamen, quod quan-
do Prælatus agit hoc modo ad poſſeſſio-
nem rerum Eccleſiæ, ſi agat nomine pro-
prio ſufficit ei probare ſuam poſſeſſionem,
ſi autem agat nomine Eccleſiæ requiritur
vlterius, vt probet ſe verum Prælatum, &
ſic fuiſſe Canonicè inſtitutum *Bald. in l. 2.*
num. 67. in fin. & ſeqq. C. de Seru. & aq.
Contard. de moment. limit. 2. §. 8. num. 6.
Poſth.

Poſſh. de monut. obſeru. 57. num. 104. in
88 vlt. Impreſſ. quod tamen intelligendum videtur ſi poſſeſſio ſua non ſit antiqua, vel non habeat aliam præſumptionem pro ſe, quia his ſtantibus eum poſſe agere non docto de titulo, eſt deciſio Rotę p. num. 2. & 3.
89 de reſt. Spoliat. in nou. vbi etiam in fin. aliud notabile habetur, videlicet, quod in caſibus in quibus doceri, oportet de titulo non requiritur adeo arcta, & eſacta probatio ſicut ſi ad id principaliter ageretur.

90 Et poteſt etiam quilibet alius agere nomine Eccleſiæ pro reuocatione ſimilis alienationis c. ſi quis Presbyterorum de reb. Eccleſ. non alien. Antonin. Maceraten. reſolut. 38. num. 18. lib. 1. Ciarlin. cont. 105. num. 36. etiam Parochiami Laici Abb. in d. c. ſi quis
91 Presbyterorum num. 8. vbi de communi, & aliquando alia Eccleſia perit à Papa, vt poſſit ipſa rem ab alia alienatam ob impotentiam illius vendicare ſibi, & ſolet permitti cum clauſula, vt ſi Eccleſia illa perueniat ad pinguiorem fortunam reſtituat, prius ſibi de pretio ſatisfatto Goff. in Summ. tit. de his, quæ fiunt à Prælat. num 6.

92 Iudex autem competens, licet quando Eccleſiam agit contra Laicum ſit Iudex Laicus nempe rei conuenti, tamen hoc in caſu, quia agitur de re Eccleſiæ à Laico retenta eſt Iudex Eccleſiaſticus c. ſi Clericus
93 Laicum de for. competent. ; quod procedit tam in actione reali, quam in mixta Menoch. conſ. 1161. num. 8. & ſeqq. & in his terminis Gutier. Canonic. quæſt. 34. num. 10. & ſeq. lib. 1. Ciarlin. Contr. 105. num. 85. & vltra plures per eum cumulatos Sperell. dec. 98. num. 2. Rot. deciſ. 42. num. 1. & ſeqq. p. 6. recent. Marin. d. reſol. cap. 207. vbi habet hoc pro indubitato p. 1. quidquid dubitare videatur contrarios referendo Donat. de
94 regular. tom. 1. tract. 14. q. 33. & eſt competens Epiſcopus, etiam ſi ipſemet alienaſſet, ſi Iudicium agitur nomine Eccleſiæ Calder. conſ. 6. in fin. tit. de Iudic. Antonin. Maceraten. reſol. 48. nu. 8. lib. 1. Belleti. diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. & ſtatut. §. 1. num. 37. Put. de. 205. num. 2. lib. 2. Coccin. d. 79. num. 2. & licet non deſint, contra-
95 rium tenentes, quorum plures refert ſignanter Surd. conſ. 50. num. 11. tamen hæc eſt verior, antequam fuerit allegatus ſuſpectus, & recuſatus, vt dicitur in deciſ. 36. n. 15. p. 10. recent. poteſt enim allegari ſuſpectus, & hæc eſt iuxta cauſa eum allegandi, quod agatur de re ſuæ Eccleſiæ Laur. de Iud. ſuſp. cap. 5. num. 27. Rot. dec. 165. num. 15. p. 6. recent. & ſolet facta tali recuſatione obtineri Commiſſar. viciniori iuxta praxim, de qua
96 Gratian; diſcept. 833. num. 22, & ideo bene aget Epiſcopus, ſi ſimiles cauſas ſuæ Eccleſiæ per ſe non cognoſcat, ſed alteri deleget, prout poteſt antequam allegetur ſuſpectus c. Iudex 5. de offic. deleg. in 6. Laurent. de Iudic. ſuſpect. cap. 5. num. 29. & licet, contrarium latè probare conetur Surd. conſ. 50. num. 13. & ſeqq. tamen ſi rectè aduertatur ipſe loquitur cum ſuppoſito, quod Epiſcopus non ſit Iudex competens in cauſa ſuæ Eccleſiæ, moueturq; illa ratione, quod qui prohibetur cauſam per ſe cognoſcere, prohibeatur etiam alij cauſam cognoſcendam committere Bart. quem allegat in l. qui Iuriſdictioni col. 1. ff. de Iuriſd. omnium Iud. & ideo nõ obſtat dum tenemus cum magis communi, quod antequam allegetur ſuſpectus poſſit cauſam cognoſcere.

97 Et in prædicto Iudicio facienda, erit condemnatio ad reſtitutionem fructuũ per Conductorem perceptorum, non à die moti Iudicij tantum, ſed à die locationis factæ, ex quo fuit nulla ipſo iure, vt dictum fuit, & ex diſpoſitione Iuris clari, itaut non poſſit Conductor excuſari à mala fide l. Iubemus §. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. Felin. in cap. cum cauſa num. 27. de re Iudicata Rot. in vna Neapolitana fructuum coram Lancellotto penes Merthes. de Commiſſ. tom. 1. fol. 104. & deciſ. 444. num. 1. & ibi latiſſime ; Adden. p. 4. tom. 2. & deciſ. 3. num. 33. p. 7. recent. & deciſ. 256. num. 2. coram Durano, vbi
98 etiam num. 3. & ſeq. firmatur procedere quamuis interuenerit in alienatione ſententia executoris litteratum in forma, ſi in euidentem conceſſis, ex quo emptores, qui non poterant allegare ignorantiam dictæ extrauag. Ambitioſæ contra eius formam emerant, & ſic non poterant ſe excuſare prætextu erroris facti, vel Iuris ambigui l. quemadmodum C. de Agricol. & cenſit. lib. 11.
99 in c. qui cõtra de reg. Iur. in 6. cũ alijs ibi relat. vbi enim adfuiſſet, aliquis error in facto, tunc bene per illum excuſaretur Conductor à reſtitutione fructuum ante motam litem perceptorum, vt habetur in dicta dec.
100 444. num. 2. p. 4. tom. 2. recent. vel etiam ſi adeſſet, aliquis error Iuris dubij, ex latè traditis per Ciarlin. d. contro. 105. d. nu. 73. ad 78. coque facilius ſi eſſet perſona idiota, vel ruſticus, quia aliàs difficiliùs excuſaret ignorantia, & neceſſe eſſet eam eſſe inuincibilem, vt poſt Sanch. in Decl. lib. 2. cap. 23. nu. 160. & 162. dixit Rota dec. 3. n. 35. & 36. par. 7. recent.

In comprobationem verò dictæ concluſionis, quod regulariter prædictis excuſationibus ceſſantibus, debeat fieri reſtitutio fru-

fructuum ab initio contractus, adduci poſſe videbatur, quod Paulus 4. Bulla 2. vbi inhærendo dictæ *extrauag. Ambitioſa*, per Paulum 2. æditæ in §. 4. declarat nullas omnes locationes vltra triennium, & in §. 5. *expreſsè declarat* Conductores teneri bona relaxare, ac de fructibus non ſolum percipiendis, ſed etiam perceptis realiter Eccleſiæ, & locis pijs ſatisfacere, ſed animaduertendum, quod Pius 4. ad tollendas quamplures lites, quibus dederat cauſam dictam Bullam Pauli Quarti ad viam Iuris prorſus reduxit, per ſuam Bullam 11. vt dicam etiam infra §. *vlt. huius Cap.*

Quæ ſint pœnæ impoſitæ contra locantes bona Eccleſiæ vltra triennium, & quando incurrantur.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas contractus inducta per extrauag. ambitioſa dicitur impropriè pœna.*
2 *Pœna eſt cum minuitur patrimonium, vel tollitur aliquod ius quæſitum, non autem, quando impeditur lucrum.*
3 *Pœnæ extrauag. Ambitioſa contra alienantes ſunt excomunicatio, & beneficiorum priuatio, & quid ſi ſit Epiſcopus, vel Abbas.*
4 *Regulares locantes vltra triennium abſque licentia Sac. Congreg. Concilij vltra excommunicationem incurrunt etiam pœnam priuationis vocis.*
5 *Cauſa qualibet, etiam beſtialis excuſat à pœna.*
6 *Pœna extrau. Ambitioſa non incurruntur ſine contemptu, & dolo.*
7 *Verbum, præſumpſerint, importat contemptum, & dolum.*
8 *Error facti excuſat omnes à pœnis, iuris autem error excuſat idiotas, & alios ſi ſit dubium.*
9 *Alienans bona Eccleſiæ bona fide, & conditionem Eccleſiæ meliorem faciens excuſatur à pœnis extrauag. Ambitioſa, & à peccato.*
10 *Lim. ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & ſit periurus.*
11 *Pœnæ extrau. ambitioſæ contra alienantes bona Eccleſiæ non incurruntur, niſi à prælatis, & alijs adminiſtrationem habentibus.*
12 *Ampl. etiamſi alij ſubditi alienationi conſenſum præſtiterint.*
13 *Pœnæ prædictæ, vt incurrantur neceſſaria eſt actualis traditio, nec ſufficit inſtrumentum alienationis, nec clauſula conſtituti.*
14 *Alienans bona Eccleſiæ incurrit pœnas, etiamſi fecerit alienationem cum clauſula*, ſaluo, & reſeruato, beneplacito Apoſtolico.
15 *Pœna extrau. Ambitioſa non incurruntur, ſi alienatio ſit facta per Procuratorem.*
16 *Procurator non poteſt facere incidere ſuum principalem in pœnas, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ita contrahendum.*
17 *Ampl. vt non ſufficiat generale cum libera, ſed requiratur indiuiduum*
18 *Pœna priuationis beneficij, cuius bona alienantur ſine beneplacito, imponitur ipſo iure in extrau. ambitioſa.*
19 *Pœna impoſita ipſo iure in extrauag. ambitioſa adhuc requiritur ſententia declaratoria.*

CAPVT XIV. §.8.

QVidam inter pęnas recenſent nullitatem contractus inductam per extrauagantem, de qua dictum eſt ſupra, vt ſignan-
1 ter *Quarant. in ſum. Bull. verb alienatio num. 49. Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. q. 89. in princ.* ſed minus rectè, vel ſaltem impropriè, nam per talem nullitatem non minui-
2 tur patrimonium contrahentium, nec eis tollitur aliquod Ius quæſitum, in quibus propriè conſiſtit pęna, ſed ad ſummum dici poteſt, quod impediatur eis lucrum facere, quod nomen pęnæ non meretur. *Pereg. conſ. 93 num. 10. verſ. nam. tunc propriè lib. 1. Mant. de Coniect. lib. 10. tit. 14. num. 16. verſ. nullum damnũ, & deciſ. 78. num. 10. Bichius deciſ. 470. nũ. 7. &* 8. Vnde talis nullitas eſt potius natura Contractus poſita à lege inducente, validitatem in eo ſi fiat cum ſolemnitatibus, & nullitatem ſi abſque illis *Lezan. in Sum. part. 1. cap. 10. num. 2. propè fin.* & alijs relat. *Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. q. 81. num* 1.
3 Sunt igitur pœnæ, excomunicatio generalis tàm contra alienantem, quam contra recipientem, & ſic tam cõtra Locatorem, quam contra Conductorem, & quatenus locans ſit Epiſcopus, vel Abbas ipſo Iure eſt ei interdictus ingreſſus Eccleſiae, & poſt ſex menſes eſt eo ipſo ſuſpenſus à Regimine, & adminiſtratione eiuſdem, alij verò Beneficiati ipſo iure priuantur Beneficijs, quorum bona alienant, vt patet ex tenore ipſius *extrauag. ambitioſa de reb. Eccl. non alien.* & notat *Quarant. in ſumm. Bullar in verb. alienatio num. 49. Feliucc. tract. 44. cap. 6. num. 1.*
4 & quod Regulares ſi locent vltra triennium abſq. licentia S. Cong. Concilij vltra pœnas prædictas, addita eſt alia priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, vt habetur in præfato Decreto eiuſdem S. Cong. Iuſſu Vrbani 8. ædito, de quo ſupra in §. 1. in fine. Verum pœnæ præfatæ adeò rigoroſae non incurruntur; niſi quatenus alienatio fiat cum contemptu, & dolo, & ideò quæ-
5 libet cauſa ab eis excuſat, non ſolum ex regula generali, quod quælibet cauſa etiam beſtialis excuſat à pœna *l. Igitur §. pateſt ff. de liber. Cauſ. Angel. in l. Plagij C. ad l. Flau. de plagiar. Corn. conſ. 67. num. 13. lib 2. Rot. dec. 261. num. 5. p. 1. recent.* ſed, & maxime quia Conſtitutio eas imponit illis, qui

alienare præſumpſerint, & ſic vtitur ver-
bis hoc importantibus, quod alienatio fa-
cta ſit cum contemptu, & dolo, id enim im-
7 portat verbum illud *præſumpſerint*, vt do-
cet *Card. Zabar. in Clem. 1. num. 22. verſ.
contrarium conſului de priuileg.* cum aliis plu-
ribus, quos refert *Barboſ. dict.* 278. *num.* 2. &
dixit *Rota coram Caualer. deciſ. 1. num. 1.
& 2.* & in terminis prædictæ conſtitutionis
extrau. *Nauarr. de alienat. rer. Eccleſ. num.
16. & conſ. 19. num. 3. eodem tit. Quarant.
in ſumm. Bullar. verſ. Alienatio num. 9. verſ.
ſed bona fides, & num. 50. Azor. inſtit. mor.
tom. 2. lib. 9. cap. 2. quæſt. 6. Bonaccin. de
alienat. rer. Eccleſ. diſp. 2. punct. 5. tract. 1.
limit. 2. Filiucc. eodem tract. cap. 6. num. 5.*

8 Hinc ſi adſit aliquis error facti excuſat
omnes à pœnis prædictis, error autem iu-
ris excuſat tantum idiotas, niſi ſit ius du-
bium, quo caſu excuſat etiam alios, vt poſt
Nauarr. in dd. locis, & alios tradit *Qua-
rant. in dicto verbo alienatio num. 50. verſ.
ſecundo ignorantia.*

9 Et quod Beneficiatus etiam in caſu, quo
requiritur Beneplacitum, ſi abſque eo bona
fide faciat conditionem Eccleſiæ melio-
rem, non peccet mortaliter, nec in dd. pœ-
nas incurrat *Nauar. in coment. de alien. rer.
Eccleſ. num. 17. verſ ſecundum, quod Bene-
ficiatus*, vbi reddit tres rationes inter, quas
ea eſt, quod licet non ſeruat formam alie-
nandi iuris humani, ſeruat tamen formam
iure naturali, & diuino neceſſariam, & eum
ſequitur *Quarant. in ſum. Bull. ver. aliena-
tio num. 50. verſ. ſexto Beneficiatus & Filiuc.
tract. 44. cap. 6. num. 5. verſ. tertio fit*, vbi
ſi putat poſſe, vel ex opinione alicuius do-
ctoris, vel ex conſuetudine, vel quid ſi-
mile.

10 At non ita de plano procedit, ſi is, qui
alienauit, iuraſſet non alienare inconſulto
ſummo Pontifice, tunc enim, quod licet
ſuſtineatur alienatio, tamen ipſe alienans
peccet, & fiat in vtroque foro periurus cen-
ſuit *Nauarrus dicto Coment. de alien. rer. Ec-
cleſ. num. 17. prope fin.*

11 Pœnas tamen prædictas incurrunt tan-
tum illi alienantes, qui vel ſunt Prælati,
vel Beneficiati, vel alias adminiſtrationem
quomodolibet rerum Eccleſiæ obtinentes,
vt tradit *Filiucc. in ſuis Moralibus tract.* 44.
cap. 6. num. 4. & licet ipſe moueatur aucto-
ritate *Zabar in Clem. 1. de reb. Eccleſ. non
alien. in quæſt. 31. num.* 28. qui ſolum refert
quæſtionem an attento, quod illa Clem.
punit eum, qui præeſt adminiſtrationi, ſi
Prælatus vnius Monaſterij eſt procurator al-
12 terius an incurrat pœnas alienando res
huius ſecundi Matrimonii, & ſic non vide-
tur applicari ad quæſtionem de pœnis dictæ
extrau. ambitioſæ, eiuſdem etiam extraua-
gantis verbis perpenſis, idem videtur dicen-
dum, quia, & ipſa dirigit pœnas in Præ-
latos Beneficiatos, & alios quomodolibet
adminiſtrationem obtinentes, & ſic ad eos
in parte illa pœnali reſtringi debet ex vul-
gatis, non trahi etiam ad ſubditos aliena-
tioni conſenſum præſtantes, quia non poſ-
ſunt dici propriè alienare *Bordon. reſol.* 27.
num. 17. vbi vlterius dicit, quod reſpectu
pœnarum Decreti de regularibus, de quo
ſupra *num.* 4. nec etiam ſufficit habere ad-
miniſtrationem ſimpliciter *Donat. de regul.
tom. 1. tract. 14. quæſt. 89. num 5. & 6.*

13 Item incurrunt tantum, qui ad actualem
rei traditionem deueniunt, itaut non ſuffi-
ciat ad hunc effectum inſtrumentum loca-
tionis ad longum tempus fuiſſe confectum,
vt deducitur ex *cap. ſi quis Presbyterorum*, &
ibi *gloſ in verbo celeriter de reb. Eccleſ. alien.
vel non Nauar. conſ. 18. eodem tit. Couar. var.
reſ. lib. 2. cap. 16. num. 7. Filiuc. dicto tract.
44. cap. 6. num. 6. Corrad. in praxi diſpen-
ſat. lib. 9. cap. 6. num. 18. & ſeqq.* vbi expli-
cat Marcheſanum, qui contrarium dicere
videtur, & quod non ſufficiat traditio ficta
per clauſulam conſtituti late probat in ſpe-
cie *Lotter. de re Benef. lib. 3. quæſt. 30. nu. 8.
cum quatuor. ſeqq. vbi n.* 13. quod nec hipote-
ca ſufficit, & quod, qui ante realem, & paci-
ficam rei traditionem alienationem reuocat
non incurrat pœnas prefatas *Quarant. in
ſum. Bullar. verb. alienatio num. 50. verſ.
quarto excuſat.*

14 E contra ſi deuentum ad actualem tradi-
tionem, incurruntur pœnæ etiam ſi facta
fuiſſet alienatio cum clauſula ſaluo; & re-
ſeruato Beneplacito Apoſtolico, quia præ-
dicta eſt proteſtatio contraria facto, quæ
nihil operatur *Quarant. in ſumm. Bullar.
verb. alienatio num.* 9. idque etiam ſi addi-
ta ſit alia clauſula, & non alias aliter nec
alio modo *Gennen. in praxi Archiep. cap.* 44.
vbi refert ita fuiſſe declaratum à Papa
Clem. 8. anno 1599. qua declaratione ſtan-
te hæc concluſio non indiget alia compro-
batione, & ſequitur *Donat. de regular. tom.
1. tract. 14. quæſt. 25. num. 5. & 6.* intelli-
15 gendum tamen, ſi hæc geſta ſint ab ipſo-
met Beneficiato, vel alio rei Eccleſiæ ad-
miniſtratore, nam alias ſi ita locaſſet eius
Procurator, & ad actualem traditionem de-
ueniſſet non ob id valeret facere ſuum Prin-
cipalem in pœnas incidere, vt poſt *Ricc.* tra-
dit *Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. quæſt.*
16 25. *num.* 7. & eſt regulare, vt Procurator

non

non poſſit facere incidere ſuum principalem in pœnam, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ita præcisè contrahen- *Roman. conſ.* 241. *num.* 11. *Roland. conſ.* 26. *num.* 23. *lib.*
17 2. *Mellin. dec.* 400. *num.* 4. *&* 5. itaut non ſufficiat generale cum libera, & quod poſſit facere omnia, quæ principalis facere poſſet ſi præſens eſſet *Rot. deciſ.* 58. *num.* 1. *part.* 4. *diu.* imo nec ſufficere ſpeciale, ſed requiri indiuiduum *Bald. conſ.* 110. *num.* 1. cum aliis relatis per *Menoch. conſ.* 894. *nu.* 18. *&* 19. *& per Adden. ad Buratt. dec.* 190. *num* 9.

18 Reſpectu denique prefatæ priuationis Beneficiorum, quorum bona alienata fuerint animaduertendum eſt, quod Conſtitutio inducit eam ipſo iure, ac expreſſe addit, quod abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur, poſſintque per eos ad quos ſpectat libere conferri, vt latius in ea legitur, & notat ibi *Barboſ. num.* 26. *& in tractat. de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 57. *num.* 226. *Gonzal. ad regul.* 8. *cancell. gloſ.* 15. *in princ. num.* 63. *Maſſobr. de concurſ. requiſ.* 1. *dub.* 2. *num.* 24. *Lotter. de benef. lib.* 3. *quæſt.* 25. *num.* 1.

Verum intelligi abſque declaratione pœ-
19 næ, non abſque ſententia declaratoria facti, & criminis declarat in ſpecie *Filiucc. Moral. tractat.* 44. *cap.* 6. *quæſt.* 6. *num.* 7. vbi quod propterea ante ſententiam Iudicis declaratoriam criminis non tenetur Beneficiatus abſtinere à beneficio, licet addat hanc probabilem, & aliam probabiliorem, & tutiorem, cui propterea magis adhærendum erit in foro conſcientiæ, de quo ipſe loquitur, at in foro fori, vera videtur concluſio, quod licet Conſtitutio dicat ipſo iure, adhuc requiratur ſententia declaratoria, vt probat *text. in cap. cum ſecundum* 19. *de hæret. in* 6. & vltra auctoritates ibi per eum adductas firmant etiam *Menoch. conſ.* 1153. *num.* 31. *& ſeqq. Surd. deciſ.* 48. *num.* 12. *Amat. deciſ. Ferrar.* 65. *num.* 6. *Rot. dec.* 520. *num.* 8. *part.* 2. *& deciſ.* 255. *num.* 2. *par.* 3. *rec.* Et quod etiam ſi expreſſe addat abſque alia declaratione, intelligatur de declaratoria iuris, non autem de declaratoria facti, late firmat *Farin. conſ.* 205. *n.* 19. *&* 32.

Beneplacitum Apoſtolicum quomodo impetretur, & executioni demandetur.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione bonorum Eccleſiæ paſſim conceditur, & tam per literas ſub Plumbo, quam per Breue.*
2 *Paulus ſecundus vltra extrau. ambitioſæ edidit aliam Conſtitutionem circa alienationem bonorum Eccleſiæ quæ inſeritur in literis Beneplaciti, & quando.*
3 *Literarum Beneplaciti forma ſeruanda eſt.*
4 *Executores literarum Beneplaciti recipere debent probationem euidentis vtilitatis.*
5 *Clauſula,* vocatis vocandis, *operatur, quod executores literarum aſſumant partes Iudicis, & iudicialiter procedant.*
6 *Executores literarum ſi in euidentem ſi in eis deficiat clauſula,* vocatis vocandis, *poſſunt adhibere cognitionem extraiudicialem abſque citatione.*
7 *Clauſula, conſcientiam tuam oneramus operatur, vt executor poſſit ſe informare extraiudicialiter.*
8 *Decl. procedere ſi non concurrat cum ea alia clauſula,* vocatis vocandis, *vel,* ſeruatis ſeruandis.
9 *Executores literarum Apoſtolicarum nulliter proceſſiſſe probatur ex inſpectione eorum proceſſus.*
10 *Decl. procedere ſi tranſportata ſint eorum acta integra.*
11 *Executores literarum ſi proceſſum non fabricarunt inde reſultat nullitas alienationis.*
12 *Executores literarum ſi in euidentem debent recipere examen teſtium per ſe ipſos.*
13 *Clauſula* Diſcretioni veſtræ committimus, *& clauſula* diſtricte præcipimus *important electam fuiſſe induſtriam perſonæ.*
14 *Induſtria Perſona vbi eſt electa neceſſe eſt procedere per ſe ipſum.*
15 *Examen teſtium. & alia quæ iuriſdictionem ſapiunt Notario committi non valent.*
16 *Executores literarum Apoſtolicarum ſuper permutatione bonorum neceſſe eſt, vt videant bona tradenda Eccleſiæ.*
17 *Proceſſus Executorum literarum ſi in euidentem poſſunt redarguere de omnibus nullitatibus quibus alij.*
18 *Iuramentum teſtium non probatur per verba enunciatiua teſtis iuratus.*
19 *Executores literarum ſi in euidendem vbi Decretum interpoſuerunt, etiamſi nulliter, non poſſunt amplius ſe ingerere.*
20 *Iudicis delegati iuriſdictio per primum actum expirat ſiue bene, ſiue male proceſſerit.*
21 *Executoris meri, & neceſſarij non expirat per mortem concedentis.*
22 *Decl. non procedere ſi agatur de gratia facienda, prout in executoribus literarum ſi in euidentem, & quid agendum in tali caſu.*
23 *Executores literarum cum clauſula* vocatis vocandis *aſſigunt edictum, & quomodo.*
24 *Citatio generalis per edictum non releuat ab onere citandi eos quorum intereſſe, & ius opponendi eſt certum.*
25 *Decl. procedere ſi ſint præſentes.*
26 *Executioni beneficiati nullitatem pretendens ex defectu particularis citationis alicuius probare debet eum fuiſſe preſentem.*
27 *Abſens non dicitur, qui eſt in alio loco eiuſdem Prouinciæ, & iuriſdictionis ad effectum, vt ſpecialiter citari non debeat.*
28 *Rector Eccleſiæ, cuius bona alienantur ſpecialiter citandus eſt ab executore Beneplaciti.*
29 *Regreſſum habens in aliquo caſu ad Beneficium, cuius bona alienantur, citandus eſt in executione Beneplaciti ſuper alienatione bonorum illius.*
30 *Capitulum Cathedralis habens Menſam ſeparatem, an citari debeat in alienatione rei menſæ Epiſcopalis.*

31 *Capitulo intereſt ne bona Eccleſiæ alienentur.*
32 *Rector Eccleſiæ, qui alienauit, & cuius nomine apparet impetratum, Beneplacitum non eſt citandus in eius executione.*
33 *Contrarium tamen eſt tutius.*
34 *Patronus Beneficij non eſt citandus in alienatione bonorum eiuſdem.*
35 *Contraria opinio eſt tutior.*
36 *Patronus Eccleſiæ ſi indiget eſt alendus ab ea.*
37 *Decl. procedere ſi Eccleſia habeat fructus exuberantes ad ea quæ ſunt ſibi neceſſaria.*
38 *Patronus Eccleſiæ poteſt ſe apponere alienationi bonorum, ſi fiat ſine cauſa.*
39 *Beneficiati Eccleſiæ, in qua adſit Capitulum non ſunt citandi in alienatione bonorum.*
40 *Decl. non procedere ſi adſit ſtatutum contrarium, prout adeſt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe.*
41 *Executores litterarum ſi in euidentem, citare debent omnes alienationem impedire valentes.*
42 *Eccleſiæ vtilitas ſtante clauſula ſi in euidentem debet eſſe euidens reſpectu probationum, vt ſint dilucida, & plena.*
43 *Et debet eſſe euidens reſpectu eſſentiæ ipſius, vt non ſit modica.*
44 *Vtilitas Eccleſiæ, ſtante clauſula, ſi in euidentem non ſufficit abſque qualitate euidentiæ.*
45 *Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione rei Eccleſiæ vbi adeſt euidens vtilitas ſuſtinetur nulla habita ratione aliarum ſubreptionum, & obreptionum.*
46 *Decl. procedere ſi ſubreptio, vel obreptio non ſit neque in narratiua vtilitatis neque circa eam.*
47 *Beneplacitum Apoſtolicum, ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ non ſuſtinetur, ſi non fuit narratum, quod alienabantur omnia eius bona.*
48 *Beneplacitum Apoſtolicum impetratum pro locatione bonorum Eccleſiæ non ſuſtinetur, ſi fuit tacitum pactum ea affrancandi pro certo pretio arbitrio conductoris.*
49 *Neque ſuſtinetur ſi fuit falſo expoſitum, quod non reperiretur maior oblator.*
50 *Bona Eccleſiæ ſi à teſtatore ſint prohibita alienari, debet hæc prohibitio narrari in impetratione Beneplaciti.*
51 *Obſtacula vbi ſunt plura non ſufficit vnum tollere.*
52 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione bonorum aſſignatorum pro dote non ſuſtinetur, niſi expreſſa ſit hæc qualitas.*
53 *Neque ſuſtinetur ſi non fuit narratum, quod bona erant donata Eccleſiæ à ſupremo Principe.*
54 *Alienationem bonorum Eccleſiæ auctorizare eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ.*
55 *Beneplacitum Apoſtolicum ſi loquatur de aſſenſu præſtando locationi faciendæ, aſſenſus debet præcedere contractum.*
56 *Beneplacitum Apoſtolicum non ſolum conceditur pro alienatione facienda, ſed etiam pro iam facta, & quomodo.*

CAPVT XIV. §. 9.

VIſis expreſſis in dicta *extrauaganti ambitioſa*, non omittendum addere aliqua circa eam, & præcipuè circa Beneplacitum Apoſtolicum per eam in locatione bonorũ Eccleſiæ vltra triennium facta requiſitum, & ſignanter, quomodo Beneplacitum impetretur, & excutioni demandetur, & an locatio vltra triennium, eo ipſo quod eſt munita beneplacito, ſit abſolutè valida, ita ut nihil vlterius ad eius validitatem ſit neceſſarium, ac denique an, & quando Beneplacitum præſumatur.

1 Quo igitur ad modum impetrandi Beneplacitum ſciendum, quod à Papa conceditur paſſim, & tam per licteras ſub Plumbo, quam etiam per alias in forma Breuis, quarum formulam ſi videre cupis cum explicatione tenoris, nec non praxi expediendi, adeas *Corrad. in praxi diſpenſat. Apoſt. lib. 9.* vbi latè *per tot.* lib.

2 Sciendum autem, quod idem Paulus Secundus vltra *dictam Conſtit. incipien. Ambitioſæ* edidit etiam aliam in hac materia, in qua præcipit omnibus Commiſſarijs, & Delegatis in licteris Apoſtolicis, quæ deſuper dicto beneplacito expediuntur in forma ſi in euidentem, vt cautè, & diligenter attendant cauſas in ipſis licteris per ſupplicantes expræſſas, illaſque diſcutiant, & Teſtes, & probationes ſuper narratorum veritate recipiant, ſub grauiſſimis pœnis, ibidem expræſſis, & quia vult vlterius, quod in quibuſcumque licteris, & Commiſſionibus huiuſmodi Conſtitutio illa *inſeratur*, hinc eſt, quod ita ſeruatur, & licteris Apoſtolicis ſuper dicto Beneplacito expeditis, Conſtitutio illa totaliter inſeritur, & aliqui æquiuocando credunt eam eſſe ipſam *extrau. Ambitioſæ*, quos vti praxis ignaros arguit *Corrad. dicto lib. 9. cap. 3. num. 35.* vbi etiam *num. ſeq.* monet eam inſeri tantum, quando Beneplacitum expeditur per licteras ſub plumbo, non autem quando expeditur per Breue, & quando agitur de locatione ad decennium, vel vltra non ſi tantum ad nouennium, & quatenus etiam in alijs caſibus omittatur eius inſertio, non propterea vitiatur conceſſio, cum in ipſa non adſit clauſula annullatiua conceſſionis, ſine eius inſertione factæ, vt aduertit idem *Corrad. dicto lib. 9. cap. 5. num. 12. verſ. Nec tamen.*

3 Pro validitate autem locationis clarũ eſt, quod ſeruanda eſt diligenter forma litterarum Apoſtolicarum ſuper Beneplacito expeditarum, & dictæ Conſtitutionis in eis inſertæ *Rota in Cortonen. Bonorum corã Platto impræſs. per Marcheſ. tom. 1. fol. 114. & coram Merlin. deciſ. 887. num. 17. & ſeq. & in recent. deciſ. 336. num. 12. & 17. par. 10.*

4 Vndè cum literæ ſint conditionatæ, ſi in euidentem vtilitatem, iuſtificari debet vtilitas per Teſtes, & probationes ab executori-

toribus earum recipiendas, vt in dicta Con-
ſtitutione habetur, & dixit *Rota deciſ. 60.*
num. 7. & ſeq. par. 2. diuerſ. & coram Canaler.
deciſ. 215. num. 4. & latè *coram Durano deciſ.*
250. num. 9. & ſeq.

5 Et quia ſolet in literis apponi clauſula
vocatis vocandis. Debent executores aſſu-
mere partes Iudicis, & examinare Teſtes
formiter, & alias probationes, aliaque
acta neceſſaria facere iudicialiter citatis ci-
tandis, aliàs nulliter procedunt *Rot. dec. 36.*
num. 13. poſt Cenc. de Cenſ. Canaler. dec. 215.
num. 4. & deciſ. 347. in princ. Duran. dec. 250
num. 10.

6 Si autem non adſit dicta clauſula, *vocatis,*
&c. ſed ſimpliciter commiſſum ſit Delega-
to, vt ſe informet, & ſi repererit in euiden-
tem vtilitatem Eccleſiæ cedere, confirmet
alienationem, aut alienandi facultatem
concedat, tunc ſatis eſt, vt adhibeat co-
gnitionem extraiudicialem abſque citatio-
ne *Corrad. in prax. diſpenſ. lib. 9. cap. 5. nu. 10.*
& in his terminis procedit *Rot. deciſ. 479.*
num. 2. par. 1. diu. vbi dicit, quod in huiuſ-
modi proceſſibus non eſt neceſſarium cita-
re, quia non proceditur iudicialiter.

7 Idemque eſſet ſtante clauſula, *conſcientiam*
tuam oneramus, quia talis clauſula opera-
tur, vt poſſit executor ſe extraiudicialiter
informare, & quod non requiratur citatio
Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 17. nu. 14. Lan-
cell. de attent. par. 2. cap. 12. lim. 10. nu. 8. Mo-
net. de Commut. vltim. vol. cap. 7. num. 153. &
ſeq. Rot. coram Merlin. deciſ. 10. nu 9. & ſeqq.

8 Sed hoc intelligitur ſi cum tali clauſula non
concurrat etiam alia *vocatis vocandis*, vel
etiam *ſeruatis ſeruandis*, quæ illi æquipol-
let *deciſ. 94. num. 49. par. 7. recent.* aut ſimilis
tribuens cauſæ cognitionem, quia tunc per
iſtas modificaretur clauſula, *conſcientiam*
tuam, quaſi dictum ſit, Iudicialiter proce-
das, & vti Iudicis conſcientiam tuam one-
ramus *Alex. conſ. 218. nu. 1. lib. 2.* & alijs ad-
ductis *Rot. deciſ. 94 nu. 49. & ſeq. par. 7. in re-*
cent. & penes Merlin. deciſ. 702. num. 18. &
ſeq.

9 Et neceſſe eſt, quod ex actis conſtet præ-
dicta fuiſſe ſeruata *Corrad. in praxi Diſpen-*
ſat. lib. 9. cap. 5. num. 7. ad fin. aliàs ex eorum
inſpectione conuinceretur nullitas *Duran. di-*
cta deciſ. 250. num. 11. & ſeq. Dummodo ta-
10 men inſpiciantur omnia acta, alias, ſi ver-
bi gratia, tranſportatus non fuiſſet proceſ-
ſus integer, clarum eſt, quod non poſſet ex
eius inſpectione conuinci nullitas præfata
Seraphin. deciſ. 1307. num. 2. & 3. vbi tamen
11 proceſſus ſit fabricatus, aliàs inde pariter
conuinceretur nullitas, quod nullus proceſ-
ſus fuiſſet fabricatus, ſententia enim exe-
cutoris non iuſtificaretur ex actis, & ſic non
eſſet attendenda *Canaler. deciſ. 215. num. 4.*
Merlin. deciſ. 702. num. 43. Rot. deciſ. 160. nu-
mer. 7. par. 2. diu. & deciſ. 624. num. 4. par. 2.
& deciſ. 94. num. 43. par. 7. recent.

12 Et examen Teſtium faciendum ab ipſis
executoribus, non autem demandandum
Notario, vt firmauit in ſpecie *Rot. dec. 628.*
13 *num. 7. par. 3. recent.* & ratio eſt, quia at-
tentis verbis illis literarum. *Diſcretioni*
veſtræ committimus, & mandamus, &c. iun-
ctis alijs, *ſeruata forma literarum Prædeceſ-*
ſoris huiuſmodi, videlicet Pauli 2. ibi in-
ſertarum, in quibus habetur *diſtrictè præ-*
cipimus conſtat electam fuiſſe induſtriam
14 perſonæ, ac proinde adeſſe neceſſitatem
procedendi per ſe ipſum, iuxta *gloſ. in l. ſæ-*
pè audiui ff. de offic. Præſul. quam totus mun-
dus approbat, ſecundum *Felin. in c. cam te*
num. 11. de reſcript. quem vna cum pluribus
alijs refert *Rot. vbi ſupra*.

Quod vtique magis procedit, ſi non cō-
15 mittatur Notario nudum Miniſterium re-
ceptionis iuramenti, ſed totum examen, &
ſic citationes Teſtium, & alia ſimilia, quæ
cum ſapiant iuriſdictionem, Notario com-
mitti non valent, *gloſ. in Clement. vn. in*
princ. de off. delegat. vbi *Imol. num. 3. Ancar.*
num. 4. Card. num. 7. verſ. opponitur, & alios
adducens *Rot. d. deciſ. 628. num. 8. par. 3. rec.*

16 Et eadem ratione ſequitur, vt ſi agatur
de permutatione bonorum Eccleſiæ, neceſ-
ſe eſt executores inſpicere Terras Eccleſiæ
tradendas, alias enim non poteſt dici eis
conſtitiſſe de euidenti eius vtilitate, vt cen-
ſuit *Rota in Lucana Nullitatis Alienationis*
Bonorum coram Blanchetto, impreſſa per Mar-
cheſan de Commiſs. par. 1. fol. 110.

17 Poteruntque opponi aduerſus proceſſum
horum executorum omnes nullitates, quæ
opponuntur aduerſus quoſcumque alios
proceſſus, & aduerſus quaſcumque exami-
nationes Teſtium, quas longum eſſet re-
ferre, & extra inſtitutum, in ſpecie tamen
ſi non fuiſſent legitime executæ citationes,
ſi Teſtes non fuiſſent examinati in loco de-
18 ſignato. ſi de iuramento Teſtium non con-
ſtet, niſi per verba enunciatiua Notarij *Te-*
ſtis Iuratus, &c. eſſe nullum dictum examen,
dixit *Rota in dicta deciſ. 628. num. 4. & n. 9.*
& 10. par. 3. recent.

19 Et vbi ſemel nulliter procedendo De-
cretum interpoſuerint, non poſſunt ampliùs
ſe ingerere, & melius procedere, quia ſunt
Iudices Delegati, quorum iuriſdictio per
20 primum actum expirat, ſiue bene, ſiue ma-
le proceſſerint, & iudicauerint *Corrad. in*
pra-

*praxi diſpenſ.lib.9.cap.11. prope fin.verſ. vbi
tamen Caual.deciſ.347.num.2. Rot.deciſ.631.
num.8. & deciſ.678.num.3.par.2.recent.*

Prout etiam expirat hęc Iuriſdictio,ſi Pa-
pa concedens deceſſerit, antequam literæ
fuerint executoribus deputatis præſentatę,
forma enim earum præſefert regulariter
commiſſionem, vt deputati aſſumendo par-
tes Iudicis, de euidenti prius vtilitate co-
gnoſcant, & ea cognita licentiam alienan-
di concedant, vel alienationem factam ap-
21 probent, vt ſupra dictum eſt, & licet quan-
do agitur de mero, & neceſſario executo-
re gratiæ iam factæ, eius facultas non expi-
ret per mortem concedentis *c. ſi ſuper gra-*
22 *tia de officio delegat. in 6.* tamen ſecus eſt,
quando committitur hoc modo gratia fa-
cienda, vt in his terminis ſæpe declarauit
Rota, & ſignanter *coram Mantic. deciſ. 41.
num.2. & ſeq. coram Durano deciſ.225. n.7.
in recent. deciſ.473. num.3. par.2. deciſ.277.
num.13. par.8. & deciſ.336. num.10. & ſeq.
par. 9.* Vnde eueniente tali caſu expectan-
dus ſucceſſor, & petendum ab eo indultũ,
vt procedant iuxtà praxim, de qua *Corrad.
d.lib.9.cap.11. in fin.*

23 Stantibus verò prædictis verbis in lite-
ris Beneplaciti *vocatis vocandis*, quæ impo-
nunt neceſsitatem citandi, vt dictum eſt, op-
tima Cautela erit expedire citationem, ſeù
Monitionem per edictum cum inſertione
totius tenoris literarum, monendo omnes
in genere, & quoſcumque volentes dicere
de obreptione, aut ſubreptione, aut aliàs
ſe opponere, illudque affigere ad Valuas
Eccleſiæ, cuius ſunt bona, & in loco, vbi
ſunt ſita, iuxta praxim, de qua *Corrad. in
praxi diſp.Apoſt.lib.9.cap.5.num.13.*

24 At illa citatio generalis releuat ab one-
re citandi eos quorum non eſt certum inte-
reſſe, & quos neſcitur impedire poſſe lo-
cationem, quo enim ad illos, quos ſcitur
habere intereſſe, & valere ſe opponere lo-
cationi ad longum tempus, & illam impe-
dire, talis citatio non releuat, ſed requiri-
tur ſpecialis, iuxta tradita per *Dec.conſ.251.
num.4.Crauett.conſ.89.numer.6. vbi de Com.
Becc.conſ.19. numer.9. ad fin.Bich.deciſ.469.*
25 *num. 2. & ſeq.* Intelligendo ſi ſint præſen-
tes, aliàs ſecus eſſet dicendum *Ang. in
l.fin.num.10. poſt med.verſ. & attende in hoc
C. de Iur.deliber. Seraph.deciſ.371. numer.4.*
26 *Coccin. deciſ. 151. num. 5. verſ. Nam fuit*,
Adeo, vt prætendens nullitatem ex hoc ca-
pite, quod aliquis non fuerit particulariter
citatus, probare debeat, eum fuiſſe præſen-
tem *Marin.Var.cap.11.num.4.& ſeq.Adden.
ad Gregor.deciſ.473.num 22. Adden. ad Bu-
ratt.deciſ.750. num.7. Rot.deciſ.597. num.3.
par.4.recent.*non tamen dicitur abſens quis,
27 ex quo eſt in alio loco eiuſdem Prouinciæ,
& Iuriſdictionis ad hunc effectum, vt eius
abſentia releuet ab hoc onere ſpecialiter
eum citandi, & non ſufficiat citatio genera-
lis per edictum, ad tradita per *Roland. de In-
uent. queſt.95. verſ.modo has opiniones Pha-
nucc. eodem tit.par. 3. num. 17. verſ. hinc
Sigiſmundus. Rota coram Bichio deciſ. 469.
num. 5.*

28 Inter habentes autem certum Intereſſe,
ac valẽtes contradicere, eſt ſine dubio Rec-
tor Eccleſſiæ, cuius bona locantur, & ideò
in ſpecie citandus erit *Corrad. d.praxi di-
ſpenſ.lib.9.cap.5. num.13.* & non ſolum Re-
29 ctor, qui actualiter poſſidet Beneficium,
ſed etiam ſi quis adeſſet, qui ex aliqua cau-
ſa ad illud regreſſum haberet, prout practi-
catur ſignanter in reſignantibus cum Pen-
ſione, quia cum de illius præiudicio agi
poſſet, & ipſe erit citandus, vt firmat idem
Corrad. dicto cap.5.num.15.

30 Et vbi agatur de alienatione rei Eccleſiæ
Cathedralis, citandum erit Capitulum, etiã
ſi res eſſet de menſa Epiſcopali, & Capitu-
lum haberet menſam ſuam ſeparatam, vt
firmauit in ſpecie *Rot.deciſ.628.nu.2. par.3.
recent.* vbi tamen expreſsè dictum erat in
literis, vocato Capitulo, aliàs concluſio
pateretur forſan in rigore aliquam difficul-
tatem, nam ipſa *Rota in deciſ.443. coram Se-*
31 *raph.* ibidem citata, contrarium apertè cẽ-
ſuit in dictis terminis rei menſæ Epiſcopi,
ſeparatæ à menſa Capituli, tutius tamen eſ-
ſet illud citare, intereſt enim eius ne poſſeſ-
ſeſſiones, & bona Eccleſiæ alienentur, vt
poſt *Innoc. in c. Nouit de his: quæ fiunt à Præ-
lat. & ibidem Abb. num. 7.* admittit etiam
Seraph. dicta deciſ. 443. num. 5. vndè ſequi-
tur, vt ſit citandus, & defectum talis cita-
tionis vitiat proceſſum, licet ſecus ſit quo
ad defectum conſenſus eiuſdem Capituli in
alienatione, vt concludit ibidem *Seraph.*
& de eo dicam infra *§.ſeq.num......*

32 Dubitari tamen poteſt, an idem ſit di-
cendum in caſu, quo Rector Eccleſiæ, vel
Capitulũ alienaſſet, & appareret eius quo-
que nomine ſupplicatum fuiſſe pro Bene-
placito, & hoc caſu defectum citationis
eiuſdem opponi non poſſe, tenuit *Rot. deciſ.
636. num.4. par. 1. diuerſ.* & idem in termi-
nis Capituli, ſenſit licet non firmauerit, ea-
dem *Rota coram Durano deciſ.365.num.13.*

33 At contraria eſt ſine dubio tutior, quia
Conductori ſolo incumbit onus probandi
vtilitatem Eccleſiæ *Alex.conſ.169. numer.5.
& 6.Seraph.deciſ.413.num.2.Duran.dec.250
num.2.*

num. 2. & dum talem probationem facere
debet foemiter , vocatis vocandis , vt ordi-
natur in literis beneplaciti , hinc ſequitur,
vt eurare debeat eitari Capitulum,vel aliſi,
qui habeat principale intereſſe , vel prinei-
palem curam rei Eccleſiæ , quamuis ipſe-
met alienaſſet , ac etiam pro beneplacito
ſupplicaſſet,cum ſine tali citatione non poſ-
ſit dici facta legitima probatio , & adim-
plera forma literarum ex ſupradictis , &
optime fuit firmatum in *deciſ. 624. num. 4.
& 5.par.1.recen. & in deciſ.336.n.13.par.10
recent.* vbi aliæ deciſiones referuntur.

34 Item dubitari poteſt ſi locetur res Eccle-
cleſiæ,quæ ſit de Iurepatronatus Laicorum,
an ſit eitandus Patronus , & licet magis cõ-
munis ſtet pro negatiua ea ratione , quia
eius conſenſus non ſit neceſſarius in tali a-
lienatione, vt patet ex relatis per *Macera-
ten. lib.1.reſol.25.num.8.Lambertin. de Iure-
patr.lib.3. quæſt.2. art.7. per tot. Quarant. in
ſumm. Bullar. verb. alienatio num.4. Barboſ.
de Iur.Eccleſ.Vniu.lib.3.cap.30.num.9.ad fin.*
vbi licet referat nonnullos contrarium te-
nentes,tamen dicit eos non probare, nec in
praxi ſeruari , quod dicunt.

35 Tamen contraria eſt tutior , & æquior ,
quia agitur de eius intereſſe ſaltem ſecun-
dario , quod Eccleſia in qua habet Iuſpa-
tronatus non depauperetur, tenetur enim
ſibi in caſu neceſſitatis ſubminiſtrare ali-
36 menta *c. nobis 25. ad fin.*ibi,*& ſi ad inopiam
vergat, ab Eccleſia illi modeſtè ſuccurritur; de
Iurepatr. Bellet. de Cleric. debit. §. 14. propè
fin.* quod tamen intelligitur ſi ipſa Eccleſia
37 ſit diues , nempe habeat fructus ſuperantes
id , quod eſt neceſſarium ad cultum diui-
num , & ſubſtentationem Miniſtrorum , vt
declarat poſt alios *Barboſ. in dicto cap. nobis
num.8. & Rot. coram Canal.deciſ.321.nu.3.*

38 Et vlterius Patronus poteſt ſe opponere,
& cõtradicere alienationi vbi fiat ſine cau-
ſa *cap. filijs 28. in ordine cap.16.quæſt.7.Abb.
in cap.vnic.num.20. vt Eccleſ. beneſ. ſin. dim.
conſ. Dec.conſ.174. num.5. verſ. & licet.Lot-
ter. de Beneſ.lib.1.quæſt.11. num.65. & ſeqq.*
& in ſpecie , quod propterea Patroni ſint
eitandi in alienatione , quia poſſunt con-
tradicere, videtur ſenſiſſe *Rotam coram Du-
nozet.ſen. deciſ.330. nu.1. & 2.* & quod ſal-
tem ex vrbanitate , & honeſtate quadam
vocari debeant, licet non ex neceſſitate,di-
eit *Corradus in dicta praxi Diſpenſ.lib.9.c.5.
num.14.*

39 Beneficiati verò Eccleſiæ Cathedralis,
vel alterius in qua adſit Capitulum ſecluſo
particulari ſtatuto, non ſunt vocandi, nec
ſpecialiter citandi , quia ipſi debent inſer-
uire non autem vocari ad tractatus , & ſe
ingerere in adminiſtratione bonorum *gloſ.
in cap. cum ad hoc penult. ver. aſſiſios de Cle-
ric. non reſiden.cum alijs adductis per Corrad.
dicto cap.5.num.14. verſ. & vbi Materia* , &
latius in *Praxi Beneſ. lib.2. cap.13. num.37.
& ſeqq.* dictum autem ſtatutum contrarium
40 adeſt ſignanter in Baſilica Principis Apo-
ſtolorum de Vrbe, imo ſunt Conſtitutiones
Papales, quarum verba refert *Corrad. dicto
cap.5.num.14. & Rota coram Canaler.dec.77.
in princ.* vbi quod eis ſtantibus non eſt lo-
cus diſpoſitioni iuris *& per tot.* vbi reſpon-
det obiectis , *& deciſ.85. & 91.*

41 Et denique generaliter loquendo eitan-
di erunt, qui de Iure poſſunt impedire alie-
nationem, & è contra , qui eam impedire
nequeunt,eitandi non ſunt *Felin. in cap.Ec-
cleſia Sancta Maria num.108. de conſt. Surd.
conſ.1.num.94.Menoch. de arbitr.lib.1.q.17.
num.15.Corrad.d.cap.5.num.15.*

42 Debent autem probationes, vt ſupra le-
gitimè faciendæ,concludere ſignanter vtili-
tatem Eccleſiæ , quæ debet eſſe euidens,vt
habetur *in extrauag. & in literis Apoſt. Be-
neplaciti* , & talis euidentia requiritur , tàm
reſpectu ipſarum probationum , vt ſint ple-
næ , & dilucidæ ex congeſtis per *Rot. in de-
43 ciſ.336.num.14.par.10. recent.* quam etiam
reſpectu eſſentiæ ipſius vtilitatis , vt vide-
licet non ſit adeò modica , vt applicetur il-
lud,parum pro nihilo reputatur, quod pro-
dit in hac materia,iuxta deciſionem, de qua
poſt *Ricc.*meminit *Carlin. contr.105.nu.49.*
44 non enim poſſet dici euidens, prout requi-
ritur,itaut non ſufficiat ſimplex vtilitas abſ-
que hac qualitate *Honded.conſ.31.num.20.
lib.2. Seraph.deciſ.508.num.12.* Vnde tanto
minus ſubſtineretur contractus , vbi adeſſet
etiam dubium , an eſſet vtilis , vel non, *de-
ciſ.65.num.19.par.2.diu. & in recent.dec.94.
num.52 par.7.Merlin.deciſ.702.nu.52.*quod
autem tempus percurrere debeat probatio
iſta,dicam infra *§.ſeq.num.10.*

45 Econtra,quando verè conſtat de euiden-
ti vtilitate, Beneplacitum eſt tutum , quia
ea eſt cauſa finalis , qua mouetur Papa ad
illud concedendum,itaut eius ſola ſubſiſtẽ-
tia ſufficiat ad illud ſuſtinendum,non habi-
ta ratione aliarum ſubreptionum , vel ob-
reptionum *Soccin.ſen.conſ.15.nu.50. verſ. &
eſt ponderandum lib.1. Ruin. conſ.157. n.25.
verſ.Nec obſtat lib.1.Gennen.in prax.Archiep
cap.89.num.5. Seraphin. deciſ.443.numer.1.
& 2. & deciſ.1174. num.7.* vbi quod Rota
ſæpius approbauit *Mant. deciſ.101. num.5.
deciſ.577. num.10. verſ. & in omnem.par.1.
recent.* imò voluerunt multi , quod adeò ſit
po-

potens cauſa vtilitatis, vt per eam ſuſtinea-
tur alienatio, licet facta ſit non ſeruatis ſo-
lemnitatibus, vt ſupra *in §. 6. num. 36. di-
ctum eſt*.

46 ∵ Dummodo tamen ſubreptio, vel obrep-
tio non ſit, neque in narratiua vtilitatis,
neque circa ipſam, quia vtroque modo vi-
tiatur gratia iſta, vt declarat *Rot. deciſ.* 178.
num. 8. *verſ. hoc enim procedit par.* 2. *diu.* &
penes *Seraphin. deciſ.* 508. *num.* 10. *Barboſ.
clauſ.* 152. *num.* 10. Vndè ſi fuiſſent alienata
47 omnia bona Eccleſiæ, neceſſariũ eſſet hoc
exprimere alias gratia corrueret, cum iſta
obreptio influat in non vtilitatem, ex quo
magna eſt differentia in ordine ad vtilita-
tem, quod omnia bona ſint alienata, vel
pars bonorum tantũ, & credibile eſt, quod
48 Papa requiſiuiſſet maiorem vtilitatem, ſi
ſciuiſſet alienari omnia, quodque diuerſi-
mode reſcripſiſſet, vt cenſuit *Rot. dec.* 319.
num. 5. *& 6. par. 4. tom. 2. recent.* Sic ſi narra-
tum eſſet fieri locationem, & in effectu con-
tractus reſolueretur in venditionem, prop-
ter pactum affrancandi pro certo pretio ar-
bitrio Cõductoris, ſi tacitum fuiſſet tale pa-
ctum, nullum eſſet Beneplacitum *Molpheſ.
ad conſuet. Neap. to. 3. par. 14. quæſt. 19. nu. 26.*

49 Sic, ſi falſo narratum eſſet non adfuiſſe
maiorem oblatorem, quam illum, cui fa-
cta locatio, gratia corrueret, quamuis loca-
tio eſſet euidenter vtilis, propter dictam
ſubreptionem circa ipſam vtilitatem com-
miſſam *Rot. deciſ. 94. num. 61. par. 7. recent.*

50 Vlterius ſi bona locanda vltra prohibi-
tionem legis, eſſent etiam prohibita aliena-
ri ab homine puta à teſtatore, qui illa Ec-
cleſiæ reliquit, hæc prohibitio eſſet narran-
da, vt firmat in ſpecie *Molpheſ. ad conſuet.
Neap. to. 3. par. 14. quæſt. 19. num* 27. vbi e-
tiamſi prohibitio hominis eſſet iniuſta, &
51 facit regula, quod vbi plura ſunt obſtacu-
la non ſufficit tolli vnum, *Felin. in cap. non-
nulli num. 21. ad fin. de reſcript. Gonz. ad re-
gul. 8. gloſ 13. num. 97. & ſeq. Gregor. deciſ.
109. num. 6. Put. deciſ. 193. num. 1. lib. 1.* Pro-
ut etiam ſi bona eſſent aſſignata pro dote
Eccleſiæ, & menſa Monaſterij, quia inde
52 difficilius permittuntur alienari, *cap. poſſeſ-
ſiones, & cap. vt ſupra aliqua de reb. Eccl. non
alien. Molpheſ. d. quæſt. 19. num. 24.*

53 Et idem ſi eſſent bona à ſupremo Princi-
pe Eccleſiæ donata *Molpheſ. d. quæſt. 19. nu-
mer.* 25. eſt enim vnus de caſibus vbi Ec-
cleſia non alienat *gloſ. in Auth. hoc ius por-
rectum C. de Sacroſ. Eccleſ. in ver. perpetuo*,
vbi alios quinq; caſus refert, in quibus pa-
riter nullo modo alienat, vnde ſingulorum
facienda erit mentio in impetratione bene-
placiti, ſaltem ad maiorem cautelam eadem
ratione.

54 Debet autem eſſe ipſius Papæ Benepla-
citum, nec ſufficit, cuiuſuis alterius, etiam
Legati de Latere, nam auctorizare aliena-
tionem rei Eccleſiæ, eſt de ſpecialiter reſer-
uatis Pontifici *Abb. in cap. vlt. numer. 10. de
Eccleſ. ædif. Gambar. de offic. & poteſt. Legat.
lib. 1. tit. de var. ord. nomin. num.* 415. dixit
Rot. deciſ. 229. num 8. par. 8. recent.

55 Et ſi literæ Apoſtolicæ Beneplaciti ſunt
in forma Commiſſaria, & loquuntur de aſ-
ſenſu præſtando locationi faciendæ, neceſſe
eſt talem aſſenſum præcedere contractum
*Abb. in cap. vt ſuper num. 17. de reb. Eccleſ.
alien.* & in alijs locis relatis per *Quarant. in
ſumm. Bullar. verb. alienatio nu.* 8. vbi quod
ideò practicatur, vt ſi factum Inſtrumentum
prius, quam impetretur Beneplacitum, fiat
poſteà aliud, cum inſerto tenore Decreti
Commiſſariorum.

56 Verum licet literæ ſoleant, vt plurimum
loqui de Conſenſu præſtando, vt dicit *Qua-
ranta dicto num.* 8. tamen dantur etiam cum
facultate approbandi contractum iam fa-
ctum, imo quando in Vrbe ignoratur, an
contractus ſit celebratus, vel ne, ſolent cau-
ti ſollicitatores curare, vt contineant vtrã-
que facultatem, videlicet eas dicere, licen-
tiam concedant, & impartiantur, & qua-
tenus ad locationem eamdem ſub eiuſdem
Sedis Apoſtolicæ Beneplacito deuentum
fuerit, illam approbent, & confirment, pro-
ut concedi literas ſub hac forma, teſtatur
Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 5. num. 62.
& poſt confirmationem non requiri nouum
conſenſum *Rota coram Coccino deciſ.* 374.
num. 6. & 7. prædicta tamen formula non
ſufficeret, ſi vltra confectionem Inſtrumen-
ti deuentum eſſet ad actualem rei traditio-
nem, ſed neceſſarium eſſet de ea facere
ſpecialem mentionem, *Quarant. d. ver. alie-
natio num. 10. verſ. ſint cauti.* Imò ad tollen-
dam circa id dubietatem, & ſaluti anima-
rum conſulendum, inoleuit praxis, vt qua-
tenus petatur dicto modo facultas confir-
mandi alienationem iam factam, & non
narretur expreſſe traditio, officiales Data-
riæ, addant verba illa, *Poſſeſſione minime
tradita*, quæ ante non addebantur, vt di-
cit *Corrad. dicto cap. 5. num. 64. verſ. & ho-
die, & Donat. de regular. tom. 1. tract. 14.
quæſt. 25. num. 3.*

Beneplacitum Apoſtolicum, an det ple-
nam firmitatem contractui locatio-
nis ad longum tempus bono-
rum Eccleſiæ.

SVMMA-

S V M M A R I V M.

1 *Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiuè ſolemnitates, & cauſam.*
2 *Cauſæ legitimæ alienandi bona Eccleſiæ ſunt neceſſitas, vtilitas, pietas, & incomoditas.*
3 *Cauſæ alienandi bona Eccleſiæ reducuntur ad vtilitatem, & neceſſitatem.*
4 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione rei Eccleſiæ, non ſupplet defectum cauſæ.*
5 *Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, ſtante confirmatione Executorum Beneplaciti, præſumitur.*
6 *Decl. procedere ſi executores ritè, & rectè proceſſerunt.*
7 *Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ non ſolum oritur ex Beneplacito vero, ſed etiam ex præſumpto.*
8 *Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ reſultans ex Beneplacito non procedit, ſi contractus ſit ſui natura damnoſus.*
9 *Vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ non probatur per aſſertionem alienantium.*
10 *Neque probatur per aſſertionem Executorum literarum Apoſtolicarum; quando iudicialiter procedere tenebantur.*
11 *Vtilitatis Eccleſiæ probatio debet percurrere tempus locationis.*
12 *Ampl. vt ad effectum validitatis contractus non attendatur, quod contractus tẽpore ſucceſſiuo ſit vtilis.*
13 *Decl. procedere ſi contractus ſit perfectus, & in ſe validus, ſecus ſi prætendatur ſuſtineri, ex capite vtilitatis.*
14 *Contrahens cum Eccleſia ſi contractus ſit ex cauſa neceſſitatis, debet eſſe ſolicitus de verſione pecuniæ in cauſam expreſſam, ſecus ſi ſit ex cauſa voluntatis.*
15 *Contractus dicitur ex cauſa neceſſitatis ſi pro extinguendis debitis, quæ peti poterant, ſecus ſi pro extinguenda cenſu.*
16 *Contractum locationis non fuiſſe vtile, probatur ex Inſtrumento locationis præcedentis factæ pro maiori mercede.*
17 *Decl. procedere ſi locatio præcedens habuit effectum.*
18 *Decl. 2. procedere ſi probetur in præcedenti locatione non contineri maiorem quantitatem bonorum.*
19 *Vtilitas neceſſaria in locatione ad longum tempus rei Eccleſiæ ceſſat ſi conſtet, quod Eccleſia eamdem vtilitatem percipiebat.*
20 *Cenſus impoſitio pro extinguendo alio ſimili, non poteſt dici euidenter vtilis.*
21 *Locatio perpetua facta pro eadem mercede pro qua fiebat locatio ad tempus, eſt euidenter vtilis.*
22 *Penſio locationis perpetuæ ſolet eſſe minor in ſexta parte. Et redditur ratio, num. 24.*
23 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, an poſſit concedi pro canone fructibus minore in ſexta parte.*
24 *Decl. tunc dici vtilem euidenter locationem perpetuam abſque diminutione mercedis cum agitur de re ſubiecta periculis, & ab eis Eccleſia liberatur.*
25 *Vtilitas contractus reſultat etiam à pactis, & ex quibus.*
26 *Solutio, quæ fit in ingreſſu emphiteutæ non attenditur ad conuincendam vtilitatem Eccleſiæ ſi fiat Prælato illam ſibi retinenti.*
27 *Subhaſtatio in alienatione rei Eccleſiæ non requiritur.*
28 *Lex ciuilis non ligat Eccleſiaſticos, etiamſi fuerit à Gratiano in volumine Decretorum inſerta.*
29 *Solemnitates Iuris Canonici antiqui in alienatione bonorum Eccleſiæ, quæ nam eſſent.*
30 *Beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non requiratur.*
31 *Decl. procedere ſi ſit legitimè impetratum, & executioni demandatum.*
32 *Decl. 2. procedere ſi non ſit expoſitum contractum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & conceſſum Beneplacitum cum clauſula ſi ita eſt.*
33 *Confirmatio Principis tollit defectus iuris ciuilis non autem iuris naturalis.*
34 *Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectus conſenſus Capituli.*
35 *Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum alterius Eccleſiæ, quam ſuæ.*
36 *Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis, quæ non ſunt de ſua menſa.*
37 *Epiſcopi hodie faciunt omnia ſine Capitulo.*
38 *Clauſula ſupplentes tollit omnem defectum iuris poſitiui.*
39 *In literis Beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi ſolet apponi clauſula vocato Capitulo.*
40 *Papa in generali diſpoſitione non ſolet comprehendere ea, quæ ſunt contra ius.*
41 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuſtinetur non narratis eis quæ ſunt præiudicialia ſoli Prælato alienanti.*
42 *Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus.*
43 *Et vbi ſe refert ad Inſtrumentum nihil operatur Inſtrumento non exhibito.*

C A P V T XIV. §.10.

IMpetratis literis Apoſtolicis Beneplaciti, ac ritè, & rectè executioni demandatis, iuxta ſuperius dicta, non videtur poſſe dubitari de validitate locationis vltra Triennium factæ, quia in *extrauag. ambitioſæ* prohibetur alienatio inconſulto Romano Pontifice, vnde ſecus eſt eo conſulto. Verum quia in eadem Conſtitutione confirmantur etiam omnia Iura antiqua, ibi. *Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus, prohibitionibus, & Decretis alijs ſuper hac aditis, quæ tenore præſentium innouamus in ſuo nihilominus robore permanſuris*, videndum erit, an vlterius aliquid requiratur; & quidem in alienatione bonorum Eccleſiæ duo requi-
1 runtur copulatiuè, cauſa videlicet, & ſolemnitas *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. Rot. coram Seraphin. deciſ.* 1490. *num. 1. in Romana Reſciſſionis Contractus coram Blanchetta penes Marcheſ. de Commiſſ. tom. 1. fol. 98. num* 8. *in recent. deciſ. 36. numer 5. par. 7.* & alibi paſſim.
2 Aſſumendo autem primùm, cauſæ legitimæ, ſunt quatuor, nempè neceſſitas, vtilitas, pietas, & incomoditas *Molin. de Contract. diſput. 468. num. 2. Quarant. in ſumm. Bullar. in verb. alienatio numer. 3. Donat. de Regular. tom. 1. tract. 14. quæſt. 9. numer. 2. & ſeqq.* & late de ſingulis etiam loquendo

*Corrad. in praxi diſpenſ.lib.9.cap.1. num.*18.
& prius, ac valdè latius *Redoan. de reb. Ec-*
3 *cleſ.non alien.rubr.*18. quæ tamen reducun-
tur ad has duas,nempè neceſſitatem, & vti-
litatem Eccleſiæ, vnde multi de his tantum
mentionem faciunt, & vnam ex eis requi-
ri di cunt, vt videre eſt penes *Surd.conſ.*181
*num.*15. *&* 16. *Coccin.deciſ.*445.*num.*3. *Rot.*
*deciſ.*336.*num.*18.*par.*10.*recent.*

4 Et huiuſmodi requiſiti, cauſæ videlicet
alienandi defectus,non ſuppletur Benepla-
cito Apoſtolico, vt firmant *Altograd. con-*
*ſil.*26.*num.*53.*lib.*1. *Quarant. in ſumma Bul-*
*lar.verb. alienatio num.*7. *prope fin. Caualer.*
*deciſ.*288.*num.*6. *Sperell.deciſ.*154. *num.*88.
*Rota deciſ.*267. *num.*15. *par.*5. *& deciſ.*336.
*num.*25. vbi alii referuntur *par.*10. *recent.*

Verum ſi ſupponimus Beneplacitum
5 fuiſſe conceſſum ſub ſolita forma, ſi in eui-
dentem, ac rite, & recte executum, vti-
que probata erit euidens vtilitas, & gene-
raliter, eo ipſo,quod executores literarum
locationem confirmant, vtilitas præſumi-
tur *Alex.conſ.*79.*num.*6. *lib.*1. *Dec.conſ.*141.
*num.*1.*Seraphin.deciſ.*443.*num.*7. *Coccin.de-*
6 *ciſ.*391. *num.*3. Quod intelligitur ſi execu-
tores rite,& recte proceſſerint,alias ſi oſten-
deretur, eos non ſeruaſſe formam literarũ,
vel alio modo nulliter proceſſiſſe, ceſſaret
prorſus dicta præſumptio *Quarant.in.ſumm.*
Bullar. ver. alienatio num. 7. *ad fin. Duran.*
*deciſ.*250.*num* 8. *& ſeq. in recent.d.dec.*336.
*num.*15. *&* 16.*par.*10. Et nulliter proceſſiſ-
ſe probatur ex inſpectione Proceſſus, ſi ta-
men ſit integer, aliàs ſecus, *Seraphin. de-*
*ciſ.*1307.*num.*2. *&* 3. *& dixi ſupra.*

7 Et dicta præſumptio vtilitatis procedit,
non ſolum ſi conſtet de Beneplacito vero,
ſed etiam ſi adſit tantum præſumptum *Gio-*
*uagn.conſ.*27.*num.*59 *par.*2.*Mant ic.dec.*101.
*num.*3. *Rota in Medıolanen. Reſciſſionis Per-*
mutationis coram Pamphilio penes Marcheſ.
*de commiſſ. par.*1.*fol.*112.*nu.*6.*Ciarlin.contr.*
39.*num.*4. *Gregor.deciſ.*343.*numer.*1. *& ibi*
Adden. de qua præſumptione aliqua dice-
mus *infra in* §.*proximo*.

At non procedit eadem præſumptio, ſi
8 ex facie Inſtrumenti, ſeù qualitate con-
tractus depræhendatur contrarium, ex quo
ſit ſui natura damnoſus, vti de donatione,
tradit *Socin. ſen. conſ.* 52. *numer.* 10. *lib.*4.
& alijs adductis *Rot. coram Bichio dec.* 442.
num. 12. *&* 13. & de alienatione, in qua
fuerunt Eccleſiæ promiſſa in recompenſam
alia bona, non autem actualiter tradita
*Rot.deciſ.*430.*num.*4.*par.*2.*recent.*

Cæterum in caſibus, in quibus proban-
9 da eſt vtilitas, vel neceſſitas,id clarum eſt;
quod non bene probantur per aſſertionem
alienantium, quia qui de ſe non poteſt fa-
cere actum validum, nec etiam poteſt fa-
cere aſſertionem, per quam validetur *Ca-*
*ualer.deciſ.*439.*num.*7. *Rota in Cracouien. Do-*
nationis 26. *Nouembris* 1650. §. *Cauſa pari-*
ter coram Bichio, quæ eſt in eius impreſſ. de-
ciſ. 43. *num.* 5. *& in Romana Monaſterij* 17.
Maij 1657. §. *hic autem coram* R. P. D. *meo*
*Beuilaqua, quæ eſt deciſ.*234. *par.*12. *recent.*
*num.*13. Minuſque ſtatur aſſertioni ſimplici
10 executorum Literarum Apoſtolicarum,
quando iudicialiter procedere tenebantur
*Rota deciſ.*94. *num.*44. *par.* 7. *recent. quæ eſt*
*coram Merlino deciſ.*702.*num.*44.

Et probatio vtilitatis, vel non vtilitatis
11 quæ quomodo concludere debeat, dictum
eſt *in* §. *præcedenti nu.* 42. *& ſeq.* debet per-
cutere tempus locationis, non autem po-
ſterius *Ceſar. de Graſſ.deciſ.*4.*num.*1. *de reb.*
*Eccleſ. non alien.Caualer.deciſ.*288.*numer.*5.
adeò, vt non ſufficeret probationem percu-
tere tempus beneplaciti,quando Papæ nar-
ratus fuit contractus vti factus, licet ſecus
ſit, ſi impetratum *Beneplacitum* cum narra-
tiua, quod intendebant contrahere, vt di-
ſtinguit *Genuen. in praxi Archiep. cap.* 89.
poſt med.verſ. quare dicendum. Et faciunt,
quæ late dicentur de probanda læſione in
Cap. 19. vbi & quomodo facienda ſit pro-
batio valoris.

An autem ſufficiat conſtare de vtilitate
in principio, quamuis poſteà talis vtilitas
non permanſerit dubitari poteſt, & quid-
quid ſit in alijs contractibus, in locatione
videbatur attendi debere etiam tempus fu-
turum, quia locatio eſt contractus, qui ha-
bet tractum ſucceſſiuum in futurum, & non
ſufficit eum adimplere momento temporis,
puta per traditionem rei, ſed tenetur loca-
tor curare, & facere, quod Conductor vti
poſſit toto tempore, vt dicemus in *Cap.*28.
poſt princ. & in his contractibus, qui non
finiuntur momento temporis, ſed habent
tractum ſucceſſiuum, attenditur etiam tem-
pus ſucceſſiuum *Bart. in quæſt. publicanus*
*quidam num.*9. *&* 10. *Aucaran.conſ.*402.*nu-*
*mer.*7. *&* 8.*Roland.conſ.*1.*num.*173. *lib.*2. &
alijs pluribus cumulatis *Altograd. conſ.*26.
num. 46. *& ſeqq.* vbi in ſpecie de locatione
*lib.*1.

12 Sed verius videtur, quod attendi debeat
tempus ſucceſſiuum ad alios effectus, puta
ad effectum remiſſionis, ſeù reductionis
mercedis, non autẽ ad effectum iſtũ validi-
tatis, vel inualiditatis contractus ex hoc ca-
pite, quod fuerit vtilis, vel damnoſus Ec-
cleſiæ, quod vltra præfatas auctoritates
proba-

probatur etiam per *text. in ipſa extrau. am-*
bitioſa in illis verbis, *& tunc in Eccleſia eui-*
denti vtilitate, clauſula enim illa, *& tunc*,
denotat extremitatem temporis, vt in pun-
cto tradidit *Honded.conſ.51.numer.61.lib.1.*
& ſequuta eſt *Rota coram Canaler.deciſ.288*
13 *num.5.* quatenus tamen contractus ſit per-
fectus, & in ſe validus, ſecus autem ſi pre-
tenderetur eum ſuſtineri ex hoc ſolo capite
vtilitatis, quia tunc non ſufficeret eum fuiſ-
ſe vtiliter cœptum, ſed requireretur vtilita-
tem permanere, quod ſecus eſt vbi factus
eſt ſolemniter, vel ex cauſa neceſſitatis
Archidiac. in cap. ſine exceptione 12. quæſt.2.
ſub num.5. Henric Boic. in cap. tua nuper nu-
mer. 6. de his quæ fiunt à Prælat. ſin.conſ. cap.
Rot.deciſ.65.num.4.par.2.diu.
14 At vbi alienatio fit ex cauſa neceſſaria,
contrahens cum Eccleſia, & ſoluens pecu-
niam, curare debet, & eſſe ſollicitus, vt ver-
tatur cũ effectu in cauſam expreſſam, alias
enim etiam ſi cauſa illa neceſſitatis fuiſſet
vera, & legitima, adhuc ceſſante tali ver-
ſione, contractus corrueret, quod ſecus eſt
ſi ſit ex cauſa vtilitatis *Sperell.deciſ.154. nu-*
mer.104. Merlin.deciſ.219. numer.12. verſ.
quoniam vltra, vbi quod hæc eſt diſtinctio,
quam ſequitur Rota, *& deciſ.444. num. 16.*
Rota poſt Cenc. de Cenſ. deciſ.25. numer.2. &
deciſ.29.num.1. & deciſ.287.num.5.
15 Et dicitur ex cauſa neceſſitatis ſi facta pro
extinguendis debitis, vbi tamen ſint talia,
vt creditores vrgeant, ſeù ſaltem vrgere
poſſint, alias ſi verbi gratia, pro extinguen-
do Cenſu, pro quo ſoluerentur graues fru-
ctus alienaretur aliud capitale Eccleſiæ, ex
quo minores fructus ipſa perciperet, hæc nõ
eſſet cauſa neceſſitatis, quia nulla aderat
neceſſitas Cenſum extinguendi, cum de
eius natura cenſus ſit perpetuus, & non
poſſit debitor iuxta vulgatam Conſtitutio-
nem ſanctæ memoriæ Pij V. his diebus bea-
tificati, compelli illum extinguere, ſed eſſet
cauſa vtilitatis, vt declarat *Sperell. d. deciſ.*
154. num. 106. & 107. & Rot. d. deciſ. 287.
num.5. verſ. in propoſita facti ſpecie, poſt Cenc.
de Cenſ.
16 Probatur autem, locationem non fuiſſe
vtilẽ ex Inſtrumento locationis præceden-
tis, ſi ex eo appareat, quod illa fuerit pro
maiori mercede *Gennen. in praxi Archiep.*
cap.89. num. 6. in fin. vbi quod licet locatio
regulariter non probet, tamen ſecus eſt ad
hunc effectum *Ciarlin.contr.105. numer.48.*
Rot.deciſ.65.nu.24 par.2. diu. & in vna Ro-
mana Domus impreſſ. per Marin. reſol.7. nu-
mer.3. ad med. par.1. & coram Seraphin. de-
ciſ.1490.num.7.verſ. viſum fuit etiam Mer-
lin.deciſ.702.num.53. & 54. in recent.dec.94
num.53. & 54.par.7. Quod tamen procedit
17 ſi talis locatio habuiſſet effectum, aliàs nõ
poſſet ex ea ſumi dicta probatio *Seraphin.*
deciſ.1073.num.4. Coccin.deciſ.273. ad med.
Rota in Mediolanen. Reſciſſionis coram Pam-
18 *philio penes Marcheſ. de Commiſſ. par.2.fol.*
113. num 7. ad fin. & vbi probetur, quod
in illa præcedenti locatione non compræ-
henderetur maior quantitas terrarum, quã
in ſubſequenti, vt habetur in eadem *Me-*
diolanen. Reſciſſionis coram Pamphilio. Imò
19 ſi abſque locatione Eccleſia eamdem vtili-
tatem antea percepiſſet, reſultaret in loca-
tione non ad fuiſſe vtilitatem euidentem,
prout in permutatione ſi aſſignetur Eccleſię
res æqualis valoris, dicit *Rot.deciſ.430. n. 5.*
par. 2. & deciſ 336.num.19.par.10. recen. &
20 in impoſitione Cenſus pro extinguendo
alio omnino ſimili *Gennen. in praxi Archiep.*
cap.89. num. 1. vbi refert deciſum à *Rota in*
Romana Inualiditatis Cenſus coram Pamphilio.
21 Intelligendo cæteris paribus, nam ſi fiat
locatio perpetua pro eadem penſione, quæ
percipiebatur ex locatione ad modicum tẽ-
pus, non poterit redargui, quod non ſit vti-
lis, etiam euidenter, quia in locatione per-
22 petua ſolet minui penſio in ſexta parte *Gio-*
uagn.conſ.27.num.62. & ſeqq.par.2. Gregor.
deciſ.343.num.3. & ibi Adden. num. 7. Me-
diolanen. Reſciſſionis Permutationis coram
Pamphilio impreſſa penes Marcheſ. de Com-
miſſ. par.1.fol.112.num.7. & de emphiteuſi
Eccleſiaſtica, quod poſſit in ea diminui ſex-
23 ta pars iuſtæ penſionis, ſunt *text. in §. dudum*
& in §. quia verò Leonis Auth. de non alien.
aut permutan. & in Auth. perpetua C. de Sa-
croſ. Eccleſ.
Sed hodie hoc non ſeruari, dicit *Caldaſ.*
quæſt.for.10.num.8. poſt med. & notat etiam
Barboſ. in dicta Auth. perpetua nu. 2. in ver.
inſertam, & videtur vigere ratio, quia ſi
non detur pro penſione correſpondẽte fru-
ctibus, conceſſio non eſt vtilis, prout requi-
ritur, vt conſiderant *Gabr.conſ.84. num.12.*
lib. 2. Vinc. de Franch.deciſ.191.nu.12. Surd.
deciſ.798.num.22. At ſi conceſſio facta cum
prædicta diminutione, non poteſt dici eui-
denter vtilis, ſaltem dicenda eſt pro iuſta
penſione, vt cenſuit *Alciat. conſ. 49.num.4.*
lib. 5. nam vltra, quod ſufficeret fuiſſe ap-
probatam à iuſtiſſimo, & pijſſimo Impera-
24 ratore in *Auth. præciſat.* dicta diminutio cõ-
penſatur cum periculo caſuum fortuitorum,
quibus ſubijcitur emphiteuta perpetuus ab-
que ſpe remiſſionis mercedis, quando ha-
buit dictam diminutionem *dicto §. Dudum*
Auth. de non alien. aut permut. & ibi gloſ. in

R 2 *verb.*

verb. Caſus Alex. conſ. 112. num. 2. lib. 1. Rot. deciſ. 720. num. 6. & ſeq. & deciſ. 723. num. 2. & ſeq. par. 1. diuerſ. & deciſ. 684. num. 4. ad med. par. 2. recent.

Vnde firmum ſtat, quod ſi conceſsio fiat
abſque dicta diminutione locatio erit eui-
denter vtilis, vt ſupra dictum fuit, at ſi fiat
cum dicta diminutione, poterit dici æqua,
& ſuſtinebitur tantum ſi fiat ex alia cauſa,
quam vtilitatis euidentis, itaut ſufficiat non
eſſe damnoſam Eccleſiæ.

25 Aduertendo etiam vlterius, quod tunc
dicetur æqua conceſsio in perpetuum, cum
dicta diminutione ſextæ partis, & euiden-
ter vtilis, ſi fiat abſque illa, cum res con-
ceſſa ſubiacet periculis, & Eccleſia actua-
liter ab eis liberatur, aliàs enim ſecus eſ-
ſet dicendum *Genuen. in praxi Archiep. di-
cto cap. 89. num. 6. Rot. dicta deciſ. 723. num. 4.
par. 1. diu. & deciſ. 684. num. 4. ad med. par. 2.
recent.*

26 Præterea poſſunt adeſſe in contractu alia
pacta, quæ vtilitatem, vel damnum Eccle-
ſiæ importent, & inter importantia vtilita-
tem ſunt, ſi Eccleſia lucrari debeat meliora-
menta omnia, vt dixit *Rota coram Seraph.
deciſ. 485. num. 3. & 4. & deciſ. 208. num. 1.
par. 2. & deciſ. 221. num. 5. par. 4. diu.* quate-
nus tamen conſtet melioramenta adeſſe, vel
fieri debere alias parum, aut nihil releua-
ret tale pactum *Rota deciſ. 398. num. 3. verſ.
ſed fuit dictum par. 1. & deciſ. 312. numer. 3.
par. 2. diuerſ.* item ſi datæ eſſent ei in recom-
penſam aliæ Terræ contiguæ bonis ſuis, ea-
dem *Rota in Romana Palatij Sanctæ Mariæ
Maioris cor. Pamphilio penes Marcheſ. par. 1.
fol. 102. verſ. præſertim.* Item ſi in caſu quo
Conductor deficiat ſoluere penſionem te-
neatur ad duplum *Rota in Ianuen. ſi in eui-
dentem coram Lancellott. penes Marcheſan.
tom. 1. fol. 112. num. 3.* vel adeſſet pœna ca-
ducitatis *Giouagnon. conſ. 27. num. 63. verſ. eo
magis quia lib. 2.* & pro vtilitate conſidera-
tur etiã; ſi reſultet ex contractu decus Ec-
cleſiæ, vel augumentum cultus Diuini, vt
in dicta *Romana Palatij Sanctæ Mariæ Maio-
ris coram Pamphilio ad fin.*

27 Si ſoluatur eadem penſio, ſed in ingreſ-
ſu, ſeù principio ſoluatur aliqua conſidera-
bilis ſumma pro vna vice tantum, vbi talis
ſumma vertatur in vtilitatem perpetuam
Eccleſiæ, deſeruire poterit ad conuincen-
dam vtilitatem, aliàs ſi ſoluatur Prælato
eam pro ſe retinenti, ſecus eſt dicendum
*Honded. conſ. 51. in fin. lib. 1. Gratian. diſcept.
379. num. 22. Rot. deciſ. 582. numer. 1. verſ. &
habito reſpectu par. 1. diuerſ.*

Dixi etiam aliqua in hoc propoſito con-
uincendi vtilitatem, vel damnum Eccleſiæ
in relocatione rei ſolitæ locari ab antiquo
ſupra hoc titulo ſub §. 4. quæ non repeto,
quia ibi videri poſſunt.

Deueniendo nunc ad alium requiſitum
28 copulatiue cum vtilitate neceſſarium in
locatione ad longum tempus bonorum Ec-
cleſiæ, nempe ſolemnitatis, omitto quod
de iure ciuili requireretur ſubhaſtatio *Auth.
hoc ius porrectum C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia de
iure Canonico, quod ſeruari debet in hoc
propoſito, vt ſupra dictum eſt in principio
huius Capit. ea non eſt neceſſaria, vt docet
*Bald. in dicta Auth. hoc ius porrectum nu. 15.
C. de Sacroſ. Eccleſ. Genuen. in praxi Archiep.*
29 *cap. 89. num. 9.* idque non obſtante, quod
dicta auth. fuerit appoſita à Gratiano in vo-
lumine Decretorum ſub *cap. ea enim 10.
quæſt. 2.* quia non eam poſuit ad neceſſita-
tem, ſed ad oſtendendum affectum Princi-
pum erga Eccleſiam, & quatenus neceſſita-
tem inducere voluiſſet, vtique non potuiſ-
ſet, vt poſt alios tradit *Donat. de regular.*
30 *tom. 1. tract. 14. quæſt. 7. num. 2.* de iure
Canonico antiquo quatuor requirebantur,
videlicet auctoritas Prælati, tractatus præ-
cedens, conſenſus Capituli, & ſubſcriptio
ſingulorum, ſaltem per Notarium, vt poſt
plures, quos citat tradit. *Quarant. in ſumm.
Bullar. verb. alienatio rerum Eccleſ. num. 3.
ad fin. verſ. ſolemnitas, & Corrad. in praxi
diſpen. lib. 9. cap. 1. num. 20. pariter ad fin.
verſ. ſolemnitas.*

Verum de his quoque non opus eſt lo-
qui vlterius, quia hodie ex diſpoſitione di-
31 *ctæ extrau. ambitioſa* non poteſt fieri loca-
tio rerum Eccleſiæ vltra triennium ſine be-
neplacito Apoſtolico, & beneplacitum Apo-
ſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non
ſit neceſſaria *Abb. conſ. 41. num. 3. lib. 1.
Dec. conſ. 341. num. 12. circa med. verſ. &
quando conceſſio Roland. conſ. 96. num. 21. &
ſeqq. lib. 1. Capic. deciſ. 16. num. 1. in fin &
num. 4. verſ. & omnis ſolemnitas Sperell. dec.
154. num. 87. Rot. deciſ. 65. num. 1. part. 2.
diuerſ. & coram Coccino deciſ. 391. num. 2.*
& alibi paſſim. Beneplacitum enim eſt ſo-
lemnitas, quæ alias offuſcat, & ceſſare fa-
cit, prout habemus etiam de iure Ciuili,
quod vbi in contractu minoris interuenit
auctoritas Principis, ceſſent omnes aliæ ſo-
lemnitates in eo requiſitæ *l. s. C. quando De-
cr. op. non eſt Simon. de decret. lib. 1. tit. 1,
num. 88. Rot. deciſ. 461. num. 13. part. 1. re-
cent.* itaut adhuc vera ſit concluſio, quod
alienatio rerum Eccleſiæ requirat copula-
tiue ſolemnitatem, & cauſam, ſed ſolem-
nitas hodie eſt ſolius Beneplaciti, quod lo-

co

eo omnium ſolemnitatum deſeruit, vt di-
cit *Rot. deciſ.* 590. *num.* 9. *part.* 6. *recent.* ſi
32 tamen Beneplacitum ſit legitime impetra-
tum,& executores in litteris dati legitimè
proceſſerint,ac formam ſibi in litteris præſ-
criptam ſeruauerint, vt declarant *Quarant.
in ſumm. Bullar. d. ver. alienatio num.* 7. *ad
fin. Duran. deciſ.* 250. *num.* 8. *& ſeq. Rot. deciſ.*
336. *num.* 15. *&* 16. *part.* 10. *recent.* & ſi
33 non ſit narratus contractus, & expreſſum
eum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, &
Papa dederit mandatum de confirmando
cum clauſula, *ſi ita eſt*, referendo ſe ad ſup-
plicationem, quia tunc earum defectus vi-
tiaret *Ant. Ma. de Canib. in conſ. impreſſ. per
Borguin. part.* 2. *dec.* 46. *n.* 407. *verſ. quarto præ-
dicta Quarant. d. ver. alienatio n.* 7. *poſt med.
verſ. ſecundo intellige.*

34 Verum quia confirmatio Principis tollit
defectus iuris ciuilis, non autem iuris natu-
ralis, vti conſenſus, vt poſt alios, inquit *Curt.
iun. conſ.* 240. *num.* 28. dubitari poteſt an
35 beneplacitum Apoſtolicum ſuppleat con-
ſenſum Capituli Eccleſiæ alienantis, & di-
cendum eſt non ſupplere *Quarant. d. verbo
alienatio nu.* 7. *in princ. verſ. non tamen ſup-
plet. & Donat. de regul. tom.* 1. *tract.* 14. *nu.*
3. intelligendo ſi confirmatio non ſit in for-
ma ſpecifica, narrato tali defectu, quia tunc
illum ſuppleret, vt cum *Bonacc. dicit ibidem
Donat.* & non habet difficultatem cum Pa-
pa ſit Dominus, vel habeat abſolutam ad-
miniſtrationem bonorum, etiam Eccleſia-
rum inferiorum, vt dictum eſt ſupra *in princ.
huius Cap.*

36 Non autem requiritur conſenſus Capitu-
li, niſi reſpectu bonorum Eccleſiæ ſuæ *Qua-
rant. dicto verbo alienatio num.* 7. Imo etiam
ſi ageretur de bonis Eccleſiæ Cathedralis,
37 quæ eſſent de menſa Epiſcopi ſeparata à
menſa Capituli, quamuis de iure non poſ-
ſint alienari abſque conſenſu Capituli, cu-
ius intereſt, ne poſſeſſiones, & bona Eccle-
ſiæ alienentur adhuc, quia talis conſenſus
reſpicit potiùs ſolemnitatem, quam ſubſtan-
tiam, hoc caſu alienatio ſi concurrat euidens
vtilitas, & ſolemnitas Beneplaciti ſuſtine-
tur abſque eo, vt ſequendo aliam Deciſio-
nem antiquam coram Cotta, cenſuit *Rota
coram Seraphin. deciſ.* 443. *num.* 4. *&* 5. quod
eſt notandum, quia hodie *tit. de his, quæ
38 fiunt à Prælat. ſine conſ. Capit.* receſſit ab
Aula, nam Epiſcopi omnia faciunt ſine cō-
ſenſu Capituli, vt inquit *Lambertin. de iur.
patr. lib.* 2. *part.* 3. *art.* 4. *quæſt.* 1. *num.* 1.
in fin.

Et magis de plano procedit dicta opinio
39 ſtante in literis Apoſtolicis clauſula *ſup-
plentes* &c. per eam enim tollitur omnis de-
fectus iuris poſitiui, & ſignanter prædictus,
quod Capitulum non conſenſerit, vt tradit
Alex. conſ. 79. *num.* 7. *lib.* 1. *Abb. conſ.* 62.
col. vlt. verſ. item Papa lib. 2. *Menoch. conſ.*
114. *num.* 33. *& conſ.* 747. *num.* 7. *Rot. dec.*
590. *num.* 10. *part.* 5. *recent.*

Solet tamen in literis alienationis bo-
40 norum Eccleſiæ Cathedralis etiam de mē-
ſa Epiſcopi ſeparata à menſa Capituli ap-
poni clauſula *vocato Capitulo*, vt videre eſt
in deciſ. 628. *num.* 2. *part.* 3. *recent.* vbi Ro-
ta cenſuit, quod ſecluſa etiam tali clauſula,
executores litterarum debeant Capitulum
citare, de quo dixi ſupra *in §. præcedenti nu-
mer.* 30.

Præterea non ſufficit Beneplacitum in
forma communi, ſi adſit aliquod pactum in
inſtrumento conuentum, quod ſit contra
ius, & non ſit ſpecialiter narratum Ponti-
41 fici, abſque enim ſpeciali expreſſione, Papa
non cenſetur comprehendere ea, quæ ſunt
contra iuris diſpoſitionem *Alex. conſ.* 59. *nu.*
9. *lib.* 1. *Roman. conſ.* 327. *num.* 7. & poſt
eos in his terminis *Corrad. in praxi diſpenſ.
part.* 9. *cap.* 5. *num.* 65.

Quod tamen modificandum eſt, vt pro-
42 cedat ſi tale pactum tangat intereſſe Eccle-
ſiæ, alias enim ſi tangeret intereſſe ſolius
Prælati, vel verſaretur circa id, de quo Præ-
latus alienans poſſet libere diſponere, vti ſi
verſaretur circa fructus ad eum ſpectantes
tantum, tunc de eo nulla eſſet neceſſaria
ſpecialis mentio in beneplacito *Rota coram
Coccin. deciſ.* 391. *num.* 4. *&* 5. & quæ pacta
& qualitates ſint narrandæ, vide etiam in
præcedenti §. *à n.* 46.

Denique Beneplacitum reſtringitur ad
43 limites contractus, & vltra illos non egre-
ditur, nec tribuit aliquod ius partibus vl-
tra id, quod ex contractu valido reſultet
Abb. in cap. 1. *num.* 6. *& cap. examinata nu.*
3. *&* 6. *de confirm. vtil. vel inutil. Fariſ. conſ.*
23. *num.* 8. *lib.* 1. *Caual. deciſ.* 385. *num.* 1.
Duran. deciſ. 146. *num.* 6. *& ſeq.* & vbi re-
44 ferat ſe ad inſtrumentum, vel ſupponat lo-
cationem factam, & relatum non exhibea-
tur, vel ſuppoſitum non iuſtificetur inane
prorſus erit, & nihil operabitur *cap.* 2. *de
reſcript. Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. in annot.
ſuper nullit. num.* 228. *& ſeq. deciſ.* 498. *nu.*
2. *part.* 4. *& deciſ.* 272. *num.* 5. *& ſeq. part.*
4. *tom.* 2. *recent.* & plenè in vna Calagoritta-
na Decimarum S. Aſcentij, & Daualillo 17.
Aprilis 1654. §. *vltra quod coram Reueren-
diſſimo Zorate, quæ eſt in eius impreſſis deciſ.*
53. *num.* 38.

Be-

Beneplacitum Apoſtolicum quando præſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Beneplaciti Apoſtolici preſumptio ſublata fuit per conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper preſeruatione iurium Eccleſia.*

2 *Non tamen tollit d. conſtitutio immemorabilem nec centenariam.*

3 *Centenaria preſeruata per dictamConſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur.*

4 *Factum captum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea in ea comprabenditur.*

5 *Statutum loquens de praſcriptione comprebendit eaptam antequam ederetur, & poſtea completam.*

6 *Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis, cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones.*

7 *Centenaria praſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres, aut etiam quatuor anni.*

8 *ConſtitutioVrbani Octaui ſuper preſeruatione iurium Eccleſia non procedit, quando vna Eccleſia locat alteri.*

9 *Prædicta conſtitutio non babet locum in Regno Polonia.*

10 *Beneplacitum Apoſtolicum ceſſanteConſtitutione Vrbani Octaui preſumitur per lapſum triginta annorum.*

11 *Decl. in d. tempore non computandum tempus litis.*

12 *Tempus vita Prelati, qui alienauit rem Eccleſia non eſt computandum in preſcriptione aduerſus eam*

13 *Secus autem in tempore ad inducendam praſumptionem beneplaciti.*

14 *Beneplacitum, vt praſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, qua plene probanda eſt.*

15 *Obſeruantiã ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales.*

16 *Decl. non ſufficere proteſtationes clandeſtinas.*

17 *Lis capta, & non proſec-ta ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiciali impedit praſumptionem Beneplaciti.*

18 *Obſeruantia ad inducendam praſumptionem Beneplaciti ſi adſit, aliquod pactum valeas contractam annullare, probanda eſt in ſpecie reſpectu illius.*

19 *Beneplacitum ſtante lapſu temporis, & obſeruantia praſumitur ſiue ſit enunciatum in inſtrumento ſiue non.*

20 *Et preſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum.*

21 *Beneplacitum, quando intrat eius praſumptio preſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valeat.*

22 *Et preſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem.*

23 *Beneplaciti preſumptio non procedit vbi apparet Beneplacitum inualidum.*

24 *BeneplacitumPapa non praſumitur ſi appareat adhibitum Beneplacitum alterius inferioris.*

25 *Decl. procedere ſi dictum Beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo, qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante.*

26 *Beneplaciti Apoſtolici praſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiue.*

CAPVT XIV. §. 11.

1 SVperfluum videbatur, quærere de preſumptione beneplaciti Apoſtolici, nam de anno 1641. Sa. me. Vrbanus VIII. edidit Conſtitutionem ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, per quam talem præſumptionem prorſus ſublatam eſſe, dixit *Rot. cor. Royas deciſ. 402. num. 7. deciſ. 219. num. 5. part. 10. rec.*

2 Verum dictæ deciſiones non intelligi debent generaliter, & abſolute, ſed in ſuis caſibus, nam in primis dicta Conſtitutio, quæ habetur inter impreſſas dicti Pontificis in 157. non tollit immemorabilem, nec centenariam, imo eas expræſſe præſeruat, vt videre eſt *in §. non intendimus autem* & animaduertit *Rot. deciſ. 398. num. 4. part. 12. rec.*

Et circa dictam centenariam in quadam
3 cauſa dubitatum fuit, an intelligeretur de centenaria completa, ita vt non poſſet in ea computari tempus elapſum poſt dictam Conſtitutionem, & pro affirmatiua adducebatur quædam deciſio Rotæ in vna *Romana deuolutionis Palatij* 18. *Iun.* 1657. §. *quia ponderatum cor. Reuerendiſſimo Albergato* & addebatur ratio, quod per ſuperuenientiam dictæ Conſtitutionis interrumpta fuerit omnis præſcriptio, eo quia conſtituerit in mala fide poſſeſſorem, imò & irritauerit quamcumq; poſſeſſionem bonorũ Eccleſiaſticorũ abſque beneplacito detentorum. Verum ego defendi contrarium, & obtinui; dicebam enim, quod factum cæptum ante ædi-
4 tam Conſtitutionem expectans ſuum complementum poſtea compræhenditur in ea *Felin. in cap. fin. num. 11. de conſtit. Menoc. conſ. 461. num. 33. & ſeq.* & in ſpecie de
5 ſtatuto loquente de præſcriptione, quod intelligi debeat de cæpta antequam ederetur, & poſtea completa *Laur. dec. Auenion. 86. num. 1. Seraph. deciſ. 920. num. 1.* nec obſtare Decretum irritans, quia licet irritet poſſeſſionem, & obſeruantiam contrariã tamen, non poteſt irritare centenariã in ipſa
6 Cõſtitutione in qua eſt appoſitum præſeruatam, cum ad eiuſdem terminos reſtringi, & omnes eius conditiones recipere debeat *Put. deciſ. 1. num. 2. & deciſ. 301. num. 3. lib. 1. cum alijs adduct. per Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 67. num. 55.* Minuſque obſtare prædictam deciſionem in *Romana deuolutionis Palatij*, quia in ea dicitur centenariam ibi cõpletam fuiſſe ante æditam Conſtitutionem, ſed non firmatur hoc eſſe neceſſarium, &

hæc

hæc eadem opinio fuit poſtea approbata à
S. Rota in pluribus deciſionibus etiam poſt
hæc ſcripta emanatis, & ſignanter *in Romana domus 30. Maij 1672.§.idque non obſtante cor. R.P.D. meo Emerix, & in Romana domus in Burgo 28. Iun. 1669. §. nec obſtat, quod ſolitum cor. Eminentiſſimo Carpineo, & 20. Februarij 1673. §. nec præſumptum cor. R.P.D. Burlemont. & in Romana Canonum 18. Iunij 1674. §. Abſque eo cor. R.P.D. Vicecomite*.

Fuit etiam oppoſitum in cauſa prædicta,
quod computato tempore poſt editam Con-
ſtitutionem vſque ad diem motæ litis, cen-
7 tenaria non aderat, quia deficiebant duo
anni circiter, ſed & hoc obiectum non re-
leuare oſtendi, dicendo defectum duorum
annorum eſſe modicum reſpectu centena-
riæ, & ideo non attendendum *Pariſ. conſ. 32. num. 6. lib. 3. Lotter. de Benefic. lib. 2. quæſt. 7. num. 63. Merlin. deciſ. 45. num. 4. & deciſ. 60. num. 6. & deciſ. 164. num. 11.* vbi de quatuor annis *Burat. deciſ. 142. nu. 9. & ibi Add. & deciſ. 875. num. 4.* vbi de
annis tribus *Rot. deciſ. 509. num. 1.* vbi de
annis quatuor *part. 5. rec.*

8 Præterea dicta Conſtitutio quandoque
non habet locum, vt ſignanter ſi vna Eccle-
ſia locaſſet alteri Eccleſiæ, vt declarauit
Rot. coram Dunoz. Iun. deciſ. 713. num. 10. in Pampilonen. iurium Parochialium 19. Ianuar. 1663. §. non vrget cor. Reuerendiſſimo D. meo Beuilaqua, quæ eſt deciſ. 10. part. 14. rec. & in in Romana cenſus 13. Iunij 1663. §. hinc neque applicatur cor. Reuerendiſſimo
9 *Domino meo Priolo*, nec extenditur ad
vniuerſum orbem, nam non habere locum
in Regno Poloniæ, habetur *in deciſ. 200. nu. 15. verſ. nec obſtat conſtitutio part. 10. rec.*
vbi quod fuit declaratum à Sac. Congrega-
tione Concilij, ad quam fuit remiſſa peti-
tio declarationis à Papa *& deciſ. 474. num. 10. & 11. cor. Bichio.*

Vnde non omnino inutile erit annotare
10 de præſumptione dicti Beneplaciti, quod
ſecluſa Conſtitutione prædicta illud præſu-
mitur per lapſum triginta annorum, vt fir-
matur per *Ciarlin. controu. 39. num. 4. & Rot. deciſ. 21. num. 9. part. 4. to. 2. & deciſ. 32. num. 3. part. 6. rec.* per lapſum enim
tanti temporis concurrente obſeruantia
contractus omnia præſumuntur ſolemniter
acta *Caualer. deciſ. 575. num. 11. Rota dec. 537. num. 4. part. 2. deciſ. 212. nu. 12. part. 5. & deciſ. 175. num. 13. part. 8. rec.*

Circa tamen præfatum tempus aduerten-
11 dum eſt, non computari in eo ſpatium li-
tis *Rot. dec. 168. num. 5. in fin. part. 4. & deciſ. 133. num. 13. part. 11. rec.* & hoc eſt clarum,
at non ita, quoad tempus vitæ Prælati, qui
12 alienauit, nam licet, & illud ſubducen-
dum eſſe dicat *Rot. dec. 336. num. 29. part. 10. rec. & cor. Bichio dec. 442. num. 16.* tamen hoc
13 procedit in præſcriptione aduerſus Eccle-
ſiam, in quibus terminis loquuntur omnes
deciſiones, quæ ibi allegantur, & ſerus eſt
quoad iſtam præſumptionem Beneplaciti
Rot. cor. Seraphin. deciſ. 127. num. 13. & in Rec. deciſ. 463. num. 8. part. 4. & in alijs
adductis *per Add. ad Gregor. deciſ. 354. nu. 19.* quidquid confundere videatur hos ter-
minos *Merlin. deciſ. 702. num. 13. & ſeq. & num. 17.*

Et circa obſeruantiam aduertendum re-
14 quiri plenam eius probationem, nec ſuffi-
cere, quod probetur præſumptiue *Lotter. de Benefic. lib. 2. quæſt. 28. num. 91. Add. ad Gregor. dec. 354. num. 18. Rot. dec. 706. num. 10. part. 13. & deciſ. 133. num. 14. part.*
15 *11. rec.* ac ad eam excludendam ſufficere
quaſcumque moleſtationes etiam extraiu-
diciales *Rot. cor. Merlino deciſ. 702. num. 33. & in Rec. deciſ. 57. num. 27. & deciſ. 202.*
16 *num. 9. part. 7.* licet ſecus eſſet ſi factæ tan-
tum fuiſſent proteſtationes clandeſtinæ abſ-
que citatione partis *Seraph. deciſ. 1027. num. 10. & deciſ. 1085. num. 3.* vbi etiam di-
17 cit idem eſſe de lite cœpta, & non proſecu-
ta, ſed in hac parte contrarium melius pro-
bare videntur *Merlin.* & aliæ deciſiones ſu-
pra citatæ, quatenus talis lis inſeruire ſal-
tem poſſit pro moleſtatione extraiudiciali.

18 Aduertendum etiam, quod ſi adeſſet ali-
quod pactum valens contractum annullare,
& de validitate eiuſdem pacti dubitare cõ-
tingeret, probanda eſſet obſeruantia ipſius
pacti in ſpecie *Roland. conſ. 80. num. 10. lib. 1. Surd. conſ. 334. num. 26. Gregor. deciſ. 451. num. 7. Rot. in recent. dec. 39. num. 22. par. 8.*

19 Prædictis autem concurrentibus, proce-
dit preſumptio Beneplaciti, ſiue in inſtru-
mento fuerit enunciatum, ſiue non quando
fuit facta alienatio *Ciarlin. contr. 39. num. 11. Put. deciſ. 355. num. 7. lib. 2. Rot. in Mediolanen. reſciſſionis permutationis coram Pamphilio penes Marthesan. part. 1. fol. 112. num. 3. & 4.* in qua datum fuerat mandatum
ad illud obtinendum & in *rec. deciſ. 25. nu. 11. part. 6.*

20 Et ſiue in inſtrumento legatur reſeruatum,
ſiue non *Gionaguon. conſ. 27. num. 42. lib. 2. Add. ad Greg. deciſ. 343. num. 5. verſ. quod procedit Ciarlin. d. contr. 39. num. 11. Rot. deciſ. 506. num. 3. vbi de communi part. 2. recent.*

Præ-

21 Præſumiturque Beneplacitum validum, ita vt ſi neceſſe ſit conceſſum fuiſſe ex certa ſcientia, ita præſumatur *d. deciſ.506. nu.*
22 *4. part. 2. rec.* & præſumitur etiam vtilitas, & omnia alia neceſſaria ad validitatem, vt plenè firmat *Ciarlin. contr. 39 num. 4. Gregor. deciſ.343. nu. 1. & ibi Adden. Mantic. deciſ. 101. num. 3. verſ. quia vna præſumptio Dunozet. Iun. deciſ. 114. num. 1. & ſeq.*

23 Non tamen procederet præſumptio prefata ſi appareret de beneplacito inualido, tunc enim ex lapſu temporis validum non præſumitur *Pariſ. conſ. 27. num. 119. lib. 1. Grauet. conſ. 134. num. 44. Mareſcot. var. cap. 13. num. 6. lib. 1. Rub. in ſuis ſingul. to. 2. part. 4. tit. de alienation. rer. Eccleſ. numer. 113.*

24 Prout etiam idem eſſe, ſi appareret adhibitum fuiſſe Beneplacitum Epiſcopi, vel alterius inferioris Papæ, quia & tunc diceretur obtentum beneplacitum inualidum, & ceſſaret præſumptio Beneplaciti Papæ validi *deciſ. 53. num. 2. part. 1. rec.* imo & quod vbi reſeruatum fuerat Beneplacitum Generalis Religionis, & de Apoſtolico nihil fuerat dictum, appareret huius defectus, & ceſſaret dicta præſumptio dixit *Rot. in vna Lucana Emphiteuſis 10. Iannar. 1625. §. quia ex decurſu cor. Pirouano.*

25 Sed hæc non procedunt ſi non appareat partes contraxiſſe cum Beneplacito inualido ex facie inſtrumenti, ſed produceretur aliquod Beneplacitum inualidum ab impugnante alienationem, quia tunc non tollitur præſumptio alterius Beneplaciti validi ex diuturnitate temporis proueniens. *Rot. deciſ. 21. tit. de probat. cor. Creſcen. & in alijs deciſ. relat. per Mareſcot. variar. cap. 13. nu. 8. lib. 1.* ſecus autem ſi produceretur beneplacitum inualidum ab eo, in quem facta fuit alienatio, & qui eam tuetur, quia tunc ceſſaret præſumptio validi, ea ratione, quia cenſetur eum produxiſſe meliorem titulum quam haberet *Duran. deciſ. 205. num. 16. & plene Rot. in recent. deciſ. 336. num. 30. part. 10.*

26 Ceſſare etiam dictam preſumptionem in alijs quampluribus caſibus contendunt Doctores, vt videri poterit ſignanter penes *Ciarlin. contr. 39.* vbi refert vndecim limitationes eiuſdem præſumptionis ſingulaſq; diligenter refellit, *& Mareſcot. var. cap. 13. lib. 1.* qui adiri poterunt à plura circa hanc præſumptionem volentibus, quia, cum vere hodie magna ex parte ſublata fuerit ex ſupra relata Conſtit. Vrbana, predicta annotaſſe, ſatis videtur.

De alijs prohibitionibus locationis bonorum Eccleſiæ alijſque eius nullitatibus vltra inductas per *extrau. Ambitioſa.*

SVMMARIVM.

1 *Locatio bonorum Eccleſiæ cum ſolutionibus anticipatis eſt prohibita per Conc. Trident.*
2 *Ampl. vt talis locatio non valeat etiamſi ſit facta ex indulto Apoſtolico.*
3 *Decl. ampliationem procedere ſi indultum ſit tantum de locando non autem ſi ſit de locando cum ſolutionibus anticipatis, & num. 6. & 7.*
4 *Derogatio eſt neceſſaria, quando Papa concedit aliquid aduerſus Concilium Generale.*
5 *Lim. in Conc. Trident.*
8 *Locationes bonorum Eccleſiæ pro ſolutionibus anticipatis ſunt nullæ in preiudicium ſucceſſorum locantis non autem eius, & heredum.*
9 *Locatio bonorum Eccleſiæ pro ſolutionibus anticipatis ſi facta ſit ex cauſa neceſſaria ipſius Eccleſiæ ſuſtinetur.*
10 *Dicta locatio ſicut non valet reſpectu ſucceſſoris locantis ita nec reſpectu conductoris.*
11 *Iuriſdictiones Eccleſiaſticæ locari prohibentur.*
12 *Conſtitutio Pauli Quarti ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ fuit abrogata à Pio Quarto.*
13 *Prælati ſolent in receptione Prælaturæ iurare de non alienando, nec locando bona Eccleſiæ vltra triennium.*
14 *Iuramentum de non alienando bona Eccleſiæ preſumitur preſtitum à Prælatis.*
15 *Iuramentum de non alienando ſi ſit ſimpliciter præſtitum intelligitur in caſu illicito, ſecus ſi ſit de non alienando inconſulto Romano Pontifice.*
16 *Lim. vt non obliget in modicis neque in caſu neceſſitatis, in quo adiri non poſſit Papa.*
17 *Iuramentum de non alienando operatur, quod alienans ſit periurus non autem contractum eſſe nullum.*
18 *Bona Eccleſiæ non poſſunt locari alia locatione durante.*
19 *Decl. procedere ſi fiat locatio à Prælatis inferioribus non ſi à Papa.*
20 *Papa preſumitur facere locationem anticipatam ex cauſa.*
21 *Bonorum Eccleſiæ locatio facta durante alia locatione eſt nulla ſi fiat de re particulari, ſecus ſi ſit conceſſio vniuerſalis.*
22 *Feudum non dum deuolutum, quando alteri concedi poſſit relatiue.*
23 *Bonorum Eccleſiæ locatio ſubiacet omnibus nullitatibus, quibus ſubiacent alia.*
24 *Cellerarius Monacorum non habet facultatem locandi bona.*
25 *Nullitas locationis vbi non reperitur cenſeri debet locatio valida.*
26 *Prohibitum, quod non reperitur, cenſetur permiſſum.*

CAPVT XIV. §. 12.

POſt conſideratam extrau. ambitioſæ reſtat videndum, quid vlterius prohibeat liberam bonorum Eccleſiæ locationem, & pri-
1 mo ſe offert *Sac. Conc. Trid. quod in cap. 11. ſeſſ. 25. de reform.* prohibet locationes cum ſolu-

ſolutionibus anticipatis, quocumque priuilegio, aut indulto non obſtante, dicens eas magnam Eccleſiæ Dei perniciem afferre, ac prohibet etiam in Romana Curia, vel extra eam huiuſmodi locationes confirmari,
2 vnde eas nec quidem ex indulto Apoſtolico validas eſſe, dicit *Caroce. de loc. & cond. tit. de reb. Eccl. num. 73. verſ. amplia.* quod
3 tamen intelligendum videtur de indulto concedente ſimpliciter facultatem locandi, nam ſi expræſſe diceret pro anticipata ſolutione non obſtante *Conc. Tridentino* ſine dubio valeret locatio, imò etiam ſi diceret tantum pro anticipata ſolutione tot annorum, abſque expreſſa derogatione Concilij, adhuc valeret, quia licet, quando Papa
4 concedit aliquid contrarians diſpoſitioni Conciliorum Generalium, neceſſaria ſit eorum derogatio ſpecialis *cap. ex parte 3. §. cum autem de Cappell. Monac. Archidiac. in cap. 2. num. 2. verſ. vel dic planius de conſtit. Canaler. deciſ. 229. num. 3. & 4.* tamen ſe-
5 cus eſt reſpectu Tridentini, nam ſufficit Papam contraria concedere eis, quæ in ipſo diſponuntur abſque ſpeciali derogatione, vt declarauit S.me. Pius V. in ſuo *mot. prop. relat. per Garz. de Benefic. part. 4. cap. 5. nu. 33. Rot. in rec. deciſ. 687. num. 24. part. 2. & deciſ. 71. num. 9. part. 6. rec.*
6 Verum, quia ratio huius differentiæ inter Concilium Trid. & alia generalia eſt, quia Concilium Tridentinum *in cap. 21. ſeſſ. 25. de refor.* declarat præſeruare ſemper auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, vt aduertit *Rot. d. deciſ. 687. num. 24. part. 1. rec. & cor. Burat. deciſ. 452. num. 5. verſ. & idem quando.* dubitari poſſe videbatur an id procedat reſpectu dicti decreti *in cap. 11.* de quo agimus attento, quod Concilium, ibi dicat, *quocumque indulto, aut priuilegio non obſtante, nec huiuſmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur*, quaſi per hæc verba tollatur præſernatio auctoritatis Apoſtolicæ, ſed vltra quod nullam de ea faciunt mentionem ſpecialem, prout videtur neceſſarium, adhuc verba præfata poſſunt intelligi de priuilegijs antea conceſſis generaliter loquentibus, quæcumque ſint, non autem ſi loquantur in ſpecie de anticipata ſolutione, & ſic quod noluerit Concilium ligare manus Papæ in futurum, prout ſuæ intentionis eſſe poſtea declarauit in dicto ſubſequenti *cap. 21. eadem ſeſſ. & tit.* vbi expreſſe habetur ita ſenſiſſe in omnibus, & ſingulis decretis, ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis.
7 Et ita ſeruari in praxi deduci videtur ex late traditis per *Corrad. in praxi diſpenſat. Apoſt. lib. 9. cap. 7. num. 25. & 26. verſ. ecce igitur.* vbi inquit, quod ſummus Pontifex quandoque hanc licentiam concedit non obſtante dicto Concilio aduerſus, cuius decretum ad ſui libitum diſponit, & ſubſequenter addit fieri in literis mentionem de anticipata ſolutione in ſpecie, nihil autem dicit de derogatione dicti Concilij.
8 Verum tales locationes declarantur nullæ in præiudicium ſucceſſorum tantum, ibi, *nullatenus in præiudicium ſucceſſorum validæ intelligantur*, vnde dicendum eſt non ita eſſe reſpectu locantium, ſed valere, quoad eos *Ricc. reſol. 108. num. 1. pars 1.* ex quo infertur, quod ſi locans reſignet in tempore, quo locatio durat, & reſignatarius nolit ei ſtare, teneatur ipſe locans refundere penſionem anticipate perceptam, & ſi moriatur teneatur hæres vt tradit *Caroc. de loc. & cond. tit. de reb. Eccl. num. 75. & 76.*
9 Et quatenus fieret locatio ex cauſa neceſſaria, puta pro reficienda eũ penſione Eccleſia minante ruinam, & aliunde refici non valente, ſuſtineretur, quia non poſſet dici in præiudicium ſucceſſorum facta, dum, & ipſi Eccleſiam reficere ex redditibus fuiſſet obligati *Barboſ. in d. cap. 11. num. 3.*
10 Sicut autem ſucceſſor ſtare non tenetur locationi modo prædicto factæ, ita nec tenebitur Conductor iuxta *deciſ. Surd. 52. per tot. Ciarlin. contr. 93. num. 13. & in his term. Caroc. d. tit. de reb. Eccl. num. 78.*
11 Vlterius prohibet *Conc. eodem cap. 11. ſeſſ. 25. de reform.* locare iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, & deputandi Vicarios, de qua prohibitione dictum eſt *ſup. in cap. 11. num. 31.*
12 Secundo loco ſe offert quædam Conſtitutio Pauli IV. quæ habetur in Bullario nouo inter Conſtitutiones eiuſdem Bulla 2. in qua pariter aliquid additum legitur vltra contenta *in d. extrau. ambitioſæ*:

Verum de tali Conſtitutione ſuperfluum eſt loqui, ſeu tantum hoc ſatis eſt dicere, quod Pius Quartus, quia plurium litium cauſa erat, illam pænitùs abrogauit, & ad viam iuris reduxit, vt alijs adductis *dicit Ciarlin. contr. 39. num. 37.* & videre eſt in Bullario iter Bullas eiudem la 11.
13 Tertio ſe offert iuramentum, quod Prælati omnes maiores, prælertim recipientes Prælaturas à Papa præſtare ſolent in earum receptione, de non alienando, nec locando bona Eccleſiæ vltra triennium inconſulto ſummo Pontifice, & prout latiùs habetur in formula talis iuramenti *in Pontificali fol. 319 & 320. & penes Quarant. in ſum. Bullar. verſ. alienatio num. 6. & Filiuc. in ſuis tractat. mo-*

ral. tract. 44. de alienat. rer. Eccl. cap. 1. *n.* 14.
14 quod iuramentum cum præſtari ſoleat, & debeat quamuis actualiter non præſtetur, adhuc præſtitum præſumitur ſecundum *Nauar. in tit. de alienat. rer. Eccl. num.* 12. quem refert, & ſequitur *Filiucc. d. cap.* 1. *num.* 13. ea ratione, quia ea, quæ fieri ſolent, & debent, facta eſſe creduntur *l. vlt. C. de fideiuſſor.*

15 Verum dubitatur, an hoc iuramentum operetur tantum in caſibus, in quibus de iure bona non poſſunt locari, vel etiam, in quibus de iure, & ſecundum *d. extrau. ambitioſæ* licita eſt locatio abſque Beneplacito, & reſpondetur cum hac diſtinctione, quod ſi iuratum ſit ſimpliciter non alienare, tunc intelligatur in caſu illicito tantum, ſi vero iuratum ſit non alienare inconſulto Papa, vel ſine licentia Papæ, & tunc intelligatur etiam in caſu alias licito, & permiſſo, vt docuit *Abb. in cap. vt ſupra num.* 15. *poſt med. verſ. aut res non eſt modica* vbi ita conciliat iura, & doctores antiq. *de reb. Eccleſ. alien. vel non & in cap. vlt. num.* 3. *& ſeq. de Eccleſ. ædif.* & eſt communis opinio, vt teſtatur *Molin. de contract. quæſt.* 468. *num.* 8. *prope med.* vnde cum formula ſolita iuramenti ſit concepta, ſecundo modo ſequitur, vt obliget ad requirendum conſenſum, etiam vbi extrauagans illum non requirit de rigore licet ſecus ſit attenta praxi, vt dicit *Filiucc. d. tract.* 44. *cap.* 1. *num.* 16.

16 Et quatenus iuramentum obliget etiam in caſibus à iure permiſſis, limitatur, vt non procedat in modicis, vt docet idem *Abb. in d. cap. vt ſupra num.* 15. *in princ.* & dictum
17 eſt ſupra *in* §. 3. *num.* 4. *hoc cap.* Prout etiam non procedit in caſu neceſſitatis ſi nequeat adiri ſum. Pontifex *Abb. in d. cap. vlt. num.* 8. *de Eccleſ. ædif. Molin. de contract. quæſt.* 468. *num.* 8. *ad fin.* & generaliter tale iuramentum de ſe inſpectum operatur alienantem contra eius formam fieri periurum, at non operatur nullitatem alienationis, vt firmant *Molin. de contract. d. diſp.* 468. *nu.* 8. & late *Filiucc. d. tract.* 44. *cap.* 1. *num.* 17. & conferunt late tradita *per Soccin. Iun. conſ.* 44. *num.* 23. *& ſeqq. lib.* 2.

18 Quarto obſtat validitati locationis ſi fiat à Prælato, ſeu alio Rectore Eccleſiæ, locatione alia durante, quia non valet, duabus præcipuis rationibus, vna, quia non poteſt ſciri valor rei de tempore in quod collata eſt locatio, vt dignoſcatur, an ſit vtilis contractus, cum valor tempore mutetur, altera, quia collata in tempus, quo fortè non poterit fieri à faciente, cum poſſit morte præueniri, vel ad aliam Eccleſiam transferri, prout conſiderat *Rebuff. in l. Neratius* 85. *prope fin. verſ. item anno ff. de verb. ſign. Carocc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. loc. concluſ.* 26. & loquendo de renouatione inueſtituræ bonorum emphiteuticorum plenè firmat *Coccin. deciſ.* 2264. *num.* 32. *&* 33. vbi dicit, quod hoc anticipare inueſtiturã nihil aliud eſt quam ſupplantare ſummum Pontificem præuenire volentem, vel Succeſſorem *Rot. deciſ.* 121. *num.* 16. *part.* 7. *& deciſ.* 166. *nu.* 13. *part.* 11. *rec.* & comprobatur concluſio vltra prædicta apertis iuribus de conceſſione, ſeu renouatione feudi, loquentibus nempè *in cap.* 1. *vbi gloſ. in ver. Archiepiſcopus ante med. verſ. & eſt notandum qui ſucceſſ. feud. dar. tenean. cap.* 1. §. *moribus verſ. ſecus eſt in eccleſiaſticis ſi de feud. def. ſit controu. inter. dom. & agnat. cap.* 1. *verſ. vbi vero de cleric. qui inueſtit. facit.* & latè *Roſental. de feud. cap.* 6. *concluſ.* 16. *num.* 2.

19 Declaratur tamen concluſio iſta, & limitatur, vt procedat in Prælatis inferioribus non autem in Papa, quia de ſolis Prælatis inferioribus loquuntur dd. iura, & quamuis *d. gloſ. in cap.* 1. *qui ſucceſſ. Feud. dar. tenean.* adducat rationem, quæ conuenire videatur etiam ipſi Papæ, & Imperatori, ex quo nihil habent à Prædeceſſore, & quo ad Imperatorem extendunt expreſſe concluſionem ibi *Prapoſit. col.* 2. *verſ. in gloſ. fin. Afflict. num.* 94. *& Martin. landen. num.* 15. *quos refert Scrader. de Feud. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 25. tamen ratio diuerſitatis, quoad Papam, & Prælatum inferiorem maxima eſt, quia
20 in Prælato inferiori non præſumitur cauſa alienandi feudum nondum apertum, ſecus autem in Papa *Gabr. conſ.* 83. *num.* 21. *&* 53. *lib.* 1. qua ſtante poſſunt Succeſſores etiã non hæredes obligari *cap. Abbate ſane de re iudic. in* 6. *Bald. conſ.* 159. *lib.* 3. vnde tenentur Succeſſores Papæ ex dicta præſumpta ratione conceſſionem licet præuentiuam approbare, vt plene firmatur *in deciſ.* 664. *num.* 13. *part.* 2. *rec.* vbi, & quod ſi dictæ præſumptioni addatur iuſtificatio cauſæ, nihil erit dubitandum de poteſtate, & quod cauſa iuſtificabatur in caſu illo, quia conſtabat de meritis familiæ inueſtitæ erga Sedem Apoſtolicam, & de ſolutione certæ ſummæ, & augumento canonis, quæ omnia probant verſionem contractus in vtilitatem Sedis Apoſtolicæ, quæ nunquam moritur, & faciunt ceſſare dictum gloſæ præfatæ, quam procedere tantum in gratioſa conceſſione, ſecus ſi ſapiat contractum, & concurrant benemerita declarant *Afflict. in d. cap.* 1. *num.* 52. *Burſat. conſ.* 30. *num.* 50. & alij quos Rota ibi allegat, quibus addi

poſsunt

poſſunt ad comprobationem huius limitationis, quæ dicam infra *Cap. 60.* de ſucceſſore, quando teneatur ſtare locationi in caſu 14. *ad fin.*

21 Secundo declaratur eadem concluſio, & limitatur, vt procedat ſi locetur, ſeu fiat inueſtitura de re particulari nondum vacante, ſecus autem ſi fiat conceſſio aliqua vniuerſalis, in qua veniant etiam feudum, nondum apertum, quia hic eſt effectus cauſæ vniuerſalis, vt, remoto impedimento conceſſionum, trahat ad ſe omnes partes ſub ſe compræhenſas, tanquam incrementa, & acceſſiones, & ſic cedat validitati conceſſionis generalis, quod ſi conceſſum eſſet de ſe non valeret, vt ex pluribus late formatur in dicta *deciſ. 664. num. 14. part. 2. rec.*

22 Cæterum ſi quæras, an regulariter feudum, nondum apertum, poſſit alteri concedi adeas *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 39.* vbi in principio dicit tenendam affirmatiuam pro regula, eamque poſtea multipliciter ampliat, & limitat *& ſub num. 19. & ſeq.* loquitur in ſpecie de Eccleſiaſticis.

23 Poſtremo vbi prædictæ omnes prohibitiones locationis rerum Eccleſiæ, eiuſque nullitates deficerent, adhuc ea redargui poterit generaliter de omnibus nullitatibus, de quibus redargui poſſunt aliæ locationes, de quibus ſuis locis dicetur, vnde etiam locatio ad triennium redargui poterit de nullitate ex defectu poteſtatis eius qui il-
24 lam fecit, puta ſi locatio rei Monaſterij facta eſſet à Cellerario, & non doceretur eum habere talem poteſtatem, quia Officium Cellerarij eam non tribuit, locatio eſſet ex defectu poteſtatis nulla, vt conſiderarunt aliqui ex Dominis de Rota in vna Tiburtina locationis coram Millino impreſſa *per Marcheſan. to. 1. fol. 106. num. 5.*
25 vbi vero non inueniatur nullitas, de qua locatio redargui valeat, cenſeri debebit valida iuxta tradita per *Surd. dec. 212. n. 15.*
26 quod enim non reperitur prohibitum cenſetur permiſſum *Ancar. conſ. 243. nu. 2. Alex. conſ. 57. num. 2. lib. 1.*

De operibus, quæ locari poſſint, & quomodo.

S V M M A R I V M.

1 *Opera hominum etiam liberorum locari poſſunt.*
2 *Seruitus perpetua, ſeu ad vitam non poteſt libero homini imponi.*
3 *Opera poſſunt locari, in perpetuum, ſeu ad vitam.*
4 *Operas ſuas locans ad vitam, poteſt ſe liberare ſoluendo intereſſe, vel ſeruiendo per ſubſtitutum.*
5 *Opera infantium, & defecta ſenectutis hominum locari non poſſunt.*
6 *Opera infantiam ſi locentur etiam pro tempore poſt infantiam, valet locatio pro eo.*
7 *Operum locatio non expirat, ex quo locans ita inſeneſcat, vt eius operæ nullæ ſint.*
8 *Facta quædam locari non poſſunt.*
9 *Manumiſſio locari non poteſt.*
10 *Facta illa, quæ ſunt meri facti locari poſſunt.*
11 *Facta, quæ habent admixtum ius, ſi ſunt momentanea locari non poſſunt, ſi ſucceſſiua poſſunt.*
12 *Opera ad quas tenemur obligatione iuſtitiæ locari non poſſunt,*
13 *Teſtimonium veritatis faciendum eſt gratis.*
14 *Decl. vt non poſſit accipi aliquid pro ipſa depoſitione veritatis, ſecus pro impenſis, & incomodis.*
15 *Inuentor rei alienæ tenetur eam Domino reſtituere.*
16 *Ampl. vt ſi dominum reperire non poſſit, adhuc ei reſtituere debeat dando pauperibus pro eo.*
17 *Decl. vt ſi ſit pauper poſſit elemoſinam ſibi facere.*
18 *Inuentor rei alienæ non poteſt pro reſtitutione aliquid petere, ſed poteſt à ſponte dante accipere.*
19 *Opera pro inueniendis rebus perditis locari poſſunt.*
20 *Operarum in inueniendis rebus perditis præſtitarum merces peti poteſt abſque præcedenti earum locatione.*
21 *Decl. procedere ſi ſint impenſæ operæ, ſecus ſi res caſu abſque vllo labore reperta fuit.*
22 *Defendere proximum ab iniurijs hoſtium quilibet tenetur.*
23 *Merces pro defenſione proximi recipi non poteſt.*
24 *Contrarium.*
25 *Declara, vt merces recipi non poſſit à defendente, qui eſt in poteſtate.*
26 *Decl. 2. non poſſe pro dicta defenſione aliquid peti, ſed poteſt à ſponte dante recipi.*
27 *Epiſcopus, & eius Notarius non poſſunt quidquam petere ab ordinandis, ſed poſtea ſponte data recipere valent.*
28 *Decl. 3. vt qui poteſt proximum liberare abſque ſuo damno notabili non valeat ad hoc locare operas ſuas.*
29 *Clerici poſſunt locare operas quas tanquam Clerici faciunt in Eccleſijs.*
30 *Declara procedere tantum in Clericis pauperibus.*
31 *Contrarium verius, & num. 40.*
32 *Opera ſpirituales, & ſancta locari poſſunt.*
33 *Decl. procedere in laboribus, qui fiunt circa opera, ſacra, & in operibus, quæ non ſunt neceſſaria ſimpliciter in ſacris, ac ſi ad ipſa ſacra non habeatur intentio.*
34 *Sacerdos poteſt locare operas ſuas, ad ſacrificandum in tali Altari, vel tali hora.*
35 *Opera celebrationis Miſſarum, vel aliorum ſacrorum locari non poſſunt.*
36 *Decl. vt non poſſit locari opus operatum, ſed poſſit recipi aliquid ad ſui ſuſtentationem.*
37 *Ampl. vt poſſit deſuper pactum fieri.*
38 *Pactum non mutat naturam actus, ſuper quo interponitur.*
39 *Pactum recipiendi aliquid pro celebratione Miſſarum vltra alias rationes ſuſtinetur etiam ex quo paciſcens priuat ſe ſua libertate aliud faciendi.*
41 *Lim. vt non valeat dictum pactum ſi factum ex auaritia, vel alia circumſtantia damnabili.*
42 *Clericus dicens paciſcens de recipiendo aliquod pro ſacrificio, non propterea cenſetur facere ex auaritia.*

43 *Prædicatio verbi Dei eſt opus ſpirituale.*

44 *Prædicator non poteſt velle mercedem prædicationis, nec laborum pro ea nec eſſuriorum.*

45 *Poteſt tamen aliquid petere pro alimentis, ac mercedem pro laboribus ipſi prædicationi neceſſaria nō iunctis.*

46 *Prædicator, an licite poſſit petere ſuggeſtum, vbi pinguior recognitio datur.*

47 *Sacerdos non poteſt, quid magis prætendere ratione functionis ſacra magis ſolemniter facta, vti ratione Miſſæ cantata.*

48 *Cantores, & Sonatores ad ornandum diuinum officium non exercent actionem ſpiritualem, & mercedem recipere poſſunt.*

49 *Diaconus, & Subdiaconus in celebratione Miſſæ ſolemnis canentes ſolum ſtipendium ſuſtentationis recipere poſſunt.*

50 *Clericus inſeruiens Miſſæ, quod ſtipendium recipere valeat.*

51 *Opera praua locari non poſſunt.*

52 *Decl. procedere in eis, quæ non ſolùm ſunt malæ, ſed etiam punibiles in foro externo, & num. 61.*

53 *Lenocinium locari non poteſt.*

54 *Operarum punibilium merces, licet peti non poſſit, tamen ſi ſoluatur repeti non poteſt.*

55 *Rei conuentæ melior debet eſſe conditio.*

56 *Meretrix poteſt locare operas ſuas in exercendis actis venereis.*

57 *Meretrix non præcedente pacto, non habet actionem pro mercede ſuarum operarum.*

58 *Contrarium eſt magis receptum.*

59 *Mulier, quæ non eſt publica meretrix, non poteſt petere mercedem fornicationis.*

60 *Decl. procedere ceſſante expreſſa locatione, ſecus autem ea interueniente.*

61 *Vir non poteſt petere mercedem fornicationis à muliere etiam ſtante pacto.*

63 *Clericus accedens ad meretrices non poteſt compelli ſoluere mercedem etiam conuentam.*

64 *Mulier, quæ locauit operas ſuas in venereis, antequam eas præſtiterit, non poteſt agere pro adimplemento contractus.*

65 *Fides data in malis, non eſt neceſſario ſeruanda.*

66 *Aſſaſſinium locari non poteſt.*

67 *Opera quædam propter excellentiam locari non poſſunt.*

68 *Menſorum opera locationis nomen non admittunt.*

69 *Aduocati, & alij iuris profeſſores mercedem in iudicio petere non poſſunt.*

70 *Aduocatorum honoraria præſtari debent ante præſtitas operas. quod ſecus eſt in mercede aliarum operarū.*

71 *Aduocati impediti operas ſuas præſtare honorarium non reſtituunt.*

72 *Aduocatorum, & ſimilium opera non locantur.*

73 *Doctor non valet locare operas ſuas ſcolari.*

74 *Aſſeſſor non locat operas ſuas Iudici.*

75 *Medicus non locat operas ſuas ægroto.*

76 *Decl. prædicta in locatione propriè, ſed impropriè, quandoque locare prædicti dicuntur.*

CAPVT XV.

1 Operas hominum etiam liberorum locari, & conduci poſſe nulli dubium eſt, ſunt enim *text. apert. in l. qui operas, & l. qui mercedem ff. locat. l. opera ff. de oper. libert. l. ſtipulationes non diuiduntur in princip. verſ. Item operas l. in ſtipulationibus §. operarum ſtipulatio ff. de verb. obligat.*

Et quamuis hoc videretur intelligendū
2 de locatione ad tempus, non autem de perpetua, ſeù ad vitam locatoris, quia hæc imponeret quamdam ſeruitutem homini libero, quæ imponi non valet ad *l. Titio centum 71. §. Titio centum il 2. ff. de condit, & dem. Rat. deciſ. 12. num. 16. & deciſ. 270. numer. 12. par. 8. recent,* tamen veriuseſt poſſe
3 etiam locari in perpetuum, ſeù ad vitam, nec locans inijcit ſibi vinculum perpetuæ ſeruitutis, quia poteſt ſe liberare ſoluendo
4 intereſſe, vel ſeruiendo per ſubſtitutum, vt alijs plenè cumulatis firmat, & communem dicit *Burſatt. conſ. 204. num. 22, & ſequen.* & eum ſequitur *Moz. de loc. & conduct. cap. 4. de reb. quæ loc. poſſ. num. 10.* & communem etiam dicit *Coler. de proceſſ. exec. par. 1. cap. 9. num. 27. Vin. opin. 466.*

5 Infantis tamen, & decrepitæ ſenectutis hominis operæ locari nequeunt, quia horum operæ nullæ ſunt *l. arboribus 13. §. de illo ff.*
6 *de vſufr.* ſi tamen reſpectu infantis fiat locatio, quæ extendatur etiam ad tempus poſt infantiam, pro eo valebit, quia tunc eius vſus eſſe incipit *l. ſi infantis 61. ff. de*
7 *vſufr.* & reſpectu decrepitæ ſenectutis hominis ſi facta locatio, dum operari valebat, & ea durante, ita inſenuerit, non propterea expirabit, ſed durabit, prout durare vſumfructum eſt *text. in d. l. arboribus §. de illo.*

8 Sunt etiam quædam facta, quæ locari non poſſunt, vt habetur in *l. naturalis 5. §. cum do ff. de præſcr. verb.* ſed iſtorum factorum
9 vnicum exemplum affert ibi I. C. de manumiſſione, quod, & vnicum refert etiam *gloſſ. in l. 1. verb. honorarium ff. ſi menſ. falſ.*
10 *mod. dix.* Verum dicendum, quod quædam ſunt meri facti, vt ire Romam, portare libros, & ſimilia, & hæc poſſunt locari, *vt l. qui operas, & l. opus ff. loc.* quædam
11 ſunt facti, quibus eſt admixtum ius, & iſta, aut ſunt momentanea, vt manumittere, vendere, Teſtamentum facere, & ſimilia, & locari non poſſunt, vt in *d. l. naturalis §. cum do*, aut habent factum ſucceſſiuum, vt agere pro me in Iudicio, & iſta poſſunt locari, vt in eadem *l. naturalis §. ſed ſi facio,* & ita diſtinguendo *docet Bart. in d. §. at cum do nu. 1.*

12 Sunt, & quædam ad quæ, quis tenetur obligatione legali, & iuſtitiæ, quæ propterea locari non poſſunt, cum mercedem pro illis accipere non liceat *gloſ. in l. in eos,* & ibidem *Bart. ff. de tutel. & in cap. ab omni ver. gratis de vit. & honeſtat. cleric. D. Lanfranch. Zacch. de Salario quæſt. 86. num. 2.*

In-

13 Inter iſta eſt teſtimonium veritatis ferre, ad quod quilibet tenetur, ac ideò omnino gratis, & abſque vlla recognitione faciendum eſt, & ſic locari non poteſt cap. nolite timere 11. quæſt. 3. cap. Non ſanè 14. quæſt. 5. cap. intimauit de Teſtib. quod intel-
14 ligitur pro ipſo Teſtimonio ferendo, ſi ſine impenſa, & magno incommodo ferri poſsit, aliàs, qui perit ferri Teſtimonium, debet impenſas teſti reficere, ac etiam incōmoda compenſare, vt late declarat Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 62. num. 1. & ſeqq. Menoc. de arbitr. caſ. 310. numer. 10. Carocc. de locat. & cond. tit. de Teſtib. cog. & melius D. Lanfran. Zacch. de Salar. quæſt. 86. num. 6. & late ſeqq. per tot.

Poteſt etiam dubitari, an operæ in reperiendis rebus perditis locari poſsint, nā pro negatiua facere videtur, quod inuen-
15 tor alienæ rei, tenetur eam ex lege iuſtitiæ domino reddere, vt docent ſignanter D. Thom. in 2. ſecunda quæſt. 66. art. 5. ad ſecundum, & Nauarr. in Manual. cap. 17. n. 170. & ſeq. & hoc eſſe peccatum ſimile rapinæ, ſi quis inuenta non reddat, dicit text. in cap. multi 14. quæſt. 5. & redditur ratio, quia, qui alienum negat, ſi poſſet, & tolleret in cap. ſi quid Inueniſti eadem cauſ. 14. quæſt. 5.
16 Quod eſt adeò verum, vt etiam ſi facta diligenti Inquiſitione de reperiendo dominum rei, inuentor eum reperire non potuerit, adhuc eam ſibi retinere non poſsit, ſed illi modo quo poteſt, reſtituere tenetur, puta dando pro Anima eius pauperibus, vt notatur in cap cum dilecti 19, de accuſat. & ſignanter per Abb. num. 12. Mar-Socc. num. 14. verſ. verum autem, & Felin. num. 18. Peregr. de Iur. Fiſc. lib. 4 tit. 3. num. 29. Rigin. in prax. pænit. lib. 10. cap. 10. num. 194. Niſi fortè in-
17 uentor eſſet pauper, quia poſſet dare in eleemoſynam ſibi ipſi, & ſic retinere applicando meritum pro Anima domini Nauarr. in man. cap. 17. num. 93. Azor. Inſt. mor. par. 3. lib. 4. cap. 26. quæſt. 2. verſ. quæres an is.
18 Si igitur tenetur inuentor rei alienæ eam omnino domino reſtituere, apertè ſequitur etiam, vt pro tali reſtitutione nihil probè petat, quod, & dixit I. C. in l. falſus §. qui alienū ff. de furt. licet poſsit recipere ſi omninò ſponte detur, vt tradunt Couar. in reg. peccatum p. 2. §. 3. n. 3. ad fin. verſ. tametſi apud me, Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 83. n. 6. Barboſ. in cap. qui cum fure 4. in fine de furt. Leoncill. de priuil. pauper. par. 2. priuil. 193. num. 9.

Verum his non obſtantibus omninò cō-
19 cludendum eſt poſſe locari operas pro inueniendis rebus perditis, & quod magis eſt, etiam abſque præcedenti locatione, poſ-
20 ſe peti mercedem operarum in tali inuentione præſtitarum, vt probat Text. in l. 2. §. fin. & in l. Nauis onuſta §. 1. ff. ad l. Rod. de iact. vbi datur merces illi, qui inuenit res in mari proiectas, & in l. Idem, & ſi §. ſi tibi indiſtum ff. de Condict. ob turp. cauſ. vbi habetur licitè recipi mercedem pro indicando fure.

Nec obſtāt adducta in contrarium, quia
21 loquuntur, & procedunt, vbi quis inuenit rem caſu abſque vllo labore, tunc enim verum eſt teneri ad reſtitutionem abſque vlla mercede, ſecus autem, vbi neceſſariæ fuerunt operæ, nam hoc caſu intrat regula, quod omnis labor optat præmium, & procedunt iura ſupra pro hac parte adducta, vt benè diſtinguunt Bart. in d. l. falſus §. qui alienum num. 6. ff. de furt. Felin. in cap. cum dilecti numer. 18. de accuſat. Carocc. de locat. tit. de rer. Inuent. num. 2. & 3. & late D. Lanfranch. Zach. de Salar. quæſt. 71. numer. 6. & ſeqq. per tot.

Pari etiam modo dubitari poteſt, an li-
22 ceat locare operas ſuas pro defendendo aliquem ab hoſtibus, vel latronibus, aut ſimilibus iniurijs, nam omni iure tenemur eas præſtare, habemus enim in ſacra pagina Eccleſiaſt. 17. quod Deus mandauit illis vnicuique de proximo ſuo, & Prouer. 24. Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & eos, qui trahuntur ad interitum liberare non ceſſes. Idem, que Sacri Canones clamant, nam in cap. Non inferenda 23. quæſt. 3. dicitur non in ferenda, ſed in depellenda iniuria lex virtutis eſt, qui enim non repellit à ſocio iniuriam ſi poteſt, tàm eſt in vitio, quàm ille, qui facit, & in cap. vlt. eadem 23. quæſt. 3. habetur non eſſe immunes à ſcelere, qui non liberant eos, quos poſſunt à facto liberare, & concordant cap. error cum duob. ſeqq. 83. diſtinct.
23 Si igitur tenemur alium defendere, & liberare, ergo non poſſumus pro hac opera mercedem recipere, vt arguit gloſ. in d. cap. non in inferenda ver. ſi poteſt.
24 Verum, quod ſi quid detur liberanti à Latrunculis, vel hoſtibus appellanda ſic merces laboris eximij, & certo modo æſtimari non poſſit, dicit text. in l. ſi Pater 35. §. ſi quis aliquem ff. de donat. & quod qui aliquid à te accipit, vt liberet te ab hoſtibus, vel Latronibus operæ ſuæ mercedem accepiſſe videatur, & ideò non teneatur edicto, quod metus cauſa l. metum 9. §. ſed licet ff. quod met. ca.
25 Pro conciliatione aliqui dixerunt, quod teneretur, quis defendere proximum ſi poteſt, vt dicitur in d. cap. non in ferenda 23. quæſt. 3.

quaſt.3. id eſt ſi eſt in poteſtate poſitus, vt refert *ibi gloſ. in verb. ſi poteſt*, ſed ipſamet *gloſ. in fine* aduertit eis obuiare *d. cap. vlt. eadem 23.quaſt.3.* generalius loquens.

26 Videbatur etiam poſſe dici non licere aliquid extorqueri, ſeù peti à liberato, ſed ſi ipſe poſt liberationem ſponte aliquid det iuſte accipi, & valere donationem vti remuneratoriam, vt eſt ſenſus *d. l. ſi Pater §. ſi quis aliquem ff. de donat.* & ita conciliari poſſe iura contraria argumento *text. in cap.*

27 *ſicut Epiſcopum prima quaſt. 2.* vbi habetur non licere Epiſcopo, vel eius Notario quicquam ab ordinandis petere, datum autem poſtea ab eis ſponte recipere non vetari, at iſtæ conciliationi quoque obuiat alius *text. in d. l. metum 9. §. ſed licet ff. quod met ca*, quæ loquitur de datis, vel promiſſis ab eo, qui nondum erat liberatus, itaut dubitaretur, an eſſent data, vel promiſſa metus cauſa, & negatiuè reſpondet.

28 Pro reſolutione dicendum videtur, quod aut quis poteſt liberare proximum abſque notabili ſuo damno, vel periculo, & tunc teneatur ex iuſtitia illum liberare, & non valeat ad hoc locare operas ſuas; at è contra ſi non poteſt abſque notabili ſuo damno, & abſque periculo, bene poterit horum intuitu mercedem operæ ſuæ paciſci, & ſic eam locare, non enim tenetur hoc caſu gratis proximo pro eius liberatione eam præbere, vt probant *Nauarr. in manual. cap. 24 ſub num. 17. Farin. quaſt. 125. num. 327. Leſſ. de Iuſt. & Iur. lib. 2. cap 9. n. 90. Molin. eodem tit. tom. 4. tract. 3. diſput. 18. num. 2.*

29 Clerici quoque operas ſuas, quas vti tales faciunt in Eccleſiis locare poſſunt; ſtipendia enim pro laboribus, quos in eis impendunt conſequi Sacri Canones permittunt *cap. Clerici 1. quaſt. 2.*

30 Verum, quod hoc intelligatur tantum de Clericis pauperibus, qui nec de ſuis, nec de ſuorum opibus viuere queant videtur expreſſe declaratum *in cap. Clericos autem cum duob. ſeqq. eadem cauſa 1. quaſt. 2.* & tenuerunt *Sum. Aug. ver. Simonia il 2. nu. 6. & Silueſt. eodem ver. quaſt. 9. Caietan. q. 100. art. 3. dub. 2.*

31 At, quia hæc locatio non eſt in ſe mala, reſpectu laborum, ac etiam, quia Altari ſeruientes de Altari viuere debeat, non de proprio, & *text. in d. cap. Clerici*, expreſſe loquitur de Clericis omnibus, ideò contrarium, quod etiam diuites poſſint recipere eorum mercedem probant *Suar. de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de Simon. cap. 46. num. 7. Leoncili. de priuil. pauper. par 2. priuil. 40. ſub num. 7. D. Lanfr. Zacch. de Salar quaſt. 61. num. 5. & ſeqq.* nec obſtant præcitati *can. in cap. Clericos cum duob. ſeq. 1. quaſt. 2.* quia loquuntur iuxta tempus antiquum, quando redditus Eccleſiarum in communi poſſidebantur, & inter Miniſtros Eccleſiæ non tàm ratione laborum, quàm indigentiæ ſingulorum diſtribuebantur, ac proindè diuites eos accipiendo benè dicebantur accipere id, quod pauperum erat, *vt in dicto cap. Clericos*, quod ita declarant *Cenar. in cap. 1. ſub num. 2. de Teſtam. Molin. de Iuſt. & Iur. diſput. 142. verſ. dixi hodie Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 114. num. 38.* At hodie, quod redditus diſtributi ſunt, ceſſat iſta ratio in locante operas ſuas Rectori, vel Adminiſtratoribus Eccleſiæ, Clericos pro eius ſeruitio conducentibus, licet forſan iſti in concurſu pauperes præferre deberent.

32 Verum dubitari poteſt, quæ operæ locari poſſunt in Eccleſia, & quorum laborum habenda ratio, & de laboribus ſanctis poſſe ſtipendia recipi per Clericos dicit *text. in dicto cap. Clerici 1. quaſt. 2.* & quod Sacerdos pauper poſſit locare operas ſuas ſpirituales poſt *DD. in cap. cum ſecundum de prabend.* tradunt *Staphil. de litt. grat. in 9. form. nu. 4. & Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 26.* At in-

33 telligi debet de Sanctis laboribus, qui fiunt circa opera ſacra, non autem de ipſismet ſacris, imò de operibus, quæ non ſunt eis neceſſariæ ſimpliciter, & quatenus ad ipſa ſacra non habeatur intentio, vt videlicet in locatione compræhendantur, licet poſſit haberi intentio, vt veniant in cõſequentiam, puta poteſt Sacerdos locare operas ſuas ad manendum in Eccleſia, vt ipſam cuſtodiat, & vt ibi celebret diuina officia *Burſatt. conſ. 204. num. 23. Mozz. de*

34 *loc. & cond. cap. 4. de reb. qua loc. poſſ. nu. 11.* & poteſt locare operas ſuas ad ſacrificandũ in tali Altari, vel tali hora, & ſimilibus, quia huiuſmodi opera non eſt neceſſario iũcta cum Sacrificio Miſſæ, ſed eſt extrinſeca, & pretio æſtimabilis, & ideò poteſt locari, & non dicitur locatio operarum in Sacrificio Miſſæ neceſſariarũ *Caietan. in Sum. ver. Simonia in 4. reg. Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 9. quaſt. 6. art. 1. Nauarr. in Manual. cap. 23. ſub num. 101.* & latè *Gutier. Canon. quaſt. cap. 29. num. 12.* vbi de Comm. *Bonacc. de contract. tit. de locat. punct. 1. num. 3. verſ. an vero Sacerdos*, & in hoc ſenſu intelligo dictum *gloſ. in cap. ſignificatum 11. de prabend. in verſ. ita quod, poſt med.* ibi *Sacerdos poteſt recipere pecuniam, vt celebret diuina, quia ſic operat ſuas videtur potius locare, &c.*

35 Cæterum operæ ipſius celebrationis, vel adminiſtrationis aliorum Sacramentorum, aut

aut etiam neceſſario, eis iunctæ, locari non
poſſunt, & hoc eſt clarum, tàm penes pre-
citatos, quàm etiam penes infrà citandos,
& alios. At quia dicit Apoſtolus 1. *ad Co-*
rinthios 9. quis militat ſuis ſtipendys vnquã?
quis paſcit Gregem, & de lactè Gregis non
manducat? & inferius. *Qui Altari ſeruit, de*
Altari participat, & 1. ad Timotheum 5. qui
bene præſunt Presbyteri duplici honore digni
ſunt, qui duplex honor intelligitur de du-
plici retributione, Dei, videlicet, & homi-
num, inquit enim explicans, ibi, D. *Augu-*
ſtinus accipiant ſubſtentationis neceſſitatem à
Populo, mercedem diſpenſationis à Domino.
Et denique Sacri Canones non prohibent,
ſed apertè permittunt Altari ſeruientem de
Altari viuere poſſe, ſeù debere *cap: cum ſe-*
cundum de præbend. hinc ſequitur, vt quam-
36 uis non poſſit Sacerdotes pro opere opera-
to in Sacrificio Miſſæ, quod eſt pretio inæ-
ſtimabile mercede pe ere, nec oblatam re-
cipere, poſſunt tamen ad ſui ſubſtentatio-
nem aliquid acceptare, vt ex ſacra pagina
in 3. Regum probat text. in cap. 23. Iudices
inquit 1. quæſt. 1. ibi, *quia hæc magis in ſum-*
tum Propheta, quam muneri Prophetiæ repu-
tanda ſunt, vbi gloſ. ver. in ſumptum præciſe
dicit, & ita Presbyter, ſi pauper eſt accipere
poteſt pro celebratione Miſſæ, & allegat *text.*
optimè id probantem *in cap. ſignificatum 11.*
de præbend. & idem probauit etiam *S. Tho-*
mas in 2. ſecundæ quæſt. 100. art. 3. Caiet. in
Summ. verb. Simonia in 4. reg. Nauarr. in Ma-
nual. cap. 23. num. 100. verſ. quarto, & ſeqq.
vbi de comm. *Gutier. Canon. quæſt. lib. 1. cap.*
29. num. 3.

37 Præſuppoſito autem, quod licitum ſit
dare, & recipere aliquid pro ſubſtentatio-
ne Miſſam celebrantis, ſequitur, vt hoc poſ-
ſit etiam licite ab initio in pactum deduci,
nam pactum non mutat naturam actus, ſu-
38 per quo interponitur, nec operatur, quod
ſtipendium ſubſtentationis alias licitum, &
debitum euadat illicitum, & indebitum,
minuſque quod vbi eſt ſtipendium ſubſten-
tationis, euadat pretium ſacrificij ſpiritua-
lis, & importet operæ in eo impenſæ loca-
tionem, quatenus de diuerſa intentione non
appareat, vt probat, *Gutier. d. cap. 29. nu. 7.*
& alij pleniſsimè congeſti per *Barboſ. ad*
Concil. Triden. ſeſſ. 22. de Sacrif. Miſſæ cap. 8.
num. 3. Sanchez conſ. moral. lib. 2. cap. 3. dub.
11. num. 8.

Duplici igitur ratione ſuſtineri poteſt
conuentio de ſtipendio pro Sacrificio Miſſæ,
vna, quia referatur ad labores extrinſecos,
& neceſſario ipſi Sacrificio non iunctos, alia
39 quia ſit pro congrua Sacerdotis ſubſtenta-
tione, vt patet ex prædictis. Verum quan-
do etiam iſtæ rationes ceſſarent, adhuc, &
alia ſuſtineri poſſet conuentio, videlicet
propter obligationem, cui ſe adſtringit Sa-
cerdos, ideſt celebrandi, quæ quidem eſt
pretio in ſe æſtimabilis, cum priuet obli-
gatum ſua libertate faciendi eo tempore
alias actiones, ex quibus vtilitatem recipe-
re poſſet, vt poſt *Caiet. in 2. ſecunda q. 100.*
art. 3. & in ſumm. ver. Simonia reg. 4. & Na-
uarr. in Manual. cap. 23. num. 102. optimè
tradit *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 85.*
num. 13. & 14.

40 Et licet aliqui velint prædictam conuen-
tionem licere tantum Sacerdotibus paupe-
ribus, non item diuitibus, tamen, ſaluo ſẽ-
per meliori iudicio, contrarium videtur ve-
rius; quia, & in diuitibus militant prædi-
ctæ rationes, & non ſolum prima de labo-
ribus extrinſecis, quatenus adſint, quas,
nec diues gratis ſuſcipere tenetur, & vlti-
ma de obligatione celebrandi, cui pariter
diues non eſt cogendus, gratis ſe alligare,
quod eſt clarum, ſed etiam ſecunda de ſti-
pendio ſubſtentationis, cum indiſtinctè ſit
verum, quod Altari ſeruiens, de Altare vi-
uere debeat, non de ſuo, vt ſupra dicebam,
& in his terminis loquitur *Suar. de Relig.*
tom. 1. lib. 4. cap. 46. num. 7. & expreſſe tenet
Sanch. conſ. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 11. num. 8.
Barboſ. in cap. ſignificatum 11. numer. 11. de
præbend. & alij relati per *D. Lanfranc. Zacch.*
de Salar. d. quæſt. 85. num 13.

Nec obſtat, quod hodie omnes iſtæ pa-
ctiones videantur prohibitæ per *Sac. Concil.*
Trident. ſeſſ. 22. tit. de obſeru. & euitan. in
celebrat. Miſſ. ibi, *quoad auaritiam pertinet*
cuiuſuis generis mercedum conditiones pacta,
& quidquid pro miſſis nouis celebrandis datur
41 Quia licet verba illa generalia *cuiuſuis*
generis mercedum Conditiones pacta, &c. ap-
ta ſint cõpræhendere quaſcumque pactio-
nes, tamen moderantur ex illis præceden-
tibus, *quoad auaritiam pertinet*, & reſtrin-
guntur ad Caſus, in quibus auaritia inter-
cedat, vt aduertit *Gutier. canon. quæſt. lib. 1.*
cap. 29. num. 8. qua auaritia intercedente,
vtique conuentio, tàm à diuite facta, quàm
à paupere Sacerdote, erit ſemper damnan-
da, & idem eſſet ſi concurreret aliqua alia
circumſtãtia damnabilis, puta irreuerentia,
vel ſuperſtitio, de quibus idem Concil ibi.

Et quamuis in foro fori ſi ageretur de ſi-
mili conuentione facta à diuite, hodie pro-
pter dictam diſpoſitionem Conc. Trid. vr-
geret præſumptio, quod facta eſſet ex aua-
ritia, vt ſenſit *Gutier. d. cap. 29. num. 9.* ta-
42 men ſimilis præſumptio poſſet elidi alijs
pro-

probationibus, & compelli cedere verita-
ti in contrarium exiſtenti, quia ex tali con-
uentione non poteſt dici diuitem neceſſa-
rio conuinci auarum, cum bona fide, & bo-
no fine facere poſsit puta, vt ſua omnia
pauperibus dare poſsit, & quidem aliàs
omnes Canonici, qui vltra pingues præben-
das, quibus ſufficientiſsime ſubſtentari poſ-
ſunt, recipiunt diſtributiones quotidianas,
& Anniuerſaria, & ſimilia, eſſent auari,
quod non eſt dicendum, vt bene aduertit
Suar. de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 46. numer. 6. ad fin.

Hæc ipſa, quæ dicta ſunt de locatione
operarum circa Sacrificium Miſſæ, applicā-
tur etiam per identitatem rationis operibus
in adminiſtrandis alijs Sacramentis, de qui-
bus promiſcue loquuntur DD. in hoc pro-
poſito.

Et veriùs eſt etiam idem procedere in
Prædicatione licet enim ea compoſita ſit
43 ex ſpirituali, & temporali ſimul, nempe
ex verbo Dei, & labore, formiter tamen
& principaliter eſt ſpiritualis, vt per *Caiet.
in Summ. lib. 1. cap. 89. ſub verſ. dico tertio*,
& alios paſsim tradit *Sperell. deciſ. 70. n. 13.*
Vnde quamuis Prædicator, non poſsit vel-
44 le mercedem, ipſius prædicationis, imò
nec laboris, & ſtudij in ea paranda, & me-
moriæ mandanda, ac laſsitudinis in profe-
renda, cum iſti ſint labores ad eam neceſ-
ſarii, ac, moraliter loquendo, ab ea ſepara-
ri nequeant *Suar. de relig. tom. 1. lib. 4. c. 21.
num. 15. verſ. At verò ſtudere* cum Concor-
dan. relat. per *Sperell. d. deciſ. 70. numer. 13.
verſ. Idemque de labore*, tamen, quia con-
45 currunt, vt plurimum alij labores prædi-
cationi neceſſario non iuncti, vt transferri
de loco ad locum; & ſimiles, nec non con-
currit etiam ea obligatio de concionando,
cui Prædicator ſe allegat, hinc ſequi vide-
tur, vt non ſit adeò reſtringenda merces
Prædicatori ſoluenda, vt nihil penitus vl-
tra mera alimenta ei recipere poſſe permit-
tatur, prout voluerunt etiam, vbi conſue-
tudo adeſſet, illi quid amplius dandi *Rip.
reſp. 1. num. 44. ſeu reſp. 26. num. 45. de Con-
ſuet. Surd. conſ. 62. num. 17. & conſ. 254. nu-
mer. 25. & 26. Ricc. reſ. 422. num. 3. verſ. ſed
conſuetudo par. 2. Pontan. de alim. cap. 13. nu-
mer. 11.* Nam iſta debentur etiam non ſu-
beunti dictos labores extrinſecos, ac non
ſe obliganti, pro integra Quadrageſima,
& ideò, vbi iſtæ circumſtantiæ concurrunt,
aliquid amplius earum intuitu dari, & re-
cipi valet ex congeſti, per *Barboſ. de pote-
ſtate Epiſc. allegat. 76. nu. 10. D. Lanfr. Zacch.
de Salar. quaſt. 81. num. 14. Sperell. d. dec. 70.*
46 *num. 13. & ſeqq.* qui etiam tradunt licere,
propterea Prædicatori abſque aliqua ſimo-
niæ labe quærere ſuggeſtum ad prædican-
dum, vbi pinguior recognitio detur ex
*Campanil. in diuerſ. rubr. 12. cap. 13. nu. 15.
Tolet. in Summ. lib. 5. cap. 9. ſub num. 3.* qui
licet à Simonia eum excuſet, tamen inno-
xium non iudicat ab auaritia, cum potius
quærere debeat loca ad fructificandum
aptiora.

47 An autem poſsit Sacerdos in prædictis
ratione functionis magis ſolemnis, vt ver-
bi gratia ſi Miſſam cantet, quid magis vel-
le, & reſpondendum videtur negatiue, quia
tota illa actio, prout ita fit, eſt ſacra, & to-
tus ille labor eſt quaſi pars illius, & ideò
vendi, ſeù locari non poteſt, vt docet *Suar.
dicto tom. 1. lib. 4. cap. 21. ſub numer. 15. prope
med.* vbi etiam ſubdit diuerſum eſſe in Cā-
toribus, & Sonatoribus ad ornandum diui-
48 num officium aſſumptis, nam illi reuera
per ſe non exercent actionem ſpiritualem,
neque in rigore officium diuinum recitant
ex vi illius Miniſterij, & ideò, non ſolum
pro labore, ſed etiam pro tota illa actione
pretium recipere poſſunt, quod ſecus eſt in
Miniſtris Eccleſiæ habentibus Miniſterium
49 Chori, & in Diaconis, & Subdiaconis in
celebratione Miſſæ ſolemnis canentibus,
qui ſolum ſtipendium ſubſtentationis non
autem prætium recipere valent. iuxta ſu-
pradicta, & in hoc etiam ſenſu intelligen-
50 dum erit, quod dicitur de ſtipendio Cle-
rici in Minoribus conſtituti Miſsis inſer-
uienti, de cuius quantitate agitur, per *Ro-
tam coram Canaler. deciſ. 298. num. 2. ad med.
& coram Buratt. deciſ. 354. num. 10. & ſeqq.*

51 Sicut autem operæ aliquæ propter earū
bonitatem, ſeù ſanctitatem locari non poſ-
ſunt ex prædictis, ita aliæ ſunt, de quibus
propter earum prauitatem, & malitiam
idem dicendum eſt, licet non omnes ope-
ræ malæ locari prohibeantur. Vt autem
52 ſciatur, quæ ſint iſtæ, quæ prohibeantur,
diſtinguendum eſt inter eas, quæ, licet ma-
læ ſint, non tamen ſunt punibiles in foro
externo, & eas, quæ ſunt illicitæ, & pu-
nibiles, & de primis dicendum, quod lo-
cari non prohibentur, ſecus autem de ſe-
cundis, vt diſtinguunt *Couar. in reg. pec-
catum par. 2. §. 2. ſub num. 3. Carocc. de loc. &
cond. tit. de Merc. remuner. num. 102. D. Lan-
53 fr. Zacch. de Salar. quaſt. 73. num. 17.* & pro-
batur veritas diſtinctionis exemplis, nam
lenocinium, quod punibile eſt §. *praeconi-
zamus Auth. de Lenon. coll. 3. Farinacc. q. 144
num. 57. Peguer. deciſ. 15. num. 10.* locari non
poteſt, & locatio operarum in eo præſtan-
darum

darum facta non valet, vt ſunt *text. in l. Mercalem* 5. *C. de Condict. ob turp. ca. & in dicto* §. *praeconizamus Auth. de Lenon.* & viget etiam generaliter loquendo ratio, cur iſta locari non poſſint, quia videlicet non poſſumus velle, iura tribuere actionem in iudicio pro conſequendo præmio earum actionum, quas ipſamet iura mandant per Iudices puniri.

54 Benè tamen verum eſt, quod licet loca-
tor ſimilium operarum non poſſit agere
pro mercede etiam conuenta tamen, ſi con-
ductor illam ſoluiſſet, neutiquam repetere
valeret, vt eſt textus in dicta *l. Mercalem* 5.
C. de Condict. ob turp. cauſ. & rationem red-
dit, quia vtriuſque turpitudo verſatur, tàm
55 videlicet Lenonis, qui conuenitur actione
repetitionis indebitæ, quàm etiam illius,
qui ſoluit, & agit pro repetitione, & ideò
melior eſſe debet conditio rei conuenti, ac
poſſidentis *l. in pari ff. de reg. iur. cap. in pari
de reg. iur. in 6. Zacch. de Salar. quaeſt.* 73.
num. 18.

56 Econtra actus venerei, & coitus cum Meretrice licet turpes, & illiciti ſint, tamen quia in foro fori non ſunt punibiles, ſi Mulier ad hoc locet operas ſuas, & de mercede conueniat petere eam valebit, & in Iudicio actionem habebit, iuxta communẽ opinionem, de qua latiſſime poſt alios *Guttier. de Iuram. par.* 1. *cap.* 6. *num.* 2. *verſ. ſed his non obſtan. Baron. de Citat. in addit. ad quaeſt.* 18. *numer.* 120. *Gizzarell. deciſ.* 54. *per tot. Ciarlin. controu.* 33. *nu.* 127. & quod hoc vno ore firment Theologi, Canoniſtæ, & Ciuiliſtæ teſtatur *D. Lanfranc. Zacch. de Salar. quaeſt.* 76. *num.* 1. vbi etiam eos refert.

Controuertitur tamen magis, an ſi Me-
57 retrix copiam ſui fecerit abſque conuen-
tione mercedis, ad huc poſſit in iudicio ex-
periri pro eius conſecutione, & licet non
deſint tenentes ei nullam competere actio-
nem relati per *Berlic. concluſ.* 39. *nu.* 17. *par.* 5.
& quod propterea Romæ Meretrices ſol-
uunt aliquid Iudici Curiæ Sabellorum, vt
in ſubſidium ſuum eis impartiatur officium
tradat *Veſtr. in praxi lib.* 2. *cap.* 14. *numer.* 3.
58 tamen contraria opinio eſt magis recepta,
ac etiam magis vera, quia licet ceſſet ex-
præſſa conuentio mercedis, tamen negari
non poteſt argui debere tacitam, cum no-
tum ſit Meretrices ideò copiam ſui facere,
vt mercedem aſſequantur, & eam dari ſem-
per conſueuiſſe, cum, & ipſa ſacra pagina
Ezechiel. cap. 16. dicat: *omnibus Meretrici-
bus dari mercedes*, cum qua conſuetudine
propterea præſumendum eſt, Meretricem,
& ad eam accedentem ſe conformare vo-
luiſſe, & ſic ſe obligaſſe ad ſoluendum, vt
concludit *Couar. in regula peccatum par.* 2.
§. 2. *num.* 4. *verſ. Quamobrem exiſtimo Molin.
de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſp.* 94. *num.* 12. *verſ.
tertia concluſio*, & firmat late *D. Lanfranc.
Zacch. de Salar. quaeſt.* 76. *num.* 15. *& ſeqq.*

59 Controuertitur etiam, an quod dictum eſt valere locationem operarum ſuarum ad fornicandum per Meretricem facta, & petitione mercedis earum, procedat etiam in Muliere non pablica Meretrice, & negatiuam tenuit *Cyn. in l.* 2. *C. de Condict. ob turpe Cauſ. num.* 5. & ibidem *Ang. Abb. in cap. quia plerique num.* 14. *& ſeqq. de Immun. Eccleſ. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & ux.* §. 41.

Verum hæc opinio neruoſe refellitur per *Couar. in dicta reg. peccatum par.* 2. §. 2. *ſub num.* 3. & communiter reprobari tanquam improbabilem, aſſerit *D. Lanfr. Zacch. d. q.* 76 *num.* 18. *ad fin. verſ. hac tamen diſtinctio*, vbi etiam late proſequitur rationes adducendo, & contrarias refellendo.

60 At declaranda videtur hæc ſecunda ſententia, vt procedat in locatione expreſſa, & in mercede conuenta, non autem in tacita, quia ſi Mulier non eſt Meretrix, non facile argui poterit tacita cõuentio de mercede, propter quam tacitam conuentionem dictum eſt, Meretricem agere poſſe ad mercedem etiam non promiſſam; poteſt enim argui Mulierem cõſenſiſſe per amicitiam, & ſingularem affectionem, quo caſu merces non debetur *Aretin. in* §. *ſin. numer.* 2. *paulo poſt princ. Inſt. tit. mandat. Alex. conſ.* 109. *numer.* 4. *lib.* 6. *Crot. conſ.* 305. *num.* 21. *Natt. conſ.* 377. *num.* 1. *verſ. reſpondeo, quod. Tiraq. de pen. temp. cauſ.* 22. *num.* 78. Neque in contrarium vrget *Grauan. diſc.* 218. *num.* 6. qui ad hoc videtur allegari per *D. Lanfranc. Zacch. d. quaeſt.* 76. *num.* 18. quia non dicit, Mulierem occulte ſui copiam corporis alicuj facientem, agere poſſe in iudicio pro mercede aſſequenda, ſed tantum dicit poſſe recipere aliquid, vel etiam conuentionem de mercede facere, quod non negatur, & poſſet etiam præſumi locatio tacita ex circumſtãtijs, vt ſi Mulier eſſet ſolita occulte locare ſimiles operas, ſecus autem his deficientibus.

61. Declaratur vlterius concluſio, quod valeat dicta locatio, & poſſit peti merces cõuenta per Mulierem, non autem e contra, vt ſi quid ipſa Mulier homini promiſerit poſſit ab eo peti, iuxta magis communem, de qua patet ex allegatis hinc inde per *Berlic. concluſ.* 39. *num.* 19. *par.* 5.

62 Prout etiam declaratur, vt pendat eadem

T con-

concluſio, vt valeat agi pro mercede conuenta, quatenus actus venereus, pro quo conuenta fuit, non ſit punibilis ex parte petentis, alias enim ſecus eſſet dicendum ex ratione ſupradicta *num.* 53. & probatiſſimi iuris eſſe, dicit *Couar, in reg. peccatum par.* 2, *§.* 2. *num.* 3. *propè med. verſ. quod ſi coitus* liceat, ſi quid fuerit ſolutum non poſſit repeti *iuxta text. in l. Mercalem* 5. *C. de condict. ob turp. Cauſ.* & licite retineatur etiam in foro conſcientiæ, vt declarat *Couar. vbi proxime d. num.* 3. *verſ. ſecunda quæſtionis pars*, & in hoc ſenſu intelligo *D. Lanfr. Zacch. d. q.* 76, *num.* 21. licet videatur velle, quod poſſit agi etiam ad mercedem promiſſã coniugatæ, vt copiam ſui faceret, quod iuxta prædicta patitur difficultatem, quia eſſet adulterium, quod eſt punibile etiam reſpectu Mulieris, virgis enim ceditur, & in Monaſterium detruditur *Auth. ſed hodie Auth. de Adult. Clar. in §. Adulterium numer.* 7. *ante*
63 *med. verſ. ſed hodie*, vnde, & non poteſt peti talis merces à Clerico, ex quo Clericus tanquam alligatus Eccleſiæ ſi accedat ad Mulieres, dicatur committere adulterium ſpirituale punibile, vt tradit ipſe *D. Lanfr. eadem quæſt.* 76. *num.* 43. *& ſeqq.* vbi latè firmat.

64 Denique declaratur valere dictam locationem, itant agere poſſit pro mercede Mulier poſtquam operas præſtitit, non autem vt etiam antea agere poſſit pro adimplemento contractus, quia cum ſit promiſſio, ſeu pactum de re turpi, poteſt ab ea ante rem patratam recedi *l. generaliter, & l. ſi ſtipuler. ff. de verb. oblig.* in malis enim promiſſis
65 reſcinde fidem, & in turpi voto muta decretum, impia eſt enim promiſſio, quæ cum ſcelere adimpletur, vt monet Papa in *cap. in malis* 22. *quæſt.* 4. & late in propoſito hãc declarationem exornat *Gizzarell. d. dec.* 54. *num.* 11. *& ſeqq.*

Ex prædictis autem reſolui valent aliæ quam plures quæſtiones, quæ oriri poſſunt
66 circa locationes operarũ in rebus turpibus, & prohibitis, & ſignanter illa, an valeat locatio Aſſaſſinij, in qua licet pro affirmatiua videatur ſtare *Gabr. conſ.* 170. *nu.* 18. *lib.* 1. & apertius *Caroc. de locat. tit. de Aſſaſſinio* tamen contraria videtur verior, iuxta prædictam diſtinctionem, quod valeat locatio operarum prohibitarum, & non punibiliũ, non autem punibilium, nemo enim eſt, qui neget Aſſaſſinium eſſe punibile.

67 Sunt denique quædam operæ, quæ propter excellentiam, locationis nomen dedignantur, & reſpuunt, ac magis beneficij loco præbentur, & id quod pro eis datur ad remunerandum datur, & ideo honora-
68 rium appellatur, prout de operis menſorũ dicit *text. in l.* 1. *ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.* quod multo magis dicetur etiam de Aduo-
69 cato, cum multo dignius eius officium ſit, vt dicit ibi *gloſſ. in verb. honorarium*, quod, & de alijs iuris profeſſoribus omninò dicendum erit, quibus propterea Præſes Prouinciæ, qui ius dicere ſolet, de mercedibus ius non dicet, cum res ſanctiſſima ſit ciuilis ſapientia, & pretio nummario non æſtimanda, nec dehoneſtanda, cum in iudicio honor petitur, qui offerri debuit *l.* 1. *§. & quidem ff. de extraord. cognit.* vnde bene conuincitur Aduocatos omninò diſtinguendos ab eis, qui locant operas ſuas pro mercede, prout eos etiam diſtinguit *l. C. in l. qui ope-*
70 *ras* 41. *ff. locat.* ex quo textu notare licet particularem differentiam inter mercedem operariorum, & honoraria Aduocatorum, vt illa ſolui debeat poſt operas præſtitas, hæc autem anticipare, dum dicit, operariũ
71 impeditum operari, mercedem accipere debere, Aduocatum honoraria reddere non debere, & tradit etiam de Auditoribus Rotæ *Grat. deciſ. March* 201. *num.* 5. *& ſeqq.* & differunt etiam in eo, quod licet, qui locant operas ſuas ſi impediantur propter peſtem operari, debeat pro eo tempore remittere mercedem Conductori, tamen ſecus ſit in Aduocatis, & ſimilibus, cum quibus locationem eſſe non puranit antiquitas, vt probat *Rip. in ſuo trat. de peſt. tit. de priui-*
72 *leg. contract. num.* 116. *&* 117. & Aduocatorum, & ſimilium operas non locari *Maul. de Loc. & Cond. cap.* 4. *de reb. quæ loc. poſſ. nu.* 10. Deberi autem Aduocatis honorarium, ſeu, vt communiter etiam dicitur, ſalarium indubitati iuris eſt, ſignanter *in can. vlt.* 14. *quæſt.* 5. *poſt princ.* ibi, *quia vendit Aduocatus iuſtũ Patrocinium, Iuris peritus verũ Conſilium*, & vno ore fatentur DD. omnes, vt teſtatur *D. meus Lanfranch. Zacchia in ſuo tractatu de ſalario quæſt.* 52. *in princ.* in qua late, & optime materiam ſalarij Aduocatorum proſequitur per treſdecim ampliationes, & nouem declarationes penes eum videndas.

73 Et quod dicitur de Aduocato, quod non conſiſtat locatio inter eum, & clientulum
74 procedere non ſolum inter Doctorem, & ſcolarem, Iudicem, & Aſſeſſorem, ſed etiam
75 inter medicum, & ægrotum, ac inter proxenetam, & contrahentes, ita vt his non cõpetat actio ex locato, ſed certi condictio, ſi quid certũ promiſſũ, vel ex ſtipulatu, ſi adficit ſtipulatio, aut cõdictio ex lege, ſi adfuit tantum pactum nudũ, vel officium iudicis,

Azo.

Azo. in ſum. C. locat. num. 8. & ſeq. Bart. in d. l. 1. ff. ſi menſ. falſ. cauſ. Mozz. de contr. tit. de locat. num. 16. & alijs adductis *Maulius de locat. & cond. tit. 4. num. 10. & ſeqq.* licet non differre locationem, quam facit
76 Doctor, vel medicus de operis ſuis ab ea, quam facit famulus de operis ſuis *ex Bald. in l. contractus C. de fid. inſtrum.* tradat *Soccin. Sen. conſ. 196. col. 2. prope fin. lib. 2.* & notat *in addit ad Bart. in d. l. 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.* vnde eſt, quod Doctores loquendo de prædictis ſæpe nomine locationis vtuntur, & locaſſe operas ſuas dicunt, quo modo loquendi, quantumuis improprio etiã nos, vt plurimum vtemur.

Quomodo contrahatur locatio.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus locationis, & conductionis ſolo conſenſu contrahitur.*
2 *Et non requirit ſcripturam, neque verba.*
3 *Mutus poteſt contrahere locationem, & conductionem.*
4 *Conſenſum non habens, non poteſt contrahere locationem, & conductionem.*
5 *Vis, & metus conſenſum excludunt.*
6 *Compelli non poteſt quis locare, & conducere per vim niſi adſit præceptum teſtatoris, vel ſtatuti.*
7 *Verba, & nutus non ſunt neceſſaria ad contractus perfectionem, ſed ad probationem conſenſus.*
8 *Conſenſus res, & merces ſunt de eſſentia contractus locationis.*
9 *Res abſens, & non exiſtens locari poteſt.*
10 *Merces non eſt neceſſe, vt interueniat in actu locationis.*
11 *Res, & merces non ſunt neceſſaria ad ſubſtantiam, & perfectionem locationis, ſed ad effectum.*
12 *Contrahentes locationem, & conductionem neceſſe eſt, vt conueniant in re, & mercede.*
13 *Diſcordia contrahentium locationem in corpore rei vitiat contractum, ſecus ſi in ſolo nomine.*
14 *Error in qualitate ſubſtantiali vitiat contractum emptionis, & locationis.*
15 *Putans emere virginem dum erat mulier, ſuſtinetur contractus, ſecus ſi erat puer.*
16 *Diſſenſus contrahentium in mercede vitiat contractum locationis.*
17 *Decl. procedere ſi locator ſenſit de ſumma maiori, ſecus è contra.*
18 *Et quicumque ſenſerit de maiori mercede non poteſt recedere.*
19 *Conſenſus in locatione debet eſſe reciprocus vtriuſque contrahentis, nec ſufficit vnicus tantum.*
20 *Decl. non procedere ſi teſtator iuſſerit rem locari Titio pro tanta mercede, quia ſufficit conſenſus Titij.*
21 *Contractus locationis non poteſt pendere à conſenſu vnius etiam ſi alius ita velit.*
22 *Subſtantialia contractus, non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
23 *Venditio vni facta ſi voluerit ſic emere non valet.*
24 *Contractus collatus in voluntatem vnius non tenet, etiamſi eius voluntas ſuperueniat.*
25 *Decl. procedere de iure ciuili, ſecus ex æquitate Canonica.*
26 *Decl. 2. non procedere ſi vterque in voluntatem alterius contractum contulerit.*
Vide tamen num. 28.
27 *Verba Curialia non attenduntur.*
29 *Effectuata locatione abſque concordia in mercede datur actio præſcriptis verbis.*
30 *Pacta accidentalia contractus locationis poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
31 *Precium totum non poteſt conferri in voluntatem vnius, ſecus quo ad partem.*
32 *Tempus locationis poteſt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
33 *Tempus non eſt de ſubſtantia locationis.*
34 *Tempus ſolutionis mercedis poteſt remitti in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
35 *Traditio rei locatæ operatur, vt ſuſtineatur locatio collata in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
36 *Contractus locationis collatus in voluntatem vnius ſi interuenerit deceptio ſuſtinetur in fauorem decepti.*
37 *Abſentes poſſunt contrahere locationem, & conductionem mediante nuncio, vel epiſtola.*
38 *Contractus perficitur vbi coniunguntur conſenſus.*
39 *Contrahens per epiſtolam fit ſubditus loci vbi dirigitur epiſtola, & iunguntur conſenſus.*
40 *Contrahens per epiſtolam ſi antequam epiſtola perueniat moriatur, contractus non perficitur.*
41 *Idem ſi pænituerit, & recipiens ignarus pænitentiã acceptet.*
42 *Conſenſus requiritur ſimultaneus, & præſentialis ad validitatem contractus.*
43 *Decl. procedere, & ſpecialiter eſſe in ſtipulatione, ſecus in alijs contractibus.*
44 *Contractus locationis valet etiamſi vnus vno tempore interroget, & alius alio reſpondeat.*
45 *Decl. procedere rebus in eodem ſtatu permanentibus ſecus eis mutatis.*
46 *Decl. 2. non procedere ſi interrogatus diſſentiant, quia non poteſt. poſtea velle conſentire.*
47 *Nuncius ad validitatẽ cõtractus debet eſſe deſtinatus.*
48 *Nuncius pro validitate contractus non eſt remittendus.*
49 *Contractus inter abſentes, non valet ſine Nuncio vel epiſtola.*
50 *Scriptura non requiritur in contractu locationis, & conductionis.*
51 *Decl. non procedere in emphiteuſi.*
52 *Decl. ſecundo, quandoque requiri ex voluntate partium.*
53 *Scriptura requiſita ex voluntate partium poteſt vtraque pars ante eam à contractu recedere.*
54 *Scriptura quandoque requiritur per contrahentes ad ſolam probationem, & tunc non licet ante eam à contractu recedere.*
55 *Scriptura ad ſolam probationem requiſita cenſetur ſi conuentum de re, & certa mercede.*
56 *Ampl. etiamſi adſit pactum expreſſum de facienda ſcriptura, niſi ſit dictum, quod contractus non valeat ſine ea.*
57 *Decl. maxime procedere ſi prius perfectus fuit contractus, ac deinde dictum, quod fieret ſcriptura, ſecus e contra.*
58 *Scriptura arguitur requiſita ad ſolam probationem ſi dictum velle plenius explicare in inſtrumento.*
59 *Idem ſi dictum inſtrumentum faciendum ad maiorem cautelam.*
60 *Idem ſi aliquid ſit adimpletum.*

T 2 61 *Diſ-*

61 *Diſcordia partium in confectione inſtrumenti non impedit locatorem, qui rem tradidit mercedem petere.*

62 *Scriptura cenſetur requiſita de ſubſtantia, ſi aliquid de tempore eius confectionis adimplendum ſit.*

63 *Idem ſi dictum addenda eſſe noua pacta in inſtrumento.*

64 *Pacta facta in locatione poſſunt conferri in arbitrium tertij.*

65 *Pacta concordanda ſi reſeruata ſint conditionaliter denotant imperfectionem contractus.*

66 *Scriptura preparatoria vulgo, Minuta, denotat imperfectionem contractus.*

67 *Minuta æquiparatur tractatui de contractu faciendo.*

68 *Tractatus non arguit perfectionem contractus, quia multa tractantur, quæ non perficiuntur.*

69 *Contractus, an fuerit perfectus pendet ab animo, & ſtatur coniecturis.*

70 *Scriptura cenſetur requiſita ad perfectionem contractus vbi adſunt multa capitula, & difficile eſt ea memoria tenere.*

71 *Contractus ſi concurrunt ſubſtantialia cenſetur perfectus quamuis adſint coniectura, quod partes voluerint ſcripturam. ſecus autem ſi coniectura reddant dubium conſenſum.*

72 *Contractus ſi ſit de præſenti, & nihil vlterius remaneat, quam facere ſcripturam, iſta cenſetur requiſita ad cautelam, ſecus ſi quæſtio ſit de ipſo contracto, & an partes de præſenti ſe obligare voluerint.*

CAPVT XVI.

QVia vidimus, quæ perſonæ locare poſſint, & quæ conducere, ac quæ res, & operæ locari, & conduci valeant, ſequitur videndum, quomodo contrahi poſſit iſte cõtractus locationis, & conductionis.

Et quidem locationis, & conductionis
1 contractus cum naturalis, & omnium gentium ſit, ſolo conſenſu contrahitur, vt dicit
2 *l. C. in l. 1. ff. locat.* & ſic non ſolum abſque ſcriptura, ſed etiam abſque vllis verbis *l. qui ad certum 15. ff. eodem l. contractus 24. C. eodem Rot. deciſ.* 507. *num.* 8. *part.* 4. *tom.* 3.
3 *recent.* vnde à Muto contrahi poſſe dubitari non poteſt *l. in quibuſcumque ff. de act. empt. l. vbi non voce ff. de reg. iur.* & notat *gloſ. in dicta l. 1. verb. non verbis ff. locat.*

4 E contra, qui conſenſum non habet, non valet contrahere locationem, & conductionem *d. l. qui ad certum*, & dictum eſt ſupra *Cap.* 6. Vnde etiam ſequitur non poſſe, quem
5 compelli ad locandum, & conducendum, quia vis, & metus conſenſum excludit *l. nihil conſenſui ff. de reg. iur. l. nec emere C. de*
6 *iur. delib.* At hoc non procedit ſi adſit præceptum teſtatoris, vel lex ſeù ſtatutum, quia tunc bene poteſt hæres, vel alius legi, vel ſtatuto ſubiectus compelli, & valebit locatio *l. & ſi æquo, & ibi Iaſ. num.* 5. *ff. de legat.* 1. *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 4. *num.* 9. *poſt princip. verſ. tamen. ſi præcedat Boer. dec.* 48. *num.* 20.

7 Cæterum ſtante conſenſu, non ſolum abſque verbis, ſed etiam abſque nutu contrahi valet, dummodo aliunde conuinci poſſit conſenſus; verba enim, aut nutus, aut quid aliud neceſſarium erit, ſed non ad contractus eſſentiam, ſeù perfectionem, quia ad eam ſolus conſenſus ſufficit, vt prædicitur, ſed ad ipſius conſenſus probationem tantum, de qua dicetur ſeparatim *in cap.* 19.

8 Sic pariter dicimus vltra conſenſum requiri rem, & mercedem, adeò vt hæc tria, nempe conſenſum, rem, & mercedem eſſe de ſubſtantia locationis, & conductionis, tradant poſt alios *Surd. conſ.* 400. *num.* 9. *Carocc. de loc. & cond. tit. de ſubſtan. locat. nu.* 9. *Adden. ad deciſ.* 420. *num.* 102. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* & hinc eſt quod dicitur, mercedem non cõuentam non deberi, præcipue in locatione operarum, de quo infra *Cap.* 35.

Et tamen neque rei, neque mercedis eſt
9 neceſſarius actualis interuentus ad perfectionem contractus, etenim locatio fieri poteſt, ne dum de re abſente, ſed etiam de re in rerum natura non exiſtente, vt dictum eſt *cap.* 11. *num.* 29. & quoad mercedem, nulli
10 dubium, & quotidie practicatur locationem fieri pro mercede alio tempore ſoluenda, adeo vt ſufficiat in re, & mercede contrahentes conſentire, & ſic ſolo conſenſu contrahitur, & perficitur locatio, & conductio, & rei, mercediſque actualis inter-
11 uentio, & præſtatio non ad perfectionem, ſed ad conſumationem, non ad ſubſtantiam ſed ad effectum locationis ſpectat, vt docent *Inſtitutiſtæ in pric. huius tit. de locat. & conduct.* & ſignanter *Harppret. qui alios refert ibi n.* 12.

12 Neceſſe autem eſt, vt conſentiant contrahentes in re, & in mercede, prout in emptione, & venditione conſentire debent in re, & pretio, adeout hæc ſit ſubſtantia contractus, vt eſt *text. in l. ſi voluntate* 8. *C. de reſcind. vend.* iuxta verum eius intellectum, de quo *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 53. *poſt princ. verſ. ſed ni fallor*, aliàs ſi diſſentiant in vna earum, nulla erit locatio *l. in venditionibus* 9. *cum duabus ſeq. ff. de contrab. empt. Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 4.
13 *num.* 5. & circa rem ſi ego putabam conducere fundum Cornelianum, tu mihi Sempronianum locare putaſti, nulla fuit locatio, & conductio, ſi tamen diſcordia, ſeù error non ſit in ſolo nomine, ſed in corpore *d. l. in venditionibus, & ſeq. Mantic. dicto tit.* 4. *num.* 5. *verſ. vnde ſi ego, & 6.*

Si autem non ſit erratum in corpore, ſed
14 in rei ſubſtantia, ſeù qualitate ſubſtantiali,

vti ſi putabam emere argentum,& erat quid
argento ſimile, & erit pariter nulla emptio,
vt habetur in dicta *l. in venditionibus*, vbi
etiam alia habentur exempla, quæ repe-
tuntur per *Manticam d. tit. 4. num. 7.* & ſi
15 puto emere Virginem cum eſſet iam mu-
lier, quod contractus ſubſiſtat eſt *text. in l.
alioquin. 11. §. quod ſi ego ff. de contr. empt.*
vbi ſecus eſſe, ſi cum mulierem venderem,
tu puerum emere æxiſtimaſti.

16 Quoad mercedem vero circa ſimilem diſ-
ſenſum partium, habemus *text. in l. ſi decem
54. ff. locat.* dicentem, quod ſi decem tibi
fundum locauero, tu autem æxiſtimes quin-
que te conducere, nihil agitur, vnde *Albert.*
ibi dicit, quod ſi contrahentes diſſentiant
in mercede, non valet locatio, & *Bald.* quod
diſſenſus in quantitate vitiat contractum
hinc inde obligatorium. Verum quia in
textu prædicto vltra dictam primam defini-
tionem vnius caſus; expreſſe ſubiungitur
17 alia, ac dicitur, quod ſi ego minoris me lo-
care ſenſero, tu pluris te conducere, vtique
non pluris erit conductio, quam quanti ego
locaui, aperte ſequitur non eſſe abſolutè ve-
rum, quod diſſenſus in quantitate merce-
dis vitiet contractum locationis, vt ponunt
præcitati, dum talis diſſenſus non vitiat ſi
Conductor ſenſerit de maiore, locator ve-
rò de minore, vnde videtur eos tantum
perſpexiſſe primam partem legis, & è con-
tra *Bart.* videtur perſpexiſſe tantum ſecun-
dam partem, dum ibidem dicit, quod ſi in
quantitate mercedis erretur, ſtatur volunta-
ti eius, qui mercedem recipere debet, nam,
& hoc dictum ita abſolutum conuincitur
non ſubſiſtere ex prima parte legis, in qua
non ſtatur voluntati locatoris mercedem
recipere debentis, ſed textus dicit, quod
nihil agitur. Vnde melius obſeruat totam
legem *Caſtren.* & reddit rationem diuerſita-
tis cur in ſecundo caſu, eiusdem, in quo de
minore penſione ſenſit locator, ſubſiſtat cō-
tractus in ea, in primo verò, in quo de mi-
nore ſenſit conductor nihil agatur, quia in
hoc primo quocumque modo dicatur, re-
manet aliquis deceptus, nempè ſi dicatur va
lere in maiori, remanet deceptus conductor
qui ſenſit de minori, ſi verò dicatur valere
in minori, remanet deceptus locator, qui
ſenſit de maiore, at è contra in alio caſu
dicendo, quod valeat in minori, nemo de-
ceptus remanet, non locator, quia de éa ſen-
ſit, neque conductor, quia alleuiatur, dum
ſenſerat de maiori, & ideo non eſt ratio cur
ita ſuſtineri non debeat contractus, & hanc
lecturam *Caſtren.* amplectitur etiam *Caroc.
tit. de locat. incert. num. 8.*

18 Verum tamen eſt, quod ſi bene notaue-
ris, ille non poteſt recedere, qui de minori
ſumma ſenſit, vt aduertit *gloſ. in eadem l.
ſi decem verb. putaui*, vnde infertur, quod
etiam in primo caſu in quo conductor ſenſit
de minori penſione, licet textus dicat, quod
nihil agitur, tamen intelligendum cum ſup-
poſito, quod locator, qui ſenſit de decem
non velit eſſe contentus de quinque, de
quibus ſenſit conductor, prout eſt veriſimi-
le, & credibile à communiter accidentibus,
alias enim ſi velit eſſe contentus de quin-
que nullam habet conductor rationem re-
cedendi à contractu, qui propterea ſuſtine-
bitur *Caroc. d. tit. de locat. incert. num. 11. &
12.* quod tamen intelligendum procedere,
dummodo de nullitate iam non fuiſſet op-
poſitum, quia non poſſet conſenſus vnius
ſuperueniens contractum conualidare, alio
ſimul de nouo non conſentiente *Corn. conſ.
71. num. 9. lib. 2. Granett. conſ. 39. num. 13.
& late Manent. conſ. 25. num. 7. & ſeqq.*

Debent igitur partes conſentire in re, &
penſione, & ſic de eis conuenire, vt dictum
eſt, quomodo autem conuenire debeant
dicam ſeparatim *Cap. prox.* ne hic nimis di-
uertam à conſenſu.

19 Contrahitur igitur locatio conſenſu ſolo,
at non conſenſu vnius ſoli, ſed requiritur
conſenſus reciprocus vtriuſque partis, nem-
pe locatoris, & conductoris, non enim per-
ficitur contractus per conſenſum vnius tan-
tum *Rot. coram Seraph. deciſ. 854. num. 8.*
20 niſi forte teſtator iuſſiſſet locari rem Ti-
tio pro tanta penſione, & ipſe Titius pen-
ſionem obtulerit, quia tunc etiam ſi hæres
recuſet, locatio perfecta intelligitur *Bart. in
l. ſi fideiuſſor §. 1. in princ. & ibi Iaſ. num. 4.
ff. de legat. 1. Mantic.* qui dicit mirabile eſ-
ſe, vt hoc caſu vnius tantum voluntate con-
tractus perficiatur *de tacit. lib. 4. tit. 4. n. 8.*

21 Imo fortius contractus non poteſt pen-
dere à voluntate vnius, etiam ſi alius ita cō-
ſentiat *l. ſub hac conditione 7. ff. de action. &
obligat. Caſtr. conſ. 100. num. 1. in fin. lib. 1.
Rimin. ſen. conſ. 378. num. 27. & ſeq. Sim.
de Prat. conſ. 19. num. 14. Magon. deciſ. Flo-
22 rent. 49. num. 18.* Et quod ſi vnum de ſub-
ſtantialibus contractus conferatur in volū-
tatem vnius ex contrahentibus contractus,
non valeat eſt *text. in l. in vendentis 13. C.
de contrab. empt.* qui text. licet loquatur de
emptione, & venditione, procedit tamen
etiam in locatione, & conductione, vt poſt
*Bald. ibi num. 4. verſ. nam hoc idem, & Go-
mez. var. reſ. tom. 2. cap. 2. num. 19.* dicit
Surd. deciſ. 52. num. 10. & ita quia tria eſſe
de ſubſtantia huius contractus, nempe rem
pre-

pretium, & conſenſum dictum eſt ſupra, non
ſolum non valebit contractus ſi conſenſus
ipſe ſit collatus in voluntatem alterius ex
23 contrahentibus, vti ſi facta ſit vni vendirio
ſi voluerit ſic emere, vt exemplificat Gloſſ.
in dicta l. in vendentis, ſed etiam ſi collata
ſit in eius voluntatem penſio, vel res, vt
docet Cyn. ibidem num. 2. & gloſſam, & Ci-
num refert, & ſequitur Surd. deciſ. 114. nu.
1. & ſeq. vbi aliter explicat, & alios cumu-
lat, & de conferente mercedem in volun-
tatem alterius in locatione operarum Ro-
man. conſ. 257. num. 4.

24 Et dum non poteſt dicto modo contrahi,
clare ſequitur, quod ſi actualiter cõtrahatur
contractus eſt nullus, & poteſt ab eo rece-
di, etiam ſi voluntas eius, cuius arbitrio
res commiſſa fuerit, ſuperuenerit Bald. in d.
l. in vendentis num. 16. verſ. octauo Gabr.
conſ. 73. num. 3. lib. 1. Surd. d. deciſ. 114.
num. 2. ad med. verſ. & id locum habet.

25 Verum prædicta limitantur primo vt
procedant de iure ciuili, at iuxta æquitatem
Canonicam ſuſtinetur contractus in volun-
tatem vnius collatus, vt firmant Bonacoſ. de
æquit. canon. concluſ. 105. Caroc. de locat. &
& Cond. tit. de pollicitatione quæſt. 4. num. 20.
Gratian. diſcept. 534. num. 15. & ſuſtineri
locationem factam de re, vel cum penſione
incerta, dicam infr. cap. prox. vbi etiam ad-
dam aliquas declarationes, quæ hic quo-
que applicari poterunt.

26 Secundo limitantur, vt non procedant,
quando non vnus ſolus, ſed vterque reci-
procè in voluntatem alterius contractum
contulerit, quia tunc contractus ſuſtinetur,
vt communiter tenent DD. in d. l. in ven-
dentis teſte Gomeſ. var. lib. 2. cap. 2. num. 19.
verſ. item intellige, & ſequitur Caroc. d. quæſt.
4. num. 22. tit. de pollicitatione.

At hoc procedere poteſt in exemplo,
quod afferunt præcitati, quod vnus dicat
loco, hanc rem pro decem ſi vis, & alius di-
cat, & ego eamdem rem conduco pro de-
cem ſi vis, vel quia illa verba hinc inde pro-
27 lata ſi vis ſint mere Curialia, quæ non at-
tenduntur Iaſ. in l. 1. §. ſi quis ita num. 11.
vbi ponit multa exempla ff. de verb. obligat.
Vin. com. opin. 668. num. 1. vbi quod non
ſunt appiccicatoria Seraphin. dec. 136. num.
3. Penia deciſ. 430. num. 5. vel quia verbum,
loco, hinc inde prolatum voluntatem perfe-
ctam in illo inſtanti ſignificet, purificata
ſtatim conditione hinc inde appoſita volun-
tatis alterius, vt ſentire videtur Caroc. vbi
28 ſupra, At ſi aliter ſit collatus contractus in
arbitrium vtriuſque, quoad aliquid ſubſtan-
tiale, puta ſi dictum, locamus, & conduci-
mus pro mercede, in qua concordabimus,
itaut ſtet in arbitrio vtriuſque concordare,
vel non concordare, vel aliter collatus ſit,
vere in arbitrium vtriuſque non valebit cõ-
tractus, vt docet Alberic. in dict. leg. in ven-
dentis num. 1. verſ. Item ſi conferatur in ar-
bitrium vtriuſq; cum alijs adductis per Manent.
conſ. 25. num. 17. & per Altogr. conſ. 21. num.
13. & 14. lib. 1. vbi dicit, hanc eſſe veriorem,
& receptiorem contra Gomeſium, vbi ſupra,
& ſenſit Rot. deciſ. 681. num. 9. & ſeqq. par.
4. tom. 3. recent.

Verum licet non valeat hoc caſu locatio,
29 tamen non propterea ſequitur, quod ſi re-
lata ſit concordatio facienda ad tempus
poſt effectuationem locationis, vel opera-
rum præſtationem, non poſſit locator merce-
dem petere, quia ſi nõ competit actio locati,
competit præſcriptis verbis, vt eſt text. in l. ſi
tibi 24. ad fin. ff. præſcr. verb. & §. qua de cauſa
Inſtit. tit. de locat. & cond. per quæ iura cõuin-
citur male ſcripſiſſe Roman. conſ. 257. ad fin.
quod Mareſcalcus ille non poſſet petere
mercedes ſuas, ex quo remiſit eas arbitran-
das Domino equi, poſtquam operas præ-
ſtitiſſet, & Caroc. tit. de mercede incert. num.
16. dum dixit eumdem Mareſcalcum debe-
re lugere operas ſuas, prout in ſpecie aduer-
tit eos notando Manent. conſ. 25. num. 22.
& 23. & quidem æquitas non patitur, vt
qui gauiſus eſt re, mercedem ſoluere recuſet
ad quam tenetur ipſo facto, etiam abſque
vlla conuentione, argumento l. item quæri-
tur 14. in fin. ibi, vt prout quiſque habitaue-
rit, ita & obligetur ff. locat. & notant ibi Bald.
& alij relati per Iaſ. in §. actionum num. 188.
Inſtit. de action. & in hoc differt locatio à
venditione, quia in ea non propterea, quod
tradita fuerit res dabitur actio ad pretium
ſi non fuerit concordatum, & eſt differentia
egregia ſecundum Ar. Pinellam in part. 2.
rubr. C. de reſcind. vend. cap. 1. numer. 24.

Tertio limitantur, vt procedant ſi confe-
rantur in voluntatem alterius ſubſtantialia
contractus, vt dictum eſt, ſecus ſi confera-
30 tur aliquod pactum accidentale, quia talia
pacta, aliaque accidentalia contractus, bene
poſſunt conferri in voluntatem vnius, & non
propterea vacillat contractus Caſtr. in d. l.
in vendentis num. 3. verſ. ſolue verum eſt C.
de contrah. empt. Gabr. conſ. 168. num. 16. lib.
1. Rot. dec. 37. num. 6. part. 4. tom. 2. recent.

Hinc licet totum pretium conferri non
31 poſſit in voluntatem vnius, tamen ſi ſtabili-
tum ſit pretium aliquod certum, ſed præ-
tendatur quid augendum eſſe, bene poterit
tale augumentum in voluntatem vnius con-
ferri Bald. in d. l. in vendentis num. 6. Gabr.
conſ.

conſ. 168. num. 15. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 49.

Hinc etiam infertur valere locationem,
32 in qua ſolum tempus durationis collatum fit in voluntatem vnius ex contrahentibus *Fabian. de Mont. de empt. & vendit. quaſt. 5. princip. num. 73. Grattian. diſcept. 534. num. 11. & ſeqq.* quod optime comprobatur ex eo quod videmus relocationem tacitam in Vrbanis fieri pro tempore quo Conductor continuauerit habitare *l. item quaritur §. vlt.*
33 *ff. locat.* vnde conuincitur poſſe tempus locationis pendere à voluntate vnius, & non eſſe de ſubſtantia locationis, vt tradunt *Moz. de Contract. rubr. de locat. & conduct. tit. de ſubſtan. locat. num. 17. ad med. Oſaſch. deciſ. 111. num. 11.* & eis relatis *Grattian. diſcept. 534. num. 12. & 13.* & idem, imo
34 multo facilius procedit in tempore ſolutionis penſionis, paſſim enim videmus illud remitti beneplacito vnius ex contrahentibus, vt dicit *Carocc. de loc. & cond. d. tit. de pollicit. quaſt. 4. num. 23. verſ. addo Pedemont.*

Quarto limitatur, quod dictum eſt ſupra
35 poſſe recedi à Contractu collato in voluntatem alterius, etiam poſt quam voluntas illius ſuperuenerit, vt non procedat ſi deuentum etiam fuerit ad rei traditionem, quia tunc ſuſtinetur locatio etiam in voluntatem vnius collata, & agitur apud Iudicem, vt declaret, quod declaratione indiget *Fabian. de Mont. de empt. & vend. quaſt. 5. princ. num. 73. verſ. pradicta tamen Caroc. de locat. & conduct. d. quaſt. 4. num. 24. Grattian. dicta diſcept. 534. num. 13. verſ. accedat quod.*

Quinto limitatur, vt tunc non poſſit pen-
36 dere locatio, & côductio à voluntate vnius, cum nullus ex contrahentibus eſt circumuentus, at ſi dolus, & circumuentio interuenerit, tunc ad fauorem decepti contractus in eius voluntatem collatus, ſuſtinetur, vt poſt *Bart. in l. quid tamen dicemus in fin. num. 6. ff. de contrah. empt. tradunt Neguſ. de pignor. part. 3. membr. 1. num. 19. & 20. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 3. num. 27.*

Ex prædictis videbatur inferri, quod locatio non poſſet contrahi inter abſentes per nuncium, vel epiſtolam, quia ſcribens alicui ſe ei locare Domum videtur conferre
37 in eius voluntatem contractum, quod fieri non valet ex ſupradeductis, ſed veritas eſt in contrarium, valet enim contrahi per Nũcium, vel Epiſtolam, vt eſt *text. expreſſ. in l. 1. in fin. ff. de contr. empt.* & tradunt *Surd. conſ. 351. num. 29. & Rot. Ianuen. deciſ. 48. num. 6.* non enim magis confertur locatio in voluntatem eius, cui dirigitur nuncius, vel
38 epiſtola, quam conferatur in voluntatem eius, cui præſenti dicitur loco tibi domum cum vterque eodem modo poſſit contractum perficere conſentiendo, ac imperfectum reddere diſſentiendo, & ibi perficitur contractus, vbi iunguntur conſenſus *Bald. in l. multum intereſt. num. 28.* & ibidem *Salicet. num. 17. C. ſi quis alteri, vel ſib.* cum aliis, quos refert, & ſequitur *Rota in vna Romana, ſeu Rauenaten. Pecuniaria 26. Iunij 1630. §. attamen primum coram Pirouano,*
39 vbi quod propterea dirigens litteras Romam, licet alias non ſubditus per contractum fit ſubditus, & poteſt in curia agere, & conueniri, dicitur enim ibi celebratus contractus, vbi literæ recipiuntur, & acceptantur, non autem vbi ſcribuntur *Rota Ianuen. deciſ. 161. num. 4. & Rota Romana coram Coccin. deciſ. 116. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 26. num. 17. verſ. vnde quando,* &
40 ſi antequam literæ præſententur ſcribens deceſſerit, quia tunc eius conſenſus non durat vſque quo iungi poſſit cum conſenſu alterius, non valet contractus *Roman. in l. nuda ratio colum. fin. ff. de donat. Dec. in cap. 2. nu. 15. de fid. inſtr. Ruin. conſ. 3. col. 3. lib. 3. Surd. conſ. 136. num. 48. Gabr. de præſumpt. concluſ. 2. num. 16. & 17.* & idem eſt ſi ſcriben-
41 tem pœnituerit ante quam literæ præſententur, quia inde eodem modo ſequitur, vt iungi nequeant conſenſus, & ſic quod non valeat contractus quamuis recipiens ignarus ſcribentem pœnituiſſe eas acceptet, & contractui conſentiat, vt latiſſime firmat *Surd. conſ. 136. num. 49. & ſeqq. vbi num. 51.* inquit quod *gloſ. in l. 1. de contr. empt.* volens requiri certiorationem communiter reprobatur, quia nuncius, vel epiſtola præſtat nudum miniſterium, & validitas contractus conſiſtit ſuper conſenſu mittentis, quo quomodocumque deficiente nuncius, vel epiſtola non operatur iuxta *doctr. Bar. in l. 1. ff. quod iuſſu,* vbi expreſſe *d. gloſ.* reprobat cum alijs ibidem *per Surd. relat,* quibus addo *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 26. nu. 16. & gloſ. 63. num. 43.* & eſt *text. expreſſus in l. ſi pater in princip. ff. de manumiſſ. vindict.* cuius verba refert *Gonz. d. gloſ. 63. num. 2.* vbi, & alios cumulat etiam in propoſito reuocationis nuncij, quod teneat, antequam fuerit intimata.

42 Nec opponatur contra prædicta, conſenſum requiri ſimultaneum, & præſentialem ad contrahendum *gloſſ. in l. 2. ver. conſenti re ff. de act. & oblig. Surd. conſ. 136. num. 16. ad fin. verſ. nam videmus Rot. deciſ. 125. nu. 4. ad fin. part. 4. recent.*

43 Quia reſpondetur id eſſe ſingulare in ſtipulatione, quod interrogatus debeat ſtatim reſpon-

reſpondere, itaut conſenſus ſit ſimultaneus,
& præſentialis, at ſecus eſt in alijs, vnde ſi
vnus dicat hodie loco tibi domum meam
pro centum, & tu nil reſpondeas tunc, ſed
alio tempore puta die craſtina dicas ego
conduco à te domum tuam, valet contra-
ctus, præſumitur enim conſenſum illius du-
44 rare, niſi appareat reuocatio, & ſic ſuperue-
niente etiam ex interuallo cõſenſu tuo iun-
guntur conſenſus vtriuſque, & contractus
perficitur, & valet, vt declarant *Bald. in
l. quacumque num. 2. post med. verſ. & breui-
ter ſcias C. de bon. qua lib. Alciat. in l. 1. §. qui
præſens num. 10. verſ. non obſtat, & ſeq. ff. de
verb. obligat. Felin. conſ. 39. num. 3. in fin.
& ſeq.* ſic ſi interrogem te, vt loces, ſeù
vendas mihi rem pro decem, & tu reſpon-
deas ex interuallo, perfici contractum non
ex vi meæ interrogationis, ſed ex vi taciti
conſenſus, qui durare præſumitur tradit
Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 4. num. 4.

Id tamen dupliciter declaratur, primo, vt
45 procedat, ſi hoc interim non fuerit muta-
tus rerum ſtatus, quia aliàs cenſeretur lo-
catorem abſque alia declaratione conſen-
ſum reuocaſſe, ita vt conſenſus conductoris
ſuperueniens non inueniat, cum quo iungi
poſsit, vt declarat *Surd. conſ. 136. num. 38.
& ſeqq.* in quacumque enim obligatione,
& promiſſione ſubintelligitur clauſula, re-
bus ſic ſtantibus *l. cum quis 38. ff. de ſolut.
Dec. conſ. 335. num. 4. verſ. & eſt Regula Se-
raph. deciſ. 179. num. 1.* cum alijs latè tradit.
per *Barboſ. clauſ. 129. num. 2.* etiam in ha-
bentibus tractum ſucceſſiuum *deciſ. 127. nu.
2. verſ. qua regula part. 1. diuerſ.* & etiam
ſi adſit iuramentum *Oldrad. conſ. 241. num.
2. verſ. ſecundo, quia Dec. d. conſ. 335. num.
4. & conſ. 349. num. 4. post med. Rot. deciſ.
145. num. 9. part. 8. recent.*

Secundo declaratur, vt procedat, qua-
46 tenus conductor, cui Dominus rei dixit lo-
co tibi, non diſſenſerit, quia qui contrahe-
re recuſauit non poteſt poſtea pænitentia
ductus contractum acceptare, ſi alius nouel-
lum non vult adhibere conſenſum, vt fir-
mat *Aretin. conſ. 374. num. 4.* & latiſſime
comprobat *Surd. dicto conſ. 137. à num. 29.
ad 36.* vbi ſignanter *ſub num. 36.* reddit ra-
tionem, quia vbicumque quis alij offerc
contractum, vt quia dicat hæc Domus erit
tibi locata pro decem, & pars dicat noló
conducere videtur conſumatus effectus il-
lius oblationis, & præſumitur mutata vo-
luntas offerentis.

Quando autem contrahitur per Nunciũ
requiritur Nuncius deſtinatus, nec ſufficit
47 ſi alius caſu audiens Titium dicentem loco
Caio Domum meam hoc eidem Caio refe-
rat *gloſ. in l. 1. ver. & per literas ff. de Contr.
empt.* & ibi *Bart. num. 2. Roman. ſing. 328. in
princ. Surd. conſ. 351. nu. 29. Caball. conſ. 168.
num. 4. lib. 1.* & eſt communis opinio, vt te-
ſtatur *Flamin. de Rubeis conſ. 47. num. 35. &
ſeq. lib. 1.* licet aliqui contradicant, vt refert
*d. gloſ. & hanc contrariam ſequantur Add. ad
Bart. in d. l. 1. in 1. addit. Bertrand. conſ. 208.
num. 9. & ſeq. lib. 2. par. 1.*

Non tamen neceſſe eſt conductorem, cui
48 Nuncius fuit deſtinatus, Nuncium ipſum,
vel alium retromictere locatori cum ſuo
conſenſu, ſed ſatis eſt eum conſentire, &
de eius conſenſu, vel ex verbis, vel etiam
ex facto aliquo apparere, vt habetur in *clem.
vn. de procurat. & late firmat Roman. conſ.
295. num. 5. cum al. adduct. per Carocc. tit. de
locat. per procurat. num. 77.* & faciunt tradi-
ta de recipiente litteras, & tacente ſub *Cap.
22 prope finem.*

Quid ſi non interueniat Nuncius, nec
49 Epiſtola, ſed ipſe abſens intelligat, puta
ego domi exiſtens dico, loco Titin Domum
meam ad annum pro ſcutis centum, & Ti-
tius tranſiens per viam audit, & acceptat,
an valeat contractus, & dicendum eſt non
valere, vt tenet *gloſſ. in l. 2. verſ. conſentire
ff. de act. & oblig. Bart. in l. abſenti 10. n. 1.
ff. de donat. Natt. conſ. 94. nu. 5. Rim. Iun. conſ.
569. num. 17. Surd. conſ. 351. num. 29. ad fin.*
50 Quia vero dictum eſt ſupra hunc contra-
ctum ſcripturam non requirere, quod, &
comprobatur per *text. in l. contrahitur 4. ff.
de pignor. & l. pactum 17. C. de pact. Pena
deciſ. 995. num. 4. Buratt. deciſ. 10. num. 8.* ani-
51 maduertendum eſt primo, quod hoc non
procedit in emphiteuſis ad *text. in l. 1. & ibi
gloſ. & Salic. nu. 5. C. de iur. emphit. Aretin. in
§. adeo num. 8. inſt. de locat. Alex. conſ. 50. nu-
mer. 4. lib. 5. Burſat. conſ. 26. num. 16. Surd. de-
ciſ. 331. num. 10. plene Ciarlin. contr. 2. nu. 26.*
ſiue emphyteuſis ſit laycalis, ſiue ſit Eccle-
ſiaſtica *Hodier. ad Surd. deciſ. 10. nu. 2.* adeo
vt per teſtes probari non valeat niſi ſimul
etiam probetur amiſſam fuiſſe ſcripturam
*Bald. in dicta l. 1. in 3. oppoſit. & ibidem Iaſ.
num. 61. C. de iur. emphyt.* cum alijs quos re-
fert, & ſequitur *Ciarlin. in dicta contron. 2.
num. 27.*

Verum licet clarum ſit, quod de iure re-
quiratur ſcriptura in emphyteuſi, tamen du-
bitari poſſet, an ſecus ſit de conſuetudine,
vt dixit *Rot. cor. Mantic. deciſ. 57. nu. 3. verſ.
quia reſpondetur.* Et vlterius quatenus cõ-
ſtaret aliquem ſoluiſſe canonem tanquam
emphyteutam per triginta annos præſume-
retur ſcripturam preceſſiſſe prout late dic-

tur

tur in *Cap.* 22. & quatenus ſolutiones probarentur per ſcripturas, inde diceretur etiā probata per ſcripturam emphyteuſis tanquam neceſſarium antecedens *Mantic. deciſ.*57.*num.*4.*Rot.in rec.deciſ.*400.*numer.*10. *par.* 1. quando enim probatur conſequens per ſcripturam, videtur etiam probari antecedens per eamdem ſcripturam *l.quicumque C. de apoc.pub.lib.*10.*Bald.conſ.*116.*n.*2. *lib.*1.*Granet. de antiq.temp.par.*3.*num.*40. Et hoc non ſolum ſi adſint ſolutiones per dictum tempus, ſed etiam ſi pro minori, & concurrant alia, puta recognitio, aut confeſſio emphyteutæ, & ſimilia, de quibus *Mantic.d.deciſ.*57.*num.*6.*& ſeq.Cauaſer.deciſ.*291.*num.*2.*& ſeq. in rec.deciſ.*420.*nu.*5. *par.*3.

52 Preterea non omittendū, quod quandoq; contrarium volunt ipſæ partes, nempè ſcripturam interuenire ad perfectionem contractus, & tunc non aliter dicitur locatio, & conductio facta, quam ſi interuenerit ſcriptura, adeò vt vſque quo ſcriptura non fuerit confecta, licitum ſit cuique ex contrahētibus à contractu recedere, vt eſt *text. in l. Contractus* 16.*C. de fid. Inſtr.* & tradunt *Ca-*

53 *ſtren. in l. cum res* 12.*num.*4.*ff. de probat. & in d.l. Contractus* 16.*nu.*9.*C. de fid.Inſtr.* vbi quod ita reſpondit in facto Florentiæ *Soccin. ſen.conſ.*169.*num.*9.*lib.*2.*Dec.conſ.*159.*nu.*5. *laſ. conſ.*151. *num.*3. *&* 4. vbi quod ad hoc non requiritur partes dixiſſe, quod aliàs ſine ſcriptura contractus non valeret, ſed ſufficit dixiſſe, quod fiat publicum Inſtrumentum *lib.*2. *Mandel.conſ.*139. *numer.*22. *Celſ. Vgo.conſ.*67. *nu.*13. *circa med. Honded. conſ.*52.*num.*20. vbi multos congerit, & de com. teſtatur *lib.*1.*Maran.in pra.vt in 9.diſt. indic.num.*88.*Galuan.conſ.*10.*num.*44.*Afflit. deciſ.*39.*num.*4. *Boer. deciſ.*48.*num.*18. *Rot. coram Bich.deciſ.*638.*num.*4.*&* 5.

54 Verùm prædicta concluſio procedit tantum, quando contractus non fuit habitus pro abſoluto à partibus, ſecus autem ſi habitus fuit pro abſoluto, & requiſita ſcriptura tantum ad probationem, vt declarant *Gabr. de pact.concluſ.*3.*num.*2. *&* 3 *Vrſill.ad Afflict.deciſ.*39.*num.*6.*verſ. vel poteſt pro fadere Fab. in Cod. tit. de fid. inſtr. defin.* 14. *Rota coram Penia deciſ.*995.*num.*4. *& coram Bich.d.deciſ.*638.*num.*4.

Vnde difficultas vertitur in dignoſcendo quid ſenſerint partes, in qua ſi conuene-

55 rint de certa re, & de certa quantitate penſionis, dicendum erit, ſeclusis alijs circumſtantijs, contractum eſſe perfectum, quia interueniente cōſenſu, re, & penſione, interueniunt omnia, quæ dictum eſt ſupra eſſe ſubſtantialia huius contractus, & ideò eum perfectum indicant *Burſatt.conſ.*100. *numer.*2. *Rot.deciſ.*517.*nu.*1.*par.*1. *diu.deciſ.*552.*n.*7. *par.*1. *& deciſ.*37.*num.*2.*par.*4. *tom.*2.*recent.*

56 Et in his terminis non poteſt habere locum dicta opinio, quod non valeat contractus abſque ſcriptura, niſi id expræſſe ſit dictum, quod non valeat, alias enim ſimplex pactū de ea facienda, intelligitur prout de iure, ideſt non vt ſit neceſſaria de ſubſtantia contractus, qui ſine ea non valeat, ſed tantum, vt fiat ad eiuſdem contractus iam facti probationem *Curt.Iun.conſil.*348.*num.*12.*& ſeq. Decian.conſ.*64.*n.*19. *& ſeq.lib.*3. & pluries declarauit *Rot.* vt coram *Put.deciſ.*43.*lib.*3.*coram Buratt.dec.*29. *num.*12 *& deciſ.*898. *num.*6. *coram Seraph. deciſ.*623.*num.*7. *inter diuerſ.deciſ.*377.*n.*6. vbi de comm. *& deciſ.*517. *num.*2.*par.*1. *& deciſ.*34. *per tot.par.*3.*lib.*1. *& in recent. deciſ.*37.*num.*8. vbi quod hanc Rota ſequitur *par.*4.*tom.*2.*& deciſ.*113.*num.*7. *&*.8.*par.*5.

57 Quod vtique facilius procedet, ſi contractus fuerit prius perfectè celebratus, & de inde dictum, quod fieret Inſtrumentum, tūc enim ſcriptura dicitur accedere ad maiorē probationem, & procedit text. in dicta *l. contrahitur ff. de pignor. & hypot* eum concordantibus ſupracitatis. At e contra, ſi cōuentum eſt de facienda ſcriptura antequam ſtabilita ſint ſubſtantialia contractus, ex hoc datur intelligi, partes voluiſſe contrahere in ſcriptis, & procedit *text. in dicta l. contractus C. de fid. inſtr.* prout alijs adductis diſtinguunt *Cotta in memor. verſ. contractus in ſcriptis, & late Mantic. de tacit.lib.*1.*tit.*10 *ad fin.verſ. ſciendum eſt etiam.*

58 Prout etiam facilius procedet, quod cōtractus ſit perfectus, ſi dictum ſit velle plenius explicare in Inſtrumento, vt in caſu *Rotæ coram Buratto deciſ.* 898. *numer.* 16. & multo magis ſi dictū expresſè fuerit, quod

59 Inſtrumentum fiat ad maiorem cautelam, prout in caſu *deciſ.*995.*num.*5. *coram Penia*, vel aliquid de conuentis fuerit iam adim-

60 pletum, quia ex tali adimplemento res definit eſſe integra, etiam ſi ſit adimplementum circa præparatoria, ex traditis per *Cephal. conſ.*517.*num.*4.*Rota deciſ.*517.*num.*4.*par.*1. *diu.Theſaur. deciſ.*197. *num.*8. vbi ſi tradita res, *& ibi Add.* vbi ſi ſoluta pars pretij, vel

61 aliud traditum ſit. Adeo vt ſi poſt traditam rem partes in confectione Inſtrumenti, circa quid diſcordent, & Notarius re infecta abeat, poſſit locator compellere conductorem ad conficiendum Inſtrumentum, & mercedem conuentam ſibi ſoluendam, relictis alijs non concordatis in ſuo eſſe, ac

prout de iure firmandis, vt docet *Bart. in l. ſi finita §. eleganter ff. de damn. infect.* & eo relato *Peregrin.conſ.6.num.18.lib.2.*

62 Et e contra ſi aliquid adimplendum ſit tempore ſcripturæ conficiendæ, contractus dici debet imperfectus, vt in caſu *Rota deciſ.520.num.4. par.2. & deciſ.199. numer.9. par. 6. recent.* & idem eſt ſi partes dixerunt,

63 velle addere in Inſtrumento noua pacta non ſtabilita, vt tradunt *Adden. ad Buratt. deciſ.898.num.22. & Rota deciſ.681. num.9. & ſeq.par.4. tom.3. recent.* diuerſa tamen ratione adducta, nam *Adden.* dicit hoc, quia cum pacta dicantur pars pretij *l. fundi partem ff. de contrah. empt. Bald.conſ.486.nu.3. verſ. in contrarium lib.1.* dum addi debent, reſultat pretium, nempe in locatione penſionem non eſſe ſtabilitam, & certam, prout requiritur ad eiuſdem contractus perfectionem, & ſubſiſtentiam, vt dictum eſt ſupra, *& in Cap.1.* ac proinde contractum eſſe imperfectum. Rota verò mouetur, quia quælibet pars poſſet in pactis addendis non concordare, & ſic contractus collatus eſſet in eius arbitrium, quod eſſe non poteſt, vt dictum eſt ſupra.

At prima non placet, quia dum partes concordarunt in certa ſumma, itaut in ea parte pretium ſit certum, hoc ſufficit etiam ſi dici poſſet, quod reſpectu importantiæ pactorum ſit incertum, quia ſufficit eſſe certum in parte, vt habetur in *l. hac venditio §. vlt. ff. de contr. empt.* vbi dicitur valere emptionem fundi à me factam pro centum, & quanti pluris eum vendidero, nam inquit *Vlpian.* habet certum pretium centum, licet augeri poſſit ſi emptor pluris eum vendiderit, & bene aduertit *Mantic. de tacitis lib.4.tit.19.num.45.* vbi *num.ſeqq.* inde plura deducit. Vnde reſtat ſola alia ratio collationis contractus in arbitrium, & voluntatem partium, quo ſuppoſito, ſequitur, vt

64 concluſio ſit declaranda, vt procedat, quatenus ſint cõcordanda pacta inter ipſas partes, ſecus autem ſi arbitrio alicuius Tertij, quia poſſunt in arbitrium tertij conferri, & valet contractus, vt declarat *Rota deciſ. 88. num.23.par.2.diuerſ. & dicta deciſ.681. n.8. & ſeqq.par.4.tom.3.recent.* ac etiam, vt procedat, quatenus pacta ſint circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia tantum, quia accidentalia poſſunt conferri in arbitrium partium, vt dictum eſt ſupra, & declarauit in propoſito *Rota deciſ.37. numer.6. & ſeq.par.4.tom.2.recent.*

Et iſta procedunt cõſiderata ſola importantia reſeruationis pactorum concordandorum, ſed vlterius conſideranda etiam erit voluntas partium, circa ipſam reſeruationem, nam poteſt eſſe, quod reſeruatio, quæ de ſe non importaret imperfectionem contractus, eam importet de voluntate partium, vnde circa iſtam attendi præſertim

65 debebit, an conſenſerint conditionaliter quatenus concordent in pactis, vel potiùs conſenſerint in re, & penſione ſimpliciter, & pure cum pactis, quæ poſtea concordabunt, quia primo caſu contractus dignoſcetur imperfectus, ſecundo vero ſecus, vt diſtinguendo late firmauit *Rota coram Bichio deciſ.638.num.11. & ſeq. & num.16. & ſeq.* cuius deciſionis in caſu extiterat confecta apoca emptionis, quam emptor ſubſcripſerat, & in ſubſcriptione dixerat *Io. N. afferme quanto di ſopra, eſſendo l'Inſtrumento à mia ſatisfatione*, & Rota ponderato illo gerundio *eſſendo* reſpiciente futurum, cenſuit conſenſum eſſe conditionaliter preſtitum, & inde reſultare imperfectionem contractus, & quod ſubſcribens ſenſerit contrahere in ſcriptis, nempe mediante Inſtrumento, & non alias.

Idem quoque erit ſi cõfecta fuerit ſcrip-

66 tura, quæ non appareat diſpoſitiua, ſed potius præparatiua, & vt vulgo dicitur, minuta, ſcripturæ autenticæ faciendæ, ex ea enim arguitur, quod partes volebant contrahere in ſcriptis, & potius imperfectio, quàm perfectio contractus *Rota deciſ. 199. num.8.par.6. recent. & deciſ.264. numer.13. poſt Zacch.de obligat.Cam.* vbi minuta æqui-

67 paratur tractatui, ex quo tractatu non bene arguitur ad perfectionem contractus, cũ

68 multa tractentur, quæ non concludantur *Rota coram Seraph.deciſ.1368.num.1.* vnde non ſatis eſt probare tractatum, nec exhibere minutam, ad cõuincendum contractũ, de quo dicam *Cap. 22. & Cap. ſeq. de probatione contractus locationis.*

In propoſito autem dictæ difficultatis, an partes voluerint contrahere in ſcriptis, vel potius adhibere ſcripturam tantummodo ad probationem, Doctores modo reſponderunt pro vna opinione, modo pro alia, iuxta

69 varietatem caſuum, & circumſtantiarum in eis concurrentium, vt videre eſt penes ſupracitatos; in hac enim materia, quia agitur de indagando animo, & volũtate, ſtatur coniecturis, vt tradit *Aretin.conſ.159.n.10.* & alijs pleniſſime congeſtis per *Bich. d. deciſ.638.num.6.* & attenditur etiam pro con-

70 iectura qualitas contractus, nam ſi contineret plura capitula, & pacta, de quibus difficile eſſet conuenire, & habere memoriam abſque ſcriptura, credendum tũc partes voluiſſe contrahere in ſcriptis *Odofred.in l. con-*

l. contractus, *& ibidem Caſtr. numer.9. C. de fid. inſtr. Theſaur. deciſ. 197. num.9.*

Quando autem Coniecturæ nõ adeſſent, vel eſſent irreleuantes, aut hinc inde contrariæ, ita vt res eſſet dubia, tunc quatenus concurrant omnia ſubſtantialia contra-
71 ctus, & coniecturæ percutiant ſolum voluntatem conficiendi ſcripturam, præſumptio erit, quod noluerint ſcripturam ad eſſentiam contractus, prout eſt de iure, vt ad hoc ea non requiratur, ſed ſolum ad probationem, vt dixi ſupra *num.56.* At vbi coniecturæ percutiunt conſenſum, & reddunt dubiam eius perfectionem, tunc iſtud dubium erit ſufficiens ad hoc, vt qui allegat contractum, non poſſit dici habere probationẽ eius ſufficientem, dum eſt dubia, nec poteſt dici cõtractum eſſe perfectum, dum dubitatur de voluntate diſpoſitiua, iuxta tradita per *Decian. reſp.55. num.15. lib.2. Seraphin. deciſ.854. num.5.* & latius *Bich. d. deciſ. 638. num 9. & 10.* & ſimilem diſtinctionem, videlicet inter caſum, quo contractus ſit de
72 præſenti, & perfectus, itaut nihil ſuperſit aliud agendum, quam confectio ſcripturæ à contrahentibus reſeruata, & caſum, in quo quæſtio ſit de ipſo contractu, & an partes de præſenti contrahere, aut ſe obligare voluerint, facit etiam *Venturin. conſ.18. nu.10.* vbi quidquid ſit in primo caſu, in ſecundo arbitratur abſolutum, quod modus conficiendæ ſcripturæ adiectus in promiſſione, arguat, quod partes noluerint contrahere de præſenti, ſed contulerint in tempus ſcripturæ conficiendę actum promiſſi contractus.

Quomodo conueniri debeat de re, & mercede in contractu locatiohis.

SVMMARIVM.

1 *Contrahentes locationem conuenire debent de certa re, & certa mercede.*
2 *Merces ſatis certa dicitur, ſi conuentum de certa ſumma, & additum quod vltra eam dandum ſit aliquid incertum.*
3. *Mercedis augumentum, vel diminutio poteſt conferre caſui, vel declarationi alicuius etiam contrahentis.*
4 *Locatio facta non expreſſa re, vel non expreſſa mercede eſt nulla.*
5 *Ampl. etiam ſi de ea celebratum publicum Inſtrumentum.*
6 *Decl. non procedere ſi aliunde reddatur certa res, vel merces, vti ſi adſit ſolitum.*
7 *Et ſufficit, tàm conſuetudo generalis regionis, quàm etiam particularis partium.*
8 *Conſuetudo particularis praualet, & magis attendi debet, quam generalis, & num.14.*
9 *Contr. in ſtipulationibus, & contractibus.*
10 *Conſuetudo generalis præſumitur nota, particularis ignota, & num.12.*
11 *Interpratatio per quam aliqua pars remaneret decepta, non eſt ſumenda.*
13 *Decl. vt tunc attendi debeat magis conſuetudo generalis, cum apparet particularem eſſe notam alteri contrahenti, ſecus econtra.*
15 *Conſuetudo circa mercedem locationis ſi fuerit varia quæ attendi debeat, ſunt variæ opiniones.*
16 *Attendendam eſſe poſteriorem concluditur.*
17 *Ampl. etiamſi prior conſuetudo fuerit diu ſeruata, poſterior vero ſecus.*
18 *Decl. procedere ſi poſterior obſeruantia fuit omnino libera.*
19 *Decl. ſecundo procedere ſi poſterior obſeruantia ſit immediata locationi de qua agitur.*
20 *Conſuetudo, & obſeruantia attenditur in eis, quæ conſueuerunt fieri communiter, non ſi raro, & extraordinarie.*
21 *Decl. non procedere in obſeruantia interpratatina.*
22 *Obſeruantia, quæ deducitur ad arguendam voluntatem partium, eſt obſeruantia interpretatiua.*
23 *Obſeruantia interpretatiua facilius probatur.*
24 *Et pro ea ſufficit etiam vnicus contractus.*
25 *Obſeruantia interpretatiua non probatur per teſtes intereſſe habentes.*
26 *Obſeruantia particularis non tranſit de perſona ad perſonam.*
27 *Succeſſor Epiſcopi non cenſetur conduxiſſe Viarum pro eodem ſalario, quod ſolitum erat præſtare anteceſſor.*
28 *Lim ſi conduxit eumdem Vicarium anteceſſoris.*
29 *Reconductio cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus, cum quibus facta fuerat prima conductio.*
30 *Miniſter cenſetur reconductus à ſucceſſore pro eodem ſalario præſtito ab anteceſſore.*
31 *Conſuetudine difformi exiſtente locatoris, & conductoris, attendenda eſt illa conductoris.*
32 *Res, & merces non ſufficit, quod ſint expreſſa ſi res non eſt certa, vel mercedis non eſt expreſſa quantitas.*
33 *Decl. non procedere ſi certitudo rei, & quantitatis haberi poteſt à ſolito.*
34 *Decl.2. procedere de rigore iuris, ſecus autem de æquitate canonica.*
35 *Æquitas canonica, an ſeruari debeat in foro laicali controuerſum eſt.*
36 *Affirmatiua opinio tenenda eſt, ſaltem in locis Eccleſiæ ſubiectis.*
37 *Ampl. procedere etiam in ſubiectis mediate.*
38 *Æquitas canonica ſeruanda eſt in foro mercatorum vbique.*
39 *Et in cauſis miſerabilium perſonorum.*
40 *Et vbi contractus eſt iuratus.*
41 *Mercedis quantitas ſi non ſit expreſſa, ſed dictum ſit pro mercede iuſta, ſuſtinetur contractus.*
42 *Contrarium de veriori.*
43 *Pretium iuſtum varijs de cauſis, varie poteſt determinari.*
44 *Ideo non poteſt dici certum ante Iudicis arbitrium.*
45 *Pactum, quod res certo caſu cenſeatur vendita iuſto pretio, valet in mutuo.*
46 *Et valet etiam generaliter ſi adhæreat alteri contractui, ſecus ſi de per ſe fiat.*
47 *Locatio non poteſt fieri cum reſeruatione declarationis, vel mercedis facienda ab ipſis partibus.*
48 *Ampl. ſi conferatur in arbitrium vnius per verba importantia arbitrium boni viri.*

49 *Ampl. 2. etiamſi dictum pro penſione declaranda à partibus, & in caſu diſcordiæ à tertio.*

50 *Reſeruata declaratione rei, vel mercedis abſque expreſſione perſonæ declarare debentis, non valet locatio.*

51 *Idem ſi dictum declarationem faciendam, à perſona eligenda per partes.*

52 *Idem ſi declaranda à duobus eligendis vno pro qualibet parte.*

53 *Ampl. etiamſi additum, quod in caſu diſcordiæ dicti duo eligant tertium.*

54 *Contr. ſi determinata ſit certa perſona in d. caſu diſcordiæ.*

55 *Reſeruatio declarationis mercedis facienda à certa perſona, valet.*

56 *Secus ſi non vnus tantum, ſed duo nominati ſint, qui declarare debeant.*

57 *Locatio pro pretio declarando à certa perſona eſt conditionalis, ſi ille declaret, alias contractus reſoluitur.*

58 *Ampl idem eſſe ſi declaratio facienda à duobus, & vnus tantum deficiat.*

59 *Ampl. vt non poſſit recurri ad arbitrium boni viri, vel Iudicis.*

60 *Secus ſi electi iniquam mercedem ſtatuiſſent, vel non eſſent electi ad ſtatuendum, quid de eſſentialibus, ſed tantum de accidentalibus contractus.*

61 *Merces in locatione ſi reſeruatum ſit, vt declaretur arbitrio boni viri, non valet contractus.*

62 *Iudex dicitur bonus vir.*

63 *Locatio pro mercede aliunde certificanda, vti pro qua alias facta fuit, eſt valida.*

64 *Locatione facta abſque expreſſione certa mercedis, vel rei, ſi poſtea deuentum ſit ad rei traditionem merces ſoluenda erit.*

65 *Decl. vt in dicto caſu ſi conuentum de mercede, ſed non facta declaratio quantitatis detur actio præſcriptis verbis, ſi nulla facta mentio mercedis, agendum ex æquitate legis.*

66 *Actio præſcriptis verbis datur vbicumque æquitas ſuadet actionem dare.*

67 *Et vbicumque deficiunt aliæ actiones.*

68 *Locator non ſemper poteſt vendere fructus rei.*

69 *Locatione dubia exiſtente datur actio præſcriptis verbis.*

70 *Decl. vt in prædictis caſibus in quibus petitur merces non determinata probandum ſit quanti conductor conduxiſſet.*

71 *Ampl. vt non ſufficiant teſtes deponentes, quod tanti fuiſſet conducta, ſed probandum ſaltem, quod communiter ita fuiſſet conducta.*

72 *Poſſeſſor malæ fidei tenetur ad fructus, qui percipi potuiſſent.*

73 *Locator, & conductor vbi merces non eſt declarata, nec res tradita ſemper poſſunt à contractu recedere.*

74 *Penſione non certificata non eſt locatio, ſed contractus innominatus.*

75 *A contractu innominato re integra recedi poteſt, etiãſi aliqua ex partibus impenſas fecerit.*

CAPVT XVII.

DIxi ſupra in præcedenti Capitulo, partes
in hoc contractu locationis, & conductionis
conuenire debere de re, & mercede,
& reſeruaui hic ſeparatim loqui de modo
1 conueniendi; vnde aſſumendo propoſitum,
repeto conuenire debere partes, non ſolum
de certa re, ſed etiam de certa mercede, vt
dixi in definitione, & vltra ibi adductos,
tradunt etiam *Curt.Iun.conſ.36 nu.13. Pancirol.conſ.34. num.2. Rota deciſ.172. num.3.
par.6.recent. Staiban. de intereſſ.lib.2. tit.10.
num.7.*

Non tamen dicetur incerta merces ad
2 hunc effectum, vbi partes conuenientes de
certa ſumma, addiderint dandum vltra eã
aliquid incertum, vti ſi dictum locatio ſit
mihi facta pro centum, & pro eo, quod
pluris locauero, habet enim certum pretiũ,
quod augebitur ſi pluris Conductor fundũ
locauerit, vt de ſimili venditione eſt *text.
in l. hac venditio 7.§.fin.ff. de contr.empt.*vn-
3 de ſtante dicta certitudine, poteſt augumẽ-
tum, vel diminutio conferri caſui, vel declarationi
Tertij, aut etiam alicuius ex contrahentibus,
vt dictum eſt ſupra in præcedenti
Capitulo *Bald. in l. in vendentis n. 6.
C. de contr.empt.Gabr.conſ.168.num.15.lib.1
Mantic. de tacit.lib.4.tit.19.num.49.*

Stante autem totali incertitudine, plures
conſidero caſus, ſeù modos contrahendi,
4 in quibus poteſt dubitari de validitate contractus,
quorum primus erit, ſi fiat locatio
non expræſſa re, vel quod faciliùs contingere
poteſt expræſſa re, ſed nulla facta mentione
mercedis, & in eo regula eſt, quod
talis locatio non ſubſiſtat §. *Pretium Inſtit.
tit. de empt. & vend.Bart. in l. ſciendum n.2.
verſ. contra Alex.num.15.Roman.num.32.ff.
5 de verb. oblig* etiam ſi adſit Inſtrumentum
publicum deſuper celebratum, vt firmat
*Pinell. in rubr,C. de reſc. vendit.par.2.cap.1.
num.7. ad med.*

Verum ab iſta regula receditur, vbicum-
6 que aliunde deducatur partes in certa re,
vel quantitate mercedis tacite conſenſiſſe,
& exemplum commune, & magis practicabile
eſt, ſi adſit ſolitum locandi talem rem
pro tanta mercede, quia tunc præſumitur,
partes de ea ſenſiſſe, & in illa conueniſſe,
& ita ſuſtinetur contractus *Alex. ad Bart. in
l.2.ff.locat. Gomes Var.tom.2.cap.3.nu.4. Caroc.
de locat. & cond.tit. de Merced omiſſ. vbi
num.ſeqq.* hinc deducit multas illationes
*Rot.deciſ.377.num.7.par.1. & deciſ.88. n.1.
& ſeq.par.2. diuerſ.* & probat aperte *text. in
l. excepto 18.C.locat.*
7 Et hoc procedit, ſiue adſit conſuetudo
vniuerſalis regionis, vt per *Gomes variar.
tom.2. cap.2. num.9. ad fin.* ſiue etiam particularis
locatoris, vt late firmat *Rota d. deciſ.88. num.13. & ſeq. par,2. diuerſ.* & in locante
operas ſuas, quod cenſeatur locaſſe

pro

pro mercede dari ſolita in ſpecie pro labo-
re illo, ſeù officio, quod aſſumit *Beron.con-*
ſil.157.num.4.lib.3. Surd.conſ.42. numer.13.
Rot.deciſ.354.num 3.par.1.recent.

8 At ſi adſit conſuetudo vniuerſalis, quæ di-
ſcordat à particulari, dubitari poteſt, quæ
potius ſit attendenda, & pro particulari
adſunt *text. in l. hæredes palam §. ſi quid poſt*
ibi, *& conſuetudine Patrisfamilias, vel Re-*
gionis, ff. de Teſtam. & in l. ſi ſeruus plurium
§.fin. ibi *ante omnia ipſius Patrisfamilias*
conſuetudo deindè regionis, ff. de leg. 2. qui li-
cet loquantur in vltimis voluntatibus, tamē
quod etiam in contractibus attendi debeat
primo loco conſuetudo contrahentium, &
quatenus ea deficiat, conſuetudo regionis,
ex eis arguunt *Roman.ſing.681.Dec.in l.ſem-*
per in ſtipulationibus 34.numer.7. & 8. ff. de
reg.Iur. & in propoſito locationis, ſeù em-
phyteuſis *Rot.deciſ.46.num.15.par.10 rec.*

9 Verum, quod in ſtipulationibus, & cæte-
ris contractibus ſi non appareat, quid actū
attendi debeat, quid in regione frequen-
tetur, eſt *text. in d.l. ſemper in ſtipulationibus*
34.ff. de reg.Iur. & contrarium procedere
in vltimis voluntatibus, de quibus loquun-
tur præcitatæ leges, vel in alijs actibus à
voluntate vnius tantum dependentibus; nō
in contractibus dependentibus à voluntate
duorum, declarat *Caguol.in d.l. ſemper in ſti-*
pulationibus num.7.verſ. mihi tamen videtur
& iuxtà hanc diſtinctionem, attendendam
eſſe primo conſuetudinem regionis, & de-
inde contrahentium, in his terminis arguē-
di de qua mercede ſenſerint contrahentes,
qui omiſerunt illam exprimere *Caroc.quam.*
plurimas auctoritates cumulans de loc & cond.
tit. de mercede conſuetudinaria numer. 2. vbi
etiam dicit, hanc videri in puncto iuris ve-
riorem.

Et pro iſta opinione facit, quod ſi aga-
tur de conſuetudine particulari vnius par-
tis, puta locandi rem, vel operas pro mer-
cede excedente quantitatem mercedis cō-
10 muniter conſuetæ, Conductor, qui ſcit
conſuetudinem generalem, & ignorat par-
ticularem, prout præſumitur *l. ſi Tutor C. de*
peric.Tut. Dec. in cap.1. num.47. de poſtulat.
prælat. vtique remanet deceptus abſque a-
liqua ſua culpa, ſi debet ſoluere iuxta parti-
cularem, ergo non eſt ſumenda interpræ-
tatio, quod contractum fuerit iuxtà illam,
11 quia nunquam ſumenda interpretatio per
quam altera pars remaneat decepta *Rot. in*
recent. deciſ.88. num.3. par.2. & coram Gre-
gor.deciſ.126.num.10.

12 Nec dicatur, quod e contra ſumpta inter-
pretatione locationis ſecundum conſuetu-
dinem generalem remaneat deceptus loca-
tor, quia in eo militat diuerſa ratio, præ-
ſumitur enim ipſum ſciuiſſe talem conſue-
tudinem generalem, & publicam *l. ſi tutor*
C. de peric. tutor. & ideo ei imputandum ſi
non expreſsit velle contrahere diuerſimo-
de, & ſeruare particularem.

13 Videtur igitur, quod vbi non appareat,
conſuetudinem particularem innotuiſſe v-
trique parti, tunc ſtandum ſit generali iux-
ta tradita per *Aretin. conſ.11.nu.6.* vbi pro-
bat, quod ſi partes, vel vna earum proba-
biliter ignorauit ſtatutum, & nota eis fuit
obſeruantia contraria, non eſt ſumenda in-
terpretatio, quod voluerint contrahere
iuxta diſpoſitionem ſtatuti, ſed potiùs iux-
ta communem obſeruantiam.

At vbi conſuetudo particularis adeſſet
reſpectu vtriuſque contrahentis, vel etiam
14 ſi adeſſet, reſpectu vnius tantum, & alte-
ri quoque eſſet nota, tunc crederem in lo-
catione potius illam attendendam, quam
generalem, quia conſuetudo particularis
ſemper præualet, itaut ad generalem non
recurratur, niſi in ſubſidium *gloſ. in cap. ſu-*
per eo ver. in Vicinis, de Cenſib. Rot. coram
Cavaler.deciſ.107.nu.1.& in recent.dec.722.
num.1.par.2. Et vbi non adeſſet conſuetudo
generalis, ſed ſolum particularis, tunc iux-
ta eam videretur facta locatio etiam ſi alia
pars illam ignoraret, vt probat *Rot. dec.88.*
num.17.par.2.diuerſ.

15 Vbi verò talis conſuetudo non eſſet vni-
formis, ſed modo fuiſſet factà locatio pro
decem, modo pro quinque, tunc variæ ſunt
opiniones, adeò vt concludendo dicat *Ri-*
pa in l.2.num.64. ff. ſolut. matr. articulus eſt
longus, intricatus, & obſcurus, & ſic ma-
teriam reſoluat, prout etiam eum refert, &
ſequi videtur *Caroc.tit. de mercede diffor.nu-*
mer. 16. ad fin. & per tot. vbi late refert di-
uerſas opiniones, & diuerſas firmat conclu-
ſiones, ad quem propterea recurrere lice-
bit cupienti videre materiam diffuaè tra-
16 ctatam, placet enim breuiter attendi de-
bere, quid vltimo loco ſeruatum fuerit ar-
gumento *text. in l. mala §. ſed ſi alimenta ff.*
de alim. & cibar.legat. Dec. in l.ſemper in ſti-
pulationibus 34.numer.8.ff. de reg. Iur. Surd.
conſ.42.num.13. circa med.

17 Idque etiam ſi prior conſuetudo fuiſſet
diù ſeruata, poſterior vero duobus, vel tri-
bus annis tantum, quia adhuc iſta potiùs
attendi debebit, iuxta Doctr. *Bald. in l. bi-*
not verſ. ſed ponamus C. de aduoc. diuer. iud.
vbi tradit, quod ſi ſuperior deputat officia-
lem cum ſalario conſueto, intelligitur de
conſuetudine, & obſeruantia vltima, licet
il-

illa non durauerit longo tempore, & præ-
ceſſerit alia longo tempore obſeruata, &
præſcripta, quam doctrinam referunt,& ſe-
quuntur *Aretin. conſ. 11. num. 5. ante fin. verſ.*
facit optime, & Aldobrand. conſ. 66. num. 7.
verſ. & pro hac opinione lib. 1. Caballin. Mil-
leloq. 830. Gutier. de iuram. part. 1. cap. 64.
18 *num. 4.* quatenus tamen poſterior obſeruan-
tia fuiſſet omnino libera, quia alias non de-
beret attendi *Bertaz. conſ. Crimin. 109. nu-*
19 *mer. 10. Cyriac. contr. 67. num. 44.* Ac etiam
quatenus poſterior obſeruantia ſit imme-
diate præcedens locationi, de qua agitur,
in quibus terminis loquitur *Baldus*, alias
enim deberet inſpici, quod longo tempore
ſeruatum fuit, non quod duobus, vel tri-
bus annis, vt late probat diſtinguendo *Ma-*
ſtrill. de Magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 59. &
ſeqq. & eiſdem verbis, & auctoritatibus *D.*
Lanfranc. Zacch. de Salar. quaſt. 9. num. 31.
& ſeqq.

Quod tranſit ſine difficultate in dictis ter-
minis concurſus obſeruantiæ, diuturnæ, &
præſcriptæ, cum obſeruantia paucorum an-
norum, vt inſpici debeat, quod longo tem-
pore ſeruatum fuit, non quod per duos, vel
tres annos, at quatenus non adſit alia obſer-
uantia, quam duorum, vel trium annorum,
20 tunc ea erit attendenda in hoc propoſito,
nam licet etiam regulariter conſuetudo ſit,
& attendatur in eis, quæ conſueuerunt fie-
ri communiter, & vt plurimum, non autem
in eis, qua fiunt raro, & extraordinarie
Alex. in l. vel vniuerſorum cum alijs relat. per
Gabr. de conſuet. concl. 3. num. 29. & hanc
eamdem regulam procedere etiam in his
terminis, tradit pluribus adductis *Carocc. de*
locat. tit. de mercede conſuet. num. 6. tamen
21 aduertendum, quod vbi agitur de obſer-
uantia interpretatiua, ſufficit aliquando ob-
ſeruatum *Crauett. conſ. 201. num. 12. Me-*
noch. conſ. 1156. num. 66. Rota coram Caua-
ler. deciſ. 80. num. 5. & deciſ. 427. num. 2.
22 Hæc autem eſt obſeruantia interpretatiua
voluntatis locantis, quia ex eo, quod ali-
quando locauit pro tanta mercede, inter-
pretamur, quod iterum pro eadem locaue-
rit, & in ſpecie, quod dum allegatur con-
ſuetudo ad arguendum, quid ſenſerint con-
trahentes iuxta *d. l. ſemper in ſtipulationibus*
ff. de reg. iur. dicatur interpretatiua, & non
requiratur, quod ſit præſcripta, notat in ea-
dem *l. Dec. num. 14. verſ. vltimo. notandum*,
& firmat etiam *Aldobrandin. conſ. 66. num.*
7. lib. 1. & magis præciſè de conſuetudine
in locatione operarum, ad effectum conſe-
quendi mercedem, ſeù ſalarium non con-
uentum *Granut. Theorem. 12. num. 16.* vbi
23 quod propterea ad eam probandam, non
ſunt neceſſariæ tot ſolemnitates, quæ requi-
runtur regulariter ad probandam conſue-
tudinem, & quod per duos, vel tres actus
inducitur conſuetudo iſta, quod, & ſenſit
in eiſdem terminis *Caroc. de locat. & conduct.*
tit. de Merced. omiſſ. num. 24. vbi dicit ſuf-
24 ficere ſaltem, & ad minus binus actus, ſed
dum ſumus in interpretatiua, ſatis eſſe poſ-
ſet etiam vnicus actus, vt tenet *Rot. coram*
Buratt. deciſ. 679 num. 9. & in prædictis ter-
minis arguendi, quid egerint contrahentes,
quod ſufficiat etiam obſeruãtia vnius anni,
ſenſit *Cagnol. in d. l. ſemper in ſtipulationibus*
num. 11. ff. de reg. iur.
25 Eſt tamen obſeruantia iſta probanda cõ-
cludenter, vt firmat *Cyriac. contr. 67. num.*
43. & quando teſtes eſſent intereſſati, vti ſi
ageretur de probando ſolito ſoluendi mer-
cedem operarum, ſeu ſalarium, & teſtes di-
cerent ſe ipſos illud habuiſſe, nõ probarent,
vt obſeruauit *Rot. deciſ. 816. nu. 2. poſt princ.*
verſ. neque enim fides part. 4. diuerſ.
26 Animaduertendum etiam, quod dicta
obſeruantia ſi ſit perſonalis, non tranſit de
perſona ad perſonam etiam ſuccedentem in
in eodem gradu, & officio; adeout ſi Epiſ-
copus anteceſſor erat ſolitus conducere Vi-
27 carium, & dare ei certum ſalarium, non
valeat argui, quod ſucceſſor cum eodem
ſalario conduxerit, vt renuit *Rota coram Put.*
deciſ. 1. per tot. lib. 3. & coram Mohed. de
28 *offic. Vic. deciſ. 4.* niſi fortè ſucceſſor vſus
fuerit eodem miniſtro, quem certa merce-
de conſtituta conduxerat anteceſſor, quia
tunc ſucceſſor eo vtendo, cenſetur recondu-
xiſſe *Caſtr. in l. item quæritur §. vlt. num. 5.*
ff. locat. Alex. conſ. 28. in fin. lib. 4. Afflict.
deciſ. 365. num. 6. & reconductio cenſetur
29 facta cum eiſdem qualitatibus, quibus fa-
cta fuerat prima locatio *Bart. in d. l. item quæ-*
ritur §. vlt. num. 1. ff. locat. Ruin. conſ. 78. n.
4. lib. 1. Boer. deciſ. 284. num. 14. & ita præ-
30 dictis, & alijs adductis, in ſpecie de conti-
nuante vti opera miniſtri ab anteceſſore cõ-
ducti, firmat *Menoch. conſ. 570. num. 7.* vl-
tra quod hoc caſu adeſt conſuetudo ex par-
te ipſius miniſtri, locandi videlicet operas
ſuas pro illa certa mercede, quæ ſufficit ex
ſupradictis.

Vbi vero adeſſet hinc inde conſuetudo
31 particularis, ſed difformis in quantitate
mercedis, vti, quia dominus eſſet ſolitus
dare decem, & mercenarius eſſet ſolitus lo-
care pro duodecim, vel e contra, attendi de-
beret ſolitum Conductoris, vt probat text.
in l. ſi non ſortem 26. §. libertus poſt med. ibi
poſſe condici quanti operas eſſet conducturus ff.
de

de condict. indeb. qnod & procedere etiam in prædijs probat text. *in l. in ſumma 65. §. in frumento ff. eodem tit. de condict. indeb.* ibi *ſi habitatione data pecuniam condicam, non quidem quanti locare potui, ſed quanti tu conducturus fuiſſes*, de quo, & aliquid dicendum erit infra *in Cap. 35.*

Secundus caſus eſt ſi partes expreſſe qui-
32 dem conuenerint de ſolutione mercedis,
ſed omiſerint exprimere quantitatem, vel
conuenerint de locatione rei, puta fundi,
vel equi, ſed non expræſſerint qualem, itaut
adſit incertitudo, & hoc quoque caſu videtur conſtituenda regula, quod non valeat locatio, quia incertitudo vitiat contractum, vt tradunt DD. *in l. ita ſtipulatus ff. de verb. oblig.* vbi *Rip. num. 33.* dicit eſſe communem opinionem, & reddit rationem, quia nunquam contrahentes inuicem concordarent, de quo fundo ſenſerint, & ſubdit procedere etiam ſi ſenſerint de certo fundo, ſi tamen de illo non appareat, & eum refert, & ſequitur *Surd. conſ. 449. num. 6.*

Verum tamen eſt, quod vbi adeſſet ſo-
33 litum locandi talem rem, vel pro tanta
mercede, hoc quoque caſu præſumeretur partes de ea re, vel mercede ſenſiſſe, iuxta tradita in præcedenti caſu non factæ mentiones de mercede, quæ à fortiori procedunt in iſto factæ mentionis de mercede, ſed non de quantitate, vt aduertit *Caroc. in tit. de mercede incerta num. 3.*

34 Præterea quando non adeſſet conſuetudo aliqua, licet de rigore iuris eſſet contractus nullus ex præcitatis, tamen ſuſtineretur de æquitate canonica iuxta, quã valet promiſſio incerta, & poteſt peti, vt à Iudice declaretur, vt docuit *Archid. in cap. ſunt nonnulli 1. quæſt. 1.* & eius doctrinam refert, & ſequitur poſt alios *Afflict. decif. 337. nu. 10. Ttraquell de priuil. piæ cauſæ priuil. 55. in fin. Gomeſ. var. tom. 2. cap. 11. num. 10. verſ. aduertendum tamen Aſin. in tract. de execut. §. 7. cap. 270. num. 11.* & in his terminis noſtris plenè comprobat *Caroc. d. titulo de merced. incert. num. 3. verſ. 2. quia.*

35 An autem dicta æquitas Canonica ſeruari debeat tantum in foro Eccleſiaſtico, vel etiam in Laicali, controuerſum eſt apud Doctores, quod enim in laicali ſeruanda non ſit, tradunt poſt alios, quos allegant *Gabr. conſ. 57. num. 3. lib. 2. & Mantic. de tacit. lib. 14. cap. 30. num. 28.*

Contrariam verò opinionem tenent ſignanter *Rebuff. de priuil. ſcolar. priuil. 133. num. 5. ad fin. Gratian. diſcept. 534. num. 17.* & in noſtris terminis locationis *Caroc. tit. de merced. incert. num. 4.*

36 Et hæc ſecunda, ſaltem tenenda erit in
terris, & locis Eccleſiæ ſubiectis, quia in
eis ſeruatur ius canonicum *Bart. in l. priuilegia C. de Sacroſ. Eccleſ. Dec. in cap. ſi duobus num. 6. de appell. Felin. in cap. Eccleſia S. Maria num. 44. de conſtit.* & in hoc propoſito *Cephal. conſ. 159. num. 11.* vbi quod
ſeruanda erat Ferrariæ, quæ Ciuitas tunc
37 tempus retinebatur in fæudum à Ducibus
Eſtenſibus, vndè aperte ſenſit *Cephal.* concluſionem procedere non ſolum in locis immediate ſubiectis Eccleſiæ, ſed etiam in ſubiectis mediate, quod, & tenent *Gabr. conſ. 154. num. 1. lib. 1. Rimin. Iun. conſ. 23. nu. 303. Contard. de inoment. limit. 3. num. 11. & ſeqq. Rot. deciſ. 27. num. 17. poſt ſecundum vol. conſ. Farinacc.* vnde huic erit adhærendum, quidquid in contrarium ſenſerint *Decian. conſ. 56. num. 5. & 8. lib. 5. Honded. conſ. 22. num. 2. lib. 2.*

38 Et in locis Eccleſiæ nullo modo ſubie-
ctis, ſeruanda erit dicta æquitas Canonica in
foro mercatorum, ex quo in eo de apici-
bus iuris non eſt differendum, vt poſt Ri-
pam tradit *Mantic. de tacit. d. lib. 14. tit. 30.*
39 *num. 28.* & idem eſſet dicendum in cauſis
miſerabilium perſonarum, quia in eis attenditur ius Canonicum, etiam ſi differat à ciuili *Felin. in cap. ſignificantibus num. 9. de offic. delegat. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 51. de conſt. Trentacinq. var. lib. 2. tit. de citat. reſ. 2. in fin. Nouar. de priuil. miſer. perſonarum priuil. 79.*

40 Ac etiam ſeruanda erit, vbi contractus eſſet iuratus, vt tradunt in propoſito *Cephal. d. conſ. 159. num. 12. & Gratian. d. diſcept. 534. num. 18.* In contractu enim iurato, ſeruatur ius Canonicum etiam inter laicos, & extra ſtatum Eccleſiæ *Felin. in d. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 54. de conſtit. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 86. num. 5. Rot. deciſ. 640. n. 6. part. 4. & deciſ. 58. num. 38. part. 6. recent.*

41 Tertius caſus eſt ſi partes non expreſſerint quantitatem mercedis, ſed conuenerint, quod locatio ſit facta pro mercede iuſta, & videbatur hoc caſu locationem bene factã, nec mercedem dici poſſe incertam, quia iuſta merces in rei veritate ab initio certa eſt, licet ignoretur qualis ſit, & indigeat declaratione Iudicis, & ideo valere venditionem factam pro pretio iuſto, tradunt *Alberic. & Fulgoſ. in l. hæc venditio §. 1. de Contrah. empt.* & poſſe fieri pignoris dationem, ſeu hypothecæ, itaut ſi intra certum tempus non fuerit ſoluta pecunia, res empta ſit iuſto pretio, tunc æſtimando, & eſſe venditionem conditionalem eſt *Text. in l. ſi fundus §. vlt. ff. de pignor.*

Ve-

42 Verum magis communis opinio eſt, quod
ex tali conuentione non reſultet perfecta
venditio, quam tenent *Socin. ſen. in leg. ſi
quis arbitratu num. 28. de verb. obligat. Are-
tin. in §. pretium num. 4. Inſtit. de empt. &
vendit. Pinell. in rubr. C. de reſc. vend. part.
2. cap. 1. num. 19. 20. & 21.* vbi alios hinc
inde refert, & hanc communem dicit *Ma-
nent. conſ. 25. num. 6. ad med. Mantic. de tac.
lib. 4. tit. 19. num. 21.*

Ad id autem, quod dicebatur pro con-
traria opinione, mercedem iuſtam certam
43 eſſe etiam ab initio, reſpondetur pretium
iuſtum varijs de cauſis varie poſſe determi-
nari *l. pretia rerum ff. ad falcid.* & ideo Iudi-
44 cis arbitrium expectandum eſſe ad hoc, vt
certum vere dici poſſit *Mantic. d. tit. 19. nu.
24.* ad aliud autem, quod addebatur ex *leg.
45 ſi fundus §. vlt. ff. de pignor.* aliqui reſpon-
dent ſpecialiter in mutuo, de quo loquitur
ille textus receptum eſſe ad hoc, vt facilius
nueniri poſſit, vt pro eo dari poſſit pignus
cum dicto pacto, quod ſi pecunia infra cer-
tum tempus non reſtituatur, res data in pi-
gnus vendita ſit pro certo precio, & non
procedere in alijs contractibus, vt referunt
*Pinell. in rubr. C. de reſcind. vendit. par. 2.
cap. 1. num. 25. & Mantic. d. tit. 19. num.
46 21. ad med.* ſed ſi nõ procedat dicta ſpecia-
litas mutui, ſemper verum erit dicere di-
ctam legẽ loqui in caſu, quo talis conuentio
rem eſſe venditam pro iuſto pretio, adhæreat
alteri contractui, nempè mutui, ac proinde
trahi non poſſe ad caſum noſtrũ, in quo lo-
quitur de conuentione, quæ de ſe ſola ſit,
& quærimus, an ſic ſtare poſſit, vt tradunt
Pinell. & Mantic. in eiſdem locis. vltra quod
animaduerto etiam in eodem textu, dici vi-
deri quodammodo conditionalem eſſe ven-
ditionem, vnde ex tali textu non deducitur
eſſe veram, & propriam venditionem, ſed
contractum ei ſimilem, qui quatenus adhæ-
reat alteri contractui, vt ibi, valet, itaut non
poſſit altera pars reſilire, at quatenus ſit de
per ſe, contrarium eſt dicendum quouſque
non fuerit pretium declaratum, vt per *Man-
tic. d. tit. 19. num. 23. ad med.* & faciunt
tradita per eumdem *eodem tit. num. 37. &
ſeq.* vbi late probat in contractu emptionis,
& venditionis non haberi pro certo, quod
à Iudice eſt declarandum.

Quartus caſus eſt, ſi facta ſit locatio, &
47 reſeruata declaratio, rei vel penſionis fa-
cienda ab ipſis partibus, & tunc non valet
cõtractus ſiue reſeruata declaratio vtrique,
vti, quia dictum pro mercede concordan-
da inter nos, vel quid ſimile *leg. ſi tibi polten-
da ff. de præſcr. verb. Rot. deciſ. 88. num. 24.
part. 2. diu.* ſiue etiam ſi ſit reſeruata vni
tantum, ſemper enim viget ratio, quod non
poteſt conferri in arbitrium contrahentium
locatio, quæ procedit ſiue conferatur in ar-
48 bitrium vtriuſque, ſiue in arbitrium vnius
tantum, vt dictum eſt tit. præcedenti, &
ampliatur etiam ſi conferatur in arbitrium
vnius, per verba importantia arbitrium boni
viri, adhuc enim non valet, vt patet ex *leg.
quod ſæpe §. 1.* ibi *quanti velit, quanti æquum
putauerit, quanti æſtimauerit ff. de contr. em-
pt.* quæ verba ponderat ad hunc effectum
Manent. conſ. 25. num. 13. & probat etiam
text. in leg. fin. C. de contrahen. empt. propè fin.
49 & idem erit ſi facta locatio pro penſione,
quam partes declarabunt, & in caſu diſcor-
diæ eligant tertium, vt tradit in ſpecie *Va-
laſc. de iur. emphit. quæſt. 11. nu. 12.* & com-
probabo inferius.

Quintus caſus eſt, ſi partes reſeruauerint
50 declarationem mercedis, vel rei, ſed in
genere abſque vlla expræſſione perſonæ de-
clarare debentis; & hoc caſu clarum eſt lo-
cationem non valere, de quo eſt *text. in leg.
ſi merces in princ. ff. locat.*

51 Sextus Caſus, eſt, ſi facta ſit locatio rei de-
clarandæ, vel pro penſione arbitranda à ter-
tio per partes eligendo, & hoc pariter caſu
contractus, quia remanere videtur in earum
arbitrio eligere, vel non eligere illum, non
valet, ſiue electio facienda ab vtroque con-
trahente *Bart. in leg. ſi Merces in princ. ff. loc.
Manent. conſ. 25. num. 1. & 2. Mantic. de
tacit. lib. 4. tit. 19. num. 31.* ſiue ab vno eo-
rum tantum *Pinell. in rubr. C. de reſcind.
vend. part. 2. cap. 1. num. 6. poſt med. Ma-
nent. d. conſ. 25. num. 11. verſ. plus etiam
Mantic. dicto tit. 19. num. 32. verſ. ſed ta-
men quia.*

Septimus caſus eſt, ſi quantitas mercedis
collata ſit in arbitrium duorum, quorum
vnus eligatur ab vna parte, alius ab alia, &
hoc caſu valere contractum, ex quo eſſet
ratio, quod poſſint diſcordare in electione,
voluit *Bart. in l. ſi merces 28. in princ. verſ.
ſed ſi in arbitrium ff. locat. Corn. conſ. 50. nu.
2. lib. 1.* vbi dicit non inuenire aliquem à
Bart. diſcordantem in iſto caſu, & ſequi vi-
detur *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 33.*
licet annectat huic caſui alium diuerſum, &
in eo contrarias opiniones referat.

52 Verum in caſu iſto contrariam opinionẽ
defendit *Pinell. in rubr. C. de reſc. vendit.
part. 2. cap. 1. num. 6. & Manent. in conſ. 25.
poſt approbatam ſub num. 3. & ſeqq.* primam
opinionem Bartoli, viſo poſtea Pinello ab il-
la recedit, & iſtam latius comprobat à *n. 15.
ad 22.* & eamdem opinionem ſequitur etiam
Valaſc.

Valaſc. de iur. emphit. quaſt. 11.num. 12. &
videtur,quod huic opinioni aſſiſtat ea ratio,
quod dum partes eligere debent, qui de-
clarent penſionem, contractus eſt in eorum
arbitrio, quod eſſe non poteſt, vt dictum
eſt ſupra, & *in cap. præcedenti*, & alia,quod
hoc caſu penſio eſt incerta, nec datus eſt
modus, quo ſine dubio certificari poſſit,
quia duo eligendi poſſint facile diſcordare
propter naturalem hominum facilitatem
ad diſſentiendum, de qua *in cap. quia di-
uerſitatem de conceſſ. preb.* cum concordan-
tibus relatis *per Mantic. de tacit. dicto. lib.4.
tit.19.num. 31. ad fin.*
53 Imò vlterius etiamſi additum ſit, quod
in caſu diſcordiæ, tales arbitri eligant ter-
tium, cuius arbitrio ſtandum ſit,non valet
contractus propter eamdem rationem,quod
diſcordare poſſint in tali electione, ad text.
in l.Item ſi vnus §.*ſi in duos ff.de arbitr.*adeo-
54 ut ad hoc, vt ſuſtineatur contractus, neceſ-
ſe ſit ab initio tertium certum in caſu diſ-
cordiæ eligere,iuxta doctrinam *Speculat. tit.
de arbitr.* § *ſequitur, de quibuſdam num.15.
verſ. & dic.* quam ſequitur *Lanfranc. de ar-
bitr. part. 5. num. 4. & ſeqq.*& latè compro-
bat *Manent. conſ. 25. num. 5. & 6.*
55 Octauus caſus eſt,ſi facta locatio pro mer-
cede à certa perſona tunc nominata decla-
randa, & in caſu iſto valet locatio *l. ſi mer-
ces 28. in princ. ff. loc. & l.fin. C. de contrah.
empt.* vbi refertur fuiſſe in hoc antiquam
controuerſiam.

Et licet obijci poſſet, quod dum merces
non eſt declarata, non poteſt dici certa, pro-
ut requiri ad validitatem locationis alibi
fuit dictum, tamen hoc caſu, in quo nulla
poteſt oriri diſcordia reputatur pro certa,li-
cet ignoretur per partes, & quatenus dici
poſſit incerta,reſpondet *Manent. d. conſ. 25.
num. 25. ad fin.* quod cum hoc caſu incerti-
tudo ſit vnica ea tolleratur, quod ſecus eſt
ſi concurrat, & alia incertitudo perſonæ de-
clarare debentis.

Si autem non vnus tantum,vt loquuntur
dicta iura, ſed duo certi electi ſint, qui de-
clarent quantitatem penſionis, eodem mo-
do valere contractum ſine dubio dicit*Man-
tic. de tacit. d. lib. 4. tit. 19. num. 35. verſ.
ſi autem dictum,*allegans *Salicet in l. vltim.nu.
2. in fin. C. de pact. pignor.* & licet opponi
56 poſſet, quod hoc quoque caſu electionis
duorum certorum poſſet ſequi diſcordia, &
ideo videatur nulla locatio,vt dictum eſt ſu-
pra in caſu proximè præcedenti, & tamen
facilius admitti poteſt, quod ſuſtineatur
in caſu iſto contractus, quam in caſu illo,
ex quo hic deficit incertitudo perſonarum,
& deficit etiam periculum, quod vnus eli-
gat perſonam omnino inuiſam, & diffiden-
tem alteri, quod periculum conſiderat poſt
alios *Manent. d. conſ. 25. num. 20.*
57 Et tamen hoc caſu locatio eſt cõditionalis,
ſi ille electus ad declarandam quantitatem
mercedis,actualiter illam declarauerit. Vn-
de quatenus ille noluerit, vel non potuerit
mercedem definire, tunc pro nihilo ſit loca-
tio, quaſi nullo pretio ſtatuto, iuxta cele-
brem textũ in terminis emptionis, & vendi-
tionis *in l. fin. C. de contrahen. empt.* quam
eſſe vnam ex quinquaginta conſtitutioni-
bus, quibus Iuſtinianus diſſidia veterum iu-
riſconſultorum diremit, & de quibus memi-
nit in proœmio C. obſeruant *Vbert. Ghiſan.
in* §. *pretium verſ. ſed iſta deciſio Inſtit. de em-
pt. & vend.* & ibidem etiam *Corrad. Ritterſ-
huſ. in* §. *pretium verſ. hac de re apud veteres
Merlin. deciſ. 605. num.1.*ſed ante in termi-
nis locationis idem reſponderat Caius Iu-
riſconſ. relatus per Tribonianum *in l.ſi mer-
ces 28. in princ. ff. locat.* vbi ipſe Tribonian.
ſub nomine Caij vſus eſt verbis preciſis *d.l.
fin. C. de contrahen. empt.* quemadmodum
animaduertit *Cuiacc. in l. ſi quis arbitratu
43. poſt med. verſ. at taxatio pretij de verb.
obligat. Piccard. in d.* §. *pretium num. 36.In-
ſtit.de empt. & vend. Merlin.deciſ. 567.num.
12.& deciſ.605. num. 2.* & animaduerten-
dum, quod text. *in d. l.fin. C. de contrahen.
empt.*addit nullam coniecturam ſeruandam,
verum in perſonam certam, an in boni viri
arbitrium reſpexerint contrahentes *Merlin.*
58 *deciſ. 567. num. 45. ad fin.* & idem quoque
erit ſi electi ſint duo, & vnus tantum eorum
deficiat declarare, quia eodem modo re-
ſoluitur locatio,vt conſuluit *Corn.conſ.110.
lib. 3.* cum quo idem ſenſit *Aldobrand. con-
ſil. 59. numer. 9. lib. 1.* & poſt eos *Mantic.de
tacit. lib. 4. tit. 19. num. 36.* nec poterit re-
59 curri ad arbitrium boni viri, ſeu iudicis,
qui penſionem ſtatuat, quia his caſibus non
eſt contractus, in quo verſetur iudicis offi-
cium, vel intret arbitrium boni viri, prout
intraret ſi arbitri electi iniquam mercedem
60 ſtatuiſſent, vel etiam vbi arbitri non eſſent
electi ad ſtatuendum quid de eſſentialibus
contractus, prout eſt merces, ſed quid ac-
cidentale, vt optimè diſtinguendo, & con-
trarios reijciendo probat *Valaſc. de iur. em-
phit. quaſt. 11. num.11.* ſunt enim verba di-
ctarum legum, & præcipuè *d.l. fin.C.de con-
trahen. empt.* quod vbi declaratio pretij eſt
collata in tertium, & is non declarauit,con-
tractus ſit nullus, adeo aperta, & præciſa,
& tam diſtrictè, quamcumque interpreta-
tionem prohibent, vt nec colore æquitatis,

nec officio Iudicis, aut alterius boni viri, nec alia ingenioſa Doctorum declaratione euitari poſſint, *vt dicit Merlin d. deciſ. 605. num. 20.*

61 Nonus caſus eſt, ſi dictum ſit, penſionem declarandam eſſe arbitrio boni viri, quo caſu dici poſſe videbatur partes ſenſiſſe de
62 Iudice, qui dicitur bonus vir *l. ſed ſi vnus §. prætor ait ff. de iniur.* & ſic applicari tradita de electione certæ perſonæ ſupra in caſu nono, & ſuſtineri contractum, vt ibi, & cenſuit poſt alios *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 25.* Verum, quia licet Iudex poſſit dici bonus vir, tamen poſſunt, & alij eodem nomine venire, hinc ſequitur, vt dictus intellectus, quod partes conſenſerint de Iudice, ſit diuinatiuus, & ideo non poſſe in eo fieri fundamentum, & remanere incertam perſonam, quæ arbitrari debeat, & ſic nullam locationem, prout dictum eſt in caſu proximè præcedenti, & firmat alijs adductis *Manent. d. conſ. 25. num. 6. verſ. reſpondetur tamen*, & ſenſit *Rot. deciſ. 88. num. 24. p. 2. diu.*

63 Decimus caſus eſt, ſi fiat locatio pro penſione certificanda aliunde, vt ſi fiat pro penſione pro qua eadem res alias locata fuit, vel pro pretio, quod habeo in area, & his, & ſimilibus modis facta eſt valida, non enim eſt incerta merces, ſed potiùs ignoratur quã in rei veritate incertum ſit, quanti res ſit locata, vt de venditione modis prædictis facta eſt *text. in l. hac venditio. 7. §. huiuſmodi ff. de contrahen. empt.*

64 Aduertendum autem omnino eſt in prædictis omnibus caſibus, in quibus dictum eſt non valere locationem ob incertitudinem rei, vel mercedis, quod ſi deuentum fuerit ad rei traditionem, & ea Conductor gauiſus ſit, non poterit idem vllo modo euitare ſolutionem mercedis, nam reſpectu incertitudinis rei clarũ eſt, quod dũ res fuit tradita, talis incertitudo ceſſauit, reſpectu autem incertitudinis penſionis ex ea quidem reſultat, vt non poſſit peti penſio actione locati, ex quo locatio ſine certa mercede dici non poteſt perfectè contracta, at dabitur actio
65 præſcriptis verbis, quæ ſi conuentum de mercede, ſed non facta declaratio competit, quia contractus fuit imperfectus ſub ſpecie Innominati, vt dicit *Bald. in l. contractus. 16. ſub num. 16. C. de fid. instr.* ſi vero nulla mentio facta fuit de mercede, & adhuc dabitur ſaltem ex æquitate legis, æquum eſt enim, vt prout quiſque rei fructus percepit, vel domum habitauerit, ita & obligetur, vt habetur in *l. item quæritur 14. ad fin. ff. locat.* cum adductis ſupra *tit. præcedenti num. 29.*

66 datur enim actio præſcriptis verbis vbicumque æquitas ſuadet actionem dari, vt per *text. in l. ſancimus C. de ſacroſ. Eccleſ.* cum ſimilibus tradit *Ioan. Criſp. de Mont. in ſuit termin. action. num. 158. verſ. item competit.*

67 Nec obſtat, quod locatori competat aliud remedium, videlicet, vindicandi rem, cum fructibus, & ideo non ſit recurrendum ad hanc actionem præſcriptis verbis, vt cenſuit *Valaſc. de iur. emphit quæſt. 11. num. 15. per text. in l. 2 ff. de præſcr. ver.* dicentem, quod tunc agendum præſcriptis verbis cum deficiunt vulgaria, & vſitata actionum nomina. Quia obiectum procedit in venditione, non autem in locatione, vt diſtinguendo tradit *Pinell. in rubr. C. de reſcinden. vendit. par. 2.*
68 *cap. 1. num. 24.* In locatione enim, quidquid ſit in emphiteuſi, de qua loquitur Valaſcus, non ſemper vindicari poſſunt fructus, vt in locatione operum, & ſimilium, & generaliter locatio eſt rei conceſſio ad vſum, vt dictum eſt in eius definitione *cap. 1.* Vnde dum Conductor vſum habuit dicitur factum impletum, & res conſumpta, itaut non poſſit res redire ad priſtinum ſtatum, vnde dãda eſt actio iuxta doctrinam *Azon. in ſum. in tit. locat. verſ. nota tamen*, quam extollit *Bald. in dict. l. contractus num. 16. C. de fid. instr. Salicet. in l. fin. num. 8. C. de contrahend. emption. Rot. deciſ. 88. num. 24. verſ. ideo autem par. 2. diu. & cor. Merlin. deciſ. 567. num. 39. & ſeqq.* æquitas enim non patitur, vt qui ſub promiſſione mercedis re gauiſus eſt, mercedem ſoluere recuſet contra *text in l. item quæritur 14. ad fin. ff. locat.* & quod detur actio præſcriptis verbis, ſi facta locatio operarum pro incerta mercede, ſunt text. expreſſi in *l. ſi tibi poliend. 24. ad fin. ff. de præſcr. verb. & in §. qua de cauſa Inſtit. tit. de locat.* & eſt recepta opinio, vt fatetur *Valaſc. dict. quæſt. 11. num. 15.* & quod vbi
69 locatio eſt dubia detur eadem actio præſcriptis verbis, eſt etiam textus expreſſus in *l. 1. ff. de præſcr. verb.*

70 At circa quantitatem ſoluendam non ſatis erit locatori probare ſe tanti locaturum fuiſſe alteri, ſed neceſſe habebit probare Conductorem tanti fuiſſe conducturum, vt firmat *Alex. conſ. 181. num. 3. lib. 2. & ſequitur Natt. conſ. 53. numer. 3. Caroc. tit. de ſubſtan. locat. quæſt. 4. num. 5. Manent. dec. 49. num. 1. & ſeq.* Neque etiam ſufficerent
71 teſtes deponentes, quod domus tanti fuiſſet conducta, quia ad grauandum tertium non attenditur, quod vnus, aut duo, vel plures dediſſent, ſed quod communiter fieri ſolitum eſt *l. ſeruum meum in princ. ff. ad l. aquil.*

aquil. l. pretia rerum ff. ad l. falcid. & ideo ſi probari non poterit, quanti Conductor ipſe conduxiſſet, ſaltem probandùm erit quanti comuniter fuiſſet conducta *Alex. in d. conſ. 181. num. 1. verſ. prœterea deficiunt Natt. d. conſ. 53. num. 1.*

Nec obſtat, quod penſio domus liquidanda ſit, quanti actor locaſſet non quanti reus conduxiſſet ſecundum *Hodier. ad Surd. dec. 270. num. 1.* vbi alios allegat, quia concluſio procedit, vbi agitur de poſſeſſore malæ fidei, qui tenetur ad fructus percipiendos, ideſt, qui percipi potuiſſent, non autem in eo, qui recepit a domino, & bona fide poſſidet, & ſic tenetur tantum ad perceptos *Maluas. conſ. 66. num. 7.* & in terminis poſſeſſoris condemnati ad fructus percipiendos, id eſt, qui percipi potuiſſent, quod teneatur ad penſionem, pro qua domus potuiſſet alteri locari, loquitur *Surd. in d. dec. 270. per tot.* & ſignanter *in princ. & n. 6.* quem ſequitur *Hodiern. in d. additione*, & dicam infra *Cap. 35.*

73 Aduertendum etiam, quod vbi declaratio mercedis nondum eſt facta, & res nondũ tradita, ſed omnia ſunt integra, licebit vtrique parti à contractu recedere, nam vſquequo, quis de certa mercede non fuerit certior factus, & illam acceptauerit, ſemper imperfecta dicetur locatio, & conductio, & pœnitere licebit *§. 1. Inſtitut. de empt. & vendit. l. contractus 16. C. de fid. Inſtrum.* late *Pinell. in rubr. C. de reſcind. vendit. par. 2. num. 2. verſ. vides magnam, & num. 21. Rot. cor. Pen. deciſ. 6. nu. 3. & ſeq.* quæ eſt etiam impreſſa per *Marcheſ. de commiſſ. part. 3. fol.*

74 109. Non enim ante certificatam penſionẽ poteſt dici locatio, ſed contractus innominatus *Bald. in d. l. contractus 16. num. 16. C. de fid. inſtr.* & ideo re integra ab eo recedi valet etiamſi quis ex contrahentibus aliquas feciſſet expenſas *l. ſi pecunias ff. de condic. cadat. Rot. in d. dec. cor. Pen. ad fin.*

De læſione quomodo, & quando conſideretur in contractu locationis.

S V M M A R I V M.

1 *Merces locationis tunc dicitur iuſta, dum correſpondet fructibus, aliſue comoditatibus rei locatæ.*
2 *Emptoribus, & venditoribus licitum eſt inuicem ſe decipere, & idem eſt in locatoribus, & conductoribus.*
3 *Læſio eodem modo attenditur in locatione, & conductione ac in emptione, & venditione.*
4 *Læſio vltra dimidiam operatur, vt reſcindatur contractus niſi lædens velit ſupplere?*
5 *Et hoc tam in venditione, quam etiam in locatione.*
6 *Ampl. procedere etiam in locatione operarum.*
7 *Contrarium.*
8 *Decl. primam procedere ſi poſſunt opera facienda æſtimari ſecus e contra.*
9 *Conuentio de certa ſumma mercedis eo ipſo quod allegatur exceſſiua non poteſt exequi.*
10 *Decl. procedere in Aduocato, & cæteris paciſci de mercede non valentibus.*
11 *Et in omnibus, in quibus viget ſuſpicio, quod promiſſa fuerit maior ſumma propter neceſſitatem.*
12 *Nec annullatur promiſſio ſi exceſſiua in modico.*
13 *Hoc tamen intelligitur ſi allegetur nullitas propter exceſſum tantum.*
14 *Læſio conſideratur etiam in emphiteuſi.*
15 *Læſio reſcindit etiam contractum ſtricti iuris.*
16 *Decl. procedere ſi allegetur læſio ab emphiteuta, ſecus ſi à domino.*
17 *Contr. ſi dominus attentis prærogatiuis quas habet, adhuc probet ſe læſum.*
18 *Læſio vltra dimidiam non reddit nullum contractum, ſed reſcindendum.*
19 *Decl. non procedere ſi læſio ſit enormiſſima.*
20 *Læſio enormiſſima operatur dolum re ipſa.*
21 *Dolus re ipſa, & dolus ex propoſito, idem operantur, quoad nullitatem contractus.*
22 *Læſione enormiſſima ſtante competit reintegratio, & non datur electio lædenti ſupplere pretium, ac fructus debentur vſque ab initio.*
23 *Læſio ſi ſit ſolum vltra dimidiam, competit ſolum reſciſſio in petitorio iudicio.*
24 *Læſio enormiſſima, vt contractus ſit nullus ipſo iure, & competat reintegratio, eſt quæ valde excedit dimidiam.*
25 *Læſio tunc dicitur excedere valde dimidiam, & ſic eſſe enormiſſimam, quando eſt in duobus tertijs.*
26 *Alij volunt ſtari arbitrio Iudicis.*
27 *Et attenditur qualitas perſonæ læſæ, ad læſionem arbitrandam.*
28 *Contrahentibus licet ſe decipere, vſque ad dimidiam iuſti pretij.*
29 *Romæ per ſtatutum. ſufficit læſio in tertia parte.*
30 *Statutum prædictum non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas.*
31 *Deceptio permittitur vſque ad dimidiam iuſti pretij tam de iure ciuili, quam de iure canonico.*
32 *Lim. ſi adſit dolus lædentis.*
33 *Lim. 2. vt deceptio permittatur in foro fori, non autem in foro conſcientiæ.*
34 *Neque permittitur bono viro, & ideo cautela eſt læſo, vt faciat poſitionem lædenti, ſi ſit bonus vir.*
35 *Item non permittitur in contractu Eccleſiæ.*
36 *Remedium l. 2. C. de reſcind. vend. non ſolum competit venditori, ſed etiam emptori.*
37 *Reſcriptum Imperatoris, licet fauore. vnius emanatum facit ius quo ad omnes, ſi æquum, & in corpore iuris relatum.*
38 *Venditores læduntur ſæpius quam emptores.*
39 *Læſio pro reſciſſione contractus, an ſit eodem modo computanda reſpectu emptoris, ac reſpectu venditoris, maxima eſt controuerſia, quam vide late num. ſeqq. vbi pro affirmatiua præcipue n. 48. 52. & 91.*
40 *Iuſtitia ſtat in medio.*
41 *Emptor, & venditor in propoſito læſionis, in iure æquiparantur.*
42 *Emptio, & venditio non eſt permutatio rei cum pecunia, ſed æſtimatio.*
54 *Læſio, & reſciſſio contractus per eam habet locum in*

locatione fructuum naſciturorum.
55 *Et generaliter in locatione futuri euentus.*
56 *Contrarium.*
57 *Decl. hoc contrarium procedere, vt non poſſit prætendi læſio ex eo, quod euenerit, ſecus autem ſi attento tempore contractus, & conſiderata ſpe, defuit læſio.*
58 *Spes lucri compenſatur cum timore damni.*
59 *Spes futuri euentus recipit æſtimationem, & in eius venditione cadit læſio.*
60 *Litium exitus eſt incertus.*
61 *Litium incertus euentus recipit æſtimationem.*
62 *Læſio quomodo probetur in tranſactione.*
63 *Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. non habet locum in locatione facta ſub haſta ſecundum aliquos.*
64 *Contraria opinio eſt communior, & verior.*
65 *Ampl. vt aliqui velint ſufficere læſionẽ in ſexta parte.*
66 *Contraria opinio eſt verior.*
67 *Solitum iudicandi per binas iudicaturas inducitur.*
68 *Ab eo non eſt recedendum.*
69 *Læſio ſufficit in ſexta parte ſi locatio non fiat ab ipſo domino rei; ſed à Procuratore generali.*
70 *Decl. procedere quando dominus nõ habet contra eum regreſſum.*
71 *Factum Iudicis reputatur factum partis.*
72 *Læſio in ſexta parte ſufficit minori ad petendam reſtitutionem in integrum.*
73 *Stipulatio in contractu locationis impedit reſciſſionem ex læſione ſecundum aliquos.*
74 *Contrarium eſt verius.*
75 *Iuramentum impedit peti reſciſſionẽ propter læſionẽ.*
76 *Contrarium eſt verius, præcipue in Vrbe propter ſtatutum.*
77 *Decl. primam, vt quatenus ſit vera, non procedat ſi adſit læſio valde vltra dimidiam.*
78 *Decl. 2. vt Iuramentum non impediat peti ſupplementum pretij.*
79 *Decl. 3. vt non procedat in minore.*
80 *Contrarium.*
81 *Lim. hoc contrarium in pupillo, & proximo pubertati.*
82 *Lim. 2. ſi minor enormiſſime lædatur.*
83 *Decl. requiri læſionem valde vltra dimidiam.*
84 *Minor iurans non contrauenire ex capite minoris ætatis, poteſt contrauenire ex alijs capitulis, ſecus ſi dixit ex quocumque capite.*
85 *Decretum Iudicis in contractu interpoſitum impedit eius reſciſſionem ex capite læſionis.*
86 *Contrarium.*
87 *Decl. vt Decretum Iudicis faciat ceſſare præſumptionem læſionis, ſed non impediat eam probare.*
88 *Sciens rei valorem, & adhuc vendens minori pretio, non petit reſciſſionem ex capite Læſionis.*
89 *Contrarium tenent aliqui.*
90 *Valoris rei propria ſcientia præſumitur, aliena ſecus*
91 *Iactore ſuam nemo præſumitur.*
92 *Ampl. vt potius præſumatur error in facto proprio, & fatuitas.*
93 *Decl. procedere ſtante læſione vltra dimidiam.*
95 *Sciens rei valorem tunc non allegat læſionem cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſſitate etiam non præciſa.*
96 *Clauſula donationis, ſolita apponi in contractu emptionis, & locationis impedit dari de læſione.*
97 *Decl. procedere ſi illam apponens ſcit verum valorem, & habet verum animum donandi quod non præſumitur.*
98 *Renunciatio Læſionis facta à maiore, & cum iuramento, valet.*
99 *Et idem eſt ſi fiat à minore, vel muliere, cum certioratione remedij ſibi ex ea competentis.*
100 *Decl. procedere vt valeat d. renunciatio ſi læſio non ſit valde exceſſiua vltra dimidiam.*
101 *Læſio non poteſt allegari poſt finitum contractum locationis.*
102 *Contrarium.*
103 *Remedium reſciſſionis ex capite læſionis, duratque ad triginta annos.*
104 *Statutum, quod non poſſit peti reſciſſio contractus ex capite læſionis eſt validum, & idem eſt de conſuetudine.*
105 *Statutum quod non poſſit intentari reſciſſio ex capite læſionis ab emptoribus, & venditoribus, non procedit in locatoribus, & conductoribus.*
106 *Statutum contra ius, non eſt extendendum vltra verba.*
107 *Statuti verba ſunt ſterilia ſicut mula.*
108 *Statutum, quod non diſponit, remanet in diſpoſitione iuris communis.*
109 *Lim. ſi ratio expreſſa, vel alia verba manifeſta indicent aliud fuiſſe de mente ſtatuentium.*

CAPVT XVIII.

VIdimus requiri Mercedem in locatione eſſe certam, nunc videndum, An ſit ne-
1 ceſſarium eam eſſe iuſtam, quæ tunc dicitur, cum correſpondet quantitati fructuum, qui ex re locata percipiuntur, ſeu cum eſt iuſtum pretium comoditatum, quæ ex re locata reſultant, vt ſenſerunt *Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 3. num. 18. & Surd. deciſ. 198. num. 19. verſ. ad quantitatem.*

Et quidem emendo, & vendendo natu-
2 raliter conceſſum eſt, quod pluris ſit minoris emere, quod minoris ſit pluris vendere, & ita inuicem ſe circumſcribere, ita, & in locationibus quoque, & conductionibus idem iuris eſt, vt dicit præciſe *text. in l. Item ſi pretio 25. §. fin. ff. locat.* ex quo textu patet, quod locatio, & conductio, quæ ge-
3 neraliter eiſdem iuris regulis conſiſtit, ac emptio, & venditio, vt dictum eſt ſupra Cap. 2. Specialiter etiam in hoc propoſito ei à iure æquiparatur, & quod propterea non eſt de ſubſtantia locationis, & conductionis, vt ſit pro Mercede iuſta, ſicut non eſt de ſubſtantia venditionis, vt pro iuſto pretio fiat, quod, & latiùs comprobat *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 1. &*
4 *ſeqq.* qui etiam eodem *tit. num. 53. & ſeqq.* late explicat, quomodo intelligatur text. prædictus, & in *l. in Cauſa la 2. §. Idem Pomponius ff. de minor.* dum dicit naturaliter licere contrahentibus inuicem ſe circũſcribere, ſeu circumuenire.

Hodie tamen ſi venditor lædatur vltra dimi-

dimidiam iuſti pretij, ei ſuccuritur per re-
ſciſſionem contractus, ſi lædens nolit ſup-
plere ſoluendo, quod deeſt Iuſto pretio, vt
habetur in *l. 2. C. de reſcind. vendit.* cuius
diſpoſitioni conformantur etiam Sacri Ca-
nones in *c. Cum dilecti, & cap. cum Cauſam
de empt. & vendit.* Quæ Iura licet loquan-
5 tur de emptione, & venditione non dubito,
quod procedant etiam in locatione, & con-
ductione, dum vt dixi, iſti contractus non
ſolum generaliter, ſed etiam ſpecialiter, &
expreſſe in hoc propoſito à iure ęquiparan-
tur, prout etiam ea in locatione procedere
tradunt *Roman. conſ. 423. num. 2. Corn. conſ.
181. num. 65. lib. 2. & conſ. 285. nu. 9. verſ.
Nam illud remediũ lib. 3. Menoch. conſ. 1263.
num. 7.*

Dubim tamen eſt, an idem remedium
6 prædictæ *l. 2.* competatur etiam in locatione
operarum, affirmatiuam enim tenuit *Burſat.
conſ. 204. num 11.* & in eiſdem terminis
competere etiam remedium prędictum ope-
rarijs, & Architectis, qui certum opus con-
ſtituta mercede facere conduxerunt tradit
Padill. in ead. l. 2. num. 14. vbi tamen refert
bis fuiſſe ſuplicatũ Principibus illius regni,
vt lege lata decernerẽt id fabris præfatis nõ
permitti; & ſecunda vice obtentum *Staiban
de intereſs. lib. 2. lit. 10. num. 123. poſt med.*

7 Contrarium vero cẽſuit *Gratian. diſc. 185.
num. 8. & ſeqq. Barboſ. in cap. cum dilecti.
numer. 26. de empt.* & vendit. *D. Lanfranc.
Zacch. de ſalar. quaſt. 55. num. 21. & ſenſit
Rot. deciſ. 128. num. 3. poſt med. & ſeq. par. 4.
diuerſ.*

8 Verum quia ratio huius ſecundæ opinio-
nis ea redditur, quia operæ non habent vni-
formem valorem, ex quo varientur à peri-
tia, & maiori, vel minori robore operan-
tium, ac etiam, quia earum æſtimatio
emanat ab illis, qui eas locant, vt per
Gratian. & Rot. vbi ſupra, colligi inde po-
teſt earumdem opinionum conciliatio, vt
prima ſit vera regulariter, ſecunda vero in
tantum ſit vera, in quantum difficile ſit
conuincere ſufficientem læſionem, adeò
vt ad actum redigi nequeat, ſecus autem ſi
ea probari poſſit vbi enim læſio vere probe-
tur, non eſt ratio differentiæ inter iſtam lo-
cationem, & alias, & cur in ea procedere
nequeat dictum remedium.

9 Imò conuentio de certa ſumma mercedis,
ſeù ſalarii eo ipſo, quod allegatur exceſſi-
ua non tenet, & Apoca deſuper confecta,
quantumuis guarantigiata executioni de-
mandari non debet, quouſque non præce-
dat taxatio, & moderatio Iudicis, vt plu-
ribus adductis firmat, & opinionem veriſ-
ſimam, & iuſtiſſimam aſſerit *Flor. de Men.
lib. 1. quaſt. 8. §. 1. numer. 50.* quem ſequitur
*Gratian. diſc. 56. nu. 4. & D. Lanfranc. Zacch.
de Salar. quaſt. 11. num. 6.* vbi etiamſi ad ſit
obligatio Cameralis:

10 Animaduertendum tamen præfatos lo-
qui in terminis Aduocatorum, & medico-
rum, in quibus viget particularis ratio, nam
Aduocatus non valet lite pendente cum
clientulo ſuo paciſci *l. quiſquis 6. §. præterea
C. de poſtul.* nec Medicus cum infirmo *l. me-
dicus ff. de var. & extraord. cognit.* & hoc
eſt, quod dicunt ſignanter *Ripa de peſte tit.
de remed. ad curand. peſt. num. 84. & Gutier.
de iuram. par. 1. cap. 57. num. 29.* quos allegat
11 flores, ſed non propterea diuerſimode ſer-
uandum eſſet in alijs in quibus vigeret ea-
dem ratio dictarum legum, videlicet ſuſpi-
cio, quod propter neceſſitatem fuerit pro-
miſſor inductus promittere ſummam illam
exceſsiuam, vnde idem in Quadrigario, qui
tempore neceſsitatis fecerat ſibi obligare
quendam ad viginti ſex libras pro delatio-
ne rerum Aureliam tempore aduentus Ca-
roli Quinti, ſeruatum fuiſſe, videlicet mo-
deratam fuiſſe à Iudice ſummam teſtatur
*Rebuff. in comment. ad reg. conſt. Gall. tom. 2.
tract. de reſciſ. contr. num. 31.* de quo memi-
nit etiam *Gutier. in d. cap. 57. num. 30.*

12 Præterea, etiam in terminis præfatis non
annullaretur promiſsio ſi eſſet exceſsiua
tantum in modico, vt ſcribit eodem loco
Rebuff. num. 30. & ſequitur *Gutier eodem nu-
mer. 30* obſeruo tamen, quod dicunt ita
intelligi *deciſ. Afflict. 123.* quodque in ea
deciſione reſolutum fuit, validam fuiſſe pro-
miſsionem certi ſalarij factam Chyrurgo à
quodam de tempore, quo ſibi medicabat
vulnera non obſtante diſpoſitione *dicta l.
medicos ff. de var. & extraord. cognit.* quia
13 applicabantur limitationes eiuſdẽ de qui-
bus, ibi, vnde poſſunt, & debent intelligi
in illis terminis, vt videlicet non annulle-
tur promiſsio propter modicam exceſsiui-
tatem, quando alias ſit valida, & impugne-
tur ſolum ex capite exceſſus in quantitate.

Dubitatur quoque, an idem procedat in
14 emphyteuſi, ea præſertim ratione, quod
emphyteuſis non ſit contractus bonæ fidei
prout ſunt venditio, & locatio, ſed ſtricti
iuris, vt dictum eſt *Cap. 1.* & varias opinio-
nes, & diſtinctiones refert *Cagnol. in d. l. 2.
C. de reſcind. vendit. num. 203. & ſeqq.* Ve-
rum relicta diſputatione tractantibus ma-
teriam emphyteuſis ex profeſſo vera, &
communis videtur opinio affirmatiua, quam
tenuit in dicta *l. 2. Bald. num. 20. Salicet. n. 9.
& Pinell. par. 1. cap. 3. num. 37. & 38.* vbi di-

cit

cit ſe abſque dubio aſſerere hanc eſſe com-
munem, nec dubitare fundamentum præ-
dictum tenentium contrariam, ex quo em-
phiteuſis eſt contractus ſtricti iuris, eſſe er-
roneum, quia, & in contractibus ſtricti iu-
ris procedit dictum remedium, & eamdem
15 opinionem tenet etiam *Prato diſcept. 25.
num. 30. tom. 1. & Theſaur. deciſ. 120. num. 1.
verſ. cæterum cum dicta*.
16 Et licet aliqui iſtam opinionem affirma-
tiuam admittant, in caſu quo allegetur læ-
ſio ab emphyteuta, & contendant eam non
procedere ſi allegetur à Domino directo, ex
quo iſte propter prærogatiuas, quas habet
in contractu non poſsit dicere ſe læſum *Gu-
gl. de Benedict. in cap. Raynutius in ver. &
Vxorem num. 420. & plur. ſeqq. de Teſtam.*
videtur æquidem difficilius probari poſſe
læſionem pro parte Domini propter præro-
gatiuas prædictas, & pacta fauorabilia, quæ
17 computantur, in pretiô, ſed quatenus eis
attentis, adhuc conuinceretur læſio, non
poſſe ei denegari remedium prædictum, vt
ſentit etiam *Pinell. in d. L. 2. par. 1. c. 3. ad fin.*
18 Non tamen per talem læſionem vltra di-
midiam redditur nulla locatio; ſed venit
reſcindenda *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20.
num. 1. & 2. Rot. deciſ. 52. num. 11. par. 3. rec.*
& quidem conceſſa prius electione condu-
ctori, an velit ſupplere, quod iuſtæ mercedi
deeſt, alias ſententia reſciſsionis eſſet nul-
la, & conductor deberet ad rei poſſeſsio-
nem reſtitui, vt habetur in dicto *cap. cum
dilecti 3. de empt. & vend.*

Niſi forte læſio ſit enormiſſima, quia tūc
19 reddit contractum nullum ipſo Iure *Gra-
tian. diſcept. 823. numer. 38. Fab. in Cod. lib. 4.
tit. 3. defin. 3. Prat. diſcept. 25. nu. 31. verſ.
vera namque eſt. Rota coram Caualer. dec. 301
num. 3. & in recent. deciſ. 202. num. 6. par. 10.
& in Romana Tranſactionis 19. Aprilis 1660
20 §. Non obſtat coram Veroſpio*, & ratio con-
cluſionis eſt, quia ex læſione enormiſſima
dolus lædentis re ipſa arguitur, & induci-
tur, vt per *text. in l. omnes §. Lucius ff. quæ
in fraud. credit.* tradunt poſt plures, quos
referunt *Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. nu. 18.
Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 9. gloſ. vn.
num. 4. Caſtill. contr. tom. 3. cap. 2. num. 40. &
tom. 7. cap. 18. num. 92.* Et quamuis contro-
uertant DD. an iſte dolus ſit verus, vel præ-
ſumptus, & an ſit idem dolus ex propoſito,
& dolus re ipſa, vel potius differant, vt per
*Bargal. de dolo lib. 2. cap. de dolo ex propoſito
num. 10. & ſeq. fol. 147. & cap. de dolo re ip-
ſa numer. 12. & ſeq. fol. 154. & Caſtill. dicto
cap. 18. num. 93.* Tamen iſta diſputatio eſt
21 ſuperflua ad hunc effectum, quia quocum-
que modo ſit iſte dolus, nihil releuat, quia
ſemper contractum annullat *Pariſ. conſ. 55.
num. 19. lib. 3. Larat conſ. 112. nu. 36. & ſeq.*
plenè *Farin. in fragment. tom. 2. in ver. Iu-
ramentum num. 1287.* vbi aſſerit indubita-
tum apud omnes teneri *Caſtill. tom. 7. cap. 18
num 94. Giurb. deciſ. 105. num. 1.*
22 Quod maxime aduertendum, quia ſi ad-
ſit prædicta nullitas, non ſolum non eſt ne-
ceſſe dare electionem prædictam Condu-
ctori ſuplendi, quod deeſt iuſtæ mercedi,
ſed vlterius poterit agi rei vindicatione cō-
tra tertium; ac etiam Conductor tenebitur
reſtituere omnes fructus, quos a die con-
ductionis percepit, qui ſunt tres effectus
magni momenti, & ſingularis conſideratio-
nis, reſultantes ex prædicta reſolutione, vt
tradit, & latiſſimè comprobat *Caſtill. d. cap.
18. num. 96. & ſeqq.* vbi & ſingulos ſepara-
23 tim examinat. Quod ſecus eſt, vbi adeſt
læſio tantum vltra dimidiam, quia tunc cō-
petit tantum reſciſſio in petitorio iudicio
exercenda *deciſ. 270. num. 10. & 11. par. 14.
& deciſ. 237. num 1. & 2. par. 15. rec.*

Controuertitur tamen valde, quæ dica-
tur læſio enormiſſima, & quidquid ſit ad
24 alios diuerſos effectus ad quos quæritur de
hoc, quoad effectum iſtum, de quo agitur,
vt non debeat peti reſciſſio, ſed Contractus
ſit nullus ipſo iure, ea videtur enormiſſima
læſio, quæ valde excedit dimidiam iuſti
pretij *Menoch. conſ. 1. num. 494. Farinac. in
fragm. tom. 2. ver. Iuramentum numer 1289.
Caſtill. contr. tom. 7. cap. 18. num. 85. Cabed. de-
ciſ. 70. num. 2.*

Et valde excedere dimidiam tunc dici-
25 tur, quando eſt in duabus tertijs, vel tri-
bus quartis partibus iuſti pretij, vt per *Corn.
conſ. 133. num. 8. lib. 3. & conſ. 27. num. 5. lib. 4
Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. num. 18.* & in
ſpecie requiri læſionem in duobus tertijs,
ad hoc vt competat læſo reintegratio, non
autem teneatur agere ex *rem. d. l. 2.* via ordi-
naria firmauit *Rot. in vna Imolen. Bonorum
6. Mart. 1665. §. læſionis præterea cor. Vero-
ſpio, quæ hodie habetur in rec. dec. 270. par. 14*
vbi aliæ deciſiones allegantur, in qua cauſa
Imoleñ partes agnouerunt ſoliditatem di-
ctæ opinionis, & variarunt motiuum, vt ha-
betur in alia Deciſione eiuſdē *7. Maij 1668
cor. Eminentiſſimo D. meo Carpineo, quæ eſt
deciſ. 237. par. 15.* vnde difficile eſſet in Cu-
ria Romana ab hac opinione recedi ob-
tinere, quæ opinio admiſſa, & com-
probata etiam fuit in alia Deciſione poſt
hæc ſcripta edita in vna *Romana læſionis 27.
Iun. 1672. §. Informantes cor. R.P.D. meo Ta-
ia.* vbi vlterius habetur, quod ſtante in

Vrbe

Vrbe ſtatuto *c.154. lib.2.* decernente enor-
mem eſſe læſionem in vno tertio, nempe in
vncijs quatuor, ſicuti attento iure commu-
ni eam decernente in medietate, ſeù vncijs
ſex, ea ſit enormiſſima, quando aſcendit ad
duas tertias partes, nempe ad octo vncias,
ita attento dicto ſtatuto, ea enormiſſima erit
quando aſcendit ad vncias quinque cum
vno tertio.

26 Alij tamen volunt aliter eam præfinire
latè relati per *Caſtill.contr.tom.7.cap.18.nu-
mer.89.* & quàm plures concludunt, quod
ſtetur arbitrio Iudicis, ex propè infinitis cō-
geſt. per *Tiraq. in l. ſi vnquam de renoc. do-
nat. in ver. omnia, vel partem, numer. 31.* &
vltra eos per *Menoch. de arbitr.caſ.74.nu.4.
lib.2. Gratian.diſcept.148.num.18.* qui pon-
27 derare etiam debebit qualitates perſonæ
læſæ. Nam enormiſſima læſio dicitur etiam
in modico, quando is, qui grauatur parum
habet *Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſ.9. §.4.
num.9. Put.deciſ.45.num.10 lib.1. in correct.*
& debet arbitrari iuxta aliquem modum
approbatum à Doctoribus, non autem ſim-
pliciter de ſuo capite, vt per *Caſtill.d.cap.18.
num.91. & Giurb.deciſ 110.nu.3.verſ. Con-
ſiliorum veriorem, & num. 4. & 5.*

At vbi læſio non egrediatur dimidiā iuſti
28 pretij, non præbent iura dictum remedium
læſo, vnde oritur illud dictum, quod con-
trahentibus licet ſe decipere ad inuicem
vſque ad dimidiam iuſti pretij, quia quate-
nus ſtatuta particularia aliter non diſponāt,
29 prout diſponit dictum ſtatutum Vrbis *cap.
154.lib.1.* ſufficere læſionem in tertia parte,
quod tamen non comprehendit perſonas
30 Eccleſiaſticas; vt declarauit *Rota deciſ.58.
num.32.par.6. rec. & coram Celſo deciſ. 391.
num. 5.* talis deceptio vſque ad dimidiam
31 manifeſte permittitur, & non ſolum de iu-
re Ciuili in *d.l.2. & l. ſi voluntate 8. in fin. C.
de reſcind.vendit.* ſed etiam de Iure Canoni-
co, *vt in cap. cum dilecti, & cap. Cum cau-
ſam de empt. & vend.* & in puncto locatio-
nis *l. item ſi pretio 25. §.fin. ff. locat.* & notat
*Gozadin. in repetit.l. dudum C. de pact. inter.
32 empt. & vend. ſub num. 155.* vbi *Adden.* li-
mitat ſi interuenerit, dolus lædentis, & eſt
vera limitatio; ſed non reſtringenda ad Ius
Canonicum, prout ipſe facere videtur,
tiam expreſſe, & preciſe in his terminis lo-
cationis, ea habetur etiam in *l. & ideo 26.
alias 23.ff.locat.* cuius verba ſunt *& ideo pre-
textu minoris penſionis locatione facta, ſi nul-
lus dolus Aduerſarij probari poſſit, reſcindi lo-
catio non poteſt.* Et viget ratio, nam etiam
Iure Ciuili bona fides in his maxime con-
tractibus exigitur, qui proinde dolo inter-
uenienté non ſubſiſtunt; vt expreſſe habe-
tur in *l. ſi dolo 5.C. de reſcind.vend.* nec du-
bitandum procedere etiam ſi non adſit læ-
ſio in dimidia; quia dolus emptoris quali-
tate facti, non quantitate pretij æſtimatur,
vt dicit Imperat. in *l. dolus 10. C. eodem ti-
tulo de reſcind. vend.* & ſatis erit aliqua fal-
ſa aſſertio iuxta *gloſ in l. item ſi pretio 25. in
ver. circumſcribere ff.locat.* vbi in fine exem-
plificat, ſi venditor dicebat, & affirmabat
rem non eſſe minoris pretij, *Menoc.conſ.109
num.30.verſ. ſecundus.*

33 Verum dicta deceptio licet ſit licita in
foro fori, tamen de propoſito facta eſt illi-
cita in foro conſcientiæ, vt vna cum Theo-
logis dicunt *Alberic. & Bald. in d.l. cauſa la
2.§. Idem Pomponius ff. de minor. Couar.var.
cap.4.num.11. lib.2. Mantic.* qui alios addu-
cit *de tacit.lib.4.tit.20.num.54.* & ideò, nec
34 licita eſſe debet bono viro, quia conſcien-
tia idem eſt, ac bonus vir, vt dicit *Bald. in
cap. cum Cauſam de Teſtib.* quem refert *Pe-
tr. de Moncad. in loco infracit.* Idque etiam
in foro fori, adeò vt detur cautela læſo in-
tra dimidiam, vt intentet *d.remed.l.2. C. de
reſc.vend.* & faciat vnam poſitionem, quali-
ter Aduerſarius de tempore venditionis, &
poſt fuit vir bonus, & bonæ conſcientiæ, &
licet vere ipſe non teneatur reſpondere, ta-
men ſi reſpondeat certe non negabit, imo ſi
negaret repellendus eſſet à limine Iudicij, &
affirmando condemnabitur, vt docuit *Bar-
bat. in cap. Raynaldus num. 173. de Teſtam.
Iaſ. in §. ſed iſte numer. 113. Inſtit. de act.* &
alij quos refert, & late proſequitur *Petrus
de Moncad. in addit. ad Gozad. in d. l. Du-
dum C. de pact. inter empt. & vend. ſub nu-
mer. 155. lit. D. ante med. verſ. verum tamen
Menoc.* qui plures alios refert *preſumpt. 1.
num.24. & 25.lib.5. & Padill.* qui etiam la-
te *in l.2.num.58. & ſeq.C. de reſcind. vend.*

35 Et hinc etiam ſequitur d. deceptionem
non permittendam in contractu locationis
cum Eccleſia celebrato, diuerſum enim ob-
ſeruatur in Eccleſia, quam in priuato, Ec-
cleſia namque cultrix, & auctrix iuſtitiæ nō
patitur contra eam aliquid fieri in ſe, vel
in alium, priuatus verò ſæpe obuiat iuſtitię,
vt habetur in *cap. 1. de alienat. feud.* & in
ſpecie, quod Eccleſia in ſuis contractibus
non admittat dictam læſionem *gloſ. in cap.
hoc ius porrectum in ver. vt plus 10. quaeſt. 2.*
quam ſequuntur *Ant. de Butr. in cap. in ci-
uitate num.9.* & ibidem *Anan.nu.8. de vſur.
Beró in cap. cum dilecti num. 20. de empt. &
vend.* & alij relati per *Padill. in d.l.2. n.55.
& 56.* vbi tamen in fine dicit, vix eſſe, vt
practici velint *gloſ.* illius opinionē recipere.

Præ-

Præterea dicta propoſitio, quod liceat cõtrahentibus ſe decipere vſque ad dimidiam iuſti pretij, non eſt ita abſolute intelligenda, ſed diſtinguendi plures caſus, vt per *Menoch. conſ. 109. num. 30. verſ. præterea aſſertio & ſeqq. & Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. n. 59. & ſeq.* ad quos, ne nimis diuertam, me remitto.

Ex eo autem, quod prædicta *l. 2. C. de reſcind. vendit.* loquitur fauore venditoris tãtum, ſumunt aliqui occaſionem eredendi, quod eius diſpoſitio non poſſit extendi, vt proſit etiam emptori, quatenus ſit læſus, quos refert, & ſequitur nouiſſime *D. Vrceol. conſ. 3. num. 36. & num. 41.*

36 At contraria opinio eſt abſque difficultate tenenda, prout tenetur communiter, vt teſtatur eam late defendendo *Fathin. contr. 16. per tot. lib. 6. Pinell. in d. l. 2 par. 1. cap. 3 num. 1.* vbi quod in hoc nullus ex ſeribentibus diſcordat *Vinc. de franch. deciſ. 225. num. 1.* vbi quod hoc eſt in iure expeditum *Fontanell. deciſ. 67. num. 5. par. 1.* vbi quod contrarium eſt omnino reprobatum in omnibus Tribunalibus, & quod omnes iſtam approbant communiter, & inconcuſſe.

Nec vrget pro contraria opinione, quod dicta lex loquatur fauore venditoris, & de emptore verba non faciat, quia eadem lex eſt reſcriptum Imperat. Diocl. & Maxim. fauore vnius venditoris emanatum, vt patet ibi, *Si tu, vel Pater tuus minoris diſtraxerit*, quod reſcriptum, licet ita vnius tantum
37 fauore emanatum, tamen cum ſit æquiſſimum, & in corpore iuris poſitum, clarum eſt, quod extenditur ad omnes *Platea in l. neque Doroteum num. 1. ad med. C. de Decur. lib. 10.* Nec dici poteſt extendi debere ad omnes venditores, non autem emptores, quia emptor, & venditor ſunt correlatiui, & diſpoſitum in vno, cenſetur etiam diſpoſitum in alio *Bald. conſ. 17. num. 2. verſ. ſimiliter in alijs lib. 4. Menoch. conſ. 136. nu. 9. & 10* nec mirum, quod dictum reſcriptum emanauerit potius ad petitionem emptoris, quã
38 venditoris, quia ſæpe accidit venditores lædi, raro autem emptores, vt obſeruauit *Fontanell. dicta deciſ. 68. num. 6. par. 1.* cæterum quoties lege vnum, vel alterum introductum eſt, bona occaſio eſt, cætera, quæ tendunt ad eamdem vtilitatem, interpretatione ſuppleri, vt dicit *text. in l. nam, vt ait 13. ff. de legib.*

At, ſuppoſito, quod remedium *d. l. 2.* cõpetat verè etiam emptori, prout ſupponunt
39 omnes infracitandi, controuerſia ingens eſt, quomodo ſit facienda computatio ad conuincendam eius fauore læſionem ſufficientem, ad hoc vt intentare poſſit reſciſſionem contractus, alij enim volunt ſufficere plus vero valore rei vltra medietatem eiuſdem veri valoris, alij verò requirunt eum ſolniſſe vltra duplum, & vt exemplo res clarior fiat, ſi rei emptæ verus valor ſit decem, primi volunt, quod eo ipſo, quod emptor ſolnit ſexdecim, competat ei remedium prædictæ legis, alij autem requiri, quod ſoluerit viginti vnum contendunt, & eſt controuerſia antiqua, de qua meminit *gloſ. Magn. in d. l. 2.* & forſan adhuc non plenè definita, nam Rota licet in *deciſ. 532. par. 5. recent.* ſecundam opinionem, videlicet in dicto caſu requiri emptionem eſſe factam pro 21. amplexa fuerit, tamen repropoſita poſt modum eadem cauſa, agnita maxima difficultate, quam eadem opinio patitur, expreſſe dixit, quod Domini omiſerunt hanc diſputationem, & ſuſtinuerunt Deciſionem prædictam ex alio capite, vt videre eſt *in deciſione 580. eadem par. 5. rec. ſub num. 7. verſ. Domini tamen*, & quamuis aliqui moderni auctoritate eiuſdem Rotæ in dictis Deciſionibus præcipue innixi, forſan non aduertentes, quod Rota vere hanc diſputationem omiſit, vt ſupra, pronuncient contrariam opinionem ineptam, & falſam, & leuioribus fundamentis fulcitam, à grauioribus refutari, vt *D. Vrceolus Conſult. for. cap. 3 num. 35* tamen ſalua pace omnium, illa contraria opinio, quod in prædicto caſu ſufficiat emptionem fuiſſe factam pro ſexdecim, non videtur ita deridenda, & conuicijs explodenda, vt dicit *Roderic. de ann. redd. lib. 1. quæſt. 11. num. 16. propè med. & num. 26. verſ. argumenta, & numer. 28.* nam ſi verum pretium eſt decem, dimidium veri pretij, eſt quinque, & læſio in plus, quam in quinque, eſt læſio vltra dimidiam veri pretij, quod negari non poteſt, dum igitur lex dat venditori remedium quatenus lædatur vltra dimidiam, & ſic quatenus lædatur pluſquam in quinque, idem quoque, dicendum eſt in emptore, quod dummodò lædatur pluſquam in quinque, competat ei idem remedium, & ſic ſufficere ſoluiſſe ſexdecim in dicto caſu, quia in correlatiuis, vt dicebam, diſpoſitum in vno, debet, & in alio diſpoſitum cenſeri.

Et quidem dum iuſtitia pretij, ſeu mercedis in locatione, quod idem eſt, ſtat in decem, æqualiter diſcedit ab ea emptor ſol-
40 uendo nouem, ac diſcedat venditor exigendo vndecim, & ſic gradatim procedendo, æqualiter diſtat à iuſtitia, quæ ſtat in medio, emptor, qui ſoluit quinque, ac diſtet venditor, qui exigit quindecim, dum

igitur

igitur lex non permittit emptori vlterius progredi, & ſoluere quatuor, ita nec permittere dicendum eſt venditori exigere ſexdecim, in his enim cōtractibus ad vtriuſque commoditatem inſtitutis, iuſtitia commutatiua expoſcit, vt ſeruetur omnimoda æqualitas *D.Thomas 2.2. queſt.77. art.1. in corpore verſ. & ideo debet, & ex Ariſtot. in Etic. & Polit.* & ex ipſa etiam ſacra pagina idem optime deducit *Couar. var. lib.2.cap.4. num.11. verſ. prior opinio veriſſima*.

41 Comprobatur hæc ratio, quia videmus, quod de iure antiquo emptor, & venditor, etiam in hoc ipſo propoſito de quo agitur, omninò æquiparantur; permittitur enim eodem modo vni, quod minoris eſt pluris vendere, ac alteri quod pluris eſt minoris emere, & ſic ad inuicem pariformiter ſe circumuenire, nam in *l. in cauſa la 2.* quæ in ordine eſt 17. *§. Idem Pomponius ff. de minor.* dicitur præcisè *Idem Pomponius ait in pretio emptionis, & venditionis naturaliter licere contrahentibus inuicem ſe circumuenire*, & in *l. Item ſi pretio 25. §. fin. ff. locat.* vt etiam alibi ſupra notaui, habetur. *Quemadmodum in emendo, & vendendo naturaliter conceſſum eſt, quod pluris ſit minoris emere, quod minoris ſit pluris vendere, & ita inuicem ſe circumſcribere, ita, & in locationibus quoque, & conductionibus idem iuris eſt*.

42 Nec non etiam, quod ius nouum in effectu declarat; ſeù reſtringit, & coarctat illud, *minoris*, quod permittitur emptori, & vult non extendi vltra dimidiam veri pretij, & ſic in caſu propoſito rei, cuius verum pretium ſit decem, venditori non licere circumuenire emptorem, niſi in quinque, vt patet ex dicta *l.2. C. de reſc. vend.* per quam reſtringi, & coarctari præfatam licentiam ſe ad inuicem decipiendi, obſeruant in ſpecie *Pinell. in d.l.2. C. de reſcind. vend. par.1.c.1. num.3. & ſeq. & ibid. Padill. num.10.* vnde ſequitur, quod ita intelligi debeat illud, *pluris*, permiſſum venditori, itaut in eodem caſu ipſe pariter non poſſit circumuenire emptorem niſi in quinque, & quatenus circūueniet in plus vendendo, videlicet pro ſexdecim, competat aduerſus eum remedium reſciſſorium, prout diſponitur competere aduerſus emptorem in dicta *l.2.* quia lex noua diſponens in vno ex caſibus æquiparatis in antiqua, intelligitur idem diſponere in alio iuxta *gloſſ. in l. quod verò contra ff. de legib.* & alias auctoritates relatas per *Surd. conſ.177.num.34.*

43 Nec obſtat, quod contrariæ opinionis ſectatores admittant, quod in propoſito ſeruanda ſit æqualitas inter emptorem, & venditorem, ſed eadem ratione, ſeù ſub eodem prætextu ſeruandæ æqualitatis, alio tendant, & ſic res mira ſit, vt eodem vento alij ad orientem, alij ad occidentem ducantur, vt inquit *Fontanell. dicta deciſ.68. num.1. par.1.* Dicantque, quod ſicut non licet venditori petere reſciſſionem contractus, niſi quatenus in pretio non recipiat dimidium rei, quam dat, ita nec emptori licere debet, niſi quatenus in re non recipiat dimidium pretij, quod ſoluit, & ſic neceſſe ſit in caſu prædicto emptionis rei valentis decem, quod emptor dederit vltra viginti, ad hoc vt petere poſſit reſciſſionem contractus.

44 Quia hæc ratiocinatio, nec concludit ſeruari dicto modo æqualitatem, nec eſt conformis menti legum de hac materia loquentium, & ideò omnino reijcienda eſt.

45 Quod non concludat ſeruari æqualitatē patet, quia iuxta eam in eodem met contractu emptionis rei valentis decē permittitur emptori circumuenire venditorē tantum in quinque, & venditori permittitur circumuenire emptorem in decem, ergo manifeſta eſt inæqualitas, & nulla adeſt æquitas niſi conficta, quæ duplex eſt iniquitas, vt dicit *Bald. conſ.9.n.3. ad med. lib.1. & Gabr. conſ.116. num.44. lib.1.*

46 Quod non ſit conformis menti legum de hac materia loquentium patet, quia in eis non conſideratur in emptione, & venditione, ſeù locatione, & conductione, quod magis ſit datum, quam acceptum, ſed ſolum conſideratur verum pretium, tanquam medium, à quo tàm reſpectu emptoris, quàm reſpectu venditoris, æque liceat diſcedere, vel non diſcedere, ſic enim videmus, quod in *l. in cauſa la ſecunda §. Idem Pomponius ff. de minoribus*, non dicitur, quod liceat in venditionibus minùs dare, quam recipiatur, ſed dicitur in pretio emptionis, & venditionis naturaliter licere contrahentibus inuicem ſe circumuenire, & idem prorſus ſenſus eſt *text. in l. Item ſi pretio §. fin. ff. locat.* vbi dicitur idem eſſe in locatione, & conductione, & in dicta *l.2. C. de reſcind. vendit.* non dicitur læſum eſſe venditorem, qui dimidiam rei datæ non accepit, ſed generaliter dicitur minus pretium eſſe videatur, ſi nec dimidia pars veri pretij data fuit, & ſic etiam in *cap. cum cauſa 6. de empt. & vendit.* non dicitur Monaſterium recepiſſe minus, quam dediſſe, ſed dicitur fuiſſe deceptum vltra dimidiam iuſti pretij, & ratio quoque reddi poteſt, cur in venditione non debeat conſiderari datum, & receptum, ſed ſolum pretium, an ſit æquum,

47 quia emptio, & venditio non eſt permutatio

tio rei cum pecunia, ſed eſt æſtimatio rei per pecuniam,& ideò non debet in ea conſiderari, quid datum, & quid receptum, vt in permutatione, ſed ſolum iuſtitia pretij, vt in æſtimatione, vt optime aduertit *Couar. var. lib. 2. cap. 3. num. 8. prope fin.*

48 Ex prædictis igitur videtur conuinci præfatam opinionem, quod etiam emptor non poſſit lædi vltra medietatem iuſti pretij, eſſe veriorem, quæ etiam dignoſcitur magis communiter recepta, nam eam tenuerunt omnes infraſcripti. *Gloſa Magna d. l. 2. C. de reſcind. vend.* vbi inquit, *ſed quid eſt hac dimidia. Dic in emptore decepto ſi res valet decem emit pro ſexdecim, licet alij dicant emit pro 21. quod non placet, quia tunc non dimidiam iuſti pretij, ſed duplum egreditur. Azo in ſumma C. eodem tit. de reſtind. vendit.* vbi ait *nihil eſſe, quod dicant contrarium tenentes, nam qua ratione venditor in ſex deceptus agit, eadem, & emptor. Bart. in d. l. 2. n. 3.* ſequendo gloſſam dicit habere locum in emptore decepto emendo rem vltra dimidiam iuſti pretij. *Bald. in eadem l. num. 49. quæſt.* 17. vbi quod aliter tenentes ſomniant *Angel. ibidem num. 6. Alberic. ſub nu. 6.* vbi de veriori teſtatur *Odofred. num. 3. verſ. ſed ſi vultis exemplificare Ioannes Faber. ante med. verſ. ſed quod appellationem fol. mihi* 108. *Salicet. num. 20.* vbi reddit rationem, quia concurrit eadem æquitas in vtroque ex natura correlatiuorum *Caſtr. num.* 17. vbi inquit contrariam opinionem eſſe fantaſiam *Fulgoſ. num. 10. verſ. ibi egrederetur*, ſubiungens, *hanc tenent Canoniſtæ, & vos tenete reprobata opinione Petri Sicard. num. 3. Cagnol. num.* 55. vbi de Communi *Padilla numer.* 40. vbi pariter de Communi *Auguſt. Barboſ. num.* 109. Eamdem opinionem approbarunt *Gloſ. Bernardi in cap. cum cauſa ver. dimidiæ ad med. de empt. & vendit.* quam ibi ſequuntur omnes *Hoſt ſub num.* 2. vbi quod eſt opinio inconuincibilis *Ioannes Andr. ſub num.* 4. poſt princ. *Butr. num. 6. ad med.* dicens contrariam opinionem eſſe truffam, & aperte probari falſam *Card. Zabarell. num. 2. Anchar. num 6. Imol. num. 4. ad fin. verſ. in gloſ.* 1. vbi de Communi teſtatur *Henric. Boic. num. 8. verſ. aut emptor Panorm. num. 6. verſ. in gloſ. 1. Beron. in cap. Cum dilecti num. 13. eodem titulo Burgoſ. in dicto cap. Cum dilecti num. 14. Didac. à Britto in rubr. de locat. & conduct. §. 2. num.* 47. vbi bene contrarijs reſpondet, & in fine dicit, quod forſitan res clarior ex illo ſuo breui compendio apparebit, quam antea fuerit explanata *Petrus Iacob.* Auctor antiquus, ac doctiſſimus in *praxi tit. de act. & vend. quando venditor eſt deceptus vltra dimidiam num. 5. fol. 147. Fabian. de Monte tract. de empt. & vendit. in 8. quæſt. principali numer. 7. poſt med. & ſeq. inter tract. antiq. tom. 8. fol. mihi* 49. *Rebuff. de Conſtit. reg. tom. 2. tit. de reſcinden. contr. gloſ. 15. num. 1. fol. mihi* 179. *Gomez var. reſol. tom. 2. cap. 2. num.* 22. vbi de magis Communi, & vera *Conrad. de Contr. quæſt. 57. verſ. ſecunda oppoſitio*, vbi quod contraria non eſt opinio rationabilis *Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 6. quæſt. 3. art.* 1. in reſponſione ad primum *Medina in Codice de reſtit. quæſt. 32. col. 1. num. 2. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 3. num.* 8. vbi de Communi, & veriori teſtatur bene reſpondendo contrarijs *Gutier. quæſt. Ciuil. lib. 2 quæſt. 133. per tot. & num. 2. verſ. quid tenendum* de veriori, magis Cõmuni, & receptiſſima opinione, & ab ea non eſſe recedendum, nec in iudicando, neque in conſulendo *Molin. de Contr. diſput. 349. num.* 2. vbi de Communi, & tenenda. *Mozz. de Contractibus tit. quibus Caſibus annulletur emptio num. 10. fol. mihi 424. in parnis*, vbi de Communi, & ab ea non recedendo *Excobar. de ratiocin. comput. 6. num. 4. &* 5. vbi quod hæc procul dubio veriſſima eſt *Neuizan. conſ. 89. per tot. & num. 4. in fin.* de Communi teſtatur *Natt. conſ. 207. num. 4. Gabr. conſ. 168. num. 125. poſt med. & ſeq. lib.* 1. vbi de Communi *Valaſc. Contr. 44. num. 1. Cenall. comm. opin. contra Commun. quæſt. 530. num.* 10. vbi quod iſta opinio eſt in praxi recepta, & ab ea non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo *Munoz. de ratiocin. par. 2. comput. 6. num. 4. & per tot.* vbi de veriori, magis communi, & in iudicando, & conſulendo non eſſe ab ea recedendum *Caſtill. contr. lib. 7. cap. 18. num.* 80. *Conſill. Neapol. vt per Vinc. de Franch. deciſ. 243. num.* 3. vbi de veriori, æquiori, receptiſſima, & amplectenda in iudicando, & conſulendo, & per *Thor. in compend. deciſ. part. 1. verſ. dimidia Paul. Staiban. lun. reſol. 48. num. 16. & ſeq. vſque ad fin. part.* 1. vbi in ſpecie de locatione *Senat. Pedemontan. relat. in addit. ad deciſ. Theſaur. 165. littera C. verſ. quomodo autem. Adden. ad Vinc. de Franch. dicta dec.* 243. & ſignanter *Amendol. num.* 3. vbi de communi *Fontanell. deciſ. 67. num. 15. & ſeq.* vbi quod hanc ſequuntur communiter ſcribentes, & admitunt in praxi Suprema Tribunalia, *& dec. 68. num. 6. & ſeq.* vbi quod ſecundum iſtam iudicauit ſenatus ille Cataloniæ.

49 Pro contraria autem opinione allegantur infraſcripti. Videlicet. *Petr. Cin.* & alij, quos refert, & ſequitur *Arrius Pinell. part.*

1. *lib.*

*.1. lib. 2. cap. 2. num. 6. de reſc. vend: Abb.
in cap. cum dilecti num. 2. de empt. & vend.*
vbi, & alij Canoniſtæ *Bellapert. in dicta l. 2.
in rubr. num. 11. Specul. tit. de empt. §. nunc
dicendum num. 11. Minſing. Cent. 4. obſeruat.
73. num. 2. verſ. veritas eſt Forſter. lib. 2.
ſelect. cap. 19. Vgon. Donell. in d. l. 2. ſub nu.
17. Cuiac. lib. 16. obſeruat. cap. 18. Fachin.
contr. lib. 2. cap. 16. verſ. illud longe probabi-
lius Viu. comm. opin. 1047. Ceuall. pract. quæſt.
commun. quæſt. 536. nu. 10. Conan. lib. 3. com-
ment. cap. 9. pag. penult. Roderic. de ann. red-
dit. lib. 1. quæſt. 11. num. 18. & ſeqq.* vbi
late examinat rationes *Forcat. in Dialog.* 100
*Duaren. in l. ſi quis cum aliter ad fin. de verb.
obligat. Criſtin. deciſ. Belg. 66. num. 8. lib.*
3. vbi de veriſſima *Mean. obſer. 272. num.
5. part. 2. Harpreſt. in §. vlt. num. 76. in-
ſtit. de empt. & vendit. Rota deciſ. 648. num.
6. part. 1. recent. deciſ. 532. num. 4. & dec.
580. num. 4. part. 5. recent.* quæ ſunt *Duno-
zet. Iun. deciſ. 325. & 4. Vrceol. conſ. for.
cap. 3. num. 35.* vbi quod gloſ. contraria vti
incepta, & eius opinio tanquam falſa, &
leuioribus fundamentis fulcita refutatur à
grauioribus numero, & auctoritate DD. &
in appendice impræſſ. *poſt ſecundum vol.*
alios nonnullos ex prædictis in cap. non ci-
tatos refert.

50 Verum ex mox citatis pro ſecunda opi-
nione demendi videntur aliqui, qui bene
eam non firmant, & ſignanter *Speculat. lib.
4. tit. de empt. §. nunc dicendum num.* 11.
quia licet formet libellum contra opinio-
nem gloſſæ, attamen *Io: Andr. in addit.* in-
quit eum erraſſe *Panorm. in cap. dilecti num.
2. de empt. & vendit.* de eo enim recte ſu-
ſpicatur *Pinell.* adeſſe erroremin impreſſione
nam tantum ponit exemplum, & facile eſt
pro XVI. in numeris antiquis ſcriptum eſſe
XXI. cæterum idem *Panorm. in cap. cum cau-
ſa num. 6. verſ. in gloſ. 1. eodem tit.* litteris
patentibus inquit, opinionem gloſſæ eſſe ve-
ram, & tenendam, & in dd. locis nullus alius
Canoniſta, quem viderim, impugnat gloſ-
ſam *Pinellus part. 2. cap. 2. num. 6. & ſeq.
de reſcind. vend.* tenet quidem ſecundam
opinionem, ſed tamen fatetur primam eſſe
æquiorem, & magis communem *Ceuall. d.
quæſt. 536. num* 10. quia approbat opinio-
nem primam, vt ſupra *Viu.* tractati materiam
opin. 1047. ſed tamen non tangit hunc ar-
ticulum *Roderic. de ann. reddit. part. 1. quæſt.*
11. tenet quidem ſecundam opinionem,
ſed tamen fatetur primam eſſe communem,
& habere æquitatem in ſe, *vt num. 24. Rot.
vero in recent. deciſ. 648. num. 6. par.* 1. lo-
quitur de venditione, & nihil dicit, quod
faciat ad rem. Et quoad *deciſ.* 532. & 580.
part. 5. recent. quæ ſunt in eadem cauſa, licet
in prima hanc ſecũdam opinionem abſolute
amplexa fuerit, tamen *in ſecunda ſub num.*
7. expreſſe habetur, quod Domini omiſſa
hac diſputatione ſuſtinuerunt deciſionem
ex alio capite.

51 Vnde patet remanere paucos huius opi-
nionis, adeout non mereantur comparери
tot alijs ſupra pro alia contraria cumulatis,
maxime iunctis etiam pluribus Hiſpanis al-
legatis *per Gutier. & Scot. Gabriel.* cæteriſ-
que Theologis adductis per *Couar.* quos in
fonte videre non potui, ideoque non alle-
52 gaui; vnde ſaluo ſemper meliori iudicio, in-
clino in eam, vt videlicet ſuccurri debeat
æque Conductori læſo, ac ſuccurritur Loca-
tori, ita vt conſiderato vno eodemque con-
tractu, ſi iuxta diſpoſitionem *l. 2. C. de reſcind.
vend.* ſufficiens ſit Locatori læſio in ſex, ita
& ſufficere debeat Conductori, non autem
requiratur in vndecim.

53 Nec dicatur præfatos fere omnes loqui
in terminis emptionis, & venditionis, non
autem locationis, & conductionis, quia iu-
ra expreſſe æquiparant hos contractus, &
quidem non ſolum generaliter *l. 2. ff. loc. &
Inſtit. eodem tit. in princ.* ſed etiam ſpeciali-
ter in hoc propoſito læſionis *l. item ſi precio
25. §. fin. ff. locat.* & dixi *ſup. in princ. huius
cap. verſ. & quidem* vnde, quæ dicuntur de
emptione, & venditione, procedunt abſque
vllo dubio in locatione, & conductione, vt
inquit in terminis huius quæſtionis *Didac.
a Britto in rubr. de locat. & conduct. d. §. 2.
num. 48. ante med.* imo ſi conſiderari poteſt
aliqua differentia inter emptorem, & con-
ductorem, ea eſt in fauorem conductoris, vt
videlicet magis ei ſuccurratur à legibus.
quam emptori. Etenim emptori, quatenus
non ſit læſus de tempore contractus, quæ-
cumque læſio ex poſt ei eueniat, iura non
ſubueniunt, omne enim periculum rei poſt
perfectum cõtractum ad emptorem ſpectat,
quod ſecus eſt in conductore, iuxta ſecundã
differentiam, quam annotaui ſupra adeſſe
inter hos contractus *cap. 2. num. 5.* adeo vt
conductor per caſum ſuperuenientem, qui
cum lædat poſſit, vel recedere à contractu,
vel petere remiſſionem mercedis, prout di-
cam alibi.

54 Habet autem locum hoc remedium, etiã
in locatione fructuum naſciturorum, ſeu ar-
borum, & pratorum *Padill. in d. l. 2. nu. 15.
C. de reſcind. vend.* & generaliter, quando
conductus fuit dubius euentus, & exceſ-
55 ſum fuit in pretio, non ſecus, ac dicitur de
eo qui emit maximo pretio iactum retis,

quod poſſit *ex d. l. 2.* petere reſciſſionem emptionis *Cremen. in eadem l, num.* 82. *Menoc. conſ.* 1263. *num.* 13.

56 Et licet contrarium ſenſerint *Becc. conſ.* 94. *num.* 4. *Menoc. conſ.* 843. *nu.* 34. *& ſeq. & conſ.* 844. *num.* 43. *& 44. Carocc. de locat. tit. de reſcind. vend. num.* 39. & hæc contraria opinio probari in ſpecie videatur per *text. in l. ſi ea lege C. de vſur.* ibi *propter incertum fructuum euentum reſcindi placita non*
57 *poſſunt*. Tamen ſi recte aduertatur ex eiſdem verbis legis mox relatis ſoluitur obiectum, verum eſt enim, quod non poteſt reſcindi locatio propter euentum fructuum, ideſt arguendo læſionem ab eo euenerit, quia non bene notantur facta ab euentu, vt cecinit etiam Poeta Venuſinus dicens.

. . . . . . , *careat ſucceſſibus opto*,

Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Attendendũ eſt namq; tempus contractus ad hunc effectũ dignoſcendi, an in eo fuerit læſio per quam poſſit reſcindi, vel non *Crauett. conſ.* 151. *n.* 7. *Honded. conſ.* 100. *nu.* 35. *lib.* 1. *Cyriac. contr.* 1. *num.* 33. *Rot. deciſ.* 199. *nu.* 4. *part.* 4. *tom.* 1. *& deciſ.* 582. *num.* 18. *par.* 4. *tom.* 3. *rec.* & de tempore illo euentus poſtea ſubſecutus, non poterat conſiderari dũ erat de futuris contingentibus, de quibus nulla eſt determinata veritas, itaut tempo-
58 re illo inſpecto, ſpes lucri compenſaretur cum timore damni, & ceſſaret propterea læſio *Oldrad. conſ.* 207. *num.* 5. *Grattan. diſcep.* 756. *num.* 10. *Rot. cor. Peuting. dec.* 49. *num.* 1. *&* 2.

At licet vere de tempore contractus cõſiderari non poſſet euentus proſper, prout euenit, & lucrum ex eo ſubſecutum non valet haberi in conſideratione, iuxta ipſius quantitatem, tamen poterat conſiderari id
59 quod tunc aderat, videlicet ſpes ipſa illius euentus, quæ bene recipit ſuam æſtimationem à communiter accidentibus, & ab eo, quod eſt magis veriſimile: facienda igitur erit hæc conſideratio, & æſtimatio, & ſi cum ea reperiatur læſio ſufficiens, locus erit remedio reſciſſorio, vt tradunt *Natta conſ.* 548 *num.* 39. *& ſeq. Menoc. conſil.* 106. *num.* 67. *& ſeq. Lud. Bellon. conſ.* 168. *num.* 7. *Altograd. conſ.* 26. *num.* 50. *& ſeq. lib.* 1. *Cancer. variar. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 274. *verſ. quam tamen* & late, & bene *Mangil. de ſubhaſt. quæſt.* 41. *num.* 4. *& ſeqq. per tot.* vbi quod fructus futuri arguuntur à perceptis in tribus annis prætetitis.

Hæc eadem applicari dicebam in caſu contingenti, in quo quidam vocatus ad fideicomiſſum, & reſpectiuè grauatus, pendente adhuc lite ſuper purificationi ſuæ vocationis, ceſſerat ius precipiendi fructus ex bonis, quæ ſpectabat conſequi pro certa annua preſtatione, & deinde terminata fauorabiliter lite, intentabat reſciſſionem ceſ-
60 ſionis *ex d. rem l.* 2. *C. de reſcind. vend.* dicebam enim, quod licet exitus litium ſit incertus *l. quod debetur* 52. & ibi *Bart. ff. de pecul. Grattan. diſc.* 279. *num.* 38. bene poterat æſtimari quanti minuere poſſet valo-
61 rem iuris ceſſi dubius litis euentus de tempore ceſſionis per Iuriſperitos, ex traditis per *Rot. dec.* 715. *num.* 3. *part.* 2. *rec.* Et inde argui an adfuerit læſio in contractu ceſ-
62 ſionis prædictæ, prout practicatur in probanda læſione in tranſactione ex tradit *per Tob. Non. conſ.* 67. *num.* 16. *Honded. conſ.* 34. *num.* 55. *& ſeqq. lib.* 2.

63 Quoniam autem, quandoque fiunt locationes per ſubhaſtationem ad incantum, nõ omittendum annotate, quod aliqui tenent tunc non habere locum hoc remedium *d. l.* 2. *Fabian. de Mont. de empt. quæſt.* 5. *num.* 88. *ad fin. Menoc. conſ.* 843. *num.* 28. *& conſ.*
64 844. *num.* 3. *& ſeq.* at contraria eſt communior, & verior opinio, vt patet ex tradit, *per Fachin. contr. lib.* 2. *cap.* 21. *in ſecundo dub. Menoch. conſ.* 1263. *num.* 15. vbi loquitur in terminis locationis, & oſtendit eſſe magis communem adducendo pro ea treſdecim Doctores *Grattan. diſc.* 461. *num.* 30. vbi de magis communi *Caſtil. deciſ.* 14. *nu.* 14. *& ſeq. per tot. Rota cor. Canaler. dec.* 187. *num.* 1. vbi de veriori, & receptiori, *& dec.* 270. *num.* 9. *part.* 14. *recent.*

65 Imò facilius admittendum hoc remediũ volunt alij, prætendentes ſufficere læſionem in ſexta parte tantum veri valoris, quando venditio facta eſt ſub haſta *Carleual. de iudic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 24. *num.* 17. *Mangil. de ſubhaſt. quæſt.* 28. *num.* 20. cum alijs plene adduct. *per Vinc. de Franc. deciſ.* 120. *num.* 7. *& ibi Adden. & deciſ.* 224. *n.* 2. vbi de obſeruantia illius Sac. Conſ. *Bich. dec.* 609. *num.* 5. *&* 6. vbi etiam refertur ratio, quia nempe maior requiritur læſio, quando quis vendit de per ſe rem ſuam cuius habet plenum dominium, & ſibi poteſt libere præiudicare, quam vbi venditur à iudice, qui non habet, tam abſolutam rei diſpoſitionem, & eamdem opinionem amplexa etiam fuit Rot. vnica tamen parte informante in vna *Imolen. bonorum* 31. *Mart.* 1664. *in §. fin. cor. Ottalora*, quæ hodie eſt *deciſ.* 178. *num.* 7. *& ſeq. part.* 14. *rec.* & in terminis locationis *Staiban. de intereſ. lib.* 2. *tit.* 10. *num.* 122. vbi ita practicari in Sac. Conſ. Neapolitano.

66 Verum contraria opinio, quod & ad reſciſſionem

ſionem venditionis ſub haſta requiratur læ-
ſio vltra dimidiam, verior videtur, quia dum
etiam in locatione facta ſub haſta habet lo-
cum diſpoſitio *d. l. 2. C. de reſcind. vend.*
prout ex veriori, & communiori opinione
dictum eſt ſupra *num.* 64. inde ſequitur, vt
etiam in ea requiratur læſio vltra dimidiam,
prout clare diſponitur in ipſa lege, in nihi-
lo releuanre, quod loquatur de venditione
facta à parte, quia factum iudicis, quo ad
omnes effectus, factum partis reputatur, &
eam tenent plures, quos refert, & ſequitur
Gratian. diſc. 7. num. 10. verſ. & contraria
Rot. deciſ. 53. num. 1. poſt Poſth. de ſubhaſt.
& deciſ. 648. num. 5. & 6. part. 1. & deciſ.
12. num. 42. & 43. part. 12. vbi plures aliæ
deciſipnes allegantur, & late *deciſ.* 270.
num. 8. & ſeqq. part. 14. rec. in qua Rota
receſſit à pretata *deciſ. 178. eiuſdem part. 14.*
quæ vnica parte informante in eadem cauſa
Imolen. Bonorum emanauerat, & expreſ-
ſe declarauit aliam deciſionem ſupracita-
tam coram Bichio dicens, quod in ea par-
te, in qua refert opinionem præfatam con-
trariam, non eſt Deciſio Rotæ, ſed diſcurſus
ipſius Bichij, prout ipſemet de illo tempore
in Sacro Tribunali declarauit, quæ deciſio
habetur etiam impreſſ. poſt *Torr. de pact.*
futur. ſucceſ. deciſ. 217. & fuit confirmata
in eadem cauſa *cor. Eminentiſſimo D. meo Car-*
pineo deciſ. 237. part. 15. rec. vbi etiam ha-
betur, quod ipſi litigantes in hac parte di-
ctæ deciſionis acquieuerunt, & alias præ-
tenſas nullitates venditionis adduxerunt, &
cum eadem deciſione tranſiuit etiam *Rota in*
vna Romana læſionis 20. Aprilis 1674. coram
R.P.D. meo Taya; vnde difficile eſſet in hoc
Sacro Tribunali obtinere contrarium, pro-
ut e contra difficile eſſet in S. Conſilio Nea-
politano obtinere pro iſta opinione, dum
ibi ſeruatur contraria, vt teſtantur *Vinc. de*
Franc. & Staiban. in loc. ſupracit. quia à ſo-
67 lito iudicandi, quod per binas iudicaturas
inducitur, precipue in Supremis Tribunali-
68 bus, non eſt recedendum, vt tradunt *Ca-*
ball. conſ. 128. num. 308. lib. 2. Altograd.
conſ. 86. num. 46. lib. 1. Vinc. de Franc. dec.
238. num. 3. part. 2. Barz. deciſ. 98. num.
12. & 13.

Verum non omittendum, quod læſio-
69 nem in ſexta parte ſufficere vbicumque
non vendit ipſe Dominus, aut Procurator
conſtitutus ad vẽdendum pro tanto pretio,
vel etiam e contra, vbi pretium æſtimatur
ab alio non ab ipſo emptore, docuit *Bart. in*
l. ſocietatem 77. §. arbitrorum ſub num. 25.
ff. pro ſoc. vbi tamen expreſſe dicit non fir-
mare, & ibidem *Alex. in additione litt. M.*
dicit ſingulariſſimam limitationem hanc eſ-
ſe *ad l. 2. C. de reſcind. vend.* ſed forte non
veram, licet referat plures concordantes cũ
Bartolo, vltra quos idem etiam ſenſit *Ca-*
ſtren. in d. l. 2. num. 5. C. de reſcin. vend.
temperando procedere quatenus Dominus
70 non valeat habere regreſſum pro ſua indẽ-
nitate contra illum Procuratorem, & addi
poſſunt ſupracitati tenentes idem in vendi-
tione ſubhaſta, ex quo mouentur dicta au-
ctoritate Bartoli in præfato §. *arbitrorum*.
Sed vere diuerſa eſt ratio, quia quando ven-
71 ditur iudicialiter ſub haſta, factum Iudicis
reputatur factum ipſius partis, ex adductis
in præfata *deciſ. 270. part. 14. rec. ſub num.*
15. & ſic applicatur potius ſimile de Procu-
ratore conſtituto ad vendendum pro tanto
pretio in qua non ſufficit læſio in ſexta, iu-
xta eamdem doctrinam Bartoli.

72 Sufficeret tamen d. læſio in ſexta parte
minori, ad petendam reſtitutionem in inte-
grum, aduerſus contractum, vt in ſpecie,
quod ſufficiat aduerſus locationem ſub ha-
ſta, ſeu ad incantum facta tradit *Io. Ant. ab*
Eccleſia obſeruat. 135. num. 11. & ſeqq.

73 Si locatio deducta ſit in ſtipulationem
aliqui dubitant, an habeat locum hoc re-
medium, & ratio dubitandi eſt, quia mul-
ti tenent in contractibus ſtricti iuris, prout
eſt ſtipulatio, non procedere, idem reme-
dium, & *Carocc. de locat. tit. de reſcind. locat.*
num. 3. videtur velle hoc caſu in locatione
locum non habere, dicendo etiam, hanc eſſe
veriorem, & magis communem, at æquiuo-
cat, quia allegat pro ea *Pinell. in l. 2. C. de*
reſcin. vend. part. 1. cap. 3. num. 6. qui *n. n.*
74 *ſeqq.* dicit aperte veriorem, & receptiorem
contrariam, quod remedium locum habeat
etiam in contractibus ſtricti iuris, & in ter-
minis ſtipulationis contractui adiectæ idem
tenuit ibidem *Padill. num. 22.* vbi bene ad-
uertit, quod alias nunquam competerit hoc
remedium, quia hodie omnes contractus in
ſtipulationem deducuntur de ſtylo Notario-
rum, & idem tenet in terminis locationis
ſtipulatæ *Staiban. de intereſ. lib. 2. tit. 10.*
num. 123.

75 Sic pariter ſi contractus locationis ſit iu-
ratus, ceſſabit remedium præfatum iuxta
tradita *per Granet. conſ. 7. num. 4. Menoc.*
conſ. 843. num. 3. & late *Carocc. d. tit. de*
reſcin. locat. num. 20. vbi plurimos congerit,
& eſſe ſententiam receptiorem dicit *Menoc.*
conſ. 1. num. 360. ad fin. vbi & alios de com-
muni teſtantes refert.

76 Verum prædicta opinio, aut prorſus eſt
reijcienda auctoritate Rotæ, quæ contra-
riam ſequitur teſte *Burat. deciſ. 75. num. 8.*

&

& Durano deciſ. 121. *num.* 20. vbi & alios DD. eiuſdem opinionis referunt, & alios pleniſſime congerunt, & de veriori teſtantur *Galerat. de renunciat. cent.* 2. *renunc.* 102. *num.* 24. *verſ. contrarium verius*, *& Neguerol. alleg.* 18. *num.* 17. aut ſaltem non procedit in Vrbe, propter ſtatutum *cap.* 154. præſumens iuramentum doloſe extortum, quod proinde non impedit contraueniri, licet petenda ſit abſolutio *Rot. cor. Gregor. dec.* 64. *num.* 8.

77 Prout etiam non procedit dicta prima opinio ſi læſio ſit valde vltra dimidiam, quia tunc pariter etiam ſecluſo ſtatuto, præſumitur interueniſſe dolum in contractu, vt dictum eſt ſupra hoc *cap. num.* 20. & ideo non validatur iuramento *Cagnol. in l. ſi quis maior. num.* 37. *C. de tranſact. Granett. d. conſ.* 7. *num.* 4. *ad fin. &* 5. vbi & quod in minore requiritur exceſſus *Menoc. conſ.* 1. *num.* 360. *&* 361. vbi de magis communi *Gabr. conſ.* 62. *num.* 22. *lib.* 2. *Eugen. conſ.* 29. *num.* 56. vbi de communi *lib.* 1. *Oſaſc. deciſ.* 40. *num.* 1. *& ſeq. & num.* 8. vbi de magis communi *Duran. deciſ.* 121. *num.* 28. *& ſeq.* vbi quod hanc opinionem ſequitur Rota.

78 Sic neque procedit, ſi locator non petat reſcindi contractum, quod ſeruare iurauit, ſed tantum petat ſuppleri pretium, quia hoc ei permittitur iuramento non obſtante, *Cotta* qui multum notandum dicit *in memor. ver. alternorum electio Cagnol. in l.* 2. *num.* 99. *C. de reſcinden. vendit. Menoc.* qui ſexdecim alios hanc opinionem tenentes enumerat, & proinde, licet ab ea diſſentiant duo tantum, nempe *Couarr. & Pinell.* hanc eſſe receptam opinionem concludit *conſ.* 1262. *n.* 20, & plene etiam *Carocc. dicto tit. de reſcindend. locat. num.* 23.

79 Declaratur etiam prædicta opinio per aliquos, vt non procedat in minore, cuius iuramentum non valet eum excludere à remedio dictæ legis *& relat. in ea per Padill. num.* 33. *verſ. ſecunda concluſio*, *& per Granett. conſ.* 7. *num.* 6.

80 At magis placet regulam ponere in contrarium, quod videlicet æque excludantur minores iurantes, ac maiores, quia minor per iuramentum perdit omnia priuilegia minoris ætatis, & quodammodo fit maior *l. ſi alterius* 3. *ad fin. C. ſi min. ſe maior. auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſus vendit. Paris conſ.* 97. *num.* 33. *& ſeq. lib.* 1. *Corn. conſ.* 121. *in fin. lib.* 3.

81 Dummodo tamen non ſit Pupillus, ſed pubes, iuxta terminos *d. Authentica ſacramenta puberum*, vel ſaltem ſit proximus pubertati, quod ſufficere ad hunc effectum firmat *Surd. conſ.* 25. *num.* 22. *& ſeqq. per tot. Caball. conſ.* 141. *num.* 14. *& per tot. lib.* 2. *Put. deciſ.* 202. vbi de communi *lib.* 3. imò ſufficit habere decimum annum, cum dimidio expleto *Hodiern. ad Surd. deciſ.* 278. *nu.* 40. vbi licet alleget etiam hoc non admittentes, niſi in eo, qui per ſex menſes tantum diſtet à pubertate, tamen hanc tenet, pro qua plures refert, & vltra eos idem etiam tenet *Caball. in practic. conſ.* 141. *lib.* 2.

82 Et quamuis hæc traditio de minore iurante limitetur, vt non procedat, quando ipſe enormiſſime læditur, quaſi tunc ceſſet diſpoſitio dictæ *Auth. ſacramenta puberum*, prout de magis communi teſtatur *Pedroc. conſ.* 26. *num.* 2. *Simoncell. de decr. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 231. & de approbata à Rota *Buratt. deciſ.* 75. *num.* 6. *&* 7. tamen dubitari poteſt quomodo intelligi debeat hæc enormiſſima læſio in hoc propoſito, & licet videatur *Rota coram Durano deciſ.* 121. *num.* 30. *& ſeq.* intellexiſſe ad hunc effectum non requiri eam eſſe in magno exceſſu vltra dimidiam dum *num.* 32. dicit hoc tanto magis

83 procedere ſtante exceſſu tali, tamen contrarium videtur dicendum, iuxta tradita ſupra, hoc eodem *cap. ſub num.*.. nam ratio, qua mouetur Rota eſt, quod propter enormiſſimam læſionem inſurgat præſumptio doli, qui æquiparatur dolo re ipſa contingenti, & vero, & annullat contractum ex defectu conſenſus, vt patet in eadem deciſione *Durani num.* 28. *&* 29. *& in deciſ.* 202. *num.* 3. *&* 4. *part.* 2. *diuerſ.* & penes *Buratt. deciſ.* 75. *num.* 7. quæ non applicatur in ſimplici læſione vltra dimidiam iuſti pretij, quia per eam non annullatur contractus, ſed reſcindi debet, vt dictum eſt ſupra *nu.* 18.

Aduertendum tamen erit, quid iuraue-
84 rit minor, nam ſi iuraſſet tantum nõ contrauenire ex capite minoris ætatis, tunc poſſet contrauenire ex alijs capitibus, ex quibus poſſunt contrauenire maiores, & ſic ex capite læſionis vltra dimidiam, ſi autem iuraſſet non contrauenire ex capite læſionis, vel ex quocumque capite, & tunc non poſſet contrauenire ex capite læſionis, niſi quatenus ea eſſet exceſſiua nimis vltra dimidiam, itaut intraret dicta præſumptio doli, & nullitas contractus, vt optime, & plenè firmat *Granett. conſ.* 7. *num.* 4. *& ſeq.*

Sic quoque ceſſate remedium prædictum
85 ex quo contractus celebratus fuerit cum decreto Iudicis, voluerunt *Bart. in l.* 1. *nu.* 4. *C. de pred. Decur. lib.* 10. *& ibidem etiam Angel. Corn. in d. l.* 2. *num.* 5. *verſ. alia limitatio C. de reſc. vendit. Corn. conſ.* 56. *num.* 2. *lib.* 3.

lib. 3. cum alijs adductis per *Menoch. conſ.*
843. *num.* 29. *& Rot. coram Celſo dec.* 202.
86 At licet hæc opinio habeat plurimos ſe-
quaces, tamen non minores haber contra-
ria, vt patet ex numeratis hinc inde per
Menoch. conſ. 1263. *num.* 17. quibus con-
trarijs addo *Morot. conſ.* 29. *num.* 24. vbi
de comm. *& Fachin. controu. lib.* 4. *cap.* 20.
87 *dub.* 2. & placet concordia, quod Decretũ
Iudicis faciat quidem ceſſare præſumptio-
nem læſionis, vt dicit poſt alios *Crauett. in
conſ.* 114. *num.* 2. *verſ. in quibus locis*, ſed
ſi læſio probetur remedium dictæ *leg.* 2. non
impediat, quam concordiam adducit, &
comprobat ex mente octo DD. *Menoch.
dicto conſ.* 1263. *num.* 18. & licet videatur
dici poſſe, quod ergo Decretum Iudicis in
hoc propoſito nihil operetur, ex quo læſio.
nunquam præſumatur; tamen operabitur,
quatenus prætendatur probari læſionem
præſumptionibus, & coniecturis, quod vi-
delicet, vel non admittantur, vel requiran-
tur vrgentiores, vt dicam infra.
88 Ceſſaret quoque idem remedium ſi vo-
lens impugnare contractum, ſciuiſſet rei va-
lorem, & adhuc ea mercede locaſſet, ſeù
conduxiſſet *Bald. in d. l.* 2. *num.* 8. vbi idem
de minore, ſi fuit certioratus *Henric. Boic in
cap. cum dilecti num.* 1. *&* 7. *de empt. & ven-
dit. Corn. conſ.* 17. *num.* 9. *lib.* 4. *Vin. opin.*
1023. vbi in fine non eſſe tutum ab hac re-
cedere *Cancer. variar. part.* 1. *cap.* 13. *num.*
53. *Gratian. diſcept.* 461. *num.* 28. *Surd. dec.*
130. *num.* 8. & dixit etiam Rota in vna *Tu-
ſculana Melioramentorum* 6. *Aprilis* 1615. *co-
ram Sacrato*.
89 Et licet contrariam opinionem aduerſus
communem ſequi profiteatur *Pinell. in d. l.*
2. *C. de reſcind. vend. part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 11.
prout etiam ſentit ibidem *Alberic. num.* 12.
& defendi poſſe dixit *Couar. var. lib.* 2. *cap.*
4. *num.* 2. & poſt eos illam tueatur *Fachin.
contr. iur. lib.* 2. *cap.* 20. *in* 5. *dub. verſ. ſed
contrarium, & ſeqq.* tamen fundamenta,
quibus mouetur *Pinell.* facile dilui, ac re-
felli poſſunt, vt bene aduertit, ibi in *Apo-
ſtill. Eman. Soar.* eis ſingulariter reſponden-
do, & licet ipſe hoc non obſtante dicat, opi-
nionem *Pinelli* ſibi placere, & ob vtilita-
tem publicam videri recipiendam, hoc di-
cendum eſſet à Principe, non à Doctore,
cuius munus eſt docere, quid ſtatutum, &
receptum ſit, non autem ſtatuere, quid re-
cipiendum, pro communi igitur obſeruan-
dum eſt, quod *Pinell.* eam potius per obli-
qua, quam de directo impugnat inquit
enim *ſub d. num.* 11. concedere, & agno-
ſcere omnes, quod vbi læſio eſt intra dimi-
diam, præſumitur *læſum ſciuiſſe* valorem, &
ideò ei non ſuccurri, ſed ſtante læſione vl-
tra dimidiam, ceſſare dictam præſumptio-
nem, & potius errorem præſumi, ac ſubdit
quod ipſe contra omnes aduertit, præſum-
ptionem ſcientiæ magis vrgere quando læ-
ſio enormis eſt, quia facilius erratur in mo-
dico, quam in magno *& num.* 12. proſequi-
tur comprobare præſumptionem ſcientiæ,
& concludit, quod ea non obſtante ſuccur-
ritur *per d. l.* ergo ſcientia læſionis non tol-
lit eius remedium. Verum vltra quod hoc
argumentum militaret tantum aduerſus lo-
90 cantem, ſeu vendentem rem ſuam, non
autem aduerſus conductorem, ſeù empto-
rem rei alienæ *Surd. conſ.* 13. *num.* 32. *&
Cyriac. contr.* 278. *num.* 52. *&* 53. reſpon-
detur præſumi quidem dominum ſcire va-
lorem rei ſuæ, ſed dum eam vendit, ſeù lo-
cat pro mercede adeo incongrua, vt ſit in-
tra dimidium iuſtæ, tunc quia in ſciente
verum valorem, hoc eſſet manifeſte iactare
ſuum, inſurgit alia præſumptio pugnãs cum
91 prædicta, nemo enim præſumitur iactare
ſuum *l. cum de indebito* 25. *verſ. ſin vero ff.
de probat. Barboſ. axioma* 112. & illam eli-
dens, quia potius præſumitur error in facto
92 proprio, quam quod velit quis ita ſuum
iactare, & alteri gratis tribuere *Bald. conſ.*
189. *in fin. lib.* 2. *Crauet. conſ.* 77. *num.* 14.
Becc. conſ. 235. *num.* 4. & potius etiam fa-
tuitas præſumitur *Rota coram Merlin. decif.*
885. *num.* 19. *verſ. cum ſemper, & in recent.
decif.* 69. *num.* 4. *part.* 7. & in propoſito,
quod ſtante enormiſſima læſione, potiùs
93 præſumatur ignorantia valoris, quam do-
natio *Duran. poſt alios decif.* 121. *num.* 24. &
bene poteſt hoc procedere in læſione vltra
dimidiam, & non in minori, quia dicta præ-
ſumptio contra iactationem rerum ſuarum,
& donationem, non adeò vrget in modicis,
ac in magnis quantitatibus *Rimin. Iun. conſ.*
274. *num.* 61.

Verum animaduertendum dictam com-
munem opinionem, quod ſcienti verum va-
95 lorem, & adhuc locanti pro minore mer-
cede non competat remedium *d. l.* 2. proce-
dere quatenus locatio facta fuerit omnino
libere, alias ſi inductus fuerit locator ita
locare aliqua neceſſitate, etiam non præci-
ſa, ſed cauſatiua, puta, quia indigeret pe-
cunia, & aliter eam inuenire non poſſet,
tunc ceſſat præſumptio donationis, & re-
nunciationis remedij præfati ex traditis *per
Corn. conſ.* 11. *num.* 22. *lib.* 3. *Crauett. conſ.*
151. *num.* 25. *propè fin. Menoch. conſ.* 109.
num. 30. *verſ. præterea hic caſus*.
96 Si igitur ſciens valorem verum, & reddi-

tus

tus rei locatæ non poteſt vti remedio *d.l.2:*
ex quo cenſetur illud plus donare, & re-
medio renſiciare videtur aperte ſequi,mul-
to magis hoc procedere,ſi adſit donatio,vel
renunciatio expræſſa, ſed hoc non obſtan-
te aduertendum erit, quod licet ſoleat in
locationibus, & venditionibus ad hoc, vt
non poſſit dari de læſione apponi clauſula
donationis, vt dicit *Seraph. deciſ.*181.*num.*
3. & vbi talis clauſula ſit prægnans operari
poſſit, vt nec de enormiſſima dari valeat
Gabr. de empt. & vendit.concluſ. 1. *num.* 53.
vbi de comm. *Fachin. contron. lib.2. cap.19.*
dubit.3. vbi de communi & reſpondet con-
trarijs *Boer. deciſ.* 142. *num.* 11. *Rota coram*
Duran. deciſ. 362. *num.* 14. tamen, hoc be-
97 ne procedit, vbi donans vere intendit do-
nare, & ſcit quantum donat, at in propo-
ſito,ſi non appareat locatorem vere ſciuiſſe
valorem præciſum rei, & ſic quid donabat,
quia in hac donatione incidenti cauſa do-
nandi,non eſt mera liberalitas, ſed illud,
quod è contra recipitur à conductore præ-
ſumendum eſt locatorem credidiſſe illud
æquiualere rei per ipſum traditæ, & dona-
tæ, & quod ſi ſic non eſſet,non locaſſet,nec
donaſſet, vt poſt alios dixit *Rota coram Du-*
ran. deciſ. 121. *num.* 20.*&* 21. *& coram Ro-*
jas deciſ. 187. *num.8. & in vna Romana re-*
ſciſſionis tranſactionis 16. *Iun.* 1651. *§. non*
obſtat, quod,coram Cardin. Corrado, quæ eſt
poſt Salgad. in labir. credit. dec: 27. & vltra
adductos in his deciſionibus *Bellon. Iun.*
conſ. 54. *num.* 30.

98 Renunciatio autem remedij prædicta va-
let;ſi facta à maiore, & ſine difficultate ſi
cum Iuramento *Gabr.de empt.& vendit con-*
*cluſ. p. num.*90. *&* 91. & dixit *Rot. in Roma-*
na Budioli 17. *Decembris* 1618. *coram Vbal-*
do, quæ hodie habetur inter eius nouiſſimè
impreſſas *dec.* 480. *& dec.* 49. *num.* 9. *cor.*
Peutingero, & idem eſſet in minore, & mu-
99 liere, quando de tali remedio ſibi compe-
tente eſſent certiorati, aliàs ſecus eſſet di-
cendum. *Bald. in d. l.* 2. *num.*8. *Rota coram*
*Dunnozet ſen. deciſ.*127. *num.*14. *& ſeq.* vbi
100 etiam ſtante Iuramento. Verum hoc pro-
cedit ſi læſio non ſit exceſſiua valde vltra
dimidiam, quià tunc cum præſumatur do-
lus in contractu interueniſſe, vt alibi ſupra
dictum eſt,præſumitur eodem modo per do-
lum extorta etiam renunciatio ipſa, quæ
propterea non valet *Craneit. conſ.* 142. *num.*
23. *Peregr, conſ.* 81. *num.* 19. *lib.* 5. *vbi de*
*Com, Menoch. conſ.*412. *num.* 84. *Vinc. de*
Franch. deciſ. 247: *num.* 5. etiam ſi adſit iu-
ramentum *Peregrin. d. Conſ.* 81. *num.* 19.
*Surd. plenè conſ,*480.*num.*13, *& ſeq.Rot.dec.*
318.*num.*2.*&ſeq.p.* 4. *tom.* 2. *recent. Staiban*
*iun.reſ.*93.*num.*47.*lib.* 1.

101 Quid ſi locatio fuit terminata, & tempo-
re quo durauit fuit ſeruata ſine contradi-
ctione, an poſſit amplius intentari hoc re-
medium,puta à conductore ad repetendum
mercedem in exceſſu ſolutam? & pro nega-
tiua conſuluit *Dec. conſ.* 583. *num.* 8. *propè*
finem verſ. vlt. conſiderandum eſt, & ſeq. per
tot.

102 At contraria opinio eſt verior,quia etiam
locatione finita,viget eadem æquitas vt pro-
bat *Pinell. in d. l.* 2. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 19. *&*
20. vbi dicit, quod Decius fragiliter argu-
mentatur nonnullis ergo Broccardicis, &
quod ipſe in praxi conſuluit contra eum, &
obtinuit pluribus rationibus, quas non re-
peto, ſed addo quod eamdem opinionem
contra Decium tenent etiam *Fachin. contr.*
iur. lib. 2. *cap.* 22. *in princ. Menoch. conſ.*
1263. *num.*23. *& ſeq. Gratian. diſcept.* 777.
103 *num.* 11. *&* 12. vbi, & quod durat facul-
tas intentandi hoc remedium vſque ad tri-
ginta annos *Stayban. reſol.*48.*num.* 4. *& ſeq.*
& alter Stayban. de intereſſe lib. 2. *tit.* 10. *nu.*
121. *late Did. à Britto in rubr.de loc.& cond.*
§. 2. *num.* 23. *& ſeq.*

Poteſt autem ſine dubio ſtatui, ac etiam
104 conſuetudine induci, hoc remedium non
dari, quia dicta lex ſecunda non habet cau-
ſam perpetuam prohibitionis, quia aliàs
non poſſent partes illi renunciare, ſed dum
renunciare poſſunt, vt ſupra dictum eſt, ita,
& poteſt per ſtatutum, vel conſuetudinem
induci, vt non ſeruetur, vt tradit ibi *Pa-*
dill. num. 68. qui *num.* 69. ponit pulchram
quæſtionem,quid videlicet ſi ſtatutum dicat
non poſſe intentari dictum remedium ab
105 emptoribus, & venditoribus, an extendi
debeat etiam ad locatores, & conductores,
alioſque ad quos ipſa lex extenditur, & re-
fert *Mencac. de ſucceſſ. creat.* §. 5. *num.* 7.
tenere affirmatiuam propter identitatem ra-
tionis, ac ſubdit, quod ipſe libentius de-
fenderet contrariam, vt tale ſtatutum non
ſit extendendum extra ſuum caſum, in quo
priuatim legis prædictæ diſpoſitioni dero-
gauit, prout expreſſim tenere dicit *Ioann.*
Andr. cap. fin. ad fin. de Conſuet, & Alberic.
in l. de quibus num. 31. *ff. de legib.* & quia
hæc opinio Padillæ videri poſſet dura, ex
quo locatores, & alij veniunt etiam in di-
ſpoſitione legis per ſolam ſimilitudinem, &
identitatem rationis, tamen pro eius com-
probatione aduertendum, legem vti indu-
ctam ad obuiandum fraudibus, eſſe fauora-
bilem, & ſic extendendum, econtra verò
106 ſtatutum maximè, dum eſt contra ius,non
eſt

eſt extendendum vltra verba, vt docet *Bart. in l. quod conſtitutum 22. num. p. ff. de milit. teſt.* itaut tantum diſponat, quantum loquatur, & non plus, vt dicit *Bald. in l. teſtamenta 17. num. 5. in fin. C. de teſtam. Bertaz.*
107 *conſ. crimin.* 175. *num.* 13. vbi quod verba ſtatuti ſunt ſterilia ſicut mulæ, quæ non patiunt *Rot. deciſ.* 280. *num.* 18. *par.* 6. & licet veniat apertè ad derogationem iuris communis, ſumenda eſt interpretatio, vt ei deroget minus quam fieri poſſit *Rot. coram Gregor. deciſ.* 398. *num.* 4. *& in rec. d.* 461. *num.* 4. *par.* 2. adeò vt, dum exprimit tantum caſum læſionis in emptione, & venditione exiſtentis, non ſit trahendum ad alium
108 læſionis exiſtentis in locatione, qui propterea remanere debet in diſpoſitione iuri communis *l. comodiſſime, & ibi Bart. ff. de lib. & poſth. Rot. deciſ.* 388. *num.* 2. *& dec.* 608. *num.* 15. *p.* 5. *recent.* niſi tamen ratio
109 expreſſa, vel alia verba manifeſte indicēt aliud fuiſſe de mente ſtatuentium, vt per *Burat. deciſ.* 22. *num.* 19.

De probatione læſionis in locatione.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus habet pro ſe præſumptionem validitatis, & Iuſtitiæ.*
2 *Læſionem allegans debet eam probare.*
3 *Læſio vt probetur in locatione probari debet valor fructuum, ſeu comoditas quæ percipitur ex re locata.*
4 *Merces iuſta eſt quæ correſpondet valori fructuum, & comoditati rei locatæ.*
5 *Valor rei ad conuincendam læſionem probandus eſt concludenter non præſumptiue.*
6 *Decl. vt non propterea excludatur probatio per coniecturas, & præſumptiones.*
7 *Præſumptio efficax probat vt inſtrumentum.*
8 *Præſumptiones plures ſimul iunctæ, faciunt probationem concludentem.*
9 *Valor probatur coniecturis, & præſumptionibus.*
10 *Decretum Iudicis facit præſumptionem, quæ eliditur per alias vrgentiores.*
11 *Preſumptiones quæ ſint vrgentiores ſtatur arbitrio Iudicis.*
12 *Merces locationis iuſta eſt quæ ſolet ex conſuetudine dari.*
13 *Et hæc probatio à ſolito ſufficit ad effectum probandæ læſione.*
14 *Decl. vt prædicta probatio ex ſolito ſit tantum præſumptiua, itaut contraria probatione elidatur.*
15 *Pretium iuſtum dicitur quanti res ſolet comparari.*
16 *Decl. vt ſolitum ad hunc effectum non ſit quod ſemel, & iterum fuit factum.*
17 *Ampl. vt non ſufficiat locatio facta per ſubhaſtationem.*
18 *Subhaſtatio verum valorem demonſtrat.*
19 *Decl. hanc non eſſe concludentem probationem, quæ ex ſubhaſtatione deducitur.*
20 *Et quod minus probet verum valorem ſubhaſtatio quam venditio de conſenſu partium facta.*
21 *Valor rei non probatur ex eo quod res tanti fuerit ſemel, & iterum vendita.*
22 *Locationes non probant verum valorem Beneficij, nec rei locatæ redditum.*
23 *Oblationes factæ à volētibus conducere de certa quātitate non probant rem tantum reddere.*
24 *Locationes vt probent verum rei redditum debent coadiunari adminiculis, & num. 28.*
25 *Licet non probent conc udentur redditum, faciunt tamen magnum adminiculum*
26 *Locationes præcedentes oſtendunt ſubſequentem factam pro maiori merc de fuiſſe vtilem, & econtra.*
27 *Narrans valorem pro quo beneficij bona fuerunt locata licet verus valor Beneficij ſit maior, adhuc excuſatur à pœnis regulæ de vero valore exprimēdo.*
29 *Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt quæ in viginti annis æquat eorum valorem.*
30 *Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt quæ correſpendet pretio illorum ad rationem quinque pro centenario.*
31 *Stabilia fructifera ex iuris interpretatione reddunt quinque pro centenario.*
32 *Hodie tamen reddunt minus propter abundantiam monetæ.*
33 *Præſumptio cedit veritati notoriæ in contrarium.*
34 *Fructus ſtabilium eſſe ad rationem quinque pro centenario præſumitur.*
35 *Decl. quo ad domos non procedere in ciuitatibus in quibus non eſt affluentia populi, nec generaliter quo ad pretioſas, & ornatas.*
36 *Idem in vineis quæ potius magis inutiles ſunt quam domos.*
37 *Decl. 2. non procedere in bonis iuriſdictionalibus.*
38 *Iuriſdictionalium fructus calculantur ad rationem duorum vel circiter pro centenario.*
39 *Decl. procedere in datijs, & in alijs quæ ſunt de regalibus, non in molendinis.*
40 *Molendini locari poſſunt ad rationem duodecim pro centenario propter pericula.*
41 *Mobilia, & animalia nō locantur ad rationem quinque pro centenario, ſed ad maiorem.*
42 *Equi aduecturam in vno anno quandoque reddunt quantum valent.*
43 *Pecudum fructus eſt maximus.*
44 *Oues reddunt ſcutum vnum pro qualibet.*
45 *Fructuum quantitas probari poteſt per ſcripturam.*
46 *Liber rationum probat contra ſcribentem.*
47 *Libri capitulares probant valorem beneficij.*
48 *Liber tutoris probat quantitatem fructuum.*
49 *Liber probat fructus deſcriptos affirmatiue, non autem negatiue, quod ſcilicet maior ſumma percepta non fuit.*
50 *Liber non probat in eis in quibus verſatur intereſſe ſcribentis:*
51 *Neque probat pro eo niſi in dependentibus ab eius voluntate.*
52 *Lim. ſi concurrant adminicula animum Iudicis mouentia.*
53 *Adminicula præcipua quæ ſint.*
54 *Scriptura ſimplex per modum memorialis nullum prorſus gradum probationis facit.*
55 *Liber Eccleſiæ probat pro ea.*
56 *Decl. procedere ſi bene detentus, & à Notario.*
57 *Vel ſi concurrant adminicula.*
58 *Liber contra ſcribentem tunc probat quando eſt bene & legaliter detentus.*

59 Decl. vt etiam liber pro ſimplici memoria ſi ſcrint ſcriptus facit adminiculum probationis arbitrio Iudicis.

60. Liber ſalſus in vno, nihil probat.

61 Idem ſi aliquid omiſſum in eo deſcribi.

62 Partitis libri aliquibus verificatis arguitur in totum verſus.

63 Verificatio aliquarum partitarum non adeo operatur ad augendam fidem vt error ad eam minuendam.

64 Partita verificata, vt operentur augeri fidem debent eſſe in ſumma conſiderabili,

65 Vel debent eſſe connexa.

66 Valor probatur per peritos legitime electos.

67 Et iſta probatio ſufficit ad probandam læſionem pro reſciſſione locationis.

68 Periti non valent æſtimare niſi ea quæ eorum oculis ſubyciuntur.

69 Periti ex inſpectione rei de præſenti valent dignoſcere valorem de tempore præterito.

70 Contrarium de magis communi.

71 Decl. hoc contrarium magis procedere ſi longum tempus interceſſit,

72 Vel ſi medicum adſit aliqua cauſa mutationis valoris.

73 Domus ex quo fuit locata cauponi arguitur deteriorata,

74 Periti difficilius poſſunt valorem temporis præteriti æſtimare ſi de illo rem non viderunt.

75 Periti, vt probent valorem de tempore præterito de quo viderunt rem debent examinari tanquam teſtes & quomodo deponere debeant.

76 Teſtes ad probandam iuſtitiam, vel iniuſtitiam mercedis deponere debent de quantitate fructuum, & eorum valore.

77 Quantitas fructuum recollectorum eſt difficilis probationis.

78 Valor fructuum non eſt difficilis probationis.

79 Valor fructuum probatur per taxas Comunitatis, & librum gabellarum.

80 Quantitas fructuum probatur per teſtes qui fuerunt præſentes eorum recollectioni.

81 Item per teſtes de auditu.

82 Et per teſtes de publico notorio,

83 Et per teſtes de credulitate.

84 Et per ſolas coniecturas.

85 Decl. prædicta procedere in probatione facienda contra eum qui recollegit, non autem in facienda ab eo.

86 Teſtes inducti à conductore ad probandam paruam quantitatem fructuum ad effectum reſciſſionis contractus, vel remiſſionis mercedis debent etiam deponere de cultura ſolita.

87. Valor poteſt probari per teſtes.

88 Valor eſt qualitas intrinſeca differens à ſubſtantia rei.

89 Teſtes deponētes de valore debent reddere rationem etiam non interrogati.

90 Modus probandi valorem per teſtes eſt difficilis.

91 Et eſt debilior modo probandi per peritos.

92 Decl. teſtes deponentes de valore non teneri reddere rationem quando eſt notorium etiam hominibus groſſis.

93 Cauſa ſufficiens ſcientiæ valoris eſt, quia ſum peritus.

94 Item, quia ſum vicinus.

95 Decl. procedere in prophanis non in Beneficialibus.

96 Cauſa ſufficiens ſcientiæ redditus agri eſt, quia fui laborator.

98 Valor vt probetur teſtes debent deponere de valore communi.

99 Nec ſufficit eos dicere, quia tanti conduxiſſent.

100 Decl. non procedere ſi ſint plures, & ſagaces, & de qualitate rei notitiam habentes.

101 Teſtis deponens de valore ex ſuo iudicio nō probat.

102 Lim. ſi appareat ita informatus, vt non poſſit decipi.

103 Teſtis non requiritur, vt reddat rationem ſui dicti ſi appareat particulariter informatus.

104 Et dicitur ſufficienter informatus de iuſta mercede rei locatæ, ſi ipſe, vel eius parentes eam conduxerunt.

105 Teſtis deponens de iuſta mercede, & reddens rationem, quia tanti conduxiſſem, iuxta communem æſtimationem probat.

106 Contrarium, & hoc eſt in rigore verior.

107 Teſtis deponens ſimpliciter de valore probat ſi articulatum fuit de valore iuxta communem æſtimationem.

108 Teſtis deponens de valore cum dictione, in circa, nō probat quia dicta dictio eſt dubitatiua.

109 Secus eſt ſi dicat parum plus, vel minus.

110 Teſtis vtendo verbis puto, vel mihi videtur non probat.

111 Contrarium.

112 Teſtes non informati de re non probant eius valorem, nec mercedem locationis eiuſdem.

113 Teſtes deponentes de fructibus debent habere notitiam de impenſis in eis colligendis ac de illis deponere.

114 Decl. procedere ſi de eis interrogetur.

115 Teſtes deponente tot eſſe fructus bonorum intelliguntur deductis expenſis.

116 Decl. procedere in expenſis neceſſarijs pro recollectione illorum, non autem pro oneribus extrinſecis, vt ſi agatur de fructibus Beneficij de expenſis requiſitis pro beneficio.

117 Teſtes deponentes per eadem verba & per eundem premeditatum ſermonem arguuntur ſubornati.

118 Teſtes ſi diſcordent in quantitate valoris fructuum præferuntur illi cum quibus concurrit præſumptio, vel adminicula.

119 Teſtes melius deponentes, & minores oppoſitiones patientes præferuntur.

120 Teſtes magis informati, & deponentes de facto proprio dicuntur coloni partiarij, & laboratores deponentes de labore prædij.

121 Decl. procedere ſi non ſint intereſſati.

122 Teſtes magis periti, & æſtimatores publice electi, præferuntur alijs in probatione valoris.

123 Teſtibus in pari gradu exiſtentibus præferuntur, qui deponunt contra læſionem.

124 Teſtibus aliquibus deponentibus de maiori valore, & aliquibus de minore præferuntur iſti, & num. 126.

125 Summa maior affirmatiue prolata continet in ſe minorem.

127 Teſtis deponens de minori valore non contradicit deponenti de maiore.

128 Decl. vt non contradicant, ſed nec concordari poſſint cum deponentibus de maiori.

129 Decl. 2. vt ſi neque deponentes de minori, neque deponentes de maiori de ſe probent, ſtandum eſt minori ſummæ.

130 Si autem maior ſumma probata ſit per duos teſtes,

tunc

tunc non obſtat alius deponens de minori.

131 *Et ſi adſint duo teſtes deponentes de minori, & duo de maiori valore ſtatur deponentibus de maiori, vide tamen, num. 137. & 138.*

132 *Ampl. etiamſi deponentes de minori vtantur taxatiua, ita vt non poſſint concordari cum alijs.*

133 *Teſtes deponentes ſuper affirmatiua praſerantur deponentibus ſuper negatiua.*

134 *Ampl. vt magis credatur duobus affirmantibus, quã mille negantibus.*

135 *Decl. procedere ſi deponentes ſuper negatiuam eam non coarctent.*

136 *Decl. 2 procedere in rebus quæ percipiuntur ſenſu corporis non in eis, quæ percipiuntur iudicio intellectus.*

139 *Decl. 3. procedere quando affirmatiua eſt concludenter probata.*

140 *Teſtes tres ſi deponãt vnus de decem, alius de quindecim, & alius de viginti facta erit probatio de quindecim.*

141 *Valor probatur per teſtes varios in quantitate, non varios in rebus.*

142 *Qaantitas probatur per teſtes de viſu.*

143 *Et per teſtes de auditu.*

144 *Et per teſtes de credulitate.*

145 *Qaantitas probatur coniecturis.*

146 *Læſio directa probari debet de tempore contractus.*

146 *Valor ad conuincendam læſionem probandus de tẽpore contractus.*

147 *Contrarium.*

148 *Ampl. vt percutere debeat ipſum momentum temporis contractus.*

149 *Decl. procedere in mobilibus, non in ſtabilibus, & num 167.*

Non tamen neceſſe eſt, vt ſe referant ad diem in mobilibus num. 168.

150 *Mobilia per lapſum decennij praſumuntur conſumpta.*

151 *Decl. procedere in illis fragilioris materia.*

152 *Quæ autem ſint fragiliora, & prius conſumi cenſeantur ſtatur arbitrio Iudicis.*

153 *Valor ſtabilium per decennium nõ praſumitur mutatus, ſed poſtea ſic.*

154 *Decl. non ſuffragari iſtam praſumptionem ad probandam læſionem, ſed tantum pro tempore modico.*

155 *Tempus modicum ad effectum arguendi valorem quale dicatur.*

156 *Valor aliquorum ſtabilium citiùs variatur, aliquorum tardius.*

157 *Terræ nudæ ſemper ſunt in eodem ſtatu.*

158 *Arbores variantur*

159 *Valor rerum potiùs creſcit quam minuitur.*

160 *Pecuniæ maior quantitas adeſt, & ideo minoris æſtimationis eſt hodie.*

161 *Vineæ in dies deteriorantur.*

162 *Fructus praſumuntur potius aucti, quam diminuti.*

163 *Valor an praſumatur variatus, & intra quantum tempus ſtatur arbitrio Iudicis.*

164 *Valor ſtante aliqua cauſa extrinſeca vti belli praſumitur variatus.*

165 *Fructus, & comoditates quæ percipiuntur ex re non mutato valore rei, nec ipſi mutantur.*

166 *Noualia dicuntur ſemper ac poſt annum ſeritur.*

169 *Terræ neceſſe habent vno anno quieſcere, & non coli.*

170 *Et in aliquibus locis dant fructum tantum in triennio.*

171 *Extremis probatis media praſumuntur eiuſdem qualitatis.*

172 *Teſtes de valore percutientes tempus præciſum contractus praferuntur alijs illud non percutientibus.*

173 *Valor an bene probetur percutiendo ſolum tempus contractus eſt quæſtio diuerſa ab ea, an probari debeat de illo tempore præciſo.*

174 *Pretia non conſtituuntur ex momentis temporum.*

175 *Fructus bonorum, quæ non reddunt eos quolibet anno æquales quomodo probentur reſpectu certorum annorum.*

176 *Fructus vel vt probentur debent probari per plures annos.*

177 *Et requiri per quinque annos antea, & quinque poſtea in materia obiectiua.*

178 *Imo ſatis eſſe per tres annos antea, & tres poſtea.*

179 *Contrarium, quod non requiratur probatio annorum poſteriorum contractui.*

180 *Et requiri per decem annos ante, vel per quinque.*

181 *Decl. vt ſi tempore motæ litis lapſi fuerint anni à die celebrationis contractus, tunc facienda ſit probatio, etiam quo ad eos, ſecus e contra.*

182 *Et pro quantis annis facienda ſit probatio ſtatur arbitrio Iudicis.*

183 *Mobilium, & ſemouentium valor probandus eſt per aliquos dies ante, & per aliquos poſt contractum.*

184 *Victualium valor in dies variatur.*

185 *Valor frugum varius eſt in diuerſis temporibus anni, & ideo ſolet eligi mediam viam.*

186 *Teſtes deponentes de valore frugum de tempore meſſis non probant valorem in genere niſi adſint alij abſolute loquentes.*

187 *Valor rei arguitur à valore aliarum ſimilium.*

188 *Quantitas fructuum bonorum arguitur à quantitate percepta ex alijs bonis ſimilibus, & vide num. 191.*

189 *Decl. probandum eſſe ad dictum effectum alias res eſſe eiuſdem qualitatis.*

190 *Et ſi probari velit eadem quantitas, vel ſimilium probandum, quod facta fuerit eadem cultura.*

192 *Læſio, vt probetur in locatione non eſt attendenda vna pars tantum contractus, ſeu bonorum, ſed omnia ſimul.*

193 *Et ſi ſit ad plures annos ſatis eſt probare, quo ad vnum annum.*

194 *Decl. procedere ſi locatio vnica ſit, vel plures correſpectiue, ſecus ſi ſiat plures.*

CAPVT XIX.

1 COntractus legitimè celebratus habet pro ſe præſumptionem validitatis, & iuſtitiæ *l. ſi duo vbi Bald. ff. de acq. hared. Surd. deciſ. 212. num. 15.* vnde qui dicit eum læſiuum, & reſcindendum remedio *l. 2. C.*
2 *de reſcind. vend.* de quo proximè dictũ eſt, aſſumere debet ſine dubio onus læſionem probandi *Gregor. deciſ. 12. nu. 2. & dec. 553. num. 1.* & probatione plenè, & concludenti, vt tradunt *Cephal. conſ. 348. num. 12. & Rot. deciſ. 132. num. 1. & deciſ. 354. numer. 1. par. 1. rec.*

3 Ad conuincendam autem lęſionem in hoc contractu locationis probandus erit verus

valor fructuum, ſeù comoditatis, quæ per-
cipitur ex re locata, ad hoc vt dignoſci va-
leat quantum ab eo recedat merces con-
uenta, quanta enim erit ab eo diſtantia, tan-
ta erit læſio, quia iuſta merces eſt, quæ cor-
4 reſpondet vero valori fructuum, & alia-
rum cõmoditatum, quæ de re locata perci-
piuntur Pinell. in d. l. 2. C. de reſcind. vend.
par. 1. cap. 3. num. 17. Cepol. de ſimulat. contr.
præſ. 3. num. 33. Caroc. de locat. tit. de reſcind.
5 locat. num. 14. Surd. deciſ. 198. num. 19. verſ.
ad quantitatem, & prædictus valor debebit
probari probatione concludenti, non antẽ
præſumpta ad hunc effectum Rot. coram Se-
raph. deciſ. 1462. num. 1.

6 At non propterea omninò excludenda
erit probatio per præſumptiones, & conie-
cturas, quia aliud eſt probatio præſumpta,
aliud probatio ex coniecturis, & præſump-
tionibus elicita, vt dicitur de ſcientia per
Seraph. deciſ. 1469. num. 4. & Rot. poſt Zacch.
de obligat. Camer. deciſ. 189. num. 21. efficax
enim præſumptio idem probat, ac Inſtru-
7 mentum publicum Bald. in cap. paſtoralis
num. 6. verſ. idem operatur de appell. Rot. cor.
Mantica deciſ. 21. nu. 11. verſ. & efficax mul-
8 to magis ſi ſint plures ſimul iunctæ, ex eis
enim reſultat plena probatio, etiam in re
grauis præiudicij Bal. conſ. 3. num. 4. lib. 3. Soc.
cin. Iun. conſ. 32. num. 24. lib. 2. cum alijs ad-
ductis per Rot. coram Bichio deciſ. 423. num. 5.
9 & in ſpecie, quod valor probetur conie-
cturis, & præſumptionibus Alciat. reſp. 116.
num. 3. l. b. 5. Burſat. conſ. 189. num. 6. Carpan.
ad ſtat. Mediol. cap. 170. num. 6. & maximè ſi
reddatur difficilis alia probatio Merlin. de-
ciſ. 695. nu. 5, & procedet etiam hæc proba-
tio, quamuis in contractu interueniſſet de-
cretum Iudicis, quod facit præſumere pro
iuſtitia mercedis, vt dictum eſt ſupra, quia
10 hæc præſumptio Decreti, elidi poteſt per
alias contrarias Pariſ. conſ. 12. num. 59. lib. 2.
& plenè Menoch. præſ. 75. num. 32. lib. 2. erunt
tamen neceſſariæ ſtante, Decreto clariores
præſumptiones, & vrgentiores, vt firmat
Cephal. conſ. 348. numer. 12. quæ autem ſint
11 vrgentiores ponderandum erit a Iudice,
cuius arbitrio in hoc ſtatur Menoch. præſum.
29. num. 2. lib. 1.

Vnus autem modus probandi verum va-
lorem fructuum, & comoditatum, quæ ex
re percipiuntur, eſt inſpicere mercedem
ſolitam, pro qua eadem res locata fuit, ea
12 enim eſt iuſta merces, ſeù penſio rei, quæ
ſolita eſt ex conſuetudine dari l. exceptio C.
locat. & in ſpecie, quod hæc probatio ſuf-
13 ficiat ad hunc effectum probandi læſionem
pro intentanda reſciſſiuoe contractus. Ro-
man. conſ. 368. num. 9. verſ. primum conſuetu-
dine, & conſ. 323. num. 1. verſ. ſed quia quæ
dicatur, cuius opinionem admittit, cum hac
14 tamen moderatione, vt ex mercede cõſue-
ta reſultet probatio idonea, ſed tantum
præſumptiua læſionis, itaut altera pars,
poſſit aliter probare eam vere non adeſſe,
& obtinere dicit Pinell. in d. l. 2. par. 1. cap. 3.
num. 17. ad fin. & 18.

At quamuis in comprobationem dictæ
opinionis Romani, & Pinelli addi poſſit,
15 quod iuſtum pretium dicitur quanti res ſo-
let comparari, quodque communiter ab
alijs præſtari ſolet l. filiusfamilias §. ſed quid,
iuncta l. ſi Domus §. in pecunia verſ. qui con-
ſitetur ff. de legat. 1. Pariſ. conſ. vlt. num. 26.
lib. 2. cum alijs latè adductis per Mantic. de
tacit. lib. 4. tit. 20. num. 6. & ſeqq. & quod ſuf-
ficiat probare ſolitum fuiſſe fundum tan-
tum reddere dicit Bald. in l. ſi fundum in fin.
C. de rei vindic. quem refert, & ſeruari in
practica dicit Surd. deciſ. 283. num. 26. poſt
princip. & probat ille text. in fin. vt expli-
cat Achill. de Graſſ. deciſ. 22. de reſtit. ſpoliat.
quem ſequitur Caualer. deciſ. 17. num. 1. &
plenè alijs deciſis. adductis Rot. deciſ. 2. nu-
mer. 23. par. 11. recent.

Tamen animaduertendum, quod cum
læſio plenè probanda ſit ab allegante Cefal.
conſ. 348. num. 12. Menoch. conſ. 371. num. 24.
16 cum aliis ſupracitatis non ſufficeret ad eam
conuincendam, quod ſemel, & iterum fue-
rit res pro maiori mercede locata, nam
iuſtum pretium eſt, quod communiter ſol-
ui ſolet, non quod vnus, vel duo animoſi
oblatores ſoluerunt Iaſ. in l. qui Romæ §.
Cohæredes num. 24. & ſeqq. ff. de verb. obli-
17 gat. etiam ſi præcedens locatio facta fuiſ-
ſet per ſubhaſtationem, ſeu ad incantum,
nam licet dici ſoleat, quod ſubhaſtatio ve-
18 rum valorem demonſtret Menoch. conſ. 844
num. 34. Gratian. diſcep. 545. nu. 28. & ſeqq.
Seraph. deciſ. 1217. num. 1. tamen verius eſt
19 per ſubhaſtationem non probari conclu-
denter verum valorem, itaut dici poſſit, res
fuit ſubhaſtata, ergo iuſto pretio vendita
Bart. in l. 1. num. 1. verſ. & non ſequitur per
text. in l. ſi quos 16. C. de reſc. vendit. vbi idẽ
Bart. Valaſc. conſ. 43. numer. 11. Surd. conſ. 39.
num. 3. & ſeqq. & late Vinc. de Franch. de-
ciſ. 54. num. 10. & ſeqq.

20 Et quamuis econtra hoc in ſubhaſtatio-
ne, in qua ſolent oblationes eſſe animoſæ
ob inuidiam emptorum, ſecus autem in
venditione facta de conſenſu partium, pro-
cedere voluerit Rota in deciſ. 455. num. 13.
& ſeqq. par. 9. rec. Tamen experientia docet
21 euenire etiam in venditione de conſenſu
partium

partſum facta, quod minus iuſto pretio cō-
cludatur, imo, qui læſionem allegat exem-
plum producit huius veritatis in ipſo con-
tractu, cuius reſciſſionem petit, & propte-
rea negare non debet, quod vere, vna, &
altera venditio non plenè probet valorem
rei venditæ, prout etiam firmant *Cagnol. in l. 2. num. 233. ad med. verſ. ſed non ſequitur C. de reſcind. vend. Honded. conſ. 31. num. 59. lib. 1. Cyriac. contr. 257. num. 8, D. Vrceol. conſul. 3. num. 22. & ſeq. Rot. deciſ. 170. numer. 2.*
22 *par. 1. recen.* & in ſpecie de locationibus ha-
bemus in beneficialibus, quod non pro-
bant verum valorem beneficij, & ſic verum
rei locatæ redditum *deciſ. 186. num. 4.* vbi
quod fuit ſæpe decisum, *& deciſ. 689. nu. 2. par. 1. rec. & in vna Spoletana Abbatiæ. 19. Decembris 1625. coram Coccino, relata per Viuian. de Iurepatr. lib. 4. cap. 10. num. 33.* Idem,
23 que eſt de oblationibus ab alijs reportatis,
quatenus ei vellet fieri locatio, quia, & ip-
ſæ eadem ratione non probant, vt dixit *Rota deciſ. 342. num. 10. par. 4. tom. 2. recent.* vn-
24 de neceſſe eſſet ſaltem adminiculis coadiu-
uare dictam probationem ex locationibus
præcedentibus reſultantem, *vt in dec. 186. num. 8. & deciſ. 213. num. 21. par. 6. & in deciſ. 480. num. 4. par. 9. recent. & in vna Placentina Beneficij 27. Maij 1647. §. pro coadiuuanda coram Ghisleria*, quæ eſt *deciſ. 62. num. 14. par. 10. rec.*
25 Verum licet præcedentes locationes cō-
cludenter non probent verum valorem, &
ſic neque læſionem maxime ad dictum effe-
ctum reſciſſionis contractus requirentem
plenam probationem, tamen negari non
poteſt eas facere magnum adminiculum, vt
de præcedentibus venditionibus dicit *Surd.*
26 *conſ. 181. ſub num. 21.* & apertè oſtendere
ſubſequentem locationem factam pro ma-
iori mercede fuiſſe vtilem, & econtra fa-
ctam pro minori fuiſſe damnoſam, vt per
Merlin. deciſ. 702. num. 53. & 54. & narrans
27 valorem beneficij in ea quantitate pro qua
beneficij bona fuerunt locata, licet in ea nō
conſiſtat verus beneficij valor, tamen excu-
tur à mala expræſſione, & à pena regulæ
Cancellariæ de vero valore exprimendo,
Adden. ad Gregor. deciſ. 101. num. 6. vnde
quatenus de ſe locationes præcedentes non
28 probent concludenter verum valorem red-
dituum rei locatæ, tamen ſecus eſſet dicen-
dum ſi concurrerent adminicula, iuxta tra-
dita per *Rotam in deciſ. 186. num. 8. & deciſ. 213. num. 21. par. 6. recent. & in deciſ. 420. numer. 4. par. 9. recent. & in vna Placentina Beneficij 27. Maij 1647. §. pro coadiuuanda coram Ghislerio, quæ eſt deciſ. 62. par. 10. rec.*

& de hac probatione valoris redditum
per locationem dicendum eſt latiùs in *Cap. 27. à num. 109.*

Deficiente autem conſuetudine ſufficiē-
ti, alius modus probandi iuſtam penſionem
29 traditur, vt ſit videre verum rei valorem
in ſtabilibus, & eo firmato iuſtam penſio-
nem eſſe dicitur, quæ in viginti annis ip-
ſum verum rei valorem æquat *gloſ. in l. perpetua ver. iuxta C. de Sacroſ. Eccleſ. Roman. conſ. 368. num. 9. verſ. ſecundo ſi conſuetudo, & conſ. 423. num. 1. Cranett. conſ. 145. num. 8. Bertran. conſ. 218. nu. 2.* vbi de Cumm. *lib. 3.*
cum alijs cumularis per *Carocc. d. tit. de reſcind. vendit. num. 15. & 16.* vbi *num. 12.* po-
30 nit iſtum modum probandi iuſtam penſio-
nem, *& num. 17.* ponit alium tanquam di-
uerſum, vt penſio iuſta dicatur, quando
reddantur quinque pro centenario, qui ta-
men eſt prorſus idem, nam quinque in vi-
ginti annis conſtituunt centum, vt patet ex
computo; & quod ſtabilia fructifera, iuris
31 interpretatione, reddant ad minus quin-
que pro centenario *Rota deciſ. 571. numer. 6. par. 3. recen.* & quod in viginti annis æquent
fructus ſortem *deciſ. 2. num. 10. par. 6. recent.*
32 Verum tamen eſt, quod pretia rerum
variant, & hodie Romæ ſtabile reddens
quinque, venditur vltra centum, vt patet ex
locis Montium, quæ reddant quatuor, &
hodie venduntur ſcuta centum, & ſexde-
cim, & vltra, & ferè idem eſt, in cenſibus,
& alijs ſtabilibus. Vnde vidi etiam litigan-
tes concorditer taxare fructus ſtabilium ad
rationem quatuor pro centenario, admittē-
33 do præſumptionem prædictam cedere ve-
ritati notoriæ in contrarium, iuxta tradita
in *l. Continuus §. Cum ita ff de verb. oblig. l. ſi certis annis C. de pact. Adden. ad Buratt. deciſ. 120. num. 43.* quod tribui poteſt abun-
dantiæ monetæ plus enim erant olim flore-
ni 800. quam hodie 1600. vt dicit *Rot. deciſ. 126. num. 5. poſt Merlin. de legit.*
34 Regulariter tamen prædicta eſt præſum-
ptio iuris, itaut, qui prætendit ſtabilia ma-
iores, vel minores fructus reddere, quam
ad rationem quinque pro centenario pro-
bare debeat *Neguſan. de pignor. par. 3. membr. 2. num. 19. ad fin.* & paſſim ſequitur Rota,
vt habetur *in deciſ. 455. num. 9.* vbi etiam
cumulantur deciſiones *par. 9. recent.*
35 Verùm præſumptio non eſt tuta, ſed fal-
lax, nam in domibus, licet procedere poſ-
ſit in Ciuitatibus inſignibus, prout eam ad-
miſit in Vrbe Romana *Rot. coram Cavaler. deciſ. 358. num. 2. & coram Bichio deciſ. 564. nu. 10.* & paſſim ſeruat, vt dicitur *in deciſ. 342. num. 9. par. 11. recent.* tamen ſcio non
ita

ita eſſe in aliſs Ciuitatibus,in quibus eſt mi-
nor affluentia populi, & generaliter etiam
Palaria, aliæque domus ornatæ, & pre-
tioſæ, ſimilem fructum proportionabiliter
non reddunt *Nat.conſ.332.num.4.verſ. ſed*
nos loquimur Surd. conſ. 151. num.70. Tira-
quell. de retract.conuention. §.7.gloſ.1. nu.9.
verſ. & Domus.Rot.coram Gregor.deciſ.553.
36 *num. 6. & 7. ibidem Adden.* Idemque erit
dicendum de Vineis, quæ potiùs peiores
ſunt, quam domus, & magis inutiles *Ad-*
den. ad Rot.deciſ.81.num.109.par.8.recen.
37 In iuriſdictionalibus quoque non poteſt
procedere præfata præſumptio,quia eorum
fructus calculantur ad rationem duorum,
38 vel circiter pro centenario, tàm in Statu
Ecclesiæ, vt per Rotam coram *Seraphino*
deciſ.1030.num.3. & in recent. deciſ.94. nu-
mer.57. par.7. quàm, & alibi generaliter
loquendo *Marta conſ.158. num.43. & ſeqq.*
Rimin. Iun.conſ.5. num.127. ad fin. Mantic.
de tacit.lib.4.tit.20.num.15. & ſeq. Manent.
de Liuell.quaſt.2.num.11. Caſtill. deciſ.218.
num.7.par.3. ſaltem quoad Datia, aliaque,
39 quæ ſunt de regalibus, non autem in re-
liquis,vti in molendinis *Randen.reſolut.29.*
num.10. & 11.

At animaduertendum, quod ſi molen-
dini iuriſdictionales locantur ad rationem
quinque, alij allodiales locantur pro maio-
ri quantitate *Cepoll. de Simulat. contr. præ-*
ſumpt.3. num. 33. & poſt eum *Carocc. de lo-*
40 *cat.tit. de reſcinden. locat. num.14. in princ.*
dicentes, quod locantur, & locari poſſunt
ad rationem duodecim pro centenario, &
ratio, eſt quia molendini ſubiacent diuer-
ſis periculis, & continuò deteriorantur,
adeò vt aliqui fuerint, qui dixerint eos re-
putandos potiùs bona mobilia, quam ſta-
bilia, de quo dixi ſupra loquendo de loca-
tione bonorum minoris, vel pupilli *Cap.6.*
ad fin.

41 Eademque ratione non perpetuæ dura-
tionis, & continuæ deteriorationis,non po-
teſt obſeruari dicta regula locandi ad ra-
tionem quinque pro centenario valoris, in
rebus, quæ vſu conſumuntur, & in Ani-
malibus, imò nec in his dari poterit alia
certa regula, ſed attendenda duratio, nam
quæ plus durant minoris conuenit locari,
quæ minus durant,pluris. Vndè ex equis ad
42 vecturam,quandoque percipitur etiam vno
anno ſolo, quantum valent, vt dicit *Gra-*
natt.conſ.145.num.8.verſ.ſed in Borbos Ma-
reſcot.variar.lib.2.cap.132. numer.23. propè
fin.Pancirol.conſ.147. num.18. verſ. Nec ob-
ſtat.Card. de Lugo de Iuſt. & Iur. tom. 2. di-
ſput.29.num.78. ante med.

43 . Et pecudum fructus generaliter eſt ma-
ximus *Micalor. de duob. fratribus cap. 59.*
44 *nu.47.* Adeò vt oues reddant ſcutum vnum
pro qualibet ſingulis annis, vt dicit *Táua-*
ra in ſua Economia del Cittadino in Villa
lib. 3. ante med. fol. mihi 148. referens ad-
hoc commune dicterium Paſtorum.
45 Probari etiam poſſet quantitas fructuum
per ſcripturam,puta per librum Conducto-
ris bene detentum, ſi locator ageret aduer-
46 ſus eum, quia liber rationum probat ple-
nè contra ſcribentem *Bart. in l. admonendi*
num.26. in fin.ff. de Iur.Iur. Boer.deciſ.105.
num.2.Canaler.deciſ.626.num.1. Mantic. de-
ciſ.299. num. 5. & in propoſito probationis
47 fructuum habemus in Beneficialibus,quod
etiam libri Capitulares probent *Rot coram*
Penia deciſ. 1484. *nu.4.* vel eis multum de-
feratur *deciſ.262.numer.2. verſ. & cum illis*
par.3.recent.& quod fructus deſcripti in li-
bris computorum, ſeù reddituum,dicantur
liquidi in ea quantitate *deciſ.334. numer.3.*
48 *par.2.diuerſ* & de libro Tutoris, quod pa-
riter quantitatem fructuum,ſeù reddituum
probet *Merlin.deciſ.483.num.6.*

Verum animaduertendum, quod libri
quandoque probant quantitatem fructuum
49 in eis deſcriptam affirmatiuè, non autem
negatiuè, ideſt probant tantos fructus fuiſ-
ſe perceptos, non autem, quod non fuerit
percepta maior ſumma, prout de libris Ga-
bellæ,benè conſiderauit *Rota deciſ.263.nu-*
mer.15. par. 7. recent. & coram Bichio deciſ.
495.num.7. & deciſ.503. numer.2. & 3. vbi
conſiderat, quod Gabella ſolet fraudari,&
idem dici poſſet de libro Factoris, nam ei
non ſtandum ad probandam negatiuam,
50 quod nempè non fuerint percepti maiores
fructus, quam in eo deſcripti, quia ipſe,
ſcribendo minus, agit de ſe exonerando in
redditione rationis *Gregor.deciſ.475.num.9*
Buratt. deciſ.777. nu.6. & idem eſt de libris
aliorum intereſſe habentium, vt appareret
minor redditus, vt in Beneficialibus, ſi
prætenderet ſucceſſor probare redditum ex
libro anteceſſoris ſui, cui intererat reddi-
tus Eccleſiæ apparere minores ad ſe exi-
mendum à penſione *Garz. de Benef. par. 5.*
cap.3.num.235. Rota coram Celſo deciſ. 406.
num.6.

51 Dum autem intereſſe ſcribentis opera-
tur, vt non detur fides libro, clarè ſequitur,
vt non probet pro ſcribente exceptis eis,
quę dependēt ab eius mera voluntate *Bart.*
in l. admonendi nu.26.in fino verſ. aut loqui-
mur ff. de iur.iur.Cappell.Toloſ.quaeſt.497.
52 Verùm licet liber rationem non probet
pro ſcribente tamen ſecus eſt concurrenti-
bus

bus adminiculis, quæ Iudicis animum in-
ducant ad credendum iuxta deciſionem Gui.
dopap.441. in fin. Surd.deciſ.194. numer.10.
Adden. ad Gregor. deciſ.79. num.5. & admi-
53 nicula præſertim ſunt, legalitas ſcribentis,
ſi mors interceſſerit eiuſdem, quod aliæ
partitæ in eodem libro contentæ iuſtificen-
tur, quod partitæ, de quibus agitur ſint ve-
riſimiles, & quod habeant ſuam cauſam
Add. ad Gregor. dicta deciſ.79.num.5. & la-
tius Rot. coram Durano deciſ.352. num.7. &
ſeqq. vſque ad finem quod ſecus eſt in ſim-
54 plici ſcriptura per modũ memorialis, quia
nullum prorſus gradum probationis, nul-
lamque penitus fidem facit, ad eius fauorẽ,
vt pleniſſimè firmatur in deciſ.781. num.10.
& ſeqq. per tot.par.1.diuerſ.
55 Præterea liber Eccleſiæ, vel Monaſterij,
poſſet etiam quandoque præſtare ſufficien-
tem probationem pro Eccleſia ipſa, vel Mo-
naſterio Bald. in l.final. num. 15. verſ. Vnde
ſi per libros C. de Cenſ. vel reliq. fund. Felin.
in cap. ad audientiam num.15.ver. Caſus ma-
gis dubius, de præſcript. Dec.conſ.146.num.14.
verſ. quarto iſta concluſio. Lotter. de Beneſic.
lib.2.quæſt 33.num.32.Rot.deciſ.44.numer.2.
par. 4. recent. non tamen indiſtincte in om-
nibus caſibus, & ad quemcumque effectũ,
quia ſi ſit liber priuatus, non plene probat,
vt cenſuit Rota in deciſ.147.nu.8.par.4.to.2.
56 recent. ſecus autem ſi benè detentus, & à
Notario deciſ.290.num.5.par.1.rec. vel con-
57 currant etiam adminicula, vt in dicta de-
ciſ.44. num. 2. verſ. concurrentibus Maximè
par.4.tom.1. & in deciſ.46.num.7.par.4.to.2.
recent.

Et quod dictum eſt librum probare con-
58 tra ſcribentem, non indiſtincte accipiendũ,
quod quicumque liber contra eum plene
probet, ſed tantum de libro bene, & lega-
liter detento, alias enim ſi eſſet tantum pro
ſimplici memoria ſcriptum, non plene pro-
baret ſecundum Bald, in rubr. C. de fid. In-
ſtrum. numer.33, in fine Iaſ. in l. admonendi
num. 81. ad finem verſ. quinto ff. de iur. iur.
Rot.deciſ.558. num.2. par.2 & deciſ.54. nu-
mer. 11. par. 11. recent. & licet plurimum,
probare etiam ſimile librum memoriale cõ-
59 tra ſcribentem voluerit Rot.deciſ.127. nu.9.
par.7. & deciſ. 136. num.7. par.9. recent. ta-
men intelligenda videtur in caſu, quo liber
ſerio ſcriptus appareat, vt in deciſ.422. nu-
mer.3. & ſeq.par.9.recent. & tunc etiam, vt
faciat adminiculum probationis arbitrio Iu
dicis penſandum, vt coram Seraphino deciſ.
373.num.6. & ſeqq. vſque ad finem.
60 Probatio tamen, quæ ex libro reſultat
ceſſat prorſus, ſi appareat librum in ſe con-
tinere aliquam falſitatem, quia liber falſus
in vno, arguitur falſus in omnibus Gabr con-
ſil.148.num.9.lib.1. & ſic amplius non pro-
bat, vt late firmat Scacc. de Iudic. lib. 2. cap.
11. num. 183. & ſeqq. Idemque eſt, ſi quid
61 omiſſum deſcribi, quia arguuntur, & alia
omiſſa, vel ſaltem eodem modo omitti po-
tuerunt, quod ſufficit ad hoc, vt liber am-
plius fidem non mereatur, ſiue omiſſio fue-
rit doloſa, ſiue per errorem, militante ſem-
per eadem ratione Caſtren.conſ.301.num.4.
verſ. Vndè ſicut, lib.1. Rot. coram Gregor. de-
ciſ.79. num. 2. & ibi Add. & coram Celſo de-
ciſ.406.num.7.
62 E contra ex verificatione aliquarum par-
titarum, arguitur liber verus in totum Me-
noch. conſ.22.numer.23. verſ. non aduerſatur
Surd.deciſ.199. nu. 3. vbi etiam ſi verificen-
tur partis confeſſione Gratian. diſcept. 171.
num.1. Rot.deciſ.vlt. numer.15. & ſeq.par.1.
diuerſ. vbi num. 19. quod etiam partitæ ma-
ximi momenti, cenſeantur veræ ex verifica-
tione aliarum, & coram Durano deciſ. 352.
num.10.
63 At non adeò operatur verificatio alicu-
ius partitæ ad tribuendam fidem libro, vti
operatur falſitas, & error ad eam adimen-
dam, applicatur enim illud dictum, ſufficit
vnus ad deſtruendum, non autem ad ædifi-
candum vnus namque error, adimit totali-
ter fidem ex præcitatis, non autem verifi-
catio vnius partitæ, eam tribuit, quia nimis
facile eſſet reddere librum probantem, vn-
64 de neceſſe eſt, partitas verificatas eſſe in
ſumma conſiderabili Gabr. conſ.142. nu.26.
lib. 2. & quo maiores ſunt, magis operatur
coniectura iſta Surd.d.deciſ.199.nu.3. verſ.
qua coniectura, adeò vt fuerint, qui volue-
runt, neceſſe eſſe verificari ſaltem vltra di-
midiam totius libri, vel ſcripturæ, vt in
confeſſione dotis Lancell.Gall.ad conſuetud.
Alex.ver. viginti quæſt.8.nu.72. Hodiern.ad
Surd. deciſ.55. num 23. quod tamen in eiſ-
dem terminis non placuit Rotæ coram Mer-
lino deciſ.419.num.15. & vbi adſunt partitæ
verificatæ, & erroneæ, iſtæ præualent, itaut
liber circa eas, quæ nec ſunt verificatæ, nec
de errore conuictæ, nõ probet Rot. dec.743.
num.4.par.4.diu. & deciſ.179. nu.15.par.11.
recent. & ſemper iſta verificatio aliquarum
partitarum, præbet tantum coniecturam ve-
ritatis aliarum, non autem operatur, vt ab-
ſolute eis ſtandum ſit Ripa in l. admonendi
num.125.ff. de iur.iur. Cephal.conſ.85. n.34.
65 Rot.deciſ.307.num.4.par.1.diuerſ. Maximè,
vbi agitur de alijs partitis omninò ſepara-
tis, nam in connexis ſecus eſſe, voluit Surd.
deciſ.199.num.13.

Alius

66 Alius modus probandi valorem fructuũ,
& aliarum cõmoditatum rei locatæ erit per
Peritos legitime electos, & referentes *An-
gel. in l. pretia rerum num. 3. ff. ad leg. Fal-
cid. Burſatt. conſ.* 184. *num. 1. & ſeqq.* & in
ſpecie, quod qui non poteſt aliter probare,
quot fructus eſſent percipiendi, poſſit pe-
tere, vt æſtimentur arbitrio boni viri, con-
ſiderata qualitate rei per Peritos *Angel. in
l. penult. ff. de rei vindic.* vbi quod ille textus
præbet ad hoc optimum argumentum, &
eum ſequitur *Natt. conſ. 510. num. 7. ad med.
Rot. deciſ. 551. num. 1. par. 1. rec.*

67 Et ſuffragatur iſta probatio etiam ad d.
effectum conuincendæ læſionis pro reſciſ-
ſione contractus *Rot. coram Caual. deciſ.* 187
num. 4. & latius coram Bichio deciſ. 609. n. 16

Verum difficultas eſt, ſi agatur de reſcin-
denda locatione ex dicto capite læſionis,
valde poſt celebratum contractum, ex quo
probanda eſt læſio iuxta tempus cõtractus,
68 vt dicam infra, & Periti non valeant æſti-
mare, niſi, quæ eorum oculis ſubijciuntur,
iuxta tradita per *Rotam coram Otthobon. de-
ciſ. 199. num. 11. & 12.* an Periti poſſint ex
69 inſpectione rei de præſenti dignoſcere va-
lorem fructuum, & commoditatum eiuſdem
de tempore contractus, & affirmatiuam te-
nuit *Pinell. in l. 2. par. 3. cap. vlt. numer. 2. &*
70 *Palma conſ. 27. num. 14* ſed magis commu-
nis eſt in contrarium, quam tenent *Cepol.
conſ. 51. il 1. num. 33. lib. 2. Bertaz. conſ. Civ.*
109. *num. 37. Cyriac. contr. 61. num. 4. Rot. poſt
Poſth. de ſubhaſtatione deciſ. 53. num. 4. & 5.
& in recent. deciſ. 253. num. 18. & ſeq. par. 4.
tom. 2. & 532. num. 15. & 16. par. 5.* & hæc
71 eò certiùs admittenda erit, ſi longum tem-
pus interceſſit, videlicet vltra decennium,
alias enim intra illud quatenus non doceа-
tur de cauſa extrinſeca mutationis, quod
locus ſit æſtimationi per Peritos, cenſuit
Natt. conſ. 353. num. 2. ſecus autem ſi doceа-
72 tur de cauſa extrinſeca mutationis valoris,
vti ſi domus fuiſſet interim locata Caupo-
73 ni, quia argueretur deteriorata, iuxta *Ro-
tam deciſ. 580. numer. 9. par. 5. recent.* prout
74 etiam certius procedet dicta communis, ſi
Periti de illo tempore præterito non vide-
runt rem, tunc enim difficilius poſſunt eius
valorem æſtimare, iuxta tempus illud *Cyriac.
contr. 61. num. 4. Rot. deciſ. 532. num. 14. verſ.
in præſenti verò & ſeq. & deciſ. 580. num. 11
verſ. Neque obſtat par. 5. recent.* licet non è
contra, ex quo de tempore præterito vide-
runt, admitti debet, quod iuxta illud æſti-
75 ment in præſenti, ſed potius debent exa-
minari tanquam Teſtes ſecundum *Rot. de-
ciſ. 253. numer. 19. par. 4. tom. 2. recent. & de-
ciſ. 53. num. 6. poſt Poſth. de ſubhaſt.* & qua-
tenus ſufficeret peritum habuiſſe notitiam
de tempore contractus, non releuaret eum
dicere habere notitiam à multis annis re-
tro, ſi poteſt intelligi de paucioribus, quam
eſſet neceſſe ad includendum tempus con-
tractus *d. deciſ. 253. num. 23. par. 4. tom. 2. rec.*

Quoniam verò hæc eſt praxis frequentiſ-
ſima probandi valorem per peritos, non
omittam aliquid magis de ea particulariter
dicere, ſed differo ad *Cap. 34. in fin.* vbi de
probando valore melioramentorum in re
locata factorum agam, ad quem locum re-
curri poterit etiam in hoc propoſito.

Teſtibus etiam probari poterit non ſo-
lum quantitas fructuum perceptorum, ſed
76 etiam valor eorum, prout de vtroque ne-
ceſſe eſt, vt deponant ad hoc, vt dignoſci
valeat, an merces ſoluta ſit iuſta, vel læſi-
ua, vt poſt *Caſtr. tradit Caguol. in d. l. 2. nu-
mer. 239. C. de reſcinden. vend. & Maſcard.
de probat. concluſ. 660. num. 3.*

Verum inter vtramque depoſitionem fa-
77 cienda erit aliqua differentia, nam quoad
primam de quantitate fructuum recollecto-
rum, quia agitur de probando vnico actu
per priuatum facto, res reputatur difficilis
probationis, vt docuit *Bartol. in l. 2. C. de
pignor. act. Bald. conſ. 323. num. 4. verſ. quar-
to dico lib. 2. Surd. conſ. 293. num. 31. dec. 571.
nu. 3. par. 3. & deciſ. 100. nu. 2.* vbi quod fuit
ſæpius dictum *par. 4. recent.* quod non ita
78 abſolute dicendum erit de probatione va-
loris, non ſolum quia communiter, & pu-
blice fructus venduntur, ſed etiam quia de
emptionibus, & venditionibus ſolent con-
fici ſcripturæ, imò vt plurimum adſunt etiã
79 ſcripturæ publicæ, ideſt, vel taxæ Commu-
nitatis, aut alterius Superioris, vel libri
gabellarum, per quas probatur valor com-
munis fructuum *deciſ. 479. num. 3. par. 2. &
deciſ. 100. num. 2. ver. Valor autem par. 4. &
deciſ. 223. num. 8. par. 11. recent. Coccin. deciſ.
439. num. 2. verſ. reſpectu vero. Dunozet. Iun.
deciſ. 890. num. 7.* vbi de libro Gabellæ.

Quo igitur ad quantitatem propter di-
80 ctam difficultatem probandi, non ſolũ pro-
babitur per Teſtes, qui fuerint præſentes
eorum perceptioni, iuxta *Doctr. Bald. in l. 1.
num. 16. C. de fruct. & lit. expenſ. Maſcard.
de probat. concluſ. 817. num. 5. Rot. deciſ. 100.*
81 *numer. 1. par. 4. diu.* quod eſt clarum, ſed
etiam per Teſtes deponentes de auditu *Se-*
82 *raph. deciſ. 1245. numer. 7. Buratt. deciſ. 722.
numer. 6.* & per deponentes de publico, &
83 notorio *dicta deciſ. 100. num. 1. par. 4. recent.*
& per deponentes de credulitate *Seraph. de-
ciſ. 1245. numer. 7. Rota in recent. deciſ. 727.
num. 1.*

84 *num. 1. ad fin. par* 3. ſtaturque etiam ſolis
conlecturis *Bald. in l.1.n.16. C. de fruct. &*
lit.expenſ. Surd. conſ.293.num.31. vbi quod
eis contentatur lex *Seraph.deciſ.1132.nu.1.*
verſ. ideoque Merlin.deciſ.483.num.1.
85 Quæ tamen procedunt ſine difficultate,
quando agitur de probatione quantitatis
fructuum facienda contra eum, qui recol-
legit, prout, vt plurimum loquuntur præ-
citati, at ſecus videtur in propoſito, ſi Con-
ductor velit probare quantitatem fructuum
à ſe ipſo perceptorum ad effectum proban-
di læſionem, & reſcindendi contractum,
quia ipſe non habet illam difficultatem pro-
bandi, quam alius, qui non inter fuit, &
ſic neſcit quibus res ſit nota, vel ſi ipſe, qui
collegit eandem difficultatem habet eſt
culpa ſua, qui teſtes tempore recollectio-
nis non vocauit, vt poterat vocare, & ſic
habere probationes concludentes, prout
requiruntur ad effectum præfatum, vt di-
ctum eſt ſupra.
Præterea eadem conſideratio, & diſtin-
ctio inter probationem quantitatis fructuũ
perceptorum faciendam à conductore, vel
à locatore, facienda etiam erit ad alium
86 effectum, vt videlicet ſi facienda ſit à con-
ductore ad conuincendam paruitatem pro
obtinenda reſciſſione contractus, vel re-
miſſione aut reductione mercedis, & tunc
curare etiam debet, vt teſtes deponant de
cultura ſolita, nam alias probatio non con-
cluderet, quia potuiſſet conductor perci-
pere minores fructus culpa ſua propter ma-
lam culturam *deciſ. 245. poſt princ. par. 2.*
diu. & deciſ.343. numer.5. poſt med. verſ. &
reſpectu par.1.rec. & ſic culpa ſua, quæ non
debet culpoſo prodeſſe *l. ne ex dolo ff. de*
dol. Ancar.conſ.141.num.1. Rot.deciſ.91.nu.6.
par.6.rec.
87 Quo autem ad valorem, licet probari
quidem poſſit per Teſtes *Bald.conſ.437.nu-*
mer.4.lib.1. Lup. in l.2.C. de pact. inter emp.
& vend. Coment.2.§.5.num.120. vbi, & quod
hæc videtur eſſe regularis, & magis fre-
quens probatio *Maſcar. de probat.concl.657*
num.1. Dunoz.Iun.deciſ.890.num.7. tamen
88 quia valor eſt qualitas intrinſeca differens
à ſubſtantia rei, vt dicit *Bald.conſ.190.n.1.*
lib.1. ſequitur, vt cum non cadat ſub ſenſu
89 corporis, neceſſe eſt, vt Teſtes de eo de-
ponentes reddant rationem ſui dicti, etiam
non interrogati, alias illum non probant
Lup. qui alios cumulat *dicto §.5. num. 126.*
Maſcard.d. concluſ.656. num.34. Rot. coram
90 *Gregor. deciſ. 379. num. 3.* vnde iſte modus
probandi valorem eſt per quam difficilis,
vt dixit *Ang. Aret. in §. ſi quis agens num. 4.*
verſ. quinto modo inſtit. de action. Maſcard.
dicta concluſ. 656. ſub num.1. & eſt debilior
91 alio modo probandi per Peritos, eique in
concurſu cedere debet *Beron. conſ. 102. nu-*
mer.35.lib.3. Seraph.deciſ.665.num.7.
92 Non tamen requiritur, Teſtes reddere
rationem, quando valor rei, ſeù merces eſt
notoria etiam hominibus groſſis, vel pro ea
ſcienda non eſt neceſſaria magna indagatio
Alex. in l. pretia rerum num.12. ad fin. ff. ad
l.falcid. Marta conſ.166.num.12. Valaſc.con-
ſult.43.num.14. poſt med. Vin deciſ.70. nu.3.
& exemplum eſt ſi deponant de valore vi-
ni, & frumenti, & ſimilium victualium, &
aliarum rerum, quæ conſtant pondere, nu-
mero & menſura *Cagnol. in l.2 num.236. ad*
fin. Adden. ad Buratt.deciſ.538.nu.24. prout
etiam non requiritur redditio rationis in
Teſte perito illius rei, de qua agitur, vt
poſt *Cremen.* notat idem *Valaſc.d.Conſul.43*
num. 14. ad med. verſ. ſed, & quando, vel
93 ſufficit pro cauſa, Teſtem dicere, quia
ſum peritus, vt cenſuit *Lup. in l.2.C.de pact.*
int.empt. & vendit.coment.2.§.5.numer.126.
poſt princip.verſ. Nec vlla cauſa.
Inter cauſas autem ſcientia valoris bono-
94 rum ea reputatur ſufficiens, quia ſum vici-
nus *Gomes in reg. de valore quæſt. 12. ad fin.*
verſ.adeò quod in vna Lupus in dicto §.5.nu-
mer. 126. in princ. verſ. & melius erit Ma-
ſcard. concluſ.657. numer.61. vel ſecundum
aliam impreſſionẽ *concl.656.* Verum hæc ra-
95 tio procedit in prophanis, non autem in
beneficialibus *Gomez dicta quæſt. 12. ad fin.*
verſ. ſed in materia beneficiali Maſcard. di-
96 *cta concluſ.657. num.62.* prout etiam bona
dicenda erit ratio reddita à Teſte, ſi agatur
de probanda iuſta mercede agri, quia fui
97 laborator eiuſdem, eſt enim quid magis,
quam fuiſſe vicinum, & ideò magis proba-
re debet ſecluſis alijs circumſtantijs *Caſ. de*
Graſſ.deciſ.10.num.7. de Teſtib.
98 Debet autem animaduerti, quod Teſtes
vt probent debent deponere de valore cõ-
muni, non de particulari, & rationem red-
dere conuincentem valorem communem,
non autem particularem, quia, vt dicit *Pa-*
pin. in l. pretia rerum 63. in princ.ff. ad l.fal-
cid. pretia rerum non ex affectu, & vtilita-
te ſingulorum, ſed communiter funguntur
Pen.deciſ.592.num.11.
Vndè ſi Teſtis pro ratione, quod tanti
valeret res, ſeù tanta eſſet iuſta merces di-
99 cat ſimpliciter, quia tanti ego conduxiſ-
ſem, hæc non eſt bona ratio, potuit enim
moueri Teſtis ex affectione propria, & par-
ticulari, & ſic non concludit verum, & com-
munem valorem *Alex. in l. pretia rerum*

num. 11. ad med. & ſeqq. ff. ad l. falcid. Cagnol.
in l. vnic. num. 133. C. de ſent. quæ pro eo quod
inter Mandel. conſ. 266. nu. 1. & ſeq. Burſatt.
conſ. 70. num. 38. Rot. deciſ. 648. num. 3. par. 1.
recent. quod ampliatur procedere, etiam ſi
ſint viginti Teſtes, vel plures, quia ſunt
ſemper ſingulares, dum non loquuntur de
pretio communi, ſed ſingulari, & quilibet
de proprio affectu, vt poſt alios aduertit
Cagnol. in l. 2. C. de reſcind. vendit. vbi refert
Bald. & alios ibidem tenere contrarium, &
Decium eos ſequi, quando non apparent
de particulari affectione, quam Teſtes ha-
berent ad rem puta, quia eſſent vicini, vel
quid ſimile, ſed monet ipſe non receden-
dum in iudicando, & conſulendo à ſupra-
dicta opinione, quæ eſt magis communis,
100 niſi forte Teſtes eſſent plures, & ſagaces,
& de qualitate rei notitiam habentes, quo
caſu vult ſaluari poſſe opinionem contra-
riam, & eum ſequitur Lap. in l. 2. C. de pact.
inter empt. & vend. Com. 3. §. 5. num. 126.
verſ. ſimiliter, & idem quoque ſenſit Valaſc.
Conſ. 43. num. 13. ad fin. qui tamen ſolum al-
legat Guido p. ſing. 684. Incip. Teſtis qui depo-
nit, & Rebuff. in l. vn. num. 601. in fin. C. de
ſent. quæ pro eo, quod, inter. tenentes
Contrarium, & dicit de eorum opinione
propterea dubitare.

Sic quoq; ſi dicat Teſtis res tanti valere
poterat, ſeù iuſta merces in locatione hu-
101 ius rei eſſe poterat, tanta meo Iudicio,
vel vt ego arbitror non probabit eadem
ratione, quia non deponit de communi pre-
tio Curt. Iun. conſ. 165. num. 17. vbi de ve-
ta, & Communi opinione teſtatur Menoch.
conſ. 1111. num. 12. & ſeqq. Pacian. conſ. 31.
num. 28. Grat. diſcept. 461. numer. 22. Greg.
deciſ. 553. num. 9. niſi forte Teſtis appareat
102 ita informatus, vt non poſſit decipi in ſuo
Iudicio, quia tunc probaret iuxta ſenſum
Ruin. Conſ. 46. num. 12. lib. 4. & Caſ. de Graſſ.
deciſ. 10. num. 4. Verſ. & fuit dictum pro re-
ſponſ. de Teſt. quos ſequitur Rot. dec. 512.
num. 4. p. 3. recent. Nõ enim requiritur, quod
Teſtis rationem reddat ſui dicti ſi appareat
103 eũ eſſe particulariter informatum de re,
de qua deponit Felin. in cap. ad aures n. 17.
Verſ. Vnde in propoſito de reſcript. Pinell. in
l. 2. p. 3. cap. fin. num. 31. C. de reſcind. vendit.
104 & Caſus eſt, quo dicuntur ſufficienter
informati Teſtes in hoc propoſito ſi ipſimet
eamdem rem, vel etiam eorum parentes
conduxerunt, vt Cenſuit in ſpecie Rota in
vna Mediolanen. Decimarum coram Piro-
nano; quæ eſt Deciſ. 291. num. 4. poſt. 2. vol.
Conſ. Farin. ſub num. 4. vbi refertur etiam
alia deciſio in Calaguritan. Beneficij coram
Sacrato.

105 Sed ſi Teſtis de vtroq. deponere videa-
tur dicendo tanti conduxiſſem iuxta Com-
munem eſtimationem variant Doctores, &
ipſe Bart. in diuerſas ire videtur ſentẽtias,
nam in l. 2. n. 18. C. de reſcind. Vend. tenet
eum probare, & eamdem opinionem am-
plectitur ibidem Salic. & alij, ac poſt eos ſe-
quitur Valaſc. conſ. 43. num. 13. ad med. At
in contrarium, quod talis depoſitio non
probet videtur ſentire idem Bart. in d. l.
precia rer. 62. §. Nonnulla ff. ad l. falcid.
106 dũ dat modum formandi Capitula, quod
tanti valeret, & tanti comuniter venderc-
tur &c. & eandem praxim approbant ibi
Salicet Pract. Papien. & alij relati per Man-
dell conſ. 266. num 3. ex quo patet eos ſen-
tire, quod non ſufficiat Teſtes ſimpliciter
dicere talem eſſe Communem æſtimatio-
nem, ſed addere debere, quod tanti res
locata, & conducta Communiter fuiſſe, vt
cenſuit Rot. coram Burat. dec. 538. n. 10. &
in rigore hæc vltima videtur verior, quia
dum Teſtis deponens de valore debet om-
ninò reddere rationem, vt ſupra firmatum
fuit, hinc ſequitur, vt non ſufficiat vnico
verbo dicere eam eſſe Communem æſtima-
tionem, quia non diſtinguitur in hac depo-
ſitione ratio ab ipſo dicto, vt bene aduertit
Mandell. Conſ. 266. num. 3. & 4. & num. 29.
quibus locis etiam hanc eſſe magis Cõmu-
nem opinionem teſtatur.
107 Sufficeret etiam depoſitio ſimplex de
tãto valore, ſi articulatum fuiſſet rem tanti
valere iuxta æſtimationem Cõmunem, quia
dictum Teſtis videtur, habere relationem
ad articulum, ſeù vt alij dicunt Capitulum,
ſuper quo examinatur Cagnol. in dicta l. 2.
num. 242. Verſ. Item poſſet procedere C. de
reſcind. Vend. Valaſc. conſ. 43. num. 21. ad
med. & ſeqq.

Debet tamen Teſtis deponere de valore
108 præciſo abſque additione dictionis, in
circa, quia talis dictio denotat depoſitio-
nem eſſe dubitatiuam, quæ non probat
Curt. Iun. conſ. 144. num. 3. & 4. lib. 1. &
109 alij quos ſequitur Rot. coram Burat. deciſ.
538. numer. 10. licet ſecus eſſe de dicen-
te parum plus, vel minus cenſeat. Caſar de
110 de Graſſ. deciſ. 10. nu. 5. & 6. de Teſtib. Et
idem erit ſi Teſtis vtatur verbis puto, mihi
videtur, & ſimilibus, quia indicant eius
incertitudinem, & modicam peritiam, itaut
In eorum dicto non poſſit bonum fieri fun-
damentum, vt deducit Mandell. d. Conſ.
266. num. 26. & 27. cum alijs adductis per
111 Menoch. conſ. 1111. nu. 16. & ſeq. Contra-
rium tamen tenent alij, vt videre eſt penes
Mart. conſ. 166. num. 13. ad fin. Maſcard.
Con-

Concluſ.1363. num.12. Farinac. quaeſt. 68. num.98.

112 Aduertendum etiam, quod Teſtes ſint
informati de re alias eius valorem non pro-
bant, & ſic neque iuſtam Mercedem loca-
tionis eiuſdem *Alex. conſ.148. num.9. lib.5.*
Rot.coram Greg. deciſ. 578.num.11.& in re-
cent.deciſ.656.ſub num.7.p.3.

Er quando agitur de re, cuius vtilitas
113 conſiſtit in perceptione fructuum debent
etiam habere notitiam de impenſis, quæ
requiruntur in eis colligendis,& de eis de-
ponere non autem ſimpliciter dicere tan-
114 tos fructus reddi, vt probent *Caualer.dec.*
383 num.2. Gregor.deciſ.411.num.3.Rot.de-
ciſ.381. in fin.par.1.diuerſ. & deciſ.444.n.4.
par.2. recent. quatenus tamen interrogen-
115 tur, alias enim ſi ſimpliciter deponant tot
eſſe fructus, intelligitur deductis expenſis
Greg.deciſ.273.n.3.Rot.deciſ.62.n.11. & dec.
133.num.15. & deciſ.357. num.12.p.10. re-
116 *cent.* Intelligendo tamen de dictis expen-
ſis neceſſarijs, & ſolitis pro recollectione,
non autem, ſi adſit aliquod onus extrinſe-
cum, prout ſi ageretur de probandis fru-
ctibus beneficij, non intelligerentur detra-
cta onera, & expenſæ quas requirit be-
neficium ipſum, vt dictam concluſionem
declarauit *Rota deciſ. 444.num.5.p.2.recent.*
& annotauit *Adden. ad Greg. d. deciſ. 273.*
num. 11.

117 Erit aduertendum etiam, quod Teſtes
non deponant per eundem præmeditatum
ſermonem, nam ſi omnes vterentur eiſdem
præciſis formulis verborũ arguerentur ſub-
ornati, & non probarent *Menoch.conſ.358.*
num.16.Gratian.diſcept.461.num.20.& 21.

118 Si autem Teſtes varient in quantitate,
ſiue fructuum, ſiue valoris eorũ, tunc quan-
doque aliqui præferuntur ex circumſtantijs
vti ſi cum aliquibus cõcurreret aliqua præ-
ſumptio, vel adminiculum, ipſi præualerent
Beron.conſ.102.num.34.ad med.lib.3.Burſat.
conſ.184.num.20. ad med.

119 Præferendi etiam melius deponentes, &
qui minores patiuntur oppoſitiones, vt latè
plura exempla videri poterunt pænes *Man-*
dell. conſ. 266. & qui ſunt magis informati,
120 vel deponentes de facto proprio, prout
eſſe poſſent Coloni partiarij,& laboratores
eiuſdem prædij, de cuius locatione agere-
tur, *Rota deciſ. 474. num.1. & 2. p.4. diuerſ.*
& deciſ.320. ad fin.p. 2. recent. Animaduer-
121 tendo tamen quod, ſimiles Teſtes non
ſint intereſſati, prout eſſe poſſent in depo-
nendo de minori quantitate, ne videlicet
deponendo de maiori teneantur de ea red-
dere rationem, quia tunc retorqueretur
Coniectura, itant potius ſtandum eſſet alijs
intereſſe in depoſitione non habentibus, vt
aduertit *Cagnol. in d.l.2. num.239.poſt med.*
C. de reſc.vend.

122 Præferendi etiam erunt magis periti, &
qui ſunt æſtimatores à publico electi *Gra-*
tian.diſcept.461. num.18.

123 Et ſi hinc inde examinati ſint Teſtes in
pari gradu, præferendi erunt illi, qui de-
ponunt contra læſionem,quia cum eis con-
currit præſumptio, quod pro iuſto valore
facta fuerit locatio ad tradita per *Bald. in l.*
ſi fundus §. Quamquam ad fin. ff. de reb.corũ
Menoch.conſ.359.num.23.Gratian.d.diſcept.
461. num.19.

124 His autem, & ſimilibus Circũſtantijs ſe-
cluſis ſtandum eſſe deponentibus de mino-
ri valore, eo quia in eo concurrunt, & alij
puta vnus dicit valebat mille,alius valebat
mille centum, vtique iſte ſecundus dicit
125 etiam valere mille,quia ſumma maior af-
firmatiuè prolata, continet in ſe minorem
l.diem proferre §. ſi plures ff. de arbitr. Iaſon.
in l.1. §. ſi ſtipulant.num.8.ff.de verb.obligat.
vbi quod etiam continet eam de proprie-
tate ſermonis *Surd. conſ.102. num.17.* vbi
quod eam continet vere,& proprie,& quod
totus mundus non poteſt facere quod eam
non contineat. Et licet hanc Regulam in
depoſitione Teſtium pati difficultatem di-
xerit *Rota deciſ.298. num.4. coram Gregor.*
& eam non procedere teneant in ſpecie *Iaſ.*
in d.l. 1. §. ſi ſtipulatus num. 9. ad fin.verſ.
ſeptimo limita ff. de verb.oblig. Alex.conſ.50.
num.16.lib.5.Monac. deciſ. Lucen. p. num.3.
126 tamen in contrarium eſt magis Commu-
nis opinio, & paſſim approbata per Rotam,
vt teſtatur *Adden.ad Gregor.dec. 452.nu.2.*
& in hoc propoſito eam probat *Beron. conſ.*
102.num.34.lib.3. Adden. ad Buratt. d.468.
num.16. Verall. deciſ.299.num.1.p.3. Caua-
ler.deciſ.370.num.2. Duran.deciſ.107. num.
1. in Recent. deciſ.551. num.1. in fin. p.1. &
deciſ. 482.num.3. poſt med.p.3.

127 Aduertendum tamen, quod e contra li-
cet deponens valere mille non deponat va-
lere, mille centum, tamen nec etiam pro-
prie contradicit deponenti valere mille cẽ-
tum, quia res quæ valet mille centum, vti-
que, & mille valet, vt dicit Iuris Conſ. in
l. Cum furti ff.de in lit. Iur. & hinc eſt quod
DD. videntur quandoque contraria loqui,
& oritur confuſio in hoc puncto, vt patet
ſignanter ex relatis per *Maſcard. concluſ.*
656. num.8. & late ſeqq.

Et ſi recte aduertatur ad prædicta, quod
nempè deponentes de maiori ſumma poſ-
ſunt concordari cum deponentibus de mi-

nori, et deponentes de minori non poſſunt
128 cōcordari cum deponentibus de maiori,
ſed ſolum ab eis nō diſcordant, reſolui poſ-
ſunt difficultates, nam inde ſequitur, quod
in caſu quo, neque Teſtes deponentes de
129 minori, neque deponentes de maiori de
perſe probant, tunc quia, ſēper ſumenda eſt
interpretatio coadiuuans depoſitionea Te-
ſtium ad probandum, recurrendum eſt ad
dictam Conciliationem deponentis de ma-
iori ſumma cum deponente de minori ex
eo reſultantem, quod in maiori ſumma con-
tineatur minor, vt ſic de ea dicatur adeſſe
ſufficiens probatio, vt declarat, *Alex. conſ. 64 n. 12. Verſ. non obſtat dū allegatur lib. 2. Maſc. d. Concluſ. 656. num. 20. cum duobus ſeqq.*

130 Si autem maior ſumma ſit probata, vti
quia de ea deponant duo Teſtes cōcordes,
tunc eorum depoſitioni ſtandum eſt, quam-
uis adſit alius Teſtis, qui deponat de mi-
nori etiam inductus, & examinatus ab eo-
dem, qui examinare fecit, & alios, & pro-
bare intendit, propter dictā rationem, quod
iſte vnus deponens de minori ſumma, licet
non concordet cum deponentibus de ma-
iori, tamen neque eis contradicit, & ideò
nullo modo valet impedire, ſeù confunde-
re probationem concludentem per eos fa-
ctam *Salicet in l. 2. num. 26. & ſeqq. C. de reſcind. vend. Alex. conſ. 64. num. 9. lib. 2. Maſcard. dicta concl. 656. num. 19. Caſ. de Graſſ. decīſ. 10. num. 7. de Teſtib.*

131 At vbi ſunt duo Teſtes deponentes de
minori ſumma, nempè mille, & duo de
maiori, nempè mille centum, tunc equidē
videbatur ſtandum deponentibua de mino-
ri, ex quo in ea concordant omnes, & ſic
licet in ſumma maiori ſint duo Teſtea, qui
ad probandum ſufficiunt, tamen pro minori
ſunt quatuor, & quando Teſtes diſcordant
attenditur id, in quo maior numerus con-
cordat *Gregor. decīſ. 472. num. 2. Buratt. decīſ. 43. num. 3*, ſed re melius conſiderata contra-
rium eſt dicendum, quia nempè probatio
maioris ſummæ, dum in ea duo Teſtes con-
cordant eſt in ſe perfecta, & concludens, &
ideò attendenda non obſtante, quod adſit
etiam probatio ſummæ minoris, quia dum,
vt dictum eſt iſta illi non contradicit, &
poteſt ſtare ſimul cum ea non releuat, quod
pro vna adſit; maior numerus Teſtium, vt
bene firmat *Alex. conſ. 64. num. 7. preſertim propè fin. lib. 2.* cum alijs adduct. per *Maſcard. dicta Concluſ. 656. num. 8. & 9.*

132 Imò fortius etiam ſi illi Teſtes deponen-
tes de minori ſumma, non poſſent concor-
dari cum deponentibus de maiori, vti quia
vterentur taxatiua, vel expreſsè negarent
plua valere ad huc ſtandum eſſet deponen-
tibus de maiori ſumma, ea ratione, quia ipſi
deponunt ſuper affirmatiua, alij verò dicen-
133 tes ad ſummam illam nō aſcendere valo-
rem, in effectu deponunt ſuper negatiua, &
in concurſu deponentes ſuper affirmatiua
præferuntur, vt in propoſito voluit *Bald. in l. 2. col. fin. C. de reſcinden. vend.* quem re-
fert, & ſequitur *Curt. Iun. in addit. ad Alex. in l. pratia rerum num. 11. in ver. eſſe veram*
134 *ad fin. ff. ad l. falcid.* & eſt regulare, vt cre-
datur magis duobus Teſtibus affirmantibus
quàm mille negantibus *gloſ. in l. diem proferre §. ſi plures ver. conſenſerunt ff. de recept. arbitr. Seraph. decīſ. 607. num. 2, Gregor. decīſ. 449. num. 3.* Quod tamen facilius proce-
deret, vbi Teſtes negatiuam non coarcta-
rent. dicendo nō potuiſſe ad maiorem ſum-
135 mā aſcendere, quin ipſi ſcirent, nàm quā-
do deponērea ſuper negatiua, ita eam coar-
ctant valdè controuerſum eſt inter DD. An
procedat dicta Concluſio, quod eis præfe-
rantur deponentes ſuper affimatiua, vt pa-
tet ex hinc indè relatia per *Gabriel de Teſtib. concluſ. 4. num. 3. 4. & 5.* non præferri vl-
tra citatos per eum tenent etiam *Laderch. conſ. 181. num. 20. & Aldobrand. conſ. 72. nu. 17. lib 2.* Et in his terminis, quod ſtandum
ſit potius deponentibus de minori ſumma
cum dicta Coarctationæ negatiuæ, quoad
ſummam maiorem *Maſcard. d. Concluſ. 656. num. 12.* Et huic opinioni erit adhærendum
præcipue ſi deponant ſuper valore ea ra-
136 tione, quia valor eſt de rebus, quæ magia
percipiuntur Iudicio Intellectus, quam ſen-
ſu Corporis, vt dictum eſt ſupra, in quarum
rerum probatione nō magis attenditur de-
poſitio Teſtium ſuper affirmatiua, quam ſu-
per negatiua ex adduct. *per Gabr. d. concluſ. 4. num. 14.* & per *Maſcard. d. concluſ. 656. num. 13.* Vnde quid quid ſit, vbi Teſtes de-
ponunt de quantitate ſola fructuum, vel
etiam de valore eorum, quæ conſtat pon-
dere, numero, & menſura, ac ſimilium, qui
notua eſt etiam hominibus groſſia, & pro-
pter frequentiam venditionum percipitur
quodammodo ſenſu Corporis, itaut depo-
nentes de eo non opus habeant reddere ra-
137 tionem ſuæ depoſitionis, vt dictum eſt ſu-
pra; Vbi agitur de valore, qui percipitur
magis Iudicio Intellectus, quam ſenſu Cor-
poris, concluſio, quod Teſtes deponentes
de maiori ſumma præferantur non tranſit
ſine difficultate, dummodo deponentes de
minori vtantur taxatiua, itaut cum alijs cō-
ciliari nō poſſint, vt ſenſit *Sard. d. Conſ. 452. num. 59. Verſ. qua ſententia, & Borgnin d. decīſ. 46. num. 181. & ſeq.*

Decla-

138 Declarari etiam poteſt eadem Concluſio
quod ſtandum ſit deponentibus de maiori
ſumma, vt procedat quatenus aſſertiuè po-
nant dictam ſummam maiorem, ſecus autem
ſi dicant parum plus, vel minus, aut in circa
Caſar. de Graſſ. deciſ. 10. num. 8. de Teſtib.
vbi tamen ſolum dicit, quod ita intellige-
bant concluſionem aliqui ex Dominis, &
nihil allegat, ſed comprobari poteſt decla-
ratio, quia iam ſupradictum eſt deponentes
de valore cum dictione, in circa, non pro-
bare concludenter, eo quia eſt depoſitio
dubitatiua, & Teſtes deponentes ſuper af-
139 firmatiua non præferuntur deponentibus
ſuper negatiua, quando affirmatiua non eſt
concludenter probata *Iaſ. conſ. 81. num. 30.*
verſ. Tertio dicitur lib. 3. Gabr. de Teſtib. d.
Concluſ. 4. num. 12. Rot. coram Gregor. deciſ.
322. num. 7.
140 Si autem ſint tres Teſtes examinati, &
vnus deponat de decē, alius de quindecim,
alius de viginti, poterit pariter ex prædictis
deduci reſolutio, quod videlicet facta ſit
probatio de quindecim, quia nempè in ea
ſumma concurrit etiam deponens de vigin-
ti, & ſic ſunt duo, qui bene eam probant
nil releuante depoſitione deponentis de
decem ex ſupradictis, & in ſpecie renuit
Salic. in l. 2. prope fin. verſ. Item iuxta hoc
quæro C. de reſcind. Vend. & eum refert, &
ſequitur *Alex. d. conſ. 64. num. 9. & ſeqq. lib.*
2. Maſcard. Concluſ. 656. num. 14 & 15. & in
his terminis procedere poteſt id quod dicit
de eligenda media via *Seraph. dec. 1245. n. 7.*
141 Probant igitur valorem Teſtes ita ſingu-
lares, quia varient in ſola quantitate, ſed
vbi vnus deponat de vna qualitate fructuū,
alius de alia puta vnus de vino, alius de
frumento, alius de fabis, tunc quia nullate-
nus concordari poſſunt non probant *Cagnol.*
in d. l. 2. num. 239. Maſcard. concluſ. 660. num.
2. verſ. hanc concluſionem, prout etiam ſi vnus
tantum deponeret de reddita Terrarum lo-
catarum, alij verò deponerent de reddita
aliarum vicinarum idem cenſuit *Rota deciſ.*
343. num. 5. par. 1. recent.
142 Cæterum ad ſolam quantitatem proban-
dam admittuntur regulariter non ſolum Te-
ſtes de Viſu, vt in *deciſ. 100. num. 1. p. 4. rec.*
143 ſed etiam de auditu à Colonis, vt habetur
ibidem, & generaliter de auditu *Seraph. de-*
144 *ciſ. 1245. num. 7.* & coram *Buratt. deciſ.*
722. num. 6. & de credulitate, quod pariter
probent quantitatē *Seraph. dicta dec. 1245.*
num. 7. & in recent. deciſ. 727. num. 1. in fin.
145 *par. 3.* ſtatur etenim etiam coniecturis
Bald. in l. 2. nu. 22. C. de fructib. & lit. expenſ.
Rota coram Seraph. deciſ. 1245. num. 7.

Dubitari etiam poteſt, an neceſſe ſit te-
ſtes deponere præcisè de tempore contra-
ctus, & an ſufficiat, quod de eo tantum de-
ponant, & difficultas non vertitur circa pro-
bationem læſionis directam, quia clarum
146 eſt, quod læſio attenditur de tempore
contractus, & de eo probari propterea om-
ninò debet *Mandell. conſ. 256. num. 13. &*
27. Hond. conſ. 10. num. 35. lib. 1. Cyriac.
contr. 1. num. 33. Menoch. conſ. 843. num.
38. Rot. deciſ. 199. num. 4. part. 4. & deciſ.
582. num. 18. part. 4. tom. 3. recent. ſed ver-
titur circa probationem veri valoris, ſeù in-
ſtæ mercedis rei locatæ, ex qua dignoſci læ-
ſionem dictum eſt ſupra, an ſcilicet talis va-
lor probari debeat præcisè de tempore con-
tractus, & an ſufficiat probare de illo tem-
pore præciſo, & non eſſe neceſſarium pro-
bare de tempore illo deduci videtur, ex eo,
quod mutatio, & variatio non præſumitur,
ergo non eſt neceſſe probare valorem præ-
cisè de tempore, ſed ſufficit illum probare
de alio, vt in propoſito; videlicet ad effe-
ctum reſciſſionis contractus ex capite læſio-
nis poſt alios tradit *Cagnol. in l. 2. num. 238.*
C. de reſcinden. vend quem ſequitur *Rota co-*
ram Canaler. deciſ. 358. num. 4. & coram
Bich. dec. 669. num. 7.
147 Pro contraria verò opinione, quod valor
probari debeat præciſe de tempore contra-
ctus eſt *text. in cap. cum dilecti* ibi *tunc valen-*
tem de empt. & vendit. & in l. ſi voluntate ad
fin. C. de reſc. vend. & ratio redditur quia
imo experientia rerum docet, rerum precia
ſæpè variari, & probat *text. in l. 4. ff. de eo,*
quod cert. loc. & in l. precia rerum 63. ad fin.
ff. ad l. falcid & hanc opinionem late tue-
tur in ſpecie *Pinell. in l. 2. part. 3. cap. 4. nu.*
15. C. de reſcind. vendit. Honded. conſ. 31.
num. 48. lib. 1. Bellon. Iun. conſ. 76. num. 17.
& ſeqq. Gratian. diſcept. 766. num. 41. Gre-
gor. deciſ. 76. num. 7. Barz. deciſ. 123. n. 10.
148 Quod, & ampliant aliqui, vt ſit neceſſe,
probationem reſtringi, & percutere mo-
mentum ipſum temporis, quo celebratus
fuit contractus *Laderch. conſ. 129. num. 1.*
cum alijs adductis *per D. Vrceolum conſ. 3. n.*
27. & hoc procedere in qualibet materia,
in qua agatur de probanda læſione *Merlin.*
de legit. lib. 3. tit. 1. quæſt. 12. nu. 27.
149 Verum omiſſa longa diſputatione, vtra-
que opinio ſuſtineri poteſt in diuerſis caſi-
bus, prima enim reſtringitur, vt procedat
tantum in ſtabilibus, non etiam in mobili-
bus, & ita eam opinionem reſtringit ipſe
Cagnol. poſt Bart. in d. l. 2. num. 238. C. de
reſcind. vend. Valaſc. conſ. 48. num. 28. ad
med. verſ. ego autem Gutier. de Gabell. q. 147.

num.

numer. 23. & ratio eſt in mobilibus non
150 procedere, quia vſu conſumuntur, adeò
ut per lapſum decemnij præſumuntur in to-
tum conſumpta, vt per Duran. deciſ. 192.
num. 11. Rota in recent. deciſ. 250. num. 2.
part. 8. quod tamen recipit declarationem,
151 vt procedat in pannis, & maſſeritijs, &
vtenſilibus fragilioris materiæ, non in ſo-
lidioribus Roland. conſ. 92. num. 24. lib. 1.
vbi quod vegetes ſunt de his, quæ vſu con-
ſumuntur Caſtill. de vſufr. cap. 7. num. 24. &
ſeq. Rot. coram Andr. deciſ. 80. num. 7. & in
Anconitan. dotis 4. Iulij 1641. §. 2. quia co-
152 ram Eminentiſſ. Cerro, & quia difficile eſ-
ſet ſtatuere, ſeu diſtinguere, quæ prius, &
quæ poſterius conſumantur, & in quibus
propterea requiratur probatio magis præci-
ſa de tempore, ſtandum propterea erit arbi-
trio Iudicis Fontanell. clauſ. 7. gloſ. 3. part.
12. num. 40.
153 Imo nec in ſtabilibus perpetua erit præ-
ſumptio, quod valor non ſit variatus, ſed
ad ſummum durabit ad decemnium Natt.
conſ. 353. num. 3. vbi quod poſtea præſumi-
tur muratus Adden. ad Gregor. deciſ. 553.
num. 15. vbi, & deciſ. allegat cum alijs ad-
ductis per D. Vrceolum conſult. 3. num. 26. &
hoc etiam videtur potius ſpacium diutur-
num, præſertim ad hunc effectum probandę
læſionis pro reſciſſione contractus, ad quem
requiritur probatio valoris concludens, non
autem præſumptiua, vt dictum eſt, ſupra
poſt princ. huius Cap. ex Seraph. deciſ.
1462. num. 1. & iſta probatio valoris ante-
cedentis per decemnium, vel circa ex va-
154 lore de præſenti eſt præſumptiua. Vnde
reſtringenda eſt præſumptio, vt procedat
in modico tempore tantum ad dictum effe-
ctum, vt per Surd. conſ. 151. num. 71. verſ.
& licet. Gregor. deciſ. 553. num. 5. & de mo-
dico tempore loquuntur, vt plurimum DD.
citati. At licet modicum tempus dicatur ad
aliquos effectus illud quod eſt, infra decem-
nium, vt ſignanter dictum eſt ſupra cap. 4.
155 locationem dici ad modicum tempus ſi
intra tale ſpatium ſit reſtricta, tamen modi-
cum ad hunc effectum, de quo agitur reſ-
tringendum eſſe ad ſpacium vnius anni tan-
tum cenſet Valaſc. conſ. 43. num. 28. ad med.
verſ. dicam igitur, & de vno tantum anno
tradit etiam Cagnol. in d. l. 2. C. de reſcind.
vendit. num. 238. de duobus vero Bich. in
dicta deciſ. 609. num. 7. & de tribus Canal.
in d. deciſ. 358. num. 4. & quod ſex anni non
poſſint dici modicum tempus ad hunc effe-
ctum Laderch. conſ. 129. num. 1. verſ. nemo
dixerit.
156 Poſſent tamen prædictæ opiniones con-
ciliari, vt procedant ſingulæ iuxta qualita-
tem bonorum, nam in quibuſdam ſtabilibus
157 citius variatur valor, quam in alijs, terræ
enim nudæ ſemper ſunt in eodem ſtatu, at
158 non ita arboratæ, & vitatæ, quia arbores
ſeneſcunt, & citius vires ad tradita per Poſth.
reſol. 17. num. 51. Bich. deciſ. 496. num. 28.
Rot. deciſ. 216. num. 10. part. 9. recent. & ta-
men arbores quandoque, & vites creſcunt
159 naturaliter, & ſic augent valorem. Imo
præſumptio regulariter videtur eſſe pro au-
gumento, itaut facilius admitatur ſi ex va-
lore de tempore ſubſequenti prætendatur
argui non voluiſſe magis de tempore præ-
cedenti, vel ex valore de tempore antece-
denti prætendatur argui non valuiſſe minus
in ſubſequenti quam è contra, quia, vt ex-
perientia docet prætia rerum creſcunt Eu-
gen. conſ. 34. num. 28. lib. 1. Rot. deciſ. 431.
num. 4. verſ. accedit etiam part. 4. diuerſ.
160 quod tribuendum videtur maiori abun-
dantiæ, quæ habetur auri, & argenti tranſ-
lati præſertim ex indijs, & per conſequens,
& pecuniæ, quæ iugiter creditur, itaut plus
eſſent olim floreni octingenti, quam hodie
mille ſexcenti, & ſic duplicata ſumma, vt
dicit Rota deciſ. 126. poſt Merlin. de legit. &
hoc eſt, quod habetur pœnes Peniam deciſ.
186. num. 2. quod videlicet ex valore de
preſenti arguatur ad præteritum, non è con-
tra, alias enim non video rationem diuerſi-
tatis, & quod lapſu temporis præſumatur
auctus valor bonorum dicit quoque Rot.
deciſ. 63. num. 2. part. 4. diu. & præſumi au-
161 geri valorem ſtabilium exceptis tamen vi-
neis, quæ in dies deteriorantur Poſth. reſol.
17. num. 51. & de fructibus, quod præſu-
162 mantur potius aucti, quam diminuti Rot.
dec. 186. num. 21. part. 6. recent.
163 Standum igitur erit arbitrio Iudicis, an
ex valore de vno tempore poſſit argui valor
de alio, & pro quanto tempore, dum non
poteſt dari in hoc certa regula, ſed attendi
debeat qualitas bonorum, vt dictum eſt de
mobilibus, attendique etiam debebit quali-
tas temporum, & cauſæ extrinſecæ muta-
tionis valoris puta ſi ſuperuenerit bellum
164 vel pax, quia eis intercedentibus ceſſat
dicta præſumptio, quod valor non variet
Natt. conſ. 353. num. 3. adden. ad Gregor. dec.
553. num. 15. Rot. deciſ. 457. num. 2. part.
2. recent. & coram Bich. deciſ. 609. num. 7.
Nec dicat aliquis, quæ dicta ſunt pro-
cedere in probatione valoris rei, & ſic non
applicari in probanda læſione in contractu
locationis, ad quam conuincendam non at-
tendendus valor ipſius rei locatæ ſed fru-
ctuum, ſeu comoditatum, quæ ex ea per-
cipiuntur

cipiuntur, vt dictum eſt ſupra poſt princi-
pium huius Cap. Quia vltra quod in mul-
tis ex valore rei arguitur valor fructuum, &
ſignanter in ſtabilibus, quæ præſumuntur
reddere ad rationem quinque pro centena-
rio, vt dictum eſt ſupra, reſpondetur, quod
quæ dicuntur non præſumi mutatum valo-
rem rei, & ideo argui à valore vnius tem-
poris ad valorem alterius, applicantur etiã
165 ad valorem earumdem comoditatum, &
fructuum, qui ex re percipiuntur, quia ſi
non mutatur res, vtique nec comoditates,
quæ ex ea reſultant, & in ſpecie, quod fru-
ctus terrarũ ſemper præſumatur idem, qua-
tenus non appareat earum mutatio, ex quo
terræ non conſeneſcunt, neque ſterileſcunt
Columella de re ruſtica lib. 1. cap. 1. & ſem-
166 per, ac poſt annum ſeritur, Noualia dicun-
tur *l. Silua §. Noualia ff. de verb. ſignif.* vbi
Rebuff. ex Varone de re ruſt. lib. 1. cap. 19.
Plin. in hiſtor. natur. lib. 18. cap. 19. ait quod
poſt annum vtiliter ſemper ſeritur, & eadem
ſemper percipitur vtilitas, prout eum re-
fert, & ſequitur *Rot. deciſ. 216. num. 10. par.*
9. recent.

167 Non eſt igitur neceſſarium, probationem
valoris percutere tempus præciſum contra-
ctus, ſed ſufficit eam eſſe de proximo, quia
non præſumitur mutatio, vt dictum eſt, &
vltra citatos tradunt etiam *Becc. conſ. 115.*
num. 7. Gutier. de gabell. quæſt. 147. num. 8.
168 *& ſeqq.* & ſicut in ſtabilibus non eſt ne-
ceſſe, quod probatio percutiat annum illum,
in quo facta eſt locatio ex ſupradictis, ita
nec etiam in mobilibus neceſſe erit, quod
teſtes ſe referant præciſè ad diem *Adden. ad*
Buratt. deciſ. 538. num. 22. verſ. non eſt ta-
men neceſſarium Rot. coram Pen. deciſ. 706.
num. 4. ad finem. intelligendo tamen, quod
dictum eſt de locatione ſtabilium vbi loca-
tio ſit ad longum tempus, vel ſaltem ad tan-
tum tempus, quo percipiantur fructus in-
tegri, capiendo videlicet annum ſterilem, &
169 fertilem neceſſe enim habent, vt pluri-
mum terræ vno anno quieſcere, & non ſeri,
vt habetur ex dicta *deciſ. 216. num. 10. part.*
9. rec. & aliquibus in locis fructus integri
170 percipiuntur tantum in triennio, & regu-
lariter in caſalibus Agri Romani, vt habe-
tur in *deciſ. 717. num. 3. verſ. præterea, quod*
ſterilitas part. 4. diu. & in alijs deciſionibus,
de quibus ſupra *in cap. 14. §. 6. in princip.*
in quibus proinde ſi locatio eſſet ad annum
probatio percutere deberet annum illum,
vel aliũ ſimilem videlicet ſi eſſet annus fer-
tilis, neceſſe eſſet probationem eſſe de an-
no fertili, & è contra, prout etiam ſi terræ,
quæ habent vnum annum fertilem, & vnum
ſterilem locentur forte ad triennium aduer-
tendum erit an in locatione veniant duo
anni ſteriles, vel duo fertiles, & ad ſimilia,
quæ de ſe patent.

Præterea ſi non ſolum probaretur valor
de tempore antecedenti, vel de ſubſequen-
ti, ſed ſimul de vtroque, & vterque in ea-
dem ſumma cõſiſteret tunc tanto magis ſuf-
ficeret probatio, quamuis probatio non
percuteret etiam tempus medium, in quo
171 celebratus eſſet contractus, quia proba-
tis extremis media præſumuntur eiuſdem
qualitatis *Natt. conſ. 235. num. 18. Mantic.*
deciſ. 23. num. 3. Buratt. deciſ. 660. num. 1.
Rot. in ſpecie de probatione quantitatis, & va-
loris fructuum deciſ. 186. num. 20. part. 6.
recent.

Verum licet non ſit neceſſarium percute-
re tempus illud præciſum, quo fuit celebra-
tus contractus, tamen quia ratio concluſio-
nis eſt illa, quia in breui ſpacio temporis
non præſumitur mutatio valoris, & ſic pro-
172 batio de vno tempore illatiue prodeſt de
alio melius vtique erit ſi neceſſaria, non ſit
iſta illatio, ac proinde ſi teſtes percutient
tempus locationis melius probabunt, & in
concurſu magis percutientes erunt præfe-
rendi, vt conſiderauit *Rota coram Pen. dec.*
1528. num. 7.

At vtrum ſufficiat, probationem fieri de
illo tempore præciſo contractus tantum, eſt
aliud dubium, in quo videbatur prima fa-
cie ex omnibus prædictis deduci poſſe re-
ſolutionem affirmatiuam, dum dictum eſt
læſionem attendi de tempore illo, & pro-
bationem valoris ad illud referendam, &
de illo cõcludere debere, vel præciſe, vel ſal-
tem illatiue per præſumptionem, quod dum
erat in tanta quantitate de alio tempore
non ſit mutatus, ſed in eadem ſit de illo, ſed
173 aduertendum, quod ex prædictis benè
conuincitur ſufficere probationem valoris
de tempore contractus, at dubium eſt, an
probatio valoris dicatur bene, & ſufficien-
ter facta ſi percutiat tantum illud momen-
tum temporis, ſtant enim ſimul hæc duo va-
lorem inſpici de tempore contractus, & pro-
bationẽ valoris non bene fieri illo tempore
tantũ inſpecto *Rot. dec. 65. n. 15. p. 2. diu.* in iſto
autem dubio pro negatiua eſt *text. in l. precia*
rerum 63. in fin. ff ad l. falcid. vbi expreſſe ha-
betur precia non cõſtitui ex momentis tem-
174 porum, & animaduertit *Rot. coram Pena*
deciſ. 706. num. 5. ad fin. vigetque ratio,
præſertimque in propoſito precii fructuum
quod magis attenditur in locatione, quam
præcium rei, quam vt dictum eſt terræ, vt
plurimum non reddunt fructum æqualem
quo-

quolibet anno, vnde non ſatis erit probare
valorem fructunm, & commoditatum, quæ
percipi poterant de re locata reſtringendo
probationem ad annum illum, ſed facienda
erit per plures annos continuos, ad hoc, vt
videatur ſi redditus ſint æquales, & ſi non
ſint æqnales quolibet anno, ſed quolibet
biennio, vel triennio videlicet, quia ſem-
per ſit vnus annus fertilis, & vnus ſterilis,
tunc intrat, quod dictum eſt ſupra atten-
dendum, quot anni fertiles veniant in loca-
175 tione, & quanti ſint fructus eorum, &
idem de ſterilibus, ſi autem non poteſt da-
ri certa regula, tunc coaceruandæ ſunt sũ-
mæ, & capitur de toto cumulo rata pars pro
quolibet anno, vt tradit *Munoz. Eſcobar. de
Ratiocin. part. 1. cap. 16. num. 42.* vbi ad-
uertit probari hunc modum per text. ſingu-
larem, quem dicit Phænicem in iure *in l. ſi
fundum cum l. ſeq. ff. mandat. Aior. de partit.
cap. 3. num. 5.* & ſenſit *Rota coram Penia de-
ciſ. 706. in fin.*

176 Verum per quot annos, & quales facien-
da ſit iſta probatio, non conueniunt DD.
nam fieri debere per plures annos ante, &
poſtea, docet *Bart. in l. precia rerum 63. §.
nonnullam num. 2. ad finem ff. ad l. falcid.* &
ibidem *Alex. num. 10.* & firmat *Seraph. dec.
1462. num. 3. ante med.* & requiri per quin-
177 que annos antea, & per quinque poſtea,
in materia præſertim obiectiua tradunt *Go-
mez. ad reg. Cancell. in regul. de valore quaſt.
12. Pariſ. de reſign. Benef. lib. 10. quaſt. 2.
num. 55. Apoſtill. ad Pen. deciſ. 176. Rota
coram Seraphin. dec. 1340. num. 1.*

178 Non requiri autem annos quinque, ſed
ſatis eſſe tres annos ante, & tres poſtea, vo-
lunt *Pinell. in l. 2. C. de reſc. vend. part. 3.
cap. vlt. num. 30. Afflict. in tit. per quos fiat
inueſtit. §. ſed res verſ. & ego vidi obſeruare
Lup. de vſur. ad l. curabit coment. 1. num. 165.
in fin. & num. 171. Mantic. de tacit. lib. 4. tit.
20. num. 11. Maſcard. de probat. concluſ.
1396. num. 38. Rot. deciſ. 343. num. 3. part.
1. & deciſ. 100. num. 1. part. 4. recent.*

At, has opiniones in ea parte, in qua re-
179 quirũt probationem fieri debere per tres,
vel quinque annos poſteriores, non eſſe ad-
mittendas in hoc propoſito conuincendi
contractum læſiuum, ea præſertim ratione,
quia imponerent neceſſitatem volenti im-
pugnare contractum expectandi illud tem-
pus elabi, quod non eſſet æquum, nec iuri
conſonum, voluit ſignanter *Mandoſ. ad reg.
Cancellar. reg. 22. quaſt. 5. num. 2.* quem ſe-
quitur *Maſcard. concluſ.* 1403. *num.* 48.

180 Et proinde ſuccedunt aliæ opiniones,
quarum vna vna eſt, quod probatio fiat per
decem annos ante *Rota deciſ. 189. num. 4.
part. 1. diuerſ.* & latiſſimè reprobatis prius
alijs tribus opinionibus diuerſis, hanc com-
probat, & retinendam eſſe, tradit *Garz. de
Benef. part. 5. cap. 3. num. 228. & pluribus
ſeqq.*

Alia eſt, quod ſufficiat probatio quin-
que annorum præteritorum *Mandoſ. dicta
quaſt. 5. num. 2. Maſcard. dicta concl. 1403.
num. 48.*

At in tanta varietate videtur dicendum,
181 quod ſi de tempore litis motæ lapſi fue-
rint anni à die celebrati contractus, tunc
facienda ſit probatio redditũum in eis per-
ceptorum, alias ſufficere probationem an-
norum præcedentium; non enim videtur
expectandum, quod labantur ad mouendã,
vel terminandam litem, & ſenſit *Rot. coram
Achil. de Graſſ. deciſ. 188. ſect. 2. de valor.*
de qua meminit *Garz. de benef. dicto cap. 3.
num. 224. part. 5.*

182 Cæterum, quoad quantitatem annorum
propter diuerſitatem bonorum, relinquen-
dum videtur arbitrio Iudicis, vt ipſe atten-
ta eorum qualitate ſtatuat, an requiratur
decennium, vel quinquennium, vel etiam
aliud maius, vel minus tempus, vt ſenſit
*Rota coram Penia deciſ. 706. num. 6. ad med.
& deciſ. 648. num. 4. part. 1. & deciſ. 159.
nu. 9. part. 5. rec.*

Hæc autem de probatione facienda per
183 plures annos intelligi debent, ſi agatur de
probatione fructuum, & cõmoditatum, quæ
percipiuntur de ſtabilibus, at ſi agatur de
mobilibus, & ſe mouentibus, tunc reſtringi
debet probatio ad tempus contractus, non
tamen ad ſolum illum diem, ſed, & per alios
antea, & poſtea, iuxta qualitatem rerum à
Iudice arbitrandam *Valaſc. conſ. 43. num. 28.
184 ad med. verſ. ſi vero agitur* vbi non ſufficee-
re probationem vnius diei, præcipuè ſi aga-
tur de victualibus, quia eorum pretium in
dies alterari notum eſt, & hoc eſt ſi recte
aduertatur, quod ſenſit *Rota coram Penia
deciſ. 706. num. 4. ad fin.* & ſequitur *Adden.
ad Buratt. deciſ. 538. num. 22. verſ. non eſt
tamen neceſſarium* & in his terminis non eſ-
ſe reſtringendam probationem ad momen-
ta temporis, eſt text. *in l. pretia rerum 63. ad
finem ff. ad l. falcid.*

Et quoniam pretium, vt plurimum ſecun-
185 dum diuerſitatem temporum anni in fru-
gibus variabit, tunc eligẽda erit media via,
videlicet neque maioris, neque minoris va-
loris, argum. *l. Titius ff. ad trebell. Ancar.
conſ. 210. num. 3. Dec. conſ. 176. num. 6.
Theſaur. deciſ. 89. num. 1. & ſeq.* & alijs ad-
ductis, hanc amplecti ſolere in ſtatuendo
valo-

valore frumenti tradit *Merlin. deciſ.* 441.
186 *num.* 8. adeout teſtes deponentes de va-
lore de tempore meſſium, non probent, niſi
adſint alij abſolute loquentes, vt cenſuit
Rot. deciſ. 343. *num.* 2. *part.* 9. *recent.* quid
quid attendendum eſſe valorem de menſe
Auguſti meſſi proximo, ſenſerit *Neuizan.*
conſ. 90. *num.* 23. *Burſatt. conſ.* 11. *num.* 34.
& Menoch. recuper. remed. 15. *num.* 599.
187 Non omittendum argui etiam valorem
rei à valore ſimilium, & terrarum valorem
à valore aliarum vicinarum *Pincl. in l.* 2. *par.*
3. *cap. vlt. num.* 40. *C. de reſcind. vendit.*
Burſatt. conſ. 184. *num.* 17. *Barz. deciſ.* 22.
num. 14. *Rot. poſt* 2. *vol. conſ. Farin. deciſ.*
259. *num.* 2. & argui etiam quantitatem
188 fructuum ex bonis perceptorum, ex quan-
titate percepta ex ſimilibus bonis conuici-
nis *Surd. conſ.* 395. *num.* 31. *Merlin. deciſ.*
483. *num.* 7. *Rot. in recent. deciſ.* 571. *num.*
6. *verſ. item de ſolito part.* 3.
189 Verum probandum eſt terras, de quorum
valore, ſeù fructu conſtat, eſſe prorsùs eiuſ-
dem qualitatis, ac illæ de quibus agitur,
quodque ſi agitur de probando valore, fa-
ctæ fuerint plures, & diuerſæ earum ven-
ditiones, & idem ſi agatur de probando
fructu, quod factæ fuerint plures, & diuer-
ſæ locationes *Gratian. diſcept.* 461. *num.* 14.
& ſeq. Rot. deciſ. 34. *num.* 11. *part.* 1. *recent.*
D. Vrceol. conſ. 3. *num.* 29. vel ſi probari ve-
190 lit quantitas fructuum, puta frumenti ex
quantitate recollecta in vicinis terris, pro-
bari debet, quod fuerint etiam eodem mo-
do cultæ, cum alias poſſit eſſe, quod vicini
melius, vel peius coluerint, & propterea
maiores, vel minores fructus collegerint, &
ſic argumentum non eſſe tutum *deciſ.* 245.
poſt princ. part. 2. *diuerſ. deciſ.* 343. *num.* 5.
poſt med. verſ. & reſpectu part. 1. *recent.*
191 Prædictiſque circumſtantijs bene proba-
tis, præſumptio erit violenta, vt dicit, *Bur-
ſatt. d. conſ.* 184. *num.* 17. aliàs vero iſta de
ſe ſola erit leuis probatio; vt dicit *Seraph.*
deciſ. 955. *num.* 3.
192 Notandum denique, quod ad hunc ef-
fectum probandæ læſionis, non attenden-
denda vna pars tantum contractus, neque
vna res tantum ex pluribus locatis, quia
damnum, quod reſpectu vnius, quis patitur,
poteſt compenſari cum lucro, quod recipiat
ex alia, & ideo omnes ſimul conſiderandæ
ſunt, vt eſt text. *in l. ſi duorum ff. de action.*
empt. & late exornat *Surd. conſ.* 217. *num.*
13. *& ſeq.*
193 Idemque erit ſi locatio ſit ad plures an-
nos, nam non ſatis erit probare, quod at-
tentis redditibus vnius, adſit læſio, quia po-
tuit eſſe illa annus ſterilis, & eius ſterilitas
compenſari debet cum ſubſequentibus an-
nis ſi ſint fertiles *cap. propter ſterilitatem de*
locat. l. ſi vno ff. eodem tit. & dicam latius,
vbi loquar de remiſſione mercedis.
194 Verum hæc procedunt quatenus vnica ſit
locatio complectens plures res; vel plures
annos, vel alias ſi plures ſunt, ſint correſpe-
ctiuæ, & indiuiduæ, ſecus autem ſi ſint plu-
res locationes omninò ſeparatæ, & de ſe
ſtantes, & non correſpectiuæ, quia tunc po-
terit probari reſpectu cuiuslibet ſeparatim,
ac reſpectu vnius tantum *Capra concluſ.* 88.
num. 52. *ad med. Burſat. conſ.* 11. *num.* 35.
Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. *num.* 46. *Cy-
riac. contr.* 90. *num.* 35. quando vero dica-
tur locatio vnica, vel plures, & quando
plures dicantur correſpectiuæ; quia mate-
ria eſt valde vtilis, & ampla, dicam *in Cap.*
ſeparato.

An, & quando teneatur, quis inuitus locare, vel locando, aliquem preferre.

S V M M A R I V M.

1 *Rei ſuæ quilibet moderator, & arbiter.*
2 *Nemo cogitur rem ſuam locare, vel vendere.*
3 *Rem ſuam, qui locare vult non tenetur potius vni*
quam alteri locare.
4 *Publicæ vtilitatis cauſa, & fauore piæ cauſæ tene-*
tur quis vendere.
5 *Regula, quod nemo cogatur vendere patitur 62. fal-*
lentias relatiue.
6 *Prelatio in emptione conceſſa conſanguineis fuit per*
l. Diuinam, & admittunt canones, & leges.
7 *Dominus directus prefertur in emptione.*
8 *Vſusfructuarius locare volens non tenetur præferre*
proprietarium.
9 *Vicinus habet prælationem in venditione rei.*
10 *Priuilegium competens ad compellendum vendere,*
competit etiam ad compellendum locare.
11 *Decl. procedere in locatione ad longum tempus.*
12 *Contrarium ſi priuilegiato non expediat emere, ſed*
ſolum conducere ad breue tempus.
13. *Cauſa ſtudij dicitur cauſa pia.*
14 *Cauſa ſtudij compellitur quis vendere.*
15 *Et compellitur etiam locare vti ſcolaribus, & Ma-*
giſtris.
16 *Amp. vt non poſſit dominus dicere volo locare totam*
domum ſi expediat ſcolari conducere vnam, vel
duas ſtantias.
17 *Pauperes, & miſerabiles habent priuilegium ad com-*
pellendum ad vendendum, & locandum.
18 *Medicus compellitur locare operas ſuas in curandis*
ægrotis.
19 *Et tenetur pauperibus ſine mercede.*
20 *Aduocatus publice exercens compellitur locare ope-*
ras ſuas.
21 *Procurator compellitur locare operas ſuas.*
22 *Ampl. vt Aduocatus non ſolum compellatur patroci-*
nari, ſed etiam conſulere.
23 *Et in ſacra Rota poſſunt cogi duo tantum.*

24 Poſſunt cogi gratis pro pauperibus in extrema neceſſitate exiſtentibus.
25 Ampl. vt teneatur ex ſe patrocinari gratis pauperibus, & ſalarium petens peccet.
26 Decl. procedere eorum fauore tantum, qui ſi cauſam perdant fame ſunt perituri.
27 Et vbi ſunt in otio.
28 Et fauore pauperum Chriſtianorum tantum, & non Hebræorum.
29 Et vbi Aduocatus non habeat legitimam cauſam abſtinendi.
30 Aduocatus habet legitimam cauſam abſtinendi à patrocinio vbi lis eſt cum conſanguineo ſuo, vel amico, aut inimico.
31 Decl. procedere ſi in eadem Curia adſint alij quibus æque cliens vti poſſit.
32 Iudex in cauſa neceſſitatis non compellens Aduocatum ſcribere, peccat.
33 Aduocatus compellitur ſcribere ſub pœna priuationis fori.
34 Aduocato non ſufficit eſſe Doctorem excellentem, niſi ſit etiam timorata conſcientia.
35 Profeſſores publici omnes compelli poſſunt locare operas ſuas.
36 Coactiua locationis datur tantum in caſu neceſſitatis præciſæ.
37 Decl. procedere in neceſſitate præciſa morali.
38 Coactiua locationis, vt habeat locum, requiritur, vt locatio fiat ſine magno incommodo domini.
39 Primus conductor non habet prælationem in noua locatione.
40 Contrarium tenent aliqui.
41 Decl. procedere in Vrbanis tantum.
42 Contrarium eſt verius.
43 Loci appellatione comprehenduntur etiam prædia ruſtica.
44 Lim. primam opinionem, quod primus conductor non præferatur ſi adſit pactum contrarium.
45 Decl. dictum pactum probandum eſſe per ſcripturam.
46 Contrarium, quod poſſit probari etiam per teſtes.
47 Probatio per teſtes non cenſetur excluſa, ex eo quod lex admittat probari per ſcripturam.
48 Inſtrumentum ſi requiratur ad probationem, ſatis erit inſtrumentum de ſe non probans ſi coadiuuetur.
49 Ampl. quod etiamſi ſtatutum dicat non poſſe quid probari niſi per ſcripturas, adhuc admittatur probatio per teſtes.
50 Decl. requiri in hoc caſu quinque teſtes.
51 Decl. 2. procedere, vt ſufficiant teſtes ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem.
52 A cõmunibus opinionibus non facile obtinetur recedi in tribunalibus.
53 Scriptura cenſetur requiſita ad probationem non autem pro ſubſtantia contractus.
54 Probatio per plures teſtes non admittitur in executiuis.
55 Ampl. etiamſi d. probatio ſit prompta.
56 Lim. ſi probationem facere debens præuentiue iam fecerit.
57 Lim. 2. ſi ceſſet ſuſpicio fraudis.
58 Lim. 3. ſi teſtes iam fuerint producti, & admiſſi parte non opponente.
59 Pactum prædictum de præferendo conductorem in noua locatione debet eſſe conuentum cum ipſo domino, vel eius Procuratore ſpeciali.
60 Prælatio in locatione poteſt concedi per ſtatutum.
61 Et etiam per conſuetudinem.
62 Romæ adeſt decretum Camerale, quod ſi dominus nolit habitare per ſe ipſum, debeat præferre inquilinum.
63 Et adeſt aliud Decretum reſpectu anni ſancti tribuens ſimilem prælationem.
64 Decreta prædicta impediunt etiam domino facultatem alterandi pacta, & petendi inſtrumentum locationis ab inquilino.
65 Locatio facta abſque vlla præfinitione temporis in ruſticis cenſetur ad annum, & in vrbanis dictim.
66 Pactum, quod locatio duret ad certum tempus eſt oneroſum conductori.
67 Quod prohibitum fieri directe, etiam per indirectum fieri non poteſt.
68 Conſuetudo debet articulari, & probari.
69 Et in facultatiuis probandum, quod quis noluerit facere, & fuerit coactus.
70 Conſuetudo particularis contrahentium præfertur generali.
71 Conſuetudo etiamſi ſit extra ius præſcribitur per decennium.
72 Inſtrumentum ſuæ obligationis conficere quilibet tenetur.
73 Decl. vt faciendum ſit Inſtrumentum obligationis, non autem addendum aliquod pactum grauans.
74 Statutum dans prælationem in locatione eſt intelligendum ſtricte, & proprie.
75 Decretum Camerale, quod ſeruatur in Vrbe fauore inquilinorum eſt ſtricte intelligendum.
76 Conſuetudo tribuens prælationem in locatione eſt probanda in ſpecie, & reſtringenda.
77 Statutum tribuens prælationem in locatione non intelligitur in caſu quo dominus velit pro ſe retinere.
78 Statutum loquens de inquilino, non extenditur ad ſubinquilinum.
79 Decl. procedere reſpectu domini, non autem reſpectu conductoris ſublocantis.
80 Sub inquilinus, ſeu ſubconductor reſpectu primi conductoris eſt inquilinus, ſeu conductor.
81 Et reſpectu domini, eſt ſubinquilinus quouſque durat prima locatio, illa vero finita ſi ſoluat penſionem fit inquilinus.
82 Inquilinorum appellatione non veniunt conductores apothecarum, & magazenorum.
83 Contrarium.
84 Inquilinus, vt dicatur requiritur conductio ad effectum habitationis.
85 Magazeni veniunt appellatione apothecarum.
86 Ius inquilinatus, ſeu priuilegium prælationis inquilinis conceſſum eſt mere perſonale, & cedi non poteſt.
87 Iura competentia ex particulari diſpoſitione ſunt perſonalia, & cedi non poſſunt.
88 Ius inquilinatus ſicut non poteſt transferri per ceſſionem, ita nec poteſt communicari per viam aſſumptionis in ſocium.
89 Ius inquilinatus ad probationes poteſt renunciari.
90 Et renunciatum cenſetur per relationem ad aliam locationem, in qua ſit renunciatio.
91 Non tamen cenſetur renunciatum per promiſſionem de reſtituendo domum vacuam in fine locationis.
92 Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum.
93 Iuramentum fortius ſtringit ius pactorum non autem ea ampliat.
94 Inquilinatus renunciatio annullato contractu in quo exiſtit, & ipſa corruit.
95 Ius inquilinatus expirante locatione expirat.

96 Ampl.

96 *Ampl. vt ſi locatio expiret per emptionem rei, etiamſi emptio reſoluatur inquilinatus non reuiuiſcat.*

97 *Emptor cum pacto de retrouendendo non poteſt dici inquilinus.*

98 *Inquilinatus non cadit in re propria.*

99 *Inquilinatus requirit pro ſuo antecedenti titulum conductionis.*

100 *Inquilinus, & conductor ponuntur pro ſinonimis.*

101 *Inquilinus non efficitur per locationem ad alium effectum, quam habitationis.*

102 *Conductor ſi emat cum pacto redimendi, & durante adhuc tempore locationis dominus redimat reſurgit locatio, ſecus ſi redemptio fiat finito tempore locationis.*

103 *Materia retractus, & probationis eſt ſtricte accipienda, & non extendenda de caſu ad caſum.*

104 *Indirecte facere licet, quod non liceret directe ad euitandas Conſtitutiones exorbitantes.*

105 *Decl. procedere ſi fiat ſine fraude.*

106 *Inquilinatus priuilegium perditur à conductore male vtente, & moroſo in ſolutione penſionis.*

107 *Hebrei in Vrbe habent priuilegium inquilinatus, quod vocant Gazagà.*

108 *Et quia poſſunt facere melioramenta eorum ius, eſt maius ſimplici inquilinatu, & cedi poteſt.*

109 *Scolares, & Magiſtri conductores præferendi ſunt in noua locatione.*

110 *Pauperes, & miſerabiles quoque habent prædictam prelationem.*

111 *Idem de Eccleſia, & alijs locis pijs.*

112 *In prædijs fiſcalibus antiqui conductores pro eiſdem conditionibus præferuntur alijs.*

113 *Ampl. procedere in conducentibus à Municipio, & Caſtro.*

114 *Ampl. 2. etiamſi non ſint conductores antiqui, ſed tantum ad breue tempus.*

115 *Lim. ſi conductor Fiſcalis non ſoluiſſet penſiones præteritas.*

116 *Lim. 2. ſi ſtante renunciatione inquilinatus.*

117 *Conductores bonorum Eccleſiæ præferendi ſunt in noua locatione.*

118 *Contrarium eſt verius.*

119 *Hoc contrarium maxime procedit in Hoſpitalibus laicalibus.*

120 *Conductor antiquus non præfertur in locatione prædiorum Vrbanorum ſecus in prædijs ruſticis.*

121 *Contrarium eſt verius.*

122 *Loci appellatione veniunt etiam agri.*

123 *Loci nomen, tàm refertur ad ruſtica, quàm ad vrbana.*

124 *Conductor ad longum tempus habet prelationem in noua locatione.*

125 *Communitas, volente Principe, aut Barone locare aliquam iuriſdictionem in ea, habet prælationem.*

126 *Ampl. procedere, tàm in locatione ad longum tempus, quàm in locatione ad breue.*

127 *Ampl. 2. vt diſſentienti maiori parte Communitatis adhuc minor poſſit velle præferri.*

128 *Ampl. 3. procedere etiam in Barone Eccleſiaſtico.*

129 *Ampl. 4. vt ſi Baro plures Terras ſimul locet poſſit Communitas vnius velle præferri ſi ſint ſeparatæ Communitates.*

CAPVT XX.

QVoniam rei ſuæ quilibet moderator,
1 & arbiter *l. in re mandata C. mandati* ſequitur, vt de iure regulariter nemo co-
2 gatur rem ſuam inuitus locare, ſeù vendere *l. nec emere C. de iure deliberan. Coccin. de-*
3 *ciſ. 2. num. 1.* & late *Giurb. deciſ. 86. numer. 1.*
& quatenus locare velit, quod non teneatur potius vni, quam alteri locationem facere, iuxta tradita per *Honded. conſ. 3. nu. 13. & 14. lib. 1. & Gratian. diſc. 978. numer. 18.* & ſunt *text. in l. inuitos 11. & in l. ne cui 32. C. de locat.*

Non tamen abhorrent prorſus iura, vt
quis compellatur quandoq; rē ſuam etiam
inuitus alteri concedere, concurrente enim
4 publica vtilitate, ſeù fauore piæ cauſæ, ex-
preſſe volunt, vt quis teneatur vendere ad
text. in l ſi locus §. 1. ff. quemadm. ſeru. admitt. & in l. ſi quis ſepulcrum ff. de religioſ. & ſumpt. fun. imo dicta regula, quod nemo cogatur
5 vendere patitur ſexaginta, & octo fallen-
tias ſecundum *Soccin. regul. 435.*

Prout etiam admittunt, quod ſi velit quis
vendere, tenetur quandoque potius vende-
re vni quam alteri, imo hoc prius, ac ſæ-
6 pius in certis caſibus conſtitutum fuit, quod
enim teneatur præferre conſanguineos, &
eis potius vendere, quam exteris, ipſa lege
diuina ſtaturum fuiſſe habetur in ſacra pa-
gina *Leuit. cap. 25. ad num. 25. Rut. cap. 4. ad
num. 3.* admittunrque canones, & leges vt
late deducitur in *deciſ. 173. num. 9. & ſeqq.*
7 *par. 4. rec.* prout etiam eadem prælatio de
iure competit ratione dominij directi, quod
quis habet in re, quæ in alium diſtrahitur,
vt habetur in *l. fin. C. de iur. emphit.* & in vſi-
bus feudorum *in cap. 1. §. porro qualiter olim*
8 *poterat feud. alien.* non tamen tenebitur vſu-
fructuarius locare volens, præferre pro-
prietarium, vt probat *Scain. deciſ. 89. nu. 19.
& ſeq.* ac ratione vicinitatis, quam quis
9 habet cum eadem re vendita, poſſe eamdē
prælationem competere, habetur in *cap. con-
ſtitutus extra de in integr. reſtit.* & his tribus
caſibus tantum competere prælationem de
iure cenſuit *Marin. quotid. reſol. cap. 117. n. 4.
& 5. par. 2.* ſed adſunt etiam alij caſus, in
quibus competit, vt tradit *Sanfelic. dec. 322
num. 10.*

Applicando autem ad materiam locatio-
nis, videtur etiam in hoc propoſito proce-
dere poſſe argumentum à venditione, ad eā;
itaur fauore publicæ vtilitatis, vel piæ cau-
ſæ eodem modo compelli poſſit quis loca-
10 re, ex eiſdem iuribus ſupracitatis, & in ſpe-
cie, quod priuilegium competens ad com-
pellendum vendere, competat etiam ad cō-
pellendum locare *Benincaſ. in tractat. de
paupertat. quæſt. 8. de ſpecial. in contract. ſpe-
cial. 7. num. 19. & 20. Velaſc. de priuil. pauper.
par. 1. quæſt 24. num. 8.*

Verum hoc procedere poſſe in locatione
11 ad longum tempus, quæ dicitur alienatio, & venditioni æquiparatur, non autem in locatione ad breue tempus, quæ ab ea multum differt, cenſuit Curia Archiepiſcopalis Neapolis penes *Ricc. deciſ. 10. num. 1. & per tot, par. 1.* & ſecutus eſt *Donat. de regular. tom, 1. par, 2, tract. 2. quaeſt. 10. per tot.* &
12 contrarium aduerſus dictam Riccij deciſionem, cenſuit *Sperell, deciſ. 58. nu. 24. & ſeqq. vſque ad finem*, vbi late; ſed iſta contrarietas, videtur poſſe conciliari cum diſtinctione, vt ſi expediat priuilegiato emere, tunc bene poſſit dicere dominus, priuilegium tuum loquitur de emptione, non debes eum extendere ad ſimplicem locationem, pro ſimplici tua maiori cõmoditate non ſoluendi pretium, & applicatur deciſio Riccij, ſi autem ei emere non expediat, ſed tantum ſimpliciter conducere, & tunc procedant ea, quę dicit *Sperell.* in his terminis loquens, videlicet ſi Monaci indigeant domo vicini ad breue tempus; quouſque videlicet eorũ Monaſterium perficiant, hæc enim non eſt extenſio priuilegij, ſed comprehenſio ad euitandum abſurdum, vt ei cui liceat compellere ad vendendum ſi expediat, quod eſt magis, non debeat licere compellere ad locandum, ſi hoc tantum expediat, quod eſt minus, vt conſiderat ibidem *Sperell. numer. 28.* & habemus aliud exemplum notum in Vniuerſitatibus ſtudiorũ, cauſa enim ſtu-
13 dij dicitur pia ad late tradita per *Berrett. conſ. 64. per tot. Valenzuel. conſ. 87. nu. 3. Marant. lun. reſpon. 13. num. 49. & ſeq. lib. 1. Niger. de ſubhaſt. cap 4. §. 8. numer. 9. & ſeq.* &
14 eius cauſa cogitur quis vẽdere ſi expediat, puta rem contiguam ſcolis pro eis amplian, dis *Caren. reſol. 2. num. 31, Gizzarell. dec. 38. num. 3. Giurb. deciſ. 86. num. 8. Sperell. dec. 58.*
15 *num. 19.* & vbi expedit tantum conducere, vt in caſu ſcolaris accedentis ad ſtudium, vel Doctoris debentis legere, compellitur quis eis locare, vt firmat *Rebuf. de priuil. ſcolar. priuil. 7. num. 4.* cum alijs cumulatis per *Carocc. de locat, tit, de libertat. quaeſt. 1. num. 10.*
16 Et non poteſt dominus dicere volo locare totam domum, ſed dum ſcolari expedit conducere tantum vnam, vel duas ſtantias, illas ſolas locare tenetur, vt per *Rebuf. d. priuil. 7. num. 4.* vbi quod vidit ſeruari apud Biturigos propter magnum numerum Auditorum illuc confluentium, & quod diſplicuit coniugatis pulcras habentibus Vxores *Carocc. d. quaeſt. 1. num. 18*, penes quos videri poterũt aliæ ampliationes, & declarationes prædicti priuilegij ſcolariũ, & Magiſtrorũ,

Et idem, quod dictum eſt fauore ſcola-
17 rium; dicendum erit fauore pauperum, & miſerabilium, imo fortius, quia pro his non modo concurrit cauſa pietatis, ſed quandoque maioris neceſſitatis *Nouar. in prax. miſerabil. perſonar. priuil. 42. num. 3. Leoncill. de priuil. pauper. par. 2. priuil. 231. num. 3*, ſic
18 etiam fauore ægrotantiũ compellitur Medicus locare operas ſuas in eis curandis *Rip. de rem. ad curand. peſt cap. 2. num. 88. & ſeq.* vbi quod compelli poteſt per Epiſcopum, &
19 *nu. 99.* quod pauperibus tenetur ſine mercede, licet non vidiſſe hæc de Medico ab aliquot acta, & ſic dubia relinquat *Caroc de locat. tit. de libertat. quaeſt. 8. nu. 16.* & de Ad-
20 uocato publice exercente officium aduocationis, quod compelli poſſit locare operas ſuas impatrocinando *Gloſ. in l. 1. §. ait Praetor in verb. habebunt ff. de poſtulan.* cum alij plene congeſt. per *Carocc. de locat, tit. de libert. quaeſt. 7. num. 4.* idemque de procurato-
21 re ſolito cauſas tractare *Imol. in l. damni la 1 §. ſi it qui ff. de damn. infect. Iaſ. in d. l. inuitus C. de procurat.* refert & ſequitur *Caroc.*
22 *ibid. num. 6.* & non ſolum poteſt Aduocatus cogi locare operas ſuas in patrocinando, ſed etiam in conſulendo *gloſ. in l. 2, in ver. conſenſum*, & ibi etiam *Bart. C. de proxim. ſacror. ſcrip. lib. 11.* cum alijs adductis per *Carocc. d. quaeſt. 7. num. 5. & per Cohell. ad Bull. Bon. regim. cap. 21. num. 50.* & in Sacra Rota
23 poſſunt cogi duo tantum, vt habetur in *Bulla 1. Benedict. XI. in Bullar. antiq.* & quod
24 pro paupere poſſit cõpelli patrocinari gratis, quatenus tamen pauper ſit in extrema, aut valde graui neceſſitate *Sanch. in conſ. moral. lib. 6. cap. 7. dub. 1. num. 1. & 2. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 79. num. 33. & ſeq.* vbi
25 & quod tenetur ex ſe adeo ut peccet ſi ſalarium petat, quod & tradit poſt alios *Vinius deciſ. 159. num. 2.* explicant tamen aliqui, vt
26 ad hoc teneatur tantum Aduocatus eis, qui ſi cauſam perdant, fame ſunt morituri *Felin. in cap. 1. num. 2. poſt princ. de offic. Iudic. Caranit. ad Rit. 99. num. 9. Cappell. Tolos. in addit. ad deciſ. 481. poſt princ.* & tantum vbi
27 ſit in otio, & extra occupationes ſibi neceſſarias *Sanch. d. cap. 7. dub. 1. num. 3.* & fauo-
28 re pauperum Chriſtianorum, non item Hæbreorum *Afflict. ad Conſtit. Regn. 33. de dand.*
29 *Aduoc. num. 5.* & quatenus non habeat aduocatus legitimam cauſam abſtinendi, vti
30 ſi lis eſſet cum conſanguineo ſuo, vel amico *Caroc. d. quaeſt. 7. tit. de libert. num. 15.* vbi & idem dicit ſi eſſet cum inimico *Barboſ. in cap. non licet num. 8. ad fin. 11. quaeſt. 3.* quod tamen vidi non ſeruatum in magna cauſa in qua actor forſan ex induſtria omnes Aduocatos

catos primarios præuenerat, præter vnum valde amicum cui alleganti amicitiam ad ſe eximendum à patrocinando reum, fuit reſponſum, quod ſatis eum excuſabat iuſſus Iudicis, vnde limitari poſſet, quod dictum eſt, non poſſe compelli Aduocatum
31 ſcribere contra amicum, vel etiam conſanguineum, vt procedat ſi adſint in eadem Curia alij, quibus cliens æque vti poſſit, quod tamen relinquendum arbitrio Iudicis, cum poſſint eſſe diuerſæ circumſtantiæ, quæ eum moueant compellere Aduocatum, vel non compellere, quas debet diligenter perſcrutari, nam vbi adeſt ex parte clientis neceſſitas, & ex parte Aduocati deficit cauſa legitima ſe abſtinendi, debet Iudex eum
32 compellere, alias peccat ipſe mortaliter *Sanch. in conſ. lib. 6. cap. 7. dub. 1. num. 4.*

33 Pæna autem ſub qua compelli poteſt Aduocatus eſt priuationis fori *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 79. num. 34. verſ. nam ad pauperem*. Et ita paſſim practicatur, vt compellantur Aduocati, & Procuratores patrocinia ſuſcipere, vt teſtatur etiam *Carocc. d. quæſt. 6. num. 9.* quando tamen agitur de caſibus in quibus tenentur in conſcientia, nõ debent expectare iuſſionem Iudicis, vt ſuo muneri ſatisfaciant, non enim ſufficit quem
34 eſſe Doctorem excellentem, niſi ſit etiam timoratæ conſcientiæ *Gratian. diſc. 527. num. 34.*

Sunt, & alij quamplures, qui tenentur locare, vt late tradit *Carocc d. tit. de libertat. quæſt. 7. cum trib. ſeqq.* vbi concludit in ge-
35 nere omnes publice aliquid profitentes compelli poſſe, & *quæſt. 8. num. 12. & 17.* tradit etiam plurima ſpecialia deſcendendo vſque ad Meretrices penes eũ videnda.

36 Aduertendum tamen circa iſtam coactionem, quod ea non competit indiſtincte, ſed tantum ſi adſit neceſſitas, vt loquitur *text. in d. l. ſi quis ſepulcrum de relig. & ſump. fun.* ibi, *& dominus ſepulcri iter ad illud non habebat* & tradunt *Valenzuel. conſ. 18. nu. 132. & ſeqq. Maſtrill. deciſ. 280. num. 6. Rot. deciſ. 676. num. 2. & ſeq. par. 1. & deciſ. 327. nu. 1. par. 4. rec.* & in terminis dictæ coactiuæ cõpetentis ſcolaribus *Valaſc. de iur. emph. q. 24*
37 *num. 2. ad fin.* intelligendo tamen de præciſa neceſſitate morali, vt per *Gratian. diſc. 742. num. 22. & ſeq.* & vlterius requiritur
38 etiam, quod locatio fiat ſine magno incõmodo, ſeù damno domini, vt deducitur ex *text. in dicta l. ſi quis ſepulcrum*, ibi, *ne vicinus magnum patiatur detrimentum*, & tradunt *Theſaur. quæſt. 64. nu. 9. lib. 1. Gratian. diſc. 896. num. 10. Giurb. deciſ. 88. n. 10. Rot. deciſ. 676. num. 7. par. 1. & deciſ. 327. par. 4. rec.*

Quo autem ad prælationem in voluntaria locatione, clarum pariter eſt, quod non teneatur quis potius vni, quam alteri locare ex adductis ſupra in principio huius *cap.* Quæritur tamen, an hoc procedat etiam vbi
39 res erat iam vni locata, vel potius, tunc intret æquitas, vt qui iam habet rem in manibus, nempe primus conductor, quatenus offerat eaſdem conditiones, præferre debeat, & in hoc regula clara eſt pro negatiua in *l. ne cui 32. C. locat. Gratian. diſc. 357. num. 1. & ſeq. Larat. conſ. 18. num. 1. & ſeqq.*
40 & licet non deſint contrarium tenentes, vt ſignanter *Luc. de Penn. in l. congruit poſt med. verſ. vel dic quod nulla C. de locat. præd. ciu. lib. 11. Caſtrenſ. conſ. 4. num. 6. & conſ. 32. numer. 1. verſ. nam in locatione lib. 1. Calcan. conſil. 8. num. 36. Grammat. conſ. ciu. 4. nu. 1. & 2. & conſ. 28. num. 14. & 15.* & alij, qui agno-
41 ſcentes non poſſe conſtitui regulam contrariam textui in *d. l. ne cui*, eam limitant, vt procedat in prædijs Vrbanis, ſecus autem in ruſticis, in quibus dictam contrariam opinionem habere locum volunt, vt *Afflict. in deciſ. 238. nu. 2. & ſeqq. Valenzuel. conſ. 75. num. 18. & ſeq. Ruginell. practic. quæſt. cap. 22. num. 6. verſ. contrariam Cartar. deciſ. 97. num. 7.* tamen à dicta regula non eſt re-
42 cedendum, & præfati Auctores, vel intelligendi ſunt in caſu infraſcriptarum limitationum, vel non habendi in conſideratione, dum *text. in d. l. ne cui 32. C. locat.* eſt clarus, nec patitur præfatam reſtrictionem, ad prædia vrbana, nam vltra mentionem domus, & ergaſterij, vtitur etiam nomine ge-
43 nerali, loci, quod etiam prædia ruſtica euidenter complectitur *l. locum 17. ff. de vſufr. l. loci corpus 4. ff. ſi ſeruit. vindic.* cum alijs late adductis per *Velam diſſert. 13. numer. 5. & ſeqq.* vbi propterea præfatos omnes, & alios concordantes late reprobat, adeout profiteatur dictas eorum opiniones omnino exterminare *Gratian. diſc. 357. n. 31.*

Limitatur autem regula præfata pluri-
44 bus modis, & primo ſi adſit pactum contrarium, vt habetur expreſſe in *d. l. ne cui*,
45 quod tamen pactum neceſſe videtur, vt ſit in ſcriptis ex diſpoſitione eiuſdem legis, ibi, *Niſi forte pacta per ſcripturam ſpecialiter inita*, & notãt ibi *gloſ. in ver. pacta & Cyn. Boer. deciſ. 107. num. 3. ad med. Caſtill. deciſ. 114. num. 14.*

Verum ſi tale pactum plene, & conclu-
46 denter probaretur per teſtes, adhuc eſſet attendendũ, vt tenet in ſpecie *Carocc. de loc. in d. tit. de libert. num. 6. & Apicell. in tutam. pauper. ſeù de dilat. quinquen. tit. 1. num. 209. verſ. & nota*, vbi quod habuit in facto, &

com-

comprobatur, quia dum lex excipit ſimpli-
47 citer pacta, per ſcripturam ſpecialiter ini-
ta, non videtur per hoc excludere proba-
tionem per teſtes, vt de ſtatuto cenſuit
Rot. cor. Creſc. deciſ. 1. de donat. argumento
notatorum per *Bald. in conſ. 279. viſa peti-
tione lib. 4.* qui tamen dicit, quod ſi ſtatu-
tum, vel lex requirat probationem per In-
48 ſtrumentum, ſatis erit Inſtrumentum de ſe
non probans, ſi coadiuuetur depoſitione
teſtium, qui vtique eſt caſus facilior, & in
ſpecie, quod ita quoque probetur recon-
ductio *Apicell. d. tit. 1. num. 209. poſt med.* ſed
49 in fortiori, quod ſi ſtatutum expreſſe di-
cat, non poſſe quid probari niſi per ſcrip-
turam, quod adhuc attendi debeat proba-
tio per teſtes docuit *Anton. de Butr. in cap.
ſicut ad fin. de probat.* cum alijs pluribus cō-
geſtis per *Tiraquell. de pan. temp. cauſ. 51.
num. 117. & 118.* ſaltem ſi teſtes ſint in am-
pliori numero, & valde idonei, vt admit-
tit *Fulgoſ. conſ. 208. ad fin.* vbi loquitur in ſi-
mili, ſtante videlicet pacto iurato, quod
non attendatur probatio, niſi per ſcripturas,
50 & quod ſtatutum diſponens non poſſe ali-
quid probari, niſi per Inſtrumentum, non
excludat probationem per quinque teſtes
poſt *Cyn. in l. optima num. 6. ad med. in 4.
oppoſitione verſ. aut vult C. de contrah. &
commit. ſtipulat. Abb. in cap. ſicut conſuetudo 2.
ad fin. Felin. num. 13. Dec. num. 78. Bero. n. 70
verſ. communis tamen de probation. Marſil.
ſing. 157. Vinc. de Franc. deciſ. 374. numer. 7.
Rota cor. Creſcen. deciſ. 1. num. 1. de donat.* &
in his terminis requiri omnino quinque te-
ſtes fuit iudicatum in Sacro Concilio Nea-
polis, vt refert *Thor. in compend. deciſ. ver.
reconductio 3. tom. 1. & Ricc. ad Franc. deciſ.
278. prope fin.*

Verum hæc opinio non tranſit ſine diffi-
51 cultate, nam dicta concluſio, quod etiam
vbi lex ſcripturam requirit ſufficiant teſtes,
maxime numero plures, nempe quinque,
declaratur, vt procedat quando ſcriptura
requiritur ſolum ad probationem actus, ſe-
cus autem ſi requiratur ad ſubſtantiam, vel
ſolemnitatem eiuſdem, vt in caſibus relatis
per *gloſ. 2. in l. 4. ff. de pignor. & gloſ. 3. in l.
pactum 17. C. de pact.* & vbique DD. *Guido
pap. deciſ. 582. num. 3. Valaſc. de iur. emphit.
quæſt. 7. num. 1. & ſeq.* & propterea non ap-
plicatur in caſu noſtro, in quo lex ad ſub-
ſtantiam contractus requirit ſcripturam, vt
latiſſime tradit *Vela differt. 12. numer. 79. &
ſeqq.* ſed non propterea videtur recedendū
à dicta prima opinione, quia tradita per
Velam, ibi, tendunt ad probandum decla-
rationem, at deficiunt in probando, quod
ſimus in caſu ipſius declarationis, quod vi-
delicet lex requirat ſcripturam pro ſubſtā-
tia; & licet ad hoc faciant tradita antece-
denter *à num. 56.* vbi tenet, quod ratio ip-
ſius legis ſit, quia pactum, vt finita locatio-
ne, dominus teneatur potius relocare pri-
mo conductori, quam alteri, ſit nimis gra-
ue, vti tollens libertatem diſponendi ad ſui
libitum de re propria, & ideo lex velit ita
ſolemnizari per ſcripturam; loquitur contra
communem, vt ipſe met, ibi, fatetur, quæ
communis eſt, vt requiratur ſcriptura ad
euitandam fraudem, quam primus condu-
ctor in probatione pacti per teſtes facienda
adhibere poſſet, vt patet ex DD. per eum
citatis *num. 4.* & per *Franc. deciſ. 273. nu. 3.*
& licet contra eam valde vrgeant doctiſſi-
me deducta ab eodem *num. 41. & ſeqq.* ta-
52 men à communibus opinionibus non faci-
le recedi obtinetur in Tribunalibus *Valaſ.
d. quæſt. 7. num. 2. verſ. verumtamen*, & quā-
uis pactum prædictum vere ſit graue, tamen
non eſt grauiſſimum, dum dat ſolum præ-
lationem conductori in relocatione volun-
taria, quatenus ſcilicet Dominus velit ite-
rum locare, vnde grauius eſt pactum de
relocando abſolute, prout etiam pactum
de locando, de vendendo, de nubendo, &
ſimilia, & tamen non in omnibus his pactis
requiritur de iure ſcriptura, vnde veriſimi-
lius eſt, quod ideo lex requirat eam in pa-
cto iſto fauore locatoris, quia facilius ſit
conductori circa rem, quam in manibus ha-
bet, fraudes machinari, & ſub prætextu
talis pacti impedire domino ne locet alteri,
prout tenent communiter DD. vel ſaltem
non vrget ratio cur recedere debeamus ab
hac communi, & maxime, dum pro ea vi-
get etiam regula, quod ſcriptura cenſeatur
53 requiſita ad probationem, non autem pro
ſubſtantia contractus, vt tradit *Valaſc. de
iure emphit. quæſt. 7. num. 5.* & conſonant tra-
dita per *Decian. conſ. 64. num. 19. & ſeq. lib. 3
& Burati. deciſ. 29. num. 12.* cum alijs in ter-
minis ſcripturæ requiſitæ per pactum ad-
ductis *in Cap. 16. num. 4.*

Retenta tamen dicta opinione, quod nō
ſit excluſa probatio per quinque teſtes, pla-
cet limitatio, vt procedat, quatenus talis
probatio non ſit reijcienda ratione qualita-
tis iudicij intentati, vti ſi facta iam locatio-
ne alteri, & elapſo tempore primæ locatio-
nis, ageretur contra primum conductorem
executiue petendo mandatum de exfra-
ctando, ſeù euacuando, in executiuis enim
54 non poteſt admitti exceptio probanda per
tot teſtes, vt tradunt DD. *in cap. interpoſi-
ta de appell.* nempè *Abb. num. 7. Bald. num. 1.*

Butr.num.10. poſt med.verſ.eſt dubium Imol. num.6. poſt med.verſ. ſed in contrarium Roman.conſ.244.num.6. verſ. & vt omnis dubitatio, etiamſi probatio ſit in promptu, ex
55 quo probatio, probationem non excludit, & ſic admittit probationem contrariam, vt conſiderat *Rota cor. Puteo deciſ. 32. ad fin. lib.1.* quod facilius dicendum eſt in propoſito, quia ſi admitteretur talis probatio, nouus conductor, nolens ſtare ſine domo, recederet à locatione, & ita fraudaretur facultas domini relocandi alteri, vt poſt alios conſiderat *Franc.d.deciſ.278. ſub nu. 3.* vn-
56 de admittenda erit dicta probatio per teſtes, quatenus conductor præuentiue eam faciat, ita vt ceſſet præſumptio dictæ fraudis, prout iudicatum fuit Neapolis, & referunt *Tapia par. 4 ad pragmat. 1. de locat. num.3. & 4. Ronit.in eadem pragm.1.num.12 & ſeq. Paſcal. de patr.poteſt.par.4.cap.6.n.33 & 34. Ricc. in addit. ad Franc. d. deciſ. 278. Thor.in compend.deciſ.par.1. ver.reconductio 2.* & admitti etiam deberet dicta probatio
57 poſt finitum tempus locationis, ſi conductor pactum allegans, non allegaret illud ad impediendum dictum mandatum executiuum de euacuando, ſed ageret contra dominum ad effectum conſequendi damna, quia ceſſaret ſuſpicio dictæ fraudis, vt bene conſiderat *Ronit.in d.pragmat.1. de locat. num.17.*

Præterea admittenda eſſet probatio per
58 teſtes in quocumq; caſu, ſi iã fuiſſent producti, & parte non opponente fuiſſent admiſſi, & probatio iam facta eſſet, vt bene firmant in ſpecie *Franc.d.deciſ.278. num.7. vbi Adden.* & ſignanter *Viſcon. alios refert Apicell. de dilat.quinquen.tit.1.num.209. ad fin. Paſcal.d.par.4.cap.6.num.34.*

Non omittendum denique circa dictum
59 pactum de præferendo conductorem in fine locationis, quod tanquam remittens ius clarum domini de quo in *d.l. ne cui ff. locat.* debet eſſe conuentum cum ipſomet domino, nec ſuffragaretur factum à Procuratore, ſpeciale mandatum ad id non habente, per ea quæ de alio pacto ſimili tradit *Natta conſ.25.num.3.ad fin. & ſeq.*

Secundo eodem modo limitatur dicta
60 Regula, vt non procedat ſi adſit ſtatutum, quod præferatur primus conductor, ſeù inquilinus, quia eodem modo valebit tale ſtatutum, ac valet pactum *Minſig.obſer.23. num.2.cent.4. Boer.deciſ.107. nu.2.* idemque eſſet vbi vigeret conſuetudo, quæ æquiparatur ſtatuto, & in propoſito, quod ſit attendenda eodem modo *Boer. dicta dec.107 n.3. Caſtill.dec.114.n.15. Grat.diſc.357.n.39*

Et tale ſtatutum dici poteſt, quod adſit
62 Romæ, viget enim ibi quoddam Decretum Camerale de mandato Papæ factum, quod quatenus dominus nolit per ſe ipſum inhabitare, ſaltem ad annum, non poſſit veterem inquilinum expellere, ſed volens denuo locare, debeat requirere ipſum inquilinum certa forma, an velit domum iuſtis conditionibus in ſimilem locationem habere, vt videre eſt in eo poſt *Fenzon. ad ſtatutum Vrbis fol. mihi 705.*

Eſtque etiam in Vrbe aliud ſimile De-
63 cretum reſpectu Anni Sancti, ſeu Iubilei, in quo habetur, quod quandocumque is annus venerit, per duos annos antea, & ipſo Anno Sancto Inquilinis, & ſubinquilinis penſio Domus, ſeù Apothecæ per eos conductæ, & ſubconductæ à Dominis ipſius, nec augeri, nec modus ſoluendi penſionem alterari poſſit, ſiue veteres inquilini in conducta domo, vel Apotheca manere velint, ſiue noui conducant, vt latius refert *Gratian.diſcept.927.in principio*, vbi propterea reſoluit non potuiſſe in dicto tempore aſtringi Inquilinum ad conficiendum Inſtrumentũ locationis ad quinquennium, cum obligatione præſtandi cedulam bancariam pro ſecuritate ſolutionis penſionis, ex quo ita alterabatur locatio, & modus ſoluendi penſionem in præiudicium Inquilini contra tenorem dicti Decreti.

Imò etiam extra caſum Anni Sancti, non poſſet quis ex abrupto in Vrbe compelli alterare pacta locationis in ſui præiudiciũ, quia alias hic eſſet modus expellendi Inquilinos, & eludendi dictum aliud Decretum Camerale, quod non eſt admittendũ, vnde cum quidam Prælatus quæreret à me An dominus domus per eum inhabitatæ per duodecim annos, abſque confectione Inſtrumenti locationis, iuſte peteret confici Inſtrumentum locationis ad annum reſpondi, vt infra.

Iniuſte prætendit D. Ioſeph. Illuſtriſsi-
65 mum D. meum conficere inſtrumentum locationis, & conductionis ad certum tempus, quia locatio facta ab initio, & obſeruata per duodecim annos fuit, abſque vlla expræſſione temporis, quo caſu, licet in Prædijs Ruſticis, in quibus percipiuntur fructus in ſingulo anno, cenſeatur locatio facta ad tempus certum, nempe ad annum, tamen ſecus eſt in Vrbanis, quorum vtilitas percipitur dietim, quia cenſetur facta pro tempore quo conductor inhabitauerit, vt de relocatione tacita eſt textus clarus in *l. item quæritur ff. locat. ibi in Vrbanis autem prædijs alio iure vtimur, vt prout quiſque habi-*

bitauerit, ita, & obligetur, & notant ibi *Bart.*
num.7. Bald.num.7.verſ.ſecundo,vt pro rata
Caſtrenſ. num.7. & in terminis præciſis de
locatione ab initio facta abſque temporis
expreſſione *Flamin. de Rub. conſ.8.num.33.*
& ſeqq. & certum eſſe dicit. *Ripol. var.cap.*
12.num.359.

Dum itaque Illuſtriſſimus D.meus inha-
66 bitat domũ à duodecim annis titulo loca-
tionis ad tempus, quo inhabitauerit, com-
pellere eum ad faciendum Inſtrumentum
locationis, cum pacto perſiſtendi in ea per
certum tempus, eſſet eum compellere ad
recipiendam locationem diuerſam, & cum
pacto ſibi oneroſo, prout de ſe patet, & in
ſpecie, quod ſimile pactum ſit oneroſum
conductori, & faciat diuerſam locationem
firmat *Grat.diſc.927.num.12.& 16.*

Cõpellere autem Inquilinos ad facien-
das nouas locationes cum diuerſis pactis ſi-
bi oneroſis, non permittitur in Vrbe, niſi
quatenus talia pacta actualiter reperiantur
ab alijs, iuxta notorium Decretum Came-
rale impræſſ. poſt *Fenzon.fol.mihi* 705. Eſſet
67 enim hic apertiſſimus modus eos expellen-
di per indirectum, qui cenſetur prohibitus
eo ipſo, quod per ipſum Decretum, prohi-
betur eos expelli directè *l. fin. in fin. C. de*
vſur.Bald.conſ.145.num.1.lib.2. Signor.conſ.
160.num.4.Surd.deciſ.21.n.4.

Nec quidquam releuaret ſi allegaretur
68 conſuetudo faciendi locationes ad certum
tempus, quia conſuetudo tanquam quid fa-
cti, debet articulari, & probari ab allegante
Verall.decif.279.num.5.lib.3. Mantic. dec.8.
num.4. & cum facultatiuum ſit contrahen-
69 tibus tempus apponere, vel etiam non ap-
ponere probandum eſſet, quod quis noluc-
rit apponere, & fuerit coactus, & acquie-
uerit *Seraph.decif.1086.num.1.Merlin.decif.*
838.num.7.

Verum quando etiam probaretur talis
70 conſuetudo generalis, ea nihil releuaret,
quia hic habemus conſuetudinem particu-
larem contrahentium, quæ præfertur con-
ſuetudini generali regionis *Rot.cor.Caualler.*
decif.107. num.1. & in recent. decif.722.n.1.
par.2. & poſt Salgad in labir. credit. decif.28.
num.20. ad fin. fuit enim inter eas ſeruatum
retinere hanc Domum in locatione præfa-
71 ta ſine temporis expręſſione per decenniũ,
& vltra, & ſic per tempus aptum ad præſcri-
bendam conſuetudinem, ne dum quæ ſit ſe-
cundum Ius, prout eſt iſta ex ſupracit. *l Item*
quæritur, ſed etiamſi eſſet præter Ius *Abb. in*
cap.fin.num.11. verſ. de Iure vero de Conſue-
tud. Bellam. decif.1. propè fin. verſ. modo iſta
Rot.decif.722.num.1.par.2. recent. & in Me-
diolanen. ſubſtentationis libri 30. Maij 1650.
§. eoque magis coram Dunozet Iun. quæ eſt
inter eius impreſſ decif.855.

Neque obſtat, quod non poſſit quis re-
72 cuſare conficere Inſtrumentum ſuæ obliga-
tionis, *gloſ. in l. huiuſmodi 86. ver. legatum*
ff. de legat.1. & ibi *Alex.num.4.Franc.à Pon-*
te conſ.2. num. 108. quia D. Ioſeph non pe-
tit confici ſimpliciter Inſtrumentum loca-
tionis, prout eſt de die in diem, ſed præten-
dit addi in eo pactum durationis ad annũ,
quod alterat obligationem Illuſtriſſimi D.
73 mei, & eſt illi præiudiciale, & ideo in In-
ſtrumento quatenus conficiatur, non debet
apponi, vt tradunt *Vin. opin. 169. numer.1.*
verſ.qua quidem Communis Rot. coram Penia
decif.826.num.6. & poſt Cenc. de Cenſ. decif.
254.num.4.

74 Erit autem tales ſtatutum tanquam anfe-
rens liberam facultatem de re ſua ad libitũ
diſponendi, intelligendum ſtrictè, & pro-
prie, vt per *Carocc. dict. tit de libert. quaſt.*
14.num.3. & in ſpecie de prædicto Decreto
75 Camerali, quod ſeruatur in Vrbe dixit *Rot.*
in vna Romana Prælationis corã Ortembergo,
quæ eſt impreſſ. poſt Mangil. de ſubhaſt. decif.
65. ſub num.5. & conſuetudo erit proban-
da concludenter, & ſpecialiter in caſu, de
76 quo agitur, cum, & ipſa ſit reſtringenda, nõ
autem de caſu ad caſum extendenda. vt
firmatur per *Rot. coram Dunnozet Seniore*
decif.74.num.1.& 2.

Vnde non poſſet ſtatutum, vel conſuetu-
77 do trahi ad caſum, in quo Dominus vellet
rem pro ſe retinere, ſed neceſſe eſt, vt ſtatu-
tum in ſpecie de eo loquatur, & conſuetu-
do in ipſo probetur iuxta tradita per *Rota*
coram Gregor.decif.45.num.4.& 5. & coram
Dunozet.Sen.d.decif.74. num.1. & ſeq. quod
Romæ eſt clarum, quia expreſſe habetur in
prædicto Decreto.

78 Et quatenus ſtatutum loquatur de Inqui-
lino, non poterit extendi ad ſubinquilinum,
vt de dicto Decreto Camerali tenuit *Rota*
in Romana Inquilinatus 1. Iun. 1598. coram
Lancellotto, vt refert *Add.ad Greg.decif.115.*
litt.B. & Merlin decif.386.num.1. Adden.ad
Burati. decif. 937. num.24. quod tamen in-
79 telligendum eſt in præiudicium Domini,
cum eius reſpectu ſubinquilinus nõ ſit pro-
priè Inquilinus, at ſecus eſſet reſpectu ipſius
80 Inquilini ſublocantis, quia eius reſpectu
ſubinquilinus eſt Conductor, & Inquilinus,
& ideò ei ſuffragatur Decretum de Inquili-
no, vt prçferatur, quatenus ille primus Con-
ductor vellet alteri ſublocare *Rota coram*
Gregor d.dec.115.n.7.

81 Et reſpectu Domini dicitur ſubinquili-
nus,

nus, quouſque durat locatio per ipſum Do-
minum primo facta, nam ſi ea finita ſubin-
quilinus continuet habitare, & ſoluat pen-
ſiones Domino, efficitur Inquilinus, vt bene
deducitur per *Rotā coram Merlino dec.* 386.
num. 13. *&* 14.

82 Fuit dubitatum his diebus, an ſtante di-
cto Decreto loquente de Inquilino, idem
Ius prælationis competat etiam Conducto-
ri Magazeni, vel Apothecæ, in qua noctu
83 non permanet; & pro affirmatiua adduxi
Rot. deciſ. 184. *num.* 15. *propè fin. par.* 1. *recent.*
quæ, & idem etiam ſenſiſſe videtur coram
Greg. dict. deciſ. 115. *& Gratian. diſcept.* 947.
num. 3. *& ſeqq. num.* 18. at in contrarium fuit
84 allegatus *Dominus meus de Luca in lib.* 4. *de
Seruit. diſcurſ.* 82. quem nondum vidi, poteſt
tamen pro hac contraria etiā adduci, quod
85 ad hoc, vt quis dicatur propriè Inquilinus,
requiritur Conductionem eſſe factam ad
effectum habitationis, vt dixit *Rota in Ro-
mana prelationis* 16. *Februarij* 1618. *coram
Sacrato*, cuius verba infra refero, ſed reſpō-
detur in Apothecis, & Magazenis ſolitos
eſſe conductores, ſaltem per totam diem, &
partem noctis commorari, quod ſatis eſſe
reputat *Rot. in d. deciſ.* 184. *num.* 15. Vbi au-
tem intraret dictum aliud Decretum Anni
Sancti, res eſſet magis clara, quia quoad A-
pothecas ipſum Decretum expreſſe de eis
loquitur, & Magazeni Apothecarū nomine
veniunt, vt in ſpecie de eo loquendo, firmat
plenè *Gratian. dict. diſcept.* 927. *numer.* 3. *&
ſeqq.*

86 Eſt tamen dictum Ius Inquilinatus, ſeù
priuilegium prælationis, Inquilinis con-
ceſſum per ſtatutum, merè perſonale, ac pro-
inde cedi non poteſt, prout eſt regulare in
Iuribus competentibus ex aliqua diſpoſi-
tione particulari contra regulas Iuris com-
munis, iuxta latè tradita per *Surd. conſ.* 205.
num. 20. *& ſeqq. & Galuan. conſ.* 10. *num.* 25.
& in ſpecie de dicto iure competente in-
quilinis in Vrbe ex Decreto Camerali *Rot.
deciſ.* 540. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* & coram
Merlin. deciſ. 386. *num.* 1. quæ deciſiones
tranſeunt cum illa *Romana Inquilinatus* 1.
Iunij 1598. *coram Lancellotto*, in qua Rota
87 in primis firmat hoc Ius cedi non poſſe,
reſpondendo etiam Doctrinæ *Tiraquell. de
retract. lignag.* §. 26. *gloſ.* 3. *num.* 30. quæ
allegabatur in contrarium, quod Tiraquell.
non loquitur de Iure Inquilinatus hoc mo-
do perſonali, ſed de pertinente Colonis
partiarijs, vel alijs ex diſpoſitione Iuris Cō-
munis, & vlterius dicit, nec etiam tranſire
ad hæredes, & allegat *Bart. in l. verum* 64.
num. 1. *ff. pro ſoc. & Imol. in l. Maritum ff. ſol.
Matrim.* quibus addo in proximioribus ter-
minis *Surd. conſ.* 103. *num.* 14. *&* 15. licet di-
cat, *pro nunc non firmo, quia non expedit di-
ſcutere*.

88 Et dum non poteſt dictum Ius in alium
transferri mediante ceſſione, ita, nec pote-
rit per viam cōmunicationis aſſumendo a-
lium in ſocium, imò nec voluiſſe cōmunica-
re tale ius cenſebitur eum, qui alium in
ſocium aſſumpſerit cenſuit *Rot. coram Gre-
gor. deciſ.* 115. *num.* 1. *& ſeq.*

89 Poteſt autem dictum Ius Inquilinatus, &
prælationis ſine dubio renunciari, vt quoti-
90 die practicatur in Vrbe, & renunciatum
cenſetur à cōducente cum pactis factis an-
tecedenter cum alio Conductore, ſi inter ea
aderat talis renunciatio *deciſ.* 540. *num.* 1.
prope fin. par. 2. *recent.* Non tamen, cenſetur
91 renunciatum ex eo quod Conductor pro-
miſerit finita locatione domum vacuam, &
expeditam reſtituere, quia adhuc intelligi-
tur iuxta diſpoſitionem ſtatuti, quatenus
videlicet velit pro ſe retinere, non autem ſi
velit alteri locare *iuxta deciſ. Put.* 161. *lib.* 1.
92 etiam ſi tale pactum ſit Iuratum, quia Iura-
mentum fortius ſtringit, nō autem ampliat,
93 aut extendit vim pactorum ad ea, quæ alias
in illis non continentur, vt in his terminis
reſpondet *Rot. poſt Zacch. de oblig. Camer.*
94 *deciſ.* 90. *num.* 4. *&* 5. Si autem annulletur
contractus in quo fuerit priuilegio Inquili-
natus renunciatum, tunc, & renūciatio ipſa
annullatur, & corruit, itaut ea non obſtante
prælatio prætendi valeat, vt firmat *Gratian.
diſcept.* 715. *num.* 17. *& ſeqq.*

95 Et expirat dictum Ius Inquilinatus ex-
pirante locatione, adeò vt ſi cōductor emat
96 rem conductam, quia ceſſat locatio, etiam
reſoluta poſtea ipſa emptione, puta per re-
trouenditionem ex pacto factam, Ius Inqui-
linatus non reuiuiſcat, quatenus prior loca-
tio expirauerit, & noua non fuerit eidem
facta, iuxta deducta per *Rotam in vna Roma-
na Prælationis* 16. *Februarij* 1618. *coram Sa-
crato*, in qua loquendo de Conſtitutione
Gregoriana, quæ in Vrbe dat prælationem
ſimilem Inquilinis in emptione, ita preciſe
dicitur.

Secundo fuit dictum non conuenire ver-
„ ba dictæ Conſtitutionis, quia loquuntur de
97 Inquilino, quales non ſunt Domini, qui
„ prætendunt ſe eſſe emptores, ideoque fuit
„ in illos translatum Dominium, non obſtan-
„ te pacto de retrouendendo, vt late per *Me-
„ noch. conſ.* 26. *num.* 10. *& ſeq.* & cum ſint Do-
„ mini nō poſſunt dici Inquilini, quia Inqui-
98 linatus non cadit in re propria, vt probatur
„ in *l. Inquilino ff. de damn. infect. & in l.* 1. *ff.*

,, *de Migrando Connan. in Coment.lib.4.cap.5.*
,, *num.4.* nec facit quod ex quo ſunt reuoca-
,, biliter Domini, Inquilinatus ſit aptus re-
,, ſurgere, vt per *Vinc.de Franch. deciſ.* 550.
,, *num.7.* Nam quid quid dicat Franc.qui ſa-
,, ris obſcurè loquitur, eſt intelligendũ iuxta
,, Iura, quæ allegat, nempè *l. ex ſextante 39.*
,, *§. latinus largus ff. de except. rei Iudic. & l.*
,, *debitor.ff.ad Trebell.* quæ loquuntur in ca-
,, ſu,in quo Dominium erat retrotranslatum,
,, & ſic reſurrexerat actio cõpetens, antequã
,, quis Dominium acquireret,at in propoſito
,, caſu Domini prætendunt exercere Ius In-
,, quilinatus, tempore quo ſunt Domini, &
,, ſic tempore quo Inquilinatus, in quo ſe
,, fundant non eſt in rerum natura; Et eodem
,, etiam modo ſoluuntur deducta ex *Tira-*
,, *quell.de retract. lignoger.§.1.gloſ.7.num.62.*
,, *cum plurib.ſeqq.* Cõſiderabant etiam aliqui
,, ex Dominis, quod allegata procedunt in
,, Iure de ſui natura perpetuo, & non depen-
,, dendi ab alio, vt ſunt ſeruitus, hypotheca,
,, & ſimilia, quæ poſtquam ſunt conſtituta
,, ſemper durant, nec pro ſui ſubſtentatione
,, indigent alio præambulo, ideò nil mirum
99 ſi ſtatim reſoluto Dominio reſurgunt, at
,, Ius Inquilinatus requirit pro ſuo antecedẽ-
,, ti titulum Conductionis *Connan. loco ſupra*
,, *citato verſ.in hoc tantum differunt*, vt Docto-
,, res paſſim ponunt pro ſinonimis cõductio-
100 nem,& Inquilinatum,vt ex cumulatis per.
,, *Bertach.in ſuo repertorio verb. Inquilinus*, &
,, cõductio debet eſſe ad effectum habitatio-
101 nis, quia ſi conduceretur ad alium effe-
,, ctum non eſſet propriè Inquilinus *Alex. &*
,, *alij in l. qui pignoris ff. de acquir. poſſeſſ.* &
,, tantum Inquilinatus durat,quantum durat
,, habitatio cum dicto titulo,Vndè videmus,
,, quod ſi finita locatione conductor diſce-
,, dat, non poteſt amplius redire ad Ius In-
,, quilinatus,& ita practicatur in Vrbe;modo
,, inferendo ad propoſitum caſum,dicebatur,
,, quod aut redemptio eſt facta durante tem-
102 pore conductionis,puta, Domus fuit con-
,, ducta, ad quatuor annos, primo anno con-
,, ductor emit cum pacto de retrouendendo,
,, ſecundo anno venditor redimit, certè re-
,, ſurgit locatio pro duobus annis reſtãtibus
,, pro Implemento locationis, vt per *Tira-*
,, *quell.d.§.1.gloſ.7. num.73.* & conſequenter
,, reſurgit Ius Inquilinatus,tanquam conſecu-
,, tiuum cõductionis, verum quando redem-
,, ptio fit finito iam tempore conductionis,
,, puta in quinto anno, nõ poteſt amplius re-
,, ſurgere cõductio, cum iam ſit finitum tem-
,, pus illius, vt in fortioribus,nempè de illo,
,, qui iniuſtè denegatur, vel expulit, eſt text.
,, in *l. ſi vſus fructus in biennium ff. de vſufr.*

,, *legat; & Rota in Lucana Bonorum 9. Nouem-*
,, *bris 1602. coram me*, quod ſi non reſurgit
,, Conductio,minus reſurgit Ius Inquilinatus
,, conſecutiuum, & dependens à conductio-
,, ne, vt ſupradictum eſt, alias eſſet dare In-
,, quilinatum in caſu, in quo incipere non
,, potuit,cõtra notata *in l.nemo plus ff.de reg.*
,, *Iur.*
,, Non obſtat, quod militet eadem ratio,
,, & æquitas in hoc caſu, ac militat in caſu
,, ſimplicis venditionis, quia dupliciter fuit
,, reſponſum. Primo quod quando inquilinus
,, emit, vt in propoſito caſu,non militat ea-
,, dem ratio,quia ipſe ſe fecit nõ inquilinum,
,, & ſic non poſſunt accomodari verba, & ra-
,, tio Bullæ adaptata ad inquilinõs. Secundo
,, quod in materia ſtricta, & exorbitanti non
103 fit extenſio de caſu ad caſum ex identita-
,, te,vt in terminis illius Bullæ,fuit coram me
,, dictum in *duabus deciſionibus Romana Por-*
,, *tus molæ* aliàs allegatis, & hanc opinio-
,, nem, quod iſta materia retractus, & præ-
,, lationis non ſit extendenda de caſu ad ca-
,, ſum,alias tenuit *Rota vt in deciſ. 475. num.*
,, *2. part. 1.diuerſ. Romana Prælationis 20.No-*
,, *uembris 1609. coram Reuerendiſsimo Attre-*
,, *baten. Romana iuris congrui 5. Iuny 1600.*
,, *coram R.P. D. meo Decano, Romana Retra-*
,, *ctus toram bon mem Iullo 31.Ianuarij 1605.*
,, *& in aliaRomana Retractus Domus 10. Mar-*
,, *tij 1614.coram R.P.D. meo Vbaldo*,
,, Non obſtat, quod hoc modo eluderetur
,, Bulla, quia ſemper poſſet Dominus vende-
,, re Domum cum pacto redimendi, & poſteà
,, cedere illud pactum tertio, & ſic defrauda-
,, re inquilinum, quia fuit reſponſum hoc ar-
,, gumentum poſſe ſumi duplici modo, vno,
,, quod ſecũdum hoc,Bulla nihil operabitur,
,, qui vocatur intellectus deſtructiuus, & in
,, omni expoſitione ante omnia euitãdus, ſed
,, hoc modo ſumptum argumentum,nihil ob-
,, ſtat,quia conſtitutio habebit locum ſemper
,, quod fient venditiones ſine pacto de retro-
,, uendendo, quod erit, vt plurimum, & ſic
,, conſtitutio non redderetur eluſoria, & ſine
,, effectu operandi, ſecundo modo poteſt ſu-
,, mi argumentum, quia ſcilicet hoc modo
,, poterunt Domini defraudare inquilinum
,, priuilegio ſibi conceſſo à Bulla, & ad hoc
,, fuit reſponſum,quod aut hoc fiet bona fide,
,, & citra animum defraudandi inquilinum,
104 & non eſt nouum,quod ad euitandas con-
,, ſtitutiones exorbitantes,liceat indirectè il-
,, lud,quod alias non liceret directè, vt in ſi-
,, milibus tenuit *Rota in Tarentina Retractus*
,, *21.Aprilis 1613. coram R. P. D. meo Mon-*
,, *zanedo, & in Maceraten. Retractus 4. Iuly*
,, *1612. coram R.P.D. meo Vbaldo*, latè *Tira-*
quell.

„ *quell. de retract. lignag. in præfat. num.* 78.
„ *Decian. conſ.* 23. *num.* 19. *& ſeq. lib.* 2. ſi ve-
105 rò hoc fieret in fraudem, & ad emulatio-
„ nem forte probata fraude, poterit inquili-
„ nus agere ad reſciſſionem, per ea, quæ ha-
„ bentur in *l. Altius ff. ſi ſeruit. vendic.* & in
„ iſtis terminis *Tiraq. de retract. lignag.* §. 1.
„ *gloſ.* 7. *num.* 74: & ex his apparet ex hac in-
„ terpretatione nullum ſequi inconueniens.
Vſque adhuc Rota.

Perditur etiam dictum priuilegium in-
106 quilinatus ſi cõductor male vtatur Domo,
vel ſit moroſus in ſoluenda penſione, vt ſen-
tire videtur *Caroc. d. tit. de libertate ad ma-
teriam l. ne cui quæſt.* 4. *per tot. fol. mihi* 153.
& admiſit *Rot. d. deciſ.* 90. *nu.* 5. *poſt Zacch.
de oblig. Camer.* vbi tamen fuit reſolutum
non fuiſſe amiſſum, quia malus vſus non
fuit probatus, prout neceſſe erat, & penſio-
nes non fuerant ſolutæ culpa ipſius Domini,
non autem conductoris.

Adeſt etiam in vrbe aliud priuilegium
107 inquilinatus fauore Hæbreorum ex qua-
dam Conſtitutione Clementis VIII. per quã
ſtatuitur, quod Domorum Domini non poſ-
ſint eos expellere, vnde habent ius inquili-
natus, quod vocant Gazagà, ſed non pro-
pterea acquirunt aliquod dominium in do-
mibus, cum ſint incapaces ex Conſtitutioni-
bus Apoſtolicis illud acquirere, vt habetur
in deciſ. 38. *num.* 2. *& num.* 8. *& ſeq. par.* 14.

Verum, quia eadem Conſtitutio vlterius
108 mandat, quod penſio eis augeri nequeat,
imo quod licitum ſit eiſdem Hæbreis face-
re in domibus, quæcumque melioramenta
pro eorum vſu, & commoditate, dummodo
facies non immutetur, & niſi dominus re-
ficiat eis ſumptus factos, non valeat penſio-
nes propter prædicta melioramenta augere,
inde ſequitur eſſe inductum ad fauorẽ Hæ-
breorum ius quoddam maius ſimplici in-
quilinatu, quod non conſiſtit in ſolo vſu
donec inhabitent, ſed eſt perpetuum, &
præcipue factis melioramentis eſt ceſſibile,
& vendibile, vt tradit latius *Gratian. diſc.*
842. *num.* 21. *&* 22. vbi quod in pluribus
cauſis ſæpe fuit deciſum.

Tertio limitatur dicta concluſio, quod
dominus non teneatur præferre veterem
109 conductorem in noua locatione, vt non
procedat ſi talis conductor ſit ſcolaris, vel
Magiſter, quia eis competit prælatio, vt eſt
text. in cap. 1. *de locat.* & poſt alios tradunt
Gratian. diſcept. 357. *num.* 24. *Boer. deciſ.*
107. *num.* 3. *ad med. Cartar. deciſ.* 97. *num.*
2. *&* 5. *Afflict. deciſ.* 238. *num.* 3. *Caſtill. dec.*
114. *num.* 13. *Maſtrill. deciſ.* 309. *num.* 13.
Balt. de Angel. in addit. ad Gizzar. deciſ. 5.
num. 12. ex quibus patet hanc eſſe commu-
niter receptam, à qua propterea non rece-
dendum, licet contrariam teneat ſignanter
Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 24. *num.* 2. *an-
te finem.*

Quarto limitatur in pauperibus, & alijs
110 miſerabilibus perſonis, eis enim quoque
competit idem priuilegium prælationis, vt
tradit *Caroc. d. tit. de libert. quæſt.* 1. *num.* 26.
& vltra ibi citatos *Nouar. in praxi priuil. mi-
ſer. priuil.* 42. *Leoncill. de priuil. pauper. part.*
2. *priuil.* 231. *Baltaſ. de Ang. in addit. ad
Gizzar. deciſ.* 5. *num.* 15.

Quinto limitatur in Eccleſia, & locis Pijs
111 quæ pariter eodem priuilegio gaudent, vt
præferantur in concurſu noui conductoris
Genuen. in pract. Eccleſ. quæſt. 421. *num.* 2.
*Nouar. de priuil. Miſerabilium perſonarum
priuil.* 42. *num.* 6.

Sexto limitatur in prædijs fiſcalibus, quo-
112 rum conductores antiqui præferuntur no-
uis, quatenus pares conditiones faciant *l.
congruit & l. fin. in fin. C. de locat. prædior.
Ciuil. lib.* 11. *Minſing. obſeruat.* 23. *num.* 4.
Centur. 4. *Boer. deciſ.* 107. *num.* 3. *ad med.
Tiraquell. de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 18.
num. 6. *Peregrin. de iur. fiſc. lib.* 6. *tit.* 5. *nu.*
5. idque procedit etiam in conductoribus
gabellarum fiſcalium, vt per *Afflict. de iur.
protomiſ. in rubr. num.* 2. *Gratian. diſcept.* 357.
113 *num.* 7. & non ſolum in conducentibus à
fiſco, ſed etiam in conducentibus à muni-
cipio, & Caſtro *Gutier. pract. quæſt. Ciu. lib.*
1. *quæſt.* 38. *num.* 6. *Cenal. quæſt.* 756. *num.*
62. *& ſeq. Gratian. d. diſcept.* 357. *num.* 19.

Et quamuis *text. in dicta l. congruit* loqua-
114 tur tantum de veteribus poſſeſſoribus fũ-
dorum publicorum, & ideo non videatur
extendenda ad eos conductores, qui propter
breuitatem eorum conductionis non poſ-
ſunt dici veteres, vt ſenſit *Valaſc. de iur.
emphit. quæſt.* 24. *num.* 2. *verſ. nec illud omi-
ſerim* tamen contrarium latè probat *Gra-
tian. diſc.* 357. *num.* 15. *& ſeq.* vbi auctori-
tate, quam plurimum tradit in hoc differ-
re conductores fiſci à conductoribus bono-
rum priuatorum, quod iſti niſi locatio ſit ad
longum tempus, non acquirunt ius in re,
ſecus autem conductores fiſci, & propterea
iſtis competere dictam prælationem, etiam
ſi non ſint ad longum tempus.

115 Non tamen poſſet talis conductor præ-
tendere hanc prælationem, vbi non ſoluiſſet
penſiones præteritæ locationis *Caroc. tit. de
loc. publ. quæſt.* 4. *in princ. Gratian. d. diſcept.*
357. *num.* 22. prout etiam ſi expreſſe renun-
116 ciaſſet inquilinatui, & feciſſet pactum de
euacuando finita locatione, *vt in deciſ.* 692.

num. 11. *part.* 1. *recent.* vbi expreſsè renun-
ciatum fuiſſe inquilinatui patet ex princi-
pio.

Septimo idẽ eſſe in conductoribus bono-
117 rum Eccleſiæ tradunt aliqui, & ſignanter
Rebuff. de alien. rer. Eccleſ. num. 62. *Alfer.*
conſ. 51. *per tot. Cenall. quaſt.* 756. *num.* 68.
& ſeqq. Gratian. diſcept. 357. *num.* 42. vbi
quod videtur hæc æquior, vt præferatur an-
tiquus conductor, dum inde Eccleſia nullũ
patitur damnum, & Adminiſtratores Eccle-
ſiæ debent ſemper habere præ oculis æqui-
tatem *& diſc.* 715. *num.* 20. *Baltaſſ. de An-
gel. in addit. ad Gizzar. deciſ.* 5. *num.* 10. *ad
fin. & ſeq.* & ſenſit *Rot. deciſ.* 692. *num.* 11.
part. 1. *rec.*

Verum quia hoc aduerſus Eccleſiam non
reperitur iure cautum, & Doctores illud
deducunt *ex d. l. congruit*, loquente de con-
ductoribus rerum fiſcalium; prædicta opinio
patitur difficultatem, quia eſt præiudicialis
Eccleſiæ, quæ per eam priuatur facultate
libere diſponendi de re ſua, & diſpoſita in
fiſco, poſſunt trahi ad Eccleſiam in fauora-
bilibus, non in damnoſis, & maxime cum
vrgeat ſpecialis ratio concedendi dictum
priuilegium conductoribus prædiorum fi-
ſcalium, videlicet, quia fiſcus, quando-
que compellit eos inuitos continuare *l. Co-
tem ferro* §. *vlt. de publican.* vndè conuenit,
quod è contra eos continuare volentes præ-
ferat, vt poſt alios tradit *Gratian. dicta di-
ſcept.* 357. *num.* 12. *&* 13. quæ ratio non
militat in Eccleſia, vt benè aduertit *Ricc.
deciſ.* 181. *num.* 4. *part.* 1. vndè patet ſimi-
118 le non applicari, & verius eſſe limitatio-
nem prædictam in conductoribus bonorum
Eccleſiæ non ſubſiſtere, vt melius tenent
Franc. à Pont. conſ. 23. *numer.* 10. *&* 26.
Larata conſ. 18. *num.* 6. *& ſeq.* vbi de com-
muni *Genua in pract.* Eccleſ. *quaſt.* 421. *num.*
4. *Nouar. de priuil. miſer. perſon. priuil.* 42.
num. 7. *Vinc. de Franch. deciſ.* 406. *per tot.*
& ſignanter *num.* 8. *Ricc. deciſ.* 181. *per tot.*
part. 1. *Tapia deciſ.* 59. *num.* 10. *ad fin. Ca-
ſtill. deciſ.* 114. *num.* 10. *& num.* 17. *& ſeq.*
vbi num. 20. teſtatur hanc eſſe veriorem, &
num. 21. quod ita vidit ſemper practicari,
& ita fuit in illa cauſa iudicatum *Maſtrill.
deciſ.* 309. *num.* 17. *& ſeqq.* vbi de com-
muni.

119 Et hæc opinio facilius procedit in Hoſ-
pitali laicali, videlicet auctoritate Epiſcopi
non erecto, quia in eo non applicantur lo-
quentes de Eccleſia, & locis Eccleſiaſticis,
vt dixit *Rot. dicta deciſ.* 692. *num.* 11. *part.*
1. *recent.*

Octauo limitant aliqui, vt regula prædi-
120 cta procedat tantum in prædijs Vrbanis,
& volunt in ruſticis ſemper concedendam
dictam prælationem antiquo conductori,
ita ſentire videtur *Afflict. deciſ.* 238. *num.* 2.
& ſeq. quam ſequuntur ibidem ſui Addentes
nec ab eo diſſentit *Cartar. deciſ.* 97. *num.* 7.
Borgnin. deciſ. 30. *num.* 97. *part.* 2.

Verum Afflictus loquitur in terminis cõ-
121 ſuetudinis Neapolitanæ, non autem iu-
ris communis, vt eum declarat *Franc. à
Ponte conſ.* 23. *num.* 20. *& ſeqq.* quem referr,
& ſequitur *Caſtill. deciſ.* 114. *num.* 17. de
iure enim dicta limitatio non ſubſiſtit, cum
in vtriſque prædijs æquè militet ratio illa,
quod quiſque rei ſuæ ſit moderator, & ar-
biter, & prædicta *l. ne cui C. locati*, in qua
habetur dicta Regula, quod non teneatur
quis præferre veterem conductorem, non
122 ſolum loquatur de locatione Domus, ſed
etiam de locatione loci, cuius appellatio-
nem ad agros quoque pertinere Labeo de-
finiuit, vt habetur *in l.* 2. §. 1. *verſ. publici
loci appellatio ff. ne quid in loc. pub.* imò, &
magis ad ruſtica, quam ad Vrbana, licet
ad vtraque, vt habetur *in l. locus* 60. *propè
fin.* ibi *loci appellationem, non ſolum ad ruſti-
123 ca, verum ad Vrbana quoque pertinere La-
beo ſcribit ff. de verb. ſignif.* vndè in vtriſ-
que procedere dictam Regulam vltra *Pont.
& Caſtill.* vbi ſupra benè firmant etiam *Fab.
de Ann. conſ.* 77. *ſignanter num.* 11. *Ricc. deciſ.*
181. *ad finem part.* 1. *Maſtrill. deciſ.* 309. *nu.*
28. & hæc eſt verior opinio, vt dicit *Gra-
tian. diſcept.* 357. *nu.* 31. *& ſeq.*

124 Nono limitatur procedere, vt non tenea-
tur Dominus præferre primum conducto-
rem in locatione ad breue tempus, ſecus
autem in locatione ad tempus longum, &
præcipue in locatione perpetua, vel ad cer-
tas generationes finitas, quia tenetur reno-
uare deſcendentibus, iuxta celebrem do-
ctrinam *Bart. in l.* 1. §. *permititur num.* 1. *ff.
de aqu. quotid. & aſtiu.* ſed de ea late dicemus
in cap. 61.

Competit, & alio caſu prælatio in loca-
125 tione, videlicet ſi Princeps, aut Baro ve-
lit locare ciuitatem, aut terram, vel aliquam
iuriſdictionem in ea, & Communitas illius
velit præferri in tali locatione, ad redimen-
dum ſe à vexatione conductoris, quia debet
præferri *Marta vot.* 240. *num.* 7. *& ſeqq.* &
126 procedit ne dum in locatione ad longum
tempus, ſed etiam in locatione ad modicum
Nouar. quaſt. foren. 106. *num.* 4. *verſ. & re-
quiſitus ego. Ricc. deciſ.* 236. *num.* 2. *part.* 3.
vbi ita fuiſſe iudicatum refert. Et generali-
ter hanc prælationem competere in aliena-
tione etiam impropria, & actu ſimili dixit

Man-

Mandell. conſ. 111. num. 23. poſt. med.

Et licet maior pars vniuerſitatis diſſenti-
127 ret, adhuc minor eſſet audienda in hac prælatione, vt tradunt *Fab. de Ann. conſ. 55. num. 26. & ſeqq. Larat. conſ. 84. num. 9. & conſ. 86. num. 76. & ſeqq. Nouar. d. quaſt. 106. num. 7. & quaſt. 120. num. 8. & ſeqq.* vbi *num. 10.* quod particulares volentes præferri, ſoluunt de proprio, & ſoli percipiunt introitum *part. 1.*

Et procedit eadem prælatio etiamſi Baro locare volens eſſet Eccleſiaſticus *Ricc. deciſ. 236. num. 4. part. 3.* & quamuis plures terræ ſimul locentur, & vna tantum velit conducere iura ſua, quatenus ſint ſeparatæ, non autem vnicam Baroniam conſtituentes, vt de prælatione in venditione tradit *Camill. de Curt. in diuerſ. vir. Feud. cap. 3. nu. 69.*

De locatione duobus facta quis præferatur.

S V M M A R I V M.

1 *Duobus facta locatione eiuſdem rei quis præferatur eſt caſus frequens.*
2 *Et ſi nulli facta traditio, præfertur prior in locatione.*
3 *Si facta vni à domino, alteri ab adminiſtratore, & neſciatur quis ſit prior, præferendus eſt, qui conduxit à domino.*
4 *Epiſcopus, ſi beneficium vni conferat, & alteri conferat Vicarius, & neſciatur, quæ ſit prior, præfertur illa Epiſcopi.*
5 *Lim. ſi locatio facta à Procuratore eadem die habeat horam, quia præfertur.*
6 *Hora appoſitio in actum, facit eius probationem, tanquam magis ſpecificam præferri.*
7 *Lim. ſi appoſitio horæ ſit nimis affectata.*
8 *Duobus ſi facta ſit locatio, & neſciatur cui prius, qui præuenit in apprahenſione poſſeſſionis, præfertur.*
9 *Poſſidens in pari gradu, dicitur maius ius habere.*
10 *Emptor poſterior cui res tradita fuit, præfertur primo emptori.*
10 *Duobus re locata, primus conductor præfertur, etiamſi res ei non ſit tradita, ſed ſecundo.*
12 *Contr. quod præferatur ſecundus cui res tradita.*
13 *Actio generalis competens conductori contra locatorem, non datur contra alium conductorem poſteriorem.*
14 *Argumentum à contrario ſenſu, reſtringendum eſt ad limites ſenſus directi.*
15 *Conductor, licet non poſſideat, tamen detinet.*
16 *Ampl. vt etiam in locatione ad longum tempus præferatur ſecundus conductor, cui facta traditio, & num. 18. & 19.*
17 *Dominium non transfertur per locationem ad longum tempus, niſi iuncta traditione.*
20 *Lim. quod dictum eſt, ſecundum conductorem, cui facta traditio præferri, vt non procedat ſi à penſione ceciderit.*
21 *Lim. 2. ſi primus conductor habeat hypothecam pro obſeruantia contractus.*
22 *Decl. dictam ſecundam limitationem, non procedere, ſi hypotheca non ſit valida, vel rem locatam non comprehendat.*
23 *Decl. 2. primum conductorem, debere agere hypothecaria, pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ.*
24 *Limitatur etiam alijs modis prædicta opinio relatiue.*
25 *Secundus emptor præfertur, etiamſi non ſit ei tradita actualis poſſeſſio, ſed tantum per clauſulam conſtituti.*
26 *Clauſula* conſtituti *ſedis natura contractus, in quo eſt appoſita, non transferentis poſſeſſionem.*
27 *Clauſula* conſtituti *non transfert detentationem ad poſſeſſionem actualem.*
28 *Precarium additum clauſulæ* conſtituti, *minuit eius vim.*
29 *Clauſula* conſtituti *cum precario transfert ſolam ciuilem poſſeſſionem, & ſine precario transfert ciuilem, & naturalem, & remanet conſtituenti ſola detentatio.*
30 *Clauſula* conſtituti, *& precarij, non operatur in contractu locationis.*
31 *Lim. ſi appareat de voluntate contrahentium illam accomodandi naturæ contractus, & transferendi ſolam detentationem.*
32 *Decl. requiri expreſſe actum eſſe de transferenda ſola detentatione.*
33 *Detentatio translata in primũ conductorem per clauſulam* conſtituti, *operatur, vt præferri debeat ſecundo, cui res fuerit tradita actualiter.*
34 *Clauſula* conſtituti *tribuit conſtitutario facultatem capiendi propria auctoritate.*
35 *Ampl. procedere etiam in contractu locationis, & cenſus, in quibus alias d. clauſula eſſet inepta.*
36 *Clauſula* conſtituti *fauore ſecundi conductoris, tribuit ei prælationem aduerſus primum.*
37 *Clauſula* conſtituti *operatur, vt peti poſſit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem.*
38 *Secundus conductor, cui res tradita fuit, non præfertur primo conductori, ſi de tempore, quo conduxit, habuit ſcientiam primæ locationis.*
39 *Priuilegiatus, non vtitur priuilegio, contra æqualem priuilegiatum.*
40 *Conductor prætendens prælationem contra alium, poteſt intentare iudicium de migrando, & ſi ſuccumbat reuerti ad iudicium ordinarium prælationis.*
41 *Hypothecaria actio, non competit contra tertium, niſi excuſſo principali debitore, eiuſque fideiuſſoribus.*
42 *Decl. non procedere ſi tertius non poſſideat nomine ſuo, ſed debitoris.*

C A P V T XXI.

VIdimus de prælatione aliquibus in conductione competente, nunc non omittendum videre, quid ſi duo, vel plures, quorum neutri vlla prælatio competebat,
1 conductionem actualiter à Domino reportauerint, an, & quis ex eis ſit præferendus, eſt enim hic caſus frequens, & quotidianus vt dicit *Iaſ. in l. quoties num. 32. verſ. tertio decimo ff. de rei vindic. & repetit Carocc. de locat. tit. de locat. duobus*, & ſi neutri facta
2 ſit traditio rei, ſed vterque agat præferendus erit is, qui prior fuit in reportanda locatione, iuxta regulã qui prior in tẽpore potior in iure, & in ſpecie, quod operis duobus

bus locatis, conueniat priori conductori ante ſatisfieri, dicit *text. in l. in operis ff. locat.* vbi eſt gloſ. magna reſpondens pluribus
3 obiectis, quæ fieri poſſent contra textum illum, ſi autem detur caſus, quod quis habeat adminiſtratorem bonorum, ſeù procuratorem cum facultate locandi, & eadem die ipſe met Dominus vni, & adminiſtrator alteri locet, & neſciatur quis præuenerit, tunc dicendum eſſet præferri debere eum
4 cui locauit Dominus, vt in ſimili de Epiſcopo concedente facultatem Vicario ſuo beneficia conferendi; quod ſi eodem tempore diuerſis perſonis ipſe Epiſcopus, & Vicarius conferant, ille, qui habet collationem ab Epiſcopo præferri debeat *Iaſ. in leg. 1. num. 6. ff. ſol. matrim. Calder. conſ. 2. de offic. Vicar. Rebuff. in praxi Benef. tit. de forma Vicariat. Archiep. num. 121. Sbrozz. de offic. Vic. lib. 2. quaſt. 94. num. 5. Azor. inſt. moral. part. 2. lib. 3. cap. 44. quaſt. 12. verſ. ſed*
5 *quid*, niſi forte locatio facta à Procuratore haberet horam, in qua facta fuit, quia per illam appoſitionem horę, eius probatio plus continet, & eſt magis ſpecifica, & ideo præfertur, & præualet alteri *Iaſ. in d. l. 1. nu. 6.* vbi quod euenit collatione eiuſdem Beneficij facta ab Epiſcopo, & à Papa, quod cum in collatione facta ab Epiſcopo eſſet hora, fuit Romæ multum diſputatum, &
6 credit fuiſſe obtentum, quod præferenda eſſet illa Epiſcopi propter horam, quod veriùs aſſerit *Dec. in cap. Paſtoralis num. 18. de reſcript. & conſ. 169. in fin. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 48. num. 2. & 25. & ſeqq. Gratian. diſcept. 742. num. 71. verſ. præſertim, quia cum ſeqq. Buratt. deciſ. 30. num. 1. Mer-*
7 *lin. deciſ.* 878 *num.* 1. niſi tamen appoſitio horæ eſſet nimis affectata, quia tunc non eſſet habenda in conſideratione, vt dixit *Rot. in vna Firmana fideicommiſſi 26. Ianuarij 1663. §. nec vrget coram Veroſpio his verbis.*

» Nec vrget, quod Parrochus in mortuo-
» rum libro deſcripſerit, pulſara prima noctis
» hora deceſſiſſe Ioſephum, perindè, ac ſi à
» Fulchis apræhenſa Domorum poſſeſſio poſt
» dimidiam noctis horam, ac non dum conſe-
» quenter extincto Ioſepho, nequeat ſubſtine-
» ri. Huic enim adnotationi vti affectatè ni-
» mis nullam Domini fidem adhibendam fore
» cenſuerunt. Hora namque deceſſus à Par-
» rochis adnotari non ſolet, dum maximè idē
» met Parrochus, nulla abſque expræſſione
» horæ, antecedenter obitum deſcripſerat, cui
» debet adnotationi tanquā primitus expreſ-
» ſæ deferri ad text. *in cap. cum in tua* 44. vbi
» *Abb. num. 9. Felin. num. 4. de teſtib. Corn.*
» *conſ. 27. num. 15. vol. 3. Menoch. de arbitr.*
» *caſ. 108. num. 10. & 11. Surd. deciſ. 107. nu.*
» *7. Rot. deciſ. 346. num. 2. cum ſeqq. part. 1.*
» *diuerſ. & in Colonien. legitimitatis 5. Iunij.*
» *1655. in §. contra coram me.* Præſertim quia
» hæc Parris Capuccini atteſtatione corrobo-
» ratur, aſſerentis nimirum ſe præſente, Ioſe-
» phum nondum pulſata hora dimidia noctis
» Deo animam reddidiſſe *Abb. in cap. litteris*
» *14. num. 2. de præſumpt. Soccin. Sen. conſ. 253.*
» *num. 1. ad med. verſ. 2. etiam lib. 2. Roman.*
» *conſ. 505. num. 3. verſ. item limitatur Aym.*
» *conſ. 6. num. 45.* Hæc Rota.

8 Et quando omninò ignoretur ex duobus conductoribus, cui prius locatio facta fuerit, tunc ſi vnus præuenerit in rei apprehenſione, ille pariter erit præferendus, quia in pari gradu melior eſt conditio poſſidentis *c. in pari de reg. iur. in 6.* & in re obligata duobus inſolidum *l. ſi debitor 10. ff. de pignor. Soccin. Sen. conſ. 135. num. 2. prope fin. verſ.*
9 *ſed apertiſſimum eſt lib. 1.* adeò vt, ex eo quod vnus poſſidet dicatur maius ius habere *Vinc. de Franch. deciſ. 260. num. 4. & dec. 550. num. 12. Rot. deciſ. 17. num. 18. part. 4. tom. 2. rec.*

At difficultas eſt ſi vnus ex conductoribus habeat anterioritatem in contractu, alius verò habeat poſſeſſionem, ſeù detentationem rei, ſi videlicet Dominus duobus locauerit, & rem primo non tradiderit, ſed
10 ſecundo, quis ex eis ſit præferendus, in qua quidem difficultate in terminis venditionis habemus textum aperte decidentem fauo-
11 re ſecundi *in l. quoties C. de rei vindic.* at reſpectu locationis *Iaſ. in eadem l. ſub num. 32. in 13. limitatione*, dicit, quod licet non inueniat benè in ſpecie à ſcribentibus tactū, tamen ipſe tenet contrarium, vt videlicet præferatur primus conductor, & non procedere dictam legem, idque comprobat quinque modis, & eum ſequitur *Natta conſ. 261. num. 10.* vbi etiam aliter comprobat, & ampliat procedere etiamſi prima locatio facta ſit negociorum geſtori, & antequam dominus eam ratam habeat, fiat ſecunda alteri, quod adhuc illa prima ſit præferenda *Cephal. conſ. 718. num. 35. & ſeq. Cenall. com. contra com. quaſt. 756. num. 52. & ſeq.* vbi *num.* 58. hanc veriorem dicit *Gamma deciſ. 130. num. 1. & Giurba deciſ. 59. n. 15.*
12 Sed contrarium videtur tenendum non ſolum ex dicta *l. quoties*, quæ licet loquatur in venditione, tamen allegari poteſt etiam in locatione, quæ ſimilis eſt venditioni, & eiſdem iuris regulis conſiſtit, vt dicit text. *in l. 2. ff. locat.* ſed etiam, quia ſecundus conductor poſſidens, eſt tutus exceptione,

quia

quia primus nullam habet contra eũ actio-
nem, cum ex ſimplici locatione nulla ei
competat actio realis, & perſonalis non da-
tur contra ſingularem ſucceſſorem, qualis
eſt conductor, pront hunc articulum exa-
minando conſiderauit *Rota in deciſ. 2. de lo-
cat. & cond. alias deciſ.* 879. *in antiq.* quam
dec. ſequitur, & comprobat *Soccin. Sen. conſ.*
29. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 4. & idem per eam-
dem rationem tenuit *Alex. conſ.* 122. *lib.* 5.
Couar. var. lib. 2. *reſol.* 19. *num.* 8. *Maria
vot.* 35. *num.* 13. *& ſeq. Adden. ad Gamm. d.
deciſ.* 130. & hanc eſſe magis communem
dicit *Carac. tit. de locat. duob. num.* 5. & ve-
riorem dicunt *Purpurat. in addit. ad Iaſ. in
dicta l. quoties num.* 32. *lit.* E, *& Galuan. conſ.*
30. *num.* 13. *Gameſ. ad l.* 40. *Taur. num.* 16.
verſ. quarto deducitur & variar. reſol. tom. 2.
cap. 2. *num.* 20. *verſ. ſecundo principaliter
Hermoſill. ad Greg. Lopez. ad l.* 50. *tit.* 5. *par.*
5. *gloſ.* 1. *num.* 3. *Vela* qui alios plures citat
differt. 19. *num.* 29. *lib.* 1.

Nec obſtant tenentes primam, nam Iaſon
quem alij ſequuntur, non vidit, vt poterat
Soccin. Sen. Alex. & Rotam vbi ſupra, nec
animaduertit ad dictam rationem per eos
conſideratam, quod conductor in re condu-
13 cta non habet vllum ius, ſed ſolum ei com-
petit actio perſonalis contra locatorem, quæ
non competit contra ſecundum conducto-
rem, prout firmauit vltra prædictos etiam
Rota coram Canaler. deciſ. 612. *num.* 2. quæ
ratio nõ eliditur per argumenta à Iaſone pro
ſua opinione comprobanda relata, quæ etiã
ſunt leuia, nam primum quod dicta *l. quoties*
ſit ſituata ſub titulo *de empt. & vend.* non
concludit, quòd ergo aliud dicendum ſit in
locatione, & conductione. Secundum, quod
ratio fundamentalis, cur ſecundus emptor,
cui facta traditio præferatur primo *in d. leg.
quoties* ſit, quia per ſolam venditionem non
transfertur Dominium, niſi ſequatur tradi-
tio, & ideo ſecundus emptor ſit præferen-
dus primo, ex quo ipſe habet dominium in
re, & non primus, quod dominium non po-
teſt allegari per ſecundum conductorem, nõ
concludit, quia ſecundo conductori ſufficit
poſſeſſio ad ſe tuendum, vt dictum eſt. Ter-
tium de regula, quod vbi requiruntur duo
ad perfectionem actus, ille, in quo vtrumque
concurrit, præferatur habenti vnum, iuxta
Doctr. Bart. ibi, quòd applicetur in emptio-
ne ad effectum acquirendi dominium, quod
requiratur venditio, & traditio, at ſecus in
locatione, in qua non agitur de tranſlatio-
ne Dominij, pariter non concludit eadem
ratione, quod dominium non ſit neceſſa-
rium ad effectum dictæ Prælationis, de qua
agitur. Quartum quod faciat *gloſ.* allegans *l.
in operis ff. locat.* ſeù potius eadem lex dum
habet, quod ſi quis locet operas ſuas duo-
bus, tunc in concurſu præferendus ſit pri-
mus conductor, non ſtringit, quia loquitur,
vbi neutri facta traditio, vt dicit *Rot. in di-
cta deciſ.* 2. *num.* 3. *verſ. imo videtur*, & vbi
conductor primus intentat iudicium contra
locatorem, non autem ſi agat contra tertiũ
vt dicit *Alex. d. conſ.* 122. *num.* 7. *verſ. nec
etiam obſtat lib.* 5. vbi etiam vlterius dicit
in dicta lege ſpecialiter eſſe inductum, vt
quando in locatione verſatur factum cohæ-
rens perſonæ, tunc præferatur primus con-
ductor, vt ibi notat *Bart.* quod etiam ſe-
quuntur alij relati per *Caroc. d. tit. de loca-
tione duobus num.* 8. *& ſeqq.* & ideò non tra-
hendam eius diſpoſitionem ad alios caſus.
Quintum denique, quod faciat *l. ne cui C. lo-
cat.* ſic deduci poſſe videtur: in dicta lege di-
citur, quod Dominus poteſt libere locare al-
teri finita prima locatione, ergò non poteſt
ante eam finitam, ſed reſpondetur, dictam
l. loqui de primo conductore, cui res fuit tra-
dita ibi *nomine conductoris accepit*, & ideò
dum dicit, quod ipſe non poteſt finita loca-
tione impedire ſecundum conductorem,
quatenus ex ea ſumi debeat dictum argu-
mentum à contrario ſenſu, vt ante finitum
tempus poſſit, certè intelligendum eſt in
eiſdem terminis ſui ſenſus directi, & ſic in
14 primo locatore, cui facta ſit traditio, prout
de tali argumento, quod reſtringendum
omninò ſit ad limites directi ſenſus legis à
qua ſumitur, tradunt *Oſaſc. deciſ.* 85. *num.*
14. *Hodiern. ad Surd. deciſ.* 75. *num.* 2. *Ro-
ta coram Mantic. deciſ.* 283. *num.* 3. & in
ſpecie aliter, & latius dictæ *l. ne cui* reſpon-
det *Alex. dicto conſ.* 122. *num.* 8. *verſ. non
obſtat etiam lib.* 5. & latius ſingulis prædi-
ctis fundamentis Iaſonis reſpondet etiam
Vela poſt hæc ſcripta viſus *differt.* 19. *à num.*
3. *ad* 29. vbi & optime materiam proſequi-
tur per totam differt. vbi, ſignanter *à nu.* 55.
reſpondet quoque alteri fundamento dictæ
contrariæ ſententiæ, quod nihil poſſit tri-
buere poſſeſſio ſecundo conductori, ex quo
ipſe non poſſidet ſibi ſed domino *l. cum in
plures* 60. §. *hæredem coloni ff. locat.* & domi-
nus teneatur rem tradere, vt conſiderat *Ge-
nuall. quæſt.* 756. *num.* 59. dicens eum falli,
dum putat poſſeſſionem conductoris nul-
lius momenti eſſe, quia licet poſſideat do-
mino, quoad illius ius illæſum conſeruandũ,
tamen in poſſeſſione eſt *l. ſi quis ante* 10. §.
15 1. *ff. de acquir. poſſ.* eamque proprio nomi-
ne detinet, quantum opus eſt ad fruendum
re locata, ita vt ſi deijciatur ab ea ſaltem
iu-

Iudicis officio eam recuperet *l. Aquilius ſeu*
Atilius Regulus 27. *ff. de donat. & ibi gloſ.*
vlt. & Bart. num. 2. *Natt. conſ.* 51. *num.* 27.
Cephal. conſ. 301. *num.* 32. cum alibi ple-
niſſime per *Velam* cumulatis.

Retenta autem hac ſecunda ex dicta ra-
16 tione pro ea conſiderara, quod per ſimpli-
cem conductionem nullum acquiratur ius
in re, & ideò non valeat primus, qui ſim-
pliciter conduxit, agere contra ſecundum
rem detinentem, deduci poſſe videbatur vna
limitatio, quod ergo non procedat eadem
opinio, ſi prima locatio ſit ad longum tem-
pus, ex quo in ea transfertur dominium vti-
le in conductorem, vt dictum eſt alibi, ſed
fallacia in eo ſtat, quod dominium non
transfertur per ſolam locationem, ſed tan-
17 tum iuncta traditione *l. ſi ager* 51. *ff. de rei*
vindic. l. traditionibus 20. *C. de pact. Coccinus*
deciſ. 49. *num.* 5. *Seraph. deciſ.* 783. *num.*
13. quod in locatione ad modicum tempus
non procedit, nam in ea, neque etiam per
traditionem ius aliquod in re conſtituitur,
vt dicit *Rot. in dicta deciſ.* 2. *num.* 3. *de locat.*
in antiq. præter quam quod, quando loca-
tio transferret aliquod ius in re, adhuc, quia
idem operaretur ſecunda locatiò, ex eo præ-
ferendus eſſet ſecundus conductor, ex quo
primo adeptus eſſet rei poſſeſſionem, ſecun-
dum *Alex. d. conſ.* 122. *num.* 2. *ad fin. verſ.*
præterea licet lib. 5. & ſic limitatio non pro-
cedit.

18 Prout etiam non procedit limitatio, quã
formant aliqui, vt dicta opinio procedat è
contra, vbi locatio ſecunda facta eſt ad lon-
gum tempus, ſecus autem ſi ad breue, quam
poſt *Mozz. de contractu. lib. de locat. nu.* 11.
fol. 94. ſequitur *Borgnin. deciſ.* 25. *num.* 19.
verſ. tamen quando part. 2. quia nempè mo-
uentur ex eo, quod ad hoc, vt ſecundus con-
ductor præferri debeat primò, neceſſe ſit eũ
habere dominium, quod ſupra diximus non
ſubſiſtere.

19 Animaduertendum tamen ex prædictis,
quod dubitatio vertitur in locatione ad mo-
dicum tempus, in qua per traditionem non
transfertur vllum dominium, prout tranſ-
fertur in venditione, de qua loquitur *d. l.*
quoties C. de rei vindic. ſecus autem in loca-
tione ad longum tempus, & emphiteuſi,
ac feudo, in eis enim procedit abſque diffi-
cultate eadem lex, vt per *Roſſental. de Feud.*
in cap. 6. *concl.* 9. *num.* 1. *& ſeqq. Rot. deciſ.*
664. *num.* 18. *part.* 2. *recent. & coram Gre-*
gor. deciſ. 567. *num.* 8. *& ibi Adden. Vela*
differt. 19. *num.* 48.

20 Duæ tamen aliæ limitationes veræ dedu-
cuntur ex prædicta ratione, quarum prima
eſt, quod dum in ea dicitur ſecundo con-
ductori ſufficere poſſeſſionem, ſeù rei deten-
tationem, opinio prædicta non procedat,
vbi licet ei res tradita fuerit, tamen ab ea
poſtea ceciderit, & reuerſa ſit ad locatorem,
quia tunc in concurſu non eſſet præferen-
dus, ſed primus, vt ſenſit *Rota in d. deciſ.* 2.
ad fin. Soccin. Sen. dicto conſ. 29. *num.* 7. *poſt*
med. lib. 4. *Adden. ad Gamm. dicta deciſ.* 130.
ad med. Caroc. d. tit. de locat. duob. num. 12.
Hermoſill. ad Lopez. in d. l. 50. *num.* 4. *& la-*
tiſſime Vela differt. 19. *num.* 30. *& ſeqq. vſ-*
que ad fin.

Secunda eſt, vt eadem opinio tanquam
21 fundata, in eo quod primus conductor nul-
lam habeat actionem realem, non procedat,
vbi haberet hypothecam, ſi videlicet loca-
tor pro obſeruantia contractus etiam ſua
bona expreſsè conductori obligaſſet, tunc
enim vigore talis obligationis agere vale-
ret contra ſecundum *Adden. ad Gammam.*
d. deciſ. 130. *poſt med. verſ. Addo etiam. Her-*
moſill. ad Gregor. Lopez. in l. 50. *tit.* 5. *part.*
5. *gloſ.* 1. *num.* 5. *& latiſſime Vela differt.* 20.
num. 1. *& plurib. ſeqq.* & faciunt *Menoch.*
conſ. 1153. *num.* 57. *Adden. ad Gregor. dec.*
567. *n.* 10. *verſ. quarto.*

22 Declaratur tamen iſta limitatio primo, vt
non procedat ſi hypotheca non ſit valida,
vel non capiat rem illam locatam, vt in ca-
ſu *Soccin. Sen. dicto conſ.* 29. *num.* 10. *&* 11.
23 *lib.* 4. & ſecundo, vt non propterea poſſit
primus conductor agere pro conſecutione
rei vigore locationis, dicendo ſecundum
non poſſe ſe opponere; ſed agere debere
hypothecaria pro intereſſe rei ſibi à domino
non traditæ, ſecundum *Alex. conſ.* 122. *nu.*
10. *verſ. & ſi dicti lib.* 5.

24 Vltra has limitationes, quæ ſpecialiter
conueniunt dictæ opinioni pro ſecundo cõ-
ductore, ex quo deducuntur ex ratione, in
qua illa fundatur, poſſent etiam hic facile
addi quamplures aliæ, quæ dantur *d. leg.*
quoties C. de rei vindicat. quæ applicatur etiã
in propoſito duorum conductorum, vt per
Cephal. conſ. 718. *num.* 13. verum quia ma-
gis proprie ſpectant ad materiam emptio-
nis, & venditionis, in qua loquitur dicta
lex, ideo ad eam tractantes me remitto, &
ad ſcribentes in eadem *leg.* & ſignanter ad
Iaſ. qui in ſpecie plurimas limitationes cu-
mulat, nec non ad *Ant. Gabr. tit. de empt. &*
vend. concluſ. 2. *& Adden. ad Gregor. deciſ.*
567. vbi breuibus verbis more ſuo clarè lo-
quitur; & ſex limitationes magis practica-
biles refert.

25 Verum non omittendum tangere diffi-
cultatem, quæ oriri poteſt circa eamdem
opinio-

opinionem in materia conductionis,ſi vide-
licet ſecundo conductori non ſit tradita res
actualiter, ſed tantum per clauſulam con-
ſtituti, an eodem modo ſit præferendus; li-
cet enim in mareria emptionis communiter
reſoluatur affirmatiue, vt videre eſt penes
Dec. in l. Contractus num. 18. ff. de reg. iur. Menoch.conſ.1153. num.62. Barz. deciſ.66. num. 39. ad fin. Adden. ad Greg. deciſ. 567. num.10.verſ.ſecundo non procedit Rot. deciſ. 308.num.7.verſ.præterea, nec etiam termini par.5.rec.& procedere etiam in terminis lo-
cationis ſentiat *Caroc. de locat.duob.num.18.*
tamen difficultatem facit, quod de natura
contractus locationis, & conductionis eſt,
quod conductor non poſſideat *l.1.C.de vſu-cap. & l. certè §. is qui ff. de præcario,* quæ
26 natura contractus præualet prædictæ clau-
ſulæ, adeò vt ipſa in locatione appoſita
poſſeſſionem non transferat *Caſtr. in l. non ſolum 33. §. qui pignori num.2. ff. de vſucap. Alex.conſ.121.num.1. verſ. Confirmo quia,& ſeq.lib.5.*& late alijs adductis *Tiraq.de Conſtit.par.3.limit.22.*

Et quamuis in conductorem trasferatur
ſaltem detentatio rei, quæ dicitur poſſeſſio
actualis, & eſt talis, quæ ſufficit ad effectũ
dictæ prælationis, non proinde tollitur dif-
27 ficultas,quia per clauſulam prædictam de-
tentatio, & poſſeſſio actualis non transfer-
tur, vt tradunt *Alex. in l. quod meo n.26.ff. de acquir poſſ. Gratian.diſcept.502.n.6. Vin. opin.623.numer.2.Ioſ.Ludou.deciſ. Peruſ.29.*
28 *num. 37. Rot. coram Put. deciſ. 2. ſub tit. de empt. & vend.* etiamſi non ſit additum præ-
carium, quod minuit virtutem clauſulæ
conſtituti *Bald.conſ.482 num.10. & 11.lib.1*
quando enim additur præcarium transfer-
29 tur ſola ciuilis poſſeſſio, & retinetur na-
turalis, & quando conſtitutum eſt ſimplex
ſine præcario,transfertur poſſeſſio ciuilis, &
naturalis, & cõſtituenti remanet ſola actua-
lis,ſeù detentatio,*Ang.conſ.373.in prin.verſ. vnde. Corn.conſ.55.num.4. ad med.lib.3.Ber-trand. conſ.73. num.1. poſt med. lib.3.* & alijs
pleniſſime cumulatis diſtinguendo firmat
Tiraquell.in ſuo eleganti tract. de Conſtit.poſ-ſeſs.par.1.num.4.

30 Vnde clauſula *Conſtituti*, & præcarij non
operatur in locatione, nec eſt cum ea com-
patibilis, quia ſi roget præcario poſſidere
locator,non valet operari translationem ci-
uilis poſſeſſionis in conductorem, dum cõ-
ductor ciuiliter non poſſidet, & ſi rogaue-
rit conductor, quia incompatibile eſt, vt
detinere poſſit ſimul duplici titulo, nempe
conductionis, & præcarij, ſi præcarium eſt
poſterius, cenſetur diſceſsiſſe à locatione,&
econtra ſi poſterior eſt locatio cenſetur di-
ſceſsiſſe à præcario, *vt eſt text. in l. ſi quis ante 10.ff. de acq.poſſ.*

Verum licet natura contractus locationis
31 repugnet clauſulis prædictis poſſeſsionem
transferentibus, adeò vt ipſæ clauſulæ in
eo remaneant inanes, tamen hoc procedit
ſi non appareat de contraria voluntate con-
trahentium illas accomodandi naturæ con-
tractus, poteſt enim quis conducere præ-
dium, & præcario rogare non vt poſsideat,
ſed vt in poſſeſsione ſit, vt belliſsime dice-
re tentaſſe Pomponium habetur *in d.l.ſi quis ante 10.ff. de acquir. poſs.* vbi propterea no-
tat DD. & ſignanter *Cuman.numer.2.* quod
duplex eſſe poteſt præcarium,vnũ per quod
transfertur poſſeſsio in accipientem, aliud,
quod concedit ſolam tenutam, & poſſe
etiam ſolam detentationẽ transferri per cõ-
ſtitutum, vbi non eſt alius poſſeſſor, dixit
etiam *Rota coram Dunnozet. Iun. deciſ. 993. num 14.*

32 Sed neceſſarium eſt expreſsè actum fuiſ-
ſe, quod ex præcario non poſsideatur, ſed
ſolum detineatur, vt aduertunt in eadem
l. ſi quis ante, Caſtr. num. 1. verſ. poſteà po-nuntur Roman.num.4.Iaſ.num.7.verſ.Quar-to diligenter, & ſeq. & licet argui poſſe vi-
deatur non eſſe neceſſariam talem expreſ-
ſionem in locatione, ex quo natura eius eſt
transferre ſolã detentationẽ, & dictæ clau-
ſulæ tanquam acceſſoriæ ſequuntur naturã
contractus *Menoch.conſ.733.nu.12.Decian. conſ.1.num.60.lib.3. Honded.conſ.18.nu.54. lib.2.Surd.deciſ.157.num.5. Caualer.deciſ.5. nu.6.* tamen quidquid ſit quoad alias qua-
litates, & conditiones contractus, de qui-
bus loquuntur præcitati, quoad iſtam non
transferendi poſſeſsionẽ, ſed detentationẽ
neceſſariam eſſe expræſsionem in locatione
bene deducitur ex *text. in dicta l.ſi quis an-te*, vt per præcitatos, & reddi poteſt ratio,
quia, quod locator voluerit transferre poſ-
ſeſsionem demonſtrant verba clauſularum,
& quod noluerit transferre detentationem,
ſed eam ſibi retinere,demonſtrat factum ip-
ſum illius retentionis, vndè ſi contrahen-
tes volunt diuerſimodè operari neceſſe eſt,
vt exprimant.

33 Præſuppoſito autem, quod adſit ſuffi-
cians expreſsio ita, vt translata cenſeri de-
beat in ſecundum conductorem ea poſſeſ-
ſio cuius ipſe eſt capax, nempe detentatio,
vtique operabitur præfatam prælationem
aduerſus alium conductorem illam nullo
modo habentem. Imò poſſeſsio prędicta
hoc modo translata adeo operatur,vt ſi ha-
beat illam conductor primus, videlicet,

quia pro eo ſe dicto modo poſsidere conſtituerit Dominus, quamuis poſtea idē Dominus alteri locauerit, & ſecundo conductori actualiter rem tradiderit, præferendus erit primus *Dec. in l. contractus num. 18. ff. de reg. iur. Rot. deciſ. 308. num. 7. verſ. præterea nec etiam par. 5. rec. cum al. ſupracitat.*

34 Præterea clauſula *Conſtituti*, vltra dictam translationem poſſeſsionis, dat etiam facultatem conſtitutario capiendi rem propria authoritate *Manſon de cauſ. execut. lib. 1. ampliat. 6. nu. 86. Rodolphin. in praxi par. 2. cap. 5 num. 28. Rot. deciſ. 339. num. 39. par. 5. rec.* &

35 ideò quatenus ſit incepta in contractu locationis reſpectu translationis poſſeſsionis, nō eſt inepta reſpectu huius facultatis, prout in ſimili ſi apponatur in contractu cenſus, quod licet non poſsit operari, vt in emptorem eius transferat poſſeſsionem fundi, tamen tribuit ei dictam facultatem capiendi propria auctoritate illius fructus, vt tradit *Cenc. de Cenſ. quæſt. 94. num. 13.* & latè *Rot. coram Bichio deciſ. 310. num. 3. & ſeq.* & fuit etiam dictum in *vna Tudertina Bonorum 3. Decembris 1666. §. Nam bonum, coram Eminentiſſimo D. m. de Carpineo, quæ eſt deciſ. 508. num. 1. par. 14. rec.*

36 Practicando iſtam facultatem ſi eam habeat ſecundus conductor, poterit eius vigore petere aſſociationem, & ſi ea mediante rem locatam, ſeù eius poſſeſsionem apprehendat ante, quam primus currendo per aliam viam ad eamdem rem perueniat, videlicet, agendo actione perſonali contra locatorem, obtineat rem ſibi tradi, intrabit eius fauore dicta prælatio ratione ſuę poſſeſsionis actualis, ſeù detentationis ex ſupradictis.

Et vbi etiam vigore prædictæ clauſulæ non egerit, adhuc propter dictam facultatem capiendi propria auctoritate, quæ per eamdem clauſulam tribuitur, non applicabitur ratio concluſionis ſupra firmatę, quod ſecundus conductor, cui facta ſit traditio ſit tutus, ex quo nulla competat contra eum actio primo, nam vigore dictæ facultatis

37 capiendi propria auctoritate, competit aſſociatio etiam contra tertium *Alex. conſ. 131. num. 3. & 9. lib. 4. Affuct. deciſ. 326. numer. 3. Rot. deciſ. 338. nu. 1. verſ. conſtat etiam par. 1. recent. & coram Bichio dicta deciſ. 310. num. 8. 11. & 12.*

Addo aliam ſingularem limitationem

38 concluſionis ſupra firmatæ, quod ſecundus conductor, cui res tradita, præferatur primo, cui non tradita, vt non procedat vbi ſecundus habuit ſcientiam, quando conduxit, quod res erat alteri locata, quia tunc non habet bonam fidem, ſed præſumitur in dolo, ac proinde non debet præferri, vt firmant *Cephal. conſ. 718. num. 12. & Cenall. quæſt. 756. num. 48. & ſeqq.*

Poſſet etiam euitari eadem prælatio ſecundi, ſi primus haberet aliquod priuilegium particulare, iuxta quod eſſet præferendus in conductione, ſed vbi eodem priuilegio gauderet etiam ſecundus, tunc ipſe ſecundus tanquam reus, & poſſeſſor, eſſet adhuc præferendus, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio ſuo contra æquali-

39 ter priuilegiatum, & ideo ſtandum diſpoſitioni iuris, vt latiſſime firmat *Caſtill. deciſ. 193. num. 15. & ſeqq.*

Non omittendum denique animaduer-

40 tere in hoc propoſito duorum conductorum, quod prætendens prælationem aduerſus alium rem detinentem, poteſt intentare aduerſus eum iudicium de migrando, quod eſt poſſeſſorium, & licet in eo ſuccumbat, poteſt adhuc intentare iudicium ordinariū prælationis, vt plene firmat *Giurb. deciſ. 59. num. 19. & ſeqq.* & quatenus actor habeat hypothecam, & velit ea experiri, poterit cōtra ſecundum conductorem agere etiam nō excuſſo prius domino, nam licet huiuſmo-

41 di actio non detur contra tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, niſi excuſſo prius principali debitore eiuſque fideiuſſoribus ſi quos habet *Auth. ſed hodie C. de oblig. & action. Auth. hoc ſi debitor C. de pignor. Rolan. conſ. 79. num. 1. & ſeqq. lib. 1. Gaill. pract. obſer. lib. 2. cap. 27. num. 7. Gamm. deciſ. 99. nu. 2.*

42 *verſ. ſecundo requiritur*, tamen hoc non procedit vbi tertius poſſeſſor non ſuo, ſed debitoris nomine poſſidet, prout eſt conductor *l. cum in plures 60. §. hæredem coloni ff. locat.* tunc enim ipſe non poteſt dictam exceptionem excuſſionis domini opponere, vt notant *in dicta Auth. ſed hodie Bart. nu. 3. Bald. in princ. Ang. num. 13. ad fin. verſ. ſed an contra. Gabr. tit. de fideiuſs. concl. 1. nu. 59. & 60.* & in terminis noſtris pleniſſime firmat *Vela diſſert. 20. num. 16. & 17.*

De probatione locationis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus probantur omnes contractus, qui conſenſu perficiuntur.*
2 *Lim. in emphyteuſi.*
3 *Tractatus differt à contractu, & eum præcedit.*
4 *Tractatus non requirit conſenſum deliberatum.*
5 *Teſtes deponentes de ſimplici tractatu non probant, quod fuerit effectuatus.*
6 *Multa tractantur, quæ poſtea non fiunt.*
7 *Tractatus ſimplex non obligat.*

8 *Tracta-*

8 *Tractatus de contractu præſupponit cōtractum exiſtere.*
9 *Tractatus iunctis alijs ex quibus deprehenditur eum habuiſſe effectum probat contractum.*
10 *Tractatus locationis vna cum poſſeſſione ſubſecuta probat locationem.*
11 *Extremis probatis media præſumuntur.*
12 *Minuta locationis, non probat locationem.*
13 *Minuta æquiparatur tractatui.*
14 *Lim. non procedere ſi dictum locat, & tradit, quia hæc verba important perfectionem contractus.*
15 *Decl. procedere in tractatu in voce facto, ſecus in minuta, quæ paſſim ſolet ita concipi.*
16 *Scriptura arguitur imperfecta ex quo habet ſpacia in albo relicta.*
17 *Diei defectus denotat imperfectionem ſcripturæ, & apocam vitiat.*
18 *Clauſula, actum, denotat perfectionem contractus.*
19 *Ampl. procedere etiamſi dicta clauſula ſit caterata.*
20 *Declara procedere ſi clauſula ſit in fine Inſtrumenti, ſecus ſi in principio, vel in media.*
21 *Decl. 2. vt in fine multum operetur, ſed de ſe non ſufficiat.*
22 *Clauſula, actum, defectus, denotat imperfectionem ſcripturæ.*
23 *Subſcriptio arguit ſcripturam continere diſpoſitionem perfectam.*
24 *Subſcriptionis defectus arguit imperfectionē ſcripturæ.*
25 *Solutio annuæ penſionis pro certo prædio facta, probat eius locationem.*
26 *Decl. requiri ſolutionem factam eſſe ab aliquo tanquam conductore.*
27 *Decl 2. requiri ſolutionem factam eſſe pro certa re.*
28 *Decl. 3. requiri penſionem eſſe in certa quantitate.*
29 *Decl. 4. requiri ſolutionem eſſe factam, & receptam ab habente facultatem conſtituendi in quaſi poſſeſſione exigendi*
30 *Decl. 5. requiri ſolutiones eſſe factas annuatim, non autem vnica vice pro multis annis.*
31 *Ampl. vt non ſufficiat præſumptio ſolutionis in præteritum deducta ex tribus ſolutionibus continuatis*
32 *Decl. ampliationem non procedere ſi adſint etiam primæ ſolutiones.*
33 *Solutiones prædictæ ad hunc effectum ſi probentur per teſtes, quomodo deponere debeant.*
34 *Solutio annua penſionis continuata per decennium probat locationem.*
35 *Contr. quod requirantur triginta anni.*
36 *Et quod requirantur quadraginta aduerſus Eccleſiam.*
37 *Contr. quod idem tempus ſufficiat aduerſus Eccleſiã, ac aduerſus alios, ſed vide num. 44. & 45.*
38 *Ad præſcriptionem contra Eccleſiam, non ſufficiunt triginta anni, ſed requiruntur quadraginta.*
Decl. ſufficere decem annos in locatione ad breue tempus, & requiri triginta in locatione ad longum num. 43.
39 *Eccleſia quo ad probationes non requiritur priuilegiata.*
40 *Locatio probata per continuatas ſolutiones præſumitur ad tempus conſuetum.*
41 *Et ceſſante conſuetudine, præſumitur perpetua.*
42 *Lim. in locatione rerum Eccleſiæ, quia cenſetur ad tertiam generationem.*
44 *Probatio locationis per continuatas ſolutiones, regulatur ad inſtar præſcriptionis.*
46 *Solutiones annuæ non ſufficit, quod ſint continuatæ per annos triginta, vel quadraginta ad præſumendum titulum, vbi adeſt vehemens præſumptio iuris in contrarium.*
47 *Sufficit tamen immemorabilis.*
48 *Item ſufficit quadragenaria cum fama.*
49 *Violentia, licet non præſumatur, tamen ſecus eſt in materia odioſiſſima.*
50 *Solutio mercedum per decennium continuata, non ſufficit ad probandam locationem perſonæ.*
51 *Item non ſufficit contra tertium, ſed ſolum contra ſoluentem.*
52 *Ampl. & ſufficere contra recipientem ſolutionem de magis communi.*
53 *Solutio mercedum continuata, non inducit locationem, ſed probationem locationis.*
54 *Et hæc eſt probatio præſumptiua, quæ admittit probationem in contrarium.*
55 *Decl non procedere in locatione continuata per annos triginta.*
56 *Decl. 2. non aſſumens probationem contrariam non poſſit impedire interim manutenſionem parti.*
57 *Decl. 3 vt non plus operetur dicta præſumptio reſultans ex ſolutione decennali, quam ſi adeſſet confeſſio ſoluentis.*
58 *Et ſufficit docere de errore, & cauſa vitioſa.*
59 *Solutio continuata per triginta annos, non ſolum facit præſumere contractus, ſed etiam omnium ſolemnitatum ad illius validitatem neceſſariarū.*
60 *Decl. dictam præſumptionem locationis deductam ex continuata ſolutione non procedere, ſi conſtet de antecedenti locatione ad certum tempus, quia tunc intrat præſumptio tacita relocationis, & vide num. 61.*
61 *Lim. vt non procedat præſumptio tacita relocationis ſi præcedens locatio de qua conſtat erat ad longum tempus.*
63 *Lim. 2. vt ſi conductio facta fuit ab eo, qui vili pretio vendidit, & diu continuata ſolutio mercedis vltra tempus locationis, intret præſumptio locationis perpetua.*
64 *Colonia partiaria probatur per continuatam annuam præſtationem certæ ratæ fructuum.*
65 *Contrarium.*
66 *Manuum coniunctio, eſt ſignum conſenſus perfecti.*
67 *Contractus non dicitur perfectus ex conſenſu vnius.*
68 *Decl. vt ex confeſſione vnius probetur perfectio contra eum.*
69 *Præſens, & tacens in actibus obligatorijs non dicitur conſentire.*
70 *Lim. fauore Reipublicæ, piæ cauſæ, pupilli, & ſimilium.*
71 *Lim. 2. ſi tacens faciat aliquem actum poſitiuum.*
72 *Verbum* volo *iunctum infinito non inducit diſpoſitionem.*
73 *Dec. procedere ſi prolatum ab vno, ſecus ſi ab vtroque contrahente.*
74 *Verba relata in futurum in eis, quæ dependent à conſenſu reſoluuntur in præſens.*
75 *Promiſſio de locando non eſt locatio.*
76 *Promiſſio non eſt contractus promiſſus.*
77 *Lim. ſi vterque contrahens promiſit vti vnus locare, alter conducere, & promiſſio relata eſt ad certam rem, & certum pretium.*
78 *Decl. procedere ſi vſi ſunt verbo* volo *ſecus ſi verbo* promitto.
79 *Lim. 2. ſi adſit iuramentum.*
80 *Contrarium.*

81 *Decl. primam procedere in promiſſione de ſe obligando, & alÿs quæ pendent à voluntate.*

82 *Lim 2. ſi cum promiſſione concurrat aliquis actus poſitiuus.*

83 *Decl non procedere, ſi adhuc contractus erat in futurum faciendus.*

84 *Lim. 4. ſtantibus dictionibus* ex nunc, prout ex tunc.

85 *Promiſſio de locando, vbi non eſt locatio, licet ab ea recedere.*

86 *Pactum nudum non eſt efficax, nec parit actionem.*

87 *Decl. procedere de iure Ciuili non autem de iure Canonico.*

88 *Decl. 2. non procedere ſi is cui factum eſt pactum, aliquod damnum eſt paſſus.*

89 *Decl. 3. vt inter viros probos, verecundia ſit, negare promiſſa per pactum nudum.*

90 *Decl. 4. vt ſi promiſſio ſit facta interpoſita ſtipulatione fiat efficax.*

91 *Verbum* promitto *eſt æquiuocum, & poteſt referri ad pactum nudum, & ad ſtipulationem.*

92 *Verbum* promitto *redactum in ſcripturam, importat ſtipulationem.*

93 *Ampl. procedere, tàm in ſcriptura publica, quàm priuata.*

94 *Decl. procedere ſi pars cui facta promiſſio erat præſens.*

95 *Secus in ſcriptura publica, quia præſumitur Notarium acceptaſſe pro abſente.*

96 *Decl. 2. vt importet ſtipulationem in ſcriptura priuata ſi ſcripta ſit à perito, alias ſecus.*

97 *Decl. 3. procedere ſi ſcriptura ſit in lingua latina, ſecus ſi in vulgari.*

98 *Decl. 4. non importare ſtipulationem etiam in Inſtrumento, ſi alibi in eo ſtipulatio eſt interpoſita.*

99 *Verbum* promitto *probatum per teſtes non importat ſtipulationem.*

100 *Verbum* conuenerunt, *non importat ſtipulationem.*

101 *Decl. vt ſi teſtes deponant de verbo,* promitto, *tunc non importet ſtipulationem, ſecus ſi deponant ſuper facto dicendo, quod talis promiſit.*

102 *Decl. 2. vt ſi deponant de confeſſione facta à parte ſe promiſiſſe, intelligatur per ſtipulationem.*

103 *Promittens locare, non tenetur præciſe, ſed liberatur ſoluendo intereſſe.*

104 *Promiſſio facti etiam non proprÿ, non obligat præciſe, ſed ſufficit præſtare intereſſe.*

105 *Præſtans intereſſe dicitur vere, & proprie ſeruare promiſſa.*

106 *Ampl etiamſi promittens habeat facultatem tradendi rem.*

107 *Lim. ſtante ſtatuto, quod promiſſiones præciſe obſeruentur.*

108 *Prædictum ſtatutum adeſt Romæ cap. 164.*

109 *Decl d. ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem, non autem de ſimplici per pactum.*

110 *Lim. 2. ſtante iuramento, quia tunc adimplendum præciſe.*

111 *Ampl. limitationem procedere, etiam quo ad hæredem iurantis,*

112 *Decl. vt ſi intereſſe ſit idem cum re promiſſa, tunc agi poſſit directe ad illam rem, ſecus ſi factum ſit quid diuerſum.*

113 *Promiſſa venditione non poteſt agi directe ad rem, quia aliquid amplius continet venditio.*

114 *Secus eſt reſpectu promiſſionis emendi, quia emptor non tenetur niſi ad pretium, & ideo pretium directe peti poteſt.*

115 *Intereſſe venditionis non factæ eſt liquidandum, & continere poteſt, quid vltra pretium rei.*

116 *Intereſſe, vt peti poſſit ab eo, qui promiſit locare, neceſſe eſt, vt conſtituatur in mora, & debet intentari certi condictio.*

117 *Ille cui facta eſt promiſſio de locando non tenetur conducere.*

118 *Probatio locationis, debet continere ſubſtantialia contractus.*

119 *Inſtrumentum referens emptionem, & non exprimens pretium, non probat.*

120 *Teſtes deponentes vidiſſe contrahi, & conuenire de re, & mercede ſi non exprimant quantitatem non releuant.*

121 *Decl. procedere ſi agatur inter contrahentes de executione, vel validitate contractus, ſecus ſi inter vnum ex contrahentibus, & tertium.*

122 *Decl. 2. vt ſuffragetur dicta probatio, etiam inter contrahentes, vbi non agitur de executione contractus, ſed tantum de probando ipſo actu.*

123 *Teſtes diſcordantes in quantitate pretÿ non probant contractum venditionis.*

124 *Contrarium, quod cenſeantur concordari in minori ſumma.*

125 *Decl. vt ſi prius deponant de perfectione contractus & deinde interrogati de quantitate pretÿ in ea diſcordent, cenſeantur conuenire in minori, & probent, ſecus ſi vnico contextu dicant fuiſſe factam locationem pro tanta ſumma, & in ea diſcordent.*

126 *Probata receptione literarum in quibus continebatur locatio, & taciturnitate recipientis, reſultat probatio contractus.*

127 *Declara non ſufficere, quod non contradixerit ſtatim, ſed indulgendum ei tempus arbitrio Iudicis*

128 *Decl. 2. vt ſi probetur receptio epiſtolarum per teſtes neceſſe ſit, quod deponant de contentis in eis, & quod recipiens eas ſciuerit.*

129 *Lim. ſi literæ ſint apertæ.*

130 *Literæ non probant contractum contra ſcribentem niſi iuſtificetur eas fuiſſe de eius ordine præſentatas.*

131 *Decl. procedere ſi directa, & habita à domeſtico, alias ſecus.*

CAPVT XXII.

POſtquam vidimus quomodo cõtrahi poſſit locatio ſequitur videndum quomodo probari poſſit contracta, & clarum eſt, quod probari poterit, ne dum per Inſtrumentum, aut aliam ſcripturam fidem facientem, ſed etiam per quodcumque aliud genus legiti-
1 mæ probationis, ac ſignanter per Teſtes, prout probantur omnes contractus, qui conſenſu perficiuntur *l. in exercendis C. de fid. inſtr. Afflict. dec. 398. num. 2. Rot. dec. 113. num. 14. par. 5. & deciſ. 345. num. 13. par. 10. recent.* quatenus tamen neceſſario concludant, vt requiri dixit *Alex. conſ. 50. num. 13. lib. 5.* quidquid ſit in emphyteuſi, quam requirere ſcripturam cenſuit *glaſ. in l. 2. ver. alienationis C. de iur. emphyt. & in §. adeo ver. ad locationem Inſt. de locat. Saccin. Sen. conſ. 120.*

conſ.120.num.24.lib.1. Afflict.deciſ.72.nu.7.
Surd. deciſ. 331. num. 10. & licet non deſint
tenentes contrarium, & ſit magna quæſtio,
tamen iſta eſt opinio communis, & magis
communis, & vna de illis communibus à
quibus recedere in iudicando nefas eſt, vt
adductis hinc inde auctoritatibus, ac plene
diſputato articulo, dicit Fulgin. de iur. em-
phit. in prælud.quæſt.24 num. 11.verſ tenen-
do hanc.

2 At difficultas verſatur in congnoſcendo,
quo modo deponere debeant Teſtes, vel
dicere ſcripturæ ad locationem conuincen-
dam, & quia percutere poſſunt tantum ge-
ſta ante contractum locationis, vel poſt ip-
ſum contractum, vel in ipſo contractu, pla-
cet aliqua de ſingulis his caſibus diſtinctè
loqui.

3 Percutere autem dicentur geſta ante con-
tractum ſi reſpiciant tractatum factum de
locando, qui tractatus differt à contractu,
& eum præcedit l. nam cum tractatu 32. ff.
pro ſocio Bald. in l. eleganter in princ. ff. de
condict.indeb. Alberic. in l.fin. num.26. C. de
iur.deliber. & non requirit conſenſum deli-
4 beratum, ſed ſolam diſpoſitionem ad illum
& diſcuſſionem Abb. in cap. tua nuper nu. 6.
de his, quæ fiunt à Prælat. vnde ſi Teſtes de-
5 ponant ſimpliciter de tractatu facto inter
partes delocando, & conducendo, non pro-
bant, quod fuerit effectuatus ipſe tractatus,
& facta locatio, & conductio Soccin. Iun.
conſ.3.num.35.lib.3. Menoch.conſ.893.n.13.
Rot. coram Mantic. deciſ.271.num.8. multa
6 enim tractantur, quæ poſtea non fiunt l. ſi
voluntate C. de reſcind.vend. Bald. in l.mul-
tum num.2.C. ſi quis alt. vel ſibi.Natt.conſ.31
num.12.

Et probatio remanet irreleuans, quia
tractatus ſimplex non obligat, & poteſt ab
7 eo libere recedi, vſquequo non fuerit con-
cluſus, & effectuatus Gaill.obſeruat.140.nu-
mer.12.lib.1.Rot.deciſ.681.num.1.par.4.to.2.
recent.

8 Verum prædicta non procedunt ſi non
agatur de tractatu contractus faciendi, ſed
de tractatu de contractu facto, quia iſte tra-
ctatus preſupponit cõtractus de quo tracta-
tur præexiſtentiam ad text.in l.ſi auiam C.de
ingen. prout etiam non procedunt, vbi cum
9 tractatu alia concurrant, ex quibus dépre-
hendatur tractatum habuiſſe effectum, vt
aduertit Seraph. deciſ.1368.num.1.

10 Vnde ſi probetur Titium tractaſſe, cum
Seio de locando ei ſuam Domum, necnon,
quod Seius poſteà Domum habuit, & ha-
bitauit longo tempore, videtur verius, quod
argui debeat contracta locatio, vt ſenſit
Bald. in d.l. multum intereſt num.2. in fin.C.
ſi quis alt. vel ſib. quidquid aliud ſeuſiſſe vi-
deatur in caſu ſuo Rot. deciſ.104. num.7. &
ſeqq. par. 2. diuerſ. quia dum probatur tra-
11 ctatus, qui locationem præcedit, & tradi-
tio rei, quæ illam ſubſequitur, applicatur
regula, quod probatis extremis media
præſumuntur deciſ.545.num.1. & dec. 598.
num.9. vbi quod procedit ad quemcumque
effectum par.1.diu. Seraphin.deciſ.1191.nu-
mer.3. Buratt. deciſ.926. num. 5. & faciunt
etiam, quæ dicta ſunt ſupra titulo præce-
denti de locatione ex voluntate partium
facienda in ſcriptis, quæ quouſque non ſit
facta ſcriptura, habetur pro imperfecta, &
tanquam tractatus, & tamen ſi tradatur res,
tunc locatio perfecta dicitur, vt per The-
ſaur. deciſ.397.numer. 8. ad fin. cum alijs ibi
citat.

12 Et quæ dicuntur de tractatu in verbis,
applicantur etiam in ſcriptura præparatoria
quæ vulgo dicitur, minuta, quia ex ea pa-
riter non conuincitur, contractus, cum
13 æquiparetur omninò tractatui deciſ. 199.
num.8 par.6.recent. & deciſ.264. numer.13.
poſt Zacch. de oblig.Camer.

14 Non tamen dicetur tractatus ſi dictum
dat, locat, & tradit, quia hæc verba im-
portant perfectionem contractus, vt dicit
Surd.conſ.202.num.33.verſ. nec mouet, quod
vtique videtur abſolutum in terminis tra-
ctatus in voce facti, at in terminis ſcriptu-
ræ, in quibus loquitur Surd. aliundè poteſt
facile apparere eam non fuiſſe perfectam,
ſeù non continuiſſe perfectam diſpoſitio-
nem, & contractum, quamuis haberet ver-
ba præfata regulariter apta diſponere, quia
15 verè etiam ſimplices minutæ ſolent paſſim
ita concipi, vnde alia erunt perſcrutan-
16 da, & in ſpecie ſi adſint ſpecia relicta in
albo, quia ex eis arguitur imperfectio ſcrip-
turæ d.dec.264.n.15.poſt Zacch.de Oblig.Ca-
17 mer. & ſi deficiat dies, ex tali namque de-
fectu pariter denotatur imperfectio, & vi-
tiatur apoca, eadem deciſ.264.num.16.

Et vbi ſcriptura ſit confecta per manum
18 Notarij, prout etiam paſſim conficiuntur
minutæ, attendetur multum ſi adſit clauſu-
la, actum, quę ſi adſit denotat perfectionẽ,
quia non ſolet appuni niſi actus ſit perfe-
ctus per publicationem Inſtrumenti Bald.
in Auth. quod ſine C.de Teſtam. Alex.conſ.14.
num. 14. verſ. Ità ergo in propoſito lib. 6. &
alijs plenè congeſtis Rot.deciſ.122.numer.2.
19 par.4. tom. 2. recent. vbi quod hoc procedit
ſiuè clauſula ſit cæterata, ſiuè ſit extenſa,
quia talis diſtinctio eſt merè verbalis.

20 Verum dicta concluſio procedit, vbi
clau-

clauſula prędicta eſt appoſita in fine Inſtrumenti, ſecus autem ſi in principio, vel in medio, quia tunc non poteſt importare perfectionem, dum apparet poſt eam deuētum fuiſſe ad vlteriorem actum *Pariſ. conſ. 27. num. 17. lib. 2. Roland. conſ. 33. numer. 33. lib. 2. Surd. conſ. 187. num. 22.* & plene *Rota deciſ. 284. num. 6. & 7. par. 10. recent.*

21 Et vlterius dicta clauſula multum quidē operatur in fine ſcripturæ, ſed de ſe ſola non ſufficit *Rot. deciſ. 714. num. 1. par. 1. rec.*

22 Econtra defectus dictæ clauſulæ denotat imperfectionem ſcripturæ, & quod ſit potius præparatio, quàm Inſtrumentum, *Caſtren in l. ſi is qui 25. num. 4. ver ſed ſi non continet ff. de teſtam. Corn. conſ. 226. n. 5. lib. 3. Surd. conſ. 187. num. 22. Seraph. dec. 949. num. 1. Penia deciſ. 925. num. 4.*

23 In ſcriptura autem priuata præcipuè attenditur, an ſit ſubſcripta, quia ſimplices minutæ non ſubſcribuntur. Vnde ſi ſcriptura eſt ſubſcripta, arguitur continere diſpoſitionem perfectam, *Aldobrand. conſ. 32. num. 36. lib. 1. Rot. cor. Burat. deciſ. 475. nu. 13. & 14. & in vna Romana Hæreditatis 4. Maij 1657. §. & quamuis coram Meltio*: eſt enim ſubſcriptio vltima pars ſcripturæ, vt dicit *Bald. conſ. 175. num. 2. ver. item promitto lib. 2.* & hinc ſequitur etiam, vt econtra ſi deficiat

24 ſubſcriptio, ſcriptura arguatur imperfecta *Rot. deciſ. 430. num. 96. par. 5. rec. & cor. Eminentiſſimo Otthobon. deciſ. 40. num. 8.*

Cætera de perfectione, vel imperfectione ſcripturæ conſulto omitto, ne nimis diuerſam à materia, alia tamen videri poterunt penes citatos, & alios relatos ab eis.

Deueniendo nunc ad probationes percutientes geſta poſt contractum, & ſic non ipſum actum locationis, ſed potius effectū, caſus eſt ſi aliquis tanquam inquilinus, ſeù

25 colonus pro tali prædio certam annuam penſionem ſoluit, & inde probari locationem eſt originalis Doctrina *Speculat. in tit. de Emphit. §. nunc aliqua quæſt. 142. nu. 169. Abb. conſ. 74. in princ. Dec. conſ. 146. num. 2. ver. & cum pro tali vinea & conſ. 164. nu. 1.* & poſt alios plures firmat, & de communi teſtatur *Maſcar. de probat. concl. 991. num. 1. Menoc. præſumpt. 108. num. 1. lib. 3.*

26 Verum ad hoc, vt concluſio procedat, debent omnia in ea dicta copulatiuè concurrere, primò enim requiritur, quod probetur ſolutionem eſſe factam ab aliquo tāquam inquilino, ſeù colono, & ſic ex cauſa locationis, nam aliàs, quia ſolutio poteſt fieri ex pluribus, & diuerſis cauſis, non poſſet dici probatio locationem concludens, prout ſenſiſſe videtur, *Maſcard.* dum ita ſecundo loco limitat concluſionē præfatam *ſub num. 3.* & latè ac optimè firmat *Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 2. & ſeqq. & num. 32. & ſeq.* vbi quod non ſufficit expreſsio in genere, ſed requiritur ſpecifica *Peregr. deciſ. Patau. 53. nu. 3. Rot. deciſ. 292. num. 1. par. 1. diu.*

27 Secundo requiritur, quod probetur ſolutio facta pro certa re, aliàs enim non conuinceret locationem, pro cuius eſſentia requiritur res, vt ſupra dictum fuit in *Cap. 1. num.... Maſcard. d. concl. 991. num. 2.* imò conſtare etiam debet de rei identitate puta per duos confines, aut alias duas demonſtrationes, aliàs ſi dictum eſſet ſolùm pro terris de tali loco, probatio eſſet obſcura, & non ſufficeret, vt cenſuit *Alex. conſ. 50. num. 18. lib. 5.*

Non tamen neceſſe eſt dictas expreſsiones cauſæ ſolutionis, & rei factas fuiſſe in qualibet ſolutione, ſed ſatis eſt eas fuiſſe factas in primis quietantijs, vt tradit *Peregrin. deciſ. Patau. 53. num. 12.*

28 Tertiò requiritur probari penſionem certam, aliàs ſi adſit incertitudo circa eius quantitatem, prout ſi teſtes dicerent ſoluta fuiſſe nouem, aut decem, probatio non eſſet ſufficiens, *Alex. d. conſ. 50. num. 16. ver. tertius teſtis lib. 5. Dec. conſ. 57. num. 5. Maſcard. de probat. concl. 992. numer. 1. & ſeqq. per tot.* & idem eſſet ſi conſtaret de ſolutionibus difformibus, puta quia quandoque ſolutum fuiſſet in pecunia, quandoque in frumento, aut alijs fructibus, vel quandoque ſolutum fuiſſet plus, & quandoque minus *Bald. & Ang. in l. male agitur col. 2. C. de præſcript. trig. annor.* & his, alijſque adductis firmat *Maſcard. d. concl. 991. num. 8 & 9.* & plenius *Vaſq. controu. Illuſtr. cap. 84. num. 6.* vbi de communi.

29 Quartò requiritur ſolutionem fuiſſe factam, & reſpectiuè receptam à perſona valente conſtituere alium in quaſi poſſeſsione exigendi, vel retinendi, vnde non ſatis eſſet, quod ſolutio eſſet facta nomine alieno vel nomine alieno recepta, latè *Cenc. de Cenſ. quæſt. 80. numer. 15. ver. neque tamen Duard. eod. tract. in proæm. quæſt. 17. num. 32. Rot. cor. Merlin. deciſ. 8. num. 4.*

30 Quintò requiritur, quod ſolutiones non ſint factæ vnica vice pro decem, viginti, aut triginta annis, ſed quod ſint factæ annuatim, & ſeparatim *Cyn. in l. 2. num. 1. & Bald. num. 2. C. de dot. promiſſ. Menoch. præſ. 131. num. 13. & 84. & ſeq. lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 15. num. 65. Gratian. diſc. 208. num. 10. Cappell. Toloſ. deciſ. 238. num. 3. ad fin. Rot. cor. Merlin. deciſ. 573. num. 11.* adeò

vt

31 vt etiam non ſufficeret allegare præſump-
tionem ſolutionis in præteritum, quæ de-
ducitur ex ſolutione trium annorum poſtre-
morum, *Gratian.diſc.208.num.12. Mantic.
de tacit.lib.3.tit.15.num.66. & ſeq.Rot.deciſ.
292.num.2.par.1.diuer.* Niſi tamen concur-
32 rant cum dictis ſolutionibus poſterioribus
etiam antecedentes, quia tunc intermediæ
præſumuntur, *Caſtren. conſ.51. num. 2. poſt
med. lib.2.* ſed contrarium ſenſit in hoc *Rot.
dicta deciſ. 292. par.1. diu.* vel etiam niſi ad
eſſet confeſſio ſolutionum antea diſtinctim
factarum, licet ipſa confeſſio vno Inſtru-
mento tantum vti vnica contineretur, ſe-
cundum *Pariſ.conſ.7. num.6. ver. nam circa
id lib.4.*

33 Erit tamen aduertendum, quod ſi pro-
batio ſolutionum fieret per teſtes, neceſ-
ſe eſſet eos reddere rationem eorum di-
cti, nec ſufficeret ratio illa, quia ſum vi-
cinus, cum iſtæ non ſint de rebus, quæ in
genere ſciri poſſunt, nec ſufficiat probatio
præſumptiua, vt tradit *Alex.conſ.50.nu.17.
lib.5.* neque ſufficeret dicere audiuiſſe à par-
te, ſi eſſet confeſſio extraiudicialis *Alex.di-
cto conſ.50.numer.16. verſ. item interrogatus
Dec. conſ. 57. num. 4. ad fin.* & debent eſſe
concordes in quantitate, & qualitate ſolu-
tionis, & in alijs, ita vt faciant probatio-
nem perfectam, dum enim non probatur
locatio directè, ſed per illationem à ſolu-
tione penſionis, neceſſe eſt talem ſolutionē
eſſe certam ad hoc vt ex ea inferri poſſit ad
locationem præcedentem *Ruin.conſ.44. nu-
mer.10.lib.4. Cephal.conſ.250.nu.40. Magon.
deciſ.Lucen.79.num.17. & ibi Adden.*

34 Sextò requiritur, quod ſolutio continua-
ta ſit diuturno tempore, circa quod magna
eſt dubitatio, & variæ ſunt opiniones, ali-
qui enim volunt ſufficere decennium *Bart.
in l. litibus 19. numer.2. C. de Agric. & Cenſ.
lib. 11.* vbi quod minus tempus non ſuffice-
ret, quem ſequuntur alij, vt *Carocc. de lo-
cat.tit.de locatione ſine tempore quaſt.6.n.152*
& conſulendo *Gratus conſ.76.num.25. lib.1.*
& in fortioribus terminis de probanda em-
phyteuſi, & alijs ſimilibus *Bald. in l.1.n.15
C. de fideic.Cenc. de Cenſ quaſt.81.num.8. &
ſeqq.* & ibidem *Rannc. num. 15. ver. 1. quia
procedit.Rot. coram Penia deciſ.183.num.3.&
coram Burat.deciſ.10. numer.26. & deciſ.46.
num.15. & in rec.deciſ.502.num.23.par.1.&
deciſ.153.num.11.par.4.tom.2.*

35 Alij verò volunt requiri annos triginta
*Ang. in l. Prætor §.1.ff. de eden. Alber. in l.2.
nu.10.C. de Iur.Emphyt. Ruin.conſ.151. n.5.
lib.1. Pariſ.conſ.23. num.5. lib.4.* & alij plu-
res relati per *Menoch præſump.108. numer.4
lib. 3.* & latius per *Fulgin. de Iur. Emphyt.
tit. de contract.quaſt.11.n.2.verſ.contrarium.*

36 Præterea aliqui admittunt hanc vltimam
opinionem, ſed dicunt non procedere con-
tra Eccleſiam, aduerſus quam volunt requi-
ri ſpatium annorum quadraginta *Ang. in §.
Emphyteuſis numer.19. in Auth. de non. alien.
aut permut. reb Eccleſ. Ancaran.conſ.420. ad
fin. Pariſ.conſ 23.num.5.lib.4. Aldobr.conſ.74
num.1.lib.1. Facbin.conſ.30.numer.32. lib.1.
Menoc.præſumpt.108.num.5.lib.3. Roderic.de
ann.reddit. lib.1. quaſt.15. num 53.* & quod
contra Eccleſiam non ſufficiant decem anni
Rota cor.Verall.deciſ.166.par.3.

37 Contrarium vero, quod in hoc propoſi-
to idem procedat contra Eccleſiam, ac cō-
tra priuatum, ſenſerunt *Salic. in l. cum de
in rem verſo num.12.ver. quaro ſeptimo ff de
vſuris Pariſ.conſ.7.num.13. ver. & quia con-
currunt lib.4. Grat.conſ.76.num.25.ver. & ex
his neceſſario lib.1. Menoc.præſumpt.131. nu-
mer.61. & latè ſeqq.lib.3.*

38 Et licet tenentes primam opinionem ad-
ducant, quod circa præſcriptionem clarum
eſt non ſufficere aduerſus Eccleſiam ſpatiū
30. annorum, ſed requiri 40. *Cap. de quan-
ta de præſcriptionibus auth. quas actiones C. de
39 Sacr.Eccleſ.* tamen alij reſpondent dicendo,
quod hæc non eſt præſcriptio, ſed probatio,
& quod Eccleſia circa probationes non re-
peritur priuilegiata, vt vltra prędictos firma-
uit *Rannc. in conſ. impreſſo per Cenc. de Cenſ.
q.81.n.15. circa med ver. tum quia. Duard.de
Cenſ. in proam. quaſt.17. num.35. ver. ſed re
uera & ſeqq.* vbi volunt ſufficere decemna-
lem ſolutionem.

40 Pro reſolutione autem harum difficulta-
tum, videtur proponenda & alia, videlicet
ſuppoſito, quod concurrat tempus ſufficiēs,
& omnia alia requiſita ad inducendam hāc
probationem locationis, quænam locatio
credenda erit iſta circa tempus, videlicet
quanto tempore duratura, in qua dubita-
tione *Ang. in l.2. C. de iur. emphyt.* eam for-
mans in emphyteuſi, dicit non adeſſe legem,
& ideo primo recurrendum eſſe ad conſue-
tudinem concedentis, ſecundò ad conſue-
tudinem regionis, & quatenus conſuetudo
nulla appareat, vel ſit difformis, quod mi-
nimum eſt præſumemus.

Verùm prædictam diſtinctionem, quoad
primam partē, quod vbi conſtet de conſue-
tudine, illa attendi debeat, & cum præfa-
to ordine, vt prius attendatur conſuetudo
particularis, & deinde generalis, ſequuntur
alii, & ſignanter *Iaſ. in dicta l.2. num. 160.
Menoc.præſumpt.109.n.2. & ſeq.lib.3. Man-
tic. de tacit.lib.22. tit.5. numer.11. Fulgin. de*

Iur.

Iur.Emphyt.tit. de contract. quæſt. 12. num. 1. & faciunt tradita in Cap. 17. in primo caſu, vbi late, quæ conſuetudo attendenda, ſi diuerſimode ſeruatum ſit, at ſecus eſt quoad ſecundam partem, vbi Aug. dicit quod ceſſante conſuetudine præſumatur, quod minimum eſt, ad quod ipſe allegat regulam l. ſemper in ſtipulationibus ff. de reg. iur. quia communiter reijcitur ab alijs volentibus in
41 dubio locationem, ſiue Emphyteuſim præſumi perpetuam, imo ipſe Aug. ita ſenſiſſe videtur in l. qui luminibus ff. de ſeruit. vrb. præd. Iaſ. in d. l. 2. num. 161. Soc. Sen. conſ. 50. num. 15. lib. 4. Ruin. conſ. 151. numer. 14. lib. 4. Burſat. conſ. 23 nu. 27. Menoc. dicta præſump. 109. num. 7. lib. 3. Fulgin. qui de communi teſtatur dicta quæſt. 12. numer. 2. Surd. qui alios refert, & in terminis locationis loquitur deciſ. 265. num. 55. licet ſecus ſit in locatione ſeu emphyteuſi rerum Eccleſiæ, quia con-
42 cedi ſolent ſolùm ad tertiam generationẽ, & ita conceſſæ etiam ex prædictis ſolutionibus arguuntur Bald. in cap. 1. numer. 2. de feud. dat. in vic. leg. comm. Iaſ. in l. 2. num. 16. & ſeq. C. de iur. emph. Menoc. præſ. 109. ad fin. lib. 3. & pleniſſime alijs congeſt. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 52. Duar. de cenſ. in proœm. quæſt. 17. num. 58. & ſeq. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 5. numer. 15. & 16. & quod emphyteuſis Eccleſiæ ſoleat, imo debeat, ſolum fieri ad tertiam generationem, probatur per text. in §. emphiteuſim Auth. de non alien. & licet huius textus diſpoſitio fuerit poſtea ampliata, vt poſſit fieri conceſſio duratura in omnibus deſcendentibus §. licentiam auth. de alien. & emphit. Alex. conſ. 110. numer. 19. lib. 3. vbi de communi Ruin. conſ. 166. num. 9. §. nec obſtat lib. 1. Rot. cor. Seraphin. deciſ. 1362. num. 7. tamen debet conſtare, quod partes voluerint dicta facultate vti, alias non cenſetur à diſpoſitione dicti §. emphyteuſim receſſiſſe, iuxta late tradita per Couar. lib. 2. cap. 17. numer. 5. & alios ſupracitatos.

43 His autem ſuppoſitis, quod probetur pro tempore conſueto, quatenus adſit conſuetudo, & quatenus ea non adſit, præſumatur perpetua, redeundo ad præcedentes difficultates circa tempus neceſſarium ad hanc probationem inducendam, crederem, quod ſi ageretur de locatione ad modicum tempus, quæ inter priuatos eſt vſque ad nouennium, & in Eccleſia vſque ad triennium, quia in ea non acquiritur aliquod dominiũ, & agitur propterea de modico præiudicio, tuto admitti poſſet prima opinio, quod ſufficiat decennium, prout in terminis locationis voluit Bart. & in fortioribus ſenſerunt alij pro ea citati, Si vero ageretur de inducenda probatione locationis ad longum tempus, quia videlicet adſit conſuetudo ad longum tempus locandi, vel locationis perpetuæ vbi nulla adſit conſuetudo, & tũc quia talis locatio importat acquiſitionẽ dominij vtilis, ad quem effectum clari iuris eſt non ſufficere decennalem poſſeſſionem, ſed requiri tricenariam, vel quadragenariam, crederem veriorem opinionem aliorum idẽ tempus requirentium ſupracitatorum, qui loquuntur vt plurimum ad effectum probãdæ emphyteuſis, in qua dominium vtile transfertur, & ſic in his terminis, vel ſimilibus.

44 Nec obſtat, quod iſta non ſit propriæ præſcriptio, ſed probatio vel præſumptio tituli locationis, quia ex quibus cauſis inducitur præſcriptio, eiſdem inducitur etiã iſta præſumptio tituli, vt ex Bart. & alijs tradit Caſſan conſ. 11. num. 88. & poſt eum Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. nu. 53. & hanc eſſe probationem, quæ operatur in vim præſcriptionis, dicit Rot. in deciſ. 234. num 3. par. 7. rec.

45 Et hinc eſt, quod cum contra Eccleſiam non ſufficiant triginta anni ad præſcribendum, ſed requirantur quadraginta Cap. de quanta de præſcript. Auth. quas actiones C. de Sacroſ. Eccleſ. idem eſſe dicendũ in hac probatione, tradunt magis communiter DD. vt videre eſt ex relatis per Menoc. præſum. 108 n. 5. lib. 3. Roderic. de ann. reddit. lib 1. qu. 15. num. 53. Fulgin. de iur. emphit. tit. de contr. quæſt. 11. num. 4. & hodie quia requiritur ex Conſtitutione Vrbani Octaui de præiudicialibus Eccleſiæ de qua dixi in Cap. 24. §. 11. ſpatiũ centum annorum ad præſumendum locationem vltra triennium fuiſſe factam cum ſolemnitatibus neceſſarijs, & hoc tempus erit neceſſarium, ad hoc, vt iſta continuata ſolutio ſuffragari valeat pro locatione prædicta, iuxta pleniſſimè tradita per Rot. deciſ. 220. num. 5. & 17. par. 10. rec.

46 Et non ſolum in Eccleſia, ſed vbicumque adeſt reſiſtentia, aut vehemens præſumptio iuris in contrarium, non ſolum non ſufficit dictum tempus decennij, ſed neque triginta, vel quadraginta annorum, prout ſi agatur de ſolutionibus extraordinarijs factis Domino per Vaſſallos, ex quo viget præſumptio, quod extortæ fuerint per violentiam, quod dictum tempus non ſufficiat, firmant Gaudep. conſ. 1. num. 11. & ſeqq. & pleniſſimè Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 65. & 66. Duard. de cenſ. in proœm. quæſt. 17. num. 47. & ſeq. & licet quoad ſimplicem iuris præſumptionem, quæ in contrarium

trarium vigeat aliud ſentiat *Vaſq. contro.*
Illuſtr. cap. 84. num. 39. tamen exempla,
quæ adducit non ſunt de caſibus, in quibus
vigeat præſumptio iuris, quod ſolutiones
non fuerint factæ ex cauſa allegata, dicit
enim rem præſumi liberam, & tamen præ-
ſcribi ſeruitutem, item contractum præſcribi,
licet non præſumatur, quod verum eſt, ſed
licet contractus de iure non præſumatur, ta-
men non habet præſumptionem iuris con-
tra ſe, & idem eſt de ſeruitute, & hæc inter
ſe differunt, non præſumi, & habere iuris
præſumptionem contra ſe.

47 Sufficit tamen in dictis caſibus immemo-
rabilis *Couar. in reg. poſſeſſor. part. 2. §. 4. n.*
5. ver. 2. eſt conſiderandum Auendan. de exe-
quen. mand. reg. part. 2. cap. 5. nu. 10. Garz.
de expen. & melior. cap. 9. num. 23. Roderic.
de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 67. &
ſeqq. Duar. d. quæſt. 17. num 48. quidquid
ſit de ſimplici centenaria non habente re-
quiſita immemorabilis ex tradit. *per Garz.*
dicto cap. 9. num. 32. & Auendan. de cenſ. cap.
8. num. 18. & vbi allegans hanc immemo-
rabilem eſſet omnino incapax acquirendi,
puta ſi laicus alleget eam in perceptione
decimarum, de quo *Felin. in cap. accedente*
num. 6. de præſcript. Soccin. Sen. conſ. 260. lib.
2. & poſt alios *Vaſq. contr. Illuſtr. cap. 84.*
num. 11. & 12. lib. 2. Menoch. præſ. 131. nu.
49. lib. 3.

48 Sufficit etiam quadragenaria cum fama
Couar. d. §. 4. num. 5. verſ. quibus duo adij-
cere. Auendan. de exequen. mand. reg. par. 2.
cap. 5. num. 12. ad med. & de cenſ. cap. 8. nu.
17. quatenus tamen in prædicto caſu vaſſal-
lorum appareat ſolutiones fuiſſe voluntarie
49 factas, nam licet violentia non præſumatur,
tamen in materia odioſiſſima, & reprobata
à iure contrarium eſt dicendum, vt *ex Bal-*
do in l. ob maritorum C. ne vx. pro marit.
tradit *Garz. de expenſ. & melior. cap. 8. nu.*
35. prope fin.

50 Cæterum quod dictum eſt de ſolutione
decennali, quod ſufficiat ad probandam lo-
cationem, non ſolum retenta opinione in-
diſtincte hoc tenentium, ſed etiam cum no-
ſtra reſtrictione ad locationem breuis tem-
poris, limitandum erit, vt procedat in loca-
tione bonorum, in qua procedit ratio ad-
ducta, quod agatur de leui præiudicio, ſe-
cus autem ſi agatur de locatione perſonæ,
quia præiudicium eſt grauius, & ideo re-
quiruntur triginta anni, vt tradit *Iaſ. in l. ſi*
certis num. 15. verſ. ſexto limita C. de pact.
& alijs pluribus adduct. *Vaſq. contr. Illuſt.*
cap. 84. num. 38.

51 Prout etiam limitandum erit, vt procedat
contra *ipſum* ſoluentem, vel recipientem,
non autem contra tertium, quia requirun-
tur triginta anni *Iaſ. in d. l. ſi certis num. 15.*
verſ. quinto limita vbi etiam *Curt. Sen. Al-*
ciat. & alij quos refert *Vaſq. in d. cap. 84. n.*
38. verſ. duodecimo limita & licet ipſe ibi *ex*
Alex. in l. qui ex aliena ff. de acquir. hære.
dicat hoc non ſatis certum eſſe, tamen hanc
limitationem tenuit etiam *Rota deciſ. 166.*
part. 3. coram Verall.

52 Volunt etiam aliqui dictam opinionem
annorum decem, procedere contra ſoluen-
tem, & non contra recipientem *Balb. de præ-*
ſcrip. part. 3. princ. quæſt. 10. num. 35. quem
refert *Fulgin. de iur. emphit. tit. de contract.*
quæſt. 11. poſt med. ver. ſed Ant. ſed magis
communiter tenetur eodem modo ſoluen-
tem, ac recipientem iudicari in hoc propo-
ſito *Bald. conſ. 24. numer. 1. lib. 4. Grat.*
conſ. 76. numer. 25. verſ. & ex his libr.
1. Fulgin. qui alios refert dicta quæſtion.
11. numer. 5. Rot. cor. Mantic. deciſ. 57.
num. 5.

53 At ſemper verum eſt per ſolutionem cũ
dictis qualitatibus factam non induci loca-
tionem, ſed probationem, quod locatio
præceſſerit *Bald. conſ. 24. num. 1. in princ.*
ver. vel eſt magis lib. 4. Pariſ. conſ. 7. num.
6. vbi, quod non cadit aliqua dubitatio,
quia in iure verum, & ab omnibus receptum
eſt *lib. 4. Rot. deciſ. 153. num. 19. & ſeqq.*
54 *part. 4. tom. 3. recent.* & probationem merè
præſumptiuam transferentem onus proban-
di contrarium in aduerſarium, qui propte-
rea, ſi probare velit, auditur *Carocc. qui mul-*
tos congerit de locat. & cond. tit. de locat. omiſſ.
55 *num. 6.* quod tamen procedit ſtando in ter-
minis ſolutionis decennalis, vel alias mino-
ri tempore continuatæ, quam triginta anno-
rum, quia contra tricenariam non admit-
ti probationem firmat *Roderic. de ann. red-*
dit. lib. 1. quæſt. 15. num 6. & ſeqq. & num.
58. eſt enim tunc probatio in vim præſcri-
ptionis, vt dicit *Rot. deciſ. 234. nu. 3. par. 7.*
56 *rec.* at vbi quis aſſumat onus probandi con-
trarium, interim non poterit denegari ma-
nutentio habenti pro ſe poſſeſſionem, vel
quaſi *Gratian. diſc. 208. num. 14.* & talis
præſumptio tam procedit in præiudicium
ſoluentis ad fauorem recipientis, quam in
præiudicium recipientis ad fauorem ſoluen-
tis *Bald. conſ. 24. numer. 1. liber. 4. Grat.*
conſ. 76. num. 25. lib. 1. ver. & ex his neceſ-
ſario. Rota coram Mantic. deciſ. 57. num. 5.
Fulgin. tit. de contract. emphyt. quæſt. 11.
num. 15.

57 Verum ex ſolutione decennali talis præ-
ſumitur obligatio, qualis allegatur, & ideo

non plus operatur hæc præſumptio, quam ſi fuiſſet confeſſata ab initio, vnde ſi concluderet confeſſionem, ſeu obligationem non ſolemnem, & inefficacem vti factam à minore non valente ex diſpoſitione ſtatuti ſibi præiudicare, actionem non produceret in futurum, vt docet *Salic. in l. cum de in rem verſo num. 6. ver. tertio caſu ff. de vſur.*

58 & ſufficit docere de errore, & quod cauſa propter quam fuit facta ſolutio ſit vitioſa *Vaſq. contr. Illuſtr. cap. 84. num. 12. ver. facit Roderic de ann. reddit. lib. 1. quaſt. 15. n. 8. in fin. Menoc. præſumpt. 131. num. 49. lib. 3. Cenc. de Cenſ. quaſt. 81. num. 38.*

59 At concurrente tempore annorum triginta, nó ſolum inducitur probatio contractus, ſed etiam omnium ſolemnitatum ad illius validitatem neceſſariarum, adeo vt ſi neceſſaria ſit ſcriptura, & præſumatur ipſa interueniſſe, licet de ea non appareat *Bald. conſ. 24. prope fin. ver. & notandum eſt lib. 4. Iaſ. in l. 2. num. 155. C. de iur. emphit. Menoc. præſ. 108. num. 2. lib. 3. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quaſt. 15. num. 50. late Fulgin. de iur. emphit. in prælud. quaſt. 14. num. 39. Rot. cor. Montic. deciſ. 57. num. 4.* vbi etiam dicit ſufficere, quod probetur ſolutio per ſcripturam, quia dum probatur conſequens per ſcripturam, probatur, & antecedens, licet quoad hoc in contrarium facere poſſit, quod voluit *Rot. cor. Put. deciſ. 178. num. 3. & per tot. lib. 3.* vbi concluſum fuit ex quietantijs ſolutionum pro mercede locationis probari locationem tacitam, non autem expreſſam, quod & admiſit *cor. Gomeſ. dec. 75. lib. 1.*

60 Verum non omittendum animaduertere, quod prædicta omnia de inducenda præſumptione, ſeu probatione locationis ex continuata ſolutione mercedis, procedunt cum ſuppoſito, quod de nulla locatione antecedenter facta ad certum tempus, puta ad biennium conſtet, quia alias, licet poſt illud tempus finitum conductor continuauerit rem retinere, & ſoluere mercedem per triginta annos, vel vltra, non propterea argui poterit locatio perpetua, ſed potius credetur fuiſſe factam tacitam relocationem in ruſticis ad annum, & in Vrbanis de die in diem, iuxta *text. in l. item quæritur §. qui completo ff. locat.* vt tradunt *Ancaran. quaſt. 24. num. 13. lib. 1. Crauet. de antiq. temp. part. 4. cap. 5. incip. materia iſta num. 100. & ſeqq. Caldaſ. de iur. emphit. lib. 1. quaſt. 15. num. 41. & ſeqq. Add. ad Gamm. deciſ. 26. num. 3. Magon. deciſ. Florен. 2. num. 4. verſ. quibus non obſtantibus, & late ſeqq. Rot. Benon. diuerſ. deciſ. 119. num. 93.* vbi etiamſi fuiſſet continuatum per mille annos *Rot. deciſ. 14. num. 1. part. 3. rec.* vbi *Add. num. 6.* dicit etiamſi per mille annos.

61 Et licet contraria opinio habeat quoque ſuos fautores, & ſignanter *Bal. in leg. male agitur in prima lectura numer. 4. verſ. ſi vero conductio C. de præſcr. 30. vel 40. ann.* & ibidem *Ang. num 5. verſ. ſi vero conductio Alex. ad Bart. in d. §. qui completo ff. loc. in prima addit. Gozad. conſ. 9. num. 8. Marzar. conſ. 16. num. 1.* vbi late *Bero. conſ. 113. nu. 3. lib. 1. Afflict. deciſ. 365. num. 13.* tamen prima videtur verior, quia dum conſtat de titulo ſolutionis, videlicet ex cauſa conductionis temporalis, ceſſat præſumptio alterius tituli, maximè in conductore, qui ſibi non poſſidet, ſed domino, & non poteſt mutare cauſam poſſeſſionis ad illius præiudicium, vt latè tradunt præcitati, & ſignanter *Mogon. in d. deciſ. 2.* quæ opinio certius etiam procedit, quatenus in locatione præcedenti adſit pactum expreſſum, quod ſi partes continuent, cenſeatur facta tacita relocatio ad tempus, inde enim apertius ceſſat, quod conductor voluerit, & potuerit mutare cauſam, & velle poſſidere titulo locationis perpetuæ ex firmatis *per Rot. in deciſ. 220. num. 15 part. 10. rec.*

62 Limitatur tamen dicta opinio, vt non procedat ſi præcedens locatio erat ad longum tempus ſecundum *Bero. conſ. 113. num. 3. poſt med. verſ. ex quo infertur lib. 1.* vbi mouetur, quia quando locatio eſt ad longum tempus, non præſumitur tacite renouata, de quo ſuo loco, Deo dante, aliquid dicemus, ſed contrarium ſenſit *Add. ad deciſ. 14. num. 9. part. 3. rec.*

63 Secundo limitatur eadem opinio, vt non procedat ſi agatur de conductione facta ab eo, qui rem ipſam vendidit vili pretio cum pacto redimendi, & ſtatim eam conduxit, ſi enim non poteſt redimere, neque agere ad reſciſſionem ex capite læſionis, vel quia præſcriptum, vel quia probare læſionem ſufficientem non valet, concedendum ei eſt, vt poſſit retinere titulo Coloniæ perpetuæ, *Crauet. de antiq. tempor. part. 4. cap. 5. incip. materia iſta num. 125. ver. poſſet caſus huiuſmodi Vrſill. ad Afflict. deciſ. 365. num. 15. Magon. deciſ. flor. 2. num. 6. poſt med. ver. qui etiam.* Contrarium tamen ſenſit *Valaſc. de Iur. emphyt. quaſt. 20. num. 12. ver. nec vllo caſu,* cuius opinio admitti poterit de rigore, contraria verò de æquitate, vt ſenſit ipſe *Crauet.* & poſt eum *Mogon. vbi ſupra,* & vide alia de hac eadem æquitate ſupra *in cap. 10. num. 120. & ſeqq.*

64 Denique controuerſia magna eſt, an dicta

ɛta probatio, ſeu,vt aliqui dicunt,præſcrip-
tio locationis perpetuæ, procedat etiam in
Colonia partiaria, puta vbi non apparet ſo-
luta merces in pecunia, ſed certa rata fru-
ɛtuum; & pro affirmatiua facit, quod in
eiſdem terminis loquitur *Bald. in l. male
agitur in ſecunda lectura verſ. ſi vero condu-
ctio & Ang. num. 7. C. de præſcrip. 30. vel 40.
annor.* & eis alijſque plene congeſtis dictá
opinionem firmauit *Rot. coram Mantic. dec.
17. num. 2. & tenuit etiam Ancaran. Regien.
quæſt. 24. numer. 10. & ſeq. lib. 1.* &
ſenſiſſe videtur *Gratian. diſc. 156. numer.
6. Gregor. deciſ. 26. numer. 3. & ibi Ad-
den.*
65 At contrarium tenuerunt *Rim. Sen. conſ.
10. num. 15. & ſeqq. Ruin. conſ. 151. num.
7. & ſeqq. lib. 4. Hond. conſ. 85. num. 12. lib.
1. Eugen. conſ. 28. num. 11. & ſeq. lib. 2. Ro-
deric. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num.
51. verſ. nec decipiaris*. Ratio autem præ-
cipua iſtorum eſt, quod iſti coloni ſunt po-
tius ſocij, quam conductores *l. ſi merces §.
vis maior ff. loc.* & in ſocietate nemo cogitur
perpetuò permanere *l. vlt. C. commun. diuid.*
ſed reſpondent alij eam non eſſe ſocietatem
propriè,vt patet ex verbis *text. in d. §. vis ma-
ior* & propterea eam tranſire ad hæredes,
quod non eſt in ſocietate vera, & propria,
latè *Mantic. d. deciſ. 17. num. 10. & 11.* vbi
& quod ſaltem dicta opinio non procedit
in prædijs vniuerſitatis.
Deueniendo denique ad probationem
percutientem ipſum actum locationis, cla-
rum erit, quod ſi per ſcripturam, vel teſtes
probetur reciprocus conſenſus in re certa,
& penſione, vti quia conſtet de verbis hinc
inde prolatis aptis conſenſum vtriuſque ex-
primere, vel etiam de ſignis vti de manuum
66 coniunctione, quod eſt ſignum euidens cō-
ſenſus perfecti, vt dicit *Decian. conſ. 64. num.
14. lib. 3.* probata erit locatio. At ſi, verbi
gratia, teſtes referant tantum verba vnius
Partis, & ex eis conuincatur ſolum conſen-
67 ſus illius, non probabitur contractus per-
fectus, & validus, non enim dicitur perfe-
ctus ex conſenſu vnius partis, *Seraph. deciſ.
854. num. 8.* vbi, & quod non ſufficit vnum
teſtem dicere aliam partem contentam fuiſ-
ſe, maximè ſi non reddit rationem quomo-
do cognouerit contentam fuiſſe. Verum ſi
68 verba vnius Partis contineant confeſſio-
nem contractus aliàs facti, tunc contra il-
lam probabunt eius perfectionem *Rot. deciſ.
37. num. 4. part. 4. tom. 2. rec.*
Si autem verba vnius continentia loca-
tionem probentur prolata altero præſente,
& tacente, an cenſeatur contracta locatio, &
licet ad eam contrahendam non ſint neceſ-
ſaria verba *l. qui ad certum 15. ff. locat.* & di-
ctum eſt cap. præcedenti, tamen negatiuè
69 reſpondendum eſt, quia requiritur conſen-
ſus, qui in tacente non præſumitur, vt ple-
niſſime firmat in his terminis *Caroc. de locat.
& cond. tit. de locat. qualific. quæſt. 3. num. 2.*
& eſt regula generalis, vbi agitur de acti-
bus obligatorijs, prout eſt iſte contractus
Veſtr. in prax. lib. 4. cap. 5. num. 3. Rot. dec.
70 *104. num. 9. part. 1. Diuerſ.* quod tamen
limitatur, ſi agatur de fauore Reipublicæ
Piæ cauſæ, vel Pupilli, & ſimilium *l. 2. ff.
ad municip. Bart. in l. quæ dotis num. 23. verſ.
fallit ff. ſol. matrim. Gratian. diſc. 980. num.
21. Carpio de execut. Teſtam. lib. 1. cap. 17.
num. 32.* licet contrarium velit, ſi agatur
de fauore pupilli *Matt. Brun. conſ. 113. n. 12.*
71 Prout etiam limitatur, ſi tacens faciat ali-
quem actum poſitiuum, prout eſſet receptio
rei locatæ, vel in eam ingreſſio, & ſimilia
*Caroc. dicta quæſt. 3. num. 3. verſ. declaratur
niſi Oſaſch. deciſ. 132. num. 10. Rot. deciſ.
811. num. 22 part. 1. diuerſ.* ex quo enim
non ſunt neceſſaria verba, vt mox dice-
bam, aperte ſequitur, vt quomodocumque
conuincatur conſenſus, ſufficit ad conuin-
cendum contractum. Vnde ſi quis lo-
cauit fundum ad annum tantum, ex quo
elapſo anno paſſus eſt colonum in fundo
permanere, & colonus, qui pariter ad
annum tantum conduxerat, elapſo anno,
adhuc in fundo permanſit, abſque vlla
alia expreſſione verbis, vel nutu, quod
locationem renouabant, adhuc ſufficien-
ter conuincitur animus renouandi eam *l.
item quæritur 14. §. fin. & l. qui ad certum
15. ff. loc.*
Dubitari tamen poteſt an conuincatur
conſenſus ſufficiens ad perficiendum loca-
tionem, & conductionem, ſi dictum ſit vo-
lo locare, & volo conducere, & quod quan-
do ſumus in contractibus, in quibus requi-
ritur conſenſus mutuus partium inter ſe ob-
ligatorius, ſi verbum volo, vel placet ha-
72 bet limitationem certam, & determinatam
de præſenti, & tunc obligat de præſenti,
aut habet determinationem incertam, quia
iungitur infinito, vt in præfatis verbis, &
tunc non diſponit de præſenti, dicit eſſe
doctrinam Bart. communiter approbatam
Ferret. conſ. 281. num. 6. verum licet hæc
doctrina vera ſit vbi verba prædicta, volo
73 locare, proferantur ab vno tantum, tamen
ſi ſunt prolata ab vtraque parte inuicem
reſpectu rei terminatæ, & pretij conſtituti,
non promiſſionem de locando, ſed contra-
ctum locationis abſolutum inducunt iuxta

gloſ. in l. in vendentis in verb. in vendentis
verſ. quid ſi dicam C. de contr.empt. ad quam
ſe remittit Bart. per Ferret. citat. in l. ſerui
electione 5. num. 4. in fin. ff. de leg. 1. & fir-
mant Burſatt. conſ. 100. num. 9. Surd. conſ.
371. num. 37. Cartar. deciſ. 29. num. 9. &
ſeqq. Vinc. de Franc. deciſ. 346. n. 4. Mant.
de tacit. lib. 4. tit. 3. num. 11. quibus addi
poſſunt late tradita per Andreol. contr. 112.
num. 11. & ſeq. & ratio eſt, quia cum con-
74 tractus iſtius perfectio dependeat à conſen-
ſu vtriuſque, verba prædicta ab vtroque
prolata in actu dependente ab eorum con-
ſenſu tantum, licet relata ad futurum, re-
ſoluuntur in tempus præſens Corn. conſ. 133.
num. 5. lib. 3. Cartar. dicta deciſ. 29. num. 9.
Rot. dec. 293. num. 12. part. 5. rec.

75 In terminis autem ſimplicis promiſſionis
de locando dicendum eſt eam non impor-
tare locationem, iuxta veriorem opinionem,
de qua teſtatur Caroc. de locat. tit. de locat.
qualific. quæſt. 1. num. 3. & ſeqq. vbi infini-
tos congerit, quibus addi poteſt in eiſdem
terminis Addem. ad Gregor. deciſ. 28. num.
6. & Theſaur. deciſ. 233. num. 5. & eſt Re-
76 gulare, quod promiſſio non ſit contractus
promiſſus Roland. conſ. 69. num. 12. & ſeqq.
lib. 3. Franc. à Ponte conſ. 85. per tot. Surd.
conſ. 52. num. 13. Mantic. de tacit. lib. 3. tit.
15. num. 84. verſ. ab hac ſententia, & ſeqq.
Theſaur. deciſ. 233. num. 5. & per tot. Rot.
deciſ. 174. num. 2. ad fin. poſt ſecundum vol.
conſ. Farin.

Et licet non deſint tenentes contrarium,
vt Alciat. conſ. 18. num. 5. lib. 8. Fachin.
contr. 7. per tot. lib. 2. vbi de magis comm.
Caball. conſ. 3. num. 17. & ſeqq. lib. 2. & alij
relati per Andreol. contr. 12. num. 12. & 13.
tamen prima retinenda eſt regulariter, &
ſecunda in caſu limitationum, quæ ſunt plu-
77 res, & earum prima videbatur prima facie
eſſe poſſe, vt non procedat, quando vter-
que contrahens promiſit, vnus videlicet lo-
care, & alius conducere, & promiſſio rela-
ta eſt ad certam rem, & cum certo pretio
Gallianl. in rubr. ff. de verb. oblig. num. 114.
& ſeq. Alciat. in l. 1. num. 15. verſ. reſpon-
dent moderni ff. de verb. oblig. Mantic. de ta-
cit. lib. 4. tit. 3. num. 9. & conſonant ſupra-
citati, vbi dictum de verbo volo num. 73.
& facit ratio ibidem adducta, quod cum
contractus pendeat à voluntate vtriuſque,
& habemus conſenſum vtriuſque, contra-
ctus eſt perfectus, non obſtantibus verbis re-
latis ad futurum, quia reſoluuntur in præ-
ſens, & facit alia declaratio ad concluſio-
nem, quod promiſſio faciendi, non ſit face-
re rem promiſſam, vt non procedat, quan-
do pendet à ſola voluntate promittentis Al-
ciat. conſ. 18. num. 5. lib. 8. Franc. à Pont. conſ.
10. num. 20. & ſeqq. Fontanell. clauſ. 4. gloſ.
9. part. 4. num. 33.

Verum re melius perpenſa, iſta limitatio
78 videtur procedere in terminis verbi, volo,
non autem in terminis verbi, promitto, quia
verbum, volo, denotat voluntatem cum ef-
fectu, & conſenſum præſentem, ſecus autem
eſt in verbo, promitto, de quo agimus, quod
refertur totaliter ad futurum, vt bene di-
ſtinguit Theſaur deciſ. 233. num. 6. verſ. ad
quartum.

79 Limitatur ſecundo, vt non procedat con-
cluſio ſi adſit iuramentum Caroc. tit. de locat.
qualif. quæſt. 1. num. 12. Surd. conſ. 457. nu.
13. poſt med. & ſeqq. Gratian. diſcept. 564.
num. 32. Boer. deciſ. 3. num. 2. & 4. Theſaur.
deciſ. 233. num. 8.

80 Contrarium tamen, quod iuramentum
non operetur hunc effectum tenent Roland.
conſ. 69. num. 22. & ſeqq. lib. 3. Laderci
conſ. 84 num. 6. Caball. conſ. 99. num. 5. in
fin. lib. 1. Vin. deciſ. 329. num. 1. & de pri-
ma opinione dubitauit Rot. deciſ. 861. num.
12. part. 4. tom. 3. recent. & in terminis pro-
miſſionis iuratæ de ducendo aliquam in
vxorem, quod non importet contractum
matrimonij, habemus textum in cap. iurauit
de probat. cum pluribus concordantibus
relatis per Tiraquell. de retract. con-
uent. ad fin. tit. num. 54. vnde quid quid
81 ſit in promiſſione de ſe obligando, & ſimi-
libus terminis, in quibus loquuntur aliqui
ex citatis pro prima opinione, in quibus
verum eſt, quod promiſſio habetur pro fa-
cto, quia pendet à ſola voluntate promitten-
tis ex ſupracitatis num. 77. ad fin. in termi-
nis noſtris promiſſionis de locando, vel ſi-
milibus, in quibus requiruntur aliæ cir-
cumſtantiæ ad perfectionem contractus, iu-
ramentum non poteſt eas ſupplere, nec am-
pliare vim promiſſionis, niſi vbi ſit recipro-
ca promiſſio iurata, quia tunc ſi non impor-
tat actum promiſſum, tamen ſaltem eſt ſer-
uanda, vt tenent Mantic. de tacit. lib. 4. tit.
3. num. 9. & Seraph. de Iuram. priuil. 23.
num. 27.

82 Tertio limitatur ſi cum promiſſione con-
curreret aliquis actus poſitiuus, puta tradi-
tio rei, vel ſolutio pretij, cum reſpectiua
receptione, quia, tunc conuinceretur con-
ſenſus vtrinſque, & diceretur contractus
perfectus, licet verba ſonarēt in ſolam pro-
miſſionem de contrahendo Aquilin. in rubr.
de verb. obligat. num. 60. Siluan. conſ. 49.
num. 10. Cephal. conſ. 272. num. 116. Caball.
conſ. 99. num. 6. & 7. vbi etiam ſi res non

ſit

ſit tradita, ſed dimiſſa penes eum, cui pro-
miſſa venditio, videlicet, quia retinebat an-
tea titulo locationis, & permiſſum fuit con-
tinuare retentionem ceſſante locatione *lib.*
1.; Petra de fideicom. quæſt. 8. num. 156. Io-
ſeph. Ludouic. concluſ. 72. lim. 8. Theſaur. dec.
233. num. 10. vbi ita fuiſſe iudicatum *Surd.*
deciſ. 198. num. 30. & ſeqq. quæ tamen li-
83 mitatio ſublimitatur, vt non procedat ſi
locatio eſſet adhuc in futurũ celebrãda *Iaſ.*
conſ. 117. col. 3. verſ. prædicta multo clarius l. 1.
Alias nonnullas limitationes adducit *Ca-*
rocc. dicto tit. de locatione qualificata quæſt. 1.
quæ penes eum videri poterunt, addo ta-
84 men aliam ſingularem, vt non procedat re-
gula ſi adſint dictiones, ex nunc, prout ex
tunc, quæ iungunt tempora, & retrahunt
futurum ad præſens, & ſic operantur cen-
ſeri factum de præſenti, quod promiſſum
eſt per verba de futuro, vt latè firmat *Eugen.*
conſ. 7. num. 17. ad fin. & ſeqq. lib. 1.
85 Effectus autem huius quæſtionis eſt, vt
quatenus non ſit locatio, ſi ſimus in termi-
nis meræ, & ſimplicis promiſſionis de lo-
cando, ita reputatur potius merus tractatus
à quo licet vtrique parti re integra reſilire,
vt firmat *Rota deciſ. 681. num. 1. part. 4. tom.*
86 *2. recent.* vel eſt pactum nudum, quod non
eſt efficax, nec parit actionem, aut obliga-
tionem *l. Iuris gentium §. ſed cum nulla ff. de*
pact. l. ſi diuiſionem 15. C. famil. herciſc. Gra-
87 *tian. diſcept. 115. num. 16.* quod tamen
procedit de iure ciuili, ſecus autem de iu-
re Canonico, quia eius diſpoſitione atten-
ta datur actio etiam ex pacto nudo *cap. 1. de*
pact. Menoch. conſ. 92. num. 33. Cancer. va-
riar. part. 3. cap. 7. num. 255. Rota coram Bu-
ratt. deciſ. 476. num. 14. & in recent. deciſ.
393. num. 1. part. 5. prout etiam non pro-
88 cedit ſi is, cui factum pactum aliquod dam-
num ſit paſſus, quia tunc etiam datur ei
actio de dolo *l. eleganter §. ſeruus pactionis*
ff. de dolo mal. Bart. ibi, & alij relati per *Af-*
flict. deciſ. 120. num. 4. verſ. præterea Me-
noch. conſ. 92. num. 30. Trentacinq. var. re-
ſol. 1. num. 13. verſ. in pacto nudo. at vbi non
89 datur actio, adhuc animaduertendum in-
ter viros probos verecundiam eſſe denega-
re promiſſa per pactum nudum, niſi ſit re-
probatum à iure, vel factum per iocum *Ber-*
tazol. conſ. 379. num. 14.
90 Si autem non ſimus in terminis ſimplicis
promiſsionis per pactum nudum factæ, ſed
interpoſita ſit ſtipulatio, tunc promiſſio ſit
efficax, & agi eius vigore poteſt *Me-*
noch. conſ. 1. num. 235. Ioſ. Ludouic. concluſ.
72. lim. 7. Cancer. var. part. 3. cap. 1.
num. 113.

91 Animaduertendum autem, quod ver-
bum, promitto, eſt æquiuocum, & poteſt re-
ferri ad pactum nudum, & ad ſtipulatio-
nem *Afflict. deciſ. 120. nu. 2.* & ſi redactum
92 ſit in ſcriptis importat ſtipulationem *l. Ti-*
tia 134. §. eidem reſpondit ff. de verb. oblig.
Surd. deciſ. 115. num. 4. Gregor. deciſ. 308.
num. 6. Caualer. deciſ. 354. num. 4. Rot. in
recent. deciſ. 354. num. 6. part. 4.
Quod aliqui declarant procedere tantum
in ſcriptura publica, ſeù inſtrumento roga-
to, non in ſcriptura priuata, & ſentire hoc
videtur *Rot. deciſ. 118. num. 15. part. 6. rec.*
93 alij verò, & plures contrarium tenent, vt
nempè, ſiue ſcriptura ſit publica, ſiuè pri-
uata, ſemper importet ſtipulationem, vt *Cra-*
uet. conſ. 657. num. 46. Menoch. conſ. 92. nu.
35. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 120. num 6. verſ.
an autem Surd. conſ. 940. num. 5. Grattian.
diſcept. 64. num. 20. vbi de magis comm. &
veriori *Gregor. deciſ. 328. n. 7.* & probant cum
verbis text. *in d. §. idem reſpondit* ibi *cum*
Septitius litteris ſuis præſtiturum ſe cauerit,
&c.
94 Sed dantur plures declarationes, qua-
rum vna eſt, vt tunc verbum, promitto, in
ſcriptura priuata importet ſtipulationem,
cum alia pars erat præſens, & acceptauit,
vel ſaltem potuit acceptare, ſecus autem ſi
erat abſens, quia tunc in ſcriptura priuata
agitur de impoſſibili, vt ſimplex promiſsio
vnius, importet ſtipulationem, quæ requirit
conſenſum duorum *Menoch. conſ. 259. num.*
17. Magon. deciſ. floren. 39. num. 16. & ſeq.
Cornazan. deciſ. Lucen. 214. num. 10. vt
præſertim expreſſe requirit text. *in d. §. idem*
reſpondit ibi *ſi inter præſentes actum eſt*, li-
95 cet eam importet in ſcriptura publica, in
qua præſumitur Notarium acceptaſſe pro
abſentibus, etiam ſi non ſcripſerit, promiſ-
ſum ſibi pro abſentibus *Hodiern. ad Surd. d.*
111. num. 12. Seraph. deciſ 472. num. 1. &
ſeq. Rot. dec. 683. num. 1. & 2. part. 1. diu.
& ſi reperiatur verbum promiſit, & non ap-
pareat an is, cui promiſſum eſſet præſens,
vel abſens, præſumeretur præſens, vt pleniſ-
ſimè firmat *Surd. deciſ. 115. num. 4. & per*
totam.
96 Alia declaratio eſt, vt importare poſſit
ſtipulationem in ſcriptura priuata verbum
promitto, quatenus ſcripta ſit à Perito, alias
ſecus *Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 8. num. 42.*
Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 8. nu. 11.
verſ. ſic noſter etiam Hodiern. ad Surd. deciſ.
111. nu. 12. poſt med.
97 Tertia declaratio eſt vt importet ſtipu-
lationẽ ſi ſcriptura ſit latina, ſecus ſi in vul-
gari idiomate *Mantic. d. tit. 10. n. 42. poſt med.*
Quar-

98 Quarta denique declaratio ommiſſis alijs quę non applicantur locationi eſt, vt non ſolum in ſcriptura priuata, ſed etiam in Inſtrumento publico non importet ſtipulationem, ſi Inſtrumentum contineat ſtipulationem expreſſam in alia ſui parte, vt tradunt *Ruin.conſ.*140.*n.*6. *verſ. & idem vult. in ſimili lib.*2.*Ruger.conſ.*33.*num.*44.*lib.*1.

99 Si autem de dicto verbo, promitto, deponant Teſtes, tunc non importat ſtipulationem *Crot.in l.ſciendum num.*17.*ff.de verb. oblig.Mantica conſ.*138. *num.*7.*Barbaz.conſ. Crimin.*379.*num.*6.*ad fin.* vbi *num.ſeq.* Idem
100 dicit de verbo, conuenerunt, quod non importet ſtipulationem *Afflict.*120.*num.*2.
101 Quod tamen procedit, vbi Teſtes referãt verba nempè, quod talis dixit promitto, ſecus autem ſi deponant potius ſuper facto dicendo, quod ille promiſit *Soccin. Sen.conſ.* 253. *num.*4. *propè fin. verſ. Quoniam ad hoc duplicìter lib.*2.*Menoch.conſ.*705.*num.*2.*Vrſill.ad Afflict. d.deciſ.*120. *num.*1. prout etiã
102 non procedit, ſi deponant de confeſſione partis, quod videlicet, quis confeſſus fuerit ſe promiſiſſe, quia, & hoc caſu data præſentia alterius, intelligitur per ſtipulationem, non per pactum nudum, vt poſt *Bald. & Roman.tradit Afflict. d.deciſ.*120. *num.*4.

Præſuppoſito tamen, quod ex promiſſio-
103 ne de locando oriatur obligatio efficax ad agendum, adhuc talis promiſſio multũ differt ab ipſa locatione, quia non proptèrea cogi poteſt promittens, vt præciſè adimpleat, & ſic naturaliter locet, ſed liberatur præſtando intereſſe *Roland. conſ.* 69.*nu.*13. *& ſeq. lib.* 3. *Surd. conſ.* 52. *numer.* 14. *& ſeqq. Laderch.conſ.*84.*numer.*5. *& ſeqq* vbi *nu.*7.*&* 8. quod hoc procedit etiam de Iure Canonico *Aldobran. conſ.* 132. *num.*100. *& ſeqq.lib.*2. & fuit dictum in *AEſina grani* 6. *Iuny.*1614.*&* 12.*Iuny.*1617. *coram Sacrato.*
104 Et ratio redditur, quia promiſſio locandi eſt promiſſio facti, quæ etiam ſi ſit de facto proprio non obligat præciſè ad illud præſtãdũ, ſed ſufficit præſtare intereſſe *l.ſi quis ab alio in fin.ff.de re Iudic.cum concord.relat.*
105 *per Rot. corã Gregor.deciſ.*141.*nu.*3. adeò, vt præſtans intereſſe, dicatur verè, & propriè ſeruare promiſſa, & non contrauenire *Aldobrand.dict. conſ.*132. *num.*121. *& ſeqq. lib.*2.
106 Vnde licet aliqui velint concluſionem non procedere, quando promittens habet facultatem tradendi rem *Menoch. conſ.*92. *num.*62.*& ſeq. Burſatt.conſ.* 100. *numer.*36. vbi de comm. *Vin.opin.*1024.*num.*3. tamen, quia vtroque caſu militat eadem ratio, contrarium eſt dicendum, prout magis communiter tenent DD. Quod etiã ſi quis habeat facultatem tradendi rem, adhuc liberetur tradendo intereſſe *Corn. conſ.*256. *num.*9. *lib.*4.*Dec.conſ.*503.*num.*2.*Beron. conſ.*156.*n.*12. *poſt med. verſ. & prædicta coadiuuantur lib.*2.*Roland.conſ.*69.*nu* 13. *lib.*3. *Surd.conſ.* 52.*num.*16. *Laderch. conſ.*84. *num.*6. *vbi de receptiſſima Rim.Iun.in* §. 1.*num.*60. *& ſeqq. Inſtit.de donat. & conſ.*51. *num.* 12. *& ſeqq. Mantic. de tacit.lib.*4. *tit.*3. *numer.*7. *in fin.* & hanc eſſe veriorem, & magis communẽ teſtantur *Ioſeph.Ludou. concluſ.*72. *ampliat* 1. *Caroc.de locat.d.tit.de locat.quali &c.quæſt.*1. *num.* 9.
107 Limitatur tamen opinio iſta, vt non procedat ſtante ſtatuto, quod promiſſiones præciſè obſeruentur *Bara. deciſ.*111.*num.*3. &
108 ſi adſit ſtatutum, prout Romæ *cap.* 164. quod vbi factum impleri poteſt, promittens præciſe ad illud cogi debeat, ſin minus, ad intereſſe, iuxta iuramentum principalis taxatione Iudicis præcedente, vt per *Adden. ad Greg.deciſ.*241.*num.*7. *ad fin. & per Rot. coram Seraph.deciſ.*805.*num.*7. ſed, & ſtatu-
109 tum intelligi debet de promiſſione efficaci, nempe per ſtipulationem, non autẽ de ſimplici per pactum nudum, vt quanto minus fieri poteſt recedat à diſpoſitione Iuris communis, vt latiſſimè firmat *Laderch.conſ.* 84.*num.*6.
110 Secundo limitatur, vt non procedat ſtante iuramento promittentis, quia tunc ſi poteſt præſtare factum promiſſum, tenetur præciſe, nec liberatur præſtando quod intereſt *Soccin. Sen. in l. Stipulationes non diuiduntur num* 432. *& ſeq.ff.de verb.oblig. Iaſ. in l.ſi pecunia num.*23.*ff.de cond.ca dat.Gabr. de Iur.Iur.concluſ.*8.*num* 1.*&* 2. vbi de magis Comm. *Surd. conſ.* 13. *num.* 27. *Gutier. de Iuram. p.*1. *cap.*39. *num.*6. vbi de mag. Comm. *Adden. ad Greg. deciſ.*241. *num.*7. *Rota coram Seraphin. deciſ.*805. *num.*3. *&* 4. & licet in hærede iurantis adſit controuerſia non parua, an idem procedat, vt teneatur præſtare præciſè factum à defuncto cũ iuramento promiſſum, & deciſiones hinc inde referat *Adden.ad Greg d.deciſ.*241.*n.*7.
111 tamen dicendum videtur, quod licet iuramentum non tranſeat ad hæredes, quoad effectum periurij, ſecus tamen ſit quantum ad effectum obligationis *Caſtren. conſ.*13. *num.*13 *lib.*2. *Dec.conſ.*659.*num.*6. *Mantic.de tacit.lib.*14.*tit.*33.*numer.*8. *Rot.coram Seraph. deciſ.*805.*num.*4.*& plenè coram Andr. deciſ.* 87. *num.*3.
112 Verum tamen eſt, quod vbi intereſſe eſt idem cum re promiſſa, tunc directo agi poteſt vigore promiſſionis de faciendo ad tra-

dendum

dendum illam rem ad euitandos circuitus, iuxta doctrinam *Ioannis Andreæ in addit. ad Specul. tit. de oblig. & ſolut. col. 1.* vbi dicit, quod promittens ſe obligaturum ad danda decem, ſtatim poteſt cogi ad eorum ſolutionem, quod dictum commendant, & ſequuntur Doctores, quos refert *Theſaur. dec. 233. numer. 3.* & procedit vbicumque intereſſe ſuccedens loco facti eſt idem cum re, quæ debebitur ex facto promiſſo, prout intereſſe, quod quis ſe obliget dare decem, ſunt ipſamet decem, at ſecus eſt ſi intereſſe ſit, quid diuerſum *Gozad. in l. 2. num. 32. C. de pact. inter empt. & vend.* Niger *in l. 1. nu. 103. ad med.* & ibidem *Alciat. num. 17. ff. de verb. obl. Roland. conſ. 69 numer. 25. verſ. tertio reſpondetur lib. 3. Aldebrandin. conſ. 132. num. 109. & ſeqq. lib. 2. Theſaur. deciſ. 233. nu. 6.*

113 Vnde ſequitur, & comprobatur concluſio, quod non poſſit vigore promiſſionis de vendendo agi directè pro rei traditione, quia non eſt idem rem tradere, ac rem vendere, ſed multum diuerſum, cum venditio contineat obligationem reciprocam, & ſic circuitus non eſt inutilis, quod nempè prius fiat venditio, & vbi circuitus non eſt inutilis, non eſt euitandus *Roland. d. conſ. 69. nu. 26. & Theſaur. d. num. 6.* & quod vbi circuitus non eſt inutilis, promiſſio non ſit idem cum contractu promiſſo, tradunt etiam *Galliaul. in rubr. ff. de verb. obl. ſub num. 118. Mantic. de tacit. lib. 16. tit. 13. num. 9. Grammat. deciſ. 103. ſub. num. 188. & ſeqq.*

114 At ſecus erit dicendum reſpectu promittentis emere, ſeù promittentis conducere, quia nempe ſi ſtatutum ſit certum pretium, intereſſe erit conſequi pretium illud, & ſic quatenus non teneatur ex promiſſione de conducendo, tenebitur tamen illud ſoluere loco intereſſe, & ſic ratione circuitus vitandi, idem reputabitur promiſſio de conducẽdo pro certa ſumma, ac ipſa cõductio, & eodem modo agi poterit ad ſummam illam pro pretio, ſeù mercede ſtatuta *Aretin. in l. 1. num. 1. ad finem ff. de pignorat. act. Rubens conſ. 29. ſub. num. 4. Ciuffuſ. conſ. 47. num. 15. lib. 2. Matt. Canon de pact. lib. 1. cap. 6. numer. 17. Couarr. Var. lib. 3. cap. 4. num 8. poſt princ.*

115 Quando autem petitur intereſſe ob non factam venditionem, ſeù locationem, debet liquidari à petente, & ſi non liquidetur poteſt arbitrari à Iudice, qui debet arbitrari tantum quantum plus valeret res vltra pretium, quod emptor retinet, vel vſus rei vltra mercedem conuentam, niſi adſit cauſa affectionis, vt tradunt *Corn. conſ. 256. num. 11. lib. 4.* & poſt eum *Aldobr. conſ. 132. num. 124. & 125. lib. 2.*

116 Animaduertendum tamen, quod ex dicta promiſſione de locando, non oritur actio ad intereſſe, ſed certi condictio, quod locetur licet poſſit promiſſor ſe eximere ab obligatione præſtando intereſſe, vel quatenus interueniat mora in locando, *ipſa* faciat promittentem teneri ad intereſſe, vt probat *Ioc. Gallus conſ. 121. num. 2. & 3.* vbi dicit, quod nullũ Auctorem inuenit, qui dicat ex tali promiſſionem de per ſe dari actionem ad intereſſe, & hoc poſito, quod ad hunc effectum, vt peti poſſit intereſſe neceſſariũ ſit, promittentem conſtitui in mora, benè infertur, quod quatenus promiſſio de vendendo ſit nulla, vti quia promiſſa ſit venditio feudi, quod vendi non poteſt, nec fieri poteſt locus petitioni intereſſe, quia ex tali promiſſione nulla, non poteſt, quis conſtitui in mora, prout infert ipſa *Gall. dict. conſ. ſignanter num. 12. & plenè firmat per tot.*

117 Denique non omittendum etiam, quod ſtante ſimplici promiſſione de locando, quãtumuis acceptata, & valida, non tamen per eam cogitur is, cui facta eſt promiſſio conducere *Caſtr. in l. in bona fidei §. ſi tamen nu. 3. ff. de eo quod cert. loc. Pinell. in l. 2. part. 2. n. 3. C. de reſc. vend. Corn. conſ. 300. num. 1. lib. 1. Mandell. conſ. 593. num. 3. Surd. Conſ 52. nu. 60. Mantic. de tacit. lib 4. tit. 3. num. 6. Cancer. Var. cap. 1. numer. 113. lib 3. Gratian. diſcept. 740. num. 16. & 17. Boer. deciſ. 48. numer. 11.* quid quid in contrarium videatur ſentire *Iaſ. in l. in bona fidei num. 4. ad finem ff. de eo, quod cert. loc.*

118 Debet etiam probatio non ſolum conuincere conſenſum perfectum, ſed etiam alia ſubſtantialia contractus, nempe rem, &
119 Mercedem certam, alias erit irreleuans, cum inſtrumentum referens emptionem, & non exprimens pretium non probet *Cyn. in l. 1. C. de contrah. ſtipul. Bart. in l. ſciendum nu. 2. verſ. contra ff. de verb. obl.* vbi *Roman. nu. 32. & Alex num. 15. & his,* alijſque adductis *Pinell. in Rubr. C. de reſcind. vend. par. 2. cap. 1. n. 7. ad med.*

120 Eodemque modo ſi Teſtes concordent ſe fuiſſe præſentes, & vidiſſe perfectè fuiſſe conuentum de re, & mercede, ſed non recordentur de quantitate mercedis, probatio eſt omnino inſufficiens, adeò vt nec ſuccurratur agenti, vt iuſtum pretium per æſtimatores, & Iudicem declaretur. *Caſtren. in l. ſi duo Patroni §. ſi quis iurauerit num. 4. in fin. ff. de Iur. Iur. Alex. ad Bart. in l. quod ſæpè §. 1. de Contrab. empt. & conſ. 8. col. 1. & 2. lib. 1. Pinell. in d. rubr. C. de reſcind. vendit. p. 2. cap. 1. num. 7.*

Verum contraria ſententia, quod imò

ad

ad probandam locationem non ſit neceſſe,
quod conſtet de mercede ſicut, & ad pro-
bandam emptionem non ſit neceſſe, quod
conſtet de precio, habet ſuos ſectatores in-
ter quos referuntur *Bald.in l.1.num.3.C.de
reb.alien.non alien:Chriſtoph. de Caſtell.in l.
ſciendum 30.n.9.de verb.oblig.Roman.conſ.9.
n.7.Tiraq.de retract.lignag.in fin num.*88.
121 Sed fœdere diſtinctionis conciliantur iſtæ
diſſidentes opiniones, vt ſi agatur inter con-
trahentes de executione, vel validitate cō-
tractus, & tunc procedat prima, quod dicta
probatio non releuet, quia tunc requiritur
probatio certi pretij, ſi verò agatur inter
vnum ex contrahentibus cum tertio, quia
tunc ſufficit conſtare de ſolo actu locatio-
nis non ſit neceſſaria probatio precij, *Alex.
conſ.*18.*num.*5.*lib.*1.& latè vtrumque mem-
brum diſtinctionis probat *Mantic.de tacit.
lib.4.tit* 19.*num.*62.*&* 63.
122 Et ſufficeret propterea etiam inter con-
trahentes dicta probatio, vbi ageretur tan-
tum de ipſo actu locationis, non de ſolu-
tione precij, vt aduertendum monet *Man-
tic.dict num.*63. *verſ.ſed aduerte*, & exem-
plum eſt, ſi allegetur venditio pro titulo
præſcriptionis, quod adducit poſt alios
*Pinell.in d.rubr.C.de reſc.vend.part.2.cap.1.
num.7. ad fin.* Quod tamen reſtringendum
eſſe, vt non procedat vbi agitur de re mi-
noris, vel Eccleſia, notandum dicit *Bald. in
in d.l.1.nu.3.ad fin.verſ.unde tertius*, & poſt
eum *Mantic.d.tit.*19. *num.*64.
123 In caſibus autem, in quibus neceſſaria,
eſt probatio precij ſi Teſtes de eo deponāt,
ſed diſcordent in quantitate, quod proba-
tio omnino non releuet, adeò vt venditor
non teneatur rem tradere, quamuis offera-
tur ei maior ſumma, alijs adductis vult *Pi-
nell.d.par.2.cap.1.num.*8. ſed in maiori ſum-
ma, certum eſt quod depoſitiones non cō-
cordant, & ſic benè procedit dictū Pinelli,
at in minori controuerti poteſt, ſi locata ſit
ex conſenſu; quia in maiori ſumma conti-
nentur minor, & ideò ſi ſint duo arbitri, &
124 vnus arbitretur deberi decem alius quin-
que, concordare dicuntur in quinque, vt
habetur in *l.idem proferre* 32.*§. ſi plures ff.
de arbitr.*& licet hæc regula in depoſitioni-
bus Teſtium patiatur difficultatem, vt dicit
*Rota coram Gregor.deciſ.*298.*num.*4.& patet
ex traditis per *Iaſ.in l.* 1. *§.ſi ſtipulatus nu.*9.
*ad fin verſ.ſeptimo lim.ff. de verb. oblig. Mo-
nac.deciſ.Lucen.*1.*nu.*3. opinio tamen, quod
etiam in eis procedat præualuit, vt patet ex
*Bero.conſ.*102.*num.*34.*lib.*3. *Adden. ad Bu-
ratt.deciſ.*468.*num.*16. *Verall. deciſ.*299.*nu.*
1.*par.* 3. *Cauon.deciſ.*107.*num.*1.& eſſe ma-
bi

gis communem, & paſſim à Rota receptam
*Gregor.deciſ.*458.*num.*2. *& ibi Adden. in re-
cent.deciſ.*481. *num.*4. *par.*3. Verum in hoc
125 propoſito placet diſtinctio duorum caſuū,
quorum primus eſt, vt quatenus Teſtes pro-
bent conueniſſe inter partes de re, & pen-
ſione, & poſtea interrogati de quantitate
penſionis in ea diſcordent, tunc procedat,
quod in minori ſaltem conueniant. Secun-
dus verò caſus eſt, ſi abſque præcedenti de-
poſitione ſuper cōuentione, vnus dicat, fuiſ-
ſe factam locationem pro decem, alius verò
dicat, eam fuiſſe factam pro quinque, &
tunc probatio nōn poſſit concordari, & mo-
ueor, quia obſeruo rationem tenentium di-
ctam primam opinionem, quod in dictis te-
ſtium in ſumma maiori nō contineatur mi-
nor, & ideò non dicantur in minori con-
cordare, eam eſſe, quia ſi vnus deponat lo-
cationem fuiſſe factam pro decem, alius pro
quinque, videntur diſcordare in actu ipſo
locationis, vt firmat præſertim *Alex. dict.
Conſ.*50.*num.*16.*lib.*5. & videtur etiam ſen-
tire *Pinell. dict.p.*2. *cap.*1. *num.*8. dum dicit
Teſtes non referre integre factum, quæ
quidem ratio applicatur ſecundo caſui, non
autem primo, in quo ſuper facto locationis
Teſtes concordant. Cęterum de hac diſcor-
dia teſtium in quantitate quando releuat
dictū eſt latius *in c.*19 *de probatione læſionis.*
Quia autem ſupradictum eſt in tit. præ-
126 ced. locationem poſſe contrahi per epi-
ſtolam, circa probationem, quod fuerit con-
tracta hoc modo, ſatis erit conſtare, quod
is cui directa erat Epiſtola eam receperit, &
tacuerit, ad hoc, vt conuincatur per talem
actum receptionis, & retentionis cōnſenſiſ-
ſe niſi contrariæ voluntatis conteſtationem
interpoſuerit continuo, vt dicit *Text.in l. ſi
filius familias* 18. *ff. ad ſenat. Conſ. Maced.*
127 quod tamen intelligitur arbitrio Iudicis,
qui debet tantum temporis recipienti li-
cteras tribuere, vt poſſit licteras conſidera-
re, & practicos, ac peritiores conſulere, nec
alium ſenſum recipere debet illa dictio, cō-
tinuo, in dicta *l. prolata*, vt declarat *Alciat
in l.de te ſtatio num.*51.*ff. de verb. ſignif. Me-
noch de arbitr.caſ.*21.*num.*5.*&* 6.& alij rela-
ti per *Gratian.diſcept.*699.*num.*39. dummo-
do tamen qualitas, ſeu conditiones appoſi-
tæ contractui requirant conſiderationem, &
Conſilium, alias ſub tali prętextu non poſſet
euitari dicta præſumptio cōnſenſus, vt latè
tradit *Rot.deciſ.*811.*num.*37. *& ſeqq. part.*1.
diu.
128 Et quatenus probatio huius præſumpti
conſenſus, fieri debeat per Teſtes, animad-
uertendum erit, quod ipſi deponant ſpecifi-
ce de

ce de contentis in literis, quodque is cui
erant directæ non ſolum eas receperit, ſed
etiam eas legerit, aut aliter in ea contenta
ſciuerit, alias non probarent *Dec. in cap.2.n.*
15. de fid.Inſtr.Cepall.Cautel.9.num.2. cum
alijs adduct. per *Gabr. de præſumpt.concluſ.2.*
num.14. & latius *Gratian.diſcep.699. nu.35.*
& 36. quamuis reſpectu lecturæ non opus
129 eſſet eam probare in literis apertis, quia
præſumeretur in eas recipiente, & retinen-
re, ac legere ſciente ſecundũ *Rotam in deciſ.*
81.num.34.& ſeqq.par.1.diuerſ. vbi alij al-
legantur.

130 Contra ſcribentẽ verò non ſufficit oſten-
dere eius licteras, niſi etiam is, cui ſunt di-
rectæ, doceat, quod de eius ordine ſibi fue-
rint præſentatæ *Laderch. conſ.101. num. 13.*
& ſeq. Franc.Marc deciſ.1380 par.1. cum
alijs adduct. per *Gen. de ſcript. priu. lib.3.in*
princip.nu.93. & ſeqq. Quod tamen reſtrin-
131 gendum, vt procedat in Domeſtico, qui
facile habere potuerit licteras præter volũ-
tatem ſcribentis, ſecus in extraneo, in quo
ceſſat talis facilitas, quia ex quo ſunt ei di-
rectæ, præſumuntur etiam per ſcribentem
ad eum tranſmiſſæ *ex adduct.per Grat.in de-*
ciſ. March. 156. num.23. & in vna Peruſina
Dotis 9. May 1633. coram Ghiſilerio atten-
duntur enim in hoc propoſito veriſimilitu-
dines, & Coniecturæ *Rot. deciſ.444. num.1.*
par.4.diuerſ.

Quomodo intelligatur, ſeù interpræ-tatur locatio.

S V M M A R I V M.

1 *Finium expreſſio in locutione operatur, vt quidquid ſit intra eos præſtare debeat, etiamſi alienum ſit.*
2 *In conceſſione venit ſolum ius quod habet, qui conceſſionem facit.*
3 *Decl. procedere in locatione facta titulo lucratiuo.*
4 *Decl.2. procedere in contractu oneroſo ſi concipiẽs ſit certioratus de qualitate rei, & iure quod in eu habet concedens.*
5 *Decl.3. venire tantum, quod concedens habet, ſi id ex quantitate mercedis arguatur.*
6 *Ampl. venire etiam aliena intra fines comprehenſa, licet locans bona confinata addiderit, ad ipſum ſpectantia, & pertinentia.*
7 *Verba regulariter intelliguntur, vt ſtent potius demunſtratiue, quam taxatiue.*
8 *Si dictum, loco quidquid habeo intra tales fines, tunc nòn venit id, quod intra eos non eſt proprium locantis.*
9 *Ampl etiamſi additum quantumcumque, & qualitercumque ſit.*
10 *Finium expreſſio diſpoſitionem reſtringit, itaut quod eſt extra eos venire non poſſit.*
11 *Loci expreſſio diſpoſitionem reſtringit ad id, quod eſt in loco illo.*
12 *Finium, & loci expreſſio poteſt probari erronea.*
13 *Et ad hoc admittuntur præſumptiones, & coniectura.*
14 *Loci expreſſio quandoque non apponitur, vt ſtet reſtrictiue, ſed tantum demonſtratiue.*
15 *Stante verbo generali vniuerſitatem continente veniunt omnia in eo comprehenſa quamuis extra locum, vel fines deſignatos exiſtentia.*
16 *Fundus eſt nomen generale, vniuerſitatem agrorum continens.*
17 *Idem de verbo* Podere.
18 *Idem de verbo* Prædium.
19 *Idem de verbo* Poſſeſſionem.
20 *Verba* Caſtrum, Villa, & Curtis *non ſolum comprehendunt vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores.*
21. *Verbum,* Terras, *an ſit particulare.*
22 *Verbum,* Ager, *eſt particulare, & ſignificat partem prædij.*
23 *Verbum locus, non fundum, ſed partem fundi ſignificat.*
24 *Prædio locato, cum deſignatione finium, venit nemus prædio ſeruiens, & extra fines exiſtens.*
25 *Si locata poſſeſſione in tali loco exiſtente, venit alia ſub illa exiſtens, licet alio nomine nuncupata.*
26 *Terra ſeparata à fundo ei vnitus per ſolam deſtinationem patriſfamilias.*
27 *Sic pars fundi ab eo ſeparata ſola deſtinatione.*
28 *Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus, vltra deſtinationem, requiritur etiam apertio aditus ad vnionem faciendam.*
29 *Et idem eſt de vnione domus, & horti.*
30 *Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini.*
31 *Probatio, quod corpora diſtincta, ſint ex deſtinatione vnita, vel econtra, facienda ab allegante.*
32 *Domo locata. an veniat apotheca, vel alia domuncula, vel hortus, probatur ex inſpectione, ſi adſit, vel ne aditus ex domo.*
33 *Decl. non ſufficere pro vnione, quod apotheca habeat ianuas communicantes cum domo ligno tantum clauſas, quæ quandoque aperiantur.*
34 *Stantia in quam habent aditus duæ domus illi vnita cenſetur cuius aditus eſt frequentior.*
35 *Stantia ſuper ſolo vnius domus exiſtens, non eſt pars illius, ſi non illi, ſed alteri domui inſeruiat.*
36 *Vnio apothecæ cum domo ex quo habeat aditum, & diuiſio ex quo illum non habeat reprobantur alijs circumſtantijs.*
37 *Et præualet deſcriptio finium domus, ſi intra eos apotheca comprehendatur.*
38 *Emptio ſimul facta domus, & apothecæ arguit, apothecam in locatione domus comprehendi.*
39 *Decl. procedere ſi penſiones vtriuſque confuſæ fuerint.*
40 *Vſus locandi ſimul, vel ſeparatim attenditur ad dignoſcendum, quid actum.*
41 *Domus appellatione venit ædificium deputatum ad habitandum.*
42 *Domus appellatione non venit ſtabulum, nec Columbarium.*
43 *Maxime ſi dictum, domus in qua inhabito.*
44 *Lim. vt ſtabulum veniat ſi pateat ad illum aditus cum domo, aut cum ea emptum fuerit.*
45 *Domo locata cum omnibus pertinentijs ſuis veniũt annexa ſecundum vſum, & deſtinationem.*
46 *Nomen, Caſamenti, eſt magis amplum, quam nomen domus, & comprehendit in ſe vniuerſita-*

tem plurium ſlatronum ſimul iunctarum.

47 *Mobilia in domo exiſtentia veniunt in locatione domus ſi ſint affixa ipſi domui, vel eius vſui perpetuo deſtinata.*

48 *Domus multa ſunt, quæ affixa non ſunt, quod ſecus eſt in fundo.*
Decl. eſſe domus ſi ſunt gratia domus, non gratia patrisfamilias, nec ad ornatum tantum, n. 53.

49 *Claues, ſeræ, & clauſtra domus ſunt.*

50 *Putealia, id eſt, id quo puteus operitur funes, labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt.*

51 *Caldarium muratum in domo, cum ea venit.*

52 *Vitreata, & telaria veniunt cum domo.*

54 *Statuæ affixæ etiam baſibus non veniunt in venditione domus.*

55 *Decl. non procedere in perpetuo permanſuris ad vſum, & quaſi pars domus, vt recipientes aquam.*

56 *Decl. 2. non procedere in affixis ad ornatum Ciuitatis.*

57 *Ampl. etiamſi dictum ſit loco domum cum omnibus cum ea exiſtentibus adhuc veniant ſolum exiſtentia perpetui vſus cauſa.*

58 *Lim. ſi domus locanda oſtenſa fuiſſet conductori ſtatuis ornata.*

59 *Equum vendere volens ſi oſtendunt eum ornatum tenetur tradere ornamenta.*

60 *Domus in locatione, quæ veniant generaliter, & relatiue.*

61 *Decl. vt cum domo veniant illa, quæ eius ſunt, & ſi in ea reperiantur, quando agitur de tranſlatione dominij, at vbi agitur de locatione ad breue tempus, veniant omnia neceſſaria ad eius habitationem, vt ea conductor vti poſſit.*

62 *Et attenditur conſuetudo, tàm generalis, quàm particularis ita vt ſufficiat ſemel tradidiſſe mobilia conductori.*

63 *Vnio in prædijs ruſticis, vt cenſeatur facta requiritur deſtinatio patrisfamilias perpetua, & non ad tempus.*

64 *Deſtinatio perpetua vnionis terrarum deducitur ex eo, quod fuerint ab initio ſimul empta.*

65 *Decl. facere coniecturam, ſed de ſe non ſufficere.*

66 *Vnio terrarum arguitur ex quo locatæ fuerunt vnica penſione.*

67 *Ampl. etiamſi ſint in diuerſo loco.*

68 *Fundus, nomine Seianus, ſi diuidatur, & vocetur Seianus ſuperior, & Seianus inferior, in diſpoſitione loquente ſimpliciter de Seiano venit vterque.*

69 *Vnio ex deſtinatione patrisfamilias probatur per confeſſionem eiuſdem.*

70 *Ampl. in confeſſione facta à tutore.*

71 *Vnio terrarum deducitur ex eo, quod commiſſa ſint curæ vnius Villici.*

72 *Decl. requiri ſimul, vt paterfamilias illas nomine prædij comprehendere ſolitus fuerit.*

73 *Cannetum non venit appellatione vineæ.*

74 *Vnio probatur etiam ex incolarum opinione.*

75 *Vnio terrarum non attenditur, ſi poſtea ſeparatæ fuerint.*

76 *Mobilia, & inſtrumenta fundi, non veniunt fundo vendito, vel legato.*

77 *Secus autem in locatione fundi.*

78 *Decl. vt locator fundi præſtare teneatur inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis.*

79 *Alia vero quatenus adſint tantum.*

80 *Triticum deſtinatum pro ſemine reputatur inter inſtrumenta fundi.*

81 *Et debetur conductori quatenus in fundo ad hoc paratum exiſtat.*

82 *Inſtrumenta fundi, quæ ſint relatiue.*

83 *Gabella locata, venit etiam domus in qua exigi ſolet.*

84 *Equo vendito venit etiam ſella, quam de tempore venditionis habebat.*

85 *Ampl. vt ſufficiat, quod cum ea oſteoſus fuerit per duos dies ante.*

86 *Equo locato ad equitandum præſtanda eſt etiam ſella.*

87 *Aſino locato non venit vmbra ipſius.*

88 *Iura, vt veniant in locatione non ſatis eſt rem locatam complecti vniuerſitatem agrorum.*

89 *Fundo locato non venit iuriſdictio.*

90 *Fundo locato non venit pedagium, quod in eo vendi conſueuit.*

91 *Iuſpatronatus non venit in locatione rei particularis.*

92 *Villa locata, vel Caſtro, venit iuriſdictio, & honor, & iuſpatronatus.*

93 *Territorio locato venit iuriſdictio.*

94 *Decl. iura prædicta venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad modicum.*

95 *Lim. declarationem in iure decimandi, quod venit in locatione ad modicum, & non in locatione ad longum tempus.*

96 *Ius decimandi poteſt transferri in locatione ad longum tempus, & quomodo.*

97 *Ius decimandi poteſt transferri in conductorem, ſed debet conſtare de voluntate.*

98 *Clauſula*, cum omnibus iuribus, & pertinentijs *ſuis, eſt generalis & omnia quouis modo ad rem ſpectantia complectitur.*

99 *Declara, vt complectatur agrum ſeparatum ſi addita alicui verbo vniuerſitatem continente, ſecus ſi rem particularem ſignificanti.*

100 *Particularis res alteri rei particulari accedere, & de eius pertinentijs eſſe non poteſt.*

101 *Clauſula*, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, *reſtringitur ad ea, quæ ſunt de natura rei cui additur.*

102 *Donatio facta ab Epiſcopo de Villa cum omnibus iuribus, quæ in ea habet, non comprahendit, ius decimandi, ex quo competit ei tanquam Epiſcopo, & alio iure, quam Villa donata.*

103 *Verbum*, omnia, *non debet referri ad ea, quæ ſunt alterius iuris, quam ſint ea de quibus principaliter diſponitur.*

104 *Clauſula prædicta* cum omnibus iuribus, &c. *ſi deſcripta ſint ſinta rei locatæ, magis operabitur ſi appoſita poſt deſcriptionem, quam ſi ante.*

105 *Mercede non expreſſa, ſi diuerſimode ſeruetur interpretatio ſumitur contra locatorem.*

106 *Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de primo, & vnico actu.*

107 *Lim. ſi ex verbis, aut circumſtantijs comprahendatur contraria voluntas.*

108 *Si dictum ſit, pro ſalario, intelligitur, vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe.*

109 *Merces ſtatuta eunti ad portandum cum propria beſtia, intelligitur tàm de beſtia magna, quam parua.*

110 *Et ſi ſtatuta merces pro quolibet milliario, intelligitur ad eundum tantum, non etiam pro redeundo*

111 *Lim. ſi redeant onuſti.*

112 *Merces*

112 *Merces ſi ſtatuta ad rationem milliariorum portātibus, ſe locantes operas ſuas adeo auuſti fuerint, vt minus iter facere potuerint, non erit ſoluendā ad rationem milliarij.*
113 *Conducens beſtiam, vel nauim ad portandum non propterea, quod plene non onerauerit mercedem minuere poterit.*
114 *Nummis expreſſis ſi ſint plures ſpecies, intelligitur de minoribus.*
115 *In ambiguis, quod minimum eſt ſequimur.*
116 *Ampl. hanc regulam, vt procedat, tàm in vltimis voluntatibus, quàm in contractibus, & tam reſpectu quantitatis, quàm ſpeciei, & tàm reſpectu rei, quàm loci, & temporis, & perſonarū.*
117 *Receditur à dicta regula ſi ex conſuetudine, vel aliter comprahendatur contrahentes aliter ſenſiſſe.*
118 *Pecunia valore mutato poſt locationem, qui valor attendendus in ſolutione mercedis conuenta relattus.*
119 *Tempus locationis, ſi non expreſſum, attenditur conſuetudo.*
120 *Et ceſſante conſuetudine aliqui volunt intelligi locationem ad annum, tàm in ruſticis, quàm in vrbanis, & num. 121.*
122 *Sed verius eſt intelligi ad annum in ruſticis, & in vrbanis ad beneplacitum.*
123 *Domus, vbi ſunt ſolita locari certa die anni, cenſentur locata vſque ad illam.*
124 *Principium locationis ad effectū ſolutionis mercedis non computandum à die celebrati contractus, ſed rei tradita.*
125 *Officiali ſalarium debetur à die quo cepit exercere tantum.*
126 *Lim. ſi differat exercere de Principis licentia.*
127 *Locatione facta cum expreſſione certi temporis incipiendi à tali die ſiacienda alterius locationis, ſi illa locatio finiat ante diem illam, conductor eam expectare non debet.*
128 *Regula panales tunc attendi debent cum deficit deciſio ſpecialis.*
129 *Pacta conuenta in locatione ſunt diligenter attendenda.*
130 *Pacta in locatione habent vim legis.*
131 *Decl. procedere quatenus ſint licita, & honeſta, alias ſunt in efficacia.*
132 *Pacta dubia in locatione intelligi debent iuxta eius naturam.*
133 *Verba debent inſeruire natura contractus, non natura verbis.*
134 *Pacta intelligi debent iuxta iuris diſpoſitionem in quantum fieri poteſt.*
135 *Lim. ſi adſit vulgaris loquendi conſuetudo in contrarium, quia ea magis attenditur.*
136 *Interpretatio locationis ſumenda eſt, vt ſeruetur aqualitas inter locatorem, & conductorem.*
137 *Locator, & conductor ſunt correlatiui, & diſpoſitum in vno habet locum in alia.*
138 *Decl. procedere in legibus, & ſtatutis non autem in pactis.*
139 *Interpretatio ſumenda eſt ne culpa vnius ex contrahentibus alter damnum patiatur.*
140 *Et ne altera pars remaneat decepta.*
141 *Et à ſolito.*
142 *Et ab obſeruantia ſubſecuta.*
143 *Et vnius partis Inſtrumenti ſumitur ab alia.*
144 *Argumentum à contrario ſenſu locum habet in contractibus.*
145 *Interpretatio locationis in dubio facienda contra locatorem.*
146 *Lim. ſi adſit maior veriſimilitudo pro locatore.*
147 *Lim. 2. ſi adſint coniectura.*
148 *Lim. 3. ſi non agatur de augenda locatione, ſed de facienda ea tranſmiſſibili.*
149 *Lim. 4 ſi verba de quorum interpretatione agitur ſint prolata à conductore.*
150 *Decl. hanc limitationem procedere ſi locator in eis ſe fundet.*
151 *Lim. 5. vt non propterea recedendum ſit à proprietate verborum.*
152 *Lim. 6. in promiſſis à conductore ſtipulatis à locatore.*
153 *Lim. 7. fauore Eccleſia.*

CAPVT XXIII.

POſt quam viſum eſt, quomodo locatio contrahatur, & quomodo probetur cōtracta ſequitur videndus quomodo intelligatur, & interprætetur; Poteſt autem eſſe dubium interprætandum, vel circa rem, vel circa mercedem, vel circa tempus, vel circa pacta conuenta, de quibus propterea ſingulariter aliquid dicendum erit, & deinde ſubnectendæ erunt aliquæ regulæ generales, ad quas in caſu deficientiæ ſpecialis deciſionis recurrendum erit.

1 Quo igitur ad rem, ſi expræſſi ſunt fines, quidquid intra eos continetur, in locatione compræhenditur, & præſtari debet, etiā ſi alienum ſit *l. ex empto 11. ff. de act. empt. l. ſi fines 10.* & ibi *Bald in ſum. C. de euict. Surd.*
2 *conſ. 13. num. 9. & ſeqq.* & licet venire in conceſſione ſolum ius, quod habet, qui conceſſionem facit probare videatur *text. in l. qui Tabernas 32. ff. de contrah. empt. & Rota coram Caualer. deciſ. 612. num. 13.* tamen
3 hoc, vel procedit, quatenus agatur de cōceſſione titulo lucratiuo facta, qualis non eſt locatio *Surd. d. conſ. 13. num. 35. Rot. corā Seraph. deciſ. 123. num. 3. verſ. quia id procedit*, vel quatenus in contractu oneroſo re-
4 cipiens ſit certioratus de qualitate rei, & iure, quod in ea habet is, qui concedit, *vt in dicta l. qui tabernas declarat Bald. in lect. antiq. propè fin.* vbi, & quod ita loquitur, ibi *text. Gozad. conſ. 24. num. 7. verſ. quarto eſt text. Berou. conſ. 2. num. 12. & ſeq.* vbi de communi *lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 9. num. 19. in fin.* & probanda eſt talis certificatio, vel ſcientia conductoris *Seraph. de-*
5 *ciſ. 123. num. 3. ad fin.* vel etiam quatenus ex quantitate mercedis depræhendatur id ſolum conceſſum *Laur. de Pinu conſ. 130. num. 8.* vbi de communi *Mant. de tacit. lib. 4 tit. 9. num. 18.*
6 Et venient omnia intra fines compræhenſa, non autem ea ſola, quæ ſpectant ad lo-

catorem , quamuis dixerit vendere bona
confinata , & addiderit , ad ipſum ſpectan-
tia, & pertinentia ; quia talia verba ſtant
demonſtratiuè , & aſſertiuè , non autem re-
ſtrictiuè , vt declarauit Rot. dicta deciſ.123.
7 num. 5. coram Seraph. & ita regulariter in-
telliguntur verba , vt ſtent potius demon-
ſtratiuè , quam taxatiue , & reſtrictiuè Pa-
riſ.conſ.21.num.47.lib.2. Rot.deciſ.114.n.5.
par.1.recent. & deciſ. 178. num. 12. & deciſ.
245. num. 18. poſt Zacch. de obligat. Camer.
8 ſecus tamen eſſet ſi locator dixiſſet , loco
quidquid habeo intra tales fines, quia tunc
non veniret pars exiſtens intra eos , quæ ad
locatorem non ſpectaret Hier. de Mont. in
tract. de finibus cap.95.num.10.Pariſ.de Put.
de finibus feuder. cap.9. num.7. & idem eſſet
9 ſi addidiſſet, quantumcumque, & qualiter-
cumque ſit intra , vel extra dictos confines
&c. quia , & tunc ea tantum, quæ ad loca-
torem ſpectant cenſerentur locata , vt ſen-
ſit Rota in vna Piſana tenuta 17. Nouembris
1664. §. præcipue quia coram R.P.D. Bourle-
mont , quæ eſt deciſ 229.par.14.rec.
10 Econtra autem quidquid eſt extra fines
deſignatos, non poteſt cenſeri compræhen-
ſum in locatione , cum eorum adiectio re-
ſtringat diſpoſitionem , itaut ea tantum
comprehendat , quæ ſunt intra fines l. de
æde ſacra §. 1. ff. de contr.empt. Bart. in l. de-
monſtratio num. 14. ff. de cond. & demonſtr.
Mant. de tacit.lib.4.tit.16.num.11.
11 Et idem dicendum de expreſſione loci,
in quo bona locata exiſtunt , per eam ete-
nim excluduntur pariter exiſtentia extra
locum illum l. quæſitum 76. §.1. vbi gloſ. in
verb. probabitur ff. de leg. 3. Ioſ. in l. à Diuo
Pio in §. in venditione num.7. ff. de re Iudic.
Aretin.conſ.54.num. 3. verſ. ſed alia ratione
Gabr.conſ.98.num.24.lib.1. Bellon. Iun.conſ.
10.num.3.
12 At non ita mordicus inhærendum erit
expreſſioni finium , vel loci quin recedatur
ab eis per alias probationes, quod expreſ-
ſio fuerit erronea Rim. Sen.conſ.92.num.18.
tunc in num.22. imò admittendæ erunt quo-
13 que præſumptiones, & coniecturæ ad con-
uincendum , quod contrahentes ſenſerint
etiam quid extra eos exiſtens comprehen-
dere , vel quid intra illos conſiſtens non
comprehendere Bero conſ.160.num.6.in fin.
& 7.lib.1. Mantic. de tacit.lib.4.tit.9.num.5.
& ſeqq.
14 Quod, & facilius dicendum erit ſtante
ſola expreſſione loci , quæ licet , vt dictum
eſt, regulariter reſtringat locationem ad exi-
ſtentia in loco illo , tamen quandoque non
apponitur , vt ſtet reſtrictiuè , ſed tantum
demonſtratiuè Bart. in l. inter ſtipulantem
§. Sacram.num.6. ff. de verb.oblig. Caſtr. conſ.
338.num.3.lib.1. Mantic. de coniectur. lib.9.
tit.3.num.20. Surd.deciſ.241.num.20. in fin.
15 Et multò magis ſi contrahentes vſi ſint
verbo aliquo generali vniuerſitatem quan-
dam in ſe continente, tunc enim non ſolum
exiſtentia intra fines , vel in loco deſigna-
to , ſed etiam ab eo diſtantia , quatenus il-
la verba comprehendantur omninò veniunt
quod ſecus erit ſi verbo particulari tantùm
vſi ſint Bart. in l. Seia §. Titanna in fin. ff. de
fund.instr. Socein. Iun conſ.65.numer.28.lib.5.
Bellon. Iun.conſ.10. num.26. verſ. quarto re-
ſpondetur , & ſeqq. Surd.deciſ.241.numer.12.
verſ. quarto teſtator Rot. coram Bichio deciſ.
506.num.10.
16 Sunt autem verba generalia vniuerſita-
tem quandam agrorum in ſe continentia ,
fundus , l. cum fundus ff. de leg.2.l. locus 60.
poſt princ. ff. de verb. ſignif. cum alijs congeſt.
per Barboſ. de appell.verb.appell.106.num.1.
17 Item verbum Podere, Menoch. conſ.409.
nu.61. Silnan.conſ.58 num.9. Bellon.Iun.conſ.
10. num.26. verſ. ſecundo reſpondeo Caualer.
deciſ.160.num.1. quod quidem vectum, Po-
dere, eſt verbum vulgare , & ſignificat poſ-
ſeſſionem plurium agrorum cum Domo
pro Villico, vt explicat vocabularium Cru-
ſchæ in verbo , Podere , il ſecondo, vbi etiã
quod latine dicitur prædium , ac proinde
18 idem erit dicendum de hoc verbo prædiũ ,
quod ſignificet , vniuerſitatem agrorum, vt
ſenſit Rot.deciſ.118.num.11.par.5.recent.
19 Idemque erit de verbo, Poſſeſſione, quod
pariter idem ſonat , ac podere , vt tradunt
Cephal.conſ.144.num.18. Bellon.Iun.conſ.10.
num.26.verſ.ſecundo reſpondeo Surd.dec.241
n. 12. in fin. vbi etiam quod ſignificat maſ-
ſaritiam , & curtem, ac proinde , & hæc no-
mina erunt generalia .
20 Verum ſunt alia nomina magis generalia
quæ non ſolum compræhendunt Vniuer-
ſitatem agrorum , ſed etiam continent iura ,
& honores , vt Caſtrum , Villa , Curtis, de
quibus Innoc.in cap. ex litteris num.2. de iur.
patr. cum alijs relat per Grauett. conſ. 701.
num.45.
21 Verbum autem , Terras , quod ſit parti-
culare ſenſit Bellon. Iun.conſ.10. num.29. ad
med. ſed contrarium latè probat Menoc. de-
ciſ.Florent.69. per tot.
22 Ager vero eſt nomen particulare , quod
ſignificat partem prædii , ſeù Poderis, vt di-
ctum eſt , & idem eſt etiam de verbo , lo-
23 cus , qui non fundus , ſed pars aliqua fun-
di eſt , vt habetur in l. locus 60. in princ. ff.
de verb.ſignif. Bellon. Iun d.conſ.10.num.30.

Vnde

24 Vnde ſi quis habeat exempli gratia Ca-
ſale diſtinctum in plura prædia, & magnum
nemus ſeparatum à tali Caſali, ſed inſer-
uiens pro vſu colonorum, & locat vnum ex
illis prædijs deſignando eius fines, quam-
uis intra illos non ſit nemus præfatum, ad-
huc veniet vſus eiuſdem, vt in facto conſul-
tus reſpondit *Socc. Sen.* vt ipſe refert *in l. 1.
num. 7. ff. de reb. dub.* vbi tribus rationibus
comprobat, quæ penes eum videri pote-
runt, ac penes *Mantic.* qui illas repetit *de
tacit. lib. 4. tit. 16. num. 10. & ſeq. Menoch. con-
ſil. 140. num. 24. Surd. deciſ. 241. num. 11.*
25 Sic ſi Abbas, habens vnam planitiem,
quam dicebat Planum Biconij, ſub qua
erat altera, quæ appellabatur Planum San-
cti Criſpolti, locauit omnes poſſeſſiones
poſitas in Plano Biconij, venient in tali lo-
catione etiam bona S. Criſpolti, ſi conſue-
uit etiam illa compræhendere ſub nomine
S. Biconij, vt docuit *Bald. in l. inter ſtipu-
lantem §. Sacram. num. 6. ff. de verb. oblig. &
ſequitur Surd. deciſ. 241. num. 11.*
26 Poteſt enim vniri fundo, vel poderio
terra ab eo ſeparata per ſolam deſtinationẽ
Patrisfamilias *Caualer. deciſ. 160. nu. 1. Bich.
deciſ. 506. num. 8. & 9. deciſ. 118. num. 10. &
11. par. 5. recent.* ſicut econtra ex eadem ſo-
27 la deſtinatione poterit, quid fundo con-
iunctum ab eo ſeparari, vel pars magni fun-
di fundus ſeparatus de ſe conſtitui, vt ha-
betur in *l. locus 60. ff. de verb. ſignif.* & in hoc
eſt differentia inter prædium, & Domum
28 in illo enim fit vnio ex ſola deſtinatione
Patrisfamilias, at in Domo ſecus eſt, quia
requiritur actus aperitionis parietis, vt ha-
betur in *l. ſi quis duas 6. §. ſi quis partem ff.
com. præd.* & docet diſtinguendo *gloſ. in l. cũ
poſt diuerſum 70. §. gener. ver. conſtaret ff. de
iur. dot. & Bart. in l. ita ſtipulatus 115. nu. 7.
verſ. hoc non placet mihi ff. de verb. oblig. Pa-
riſ. de Put. de finib. Fandor. cap. 9. num. 9. &
ſeq.*
29 Idemque videtur de vnione duarum do-
morum, ac domus & Horti, quod non ſuf-
ficiat deſtinatio, vt in ruſticis, ſed requi-
ratur aperitio aditus de vna ad alium, quia
militat eadem ratio, & probatur per *text. in
l. prædijs 89. §. qui Domum ff. de leg. 3.* vbi
habetur quod adhoc, vt in legato Domus
veniat hortus, non ſufficit Dominum do-
mus illum emiſſe, vt ameniorem domum,
& ſalubriorem obtineret, ſed vlterius co-
pulatiuè requiritur habuiſſe in eum aditum
per domum, itaut ædium hortus additamẽ-
tum fuerit, & tradit *Gratian. qui alios citat
diſcept. 126. num. 11.*
30 Verum tamen eſt, quod DD. etiam in
his terminis domorum ſaltem quoad vnio-
nem conſiderant deſtinationẽ Domini *gloſ.
in d. l. prædijs in fin. verb. vno pretio*, vbi, &
deſtinationem ſufficere admittit *Surd. conſ.
207. num. 1. & 2. & Rot. deciſ. 77. num. 8. &
9. par. 10. recent.*
31 Probatio autem, quod duo corpora na-
turaliter diſtincta ſint ex deſtinatione patriſ-
familias, vel aliter vnita, vel econtra, quod
corpus vnicum ſit diuiſum facienda erit ab
allegante *Herman. Vultz. de feud. lib. 1. cap. 5.
num. 4. ad fin.* cuius verba præciſa refert *Ca-
pic. Latro deciſ. 37. num. 16. Rot. coram Bich.
deciſ. 506. num. 4.*
32 Et ex prædicta diſtinctione modi vnien-
di, vel diuidendi, & ſeparandi, ſequitur,
quod ſi agatur de locatione domus, &
quæratur, an in ea compræhendatur, vel
non aliqua pars, ſeù domuncula, vel etiam
hortus, aut apotheca illi coniuncta facilior
erit probatio ex inſpectione, an ex vna ad
aliam pateat aditus, vel non, quia primo ca-
ſu dicendum erit eam eſſe vnitam, & in lo-
catione venire, in ſecundo verò contra-
rium ex præcitatis, & tradunt etiam *Bero.
conſ. 160. num. 2. ad fin. lib. 1. Pariſ. conſ. 80.
num. 21. lib. 2. Rot. deciſ. 243. num. 28. par. 5. &
deciſ. 77. nu. 12. par. 10. rec.* nec dicetur apo-
33 theca habere aditum, ex quo retineat ad-
huc Ianuas non muratas, ſed ligno tantum
clauſas, quæ ſtatim recludi valeant, ac for-
ſan quandoque recludantur, ſufficit enim
habere alium aditum conſuetum in via pu-
blica, & quod illæ Ianuæ communicantes
cum Domo clauſæ, vt plurimum retineri
ſoleant, ad hoc vt ceſſet vnio, vt probat
*Surd. conſ. 207. num. 12. ad fin. verſ. & ſi di-
34 catur & 13.* & vbi ageretur de aliqua ſtan-
tia, in quam haberent aditum duæ domus,
attendi deberet, qui aditus eſſet frequen-
tior ad dignoſcendum, cum qua veniret
manſio illa *Alex. conſ. 54. num. 1. verſ. tanto
magis lib. 3.* & idem de horto dicit *Dec. con-
ſil. 109. num. 2. ad med. verſ. quinto hoc etiam*
35 & licet ſtantia ſit ſuper ſolo vnius ex do-
mibus, ex quo regulariter nomine illius ve-
nit, tamen ſecus eſt ſi ſupra concameratio-
nem eiuſdem exiſtens, in vſum alterius fue-
rit conuerſa, hinc etenim huic accedet, &
alteri decedet, vt habetur in *l. ſi cui 30. ff.
de leg. 3.* & hinc eſt quod apotheca vendita
non veniat cænaculum ſuper ędificatum, ad
quod aditus datur per aliam apotheeam, nõ
per venditam, vt conſuluit *Beron. conſ. 160
per tot lib. 1.*
36 Non tamen perpetuum eſt, quod ſi pa-
teat aditus veniat apotheca, vel alia man-
ſio ſi autem non patet non veniat, quia ex

alijs

alijs circumſtantijs receditur ab vtroque
membro diſtinctionis, ſunt enim valde di-
uerſi caſus in hac materia, vt videri poteſt
penes Giouagnon.reſp.33.numer.12. & ſeqq.
vbi duodecim caſus diſtinguit, & Bertaz.
clauſ.19. gloſ. 7. & alios relatos per Barboſ.
appell.82.num.2. & ſeq.
37 Conſiderari tamen præcipue poſſet de-
ſcriptio confinium, nam ſi contineatur in-
ter eos apotheca, tunc dicendum eſſe eam
venire, quamuis aditus è domo eſſet clau-
ſus probat Natt.conſ.117.nu.2.Vegg.conſ.55
num.30. & ſeq.Gratian.diſcept.657.num.37.
38 Item, & conſiderandum, an ſimul fue-
rint emptæ, nam inde àrgui appellatione
Domus inſulam quoque iunctam illi veni-
re eſt text. expreſſ. in l. prædijs 89. in fin.ff.
39 de legat. 3. vbi tamen requiritur vlterius,
& vtriuſque, penſiones confuſas fuiſſe, ſeù
ſimiliter, vt ſunt verba textus, acceprola-
tas rationibus oſtendi; & ſine hoc requiſito
non ſufficere emptionem ſimul factam aper-
tius habetur etiam in eadem leg. in §.
40 Titio Seiana, vnde patet attendendum
quoque eſſe vſum locandi ſimul, vel
ſeparatim Gratian. diſcept. 126. num. 11.
prout attendidit poſt alios Rot. deciſ. 77. nu.
12. part. 10. recent. & dicam infra.
41 Cæterum, quia domus appellatione ve-
nit ædificium deputatum ad habitandum
Barboſ. appellat. 82. num. 1. & illud tantum,
quod ad habitationem ordinatur Soccin. Iun.
conſ.23.nu.4.lib.4. vbi, & de nomine, caſe,
& reſtringi ad eam partem, quam quis cum
familia inhabitat tradit Caſtren. conſ. 453.
num 1. verſ. ſed appellatio lib. 3. & firmat
Becc. conſ. 153. num. 4. vnde probare inten-
42 dit appellatione domus non venire ſtabu-
lum, & adducit, quod eadem ratione non
venire columbarium conſuluit Corn. conſ.
38. incipit places mihi col. vlt. lib. 1. & cum
ſecus eſt Sim.de Pret.de interpret.vlt.vol. lib.
4. dub. 7. num. 30.
43 Quæ reſtrictio facilius procedet ſi expreſ-
ſe dictum ſit, Domum, in qua inhabito,
nam relatiuum illud, in qua, reſtringit diſ-
poſitionem ad inhabitatam, vt conſiderauit
in illo caſu Becc. d. conſ. 152. num. 6.
44 Reſpectu tamen ſtabuli, quod veniat ap-
pellatione Domus, vbi ſit annexum, vel
vnitum Domui, vel habeatur ad illud adi-
tus per Domum, aut fuerit emptum cum
ea, alias ſecus tradit Bertaz. de clauſulis cla-
uſ. 9. gloſ. 9. num. 2. vbi plures citat, quos
omnes repetit idem tenendo Barboſ. appell.
82. num. 10. & eis addi poteſt Becc. d. conſ.
153. vbi ſub num. 7. reſtringit concluſio-
nem, vt ſtabulum, vel hortus coniunctus,
vel contiguus Domui non veniat appella-
tione Domus, niſi vbi ad illam non erat adi-
tus niſi per Domum, vel ſi erat aliundè, ta-
men emptus fuit cum Domo ipſa, eodem
pretio, & allegat Caſtr. dicentem audiuiſ-
ſe à Baldo, & Alex. eos referentem conſ.
223. num. 1. ad fin. lib. 2.
Ex quibus comprobari videtur, quod in
Domibus non ſit tuta opinio, quod ſufficiat
deſtinatio Domini ad conuincendam vnio-
45 nem, ac proinde vtile eſſe in locatione Do-
mus addere, cum omnibus ſuis pertinentijs,
quia tunc facilius procedet dicta opinio,
quod veniant annexa ſecundum vſum, &
deſtinationem locantis, vt aliis relatis tra-
dit Barboſ. de appellat. 82. num. 15. & quod
Palatio cum pertinentijs donato, veniat etiã
fundus in alia curia exiſtens, quando is, qui
præeſt Palatio percipit fructus illius fundi
Caſtrenſ. conſ. 143. ad fin. lib. 1. & dicam
aliquid de hac clauſula inferius.
46 Prout etiam facilius venient annexa, ſi
contrahentes vſi ſint nomine, Caſamenti,
hoc enim nomen caſamenti eſt magis gene-
rale, quam nomen, Domus, etenim Do-
mus, vt dictum eſt, reſtringitur ad inhabi-
tatam, &, Caſamentum, comprehendit in
ſe vniuerſitatem plurium ſtationum ſimul
iunctarum, & ſic omnes inſulas, apothe-
cas, ſtabula, officinas, & ſimilia, vt tradit
Caſtr. conſ. 453. num. 1. lib. 1. Carpan. ad
ſtatut. mediol. cap. 434. num. 27. part. 1. quo
tamen nomine, Caſamenti, non venire ſim-
plex fœnile, voluit Cyriac. contr. 162. n. 32.
47 Quo autem ad mobilia exiſtentia in Do-
mo, venient in domus locatione, illa, quæ
ſunt quaſi pars ædium, vel propter ædes
habentur, vt dicit text. in l. Iulianus 14. §.
fin. ff. de act. empt. vnde bene deducitur vnũ
de duobus ſufficere, videlicet, vel quod ſint
affixa ipſi Domui, vel eius vſui perpetuo
deſtinata, quamuis non affixa, vt alijs ad-
ductis tradunt Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 15.
num. 5. & Surd. deciſ. 134. num. 13. & 14.
vbi reprobat Cephalum volentem vtrum-
que requiri, & in hoc quoque differunt æ-
48 des à fundo, quia fundi nihil eſt, niſi quod
intra ſe tenet, ædium, autem multa, quæ eis
49 affixa non ſunt, vt ſeræ, claues, & clauſtra vt
dicit text. in l. fũdi 18. in princ. ff. de act. empt.
50 item, & Putealia ideſt id quo puteus ope-
ritur, funes, labra; & fiſtulæ d. l. Iulianus §.
fin. cum duab. ll. ſeqq. ff. de act. empt. item
51 Caldarium muratum ad coquendum vinũ,
vt docuit Bald. in l. Dolia ff. de Contrahen.
empt. Bertaz. clauſ. 26. gloſ. 13. num. 12. &
52 idem erit de vitreatis, & telarijs Bertaz. ea-
dem gloſ. 13. numer. 31. Surd. d. deciſ. 134.

per

per tot. & ſimilibus, quatenus tamen ea,
53 quæ non ſunt affixa ſint gratia Domus, non
autem gratia patris familias, iuxta diſtin-
ctionem *Caſtren. in conſ.* 377. *numer.* 1. *ad
med. lib.* 1. & non ſint, ad ornatum, quia
tunc non applicatur, quod ſint propter ædes
54 vt de ſtatuis, quod etiam baſibus affixæ
ſtructilibus ædium non ſint eſt text. *in l. pe-
nult. ff. de verbor. ſign.* ex quo multo magis
non venire in ædium venditione ſtatuas exi-
ſtentes in nichijs, ſeù Cellulis non tamen
affixas, quamuis videantur ibi poſitæ, vt
perpetuo permaneant tenuit *Rot. deciſ.* 822.
part. 3. *lib.* 3. *diu.* vbi reſpondet textui, qui
videtur contrarius *in l. cætera* 43. §. *hoc Se-
natus Conſultum ff. de legat.* 1. quod debet
55 intelligi de ſtatuis non affixis, ſed perpe-
tuo permanſuris ad vſum, & quaſi pars Do-
mus, vt recipientes, vel dimittentes aquam
in fontibus *Mohedan. deciſ.* 1. *&* 2. *de empt.
& vendit.* vbi in eadem cauſa dicit l. contra-
56 rium loqui de ſtatuis affixis ad ornatum ci-
uitatis, quæ non poſſunt tolli ſine deforma-
tione.

57 Quod, & ampliari poteſt procedere etiã
ſi expreſsè dictum, loco Domum cum om-
nibus in ea exiſtentibus, quia adhuc ve-
niunt ſolum ea, quæ ſunt, vel eſſe ſolent in
Domo perpetui vſus cauſa, non ad tempus,
vt plenè tradit *Caroc. tit. de locat. incert.
num.* 2.

58 Recedendum tamen eſſet à prædicta de-
ciſione Rotali, ſi Domus locanda oſtenſa
fuiſſet conductori ſimilibus ſtatuis ornata,
quia, quæ oſtenduntur tempore contractus
in eo veniunt *l. ædiles aiunt* 38. *ff. de ædil.
59 edict.* vnde venditorem, qui oſtendit equũ
ornatum teneri ad traditionem ornamento-
rum tradit *Bald. in l.* 2. *num.* 4. *C. de ædil.
edict.* & in propoſito Domus venditæ latè
Surd. deciſ. 134. *num.* 5. *& ſeqq.* & magis in
ſpecie de ſtatuis *Hodiern. ibi in addit. num.* 5.

60 Alia, quæ veniant, vel non veniant in
locatione Domus referre omitto, ſed vide-
ri poterunt penes *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.*
15. & latius *Thorum in voto* 46. *à num.* 17.
ad 65. *part.* 2. *& Bertazol. clauſul.* 26. *gloſ.*
13. *num.* 18. *& ſeqq.*

Verum prædicta, & alia, quæ præcitati
auctores dicunt venire, vel non venire ap-
61 pellatione Domus, procedunt, regulari-
ter, & maxime, quando agitur de transla-
tione dominij, at in locatione præſertim ad
tempus breue, militat alia ratio pro compre-
henſione nonnullorum mobilium, nam quã-
do agitur de acquirendo rei dominio, tunc
conſideratur res prout in ſe eſt, & ſic etiam,
quæ dicta ſunt venire appellatione Domus
veniunt, quatenus extent, at in locatione
prædicta, quia eſt ad vſum conceſſio, vt di-
ctum eſt ſupra *in cap.* 1. locator tenetur tra-
dere Domum cum omnibus inſtrumentis
neceſſarijs ad hoc, vt conductor ea vti poſ-
ſit, id eſt, in ea habitare iuxta qualitatem, &
conſuetudinem loci, in quo ſita eſt, & qua-
tenus non adſint, ea parare, vt ſunt, verbi
gratia, claues, Cancelli portarum, Telaria
feneſtrarum, & ſimilia, quia locator ita
tradere tenetur rem, vt conductor ea frui
valeat *l. ſi quis Domum* 9. *ff. locat. Soccin. Sen.
conſ.* 70. *num* 2. *& conſ.* 125. *num.* 7. *lib.* 1.
& quod locans Domum teneatur tradere
inſtrumenta neceſſaria docet *Angel. in l. item
ſi fundi* 10. §. *Aucupium verſ. quando autem
ff. de vſufr. & quemadmodum quis vtat.* per
text. quem dicit meliorem, qui ſit in iure
in l. ſed addes 21. §. *illud ff. locat.* & quod
in hoc differat locator à venditore docet,
Bart. in l. 2. *in fin. C. de verb. ſignific.* & di-
cam latius infra.

62 Et in his multum defertur conſuetudini
tam vniuerſali, quam etiam particulari,
adeo vt locator mobilia, quæ tradidit in
præcedenti locatione Domus, etiam vnica,
tradere debeat etiam in ſubſequenti *Caroc.
de locat & conduct. ſub tit. de Merced. differ.
num.* 25.

63 Reſpectu autem prædiorum ruſticorum,
quoniam, vt dictum eſt, magis attenditur
ſola deſtinatio Patris familias ad dignoſcen-
dum vnionem, vel diſiunctionem eorum,
ideò, quoad ea, particulariter indaganda
erit dicta deſtinatio, & animaduertendum
quomodo probetur, & quod contineatur
deſtinatio perpetua, alias enim ad tempus
facta non releuaret *Gratian. diſcept.* 126. *nu.*
20. *&* 21. & ſenſit *Rota coram Bichio deciſ.*
506. *num.* 4. *&* 8.

64 Deduci vero poteſt dicta deſtinatio ex
pluribus, vt ſi ab initio fuerint plures terræ
ſimul vnico precio emptæ, argui Patrem
familias emptorem eas habere vnitas pro-
bat *text. in dicta l. prædijs* 89. *in fin. iuncta
gloſ. ibi in verb. vno pretio ff. de legat.* 3. quod
65 tamen facit coniecturam, ſed de ſe non ſuf-
ficit, vt habetur in eadem *l. in* §. *Titio Se-
iana*, quod & ſupra tetigi.

66 Item, & vnio argui poterit, ex quo Pa-
ter familias eas terras ſimul vnica penſione
locauerit, vt habetur ex eadem *l. prædijs* 89.
in fin. & licet hoc fieri potuerit gratia co-
modioris locationis, & conductionis, &
ideò non concludat per ſe dictam deſtina-
tionem perpetuam, vt cenſuit *Alexan. conſ.*
169. *num.* 9. *lib.* 5. *Menoch. conſ.* 337. *num.*
26. *&* 27. *à Ponte conſ.* 63. *num.* 39. tamen
quid

quid quid ſit ad alios effectus, de quibus loquuntur præcitati, quoad iſtum dignoſcendi, an quid comprehendatur in locatione, plurimum eſſet attendendum, cum inſeruire poſſit alio modo, nempe, tanquam ſolitum ita locandi, ex quo bene ſumitur interpretatio locationis, & quid in ea veniat, vt dictum eſt, vbi egimus de modo conueniendi de re, & mercede, & quod vbi Dominus
67 conſueuit locare plura bona ſimul, ea ſimul veniant, etiam ſi aliqua ſint in vno loco, aliqua in alio *Bald. in l. emptorem num. 9. C. loc.* quem refert *Menoch. conſ. 337. num. 19. ad med.*

68 Cæterum ſi teſtator habens fundum Seianum, & ſolitus ſit illum in partes locare, vocando vnam partem Seianum ſuperiorem, aliam Seianum inferiorem, & poſtmodum locet ſimpliciter Seianum, veniet totus fundus, niſi euidenter probetur, de qua parte intellexerint contrahentes, vt eſt *text. in l. Caius Seius 88. §. Titius ff. de legat.* 2.

69 Præterea probabitur ſine dubio talis deſtinatio ex confeſſione ipſius Patris familias vel explicita, vel etiam implicita, vti ſi quãdo ita declaraſſet, vel declarari inſtetiſſet, intraret enim illud, quod ſemel placuit, non debet diſplicere *Soccin. Sen. conſ. 13. num. 5. verſ. & probatio lib. 3.* & alijs relatis *Rot. coram Bichio deciſ. 506. num. 20.*

70 Et confeſſio ſimilis, ſeù aliàs aſſertio non ſolum probaret facta ab ipſo Patre familias, ſed etiam facta à tutore probaret contra pupillum, maxime ſi in inuentario, & concurrant adminicula, vt latiſsimè deducitur in prædicta *deciſ. 506. num. 10. & plurib. ſequen. coram Bichio.*

71 Deduci etiam poſſe videbatur vnio, & annexio, ex eo eo quod Pater familias omnia curæ vnius villici demandauerat ad text. *in l. Patronus 34. §. Sempronio ff. de leg. 3.* cum alijs latè traditis *per Odd. conſ. 21. nu. 68.* at hæc coniectura latiſſimè impugnatur à *Menoch. conſ. 337. num. 19. verſ. reſpondetur ſecundo & ſeq.* & quidem *in d. §. Sempronio* teſtator, expreſſe dixerat relinquere prædia exiſtentia ſub cura Villici primi, vnde non mirum ſi veniat quidquid exiſtit ſub tali cura, quamuis non ſitum in loco ab eodem teſtatore demonſtrato, & quod non
72 ſufficiat eumdem Colonum, & Villicum curam habuiſſe Terræ ſeparatæ, ac prædij, vt ſimul nomine Prædij veniant, niſi etiam probetur Patrem familias terram illam prædij nomine comprehendere ſolitum fuiſſe *Alex. conſ. 169. numer. 9. lib. 5. Bellon. Iun. conſ. 10. num. 23. ad fin.*

Multum autem operabitur dicta conſuetudo loquendi locatoris, qua ſolitus erat comprehendere ſub nomine fundi etiam terras ſeparatas, ea enim ſtante, cenſetur terras vnitas eſſe voluiſſe, & in locatione fundi venient *Soccin. in l. 1. num. 7. ff. de reb. dub.* & alijs adductis *Odd. conſ. 21. num. 37.* & tali conſuetudine deficiente, non venient, quamuis etiam appareret eſſe deſtinatas vſui, & ſeruitio illius fundi, vt pluribus congeſtis firmat *Bellon. Iun. d. conſ. 10. num. 22. ad fin. & 23. & Grattan. diſcept. 126. num. 12. & ſeqq.* vbi exemplificat in arundi-
73 neto, quod quamuis ſit ad vſum vineæ, tamen vineæ appellatione non venit, ex quo aliter vocatur vinea, aliter arundinetum *l. item ſi fundi 10. ad fin. verſ. inſtrumenti de vſufruct. & quemadmodum quis vtat.* licet poſtea idem *Gratian.* velit cannetum venire appellatione vineæ, ſi ſit ei vnitum.

74 Probabitur quoque eadem vnio, ſeù quod terræ aliquæ ſint de pertinentijs bonorum locatorum ex incolarum, & circum colentium opinione, vt latiſſime firmat *Odd. dicto conſ. 21. num. 24. ad fin. & ſeqq.*

75 Non attendetur autem, quod locator quandoque vnierit, ſi poſtea ſeparauit, prout poteſt, quia obſeruantia poſterior prævalet in hoc propoſito, & derogat priori, vt latè habetur penes *Gratian. diſcept. 126. num. 6. & ſeqq. & Bellon. Iun. conſ. 10. num. 31. verſ. tertio reſpondetur, & ſeq.* & probat text *in l. Mela 14. §. ſed ſi alimenta ff. de alim. & cibar. legat.* & vnicus actus poſterior pluribus antecedentibus derogat, vbi agitur de conſuetudine patris familias, vt concludit *Caroc. de locat. tit. locat. obſcura nmu. 25.*

76 Hæc quoad partes fundi locati, quo autem ad mobilia, & inſtrumenta fundi, licet ea non veniant fundo vendito, vel legato *l. fundi in princ. ff. de act. empt. l. 2. §. Dotes*
77 *ff. de fund. ruſt.* tamen ſecus eſt fundo locato *l. ſed addes 21. §. illud nobis ff. locat. & ibi gloſſ.* quæ facit iſtam diſtinctionem inter locationem, & venditionem *in verb. reficere & Bal. Bart. in l. 2. §. Dotes ad med. ff. de fund. Inſtr. & in l. 2. in fin. C. de verb. ſign. Cyriac. contr. 14. num. 35. Bertaz. clauſ. 26. gloſ. 13. num. 12. poſt princ. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 16. num. 28. Surd. deciſ. 201. nu. 1.* & rationem differentiæ tetigi ſupra loquendo de Domo.

Verum animaduertendum, quod licet præcitati Doctores loquantur indiſtinctè de
78 inſtrumentis fundi, quibus etiam addi poteſt *Angel. in l. item ſi fundi 10 §. Aucupium verſ. quando autem ff. de vſufr.* vbi loquitur de fundo, & Domo, tamen *text. in d. l. ſed. Addes §. illud nobis*, quem omnes allegant ſpeci-

ſpecificat plura inſtrumenta, quæ præſtari
debent à locatore fundi, & omnia ſunt fru-
ctuum liquidorum quærendorum cauſa ne-
ceſſaria, vnde *Bart.* ibi *&* *Caſtren.* ſumma-
tim notant, locatorem teneri præſtare Co-
lono inſtrumenta neceſſaria, fructuum liqui-
dorum quærendorum cauſa.

Videtur itaque textum prædictum an-
nuere aliquid ſpecialitatis in dictis inſtru-
mentis ad liquidos fructus colligendos pa-
taris, & eſſe poteſt magis præciſa eorum
neceſſitas, adhoc, vt conductor vti poſſit
fundo ad hunc vſum locato, vt conductor
eos colligat. Vnde tali neceſſitate ſtante,
intrat concluſio, quod locator debeat cu-
rare conductorem vti poſſe re locata ad
vſum deſtinatum, vt dicebam ſupra de Do-
mo, & ſic debeat etiam illa inſtrumenta pa-
rare, & quatenus ſint vitioſa, ea reficere, vt
dicitur in eodem textu prædicto; at quoad
79 alia ex quo non ſint adeò præcisè neceſſa-
ria, vt verbi gratia, Aratra, & Boues qui
non ſunt adeò præcisè neceſſarij, vel quia
ex agro poteſt colligi aliquis fructus ſine
cultura, puta fænum, vel quia conductor fo-
dere poteſt cum ligone, & fructus non li-
quidos colligere manibus, ea locator præ-
ſtare teneatur tantum, quatenus ſint, &
prout adſint in fundo tempore locationis, nõ
autem teneatur fundum eis non inſtructum
inſtruere, vt dicit *Surd. deciſ.201. numer.6.
propè fin. verſ. ſic videmus*, & quatenus ſint
ipſius Domini, non autem coloni *Natt. con-
ſil.243. num.5. Gratian. diſcept.126. numer.5.*
adeò vt poſſit etiam locator ea ante loca-
tionem à fundo remouere ad hoc, vt in lo-
catione non veniant, vt monet *Angel. in l.
ſed, & ſi quid 19 §. proprietatis in fin. ff. de
vſufr. & quemadm. quis vtat.* & ſequitur
Cyriac. contr.141. num.35.

80 Hinc, cum inter inſtrumenta fundi repu-
tetur etiam triticum deſtinatum pro ſemi-
ne, & à pari cum alijs inſtrumentis proce-
dat *l. quæſitam 12. §. 1. in fin. de fund. in-
ſtruct.* id quoque eatenus debetur cõducto-
81 ri, quatenus in ipſo fundo ad hoc paratum
exiſtat, & non aliàs, vt declarat *Surd. dicta
deciſ.201. nu.6.* & quatenus ſit Domini fun-
dum locantis, non autem ſi ſit coloni, quã-
uis ipſi illud Dominus ipſe mutuaſſet, vt
conſuluit *Natt. conſ. 243. per tot.* quem ſe-
quitur *Gratian. diſcept.126. num.4. & Surd.
dicta deciſ.201. num.4.*

82 Et idem erit de alijs inſtrumentis, quæ
qualia ſint, videri poterit penes *Bertaz. de
clauſ. inſtr. clauſ.26. gloſ.13. à num.4. ad 18.
Mantic. de conſectar. lib.9. tit.2. num.15. &
ſeqq. Thor. vot.46. num.78. & pluribus ſeqq.
par. 1.* penes quos, quamplurima alia dubia
circa hanc quæſtionem diſpoſitionis factæ
de fundo ſimpliciter, vel de fundo inſtru-
cto, quid comprehendat, reſoluta haben-
tur.

Eiſdem fermè rationibus, quibus dictum
eſt in locatione fundi venire inſtrumentum
83 neceſſarium, vel deſtinatum ad eius cul-
turam, ſuſtineri poteſt, quod in ſimili, loca-
ta gabella, veniat etiam capanna, vel do-
mus, vbi conſueuit exigi, prout ex doctri-
na *Baldi* tradunt *Bertachin. de Gabell. quæſt.
2. num.65. Ferret. eodem tit. nu.104. & 151.*
& eis relatis *Burſatt. conſ.190. numer.31. &
Surd deciſ.201. num.1. ad fin.* non tamen ve-
niat in locatione gabellæ ea, quæ ſuper in-
dicta eſt, quia eſt diuerſa *Burſatt. dicto con-
ſil.190. num.30.*

84 Sic in venditione equi venit ſella, alia-
que ornamenta, quatenus equus ea habue-
rit de tempore venditionis, alias ſecus *l. adi-
les aiunt 38. in princ. & ibi gloſ. in ver. or-
nata ff. de adil. edict. Fabian. de Mont. de empt.
& vendit. quæſt.6. princip. nu.32. ad fin.* imo,
85 & veniunt ea cum quibus per duos dies
ante equus venalis oſtenſus fuit dicta *l. adi-
les aiunt poſt med. verſ. vendendi autem Bal.
in l.2. num.4. C. de adil. edict.* & hoc proce-
dit non ſolum in venditione, ſed etiam in
quolibet alio contractu ſtricti iuris, vt poſt
*Ioannem Fabr. & Ioannem de Plat. in §. actio-
num Inſt. de act. tradit Iaſ. in l. de quibus nu-
mer.87. verſ. imò venditæ ff. de legib.* & ta-
86 men ſi locatur equus expreſſe ad equitan-
dum, ſella tanquam inſtrumentum ad talem
vſum neceſſarium, erit præſtanda, ſiue equus
eam haberet de tempore locationis, vel cũ
ea oſtenſus fuerit, ſiue non, vt paſſim, &
ſine controuerſia practicatur, cum hæc etiã
ſit intentio indubitata contrahentium in
tali contractu, quæ eſt attendenda ad di-
gnoſcendum, quid in eo veniat. Vnde è
contra in illa faceta quæſtione orta inter lo-
87 catorem Aſini, & conductorem quieſcen-
tes in aprico ardente ſole, an vmbra ipſius
Aſini ſpectaret ad conductorem, itaut ipſo
inuito, Dominus ea gaudere non poſſet, quia
locatio Aſini facta erat ad ferendã ſarcinã,
non ad faciendam vmbram conductori, me-
rito reſolutum fuit poſt pulchram diſputa-
tionem negatiue per *Iacobum Boniuarz. in
ſuo enigm.2.* vt refert *Cyriac. contr.208. n.20.
& contr.381. num.56.*

Sunt etiam, & iura, de quibus ſæpè du-
88 bitare contingit, an veniant in locatione
rerum, in qua dubitatione aduertendum
erit, an res locata ſit talis, quæ complecta-
tur in ſe vniuerſitatem, non agrorum tan-

 tum,

tum, vt eſt prædium, podere, & alia, de
quibus dictum eſt ſupra, ſed vniuerſitatem
in qua ſint, & iura ipſa, vel ſint proprium
eorum vniuerſale ſubiectum; exemplum, ſi
quæratur de iuriſdictione, & locatus ſit fun-
89 dus, dicendum eſt eam non venire, quia
iuriſdictio, quam quis habet in fundo, non
eſt de iuribus fundi *Bald. in l. à procuratore
num. 1. C. mandat. Iacob. à S. Georgio in inuent.
feud. in verb. de Caſtro Rubei montis num. 8.*
& alijs adductis *Mantic. de tacit. lib. 4. tit.
16. num. 29.*

90 Et idem erit ſi locetur fundus, in quo
pedagium vendi conſueuit, non enim propte-
reà veniet, & pedagium ipſum in loca-
tione *Bald. in dicta l. à procuratore in princ.
Loffred. conſ. 21. num. 13. & conſ. 24. numer. 3.
& 14. Mant. dicto tit. 16. num. 32.*

91 Prout etiam erit, imo facilius de iure-
patronatus, ex quo de ſe locari non poteſt,
nec tranſit cum locatione rei particularis.
*Innoc. in cap. ex literis num. 2. propè fin. &
ibi Abb. num. 10. Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 13.
nu. 3.* quod tamen intelligitur quatenus nõ
probetur iuſpatronatus eſſe annexũ illi rei
particulari, quæ locatur, quia, & tunc cũ
ea veniret, vt ſatis latè deduxi in *Cap. 11.
de rebus, quæ locari poſſunt vel non num. 44.
& pluribus ſeqq.*

92 At ſecus erit ſi locata ſit Villa, vel Ca-
ſtrum, quæ continent in ſe iuriſdictionem,
honorem, & iuſpatronatus, vt dictum eſt
ſupra, quia tunc, & iuriſdictio, & iuſpa-
tronatus veniet iuxta *textum in cap. ex lite-
ris 7. de iurepatron.* & ibi notata per *Inno-
centium num. 2. propè fin. Zabarell. numer. 16.
Abb. num. 10. & 11.* & prout latius tradidi
quoad iuſpatronatus *in dicto cap. 11. de reb.
quæ locari poſſunt.*

93 Prout etiam ſi locatum ſit Territorium,
veniet iuriſdictio, quia Territorium eſt vni-
uerſale ſubiectum iuriſdictionis *l. pupillus §.
Territorium ff. de verb. ſign. cap. licet cauſam
de probat. Bart. in l. 1. numer. 16. ff. de iuriſd.
omn. iud* & alijs adductis *Mant. de tacit. lib. 4
tit. 16. num 30.*

94 Verum hoc, quod dicta iura veniant in
locatione, intelligendum eſt de locatione ad
longum tempus, in qua tranſeunt iura in
conductorem vna cum dominio vtili, at ſe-
cus eſt in locatione ad modicum tempus,
in qua videntur tantum venditi fructus, &
non veniunt ſimilia iura *Caſtren. conſ. 361.
nu. 1. & 2. lib. 1. Petr. Barboſ. in l. diuortio 8.
num. 57. ad fin. & 58. ff. ſolut. matrim.* & di-
xi, ac plures concordantes retuli quoad
iuſpatronatus *in dicto cap. 11. de rebus, quæ
loc. poſs. vel non num. 40.*

95 Non idem, ac de iurepatronatu in hoc
propoſito dicendum erit de iure deciman-
di, ſed potius totum oppoſitum, vt videli-
cet, non veniat in locatione ad longum tẽ-
pus, & è contra in locatione ad modicum
tempus veniat, iuxta latè tradita per *Rimin.
Iun. conſ. 429. num. 7. & num. 23. & per tot.* &
ratio eſt, quia ius decimandi eſt merè ſpi-
rituale, & ideò non tranſit in locatione iu-
ra transferente, prout eſt locatio ad lon-
gum tempus, & præſertim ſi fiat laicis, qui
ſunt talis iuris prorſus incapaces, *Gratian.
diſc. 238. num. 22. Rot. poſt Salgad. in labirin.
credit. deciſ. 238. num. 13.* & ſi conſideretur
tantum illa facultas percipiendi nomine
Domini Locatoris, quæ ſola transfertur in
locatione ad modicum tempus, tunc ea be-
nè transferri poteſt etiam in laicum, vt la-
tius explicaui in *Cap. 10. de perſonis, quæ con-
duc. poſſ. prope fin.* & quod difficilius tranſ-
feratur ius percipiendi decimas, quam iuſ-
patronatus in contractibus fauore laicorum
deciſ 399. num. 1. par. 2. rec.

96 Poterit tamen transferri etiam in locatio-
ne ad longum tempus eadem facultas, ſi ad
eam reſtringatur conceſſio, & fiat contra-
ctus cum debita auctoritate, vt tradit *Man-
tic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 14.* & dixi *in di-
cto cap. 10. de perſonis, quæ conducere poſſint,*

97 At poteſt transferri ius decimandi mo-
dis prædictis in locatione, ſed quia in om-
nibus actibus non ſufficit poteſtas, niſi con-
currat etiam voluntas, ad hoc, vt in loca-
tione fundi veniat ius decimandi, neceſsè
eſt, quod in contractu adſint verba de ſer-
uientia ad indicandum ita cõtrahentes vo-
luiſſe, vt aduertit *Mantic. de tacit. lib. 4. ti-
tulo 16. numer. 34. verſ. ſed quod ius decima*,
prout aderant in caſu ſuo, & ponderantur
per *Rim. Iun. dicto conſ. 429. nu. 10. & ſeqq.*
alias enim tale ius non poteſt venire nomi-
ne fundi.

Solet autem quandoque in locatione fũ-
di, vel alterius rei addi, cum omnibus iu-
98 ribus, & pertinentijs ſuis, quæ clauſula
eſt generalis, & omnia quouis modo ad rẽ
ſpectantia complectitur *Surd. conſ. 429. nu. 2
& 3. Giouagnon. conſ. 32. nu. 15. lib. 2.* verbum
enim illud, pertinentijs, lat iſſimè patet,
nam, & ea complectitur, quæ ſunt de do-
minio, & ea, quæ non ſunt de dominio, ſed
tantum in poſſeſſione, & ea, quæ de his
non ſunt, ſed eſſe poſſunt, vt habetur in
l. verbum 181. ff. de verb. ſignif. & ſic veniũt
in dicta clauſula etiam, quæ ſunt omninò
à re ſeparata, & diſtincta, dummodò ad vſũ
ſeù ſeruitium illius quoquomodo ſint de-
ſtinata, aut modis ſupradictis ei vnita *Me-
noch.*

noch. conſ.140. numer.24. Cyriac. contr.311.
num.13.

99 Verùm animaduertendùm eſt, quod ſi
quæratur verbi, gratiâ, de comprehenſione
alicuius agri, tunc operari eam poterit præ-
fata clauſula, cum addita eſt alicui ex ver-
bis prædictis vniuerſitatem continentibus,
nempè, Podere, & ſimilibus; at ſecus erit
ſi addita verbo particulari, vti locationi agri
100 vnius, quia non poteſt vna res particula-
ris, alteri rei pariter particulari accedere,
& eſſe de eius pertinentijs ſecundum *Soccin.*
Senior conſ.47. num.4. verſ. ſed pro ſolutione
lib.1.

101 Prætereà referenda eſt dicta clauſula
ad ea, quæ ſunt de natura rei, cui addita eſt,
non ad ea, quæ alterius iuris ſunt, vt dicit
Fab. de Monte in tit. de empt. & vend. qu.6.
numer. 10. quem refert, & ſequitur *Capic.*
Latr. deciſ.37.num.17. vbi proptereà reſol-
uit in venditione Caſtri cum omnibus per-
tinentijs ſuis, non venire functiones Fiſca-
les particulari titulo quæſitas. Et in di-
102 cto propoſito decimarum eſt doctrina *In-*
noc. in cap. ex literis num.1. verſ. imo plus di-
cemus de iurepatr. vbi dicit quod ſi Epiſco-
pus donet Villam, & omnia iura, quæ ibi
103 habet non intelligitur donare decimas;
nam nomen, omnia, non debet referri ad ea,
quæ ſunt alterius iuris, quam ea quæ prin-
cipaliter donantur, prout ſunt Decimę, quia
ſunt iuris ſpiritualis, & ſic alterius iuris,
quam temporalia, quæ donantur, quam
doctrinam ſecutus eſt *Bald. conſ.32. num.3.*
verſ. ſi autem Epiſcopus lib.1. & canonizauit
Rota deciſ.234.num.7. & 8. par.9. recent. vn-
de reputatur neceſſaria expreſſio Decima-
rum in ſimili conceſſione ad hoc, vt cen-
ſeantur comprehenſæ in ea, prout ſequen-
do præfatam doctrinam Innocentij ſenſerũt
ibidem *Io. Andr. num.3. verſ. imo plus dixit*
Butr. num.6. verſ. & per hoc dicit Anan. nu.7.
Hoſtien. num.5. Henric. Boic. num.4. Alberic.
in l. inter antiquam 15. poſt med. C. de vſufr.
vbi quod in Ciuitate Bergomi, in qua fre-
quentantur tales contractus, ſolet in con-
ceſſione exprimi ius percipiendi decimas,
& loquitur de iure percipiendi decimas
iam exiſtente penes laicos, & eum ſequi-
tur *Albert. Brun. in conſ. feud. diuerſ. conſ.121*
num.33. ad med.

Et ſi rei locatæ ſint deſcripta confinia,
104 magis operabitur ſimilis clauſula, ſi adie-
cta poſt deſcriptionem confinium, quam ſi
ante, vt in caſu, quo venditum erat Pode-
re exiſtens in Territorio Aquæpendentis
intra talem, & talem confinem & poſt talem
expreſſionem confinium, additum erat cum
toto Territorio, & diſtrictu, non eſſe ter-
minatam, & coarctatam latitudinem Ter-
ritorij, & diſtrictus, ſed ſolum Poderis
principaliter venditi, ſubtiliter conſiderauit
Bald. conſ. 422. poſt med. verſ. ſecundo dico
lib.4.

Quoad dubia, quæ oriri poſſunt circa
mercedem, iam ſupra dictum eſt in *Cap.* 17.
in quo actum eſt quomodo conueniri de-
beat de re, & mercede in primo caſu, quod
ſi non fuit conuentum de mercede, vel cer-
ta quantitas non fuit expreſſa, intelligitur
de mercede ſolita; & ibidem etiam expli-
catum fuit, quodnam ſolitam attendi de-
beat, nempe an ipſarum partium, vel vni-
uerſale, & quid ſi variatum fuerit in con-
ſuetudine, an potius attendi debeat pri-
ma, vel poſterior; quæ propterea hic non
repetam, ſed addam aliud dubium, quod
oriri poterit circa talem variationem ſi eo-
dem tempore reperiatur diuerſimode ſer-
uatum, puta, reperitur, quod aliqui ſol-
uunt pro terris ad rationem vnius ſcuti pro
105 iugero, aliqui verò ad rationem iuliorum
vndecim, vel quid amplius, & in condu-
ctione operarum aliqui ſoluunt ſcuta quin-
que, aliqui ſcuta ſex menſtrua, & ſi loca-
tio ſit facta abſque expreſſione mercedis,
vel dictum, pro mercede ſolita, fit interpre-
tatio contra locatorem; vt debeatur quod
minus eſt *Bertran. in l. hac edictali in princ.*
num.65. C. de ſecund. nupt. Burſatt. conſ.104.
num.12. & ſeq. Guidop. deciſ.252. per tot. Bor-
gnin. deciſ.26. numer.47. ante med. verſ. & ſi
non eſt. Mant. de tacit. lib.9. tit.21. num.4.

Si autem conuenta ſit certa merces, ſed
agatur de operibus continuò præſtandis, an
illa merces intelligatur pro vna vice tan-
tum, vel reiterabiliter de anno in annũ, vel
de menſe in menſem præſtanda, colligi po-
terit ex eiuſdem mercedis quantitate, &
106 circumſtantijs ſeruitij, idemque erit in
locatione rerum, licet enim regula ſit, quod
ſermo ſimpliciter prolatus de primo, atque
vnico actu tantum ſit intelligendus *l. Bones*
§. hoc ſermone ff. de verb. ſignif. tamen hoc
non procedit, vbi ex verbis, aut facti cir-
107 cumſtantijs, & coniecturis contraria vo-
luntas contrahentium deprehenditur ex
traditis per *Tiraquell. in dict. l. Bones lim.12.*
num.1. & Menoch. præſumpt.132. n.2. & 12.
lib.4. vnde in caſu, quo Tutor fuerat de-
putatus cum ſalario, & mercede ſcutorum
ducentum ſoluendorum pro dimidia de ſe-
meſtre in ſemeſtre, & in fine cuiuslibet ſe-
meſtris, intelligi debere dictã ſummam aſ-
ſignatam eſſe in ſingulos annos, re diligen-
ti, atque matura conſideratione perpenſa,

conſoluit *Bellon. Iun. conſ. 94. vbi num. 3.* ait,
108 quod eo ipſo, quod dictum eſt pro ſala-
rio collegimus intentionem eſſe, vt in ſin-
gulos annos ſoluatur, quia ſalarium dici-
tur pecunia, quæ multiplicatur, ſoluitur
in ſingulos annos, vel menſes, vel etiam
dies, ſecundum ſubiectam materiam, quod
eſt notandum.
109 Si fuerit ſtatuta certa merces eunti cum
propria Beſtia ad aliquid portandũ, & non
fuerit expreſſa qualitas Beſtiæ, ſoluendum
erit tam pro Beſtia magna puta Mulo, quam
pro parua, puta aſino, vt deciſũ refert *Vinc.
de Franch. deciſ. 152. numer. 2. vbi Adden.
& Capiblanc. de Baron. ad pragmat. 16.
num. 36.*
110 Et ſi fuerit ſtatuta certa merces pro quo-
libet milliario, non poterit prætendere lo-
cator computare tot milliaria ad eundum,
& totidem ad redeundum, ſed ſemel tantũ
in eundo videlicet computanda erunt, vt
tradunt præcitati *Franc. d. deciſ. 152. num. 3.
& ſeqq. & Capiblanc. in dicto pragmat. 16.
numer. 38.* Verum, quia in eorum caſibus
111 Pragmat. conſiderat delationem, ideò
ipſimet limitant ſuum dictum, in caſu, quo
etiam in receſſu venirent onuſti,
112 Item in eodem caſu ſtatutæ certæ merce-
dis pro milliario eis, qui iuerint ad portan-
dum, ſi portauerint aliquid adeò graue, vt
minus iter facere potuerint, puta magnum
lapidem, recedendum erit à quantitate ſta-
tuta, & ſoluendum ad rationem dierum, vt
deciſũ refert *Capibl. in dict. pragm. 16. n. 39.*
113 E contra autem, ſi conductor non dederit
Sauinam integram, nõ propterea minus ſol-
uere debebit, puta ſi conduxit vecturalem
cum Mulo, vel nauim, debet enim ſoluere
pro tota naui, quàm conduxit, licet eam
plenè non onerauerit, vt relatis hinc inde
auctoritatibus, probabiliorem opinionem
dicit, & probat *D. Lanfranc. Zacch. de ſalar.
quæſt. 88. num. 12. & ſeq.* & quidem hoc dici
poteſt conductori, tibi imputes, ſi nauim
conduxiſti.
Poteſt etiam cadere dubium circa quali-
114 tatem pecuniæ ſi expreſſè conuenta ſit
merces, verbi gratia, in nummis, & non ſit
dictum de quibus, &. regulariter dicendum
erit intelligi de minoribus, ſi adſint plures
ſpecies nummorum, per text. *in l. nummis 73.
ff. de legat. 3.* & regulam, quod in ambiguis,
115 quod minimum eſt ſequimur *l. ſemper in
obſcuris 8. & l. ſemper in ſtipulationibus 34.
in fin. ff. de reg. iur. cap. in obſcuris 30. de reg.
iur. in 6.* quæ regula procedit, tam in vlti-
116 mis voluntatibus, quam in contractibus,
& tam reſpectu quantitatis, quam ſpeciei,
& tam reſpectu rei, quam loci, & temporis,
& perſonarum, vt tradunt in dicta *l. ſemper
in obſcuris Dec. & Cagnol. & alij relati per Cy-
riac. contr. 153. num. 17.*
117 At à regula prædicta recedendum erit ſi
ex conſuetudine contrahentium, vel Re-
gionis, aut etiam aliter comprehendi poſſit
eos ſenſiſſe de maioribus dicta *l. nummis 73.
& ibi gloſ. in verb. conſuetudine, in verb. ex
regione in verbo ex contextu, & in verbo ap-
parere ff. de leg. 3. l. heredes palam 21. §. ſi quid
poſt ad fin. de Teſtam.*
118 Si autem pecuniæ valor immutetur poſt
conſtitutam mercedem, & antequam ſolua-
tur, qui nam valor attendi debeat in eius
ſolutione late tradit *D. Lanfranc. Zacch. in
ſuo tractatu de ſalario quæſt. 16 per tot.* quem
indicaſſe ſatis ſit, maxime cum talis quæſtio
proprie non cadat hic.
119 Circa tempus autem ſi nõ ſit expreſſum,
& adſit conſuetudo locandi, & conducendi
ad certum tempus res ſimiles ei, quæ locata
fuit, reputabitur pro eodem facta locatio *l.
excepta 18. vbi DD. C. locat. Bart. in l. penult. ff.
de impen. in reb. dot. fact. Alex. conſ. 107. n. 19.
lib. 2.* & aliis cumulatis *Surd. deciſ. 265. num.
57. Rot. coram Put. deciſ. 174. num. 6. lib. 2.* & ſi
varia ſit conſuetudo ſeruandum erit, quod
dictum eſt ſupra circa mercedem.
120 Ceſſante autem conſuetudine, ſi tempus
non ſit ſtatutum, varie loquuntur Doctores,
aliqui enim volunt intelligi ad annũ, *Pinell.
in l. 1. part. 3. num. 63. ad fin. ff. de reb. mater.
Soccin. Iun. conſ. 25. num. 3. lib. 2. Ruin. conſ. 61.
nu. 10. lib. 1. Vinc. de Anna ſing. 696. Vaſquez
de ſucceſſ. tom. 1. lib. 1. §. 10. num. 78. verſ. re-
gulariter, tamen Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 4. n.
1. verſ. ſed verius eſt,* vbi hanc eſſe veriorem
opinionem teſtatur.
121 Et hoc volunt procedere indiſtincte, vi-
delicet, tam in prædijs ruſticis, quam etiam
in Vrbanis, & in ſpecie in Domibus, quod
intelligatur facta locatio ad annum *Ruin.
conſ. 61. num. 10. lib. 1. Rot. coram Merlino de-
ciſ. 376. num. 7.*
122 Alij verò diſtinguendo tenent intelligi
locationem ad annum in ruſticis, in Vrba-
nis verò ad beneplacitum *Flamin. de Rub.
conſ. 8. num. 33. & ſeq. Ripol. variar. cap. 12. n.
357. Gomeſ. variar. tom. 2. cap. 3. n. 15. Afflict.
deciſ. 365. num. 7. & 12. Carocc. de locat. & cõ-
duct. tit. de locat. ſine tempore num. 2. Borgnin.
deciſ. 44. nu. 76. par. 1.* & hæc videtur verior,
quia habet pro ſe textum apertum in *l. item
quæritur 14. §. qui impleto ff. locat.* qui licet
loquatur de tacita reconductione, tamen ea-
dem videtur ratio in conductione expreſſa,
quoad eam partem, in qua eſt tacita, imò
fortior

fortior videtur caſus tacitæ relocationis, dũ
præſupponit præceſſiſſe locationem ad cer-
tum tempus longius, ex qua deſumi pote-
rat indicium voluntatis partium ex ſolito
ad illud locandi, & conducendi cum ſuffi-
ciat ad hunc effectum etiam vnicus actus,
iuxta tradita ſupra *cap* 17. *nu.*24. & ex ver-
bis prædictę *l.item quæritur §.qui impleto.*

Licet etiam deprehendere, quam pericu-
loſum ſit, quod vno ore dicunt *Caroc. &
Borgnin. in locis mox citat.* locationem ſim-
pliciter factam ſine tempore, præſumi factã
ad arbitrium locatoris, itaut poſſit in præ-
dio Vrbano ſingulo menſe cõductorem ex-
pellere, lex enim non reſtringit facultatem
terminandi locationem in arbitrio locato-
ris, & in fine menſis, ſed apertè tribuit
facultatẽ conductori diſcedendi ad ſui libi-
tum, & ſic de die in diem, prout practicatur
in tacita reconductione Domorum hic in
Vrbe.

123 Placet tamen, quod vbi adeſt conſuetu-
do locandi, & conducendi Domos ſolum
in certis diebus, puta Sancti Ioannis, & San-
cti Michaelis, prout in multis locis practi-
catur, tunc locatio, & conductio cenſeatur
facta ſaltem, vſque ad vnum ex illis diebus,
vt tradit *Gomes var. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 15. *poſt
med. verſ. ſecundo infero, & ſequitur* Caroc.
vbi ſupra, & ratio eſt, quia tunc adeſt con-
ſuetudo vſque ad illos dies locandi, & in-
trat, quod dictum eſt ſupra, locationem
abſque expreſſione temporis factam, intel-
ligi pro tempore conſueto.

Et ſi dubitetur, quando incipiat locatio
124 quoad effectum calculandi, & ſoluendi
mercedem, an à die celebrati contractus,
vel à die rei traditæ, aut operarum præſti-
tarum ab iſto, dicendum eſt vt de officiali,
quod debeat non ex Codicillis iudicare tẽ-
125 pus, ſed ex quo in prouinciam ipſam pe-
ceſſit accipere Reipublicæ emolumenta eſt
*text. in Auth. de adminiſtr. §. illud, & ibi gloſ.
in verb. Codicillis,* & tradunt *Bart. in l. abſenti
in fin. ff. de donat. Bald. in l. ſed, & Milites ff.
de excuſ. tut.* & alij plures, quos nouiſſimè
collegit *D. Lanfranch. Zacch. in ſuo tractatu*
126 *de ſalario quæſt.* 15. *nu.* 14. vbi de commu-
ni teſtatur, quod tamen limitatur, ſi officia-
lis differret adminiſtrare officium de licen-
tia Principis, vel ob caſum fortuitum ex ad-
ductis per *Cagnol. in l. diem functo ſub num.*
205. *ff. de offic. aſſ. & D. Lanfr. dicta quæſt.* 15.
num. 24.

Caſu autem, quo facta ſit locatio ad cer-
tum tempus, & dictum illud incipiendum
127 finita locatione facta alteri, quæ vt aſſeri-
tur finitur die tali, ſi ille anticipate, renun-
ciet locationem, vel ipſa locatio ante illum
diem aliter finiatur nonus conductor rectè
peteret rem locatam ſtatim, non expectata die
expreſſa, prout eleganter conſuluit *Natta
conſ.* 35. *per tot.* duplici ratione, vna, quia
per finem primæ locationis finita erat cauſa
dilationis principij ſecundæ, & ideo finire
debebat ipſa dilatio *Alex. conſ.* 34. *lib.* 2. *&
Ançar conſ.* 394. altera, quia ille dies, quo
finire debebat prima locatio, fuerat appoſi-
tus demonſtratiuè, non autem taxatiuè, dum
diſpoſitio ante eius expreſſionem erat per-
fecta.

Prædicta procedunt ſi adſit Inſtrumentũ,
ſeu apoca locationis in qua deficiat expreſ-
ſio temporis, idemque eſſet ſi probaretur
locatio expreſſa per teſtes, qui tamen de
tempore non deponerent, vel dicerent par-
tes de eo non conueniſſe, at ſi non conſtet
de locatione expreſſa, ſed eius probatio de-
ſumatur ex continuatis ſolutionibus mer-
cedis, recurrendum erit ad cap. præcedens
in quo videtur etiam ſufficienter explicatũ
dubium circa tempus, quo locatio ſic pro-
bata durare debebit. Si autem adſit tempus
præfinitum, ſed non clarè, & remaneat circa
illud dubium, dicam aliquid in ſpecie in
cap. 52.

Sunt etiam alia dubia circa interpreta-
tionem locationis, vt an locatio ſit vnica,
vel plures, & an locatio ſit ad corpus, vel
ad menſuram, quæ cum longiorem requi-
rant tractationem per capita ſeparata expli-
care conabor. Erunt, & alia infinita, quorũ
aliqua, ni fallor, tangam alijs in locis, iuxta
128 eorum materiam, quoad reliqua ſubnectã
aliquas regulas generales, quas ſparſim tra-
dunt Doctores pro interpretatione huius
contractus locationis, ad quas ſemper recur-
rendũ eſt vbi deficit deciſio dubij in ſpecie,
& non alias *Cuet. Jun. conſ.* 182. *num.* 13. *verſ.
ſed quid fortius.*

Generaliter igitur loquendo attendi de-
129 bent diligenter pacta inter locatorem, &
conductorem conuenta ſemper, enim me-
moriæ retinendum in huiuſmodi obligatio-
nibus id maximè ſpectandum eſſe, quod in-
ter vtramque partem conuenit, vt habetur
in *l. ea lege* 53. *in princ. ver. reſpondi ff. locat.*
130 & pacta habere vim legis *Pariſ. conſ.* 79.
num. 18. *lib.* 3. *Decian. conſ.* 19. *numer.* 9. *lib.* 4.
latè Becc. conſ. 45. *num.* 25. *& ſeqq.* quatenus
131 tamen ſint licita, & honeſta, nam pacta
in contractu locationis, & conductionis fa-
cta, debent eſſe talia, alias eo ipſo, quod
ſunt contra bonos mores, vel rei turpis, non
valent, nec habent efficaciam producendæ
actionis, vt docuit *Bald. in l. ſi fideiuſſor. &*
num.

num.2. C. mandat. & ibi Add. id compro-
bant,& tradit *Iaſ.in conſ.45.num.6.lib.3.*

Verum vbi ſunt dubia verba locationis,
132 & pactorum in ea exiſtentium debent in-
telligi ſecundum ipſius contractus naturã,
ad eam enim recurrimus, quando dubita-
mus de intentione partium *Bald. conſ.182.*
num.6.lib.1. vbi verum dicit hoc eſſe,quan-
do verba ipſa patiuntur talem reſtrictionem
Socein.Sen.conſ.156.n.18.l.2.& his,aliiſq;re-
133 latis *Surd.cõſ.36.n.32.& 33.*& dummodo
verba inſeruire poſſint naturæ contractus,
ſemper intelligi debent iuxta illam, quam-
uis proprius eorum ſignificatus aliud im-
portet, debent enim verba ſeruire naturæ
contractus, non natura verbis *l. Inſulam 6.*
ff.de praſer.verb.Alex.conſ.40.num.14.verſ.
pro hoc facit lib.4. Roland.conſ.95.numer.39.
lib.1.Seraphin.deciſ.744.num.6.

Et intelligenda ſunt etiam iuxta diſpoſi-
tionem iuris communis in quantum fieri
134 poteſt,quando enim pactum non contra-
riatur iuri, & concurrere cum illo poteſt,
non facit ceſſare eius diſpoſitionem *l.4.§.ſi*
ex conuentione ff. de re Iudic.Bald. conſ.329.
col.2.lib.1.Surd.d.conſ.36. num.34. Menoch.
conſ.128.num.6. At quando pro vna parte
135 adeſt vulgaris loquendi conſuetudo, &
pro alia diſpoſitio iuris, tunc pactum in lo-
catione exiſtens, magis debet intelligi, ſe-
cundum vulgarem loquendi conſuetudi-
nem,quàm ſecundum ius commune,vt poſt
Socc.n.Sen tradit.Mantic. de tacit.lib.5.tit.7.
num.11.poſt med.verſ.caterum pactum.

Sumenda quoque eſt interpretatio, vt
136 inter conductorem, & locatorem ſerue-
tur æqualitas *Menoch.conſ.189.num.2. Becc.*
conſ.45. n.23. Buratt. deciſ.295. n.12. ſunt
137 enim locator, & conductor correlatiui,
itaut diſpoſitum in vno,cenſeatur etiam di-
ſpoſitum in alio,vt latè tradunt *Roland.conſ.*
69.num.24.& ſeq.lib.4 Beccius conſ.45.num.
22.Rimináld. iun. conſ.650. num.1. & ſeqq.
138 qui tamen non loquuntur in pactis, ſed
in legibus, & ſtatutis, & contrarium in pa-
ctis; quod videlicet ſi loquantur tantum de
conductore non poſſint extendi,vt compre-
hendant etiam locatorem, vel è contra di-
cendum erit, quia cautius agendum eſt in
extenſione, diſpoſitionis conuentionalis,
quàm legalis, vt latè in propoſito firmat
Gratian.diſcept.740.nu.24. & pluribus ſeqq.
139 Et ſumenda etiam interpretatio, ne cul-
pa vnius ex contrahentibus alter damnum
patiatur *Aretin.conſ.111.num.6.verſ.ſed ta-*
men hoc non obſtante Menoch. conſ.128.n.10.
Vbi inter cæteros refert *Crauen.* qui etiam
dicit euitandam eſſe illam interpretationẽ,
qua alter contrahentium alteri detrimentũ,
& fraudem,& deluſionem afferre poteſt, &
eſt regulare,vt facienda ſit interpretatio, ne
140 altera pars remaneat decepta *Rot. deciſ.*
88 num.3.part.2.recent.& coram Gregor. de-
ciſ.126.nu.10.& pro eo, qui agit de damno
euitando *deciſ.436.num.4.par.1. recent.*
141 Sumitur etiam interpretatio in contra-
ctu locationis à ſolito *Burſatt.conſ.193.n.4.*
142 & ab obſeruantia ſubſecuta *Menoch. conſ.*
189.num.19. & ſi eſt dubium inſtrumentũ
143 in vna parte poteſt ſummi declaratio ab
alia,argum.*l. verum ff. de petit. hared.* & in
terminis inſtrumenti locationis *Menoch.cõſ.*
128.num.5. & quod ordo ſuccedendi aper-
tius expreſſum in ſequentibus lineis,præſtet
intellectum in prima linea, vt pariformiter
cenſeantur *Peregr. conſ.41.num.17.lib.5.*

Poterit etiam ad interpretationem loca-
144 tionis adhiberi argumentum à contrario
ſenſu, puta ſi conuentum fuit, quod colo-
nus non poſſit expelli ſi colat arbitrio boni
viri, dici poterit, quod ergo ſi non colat
arbitrio boni viri expelli poterit, quia hoc
argumentum etiam in contractibus ſine du-
bio locum habet *l. inter ſocium §. cum inter*
ff. de pact. dotal. & in terminis contractus
locationis tradit *Mantic. de tacit.lib.5. tit.7.*
num.17.

Denique quando ex omnibus prædictis,
145 & alijs ſimilibus regulis non poſſet, ple-
ne reſolui dubium occurrens, tunc reſolu-
tio capienda eſſet potius contra locatorem,
quàm contra conductorem,veteribus enim
placuit pactionem obſcuram, vel ambiguã
ei, qui locauit nocere, vt dicit *text. in l.*
veteribus 39. ff. de pact. & tradunt *Menoch.*
conſ.1066.num.15. Brun. conſ.feud.117.nu-
mer.132.Roſental. de feud.lib.1.cap.6.qu.28.
num.2. & 3.Seraph.deciſ.1362.num.8.

Et licet non deſint etiam, qui videntur
tenere contrariam opinionem, vt *Bald.con-*
ſil.249. poſt med. verſ. quod dicimus lib.2.Pe-
droc. qui alios allegat *conſ.36.num.100. Be-*
nintend. deciſ.52. num.1. poſt med. tamen à
prædicta non erit regulariter recedendum,
vti quæ habet pro ſe textum expreſſum in
dicta l. veteribus; & contrarij intelligendi
erunt in caſibus particularibus in quibus
dicta regula limitatur, vt infra.
146 Limitatur autem dicta regula pluribus
modis, & ſignanter primo ſi maior veriſi-
militudo ſit pro locatore, quia erit atten-
denda *Iaſ. in l. ſtipulationibus num. 4. ff. de*
verb.oblig.Menoch.conſ.450.numer.18. Becc.
conſ.41.nu.29. Tiraq. de reuoc.donat. in præ-
fat.num.54.Rot.deciſ.70.num.16. ad fin.par.
2.diuerſ.

Secundo

Secundò limitatur ſi adſint coniecturæ
147 indicantes, quod voluntas contrahentiũ fuerit, prout fert interpretatio fauorabilis locatori, quia tunc ea amplectenda erit *Gabr. conſ. 56. num. 15. lib. 2. Randen. conſ. 35. num. 114. poſt princ. lib. 2.*

Tertiò limitatur, vt procedat quando
148 agitur de augenda obligatione, ſecus autem ſi non agatur de augenda, ſed de ea facienda magis tranſmiſſibili, vt dixit *Bald. conſ. 375. n. 3. in fin. lib. 4. Bellon. Sen. conſ. 80. num. 10. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. nu. 11.*

149 Quartò limitatur, vt non procedat ſi verba de quorum interpretatione agitur ſint prolata à conductore, quia tunc contra eum interpretanda, non contra locatorem *Iaſ. in l. ſtipulatio iſta §. in ſtipulationibus num. 4. verſ. Tertio ff. de verb. oblig. Bal. conſ. 413. num. 3. lib. 5. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 7. num. 11.* vbi licet contrarios quoque alleget, tamen in iſtam inclinat, quæ videtur verior, quia *text. in d. l. veteribus*, reddit rationem expreſſam, cur interpretatio facienda ſit in dubio contra locatorẽ, quia fuit in eius poteſtate legem apertius dicere, quæ retorquetur in caſu iſto contra cõductorem, dum ipſe loquutus eſt. At vbi non apparet à quo verba ſint pronunciata pactum contra locatorem, vtique eſt intelligendum *Alciat. conſ. 154. numer. 10. lib. 5. Mantic. de tacit. dicto tit. 7. num. 11. poſt med.* maxime ſi ipſe locator in eis ſe fundet. Nã
150 & econtra quatenus in eis ſe fundet conductor, contra eum facienda erit interpretatio vt voluit *Iaſ. conſ. 45. num. 7. verſ. Præſertim cum iſti lib. 3.* cum alijs adductis per *Caroc. de loc. & cond. ſub tit. de verb. ſignif. quæſt. 3. num. 2. & 3.*

151 Quintò limitatur, vt non propterea recedendum ſit à proprietate verborum, quæ quatenus ſit pro locatore, pro eo facienda erit interpretatio *Beccius*, qui plura adducit *conſ. 41. num. 29.*

152 Sextò limitatur in promiſſis à conductore, & ſtipulatis à locatore, quia in ſtipulationibus omnimoda obſcuritas vitiat ſtipulationem, & vbi ita ſint obſcuræ, vt interpretationem patiantur, interpretatio fit pro promiſſore *l. ſtipulatio iſta 33. §. Alteri verſ. in ſtipulationibus ff. de pact. l. quidquid aſtringendæ 99. in princ. ff. de verb. obligat. Rim. Iun. inſt. tit. de donat. in princ. ſub num. 453. & ſeq.* & in terminis locationis firmat *Surd. conſ. 445. num. 37.*

153 Septimò limitatur fauore Eccleſiæ, vt in dubio facienda ſit interpretatio pro ea, & præcipue ad hoc, vt quanto citius res ad illam reuertatur *Soccin. in l. cum vir. num. 5 verſ. item quod verba in dubio ff. de condit. & dem. Corbul. de canſ. priuat. ob lin. finitam num. 56. Rot. deciſ. 125. num. 19. verſ. quinto, & vltimo par. 2. diu.*

Locatio quando dicatur ad corpus, vel ad menſuram, & quid inde reſultet, & quomodo, & quando facienda ſit menſura.

S V M M A R I V M.

1 *Locatio, an ſit ad corpus, vel ad menſuram attenditur voluntas contrahentium etiam coniecturata.*

2 *Contrahentes voluiſſe locare ad menſuram coniectura præcipua eſt, quod inceperint explicare mentem ſuam à menſura, & econtra qui inceperunt à corpore arguitur voluiſſe locare ad menſuram.*

3 *Verbum primo expreſſum dicitur ſtare diſpoſitiue, & ſubſequentia demonſtratiue.*

4 *Ampl. vt præfata coniectura de ſe ſufficiat.*

5 *Decl. ampliationem procedere niſi adſint coniecturæ in contrarium.*

6 *Si dictum, loco fundum centum iugerum, & deinde expreſſi ſint fines, valde controuerſum eſt, an dicatur captum à menſura, vel à corpore.*

7 *Et verior, & receptior in dicto caſu opinio eſt, quod inceptum ſit à corpore.*

8 *Expreſſio corporis ad hoc, vt locatio ſit ad corpus non eſt neceſſarium, quod ſit perfecta, ſed ſufficit, quod partes inceperint ab ea explicare mentis conceptum.*

9 *Ampl. vt ſufficiat eſſe inceptum à menſura etiamſi expreſſi ſint fines.*

10 *Quid ſi dictum locauit bona infraſcripta, videlicet, iugera centum terra ſita in tali loco.*

11 *Menſura expreſſio ad hoc, vt locatio dicatur ad menſuram debet eſſe certa, alias ſi addita ſit dictio in circa, coniectura valde diminuitur.*

12 *Idem ſi addita ſit clauſula*, & quantacumque ſit.

13 *Menſura pluries expreſſa magis vrget ad demonſtrandam locationem eſſe ad menſuram.*

14 *Mercedis expreſſio ſi ſit in vnica ſumma denotat locationem ad corpus ſi autem diſtributa ad rationem menſurarum denotat locationem ad menſuram.*

15 *Et ſi ſoluta tota merces anticipate magis vrget pro locatione ad corpus.*

16 *Mercedis ſolutio in vnica ſumma cedit coniectura deducta ex eo, quod partes cœperint explicare animum à menſura.*

17 *Mercedis diſtributio in ſingulas menſuras præualet coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cœperint explicare animum à corpore.*

18 *Pretij quantitas ſi magis correſpondeat corporis quam menſuræ arguit venditionem ad corpus.*

19 *Locatio aliquorum bonorum expreſſe facta ad corpus arguit idem in alijs ſimilibus.*

20 *Locatio ad dignoſcendum, an facta ad corpus, vel ad menſuram attenduntur clauſulæ inſtrumenti.*

21 *Et attenduntur etiam aliæ circumſtantiæ.*

22 *In dubio locatio cenſeri debet potius ad menſuram quia inde minus præiudicium reſultare poteſt.*

23 *Dubium non dicitur ex quo hinc inde adſunt auctoritates doctorum ſi ex vna parte adeſt magis communis, & concurrunt maiores rationes.*

24 *Locatio facta ad corpus eſt pura, facta ad menſuram, eſt ſub conditione, ſi menſura ſequatur.*

25 *Decl. locationem ad menſuram ante menſurationem eſſe imperfectam, quo ad tranſlationem dominij, & poſſeſſionis non autem, vt propterea recedi poſſit à contractu.*

26 *Traditio rei ſupplet defectum menſuræ.*

27 *Decl. procedere in traditione actuali non autem in ficta per clauſulam conſtituti.*

28 *Conductione facta ad menſuram, non valet conductor ante menſurationem poſſeſſionem adipiſci, etiam ſtante clauſula conſtituti.*

29 *Et ſi adipiſcatur committit ſpolium.*

30 *Menſurationem fuiſſe factam debet probari ab allegante etiamſi poſſideat.*

31 *Poſſeſſio præſumi debet ex titulo de quo conſtat potius quam ſpoliatiue.*

32 *Poſſeſſio non præſumitur adepta de voluntate locatoris quando locator non tenebatur eam tradere.*

33 *Locatione facta ad menſuram, locator non tenetur tradere rem ante menſurationem.*

34 *Locatione facta ad menſuram etiamſi locator videat conductorem adipiſci poſſeſſionem non propterea cẽſetur eam admiſſe.*

35 *Lim. ſi conductor diu retinuerit poſſeſſionem.*

36 *Decl. vt non poſſit ſuſpendi executio locationis ob menſurationem non factam, ſi conditio menſurandi non ſit appoſita ſuſpenſiue, ſed reſolutiue.*

37 *Locatione facta ad corpus ſi quid vltra menſuram reperiatur in corpore comprehenditur in locatione abſque eo, quod conductor teneatur penſionẽ augere.*

38 *Demonſtratio falſa non vitiat, nec alterat diſpoſitionem.*

39 *Locatione facta ad menſuram ſi maior quantitas reperiatur, quam fuerit expreſſum, augenda proportionabiliter merces.*

40 *Locatione facta ad menſuram ſi res ſit minor expreſſo debet minui merces at in locatione ad corpus eſt valde dubium.*

41 *Opinio tamen affirmatiua, eſt verior & communior.*

42 *Decl. non procedere, quod minuenda ſit merces propter dictam minorem expreſſionem, ſi appareat mercedem conuentam eſſe iuſtam.*

43 *Decl. 2. non procedere ſi menſura non fuit expreſſa præciſe, ſed cum dictione* in circa.

44 *Decl. 3. non procedere ſi appareat partes aliter ſenſiſſe.*

45 *Decl. 4. non procedere ſi defectus ſit modicus.*

46 *Decl. 5. non procedere ſi quantitas enunciata fuit ab vtraque parte, & conductor eſſe poterat de eo informatus.*

47 *Ampl. concluſionem, vt locator exprimens maiorem quantitatem bonorum non ſolum teneatur reſtituere mercedem, ſed etiam ad omnia damna.*

48 *Menſuratio ſi conuentum ſit, vt fiat certo tempore, non poteſt peti, vt fiat poſt illud.*

49 *Locupletari cum aliena iactura repugnat naturæ, & nunquam permittitur.*

50 *Decl. menſurationem non poſſe peti poſt tempus præfixum, quando eſt iniuncta vni parti, ſecus ſi vtrique.*

51 *Decl. 2. procedere ſi conuentum ſit fieri menſurationem fauore venditoris tantum, ſecus ſi vtriuſque.*

52 *Decl. 3. requiri, quod in pacto adſit clauſula reſolutiua.*

53 *Decl. 4. procedere ſi ſit appoſitum per viam conditionis.*

54 *Decl. 5. non poſſe peti menſurationem per viam actionis, ſecus autem implorando officium Iudicis.*

55 *Doctoris opinio in terminis loquentis à nemine reprobata haberi debet pro lege.*

56 *Officium Iudicis nunquam cenſetur ſublatum, etiamſi remotum ſit omne remedium.*

57 *Retrouenditio peti poteſt vigore pacti etiam poſt tẽpus in eo præfixum ſi pretium non fuit iuſtum.*

58 *Voluntas ſine poteſtate nihil operatur.*

59 *Vendens ad effectum extinguendi debita non poteſt liberalitate vti, & donare.*

60 *Decretum irritans inficit quidquid contra illud factum fuerit.*

61 *Idem eſt eſſe, quid certum ab initio, vel poſſe ex poſt facto certificari.*

62 *Vocatus ad fideicommiſſum etiam ante euentum conditionis agere poteſt ad defenſionem bonorum.*

63 *Pacta prohibita quando non ſunt contra ſubſtantiam contractus, vitiantur, & non vitiant.*

64 *Venditio rei fideicommiſſariæ pro ſoluendis debitis fideicommittentis ſuſtinetur pro rata debitorum ſolutorum, & in alio corruit.*

65 *Menſura tempus ſi præfixum ſit vni ex contrahentibus non prohibetur alter poſt illud menſurã petere.*

66 *Menſura, an peti poſſit poſt lapſum temporis præfixi, vt dignoſcatur perpendenda ſunt verba conuentionis.*

67 *Menſura rei locatæ vbi nullum præfixum eſt tempus in quo fieri debeat, peti poteſt intra ſexaginta dies tantum.*

68 *Decl. procedere ſi conuentum de facienda menſura, alias ſi nihil de ea facienda dictum, quia tunc peti poteſt vſque ad triginta annos.*

69 *Decl. 2. non procedere ſtante mala fide.*

70 *Decl. 3. non procedere ſi vltra pactum de menſurando adſit etiam pactum de perpetuo obſeruando contenta in Inſtrumento.*

71 *Decl. 4. non procedere ſi dictum, quod facienda ſit menſuratio ad quamcumque partis petitionem, & quandocumque.*

72 *Decl. 5. vt non procedat vbi pactum ſit iuratum.*

73 *Iuramentum perpetuat actiones vſque ad quadraginta annos.*

74 *Decl. 6. non procedere ſi menſuratio petatur excipiendo.*

75 *Decl 7. poſt menſurationem ſi ex aliqua cauſa non fuit petita infra ſexaginta dies.*

76 *Periti pro menſuratione facienda de conſuetudine eliguntur à partibus, non dante Iudice.*

77 *In electione peritorum neceſſaria eſt citatio.*

78 *Et vbi pars eſt contumax eligit Iudex.*

79 *Relationi peritorum, vt ſtetur neceſſe eſt, quod conſtet de præcedenti eorum electione.*

80 *Electio peritorum non probatur per enunciatiuam eorundem.*

81 *Periti, vt recte procedant requiritur citatio ad videndum fieri menſurationem.*

82 *Ampl. etiamſi præceſſerit electio iudicialis.*

83 *Periti, vt recte referant requiritur citatio ad videndum eos referre.*

84 *Decl ſuſtineri poſſe relationem abſque dicta citatione ſi alia præceſſerunt.*

85 *Decl. 2. vt dicta citatio ad videndum referre poſſit etiam fieri ex poſt.*

86 *Periti in relatione debent reddere rationem, dicendo ſe menſuraſſe, ſeu feciſſe menſurare.*

87 *Menſurandi praxis penes quos videri poſſit.*

88 *Via vicinalis exiſtens in bonis locatis ad menſuram menſurari debent.*

89 *Via*

89 *Via quando dicatur publica, & quando vincalis re. latino.*
90 *Quidquid continetur intra fines expreſſos in vendi. tione, ſeù locatione, menſurari debet.*
91 *Ripa, & aggeres foſſata, & ſimilia ſi non ſunt publica menſurari debent.*
92 *In locatione omnia, quæ ſunt vtilia ſunt menſuranda.*
93 *Lim. ſi appareat de contraria voluntate, ex coniecturis, & circumſtantijs.*

CAPVT XXIV.

INter difficultates, quæ haberi ſolent in interpretsrione locationis vna præcipua eſſe ſolet in dignoſcendo, an ſit facta locatio rei ad corpus, vel ad menſuram, eſt enim diſputatio non minus vtilis, quàm difficilis, adeò vt circa eam inter noſtros Doctores magna ſit conrrouerſia, & ſumma diſſenſio, vt dicit *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. num. 1.* vndè videtur de ea aliquid ſeparatim dicendum hoc in capite, in quo etiam annectemus ſecundo loco, quid hoc importet, quod locatio ſit facta ad menſuram, vel ad corpus, tertio quando facienda menſura, & quatro quomodo facienda.

Reſpectu autem primæ inſpectionis, an
1 locatio ſit ad corpus, vel ad menſuram, hæc eſt materia, quæ pendet à voluntate contrahentium, quæ non ſolum expreſſa, & clara attenditur, ſed etiam veriſimilis, & probata per indicia, & coniecturas *Alex. conſ. 8. numer. 8. lib. 4. Becc.* qui alios colligit *conſ. 133. num. 34. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. numer. 26. ad fin. Rota coram Gregor. deciſ. 104. num. 4. & deciſ. 128. num. 1. & in* Rec. *deciſ. 73. num. 1. par. 2.*

Præcipua autem coniectura, quod par-
2 tes voluerint locare potiùs ad menſuram, quàm ad corpus, deduci ſolet ex eo, quod inceperint explicare mentis conceptum à nominibus denotantibus numerum, vel menſuram, vti ſi dictum, locauit centum iugera fundi Tuſculani, intra tales fines exiſtentis; prout è contra, præcipua coniectura, quod voluerint locare ad corpus, & non ad menſuram ea erit, quod inceperint explicare mentis conceptum à corpore dicendo, locauit fundum Tuſculanum intra tales fines exiſtens centum iugerum, prout ita diſtinguendo tenuit originaliter *Oldrad. in conſ. 197.* & ſequuti ſunt *Ioannes Andr. in addit. ad ſpecul. de empt. & vend. §. ſciendum eſt num. 73. Bal. in rubr. C. de contrah. empt. num. 23.* & poſt alios *Gabr. conſ. 64. numer. 3. & 13. lib. 2. Becc. conſ. 133. num. 1. & ſeqq. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. numer. 11. & 12. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 28. def. 3. Seraph. deciſ. 264. num. 6. & deciſ. 317. num. 4. ad finem*, & alij communiter, vt Teſtatur *Gregor. deciſ. 104. num. 2. vbi Adden.* aliam de-
3 ciſionem refert in terminis locationis, verbum enim primò expreſſum dicitur ſtare diſpoſitiuè, & alia ſubſequentia demonſtratiuè tantum, vt explicat *Rota coram Merlino deciſ. 611. num. 9. verſ. Non obſtat, quod.*
4 Et talis coniectura eſt adeò valida, vt de ſe ſufficiens reputetur ad dirimendum dubium præfatum. An locatio fuerit facta ad corpus, vel ad menſuram, vt patet ex præcitatis, & alijs per eos relatis, & infra adducendis, quorum quamplures tranſeunt ſimpliciter cum dicta diſtinctione. At hoc
5 intelligi debet quatenus aliunde non appareat de contraria voluntate contrahentium, quia ea attenditur, & adeò, vt etiam per alias contrarias coniecturas tantùm recedatur à dicta diſtinctione *Mand. conſ. 184. num. 7. Alex. conſ. 8. num. 8. lib. 4. Neniz. conſ. 38. num. 3. Becc. conſ. 133. num. 14.*

Verum circa eamdem diſtinctionem ſi priùs expreſſum ſit corpus, poſtcà addita menſura, & deinde expreſſi fines, puta loco fundum centum iugerum, cui cohærent
6 Titius ab vno, Sempronius ab alio, &c. valdè controuertitur, quodnam membrum eiuſdem applicetur, & in hoc caſu præualere expreſſionem menſuræ, & ſic applicari primum membrum diſtinctionis, vt dicatur locatio facta ad menſuram cenſuerit *Abb. in cap. per tuas num. 9. in fin. de locat. Soccin. Sen. conſ. 32. n. 1. in ſecundo caſu lib. 4. Dec. conſ. 347. num. 2. verſ. Tertio reſponderi poteſt Mandel. conſ. 189. num. 5. Decian. conſ. 113. num. 8. lib. 3. Rimin. Iun. conſ. 448. n. 15. & ſeqq. per tot. Laderch. conſ. 130. numer. 4. Boer. deciſ. 56. num. 5. Capic. deciſ. 14. num. 2.*

Verùm contrarium, quod imò applicetur in dicto caſu ſecundum membrum di-
7 ſtinctionis prædictæ, & ſic dicatur locatio ad corpus, cenſuit *Caſtr. in l. 2. circa fin. C. de peric. & Com. rei vendita Alex. conſ. 133. num. 5. verſ. præterea etiam vol. 1. Soccin. Iun. conſ. 42. num. 10. & ſeqq. vol. 2. Ruin. conſ. 83. per tot. lib. 1. Pariſ. conſ. 54. numer. 55. & latè ſeqq. lib. 1. Bertran. conſ. 180. num. 9 lib. 7. Burſatt. conſ. 441. num. 22. Menoch. conſ. 337. numer. 7. Caball. conſ. 56. numer. 1. & ſeqq. lib. 1. Gabr. conſ. 67. num. 17.* vbi de communi *lib. 2 Becc. conſ. 133. num. 40.* vbi de veriori, & receptiori *Surd. deciſ. 64. num. 5. & latè ſeqq.* vbi de communi, & ſeruanda *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 28. definit. 3. poſt med.* ex quibus, & alijs per eoſdem relatis patet, hanc eſſe magis communiter receptam, & eſt etiam magis conformis ſenſui *Oldradi in d. conſ. 197.*

& aliorum antiquorum eius ſequacium in
dicta diſtinctione communi, ex quo non
requirunt ad hoc, vt cenſeatur locatio ad
corpus, quod expreſſum ſit primo perfectè
8 corpus, ſed dicunt, tunc eſſe ad corpus, quã-
do partes incipiunt explicare mentis con-
ceptum à corpore, & ſatis incepiſſe viden-
tur, dum dicunt fundum, vel prædium, vt
benè etiam aduertit *Surd. deciſ 64. numer. 5.
verſ. Hanc ego partem*, vbi, & aliter com-
probat, omnibuſque rationibus contrariæ
opinionis eleganter reſpondet.

9 Ex prædictis datur intelligi, quod ſi non
ſit expreſſum corpus, ſed ſola menſura, li-
cet poſteà expreſſi ſint fines, itant videatur
totum illud, quod eſt intra eos fines loca-
tum, adhuc locatio cenſetur ad menſuram,
ceſſante tunc ratione ſupradicta, quod in-
ceptum ſit à corpore, vt ſenſit *Becc. conſ. 133
num. 2. Couar. practic. quaſt. cap. 3. num. 3.*

10 Si autem dictum ſit locauit bona infra-
ſcripta, videlicet, iugera centum Terræ ſita
in tali loco, videbatur ſatis dubitabile, an
adhuc dici poſſet inceptum à corpore, vel
ne, & *Becc. in dicto conſ.* 133. adducit pri-
mo plura argumenta pro negatiua, ac de-
inde *ſub num 9. verſ. ego vero* ait, quod om-
nibus diligentiori ſtudio, ac exactiori cura
perpenſis, contrariam ſententiam tanquam
veriorem, ac contrahentium voluntati ma-
gis conſonam amplectendam cenſuit, quam
poſteà latè comprobat, & contrarijs argu-
mentis reſpondet, & licet alijs rationibus,
& coniecturis vtatur in caſu illo concur-
rentibus, tamen concluſionem etiam in pu-
ris terminis prædictis primo firmat, & vltra
alios plures, quos adducit aduertit etiam
ſub num. 11. quod ipſe Oldradus, quem om-
nes ſequuntur *in prædicto conſ.* 197. videtur
eam probare, dum loquitur de donatione,
in qua dictum erat, *dedit, & conceſſit ſe-
quentem Terram inſulam, quæ eſt iuxta lo-
ca Epiſcopalia à parte meridiei, quatenus in-
tra vias publicas comprehenditur, quæ ha-
bet bracchiatas quinquaginta in longum,
& quindecim in largum, &c.* & concludit in-
cipere à corpore, & eſſe propterea ad corpus,
dicit enim Beccius, verba hæc, *ſequentem
Terram Inſulam*, eſſe generalia, & ampla,
& non diſſimilia ab illis, *bona infraſcripta*,
ſed verè in caſu Oldradi partes addiderant
illa alia verba, *quæ eſt iuxta loca, &c.* quæ
magis explicant corpus, vnde, quatenus alia
non concurrerent, poſſet dubitari de deci-
ſione Beccij, quia verba illa, *bona infraſcrip-
ta*, ſunt nimis generalia, & vaga & referri
poſſunt ad menſuras immediatè expreſſas,
& ideò non poſſunt operari, locationem eſ-
ſe ad corpus, nam adhoc, vt ſit ad corpus
neceſſe eſt, vt de corpore fiat mentio ſub
modo magis certo, & determinato, vt latè
tradit *Mandell. conſ. 189. num. 5.*

11 Sic è contra, in expreſſione menſuræ
non poteſt fieri validum fundamentum, niſi
quatenus ſit certa, & determinata, adeò vt
ſi poſt expreſſionem menſuræ in certa ſum-
ma addita ſit dictio, *in circa*, valdè minue-
tur coniecturæ valor *Rota coram Gregor. de-
ciſ. 128. num. 4.* & probat etiam late *Becc. di-
cto conſ. 133. num. 16. & ſeq.* & multò magis
12 vbi addita eſſet clauſula, *& quantacum-
que ſit*, idem *Gregor. deciſ. 168. num. 1. & ibi
Adden.* vel ſi dictum eſſet cum omnibus, &
ſingulis, quæ intra confines expreſſos con-
tinentur *Pariſ. conſ. 64. num. 34. & ſeqq. lib. 1.
Becc.* qui alios cumulat *dicto conſ.* 133. *n.* 24.

13 Econtra ſi menſura eſſet pluries repetita
magis demonſtraret partes voluiſſe ad mẽ-
ſuram locare, vti ſi poſt factam mentionem
fundi, & eius menſuræ in genere, ideſt in
tota ſumma, deueniant partes ad expreſſio-
nem particularem petiarum terræ, ex qui-
bus conſiſtit fundus, & tota ſumma menſu-
ræ iam dictæ, & in tali expreſſione addant
etiam menſuram cuiuslibet petiæ, tunc
enim, propter repetitionem menſuræ, argui-
tur locatio facta ad menſuram, non obſtan-
te quod inceptum fuerit ab expreſſione cor-
poris *Dec. in conſ. 500. col. 1. in fin. verſ. &
idem repetit, & num. 13. verſ. & quia ſi ven-
ditio facta Mandell. conſ. 189. num. 6.*

14 Alia coniectura ſumitur ab expreſſione
mercedis diſtinguendo pariter, vt ſi conſti-
tuta merces in vnica ſumma cenſeatur loca-
tio ad corpus, ſi autem diſtributa ad ratio-
nem menſurarum, puta ſi dictum ad ratio-
nem ſcutorum decem pro quolibet iugero,
cenſeatur locatio ad menſuram *Bart. in l.
Iulianus §. ſi Titius ſub nu. 1. ff. de act. empt.
Salicet. in l. 1. ſub numer. 3. C. de contr. empt.
Becc. conſ. 13. num. 6. & conſ. 133. numer. 20.
Gratian. deciſ. March. 191. numer. 1. verſ. &
quando Put. deciſ. 239. lib. 2. Gregor. deciſ. 104.
15 num. 3.* & facilius procedet hinc deſumi lo-
cationem factam ad corpus, ſi ſoluta mer-
ces pro toto tempore anticipatè *Gregor. de-
ciſ. 128. num. 3. in recent. deciſ. 73. nu. 2. par. 2.*

Verum animaduertendum, quod in præ-
dicta diſtinctione adeſt diſcrimen inter vnũ,
& aliud eius membrum, nam reſpectu pri-
16 mi, quod ex conſtitutione mercedis in
vnica ſumma arguatur locatio ad corpus,
coniectura minus vrget, quàm è contra ſi
conſtituta ad rationem menſurarũ, adeò vt
prima deducta ex vnica ſumma concurrens
cum illa, quæ deducitur ex eo, quod partes

cæpe-

cæperint explicare animum ſuum à menſu-
ra, ei cedat, & locatio dicatur adhuc ad
menſuram *Mandell.conſ.189.num.3.* At ſe-
17 cunda deducta ex diſtributione mercedis
in ſingulas menſuras præualet ei, quæ de-
ducitur, ex quo partes inceperint explicare
animum ſuum à corpore, adeò vt ea non
obſtante, faciat cenſeri locationem ad men-
ſuram, vt probat text. *in l.qui fundum ven-
debat 40.§.qui Agrum ff.de contr.empt. Mã-
dell.dict.conſ.189.num.2.* & in terminis ven-
ditionis vnius poſſeſſionis tornaturarum
118.infra talia confinia precio duodecim li-
brarum pro qualibet tornatura, conſtituen.
in totum ſummam centum decem ducato-
rum, quod ſit ad menſuram abſque difficul-
tate, propter illa verba ad rationem duode-
cim librarum pro qualibet tornatura, dixit
Rota coram Puteo deciſ.339.par.2. vbi quod
licet dũ dictum erat, vendo tibi talem poſ-
ſeſſionem centum tornaturarum infra talia
confinia pro tanto pretio *Dec.conſ.500.&
Curt.Iun.conſ.131.* conſuluerint venditio-
nem eſſe ad menſuram, & contrarium, quod
eſſet ad corpus conſuluerint *Paris conſ.64.
lib.1.& Soccin.Iun.conſ.42.lib.2.* tamen ſi in
eorum caſu fuiſſent dicta verba, ad rationẽ
librarum duodecim pro tornatura, iſti docti
viri non ita inter ſe certaſſent.

18 Præterea pretium conſideratur vltra
modum prædictum, etiam reſpectu quanti-
tatis, ex qua pariter arguitur, quid actum
in hoc propoſito, puta ſi magis correſpon-
det toti corpori, quam menſuræ expreſſæ,
arguitur facta locatio ad corpus, & è contra
*Corn.conſ.59.n.4.lib.4. Decian.conſ.44.n.14.
lib.1. Mantic.de tacit. lib.4. tit.17.numer.27.
Afflict.deciſ.68.num.2.*

19 Facit etiam coniecturam, quod idem
Dominus alia bona vicina locauerit magis
aperte, vel ad corpus, vel ad menſuram,
cenſetur enim, & eodem modo locaſſe illa,
de quibus agitur, quando eorum locationis
verba ſint dubia *Decian.conſ.44.num.15.lib.
1.Mantic.de tacit.lib.4.tit.17.nu.30.* & ope-
rari etiam aliquid poſſet conſuetudo regio-
nis locandi ad corpus, & non ad menſuram,
vel è contra *Pinell.in l.2.p.3.cap 2.num.9.C.
de reſcinden.vendit.* quatenus præſertim ad-
ſit conſuetudo in fundis eiuſdem qualitatis,
vt per *Mantic. de tacit. dict. tit.17. num.28.
& 29.*

20 Et quælibet clauſula in inſtrumẽto appo-
ſita, poteſt præbere coniecturam voluntatis
contrahentium in hoc propoſito, & ideò
omnes diligenter perpendi debent *Pinell.
in l.2.par.3.cap.9.num.2.C.de reſc.vend.Soc-
cin.Iun.conſ.42.num.18.lib.2.Pariſ.conſ.64.
num.28.& 34.lib.1.Mantic. de tacit. dict. tit.
17.nu.31.*

21 Prout etiam ex qualibet facti circum-
ſtantia apta indicare mentem contrahentiũ
vno, vel alio modo contrahendi, ſumi po-
teſt coniectura, quod locatio ſit facta potius
ad corpus, quam ad menſuram, vel è con-
tra, vt concludit *Mantic.de tacit.dict.tit.17.
in fin.* ex quibus propterea coniecturis, &
alijs per eundem Manticam, cæteroſque ſu-
pracitatos põderatis, dabitur intelligi, quid
actum ſit, at quatenus res adhuc dubia vi-
22 deatur, in tali dubio ſumenda erit interpre-
tatio, quod locatio facta, fuerit ad menſu-
ram, quia inde reſultare poteſt minus præ-
iudicium vtrique parti, & ideò eſt interpre-
tatio benignior, vt aduertit *Dec.conſ.500.n.
13.verſ. & cum venditio*, & poſt eum *Man-
dell.conſ.189.num.8.* eoque magis ſi ita præ-
tendat conductor, nam applicaretur alia re-
gula, quod in dubio ſumenda ſit interpre-
tatio contra locatorem, vt, quod facienda
ſit contra venditorem in hoc propoſito, tra-
dit *Anan. conſ.98. in fine*, & alijs pluribus
relat. *Becc.conſ.133.nu.36.* Aduertendo ta-
23 men, quod non poteſt dici res dubia, ex
quo adſint pro vtraque parte auctoritates
Doctorum, ſi pro vna adeſt magis commu-
nis, & concurrunt meliores rationes *Surd.
deciſ.64.num.10.verſ.demum tunc.*

24 Deueniendo autem ad aliam inſpectionẽ,
quid importet, quod locatio ſit facta potius
ad menſuram, quam ad corpus, primo im-
portat, quod vbi eſt facta ad corpus eſt pu-
ra, ſi vero eſt facta ad menſuram reputatur
conditionalis, ſub ea videlicet conditione
contracta, ſi menſura ſequatur, ita, vt ante-
quam fiat menſuratio non dicatur locatio
perfecta *l.quod ſæpè 35. §. in ijs. ff. de contr.
empt.Bart.in conſ.121.num.1.* vbi quod licet
dict.l. loquatur de conſiſtentibus in ponde-
re, numero, & menſura, tamen procedit
etiam in alijs. *Alex. conſ.90. numer.4. lib.5.
Natt. conſ.263. num.1.* cum alijs cumulatis
per *Mantic.de tacit.lib.4.tit.17. num.2.* qui-
bus addo *Surd.conſ.366.num.20. Becc.conſ.
13.num.6.Facbin.conſ.66.num.11.lib.2. Bel-
lon.iun.conſ.42.num.10.Barz. deciſ.49.num.
31.& ſeqq.Grat.deciſ.March.191. num.1.*

25 Verum quod dicitur, locationem eſſe
imperfectam ante menſurationem intelligi-
tur, quoad translationem Dominij, ſeu
poſſeſſionis, & quoad periculum rei in caſi-
bus, in quibus dominium transfertur, non
autem quoad effectum, vt recedi poſſit à
contractu, quia quoad hoc nõ releuat dicta
conditio *gloſſ.in l.neceſſario §.quod ſi penden-
te ver.ſi ita res ff. de peric. & com. rei vend.*

*Berons conſ.*159.*num.*8. vbi de commun.*lib.*
1.*Mandell.conſ.*729.*num.*6.*&* 7.*Cephal.conſ.*
643.*num.*10.*Conar.pract.cap.*3.*num.*6.*Man-
tic.de tacit.lib.*4.*tit.*17.*num.*5. *Surd.deciſ.*64.
*num.*13.*& ibi Hediern. num.*2.
26 Præterea quod locatio ſit ad menſuram
in nihilo ſuſpendit contractum,& eius effe-
ctus, ſi res ſit tradita, quia traditio ſupplet
defectum menſuræ *Cephal.conſ.*643.*num.* 3.
& 6.*Mantic.de tacit.lib.*4.*tit.*17.*num.*8.*The-
ſaur.deciſ.*198.*num* 8.*Rot.coram Seraph.dec.*
27 264.*num.*9. quod tamen procedit in tradi-
tione actuali,non autem in ficta per clauſu-
lam conſtituti *Bart. conſ.*74. *num.*2. *ad fin.
lib.*1.*Pariſ. conſ.*59. *num.*10. *& ſeq. & num.*
17.*lib.*1.*Mantic.de tacit.dict.tit.*17.*n.*3.*&* 4.
vbi alios refert. Adeò vt neque valeat con-
ductor cum clauſula conſtituti ante menſu-
28 rationem poſſeſſionem ingredi *Natta conſ.*
263.*nu.*1.*& ſeq. Gratian.deciſ. March.*191.
*num.*1.*in fin.&* 2.*Hediern.ad Surd.deciſ.*64.
*num.*5. & quatenus ingrediatur committat
29 ſpolium, & competat aduerſus eum reme-
dium *c. reintegranda* 3. *quæſt.* 1. vt tradunt
*Becc.conſ.*13.*num.*7.*& ſeq.Gratian.dicta dec.*
191.*num.*5.*Hodiern.vbi proxime*, neque ad
hoc locatori obſtat iuramentum *Natt. dict.
conſ.*263.*num.*6.*verſ. ſecundo concludo.*
Verum ſi conductor reperiatur in poſſeſ-
ſione, & locator alleget ſpolium, ex quo
ille ingreſſus fuerit abſque præcedenti mẽ-
ſuratione, ipſi incumbit onus probandi ſe-
cundum *Seraph. deciſ.* 264. *num.* 10. *&* 11.
quod tamen patitur difficultatem, ſi intel-
ligatur de probatione, quod conditio men-
ſurandi non fuerit impleta, prout ipſe ex-
preſſe loquitur, nam ratio, quam adducit
eſt, quod etiam ex contractu conditionali
transferatur poſſeſſio, quæ ſub conditione
tradi poteſt per *Tiraquell. de conſtit.par.*2.
*limit.*17. at hinc ſequitur, quod licet loca-
30 tio fuerit ſub conditione menſurationis,
adhuc potuerit tradi poſſeſſio,at non ſequi-
tur, quod fuerit facta menſuratio, quæ dũ
reddit locationem conditionalem, debet
probari facta ab allegante, vt in ſpecie dicit
Gratian. dicta deciſ. Marchiæ 191. *numer.*4.
31 Vnde potius attentari poſſet,quod locato-
ri incumbat onus probandi, quod condu-
ctor propria auctoritate ingreſſus fuerit, ex
quo poſſeſſio præſumi debeat, ex titulo, de
quo conſtat, dum eſt habilis ad eam tran-
sferendam, & de voluntate titulum conce-
dentis, potius quam ſpoliatiua, & violenta
Bald.in l. 2.*num.*1.*C.de acquir. poſſeſ. Angel.
in l. quadam mulier ff. de rei vind.* cum alijs
cumulat per *Becc.conſ.*6.*num.*8. *& ſeqq.*
At verè etiam hæc præſumptio, quod
32 poſſeſſio, hoc caſu fuerit adepta de vo-
luntate locatoris non eſt tuta, quia tunc
procedit, cum ille, qui titulum conceſſit,
poſſeſſionem tenebatur tradere, & ideò nõ
applicatur in propoſito, vbi ſtante locatio-
33 ne ad menſuram, non tenetur locator ante
menſurationem factam,poſſeſſionem trade-
re *Cagnol.in l.*2.*num.*173.*verſ.Limita quar-
to C. de pact.int. empt. & vendit. Ruin. conſ.*
137.*num.*11.*verſ. Nec obſtat allegata lib.* 1.
*Nenizan.conſ.*37.*num.*18.*Surd.conſ.*221.*nu.*
47.*Becc.conſ.*13.*ad fin.*
Imò etiam ſi conſtaret locatorem ſciuiſ-
ſe, & paſſum fuiſſe conductorem eſſe in
poſſeſſione, adhuc, neque releuaret, idque
34 eadem ratione, quia tunc ſcientia, & pa-
tientia Locatoris, quod conductor poſſeſ-
ſionem adipiſcatur, habet vim traditio-
nis, cum locator tenetur tradere, & ideò
non in prædicto caſu menſurationis non fa-
ctæ *Alex.conſ.*33.*num.*6 *lib.*6. *& Gratian.de-
ciſ.March.*191.*num.*8.*Rot.deciſ.*215. *ſub nu-
mer.* 10. *poſt Poſtb. de manut.* licet in hoc
contrarium ſentiat *Hedier. ad Surd. dec.*64.
*num.*6.
35 Vnde nec menſurationis, nec traditionis
præſumptio allegari poteſt per eum, qui
conduxit ad menſuram, & reperitur in poſ-
ſeſſione rei, quod tamen benè limitari poſ-
ſe videtur, niſi poſſeſſio fuiſſet continuata
per longum tempus habile ad inducendam
ſimilem præſumptionem, prout cenſuit *Ro-
ta in dicta deciſ. Seraph.* 264. *num.* 12. quæ
ex hoc capite ſuſtineri potuit.
36 Concluſio autem principalis ſupradicta,
quod locatio ad menſuram ſit conditiona-
lis, itaut eius vigore agi non poſſit ante
menſurationem,limitatur etiam vlterius, vt
non procedat ſi conditio menſurandi non
ſit appoſita ſuſpenſiuè, ſed reſolutiuè, pu-
ta ſi dictum loco fundum, qui eſt quinqua-
ginta iugerum ad rationem ſcuti vnius pro
quolibet iugero, cum pacto menſurandi, &
reficiendi hinc inde, quod plus, vel minus
repertum fuerit eſſe, hoc enim caſu non
poteſt ſuſpendi executio locationis ſub præ-
textu menſurationis non factæ, quia dici-
tur certa,& liquida in ſumma illa quinqua-
ginta iugerum, & merces in correſponden-
ti ſumma per ſolũ calculum arithmeticum
eſt certa, donec contrarium per menſura-
tionem poſtea faciendam probatum fuerit
*Cephal.conſ.*643.*num.*11. *ad med. & ſeq.Gio-
nagnen. conſ.*71. *num.* 19. *verſ. ſi verum con-
tractus lib.* 1. *Vincent. de Franch. deciſ.* 292.
per tot. vbi quod prima vice fuit pro maio-
ri parte contrarium reſolutum pro condu-
ctore,qui cõuentus allegabat Inſtrumentum
non

non eſſe liquidum, ſed poſteà contrarium concluſum *Manent.deciſ.66.num.12.Rot.deciſ.576.num.25.par.5.recent.* & latè etiam diſtinguendo explicat *Mantic. de tacit.lib.4.tit.17.num.6.verſ.praeterea quod dictum & 7.*

37 Alius effectus, qui reſultat ex eo, quod locatio ſit potius ad corpus, quàm ad menſuram eſt, vt, ſi reperiatur corpus continere quid vltra menſuram expreſſam, id etiam comprehendatur in locatione abſque eo, quod conductor teneatur augere mercedē in certa ſumma conuentam *Bald. in rubr. C. de contrah. empt.num.23. verſ. An exprimans conceptum Decian.conſ.22.num.66.lib.4.Gall. conſ.126.num.12.Mantic.de tacit.lib.4.tit.17 num.8.Cyriac.contr.53.num.7.* vbi neminem contradicere *Fab. in Cod. lib.4.tit.28. de fin. 3.gloſ.8.Surd.deciſ.64.num.14.* vbi de receptiſſima, & ratio eſt, quia vt diximus ſupra, menſura ſtat demonſtratiuè, vbi locatio eſt ad corpus, & ſic intrat regula, quod de-

38 monſtratio falſa non vitiat, nec alterat diſpoſitionem cui adijcitur, vt tradunt praecitati, & ſignanter *Decian.d.conſ.22. nu.66. Surd. dicta deciſ.64. num.14. ad fin. verſ. & bulus partis*, vndè ſequitur, quod aliud dicendum ſit, vbi locatio eſt ad menſuram, quia tunc cū menſura ſtet diſpoſitiue, maior quantitas non poteſt venire in diſpoſitione abſque eo, quod diſpoſitio ipſa alteretur,

39 & ſic reficiendum eſt proportionatum pretium, ſeù augenda proportionabiliter merces *Caſtren. in l. ſi ſeruum 4.§. ſi modus ff. de act.empt. Gabr.conſ.14.numer.1. & ſeq.lib.2. Mantic. dicto tit.17.num.9.Fab. in Cod.lib.4. tit.28. defect. 14.* & ſentiunt etiam alij praecitati.

40 At praedicta bene procedunt in dicto caſu, vbi videlicet menſura eſt maior, quàm ſit expreſſa, at in caſu contrario, vbi videlicet menſura eſt minor, tunc ſi locatio eſt ad menſuram, vtique clarum eſt, quod minui debet merces, at econtra ſi ſit ad corpus, an, & tunc debeat ſuppleri res, aut minui merces, vel non, magna eſt inter noſtros Doctores controuerſia, vt dicit *Mantic. de tacit.lib.4. tit.17. num.10.* & patet ex rationibus, & auctoritatibus hinc inde late adductis ſignanter per *Surd. deciſ.64. à nu.15. ad 27.* at verior videtur, locatorem teneri praeſtare menſuram enunciatam, aut minuere proportionabiliter mercedem, praeſumitur enim rei ſuae, quam locat qualitates notas habere, & non debet admitti, quod decipiat conductorem enunciando menſuram maiorem, & probatur haec opinio per *text. in l. ſi duorum 42. alias 43. de act. empt.* in illis verbis, *Nec enim id quod ampliùs in modo agri inuenitur, quàm alioqui dictum eſt ad compendium venditoris, ſed emptoris pertinet, & tunc tenetur venditor cum minor modus inuenitur*, ex quibus verbis manifeſte habetur differentia inter iſtum caſum expreſſae maioris quantitatis, & praecedentem contrarium, & probatur etiam in *l. ſi venditor hominis 39. in princip. ff. eodem*, vbi habetur, quod, ſi peculium ſerui fuerit minus expreſſo in venditione, tenetur venditor, & in alijs iuribus adductis per *Surd. vbi ſupra*, qui aperte in hanc partem inclinat reſpondendo rationibus contrarijs, & vltra antiquiores late adductos per eumdem *numer. 15.* hanc opinionem firmat etiam *Laderc.conſ.130.num.5. & ſeq.Caball.conſ.165 num.17. & ſeq.lib.1. Cyriac.contr.53.nu.12. & ſeqq. Fachin. contr.lib.2.cap.27. prope fin.* vbi etiam refert verba *dicta l. ſi duorum* ſupra relata, & ſibi magis placere dicit etiam *Mantic dicto tit.17.num.19. verſ. prior autem*, vbi etiam late adducit rationes, & ſenſit *Rot. coram Durano deciſ.395.num.2.*

Contrariam tamen opinionem tenuerūt quamplures relati per *Surd.d.deciſ.64.n.21. & per Cyriac.d.contr.53.num.10.* & vltra eos tenuiſſe videtur *Rot. coram Gregor. dec.104. num. 1. & 2.* & apertius *in Romana Vinea 1. Decembris 1634. §. Quia quamuis ſit coram Pironano qua habetur impreſſa poſt Zacchiam de oblig. camer. 201. nu.4.* vbi etiamſi contractus, in quo expreſſa ſit maior menſura ſit iuratus, & veriorem dicit. At a prima, quae ex praecitatis deprehenditur ve-

41 rior, & magis communis, non videtur recedendum, Doctores enim contrarij late refelluntur per eumdem *Surd. & Cyriac.* & alios praecitatos, & Rota in praedictis duabus Deciſionibus, non bene rationibus, aut auctoritatibus firmat.

Poſſet tamen ſeruari praedicta ſecunda

42 opinio, quando conſtaret mercedem conuentam eſſe iuſtam pro quantitate bonorū, licet eadem quantitas ſit minor menſura expreſſa, quia tunc patet, conductorem non fuiſſe deceptum per expreſſionem menſurae ſed potiùs, quod remaneret deceptus locator, ſi deberet ſupplere; & ideò debet etiā eius fauore procedere regula illa, quod demonſtratio falſa, non vitiet, neque alteret diſpoſitionem, cui adijcitur, vt conſiderauit *Corn.conſ.59,num.4.verſ.Maxime dicendum lib.4.Caball.conſ.165. numero 20. & 21. lib.1.Duran.d.deciſ.395.num.2.* & in eadem cauſa *Rota in dicta deciſ. Romana Vinea 1. Decembris 1634. §. quia quamuis coram Pironano poſt Zacch. de Oblig. Cam. deciſ. 201. num.4.* vbi habetur, quod indubitanter viſum

ſum ſuit ſequendum prædictam ſecundam opinionem, quia eo caſu concurrebat hæc circumſtantia, quod æſtimatio vineæ correſpondebat pretio conuento.

43 Secundo poſſet procedere dicta ſecunda opinio, quod nō teneatur locator ſupplere, vel diminuere mercedem, quando menſura maior non eſſet præciſe expreſſa, vti quia non dictum eſſet quinquaginta iugera ſimpliciter, ſed addita verba, *in circa*, quia tunc expreſſio verificatur, etiam ſi menſura ſit minor, dummodo in modico *Corn. dicto conſ. 59. num. 5. verſ. ſecundum quod lib. 4.* vbi etiam explicat quomodo intelligatur, quid modicum *Surd. deciſ. 64. num. 28. propè med.*

44 Tertiò poſſet procedere, ſi aliunde appareret partes ſenſiſſe ſoluendum ſummam expreſſam, licet menſura deficeret, quia earum voluntas eſt attendenda in hoc propoſito, etiam per ſolas coniecturas, & circumſtantias deprehenſa *Ioan. de Anan. conſ. 98. per tot. Caball conſ. 165. nu. 14. lib. 2. Surd. deciſ. 64. num. 28.*

45 Quartò Poſſet procedere ſi defectus eſſet modicus, quia modicus defectus non attenditur in hoc propoſito, ſed ſolum ſumma alicuius conſiderationis *Pinell. in l. 2. par. 3. c. 2. n. 9. verſ. mihi verò C. de reſc. vend. Couar. pract. c. 3. ſub n. 7. verſ. Vndecimo Man. tit. de tacit. lib 4. tit. 17. num. 33. Cyriac. contr. 54. num. 27.* imò fortius, quod modicus defectus, vel exceſſus non attendatur, etiam ſi locatio, ſeù venditio fit ad menſuram *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 28. defin. 4. verſ. Nam ſi à menſura*, & econtra, quod exceſſus magnus attendatur, quamuis poſt menſuram expreſſam additum ſit, & quantacumque ſit, & quod plus, & minus cederet commodo, & incommodo emptoria, ſeù conductoris, quia, & hæc verba referri poſſint etiam ad quid modicum, & ideò ita intelligenda ne lædatur æquitas late firmare prætendit *Cyriac. contr. 53. num. 23. verſ. Nec obſtant, & ſeq.*

46 Quintò etiam procedere poſſet dicta poſterior opinio, quando non appareret enunciata quantitas maior à ſolo locatore, & concurreret, quod conductor eſſet veriſimiliter bene informatus de quantitate rei; vti quia fuiſſet eius laborator, vel quid ſimile, tunc enim ceſſaret preſumptio, quod motus fuiſſet ita contrahere per illam aſſertionem locatoris, quodque remanſerit deceptus, & ideò non eſſet illi ſuccurrendum, ſed ſeruanda regula, quod demonſtratio falſa non alteret *Corn. d. conſ. 59. num. 4. ad fin. lib. 4.*

47 Ampliatur autem dicta opinio communis contra locatorem, qui expreſſit menſuram maiorem, quam in veritate eſſet, vt non ſolum teneatur locator reſtituere mercedem, quatenus eam receperit, ſeù illam minuere quatenus adhuc eam non receperit pro rata menſuræ deficientis, ſed etiam vbi ſciens expreſſerit maiorem menſuram teneatur ad intereſſe conductori *Gabr. conſ. 64. num. 15. lib. 2.*

48 Quoad tertiam inſpectionem, quando facienda ſit menſura, quatenus in actu locationis fuerit præfixum tempus certum menſurationi faciendæ, tunc facienda erit intra illud, & eo elapſo amplius peri non poteſt *l. qui fundum 11. in princip. ff. de contrah. empt.* pleniſſime *Gionagnon. reſp. 71. numer. 2. & ſeq. lib. 1. Antonell. de temp. leg. lib. 2 cap. 67. num. 94.*

Verum in quadam cauſa ratione rei, & perſonarum graui ſcripſi, & fuit iudicatum pro menſuratione facienda, dicebam autē.

Menſuratio videtur facienda, adhoc, vt ſi emptor plus habuit, quàm ſoluit, prout habuiſſe datus fuit magnus fumus, ſuppleat, vt fuit expreſſe conuentum, & non locu-

49 pletetur cum aliena iactura, quod vti repugnans iuri naturæ, nunquam permittitur *l. nam hoc natura 14. ff. de condict. in deb. l. iure natura 207. ff. de reg. iur.*

Neque obſtat, quod in Inſtrumento dictum fuerit, menſurationem fieri debere per totum menſem Nouembris, & ideò eo elapſo non poſſit amplius peti iuxta *text. in l. qui fundū ff. de contrah. empt. Gionagnon. conſ. 71. num. 2. & ſeq. lib. 1.*

50 Quia textus in dicta *l. qui fundum*, ex quo mouentur *Gionag.* & alij exaduersò adducti, non applicatur caſui noſtro ex pluribus, & primò, quia ibi iniunctum fuerat onus renunciandi veram quantitatem fundi ſoli emptori, hic autem æſtimatio erat facienda per Peritos communiter eligendos, & communi impenſa, & ideò non poteſt eodem modo imputari vni, præſertimque venditori rem in manibus non habenti, ſi æſtimatio non fuit intra tempus præfixum facta, prout imputari poterat ibi emptori, vt, de ſe patet, & in ſpecie, quod vbi quid faciendum eſt ab vtraque parte ſimul, non obſtet vni lapſus temporis præfixi, niſi altera intra tempus interpellauerit, & ſe paratam obtulerit *Ruin. conſ. 155. num. 14. lib. 5. Gabr. de ſolut. concluſ. 9. num. 40.*

51 Secundò, quia ibi pactum erat ad fauorem ſolius venditoris, hic autem reſpicit fauorem vtriuſque, quia dicitur, quod ſi facta menſuratione reperiretur Caſale mi-

noris, vel maioris quantitatis, quàm ſit
venditum. deberet pretium minui, vel au-
geri, vnde non poteſt opponi venditori,
quod non impleuerit præſertim ad effectũ
incurrendi amiſſionem pretij illius partis,
quæ non fuit ſoluta, prout in puncto ſimilis
pacti de menſurando benè diſtinguit *Dec.
conſ.452.num.10. verſ. Vnde primo*, & eum
ſequitur *Burſati.conſ.184.num.53. verſ. Se-
cundo, vbi pactum*.

52 Tertiò, quia in dicto textu expreſse con-
uentum fuerat, quod ſi ante eam diem em-
ptor non renunciaſſet, fides venditoris ſo-
luta eſſet, ideſt non teneretur amplius em-
ptori, quod in caſu noſtro dictum non fuit,
& debet eſſe dictum, ad hoc, vt quis poſt
terminum præfixum nõ audiatur, iuxta Do-
ctrinam *Innocentij in cap. cum in tua 6. poſt
princip. qui matr.accuſ.poſs.Theſaur.dec.260.
num.2.verſ. Secundo quia*.

53 Et licet contrarium ſentiat in propoſito
Gionagn. dicto conſ. 71. num.12. tamen eius
opinio procedere poteſt, vbi prout in caſu
dictæ legis, terminus appoſitus erat per viã
conditionis, vt ſupra, ſecus autem, vbi,
prout in caſu noſtro, non fuit conditiona-
liter appoſitus, vt diſtinguit *Theſaur. dicta
deciſ.260.num.6.verſ. ad ſecundum*.

54 Prætereà *Gionagn.* & alij exaduerſo ad-
ducti poſſunt intelligi, vt elapſo tempore
præfixo non competat amplius actio, at vbi
non competat actio, adhuc benè poteſt vẽ-
ditor implorare officium Iudicis, ne emptor
cum ſua iactura locupletetur, vt firmat *Bi-
mius conſ.148.num.28.* qui cum loquatur in
terminis, & non reperiatur aliquis, qui
55 hanc diſtinctionem inter actionem, & offi-
cium Iudicis in propoſito tangat, & eam
reprobet, debet haberi pro lege *Surd. conſ.
379.num.23. Gratian.diſcept.282. num.19.*

Fortiùs, quia, quod nunquam cenſea-
56 tur ſublatum officium Iudicis, etiam vbi-
cumque eſt remotum omne remedium, eſt
concluſio communis, vt dicit, & pluribus
cumulatis oſtendit *Becc.conſ.12. num 76.*

Et vlterius *Bim.* comprobat non nocere
lapſum temporis, ad hoc, vt emptor poſſit
euitare menſurationem, & ſolutionem il-
lius partis, quam non ſoluit, & ſic locu-
pletari cum iactura venditoris, per plura ſi-
milia; quibus vnum addo de pacto redi-
mendi, nam licet regulariter, vbi in eo præ-
fixum eſt tempus certum, ipſo elapſo non
poſſit venditor petere retrouenditionem, ſe-
57 cus tamen eſt, vbi emptor locupletaretur
cum eius iactura, quia videlicet non fuit
in venditione conſtitutum iuſtum pretium,
quia tunc lapſus tẽporis præfixi non nocet,
vt plenè firmat *Soccin. Iun.conſ. 104. num.3.
lib.3. Mantic. de tacit.lib.4.tit.31. numer.40.
Giurb deciſ. 58. num.2.* vbi de Comm. *Ad-
den. ad Greg.deciſ.559. nu.8. verſ. Quod ta-
men non procedit*.

Verùm tollitur vlterius omnis difficultas
quia ratio opinionis, quod lapſo tempore
non poſſit amplius peti menſuratio, ea eſt,
quia cenſetur, venditorem noluiſſe menſu-
ram fieri poſſe, vt dicit *Gionagnon. dicto
conſ 71.num.17.verſ. Nec poteſt tunc conſide-
rari*; & ſic ſupponit in eo potentiam remit-
tendi, facultatem menſurandi, & condo-
nandi pretium illius partis rei, quæ non
58 fuit ſoluta, aliàs enim ſola voluntas ſine
poteſtate nihil operatur, & in conſideratio-
ne non habetur *Dec.conſ.198. num.3. verſ.
Nam in quolibet actu Valenzuel. conſ. 55.
num.25.*

In caſu autem noſtro in D. Chriſtoforo
venditore deerat poteſtas remittendi par-
59 tem precij Caſalis emptori cum venditio
fuerit ei permiſſa à Papa ad effectum extin-
guendi Montem, non autem ad effectum
vtendi liberalitate, & condonandi partem
pretij emptori, & maxime dum in ipſa li-
centia aderat Decretum irritans, quod in-
60 ficit quid quid ſecus factum fuerit ab ipſo
initio *deciſ. 45. num. 5. & deciſ. 149. num.
2. part. 2. diuerſ. & deciſ. 141. num. 4. ad
med. part. 2. rec.*

Nec dicatur, quod de tempore venditio-
nis incertum eſſet non fuiſſe ſolutum totum
pretium Caſalis, quia ſufficit, quod ex poſt
facto certificari poſſet, idem enim eſt, quod
61 aliquid ſit certum ab initio, & quod poſſit
ex poſt facto certificari, vt relatis iuribus
firmat *Oldrad. conſ. 61. num. 3. verſ. nam
iſta*.

Eoq; certius non poterat D. Chriſtopho-
rus partem precij condonare in præiudiciũ
Domini Caietani vocati ad fideicommiſ-
ſum, cui ſupoſitum erat Caſale, qui pro-
pterea benè venit ad cauſam, & petit men-
ſurari ad effectum, vt dicta pars precii recu-
peretur, & ſibi conſeruetur, prout poteſt
62 vocatus ad fideicommiſſum, etiam ante
euentum conditionis agere ad bonorum de-
fenſionem ob ſuum intereſſe *l. 3. §. ſi quid
ff. de minor. Peregrin. art. 41. num. 3. verſ.
ſeptimo concedenda, Rodolphin. in praxi part.
3. cap. 2. num. 91.*

Nec obſtat, quod non valeat D. Caie-
tanus inſiſtere contractui venditionis, & im-
pugnare pactum prædictum in ea appoſitũ.
Quia obiectum procederet ſi ageretur de
pacto vendenti permiſſo, ſed dum D. Chri-
ſtophorus venditor pactum facere non po-
te-

terat, vt ſupra, hinc ſequitur, vt pactum
ipſum vitietur, & contractus in ſuo eſſe re-
maneat, iuxta regulam vtile per inutile non
vitietur, cum contractus principalis vendi-
tionis ſit diſtinctus ab ipſo pacto, vt vult
ipſe *Giouagnon. d. conſ. 71. num. 15. verſ. ſi
verò contractus principalis*, & eo ipſo, quod
63 pactum prohibitum non eſt contra ſubſtã-
tiam contractus, vitiatur ipſum pactum, &
non vitiat contractum *Surd. conſ. 243. num.
30. Seraph. decis. 269. num. 3.* & ceſſat etiam
64 dubium, quia lucrus in venditione rei fidei-
commiſſariæ pro ſoluendis debitis fideicõ-
mittentis, quæ ſuſtinetur pro quantitate de-
bitorum ſolutorum, & pro alia corruit *Ga-
br. conſ. 36. num. 47. lib. 1. Fuſar. quæſt.
541. numer. 12. Rot. poſt Salgad. decis. 16.
num. 30.*

Quæ eo caſu ſcripta inſerere hic placuit,
quia deſeruire poterunt pro aliqua decla-
ratione *d. l. qui fundum 11. in princ. ff. de
act. empt.* nam in ea habetur quædam diſtin-
ctio obſcura, vt dicit ibi *gloſſ. in verb. tri-
ginta*, quæ duplici modo eam declarat, &
addi poteſt, quod ibi præfixum fuerat tem-
pus menſurandi emptori, & renunciandi
65 quanto minor agri modus eſſet, & dicit
textus, quod renunciaſſe poſt diem præfi-
xum, nihil ei præfuturum, vnde deduci-
tur non procedere eius diſpoſitionem ſi præ-
fixum ſit dicto modo tempus emptori, & eo
elapſo venditor æſtimationem petat, prout,
è contra, vbi dictum erat, quod venditor
teneretur intra tres menſes menſurari face-
re, quod non prohibeatur illis elapſis em-
ptor menſurationem petere *Theſaur. decis.
185. num. 3.* vbi licet dicat eſſe dubium,
tamen ex eis, quæ ſubnectit, habetur ita
ſentire, ac ſenſiſſe ſenatum in Cauſa ibi re-
lata, dum refert, quod aliqui ex Dominis
dicebant, quod poterat præſcribi huic men-
ſuræ per ſpatium triginta annorum, vt per
Dec. conſ. 347. & per Natt. conſ. 569. & cum
66 hac opinione tranſit, & denique perpen-
denda erunt diligenter verba cõuentionis,
quia habentur pro lege, & *Iuriſconſ. in d.
l. qui fundum 40. ff. de contr. empt.* reſpon-
dit intereſſe, quemadmodum lex diceret.
67 Quatenus autem tempus menſurationi
faciendæ non ſit præfinitum, tunc eam pe-
tendam eſſe infra ſexaginta dies, aliàs per
tantum tempus præſcribi ius eam petendi
ſentiunt *Soccin. Sen. conſ. vlt. in fin. lib. 3.
& Cephal. conſ. 36. num. 7.* & pro funda-
mento ſuæ opinionis adducunt *l. quod ſi no-
lit 31. §. ſi quid ita ff. de ædil. edict.* vbi ven-
ditione ſi placuerit dicit text. quod ſi de
tempore nihil conuenerit, in factum actio
intra ſexaginta dies vtiles accomodatur
emptori, vltra non.

At varie in hoc puncto loquuntur Docto-
res, vt videre eſt penes *Theſaur. decis. 185.
num. 1. & 2.* vbi tres diſtinctiones affert,
ex quibus reſultat potius aliqua confuſio,
quam claritas. Vnde placet admiſſa prædi-
cta opinione pro regula eam limitare. Pri-
68 mo, vt procedat ſi partes conuenerint
de facienda menſura, abſque aliqua tem-
poris expræſſione, intra quod fieri debeat,
ſecus autem ſi nihil de menſura facienda
dictum ſit, quia tunc ea peti poterit vſque
ad triginta annos. *Natt. conſ. 569. num. 10.
Surd. conſ. 366. num. 18. & decis. 64. nu. 32.*
vbi alios allegat, licet verè in hoc caſu,
quo conuentum ſit de faciẽda menſura abſ-
que vlla temporis præfixione, non leuis ſit
diſcordia inter ſcribentes, vt aduertit *Gio-
uagnon. conſ. 71. num. 18. lib. 1.* vbi etiam
latè opiniones diuerſas refert.

Secundo, vt non procedat dicta præſcri-
ptio ſexaginta dierum fauore eius, qui eſt
in mala fide, cum regulari debeat ad inſtar
aliarum præſcriptionum breuis temporis
*Surd. dicta decis. 64. num. 32. verſ. eiuſmo-
di autem*, licet referat ſolam dicentem, hoc
eſſe contra communem, & non firmet, &
quod de iure canonico ſtante mala fide nũ-
quã præſcribatur idem *Surd. conſ. 366. n. 19.*
70 Tertio, vt non procedat ſi in inſtrumen-
to adſit vna cum pacto de menſurando, etiã
aliud pactum de perpetuo attendendo, &
obſeruando omnia in inſtrumento contenta
Giouagnon. qui alios refert *dicto conſ. 71.
num. 21. lib. 1.* Maximè ſi adſit etiam iura-
mentum *Surd. d. decis. 64. num. 34.* & fuit
dictũ *in vna Romana affictus 10. Iunij 1653.
§. ſecundo, quia coram Peutingero hodie inter
eius impreſſas decis. 477. num. 13. & ſeqq.*
71 Quarto, vt non procedat ſi pactum ſit,
quod menſura fieri debeat ad quamcum-
que partis petitionem, & quandocumque,
quia, & hoc ſufficit, vt neceſſaria ſit
præſcriptio triginta annorum ad eam impe-
diendam *Theſaur. decis. 186. numer. 2. poſt
med. verſ. aut verò additum Antonell. de tem-
pore lib. 2. cap. 67. num. 99.*
72 Vltimo, vt non procedat, vbi pactum de
menſurando ſit iuratum, quia tunc peti po-
terit menſuratio vſque ad quadraginta an-
nos *Giouagn. dicto conſ. 71. num. 23. lib. 1.
Antonell. de temp. dicto cap. 67. numer. 100.*
vbi reddunt rationem, quia iuramentum
habet vim litis conteſtatæ, & perpetuat
actionem vſque ad dictum tempus *l. Nam
poſtea quam §. ſi is, qui, & ibi DD. ff. de Iur.
73 Iur.* & generaliter, quod in contractibus
iura-

iuratis requiratur præſcriptio 40. annorum
Rot. coram Penia deciſ. 721. num. 10. & coram Buratt. deciſ. 457. num. 1. & in vna Meleuitana Retrouenditionis 26. Iunij 1654. ad fin. coram Veroſpio, licet hoc non procedere
in iuramento merè confirmatorio, ſed tantum in deciſorio, & iudiciali, velint poſt
alios *Cancer. var. part. 1. cap. 15. num. 35. Hodiern. ad Surd. deciſ. 3. num. 3.*

74 Sexto, vt non procedat, ſi pretium non
dum ſit ſolutum, & venditore illud petente, emptor excipiendo alleget menſurationem non factam, vel e contra, re non tradita, emptore agente, venditor de menſuratione non facta excipiat, quia quæ ſunt temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum *l. licet C. de except. Giouagnon. dicto conſ. 71. num. 21. verſ. quarto autem venditio lib. 1. Antonell. de tempore dicto cap. 67. num. 101. Surd. deciſ. 64. num. 34. & 35.*
vbi quod hæc eſt notabilis limitatio.

Septimo, etiam, vt in caſu quo intraret,
75 præſcriptio ſexaginta dierum, adhuc cauſa
cognita iudicium dabitur, & in cauſæ cognitione hoc verſabitur, ſi aut mora fuit
per venditorem, aut non fuit præſens, aut
alia iuſta cauſa intercesſerit, cur intra illud
tempus menſuratio facta non fuerit, vt præcisè habetur in *dicta l. quod ſi nolis 31. prope fin. verſ. item ſi tempus ff. de adil. edict.* in
qua fundatur dicta præſcriptio, vt dictum
fuit.

Deueniendo ad quartam inſpectionem,
quomodo menſuratio ſit facienda, quatenus partes non procedant de conſenſu, eli-
76 gendi erunt periti, qui de iure eligi debent
à Iudice, vel à partibus, ſed de conſuetudine eliguntur à partibus mandante Iudice,
vt tradit *Cagnol. in l. 2. num. 259. C. de re-*
77 *ſcind. vendit.* & neceſſaria eſt citatio *Iaſ. in*
§. quadam num. 79. inſtit. de action. & ibidem Aretin. col. final. Cagnol. in d. l. 2. num. 260. Surd. conſ. 452. num. 34. & non citato non nocet electio, licet facta ſit cum citatione alterius *Surd. ibidem num. 27. & ſeq. Gratian. diſcept. 228. num. 1. & ſeq.* vbi de
ceſſionatio; licet, non eſſe nullam electionem, ex quo pars citata non fuit, dummodo poſteà eam ſciat, tradat, & in praxi receptum dicat *Couar. variar. lib. 2. cap. 13.*
78 *num. 5. in 6. Concluſione* & quatenus pars ſit
contumax in eligendo, tunc eligit Iudex
Rot. deciſ. 24. num. 6. poſt Poſth. de ſubhaſt.

79 Et neceſſarium eſt hanc electionem præcedere, atque de ea conſtare, aliàs relatio
menſuratorum eſſet nulla iuxta tradita per
Ridolphin. in praxi part. 1. cap. 8. num. 128. Rot. coram Durano deciſ. 142. nu. 4. & in rec. deciſ. 515. num. 14. part. 1. & in hoc non ſta-
80 tur enunciatiuæ ipſorum Peritorum, quod
fuerint electi *Seraph. deciſ. 554. num. 1.*

81 Et facta legitima electione Peritorum,
quando ipſi volunt actualiter menſurare, requiritur noua partis citatio ad videndum
fieri menſurationem, alias nulla eſſet menſuratio *Cagnol. in d. l. 2. num. 261. C. de reſcind. vend. Aldobrand. conſ. 59. num. 6. lib. 1. Ridolph. in d. cap. 8. num. 128. Gregor. dec.*
82 *545. num. 9.* & quod hoc procedat etiam
ſi præceſſerit electio iudicialis cum partis
citatione *Rot. deciſ. 554. num. 2. verſ. procedit part. 2. recent.* & debet eſſe citatio pro
hora certa *Ridolphin. in dicto cap. 8. n. 130. Rota coram Durano deciſ. 542. num. 5.*

Qui quidem Periti menſuratione facta
83 debent eam Iudici referre, ſed an requiratur noua citatio partis ad videndum referre
Peritos, controuerſum eſt inter Doctores, pro
affirmatiua enim ſenſit. *Bart. in l. ſi quis arbitratu ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 416. num. 21. verſ. & dato. Aldobrand. conſ. 59. num. 6. verſ. vel ſaltem lib. 1. Boer. deciſ. 283. num. 34. Buratt. deciſ. 458. num. 6.*

Contrarium verò tenuerunt, ſignanter
Iaſ. in §. quadam num. 8. inſtit. de action. Cagnol. in l. 2. num. 260. C. de reſc. vend. &
alij relati per *Buratt. deciſ. 70. num. 1. verſ. ſine contrarium.*

Et licet prima ſit tutior, tamen hæc con-
84 traria ſuſtineri poſſet, vbi dictæ citationes
præcedentes interueniſſent, præſertim ea ad
videndum menſurari, & pars comparuiſſet,
vel aliter Peritos approbaſſet, aliàs ſecus
Maſcard. de probat. concl. 653. num. 2. Buratt. deciſ. 70. num. 2. & ibi Adden. num. 12. & 13. Merlin. deciſ. 39. num. 8. & in caſu,
85 quo talis citatio ad videndum referre requiratur, & fuerit omiſſa, quod poſſit de
nouo fieri, & in caſu, quo fuiſſet iudicatum
poſſit ferri interlocutoria tradit *Rota coram Puteo deciſ. 349. in princ. verſ. primum lib. 2.*

86 Debent autem Periti referre bona eſſe
tanique quantitatis, & reddere rationẽ dicendo ſe menſuraſſe, ſeù menſurari feciſſe, &
vidiſſe, aliàs enim, ſi dicerent tantum vidiſſe, non probarent, vt docuit *Bartol. in tract. teſtimonior. num. 48. verſ. Ideo ſi res Maſcard. de probat. concl. 1044. num. 4. Foller. in praxi cenſual. in gloſ. dummodo annualis Cenſus num. 6.* & referre debent cum iura-
87 mento, ex adductis per *Ridolph. in d. praxi part. 1. cap. 8. num. 117.* penes quos videri
poterunt, & alia circa hanc praxim menſurandi, videlicet penes *Ridolph* circa electionem, & relationem Peritorum, & penes
Foller. circa modum menſurandi, explicat

enim *in dicta gloſ. num.* 5. ipſas menſuras *& num.* 9. *& ſeqq.* modum menſurandi Montes, & ripas, & alia difficilia, deſcribendo etiam figuras, & calculando, quod ſatis ſit hic indicaſſe.

Oritur tamen quãdoque difficultas, quid
88 menſurandum, & ſignanter habemus pulchrum caſum penes *Surd. deciſ.* 42. in quo prætendebat Conductor menſurandam non eſſe quamdam viam, non ſolum, quatenus eſſet publica, ſed etiam quatenus eſſet vicinalis, & priuata, quo caſu dicebat nil releuare, quod in emptione, & venditione via priuata ſit menſuranda, quia in propoſito, locatio ab ea valde differt, nam in locatione plurimum conſideratur, imò totum facit vtilitas, quæ percipitur ex re, adeò vt ſi Locator impediat vſum rei, liceat Conductori à contractu diſcedere *l. ſi fundus verſ. nam, & ſi Colonus ff. locat. Soccin. Sen. conſ.* 127. *num.* 3. *lib.* 1. & ideo cum via non præſtet vtilitatem, non videtur menſuranda, quid quid ſit in venditione, in qua non tantum vtilitas, quantum Dominium attenditur.

Verum Senatus cenſuit eſſe menſurandã, *& Surd. in dicta deciſ. à num.* 1. *ad* 16. latè
89 explicat, quando dicatur via publica, quando vicinalis, & quando priuata vicinalis, & earum differentias, & ideò quando occurrat de his quæri, ad eum recurrendum, & vltra eum videri poterit etiam *Rim. Iun. conſ.* 382. *num.* 51. *& latè ſeqq. & Barz. dec. Bononien. vlt. à num.* 1. *& plurib. ſeqq.*

Deinde *Surd. à dicto num.* 16. *verſ. cum itaque vſque ad fin.* refert dictam rationem
90 adductam pro Conductore, & eam, qua motus fuit Senatus contra illum iudicare, vbi *ſub num.* 18. habetur regula, quæ ſeruanda erit, vt quid quid intra confines continetur, menſurari debeat, tam in venditione per *l. ade ſacra ff. de contr. empt.* & alias auctoritates ibi citatas, quam etiam in locatione, quæ eiſdem regulis procedit *l.* 2. *in princ. ff. loc.* & additur etiam, quod via, qua vicini tranſeunt per agrum conductum, non eſt inutilis conductori, quia ſi non adeſſet maius damnum pateretur; nam vicini poſſent per medium agri tranſire ſi non eſſet via certa deſignata, & ſic maius damnum facere.

91 Ripæ quoque, & aggeres, foſſata, & ſimilia, quatenùs non ſint publica, menſurari debere tradit *Mandel. conſ.* 151. *num.* 1. *& late alijs adductis probat Menoch. conſ.* 1114. *& conſ.* 1191. *per tot.* & licet contrarium alij velint, & ſignanter latè *Maluaſ. conſ.* 78. *num.* 5. *& ſeqq.* tamen, & in his videtur reſpectu locationis militare dicta ratio, quod
92 ſint vtilia, de qua *Surd. vbi ſup.* ac proptereà procedere regulam pro menſuratione faciẽda, dum ſunt intra fines. At à tali regula re-
93 cedi poterit, quatenus ex quãtitate mercedis, ſeù vtilitate, quæ ab eis percipitur, aut alijs circumſtantijs argui poſſet contrarium ſenſiſſe partes in actu locationis, quia eorum voluntas etiam veriſimilis attendi debet in hac materia *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. in quarta quæſt.* cum alijs latè traditis per *Surd. conſ.* 376. *num.* 11. *verſ. hac autem concluſio, & ſeqq. & Foller. in praxi cenſual. in d. gloſ. dummodo annalis cenſus n.* 7. *fol.* 218.

Locatio an, & quando dicatur vna, vel plures, & de correſpectiuitate locationum.

SVMMARIVM.

1 *Locatio an ſit vna, vel plures eſt diſputatio valde vtilis.*
2 *Stipulationes tot ſunt, quot ſumma, vel res ſtipulata.*
3 *Locationes, & venditiones vt plures ſint, non ſufficit eſſe plures res locatas, vel venditas, ſed requiritur eſſe etiam diſtincta pretia earum.*
4 *Pretium plurium rerum venditarum, ſi ſimul conſtitutum ſit, ac etiam ſeparatim, attenditur quod prius factum ad dignoſcendum, an contractus ſit vnicus, vel plures.*
5 *Decl. procedere ſi eodem tempore facta vtraque expreſſio, nam ſi in diuerſis inſtrumentis, attenditur poſterius.*
6 *Decl.* 2. *tot cenſeri locationes quot res ſeparatis mercedibus locata, niſi appareat partes contrarium ſenſiſſe.*
7 *Contractus ſui natura diuiduus, poteſt ex voluntate partium fieri indiuiduus.*
8 *Decl.* 3. *inſpiciendum non ſolum voluntatem Conductoris, ſed etiam Locatoris.*
9 *Decl.* 4. *requiri, quod conſtet aperte de voluntate, vt ſit vnicus contractus.*
10 *Subdecl. non eſſe neceſſariam probationem concludẽtem, ſed ſufficere reddi veriſimilem mentem.*
11 *Et concurrente veriſimilitudine, ſtandum eſt aſſertioni iurata Conductoris.*
12 *Et ſtandum eſt coniecturis.*
13 *Coniectura vbi adſunt hinc inde, vrgentiores præualent.*
14 *Duobus equis conductis pro quadriga, licet merces ſit diſtincta pro qualibet, adhuc locatio cenſetur vnica.*
15 *Pluribus rebus conductis cum ſeparatione penſionis pro qualibet, ſi non tanta vtilitas perciperet Conductor ex vna de ſe, quantum ea vnita cum alijs, contractus cenſetur vnicus.*
16 *Pluribus rebus locatis ſi vnum corpus faciunt, cenſetur contractus vnicus.*
17 *Idem ſi ſint acceſſoria.*
18 *Pluribus diuerſæ ſpeciei locatis, plures cenſentur*

loca-

locationes etiamſi merces ſit vnica.

19 *Cauſa propter quam deuentum fuit ad locationem attenditur ad dignoſcendam, an locatio ſit vnica, vel plures.*

20 *Verborum conceptio attenditur ad eumdem effectum.*

21 *Contractus poteſt eſſe vnus, & multiplex ex diuerſis reſpectibus.*

22 *Dictiones,* vna cum, *requirunt concurſum vtriuſque eſtremi, & operantur vnicum eſſe actum.*

23 *Decl. non procedere ſi locata ſint res diuerſæ ſpeciei cum dictis dictionibus.*

24 *Vnicam locationem ſi partes dixerint, ſeu locationem in vulgari cenſebitur contractus vnicus.*

25 *Vnicum eſſe contractum de locationibus plurium rerum, arguitur ex quo dominus ante dixit, nolle locare vnam tantum.*

26 *Vnicum eſſe contractum arguitur ex dictis poſtea, & ex quibus.*

27 *Declaratio partium, quod tot eſſe debeant locationes quot res, operatur ad effectum læſionis non autem vbi adeſt fraus alicuius legis.*

28 *Locatis pluribus rebus ſimul, in dubio cenſetur contractus vnicus.*

29 *Locatis pluribus rebus ſimul, ſi non ſunt plures contractus proprie, ſed improprie, non veniunt in ſtatuto de pluribus locationibus loquente.*

30 *Dictio,* quodammodo, *eſt nota improprietatis.*

31 *Verba,* perinde haberi, *denotant fictionem.*

32 *Verbum,* eſt, *importat veritatem.*

33 *Pluribus rebus ſimul locatis cum mercede diſtincta pro qualibet, ſunt plures locationes vere, & proprie.*

34 *Conſulentes multoties ſolent, quando habent ſolidam fundamentum, addere alia colorata.*

35 *Pluribus ſeruis ſimul venditis vnica venditione ſi vnus ſit morboſus omnes redhibentur.*

36 *Pluribus rebus ſimul locatis vnica locatione, prætendi non poteſt contractum contineri quo ad vnam rem tantum.*

37 *Contr. quod pluribus rebus emptis vno pretio, de ſingulis ex empto, & vendito agi poteſt.*

38 *Decl. poſſe agi de ſingulis rebus, ſi venditor, vel locator acquieſcat, alias non.*

39 *Ampl. vt etiamſi emptor velit ſoluere totum pretium non poſſit agere ad vnam rem tantum niſi alijs renunciet.*

40 *Creditor non poteſt partem crediti tantum petere in iudicio.*

41 *Locatio licet facta ſit ad plures annos, cum penſione diſtincta in ſingulos annos, adhuc eſt vnica locatio.*

42 *Decl. vt licet ſit vnica locatio, tamen ſit diuidua.*

43 *Decl. 2. vt ſit vnica locatio rerum, ſecus autem operarum.*

44 *Lim. ſi aliud ex vnicitate ſumma pro mercede conuenta, vel operis deducatur.*

45 *Decl. 3. vt ſit vnica locatio reſpectu contractus, & obligationis, ſecus reſpectu præſtationum.*

46 *Pluribus perſonis facta locatio, an ſit vnica, vel plures, adſunt hinc inde opiniones, & pendet reſolutio à voluntate partium.*

47 *Contractus correſpectiui, reputantur vnus, & indiuiduus.*

48 *Decl. procedere per fictionem, non per veritatem.*

49 *Correſpectiuorum contractuum vno corruente, corruit & alius.*

50 *Decl. procedere ſi vnus contractus corruat ab initio, ſecus ſi ex poſt.*
Contrarium tamen, vide num. 52.

51 *Decl. 2. procedere in contractibus, & obligationibus, ſecus autem in diſtractibus, & liberationibus.*

53 *Pactum correſpectiuum ad contractum cenſetur ei inesse.*

54 *Ampl. in pacto exiſtente in contractu correſpectiuo.*

55 *Decl. procedere ſi pactum conueniat alteri contractui, & non ſequatur abſurdum.*

56 *Conductor ſi ſe obliget ſoluere penſiones tertio, corruente contractu locationis, non tenetur.*

57 *Conductor ſi cogatur recognoſcere alium in dominum, non durat cum eo contractus locationis, ſecus ſi recognoſcat voluntarie.*

58 *Correſpectiuitas contractuum, non præſumitur, ſed probari debet.*

59 *Probatur tamen præſumptionibus, & coniecturis.*

60 *Et coniecturæ fortiores, eludunt contrarias.*

61 *Coniecturæ voluntatis vnius ex contrahentibus, non ſufficiunt, ſed requiruntur vtriuſque.*

62 *Correſpectiui præſumuntur contractus, ex quo ſunt in eodem inſtrumento.*

63 *Ampl. etiam ſi ſint diuerſæ res, & perſonæ.*

64 *Poſſunt tamen in eodem inſtrumento eſſe plures contractus omnino ſeparati.*

65 *Plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant diuerſam cauſam, & independentiam, non cenſentur correſpectiui.*

66 *Non tamen ſufficit ſola diuerſitas naturæ ſi ſunt in eodem inſtrumento.*

67 *Dictio,* vlterius, *vti implicatiua præcedentium, importat correſpectiuitatem.*

68 *Dictio,* econtra, *vulgariter,* all'incontro, *importat correſpectiuitatem.*

69 *Dictiones,* toties quoties, *ſeu vulgariter,* ogni volta che, *important correſpectiuitatem.*

70 *Verba,* per gl'intereſſi che ſono frà me, e Carlo, *non important correſpectiuitatem.*

71 *Decl. vt conuentiones in eodem inſtrumento non habeantur pro correſpectiuis, ad effectus qui ſeparari poſſunt à toto contractu.*

72 *Attentata non committuntur, quando cauſa pendens coram Iudice inhibente, eſt diuerſa ab ea quæ pendet coram Iudice inhibito.*

73 *Correſpectiui cenſentur contractus incontinenti facti, vnus poſt alium, licet in diuerſis inſtrumentis.*

74 *In continenti celebrati cenſentur contractus ex quo apparent facti eodem die, & coram eodem Notario, & teſtibus.*

75 *Ampl. vt cenſeantur correſpectiui contractus in continenti facti, etiamſi ſint omnino diuerſi, dummodo ad inuicem compatiantur.*

76 *Secus ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant cauſam penitus diuerſam.*

77 *Decl. hoc caſu ceſſare præſumptionem correſpectiuitatis, ſed oriri coniecturam, quæ vna cum alijs operatur.*

78 *Decl. correſpectiuitatem actuum præſumptam, ex eo quod ſint facti in continenti, non procedere in diſpoſitionibus mere gratioſis.*

79 *Decl. 2. non procedere, niſi quo ad eos, qui vtrique actui interfuerunt.*

80 *Decl. 3. non procedere generaliter, vbi adſunt coniecturæ contra correſpectiuitatem.*

81 *Ampl. vt non ſolum arguatur correſpectiuitas ex eo, quod contractus ſunt in continenti facti, ſed etiam ex quo ſunt facti tempore proximo.*

82 *Decl. tamen ampliationem, vt non oriatur præſumptio, ſed ſimplex coniectura ex vicinitate prædicta.*

CAPVT XXV.

INter dubla, quæ ſolent orlri circa intellectum locationis, vnum eſt, an locatio ſit
1 vnica, vel plures, & eſt egregia diſputatio vt dicit *Menoch.præſumpt.12. in princ.lib.3.* ac valdè vtilis, vt concludit *Mantic. de tacit.lib.2.tit.3.in fin.* vtilitates autem non refero, quia ex diſcurſu ſuis locis apparebunt, & ſi cui placeret eas ſimul videre, adeat *Iaſ. in l. ſcire debemus 29. ff. de verb. oblig. vbi num. 12.* eas computat dicendo vnam haberi ibi in textu, tres addi à gloſſa, & alias tres à Bartholo, & duas à Baldo, ita vt ſint inſimul nouem, & nonnullas etiã refert *Caroc. de locat.tit.de multipl.contract. num.28.& ſeq.* Oritur autem præcipuè hoc dubium, vel ex eo, quod locatio ſit de pluribus rebus, vel quod ſit ad plura tempora, vel quod ſit facta pluribus perſonis, & de ſingulis aliquid dicendum eſt.

Circa primum igitur ſi locatæ ſint plures res ſimul, regula videtur poſſe tradi,
2 quod ſint plures locationes per *text. in l. ſcire debemus 29. in princ. ff. de verb. oblig.* dum dicit, *ſcire debemus in ſtipulationibus tot eſſe ſtipulationes, quot ſumma ſunt, totque eſſe ſtipulationes, quot ſpecies.*

At verè dicta regula procedit in ſimplici
3 ſtipulatione rerum, de qua loquitur *text.* prædictus, in contractibus enim in quibus interuenit etiam pretium non poteſt ſumi regula à ſola re, ſed conſiderari debet etiam pretium, itaut ſi pretium quoque ſit diſtinctum pro qualibet re in locationem, ſeù venditionem deducta, tunc bene procedat, quod tot ſint venditiones, quot res, ſecus autem ſi conſtitutum ſit vnicum pretium pro omnibus, quia tunc reputanda eſt venditio vnica, vt ſunt textus expreſſi *dicta l. cum eiuſdem 34. ff. de ædil. Edict. in princ.* ibi *referre ait in vniuerſos, an in ſingulos pretium conſtituatur, vt ſcilicet interdum vna interdum plures contracta venditiones intelligantur, & in l. ſi id quod 29. §. quod ſi ex decem*, ibi, *& plerique, vt Pomponius intereſſe putant vtrum vno pretio venerint, an diuerſis ff. de donat. inter vir. & vxor. & in l. ſi duos 44. ff. de contr. empt.* quæ iura licet loquantur tantum de venditione, tamen procedunt etiam, propter ſimilitudinem, & identitatem rationis, in locatione, vt tradit in ſpecie *Natta conſ.449. num.6. & ſeq. Becc. conſ.45. numer.34. Tiraquell. de retr. lignag. §.23. gloſ.1. num.14. Caroc. de locat. & cond. tit. de Multiplici contr. num.9. & Gratian. diſcept.715. num.19.*

4 Si autem vtrumque factum ſit, nempe expreſſum ſimul pretium vnicum, ſeù merces vnica, ac ſeparata, & tunc diſtinguitur, vt ſi præcedat expreſſio totius mercedis ſimul, reputetur locatio vnica, quamuis postea addita ſit expreſſio ſeparata quantitatis pro qualibet re tangentis, & econtra ſi prius expreſſæ quantitates diſtinctæ pro qualibet re, & deinde addita ſumma integra, quam omnes ſimul conficiunt, reputentur locationes plures *Bart. in quaſt.4. incip. Publicanus num.16. in princ. Tiraquell. de retract. lignag. §.23. gloſ.1. num.21. & 22. Mantic. de Coniect. lib.2. tit.3. num.17. & 18. Gratian. dicta diſcept.712. n.12.* & cum hac eadem diſtinctione tranſiui ſupra in *tit. de locatione rerũ Eccleſiæ §.7. verſ. & cum hac diſtinctione.*

Intelligenda tamen eſt diſtinctio iſta, vt
5 procedat ſi eodem tempore facta ſit vtraque expreſſio, nam alias ſi forte prius locatio facta eſſet pro mercede diſtincta, & deinde fieret nouum Inſtrumentum pro mercede vnita, vel econtra, hoc in caſu non attendi deberet eodem modo, quid prius factum, ſed quid poſterius, quia poſteriora derogant prioribus, vt in propoſito cenſuit *Coman. conſ.41. num.3. verſ. ad ſecunda*, & eum ſequitur *Caroc. de locat. & cond. tit. de multipl. contr. num.14.*

6 Verum procedit, quod tot cenſeantur locationes, quot res ſeparatis mercedibus locatæ, quatenus non appareat contrarium ſenſiſſe partes; nam ſi appareat, conductorem vnam tantum rem non fuiſſe cõducturum, adhuc locatio, & conductio reputabitur vnica ſaltem ad dictum effectum, vt nõ poſſit ſubſiſtere in vna re tantum *text. eſt expreſſus in dicta l. cum eiuſdem 34. §. Interdum ff. de ædil. edict.* & tradunt etiam *Soccin. Iun. conſ.26. num.10. lib.1. Decian. reſp.1. num.11. lib.5. Tiraq. de retr. lignag. §.23. gloſ.1. numer. 23. & 24.* poteſt enim contractus ſui
7 natura diuiduus ex voluntate partium fieri indiuiduus *Burſatt. conſ.176. num.32. Bardellon. conſ.45. num.46. Bellon. de iur. accreſ. cap.6. quæſt.33. num.10.*

8 Et non ſolum inſpicitur voluntas conductoris, an ipſe fuiſſet aliter conducturus, ſed etiam eodem modo inſpicitur, an locator fuiſſet aliter locaturus, vt monet *Mantic. de tacit. lib.5. tit.5. num.29. verſ. ſed conſidera.*

9 At animaduertendum requiri, quod conſtet aperte de voluntate, nam regula eſt, quod reputentur plures locationes in dicto caſu, & tunc recedi ab ea, cum manifeſtũ eſt aliter ſenſiſſe partes, dicit *text. in dicta l. cum eiuſdem §. Interdum*, at non inde infe-

rendum

rendum, requiri probationem concludentẽ
voluntatis, quia eſſet nimis difficilis, &
ideò ſufficit veriſimilem eam reddi, vt fir-
10 mat *Decian. dicto reſp.1. num. 4. lib. 5.* vbi
dicit, quod quando veriſimile eſt talem
fuiſſe mentem contrahentium, perinde exe-
quenda eſt, ac ſi expreſſa fuiſſet *Caroc. di-
cto tit. de multipl. contract. num. 16. poſt prin-
cip. verſ. Vndè attenditur*, vbi dicit attendi
intentionem contrahentium, eamque col-
ligi in hoc ex veriſimilitudine, & coniectu-
ris, & ſenſit *Rota deciſ. 709. num. 8. par. 1. di-
uerſ.*
11 Vel ſaltem concurrente veriſimilitudine
naturali, & communi ſtandum erit aſſer-
tioni iuratæ conductoris, quod non niſi ſi-
mul omnes conduxiſſet, ex congeſtis per
Decian. dicto reſp. 1. num. 19. lib. 5.
12 Et ſtandum eſſe coniecturis conuincen-
tibus prædictam voluntatem *Mundel. conſ.
45. num. 3. verſ. procedit Lancell. Gall. conſ. 40
num. 6. propè fin. Menoch. præſumpt. 12. nu. 1.*
13 *lib. 6.* & ſi coniecturæ adſint hinc inde, vr-
gentiores præualent *Decian. reſp. 1. num. 38.
lib. 5.*
Sumitur autem ſufficiens coniectura, &
14 veriſimilitudo, quandoque à qualitate re-
rum conductarum, nam ſi conducti ſint,
verbi gratia, duo equi pro quadriga, licet
expreſſa ſit merces ſeparata pro quolibet,
adhuc ex ſolito ſumendi duos, & pares,
reputabitur omninò locatio vnica, & ſic in
ſimilibus, vt expreſſe exemplificat idem
*text. in prædicta l. cum eiuſdem ad fin. ff. de
ædil. edict.* ſic ſi locata plura iugera vnius
prædij pro ſcutis tot pro quolibet iugero, ſi
apparebit aliqua earum eſſe ſterilia aliqua
fertilia, conuincetur ſufficienter voluntas
locandi, & conducendi ſimul omnia, non
autem, vel ſterilia tantum, vel fertilia,
vt aduertit *Tiraquell. de retract. lignag. §. 23
gloſ. 1. numer. 24. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 3.
num. 16.* & ſimile exemplum de conducen-
te duos campos, quorum vnus, vel fru-
ctuoſior, vel commodior ſibi ſit, tradit *Ca-
roc. dicto tit. de multipl. contr. num. 16.* & ge-
15 neraliter ex quo res vna non eſſet condu-
ctori vtilis, vel tantum vtilis de ſe, quan-
tum vnita cum alia, arguitur dicta voluntas
conducendi ſimul vnica conductione *De-
cian conſ. 1. num 12. & ſeqq. lib. 5. Rot. dec. 709
num. 4. par. 1. diuerſ.*
16 Et ſi agatur de rebus vnitis facientibus
vnum corpus, quod contractus ſit vnicus
probat *text. in dicta l. ſcire debemus 29. ad
finem principij ff. de verb. oblig.* & quod ſi
17 res locatæ ſint acceſſoriæ, pariter hoc idẽ
ſit dicendum tradit poſt *gloſ. in d. l. cum eiuſ-
dem ff. de ædil. edict. & Signorel. conſ. 53. in
princ. Decian. d. reſp. 1. nu. 20. & ſeqq. lib. 5.*
vbi etiam quod acceſſoriæ fiunt ex deſtina-
tione patrisfamilias.
18 Et attenditur adeò qualitas rerum, vt
etiam e contra, ſi locatæ ſint res diuerſæ
ſpeciei quantumuis conſtituta ſit vnica
merces, adhuc cenſeri debeant plures lo-
cationes, vt firmat *Rota coram Dunozetto
Iun. deciſ. 944. num. 11.* vbi quod diuerſitas
ſpecierum ſecum portat pretij diſtinctionẽ,
ac proinde *Iuriſconſ. in l. fin. §. præterea C.
de iur. dot.* de ſingulis rebus, ac ſpeciebus
voluit iudicari ſecundum propriam natu-
ram, vt monuerunt etiam ibidem *Bellaper.
verſ. ſed ponamus Bald. nu. 2. verſ. quia diſ-
ſeparata, & Salicet. num. 9. verſ. de qualibet
iudicatur*, & faciunt tradita per *Surd. conſ.
135. num. 65. poſt med. verſ. ſed intelligi de-
bent.*
Vnde, quod dicit *Caroc. de locat. & con-
ducto dicto tit. de multiplic. contr. nu. 12. verſ.
& ſi vnitas*, & repetit *numer. 15. poſt med.*
quod vnitas penſionis præualeat pluritati
rerum in locatione comprehenſarum, intel-
ligendum erit de rebus eiuſdem ſpeciei,
non autem diuerſæ, iuxta dictam opinionem
Rotæ.
19 Vltra qualitatem rei conſideratur etiam
qualitas cauſę ex qua deuentum fuit ad lo-
cationem, nam ſi debitor ſcutorũ ducento-
rum, non habens in pecunia vnde ſoluat,
locet duo prædia creditori, vnum pro ſcu-
tis centum viginti, aliud pro ſcutis octua-
ginta, inſimul conficientibus dictam ſum-
ma ſcutorũ ducentorum, quã conductor re-
tinere ſibi debeat in ſolutum pro ſuo credi-
to, licet iuxta ſupra tradita iudicari debe-
rent duæ locationes propter diuerſitatem
rei, & diuerſitatem pretij, tamen propter
cauſam primitiuam vnius debiti, quod non
poterat ſolui pro parte tantum creditore
inuito *l. Tutor §. Lucius ff. de vſur.* non de-
bet admitti, vt ſubſiſtat tantum pro parte
dicta locatio, & aſſignatio penſionum in
ſolutum, vt pleniſſime firmat *Tiraquell. de
retr. lignag. §. 23. gloſ. 1. numer. 25. & 26. &
facit Rot. deciſ. 554. nu. 4. verſ. præcipuè par. 4
tom. 3. recent.*
20 Et conſideratur etiam conceptio verbo-
rum, nam ſi quis illud, & illud ſtipulatus
ſit, tot ſunt ſtipulationes, quot corpora di-
cit *text. in dicta l. ſcire debemus 29. ad fin.
princ. ff. de verb. oblig.* & aliud eſſe ſi diſiun-
cta coniunctione concepta ſit ſtipulatio, di-
cendo illud, aut illud, quia tunc erit vni-
ca docet, *ibi gloſ. in ver. illud*, ſaltem quo-
ad conductorem, & ſolutionem mercedis,
li-

licet ſecus ſit quoad obligationem locatoris, vt declarat ibidem *Bart. num. 3.* vnde
21 non omittendum animaduertere, quod cõtractus poteſt diuerſis reſpectibus dici vnus & multiplex, prout aduertit *Ronchegal. in l. 3. ver. vtique num. 4. ff. de duobus reis*, & quod locatio plurium rerum pro vnica mercede ſit vnica reſpectu contractus, ſed poſſit dici multiplex reſpectu petitionis faciẽdæ à Reo, ex quo conductor poteſt petere ſingulas res de per ſe ad *text. in l. & ſi vno in princ. ff. de action. empt.* licet non poſſit locator agere ad mercedem ſingularum rerũ locatarum *Caroc. dicto tit. de Multiplic. contract. num. 27. poſt med.*

22 Item ſi locata talis res vna cum tali, deprehenditur vnica locatio ex virtute illarũ dictionum, *vna cum*, quæ requirunt concurſum vtriuſque extremi, & faciunt cenſeri vnicum tantum actum *l. vlt. C. de impub. & alijs ſubſtit.* cũ alijs cumulatis in propoſito per *Decian. d. reſp. 1. numer. 10. lib. 5. Rot. deciſ. 709. num. 8. in fin. & 9. par. 1. diuerſ.* &
23 hoc non procedit ſi locatæ, vel venditæ ſint res diuerſæ ſpeciei ſuam naturam ſeparatam retinentes, quia tunc quantumuis venditæ ſint, vel locatæ ſimul cum præfatis dictionibus, *vna cum*, adhuc cenſentur plures contractus non vnus, vt declarauit in ſpecie *Rota coram Dunnozet. Inn. dec. 944. num. 10.*

24 Et deſumi etiam poſſet non contemnendum argumentum voluntatis partium vnicam locationem contrahendi, ex quo in Inſtrumento, vel ſubſcriptione dixerint vnã locationem, vel vnum mercatum, vt cenſuit *Decius conſ. 421. num. 4. verſ. & ita videtur*, & quod in Inſtrumento eam vocauerint locationem in ſingulari conſiderat *Decian. in ſæpè citato reſp. 1. num. 5. & 6. lib. 5* & faciunt, quæ dicta ſunt in quæſtione, an ſit locatio, vel venditio, & in alia, an ſit locatio, vel emphyteuſis quod ſtetur denominationi partium *in Cap. 2. & 3.*

25 Et non ſolum ex dictis in actu locationis, ſed etiam ex dictis antea, exemplum; ſi Titius volens locare duas res, requiſitus à Caio de locatione vnius tantum, dixerit nolle locare illam ſolam, ſed velle locare vtramque ſimul, & Caius vtramque conduxerit, quod arguatur vnica locatio tradit *Caroc. dicto tit. de multiplic. contr. n. 17.*

26 Et idem erit de dictis poſteà, vti ſi in alio Inſtrumento poſteà facto, vocauerint locationem in ſingulari *Decian. dicto reſp. 1. numer. 7. verſ. Tertio probatur, & ſeq.* & ſi in acceptatione ordinis ſoluendi penſiones tertio, conductor dixerit, *ogni volta, che mi hauerà conſegnato quanto deue*, attẽto quod requiſierit conſignationem omnium antequam aliquid ſoluat, argui locationem vnicam voluit *Dec. dicto conſ. 421. numer. 4. verſ. & hoc manifeſtè.*

Nonnullas alias coniecturas, & indicia voluntatis cõtrahendi vnicam locationem, velè contra, adduxi ſupra *cap. 14. §. 7.* vbi tractaui, an locatio bonorum Eccleſiæ facta vltra tempus permiſſum ſuſtineatur in permiſſo, vel ſi contineat aliquas res, quæ locari poterant, & aliquas, quæ non poterant, an ſuſtineatur, quoad illas, quæ locari poterant tantum, & ſimilia, quæ licet poſſent etiam hic cadere, tamen ſunt magis propria, & particularia illius materiæ, animaduertendum enim eſt, quod non omnia, quæ in hac quæſtione abſolute, & in genere traduntur de probatione multiplicis locationis, applicari indifferenter poſſunt materiæ illi locationis bonorum Eccleſiæ, quia ſtante in ea prohibitione locandi vltra certum tempus, vel vltra certas generationes, magis caute agendum eſt, ne fraus fiat prohibitioni, ad tradita per *Manticam de tacit. lib. 5. tit. 4. num. 19. & 20.* & ſignanter reſpectu deprehendendi pluralita-
27 tem contractuum ab expreſſionibus partium, quia licet, vt dictum eſt, attendi debeant regulariter, ſecus tamen eſt ad effectum euitandi diſpoſitionem legis, vnde ſi expreſsè dixerint, tot eſſe debere locationes, quot res, valebit declaratio, quoad effectum, vt poſſit prætendi læſio, vel remiſſio mercedis reſpectu vnius rei non conſideratis alijs, at nullius conſiderationis eſt talis clauſula ſi ſit in fraudem legis, puta ad effectum euitandi prohibitionem alienationis ex eo, quod ſingulares de ſe conſideratæ ſub ea non cadant, ex plenè congeſtis per *Caroc. dict. tit. de multipl. contr. nu. 38. & per Mantic. vbi proximè*, ac alijs ſupra relatis *d. cap. 14. §. 2. in princ.*

28 Si autem coniecturis hinc inde ponderatis, adhuc diſcerni nequeat, an locatio ſit vnica, vel plures, ſed res adhuc dubia exiſtat, in hoc dubio facienda eſt interpretatio contractum eſſe vnicum, & indiuiduum, vt firmat *Baratt. conſ. 340. num. 7. Bardellon. conſ. 45. num. 47.*

29 Verum in caſibus, in quibus iuxta prædicta, locatio vnico contextu verborum facta de pluribus rebus non eſt vnica, ſed plures, quæri poteſt, an ſint plures verè, & propriè, an potius impropriè, & per ſolam iuris fictionem, & effectus huius quæſtionis eſt, quod quatenus tantum impropriè plures locationes dicantur, & per iuris fi-

ctionem

ctionem, ſequitur, vt in ſtatutis, & alijs di-
ſpoſitionibus ſtrictè interpretandis ſub
nomine plurium locationum nō veniant,
vt tradunt *Aretin.in l.1.§.ſed ſi mihi in 2.no-
tab.ff.de verb. obligat. Iaſ. in l. ſcire debemus
29.num.4.ff.eodem Decian.reſp.1. num.1. ad
fin.& 2.lib.5.*

Et quod ſint plures locationes impro-
priè tantum, & per fictionem iuris, probare
videntur text.in dicta *l. 1. §. ſed ſi mihi ff.
de verb.oblig.* ibi *nam ſi tot ſunt ſtipulationes,*
30 *quot corpora, duæ ſunt, quodammodo ſtipula-
tiones*, ponderando dictionem illam *quod-
ammodo*, quæ eſt nota improprietatis, & fi-
ctionis *gloſ.in l.1.in princ.ff.de rer. diu.& in
l. ſi me in vacuam*, vbi etiam *Bart. ff. de
acquir.poſſeſſ.* cū alijs cumulatis per *Barboſ.
dictiou.328.num. 1. & 2.* & cum dicto text.
concordat alius in *l.quid tamen in princ. ff.
de arbitr.* nam dicit, quod ſi de pluribus
cauſis factum ſit vnicum compromiſſum,
videntur quaſi plura ſint compromiſſa, er-
go non ſunt propriè, & verè plura, & alius
in *l.Titia 134.§.fin.ff.de uerb.ſign.* qui dicit
perinde haberi, ac ſi ſingulæ ſpecies in ſti-
31 pulationem deductæ fuiſſent, ergo per fi-
ctionem, vt denotant verba, perinde habe-
ri *Sard. conſ.375. num.42. Barboſ.dict.251.
numer.1.* & per prædicta, aliaque iura hanc
opinionem tenuerunt in dicta *l.1. §. ſed ſi
mihi ff. de uerb.ſign. Aretin. in 2. notab. Al-
ciat in princ. & Buttgell. in 3. notab. & in l.
ſcire debemus ff.eodem Io.de Imol.in princ.&
latè conſulendo Decian.reſp.1.num.1.lib.5.*

Verum pro contraria opinione inſurgit
*Iaſon.in d.l.ſcire debemus 29.num.4.uerſ. ego
non uiolando ff. de uerb. oblig.* & obſeruat,
quod ille text. pluries dicit, tot ſunt ſtipula-
tiones, ac inde infert, quod non violando
32 textum, tenendum ſit eſſe verè, & propriè,
nam verbum, eſt, importat veritatem,
cum differant iſta, quem eſſe talem, vel ha-
beri pro tali, vnde ſi tot ſunt ſtipulationes,
quot corpora, ergo verè, & propriè, vt
ipſe dicit, & probat. Pro conciliatione ob-
33 ſeruo, quod tā iura adducta pro prima opi-
nione, quam ſcribentes in eis, loquuntur
in caſibus, in quibus adeſt tantum diuerſi-
tas rei, vel cauſæ, vnde eorum auctoritas
non videtur trahenda ad caſum, in quo cō-
currat cum diuerſitate rei, etiam diuerſitas
mercedis cuilibet rei particulariter conſti-
tutæ, dum in eo habemus textū decentem,
hoc referre in ſingulis rebus eſſe conſtitu-
tum precium, vt non vna, ſed plures con-
tractæ venditiones intelligantur in *l. cum
eiuſdem 34. ff. de ædil. edict.* cum concor-
dan. ſupracit. *num.3.* vnde licet in illis ter-
minis ſimplicis plurium rerum ſtipulatio-
nis, vel compromiſſi plurium cauſarum, nō
recederem à prima communi, tamen in
terminis locationis, plurium rerum cum
mercede diſtincta pro qualibet re, inclino
in ſecundam Iaſonis ſententiam, non ob-
ſtante, quod in ſimilibus terminis, nempe
venditionis, contrariam tenuerit *Decian. in
dict reſp.1.* quia vtitur dictis auctoritatibus
pro prima adductis, & non aduertit dictam
differentiam caſuum, & diuerſitatem ratio-
nis, accedente, quod dictum conſiliū, ha-
bet alia ſolida fundamenta, & ideò nil mirū
34 ſi in ea parte non ſubſiſteret, nam conſu-
lentes multoties habētes ſolida fundamen-
ta, ſolent addere alia colorata, & quandoq;
media colorata, & non firma ad ornandum
conſilium, vt notat *Gozadin.conſ.96.num.8.
verſ. & ideò notabiliter*, & etiam alia non
benè conſiderata, vt teſtatur *Curt. Iun.conſ.
348.num.36.*

35 At quia præcipua huius quæſtionis vtili-
tas eſt, quod ſi venditis pluribus rebus, ſeu
ſeruis vnico precio, vnica ſit vēditio, ſi quis
eorū fortè morboſus, aut vitioſus ſit omnes
redhibeantur, vt dicit text.in *l.cū eiuſdem 34
poſt.med.ff.de ædil. ed.* & ſic reputatur cōtra-
36 ctus indiuiduus, itaut non poſſit prætendi,
quod ſuſtineatur, & executioni demādetur
in parte tātū, prout vidimus ſupra in propoſi-
to locationum rerum Eccleſiæ *cap. 14. §. 7.*
in his præciſis terminis in contrarium valde
37 vrget text.in *l.& ſi vno, 34. ff. de act.empt.*
vbi dicit Iuriſconſ. quod, & ſi vno precio
plures res emptæ ſint, de ſingulis ex empto,
& vendito agi poteſt.

Pro conciliatione autem *Caroc.dict.tit.de
Multipl.contr.num.27.verſ. altera eſt*, dicit,
quod locatio facta ſub vnica penſione, eſt
vna quantum ad relationem contractus cir-
ca ea, quæ reſpiciunt totum contractum, &
ita loqui dictam *l.cum eiuſdem, & alias con-
cordantes ibi relat.* ſed quantum ad ea, quæ
non reſpiciunt contractum, ſed petitionem,
videntur eſſe plures reſpectu emptoris, vel
conductoris, quia poteſt ſeparatim petere
d.l.& ſi vno, & addit ſecus eſſe ex parte vē-
ditoris, vel locatoris, quia non poſſet age-
re ad penſionem ſingularum rerum in in-
ſtrumento mentionatarum.

38 At magis placet, quod in tantum poſſit
conductor agere de rebus ſingulis in quan-
tum locator acquieſcat, alias poſſit cogi, vt
de omnibus agat, vt docet *Bart. in dicta l.
& ſi vno ff.de act.empt.*

39 Nec dicas hoc verum ſi conductor velit
ratam penſionis illam rem tangentem ſolū
ſoluere, at ſecus videri ſi tota penſione ſo-
luta

luta vnicam rem petat, ex quo ſibi tantum præiudicet, quia verum eſſe poteſt ſi alias renunciet, nam alijs non renunciatis,præiudicialis eſſe poſſet locatori petitio vnius rei, quia poſſet poſtea peti alia, & ſic ipſe pro vnico debito trahi ad diuerſa iudicia, 40 ad quod euitandum,ſemper permititur debitori creditorem compellere, vt abſtineat à petitione partis crediti, & totum petat *Bart.in l.in comedato* 17.*§. duabus num.*2.*ff. commod. Roman. in l. quid nam num.* 4. *ante fin.ff. ſi cert.pet. Mateſilan.ſing.* 115.*in princ.* & ibi plenè addit, & annotat in princ. vbi de comm.

Vidimus an locatio ſit vnica, vel plures ratione plurium rerum in ea contentarum, nunc idem videndum de locatione facta per plures annos vel pluribus perſonis, an eodem modo ſint plures, vel vnica, ſed citius me expediam, quia circa coniecturas voluntatis me referam ad ſuperius dicta, quæ,vt plurimum applicari poterunt etiam 41 quæſtionibus iſtis, ac etiam ad tradita in *cap.* 14. *§.* 2. vbi cum quæratur quando dicatur locatio vltra triennium facta, adſunt multa facientia ad quæſtionem iſtam, quo igitur ad locationem factam pro pluribus annis etiamſi diſtincta penſio ſit in ſingulos annos, reſoluendum eſt non eſſe plures,ſed vnicam locationem, prout communiter tenent DD. vt videre eſt penes *Caroc. dict.tit. de Multipl.contr.num.*15. *Surd.conſ.*34.*num.* 54.*& ſeqq. Coſta de rata quæſt.*93. *num.*4.*& ſeq.Rot.deciſ.*279.*num.*5.*ad fin.p.*1.

Et licet *Mantic. de tacit.lib.*5.*tit.*4.*nu.*12. referat contrarium ſenſiſſe *Bald. conſ.* 475. *num.*8.*lib.*1.*& Tiraquell.de retract.lignag.§.* 23.*gloſ.*1. *num.*12.tamen iſti Auctores dicunt ſolum, quod locatio facta vltra tempus permiſſum corruat in totum,ſi facta pro vnica præſtatione, ſi vero facta pro penſione in ſingulos annos conſtituta, ſuſtineatur pro tempore permiſſo, & vltra quod hæc 42 eorum opinio non eſt tuta,ex traditis ſupra *cap.*14.*§.*7.*num.*30.dato quod ſit vera, non inde infertur, quod teneat eſſe plures locationes, ſed tantum infertur, quod teneant locationem eſſe diuiduam, & ſic poſſe ſuſtineri in parte permiſſa, & vitiari in alia,iuxta reg. in diuiduis vtile per inutile non vitiatur, de qua latè *Cyriac.contr.*90. *num.*29. & de dicta quæſtione in d. *§.*7. *n.*3.*in princ. verſ.an autem locatio*, vnde ſumi poteſt vna declaratio dictæ communis opinionis,vt videlicet quando penſio eſt conſtituta in ſingulos annos, licet contractus ſit vnicus, tamen ſit diuiduus,prout ſenſit idem *Mantic. dict.tit.*4.*num.*24.

43 Alia declaratio notabilis valde eſt, vt procedat eſſe vnicam locationem ad plures annos factam in locatione rerum, ſecus autem in locatione operarum, quia in iſta tot cenſentur eſſe locationes,quot anni *l.ſi ſeruus communis Menius §. vlt.* & ibi *Bart.ff.de ſtipulat.ſeru.Bald.conſ* 316.*num.*2. *in fin.lib.* 3.*Mantic.de tacit.lib.*5.*tit.*4.*num.*13.*Coſta de rata quæſt.* 93. *num.* 4. *&* 5. quod tamen intelligendum videtur procedere regulariter loquendo, quatenus ſcilicet aliud non 44 conuincatur, aut ex vnicitate ſummæ pro mercede conuentæ, aut ex vnicitate operis, ad quod fuit facta conductio, & ad hoc faciunt tradita per *Caccialup. in l. diem functo num.*23.*ff.de offic.aſſerſ. & Rip.de peſte tit.de priuileg.contract.ſub num.*120.

Tertia addi poteſt declaratio, vt poſſet 45 dici multiplex locatio reſpectu præſtationũ, at non reſpectu contractus, & obligationis, vt poſt *Iac. de Arcu.* docuit *Alberic. in l. pluribus §. de hac ſtipulatione in fin.ff. de verb. oblig.* & ſequitur *Mantic. dicto tit.*4.*num.*16. vbi etiam per tot tit. alias declarationes, & caſuum diſtinctiones in hoc propoſito tradit, quæ penes eum videri poterunt.

46 Quo autem ad locationem factam pluribus perſonis, quod, etiam ſi facta cuilibet pro certo tempore, debeat adhuc reputari vnica,tradunt ſignanter *Becc. conſ.* 92. *num.* 18. *& Bardellon. conſ.* 45. *num.* 58. *& ſeq.*

Contrarium verò ſentire videtur *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ.*796. *num.* 17. *& coram Cardin. Celſo deciſ.* 28. *num.*7.

Sed hæc quoque controuerſia pendet à voluntate partium, & ideò componenda cum diſtinctione caſuum, vt dixi in ſpecie *dicto c.*14. *§.* 7.*n.*32.*verſ. dubitatur etiam*,& ex coniecturis, & argumentis, de quibus ſupra in locatione plurium rerum *à nu.* 14.

Et hæc ſufficiant circa dictam quæſtionem,an locatio ſit vnica, vel plures,ſed animaduertendum ,quod aliquando licet ſint 47 plures contractus, tamen ſunt correſpectiui, & hac ratione correſpectiuitatis vnus alteri cenſetur ineſſe, & reputantur, vt vnus, & indiuiduus, vt per *Grauett. conſ.* 949. *num.* 19. *Tiraquell. in l.ſi vnquam verb. donatione largitus num.* 117. *& ſeq. Surd.conſ.* 381. *num.* 6. *in fin. Gratian. diſcept.* 924. *num.* 2. *Seraph. deciſ.* 540.*num.* 4. *Rot.poſt Zacch. de ſociet. off. deciſ.* 113.*num.* 13.*&* 14.

48 Et licet hoc procedat per fictionem, quia ſecundum veritatem ſunt contractus verè diſtincti, & plures *Menoch. præſumpt.* 12. *num.* 25. *lib.* 6. quem ſequitur *Rota coram Gregor. deciſ.* 508. *num.* 8. & de pacto facto poſt locationem,quod dummodo ſit factum

poſt

poſt locationem perfectam, quantumuis in
continenti, dicatur ineſſe ipſi locationi fictè
& impropriè, non autem verè, & propriè
Carot. de locat. tit. de coharen. contr. num. 53.
& 56. & prius *Tiraq. cum alys de retract. con-*
49 *uent. §. 1. gloſ. 5. num. 27. & ſeq.* tamen re-
putantur vnus, & præcipuus effectus eſt, vt
non poſſit vnus ſtare ſine altero, ſed vno ceſ-
ſante, & alius corruit *Grauett. conſ.* 230. *nu.*
2. *Menoch. conſ.* 109. *num.* 6. *Decian. conſ.*
1. *num.* 38. *lib.* 3. *Gratian. diſcept.* 273. *nu.*
15. *Barz. deciſ.* 15. *num.* 9. *Rot. deciſ.* 428.
num. 3. *part.* 1. *recent.*

Et ſicut vno in totum corruente, alterum
in totum corruit, ita, & vno in parte ceſſan-
te, debet, & alter quoque in parte ceſſare,
vt per text. *in l. qua de tota ff. de rei vindic.*
tradit *Surd. conſ.* 431. *num.* 52. *in princ. verſ.*
& ſicut.

Et in ſpecie, quod regulę traditæ pro plu-
ralitate locationum nō applicentur, nec ob-
ſtent vnicitati, & indiuiduitati contractus ſi
appareat locationes, quamuis diuerſas, ta-
men eſſe correſpectiuas, latè tradit *Beccat. conſ.*
92. *num.* 17. *verſ. rurſus reſpondeo.*

50 Verum tunc tantum corruere alium con-
tractum correſpectiuum, quando vnus cor-
ruit ab initio, ſecus autem ſi corruat ex poſt
facto, declarauit *Mandell. Alb. conſ.* 45. *num.*
5. *& 6.* quem plenè amplectitur *Lancell.*
Gall. conſ. 40. *num.* 5. *ad fin. & ſeqq.* & com-
probari poſſe videbatur per text. *in l. fin. ff.*
de manum. teſt. vbi legatum libertatis erat
correſpectiuum ad implementum conditio-
nis, & tamen ſufficit ſemel adimpletam fuiſ-
ſe conditionem, nec corruit legatum ſi con-
ditio poſtea deficiat, vt conſiderauit *Rota*
deciſ. 677. *num.* 15. *verſ. nec obſtat part.* 1.
diuerſ.

At quoad dictum textum, eius diſpoſitio
procedit potius, ex alia declaratione, quam
patitur dicta concluſio, quod corruente
vno ex correſpectiuis, corruat, & aliud, quæ
declaratio eſt, vt procedat in contractibus,
51 & obligationibus, ſecus autem in diſtracti-
bus, ſeù liberationibus, quando enim vnus
eſt liberatus non eſt quid corruat, quià li-
beratio eſt priuatio, & non datur priuatio
priuationis *l. nam, etſi ſub conditione* 5. *ff. de*
iniuſt. rup. & ir. teſt. vt benè per plura
exempla probat *Bellon. Iun. conſ.* 27. *num.*
33. *& ſeq. & num.* 41.

52 Et extra hos terminos opinio Mandelli
eſt dubitabilis, quia in his, quæ tractum
ſucceſſiuum habent, non ſufficit ab initio
adimplere, dum implementum non eſt dura-
bile *Bart. in l. inter Statillianū* 49. & ibi *Bald.*
num. 1. *& 2. ff. de recept. arbitr. Soccin. Sen.*
conſ. 133. *num.* 7. *lib.* 1. *Surd. conſil.* 381. *n.*
19. *Rot. coram Celſo deciſ.* 78. *num.* 4.

53 Sicut autem vnus contractus correſpe-
ctiuus cenſetur ineſſe alteri, ita & pactum
correſpectiuè conuentum cenſetur contra-
ctui correſpectiuo ineſſe, ad latè tradita per
Mantic. de tacit. lib. 3. *tit.* 15. *nu.* 49. *& 50.*
54 & de pacto conuento in vno ex Contracti-
bus correſpectiuis, quod cenſeatur ineſſe
alteri *Monter. deciſ.* 20. *ſub num.* 41. *Rot. co-*
ram Dunnozet. Sen. deciſ. 135. *num.* 7. ſed
hoc intelligendum, quando pacta illa con-
55 ueniunt alteri contractui, & nullum ſequi-
tur abſurdum, vel impoſſibile, veluti ſeque-
retur ſi facto contractu vſurario correſpe-
ctiue ad contractum Matrimonij, prætende-
retur, quod qualitates pertinentes ad con-
tractum vſurarium, cenſerentur repetitæ in
contractu matrimonij, vt benè animaduer-
tit *Mandell. Alb. conſ.* 178. *num.* 1. & ibi
etiam *Adden. Monac. deciſ. Luc.* 55. *num.* 41.

56 Hinc ſi Conductor obliget ſe fauore ter-
tij, puta ſoluere penſiones creditori locato-
ris, vel ad aliud quid, ſimile ratione con-
ductionis factæ, ſeù appaltus ſuſcepti, ceſ-
ſante conductione, ſeù appaltu, ceſſat etiam
talis obligatio correſpectiua *Bald. in l. pro-*
curator 67. *num.* 3. *ad med. ff. de procurat.*
Cephal. conſ. 217. *num.* 5. *Gratian. diſcept.*
275. *num.* 22. *& diſcept.* 740. *num.* 45. *Rot.*
deciſ. 50. *num.* 3. *in fin. part.* 1. *rec.*

57 Et idem eſt ſi conductor cogatur metu
Iudicis recognoſcere alium in Dominum,
quia tunc licet duret contractus, tamen non
durat cum eo, cuius intuitu facta promiſſio
Coſta Sen. conſ. 67. *per tot.* ſecus tamen ſi
hoc faciat voluntarie *Amat. reſolut.* 21. *nu.*
5. *& ſeqq.*

58 Correſpectiuitas vero probari debet, quia
regulariter ea non præſumitur *l. cum eiuſ-*
dem 34. *ff. de adil. edic. Gratian. diſcept.* 548.
num. 32. *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ.* 649.
num. 4.

59 Sed ſufficiunt præſumptiones, & conie-
cturæ ad eius probationem, quia, an adſit
correſpectiuitas, vel ne, eſt materia coniectu-
ralis *Mandel. conſ.* 45. *num.* 3. *verſ. procedit*
Lancell. Gall. conſ. 40. *num* 6. *prope fin. Meno-*
60 *ch. præſumpt.* 12. *num.* 1. *lib.* 6. etſi adſint
hinc inde coniecturæ, attenduntur fortiores,
quia vna aliam elidit *Decian. reſp.* 1. *num.* 38.
lib. 5.

61 At non ſatis erunt coniecturæ voluntatis
vnius partis contrahendi correſpectiue, ſed
requiruntur voluntatis vtrinſque ad facien-
das obligationes propriè correſpectiuas *dec.*
677. *num.* 15. *verſ. quoad vltimam part.* 1.
diuerſ.

62 Præcipua autem coniectura, imò præſum-
ptio correſpectiuitatis duorum cōtractuum
inde reſultat, quod ſint comprehenſi in eo-
dem inſtrumento *Dec. conſ. 562. nu. 4. Tor-
niel. conſ. 73. num. 8. verſ. quarto igitur Surd.
conſ. 217. num. 9. Gabr. de præſumpt. concluſ.
13. num. 4. Rota deciſ. 261. num. 30. part. 4.
tom. 2. & deciſ. 65. num. 8. & deciſ. 127. nu.
17. part. 6. recent.*

63 Adeò vt hoc procedat etiam ſi diuerſæ
ſint res, & perſonæ ſecundum *Becc. conſ. 92.
num. 17. & 18. Bardellon. conſ. 45. num. 58.
Venturin. conſ. 14. num. 33.*

64 Verum poſſunt etiam in eodem Inſtru-
mento eſſe plures contractus omnino ſepa-
rati *Alb. conſ. 45. num. 3. Cyriac. contr. 90.
num. 25. & 26.* & latè *Rota poſt Merlin. de
pignor. deciſ. 142. num. 18. & ſeqq.* vbi plu-
65 ra recenſet exempla, & auctoritates addu-
cit, & ſignanter ſi ſint diuerſæ naturæ, &
habeant cauſam diuerſam, vnuſque non
habeat neceſſariam dependentiam ab alio,
nec veniat ad alterius determinationem,
non cenſentur correſpectiui, quantumuis in
eodem inſtrumento ſint celebrati *Menoch.
præſumpt. 12. num. 39. lib. 6. Cyriac. contr. 90.
num. 26. Put. deciſ. 213. num. 1. & per tot.
part. 3. Bich. deciſ. 281. num. 26. & poſt Mer-
lin. de pignor. d. deciſ. 142. num. 23. & ſeq.*
vbi, & quod hoc procedit etiam ſi vnus de-
derit cauſam alteri.

66 Non tamen ſufficeret ſola diuerſitas na-
turæ contractuum ad euitandam dictam
præſumptionem correſpectiuitatis, ex quo
ſint in eodem inſtrumento comprehenſi re-
ſultantem *Gratian. diſcept. 679. num. 45. Rot.
deciſ. 387. num. 18. poſt Cenc. de Cenſ. & co-
ram Dunnozet. Iun. deciſ. 223. num. 7. &
ſeqq.* vbi etiam ſi fuerint in Capitulis ſe-
paratis.

Eoque certius ſi pro correſpectiuitate
militent quoque aliæ coniecturæ, vel ver-
ba inſtrumenti, vti ſi deuentum ad ſecun-
67 dum contractum cum dictione, *vlterius*,
quæ cum ſit implicatiua præcedentium, im-
portat correſpectiuitatem ad ea *Gratian. di-
ſcept. 679. num. 46. & ſeqq. Rota dicta deciſ.
387. num. 19. poſt Cenc. de Cenſ.* vel dictum,
68 *& è contra*, vulgariter, *all' incontro*, quia
pariter hæc dictio correſpectiuitatem aper-
tam denotat *Rot. deciſ. 405. ante n. 1. part. 4.
69 diu.* & idem eſt de dictionibus, *toties quo-
ties*, ſeù vulgariter loquendo *ogni volta che
deciſ. 293. num. 1. part. 4. recent.* non tamen
70 ſufficeret, quem dixiſſe facere obligatio-
nem *per gl'intereſſi che ſono tra me, e Carlo*,
vt cenſuit *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ. 649.
num. 4. verſ. non ex verbis.*

In propoſito tamen diuerſorum contra-
ctuum, ſeù diuerſarum conuentionum, &
obligationum in eodem inſtrumento per
Capitula ſeparata contentarum, non omit-
tendum omninò animaduertere ad ſingula-
71 rem diſtinctionem quam magiſtraliter fe-
cit *Rota in vna Veliterna tranſactionis 20.
Nouembris 1617. coram Cardinali Sacrato*,
videlicet, quod, aut quæritur de vna con-
uentione, & capitulo ad effectum, qui po-
teſt ſeparari à toto contractu, & tunc ſin-
gula Capitula conſiderantur tanquam quid
diuerſum, & ſeparatum, & non habetur
in conſideratione correſpectiuitas, aut ve-
ro effectus, de quo agitur non poteſt ſepa-
rari à toto contractu, & hoc caſu bene dici-
tur omnes conuentiones, & omnia capitu-
la vnius inſtrumenti eſſe correſpectiua, &
vnum non poſſe conſiderari, nec determi-
nari ſine altero. Cuius deciſionis, quia eſt
ſingularis, & alibi non repetitur impræſſa,
& quia melius ſe explicat ſpecificando ca-
ſus, verba præciſa, quoad dictum propoſi-
tum refero, quæ ſunt infraſcripta.

In quadam tranſactione inita inter Tul-
» lium ex vna parte, & Gregorium ex altera,
» dictus Gregorius dedit in pignus Tullio
» quamdam ſuam Domum poſitam in Ciui-
» tate Veliterna detinendam loco pignoris
» per quinquennium, quo finito eſſet in ar-
» bitrio dicti Gregorij vel illam redimere ſo-
» lutis 2000. ſc. pro quibus fuerat data in pi-
» gnus, vel tradere inſolutum pro ſc. 2700.
» itē per aliud ſeparatum Capitulum fuit cō-
» uentum, quod Gregorius fideiuberet, prout
» fideiuſſit de euictione pro quadam alia Do-
» mo vendita, vel vendenda per quemdam
» Bartholomeum Galiardum eidem Tullio;
» cum autem Gregorius iuxta formam prioris
» Capituli vellet adſtringere Tullium ad re-
» cipiendum inſolutum dictam Domum Ve-
» liternam, egit coram A. C. & ſuccubuit,
» cauſaque appellationis mihi in Rota com-
» miſſa, dedi inhibitionem iuxta formam cō-
» miſſionis, qua inhibitione non obſtante Tul-
» lius prætendens veniſſe caſus euictionis
» Domus à ſe emptæ à Bartholomeo, & pro
» qua fideiuſſerat Gregorius, vigore obliga-
» tionis Cameralis obtinuit relaxari manda-
» tum executiuum, fuit coram me dubitatum
» an hoc eſſet attentatum, & pro negatiua
» fuit tentum ex duplici capite.

72 Primo, quia attentata non comituntur,
» quando cauſa, quæ pendet coram Iudice
» inhibente eſt diuerſa à cauſa, quæ pendet
» coram Iudice inhibito *Ruin. conſ. 75. lib.*..
» *Caputaq. deciſ. 59. part. 1. Lancellot. de at-
» tent. lit. pend. 2. part. cap. 4. limit. 2.* & fuit di-
ctum·

» ctum in Cauſa *Idanien. Domorum die* ...
» *coram R. P. D. meo Manzanedo*, quod au-
» tem cauſa, quæ pendet coram me in Rota
» ſit diuerſa à cauſa pro qua A. C. relaxauit
» mandatum patet, quia hæc eſt ſuper Domo
» Veliterna data per Gregorium in pignus
» Tullio, & ſuper eo an Tullius teneatur il-
» lam accipere in ſolutum, cauſa verò pro
» qua fuit per A.C. relaxatũ mandatũ eſt pro
» fideiuſſione, quam fecit Gregorius ad fauo-
» rem Tullij occaſione Domus venditæ per
» Bartholomeum Galiardum eidem Tullio.
» Nec facit, quod vtraque actio oriatur ex
» Capitulis tranſactionis, & contractus dica-
» tur vnicus licet contineat plura capitula ſe-
» parata, *Surd. poſt alios conſ. 217. num. 9. cũ*
» *pluribus ſeqq.* quia fuit reſponſum capitula
» vnius contractus habentia ſeparatam deter-
» minationem conſiderari tanquam vnum to-
» tum, vel tanquam res ſeparatas, vt eſt di-
» uerſitas caſuum, & effectuum, de quibus
» agitur, vnde ſimilia capitula conſide-
» rari, vti res ſeparatas proſequitur *Natta*
» *conſ. 133. num. 6. per tot.* ex quibus doctri-
» nis Domini colligebant Theoricam, quod
» aut quæritur de vno capitulo ad effectum,
» qui potior ſeparari à toto contractu, vt in
» caſu *Natt. d. conſ. 133.* vbi agebatur de im-
» plemento vnius capituli tranſactionis, qui
» benè poterat ſeparari ab implemento alte-
» rius capituli, & vnuſquiſque poterat ſepa-
» ratim petere illud, quod prætendebat, &
» tunc ſingula Capitula conſiderantur tan-
» quam quid diuerſum, & ſeparatum, vt per
» eum, aut vero effectus, de quo agitur non
» poteſt ſeparari à toto contractu, vt in caſu
» *Surd. d. conſ. 217.* in quo agebatur de læſio-
» ne contractus, quæ non venit æſtimanda ex
» vno tantum capitulo, ſed ex omnibus ſimul
» iunctis, quia illud quod dimititur in vno,
» poteſt refici in alio, & hoc caſu benè dici-
» tur omnia capitula eſſe correſpectiua, &
» vnum non poſſe determinari ſine alio modo
» applicando ad propoſitum caſum, viſum
» fuit Dominis, quod ex eo quod Gregorius
» introduxerit litem ſuper importantia capi-
» tuli in quo agitur, an Tullius teneatur ac-
» cipere, vel non accipere in ſolutum Domum
» magnam Veliterni, non fuerit pro hoc in-
» troducta lis ſuper alio capitulo, in quo agi-
» tur de euictione promiſſa per Gregorium
» eidem Tullio occaſione Domus venditæ per
» Bartholomeum Galiardum, quia ſi inſpi-
» cimus verba, ſunt in oratione penitus ſepa-
» rata, ſi materiam, nihil habet commune vna
» cum alia, ſi vero totum contractum, non agi-
» tur de illo infringendo, aut tollendo, ſed
vnuſquiſque vult illi ſtare, & in illius exe-
cutionem agit ad illud, quod ſibi proficuũ
eſt, atque ex ijs ceſſant, quæ dicuntur de
connexione, & correſpectiuitate, & de
incidenti. *Hæc Rota.*

73 Redeundo autem ad propoſitum non ſolum præſumuntur correſpectiui duo contractus facti in eodem inſtrumento, ſed etiam facti eodem tempore, quamuis non in eodem inſtrumento, vel etiam facti in continenti vnus poſt alium *Angel. conſ. 145. num. 2. ad med. verſ. item Crauett. conſ. 198. num. 13. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 306. num. 4.* & plene *Tiraquell. in l. ſi vnquam verb. donatione largitus num. 117. verſ. & ita quidem*, vbi fortius tenet vnicum eſſe contractum, *& num. 128.* inquit, quod ſi quis refractarius, ac peruicax ſibi perſuadere non poſſet eſſe vnicum, negare tamen non poterit alterum alterius reſpectu, & contemplatione, ideſt vnum propter aliud, & ſic correſpectiue factum.

74 Incontinenti autem celebrati contractus cenſentur ad hunc effectum ex eo quod apparent celebrati eodem die, & coram eiſdem Notario, & teſtibus *Bald. in l. patens 27. num. 54. verſ. & ideò quando C. de pact.* vbi licet moneat contrahentes, quod quando ita celebrant contractus ſint cauti, vt dicant, quod non valeat vnus ſine alio, tamen addit, quod, & ſi non dicant, adhuc præſumuntur facti incontinenti, & vno & eodem verbo, & conſenſu *Corn. conſ. 36. num. 15. lib. 2. Becc. conſ. 92. num. 6. Tiraquell. d. verb. donatione largitus num. 129.* & quod facti eodem die coram eiſdem teneantur correſpectiui probat text. *in l. 1. §. quæ oneranda verſ. in ſumma ff. quar. rer. act. non detur Felin. in cap. Paſtoralis num. 7. poſt med. de reſcript. Corn. cap. 36. num. 14. lib. 2. Natt. conſ. 449. num. 84. Giurb. deciſ. 85. num. 18. Creſcent. deciſ. 1. num. 21. tit. de Simon. Buratt. deciſ. 48. numer. 8. Dunoz. Iun. deciſ. 612. num. 16.*

75. Et procedit dicta præſumptio etiamſi cõtractus ſint omninò diuerſi, dummodo tamen ad inuicem ſe comparentur, & vna eſſe, ac ſtare poſſint, vt latiſſime auctoritatibus, & exemplis adductis probat *Menoch. præſumpt. 12. a num. 4. ad 28. lib. 6.* vbi etiam *numerit ſeqq.* ampliat tribus modis, & eò certius ſi vna materia eſt proportionata, & coniuncta alteri, vt eſſet ceſſio, & retroceſſio *Mohed. deciſ. 3. num. 1. verſ. nam ad hoc tit. de ſimonia.*

76 At vbi contractus ſunt diuerſæ naturæ, & habent cauſam penitus diuerſam, & materia non eſt proportionata tunc non procedit d. præſumptio *Put. deciſ. 167. numer. 4.*

 lib. 2.

lib. 2. Gratian. discept. 548. num. 25. Monac. decis. Luc. 55. num. 39. Gregor. decis. 492. num. 13. decis. 4. num. 4. & decis. 369. num. 5. part. 3. rec. & ſufficere, quod vnus contractus poſſit ſine altero ſubſiſtere cenſuit *Mātic. de tacit. lib. 2. tit. 3. num. 20. ad fin. verſ. quod ſine dubio & in decis. 238. num. 5.* At hoc procedere poteſt ad effectum, vt ceſſet neceſſaria correſpectiuitas, cum correſpectiua ſint quorum vno ſublato, aliud corruit, & ideo dum vnus contractus ſtare poteſt ſine alio, ſequitur, vt non ſint neceſſario correſpectiui *Rot. cor. eodem Mantic. dec. 31. num. 11.* ſed ſemper dicta actuum coniunctio facit aliquam coniecturam, quæ ſi iungatur cum alijs, itaut conſtet de mente contrahentium, quod aliter non contraxiſſent, ſine dubio ei ſtatur *Caſar. de Graſſ. dec. 86. num. 8. Rot. decis. 446. num. 3. part. 1. diuerſ. & decis. 124. num. 4. poſt Cenç. de Cenſ.*

78 Minuſque procedit eadem præſumptio in diſpoſitionibus mere gratioſis factis ſolum ad morem gerendum petentibus, vt ſingulariter declarat *Surd. conſ. 298. num. 37. prope fin. verſ. & quamuis.*

79 Prout etiam non procedit reſpectu eius, qui non interfuit ſecundo Inſtrumento, ſed reſtringitur ad eos, qui vtrique interfuerunt *dec. 527. nu. 4. part. 4. recent.*

80 Et generaliter ſtantibus coniecturis de voluntate partium non contrahendi correſpectiue ad alium contractum, quia per eas receditur à dicta præſumptione *Rimin. Iun. conſ. 404. num. 10. Menoch. lib. 6. præſumpt. 12. num. 38. Mantic. dicto tit. 3. num. 20. verſ. ſed hoc procedit Seiſſe decis. 19. num. 12. Rot. decis. 141. num. 4. part. 3. recent.*

81 Non ſolum autem arguuntur correſpectiui contractus facti in continenti, ſed etiā facti tempore proximo, licet non ſtatim, & non ſolum facti eodem die, vt cenſuerunt multi relati per *Menoch. præſumpt. 12. nu. 28. lib. 6. & Rot. decis. 65. num. 7. part. 6. recent.* ſed etiam ſi vnus vno die factus ſit, & alius alio ſequenti, ſecundum *Ancar. conſ. 434. num. 3.* quem ſequitur *Crauett. conſ. 153. num. 8. verſ. idem ſi non incontinenti, & conſ. 156. num. 7. verſ. non obſtat tertium, & conſ. 356. num. 1. ad med. Rot. decis. 323. num. 76. part. 6. rec.*

Verum in contrarium vrgent alij quamplures volentes, quod imo ceſſet iſta præſumptio eo ipſo, quod ad ſecundum contractum deuentum fuit poſtquam alius fuit perfectus, & abſolutus, etiam ſi in continenti ſit factus relati per *Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 5. num. 25.* & repetiti per *Caroc. de locat. tit. de Cobaren. contract. num. 26.* & vltra eos *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 3. num. 20. prope fin. verſ. & ſi vnus Rot. coram eodem decis. 238. num. 4.*

82 Hanc contrarietatem obſeruat benè *Caroc. vbi proxime num. 37.* ſed non videtur reſoluere difficultatem, quam crederem reſolui poſſe, dicendo, quod dum contractus non ſunt facti in continenti, nō vrgeat præſumptio correſpectiuitatis, & adhuc vicinitas faciat coniecturam, quæ iuncta cum alijs circumſtantijs, & coniecturis operari poſſit, hæc enim eſt materia coniecturalis, vt ſupra diximus, cum incepimus de ea loqui, & cum eadem propoſitione poſſumus terminare, addendo ſolum, quod circa coniecturarum qualitatem, & ſufficientiam ſtandum arbitrio Iudicis *Crauett. conſ. 156. num. 17. verſ. quando enim dicatur Caroc. dicto tit. de Cobaren. contr. n. 18. Menoch. dicta præſumpt. 12. num. 30. lib. 6.*

De obligatione in ſolidum, & iure accreſcendi in locatione.

SVMMARIVM.

1 *Locatio poteſt fieri duobus in ſolidum, & à duobus in ſolidum recipi.*
2 *Obligatio regulariter non cenſetur in ſolidum, ſed pro virili.*
3 *Et hæc regula procedit in locatione.*
4 *Decl. contrarium procedere ſi locator locet ſimul duobus, & vtriuſque fidem in ſolidum ſequatur.*
5 *Nec requiritur conductores obligari expreſſe in ſolidum, ſed ſufficit locantem ſingulorum perſonam conſideraſſe.*
6 *Obligatio in ſolidum inducitur etiam tacite.*
7 *Et ſufficit qualibet coniectura.*
8 *Conductores ſi obligati ſunt tantum pro virili, vnus non debet conueniri pro parte alterius, ſecus ſi in ſolidum.*
9 *Locatione facta pluribus in ſolidum ad vitam, vno decedente, non reuertitur eius pars ad dominum.*
10 *Obligatio in ſolidum arguitur ex qualitate rei, ſi eſt indiuidua & num. 13.*
11 *Indiuiduum dicitur quatuor modis, & quibus.*
12 *Indiuidua bona cenſentur, quando pars non affert tantam vtilitatem reſpectu partis, quantam totum reſpectu totius.*
14 *Indiuiduum natura non poteſt ex voluntate partium fieri diuiduum, ſecus autem econtra, quia quod eſt diuiduum poteſt fieri indiuiduum.*
15 *Obligatio diuidua ratione rei fit indiuidua ſi accedat pœna.*
16 *Indiuiduum concurrens cum diuiduo facit vnum totum indiuiduum.*
17 *Obligatio rem reſtitui eſt indiuidua.*
18 *Decl. procedere quatenus res reſtituenda non afferat tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in totum reſpectu totius.*
19 *Res qualibet præſumitur diuidua, & allegans contrarium probare debet.*

20 Sunt

20 *Sunt tamen quamplura, quæ natura eſt non pati commodam diuiſionem, & quæ ſint.*

21 *Negocium apotheca eſt diuiduum.*

22 *Domus præſumitur diuidua.*

23 *Decl. procedere, quo ad ſubſtantiam, ſecus quo ad vtilitatem.*

24 *Indiuidua an ſit res ſi dubitetur poteſt deueniri ad electionem peritorum.*

25 *Pecudes cenſentur diuiduæ, & conductores earum obligati pro rata.*

26 *Conſiſtentia in quantitate ſunt diuidua.*

27 *Socij locando, & conducendo obligantur in ſolidum.*

28 *Decl. vt ſi locatio, & conductio fiat ab inſtitore obligentur in ſolidum vſque ad ratam poſitam in ſocietate tantum, ſecus ſi fiat ab vno ex ſocijs.*

29 *Decl. 2. procedere in ſocietate antecedenti, non in ea quæ incidit ratione conductionis ſimul facta.*

30 *Particeps conductionis eſſe poteſt abſque vera, & propria ſocietate.*

31 *Obligatio conductorum in ſolidum non reſultat ex eo, quod ad vnum tantum res peruenerit.*

32 *Decl. 3. quod dictum eſt ſocios obligari in ſolidum intelligi reſpectu contrahentis cum eis, ſecus inter ſe, quia non obligantur niſi pro rata poſita in ſocietate.*

33 *Ad inducendam obligationem in ſolidum, aliqui tenent requiri verba expreſſa.*

34 *Verius tamen eſt ſufficere æquipollentia.*

35 *Dictio cuilibet importat locationem eſſe factam pluribus in ſolidum.*

36 *Quæ ſint alia verba idem importantia relatiue.*

37 *Dictio reſpectiue importat obligationem eſſe factam pro virili.*

38 *Obligationem in ſolidum inducere non eſt obligationem ſtringere, ſed ampliare.*

39 *Obligatio Cameralis non importat obligationem in ſolidum.*

40 *Obligatio in ſolidum ex vna parte, denotat eamdem obligationem ex alia.*

41 *Decl. procedere ſi agatur de obligatione vnica, vel correſpectiua, ſecus ſi de diuerſis.*

42 *Locatio licet facta ſit pluribus in ſolidum, adhuc conductores faciunt ſibi partem.*

43 *Locator compellens vnum ex obligatis totum ſoluere tenetur ei actiones contra alios cedere.*

44 *Ius accreſcendi regulariter in contractibus non datur.*

45 *Contra tum teneat aliqui in locatione.*

46 *Decl. regulariter non dari in locatione, ſed applicari plures limitationes.*

47 *Regula, quod in contractibus non detur ius accreſcendi limitatur primo in contractibus vltro citroque obligatorijs.*

48 *Limitatur 2. in contractibus, qui continent cauſam lucratiuam.*

49 *Limit. 3. quando concedentem intereſt, vt ius accreſcendi locum habeat.*

50 *Limitationes prædictæ ſunt controuerſæ.*

51 *Communio eſt mater diſcordiarum.*

52 *Ius accreſcendi cenſetur potius optatum, quam communio.*

53 *Stante præcepto teſtatoris, quod res duobus vendatur vno emere recuſante, tenetur hæres vendere alteri ratam ſuam.*

54 *Ius accreſcendi in emphyteuſi datur ſi ſit titulo oneroſo conceſſa, non ſi lucratiuo.*

55 *Emphyteuſis eſt contractus potius lucratiuus quam oneroſus.*

56 *Decl. procedere ſi canon non correſpondeat fructibus, vel ab initio nõ ſit facta ſolutio ſummæ æquiualẽtis.*

57 *Et non eſt neceſſe, quod onus omnino correſpondeat, ſed inſpicitur, an liberalitas prædeat, vel non.*

58 *Ius accreſcendi non habet locum poſt emolumentum quæſitum.*

59 *Decl. vt licet non habeat locum ius accreſcendi, poſſit habere locum ius non decreſcendi.*

60 *Decl. 2. vt non ſufficiat requiſitia, quæ dicitur fieri ipſo iure, & requiratur acceptatio.*

61 *Decl. 3. requiri acquiſitionem liberam, & puram nec ſufficere acquiſitionem cum ſubauditione aliqua, vel ratione alicuius qualitatis.*

62 *Decl. 4. non procedere ſi appareat contraria voluntas contrahentium, etiam tacita.*

63 *Ius accreſcendi habet locum in emphyteuſi, & tacita voluntate contrahentium.*

64 *Et ſufficiunt coniecturæ.*

65 *Ius accreſcendi in locatione pluribus facta, inducitur ex pacto, quod poſt mortem eorum bona reuertantur.*

66 *Et maxime ſi dictum ſit poſt mortem omnium.*

67 *Ius accreſcendi in locatione inducitur ex eo, quod dictum ſit mortuo vno res vadat ad alium.*

68 *Decl. vt ſi non ſolum facta ſit recipientibus, ſed etiã eorum filijs, & additum, & aliquo eorum decedente ſine filijs, eius pars vadat ad alium, ius accreſcendi cenſeatur inductum ſolum inter primos non etiam inter filios.*

69 *Secus ſi dictum, quod pars præmorientium deueniat ad ſuperſtites, vel ſi dictum, & eis deficientibus.*

70 *Ius accreſcendi, vt intret in locatione ſufficit eam eſſe factam pluribus in ſolidum.*

71 *Decl. non ſufficere conductores eſſe obligatos in ſolidum pro mercede, ſed requiri conceſſionem eis in ſolidum eſſe factam.*

72 *Sed licet non ſufficiat dicta obligatio in ſolidum tamen facit coniecturam vrgentem.*

73 *Sufficit locationem eſſe factam iuxta formam aliarum, & in illis adeſſe clauſulam in ſolidum ad hoc vt intret ius accreſcendi.*

74 *Si locatio facta eſt pluribus, & eorum cuilibet, intrat ius accreſcendi.*

75 *Idem ſi conceſſa duobus, & vtrique.*

76 *Et generaliter ſtantibus ſimilibus dictionibus diſtributiuis.*

77 *De dictione cuique eſt valde controuerſum, an ſit diſtributiua, & operetur dari ius accreſcendi.*

78 *Ius accreſcendi in locatione datur quandoque inter primos, & non inter deſcendentes, & quandoque e contra.*

79 *Ius accreſcendi vbi regulariter non datur dictiones illud importantes, operantur tantum reſpectu eorum quibus ſunt adiectæ.*

80 *Lim. ſecundum aliquos ſi adiectæ ſint ſucceſſoribus, quia arguitur, quod partes voluerint idem in ſtipulantibus.*

81 *Dictio ad plures relata in eadem oratione contentos omnes æque determinat.*

82 *Verbum perſona non poteſt referri generationi.*

83 *Locatione facta cum dictione cuilibet relata ad filios datur ius accreſcendi non ſolum inter filios, ſed etiã inter filium vnius, & patruum.*

84 *Pactum, quod ſi vnus ex conductoribus non ratificet eius pars acquiratur alteri, demonſtrat partes voluiſſe dari ius accreſcendi.*

85 *Idem arguitur ex ſolito concedendi, vt ius accreſcendi locum habeat.*

86 *Idem ex obſeruantia ſubſecuta.*

87 *Item ex quo nullus ex ſtipulantibus filios haberet.*

CA-

CAPVT XXVI.

LOcationem poſſe fieri duobus in ſolidũ,
& à duobus in ſolidum recipi non eſt
1 dubium, duo enim rei locationis inſolidũ
eſſe poſſunt, dicit *Vulpian. in l.item quæritur
14.§. exercitu veniente in fin.ff.locat.* At dif-
ficultas vertitur in dignoſcendo, an & quã-
do ita dicatur facta, ex verbis enim præfa-
tis *Vulpiani* non infertur, quod facta ſim-
pliciter locatione duobus, cenſeatur eis fa-
cta inſolidum, ſed potius arguitur contra-
rium, dum enim Iuriſconſultus dicit, quod
duo poſſunt eſſe rei inſolidum, non obſcure
indicat, quod non ſemper ſunt, vt animad-
uertit *Rot.cor. Penia deciſ.1621.numer.3. ad
med.*

2 Regula autem iuris clara eſt, vt duo cen-
ſeantur promittere, & ſe obligare pro viri-
li, ac etiam eodem modo recipere obliga-
tionem, & ſtipulari, niſi addiderint clau-
ſulam, *inſolidum, l. reos 11. §.cum tabulis ff.
de duobus reis* cum concordantibus late re-
latis per *Rot. deciſ. 79. numer.15. par.6. rec.*
3 Et hanc eandem regulam procedere in ter-
minis locationis, & conductionis cenſuit
gloſ. in d.l. item quæritur in ver. eſſe poſſunt,
& concludit *Rota deciſ.241.num.2.* vbi, tàm
quo ad rei reſtitutionem, quàm quo ad pẽ-
ſionem, *& deciſ.1621.num.2. & num.11.ad
finem cor. Penia.*

Et licet contrarium videatur deduci poſ-
ſe ex verbis *text. in l. eamdem 9. in princ. ff.
de duob. reis* dum habẽt fieri duos reos pro-
mittendi non tantum verbis ſtipulationis,
ſed & cæteris contractibus, veluti emptio-
ne, & venditione, locatione, & conductio-
ne, *depoſito, &c.* tamen hoc intelligitur re-
tento themate præcedenti, vbi Iuriſconſul-
tus dicit, quod ſi eamdem rem apud duos
pariter depoſui, vtriuſque fidem inſolidum
ſecutus, fiunt duo rei promittendi, ita vt
4 requiratur in locatione, quod locator lo-
cet pariter duobus, & vtriuſque fidem in
ſolidum ſequatur, & ita conciliatur dictus
textus cum dicta l. reos, & alijs contrarijs,
vt monet *gloſſa ibi in verb. dant.*

At quamuis verum ſit, quod vbi locato-
res, vel conductores non dixerint expreſsè
ſe obligare in ſolidum, regulariter præſumã-
tur obligati tantum pro virili, non tamen
propterea dicendum requiri omninò, quod
5 expreſsè obligentur inſolidum, nam ſuf-
ficit apparere locantem pluribus, ſingulorũ
intuitum fuiſſe perſonam; ad hoc vt ſingu-
li inſolidum obligati cenſeantur, vt eſt *text.
in l.cum apparebit 50.ff.locat.* vnde datur ma-
6 nifeſtè intelligi, quod non ſolum expreſſe,
ſed etiam tacite inducitur hæc obligatio in
ſolidum *Bart. in l.2.num.1. & Caſtren. n.2.
ff. de duob. reis Mantic. de tacit lib.15. tit.3.
num.14. Cyriac. contr.327.num.61.* & in his
terminis locationis, & conductionis ſenſit
*Rot. coram Penia deciſ.241. propè fin. & dicta
deciſ.1621. num.2.* imò ſufficere quamlibet
7 coniecturam, vel quodlibet minimum ver-
bum ad eam inducendam dixit *Mandell.
conſ.263.num.1.*

Vis igitur ſtat in dignoſcendo, an con-
8 trahentes voluerint contrahi hanc obliga-
tionem, & vtilis eſt hæc indagatio, quia ſi
diuiſa conductio fuit, & ſingulis pro par-
tibus facta, vnus non debet conueniri pro
parte alterius, ſi autem omnes qui con-
ducebant inſolidum locatori ſunt obligati,
ius ei competens conueniendi pro toto quẽ
velit, non debet auferri, dicit Imperator in
l. ſi diuiſa 13.C.locat.

9 Et eſt etiam alia magna vtilitas huius in-
ſpectionis, quod videlicet vbi locatio eſt
facta pluribus inſolidum ad vitam, morien-
te vno ex conductoribus, non poteſt prætẽ-
di, quod locatio reſoluatur, & res reuer-
tatur pro eius parte ad locatorem, ſed re-
manet totaliter penes alium per ius accre-
ſcendi, ſeù proprius loquendo per ius non
decreſcendi, iuxta tradita per *Ruin.conſ.159
num.10.lib.1.Bellon.Iun.de iur.accreſc.cap.6.
quæſt.33.num.11. & quæſt.34. num.17. Rot.
coram Caualer deciſ.219. nu.6. repetita eſt in
recent.deciſ.435.num.7.par.1. & cor. Coccino
deciſ.1771.num.8.* de quo diuam infra.

10 Arguitur autem obligatio inſolidum ex
qualitate rei, ſi eſt indiuidua, quia non po-
teſt cenſeri voluiſſe contrahentes diuidi in
partes; quod eſt indiuiduum *Bart. in l. 2.
num.4.ff. de duobus reis Caſtr. in l. ſi vt certo
§. ſi duobus numer. 13.ff. commod.* & in pro-
poſito locationis, & conductionis *Rota* alijs
adductis *coram Pen.deciſ.1621.num.4.*

Verum hæc concluſio mouet magnam
molem difficilium articulorum ſpectantiũ
ad materiam diuidui, & indiuidui, quæ
merito reputatur perplexa, vt dixit *Rot. in
d.deciſ.1621.num.6.* & quidem indiuiduum
11 dicitur quatuor modis, videlicet, aut na-
tura, aut ratione formæ, aut ratione vo-
luntatis contrahentium, aut ratione depen-
dentiæ, vt principale, & acceſſorium eadẽ
*Rot.deciſ.143.num.2.par.1. diu. & cor. Coc-
cin.deciſ.402.num.5.*

At in propoſito ad dignoſcendum diui-
12 duum ab indiuiduo, datur communiter pro
regula, vt inſpiciatur, an tantam vtilita-
tem afferat pars reſpectu partis, quantam

totum

totum reſpectu totius, vel non, primò enim
caſu res reputatur diuidua, ſecundo verò
indiuidua, vt dixit *Rot. in dicta deciſ.* 1621.
num.6. & ſeq. coram Penia, *Decian.conſ.* 15.
*num.*38. *ad fin.lib.*1. *Gutier. de iuram. par.*1.
*cap.*58. *numer.*6. *poſt princip. verſ. quod ipſe*
*Fontanell. de pactis nupt.clauſ.4.gloſ.9.par.*2.
*num.*77.*Seraph.deciſ.*543.*num.*3.*Merlin.deciſ.*683.*num.*6. vnde prædium tunc reputa-
tur diuiſibile, quando poteſt diuidi abſque
deterioratione *Gratian. deciſ. March.* 169.
*num.*24.

Et ſi res, quæ venit in obligatione iuxta
13 prędictam regulam eſt diuidua eodem mo-
do intelligitur etiam diuidua obligatio, &
actio orta ex illius promiſſione, & econtra
ſi res eſt indiuidua, vt eſt *text. in l.* 2. *§. ex*
his ff. de verb. obligat. ibi, *& ideo ſi diuiſio-*
nem res promiſſa non recipit heredes promiſ-
ſorum inſolidum tenentur cum concord. re-
lat. per *Rot. dicta deciſ.* 1621. *num.*9. *coram*
Pen. eſt tamen hæc differentia, vt, quod
14 eſt natura indiuiduum non poteſt ex volũ-
tate partium fieri diuiduum, at ſecus e cõ-
tra, non enim eſt nouum, quid fieri indiui-
duum ex voluntate contrahentium, vt di-
cit pluribus adductis *Bellon. Iun. de Iur. ac-*
*creſcen.cap.*6.*quæſt.*33.*num.*10. & ſufficiunt
coniecturæ *Burſatt.conſ.*176.*nu.*33. & obli-
gatio diuidua ratione rei, quandoque effi-
15 citur indiuidua reſpectu ſolutionis, vt ſi
accedat pæna *Rot.coram Pen.dicta dec.*1621
num. 9. & 10. obligatio enim ad pænam eſt
indiuidua *l.*5. *§ fin. & l. in executione* 85. *§.*
Item ſi iſta ſtipulatio ff. de verb. obligat. &
16 vbi concurrit, quid indiuiduum, & quid
diuiduum, quæ ſimul faciant vnum totum,
cenſebitur illud totum indiuiduum, quia
indiuiduum poteſt ad ſui naturam trahere
diuiduum, at non e contra *Mandell.conſ.*263
*num.*7.

Et prædicta regula procedit non ſolum
in obligatione rem dari, & ſic quoad loca-
tores, qui obligantur rem dare, ſeù etiam
quoad cõductores reſpectu ſolutionis mer-
cedis, ſed etiam in obligatione rem reſti-
17 tui, licet enim aliqui velint, quod obliga-
tio rem reſtitui ſit indiuidua, & includat
propterea obligationem inſolidum, vt per
Mandell. conſ. 263. *num.* 5. vbi *num.*6. am-
pliat procedere etiam ſi dictum reſtituen-
das res, ſeù earum æſtimationem, tamen
propoſitio iſta non eſt vniuerſaliter vera, vt
fuſe explicat *Rontbegal. in l. eamdẽ* 9.*n.*258
ff. de duob. reis, ſed procedit, vt ſit indiui-
18 dua, quatenus res reſtituenda non afferat
tantam vtilitatem in parte reſpectu partis,
quantam in toto reſpectu totius, non au-
tem e contra, vt poſt *Surd.conſ.*150. *nu.*70.
& ſeqq. cenſuit *Penia dicta deciſ.*1621.*n.*11.
& 12. Verum tenetur quilibet pro parte in
obligatione primitiua, quæ ad rei reſtitu-
tionem contrahitur, ex quo inſolidum ad
eos peruenire non poteſt. At in obligatio-
ne ſecundaria, quæ contrahitur ratione
doli, vel culpæ, quilibet tenetur inſolidum,
quia pro parte non poteſt delinqui, vt eſt
text. in l. ſi certo 5. *§. ſi duobus ff. commod.* vbi
Bart. in ſumm. vult poſſe etiam agi contra
vnum ex facto alterius ceſſa ei actione.

19 Præſumptio autem eſt, quod res quæli-
bet ſit diuidua in plures partes, vt ex men-
te Philoſophorum docet *Bart. in l. ſi is cui*
*num.*8.*ff de ſeruit.* vnde qui dicit rem indi-
uiduam, vel etiam non poſſe commode di-
uidi, probare debebit *Canaler. deciſ.*7.*nu.*2.

20 Sunt tamen quamplura, quæ notum eſt
non pati commodam diuiſionem, vt ſunt
Caſtellum, Furnus, Balneum, Molendi-
num, Stagnum Piſcium, & ſimilia, de
quibus *Portoleſ. de conſort. cap.*45. *num.* 10.

21 Eſt etiam indiuiduum negotium Apo-
thecæ præſertim propter ſignum, & auuia-
mentum ipſius Apothecæ, quæ non diui-
duntur *Petr.de Vbald.de duob.fratrib.par.*11
*num.*75.*Felic. de ſociet.cap.*40.*num.*46.*Gra-
tian.diſcept.*547.*num.*49.

22 Domus quoque licet præſumatur diui-
dua ſecundum *Mart.Medic.deciſ.Senen.*98.
*num.*5. tamen hoc eſt quoad ſubſtantiam, at
iuxta dictam regulam, quod indiuiduum
23 cenſeatur id quod non reddit tantam vti-
litatem in parte reſpectu partis, quantam
in toto reſpectu totius, & ſic ratione vtili-
tatis, regulariter Domus non patitur com-
modam diuiſionem *Gratian.diſcept.*905.*nu-
mer.*19. *Rot.deciſ.*192. *num.*17. *verſ. Tertio*
*fuit par.*4.*tom.*2.*recent.* vnde præſumi, quod
non fuiſſet inuentus, qui partem tantum
Domus fuiſſet empturus dixit *Rot.dec.*683.
*num.*6.*verſ. Non obſtat coram Merlino.*

24 Poterit etiam, quando dubitatur, an
res locata ſit diuidua, vel indiuidua, aut
commodam patiatur diuiſionem, vel non
deueniri ad electionem Peritorum, eo-
rum enim relationi in hoc propoſito ſta-
tur, vt per *Rotam coram Canaler.deciſ.*7. *nu-
mer.*2.*verſ At in hoc caſu.*

25 Exemplum autem obligationis condu-
ctorum pro virili ſpeciale erit in conducto-
ribus pecudũ, qui eas promiſerint reſtituere
eiuſdem qualitatis, quantitatis, & bonitatis,
quia pecudes ſi diuidantur, pars affert tan-
tam vtilitatem reſpectu partis, quantam to-
tum reſpectu totius, & ſic cenſetur materia
diuidua, & conductores cenſeantur obli-
ga-

gati tantum pro rata, vt cenſuit *Rota in di-*
cta deciſ.162 1. num.8. & per tot. cor. Penia.
Et idem eſt, vbi promiſſa eſt ſpecies, vel
26 pecunia *Rot. coram Penia d.deciſ.162 1. nu-*
mer. 7. aut alia res conſiſtens in quantita-
te, quia generaliter promiſſio quantitatis
eſt diuidua *Coccin.deciſ.402.num.6.*
Reſultat etiam obligatio conductorum
27 inſolidum, ex eo quod ſint ſocij, nam ex
natura ſocietatis eſt, vt omnes obligentur
inſolidum, ſiuè per vnum præfectum nego-
tiationi, tanquam inſtitorem, fiat locatio, &
conductio *Bal.conſ.263. num.3. lib.5. Pariſ.*
conſ.93. num.2. & ſeqq. lib.1. Merlin. de pi-
gnor.lib.2.tit.2.q.76.nu.1. Oſaſc.dec.150.n.7.
Rot. coram Merlin. deciſ.606.nu 5. ſiue etiã
per vnum ex ſocijs ita nõ præpoſitum *Bald.*
conſ.262.num.1. lib.5. Gratian. diſcept.279.
num.44. & 45. & diſcept.967. num.36. Rot.
Iannen.deciſ.15.num.12.
Eſt tamen differentia ſi locatio, & con-
28 ductio fiat per inſtitorem ſimplicem, vel
per vnum ex ſocijs, nam primo caſu, quo
fiat per inſtitorẽ, reſultat quidẽ adhuc obli-
gatio omniũ ſociorum inſolidum, ſed tantũ
vſque ad capitale poſitum in negotiatione
Oſaſch. deciſ.150. num.9. Theſaur. in addit.
ad deciſ. 136. ad med. ſecus autem ſi fiat ab
vno ex ſocijs, ſiue negotiationi præpoſito,
ſiue non, quia tunc obligãtur omnes inſoli-
dum, & quoad omnia bona indiſtinctè *Man-*
tic. de tacit. lib. 6. tit. 22. num. 8. Merlin. de
pignor.lib.2.tit.2.quæſt.6.num.19. Surd.deciſ.
213.num.1. Greg. deciſ.302.num.1. maximè
in ſubſidium, excuſſa prius ſocietate, vt ſen-
ſit *Merlin. deciſ.606. num.15. & ſeqq.* vel ex-
cuſſo conſocio, aut eius inopia probata,
quo caſu ſocium teneri inſolidum, quamuis
alias pro parte tantum eſſet conueniendus
firmat in terminis ſociorum conductorum
Gratian.diſc.547.num.24.
Animaduertendumque, quod hæc, quæ
29 dicuntur de ſocijs conductoribus intelli-
guntur de ijs, qui ſunt ſocij ante locationẽ,
non autem in ſocietate incidente, & im-
propria, quæ incidit ratione rei ſimul con-
ductæ, vt benè declarauit *Rota in dicta de-*
ciſ.162 1. num.3. coram Penia prout etiam ſi
agatur de probando aliquem ſocium, ex eo
quod fuerit admiſſus ad participandum, de
lucro, aliud eſt ſi præceſſit tantum ſocieta-
tis contractus; aliud ſi præceſſit contractus
locationis habens admixtam, & implici-
tam ſocietatem, quia primo caſu reputabi-
tur ſocius ex quo nõ potuit admitti ad par-
ticipandum, niſi de ſocietate, ſecundo ve-
30 rò ſecus, cum poſſit etiam eſſe particeps cõ-
ductionis abſque vera, & propria ſocietate
Rota coram Vbald. deciſ.311. num.18. & 19.
& in propoſito arguendi, an talis admiſſus
ad participandum teneatur inſolidum loca-
tori *Gratian. dicta diſcept.547. numer.27. &*
ſeqq.
31 Nec releuaret, quod tota res, & totum
negotium rei conductæ perueniſſet ad vnũ
ex conductoribus, iſque totum adminiſtraſ-
ſet, quia ex tali adminiſtratione reſultaret
eum teneri alteri ad reddendam rationem
actione mandati, vel negotiorum geſtorũ,
non autem produci poſſet obligatio inſoli-
dum reſpectu tertij, nempe locatoris *Soccin.*
Sen.conſ.46.num.7. lib.1. & conſ.213. nu.6.
lib.2. & eo relato *Rot.d.deciſ.1621.num.15.*
coram Penia.
32 Et quod dictum eſt ſocios conducentes
obligari inſolidum, vel pro virili, intelligi-
tur reſpectu locatoris, nam inter ſe obligan-
tur pro rata portionis, quam habent in ſo-
cietate, pro qua conduxerunt, ne acceſſo-
riũ egrediatur terminos principalis, vt poſt
Bald.conſ.397.lib.3. latè declarat *Roncbegal.*
in l. eamdem 9.num.122. poſt med.verſ. quod
verò dici de duob. reis.
Deueniendo autem ad inſpectionem ver-
borum contractus ad hunc effectum digno-
33 ſcendi, an fuerit contracta, vel ne obli-
gatio inſolidum, licet aliqui ſentire videan-
tur neceſſariam omnino eſſe expreſſionem,
vt qui ſimul ſe obligant teneantur inſoli-
dum, vt videre eſt penes *Surd. conſ. 271.*
num.63. & alios latè relatos per *Rot.dec.79.*
num.15.par.6. rec. tamen verius eſt ſufficere
34 verba æquipollentia, id eſt, quæ ſint apta
ſignificare, quod ita partes ſenſerint *Bart.*
in Auth. hoc ita num. 1. & 2. C. de duob. reis
Bertazzol.clauſ.39.gloſ.7.num.4. Maſcar. de
probat.concluſ.1308. num.4. quos vna cum
alijs refert, & ſequitur *Gratian.diſcep.201.*
num.5. & ſignanter ſufficere poterit dictio,
35 *cuilibet*, puta, quod dominus locauerit
Titio, & Caio, ac cuilibet eorum, nam d.
dictio eſt diſtributiua, & actum vnicuique
inſolidum tribuens *Soccin.Sen.conſ.50.nu.1.*
lib.1 Butr. conſ.29. num.2. Tiraquell. de re-
tract.lignag.§.31.num.11. Dec.conſ.326. nu-
mer.1. Gratian.diſc.201.num.12. Rot.dec.22.
num.2. & deciſ.23. nu.3. poſt Zacch. de oblig.
Cam. Mantic. de tacit.lib.15.tit.3. numer.15.
& 16. Coccin. deciſ.1771. num.6. & 7. alia
36 vero idem ſignificantia, videri poterunt
penes *Bart. & alios in l. hoc articulo ff. de hæ-*
red.inſtit. Mandell.conſ.263. per tot. Gratian.
diſc.201. numer.15. & ſeq. Mantica de tacit.
lib.15 tit.3.num.16. & ſeqq. & infra num.75.
37 At ſicut ſunt verba indicantia obligatio-
nem inſolidum, ſunt & alia indicantia obli-
gatio-

tionem pro virili, prout in ſpecie eſt dictio,
reſpectiue, vt cenſuit *Rot. cor. Canaler. de-*
ciſ.581.num.3. ea ratione, quia operatur,
vt ſingula ſingulis ſint referenda *Socc. Iun.*
conſ.125.nu.14.lib.1.Mandoſ. in 2. commiſs.
in ver. reſpectiue Gozad.conſ.58.num.22.
38 Generaliter tamen aduertendum, quod
vbi prætenditur induci hanc obligationem,
non agitur de obligatione ſtringenda, ſed
de ea amplianda, ac proinde quæcumque
verba quantumuis ampla appoſita ad illam
ſtringendam,non ſuffragantur ad hunc effe-
ctum, vt videmus in Obligatione Camera-
39 li, quæ quantumuis concepta ſit verbis
prægnantiſſimis, tamen, quia tendunt ad
magis ſtringendam obligationem non autẽ
ad eam ampliandam,non important, quod
plures ſub eius formula obligati, tenean-
tur inſolidum, *Gabr. conſ.173. num.2. lib.2.*
Burat.deciſ.64.num.4. poſt med.Rot.dec.392.
num.6.par.1.rec.
40 Ex eo autem, quod adſit obligatio ex
vna parte inſolidum, arguitur etiam idem
ex alia,puta,plures conductores obligarunt
ſe inſolidum ad mercedes, arguitur, quod
econtra voluerint rem inſolidum cuique
locari *Ruin. conſ.159.num.10. lib.1. Decian.*
conſ.73.n.8.lib.2. Rot.dec.435. n.7.par.1.rec.
41 Verum hoc procedit,ſi obligatio ſit vna,
eadem, aut correſpectiua, ſecus autem ſi
non ſit eadem obligatio, vel correſpectiua
ad obligationem inſolidum, ſed agatur de
duabus obligationibus diuerſis; quia tunc
non ex eo,quod prima obligatio ſit expreſ-
sè facta inſolidum, cenſetur & alia, vt di-
xit *Rot.cor.Canaler.deciſ.581.num.4.& ſeqq.*
vbi fortius voluit procedere,quamuis clau-
ſula, *inſolidum*, eſſet in prima obligatione,
& ſecunda capta eſſet cum dictionibus, *in*
altre, quæ ſunt ampliatiuæ præcedentium.
42 Non omittendum tamen animaduertere,
quod etiam vbi conductio facta eſt expreſ-
ſe inſolidum, adhuc neceſſe eſt, quod re-
ſpectu rei, conductores faciant ſibi partem,
præcipue in conductione ad longum tem-
pus, per quam acquiritur poſſeſſio natura-
lis, & dominium vtile, quod non poteſt eſ-
ſe penes plures inſolidum, & quoad pen-
ſionem, licet ceſſet hæc impoſſibilitas, ta-
men ne obligatio pro parte alterius ſit ſine
cauſa, oportet intelligi eos inuicem fideiu-
bere, ſicque teneri omnes inſolidum, ideſt
ad totam, ſed pro rata rei ſibi tangentis,vti
principales, pro alia vero vti fideiuſſores,
vt ſubtiliter more ſuo conſiderat *Bald. con-*
ſil.117. il 1.num.4.verſ. conſidera lib.1. cum
quo tranſire videtur *Ronchegal. in L.eamdem*
9.num.123.ff. de duob. reis.

43 Et locator eatenus compellere poteſt
vnum ex pluribus conductoribus inſolidum
ſibi obligatis totam mercedem ſoluere,qua-
tenus actiones ſuas contra alios illi cedere
non recuſet, vt expreſſe cauetur in *l. cum*
apparebit 50. in fin.ff.locat.
44 Deueniendo nunc ad ius accreſcendi,re-
gula eſt, quod in contractibus illud non
detur *l. ſi mihi, & Titio 110. & ibi Bart. in*
Sum.ff. de verb. obligat. Mantic. de tacit. lib.
22.tit.34.num.4.Rot.dec.513.n.3. par.1. diu.
45 & tamen in locatione contrarium videri
verius, adductis hinc inde argumentis, di-
cit *Carocc. de locat. & conduct. tit. de iur. ac-*
creſc.num.4. cum quo tranſit *Carpan. ad Sta-*
tut. Mediolan.par.2.cap.379.num.182. & fir-
mat etiam *Bellon. de iure accreſc.cap.6.q.34.*
num.5. & per tot. & idem in emphyteuſi cõ-
cludit *Mantic. de tacit. lib.22. tit.34.nu.17.*
46 At non propterea dicendum videtur, in
locatione abſolute non procedere dictam
regulam negatiuam, ſed applicari plures
eiuſdem limitationes, quod bene colligi-
tur ex adductis per *Carocc. & Bellon.* dum
ad probandam dictam propoſitionem affir-
matiuam, quod ſcilicet in locatione ius ac-
creſcendi detur, vtuntur pluribus cõcluſio-
nibus, quæ in effectu nihil aliud ſunt,quam
limitationes dictæ regulæ, quæ locationi
applicantur, quod eſt valde animaduerten-
dum, quia, in caſibus contingentibus,exa-
minari poterunt ſingulæ, an vere applicen-
tur, & ſi compertum fuerit nullam applica-
ri,ſtandum erit regulæ,iuxta *gloſ. in rul r. de*
reg.iur. in 6. ante fin.verſ. habet enim Dec. in
l.1.num.8.ff. de reg.iur. Alex. conſ.79.num.5.
lib.5.Gregor.deciſ.182.num.1.
47 Adducitur autem primo per *Bellon. dicta*
quæſt.34. num.6. vt limitatio regulæ prædi-
ctæ,nõ procedat in contractibus vltro citro-
que obligatorijs, prout non dubitatur eſſe
locationem, qua ratione vtitur etiam *Ca-*
rocc.d.num.4. Mantic. de tacit.lib. 22. tit.34.
num.14. Alograd.conſ.11.nu.9. lib.2. Et ſe-
cundo loco adducitur alia limitatio ſimilis,
& fere eadem, vt non procedat regula in
48 contractibus, qui non continent cauſam
lucratiuam, ſed onerosam, prout pariter eſt
locatio *Bellon d.quæſt.34.num.6.verſ.ſecun-*
do vero, & ſeq.Cancer. variar.cap.22.nu.46.
vbi quod hoc procedit, ſiue materia ſit di-
uidua, ſiue ſit indiuidua *par.3. Alograd.d.*
conſ.11. num.8. lib.2. & tertio loco pariter
aliqui aliam quoque limitationem addu-
49 cunt, vt non procedat regula prædicta,
quando concedentem intereſt,vt ius accre-
ſcendi admittatur, quia tunc illud locum
habet *Mantic. de tacit.lib.22.tit.34.num.13.*

quæ pariter fere in idem cum præcedenti-
bus reiucidir, vr conſideratur per *Bellon.*
de iur.accreſc.cap.6.quæſt.33.num.37. & 38.
& comprobant præfatas limitationes *Gomes*
var.tom.1.cap.10.num.5. Gratian. diſc.451.
num. 10. & 11. & alijs pluribus adductis
Altogr.conſ.11.num.8. & 9. lib.2.

50 At circa has limitationes animaduertē-
dum, quod in primis controuerti poſſer ea-
rum ſubſiſtentia, quia non deſunt tenentes,
etiam in contractibus vltro citroque obli-
gatorijs non dari ius accreſcendi, niſi appa-
reat de contraria mente ex pacto expreſſo,
vel ſaltem coniecturis, vt pluribus relatis
voluit *Rota cor. Dunoz. Iun. deciſ.879. num.5.*
ita vt non ſatis ſit, iuxta ſenſum Rotæ, ad
ſufficienter arguendam voluntatem pro iu-
re accreſcendi, quod contractus ſit vltro
citroque obligatorius, ſed quid vlterius
requiratur, vt ſenſit etiam *Gionagn.conſ.35.*
num. 3. lib. 2. dum dixit, quod in vltro ci-
troque obligatorijs ius accreſcendi facilius
datur.

Qui tuentur limitationes, vtuntur plu-
ribus argumentis ad eas comprobandas, &
præcipue, quod ceſſante iure accreſcendi,
contrahentes inciderent in communionem
reſoluto contractu, pro parte, quæ neceſ-
ſaria communio non cenſetur optata, nec
51 vtilis, cum ſit mater diſcordiarum *l. cum*
pater 79. §. dulciſſimis in fine vbi gloſ. in ver.
excitare, concordantia iura cumulat *ff. de*
legat.2. Iaſ. in l. ſi non ſortem §. ſi certum nu-
mer.5. in fin. ff. de condit indeb. Rot. dec.241.
num.33. par.5. rec. & proinde dicendum po-
52 tius optatum ius accreſcendi, illudque ad-
mittendum, vt declarant *Duaren. & Do-*
nell. in d. l. ſi mihi, & Titio 110. ff. de verb.
obligat. & poſt eos *Bell. d. quæſt.33. num.41.*
Giuagn conſ.35. num.27. lib.2.

Sed aduerſus dictum argumentum facit,
quod ſaltem reſpectu conductoris, ex eo,
quod actualiter ſimul cum alio conduxit,
patet cum non habuiſſe repugnantiam, ha-
bere rem ſimul cum alio, imò potius patet,
noluiſſe totam rem pro ſe ſolo. Et vlterius
valde vrget *text. in l. vxorem 39. §. agri pla-*
gam ff. de legat. 3. in quo habetur, quod
teſtatore mandante rem vendi duobus, ſi
53 vnus recuſet emere, hæres cogitur ven-
dere partem alteri, & ſic remanere cum eo
in communione, vnde hoc non eſt adeo
abſurdum, & improbatum, quod quis in-
cidat in communionem cum alio, vt valeat
præbere argumentum adeo vrgens contra-
riæ voluntatis, vt cogat recedere à regula
iuris, quod in contractibus non detur ius
accreſcendi. Er licet Doctores plures re-
ſponſiones adducere conentur, tamen mul-
tum laborant, vt obiectum tollant, vt la-
tiſſime videre eſt penes *Bellon. d. quæſt. 33.*
num.42. verſ. verum ad hanc & ſeqq. vbi vſ-
que ad *nu. 51.* refert reſponſiones aliorum
quæ ſibi non omnino placent, & à *num.51.*
ad 64. aliam ſuam annectit, ita vt non im-
merito, adhuc dubitare quis poſſet.

Verum ſubtilibus diſputationibus omiſ-
ſis, & transeundo cum opinione commu-
ni, ipſas limitationes approbante, licet
54 eas applicari etiam in emphyteuſi abſolu-
te tradat *Mantica de tacit. lib. 22. tit.34. nu-*
mer.13.14. & 15. tamen intelligendum eſt,
ſi emphyteuſis ſit conceſſa titulo oneroſo,
vt poſtea diſtinguit ipſe *Mantic. in eodem tit.*
num.25. ſcilicet, vbi eſt pro canone corre-
ſpondente fructibus rei conceſſæ *Alex. in d.*
l. ſi mihi & Titio numer. 12. & ibidem Crot.
num.140. ff. de verb. obligat. quia alias con-
55 tractus emphyteuticus, eſt potius gratui-
tus, quam oneroſus *Seraphin. deciſ.272. nu-*
mer. 5. & ſunt qui tenent, quod vbi non
eſt à principio, quid ſolutum, emphyteu-
ſis reputatur gratuita *Surd. deciſ.290. nu.22*
poſt med. & hoc conſiderandum ad hunc ef-
fectum docuit *Bart. in d. l. ſi mihi, & Titia*
num. 4. verſ. quandoque conceditur, & eſſe
dictum ſolemne notat ibidem *Alex. num.13*
56 ſed veritas eſt, vnum ſufficere ad facien-
dum ceſſare titulum lucratiuum, videlicet,
vel quod ea non correſpondeat fructibus,
vel quod ab initio ſolutum ſit per emphy-
teutam, quid correſpondens maiori fru-
ctuum quantitati, & etiam ſufficit, quod
canon non ſit minimus, & in recognitionē
dominij directi tantum non ſoluatur, vt de-
clarat ibidem *Alex.* & alijs adductis eiuſdē
declarationem ſequitur *Mantic. d. tit. 34. nu-*
mer.18. vbi quod reputatur titulo oneroſo,
quamuis nihil ſit ſolutū à principio, ſi pen-
ſio, quæ ſoluitur non eſt modica, ſed no-
tabilis. Remanet autem difficultas, quæ
ſolutio ab initio ſufficiat, vel etiam ceſſan-
te ſolutione, quæ quantitas penſionis ad
hoc, vt cenſeatur contractus titulo onero-
ſo non lucratiuo. Et traditur regula, vt non
ſufficiat adeſſe admixtum, quid liberalita-
57 tis concedentis ad hoc, vt contractus dici
poſſit titulo lucratiuo reſpectu recipientis,
ſed requiri liberalitatem præualere, & præ-
ponderare, alias ſi preualeat, & prępon-
deret ſolutio ab initio, vti quia ſit vltra
dimidiam iuſti pretij, deducto valore cano-
nis, dicatur acquiſitio titulo oneroſo, &
idem de penſione dici poterit, *Socc. Sen. con-*
ſil.4. num.5. & 6. lib.3. Alex. conſ.7. numer.1.
lib.7. Mareſcot. var. cap.74. num.5. verſ. ſecus
ſi gra-

*ſi gratia Merlin.deciſ.86. num.16. Ninot de-
ciſ 42.num.5. & 6.*

Præterea dictæ limitationes patiuntur
vnam notabilem declarationem, quæ eſt,
vt procedant ſi vnus deficiat ante acquiſi-
tionem, puta, quia erat abſens tempore
contractus, & non vult, vel non poteſt ac-
ceptare, ſecus ſi deficiat poſt acquiſitionem,
puta, ſi locatione facta duobus acceptanti-
bus ad vitam, vnus decedat, quia ius ac-
58 creſcendi non habet locum poſt emolu-
mentum quæſitum, ſed ſolum ante, vt in
his terminis, & ad hunc effectum docet
Bart. in d. ēta l. ſi mihi & Titio 110. *num.* 4.
de verb. oblig. & eſt concluſio paſſim recep-
ta *Pariſ.conſ.63.num.21. ad med.lib.3. Hon-
ded. conſ.6. num.41. & 42.lib.1. Matt. Brun.
conſ.114. num 24 & conſ.115. num.4. Can-
cer.variar.cap.22.num 52.verſ.quod eſt con-
tra par.3.Magon.dec.Lucen.8.num.6.Rot.de-
ciſ.513.num.1.par.1.diu.*

59 At licet poſt emolumentum quæſitum
non poſſit habere locum ius accreſcendi,
poteſt tamen habere locum ius non decre-
ſcendi *Bero conſ.70. num.25.lib.1. Roſental.
de feud.cap.6.concl.75. num.12. in addit.* vn-
de ſi locatio fuerit facta pluribus inſolidū,
ſemper durabit totaliter, vſquequo vnus ex
eis ſuperſit per ius non decreſcendi, quod
proprie procedit hoc caſu, vt ſupra dictum
eſt & tradit late *Mantic. de tacit. lib.22. tit.
34.num.5. & 6.*

Præterea dicta declaratio, vt non pro-
cedat ius accreſcendi poſt emolumentum
quæſitum, patitur ſuas limitationes, & ſi-
60 gnanter, vt non ſufficiat acquiſitio, quæ
dicitur ipſo iure fieri, ſed requiratur accep-
tatio, vt late probat *Bellon. de iur. accreſc.
cap.7. quæſt. 59. num.1. & ſeq.* & requiritur
61 acquiſitio libera, & pura, nec ſufficit ſi ſit
cum ſubauditione aliqua, vti ſi quæſierit
quis, quandiù habuerit filios, vel quid ſi-
mile *Cancer. variar cap 22.n.62. par.3.* pro-
ut etiam non ſufficit, quod acquiſierit ra-
tione alicuius qualitatis, vti tanquam ma-
ſculus *Rot.deciſ.374.num.7.par.11.rec.*

62 Altera limitatio eſt, & valde præcipua,
ſi adſit conuentio expreſſa, vel appareat de
tacità mente contrahentium, quòd ius ac-
creſcendi habeat locum, etiam poſt emo-
lumentum quæſitum, quia attenditur talis
mens in contractibus *Alex.conſ.17.num.10.
lib.5. Decian.conſ.73.num.12.lib.2. Cancer.
d.cap 22.num.6. poſt med. verſ. idem tradit
par.3. Gratian.diſc.272.num.2. Ciarlin.con-
tr.137.num.7.* quod ſecus eſt in teſtamen-
tis, & præcipue in inſtitutionibus hæredum
*Bellon. de iur.accreſ.cap.7.quæſt.59.num.63.
verſ. verum hæc.*

63 Quæ dum procedunt poſt emolumentū
quæſitum, vtiq; facilius procedent ante, &
ſufficere tacitam voluntatem, etiam in em-
phyteuſi, tradunt *Mantic. de tacit. lib.22.
tit.34. num.16. Mareſc.variar. lib.2.cap.75.*
64 *num.* 2. & ſatis eſſe ad eam conuincendam
coniecturas *Giouagnon.conſ.35.nu.23.lib.2.*

Difficultas autem eſt in ſtatuendo, quæ
65 verba, vel quæ coniecturæ ſufficiant, ad-
ſunt enim multæ controuerſiæ, vt ſi facta
locatione pluribus, additum ſit, *quod poſt
mortem eorum, bona locata reuertantur ad
locantem*, aliqui tenent hoc pactum ſatis
indicare dictam voluntatem, ex quo depre-
hendatur ex eo, partes noluiſſe aliquid re-
uerti niſi omnibus defunctis, vt *Alex. conſ.
17.num.9.lib.5. Honded.conſ.54.nu.26.lib.1.
Menoc.conſ.632.num.8. Gabr.conſ.66.nu.12.
& ſeqq.* vbi de veriori, & communi *lib. 1.
Cyriac.contr.276.num.10. Gratian.diſc.272.
num.* 14. & idem eſſe ſi dictum *quibus defi-
cientibus. Altograd. conſ.11.num.6.lib.2. Se-
raphin.deciſ.161. num.1. & ſeq.* vel ſi facta
locatio duobus, *eorum vita durante. deciſ.
435.num.4.& ſeq.par.1.rec.Canaler.dec.219
num. 3. & ſeq.* & generaliter ſtantibus ver-
bis ſimilibus, & æquipollentibus *Gratian.
diſcep.272.num.27.Seraph.deciſ.161.num.1.
& 2.*

Alij vero contrarium ſentiunt, vt *Alex.
conſ.167.num.4.lib.7. Peregr.conſ.30.nu.11.
in fin. lib.1. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 39.
num.4.Craſſ. in §. ius accreſcendi, quæſt.25.
num.3.Magon.deciſ.Lucen.8.num.14.Dunoz.
lun. deciſ.879. numer.3.* etiamſi adſit dictio
vniuerſalis, veluti ſi dictum, *& poſt mor-
tem eorum omnium*, quia adhuc reſolua-
tur in ſuas ſingularitates *Oſaſc. deciſ. 110.
num.10.*

Prima eſt communis, vt teſtatur *Gabr.d.
conſ.66.num.12. & ſeq.* vbi, & eam eſſe ve-
riorem aſſerit *lib.* 1. & fatetur eamdem eſſe
communem etiam *Peregr.d.conſ.30.nu.11.
in fin. lib.* 1. & veriſſima eſt ſi adſit dictio,
66 *omnium*, nempe ſi dictum, *quod poſt mor-
tem omnium reuertatur*, *Magon. deciſ Lu-
cen.8. num.* 14. licet talis dictio, non ſit ad
hoc neceſſaria, iuxta tenentes primam, quā
etiam veriorem in his terminis deficientis
dictionis vniuerſalis, dicit *Gratian. diſc.
272. num.* 26. & poteſt intelligi contraria,
vt procedat in vltimis voluntatibus *Sera-
phin.deciſ.161. in princ.*

67 Si autem dictum ſit, *mortuo non vadat
ad alium*, res erit clara pro iure accreſcen-
di, prout econtra, ſi dictum ſit, quod *pars
præmorientis reuertatur ad concedentem*,
erit clara pro eius excluſione *Gratian. diſc.*

272.

272. *num.*23. ſed vbi locatio non eſſet pro
68 recipientibus tantum, ſed etiam pro eorum
filijs, & dictum eſſet, *& decedente aliquo*
eorum abſque filijs, eius pars vadat ad alium,
patebit inductum eſſe ius accreſcendi in
ipſis primis conductoribus, non autem in-
ter eorum filios *Alex. conſ.*204.*num.*4.*lib.*2.
*Ruin. conſ.*94.*num.*22.*lib.*3. ſecus ſi dictum,
69 quod *pars præmorientium deueniat ad ſu-*
perſtites, quia tunc cenſebitur inductum
etiam inter filios *Gratian. diſc.*272.*num.*39.
prout etiam ſi dictum ſit, *& eis deficienti-*
bus, quia hæc quoque verba ſunt apta com-
prehendere etiam filios, & ideo eorũ quo-
que fauore ius accreſcendi inducunt, vt
ſenſit *Rota coram Seraph. deciſ.* 161. *num.* 2.
& 3.

70 Præterea ad hoc, vt intret ius accreſcen-
di ex partium voluntate, ſufficit locationem
apparere factam pluribus in ſolidum, inde
enim reſultat, quod vno deficiente remane-
re debeat res locata alteri, quia alias non
haberet rem in ſolidum, & in totum, ſed
deficeret, & decreſceret ei pars, quod eſſet
contra mentem, & voluntatem habitam in
contractu, & propterea iſto caſu intrat ius
accreſcendi, ſeu potius, & verius, ius non
decreſcendi, quod impedit partem reperti
ad dominum *Decian. conſ.*73.*numer.*8.*lib.*2.
*Honded. conſ.*54.*num.*22.*lib.*1. *Giouagn. conſ.*
35. *numer.*18. vbi quod hoc clariſſimum eſt
*lib.*2. *Ciarlin. contr.*135.*num.*79. *Rot. cor. Coc-*
*cino deciſ.*1771.*num.*8. & dictum eſt ſupra
*num.*9. vbi alios retuli.

Vnde omnia, quæ dicta ſunt ſupra demõ-
ſtrare locationem eſſe factam pluribus in
ſolidum, hic poſſent repeti ad arguendum
eſſe locum iuri accreſcendi, quæ eſt ratio
cur eodem hoc capitulo, hæc omnia trade-
re volui, animaduertendum tamen, non ſuf-
ficere adhuc effectum, vt cenſeatur indu-
71 ctum ius accreſcendi inter plures condu-
ctores, quod ipſi ſint obligati in ſolidum ad
ſolutionem mercedis, ſed requiri bona eis
in ſolidum eſſe conceſſa *Mantic. de tacit. lib.*
22.*tit.*34.*num.*6. ſed licet dicta obligatio in
72 ſolidum, de ſe non ſufficiat, tamen facit
coniecturam *Giouag. conſ.*35.*numer.*25.*lib.*2.
*Seraph. deciſ.*154.*num.*2. & valde vrgentem,
vt dicit *Ruin. conſ.*159.*num.*16. *verſ. tamen*
*alia vrgens lib.*1. quẽ ſequitur *Decian. conſ.*
73.*numer.*8.*lib.*2. non enim eſt æquum, vt
vnus teneatur in ſolidum ſoluere, & tamen
non debeat rem in ſolidum habere, & ideo
iuncta quacumque alia circumſtantia idem
indicante ſufficeret, vt ſenſit *Rota deciſ.*435.
*num.*7. *par.*1. *rec.* & poſt eam *Bellon. de iur.*
*accreſ. cap.*6. *quæſt.*34. *num.*17.

73 Et ſufficeret locationem eſſe factam iux-
ta formam aliarum, & in eis adeſſe clauſu-
lam, in ſolidum ad hoc, vt vigore dictæ re-
lationis cenſeatur repetita, & operetur dari
ius accreſcendi *Giouagnon. conſ.*35. *num.*18.
*verſ. tertio dicta emphyteuſis lib.*2.

34 Et quoniam ſi facta ſit locatio *pluribus*,
& cuilibet eorum, cenſetur eis facta in ſoli-
dum, propter virtutem illius dictionis, *cui-*
libet, rem cuique in ſolidum tribuentis, vt
dictum eſt ſupra *num.*35. inde ſequitur, vt
locatione dicto modo concepta, intret ius
accreſcendi ex prædictis, & in ſpecie ita ar-
gumentantur *Ruin. conſ.*120. *num.*13. *lib.*1.
*Decian. conſ.*73.*num.*16.*lib.*2. *Rot. cor. Coccino*
*deciſ.*1771.*n.*6. *& ſeq.*

75 Et quod dicitur de dictione, *cuilibet*,
procedi etiam in dictione, *vtrique*, cum &
iſta diſtribuat actum in ſolidũ, vt docet *Bart.*
in l. penult. C. de impub. & in l. hoc articulo ff. de
hæred. inſtit. & ideo idem operatur in hoc
propoſito *Cart. Sen. conſ.*49.*numer.*54. *Ruin.*
*conſ.*159.*num.*1.*lib.*1. *Decian. conſ.*73.*nu.*19.
76 *lib.* 2. & idem eſt de alijs ſimilibus di-
ctionibus diſtributiuis *Gabr. conſ.*86.*num.*2.
77 *lib.*1. At controuertitur an talis ſit dictio,
cuique, nam affirmatiuam tenuit *Ancar. in*
*conſ.*245 *num.*4. quem alij ſequuntur, vt in-
fra, ſed reprobatur, quoad hoc in ſpecie
per *Alex. conſ.*17. *num.* 8. *lib.*5. vbi dicit di-
ctam dictionem nõ eſſe ſignũ diſtributiuum,
ſed collectiuum vniuerſale, & eum ſequitur
*Gabr. conſ.*87. *num.*3. vbi late excuſat lapsũ
Ancarani *lib.*1. *& Giouagn. conſ.*35.*num.*22.
verſ. præterquam, quod lib. 2.

78 Sed quoniam ius accreſcendi quando-
que datur inter primos conductores, & non
inter eorum deſcendentes, vt dictum eſt ſu-
pra *num.*68. & quandoque econtra, non da-
tur inter primos, & datur inter eorum de-
ſcendentes *Alex. conſ.*17.*numer.*14. *verſ. nec*
*obſtat illud lib.*5. *Decian. conſ.*73.*nu.*14. *lib.*2.
ſequitur non ſufficere adeſſe dictionem præ-
dictam, *cuilibet*, vel, *vtrique*, vt cenſeatur
inductum ius accreſcendi in toto contra-
ctu, & quo ad omnes perſonas in eo com-
prehenſas, quod, & dici poteſt generaliter
de omnibus alijs verbis, & coniecturis ius
accreſcendi indicantibus, ſed debet inſpici,
quibus perſonis, ſeu generationibus refera-
tur, ac dici inter eas tantum inductum ius
accreſcendi, non autem inter alias, dum
enim hoc ius non venit ex natura diſpoſi-
tionis, quia, vt dixi, regulariter in contra-
79 ctibus non datur, inde ſequitur, vt vbi di-
ctio, illud importans eſt omiſſa, habeatur
pro omiſſa, & remaneat in diſpoſitione iu-
ris, vt non detur, prout bene conſiderauit
Ancar.

Ancar.conſ.245.n.4. vbi proinde cēſuit, quod
ſi cōceſſa ſit emphyteuſis duobus fratribus,
cum copula, *&*, cōiunctis, abſq; dictione, *cui-
libet*, licet poſtea additum ſit, *& cuiuſque
eorum generationi*, quia dictio, *cuiuſque*,
non poteſt referri ipſis fratribus, ſecundum
rationem recti ſermonis, ſed tantum eorum
generationi, inde ſequatur, vt inter ipſas
generationes, inducat ius accreſcendi, non
autem inter ipſos primos fratres, quod, &
ſequuntur *Alex.conſ.13.num.13.& ſeq.lib.5.
Bellon.Sen.conſ.20.num.4.Gabr.conſ.87.num.
3.verſ.quod tamen lib.1. Aldobrandin.conſ.1.
num.296.lib.1. Mantic.de tacit.lib.22.tit.34.
num.29.Mazon.deciſ.Lucen.8.num 8. Corbul.
de iur.emphyteut.de cauſ.priuat.ob lin.fin. nu.
88.Gratian. diſcept.272.num.32.*

80 Verum prædicta opinio Ancarani, & ſe-
quacium non tranſit ſine contradictione, alij
enim contrarium tenent, moti ſignanter,
quia, licet quoad primos non poſſit operari
vis illius verbi diſtributiui, ex quo eſt rela-
tum tantum ad filios eorum, tamen opera-
tur ſaltem veriſimilis mens concedentis, qui
dum voluit inducere ius accreſcendi inter
filios, ſibi incognitos, multo magis cenſeri
debet, idem voluiſſe, quo ad primos condu-
ctores ſibi notos, & quorum intuitu conce-
dit etiam filijs eorum, nam propter, quod
vnumquodq; tale, & illud magis *auth.multo
magis C. de ſacroſ. Eccleſ.* & reſpectu condu-
ctorum argumentum magis ſtringit, quia
ordinata charitas prius ſibi prouidet, quam
alijs *l.praſes C. de ſeruit. & acqua c. non ſatis
86.diſt.* vnde dari ius accreſcendi etiam in-
ter ipſos ſtipulantes in caſu prædictorum
verborum, & ſimilium aduerſus Ancaranū
ſenſit *Soccin.Sen.conſ.66.num.14. verſ.ſecun-
dum fundamentum lib.3.Alciat. conſ.24.num.
3.verſ.præterea lib.3.Ruin.conſ.159.num. 10.
lib.1.Emilian.conſ.31. & conſ.70. Aldobrand.
conſ.68.num.7. & ſeq. lib.1. Scrader de feud.
par.7. cap.1. num.17. verſ.ego tamen*, & latè
Giouagnon. conſ.35. num.2. & ſeqq. lib.2. vbi
nu.22. aſſerit, quod ex deductis per Soccin.
& alios prefatos latius examinantes quæ-
ſtionem, quam facit Ancaranus, conſtat hanc
eſſe veriorem ſententiam, magiſque menti
contrahentium amicam, & propterea in iu-
dicando amplectendam.

In puris tamen terminis Ancarani non fa-
cile ab eius opinione recedendū erit, prout,
nec ipſe *Soccin.in d.conſ.66.* videtur abſolu-
te recedere dum in *d.num.14.poſt med.* dicit,
quod, quid quid dicendum eſſet in ipſis pri-
mis conductoribus, in caſu ſuo agebatur de
filio, cui facta erat conceſſio in ſolidum.
Sed animaduertendum erit diligenter quo-
modo concepta ſint verba, ac ad alias cir-
81 cumſtantias, & coniecturas, & conſideran-
dum ſi illa dictio diſtributiua, vere determi-
net tantum filios, vel etiam ipſos primos
conductores, vti ſi eadem oratione ponan-
tur, tam ipſi primi, quam eorum filij, & eo-
dem verbo æqualiter regantur, quia tunc
dicendum erit, eam æque quo ad omnes
determinare, & ius accreſcendi inducere,
vt probat idem *Soccin.dict. conſ.66. num.14.
in princ.& Giouagnon.conſ.35.num.21. lib 2.*
Prout etiam ſi additum ſit aliquod aliud
verbum aptum comprehendere etiam pri-
mos, vti ſi poſtquam dictum, *& eorum, &
cuiuslibet eorum generationi*, addictum eſ-
82 ſet, *& perſonæ*, quia verbum, perſonæ,
non poteſt referri generationi, & ſic intelli-
gendum eſſet de ipſis ſtipulantibus, & ne-
ceſſe eſſet dictionem, *cuiuslibet*, etiam ad
eos referri, vt late probat *Decian. conſ.73.
num.16. cum duob.ſeqq.lib.2.*

Præterea dictio, *cuiuslibet*, relata tantum
83 ad filios, operabitur eorum fauore, ne dū
poſt quam hinc inde filij ſucceſſerint, & ſic
inter eos, ſed etiam, vt filio vnius accreſcat,
ſeu non decreſcat portio patrui ſine filijs
decedentis, dum ipſi tribuit rem in ſolidum
*Socc.Sen dict.conſ.66.num 14 poſt med. verſ.
præterea, quid quid dicendum lib. 3.* & dum
hoc modo nepos quodammodo ſuccedit
patruo, ita & e contra, ſi eueniret vnum ex
fratribus dicto modo ſtipulantibus decede-
re, cum filio, qui in parte ſua ſuccedat, ac
poſtmodum abſque filijs viuente adhuc Pa-
truo decedat, eius portio non reuertetur
ad locantem, ſed accreſcet Patruo ad æqua-
litatem ſeruandam, vt in ſpecie conſuluit
Ruin.conſ.12.num.5. & ſeqq.lib.1.

84 Coniecturam autem, quod partes volue-
rint intrare ius accreſcendi etiam inter pri-
mos ſtipulantes, tam in præfato caſu, quam
etiā generaliter loquendo, faciet non ſolū ſi
vterque obligauit ſe in ſolidum ad merce-
des, vt dictū eſt ſupra *nu.72.* ſed etiam ſi cō-
uentum, quod, vbi vnus abſens non ratifi-
caret, alteri acquireretur etiam eius rata
85 *Rot.cor.Seraph.deciſ.154.num.2.* & ſolitum
ita concedendi, vt ius accreſcendi locum
habeat *Giouagnon. conſ.35. num.30.* vbi, &
quod pro ſolito ſufficit vna conceſſio qua-
draginta annis ſeruata *lib.2.* Et obſeruantia
86 ſubſecuta, quia videlicet, dum euenit caſus
deficientiæ vnius ex conductoribus, Domi-
nus recepit integras mercedes ab alio, *Gio-
uagn.eadem conſ.35.nu.29.Seraph. deciſ.154.
num.2.ad fin.* & ponderatur etiam circum-
87 ſtantia, quod nullus ex ſtipulantibus tem-
pore conceſſionis filios haberet, ex quo fa-
ci-

cile eſſet non omnes illos ſuſcepturus fuiſſe, & inueriſimile, quod voluerint, partem decedentis abſque eis, reuerti ad dominũ, vt per *Gabr. conſ.66. num.4. lib.2. & Granagnon. conſ.35. num.28. lib.2.* penes quos alias coniecturas require, & pleniorem caſuum diſtinctionem, ac huius materiæ explicationem penes *Mantic. de tacit. lib.22. tit.34.* ac alios cumulatos per *Bonden. collect.35. num. 10. & ſeqq.* & generaliter in hac materia recurſum habe ad pleniſſimum tractatum, ſimulque doctiſſimum *Ioannis Antonij Belloni*, quia cum ſit ampliſſima non expedit hic omnia inſerere.

De effectibus locationis.

S V M M A R I V M.

1 *Dominium non transfertur per locationem.*
2 *Locatio non tribuit vllum ius in re locata conductori, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem, vt patiatur frui re.*
3 *Decl. procedere in locatione ad modicum tempus.*
4 *Locatio ad tempus longum transfert dominium vtile in conductorem.*
5 *Contrarium tenent aliqui, ſed prædicta eſt verior.*
6 *Decl. non transferri dominium vtile per locationem ad modicum tempus factam à priuato, ſecus ſi factã à Principe, vel à Fiſco.*
7 *Decl. 2. vt quod dicitur per locationem ad longum tempus transferri dominium vtile procedat ſi locetur fundus, ſecus ſi locetur aliquod ius percipiendi ex eo.*
8 *Decl. 3. non transferri dominium ſi locatio fiat ab aliquo illud tantum habente.*
9 *Contrarium, quod adhuc transferatur.*
10 *Diſtingue, vt ſi primo conductori remaneant reliquia locationis, procedat prima opinio, ſecus e contra.*
11 *Quomodo intelligatur remanere reliquias locationis primo conductori & num. 12.*
13 *Decl. 4. non transferri dominium vtile per locationem ad longum tempus ſi partes aliter conuenerint.*
14 *Lim. d. declarationem, vt procedat ſi locatio fiat per eum cui alienatio non ſit prohibita, alias ſecus.*
15 *Decl. 5. vt dominium acquiſitum per locationem ſit reſolubile per inobſeruantiam pactorum, vel finem locationis.*
16 *Decl. 6. eſſe neceſſariam ad translationem dominij rei traditionem.*
17 *Ampl. vt pactum, quod transferatur dominium ſine traditione non valet.*
18 *Lim. in locatione facta per Principem.*
19 *Ampl. limitationem ſiue conceſſio fiat per priuilegium ſiue per contractum.*
20 *Lim. 2. ſi locatio ſit facta Eccleſiæ.*
21 *Lim. 3. vt non requiratur traditio actualis, ſed ſufficiat etiam ficta, vt per clauſulam conſtituti.*
22 *Non tamen ſufficiunt verba, dedit, & aſſignauit, niſi locatio facta ſit in conſpectu rei.*
23 *Lim. 4. ſi locator patiatur, quod conductor rem apprehendat.*
24 *Ampl. limitationem, vt non ſufficiat conductorem reperiri in poſſeſſione, quia præſumitur locatorem præſtitiſſe patientiam.*
25 *Locatio quandoque habet vim traditionis, & dominium transfert non in conductorem, ſed in locatorem, ſi dominus rem vendat, & deinde conducat.*
26 *Decl. 7. vt transferat dominium vtile locatio ad longum tempus facta non autem ſi adſit priuilegium non expellendi inquilinos.*
27 *Hebræi ex Conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt incapaces acquiſitionis dominij.*
28 *Poſſeſſio an transferatur per locationem ſunt iura hinc inde pugnantia.*
29 *Declarantur tamen, vt transferunt ſimplicem detentationem, ſeu poſſeſſionem naturalem impropriam.*
30 *Intellige procedere in locatione ad modicum tempus non autem in locatione ad longum, quæ transfert poſſeſſionem naturalem.*
31 *Poſſeſſio, ſeu detentatio, vt transferatur per locationem requiritur traditio vera, vel ficta.*
32 *Clauſula conſtituti transfert veram poſſeſſionem.*
33 *Et tam ciuilem, quam naturalem.*
34 *Decl. procedere ſi adſit cauſa habilis, & ſit de natura contractus, in quo apponitur, vt poſſeſſio transferatur.*
35 *In locatione transfert detentationem, non autem poſſeſſionem.*
36 *Poſſeſſio transfertur per traditionem verbalem in conſpectu rei factam.*
37 *Decl. non procedere ſi adſit alius in poſſeſſione.*
38 *Poſſeſſio non transfertur etiam per actualem traditionem alio in poſſeſſione exiſtente, quod ſecus eſt in dominio.*
39 *Poſſeſſio per locationem transfertur in locatorem ſi dominus rem vendat, & deinde conducat.*
40 *Decl. procedere ſi locator ſciat.*
41 *Poſſeſſionem ad acquirendam requiritur mandatum ſpeciale.*
42 *Nec ſufficeret locationem fieri per conſanguineum.*
43 *Traditio ficta per clauſulam conſtituti non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem in locatione ſub conditione.*
44 *Litem mouens ſuper re locata citando ſolum conductorem nulliter agit.*
45 *Lim. ſi agatur de ſola poſſeſſione naturali.*
46 *Citationes dirigendæ ſunt in eum de cuius intereſſe principaliter agitur, nec neceſſe eſt citare eum, quem negocium tangit ſolum in conſequentium.*
47 *Abſens per decennium amittit poſſeſſionem.*
48 *Decl. non procedere in poſſeſſione rei locatæ.*
49 *Ampl. etiamſi dominus per decennium mercedem non perceperit.*
50 *Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ non priuat dominum poſſeſſione ſua niſi conductorem expellat.*
51 *Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ, & expellens conductorem priuat dominum etiam ignorantem poſſeſſione ſua tam naturali, quam ciuili.*
52 *Decl. ad hoc neceſſariam eſſe expulſionem omnium conductorum.*
53 *Et neceſſaria eſt expreſſio, quod fuerint expulſi omnes.*
54 *Sufficit tamen, quod nominentur conductores expulſi ad hoc vt præſumantur omnes, & qui dicit alios adeſſe probare debeat.*
55 *Bona inquilinorum ſunt eijcienda à fundo ad effectum prædictum acquirendi eius poſſeſſionem, ſecundum aliquos.*
56 *Contrarium verius.*
57 *Coloni expellendi ſunt à conſpectu fundi ad acquirendam eius poſſeſſionem.*
58 *Intellige ita expellendos eſſe, vt difficilis reddatur*

eis

eis aditum ad ſundum.
59 Conductor ſi rem vendat, & penſionem vero domino, ac emptori ſoluat non priuatur dominus poſſeſſione.
60 Conductor tradens alteri poſſeſſionem priuat ea dominum.
61 Decl. requiri traditionem veram nec ſufficere clauſulam conſtituti, vel conductionem ab alio.
62 Decl. 2. requiri traditionem eſſe ex iuxta cauſa factam.
63 Subdeclara declarationes procedere in locatione ad tempus breue.
64 Recognitio in dominum facta per conductorem de alio non priuat verum dominum ſua poſſeſſione.
65 Ampl. etiamſi vltra recognitionem conductor ſoluat fructus eidem.
66 Decl. vt ſi dominus ſciat recognitionem alterius debeat ſtatim reclamare, alias negligendo eam amitteret.
67 Decl 2. non ſufficere recognitionem in dominum ſi poſſeſſio ſit plena, ſecus ſi vacua vti, quia dominus deceſſerit.
68 Domino mortuo, quomodo continuetur eius poſſeſſio in hærede mediante conductore.
69 Decl. 3. vt neceſſaria ſit expulſio conductorum cum quis ingreditur poſſeſſionem propria auctoritate, ſecus autem ſi auctoritate Iudicis.
70 Intellige ſi Iudex rite, & recte proceſſerit.
71 Sufficit tamen iniuſtitiam non eſſe patentem ad hoc, vt aduerſus immiſſum auctoritate Iudicis non poſſit dari manutentio.
72 Locatio non probat dominium locatoris.
73 Res aliena locari poteſt.
74 Ampl. vt nec locatio antiqua probet dominiũ locantis.
75 Ampl. 2. vt neque contra conductorem dominium probet.
76 Decl. vt non propterea poſſit conductor controuertere dominium locatoris ante rei reſtitutionem.
77 Decl. 2. procedere ſi agatur de dominio principaliter ad effectum rei vindicationis, ſecus ſi incidenter ad effectum conſequendi poſſeſſionem.
78 Dominium requirit probationem plenam, quando agitur de eo principaliter, ſecus autem, quando agitur de eo incidenter.
79 Lim. vt locatio probet dominium ad quemcumque effectum ſi concurrant ſolutiones mercedis per longum tempus.
80 Decl. longum tempus debere eſſe per triginta annos.
81 Lim. 2. concurrentibus alijs adminiculis vrgentibus.
82 Probatio, quæ ſit per præſumptiones, & coniecturas, eſt vera, & propria probatio.
83 Locatio, ſeu inueſtitura iuncta ſolutione canonum, & laudemij & alijs adminiculis non ſufficit ad probandum dominium ad effectum deuolutionis.
84 Contr. ſi inueſtitura ſit facta tanquam de re propria, & adminicula vrgent.
85 Decl primum opinionem ſuſtineri ſi in inueſtitura non ſit facta mentio dominij, vel adſit ſuſpicio, quod conceſſio ſit de re aliena.
86 Ex qualitate perſonarum, & alijs circumſtantijs ceſſat ſuſpicio, quod locata fuerit res aliena.
87 Adminicula ad prædictum effectum vrgentiora requiruntur vbi agitur de caducitate in pœnam, quam vbi agitur de ea ob lineam.
88 Locatio ab vno facta alieno nomine probat dominium illius contra locantem.
89 Poſſeſſio locantis non probatur per locationem.
90 Decl. procedere contra tertium, ſecus autem contra conductorem.
91 Ampl. vt non ſolum probet conductorem, ſed etiam contra hæredem, & ab eo cauſam habentes.
92 Lim. ſi cauſam habens à conductore habeat etiam ſimul cauſam à tertio.
93 Lim. quod dictum eſt probare poſſeſſionem contra tertium non procedat in antiquis.
94 Decl. antiquum dici inſtrumentum ad hunc effectum ſi excedat metam ſexaginta annorum.
95 Lim. 2. ſi deducatur probatio contra tertium, qui non poſſideat.
96 Lim. 3. ſi cum locatione concurrat perceptio penſionum in ea conuentarum.
97 Decl. procedere ſi locator receperit poſſeſſionem ab ipſomet conductore.
98 Decl. 2. non ſufficere ad probandas receptiones penſionum ſolas confeſſiones de recepto.
99 Decl. 3. non ſufficere promiſſionem de ſoluendo vna cum locatione.
100 Decl. 4. non ſufficere locationem cum perceptione penſionum vbi conſtat de poſſeſſione alterius.
101 Lim. 4. vt locatio probet poſſeſſionem locantis ſi cũ ea concurrat detentatio rei per conductorem.
102 Lim. 5. vt locatio non ſit vnica, ſed plures.
103 Lim. 6. ſi conductor aſſerat ſe nomine locatoris poſſidere.
104 Lim. 7. generaliter ſi cum locatione concurrant adminicula, quod locator poſſederit.
105 Ampl. procedere etiamſi non conſtet de effectuatione locationis.
106 Adminiculum, quod locator poſſideret eſt, ſi ipſe, vel eius filij rem vendiderint.
107 Fructuum perceptorum quantitas probatur per locationem.
108 Poſſeſſio retenta ſufficit ad arguendam perceptionem fructuum.
109 Locatio probat quantitatem fructuum non ſolum pro tempore pro quo durauit, ſed etiam pro annis futuris.
110 Fructus liquidantur à ſolito.
111 Locationes ſi non appareant terminatæ per dimiſſionem bonorum poſſunt cenſeri continuatæ etiam poſt tempus in eis præſcriptum.
112 Clauſula donec &c. eſt repetitiua.
113 Lim. quod dictum eſt locationes probare quantitatem fructuum vltra tempus, quo durarunt ſi adſit aliqua ratio cur in ſolitum non poſſit fieri fundamentum.
114 Valor Beneficij non probatur per locationem bonorum eiuſdem.
115 Ad conuincendum verum valorem Beneficij deducenda ſunt onera.
116 Locatio poteſt eſſe facta pro maiori penſione propter affectionem conductoris.
117 Valor Beneficij probatur per locationes ſi in eis comprehenſa ſunt onera, & ceſſet ratio affectionis conductoris.
118 Idem ſi cum locatione concurrant adminicula.
119 Locationes bonorum Beneficij licet non probent verum valorem excuſant à pœna Reg. Cancellariæ de vero valore exprimendo.
120 Valor bonorum non probatur per locationes.
121 Fructus viginti annorum conſtituunt verum valorem rei.
122 Præſumptionum multiplicatio, & quod vna aliam pariat non admittitur in iure.
123 Iactare ſuum nemo præſumitur.
124 Valor rei eſt, quam communiter vendi poteſt.
125 Argumentum valoris à quantitate fructuum ad rationem quinque pro centenario eſt fallax, & in multis non procedit.

126 Iuriſ-

126 *Iuriſdictiona'ium bonorum valor aſtimari ſolet ex fructibus ad rationem duorum pro centenario plus, & minus ſecundum qualitatem iuriſdictionis.*
127 *Miniſtri neceſſarÿ exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſtica gaudent exemptione à iuriſdictione laycali.*
128 *Famuli clericorum an gaudeant exemptione à iuriſdictione laycorum ſunt hinc inde opiniones.*
129 *Conciliantur prædicta opiniones, vt famuli neceſſarÿ exemptione gaudeant, ſecus autem non neceſſarÿ.*
130 *Exemptio familiarium Clericorum non reperitur in iure expreſſa.*
131 *Quod non licet facere directe, nec per indirectum permitti debet.*
132 *Literæ familiaritatis ſola non tribuunt exemptionem*
133 *Familiares militum neceſſarÿ vtuntur priuilegio ipſorum militum.*
134 *Famuli ſcolaſticorum non neceſſarÿ, non gaudent priuilegio eorumdem.*
135 *Seruientes dietim, vel ad modicum tempus etiamſi neceſſarÿ ſint non gaudent priuilegio.*
136 *Conductores bonorum Eccleſiæ non ſunt exempti ab oneribus mere perſonalibus, nec mere realia ſubire tenentur.*
137 *Conductores bonorum Eccleſiæ teneri ad onera mixta quæ imponuntur perſonæ pro rebus tenent aliqui.*
138 *Contrarium tamen tenendum & num. 139.*
140 *Lim. procedere in locatione ad modicum tempus, ſecus in emphyteuſi.*
141 *Decl. limitationem, vt non poſſint imponi emphyteuta Eccleſiæ munera ſordida, ſicut nec emphyteute Fiſci, & Principis.*
142 *Decl. 2 vt grauari poſſit emphyteuta Eccleſiæ reſpectu eius fructus, qui ſupereſt deducto canone, qui ſoluitur Eccleſiæ.*
143 *Lim. 2. quo ad onera impoſita ipſis fructibus à ſolo ſeparatis, vt eſt gabella, quæ ſoluitur ad portum Ciuitatis, quam effugere non poſſunt conductores bonorum Eccleſiæ.*
144 *Conductor de iure cõmuni prælationem non habet in emptione rei.*
145 *Romæ olim dabatur dicta prælatio ex quodam decreto Camerali. nunc datur ex Conſtitutione Gregoriana.*
146 *Conſtitutio dans dictam prælationem fundatur in æquitate.*
147 *Conſtitutio præfata eſt iuris comunis correctoria, & ideo non extendenda.*
148 *Non tamen eſt exorbitans.*
149 In *Bulla Gregorÿ concedente prælationem inquilinis decernitur omnia in ea contenta eſſe fauorabilia.*
150 *Bulla præfata cõcedit prælationem ſolum inquilinis.*
151 *Venditio ad vitam, eſt vera, & propria venditio, & in ea habet locũ prælatio conceſſa in venditione.*
152 *Decl. tamen attendi debere mentem ſtatuentium.*
153 *Hæreditatis aditio, an inducatur per locationem rei hæreditaria eſt quæſtio controuerſa.*
154 *Tenenda tamen regulariter negatiua.*
155 *Aditio hæreditatis, vt inducatur requiritur actus qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit.*
156 *Lim. vt non inducat aditionem hæreditatis locatio ad breue tempus, ſecus autem locatio ad longum.*
157 *Lim. 2. ſi locatio ſuit facta tanquam ab hærede, ſeu de re tanquam ſua.*
158 *Decl. non procedere ſi habeat alium titulum nuncupandi rem ſuam.*
159 *Vſufructuarius dicitur dominus.*
160 *Decl. 2. vt non ſufficiat eſſe creditorem defuncti,*
161 *Intellige ſi non habeat rem locatam in pignus.*
162 *Lim 3 in hæreditate paterna.*
163 *Locatio bonorum hæreditariorum licet non importet per neceſſe aditionem hæreditatis tamen facit indicium, quod vna cum alÿs ſufficit.*
164 *Filius non præſumitur hæres, quando ipſe non allegat ſe hæredem ſed tertius.*
165 *In probatione voluntatis, & animi, quæ de ſe non probant, iuncta iuuant.*
165 *Lim 4. vt ſufficiat quilibet actus vna cum locatione.*
167 *Ampl. vt ſufficiat non factum, vti non ſolutio debiti cum hæreditate.*
168 *Hæreditas non damnoſa facilius præſumitur adita.*
169 *Hæres faciens actus dubios compellitur declarare, an fecerit animo adeundi, & eius dicto ſtatur.*
270 *Lim. 5. ſi nulla adeſſet cauſa, vel neceſſitas locandi.*
171 *Decl. vt in caſibus in quibus per locationem inducitur aditio, vt procedat in valente libere contrahere, & adire.*
172 *Aditio hæreditatis requirit ſolemnitates neceſſarias in contractibus.*
173 *Ampl. non ſufficere locationem eſſe factam cum ſolemnitatibus.*
174 *Teſtes præſumuntur idonei ſi contrarium non probetur.*
175 *Conductor non eſt teſtis idoneus pro locatore.*
176 *Nec e contra locator non eſt teſtis idoneus, pro conductore.*
177 *Lim. primo procedere in conductore prædiorum ruſticorum non in conductore domus.*
178 *Lim. 2. procedere in colono partiario.*
179 *Lim 3 ſecundum aliquos procedere in colono adſcriptitio, qui non poteſt ad ſui libitum diſcedere.*
180 *Lim. 4. non procedere in colonis noſtrorum temporum.*
181 *Lim. 5. vt de conſuetudine contrarium ſeruetur.*
182 *Decl. vt ſi conductor poſſit mediante conductione dici familiaris, & domeſticus teſtatoris repellatur à teſtificando, ſecus e contra.*
183 *Et requiritur dominum poſſe ei imperare.*
184 *Locatores operarum ſuarum non ſunt idonei teſtes pro conductoribus earum.*
185 *Conductor, qui non poteſt dici familiaris locatoris, adhuc non poteſt eſſe teſtis pro eo ſi habeat intereſſe in cauſa.*
186 *Teſtis intereſſatus non probat ſi veritas aliunde haberi poſſit.*
187 *Lim. in intereſſe mere ſecundario.*
188 *Decl. 2. vt licet conductor non repellatur teſtificando adhuc minuatur eius fides arbitrio Iudicis.*
189 *Intereſſe teſtis ad hoc vt repellatur quantum eſſe debeat, ſtatur arbitrio Iudicis.*
190 *Conductor minima, vel vbi agitur de re minima eſt idoneus teſtis.*
191 *Teſtis defectus, quod ſit conductor, ſuppleri poteſt qualitate perſona.*
192 *Et ſuppleri etiam poteſt numero.*
193 *Et qualitate alterius teſtis.*
194 *Et ex eo quod ſit approbatus ab altera parte.*
195 *Conductor domus exiſtentis in Parochia, in qua Parochiani præſentant Parochũ an præſentare debeat, vel ne.*

CAPVT XXVII.

VIdimus quomodo intelligatur facta locatio, nunc videndum quid ipſa operetur,

tur; & non eſt dubium, eam tribuere conductori vſum rei locatæ, quia hoc patet ex ipſa eius definitione ſupra poſita *in cap. 1.* & quomodo conductor vti poſſit, & debeat, dicam infra *Cap. proximo*, ſed de alijs quibuſdam quærendum eſt, & primo an transferat Dominium rei locatæ, & regula eſt
1 pro negatiua, quia non ſolet locatio dominium mutare, vt dicit *Vlpian. in l. non ſolet 42. ff. locat.* & concordant alia iura relata *per Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 7. num. 3. & Rot. deciſ. 351. num. 5. part. 11. rec.*

Imo fortius locatio non ſolum non trans-
2 fert dominium in conductorem, ſed vlterius nullum tribuit ei ius in re locata, ſed tantummodo tribuit ei actionem perſonalem aduerſus locantem, vt frui patiatur re illa *Bart. in l. emptorem 9. num. 1. C. locat. Gomeſ. variar. reſol. tom. 2. cap. 3. num. 9. Rot. cor. Canaler. deciſ. 612. num. 2.*

3 At hæc procedunt in locatione ordinaria ad modicum tempus; nam ſi locatio fiat ad longum tempus alteratur eius natura, &
4 transfertur Dominium vtile remanente ſolum directo penes locatorem *l. 1. & 2. ff. ſi ag. vectig. vel emphit. petat.* & concludunt *Bart. in l. 1. §. Quod autem num. 4. ff. de ſuperfic. Alex. conſ. 112. num. 3. lib. 1. Caroc.* qui infinitos propè congerit, & in puncto iuris veriorem opinionem dicit *de locat. & conduct. ſub tit. de Locatione ſine tempore quæſt. 13. num. 5. Seraphin. deciſ. 272. num. 8. & deciſ. 286. num. 3. Buratt. deciſ. 334. num. 14. Rot. deciſ. 182. num. 10. part. 6. rec.*

5 Et licet non deſint, qui hanc ſententiam impugnent, dicentes hanc diſtinctionem inter conductorem ad breue, & ad longum tempus non reperiri aliqua lege conſtitutã, & fieri à ſcribentibus ſine lege, ſine auctore, & ſine ratione, vt ſignanter *Conan. in ſuis Coment. iur. lib. 7. cap. 12. & Pinell. in l. 1. part. 3. num. 66. C. de bon. mater.* & ante eos *Cuman. in l. Codicillis §. inſtituto num. 3. ff. de legat. 1.* tamen ab ea non videtur recedendum non ſolum, quia eſt communiter recepta, ſed etiam quia pro ea eſt *text. in l. 1. §. quod autem ait ff. de ſuperficieb.* in illis verbis *& ſane cauſa cognita ei, qui non ad modicum tempus conduxit ſuperficiem in rem actio competit*; cui licet *Pinell.* reſpondere conetur dicendo ſpeciale eſſe in conductore ſuperficiei, ex quo ſuperficiarius ſit, qui in ſolo alieno ædificat conducta ſuperficie *l. obligationum ff. de action. & oblig. l. fin. ff. de ſuperficieb.* & ideò adſit in eo fauor publicus, ne Vrbes deformentur ruinis, ſed ornentur ædificijs, talis reſponſio non ſatisfacit, quia idem fauor æque conſiderari poterat in conductore ad modicum tempus ædificante, & tamẽ textus prædictus loquitur tantũ de eo, qui conduxit ad longum tempus, & ei tantum competere actionem in rem, vndè conuincitur, rationem Pinelli non eſſe bonam, prout latiùs eam diluit; ac omnibus alijs reſpondet *Garz. de expenſ. cap. 14. num. 3.*

6 Declaratur tamen prædicta diſtinctio inter locationem ad modicum, & locationem ad longum tempus, vt procedat in locatione facta à priuato, ſecus autem in locatione rei publicæ facta à Principe, vel Fiſco, quia in iſta quamuis ad modicum tempus facta transfertur dominium vtile in conductorem, & datur ei actio vtilis in rem eodem modo, ac in locatione ad longum tempus facta à priuato *ad text. in l. 1. & ibi gloſ. in verbo conduxerit, & DD. ff. de loc. publ. Fruen. Ruin. conſ. 216. num. 2. verſ. & quia dictum lib. 1. late Gratian. diſc. 357. nu. 15. & ſeqq. Euerar. in loco à Feud. ad emphyteuſ. num. 52. & 53. Scapuccin. de ſingul. ſucceſſ. ampliat. 8. num. 8.* & licet contrarium ſenſerint *Petr. Barboſ. in l. filius familias §. fin. num. 38. ff. ſol. matr. & Cenall. comun. contra com. quæſt. 756. num. 74. ad med.* tamen iſta eſt verior & cõmunior, vt probat *Pinell. de bon. mater. in l. 1. part. 3. num. 67. ad fin. & 68.*

Præterea ſecundum membrum diſtinctio-
7 nis, quod videlicet in locatione ad longum tempus transferatur dominium vtile declaratur pluribus modis, & primo, vt procedat, quando locatur aliquis fundus, ſecus autem ſi locetur aliquod ius percipiendi, ſiue fructus ex fundo, ſiue annua præſtatio, ſiue quid ſimile, quia tunc non transfertur dominium ipſius rei, vt dictum eſt *in cap. 4. An locatio ſit alienatio*, & maxime, vbi ex verbis contractus deducitur ita ſenſiſſe partes, vt ibidem, *& in cap. 14. de locatione rerum Eccleſiæ §. 5.* quibus locis diuerſas auctoritates adduxi, quibus nunc addo *Ruin. conſ. 216. num. 5. ad fin. verſ. præterea dici poſſet lib. 1. & Caroc. de locat. & conduct. ſub tit. de locat. ſine tempore quæſt. 13. num. 9.*

8 Secundo declaratur eadem concluſio, vt ſi fiat locatio ad longum tempus per habentem ſolum dominiũ vtile, puta per emphyteutã, tunc nõ transfertur dominiũ ipſum vtile plenũ, & abſolutũ, ita vt nihil remaneat apud ipſum locantem, ſed transfertur dominium vtile ſubalternũ *Corbul. de iur. emph. tit. de canſ. priuat. ob non ſolut. Canon. ampliat. 20. n. 2.* vbi ait non eſſe inconueniens, quod tale dominium ſit apud plures diuerſis reſpectibus. & ſenſit *Iaſ. in l. 2. nu. 152. C. de iur. emphyt.*

9 Et licet contrarium, quod ſi primus conductor ita ſublocet, neque dominium, ne-

que poſſeſſio penes eum remaneat tenuerunt alij, & ſignanter *Ruin. conſ. 168. num. 10. ad fin. lib. 1. Rimin. Sen. conſ. 124. num. 7. & conſ. 380. num. 11.* vbi quod hæc eſt natura contractuum emphyteuticorum, & ſi emphyteuta alteri cõcedat in emphyteuſim nihil ei remaneat.

10 Fœdere tamen diſtinctionis conciliantur iſtæ opiniones, vt prima procedat, in caſu quo ſublocanti remaneant aliquæ reliquiæ emphyteuſis, ſeu locationis, puta quia remaneat ei aliqua pars penſionis, quam in maiori quantitate ſibi ſoluit ſubconductor, vel aliqua pars rei, quia non totam ſublocauit, vel etiam aliqua pars temporis, quia non pro tanto tempore ſublocauit pro quāto ipſe conduxit, vel aliud ſimile, alias procedat ſecunda, vt poſt *Caldaſ. de renouat. emphyt. lib. 1. quaſt. 13. numer. 20. & ſeqq.* declarauit *Rota deciſ. 182. num. 7. part. 6. recent.*

11 Verum hæc diſtinctio non ita nudiſer ſumenda eſt, ſed attendendus eius ſenſus, qui eſt, vt ſi primo emphyteutæ remaneant reliquiæ emphyteuſis, quia non totaliter ſe illa ſpoliauerit, totumque eius ius ceſſerit, tunc remaneat ei dominium vtile, ſecus è contra, vnde hæc quæſtio tota pendet à dignoſcendo quid actum, & non ſufficeret ad arguendum retentionem dominij, quod emphyteuta retinuiſſet aliquam partem penſionis, ſi e contra concurreret, quod ſublocatio facta eſſet de conſenſu domini, quodque ſecundus emphyteuta ipſum Dominum recognouiſſet, & ab eo inter ſuos emphyteutas ſcriptus fuiſſet, quia tunc dicta penſio reſeruata primo deberetur ei actione perſonali, non autem in recognitionem dominij, aut reliquiarum emphyteuſis, vt tradunt *Soccin. Sen. conſ. 236. col. 2. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus lib. 2. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. Can. ampliat. 20. num. 3.*

12 Et è contra ad hoc, vt nihil remaneat ſubemphyteuticanti neceſſe eſt, quod expreſſe dicat ponere ſubemphyteutam in locum ſuum, & accedat conſenſus domini directi, alias ſimpliciter ſubemphyteuticando etiam totam rem, & cum eadem penſione remanet emphyteuta, & retinet dominium vtile, & aliud vtile interius formatur etiam in accipiente, vt declarat *Volaſc. de Iur. emphyt. quaſt. 13. num. 12.* & his terminis nullius iuris, nulliuſque actionis ſuper bonis ſublocatis retentæ loquitur *Rota in dicta deciſ. 182. part. 6. recent.*

13 Declaratur tertio dicta concluſio, quod per locationem ad longum tempus transferatur vtile dominium, vt non procedat ſi partes aliter expreſſe conuenerint, videlicet de eo non transferendo, quia valet talis conuentio, & operatur illud non transferri *Bald. in l. Codicillis §. inſtitute ff. de leg. 2. & in cap. litera num. 6. de delat. Ruin. conſ. 57. num. 9. lib. 1. Caroc. de locat. ſub dicto tit. de locat. ſine temp. quaſt. 13. num. 6. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 7. num. 1. & ſeqq.* vbi pluta adducit ad comprobationem validitatis huius pacti *Beer. deciſ. 234. num. 2.*

14 Limitanda tamen eſt hæc declaratio, vt procedat quatenus locatio cum dicto pacto fiat per eum, cui alienatio non ſit prohibita, quia tunc locator eſt magis rei ſuæ moderator, & arbiter, & proinde poteſt circa eam quodcumque pactum inire abſque aliqua fraudis ſuſpicione, at ſi ſit prohibitus alienare, & locet ad longum tempus, & in locatione apponat pactum præfatum cenſetur illud apponere in fraudem dictæ prohibitionis, & nihil operatur *Bald. in cap. 1. in princ. de prohibit. Feud. alien. per Frideric.* & ibidem *Afflict. num. 61. & ſeq. & 66.* & late pluribus adductis probat *Mantic. de tacit. d. lib. 5. tit. 7. num. 66. & ſeqq.* quoties enim in fraudem legis fit, non valet, quod factum eſt dicit *text. in l. ſi libertus minorem poſt princ. ff. de iure patr.*

15 Declaratur quarto, vt tale dominium acquiſitum per locationem ſit reſolubile per inobſeruantiam pactorum, vel finem locationis, non autem perpetuum *Socin. Iun. conſ. 56. num. 12. & conſ. 63. numer. 16. ad med. lib. 2. Caroc.* qui alios allegat *d. quaſt. 13. num. 17.*

16 Declaratur quinto, vt quod dictum eſt locationẽ transferri dominium vtile intelligatur ſequuta traditione, eſt enim traditio ad hoc omninò neceſſaria, quia per eam proprie transfertur dominium non per ſolum contractum *l. traditionibus 20. C. de pact. l. ſi ager. 52. ff. de rei vindic. Seraph. dec. 783. num. 19. Coccin. deciſ. 49. num. 5. Buratt. dec. 861. num. 1.* quod eſt adeò verum, vt valeat argumentum, non fuit probata traditio ergo, nec dominium *Rot. coram Verall. dec. 280. num. 3. part. 1.* & pactum quod trans-

17 feratur dominium, ſine traditione ſit inualidum *Surd. conſ. 52. num. 75. & ſeqq. Giurb. deciſ. 80. num. 15. poſt princ. verſ. quia ſequuta. Rota in Romana venditionis Capſula rarum Penna impreſſ. penes Marcheſ. part. 3. fol. 111. num. 9.*

18 Niſi fortè locatio ad longum tempus facta ſit per Principem, quia conceſſio Principis transfert Dominium abſque traditione *Soccin. Iun. conſ. 65. num. 6.* vbi de communi *lib. 1. Gratian. diſcept. 339. num. 5. & 6.*

Rot.

Rot. deciſ. 81. *num.* 6. *part.* 5. *recent.* & licet
19 aliqui velint hoc procedere tantum in cõceſſione facta per viam priuilegij, tamen verior, & communior eſt opinio, quod procedat etiam in conceſſione facta per viam contractus, vt probant *Ruin. conſ.* 32. *num.* 4. *lib.* 1. *Gratian. d. diſc.* 310. *num.* 8. *Rot. deciſ.* 664. *num.* 18. *part.* 2. *recent.*

20 Vel etiam niſi locatio ad longum tempus facta eſſet Eccleſiæ, quæ eſt in hoc priuilegiata, vt acquirat Dominium per ſimplicem conceſſionem ſibi factam abſque traditione, vt per text. *in l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. & Bald. conſ.* 337. *num.* 5. *lib.* 1. *dixit Rot. deciſ.* 673. *num.* 4. *verſ. non repugnat part.* 2. *recent. & deciſ.* 81. *num.* 7. *part.* 5. *rec.*

21 Non tamen requiritur traditio actualis, & vera, quia traditio etiam ficta transfert dominium verum *Menoch. præſumpt.* 39. *nu.* 15. *lib.* 1. vt per clauſulam conſtituti in inſtrumento appoſitam *Surd. deciſ.* 157. *in prin. Coccin. deciſ.* 240. *num.* 3. *Caualer. deciſ.* 399. *num.* 3. *Duran. deciſ.* 84. *num.* 18. *& ſeq.*

22 At non ſufficit inſtrumentum dicere tradidit, dedit, & aſſignauit, vbi locatio non ſit facta in conſpectu rei locatæ, quia hæc eſt traditio verbalis, quæ ſufficit, ſi fiat in conſpectu rei, & non alias, vt diſtinguit *Bald. in l.* 2. *in ſecunda lectura num.* 7. *C. de acq. poſſ. Roman. conſ.* 337. *num.* 6. *& ibi Adden. Rot. coram Durano deciſ.* 270. *num.* 13.

23 Verum ſufficit patientia, quod quis rem apprehendat, & abſque alia traditione dominium acquiritur capienti ſtante titulo habili, vt eſt text. *in l. qui ſaxum* 6. *ff. de donat.* vbi habetur, quod permittente aliquo me ſaxum titulo donationis ex ſuo eximere, ſtatim, ac exemptus eſt meus fit, & additur quod ſi mercenarius meus exemit, mihi exemit, vnde datur intelligi in propoſito conductionis bonorum ſufficere, quod Villicus Conductoris ingreſſus ſit in ea patiente locatore, & faciunt tradita per *Peregr. conſ.* 94. *num.* 11. *lib.* 1.

24 Et dum Conductor reperitur in actuali poſſeſſione dicta patientia præſumitur præſtita, & quod adeptus ſit poſſeſſionem titulo locationis, & de volũtate locatoris, vt docuerunt *Bald. in l.* 2. *n.* 1. *C. de acqu. poſſ. Angel. in l. quadã mulier ff. de rei vindic. cum alijs cumulat. per Becc. conſ.* 6. *n.* 8. *& ſeq.* & dixi etiã ſupra *in c.* 24. *de locatione ad menſuram*, vbi etiã habetur declaratio huius Concluſionis, vt procedat, quando locator tenetur tradere ſecus ſi non tenetur, vti quia fit locatio ad menſuram, vt ibi, vel alia de cauſa.

Eſt tamen caſus, in quo ipſamet locatio
25 habet vim traditionis, & dominium transfert, & non à locatore in conductorem, ſed e contra à conductore in locatorem, ſi quis rei Dominus illam vendat, ſeu donet, & deinde eam ab emptore, vel donatario in locationem recipiat *l. quadam Mulier* 76. *& ibi Bart. in ſummar. ff. de rei vindic.* & dicam infra loquendo de translatione poſſeſſionis.

Declaratur ſexto, vt traslationem vtilis
26 dominij operetur locatio vera, & propria ad longum tempus facta, non autem ſi adſit aliquod priuilegium fauore inquilinorum, vt expelli non poſſint, prout adeſt in Vrbe fauore Hebræorum, ex quadam Conſtitutione Clementis VIII. quia non propterea acquirunt aliquod ius dominij, vt dixit *Rota in deciſ.* 38. *num.* 8. *part.* 14. *rec.* licet hoc
27 in Hebræis facilius admittendum ſit, ex quo ipſi ſunt etiam ex cõſtitutionibus Apoſtolicis incapaces illud acquirere, vt in eadem deciſione habetur, quia tamen dicta conſtititutio concedit etiã Hebræis, vt poſſint meliorare domum, inde ſequitur, vt maxime ea meliorata, acquirant in ea ius ceſſibile, vt dicit *Grat. diſc.* 841. *num.* 22.

Secundo quęri hic poſſet an per locationem acquiratur conductori dominium fructuum rei locatæ, & conductæ, ſed de hoc videtur opportunius dicendum *in cap. particulari de fructibus* quod erit 33.

Tertio quærendum, an per locationem,
28 & conductionem transferatur poſſeſſio rei locatæ in conductore, & in hoc videntur iura aperte contrariari, quod enim colonus nec viuo, nec mortuo domino vllam poſſeſſionem habeat dicit text. *in l. non ſolum* 33. *§. quod. vulgo poſt med. verſ. cum hæc igitur ff. de vſucap.*

Contrarium verò, quod naturaliter poſſideat habetur in *l. Communi diuidundo* 7. *§. Inter prædones ad fin. ff. com. diuid.* ibi, *neque Colonis, neque ijs, qui depoſitum ſuſceperunt hoc iudicium competit, quamuis naturaliter poſſideant*, & idem etiam habetur in *l.* 2. *§. quod vulgo ff. pro hærede.*

29 Vtraque tamen ex prędictis vltimis legibus declaratur per ſuam *gloſ.* nempè *d. l. communi diuidundo per gloſ. in verb. poſſideant, & d. l.* 2. *§. quod vulgo per gloſſ. in verbo Colonum*, vt accipiant poſſeſſionem naturalem impropriè pro ſimplici detentatione, & probatur hæc gloſſarum declaratio, quia eos poſſeſſores non conuenit appellare, qui ita tenent, vt ob hoc ipſum ſolitam debeãt præſtare mercedem, vt dicit Imperator in *l.* 2. *C. de præſcrip.* 30. *vel quadrag. annor.* & quod fructuarius colonus, & inquilinus ſint in prædio, ſed tamen non poſſideant dicit

text. in l. certè 6. poſt princip. verſ. Nam, &
fructuarius ff. de precar. & denique qui ex
conducto poſſidet, quamuis corporaliter
teneat, non tamen ſibi, ſed Domino rei
creditur poſſidere, vt habetur in *l. 1. in prin-*
cip C. commun. de vſucap.

Deducitur, itaque ex prædictis iuribus,
quod locatio proprie nullam transfert poſ-
ſeſſionem in conductorem, ſed tantum ope-
ratur eum habere detentationem corporalē
& pro Domino detinere, quod & dixit *Rot.*
deciſ. 351. num. 6 par. 11. recent. at hoc intel-
30 ligitur procedere in ſimplici locatione ad
modicum tempus; ſecus autem in locatio-
ne ad tempus longum, quia ea cum trans-
ferat dominium vtile in conductorem, vt
dictum eſt ſupra, vtique, transfert etiam
in eum poſſeſſionem naturalem, & tribuit,
vt ſibi tanquam vtili Domino detineat, vt
tradunt *Alex. conſ. 1. num. 6. lib. 4. Felin. conſ.*
25. num. 4. ad med. Ruin. conſ. 156. nu. 6. lib. 1.
Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 14. num. 79.
Rota deciſ. 190. numer. 1. ad fin. par. 3. recent.
Sperell. deciſ. 41. num. 26. & 27.

Verum, vt dictum eſt ſupra circa trans-
lationem dominij, ita dicendum eſt hic cir-
31 ca translationem poſſeſſionis, quod, non
propterea, quod dicitur, locationem ad
longum tempus transferre poſſeſſionem na-
turalem, ſeù locationem ad breue tempus
transferre detentationem, inferendum eſt,
quod eo ipſo, quod facta eſt locatio, dica-
tur conductor poſſidere, ſeù detinere, quia
requiritur traditio vera, vel ficta per clau-
ſulam Conſtituti *Menoch. de retinenda poſ-*
ſeſſ. remed. 3. num. 571. Rota coram Mantic.
deciſ. 37. num. 1. & poſt Poſtb. de manut. de-
ciſ. 215. num. 9.

32 Nec dicatur, quod per conſtitutum trāſ-
feratur vera poſſeſſio non ſimplex detenta-
tio *Honded. conſ. 42. num. 27. lib. 1. Altograd.*
conſ. 44. lib. 1. num. 4. & 6. & quod conſtitu-
33 to transferatur vera realis, & tàm ciuilis,
quàm naturalis poſſeſſio *Tomat. deciſ. 112.*
numer. 2. Quia hoc procedit quatenus adſit
34 cauſa habilis, vt dicit *Rot. cor. Durano de-*
ciſ. 84. num. 18. & quatenus de natura con-
tractus in quo ea apponitur ſit poſſeſſionē
transferre, eſt enim acceſſoria, & naturam
contractus cui adhæret ſequitur *Honded.*
conſ. 18. num. 54. lib. 2. Decian. conſ. 1. num. 60.
lib. 3. Menoc. conſ. 733. num. 12. Surd. dec. 157.
num. 5. Caualer. deciſ. 5. num. 6. & in ſpecie,
35 quod in locatione transferat detentatio-
nem docuit etiam *Caſtren. in l. ſi quis ante*
10. num. 1. ad med. verſ. poſtea ponuntur Ro-
man. num. 4. Iaſ. nu. 9. & ſeq ff. de acquir. vel
amit. poſſeſ. & quod non transferat poſſeſ-
ſionem *Alex. conſ. 121. num. 1. ad med. & 2.*
lib. 5. Tiraq. in ſuo tractat. de conſtituto poſ-
ſeſſ. par. 3. lim. 22. numer. 1. vbi *num. 2.* ſecus
eſſe ſi ſeparatim Dominus poſt factam loca-
tionem conſtituit ſe præcario nomine pro
conductore poſſidere, quia tunc trans-
fert poſſeſſionem, & quod e contra, ſi is pro
quo Dominus ſe conſtituit poſſidere ab eo
conducat, poſſeſſionem per conſtitutum
acquiſitam non transfert, & fit ſimplex de-
tentator, dicit tamen circa hæc videndum
Alex. & Claud. Seiſell. in dict. l. ſi quis ante.
36 Et ſufficit etiam traditio verbalis, qua-
tenus ſit facta in conſpectu rei *Roman. conſ.*
337. num. 6. cum alijs adductis ſupra in pro-
poſito translationis dominij, niſi forte alius
47 in poſſeſſione exiſtat, quia tunc talis tra-
ditio non ſufficit ad hoc, vt acquiratur con-
ductori poſſeſſio *Adden. ad Roman. conſ. 337.*
lit. B. Gratian. diſcept. 3. num. 16. imò nec
38 traditio actualis ſufficit illo non expulſo,
quod ſecus eſt reſpectu dominij, nam ve-
rus Dominus tradens rem ab alio poſſeſſam
transfert dominium, licet non poſſeſſionem
Gomez in §. fuit iſta num. 10. inſtit. de action.
39 In reliquis autem applicantur ferè om-
nia ſupradicta de traditione neceſſaria ad
translationem dominij, prout etiam, quod
locatio transfert quoque poſſeſſionem in
locatorem, ſi Dominus rei illam vendat,
vel donet, & deindè eam conducat *dict.*
l. quadam Mulier 76. ff. de rei vindicat. l. In-
terdum 21. §. fin. ff. de acquir. poſſeſ. Tiraquel.
de conſtit. par. 3. lim. 9. num. 3. quatenus ta-
40 men locator ſciat, alias, quia non habet
animum poſſidendi non procedit transla-
tio iſta poſſeſſionis in eum, vt declarat *Ca-*
rocc. de locat. par. 6. ſub tit. de proxenet. q. 11.
num. 2. ſi videlicet fiat per Procuratorem
41 generalem, vel alium, quia ad acquiren-
dam poſſeſſionem requiritur mandatum
ſpeciale *Surd. conſ. 160. num. 29. Rot. deciſ. 9.*
de reſtit. ſpoliat. in nou. Gratian. diſcept. 365.
42 *num. 9. & ſeq* nec ſufficeret locationem fie-
ri per Conſanguineum *Corn. conſ. 46. nu. 11.*
verſ. & licet dicant lib. 3. Gratian. dicta di-
ſcept. 365. num. 12. & ſeq. & diſcept. 450. nu-
mer. 26. Rot. deciſ. 681. num. 1. verſ. Aut Co-
met par. 4. diuerſ.

43 Non omittendum tamen animaduerte-
re, quod ea, quæ dicta ſunt de traditione
ficta per clauſulam, *Conſtituti*, quod ſuffi-
ciat, non procedunt ſi locatio ſit conditio-
nalis *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. num. 3. &*
4. cum al. adduct. cap. 24. num. 26. & ſeq.

Ex eo autem, quod dictum eſt condu-
ctorem poſſidere pro Domino infertur, vt
ſi quis mouerit litem ſuper re locata, & ei-

taue-

44 tauerit tantum conductorem non autem
Dominum nulliter proceſſerit *Rot. cor. Coccino deciſ. 361. num. 2. ad fin.* vbi quod fuit
etiam dictum in eadem cauſa *coram Sera-*
45 *phino*, licet ſecus ſit ſi agatur de ſola poſ-
ſeſsione naturali rei, quia tunc ſatis erit ci-
tare conductorem, vt firmat eadem *Rot. cor. Cangler. deciſ. 328. num. 2. & ſeq.* ea ratione
quia de eius intereſſe principaliter agitur,
& citationes ſunt dirigendæ in eum de cu-
46 ius intereſſe principaliter agitur, nec ne-
ceſſe eſt citare illum, quem negotium tan-
git ſolum in conſequentiam per *text. iuncta gloſ. in l. de vnoquoque ff. de re iudic. Alex. conſ. 86. numer. 3. & 4. lib. 2. Oſaſc. deciſ. 157. num. 3. vbi de com. Surd. deciſ. 193. num. 3.*
Praeterea infertur, quod quamuis per
47 abſentiam decem annorum regulariter
quis cenſeatur amiſiſſe animum poſſiden-
di, & ſic perdidiſſe poſſeſsionem ipſam,
nedum naturalem, ſed etiam ciuilem *Bart. in l. ſi is, qui 27. num. 2. ad fin. ff. de acq. poſſeſſ. & in l. fin. poſſideris num. 8. ff. de probat. Buratt. deciſ. 823. num. 4.* cum alijs pleniſsi-
mè cumulat per *Poſt. de manut. obſeru. 58. num. 11.* vbi *num. 5. & 6.* quod licet tempus
non ſit modus perdendæ poſſeſsionis *l. ſi Mulier ff. quib. mod. vſufr. uel vſ. amittatur l. licet C. de acquir. poſſ.* tamen eſt mo-
dus inducendæ obliuionis, & ſic etiam in-
ducendæ depoſitionis animi per quã amit-
titur poſſeſsio per *gloſ. in d. l. licet ver. temporis iniuria; & Gratian. diſcept. 450. numer. 30. & ſeq.* licet in quam per tantum
48 tempus perdatur poſſeſsio, tamen ſecus eſt
in re alteri locata, ex quo per conductorem
ipſi Domino poſſidetur, & ſic non applica-
tur, quod abſit, dum per alium rei inſiſtit,
& poſſidet *Aretin. in l. ſi de eo §. ſi fortè numer. 7. ff. de acquir. poſſ. Poſth. d. obſeruat. 58. num. 3. poſt med. Rot. Bonon. diuerſ. deciſ. 86.*
49 *num. 42.* vbi quod hoc procedit, etiam ſi
Dominus per decennium mercedem non
perceperit *deciſ. 496. num. 3. par. 4. recent.*
50 Et infertur etiam, quod licet alius poſ-
ſeſsionem ingrediatur, tamen non priuat
dominium poſſeſsione ſua, niſi conductoré
expellat, at ſi expellat eum priuat *l. 3. §. Quod ſi ſeruus*; & ibi *Caſtren. ff. de acquir. poſſeſſ.* & priuat eum etiam ignorantem *l.*
51 *peregrè 44. § fin.* & ibi *Bart. ff. eodem tit.* &
non ſolum naturali, ſed etiã ciuili, & vtram-
que ſibi acquirit *Ang. in l. clam poſſidere 6. §. Qui ad nundinas num. 2. ad med. ff. eodem*,
& ratio eſt, quia ciuilis Domini poſſeſsio
hoc caſu requieſcit ſuper naturali retenta
per conductorem, & ea ſublata per expul-
ſionem illius corruit, vt alijs adductis ex-
plicat *Poſth. de Manut. obſer. 59. numer. 13. & 14.*
52 Et expelli debent Coloni omnes, & eo-
rum familia, aliàs non releuaret expulſio,
ſi aliquis remaneret *Alex. in l. Peregrè 44. §. quibus ff. de acquir. poſſ. Gozad. conſ. 86. num. 11. Rot. coram Seraph. deciſ. 498. num. 2. Adden. ad Buratt. deciſ. 732. nu. 6.* vnde op-
portunum erit in Inſtrumento exprimere,
53 quod fuerint expulſi omnes, non autem
ſimpliciter dicere, expulſis Colonis, quia
indefinita non æquipollet vniuerſali in hoc
propoſito ſecundum *Beron. quæſt. 47. num. 5.*
ſatis tamen eſſet nominare ipſos Colonos
54 expulſos ad hoc, vt qui dicit alios ad fuiſ-
ſe probare debeat *Rot. poſt Poſth. de manut. deciſ. 79. num. 11. propè fin.* cum qua tranſit
ipſe *Poſth. d. obſeruat. 59. num. 3.*
55 Imò debere etiam eijci res omnes, &
bona inquilinorum tradunt *Benintend. deciſ. 93. num. 3. & alij relati per Poſth. dicta*
56 *obſer. 59. n. 2.* at in hoc contrarium vide-
tur verius, quod ſcilicet talis eiectio bono-
rum non ſit neceſſaria, quia ciuilis poſſeſ-
ſio Domini non reſidet ſuper illa bonorum
exiſtentia in fundo, ſed ſuper poſſeſsione
naturali per conductorem retenta, vt ani-
maduertit *Rot. coram Seraph. deciſ. 498. n. 4.*
vbi & quod *Bero. quæſt. 47. à Beninten.* cita-
tus id dicit ſatis perfunctorie, & Docto-
res per eum adducti nihil tale dicunt.
57 Et debet etiam expulſio eſſe totalis re-
ſpectu fundi, nempe à toto fundo, imo
etiam à conſpectu ipſius *Dec. conſ. 409. nu. 9. Gozad. conſ. 86. num. 19. Rot. in deciſ. 412. numer. 1. par. 4. diu.* & in alijs adductis per *Add. ad Buratt. deciſ. 732. num. 7. & Ridolphin. in praxi par. 2. cap. 5. num. 65.* at hoc de expul-
58 ſione à conſpectu rei locatæ, non intelligẽ-
dum eſt in ſenſu litterali, vt neceſſe ſit eos
non potuiſſe oculis nec eminus rem
conductam videre, quia ſatis eſt eis fuiſ-
ſe difficilem reditum ad poſſeſsionem, vt
ex mente *Gozad. dicto conſ. 86. numer. 17. & aliorum DD. declarauit Rot. coram Seraphin. deciſ. 498. num. 5.*
An autem neceſſaria ſit iſta expulſio ad
59 acquirendam poſſeſsionem rei locatæ, vel
abſque ea ſufficiat conductorem poſſeſsio-
nem tradere alteri, vel eum in Dominum
recognoſcere, videndum breuiter eſt, & qui-
dem, ſi conductor rem vendiderit, & eam
ab emptore conduxerit, & vtrique merce-
dem præſtiterit prior locator poſſeſsionem
per conductorem rectiſsimè retinet, dicit
præciſè *text. in l. quamuis 32. §. ſi conductor ff. de acquir. poſſeſſ.* vnde deducitur quod
ficta traditio Coloni, non priuat Dominum
poſ-

poſſeſsione, vt notat ibi *Bart.* in caſu enim
textus non fuit poſſeſsio tradita, nec habi-
60 ta pro tradita, alioquin ſi fuiſſet actualiter
tradita, vel habita pro tradita, eſſet amiſſa,
vt aſſerit ibidem, & proculdubio eſſe dicit
gloſſ. in verb. retinet, vndè infertur neceſ-
ſe non eſſe, quod conductor eijciatur, ſed
ſufficere, quod poſſeſsionem ſponte tradat
Ang. in l. peregre §. *quibus* vbi *Caſtr. num.* 5.
& Alex. num. 3. qui dicit communem *ff. de
acq. poſſeſs.* & magis communem dicit *Abb.
in c. olim num.* 11. *de reſtit. Spoliator.* quos re-
tulit, & ſequuta eſt *Rot. coram Coccino de-*
61 *ciſ.* 1238. *num.* 3. & quod licet non poſsit
conductor interuertere poſſeſsionem Do-
mini per actum fictum, prout dicit *Bart. in
dicto* §. *ſi conductor* puta, per conductionem
ab alio, vt loquitur ille *text.* vel per clau-
ſulam, *Conſtituti*; tamen bene poſsit per
traditionem veram, admittunt *Dec. conſ.* 400
num. 9. *& Surd. conſ.* 117. *num.* 14. *& ſeq.* li-
cet *num.* 16. declaret, nec veram traditio-
62 nem ſufficere, niſi ſit ex iuſta aliqua cauſa,
puta alienando, vel alium contractum fa-
ciendo, quia ſi cauſa ſit iniuſta, vel nulla,
poſſeſsio per traditionem non transfertur
l. nunquam nuda ff. de acquir. poſs. & hanc
63 eſſe differentiam inter ſimplicem condu-
ctorem ad breue tempus poſsidentem pro
Domino, & conductorem ad longum tem-
pus poſsidentem ſibi, quod iſte transferat
poſſeſsionem etiam per actum fictum, ſe-
cus autem ille, at quoad actum traditionis
verum à quocumque ex eis proueniet trãſ-
ferri per eum poſſeſsionem naturalem, quã
vterque detinet, & ita interuerti poſſeſsio-
nem ciuilem Domini, quæ ipſi naturali in-
nititur latè tradit *Giouagnon. conſ.* 9. *nu.* 16.
lib. 1. & quod licet non valeat per ſimplicẽ
ſuam recognitionem in Dominum de ter-
tio factam conductor in illum poſſeſsionẽ
transferre, & priuare locatorem, tamen
ſecus ſit vbi ille tertius poſſeſsionem actua-
liter adeptus ſit concludere videtur *Poſth.
de Manut. obſeru.* 59. *num.* 31.

64 Verùm his non obſtantibus verius vi-
detur, quod tertius ad acquirendam poſ-
ſeſsionem rei detentæ per conductorem, &
priuandum Dominum poſſeſsionem ſua, ne-
ceſſe habeat cõductorem ipſum expellere,
nec ſufficere actum voluntarium conducto-
ris erga eum factum recognitionis in Do-
minum, vel traditionis poſſeſsionis, quia
ipſe non valet ſponte, ac libere poſſeſsionẽ
Domini interuertere, quidquid enim eſſet
de iure Digeſtorum, & quidquid Doctores
leges illas antiquas forte conſiderando ſe
inuoluant, hoc expreſſe definitum eſt ab
Imperatore, quod ſi Colonus, vel inqui-
linus, vel quiſpiam alius, per quem licen-
tia eſt nobis poſsidere corporaliter, nactam
poſſeſsionem cuiuſcumque rei dereliquerit
vel alij prodiderit, deſidia forte, vel do-
lo, vt locus aperiatur alii eamdem poſſeſ-
ſionem detinere, nihil penitus Domino
præiudicij generetur, ne ex aliena maligni-
tate alienum damnum emergat, vt præci-
ſe habetur in *l. fin. C. de acquir. poſs.* vnde ni-
hil videtur vlterius quærendum, dum ha-
bemus textum clarum, & licet *gloſ. ibi in
verbo generetur* opponat leges digeſtorum,
& afferat diuerſas ſolutiones, tamen prima
videtur magis vera, & amplectenda, quod
ſcilicet lex iſta Codicis corrigat illas, qua-
tenus ſint contrariæ, vel potius eas conci-
liet, & declaret, prout habetur in eius prin-
cipio; ibi, *ex libris Sabinianis quæſtionem in
diuinas noſtri numinis aures relatam tollen-
tes definimus*, vnde quatenus in contrarium
facere videantur, non ſunt habendæ in cõ-
ſideratione quoad iſtud dubium, & ita con-
cludendum neceſſariam eſſe omninò ex-
pulſionem inquilini, vt poſt antiquiores
tradit *Benintend. deciſ.* 93. *num.* 3. vbi etiam
65 ſi Colonus vltra recognitionem ſoluat fru-
ctus illi, quem recognouit, adhuc poſeſsio-
nem Domini non interuertit, *& numer.* 4.
etiam ſi Dominus ſciat, & idem quoad pri-
mum dictum, ſed non quoad ſecundum poſt
Alex. & alios tradit etiam *Surd. conſ.* 117.
num. 14. *ad med. Ruin. conſ.* 127. *num.* 18. *ad
med.* vbi etiam ſi alius ingrediatur poſſeſ-
ſionem Colono abſente, & animum deſe-
rendi poſſeſsionem habente *lib.* 5. & alij
plures, quos refert, & ſequitur *Adden. ad
Buratt. deciſ.* 732. *num.* 5. *Rot. deciſ.* 141. *nu.* 8.
poſt Statil. Pacif. de Saluiano deciſ. 141. *n.* 8.
etiam ſi Colonus recognouerit aliũ in Do-
minum cogitando ſe poſſe repelli *dec.* 100.
num. 4. *poſt Poſth. de manut.* & alij pleniſsi-
me congeſti per eumdem *Poſth. obſeruat.* 59.
num. 1. & differentiam prædictam inter ius
nouum *in d. l. fin.* & antiquum agnoſcendo
Rot. deciſ. 139. *num.* 22. *par.* 6. *recent.*

66 Debet tamen Dominus in caſu quo Co-
lonus alium recognat, vel poſſeſsionem al-
teri dimittat ſtatim, ac ſcit eam recupera-
re, vel aduerſus recognitionem reclamare,
alias negligendo eam amitteret *l. ſi de eo* 40
§. *ſi forte*, ibi, *ſed tunc demum cum Dominus
poſſeſsionem adipiſci neglexerit ff. de acquir.
poſſeſs. Grauett. conſ.* 235. *numer.* 1. *Adden. ad
Gregor. deciſ.* 307. *num.* 26. *verſ. verum quoad
illud. Poſt. de manut. obſer.* 58. *nu.* 21. *dec.* 123.
num. 4. *& deciſ.* 129. *n.* 1. *poſt eumdem Poſth.*
negligere autem dicitur ſi à die ſcientiæ

diffe-

differat per triduum, vt probat *Crauett. in d. conſ. 235. num. 1. circa med.* quem Rota ſequitur, vt per *Adden. ad Gregor. vbi proximè.*

67 Præterea dicta opinio, quod ſit neceſſaria expulſio conductoris patitur ſignanter duas limitationes, vnam videlicet, vt procedat quatenus poſſeſſio reſpectu Domini ſit plena, ſecus autem ſi ſit vacans puta, quia Dominus deceſſerit, vel aliter poſſidere deſierit, quia tunc non eſt neceſſaria expulſio Colonorum, ſed ſufficit eorum recognitio poſſeſſionem adipiſcentis in Dominum, vel poſſeſſorem *Afflic. deciſ. 325. num. 3. Seraph. deciſ. 466. ad finem Buratt. deciſ. 732. num. 2. & ibi Adden. num. 8. verſ. hoc tamen Ridolphin. in prax. par. 2. cap. 5 num. 66. d. deciſ. 141. num. 9. poſt Statil. de Saluzan. & deciſ. 158. num. 7. par. 7. recent.* licet enim in di-
68 cto caſu mortis Domini locantis, quod per
conductorem continuantem in conductione continuetur poſſeſſio in hæredem ſtatim à morte defuncti, adeò vt nunquam videatur interrupta, & ſic non dari dictam vacationem, late conetur probare *Surd. conſ. 117 num. 8. & ſeqq.* tamen veritas eſt, quod, vt hæres mediantibus Colonis poſſeſſionem acquirat plura requiruntur, de quibus *Seraph. deciſ. 466. num. 2. & Adden. ad Buratt. deciſ. 733. num. 9.* & eis deficientibus intrat præfata limitatio, ſecus autem eis concurrentibus.

69 Alia autem limitatio eſt, vt tunc ſit neceſſaria expulſio conductoris, cum quis poſſeſſionem ingreditur auctoritate propria, ſecus autem ſi eam ingrediatur auctoritate Iudicis *Ang. in l. qui vniuerſas 30. §. Item cum prætor verſ. in textu ff. de acquir. poſſeſſ. Rot. deciſ. 802. num 6. par. 1. diu. & dec. 293. num. 5. par. 1. deciſ. 226. num. 6. par. 6. & deciſ. 306. num. 3. par. 7. rec.* cum alijs pleniſſime cumulat per *Poſth. de manut. obſeru. 12.*
70 *num. 28. & ſeq.* quatenus tamen Iudex ritè,
& rectè proceſſerit, alias enim eius auctoritas nihil operatur in hoc propoſito, ſed neceſſaria eſt expulſio, nec recognitio Colonorum ſuffragatur *Hondod. conſ. 20. num. 19. lib. 1. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 5. num. 70. verſ. ſed hoc, & num. 73. Seraphin. deciſ. 342.*
71 *num. 4.* ſed debet eſſe iniuſtitia patens ad
hoc, vt contra Iudicis auctoritate immiſſum dari poſſit manutentio, vt declarant *Grattian. diſcept. 950. num. 33. Poſth. dicta obſeru. 9. num. 27. & ſeq. Buratt. deciſ. 158. numer. 6. & 7. Rot. deciſ. 646. num. 2. par. 4. rec.*

Vltra prædicta circa tranſlationem dominij, vel poſſeſſionis per locationem, quando quis rem ſuam locat, poſſet etiam hic quæri, quid ſit quando quis rem ſuam propriam ab alio conducit, an tunc per talem conductionem transferat in eum dominium vel poſſeſſionem, prout etiam ſi quis rem ſuam tanquam alterius procurator locet, quid illi acquirat, ſed hæc dubia tacta fuerunt in *Cap. 21. de rebus quæ locari, & conduci poſſunt.*

Quartò quærendum eſt, an locatio probet locatorem habere dominium rei, quam
72 locauit, & regula poteſt tradi, quod non
probet per *text. in l. ad probationem 23. C. locat. & ibi Bald. & Salicet. in Summ. & in cap. inter dilectos 6. de fid. inſtr. prope fin.* ibi *per inſtrumenta verò locationis non eſt vtique probata proprietas Crauett. conſ. 157. num. 5. Rot. coram Caualer. deciſ. 399. num. 4.* & po-
73 teſt etiam reddi ratio, quia poteſt quis rē,
cuius dominium non habet locare, & ſignanter nemo prohibetur rem, quam conduxit, alteri locare, vt dicit *text. in l. nemo 6. C. locat. Rot. deciſ. 611. nu. 8. poſt Poſth. de manut.*

74 Quod ampliatur procedere etiam ſi agatur de locatione antiqua, quia adhuc non ſufficit ad probationem dominij, vt per *text. in cap. inter dilectos de fid. inſtr. & Alex. conſ. 12. lib. 4. dixit Rot. coram Put. deciſ. 342. num. 1. lib. 2. in correctis.*

Et vbi controuerſia eſt cum tertio, concluſio non habet difficultatem, at contra illum, cui locatio facta eſt ſunt opiniones, vt patet ex *Caroc. de locat. ſub tit. de probat. quæſt. 12. num. 2. & 3.* vbi plures hinc inde refert.

75 Sed veriorem eſſe negatiuam regulariter patet ex *text. in d. l. ad probationem 23. C. locat.* in qua hoc habetur, quod locatio non ſufficit ad probandum dominium contra conductorem, vt tradit ibi *Salic. in fin.* & ratio eſt, quia etiam res aliena locari poteſt *l. nemo 6. C. locat. Rot. deciſ. 611. numer. 8. poſt Poſth. de manut.*

76 At retenta prædicta pro regula non deſunt limitationes, non enim propterea poteſt conductor denegare reſtitutionem rei locatori finita locatione, nam clari iuris eſt, quod ſi quis conductionis titulo agrum, vel quamcumque aliam rem acceperit, poſſeſſionem prius reſtitui debet, & tunc de proprietate litigare, vt dicit Imperator in *l. ſi quis conductionis 25. C. locat.* de cuius legis diſpoſitione latius alibi dicam.

77 Prout etiam limitari poterit, vt procedat ſi agatur de dominio principaliter ad effectum, videlicet rei vendicationis, ſecus autem ſi de eo agatur incidenter, puta ad effectum conſequendi canones, ſeù penſiones

nes rei locatæ, quia ad hunc effectum contra conductorem ſufficeret ſola locatio *Carec.d.quaſt.12.num.6. verſ. limitatur quarto deciſ.12.num.6. & ſeq.par.2. rec.* hæc enim
78 eſt diſtinctio communiter recepta, & valde notabilis, vt ſi agatur de dominio principaliter, requiratur probatio plena, & concludens, ſecus autem ſi agatur de eo incidenter *Gratian.diſc.912.num.3. & eſt dec. Verall.*280.*par.1.* ſæpe canonizata, vt habetur in *deciſ.606.num.1.par.1.rec.*
79 Probat tamen dominium locatio ad quemcumque effectum, ſi appareat etiam effectuata per exactiones mercedis continuatas per longum tempus *Valaſc. de iur. emphyt.quaſt.9.num.17. in fin. Merlin. deciſ.* 817.*num.*8. *Rota in rec.deciſ.*597.*nu.*6.*&* 7. *par.4.tom.3.rec.*
80 Verum iſtud longum tempus debet eſſe triginta annorum, ad hoc vt probetur dominium contra quoſcumque, & ad quemcumque effectum, nam alias quidquid ſit vbi agitur de probanda ſola poſſeſsione, de quo infra, reſpectu dominij cum exactiones mercedum ſint actus conſecutiui locationis, ſi non valet locatio, nec ipſæ operantur, vt voluit *Bald. in l. ad probationem num.2.C.locat.* & admiſit *Rot.deciſ.*611. *numer.*10.*par.4. tom.*2.*rec.* & ſi ſunt continuatæ per annos triginta poſt locationem, tunc probant dominium contra tertium, tanquã præſcriptum, vt cenſuit *Bart. in d.l. ad probationem Alex conſ.*8.*num.*2. *lib.*7. *Rot.* quæ alios cumulat in *deciſ.*290.*num.4.par.1. rec. & in dicta deciſ.*611.*num.*21.*par.4.to.3. rec.*
81 Et idem eſſet ſi cum locatione concurrerent alia adminicula, quia tunc pariter probaret dominium, quatenus ea ſint ſatis vrgentia arbitrio Iudicis *Gratian. diſc.* 970. *num.*7.*Rot.deciſ.*290.*num.*1.*par.*1.*rec.* & pleniſsime *deciſ.* 1708. *num.* 3. *cor. Coccino*, & hæc probatio ſufficeret ad quemcumque
82 effectum, quia probatio, quæ ſit per præſumptiones, & coniecturas eſt vera, & propria probatio, quando illæ ſunt à iure approbatæ, vt firmatur in *d. deciſ.*611. *nu.*13.
83 *par.4.tom.*2.*rec.* vnde licet non ſufficere locationem, ſeu inueſtituram, emphyteuticam, iunctis ſolutione canonum, & Laudemij, ac alijs adminiculis ad probandum dominium ad effectum deuolutionis alias ſenſerit *Rot.* vt habetur penes *Veral. deciſ.* 280.*num.*5.*par.*1. *Millin.deciſ.*11.*num.9. in rec.deciſ.*381.*num.*2.*par.4.tom.*2.*rec.* tamen
84 iſta opinio ita generalis ſumpta non ſubſiſtit; quatenus inueſtitura ſit facta tanquam de re propria, & adminicula ſint vrgentia, vt firmat *Ciarlin.contr.*6. *num.*40. & pluries cenſuit eadem *Rot. vt in deciſ.* 193. *num.* 1. *par.*2. *deciſ.*325. *num.*1. *& ſeqq.par.*3. *deciſ.* 597.*num.*3. *& ſeq. & deciſ.*611.*nu.*6.*par.*4. *tom.*3.*deciſ.*81.*num* 2.*par.*5.*rec. Dunoz.Iun. deciſ.* 939. *numer.* 2. vbi quod eſt doctrina *Bart. in l. ad probandum C. locat.* quæ communiter eſt recepta, & à Rota pluries firmata. Poſſet autem dicta opinio ſuſtineri vbi-
85 cumque in inueſtitura non eſſet facta mentio dominij, vel adeſſet ſuſpicio, quod conceſsio eſſet de re aliena, vt declaratur in *deciſ.*613.*num.*12. *& ſeq.par.*5. *rec.* quod multum conſiderandum, quia, vt dictum eſt ſupra, ratio cur locatio non probat dominium eſt, quia poteſt locari res aliena, & ideo quatenus ceſſet hæc ſuſpicio, quod locata fuerit res aliena non procedet concluſio; & hoc parum habet difficultatis, ſed difficultas erit in dignoſcendo quando ſufficienter ceſſet talis ſuſpicio in quo dari nõ poteſt certa regula, ſed penſandæ erunt per Iudicem circumſtantiæ, & qualitates perſonarum, vt in ſpecie, quod in conceſsio-
86 ne facta à Capitulo Canonicorum, ſimulque à Cardinali cum Beneplacito Apoſtolico, ceſſet omnis ſuſpicio commiſſæ fraudis, vel negligentiæ in concedendo, quod ſuum non eſt ſenſit nouiſsime *Rot. in vna Romana Caſtri Orciani* 2. *Maij* 1674. *coram* *R.P.D. meo Emerix* §. *neque contra*.

Quæ autem ſint adminicula ſufficientia etiam ad prædictum effectum deuolutionis, & rei vindicationis, videri poterit in ſingulis deciſionibus ſuprarelatis, & præcipue *in deciſ.*597.*num.*4.*par.4.tom.*3.*rec.* & penes *Coccin.deciſ.*1708.*num.*4. *& ſeq.*
87 Animaduertendo, etiam, quod ſi agatur de caducitate in pœnam, puta ob non ſolutum canonem, adminicula erunt neceſſaria vrgentiora, quam ſi agatur de ea ob lineam finitam *Caualer. deciſ.*269. *in fine Burat.deciſ.*602.*num.*9. *Dunoz. Iun. deciſ.*741. *num.*7. vbi quod hoc eſt receptum, *& deciſ.* 939. *num.* 7. *& in d. Romana Caſtri Orciani* 2. *Maij* 1674. vbi hac præcipue ratione Rota receſsit à Deciſione præcedenti.
88 Præterea locatio probat alio caſu dominium, videlicet ſi fiat ab vno nomine alterius, nam qui nomine alterius rem locat, fatetur illum Dominum, & ſic contra eum oritur probatio dominij tanquam ex confeſsione, ſecundum *Rotam in deciſ.* 169. *numer.*22.*par.*9.*rec.* verum, & hoc intelligendum de probatione non plena cum poſsit, quis locare rem alienam, vt dictum eſt, & ſic mandare, vt locetur.
89 Quintò quærendum eſt, an locatio probet poſſeſsionem locantis, & regula pari-

ter

ter eſt negatiua, quod per ſimplicem loca-
tionem non probetur poſſeſsio *textus eſt in
c. inter dilectos 6. prope fin.* ibi, *per inſtru-
menta vero locationis, nec eſt vtique probata
proprietas, nec ad plenum poſſeſſio. de fid. inſtr.
Gabr. ſub tit. de locat. concluſ. 4. num. 1. Rot.
deciſ. 802. num. 9 par. 1. diu. & cor. Serophi-
no deciſ. 2. num. 2.*

90 Verum hoc non tranſit ſine hac diſtin-
ctione, vt, quatenus probatio prætenda-
tur contra tertium verum ſit, quod non
ſufficiat ſimplex locatio, iuxta tradita per
*Gionagnon. conſ. 8. numer. 13. l. b. 1. Poſth. de
manut. obſer. 24. num. 9. Rot. deciſ. 146. nu. 13.
par. 4. diu. & cor. Coccino deciſ. 266. num. 2.*
quatenus autem prætendatur inter ipſos
contrahentes, ſecus ſit dicendum *Maſcard.
concl. 1187. num. 17. Poſth. d. obſeru. 24. nu. 1.
deciſ. 1. de fid. inſtrum. in antiquis Caualer.
deciſ. 48. num. 1.* & non ſolum contra ipſum
91 conductorem, ſed etiam contra habentes
ab eo cauſam, ſcilicet eius hæredes, aut in
illa re ſucceſſores *Poſt. d. obſeru. 24. numer. 2.
Rot. deciſ. 314. num. 1. par. 1. diu. & cor. Caua-
ler. deciſ. 52. num. 1.* quatenus tamen non
ſint etiam ſucceſsores alterius tertij emp-
toris, qui controuertere talem poſseſsionē
poterat, quia vti tales poterunt, & ipſi eam
controuertere, ad ſenſum *Rotæ in deciſ. 190.
num. 12. par. 3. rec.*

92 Et in hac parte, videlicet, vbi agitur in-
ter contrahentes, locatio probat de ſe poſ-
ſeſsionem, etiamſi non appareat effectua-
ta *Adden. ad Greg. deciſ. 6. num. 5. Poſth. de
manut. obſeru. 24. num. 5. Rot. deciſ. 291. nu. 5.
poſt 2. volum. conſ. Farin.* licet contrarium
dixerit eadem *Rot. deciſ. 766. num. 4. par. 1.
diu.* & etiamſi non fuerint in ea ſeruatæ ſo-
lemnitates neceſsariæ, puta ſi Eccleſia lo-
cauerit abſque beneplacito *Poſt. d. obſer. 24.
num. 5. Rot. poſt eum deciſ. 469. num. 4.*

93 Quod autem dictum eſt locationem non
probare poſseſsionem contra tertium, limi-
tatur pluribus modis, & primo in antiquis,
nam etiam vnicum Inſtrumentum locatio-
nis ſi ſit antiquum probat poſseſsionem lo-
catoris *Facchin. conſ. 87. num. 9. lib. 1. Menoc.
retinen. remed. 3. num. 574. Maſcard. de pro-
bat. concl. 1181. num. 13. Poſt. d. obſeru. 24. nu-
mer. 12.* quod certius erit ſi concurrat ali-
quod aliud adminiculum, vt videtur re-
quirere *Gabr. de locat. concl. 4. nu. 17. & Rot.
94 deciſ. 146. nu. 1. par. 3. rec.* antiquum autem
dicitur ad hoc Inſtrumentū ſi excedat me-
tam ſexaginta annorum, vt alijs adductis
firmat *Syluan. conſ. 36. num. 13. & 14. Burſat.
conſ. 330. num. 61. Carocc. de locat. ſub tit. de
proxenet. quæſt. 11. num. 14. ad fin.*

95 Secundo limitatur ſi deducatur proba-
tio contra tertium, qui non poſsideat, quia
tunc locatio poſseſsionem locantis probat
*Menoc. retinen. remed. 3. num. 574. verſ. decla-
ra quarto Maſcard. de probat. concl. 1181. nu-
mer. 10. & num. 15.* vbi ſecus econtra ſi poſ-
ſideat *Poſth. de manut. obſeru. 24. num. 13.*

96 Tertio limitatur ſi vltra locationem fa-
ctam concurrat, quod locator perceperit
penſiones in ea conuentas *Menoc. retin. d. re-
med. 3 num. 572. Ridolph. in praxi par. 2. cap.
12. num. 115. Adden. ad Burat. deciſ. 263. in
princ. Caualer. deciſ. 507. num 6.* & hoc caſu
dicitur conſtare de poſseſsione reali, &
actuali, vt dicit *Rot. cor. Duran. deciſ. 220.
num. 2.* & procedit etiam ſi percepta appa-
reat pars minima penſionis *Maſcard. de pro-
bat. concl. 1181. num. 3. & 4. Poſth. de manut.
d. obſeru. 24. num. 15.*

97 Quod tamen intelligēdum videtur pro-
cedere ſi penſiones receperit ab ipſomet
conductore, ſecus autē ſi alius eius nomine
ſibi ſoluerit, vt poſt *Corn.* quē allegat tradit
*Carocc. de locato ſub tit. de proxenet. quæſt. 11.
num. 10.*

98 An autem ſufficiat, quod de tali ſolu-
tione doceatur per ſolam confeſsionem de
recepto, adſunt hinc inde opiniones, nam
affirmatiuā tenent *Ruin. conſ. 115. n. 16. lib. 5.
Torniol. conſ. 87. nu. 13. Maſcard. concl. 1180.
num. 3. Seraph. dec. 1185. num. 1.* at quia vbi,
prout loquimur, agitur contra tertium, ſim-
plex confeſsio non probat veram ſolutio-
nem, & tanto minus pro locatore, dum ab
ipſomet facta eſse debet, verior videtur
contraria opinio, quod ſimplex confeſsio
de recepto non ſufficiat, quam tenet *Poſth.
de manut. obſeru. 24. num. 22. & 23. Rot. de-
ciſ. 63. num. 4. poſt Statil. Pacif. de Saluian. In-
terd. & deciſ. 740. num. 38. par. 4. tom. 2. rec.*

99 Prout etiam non ſufficeret ſola promiſ-
ſio penſionum per locatorem cōductori fa-
cta, quia ea in qualibet locatione contine-
tur, & ideo, dum dicimus locationem non
probare, intelligimus, & locationem cum
promiſsione ſoluendi *Natt. conſ. 429. nu. 16.*
vbi & quod tanto minus probabit promiſ-
ſio de ſe ſola, & præceptum Iudicis, quod
alicui ſoluatur *Caroce. de locat. ſub tit. de
proxenet. quæſt. 11. num. 7.*

100 Prædicta tamen de locatione, & per-
ceptione mercedis, quod probent poſseſ-
ſionem locantis, procedunt quatenus non
conſtet de alterius actuali poſseſsione, quia
tunc non releuant *Fulgoſ. conſ. 161. numer. 2.
ad med. Adden. ad Gregor. deciſ. 6. numer. 7.
Gratian. diſc. 502. n. 10. Coccin. dec. 348. nu. 3.
Merlin. deciſ. 167. num. 3.*

101 Quartò limitatur ſi vltra locationem fa-
ctam concurrat, quod fuerit effectuata per
actualē detentationem rei per conductorē,
hoc enim ſufficit abſque eo, quod concur-
rat perceptio penſionum *Corn. conſ. 6. nu. 13.*
lib. 3. Poſth. de manut. obſeru. 24. num. 20. &
num. 33. verſ. ſi conſtet, & licet circa hoc,
an requiratur ſimul concurrere perceptio-
nem penſionis, contraria manifeſte loqua-
tur *Gabr.* alios adducens de *locat. concluſ. 4.*
num. 8. & num. 13. tamen dicta opinio vide-
tur verior, ſaltem, vbi actualiter conductor
detinere continuat, quia poſſidet locatori,
vt dictum eſt, & ſic poſſeſſio probatur.
Applicatur tamen & huic limitationi de-
claratio, de qua ſupra in præcedenti, vt ve-
ra ſit, quatenus tertius non probet tunc poſ-
ſediſſe, vt animaduertit *Rot. cor. Burat. de-*
ciſ. 263. num. 2.

Quinto limitatur ſi non ſit locatio vnica,
102 ſed plures, quia tunc adminiculantur ad
inuicem, & probant *Soccin. Sen. conſ. 187. nu.*
16. verſ. confirmantur premiſſa lib. 2. vbi à
comuniter accidentibus *Menoc. retinen. re-*
med. 3. num. 573. Maſcard. concl. 1186. numer.
11. Poſt. de manut. obſeru. 24. num. 11.
103 Sexto limitatur ſi vltra locationem con-
currat, quod conductor aſſerat ſe nomine
locatoris poſſidere, quia tunc probata rema-
net eius poſſeſſio contra omnes *Menoc. re-*
tin. remed. 3. nu. 572. Maſcard. de probat. concl.
1186. num. 7. Poſth. d. obſeru. 24. nu. 30.
104 Septimo denique generaliter limitatur,
vbi cum locatione concurrant adminicula,
quod locator vere poſſederit, quia tunc ea
probat *Grat. conſ. 50. num. 40. lib. 1. Seraphin.*
deciſ. 896. num. 2. Andr. deciſ. 40. num. 11. Coc-
cin. deciſ. 161. num. 4. & hoc procedit etiamſi
105 non conſtet de effectuatione *Poſt. de manut.*
obſeru. 24. n. 32. Rot. cor. Andr. deciſ. 12. num. 6.
106 adminiculumque eſſet ſi res fuiſſet vendi-
ta à locatore, vel eius filijs *Rot. cor. Gregor.*
deciſ. 318. num. 2. & 3. Poſth. d. obſeru. 24. num.
33. vbi nonnulla alia adminicula recenſet,
quæ penes eum videri poſſunt.

Sexto quærendum an locatio probet per-
ceptionem fructuum rei locatæ, & eorum
quantitatem, quæ eſt quæſtio vtilis: Nam
plures ſunt caſus in quibus neceſſe eſt pro-
bare perceptionem, & quantitatem fructuū,
puta, quis condemnatus fuit ad reſtitutionē
fructuū perceptorum, & dubitatur, an ſuffi-
ciant inſtrumenta locationū ad hoc, vt pro
ſumma in eis contenta poſſit contra eum re-
107 laxari mandatum, & ſufficere poſſe vide-
tur, quia quantitas eſt clara, & percepta
præſumitur *Rot. deciſ. 61. in fine par. 2. diu.*
Gregor. dec. 50. num. 2. in recent. dec. 482. nu. 4.
par. 3. & pleniſſime *dec. 2. numer. 17. & ſeq.*
par. 11.

Imo fortius quatenus non dubitetur de
108 poſſeſſione retenta, quæ ſufficit ad arguē-
dum fructuum perceptionem, vt tradunt
Seraph. dec. 1245. num. 6. Caualer. deciſ. 138.
num. 2. Merlin. deciſ. 339. num. 5. ex locatione
109 non ſolum probatur quantitas fructuum
pro tempore, pro quo durauit locatio, ſed
etiam futurorum annorum *Caualer dec. 17.*
110 *nu. 1. Merlin. dec. 483. num. 4.* & ratio red-
ditur, quia fructus bene liquidantur à ſolito
Bald. in l. ſi fundum in fin. C. de rei vindic.
Achil. de Graſſ. dec. 22. de reſtit. ſpoliat. vnde
certior erit concluſio ſi locationes ſint
plures, quia magis proprie dici poterit ad-
eſſe ſolitum, ex traditis per *Barboſ. in dictio-*
ne ſolitum num. 1. & tanto facilius ex loca-
tionibus apparentibus arguitur ad non ap-
parentes *l. ſi fundum 35. cum l. ſeq. ff. mandat.*
Eſcobar. de ratiocin. cap. 16. num. 40. Surd. conſ.
293. numer. 31. & his alijsque late adductis
Rot. d. deciſ. 2. num. 23. & ſeq. par. 11. rec.
111 Et hoc procedit etiam ſi locationes appa-
reant terminatæ, ac proinde multo magis ſi
non appareat actualis terminatio per dimiſ-
ſionem bonorum à conductore factam, quia
tunc poſſet etiam præſumi continuatio, vltra
112 tempus expreſſum, præcipue vbi in eis ad-
eſſet clauſula, *donec &c.* quæ eſt repetitiua,
ita vt finita locatio repetita cenſeatur, vt fir-
matur in *d. deciſ. 2. num. 19. & ſeq. p. 11. rec.*
113 Limitari tamen debent prædicta, vt non
procedant ſi adſit aliqua ratio, cur in ſo-
lito non poſſit fieri fundamentum, vt ſi lo-
catio appareat facta tempore ſterilitatis, vbi
agitur de prædijs ruſticis, aut tempore exci-
dij, vel peſtis, vbi agitur de vrbanis, vel
econtra, ſi doceretur illo tempore locatio-
nes generaliter pro penſione ſolito maiore
factas fuiſſe, quia tunc non probarent alio
tempore eamdem quantitatem fuiſſe ſolutā
deciſ. 65. nu. 12. & deciſ. 78. num. 2. par. 2. diu.
Burat. dec. 334. num. 8.
114 Et in Beneficialibus aduertendum, quod
ex locatione bonorum non arguitur, nec
probatur valor beneficij *Caſſad. deciſ. 20. ſu-*
per reg. Rot. dec. 186. num. 4. vbi quod fuit ſe-
pius deciſum *part. 2. & deciſ. 342. num. 10.*
par. 4. tom. 2. rec. Mantic. deciſ. 290. nu. 4. Gre-
gor. deciſ. 359. num. 7.
115 Et duæ redduntur rationes huius conclu-
ſionis, vna quia ad conuincendum verum
valorem beneficij, onera ſunt deducenda,
116 altera, quod locatio poteſt eſſe facta pro
maiori penſione propter affectionem con-
ductoris, *Caſſad. d. deciſ. 20. Ferret. conſ. 354.*
num. 16. lib. 2. Sernen. in reg. de valore vlt. Rot.
in

in vna Spoletana Abbatiæ 19. Septemb. 1625. cor. Coccino, quæ eſt inter eius impreſſas deciſ. 1613. num. 63. ac penes Vivian. de Iurepatr. lib. 4. cap. 10. num. 33. prope fin. §. nec obſtat, quod valor fol. mihi 254.

117 Quod eſt conſiderandum, quia dictis rationibus concluſionis ceſſantibus ceſſat cōcluſio, & in ſpecie quatenus locationes ſint factæ omnium bonorum beneficij, & cum hoc, quod conductor ſatisfaciat omnibus eiuſdem oneribus, & ſic illis deductis certū quid ſoluat, tunc ceſſat prima ratio *Rot. dec. 186. num. 16. par. 6. rec.* & ceſſat etiam eadē ratio, ſi non agatur de valore ad effectum collationis, qui eſt caſus, quo valor conſideratur deductis oneribus, ſed ad alium effectum in quo id non conſideratur, puta ad cognoſcendum, an augumentum dotis excedat medietatem, quia tunc quoque ceſſat prædicta ratio *Coccin. dict. deciſ. 1613. nu. 63.* vbi, & quod poſſet etiam excludi affectio per coniecturas. Et quod ſi locationes ſint plures, & continuatæ per tempus conſiderabile diuerſiſque conductoribus factæ excludatur ipſa affectio, quæ cadere poteſt in vno vel altero homine, non autem in pluribus *dec. 186. num. 11. par. 6. rec.*

118 Et coadiuuatur probatio deducta ex locationibus, ac redditur ſufficiens cum adminiculis *d. dec. 186. num. 8. par. 6. & deciſ. 213. num. 21. eadem par. & dec. 480. num. 4. par. 9. rec. & dec. 66. num. 22. par. 10. rec.* & dixi ſup. *cap. 19. num. 28.*

119 Præterea licet ſolæ locationes non probent verum valorum Beneficiorum, tamen excuſant à pæna regulæ Cancellariæ de vero valore in eorum impetratione exprimendo, præbent enim aliquam iuſtam cauſam credēdi, quod tanti valeant *Adden. ad Greg. dec. 101. num. 6. Verall. dec. 49. num. 2. par. 3. Buratt. deciſ. 411. num. 3.*

Septimo quærendum, an locatio probet valorem rei locatæ, & dum proxime dictum eſt, eam non probare valorem Beneficij, qui
120 conſiſtit proprie in fructibus ex Beneficio percipi ſolitis, multo magis dicendum eſt, quod non probet valorem rei, quoad dominium, quod eſt, quid diuerſum, & in locatione non venit, prout in ſpecie, quod locatio valorem non probet tradunt *Pen. deciſ. 290. num. 4.* vbi, quod hoc eſt vulgare *Burat. deciſ. 538. num. 18.* vbi, quod eſt certum *Coccin. deciſ. 675. num. 8. Vrceol. conſ. 3. num. 56. Rot. deciſ. 435. num. 2. poſt med. par. 3. & deciſ. 375. num. 34. par. 13. rec.*

Nec obſtat, quod ex locatione arguatur quantitas fructuum rei locatæ, vt dictum eſt *ſupra num. 107. & ſeq.* & ex quantitate fructuum arguatur valor rei, calculando vi-
121 delicet ad rationē quinque pro centenario, ita ut ſumma conſtituta ex fructibus, in viginti annis ſit verus valor ipſius rei, iuxta *gloſ. in Auth. perpetua ver. iuſta C. de Sacroſ. Eccleſ.* cōmuniter receptam, vt per *Surd. conſ. 451. nu. 39. Pinell. de reſcind. vend. par. 3. cap. vlt. num. 29. Rot. cor. Merlino dec. 535. nu. 31.*

Etenim animaduertendum eſt, quod hæ
122 ſunt duæ præſumptiones quarum vna, aliā parit, & de iure iſta multiplicatio præſumptionum, & quod vna, aliam pariat, non admittitur *l. 1. C. de dot. promiſ. Ruin. conſ. 66. nu. 10. verſ. ex quo igitur lib. 3. Rot. cor. Vbald dec. 300. num. 28.*

Et vlterius vtraque ex dictis præſumptionibus eſt valde fallax, nam ex locatione tantum probatur, quod dominus conuenit cum conductore, quod ſibi ſolueret ſummam conuentam, & licet inde inſurgat præſumptio, quod illa ſumma correſpondeat fructibus rei, quia conductores non ſolent eſſe faciles ad conducendum pro ſumma maio-
123 ri, nam hoc eſſet iactare ſuum, quod non præſumitur, vt conſiderat *Rot. in deciſ. 186. num. 9. par. 6. rec.* tamen hæc præſumptio ex pluribus poteſt reddi fallax, & præcipue, quia potuit locatio eſſe facta pro maiori ſūma ratione affectionis, vt vltra allegatos ſupra in propoſito probandi valorem Beneficij, conſiderauit etiam in propoſito iſto de quo agimus *Rot. in vna Rom. reſtitutionis Damuncularum cor. Ortemberge, quæ eſt impreſſa per Marcheſan. de commiſ. part. 2. fol. 197. num. 2.*

Et licet dicta ratio ceſſet ſi locationes ſint plures diuerſiſque perſonis factæ, vt tetigi ſupra *num. 117. ad fin. ex dec. 186. num. 11. par. 6. rec.* tamen viget alia, quæ non ceſſat ex tali multiplicate locationum, quæ eſt, quod, niſi aliter ſit conuentum, in locationibus non habetur ratio onerum rei locatæ, puta in domibus ſi ſint emphyteuticæ, & pro eis ſoluatur canon, vel ſint obnoxiæ alijs oneribus, vel cenſibus, aut indigeant reparationibus, & ſubiaceant taxis viarum, & ſimilibus, ſed obligatur conductor ſoluere penſionem, ac ſi hæc onera non adeſſent, licet reſpiciant fructus, & eos minuant, quia eos minuunt in manibus domini, qui de mercede tenetur ſatisfacere, & ſic patet, quod ex locationibus non poteſt conuinci quantitas fructuum *Coccin. deciſ. 1613. num. 63.*

Data autem certitudine fructuum, quod ex ea arguatur valor rei, eſt pariter præſum-

124 prio fallax, quia valor rei eſt quanti res cõmuniter vendi poteſt, & licet data certitudine fructuum, arguatur, quod vendi poſſit ad dictam rationem quinque pro centenario, hoc eſt argumentum vrgens, ſed non concludens *Cagnol. in l. 2. num. 233. ante med. verſ. ſed quando C. de reſcind. vendit. Dorqu.*
125 *deciſ. 250. num. 3.* Etenim ſunt multa in quibus nõ procedit, quod valor correſpondeat fructibus ad rationem quinque pro centenario, vt non ſolum in mobilibus, & ſe mouentibus, alijſque breuis durationis, vt domibus ligneis, ſed etiam in ſtabilibus, & ſignanter in ædificijs *Greg. deciſ. 553. nu. 6. & 7. & ibi Adden.* & maxime in ornatis, & prætioſis *Natta. conſ. 332. num. 4. verſ. ſed nos loquimur Surd. conſ. 151. numer. 70. Tiraquell. de retract. conuent. §. 7. gloſ. 1. nu. 9. verſ.*
126 *& domus,* & in veteribus, ac male fundatis, & reparatione de proximo indigentibus, quia conductores hæc non reſpiciunt, prout reſpicere, & indagare ſolent emptores, vnde in his penſio ſæpe excedit dictam ſummã quinque pro centenario, & econtra in ornatis, & conſtructis, vt dicitur ad æternitatem, vt plurimum eſt minor. Vnde hic in Vrbe inoleuit praxis ad conuincendum verum valorem, non attendendi, neque ſolum valorem domorum deductum a locationibus, neque ſolum deductum ab æſtimatione materiæ, ex qua domus conſtant, facienda à Peritis, ſed vtrunque ſimul, componendo ex vtroque vnam ſummam, ac deinde diuidendo æqualiter ſummam illam, & ſumendo vnam medietatem, pro vero valore de qua praxi *Rota apud Coccin. deciſ. 982. & dec. 1027.*

Et quod non poſſit generaliter conſtitui valor ex quantitate fructuum calculando ad rationem quinque pro centenario, patet etiã in bonis iuriſdictionaliibus, in quibus æſtimari ſolet ad rationem duorum pro cẽtenario, & plus, & minus ſecundum qualitatem iuriſdictionis, & feudi *Rim. Iun. conſ. 5. num. 127. ad fin. Mart. conſ. 158. num. 43. & ſeqq. Maſſuer. in addit. ad pract. Papien. in form. libell. in cauſa venditionis gloſ. pro prætio 2. poſt med. verſ. quam practicam vidi Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 15. & ſeqq. Caſtill. dec. 217. nu. 7. par. 3. Manent. de linell. quæſt. 2. num. 11. Seraphin. deciſ. 1030. num. 3. Rot. in rec. deciſ. 94. num. 57. par. 7. & dec. 129. num. 67.* vbi *num. 73.* quod, quandoque ex circumſtantijs taxantur etiam ad rationem quinque pro centenario *par. 12. rec.* Et de fallacia dictæ præſumptionis, quod fructus ſint ad rationem quinque pro centenario valoris bonorum, dictum eſt etiam late in *cap. 19. num. 35. & ſeq.* vnde concluditur ex locationibus non probari valorem rei, maxime vbi requiratur probatio concludens, vti ad effectum reſcindendi contractum vẽditionis ex capite læſionis *deciſ. 375. nu. 34. par. 13. & dec. 23. num. 9. par. 14. rec. & nouiſſime obtinui 26. Mart. huius anni 1677. in vna Romana læſionis cor. R.P.D. meo Taia,* vbi aderant, quam plures locationes, & reſtricta fuerat præciſe difficultas, & dilata reſolutio, vt videretur an ſufficerent. Et dixi etiam in *cap. 19. num. 16.* vbi de probanda læſione in locatione, ad quem effectum magis attendi debent aliæ locationes, ex quo agitur proprie de probanda quantitate fructuum, ſeu valore ipſorum fructuum, aut cõmoditatum, quæ percipiuntur ex re, non autem ipſius rei, de quo hic agimus.

Octauo quærendum, an locatio, & conductio operetur, vt conductor gaudeat aliquo priuilegio, & exemptione locatoris, vel econtra, & eſt quæſtio generalis quidem reſpectu omnium exemptorum, aut alias priuilegiatorum, ſed practicatur præcipue in immunitate, & exemptione competente Eccleſiaſticis, de qua ſæpe dubitari contingit, an competat etiam eorum famulis, & colonis, & præberet latam materiam dicendi, ſi vellem tangere, quæ ſit iſta immunitas, & exemptio, & quibus perſonis, collegijs, alijſque locis competat, ſed his, & ſimilibus non percutientibus materiam locati, & conducti omiſſis, dico breuiter, quod aut loquimur de illis, qui locant operas ſuas Eccleſiaſticis, aut de illis, qui ab eiſdem Eccleſiaſticis prædia, vt alia bona conducunt.

127 Quoad primos, ſi agitur de miniſtris neceſſarijs exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vti ſunt Iudex, Camerarius, Fiſcalis, Notarius, Barilellus cum familia armata, & ſimiles, vtique iſti gaudent exemptione à iuriſdictione laicali, & non tenentur ad perſonalia Ciuitatis munia, iuxta reſolutiones Sacræ Congregationis, etiam Sanctiſſimo approbante emanatas, quas referunt *Gauant. in Enchirid. Epiſcop. ver. familiaris Epiſcopi numer. 2. Dian. par. 6. tractat. 2. reſol. 4. & ſeq. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. par. 1. cap. 4. dubit. 15. ſect. 1. numer. 10. & 11.*

128 Si autem agatur de famulis Eccleſiaſticorum non habentium iuriſdictionem, vel etiam de famulis habentium iuriſdictionem, conductitijs tamen, & temporalibus, & ſunt diuerſæ opiniones. nam quod, & iſti gaudeant dicta immunitate, & exemptione tradunt Doctores relati per *Menoch. de arbitr. caſ. 562. num. 7. & per Thom. del Bene dicta*

dubit.

dubit.15.ſect.1.num.28. alij vero contrariam
opinionem ſequuntur, & ſignanter Clar. in
§. fin.cap.35.num.18. Vulpel. de liber. Eccleſ.
par.3.num.24. Couar.pract.quaeſt.cap.35.n.2.
Gutier.pract.quaeſt.lib.1.quaeſt.4.nu.2. Bellett.
diſquiſit.Cleric.par.1.tit.de fauore Cleric.real.
§.1.num.12. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric.
effect.1.num.149. Capic. deciſ.12.nu.2. in fin.
& alijs relatis cum hac tranſit Thom.del
Bene dicta ſect.1.num.27. & licet addat con-
trariam non eſſe improbabilem, tamen ſub-
dit hanc probabiliorem, tam de iure, quam
de conſuetudine Gratian. deciſ. March.233.
num.3.

129 Verum iſtæ contrariæ opiniones conci-
liantur, vt quatenus agatur de famulis, ſeu
aliter inſeruientibus neceſſarijs, ſine quibus
Eccleſiaſtici eſſe non poſſunt, & tunc proce-
dat prima opinio, vt, & ipſi gaudere de-
beant immunitate Eccleſiaſtica, iuxta conſ.
Oldrad. 11. vbi firmat, quod priuilegium
exemptionis conceſſum pro infirmis Hoſpi-
talium, conceſſum etiam cenſeri debet pro
ſeruientibus, quia ſine ipſis infirmi Hoſpita-
lium eſſe non poſſunt; aut vero non agitur
de iſtis, ſed de retentis ad pampam, vel ali-
ter, & tunc ſecus ſit dicendum, prout diſtin-
guendo tenent Felin. in cap.2. num.2. verſ.
tene iſtam conclnſionem de for.cōpeten. & alijs
relatis Menoch.de arbitr. caſ.562.numer.11.
Gratian.diſcept.340.num.4.& 5. Squillant.de
priuileg.Cleric.cap.7.dub.2.num.57. Carol.de
Graſſ. de effec.Cleric.effect.1. numer.150.poſt
med.

Et videtur iſta diſtinctio valde rationabi-
130 lis, quia hæc exemptio familialium, & ſer-
uientium nō reperitur in iure expreſſa, cum
nullus appareat text. qui eam conuincat, vt
animaduertit Suar. lib.4. de immunit. Eccleſ.
cap.29.num.10. & ſeq. & poſt eum Thom.del
Bene dicto cap.4.dubit.15. ſect.1. numer.5. &
ideo fundatur tota in ratione, & conſuetu-
dine, & quid quid ſit de conſuetudine, quæ
eſt varia pro diuerſitate locorum, & ideo
non poteſt de ea dari certa regula, reſpectu
rationis, pro ſeruis neceſſarijs viget quidem
ratio, vt non poſſint compelli ad ſubeunda
munia, aut aliter per iuriſdictionem ſæcula-
rem moleſtari, & diſtrahi à ſeruitio, quod
præſtant, quia alias moleſtarentur, & per-
turbarentur per indirectum ipſimet Clerici,
quod laicis non eſt permittendum, quia id
131 quod facere non licet directe, nec per in-
directum permitti debet, vt in propoſito ad-
uertit Bald.conſ.31.lib.1. Rolan conſ.61.num.
20.lib.4. Surd.conſ.304.nu.11.& ſeq. & alijs
pluribus adductis Sperell.dec.41. numer.68.
quæ ratio in non neceſſarijs non viget, imo
econtra, quoad eos viget ratio contraria,
quod nempe, non ſit permittendum Eccle-
ſiaſticis ſubditos ſæcularium ad ſui libitum
ab eorum poteſtate eximere, aſcribendo vi-
delicet eos inter ſuos familiares, vnde ſe-
132 quitur, quod habentes ſolas literas fami-
liaritatis, quid quid ſit de conſuetudine, &
condecentia, de rigore iuris non gaudent
aliqua exemptione, vt tradunt Abb. in cap.
cum dilectus 14.num.8.de Cleric.non reſident.
Gratian.diſcept.340.num.20. Azor, Inſtit.mo-
ral.lib.5.cap.22.quaeſt.8. Bellett. diſquiſit.Cle-
ric.tit.de fauore Cleric.reali §.1. nu.15.

Et hæc eadem diſtinctio procedit etiam
in ijs qui locant operas ſuas laicis priuile-
133 giatis, nam familiares militum neceſſa-
rios frui priuilegio ipſorum militum, dicit
Bald.in l.1.numer.4. C. de ux. milit. ſentiens
aliud in non neceſſarijs, & ita etiam in ſer-
134 uis, et famulis ſcolaſticorum non neceſſa-
rijs ſcribunt Bald.in Auth.habita numer.9.C.
ne fil.pro Patre, & Felin.in c.2.col.2.verſ.tene
iſtam concluſionem de for. competen. et iſtis
alijſque relatis firmat Menoch.de arbitr. caſ.
562.num.57.

Et quod dicitur locantes operas ſuas in
neceſſarijs gaudere exemptione conducto-
ris, limitatur etiam, vt non procedat in in-
135 ſeruientibus dietim, vel ad modicum tem-
pus, vt ſi inſeruiant Epiſcopo ad pingendam
Cappellam, vel potandas vites, vel quid
ſimile, quia iſti non gaudent priuilegio Epi-
ſcopi Io.Ant.de Nigr. in extrauag. vn. nu.90.
de vit. & honeſt. Cleric. Soccin.in c. ſi Clericus
nu. 2. de for. compet. Beller. diſquiſit. Cleric.tit.
de fam. Cleric.real.§.1.num.26.poſt med.verſ.
minus, qui inſeruiunt.

Quo autem ad ſecundos, nempè condu-
ctores bonorum, quia ipſi, loquendo de
conductoribus proprijs, nempè pro merce-
de in pecunia numerata ſoluenda, quidquid
136 ſit de Colonis partiarijs, non inſeruiunt
Dominis, minuſque eis colunt, ſed ſibi,
nullum poſſunt prætendere de priuilegijs
mere perſonalibus Eccleſiaſticorum, ſeù
aliorum priuilegiatorum, à quibus bona
conduxerunt, ſicque clarum eſt, quod one-
ra merè perſonalia effugere nequeunt, pro-
ut è contra clarum quoque eſt, quod one-
ra mere realia, à quibus res conducta eſt
immunis ſubire non debent, ſed dubitari
137 contingit de oneribus mixtis, quæ vide-
licet imponuntur perſonæ pro rebus, an vi-
delicet conductores bonorum Eccleſiaſtico-
rum eis per ſæculares Poteſtates grauari
poſſint, vel ne, videbatur autem reſponden-
dum affirmatiue ea ratione, quia, cum per-
ſona ſit dignior, quàm res in eorum impo-

ſitione

ſitione attenditur potiùs perſona, quæ nulla gaudet exemptione, vt dictum eſt, quam res *Natt. conſ. 105. num. 8. Gratian. diſp. 29. num. 9. Sperell. deciſ. 35. nu. 15. ad fin.*

138 Verum, quia in his oneribus mixtis, licet conſideretur perſona tanquam forma, tamen res eſt materia, & cauſa finalis impoſitionis; vt deducitur *ex l. reſcripto §. patrimonialia ff. de muner. & honor. & docet Bald. in Auth. defuncto num. 12. C. ad Tertulian. Natt. conſ. 149. num. 4. & conſ. 160. num. 7.* non ſufficit, perſonam eſſe iuriſdictioni eius imponentis ſubiectam, niſi etiam ſit res, itaut forma applicari poſſit materiæ, prout requiritur ad conſtruendum hoc totum oneris mixti, vt per *Corn. conſ. 199. numer. 6. lib. 4. & Surd. conſ. 262. num. 28.* optimè tradit *Sperell. deciſ. 41. num. 53. ver. cum igitur & ſeqq.* vbi *num. 56. ad fin.* aduertit, quod etiam DD. ſcribentes contra Colonos clericorum, fatentur eos non teneri ad onera impoſita perſonis pro rebus, & ſignanter *Menoch. de arbitr. caſ. 562. num. 53. Theſaur. deciſ. 116. num. 10.* & firmauit *Rota in vna deciſione Corregien. Gabella coram Iuſto; quæ eſt impreſſa poſt contr. 22. Ciarlini.*

139 Confirmaturque hæc opinio, quia hæc onera, quæ imponuntur perſonæ pro rebus debent imponi Domino rei, & ſic locatori non autem conductori, qui nullum dominium habet, nec ſibi, ſed domino poſſidet *Alex. conſ. 35. num. 1. lib. 4. Bellon. ſen. conſ. 27. num. 9. in fin. Iaſ. conſ. 109. in fin. lib. 1. Rimin. Iun. conſ. 353. num. 178. Bott. conſ. 87. num. 16. Surd. conſ. 301. num. 90. Oſaſch. deciſ. 83. num. 6. Sperell. deciſ. 41. n. 45.*

Retenta autem hac opinione, ea limitanda eſt ſignanter duobus modis, vno videlicet, vt procedat in conductoribus ad modicum tempus, quia iſti, nec dominium vlum,
140 nec poſſeſſionem rei habent, & ideo quia res remanet in dominio, & poſſeſſione domini exempti, & immunis, vtique remanet exempta, & immunis iuxta prædicta, at ſecus eſt in emphyteutis, & conductoribus ad longum tempus, quia cum iſti acquirant dominium vtile, & poſſeſſionem naturalem, vt dictum eſt ſupra hoc *cap. num. 4.* ratione talis dominij poſſunt Conductores per Principes, quibus ſubſunt grauari *Iſern. in cap. 1. num. 56. ver. & plauſtorum quæ ſint regal. Luc. de Penn. in l. 1. C. de impon. Lucr. deſcr. lib. 10. Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 99. de Conſtit. Purpur. conſ. 322. num. 9.* & licet non deſint tenentes contrarium, quod videlicet etiam iſti emphyteutæ, & conductores ad longum tempus ſint exempti tamen hanc eſſe magis communem tradit *Odd. conſ. 70. num. 31.* & veriorem, ac magis receptam *Menoch. de arbitr. caſ. 562. num. 22. & 30.* vbi tamen *num. 31. & ſeq.* alijs relatis, tradit non propterea poſſe per
141 laicos imponi emphyteutæ Eccleſiæ munera ſordida, ſicut imponi nequeunt emphyteutæ fiſci, & Principis per *text. in l. pen. C. de excuſ. mun. lib. 10.* & negari non poſſe hanc eſſe cõmuniorem, & vſu receptam, & ſi intelligatur cum moderamine, vt proce-
142 dat emphyteutam grauari poſſe reſpectu eius fructus, qui ſupereſt deducto canone, qui ſoluitur directo domino non eſſe iniuſtam dicit *Ciarlin. contr. 22. num. 42. verſ. quid dicendum*, & cum eadem opinione multis cumulatis tranſire etiam videtur *Bellett. diſquiſ. Cler. tit. de exempt. §. 8. prope fin.* & iſtam limitationem, quoad conductores bonorum Eccleſiaſticorum ad longũ tempus approbatam fuiſſe à *S. Congregatione ſuper controu. iuriſdictionalibus in vna Viterbien ſub die 23. Decembris 1627. refert Sperell. deciſ. 42. num. 21.*

143 Altera limitatio eſt ſi agatur de onere impoſito ipſis fructibus à ſolo ſeparatis, & de patrimonio conductoris non exempti effectis, prout eſſet gabella, quæ ſoluitur ad portam Ciuitais pro eorumdem fructuum introductione, vel quid ſimile, ab ea enim non poſſet Conductor excuſari ſub prætextu exemptionis locatoris, vel etiam bonorum, quia tunc fructus ſunt effecti ſui, & vti prorſus à ſolo ſeparati non ſunt pars fundi, vt eius immunitate gaudeant, & ſic eorum intuitu granari poſſet Conductor, vt conſuluit *Federic. de Sen. conſ. 111. Natt. conſ. 409. num. 6. & 7. Decian. conſ. 51. num. 4. lib. 3. Burſatt. conſ. 25. num. 3. verſ. quia primo Leo in Theſaur. for. Eccleſ. part. 1. cap. 14. ſub n. 6. Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſput. 663. num. 8. Sperell. deciſ. 42. num. 19.* vbi multos congerit, & pro contraria opinione refert ſolum *Lotterium de re benef. quæſt. 31. num. 45.*

Et hæc tetigiſſe, ſalua ſemper opinione melius ſentientium, ſatis ſit, plura videre cupiens adeat *Caroc.* qui multa congerit hoc tract. *in tit. de Collect.* & quoad Colonos partiarios *Sperell. deciſ. 41. cum trib. ſeqq. & Ciarlin. contr. 22.* & quoad famulos, alioſque locantes operas ſuas Eccleſiaſticis *Thom. del Bene de Imm. eccleſ. cap. 4. dub. 14. cum 4. ſeqq.*

Nono quærendum an locatio, & condu-
144 ctio præbeat aliquam prælationem conductori in venditione rei conductæ, & licet affirmatiuà opinio referatur *in deciſ. 547. num. 2. prope fin. part. 2. rec.* tamen nec Rota ibi eam firmat nec *Afflict. in deciſ. 238.*

ibique

ibique Vrſill. nec Gabr. in tit. de iure emphyt. concluſ. 1.*num.* 5. quos allegat de hac præ-
latione in emptione, ſed de prælatione in
noua locatione loquuntur, & de iure com-
muni non reperitur talis prælatio conceſſa,
145 ſed quibuſdam in locis datur de iure ſpe-
ciali, & ſignanter Romæ olim dabatur ex
quodam Decreto Camerali impreſſo per
Fenz. ad ſtatutum Verbi fol. 705. quod ta-
men in hac parte fuit reuocatum à Sanctæ
memoriæ *Pio V. in ſua bulla* 126. *& in ſeq. motu proprio Bullar. Cherubini tom.* 2. *fol.* 333.
& 339. de qua meminit *Rot. coram Penia de-
ciſ.* 88. *in principio verſ. nam aut Dominus, & ibi Apoſt.* & hodie datur per *Bullam* 22. *Greg.*
13. quæ dictum decretum non reintegrauit,
ſed talem prælationem de nouo conceſſit,
vt dixit *Rota ibidem, & coram Millino deciſ.* 446. *num.* 3.

Et fundantur ſimiles conſtitutiones in
146 quadam æquitate, vt extraneus inquili-
num offerentem parem conditionem, non
moleſtet in Domo ab eo inhabitata turban-
do ipſius quietem, & totius familiæ, vt di-
xit *Rota in d. deciſ.* 446. *num.* 9.

Sunt tamen correctoriæ iuris communis,
147 iuxta quod quilibet rei ſuæ eſt modera-
tor, & arbiter, & ideo non cogitur magis
vni, quam alteri vendere *Honded. conſ.* 3. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 1. *Gratian. diſcept.* 978. *num.* 18. & in ſpecie de dicta Bulla Grego-
rij, quod ſit iuris communis correctoria,
& ideò non extendenda *Gratian. diſcept.* 752. *num.* 44. *Rot. deciſ.* 571. *num.* 2. *part.* 1. *de-
ciſ.* 783. *num.* 9. *part.* 1. *& deciſ.* 17. *num.* 26. *part.* 4. *tom.* 2. *recent. & coram Merlin. dec.* 386. *num.* 43. *& deciſ.* 437. *num.* 27.

148 Non tamen propterea dici poſſunt exor-
bitantes, cum ius commune, & etiam diui-
num admiſerit, vt potius certis perſonis,
quam alijs quis vendere deberet, vt bene
deducitur *in deciſ.* 173. *num.* 8. *& ſeqq. part.* 4. *rec.* & quoad d. Bullam animaduertendum
149 quod in ipſamet eius litera *in* §. 23. *pro-
pe med.* expreſſe decernitur omnia in ea ſta-
tuta fauorabilia cenſeri.

150 At non omnibus conductoribus conce-
dit Bulla, prędictā pręlationem, ſed tantum
Inquilinis domorum, vt in eius §. 9. & requi-
rit propterea rem eſſe conductam ad habi-
tandum ſaltem de die, prout conſueuit fie-
ri in Apothecis, & in quibuſdam Magaze-
nis *Rot. deciſ.* 184. *num.* 5. *part.* 1. *recent.* &
dum loquitur de Inquilino non extenditur
ad ſubinquilinum, quatenus non fuerit ef-
fectus Inquilinus, vt in caſu *Rota deciſ.* 386. *num.* 1. *coram Merlino*, & notauit *Vrſellus Concluſ.* 62. *num.* 29. & latius de his dictum
eſt ſupra *in cap.* 20. *num.* 78. *& ſeqq.*

Dubitari tamen poteſt, an ſtante ſtatuto,
quod Conductor præferatur in emptione,
& venditione, ſit etiam præferendus in em-
ptione, & venditione ad vitam, & nega-
tiuam tenuiſſe *Gerar. & Boer. refert Tiraq. de retr. lign. gloſ.* 14. *num.* 89. vbi tamen
151 ipſe relinquit cogitandum, ſed in termi-
nis dictæ Conſtitutionis Gregorianæ *Rota coram Millino deciſ.* 446. *num.* 4. *& plurib. ſeqq.* tenuit contrariam, ex quo etiam ven-
ditio ad vitam eſt propria venditio, & ad
Tiraquell. reſpondet, quod illa Conſtitutio
concedebat retractum conſanguineis, ne
res exiret de familia, & ideo in ea aderat
ſpecialis ratio credendi, quod non compre-
henderet venditionem ad vitam, dum res
152 eſt per mortem emptoris in familiam re-
ditura, vndè concluditur, quod in prædi-
cto dubio recurrendum ſit ad verba ſtatuti,
& perſcrutanda mens ſtatuentium, vt facit
ibi *Rota num.* 8 *& ſeq.*

Decimo, hic quæri poſſet de prælatione
in venditione fructuum rei locatæ, an com-
petat locatori, ſed de hac quæſtione dicam
infra *in cap.* 33. *de fructibus ad fin.*

Vndecimo pariter quæri hic poſſet de
prælatione in noua locatione, an conductori
præcedenti competat, ſed de hoc dictum eſt
in cap. 20. *an teneatur quis locare, vel locan-
do aliquem præferre.*

Duodecimo videndum, an locatio indu-
153 cat aditionem hæreditatis, videlicet ſi quis
hæres ſcriptus, vel legitimus ab inteſtato,
locat aliquam rem hæreditariam, vtrum
per illum actum locationis dicatur eum ad-
iuiſſe hæreditatem, itaut amplius ab ea ab-
ſtinere, ſeu illam repudiare non valeat, &
quæſtio eſt valde controuerſa, & dubita-
bilis, in qua opinionem affirmatiuam am-
plexus eſt *Bart. in l. gerit* 87. *num.* 21. *poſt med. ff. de acquir. hered.* & alij magis com-
muniter, vt ſignanter *Alex. conſ.* 32. *num.* 1. *verſ. ſimiliter locando lib.* 3. *& conſ.* 126. *n.* 4. *lib.* 7. *Corn. conſ.* 103. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 2. *Iaſon. conſ.* 112. *num.* 2. *verſ. nam d. Ioannes lib.* 4. *Mant. de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 12. *num.* 11. *Gregor. deciſ.* 98. *num.* 2. *Baratt. deciſ.* 207. *nu.* 7. *Rot. in recent. dec.* 495. *n.* 20. *part.* 1. *rec.* quæ quidem opinio habere vi-
detur pro ſe textum expreſſum *in* §. *fin. in-
ſtit. tit. de hered. qualit. & differ.* ibi, *pro he-
rede ſe gerere quis videtur ſi rebus heredita-
rijs tanquam heres vtatur, vel vendendo res
hereditarias, vel prædia colendo, locandoue &c.*

Verum his non obſtantibus negatiuam
154 potius pro regula tenendam eſſe cenſeo,
quia actus locationis vere æquiuocus eſt

poteſt

poteſt enim fieri alia de cauſa, quam aditio-
nis hæreditatis, & alio titulo, quam domi-
nij puta poteſt fieri ratione cuſtodiæ, ſeù
adminiſtrationis, vt proſpiciatur hæredi,
vel ſubſtituto, vt damnum non patiatur ex
eo quod res dislocata remaneat, vt eſt tex-
tus expreſſus *in l. pro hærede 20. in fin. princ.
ff. de acq. hæred.* ibi *proinde, & ſi fundos, aut
ædes locauit, vel fulſit, vel quid aliud fecit,
non hoc animo quaſi pro hærede gereret, ſed,
& dum ei, qui ſubſtitutus eſt, vel ab inteſta-
to hæres extiturus eſt proſpicit, vt res tempore
perituras diſtraxit in ea cauſa eſt, vt pro hæ-
rede non geſſerit, quia non hoc animo fuerit.*
vnde patet, quod locatio hæreditatis adi-
tionem per neceſſe non concludit, dum non
155 eſt actus, qui citra ius, & nomen hæredis
fieri non poſſit, prout requiritur *Bald. conſ.
224. verſ. ſi autem eſt actus lib. 2. Grattan.
diſcept. 706. num. 34. Cavaler. deciſ. 33. nu.
1. Celſ. deciſ. 129. num. 1. Rot. in rec. dec. 77.
num. 10. part. 13.* & hanc opinionem, quod
locatio de ſe non concludat regulariter adi-
tionem, tenuit etiam *Caſtreſ. in l. pro hærede
20. num. 4. ff. de acquir. hæred. & Rot. coram
Caualer. deciſ. 431. num. 1. & ſeqq. & deciſ.
452. num. 1. & ſeq.*

Nec obſtat *text. in dicto §. fin. inſtit. de
hæred. qualit. & diff.* quia loquitur in caſu,
quo quis locet tanquam hæres, vt patet ex
eius verbis ſupra relatis ibi, *ſi rebus hæredi-
tarijs tanquam hæres vtatur*, quod & obſer-
uauit *Rot. coram Caualer. d. deciſ. 431. num.*
8. & eodem modo reſponderi poteſt *ad d.
deciſ. 495. part. 1. recent.* & alias in eadem
cauſa emanatas coram Veroſpio, quia fun-
datæ ſunt in dictionibus illis *ſuam Domum*,
& ſic quod Plinius locauerit tanquam hæ-
res, prout declarauit *Rota in eadem cauſa co-
ram Caualer. d. deciſ. 431. num. 3. verſ. nec
putabant obſtare*, vbi receſſit à prædictis de-
ciſionibus coram Veroſpio, & dixit, non ob-
ſtare prædictum fundamentum earum, quia
fuit conſideratum illam expreſſionem non
fuiſſe factam à locatore, ſed à conductore
in cuius poteſtate non erat facere locatorem
hæredem, quam *dec. 431.* poſteà comproba-
uit *Rot. coram eodem Caualer. deciſ. 452.*

156 Poterit igitur retineri pro Regula, quod
locatio non importet aditionem hæredita-
tis, quæ tamen Regula limitanda erit, vt
procedat in locatione ad breue tempus,
non autem in locatione ad tempus longum,
ex quo in locatione ad breue tempus tan-
tum procedit dicta ratio, quod tribui poſ-
ſit adminiſtrationi, iuxta tradita *in cap. 4. lo-
catio, an ſit alienatio.*

157 Secundo eadem regula limitanda erit, vt
non procedat, vbi locatio facta ſit tanquam
ab hærede, ſeù de re tanquam ſua, quia
tunc importat aditionem iuxta *d. §. fin. In-
ſtit. de hæred. qualit. & diff. & Rot. in dicta
deciſ. 495. num. 2. verſ. cum præſertim part.
1. recent.* at non ſufficeret, quod facta eſſet
158 locatio de re tanquam ſua, ſi facta eſſet
ab habente alium titulum nuncupandi rem
ſuam præter hæreditarium, & ſatis eſſet ha-
bere rei vſumfructum, vt cenſuit *Rot. coram
Buratt. d. deciſ. 207. num. 9.* quia etiam
159 vſufructuarius dicitur dominus, & appel-
latione domini continetur *l. in venditione ff.
de bon. auct. Iud. poſſid. gloſ. in rubr. C. de
vſufr.* cum alijs ibi latè adductis. Non tamen
160 ſatis eſſet locantem habere creditum cum
hæreditate, quia hoc ſufficit ad excluden-
dum aditionem retinentis rem hæreditariã,
non autem locantis illam, vel alio modo ſu-
per ea cum alio contrahentis *Bart. in d. l. ge-
rit 87. num. 21. ff. de acquir. hæred. Alex. conſ.
126. num. 1. in fin. lib. 7. Rot. d. deciſ. 495.
161 num. 4. part. 1. rec.* quatenus tamen non
ſit res, quam creditor retineret in pignus
ſiue iudiciale, ſiue conuentionale, quia
eam non ſolum poteſt, ſed debet quando-
que locare, vt dictum eſt *cap. 7. de procu-
rator. & alÿ prope fin.* & ideo ex tali loca-
tione non poſſet argui aditio, niſi verba eam
aperte importent.

Tertio limitari poterit eadem regula, vt
162 non procedat, vbi agitur de hæreditate
paterna, quia licet locatio non importet
163 per neceſſe aditionem, tamen facit indi-
tium, quod quamuis abſolute loquendo non
ſufficiat, tamen in filij ſecus videtur di-
cendum, ex quo in eis concurrit alia præ-
ſumptio ex dicto *Apoſt. ad galat. cap. 4. ſi fi-
lius ergo hæres*, de quo dicto meminit *Gloſſ.
in l. 1. C. ſi minor ab hæred. ſe abſt.* quæ qui-
164 dem præſumptio pariter de per ſe nõ ſuf-
ficit, quando ab ipſo filio non allegatur, ſed
à tertio *Natt. conſ. 488. num. 11. Surd. conſ.
359. num. 17. Merlin. deciſ. 857. num. 9.
Celſ. deciſ. 129. num. 2.* ſed coadiuuat d. con-
iecturam, & coadiuuatur ab ea, itaut ſimul
iunctæ ſufficere poſſint, vt firmatur per *Me-
noch. præſumpt. 101. num. 72. verſ. reſpon-
deo primo, & 73. lib. 4. & Caroec.* qui alios
etiam adducit *de locat. tit. de verb ſign. quæſt.
10. num. 14.* agitur enim de arguendo volun-
165 tatem, & probandum animum, in quo,
quæ ſingula de ſe non poſſunt, iuncta iuuant
*Bald. conſ. 198. num. 5. verſ. Is quæ lib. 1. Surd.
conſ. 1. num. 54. Rot. deciſ. 223. n. 13. p. 10. rec.*
166 Quarto limitari poterit vbicumque con-
currat aliquis alius actus, ſeù coniectura,
quæ valeat mouere animum Iudicis prudẽ-

tis

tis ad credendum, quod non alio titulo locauerit, quam hæreditario, idque eadem ratione, mox dicta, ſiue ſit actus acquiſitiuus, ſiue tranſlatiuus, ſiue poſſeſſiuus, ſiue expreſſio verbalis, ſiue denique quodcumque aliud teſtimonium voluntatis, quia hoc ſufficit, vt poſt *Bald. conſ.* 124. *num.* 1. *lib.* 2. *& conſ.* 263. *in princ. lib.* 1. *Rot. coram Coccin. deciſ.* 2197. *num.* 30. *&* 31.

167 Et attenditur etiam non factum, quod videlicet debitum, quod locans habebat cum defuncto non ſoluerit *Natt. conſ.* 74. *nu.* 10. *Menoch. præſumpt.* 101. *num.* 88. vbi de magis communi *Fachin. contr. lib.* 6. *cap.* 51. *Magon. deciſ. flor.* 148. *num.* 11. vbi de magis communi *Gregor. deciſ.* 421. *num.* 7. licet hoc de ſe non ſufficiat, iuxta aliam opinionem, de qua *Cyriac. contr.* 244. *num.* 69. *& ſeq. Rota coram Caualer. deciſ.* 504. *num.* 6. vbi de veriori, nam poteſt ſufficere vna cum locatione, præſertim ſi effluxit tempus conſiderabile, nam vbi retinuit per decennium volunt de ſe ſufficere *Natt. d. conſ.* 74. *num.* 11. *Menoch. d. præſumpt.* 101. *num.* 92. *Magon. d. deciſ.* 148. *num.* 11. *poſt med. Gregor. d. deciſ.* 421. *num.* 7. *ad fin. Mantic. de coniectur. lib.* 12. *tit.* 13. *num.* 13 *in* 3. *ea-*

168 *fa*, faciliuſque admititur pro adita hæreditas non damnoſa, quam damnoſa *Caſ. de Graff. deciſ.* 11. *num.* 8. *de teſtam. Gregor. deciſ.* 460. *num.* 15. *& ſeq.* & quando actus

169 ſunt adhuc dubij, compellitur hæres declarare quo animo fuerit, eiuſque dicto ſtatur *Caſtren. in l. pro hærede* 20. *num.* 4. *ad med. ff. de acq. hæred. Mantic. de Coniect. lib.* 12. *tit.* 12. *num.* 24. *Rot. coram Caualer. deciſ.* 452. *num.* 1. *prope fin. &* 2.

170 Quinto limitari etiam poterit, vt procedat, quatenus verè potuerit locatio fieri alia de cauſa, quam dominij ex aditione ad locantem prouenientis, alias enim, ſi non poſſet aſſignari alia cauſa locandi, ceſſaret ratio concluſionis, & ſufficere, quod nulla adeſſet neceſſitas locandi ad hoc, vt locatio importet aditionem ſenſit *Menoch. d. præſumpt.* 101. *num.* 76. *lib.* 4. & poſt cum *Caroc. d. tit. de verb. ſignif. quæſt.* 10. *num.* 14. *verſ. ſecus in extraneo.*

171 Aduertendum tamen, quod in caſibus, in quibus locatio importat aditionem, hoc procedit in valente libere contrahere, ſecus autem in non valente contrahere ſine certis ſolemnitatibus, vt pluribus adductis tradit *Caroc. d. quæſt.* 10. *num.* 14. *ad fin.* &

172 eſt concluſio communis, & vera, quod in aditione hæreditatis requirantur ſolemnitates requiſitæ per ſtatutum in contractibus minorũ, & Mulierum, vt probant late *Vegg. conſ.* 39. *per tot. Gabr. conſ.* 20. *num.* 47. *lib.* 2. *Caball. conſ.* 75. *num.* 4. *lib.* 2. *Pic. ad Statut. Vrb. gloſ.* 7. *num.* 108. vbi de magis communi *Ioſ. Ludou. deciſ. Lucen.* 45. *per tot. Rota coram Merlino deciſ.* 857. *num.* 7. quid quid in contrarium dicant aliqui, & ſignanter *Maran. in l. ſi poteſt num.* 201. *verſ. contrarium tamen*, vbi de communi *ff. de acquir. hæred.*

173 Quod, & ampliatur procedere etiamſi adhibitæ fuiſſent ſolemnitates in ipſo cõtractu locationis, quia non propterea poſſent trahi ad alium effectum validandi aditionẽ hæreditatis, de quo, nec Iudex, nec alij ſolemnizantes cogitaſſent, vt pleniſſime firmauit *Rota coram Merlino deciſ.* 288. *num.* 6. *& ſeqq.* non poſſunt enim actua trahi vltra ſcientiam, & intentionem agentium *l. non omnis ff. ſi cert. petat. Beron. conſ.* 67. *num.* 31. *lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 100. *num.* 23. *part.* 1. *Duran. deciſ.* 83. *num.* 16.

Decimo tertio videndum, an locatio, &
174 conductio auferat fidem teſti, & eum minus idoneum reddat, ſcis enim teſtem ſemper præſumi idoneum, quandiu contrarium non probetur *l.* 1. *in fin. princ. ff. de teſtib. Seraph. dec.* 1279. *num.* 2. *Gregor. deciſ.* 351. *num.* 1. modo quis prætendit probare teſtem eſſe minus idoneum, ex quo ſit conductor, vel locator partis eum inducentis, quæri-

175 tur, an prætenſio ſit iuridica, & regulariter loquendo, reſpondetur affirmatiue, auctoritate *gloſ. in §. Pater ver. in ea re Inſtit. tit. de teſtamen. ordinan.* quam alij ſequuntur, itaut ſit communis concluſio, vt patet ex congeſtis *per Maſcard. de probat. concl.* 320. *num.* 1. *Farinac. de teſtib. quæſt.* 55. *num.* 213. vbi plures de communi opinione teſtantes, & vltra eos hanc eſſe communem opinionem, & communiter ſeruatam teſtatur etiam *Caroc. de locat. & cond. tit. de probat. quæſt.* 1. *num.* 1. *&* 2. & idem

176 eſſe econtra de locatore, quod videlicet non ſit idoneus teſtis in cauſa conductoris, tradit ibidem *Carocc. quæſt.* 2. ſed non allegat ad hoc niſi *Felin. in conſ.* 51. & vult dicere 50. *ſub num.* 3. *verſ. teſtis autem*, vbi in caſu ſuo dicit, teſtem repelli, ex quo teneretur conductori actione, ex locato, & ſic mouetur, quia teſtis erat intereſſatus.

177 Limitatur autem varie per Doctores præfata concluſio. Dicunt enim primo, quod gloſſa præfata loquitur in colono, & ſic in conductore prædiorum ruſticorum, & quod non procedit in inquilino domus *Alex. de Neuo conſ.* 71. *num.* 2. quem ſequitur *Frinac. d. quæſt.* 55. *num.* 222.

Secundo dicunt, quod cum opinio gloſſæ

Oo ſit

178 ſit contra regulam per quã quilibet præ-
ſumitur idoneus teſtis, intelligi debet de
colono proprie ſumpto, & ſic de conducto-
re pro mercede in pecunia, non de colono
partiario *Salicet. in l. quoniam liberi prope fin. verſ. ex prædictis patet C. de teſtib. Alex. conſ. 57. num. 17. lib. 7. Soccin. Sen. conſ. 228. num. 7. lib. 2.* & alijs pluribus cumulatis *Farin. d. q. 55. num. 219.*

179 Tertio reſtringunt iterum, vt procedat
in colono aſcriptitio, & mercenario, qui
non poteſt ad ſui libitum diſcedere *Soccin. Iun. conſ. 135. num. 6. lib. 2.* & alijs adductis *Maſcard. concl. 320. num. 2.* quod tamen non placet alijs quam pluribus, quos refert, & ſequitur *Farinacc. d. quæſt. 55. num. 215.*

180 Quarto iterum reſtringunt, & fere de-
ſtruunt concluſionem, dicentes, eam non pro
cedere in colonis noſtrorum temporum *Iaſ. in addit. ad Poſt. in d. §. Pater inſtit. de teſtam. in vlt. addit.* quem ſequuntur alij relati per *Maſcard. d. concl. 320. num. 4.*

181 Quinto magis deſtruunt concluſionem
dicendo, quod hodie de conſuetudine ſer-
uatur contrarium, quod videlicet coloni ad teſtificandum admittantur, ita teſtatur vna additio ad dictam *gloſ. in §. Pater inſtit. de teſtamentis* cum alijs pluribus relatis per *Farinac. d. quæſt. 55. num. 217.*

Alias plures limitationes ſciens, referre
omitto duabus rationibus, vna quia vide-
ri poſſunt collectæ *per Maſcard. concl. 320. Farin. d. q. 55. n. 223. & ſeqq* & latius per *Carocc. d. tit. de probat. quæſt. 1.* vbi vſque ad
182 quindecim earum enumerat. Alia ratio eſt
quia hæc quæſtio videtur melius terminari cum diſtinctione generali, quam mediantibus particularibus limitationibus. Diſtinctio autem generalis eſt, vt quatenus conductor poſſit dici mediante conductione familiaris, ſeù domeſticus locatoris, tunc, ſiue ſit colonus prædii ruſtici, ſiue inquilinus domus, ſiue partiarius, aut aliter conductor, ſemper procedit regula, quod non ſit idoneus teſtis, quatenus autem non poſſit dici domeſticus, ſeù familiaris, tunc qualiſcumque conductor non repellitur à teſtificando, & ratio eſt, quia non reperitur iure cautum, quod conductor repellatur à teſtificando pro locatore, ſed bene, quod repellantur domeſtici, & familiares *d. §. Pater inſtit. de teſtam. l. etiam C. de teſtib. c. in literis 24. extra eod. & d. gloſ. in §. pater inſtit. de teſtam.* in tantum dicit conductorem repelli, in quantum eum enumerat inter domeſticos, & ſic applicat textum illum domeſticos repellentem, vnde ſecus eſt ſi non poſſit dici domeſticus, ſeù familiaris, vt expreſſe ſe declarat in hoc
alia *gloſ. in d. c. in literis 24. in ver. de fami-*
183 *lia verſ. ſed illi quibus de teſtib.* vbi requi-
rit, vt ſit talis, vt dominus eis imperare poſſit ad hoc, vt in totum repellatur à teſtificando, quam *gloſ.* eſſe communiter à Doctoribus approbatam, teſtatur *Alex. conſ. 58. num. 14. lib. 7.* & patet ex plene congeſtis per *Carocc. d. quæſt. 1. num. 3. Gratian. diſc. 293. num. 4.*

184 Et hinc infertur ad locatores operarum
ſuarum, quod tanquam familiares, & quibus conductores imperare poſſunt, regulariter non ſunt idonei teſtes pro eis, quia applicatur primum membrũ dictæ diſtinctionis, late *Gabr. de teſtib. concl. 10. per tot. & Farinac. d. quæſt. 55. num. 122. & ſeqq.* penes quos videri etiam licebit declarationes, & limitationes huius regulæ.

185 Secundum autem membrum dictæ di-
ſtinctionis ſubdiſtinguitur, vt tunc admittatur conductor in teſtem, cum ipſe non habet intereſſe in re de qua deponit, alias ſecus, quia teſtes intereſſati repelluntur *Bal. in c. cum nuncius 15. n. 1. in fin. de teſtib. Farin. conſ. 230. n. 23.* vbi, quod nec aliqualiter probant, nec Iudex arbitrio ſuo ei credere po-
186 teſt, & quod nec probent, ſi veritas aliter
haberi non poſſit *Burat. dec. 458. n. 4.* & ita in colono diſtinguit *Boſſius in ſua praxi tit. de oppoſit. contr. teſt. num. 104. verſ. & concluſio videtur*, vel ita intelligi debet quamuis faciat concluſionem generalem, quod colonus ſit idoneus teſtis, dummodo ex depoſitione commodum aliquod non ſit percepturus, & cum eo concordet alijs adductis *Maſcard. de probat. concl. 320. num. 6.* quia talis concluſio ita generalis nõ poteſt ſubſiſtere, vt ſenſit etiam *Farinacc. d. quæſt. 55. num. 225.* ſed tantum cum dicta reſtrictione ad caſum, quo conductor non ſit talis, vt poſſit dici domeſticus, & ſenſit etiam *Gratian. diſc. 293. num. 5. deciſ. 349. num. 2. poſt 2. vol. conſ. Farin.* quatenus tamen non ſit inte-
187 reſſe mere ſecundarium, quia per illud
non repelli colonos tradit *Bald. conſ. 293. num. 9. lib. 3.* & generaliter, quod propter intereſſe ſecundarium teſtis non repellatur *Burſatt. conſ. 153. num. 24. Rot. Ianuen. dec. 38. num. 6. Put. deciſ. 15. num. 1. lib. 3. deciſ. 144. num. 11. par. 4. diu.*

188 Cæterum, quos dictum eſt non repelli
à teſtificando intelligitur, vt non repellantur in totum, ſed adhuc qualitas illa, quod ſint conductores, quamuis non ſint tales, vt vere, & proprie familiares dici poſsint, minuſque habeant intereſſe in cauſa, adhuc minuit eorum fidem, & quia circa quanti-

tatem diminutionis non poteſt dari certa
regula, id remittitur Iudicis arbitrio *gloſ.*
in d.c. in literis 24. *in ver. de familia*. Non
poteſt autem dari certa regula, quia poteſt
eſſe maior, & minor affectio conductoris,
à qua regulari debere maiorem, & mino-
rem probationem vult *Farinacc. de teſtib.*
189 *quaſt.* 55. *num.* 216. & poteſt eſſe maius,
& minus intereſſe, quod pariter arbitratur
à Iudice quantum ſufficiat in teſte ad eum
190 repellendum *Rot. cor. Gregor. dec.* 340. *nu-*
mer. 9. vnde ſi ſit conductor rei minimæ, vel
agatur de re minima, bene probabit *Dec.*
conſ. 100. *num.* 8. *verſ. ſexto contra perſonam,*
Maſcard. d. concl. 320. *num.* 8. *Farinac. d. q.* 55
191 *num.* 320. & poteſt etiam defectus iſte
ſuppleri qualitate perſonæ, ſi ſit in digni-
tate, vel alias valde honeſta, *Sard. deciſ.*
231. *num.* 15. prout etiam ſuppleri poteſt
192 numero, ſi videlicet ſint plures coloni idē
deponentes, quia probant, *Alex. conſ.* 57.
num. 13. *& ſeqq. lib.* 7. *Soccin. Iun. conſ* 146.
num. 14. *lib.* 1. *Maſcard. concl.* 320. *numer.* 10.
193 vel qualitate alterius teſtis, qui ſit omni
exceptione maior *Socc. Iun. conſ.* 146. *nu.* 12.
lib. 1. *Gabr. de teſtib. concl.* 10. *num.* 62. *Fari-*
194 *nacc. d. quaſt.* 55. *num.* 226. vel ſi eſſent ap-
probati à partibus, vti quia eſſent teſtes in-
ſtrumentarij *Rot. deciſ.* 821. *numer.* 1. *par.* 3.
lib. 1. *div.*

195 Decimoquarto quæri poſſet, an loca-
tio & conductio Domus exiſtentis in Paro-
chia, tribuat ius præſentandi Parochum. Po-
ne iuſpatronatus competit Parochianis ex
aliqua conſuetudine, iuxta *text. in c. quoniā-*
dam de elect. an ſi aliquis Parochianus di-
ſcedit à Parochia, & locat domum ſuam
alteri, qui non erat Parochianus, eueniente
caſu præſentationis faciendæ, vocari de-
beat ad præſentandum Dominus domus
alibi habitans, vel conductor. Hæc quæ-
ſtio euenit Mediolani, vt refert *Paul. de*
Monte Pico in l. Titia cum teſtamento qu. 39.
ff. de leg. 2. vbi dicit, aliquos dixiſſe condu-
ctorem debere præſentare, ſed ipſum tenuiſ-
ſe contrarium, quia hoc iuſpatronatus ſit
apud locantem, & ideò ipſum vocari debe-
re. Sed *Roc. de Curt. in ſuo tractat. de iure-*
patr. in ver. ipſe vel is à quo, quaſt. 26. *in fin.*
verſ. ſed ſuboritur dicit ſe credere in hoc
puncto attendendos eſſe terminos conſue-
tudinis, quod vtique clarum eſt, quando
iuſpatronatus competit ex conſuetudine
præſcripta, & clare patet, quid fuerit ſer-
uatum in ſimili caſu, at poſſunt euenire ca-
ſus valde diuerſi, vt videre eſt penes *Lam-*
bertin. de iurepatr. lib. 2. *par.* 2. *quaſt.* 2. *art.* 10
vbi late quæſtionem diſcutit, *& num.* 4. *&*
ſeqq. eam reſoluit cum diſtinctione quin-
que caſuum, ad quem me remitto, quia li-
cet formetur præcipue ab eo quæſtio iſta
præciſe de conductore, vt ſupra, tamen
vere quando conductor præſentare debeat,
iſte non eſt effectus conductionis, ſed ha-
bitationis, vt patet ex traditis per eundem
Lambertin. ibidem num. 5. *ad fin. & per tot*
artic. & Viuian. eodem tractat. lib. 8. *cap.* 2.
num. 17.

Vnde iſta non eſt proprie materia huius tractatus. Bene verum eſt, quod ſæpe cōtingit dubitari, an in locatione bonorum veniat etiam iuſpatronatus, puta locaui Palatium, ſeù Villam, aut Caſtrum in quo habeo iuſpatronatus dubitari poteſt, an & iſtud veniat in locatione, & conductor debeat præſentare, non ego; ſed de hoc dixi in *Cap.* 23. loquendo *de dubijs, quæ oriri poſſunt circa rem locatam n.* 91. *& ſeqq.*

De obligationibus locatoris erga conductorem.

SVMMARIVM.

1 *Locator tenetur rem locatam tradere.*
2 *Locatore non tradente rem, conductor agit aduerſus eum ex conducto.*
3 *Actio ex conducto eſt perſonalis.*
4 *Traditio rei locatæ per clauſulam conſtituti, aut alia verbalis non ſufficit, vt locator liberetur ab obligatione tradendi.*
5 *Locator non liberatur tradendo rem ſimilem locatæ.*
6 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt.*
7 *Lim. ſi abſque dolo, vel culpa rem locatam tradere non poteſt, quia tunc liberatur tradendo ſimilem.*
8 *Rem tradere valens, an liberetur ſoluendo intereſſe, controuerſum eſt in venditione.*
9 *In locatione verior opinio eſt negatiua.*
10 *Intereſſe conductoris cui res non traditur continet id quod pluris rem ſublocaſſet, & omne aliud lucrum, quod ex vſu rei eſſet facturus.*
11 *Locator vltra rei traditionem tenetur etiam præſtare patientiam, vt conductor eo vti poſſit toto tempore locationis.*
12 *Ampl. vt non ſolum teneatur patientiam præſtare ex ſe, ſed etiam diligentiam ne impediatur ab alijs re vti.*
13 *Et tenetur etiam remouere omnia impedimenta toto tempore locationis.*
14 *Remedium reintegrandæ, & interdictum vnde vi, an competat conductori expulſo eſt magna quæſtio.*
15 *Negatiua eſt de iure verior, ſed de ſtylo Rotæ ſeruatur contrarium.*
16 *Licet non competat interdictum vnde vi, competit actio in factum, vel officium Iudicis.*
17 *Lim. non procedere dictum ſtylum ſi interim locatio expirauit.*
18 *Decl. poſſe adhuc conductorem reſtitui ad tantumdem tempus, vbi nulla poſſet conſiderari differentia.*
19 *Intellige declarationem ſi tempus erat certum.*
20 *Conductor expulſus debet reclamare, & contradicere.*

21 Conductor expulſus à tertio poteſt agere contra locatorem, vt contra illum tertium agat, & eum reſtituat.

22 Conductori non datur manutentio aduerſus locatorem

23 Decl: non dari manutentio in poſſeſſione, ſed in detentatione, quam habet.

24 Intellige locatione adhuc durante.

25 Impedita conductore facto locatoris vti re locata, tenetur locator non ſolum reddere mercedes, ſed etiã omnia damna.

26 Decl. vt ſi factum locatoris ſit iuſtum, & iuſtitiã proueniat ex culpa conductoris, & tunc locator nullum pati debet damnum, neque lucrum.

27 Aut eſt iuſtum abſque culpa conductoris, & tenetur ſolum remittere mercedem niſi ſit omnino voluntarium.

28 Aut factum locatoris eſt iniuſtum, & tunc tenetur non ſolum ad remiſſionem mercedis, ſed ad omnia damna.

29 Decl. hoc vltimum procedere ſi factum ſit ordinatum ad impedimentum conductori præſtandum, alias ſecus.

30 Impedito vſu rei facto conductoris, ipſe tenetur in integrum penſionem ſoluere.

31 Ampl. procedere etiamſi factum ſit iuſtum.

32 Lim. ſi facta conductoris dedit cauſam culpa locatoris.

33 Impedito vſu rei facto tertij, ſi factum ſit iuſtum, & locator potuit prouidere, & non prouidit tenebitur conductori ad totale intereſſe.

34 Si vero non potuit prouidere, tunc tenetur tantum ad remiſſionem mercedis.

35 Et remiſſio iſta non requirit damnum vltra dimidiam, iuxta veriorem opinionem.

36 Si factum tertij eſt iniuſtum, & conductor non poteſt ei reſiſtere, locator debet ei facere remiſſionem mercedis.

37 Et debet conductor denunciare impedimentum ſibi illatum conductori, qui ſi poteſt reſiſtere, & non reſiſtit tenetur ad omnia damna.

38 Inimici impedimentum licet ſit proprie tertij, tamen in hoc propoſito cenſetur datum ab eo, cuius eſt inimicus.

39 Nemo alterius odio prægrauandus eſt.

40 Ampl. etiamſi inimicitia ſit iniuſta.

41 Et procedit, tàm ſi ſit inimicus locatoris, quàm ſi ſit conductoris.

42 Impedimento proueniente ex caſu fortuito ſi contingit ex parte locatoris, ſeu rei locatæ, tenetur locator penſionem remittere.

43 Si contingit ex parte conductoris non eſt facienda ei remiſſio, ſed totum ſoluere tenetur.

44 Principis factum reputatur caſus fortuitus.

45 Eſt tamen debilius facto naturæ, & caſus quia Princeps exorabilis eſt.

46 Impedimentum à Principe præſtitum conductori aſſimilatum potius præſtito à tertio, quam à caſu, ad effectum dignoſcendi ad quid teneatur locator.

47 Principi iniuſte impedienti vſum rei locatæ tenetur conductor reſiſtere.

48 Principi reſiſtitur orando.

49 Subditorum partes ſunt Principi obedire.

50 Inobediens dici non poteſt, qui cauſas adducit non obediendi.

51 Iuſſio ſecunda expectari debet, quando mandatum videtur iniuſtum.

52 Decl. procedere ſi adſit ratio non obediendi.

53 Iuſſio ſecunda eſt expectanda, quando præceptum eſt contra legem etiamſi ad ſit derogatio.

54 Idem ſi ſit contra publicam vtilitatem.

55 Idem ſi adſit ſuſpicio, quod literæ ſint falſæ.

56 Et ſi actus non poſſit fieri ſine peccato, & expectanda ſecunda iuſſio, etiamſi conſtet de certa ſcientia Principis.

57 Præceptis Miniſtrorum, & Iudicum ſi appareant iniuſta, non parendum, ſed appellandum, & ad ſuperiorem recurrendum, & non recurrens dicitur in culpa.

58 Intellige ſi ſint euidenter iniuſta, alias non recurrens excuſatur.

59 Et ſufficit notarium eſſe, quod diligentia fuiſſet ſuperflua.

60 Sequeſtrum rei appoſitum, non impedit conductorem illa vti.

61 Sequeſtrum appoſitum fructibus infert impedimentum conductori.

62 Inhibitio facta conductori ne fructus percipiat, vel diſtrahat affert ei impedimentum.

63 Decl. vt ſi deductum ſit in controuerſiam, an inhibitio tangat, vel non, non poſſit conductor interim retardare ſolutionem mercedis.

64 Secus ſi proceſſum fuiſſet ad deputationem alterius exactoris, & ad mandatum de conſignanda.

65 Locator non poteſt incommodare rem locatam etiam in minimo ex cauſa voluntaria.

66 Et ſi velit incommodare poteſt conductor illi reſiſtere

67 Decl. procedere ſi tangat ipſam rem ſecus ſi incommodum ei proueniat in conſequentiam, vti ſi extollat domum vicinam.

68 Lim. ſi obſcurentur in totum lumina domus locatæ.

CAPVT XXVIII.

1 LOcator ſine dubio tenetur in primis
rem locatam tradere *l. ſi quis Domum*
9. in princ. ff. locat. & ibi *Bart. num. 1.* & ſi
2 non tradat, poteſt conductor aduerſus eum
agere ex conducto, vt habetur in eadem *l.*
3 quæ quidem actio eſt perſonalis *Rot. coram*
Canaler deciſ. 612. num. 2. vbi quod propte-
terea non poteſt conductor agere contra
ſingularem ſucceſſorem in re ipſa, puta em-
ptorem.

Et licet ſufficiat clauſula, *Conſtituti*, ad
poſſeſſionem transferendam, & traditio
verbalis in conſpectu rei facta, quando alius
non poſſidet, vt dictum eſt in *Cap. proxime
præcedenti num. 31. & ſequen* tamen ſi loca-
tor de facto recuſet actualem traditionem,
vel impediat, aut eam præſtare non curet,
4 tunc per clauſulam, *Conſtituti*, vel tradi-
tionem verbalem, non cenſetur adimpleuiſ-
ſe, & ſuæ obligationi ſatisfeciſſe, & con-
tra eum agi poterit, iuxta veriorem, & ma-
gis communem opinionem, de qua teſtan-
tur *Alex. conſ. 28. num. 7. lib. 2. Dec. conſ. 280.
num. 4. Viu. opin. 1024. num. 2.* & firmauit *Ro-
ta coram Celſo deciſ. 290. num. 5.* qui licet lo-
quantur in terminis emptionis, & venditio-
nis, tamen fortius procedunt in locatione,
in qua nec ſufficit momentanea traditio, vt

in

in venditione, prout infra dicam.

5 Et compelli poteſt tradere eam rem præciſè, quam locauit, itaut non liberetur tradendo ſimilem, aliud enim pro alio inuito
6 creditore ſolui non poteſt *l. 2. §. Mutui datio ff. ſi cert. pet. l. eum à quo C. de ſolut. Rot. coram Muntic. deciſ. 1. num. 6.* niſi forte abſque aliqua ſua culpa tradere non poſſet,
7 nam ſi domum, vel fundum bona fide emtum, quis mihi locauerit, iſque ſit abſque dolo, culpaue eius euictus, & Dominus non patiatur me vti, tunc ſi locator paratus ſit præſtare habitationem non minus commodam, æquiſſimum eſt eum abſolui, iuxtà ſententiam Pomponij, quam refert *Vlpian. in l. ſi quis Domum 9. in princ. ff. locat.*

8 An autem tradere valens rē, liberetur ſoluendo intereſſe in venditione, opinio negatiua videtur magis communiter recepta, vt dicit *Mandell. conſ. 268. num. 2.* & patet ex *Plot. de in lit. iur. §. 4. num. 54. Menoch. conſ. 866. num. 2. Surd. conſ. 52. numer. 17. Eugen. conſ. 50. num. 19. lib. 1. Vin. opin. 1024. per tot.*

At contraria opinio, quam tuetur ſignāter *Fachin. contr. lib. 2. cap. 30. verſ. ſed contrarium.* & ſecuta eſt *Rot. coram Seraph. dec,*
9 *787. n. 12.* in locatione videtur verior, nam ſi Colonus tuus fundo frui à te, aut ab eo prohibeatur, quem tu prohibere ne id faciat poſſis, tantum ei præſtabis, quanti eius interfuerit frui, vt totidem verbis dicit *text. in l. ſi fundus 36. §. nam, & ſi Colonus, ff. locat.* & firmat late *Neguſ. de pignor. part. 2. memb. 1. num. 7. & 8.* vbi tamen *num. 9.* dicit ſecus eſſe ſtante iuramento *Barboſ. in cap. propter num. 33. de locat. & cond.* cum declarationibus tamen, quas tradam *infra in cap. 57. de fine locationis voluntario.*

In intereſſe autem venit id, quod pluris
10 conductor rem ſublocaſſet *l. ſi tibi alienam 7. ff. locat.* & omne aliud lucrum, quod ex vſu rei eſſet facturus *d. l. ſi fundus §. nam, & ſi, Verall. deciſ. 183. num. 4. part. 1. Altograd. conſ. 21. num. 50. & ſeq. lib. 1.* vbi, & quod intereſſe probari poteſt hoc in caſu mediante iuramento in litem actori deferendo, per *text. in l. videamus §. qui vinum & l. ſi cui §. qui ſeruum ff. locat. Alex. conſ. 214. num. 1. & 2. lib. 7.* & alios quos refert.

Vlterius, quia locatio eſt conceſſio ad
11 vſum, vt dictum eſt *in cap. 1.* ſequitur, vt locator teneatur vltra rei traditionem præſtare etiam patientiam, vt conductor ea vti poſſit toto tempore locationis *Natt. conſ. 360. num. 1. Surd. conſ. 38. num. 18. Oſaſch. deciſ. 50. num. 16.* & hæc eſt vna ex differentijs, quæ vertuntur inter contractum locationis, & contractum venditionis, venditor enim tenetur ad actum traditionis momentaneum, itaut eo expleto, amplius ex empto moleſtari nequeat, at ſecus eſt in locatore, quia cum ſit obligatus conductori, vt frui liceat, tenetur ad factum ſucceſſiuum, & nō liberatur niſi pro tempore, quo vti frui licet, vt explicat *Bart. in l. ſi quis Domum 9. num. 1. ff. locat. Ruin. conſ. 77. num. 8. lib. 1. & dixi in cap. 2.*

Et proinde non ſolum tenetur patientiam
12 ex ſe præſtare, vt conductor vti frui poſſit, ſed etiam tenetur præſtare diligentiam, & cuſtodiam, ne impediatur ab alijs libere vti *Menoch. conſ. 671. num. 3. Becc. conſ. 283. num. 10. poſt princ. Surd. deciſ. 326. num. 17.* & conductorem defendere, ac impedimenta
13 quæcumque vſum impedientia amouere, *Menoch. conſ. 531. num. 8. Surdus conſ. 381. num. 18. Rot. deciſ. 559. num. 2. part. 3. rec.* Idque non ſolum in principio, ſed toto tempore durantis locationis *Calder. conſ. 5. poſt med. verſ. ſicut venditor tit. de locat. Lancell. Gall. conſ. 22. num. 6. Surd. conſ. 445. num. 18. Becc. conſ. 45. num. 19. Oſaſc. deciſ. 50. num. 10. Manent. deciſ. 38. num. 21. & ſeqq. Rot. in Romana Penſionis Domus impreſſ. penes Marcheſ. de commiſſ. part. 1. fol. 1085. num. 3.*

Et ideo ſi locator hæc non præſtat, nec agere poteſt pro mercede, imo, & cum per ſolam exceptionem non adimplementi in hac parte, videlicet, quod non præſtiterit patientiam, vel non curauerit conductorem poſſe vti re, quam ei locauit, repelli poſſe dicetur infra *in cap. particulari* de tali exceptione, & poterit etiam à contractu recedere conductor, vt pariter dicam in alio *cap. ſeparato.*

14 Verum magna eſt quæſtio, an conductori expulſo competat interdictum vnde vi, & remedium reintegrandæ, & pro affirmatiua ſunt *Soccin. Sen. conſ. 17. num. 15. lib. 3. Gozzad. conſ. 99. num. 4. verſ. imo conductor. Plot. de in lite iur. §. 3. num. 3. & alijs plenè relatis per Cyriac. contr. 389. num. 39. Giurb. deciſ. 12. num. 10. & ſeqq.* vbi, ſiue expulſus ſit à Domino, ſiue à tertio.

Contrariam tamen opinionem præ cæteris latè firmat *Bertran. conſ. 210. num. 1. & per tot. lib. 2. part. 1. Gratian. diſcept. 174. num. 17. Menoch. recup. rem. 1. num. 62. & ſeq. Put. dec. 165. num. 1. lib. 1. Seraph. deciſ. 777. n. 3. & ſeq.* & hæc de iure videtur verior, quia habet pro ſe *text. in l. 1. §. deijcitur in fin. ff. de vi, & vi armat.* vbi expreſſe habetur illum, qui poſſidet, ſiuè naturaliter, ſiue ciuiliter poſſideat deijci poſſe, & poſſe interdicto vti, non tamen ſi Colonus ſit, tex-

tus

ctus autem, qui pro alia opinione allegantur
in l. Colonus 12. *& in l. cum fundum* 18. *ff. eo-*
dem tit. de vi, & vi armat. apertiſſime lo-
quuntur in caſu, quo Colonus prius inter-
uerterit poſſeſſionem domini, & ſic poſſi-
dere ſibi cœperit, & ideò non obſtant, vt
benè aduertit *gloſſ. in d. §. Deijcitur in ver.*
ſi Colonus.

Rota tamen licet agnoſcat hanc poſte-
15 riorem de iure veriorem, tamen de ſtylo
aliam ſeruat, reſtituit enim ad ſtatum, vt
dicit idem *Seraphin. d. deciſ.* 777. *num.* 6. &
poteſt dicta opinio conciliari cum ſtylo, di-
cendo non competere conductori interdi-
16 ctum vnde vi, ſed actionem in factum, vel
officio iudicis eum eſſe reſtituendum, vt ſen-
ſit *Bart. in l. rem, quæ nobis* 15. *ſub num.* 1.
verſ. quandoque ille ff. de acquir. poſſeſſ. Soccin.
Sen. conſ. 17. *num.* 15. *lib.* 3. & alijs pleniſ-
ſime cumulatis *Cyriac. contr.* 389. *num.* 40.
& ſeqq. vbi, & quod tam dicta actio in fa-
ctum poteſt dici intentata, quam officium
Iudicis imploratum per clauſulam *omni*
meliori modo poſitam in fine petitionis factæ
à conductore ſic deiecto ſe reſtitui.

Præterea dicta opinio negatiua procedit
in locatione ordinaria ad breue tempus, in
ea enim conductor nullam poſſeſſionem ha-
bet, ſecus autem in locatione ad tempus
longum, quia in ea conductor ſibi ipſi na-
turaliter poſſidet, vt dictum eſt *in cap.* 27.
num. 30. & vltra ibi adductos *Poſth. de ma-*
nut. obſer. 52. *num.* 20. & ideo competunt
ei remedia poſſeſſoria, vt ſenſit ibi *Poſth. &*
Fulgin. de iur. emphyt. de var. caducitat. quæſt.
10. *num.* 19. *prope fin.*

17 At difficultas eſt, vbi poſt deiectionem
expirauit tempus locationis, an poſſit am-
plius conductor reſtitui, & non applicari
amplius d. ſtylũ Rotæ de reſtituendo ad ſta-
tum, ex quo non adſit amplius aliquis ſtatus,
ad quem reſtitui poſſit habetur penes *Sera-*
ph. deciſ. 777. *num.* 6. *& in recent. deciſ.* 56.
num. 2. *&* 3. *part.* 3. vbi adducuntur etiam
rationes, & auctoritates in contrarium, &
ſubditur, quod eis non obſtantibus, placuit
dominis dicta opinio, & quod conſidera-
bant etiam, quod reſtitutio ad tantum tem-
pus, quantũ ſupererat tempore deiectionis
non eſt practicabilis, quia redditus in ſin-
gulis annis non ſolent eſſe æquales, & pro-
inde, quæ ex partibus haberet annos vbe-
riores, locupletaretur cum alterius iactura
contra regulam *l. plane ff. de petit. hæred.* & eſt
doctrina *Bart. in l. ſi vno* 17. *§. item cum qui-*
dam num. 9. *verſ. aut quis promiſit ff. locat.*
vbi de locatione operarum, quod ſi pro-
miſſæ ad certum tempus, non poſſit pro-
mittens, qui fuit impeditus in illo, ſupple-
re in alio, & conductore bonorum impedi-
to vti pro certis annis, quod non poſſit re-
tinere pro alijs, quia ſunt diuerſi anni *Vinc.*
de Franc. deciſ. 451. *prope fin.* Vnde ſi ceſ-
18 ſaret prorſus ratio diuerſitatis, vti eſſe poſ-
ſet in locatione domus ad habitandum, poſ-
ſet alicui placere contraria opinio ex late
deductis *per Pariſ. conſ.* 105. *per tot. lib.* 3.
ſi tamen locatio fuiſſet ad tempus certum,
19 & terminata per lapſum illius, ſecus verò
ſi fuiſſet ad tempus incertum, ita vt ignora-
retur quantum duraſſet, prout in ſimili de
reintegratione vſufructuarij diſtinguit *Surd.*
conſ. 166. *num.* 18. *verſ. quia reſpondetur*,
vbi ita conciliat *text. in l.* 3. *§. Penult. ff. de*
vi, & vi armat. & in l. ſi plures in fin. ff. eo-
dem.

20 Debet tamen conductor expulſus recla-
mare, & contradicere, ne alias poſſit dici,
eum non fuiſſe expulſum, ſed ſponte receſ-
ſiſſe, iuxta latè tradita per *Cyriac. contr.* 214.
num. 17. *& ſeqq.*

21 Prædicta procedunt præcipuè ſi condu-
ctor ſit expulſus ab ipſo domino, at ſi ex-
pulſus ſit à tertio, habet aliud remedium,
ſcilicet agere poteſt contra locatorem, vt
agat contra eum, qui ſe ſpoliauit, vt poſt
Bart. in l. Iulianus §. ſi venditor ff. de act. empt.
dicentem eſſe notandum hunc nouum mo-
dum agendi, nempe ago, vt agas tradit *Gra-*
tian. diſcept. 174. *num.* 26. qui dominus po-
terit etiam ei cedere actionem ſpolij idem
Gratian. ibi num. 28. vbi, & quod libera-
tur cedendo, ſed quatenus non requiratur
pro recuperatione poſſeſſionis magna im-
penſa, & alij congeſti per *Giurb. deciſ.* 12.
num. 8.

Controuertitur pariter an competat con-
22 ductori manutentio aduerſus locatorem, &
quoniam conductor ad breue tempus non
poſſidet ſibi, ſed domino, ſequitur, vt ei non
competat manutentio, quæ ſolum poſſeſ-
ſori conceditur *§. retinendæ inſtit. tit. de in-*
terdictis & late poſt alios firmant ſignanter
Caball. conſ. 98. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2. *& Menoc.*
retin. remed. 3. *num.* 46.

At quia interdictum ex quo datur manu-
23 tentio, non tam reſpicit propriam, & ve-
ram poſſeſſionem, quam ſtatum illum rei
tempore motæ litis, aut paulo ante, inde
ſequitur, vt eo tuendus ſit etiam, qui tan-
tum detinet, vt dicit *Couar. practic. quæſt. cap.*
17. *num.* 5. *ad fin. verſ. ſic ſane*, & proinde
danda erit manutentio conductori, etiam
aduerſus dominum in illo ſtatu detentionis
quam habet *Gratian. diſcept.* 174. *num.* 25.
Tomat. deciſ. 30. *num.* 15. *Caualer. deciſ.* 182.
num. 2.

num. 2. Poſth. de manut. obſer. 52. num. 17.
24 intelligendo locatione adhuc durante, quia
ea finita non datur amplius manutentio cō-
ductori, ſed locatori, cum ceſſet ſtatus, &
cauſa detentationis illius, iuxta ſupra tra-
dita, & dicam etiam *inf. in cap. fin.*

Quia tamen diuerſimode eueniunt impe-
dimenta, & quandoque locator tenetur re-
ficere conductori in vſu rei impedito omnia
damna, quæ propter impedimentum paſſus
eſt, quandoque tenetur ſolum remittere
mercedem pro tempore, quo fuit impedi-
tus, & quandoque, nec iſtam remiſſionem
facere debet, diſtinguendi ſunt quatuor ca-
ſus, quorum primus eſt ſi impedimentum
proueniat facto locatoris, ſecundus ſi facto
conductoris, tertio ſi facto tertij, & quar-
tus, ſi caſu fortuito, prout poſt *gloſſ.* diſtinguit
*Bart. in l. ſi uno 17. §. item cum quidam num.
2. verſ. hoc præmiſſo ff. locat.* & alij commu-
niter ſequuntur, vt teſtatur *Pantzſchm. de
locat. & conduct. quæſt. 13. num. 1.*

Primo autem caſu, vbi videlicet condu-
ctor impeditur facto locatoris, regula ſolet
25 paſſim à Doctoribus tradi, quod locator
teneatur non ſolum mercedes remittere, ſed
vlterius etiam omnia damna reficere con-
ductori *Alex. conſ. 84. num. 2. lib. 4. Menoch.*
qui alios cumulat *conſ. 246. num. 1. & conſ.
621. num. 24. Gutier. de Gabell. quæſt. 136.
num. 6.*

At videtur tutius procedi poſſe cum di-
ſtinctione, quam facit *Bart. in d. §. item cum*
26 *quidam num. 2.* videlicet, quod aut factum
locatoris eſt iuſtum, aut iniuſtum, ſi iuſtum,
tunc aut iſta iuſtitia prouenit ex culpa con-
ductoris, puta, quia non vult ſoluere mer-
cedem, vel male verſatur in vſu rei, qui-
bus caſibus iuſte poteſt expelli, vt dicam
infra ſuis locis, *& Bart. vbi ſupra* tradit,
quod ſi locator eſt Eccleſia petit penſionem
totius temporis, ſi priuatus, eam petit pro
rata, ſed videtur indiſtincte dicendum, quod
locator nullum damnum pati debeat ex tali
expulſione culpa conductoris ſubſecuta, ſed
neque conſequi lucrum, ac proinde ſi poſt
expulſionem vtatur re, vel eam locet alteri,
tunc penſiones à primo conſequi nequeat
ex adducendis infra *cap. 54. à num. 53. vſque
ad fin.*

27 Aut factum locatoris, eſt iuſtum abſque
culpa conductoris, videlicet ſi expellat con-
ductorem lege permittente vti pro reparan-
da re locata, vel propter ſuperuenientem
neceſſitatem ea vtendi, prout poſſe dicam
ſuis locis, & tunc locator non poteſt pete-
re mercedem, niſi pro rata temporis, quo
conductor rei vſum habuit, nec conductor
aliud prætendere valet, quam remiſſionem
ipſius mercedis pro reliquo *Bart. in d. l. ſi
uno 17. §. item cum quidam num. 2. verſ. ſi
vero factum ff. locat. Camil. Medic. conſ. 141.
num. 2. Hodier. ad Surd. deciſ. 131. num. 4.*
quatenus tamen ſit factum neceſſarium, alias
enim ſi eſſet mere voluntarium, tunc licet
poſſet dici aliquo modo iuſtum, adhuc te-
neretur non ſolum remittere conductori
mercedem pro tempore impedimenti, ſed
etiam ad omnia damna, vti in refectione
Domus locatæ impediente habitationem
diſtinguit *text. in l. qui inſulam 33. in princ.
ff. loc.* & alijs adductis *Pantzſchman. de locat.
quæſt. 13. num. 8.* factum enim etiam quoad
ſe ſine culpa, quoad ſecum contrahentem
habetur pro culpa, vt concludit *Caſtren. in
l. ſi merces §. culpa ff. locat.* & comprobat *Becc.
conſ. 233. ſub num. 8.*

28 Si autem factum locatoris ſit iniuſtum,
tunc tenetur abſolutè conductori, ne dum
ad remiſſionem mercedis, ſed etiam ad to-
tale intereſſe *l. ſi fundus 36. verſ. nam & ſi
colonus ff locat.* & concordan. relat. *Bart. in
d. §. item cum quidam num. 2. prope fin. verſ.
ſi verò factum Pantzſchman. d. quæſt. 13. nu.
9.* vbi quod hæc concluſio vera eſt, & poteſt
etiam optimis rationibus defendi, quas ibi
29 ſubdit. Verū modificatur, vt procedat qua-
tenus factum illud locatoris iniuſtum, per
quod conductor vti impeditur, ſit ordina-
tum ad tale impedimentum, vti quia con-
ductorem expulſit, aut etiam antequam tra-
deret dolo deſijt poſſidere, aut omiſit cuſto-
dire, prout tenetur, & propter malam cu-
ſtodiam res fuit ablata, ſecus autem ſi fa-
ctum locatoris iniuſtum non ſit ordinatum
ad tale impedimentum, vti quia non ſit cir-
ca ipſam rem, quia tunc non tenetur ad in-
tereſſe, prout docet *Caſtren. in dicta l. ſi
fundus n. 3. prope fin. verſ. ſolum dico* & alijs
adductis comprobat *Pantzſchman. d. quæſt.
13. num. 11.*

30 Secundo caſu, quando videlicet impe-
dimentum in vſu rei prouenit ex facto con-
ductoris, tunc integram penſionem deberi
indiſtincte tradit *Bart. in dicto §. item cum
quidam num. 2. in fin.* & facto, imo culpæ
ipſius illud aſcribitur, ſi propter inimicitias
ſuas vti non poſſit *l. ſi merces 28. §. culpa ff.*
31 *locat.* & licet aliqui hoc etiam caſu diſtin-
guant inter factum iuſtum, & iniuſtum,
prout dictum eſt de facto locatoris, tamen
inter eos in hoc propoſito non videtur par
ratio, cum locator retineat dominium
rei, & ſic plus iuris eam recuperandi, quam
conductor illam dimittendi habeat, iuxta
opinionem, quam poſt alios tenuit *Rota co-
ram Buratto deciſ. 295. num. 9.* quæ tamen
eſt valde controuerſa, vt patet ex relatis *in*

eadem

eadem deciſ. & latius ibi per *Add.* & de ea-
dicam aliquid latius, vbi agam de fine lo-
cationis, an videlicet ſicut locator ob ſu-
peruenientem neceſſitatem habitandi do-
mum poteſt recedere à locatione, ita, &
conductor ob ſuperuenientem caſum, quo
habitare nequeat, poſſit recedere à condu-
ctione *cap.* 59.

Non tamen conſideratur factum locato-
32 ris ſi præuenit, & ei cauſam dedit culpa lo-
catoris, vti ſi locator dederit cauſam ſeque-
ſtrationi, & cõductor conſenſerit ſequeſtro;
adhuc poterit ipſe conductor petere damna
& intereſſe, iuxta deciſ. *Rot. coram Verall.*
183. *part.* 1. quam etiam refert *Caroc. in tit.
de remiſſ. merced. quæſt.* 8. *num.* 144.

Tertio caſu cum impedimentum proue-
33 nit facto tertij, tunc diſtinguendum inter
factum iuſtum, & iniuſtum, ſi iuſtum, &
locator potuit ei prouidere; & non proui-
dit, tenebitur conductori ad totale intereſſe
l. ſi quis Domum §. *pen. & l. ſi merces ff. locat.*
34 ſi verò non potuit prouidere, tunc tenetur
tantum ad remiſſionem mercedis pro rata
temporis, quo conductor impeditur *d. l.
ſi quis domum & l. ſi fundus ff. locat. Bart. in
d. l. ſi vno* §. *item cum quidam num.* 3. *Surd.
deciſ.* 326. *num.* 16. Controuertitur autem,
an hoc caſu ad hoc, vt fieri debeat remiſ-
ſio mercedis neceſſe ſit conductorem dam-
nificatum fuiſſe in dimidia, prout requiri di-
ci ſolet in petenda remiſſione propter ſteri-
litatem, de quo *cap.* 47. & licet affirmatiuam
teneant *Bero. conſ.* 143. *num.* 23. *lib.* 1. *Bur-
ſatt. conſ.* 193. *num.* 27. *& latè Surd. conſ.* 34.
35 tamen contrarium ſentire videtur *Bart. vbi
ſupra* dum indiſtincte dicit, faciendam eſſe
remiſſionem *Guidopap. deciſ.* 630. & alijs ad-
ductis *Coſta in memor. verb. conductor verſ.
quarto Adde*, & hæc videtur verior, vt di-
cam, vbi tractabitur de remiſſione merce-
dis *cap.* 50.

Si autem factum tertij eſt iniuſtum, &
36 conductor tenetur ei reſiſtere ſi poteſt *l. item
quæritur* §. *exercitu ff. locat.* & dictum eſt in
cap. ſeq. vbi actum eſt, ad quæ teneatur con-
ductor circa rem conductam. Aut non po-
teſt reſiſtere, & facienda ei remiſſio merce-
dis pro rata temporis *Bart. in d. l. ſi vno* 17.
§. *item cum quidam num.* 3. *ff. locat.*
37 Quatenus autem ipſe conductor reſiſtere
non poſſit debet denunciare locatori, qui
ſi poteſt reſiſtere, & non reſiſtit tenebitur
ad intereſſe, alias ſi non poteſt reſiſtere, te-
netur ſolum remittere mercedem *l. ſi in lege*
27. §. *Colonus l. ſi fundus* 36. §. *nã & ſi Colonus
ff. locat. Soc. Sen. conſ.* 156. *n.* 8. *ad fin. & ſeq. lib.*
2. *Natta conſ.* 261. *n.* 1. *Roland. conſ.* 69. *n.* 22. *&
ſeqq. lib.* 4. *Bardellon. conſ.* 75. *numer.* 8.

Requiritur autem dicta denunciatio, ne
alias dicatur conductor acquieuiſſe, vt pro-
bat *Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ.* 50. *num.* 9.
& ſeqq. cum declarationibus tamen, & limi-
tationibus traditis *d. cap. ſeq. num.* 19. *& ſeq.*
38 Aduertendum tamen, quod factum ab
inimico, licet ſit in ſe factum tertij, tamen,
in hoc propoſito reputatur factum illius ſin
odium cuius proceſſit ſiue locatoris, ſiue
conductoris, & eius culpæ tribuitur *l. ſi mer-
ces* 28. §. *culpæ ff. locat. Bart. in d. l. ſi vno* §.
item cum quidam num. 3. *ff. locat.* adeò vt is
ad damna alterius reſarcienda teneatur, ne-
39 mo enim alterius odio prægrauandus eſt,
dicta *l. ſi quis* §. *legis ff. de inoff. teſtam. cap. ſi
Epiſcopum* 16. *quæſt.* 5. *Pantzſchman. de
locat. quæſt.* 14. *num.* 58. vnde deducitur,
40 quod procedat hæc obligatio ad damna,
etiam ſi inimicitia eſſet iniuſta, ſufficit enim
quod alterius odio fuerint illata ad hoc, vt
alter non debeat illis prægrauari *Ruin. conſ.*
65. *n.* 3. *in fin. lib.* 1. *Rimin. Iun. conſ.* 719.
41 *num.* 8. & licet aliqui velint hoc procede-
re in locatore, non autem in conductore,
reprobantur tamen à *Ruin. conſ.* 85. *num.* 10.
lib. 1. & latius per *Patzſchman. d. quæſt.*
14. *num.* 61.
42 Quarto caſu ſi impedimentum contingat
ex caſu fortuitu, aut caſus contingit ex par-
te locatoris, ſeù rei locatæ, quod idem eſt,
& non tenetur locator ad aliud, quam ad
remiſſionem mercedis pro rata, aut contin-
43 git ex parte conductoris, & tenetur ſolue-
re totam mercedem *Bart. in d.* §. *item cum
quidam num.* 3. vbi etiam reddit rationem
diuerſitatis, quia locator tenetur ad rem
tradendam in ſpecie, & ideo eius interitu
liberatur, quod ſecus eſt in conductore, qui
tenetur ad pecuniam in genere, & ideò ad-
dit etiam limitationem reſpectu conducto-
ris, vt ſi, & ipſe tenetur ad aliquid in ſpe-
cie, per eius interitum liberaretur, & licet
Soccin. ibidem dicat, quod eminens ingeniũ
Bartholi in hac ratione defecit, tamen eam
defendit *Pantzſcch. quæſt.* 13. *num.* 33. dicens
quod ſi intentionem Bartholi recte intro-
ſpexerimus non meruit à Socino iure repre-
hendi, & de hoc caſu multa videri poſſunt
in cap. 30. *de incendio*.

Controuerti autem ſolet, an huic caſui
tribui debeat impedimentum proueniens
facto Principis; & pro affirmatiua facit,
44 quod dicitur factum Principis reputari ca-
ſum fortuitum, & quod pendet ab eius vo-
luntate inter impoſſibilia computari *Crauet.
conſ.* 233. *num.* 2. *Menoch. conſ.* 504. *nu.* 50.
Gregor. dec. 371. *num.* 5.

At

At verè factum Principis eſt debilius,
45 quàm factum naturæ, & caſus, quia Princeps exorabilis eſt, vt dicit *Bald. conſ.* 395. *num.* 7. *ante med verſ. nec eſt fortius lib.* 2. vndè in hoc propoſito aſſimilatur potiùs fa-
46 cto tertij, & cum eius regulis procedit, itaut ſi non ſit omnino iuſtum, & inreparabile, non excuſetur conductor, ſi non reſiſtat, vel vbi reſiſtere nequeat, & moneat locatorem, ipſe quoque non excuſetur ſi
47 non reſiſtat, vt dictum eſt ſupra in tertio caſu *Caſtren. conſ.* 433. *col.* 3. *verſ. præterea poſito lib.* 1. & aliis adductis *Bardellon. conſ.* 75. *num.* 11. *& Rot. deciſ.* 286. *num.* 14. *par.*
48 11. *recent.* reſiſtitur autem Principi eum exorando, & faciendo diligentias de illum remouendo à propoſito, iuxta tradita per *Buratt. deciſ.* 110. *num.* 4. licet enim ſubdi-
49 torum partes ſint obedire Principi, tamen inobediens dici non poteſt, qui cauſas le-
50 gitimas illi adducit non obediendi, vt habetur in *cap. ſi quando de reſcript.* & ibi notant omnes, quos in hoc propoſito refert *Pantzſchman. de locat. quæſt.* 14. *num.* 34. *&* 40. vbi etiam refert *gloſſ. in §. deinde competentes in ver. nuncians in Auth. de mandatis Princ.* cuius verba ſunt *& hoc eſt contra miſeros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ, vt non audeant reclamare, quod facere non debent*, & addit etiam, quod nō per hoc deſeruiunt legi, ſed imò ſeruiunt, debet igitur conductor reclamare, & addu-
51 cere ſuas rationes, & expectare ſecundam iuſſionem, prout habetur in dicto §. *deinde*
52 *competens in fin.* quando tamen adſunt rationes, alias enim non debet executio mandatorum, præſertim Papæ, differri *Geminian. in cap. ſtatuimus num.* 4. *de offic. deleg. in* 6.
53 debet autem ſecunda iuſſio expectari, quādo præceptum eſt contra legem, etiam ſi adſit derogatoria, quia præſumitur per importunitatem emanaſſe, quando non conſtat de certa ſcientia *Felin. in cap. nonnulli num.* 9. *in princ. de reſcript.* *Suar. alleg.* 12:
54 *num.* 49. *& ſeqq.* & idem eſt ſi ſit contra publicam vtilitatem *Rimin. Iun. conſ.* 399.
55 *num.* 84. *in princ.* & debet etiam expectari, quando adeſt ſuſpicio, quod literæ ſint falſæ *Turrecrem. in can. in memoriam num.*
56 10. *diſtinct.* 19. & multo magis, quando actus non poſſet fieri ſine peccato, tunc enim expectanda eſt ſecunda iuſſio, etiamſi conſtet de certa ſcientia *Suar. alleg.* 12. *nu.* 50. *circa med verſ. & adhuc ſi præciſe conſtet.*
57 Et hæc faciliùs procedunt, ſi agatur de præceptis miniſtrorum, aut Iudicum, vel aliorum ſuperiorem habentium, quia tunc appellari debet, & ad ſuperiorem recurri aliàs recurrere valens, & non recurrens dicitur in culpa *Ruin. conſ.* 15. *num.* 5. *lib.* 4. *Cephal. conſ.* 304. *num.* 125. *Odd. conſ.* 75. *num.* 12. *Surd. conſ.* 8. *num.* 24. *& ſeq. Cyriac. contr.* 167. *num.* 10. *Oſaſch. deciſ.* 12. *num.* 9.
58 Intelligendo tamen ſemper ſi præcepta ſint euidenter iniuſta, alias enim ſufficit, quod ſint dubia, ad hoc, vt conductor, ſeù locator excuſetur à non quæſita reuocatione, vt tradit *Lancell. Gall. conſ.* 23. *num.* 15. *&* 18. à quo non diſſentit *Rot. deciſ.* 286.
59 *num.* 15. *part.* 11. *recent.* prout etiam ſufficit notorium eſſe, quod diligentia fuiſſet ſuperflua *Lancell. de attent. cap.* 12. *ampliat.* 1. *num.* 68. *Lotter. de Benefic. lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 24.

Si appoſitum ſit à Iudice ſequeſtrū, quæritur, an dicatur locator impeditus vti re, & competant ei remedia, de quibus ſupra, & diſtinguendum eſt inter ſequeſtrum appoſitum ipſi rei, & appoſitum fructibus, ſi enim
60 ſequeſtrata ipſa res, etiam ſi poſſeſſio eſſet penes tertium, vel penes ſe ſequeſtrata, non dicetur impeditus, quia ſequeſtratio, vel auocatio poſſeſſionis ad ſe per Iudicem facta, non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, & multo minus Colonum ſua detentatione, ſi Iudex vlterius non procedat *Menoch. vt in rem.* 3. *num.* 86. *& ſeqq. Boccat. de interd. vti poſſidet. cap.* 2. *num.* 51. *&* 52. *Rot. deciſ.* 273. *num.* 1. *part.* 2. *& deciſ.* 170. *num.* 8. *part.* 4. *diuerſ.* cum alijs pleniſſime cumulatis per *Poſth. de manut. obſer.* 60. *num.* 1. vbi *num. ſeqq. per tot.* habentur plures declarationes, & limitationes huius Concluſionis, penes eum videndæ.

Si autem ſequeſtrati ſint fructus, tunc
61 ſecus erit dicendum, quia per talem ſequeſtrationem impeditur vſus liber poſſeſſionis, & fructuum, qui debet eſſe conductori ſaluus, impedit enim ipſos fructus ſequeſtratos vendi poſſe *Guidopap. deciſ.* 210. *nu.*
62 3. *Cancer. variar. part.* 2. *cap.* 4. *ſub numer.* 43. & in ſpecie, quod conductor dicatur impeditus per tale ſequeſtrum *Menoch. conſ.* 246. *num.* 33. & idem dici poſſet de inhibitione ne fructus percipiat, vel diſtrahat, niſi forte deductum fuiſſet in controuerſiam, an
63 teneretur, vel ne, quia tunc non valeret conductor interim, ac de ea diſcutitur retardare ſolutionem penſionum, vt cenſuit *Rota coram Cardinali Mantica deciſ.* 233. *num.* 1.
64 *verſ. nec obſtat, quod.* At ſecus eſſet ſi proceſſum fuiſſet ad deputationē alterius exactoris, & ad mandatum de conſignando, quia ex his ſufficienter conſtaret de impe-

 dimen-

dimento, *Rot. deciſ. 528. num. 2. & 3.* vbi, & quod quamuis adhuc non liqueret effectuatio dd. decretorum per conſumatam eorum executionem, adhuc reputata fuerunt ſufficientia ad impediendam præſumptionem, quod poſſeſſor potuerit fructus percipere *part. 3. recent.*

65 Non poteſt autem locator incõmodare rem locatam etiam in modico ex cauſa vo-
66 luntaria, & ſi velit incõmodare, licitum eſt conductori illi reſiſtere *gloſ. in l. habitatores 30. verb. demoliri ff. locat.* vbi *Caſtren. num. 3.* qui dicit poſſe etiam conductorem pete-
67 re intereſſe. At ſi non tangat ipſam rem, ſed ei incõmodum veniat in cõſequentiam, puta, quia extollat aliam domum vicinam, tunc etiam ſi conductor, ſi ſciuiſſet tanti non conduxiſſet, adhuc facere poteſt, dummodo lumina domus conductæ non obſcurentur in totum *Botta conſ. 77. num. 5.* Nam
68 ſi obſcurarentur in totum extollere nõ poſſet *Ang. in l. ſi quis in fin. ff. de vſufr. Padil. in l. altius num. 30. C. de ſeruit. & aq. Marſil. ſingul. 134. verſ. ſecundo limita.*

Ex prædictis, & præcipue ex ratione illa fundamentali, quod locatio eſt conceſsio ad vſum, & ideo teneatur locator curare, quod conductor vti poſsit re locata, reſultat etiam, quod teneatur reſarcire, & reficere illã, expenſas neceſſarias ad hoc faciendo, de quo dicã ſeparatim *c. 34. §. 1. in princ.*

De conductore, quid facere poſſit, & debeat in re locata, & an, & quando teneatur de eiuſdem rei periculo, & deterioratione.

S V M M A R I V M.

1 *In locatione cenſetur tacite conuentum, vt conductor bona fide vtatur re conducta.*
2 *Conductor mala fide vtens re locata cadit à contractu.*
3 *Conductore mala fide vtente locator petit omnia damna.*
4 *Locatore mala fide vtente competunt conductori plures actiones.*
5 *Locator intentata vna actione contra conductorem male vtente, non poteſt aliam experiri.*
6 *Contr. quod poſſit variare ab vna actione ad aliam.*
7 *Decl. vt competentibus pluribus actionibus execuтionis, vna intentata liceat variare.*
8 *Actio ad expellendum conductorem male vtente eſt diuerſa ab actione pro damnis, & intereſſe.*
9 *Et facilius in vna, quam in alia abſtinetur.*
10 *Conductor non ſolum tenetur ad damna per ipſum illata rei, ſed etiam ad ea, quæ paſſus eſt inferri per alios.*
11 *Conductor tenetur rem cuſtodire ne damnificetur.*
12 *Conductor ſi prauidere poteſt caſum & reparare, & non facit, tenetur ad damna.*
13 *Lim. ſi vltra cuſtodiam requiratur expenſa, quia conductor ad eam non tenetur.*
14 *Ampl. vt conductor adeo teneatur cuſtodire, vt debeat etiam reſiſtere exercitui ſi poteſt.*
15 *Secus ſi non poteſt, vel prudentialiter non debet.*
16 *Decl. vt debeat conductor reſiſtere facto tertij, ſi ſit iniuſtum ſecus ſi iuſtum.*
17 *Decl. 2. locatorem dicentem non factam reſiſtentiam debitam à conductore probare debere.*
18 *Decl. 3. vt ſi ipſe locator monitus non ſe oppoſuit non poſſit de hoc redarguere conductorem.*
19 *Conductor periculum imminens rei denunciare debet locatori.*
20 *Conductor dicitur procurator domini ad denunciandum.*
21 *Lim. ſi non poſſit denunciare.*
22 *Et non potuiſſe dicitur vbi ſi denunciabat aliquod periculum ſibi imminebat.*
23 *Vel ſi de repente euenit periculum, ita vt tempus non habuerit.*
24 *Intellige ſi prauidere non potuit.*
25 *Lim. 2. ſi dominus erat abſens, quia excuſatur à denunciatione ſecundum aliquos.*
26 *Contr. verius, quia tenetur denunciare coniunctis, & amicis.*
27 *Lim. 3. ſi locator non erat potens ad impediendum, vel verſimiliter non impediturus.*
28 *Lim. 4. ſi periculum erat notorium.*
29 *Lim. 5. ſi damnum prouenit ex facto ipſius locatoris.*
30 *Damna reficere tenetur conductor multo magis ſi promiſit cuſtodire rem, & eam non deteriorare.*
31 *Ampl. vt ſtante tali promiſſione cenſeatur ſuſcepiſſe curam ne damna fiant.*
32 *Conductor vel procurator ad certiorandum præſumitur dominum certioraſſe.*
33 *Seruitus, vt præſcribatur in prædio requiritur ſcientia domini.*
Ampl. requiri ſcientiam certam, nec præſumptam ſufficere num. 37.
34 *Præſcriptionem ſeruitutis probare volens debet facere articulum ſuper ſcientia domini.*
35 *Decl. vt ſcientia conductoris ſufficiat ad dictum effectum ſecundum aliquos.*
36 *Contr. eſt verius.*
38 *Præſumptio non poteſt deduci ex alia præſumptione.*
39 *Scientia probatur coniecturis.*
40 *Et vbi non ſufficit ſcientia præſumpta, ſufficit ſcientia probata coniecturis, & præſumptionibus.*
41 *Conductor tenetur de damnis à ſe prouenientibus eius dolo, vel culpa, non autem de caſu fortuito.*
42 *Neque tenetur de prouenientibus eius culpa leuiſſima.*
43 *Decl. hoc procedere in actione locati, ſecus in actione legis Aquiliæ.*
44 *Intellige, vt in l. Aquilia veniat culpa leuiſſima in committendo, non in omittendo.*
45 *Culpa leuiſſima in faciendo æquiparatur leui, ac etiam latæ in non faciendo.*
46 *Ampl. vt etiamſi conductor promiſerit rem cuſtodire adhuc non teneatur de culpa leuiſſima.*
47 *Lim. ſi pro cuſtodia mercedem acceperit, quia tunc tenetur de leuiſſima.*
48 *Lim. 2. ſi promiſit adhibere diligentiam.*
49 *Lim. 3. ſi promiſit quid facere in ſpecie.*
50 *Lim. 4. ſi expreſſe promiſit de culpa leuiſſima, vel periculum in ſe ſuſcepit.*
51 *Periculum in ſe ſuſcipiens tenetur ad id quod ſubſequitur obligationi prouenienti ex natura contractus.*
52 *Culpa qualibet ceſſante non tenetur conductor etiamſi peri-*

periculum in ſe ſuſceperit.
53 Artifex ſuſcipiens in ſe periculum gemmæ inſculpendæ tenetur etiamſi periculum veniat potius vitio materiæ quam eius culpa.
54 Conductor promittens reſtituere Columbariam columbis frequentem an teneatur de defectu eorum etiamſi adhibuerit omnem diligentiam.
55 Culpa in omittendo eſt non facere, quod fieri debet, vel conuentum eſt, & in committendo eſt facere, quod fieri non debet.
56 Et vbi quod factum, vel omiſſum eſt non feciſſent, vel non omiſiſſent ſolum diligentes tunc culpa reputatur leuis.
57 Et quando illum non feciſſent, vel omiſiſſent diligentiſſimi tunc culpa eſt leuiſſima.
58 Decl. non attendi diligentes, vel diligentiſſimos in genere, ſed in ſpecie profeſſionis de qua agitur.
59 Intellige habito reſpectu ad exercitium, non ad perſonam.
60 Conductor, an teneatur adhibere diligentiam, quam adhibet diligentiſſimus paterfamilias.
61 Superlatiuus quandoque ponitur pro poſitiuo.
62 Conductor non tenetur adhibere curam diligentiſſimam iure conducta.
63 Lim. ſi materia ſit fragilis, & illam requirens.
64 Culpa non præſumitur, ſed ab allegante probari debet.
65 Lim. in conductore, quia damnificata re locata præſumitur eius culpa.
66 Decl. limitationem non procedere ſi appareat damnum proueniſſe à caſu, qui potuit ſine culpa euenire.
67 Caſus, qui poſſunt ſine culpa euenire multi ſunt, & quales relatiue.
68 Conductor non ſolum non poteſt inferre damnum in re, ſed nec etiam in fructibus finita locatione colligendis.
69 Imo etiam in fructibus colligendis tempore locationis ſi eſt colonus partiarius.
70 Colonus curare debet fieri opera ruſtica ſuo tempore.
71 Cultura intempeſtiua deteriorem fundum facit.
72 Intēpeſtiua cultura dicitur ſiue ſit nimis propera, ſiue nimis ſera.
73 Cadere vineas, vulgo, potare, ſi omittatur reſultat damnum.
74 Conductor non curans opera ruſtica debitis temporibus fieri, tenetur ad damna, & intereſſe.
75 Et debet curare, vt opera ruſtica fiant per peritos in arte.
76 In vltimo anno non poteſt inferre damnum fructibus ſequentis anni.
77 Et non ſolum non poteſt fructus ſequentis anni corrumpere, ſed neque fundum exfructare.
78 Sic non poteſt in fine anni colligere fructus acerbos.
79 Nec conductor gabellæ poteſt vltimo anno eam minuere.
80 Damnum, quod ſequitur tertio in conſequentiam non impedit fieri actū ad propriam cōmoditatem principaliter directum.
81 Decl. procedere ſi actus ille fiat in re propria, ſecus ſi in aliena.
82 Conductor non poteſt in re omnia facere, quæ facere poteſt dominus.
83 Conductor non poteſt vltimo anno relinquere plura capita vitium, vt inde maiorem vuæ quantitatem percipiat.
84 Et vbi fundus eſt ſolitus ſeminari in parte, & in parte quieſcere, non poteſt vltimo anno ſeminare totum.
85 Neque poteſt vltimo anno reſtipulare.
86 Lim. ſi adſit conſuetudo.
87 Conſuetudo in dicto propoſito probanda eſt in ſpecie, quoad conductores.
88 Conductor non poteſt vſum rei conductæ alterare.
89 Sic in Apotheca introducere aliud exercitium diuerſum à ſolito.
90. Augmentum Apothecæ recipit æſtimationem.
91 Conductor tanto minus poteſt alterare vſum rei ſi non conſtat de voluntate domini.
92 Conductor domus non poteſt in camera bona facere coquinam.
93 Conductor non poteſt rei formam, aut faciem mutare.
94 Ampl. vt emphyteuta per bane mutationem incurrat caducitatem.
95 Decl. non poſſe alterari vſum, nec mutari formam in damnum rei, ſecus ſi inde reſultat maior vtilitas.
96 Emphyteuta poteſt reducere ſiluam ad pratum, vel campum aratorium.
97 Facilius, ſi ex coniecturis appareat de voluntate domini.
98 E contra vero ſi appareat contraria voluntas domini non poteſt conductor facere dictas mutationes etiamſi inde melior conditio domini fiat.

CAPVT XXIX.

QVia locatio eſt contractus bonæ fidei, in 8
quo conceditur res ad vſum iuxta prædicta ſupra in cap. 1. cenſetur tacite in ea
1 conuentum cum conductore, vt bona fide vtatur re conducta, vt dicit *Cyn. in l. ade 3. num. 1. in fine C. locat.* adeout ſi male vta-
2 tur vel non ſeruans conuenta, cadat à contractu, & poſſit à re expelli, vt ſunt text. expreſſi *in d. l. ade 3. C. locat. & in cap. propter 3. §. verum eodem tit.* competantque locatori alia remedia, de quibus hic infra aliquid dicendum erit, reſeruato loqui de prædicto expulſionis ſeparatim ſuo loco, vbi videlicet tractabitur de fine locationis *c. 53.*

3 Poteſt igitur locator petere refectionem omnium damnorum ex locato ex *l. Aquilia ex l. duodecim tabularum, & interdicto, quod vi, aut clam,* vt habetur *in l. ſi mer-*
4 *ces 28. §. culpa ff. locat.* & ſi conductor cæcidit arbores, poteſt locator agere etiam actione arborum furtim cæſarum, vt ibidem additur, & eodem caſu aduerſus conductores fiſci dari actionem in quadruplum eſt text. *in l. in fraudem § fin. ff. de iur. fiſc.* & de ſingulis his actionibus, ſeù remedijs aliquid tradit *Carocc. ſub tit. de neceſſit. vſus quæſt. 7. num. 32. & pluribus ſeqq.*

5 Verum, quia omnes iſtæ actiones ad eumdem finem tendunt, vt ſcilicet locator damnorum refectionem conſequatur, quatenus vnam intentet, puta ex locato, officio iudicis, qui ex locato iudicat continetur, vt cæteras actiones locator omittat, vt præcisè dicit *text. in d. l. ſi merces §. culpa ff. locat.*

quod intelligi vna effectum ſortita explicat
ibi *gloſſ. in verb. omittat*, quæ gloſſa propte-
6 rea ſentit licere locatori poſt vnam ex præ-
dictis actionibus intentatam ante quam ob-
tineat, variare, & aliam experiri, & quidem
non nunquam Prætor varietatem non re-
pellit & conſilium mutantem non aſperna-
tur, vt habetur *in l. non nunquam 8. in princ.*
7 *ff. de Collat. bon.* & quando plures actiones,
quæ competunt, ſunt omnes executiuæ, non
eſt dubium, quod vna intentata poteſt va-
riari, & ad aliam recurri, illa effectum non
ſortita, ex traditis per *Ridolphin. in praxi par.
1. cap. 1. num. 115. & ſeq. Rot. deciſ. 163.
num. 3. & per tot. poſt Zacch. de oblig. Camer.
& coram Duran. deciſ. 69. num. 45. qua eſt
etiam poſt Viuian. de iur. patr. deciſ 94. num.*
30. at in reliquis regula eſt, quod compe-
tentibus pluribus actionibus per electio-
nem vnius cenſeatur alijs renunciatum *leg.
quod in hæredem §. eligere ff. de tributor*, quæ
tamen patitur plures limitationes, vt vide-
ri poteſt penes *Gabr. in tit. de action. concluſ.
2. per tot.*
8 n. Non tamen ex eo, quod locator egerit ex
hoc capite deteriorationes ad expulſionem
conductoris, impedietur agere ad damna, &
intereſſe, quia iſtæ ſunt duæ actiones diuer-
ſæ, & quæ non competunt ad idem, ſed ad
diuerſa, & ideo poſſunt ſimul intentari ex
adductis *per Gabr. dicta concluſ. 2. num. 15.*
expellens enim conductorem ex hoc capite
nullum debet damnum pati, vt dicam, vbi
tractabitur de hac expulſione *cap. 53. ad fin.*
9 Nec eadem facilitate obtineri poteſt in
vtraque ex prædictis actionibus, nam quan-
do agitur ad expulſionem conductoris non
ſufficit quælibet damnificatio, ſed debet
eſſe notabilis, quando autem agitur ad in-
tereſſe ſufficit quælibet modica deteriora-
tio, vt diſtinguit *Caſtren. in Auth. qui rem in
princ. C. de ſacroſ. Eccleſ. Iaſ. in conſ. 17. nu. 2.
verſ. & bene verum lib. 1. Natt. conſ. 477.
num. 9. verſ. quod intelligendum Pacian. conſ.
32. num. 56. Corbul. de iur. Emphyt. tit. de
cauſ. priuat. ob rei deteriorat. num. 25. & 26.*
10 Et non ſolum tenetur conductor ad dam-
na per ipſum rei illata, ſed etiam ad ea, quæ
paſſus eſt per alios inferri, dicit enim *text.
in l. videamus 12. §. ſi hoc in locatione ad fin.
ff. locat. item proſpicere debet conductor, ne
aliquod rei ius, vel corpus deterius faciat, vel
fieri patiatur*, ex quibus verbis legis datur
etiam intelligi, quod tenetur conductor ea,
quæ damnum illatura ſunt, proſpicere, & ab
eis cauere, prout etiam eſt *text. in l. item
quæritur 14. §. ſi fullo ff. locat.*
11 Vnde non ſolum debet conductor dam-
na rei non inferre, ſed etiam illam cuſtodi-
re, ne damnificetur ab alijs *Burſatt. conſ. 53.
num. 13. Rot. deciſ. 241. num. 1. part. 2. diu.
Cyriac. controu. 61. num. 28.*
Et ita tenetur cuſtodire, vt quatenus poſ-
12 ſit præuidere caſum, & reparare, & non
faciat, dicatur in culpa, & teneatur damna re-
ficere, vti in caſu ruinæ ædificij ob id, quod
conductor non exonerauit tecta niue exceſ-
ſiua ſubſecutæ, latè probat *Cyriac. contr. 61.
num. 24. & ſeqq. vſque ad finem*, & de con-
ductore præuidente incendium *Gratian. di-
ſcept. 354. num. 5. & num. 34. & ſeqq.*
13 At vbi non ſufficiat ſimplex cuſtodia, ſed
vlterius requiratur expenſa, non tenetur re-
gulariter conductor eam facere, & poſteà
repetere, vt admittit *Ciriac. dicta contr. 61.
num. 29. & 30.* ſimplex enim conductor nõ
tenetur de ſuo expendere, vt dicam *in cap.
de expen. & melioram. 34.* vbi etiam videri
poterunt aliquæ declarationes huius con-
cluſionis.
14 Reſpectu autem eius, quod in ſe eſt,
conductor adeò tenetur defendere, & cu-
ſtodire, vt quatenus poſſit teneatur etiam
reſiſtere exercitui damnum illaturo, iuxta
ſententiam Labeonis, quam refert, & ve-
ram eſſe dicit *Vulpian. in l. item quæritur 14.*
15. *§. exercitu ff. locat.* ſecus autem ſi non poſſit
reſiſtere, aut etiã prudentialiter non debeat,
quia tunc non tenetur, & quamuis reſiſten-
tiam non fecerit, non propterea penſiones
ſoluere compelletur, vt late probat *Lancell.
Gall. conſ. 23. num. 2. & ſeqq.*
16 Tenetur tamen reſiſtere facto tertij, ſi po-
teſt ſi factum ſit iniuſtum, nam alias ſi iuſtũ
non tenetur conductor *Bart. in l. ſi vno 17.
§. item cum quidam nu. 3. verſ. ſi vero factum
ff. locat.* cum alijs relatis *per Lancell. Gall. d.
conſ. 23. num. 19.*
17 Et locator prætendens conductorem re-
ſiſtentiam debitam non feciſſe, probare de-
bebit, quia non præſumitur, vt firmat in
ſpecie *Laz. Bottus conſ. 96. num. 19. & ſeqq.*
18 & ceſſabit etiam hæc prætenſio, vbi ipſe
locator monitus, reſiſtere non eſt aggreſſus,
maxime ſi probabiliter melius, ac facilius
potuiſſet, tenetur enim, & ipſe præſto eſſe,
& defendere, & ſi non facit, non poteſt id,
in quo, & ipſe defecit alteri imputare *Ruin.
conſ. 77. num. 8. poſt med.* nec etiam obſtat
*lib. 1. Lancell. Gall. conſ. 23. num. 5. ad fin.
& ſeq.*
19 Neceſſe autem habet conductor hanc
monitionem, ſeù denunciationem periculi
imminentis, ſiue periculũ a facto tertij, ſiue
à caſu fortuito præuideat prouenturum fa-
cere in tempore, ſi poteſt, aliàs ipſe tene-
tur

tur ad damna, vt habetur *in l. item quæritur*
14. §. exercitu ff. locat. & dixit *Rota d. deciſ.*
241. num. 2. part. 2. diu. & late *Gratian. diſc.*
354. num. 5. verſ. & quatenus nollet & ſeqq.
20 vbi reddit rationem, quia conductor dici-
tur eſſe procurator domini ad denuncian-
dum, cum enim ad eum pertineat cuſtodi-
re, ſatis cuſtodit per denunciationem, quam
facit domino, iuxta doctrinam *Bart. in l. pro-*
uinciali 3. §. ſi ego num. 2. ff. de nou. oper.
nunciat. quam ſequitur *Ruin. conſ. 147. num.*
17. lib. 1. Bim. conſ. 123. num. 17. & quod
teneatur denunciare periculum imminens
Cyriac. contr. 61. num. 34.

21 Excuſabitur tamen conductor ab omiſſa
denunciatione, ſi denunciare non potuit,
vt expreſſe dicit *Vulpian. in d. l. item quæ-*
22 *ritur §. exercitu ff. locat.* & non potuiſſe di-
citur, vbi ſi denunciabat, aliquod periculum
ſibi imminebat, vel iuſtum periculi timo-
rem habebat *Roman. in l. ſi filius familias ff.*
de damn. infect. Menoc. conſ. 246. num. 31.
23 *Gratian. diſc. 354. num. 13.* vel ſi damnum
illatum fuit de repentè, & ex improuiſo, ita
vt non habuerit tempus *Boſſ. in prax. tit. d.*
remiſſ. merced. conduct. num. 52. verſ. & ita
etiam limito Gratian. ibidem num. 11. & 12.
24 quatenus tamen nec potuerit præuidere,
prout præuidiſſet diligens Paterfamilias,
quia alias eius culpæ imputaretur non præ-
uidiſſe *Cranett. conſ. 99. num. 4. Gratian. d.*
diſc. 354. num. 34. & ſeqq. vbi late *Surd. dec.*
198. num. 16. & ſeqq.

25 Per abſentiam quoque locatoris excuſa-
ri conductorem ab hac denunciatione, te-
nuit *Boſſ. d. tit. de remiſſ. merced. num. 53.*
ad fin. Gamma deciſ. 73. num. 3 ſed contra-
26 rium verius eſſe cenſet *Gratian. d. diſc. 354.*
num. 14. quia tenetur certiorare coniunctos,
& amicos, prout docuit *Bald. in l. 1. §. pro*
tutela ad fin. ff de eo qui pro tut. vel curat.

27 Excuſabitur etiam conductor, ſi locator
non fuiſſet potens ad damna impedienda,
vel veriſimiliter ea non impediiſſet, & ſic
denunciatio nihil profuiſſet *Cranett. conſ. 83.*
num. 5. Menoc. conſ. 246. num. 27. Boſſ. d.
tit. de remiſ. merced. num. 52. verſ. arbitror
tamen, & num. 53. verſ. denunciatione vero
Gratian. diſc. 354. num. 10. & quatenus
28 damna, ſeù pericula fuiſſent notoria, tunc
pariter non eſſet neceſſaria eorum denun-
ciatio *Menoc. conſ. 120. num. 15. & conſ. 249.*
num. 39. Ioſ. Ludou. concl. 12. col. 4. ad fin.
verſ. primus caſus Gratian. d. diſc. 354. nu. 27.
Theſaur. in add. ad deciſ. 108. vbi ita practi-
29 cari, & ex hoc capite notorietatis excuſa-
bitur etiam à denunciatione conductor,
ſi damnum prouenìet ex facto ipſius locato-
ris, inde enim præſumitur ei pluſquam no-
tum *Alex. conſ. 127. num. 6. lib. 3. Menoc. d.*
conſ. 120. num. 13. & 14. & conſ. 246. num.
29. Ioſ. Ludouic. in d. concl. 12. col. 4. ad fin.
verſ. ſecundus caſus Gratian. diſc. 354. n. 28.

30 Multoque magis tenebitur ad damna
prædicta ſi cuſtodire expreſſe promiſerit, &
non deteriorare, vt tradunt *Burſat. conſ. 53.*
num. 13. & ſeqq. Cyriac. d. contr. 229. num.
18. & ſeq. Rot. dec. penul. numer. 12. coram
Dunozet. Iun. & talis promiſſio quamuis in-
telligi poſſet de impediendis ſolum damnis
quæ viderit dari abſque eo, quod vlterius
31 curare debeat videre ne damna fiant, ta-
men interpretanda eſt, vt hanc curam quo-
que ſuſceperit conductor *l. in lege 32. ff. lo-*
cat. idque propter naturam, & qualitatem
contractus, vt conductor teneatur rem cu-
ſtodire, vt ſupra dictum eſt, iuxta quam in-
terpretanda ſunt verba promiſſionis præfa-
tæ, vt dicit *gloſ. ibi ver. caderet in fin.*

32 Ex prædicta obligatione conductoris do-
minum certiorandi, adeout dicatur procu-
rator ad certiorandum, iuxta tradita *per Gra-*
tian. diſc. 354. num. 5. verſ. & quatenus, &
ſeq. cum alijs ſupra citatis, infertur, quod
præſumatur certioraſſe, quia procurator
præſumitur certiorare dominũ *Roman. conſ.*
481. num. 7. verſ. ſecundo quia Seraph. dec.
1123. num. 4. verſ. tamen Greg. deciſ. 127.
num. 4.

Hinc ſi requiratur ſcientia domini, puta
33 quis prætendit præſcripſiſſe ſeruitutem in
prædio locato, ad quam præſcriptionem re-
quiritur ſcientia domini, ex cumulatis per
Gratian. diſc. 681. num. 30. Surd. dec. 236.
n. 16. Rota dec. 101. n. 12. par. 4. to. 2. rec. adeout
detur cautela, vt talis prætendens faciat ar-
34 ticulum ſuper ſcientia eius, contra quem
præſcripſit, alias ſuccumberet per *Bart. in l.*
2. C. de ſeruit. & aq. quem refert *Rim. Iun.*
35 *conſ. 205. nu. 40. & 41.* Satis erit quod con-
ſtet de ſcientia conductoris, prout in ſpecie
voluit *Marcobr. conſ. 12. nu. 33.* & faciunt
tradita per *Coſtam de fact. ſcient. inſpect. 41.*
nu. 10. vbi pluribus cumulatis firmat, quod
ſufficit ſcientia officialium ad præſcriben-
dum contra dominum,

36 Verum contrariam opinionem in prædi-
ctis terminis præſcriptionis ſeruitutis, pro-
bat *Caſtren. conſ. 343. nu. 2. poſt princ. verſ.*
non conſtat autem lib. 2. vbi dicit requiri
ſcientiam Domini, & ſcientiam, & patien-
tiam conductoris non nocere Domino, &
cum eo tranſit *Trentac. variar. lib. 1. tit. de*
ſeruit. reſol. 1. nu. 3. verſ. & cum requiritur.
Et idem etiam ſenſiſſe videtur *Rota in deciſ.*
301. nu. 18. part. 4. tom. 2. rec. vbi reſponden-

do

do ad obiectum, quod ſcientia ex diuturni-
tate temporis, & multiplicitate actuum præ-
ſumatur, dicit hanc præſumptionem ceſſare
in caſu ſuo, quia Dominus erat ſolitus lo-
care, & nunquam ad Prædium accedere, &
eam ſequitur *Gratian. diſcep.681, num. 32.*
Supponunt itaque *Rot.& Gratian.* quod nõ
ſufficiat ſcientia conductoris, prout tradit
Caſtren. & cum eo Trentac. & videtur ve-
rius, quia ſi de ſe conſideretur dicta ſcientia
conductoris, vtique non ſufficit, cum con-
ductor non valeat imponere ſeruitutem
prædio, & quo ad præſumptionem, quod
Dominum certiorauerit, vltra quod con-
cluſio patitur plures limitationes relatas
ſignanter per *Add. ad Gregor. dec. 127. nu.*
11. quando talis præſumptio applicaretur,
non releuaret, quia ex ea non conuincitur
ſcientia certa, ſed tantum præſumpta *Se-*
raph. deciſ 123. nu.1. quæ ad hoc, vt re-
37 ſultet præiudicium ſeruitutis ad damnum
Domini non ſufficit *Gionagnon. conſ. 40.*
num. 24. lib. 2. Creſcen. dec. 5. de præſump.
Rota in rec.dec. 507. n.7. & 8. p. 1.

Quod & certius procederet ſi neque
ſcientia conductorum eſſet certa, ſed præ-
tenderetur deduci ex lapſu temporis, &
multiplicitate actuum, vel aliter præſum-
ptiue, quia hoc eſſet velle deducere præ-
38 ſumptionem ex præſumptione, quod non
permittitur, vt aduertit *Gionagnon. d. conſ.*
140. nu. 23. ad fin. lib. 2.

At e contra vbi cõſtabat de ſcientia cer-
ta conductorum, ex quo videlicet aperie-
bant ipſimet præſcribenti aditum, argui ſuf-
ficienter ſcientiam Domini ſenſit *Gratian.*
diſc.681.nu. 12. quod tamen ita ſimplici-
ter ſumptum patitur difficultatem, quia
eſt contra opinionem *Caſtren. & Trentac.*
& Rota in loc. ſuprac. quam ipſemet *Gra-*
*tian. in eadem diſc.*ſequitur *ſub nu. 32.* ſed
bene verum eſt, quod ſi quæ alia conie-
ctura, vel præſumptio concurrat, tunc pro-
39 bata remanebit ſcientia, quæ probatur
etiam coniecturis, vt dicit *Gratian. d. n.12.*
& ita nocebit Domino, licet ſcientia tan-
tum præſumpta ei non poſſet nocere, cum
aliud ſit ſcientia præſumpta, aliud ſcientia
40 præſumptionibus, & coniecturis probata,
& vbi illa non releuet, iſta ſecus, *Seraphin.*
deciſ. 1459. num. 3. & 4. Celſus deciſ. 152.
num. 6.

41 Redeundo autem ad obligationem con-
ductoris, ipſe tenetur de damnis prouení-
entibus eius dolo, vel culpa lata, aut ſal-
tem leui, non autem de prouenientibus ca-
ſu fortuito, vti ſi pars Domus ceciderit Ter-
ræmotu *l. martius Domum 61. ff. locat.* ne-
42 que etiam de prouenientibus eius culpa
tantum leuiſſima *Roland. conſ. 95. num. 14.*
lib. 2. Maluaſ. conſ. 48. num. 9. & ſeq. Go-
zad. conſ. 16. num. 16. Sebaſt. medic. de for-
tuit. caſ. part. 2. quæſt.7.num.2 Maſcard. de
probat. concl. 467. num. 7. Magon. deciſ. flor.
111. num. 21. Ioſ. Luc. dec. Peruſ. 25. num.
13. Surd. dec. 87. num. 7.

At hoc, quod conductor non teneatur
ad damna ſubſecuta eius culpa leuiſſima,
43 procedit abſolute, ſi locator agat actione
locati, at ſi agat actione legis Aquiliæ,
vtraque enim agere poteſt, vt dictum eſt ſu-
pra, tunc contrarium eſt dicendum, quia
in l. Aquilia, etiam leuiſſima culpa conti-
netur *l. in lege Aquilia etiam 45. in princ. ff.*
ad l. Aquil. & ita diſtinguendo firmauit *Rot.*
cor. Gregor. deciſ. 528. num. 8. & 9. quate-
44 nus tamen talis culpa leuiſſima ſit in com-
mittendo, nam de ea poteſt conueniri
conductor lege Aquilia, non ſi tantum in
omittendo, vel negligendo, vt dicit *Bald.*
conſ. 441. num. 1. lib. 1. cum alijs relatis *per*
Roland. conſ. 95. num. 8. & 29. & ſeq. lib. 2.
& Cephal. conſ. 362. num. 14. & 35. Menoc.
de arbitr. caſ. 390. num. 10. Cyriac. contr.
234. num. 2. Vnde dum dicimus conducto-
rem non teneri de leuiſſima, intelligitur de
leuiſſima in omittendo *Surd. deciſ. 87. n. 7.*
45 leuiſſima enim in faciendo æquiparatur le-
ui, aut etiam latæ in non faciendo, ſeù omit-
tendo *Iaſ. in l. ſi mora num. 23. ff. ſol. matr.*
Roland. conſ. 95. num. 31. lib. 2. Eugen. conſ.
60. num. 64. lib. 2. Rot. deciſ. 493. num. 4.
part. 1. rec.

Nec vlterius tenebitur conductor ſi pro-
46 miſerit expreſſe rem cuſtodire, & potius
melioratam, quam deterioratam reſtituere,
quia adhuc intelligitur iuxta naturam con-
tractus, vt teneatur de culpa leui non leuiſ-
ſima, vt dixit *Gozad. conſ. 63. nu. 19.* quid
quid in contrarium alijs relatis ſentiat *Ca-*
rocc. tit. de incend. num. 33. & 34. quia opi-
nionem *Gozad. canonizauit Rot.* vt refert *Fa-*
rinac. in prax. quæſt. 110. num. 131. & conſ.
63. num. 2. & ibi *deciſio* Rotæ *6. & cor. Bi-*
chio deciſ. 646. num. 10. & eſt generale, vt
in contractu locationis pacta intelligantur
iuxta naturam contractus *l. ſi vno 16. in prin.*
& l. quæro 56. §. inter locatorem, & vtrobi-
que Bart. ff. locat.

Contraria tamen opinio, quam tenet ſi-
47 gnanter inter antiquos *Salicet. in l. in iudi-*
cio num. 2. C. locat. procedere poſſet ſi con-
ductor ſpecialiter pro cuſtodia mercedem
accepiſſet, quia tunc teneretur ad exactiſ-
ſimam diligentiam, alias abſque tali ſpecia-
li mercede pro cuſtodia, teneretur tantum

dc

de leui culpa, vt habetur *in l. qui mercedem*
45. iuncta gloſ. ff. locat. & quod, licet obliga-
tus cuſtodire teneatur de leuiſſima, vt
firmatum eſt *in cap. 22. de locatione anima-*
lium num. 98. hoc intelligatur de eo, qui
cuſtod iam ſuſcepit mercede accepta, ſecus
autem de eo, qui illam ſuſcepit gratis *Ioſ.*
Ludou. decıſ. Peruſ. 10. num. 12. & deciſ. Lu-
cen. par ter 20. n. 6.

48 Prout etiam ſi promiſit adhibere diligē-
tiam, quia tunc venit etiam leuiſſima cul-
pa *Decian. in tractat. crimin. part. 1. lib. 1.*
cap. 6. num. 24. præcipue in contractibus,
in quibus ſui natura venit culpa leuis *Ga-*
briel. conſ. 169. num. 29. lib. 2. licet hoc non
tranſeat ſine magna difficultate, cum intelli-
gi poſſit de diligentia, qua ſolent vti ho-
mines diligentes, non de ea, qua ſolent vti
diligentiſſimi, quæ eſt illa cuius omiſſio eſt
culpa leuiſſima ex adductis infra *num. 57.* &
ita intelligendum eſſe ſenſit *Rota cor. Bichio*
deciſ. 646. num. 10. & 11. at, ſi quid condu-
49 ctor facere promiſerit in ſpecie, veniet, &
tunc etiam culpa leuiſſima in omittendo il-
lud *Cyriac. contr. 229. num. 17.*

50 Et certius ſi expreſſe promiſerit de culpa
leuiſſima, vel etiam ſi ſuſceperit in ſe peri-
culum, quia & his caſibus tenebitur, quam-
uis interuenerit ſola leuiſſima in omittendo
Bald. conſ. 441. in fin. lib. 1. Menoc. de ar-
bitr. caſ. 390. num. 9. verſ. vno autem caſu
51 *Rauden. deciſ. Piſan. 6. num. 40.* Dum enim
conductor ſuſcepit in ſe periculum, tenetur
ad id, quod immediate ſubſequitur obli-
gationi, quæ prouenit, ex natura contra-
ctus, & ſic etiam de leuiſſima in omittendo
Corn. conſ. 128. num. 10. & 11. lib. 2.

At ſi nulla prorſus culpa, nec etiam le-
52 uiſſima in omittendo conſiderari poteſt,
tunc non tenebitur conductor etiamſi peri-
culum in ſe ſuſceperit, vt habetur *in l. opus*
39. ff. locat. & ibi *gloſ. in verb. conductoris,*
& Bart. in ſum. prout etiam non tenebitur
de caſu mere fortuito abſq; vlla culpa ſua,
quamuis euenerit circa quid in ſpecie pro-
miſſum, vt habetur *in l. ſi quis fundum 10.*
§. ſi colonis ff. locat.

Et quamuis ſi gemma includenda, vel
53 inſculpenda data ſit, eaque fracta ſit ma-
teriæ vitio, ſi artifex periculum in ſe ſuſce-
perit locati actio competat, quæ alias non
competeret, vt habetur *in l. item quæritur*
§. ſi gemma ff. locat. tamen non inde infer-
tur, quod etiam abſque vlla prorſus culpa
teneatur conductor, qui periculum ſuſci-
pit, quia in artifice inſculpente, vel inclu-
dente gemmam, ſi propter illud opus fra-
cta eſt, quamuis potius vitio materiæ fra-
cta ſit, quam eius imperitia, tamen, quia
non fracta eſt de per ſe, conſiderari poteſt
aliqualis culpa iuxta *gloſ. ibi in ver. niſi peri-*
culum ad quam ſe remittit alia *gloſ. in d. l.*
opus 39. verb. conductoris ff. eodem.

Vnde valde periculoſa redditur opinio
quod, vt pactum aliquid operetur, debeat
54 intelligi etiam ſi euenerit ſine culpa con-
ductoris de qua *Cyriac. contr. 229. num. 31.*
vbi quod conductor ſtante pacto de reſti-
tuendo Columbariam Columbis frequen-
tem, teneatur ad damna, & intereſſe, etiam
ſi probauerit ſe diligentem in ea cuſtodien-
da, ita vt, abſque eius culpa fuerit deſti-
tuta, & late, ac erudite loquitur de colum-
baria eiuſque vtilitate.

55 Culpa autem in omittendo eſt non face-
re, quod fieri debet, vel quod fieri conſue-
tum eſt, aut quod alij feciſſent, & e contra
culpa in committendo eſt facere, quod fie-
ri non debet, vel fieri conſuetum non eſt,
aut alij non feciſſent *l. doli mali §. fin. ff. de*
nouat. Crauett. conſ. 79. num. 6. Surd. deciſ.
198. num. 16.

56 Et quando id quod fuit factum, vel omiſ-
ſum non poteſt dici, quod feciſſent, vel
omiſiſſent omnes alij, ſed tantum perſonæ
diligentes, tunc culpa reputatur leuis *Bart.*
in l. quod Nerua num. 26. verſ. ad primum
dico ff. depoſ. Gabr. conſ. 169. num. 31. lib.
2. Trentac. in conſ. impreſ. poſt opin. V in. 439.
num. 10. Farin. in prax. quæſt. 88. num. 9.
Bardellon. conſ. 117. num. 19.

Vnde, qui allegat hanc culpam debet
præciſe articulare, & probare, quod factū
vel omiſſum non feciſſent, aut omiſiſſent
perſonæ diligentes, vt tradit *Alex. conſ. 74.*
num. 6. lib. 6.

57 Quando vero illud non feciſſent, vel
omiſiſſent tantum diligentiſſimi, tunc illud
facere, vel omittere dicitur culpa tantum
leuiſſima *Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib.*
1. cap. 6. num. 23. Bardell. conſ. 117. num. 18.

Nec ſufficit, quod ita feciſſent, vel non
58 feciſſent diligentes, vel diligētiſſimi in ge-
nere, ſed requiritur, quod ita feciſſent, vel
omiſiſſent diligentes, vel diligētiſſimi eiuſdē
conditionis, & profeſſionis ſecundum *Bart. in*
d. l. quod Nerua num. 26. verſ. ad primum ff.
depoſ. cum alijs ſupracit. licet non deſint,
qui hanc qualitatem conditionis, & profeſ-
ſionis eiuſdem non requirant, ſed ſimplici-
ter dicant culpam leuem eſſe facere, vel
omittere, quod feciſſent, vel omiſiſſent di-
ligentes Patres familias, vt aduertit *Menoc.*
conſ. 118. num. 16.

Eiuſdem tamen qualitatis, & profeſſio-
59 nis homines in hoc propoſito intelligi de-
bent

beat habito reſpectu ad exercitium non ad perſonam, vt explicat *Menoc. d. conſ.* 118. *num.* 18. vbi quod propterea ſi agatur de probanda negligentia Hebræi incuſtodiendis pellibus aureatis non ſit neceſſe probare de diligentibus Hebræis, ſed ſufficit de quibuſcumque pelles cuſtodientibus.

Dum igitur ſupra firmatum eſt conductorem non teneri de culpa leuiſſima, & leuiſſimam culpam eſſe omittere ea, quæ diligentiſſimus Paterfamilias non omiſiſſet, inde deducitur aperte concluſio, quod à con-
60 ductore non deſideratur ea diligentia, quã adhibet diligentiſſimus Paterfamilias, & tamen in contrarium eſt tex. expreſ. *in* §. *qui pro vſu inſtit. tit. de locat. & condve.* dum dicit *Qui pro vſu, aut veſtimentorum, aut argenti, aut iumenti mercedem, aut dedit, aut promiſit ab eo cuſtodia talis deſideratur, qualem diligentiſſimus Paterfamilias rebus ſuis adhibet* & conſonat *text. in l. ſi merces* 28. §. *qui columnam ff. eodem*.

Verum his non obſtantibus tenenda eſt concluſio, quæ bene probatur ex prædictis ac etiam, quia cum locatio ſit contractus, qui ſit in gratiam vtriuſque, in eo non venit exactiſſima diligentia, vt probat tex. *in leg. ſi vt certo* §. *nunc videndum ff. commod.* & ad
61 iura predicta contraria reſpondet *gloſ. in vtroq. eorum in verb. diligentiſſimus*, quod ille ſuperlatiuus, eſt loco poſitiui, & exponitur, ideſt diligens, & quidem, quod ſuperlatiuum ponatur pro poſitiuo in iure nõ eſt inſolitum, vt teſtatur, & late iuribus citat oſtendit *Picchard. in d.* §. *qui pro vſu nu.* 4. *&* 5. vbi quod propterea nouiores omnes in eodem loco dictam ſolutionem gloſ. admittunt, quodque ipſe eam probat, & ſequuntur alij plures quos referam infra *cap.* 31.

Præterea alio etiam modo reſpondet *gloſ. in vtroq. ex dd. loc.* quod ſcilicet ſpeciale ſit in illis caſibus de quibus loquuntur illa iura, propter qualitatem materiæ conductionis requirentis diligentiam exactiſſimam, & hanc reſponſionem communiorem videri dicit *Chriſt. Porc. in add. ad gloſ. in d* §. *qui pro vſu* ſed poteſt etiam vtraque reſponſio ſimul retineri, ita videlicet, vt ex prima reſultet remanere veram regulam
62 in conductore non requiri curam diligentiſsimam, ex ſecunda vero limitationem eiuſdem in caſibus in quibus agitur de ma-
63 teria fragili, & illam requirenti, prout ſenſit *Picchard. in d.* §. *qui pro vſu num.* 6. *inſtit. de locat.* licet enim dd. iura videantur loqui de caſibus particularibus, tamen illi caſus ſtant pro exemplis, qui non reſtringunt iurium deciſionem, ita vt ad alios ſimiles non extendantur, vt ſenſit *gloſ. in d.* §. *qui columnam, & alijs adduct. Caroc. tit. de culpa quæſt.* 2. *num.* 21. *&* 22.

Dum autem conductor non tenetur niſi ad damna culpa ſua cauſata, videbatur dicendum locatori prætendenti damnorum
64 refectionem incumbere onus probandi culpam conductoris, cum culpa non præſumatur, ſed ab allegante probari debeat *gloſ. & DD. in l. ſi quis ex argentarijs* §. *penul. ff. de eden. Granett. conſ.* 151. *num.* 11.

65 Verum quia conductor tenetur rem cuſtodire, ne damnificetur, vt dictum eſt ſupra, eo ipſo quod locator probat eam eſſe damnificatam habet intentionem ſatis fundatam, quod conductor illam non cuſtodierit, itaut aliud probare nequeat, vt ſenſit *Burſat. conſ.* 53. *num.* 13. & alijs adductis *Rot. deciſ.* 241. *num.* 1. *part.* 2. *diu. Cyriac. contr.* 229. *num.* 19. *&* 20.

66 At hæc concluſio modificanda eſt vt procedat, quatenus non appareat damna prouenire, à caſu, qui potuit ſine culpa euenire, tunc enim, non valet conſequentia, res eſt damnificata ergo conductor fuit in culpa, nam applicatur regula illa, non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, & quia præſumptio viget culpam non adeſſe, qui eam allegat probare debebit *Bart. in d. l. ſi quis ex argentarijs* §. *penult. in fin. ff. de eden. Ruin. conſ.* 93. *num.* 7. *lib.* 5. *Surd. conſ.* 454. *num.* 36. & hoc procedit in quacumque culpa, etiam in omittendo, nam, qui dicit caſum eueniſſe per culpam comiſſam in omittendo aliquid, probare debet, quod ſi illud non fuiſſet omiſſum, caſus nõ contigiſſet, ſi caſus eſt ab illa omiſsione ſeparatus, & potuit ſine ea euenire, vt in ſpecie contra conductorem dicit *Bald. conſ.* 145. *num.* 3. *verſ. ex his apparet lib.* 3. & ſequitur *Rot. cor. Burat. deciſ.* 359. *num.* 13. & dictum eſt etiam *in cap.* 12. *de locatione animalium*.

67 Caſus autem particulares, qui ſine culpa, & qui ex culpa eueniunt, multi ſunt in Iure expræſſe definiti, & ſignanter in *l. quis fundum* 10. *cum tribus ſeqq. ff. locat.* & paſſim eodem tit. & per ſcribentes, & non inutile eſſet eos in vnum colligere, at quia eſſet nimis longa digreſſio, me remitto ad *Sebaſt. Med. in ſuo ſingulari tract. de caſibus fortuit.*

Non tamen omittam aliqua ſpecialiter de incendio loqui, quia eſt caſus valde contingibilis, & controuerſis, & quia ex dicendis de eo poterunt ſumi etiam aliquæ regulæ aptæ ad definitionem aliorum caſuum.

ſuũ. Dicam autem de eo ſeparatim in Capi-
te immediate ſequenti.

Cæterum non ſolum tenetur conductor
proſpicere ne ipſa res locata deterior fiat in
proprietate, ſed etiam reſpectu fructuum
68 non quidem eorum qui colligi debẽt tem-
pore durantis locationis, qui ad conducto-
rem pertinent, & proinde ſi non colligun-
tur non reſultat damnum locatori, ſed eo-
rum qui colligi debent locatione finita, niſi
forte eſſet locatio impropria, in qua vide-
licet pro mercede non ſolueretur pecunia
numerata, ſed aliqua rata fructuum, quia
tunc locator pateretur damnum, etiam in
fructibus colligendis tempore durantis lo-
69 cationis, quod propterea refici deberet
*Tob. Non. conſ. 58. num. 17. Corbul. de iur.
emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob rec. deteriora-
tionem num. 27. ad fin.*

70 Vnde colonus ante omnia curare debet,
vt opera ruſtica, ſuo quoque tempore fiant,
71 ne intempeſtiua cultura deteriorem fun-
dum faciat, vt dicit *Text. in l. ſi merces 28.
§. Conductor. ff. locat.*

72 Et intẽpeſtiua dicitur, ſiue nimis prope-
ra, ſiue nimis ſera, vt explicat ibi *gloſſ. in
verb. intempeſtiua*, attendique debet loci
conſuetudo ad hoc dignoſcendum, an be-
ne, & tempeſtiue coluerit, vt docet *Bart.
ibidem*, & quod ſi colonus non faciat ope-
ra ruſtica ſuo tẽpore teneatur ad intereſſe,
dicit expreſſe *ibidem Caſtren.*

73 Et quidem, ſi verbi gratia, Conductor vi-
neæ omiſerit eam cædere, ſeù vt vulgo di-
citur, *potare*, vinea ſiccatur, aut ſaltem
valde deterioratur, itaut reſultet damnum,
etiam locatori, quod propterea refici de-
bet *Bald. in Auth. qui rem num. 3. poſt med.*
74 *C. de ſacroſ. Eccleſ. Trentacinq. var. lib. 3.
tit. de locat. & conduct. reſ. 4. numer. 10. ad
med.* & alijs adductis *Cyriac. contr. 229.
num. 18.* & quod Conductor ad tempus,
quid quid ſit in emphyteuta, & conductore
perpetuo, nunquam à præſtatione damno-
rum, & intereſſe excuſetur, quoties res
conducta arbitrio boni viri non fuerit vſus,
nec curauerit, vt opera ruſtica bene, & ſuis
debitis temporibus præſtarentur, dixit *Rota
coram Dunoz. Iun. deciſ. penult. num. 11.*

75 Et debet etiam curare colonus, vt opera
ruſtica fiant, per peritos in arte, vnde ſi fa-
ciat cultiuari Arbores, vel vineas, aut arare
terram per ineruditos in cultura, & per hoc
prædia ſint effecta deteriora, tenebitur do-
mino, quia ei imputatur, cur miſerit impe-
ritos, vt dicit *Bart.* per illum text. *l. 2. C.
de mancip. & colon. patrim. lib. 12. & ſequi-
tur Iaſ. in §. fuerat num. 8. de action. Giureſc.
de locat. tit. de ſubloc. quæſt. 1. in fin.*

Sic non poteſt conductor, in vltimo an-
76 no ſuæ conductionis damnum inferre fru-
ctibus ſequentis anni, alias dabitur ad-
uerſus eum actio, ex locato, pro refectio-
ne damni vt eſt *text. in l. & hæc diſtinctio 38.
§. cum fundum ff. locat.* vbi habetur, quod
cum fundum communem haberemus inter
nos, conuenit, vt alternis annis certo pretio
eundem conductum haberemus, ſi tu cum
annus tuus eſſet, conſulto fructus ſequen-
tis anni corrupiſti, agam tecum duabus
actionibus, vna ex conducto, alia ex locato,
locati enim Iudicio mea pars propria, con-
ducti autem actione, tua dumtaxat propria
in Iudicium veniet.

77 Et non ſolum non licet conductori fru-
ctus anni ſequentis corrumpere, vt dicit
d. text. ſed nec alio modo fundum in præ-
iudicium domini, ſeu ſubſequentis condu-
ctoris exfructare ex identitate rationis, vt
docet ibi *Bart.*

78 Vnde non poterit conductor in fine lo-
cationis colligere fructus acerbos, qui, ſi
expectarentur, quod eſſent maturi, colligi
deberent finita locatione *Iaſ. in l. ſi quis nec
cauſam §. res pignori num. 2. ff. ſi cert. pet.
Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 62. nu. 1. & ſeqq.* vbi
num. 4. quod ita eos colligens poterit etiã
conueniri condictione furtiua, & certi con-
dictione generali.

79 Sic nec conductor Gabellæ poterit vlti-
mo anno eam minuere, & ſic allicere Ciues,
vt ſibi de rebus prouideant pro anno ſe-
quenti, puta conductor Gabellæ Salis, vel
Macinæ, ſeu Molendinorum non poteſt in
fine anni, eam minuere, quia alias ſubditi
ſcientes ſe tunc minus ſoluturos, emunt, aut
molere faciunt pro toto anno futuro, &
ſic exfructatur Gabella pro anno illo in
locatione non comprehenſo, quod non per-
mittitur, vt docet *Salicet. in dict. l. hæc diſtin-
ctio §. cum fundum. verſ. iſtum caſum ff. locati
Iaſ. in l. ſi quis nec cauſam §. rem pignori n. 2.
ad finem ff. ſi cert. petat. Vinc. de Franch, deciſ.
96 per tot. vbi Adden.* alios concordantes re-
ferunt, & vltra eos *Hodiern. ad Surd. deciſ.
131. num. 13. Cobell. ad Bull. Boni regim cap.
46. numer. 42.* vbi refert reſolutum fuiſſe in
Camera.

Et licet contrarium tenuerit *Ruin. conſ.
74. num. 14. & ſeq. lib. 1.* ea præcipue ratio-
ne, quia conductor faciat dictam diminu-
tionem Gabellæ ad ſui commodum, & vtili-
tatem, non autem ad faciendum damnum
Domino, vel conductori, & Ruinum refe-
rat, & ſequatur *Menoch. præſump. 29 numer.
16. lib. 6.* tamen prior opinio, non ſolum eſt

magis recepta, ſed etiam verior, dum pro
ea militat dicta *l. & hac diſtinctio 38. §. cum
fundum ff. locat.* & ratio, quæ conſideratur
80 in contrarium, quod quis poſſit facere ali-
quid, ex quo reſultet damnum tertio, ſi il-
lud non faciat ad hoc, vt damnum illud
81 tertio ſequatur, ſed vt inde vtilitas ſibi re-
ſultet, procedit tantum, quando facit illud
in re propria, non autem, ſi vt in propoſito
faciat illud in re aliena *Menoch. conſ. 43. n.
17. verſ. licebit ergo Reminald. Iun. conſ. 498.
num. 27.* & non valet argumentum, hoc po-
82 teſt facere Dominus in re propria, ergo, &
poteſt conductor in re conducta *Surd. deciſ.
131. num. 11.*

83 Sic non poteſt conductor vltimo anno
relinquere plura capita, vitum in vinea, vt
inde percipiat maiorem quantitatem vuæ,
quia inde reſultat, quod anno ſequenti mi-
norem quantitatem faciat, quod eſt præiu-
diciale Domino *Caſtren. in d. l. & hac diſtin-
ctio §. cum fundum ff. locat. Iaſ. in l. ſi quis nec
cauſam § res pignori n. 2. ff. ſi cert. petat. Vinc.
de Franch. deciſ. 96. num. 1. Ioſeph. Ludou. dec.
Peruſ. 62. n. 1.*

84 Et quatenus fundus ſolitus ſit ſeminari
in parte, & in parte quieſcere, non poteſt
conductor vltimo anno ſeminare totum
*Vinc. de Franchis deciſ. 96. num. 1. Surd. deciſ.
131. num. 6.* prout etiam non poteſt vltimo
anno reſtipulare, ſeu, vt vulgo dicitur, reſti-
uigliare, nempe iterum ſerere in Prædijs,
85 quę ſuperiori anno ſata fuerunt *Maria vot.
149. numer. 2. & ſeq. Surd. dict. deciſ. 131.
numer. 6. & ſeq. Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ.
62. num. 3. & late ſeqq.* niſi forte adeſſet cō-
86 ſuetudo in contrarium, quæ tamen nō præ-
ſumitur, ſed probanda eſt, & in indiuiduo
tam quoad locatores, quam quoad condu-
87 ctores, nam alias ſi probaretur in genere,
vel quoad Dominos, non releuaret, vt late
firmant *Ludou. dict. dec. 62. num. 7. & ſeq. &
Surd. dict. deciſ. 131. num. 3. & 8. & ſeqq.*

88 Et non ſolum nequit conductor damnū
inferre rei, aut fructibus, ſed nec vſum, cui
erat deſtinata res alterare *Decian. conſ. 29.
num. 5. lib. 4. Cyriac. contr. 234. num. 8.* vnde
89 Apothecam, in qua ſolitum erat vendi pan-
nos ad retaglium, non poterit conductor
conuertere ad vſum circulorum, ſeu Cartu-
larum *Angel. in l. ſi vſusfructus 16. §. item ſi
Domus, & Florian. ibidem, ſeu in l. equiſſimū
17. §. item ſi Domus, num. 3. ff. de vſufruct.* po-
teſt enim eſſe Apotheca, quæ habeat con-
curſum, ſeu, vt dicitur, auuiamentum, quod
90 per mutationem exercitij perdatur in dam-
num Domini, illud enim auuiamentum re-
cipit æſtimationem, & pretium auget, vt
dicit *Gratian. diſcept. 547. num. 17. Coccin.
deciſ. 459. num. 1. Rot. deciſ. 540. num. 7. par. 2.
recent. & in vna Romana Diuiſionis 28. No-
uembris 1653. §. alterum coram Reuerendiſs.
D. meo Beuilaqua nunc Vrbis Gubernatore.*

91 Quod, & facilius erit dicendum, ſi ex ſi-
gnis, & circumſtantijs appareat intentio-
nem Domini non fuiſſe, vt in illum vſum
diuerſum verteretur, vt ponderat *Cyriac. con-
tr. 234. num. 8. & 9.* vbi etiam addit, quod
licet Teſtes in caſu ſuo dicerent, apothecas
non conſueuiſſe fabricari pro vno ſolo e-
xercitio, ſed ſecundū occaſiones ad omnia,
adaptari, hoc non eſt indiſtincte verum. Et
vtile erit id apparere, quia alias ſi ſubloca-
tio ſit facta, & impugnetur ex eo, quod ſit
alteratus vſus in præiudicium Domini, hoc
erit probandum, vt dicam infra *cap. 32.*

92 Sic non poteſt conductor in Camera bo-
na Domus conductę, coquinam facere, quia
hoc pariter eſſet alterare vſum in damnum
rei, vt tradit *Randen. reſol. 30. n. 11.*

93 Neque poteſt conductor rei formam, aut
faciam mutare *Decian. reſp. 19. num. 5. vol. 4.
Cyriac. Contr. 234. num. 8.* adeo, vt etiam Em-
94 phyteuta per hanc mutationem caducita-
tem incurrat, vt firmat *Corbul. tit. de cauſ.
priuat. ob mutat. rei form. num. 1. & 2.*

95 Verum hæc de alteratione vſus, vel for-
mæ rei conductæ, quod non permittatur
conductori, intelligi debent, vt procedant,
quando ex tali alteratione damnum rei in-
feratur, alias ſi reſultet potius vtilitas, tunc
alteratio eſt permiſſa, adeo vt condu-
ctor expenſas in ea factas quamuis expulſus
repetat, ad textū in *l. Colonus ff. locat.* quem
ad hoc bene expendit *Garz. de expen. & me-
liorat. cap. 14. num. 11. ad med.*

96 Vnde emphyteutam poſſe reducere ſiluā
ad pratum, ſeu campum aratorium abſque
metu caducitatis, vbi maior ex eo vtilitas
percipiatur tradunt *Ludou. Bolognin. conſ.
67. num. 8. & Bertran. conſ. 255. in tertio du-
bio lib. 1.* & poſt eos *Corbul. de cauſ. priuat.
ob mutat. rei form. n. 4.*

97 Quod, & facilius procedet ſi ex conie-
cturis apparebit, id conductori fuiſſe per-
miſſum de voluntate locatoris, vt ponde-
rauit in caſu ſuo *Menoch. conſ. 13. ſignanter
num. 13. ad med. in reſponſ. ad primum obie-
ctum.*

98 Et econtra ſi appareat de contraria vo-
luntate Domini, tunc non poteſt conductor
tales mutationes facere, etiam ſi inde me-
lior conditio Domini fiat, vt poſt *Iaſ. in l.
1. num. 99. C. de Iur. Emphyt.* & alios dixit
Rot. deciſ. 37. numer. 28. & 29. par. 2. diuerſ.
vbi etiam numeris ſequentibus, ex quibus

talis

talis voluntas appareret in caſu illo, habetur. Adeo vt conductor denunciatus à locatore ne faciat melioramenta, ſi adhuc ea faciat, expenſas non repetit, vt dicam inf. *in cap. 34. de expen. & melioram. in quarta inſpect.*

De incendio rei locatæ, an, & quando conductor teneatur reficere locatori damna ab eo cauſata.

S V M M A R I V M.

1 *Incendia plerumque fiunt culpa inhabitantium.*
2 *Dictio* plerumque *regulam deſignat,*
Contr. tamen vide num. 8.
3 *Incendium præſumitur culpa inhabitantium.*
Contrarium, quod reputetur caſus fortuitus.
4 *Culpa appellatione venit leuis, non autem leuiſſima.*
5 *Conductor tenetur reficere damnu ab incendio proueniente.*
6 *Contrarium eſt verius, & num. 15.*
9 *Incendium poteſt pluribus modis interuenire, & ſignanter vi Diuina, vti per fulmen, malitia hominis, & negligentia, ſeu culpa inhabitantium.*
10 *Ampl. vt etiamſi conductor promiſerit habere ignem innocentem, adhuc non teneatur de caſu fortuito.*
11 *Incendium quando præſumendum eſt culpa inhabitantium, intellegendum de leuiſſima.*
12 *Et leuiſſima in omittendo.*
13 *Culpæ mentio poteſt referri ad leuiſſimam.*
14 *Et ad leuiſſimam referri debet: dum ita fert ſubiecta materia.*
16 *Conductor tenetur de incendio, ſi locator probet eius culpa euenisse.*
17 *Incendium euenisse culpa conductoris, vt probetur, conſtare debet à qua parte ortum habuerit.*
18 *Culpa probari debet certi hominis ad hoc, vt pro eâ poſſit condemnari ad damnu.*
19 *Lim. quando vnus tantum conductor paterfamilias adeſt, quia tunc non eſt probandam eius culpa euenisse incendium.*
20 *De culpa famuli non tenetur dominus niſi famulus committat culpam in ea re cui fuit in ſpecie propoſitus.*
21 *Socer non tenetur de culpa nurus.*
22 *Incendio eueniente culpa famuli coquinæ præpoſiti nõ tenetur dominus conductor.*
23 *Lim. concurrente etiam aliqua culpa domini.*
24 *Et ſtatur arbitrio Iudicis, quæ culpa ſufficiat.*
25 *Famulos improbos eligens eſt in culpa, & tenetur.*
26 *Decl. ſi ſint improbi in officio cui fuerunt propoſiti.*
27 *Retinere in domo pueros, ſenes, & diuerſæ ætatis homines, & mulieres culpa non aſcribitur.*
28 *Relinquere adoleſcentes non deligentes vbi verſatur periculum in quo poteſt eſſe culpa.*
29 *Inducere in domum perſonas alterantes eius vſum ex quo oriatur incendium eſt culpoſum.*
30 *Conductor, qui ſublocauit fabro ferrario apothecam non aptam eius exercitio oriente incendio teneatur.*
31 *Probatio à qua parte ortum habuerit incendium in caſu, quo faciendo ſit debet eſſe concludens.*
32 *Statur tamen coniecturis.*
33 *Ignis à qua perſona proueniat ſtatur indicijs.*
34 *Et ſumuntur indicia ab ijs quæ incendium præceſſerunt, & quæ in ipſo incendio obſeruata ſunt, & poſtea ſubſecuta.*
35 *Et vbi agitur ciuiliter ad damnu ſufficiunt duæ coniecturæ.*
36 *Fama facit coniecturam ad dictum effectum.*
37 *Fuga illius qui inceviſſe dicitur coniecturam præbet.*
38 *Ignis præſumitur habuiſſe ortum ab ea parte in qua primo viſus fuit.*
39 *Et vbi non probatur à qua perſona ortum habuerit, imputatur habitantibus in ea parte in qua ortum habuit.*
40 *Si viſus ab initio in parte non habitata ceſſat præſumptio contra habitantes.*
41 *Probatio vnde ortum habuerit ignis poteſt fieri per teſtes.*
42 *Lim. ſi teſtes ſint intereſſati, vel deponant ad ſui exonerationem.*
43 *Teſtes non probantes concludenter præbent iudicium.*
44 *Indicia in hac materia alijs indicijs repelluntur.*
45 *Conductor non cenſetur fuiſſe negligens, nec in culpa ſi incendium conſumpſit etiam res ſuas.*
46 *Decl. hoc non releuare ſi negligentia probetur.*
47 *Conductor non excuſatur ex eo, quod fecerit illud, quod factum fuit à domino.*
48 *Negligentia præſumptia in conductore ceſſat ex probatione ſe eſſe diligentem in rebus ſuis, & alienis.*
49 *Decl. vt ſi adſint indicia negligentiæ reſpectu incendij, tunc non ſufficiat probatio diligentiæ in genere.*
50 *Ignem retinere in domo permiſſum eſt. & ideo probatio, quod ab eo ortum habuerit incendium, non concludit culpam conductoris.*
51 *Lim. ſi ignis ſit immoderatus.*
52 *Decl. non dici immoderatum ſi factum maior ſolito, ex iuſta cauſa.*
53 *Retinere in domo res faciliores ad comburendum non eſt culpa.*
54 *Lim. ſi in ſpecie conuentum de aliqua re non retinenda, & fuerit retenta.*
55 *Sic vbi adeſſet pactum non retinendi ignem, & retinuerit tenebitur de incendio.*
56 *Secus ſi pactum ſit de retinenda igne innocente, quia non tenetur de incendio ex caſu mere fortuito.*
57 *Sic vbi aliquid aliud feciſſet conductor aduerſus admonitionem, & proteſtationem locatoris orto inde incendio diceretur in culpa, & teneretur.*
58 *Lim. 2. ſi res facilis ad comburendum fuerit prope ignem retenta.*
59 *Sic econtra, ſi ignis factus prope rem aptam ad comburendum.*
60 *Lucernam acceſſum relinquere prope cubile non eſt culpa ſufficiens, vt teneatur quis de incendio.*
61 *Canis caudam incendens, qui aufugiendo cauſauerit incendium domus, dicitur in culpa, & tenetur niſi ſit infans. vel furioſus.*
62 *Incendium cauſatum vi ventorum tribuitur caſui.*
63 *Decl. non procedere ſi poſt ventum ortum, conductor ei expoſuerit ignem.*

C A P V T XXX.

IN hac controuerſia, an conductor teneatur reficere damnum incendij, quod res conducta paſſa ſit, de qua loquendum eſſe ſpecialiter dictum eſt in præcedenti cap.

pro affirmatiua adduci ſolet text. in l. 3. §.
1. ff. de offic. præfect. vigil. in illis verbis, quia
1 plerumque incendia culpa fiunt inhabitantiũ
ex quibus ponderando, quod illa dictio
2 plerumque regulam deſignat, vt tradit poſt
alios Eugen. conſ. 60. num. 24. lib. 2. conſtitui
videtur poſſe regula, quod incendiũ præſu-
3 matur culpa inhabitantium, prout ſenſit
Bart. in l. ſi quis ex argentarijs §. an nec hære-
ds numer. 6. ff. de eden. Alex. de Neu. conſ. 87.
num. 1. Maſcard. concluſ. 467. num. 5. & con-
cluſ. 892. numer. 1. & ſeq. Farin. quæſt. 110.
numer. 41.
4 Et quia culpę appellatione venit leuis,
non autem leuiſſima, vt probat text. in §.
fin. inſtit. tit. ex de ſociet. Bart. in l. in ven-
ditione §. ſi quis fructus num. 6. ff. de bon. au-
ctor. iud. poſſidit. cum alijs adductis per
Berboſ. appell. 64. n. 1. dum ex textu dicente,
incendia plerumque culpa fieri inhabitan-
tium deſumitur præſumptio, quod euene-
rit in re conducta culpa conductoris, intel-
ligi debet de culpa leui, vt cenſuit Bald.
conſ. 148. num. 2. verſ. ſed quia incendium, &
Signorol. in conſ. ibi ſubſequenti 149. nu. 1.
verſ. in dubio autem lib. 1. Aretin. in §. Præte-
rea inſtit. tit. quib. mod. re contrahit. oblig. n. 3.
vbi reprehendit gloſ. ibi, quod contrarium
dicat abſque lege, & ratione Fachin. contr.
iur. lib. 1. cap. 87. verſ. ſed non videtur.
5 Poſito autem, quod incendium præſu-
matur eueniſſe, culpa leui conductoris in-
habitantis, quia ſupradictum eſt, eum de
tali culpa teneri, aperte ſequitur, quod re-
ficere debeat damna inde rei prouenientia,
prout tenuerunt Bald. & Signorol. in præfat.
conſil. Angel. conſ. 197. Grattan. conſ. 46. lib. 2.
Mar. Anguſt. conſ. 124. lib. 1. Eugen. conſ. 60.
lib. 2. Flamin. de Rub. conſ. 11. numer. 128. &
ſeq. vbi de mag. com & veriori, & numer.
185. & ſeq. Capic. Latr. conſ. 135. lib. 3. Gram-
mat. deciſ. 3.
6 Verum, his non obſtantibus, regula vide-
tur conſtituenda in contrarium, quod vi-
delicet conductor non teneatur ad damna
7 incendij, quia incendium reputatur caſus
fortuitus, vt probat text in tit. inſtit. quib.
mod. re contrahit oblig. §. item is, cui verſ. &
is quidem ibi ſi quolibet caſu fortuito amiſe-
rit, veluti incendio, & in l. in rebus 18. in
princ. ff. commodat. Roland. conſ. 95. num. 18.
lib. 2. Rota coram Gregor. deciſ. 528. num. 1. &
in rec. deciſ. 246. num. 1. p. 5. & ideo non præ-
ſumendum eueniſſe culpa inhabitantium.
Et licet plerumque eorum culpa fieri in-
cendia dicatur in dicta l. 3. §. 1. ff. de offic.
præf. vig. tamen opinio, quod illa dictio ple-
8 rumque importet regulam; non eſt tuta,
nam eam potius deſignare regulam eſſe in
contrarium tradunt Rip. in l. ex facto nu. 65.
ff. ad Trebell. Barboſ. dict. 262. num. 5. & in
ſpecie in dict. l. 3. §. 1. Magon. dec. Flor. 111.
num. 51. ad med.
9 Et quidem incendium poteſt ſex modis
interuenire, vt late eos referens tradit Eu-
gen. conſ. 60. num. 40. & ſeqq. lib. 2. vel ſaltem
tribus, vt dicit, Bald. conſ. 77. num. 4. lib. 3.
primo videlicet vi diuina, vti per fulmen,
ſecundo malitia hominis ignem ſubmitten-
tis, & tertio negligentia, & culpa inhabi-
tantium, & dum ita clarum eſt poſſe eueni-
re abſque vlla culpa inhabitantium, non
videtur culpa præſumenda, iuxta Regulam,
quod culpa non præſumitur, quando caſus
poteſt ſine culpa accidere, de qua in cap.
præcedenti nu. 66.
Et hoc poſito, quod incendium præſumi
debeat eueniſſe abſque vlla culpa inhabi-
tantium, clarè ſequitur, conductorem de eo
10 non teneri, vt in fortioribus; quod etiam ſi
conductor expreſſe promiſerit habere ignẽ
innocentem, adhuc fortuito caſu præſtante
cauſam incendij, non teneatur eſt text. in
l. quis 10. §. ſi colonis ff. locat.
11 Sed quando præſumi debeat incendium
regulariter eueniſſe culpa inhabitantium,
præſumendum eſt euenire culpa leuiſſima,
vt tradunt Gonzad. conſ. 63. num. 16. Roland.
conſ. 95. num. 15. & 28. verſ quarto, vbi de
communi lib. 2. Gabr. conſ. 195. num. 1. verſ.
quorum opinio lib. 1. Sebaſt. Med. de fortuit.
caſib. p. 2. q. 7. n. 2. Maſc. de probat. concl. 467.
n. 6. & concl 892. nu. 8. Ioſ. Ludouic. deciſ. Pe-
ruſ. 25. num 15. vbi de com. Randen. deciſ.
Piſan. 6. numer. 37. Magon. deciſ. Florent. 111.
num. 20.
12 Et leuiſſima in omittendo, non autem in
committendo Gozad. dict. conſ. 63. in fin. Gabr.
conſ. 159. num. 2. & 3. lib. 1. Sebaſt. Medic. de
caſ. fortuit. par. 2. quæſt. 7. num. 3. Maſcard.
concluſ. 892 nu. 9. Menoch. de arbitr. caſ. 390.
num. 10. Ioſeph. Ludouiſ. deciſ. Peruſ. 25. num.
23. Magon. deciſ. Flor. 111. num. 52. vbi, quod
licet aliqui velint contrarium, tamen eorũ
opinio non eſt recepta, & num. 56. Ambro-
ſin. deciſ. Peruſ. 48. num. 33. vbi quod hæc eſt
communis contra Bald.
Nec obſtat, quod dicebatur mentionem
culpæ in d. l. 3. §. 1. ff. de offic. præf. vig. refe-
rendũ ad culpam leuem, quia dum alia iura
ſupracitata tribuunt incendium caſui for-
tuito, vt minus, quam fieri poteſt ab eis di-
ſcordet d. l. 3. qua illud tribuit culpę inha-
bitantium, intelligi debet de dicta culpa le-
13 uiſſima, prout mentio culpæ intelligi po-
teſt, vt in l. quæſitum §. cum quoque ff. de præ-
car.

car.& in §.ſuſpectus il 2. inſtit.tit.de ſuſpect.
tut.Decian.tract.Crim.par.1.lib.1.cap.6.n.22.
Farin. quæſt.88. num.96. & intelligi debet
14 dum ita fert ſubiecta materia Bart. in l. in
venditione §.ſi quis fructus num.6.ff.de bon.
auctor.Iud.poſſid.Barboſ.appell.64. num.3.

Et dum incendium præſumitur, vel caſu
fortuito, vel culpa leniſſima in omittendo
15 eueniſſe,aperte ſequitur,iuxta ſupra tradi-
ta jn cap. præcedenti Conductorem ad re-
ficienda eius damna conueniri non poſſe,
neque actione locati, neque actione legis
Aquiliæ, & ſignanter tradit Gozadin. dict.
conſ.63.in fin. & magis communiter tenent
alij, vt videre eſt penes Roland. conſ.95. nu.
14:lib.2.Maluaſ. conſ.48. nu. 9.& ſeqq. Me-
noch.de arbitr.caſ.390. num.9. Sebaſt.Medic.
de caſib.fortuit.dict.quæſt.7. num.2. Maſcard.
concluſ 467. num.7. Randen. dec. Piſan.6.nu.
37. verſ. ob quam leniſſimam Felic. de ſociet.
cap.21.num.48.Ioſ.Ludou.deciſ. Peruſ.25.nu.
13.Magon. deciſ.Florent.111. num.21. Surd.
deciſ.87.num.7.Rot.coram Gregor. deciſ.528.
num.1.& 2.

16 Dixi autem conſtituendam eſſe Regulã,
conductorẽ de incendio non teneri, ſed ſi
locator probet eius culpa incendium eue-
niſſe leui in omittendo, vel leuiſſima in cõ-
mittendo, tunc à tali regula recedendum
erit, & multo magis ſi culpa fuerit lata,nam
de his conductor tenetur leg. contractus 24.
ff.de reg.iur.Surd.deciſ.131.num.12.cum alijs
ſupracitat.

17 Ad conuincendam autem culpam, quia,
vt dictum eſt ſupra, incendium poteſt plu-
ribus modis euenire, & abſque culpa inha-
bitantium, probandum erit, vbi,& quomo-
do ortum habuerit, maximè ſi plures inha-
bitent, quia tunc niſi probetur, vbi ortum
habuerit, præſumi nequit culpa alicuius
Gabr.conſ.159.num.8.lib 1.

18 Probanda enim eſt culpa certi hominis
ad hoc, vt condemnari poſſit propter eã ad
damna, & intereſſe Iaſ. in leg. ſi ex argenta-
rijs §. Prætor ait.num.31. poſt med.ff.de eden.
Anan.conſ.71.n.2. & ſeqq.Roland.conſ.95.n.
9.lib.2.Gabr.conſ.159. n.6. & 7.& 30.lib.1.
Gaill.obſeru.21.num.4.lib.2. Berlic.concl.25.
n.84.lib 4.Magon.dec.Flor.111.nu.31.& ſeq.
Ambroſ.dec.Peruſ.48.n.24.vbi de crebriori.

19 Licet quando adeſſet vnus tantum con-
ductor pater familias, ceſſaret dicta neceſ-
ſitas probandi, an ab ipſomet, vel aliquo
ex ſuis familiarisbus, & à quo ortum ha-
buerit & ſatis eſſet probare culpam inhabi-
tantium in genere, quæ ei imputatur Salic.
inter conſ. crim. diuerſor. in paruis conſ. 31.
num 2. verſ. veruntamen lib.1.Alex de Neu.
conſ. 87. numer.3. ad med Iaſ. in leg. Domos
58. num. 10. verſ. ſed aduerte ff. delegat. 1.
Calcan. conſ. 40. ad fin. Flamin.de Rub. conſ.
11. num. 159. Angel.de maleſic. ver. incen-
diario n.12. Fachin. controuer.87. verſ. re-
ſpondeo.lib.1.

Sed ſi probaretur incendiũ eueniſſe cul-
20 pa famuli, adhuc de ea non tenetur Do-
minus, niſi famulus commiſiſſet culpam in
re illa, cui fuerat in ſpecie præpoſitus Ro-
land. conſ.95. num. 12. lib. 2. Farin. conſ.
63. num.1. vbi deciſ. Rota in Romana Incen-
dij. num.4. Maluaſ. conſ.48. num.16.ad med.
Maſcard.concluſ.993. num.5. vbi de comm.
Magon. deciſ. Florentin. 111. num.32. & 36.
21 & idem eſſet de culpa alterius de familia,
vti de culpa Nurus, nam, quod pro ea non
teneatur Socer probat Anan. dict. conſ. 71.
poſt nu.2. quem refert, & ſequitur Magon.
d.numer. 32. & non teneri conductorem de
22 culpa famuli, quem Coquinæ præpoſuerat
Ambroſin. d. deciſ. 48. num. 25.

23 Quatenus tamen non adſit etiam aliqua
culpa Domini, nam tunc teneretur Menoch.
conſ. 394. num. 19.Cyriac. contr. 234. nu.5.
vti ſi iuſſiſſet aliquid fieri, ex quo ortum
fuiſſet incendium Eugen.conſ.60. num.65.&
24 ſeqq. vbi num. 68. quod ſtatur arbitrio Iu-
dicis,quæ culpa ſufficiat lib.2. veluti ſi ele-
25 giſſet improbos famulos, quia tunc tene-
retur Maluaſ.conſ.48. num.16. ſi tamen ſint
26 improbi in officio, cui fuerunt præpoſiti,
& non alias, vt probat Rota in Romana in-
cendij penes Farinacc.conſ.63.n.5. vbi, quod
alias Dominus non tenetur, etiamſi famu-
lus dolo incendit.

27 Nec culpæ Patris familias conductoris
aſcribetur, quod retinuerit in Domo Pue-
ros, & ſenes, ac diuerſæ ætatis homines, &
mulieres, quia hoc conſuetum eſt penes
quoslibet etiã diligentes Bolognin. in addit.
ad Anan.conſ.71.num.5.verſ.capio primam,
28 licet poſſit etiam dari culpa ſufficiens ar-
bitrio Iudicis in relinquendo adoleſcentes,
nõ diligentes, vbi verſatur periculum ignis
Bald.conſ.442.in fin.lib.3.Menoch.de arbitr.
caſ.390. num.17.

29 Aſcriberetur tamen culpæ conductoris
ſi induceret in Domum alias perſonas, quæ
alterarent vſum eius, & inde ortum habe-
ret incendium, Gratian.conſ.46. num.16.&
ſeq.lib.2.Borgnin.deciſ.44.num.53. par.1. &
30 exemplum ſit, ſi ſublocauerit fabro ferra-
rio apothecam non deſtinatam, nec aptam
eius exercitio, & in ea fecerit fucinam, ex
cuius continuo igne ardenti, ortum ſit in-
cendium, quia ipſe conductor primus, qui
ita ſublocauit erit in culpa, & tenebitur de
incen-

incendio, vt late probat *Cyriac. contr.234. num.5. verſ. quod autem, & ſeqq.*

At caſu quo in Domo ſint plures ab vno
nõ inducti, & non appareat quis cauſam de-
derit incendio, ita vt facienda ſit dicta pro-
batio à qua parte illud ortum habuerit ad
31 conuincendã certi hominis culpam, neceſ-
ſe eſt eam eſſe concludentem, nam ſufficit
habilitas, & aptitudo, quod aliunde ortum
habere potuerit ad hoc, vt quis condemna-
ri nequeat *Gabr. conſ. 159. num.8. verſ. ſatis*
32 *eſt lib.1.* ſed in hoc ſtatur coniecturis, qui-
bus concurrentibus, non attenditur dicta
poſſibilitas in contrarium, vt declarat *Rot.*
coram Gregor. deciſ.448. nu.4. poſt med. verſ.
33 *non facit*, prout etiam à qua perſona pro-
ceſſerit probatur indicijs, & coniecturis,
Bardellon. conſ.117. num.6. Rot. coram Comi-
tul. deciſ.28. num. 2. & coram Gregor. deciſ.
427. num.1. & ibi Adden.

34 Et ſumuntur indicia ab ijs, quæ incen-
dium præceſſerunt, & quæ in ipſo incendio
obſeruata ſunt, & poſtea ſubſecuta, *Rot.*
coram Comit. dict. deciſ.28. num.4.

35 Et vbi non agitur criminaliter ad pœnã,
ſed ciuiliter ad damna, ſufficiunt duæ conie-
cturæ *Flamin. de Rub. conſ.11. num. 111. &*
112. Bardellon. conſ.117. n.7.

36 Coniecturamque facit fama *Bardellon. d.*
conſ.117. nu.9. vbi validiſſimam, *Rot. coram*
Comit. deciſ.28. num.8. & 9. vbi etiam ſi or-
tum habuerit e Domo Actoris vicini.

37 Fuga quoque illius, qui incendiſſe dici-
tur, coniecturam præbet *Bardell. dict. conſ.*
117. num 10.

38 Circa probationem autem partis à qua
originem habuerit, attenditur præcipue, vbi
ignis primo viſus fuerit, quia præſumitur,
ibi ortum habuiſſe *Alex. conſ.50. num.3. ad*
fin. lib.1. Flamin. de Rub. conſ.11. numer.163.
Gregor. deciſ.427. num.2. & deciſ.448. num.
1. & ſeqq.

39 Et quando non probatur à qua perſona,
ſed ſcitur vbi ortum habuit, imputatur ha-
bitantibus ibi *Bardellon. conſ.117. num.3.*
& ſi viſus fuit ignis ab initio in parte Do-
40 mus non habitatæ, ceſſat omnis culpa, &
præſumptio contra habitantes, & præſumi-
tur potius caſus mere fortuitus, & ictus
fulguris, vt firmauit *Burſati. conſ.59. numer.*
10. & ſeq. quem ſequitur *Magon. deciſ. Flor.*
111. num.49.

41 Poteritque dicta probatio fieri ſine du-
bio per teſtes, quatenus tamen non ſint in-
42 tereſſati, aut alias deponentes ad ſui exo-
nerationem, quia tunc non eſt adhibenda
eis fides *Calcan. conſ.66. num.13. poſt princip.*
43 poſſunt tamen, qui non probant conclu-
denter, præbere indicium, prout de depo-
nentibus de credulitate *Gregor. deciſ. 427.*
num.5. in hoc enim quanta fides adhiben-
da ſit teſtibus, ſtandum arbitrio Iudicis *Cal-*
can. dict. conſ.66. num.14.

44 Poterit etiam conductor aduerſus indi-
cia contra ſe allata, alia indicia contraria
apponere *Magon. dicta deciſ.111. numer.27.*
45 puta, quod etiam res ſuæ fuerint combu-
ſtæ, inde enim arguitur, quod non ita ne-
glexerit, vt voluerit ſua comburi *Burſat.*
conſ.59. nu.20. & hinc non teneri Dominum
pro famulo, cuius culpa incendium ortum
habuerit comprobauit *Ambroſin. dec. Peruſ.*
48. num.27. verſ. nec non.

At licet inde ſumatur Indicium eius dili-
46 gentiæ tamen ſi conuincatur negligens, non
propterea poterit excuſari, ex eo quod ne-
glexerit etiam res ſuas, quia quoad res ſuas
poteſt facere quod vult, at in re conducta
tenetur facere, quod feciſſet alius diligens
prout eadem ratione, nec excuſatur, ex
47 quo id quod fecit ipſe in re conducta, fece-
rit etiam locator in Domo propria, vt ani-
maduertit *Rot. coram Gregor. deciſ. 528. nu.*
16. poſt Bald. conſ. 148. in fin. lib. 2. & conſ.
ſeq. in princ.

48 Prout ceſſabit præſumptio negligentiæ,
ſi probabit conductor ſe diligentem in re-
bus ſuis, & alienis, & maximè in ſpectan-
tibus ad vſum Domus *Cepol. conſ. crim. 69.*
num. 5. Gramat. deciſ. 3. num.13. & ibi Dan-
za num 15. Menoch. de arbitr. caſ. 390. nu.
18. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 25. num. 21.
Magon. deciſ. Florent. 111. nu. 37. & ſeqq.

49 Sed quando adeſſent indicia contraria
reſpectu ipſius incendij, tunc iſta probatio
diligentiæ in genere non ſufficeret, ſed pro-
bari deberet ad ea repellenda diligentia in
ſpecie circa cuſtodiam ignis, & de tempo-
re incendij, vt declarat *Alex. de Neu. conſ.*
87. num.7. quem ſequitur *Farin. dicta quaſt.*
110. num. 85. & in ſimili. *Cyriac. contr.229.*
num. 23.

50 Secluſis autem alijs probationibus cul-
pæ ex eo ſolo, quod incendium ortum ha-
buerit ab igne per conductorem domi re-
tentum, non conuincitur eius culpa, quia
ignem retinere in domo licitum eſt *Roland.*
51 *conſ. 95. num.16. lib. 2.* quatenus tamen
non ſit immoderatus, quod tribus modis
contingere poteſt, ſcilicet re, loco, & tem-
pore *Anan. conſ. 71. num. 2. Magon. deciſ.*
Flor. 111. nu. 37. & 38. vbi ipſos tres mo-
dos benè explicat *Ambroſin. deciſ. Peruſ. 48.*
num. 23. quatenus enim ſit immoderatus,
& propterea cauſet incendium, de eo tene-
bitur conductor, quia eſt culpa in commit-
tendo;

tendo, vt poſt *Salicet. in l. quæ fortuitis num. 7. verſ. circa quod attende C. de pignor. act.* & poſt alios aduertit *Magon. d. dec. Floren. 111. num. 37.*

52 Si ramen factus fuerit ignis maior ſolito ex iuſta cauſa, puta nuptiarum, & per eum incaleſcant Areolæ, & trabem accendant excuſatur conductor, ex traditis per *Gabr. conſ. 159. num. 24. & 29. lib. 1.*

53 Sic retinere in Domo res faciliores ad comburendum, puta fænum, non eſt culpa, ex qua reſultet, vt conductor teneatur de incendio *Alex. de Neu. conſ. 88. num. 7. Farin. in prax. quæſt. 110. num. 60. Adden. ad Gregor. decıſ. 528. num. 17.*

54 Quatenus tamen expreſſe non fuerit cõuentum de aliqua re non retinenda, & contra conuentionem illa fuerit retenta, & cauſauerit incendium, quia tunc culpa eſſet clara, & teneretur conductor, vt de conuentione non retinendi fænum eſt text. *in l. videamus 12. §. fin. ff. locat.* & tradunt *Maſcard. de probat. concluſ. 892. n. 13. Farinac. d. quæſt. 110. num. 59.*

55 Sic, vbi adeſſet pactum expreſſum, quod conductor ignem non retineret, ſi retinuit, tenebitur de incendio ab eo cauſato, quamuis ex caſu mere fortuito, vt eſt text. expreſſ. *in l. videamus 12. §. ſi hoc ff. locat.*

56 Non tamen idem eſt, ſi pactum ſit retinendi ignem innocentem, etenim pacto iſto ſtante, non tenetur conductor de incendio ex caſu mere fortuito, vt habetur in eodem *§ ſi hoc.*

57 Sic, vbi locator proteſtatus fuiſſet, vel conductorem admonuiſſet, ne aliquid faceret, & ipſe proteſtatione, & admonitione ſpreta illud feciſſet, & inde ortum eſſet incendium, clara eſſet eius culpa, & teneretur, vt probat *Eugen. conſ. 60. num. 32. & ſeqq. lib. 2.* & de conductore furni retinente ſuper eum faſcinas aduerſus proteſtationem locatoris *Thor. in Comp. decıſ. p. 3. ver. Incendium ſucceſſum fol. 546.* & talis proteſtatio, ſeù admonitio præcedens probari etiam poſſet teſtibus ſingularibus *Eugen. conſ. 60. num. 52. verſ. nec illa culpa lib. 2.*

58 Erit etiam in culpa conductor ſi res facilis ad comburendum, fuerit ab eo retenta propre ignem *Bologniη. in Addit. ad Auan.*
59 *conſ. 71. num. 5. ad fin.* prout è contra ſi ignis ipſe factus fuiſſet propè rem aptam ad comburendum, aut appenſa lucerna accenſa prope linum, aut ſtuppam, quia dici culpam in committendo probat *Eugen. conſ. 60. num. 56. & ſeq. lib. 2.* & de quotidiana delatione ignis per ſcalam ligneam recondentem ſub ſe carbonem *Bardellon. conſ. 117. num. 19.* & de retentione ignis, vbi tabulatum ſit remotum, & ſub eo ſint ſtipulæ, & fænum *Surd. decıſ. 198. num. 12. verſ. quarto fuit.*

60 Non tamen reputabitur ſufficiens culpa ſola incauta omiſſio lucernæ accenſæ prope cubile, vt tradunt *Auan. conſ. 71. num. 3. verſ. præterea Iaſon. conſ. 116. num. 1. verſ. & licet aliqui lib. 1. Gabr. conſ. 159. num. 34. ante med. lib. 1.*

61 Erit benè culpa ſufficiens adhoc, vt quis teneatur ad damna, ſi incenderit caudam canis, qui aufugiendo cauſauerit incendiũ Domus, niſi eſſet infans furioſus, aut ſimilis, qui incendidit, vt poſt *Soccin.* tradit *Farinacc. quæſt. 110. numer. 77. Danza ad Grammat. decıſ. 3. num. 18.*

62 Si verò, vt ſæpe contigit, incendium cauſatum fuerit vi ventorum, ſi ſcilicet per caſum ventorum, ignis plus ſolito exarſit, & incendium cauſauit, non erit imputandum culpæ conductoris, ſed ipſi caſui, ſecundum *Bald. in conſ. 442. num. 2. ad med. lib. 3. Magon. decıſ. Flor. 111. num. 50.* quod ta-
63 men procedit, ſi ventus ſtare cœpit poſt ignem more ſolito, aut aliàs abſque vlla culpa accenſum, ſecus autem ſi conductor ignem vento iam orto expoſuerit, quia tunc hoc eius culpæ aſcribetur *Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 25. num. 21. Rota in Romana incendij poſt primum vol. conſ. Farinac. dec. 19.*

De operis locati vitio, & periculo, & cuius damno cedat.

S V M M A R I V M.

1 *Operis periculum caſu fortuito eueniens ſpectat ad dominum, ſecus autem ſi dolo, aut culpa conductoris, & num. 9.*
2 *Decl. procedere in locatione operis, non autem in locatione operarum.*
3 *Amplia etiam ſi operæ locatæ ſint ad faciendum opus.*
4 *Et non attenditur an ſolutio mercedis fuerit deſtinata vnica vice, vel dietim, ſed ſolum an operarius ſuſceperit opus in ſe.*
5 *Nec dicitur ſuſcepiſſe opus ad hunc effectum ſi ſuſcepit illud facere, iuxta modellum cum pacto quod alias expelli poſſet.*
6 *Decl. 2. non procedere in illis operibus quæ propter earum excellentiam non locantur.*
7 *Operis conductor tenetur de omni periculo eiuſdem operis vitio accidente.*
8 *Opus conducens implicitè promittit diligentiam, ac ſe ſufficienter peritum aſſerit.*
9 *Operis periculum vitio ſoli eueniens cedit damno domini.*
10 *Secus ſi adſit pactum contrarium.*
11 *Imperitia culpæ aſcribitur conductori operis.*
12 *Decl. non propterea eſſe neceſſariam perfectam ſcientiam.*
13 *Opus non poteſt dici vitioſum ex eo, quod non ſit ad artis excellentiam.*

14 *Opus vt non poſſit dici vitioſum ſufficit tanti valere quanti fuit pro mercede promiſſum.*

15 *Operis conductor non tenetur preſtare diligentiam exactiſſimam.*

16 *Superlatiuum ponitur pro poſitiuo.*

17 *Lim. vbi opus requirit diligentiam exactiſſimam.*

18 *Lim. 2. ſi conuentum quod opus approbari, ſeu menſurari deberet,*

19 *Conuentio quod opus approbari, vel menſurari debeat operatur omne periculum pertinere ad conductorem, excepto caſu fortuito.*

20 *Et ſemper vſquequo fuerit opus menſuratum, vel approbatum.*

21 *Hoc tamen non procedit ſi locator erat in mora menſurandi vel approbandi.*

22 *Et periculum caſu fortuito accidens ante approbationem non ſpectabat ad dominum ſi opus erat tale, vt approbari non poſſit.*

23 *Operis periculum, vbi pertinet ad conductorem intelligitur ſi eueniat tam opere perfecto, quam antea*

24 *Actio redhibitoria non habet locum in locatione operis,*

25 *Operis conductor ſi opus ſit vitioſum tenetur illud emendare, alias tenetur ad omnia damna.*

26 *Sutores facientes veſtes defectuoſas tenentur reſtituere earum valorem.*

27 *Statutum, quod recipiens opus ab artifice non poſſit poſt aliquod tempus reclamare, non procedit ſi artifex blandis verbis acquieſcat recipientem.*

28 *Capomogiter tenetur etiam de culpa aliorum, quorum opera vſus eſt.*

29 *Artifices ſi plures ſimul opus fecerunt tenentur æqualiter de vitio.*

30 *Veſtimentis fulloni datis ad poliendis furto ſubtractis, tenetur fullo ad omnia damna.*

CAPVT XXXI.

QVamuis ea quæ dicta ſunt in duobus præcedentibus Capitulis de periculo rei locatæ, vt plurimum applicari poſſint etiam periculo operis, vt ibidem etiam in aliquibus tactum eſt, adhuc non inutile reputaui hic ſpecialiter de iſto aliquid loqui ad maiorem dilucidationem dubiorum, quæ circa illud oriri poſſunt, ſicut igitur de rei periculo dictum eſt, quod ſi eueniat caſu, ſeu vt dicitur, vi maiore, cui reſiſti non poteſt, ſpectat ad locatorem rei dominum, ſi autem culpa conductoris eueniat ad ipſum pertineat in *cap. 29. num. 41. & in cap. 30.*
1 *num. 6. & 10. ac fere per totum* dicendum eſt de periculo operis vt eſt text. in *l. marit. 62. & ibi gloſ. in princ. & Bart. ac alij ff. locat.*

Recordari autem oportet, quod locatio operis, differt à locatione operarum, quia in iſta operarius eſt locator, cum præſtet operas ſuas arbitrio conductoris, in locatione vero operis, operarius eſt conductor, quia opus faciendum à locatore recipit, &
2 in eo arbitrio ſuo operatur, vt explicatum eſt *in cap. 1.* & in prima, nempe in locatione operarum, non applicatur quæſtio hæc de operis periculo, quia opus non venit in locatione, & operarius de eo nullam curam ſuſcipit, ſed ſolum operas ſuas præſtat, quas proinde ſi præſtare neglexerit, vel non potuerit, poteſt conductor petere remiſſionem mercedis pro eis promiſſæ, iuxta late dicenda *in cap. 50.* at nullo modo agendum de opere non locato nec aliter in contractum deducto *Pariſ. conſ. 37. num. 13. in fin. lib. 1. Viſcont. in ſuis concluſionib. ver. locator D. Lanfranc. Zach. de ſalar quæſt. 55. num. 11.* licet operæ ſint conductæ ad faci-
3 endum aliquod opus, quia dum opus non ſit arbitrio operarij, ſed domini, iſte poteſt ſingulo die operarios, & opus ipſum reprobare, & corrigere, ac proinde dum non reprobat cenſetur approbare, & ſibi imputare debet omne vitium eiuſdem operis, & pati omne periculum *Vbald. de duob. fratrib. par. 8. num. 38. verſ. dic aut conſtructor Coſt. de ratione rata quæſt. 127. num. 7. Nouar. de grauamin. Vaſſall. par. 3. grauam. 28. num. 11. D. Lanfranc. Zach. dict. quæſt. 55. num. 12.*

At animaduertendum eſt non attendi ad
4 hoc conſtitutionem mercedis, & eius ſolutionis deſtinationem ſi facienda ſit vnica vice, vel qualibet die, ſed ſolum an operarius opus in ſe ſuſceperit, & an arbitrio ſuo, vel potius domini illud efficiendum eſſet, vt eſt *text. in l. ea lege 53. ad fin. ff. locat.* cuius verba præciſa ſunt *nõ enim quidquam intereſt vtrum vno pretio opus, an in ſingulas operas certa pecunia locaretur, ſi modo vniuerſitas conſumationis ad conductorem pertinuit, poterit itaque ex locato cum eo agi, qui vitioſum opus fecerit, niſi ideo in operas ſingulas merces conſtituta erit, vt arbitrio domini opus efficeretur, tunc enim nihil conductor præſtare domino de bonitate operis videtur.*

Et ex præfatis verbis legis aperte etiam
5 deducitur, nec ſufficere operarium ſuſcipere opus faciendum, niſi ſimul conſumatio eiuſdem operis ad ipſum pertineat, vnde in caſu, quo faber ſuſceperat conſtruere domum, ac ſeſe obligauerat eam ædificare iuxta modellum, ac ordinem præſcribendum ab Architecto cum pacto, quod in euentum in quem deficeret in fabricando modis, & forma permiſſis, dominus illum expellere valeret, ac aliorum opera vti, & opus perficere, licet domus fuerit vitioſa, non propterea condemnandum eſſe Fabrũ ad damna, dum non probabatur eum tranſgreſ-

greſſum fuiſſe ordinem, & expulſum, ſuit in
Sacra Rota deciſum in vna *Romana Fabrica*
19. *Mart.* 1597. *cor. Pamphilio*.

6 Sic quoque non applicatur quæſtio hæc
in eis operibus, quæ propter eorum excel-
lentiam in contractum locationis, & con-
ductionis, non deducuntur, ſed præſtantur
in gratiam requirentis tantum, & ſi quid
earum occaſione recipitur, non eſt merces,
ſed honorarium, quia in his ceſſat ratio,
quæ conſideratur in conductore, & ſibi ipſi
imputare debet, qui minus idoneum elegit,
vt eſt text. *in l. 1. ff. ſi menſor. falſ. mod. dixer.*
qui licet loquatur tantum de Agrimenſo-
re, tamen procedit etiam in alijs, in quibus
eadem, vel maior ratio militat, iuxta tra-
dita *in cap. 15. n. 68. & ſeqq.*

7 In terminis autem locati, & conducti
operis ex eo, quod dictum eſt conductorem
teneri de periculo proueniente culpa ſua,
videtur poſſe deduci regulam, quod vbi-
cumque periculum contingat ex vitio ope-
ris, ipſe conductor teneatur, quia opus non
poteſt eſſe vitioſum, niſi malitia, aut ſaltem
negligentia, vel imperitia operarij interue-
niente, & ſic ſemper interuenit culpa eiuſ-
dem, quia conducens opus pro certa mer-
8 cede, implicite promittit adhibere diligen-
tiam neceſſariam circa illud, nec non etiam
implicite aſſerit ſe ſufficienter peritum, vn-
de dum in aliquo ex his deficit, remanet
deceptus locator eius culpa, vt explicant
*Caſtren. in l. ſi merces 28. §. qui columnam
ff. locat. Aretin. in §. fin. num. 3. Inſtit. eo-
dem tit. Gagnol. in l. contractus num. 45. ff.
de regul. iur. Caroc. de locat. tit. de culpa quæſt.
a num. 9. Borgnin. deciſ. 26. num. 15 par. 1.*
Quod ſecus eſt ſi periculum accidat vitio
9 ſoli, vel alterius rei, in qua opus factum
ſit, aut alio caſu mere fortuito, quia tunc
periculum ſpectat ad dominum, vt eſt text.
in l. fin. verſ. imo ſi ſoli ff. locat. eum concor-
dātibus ibi relatis *per gloſ. in verbo operis vi-*
10 *tio*. Niſi forte aliud actum eſſet inter con-
trahentes, quia tunc illud attenditur, vt ha-
betur *in l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iact.
& in l. item quæritur §. ſi gemmā ff. locat.* ma-
xime cum vix dari poſſit, vt conductor ope-
ris periculum in ſe ſuſcipiens, non ſit in ali-
qua culpa periculi euenientis, licet etiam
vitio rei eueniat, vt dictum eſt *in cap. 29.
num. 53.*

11 Et quidem nulli dubium cōductori ope-
ris etiam ſolam imperitiam culpæ aſcribi,
ſunt enim text. clari *in l. ſi quis fundum* 10.
*§. Celſus ff. locat. & §. imperitia inſtit. tit. ad
12 l. Aquiliam* At non propterea neceſſaria eſt
ſcientia perfecta, & ſumma, ſed ſufficit con-
ductorem eſſe talem, quales vulgo periti
dicuntur, vt habetur *in l. ſciendum tamen
19. §. illud ſciendum ff de ædilit. edict.* vnde
infertur vitioſum nō poſſe dici opus ex eo,
13 quod non ſit omnino perfectum, omni-
buſque numeris abſolutum ad artis excel-
lentiam, ſed ſufficit eſſe tale, prout vul-
garibus peritis fieri ſolet, vt notatur in eo-
dem §. *illud ſciendum*, prout etiam ſufficit
14 tanti valere, quantum fuit pro mercede
promiſſum *Onat. de contract. diſp. 10. ſect.
7. num. 281. D. Lanfranc. Zacch. de Salar.
quæſt. 55. num. 13.*

15 Sic & quo ad diligentiam, quam dictum
eſt cenſeri implicite promiſſam in condu-
ctione operis, non opus eſt conductorem
eam præſtare exactiſſimam, quam diligen-
tiſſimus preſtitiſſet, quia huius defectus eſt
tantum culpa leuiſſima, vt dictum eſt *in cap.
29. num.* 57. de qua conductor non tenetur,
vt in eodem *cap. num.* 42.

Neque obſtat, quod imo in his terminis
contrarium videatur dicendum per text. *in
l. ſi merces* 28. *§. qui columnam ff. locat.* dum
ibi explicatur culpa conductoris operis his
verbis *Culpa autem abeſt ſi omnia facta ſunt,
quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſ-
16 ſet.*, Etenim ſuperlatiuum illud *diligentiſ-
ſimus* ponitur ibi pro poſitiuo, & intelligi-
tur, ideſt, diligens, vt explicat ibi *gloſ.* &
tradunt *Grat. conſ. 9. num. 53. lib. 2. Honded.
conſ. 90. num. 35. & 36. lib. 2. Valenzuel.
conſ. 179. num.* 24. & plene *Rot. coram Bi-
chio deciſ. 646. num. 9.* vbi etiam de com-
muniori opinione teſtatur, & in terminis lo-
cationis rei, eodem ſuperlatiuo vtitur etiam
*text. in §. qui pro vſu inſtit. tit. de locat. &
cond.* & ibi pariter accipitur pro poſitiuo,
iuxta *gloſ. in eodem ver. diligentiſſimus*, &
alios, ac ſignanter *Pichard. ibid. num. 4. &
5.* & dictum eſt *in d. cap. 29. num. 61.*

17 Limitatur tamen concluſio iſta, vt non
procedat, vbi opus locatum diligentiam
exactiſſimam requireret, quia tunc de ea
intelligi debet dicta præſumpta promiſſio,
in conductione operis exiſtens, & præfata
verba *l. in d. §. qui columnam* accipienda
ſunt in proprio ſignificatu, etiam quo ad il-
lud ſuperlatiuum diligentiſſimus, *vt ex Porc.
& Pichar. in d. §. qui pro vſu inſtit. tit. de
locat. & conduct. num.* 4. dictum eſt *in cap.
29. num.* 62.

18 Prout etiam ſecundo loco limitatur d.
concluſio, vbi in locatione operis fuerit cō-
uentum, quod approbari, vel menſurari
deberet, tunc enim omne periculum ante
approbationem, ſeu menſurationem acci-
dens in opere, cedit damno operatij condu-

ctoris, excepto tantum periculo vi maiore,
ideſt caſu mere fortuito, cui nullo modo,
nec à diligentiſſimis prouideri, nec à for-
19 tiſſimis reſiſti poteſt, contingente *l. opus 39.*
verſ. ſi tamen ff. locat. & ſic etiam ſi accide-
rit culpa leuiſſima, & ad hoc proficit dicta
pactio, vt docet *gloſ. ibi in ver. conductoris,*
& tradunt *Coſta de ratione rata quaeſt. 127.*
num. 8. Nouar. de grauam. Vaſſall. part. 3.
grauam. 28. num. 12.

20 Et ſemper ſpectat in dicto caſu pericu-
lum ad conductorem, vſque quo opus fue-
rit approbatum, vel menſuratum *d. l. opus*
39. in princ. & l. fin. iuncta gloſ. in ver. pro-
baret ff. locat.

21 At hoc non procedit ſi per locatorem ſte-
tiſſet quominus approbaretur, vel menſura-
retur, quia tunc à die quo fuerit conſtitu-
tus in mora, periculum ad eum pertinebit,
prout habetur in eadem *l. opus*.

22 Id vero, quod dictum eſt periculum ope-
ris vi maiore accidens ante approbationem
ad locatorem pertinere, declaratur, vt pro-
cedat ſi opus eſſet talis qualitatis, vt appro-
bari potuiſſet, alias enim ſi fuiſſet tale, vt
non potuiſſet approbari periculum quomo-
documque, & quandocumque accidens,
ſemper ad conductorem pertinere debebit
l. ſi prius 40. ff. locat. Coſt. de ratione rat. quaeſt.
127. num. 9. Nouar. de grauam. Vaſſall. gra-
uam. 28. ad fin. part. 3. etiamſi opus ruat, non
vitio operis, ſed caſu fortuito, vt poſt *Ca-*
ſtr. in d. l. opus col. 2. ver. interdum contin-
git, late probat *Pariſ. conſ. 37. num. 9. &*
ſeq. lib. 1.

23 Et vbi periculum operis pertinet ad con-
ductorem, id procedit non ſolum ſi pericu-
lum accidat opere iam perfecto, ſed etiam
ante, ſi eueniat in parte eius tantum facta
l. maritus 61. ff. locat.

Non tamen poterit is, qui locauit opus
propter eius vitium petere reſciſſionem cõ-
tractus actione redhibitoria per ædilitium
edictum conceſſa, quia talis actio non ha-
24 bet locum in iſto contractu locationis, &
conductionis vt eſt text. *in l. ſciendum eſt 63.*
ff. de ædilit. edict. & in terminis locationis
operis tradit *D. Lanfranc. Zacch. de Salar.*
quaeſt. 55. n. 14. & dicam aliquid latius alibi.

25 At tenebitur conductor vitium illud re-
parare, & emendare, & quatenus emenda-
ri omnino non valeat, tunc condemnari po-
terit ad omnia damna locatori reficienda,
vt probat *Pariſ. conſ. 37. num. 5. & ſeq. lib.*
1. & alijs adductis *Graſſ. de effect. Cleric. in*
prælud. num. 122. D. Lanfranc. d. quaeſt. 55.
num. 12. vbi, & quod neque ſalarium præ-
tendere poterit.

Et hoc ſæpe accidit in praxi, vt ſuſcipi-
ens facere opus, illud ſiue per imperitiam,
ſiue per negligentiam faciat vitioſum, &
condemnetur propterea ad omnia damna,
26 vt de ſutoribus facientibus veſtes defe-
ctuoſas condemnatis reficere damna domi-
nis, nempe reſtituere earum valorem, teſtan-
tur *Benintend. deciſ. 9. Borgnin. deciſ. 26.*
part. 1. & Giurb. obſeru. 9.

Et quoniam aliquibus in locis adeſt con-
ſtitutio, quod recipientes opus non poſſint
poſt aliquod tempus reclamare, & artifices
blandis verbis inducunt Dominos opera re-
27 cipere, quamuis vitioſa, aſſerentes, quod
vitium infra paucos dies non apparebit am-
plius, & interim tranſit tempus conſtitutio-
nis, ſeu ſtatuti, talis artificum ars non ſuf-
fragatur, ſi dominus ab initio cõqueſtus eſt,
quia inde conſtituuntur in mala fide, quæ
impedit præſcriptionem ſtatutariam, vt pro-
bat *Benintend. d. deciſ. 9. num. 2. & ſeq. &*
Giurb. d. obſeru. 9. num. 10. verſ. nec lapſus
temporis & ſeq.

At vbi agitur de opere de cuius vitio te-
neantur operarij, ſi opus vitioſum ſit, in
quo plures operarij adhibiti fuerint, & quæ-
ratur quis de vitio operis teneatur, quatenus
adſit aliquis Capomagiſter, qui alios ad opus
28 poſuerit, clarum eſt illum ſolum teneri, etiã
de culpa aliorum, quos ipſe poſuit *l. ſi mer-*
ces 28. §. qui columnam, & ibi Bald. & Ca-
ſtren. ff. locat. ſi vero non adſit talis Capo-
magiſter, tunc ſi omnes operarij erant æque
periti, & æque principales in opere, omnes
29 pro rata tenebuntur, ſi vero erant aliqui
tantum, qui peritos ſe dixerunt, & opus
facere ſuſceperunt, tunc iſti ſoli tenebun-
tur, licet etiam aliqui alii fuerint tanquam
coadiutores dietim conducti, *Coſt. de ration.*
rat. quaeſt. 127. num. 7. Nouar. de grauam.
Vaſſall. grauam. 28. n. 11. part. 3.

Poteſt etiam euenire periculum in re, in
30 qua operæ erant faciendæ penes condu-
ctorem exiſtente, puta ſi veſtimenta à ful-
lone polienda fuerint furto ſubtracta, & hoc
caſu dominus agere debet contra furem
ſumptibus fullonis, & ſi agere non poteſt
contra furem, aget contra ipſum fullonem
ceſſis ei actionibus contra furem, vnde ſem-
per tenetur fullo ad omnia damna *l. cum in*
plures 62. §. veſtimenta ff. locat.

De ſublocatione, & aſſumptione ſocij in conductione.

SVMMARIVM.

1 *Conductor poteſt alteri ſublocare.*
2 *Ampl. procedere non ſolum in conductore rei, ſed*
etiam

etiam in conductore perſonâ, ſeu perſonarum.

3 *Lim ſi aliter fuit conuentum inter partes.*

4 *Stante pacto de non ſublocando, ſine conſenſu domini non poteſt dominus ſine cauſa conſenſum denegare.*

5 *Et ſi deneget ſupplet Iudex compellendo conſentire, vel declarando conſenſum haberi pro præſtito.*

6 *Decl. procedere vbi ſublocatio eſt de iure, vel conſuetudine permiſſa.*

7 *Alios ſi ſublocatio ſit de iure probibita, vtaut ſoenlias neceſſario dedaci debeat ex pacto, tunc dominus tenetur conſentire tantum ſi pactum ſit affirmatiuum, vel per duplicem negatiuam conceptum.*

8 *Decl. 2. vt non teneatur dominus conſentire vbi adeſt iuſta cauſa denegandi conſenſum, vti ſi eius ius efficiatur deterior.*

9 *Lim. 2. vt poſſit ſublocari ad breue tempus tantum.*

10 *Decl. vt conductor ſublocans ad longum tempus non cadat à iure ſuo.*

11 *Secus in emphyteuta.*

12 *Feudatorij licet non poſſint de iure ſublocare ad longum tempus, tamen de conſuetudine concedunt in emphyteuſi, & excuſantur à caducitate.*

13 *Lim. 3. vt poſſit ſublocare tantum perſonæ æquè idoneæ.*

14 *Lim. 4. vt non poſſit fieri ſublocatio, niſi ad eundem vſum.*

15 *Declara procedere tam in ſublocatione rei, quam in ſublocatione perſonæ.*

16 *Decl. 2. vt qui dicit ſublocationem factam ad alium vſum vel eſſe præiudicialem probare debeat.*

17 *Lim. 5. vt facultas ſublocandi non proſit vni ex pluribus qui ſimul conduxerunt.*

18 *Decl non procedere ſi alijs conductoribus nihil interſit.*

19 *Lim. 6. vt facultas ſublocandi competat ipſi conductori, non autem alteri intereſſe habenti, vti fideiuſſori.*

20 *Conductor poteſt ſibi aſſumere ſocium in conductione, tam ante, quam poſt contractum.*

21 *Et poteſt vnus ex conductoribus aſſumere ſibi ſocium in parte ſua, qui non ſit ſocius aliorum.*

22 *Et iſta aſſumptio in ſocium non eſt proprie ſublocatio.*

23 *Iſta aſſumptio in ſocium non tranſit ad hæredes, ſublocatio verò tranſit*

24 *Ampl. vt neque tranſeat in locatione vectigalium.*

25 *Decl. vt licet non tranſeat ad hæredes, tamen debeant hæredes participare de lucris prouenientibus ex antea geſtis.*

26 *Intellige declarationem; vt hæredes ſocij locationis exiſtentes de tempore contractus, poſſint prætendere omnia lucra ipſius locationis, ſecus autem hæredes ſocij poſtea admiſſi.*

27 *Pactum de non ſublocando non impedit conductori ſocium ſibi aſſumere.*

28 *Sublocatio fit per modum locationis, ac etiam per modum ſubſtitutionis in locum ſuum.*

29 *Iura conductionis cedi poſſunt, & ceſſionarius efficitur conductor.*

30 *Decl. non effici conductorem, ceſſionarium, ſi facta ſimplex ceſſio participationis lucrorum.*

31 *Sublocare poteſt conductor ne dum totam rem, ſed etiam partem.*

32 *Lim. ſi pars ſit de illis rebus quæ non poſſunt locari niſi cum vniuerſitate bonorum.*

33 *Locator poteſt ſublocare partem vni, & partem alteri.*

34 *Decl. procedere vbi locatio eſt de iure permiſſa, ſecus ſi fiat ex licentia à domino conceſſa.*

35 *Licentia ſublocandi ſi ſit ex mera gratia debet ſtricte interpretari, ſecus ſi neceſſario conceſſa.*

36 *Sublocare, & ſocium aſſumere poteſt conductor, etiam inſcio locatore.*

37 *Decl. procedere ſi conductor non prætendat ſe liberatum.*

38 *Decl. 2. vt deficiente conſenſu domini, ſubconductor, vel in ſocium aſſumptus, non eſt conductor.*

39 *Ampl. declarationem procedere tam ad ſui præiudicium, quam etiam domini.*

40 *Statutum de conductore, non procedit in ſubconductore.*

41 *Ampl. etiamſi ſtatutum loquatur de conductoribus qui contractui non interuenerint.*

42 *Statutum loquens de locatore non procedit in conductore.*

43 *Contrarium ſi ſit fauorabile, & late interpretandum vel appareat aliter ſenſiſſe ſtatuentes.*

44 *Subconductoris bona non obligantur primo locatori.*

45 *Lim. quo ad inuecta, & illata, in fundum.*

46 *Decl. limitationem intelligi tantum pro illa rata pro qua ſe obligauit ad fauorem primi conductoris.*

47 *Ampl. vt ſi in nihilo ſe obligauerit ceſſet omnino hypotheca inuectorum.*

48 *Intellige vt non ſint obligata pro penſionibus, ſecus pro deterioratione.*

49 *Statutum quod ſub conductores teneantur dominis, intelligitur pro rata temporis, & fructuum perceptorũ.*

50 *Subconductor tenetur in ſubſidium domino, ſi primus conductor ſoluendo non ſit.*

51 *Et dominus qui ita eum pulſat tenetur præſtare cautionem de liberando eum, à moleſtationibus primi conductoris.*

52 *Subconductor obligatus primo conductori conueniri poterit à locatore ſi primus conductor ei obligauerit omnia iura præſentia, & futura.*

53 *Et ſi vtraque obligatio eſſet executiua poſſit conueniri executiue.*

54 *Dominus, vt poſſit conuenire ſubconductorem debet præſtare conſenſum ſublocationi.*

55 *Ampl ſufficere conſenſum præſtitum ab initio.*

56 *Et ſufficit etiam locatio facta pro ſe, & ſocijs, niſi poſſit intelligi de præſentibus tantum.*

57 *Subconductor liberatur ſoluendo primo conductori, etiamſi anticipate ſoluat.*

58 *Lim. ſi promiſerit ſoluere domino, vel habeat ſequeſtrum.*

59 *Ampl. vt non ſufficiat dominũ conſenſiſſe ſublocationi.*

60 *Dominus conſentiendo ſublocationi, non liberat primum conductorem.*

61 *Ampl. etiamſi cœperit exigere à ſubconductore.*

62 *Ampl. 2. vt non ſufficiat primo conductori cedere domino omnes actiones contra ſecundum.*

63 *Decl procedere in ſimplici ſublocatione, ſecus ſi conductor cum conſenſu domini omnia ſua iura ceſſerit alteri, vel alium poſuerit in locum ſuum.*

64 *Emphyteuſi ad certam lineam conceſſa, ſi emphyteuta vendiderit, vel alium ſuo loco poſuerit de conſenſu domini non attenditur amplius eius linea, ſed acquirentis.*

65 *Ampl. non ſolum ſi proceſſerit per viam conditionis, ſed etiam per viam ſublocationis.*

CAPVT XXXII.

REgula iuris generalis, & clara eſt, conductorem poſſe, alteri rem ſublocare,

1 dicit enim Imperator *in l. nemò 6. C. locat.*
nemo prohibetur, rem, quam conduxit fruen-
dam, alij locare, & licet textus iſte loquatur
2 de conductore rei tantum, tamen regula
procedit etiam in conductore perſonæ, ſeù
operarum, vt poſſit eas ſublocare *gloſ. in l.*
3. verſ. & ſi liber homo ff. de vſufr. legat.
Gratian. diſcept. 185. n. 38. D. Lanfranc.
Zacch. de Salar. quæſt. 40. n. 2.
3 Verùm hæc regula, prout aliæ, patitur
ſuas limitationes, quarum vna habetur ex-
preſſa *in d. leg. nemo*, vt non procedat, ſi
aliter fuerit conuentum inter partes.
4 At ſi adſit pactum de non ſublocan-
do ſine conſenſu Dnmini, non poterit Do-
minus ſine cauſa conſenſum denegare, vt
dixit *Rot. in deciſ. 565. num. 3. par. 1. rec.*
& ſi eum deneget, ſupplebit Iudex, quia
dum ſublocatio eſt permiſſa à iure, & nul-
5 lum ex ea poteſt Domino inferri præiu-
dicium, intrat regula, quod tibi non nocet,
& alteri prodeſt, denegari non debet, & ſi
denegetur fit iniuria, & Iudex poteſt eum
compellere, vel ſuplere declarando con-
ſenſum haberi pro præſtito *Merlin. de legit.*
lib. 2. tit. 1. quæſt. 8. num. 11. Rot. deciſ. 280.
num. 4. part. 1. recent. Mantic. deciſ. 238.
num. 9.
6 Et his duobus concurrentibus, quod aga-
tur de ſublocatione ſecundum diſpoſitio-
nem inris, & naturam contractus omnino
permiſſa, & quod nullum ex ea inferri
poſſit præiudicium Domino, tenebitur Do-
minus conſentire quocumque modo conce-
ptum ſit pactum, videlicet, ſiuè affirmatiuè,
ſiue negatiue, ex quo non indiget condu-
ctor deducere facultatem alienandi ex pa-
cto quocumque modo ceſſet iſta neceſſitas,
nempè, ſiue ex quo permitator de iure ſe-
cluſo pacto, ſiue de conſuetudine, ſiue etiã
ex natura, & qualitate contractus, ex quo
ſcilicet ſit conceſſio libera, talem facultatem
ſublocandi aperte de ſe continens, iuxta la-
te tradita per *Surd. conſ. 382. num. 7. & de-*
ciſ. 220. num. 49. & ſeqq. Franc. de Pont.
conſ. 2. num. 1. & ſeqq. & num. 11. & alios
plene cumulatos *in Romana, ſeu Albanen.*
Vineæ 20. Iuny 1670. §. verum huiuſmodi
obiecto, & ſeq. coram R. D. Albergato, quæ
eſt poſt Torr. de pact. futur. ſucceſſ. dec. 81.
7 At ſi agatur de ſublocatione de iure pro-
hibita, & cui non aſſiſtat conſuetudo, nec
qualitas contractûs, tunc quia neceſſe ha-
bet conductor deducere facultatem alienã-
di cum conſenſu ex pacto, tunc omninò at-
tendi debet forma pacti, & inſpici, an ſit
conceptum affirmatiue, videlicet, quod
poſſit cum conſenſu, vel etiam cum dupli-
ci negatiua, videlicet non poſſit niſi cum
conſenſu, nam talis duplex negatiua reſol-
uitur in affirmatiuam, quod cum eo poſſit,
vt tradit *Gratian. diſcept. 416. n. 4. & Ro-*
ta coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 265.
num. 50. & ſeqq. alias autem ſi conceptum
omninò negatiuè, quod non poſſit abſque
conſenſu, tunc non poteſt ex eo deduci fa-
cultas alienandi, & dum conductor aliun-
de eam non habet, nullam facit ei locator
iniuriam conſenſum denegando, & ſic ſup-
pleri non poteſt à iudice *Manent. deciſ. 2.*
num. 40. & late *Rot. coram Bichio deciſ. 483.*
num. 17. & ſeqq.
8 Sicut etiam iuſte denegatur, & à Iudice
ſupleri nequit, & ſi ſupleat de facto nihil
agit, vbi adeſt iuſta cauſa eam denegandi,
prout adeſſe dicitur, vbi ins domini efficitur
deterius per introductionem alterius Colo-
ni, vel Inquilini *Iaſ. in l. fin. num. 92. & ſeqq.*
C. de iur. emphyt. Menoch. conſ. 1. num. 134.
Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. nu.
2. & 3. & his alijſque adductis *Rot. coram*
Merlino dec. 356. num. 5.
9 Altera limitatio eſt, vt facultas ſublo-
candi procedat in ſublocatione ad modicũ
tempus, nam ſi fieret ad longum tempus
eſſet alienatio, quam conductor etiam ſi ſit
ad longum tempus, facere valide nequit *l.*
2. C. ne rei dom. vel temp. Mant. de tacit. lib.
22. tit. 2. num. 56. in fin. Gratian. diſcept.
378. num. 31. & de emphyteuta, qnod non
poſſit locare ad longum tempus *Alex. conſ.*
165. num. 2. lib. 2. & conſ. 119. num. 7. lib.
3. Iaſ. in l. fin. num. 112. C. de iur. emphyt.
& in ſpecie de dicta *l. nemo*, quod reſtrin-
gatur ad ſublocationem modici temporis,
per quam nec vtile dominium, nec poſſeſ-
ſio transfertur *Caldaſ. de iur. emphyt. lib. 4.*
cap. 4. num. 39. & de feudatario, quod poſ-
ſit ſine dubio locare ad modicum tempus,
ſecus autem ad longum ſine conſenſu do-
mini tradit *Clar. in §. Feudum quæſt. 33.*
num. 1.
10 Verum licet conductor non valeat face-
re hanc ſublocationem ad longum tempus,
non propterea ſi eam faciat, prætendi po-
teſt, quod incurrat caducitatem, prout eſſe
magis communem opinionem relatis etiam
contrarijs dixi *cap. 3. num. 50.* licet ſecus
11 ſit in emphyteuta, vt ibi, & tradit etiam
Corbul. de canſ. priui. ab alienat. ampliat. 48.
num. 1. & idem eſt in feudatario licet de
12 conſuetudine generali ſoleant feudatarij
concedere Prata, & alias terras incultas in
emphyteuſim abſque conſenſu Domini, &
per ipsã conſuetndinẽ excuſentur à caduci-
tate, vt poſt alios tradit *Clar. in d. q. 33. n. 4.*

Limi-

13 Limitatur etiam præfata poteſtas ſublocandi, vt procedat quatenus fiat æque idoneo, vt tradit *gloſſ. in d. l. nemo C. locat. & ibidem Bald.* & alij communiter, vt per *Carocc. tit. de ſublocat. quæſt. 1. n. 4.* quamuis enim primus conductor, licet ſublocauerit, remaneat obligatus domino, vt infra dicam, adhuc poteſt conſiderari ei præiudicialis ſublocatio minus idoneo, ſignanter in hypotheca inuectorum, & illatorum in prædium conductum.

14 Prout etiam limitatur, vt procedat, quatenus ſublocatio fiat ad eumdem vſum, ad quem locatio prima facta fuit, vt tradit dicta *gloſſ. in l. nemo, & ibi Bald. & alij Carocc. de locat. & conduct. tit. de ſublocat. quæſt. 1. nu. 4. & per tot. Gratian. diſcept. 547. num. 52.* & hæc eſt limitatio ſatis practicabilis in Apothecis, de quibus in ſpecie firmat *Cyriac. Contr. 234. num. 12.* & apothecam ad vſum mercaturæ, & pannorum, non potuiſſe ſublocari ad vſum Pizzicariæ, quamuis eſſet in Platea, in qua ſolebant omnes aliæ Apothecæ ad vſum Pizzicariæ locari, iudicatum refert *Carocc. d. quæſt 4. num. 9.*

Et ratio eſt, quia vbi Apotheca locatur ad alium vſum, ſeu pro exercenda in ea arte diuerſa, deterioratur eius qualitas, quia amittit auuiamentum artis illius prioris, id eſt concurſum perſonarum ad illam, quod eſt conſiderabile, vt alibi dixi nempe *in cap. 29. num. 88. & ſeq.* vnde poteſt tradi regula generalis, quod ſublocatio fieri nequeat vbi præiudicium adeſt domini, ſeu primi

15 locatoris, quæ procedit, ſiue agatur de ſublocatione rei, iuxta prædicta, ſiuè etiam agatur de ſublocatione perſonæ, ſiue operarum, quæ pariter fieri nequit niſi ad vſum perſonæ conductæ conuenientem, vt probat *D. Laufranc. Zacch. de Salario quæſt. 40. num. 5. & ſeq.* vbi & ita, vt ſi plures artes nouerit, illam tantum exercere teneatur, in qua plurimum pollet, & generaliter iſtam ſublocationem operarum non permitti, eum damno operarij docuit *Bald. in l. liberti num. 14. ff. de operis libert. Grat. diſcept. 185. num. 3. verſ. dummodo D. Laufranc. ibidem num. 4.*

16 Qui autem dicit, ſublocationem non potuiſſe fieri ex prædicto capite, quod ſit præiudicialis, vel quod non ſit ad eumdem vſum, vel non æque idoneo facta, ipſe probare debebit, vt tradit *Carocc. d. tit. de ſublocat. quæſt. 2. per tot.* & ratio eſt patens, quia ſublocans habet regulam pro ſe, quod ſublocare valeat, quæ generaliter traditur *in d. l. nemo C. locat.* & ideò dicitur habere intentionem fundatam in ea, quouſque Dominus, qui allegat limitationem concludenter probet ſe eſſe in caſu illius *Dec. in l. 1. num. 8. ff. de reg. iur. Alexand. conſ. 79. num. 5. lib. 5. Rot. deciſ. 663. num. 1. part. 4. rec. & coram Gregor. deciſ. 201. num. 3.*

17 Non habet etiam facultatem liberam ſublocandi ille, qui ſimul cum alijs rem conduxit, quia cum contractu dicatur inter eos ſocietas, non poteſt vnus perſonam extraneam in illam introducere, & ideo ei ſublocare non poteſt *Ripa in conſ. 15. num. 11. tit. de obligat. Mort. conſ. 93. num. 11. & per tot.* vbi fortius vult, quod ſi ſublocet, cadat à iure, & etiam ſi adſit pactum redimendi à ſubconductore, & redimat, non poſſit reuerti ad ſocietatem, ſed ibi aderat etiam pactum expreſſum de non ſublocando alteri, qui de ipſa ſocietate non eſſet.

Verum formatur hæc quæſtio in ſcholaribus ſi vnus recedit, an poſſit Cameram ſuã alteri locare, in qua *gloſſ.* dicit, quod non *inſtit. tit. de locat. §. fin. & ſequitur Carocc. tit. de ſublocatione quæſt. 6. num. 2.* vbi de veriori, ſed quod hoc procedat, quatenus ſociorum interſit, quia non ſubſiſtere ſublocationem, ex quo non ſit æque idoneus

18 ſubſtitutus, alias ſi non interſit, poſſit, non vt ſit ſocius, ad comedendum, ſed ad habitandum poſt *Nic. de Matar.* cenſuit *Bald. in d. l. nemo 6. verſ. quid de Scolaribus C. locat.*

19 Præterea dicta facultas eſt ipſius conductoris, non autem alterius etiam in conductione aliquod intereſſe habentis, vti de fideiuſſore conductoris, quod ſublocare non poſſit, & ſublocando nihil dicatur agere, probauit *Menoch. conſ. 146. num. 36. & ſeq.*

20 Poteſt etiam conductor aſſumere ſibi ſocium in conductione, ſiue poſt contractam locationem ex adductis per *Coſt. ad Martam clauſ. 216. part. 1.* ſiue ante ineundo ſocietatem ſuper futura conductione *deciſ. 640. num. 10. part. 1. rec.* & vtrumque modum admiſit ex eiſdem *Rot. coram Eminentiſſimo Otthobono dec. 40. num. 32.*

Et poteſt etiam vnus ex pluribus condu-

21 ctoribus ſocium ſibi in parte ſua aſſumere ad lucrum, & damnum, qui non erit ſocius aliorum, illis non conſentientibus, neque eius aſſumptio illis præiudicabit *l. qui admittitur ff. pro ſoc. & ibi Bald. num. 1. Grat. diſc. 547. num. 34. & ſeq. & num. 43. Rot. in Roman. participationis 16. Decembris 1616. in princ. coram Vbaldo, quæ hodie eſt inter eius impreſſ. dec. 370.* ſed reſpectu aſſumentis erit verus ſocius, & participabit de effectibus locationis, eoque magis ſi alius conductor taceat, & non reclamet, tunc enim certius valet aſſumptio ab vno facta *l. Sabinus ait ff. com.*

com. diuid. Grat. diſc. 547. *num.* 44. *Rot. in d. Rom. participationis* §. *ſecundo quod coram Vbaldo dec.* 370.

Sed iſta aſſumptio in ſocium non eſt pro-
22 prie ſublocatio, ſed differt ab illa, *Rot. coram Emin. Ottbobon. deciſ.* 40. *num.* 28. vbi
aliæ plures deciſiones referuntur, & differt
ſignanter in eo, quod iſta non tranſit ad hæ-
23 redes aſſumpti, prout regulare eſt de ſocietate, illa vero tranſit, prout regulare eſt de
locatione ex relatis per *Mart. clauſ.* 216. *nu.* 2. *Rot. coram Vbald. deciſ.* 311. *num.* 5.

Et licet, quoad hoc ſecus ſit in ſocietate vectigalium, quæ tranſit ad hæredes ex
adductis *per Gratian. diſcept.* 276. *num.* 10.
& ſeqq. tamen vltra, quod debent concur-
24 rere quædam requiſita, de quibus *Grat.* ibi,
id non procedit in ſocio aſſumpto poſt conductionem, cuius reſpectu non adeſt ſocietas vectigalium, quæ ad hæredes tranſeat, vt declarauit idem *Gratian. diſcept.* 547. *nu.* 57. *&* 58. *& Rot. coram Vbald. deciſ.* 213. *num.* 12.

At licet talis ſocietas, & participatio non
25 tranſeat ad hæredes ad eam admiſſi, tamen
nō propterea prætendi poteſt, quod ipſi hæredes excludi debeant à participatione omnium lucrorum prouenientium ex antea geſtis, & acquiſitis, aut alias ex rebus communibus quamuis poſt mortem ſocij perceptis *l. actione* §. *ſi rem l. verum* §. *in hæredem ff. pro ſoc.* cum alijs adductis *per Gratian. diſcept.* 276. *num.* 41. *& ſeqq. & diſc.* 547. *num.* 60.

26 Sed adhuc adeſt diuerſitas inter ſocium
locationis, qui aderat de tempore contractus, & ſocium poſtea admiſſum, quia hæredes primi, poſſunt prætendere omnia lucra ipſius locationis, tanquam prouenientia ex re communi, & ex facto ſui Auctoris, ſecus autem eſt de hæredibus ſecundi, quatenus non fuerit ei communicata pars conductionis, ſed ſolum admiſſus ad participandum lucris, vt declarauit *Rota coram Vbald. d. deciſ.* 213. *num.* 16. & ſequitur *Gratian. diſcept.* 547. *num.* 62.

27 Ex eo vero, quod dictum eſt hanc aſſum-
ptionem in ſocium conductionis non eſſe ſublocationem, aperte ſequitur, quod pactum de non ſublocando, ei non obſtabit, & quod propterea valebit eo non obſtante, prout alijs adductis tradit *Marta de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 216. *num.* 1.

Fit autem ſublocatio ne dum per modū
locationis, conſtituta videlicet certa merce-
28 de per ſubconductorem ſoluenda ſublocanti, vt in terminis rei fiſcalis eſt *text. in l. moſchis* 47. §. *Emilius ff. de Iur. fiſc.* ſed etiam
per viā ſubrogationis, & ſubſtitutionis, itaut conuincatur eſſe ſublocationem, & non participationem, ſeù admiſſionem in ſocium, ſi conductor poſuerit in locum ſuum aliam perſonam cum ceſſione omnium ſuorum iurium, & vt vulgo dicitur *al bene, e male*, vt dicit *Gratian. diſcept.* 547. *num.* 53. *& Rot. coram Vbald. deciſ.* 311. *num.* 10. *&* 11.
clarum eſt enim iura conductionis poſſe ce-
29 di, & ſic mediante ceſſione poſſe, qui eam
reportat conductorem effici *Rota Ianuen. deciſ.* 14. *num.* 25. *ad finem* cum alijs adductis per *Gratian. & Rota coram Vbald. vbi proxime quæ* Deciſio fuit confirmata in eadem cauſa *Roman. participationis* 16. *Decembris* 1616. *cor. Vbaldo* & denuo 1. *Martij* 1619. *cor. eodem* & hec vltima eſt *in rec. deciſ.* 87. *par.* 4. *tom.* 2. & prima eſt inter illas ipſius *Vbaldi deciſ.* 370.

Aduertendum tamen quid ceſſum fuerit,
30 nam ſi facta fuerit ſimplex ceſſio participationis, cenſetur ceſſa participatio lucrorum, non autem ipſius iuris conductionis, vt poſt *Dec. in leg. ſi paſcenda num.* 13. *verſ. ſed hic res principalis C. de pact.* declarauit *Rot. in illa Romana participationis coram Bubalo, quæ eſt impreſſa per Marches. de comm. par.* 1. *fol.* 772. *num.* 4.

31 Poteſt etiam conductor ſublocare ne
dum totam rem, ſed etiam eius partem tantum, ſecluſo pacto contrario *Gratian. diſceptat.* 547. *num.* 51. vbi pluribus adductis firmat procedere etiam in conductionibus vectigalium *Rot. coram Vbald. deciſ.* 311. *n.* 13. dummodo tamen ea pars non ſit de illis
rebus, quæ non poſſunt locari niſi cum vni-
32 uerſitate bonorum, vt declarat *Caroc. de locat. tit. de ſublocat. quæſt.* 5. *num.* 4. prout
eſt iuſpatronatus, vt dixit *cap.*

33 Et partem vni, partemque alteri, & ſic
pluribus paulatim locare poteſt conductor, vt eſt *tex. in leg. moſchiſ.* 47. §. *Emilius ff. de iur. fiſc.*

34 At hæc procedunt in ſublocatione, de
iure permiſſa, quæ propterea latè interpretanda, at ſecus eſt, vbi agitur de prohibita vti eſt ſublocatio ad longum tempus in emphyteuta, aut alio ad longum tempus conductore, quia ſi reportauerit à Domino licentiam ſublocandi, talis licentia ex gratia conceſſa, eſt reſtringenda ad proprietatem verborum *Decian. conſ.* 83. *num.* 3. *lib.* 2. *Caldaſ. de iur. emph. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 10. adeò vt debeat ſublocare totum non partem & vni non pluribus, vt late probat *Corbul. de iur. emph. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. ampl.* 3. *per tot.* vbi quod debet

bet alienare totam rem, & ampl. 5. per tot. vbi
quod debeat ſublocare vni tantum non plu-
ribus Roſentall. de feud. cap. 9. concluſ.
33. num. 9. & ſeqq. Scrader. eodem tit. par.
8. cap. 4. num. 15. & alij relati per Bardel-
lon. conſ. 35. num. 14.

35 Vndè eſt etiã generaliter aduertendũ cir-
ca intellectum huius licentiæ, quod quate-
nus ſit ex mera gratia concedentis, tunc
ſeruanda ſit ſcrupuloſitas, in interpretatio-
ne verborum illius, ſi verò non ſit ex mera
gratia, ſed Dominus tenebatur eam ex iuſti-
tia concedere, tunc ſecus ſit, & ad omnem
modum, quo Dominus poterat ſiue de iure
ſiuè de conſuetudine compelli eam conce-
dere, extendatur, vt bene declarat Surd. de
alim. tit. 9. quæſt. 31. num. 38. ad med. &
ſeq. & deciſ. 220. num. 56. ad med.

36 Poteſt quoque conductor ſublocare ne-
dũ inſcio, ſed etiã inuito locatore, dum lex
ei hanc facultatem ſublocandi aperte per-
mittit, quæ propterea non poteſt ipſi à lo-
catore auferri Rot. Ianuen. deciſ. 14. num.
25. prope fin. Manent. deciſ. 39. num. 1. &
idem eſt de aſſumptione ſocij, vel admiſſione
alicuius ad participandum ex relatis per
Rot. coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 40.
num. 32. quatenus tamen primus condu-
37 ctor non prætendat ſe liberare per ſublo-
cationem, vel in ſocium aſſumptionem,
ſed remaneat obligatus, itaut domini con-
ditio non fiat deterior vt declarat. Rot. cor.
Vbald. deciſ. 311. num. 15. & ſeq. Grat. diſ.
547. num. 46.

Verùm ſi fiat ſine conſenſu Domini ſub-
38 locatio, vel admiſſio in ſocium, is cui facta
fuit ſublocatio, vel aſſumptus fuit, non po-
terit dici conductor, nec nomine condu-
ctoris venire Rot. Iannen. dict. deciſ. 14. n.
56. verſ. nec obſtat. & non ſolum ad ſui cõ-
39 modum, ſed nec etiam in ſui præiudicium,
& commodum Domini, qui propterea non
poteſt prætendere eum ſibi teneri, aut eius
bona ſibi obligata eſſe, vt eſt text. in leg. ſi
in lege 27. §. ſi colonus ff. loc. vbi habetur
manere tantum pignoratos fructus rei, non
autem bona ſubconductoris Gomez. variar.
tom. 2. cap. 3. num. 12. Nouar. quæſt. 64.
num. 3. & pleniſſime Ruginell. pract. quæſt.
33. num. 19. & ſeq. Rot. coram Eminentiſſi-
mo Otthobono deciſ. 40. num. 33.

40 Vnde ſtante ſtatuto de conductore, vel
ſocio loquente, prout adeſt Romæ ſtatutum
agriculturæ cap. 39. quod omnes ſocij cu-
iuſcumque exercitij teneãtur domino inſo-
lidum, tale ſtatutum non procedit in aſſum-
ptis poſt contractum abſque domini aſſenſu,
prout declarauit Rota in deciſ. 200. num. 13.
ad fin. poſt Statil. Pacific. de Saluian. quæ
eſt etiam impreſſa per Marcheſ. de commiſſ.
part. 1. fol. 767. & coram Eminentiſſimo
Otthobono dicta deciſ. 40. num. 39. & quod
vbi loquitur ſimpliciter de conductore, non
procedat in ſubconductore Ruginell. pract.
quæſt. 33. num. 20.

41 Quod ampliatur, etiam ſi ſtatutum dicat,
dictam obligationem locum habere debe-
re, quamuis non omnes contractui inter-
uenerint, quia intelligi poteſt ſi non inter-
uenerint per ſe ipſos, ſed Procurator, vel
conſocius ſtipulauit pro eis, & ideò tan-
quam exorbitans, non debet extendi ad
alios poſtea aſſumptos, de quibus locator
non cogitauit dict. deciſ. 200. num. 15.

42 Eademque ratione ſi ſtatutũ loquatur de
locatore, non procedit in conductore ſub
locante, vt tradit Randen. reſol. 27. num. 1.
& quamuis quoad hoc, contrarium ſenſerit
Reginell. pract. quæſt. 33. num. 21. eius opi-
43 nio poteſt procedere in aliquo ſtatuto fa-
uorabili, & latè interpretando, vel in quo
iſta ſenſiſſe ſtatuentes deprehendatur ex
verbis.

44 At quod dictum eſt bona ſubconducto-
ris non obligari primo locatori per text.
expreſſ. in l. ſi in lege 27. §. ſi colonus ff. loc.
limitatur, vt non procedat quoad inuecta,
45 & illata in fundum locatum, quia illa ſunt
hypothecata etiam ad fauorem primi loca-
toris, quod videtur mirabile Mant. de tacit.
lib. 11. tit. 15. num. 14. & ſeqq. vbi reddit
rationes admirationis, & concluſionis, &
tradunt plures relati per Nouar. quæſt. for.
64. num. 3. par. 1. & Merlin. de pignor. lib.
2. quæſt. 67. num. 21. & ſeqq. ſed limita-
46 tio intelligitur, vt procedat tantum pro
illa rata penſionis, pro qua ipſe ſe obliga-
uit ad fauorem primi cõductoris ſibi ſublo-
cantis, vt eſt text. expreſſ. in l. ſolutum 11.
§. ſoluta verſ. plane in eam ff de pignorat.
act. adeò vt ſi ad nihil ſe obligaſſet, ſed
47 gratis inhabitaſſet, in nihilo eſſent eius bo-
na inuecta, & illata hypothecæ obnoxia,
vt eſt text. expreſſus in leg. Pomponius 5. in
princ. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypot. tac. con-
trahat., & tradunt Ioſ. in §. item Seruiana
num. 34. inſt. de act. Neguſ. de pignor. par. 2.
membr. 4. num. 135. & alij relati per Statil.
Pacif. de Salu. inſp. 3. cap. 5. num. 10. in-
48 telligendo tamen pro ſolutione penſio-
num, non autem pro deteriorationibus præ-
dij locati, quia pro eis remanent obligata,
vt poſt Neguſ. dict. membr. 4. num. 137. &
ſeq. latè explicat Merlin. de pignor. lib. 2.
quæſt. 67. num. 31. & 32. & ſtante ſtatuto,
49 quod ſubconductores teneantur Dominis,
intel-

intelligi debet pro rata temporis, & fru-
ctuum per eos perceptorum, vt fuit conclu-
ſum in vna *Rom. affictus Caſalis relat. in dec.*
200. *num.* 10. *poſt Statil. Pacif.*

50 Item poteſt conueniri ſubconductor in
ſubſidium, ſi primus conductor non ſit ſol-
uendo, vt tradunt *Bertac. de Gabell. part.* 2.
quaſt. 12. *num.* 26. *Caroc. d. tit. de ſublocatio-
ne quaſt.* 11. *Nouar. d. quaſt. for.* 64. *num.* 4.
ad med. Manent. dec. 39. *num.* 9. & ſi ſub-
51 conductor conuentus à Domino timeat
poſſe moleſtari à primo conductore, cum
quo ipſe contraxit, compellitur Dominus
dare cautionem, quod non moleſtabitur,
prout practicari paſſim, & ita vtriq; ſuccur-
ri teſtatur *Caroc. d. quaſt.* 11. *ad fin.*

52 Prout etiam poterit agere Dominus cō-
tra ſubconductorem, ſi primus conductor
ei obligauerit omnia ſua bona, & iura præ-
ſentia, & futura, quia comprehendetur etiā
ius crediti per ipſum quæſitum contra ſub-
conductorem, vt tradit in ſpecie *Alciat. conſ.*
60. *num.* 1. *lib.* 8. & eſt regulare, quod cre-
ditor agere poſſit contra debitorem ſui de-
bitoris *Cyriac. contr.* 338. *num.* 7. *& ſeqq.*
vbi etiam ſine ceſſione *Adden. ad Buratt. de-
ciſ.* 793. *num.* 5. *Canal. deciſ.* 149. *num.* 4. &
53 ſi vterque tenetur via executiua, agere po-
terit executiue, iuxta ſtylum, de quo teſta-
tur *Saluſt. Tiber. in prax. lib.* 2. *cap.* 12. *nu.*
16. *& Zacch. de obl. Cam. quaſt.* 5. *num.* 30.
& Rot. deciſ. 7. *num.* 1. *poſt eumd. Zacch.*

54 Vt autem poſſit abſolute conueniri ſub-
conductor, datur cautela Domino, vt con-
ſenſum præſtet ſimili admiſſioni in ſocium,
vel ſublocationi ad effectum aſſequendi
actionem contra admiſſum, vel ſubcondu-
ctorem *Iaſ. in l.* 2. *num.* 10. *C. de iur. emphyt.*
quem refert, & ſequitur *Rot. coram Eminen-
tiſſimo Otthob. d. dec.* 40 *num.* 34.

55 Sufficeret tamen etiam conſenſus præſti-
tus ab initio, vti ſi facta fuiſſet locatio alicui
pro ſe, & perſonis nominandis ad hoc, vt
poſtea nominatus eſſet verè conductor abſ-
que nouo conſenſu *Rot. deciſ.* 208. *num.* 6.
part. 4. *rec. & in d. deciſ.* 40. *num.* 6. vbi
56 idem intelligit ſi pro ſe, & ſocijs, quod ta-
men interpretari poteſt de ſocijs præſenti-
bus, prout interpretatur *Ruin. conſ.* 90. *nu.*
9. *lib.* 1. nec diſſentit *Rot. in d. dec ſ.* 208.
num. 6. vnde ponderanda erunt verba in-
ſtrumenti, & indaganda mens contrahentiū.

57 Liberatur vero ſubconductor, nec aliquo
modo moleſtari poteſt à Domino, quamuis
eius conſenſum pro ſubconductione habue-
rit, ſi ſoluat primo conductori, cum quo
contraxit, etiam ſi talem ſolutionem anti-
cipate, videlicet, antequam venerit dies ei
præſtitus, fecerit *Gomes var. tom.* 2. *cap.* 3.
num. 12. *Ruginell. pract. quaſt.* 33. *num.* 9.
& ſeqq. per tot. Nouar. variar. quaſt. 64. *nu.*
3. *verſ. adhuc tamen part.* 1. *Manent. deciſ.*
39. *num.* 6.

58 At hoc ſine dubio non procedet, ſi pri-
mo locatori ſoluere promiſerit, vel ad eius
inſtantiam factum ſibi fuerit ſequeſtrum,
prout de vtroque tradit *Ruginell. d. quaſt.*
33. *num.* 16. *&* 18.

59 Licet enim Dominus conſenſerit eum
fieri ſubconductorem rei ſuæ, & propterea
acquiſierit actionem contra eum, non ideo
fecit eum conductorem ſuum, itaut non re-
manſerit in medio primus conductor, cui
debeat penſionem, prout, & ipſe primus
non obſtante ſublocatione, cum conſenſu
60 Domini facta remanet conductor, & ipſi
Domino obligatus, vt plenè firmant *Nouar.
quaſt. Foren.* 64. *num.* 1. *& ſeqq. & Manent.
deciſ.* 39. *num.* 1. *& ſeqq.*

Et ratio principalis eſt, quia dum condu-
ctor poterat alienare, ſine conſenſu, vel
Dominus tenebatur conſentire, indè ſequi-
tur, vt conſentiendo ſibi non præiudicaue-
rit in actione quæſita contra ipſum primum
conductorem *Bart. in l. lattus ad fin. ff. de
adminiſtr. tut. & in l. ſi cum dotem num.* 7. *ff.
ſolut. matr. Alex. conſ.* 131. *num.* 4. *lib.* 7.
Tiraquell. de retract. conſang. §. 1. *gloſ.* 9.
num. 149.

61 Et non liberatur primus conductor, etiam
ſi locator cœperit exigere à ſubconductore,
& ab eo aliquos terminos receperit, vt defi-
nitum refert *Faber. in ſuo Cod. lib.* 4. *tit.* 42.
definit. 28.

62 Nec ſuffragatur conductori ad hunc ef-
fectum ſe liberandi, quod paratus ſit cede-
re omnes actiones aduerſus ſubconducto-
rem *Vbald. de duob. Fratr. quaſt.* 10. *princ.
ſub num.* 1. *ad fin.* & alijs adductis *Nouar. d.
quaſt.* 64. *num.* 4. *& Manent. d. deciſ.* 39. *nu.* 5.

63 At hæc intelligenda ſunt, vt procedant
quando conductor ſimpliciter ſublocauit,
itaut remanſerint ei reliquiæ conductionis,
ſecus autem ſi ceſſerit penitus alteri omnia
iura ſua, vel vendiderit, aut aliàs eum in
locum ſuum poſuerit, quia tunc, acceden-
te domini conſenſu, ipſe remanet libera-
tus, vt firmant *Gratian. diſc.* 719. *num.* 3.
Maſtrill. deciſ. 55. *per tot. Rot. coram Merli-
no deciſ.* 356. *num.* 3. *&* 4. vnde eſt, quod
emphyteuta hoc modo vendens, ſeù cedens,
non habetur ampliùs in conſideratione,
adeò vt ſi emphyteuſis ſit ad certam lineā,
ſeù generationem, non conſideretur linea,
ſeù generatio ipſius, ſed conſideretur linea
emptoris *Petr. Barboſ. in l. vſufructus* 58.
num. 19.

num. 29. verſ. vnde conſuluit ff. ſolut. matr. Roſentall. de feud. cap. 9. concluſ. 39. num. 1. & ſeq. Surd. conſ. 353. num. 19. ad med. & ſeq. Cyriac. contr. 14. num. 21. Rot. deciſ. 388. num. 9. & 10. part. 12. recent. idque verum

65 eſt nedum ſi emphyteuta proceſſerit per viam venditionis, ſed etiam ſi proceſſerit per viam ſublocationis, ſeu ſubemphyteuticationis, quatenus ei nullæ reliquiæ remanſerint, vt late firmatur *in deciſ. 182. nu. 5. & ſeqq. part. 6. rec.*

De fructibus rei locatæ, eorum dominio, & hypotheca.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus fundo cohærentes ſunt pars fundi.*
2 *Dominium fructuum fundo cohærentium eſt domini fundi, non autem conductoris.*
3 *Decl. procedere in conductore ad modicum tempus.*
4 *Decl. 2. procedere tam in fructibus naturalibus, quam in induſtrialibus à conductore ſatis.*
5 *Decl. 3. vt conductor nec dominium, nec etiam hypothecam habeat fructuum pendentium.*
6 *Et ſi dominus non permittat conductori fructus percipere, competit ei tantum actio perſonalis.*
7 *Conductor æquiparatur fructuum emptori & n. 44.*
8 *Emptor fructuum non habet actionem realem, ſed tantum perſonalem contra dominum, vt eos ſibi det.*
9 *Dominium fructuum acquiritur conductori mediante eorum perceptione à domino permiſſa.*
10 *Dominium fructuum poteſt locator ſibi reſeruare.*
11 *Fructus dicuntur percepti per conductorem cum ſunt à ſolo ſeparati.*
12 *Decl. procedere ſi ſeparati ſint bona fide.*
13 *Fructus à conductore percepti non comprehenduntur in obligatione generali omnium bonorum etiam futurorum facta à domino qui locauit.*
14 *Limitatur tamen pluribus modis.*
15 *Fructus à conductore percepti remanent hypothecati domino pro mercede.*
16 *Ampl. etiamſi conductor bona ſublocauerit.*
17 *Ampl. 2. etiamſi dominus perceptionem ignorauerit.*
18 *Ampl. 3. hypothecam procedere tam in fructibus naturalibus, quam in induſtrialibus.*
19 *Locator rei dominus poteſt impedire conductori fructuum pendentium perceptionem, ac perceptorum tranſportationem, ſeu alienationem.*
20 *Fructus, quorum dominus hypothecam ſibi reſeruauit ſeu eos alienari prohibuit, ſi conductor clam aſportauerit competit domino furti actio.*
21 *Secus reſeruatione pignoris ceſſante.*
22 *Dominus prædij poteſt facere præceptum colono partiario ne fructus colligat ſine eius præſentia.*
23 *Colono partiario colligente fructus ſpreto præcepto, vel ſtatuto vocandi dominum, competit aduerſus eũ iuramentum in litem.*
24 *Iuramento in litem, vt locus ſit, requiritur dolus ex parte eius, contra quem defertur, & difficultas probationes ex parte eius, cui defertur ex dolo illa cauſata.*
25 *Colonus partiarius ceſſante prohibitione, poteſt omnes fructus ad domum ſuam aſportare.*
26 *Furto commiſſo in fructibus rei locatæ, furti actio non ſolum competit domino, ſed etiam colono.*
27 *Decl. colonum habere actionem furti, non autem actionem furtiuam.*
28 *Decl. 2. conductorem habere actionem in totum, colonum vero partiarium habere tantũ pro ſua rata.*
29 *Decl. 3. quod dictum eſt colonum non habere actionem furtiuam, non procedere, ſi ſit conductor ad longum tempus.*
30 *Fructus dicuntur conſumpti à conductore ſi eos miſcuit cum alijs.*
31 *Hypotheca, quam dominus habet in fructibus extinguitur ſi conductor eos conſumpſerit.*
32 *Secus per ſolam aſportationem extra fundum.*
33 *Hypotheca, quam habet dominus in fructibus extinguitur ſi colonus eos alienet.*
34 *Nec valet locator prætendere, quod ſub ea cadat pretium, vel res cum ea empta.*
35 *Lim. ſi conductor non ſit ſoluendo.*
36 *Pretium in ſubſidium procedit loco rei etiam in particularibus.*
37 *Locator rei dominus pro credito penſionum habet prælationem in fructibus aduerſus omnes creditores, etiam anteriores, & hypothecarios.*
38 *Ampl. procedere non ſolum in pendentibus, ſed etiam in perceptis, in manibus conductoris adhuc exiſtentibus.*
39 *Lim. vt dicta prælatio non procedat pro credito annorum futurorum.*
40 *Hypotheca à lege inducta in re aliqua certa, ſemper intelligitur cum prælatione aduerſus alios etiam anteriores ſecundum aliquos.*
41 *Fructus rei locatæ quouſque pendent ſunt liberi ab obligationibus conductoris.*
42 *Dominium fructuum rei locatæ, quod eſt penes dominum in ipſo actu quo percipiũtur à cõductore, tranſfunditur in hypothecam.*
43 *Venditor reſeruans ſibi hypothecam in re vendita præfertur in ea omnibus creditoribus emptoris.*
45 *Ampl. vt ſufficiat creditorem non habuiſſe fidem de precio.*
46 *Prælatio, quam habet dominus in fructibus rei locatæ, ampliatur, vt procedat etiamſi habuerit fidem de mercede.*
47 *Ampliatur 2. dicta prælatio, vt procedat etiam aduerſus habentes anteriorem hypothecam generalem expreſſam.*
48 *Ampl. 3. vt procedat in prælationem in concurſu cum alijs priuilegiatis anterioribus.*
49 *Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem in fructibus ex eo ortis.*
50 *Et aliqui tenent præferri domino, qui fundum locauit in quo ſemen ſatum fuit.*
51 *Contrarium tamen eſt verius.*
52 *Fructus non iure ſeminis, ſed iure ſoli percipiuntur.*
53 *Ampl. vt dominus fundi locati præferatur etiamſi creditor ſeminis conuenerit fructus ſibi obligatos fore cum prælatione omnibus alijs.*
54 *Melioramentorum cauſa creditor præfertur alijs creditoribus anterioribus.*
55 *Decl. procedere ad meram neceſſitatis meliorandi.*
56 *Decl. 2. procedere ſi pecunia data ſint in cauſam melioramentorum, ac actualiter in eam verſa.*
57 *Seminis cauſa creditor æquiparatur creditori ex cauſa melioramentorum.*
58 *Dominus fundi locati præfertur in fructibus pro credito mercedis creditori ex cauſa melioramentorum.*
59 *Dotis hypotheca præfertur creditoribus tacitam hypothecam habentibus.*

60 *Dotes mulieribus ſaluas eſſe Reipublicæ intereſt.*
61 *Dotis hypotheca in re empta præfertur ei, qui credidit ad rem emendam etiam anteriori.*
62 *Dominus fundi locati pro credito mercedis præfertur in fructibus hypotheca dotali.*
Ampl. etiamſi dos ſit anterior num. 66.
63 *Hypotheca dotalis non præfertur hypothecæ anteriori priuilegium prælationis habenti etiam tacite.*
64 *Creditor pecunia data ad emendam rem non habet priuilegium prælationis in re illa, ſed tantum in actione perſonali.*
65 *Lim. ſi pecunia ſit pupilli, aut ſimilis perſonæ priuilegiatæ.*
67 *Domino fundi vtile eſt, quando locat reſeruare ſibi expreſſam hypothecam in fructibus ad tollendas dubietates circa prælationem in concurſu cum alijs priuilegiatis, & præcipue cum dote, & ad alios effectus.*
68 *Dominus fundi habet prælationem in venditione fructuum facta à conductore.*
69 *Contrarium.*
70 *Decl. primam procedere pro pretio ab alijs oblato.*

C A P V T XXXIII.

1 Fructus, quouſque fundo cohærent ſunt pars fundi *l. fructus pendentes 45. ff de rei vindic.* & ideò fundi ſunt dicit text. *l. ſi ſeruus 63. §. locaui ff. de furt.* vnde datur
2 intelligi, quod eorum Dominium ſit penes fundi Dominum, non autem penes conductorem *Burſatt. conſ. 71. numer. 26. Peregrin. conſ. 80. num. 1. in princ. lib. 3.* loquendo ta-
3 men de conductore, ad modicum tempus, quia conductor ad longum tempus habet dominium vtile fundi, vt late dictum eſt ſup. in *cap. 27. de effectib. locat. poſt princip.* & ideo eodem modo, & fructuum *Baet. in l. ſi apes 26. §. item conſtat num. 1. ff. de furt.*
4 Et hoc procedit, ne dum in fructibus naturalibus, ſed etiam in induſtrialibus à cõductore ſatis, quia fructus non iure ſeminis, ſed iure ſoli percipiuntur, ita vt, qui ſcit fũdum eſſe alienum, prout ſcit conductor, nullo modo ſuos faciat quo quomodo ſati fuerint, vt habetur in *l. qui ſcit 25. in princip. verſ. nec refert ff. de vſur.*
5 Et non ſolum conductor, non habet dominium fructuum pendentium, ſed nec hypothecam, aut aliud iùs reale, vt reprobato *Oſaſc. deciſ. 82. num. 8. & 9.* qui contrarium ſenſerat *Rota deciſ. 187. num. 5. par. 1. rec.* & ſi
6 locator non permittat ei illos percipere, agere poterit tantum actione perſonali cõtra eum ad illos conſequendos ex conducto, ſi ſit contracta vera, & propria locatio, & pro ſocio ſi fuerit Colonus partiarius, vt tradunt *Iaſ. in l. cum filio familias numer. 181. ff. de legat. 1. & ibidem Soccin. Iun. num. 74. Roman. conſ. 309 num. 3. Paitell. annot. 54. num. 32. & ſeq. Rot. deciſ. 187. num. 2. & ſeqq. par. 1. recent. Sperell. qui alios cumulat dec. 43. num. 15.*
7 Comprobaturq; eadem opinio, quia conductor non habet in fructibus maius ius, quam habeat emptor fructuum, ſed ei æquiparatur, vt poſt *Imol. in Clem. 1. numer. 15. de reb. Eccl. non alienan.* tradit *Cancer. Variar. lib. 1. cap. 14. num. 32. ad med.* ſed emptor
8 fructuum non habet ius in re, nec actionem realem ad eos conſequendos, ſed tantum actionem perſonalem contra venditorem, vt eos ſibi det *Bart. in l. Codicilli 91. §. in-ſtituto n. 4. ff. de leg. 2. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 33. Cancer. dict. cap. 14. num. 34.* vbi ſecus eſſe dicit in emptore vſusfructus.
At permittente Domino conductorem
9 fructus percipere, tunc ipſe eorum dominium acquirit per ipſam perceptionem *Peregrin. conſ. 80. num. 1. lib. 3.* & quia voluntate Domini accipit, & ſic videtur ſuos facere, vt dicit text. in *d. l. ſi ſeruus 63. §. locaui ff. de furt.* poteſt Dominus nolle eum acqui-
10 rere dominium, & ſibi ipſi illud reſeruare, vſque, quo ſit de mercede ſatisfactus, vt dixit *Rot. deciſ. 351. num. 7. & ſeq. par. 1. rec.*
11 Ad hoc autem, vt percepi dicantur, ſatis eſt fœnum, aut ſpicam eſſe cæſam, aut vuam ademptam, vel oleam excuſſam, quamuis nondum tritum frumentum, aut oleum fa-
12 ctum, vel vindemia coacta ſit *l. ſi vſufructuarius 13. ff. quib. mod. vſufr. amitt. Rot. coram Put. deciſ. 305. num. 1. lib. 2.* Quatenus tamen bona fide à ſolo ſeparati ſint, alias enim ſecus eſſet dicendum ex traditis per *Put. ibi, & in deciſ. 6. ſub tit. de fructib. & per Lancellott. de attent. p. 3. c. 31. n. 97. & ſeq.*
Et adeò per perceptionem conductoris fiunt ipſius, & deſinunt eſſe locatoris, vt ſi
13 ipſe locator omnia ſua bona obligaſſet etiã futura, non tamen venirent tales fructus, de re quam locauit, à conductore percepti, vt pleniſſime firmat *Surd. deciſ. 97. num. 2. verſ. Hebræum tamen, & ſeqq. per tot.* videndus tamen circa illam deciſionem *Hodier. in addit. ad eandem*, & per eum citati, quia non tranſit ſine aliqua difficultate, & quatenus
14 ſit vera, patitur plures limitationes, & ſignanter vnam, vt non procedat in fructibus naturalibus, & alteram, vt non procedat in fructibus de tempore obligationis natis, vt tradit ipſemet *Surd. in fine eiuſdem*, & tertiam, vt neque procedat in fructibus tantum ſatis à conductore, & nondum à ſolo ſeparatis, vt eam limitat *Manent. deciſ. 34. num. 28. & ſeqq.* licet re vera ipſa de ſe ſatis aperte loquatur de perceptis, non autem de ſatis tantum a conductore, vt ſupponit Manent.

At

15 At licet fructus per perceptionem con-
ductoris tranſeant in eius dominium, vt di-
ctum eſt, remanent tamen tacite hypothe-
cati locatori pro credito mercedis, etiamſi
expreſſe non fuerit conuentum, vt habetur
in *l. in prædijs 7. ff. in quib. cauſ. pign. vel
hypoth. tacit. contrahat.* itaut cauſa dominij,
quæ erat penes Dominum, iuris auctoritate
transfundatur in cauſam pignoris, vt dicit
Peregr. conſ. 80. num. 2. ante med. lib. 3. quæ
16 etiamſi conductor bona alteri ſublocet,
ſalua remanet eidem Domino, vt eſt text.
in *l. ſi in lege 27. §. ſi Colonus ff. locat.*
Et licet ad præfatam hypothecam indu-
cendam requirit ſcientiam Domini, quod
fuerint percepti, prout requiritur ad indu-
cendam hypothecam in inuectis in fundum
ſenſerit, *Neguſan. de pignor. par. 2. membr. 4.
num. 147.* tamen, quia præfata iura talem
17 ſcientiam non requirunt, nec eadem ratio
militat inducendi hypothecam in rebus in-
uectis, quæ nunquam fuerunt in dominio
locatoris, & in fructibus quorum ipſe erat
Dominus, verius videtur eam non requiri,
vt ſenſit *Iaſ. in l. item, quia num. 15. ff. de
pact. Menoch. ad piſc. rem. 4. num. 114. & ſeq.
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 25. & 26.
Gratian. diſcept. 25. num. 9. Merlin. de pignor.
lib. 2. quæſt. 67. num. 64. & ſeq.*
18 Nec reſtringenda videtur hæc hypothe-
ca ad fructus naturales tantum, prout eam
reſtringi debere cenſuit *Iaſ. in d. l. item quia
in princip. ſub num. 10.* quia dum locator ha-
bet dominium, tam in naturalibus, quàm
in induſtrialibus, dum adhuc pendent, &
eius dominium poſtea per perceptionem
conductoris transfunditur legis auctorita-
te in cauſam pignotis, ſeu hypothecam, vt
dictum eſt, vtique hoc procedet in vtriſque,
prout reprobato Iaſone, tanquam in mani-
feſtum errorem lapſo tenent *Neguſ. de pi-
gnor. par. 2. membr. 4. num. 148. & Mantic. de
tacit. lib. 11. tit. 15. num. 27.* & latè etiam fir-
mat *Menoch. adipiſc. remed. 3. num. 117. &
ſeqq.*
19 Poterit igitur locator de mercede non
ſatisfactus, non ſolum impedire conducto-
ri perceptionem fructuum, adhuc penden-
tium ratione dominij, ſed etiam eorum
tranſportationem, ſeu diſtractionem, poſt-
quam illos perceperit inhibere, vt docet
*Bald. in l. eadem num. 2. verſ. poteſt tamen Do-
minus C. locat. Iaſ. in dict. l. item quia num. 15.
& num. 17. verſ. & dicit ff. de pact. Mantic. de
tacit. lib. 11. tit. 14. num. 23. verb. unde Do-
minus.*
Et ſatis etiam inhibitum videbitur, ſi ex-
20 preſsè conuenerit locator, fructus pro mer-
cede ſibi pignoratos eſſe debere, adeò vt
ſtante tali conuentione, ſi conductor illos
clam aſportauerit, competat aduerſus eum
actio furti, & ſi eos pendentes vendiderit,
& emptor eos aſportauerit, adhuc ipſi fru-
ctus in cauſam furtiuam incidãt, vt eſt text.
in *l. ſeruus communis 63. §. locati tibi ff. de furt.
Staiban. lun. reſ. 147. num. 38.* quod ſecus eſt
ceſſante dicta reſeruatione pignoris, ſeu
21 hypothecæ *Gratian. diſc. 25. num. 26. & ſeq.*
Et reſpectu coloni partiarij, qui videli-
cet colit fundum pro certa ratã fructuum,
quia Domini intereſt ſcire quantitatẽ præ-
22 ciſam eorum, poteſt ipſe Dominus fundi
facere ei præceptum, ne illos ſine eius præ-
ſentia colligat, vel facere eos deſcribere in
agro *Plot. de in lit. iur. §. 4. num. 11.* & ſi co-
23 lonus eos colligat ſpreto præcepto, vel ſta-
tuto, aut etiam conſuetudine vocandi
Dominum, dabitur aduerſus eum iuramen-
tum in litem ad probandam eorum quanti-
tatem, vt firmat ibidem *Plot. num. 13. & ſeq.*
quem ſequitur *Cyriac. contr. 89. num. 6.* licet
videatur velle dari abſolute iuramentum
prædictum aduerſus colonum colligentem
fructus non vocato Domino, quod non
tranſit ſine difficultate, ſi eos collegerit bo-
na fide, quia duo requiruntur ad hoc, vt ſit
locus dicto iuramento, nempe dolus ex par-
24 te eius contra quem defertur, & difficultas
probationis ex parte eius cui defertur ex
dolo illo cauſata *Bart. in l. in actionibus num.
22. ff. de in lit. iur. Purpurat. conſ. 369. num.
44. & ſeqq. Coccin. deciſ. 131. num. 1. Rojas
deciſ. 55. num. 3. in Rec. deciſ. 44. nu. 16. par. 9.*
Et ceſſante dicta inhibitione, vel expreſ-
25 ſa conuentione, noo ſolum colonus num-
mis colens, & per conſequens omnes fru-
ctus aſſequi debens, excuſabitur aſportan-
do eos ad domum ſuam, ſed etiam partia-
rius, qui aſſequi debet tantum eorum cer-
tam quotam, licet aſportet omnes ad domũ
ſuam, non cenſebitur propterea dolo face-
re, & furtum committere, quia non animo
furandi, ſed iuris ſui conſeruandi cenſeri
debet aſportaſſe *Fab. in §. furtum eſt num. 1.
inſtit. tit. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur,* &
ibidem etiam *Ang. Aret. num. 5. verſ. ex quo
infertur, Farinac. quæſt. 174. num. 26. Muta
dec. 44. num. 24.*
26 Et in propoſito furti, ſi committatur in
fructibus, non ſolum Dominus, ſed etiam
colonus furti agere poterit, vt eſt text. in
l. ſi apes 26. §. item conſtat ff. de furt. & licet
iſte text. loquatur expreſſe de colono, qui
nummis colit, & propterea videatur ſecus
eſſe dicendum in partiario, & in iſto proce-
dere text. in *l. cum duo plures 61. §. meſſem ff.*

locati, in quo habetur condictionem furtiuam competere Domino, & colonum agere poſſe cum Domino, vt agat, prout ſenſit *gloſſ. in dict. §. meſſem in ver. condicere*, tamen verius eſt, quod etiam ipſe §. *meſſem* loquitur de conductore nummis colente, non autem de partiario, vt patet ex quo dicit *Et ut id faciat colonum ex conducto cum Domino colonum*, hæc enim actio ex conducto datur colono nummis colenti, qui eſt propriè conductor, non autem partiario, vt dictũ eſt ſupra, & in propoſito aduertit *Bart. in dicta l. ſi apes §. item conſtat, ante num. 1.* vnde verior diſtinctio, qua conciliantur dictæ leges, eſt, quæ deducitur ex verbis clarís earum, vt videlicet *l. cum in plures §. meſſem ff. locat.* loquatur, & procedat in cõ-
27 dictione furtiua, non enim poteſt colonus, ſiue nummis colens, ſiue partiarius ſit, condicere fructus ipſos, ex quo non habet dominium, nec aliquod aliud ius reale in eis, & *l. ſi apes §. item conſtat. ff. de furtis* procedat in actione furtiua, quæ competit colono
28 pro intereſſe, quod habet, vt fructus ſalui ſint, ita vt, hæc ſola ſit differentia inter eos, quod cum partiarius aſſequi debeat tantũ medietatem, & ideo ad eam reſtrictum ſit eius intereſſe, pro ea tantum agere valebit, alter verò in totum, vt explicat *Bartol. in d. l. ſi apes 26. §. item conſtat. ff. de furtis*, & etiam in dicta *l. cum in plures 62. §. meſſem ff. locati*, & ſequitur *Cephal. in conſ. 181. n. 12.* & quod non poſſit fieri diſtinctio inter vtrumque colonum, comprobatur ex alio textu indiſtincte loquente in *l. fullo 84. verſ. frugibus ex fundo ſubreptis ff. de furtis*, ibi *frugibus ex fundo ſubreptis tam colonus, quàm Dominus furti agere poſſunt, quia vtrique intereſt rem perſequi.*

29 Verùm, quod dictum eſt colonum, non habere condictionem furtiuam, ex quo non habet dominium fructuum, limitatur in conductore ad longum tempus, quia dominium vtile habet, vt dictum eſt ſupra in princ. huius capit. & ideo ceſſat in eo dicta ratio, per quam iſta actio non competit conductori, vt docet *Bart. in d. §. item conſtat num. 1.*

30 Et redeundo ad propoſitum, ceſſante prohibitione Domini, conductor, non ſolũ poterit fructus aſportare ad domum, ſed etiam eos libere conſumere, & cõſumpſiſſe dicetur ad hunc effectum, vt extinguatur
31 hypotheca, ſi cum alijs fructibus illos miſcuerit, vt notant in *l. ſingularia 15. ff. ſi cert. petat. Fulgoſ. num. 6. Roman. num. 10. verſ. Adde quod hoc Iaſ. num. 13. Alciat. num. 24. Bolognett. num. 45. verſ. Quare ego puto Surd. conſ. 4. numer. 19. poſt med.* & volunt etiam aliqui, hanc hypothecam extingui
32 per fructuum aſportationẽ extra fundum, ſed aſportatio ſola à conductore facta abſq; aliqua alienatione, vel comixtione, non poteſt hoc operari ex traditis per *Gratian. diſcept. 953. n. 9. & 10.*

33 Poteſt etiam conductor ceſſante expreſſa hypotheca, vel inhibitione locatoris fructus diſtrahere, & diſtrahendo bona fide eos in tertium tranſmittere liberos à prædicta hypotheca tacita locatoris, quæ pariter per eorũ alienationem extinguitur *Marcſcott. var. lib. 1. cap. 24. num. 9. Merlin. de pignor. lib. 1. quæſt. 13. num. 5. & lib. 2. quæſt. 67. num. 69.*

34 Nec prætendere valet locator, vt ſub ea cadat precium, vel res cum eo empta, quia prædicta non eſt hypotheca vniuerſalis, ſed particularis, in qua precium non ſuccedit loco rei, aut res loco precij *l. 1. & ibi Bart. ff. de diſtract. pignor.* cum alijs in propoſito relatis per *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 29. & ſeqq. Gratian. diſcept. 25. num. 10. & ſeqq. Nouar. pract. quæſt. 69. numer. 2. par. 2. Merlin. dict. quæſt. 67. num. 99.* Niſi fortè
35 conductor non eſſet ſoluendo, quia tunc precium ſuccedit loco rei, & res loco precij,
36 prout ſuccedere in ſubſidium etiam in particularibus tradunt *Alex. conſ. 108. num. 10. lib. 5. Surd. deciſ. 306. num. 3. Buratt. dec. 874. nu. 1.* & in his terminis *Menoch. adipiſc. rem. 3. num. 122. Hodiern. ad Surd. dec. 97. n. 13.*

37 Habet vlterius locator pro credito penſionum prælationem in fructibus rei ſuæ omnibus creditoribus conductoris etiam anterioribus, & hypothecam habentibus,
38 idque non ſolum in pendentibus, in quibus cum habeat dominium, ſiue ſint naturales, ſiue induſtriales, clarum eſt eum eſſe præferendum *Bald. in l. in rebus 30. num. 3. C. de Iur. dot.* & in his terminis *Gait. de credit. cap. 4. num. 2003.* ſed etiam in perceptis in manibus conductoris adhuc exiſtentibus, vt late firmat *Peregr. conſ. 80. num. 2. & ſeqq. lib. 3.* & *Gratian. diſcept. 25. numer. 9. & per tot.* ſenſit etiam *Caroc. de loc. tit. de ceſſion. quæſt. 2. ſeu de diſformit. quæſt. 5. numer. 3. Nouar. pract. quæſt. 69. num. 2. par. 2.* & hanc eſſe veriorem opinionem, & tenendam tradit *Gait. de credit. cap. 4. num. 1580. Rota coram Bichio deciſ. 500. num. 34. & in Rom. dotis 16. Iun. 1662. §. remouetur quoque cor. Card. Vicecomite, & in Rom. pecuniaria 18. Iunij 1663. §. hinc ſecuti cor. Vereſpio* quarum prima eſt *deciſ. 521.* ſecunda eſt *dec. 64. in par. 14. rec.* quod in Hiſpanijs eſt declaratum per *l. 25. §. 4. tit. 21. noua recompil.* itaut, ceſſet, ibi

omnis

omnis difficultas, vt tradit *Faluciam. de cenſ.*
tom.2.lib.3.cap.5.num.13.ad fin. & in noſtris
partibus declaraſſe conſuetudinem, & praxim
ſticam vniuerſalem, teſtatur *Peregr. dict.*
conſ.80.num.1.
Nec obſtant, quæ deducuntur in contra-
rium per *Rotam coram Vbaldo deciſ.246.*
num.13.& plurib.ſeqq. quia illa deciſio lo-
quitur in caſu, quo locator velit prælatio-
nem in fructibus vnius anni pro mercede
39 aliorum annorum futurorum, & in eo tan-
tum procedit, vt aduertit etiã *Grat. diſcept.*
953.num.19.verſ.minus obſtat, & ſeq.& Rot.
in dict.deciſ.64.num.11.par.14.rec. quæ pro-
pterea eſt limitatio valde notabilis prædi-
ctæ prælationis, vt non procedat pro credi-
to penſionum annorum poſt perceptionem
fructuum decurrendorum. Alias ſi dicta
deciſio loqueretur indiſtincte, eſſet contra
40 mag. com. & magis veram opinionem, cu-
ius ratio eſt, non ſolum, quia vbicumque fa-
uore creditoris lex inducit in re aliqua cer-
ta tacitam hypothecam, illa regulariter in-
telligitur cum prælatione aduerſus alios
creditores etiam anteriores, vt oſtendit
plura exempla percurrendo *Peregr. d. conſ.*
80.num.31 & 4. lib.3. quod non tranſit ſine
difficultate, ex traditis in ſpecie contra *Pe-*
regr.per Rotam coram Vbald.dict. deciſ.246.
num.14.& ſeqq. ſed vlterius, quia fructus
41 naſcuntur, & proueniunt à re propria loca-
toris, & cuius ratione ipſe creditor eſt, &
quouſque pendent, ſunt pars ipſius rei, &
ſub dominio eiuſdem locatoris, vt dictum
eſt, & ita liberi ab obligationibus condu-
ctoris *Fab. de error. pragmat. d.1. error.1.*
num. 35. Gait. de credit. cap. 4. num. 2006.
& licet quando conductor eos percipit, lo-
cator dominium amittat, tamen in ipſo actu
42 formatur dicta eius hypotheca, itaut domi-
nium in hypothecam transfundatur, vt di-
cit *Peregrin.d.conſ.80.nu.2. lib.3.* ſeu potius
ipſi locatori remanet dominium actu per-
manens in hypotheca, prout dicunt *Gait.de*
credito cap.4. n.1997. & 2003. & Grat. di-
ſcept.25.num.15.verſ.vnde Dominus.Nouar.
quæſt.69. num.4. p.2. quapropter non da-
tur tempus, quo poſſint aliæ hypothecæ
præuenire, & ponere pedes, vt ita dicam,
ante iſtam, quæ propterea omnibus quo-
cumque tempore contractis erit præferen-
43 da, vt de ſe patet, & facit, quod idem di-
citur de hypotheca reſeruata per vendito-
rem in re vendita, poſt alios per *Gaill.lib.2.*
obſeruat.15.num.7.Gutier.pract.quæſt.lib.5.
quæſt.98. num.7. & ſeq. Fontanell. de pact.
nupt.clauſ.7. gloſ.2. par.8. num.72. Niger de
except.cap.3. in punct. num.60. Grinell. deciſ.
56. num. 4. aſſimilatur enim locatio vendi-
44 tioni fructuum, & conductor eorum empto-
ri, vt dictum eſt ſupra ex *Imol.& Cancer. lib.*
1.cap.14.num.32. ad med. Vnde etiam dici
poſſet facilius admittendam eſſe dictam
prælationem, quando appareret, locatorem
non habuiſſe fidem de mercede, prout di-
45 citur de venditore, quod hoc ſufficiat ad
hoc, vt ei prælatio competat *Caſtr. in l. Pro-*
curator §. ſi plures num. 3. ff. de tribut. act.
Gaill. obſer.15. num.4. lib.2. Gait. de credito
cap.4.n.1217. quid quid ſit contra, ſi habi-
ta fides de mercede, an propterea tranſeant
46 fructus liberi in Dominium conductoris
de quo dubitat valdè *Gratian. diſcept. 953.*
num.13.& 14. poſt Valaſc. de iure emph. q.
20. num. 15. ex quo iura ſupracitata hypo-
thecam inducunt fauore locatoris, non ſa-
tisfacti de penſionibus indiſtincte, quod
ſecus eſt in venditore de quo dicitur, quod
ſi habuit fidem de precio non præferatur in
re vendita, & ſic in hac parte non valet
æquiparatio.
47 Et ex prædictis rationibus verior vide-
tur opinio, quod prælatio locatori compe-
tat etiam aduerſus habentes hypothecam
anteriorem generalem expreſſam, prout
dicit *Peregr. in dict. conſ. 80.* & ſentiunt alij
ſupracitati, quid quid contrarium dixerit
Theſaur. quæſt. 29. numer.8. prope fin. lib.2.
quem ſequitur *Cancer.Var.cap.14. num.94.*
par.1. maxime cum Theſaur. ſimpliciter re-
ferat *Caualcan.deciſ.27.num.13.par.2.* quem
non inuenio hoc ibi dicere.
48 Prout etiam rationes præfatæ conuin-
cunt hoc priuilegium prælationis compe-
tens locatori eſſe potentius alijs ſimilibus
priuilegijs, itaut, in concurſu cum alijs pri-
uilegiaris etiam anterioribus, locator regu-
lariter ſit præferendus, prout ſentiunt præ-
citati, & ſignanter *Gait.de credit.cap.4. num.*
1997.& 2009.& in append. ad eundem cap.
num.122. debet enim attendi cauſa crediti,
quę in locatore eſt efficacior reſpectu fru-
ctuum rei ſuæ, quam poſſit eſſe alia quæ-
cumque regulariter loquendo, ratio autem
cauſæ eſt potiſſima in hoc propoſito dandi
potioritatem poſteriori creditori *Bart. in l.*
interdum 5. ante numer. 1. ff. qui potior. in
pignor.
Sunt tamen caſus valde dubitabiles, &
49 ſignanter ſi concurrat cum locatore cre-
ditor ex cauſa ſeminis, qui pariter habet
priuilegium prælationis in fructibus ex eo
natis *Pract. Papien. in act. hypothec. ver. ſub*
eâdem obligatione num.12.Poſt.de patr.poteſt.
par.4. capit. num.65. Gait. de credit. cap.4.
num.1557. Caſtill. dec.10. num.6. & tale, vt
ha-

50 habeat ſuos fauores aduerſus priuilegium
locatoris, & ſignanter illud late auetur
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. n. 21. & ſeqq.
& eamdem opinionem ſequitur. *Nepit. ad*
conſuet. Catan. tit. 35. nu. 5. Merlin. de pignor.
lib. 3. quaſt. 5. num. 47. & ſeqq. uſque ad 59.

51 Contrarium verò, quod præferri debeat
locator conſuluit *Decian. reſp. 50. per tot.*
lib. 3. & tenuerunt etiam *Ripol. Var. cap. 11.*
num. 68. & ſeqq. Paſcal. de patr. poteſt. par. 4.
cap. 6. num. 66. Theſaur. quaſt. 29. num. 10.
ver. limitatur tamen lib. 2. Marin. reſol. lib. 2.
num. 5. par. 1. eſt autem iſta, & ſic magis recepta
opinio, vt teſtatur. *Gait. de credit. cap. 4.*
num. 2008. & attento, quod cauſa vtriuſque
prælationis eſſet illa eadem, quod res, pro
qua creditum eſt, fructus ipſos produxit,
dum, & à ſolo, & à ſemine producuntur,
videbatur prima facie dicendum, quod hæc
duo priuilegia eſſent æqualia, itaut intrare
poſſet regula, qui prior in tempore, & iſte
etiam videbatur ſenſus Deciani, qui hanc
controuerſiam primus ex profeſſo diſcuſſit
in prædicto *conſ.* ſed dum ideò dat prælatio-
nem locatori in caſu illo, quia erat anterior,
vt aduertit etiam *Theſaur. dict. quaſt. 29. nu.*
3. lib. 2.

52 At in ſententiam pro locatore ite. com-
pellit text. in *l. qui ſcit 25. ff. de vſur. poſt*
princip. in illis verbis, *quia omnis fructus*
non iure ſeminis, ſed iure ſoli percipitur, &
inferius in §. *alieno ibi, quoniam in percipien-*
dis fructibus magis corporis ius, ex quo perci-
piuntur, quam ſeminis, ex quo oriuntur, in-
ſpicitur, hinc enim patet, quod licet ſemen
concurrat ad producendum fructus, tamen
magis, ac potentius concurrit ſolum, & plus
iuris tribuit, & propterea Dominus ſoli,
tamquam potentiorem cauſam, & plus iu-
ris habens præferendus erit, prout etiam
benè ponderat *Gait. de credit. cap. 4. num.*
2008. & in apend. ad eundem cap. num. 122.
quibus locis plenè etiam obiectis ſatis-
facit.

Quod, & ampliari poteſt, vt procedat
53 etiamſi, qui dedit ſemen, ſeu in cauſam
ſeminis credidit, expreſſe cõuenerit fructus
naſcituros ſibi ſpecialiter obligatos fore
cum prælatione omnibus alijs, quia iſta cõ-
uentio prodeſſe ei poteſt aduerſus alios cre-
ditores, at non præiudicare locatori, cuius
fundus magis tribuit fructibus, quam ſe-
men ipſum, prout diſtinguendo cenſuit *Se-*
nat. Pedemontan. teſte Theſaur. d. q. 29. n. 10.
lib. 2.

54 Sic ſi cũ locatore concurrat creditor ex
cauſa melioramentorum, qui pariter habet
priuilegium, vt præferatur alijs creditori-
bus anterioribus *l. interdum 5. ff. qui potior.*
55 *in pign. hab* ad meram tamen neceſſitatis
meliorandi, vt declarant *Iaſ. in l. creditor la*
prima, qua eſt 25. in ordine num. 3. verſ. tertio
limita ff. ſi cert. petat. Gratian. diſcept. 25. n.
23. Peregr. de fideicomm. art. 5. num. 34. in
56 *fin. Amat. reſol. 3. num. 63.* & quatenus de-
derit pecunias expreſſe in eam cauſam,
ac in eamdẽ actualiter verſę fuerint *Neguſ.*
de pignor. par. 5. memb. 2. num. 15. poſt med.
verſ. & iſta Fallentia Gratian. diſcept. 670.
n. 6. Amat. reſol. 3. n. 52. & ſeq. Vbald. dec. 176.
num. 6. Idem videtur dicendum, ac dictum
57 eſt de creditore ex cauſa ſeminis, nã æqui-
parantur iſte creditor ex cauſa melioramen-
torum, & creditor ex cauſa ſeminis, per *De-*
cian. dict. conſ. 50. lib. 3. proiectio namque
ſeminis in agrum eſt melioratio neceſſaria
ad percipiendos fructus, prout eſt cultura,
ſine qua terra non producit, vnde licet in
iſto priuilegio conſiderari poſſit, quod con-
ceſſum ſit, quia ſine melioramentis fructus
producti non fuiſſent, itaut eius ratio ſit ſi-
milis rationi priuilegij locatoris, ac proin-
de videatur pariter prima facie, quod locus
eſſe poſſit regulæ, qui prior in tẽpore, prout
dictum eſt de creditore ex cauſa ſeminis
iuxta ſenſum *Decian. dict. conſ. 50. num. 3. &*
4. lib. 3. tamen ſi ſupponimus meliorantem
58 contraxiſſe cum conductore, vt neceſſe eſt
ad hoc, vt detur iſte concurſus cum locan-
te, ſemper locans erit anterior, & qui ſequi-
tur fidem conductoris in re locata ſemper
debet ſupponere, ipſum conductorem ha-
bere ius liberum in ea parte fructuum tan-
tummodo, quæ excedit penſionem debitam
locatori, & vlterius fundus ipſe eſt cauſa
magis antiqua, & magis efficiens fructuum,
quam ſint melioramenta, & ideo locator,
qui creditor eſt ex cauſa fundi, debet indi-
ſtinctè, & abſolute præferri, prout indiſtin-
ctè loquendo eum præferendum eſſe dicit
Rota coram Vbaldo deciſ. 176. num. 8.

At ſi concurrat cum locatore Vxor con-
59 ductoris cum hypotheca dotali, quæ pari-
ter habet priuilegium notorium, vt præfe-
ratur etiam anterioribus tacitam hypothe-
cam habentibus, iuxta vulgat. *l. aſſiduis C.*
qui potior. in pignor. quoniam cauſa huius
60 priuilegij dotalis eſt vniuerſalis, quia vide-
licet intereſt Reipublicę dotes mulieribus
ſaluas fore, vt habetur in *l. 1. ff. ſol. matr.* vi-
debatur dicendum illud præualere priuile-
gio locatoris, prout ſenſerunt in ſpecie
Morla in emptor. par. 1. tit. 10. quaſt. 3. num. 5.
Felician. de cenſibus tom. 2. lib. 3. tit. 5. num.
14. Theſaur. quaſt. 29. lib. 2. vbi *n. 8. poſt med.*
refert ita fuiſſe iudicatum, penes quos alij.

Imò

Imò fortius cauſam dotis præferri etiam
locatori anteriori, voluerunt aliqui, & ſi-
gnanter expreſſe tradidit *Felician. d. num.*
14. ad fin. & hęc opinio comprobari poteſt,
ex quo habemus, quod ſi concurrat pro ſa-
61 tiſfactione in re aliqua conſequenda mu-
lier dotis creditrix, & is, qui dedit pecuniã
ad emendam rem illam mulier præfertur
tali creditori etiam anteriori text. eſt ex-
preſſus in *Auth. quo iure C. qui potior. in*
pign. & in corpore vnde ſumitur, nempè in
§. his conſequens ver. vnde volumus Auth. de
æqualit. dot. quod eſt valde ſimile, quia
ſicut locator eſt creditor ex cauſa fundi, à
quo proueniunt fructus, ita iſte creditor
habet ſuum creditum ex cauſa pecuniæ, à
qua prouenit res, in qua prætenditur ſatis-
factio.
62 At his non obſtantibus defendi poſſe vi-
detur, in omnibus priuilegium locatoris,
etenim quatenus ipſe ſit anterior res vide-
tur ſatis clara, quia hypotheca dotalis non
63 præfertur hypothecæ anteriori etiam taci-
tæ, priuilegium tamen prælationis habenti,
vt tradunt *Bolognett. in l. 1. num. 205. ff. ſol.*
matr. & ibidem *Petr. Barboſ. par. 6. num. 1.*
verſ. contrarium nihil. & ſeqq. Molin. de iuſt.
& iur. tit. de contract. diſput. 438. n. 4. & 5.
& in ſpecie propter hanc rationem *Felicia-*
num, vbi ſupra tanquam male loquentem
reprehendit *Gait. de cred. cap. 4. num. 1999.*
& ad text. in dicta *Auth. quo iure*, & in cor-
64 pore vnde ſumitur, reſpondetur, quod ille,
qui dat pecuniam ad emendam rem, non
habet hypothecam in illa re, ſed tantum
priuilegium prælationis in actione perſo-
nali, vt dicit ipſe *text. in Auth. quo iure*;
65 niſi tamen pecunia ſit pupilli, vel alterius
ſimilis perſonæ priuilegiatæ, in quibus pecu
liare eſt, vt aſſequantur tacitam hypothe-
cam in re empta cum prælatione, vt plene
firmat *Gratian, diſcept. 955. num. 8. & ſeqq.*
& alij, quos cumulat *Hodier. ad Surd. deciſ.*
15. num. 52. & ſeqq. vnde non poteſt, ab eo
inferri ad locatorem, cui hypothecam taci-
tam competere non eſt dubium, vt ſupra-
dictum eſt.
66 Ceſſante autem anterioritate locatoris,
adhuc vigere videtur cauſa potioritatis ex
quo ipſe habet dominium permanens in
hypotheca cuius ratione, quibuſque credi-
toribus conductoris pręferri debet, vt latius
ſupradictum eſt, & in ſpecie aduerſus dotẽ
eum tuetur *Gait. dict. cap. 4. num. 1997. & in*
appendic. ad eundem cap. num. 122. & quam-
uis ipſe *Gait. dict. cap. 4. num. 1999. & plu-*
ribus ſeqq. late tradat diſtinctionem, eamq;
reputet veriſſimam, & notandam inter fru-
ctus naturales, & induſtriales, ac velit in
naturalibus præferri conductorem, ſecus
autem in induſtrialibus, quam etiam refert,
& non impugnat *Merlin. de pignor. lib. 2. q.*
67. num. 68. & pro ea facit *Surd. deciſ. 97.*
prope fin. tamen videtur quidem vigere ali-
quam maiorem rationem præferendi loca-
torem in fructibus mere naturalibus, ac cur
præferri nõ debeat etiam in induſtrialibus,
ſolida aliqua ratio non apparet, dum, & iſti
ante perceptionem æque, ac naturales ſunt
ſub dominio, & poſt perceptionem ſub hy-
potheca illius, ex ſupra firmatis.

Verum cum negari non poſſit has præla-
tiones aduerſus alios priuilegiatos, præſer-
tim anteriores, & maximè aduerſus dotem
eſſe diſputabiles, prout etiã admittit *Gait.*
d. cap. 4. num. 1999. optima cautela erit,
67 vt Dominus in actu locationis reſeruet ſibi
dominium fructuum, vſquequo ſatisfactus
ſit, prout eum facere poſſe dictum eſt ex *Rot.*
dec. 351. n. 7. par. 11. recent. vel ſaltem ſibi
reſeruet hypothecam expræſſe, quod pari-
ter ſatis erit ad hoc, vt magis clare præferri
debeat quibuſcumque, ex late tradit per
Gratian. diſcept. 953. num. 4. & ſeqq. & fa-
cit in ſimili aduerſus dotem, quod dicitur
de dante pecuniam ad emendum rem, quod
licet non pręferatur doti, iuxta text. expræſſ.
in dicta *auth. quo iure C. qui potior in pign.*
tamen bene ei præfertur etiam anteriori, ſi
in traditione pecuniæ expræſſe conuenerit
rem emendam ſibi hypothecatam fore *Neguſ.*
de pignor. par. 5. membr. 2. num. 27. verſ.
ſed eſt dubium Gratian. *diſcept. 616. num. 4.*
vbi de veriori, *& diſcept. 670. num. 3. Adden.*
ad Buratt. deciſ. 62. num. 9. vbi plures alios
refert: & prodeſt etiam expræſſa reſeruatio
hypothecæ in fructibus pro mercede, quia
ea ſtante ſi conductor illos clam aſportaue-
rit, vel pendentes vendiderit, emptorque
aſportauerit, competit locatori actio furti,
quæ aliàs non competeret, vt dictum eſt
ſupra.
68 In fructibus autem ad conductorem li-
bere pertinentibus, puta poſt ſolutam
mercedem perceptis, competere locatori
aliud priuilegium prælationis in caſu, nem-
pè quo locator eos vendere velit, vt tenea-
tur præferre ipſum Dominum, docuit *Bart.*
in l. 1. num. 3. C. de Metallar. lib. 11. &
ibidem alij communiter, & poſt eos *Boer.*
deciſ. 107. num. 2. Burgnin. deciſ. 30. num.
97. par. 2. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 24.
ad. fin. Paſcal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 6.
num. 64. ad fin.
69 Contrarium tamen, quod locatori non
competat talis prælatio in emptione fru-

ctuum

ctuum, tenuit *Rota coram Bichio deciſ.* 500. *num.* 34. & licet non alleget niſi *Peregrin. conſ.* 80. *lib.* 3. qui de ea non loquitur, ſed tantum de prælatione in hypotheca, tamen eius opnio defendi poteſt, vti in puncto iuris verior; etenim regulariter nemo cogendus eſt vni potiùs, quam alteri vendere *l. dudum C. de Contrah. empt.* nec contrariam opinionem Bartholi probat ille *text. in l.* 1. *C. de Metalar. lib.* 11. cum ſpeciale ſit fauore fiſci & metallorum, vt ſint penes Principem, minuſque *text. in l. fin. C. de iur. emphyt.* quia ibi pariter eſt ſpeciale in meliorationibus, & iure emphyteutico, vt præferatur in eorum emptione dominus directus, vnde non poſſunt trahi hæc ſpecialia ad fructus ex re perceptos omninò diuerſos, contra prædictam regulam iuris, quod nemò ſit cogendus potius vni vendere, quam alteri, prout etiam in ſpecie ponderat *Couar. var. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 6. *in princ. verſ. cæterum quo rem iſtam*, & ex his dicit opinionem *Bart.* eſſe omninò falſam, licet receptiſſima ſit

70 Quando autem dicta prælatio eſſet ex æquitate, vel conſuetudine admittenda, intelligi deberet non pro pretio iuſto, vt vult *Bart. vbi ſupra*, & poſt alios *Garc. de locat. tit. de libert. ad l. inuitus C. locat. quaſt.* 2. ſed pro eo precio, quod conductor repetit ab alijs vt relatis pluribus tradit *Couar. dict. num.* 6. *verſ. ſecundo, etiamſi* vbi etiam quod hoc reijcit *Bart. Borgnin. dict. deciſ.* 30. *num.* 97. *par.* 2.

De impenſis, & melioramentis in re locata faciendis.

SVMMARIVM.

1 *Impenſæ, & melioramenta quomodo definiantur, relatiue.*

2 *Impenſarum ſunt quatuor ſpecies, alia neceſſaria alia vtiles, alia voluptuarie, alia fructuum colligendorum cauſa.*

3 *Impenſæ neceſſaria ſunt qua habent in ſe neceſſitatem impendendi.*

4 *Et quæ ſi facta non ſunt, res aut peritura, aut deterior futura ſit.*

5 *Impenſa neceſſaria ſunt etiam ratione perſona quis quando tenetur eas facere.*

6 *Impenſa neceſſaria in re locata ſunt illa quas exigit ipſa res, ne pereat, vel deterior fiat.*

7 *Impenſa neceſſaria in domo eſt pro ea reficienda ſi minetur in toto vel in parte ruinam.*

8 *Idque ſiue agatur de domo, vrbana, ſiue de alia in prædio exiſtente.*

9 *Impenſa neceſaria eſt curatio ſeruorum, & animaliũ.*

10 *Idem de propogatione vitium, & repoſitione arborum in locum demortuarum, & ſimilibus.*

11 *Impenſa neceſſaria non ſolum in reficiendo; ſed etiam in faciendo eſſe poteſt.*

12 *Et non ſolum facta in re, ſed etiam propter rem.*

13 *Impenſa litium, & aliæ pro rei defenſione datiorum, & ſimiles, ſunt expenſa neceſſaria.*

14 *Impenſa vtiles ſunt quæ rem meliorem faciunt deteriorem eſſe non ſinunt & n. n. ſeqq. vſque ad* 19. *vbi d. definitio defenditur.*

20 *Impenſæ vt dicantur vtiles requiritur, vt fuerint vtiliter facta ab initio.*

21 *Impenſa vtilis eſt ſi nouelletum in fundo factum ſit*

22 *Impenſa excedens neceſſitatem quandoque recidit in cauſam expenſa vtilis.*

23 *Impenſa in propagatione vineæ eſt neceſſaria, in noua autem plantatione eſt vtilis.*

24 *Impenſa in plantandis arboribus dicuntur vtiles.*

25 *Contrarium tenent alij.*

26 *Decl. vt ſi probatum ſit arbores augere fructus tunc procedat prima, vt eorum plantatio dicatur vtilis.*

27 *Decl.* 2. *vt quandoque plantatio arborum ſic impe nſa fructuum quærendorum tantum facta, &* n. 79. *vbi & quando ſit.*

28 *Impenſa in adiſcendis pueris dicuntur vtiles.*

29 *Decl. procedere in erudiendis ſeruis, ſecus in erudiendis liberis iuxta eorum qualitatem, quia ſunt neceſſaria.*

30 *Impenſa in reductione animalium ſunt vtiles.*

31 *Impenſa in adijcienda taberna domus eſt vtilis*

32 *Decl hoc non eſſe perpetuum, quia quandoque eſt impenſa neceſſaria.*

33 *Impenſa vtiles quæ ſint relatiue.*

34 *Impenſa voluntarie ſunt quæ ſpeciem dumtaxat ornant non etiam fructus augent.*

35 *Vel quas aliquis facit ad voluptatem.*

36 *Impenſa voluptaria ſunt viridaria, aquæ ſalientes in cruſtationes, intricationes, & pictura.*

37 *Viridarij melioratio eſt impenſa voluptuaria.*

38 *Pergulata, muri viridarij, & fornellus pro lauandis pannis, ſunt impenſa voluptuaria.*

39 *Impenſa voluptuariæ in re venali ſunt vtiles in quantum augent pretium.*

41 *Impẽſa voluptuaria quas dominus erat facturus ſunt vtiles.*

42 *Viridarij melioratio quando erat deſtinatum eſt impenſa vtilis.*

43 *Pictura, & incruſtationes in Palatijs Magnatum, eſt impenſa vtilis.*

44 *Domus magna in Rure ædificatio, eſt impenſa voluptuaria.*

45 *Decl. vt ſi nulla adſit domus, & expenſa in eius ædificatione non ſit exceſſiua reputatur vtilis.*

46 *Domus magnæ ædificatio in Ciuitate, dicitur impenſa vtiles.*

47 *Decl. non procedere ſi fiat additamentum domui à tertio, quod dominus non feciſſet.*

48 *Impenſa in ædificatione domus quandoque eſt vtilis, & quandoq; neceſſaria, & ideo ſtatur arbitrio Iudicis.*

49 *Impenſa fructuum colligendorum cauſa ea ſunt quæ ad perpetuam vtilitatem rei non pertinent, ſed ad fructus dumtaxat.*

50 *Impenſa fructuum colligendorum cauſa ſunt omnes quæ quærendorum, cogendorum conſeruandorumque eorum gratia fiunt, & n.* 51. & 52. *vbi quæ ſint iſta.*

53 *Impenſa quæ reſpiciunt vtilitatem rei perpetuam non dicuntur quærendorum fructuum cauſa, licet eam quoque reſpiciant.*

54 *Ampl. dummodo reſpiciant vtilitatem rei ad decennium duraturam.*

55 *Foueas facere, ſeu reficere ſi breui tempore ſunt*

duratura

duratura ſunt impenſæ fructuum colligendorum cauſa, ſecus ſi ſunt perpetua

56 *Disboſcatio eſt impenſa fructuum collgēdorum cauſa.*

57 *Contr. tenent alij.*

58 *Decl. vt ſi ager erat ſolitus arari, & per negligentiam repletus fuerit dumis procedat prima, ſi verò erat nemus tunc ille procedat ſecunda.*

60 *Impenſa in curatione ſeruorum, & iumentorū ex quibus vtilitas percipitur dicitur fructuum colligendorū cauſa.*

61 *Impēſæ in curandis ædificijs ex quibus fructus detrahuntur dicuntur fructuum colligendorum cauſa.*

CAPVT XXXIV.

Quid, & quotuplices ſint impenſæ.

PRINCIPIVM TITVLI.

IMpenſarum, quas meliorationes, ſeu melioramenta appellamus, vtilis eſt tractatus dicit *Peregr. de fideicom. art. 50. in princ.* verum, quia materia eſt ſatis diffuſa, ne dicam confuſa, procedendum eſt cum aliqua diſtinctione, & Primo inſpiciendum, quid, & quotuplices ſint impenſæ; Secundo, quas expenſas teneatur facere locator, & quas conductor. Tertiò de pactis circa expenſas faciendas, ſeù repetendas, quomodo intelligi debeant. Quartò quas expenſas repetat conductor, & qua actione, & quo tempore. Quinto de probatione, & liquidatione expenſarum. Aſſumendo igitur primam inſpectionem, quid ſint impenſæ, & milioramen-
1 ta in genere notum eſt, & patebit ex definitione ſpecierum, ſi tamen quis, & definitionem earum etiā in genere cupit, adeat *Garz. in ſuo tractat. de expen. & melioram. c. 1. n. 7. &* 8. vbi conatur explanare, quod planum eſt.

Sunt autem impenſarum quatuor ſpecies,
2 quædam enim ſunt neceſſariæ, quædam vtiles, quædam vero voluptuariæ, vt dicit *Vlpian. in l. 1. in princ. ff. de impenſ. in reb. dot.* & de his tribus ſpeciebus Impenſarum ſingulariter loquitur *Paul. in l. impenſæ 79. ff. de verb. ſignif.* inter quas licet comprehendi poſſint etiam impenſæ, quæ fiunt fructuum colligendorum cauſa, de quibus habetur præcipuè *in l. ſi à Patre 39. §. fin. ff. de petit. hared.* tamen pro quarta ſpecie eas addit, ſignanter *Graz. de expenſ. cap. 1. num. 10.* & eas etiam ſeparatim conſiderant *Beer. decif. 44. num. 6. in fin. & ſeq. vſque ad 12. Mareſc. var. cap. 108. & ſeq. lib. 2. & alij.* vnde, & nos ita eas conſiderabimus, quia in hac materia, locationis, & conductionis ſpecialem habent conſiderationem, vt patebit ex diſcurſu, & generaliter multum intereſſe inter iſtas, & alias impenſas perpetuam vtilitatem rei concernentes definitur *in l. vel ſi vites 3. verſ. nec generaliter ff. de impenſ. in reb. dot. fact.*

3 Neceſſariæ illæ dicuntur, quæ habent in ſe neceſſitatem impendendi, cæterum ſi nulla fuit neceſſitas, alio iure habentur, inquit *Vlpian. in d. l. 1. §. neceſſariæ ff. de impenſ. in reb. dotalibus*, quæ definitio declaratur à *Paulo in d. l. impenſæ 79. ff. de verb. ſignif.* explicat enim, quando dicantur habere in
4 ſe neceſſitatem, dicendo *impenſæ neceſſariæ dicuntur, quæ ſi facta non ſunt, res aut peritura, aut deterior futura ſit.*

5 Et ita dicuntur neceſſariæ ratione rei, dicuntur enim etiam neceſſariæ impenſæ ratione perſonæ, videlicet, quando quis tenetur eas facere, vt habetur *in l. & in totum 4. & ibi notat gloſſ. 1. ff. de impenſ. in reb. dot.* ſiue neceſſitas ei imponatur à lege, ſiuè à contractu, vt de vtraque loquitur *Bart. in l. 1. §. neceſſariæ num. 1. & 2.* at de hac neceſſitate loquar, quando dicam, quas impenſas teneatur facere locator, & quas conductor, hic autem explicandum eſt, quæ ſint neceſſariæ ratione rei.

6 Sunt igitur in primis neceſſariæ impenſæ circa rem locatam illæ, quas exigit ipſa res ad hoc ne pereat, vel ne deterior, & minus apta vſui deſtinato fiat, ſeù quibus non factis res imminuitur, vt dicit *Vulpian. in l. impenſæ 14. in princ. ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & multo magis ſi peritura ſit abſque eis, iuxta *d. l. impenſæ 79. ff. de verb. ſign.* cum concord. relatis *per Garz. de expenſ. cap. 13. num. 49. & Peregr. de fideicom. art. 50. num. 8. verſ. nam his.*

7 Exemplum autem eſt ſi Domus in totum, vel pro parte minetur ruinam, nam in ea reſtauranda, ſeu reficienda neceſſaria eſt impenſa *l. 1. propè fin. verſ. ſi ædificium ruenti ff. de impenſ. in reb. dot. Menoch. conſ. 1254. num. 1. Altograd. conſ. 28. num. 57. verſ. & quidem lib. 1. Seraph. decif. 898. num. 5.* &
8 non ſolum ſi agatur de domo locata, ſed etiamſi locatum ſit prædium, in quo adſit domus pro vſu Villici, quia, & impenſæ pro ea reficienda, ſeù reſtauranda neceſſariæ ſunt *Alex. conſ. 162. num. 1. lib. 7. Roland. conſ. 28. num. 12. & ſeqq. Surd. conſ. 181. num. 18. Cyriac. contr. 83. num. 1. Cartar. decif. 72. num. 4.* & de ædificijs pro repoſitione fructuum, & cuſtodia animalium vti Granario, ſtabulo, & fænili, & ſimilibus *Ruin. conſ. 157. num. 21. lib. 1. Dunoz. Iun. dec. 665. num. 4.*

9 Idemque erit, ſi in curandis animalibus neceſſaria fuerit impenſa, prout inter neceſſarias impenſas connumeratur, ſi in valetudinem ſeruorum impenſum fuerit *in l. 2. ff.*
10 *de impenſ. in reb. dotalib. fact.* & de propagatione vitium, curatione arborum, & repoſitione aliarum in locum demortuarum,

Tt &

& olivecti deiecti reſtauratione *l. 1. in fin. & l. vel ſi vites 3. in princ. & l. impenſa 14. ff. eodem Peregr. art. 50. num. 8.* & ſi aliquid quis præſtiterit, ne ſtipulatio damni infecti committeretur id inter neceſſarias quoque connumeratur *in d. l. 1. in fin. ff. de impenſ. in reb. dot.*

11 At licet impenſa neceſſaria communiter ſit in reficiendo, attamen, & in faciendo ſæpe numero occurrere poteſt *gloſ. in l. 1. ver. factum ſit ff. de impenſ. Bart. in l. in fundo 39. num. 5. in fin. ff. de rei vendic.* & alijs congeſtis tradit *Peregr. de fideic. art. 50. num. 6.* nam, & vbi piſtrinum, vel horreum neceſſario factum ſit, in neceſſarijs impenſis habendum ait labeo, prout refert *Vlpian. in l. 1. §. ſed & ſi ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & de conſtructione ſeminatj, id eſt loci, vbi frumentum ad ſeminandum reponitur pro vtilitate fundi, quod ſit neceſſaria impenſa idem dicit *in l. vel ſi vites 3. ff. eodem.* Regula autem eſt in contrarium, vt ſcilicet noua edificatio ſit impenſa vtilis non neceſſaria, imo fortius hoc procedit etiam in reædificatione domus collapſæ *Petr. Barboſ. in l. diuortio 8. §. fin. num. 32. verſ. aliud exemplum ff. ſol. matr. Peregr. conſ. 42. num. 14. lib. 1. Sim. de Pret. de interpr. vlt. vol. lib. 3. interpr. 3. dub. 5. ſol. 5. num. 16. Boer. dec. 44. num. 7.*

12 Et non ſolum impenſæ factæ in ipſa re, ſed etiam factæ propter rem, ſeù rei cauſa, neceſſariæ ſæpe dicuntur, vt latè pluribus congeſtis tradit *Peregrin de fideic. art. 50. num. 9.* quarum exempla ſunt in expenſis litium pro defenſione rei, indictiones Princi-
13 pum pro datijs, ſubſidijs, & alijs, decimarum ſolutio, refectio viarum, de quibus *Roland. conſ. 83. num. 2. & ſeq. lib. 4. & late Peregrin. d. art. 50. num. 9. & num. 16. & ſeqq.* & de refectione itineris eſt text. *in l. impenſa 14. ff. de impenſ. in reb. dot.* & de factis cauſa defendendi rem ab hoſtium incurſione *Bald. conſ. 303. num. 2. lib. 1.*

14 Vtiles autem impenſæ definiuntur à Fulcino, vt ſint, quæ meliorem dotem faciant deteriorem non eſſe ſinant, ex quibus redditus mulieri acquiratur, vt habetur *in leg. impenſa 79. ff. de verb. ſignif.*

15 Et licet verba illa, deteriorem non eſſe ſinant, prima facie reprehendi poſſe videantur, ex quo conueniant potius expenſis neceſſarijs, quas dictum eſt eas eſſe, quibus non factis res deterior futura eſſet, ex eadem *l. impenſa 79. in princ.* tamen euitari poteſt reprehenſio pluribus modis, & primo legendo, nō deteriorem eſſe non ſinant, prout habetur in Pandectis Florentin. vt ſit ſenſus eas demum vtilium impenſarum appellatione, venire, quæ rem meliorem efficiant, non quæ deteriorem fieri non ſinant, prout magis placet gloſſæ marginali.

16 Secundo, quia definitio neceſſariarum vult, quod ſufficiat eas impedire deteriorationem futuram, dicit enim, *impenſæ neceſſariæ ſunt, quæ ſi factæ non ſint, res aut peritura, aut deterior futura ſit,* & ſic ſufficit verificari impedimentum deteriorationis propter alternatiuam illam, aut, at in definitione vtilium non adeſt talis alternatiua, ſed requiritur copulatiue, vt melior fiat res & deterior non eſſe ſinatur, itaut hæc adſit differentia inter neceſſarias, & vtiles, vt primæ conſeruent tantum, ſecundæ conſeruent, & augeant ſimul, quæ eſt magna differentia, vt dicit *Rebuff. in d. leg. impenſa §. vtiles verſ. ex quo textu collige.*

17 Tertio ceſſat obiectum, quia dum text. in definitione vtilium, poſt quam dixit eas eſſe, quæ meliorem dotem faciunt, addit, deteriorem eſſe non ſinunt, continuata eſt oratio, non ſolum abſque dictione alternatiua, ſed etiam abſque copula, intelligi debet, etiam continuatus ſenſus præcedens, quod meliorem dotem faciant deteriorem eſſe non ſinant, id eſt, vt ita melior ſit effecta res, vt nulla poſſit conſiderari deteriorario, alias, ſi poſſit conſiderari ſimul cum melioratione admixta aliqua deterioratio, non poſſit dici vtilis, puta ſi melior facta domus, quoad commodum habitantis, ſed deterior, quoad lucrum, vel decorem, aut durationem *Rebuff. in d. l. impenſa §. vtiles verſ. ſecundo dicitur. ff. de verb. ſignif.*

18 Quarto videtur etiam poſſe dici, quod ſi conſiderentur diligenter verba poſita in definitione neceſſariarum, vt ſint, quæ ſi factæ non ſint res deterior futura eſſet, & verba poſita in definitione vtilium, vt ſint, quæ rem deteriorem eſſe nō ſinant, habent vtraque diuerſum ſenſum, prima enim ſignificant reparationem, ſeu impedimentum deteriorationis futuræ, & ſic omnino certæ, & imminentis, quæ proinde imponebat neceſſitatem, ſecunda verò non importent, quod impenſæ fuerint factæ ex dicta neceſſitate, & poſſunt intelligi de reddentibus rem magis tutam, & de factis pro maiori cautela, quæ reputatur vtilis, non autem neceſſaria.

19 Addit Fulcinus in dicta definitione vtilium, ex quibus redditus mulieri acquiratur, quæ pariter circumſtantia requiritur, copulatiue, ad hoc, vt impenſæ poſſint dici vtiles cum prædictis, quod meliorem dotem, ſeù rem aliam faciant, & deteriorem eſſe

non

non ſinant, vt tradit *in d. l. impenſæ §. vti-*
les Rebuff. in princ. & verſ. tertio requiritur,
vbi dicit, quod propterea ipſe reſpondit cō-
tra illum, qui plumbeum receptaculum
in tecto appoſuerit ad recipiendam aquam,
& infundendam in ciſternam vicini non di-
ci fuiſſe impenſam vtilem domui, ſed po-
tius ciſternæ.

20 Addendum etiam videtur aliud requiſi-
tum, quod videlicet impenſæ fuerint ab
initio vtiliter factæ, adeò vt non ſufficiat
abſque requiſito iſto, quod res actualiter
facta ſit melior, dicit enim *Vlpianus in leg.*
quod dicitur 5. in fin. ff. de impenſ. in reb. do-
tal. vtiles autem impenſæ ſunt, quas mari-
tus vtiliter facit, remque meliorem vxoris
fecerit, & ſic duo iſta copulatiue requirit,
vnde non ſufficit ſcire, quid melioratum;
ſed etiam ſciendum, quid impenſum, quan-
do agitur de repetitione melioramētorum,
iuxta communem opinionem, de qua te-
ſtatur *Seraph. deciſ.* 898. *num.* 1. & dicam
infra.

21 Exempla autem harum impenſarum, quæ
dicuntur vtiles ſunt, ſi nouelletum in fun-
do factum ſit, vt habetur *in l. veluti 6. ff. de*
impenſ. in reb. dot. fact. vel in arbuſti paſti-
natione, vltra quam neceſſe ſit, vt dicit
text. in d. l. impenſa de verb. ſignif. ex quo te-
22 xtu deducitur impenſam, quæ neceſſitatem
excedit quandoque in titulum vtilis recide-
re, vt aduertit *Peregrin. de fideic. art.* 50. *nu.*
25. & deducitur etiam, quod licet *Rot. co-*
ram Seraph. deciſ. 898. *num.* 4 dixerit paſti-
nationem referendam eſſe inter vtiles, ta-
men intelligi debet in dicto caſu, quo ſit
23 vltra neceſſitatem, vnde in vineis quatenus
agatur de ſola propagatione in locum de-
mortuarum, impenſa eſt neceſſaria, vt di-
ctum eſt ſupra *ex l. vel ſi vtiles 3. in princ. ff.*
de impenſ. in reb. dot. fact. & tradit Ludou.
deciſ. Peruſ. 24. *num.* 6. *Seraph. deciſ.* 413.
num. 4. ſecus autem ſi agatur de nouæ vi-
neæ plantatione, quia eſt tantum vtilis *leg.*
Colonus 63. in princ. ff. locat. Caſtr. conſ. 270.
num. 3. *ante med lib.* 2. *Peregr.* qui alios ci-
tat *d. art.* 50. *num.* 26. *prope med. Menoch.*
conſ. 1254. *num.* 5.

24 Arborum autem plantatio, an ſit impen-
ſa vtilis, controuerſia eſt inter doctores, pro
affirmatiua enim ſtant poſt alios *Menoch. re-*
cuperan. remed. 15. *num.* 527. *& Ioſeph. Lu-*
dou. deciſ. Peruſ. 24. *num.* 18. negatiuam ve-
25 ro opinionem ſequitur ſignanter *Rota*, vt
relatis deciſionibus antiquioribus teſtatur
Duran. deciſ. 338. *num.* 6. *& Royas dec.* 116.
num. 8. & huius opinionis ratio aſſignari po-
teſt; quia licet arbores ſint ſui natura frugi-
feræ, & ſic vtiles, tamen vltra quod ſunt ali-
quæ, quæ fructū nō ferunt, loquendo etiam
de frugiferis, clarum eſt, quod earum plan-
tatio affert præiudicium culturæ agri, in
quo plantantur, quod præiudicium poteſt
eſſe tale, vt compenſet vtilitatem earum,
vt probatum fuerat in caſu dictæ *deciſ.* 338.
coram Duran. & habetur *num.* 7. ac pro in-
de non probatur impenſa vtilis, ex quo fa-
cta ſit in plantandis arboribus, iuxta vulga-
26 tam regulam, non probat hoc eſſe, quod
ab hoc contingit abeſſe, & ideo neceſſe eſt
probare, quod arbores fructus augeant, &
tunc intrat alia opinio, quod earum plan-
tatio reputanda ſit impenſa vtilis, prout ſen-
ſit eadem *Rota in deciſ.* 233. *num.* 16. *part.*
27 12. *recent.* præterea quandoque arbores nō
reſpiciunt perpetuam vtilitatem fundi, &
tunc licet vtiles ſint, tamen potius fructuum
quærendorum cauſa, & inter illas meliora-
tiones referendæ, vt dicam infra, vbi lo-
quar de eis.

28 Aliud exemplum impenſæ vtilis eſt, ſi im-
penſum in addiſcendis pueris *d. l. impenſa*
de verb. ſignif. idest ſi ſerui artes fuerint
edocti, vt dicitur *in l. veluti ff. de impenſ. in*
reb. dotal. fact. nam ſi quis habeat onus edu-
29 candi pueros liberos, impenſæ in eis erudi-
endis, iuxta ipſorum qualitatem ſunt neceſ-
ſariæ, vt habetur *in l. de bonis §. non ſolum*
ff. de Carbon. edict. & aduertit *Rebuff. in di-*
cta l. impenſæ §. vtiles verſ. nec refragatur,
& eadem ratione inter vtiles reputari poſ-
30 ſent impenſæ factæ in eruditione animaliū,
vt poſt *Angel. in l. ſin autem §. fin. ff. de rei*
vindic. tradit *Peregrin. d. art.* 50. *num.* 25.
verſ. item in docendis.

31 Si in domo piſtrinum, aut taberna fue-
rit adiecta, inter vtiles impenſas abſolute
connumerantur *in d. l. veluti ff. de impenſ.*
in reb. dot. at debet intelligi, quod plerum-
que in eis connumerentur, vt dicitur *in l.*
impenſa 79. ff. de verb ſignif. non autem ſem-
32 per, quia quandoque poteſt eſſe, quod ſint
neceſſariæ, vt dictum eſt ſupra, & aduertit
Peregrin. art. 50. *num.* 26. *ad fin.* prout etiā
excalſare vineam, dicitur impenſa vtilis *Rot.*
deciſ. 356. *num.* 2. *part.* 2. *recent. & in Ro-*
mana Vineæ 12. *Iunij* 1620. *coram Veroſpio.*

33 Et ſunt alia, quæ longum eſſet omnia
referre, ſi quis videre cupit, adeat feudi-
ſtas *in cap.* 1. *§. ſi vaſſallus tit. hic finitur &*
in cap. 1. *§. e contrario in tit. de inueſtit. de*
re alien. & Peregrin. conſ. 3. *a num.* 22. *ad*
32. *lib.* 3. vbi loquitur ſingulariter de plu-
ribus.

34 Voluptuariæ impenſæ ſunt, quæ ſpeciem
dumtaxat ornant, non etiam fructus augent
dicit *text. in d. l. impenſa 79. §. voluptaria*
ff. de verb. ſign. Duran. deciſ. 338. num. 4.
35 ſeù quas facit aliquis ad voluptatem, &
quæ ſpecies exornant, vt dicit *text. in l. volu-*
ptanti 7. ff. de impenſ.

36 Exempla autem harum ſunt Viridaria,
aquæ ſalientes, incruſtationes, loricationes,
picturæ, vt habetur *in d. l. impenſa in fin.*
37 *ff. de verb. ſignif.* vnde meliorationes viri-
darij reputari inter voluptuarias impenſas
cenſuit *Rot. coram Duran. d. deciſ. 338. n. 4.*
38 *& 5.* & de pergulatis, & muro viridarij, &
fornello pro lauandis pannis *Rot. deciſ. 650.*
num. 4. part. 2. recent.

39 Verum animaduertendum, quod impen-
ſæ iſtæ voluptuariæ, quandoque ſunt vtiles
l. voluptuaria 7. verſ. quarum vtiles, vbi gloſ.
in verb. quarum in 2. lectura ff. de impenſ. in
40 *reb. dot.* vti ſi res, in quibus factæ fuerunt
erant venales, ſeù promercales, vt dicit
text. in l. quod ſi ea 10. ff. de impenſ. tunc
enim in quantum augent pretium vtiles
ſunt *l. niſi ſi venalem 30. & l. in fundo 39. ff.*
de rei vindic. & ſi dominus erat eas impen-
41 ſas facturus, & alius eas fecerit, tunc enim
pariter reputantur ab eo vtiliter factæ *d. l. in*
fundo 39. in princ. verſ. finge, & domi-
num. ff. de rei vindicat. Peregr. art. 50. num.
34. verſ. huiuſmodi.

42 Hinc eſt, quod ſi locus ſit deſtinatus vi-
ridario, tunc ſpallerias facere, & ſimilia,
quæ in viridariis fiunt reputabitur impenſa
vtilis, prout cenſuit *Rot. coram Seraph. dec.*
986. & declarat ibi *Apoſtill.* ſecus autem è
contra ſi locus non erat deſtinatus pro viri-
dario, nec delectabilem formam exhibeat
Rot. coram Bichio deciſ. 564. num. 19. & inde
43 etiam eſt, quod Picturæ, & incruſtationes
in palatijs Magnatum reputantur vtiles *Gra*
tian. diſcept. 437. num. num. 3. & 4. Cyriac.
contr. 261. num. 34. d. Apoſtill. ad Seraph.
dec. 986. in fin.

44 Domus autem magna in Rure, vt vulgo
dicitur *per Villegiare* eſt voluptuaria, quia
non auget fructus *Rot. deciſ. 650. num. 4. in*
princip. p. 2. recent. Maximè ſi vbi aderat
domus paterna, ampla ædificia ædificata
ſint, vt habetur in *l. ex duobus fratribus ff.*
de negot. geſt.; vel domum ipſam ornauerit
puta faciendo lateritia, pauimenta, & la-
pideas feneſtras, & ſimilia, aut aderat do-
mus ſufficiens, & aucta fuerit ad ſolam ma-
iorem commoditatem, quia hæc ad volupta-
tem, pertinere tradit *Garz. de expen. cap.*
5. nu. 9. propè fin., vbi quod non ſemel in
Senatu illo huiuſmodi ædificia voluptuaria
iudicata ſunt, & idem de incruſtationibus
dixit *Rot. coram Merlin. deciſ. 546. num. 43.*
45 At vbi nulla adeſſet domus, eius ædifi-
catio ſimplex eſſet vtilis *Barboſ. in l. diuortio*
§. fin. p. 1. nu. 76. ff. ſol. Matr., & vbi con-
ſtet quod ſine ea coloni non poterant habi-
tare, & commode prædia colere, reputabitur
neceſſaria *Roland. conſ. 28. num. 12. lib. 1.*
Cartar. qui alios plene congerit dec. Rot. Ia-
nuen. 72. nu. 4. Magon. dec. Lucen. 81. n. 25.
niſi ſit expenſa exceſſiua à ſolito, quia tunc
reputatur inutilis ex traditis per *Bellon. Iun.*
conſ. 76. nu. 62. ad fin., & ſeqq. ſecus au-
46 tem in ciuitate, quia ibi amplum ædifi-
cium dicitur impenſa vtilis *Petrus Barboſ. d.*
parte prima nu. 76., At ſi aderat ſufficiens
ædificium, & auctum fuerit à non domino,
47 & dominus additamentum illud non
feciſſet, nec domum illam habebat vena-
lem, tunc non reputatur vtilis impenſa ad
eius grauamen *Caſtr. in l. ex duobus ff. de ne-*
got. geſt. Curt. Iun. conſ. 165. nu. 14. verſ.
præterea Peregr. art. 50. prope fin. ſub verſ.
idem ſi augerent Rot. coram Bichio deciſ. 199.
num. 9.

48 Cæterum, quia ex circumſtantijs domus
quæ vno in loco erit neceſſaria, in alio erit
tantum vtilis, in alio merè voluptuaria, &
ſic de quampluribus alijs impenſis, hinc
eſt, vt neceſſe ſit relinqui, plerumq; Iudi-
cis arbitrio definire inter quas impenſa ſit
referenda *Roſentall. de feud. cap. 10. concluſ.*
43. nu. 103., & 104. Altograd. conſ. 28. nu.
68. lib. 1., & ſtatur etiam relationi Peri-
torum *Rot. coram Bichio deciſ. 199. nu. 27.,*
& in recent. deciſ. 317. nu. 17. p. 11.

49 Fructuum denique colligendorum cauſa
expenſæ ſunt illæ, quæ ad perpetuam vtili-
tatem rei non pertinent, ſed ad fructus
dumtaxat, ſiue præſentis anni, ſiue futuros
l. vel ſi Vites 3. verſ. nos generaliter ff. de
50 *impenſ. in reb. dot. fact.*, & ſunt omnes,
quæ quærendorum, cogendorum, conſer-
uandorumq; eorum gratia fiunt, vt habetur
in *l. ſi à Patre 39. §. fin. de petit. hæred.*, &
latius tradit *Garz. de expenſis cap. 1. ſub*
nu. 12.

51 Quæ autem fiunt quærendorum, & col-
ligendorum fructuum cauſa ſunt in arando,
ſerendoque agro *l. diuortio 8 §. Impendia*
ff. ſol. matr., Item corrigendo, occando,
metendo, ſtrituando, putando, vinde-
miando, & ſimilia *Peregr. de fideic. art. 50.*
nu. 22.

52 Conſeruandorum verò fructuum cauſa
ſunt expenſæ in quærendo domum ad pen-
ſionem, vbi fructus ſtare poſſint in condu-
cendo vegetes, & granaria in ſoluendis
opera-

operarijs, qui vina permutent, ſegetes, &
frumentum de loco ad locum tranſportent,
puluerem, & vermes corrodentes detra-
hant, & eijciant, & ſimiles *Angel. in l. ſi à
Domino §. fructûs nu. 2. ff. de petit. hæred.
Petra de fideicomm. qu. 15. nu. 240. verſ. 5.
Peregr. dicto art. 30. nu. 22.*

53 Sunt autem quædam impenſæ, quæ reſ-
piciunt quidem cauſam fructuum quærẽn-
dorum, ſed ſunt etiam ad rei vtilitatem,
circa quas aduertendum erit, An reſpiciant
vtilitatem rei perpetuam, quia tunc deſi-
nunt dici quærendorum fructuum cauſa *d.
l. vel. ſi vites 3. verſ. nos generaliter. ff. de
impenſ. in reb. dotal. fact.*, & perpetua vti-
54 litas ad hunc effectum non intelligenda
ſtrictè, & propriè, ſed dummodo ſit dura-
tura ad decennium, vt docet *gloſ. in eadem
l. vel ſi vites ver. vel ad eam Natt. conſ.
256. nu. 2. Rim. Iun. conſ. 411. nu. 25.* vbi
alios antiquiores allegat, & notat *Ioſ. Lu-
don. deciſ. Peruſ. 26. n. 10.* dicentem non vi-
diſſe ab aliquo tactum.

54 Hinc foueas fodere, ſeù reficere quando
ſunt breui tempore duraturæ reputantur
cauſa fructuum colligendorum, quia eſt
Cultura *l. 1. §. de eo ff. de aqua plu. arcen*;
ſecus autem ſi reſpiciant perpetuam vtilita-
tem; ſenſit *Bart. in l. Impenſa 14. ff. de im-
penſ. in reb. dot. fact.* quem alij ſequuntur
relati per *Roland. conſ. 28. nu. 24. lib. 1. &
Menoch. de arbitr. in addit. ad caſ. 258. n. 26.*

56 Sic in diſboſcatione controuerti ſolet, An
ſit fructuum colligendorum cauſa, & pro
affirmatiua facit, quod diſboſcatio ſit
quoddam præambulum ad culturam Agri,
quæ reſpicit perceptionem fructuum, &
ideo ipſam quoq; quærendorum fructuum
cauſa factam dici debere cenſuit *Caſtren.
conſ. 270. nu. 3. verſ. Tertio principaliter
lib. 2.* & eum ſequitur *Neguſan. de pignor.*
57 *p. 5. membr. 4. nu. 11. in fin.* Contrariam
verò opinionem tenuit *Ruin. conſ. 135. nu.
14.*, vbi quod opinio *Caſtr.* cum ſupporta-
tione eſt falſa *lib. 3.*, & eum ſecuti ſunt
*Rim. Iun. conſ. 411. nu. 17. Roland. conſ. 28.
nu. 23. lib. 1.* At iſtæ quoque opiniones ita
58 contrariæ conciliantur cum diſtinctione,
quod ſi impenſa ſit parua, & duratura ad
tempus breue, puta ſi Ager ſolitus arari, per
negligentiam præcedentis coloni repletus
ſit dumis, & ſentibus, reputetur gratia
quærendorum fructuum applicatur enim,
quod ſit præambulum ad culturam, vt di-
cit *Caſtren.*, ſi autem ſit impenſa magna, &
tendens ad perpetuam vtilitatem, vti ſi
ager erat nemus inutile, & auulſis radici-
tus arboribus redactus ſit aptus, vt perpe-
tuo coli valeat, ſecus ſit dicendum, vt latè
oſtendit *Menoch. de arbitr. in addit. ad caſ.
258. nu. 24. & ſeqq.*

59 Arborum quoq; plantatio reſpicit vtrã-
que cauſam, & fructuum, & meliorationis
rei, & tunc ſolæ perceptionis fructuum,
cauſæ tribuitur cum ſunt arbores per ſe in
fructiferæ, ſed culturæ inſeruiunt, vt ſunt
populus, & ornus, ſecundum *Caſtrenſ. conſ.
270. nu. 3. verſ. de expenſis verò facta lib. 2.*,
quem ſequitur *Roland. conſ. 28 n. 16. lib. 1.*
& alijs pluribus relatis *Menoch. de arbitr. in
addit. ad caſ. 258. nu. 27.* At hæc opinio
non tranſit ſine magna difficultate, nàm Ca-
ſtrenſem reprehendit *Ruinus conſ. 14. nu. 3.
lib. primo*, de quo etiam meminit *Roland.
d. conſ. 28. nu. 16.* quia dum iſtæ arbores
durant vltra tempus locationis, impenſa di-
citur magna, & vtilitatem rei reſpiciens,
quod firmat etiam ex communi *Garz. de
expenſ. cap. 14. num. 17. poſt med. & dicam
infra in quarta Inſpect.*; Et ideo tunc ad-
mittenda tantum erit contraria opinio *Ca-
ſtrenſ.* cum vtilitas earum non eſt duratura
vltra tempus locationis *Rot. deciſ. 650. nu. 5.
p. 5. recent.*, cum alijs adductis per *Fulgin.
de iure emph. tit. de meliorain. quæſt. 2. n. 45.*

60 Impenſæ quoque in ſeruo curando dicun-
tur fructuum quærendorum cauſa, ſi ex eo
fructus aliqui percipiantur, vt habetur *in l.
diuortio 8. §. impendia ff. ſol. Matr.* & idem
poterit dici de impenſis in curandis ani-
malibus, vt argumentatur poſt alios *Peregr.
de fideic. art. 50. nu. 25. verſ. Item in do-
tentis* quatenus tamen non ſit curatio ne-
ceſſaria de qua ſup.

61 Ac etiam, quod in tutelam ædificiorum,
ex quibus fructus detrahitur impenditur
inter eaſdem impenſas fructuum percipien-
dorum cauſa factas pariter reputari habetur
in eadem *l. diuortio §. Impendia ff. ſol. matr.*

Quas impenſas, & melioramenta teneatur facere locator, & quas conductor.

SVMMARIVM.

1 *Impenſæ neceſſariæ ſunt faciendæ à locatore, & nu. 12.*
2 *Ampl. non ſolum quoad neceſſaria in reficiendo, ſed etiam in faciendo.*
3 *Ampl. 2. etiam ad neceſſarias circa inſtrumenta, quæ in locatione veniunt.*
4 *Puteum reficere, & purgare tenetur locator.*
5 *Oſtia, & feneſtras reaptare tenetur locator.*
6 *Decl. procedere in ſolitis, & neceſſarijs, ſecus ſi ad comodiorem vſum fiant.*
7 *Vitreas feneſtras facere non tenetur locator.*
8 *Secus ſi adſint de tempore locationis, quia tradendæ.*
9 *Operas ſuas locãs tenetur eas præſtare ſuis ſumptibus.*

10 *Et tenetur etiam præſtare inſtrumenta neceſſaria.*
11 *Et ſi eadem inſtrumenta rumpantur, tenetur ea de ſuo reficere.*
13 *Ampl. 3. concluſionem principalem, vt expenſæ neceſſariæ ſint reficienda à locatore etiam in locatione ad longum tempus pro mercede fructibus correſpondente facta.*
14 *Secus ſi penſio ſit modica.*
15 *Et ſi gratis habitet.*
16 *Intellige ſi impenſa non excedat penſionem quæ veriſimiliter taxari poſſet.*
17 *Hebræi Vrbis licet ex Conſtitutione Apoſtolica non poſſunt è domibus expelli, adhuc non tenentur facere expenſas neceſſarias in eis, ſed domini.*
18 *Hebræi Vrbis poſſunt facere in domibus omnia melioramenta pro eorum vſu, & comoditate.*
19 *Conductor ſi devaſtet, vel deſtruat rem, tenetur eam reſtaurare ſuis ſumptibus.*
20 *Vſufructuarius damno imminenti occurrere tenetur, & illud ſuis impenſis reparare, ſi periculum ſit in mora.*
21 *Impenſas neceſſarias tenetur facere conductor ad reparandum damnum imminens, vbi periculum eſt in mora.*
22 *Præcipue ſi habeat in manibus mercedem locatori debitam.*
23 *Et ſi aſſumpſit onus reficiendi.*
24 *Mandatum aſſumptum non explens dicitur in culpa, & tenetur ad damna.*
25 *Viam prope domum locatam tenetur reficere.*
26 *Et ſi locator non reficiat, reficit conductor, & imputat in mercedem.*
27 *Et pactum contrarium eſt exorbitans.*
28 *Litium expenſas pro defenſione rei locatæ tenetur facere dominus.*
29 *Collecta impoſita ratione rei ſoluenda ſunt à locatore.*
30 *Decl. procedere in impoſitis perſonæ pro rebus, ſecus in impoſitis fructibus tantum.*
31 *Collecta imponi poſſunt conductoribus ad longum tempus ratione vtilis dominij.*
32 *Pro collectis poteſt conductor compelli ſoluere de fructibus, & ſe revalere à Domino.*
33 *Decl. procedere pro rata fructuum qui domino ab eo debeatur.*
34 *Tributa ſoluuntur ratione rei, & ſequuntur fructus.*
35 *Tributa ſoluenda ſunt à conductore fructus percipiente, & nu. 37.*
36 *Contrarium.*
38 *Decl. vt ſi tributum ſoluendum ſit in fructibus procedat prima, ſi in pecunia ſecunda.*
39 *Intellige ſi locatio non ſit pro modica penſione, quia tunc tenetur ſemper conductor.*
40 *Decimæ debeantur de fructibus, & ſoluenda à locatore, & conductore pro rata eorum.*
41 *Et vbi locatio eſt pro pecunia, ſoluenda totaliter à conductore.*
42 *Gabella tranſitus animalis ad vecturam locati ſoluenda à locatore ſi eam ſciuit.*
43 *Secus ſi ſoluendum ſit quid amplius pro onere.*
44 *Item ſecus ſtante contraria voluntate partium.*
45 *Impenſæ vtiles, & voluptuariæ neque à locatore, atque à conductore ſunt facienda.*
46 *Impenſa fructuum colligendorum cauſa debent fieri à conductore.*
47 *Decl. vt quæ reſpiciunt ſolum fructus ſui temporis teneatur facere tantum cauſatiue ſi velit illos colligere ea vera, quæ ex quarum omiſſione reſultat damnum domino poſſit etiam compelli.*
48 *Foſſata, quæ fiunt in agris locatis ſi fiant quolibet anno, vel ſunt duratura tantum pro tempore locationis facienda ſunt à conductore, ſecus ſi vlterius ſunt duratura.*
49 *Cultura fundi facienda à conductore.*
50 *Foſſata ſi fuerint in locatione conſiderata tanquam pars rei, tunc reficienda ſunt à conductore.*
51 *Foſſata ſi durant ad decennium, & ſunt neceſſaria, refici debent à locatore, ſi verò ſunt tantum vtilia, & tanto tempore non durant poteſt conductor repetere ſolum expenſas pro rata temporis qua locatio non durat.*

CAPVT XXXIV. §. I.

DEueniendo nunc ad ſecundam inſpe-
ctionem quasnam ex prædictis im-
penſis teneatur facere locator, & quas cō-
ductor, reaſſumendo primas, nempè neceſ-
1 ſaria, ad eas faciendas teneri locatorem cō-
uincitur ea ratione, quia ipſe curare debet
conductorem, vti poſſe re locata toto tem-
pore durantis locationis, vt dictum eſt in
cap. precedenti numer.... vnde ſi domus
locata minetur ruinam, tenebitur eam refi-
cere, vt eſt text. in *l. ex conducto 16. in princ.
& ibi gloſſ. in verbo reficitur ff. locat. Pariſ.
conſ. 40. num. 2. lib. 1. Natta conſ. 449. num.
9. Marius Antonin. lib. 2. var. cap. 13. n. 14.*
2 Et non ſolum tenetur locator ad expen-
ſas neceſſarias in reficiendo, ſed etiam in
faciendo, quatenus videlicet ad vſum, ad
quem locata fuit res, aliquid deficiat, vti ſi
retinendus eſſet Grex in prædio locato, &
deficeret ſtabulum, quod compelli poſſit
locator illud præſtare, habetur in dicta *l. ex
conducto 16. ff. locat.*
Et quia in locatione nō ſolum venit ipſa
3 res locata; ſed etiam veniunt inſtrumenta
neceſſaria ad vſum, ad quem ipſa res locata
fuit, iuxta tradita in *cap. 23. de intellect. ſeu
interpret. locat. num. 76.* inde ſequitur, vt
etiam teneatur locator ad impenſas neceſ-
ſarias pro refectione eorundem inſtrumen-
torum, vt eſt *text. in l. ſed addes 21. §. illud
nobis ff. locat.* & idem eſt de alijs rebus in
locatione comprehenſis, & in ſpecie, quod
4 teneatur ad reficiendum, ſeu purgandum
puteum *Guidop. deciſ. 444. num. 3. Roland.
conſ. 83. num. 4. lib. 4. Cyriac. contr. 61. num.
28. & ſeqq.* & idem eſſe etiam de funibus,
& alijs pro haurienda aqua neceſſarijs, do-
cuit *Caſtrenſ. in l. ex conducto num. 2. ff. locat.*
5 prout etiam, quod teneatur reaptare oſtia,
& feneſtras nimium corruptas *eſt text. in
l. ſi merces 28. §. ſi vicino in fin. ff. locat.* &
tradunt de his, & ſimilibus, *Natta conſ. 449.
num. 9. Cyriac. contr. 61. num. 29. Garz. de*
expenſ.

expenſ. cap. 14. *num.* 15. *ad med.* intelligen-
6 do tamen de ſolitis, aut alias neceſſarijs, ſi
enim conductor velit aptare feneſtram gra-
tia comodioris vſus, non tenebitur locator
Bald. in l. ſi quis mihi 16. *ad fin. ff. mandat.*
vbi ſi velit feneſtram ad ſtudium *Carpan. ad*
*Statut. Mediol. cap.*400. *num.*214. *tom.* 2. &
hinc eſt, quod ſi conductor velit feneſtras
7 vitreas, teneatur eas facere de ſuo, quia sũt
gratia comodioris vſus, non neceſſariæ, *Ni-*
*ger. de except. cap.*8. §.15. *num.*4. *propè fin.*
8 licet ſecus ſit, vbi adſint tempore locatio-
nis, quia tunc debent tradi tanquam in ea
comprehenſæ, prout venire in venditione
decidit latè *Surd. deciſ.*134. *per tot.*
9 Hinc etiam eſt, quod locans operas ſuas
debet illas præſtare ſuis ſumptibus, quate-
nus conſuetudo, vel aliæ circũſtantiæ aliud
non ferant, iuxta doctrinam *Bart. in l. ſi non*
ſortem 26. §. *libertus numer.*32. *ff. de condit.*
indeb. quam alij ſequuntur, vt teſtatur ibi
*Iaſ. nu.*28. *verſ. iuxta hanc*, & docuit etiam
Bald. in l. Quoniam 10. *in fin. C. de teſtib.* &
10 debet etiam talis locator portare omnia
inſtrumenta neceſſaria ad operas, quas lo-
cauit præſtandas, & ſi non habet, poteſt cogi
ad ea emendum, *Bald. in l.* 1. *C. de verb. ſi-*
*gnific. Iaſ. in dict. §. Libertus num.*30. & qua-
11 tenus talia inſtrumenta rumpantur, tenetur
ipſe de ſuo illa reficere, non autem condu-
ctor, vt eſt text. in *l.* 2. §. *ſi conſeruatis verſ.*
nam, & ſi Faber ff. ad leg. Rhod. de iactu gloſ.
in l. quoniam 10. *verbo ſumptus, & ibi etiam*
Bald. in fin. C. de teſtib. quidquid contra-
rium ſenſerit *Caroc. de loc. tit. de melioramen-*
*tis quæſt.*4. *num.*16. & non obſtante, quod
text. *in dict. §. ſi conſeruatis* dicat, quod ſi fa-
ber incudem, aut malleum fregit, nõ impu-
tetur ei, qui locauit opus, quia intelligitur
non imputari conductori operarum eius, vt
explicat ibi *Gloſ. in verb. locauit*, & intelli-
gunt *Gloſ. & Bald. in dict. l. quoniam*, & cõ-
probatur ex quo text. non dicit ei, qui lo-
cauit operas, ſed ei, qui locauit opus, hinc
enim ſequitur, vt non poſſit intelligi de fa-
bro, quia faber non locat opus, ſed illud
conducit, licet quandoque locet operas, vt
declaratum eſt in *c.* 1.
Nec aduerſus prædicta apponatur, quod
etiam conductor teneatur rem cuſtodire, &
conſeruare, vt eam in eodem ſtatu, quo re-
cepit, reſtituere valeat, vt dictum eſt in *c.*29.
quia id intelligitur abſque ſui præiudicio,
non enim propterea, quod res vſu fortè de-
terioretur, debet ipſe ab vſu, ad quem lo-
12 cata fuit, abſtinere, vel quatenus abſque
ſua culpa ſit deteriorata eam reficere, &
mediantibus expenſis conſeruare, quia hoc
onus à legibus ſupracitatis locatori expreſ-
ſe iniungitur, & proinde non pertinet ad
conductorem *Natt. conſ.* 449. *num.*9. *& ſeq.*
*Cyriac. contr.*61. *numer.* 29. *&* 30. *Caroc. de*
*locat. tit. de melioramentis quæſt.*4. *n.*13.
13 Quod, & ampliatur procedere non ſolũ
in locatione ad modicum tempus, ſed etiã
in locatione ad tempus longum, quatenus
talis locatio ſit pro mercede correſpondẽ-
te fructibus rei locatæ, *Ruin. conſ.*77. *nu.*6. *&*
7. *lib.*1. *Roland. conſ.*79. *numer.* 13. *verſ.*4.
*lib.*4. *Theſaur. deciſ.*20. *nu.*7. quia per illius
conſtitutionem videtur conductor omnem
impenſam rei conſeruationem reſpicientẽ
à ſe abiecisse, vt dicit *Garz. de expenſ. cap.*
14. *numer.*15. *poſt med. verſ. denique ſemper.*
14 quod ſecus eſſet, ſi penſio eſſet modica, vt
ſenſit ipſe *Garz.* & eſt diſtinctio communis,
vt dicit *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.* 29. *nu.*
26. *ad fin. Borgnin. deciſ.*44. *numer.*55. vbi
15 idem tenet ſi gratis habitet; quod, & ſe-
quitur alijs adductis *Carpan. ad Stat. Mediol.*
*tom.*2. *cap.*400. *num.* 197. vbi tamen decla-
16 rat procedere, quatenus expenſa non exce-
dat penſionem, quę veriſimiliter taxari poſ-
ſet in tempus, quo habet inhabitare.
17 Hinc cũ prætenderetur contra Hebræos
Vrbis, qui ex conſtitutione Clemen. VIII.
ex domibus conductis expelli non poſſunt,
ac propterea habent ius quoddam Inquili-
natus, quod vocant Gazagà, quod ipſis in-
cumberet onus reficiendi domos, quaſi per
illud ius eſſent potius emphyteutæ, quam
conductores, *Rota in vna Romana domorum*
2. *Martij* 1663. *coram Veroſpio* conſiderauit,
quod ipſi non ſoluunt quid modicum, ſed
annuam penſionem redditibus correſpon-
dentem, & propterea reputari debent veri
conductores, ac proinde quamuis propter
præfatam Conſtitutionem ſint conductores
ad longum tempus, adhuc non debent ar-
ctari ad neceſſarias reſtaurationes, ſed do-
mini præfatas penſiones recipientes illas
facere debent, vt latius patet ex præfata
deciſione, quæ hodie habetur impreſſa *dec.*
38. *num.* 2. *& ſeqq. par.*14. *rec.* & confirma-
ta fuit per aliam, quæ eſt *deciſ.* 89. *ead. par.*
18 Poſſunt tamen Hebrei ex dicta Conſtit.
facere in eiſdem domibus omnia meliora-
mente pro eorum vſu, & commoditate, nec
eorum ratione valent Domini augere pen-
ſiones, niſi refectis ſumptibus ad eorũ pro-
portionem, vt refert *Grattan. diſc.*842. *n.*21.
ſed licet non poſſint compelli Domini do-
morum ipſos ſumptus eis reficere, id intelli-
gitur de melioramentis ad voluptatem, ſeu
maiorem cõmoditatem factis, non de omni-
no neceſſarijs *dict. deciſ.* 38. *n.*7. *par.*14. *rec.*

19 Si

19 Si tamen ipſe conductor deuaſtet, aut
deſtruat, tunc ipſemet abſolute tenebitur
ad expenſas reſtaurationi neceſſarias, adeò,
vt etiam eius hæres ad illas condemnari
valeat, vt habetur in *l. cum conductorem* 29.
C. locat.

Debet etiam conductor periculum im-
minentis ruinæ à ſe præuiſum denunciare
locatori, hoc enim eſt onus cuſtodiæ ab eo
debitæ, & ſi omittat denunciare, dicitur nõ
cuſtodire, & ad damna tenetur *Bart. in l.
Prouinciali* 3. *§. ſi ego, num.* 2. *ff. de nou. oper.
nunciat. Cyriac. contr.* 61. *num.* 34. *Garz. de
expenſ. cap.* 14. *num.* 29. cum alijs adductis
ſupra in *cap.* 29. *de conductore, quid poſſit
in re locat.* vbi etiam videnda ſunt decla-
rationes huius concluſionis.

20 Et quatenus periculum ſit in mora, tene-
tur etiam conductor de ſuo expendere ad
damnum imminens reparandum, prout de
21 vſufructuario tradit *Caſtren. in l. eum ad
quem* 7. *C. de vſufructu, & habitat.* & alijs
adductis *Bimius conſ.* 123. *num.* 17. & in ſpe-
cie de conductore *Cyriac. contr.* 61. *n.* 33.

Eoque certius ſi habeat in manibus mer-
22 cedem locatori debitam, quia tunc expen-
dere debet, de ea, & ſic nõ applicatur, quod
dicitur, ipſum non debere expendere de
ſuo, & repetere *Cyriac. dict. contr.* 61. *n.* 31.
dicens colligi ex text. in *l. ædiles verſ. qui-
cumque autem mercede, ff. de via pub.*

23 Prout etiam tenetur conductor de ſuo
expendere ad obuiandum imminenti peri-
culo, ſi monitus à locatore, vt prouideret,
reſpondiſſet, ſe facturum, quatenus expen-
ſæ ſibi bonificarentur, & locator ſe eas bo-
nificaturum promiſiſſet, tunc enim quate-
nus mandatum aſſumptum non expleret,
24 diceretur in culpa, & ad damna ſubſequu-
ta, & intereſſe teneretur *l. ſi Procuratorem*
8. *§. mandati, ff. mandati* cum concordant.
relat. *per Cyriac. d. contr.* 61. *n.* 32.

Ad eas quoque expenſas neceſſarias,
quas dictum eſt fieri extra rem ipſius cauſa,
25 tenetur quoque locator, at in ſpecie te-
netur ad expenſas viæ propè domum loca-
tam exiſtentem, eſt text. in *l. ædiles §. con-
ſtruat autem ff. de via publ.* & tradit *Caſtren.
in l. ex conducto num.* 3. *ff. locat.* & Domino
26 non conſtruente, conſtruit conductor, &
computat diſpendium in mercedem, vt di-
cit text. in dicta *l. ædiles §. conſtruat autem
verſ. quicumq.* itaut conductor aliter non
teneatur, quam expenſis penſionis *Bart. in
l. ædiles, num.* 2. per illum text. in *verſ. qui-
cumque autem, ff. de via publica, Natt. conſ.*
449. *num.* 10. *Cyriac. contr.* 61. *num.* 31. &
27 pactum contrarium eſſet exorbitans, &
ideo ſtricte intelligendum de illis tantum,
quæ ſunt propè rem locatam, vt cenſuit
Rota in vna Rom. Hortis 26. *Ianuarij* 1632.
§. fin. coram Motmanno.

28 Sic expenſas litium pro rei defenſione fa-
cere debet Dominus, & quatenus eas faciat
conductor, ipſe Dominus debebit illas re-
fundere, quia iſtæ impenſæ litium pro im-
pediẽda amiſſione rei per euictionem, ſunt
eodem modo neceſſariæ, ac impenſæ in re-
ſtauratione parietis ad impediendam amiſ-
ſionem domus per ruinam, & ideò eodem
modo faciendæ ſunt à Domino, *Garz. de
de expenſ. & melior. cap.* 14. *num.* 27. *Beer.
decis.* 44. *n.* 15.

29 Et idem eſt de Collectis, quæ ratione rei
locatæ imponuntur à Communitate, ſeu alij
Superioribus, quia, & ad eas tenetur loca-
tor, non autem conductor, *Ferret. conſ.* 199.
num. 5. *Cancer. var. lib.* 2. *cap.* 6. *numer.* 200.
Garlin. contr 209. *num.* 28. *verſ. ideò ſicut,
& num.* 37. vbi de veriori, & reſpondet cõ-
30 trarijs, quod tamen procedit ſi agatur de
collectis impoſitis perſonæ pro rebus, quia
ſi imponerentur collecta tantum ipſis fru-
ctibus, ſecus eſſet dicendum, vt diſtinguen-
do docet *Bart. in l.* 1. *poſt med. C. de annon.
lib.* 10. *Soccin. Sen. conſ.* 119. *num.* 2. *lib.* 1.
Iaſ. conſ. 109. *dub.* 3. *lib.* 1. *Caſtr. conſ.* 442.
num 2. *lib.* 1. *Pet. de Rauen. ſing. vlt. Carſett.
ſing.* 163. ſic, vbi imponitur aliqua collecta
pro fructuum conſeruatione, teneri condu-
ctorem *Auendan. de execut. mand. reg. par.* 2.
cap. 10. *num.* 25. & conſonant tradita ſupra
in *cap.* 27. *de effect. locat. quæſt.* 7. vbi etiam,
quod, vbi agitur de conductoribus ad lon-
31 gum tempus habentibus vtile dominium,
poſſunt ratione illius collectari, quod pro-
cedit, quatenus non ſoluant penſionem
correſpondentem fructibus, ſed quid mini-
mum, ex traditis per *Fulgin. de iur. Emphyt.
t.t. de iure melior. quæſt.* 10. *num.* 13. & alios
ſupracitat.

32 Poſſet tamen etiam compelli conductor
ſoluere collectam à locatorem debitam,
ſeu ei auferri fructus, cedendo illi actiones,
vt valeat ſe reualere de eo, quod ſoluit cõ-
tra Dominum, vt dictum eſt de refectione
viæ, vt poſt *Speculat. tit. de cenſ. §.* 2. *num.* 10.
& Caſtren. in l. ſi pendentes, §. 1. *ff. de vſufr.*
tradit *Cancer. dict. cap.* 6. *numer.* 200. *propè
med. verſ. cenſeo tamen*, vbi etiam declarat
33 hoc intelligendum, vſque ad concurrentẽ
quantitatem fructuum, quos ipſe ſoluturus
eſſet locatori, & non amplius, quia tunc
ipſe grauaretur, & quod ita ipſe conſulit, &
denique in hac materia attenditur conſue-
tudo, *Crauett. conſ.* 145. *n.* 21. *ad med.*

34 In

34 In tributis tamen, & oneribus merè rea-
libus maior difficultas eſt, quia cum ipſa
ſequantur fructus, & ratione rei, non per-
ſonę debeantur *l. Imperatores 7. in princ. ff.*
de publican. ſoluenda eſſe à conductore fru-
35 ctus percipiente ſentiunt *Platea in l. 1. n. 2.*
ad fin. C. de annon. & tribut. lib. 10. Roman.
in l. Imperatores, ff. de publican. Caſtrenſ.
conſ. 442. ad fin. lib. 1. Iaſ. conſ. 109. ad fin.
lib. 1. Franc. Marc. deciſ. 472. num. 10. & 14.
& hanc opinionem, vbi agitur de condu-
ctore percipiente omnes fructus, & de tri-
butis, quæ ſunt onera realia, non autem de
Collectis, & non adeſt conſuetudo, quæ
obuiet, tenet etiam, & de plano procedere
ſentit *Valaſc. de iur. Emphyt. q. 17. n. 27.*

36 At in contrarium facit eadem præfata
ratio, quod tributa debeantur propter rem,
& fructus rei, nam quoad rem, clarum eſt
eam eſſe locatoris, nō cōductoris, & quoad
fructus, licet conductor illos percipiat, ta-
men eos percipit pro Domino, & ſi ſibi re-
tinet, eos ſoluit in mercede locationis, adeò
vt dicatur vti nomine locatoris, vt habetur
in *l. non vtitur, ff. de vſufr.* ibi, *ſi nec ipſe*
vtatur, nec nomine eius alius, puta, qui emit,
vel qui conduxit, itaut potius ipſe Dominus,
quam conductor fructus habere intelliga-
tur *l. quia ff. de vſufr.* ibi, *qui pretio vtitur*
non minus habere intelligitur, quam qui prin-
cipaliter re vtitur, fruitur, & quidem Do-
minus habet fructus conuerſos in pecuniā,
poſſibile eſt enim omnes res in pecunia cō-
uerti *l. fin. C. de conſtit. pec.* ex quibus pri-
ma opinio, non ſolum viſa eſt dura *Pinell. in*
l. 1. p. 2. n. 72. in decima ampliat. C. de bon. ma-
ter. ſed etiam cōtra iuris manifeſta principia
Garz. de expenſ. cap. 14. nu. 18. poſt princip.

37 Pro prima tamen opinione multum vr-
gere videtur text. *l. ſi ſine 33. §. Lucius ff.*
de admin. tut. vbi ſupponitur, quod in Ci-
uitate adeſſet conſuetudo, quod Domini
prędiorum non conductores onera annona-
rum, & contributionū ſuſtinerent. Et quod
iuxta eam Tutor ſoluerit, & tamen dubita-
tur, an in redditione rationis ei opponi poſ-
ſit, quod non recte tales impenſas fecerit.
Vnde atqui aperte videtur, talem ſolutio-
nem non eſſe conformen diſpoſitioni Iuris,
nam alias ſi eſſet de Iure, quod Dominus
ſolueret, dum concurrebat etiam conſuetu-
do, nulla prorſus adfuiſſet ratio dubitandi,
& reſponſa Iuris Conſultorum non debent
ità reſtringi ad caſus indubitabiles *Rot. dec.*
533. n. 19. p. 4. tom. 3. rec.

38 Poſſet forte pro conciliatione dici, quod
quatenus tributū ſoluatur in pecunia, tunc
procedat ſecunda opinio, quod ſoluendum
ſit à Domino, qui fructus prædij in pecu-
niam verſos recipit, quatenus autem ſolua-
tur in ipſis fructibus, qui ex prædio perci-
piuntur, & retinentur à conductore, ab ipſo
præſtari debeat, non autem à Domino, qui
tales fructus non habet, quos præſtet, idque
quatenus agatur de tributis notorijs, quæ
conductor veriſimiliter nō ignorauerit, alias
enim poſſet petere releuationem à Domi-
no, qui debuiſſet illa ipſi notificare, & in
hoc ſenſu crederē procedere poſſe opinio-
nem *Pinell. in l. 1. par. 2. num. 72. in decima*
ampliat. verſ. tertio in eadem C. de bon. ma-
ter. fol. mihi 187. ad fin. quid quid contra
eum dicat *Garz. de expenſ. dict. cap. 14. nu.*
19. verſ. præterea, quia hæc opinio compro-
batur ex mox dicendis de Decimis.

39 Nec diſtinguendum videtur inter loca-
tionem ad modicum tempus, & locationem
ad longum, niſi quatenus in tali locatione
ad longum tempus, penſio conſtituta eſſet
modica, quia tunc facilius admitti poſſet,
quod omnia tributa ipſe conductor ſolue-
ret, vt dictum eſt ſupra in alio propoſito, &
in iſto admittit *Garz. de expenſ. cap. 14. nu.*
19. propè fin. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de
melioram. quæſt. 10. num. 8. & nu. 12. & 13.
ſi autem adſit conſuetudo nulli dubium,
quod ſeruanda erit *dict. l. ſi ſine 33. §. Lucius*
ff. de admin. tut.

40 Decimæ verò quoniam debentur de fru-
ctibus, adeo vt eodem modo colonus de
parte eorum, quæ ſibi remanet ratione cul-
turæ, ac Dominus de portione, quam per-
cipit ratione terrę eas reddere ſine diminu-
tione teneatur, vt eſt text. in *cap. tua nobis*
propè fin. verſ. & cum de cunctis. de decim.
41 hinc eſt, quod in locatione propria, de qua
loquimur, vbi videlicet conductor ſoluit
mercedem in pecunia, & percipit omnes
fructus, ad ipſum ſpectat earum ſolutio to-
talis, vt docet ibi *Abb nu. 14. ante med. verſ.*
aut Dominus locauit, vbi, quod cum hoc ſit
onus fructuū, videtur locatorem illos tran-
ſtuliſſe cum onere ſuo, & quod non eſt ve-
rum dicere, locatorem recipere penſionem
liberā à decimis, quia imò eas ſoluit, cū pro
minori penſione cenſeatur locaſſe ratione
oneris earum *Monet. de decim. cap. 7. quæſt. 1.*
num. 40. vbi dicit, quod licet *Abb.* vbi ſupra
dicat *gloſſ.* ibi tenere contrariam, tamen
tenet iſtam, ſi bene perpendatur *Rot. deciſ.*
458. num. 17. p. 5. rec.

42 Quæri etiam poteſt in locatione animá-
lium ad vecturam de portorio, ſiue paſſa-
gio, ſeu gabella tranſitus, puta ſi omne ani-
mal tranſiens per pontem ſoluere debeat ali-
quid, an talem ſolutionem facere debeat

conductor,ſiue locator,& in hoc diſtinguẽdum eſt, vt ſi locator de tempore contractus ſciuit animal, ſiue etiam currum locatum tranſire debere per põtem illum, ibiq; portorium ſolui, ipſe teneatur, alias ſecus, vt eſt text. clarus in *l.cum in plures 62.§. vehiculum conduxi ff.locat*,ſi autem, quid plus
43 ſoluatur pro curru onuſto, quàm pro vacuo, illud plus, quod ſoluitur ratione oneris,quod eſt conductoris, ſine dubio ſoluendum erit à conductore, prout aduertit *gloſ. ibid. in ver. Rheda, & in ver. debere.*

44 Hęc autem omnia procedunt ſecluſa voluntate contraria partium, ei enim cedere debent regulæ iuris, cum maxime ſpectari debeat in locatione, quid inter vtramque partem conuenit, vt monet Iuriſconſult.in *l. ea lege 53.in princ. verſ.reſponde ff.locat.*

45 Vtiles autem impenſas in re locata, neque locator, neque conductor facere tenetur, & multo minus voluptuarias, vt de ſe patet,ſecluto pacto, de quo dicam infra.

46 Quæ autem fructuum colligendum cauſa ſunt,fieri debent à conductore *Caſtren. in l. Domos in fin.verſ.ſed adhuc oppono ff. de leg. 1. Boer. deciſ.*44.*numer.*13.& alijs adductis *Menoch. conſ.*64. *num.*17. *& in tract. de arbitr.iudic.caſ.*215.*n.*3.*& ſeqq.*

Et licet omittere dictas impenſas videatur reſultare in damnum ipſius tantum, ex
47 quo ipſe percipere debet fructus rei locatæ, indeque dici poſſe eum teneri ad illas tantum cauſatiue, quatenus videlicet fructus percipere velit, non autem compelli à locatore, tamen hoc procedit quoad illas, quæ merã tantum perceptionem fructuum ſui temporis reſpiciunt, at quia ſunt quædam,ex quarum omiſſione reſultat damnum rei, ſeù etiam fructuum diminutio in annis futuris, in quibus fortè non durat amplius locatio, prout eſt amputatio capitum vitiũ, ſeù, vti vulgo dicitur *potare*, ad eas faciendas poterit compelli pro ſuo intereſſe à locatore, *Bald. in Auth. qui rem num. 3. poſt med. C. de Sacroſ. Eccleſ. Trentacinq. Var. lib.3. tit. de locat. & conduct.reſol.*4. *num.*10. *ad med.* cum alijs adduct. ſupr. *in cap. 29. de conductore, quid poſſit in re locat. &c. à num.* 73.quæ non repeto.

Et quoniam de aliquibus vti habentibus admixtam vtilitatem rei dubitari poteſt, an dici poſſint fructuum colligendorum cauſa, vt ſignanter de foſſatis, quæ fiunt in agris, dictum eſt ſupra, in eis cadit etiam quæſtio, an ſint faciendæ à conductore, vel potius à locatore, & de ea habuit conſulere *Bart.* vt ipſe refert in *l. impenſa 14. ff. de impenſ. in reb. dot.fact.* vbi eam examinat arguendo hinc inde, & concludit, quod primo inſpiciatur conſuetudo regionis, quia ea, quæ de conſuetudine regionis ſunt, veniunt in contractu, ſi vero non apparet de conſuetudine, & tunc, aut expenſæ reſpiciunt vtilitatem perpetuam, vel logioris temporis, quam duret locatio, & non pertinent ad conductorem, ſi verò ſunt expenſæ, quæ quolibet anno ſunt faciendæ, puta in purgandis, vel faciendis foſſatis,quæ quolibet anno fiant, vel purgentur, & tunc debent fieri a conductore, vt probatur in *l.* illa, & per alia iura per ipſum adducta, & licet hæc doctrina *Bart.*in ea parte,vbi dicit impẽſas, quæ concernunt vtilitatem rei tantum pro tempore, quo durat locatio, faciendas eſſe à conductore impugnetur à *Garz. in tract. de expenſ. & melioram. cap.*14. *num.* 15. vbi dicit reprobari opinionem *Bart.* ex diſtin-
48 ctione, quam firmat inter conductorem, & emphyteutam, vt reſpectu iſtius, nempe emphyteutæ, bene procedat, vt teneatur expendere etiam pro conſeruatione rei pro tempore durantis emphyteuſis,ſecus autem reſpectu conductoris, nam ſi res conducta in parte corruat abſque culpa ipſius, non ſolum non tenetur ipſe reficere, ſed remittitur penſio pro parte. Tamen non recedendum videtur ab opinione *Bart.* in terminis foſſatorum,quæ reficiuntur quolibet anno, vel etiam ſi reficiantur quolibet biennio, vel triennio,& pro tanto tempore duret locatio, quia iſta refectio foſſatorum,& aggerum ſimilium reſpicit potius perceptionem fructuum, & ad eam tendit, quam ad rei locatæ conſeruationem, cum ſit quædam ſpecies, ſeù pars culturæ, ad quam tenetur
49 conductor, vt conſiderat *Bart.* quem ſequuntur *Alex. in l. diuortio §. impendia n. 3. ff. ſol. matr. & Ruin. conſ.*157.*num.*21.*lib.*1. *Roland. conſ.* 28. *nu.*24. *lib.* 1. *Menoch. conſ.* 64. *num.*17. *ad fin. & de arbitr. in addit. ad caſ.*258. *nu.*26. opinio tamen *Garziæ* poſſet habere locum,vbi ageretur de ipſa re locata reficienda, & procedere, etiam in foſſa-
50 tis, vbi ex verbis locationis dignoſceretur illa quoque fuiſſe tanquam res,ſeù rei qualitas conſiderata,& in contractum deducta, itaut applicari poſſet ratio illa per eum adducta,quod ſi res locata in parte deficiat,tenetur locator eam reſtituere,nõ conductor, quæ in ſe vera eſt ex ſupradictis.

51 Præterea reminiſcendum, quod ſimiles impenſę tunc dicuntur non eſſe ad ſolã perceptionem fructuum, ſed potius reſpicere meliorationem rei, cũ durant ad decenniũ iuxta *gloſ. in l. vel ſi vites 3. ver. vel ad eam ff. de impenſ. in reb. dotal. fact.* & alios ſupracit.

præcit. & proinde quatenus foſſata pro tanto tĕpore durent, & ſint neceſſaria, ad hoc, vt conductor, vti poſſit agris locatis ad vſũ deſtinatum, teneatur locator abſolutè ea reficere, prout eum teneri ad expenſas neceſſarias dictum eſt, ſi verò non ſunt neceſſariæ, ſed tantum vtiles, vel tanto tempore non durant, & non teneatur locator, ſed ſi velit conductor, debeat ipſe reficere ea, & in fine locationis repetere impenſam pro rata temporis, quo adhuc duratura ſunt, adeo vt ſi durant ad decennium, & lapſum ſit quinquennium, repetat medietatem expenſarum, vt exemplificat in ſpecie *Boer. d. dec. 44. n. 13. poſt med. Menoch. conſ. 64. n. 17. propè fin.*

De pactis circa expenſas faciendas in re locata.

SVMMARIVM.

1 *Pacta circa expenſas, & melioramenta rei locatæ ſeruanda ſunt.*

2 *Et ſufficit etiam tacita voluntas, quod conductor de ſuo melioret.*

3 *Locatione facta ad meliorandum debet conductor de ſuo meliorare.*

4 *Aream recipiens ad ædificandam domum, tenetur domum ædificare de ſuo.*

5 *Pacta quod conductor expendat de ſuo, & melioret, ſtricte intelligenda ſunt.*

6 *Pactum quod conductor ædificium reſtauret, intelligitur pro prima vice tãntum.*

7 *Et ſi iterum ædificium collabatur durante adhuc locatione, poterit conductor compellere locatorem, vt reſtauret non obſtante dicto pacto.*

8 *Lim. ſi ex verbis appareat contraria voluntas, vti ſi dictum, quod conductor debeat reaptare, & manutenere, vel quid ſimile.*

9 *Intellige limitationem, vt non propterea teneatur conductor de caſu valde inſolito.*

10 *Lim. 2. vt ſi locata area ad ædificandam domum cum onere recipiendi in ea locatorem, ſi domus poſtquam eſt ædificata corruat, poſſit conductor compelli iterum ædificare.*

11 *Impenſa, & melioramenta facta à conductore obligato meliorare, cenſentur facta in executione obligationis.*

12 *Emphyteuſis eſt conceſſio ad meliorandum.*

13 *Emphyteuta non tenetur ad melioramenta magni valoris.*

14 *Quæ melioramenta ſint magna, vel parua ad hunc effectum relinquitur arbitrio Iudicis.*

15 *Pactum, quod emphyteuta debeat meliorare non alterat naturam contractus, ſed intelligitur de melioramentis paruis.*

16 *Pactum, quod melioramenta facta ab emphyteuta deuoluantur ad dominum, intelligitur de paruis, & ſi facta ſint magna operatur quo ad partem eorum tantum.*

17 *Pactum, quod emphyteuta faciat certa melioramenta non tollit obligationem eius prouenientem ex iuris diſpoſitione.*

18 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*

19 *Decl. procedere ſi illa prouiſio legis ſit ex iure particulari, & priuilegio, ſecus ſi ex natura contractus.*

20 *Pactum, quod melioramenta facta ab emphyteuta, emphyteuſi finita ire debeant ad dominum, non impedit eorum obligationem emphyteuſi durante.*

21 *Et licet obligatio finita emphyteuſi expiret, hoc intelligitur ſi emphyteuſis reſoluatur ex natura contractus.*

22 *Pactum, quod ſi emphyteuta alienet rem cum melioramentis deuoluatur, non operatur deuolutionem ſi facta alienatio melioramentorum tantum.*

23 *Dominus directus non poteſt iuuari pactis circa melioramenta ſibi fauorabilibus niſi contractum ex parte ſua ſeruet.*

24 *Et ſi agere vult vigore dictorum pactorum, debet adimplere contractum ex parte ſua.*

CAPVT XXXIV. §. II.

QVoad tertiam inſpectionem de pacto circa melioramenta, clarum eſt illud ſer-
1 uandum eſſe, ac poſſe conueniri, quod locator faciat ea, ad quæ de iure non tenetur, prout etiam, quod conductor rem reficiat, vel reſtauret, aut illam alio modo melioret, *Bald. in l. Colonus 63. in 2. lect. num. 1. ff. locat. Carpan. d. cap. 400. num. 198. & ſeq. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 24. num. 16.* imò
2 etiam ſi expreſſe non ſit actum, vt conductor melioret de ſuo, adhuc ſufficit colligi aliquo modo ita ſenſiſſe partes *Garz. de expenſ. cap. 14. num. 16.* & exempla ſunt ſi
3 recepit titulo locationis ad meliorandum, vel generaliter dictum ſit, vt colonus melioret, ſenſit *Bald. vbi ſupra, & Gregor. Lop. in l. 24. tit. 8. part. 5. ver. ea entonces*, vel
4 ſi aream recepit ad ædificandum domum cum onere recipiendi in ea dominum euntem, & redeuntem, vel ſitum ad erigendum furnum, vel molam frumentariam cum pacto coquendi panem, vel molendi frumentum, vt ex eiſdem tradit *Garz. d. cap. 14. num. 16.*

5 At quoniam pacta præfata ſunt contraria iuris diſpoſitioni, debebunt ſtricte intelligi, & ad limites verborum, adeout, quanto minus fieri poteſt recedatur ab ipſa diſpo-
6 ſitione iuris, & natura contractus, vnde ſi locatum ſit ædificium collapſum cum pacto, quod conductor illud reſtauret, non ſolum intelligitur pro vnica vice tantum, iuxta vulgatam regulam *l. Boues §. hoc ſermo-*
7 *ne de ver. ſign.* ſed vlteriùs ſi poſtquam conductor ſemel reſtaurauit ædificium, iterum collabatur durante adhuc locatione, tenebitur locator illud reſtaurare, prout de iure non obſtante dicto pacto, quod reſtauret conductor, vt docet *Bald. in l. licet 8. num. 9. C. locat.* quem ſequitur *Dec. conſ. 512. num. 9.* & alijs pluribus adductis *Gabr. de legib. Concluſ. 2. num. 15. Caroc. de locat. tit. de melioram. quæſt. 4. num. 8.*

8 Quod tamen intelligi debet procedere, niſi
aliud ex verborum contextu, vel aliunde
deprehendatur ſenſiſſe partes, prout depre-
henderetur, vbi dictum eſſet conductorem
debere reaptare, & manutenere, vel rea-
ptare, & dimittere rem reaptatam *Bald. d.
num. 9. ad fin. Carec. d. quæſt. 4. num. 9.*

9 Sed etiam ſi conductor promiſiſſet refice-
& manutenere, adhuc non teneretur de caſu
valdè inſolito, vt de conductore, qui pro-
miſerat manutenere molendinum molens,
& eum ſi retradere, quod vbi flumen ob
maximas pluuias mutauerit Alueum, ita
quod molendinum non poſſet amplius mo-
lere, non teneatur conductor in tali
caſu adeo fortuito conſuluit *Fulgoſ. conſ.*
193. & de alio, qui promiſerat mundare,
& purgare omne nocumentum, quod acci-
deret in flumine, & ripas manutenere, &
reſtituere cluſam in bono puncto, & ſtatu
tempore finitæ locationis, ſuſcipiendo in ſe
omne periculum, quod eueniente diluuio
maximo deſtruente cluſam, adeout refectio
requireret magnum impendium, non tene-
retur conductor conſuluit *Bald. conſ.* 119.
lib. 1. & vtrumque conſilium refert, & ſe-
quitur *Natt. conſ.* 449. *num.* 16. *&* 17.

10 Verum vbi locata ſit area ad ædificandã
domum cum onere recipiendi in ea domi-
num locatorem euntem, & redeuntem, vel
ſitus ad ædificandum furnum, vel molam
frumentariam cum onere coquendi panem,
vel molendi frumentum, quod ſi hæc ædi-
ficia, poſt quam fuerint conſtructa colla-
bantur, poterit locator compellere condu-
ctorem, vt illa reſtauret propter ſuum inte-
reſſe, prout tradit *Garz. de expen. & melio-
ram. d. cap.* 14. *ſub num.* 16. allegans *l. cum
debere Colonum ff. de ſeruit. vrb. præd. & lo.
Andr.* quẽ dicit videndus *in addit. ad Specul.
tit. de locat. §. poſt quam in addit.* quæ incipit
habita verſ. redeundo ad principalem.

11 Stante autem pacto, quod conductor
meliorare debeat, ſi meliorauit, non pote-
rit prætendere melioramenta, ſeu eorum
valorem in totum, vel in parte, quia præ-
ſumitur, quod in executionem pacti melio-
rauerit, vt firmauit *Rota coram Durano dec.*
338. *num.* 10. *& ſeq. & in recent. deciſ.* 69.
num. 2. *part.* 5. & ratio eſt, quia actus in
dubio cenſetur factus in executionem præ-
cedendis obligationis *Alex. conſ.* 25. *num.*
9. *& ſeq. lib.* 2. *Menoch. præſumpt.* 49. *& ſeq.
lib.* 3.

At ſecus eſt in emphyteuſi, quia licet in
ea de natura contractus ſit, vt fiat meliora-
12 tio; nam concedere in emphyteuſim eſt
concedere ad meliorandum, nomen enim
emphyteſeos græce, ſignificat meliorationẽ
gloſ. in §. adeo inſtit. de locat. Fulgoſ. conſ. 9. *ad*
13 *fin* tamen hæc obligatio meliorandi ex na-
tura contractus emphyteutici non extendi-
tur ad melioramenta magni valoris, ſed re-
ſtringitur ad impenſam modicam *Barboſ. in
l. diuortio §. fin. part.* 1. *num.* 36. *Garz. de
expenſ. cap.* 14. *num.* 12. vbi dicit, quod
emphyteuſis inſitio eſt, & qui recipit in em-
phyteuſim recipit ad inſerendum, plantan-
dum, & imboſcandum, & quod propterea
has meliorationes non ſibi conſeruat em-
phiteuta, ſecus vero maiores, quæ non ve-
niunt nomine emphyteuſis *Ioſ. Ludou. deciſ.*
24. *num.* 20. *Surd. deciſ.* 300. *num.* 22. *verſ.
Præterea licet. Cyriac. contr.* 268. *num.* 21. &
proinde ſi fecerit meliorationes magnas in
fine emphyteuſis eas retinet, deducta illa
parua quantitate ad quam tenebatur *Rot.
coram Durano d. deciſ.* 338. *num.* 24. *& ſeqq.*
14 vbi, & quod, quæ ſit parua iſta quantitas
relinquitur arbitrio iudicis, & quod in ca-
ſu illo dictum fuit, regulari debere, vt eſſet
detrahenda decima pars circiter.

Et quatenus in conceſſione emphyteuſis,
15 expreſſe ſit dictum ad meliorandum non,
propterea cenſeri debet receſſum fuiſſe à
dicta natura contractus, ſed potius, quod
partes voluerint ſe cum illa confirmare,
itaut non obſtante tali pacto ſi emphyteuta
melioret, debeat melioramenta retinere
Rimin. Iun. conſ. 384. *num.* 48. & idem eſt
ſi emphyteuta ſe obligauerit relaxare rem
potius melioratam, quam deterioratam, vt
in caſu *Gratian. diſcept.* 934. *num.* 10. *& ſeqq.*
vel ſi expreſſe dictum, quod cenſeatur con-
ceſſa ad meliorandum *Surd. deciſ.* 300. *nu.*
21. vbi etiam dicunt, quod iſtæ ſunt ex-
preſſiones eius, quod tacite ineſt in con-
tractu emphyteuſis, quæ nihil operantur.
Vnde intelligendum pariter erit pactum de
melioramentis modicis non de magnis, &
ideò quatenus ſint magna, non intelligetur
de eis *Gratian. ibidem n.* 12. vel operabitur
in illa parua quantitate, vt dictum eſt eſſe
de natura contractus, & tradit in terminis
pacti *Cyriac. diſcept* 59. *num.* 52. *ad finem.*

Neceſſaria igitur eſt expreſſa conuentio,
quod domus, ſeù alia res emphyteutica de-
uoluatur cum melioramentis, & tunc de-
bentur domino tanquam pars pretij *Gra-
tian. diſcept.* 810. *num.* 8. *& dicta diſcept.* 934.
in fin. imo fortius, dum volumus pactum
intelligi iuxta naturam contractus, adeout
cum de natura contractus ſit, vt emphyteu-
ta faciat melioramenta modica, pactum
quoque meliorandi intelligatur pro modi-
ca ſumma, idem dicendum erit de pacto,
quod

16 quod melioramenta deuoluantur ad do-
minũ, vt videlicet intelligatur de modicis,
prout pariter ſupradictum eſt, modica tan-
tum deuolui de natura contractus, vel pro
parte modica tantum, ſi fuerint magna,
adeout ad hoc vt deuoluantur omnia, ne-
ceſſe ſit, vt exprimatur in pacto, vt ſentiunt
Gamma deciſ. 75. num. 2. verſ. & quamquam
Seraph. deciſ. 1496. in fin. & alijs adductis
Cyrocc. diſcept. 57. num. 21.

Vbi autem adſit pactum faciendi in ſpe-
cie talia melioramenta, ſi emphyteuta vltra
17 ea, & alia fecerit, an reſpectu factorum,
vltra pactum expreſſum, intret tacitum ex
prædicta natura contractus emphyteutici,
itaut emphyteuſi finita debeatur etiam in-
eis illa modica quantitas domino libera
abſque obligatione reficiendi eius valorem,
18 videbatur dicendum, quod non, quia ex-
preſſum facit ceſſare tacitum, & prouiſio
hominis prouiſionem legis *l. & habet* §. *cum*
quis ff. de precar. & l. fin. C. de pact. conuent.
ſed contrarium firmauit *Duran. dicta deciſ.*
338. *num.* 29. ea ratione, quia tunc proce-
19 deret obiectum, ſi illa tacita obligatio pro-
ueniret ex priuilegio, aut alio iure ſpeciali,
& extraordinario, ſecus verò dum proue-
nit ex natura rei, & à iure communi, tunc
enim per prouiſionem hominis, non ceſſat
prouiſio legis, ſed vtraque locum habet *Iaſ.*
in l. 2. num. 143. & ſeqq. C. de iur. emphyt.
Neguſant. de pignor. part. 2. membr. 4. num.
87. verſ. prima eſt.

20 Notandum tamen in propoſito præfati
pacti in emphyteuſi appoſiti, quod licet
dicat melioramenta reuerti debere ad do-
minum emphyteuſi finita, non proinde im-
pedit eorum obligationem emphyteuſi du-
rante *Rot. deciſ. 294. num. 7. part. 1. recent.*
21 & licet emphiteuſi finita expiret obligatio,
& vadant melioramenta ad dominum rei
libera ab hypothecis, tamen hoc procedit,
quatenus emphyteuſis reſoluatur ex natura
contractus, non autem ſi dominus alio titu-
lo fundum acquirat *d. deciſ. 294. num. 7.*
part. 1. recent. & quamuis impoſita ſit pœ-
22 na deuolutionis, caſu quo terrenum cum
melioramentis alienari contigerit, adhuc
poterit emphyteuta melioraměta ipſa alie-
nare abſque incurſu pœnæ, vt cenſuit *Rota*
in vna Tuſculana ſaluiani coram Zarate *inter*
eius impreſſas deciſ. 59. num. 10. ea ratione,
quia alienatio terreni ſimul cum meliora-
mentis, prohibita videatur in præfatis ver-
bis, non autem melioramentorum de per
ſe, vt colligitur ex dictione, cum, quæ co-
pulat acceſſorie *l. 1. & 2. ff. de peeul. cum al.*
in dicta deciſ. alleg. & quidem dum pactum
exorbitat à diſpoſitione iuris, & eſt pœnale
non admittit latam interpretationem, ſed
reſtringendum eſt ad ſonum verborum ex
vulgatis.

23 Et multum aduertendum, quod non po-
terit dominus iuuari pactis præfatis circa
melioramenta ſibi fauorabilibus, vbi con-
tractum ex parte ſua non adimpleuiſſet *l. Iu-*
lianus 14. §. *offerri ff. de act. empt.* & in ter-
minis locationis *l. quaro 56.* §. *inter locato-*
rem ff. locat. & firmat in propoſito *Merlin.*
deciſ. 351. num. 4. & multo magis ſi con-
tractum impugnaſſet, & declarari nullum
obtinuiſſet. *deciſ. 602. num. 4. part. 4. tom. 3.*
24 *recent.* adeout, vbi vult agere vigore di-
ctorum pactorum, docere debeat de adim-
plemento contractus ex parte ſua *deciſ. 605.*
num. 2. part. 4. tom. 3. recent. ſufficit enim
opponere de non adimplemento *Roland.*
conſ. 69. num. 9. lib. 4. Mareſcott. cap. 88. n.
1. lib. 1. Gratian. diſcept. 455. num. 4.

Quas impenſas conductor repetere poſſit, & quomodo, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Impenſæ in re locata per conductorem facta repetun-tur ſi ſunt neceſſaria, vel vtiles.*
2 *Ampl. non ſolum ſi locatio finiatur ſui natura, ſed etiam ſi conductor culpa ſua expellatur.*
3 *Decl. ampliationem non procedere in emphyteuta, quia culpa ſua expulſus non repetit melioramenta.*
4 *Idque ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue ſit Eccleſiæ.*
5 *Et ſiue melioramenta ſint parua ſiue magna.*
6 *Et idem eſt in locatione ad longum tempus pro modica penſione facta.*
7 *Secus autem ſi pro penſione magna fructibus correſpondente.*
8 *Et in emphyteuſi ſi ſit pro canone magno correſpondente fructibus, quod non amittantur melioramenta ab emphyteuta expulſo.*
9 *Et generaliter ſi culpa emphyteutæ non cedat in damnum domini, per eum non amittuntur melioramenta.*
10 *Impenſas paruas nec conductor præſertim ad longum tempus repetit ſecundum aliquos.*
11 *Contr. ſi locatio ſit pro penſione magna.*
12 *Decl. vt ſi expenſæ erant neceſſariæ, & reſpiciebant ſubſtantiam rei conductor eas repetat licet paruas alias ſecus.*
13 *Non neceſſariæ ſi non durant vltra locationem non repetuntur, ſecus neceſſariæ.*
14 *Melioramenta per conductorem facta opera propria, vel ſuis animalibus, & curribus non repetuntur, ſecundum aliquos.*
15 *Contrarium verius.*
16 *Hæc contraria opinio facilius procedit in laboribus implicatis pro collectione fructuum.*
17 *Prout etiamſi conductor erat ſolitus operari pro lucro.*
18 *Melioramenta in re locata facta à tertio intuitu conductoris per eum repetuntur.*
19 *Idem de factis ab ſubconductore vigore pacti cum primo conductore initi.*

20 Con-

20 Conductor, qui conduxit ab vſufructuario locatore mortuo expenſas non repetit.

21 Idem in eo, qui conduxit à poſſeſſore Maioratus, vel alio bona reſtituere debente.

22 Doctores facultatem habent gloſſandi, & interpretandi, non autem deſtruendi leges.

23 Text. in l. ſi quis domum §. hic ſubiungi ff. locat. explicatur.

24 Conductor, qui conduxit ab vſufructuario, ſi vſufructuarius locauit tanquam dominus expenſas repetit.

25 Limitatio declarat in quibus terminis loquatur regula.

26 Impenſæ factæ à conductore non attenditur an duratura eſſent ad tempus deſtinata locationis, ſed ad tempus, quo locatio actualiter durauit.

27 Impenſa voluptuariæ, & ad proprium commodum per conductorem factæ non repetuntur.

28 Vſufructuarius ſimpliciter locans, cenſetur locaſſe tanquam dominus.

29 Ampl. vt conductor vſufructuarij non repetat expenſas etiamſi adſit fideiuſſor pro omni ſecuritate.

30 Lim. procedere ſi vſufructuarius decedat, ſecus ſi cedat.

31 Impenſas etiam vtiles non repetit conductor ſi fecerit eas adeo exceſſiuas, vt dominus illas ſoluere non poſſit.

32 Decl. vt exceſſiuitas ad hunc effectum probanda ſit ab allegante.

33 Et quando dicantur exceſſiua ſtatur arbitrio Iudicis.

34 Et vbi locator eas facturus erat non attenditur exceſſiuitas.

35 Et permittitur eodem caſu exceſſiuitatis conductori melioramenta abradere ſi ei ſit vtile, & rei, iuxta ſtatum antiquum, non damnoſum.

36 Vel datur eidem conductori retentio rei.

37 Altare vnum non eſt diſcooperiendum, vt cooperiatur aliud.

38 Conductor, qui melioramenta exceſſiua fecit compellitur etiam ſoluere domino valorem rei, & illam ſibi retinere.

39 Statur tamen arbitrio Iudicis an ita expediat.

40 Impenſæ non repetuntur à conductore, quando dominus denunciauit ei, vt illas non faceret.

41 Lim. ſi reſpiciant intereſſe Reipublicæ, prout in munitione Caſtri, & ſimilibus.

42 Impenſa repetuntur à conductore, quando melioramenta facta ſunt per diuerſam materiam, vti adificando, quæ dicuntur per applumbationem, ſecus ſi plantando, quæ dicuntur per ferruminationem.

43 Decl. vt non repetantur facta in plantando per earum ſeparationem à fundo, ſecus per repetitionem impenſarum.

44 Decl. probandum eſſe plantationem fuiſſe vtilem.

45 Impenſarum pro repetitione datur conductori actio.

46 Actio ex conducto datur conductori pro omni eo quod ſibi præſtare debebat locator.

47 Pro repetitione expenſarum poteſt conductor agere etiam certi conditione, & actione negociorum geſtorum.

48 Retentio facilius datur, quam actio.

49 Pro repetitione expenſarum competit conductori retentio mercedis non ſolutæ.

50 Et etiam ipſius rei melioratæ.

51 Retentionis exceptio opponitur tam in petitorio, quã in poſſeſſorio.

52 Et non ſolum in proceſſu, ſed etiam in executione ſententiæ ad eam retardandam.

53 Etiamſi ſententia lata ſit ex celeri remedio l. ſi quis conductionis.

54 Et etiam poſt tres conformes.

55 Et ad retardandam executionem obligationis Cameralis, vel alterius executiuæ.

56 Et ad retardandum reuocationem attentatorum.

57 Et ad repellendos creditores anteriores rem hypothecatam habentes.

58 Hoc tamen procedit pro rata pro qua res pretioſior facta eſt.

59 Quod ſecus eſt reſpectu domini.

60 Ampl. vt conductor, qui meliorauit poſſit repellere creditores hypothecarios in totum, ſoluendo eis eorũ creditum, & ſibi retinendo rem, ſecundum aliquos.

61 Contr. tamen eſt verius.

62 Decl. hoc contrarium non procedere niſi creditores velint ſoluere melioramenta.

63 Impenſas, & melioramenta voluptuaria conductor nõ repetit niſi eo abradendo, & ſecus aſportando ſi abradi poſſunt.

64 Melioramenta abradi non poſſe dicuntur ſi abraſa nullius ſunt vtilitatis abradenti.

65 Et parua vtilitas pro nihilo reputatur.

66 Item abradi non poſſunt ſi deterioretur prior ſtatus rei.

67 Item abradi non poſſunt plantæ, & alia melioramenta facta per ferruminationem.

68 Item abradi non poſſunt ædificia in ciuitate facta.

69 Impenſæ, & melioramenta voluptuaria repetuntur, nec eſt locus abraſioni ſi fuerunt vtilia, vti ſi dominus erat facturus, vel habebat rem venalem &c.

70 Abraſioni vbi locus eſt, ea poteſt fieri non ſolum ante rei reſtitutionem, ſed, etiam poſtea.

71 Poteſt tamen impediri abraſio per dominum mediante ſolutione valoris.

72 Ampl. procedere etiam ſtante pacto de abradendo.

73 Impenſæ fructuum percipiendorum cauſa factæ à conductore non repetuntur, ſed repetuntur factæ à locatore.

74 Decl. non repeti per conductorem ſi factæ tantum pro tempore durantis conductionis, ſecus ſi durent vltra eam.

75 Intellige declarationem ſi de tempore conductionis eadem impenſa non aderant.

76 Melioramenta facta à conductore longi temporis in re ſtabili habentur pro ſtabili; facta à conductore ad modicum tempus ſunt purum creditum.

77 Cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis factis à cõductore longi temporis in re ſtabili.

78 Melioramenta facta à conductore breuis temporis cedunt ſolo, & impenſa tantum repeti poteſt.

79 Melioramenta facta à feudatario in re feudali non efficiuntur feudalia.

80 Impenſæ factæ per conductorem in re conducta repetuntur in fine locationis.

81 Decl. procedere in vtilibus, non in neceſſarijs, quia iſta repeti poſſunt ſtatim.

82 An dominus poſſit velle vtiles ſtatim reſtituere, & augere penſionem relatiue.

CAPVT XXXIV. §. III.

DEueniendo ad quartam inſpectionem, quas expenſas conductor repetat, & qua actione, & quo tempore, quoad neceſſarias, quas dictum eſt, quod locator tenetur

1 facere, ſi eas fecerit conductor, clarum eſt,

quod

quod repetet, & idem eſt de vtilibus, quia non debet locator locupletari cum eius iactura, & de vtriſque, quod Conductor eas repetat eſt text. expreſſus *in l. Dominus 57. §. in conducto ff. locat.*

2 Quod, & ampliatur procedere non ſolum, vbi locatio finitur ſui natura, ſed etiam vbi conductor culpa ſua expellitur, puta ob non ſolutam penſionem, adhuc enim prædictas expenſas repetit, vt habetur *in l. Colonus 63. in princip. ff. locat.*

3 At contrarium procedit in emphyteuſi, quia emphyteuta melioramenta repetit tãtum, vbi emphyteuſis natura ſua finitur, non autem ſi culpa ſua emphyteuta expellatur *l. 2. & ibi Bald. in 2. notab. & Iaſ. nu. 27. C. de iur emphyt. Gozad. conſ. 46. num. 9. Gratian. diſcept. 810. num. 7. Valaſc. de iur.*
4 *emphyt. quaſt. 25. num. 2.* ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue Eccleſiæ *Garz. de expenſ. cap. 6. num. 20. prope finem Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 117. num. 34. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. quaſt. 1. num. 2.*

Et licet hoc procedere tantum in melioramentis paruis de natura contractus emphyteutici faciendis, non autem in magnis, teneant poſt alios *Garz. d. cap. 6. num. 22. & Valaſc. d. quaſt. 25. num. 3.* tamen hæc
5 opinio videtur multũ periculoſa, tum quia ſi eſſet vera, deſtrueret dictam communem diſtinctionem, quæ fit in hac materia repetitionis melioramentorum inter caſum deuolutionis ex natura contractus euenientis, & caſum deuolutionis euenientis culpa emphyteutæ, cum etiam in primo caſu melioramenta parua non repetat, iuxta tradita in præced. §. *num. 13. ad fin. & ſeq.* tum etiam, quia repugnare videntur verba *text. in d. l. 2.* ibi *nulla ei in poſterum allegatione nomine meliorationis, ſeu emphyteutimata*, ponderando dictionem illam, *nulla*, ſine cuius læſione non poſſunt excipi meliorationes magnæ prout etiam tenuerunt *Bald. in l. ſi duobus §. emptor. C. com. de legat. Guidop. deciſ. 438.* & alij quos refert, & ſequitur *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. quaſt. 1. num. 10. & 11.*

6 Eademque amiſſio, quæ procedit in emphyteuſi, ſiue omnium, ſiue paruorum tantum melioramentorum, procedit quoque in locatione ad longum tempus pro modica penſione facta *Caſtrenſ. cõſ. 270. n. 3. poſt med. verſ. ſed circa præmiſſa par. 2. Petr. Barboſ. in l. Diuortio § fin. in prima par. num. 70. in princ. verſ. & per contrarium ff. ſol. matr. Menoch. recuper. rem. 15. numer. 151. ad fin. Niger de except. cap. 8. §. 14. num. 31.* & eſt opinio adeò communis, vt *Valaſc. de iur. emphyt. q. 29. num. 25.* dicat, quod licet ſibi non placeat, tamen non poſſumus has veterrimas opiniones, quantacumque auctoritate conuellere, & multo minus à foro abdicare.

7 E contra autem ſi locatio ad longum tẽpus ſit pro penſione magna fructibus correſpondente, vel paulò minus, tunc impenſas conductor non amittet, quia talis locatio non aſſimilatur emphyteuſi, nec cum eius regulis gubernatur, vt ſentiunt omnes præcitati, & vltra eos *Rot. coram Seraph. dec. 546. num. 2. & 3.* vbi *num. 8.* etiam ſi penſio
8 ſit diminuta vſque in ſexta parte, & ſi ſit emphyteuſis, pro qua ſoluatur Canon magnus eodem modo correſpondens fructibus, ipſa aſſumet naturam locationis in hoc propoſito, vt emphyteuta culpa ſua expulſus melioramenta non amittat, quia ceſſat ratio, pro qua intrat amiſſio, quæ eſt, quia in emphyteuſi, quid modicum ſoluitur *Caſtrenſ. in d. l. Colonus num. 4. ff. locat. Mareſc. Var. cap. 110. nu. 14. lib. 2. Seraph. d. dec. 546. numer. 2.*

9 Quod, & tanto magis procedet, vbi conductoris culpa non ſit talis, quæ cedat in aliquod damnum, ſeu præiudicium Domini, quia hoc caſu, nec etiam emphyteuta amittit meliorationes, vt declarauit notabiliter *Rot. in d. deciſ. 546. coram Seraph. n. 4.* & ſequutus eſt *Mareſcott. d. cap. 110. n. 15. & Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. q. 1. num. 6.*

10 Declaratur autem concluſio, quod conductor repetat prædictas expenſas quatenus ſint in quantitate magna, ſeu conſiderabili, alias autem ſi ſint paruæ eas non repetat, præſertim conductor ad longum tempus per relatos à *Carpan. ad ſtatut. Mediolan. tom. 2. cap. 400. num. 187. Niger. de except. cap. 8. §. 14. n. 37. & dixit Rot. dec. 130. n. 3. par. 4. diuerſ.*

11 At contrarium, quod etiam impenſæ modicæ non ſint faciendæ de proprio à cõductore etiam longi temporis, quatenus penſionem correſpondentem fructibus ſoluat dicit *Garz. de expen. & melioram. cap. 14. num. 15. poſt med. Niger poſt alios. de except. cap. 8. §. 14. numer. 14. & §. 15. numer. 15.* & dixi ſupra in ſecunda inſpectione, vbi alios adduxi. Et diſtinguendum videtur,
12 quod ſi agatur de expẽſis omnino neceſſarijs, & rei ipſius ſubſtantiam indubitanter reſpicientibus, quas omnino locator facere debebat, tunc eas conductor, qui pro eo illas fecit indiſtinctè repetat, vt dicit *Caſtrenſ. conſ. 270. num. 4. lib. 2. Valaſc. de iur. emphyt. quaſt. 25. num. 38. in princip.* & dicam

aliquid

aliquid infra, ſi autem agatur de vtilibus,
vel reſpicientibus etiam culturam, & fru-
ctuum perceptionem, vel rei vſum, & tunc
eatenus repetantur, quatenus vltra tempus
locationis durent, inde enim dicitur ad
hunc effectum impenſa magna, alias enim
13 ſi vltra dictum tempus non durat, dicitur
impenſa parua, & non repetibilis *Ioſ. Ludo-
uic.deciſ.Peruſ.58.num.7.Peregr. de fideicom.
art.50. num.5.* & eſt communis opinio, vt
pluribus adductis teſtatur *Garz. de expen.
cap.14.nu.17.poſt med. ſub verſ.atque etiam,*
& cum hac eadem diſtinctione inter neceſ-
ſarias impenſas, vt conductor eas indiſtincte
repetat, etiam ſi non durent vltra tempus
locationis, ſecus autem in alijs non neceſſa-
rijs tranſit etiam *Borgnin.deciſ.44. num.57.
ad fin.par.1. & ſequitur Caroc. tit. de expenſ.
num.48.* & de impenſis paruis reſpicienti-
bus tantum rei vſum, non autem perpetuam
ipſius vtilitatem, quod repeti nequeant lo-
quuntur *Natt.conſ.449. num.12. & Roland.
conſ.28. num. 25. lib. 1.* quos allegat dicta
Rotæ *deciſ. in par.4. diu.* quæ propterea ad
eoſdem terminos reſtringi debet, prout etiã
ad eos ſe reſtringit, *Carpan. in dict.cap.400.
num.187.* & melius *nu.191. & ſeq.* vbi, quod
propterea expenſa in plantatione ſalicum
quamuis modica repetitur, & ea, quæ fit in
plantatione palorum annalium non repe-
titur, de quo tamen ſi plures placeat videre,
adeatur *Caroc. tit. de expen. num.47. & 48.*
vbi eos citat.

14 Non diſſimilis eſt alia declaratio, vt cõ-
ductor repetat ea melioramenta, quæ fecit
mediante impenſa, non autem ea, quæ ope-
ra propria, vel etiam ſuis animalibus, &
curribus de qua *Randen. reſol.29. num.36.*
& facit per ea tex. in *l. Dominus 57. §. ex
conducto ff. locat.* dum dicit, quod ſi in con-
ducto fundo conductor ſua opera, aliquid
neceſſario, vel vtiliter auxerit, ad recipiẽdũ
ea, quæ impẽdit ex conducto cum Domino
fundi experiri poteſt, & ſic reſtringit repeti-
tionem ad ea, quæ impendit.

15 Verum in contrario ſenſu, quod videli-
cet repetat etiam melioramenta opera ſua
facta eſt *Menoch. conſ. 1254.num.7. verſ. &
propterea,* & videtur verius per dictũ, quod
ipſe etiam allegat Imperatorum Theodoſij,
& Valentiniani in *l. vlt. C. de Alluuion. propè
fin.* ibi *ne doleant diligentes operam ſuam agri
dediſſe culturæ,* & quidem agrum meliora-
mus, ne dum ſi cum patrimonij iactura alio-
rum induſtria vtimur, ſed, & ſi labore, in-
duſtria, & artificio proprio *Gilken. de im-
penſ.par.2.cap.1. num.15.* & alijs pleniſſime
more ſuo congeſtis *Giurb. ad conſuetud.
Meſſan. cap.15.gloſ. 8.par.1. num.1.* textus
autem in dicta *l. Dominus §. in conducto,* ſi
bene conſideretur, poteſt retorqueri, quia
dum expreſſe tribuit actionem, ſi conductor
in fundo ſua opera, aliquid neceſſario, vel
vtiliter auxerit, probat potius opinionem
illam, & licet actionem reſtringere videatur
ad recipiendum ea, quæ impẽdit, tamen ſa-
tis dicitur impendiſſe, qui tempus, & labo-
res proprios impendit, quod, & facilius
16 procedet in laboribus implicatis pro col-
lectione fructuum, videlicet in colẽdo agrũ,
ſerendo, & ſimilibus, quia ſi colonus expel-
latur ante fructus perceptos, omnino ex eis
ſoluendi ſunt, quia non ſunt fructus agri,
niſi, qui his deductis ſuperſunt, & ideò pro
rata, quam capiunt tales labores, non poſ-
ſunt licite à Domino retineri, vt firmant
*Garz. de expenſ. & melior. cap.1. num.14. &
Mareſcott.var.cap.108.num.6. & 7. lib.2.* &
17 in omnibus ſi conductor erat ſolitus opera-
ri pro lucro, adeò vt operas implicando in
re locata illud amiſerit, erit ei reficiendum,
iuxta tradita per *Abb.in cap.finem litibus nu.
30. de dol. & contum. Iaſ. in l. properandum
§. ſin autem alterutra C.de iudic. Gratian.di-
ſcept.33.n.45. & 46.*

18 Prout etiam repetere poterit conductor
melioramenta ab alio intuitu ſui facta puta
ab amico, a me enim factum dicitur, quod
ab amico mei contemplatione factum fuit
*Menoch.recuper.rem.15. numer.509. & 510.
Valaſc.de iur.emphyt.quæſt.25.num.10. verſ.
quinto, amplia Roſentali. de feud. cap.10. cõ-
cluſ.43.num.42.Caroc.de locat.tit. de expenſ.
num.32. & ſeq. Giurb. ad conſuetud.Meſſan.
cap.15.gloſ.8.par.1.12,* idemque, & facilius
eſſet dicendum ſi conductor ſublocaſſet cũ
19 pacto, quod ſubconductor melioraret, quia
tunc dici poſſet melioratio facta mediante
impenſa primi conductoris, ex quo tale pa-
ctum cecidiſſet in diminutionem mercedis
ex ſublocatione ſibi debitæ *Peregr. deciſ.
Patau.64. num.6.*

20 Limitatur autem notabiliter, quod dictũ
eſt, conductorem expenſas, quas fecit in
meliorando rem conductam repetere poſſe
in eo, qui cõduxit ab vſufructuario, is enim
ſi impendat eueniente poſtmodum morte
vſufructuarij, expenſas non repetit, neque à
Domino fundi, neque ab hæredibus locato-
ris *l. ſi quis Domum 9.§.hic ſubiungi, ff.locat.*
vbi I.C. reddit rationem, quia hoc euenire
poſſe proſpicere debuit *Rota coram Merlin.
deciſ.546.num.44. Niger. de except. cap.8. §.
18.num.22.*

21 Idque per identitatem rationis procede-
re etiam in eo, qui conduxit à poſſeſſore
Maio-

maioratus, vel primogenituræ, aut alias
grauato bona ipſa reſtituere ſenſit *Molin.de
primog.lib1. cap 21. num.9.* & alij, quos re-
fert. *Valaſc.de iur. emphyt.quaſt.25.num.35.*
& in eo, qui conduxit à Prælato, ſeù Bene-
ficiato *Barbóſ. de Epiſc. allegat.94. num.11.*

At limitatio prædicta videtur ſatis dura,
quod videlicet Dominus locupletari de-
beat cum iactura conductoris meliorantis,
vt aduertit *Valaſc.dict.quaſt.25.num.35.* vbi
vlterius progreditur, & impugnat rationem
illam, quod conductor proſpicere debuit
locationem finiri, dicens eam non conclu-
dere, ex quo etiam grauatus fideicommiſ-
ſo, & conductor ad tempus, proſpicere po-
terant eorum ius non duraturum, quantum
durare debebant melioramenta, & tamen
ea repetunt, & proinde cenſet melius ſen-
tire illum Senatum, qui etiam dicto condu-
ctori vſufructuarij de ſtylo, repetitionem
expenſarum concedit, quam ſenſerit *Vul-
pian.in d.l ſi quis Domum.*

22 Verum dictum Valaſci nimis audax vi-
detur, Doctores enim poteſtatem habent
gloſſandi, & interpretandi, non autem ref-
felendi, & deſtruendi leges, vt aduertit
*Adden. ad deciſ.460.num.128.par.4. tom.2.
recent.* quare pro interpretatione præfatæ
leg.ſi quis Domus §.hic ſubiungi. animaduer-
tendum, quod duæ cadere poſſunt quæſtio-
nes in dicto caſu mortis vſufructuarij loca-
toris, dum conductor fecerat impenſas in
re locata, vna ſuper retentione rei melio-
ratæ aduerſus proprietarium, & alia pro re-
petitione ipſarum expenſarum contra hære-
des vſufructuarij locatoris, quodque in
præfata *l.ſi.quis Domum §.hic ſubiungi.* Vul-
23 pianus non loquatur de prima, ſed tantum
de ſecunda, quo poſito, non eſt iniuſta reſo-
lutio, quod conductor non poſſit agere cō-
tra hæredes vſufructuarij, qui nullam vtili-
tatem ſentiunt de impenſis per ipſum con-
ductorem factis, nec redargui poteſt ratio,
quod ſibi conductor imputare debeat, ſi
hoc remedium repetendi ab illis ei non de-
tur, ex quo hoc proſpicere potuit, vt latè
tradit *Garz. de expenſ. & melioram. cap.14.
nu.17.* vbi, ita defendit deciſionem Vulpia-
ni, licet inuehat in compilatores digeſtorum
vocando eos potius dilaniatores veterum
Iuriſconſultorum.

Et quoniam ſi textus vere loquatur tan-
tum de quæſtione conductoris cum hærede
vſufructuarij, non autem etiam de alia cum
proprietario, ſenſus eſt planus, & deciſio eſt
iuſtiſſima, ceſſantq; omnes querelæ, pro ma-
iori dilucidatione huius veritatis animad-
uerto, quod nullum in eo de proprietario
verbum habetur, ſed expreſsè loquitur de
controuerſia cum hærede vſufructuarij, tam
ante prefatam deciſionem videlicet in prin-
cipio *dict.§.* Ibi *haredem eius non teneri*, quā
etiam immediatè poſt eam ibi, *quod tamen ſi
nō quaſi fructuarius ei locauerit, ſed quaſi fūdi
dominus tenebitur, decepit enim conductorem.*

Imo, & ſi bene aduertatur textus dum
dicit *idem quærit ſi sūptus fecit in fundū, quaſi
quinquennio fruitus, an recipiat, & ait non
recepturum, quia hoc euenire poſſe proſpicere
debuit* ponit regulam, quod is, cui locauit
24 vſufructuarius non repetat expenſas, quam
regulam quodammodo limitat in caſu, quo
non locauerit vti fructuarius, ſed vti fundi
dominus, & dicit tunc teneri, quia decepit
conductorē *gloſ.ibi in verb.proſpicere*, & alij
adducti per *Nigr. de except. c.8. §. 18. n.22.
verſ. ſi conductio*, vnde quia limitatio indu-
bitanter loquitur tantum de obligatione
25 vſufructuarij, ſeu eius hæredis, inde bene
ſumitur declaratio regulæ, vt pariter loqua-
tur, conductorem non recepturum ab vſu-
fructuario locante, ſeu eius hærede, iuxta
tradita, per *Bald.conſ.401.num.2.verſ.ſuper
2.lib.5.Roman.conſ.498.num.22. ad med. Cy-
riac.contr.169.num.34. Gregor.dec.257. n 6.*

Præterea vlterius progreditur *Garzias d.
cap.14.num.17.poſt med.verſ.atque etiam*, &
dicit, quod dato etiam in præfatis verbis
legis decidi conductorem non recepturum
impenſas à proprietario, exiſtimat loqui, ibi
de expenſis modicis, quas vſufructuarius
omninò facere tenebatur ex diſpoſitione
l.hactenus ff. de vſufr. idque probat nedum
auctoritate *Franc. Conani*, qui hoc idem
ſenſit *lib.7.Comentar.iur.cap.11.num.21.* ſed
etiam ponderando, quod ibi locatio erat ad
quinquennium, & textus dicit, *ſumptus fe-
cit quaſi quinquennio fruitus*, & ſic loqui-
tur de expenſis duraturis tantum pro tem-
pore locationis, & ſic modicis, ex quo ex-
penſæ modicæ dicuntur, quæ non durant
vltra tempus locationis ex ibi citatis, & di-
26 ctum eſt ſupra, ſed hæc ratio, patitur diffi-
cultatē, quia locatio deſtinata erat ad quin-
quennium, ſed actualiter non durauit, & ſic
dato, quod expenſę eſſent pro tempore, quo
fuerat deſtinata, ſaltē erant vltra illud, quo
actualiter durauit locatio, quod attendi de-
bet, non deſtinatio, quæ amplius effectum
non habet ex congeſtis per *Gratian. diſcept.
126. num.23.* vnde potius dici poſſet, quod
textus dicens, *ſumptus fecit in fundum, quaſi
quinquennio fruitus*, loquatur de ſumpti-
bus voluptuariis, ſeù ad merum cōmodum
27 ipſius conductoris, quibus videlicet ipſe
fruitur, eſſet per quinquennium, quæ non

Xx repe-

repetuntur, vt poſt *Bald. tradit, & comprobat Iaſ. in l. 1. num. 27. C. de iur. emphyt.* & alijs pluribus adductis *Mareſcott. Var. cap. 109. n. 19. lib. 2.*

Stante autem deciſione Vulpiani, quod hæredes vſufructuarij locantis nō teneantur reficere expenſas, niſi quatenus ille locaſſet vti dominus, & quod procedat etiam in locante rem reſtitutioni obnoxiam, oritur dubium ſi ſimpliciter locata res fuerit abſque vlla expreſſione, quod eſſet libera, vel quod eſſet reſtitutioni obnoxia, an cenſeatur locata tanquam à domino abſoluto, itaut hæredes teneantur, & pro negatiua ſumitur vrgens argumentum ex verbis textus, ibi, *quid tamen ſi non quaſi vſufructuarius, ſed quaſi fundi dominus*, animaduertendo enim, quod Iuriſconſ. addit illa verba, *ſed quaſi fundi dominus*, infertur non ſufficere, quod locauerit, non quaſi vſufructuarius, ſed requiri vlterius, quod locauerit quaſi fundi dominus, & ſic ſe expreſſerit talem, ad hoc, vt verba prædicta non remaneant prorſus otioſa, prout ſumi debet interpretatio *Gabr. conſ. 16. num. 4. lib. 1.*

28 At contrarium ſentiunt *in dict. l. ſi quis domum, Bald. in lect. antiq. ad fin. & Caſtrenſ. num. 6.* & alijs adductis latius probat *Molin. de primog. lib. 1. cap. 21. num. 12. verſ. ſed quamuis ratio, & ſeqq.* vbi reſpondet etiam præfatis verbis legis ibi, *ſed quaſi fundi Dominus*, dicens Iuriſconſultum, ibi ſupponere eum, qui ſimpliciter contrahit quaſi fundi dominum contrahere, & hoc ibidem omnes ſcribentes animaduertere teſtatur *Scapuccin. de ſing. ſucceſſ. ampl. 10. num. 4. Surd. dec. 326. num. 48.*

29 Ampliatur dicta deciſio Volpiani, vt hæredes vſufructuarij locatoris, at etiam fideiuſſores, non teneantur præfatas expenſas reſtituere, etiam ſi ſe obligauerint generaliter pro ſecuritate conductoris, dummodo expreſſe dictum non ſit, de intereſſe locationis pro toto tempore conuento *Aug. Barboſ. de Epiſc. alleg. 94. num. 14.* & facit generalis concluſio, quod promiſſio euictionis non comprehendit illam, quæ venit ex lege, & & natura rei, niſi ſit ſpecialiter in ſtipulationem deducta *Ruin. conſ. 72. num. 5. lib. 5. Menoch. conſ. 418. num. 10. & ſeq. Becc. conſ. 24. num. 31. Rot. deciſ. 152. num. 4. & 251. n. 1. & ſeq. p. 2. diuerſ.*

30 Procedit autem eadem deciſio in terminis vſufructuarij, ſeu alterius ſimilis locatoris decedentis, prout loquitur textus, ſecus autem eſt in terminis cedentis, vel voluntarie renunciantis, quia tunc ipſe tenebitur impenſas reficere *Petr. Barboſ. in l. ſi filio familias §. fin. num. 22. ff. ſol. matr. Gutier. Canon. quæſt. lib. 1. cap. 36. nu. 25. & ſeq. Aug. Barboſ. de Epiſc. alleg. 49. num. 12.*

31 Limitatur ſecundo, quod dictum eſt conductorem repetere impenſas melioramentorum, vt non procedat ſi eas fecerit adeò exceſſiuas, vt dominus ſoluere illas non poſſit, & proinde rem ipſam dimittere compellatur *text. eſt in l. in fundo ff. de rei vindic. & in l. ſed an vltra §. 1. ff. de negot. geſt. Mareſcott. Var. cap. 109. num. 20.* vbi de neceſſarijs, & *cap. 110. numer. 29.* vbi de vtilibus *lib. 2. Bellon. iun. conſ. 76. num. 74. Fuſar. conſ. 139. num. 13.* & ratio eſt, quia tunc nec neceſſario, nec vtiliter factæ videntur, vt poſt multos tradit *Menoch. recuper. rem. 15. num. 553.* & ſequitur *Altograd. conſ. 28. n. 65. & 66. lib. 1.*

32 Verum, qui prætendit talem exceſſiuita-
tem probare debet, quia ea non præſumitur
in impenſis vtilibus, & multominus in ne-
ceſſarijs *Roſental. de feud. cap. 10. concluſ. 43.*
num. 102. Altogr. conſ. 28. num. 68. lib. 1. &
33 ſtatur arbitrio Iudicis, quando dicatur ex-
ceſſus ſufficiens, vel non, inſpecta qualita-
te rei, & perſonarum, *Tiraquell. de retr. con-*
uent. §. 7. gloſ. 1. nu. 5. Mareſcott. Var. cap. 109.
n. 20. ad med. lib. 2.

34 Et quatenus locator impenſas illas erat facturus, tunc non attenditur talis exceſſus, ſed adhuc reficere eas debet, dicta *l. in fundo ff. de rei vindic. Pinell. in l. 2. par. 4. cap. 3. num. 5. C. de reſcind. vend. Molin. de primog. lib. 1. cap. 20. num. 17. Mareſcott. cap. 110. num. 30. lib. 2.* vti ſi fuiſſent omnino neceſſariæ *Boſſ. in tit. de Principe nu. 31. col. 1. poſt med.*

35 At non propterea admitti debet, quod
dominus locupletetur cum iactura condu-
ctoris, & ideò conceditur conductori hoc
caſu facultas eas meliorationes abradendi,
quatenus ei ſit vtile, & non damnoſum rei,
iuxta ipſius ſtatum antiquum dicta *l. in fun-*
do, ff. de rei vindic. cum concordan. relat. per
Mareſcott. dict. cap. 110. num. 31. lib. 2. vel ſi
36 ita eius indemnitati conſuli nequeat, datur
eidem conductori retentio *Menoch.* qui plu-
res refert. *adipiſc. rem. 15. nu. 524. Mareſc.*
dict. cap. 110. num. 32. verum, quia dando
hanc retentionem aduerſus dominum ſol-
uere non valentem, priuaretur ipſe dominus
37 re ſua, & hoc eſſet quodammodo diſcoope-
rire, vt dicitur, vnum altare, vt cooperiatur
aliud, quod fieri non debet, *Cyriac. contr.*
295. num. 42. Altograd. conſ. 34. num. 54. lib. 1.
Surd. deciſ. 86. num. 13. iuſta videtur praxis
38 compellendi eum, qui melioramenta ex-
ceſſiua fecit vt domino ſoluat valorē rei nō
melioratæ, & ita illam ſibi retineat, vt ſe
obtinuiſſe

obtinuiſſe per duas conformes refert. *Pere-*
grin.de fideicom.art.50.num.33.ad fin. & ſe-
quitur *Fuſar.conſ.139.num.13.*& alijs addu-
ctis *Rot.deciſ.318.num.14.par.9.recent.* qua-
tenus tamen ita arbitretur ex circumſtantijs
39 Iudex expedire, eius enim arbitrio hæc
materia remittitur, vt proſpiciat, ne delica-
tus debitor, nec oneroſus creditor lædatur,
vt dicit *text. in l. ſi ſeruũ de pignorat. act.* &
alijs adductis, *Rot.deciſ.420.num.16.par.9.*
recent.

40 Tertio limitatur dicta concluſio, vt detur
conductori repetitio expenſarum factarum
in meliorando, in caſu, quo dominus denũ-
ciaſſet conductori, ne tales meliorationes,
& impenſas faceret, idque propter temeri-
tatem, ſi adhuc eas facere voluerit *Bald.*
conſ.257.n.3.lib.1.Gabriel.cõſ.157.n.3.lib.1.
Mareſcot.var.lib.2.c.112.n.33. vbi, quod hoc
procedit tam in malæ fidei poſſeſſore, quam
in bonę *Rot.dec.188.nu.29.& ſeqq.par.9.rec.*

41 Niſi forte impenſæ reſpicerent Reipu-
blicæ intereſſe, prout eſſet munitio caſtri
ad neceſſariam eius defenſionem, vel aliam
ſimilem cauſam, quia tunc poſſent fieri, &
non obſtante proteſtatione, ſeu denuncia-
tione domini ne fierent, ab eo repeti, vt
latè firmat *Soccin.Sen. conſ.26.nu.12. & 13.*
lib. 1. & ſequitur *Mareſcott. Var. cap. 109.*
num.13. lib.2.

42 Quarto limitatur, vt procedat prædicta
deductio impenſarum, cum per diuerſam
materiam melioramenta facta ſunt, vti ſi
domus ædificata ſit in fundo, vel quid ſi-
mile, quæ dicitur melioratio per applum-
bationem, ſecus autem cum ex eadem ma-
teria fiunt, vti cum in fundo plantatur ar-
bor, quæ ex ipſo fundo ſumit ſubſtantiam,
& creſcit, & dicitur per ferruminationem,
vt ſenſit *Bart. in l. in fundo numer. 8. verſ.*
43 *quandoque ff. de rei vindic.* at hæc opinio
procedere poteſt, vt non poſſint tales me-
liorationes detrahi, per earum ſeparatio-
nem à fundo, cum quo ſunt vnitæ, vt dicam
infra, ſecus autem per repetitionem expen-
ſarum, quatenus ante reſtitutionem petan-
tur, vt per text. *in l. aut ſi ante ff. de rei vin-*
dic. declarat *Menoch. reijciens Bart. recuper.*
rem. 15. num. 528. & 529. cum ſequitur
Mareſcott. var. d. cap. 110. num. 28. vbi
hanc opinionem eſſe veriorem, & magis re-
ceptam dicit *Ioſeph. Lud. deciſ. Peruſ. 24.*
num.18. vbi quod *Bart.* communiter repre-
henditur circa hoc, & quid quid ſit in alijs
terminis, in quibus videndus erit *Menoc.*
vbi ſupra & Peregr. de fideicom.art.50. num.
51. vbi in fine inquit exiſtimare non rectè
reprehenſum fuiſſe *Bart.* & in terminis cõ-
ductoris, qui inſcio domino plantauit vi-
neam, quod repetat expenſas eſt text. cla-
rus *in l. Colonus ff. locat.* quem ſingularem
appellat *Tiraquell. de retract. conuent. §. 7.*
gloſſ. 1. num. 16. & poſt eum *Menoch.d.rem.*
15. num. 529. verum tamen eſt, quod plan-
tatio arborum non præſumitur impenſa vti-
44 lis niſi probetur, vt dictum eſt ſupra *in prin-*
cip. huius cap. num. 25. ex ſententia Rotæ;
& proinde non ſatis erit conductori proba-
re plantaſſe arbores, niſi etiam probet illam
plantationem fuiſſe vtilem, prout etiam re-
gulariter probare debere volentem repete-
re impenſas, quod fuerint vtiles dictum eſt
ſupra *hac inſpectione poſt princ.* & vlterius
probandum erit, vtilitatem durare poſt lo-
cationem finitam ad commodum domini,
alias enim impenſa reputabitur fructuum
colligendorum cauſa facta, vt dictum eſt *in*
princip. huius cap. prope finem.

45 Dum autem, vt dictum eſt, poteſt condu-
ctor impenſas in meliorationibus neceſſa-
rijs, vel vtilibus factas repetere, iure me-
rito ſequitur, vt debeat ei ad hoc concedi
actio, prout aperte ei conceſſa reperitur *in*
l. dominus 57. §. in conducto ad fin. ibi *expe-*
riri poteſt ff. locat. at quæ ſit iſta actio, hoc
ſcrupulo non caret, quia mirifice variant,
& ſe inuoluunt ſcribentes, vt dicit *Roſentall.*
de Feud. cap. 10. concluſ. 43. num. 112. ve-
rum quidquid ſit in alijs meliorantibus,
quo ad conductorem, dum ex lege locati,
& conducti habet ius faciendi expenſas vti-
les, & neceſſarias, ac experiendi pro ea-
rum repetitione, vt habetur *in d. §. in con-*
46 *ducto* ſequi videtur, eum agere poſſe ex
conducto, cum in hac actione veniat quid
quid locator ſibi præſtare debet *Caſtrenſ.*
conſ. 270. num. 3. paulopoſt med. verſ. ſed
colonus, qui expendit part. 1. Mareſcot. var.
cap. 113. num. 5. lib. 2. Roſental. d. concluſ.
43. num. 115.

47 Et vlterius poſſet etiam poſt rem reſti-
tutam agere incerti condictione, & actione
negociorum geſtorum, *Roſentall. d. concluſ.*
43. num. 113. & 114. Niger. de except. cap.
8. §. 14. num. 118.

At quoniam melius eſt ſemper inhærere
rei, quam actioni, vtilius erit conductori,
48 qui meliorauit vti retentione, quæ facilius
datur, quam actio *l. per retentionem C. de*
vſur. l. Paulus ff. de dol. mal. except. Gregor.
49 *deciſ. 425. num. 2.* & non ſolum retinere
poterit mercedem non ſolutam, vt expreſſe
habetur *in d. l. Colonus 58. in princ. ff. locat.*
50 ſed etiam ipſam rem melioratam vſq; quo
fuerit ſatisfactus *Decian. conſ. 58. num. 67.*
lib. 2. Altograd. conſ. 28. num. 60. lib. 1. Me-

nobi: preſumpt, 32. *num,* 10. *lib,* 3. *Rot, coram Merlino deciſ.* 351. *num.* 1. *& ſeqq. & in recent. deciſ.* 151. *num.* 2. *part.* 2.

51 Poteritque hæc exceptio retentionis op-
poni tam in poſſeſſorio, quam in petitorio
Roſentall. de Fend, cap. 10. *concluſ.* 43. *nu.*
52 120. & non ſolum in proceſſu, ſed etiam
in executione ſententiæ ad eam retardandã
Roland. conſ. 28. *num.* 2. *verſ. nihilominus,*
& ſeq. lib. 1. *Tiraq. de retract. connent. ad*
fin. tit. num. 14. *Neguſan. de pignor. part,* 5.
membr. 4. *num.* 10. *Valaſc. de iur. emphyt.*
quæſt. 25. *num.* 22. *ante med. Benintend. de-*
53 *ciſ.* 77. *num.* 1. etiam ſi ſententia lata ſit in
celeri remedio *l. ſi quis conductionis C. loc.* vt
tradit *Pontanus de Spol. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 137.
quem ſequitur *Caroc. tit. de expen. num,* 15.
54 & etiam poſt tres conformes, & illarum
executionem retardare *Caroc. eodem tit. nu.*
29. vbi quod ita in Rota iudicatum teſtan-
te *Galleſio ad formam Cam. part.* 4. *quæſt.* 2,
num. 12.

55 Et retardat eadem exceptio, etiam exe-
cutionem obligationis Cameralis, vel in
forma guarantigiæ, aut alterius executio-
nem paratam habentis *Burſatt. conſ.* 60. *nu.*
32. *Lancell. de attent. part.* 3. *cap.* 24. *quæſt.*
19. *num.* 10. *Caroc. d. tit. de expen. num.* 16.
& 17. Prout etiam ſi prætendatur, & iudi-
cetur aliquem immiſſum fuiſſe attentate, ſi
56 interim fecerit melioramenta, & opponat
retentionem, retardat etiam ipſam attenta-
torum reuocationem, vt late probat *Lancel.*
d. quæſt. 19. *num.* 5. *& ſeq.* & ſequitur *Caroc.*
57 *d. tit. de expenſ. num.* 30. & per eamdem
exceptionem non ſolum dominus, ſed etiã
repelli valent creditores anteriores rem
ipſam hypothecatam habentes, vt eſt text.
in l. Paulus 29 §. *domus ff. de pignor.* quid-
quid in contrarium ſentire videatur *Giurb.*
58 *deciſ.* 63. *num,* 16. pro ea tamen rata, pro
pro qua pretioſior res facta eſt, vt dicit ibi
Iuriſconſultus, quod notandum, quia pro-
cedit ſolum reſpectu creditorum, non au-
59 tem reſpectu domini, & rationem differen-
tiæ reddit conciliando iura, quæ videntur
contraria *Garz. de expenſ. cap.* 18. *num.* 66.
& ſeq. vbi, & quod pro cæteris, quæ non
fecerunt rem prætioſiorem quantumuis ne-
ceſſariæ fuerint, non datur aduerſus hypo-
thecarios anteriores retentio, de quo tamen
videnda erunt late tradita *per Salgad. in La-*
birint. credit. part, 1. *cap.* 11. *nu.* 56. *& ſeqq.*
& Rot. coram Buch. deciſ. 564. *num.* 12. *&*
ſeqq.

60 Vlterius non ſolum poterit conductor,
qui meliorauit repellere creditores agentes
hypothecaria conditionaliter, quatenus vi-
delicet ſibi melioramenta non ſoluant, ſed
etiam poterit illos omnino repellere, ſoluen-
do eis valorem rei *Neguſant. de pignor. par.*
5. *membr.* 4. *num.* 21. *Vinc. de Franch. dec.*
38. *num.* 2. & ibi *Ricc. & Nouar. in princ.*
Vin. opin. 496. vbi in fine dicit hanc eſſe opi-
ninnem communem, & practicatam. At
huius opinionis auctor dicitur *Bart. in l.* 2.
C. de præd, Nauic. lib. 11. prout vltra præci-
tatos dicit *Magon. deciſ. Flor.* 51. *num.* 1. vbi
etiam eam celebrem, & receptam dicit, ſed
penes me id non dicit *Bart.* ſed ſolum dicit,
quod qui meliorauit, non propterea debet
ſoluere maiorem penſionem, quod vtique
eſt quid penitus diuerſum, vt per *Conar. var.*
cap. 8. *num.* 3. *verſ. non obſtat d. l.* 2. *lib.* 1.
vbi tamen ita reſpondet ipſi legi, non autem
Bartholo, nam quoad *Bart.* & ipſe *Conar.*
ſupponit dicere, quod competat præfatum
ius melioranti offerendi valorem rei, prout
ſupponunt alij communiter, & ſignanter
etiam *Alex. ibi in prima additione,* vnde ne-
ceſſe eſt credere, quod hoc dictum habea-
tur in alijs codicibus licet in meo defi-
ciat.

61 At dicta opinio ſiue careat fundamento
auctoritatis Bartholi, ſiuè non, certe non
tranſit ſine magna difficultate, nullum enim
habet iuris fundamentum, cum illa *l.* 2. aliud
dicat, vt aduertit *Conar. vbi ſupra,* & eſt
contra regulas actionis hypothecariæ, quæ
id operatur, vt res ſibi reſtituatur retinenda
quouſque de debito ſibi ſatisfiat, vndè me-
rito impugnatur ex profeſſo *per Conar. var.*
d. lib. 1. *cap.* 8. *num.* 3. *à verſ. primo etenim,*
vbi *verſ. quarto* eamdem concludit, eam
quamuis communiter receptam, plane fal-
ſam, potiùs, quam veram poſſe cenſeri,
& idem tenet *Garz. de expenſ. cap.* 18. *num.*
84. *& Morot. de iur. offer. num* 8. *propè med.*
verſ. à qua tamen, vbi concludit dictam opi-
nionem *Bart.* non eſſe ſequendam, & te-
ſtatur vidiſſe ſeruari contrariam, quam etiã
contrariam de iure veriorem credidit *Cy-*
riac. contr. 194. *num.* 8. dum igitur habe-
mus text. *in d. l. Paulus reſpondit* 21. §. *domus*
ff. de pignor. dicentem poſſeſſores non aliter
cogendos creditoribus ædificium reſtitue-
re, quam ſi ſumptus in extructionem ero-
gatos, quatenus prætioſior res facta eſt, re-
ceperint, vnde clare deducitur, quod ſi ſum-
ptus recipiant, cogi poſſint reſtituere, ve-
rius videtur dictã opinionem communem,
quæ dicitur originalis Bartholi nõ poſſe ſub-
62 ſiſtere, niſi in caſu, quo creditores reſtitu-
tionem expenſarum recuſent, quo in caſu
illam etiam admittunt *Conar. var. d. cap.* 8.
num. 3. *ad finem verſ. quamobrem inſtat erit*

&

& Cyriac. contr. 194. num. 9. vel ſaltem, vbi adhuc præfatæ communi opinioni ſtare placeat, reſtringi poterit ad domos poſitas in Ciuitate, & tibi priuilegio ornantis ciuitatem ædificijs, vt ei ſufficiat ſoluere æſtimationem rei, vt ſenſit *Bald. in dicta l. 2. ante num. 1. verſ. & videtur ſpeciale C. de prad. & omnibus rebus nauic. lib. 11.*

63 Vſque adhuc de melioramentis neceſſarijs, vel vtilibus, quo autem ad voluptuaria, non poteſt conductor ea repetere, ſeù deducere velle per modum æſtimationis, ſed quatenus abradi poſſint poteſt ea abradere, & ſecum deferre *l. pro voluptuarijs 9. ff. de impenſ. in reb. dot.* & in terminis conductoris *Menoch. recuper. rem. 15. num. 556. Mareſcott. variar. cap. 111. num. 2. lib. 2.*

64 Abradi autem non poſſe dicuntur ſi quã do ſint abraſa nullius eſſe poſſunt vtilitatis conductori abradenti, & tunc abradi nullo modo permittuntur *l. in fundo 39. verſ. neque malitijs*, vbi textus exemplificat *ſi tectorium, quod induxeris, picturaſque corradere velis nihil laturus, niſi vt officias ff. de rei vindic. & l. pro voluptuarijs 9. ad fin. ff.*
65 *de impenſ. in reb. dot.* & parua vtilitas reſpectu valoris rei pro nihilo reputabitur, puta ſi conſtructum magnum ædificium, quod diſſolutum in lapides parui eſſet pretij, quia non permittenda diſſolutio *Roſſental. d. concluſ. 43. num. 158.* vbi citat *Iſern. de Feud. in §. ſi Vaſſallus hic finitur lex num. 17.* vbi fortius videtur velle, quod eo ipſo, quod agitur de ædificio lapideo, non ſit locus abraſioni, & dicit eum à nemine carpi.

66 Et idem eſt ſi per abraſionem deterioretur prior ſtatus rei melioratæ, tunc enim pariter abraſio non permittitur *d. l. in fundo ff. de rei vindic. l. domum 5. ad fin. C. eodem tit. Scrader. de feud. d. ſect. 2. poſt princ. verſ. idem eſt. Roſental. d. concluſ. 43. num. 107.*

67 Præterea abraſio non cadit in plantis, ex quo ſunt melioramenta facta per ferruminationem, quæ non poſſunt ſine re ſubſiſtere *Ruin. conſ. 14. num. 3. verſ. nec audiretur dominus lib. 1. Roland. conſ. 28. num. 27. ad finem lib. 1. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 1. poſt princ.*

68 Neque etiam permittitur abraſio in ædificijs in Ciuitate factis, ne Ciuitas deturpetur ruinis *l. cætera §. 1. ff. de legat. 1. l. 2. C. de ædific. priuat. Ruin. conſ. 24. num. 10. ad med. lib. 1. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 16. poſt princ.*

69 Sunt, & caſus, in quibus impenſæ, quæ per ſe ſunt voluptariæ ex accidenti fiunt vtiles, vt dictum eſt ſupra *in princ. cap.* prout ſi dominus eas facturus erat, tunc enim vtile fuit ipſi, quod alius illas faceret, & proinde non eſt locus abraſioni, ſed earum ſolutioni *d. l. in fundo 39. poſt princ. verſ. finge & dominum Mareſcot. var. cap. 111. num. 5. lib. 2. Scrader. de feud. par. princ. 9. partic. 2. ſect. 7. num. 75.*

Et idem eſt ſi dominus habebat rem venalem, quia tunc ſi tales expenſæ augent pretium, ſunt vtiles, & reſtituendæ *d. l. in fundo propè fin. verſ. finge eam ff. de rei vindic. Scrader. d. ſect. 2. num. 75.* & idem eſt ſi exornetur res, quæ locari ſolet, & propter ornamentum pluris locetur *Alciat. in l. impenſa 79. num. 9. ff. de verb. ſign.*

70 In caſibus autem, in quibus locus eſt abraſioni, non ſolum eam facere poterit conductor, antequam rem reſtituat per viam retentionis, ſed etiam poſtea quam eam reſtituerit, nõ deductis expenſis voluptuarijs, agere poterit contra dominum, vt abradere, & tollere permittat, vt firmat latè *Scrader. de feud. part. 9. partic. 2. ſect. 2. num. 75. poſt med. verſ. quinimo ſi Vaſſallus*, & ſequitur *Strad. eodem tit. capit. 10. concluſ. 43. num. 107.*

71 Poteſt tamen dominus impedire abraſionem, ſiue per viam actionis, ſiue exceptionis petitam offerendo conductori valorem, vt ſunt text. *in l. pro voluptuarijs 9. ff. de imp. in reb. dot. & in l. in fundo 39. ff. de rei vindic. Scrader. de feud. part. princ. 9. partic. 2. ſect. 2. num. 75. verſ. quinimo ſi Vaſſallus*, quod, & ampliatur procedere etiam ſi pacto eſſet conuentum licitam fore conducto-
72 ri abraſionem, quia intelligitur, prout de iure, & ſic vbi dominus nolit ſoluere meliorãmentorum valorem *Marſil. ſing. 410. Mareſc. var. dicto cap. 111. num. 3.* quomodo autem facienda ſit æſtimatio horum meliorãmentorum, ſeu quomodo ſint liquidanda dicam infra *in ſeq. inſpect. prope fin.*

73 Quoad impenſas fructuum percipiendorum cauſa factas, quia dictum eſt, quod ſpectant ad conductorem, inde eſt, quod ſi eas fecerit repetere non poterit, ſed potius è contra, ſi eas fecerit locator repetet à cõductore.

74 Verum hoc de plano procedit, quoad impenſas pertinentes ſolum ad tempus locationis, & factas pro collectione fructuum ad conductorem ſpectantium, nam ſi durant vltra tempus locationis, & proficiunt pro collectione fructuum à domino facienda, erunt per ipſum reficiendæ, quia tunc vtiles ei ſunt, vt dixi ſupra.

75 At hoc quoque intelligendum procedere quatenus conductor in principio locationis eiſdem impenſis fundum non recepe-

rit

rit melioratum, quia tunc non poſſet eas repetere, debet enim in eodem ſtatu fundum reſtituere, in quo illum recepit, vt dictum eſt *cap. 29.*

In caſibus autem prædictis, in quibus conductor poteſt melioramenta detrahere, dubitatur, an quatenus agatur de melioramentis factis in re ſtabili dicatur conductor habere creditum, vel rem ſtabilem, & eſt quæſtio non inutilis, de qua *Curt. iun. conſ. 248. num. 3. & ſeqq. vſque ad 8.* vbi primo dicit ea venire nomine iurium, & actionum, & deinde addit, poſſe etiam comprehendi ſub nomine bonorum immobilium, ex quo cum ſint annexa fundo, pars fundi cenſeri poſſunt *l. fructus pendentes ff. de rei vindicat. Peregr. autem art. 50. num. 84.* tenet verius eſſe primum dictum ea ratione, quia melio-

76 ramenta rei cedunt, ſed melius videtur quæſtionem componere cum diſtinctione, quod aut melioramenta facta ſunt à conductore breuis temporis nullum dominium in re meliorata habentis, & tunc procedat prima opinio, quod melioramenta non ſint niſi purum creditum, & nomine iurium veniant, aut verò facta ſunt ab emphyteuta, vel conductore longi temporis dominium vtile habentis, & tunc procedat ſecunda, quod ſint ſtabilia, & appellatione ſtabilium veniant, prout ad deciſionem dubij an cenſus attenta conſtitutione Pij V. ſuper forma

77 creandi cenſus ædita, expreſſe requirente illos imponi ſuper re immobili de ſui natura fructifera ſuſtineri poſſent ſuper melioramentis, magiſtraliter diſtinxit *Rota coram Merlino deciſ. 546 num. 20. & ſeqq. fere per tot.* & ratio diſtinctionis eſt euidens, quia quando melioraus non habet aliquod dominium in re meliorata, ſed ſolummodo quandam poſſeſſionem, ſeu ſimplicem detentationem, prout non habere conductorem ad breue tempus explicatum eſt ſupra *in cap. 27. de effectibus locationis numer. 3.*

78 melioramenta ſolo cedunt, itaut non poſſit ciei eorum dominium retinere, ſed ſolum ius repetendi expenſas, quia tametſi excolẽdo ædificium, meliorem domini cauſam faciat, non tamen id iure ſuo facere poteſt, vt de vſufructuario dicit text. *in l. vſufructuarius 51. ff. de vſufr.* & latiſſime exornat dicta *deciſ. Merlini num. 30. & ſeqq.* at ècontra vbi melioraus habet dominium, prout habere conductorem ad longum tẽpus dictum eſt in puncto *cap. 27. num. 4.* licet tale dominium ſit tantum vtile, & reſolubile, melioramenta vti facta iure illius domini ſunt ſua, adeout licet res meliorata ſit emphyteutica, vel feudalis, non tamen

79 propterea etiam melioramenta emphyteutica, & feudalia efficiuntur, ſed remanent meliorantis libera, & hæreditaria ex pleniſſime congeſtis per *Garz. de expenſ. cap. 6. num. 20. & Rot. deciſ. 349. num. 1. part. 2. rec.* & ideo ſunt res ſtabiles, vt latiſſime cõprobatur in dict. *dec. Merlini n. 22. & ſeqq.*

80 Tempus denique repetendi expenſas, & melioramenta, quoad conductorem eſſe illud, in quo finitur locatio plene firmant poſt alios *Menoc. in conſ. 64. num. 17. prope fin. Caroc. de locat. & cond. tit. de melioram. quæſt. 2. num. 29. Borgnin. deciſ. 32. num. 12. part. 2.* vbi alios plene congerit.

81 Verum licet præcitati DD. non diſtinguant inter expenſas neceſſarias, & vtiles, imo ſignanter Borgninus expreſſe de vtriſque idem ſtatuat, tamen videtur dictam concluſionem requirere aliquam diſtinctionem, vt ſentit *Maſcard. concluſ. 1037. num. 19. poſt med. verſ. verum tamen,* & eam eſſe debere, vt procedat quidem abſolutè in vtilibus, ſecus autem in neceſſarijs, & ratio diuerſitatis eſt, quia quoad vtiles, fundamentum conductoris eas repetere volentis conſiſtit in vtilitate, quam afferunt domino, quæ vtilitas domini non incipit niſi finita locatione, & ideo eo tantum tempore fundatur intentio ipſius. At reſpectu neceſſariarum fundamentum conductoris eas repetentis, conſiſtit in hoc, quod geſſit negotium vtile domino, de illo tempore, quo ipſas impenſas fecit, quia nempe releuauit illum ab onere eas faciendi tunc temporis, prout eas facere tenebatur, vnde ſtatim repetere poſſe debet actione negotiorum geſtorum, quæ ſtatim oritur ac negotium geſtum eſt, nec curatur an vtilitas vſque ad finem conductionis durauerit, vel non, ad text. *in l. ſed an vltro 11. §. is autem, qui ff. de negot. geſt.* & multo magis poterit mercedem retinere, vt firmat *Maceraten. variar. lib. 2. reſol. 13. num. 14. & 15.* & ideo in neceſſarijs dominus reſtituere debet quid impenſum indiſtincte, vt dicit *Caſtren. conſ. 270. num. 4. lib. 2 Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 38. in princ.* non autem facienda æſtimatio meliorationis de tempore finitæ conductionis, vt latius dicam infra in ſequenti inſpectione.

An autem poſſit dominus velle expenſas vtiles ſtatim reſtituere, & augere proportionabiliter mercedem non video expreſſe tactum, ſed poſſet reſponderi negatiue, quoad conductorem ad longum tempus, & affirmatiue, quoad conductorem ad breue ex dicendis infra *in cap. 51. de augumento penſionis num. 14. & ſeqq.*

De

De probatione, & liquidatione melioramentorum.

SVMMARIVM.

1 *Impenſa, & melioramenta, non præſumantur, ſed probari debent.*
2 *Et ad effectum, vt repeti poſſint per conductorem probandum, quod fuerint neceſſaria, vel vtiles.*
3 *Et quod ipſe ea fecerit, vel alius cuius ſit ſucceſſor.*
4 *Etiamſi conſtet facta fuiſſe durante locatione.*
5 *Et in ſucceſſore ſingulari requiritur ceſſio iurium ad effectum agendi, ſecus ad effectum retinendi, & excipiendi.*
6 *Probationes melioramentorum eodem modo facienda ſunt ab agente pro eorum repetitione, ac ab excipiente de eis.*
7 *Reus in ſua exceptione eſt actor, & illam probare debet.*
8 *Melioramenta repetens ſufficit, quod probet ſui intuitu, ſeu ex pacto ſecum tacito ab alio facta fuiſſe.*
9 *Melioramentorum probatio alia eſt in genere, quod facta fuerint melioramenta, alia in ſpecie, quod facta fuerint talia, & tanta.*
10 *Melioramenta repetens iure actionis debet ea probare in ſpecie, repetens autem per viam exceptionis ſufficiens in genere.*
11 *Et tamen excipienti de melioramentis præficiendus à Iudice terminus ad ea liquidandum.*
12 *Et ſi non liquidet in ea non impeditur agenti immiſſio data cautione de reſtituendo quando fuerint liquidata.*
13 *Intellige dictæ cautioni locum eſſe ſi dubietas ſit in facto, ſecus ſi in iure.*
14 *Intellige 2. vt poſſit dari immiſſio abſque dicta præfixione termini, ſi conſtaret melioramenta eſſe talia, vt infra breuem terminum liquidari non poſſent.*
15 *Melioramentorum creditor ſi finita locatione retineat rem, imputat fructus in ſuam creditum melioramentorum.*
16 *Et per prædictam imputationem redditur illiquidum creditum, & non poteſt impedire immiſſionem.*
17 *Melioramenta, vt liquidentur probandum, quid impenſum, & quid melioratum.*
Ad probandum, quid impenſum æſtimari debent operæ, & materia impenſæ.
18 *Et ad probandum, quid melioratum probandus ſtatus rei antiquus, & ſtatus præſens.*
19 *Lim. vt dicta probatio non ſit neceſſaria quando conductor repetit expenſas in re conducta neceſſarias.*
20 *Melioramenta neceſſaria à conductore facta etiamſi pereant repetuntur.*
21 *Et attenditur ſolum, quid impenſum etiamſi ſit deteriorata quando fuit neceſſaria pro conſeruatione rei, ſecus ſi pro fructibus.*
22 *In melioramentis vtilibus à conductore factis proceditur, quod probandum ſit, quid impenſum, & quid melioratum.*
23 *Lim. ſecundum aliquos, vt in locatione ad longum tempus attendatur ſolum tempus præſens.*
24 *Sed contrarium tenent alij.*
25 *Conciliantur dictæ opiniones, vt attendatur, quod minus eſt, ſed æſtimetur tam quid melioratum, quam etiam quid valeant impenſæ, ſolum tempore præſenti attento.*
26 *In melioramentorum æſtimatione habetur conſideratio deteriorationis per lapſum temporis.*
27 *Ædificia in æſtimatione melioramentorum non ſunt conſideranda tanquam rudera à ſolo ſeparata.*
28 *Secus ſi ſint tantum voluptuaria*
29 *Melioramenta alia dicuntur ruſtica alia vrbana, & quæ.*
30 *Ædificia omnia dicuntur melioramenta vrbana.*
31 *In melioramentis vrbanis aliqui volunt non attendi, quid impenſum, & quid melioratum, ſed ſolum valor temporis præſentis.*
32 *Sed verius eſt attendi valorem melioramentorum de tẽpore præſenti in vrbanis, in ruſticis vero de tempore quo facta fuerunt, ſed ſi minus impenſum, quã melioratum ſemper id deberi, quod minus eſt.*
33 *Melioramentorum probatio in genere debet eſſe plena & concludens.*
34 *Probatio autem in ſpecie, vti reſpiciens quantitatem crediti ſufficit leuior.*
35 *Debet tamen eſſe legitima.*
36 *Et quæ ſit legitima ſtatur arbitrio Iudicis.*
37 *Et poteſt iudex ex ſuo officio valorem melioramentorum ſtatuere.*
38 *Et ſolent Iudices in concurſu probationum mediam viam aligere.*
39 *Æſtimatio, & valor rei non percipitur ſenſu corporis ſed iudicio, & intellectu.*
40 *Teſtes deponere debent tantum de ijs, quæ percipiuntur ſenſu corporis.*
41 *Valor probari poteſt per teſtes.*
42 *Procedit ſi ſint periti valoris, alias ſecus.*
43 *Melioramentorum valor, vt probetur per teſtes requiritur, vt ſint Architecti.*
44 *Et qualitas iſta, vt ſint Architecti probanda, eſt nec ſufficit eos dicere ſe peritos.*
45 *Teſtes etiam periti qui melioramenta fecerunt non ſunt idonei ad probandum eorum valorem.*
46 *Valor melioramentorum non probatur per teſtes, ſi ſimpliciter de eo deponant, ſecus ſi reddant bonam rationem.*
47 *Valor, & quantitas melioramentorum probatur etiam per coniecturas.*
48 *Et attenditur ſolitum ita expendendi.*
49 *Et arguitur etiam à quantitate fructuum calculando ad rationem quinque pro centenario.*
50 *Et ſtatur iuramento meliorantis.*
51 *Decl. procedere tantum ſi agatur de parua quantitate.*
52 *Alias ſi quantitas ſit magna requiritur, vt cum iuramento concurrant coniecturæ.*
53 *Libro creditoris quandoque ſtatur ad probandũ quantitatem melioramentorum.*
54 *Decl. procedere in paruis non in magnis.*
55 *Impenſæ quæ dicantur paruæ ſtatur arbitrio Iudicis.*
56 *Paulatim facta dicuntur paruę etiamſi ſimul iuncta faciant magnam quantitatem.*
57 *Libro creditoris ſtatur etiam in magnis vbi concurrit magna veriſimilitudo.*

CAPVT XXXIV. §. IV.

DEueniendo denique ad quintam, & vltimam inſpectionem probationis, & liquidationis melioramentorum eam diuido in duas partes, in quarum prima dicẽdum erit, quid probandum, in ſecunda verò quomodo probandum ſit.

1 Et quoad primam, neceſſe eſt, vt deducere, ſeu repetere volens melioramenta, pro-

bet

bet in primis illa facta feciſſe, quia facta nõ
præſumuntur, ſed probari debent *Cephal. conſ.213.num.3.Carocc.tit. de expenſ.quæſt.2. num.1.Rot.deciſ.398.num.4.par. 1. diuerſ.*

Et quia, vt ſupra dictum eſt, expenſæ ſolum neceſſariæ, vel vtiles repetuntur, & voluptuariatum datur tantum abraſio, volen-
2 ti eas repetere, non ſufficit probare expenſas fuiſſe factas, ſed neceſſe etiam eſt ei probare qualitatem neceſſitatis, vel vtilitatis, in qua conſiſtit fundamentum ſuæ intentionis *Soccin.iun.conſ.67.nu.3. lib.1. Mareſcott.* qui alios adducit *variar.lib.2.cap.110.n.26.*

Præterea, quia conductor agit de repetendis impenſis factis in re aliena tanquam
3 factis à ſe, probare etiam hoc debebit, quod ipſe eas fecerit, vel ſaltem alius, cuius ipſe ſit ſucceſſor vniuerſalis, vel ſingularis, vt tradit *Caſtren. conſ.270.nu.4.par.2.Burſatt. conſ.330.num.96. Honded. conſ.85. num.41. lib.1.Menoch.recuper. rem.15. num.567.*

Et quamuis, vbi conſtet melioramenta fuiſſe facta poſtquam conductor rem detinebat intrare præſumptionem, quod ab eo
4 fuerint facta, voluerint aliqui, & in ſpecie in feudalibus *Roſentall. cap. 10. concluſ.43. num.46.* tamen, quia potuit etiam ipſe dominus, vel alius eius intuitu rem meliorare præſumptio præfata non ſufficit, vt ſentiunt alij præcitati, & eſt opinio magis vera ſecundum *Gratian.diſcept.193.nu.1.* niſi fortè contraria tenenda ſit in modicis, vt ſenſit *Giurb.ad conſuetud. Meſſan. cap. 15. gloſ. 8. num.16.*

Et licet ſufficiat conductorem repetere
5 volentem melioramenta eſſe ſucceſſorem eius, quem conſtat illa feciſſe, etiam ſingularem ex præcitatis, requiritur tamen, quod talis ſucceſſor ſingularis reportauerit iuriũ ceſſionem, alias ſine ipſa, nihil eum acquirere dicit *Gratian. dict. diſcept. 193. num.2.* ſed verè non acquirit actionem pro repetitione melioramentorum poſt reſtitutionem rei melioratæ, ſecus autem ſi adhuc poſſideat rem, vel mercedem non ſoluerit, & velit retinere, vt declarat *Roſentall. dict. cap.10.concluſ.43.num.47.* ad effectum enim vt poſſit quis agere neceſſaria eſt iurium ceſſio, ſecus autem, vt poſſit excipere, & retinere. *Mantic. de tacit. lib.11. tit.29.num. 5. & ſeq. Cancer. par.2. cap.6. num.41. verſ. item limita Coccin. deciſ.359.nu.1. Ottobon. deciſ.129.num.15. & deciſ.242. num.10. Benintend. deciſ.50. per tot. in recent. deciſ.528. num.3.par.2.* licet quoad alias probationes
6 prædictas in nihilo releuetur excipiens de melioramentis, ſed eas eodem modo facere debeat, ac ſi eſſet actor, vt firmat in ſpecie *Roland.conſ.28. num.32. lib.1.* reus enim in
7 ſua exceptione eſt actor, & plene, ac concludenter illam probare debet *Put. deciſ. 396.num.1. lib.2. Mantic. deciſ.274. num.4. Rot.deciſ.75.num.1. par.1. diuerſ.*

Satis tamen eſſet etiam ad effectum repetitionis oſtendere, quod licet impenſæ
8 factæ, fuerint ab alio, tamen ille eas fecerit intuitu ſui, ſiue ex pacto conuento ſecum, puta in ſublocatione, ſiue etiam alia ratione, vti amicitiæ, impenſas enim ita ab alio factas, reputari factas ab ipſo conductore, cuius intuitu factæ ſunt, iam ſupra in præcedenti inſpectione probatum eſt ex *Menoch. recuper.rem.15.num.509. & ſeq.* & pluribus alijs ibi adductis.

9 Et hæc probatio melioramentorum, alia eſt in genere, quod facta fuerint melioramenta, alia in ſpecie, quod facta fuerint talia melioramenta, & quæ dicitur in genere
10 neceſſaria eſt, tam conductori, qui agit ad repetitionem eorum, quam ei, qui de illis tantum excipit, & retinere contendit. At alia probatio melioramentorum, quæ dicitur in ſpecie, & non reſpicit ſubſtantiã, ſed quantitatem, requiritur quidem ad effectum agendi, & ea conſequendi, quia liquidatio quantitatis crediti, ſemper eſt neceſſaria ad effectum illud cõſequendi *Bald. conſ.165.verſ.& ſic in ſententiam lib.5. Cranett.conſ.164.num.2.Ridolphin. in praxi. par. 1.cap.6. num.26. verſ. non facia autem, Rot. deciſ.143.num.7.par.6.recent.* At quoad effectum retentionis non eſt neceſſaria, ſed ſola probatione melioramentorum in genere, poteſt per conductorem retinere volentem repelli locator agens *Giurb. deciſ. 63. num.11.verſ. vel quod ſine liquidi, Rot. deciſ. 215.num.1.par.4.diuerſ.& deciſ.151.num.2. par.2.recent.& in dict. Rom. de Theſauri cor. Sacrato penes Marcheſan. de commiſ. par.1. fol.1088. num. 2. & in Romana Saluiani corã Manzanedo penes Marcheſ.§.2.fol.469. n.8.*

11 Verum tamen eſt, quod præfigendus eſt terminus conductori retinere volenti ad melioramenta liquidandum, vt habetur in dicta *Romana de Theſauris coram Sacrato penes Marcheſ.par.1.fol.1087.num.2. & in dec. 151.num.5.* vbi quod ſępe ſeruauit *Rot.par. 2.recent.Put.deciſ.461.ad fin.lib.2.* vbi, quod dixerunt DD. præfigendum eſſe alium terminum ad liquidandum extra Curiã, ex quo prefixus in Curia eſſet nimis breuis *Argel.de legit.contradict.q.13.art.8. n.92. Bich. deciſ. 179. num.7. & 8.*

12 Et ſi infra terminum præfixum ea non liquidet, datur immiſſio creditori, vel domino eam petenti, data prius per eum cau-

tione

tione de reficiendis melioramentis, quando
fuerint liquidata, Garz. de expenſ. cap.6.nu.
19. Valaſc. de iure Emphyt. quæſt.25. num.23.
Rub. in ſingular. par.1. fol. 131. in annot. ad
Accorambon deciſ.8. Canaler. deciſ.54. num.1.
Rot. poſt Statil. de Saluian. deciſ.77. num.6. &
dec 140. num.5. vbi tamen dubietas conſi-
13 ſtat in facto, quia ſi conſiſteret in iure non
eſſet locus dictæ cautioni, nec conductor
poſſet compelli illam recipere Corn. conſ.
262. ad fin. lib.4. Neguſan. de pignor par.5.
memb.3. par.2. num.5. & bene diſtinguendo
declarat Benintend. deciſ. Bonon.77. n.10.
14 Et poſſet etiam abſque præfixione termi-
ni ad liquidandum dari immiſſio cum dicta
cautione, ſi cõſtaret melioramenta eſſe talia,
& tanta, vt infra breuem terminum liquida-
ri non valerent Carocc. tit. de expenſ. num.22.
& ſeqq. vbi etiam alias addit declarationes.
15 Aduertendumque eſt, quod ſi finita ſit
locatio, & conductor retineat rem, & fru-
ctus percipiat, debet eos compenſare cum
ſuo credito melioramentorum, cum illos ſi-
bi retinere non valeat, l. fructus 33. in fin.
ff. de rei vindicat. & tradit in ſpecie Caſtren.
conſ. 270. ad fin. verſ. illud autem notandum
par.2. vnde ex hac ſola perceptione fructuũ
16 ſatis illiquida reddetur quantitas expen-
ſarum reſtituendarum, quæ alias eſſet certa,
adeò vt impedire non valeat immiſſionem
quatenus in tempore præfixo non liquide-
tur, iuxta tradita in deciſ.115. num.6. poſt
Poſth. de ſubhaſt. & deciſ. 433. num.4. par.2.
& deciſ.165. num 47. & deciſ. 306. num.45.
& 46. par.7. rec.
17 Pro liquidatione autem quantitatis me-
lioramentorum, duo probanda ſunt regula-
riter, vnum videlicet, quid impenſum, &
aliud, quid melioratum, aliquando enim
augetur valor rei pluſquam ſit expenſa, &
tunc dicitur plus melioratum, quam expen-
ſum, & aliquando augetur minus, & tunc
dicitur plus impenſum, quam melioratum;
& ſic ſæpe differunt, quid impenſum, & quid
melioratum, & neceſſe eſt probare vtrumq;
quia reſtituere debens, habet electionem
reſtituendi, quod minus eſt, ſcilicet, ſiue
impenſam ſi ea minor eſt, ſiue quod melio-
ratum eſt, ſi magis impenſum text. eſt in l.
in fundo 39. ff. de rei vindic. latè Laderch.
conſ.144. num.1. & per tot. Fachin. conſ.50.
num.6. lib.3. Seraph. deciſ.898. num.1. vbi de
com. in recent. deciſ.650. num.2. vbi, quod
tritum eſt in hac materia p. 2.

Ad probandam autem primum, animad-
uertendum omnino videtur nomine eius,
quod impenſum eſt non venire hic ſolam
quantitatem pecuniæ erogatæ, ſed potius
materias, & operas impenſas, repetuntur
enim etiam melioramenta facta opera con-
ductoris, iuxta veriorem opinionem de qua
in §. præced. huius cap. ſub num. 15. & ideò
ipſę operæ, & materiæ æſtimari debent Pe-
regrin. de fideicom. art.50. num.72. & dicam
infra nu.25. & ſeq. vbi, & quomodo facien-
da ſit æſtimatio.
18 Et ad probandum ſecundum, videlicet
quid melioratum, probari debet ſtatus rei
antiquus, nempè, quid valeret res ante facta
melioramenta, & ſtatus præſens, ideſt, quid
valeat nunc, ad hoc, vt dignoſcatur, quid illi
primeuo ſtatui, & valori acceſſerit Boſſ. in
praxi tit. de Principe nu.21. col.4. illius num.
ad med. Seraph. deciſ.898. num.6. Merlin. dec.
118. num.14. Bich. deciſ.129. n.21.
19 At quidquid ſit in alijs meliorantibus,
quoad conductorem loquendo de meliora-
mentis factis in ipſa re, procedendũ videtur
cum diſtinctione neceſſariorum, vtilium, &
voluptuariorum, & reſpectu neceſſariorum
videtur, quod quatenus reſpiciant conſer-
uationem rei, non autem productionem, vel
conſeruationem fructuum, neceſſe habeat
conductor ſolummodo probare quid impẽ-
ſum vbi vtiliter, & bona fide impenderit,
abſque eo, quod quæratur vlterius, quia
vt dictum eſt ſupra, illas expenſas tenebatur
facere locator, & propterea ipſe debet illas
reficere indiſtinctè, vt dicit Caſtren. in conſ.
270. num.4. lib.2. Rim. iun. conſ.800. num.8. &
ſeq. Poſth. reſol. ciu.44. num.28. & ſeq. Molin.
de contract. diſp.463. num.8. propè fin. verſ.
excipis, Barz. deciſ.23. num.16. & dixit Rota
in Forolinien. Saluiani in qua ego ſcribebam, &
obtinui 12. Iun. 1675. §. fin. cor. R.P. D. Rondan-
nino, licet loquatur in alijs terminis, nempe
emptoris aduerſus creditores agẽtes hypo-
thecaria, in quibus terminis res patitur ma-
iorem difficultatem ſignanter per text. in l.
Paulus reſpondit 21. §. domus ff. de pignor. vbi
aperte videtur decidi contrarium, & vlte-
rius in emptore melioramẽta ſunt propria,
& ideò ſi deteriorantur eius damno cedere
debet deterioratio, & ſic non poteſt repete-
re, quid impendit, vt de hærede per fidei-
commiſſum grauato eſt text. in l. domus 61. ff.
de legat. 1. ſed quidquid ſit in prædictis ter-
minis in quibus videndus eſt etiam text. in
l. cum poſtulaſſem 44. §. fin. & ibi gloſ. in verſ.
tribuendum eſt, ff. de damn. inf. nec non alle-
gati ſupra in §. præced. num. 59. in terminis
20 noſtris, etiamſi melioramenta poſtquam fa-
cta ſunt, in parte, vel in totũ pereant, adhuc
impenſæ in eis factæ, ſunt integraliter refi-
ciendæ Caſtr. conſ.425. num.1. par.1. Tira-
quell. de retract. Conuent §.7 gloſ.1. num.10.

Yy Menoch.

Menoch. recuper. remed. 15. num. 511. & idem erit ſi perierit ipſa res, vt ipſimet Tiraq. & Menoc. ibidem firmant, & vltra eos Caroc. rit. de expenſ. num. 35. & 36. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 58. n. 11.

21 Et licet contrarium, quod videlicet conductor deducat expenſas neceſſarias ſubducto tempore, quo interim vſus eſt ſentiat Peregr. de fideicomm. art. 50. num. 5. & numer. 76. prope fin. ſub verſ. in illis tamen, eius opinio poteſt procedere in neceſſarijs pro maiori perceptione fructuum, vt dictum eſt ſupra de refectione foſſatorum, & ſimilium, at in neceſſarijs pro conſeruatione rei ad vſum, ad quem fuit locata, vrget contra eũ ratio, quod dum ſpectabat ad locatorem eas facere, vt ſupra firmatum fuit, inde ſequitur, vt conueniri poſſit à conductore pro illarum reſtitutione actione negotiorum geſtorum Rot. Ian. deciſ. 6. num. 7. & in propoſito ſenſit Gabr. conſ. 168. num. 111. prope fin. lib. 1. in qua actione venit, quod vtiliter impenſum, nulla habita ratione de euentu ſubſequuto; adeò vt ſi quis inſulam fulſerit, vel ſeruum egrum curauerit, etiam ſi inſula exuſta ſit, vel ſeruus obierit, aget negotiorum geſtorum actione, vt dicit præciſe text. in l. ſed an vltro 12. § is autem qui. ff. de neg. geſt.

22 Reſpectu vero vtilium, quia locator ea facere non tenebatur, conductor volens eas repetere, fundatur ſolum in eo, quod vtiliter impenderit pro locatore, & ideo neceſſe habet probare non ſolum quid fuerit impenſum, ſed etiam, quid de tempore reſtitutionis res quę reſtituitur propter illam impenſam plus valeat Petr. Barboſ. in l. diuortio 8. §. fin. par. 1. num. 93. verſ. ſed his non obſtantibus. Rimin. iun. conſ. 411. num. 61. Sim. de Præt. de interpret. vlt. vol. lib. 3. dub. 5. ſolut. 40. num. 20. fol. 360. Molin. de primog. lib. 2. cap. 26. n. 13.

23 Quod de plano procedit in terminis conductoris ad breue tempus, aliorumque, qui ſunt tantum poſſeſſores bonæ fidei, at vbi agitur de conductore ad longum tempus, vel alio habente dominium, licet tantum vtile, & reſolubile, quod attendi ſolum debeat valor melioramentorum de tempore reſtitutionis; tradunt ſignanter Ruin. conſ. 24. num. 4. lib. 1. Rimin. iun. conſ. 411. num. 51. & ſeq. Moreſ. latè conſ. 31. nu. 15. verſ. quid tenendum, vbi in fin. de communi teſtatur Roland. conſ. 28. num. 18. lib. 1. Alangil. de imput. quæſt. 136. nu. 40. Menoch. præſumpt. 32. n. 7. vbi in fin. de mag. com. Valaſch. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 28. vbi de magis com. Rot. deciſ. 186. per tot. par. 2. diu. Fulgin. de iur. emphyteu. de melioram. quæſt. 7. num. 8. & 11.

24 Sed contrariũ, quod etiã in terminis cõductoris ad longum tempus, vel alterius habentis dominium reſolubile, reſtituenda ſint melioramenta iuxta id, quod minus eſt, ſiue impenſa, ſiue melioratio Caſtrenſ. conſ. 270. numer. 3. verſ. ſed in contrarium par. 2. Riminald. iun. conſ. 411. num. 39. & late ſeqq. vbi num. 51. reijcit contrar. & num. 85. verſ. poſtremo, ait quod longè plures hanc voluerunt opinionem Petra de fideicom. quæſt. 15. num. 271. verſ. contrarium, & ſeqq. vbi num. 273. ad fin. ab hac non recedendum, quia vſu forenſi recepta eſt Tiraquell. de retract. conuent. §. 7. gloſ. 1. num. 8. Marzar. in epit. fideicom. quæſt. 65. verſ. ſed circa prædictam, vbi quod ipſe ita iudicauit in Rota Florentina cum DD. Coauditoribus, nemine diſſentiente Scrader de feud. p. 9. princ. par. 2. ſect. 2. num. 10. verſ. in hoc tamen contrarium Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 58. num. 15. Pen. deciſ. 1082 num. 4. & 6. Rot. deciſ. 318. num. 16. & 17. vbi quod contraria opinio Ruini conuincitur erronea par. 9. recent. & penes Bich. deciſ. 199. num. 13. & 14.

25 Verum iſtæ duæ opiniones, quæ adeo cõtrariæ inter ſe videntur, conciliari poſſunt, adeout verũ ſit, quod reſtitui debeat, quod minus eſt, aut impenſum, aut melioratum, iuxta ſecundam, ac etiam attendi debeat ſolum valor de tempore reſtitutionis, iuxta primam, intelligendo videlicet, vt æſtimari debeat de tempore reſtitutionis bonorum, nedũ quid melioratũ, quod non habet difficultatẽ, ſed etiã quæ ſit impenſa; non enim nomine impenſæ intelligi debet ſimplex exburſatio pecuniæ, ſed operæ, & materiæ in meliorãdo impenſę, vt dictũ eſt ſupra n. 17. verſ. ad probandũ, quę quidẽ operę, & materię recipiũt variationẽ in ęſtimatione à tẽpore, ne dum, ex quo, de tempore, quo melioratum fuit potuerunt valere minus, vel plus, ex aliquo accidenti, puta propter guerram, ſed etiam, quia ſolo lapſu temporis ſeneſcunt, & vileſcunt, & ideò bene etiam in eis cadit dubitatio, quod tempus attendi debeat, & applicatur propterea dicta prima concluſio, quod attendi debeat tempus reſtitutionis rei, & in ſpecie, quod attẽdi debeat variatio æſtimationis procedens

26 ex eo, quod melioramenta inſenuerint, eſt text. clar. in l. domus 61. ibi ſumptuũ rationibus deductis, & ædificiorum ætatibus examinatis, ff. de leg. 1. vbi Bartholus tradit, quod ſi factũ ædificium, quod tempore reſtitutionis non ſit duraturum, niſi quinque annis, æſtimatur quanti nunc valet, & variationem impenſarum propter guerram conſiderant, alij, quibus cumulatis ita firmat Peregr. de fideicom.

art.

art. 50. num. 70. & 72. vbi ad finem reijcit
confundentes hanc materiam, non diſtin-
guendo augumentum pretij in fundo ab au-
gumento, quod contingit in pretijs rerum
expoſitarum in melioramentis, prout diſtin-
gui debet, & eum ſequitur *Menoch. de arbi-
tr. in addit. ad caſ. 258. num. 63.*
27 Non tamen in hac æſtimatione conſide-
rari debebunt materiæ ſeparatim, puta ſi
æſtimari debet ædificium, non conſiderari
debent tabulæ refixæ, & ſaxa diſiecta, ſed
muri, & pauimenta conſiſtentia in meliora-
mentis vtilibus *Clar. in §. feudum quæſt. 88.
num. 2. Garz. de expenſ. cap. 24. num. 5. prope
fin. Mareſcott. variar. cap. 114. num. 2. lib. 3.
Bonden. collect. 35. num. 33.* Et ita in caſu,
quo debebant refici melioramenta emphy-
teutæ, qui domum conſtruxerat, & valde
vltra impenſam meliorauerat, dicebam, eli-
gente domino reficere, quid impenſum, æ-
ſtimari debere valorem murorum, & aliarū
partium integralium domus, prout erant de
illo tempore, ſcilicet, earum ætatibus exa-
minatis, iuxta *dict. l. domos 61. ff. de leg. 1.* nō
autem iuxta actualem impenſam, ſeu valo-
rem de tempore, quo fuit domus conſtru-
cta, & Iudex non diſſentiebat.
Quo autem ad melioramenta voluptua-
ria, ad quæ reficienda conductori non tene-
28 ri locatorem dictum eſt ſupra in præceden-
ti inſpectione, niſi quatenus velit, ad impe-
diendum, quod conductor ea abradat, ſup-
poſito, quod velit ea reficere, ideſt ſoluere,
habet pariter facnltatem, vel ſoluēdi, quod
impenſum in eis fuit, vel eorum valorem,
æſtimando illa, non prout ſunt conſiſtentia,
& ſolo affixa, ſed vti rudera à ſolo abraſa,
vt ſunt iura aperta, quoad primum, quod
poſſit facienti melioramenta voluptuaria
impediri abraſio eorum per ſolutionem im-
penſæ in eis factæ in *l. pro voluptuarijs 9. ff.
de impenſ. in reb. dotal.* ibi *nam ſi vult habe-
re rem mulier, reddere ea, quæ impenſa ſunt
marito debet, aut ſi non vult pati, debet tollen-
tem:* & quoad ſecundum, quod poſſit ſol-
uere valorem æſtimando ea tanquam rude-
ra à ſolo ſeparata in *l. in fundo 39. ff. de rei
vindic.* ibi *conſtituimus vero, vt ſi paratus ſit
dominus tantum dare, quantum habiturus eſ-
ſet poſſeſſor his rebus ablatis ei fiat poteſtas,* &
tradit alijs pluribus adductis *Mareſcott. var.
reſolut. cap. 114. n. 1. lib. 2.*
Et licet hæc æſtimatio melioramento-
rum tanquam ruderum, à ſolo ſeparatorum,
videatur dura aliquibus relatis per *Valaſc.
de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 16.* tamen eo-
rum difficultas procedere poteſt in alijs me-
lioramentis, non in iſtis voluptuarijs, de
quibus agimus, prout diſtinguit *Bero. in cap.
1. num. 36. de in integr. reſtit.* quem refert,
& ſequitur *Valaſc. dicto num. 16. prope fin.*
& ratio eſt clara, quia nempe dum quoad
iſta conductor non poteſt illa aliter præten-
dere, quam per abraſionem *d. l. pro volu-
ptuarijs ff. de impenſ. in reb. dot. fact. Mare-
ſcott. variar. cap. 111. num. 2. lib. 1.* in plus
ſua non intereſt, quod locator illa retineat,
quam in quātum æſtimantur abraſa, vt poſt
*Bald. in §. ſi Vaſſallus tit. hic finitur lex in
vſib. Feudor. tradit. Ruin. conſ. 24. num. 10.
lib. 1.*
29 Volunt etiam aliqui, quod fieri debeat
diſtinctio inter melioramenta ruſtica, & vr-
bana, ſeu, quæ fiunt per ferruminationem,
vti ſunt plantationes vinearum, & arborum,
& ſimilia, & quæ fiunt per applumbatio-
nem, vt ſunt ædificia *l. in rem actio §. item
quacumque, & ibi gloſ. in ver. materiam ff. de
30 rei vindic.* quæ ędificia omnia dicuntur vr-
bana, quamuis facta ſint in villa *§. 1. inſtit.
de ſeruit. vrb. præd. Coccin. deciſ. 2135. nu.
7. & deciſ. 2165. num. 1. & 2.* vbi etiam
Vaſeam, & Ciſternam eſſe inter meliora-
menta Vrbana *& num. 5. Vrſill. ad Afflict.
deciſ. 87. num. 3. ad med. Mangil. de euict.
quæſt. 153. num. 22. Barz. deciſ. Bonon. 23.
num. 16. verſ. & id quod dictum eſt,* & cir-
31 ca prima, nempe ruſtica volunt attendi,
quid impenſum, & quid melioratum, & re-
fici, quod minus eſt, circa vero ſecunda,
nempe Vrbana, ſolum attendi tempus reſti-
tutionis, adeout, nec curandum, an magis
impenſum, & minus melioratum, vel e con-
tra, velle videantur, vt alijs pleniſſime cu-
mulatis diſtinxiſſe videtur *Tomat. deciſ. Ma-
ceratenſ. 59. num. 60. & ſeqq. & 64. & Coc-
cin. d. deciſ. 2135. num 5. & ſeqq. & deciſ.
2165. num. 2. & ſeqq* ſignanter *num. 10.* ſal-
tem vbi qui dicta melioramenta fecit erat
dominus dominio reſolubili, in quibus ter-
minis loquuntur præcitati, & apertius etiam
*Rot. cor. Rojas deciſ. 182. num. 8. & 9. & in
vna Rom. melioramentorum 28. Iun. 1675.
§. nihilominus coram Reuerendiſſ. Albergato
Decano* in qua expreſſe fuit dictum, recedi à
regula text. *in l. in fundo 39. ff. de rei vindic.*
vt refici debeat, quod minus eſt, aut im-
penſum, aut melioratum, quando agitur de
prædio vrbano meliorato à Domino vtili,
ex quo tunc non quod impenſum, ſed va-
lor præſentis temporis attendi debet.
Ego tamen ſcribendo in dicta cauſa Ro-
mana melioramentorum contra præfatam
deciſionem, dicebam, quod ſunt duæ quę-
ſtiones omnino diſtinctæ, & ſeparatæ vna,
32 quonam tempore conſiderari debeat va-

lor impenſarum, & eius, quod melioratum eſt, accipiendo expenſas nō in ſola pecunia, ſed in materia, & labore, ſeu operibus in meliorando expenſis, vt ſupra fuit declaratum *ſub num.* 25. alia ſi valor expenſarum differat à valore eius, quod melioratum eſt, quæ nam ſumma reficienda ſit, & quoad primam, optime procedit diſtinctio inter ruſtica, & vrbana, nam ruſtica vti, vt plurimum conſiſtentia in plantationibus vinearum, & arborum, conſiderari debent de tempore, quo fuerunt facta, eum non poſſit haberi ratio incrementi valoris eorum fauore meliorantis, dum illud procedit ab ipſo fundo potius, quam ab eius induſtria, vt aliis relatis tradunt *Vrſill. ad afflict. dec.* 87. *num.* 3. *poſt med. verſ. circa præfata tamen Carpan, ad ſtatut, Mediol. lib,* 1. *cap.* 417, *num.* 748. *&* 753. vbi plures alios citat *Barz. deciſ. Bonon.* 23. *numer.* 16. *poſt med.* & quod ſi plantata ſit vinea facienda ſit eſtimatio plantularum præuiarum, ceterique labores compenſandi ſint in fructibus perceptis, dicit *Felin. conſ.* 42. *num.* 9. & poſſet etiam dici, labores circa vineam, aliaſque plantationes pertinere ad culturā, quæ non eſt reficienda, e contra vero ædificia cum inſeneſcant, & minuatur eorum valor, æſtimari debent de tempore reſtitutionis conſideratis eorum ætatibus, vt dicit text. *in l. domos* 61. *ff. de legat.* 1. at ſecus eſt quoad ſecundam quæſtionem nam in ea tam in ruſticis, quam in Vrbanis, attenditur ſemper, quod minus eſt, cum in vtriſque militet eadem ratio, eſſet enim abſurdum dicere, quod ſi habens domum in platea Ciuitatis reſtitutioni obnoxiam adaperiat ſolum duas Portas ingredientes in duas manſiones forte inutiles, & ſic efficiat duas apothecas, impēſis ſolis ſcutis quinquaginta, & apothecas illas locet, & pro penſione ratione loci recipiat ſcuta centum annua, ex qua mercede dicatur meliorata domus melioramento æſtimabili in ſcutis duobus mille, debeat ei refici ſumma iſta, nulla habita ratione, quod impenſa fuerit ſolum ſcutorum quinquaginta, & idem eſſet e cōtra ſi maximam feciſſet impenſam, & parum melioraſſet, & ideo etiam in domibus procedit regula, quod attendi debeat, quod minus eſt, æque, ac in ruſticis *Barz. deciſ.* 23. *num.* 16. *verſ. & id quod dictum eſt*, idque indiſtincte à quocumque melioramenta facta ſint, prout aliis pluribus relatis ſenſit *Gabr. conſ.* 168. *num.* 111. *circa med. lib.* 1. & ſæpiſſime tenuit *Rot. vt cor. Bich. dec.* 199. *num.* 13. *&* 15. *verſ. quod vero melioratum, & cor. Arguell. deciſ.* 26 *num.* 58. *&* 61. *& in Recent. deciſ.* 650. *num.* 2. *&* 4. *verſ. nam quo ad domum part.* 2. *deciſ.* 318. *num.* 16. *&* 17. *&* 20. *part.* 9. *& deciſ.* 119. *num,* 1. *&* 2. *part,* 15. *& poſt Merlin. de pign. deciſ.* 138. *num,* 22. *verſ. nec magis, & num.* 26. *verſ. & tunc & poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. dec.* 178. *n.* 13. *prope fin. &* 14.

Et licet repropoſita eadem cauſa Romana melioramentorum *coram eodem Reuerendiſs. Albergato* 23. *Iannar.* 1677. Rota ſteterit in deciſis, tamen generaliter loquendo, diſtinctio prædicta videtur vera ex ſupra traditis, quibus deciſio non ſatisfacit. Quidquid tamen ſit dicendum in caſu illo in quo agitur de pacto, quod ſi emphyteuta melioramenta alicui loco pio perſoluenda grauauerit, liceat domino facta ſolutione de ipſis melioramentis domum pro ſe retinere, quod pactum Rota cenſuit in vltima deciſione præfata, nihil aliud tribuere, quam prælationem domino, ita vt ſoluere debeat, quod ſolueret alius emptor, & ſic nullam habendam rationem eius, quod impenſum, prout haberi non deberet cum emptore, circa quod non debeo hic aperire meum ſenſum dum lis adhuc pendet.

Deſcendendo nunc ad ſecundam partem dictæ vltimæ inſpectionis, in qua dicendum eſt quomodo facienda ſit probatio melioramentorum. In primis repetenda eſt diſtinctio probationis melioramentorum in genere à probatione eorum in ſpecie, de qua dictum eſt ſupra hac eadem inſpectione in *prima parte num.* 10. *& ſeqq.* vbi dictum eſt ſecundam neceſſariam eſſe ad effectum agēdi, non autem ad effectum excipiendi, & retinendi, prout ad vtrumque effectum neceſſaria eſt prima.

33 Requiritur autem probatio melioramentorum in genere plena, & concludens, quia reſpicit ſubſtantiam crediti, quæ debet eſſe certa, adeout ſi aliquid contra illam opponatur nec actio, nec retentio competat creditori *Gratian. diſc.* 734. *num.* 13. *Surd. d.* 46. *in fin. ver. & ſuper eius quoque ſubſtantia, & ibi Hodienna num.* 3. *Rota cor. Caualer. d.* 539. *num.* 5. *&* 6. *& in rec. d.* 433. *num.* 2. *part.* 2. & in propoſito melioramentorum ſenſit eadem *Rota cor. Caualer. deciſ.* 52. *nu.* 2. *in fin. & ſeq. & in vna Romana de Theſauris coram Sacrato penes Marcheſi de commiſſ. part.* 1. *fol.* 1088. *num.* 2. *&* 3.

34 Quo vero ad aliam probationem in ſpecie, ex quo non reſpicit ſubſtantiam crediti, ſed potius eius quantitatem tantum, regula eſt, quod vbi conſtat de ſubſtantia debiti ad probandam quantitatem, & qualitatem, ſufficiant leuiores probationes *Dec.*

conſ.

conſ. 537. *num.* 12. *Surd. conſ.* 94. *num.* 28. *Barat. deciſ.* 722. *num.* 5.

35 Verum tamen eſt, quod licet ad probandam quantitatem, & qualitatem melioramentorum, vbi conſtat de eorum ſubſtantia in genere, probationes faciliores, & leuiores admitti poſſint, tamen tales probationes debent eſſe legitimæ, vt dicit *Menoc. conſ.* 23. *num.* 25. *ad med.*

36 Quæ autem dicatur probatio ſufficiens eſt arbitrarium iudici *Dec. conſ.* 495. *num.* 8. *Socin. iun. conſ.* 32. *num.* 11. *lib.* 2. *Menoc. de arbitr. caſu* 90. *Rota deciſ.* 723. *num.* 8. *par.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Quod ſi verum eſt in omni materia, multo facilius admitti debet in iſta probatione quantitatis melioramentorum, in qua ſtatuenda, iura expreſſe deferunt arbitrio Iudicis, vt habetur *in l. in fundo* 39. *in princ. ff. de rei vendic.* in illis verbis *bonus Iudex variè ex perſonis, cauſiſque conſtituet*, relatis ad hoc firmandũ *per Arias de Meſa variar. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 29. *& per Rotam in deciſ.* 13. *n.* 35. *part.* 11. *rec.*

37 Vnde eſt, quod poterit etiam Iudex ex officio ſuo valorem prædictum ſtatuere iuxta doctrinam *Bart. in l. ſi quid ex Pamphila num.* 3. *ff. de legat.* 2. quam alij ſequuntur relati *per Rot. coram Coccino deciſ.* 1374. *num.* 3. idque non ſolum per rei euidentiam ſubiciendo eam oculis ſuis, ac de melioramentis ſe informando, vt per text. *in l. ſi ruptione ff. finium regund.* tradit *Maſcard. de probat. concl.* 1037. *num.* 18. *& Caroc. de locat. tit. de melior. quæſt.* 2. *num.* 41. ſed etiam aliquibus probationibus factis, eiſque non plenis, vel varijs exiſtentibus, vt ſenſit *Rota coram Coccino d. deciſ.* 1374. *num.* 2. *& coram Merlin. d. deciſ.* 695. *num.* 6. & dicam infrà de caſu diſcordiæ Peritorum in hoc eodem §. *in fine.*

38 Solent verò Iudices in concurſu probationum, ſeu indiciorum de diuerſis pretiis mediam viam eligere *Alex. conſ.* 64. *num.* 9. *lib.* 2. *Surdi conſ.* 452. *num.* 68. *&* 74. *Rot. in d. deciſ.* 2. *num.* 34. *ad fin. part.* 11. *rec. & coram Bich. dec.* 474. *num.* 3.

Poteſt autem primo loco dubitari, an legitima ſit probatio melioramentorũ in ſpe-

39 cie, ideſt eorum quantitatis, & valoris, ſi fiat per teſtes, & ratio dubitandi eſt, quia eſt neceſſaria eorum æſtimatio, quæ æſtimatio non percipitur ſenſu corporis, ſed potius iudicio intellectus *Ang. Aret. in §. ſi quis agens num.* 3. *inſtit. de action. Rota coram Penia deciſ.* 479. *num.* 11. & teſtes deponere

40 debent de ijs tantum, quæ cadunt ſub ſenſu corporis, alias ſi excedant, & deponant de iudicio ſuo probationem non faciunt *Seraph. deciſ.* 847. *num.* 2. *Coccin. deciſ.* 1882. *num.* 10. *&* 11. *Rot. in rec. deciſ.* 34. *num.* 7. *&* 8. *part.* 11. *rec.*

41 At his non obſtantibus, teſtes admitti ad probandum valorem, tradunt DD. & ſignanter *Lupus in l.* 2. *C. de pactis int. emptor. & vend. coment.* 2. §. 2. *num.* 110. *Maſcard. de probat. concluſ.* 657. *num.* 1. & in terminis probationis valoris melioramentorum *concluſ.* 1037. *num.* 13. & ſentiunt alij infra citandi.

42 Videtur tamen retinenda regula, quod non probent, ſed limitanda vbi ſint teſtes periti valoris, prout eam limitari generaliter docet *Bart. in proœm. ff. in princ. ſub num.* 8. & concordia ad eumdem *Bart. in l.* 1. *in princ. ff. de ventre inſpiciendo Iaſ. in rubr. ff. de iur. iur. num.* 4. & hinc eſt quod

43 ad hanc probationem valoris melioramentorum, requiri teſtes de eo deponentes eſſe Architectos ſentit *Specul. in tit. de fructibus, & intereſſe circa fin.* & ſequutus eſt *Aretin. conſ.* 83. *col. penul.* & latius firmauit *Curtius Iunior. conſ.* 165. *num.* 20. *Caroc. de locat. tit. de melioram. quæſt.* 2. *num.* 33. & habet hæc opinio *text. in §. quia verò Auth. de non alien. cum gloſ. ibi in verbo mecanici*, & licet poſſit per diſcurſum dici, quod ille textus loquatur in bonis Eccleſiaſticis, in quibus iura cautius procedunt, vt aduertit *Caroc. dicta quæſt.* 2. *num.* 36. *& ſeq.* tamen alij etiam ad hoc propoſitum illum allegant.

44 Et qualitas iſta teſtium, eos videlicet eſſe Architectos probanda eſt, & non ſtatur eorum dicto, quatenus aſſerant ſe peritos, neque ſufficit eos eſſe magiſtros murarios, ſed requiritur maior peritia, quæ adeſt in Architectis, vt volunt præcitati, & vltra eos comprobat etiam *Maſcard. d. concluſ.* 1037. *num.* 14. *&* 15.

45 Præterea, quando teſtes eſſent ſufficienter periti, adhuc non eſſent admittendi, ſi ipſimet melioramenta conſtruxiſſent, quatenus enim non agatur de probando ſimplici facto conſtructionis, ſed etiam de valore rei per ipſos conſtructæ, dicuntur teſtes intereſſati, ex quo laus, vel opprobrium poſſet ipſis reſultare ex maiore, vel minori operarum ſuarum valore, & bonitate, vt aduertit *Curt. Iun. d. conſ.* 165. *num.* 21. *& ſequitur Menoc. conſ.* 23. *num.* 25. *verſ. quo circa reſpondit* & alis adductis *Maſcard. d. concluſ.* 1037. *num.* 16. *Caroc. de locat. & cond. tit. de melior. quæſt.* 2. *num.* 35.

Præterea regula prædicta, quod teſtis deponens de iudicio ſuo ſuper re, quæ non

46 cadit ſub ſenſu corporis, non probet, limitatur,

tatur, vt non procedat vbi teſtis reddit bonam rationem, ſeu cauſam ſcientiæ *Salic. in l. teſtium num. 11. C. de teſtib. Iaſ. in rubr. de iur. iur. num. 6. verſ. 4. limita Seraph. dec. 550. num. 3.* & ideo non probari in ſpecie valorem melioramentorum, vbi teſtes deponant ſimpliciter de iudicio ſuo dicit *Curtius Iun. conſ. 165. num. 17. Menoch. conſ. 1111. num. 12. & ſeqq.* at ſecus eſt dicendum vbi reddant bonam rationem ex adductis *per Gratian. diſcep. 461. ſub num. 24.* & quoniam de hac probatione valoris per teſtes dixi plura ſupra *in cap. 19. de probatione læſionis*, vlterius non proſequor.

47 Vltra prædictam probationem per teſtes, quoniam, vt dictum eſt agitur de probatione quantitatis non ſubſtantiæ, ſequitur, vt ſtandum etiam ſit coniecturis *Dec. d. conſ. 537. num. 12. Menoc. conſ. 457. num. 76. Bellon. Iun. conſ. 43. num. 9.* Idque tanto magis ſi per lapſum temporis, vel aliter probatio reddita ſit difficilior, prout in caſu ſuo conſiderauit *Rota cor. Merlino d. 695. num. 5.*

48 Et hinc eſt, quod in hac materia valoris, & quantitatis melioramentorum admittenda videatur probatio ex ſolito, & communi conſuetudine impendendi in illis, vt dixit *Rota cor. Merlino d. deciſ. 695. num. 3. ad fin.* prout in ſimili fit in probatione fructuum ex tradit *per Angel. conſ. 127. num. 2. Coccin. deciſ. 439. num. 2. & deciſ. 283. num. 1. part. 1. rec.*

49 Et deducitur argumentum ex quantitate fructuum, qui percipiuntur, calculando videlicet ad rationem quinque pro centenario, iuxta præſumptionem legalem, vel ad aliã ſummam, quam notum eſſet in regione percipi ex ſtabilibus, demendoque ex tota ſumma valorem rei melioratæ, quod argumentum poſt *Peregr. conſ. 76. ſub n. 10. lib. 4.* approbauit *Rota coram Bich. dec. 564. ſub n. 9.*

50 Et ſtari etiam iuramento ipſius conductoris meliorantis circa hanc probationem ſolius quantitatis firmat *Caroc. de locat. & cond. tit. de melior. quæſt. 2. num. 42.* & vltra ibi congeſtos, quod ſtetur iuramento creditoris circa ſolam quantitatem late *Oſaſch. deciſ. 96. num. 4. & per tot. Gratian. diſc. 948. num. 28. & Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ. 100. num. 7. & 8. Ridolphin. in praxi par. 2. cap. 4. num. 155. Duran. deciſ. 90. num. 10. Otthobon. deciſ. 199. num. 10.*

51 Verum hoc non videtur omnino indiſtinctè admittendum, ſed ſolummodo quãdo agitur de parua quantitate, vt docet *Bart. poſt gloſ. in l. admonendi num. 52. verſ. item dicit vbi adden.* alios concordantes referunt *ff. de iureiur. Boer. deciſ. 44. num. 25. poſt med. verſ. quoniam Iudex Ioſeph Ludou. dec. Peruſ. 100. num. 4.* vbi quod hæc opinio eſt magis vera, & maioribus fulcita auctoritatibus.

52 Alias enim, ad hoc vt admitti poſſit iuramentum vbi quantitas eſt conſiderabilis, neceſſe eſt, vt concurrant ſaltem aliquæ cõiecturæ *Alex. conſ. 69. num. 6. lib. 2. Boer. deciſ. 243. in fin. Viuius deciſ. 108. ſub num. 2. Seraph. de iuram. priuil. 36. num. 2. & ſeqq. Rota deciſ. 746. num. 5. & ſeqq. par. 1. diuer.*

53 Præterea ad probandam ſolam quantitatem admittitur quandoque liber ipſius creditoris, & illi ſtatur, vt dicitur *in dec. 437. num. 1. part. 4. rec.* & facilius, ſi ſit detentus à miniſtro, vt in caſu *deciſ. 362. num. 7. part. 1. rec.*

54 At etiam hoc intelligendum eſt in expenſis paruis tantum, non etiam in magnis, ex cumulat. *per Genuam de ſcript. priu. tit. de lib. tutor. num. 7. Rot. coram Gregor. deciſ. 475. num. 1. & ibi adden.*

55 Quæ autem dicantur impenſæ magnæ, & quæ paruæ, arbitrari debet Iudex attenta qualitate rei, & perſonarum *Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 158. adden. ad Gre-*
56 *gor. deciſ. 475. num. 11.* at non ex eo quod expenſæ omnes ſimul conſideratæ faciunt quantitatem releuantem, dicuntur ad hunc effectum expenſæ magnæ, ſed ſi paulatim factæ reputantur paruæ *Adden. ad Gregor. d. deciſ. 475. num. 11. verſ. & procedit Rota deciſ. 283. ſub num. 3. par. 1. rec.*

57 Alias ſi quantitas ſit magna, non ſtandũ ſoli libro, niſi quatenus concurrat maxima veriſimilitudo, qua concurrente ei adhibetur fides etiam in magnis, vt poſt alios relatos dixit *Rota coram Gregor. d. deciſ. 475. num. 5.* vel vlterius conductor ſuper ipſa te iuramentum præſtet, *Corn. conſ. 318. in fin. lib. 4. Surd. deciſ. 199. num. 5.*

De Peritorum electione, ac eorum relatione quomodo facienda, & quam probationem faciant

SVMMARIVM.

1 *Peritorum electio eſt ſubſidiaria quatenus deficiant omnes aliæ probationes.*
2 *Melioramenta bene probantur per relationem peritorum.*
3 *Ampl. etiamſi ſint pauciores quam teſtes.*
4 *Peritorum electio eſt neceſſaria, & de ea conſtare debet.*
5 *Nec ſufficit ad eam probandam, quod quilibet peritus ſe electum enunciet.*
6 *Probatur tamen electio per duos teſtes.*
7 *Ad electionem peritorum proceditur executiue, & ſummatim.*

8 Et

8 Et etiam in die feriata.
9 Peritorum electio licet de iure poſſit fieri à ſolo Iudice, tamen de conſuetudine fit à partibus mandante Iudice.
10 Et in diſcordia, vel contumacia partium fit à Iudice.
11 Et quando Iudex vult eligere peritos, debet monere partes ad intereſſendum, ſeu illas citare.
12 Et prædictis non ſeruatis electio eſt nulla, & relatio non probat.
13 Electio peritorum ab vno facta non nocet alijs.
14 Ampl. vt nec ab eo cauſam habentibus.
15 Secus ſi ſit ceſſionarius eius, qui elegit exceptione facta poſt electionem.
16 Defectus citationis ad videndum eligi peritos ſanatur per ſubſequentem intimationem electionis, vel aliam ſcientiam.
17 Periti debent eſſe ſaltem duo.
18 Stylus eſt, vt qualibet pars ſuum eligat, & vno deficiente ſupplet Iudex.
19 Lim. ſi vtraque pars in vno conſentiat, quia illi ſtetur.
20 Et ſufficit tacitus conſenſus per non contradictionem.
21 Decl. tamen non ſufficere vnam partem conſentire electioni factæ ab alia, quia cenſetur conſentire, vt eligat peritum ſuum, & quando ſecus.
22 Lim. 2. ſi vnus tantum reperiatur peritus in loco.
23 Decl. limitationem non procedere in materijs grauibus, quia debent peti à locis vicinis.
24 Contrarium tenent aliqui.
25 Prima procedit ſi materia vere eſt grauis, & poſſunt haberi periti in loca non valde diſtanti.
26 Lim. 3. ſi agatur de re parui valoris, & facilis æſtimationis.
27 Lim. 4. ſi vnus peritus ſit valde excellens, & plurimæ integritatis.
28 Lim. 5. ſi ſit deputatus à publico.
29 Decl. præfatas limitationes procedere ſi electus, ſit vere peritus.
30 Periti eligendi debent eſſe vere tales, ac perſonæ honeſtæ.
31 Periti ad probandum valorem melioramentorum, non ſufficit, quod ſint muratores, & aliqueliter intelligentes, ſed probandum, quod ſint Architecti.
32 Periti debent præſtare iuramentum de bene, & fideliter æſtimando.
33 Decl. procedere in electis à Iudice, ſecus in electis à partibus.
34 Intellige in electis ſponte ſecus ſi mandante iudice.
35 Periti debent accedere ad locum vbi res eſt æſtimanda, & citandæ ſunt partes ad intereſſendum æſtimationi.
36 Secus ſi citatio fuerit partibus remiſſa.
37 Citatio ad intereſſendum æſtimationi per peritos faciendæ debet eſſe pro hora certa.
38 Citatio ad comparendum coram Iudice non eſt neceſſe quod ſit hora certa, quia intelligitur pro hora audientiæ, ſecus eſt in citatione pro actu extraiudiciali.
39 Citationis ad intereſſendum defectus vitiat relationem peritorum iudicialiter electorum, ſecus autem electorum extraiudicialiter, quos partes informarunt.
40 Periti debent procedere per ſe ipſos, nec poſſunt ſubdelegare.
41 Lim. quoad nudum miniſterium, puta menſurationem.
42 Æſtimari debet res ſimul non per partes.
43 Decl. procedere vbi agitur de vnico corpore, ſecus ſi rebus diſtinctis.
44 Domus pretioſæ quomodo æſtimentur.
45 Relatio peritorum debet eſſe aperta, & clara.
46 Periti non tenentur reddere rationem in ſua relatione.
47 Decl. procedere quando iudicium periti conſiſtit in mera operatione intellectus, ſecus ſi conſiſtat in facto cadente ſub ſenſu corporis.
48 Periti debent ſeruare formam in depoſitionem ſibi præſcriptam.
49 Peritorum relationi ſtatur, etiam ſi referant de credulitate.
50 Decl. procedere in eis quæ certo ſciri non poſſunt.
51 Peritorum in relatione facienda requiritur citatio partis ad videndum referre, vel ad dicendum contra relationem.
52 Contr. tenet alij.
53 Decl. vt non ſit neceſſaria citatio prædicta ſi pars fuit citata ad videndum, ſeu electioni interfuit.
54 Idem ſi periti fuerunt ab ipſis partibus electi, ſeu de eorum conſenſu.
55 Idem ſi interfuerunt æſtimationi, vel ad intereſſendum citatæ fuerunt.
56 Periti debent referre cum iuramento in actis, ſeu relationem ſcriptam cum iuramento producere.
57 Decl. procedere ſi non iurarunt in ſuſceptione officij, & iuramentum erat neceſſarium.
58 Periti ſi ſunt duo, & vnus tantum referat non attenditur relatio.
59 Poſſunt tamen vterque de per ſe ſeparatim referre.
60 Intellige quando ſunt duo periti electi vnus pro parte, ſecus ſi ſint electi ab vtraque.
61 Periti referre poſſunt etiam in die feriata.
62 Relationi peritorum ſtandum eſt.
63 A relatione peritorum datur appellatio.
64 Ampl. dari etiam ei, qui peritum approbauit.
65 Ampl. 2. etiam ei, qui promiſit relationi ſtare, ſi non dixit, & cuicumque æſtimationi.
66 Si à relatione peritorum appellatum eſt, eſt deueniendum ad electionem peritorum.
67 Decl. vt à relatione peritorum liceat appellare vna vice tantum.
68 Lim. declarationem ſi vtraque pars appellet.
69 Appellans à relatione periti in aliqua parte taxatiue cenſetur approbare in alia.
70 Peritis diſcrepantibus eligendus eſt tertius.
71 Periti an eligi debeant aliter probandum ſit ab initio eſt arbitrarium Iudicis.
72 Iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare, & valorem arbitrari.
73 Secus ſi viam electionis peritorum elegerit, quia eis diſcordantibus tenetur tertium eligere, nec poteſt eligere ſe ipſum.
74 Tertij periti electio facienda à partibus, & eis diſcordantibus à Iudice.
75 Tertio perito omnino ſtandum eſt.
76 Lim. ſi eius æſtimatio ſit nulla.
77 Item ſi fuiſſet nulla æſtimatio prima niſi fuiſſet nullitas remiſſa.
78 Electio peritorum ſecunda facta propter diſcordiam inter primos, ſi non ſubſiſtit diſcordia, eſt nulla.
79 Ampl. etiamſi partes promiſerint ei ſtare.
80 Peritorum duæ electiones tantum faciendæ ſuper eodem dubio, ſecus ſi adſint plura dubia.
81 Relationi tertij periti non ſtandum eſt ſi appareat erronea.
82 Et ſufficit error in vna parte.
83 Tertio perito tunc ſtandum eſt cum concordat cum

al

aliquo ex primis, ſecus ſi ab omnibus diſcordet.
84 *Contr. quod adhuc ei ſtandum ſit.*
85 *Decl. vt tunc ſtetur cum poteſt concordari cum ali-
quo per regulam, quod in ſumma maiori continetur
minor, & num. 86. & ſeqq. vſque ad 90. vbi quan-
do habet locum dicta regula, vel non.*
90 *Decl. 2. vt diſcordante tertio cum alijs duobus peritis
concernentur omnes ſumma, & deinde diuidatur in
tribus partibus.*
91 *Decl. 3. ſtandum tertio diſcordanti ſi primi non retu-
lerunt in actis ſecundum aliquos, ſecus econtra.*
92 *Decl. 4. vt ſi tertius peritus diſcordans ab alijs ſit
electus ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, vel Iudice
cogente, tunc ei ſtandum, ſecus ſi voluntaria.*
93 *Decl. 5. vt excedente tertio perito in ſumma non ſit
ſtandum maiori ſumma primorum ſi ab ea vtraque
pars reclamauit, ſecus econtra.*
94 *Declarationes prefata ſingula poſſunt habere locum
id diuerſis caſibus.*
95 *Iudex poteſt habere fidem vni ex peritis diſcordan-
tibus.*
96 *Iudici permiſſum eſt corrigere relationes peritorum.*
97 *Iudicis arbitrio multum deferunt iura in æſtimatione
melioramentorum.*

CAPVT XXXV. S. V.

LIcet ad iudicium peritorum non ſoleat
1 recurri niſi in ſubſidium quando aliæ
probationes omnino deficiunt, vt habetur
in *deciſ. 253. num. 20. par. 4. tom. 2. rec.* vbi
aliæ deciſiones allegantur, & *deciſ. 53. nu. 7.
poſt Poſth. de manut.* tamen ſæpiſſime ad eã
recurſus habetur, præſertim ad liquidanda
melioramenta, ideo de eis hic aliqua magis
practicabilia ſeparatim, ac breuiter per
ſtringere, non inutile erit.

Probari igitur etiam poterit quantitas
2 melioramentorum per peritos, & hunc mo-
dum probandi melioramenta per relatio-
nem peritorum eſſe legitimum dicit *Rota
deciſ. 356. num. 3. par. 2. rec.* & ei ſtandum eſſe
firmatur etiam coram *Canaler. deciſ. 86. n. 1.*
& in concurſu cum probatione per teſtes
cum peritis non concordantes, præfertur
iſta probatio per peritos *Honded. conſ. 31. n.
46. lib. 1. Seraph. deciſ. 665. num. 7. Rota in rec.
deciſ. 457. num. 2. par. 4. tom. 2. & coram Bich.*
3 *deciſ. 199. num. 3.* etiamſi periti ſint numero
pauciores, quam teſtes *Alex. conſ. 148. nu. 1.
lib. 1. Gratian. diſcept. 600. num. 23. & ſeq.
Rota Bononien. diuer. dec. 22. num. 11.*

Quoniam autem hæc eſt magis frequens
praxis probandi valorem, & inſeruit etiam
ad probandã iuſtitiam, vel iniuſtitiam mer-
cedis, & conuincendam læſionem, de ea di-
xi iam aliquid in *cap 19. num. 66. & ſeq.* ac
ibi ſignanter tetigi difficultatem, quæ ver-
titur in probando per peritos valore, & ſta-
tu de tempore præcedenti, quæ difficultas
eſt ſæpiſſimè cõtingibilis etiam in hoc pro-
poſito melioramentorum, cum probandus
ſit quandoque neceſſario ſtatus præcedens
rei, vt dictum eſt ſupra, ac proinde in ea ad
ibi dicta recurrendum erit, & quoniam, ibi
circa hanc praxim me retuli ad dicẽda hic,
ideò breuiter aliquid de ea annotandum
4 erit, & primo, quod debent eſſe periti electi,
& de electione conſtare debet, alias eorum
relatio non probat *Ridolphin. in praxi par. 1.
cap. 8. num. 128. Burat. deciſ. 14. num. 22. Du-
ran. deciſ. 142. num. 4. in rec. deciſ. 515. nu. 14.*
5 *par. 1.* & non conſtabit ſufficienter de ele-
ctione, ex eo quod quilibet peritus ſe ele-
ctum enunciet, quia tali enunciatiuæ non
ſtatur, vt dicit *Rota coram Seraph. deciſ. 554.
num. 1.* ex tradit. per *DD. in cap. quoniam cõ-
tra de probat. & Gabr. de ſenten. concl. 4. nu. 3.*
& videtur verius, licet contrarium in eiſdẽ
terminis ſenſerit *Rota deciſ. 289. num. 3. par.
4. recent.* quia nunquam ſtandũ dicto vnius,
& ſecus eſſet, vbi dici poſſet adeſſe duos
6 teſtes conteſtes ſuper ipſa electione, vt in
caſu Ruin. per Rot. ibi allegati in *conſ. 65.
numer. 7. lib. 5.* & eſt de mente *Bart. in
l. ne in arbitrijs num. 5. ad. med. C. de recept.
arbitr.*

7 Proceditur tamen executiue, & ſumma-
tim ad talem electionem *Menoch. adipiſ. rem.
5. num. 160. & ſeq.* & poſſunt recipi etiam
8 die feriata, & admitti etiam ad iuramentũ
præſtandum, vt poſt *Aretin.* tradit *Gratian.
diſc. 235. num. 33. & ſequitur Poſt. de manu-
ten. obſer. 101. num. 14.*

9 Electio autem licet de rigore iuris poſſit
fieri à ſolo Iudice, tamen de conſuetudine
fit à partibus mandante Iudice, vt tradit
Cagnol. in l. 2. num. 259. C. de reſcind. vendit:
& talis conſuetudo ſeruanda eſt *Gratian.
diſc. 229. num. 21.* at quatenus partes diſcor-
10 dent, vel ſint contumaces, tunc electio fit à
Iudice *Pinel. in l. 2. C. de reſcin. vedit. par. 3.
cap. vlt. num. 4. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47.
num. 99. & ſeq. Menoc. adipiſc. rem. 5. n. 163.
Aldouin. conſ. 18. num. 8. Cyriac. contr. 395. nu.
22. & ſeq. Rota deciſ. 24. num. 6. poſt Poſt. de
ſubhaſtat.*

11 Et quando Iudex vult ipſe deuenire ad
electionem debet monere partes ad inte-
reſſendum, ſeu illas citare ad videndum
eligi peritos *Iaſ. in §. quadam num. 79. inſt.
tit. de action. & ibid. Aretin. col. fin. Cagnol. in
l. 2. num. 260. C. de reſcind. vendit. Rota deciſ.
515. num. 14. verſ. adeo vt par. 1. rec.*

12 Prædictiſque non ſeruatis electio facta
eſt nulla, & vitiat relationem, ita vt non
probet, vt ſentiunt præcitati, & tradit ex-
preſſe *Surd. conſ. 452. num. 36. & 37.*

13 Debetque fieri ab ipſiſmet partibus col-
litigantibus, alias facta à tertió partibus nõ

nocet

nocet, vt dixit *Rota in vna Romana pretij*
Fiani coram Lancelloto impreſſa penes Mar-
cheſ.par.2.fol.236.num.3.verſ.quod non fue-
runt, & è contra electio facta à partibus nõ
14 nocet tertio non citato, etiam habenti cau-
ſam ab eis, & intereſſato, puta ceſſionario
Surd.dict. conſ.452. ſub num.27. & ſeq. Gra-
tian.diſcept.228.num.1. & ſeq. niſi forte ceſ-
15 ſio ſit facta poſt electionem, in quibus ter-
minis procedit contraria opinio, quod ele-
ctio, & relatio periti noceat ſucceſſori, de
qua *Monac.deciſ.Bonon.55. num.9. & ſeqq.*
16 Sanari tamen poſſet defectus citationis
præcedentis per intimationem electionis
ſubſequentem, vel aliter inductam iudicia-
liter ſcientiam in parte, vel alio intereſſe
habente, & non reclamante, vt tradit, & in
praxi receptum, dicit *Couar.variar.lib.2.cap.*
13.num.5.in 6.concluſione, & ſufficeret com-
paritio habentis intereſſe coram perito ad
validandam eius relationem *Adden ad. Bu-*
ratt. qui alios refert *deciſ.70. num.13. verſ.*
ſecus ſi it.
17 Debent autem periti eligi ſaltem duo,
ſi reperiantur *Pinel.in l.2. C. de reſcind.ven-*
dit. par.3.cap.vlt.num.5.Menoc.conſ.284. nu.
26.& adipiſc.rem.5. numer.162. Scain. deciſ.
Bonon. 12. num. 71. & ſtylus Curiæ eſt, vt
18 quælibet pars ſuum eligat, & ſi vna pars
ſit negligens in electione ſui perlti, illum
eligat Iudex, vt dictum eſt, & in his termi-
nis tradit *Ridolph.in praxi par.1. cap.8.num.*
115. & dixit *Rota deciſ.81. num.3.in fin. &*
4. poſt Zacch.de oblig.Cam. niſi forte vtraque
19 pars in eodem conſentiat, & concordet,
quia tunc ille vnus ſufficit *Dec.in cap.propo-*
ſuiſti nu.41.de probat. Maſcard. concl.1169.
num.29. Gratian. diſc.235. num.71. etiamſi
20 tacite tantum conſentiant non contradi-
cendo *Pacian. de probat. lib.1. cap.47. n.42.*
& ſeq. at hoc non eſt intelligendum, vt ſta-
21 tim ac vna pars ſuum eligit, & alia non cõ-
tradicit, cenſeatur illum approbare, quia
cenſetur approbare, vt ſit peritus eligentis
tantum, non etiam ſuus, niſi forte Iudex,
qui, ea non eligente, debet iuxta ſtylũ præ-
dictum eligere illum ab alia parte electum,
& ipſe eligat, & ea pars quæ non elegit hoc
ſciat, & taceat.
22 Vbi autem non reperirentur plures peri-
ti, tunc vnius etiam ſoli electio ſufficeret
Menoch.adipiſc.rem.5.num.162.ad med.Maſ-
card. concluſ.653.num.14. Pacian. de probat.
lib.1 cap 47.num.35. & ſeq. vbi de commu-
ni opinione teſtatur.
23 Sed hoc non facile admittitur in rebus
valde arduis, & grauibus, quia in eis ſi non
reperiuntur in loco iudicij, debent peti à
locis vicinis *Abb. in cap. propoſuiſti num.5.*
de prob. Soccin.reg.16.verſ.3.
24 Et licet contrarium teneant alij, & ſi-
gnanter *Dec.in d.cap.propoſuiſti nu.22. verſ.*
ſed tamen, & 23. de prob. Pacian. de probat.
lib.1.cap.47.num.36. verſ.non eſt tamen. vbi
vere materia ſit grauis, prima eſt verior, vt
dicit *Mandoſ.ad Roman. conſ.20. in ver. di-*
ctum, & ſaltem, vbi alij periti haberi poſ-
25 ſunt in loco non valde diſtanti, non erit ab
ea recedendum, vt inquit, & latè probat
Gratian.diſc.235.num.57. & 60. & ſeqq.
26 Sunt etiam alij plures caſus, in quibus
non eſt neceſſe, quod periti ſint plures, &
ſignanter ſi ageretur de melioramentis par-
uæ ſummæ, ſeu facilis æſtimationis *Abb. in*
cap.propoſuiſti nu.6.de probat. Soccin. reg.16.
verſ.primo fallit Gratian. diſc.235. num.66.
item ſi vnus ſit valde excellens, qui peritia,
27 & integritate plurimum valeat, quia tunc
ille ſufficit *Dec. in cap. propoſuiſti num. 26.*
verſ. ſi tamen eſſet de prob. & alijs adductis
Menoc.adipiſc.rem.5.nu.162. verſ. vel etiam
28 *quando* item ſi vnus ſit deputatus à publi-
co, quia, & tunc illi ſtatur *Dec. in dict. cap.*
propoſuiſti num.28. Menoc.adipiſc.rem.5. nu.
162. ante fin. Maſcard. concl. 653. num. 13.
Pacian.de probat.lib.1.cap.47.num.29.& ſeq.
Gratian. dict. diſc.235. num. 67. ſed iſti, &
29 ſimiles caſus declarandi erunt, vt proce-
dant, vbi talis electus ſit vere peritus, ac
etiam perſona honeſta, & bonis moribus
imbuta, alias enim ſemper eſſet nimis durũ,
vt vni tantum imperito, & improbo ſtandũ
eſſet, vt aduertit *Grat. diſc.235. num.48. &*
30 *ſeqq.* & generaliter, quod eligi debeant,
qui ſint periti, ac etiam perſonæ honeſtæ
late *Pacian.de probat. lib.1.cap.47.num.125.*
& ſeq. & num.151.verſ. & *prædicta Maſcar.*
31 *concl.653. num.7.* & quod ad probandum
valorem melioramentorum nõ ſufficiat eos
eſſe muratores, & aliqualiter intelligentes,
ſed probandum, quod ſint Architecti, &
Ingeniarij *Specul.in tit. de fructibus, & inter.*
§.viſo circa fin. Aretin.conſ.83.num.11.circa
med.verſ.præterea licet Curt.iun. conſ.165.n.
16.Caroc.de loc.tit.de melioramen. quæſt.2. n.
33.& ſeq. Rot.cor.Celſo dec.246. n.9.
32 Debent autem periti electi iuramentum
præſtare de bene, & fideliter æſtimando,
ſecundum *Aretin. in §. quadam num.78. in-*
ſtit.de action.Surd.conſ.452.num.42. & ſenſit
Rota in Rom. pretij Fiani coram Lancelloto
penes Marcheſan. par.2. fol.236. num.3. &
apertius coram *Merlin.dec.39.n.6.*
33 At hoc procedit, vbi eliguntur à Iudice,
ſecus autem ſi eligantur à partibus, quia
tunc tanquam ab eis approbati, non tenen-

tur iuramentum prædictum præſtare Grat.
diſc.874. num.35. & diſc.929. num.17. Poſt.
de manuten. obſer.101. num.13. Creſc. deciſ.
2. num.1. de arbitris, quod vtique procedit
34 de plano, ſi eligantur ſponte à partibus,
puta in contractu, aut alias, ſecus autem ſi
de mandato Iudicis, quia, & tunc eos de-
bere iurare ſentiunt Bart. in l. Teopompus 14.
num.8. ff. de dote prælegata. Felin. in cap. pro-
poſuiſti num.9. verſ. fallit.2. de probat. quod
eo magis procedet, vbi vnus à qualibet
parte diuerſus electus eſt, quia tunc neuter
eorum eſt ab vtraque parte approbatus,
prout requiri ſentiunt præcitati DD. dum
volunt, quod propter talem approbatio-
nem iurare non teneantur, & de electis à
Iudice ipſo de conſenſu partium, quod iu-
rare debeant, tenet Muſtard. de probat. concl.
1174. num.51.

35 Deinde debent periti accedere ad locũ
vbi ſunt melioramenta, vel alia res æſti-
manda, & citandæ ſunt partes ad intereſ-
ſendum æſtimationi Cagnol. in l.2. num.261.
C. de reſcinden. vendit. Aldobrand. conſ.59.
num.6. lib.1. Gabr. conſ.168. num.102. lib.1.
Gratian. diſc.874. num.33. & ſeq. Barz. dec.
32. num.36. Buratt. deciſ.70. num.4. vbi reij-
cit opinionem Bald. qui in conſ.4. lib.3. vide-
tur ſentire talem citationem non eſſe ne-
ceſſariam in æſtimatione Adden. ad Gregor.
36 deciſ.545. num.12. niſi forte talis neceſſitas
citandi fuiſſet à partibus in peritorum ele-
ctione remiſſa, prout poteſt remitti, vt fir-
mat Cyriac. contr.261. num.17. Gratian. diſc.
929. num.15.

37 Et talis citatio debet eſſe pro hora certa,
vt firmat Ridolph. dict. cap.8. num.130. & di-
xit Rota coram Duran. deciſ.542. numer.5.
38 licet enim in citatione ad comparendum
coram Iudice non requiratur hora ſecundũ
aliquos, quia intelligitur hora audientiæ,
ſecus eſt in citatione, quæ fit ad intereſſen-
dum actui extra iudicium faciendo, tunc
enim nemo dubitat horam requiri, vt dicit
Alex. conſ.33. num.9. verſ. & licet lib.6. for-
mulam autem huius citationis, ſi quis cu-
piat, adeat Poſth. de manut. obſer. 101. nu.8.
39 et omiſſio talis citationis vitiat æſtimatio-
nem peritorum, etiam à partibus iudiciali-
ter electorum Rota deciſ.554. num.2. verſ.
procedit par.2. recent. Couar. var. lib.2. cap.13.
num.8. ad fin. quod tamen ſecus eſt, vbi
periti electi ſunt à partibus concorditer in
negotio extraiudiciali, in quo neceſſe fuit,
quod eos informauerint, quia tunc vbi fue-
runt inſtructi de negotio, non opus eſt alia
citatione, vt declarat Cyriac. contr.261. num.
19. & 20. vbi aduertit in his terminis non
diſſentire Rot. in prædict. deciſ.554. par.2. rec.

40 Et debent periti inſpicere, & procedere
per ſe ipſos, non autem alios ſubeligere, ſeu
ſubdelegare, niſi ad aliquod nudum miniſte-
41 rium, puta electus ad æſtimandum, poterit
alteri demandare mẽſurationem Poſt. de ma-
nut. obſer.101. nu 8. ad fin. in notis, Rot. poſt
Zacch. de obl. Cam. deciſ.155. num.5. & in rec.
dec.526. n.3. p.4.

42 Debent etiam periti rem æſtimare totam
ſimul non per partes l. Menius 53. §. fin. ff
fam. erciſc. Mareſcott. variar. cap. 114.
numer. 12. lib. 2. Surd. deciſ. 155. numer.5.
quod tamen procedit, vbi agitur de vnica
re, vel vnico corpore, ſecus autem ſi æſti-
43 mandæ ſint plures res inter ſe diſtinctæ,
quia tunc ſeparatim æſtimandæ ſingulæ de
per ſe, ad text. in l. fin. §. præterea C. de iur.
dot. & alijs plenè adduct. Rot. coram Dunoz.
iun. deciſ.921. num.1. & ſeq. & deciſ.944. n.1.
44 & ſeqq. & in domibus prætioſis, quæ fru-
ctus non reddunt, vel eos reddunt minores
iuſto valore debent æſtimare conſiderata
materia, & forma, ac vlterius quanti eius-
modi domus cõmuniter vendi ſoleãt Gabr.
conſ.168. num.114. ver. quando vero, & ſeq.
lib.1. & latè monet Mareſcot. variar. lib.2.
cap.114. num.12. & ſeq. vbi arguit Natt.
conſ.322. num.4. dum videtur velle, quod
in tali æſtimatione non habeatur ratio quã-
ti domus communiter emi, & vendi poſſet.

45 Et debet peritus dare relationem certã,
& claram, alias poteſt officio Iudicis com-
pelli, vt illam declaret Felin. in cap. propo-
ſuiſti num 6. verſ. & ſit cautus de probat. Pa-
cian. de probat. lib.1. cap.47. num.157. & alijs
adductis Rot. cor. Dunoz. iun. d. 921. n.2. & 3.

46 Non tamen tenetur peritus reddere ra-
tionem in ſua relatione & peritia, cur ita
ſenſerit Dec. in cap. propoſuiſti num. 33. de
probat. Menoch. adipiſc. rem.5. nu. 166. Grat.
diſc.228. num.22. Burat. deciſ. 790. num. 4.
licet alij contrarium ſentiant, vt Pacian. de
probat. lib.1. cap.47. numer.65. & ſeq. Scain.
deciſ.12. num.74. intelligendo tamen, vt
tunc procedat concluſio, quando iudicium
periti conſiſtit in mera operatione intelle-
47 ctus, non autem quando conſiſtit in diſcuſ-
ſione facti cadentis ſub ſenſu corporeo, vt
poſt. Bart. in l. de ætate num.10. ff. de minor.
Felin. in cap. propoſuiſti num.6. verſ. & ſis cau-
tus de probat. & alios, declarauit Rota coram
Dunozetto iun. deciſ. 921. num. 30. vbi, &
quod non dicitur exigi cauſam æſtimatio-
nis, cum petitur, quod compleat, & perfi-
ciat ſuam relationem aperiendo veritatem
valoris ſingulorum corporum. Cęterum ſer-
48 uare debent periti omnino formam in de-
puta-

putatione ſibi præſcriptam, alias nulliter
procedunt. *Rota deciſ. 759. num. 2. in fin. par. 3. recent.*

49 Et valet relatio, eique ſtatur etiamſi periti de credulitate ſua referant *Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vendit. par. 3. cap. vlt. num. 5. ad fin. quatenus*, tamen non agatur de eis,
50 quæ certo ſciri poſſunt, puta menſura, & ſimilibus, quia in eis debent teſtari de veritate, non de credulitate, vt poſt alios pleniſſime relatos diſtinguendo tradit *Pacian. de prob. lib. 1. cap. 47. num. 19.* & eſt diſtinctio *Bald. in prima conſtitutione ff. num. 16. verſ. ſed dubitatur*, vbi loquendo de iuramento per peritum præſtando, dicit, quod ſi tractatur de eis, quorum notitia certa haberi poteſt, debet eſſe iuramentum veritatis, ſi autem de eis, de quibus non poteſt haberi notitia certa, ſed tantum opinata, tunc iurare debet de credulitate, idem *Bald. in l. hac edictali §. is illud n. 4. C. de ſecund. nupt.* vbi quod iurant de veritate in illis, quæ poſſunt oculata fide videri, in alijs, de credulitate *Anan. in cap. ſignificaſti 18. num. 13. verſ. dubitatur autem de homicid. Dec. in cap. propoſuiſti num. 52. de probat. Scheuch. de probat. num. 25. prope fin. verſ. præterea, Tiraq. de præſcript. gloſ. 8. verſ. & hoc quidem verũ Couar. var. lib. 2. cap. 13. num. 4. verſ. quarta concluſio.*

51 An autem requiratur citatio partis in ipſa relatione facienda, videlicet ad videndum referre peritos, vel ad dicendum contra relationem, ſunt variæ opiniones, nam pro affirmatiua ſtat *Dec. conſ. 416. num. 21. verſ. & dato, & plures refert Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 372. Gratian. diſc. 874. num. 38.* & ſenſiſſe videtur *Rota coram Gregor. deciſ. 545. num. 9. & coram Burat. deciſ. 458. num. 6.*

52 Contrariam verò, quod talis citatio non ſit neceſſaria tenent *Roman. conſ. 61. num. 1. ad med. verſ. item nec requiri Aretin in §. quadam actiones num. 12. ad med. inſt. de act. Gabr. de citat. concluſ. 1. num. 418. Afin. in praxi §. 7. lim. 107. Mont. tract. de finibus cap. 32. de finibus num. 5. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47. num. 121. Menoc. adipiſc. rem. 5. n. 165.* & alij plures.

53 At veritas eſt, quod vbi pars fuit ſemel citata ad videndum eligi peritum, ſeu alias electioni interfuit, tunc neceſſaria non ſit alia citatio in relatione ipſa, vt docet *Bart. in l. Teopompus numer. 11. ff. de dot. præleg. Felin. in cap. iudicante num. 1. poſt princ. de præſcript. Couar. variar. lib. 2. cap. 13. num. 5. in 8. concluſ. Neллus de concordan. gloſ. num. 323. Rota coram Coccino deciſ. 1633. num. 5.*
54 *& ſeqq.* & idem eſt, ſi, vt alij dicunt, periti fuerunt ab ipſis partibus electi, ſeu de eorum conſenſu *Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 8. nu. 373. verſ. tertio reſpondetur Farin. conſ. 70. num. 16. poſt med. Maſcard. de prob. concl. 653. num. 2. Monac. deciſ. Bonon. 10. num. 2.*
55 vel ſi partes interfuerunt æſtimationi per eoſdem factæ, vel ad intereſſendum citatæ fuerunt, quia, & hoc ſufficit abſque alia citatione ad videndum referre, *Gratian. diſc. 875. num. 37. & ſeq. Poſt. de manuten. obſer. 101. num. 11. Boer. deciſ. 283. num. 35.* & latè *Rota coram Burat. dec. 70. num. 2. & 3.*

56 Et debent periti referre cum iuramento in actis, ſeu relationem in ſcriptis factam cũ iuramento reproducere *Alberic. in l. hac edictali num. 3. C. de ſecund. nupt. Saluſt. in praxi lib. 2. cap. 43. num. 2. ad fin. Poſt. de manut. obſeru. 101. num. 12.* & ſentit *Rota dec. 630.*
57 *num. 4. par. 2. rec.* quod tamen intelligo niſi iurauerint ab initio in ſuſceptione officij, de quo dictum eſt ſupra, non enim multiplicanda ſunt iuramanta, nec aliquẽ video, qui hoc dicat, quod reiterari debeat iuramẽtũ, & vbi dictum eſt ſupra iuramentum non requiri loquendo in ſuſceptione officij, nec requiritur iſtud in relatione facienda, & in ſpecie de iſto, quod non requiratur, vbi peritus eſt electus ab vtraque parte *Gratian. diſc. 875. num. 35. Poſt. d. obſer. 101. n. 13.*

58 Vbi autem ſunt electi duo debet vterque referre, alias ſi vnus ſolus referat, relatio eſt nulla, & non attendẽda *Ridolph. in praxi. par. 1. cap. 8. num. 129. Rota coram*
59 *Greg. deciſ. 545. nu. 8.* & poſſunt, ſiue ſimul, ſiue etiam vterque de per ſe ſeparatim referre, vt poſt *Ang.* tradit *Menoc. adipi. rem. 5. n. 165. ver. nec adhibenda*, quod procedit
60 abſque difficultate, quando ſunt duo periti electi vnus pro parte, iuxta dictam praxim, nam vbi eſſent plures electi ſimul ab vtraq; parte, contrarium eſſet dicendum, vt per *text. in l. ſi in tres, & l. ſeq. ff. de arbitr.* tradit *Surd. conſ. 452. num. 4. ver. tertio eodem*, vbi etiam, quod conſtare debet eos collocutos fuiſſe, & negotium ſimul contuliſſe.

61 Relatio verò non eſt neceſſe, quod fiat in die iuridica, ſed poteſt fieri etiam in die feriata, prout dictum eſt de ipſa electione peritorum *Dec. in cap. propoſuiſti num. 55. de probat. Iaſ. in conſ. 200 ad fin. verſ. 2. dicitur lib. 2. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47. num. 59. Menoc. adipiſc. rem. 5. num. 165. verſ. poterit quoque Mareſcot. variar. lib. 2. cap. 7. num. 3. & 4. Poſt. de manuten. obſer. 101. num. 14.*

62 Relationi autem peritorum electorum, vt ſupra, ſi concordent, ſtandum eſt, quia gene-

rale eſt, vt ſtari debeat peritis in arte latè
Bert.conſ.ciu.1.n.57.& 9.Poſt.de man.obſeru.
101.n.14.poſt med. Rot.dec.526.n.5.p.4. rec.
63 maxime ſi non fuerit ab ea appellatum Rot.
coram Bich. deciſ. 564. num.8. & coram Celſo
deciſ. 366. num. 7. licitum eſt enim ab ea
64 appellare etiam ei, qui peritum approba-
uit, quia approbans peritum, dicitur appro-
bare perſonam, nõ relationem Menoch.conſ.
343. num. 28. Couar. variar. lib.2. cap. 13.
num.1. verſ. item & illud Gratian. diſc.263.
65 num.22. & etiam ei qui relationi ſtare pro-
miſit, ſi non promiſit ſtare cuicumque æſti-
mationi, vt poſt Bald. in l.tale pactum §.pro-
uocauit n.5. de pact. dixit Rota coram Seraph.
deciſ. 513. num. 4. in qua deciſ. ſub num.2.
fuit dictum non releuare, quod non fuerit
appellatum in tempore, quia Iudex poteſt
quandocumque admittere alium ad æſti-
66 mandum, & vbi appellatum, relationi non
ſtandum eſt, ſed deueniendum ad electio-
nem peritiorum Afflict. qui alios antiquiores
adducit deciſ.188. num.4. Marcheſan.de com-
miſſ. par. 1. fol. 1210. num.114. Garzia de
expen. cap.24. num.22. ad fin. vbi de ponde-
ratore publico Rim.iun.conſ.335.num.2. vbi
maxime ſtante læſione Andreol. contr. 128.
num.6. vbi de veriori Seraph.deciſ. 513. n.1.
67 ſed hoc intelligitur, vt liceat appellare vna
vice tantum Seraph. deciſ.1494. num.2. non
enim dandus proceſſus in infinitum, vt poſt
alios tradunt Gratian.diſc.600. num.30. Fe-
rentill. ad Burat. deciſ. 70. ad fin. Andreol.
contr.128. nu.7. Rota in Romana pretij Fiani
coram Lancelloto penes Marcheſan. par.2. fol.
236 num. 5. verſ. neque obſtare, niſi fortè
68 vtraque pars appellet, quia tunc admittẽ-
da eſſet appellatio etiam vltra primã vicẽ,
& in caſu, quo ſit prohibita, vt eſt Bononię
per conſtitutionem Iuſtinianam Monac. dec.
Bonon.55. num.26. Seraph. dict. deciſ.1494.
num. 2.

69 Si quis autem à relatione periti appellet
in aliqua parte tantum taxatiue, tunc reli-
quis in ea contentis conſentire videtur, vt
dixit Rota coram Bubio. deciſ. 291. num.6.
per text. in l. ab eo C. quomo. & quando iud.
cap. ſollicitudinem de appell. Rota dec. 380.
num.9.par.1.rec.

70 Si vero periti diſcordent, tunc eis non
ſtandum, ſed deueniendum eſt ad electionẽ
tertij Bald.in l.hac edictali num.3. & ibidem
Salic. num. 10. C. de ſecundis nupt. Menoch.
conſ.343. num. 29. Gabr. conſ. 168. nu.107.
verſ. arbitratoribus igitur lib. 2. Rota deciſ.
71 612.num.1.par.1.rec.adeò vt, licet ab initio
arbitrarium ſit Iudici, an eligi debeant pe-
riti, vel aliter probandus ſit valor Purpur.
conſ.356.num.4. Seraphin. deciſ. 1494.nu.6.
72 & quod poſſit ſe extraiudicialiter informa-
re de valore, & arbitrari Cancer.variar.cap.
8. num.24. & 25. vbi, & ita practicari par.2.
& generaliter, vbi iudicio, & ſcientia ſua
poteſt cauſam terminare, non teneatur pe-
ritos eligere Bald. in l. 2. num. 55. C. de re-
ſcind. vend. Gratian. diſc. 228. num. 17. &
plene ex profeſſo firmat Rota deciſ. 52. n.4.
& ſeq. par.7. rec. vbi etiam firmatè contra
quod in eis, quæ pro ſuo iudicio diſtingue-
re nequit, tenetur peritos eligere num.3. &
9. & ſeq. tamen vbi viam electionis perito-
73 rum adeptus eſt, & primi duo diſcordarũt,
non poteſt ſe ipſum in tertium eligere, iuxta
deciſ. Rot. coram Merlino deciſ. 678. per tot.
& ſignanter num. 6. & ſeq. & facit Gratian.
diſc.228.num.19.& ſeq. licet in contrarium
faciat Ioſeph. Ludouic. deciſ.Peruſ.28.n.21.

74 Et eius electio quoque facienda, vt di-
ctum de primis, videlicet à partibus, & in
earum diſcordia, vel contumacia à Iudice,
Felin. in cap. propoſuiſti num.6. & Dec num.
39. de probat. & al. adduct. Adden.ad Burat.
deciſ.70. num. 14. Merlin. dec. 678 num. 2.
ſecluſa autem contumacia, vel diſcordia
partium, non poteſt Iudex ex ſe tertium pe-
ritum eligere Pacian.de probat.lib.1.cap.47.
num.117. Gratian. diſc. 228. num. 6. & ſeq.
& num. 19. & ſeq. vbi vult hoc præcipuè
procedere, vbi conſenſit primos à partibus
eligi, quidquid ſit econtra de iure, & hæc
tanquam ſecunda electio, debet etiam eſſe
75 vltima, ne detur proceſſus in infinitum, vt
dictum eſt, vnde tertio perito omnino ſtan-
dum erit l.item ſi vnus §.fin. vbi gloſ. in verbo
auctoritati ff. de recept.arbitr. Soccin. Sen.conſ.
54. ſub num.2. lib.2. Ridolph. in prax.par.1.
cap.8.n.132. Canaler.dec.484.n.1.

76 Verum hoc non procedet, ſi ſecunda
æſtimatio eſſet nulla, tunc enim deuenien-
dum eſſet ad aliam æſtimationem nouam,
quia id quod nullum eſt, caret omni effe-
ctu, vt dicit Seraph. dec. 513. num. 5. Ridol-
phin. in praxi par. 1. cap. 8. num.127. vnde
idem eſſet ſi fuiſſet nulla prima, quia non
77 eſſet computanda, niſi fortè pars eam ſci-
uerit, & tacuerit, ac ad vlteriora proceſſe-
rit, videlicet ad electionem tertij ex capite
diſcordiæ inter primos, nulla facta mentio-
ne nullitatis electionis illorum, quia cenſe-
retur tunc nullitas remiſſa, & nõ poſſet pro-
pterea amplius allegari, vt pleniſſimè fir-
mat Barz.dec.22.n.25.ad med. & ſeq.

78 At è contra ſi non ſubſiſtat diſcordia in-
ter primos propter quam fuerit facta ele-
ctio ſecunda, tunc talis ſecunda electio erit
nulla, vti fundamẽto carens Surd.conſ.452.
num. 41.

nu.41.verſ. de tali autem diſcordia, & n.49. verſ.Ginami vero.

79 Imò fortius ſi diſcordantibus primis duobus, ante tamen relationem factam, deuentum fuerit ad electionem tertij, & partes promiſerint illi ſtare, adhuc ſi poſtea primi illi duo concordent, & referant, eis ſtandum erit, non tertio, quia per electionem tertij non deſinunt eſſe periti etiam primi, ſed potius defecit electio tertij deficiente diſcordia primorum, in qua ipſa electio ſecunda fundata eſt, nec releuat promiſſio de ſtando ipſi tertio, quia intelligitur prout de iure, quatenus videlicet primi diſcordent, vt præciſe reſpondit *Bald. conſ. 97. num. 1. lib.5.* & ſequitur *Gratian.diſc.228.num.9.*

80 Præterea, quod dicitur non eſſe faciendam aliam electionem vltra ſecundam, indiſtincte non eſt accipiendum, ſed tantum quatenus vtraque relatio ſit ſuper eodem dubio, vt dixit *Rota in Rom.pretij Caſtri Fianæ cor.Lancellotte penes Marcheſ. part. 2. fol. 236. num.5.verſ. neque obſtare & Rodelphin. in praxi part. 1. cap. 8. num. 125. Gratian. diſc. 600. num. 31.*

81 Prout etiam deueniendum quoque erit ad aliam electionem, ſi relatio ſecundo electi appareat erronea, quia tunc ei non ſtandum *Bart. in l. 2. num. 1. verſ. an hoc ſit verum, & num. 4. verſ. quæro quid in computatione C. de iur. fiſc. lib. 10. Rodolphin. in d. cap. 8. num. 126. Burat. deciſ. 56. num. 7. Rota in rec. deciſ. 554. num. 4. in fin. part.2.*

82 & ſufficit probari errorem in aliqua parte, ad hoc vt ei tollatur fides in totum *Caſtren. conſ. 301. num. 4. lib. 1. Rot. d.. deciſ. 554. num. 4. part. 2. rec. & cor. Bich. deciſ. 596. num. 10.* qui enim errauit in vno, potuit & in reliquis errare, late *Gregor. deciſ.79.num. 2. & ibi Adden.*

83 Tunc autem ſecluſis prædictis ſtandum eſt abſolute relationi tertij periti, quando ipſe cum aliquo ex primis concordauit, at vbi diſcordauit ab omnibus, tunc variæ ſunt opiniones, & ipſamet Rota variaſſe videtur, quod enim tunc nulli ſtandum, ſed deueniẽdum ſit ad electionem alterius, tradit *Menoc. conſ. 343. num.29. Gabr.conſ.168. num. 106. lib. 1. Rot. deciſ.554.num.3. part. 2. rec. quæ eſt Burat. deciſ. 56. num. 5. vbi etiam Adden. num.7. & ſeq.*

84 Contrariam vero opinionem, quod tertio etiam diſcordanti ab alijs ſtandum ſit probat *gloſ. in l. item ſi vnus §. fin. verſ. auctoritatis ff. de recept. arbitr. & ibi Bart. num. 3.verſ.dicit tamen & Bald.in fin. ver. in gloſ. Gabr. de arbitr. concluſ. 1. num.3.ad fin. Rot. cor. Cavaler. deciſ. 484. num.1. & in rec. dec. 294. num. 2. part. 1.* quæ loquitur in ſpecie de peritis electis ad æſtimanda melioramẽta, & eſt coram *Vbalde Seniore deciſ. 3. num. 2. dec. 101. n.3.part.4. & deciſ. 26. num. 20. part. 10. recent.*

85 Pro conciliatione harum opinionum ſunt aliæ opiniones pariter variæ, primo enim volunt aliqui diſcordiam ipſam tertii periti ab aliis, vel nullam, vel irreleuantem reddere, cum regula illa, quod in ſuma maiori contineatur minor *l. 1. § ſi ſtipulanti ff. de verb. obl. l. inter pares in fin. & ibi Imol. & Alex. n 10. ff. de re iud.* & dixi de ea plura ſupra *in c. 19. n. 118. & ſeqq.* loquendo de teſtibus diſcordantibus, quæ tamen aduertendũ eſt non applicari totaliter peritis, quia inter teſtes, & peritos, militat in propoſito iſto diuerſa ratio, vt dicit *Salic. in l. hac edictali nu. 10. C. de ſecund. nupt.* dicunt enim cum prædicta regula, ſi tertius æſtimauit minoris, quod concordet alius cum ipſo in ſumma illa, ſi vero æſtimauit pluris, quod concordet ipſe cum alio in ſumma minori, & ſic ſemper illi ſummæ minori ſtandum eſſe *Surd. conſ. 452. num. 58. verſ. demum tamen Ceccin. deciſ. 136. num. 2. Dunoz. Iun. deciſ. 177. num. 1. Bich. deciſ. 291. num.8. in rec. deciſ. 356. num. 4. part. 2. & deciſ. 26. num. 19. part. 10.*

86 At contrarium, quod in peritis dicta regula, quod in ſumma maiori continetur minor, non procedat, nec dici poſſint concordare in minori tenent *Salic. in l. hac edictali num 10. C. de ſecund. nupt. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47. num. 69. & ſeq. Menoc. dec. Lucen. 1. num. 4. & ſeq. Gratian. dec. March. 32. num. 15. & ſeq.*

87 Circa quas opinines fingo, quod tres periti vnus æſtimauerit viginti, alius viginti quinque, alius triginta, & quatenus tertius fuerit ille, qui æſtimauit viginti, videtur adhærendum vltimæ opinioni, quod ipſi tertio ſtandum non ſit, quia vterque ex primis illum redarguit, & quia ſi licuit vni ex partibus reclamare ab æſtimatione in vigintiquinque, multo magis ei licere debet reclamare ab æſtimatione in viginti, & in his terminis loquitur ſignanter *Gratian.* & firmat tertio non eſſe ſtandum *d. deciſ. Marchia 32. num. 15. & ſeq.*

88 Si vero tertius Peritus fuit ille, qui æſtimauit viginti quinque, vel fuit ille, qui æſtimauit triginta, numquam militant præfatæ rationes contra primam opinionem, quod ei ſtandum ſit, vt patet conſideranti, ſed vtroque caſu concordia, iuxta dictam opinionem, cadit in viginti quinque, & ſic in media via, quæ in hac diſcordia peritorum

rum ampleƈti debet, vt poſt *Salic. in l. 2. nu. 28. & ſeqq. C. de reſcind. vend. Alex. conſ. 64. num. 9. lib. 2. Surd. conſ. 452. num. 74.* & alios allegatos dixit in primo caſu, videlicet vbi tertius medium tenuerat *Rota in vna Rom. conſignationis ſequeſtri 22. Maij 1620. cor. Pamphilio*, & in ſecundo, vbi videlicet tertius peritus omnes alios exceſſerat *in Peruſina executionis 20. Februarij 1617. coram Remboldo* quæ hodie habetur inter eius impreſſas *deciſ. 113. num. 2.*

89 Verum quia poteſt eſſe, quod in his duobus caſibus, & præcipue in vltimo circumſtantiæ facti aliud ſuadeant, vti ſi relatio tertij periti eſſet nimis exceſſiua, & proinde de erroneitate, vel aliter ſuſpecta, hinc ſequitur, vt relinqui debeat aliquid in hoc propoſito Iudicis arbitrio prout cenſuit *Rot. in citata Peruſina executionis corã Romboldo.*

90 Secundo volunt alij, quod in præfata diſcordia omnium trium peritorum coaceruentur omnes ſummæ ab eis relatæ, & deinde ſumma ex eis conflata diuidatur in tres partes, quodque vna capiatur pro iuſto valore, & hæc fuit opinio *Salic. in l. hac edictali num. 10. poſt med. C. de ſecund. nupt.* quam ſequuti ſunt *Cotta in memoriali in verſ. æſtimatores Stracca de aſſecuratoribus gloſ. vlt. num. 8. in fin.* & alij, & licet eadem opinio non placuerit Alciato tamen latè defenditur à *Riminald. iun. conſ. 335. num. 15. & ſeq. & a Gratian. in deciſ. March. 32. nu. 6. & num. 12. & ſeqq.* vbi dicit non eſſe tutum ab ea recedere.

91 Tertio dicunt alij, quod aut primi periti ſtante diſcordia non retulerunt in actis, & tunc ſtandum ſit tertio, qui legitime retulerit, aut verò illi ſeruatis ſeruandis retulerunt, & tunc tertius cum vno ex eis concordare debeat, alias ipſi ſtandum non ſit *Card. Zabarel. in cap. ſuſpicionis ſub num. 5. de offic. deleg.* vbi dicit notandum, & vidiſſe de facto, prout eum refert, alijsque concordãtibus adductis ſequitur *Surd. conſ. 452. num. 64. prope fin. Gratian. diſc. 228. num. 12. & ſeqq.* & referunt etiam *Adden. ad Burat. deciſ. 56. num. 8. ad fin. & Ridolphin. in praxi par. 1. cap. 8. num. 135.*

92 Quarto dicunt alij, quod aut tertius peritus fuit aſſumptus ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, vel Iudice cogente, & tunc ſtandum ſit relationi ipſius, ne detur proceſſus in infinitum *d. l. item ſi vnus §. fin. vbi gloſ. in verſ. auctoritati in fin. ff. de recep. arbitr.* aut verò tertius peritus fuit electus de voluntate, & conſenſu partium, & tunc ſi ille diſcordat ab alijs duobus nulli ſit ſtandũ *Gabr. de arbitr. concluſ. 1. num. 4. Surd. conſ. 452. num. 60. Gratian. diſc. 228. num. 10. Ridolphin. in praxi dict. cap. 8. num. 136.* vbi dicit hanc videri meliorem diſtinctionem, quam ſit proxima præcedens, ſed tamen poſtea ab ea recedit in caſu periti electi à partibus cum alia diſtinctione penes eum videnda *Adden. ad Burat. dict. dec. 56. num. 8. Rot. cor. Peutingerio dec. 231. num. 4. & 5.*

93 Quinto in caſu, quo tertius peritus exceſſerat ſummam relatam ab alijs, opinionem, quod non ſtandum ſit ſummæ maiori relatæ ab vno ex primis peritis procedere poſſe, quatenus etiam is, qui elegerat peritum illum primum reclamaret, ſecus autem ſi contentus eſſet ſtare illi ſummæ dixit *Rot. in dict. Rom. conſignationis ſequeſtri 22. Maij 1620. in §. nec obſtat. quod coram Pamphilio.*

94 Hæc tam magna varietas opinionum tribui debet non tam difficultati puncti iuris, quàm etiam maximæ diuerſitati caſuum, qui poſſunt contingere in facto, in quorum vno poteſt procedere vna opinio, quæ non procedat in alio, vt tetigi ſupra de prima, vnde neceſſarium videtur relinquere arbitrio Iudicis, quid magis expediat, ac iuſtitiæ, & æquitati conueniat in caſu contingenti, poteſt enim ipſe ſequi opinionem

95 vnius ex peritis diſcordantibus, qui ſit fide dignior, vel meliorem rationem afferat, vt cenſuit *Pinel. in l. 2. p. 3. n. 4. ad fin. C. de reſc. vendit. argum. l. ſi plures ff. de accuſat. & per gloſ. quam dicit notabilem in l. cum quid ff. ſi certum petatur*, & eidem permiſſum eſt relationes ipſas peritorum corrigere delendo,

96 vel ſupplendo, ſi iniuſtas, vel improbas cognouerit, vt ſenſit *Bart. in l. arbitro 9. nu. 4. verſ. in omnibus iſtis caſibus ff. qui ſatiſd. cogan.* & ibidem *Bald. num. 10. Alber. num. 2. Natta conſ. 489. num. 5. Sanch. de matrim. lib. 7. d. ſp. 113. numer. 25. & 26.* & alijs pluribus relatis dixit *Rota coram Merlin. deciſ. 678. num. 4. & 5.* & quod poſſit Iudex ex cauſa non adhibere fidem relationi periti dicit etiam poſt *Alex. Scaynus deciſ. Bonon. 12. num. 73. in fin.* quod ſi in qualibet materia procedit, prout indiſtinctè loquuntur præcitatæ auctoritates, multo magis dicendum eſt in materia æſtimationis melioramentorum, cum ſpecialiter in ea ineunda ius multum tribuat Iudicis arbitrio *l. in fundo 39. in princ. ff. de rei vindic.* & alijs adductis dixi ſupra in hac ſecunda parte vltimæ inſpectionis in princ.

De mercede in locatione conuenta, quis eam ſoluere teneatur, & de non conuenta quando debeatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Nemo cogendus aliena debita ſoluere.
2 Ampl. vt compellens ſoluere debita aliena puniatur in quadruplum.
3 Ampl. 2. vt ſi quis ceperit ſoluere, non propterea tenetur proſequi.
4 Habitans domum ab alio conductam ſimul cum conductore, non tenetur ſoluere penſionem domino.
5 Condicere non poſſunt pecunia ob eo, qui non ſoluit, licet ei pecunia profuerit.
6 Lim. in ſubſidium ſi ille, qui pecuniam debit non ſit ſoluendo.
7 Habitans domum ab alio conductam tenetur domino in ſubſidium, ſi conductor non ſit ſoluendo.
8 Decl. procedere ſi habitauit titulo lucratiuo.
9 Habitans domum ab alio conductam ſi ſoluit penſionem conductori non poteſt moleſtari à domino.
10 Habitare titulo lucratiuo non dicitur is, cui praſtanda erant alimenta, & cum eis habitatio.
11 Pater tenetur praſtare habitationem filio, & maritus vxori.
12 Lim. ſi Pater, vel maritus ſint pauperes, & praſtare non poſſint.
13 Decl. vt qui hanc impotentiam allegat, eam probare debet.
14 Et dicta probatio debet perentere tempus de quo quaritur.
15 Vxor, vt poſſit compelli ſoluere penſionem domus conducta à marito, probandum eſt non potuiſſe maritum eam ſoluere de tempore habitationis praſtita.
16 Penſionis ſolutio, qua exigitur ab eo, qui habitauit domum cum conductore reſtringitur ad eius ratam.
17 Ampl. etiam in duobus ſimul conducentibus.
18 Lim. in eis perſonis, qua tenentur ad alimenta, & habitationem erga conductorem.
19 Vxor non poteſt compelli ſoluere penſionem domus conducta à marito, ſi nihil aliud habeat, quam ſuam dotem.
20 Lim. vt teneatur etiam vſque ad medietatem dotis.
21 Decl. limitationem procedere ſi alia medietas ſit ſufficiens pro eius alimentis.
22 Vxor obligans ſe ſimul cum marito cenſetur fideiuſſiſſe, & non tenetur, niſi conſtet eius negotium fuiſſe geſtum.
23 Et apparet geſtum eſſe negocium mariti ſi cum eo tractatum ſemper fuit.
24 Nec ex eo, quod actum fuit de conductione domus in qua etiam ipſa mulier habitare deberet dici poteſt geſtum negocium mulieris.
25 Vidua continuans habitare domum conductam à marito, tenetur ſoluere mercedem pro tempore, quo inhabitauit poſt mortem viri.
26 Lim. ſi inhabitaret cum haredibus viri iure familiaritatis.
27 Lim. 2. vt finita locatione facta non cenſeatur viduam reconduxiſſe.
28 Lim 3. vt ſi inhabitet cum haredibus viri teneatur erga dominum ſolum in ſubſidium.
29 Sublimitu haac vltimam limitationem, vt teneatur in ſubſidium tantum poſt annuum luctus, ſi dos non conſiſtat in ſtabilibus.
30 Actus facti iure familiaritatis, ſicut non proſunt, ita nec nocent.
31 Habitans iure familiaritatis cum domino, vel cum conductore non tenetur ſoluere penſionem.
32 Tutor habitans cum pupillis non tenetur ſoluere penſionem.
33 Ampl. in curatore, & quolibet alio adminiſtratore.
34 Decl. procedere quatenus expediat minori, vt adminiſtrans habitet.
35 Duobus conducentibus vnam domum, vnus non tenetur niſi pro ſua rata, etiamſi ſolus habitet.
36 Ampl. etiamſi alius diſceſſerit ob iurgia habitantis.
37 Socius habitans domum cõmunem non tenetur ſoluere penſionem alteri ſocio tangentem.
38 Ampl. vt etiamſi conduxerit à conſocio partem ſuam. & finito tempore locationis continuet habitare.
39 Contr. tenent alij, & num. 40, & 41. vbi de veriori, & num. 43.
42 Lim ſi domus ſit ſolita locari, quia tunc ſocius tenetur penſionem ſoluere.
44 Lim. 2. ſi ſocius percipiat cõmoditatem, vel aliam vtilitatem, qua diuidi poſſit, quia tunc tenetur dare partem ſuam conſocio.
45 Lim. 3. ſi ſocius, qui re cõmuni vtitur controuertat dominium conſocio, vel habitationem impediat.
46 Lim. 4. vt concluſio procedat quando domus commode diuidi non poteſt, alias ſecus.
47 Lim. 5. ſi ſocius habitans fuit prouocatus ad diuiſionem, quia poſtquam fuit conſtitutus in mora teneatur ſoluere.
48 Ingrediens domum alienam, & habitans, ſi domus ſit ſolita locari, & ipſe ſolitus conducere, teneatur ſoluere penſionem.
49 Et agendum condictione ſine cauſa ad id quanti is, qui inhabitauit eſſet domum conducturus.
50 Et ſufficit domino, vel probare ſolitum locandi, & conducendi, vel quanti is, qui inhabitauit eſſet aliã domum conducturus.
51 Locatio, & conductio cum eo qui domum alterius inhabitauit arguitur ex coniecturis, & circumſtantijs.
52 Actio praſcriptis verbis datur vbicumque contracta locatio, & merces certa non ſit conſtituta.
53 Merces locationis, vbi non eſt expreſſe conſtituta debetur quanti conductor conduxiſſet, non quanti locator locuſſet.
54 Lim. non procedere ſi is, qui rem retinuit teneatur ad fructus quos recipere potuiſſet.
55 Creditor retinens pignus, tenetur ad fructus, quos percipere potuiſſet.
56 Decl. procedere in pignore extraiudiciali, ſecus in iudiciali, quia in eo non tenetur niſi de lata culpa.
57 Et ad conuincendam culpam non ſufficit probare, quod omiſerit facere diligentias de reperiendo conductores, ſed requiritur, quod conſtet locure potuiſſe, & noluiſſe.
58 Immiſſus in poſſeſſionem domus, & ſolatanum non tenetur imputare fructus in extinctionem ſui crediti. niſi conſtet, quod locauerit, vel potuerit locare, vel ipſe inhabitauerit.
59 Salarium non conuentum non debetur.
60 Ampl. vt nec debeatur pollicitatione incerta promiſſum.
61 Decl. ampliationem, vt non debeatur per viam actionis, ſecus autem officio iudicis.
62 Lim. ſi conſtet eum cui opera praſtita fuerunt conducturum fuiſſe, & quanti.
63 Lim. 2. ſi praſtans operas, erat ſolitus locare, & recipiens erat ſolitus conducere.
64 Ampl. ſecundum aliquos, vt ſufficiat ſolitum vnius.
65 Contr. & num. 66. vbi de mag. com. & tenenda.
66 Ampl. hoc contrarium, vt non ſufficiat neque ſolitum praſtantis, neque etiam recipientis.

67 Lim.

67 Lim. hanc ampliationem ſi cum ſolito operas recipientis concurrat aliqua coniectura, ex qua arguatur cum fuiſſe illas operas conducturum.
66 Lim. 2. ſi reſpectu operas præſtantis, agatur de prima operarum præſtatione.
69 Decl. quod dictum eſt requiri ſolitum præſtantis, & recipientis operas, non procedere vbi adſit conſuetudo regionis, quod ſalaria præſtentur.
70 Et talis conſuetudo adeſt Romæ in Curia Gubernatoris, & quomodo ibi procedatur.
71 Et non ſolum ſufficit conſuetudo Tribunalis, ſed etiã Ciuitatis ſoluendi ſalaria non conuenta.
72 Et non ſolum totius Ciuitatis, ſed etiam particularum aliquarum perſonarum.
73 Et talis conſuetudo adeſt Romæ inter laniones, & ſindacos.
74 Et adeſt etiam conſuetudo prædicta, quo ad Procuratores.
75 Et idem eſt quoad agentes, & ſollicitatores.
76 Lim. etiam concluſio, quod ſalarium non conuentum non debeatur, vt procedat in famulis vilibus, ſecus in eis qui vocant honeſtioribus muneribus.
77 Decl. procedere in Aduocatis, & profeſſoribus literarum.
78 Medicis quoque debetur ſalarium non conuentum inter quos veniant etiam obſtetrices.
79 Idem eſt de Philoſophis.
80 Quid de Librarijs Notarijs, & Calculatoribus.
81 L. 1. ff. de ;var. & extraord. cognit. quomodo intelligatur.
82 Vicario Epiſcopi ſalariũ non conuentum, non debetur.
83 Contr. & n. 84. vbi de veriori.
85 Vicario Epiſcopi ſolarium non ſolutum ab Epiſcopo anteceſſore cui inſeruiuit, non tenetur ſoluere ſucceſſor.
86 Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad debita neceſſaria anteceſſoris.
87 Epiſcopus non tenetur de iure Vicarium deputare, & ideo debitum ſalarij Vicario dandi eſt voluntarium.
88 Lim. in Epiſcopatibus magnis.
89 Lim. quod dictum eſt Vicario deberi ſalarium, etiam non conuentum, vt non procedat ſi Vicarius percipiat ſufficientem mercedem ex vtilitatibus Vicariatus.
90 Procuratoribus non deberi ſalarium non conuentum niſi probatis dictis requiſitis de ſolito locandi, & conducendi tenent aliqui.
91 Text. in l. qui procurationem 34. C. de decurion. lib. 10. declaratur.
92 Procuratoris officium non eſt vile.
93 Maxime in Procuratoribus ad iudicia.
94 Et certius in Procuratoribus Curiæ Principis, & præcipue Romanę.
95 Procuratores Romanæ Curiæ præferendi ſunt Aduocatis exteris.
96 Procuratoribus ad Iudicia debetur ſalarium etiam non conuentum.
Contrarium ſtatutum eſt in Vrbe per Reform. Pauli V. tit. de Aduocatis §. 13.
97 Reform. Pauli V. ſub tit. de Aduocat. & Procurat. dict. §. 13. declaratur vt non procedat ſi adſit recompenſatio in genere.
98 Decl. 2. eadem Conſtitutio, vt impediat petere ſalarium per viam actionis, ſecus implorando officium Iudicis.
99 Concluſio, quod ſalarium non conuentum non debeatur limitatur alijs modis relatiue.
100 Et generaliter limitatur, vbi appareat contraria partium voluntas.
101 Salarium vbi regulariter debetur ſecus eſt ſi appareat ex circumſtantijs partes aliter ſenſiſſe.
102 Merces an debeatur vel ne, eſt quæſtio facti, ſcilicet an partes ſenſerint eam deberi, vel non.
103 Decl. tamen non ſufficere probare voluntatem vnius partis.
104 Conſanguineus præſtans operas conſanguineo, cenſetur intuitu conſanguinitatis præſtitiſſe, non conſequendi mercedem
105 Lim. ſi adſit ſolitum locandi, & conducendi operas.
106 Lim. 2. vt vbi conſanguineus habet regulam pro ſe ad conſequendam mercedem.
107 Sanguinis coniunctio ſola non facit præſumere donationem.
108 Secus ſi aliæ coniecturæ concurrant.
109 Lim. in aſcendentibus, & deſcendentibus, quia in eis præſumitur donatio.
110 Decl. limitationem non procedere ſtante magnitudine rei donatæ.
111 Decl. 2. vt donatio præſumatur in alimentis, & omnibus ad ea pertinentibus, ſecus in alijs.
112 Filius adminiſtrans bona paterna patre viuente an poſſit eo mortuo aliquid prætendere ratione adminiſtrationis, eſt quæſtio controuerſa, quæ reſoluitur ex circumſtantijs.
113 Filius, qui negociatus eſt tanquam patris miniſter, & multa lucratus non poteſt in diuiſione cum fratribus ſalarium petere.
114 Lim. vrgentibus circumſtantijs in contrarium arbitrio Iudicis.
115 Et poſſunt etiam circumſtantiæ eſſe tales, vt omnino ſalarium debeatur.
116 Filio magis debetur recompenſatio ſi laboret pro matre quam pro patre.
117 Et multo magis ſi laboret pro vitrico, vel nouerca.
118 Amicus præſtans operas, vel vſum rei amico, non petit mercedem.
119 Inter amicos omnia ſunt cõmunia, etiam coniuges, & quomodo hoc intelligatur.
120 Ampl. etiam in filio amici.
121 Decl. procedere ſi propter amicitiam cum patre gerat quis negotium filij, ſecus ſi gerat negotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit etiam filij.
122 Decl. 2. non ſufficere ſolam amicitiam ad arguendum, quod quis noluerit mercedem.
123 Et requiri, quod ſimul concurrant amicitia, cauſa pietatis, & modica impenſa.
124 Vel amicitia, quæ inducat affectum paternum, & cauſa pietatis.
125 Amicitia, vt cenſeatur remiſſa merces propter eam debet eſſe ſingularis.
126 Et debet agi de ſumma modica.
127 Offerens ſe ſponte ad ſeruiendum cenſetur noluiſſe ſalarium.
128 Idem ſi pro ſeruitio præſtando ſperabat conſequi honores.
129 Idem ſi profeſſus fuit ſe multum obligatum illi, à quo officium recepit.
130 Idem ſi ſeruitium præſtitum fuit ſub ſpe alicuius remunerationis liberalis.
131 Ampl. etiamſi in tali ſpe fallatur.
132 Salarium vbi non debetur promiſſio illius probanda eſt clara, non per verba æquiuoca.
133 Secus econtra, vbi ſalarium eſt debitum, quia promiſſio alias æquiuoca de eo intelligitur.
134 Verba dubia tribuenda ſunt potius titulo præambulo certo quam poſſibili.

135 Verba

135 *Verba curialia non obligant.*
136 *Verba Curialia non firmant deberi ſalarium nec contrarium.*
137 *Quandoque tamen ſunt mixta cum obligatione præciſa, & obligant.*
138 *Taciturnitas diuturna in petitione ſalarij arguit illud non deberi.*
139 *Sed hæc de ſe ſola non ſufficit niſi concurrat tempus habile ad præſcribendum.*
140 *Munera recepta ab inſeruiente quandoque ſuccedũt loco ſalarij.*
141 *Ex muneribus arguitur potius diminutio ſalarij, quam quod non debeatur.*
142 *Decl. procedere ſi concurrant requiſita, vt ſalarium peti poſſit.*
143 *Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia cenſetur animo compenſandi cum mercede.*
144 *Victus ſolus præſtitus famulo quandoque eſt merces ſufficiens.*
145 *Decl. procedere in famulis vilibus, ſecus autem in honeſtioribus.*
146 *Seruitij, & officij qualitas attenditur ad dignoſcendum an merces præſtita ſit ſufficiens.*
147 *Iuuenes apothecarum pro certo tempore inſeruiunt pro ſolo victu.*
148 *Salarium non debetur eis quibus conceduntur aliquæ horæ diei liberæ, vt poſſint ſtudijs operam dare.*
149 *Famuli ſcolarium, qui volunt poſſe audire lectiones ſalarium non habeat.*
150 *Salarium non debetur eis quorum officium lucrum ſufficiens eis affert.*
151 *Famuli doctorum recipientes munera à clientibus, vel ſcolaribus ſufficientia non habent ſalarium.*
152 *Veſtimentum factum à cliente famulo doctoris præſumitur factum intuitu domini, & imputatur famulo in ſalarium.*
153 *Concluſio, quod ſalarium non conuentum, non debeatur declaratur per aliquos, vt procedat, quo ad famulos tantum ſi eis victum præſtetur.*
154 *Operæ leues, & non continuæ non expoſcunt mercedem, ſeu ſalarium.*
155 *Obligatio antidotalis in foro exteriori non eſt efficax, neque ad agendum, neque ad excipiendum.*
156 *Alimenta recipiens ſi ſeruitia præſtet facienda compenſatio arbitrio Iudicis.*
157 *Lim. ſi ſint ſeruitia leuia, & quæ talia dicantur.*
153 *Contrarium ſeruatur in praxi.*
159 *Et compenſari in totum.*
160 *Contr. quod compenſentur pro rata æquiualente.*
161 *Concorda, vt prima procedat ſi adſit parua diſparitas valoris, ſecunda ſi magna.*
162 *Et quando adſit parua, vel magna diſparitas ſtatur arbitrio Iudicis.*
163 *Alimentandus tenetur operas ſuas præſtare alimentanti.*
164 *Decl. procedere in alimentando ex diſpoſitione iuris, non in alimentando ex diſpoſitione teſtatoris.*
165 *Lim. declarationem ſi teſtator reliquiſſet alimenta Domi.*
66 *Famulus cui relicta ſunt alimenta, vt ſtet cum hærede tenetur ſeruire hæredi, ut ſeruiebat teſtatori.*
167 *Alendus domi ſi aliqua de cauſa petat alimẽta extra domum in eorum taxationem deduci debet valor operarum, quas præſtare debeat.*
168 *Et habetur ratio operarum etiam in impuberibus poſt ſeptenniam.*
169 *Secus autem in infantibus, & valde ſenibus.*
170 *Et idem eſt hodie in Nobilibus.*
171 *Alimentandus non tenetur præſtare operas niſi condecentes.*
172 *Salarium non debetur pro muneribus neceſſario aſſumendis.*
173 *Tutor non poteſt petere ſalarium.*
174 *Lim. ſi ab initio antequam operas præſtet petat à Iudice ſibi quid certum conſtituat in quibuſdam caſibus.*
175 *Moleſtare dicitur conductor locatorem ſi ei mercedes non ſoluat.*
176 *Contrarium.*
177 *Declara primam procedere ſi agatur de prohibitione moleſtandi ipſi facta tanquam conductori.*
178 *Declara ſecundo, vt dicatur etiam moleſtare locatorem in vſufructu ſi vltra non ſolutionem uolit dimittere rem locatam.*

CAPVT XXXV.

MEreedem requiri in hoc contractu
neceſſario, & debere eſſe certam,
& iuſtam, alibi diximus, nunc dicendum de
eius ſolutione, & quoniam materia eſt ampla,
eam proſequar per plura capita, aſſumendo
autem in præſenti videre, quis teneatur
ſoluere mercedem in locatione conuentam,
non eſt dubium teneri conductorem,
ſed dubitari poteſt de aliis, qui licet
non conduxerint, tamen de re conducta
gauiſi ſunt, puta vxor, & filij conductoris,
alijque, qui in domo per alium conducta
habitarunt, an compelli poſſint ſoluere illius
penſionem, & concludendum videtur
negatiuè, quoniam graue eſt non ſolum le-
1 gibus, ſed etiam æquitati naturali contrarium
pro alienis debitis alios moleſtari, vt
ſunt verba præciſa *text. in l. vn. C. vt nul.
ex Vicar.* relata etiam per *Felician. de cenſ.
tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 8. verſ. quinto con-
2 ducit*, adeò vt qui pro debito vnius ſua auctoritate
grauat alium, puniatur in quadruplum,
& cadat à iure ſuo *Auth. ſed omnino
C. ne uxor. pro marito*, etiamſi alius ſoluere
3 pro alio cæperit, nam gratuita ſolutio partis,
non grauat in ſolutione alterius partis
debiti, vt eſt *tex. in l. cum te 4. C. eodem, tit.
ne vx. pro marito*, vnde in ſpecie de inhabitantibus
domum ſimul cum eius conducto-
4 re, quod non teneantur ſoluere penſionem
locatori, docent *Bald. in l. contractus 24. C.
locati, Dec. in l. cum ſeruum in princ. ff. ſi cert.
petat. Manent. dec. 49. num. 6.*
5 Verum, quia licet non poſſim condicere
pecuniam ab eo, cui non ſolui, licet illi pecunia
profuerit, vt dicit *tex. in l. his ſolis
49. ff. de condict. indeb.* tamen ſecus eſt in
6 ſubſidium, quatenus videlicet ille, cui pecuniam
dedi non ſit ſoluendo, vt docet ibi
gloſ. in verſ. profecit. vbi enim pecunia mea
ad te peruenit, eam à te mihi reddi bonum,

& æquum eſt, dicit *text. in l. ſi me, & Titiũ
32. in fin. ff. ſi cert. petat.* pari ratione ſequi-
7 tur, vt & qui domum meam habuit, & ha-
bitauit in ſubſidium eo videlicet, qui con-
duxit ſoluendo non exiſtente conueniri poſ-
ſit ad mercedem, vt tradunt *Surd. conſil.
420 num. 9. & ſeqq. Ceual. comun. contra
com. quæſt. 727. num. 41. Coſta rem. ſubſidiar.
12. num. 3. Ripol. variar. cap. 12. num. 61.
Nouar. quæſt. forenſ. 222. per tot. par. 1.* qui
licet loquantur in ſpecie de filijs, vel vxore,
quod teneantur in ſubſidium patre, vel
marito, qui domum conduxerit, ſoluendo
non exiſtente, tamen concluſio applicari
poteſt generaliter in quolibet, qui domum
ab alio conductam habitauerit, quia ratio
prędictæ concluſionis eſt generalis, & mili-
tat in quolibet, vt de ſe patet, & tradit *Gra-
tian. diſc. 107. num. 5.* & non eſt dubiũ, quod
vbi militat eadem ratio, ibi & militare de-
beat eadem Iuris diſpoſitio *Veral. deciſ. 177.
num. 5. par. 1. Caſſad. deciſ. 37. num. 2. ſuper.
reg. Canc.*

8 Limitatur tamen prædicta actio ſubſidia-
ria, ſeu officium Iudicis competens aduer-
ſus eum, qui commodum ſenſit ex re mea,
vt procedat tantum, quatenus illud ſenſerit
titulo lucratiuo, & non alias *gloſ. in dict. l.
his ſolis verſ. proficit ff. de condict. indeb. Bar.
in l. ſi me, & Titium 32. ff. ſi cert. pet. & ibi
Dec. num. 1. Socin. num. 3 in 2. limit. Alciat. n.
16. verſ. primus eſt Rimin. num. 3.*

9 Et inde infertur in propoſito, quod qua-
tenus is, qui domum ab alio conductam
inhabitauit ſoluiſſet conductori, non poſſet
amplius moleſtari à domino prout dictum
eſt de ſubconductore in *cap. 32.* de ſubloca-
tione, vbi fortius dictũ eſt procedere etiamſi
ſoluiſſet anticipatè ex *Gomeſ. variar. tom. 2.
cap. 3. num. 12. Ruginel. practic. quæſt. 33. num.
9. & ſeqq. per tot. & alios ibi citat.*

10 Nec titulo lucratiuo habitaſſe dicitur
perſona, cui conductor alimenta, & cum eis
habitationem præſtare tenebatur, vt latè
probat *Surd conſ. 420. num. 6.* prout eſt vxor
11 habitans in domo conducta à marito, vel
filius habitans in domo conducta à patre,
regulariter enim maritus tenetur præſtare
alimenta vxori ſuæ, & pater filio, & ſi quis
dicat hanc regulam non procedere, vbi
12 maritus, vel pater eſt pauper, & ea præſta-
ſtare non poteſt *l. penult. ff. de liberis agnoſc.
Bart. in Auth. res quæ num. 4. C. co. de legat.*
13 bene quidem dicit, ſed ipſe probare debet
paupertatem, & impotentiam, vt firmat
Surd. in dict. conſ. 420. numer. 7. & ſeqq. &
14 quoniam non ex eo, quod poſtea ſuperue-
nerit paupertas viri poteſt dici, quod mu-
lier receperit habitationem titulo lucratiuo
antea, dum vir poterat de ſuo, & ſic tene-
batur ei locationem præbere, hinc ſequitur
15 vt dicta probatio paupertatis percutere de-
beat tempus, quo habitatio fuit præſtita ad
conuincendum, quod mulier fuerit releua-
ta ab onere, quod ipſimet incumbebat ha-
bitationem ſoluendi *Gratian. diſc. 713. num.
10. & ſeq. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 48. n.
6. verſ. ſed ſanè Coſta remed. ſubſid. 12. n. 5.
ver. primo patrem Rot. cor. Royas deciſ. 215.
num. 5.*

16 At hæc actio ſubſidiaria tanquam proue-
niens ex æquitate conſiſtente in eo, quod
non debeat quis cum iactura mea retinere
titulo lucratiuo, quo ad eum ex re mea per-
uenit, iuxta *text. in dict. l. ſi me, & Titium
32. in fin. ff. ſi cert. pet.* manifeſtè eſt reſtrin-
genda ad ratam, quæ ad illum peruenit,
nempe ad ratam ſuæ habitationis, adeo vt
prout habitauerit, ita & obligetur, & non
vltra, vt dicitur in *l. item quæritur 14. in
fin. ff. locat. & facit Rot. deciſ.* 200. *num. 10.
poſt Statil. Pacificum de Saluian.*

17 Quod & procedit in fortioribus terminis
duorum ſimul conducentiũ, nam licet olim
iuſtius viſum fuerit poſſe locatorem; quem
vellet in ſolidum conuenire, dummodo ei
contra alios actiones ſuas cedere non recu-
ſaret, vt habetur in *l. cum apparebit 50. ff.
locat.* tamen contrarium poſtea fuit ſtatutũ
ab Imperatore in *Auth. de duob. reis*, per quã
corrigitur *dict. l. cum apparebit*, vt notat in
ea *gloſ. verſ. iuſtius.* verum tamen eſt, quod
ſi duo conductores inſolidum conductori
ſunt obligati, ius ei competens, quem ve-
lit conueniendi non eſt ablatum, vt dicit
text. in leg. ſi diuiſa 13. C. locat. duo enim
rei locationis in ſolidum eſſe poſſunt *l. item
quæritur 14. §. exercitu in fine ff. eod.* ſed ne-
ceſſe eſt, quod expreſſe actum ſit vt expli-
cat *gloſ. in hoc vlt. textu in verſ. eſſe poſſunt.*

18 Quandoque tamen ipſe cohabitans con-
ueniri poteſt etiam pro rata habitationis il-
lius, qui cõduxit, ſi videlicet ſit de illis per-
ſonis, quæ alias conductore non valente ſe
alere, tenentur ei alimenta, & habitatio-
ne præbere, prout ſunt filius erga patrem,
& vxor erga virum, & alij, tunc enim, &
pro illa rata lucrum fecit cohabitans ex do-
mo conducta, ex quo releuatus eſt ab one-
re aliam conducendi prout tenebatur, vt ei
illam præſtaret, & ſic eodem modo adſtrin-
gi poterit eam ſoluere *Azeu. in l. 61. Tauri
nu. 11.* quem refert, & ſequitur *Ceual. com-
mun. contra com. dict. quæſt. 727. num. 47. ad
med.* & faciunt firmata per *Rot. poſt Zach. de
ſociet offic. dec. 57. num. 12.*

19 At

19 At in vxore, quod dicitur eam teneri in
ſubſidium locetione facta matito limitatur,
vt non procedat, vbi non habet aliud quã
ſuam dotem *Coſta de ratione rata quaſt.126.
num.15. Rot. dict. decif.215. num.4. ad med.
cor. Royas* prout præſumitur, quod aliud nõ
habeat *Theſaur. deciſ.43. num.5. Dunoz.
iun.deciſ.823.num.7. in rec. dec.831. num.2.
par. 6.* expedit enim Reipublicæ mulieres
non remanere indotatas *l.1.ff. ſol. matr.* ſed
20 hodie in noſtris partibus paſſim admittitur
non dici remanere indotatam mulierem,cui
remanet ſalua dotis medietas,ideoque eam
teneri ſalua medietate dotis iuxta *dec. The-
ſauri 223. num.13. Add. ad Gregor.dec.321.
num.12.Gratian.diſc.724.num.18.Amat.dec.
March.62.num 14.& ſeq.Rot.deciſ.112.num.
6.verſ.in propoſito par.4. Din. dec.33. num.5.
poſt Genc.* ſaltem ſi illa dimidia ſit ſufficiens
21 pro eius alimentis,alias enim hç praxis nõ
tranſit ſine difficultate penes *Cyriac. contr.
216. num.21.*

Et quod dicitur vxorem regulariter non
teneri ad mercedem locationis factæ viro,
ampliatur, vt procedat etiamſi ipſa ſimul cũ
eo in inſtrumento ſe obligauerit, quia qua-
22 tenus non appareat, quod eius negotium
proprium ageretur, vel in eius vtilitatem
verſum eſſe, cenſetur eam fideiuſſiſſe pro
viro, & iuuatur *Velleiano Senatuſconſ. Auth.
ſi qua mulier C. ad Vellian. Roland. conſ.64.
num.6.& 7. lib.1. Theſaur. dec.223.num.15.
Grivel. dec. 20. num. 3.* & in terminis loca-
tionis, & conductionis, quod in tantum va-
leat obligatio mulieris vna cum viro facta,
in quantum cum ipſa muliere principaliter
negotium ſit geſtum, ſecus ſi cum viro, &
ipſa quoque ſe obligauerit eſt *text. in l. ſi
aduerſarius 10. C. ad Velleian.* & negotium
23 geſtum dicitur cum viro, ſi cum eo tra-
ctatum ſemper fuit, & mulier ſolum ad in-
ſtrumentum acceſſit,vt declarat ibi *Caſtren.
& poſt eum Caroc. in tit. quib. loc. licet. quaſt.
3.num.17. Rot. deciſ.57. num.10. poſt. Zach.
de ſociet. offic.* & ſi agatur de conductione
domus non ex eo quod ipſa quoque habi-
tare debebat, dicetur ad eam negotiũ per-
24 tinere, quia cum maritus debeat vxorem
alere, & ſic ei habitationem præbere,nego-
tium conductionis domus pro communi ha-
bitatione dicitur ad eum principaliter per-
tinere, vt pluribus adductis tradit *Carpan.
ad ſtat.Mediol.par.1. cap.254.num.11.Mart.
Medic. deciſ. Senen. 20. num. 38. & 39.* niſi
forte maritus ſit inops, quia tunc ſecus eſſet
dicendum ex ſupra citatis.

Hæc quoad vxorem, quæ domum con-
ductam à viro inhabitet ipſo viro viuente;
ſed quid ſi continuet inhabitare ipſo de-
functo? *Bald. in l. contractus 23. C. locati*,
breuiter dicit primo, quod non cenſetur
tacite reconducere, & ſecundo dicit, quod
tamen officio Iudicis tenebitur ſoluere cõ-
25 perentem mercedem pro tempore, quo
inhabitauit poſt mortem viri, & tertio loco
ponit vnam limitationem ſecundi dicti, vt
26 non procedat ſi habitaſſet cum hæredibus
viri Iure familiaritatis, & omiſſo primo di-
cto, quod non eſt præſentis inſpectionis, ſe-
cundum cum ſua limitatione,ſequuntur *Iaſ.
in §. actionum inſtit. tit. de action. num. 166.
& in l.in ſumma §.in frumẽto ff de condict. in
deb. Coſta de ratione rata quaſt.25. & de re-
med. ſubſidiar. rem. 16. in illatione num. 6.
Manent. deciſ. 49. num.6. Caroc. de locat. tit.
de matre num.1. & 2.* vbi tamen refert *Bald.*
dicere talem viduam teneri arbitrio boni
viri, & addit eſſe caſum omiſſum à *Menoch.
de arbitr. Iud.* ſed penes me *Bald.* non dicit
quod teneatur arbitrio, ſed officio Iudicis,
quod eſt valde diuerſum.

Verum pro declaratione conſiderari poſ-
ſunt duo caſus, vnus in quo non duret lo-
27 catio facta viro, vti quia expirauerit eius
tempus, vel quia ſi non expirauit, deficiant
hæredes, cum quibus continuare poſſit, &
de iſto propriè videtur loqui *Bald.* dum di-
cit viduam non cenſeri tacite re conducere,
ſed teneri officio Iudicis ad mercedem, ſi
enim duraret locatio, & adeſſent hæredes
continuaretur cum eis ad *tex. in §. fin. inſt.
de locat. & conduct.* & dicam ſuo loco, & ſic
excluderetur tacita reconductio vxoris, &
& in iſto caſu poterit dominus petere dire-
ctè officiũ Iudicis aduerſus mulierem, quia
non adeſt alius, qui ad mercedem conue-
niri poſſit, & æquum eſt cõpelli mulierem,
quia alias locupletaretur cum iactura do-
mini, qui amitteret fructus domus ſolitæ
locari, quos ipſa habitando percipere dici-
tur *gloſ. in l. ſi is qui bona 11. §. 1. verſ. ha-
bitandoque ff. de pignor. Petr. de Vbal. de
duob. fratrib. par.5. cap.12. ver. circa tertium
Vinc. de Franc. deciſ.160. num. 5.* & faciunt
alia ſupradicta.

Secundus eſt ſi duret locatio cum hære-
28 dibus viri, & in hoc quoque dicendum eſt
eam teneri, ſed tantum in ſubſidium,quate-
nus ipſi hæredes, qui effecti ſunt conducto-
res nõ ſint ſoluendo, & iuxta alia ſupradicta
de habitantibus domum per alium condu-
ctam, quæ & huic caſui applicantur, quo-
niam mortuo viro, non poteſt amplius mu-
lier prætendere ſe non teneri ad mercedem,
ex quo non habuerit habitationem titulo
lucratiuo, prout prætendere poterat con-

ſtante matrimonio dum tenebatur vir ad
illam ſibi præſtandum, & ſi dicatur, quod
29 hæredes tenentur eam alere ſaltem in anno
luctus, & ſic etiam ei præſtare habitationẽ,
reſpondet *Coſta de ratione rata dict. quaſt.*
25. nu. 4. quod tunc tenetur vidua ad mer-
cedem,cum dos conſiſtit in ſpecie inæſtima-
ta, quæ ſtatim reuertitur ad ipſam ſoluto
matrimonio abſque traditione, & ſic in ef-
fectu videtur limitare præfatam concluſio-
nem, quod teneatur vidua ad penſionem,
vt procedat quatenus hæredes non tenean-
tur ei præſtare alimenta, & cum eis habita-
tionem, prout non teneantur etiam in anno
luctus vbi dos conſiſtit in ſtabilibus,vt vltra
per eum citatos tradit etiam *Corn. conſ.129.*
num.2.lib.1. & eſt bona limitatio,quæ com-
probatur ex dictis ſupra.

Et huic caſui applicatur propriè etiam
dicta limitatio, quam originaliter dat ipſe
Bald. in dict. l. contractus 23. C. locati, & ſe-
30 quuntur omnes alij ſupracitati, videlicet,
vt non teneatur vidua, quando habitauit
Iure familiaritatis, cuius ratio eſt, quia
actus exerciti Iure familiaritatis, ſicut non
proſunt, cum non tribuant poſſeſſionem,
ita nec obſunt, dicit *Coſta de ratione rata d.*
quaſt.25.num.6. ſed magis placet dicere,
31 quod ſit, quia dum ſtat in domo Iure fami-
liaritatis, potius dicitur detineri ab hæredi-
bus viri,quam detinere domum,vt ait *Bart.*
in l. & habet 15. §.hoſpites num.2. ff. de Pre-
car. & Caſtren. in l. qui Iure familiaritatis
41. in fin. ff. de aquir. poſſeſſ. Milanen. dec.
3.n.21. lib.2.

Si autem vidua ſit relicta tutrix filiorum,
& habitet cum eis, tunc non poterunt filij
dicere volumus penſionem, quia habitaſti
in domo noſtra, & idem eſt in quolibet alio
32 tutore, nam cum tenetur inſtruere pupillũ
bonis moribus neceſſe habet morari ſecum,
vt docuit *Bald. in l.1.§. ſed ſi munus num.3.*
ff de tutel. & rat. diſtrah. quem ſequitur
Caroc. in d. tit. de matre q.1.num.3. licet ci-
tet eum in *§. ſi pupillus*, & idem eſt etiam in
33 curatore, & quolibet alio adminiſtratore
in aliqua domo minoris, vel domini habi-
tante, vt non teneatur ad penſionem, qua-
34 tenus tamen expediat minori, vel domino
cuius bona adminiſtrat, vt in ea domo ha-
bitet, alias ſecus. *Gutier.de tutel.p.3.cap.1.*
num.169. vbi quod ita reſoluit *D. Caſtill. in*
ſuo tract. de cuentas in 9. par. verſ. tambien.

Si duo ſimul domum conducant, vel aliã
rem, regulariter loquendo obligantur qui-
libet pro ſua rata tantum, ſecluſis circum-
ſtantijs, de quibus dictum eſt ſupra in *cap.*
26. vnde vnus non poteſt conueniri pro ra-
35 ta alterius,& hoc vtroque ſocio inhabitan-
te, at dubitari forſan poſſet, an idem eſſet
dicendum in caſu, quo vnus diſcedat è do-
mo conducta, & alius ſolus totam retineat,
& habitet, ſed idem eſſe, vt adhuc non te-
neatur, niſi pro ſua rata docet *Angel in l.*
duo fratres 77. nu.2. & ibidem *Caſtren. n.5.*
Imol. & alij ff. de acquir. hared. Caroc. de lo-
cat. tit. de re com. num.53. idque etiamſi ille
36 receſſerit ob iurgia cũ ſocio,vel inter filios
ſuos, & filios ſocij, vt poſt *Port. in §. item*
quaritur inſtit. de locat. & conduct. tradit
Manent. deciſ. 49. ſub num. 16. & 17. vbi
quod ipſe ita reſpondit de facto.

37 Deueniendo autem ad mercedem non
conuentam,vbi vnus ex ſocijs rem commu-
nem habitat,non tenetur eam ſoluere alteri
ſocio pro parte illi tangente, vt tradunt
communiter DD. in *l. duo fratres 77. ff de*
acquir. hared. ſignanter *Bald.poſt med. Ang.*
num.2. Caſtrenſis num. 4. Imol. & Aretin.
prope med.& firmant etiam *Riminal.iun.conſ.*
172.num.27.Surd.conſ.260.num.20. Graunt.
Theorem. 2. num 1. Gomes. var.tom.2.cap.3.
num.14. poſt med. verſ. ſi vero talis, Felic.de
ſociet.cap.28. num.63. Vinc.de Franch. deciſ.
160.num.1. Peregr. deciſ. Patau.153. num.8.
Mohed.deciſ.13.num.2. de locat. & cond.

Dubitatur tamen ſi vnus ex ſocijs con-
duxiſſet partem conſocij, ac deinde finito
38 tempore locationis continuaſſet habitare
eodem modo, an eo cauſa debeat ſoluere
annuam penſionem, ex quo fuerit renouata
tacite locatio iuxta *text. in l. item quæritur*
14. §. qui impleto ff. locat. pro negatiua fa-
cit, quia tacita relocatio inducitur in dicta
leg: ad euitandam præſumptionem delicti,
nequis videlicet cenſeatur, vti velle re al-
terius abſque aliquo titulo,quæ ratio ceſſat
in ſocio, quia ipſe dum vtitur re, quam ha-
bet communem cum alio pro indiuiſo, vti-
tur Iure ſuo, vt dicunt ſupracitati DD. ac
proinde ceſſante ratione legis præſumentis
tacitam relocationem ceſſare etiam debet
talis præſumptio, prout docuit *Soccin. Sen.*
in l. ſerui electione §. Labea num.3. ff. de leg.
1.Ripa in l. quo minus num.141. in fin. ff. de
fluminib. Gail. obſer.2. num.4. tit. de pignor.
Gomeſ. lib.2. cap.3. num.14. ad fin. Caroc. de
locat. & cond. tit. de re communi num.49.Ma-
ſcard. de probat. concl.990.num.20.

39 Verum contrariam ſententiam tenuerunt
alij, & ſignanter *Petrus de Vbald. in tract.de*
duob fratr. par.5.num.11.verſ.circa primum
Ronchegal.de duob. reis in l.eadem.9.in princ.
num. 127. Menoch. praſ. 85. num. 15. lib. 3.
Caroc. tit. de renouat.locat.quaſt.18.num.4.&
ſeqq. Martius Medic. dec. Senen. 98. num.4.

40 Et hæc ſecunda videtur verior, etenim non ſubſtit, quod ratio *dict. l. item quæritur* §. *qui impleto* ſit illa, vt euitetur præſumptio delicti, vt cenſuit *Soccin.* eum alijs ſupracitas pro prima opinione, vera etenim ratio eſt, quia non præſumitur mutata voluntas contrahentium, qui nullum indicium mutationis dederunt, vt deducitur ex illis verbis *text. hoc enim ipſo, quod tacuerunt conſenſiſſe videntur*, prout animaduertit *Alciat. præſ. 17. reg. 2. num. 2. Menoc. dict. præſ. 85. n. 4. & num. 15.* vbi dicit conſiderationem *Socini* non eſſe veram *Martius. Medic. dict. deciſ. 98. n. 4.* & hanc opinionem eſſe veriorem teſtatur *Caroc.* qui prius contrarium tenuerat *dict. quæſt. 18. num. 6.* & dicam etiam infra in *cap. 63. declarat. 10.*

41 Comprobaretur autem ſatis euidenter animus conſocij continuandi tacite locationem poſt tempus præfixum in locatione expreſſa, vbi eo elapſo aliquam ſolutionem feciſſet pro terminis poſtea decurſis, & proinde non poſſet amplius recuſare eiuſdē ſolutionis continuationem pro toto tempore, quo inhabitaſſet, *Marta voto 103. num. 4. Martius Medic. dict. deciſ. 98. num. 6. verſ. inſuper omnem, & ſeqq.* vbi quod per hanc circumſtantiam ſublata remanſit omnis difficultas in caſu ſuo.

42 Præterea dicta concluſio, quod ſocius inhabitans domum communem non teneatur ad penſionem ſoluendam conſocio pro parte ſua, limitatur, vt non procedat quando domus erat ſolita locari *Mohed. deciſ. 13. num. 1. tit. de locat. Felic. de ſociet. dict. cap. 28. num. 66. Martius Medic. dict. deciſ. 98. num. 5.*

43 Et per hanc limitationem comprobatur quoque dicta opinio, quod ſocius teneatur ſoluere penſionem etiam pro tempore, quo habitauit vltra dictam ſuam conductionem expreſſam, ex quo ipſemet conducendo effecerit rem ſolitam locari, vt aduertunt *Felic. & Mart. Medici in locis mox citat.* verum animaduertendum, quod argumentum procederet ſi ſocius conduxiſſet, poſtquam res erat communis, & ſecus eſſet, ſi conduxiſſet ante, vt declarauit *Rota in dict. deciſ. Mohed. 13. ſub tit. de locat. num. 1. verſ. eſt deciſum*, & ſequitur *Mantic. de tacit. lit. 5. tit. 2. num. 9.*

44 Secundo eadem concluſio limitatur, vt procedat in ſocio habitante, vel etiam percipiente aliam commoditatem, quæ conſiſtat in vtilitate intrinſeca, & inſeparabili à perſona, ita vt non poſſit diuidi, & alteri ſua pars dari, ſecus autem ſi ſocius vtatur tota re, & percipiat fructus, vel aliam vtilitatem quæ conſiſtat in re extrinſeca, quæ poſſit diuidi, tunc enim tenetur dare partem ſuam conſocio ad *text. in l. ſi quis putans §. 1. & ibi DD. ff. commun. diuid. & in l. ſi communes ædes ff. de negoc. geſt.* & bene diſtinguendo declarat *Gomeſ. var. reſol. tom. 2. cap. 3. n. 14. poſt med. ver. item adde pro complemento*, & alijs adductis *Coſta de rata quæſt. 55. n. 4.*

45 Tertio limitatur, vt non procedat ſi ſocius, qui re communi vtitur controuertat dominium conſocio, vel alias impediat ei vſum rei, aut habitationem domus communis, nam hoc caſu non poterit denegare illi ſolutionem penſionis, aut fructuum pro parte ei tangente *Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 2. num. 9. Vinc. de Franc. dec. 160. num. 2. Cavaler. deciſ. 531. n. 2.*

46 Quarto limitatur eadem concluſio, vt procedat, quando res illa qua vtitur vnus ex ſocijs, eſt indiuiſibilis, ſeu ſaltem commode diuidi non poteſt, alias ſecus, vt ex *Decio in l. ſi ſocius in fin. ff. ſi cert. pet. & Ronchegal. in l. 9. nu. 126. ff. de duobus reis* tradit *Caroc. in tit. de re communi num. 21. & ſequitur Mart. Medic. d. deciſ. 98. nu. 5.* vbi etiam addit probandum eſſe à ſocio totam domū inhabitante, & penſionem ſoluere recuſante ſe eſſe in his terminis, videlicet domum non pati diuiſionem, cùm hoc ſit ſuæ intentionis fundamentum.

47 Quinto limitatur, vt nō procedat, poſtquā iſte ſocius fuit prouocatus ad diuiſionem, ex tunc enim ratione moræ, in qua fuit cōſtitutus tenebitur ad damna, & ſic ad proportionabilem penſionem, vt ex notatis per *Roman conſ. 168. num. 4 & Graunt. Theor. 2. ſub num. 6.* tradit *Caroc. in dict. tit. de re commun. num. 17. & ſeqq. Fontanel. d. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 2. n. 8.*

Secluſa autem ſocietate ſi quis ingreſſus fuerit domum alterius, & eo ſciente, & patiente inhabitauerit, an licet merces non fuerit conſtituta, adhuc debeatur, quaſi fuerit tacite conuenta, vel potius cenſeatur eum inhabitaſſe Iure familiaritatis, & ſic non teneatur aliquid ſoluere, iuxta ſuperius dicta, eſt quæſtio, quam mouet, & non reſoluit *Aretin. in l. qui Iure familiaritatis in fin. ff. de acquir. poſſeſ.* At eam cum diſtinctione reſoluit *Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de locat. §. poſtquam verſ. porro ſicut ex*
48 *conducto ſub num.* 16. videlicet, vt quatenus adſit ſolitum locandi, & conducendi merces debeatur per *l. ſi tibi polienda 24. ff. de præſcript. verb.* quatenus verò tale ſolitum non adſit, tunc ea non debeatur per *l. vtrum 48. ff. de donat. inter vir. & vxor.* & alia Iura ibi adducta, quā diſtinctionem *Io. Andr.* refert etiam *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 2. n. 6.*

ſed ea

ſed ea relata, immediate addit doctrinam
Bart. in l. in ſumma 65. §. & ſic ff. de con-
dict. indeb. vbi dicit, quod ſi nulla penſio ſit
49 conſtituta, agendum eſt condictione ſine
cauſa ad id quanti is, qui inhabitauit eſſet
domum conducturus, ita vt Mantica ſen-
tiat per hanc Bartholi doctrinam, ceſſare Io.
Andreę diſtinctionem. At videtur eam pror-
ſus non ceſſare, ſed compati cum ipſa Do-
ctrina Bartholi, ita vt dominus vtraq; iuua-
50 ri valeat in ſuo caſu, ſiue enim probet ſoli-
tum locandi, & conducendi, & aſſequi po-
terit, iuxta dictum Ioann. Andreæ ſiue pro-
bet tantum, quod aduerſarius fuiſſet aliam
domum conducturus, & quanti, & pariter
aſſequi poterit, iuxta dictum Bart. & ſi dica-
tur, quod ergo ſaltem non erit verum aliud
membrum diſtinctionis Io. Andreæ, in quo
dicit, quod vbi non probatur ſolitum locan-
di, & conducendi, inquilinus non teneatur,
reſpondetur dictum illud reſtringendum
eſſe ad caſum de quo ipſe loquitur, videlicet
vbi quis intrauerit domum conſanguinei,
vel amici propter caſum incendij domus
propriæ, in quo argui poteſt, quod habita-
uerit Iure familiaritatis, & dominū ita per-
mittendo geſſiſſe officium conſanguinei, vel
amici, & argui ex eo, quod domum locare
ſolitus non erat, ſtatur enim coniecturis, &
51 circumſtantijs, iuxta textum quem allegat
in *l. verum 48. ff. de donat. inter vir. & vxor.*
& his ceſſantibus reſtringendum eſt etiam
eius dictum, vt procedat, vbi non appareat,
quod inquilinus conduxiſſet aliam domum,
& quanti conduxiſſet, at his concurrenti-
bus non poteſt negari domino condictio
indebiti, vel ſine cauſa pro eadem ſumma,
iuxta doctrinam *Bart.* quia de condictione
indebiti ſunt text. clari eam competere in
in *l. ſi non ſortem 26. §. libertus poſt med.* ibi
poſſe condici, quanti operas eſſet conducturus,
& in *dict. l. in ſumma 65. §. in frumento* ibi
ſic habitatione data pecuniam condicam, non
quidem quanti locare potui, ſed quanti tu con-
ducturus fuiſſes ff. de condict. indeb. & viget
ratio, quia in eo pro quo inquilinus aliam
domum conduxiſſet, dicitur locupletatus
cum iactura domini, & ideo tenetur dicta
actione, vt notat *gloſ. in dict. l. in ſumma in*
verſ. fuiſſes, & de condictione ſine cauſa
bene probat *text. quem Bart. allegat in l. 1.*
ff. de condict. ſine cauſ. & ideo ab eius doctri-
na non recedendum, quam ſequuntur *Iaſ.*
in §. Actionum num. 165. inſtit. de action.
vbi monet non agendum actione ex locato,
ſed condictione ſine cauſa, *Dec. conſ. 62. n. 2.*
prope fin. ver. & ita patet Alex. conſ. 181. n. 1.
lib. 2. Natta. conſ. 53. n. 1. Rim. iun. conſ. 407. n.
1, Manent. dec 49. n. 1.

At vbi conſtat de ſolito locandi, & con-
ducendi, tunc arguitur, quod partes volue-
rint ſolitum continuare, & ſic deſumitur
tacita locatio, & proinde in tali caſu datur
52 actio diuerſa à prædictis, videlicet datur a-
ctio ex locato, & conducto, ſeu potius præ-
ſcriptis verbis, prout hanc actionem præ-
ſcriptis verbis dari vbicumq; eſt contracta
locatio, & merces certa non eſt conſtituta,
eſt tex. quem allegat Io. Andr. vbi ſupra in
l. ſi tibi polienda ff. de præſcript. verb.
53 Quantitas autem mercedis in prædictis
caſibus erit non quanti dominus locaſſet
prædium, vel mercenarius operas, ſed quā-
tum conductor conduxiſſet, vt de vtroq;
ſunt verba text. ſupra relata nempe de mer-
cenario in *l. ſi non ſortem §. libertus*, & de
domino prædij in *l. in ſumma ff. de condict.*
indeb. vbi *Bart. in §. in frumento verſ. ſic eſt*
& *Bald. in fin.* alijque relati per *Surd. deciſ.*
270. n. 2. & dixi ſupra c. 17. prope fin. at hoc
54 non procedit, ſi Is qui domum inhabitauit
tenetur ad fructos, quos percipere, potuit
prout eſt caſu, ſi eam retineret pro pigno-
re, quia tunc non tenetur tantum ad fructus
55 perceptos, ſed etiam ad eos quos percipe-
pere potuit, vt eſt *text. in l. 2. C. de pignorat.*
act. & tradunt *Lup. de vſur. coment. 3. num.*
136. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. quæſt. 45.
num. 5. quia tunc tenetur locare *Malnaſ.*
conſ. 66. num. 15. & ſic ad fructus, quos ſi
ipſe, vel dominus locaſſet ab alio percepiſ-
ſet, vt late firmauit *Surd. deciſ. 270. num. 6.*
& ſeqq. per tot vbi in fine inquit, quod ex
ibi traditis patet, quod Senatus recte cēſuit,
notata per *Bart. in d. §. in frumento* non in-
telligi quando debentur fructus principien-
56 di. Animaduertendum tamen id quod di-
ctum eſt de retinente pro pignore, intelligi
de pignore extraiudiciali, qui tenetur præ-
ſtare diligentiam in percipiendis fructibus
rei pignoratæ, *Surd. d. dec. 270. num. 7. ad fin.*
& quod ſola negligentia ei noceat *gloſ. in d.*
l. 2 C. de pignorat. act. at ſecus eſt in pigno-
re iudiciali, quia in eo non tenetur cum
omiſſio non ſit lata culpa, ſed leuis *Neguſ. de*
pignor. par. 5. memb. 5. num. 5. Monac. deciſ.
58. num. 13. adeo vt ad conuincendam eius
57 latam culpam non ſufficiat, quod omiſerit
facere diligentias de reperiendo conducto-
res, ſed requiratur, quod conſtet eum loca-
re potuiſſe, & noluiſſe, vt fuit etiam diſtin-
guendo dictum à *Rota in vna Anconitana*
bonorum 26. Iun. 1619. cor. Pirouano, vbi
58 quod propterea immiſſus ex ſaluiano in
poſſeſſionem domus, non tenetur cōmutare
fructus in extinctionem ſui crediti niſi pro-
betur, quod fuerit locata, vel potuerit eam

locare

locare, vel quod eã ipſemet inhabitauerit, cum domus non ſit ſui natura fructifera, ac proinde in ea non intret ex ſola poſſeſſione præſumptio, quod fructus perceperit.

Hæc tamen quæſtio, an debeatur merces non conuenta ſępius accidit in mercede operarum, ſeu ſalario, quia ſępius præſtantur operæ abſque conuentione, quam res, & ideo illam reaſſumendo, dicam præcipue de caſu magis contingenti, ſed dicta applicari poterunt vtrique, quia in vtroque, vt plurimum viget eadem ratio: In ſalario igitur

59 concluſio communis eſt, quod vbi non eſt conuentum non debeatur latè *Bott. conſ. 43. per tot. Seraph. deciſ. 65. num. 1. Rot. deciſ. 559. num. 1. par. 1. Diu.* & alij infracit.

60. Quæ concluſio ampliatur procedere etiã vbi incerta pollicitatione promiſſum ſit, quia adhuc peti non poterit *l. qui mutuum §. ſalarium ff. mandat. l. ſalarium C. eodem Cyriac. contr. 503. num. 12.* licet hoc intelligi

61 quoad agendum per viam actionis, non autem tollere officium Iudicis, declarauerit *Rot. deciſ. 348. n. 24. p. 4. to. 2. rec.*

Limitatur autem dicta concluſio. Primo

62 vt non procedat, vbi conſtat eum, cui operæ fuerunt præſtitæ, conducturum, & quanti conducturus fuiſſet, quia tunc peti poſſe condictione indebiti, quanti illas conducturus fuiſſet, eſt text. clar. ſupra relatus in dicta *l. ſi non ſortem §. libertus, ff. de condict. indeb.* cuius verba præciſa ad hoc ſupra retuli, & applicatur dicta doctrina *Bart.* per alios, vt ſupra, recepta.

Secundo loco limitatur eadem concluſio,

63 vt pariter non procedat, vbi conſtat præſtantem operas ſolitum eſſe locare, ac eum cui fuerunt præſtitæ, ſolitum eſſe illas conducere, vt plene antiquioribus relatis firmat *Menoc. conſ. 570. num. 6. & 8.* vbi dicit, quod pręſumitur hoc caſu tacite promiſſum ſalarium *Gabr. conſ. 170. num. 20. lib. 1. Seraph. deciſ. 74. num. 2. & deciſ. 1322. num. 11 Mantic. deciſ. 261. num. 1.* & huic limitationi applicatur doctrina *Io. Andreæ*, de qua ſupra.

64 Controuertitur autem, an ſufficiat vnum ex prædictis, videlicet, vel dominum ſolitũ eſſe conducere, vel mercenarium ſolitum eſſe locare operas ſuas, & ſufficere ſentiunt *Menoc. dict. conſ. 570. num. 6. Venturin. conſ. 31. num. 8. Rot. Ianuen. deciſ. 115. nu. 4. ad fin.*

65 *& ſeq.* contrarium vero, quod imo de vtroque copulatiue conſtare debeat, tenẽt *Sim. de Pret. conſ. 53. num. 2. Gratian. diſc. 257. n. 2. D. Lanfranch. Zacc. de ſalar. quæſt. 68. nu. 28. & ſeq.* vbi late reſpondet contrar. & ſępe cenſuit *Rot.* vt teſtatur *Penia deciſ. 528. n. 7. verſ. neque ſufficit*, & patet ex *Put. deciſ. 1. in princ. lib. 3. & deciſ. 428. num. 1. par. 4. recent.*

Et huic ſecundæ, vt magis communi, & a Rota approbatæ adhærendum erit, & non

66 ſufficere ſolitum vnius, tam procedit vbi ſolitum probatur ex parte operas pręſtantis tantum, quam etiam vbi probatur ex parte eas recipientis tantum, ſecundum *D. Lanfranc. dict. quæſt. 68. num. 30. verſ. neque ſalnari*, at in hoc ſecundo caſu ſi concurreret

67 aliqua circumſtantia, ex qua iuncto ipſo ſolito, dominum fuiſſe illas operas conducturum, ſatis conuinceretur arbitrio Iudicis, cui multum tribuendum in hoc propoſito præſertim fauore pauperis, vt dicit *Grannt. Theorem. 12. num. 15. prope fin.* negari non poſſet eum ſoluere debere quanti fuiſſet conducturus, applicaretur enim prima limitatio, & doctrina *Bart.* ſupradicta.

68 Verum ſtando in rigore, quod requiratur vtrumque ſolitum domini conducendi ſimiles operas, & ſalarium præſtandi, & operas præſtantis, ſeu ſeruientis eas locandi, hoc ceſſabit, vbi agetur de prima operarum pręſtatione, quia eius reſpectu impoſſibilis eſt probatio ſoliti, & ideo erunt ſufficientes aliæ coniecturæ voluntatis illas præſtantis, mercedem, ſeu ſalarium aſſequendi, vt dixit *Rot. in Rom. mercedis coram Sacrato impreſſ. per Marcheſan. par. 1. fol. 1196. il 2.* (animaduertendum enim quod poſt primum *fol.* 1200. denuo incipit numerare à 1191.) & habetur etiam eadem *deciſ. in rec. dec. 88 par. 3.*

Sed quoad famulos hodie practicatur, vt

69 etiam prædictis non probatis taxetur eis ſalarium, quod veriſimiliter potuit lucrari ab alio, quando adeſt conſuetudo Regionis, vt ſalaria præſtentur, vt dicit *Rebuff. ad cõſt. Gall. to. 2. tit. de fam. ſal. gl. 3.* & licet hoc dictũ Rebuffi procedat tantũ, vt ipſe loquitur, vbi adeſt conſuetudo Regionis, & ſecus ſit de iure, prout declarauit *Rot. in deciſ. 559. verſ. non obſtat, quod dicit, par. 1. Diu.* & poſt eam *D. Lanfranc. Zacch. dict. quæſt. 68. num. 31.*

70 tamen talis conſuetudo, & obſeruantia, vt plurimum non deeſt, & etiam hic Romę in Curia Reuerendiſſimi Gubernatoris reperitur adeſſe, prout de ea teſtatur quoque *Grannt. Theorem. 12. num. 15. poſt med.* vbi quod ipſe eam practicari vidit, quodque illa Curia adeo eum rigore in huiuſmodi cauſis mercedum procedit, vt citatos nullatenus audiat, niſi facto actuali, & per verbum ſonans depoſito à decem ſcutis petitis infra, & à decem ſupra præſtita fideiuſſione in forma depoſiti, vt practicis eſt notiſſimum.

Et

71 Et non ſolum ſufficit conſuetudo Tribu-
nalis, ſed etiam conſuetudo in Ciuitate ſol-
uendi ſalaria non conuenta *Alexan. conſ.*
109. *num.* 12. *lib.* 6. & alij, quos refert, &
ſequitur *D. Lanfr. Zacch. dicta quaſt.* 68.
*num.*45. quibus addo *Rot. deciſ.*816. *num.*3.
verſ. vel quod par. 4. *Din. & dec.*238. *num.*7.
par. 1. *in recent.* Et non ſolum vniuerſalis
72 totius Ciuitatis, ſed etiam particularis ali-
cuius generis perſonatum, quæ magis at-
tenditur inter illas, quam generalis inter
73 cæteras contraria, vt in Vrbe eſt conſuetu-
do Inter Laniones *D. Lanfr. dict. quaſt.* 68.
num. 46. & inter fundacos ſoluendi ſuis Iu-
uenibus *Rot. in dict. Rom. mercedis cor. Sa-
crato penes Marcheſ. par.* 1. *fol.* 1196. *il* 2. *n.*4.
74 vbi tamen aliæ circumſtantię concurrebãt.
Et qnoad Procuratores cauſarum, quod eis
ſoluatur ſalarium *Rot. deciſ.*238. *num.* 1. *&* 2.
par. 1. *& deciſ.* 329. *num.* 1. *verſ. tamen hoc
caſu par.* 3. *rec.* & dicã aliquid latius infra, &
75 idẽ eſt de agentibus, & ſollicitatoribus cau-
ſarum, viget enim etiam quoad eos prædicta
conſuetudo, vt pleniſſime firmat *Caualer.
deciſ.*400. *num.* 2.

76 Præterea dicta concluſio, quod ſalatium
non conuentum non debeatur limitatur, vt
procedat tantum in famulis vilibus, ſecus
autem in eis, qui vacant honeſtioribus mu-
neribus, iſtis enim abſolute debetur ſalariũ
etiam dictis requiſitis, ſoliti videlicet locan-
di, & condncendi, non probatis *Gratian.
diſc.* 257. *num.*4. *Thomat. deciſ.*14. *num.*40.
*Seraph. deciſ.*74. *num.* 2. *& deciſ.*849. *n.*3.

77 Verum hæc limitatio fundatur in *l.* 1. *ff.
de var. & extraord. cognit.* quæ loquitur de
Aduocatis, & profeſſoribus literarum, &
ideo ad iſtos erit reſtringenda, vt tradunt
*Alex. conſ.*109. *num.* 2. *lib.*6. *Natta conſ.*376.
num. 2. *Put. deciſ.* 45. *in addit ad fin. lib.* 2.
eoque magis, quod continet taxatiuam, ibi
*ſed preceptoribus tantum ſtudiorum libera-
lium.*

78 Medicorum quoque eadem canſa eſt,
quæ profeſſorum, dicit *text. in dict. l.* 1. vbi
& explicat qui medici dicantur, & inter eos
obſtetrices compręhendi declarat, & dicit
eorum cauſam iuſtiorem, cum ipſi ſalutis
hominnm, illi ſtudiorum curam agant.

79 De philoſophis quoque, & alijs in eodem
textu aperta habetur definitio, at circa li-
brarios, Notarios, & calculatores variant
lecturæ, illæ enim vulgatæ editionis ex-
80 preſſe habẽt, quod nequaquã extra ordinẽ
ius dicere eis Præſes debebit, & cum eis
tranſit ibi *Bart.* & poſt alios *Becc. conſ.* 27.
*num.*9. at contrarium habetur in Florenti-
na, & ideo cum ea contrarium ſentiunt
*Socin. Sen. conſ.*196. *num.* 1. *lib.* 1. *Gypt. in add.
ad deciſ. Bonon.*56. *verſ. & quod etiam*, *Rota
coram Seraph. deciſ.*74. *num.* 3. vbi quod *Bart.*
qui contrarium ſenſit, vitio exemplaris cor-
rupti errauit.

Volunt tamen alij, quod regula illa, vbi
militat ratio legis, ibi & lex militare debet,
81 procedat etiam in prædicta *l.* 1. *ff. de var.
& extraord. cognit.* & ideo eam extendi ad
alias perſonas ſimiles expreſſis, *Seraph. deciſ.*
74. *num* 3. *verſ. nec obſtat, Coccin. deciſ.*1805.
num. 1. vnde ſunt plures controuerſiæ, & ſi-
82 gnanter valde controuerſum eſt in Vicario
Epiſcopi, an ei debeatur ſalarium non con-
uentum, negatinam enim opinionem tenue-
runt *Alex. in conſ.*109. *lib.*6. *Dec. conſ.*132. *in
fin.* & alij adducti per *Valenzuel. conſ.* 179.
*n.*62. & ſenſit *Rot. cor. Put. dec.*45. *in princ. l.* 2.
& dec. 1. *lib.* 3. *& cor. Pau. dec.*528. *n.*6. *& ſeq.*

83 Contrariam verò affirmatiuam ſequun-
tur, vt plurimum Canoniſtæ, & ſignanter
*Cardin. in Clem. ſtatutum. quaſt.*7. *verſ. in con-
trarium de electione*, vbi etiam *Ancar. num.*
3. *& Imol. num.* 13. *&* 27. & alij quos refe-
runt, & ſequuntur *Graunt. theor.*12. *num.*2.
verſ. de Iure vero Canonico, & Gratian. diſc.
257. *num.*8. *Add. ad deciſ. Bonon.*56. *verſ. Vi-
cario*, & tenuit *Rot. coram Seraph. dec.*74. *n.* 1.
*& dec.*849. *num.* 2.

84 Retenta autem hac poſtrema opinione.,
quæ propter dictam identitatem rationis,
quæ militat in Vicario, ac in alijs ennmera-
ris in dicta *l.* 1. *ff. de var. & extraord. cognit.*
videtur de Iure verior, prout etiam cenſet
*D. Lanfranc. Zacch. de Salar. quaſt.*90. *nu* 3.
verſ. attamen contrarium, non inde inferri
85 poteſt, quod quatenus ſalarium non fuerit
ſolutum ab Epiſcopo, cui Vicarius ſeruiuit,
86 peti valeat ab eius ſucceſſore in Epiſcopa-
tu, licet enim ſucceſſor teneatur ad debira
neceſſaria anteceſſoris, hoc debitum ſalarij,
quatenus non poſſit dici voluntarinm, ex eo
quod ſalarium de iure Vicario non debea-
tur, tamen voluntariũ eſt ex eo, quod Epi-
87 ſcopus non tenetur Vicarium deputare, vt
cnnſiderauit *Rot. coram Put. dicta deciſ.* 45.
num. 1. *& ſeq. & coram Seraph. dicta dec.* 74.
numer. 6.

88 Quod tamen erit verum regslariter, at
ſecus in quibuſdam Epiſcopatibus magnis,
& numeroſis, in quibus cnm de neceſſitate
teneantur Epiſcopi Vicarim conſtituere, de-
bitnm ſalarij reputabitur neceſſarium, &
ideo à ſuçceſſore peti poterit *Flores de mena
variar. quaſt. lib.* 1. *quaſt.*8. *num.*4. *& ſeq. Gra-
tian. diſc.*94. *num.* 37. *D. Lanfranc. dict. quaſt.*
90. *num.* 13.

89 Et quod dictnm eſt Vicario ſalarinm non
conuentum

conuentum deberi, moderandum erit, vt
procedat quatenus officium Vicariatus nō
ſit de ſe adeo vtile, vt æquam mercedem
Vicarius inde aſſequatur, tunc enim aliam
mercedem, ſeu ſalarium petere non valeret
Flor. de Mena dict. quæſt. 8. num. 6. & ſeqq.
Gratian. dict. diſc 257. num. 14. & ſeqq. Sbroz.
de offic. Vicar. quæſt. 55. n. 6. D. Lanfranc. d. q.
90. num. 15.
90 Et eadem controuerſia eſt in Procurato-
re nedum ad negotia, ſed etiam ad lites,
quia probare eum debere dicta requiſita,
alias ei ſalarium non conuentum non debe-
ri, firmat Natta conſ. 376. num. 7. & ſenſit
Rota cor. Seraph. dec. 1322. n. 1.
91 Verum ratio qua mouetur Natta, quod
Procuratoris officium ſit vile, & ideo non
procedat in eo, quod dicitur de Aduocato,
licet probetur per text. ſecundum vnam
lecturam in l. ſi quis procurationem 34. C. de
decur. lib. 10. tamen ſecundum aliam lectu-
92 ram hoc non probat ille text. quia non di-
citur ibi vilitatem, ſed vtilitatem, prout ha-
betur in meo Cod. & ita legunt plures, &
in eis Alciat. vt refert Tiraquel. de nobilit.
cap. 30. num. 1. & vlterius ille text. loquitur
93 de Procuratoribus negotiorum, non de
Procuratoribus iudiciorum, vt monet ibi
Bart. num. 2. & in hoc ambiguua non eſt, vt
dicit Tiraq. vbi ſupra. Et certe omnis præ-
94 tenſio vilitatis ceſſat in exercentibus offi-
cium procuratoris in aliqua Curia Prin-
cipis, & præcipue in iſta Romana, in eia
enim non procedunt ibi, ac alibi tradita de
officio procuratoris, quod ſit vile, & poſſit
exerceri ab infamibus, prout non procede-
re docet Bald. in l. ſed eſti milites §. ſed &
ignominia ff. de excuſat. tut. & in l. 1. §. ait
Prætor. ſl 2. numer. 4. ff. de poſtulando Ang.
Aretin. in §. eas vero exceptiones num. 2. ad
med. Inſtit. de exception. Couar. practic. c. 19.
num. 7. Niger de execut. rei iudic. cap. 14. §.
1. num. 55. & 56. & quidem in hac Curia
95 Romana ſunt talea Procuratores, qui ne
dum æquandi, ſed præferendi ſunt Aduo-
catis exteris, vt dicunt Mandoſ. ad reg. Can-
cel. 4. quæſt. 8. ſub num. 7. & Gratian. diſc. 57.
num. 38. Cohel. ad bull. bon. regim. cap. 34. ar-
tic. 1. num. 19. ſunt enim vt plurimum I. V.
Doctores, & honoribus vacant, vt conſide-
rauit Rot. cor. Coccin. dec. 1805. in princ.
96 Vnde redeundo ad propoſitum, debet, &
ipſis ſtatui ſalarium quamuis non conuen-
tum, & abſque eo quod teneantur probare
ſolitum locandi, & conducendi, ad text. in
dict. l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. qui
quamuis loquatur de Aduocatis, & non de
procuratoribus, tamen debet etiam de eis
ex identitate rationis intelligi, vt dicit Rot.
cor. Coccin. dec. 1805. num. 1. & ita ſeruatur de
conſuetudine in Curia Romana, vt dictum
eſt ſupra, vbi citaui deciſiones eam referētes
quibus addo deciſ. 367. n. 28. par. 9. rec.
97 Imo licet adſit reformatio Pauli V. ſta-
tuens ſub tit. de Aduoc. & Procurat §. 13.
quod Procuratores, & ſollicitatores quarū-
cumque cauſarum ſalarium non conuentū
petere nequeant, tamen ea dupliciter fuit
per Sacr. Rot. declarata, primo vt non re-
quirat conuentionem ſpecialem tanti ſala-
rij, ſed ſufficiat generaliter fuiſſe promiſſam
recognitionem dec. 348. num. 21. & 22. par. 4.
to. 2. & dec. 367. n. 31. par. 9. rec. & ſecluſa
98 etiam qualibet promiſſione, ſecundo loco
fuit declarata, vt prohibeat agi pro conſe-
cutione ſalarij actione ex locato, ſecus autē
implorari pro eo conſequendo officium Iu-
dicis in Romana ſalarij coram Remboldo relat.
per Adden. ad Burat. dec. 174. num. 18. dict.
deciſ. 367. num. 26. par. 9. rec. & in Romana
pecuniaria 13. Iunij 1663. §. hinc vrgere cor.
Veroſpio, quæ eſt dec. 84. num. 4. par. 14. rec.
99 Et patitur etiam dicta concluſio, quod
ſalarium non conuentum non debeatur, plu-
res alias declarationes, vt dicit D. Lanfranc.
Zacch. dict. quæſt. 68. num. 32. vbi etiam
nu. ſeqq. nonullas earum adducit, ſed ge-
neraliter declarari poteſt, vt non proce-
100 dat, vbi ex circumſtantijs, & conie-
cturis deprehenditur aliud ſenſiſſe partes,
vt docent Salic. in l. aduerſus numer. 2.
verſ. aut dubitatur C. mandat. Ang. Aretin.
in §. fin. num. 1. ad med. Inſtit. eod. tit. Natta
conſ. 376. num. 1. & in hoc fundantur etiam
limitationes ſuperius adductæ, ideo enim
debetur ſalarium non conuentum, vbi con-
ſtat de ſolito ſeruientis locandi operas ſuas
pro ſalario, & de ſolito domini eas eodem
modo conducendi, vel vbi conſtat de con-
ſuetudine Regionis, ſeu Ciuitatis, quia cen-
ſetur partes cum ſolito, vel conſuetudine ſe
conformare voluiſſe.
101 Et attenditur etiam hoc econtra ad ex-
cludendam prætenſionem ſalarij, itaut, vbi
regulariter loquendo ſalarium eſſet debitū,
ſi ex circumſtantijs arguatur partes aliter
ſenſiſſe, tunc non debeatur Rot. cor. Seraphin.
dec. 849. num. 4.
Nec reſtringenda eſt concluſio ad ſolam
mercedem operarum alteri præſtitarum,
102 ſiue ſalarium, ſed intelligi debet genera-
liter de mercede cuiuſcumque rei, cuius
vſus alteri fuerit conceſſus, vel tacite per-
miſſus, itaut iſta ſit potius quæſtio facti,
quid videlicet actum, vel intellectum fuerit,
definienda per coniecturas, quam ſit quæſtio

Juris, vt dicit *text. in dict. l. vtrum 48. ff. de*
donat. inter vir. & vx. quem citat etiam in
hoc propoſito *Io. Andr. in d. addit, ad Specul.*
tit. de locat. §. poſtquam ver. porro ſicut ex
conducto ſub num. 36.
103 Non tamen ſufficeret probare volunta-
tem vnius, ſed probanda vtriuſque ad hoc,
vt recedatur à regula, vel concluſione gene-
rali, quod merces debeatur, vel non de-
beatur, non enim in eo, quod ex duorum
conſenſu agitur, vnius tantum cogitatio,
ſed vtriuſque conſenſus ſpectari debet *l. nō*
ſolum ff. de action. & obligat. Bald. conſ. 132,
ad fin. verſ. præt. rea ſemper lib. 3, Caſtren.
conſ. 190, num, 3, lib. 2. & in his terminis,
quod non releuet intentio ſolius præſtantis
operas *Rot. cor. Mantic. deciſ. 206. num. 7.* &
de intentione illas recipientis mercedem
non ſoluendi, quod pariter ſola non ſufficiat
deciſ. 129. num, 2. poſt med. par, 4. Diu.
104 Pro coniectura autem intentionis, quod
non debeatur merces, ſolet conſiderari con-
ſanguinitas præſtantis operas, vel vſum
alterius rei erga recipientē, cenſetur enim
potius præſtitiſſe intuitu conſanguinitatis,
quam conſequendi mercedem, dum de ea
non fecit conuentionem *Crot. conſ. 305. num.*
22. Franc. Curt. conſ. 92. num. 26. Rot. deciſ.
428. n. 4. p. 4. rec.
105 Verum animaduertendum hanc conie-
cturam non operari, vbi adeſt ſolitum lo-
candi, & conducendi, vt in mercede domus
cenſuit *Io. Andr. in dict. addit, ad Specul. in tit.*
de locat. §. poſtquam ver. porro ſicut ex condu-
cto, & in mercede operarum *Seraph. deciſ.*
1322. num. 1. & idem dici poteſt generali-
106 ter, vbi petens mercedem habet regulam
pro ſe, quod debeatur, quia ſola conſangui-
nitas non ſufficit ad eum excludendum,
Rot. cor, Caualer. dec. 400. num. 2. verſ. nec pu-
tauerunt, & in Rec. dec 285, num. 5. par. 4. to.
2. recent. ſed bene ſi concurrant aliæ conie-
cturæ, prout dicimus, quod ſola coniunctio
107 ſanguinis non facit præſumere donationē,
Bart. in l. quæ dotis num. 32. ff. de ſolut. Hond,
conſ. 39. num. 39. lib. 2. Rot. cor, Caualer. dec.
603. num. 5. ſecus autem ſi aliæ coniecturæ
108 concurrant *Surd, conſ. 534. num. 40, ad fin,*
& ſeq. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 19, num. 9.
verſ. & in hoc caſu, & tit. 22. num. 7. verſ. &
ſi res, Rot. dec. 69. n. 22. par. 7. rec.
109 Cōſideranda tamen erit qualitas coniun-
ctionis, & qualitas ſeruitij, ſeu alterius rei
præſtitæ, nam quod dictum eſt donationem
ex conſanguinitate non præſumi limitari ſo-
let in aſcendentibus erga deſcendētes *Ruin.*
conſ. 162. num. 13. & ſeq. lib. 5. Crauet. conſil,
164. num. 5. & 6. Rot. deciſ. 262. num. 7. par. 1.
diu. & cor. Caualer. dec. 636. num. 2. niſi ta-
110 men adſit rei traditæ magnitudo, quia per
eam excludi poteſt hæc præſumptio etiam
in aſcendente *Menoc. de arbitr. caſ. 8. num. 5.*
& 11. & ſeqq. Caball. conſ. 321. nu. 31. lib. 2.
111 & quatenus ſit res quæ cadat ſub genera-
litate alimentorum, vt eſſe habitationem
alibi dixi, facilius argui poterit voluntas
non aſſequendi mercedem, nam quod ma-
ter ea quæ tradit, vel expendit in alimenta
filij repetere non poſſit, licet ſecus ſit in eis,
quæ expendit circa res filij, eſt *text. in l. ali-*
menta 6. C. de negot. geſt. & ibi notant *Alex.*
& Salic. & tradunt *Ruin. conſ. 1. num. 23. ver.*
ſed iſtis breuiter lib. 3. Surd. de alim. tit. 6. q. 8.
num. 83. & ſeqq. Fontanel. de pact. nuptial. cla.
6. gloſ. 2. par. 3. num. 13.
112 Et ita ex circumſtantijs facti reſolui po-
terit etiam ea quæſtio an filius, qui admini-
ſtrauit bona paterna, maxime patre viuente,
poſſit eo defuncto prætendere aliquid plus
quam alij ſui fratres in diuiſione eorum bo-
norum ratione mercedis adminiſtrationis,
in qua affirmatiuam, tenuit *Fulgoſ. in l. illud*
n. 3. C. de collat, & licet dicat, quod vix in
practica obtineri poſſet, & ſe vidiſſe judica-
ri contrarium; tamen eum ſequitur, & ma-
xime cōmendat *Gomez. ad l. 29. Tauri n. 29.*
& dicit eius opinionē videri æquā, & iuſtā,
& quod ipſe ita practicaret. Contrariā verò
opinionem tenuit *Iaſ. in dict. l. illud num. 8,*
& eius opinio verior videtur *Baeca de de-*
cim. tut. vir. hiſpan. præſtan. cap. 2. num. 3. & de
113 filio qui negotiatus eſt tamquam miniſter
patris de eius mandato, & multa lucratus
eſt, quod patri lucratus ſit, & aſſequi ne-
queat ſalarium, aut recompenſam in diui-
ſione hæreditatis paternæ tenuit *Angel. conſ.*
85, num. 2. verſ. in contrarium, & mouetur
tum quia mandatum ſolet eſſe gratuitum,
tum etiam, quia filius ex debito reuerentiæ
paternæ adſtringitur aſſumere eius negotia,
& eum ſequitur *Natta conſ. 376, num. 5. Gra-*
mat. Theor. 12. num. 6. Menoc. de arbitr. caſu
512, nu. 10. qui caſus Angeli eſt fortior an-
antecedenti, prout aduertit *Iaſ. in dict. l. illud*
num. 8. ad med. C. de collat. vnde regulariter
114 non erit ab iſta recedendum, ſed vrgenti-
bus circumſtantijs in contrarium poterit Iu-
dex aliquid arbitrari pro filio, licet tali arbi-
trio raro, & parciſſime, vti debeat, ſecundū
Baecam. de decim, tut. in dict. cap. 2. num. 9. &
ſeqq. quem refert, & in terminis Iuris com.
ab eo nō recedere videtur *Gutier. de iuram.*
par. 1. cap. 5. n. 7. licet poſtea teneat abſolute
opinionem Iaſ. quod nihil debeatur per le-
ges Hiſpanas ibi adductas.
115 Imo poterunt etiam adeſſe circumſtantiæ
tales

tales, ex quibus abſolute debebitur ſalariũ
prædicto filio, vti ſi pater nõ indigebat eius
opera ad ſui ſuſtentationem, & vlterius fi-
lius expreſſe, vel tacite proteſtatus ſit velle
ab eo recompenſam ſui laboris *Nauar. in
manual. cap. 17. num. 144. & 148.* quem ſe-
quitur *Gutier. d. cap. 5. num. 8.*
115 Facilius tamen debebitur recompenſa
filio laboranti pro matre, ex quo ipſa non
habet eum in poteſtate, & ideo non ſunt
adeo debitæ eius operæ matri, ac patri, vt
poſt *Io. Fabrum* tenet *Gutier. ibid. num. 12.*
116 & multo facilius, ſi operas præſtiterit quis
Vitrico, vel Nouercæ, quia his ſeruire non
tenentur filij, vt conſiderauit *Valaſc. conſ.
32. num. 2.*
118 Et quæ dicta ſunt de conſanguinitate di-
cuntur etiam de amicitia, nam & amicus
cenſetur pręſtitiſſe operas, vel conceſſiſſe
vſum rei propriæ gratis, non autem pro aſſe-
quenda mercede *Alex. conſ. 109. num. 4. lib.
6. Crot. conſ. 305. num. 1. Natt. conſ. 377.
num. 1. verſ. reſpondeo quod. Tiraquel. in tract.
de pęn. temperan. cauſ. 22. num. 78.* ſunt enim
119 inter amicos communia omnia, adeout
nec coniuges quidẽ excipiantur, vt eſt text.
expreſſus, qui videtur mirabilis in *cap. dile-
ctiſſimis 12. quæſt. 1.* quod tamen abſit inte-
ligi reſpectu vſus carnis, referendum enim
eſt tantum quoad vſum obſequij, & dile-
ctionis, vt monet ibi *gloſ. in verſ. & coniuges.*
120 Quod, & ampliatur in filio amici, nam, &
ei præſumitur amicus patris præſtitiſſe ope-
ras, vel alias res potius animo donandi, quã
aſſequendi mercedem, & idem eſt econtra
de filio amici, erga amicum patris *Bart. in l.
2. num. 4. ff. de negot geſt. Menoc. conſ. 603. nu.
21. Caroc. de locat. & conduct. tit. de fruct. &
lit. expen. num. 42.* quod tamen intelligendũ
121 quatenus propter amicitiam cum patre
gerat quis negotium filij, ſecus ſi gerat ne-
gotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit
etiam filij, quia tunc videtur contemplatio-
ne patris gerere, quod ipſum patrem tan-
git, non etiam, quod tangit filium, & debe-
tur ab eo merces, vt declarat *Caſtren. in l. ii
qui 46. ad med. verſ. tu dic melius ff. de negoc.
geſt.*
122 Verum ſicut ſupradictum eſt, non ſuffice-
re ſolam conſanguinitatem ad arguendum
mercedem non fuiſſe volitam, ita dicendum
eſt de amicitia, imo, & multo magis ſecun-
dum *Rot. dec. 286. num. 5. p. 4. to. 2. rec.* & for-
123 tius etiam in filio amici quatenus ſimul
non concurrant amicitia, cauſa pietatis, &
modica impenſa *Maſcard. concluſ. 554. n. 57.
Menoc. de arbitr. caſ. 88. num. 61. poſt med. Ca-
roc. d. tit. de fruct. & lit. expen. num. 44. verſ.
hoc autem*, vel niſi ſit amicitia, quæ inducat
124 affectum paternum, & concurrat cauſa
pietatis, ex relatis per *Surd. de alim. tit. 6. q.
21. num. 7. verſ. intellige*, licet ipſe ſubdat nõ
bene percipere diſtinctionem, quam faciunt
inter amicitiam, & affectum paternalem,
nam facile percipi poteſt diſtinctio inter a-
micitiam ſimplicem, & amicitiam dictum
affectum inducentem.
Et attendenda quoque erit qualitas ami-
125 citiæ, & ſeruitutis, ſeu rei præſtitæ, debet
enim eſſe amicitia ſingularis, & per prius
contracta, vt docet *Salicet. in l. aduerſus num.
2. ver. aut dubitatur C. mandati*, & *Aretin. in
§. fin. num. 2. paulo poſt princip. Inſtit. eod. tit.*
& leuis non ſufficit *Mantica de tacit. lib. 13.
tit. 20. num. 2. & 3. Surd. de alim. tit 6. quæſt.
2 num. 5. & ſeq.* & debet agi de ſumma mo-
126 dica, alias vbi ageretur de mercede ma-
gna, coniectura amicitię non releuaret *Surd.
d. quæſt. 21. num. 10. & ſeq. Menoc. d. caſ. 88.
nu. 61. ad med. & ſeq. Mantic. de tacit. lib. 13.
tit. 20. num. 5. in fin.*
127 Coniectura etiam ſumitur pro excluſione
debiti mercedis ex eo, quod conſtet eum,
qui operas præſtitit, ſponte ſe obtuliſſe, vt
firmat *Franc. Coſta conſ. 90. nu. 27. & ſeqq.
Monter. dec. 14. num. 28.* & ex quo ex ipſis
128 operibus, ſeu ſeruitio præſtando ſperabat
conſequi honorem, quaſi credarur, quod ex
ea cauſa potius, quam ex cauſa lucri motus
fuerit, idem *Monter. ibi num. 30.* idemque
129 erit ſi qui officium geſſit, profeſſus fuerit
ſe multum obligatum domino à quo illud
recepit, vt ponderauit *Rot. cor. Seraphin dec.
849. num. 4. ad med. & in Deciſ. 120. num. 9.
par. 4. diu.*
130 Sic ſi appareat ſeruitium præſtitum fuiſſe
ſub ſpe alicuius remunerationis liberalis
potius quam pro ſalario, hoc non poterit
peti, vt cenſuit *Rot. cor. Seraph. deciſ. 65. n. 2.
verſ. & ex teſtibus*, vbi quod Romæ hoc eſt
frequentiſſimum, & fallaciſſimum; Nec
131 ex quo quis in tali ſpe fallitur agere po-
terit *Franc. Coſta conſ. 90. num. 40. Menoc. de
Arbitr. caſu 514. num. 17. Rot. coram Mantic.
deciſ. 266. num. 6. & 7.*
132 Sic econtra, vbi quis haberet regulam
contra ſe, puta non deberi ſalarium non
conuentum, ſi vellet probare cõuentionem,
non ſufficeret teſtes de ea deponentes re-
ferre verba, quæ intelligi poſſent de aliqua
remuneratione, ſed debent concludere de
obligatione mercedis præciſæ, ne ſit proba-
tio æquiuoca, quæ non ſufficit *Rot. dec. 428.
num. 7. par. 4. recent.* vbi cenſuit propterea
non ſufficere verba, *che li darà ſodisfattione*,
nec *che li darà quello che vuole*, quod ſecus

133 eſſet vbi concurrent requiſita, vel alias
petens ſalarium haberet regulam pro ſe, &
intentionem fundatam, tunc enim licet ver-
ba promiſſionis eſſent in ſe æquiuoca, & nõ
magis importantia ſalariũ, quam liberalem
remunerationem, referenda eſſent potius ad
promiſſionem ſalarij, iuxta tradita per *Me-
noc.conſ.570.num.9.verſ. nec obſtat*, vbi fa-
mulo petente ſalarium dominus reſponde-
rat, quod non curaret hoc, ſed expectaret
ſuam liberalitatem, & ratio differentiæ eſt,
quia quando verba ſunt directa in perſo-
134 nam ſolitam locare operas ſuas, & con-
currit titulus præambulus promittendi ſala-
rium potius quam remunerationem libera-
lem, illi titulo potius tribuenda ſunt quam
alteri poſſibili prout ex *gloſ.& Bart.in l.cum
quid num. 11.ff. ſi cert. pet.* & alijs relat. per
Surd. conſ.24. num.3. & 4. dixit *Rot. in dec.
448.num.16. & 17.par.4.to.2.rec.*

135 In verbis quoque non poterit fieri fun-
damentum, ſi ſint mere Curialia, quia notũ
eſt, quod non obligant, *cap. cum veniſſet de
reſtit. Decian. reſp.103. num.23. lib.2.* & ſic
nec prolata à domino firmant deberi ſala-
rium, nec à famulo important illud non de-
136 beri *Seraph. in deciſ. 1322.nu.2.in rec.dec.
238.num.3.par.1. & dec.348.num.18. par.4.
tom. 2.* prout etiam ſi vnus remittat arbitrio
aut voluntati alterius, poterit ille interpre-
tari modo ſuo, & arbitrari extra terminos
iuſti, quia intelligitur de arbitrio boni viri,
puta ſi ſeruiens dicat ſe remittere ad illud,
quod dominus voluerit, dicta *deciſ.238.nu.
3.par.1. rec.* poſſunt tamen quandoq; verba
137 continere præciſam obligationem merce-
dis iuſtæ, & eſſe curialia reſpectu liberalis
recognitionis, ſeu alicuius honorarij pin-
guis, & tunc diſtingui poterunt, & agi vale-
bit ad mercedem iuſtam, non ad honorariũ
illud pingue *d. dec.348.num.19.par.4.tom.2.
recent.*

138 Non ſolum autem ponderantur in hoc
propoſito verba, ſed etiã econtra pondera-
tur taciturnitas, videlicet ſi quis operas, vel
rem præſtitit diu tacuit, & mercedem non
petijt. Inde enim arguitur voluntas eam nõ
aſſequendi *Rot. deciſ.559. prope fin. verſ. &
ex quo toto ſexennio par.1. Diuer. Seraph. dec.
849. num. 4. verſ. ſed quod maximi Mantic.
deciſ.266.num.5.* at hæc quoque non eſt co-
139 niectura de ſe ſufficiens, vbi tempus non
ſit habile ad præſcribendum *Seraph. deciſ.
1322.n.4.Caual.dec.400.n.4.& 5.*

140 Ponderatur quoque ſi is, qui operas, vel
alias res præſtitit, aliquid econtra recepit,
ſuccedunt enim quandoque munera loco
ſalarij, vt ex *Angel. in l. ſi non fortem §.liber-
tus num.18.ff. de condict. indeb.* dixit *Rot. in
Rom. mercedis 4. Maij 1607. in princ. coram
Pamphilio, quæ deciſio eſt impreſſa per Mar-
cheſan. de commiſſ. par. 1. fol. 1197. il 1.* &
141 licet ex donatiuis argui potius ad dimi-
nutionem ſalij, quam quod non debeatur
dixerit *Rot.cor.Caualer.dec.400.num.6.verſ.*
142 *demum*, tamen hoc procedere poteſt, vbi
concurrunt requiſita, vt peti poſſit ſalarium,
& donatiua ſubſecuta fuerunt, cenſentur
enim data animo compenſandi, prout etiam
143 ſi dominus donet famulę, vel famulo pro
eius filia dotem, quod præſumatur animo
compenſandi cum mercede, non autem li-
bere donandi deciſum refert *Cabedo dec.
117.* & ſequitur *Fontanel. de pact. nuptial.
clauſ.5. gloſ.1. par.3. num.4.* alias in dubio
bene poteſt ſumi coniectura, quod qui ea
recipere ſolitus erat, vel illa ſperabat vo-
luerit eorum intuitu ſeruitia præſtare, & il-
lis eſſe contentus abſq; alia mercede, quod
& multo magis vrgebit ſi quid certum re-
cepturus erat, vt caſus ſæpe contingit in fa-
144 mulis recipientibus quotidianũ victum,
eſt enim ſæpe victus merces ſatis æqua pro
ſeruitute præſtita ab illum recipiente,
Thomat. in dec. 14. num.39. ſi conſideretur
qualitas ſeruientis, & ſeruitij præſtiti prout
conſiderari debet, nam ſimplex, verbi gra-
tia, pediſequa, debet eſſe contenta victu, &
veſtitu, dum non fecit conuentionem de
maiori ſalario *Dec. conſ. 132. in fin. Grammat.*
145 *theor. 12. num. 11.* idemque etiam eſt de
alijs famulis vilibus, ſecus autem de hone-
ſtioribus *Seraph.dec.74.& dec.849.vtrobique
num.2. Rot. Bonon. dec.56. in addit. verſ. hac
tamen regula Tomat. dec. 14. num.40.* & at-
146 tenditur etiam qualitas officij, & laborum
adeout qui ſeruiuit pro certa portione Pa-
nis, & vini, ante adeptum aliud officium
non debet ex poſt illa contentus eſſe, ſed
poteſt petere ſalarium dari ſolitum ſuis an-
teceſſoribus in officio illo, vt firmatur in
dec.354.num.4. par.1.rec. & practicatur etiã
147 In iuuenibus Apothecarum, vt pro certo
tempore ſeruiant pro ſolo victu, attento,
quod ab initio ſunt ignari artis, & poſtmo-
dum vbi operæ, quas præſtant per exercitiũ
incrementum accepere, itaut maiori mer-
cede ſint dignæ, eis ſalarium agetur, & præ-
ſtari debet *Garcc.de locat. tit. de matre quaſt.
2.num.2.* etiam non conuentum ſtante con-
ſuetudine, vt in *Rom. mercedis cor. Sacrato
impreſſa per Marcheſan. par.1.fol. 1196.il 2.
num.5.*

148 Sunt, & aliqui, qui inſeruiunt ſine mer-
cede, dummodo concedantur eis horæ ali-
quæ diei liberę, quibus poſſint ſtudijs ope-

ram

ram dare *Nauar.conſ.1.num.6.de loc. & cond.*
Menoc.de arbitr. caſ.515.num.4.verſ. aliqui
etiam quod vulgare eſt in famulis ſcolariũ
149 qui volunt commoditatem audiendi le-
ctiones *Rebuff.de priuil.ſcolar.priuil.*167. vbi
declarat *Gratian. deciſ. March.* 53. *in addit.*
*num.*7.

150 Aliquibus etiam non debetur à dominis,
quibus ſeruiunt, aliqua merces, quia offi-
cium, cui præficiuntur lucrum ſufficiens eis
affert, prout ſunt Iuriſconſultorum Cancel-
larij, qui reſponſorum exempla tradenda
conſultoribus conſcribunt, de quibus *Me-*
*noc.de arbitr.caſ.*515.*num.*4. *ad fin.* & idem
151 eſt de alijs eorumdem famulis recipienti-
bus à clientibus, vel ſcholaribus dominorũ
ſufficientia munera, & enim ſi famulus in-
152 duatur à cliente Doctoris, eius domini
præſumitur inductus intuitu ipſius domini,
& famulo in ſalarium imputatur, vt docet
Alber.in l. uxori ad fin. ff. de auro, & argento
legato.

153 Tanti autem fit iſta circumſtantia, quod
ſeruiens aliquid recipiat, & ſignanter fa-
mulus victum, & veſtitum, vt ſint, qui velint
concluſionem, quod ſalarium non contren-
tum non debeatur procedere ſolum circũ-
ſtantia iſta concurrente *Thomat.* poſt alios
*dec.*14. *num.*38. quodque alias euitari non
poſſit diſpoſitio Iuris Diuini in Euangelio
Lucę cap. 10. ibi *dignus eſt enim operarius*
mercede ſua, & *Matt. cap* 20. ibi *voca opera-*
rios, & redde illis mercedem ita *D. Lanfranc.*
*Zacch.de ſalar.q.*68.*n.*32. & 33.

154 Non autem omnes operæ præſtitæ ex-
poſcunt mercedem, vel ſaltem nõ pro omni-
bus agi poteſt in iudicio, ſi enim leues ſint,
reijciuntur, imo quod vbi non ſit probatus
aſſiduus famulatus, & formalis ſed, tantum
præſtatio quorumdam ſeruitiorum ex eis, nõ
oriatur obligatio neque ciuilis, neque na-
turalis, & ſolum pariant obligationem anti-
155 dotalem, quæ in foro exteriori non eſt ef-
ficax, neque ad agendum, neque ad exci-
piendum *firmat Leoncill.dec.Ferrar.*37.*n.*13.
verſ.quod adhuc magis

156 Verum quoad effectum excipiendi, caſus
euenit ſæpe in eis qui, fuerunt aliti, & dũ
alimenta ab ipſis repetuntur excipiunt de
ſeruitijs præſtitis, in quo totum negotium
conferendum eſſe in arbitrium Iudicis, de-
creuit Senatus Luſitanus, vt refert *Gamm.*
*dec.*216. *num.*1. vbi quod quatenus ſeruitia
157 ſint leuia qualia reputantur in muliere
Gallinas, & oua obſeruare, triticum ad fa-
rinam conficiendam mundare, centaculum
in agro laborantibus mittere, hidriolã aquæ
è vicino fonte in caſam ruſticam deferre, &
ſimilia potius oblectamenti, & vitandi ocij
cauſa facta, quam ad vſum, vel compulſio-
nem alimentantis præſtita videntur, & ideo
158 non compenſanda. Verum in praxi ſeruari
contra illam deciſionem, & compenſari ſer-
uitia cum alimentis dicit ibi *Add.* & idem
etiam ſenſit ipſe *Gamma deciſionis illius com-*
pilator ad fin. verſ. ego conſideratis, & huic
opinioni videtur adhærendum, quia in hoc
magia communiter concordant DD. ex in-
fracitandis, ſed maior controuerſia eſt an
facienda ſit compenſatio in totum etiamſi
ſeruitia non æquent valorem alimentorum,
vel potius in partem æquiualentem, nam
159 aliqui volunt, quod hæc compenſatio non
ſit intelligenda ſecundum propriam naturã
compenſationis, ſcilicet, vt videri debeat
quanta fuerit inpenſa alimentorum, & quã-
tus valor operarum, & compenſari vſque
ad cõcurrentem quantitatem, & ab inde ſu-
pra peti poſſit, ſed intelligi ſimpliciter hinc
inde in totum compenſatum, quaſi actum
cenſeatur tacite, quod vnus inpenſas, alius
operas præſtet, abſque eo, quod aliquid peti
hinc inde valeat, vt poſt alios, quos refe-
runt *Barat. conſ.*83. *num.*11. *Marcabr. conſ.*
110.*num.*72. *& ſeq. Borgnin.deciſ.*8.*num.*68.
ad med. par. 3. & videtur fuiſſe de mente
Bald. in l. ſi paterno 15. *num.*3. *verſ. vel dic.*
C. de negoc.geſt. vbi de vitrico præſtante ali-
menta, dicit quod ſi recepit aliqua ſeruitia,
non repetit, ſecus ſi nulla. Contrarium ve-
ro, quod facienda ſit tantum compenſatio
160 pro rata valoris ſeruitiorum ſenſit *Aretin.*
*conſ.*40. *in fin. Surd.de alim.tit.*6. *q.*11. *num.*
33. *verſ. contra tamen Gamm. d. deciſ.* 216.
prope fin. Rot. deciſ. 149. *n.* 12. *par.* 11. *rec.*

161 Verum conciliari poſſunt iſtæ contrariæ
ſententiæ, vt prima procedat, vbi exceſſus
eſt paruus, ita vt fere dubitari poſſit an adſit
vel ne, ſecus vero ſi adſit exceſſus euidens,
quia non poſſet fieri compenſatio, in totum,
& quatenus deficiant aliæ coniecturæ non
arguenda erit illius pluris donatio, & ideo
peti poterit, vt habetur in *l. ex annuo* 16. *ff.*
de donat. inter virum, & uxor. & tradunt
Corn. conſil. 265. *num.*3. *prope fin. lib.*1. *Me-*
noc. conſ. 771. *num.* 16. & ſenſit etiam *Mar-*
*cobrun.d.conſ.*110.*nu.*77. & *Cancer. variar.*
*par.*1.*cap* 16. *n.*35. *poſt med.*

162 Quando autem adſit dicta parua diſpari-
tas, vel concurrant aliæ coniecturæ ſuffi-
cientes, vel non, certa regula dari non po-
teſt, & ideo remittendum erit arbitrio Iu-
dicis, vt ex *Alex. conſ.* 109. *num.* 2. *lib.* 6.
& alijs decreuit Senatus Luſitanus penes
Gamm. dec. 216. *num.*1. & *Rot. Bonon. penes*
*Monac.dec.*17. *num.*17.

163 Verum

163 Verum ſi quis ſit alimentandus ex obli-
gatione, & alimentatus domi operas ſuas
in ea præſtet alimentanti, non poterit earũ
mercedem prætendere, quia alimentandus
tenetur operas præſtare alimentanti *cap. de
lapſis in fin. 16. q. 6. l. fin. §. ſane il 2. in fin.
ff. de his qui ad Eccleſ. confug.* non enim de-
bet ſtare in domo alimentandus ſicut cor-
pus mortuum, vt dicit *Bald. in l. 1. num. 7.
C. de legibus*, & refert *Surd. de alim. tit. 4.*
164 *quæſt. 29. num. 1.* ſaltem quatenus debean-
tur alimenta ex Iuris diſpoſitione, non autẽ
ex diſpoſitione teſtatoris, quia tunc ſecus
eſſet, vt tradunt DD. in *l. divortio in princ.*
vbi *Iaſ. num. 24. ff. ſol. matr. Alex. conſ. 100.
num. 5. lib. 1.* & alij relati per *Burſ. conſ. 210.
n. 11.* & latius per *Giurb. ad conſuet. Meſſan.
cap. 7. gloſ. 13. par. 1. num. 41.* niſi forte teſta-
165 tor reliquiſſet alimenta in domo, quia
tunc cenſetur contemplatus fauor hæredis,
vt habeat ſeruitia alendi, vt diſtinguendo
tradit *Decian. conſ. 90. num. 17. lib. 5. Tremа-
cinq. variar. lib. 1. tit. de alim. reſol. 1. nu. 25.*
166 & quod vbi quis relinquint famulo ali-
menta, vt ſtet cum hærede, quod talis fa-
mulus modo quo ſeruiebat teſtatori debeat
ſeruire hæredi, docuit *Albenio. in l. 1. num.
1. C. de legat.*
167 Vnde eſt, quod ſi alendus nolit habitare
cum alere debente, & locus ſit præſtationi
alimentorum extra domum, in taxatione
eorum deduci debeat valor operarum quas
præſtare deberet alendus *Caſtren. conſ. 425.
num. 3. lib. 2. Roland. conſ. 84. num. 14. lib. 3.*
& alij adducti per *Mart. Medic. deciſ. 89.
numer. 49.*
168 Et hæc ratio operarum habetur etiam in
impuberi ętate poſt ſeptennium *Aretin. conſ.
48. num. 7.* licet contrarium ſenſerit *Monac.
dec. Bonon. 17. num. 16. poſt med.* vbi de puel-
169 lis, quarum vna erat annorum ſex, alia an-
norum nouem, quo autem ad exiſtentes in
infantili, non dubitandum eorum operas nõ
conſiderari ex tradit per *Burſat. conſ. 83.
num. 11. verſ. & licet*, & idem eſt de valde
ſene, vel aliter operas præſtare non valen-
te, vt dixit *Rot. in vna Forolivien. alimento-
rum 20. Nouembris. 1630. §. verum vtraque
cor. Veroſpio* horum enim operæ nullæ ſunt
vt habetur in *l. arboribus 13. §. de illo ff. de
vſufruct.* & dixi in *cap. 15. num. 5.* & hodie
idem euenit in omnibus nobilibus, quia eis
non conuenit operari *Monac. deciſ. Bonon.
17. num. 16. Mart. Medic. deciſ. Senen. 89. num.
50. & ſeq.* vbi reſpondet Doctoribus, qui
170 allegabantur in contrarium, dicens quod
non applicantur modernis temporibus lo-
quendo de operibus artificialibus mulierũ
Senenſium, & quoad obſequiales dicit, non
fuiſſe habitam earum rationem, quia com-
171 putanda quanti alimentatus conducturus
eſſet, qui eo caſu non conduxiſſet, & eſt ge-
nerale, vt alimentandus non teneatur præ-
ſtare niſi operas ſibi condecentes *Curt. Iun.
conſ. 148. num. 5.* cum alijs late relat. per
*Giurb. ad conſuet. Meſſan. cap. 7. gloſ. 13. par.
1. num. 41.*
172 Sunt & officia quæ quis neceſſario aſſu-
mere debet, pro quibus mercedem propte-
173 rea petere nequit, vt de officio tutoris
traditur in *l. à tutoribus §. principalibus, &
in l. qui negotiationem in fin. ff. de adminiſtr.
174 tut.* licet poſſint tutores ab initio antequã
ſuas operas præſtent, petere, vt à Iudice
ſibi conſtituatur certum ſalarium in qui-
buſdam caſibus, & cum declarationibus
quæ videri poterunt late penes *Cyriac. contr.
503. & D. Lanfranc. Zacch. de ſalar. q. 87.*
Sunt & operæ, quæ locari nequeunt, de
quibus dixi ſupra in *cap. 15. de operibus,
quæ locari poſſunt, vel non*, & latius ac me-
lius quarum operarum peti poſſit merces,
vel non, videri poterit penes *D. Lanfranc.
Zacch.* in ſępe, ſed numquam ſatis laudato
eius tractatu *de ſalario, ſeu operariorum mer-
cede, par. 2. nempe q. 50. & ſeqq.*
175 Denique non omittam tangere quæſtio-
nem, an conductor mercedem non ſoluens
dicatur moleſtare, quæ diſputari continge-
re poterit, ſi hæres prohibitus moleſtare
vſufructuarium ſub pęna, ab eo domum vel
quid aliud conducat, & mercedem non
ſoluat, in qua quæſtione *Ruin. conſ. 48. n. 9.
lib. 2.* tenuit affirmatiuam, motus, quia con-
ductor non ſoluens dicitur iniuſte detinere,
itaut auctoritate propria poſſit expelli *gloſ.
& Bart. in l. eadem C. loc. & dicam infra cap.
55.* & qui iniuſte detinet, dicitur iniuriam
inferre domino, ſeu alteri ciuilem poſſeſſio-
nem habenti, & illum moleſtare *Bart. in l. 1.
§. interdictum ff. uti poſſidet gloſ. in l. 1. C.
eodem.*
176 Verum hanc opinionem Ruini non eſſe
iuridicam, dicit *Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 26.
num. 53. verſ. hoc Ruini.* & adducit plures ra-
tiones, quæ placent in præfato caſu, quo
hæres prohibitus ſit moleſtare vſufructua-
rium, & ab eo conducat, & non ſoluat, quia
ſaltem non dicitur eum moleſtare in vſu-
fructu, & tanquam vſufructuarium, nec tan-
quam hæres, ſed tanquam conductor, vt
177 bene conſiderat ipſe Surdus, vnde deduci
poteſt ex ſenſu eiuſdem, aliud eſſe dicendũ,
ſi quis prohibitus eſſet moleſtare tanquam
locator.
178 Pręterea ſaluari poteſt opinio Ruini
quando

quando hæres vti penſiones non ſoluens juſſus eſſet rem dimittere, & hoc negaret, quia tunc diceretur poſſeſſionem ipſius rei interuertere, & vſufructuarium ſpoliare, *l. conductores penult. C. locat. & dicam infra in cap. fin.* ſic quę eum moleſtare, vt firmat idē *Surd. d. q. 26. n. 55. & 56.*

Cui recte ſoluatur merces Locationis.

SVMMARIVM.

1 *Soluens alteri de mandato idem eſt ac ſi ſoluiſſet mandanti.*

2 *Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi.*

3 *Procuratori ad locandum recte ſoluitur merces locationis de magis communi.*

4 *Recte ſoluitur ei cum quo fuit contractum.*

5 *Conductor recte ſoluit ei, qui ſibi locauit.*

6 *Lim. ſi ſit Procurator ad locandum tantum.*

7 *Procuratori ad locandum tutius ſoluitur ſi ex qualitate ipſius ceſſet ſuſpicio.*

8 *Ampl. recte ſolui procuratori qui locauit etiamſi ſtipulatus fuerit mercedem nomine domini.*

9 *Procurator ſtipulans domino acquirit actionem, & obligationem licèt cogi poſſit à domino eam ſibi cedere.*

10 *Ampl. etiamſi verba ſtipulationis non ſint directa in ipſum ſtipulantem, ſed in dominum abſentem, & pro eo ſtipulatus fuerit Notarius.*

11 *Procuratori ad litem ſuper penſione non recte ſoluitur penſio.*

12 *Lim. ſi procurator ad litem conſtitutus iudicati agat.*

13 *Lim. 2. ſi procuratori ad litem data ſit facultas exigendi.*

14 *Decl. requiri mandatum ſpeciale ad exigendum.*

15 *Et non ſufficit in mandato ad litem additum eſſe clauſulam &c.*

16 *Clauſula &c. extenditur ad ea, quæ ſunt de natura actus, non ad alia.*

17 *Et ad ea, quæ deſunt ad complementum orationis iam ſcriptæ, non ad ea quorum ſaltem principium non eſt expreſſum.*

18 *Procuratori habenti mandatum falſum non recte ſoluitur.*

19 *Lim. ſi ſoluens habebat iuſtam cauſam credendi eum procuratorem.*

20 *Decl. limitationem ſecundum aliquos procedere in debitore ſpeciei, ſecus in debitore quantitatis.*

21 *Sed declaratio procedit ſi ſoluens quantitatem habebat iuſtam cauſam procuratori falſo non credendi.*

22 *Iuſta cauſa credendi procuratori falſo eſt ſi attulit ordinem cum caracteribus ita ſimilibus illis creditoris, vt quilibet diligens ſoluiſſet.*

23 *Caracteres eſſe ſimiles illis debitoris ſi ei oſtenſi ipſemet decipitur, etiamſi oſtendantur per feneſtellas.*

24 *Contr. quod debet ei oſtendi ordo integer.*

25 *Et quando recurrendum ſit ad peritos.*

26 *Iuſta cauſa credendi procuratorem verum eſt, ſi publice ſe gerebat, vt talis.*

27 *Idem in gerente ſe pro tutore, quo recte ei ſoluatur.*

28 *Procuratori reuocato recte ſoluitur ab ignorante reuocationem.*

29 *Mandatum procuræ veriſimilius eſt in perſona valde coniuncta vti filio, & fratre.*

30 *Mariti habent mandatum à lege in bonis dotalibus, & paraphernalibus tantum, ſed de conſuetudine omnia bona vxorum adminiſtrant.*

31 *Coniunctio ſanguinis cum creditore ſola, non ſufficit ad hoc, vt coniuncto recte ſoluatur.*

32 *Coniunctus poteſt agere ad effectum deponendi.*

33 *Coniuncti habent mandatum à lege ad agendum, non ad exigendum.*

34 *Coniuncti admittuntur ad agendum cum promiſſione de rato.*

35 *Et quatenus non ſufficiat promiſſio de rato admittuntur præſtita cautione.*

36 *Coniuncti vſque ad quem gradum admittantur ad agendum pro coniuncto, ſunt variæ opiniones.*

37 *Mandatum procuræ probatur per coniecturas.*

38 *Decl. procedere in mandato ad lites non in mandato ad exigendum.*

39 *Intellige declarationem, vt mandatum ad exigendum non probetur niſi per authenticas ſcripturas quando agitur de ſolutione facienda, ſecus ſi agatur de ſolutione iam facta ſuſtinenda.*

40 *Conductor recte ſoluit mercedem ei qui ſibi locauit etiamſi ſit merus Prædo.*

41 *Decl. procedere ſi dominus non ſit perſona priuilegiata, vt miles, & Eccleſia.*

42 *Prælato intruſo recte ſoluitur.*

43 *Decl. procedere ſi cum eo ſit contractum alias requiritur iuſta cauſa credendi eum eſſe Prælatum verum.*

44 *Et cum quo contractum eſt recte ſoluitur, etiamſi ſciatur eum non eſſe dominum.*

45 *Decl. recte ſolui prædoni, qui locauit ſi merces conſiſtat in pecunia, ſecus ſi in fructibus rei.*

46 *Procurator ad exigendum poteſt facere confeſſionem de recepto.*

47 *Habentes mandatum à lege, vt tutores, & Prælati non poſſunt facere confeſſionem de recepto anticipatam.*

48 *Confeſſio de recepto non probat, veram ſolutionem præcipue contra eum qui confeſſionem non fecit.*

49 *Procuratori, & adminiſtratori non recte ſoluitur poſtquam debitor habet iuſtam cauſam credendi dominum nolle eum amplius exigere.*

50 *Conductor recte ſoluit penſiones domino etiam poſtquam dominium in alio transtulerit.*

51 *Dominus poſt alienatam rem non poteſt gaudere penſionibus illius, ſed debet actiones ad exigendum cedere, vel illas exactas reſtituere*

52 *Penſio locationis ſi ſit annua cenſetur debita ratione fructuum, vel aliarum commoditatum totius anni computati à die conſtitutionis.*

53 *Etiamſi ſit deſtinata in certis diebus, quia cenſetur facta deſtinatio pro comodiori ſolutione.*

54 *Penſio locationis regulatur ad inſtar penſionis Eccleſiaſticæ.*

55 *Penſio in caſu mutationis domini debetur ei cui ſpectaret perceptio fructuum, & pro rata pro qua ſpectaret.*

56 *Fructus rei venditæ ſpectant ad emptorem etiamſi ſint maturi, & recollectioni proximi.*

57 *Separati vero à ſolo etiam in fundo adhuc exiſtentes ſpectant ad venditorem.*

58 *Penſio rei venditæ ſi debita pro fructibus tempore venditionis perceptis ſpectat ad venditorem, & pro percipiendis ad emptorem quamuis exacta ſit.*

59 *Et ſi fructus percepti ſint pro parte, pro ea parte debetur penſio venditori.*

60 *Et in rebus in quibus fructus percipiuntur dietim diuiditur penſio pro rata temporis.*

61 Et

61 *Et idem ſeruatur in penſione Eccleſiaſtica.*
62 *Penſiones non exactas aliqui volunt reputari pro fructibus pendentibus.*
63 *In venditione facta à Fiſco attenditur an dies ſolutioni peſionis euenerit ad dignoſcendum an ſpectet ad emptorem, vel ne.*
64 *Si ad emptorem tranſit ius colonia debetur ei etiam penſio.*
65 *Venditor poteſt ſibi reſeruare penſiones rei vendita qua regulariter ad emptorem ſpectarent, & econtra cedere eas, qua ſibi eſſent debita.*
66 *Decl requiri pactum clarum, nec ſufficere clauſulam* cedens &c.
67 *Minuſque ſufficere dictum eſſe* emptorem debere conſequi omnia mobilia, & alia ad quæ tenetur conductor.
68 *Sufficeret tamen expreſſum eſſe emptorem aſſequi debere penſiones, nec poſſet intelligi de fructibus tantum.*
69 *In reſtitutione fideicomiſſorum non veniunt fructus.*
70 *Nec veniunt penſiones bonorum locatorum.*
72 *Lim. in caſibus in quibus dominium bonorum tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium.*
73 *Si fructus fideicõmiſſi eueniente caſu reſtitutionis ſint percepti in parte; pro ea parte debetur penſio haredibus grauatis.*
74 *Lim. ſecundum aliquos ſi locatio ſit facta à teſtatore, vt tunc omnes penſiones inexacta ad fideicommiſſarium pertineant.*
75 *Decl. limitationem procedere in penſionibus ſeu alijs annuis redditibus, qua non debentur reſpectu fructuum, ſeu aliarum commoditatum rei fideicommiſſaria, non autem in penſione rei locata.*
76 *Penſiones domorum, & ſimiles prouenientes ab vſu rei licet ſint fructus ciuiles, tamen de eis iudicatur, ac de naturalibus.*
77 *In fideicommiſſis particularibus ac etiam in generalibus non veniunt acceſſiones, & augmenta, ſed ſolum in vniuerſalibus.*
78 *Fructus vbi debentur ratione alicuius oneris, etiam penſio debetur ad eamdem rationem, non autem ad rationem perceptiuam fructuum.*
79 *Marito debetur penſio rei dotalis locata propter onera matrimonij, & ideo pro rata temporis, quo illa ſubſtinuit, & non attenditur perceptio fructuum.*
80 *Vnus ex ſocijs recte agit pro tota penſione rei communis.*
81 *Ampl. etiamſi minorem partem habeat in ſocietate.*
82 *Ampl. 2. vt etiamſi diſſoluta ſit ſocietas, debitor ignorans diſſolutionem bene totum ei ſoluat.*
83 *Socius exigens ſolam ſuam partem penſionis rei locata compellitur eam conſocio communicare.*
84 *Decl. certius procedere, vbi debitor effectus ſit non ſoluendo, vel aliter conſocius non valeat ab eo partem ſuam conſequi.*

CAPVT XXXVI.

DOmino rectè ſolui mercedem non eſt dubiũ regulariter loquendo, & idem eſt ſi ſoluatur alteri de eius ordine, vel mãdato, aut eius Procuratori ad exigendum
1 conſtituto, qui enim ſoluit de mandato, perinde eſt ac ſi ipſi mandanti ſoluiſſet *l. ſolutum 11. §. ſolutum ff. de pignor. act. Surd. conſ. 82, n. 2 Burat, dec. 7, n. 1.*

Verum dubitari cõtingit an ſolutio mercedum recte fiat Procuratori, qui habeat tantum mandatum ad locandum. Et pro negatiua videtur text. expreſſus in *l. 1. §. igitur præpoſitio ff. de exercit. act.* & facit ratio
2 illa, quod fines mandati diligenter ſunt ſeruandi *l. diligenter ff. mandat.* vnde eam tenuerunt in *dict. §. igitur præpoſitio Odefred. Rom. ſing. 23. & conſ. 461. n. 1. verſ. quæ quidem Curt. Iun. ad Alex. in l. reſcriptum §. fin. in verb. ſolui ff. de pact. Fabian. de Mont. de empt. & vend. in 3. q. princ. quaſt. 16. col. 2. verſ. & eſt aduertendum Pariſ. de reſignat. lib. 7. quaſt. 24. num. 60.*

3 At his non obſtantibus, contraria opio videtur magis recepta, quia eam tenuerunt ſignanter *Pariſ. conſ. 122. num. 1. lib. 4. Straeca de Decoctor. § mandati. ſub nu. 23. Alphan. in rubr. C. de eden. poſt n. 50. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 285. num. 19. Fachin. lib. 2. controuerſ. cap. 93. Paſcal. de Patr. poteſt. cap. 2. par. 1. num. 18. Grattan. diſc. 20. num. 32. Add. ad Gregor. dec. 139. num. 8. Vinc. de Franc. dec. 699. nu. 4. & per tot. Surd. dec. 229. nu. 8. Rot. cor. Seraph. deciſ. 548. num. 4.*

4 Ratio autem præcipua huius opinionis eſt, quia ei recte ſoluitur, cum quo fuit contractum, vt docuit *Bart. in l. cum qui ita §. qui ſibi aut filio verſ. idem dico in Procuratore ff. de verb. oblig. & in l. filius familias paciſcendo C. de pact. per text. in l. quod ſeruus ff. depoſiti, & in l. ſi vnus ff. de pact.* & in terminis cõductoris, quod recte ſoluat ei, qui ſibi locauit etiam non domino eſt *tex. in l. ſi vrbana ff. de condict. indeb.* de quo infra.

6 Et ad *text. in dict. l. 1. §. igitur præpoſitio ff. de exerc. act.* in quo fundatur prima opinio, reſpondetur, loqui de Procuratore conſtituto ad locandum cum taxatiua tantum, ibi: *vel ſi ad locandum tantum*. Et ideo nil mirum ſi non debet vlterius progredi, & exigere mercedes. At ex eo non poteſt argui idem quoq; dicendum eſſe, vbi mandatum ſit ſimpliciter ad locandum, abſque illa taxatiua.

Concludendum igitur, quod licet de Iuris rigore quęſtio ſit diſputabilis, tamen in prędictis terminis procuratoris habentis mandatũ ad locandum ſimpliciter abſq; taxatiua & qui locauit ſecunda opinio pro validitate ſolutionis retinenda eſt tanquam magis re-
7 cepta & verior, idque maxime ſi ex qualitate Procuratoris ceſſet ſuſpicio, vt ponderauit S. Conſilium Neapolitanum penes *Vinc. de Franc. in dict. dec. 699. ad fin.*

8 Quæ ſecunda opinio ſic retenta ampliari etiam poteſt, vt procedat quamuis talis Procurator expreſſe locauerit, & ſtipulatus

fuerit

fuerit mercedem nomine Domini, ex quo
enim dominus approbauit eius perſonam
ad locandum, cenſetur etiam eam appro-
baſſe ad recipiendum mercedem locationis,
vt firmat Gratian. diſc. 20. n. 33. & quam-
9 uis Procurator ſtipuletur domino, tamen
ſtipulatio habet fundamentum in perſonam
ipſius ſtipulatoris, & ei tribuit actionem, &
obligationẽ, licet cogi poſſit à domino eam
ſibi cedere actione mandati l. pen. C. ad exi-
bendum Imol. in leg. ſtipulatio iſta §. alteri
num. 2. & ibidem Iaſ. num. 11. ff. de verb.
oblig. Natt. conſ. 262. num. 12. cum alijs la-
tiſſime traditis per Surd. deciſ. 229. num. 14.
quibus addo Bellon. Iun. conſ. 63. num. 6. &
Rot. cor. Caualer. deciſ. 345. num. 2. quæ eſt
etiam in rec. deciſ. 660. par. 3. & cor. Vbaldo
deciſ. 233. num. 1.

10 Et licet dubitari poſſit an hoc procedat
etiam ſi verba ſtipulationis non fuerint tan-
tum directa in ipſum ſtipulantem, ſed etiam
in dominum abſentem, & pro eo ſtipulatus
fuerit Notarius, & quandoque Rota tenue-
rit negatiuam, vt videre eſt in deciſ. 172. nu.
5. poſt Cenc. de Cenſ. tamen de iure verior
eſt contraria opinio, quod ſcilicet, etiam
in prædicto caſu, idem ſit, vt latè probat
Surd. dict. deciſ. 229. n. 17. & ſeq. & agnouit
Rota, ac proinde à dicta deciſione receſſit,
vt habetur in deciſ. 174. num. 7. poſt eumdem
Cenc. de Cenſib.

11 Si autem quæratur an idem ſit in Procu-
ratore conſtituto ad litem peragendam cum
conductore ſuper ipſa ſolutione mercedis,
reſpondendum eſt negatiue, quia hoc iure
vtimur, vt litis Procuratori non recte ſolua-
tur, dicit text. in l. hoc iure 86. ff. de ſolut. &
dixit etiam Rot. cor. Gregor. deciſ. 139. num.
4. & in rec. deciſ. 492. num. 3. prope finem
par. 1. quæ eſt Vbaldi deciſ. 136. num. 3. vbi
& quod propterea neq; poteſt ei fieri obla-
tio, nec interpellatio ad recipiendum.

Et redditur ratio in ipſo textu præfato:
nam abſurdum eſt, cui iudicati actio non da-
12 tur, ei ante rem iudicatam ſolui poſſe. Vn-
de arguitur, quod vbi talis Procurator ad
litem conſtitutus iudicati agit, poſſit etiam
ei ſolui, vt per gloſ. ibi in verb. iudicati &
caſus eſt ſi creditor ſit expenſarum, & domi-
nus ſoluendo nõ ſit, tunc enim ei darj, vt ex
iudicatione ſatisfiat eſt text. in l. actoris 30. ff.
de Procurat.

13 At ſi ita datus ſit, vt ſolui ei poſſit, clarũ
eſt quod conductor ei ſoluendo liberabitur,
vt habetur in eadem l. hoc iure 86. in fin. ff. de
14 ſolut. verum requiri mandatum expreſſum
ſenſit ibi gloſ. in ſigur. caſ. & quod requiratur
mandatũ ſpeciale ad exigendum, dixit Rot.
in deciſ. relata per Add. ad Gregor. deciſ. 139.
num. 7.

Vnde non ſatis eſſet locatorem conſti-
tuendo Procuratorem ad litem cum condu-
15 ctore, addidiſſe in mandato clauſulam &c.
quia talis clauſula poteſt operari quoad
omnia neceſſaria ad lites peragendas, non
autem pro receptione pecuniarum, vt dici-
tur in dict. deciſ. 492. par. 1. recent. quæ eſt
penes Vbald. Sen. deciſ. 136. vbi etiam reddi-
16 tur ratio, nam in extenſione clauſulæ præ-
dictæ, poſſunt venire ea quæ ſunt de natura
actus, non autem alia DD. in l. Gallus §. idem
credendum vbi Iaſ. num. 7. de lib. & poſth.
17 vel ea quæ deſunt ad complementum ora-
tionis iam cœptæ, non autem ea quorum
ſaltem principium non eſt expreſſum Ca-
ſtren. conſ. 10. num. 5. lib. 1. quod & tradi-
dit Crauet. conſ. 34. num. 7. & Rot. Bonon.
diu. deciſ. 140. num. 18. & ſeq.

18 Cæterum non ſolum male ſoluitur Pro-
curatori nullum habenti mandatum, ſed
etiam habenti mandatum falſum, & ſoluens
non liberatur l. falſus Procurator, & ibi Bal.
num. 28. & Alber. num. 15. C. de furt. Rot.
deciſ. 76. num. 1. poſt 2. vol. conſ. Farin.

19 At hæc concluſio limitari ſolet, vt non
procedat, vbi ſoluens habuit iuſtam cauſam
credendi eum, cui ſoluebat verum Procura-
torem eſſe Bar. in l. Procurator n. 15. & ibidẽ
Roman. num. 11. & Alex. num. 16. ff. de con-
dic. cauſ. dat. Alex. conſ. 120. num. 7. lib. 5.
Giurba, qui pleniſſime alios congerit deciſ.
79. num. 20. Rot. deciſ. 566. num. 2. par. 2. &
deciſ. 162. num. 11. par. 4. tom. 2. rec. & deciſ.
786. num. 6. cor. Dunozet Iun.

20 Et licet aliqui declarent dictam limita-
tionem procedere in debitore ſpeciei, quia
ſicut debitor certæ ſpeciei liberatur interi-
tu rei debitæ, non interueniente dolo, vel
culpa, ita & traditione rei facta bona fide
l. incendium C. ſi cert. petat. ſecus quando
debetur certa pecuniarum quantitas, vt di-
ſtinguendo tradit Caſtren. in l. ſi Procurato-
ri num. 8. ff. de condict. ob cauſ. Franc. Marc.
deciſ. 844. num. 2. & ſeqq. par. 1. Anton. de
Amat. reſol. 20. num. 15. & ſeqq. & ſecuta eſt
Rot. in dict. deciſ. 76. num. 2. & 3. poſt 2. vol.
conſ. Farin. Tamen hæc declaratio videtur
21 procedere quando ſoluens, non habebat
aliquam, & iuſtam cauſam credendi eum
eſſe Procuratorem, alias enim tali iuſta cau-
ſa exiſtente, bene ſoluit etiam pecuniam, vt
ex mente eiuſdem Caſtren. in l. qui hominum
§. ſi nullo ff. de ſoluc. declarat Mandel. conſ.
462. num. 3. vbi etiam Add. & ſequitur alijs
adductis Graſſ. in tract. de except. exceptione
26. n. 83. & in his terminis ſolutionis pecu-

niarum loquitur *Rot. in ſupracitatis deciſ. in-*
ter rec. & cor. Dunoz. Inn.

22 Pro iuſta autem cauſa credendi aliquem
Procuratorem ad hunc effectum ſolet pon-
derari, ſi attulerit ordinem manuſcriptum
cum characteribus ita ſimilibus fieri ſolitis à
creditore, vt quilibet diligens ſoluiſſet
Amat. dict. reſol. 20. num. 12. vbi propterea
23 dat cautelam ſoluenti vigore ſimilis ordi-
nis, vt curet illum creditori oſtendi per fe-
neſtellas, quia, ſi decipitur, ſoluens excuſa-
24 tur. Sed iſte videtur nimius rigor contra
creditorem, & magis placet, quod debeat
ei oſtendi ordo integer, prout cenſuit *S.*
Conſ. Neapolit. penes Vinc. de Franc. dec. 304.
vbi Adden. alios eiuſdem opinionis referunt.
vel recurrendum ad comparationem litera-
rum, vt Periti iudicent, an ſoluens ſit in cul-
pa, quo caſu tenetur ad iteratam ſolutionem
ſecundum *Ang. in conſ. 370. numer. 1. ante*
25 *med. ver. vnde dicerem, & num. 2. poſt med.*
ver. concludo igitur, vbi requirit falſitatem
manifeſtam, & euidentem, quod tamen fa-
cilius admitti poſſet, ſi adeſſet falſificatio
tantum in parte, in quibus terminis loqui-
tur *Ang.* ſecus ſi in totum, vt aduertit *Scac-*
cia de camb. §. 2. gloſ. 5. num. 396. & ſeq. &
facilius etiam excuſaretur ſoluens, ſi ordo
non eſſet falſus, ſed male ſcriptus, & male
ab eo intellectus, ſi apud omnes interpretari
potuiſſet, prout ipſe illum interpretatus eſ-
ſet *Angel. dict. conſ. 370. num. 2. verſ.* & ſic
dictum.

26 Item pro iuſta cauſa credendi aliquem
verum Procuratorem ſolet adduci, quod
faciens ſe talem, gereret negotia credito-
ris, & publice pro eius exactore haberetur,
vt in dicta *deciſ. 566. num. 2. part. 2. recent.*
quæ eſt cor. Vbald. deciſ. 214. & in dict. deciſ.
262. num. 1. part. 4. tom. 2. rec.

Quæ etiam procedunt in habentibus
mandatum à lege, vti eſt tutor, nam ſi con-
ductor pupilli ei ſoluat, liberatur, *deciſ. 715.*
num. 1. part. 1. diu. & deciſ. 714. num. 1.
part. 3. rec. Et hoc procedit quamuis pecu-
27 nias recipiens non ſit actualis, & legitimus
tutor, dummodo pro tutore ſe publice ge-
rat, *Soccin. Sen. conſ. 153. num. 3. & 4. lib. 2.*
Rot. deciſ. 89. num. 9. par. 1. diu. & deciſ. 659.
num. 3. par. 1. & deciſ. 714. num. 1. par. 3. rec.

28 Iuſtior autem cauſa credendi, & liberan-
di ſoluentem erit, ſi ille cui ſoluit, manda-
tum à lege, aut ab homine vere habuit, licet
fuerit reuocatum, ſi ipſe ſoluens reuocatio-
nem ignorauerit *l. fideiuſſor. §. ſi cum debitor*
ff. mandat. cum concordant. relat. per *Caſu-*
nat. conſ. 9. nu. 30. & 31. & late etiam *Gratian.*
deciſ. 79. n. 20. Rot. deciſ. 681. n. 2. par. 1. rec.

29 Et in omni caſu coadiuuarent circum-
ſtantiæ, & præcipue qualitas perſonæ exi-
gentis, nam ſi faciens ſe Procuratorem eſſet
valde coniunctus locatori, vti ſi eſſet filius,
vel frater, veriſimilius eſſet mandatum, &
facilius excuſaretur credulitas conductoris
ei ſoluentis *Abbas conſ. 7. num. 4. lib. 2. Man-*
tic. de tacit. lib. 7. tit. 5. num. 11. Rot. deciſ. 472.
num. 8. par. 9. rec.

30 Quod, & facilius dicendum erit in mari-
to, licet enim eius mandatum, quod à lege
habet in rebus vxoris per *text. in l. maritus*
21. C. de Procur. reſtringatur ad bona dota-
lia, & parafernalia, & non procedat in ex-
tradotalibus, vt tradunt *Alex. conſ. 90. num.*
5. lib. 2. Hended. conſ. 66. num. 87. lib. 1. tamen
de conſuetudine hodie mariti ſolent omnia
vxorum ſuarum bona adminiſtrare, vt dixit
Cravet. conſ. 91. num. 7. & poſt eum *Rot. dec.*
647. num. 7. par. 4. & dec. 529. num. 8. par. 5.
recent.

31 In his inquam perſonis ſic coniunctis
facilius admittitur veriſimilitudo mandati,
& excuſatio ſoluentis, quatenus alia con-
currant, nam ſola coniunctio clarum eſt,
quod non ſufficit ad ſubſtinendam ſolutio-
nem, & reportandam liberationem *Bald. in*
l. cum maritum num. 1. in fin. C. de procur.
Soccin. Iun. conſ. 106. num. 33. lib. 2. Bertran.
conſ. 238. num. 1. par. 1. lib. 1. Neguſan. Iun.
conſ. 46. num. 29. Maſſol. conſ. 37. num. 38. &
ſeqq. Gartar. deciſ. 30. num. 8. & ſeqq. licet
32 coniuncta perſona poſſit agere ad effectum
deponendi *Ripa in cap. cum M. Ferrarien.*
num. 6. ante fin. de conſtit. & quod perſona
coniuncta poſſit agere pro coniuncto cum
33 cautione, licet non poſſit exigere, dicit etiã
Bertran. dict. conſ. 238. num. 1. lib. 1. par. 1.
habent enim coniuncti mandatum à lege
34 ad agendum *l. ſed & hæc 35. ff. de procur. l.*
exigendi C. eodem. & paſſim admittuntur
dummodo promittant de rato *Salicet. in d. l.*
exigendi n. 7. verſ. verum tamen Felin. in cap.
coram num. 5. de offic deleg. Veſtr. in praxi lib.
3. cap. 4. num. 2. & quatenus ex circumſtan-
35 tijs, & immodicitate ſummæ videatur non
ſufficere promiſſionem de rato, admittendi
erunt ad agendũ præſtita fideiuſſione *Natt.*
conſ. 144. num. 11. ſi autem quæratur vſque
36 ad quem gradum coniunctionis hoc proce-
dat, vt coniunctus admittatur pro coniũcto,
ſunt variæ opiniones; nam *Bart. in dict. l. ſed*
& hæ, tenet quod vſquequo vocantur ad
ſucceſſionem, & ſic vſque ad decimum, &
idem tenet etiam *Caſſan. ad conſuet. Burgun.*
rubr. 4. §. 5. num. 21. quod vero tantum vſq;
ad quartum gradum, & non vltra, tenet in
eadem *l. ſed & hæ Bald. num. 1.* & alij cum

quibus

quibus tranſit *Couar. variar.lib.1.cap.6.n.5.*
in princ.
37 Et iuuari etiam poſſet veriſimilitudo mã-
dati per coniecturas, quia mandatum pro-
curæ etiam coniecturis conuincitur, & ſuf-
ficienter probatur *Caſſad.decif.3.n.4.de pro-*
curat.Seraph.decif.1326.num.2.Gregor.decif.
44. Royas dec.70. num.2. & ſeqq. per tot. vbi
ponderat ſex coniecturas.
38 Et quamuis prædicta quoque concluſio
facilius procedat in iudicialibus ad ſuſti-
nendas ſententias, & alia acta cum Procu-
ratoribus geſta, in quibus terminis loquun-
tur præcitatæ deciſ. & non ita facile admit-
ti debeat, vbi agitur de mandato ad exigen-
dum, cum iſtud non probari poſſe niſi per
authenticam ſcripturam, docuerit *Bald.in l.*
falſus num.27. C. de furtis, cum quo tranſit,
licet propter eius auctoritatem, cum nemi-
nem contradicentem inuenerit, potius quã
propter eius rationem *Alex. in l. 1. in fin. n.*
16. verſ. limita tamen C. de procur. & ſequi-
tur etiam ibidem *Iaſ. num.9. Cremenſ. ſing.*
139. Rim. Sen. conſ.1.num.28. Mantic.de ta-
cit. lib.7. tit.3. num.26. verſ. hoc tamen Boer.
deciſ. 281. num. 2. tamen hæc opinio Baldi,
39 quatenus ſit vera, procedit inter aſſerentem
ſe Procuratorem, & ſoluere debentem, an-
tequam facta ſit ſolutio, vt nempe non poſ-
ſit iſte compelli ſoluere per dicentem ſe
Procuratorem ad exigendum, niſi doceat
de mandato procuræ per authenticam ſcri-
pturam, at ſecus eſt poſtquam facta eſt ſo-
lutio ad eam ſuſtinendam contra credito-
rem, quia tunc mitius agendum, & admit-
tenda eſt non ſolum alia quæcumque legi-
tima probatio, ſed etiam veriſimilitudo, &
iuſta cauſa credendi, iuxta præeltatas aucto-
ritates, & prout declarando dictam doctri-
nam Baldi poſt *Bellencin. de chartlat. ſubſid.*
quæſt. 111. num.11. & per tot. late diſtinguit
Gratian.diſc. 505. num.51. & ſeqq.
40 Soluitur etiam recte merces rei locatæ ei
qui locauit, etiamſi non ſit dominus, ſed
merus Prædo, vt eſt *text. in l. ſi Vrbana 55.*
ff. de condict. indeb. Abb. conſ. 16. num.2. ad
med. par.1. Alex.conſ.120. num.7. lib.5. imo
ex locatione Prædonis non competit actio
domino, vt notat *Bart. in dict. l. ſi vrbana*
41 *in princ.* & verum eſſe ſi dominus non ſit
perſona priuilegiata, vt ei acquiri poſſit ex
contractu alterius, qualis eſt miles, & Eccle-
ſia, dicit ibid. *Caſtren. num. 4. Aug. num.2.*
vbi idem de minore, & *Iaſ.n.13.* & alij.
42 Hinc infertur, quod ſi ſoluatur Prælato
intruſo bene ſoluitur, vt poſt Canoniſtas an-
tiquos notat ibidem *Caſtrenſ. nu.5.* ſed hoc
indiſtincte procedit ſolum, vbi ſoluens ab
eo conduxerit, ſecus autem ſi conduxerit à
Prælato vero *Bart. ibidem num.4. Dec. conſ.*
407. num.1. Ger. Spin. conſ. 5. num.11. Rota
deciſ.624.num.11.par.4.tom.3. recent. & vi-
detur etiam clare haberi in dicta *l. ſi vrba-*
43 *na verſ.quod ſi vecturas.* hoc enim caſu, quo
conduxerit à Prælato vero, in tantum bene
ſoluit intruſo, in quantum habeat iuſtam
cauſam credendi eum eſſe Prælatum verũ,
vti quia habeat confirmationem Superioris,
licet de Iure non ſubſiſtentem; vel diu poſ-
ſederit idem *Bart. ibid. num. 4. verſ. quod*
intellige, cum quo tranſeunt communiter
DD. vt teſtatur *Ruin. conſ.150. num.7. lib.1.*
& cum eo *Corbul. de Iur. Emphyt.tit.de cauſ.*
priuat. ob non ſol. can. lim. 24. Amic. eodem
tract. quæſt. 100. ad fin. Rot. cor. Burat. dec.
2. n.3. & ſeq. vbi dummodo ceſſet dolus,
vel lata culpa, & ibi *Adden.*
Vnde licet aliqui videantur velle requiri
dictam iuſtam cauſam credendi Prælatum
verum indiſtincte, imo etiam loquendo in
terminis *dicta l. ſi Vrbana*, & ſic vbi facta ab
eo ſit locatio relati per *Caſtren. in eadem l.*
num. 5. & latius per *Cancer. Variar. par. 2.*
cap.6 num. mihi 40. tamen hoc intelligi de-
bet cum prædicta diſtinctione, vt ſcilicet
tunc ſit neceſſaria iuſta cauſa credendi eum
cui ſoluitur eſſe Prælatum verum, vel do-
minum cum ipſe non locauit; vbi enim con-
ductor cum eo contraxit abſolute bene ei
ſoluit, vt patet ex dicta *l. ſi Vrbana*, & facit
communis concluſio, quod ei, cum quo quis
44 contraxit recte ſoluitur, etiamſi ſciatur eum
non eſſe dominum, & pecuniam ad eum nõ
pertinere, quam pluribus relatis, firmat
Surd. conſ. 150. num. 108. & deciſ. 229. nu.
102. & ſeq. vbi præciſe loquitur in terminis
conductoris *Adden. ad Burat. deciſ. 2. num.*
18. Add. ad Gregor. deciſ. 511. num.32. Rot.
coram Caualer. deciſ. 345. num. 2.
Ex eo tamen, quod *text. in dict. l. ſi vrba-*
na, loquitur expreſſe de locatione prædio-
rum vrbanorum, oritur dubium, an idem
Iuris ſit ſi Prędo locet Prædia ruſtica, & *gloſ.*
ibi in ver. Prædia, reſpondet idem eſſe, qua-
tenus locatio ſit in pecunia, quæ eſt vera lo-
45 catio. Vnde *Bart.* ibidem aduertit eam ſen-
tire aliud eſſe in colono partiario, & in hoc
cum ea tranſit reddendo rationem, quia
hoc caſu ſoluerentur Prædoni fructus, qui
eſſent ipſius domini, prout dicitur in fine
ipſius legis, & quidem quouſque fructus nõ
ſint à ſolo ſeparati, & percepti ſemper ſunt
ipſius domini non autem conductoris, vt ex-
plicatũ eſt in *c.33.* & ideo de illis nunquam
bene ſoluit conductor ei qui non eſt domi-
nus quamuis ab eo conduxerit *Rot. dec.64.*
Cce 2 *num.4.*

num.4.& 5.par.14. recent.
46 Aduertat tamen conductor quod prædi-
cti non domini in caſibus prædictis eum li-
berabunt recipiendo actualem ſolutionem,
non autem faciendo ei ſimplicem confeſſio-
nem de recepto, & liberationem, quia etiam
habens mandatũ expreſſum, & clarũ ad exi-
gendũ, non poteſt hoc modo liberare ad *tex.*
in l. ſi vnus 27. ff. de pact. & in l. non abſtulit
4. C. de nouat. Aret. conſ. 4. num. 3. vbi de
communi, & veriſſima *Capic. deciſ. 16. nu.*
7. Grtian. deciſ. 20. nu. 36. & ſeqq. Rot. dec.
528. num. 3. poſt Cenc. de Cenſ. præcipuæ ſi
47 confeſſio ſit mere voluntaria, vt de ſolutio-
ne anticipata, quia nec per habentes man-
datum à lege fieri valet, vt de tutore habe-
tur in *l. Lucius ff. de admin tutor.* & de Præ-
lato *Menoc. conſ. 38. num. 37.* & de vtroque
in his præciſis terminis confeſſionis de re-
ceptis penſionibus rei locatę firmat *Scapuc-
cin. de ſing. ſucceſſ. ampliat. 16. ſub num. 5.* &
ideo multo minus habentes tantum man-
datum putatiuum, & veriſimile, ſeu falſum,
aut tacitum ex eo quod ſecum contractum
fuerit, vt tradit *Surd. deciſ. 229. num. 32.*
verſ. quod ſi forte, & 33. vbi etiam *Hodier.*
in princ. & notandum docet in ſeruis, & fi-
lijsfamilias, cum quibus eſt contractum
Angel. in dict. l. ſi vnus num. 3. nec poterit
conductor, qui ſimplicem confeſſionem de
recepto reportauit iuuari, dicendo ſe actua-
48 liter ſoluiſse, quia quatenus confeſſio de
recepto ſaltem de conſuetudine probet ve-
ram ſolutionem, id procedit ſolum contra
illum qui eam fecit, non contra alios *Natta*
conſ. 428. num. 9. verſ. poteſt & aliter in his
terminis *Gratian. diſc. 20. num. 36.* & de-
clarauit *Rot. coram Andrea daciſ. 55. num.*
4. & 5.

Cæterum dubitari ſæpiſſime ſolet de du-
ratione facultatis exigendi penſiones loca-
tionis, & licet ſint prope infiniti caſus, ta-
men perſtringendo materiam in quantum
fieri poteſt, vt ſemper cordi eſt, diſtinguo
inter eos, qui exigunt nomine alieno, ſeu
pro alijs, vt Procuratores, & adminiſtrato-
res, & eos qui exigunt nomine proprio. Et
quoad primos Ius metiendum videtur non
à poteſtate eorum, ſed ab opinione, & bo-
na fide conductoris ſoluentis, dum vt dictũ
eſt ſupra, recte ſoluit etiam Procuratori fal-
ſo, dummodo habeat iuſtam cauſam cre-
dendi eum Procuratorem verum *num. 19.* &
procuratori actualiter reuocato vſque, quo
ſciat reuocationem *num. 28.* At econtra non
ſolum vbi ſcit mandatum fuiſſe reuocatum,
49 ſeu adminiſtrationem terminaſſe, ſed etiam
vbi habet iuſtam cauſam credendi dominũ
amplius nolle eos exigere, debet abſtinere,
& amplius eis non ſoluere ad *text. in l. quod*
ſeruus 11. vbi Bart. in ſum. ff. de poſ. Franc.
Becc. conſ. 19. num. 5. ad med. Scace. de camb.
§. 2. gloſ. num. 35. Caualer. deciſ. 345. n. 1.
Quo autem ad ſecundos in primis firma-
ri poſſet, quod de rigore, & ſubtilitate Iuris
quando ipſi locarunt, & ſibi ſolui penſio-
nes ſtipulati ſunt acquiſierunt actionem,
eamque ſemper retineant donec illam ſpe-
cialiter cedant, aut aliter ea priuati ſint, &
ſic conductorem ſemper eis legitime ſolue-
re vſquequo talem ceſſionem, vel priuatio-
nem ſciuerit, nec attendi, quod ſciuerit lo-
cantem dominum non fuiſſe, vel dominium
amiſiſſe, vt, ſi conduxerit à Prædone, quod
bene ei ſoluat etiam ſciens Prædonem eſſe,
& non poſſe verum dominum exigere niſi
fuerit de perſonis priuilegiatis, quibus actio
quæritur per alium, vel ceſſionem à Prædo-
ne reportauerit, dictum eſt ſupra *num. 40.*
& 41. Et de domino poſt dominiũ in alium
50 translatum, puta per venditionem eſt *text.*
in l. Iulianus 14. §. ſi fructibus ff. de act. empt.
ibi *ſin locatus ager fuit penſiones vtique ei ce-
dent, qui locauerat.*

Verum, quia non propterea debet domi-
51 nus, qui rem alienauit poſt alienationem
factam gaudere commodo illius percipien-
do penſiones, ſed debet actiones cedere
emptori, vel etiam penſiones exactas illi re-
ſtituere, vt declarant *in dict. §. ſi fructibus*
Bart. in ſum. Caſtren. num. 2. & alij Couar.
Var. cap. 15. num. 3. in princ. lib. 1. & dubi-
tari ſolet pro quo tempore, ſeu rata penſio-
num debeat talem ceſſionem, vel reſtitutio-
nem facere, ſuntque alij quam plures caſus,
in quibus de hac pertinentia penſionis, ſeu
alicuius eius termini, vel ratæ in occaſione
mutationis dominij, vel Iuris percipiendi
fructus, dubitare contingit, ideo tranſeundo
ad iſtos, quia dubium cadere ſolet quando
penſionis ſolutio eſt conſtituta pro toto
anno, vel ſimili tempore, & accidit muta-
52 tio dominij, vel Iuris percipiendi fructus
intra illud, præmittendum videtur, quod
ſi penſio ſit annua, ſcilicet conſtituta pro
toto anno, cenſetur conſtituta, & debita
ratione omnium fructuũ, ſeu aliarum com-
moditatum, quæ percipiuntur ex re locata
in toto illo anno, pro quo conuenta eſt, qui
annus computari ſolet à die conſtitutionis,
niſi aliter ſit conuentum, non ſecus ac in
penſione Eccleſiaſtica explicant *Garz. de*
benefic. par. 1. cap. 5. num. 190. verſ. etenim
annua Seraph. dec. 24. in princ. Penia dec. 703.
num. 3. Caualer. dec. 129. num. 3. Coccin. deciſ.
327. nu. 1. nec attenditur, quod fuerit deſti-

nata

53 nata eius ſolutio in vna, vel pluribus certis
diebus, quia id ſit gratia commodioris ſo-
lutionis, vel exactionis, & ſic, quamuis de-
ſtinata ſit ante perceptionem fructuum, vel
aliarum commoditatum, non deſinit eſſe
debita ratione illarum, ſed tunc dicitur an-
ticipata, & ſi ſoluatur poſt, dicitur poſtici-
para, vt in eiſdem terminis declarant *Pariſ.
de reſignat. par. 1. quæſt. 9. num. 52. Caualer.
dict. deciſ. 129. num. 2. Rot. poſt Viuian. de In-
repatr. deciſ. 99. num. 1.* qui quidem termini
penſionis Eccleſiaſticæ applicantur etiam in
54 propoſito penſionis laicalis ex locatione
bonorum debita, quia eſt eadem ratio *Gra-
tian. deciſ. 20. num. 46.*

Hoc poſito ſequitur, vt in prædictis caſi-
55 bus, pro deciſione dubij ad quem ſpectet
aliquis terminus penſionis, videndum ſit ad
quem pertinerent fructus quorum ratione
ipſa penſio debita eſt, & ab ipſa pertinentia
fructuum reſoluenda quæſtio pertinentiæ
penſionis, prout in terminis mortis vſufru-
ctuarij, quo caſu vſusfructus conſolidatur
cum proprietate, & ſic ad proprietarium
tranſit Ius percipiendi fructus, quod non ſit
curandum non ceſſiſſe diem deſtinatæ ſolu-
tionis mercedis rei locatæ, ſed dummodo
ante diem mortis conductor perceperit fru-
ctus illius anni à die locationis computati,
penſio debeatur hæredi ipſius vſufructuarij,
non autem proprietario, qui & proprieta-
tē, & vſumfructū reperitur habere de tem-
pore quo euenit dies ſolutionis eſt *text.* ex-
preſſus in *leg. defuncta 64. in princ. ff. de
vſufr.*

Et idem dicendum eſt in caſu venditio-
56 nis rei locatæ, quia militat eadem ratio cū
& fructus rei venditę nondum percepti ſpe-
ctent ad emptorem etiamſi maturi, & pro-
ximi recollectioni exiſtant *l. Iulianus 14. §.
ſi fructus in princ. ff. de act. empt.* non autem
57 percepti, dūmodo ſint ſeparati à ſolo etiāſi
in fundo adhuc exiſtant, prout habetur in
l. 2. C. de act. empt. & ibi notat *Bald. & Salic.*
& alij teſte *Grato conſ. 18. num. 22. lib. 1.*
58 & proinde ſi de tempore quo facta fuit
venditio fructus erant percepti, penſio eo-
rum ratione debita pertinebit ad vendito-
rem, etiamſi nondum ceſſerit dies quo fuit
deſtinata illius ſolutio, & econtra, ſi non
erant percepti, pertinebit ad emptorem li-
cet iam ceſſiſſet dies deſtinatæ ſolutionis,
imo & ſi actualiter exacta fuiſſet per vendi-
torem, deberet ei reſtitui *Bart. in l. fin. §.
fin. in fin. ff. de Iur. fiſc. Couar. qui alios anti-
quiores refert. Variar. cap. 15. num. 3. verſ.
ſed hoc lib. 1. Bertaz. clauſ. 26. gloſ. 13. n. 9.
Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 4. num. 35.* vbi
de communi *Gratian. diſc. 20. num. 46. Coſta
de rata quæſt. 129. num. 1. & ſeq.*

59 Et quatenus fructus ſint percepti pro par
te, & pro parte non, tunc debebitur penſio
vtriq; pro rata eorumdem fructuū *Alex. conſ.
82. n. 16. in fine lib. 2.* & alijs adductis *Peregr.
de Iur. fiſc. d. tit. 4. num. 35. verſ. illud tamen*,
& quatenus penſio ſit diuiſa, vti ſi pro fru-
mento debeant dari tot corbes frumenti, &
pro reliquis tanta pecunia, & tempore ven-
ditionis ſit perceptum ſolum frumentum, illi
corbes ſolum ſpectabunt ad venditorem
60 *Caman. conſ. 20. ad fin.* quatenus vero fru-
ctus, vel aliæ commoditates quarum ratio-
ne ſoluitur penſio percipiantur dietim, vt in
hortis, & domibus, & ſimilibus, tunc pro
rata temporis facienda erit diuiſio penſio-
nis *Gratian. diſc. 20. num. 45. Vinc. de Franc.
deciſ. 79. per tot.* vbi de hoſpitio, & domo,
& *deciſ. 160. num. 6. Peregr. deciſ. Patau. 83.
num. 9.* & idem in penſione Eccleſiaſtica,
61 quod vbi pars fructuum Beneficij ante ceſ-
ſionem, ſeu translationem Penſionis perce-
pta eſt, pro ea rata debeatur transferenti
penſio, aut etiam eo mortuo eius hæredibus
*Caccial. de penſion. q. 25. n. 2. verſ. ſupereſt pul-
cher artic. & ſeq. Gigas eod. tract. q. 53. n. 3.
Hond. conſ. 85. n. 25. lib. 2. Patian. conſ. 116. n.
14. & ſeq.* Et quatenus fructus beneficij per-
cipiantur dietim, quod debeat fieri diuiſio
penſionis pro rata temporis *Gabr. conſ. 191.
num. 5. lib. 2.* vbi exemplificat in fructibus
hortorum, domorum, & paſcuorum *Mohe-
dan. deciſ. 6. prope fin. verſ. fuit dictum tit. de
locat.* vbi dummodo fructus ſint talis quali-
tatis, quod lucrentur quotidie, licet ſolutio
fiat certis temporibus *Honded. dict. conſ. 85.
num. 27. Rot. deciſ. 680. verſ. pro huius contro-
uerſiæ, & per tot. par. 4. diuer.*

Et ab hac opinione non eſt recedendum
cum ſit verior, vt dicit *Gratian. dict. diſc. 20.
num. 40. verſ. quia verior*, & patet ex quo
habet pro fundamento text. expreſſum in
prædicta *l. defuncta 64. in princ. ff. de vſufr.*
62 licet aliqui voluerint penſiones nō exactas
reputandas eſſe pro fructibus pendentibus,
& ſpectare propterea abſolute ad empto-
rem, vt ſignanter *Roman. conſ. 10. Mandel.
conſ. 138. num. 5. Randen. reſol. 30. num. 3.*

63 Caſus tamen eſt, quo abſolute attenditur
an euenerit dies ſolutionis penſionis, & vbi
non euenit ad emptorem ſpectat, nempe ven-
ditione facta à fiſco de qua eſt text. expreſ-
ſus in *l. fin. §. fin. ff. de Iur. fiſc.* vbi *Bart.* ratio-
nem reddit, quia emens à fiſco tenetur ſtare
colono, & ſic ius coloniæ, & locationis ad
eum tranſit, ac proinde vult etiam, quod
generaliter vbicumque idem eſt, quod ſci-

licet

64 licet ad emptorem tranſeat Ius coloniæ,
idem ſeruandum ſit quoad penſionem, &
ſenſit etiam *Peregr. de Iur. ſiſc. lib. 6. tit. 4. nu.*
35. ad fin.

65 Et quoniam non eſt dubium, quod aliter
in actu venditionis conueniri poteſt, cum
poſſit venditor ſibi reſeruare aliquam pen-
ſionem, quæ de Iure pertineret ad empto-
rem, vel econtra aliquam cedere, quæ ſibi
66 pertinere deberet, animaduertendũ, quod
requiruntur verba clara, alias in dubio cen-
ſerentur partes ſe conformaſſe cum prædi-
cta Iuris diſpoſitione, & in ſpecie, quod nõ
ſufficiat clauſula *cedens &c.* ad hoc vt ven-
ditor cenſeatur ceſſiſſe actionem perſonalem
ſibi competentem pro penſione debita ra-
tione fructuum perceptorum *Coſta de rata*
quæſt. 129. num. 10. minuſque ſufficeret di-
67 ctũ eſſe emptorem debere conſequi omnia
mobilia, & alia ad quæ tenetur conductor,
quia dictio, alia, reſtringitur ad ſimilia, &
ſic non comprehendit penſionem ſecundũ
Surd. dec. 265. num. 24. At ſi expreſſum eſſet
68 debere emptorem aſſequi penſiones, non
poſſet intelligi de futuris tantum, & ſic ad
debitas de Iure ipſi emptori reſtringi, ſed
intelligi daberet de maturatis, & debitis
ipſi venditori *Surd. dict. deciſ. 265. num. 22.*
& ſeqq. vbi allegat *l. in ſalam 60.* & ibi notata
per *Bart. ff. locat.* & addit rationem,
quia omnis diſpoſitio reſtringitur ad præ-
ſentia, non ad futura. Verum quoad aucto-
ritates, *Bart.* quidem notat per illum textum
quod pactum prædictum, deberi penſiones
emptori, intelligitur de debitis venditori,
ſed textus, iuxta quem debet, & ipſe *Bart.*
intelligi, loquitur in alia quæſtione, videli-
cet, vbi venditor pro certa penſione locaſſet
& conductor pro alia maiore ſublocaſſet, &
decidit pactum intelligi de minori emptori
debita, & non de maiori debita primo con-
ductori.

Idem autem, quod dictum eſt in caſu ven-
ditionis rei locatæ dicendum erit in alijs
caſibus nõ ſolum tranſlationis dominij per
viam contractus, ſed etiam ex diſpoſitione
per vltimam voluntatem, vbicumque pro-
cedat eadem ratio pertinentiæ fructuum
69 pro quibus penſio ſoluitur, vnde in fideicõ-
miſſis, quoniam conſtat in eorum reſtitu-
tione, fructus perceptos non venire, vt dicit
text. in l. in fideicommiſſaria 18. in princ. ff.
ad trebell. dicendum erit nec venire penſio-
70 nem pro eis debitam, vt firmat *Alex. conſ.*
82. num. 16. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 49.
num. 96. vbi etiam *Cenſal. verſ. 9. ſit aſſertio*
71 etiam ſi percepti ſint poſt purificatum fi-
deicommiſſum vſquequo fideicommiſſarius
petierit illud ſibi reſtitui *l. mulier 20. §.*
ſi hæres ff. de trebell. Soccin. Sen. conſ. 43. nu. 5.
vol. 3. Intrigliol. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 74.
num. 32. Bardell. conſ. 25. per tot. exceptis ta-
72 men caſibus in quibus dominium tranſit
ipſo iure in fideicommiſſarium abſque gra-
uati reſtitutione, quia tunc debentur ei à
die purificati fideicõmiſſi *Bart. in d. l. in fidei-*
commiſſaria n. 4. Cephal. conſ. 215. n. 48. & ſeq.
Menoch. de arbitrar. caſ. 256. n. 28. Graſſ. in §.
fideicommiſſum quæſt. 49. numer. 5. Randen.
deciſ. 22. num. 65. Surd. deciſ. 25. num. 19. vbi
de communi *Merlin. deciſ. 366. num. 2.* cum
alijs declarationibus, quas ſciens omitto,
quia non eſt mea materia, & vbi fructus,
73 eueniente caſu reſtitutionis fideicommiſſi,
fuerint percepti in parte, etiam penſio pro
rata parti illi correſpondente nõ debebitur
fideicommiſſario, ſed hæredi grauati *Alex.*
dict. conſ. 82. num. 16. in fin. lib. 2. Peregrin. de
fideicommiſſ. art. 49. num. 97. vbi etiam *Cen-*
ſal. verſ. 9. ſit aſſertio, Fuſar. quæſt. 626.
num. 71. & 72.

74 Et licet aliqui limitent, ſi locatio facta
ſit à teſtatore, volentes tunc penſionem in-
exactam abſolute pertinere ad fideicommiſ-
ſarium ea ratione, quia hæreditas ei ſit re-
ſtituenda, prout eſt de tempore reſtitutionis
faciendæ, & ſic vna cum illa actio pro con-
ſecutione penſionis, vt per *Rot. deciſ. 458.*
num. 3. & ſeqq. poſt Cenc. de Cenſ. Idq; præ-
cipue, vbi res locata non reddit ſua natura
fructus, itaut tanto magis penſio procedat
75 à ſtipulatione teſtatoris. Tamen talis limi-
tatio procedit quando agitur de penſioni-
bus illis, ſeu alijs annuis pręſtationibus, quę
non debentur reſpectu fructuum, ſeu aliarũ
commoditatum, quæ naturaliter ex re loca-
ta percipiuntur, prout eſſent cenſus, & fru-
ctus Locorum Montium, vſuræ, & pænæ,
alięque ſimiles acceſſiones prouenientes ex
facto teſtatoris, non autem in ſolita penſio-
ne locationis prædictarum rerum, vt decla-
rat *Bero. conſ. 133. num. 9. lib. 2. Peregr. de fi-*
deicom. art 49. num. 66. poſt med. & num. 68.
& 69. vbi idem in effectu tenet etiamſi aga-
tur de penſione domus, licet quadam ſua
ratione, quia ſcilicet ſicut hæres grauatus
debet pro toto tempore quo poſſedit ſolue-
re onera bonorum, & ſic penſiones paſſiuas,
ita etiam aſſequi debeat actiuas. Et quod in
penſione domus, quia commoditas propter
quam ſoluitur percipitur dietim, debeat etiã
pro rata temporis fieri diuiſio illius inter
hæredem, & grauatum late *Fuſar. de ſubſtit.*
quæſt. 626. num. 73. Rot. coram Mantic. deciſ.
14. n. 16. ſequendo declarationem factam à
Gabr. conſ. 191. num. 5. & 6. lib. 2. qui lo-
quitur

76 quitur in propoſito penſionis Eccleſiaſticæ,
licet enim penſiones domorum, & ſimiles
prouenientes ab vſu rei ſint fructus ciuiles,
tamen de eis iudicari ſolet ac de naturali-
bus, vt probat *text. in l. ſi nauis, & ibi Bart.
in ſum. ff. de rei vindic.* & alijs adductis fir-
mant *Franc. à Ponte conſ. 32. n. 3. & Manent.
dec. 34. n. 20.*

77 Præterea dicta limitatio procedit tantum
in fideicommiſſo vniuerſali totius hæredita-
tis, ſecus autem in particulari, vel etiam
generali, quia in his non veniunt acceſſio-
nes, & augumenta *Bald. in l. 1. num. 3. C. de
vſur. Alex. in l. grege legato nu. 2. ff. de legat.
1. Mantic. deciſ. 14. num. 3.* licet contrarium
probare conetur *Bero. conſ. 133. numer. 18.
lib. 2.*

Attenditur igitur perceptio fructuum ad
dignoſcendum an, & pro qua rata debeatur
penſio in prædictis, & ſimilibus caſibus, in
quibus fructus, dummodo ſint percepti, ad
vnum pertinent, & quatenus non ſint perce-
pti ſpectant ad alium, at ſi non ſit ita, ſed
78 fructus alicui pertineant ratione alicuius
oneris ſuſtinendi, & in quantum onus illud
ſuſtineat, tunc eadem ratione, quia penſio
debetur ratione fructuum, & propter ipſos
fructus, & ſic eidem cui pertinent fructus,
& pro rata pertinentiæ eorum, ſequitur, vt
non attendi debeat perceptio, vel ne, & ra-
ta actualis perceptionis, ſed an onus illud
ſuſtinuerit, & rata temporis quo ſuſtinuit,
& iuxta eam illi debeatur rata penſionis rei
locatę, prout debita eſſet rata fructuũ illius,
caſus eſt in marito cui cum bebeantur fru-
ctus rei dotalis pro ſuſtentandis oneribus
matrimonij, ſi matrimonium diſſoluatur in
79 medio anni pro quo locata fuit res, debetur
etiam ei medietas penſionis nulla habita
ratione, an aduenerit dies ſolutionis, aut
percepti fuerint fructus, vel ne, vt eſt *text.
expreſſ. in l. diuortio 8. ff. ſol. matr.* & idem
procedere in alijs caſibus, vbi penſio debe-
tur pro certo onere ſubeundo tradunt *Fer-
ret. conſ. 372. num. 12. & Garzias de beneſic.
par. 2. cap. 1. num. 118.*

80 Vnus autem ex ſocijs bene totum exigit,
ac iudicialiter petit *l. ſi vnus 28. in princ. ff.
de pact.* & ibi DD. & ſignanter *Ang. num. 5.*
vbi licet non paciſcatur neque nouet *Bart.
in l. ex duobus num. 1. ff. de duob. reis Ron-
chegal in l. eadem num. 50. ff. eod. tit. Roman.
conſ. 109. in princ.* etiamſi habeat minorem
81 partem in ſocietate, vt poſt alios tradit *Ioſ.
Ludou. dec. Lucen. 25. num. 14.* & etiamſi
82 diſſoluta ſit ſocietas, dummodo ſoluens pro-
babiliter ignoret diſſolutionem, bene ei to-
tum ſoluit *Coſta de iur. & fact. ignor. cent. 1.
diſt. 52. n. 12. Felic. de ſociet. cap. 30. n. 55.*

83 Imo expedit ſocio exigere totum, & non
ſolam partem ſuam, quia ſi exigit partem
ſuam tantum, poteſt conueniri à conſocio,
vt eam communicet, cum communio ſit in
qualibet parte, & non potuerit ipſe ex ſe
diuidere, vt in his terminis exigentis me-
dietatem penſionis rei communis locatæ
probat *Carocc. de locat. tit. de re com. num.
46. & 47.* vbi quod vulgares dicerent
non habui niſi portionem meam, tu exigas
portionem tuam, nolo communicare, &
tamen vidit iudicatum pro communicatio-
ne; nec ſine iuris fundamento; dicit enim
*text. in l. ſi quis putans 6. §. ſiue autem ff. com.
diuid. ſiue autem locando fundum communem,
ſiue colendo, quid ſocius conſecutus ſit communi
diuidundo iudicio tenebitur.*

Quod tamen certius procedit, vbi debi-
84 tor effectus ſit non ſoluendo, vel aliter eò
ſocius non valeat ab eo partem ſuam conſe-
qui, quia quod tunc poſſit ab alio ſocio, qui
ſuam obtinuit petere exequationem, & non
ſit melior conditio occupantis eſt *text. in l.
verum 64. §. ſi cum tres ff. pro Soc.* & tradunt
*Petr. de Vbald. de duob. fratr. par. 12. num. 3.
Phanuc. de inuent. par. 5. num. 148. verſ. vel
quando eſſent ſocij ante fin. Coſta de rata q.
99. n. 8.* vbi videtur loqui in caſu, quo ſocius
propter inopiã propriã nõ potuerit incum-
bere exactioni *Felic. de ſociet. cap. 30. n. 54.*
& quod alias quatenus debitor communis
ſit ſoluendo, contrarium ſit dicendũ, tradunt
*gloſ. in l. ſi Titius 63. verſ. non conſecuturum
ff. pro ſoc.* & ibidem *Odofred. ad fin. Carocc.
in deciſ. 109. num. 32.* quod tamen non vi-
detur placere *Fulgoſio in dict. l. verum §. ſi
cum tres*, & de rigore iuris placere non po-
teſt propter verba dictæ *l. ſi quis putans*, ſu-
pra relata, ſed ex ſola æquitate attentis facti
circumſtantijs.

De tempore ſolutionis Mercedis rei locate.

SVMMARIVM.

1 *Solutio mercedis facienda eſt in fine locationis iuxta veriorem opinionem.*
2 *Promiſſum in dubio cenſetur, quod minus eſt.*
3 *Minus ſoluere dicitur, qui tardius ſoluit.*
4 *Solutio mercedis quando facienda ſit attenditur conuentio partium.*
5 *Ampl. vt attendatur voluntas tacita & coniecturata.*
6 *Et attenditur conſuetudo.*
7 *Conſuetudines diuerſa locorum referuntur.*
8 *Voluntas ſoluendi in certo tempore arguitur ex inſertione cauſa.*
9 *Et quandoque tempus appoſitum ex fructuum perceptione.*

10 *Ruſtici*

10 *Ruſtici regulariter non habent quomodo ſoluant, niſi percipiant fructus.*
11 *Merces ſi ſolui debet ex fructibus expectari debet tempus, quo fuerint percepti.*
12 *Ampl. etiamſi non ſit dictum ſolui debere ex fructibus fundi locati.*
13 *Conſuetudo circa ſolutionem in pecunia numerata habet etiam locum ſi penſio ſit in fructibus.*
14 *Decl. procedere ſi conſuetudo fiat poſt perceptionem fructuum, non econtra.*
15 *Solutio mercedis facienda eſt in fine locationis etiamſi locatio ſit ad plures annos.*
16 *Lim. ſi ſit pro tempore tam longo, vt veriſimile ſit partes ſenſiſſe fieri in principio.*
17 *Lim. 2. ſi penſio ſit diſtributa in ſingulos annos.*
18 *Stante pacto, quod ſolutio fiat de anno in annum intelligitur, quod ſolutio fiat in fine cuiuslibet anni.*
19 *Tempus in dubio ſemper cenſetur adiectum gratia promiſſoris.*
20 *Ampl. ſiue ſit poſitum in accuſatiuo ſiue, in ablatiuo.*
21 *Stante pacto quod ſolutio fiat de anno in annum intelligitur in fine, nec attenditur conſuetudo contraria.*
22 *Merces regulariter ſoluenda in fine, quando etiamſi tempus quo durare debeat locatio, ſit dubium.*
23 *Solutio facienda pro vna penſione domus, ſiue ex legato, ſiue ex pacto intelligitur in fine anni.*
24 *Merces operarum, quo tempore ſoluenda ſit Doctores faciunt multas diſtinctiones.*
25 *Salarium debitum ex diſpoſitione legis ſolui debet in principio venditionis.*
26 *Decl. procedere ſi vnica ſolutio facienda ſit, ſecus ſi annua, quia debetur in principio cuiuſque anni.*
27 *Decl. 2. vt ſi agatur de ſalario neceſſario de iure præſtando licet deductum ſit in pactum, adhuc debetur tamquam ex diſpoſitione legis ad dictum effectum.*
28 *Salarium debitum pro honore, & ſcientia, vt Doctoribus, & Aduocatis debetur in principio laboris.*
29 *Salarium debitum pro labore debetur regulariter in fine.*
30 *Lim. ſi adſit veriſimilitudo, quod partes aliud ſenſerint.*
31 *Et attenditur ad hoc qualitas perſonarum, & operis faciendæ.*
32 *Mercenarij pauperes poſſunt petere partem mercedis in principio diei.*
33 *Mercedis ſolutio non differenda.*
34 *Concluſio, quod merces peti non poſſit niſi in fine locationis declaratur, vt procedat ad effectum aſſequendi ſolutionem non autem ad effectum eam aſſecurandi.*
35 *Decl. 2. vt non procedat in colono partiario, quia totenetur ſtatim collectis fructibus.*
36 *Decl. 3. Vt non procedat ſi conductor deſerat domum, vel fundum conductum, quia tunc poteſt peti ſtatim.*
37 *Decl. 4. Vt non procedat ſi conductor ſublocauerit, & totam mercedem à ſubconductore perceperit, quia tunc quoque poteſt compelli ſtatim ſoluere.*
38 *Debitores vix ſoluunt poſt tempus debitum.*
39 *Solutio anticipata inueriſimilis.*
40 *Felicitas eſt nihil debere.*
41 *Debitum in diem poteſt ſolui ante illius euentum.*
42 *Fideicommiſſo grauatus poſt mortem poteſt reſtituere ante.*
43 *Debitor poteſt ſoluere ante tempus ea ratione, quia tempus cenſetur appoſitum ſui fauore cui poteſt renunciare.*
44 *Lim. ſi agatur de ſolutione annua, quia poteſt conſiderari præiudicium creditoris ſi anticipate pro pluribus annis ſoluatur.*
45 *Lim. 2. ſi agatur de debito in fructibus.*
46 *Frumentum vetus non ita æſtimatur ſicut nouum.*
47 *Solui non poteſt ante tempus præfixum ſi ſit appoſitum fauore creditoris.*
48 *Canon emphyteuticus ſolui non poteſt anticipate.*
49 *Lim. pro tribus annis tantum.*
50 *Anticipate ſoluere conductori non expedit, quia à ſucceſſore in re poteſt compelli iterum ſoluere.*
51 *Succeſſor in Beneficio poteſt compellere conductorem bonorum, qui anticipate ſoluit anteceſſori, vt iterum ſoluat.*
52 *Ampl. procedere in ſucceſſore per reſignationem illius, qui exegit.*
53 *Reſignatarius Beneficij non habet cauſam a reſignante, ſed à Papa.*
54 *Lim. vt non poſſit ſucceſſor in Beneficio iterum exigere penſiones locationis anticipate ſolutas anteceſſori, ſi pecuniæ erant neceſſariæ, vel verſæ in vtilitatem Eccleſiæ.*
55 *Et neceſſitas ad hunc effectum attenditur etiam reſpectu perſonæ Rectoris.*
56 *Et vbi Rector expendidit in ſuſtentando ſe in ſtudio, vel ſuſcipiendo doctoratu dicitur in vtilitatem Eccleſiæ expendiſſe.*
57 *Anticipate ſolutiones factæ anteceſſori ſuffragatur ad euitandum caducitatem, quæ ſolutione non facta incurſa eſſet tempore ſucceſſoris.*
58 *Succeſſores non habentes cauſam ab anteceſſore, poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit anteceſſori, qui plenum ius, & dominium non habebat.*
59 *Ampl. etiamſi tales ſucceſſores tenentur ſtare locationi ab anteceſſore factæ.*
60 *Succeſſores habentes cauſam à locatore poſt factam locationem non poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit.*
61 *Anteceſſor, qui anticipate exegit penſiones rei locatæ ſemper tenetur reſtituere ſucceſſori, & vbi non ſit ſoluendo tenetur conductor.*
62 *Debitor frumenti, & ſimilium ſi conſtitutus in mora non ſoluat, tenetur ad intereſſe quanti plurimi frumentum venditum fuit à die moræ.*
63 *Attendi tamen non debet valor tempore belli, vel peſtis, aut alterius careſtiæ, quæ parum durarit, ſecundum aliquos.*
64 *Contr. ſtante mora.*
65 *Decl. primam procedere ſi debitor ſit tantum in culpa, ſecus ſi etiam in dolo.*
66 *Contrarium.*
67 *Decl. 2. non ſufficere pretium maius duraſſe per momentum temporis.*
68 *Lim. vt in frumento non attendatur valor quanti plurimi niſi vſque ad trienium à die moræ.*
69 *Frumentum vltra ſpatium triennij non durat.*
70 *Decl. dictam limitationem, vt non attendatur valor vltra triennium, procedere ſi debitum frumentum in ſpecie, ſecus ſi in genere, quia iſtud ſemper adeſt, & durat.*
71 *Intelligi ſi debitum in genere generaliſſimo, nec ſufficere in genere ſubalterno.*
72 *Decl. 2. vt ſi conſtet frumentum in ſpecie debitum, fuiſſe conſumptum non poſſe vltra tempus conſumptionis prætendi dictum intereſſe.*
73 *Debitor fructuum in ſpecie eo ipſo, quod conſumpti ſunt, deſinit eſſe debitor eorum, & fit debitor valoris.*

74 *Decl. 3.*

74 *Decl. 3. reſtringi tempus in quo attendi debet valor quanti plurimi ad petitionem creditoris in certa ſumma, & non poſſit poſt eam attendi maior valor.*
75 *Intereſſe quanti plurimi non debetur ſi debitor frumenti habebat aliquam inſtam cauſam controuertendi traditionem.*
76 *Item ſi abſque vlla culpa habuiſſet difficultatem aliquam tradendi.*
77 *Item ſi locator frumentum receperit poſt tempus alia proteſtatione.*
78 *Intereſſe quanti plurimi debetur tantum fauore creditoris, qui propterea poteſt petere ſemper frumentum ſi eſt debitum in genere, & ſi eſt debitum in ſpecie, vſque quo non appareat, vel præſumatur conſumptum.*
79 *Intereſſe quanti plurimi, vt debeatur requiritur debitorem eſſe conſtitutum in mora.*
80 *Mora incurritur per lapſum diei ad hunc effectum.*
81 *Decl. procedere in eo, qui contraxit, & idem appoſuit, non in hærede.*
82 *Secus ſi conſteret de ſcientia hæredis, vel dies veniſſet tempore defuncti.*
83 *Diei expreſſione ceſſante mora incuritur in fine locationis per diem tacitam.*
84 *Debet tamen dies eſſe omnino certa.*
85 *Mora, vt excuſatur ſufficit quælibet cauſa etiam beſtialis.*

CAPVT XXXVII.

PRoſequendo loqui de mercede, quoad tempus eius ſolutionis, ſi contracta ſit locatio ſimpliciter pro certa mercede, & nullum ſit expreſſum tempus, in quo merces ſolui debeat, dubitari poteſt quando de iure ſit facienda ſolutio, & maxime, quia adſunt quædam leges; quæ videntur probare, quod fieri debeant in principio loca-
1 tionis, & quædam aliæ, quæ videntur velle, quod in medio eiuſdem, & randem aliquæ, quod in fine, prout ſingulis diſtinctè relatis tradit *gloſ. in l. ade 3. verſ. verſata eſt C. locat.* ſed vltima opinio eſt tenenda, ſcilicet, quod ſolutio ſit facienda in fine locationis, vt tenet di. ta *gloſ.* & pluribus concordant. relat. vetius eſſe in puncto Iuris aſſerit *Carocc. de locat. & cond. tit. cauſa recuſat. quæſt. 13. nu. 5.* & vltra eos *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 6. num. 3. & ſeqq. Borgnin. deciſ. 44. num. 75. part. 1.* & rationes ſunt, quia ante finem locationis locator non poreſt dicere ſe adimpleuiſſe ex parte ſua præſtando patientiam, vt conductor, vti poſſit re locata toto tempore locationis, prout præſtare tenetur; Ac etiam,
2 quia in dubio, quod minus eſt, promiſſum cenſetur *l. ſemper in ſtipulationibus ff. de reg. Iur.* & ſic debet intelligi promiſſa ſolutio in
3 fine temporis, cum minus dicatur ſoluere, qui tardius ſoluit *§. plus autem inſtit. de act. Gratian. diſc. 8. num 5. Cenc. de Cenſ. quæſt. 54. num. 7.*
4 At ab hac regula receditur ſine dubio ſi partes aliud conuenerint, quia id in primis attendi debet, vt docet dicta *gloſ. in l. 3. ver. verſata est C. locat. & Mantic. dict. tit. 6. n. 1.* & eſt generale, vt in locatione ſemper id maxime ſpectare debeamus, quod inter partes conuetum fuit *l. ea lege 33. in princ. verſ. in huiuſmodi ff. locat.*
5 Et non ſolũ vbi adeſt pactum expreſſum, ſed etiam vbi adeſt coniecturata, & præſumpta voluntas contrahentium ea attendi debebit, vti ſi adſit conſuetudo ſoluendi in principio, vel alio tempore, quia cenſentur partes in contractu locationis ſe cum ea cõformate voluiſſe, vt dixi in *c. 17. & eſt text. in l. excepto 18. C. locat.* & in propoſito, quod
6 vbi ceſſat pactum, attendi debeat conſuetudo regionis tradit dicta *gloſ. in l. ade 3. C. locat. & Mantic. vbi ſupra*, quod tamen intelligo quatenus non adſit diuerſa conſuetudo, ſeu ſolitum ipſarum partium, quia iſtud prius attendi debet, quam conſuetudo regionis prout in dicto *cap. 17.* cum alijs declarationibus explicatum fuit.
7 Conſuetudines autem ſunt in pluribus locis, & diuerſæ, vt Bononiæ adeſt conſuetudo ſoluendi medietatem in feſto omnium Sanctorum, & aliam medietatem in Natali, vt dicit *gloſ. in l. diuturna 33. ff. de legib.* Romæ autem, quidquid olim ſeruare tur ſolui totam penſionem Calendis Iulij finita locatione, vt præcipue ex *Martiali lib. 12. Epigram.* tradit *Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat. quæſt. 13. num. 5. ad fin.* & addo text. ex quo id bene deduitur in *l. qui balneum. 9. in princ. ff. qui pot. in pign.* hodie conſuetudo eſt, vt ſoluatur de ſemeſtre in ſemeſtre anticipate, vt teſtatur *Paulus de Roma de Eccleſ. penſion. quæſt. 5. num. 9.* vbi ſecus eſſe dicit quoad penſionem Eccleſiaſticam, quia ſoluitur de ſemeſtre in ſemeſtre poſticipare, & de eadem conſuetudine ſoluendi de ſemeſtre in ſemeſtre, non autem pro toto anno teſtatur etiam *Rot. deciſ. 624. num. 5. part. 4. tom. 2. rec.* vbi propterea redarguit de inuериſimili, & habente ſpeciem falſitatis aſſertionem ſolutionis anticipatæ pro toto anno.
8 Quandoque etiam arguitur voluntas partium ſoluendi in certo tempore ex inſertione cauſæ, vt dicit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 6. num. 12. per text. in l. nec ſemel §. ſi in habitatione ff. quand. dies leg. ced.* & quando-
9 que tempus intelligitur appoſitum ex fructuum perceptione, vt in locatione prædij ruſtici, in qua non cenſetur ſolui debere mercedem niſi poſt perceptos fructus, præci-
10 pue ſi locatio fiat ruſtico, cum ruſtici regulariter non habeant quomodo ſoluant niſi percipiant fructus *Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat.*

quæſt.13. num.10. Mantic. de tacit. dict. tit.6. num.13. poſt med.

11 Quod & eo certius dicendum erit ſi merces conſtituta ſit in ipſiſmet fructibus, & ex eis ſoluenda, quia tunc per neceſſe expectari debebit tempus perceptionis *Mantic. dict. tit. 6. num. 13.* & ſatis erit eſſe conſtitutam in fructibus ex fundo locato percipi conſuetis abſque eo, quod expreſſum ſit, ſolui

12 debere ex illiſmet, qui ex fundo percipiuntur, quia hoc facile ſubintelligitur, quatenus contextus verborum aliud non ſuadeat *Roman. in l. cum quid num.13. ff. ſi cert. pet.*

Ex his infertur, quod concluſio illa, quam ponit *Caroc. dict. quæſt. 13. numer.9.*

13 quod ſcilicet conſuetudo de ſoluendis pẽſionibus conſiſtentibus in pecunia numerata extendatur, & habeat locum ſi penſio ſit in fructibus, omiſſo quod *Alberic.* quem ipſe allegat, & dicit loqui in terminis in loco in quo eum allegat, nempe in *l. de quibus num. 51. ff. de legib.* in meo Codice hoc

14 non dicit, ſaltem ſit reſtringenda, vt procedat quatenus conſuetudo ferat ſolutionem fieri poſt perceptionem fructuum, non autem econtra.

15 Hinc licet dicta concluſio, quod ſolutio de iure, ſecluſo pacto, & conſuetudine, fieri debeat in fine locationis, procedat ne dum ſi locatio ſit ad vnicum annum, ſed etiamſi ſit ad plures *Salicet. in dict. l.3. n.7. C. locat. Mantic. de tacit. lib.5. tit. 6. num. 7.*

16 tamen quatenus eſſet pro valde longo tẽpore, itaut omnis veriſimilitudo eſſet, quod ſenſus fuerit ſolui debere ſummam conuentam in principio, non autem in fine, crederem à dicta opinione recedi poſſe, licet hoc valde diſputet, & potius contrarium concludere videatur *Cyn. in dict. l. ede 3. num.6. C. locat.* & ſub dubio etiam eo relato relinquat *Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat. quæſt.13. nu.17.* vbi dicit ſi facta ad centum annos locatio pro certa ſummã, & hæc ſolui debeat in fine, quando hæc erunt?

17 Id tamen, quod dictum eſt ſolui debere in fine, etiamſi locatio facta ſit ad plures annos, limitatur communiter, vt non procedat, ſi penſio ſit diſtributa in annos ſingulos, quia tunc ſoluenda erit in fine ſingulorum annorum rata expreſſa *Cyn. in dict. l. ede num.5. prope finem* & ibidem *Salic. n.3.* & alij *Mantic. de tacit. d. lib.5. tit.6. n.7.*

Verum cum huius limitationis ratio aſſignetur, quia tunc tot ſunt locationes quot anni, & proinde, ſoluendo ratam in fine cuiuslibet anni, ſemper dicitur ſolutionem fieri in fine locationis, vt patet ex præcitatis, ideo recurrendum ad tradita in cap. 25. vbi quando locatio ſit vnica, vel plures.

18 At quatenus expreſſe dictum ſit ſolui debere de anno in annum, dubitari non poteſt, quod intelligi debeat ſolutionem eſſe faciendam in fine cuiuslibet anni, tum quia præſumitur partes ſe conformare voluiſſe cum prædicta iuris diſpoſitione, quod ſolutio fiat in fine anni locationis, tum etiã,

19 quia tempus in dubio ſemper cenſetur adiectum gratia promiſſoris *l. eum qui Calendis 41. §. quoties ff. de verb. oblig. l. cum tẽpus 17. ff. de reg. iur. Rot. coram Eminentiſs. Ottbobono deciſ. 206. num.* 18. nec obſtat di-

20 ſtinctio inter caſum, quo tempus poſitum in accuſatiuo, & caſum quo ſit poſitũ in ablatiuo, quam facit *Bart. in l. qui hoc anno 42. ſub num. 1. ff. de verb. oblig.* quia talis diſtinctio reprobatur ibidem per *Alex. & Caſtr.* & alios communiter, vt teſtatur *Magon. dec. Lucen. 69. num.17.*

21 Vnde ſtante dicta conuentione non poſſet amplius attendi conſuetudo ſoluendi anticipate, vel alia diuerſa, quia pactum prævalet conſuetudini iuxta ſuperius dicta, & licet pactum non exprimat, quod ſolutio fiat in fine anni, tamen ſufficit quod ſic de iure intelligatur, quod & maxime procederet ſi adeſſet ſtatutũ mandans fieri ſolutionem certis temporibus anni, & expreſſe dicens, vbi non eſſet conuentum inter partes, quia ſatis conuentum dicitur, ſi dictum ſolui de anno in annum, vt ceſſet ſtatutum, & ſuppleat ius commune volens fieri in fine anni, prout declarauit *Rot. Lucen. penes Magon. dict. deciſ. 69. n.16. verſ. ecce dicitur.*

22 Accedat quod in dubio, & regulariter penſio debet ſolui in fine anni, vt notat *Bald. in l. qui Balneum 9. in princ. verſ. ad nota*, vbi inquit, quod ibi videtur text. expreſſus *ff. qui pot. in pign. hab.* idque non ſolum ſi locatio ſit expreſſa ad annum, ſed etiamſi, & tempus, quo durare debeat ſit dubium, quia in dubio ad annum intelligitur, vt probat *Mant. de tacit. lib.5. tit.6. n.5.* circa quod tamen me remitto ad alibi dicta ſuo loco.

23 Hinc tamen infertur, quod ſi quis promittat, vel teſtamento relinquat alicui penſionem pro vna domo, ſolutio ſit ei facienda de anno in annum in fine cuiuslibet anni *Bart. in l. habitationis ff. de vſufr. legat. Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat. quæſt.13. n.6. Magon. dict. dec. Lucen. 69. n. 18.*

24 Prædicta procedunt in locatione rerum, at ſi agatur de locatione operarum *Bart. in l. 1. §. Diuus num.16. & ſeqq. ff. de var. & extraord. cognit.* facit multas diſtintiones, & nouiſſime etiam latè, & optime *D. Lanfr. Zacch.*

Zacch. de ſalar. quæſt. 14. ſed principales ſunt, quod aut agitur de ſalario debito ex diſpoſitione legis, aut agitur de debito ex diſpoſitione hominis. Quo enim ad primum
25 debetur in principio conductionis operarum per illum text. quod intelligitur procedere quatenus conſtitutum ſit vnum tantum ſa-
26 larium, nam ſi eſſet conſtitutum ſalarium annuum deberetur in initio cuiuſcumque anni, vt declarat, ibi *Bart. dict. numer. 16.*
27 *prope fin.* & quatenus agatur de ſalario præſtando per Communitatem ſuo Officiali neceſſario vt Præſidi, ſeu Poteſtati, quamuis præſtetur per conuentionem, & capitula, adhuc, quia iſta ſuccedunt loco legis, ſeu tale ſalarium ſubrogatur loco ſalarij debiti ex diſpoſitione legis, ideo debet ſapere eius naturam, & eodem modo anticipate ſolui *Alex. in l. diem functo num. 6.* & ibidem *Cagnol. num. 126. ff. de offic. Aſſeſſor. & D. Lanfranc. dict. quæſt. 14. num. 1.*

28 Quo autem ad aliud, quod debetur ex diſpoſitione hominis, diſtinguitur inter debitum pro labore, & debitum pro honore, & ſcientia, nam quoad iſtud vltimũ, debetur in principio, non autem in fine laboris *Cagnol.* qui alios allegat in *d. l. diem functo n. 130. D. Lanfr. Zacch. de ſalar. q. 14. n. 11. & late ſeqq.* vbi exemplificat in Doctoribus conductis ad legendum, in Aduocatis, & alijs *Gratian. deciſ. Marc. 101. num. 20. & ſeqq. & deciſ. 201. num. 5. & ſeqq.* & de Aduocatis, quod honoraria debeant eis anticipate præſtari, eſt text. apertus in *l. qui operas 41. ff. loc.* & communiter ſeruatur ſaltem in hac Curia Romana, ita vt raro accidat in ea, quod Aduocati conqueri debeant de Clientibus, prout conqueritur *Lambertin. in ſuo tract. de iurepatr. lib. 1. par. 2. quæſt. 1. art. 28. n. 5. in fin.* & latius *Prato. obſer. 65. ad fin.*

29 In alijs vero, qui conducuntur pro labore, regula eſt, quod merces debeatur in fine laboris præſtiti, ſed ſtatur veriſimilitu-
30 dini in contrarium, vt puta ſi eſſet talis, qui non poſſet operas promiſſas exhibere, niſi pecunia ſibi promiſſa ſolueretur, quia tunc videtur tacite actum, quod in initio ſoluatur, vel in ſingulos menſes, & ſi adſit aliquod pactum, quod indicet voluntatem ſoluendi in fine, attenditur quod eſt veriſimilius, prout præciſe docet *Bart. in dict. l. 1. num. 16. verſ. quandoque debetur pecunia Mantic. lib. 5. tit. 6. num. 15.* vbi ex eodem *Bart. in l. 2. C. locat. ſub num. 2.* dicit inſpi-
31 ciendam eſſe conditionem perſonarum, quæ locant operas ſuas, & qualitatem operis, quod fieri debet, nam ſi Artifex pauper promiſerit facere Palatium, dubium non eſt, quin ei interim ſolui debeat pecunia *D. Lanfr. Zacch. dict. quæſt. 14. num. 2. & 3.* & idem eſt etiam dicendum in alijs operarijs minores operas locantibus, quatenus eadẽ veriſimilitudo concurrat, adeout etiam ligonizatores, & alij pauperes, qui conducuntur dietim, quoniam laboribus ſibi victum quærunt, & locant operas ſuas, vt viuere
32 poſſint cum mercede, & venter non patitur dilationem vſque ad finem diei, mane aliquid pro victu petere poſſunt, vt bene aduertit idem *Mantic. dict. tit. 6. num. 17.* & generaliter, quod operarij pauperes poſſint anticipate partem mercedis petere *Caroc. de locat. tit. de Ambaſciat. quæſt. 1. n. 14.*

33 Cæterum in hac materia mercedis ipſa ſacra pagina monet ne differatur eius ſolutio, dicit enim *Eadem die reddes pretium laboris ſui ante ſolis occaſum Deuter. cap. 24. n. 15. Et ſtatim mercedem reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat Tob. cap. 4. num. 15.* & notant etiam *Maranl. in prax. par. 4. diſt. 9. num. 193. Scacc. de appellat. quæſt. 17. lim. 8. num. 9. Feuzon. ad ſtatut. Vrb. lib. 1. cap. 95. num. 3. Viſcontes in concl. legal. in verb. Operarius poſt med. verſ. & nota etiam.*

34 Vlterius dicta principalis cõcluſio, quod merces peti non poſſit niſi in fine locationis, declaratur, vt procedat quoad effectum cõſequendi actualem ſolutionem, non autem ad effectum illam aſſecurandi, poteſt enim agi anticipate ad hoc, vt adueniente die abſq; alio iudicio ſoluatur, vt firmatur per *Capel. Tholoſ. deciſ. 30.* & ſequitur *Pegner. deciſ. 154.* vbi quod, quando ſunt plures termini, vtilis eſt praxis agere pro præteritis, & futuris, ne creditor neceſſe habeat agere, ſeu petere quolibet anno. Et comprobatur, quia admiſſo, quod debitum mercedis ſit quaſi debitum in diem finitæ locationis, adhuc, licet pro debito in diẽ, ante diei aduentum agi non poſſit *l. continuus 137. §. cũ ita ver. non eſt quod in diem ff. de verb. oblig. l. cedere diem 213. ff. de verb. ſignif.* id intelligitur, vt non poſſit agi ad effectum, vt nunc ſoluatur, ſecus autem, vt ſoluatur tẽpore adueniente *Dec. in l. 1. numer. 29. ff. ſi cert. pet.* ſaltem ex æquitate quam Tribunalia ſequuntur, vti de *Sac. Conſ. Neapolitano* teſtatur *Afflict. deciſ. 279. in fine*, & de Senatu Pedemontano *Oſaſc. deciſ. 130. ad fin.* de Mantuano *Surd. deciſ. 120. num. 13.* & de Rota *deciſ. 112. num. 11. & deciſ. 211. num. 10. & 11. par. 8. rec.*

35 Secundo declaratur, vt procedat reſpectu veri conductoris, non autem coloni partiarij, nam iſte non poteſt ſoluere ante fru-

ctus recollectos, ſed eis recollectis tenetur
ſoluere illico *Bal. in l. 3. num. 2. C. locat. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 6. num. 14.* vbi
nullam adeſſe in hoc dubitationem.

36 Tertio declaratur, vt non procedat, ſi
conductor deſerat habitationem domus, vel
culturam fundi conducti, quia tunc non ex-
pectato tempore finitæ locationis, poteſt cō-
ueniri ſtatim, vt penſiones ſoluat ad *text. in l. ſi in lege 27. §. ſi domus, & ibi gloſ. & Bart. ff. locat.* & quod ſi conductor domus, vel
horrei non appareat per biennium, nec ſol-
uatur penſio, poſſit etiam dominus petere a-
periri per vim, & deſcribi mobilia eſt *text. in l. cum domini 58. ff. locat.*

37 Quarto declaratur, vt non procedat, ſi
conductor fundum ſublocauerit, & totam
penſionem à ſubconductore receperit, quia
tunc quoque poterit conueniri, vt ſoluat
non expectato fine conductionis ſuæ, vt
docet *Bart. in dict. §. Si domus in fine.* & ve-
rius cenſet *Carocc. de locat. tit. de ſublocat. quæſt. 10. num. 2.*

Hæc de ſolutione coacta, nunc aliquid
de voluntaria, an ſcilicet poſſit conductor
ſoluere ante tempus, quo de iure, vel con-
ſuetudine aut ex pacto tenetur; Nec dica-
tur, quod hæc quæſtio ſit hodie prorſus ſu-
38 perflua, quia debitores vix ſoluunt poſt
tempus debitum, prout etiam practicari de
tempore ſuo dixit *Alex. conſ. 210. num. 3. ver. & quod illa litera. lib. 7.* & ſolutionem
39 factam eſſe ante tempus inuериſimile repu-
tauit *Ang conſ. 127. in fine.* Quia hoc eſt ve-
riſſimum regulariter, vt experientia docet,
ſed tamen ſunt caſus in quibus debitor vult
præuenire, ſiue quia id ei expediat propter
aliquod intereſſe, ſiue etiam, quia ſit nimis
impatiens obligationis, & auidus illius fe-
40 licitatis, quæ prouenit ex eo, quod nihil
debeatur, iuxta antiquum prouerbium græ-
cum, *Felix qui nihil debet*, relatum in *anno-
tat. ad deciſ. 9. num. 256. par. 3.* & alia ibidē
tradita, & in *annot. ad deciſ. 81. num. 147. par. 8. rec.*

41 Regula igitur in hoc propoſito eſt, quod
debitum in diem poteſt ſolui per debitorem
ante illius euentum, licet à creditore non
poſſit peti *l. continuus 137. §. cum ita poſt med. ver. nam, & quod ff. de verb. oblig. l. quod in diem 70. ff. de ſolut. Rot. coram Mantic. deciſ. 4. num. 14. & in rec. deciſ. 374. num. 39. par. 5. rec.* & habemus in fideicommiſſis,
42 quod rogatus reſtituere poſt mortem, po-
teſt etiā, ſi velit, reſtituere ante *l. poſt mortem 12. C. de fideicom.*

43 Verum, quia ratio huius concluſionis
eſt, quia tempus cenſetur appoſitum fauore
debitoris, qui propterea ſi velit, poteſt ei
renunciare *l. cum qui Calendis 41. §. quoties ff. de verb. oblig. l. cum tempus 17. ff. de regul. iur. Mantic. dict. deciſ. 4. num. 2. Ottobon. deciſ. 206. num. 18.* inde ſequitur, vt non
procedat, vbi tempus appoſitum eſt gratia
creditoris, vel vtriuſque, vt notatur in *l. qui Roma 122. in princ. ff. de verb. oblig. per Bald. in princ. & Caſtr. num. 3. Iaſ. num. 3. ver. nota quinto Gratian. diſc. 8. num. 8. & ſeq. & diſc. 130. num. 8. Cenc. de Cenſ. q. 84. n. 5.*

In propoſito autem ſi merces conſiſtat in
pecunia, dicendum erit conductorem poſſe
ſoluere ante tempus, quia non adeſt ratio
cur recedamus a dicta regula, quod cenſea-
tur appoſitum tempus, ſeu data dilatio ad
ſoluendum gratia debitoris, de qua etiam
Bart. in l. qui Roma 122. in princ. num. 4. & Iaſ. num. 33. ff. de verb. oblig. Roman. in l. ſtipulatio iſta 33. §. inter certam num. 8. ff. eodem, niſi forte ageretur de locatione ad
44 longum tempus, pro qua deſtinata eſſet ſo-
lutio annua, & conductor vellet ſoluere
anticipate per plures annos, quia poſſet
tunc conſiderari præiudicium locatoris, ex
quo per continuatam ſolutionem ſingulis
annis factam, facilius probatur eius domi-
nium, vel quaſi poſſeſſio exigendi, qua ra-
tione in creditore cenſus, quod non poſſit
compelli recipere ſolutionem anticipatam
tenuit *Bene. Bon. in tract. de Cenſ. art. 7. num. 22.* & eandem opinionem amplexus eſt
etiam *Cenc. eodem tract. quæſt. 84. num. 9.*

45 At ſi agatur de mercede conſiſtente in
fructibus, certior erit opinio, quod non poſ-
ſit adſtringi locator illam ante tempus debi-
tum recipere, quia ſi, verbi gratia, ſit in tot
corbes frumenti, notum eſt illius valorem
cum tempore variari, & vlterius ſi compel-
leretur locator illud anticipate recipere poſ-
ſet grauari onere cuſtodiæ, ac etiam in eo
46 quod dari ei poſſet frumentum vetus, quod
non ita æſtimatur ſicut nouum, vt dicit *Bal. in l. in annalibus 22. num. 2. C. de legat.* vbi
prædictis rationibus reprobat *Bart.* qui in
l. ſi cum præfinitione 20. numer. 2. ff. quand. dies. leg. ced. cenſuit, quod ſi legatæ ſint duæ
corbes grani annuatim pro decem annis, hę-
47 res poſſit ſoluere totū in primo anno, quia
dilatio ſit adiecta eius fauore tantum, &
Bald. ſequitur *Alex. in addit. ad Bart. & Iaſ. in l. 2. num. 65. C. de Iur. Emphyt.* vbi
quod dicta deciſio *Bar.* nō eſt vera *Gratian. deciſ. 8. num. 9.*

48 Idemq; eſt vbi agitur de Canone Emphy-
teutico, quia cum ſoluatur in recognitionē
directi dominij, & ſub pæna caducitatis, ex-
pedit domino, vt ſolutio fiat ſuis tempori-
bus

bus deſtinatis, & ideo non tenetur dominus
eum recipere anticipate per plures annos
Roman. in l. ſtipulatio iſta §. *inter certam*
num. 11. vbi de commoni *ff. de verb. oblig.*
Gratian. diſc. 8. *num.* 9. *Cenc. de Cenſ. quaeſt.*
84. *num.* 6.

49 Limitatur tamen iſta opinio quo ad Canonem Emphyteuticum, vt non procedat
quatenus Emphyteuta velit ſoluere pro
tribus annis tantum, quia hoc ei permittitur ſecundum *Bart. in l. ſtatu liberos conditioni* §. *fin. ff. de ſtat. liber.* per *text. in l. placuit C. de collat. fund. patrim. lib.* 11. quem
refert nec alibi in ſpecie legiſſe dicit *Iaſ. in*
l. 2. *num.* 65. *ver.* 2. *limita C. de Iur. Emph.*

50 Verum in caſibus in quibus conductor
ſoluere poteſt anticipate, ſiue Iure ipſo, aut
locatore permittente, ei expedit abſtinere,
nam variata perſona domini poterit iterum
compelli ſoluere, nempe à ſucceſſore ſingulari *Ang. conſ.* 245. *num.* 7. *Scapuc. de ſing. ſucceſſor lim.* 21. *num.* 5. *Borgnin. Canalcan. dec.*
25. *num.* 4. *par.* 2. *Surd. deciſ.* 264. *num.* 28.
verſ. non deſunt circa med.

51 Quod procedit in conductore bonorum
Eccleſiæ, quia ſi ſoluat anticipate Rectori
eiuſdem, & interim ſuperueniat alius Rector, poterit ab eo compelli iterum ſoluere
Peregr. conſ. 9. *num.* 14. *lib.* 3. *Anton. de Amat.*
reſol. 29. *numer.* 1. etiamſi Rector ſuccedens
teneretur ſtare locationi *Scapuccin. de ſing.*
ſucceſſ. ampliat. 16. *num.* 5. vbi, & maxime ſi
de ſolutione non conſtet, niſi per confeſſionem de recepto, quod tactum fuit in præced. cap. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 94. *n.* 5.
52 idque procedit etiam in ſucceſſore per reſignationem illius, qui exegit *Peregr. ibidem*
Carol. de Graſſ. de except. except. 25. *n.* 103. vbi
plurimos congerit, quidquid ſuper hoc cogitandum crediderit *Anton. de Amat. dict.*
reſol. 29. *num.* 2. quia etiam ſucceſſor per re-
53 ſignationem non dicitur habere cauſam à
reſignante, ſed à Papa, iuxta communem
opinionem, de qua teſtatur *Pariſ. de reſign.*
lib. 8. *quaeſt.* 7. *num.* 92. *Caſſad. dec.* 15. *num.* 1.
de praben. Rot. in Toletana Beneficij coram
Iuſto penes Marcheſan. par. 1. *in fol.* 384. *n.* 2.
54 Limitatur tamen iſta conclusio, ſi pecuniæ exactæ per anteceſſorem erant neceſſariæ, vel verſæ fuerit in vtilitatem Eccleſiæ
Ferret. conſ. 125. *num.* 7. & neceſſitas non
55 ſolum conſideratur, in Eccleſia ipſa, puta
ſi minabatur ruinam, & ad eius reſtaurationem fuerunt, acceptæ, ſed etiam in perſona
Rectoris, ſi ægrotabat, vel alia ſimili neceſſitate præmebatur *Ioſ. conſ.* 222. *per tot. lib.* 2.
quatenus tamen vere indigeret, & aliunde
nō poſſet ſupplere, vt declarat *Gratian. diſc.*
94. *num.* 25. *& ſeqq.* Et vtilitas quoque con-
56 ſideratur in perſona Rectoris ſi recepit anticipatas ſolutiones ad ſe ſuſtentandum in
ſtudio, vel gradum ſuſcipiendum, cum hæ
dicantur expenſæ vtiles Eccleſiæ, ex quo in
eius vtilitatem redundat habere Rectorem
doctum, & graduatum, vt tradit *Rebuff. in*
tract. de priuil. ſcholar. priuil. 26. quem ſequitur *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 94. *num.* 9.
prout etiam prodeſſent anticipatæ ſolutiones factæ anteceſſori ad effectum euitandi
caducitatem, quæ ſi non ſolutum fuiſſet, in-
57 curſa eſſet tempore ſucceſſoris *Amat. dict.*
reſol. 29. *num.* 4. *Gratian. diſc.* 8. *n.* 11. *Surd*
dec. 78. *n.* 8.

58 Et generaliter in quibuſcunque non habentibus plenum ius, plerumque rei dominium, vti grauati fideicommiſſo, Emphyteutæ, & ſimiles, quod horum ſucceſſores vti
non habentes cauſam ab illis, ſed venientes
Iure proprio in re locata, non teneantur ſtare ſolutioni penſionum anticipate eis factæ,
ſed iterum exigere valeant *Hoſt. in cap. fin.*
59 *ne Prælat. vic. ſuas* cum alijs adduct. per
Surd. deciſ. 326. *num.* 78. *&* 79. vbi etiam ſi
tales ſucceſſores teneantur ſtare locationi,
& latius *Amat. dict. reſol.* 29. *num.* 14. *cum*
plur. ſeqq.

60 At vbi agitur de ſucceſſore, qui habeat
cauſam à locatore ipſo poſt locationem,
tunc anticipatas ſolutiones afficere iſtum
ſucceſſorem tradit *Amat. reſol.* 29. *num.* 7. vbi
dicit iſtum caſum eſſe ſine dubio, & exemplificat non ſolum in hærede, ſed etiam in
ceſſionario, & fiſco ſuccedente iure confiſcationis, de quo idem etiam ſenſit *Boſſ. in*
ſua pract. tit. debitor. an delinquen. ſolu. poſſ.
num. 9 at reſpectu ceſſionarij in contrarium
facit *Surd. deciſ.* 264. *nu.* 28. *verſ. non deſunt*
etiam ad med. vbi videtur adducere volentes, emptorem cum pacto non expellendi
conductorem poſſe ab eo exigere mercedes
& per ipſummet *Amat. eadem reſol. num.* 9.
ad fin. dum dicit fructus debentur domino,
ergo fructus debentur ſucceſſori, *& num.*
11. *ad med.* dum dicit conductorem ſoluentem pro fructibus futuris ſibi imputare debere ſi non conſiderauit caſum euenire poſſe, quod naſcerentur tranſlato dominio.

61 Tenetur tamen ſemper ipſe anteceſſor,
qui anticipate exegit, vel eius hæres, quod
pertinet ad ſucceſſorem reſtituere, & quatenus ipſe non ſit ſoluendo, tenetur conductor, qui ſi non poteſt repetere ſibi imputet *Ang. conſ.* 245. *num.* 7. *ad fin. Menoc. conſ.*
1134. *num.* 6. *Gigas de penſion. quaeſt.* 88. *n.* 2.
Amat. dict. reſol. 29. *num* 21. vnde conductor
tenebitur ſaltem in ſubſidium, quatenus
bona

bona fide ſoluerit. *Amat. reſol. 29. num. 21.*
Prout econtra quandoque nec etiam expedit conductori ſatisfactionem locatoris differre; omiſſo enim, quod poteſt expelli, de quo alibi ſuo loco, quatenus teneatur tradere vinum, vel frumentum, aut quid ſi-
62 mile, prout ſæpe ſolent conductores agrorum, & conſtitutus in mora illud nō tradat, tenebitur ad intereſſe quanti plurimi interfuit conductori illud nō habere à die moræ, vſque ad diem ſolutionis, quod intereſſe verificatur in maiori pretio, quod eo interim id quod debebatur habuit, dū pro illo locator vendere potuiſſet *l. vinū & ibi DD.* & præcipue *Dec. numer. 14. ff. ſi cert. pet. Alex. in l. pretia rerum in fin. ff. ad l. Falcid. Cagnol. in l. 2. n. 751. C. de pact. int. empt. & vend. Seraph. deciſ. 1252. num. 1. Duran. deciſ. 346. n. 1. & 2.*
63 Diſputant tamen Doctores an attendi debeat tempus belli, vel peſtis, aut alterius careſtiæ, quæ parum durauerit, & negatiuam etiam in debitore moroſo tenent ſignanter *Marſil. in l. fin. num. 159. ff. de iuriſd. omn. iud. Imol. in l. precia rerum in fin. ff. ad l. Falcid. Butigel. in l. vinum num. 19. ff. ſi cert. pet. Neuizan. conſ. 74. nu. 8. & 9. Franci de momen. temp. cap. 31. num. 22.*
64 Contrariam vero opinionem ſtante mora debitoris tuentur *Alciat. in l. vinum ver. vero eum datum, & ibidem Curt. num. 1. Rubens n. 77. Cagnol. num. 36. ff. ſi cert. pet. idem Cagnol. in l. 2. num. 271. C. de reſcind. vend. Flor. de in lit. iur. §. 4. num. 70. & ſeqq. Bellon. ſupputat. lib. 2. cap. 19. per tot. Munoz. de ratiocin. cap. 17. num. 31.* vbi etiam moram modici temporis attendi *Rota Genuen. deciſ. 67. num. 5. Maſtril. deciſ. 16. num. 9.*
65 Conciliantur vero iſtæ opiniones, vt prima procedat ſi debitor ſit tantum in culpa, ſecunda vero ſi ſit etiam in dolo per *Rubeū in dict. l. vinum num. 80. ad finem.* ſed con-
66 trarium, quod etiam in eo qui tantum ſit conſtitutus in mora procedat ſecunda, probat *Munoz. dict. num 31.* vbi quod moroſus in Iure æquiparatur furi, & de moroſo ſimpliciter loquuntur omnes pro ea citati.
67 Admiſſa tamen ſecunda opinione tanquam magis communi, id quod tenent aliqui ſufficere pretium maius, quod petitur, duraſſe per momentum temporis, vt ſignanter *Cagnol. in dict. l. vinum num. 36.* optime reprobatur per *Munoz. dict. cap. 27. nu. 21. & ſeqq.* vt ſenſit *Dec. in dict. l. vinum num. 4. & Grattan. diſc. 42. num. 31. Afflict. dec 316. num. 6.* vbi monet articulantem non ſe reſtringere ad tempus inſtantaneum.
68 Vlterius dicta concluſio, quod debitor frumenti conſtitutus in mora illud tradendi quanti plurimi valuit à die moræ, limitatur vt procedat vſque ad triennium, & non vltra *Munoz. de ratiocin. cap. 17. num. 7. & ſeq. Monac. deciſ. Bononien. 11. num. 47. Rot. coram Seraph. deciſ. 1252. num. 2.* & coram *Dunoz. Iun. deciſ. 890. nu. 7. verſ. nec obſtat.*
69 Verum, quia vera, & principalis ratio huius limitationis in eo conſiſtit, quod vltra tale ſpacium frumentum non durat, vt alijs adductis tradit *Mandel. conſ. 182. num. 27. & Rot. deciſ. 433. num. 5. par. 2. rec.* & ſic non poteſt conſiderari mora in eo tradendo vltra illud, cum id, quod amplius non eſt in
70 rerum natura, amplius tradi non poſſit. Hinc declaratur eadem limitatio, vt procedat quatenus deberetur aliquod frumentum in ſpecie, quia tunc applicaretur, illud vltra triennium non durare, nec tradi poſſe, & ſic illo elapſo ceſſare moram; & ſecus eſſe, vbi erat debitum frumentum in genere, quia illud ſemper tradi poteſt, & per conſequens nunquam ceſſat mora, ſed potius ſemper creſcit, ideoque ſemper etiam attendi debet quanti plurimi valuerit pro iuſtificatione damni creditoris vſq; ad 30. annos *Natt. conſ. 599. num. 4. & ſeqq. Cavalcan. de Tutor. num. 233. ad fin. verſ. nec habet obſtare, Amat. reſol. 43. num. 52. Gіurba deciſ. 115. n. 3.* vbi latiſſime *Rot. deciſ. 346. n. 3. & ſeqq. coram Durano, & deciſ. 421. num. 11. & ſeqq. par. 9. rec.*
71 Requiritur tamen ad hoc, vt intret iſta declaratio; quod ſit debitum frumentum in genere generaliſſimo, nec ſufficit in genere ſubalterno, quia & hoc non durat *Amat. dict. reſol. 43. num. 52. ad med. Giurba deciſ. 115. num. 3. ad fin.* vbi declarat genus ſubalternum, dici quando continet plura indiuidua, puta ſi dictum, frumentum talis indictionis. At in locatione raro erit promiſſum in genere cum ſoleat exprimi, de fundo locato, & non expreſſum, ita intelligi.
72 Præterea ex dicta ratione ſumi etiam poteſt alia declaratio, vt nempe ſi conſtet de actuali conſumptione frumenti debiti in ſpecie, tunc vſque ad eam conſiderari poſſit dictum intereſſe, & non vltra, vt firmat *Roder. de ann. reddit. lib. 1. quaeſt. 12. num. 29. Monac. dec. Bonon. 11. num. 56. & plur. ſeqq.*
73 eo enim ipſo quod fructus in ſpecie debiti conſumpti ſunt, qui illos debebat deſinit eſſe debitor fructuum, & incipit debere valorem, ſeu pretium eorum argum. *l. 1. C. de diſtract. pignor. Bart. in l. Diuortio §. ob donationes in fin ff. ſol. matr. Socin. Sen. conſ. 82. n. 27. lib. 4.*

74 Et

74 Et reſtringitur etiam tempus in quo attendi debet quanti plurimi à petitione certæ ſummæ facta à creditore, nam tunc non attenditur, quod poſtea frumentum pluris valuerit, dum creditor ipſummet pretium conſtituerit, & ſe creditorem pecuniæ fecerit *Amat. reſol. 43. num. 50. & ſeqq. Maſtril. deciſ. 16. num. 9. poſt med. & ſequen. vſque ad finem Monac. deciſ. Bonon. 11. num. 69. & ſeq.* quidquid in contrarium ſenſerit *Faber in Cod. lib. 4. tit. 34. defin 9.*

75 Excuſabitur autem ab hoc intereſſe quãti plurimi conductor, ſi habuerit aliquam iuſtã cauſam controuertendi traditionẽ frumenti *Natt. conſ. 599. n. 1. & ſeq. Crauet. conſ. 837. n. 16. poſt med. & ſeqq. Plot de in lit. iur. §. 4. num. 71. verſ. vndecimo Munoz. de ratiocin. cap. 17. num. 34. Gratian. diſc. 42. num. 23. & ſeqq. Monac. deciſ. Bonon. 11. num. 81.* & ſufficeret rationes, & computa inter eum, & locatorem eſſe intricata *Gratian. dict. diſc. 42. num. 23. e ſeq. Seraph. deciſ. 1252. num. 1. ad fin. verſ. item quando Rot. dec. 241. n. 13. par. 9.*

76 Prout etiam excuſabitur, vbi abſque culpa ſua habuiſſet difficultatem aliquam ſoluendi *Plot. de in litem iur. dict. §. 4. n. 72. verſ. decimo quar. Munoz. de ratiocin. d. cap. 17. num. 37. & ſeq.* vbi declarat procedere quatenus difficultas ſupeuenerit, non ſi aderat tempore obligationis, & ipſe ſciebat.

77 Liberabitur etiam ab hoc intereſſe conductor, quoties locator frumentum receperit poſt tempus abſque aliqua proteſtatione, vel cum proteſtatione, cui ipſe conductor contradixerit *Dec. in l. vinum num. 4. verſ. 2. limitatur, & num. 5. ff. ſi cert. pet. Plot. in dict. §. 4. num. 71. verſ. 8. Munoz. dict. cap. 17. num. 32.* & non poſſe taxari hoc intereſſe, dum non fuit in libello petitum *Monac. deciſ. Bonon. 11. num. 42. & ſeqq.*

78 Imo, & vbi locator velit frumentum in caſu, quo agatur de frumento in genere debito, ſemper poterit illud petere, & vbi ageretur de frumento in ſpecie, vſquequo non appareret, vel præſumeretur conſumptum, nec poſſet compelli, valebit recipere intereſſe, nam id quod dicitur deberi intereſſe eius fauorem reſpicit, & non debet in odium retorqueri *Bald. in l. ſi traditio in princ. C. de act. empt. Surd. conſ. 13. num. 18.* & bene explicat *Giurba deciſ. 114. num. 8.*

Sunt etiam aliæ quamplures declarationes præfatæ concluſionis, quod debitor fructuum conſtitutus in mora illos tradendi teneatur ad intereſſe quanti plurimi, ſed placuit referre tantum prædictas tanquam magis practicabelis, & applicabiles conductori, qui alias cupit, illas requirat à præcitatis DD. materiam tractantibus, & præcipue *Munoz. Eſcob. de ratiocin. cap. 17.*

79 Verum quoniam ad hoc, vt peti valeat hoc intereſſe neceſſe eſt conductorem fuiſſe conſtitutum in mora, cum abſque ea illud peti nequeat *Crauet. conſ. 837. num. 17.* & ſentiunt omnes ſupracitati cum alijs pleniſſime congeſtis per *Giurb. deciſ. 114. num. 6.*

80 aduertendum moram incurri per lapſum diei, qua conſignari debeat quid, abſque eius conſignatione *Hond. conſ. 39. num. 8. lib. 2. Cephal. conſ. 586. num. 16.* cum alijs pleniſſime cumulatis per *Giurb. dict. deciſ. 114. numer. 7.* vnde quatenus adſit in locatione conuenta dies certa traditionis faciendæ, nulla aderit difficultas, quod ea elapſa abſq; traditione incurrat dictum intereſſe, etiamſi conductor non fuerit interpellatus, quia dies ipſa interpellat *Baver. de mora par. 2. in princ. Alex. conſ. 99. num. 7. lib. 4. Surd. deciſ. 57. num. 4.*

81 Quatenus tamen agatur de ipſo conductore, qui contraxit, & diem appoſuit, nam in hærede ſecus eſſet *Gabriel. de ſolut. concl. 9. num. 24. Crauet. conſ. 505. num. 5.* vbi vel ſaltem reſtitui in integrum hæredem *Hond. conſ. 50. num. 26. lib. 1. Becc. conſ. 105. num. 23. Manent. conſ. 66. num. 8.* niſi forte con-

82 ſtaret de ipſius hæredis ſcientia, vel dies veniſſet tempore defuncti, vt vtrumque probat *Altograd. conſ. 32. num. 9. & 10. lib. 1.*

83 At dubitari poteſt ceſſante expreſſione certæ diei, & quia dictum eſt ſolutionem mercedis faciendam eſſe in fine locationis, hinc videtur adeſſe diem tacitam ex natura contractus, ſeu Iuris diſpoſitione, quod ſufficit *Bart. in l. ſi mora num. 11. ff. de verb. oblig. vbi & Iaſ. num 2. Hond. conſ. 50. num. 6. lib. 1. Surd. conſ. 157. num. 26. Mandel. conſ. 48. num. 4. Bottilier. de ſucceſſ. cap. 1. theor. 32. num. 9. ver. quod procedit Giurb. dec. 114. n. 18. ad med.* Et nouiſſime in fortioribus, quod incurrat mora à recipiente mutuo frumentum per ſolum lapſum temporis, quo veriſimiliter illo vti potuit, ad hunc effectum voluit *Cyrac. diſc. 77 num. 20.*

84 At hoc poſſet pati aliquam difficultatem, quia requiritur dies omnino certa, ad hoc, vt interpellet, & conſtituat in mora, vt tradunt *Bart. in l. ita ſtipulatus 115. num. 43. ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 2. num. 5. & 6. Decian. conſ. 102. num. 18. lib. 3. Menoch. conſ. 132. num. 18. Cyriac. controuer. 103. num. 20. Mareſcot. var. cap. 124. num. 41. lib 2. Giurb. deciſ. 114. num. 19. Caſ. de Graſſ. dec. 1. num. 17. de fideiuſſ.* vnde tutius erit locatori interpellare, & petere ſaltem extraiudicialiter,

ter, quod ſufficit ad conſtituendum in mora *gloſ. in l. qui Romæ 122. §. coheredes ver. teſtato ff. de verbor. oblig. Maſcard. concl. 1079. num. 14. Pin. dec. 14. num. 7. in rec. deciſ. 38. nu. 4. par. 5.*

85 Excuſatur autem ſæpe mora, cum quælibet cauſa etiam beſtialis ſufficiat *Granet. conſ. 448. num. 3. Hond. conſ. 26. num. 23. lib. 2. Gratian. diſc. 639. num. 16.* Hinc eſt, quod ſufficit aliqua cauſa controuertendi, vel difficultas tradendi, vt dictum eſt ſupra, & ſufficiunt alia, de quibus dicam in ſeq. Cap.

De loco in quo ſolui debet merces locationis

SVMMARIVM.

1 *Solutio vbi fieri debeat ſtandum eſt pacto.*
2 *Et ſi conuentum eſt alibi ſolui, non poteſt debitor velle ſoluere in loco contractus.*
3 *Et attenditur etiam loci deſtinatio tacita.*
4 *Ex qualitate rei, vel menſuræ in vno loco tantum exiſtentis arguitur, vbi ſoluendum.*
5 *Idque etiamſi ſpecies ſit debita actione perſonali.*
6 *Non tamen ſufficit promiſſam eſſe ſpeciem cum expreſſione loci, ſed requiritur magis ſpecialis expreſſio in eis, quæ conſiſtunt in pondere, numero, & menſura.*
7 *Si promiſſum vinum de Vicentia, non propterea cenſetur deſtinata ſolutio Vincentiæ, niſi dictum de tali vegete*
8 *Solutio vbi debitor, & creditor ſunt diuerſi fori facienda eſt in domicilio debitoris.*
9 *Solutio mercedis rei ſtabilis facienda in loco vbi res exiſtit.*
10 *Solutio mercedis operarum facienda in loco, vbi conuentum eſt operas præſtari.*
11 *Penſio Eccleſiaſtica ſoluenda eſt in loco Beneficij ſuper quo eſt impoſita.*
12 *Ampl. etiamſi penſionarius ſit Cardinalis, qui debeat in Ciuitate Romana reſidere.*
13 *Decl. vt ſolutio, quæ fit propter rem fieri debeat in Ciuitate, ſeu Caſtro in cuius territorio res exiſtit, non autem in ipſa re.*
14 *Debitor non tenetur portare rem debitam ad domum creditoris.*
15 *Lim. primo ſi aliter partes ſenſerunt.*
16 *Ampl. procedere non ſolum ſtante pacto expreſſo, ſed etiam tacita voluntate.*
17 *Ampl. 2. eamdem primam limitationem, vt ſi creditor poſtea mutauerit habitationem, ad eam quoque deferenda ſit res debita.*
18 *Decl. procedere quatenus debitor nimium non grauetur.*
19 *Lim. 2. ſi debitum ſit adeo modicum, vt quatenus creditor ire debeat ad domum debitoris ſit potius ei damnoſum quam vtile.*
20 *Lim. 3. ſtante magna diſparitate perſonarum, quia tunc debitor humilis ire debet ad domum creditoris qualificati.*
21 *Idem econtra ſi creditor ſit humilis debet ire ad domum debitoris.*
22 *Intellige niſi obſequium ab vno debitum alteri potius importet eum abeſſe.*
23 *Lim. 4. ſi debitor ceperit deferre ad domum creditoris.*
24 *Ampl. ſiue ius recuſandi dilationem competat ex priuilegio particulari, ſiue competat ex diſpoſitione iuris ciuilis.*
25 *Lim. 5. ſi adſit ſolitum deferendi, ſiue particulare, ſiue generale.*
26 *Lim. 6. ſi ipſe debitor velit ſoluere in domo creditoris.*
27 *Debitor qui tenetur deferre rem debitam ad domum creditoris, tenetur deferre ſuis ſumptibus.*
29 *Colonus partiarius tenetur tantum ad vecturas portionis dominicalis, non autem ad gabellas.*
29 *Ampl. etiamſi expreſſe obligauerit ſe aſportare ſuis ſumptibus.*
30 *Debitor obligatus aſportare ad domum creditoris tenetur aſportare proprio periculo.*
31 *Debitor quantitatis in ſpecie, vel reſpectu certæ ſpeciei per eius interitum liberatur.*
32 *Lim. ſi eſſet in mora tradendi.*
33 *Decl. limitationem non procedere ſi res peritura fuiſſet etiam in manibus creditoris.*
34 *Debitor obligatus ſoluere in certo loco non poteſt dici in mora niſi probetur creditorem fuiſſe in loco illo promptum recipere.*
35 *Idque etiamſi non probetur debitorem fuiſſe ibi promptum ſoluere.*
36 *Ampl. non releuare creditorem habere procuratorem in loco, ſi procurator non oſtendit mandatum debitoris.*
37 *Neque ſufficeret exiſtentia procuratoris ſi conuentum ſolutionem fieri cui creditor ordinauerit, & non extenſus ordo.*
38 *Debitor non poteſt dici in mora quando poteſt allegare ignorantiam loci vbi facienda eſſet ſolutio.*
39 *Ampl. etiamſi promiſſa eſſe ſolutio Bononiæ, & vbiq; locorum.*
40 *Idem ſi dictum eſſet tradendum frumentum in tali Caſtro a illo horeo vbi placuerit creditori.*
41 *Idem ſi dictum in tali, vel tali loco, & non facta fuerit electio per creditorem.*
42 *In alternatiua loci vbi facienda eſt ſolutio electio eſt creditoris.*
43 *Decl. procedere, vt electio ſit creditoris quatenus debitor non elegerit.*
44 *Debitor, & creditor ſi ſint eiuſdem fori, & deſtinata ſit dies certa ſolutionis debitor debet interpellare creditorem ad recipiendum alias incurrit moram, abſque eo, quod creditor ad eum vadat cum ſacco parato*
45 *Ampl. vt ſufficiat exiſtere in Comitatu, ſeu diſtrictu Ciuitatis.*
46 *Secus ſi ſint diuerſi fori, quia tunc debet creditor ire cum ſacco parato ad conſtituendum debitorem in mora.*
47 *Lim ſi in loco debitoris adſit procurator creditoris.*
48 *Loci ſolutionis deſtinatio operatur, vt debitor poſſit ibi conueniri.*
49 *Ampl. etiamſi ibi tempore ſolutionis deſtinatæ non reperiatur.*
50 *Loci deſtinatio, vbi debitor conueniri debeat operatur, vt etiam ibi debeat ſoluere.*
51 *Et ſi dictum, quod poſſit vbique conueniri, poteſt compelli vbique ſoluere.*
52 *Secus ſi adſit certus locus deſtinatus ſolutioni.*

CAPVT XXXVIII.

SI in contractu locationis conuentũ fue-
rit de loco in quo facienda ſit ſolu-
tio, clarum eſt talem conuentionem eſſe
1 ſeruandam, ita vt conductor non poſſit cõ-
pelli alibi ſoluere, neque volens valeat in
alio loco ſolutionem facere, cum hoc ſit
regulare in omnibus obligationibus *l. is qui
certo loco* 10. *ff. de eo quod cert. loc.* quod eſt
2 adeo verum, vt ſi celebratus ſit contractus
in vno loco, puta Romæ, & deſtinata ſolutio
in alio, non valeat debitor offere ſolutionẽ
Romæ *l. qui Romæ* 122. *in princ. ff. de verb.
oblig.*
3 Et attenditur etiam deſtinatio tacita *Scacc.
de camb.* §. 1. *gloſ.* 7. *num.* 195. quæ deduci-
4 tur ſignanter ex qualitate rerum ſoluenda-
rum, vel menſuræ, ſi enim vno in loco tantũ
reperiatur res ſoluenda, vel menſura adhi-
benda, ibi cenſetur deſtinata ſolutio *Bald.
conſ.* 225. *n.* 1. *lib.* 3. *Gratian. diſc.* 579. *n.* 25.
5 Et quod ſpecies debita actione perſonali
debeatur in loco vbi illa ſpecies reperitur,
firmat *Dec. conſ.* 566. *num.* 2. *& ſeq.* ſignan-
ter per text. clarum in *l. quod legatur* 38. *in
6 princ. ff de iudic.* At circa ea, quæ conſiſtunt
in pondere, numero, & menſura non ſatis
eſt dictum fuiſſe de tali loco, vel Ciuitate,
ſed requiritur magis ſpecialis expreſſio;
7 Vnde ſi promiſſum vinum de Vicentia non
inde cenſetur deſtinata ſolutio Vicentiæ,
ſed tantum ſi dictum de tali vegete, vel ex
tali apotheca, vt eſt *text. in l. cum res* 49. §.
ſed ſi id petatur ff. de leg. 1. & declarat *Bart.
in l. item illa* 18. *in fine princip. ff. de const.
pecun & Dec. in l. vinum numer.* 22. *ff. ſi
cert. pet.*
8 Ceſſante autem pacto tacito, vel expreſ-
ſo, ſolet ſuccedere regula, quod quatenus
debitor, & creditor ſint diuerſi fori, ſufficiat
debitorem eſſe ſoluere paratum in ſuo do-
micilio *Bald. in l. acceptam* 19 *num.* 22. *C.
de vſur. Fulgoſ. in l. item illa* 28. *ff. de conſt.
pecun. Rol. conſ.* 87. *num.* 14. *lib.* 1. *Gratian.
diſc.* 128. *num.* 1. *Cenc. de cenſ. quæſt.* 86. *nu.*
12. *&* 13.
9 Verum, quia merces locationis ſoluitur
propter rem locatam, ideo quatenus agatur
de re ſtabili, ſolutio facienda erit in loco vbi
illa exiſtit *l. forma* 4. §. *ſi vero quis ff. de cen-
ſib. Bart. in l. item illa* 18. *n.* 9. *ad fin. ff. de conſt.
pecun. Rol. dict. conſ.* 87. *num.* 15. *lib.* 1. neq;
habenda erit conſideratio domicilij condu-
ctoris, vel locatoris *Cenc. de cenſ. quæſt.* 86.
num. 19.
10 Et quatenus etiam agatur de mercede
operarum, idem erit dicendum, quod ſcili-
cet ſolui debeat in loco vbi conuentum fuit
operas præſtari debere, vt ſupponunt *D.
Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt.* 46. *num.* 6. *&
Io. Bapt. Thor. in Compend. deciſ. par.* 2. *ver.
Cambium ſalarij.*
11 Idemque procedit quoque in penſione
Eccleſiaſtica, nam cum ſoluatur ex cauſa
Beneficij, ſolui debet in loco ipſius Benefi-
cij, ſi in reſeruatione aliud non ſit expreſſum
Gratian. diſc. 94. *num.* 60. *Garz. de Benefic.
par.* 1. *cap.* 5. *num.* 233. *Rot. deciſ.* 688. *num.*
1. *& ſeqq. par.* 4. *diuer.* quod ampliatur pro-
12 cedere etiamſi Penſionarius ſit Cardinalis,
qui debeat in Curia Romana reſidere *Scacc.
de camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *nu.* 229. *Rot. in dict. dec.*
688. *num.* 3. *par.* 4. *Diuer.* Quæ tamen ciuili-
13 ter intelligenda videntur, vt ſcilicet ſolui
debeat in loco, id eſt Ciuitate, ſeu Caſtro
in cuius territorio res exiſtit, non autem in
ipſo agro, vel nemore locato, maxime ſi a-
gatur de ſolutione pecuniæ.
Subtilius etiam quæritur in hoc propoſi-
to, an conductor teneatur deferre mercedẽ
ad domum locatoris; & aliqui confundunt
hanc quæſtionem cum præcedenti de loco,
licet enim iſta, cum ſit de loco loci, differat
in aliquibus ab ea, tamen in pluribus con-
ueniunt, vnde ne ſeparatim de vtraque lo-
quendo neceſſe ſit repetere dicta de vna
etiam in alia, præmiſſis prædictis, quæ ma-
gis propria videntur primæ de loco, loquar
de ſecunda, à qua magis infertur ad primam,
quam econtra.
14 In hac igitur quæſtione generaliter lo-
quendo, an debitor teneatur portare ad do-
mum creditoris rem debitam, regula eſt ne-
gatiua *Dnen. reg* 161. *in princ.* & talis re-
gula procedit etiam in noſtris terminis cõ-
ductoris, quod non teneatur portare mer-
cedem ad domum locatoris, vt dixit *Rot. co-
ram Coccino dec.* 741. *num.* 1.
15 Limitatur tamen prædicta regula pluri-
bus modis, & ſignanter primo loco, vt non
procedat, ſi aliter partes ſenſerint, nam pa-
ctum, quod debitor deferat debitum ad do-
mum creditoris eſt validum, & ſeruandum
Caſtren. conſ. 24. *num.* 2. *Corbul. de cauſ. pri-
uat. ob non ſolut. Can. lim.* 13. *num.* 6. *prope
fin. ver. nec etiam procederet* & tradit *Cenc.
de cenſ. quæſt.* 86. *num.* 17. licet ibi poſtea
valde diſputet, an hoc procedat in contra-
ctu cenſus præcipue attenta bulla S. mem.
Pij V. ſuper cenſibus, qua prohibetur ne
aliquod grauamen contra debitorem cẽſus
adijciatur.
16 Et hæc limitatio poteſt ampliari, vt pro-
cedat nedũ ſtante pacto expreſſo, ſed etiamſi

adſit voluntas tacita contrahentium, prout in ſimili de ſolutione legati probat *text. in l. cum ref. 49. in princ. de legat. 1. ſim. de Pret. de interpr. vlt. volunt. lib. 4. dub. 11. num. 104. & ſeq. fol. 432. Gratian. diſc. 128. num. 2.*

17 Et ſtante dicta conuentione ſi locator poſtea mutauerit domicilium, adhuc tenebitur conductor illam obſeruare, & mercedem ad nouam habitationem locatoris deferre, vt docuit *Bald. in l. acceptam 19. num. 41. C.*

18 *de vſur.* vbi tamen cum hac moderatione, quatenus ſcilicet non grauetur vltra quam prius, & idem forte ſi parum vltra grauetur, ſecus ſi nimis, quod totum arbitrio boni viri relinquendum eſſe ait, & eum refert, & ſequitur *Iaſ. in l. 2. num. 94. C. de Iur. emphy.* ad quem etiam ſe remittit *Corbul. de cauſ. priu. ob non ſol. Can. lim. 15. in vltimis verbis.* At contra præfatam moderationem Baldi facit *Caſtren. conſ. 24. num. 2. par. 2.* dum dicit intelligi debere dictam conuentionem etiam de noua habitatione, non autem reſtringendam eſſe ad illam de tempore contractus tantum, quia cum id eſſet de iure pactum fuiſſet modicæ vtilitatis creditori, quod non eſt dicendum, ſed Baldum ſequitur *Rot. Lucen. penes Magon. deciſ. 78. num. 19* imo videtur velle quod abſolutè vbi creditor mutat forum, non teneatur debitor eum ſequi, quia ex facto creditoris non debet in amplius teneri, quã ab initio eſſet obligatus, ſed poteſt intelligi iuxta dictam doctrinam Baldi, quam allegat.

19 Secundo limitatur prædicta regula, quod conductor non teneatur deferre mercedem ad domum locatoris, vt non procedat quatenus merces eſſet adeo modica, vt ſi ipſe locator deberet ire ad domum conductoris, plus haberet incommodi, quam vtilitatis, tunc enim conductor tenetur eam deferre, etiamſi ſint diuerſi modicilij *Bald. in dict. l. acceptam num. 38. C. de vſur. Iaſ. in dict. l. 2. num. 92. ad med. verſ. illud etiam C. de Iur. emph. Surd. de alim. tit. 4. quæſt. 16. num. 11. Gratian. diſc. 128. nu. 3. Corbul. de Iur. emph. tit. de priuat. ob non ſol. Can. lim. 15. n. 6.*

20 Tertio limitatur eadem concluſio propter magnam diſparitatem perſonarum, vbi enim debitor eſt humilis conditionis, & creditor qualificatus, etiamſi ſint diuerſi fori, tenetur debitor ad domum creditoris deferre, vt in vaſſallo, & Domino, & de humili debitore Doctoris, & ſimilibus concludit *Imol. in cap. ſignificante num. 25. verſ. quid erit ſi debitor, de pignor. Natta conſ. 513. num. 40. Duen. regul. 161. lim. 12.* & his, aliiſque adductis latè *Gratian. diſc. 128. num. 14. & ſeqq.*

21 Et hęc conſideratio ſeruiret etiam econtra ad arguendum, quod ſi creditor eſſet ipſe inferioris conditionis, & maxime ſi adeſſet obſequij, & reuerentię reſpectus, teneretur ipſe ire ad domum debitoris, quia is, qui debet reuerentiam alteri, ſiue ſi debitor, ſiue creditor, & ſiue ſit eiuſdem fori, ſiue non, debet ad domum alterius ire, *Natt. conſ. 513. num. 4. Maur. de ſolut. cap. 29. num. 19. Magon. dec. Lucen. 78. n. 28.*

22 Verum non moueret hæc ratio, vbi obſequium debitum ſoluere deberet, potius importaret Creditorem ab eo abeſſe, quam quod ad illum accederet, vti in Officiali per Principem tranſmiſſo extra ſtatum, quod propterea non debeat ad domum Principis accedere pro recipiendo ſalario bene conſiderauit *D. Lanfr. Zarch. de ſalar. dict. quæſt. 46. n. 10. verſ. ad tertium.*

23 Quarto limitatur, vt quamuis non teneretur conductor ab initio mercedem ad domum locatoris deferre, tamen ſecus ſit poſtquam deferre cepetit, tunc enim proſequi tenetur, vt probat *text. in l. ſi fideicommiſſum 50. §. quoties vbi gloſ. in verb. præſcriptione & l. ſeq. ff. de iudic. Duen. dict. reg. 161. lim. 4. in fin.* Et licet hanc limitationem declarandam eſſe procedere, vbi ius recuſandi

24 dilationem competeret ex priuilegio particulari, ſecus autem ſi ex diſpoſitione Iuris communis fuerit *Surd. de aliment. tit. 4. quæſt. 16.* tamen contrarium etiam in hoc caſu, quatenus agatur de eodem debito, verius eſſe cenſet *Gratian. diſc. 12. nu. 11. & 12.* vbi aduertit, quod Surdus ibi, loquitur per modum diſputationis, & aliquid nõ firmat, imo dicit, quod difficile eſſet in practica obtinere.

25 Quinto limitari poſſe videtur eadẽ cõcluſio, vt non procedat ſi adſit ſolitum aliorũ conductorũ deferendi ſimilem mercedẽ ad domum locatoris, ſiue ſit ſolitum particulare conductorum eiuſdem rei, ſiue generale rerum ſimilium, quia locatio interpretatur à ſolito circa ſolutionem mercedis ad *text. in l. excepto 18. C. locat.* & late tradita in *cap. 17.* & in propoſito, quod vbi adeſt conſuetudo, ipſa attendatur potius quam, quid Iuris *Marcabr. conſ. 87. n. 36.* & generaliter, quod debitor teneatur ire ad domum creditoris, vbi ita fert conſuetudo regionis *Bart. in l. ſue victu num. 1. ff. de oper. liber.* & alijs adductis *Duena reg. 161. num. 9.*

26 Sexto limitatur ſi ipſemet cõductor velit ſoluere in domo locatoris, puta quia magis ei expediat ex quo habitet in Ciuitate, in qua

qua vilior fit res, quam ſoluere debet, vel habeat in loco illo, vbi locator habitat, pecunias, vel quid ſimile, quia poteſt etiam eo inuito *Bald. in dict. l. acceptam num.*23. *C.de vſur.Duen. d. reg.*161. *num.*10.

Aliæ quamplures ſunt limitationes dictæ regulæ, & nonnullæ etiam applicabiles, ſed videre eas licebit penes præcitatos Auctores, & ſignanter *Duen.dict.reg.*161. vbi decem,& nouem earum refert,placuit enim prædictas, vti magis practicabiles hic ponere.

27 In prædictis autem caſibus, & in alijs in quibus conductor tenetur deferre ad domũ locatoris intelligitur, vt teneatur deferre expenſis proprijs, prout, quod ſi teneatur ſoluere decem ſaccos frumenti, debeat ipſe ſoluere vecturas, ſenſit *Bart. in l.item illa in princ. ad fin. ff. de conſt. pecun. & apertius Bald. in dict. l. acceptam* 19. *num.*42.vbi etiã quod tenetur ſoluere gabellam *Iaſ. in l.*2. *num.*97. *C.de Iur. empb.* & cambium neceſſarium pro traſmiſſione ſalarij debiti per Principem Officiali retento extra Principatum, quod ſoluendum ſit ab ipſo Principe, deciſum refert *Thor. in ſuo Compend. deciſ. par.*2.*ver. Cambium ſalarij*, & latiſſime diſputato articulo comprobat *D. Lanfranc. Zacch. de ſalario quæſt.*46. *per tot.* vbi in fine afferit idem eſſe de impenſis vecturæ, & gabellæ,quod eodem modo debitor mercedis illas ſoluere tenebitur.

28 At colonus partiarius tenetur tantummodo ad vecturas portionis dominicalis,nõ autem ad gabellas, *Bald. in dict. l. acceptam num.*42. *Iaſ. in l.fructus num.*14.*ff. ſol.matr.*

29 Etiamſi expreſſe ſe obligauerit aſportare fructus ad domum domini ſuis ſumptibus, quia adhuc non tenetur ſoluere gabellas *Marin.* qui dicit ita deciſum *variar. lib.*1. *cap.*259. *num.*4. Et ad vecturas tenetur quatenus non adſit conſuetudo in contrarium *Marcabr.conſ.*88.*in fine*, quod conſilium eſt valde notabile in hac materia,nam conuentum fuerat in locatione conductorem debere dare quartam partem frugũ conductam ad nauim ad ripam Padi exiſtentem ante rem prædictam omnibus ſuis ſumptibus,periculis, & expenſis, & vltra etiam ſoluere certas ſummas locatori pro vectura nauis. Et quærebatur quis teneretur nauem inuenire,& conducere ad ripam exiſtentem ante dictam rem; Et auctor in eo latiſſime more ſuo probat, tale onus pertinere ad locatorẽ, & vtitur varijs argumentis, quæ inſeruire poſſunt pro reſolutione aliorum ſimilium dubiorum.

30 Et non ſolum expenſis proprijs tenetur conductor deferre mercedes,ſed etiam proprio periculo, hoc enim regulare eſt in debitoribus obligatis portare ad domum creditoris, vt teneantur portare proprio periculo *l. fin. & ibi Bald. num.* 9. *C. de cond. in ſer. Gratian. diſc.*128.*num.*18. *Cen.de cenſ. quæſt.*86. *num.*11.

Verum in hoc propoſito periculi quoniã conductor ſæpe debet deferre frumentum, vel vinum, aut alios fructus fundi locati,

31 ideo aduertendum, quod quatenus fructus illi perirent, conductor liberaretur, nam etiam debitor quantitatis, ſi debeat quantitatem illam in ſpecie, vel reſpectu certæ ſpeciei, per eius interitum liberatur *l.electio* 26. *§. is quem ff. de noxal. Bart. in l. quod te mihi* 5. *num.*4. *ff. ſi cert. pet. Angel. in l. cum hi §. vult igitur num.* 5. *ff. de tranſact.Gabr. in tit. ſi certum pet. concl.* 1. *num.* 1. late; ac optime *Surd. de alim. tit.*4. *quæſt.*16. *nu.*18. *& ſeqq. & conſ.* 563. *num.*10. *verſ.ſecundum quoque Fontanel. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 18.*par.*1.*num.*295.Et in ſpecie de debitore frumenti, & olei ex certo fundo, quod licet teneretur illa tradere in domo creditoris,ad huc ſi in itinere perierunt propter dictam rationem ſit liberatus,dixit *Gratian. diſcep.* 128. *num.*19.

32 At hoc intelligitur quatenus conductor nõ eſſet in mora tradendi fructus illos, nam etiã debitor ſpeciei non liberatur, ſi res periat poſtquam ipſe conſtitutus erat in mora illam tradendi, vt ſunt *text. expreſſi in l. cum res §.vlt. ff.de legat.*1.*& in l.ſi filio §.poſt diuortium ff. ſol. matr.* tunc enim perempta re incipit deberi pretiũ,vt dictũ eſt in *c.præced. de tempore n.*72.*& ſeq.in §. præterea* ex dicta

33 niſi forte res illa peritura quoq; fuiſſet etiã in manibus locatoris, ſi ei tradita fuiſſet, vt tenent in *l.quod te ff. ſi cert. pet.Ceſtren.Dec. Fulgoſ.*& alij quos refert, & late eorum opinionem comprobat *Fachin.contr.Iur.cap.*71. *in* 2.*dub.ver. contrar. ſententiã. & ſeqq. vſq; ad fin. lib.* 2. & tangam infra in *cap.* 46. de remiſſione mercedis, vbi loquar de caſibus in quibus remiſſio fieri debeat.

Conſideratur autem locus ad conuincen-

34 dam, vel excuſandam moram debitoris, quia ſi eſt appoſitus certus locus neceſſe eſt probare, quod creditor, vel eius Procurator in illo de tẽpore præfixo extiterit promptus ad recipiendum, alias debitor non poteſt dici conſtitutus in mora *l. ſi arbiter.Calendis ff. de recept.arbitr.* & notatur in *l.item illa ff. de conſtit. pec. per Bart. & alios relat. per Menoc. conſ.* 132. *num.*13. *Manent. conſ.* 66. *num.* 7. *Bauer. de mora par.* 2. *numer.* 8.

Gabr. de ſolut. concl.9.num.19. Cenſ. de cenſ. quaſt.86.num.3.& 4. Afflict. decif.316.num. 2. Mobedan.deciſ.15.tit.de locat.

35 Nec neceſſe habet conductor eſſe in loco
illo , & proteſtari ſe promptum eſſe ad ſol-
uendum , multoque minus neceſſe habet
pecuniam debitam depoſitare,etiamſi adie-
cta eſſet pæna in caſu non ſolutionis *Cra-
uet. conſ.648. num.2. Menoc. conſ 1153. nu.
29. & ſeqq. Gomeſ. dec.16. lib.2. Put. dec.7.
lib.1. Cenc. de Cenſ. quaſt.86.num.6. & ſeq.*
vbi tamen dicit vtile eſſe quod debitor di-
ctam proteſtationem faciat,licet non neceſ-
ſarium *Rot. poſt eumdem Cenc. dec.224.nu.3.*
propter quas auctoritates non eſt curandũ
quid ſenſerit in contrarium *Rimin. Iun.conſ.
171.n.45.& ſeqq.*

Eoque certius ſi ille locus deſtinatæ ſo-
lutionis non ſit locus ſolitę habitationis lo-
catoris, vt ponderat *Afflict. deciſ.316.nu.2.*
36 nec releuaret, quod ibi haberet Procura-
torem , ſi talis Procurator nunquam oſten-
diſſet ſuum mandatum conductori,prout re-
quiri firmat *Afflict.ibidem num. 3.& 4.*prout
37 etiam non ſufficeret exiſtentia Procurato-
ris in loco,ſi dictum,quod conductor ſoluere
deberet , cui ordinabit locator, & non pro-
betur ordo *Rot. deciſ.577. n.1. & 2. p.2. rec.*

Et quatenus non fuerit deſtinatus certus
38 locus in quo facienda eſſet ſolutio , adhuc
excuſatur debitor à mora ex quo poteſt al-
legare ignorantiam loci , vbi deberet ſolue-
re , vel rem debitam conſignare *Adden. ad
Felin.in cap.licet beli num.5.de Simon.Menoc.
conſ.132.num.11. Bauer de mora par.2. num.
7.verſ.12. lim.* Et hoc procederet etiam , ſi
39 promiſſa foret ſolutio Bononiæ , & vbique
locorum,vt probat *Gozad.conſ.66.num.2. &
ſeq.* & vbi dictum eſſet frumentum eſſe tra-
40 dendum in loco Caſtri S. Ioannis, & in illa
domo , & ſuper illo horreo vbi placuerit
locatori, non eſſet expreſſus locus ſufficien-
ter *Roland.conſ.57 num.38.verſ. dicitur quo-
que lib* 1. neceſſe eſt enim exprimere locum
ſpecificum , ſeu locum loci *Bart. in loco tum
filius S. fin. ff. de verb.oblig.Plot. de in lit.iur.
S. 4. num.26. Giurba deciſ.114.num.7.propt
41 fin.*prout etiam non ſatis eſſet dictum fuiſſe
in tali,vel tali loco, quia non facta electione
loci debitor non conſtituitur in mora *Hip-
pol. de Marſil.ſing.523.Vrſil.ad Afflict.deciſ.
316. num.4.* Debet enim in alternatiua loci
42 eligere creditor, & intimare debitori *l. non
vtique 3. in princ. ff. de eo,quod certo loc. Fab.
de Ann. conſ.95. num.1. lib.2. Gratian. diſc.
42. num.44. Rot.deciſ.31. num.9. poſt Zacch.
de oblig.cam.*quod eſſe ipſi vtile, quia poteſt
etiam eligere locũ, vbi res ſit carior dicunt,
ibi *Fab. de ann. & Gratian. num. 46.* Sed in
43 tantum poteſt eligere creditor , vbi conue-
niat debitorem , in quantum debitor non
eligat , vbi ſoluat , vt eſt ſenſus dicta *l. non
vtique in princ.* & poſſe debitorem etiam
conuentum in vno loco ante litis conteſta-
tionem, facere ſuam electionem alterius pro
ſolutione facienda tradunt *Marian. Soccin.
in cap. dilecti num.21. ante med. verſ. & ad-
uerte, quia, de for.compet. & Rip.in cap.de quo
vult Deo num.69.de iudic.*

44 Verum hoc non procedit, vbi debitor,&
creditor ſunt eiuſdem fori, & domicilij , &
ſolutio propterea ibidem eſt facienda , quia
tunc ſtante die certa, debitor ad euitandam
moram debet interpellare creditorem ad re-
cipiendum,nec ſufficit , quod creditor abſq;
tali interpellatione non iuerit cũ ſacco pa-
rato ad domum debitoris *Roland. conſ.87.
num.15.* & alijs pleniſſime relat. *Giurb. dec.
114.num. 5. verſ. cum creditor. & debitor.* &
optime *Rot. coram Durano deciſ.346. nu.12.*
45 & quod ſufficiat exiſtere in Comitatu , &
diſtrictu Ciuitatis ad hunc effectum *Rot.dec.
252. num.9. par. 4. diu.* vbi de diſtrictu Vr-
bis , ſecus ſi ſint diuerſi fori , & debitor non
46 teneatur ire ad domum creditoris , quia
tunc niſi vadat creditor ad eum cum ſacco
parato, ipſe excuſatur à mora,non obſtante
exiſtentia diei *Felin. in cap. licet heli num. 5.
verſ.2. limita de Simon. Peregr.conſ.86.num.
7. & ſeq. lib.3 Bauer. de mora par.2.num.3.
verſ.ſecundo tempera Gabr.de ſolut.conc..9.n.
18. Vin. deciſ.442. num.3.* & in his terminis
procedit *Gratian. diſc.42.num.20.* Niſi ſciat
47 conductor, quod in loco ſui domicilij adſit
Procurator locatoris habens ſufficiens mã-
datum ad recipiendum ſolutionem , quia
tunc debet ſolutionem offere ipſi Procura-
tori,non autem expectare,vt veniat locator,
& alias moram incurrit *Rim. Iun. conſ. 546.
num. 6. & plur. ſeqq.* & eo relato *Cenc. de
Cenſ. quaſt.86.num.16.*

48 Operatur etiam deſtinatio loci ſolutio-
nis , vt conductor poſſit in loco illo conue-
niri, vt ſupponit aperte *text. in l.1. in princ.
ff. de eo quod certo loc.* & ibi notat *gloſ.* quod
procedit etiamſi alius ibi non ſortiretur fo-
rum *Caſtren.ibidem num.3.* & etiamſi ibi nõ
49 reperiatur , quia dum promiſit in eo certo
tempore ſoluere , & ibi non reperitur, præ-
ſumitur abeſſe per dolum,& adhuc ibi con-
ueniri poteſt *Iaſ. in l. ſi conuenerit. 18. num.
42. ff. de iuriſd. omn.Iudic.Dec.in cap.1.num.
164.de iudic. Maran. in praxi par. 4. diſt.9.
num.115. Sim. de Pret. conſ.133.* & alijs ad-
ductis tradit *Zacch. de obl.cam.quaſt.7. n.10.*
cum alijs plurimis declarationibus circa

quas

quas ne diuertam à materia ſolutionis pro
nunc me remitto ad *Carlenal. de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. quaſt. 4. num. 248. & ſeqq.*
50 Econtra quoque ex deſtinatione loci vbi
conueniri debeat conductor, ſequitur, vt
etiam ibi ſoluere debeat, adeò vt ſi dictum
51 quod poſſit vbiq; cõueniri, poſſit etiã vbiq;
adſtringi, vt ſoluat, niſi tamen expreſſe, vel
tacite deſtinatus, ſit certus locus ſolutionis,
prout ſi adſit obligatio Cameralis, quę con-
tinet dictam facultatem conueniendi debi-
torem vbique locorum, quod non propte-
52 rea poſſit vbiq; ſoluere, dũ eſt in contractu
deſtinatus locus certus, in quo ſolui debeat
tradit *Zacch. de obl. cam. q. 7. nu. 9. & Rot. poſt eum dec. 78. num. 6.*

De actione locati competente pro conſecutione mercedis, quomodo in ea procedatur, & an detur appellatio, & de prelatione locatori competente.

SVMMARIVM.

1 *Locator pro conſecutione mercedis habet actionem, quę dicitur ex locato.*
2 *Actio ex locata, eſt actio ciuilis.*
3 *Et eſt actio perſonalis.*
4 *Et eſt actio ordinaria requirens libellum.*
5 Text. in l. Præſes 17. C. locat. *quomodo intelligatur.*
6 *Pro cõſecutione mercedis aliqui tenent competere viã executiuam.*
7 *Contrarium, quod non competat via executiua, ſe ſolum denegetur appellatio.*
8 *Conductori penſiones ſoluere condemnato non denegatur terminus iuris ad ſoluendum.*
9 *Terminus ad ſoluendum de iure negari non debet debitoribus quamtum vis liquidis, & condemnatis.*
10 *Nec etiam debitori declarato à Papa per Breue.*
11 *Et etiam ſtante ſtatuto, quod debitor ſoluat illico omni dilatione, & contraditione ceſſante.*
12 *Termini ad ſoluendũ quantitas eſt arbitraria Iudici.*
13 *Terminus ad ſoluendum longior datur debitori magna ſumma.*
14 *Terminus ad ſoluendum in Curia datur ab Auditore Camera triginta dierum.*
15 *Et ſufficit illum ſuſcipere abſque eo, quod Auditor Camera ſuper illo interloquatur.*
16 *Et concedit illum etiam condemnatis in alijs Tribunalibus.*
17 *Et etiamſi debitores ipſi termino inſtrumento obligationis ſpecialiter renunciaſſent.*
18 *Terminus ad ſoluendum non datur obligato tradere aliquam rem in ſpecie.*
19 *Secus ſi res ſit abſens, vel adſit aliquod aliud impedimentum.*
20 *Via executiua competit locatori contra res inuectas, & illatas in prædium locatum.*
21 *Et competit ſi conductor ſe obligauerit ſoluere aliqua obligatione viam executiuam præbente.*
22 *Clauſula ſine aliqua contraditione prauia renunciatione cuicumque exceptioni, & iuri, & legum auxilia non operatur, quod competat via executiua, ſed tollit tantum obligationem.*
23 *Clericorum obligatio in formam alicuius ritus, vel ſtatuti laicalis dantis viam executiuam non valet.*
24 *Via executiua competens aduerſus conductorem ex obligatione eius expreſſa in locatione, non competit pro locatione tacite renouata.*
25 *In cauſa mercedum rei locata procedendum breuiter & ſummarie.*
26 *In Vrbe adeſt ſtatutum in cap. 121. quod in cauſis mercedum rei locata procedatur breuiter, & ſummarie.*
27 *Et adeſt etiam aliud ſtatutum cap. 88. quod in cauſis locationum quarumcumque, procedatur ſine libello, & alijs ſolemnitatibus etiam ſubſtantialibus.*
28 *Clauſula* procedi de plano, ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni iuris ſolemnitate omiſſa, *important facultatẽ procedendi via executiua.*
29 *Pro mercede operarum, ſeu ſalario competunt diuerſa actiones.*
30 *Et competit etiam actia ex locato.*
31 *In cauſis mercedis operarum non datur appellatio.*
32 *Nec in cauſis alimentorum.*
33 *Merces, ſeu ſalarium gaudet priuilegijs alimentorum, ſi debitum ſit pauperi.*
34 *Paupertas non eſt probanda, ſed præſumitur.*
35 *Signatura in cauſis mercedis, ſeu ſalarij ſolet præſeruare executionem pro rata trium annorum, & in reliquis committere cũ clauſula* ſi quid exequendũ.
36 *Pro mercede diurna datur via executiua.*
37 *Et in Vrbe ex ſtatuto cap. 95. debitor vbi ſumma nõ excedit ſcuta decem non auditur, niſi facto depoſito, & à ſcutis decem ſurſum, niſi datu fideiuſſore.*
38 *Intelligitur tamen vbi merces, vel ſalarium eſt diurnum, ſeu menſtruum.*
39 *Merces debita procuratori ad lites non dicitur diurna, & continua.*
40 *Procuratores, & ſollicitatores in Vrbe non poſſunt agere pro ſalaria non conuento actione locati.*
41 *Sufficit tamen promiſſio eis facta mercedis in genere.*
42 *Appellatio ſuſpenſiua datur in actione locati vbi merces non eſt conſtituta in certa ſumma.*
43 *Decl. procedere ſi Iudex taxatus eſt, ſecus ſi conſtet de quantitate ex conſuetudine.*
44 *Appellatio vbi intrat taxatio Iudicis datur etiamſi alias non daretur.*
45 *Signatura in cauſis mercedis diuerſimode reſcribit iuxta diuerſitatem factorum.*
46 *Conductori datur appellatio ſi habuit ſententiam fauorabilem à qua appellauit locator.*
47 *Appellare ſi permiſſum eſt vni parti, debet permitti, & alteri.*
48 *Lim. ſtante ſtatuto appellationem prohibente.*
49 *Appellatio ſi ſit prohibita intelligitur quatenus ſententia ſit valida, & iuſta.*
50 *Decl. procedere ſi nullitas ſit clara, & iniuſtitia notoria.*
51 *Prelatia quando competat pro credito penſionum rei locata.*
52 *Obligatio, & hypotheca pro debitis in diem ſtatim oritur licet impediatur exactio vſq; qua dies venerit.*
53 *Creditum penſionum rei locata ſumit anterioritatem à die locationis.*
54 *Decl. procedere quo ad penſiones debitas vigore locationis expreſſa ſecus autem quo ad debitas pro tacite renouata.*
Contrarium tamen vide num. 57.
55 *Hypotheca tacita non retrotrahitur ad diẽ contractus.*

56 Con.

56 *Contrarium tenent alij.*
58 *Hypotheca tacita anterior præfertur expreſſa poſteriori.*
59 *Relocatio vigore pacti, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur facta relocatio, non eſt tacita, ſed expreſſa.*
60 *Hypotheca conditionalis eueniente conditione, retrotrahitur ad diem contractus.*

CAPVT XXXIX.

QVatenus conductor ſponte non ſoluat
debitam mercedem, poteſt locator eum
1 conuenire coram Iudice intentando actio-
nem, quæ ſibi de iure conceditur, & dicitur
ex locato, de qua in *l. ſi tibi habitationem 5.
ff. locat. & in l. Præſes C. eod. & Inſtit tit. eod.
in princ.*
2 Quæ actio ex locato eſt actio ciuilis, vt
probatur in *l. 1. ff. de ſuperficieb.* & eſt actio
3 perſonalis, vt de actione ex vendito proba-
tur in *l. 1. C. de act. empt.* & inde bene ar-
guitur ad actionē iſtam ex locato ad *text. in
l. 1. ff. locat.* & in hoc propoſito *Criſp. in ſuis
terminis actionum num. 147.*
Dubitatum autem fuit, an competat lo-
catori pro penſionibus via executiua, nam
4 licet prædicta actio ex locato ſit ordinaria
requirens libellum, vt tradit *Iaſ. in §. Actio-
num autem. num. 158. ad fin. & ſeq. inſtit. de
action.* & dixit *Rot. dec. 175. nu. 2. poſt Zacch.
de obl. cam. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defin. 57.*
5 tamen verba illa *text. in l. præſes. 17. C. locat.
Præſes Prouinciæ, quæ ex locato debentur, ſolui
6 ſine mora curabit*, dederunt occaſionem ali-
quibus credendi, quod procedi deberet
executiue, & ſignanter *Viu. in ſuis commun.
opinionib. opin. 678. num. 26.* vbi quod ita vi-
dit iudicatum in cauſa fratris ſui *Rota dec.
335. num. 3. par. 10. rec.*
7 Verum illa verba *ſine mora*, quæ in dict.
text. exiſtunt non poſſunt operari, vt ſit ſub-
lata neceſſitas cognoſcendi, an conductor
ſit debitor, illumque condemnandi, prout
ſublata eſt, vbi competit via executiua, cum
tunc debitor habeatur pro condemnato, ſed
ſolum importare poſſunt, vt poſt condemna-
tionem non ſit permittenda dilatio, & ſic
ceſſare appellationem ad *text. in l. 1. C. de
ſent. ex breui. recit. ibique gloſ. in verb. mora,
& Bal.* vbi in fine declarat dicta verba in-
telligi poſt ſententiā, vel infra quatuor menſes, vel infra decem dies, iuxta *text. in l. ſi
debitori ff. de iudic.* vel infra duos menſes
attento *tex. in cap. potuit de locat.* vel arbitrio
Iudicis ad *tex. Inſt. tit. de offic. Iudic. in princ.*
& ita in ſpecie declarando verba præfatæ
legis, Præſes C. loc. dixit *Rot. in deciſ. 175.
num. 5. poſt Zacch. de obl. cam. & in deciſ. 526.
num. 10. verſ. ad textum coram Bichio,* vbi ple-
ne examinatur articulus referendo hinc
inde auctoritates, eaſque ſingulariter, & di-
ligenter examinando.
8 Senſus itaque Rotæ eſt, vt prædicta verba
ſine mora nedum importare non valeant cō-
ductorem haberi debere pro condemnato,
& ſic teneri via executiua, ſed nec etiam
priuandum eſſe dilatione illa, ſeu termino,
qui de iure poſt condemnationem reis in-
dulgetur iuxta dictum *text. in l. ſi debitori
21. ff. de iudic.* ſed ſolum tollere remedium
appellationis.
9 Et quidem competens terminus ad ſol-
uendum omnibus debitoribus quantumuis
liquidis, & condemnatis de iure denegari
non debet, vt vltra dictam *l. ſi debitoris* ha-
betur in *l. debitoribus 31. ff. de re iudic. in l.
1. & 2. C. de vſur. rei iudic. in cap. quod ad
conſultationem 15. de ſent. & re iud. cap. quærenti 26. de offic. deleg.* & dixit *Rot. dec. 376.
num. 1. par. 2. rec.* Vnde non eſt denegandus
10 conductori, cum nec etiam ei qui declara-
tus ſit debitor à Papa per Breue denegari
debeat, vt cenſuit *Rot. coram Puteo dec. 121.
num. 1. lib. 3.* & etiamſi adſit ſtatutum dicens,
11 quod illico omni dilatione, & contradictio-
ne ceſſante debitor ſoluat, ea ratione quia
non eſt effectualiter debitor niſi decurſo di-
cto tempore, quod condemnatis conceditur, vt habetur in eadem *dec. cor. Put. in fin.*
12 Quantitas autem huius temporis eſt ar-
bitraria Iudici, qui poteſt illam coarctare,
& prorogare *Alciat. in l. cedere diem num. 6.
ff. de verb. ſign. Molin. de contract. diſp. 538.
num. 7. verſ. poteſt tamen. Put. dict. deciſ. 121.
num. 2. & 3. lib. 3.* vbi quod propter magnā
13 ſummam debitam maius tempus arbitrari
debet, iuxta *gloſ. in l. AEmilius ff. de minor.*
14 Et in Curia notorius eſt ſtylus Auditoris
Cameræ concedendi triginta dies debito-
ribus, qui ſtylus facit ius, itaut non ſit am-
15 plius neceſſe eum interloqui ſuper illius
conceſſione, ſed ſufficiat debitori illum
terminum ad ſoluendum ſuſcipere in Actis
eiuſdem *Rot. deciſ. 383. num. 1. par. 1. & dec.
376. num. 1. & 5. par. 2. rec.*
16 Et talem terminum concedit Auditor
Cam. etiam condemnatis in alijs Tribuna-
libus, & Iudices condemnantes illo penden-
te non exequuntur, vt tradunt *Scacc. de ap-
pell. quæſt. 17. lim. 2. num. 32. Saluſt. Tiber. in
praxi lib. 1. cap. 28. num. 6.* & etiamſi ipſi ter-
17 mino in inſtrumento obligationis fuiſſet à
debitore ſpecialiter renunciatum, adhuc il-
lum ſuo arbitrio cōcedit *Scacc. ibidem n. 31.*
vbi & alia circa eundem terminum Audito-
ris Cam. tradit, penes eum in caſu occurren-
ti videnda.
18 Vnum tamen non omittendum animad-

uertere, quod in locatione euenire facile poteſt, ſcilicet, quod ſi conuentum fuerit dari pro mercede aliquam rem in ſpecie, tunc terminus præfatus de Iure non datur condemnato *gloſ. in cap. querenti 26. verb. quadrimeſtre prope med. de offic. deleg. Molin. de contract. diſp. 538. num. 7. ver. obſerua tamen*, vbi tamen bene addit, quod qua-
19 tenus res illa tradẽda abſens ſit, vel aliquod aliud legitimum occurrat impedimentum, cur ſtatim tradi non poſſit, præſcribitur à Iudice aliqnod tempus, quo tradi poſſit, aut æſtimatio eius, ſi omnino tradi non valeat, adhibente reo fideiuſſores per *text. in §. 1. Inſtit. tit. de offic. Iud. iuncta gloſ. ibi.*

20 Id tamen quod dictum eſt non competere viam executiuam pro penſione rei locatæ, limitatur reſpectu rerum inuectarum, & illatarum in eam, quia in eis competit via executiua ex traditis *per Gratian. diſc. 117. num. 1. & ſeqq.* militat enim quoad ea diuerſa ratio, nam locator poteſt illa etiam propria auctoritate expulſo conductore detinere, donec ſibi ſatisfiat, & ſic ad euitandum periculum ſi conductor ſe opponat, poteſt à Iudice petere aſſiſtentiam, vt declarat *Rot. coram Bich. dec. 526. num. 18. & ſeq.* & dicam latius in *cap. ſequenti de inuectis, & illatis.*

21 Prout etiam ſine dubio limitatur ſi conductor in Iſtrumento, ſeu apoca locationis ſe adſtrinxerit ſoluere aliqua obligatione viam executiuam præbente, prout cauti locatores curare ad euitandas fraudes, & tergiuerſationes conductorum ſolent, tunc enim non habet conductor de quo conqueratur, dum talem ſibi legem dicere voluit; &, potuit, & cui locatorem veriſimile eſt non alia legè locaturum fuiſſe, vt dicit *Fab. in C. lib. 4. tit. 42. def. 57.*

22 Non tamen ſatis eſſet eum promiſiſſe penſionem ſine aliqua contradictione præuia renunciatione cuicumque exceptioni, & Iuris, ac legum auxilio, quoniam iſtæ clauſulæ tollunt appellationem, ſed non operantur, quod competat via executiua, vt declarauit *Rota in vna Lucana dotis 19. Ianuarij 1629. cor. Virili* & in terminis conductoris in *deciſ. 175. num. 7. poſt Zacch. de oblig. Cam. & coram Bichio d. dec. 526. numer. 16. & 17.*

23 Prout etiam non ſatis eſſet conductorem ſe obligare in forma alicuius ritus, ſeu ſtatuti mere laicalis, dum ipſe ſit Eccleſiaſticus, licet enim etiam Eccleſiaſtici poſſint per pactum renunciare viæ ordinariæ, & ſe ſubmittere executiuæ, tamen non poſſunt ſe ſubmittere ſtatutis, & ritibus Laicorum, quia ab eis ſunt exempti per priuilegium conceſſum toti ordini Eccleſiaſtico, cui renunciare non poſſunt *c. ſi diligenti, & c. contingit de ſent. excom.* & in puncto *Rot. coram Bichio dict. dec. 526. num. 28. & ſeqq.* & latiſſime firmatum fuit in *deciſ. 180. num. 12. & plurib. ſeqq. poſt Zacch. de obl. cam.*

24 Nec quatenus conductor continuaſſet vltra tempus conuentum retinere rem, & ſic tacite renouata eſſet locatio, pro penſionibus poſtea decurſis tempore tacitæ renouationis, operarentur clauſulæ executiuæ inſtrumenti ipſius locationis expreſſæ, quia illæ non cenſentur repetitæ in tacita, vt in ſpecie firmauit *Rota. Bononien. dec. 89. nu. 26.* & dicam *in cap. 64.* vbi agam de tacita relocatione.

25 Preterea nõ omittendum aduertere, quod licet Iudex non debeat relaxare mandatum contra conductorem pro debito mercedis via executiua, tamen dum lex dicit eum curaturum ſolui ſine mora *dict. l. Præſes C. loc.* videtur eum procedere debere ſaltem breuiter, & ſummarie ſecundum *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 121. num. 10.* & admittere videtur *Rot. cor. Bichio dict. deciſ. 526. nu.*
26 *24. & 25* quod in foro Capitolino Vrbis ſine difficultate procedit ita præcipiente ſtatuto *in cap. 121.*

27 Imo in Vrbe adeſt aliud ſtatutum nempe *cap. 88.* in quo ordinatur in cauſis locationum quarumcumque, in quibus quæſtio dominij, vel poſſeſſionis de Iure referri non poteſt, & in ſpecie penſionum domorum, prædiorum, & reſponſionum vinearum procedi ſine libello, litis conteſtatione, aut alijs ſolemnitatibus, ſeu ordinibus iudiciorum etiam ſubſtantialibus, ſummarie, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni
28 Iuris ſolemnitate omiſſa, quæ clauſulæ important facultetem procedendi executiue *Bart. in extrau. ad reprimendum in ver. ſigura in fine* cum alijs pleniſſime cumalaris per *Rot. dec. 170. num. 5. poſt Zacch. de obl. cam.* & in puncto dicti ſtatuti *in rec. dec. 335. nu. 4. par. 10.*

29 Pro mercede autem operarum, ſeu ſalario competunt aliæ diuerſæ actiones, de quibus late *D. Lanfr. Zacch.* in ſepe laudato tractatu *de ſalario quæſt. 93. per tot.* quas omitto referre, ex quo ſunt extra materiam locationis, illis tamen omnino videtur addenda hæc actio ex locato, quoniam vbi agatur de operibus, quæ locari poſſint, de quibus dictum eſt in cap. 15. eam competere clarum eſt, vt tradunt *Soccin. Sen. conſ. 196. prope fin. lib. 2. Rot. Iannen. deciſ. 115. num. 2.*

num.1. & aliis adductis *Venturin. conſ. 32. num.22. Add. ad Burat. deciſ.574. in fin. Rot. deciſ.367. num.20. par.9. rec.*

31 Vnde nec etiam in cauſis mercedum danda erit appellatio, prout regulariter eam non dari, vbi agitur de mercede locationis, ſupra dictum eſt, eoque magis, quod vt non detur, militant etiam aliæ diuerſæ rationes relatæ per eundem *D. Lanfr. in dict. tract. quæſt.107.* & ſignanter, quod ſuccedere ſolet loco alimentorum, ſeu pro alimentis inſeruire, & in cauſis alimentorum non datur

32 appellatio ſuſpenſiua ex ibi congeſtis *n.4.* & tradit etiam *Fenzon.ad Stat.Vrb.cap.95.n.5. & Magon. dec. Flor.12. num.11.* Verum

33 quatenus neceſſe ſit excludere appellationem ratione iſta, quod merces operarum gaudeat priuilegijs alimentorum, ex ea ſequitur, vt concluſio non procedat, niſi vbi agitur de mercede debita pauperi, quæ alimentorum loco ſuccedit *Fenzon.in dict.cap. 95.num.7. Rot.deciſ.764. per tot. par.1. Diu. & in Anconitana mercedis 20. Nouembris 1602. cor. Sacrato quæ eſt impreſſa per Marcheſan.par.1.fol. 1199.il 1. num.1.* & hanc diſtinctionem inter ſalarium debitum pauperi, vel non, fuiſſe ſemper approbatam à S. Rot. aſſerit *D.Lanfr.dict.quæſt.107. ſub n.6.*

Non tamen neceſſe habet locator operarum ad effugiendam appellationem ex hoc capite probare ſe pauperem, tum quia ipſe habet regulam pro ſe, vt non detur appellatio fundatam etiam in Sacra Scriptura ex-

34 preſſe mandante, mercedem operariorum non retineri, vt retuli in *cap.37. de tempore, quo ſolui debeat merces*, & mox etiam referam, tum quia paupertas præſumitur, ex quo quilibet pauper, & nudus naſcitur, vt late probant *Adden. ad dec. 617. numer.37. & ſeq. par.4. to.3. rec. & Giurba deciſ.18. n. 12.* & in his terminis *Scacc. de appell. q. 17. lim.8.n.9.*

Vlterius ſi euitari prætendatur appellatio in cauſa mercedis operarum ex quo ſuccedat loco alimentorum, ſequitur etiam, vt tantummodo pro duobus, vel tribus annis vltimis priuilegium competere poſſit,

35 cum, ſi petatur merces pro vlteriori tempore decurſo, talis petitio tanquam alimentorum omnino decurſorum ſubiaceat appellationi, vnde Signatura ſolet preſeruare executionem pro rata trium annorum tantum ad ſummum, & in reliquis committere cauſam appellationis, cum clauſula *ſi quid exequendum*, quæ illam ſuſpendit *Marcheſan. de Commiſſ. par.1. fol. 1193. n.26. D.Lanfr. dict.quæſt.107.num.14, Gratian.deciſ.Marcb. 33.num.5.*

Quare ſæpe magis expediet allegare, quod in actione ex locato non datur appellatio ex dicta *l. Præſes C. loc.* cum ei dictæ limitationes non adaptentur, vt de ſe patet.

36 At quatenus agatur de mercede diurna, vtique magis vrgent, præuia executiua, & remotione appellationis ſuſpenſiuæ, verba illa Sacræ paginæ, *Eodem die reddes pretium laboris ſui ante ſolis occaſum Deuter.cap.24.n. 15* cum cócordantibus ponderatis per *Marant. in praxi par.4. diſt.9.num.197. Scacc. de appellat.q.17. lim.8.n.9. D.Lanfr.dict.q.107. num.2.*

37 Vnde non deſunt Curiæ, quæ in cauſa ſimilis mercedis procedunt executiue, & ſtatuta id præcipientia, & in Vrbe adeſt *cap.95. lib. 1.* in quo ordinatur, quod vbi ſumma non excedit ſcuta decem, reus non audiatur niſi facto actuali depoſito, à ſumma vero ſcutorum decem, vſque ad quamcumque ſummam, non audiatur niſi dato fideiuſſore de iudicatum ſoluendo. De appellatione verò nihil dicit, vnde attendendum remanet ius commune; iuxta quod appellatio non datur in ſimilibus cauſis, quoad effectum ſuſpenſiuum, ſed quoad deuolutiuum, vt explicat, ibi *Fenzon. num.6.* & ſeruatur etiam in Curia Gubernatoris, vt in prædictis cauſis mercedis non audiatur reus niſi facto eodem modo depoſito, vel data cautione in forma depoſiti, vt notant *Marcheſ. de commiſſ. par.1. fol.1195. num.57. & Ridolphin. in praxi par. 1. cap.7. num 96. verſ. nec aliquis*, & dixi latius *cap.35.n.76.*

38 At cauſæ mercedis ad effectum faciendi depoſitum, illæ tantum intelliguntur in quibus agitur de diurna, vel menſtrua mercede, ſiue ſalario, vt præ eiſe declarat *Reformatio Tribunalium Pauli V. §. 11. num. 6.* & notat *Ridolphin. dict.cap.7. num.91.* vnde

39 talis non eſt merces debita Procuratori ad lites, quia vacat in ferijs, & ideo eius merces non dicitur continua, & diurna, nec in ſtatuto de eis loquente comprehenditur ſecundum *Riminal. iun. conſ.315. num.17. verſ. huic obiecto.*

In propoſito tamen Procuratorum in præfata *Reformatione Pauli V. in tit. de Aduocat. & Procurat. §. 18. num. 13.* habetur, quod neque ipſi Procuratores, neque Sollicita-

40 tores quarumcumque cauſarum ſalarium non conuentum petere valeant, vnde intentare non poſſunt actionem ex locato, & códucto, ſed implorare debent officium Iudicis, quod nunquam cenſetur ſublatum, vt in ſpecie declarando ipſam Reformationem dixit *Rota in vna Romana ſalarij 23. Jan. 1626. coram Remboldo* de qua meminit

Add.

Add. ad Burat. deciſ. 174. *num.* 18. *& eſt impreſſa poſt Zacch. de ſalar. dec.* 83. *& in dec.* 367. *num.* 26. *& ſeq. par.* 9. *& in Romana Pe-cuniaria* 13. *Iunij* 1663. *S. hinc vrgere coram Veroſpio, quæ eſt deciſ.* 84. *numer.* 3. *& ſeq. par.* 14. & dixi etiam *cap.* 35. *n.* 97. *&* 98.
41 Sufficit tamen ad hoc, vt non intret dictã
Conſtitutio, & ſic vt poſſint Procuratores,
& Sollicitatores intentare actionem locati,
quod merces fuerit promiſſa, etiam in gene-
re, abſque expreſſione quantitatis, & iuſtifi-
cari promiſſionem per literas miſſiuas, vt pa-
tet, declarauit *Rota deciſ.* 348. *num.* 21. *&*
& 22. *par.* 4. *to.* 2. *rec. & deciſ.* 367. *num.* 31.
par. 9.
42 Verum non propterea euitare poterunt
dari appellationem, etiam ſuſpenſiuam, quia
iſte eſt caſus in quo etiamſi actum fuerit a-
ctione locati, & pro ſalario, datur appellatio
ſuſpenſiua, ſi non fuit conſtituta merces in
certa ſumma, itaut intret taxatio Iudicis,
43 prout ſeruat Signatura in Vrbe, teſte *Mar-*
cheſan. de Commiſſ. par. 1. *fol.* 1193. *num.* 24.
& 25. *& num.* 55. vbi quod in mercede cõ-
uenta, vel ſi conſtat de quantitate ex ſolito,
reſcribit *ſine præiudicio*, alias, cum clauſula
ſi quid exequendum, & *num.* 59. vbi quod
aliquando reſcribit ſine præiudicio, quoad
certam ſummam tantum, & refert etiam
Scacc. de appell. quæſt. 17. *lim.* 8. *num.* 9. *verſ.*
& Signatura: Et ratio reddi poteſt, quia Iu-
44 dex potuit grauare in quantitate taxanda;
vnde danda ex hoc capite appellatio; quam-
uis iuxta regulas iuris dari non deberet,
prout videmus in taxatione expenſarum
litis, quæ licet ſit executio rei iudicatæ, &
potius interlocutoria quam definitiua, itaut
propterea non danda eſſet appellatio *Veſtri*
in praxi lib. 7. *cap.* 3. *num.* 10. *&* 11. tamen
dicta ratione conceditur *Clem. appellanti de*
appellat. Bal. conſ. 119. *num.* 8. *verſ. hac ſenten-*
tia lib. 2. *Rot. deciſ.* 211. *num.* 4. *par.* 7. *rec.*
45 Diuerſitas autem modi reſcribendi pro-
cedit à diuerſitate factorum, vbi enim non
expreſſa merces certa in cõuentione, quan-
doque eius quantitas certa deducitur aliun-
de, puta à ſolito, cum quo ſe confirmaſſe
partes præſumuntur, vt dictum eſt alibi, &
quatenus ſolitum ſit certum, & clarum, eo
caſu quoque Signatura nõ ſolet ſuſpendere
executionem, quatenus autem ſit aliquo
modo dubium, & tunc regulari ſolet à qua-
litate dubietatis, ſi enim certum eſt dari ſal-
tem vſque ad tantam ſummam, itaut dubie-
tas ſit tantum ab illa ſupra, ſolet reſcribere
ſine præiudicio quoad illam ſummam, ma-
xime pro pauperibus, ſi autem dubietas ſit
in tota, tunc ſuſpendit totaliter, niſi aliæ
circumſtantiæ diuerſimode ſuadeant, & cũ
hac diſtinctione accipienda videntur tradita
per *Marcheſan. & Scacc. vbi ſupra. & D.*
Lanfr. d. quæſt. 107. *num.* 13.
46 Alius caſus eſt, in quo danda eſt appella-
tio conductori, ſi ipſe in prima inſtantia
ſententiam fauorabilem reportaſſet, à qua
locator ſiue rei, ſiue operarum appellaſſet,
& obtinuiſſet, vt firmat in ſpecie *D. Lanfr.*
ibidem num. 15. nam in iudicijs ſeruanda eſt
47 æqualitas, itaut ſi vni parti permiſſum fuit
appellare, permittendum ſit, & alteri *cap. in*
iudicijs de reg. Iur. in 6. *Rot. cor. Coccino deciſ.*
78. *num.* 2. quod tamen non procederet, vbi
adeſſet ſtatutum expreſſe prohibens condu-
ctori appellationem, quia tunc cum ſtatutũ
48 ſemper, & indiſtinctæ loquatur, numquam
eſſet danda appellatio, vt dixit *Rot. coram*
Dunoz. Iun. dec. 664. *num.* 2. *verſ. quoniam pla-*
cuit, & in rec. dec. 354. *num.* 3. *&* 4. *par.* 9.
Committeret quoque Signatura cauſam
appellationis etiam ſuſpenſiuæ ſine dubio,
vbi ſententia laboraret aliquo vitio nulli-
49 tatis, vel iniuſtitiæ, quia vbi appellatio eſt
expreſſe prohibita, ſemper intelligitur qua-
tenus ſententia ſit valida, & iuſta ex traditis
per *Rot. deciſ.* 18. *num.* 1. *par.* 1. *& deciſ.* 324.
num. 3. *par.* 2. *rec.* & in terminis cauſæ mer-
50 cedis, per *D. Lanfr. dict. quæſt.* 107. *nu.* 18.
& 19. requiritur tamen nullitatem eſſe cla-
ram, & iniuſtitiam eſſe notoriam, quia alias
inhærendum eſſet regulæ prohibitiuæ ap-
pellationis, ex traditis per *Ridolphin. in pra-*
xi par. 2. *cap.* 6. *num.* 167. *Rot. deciſ.* 780. *&*
deciſ. 785. *in vtraque num.* 1. *cor. Burat. & in*
deciſ. 9. *ferè per tot. poſt Poſth. de manut.*
51 Si autem in hac actione quæratur, an cõ-
petat aliqua prælatio aduerſus alios credi-
tores conductoris, in primis ea competit in
fructibus rei locatæ, vt dictum eſt ſupra in
cap. 33. præcipue *num.* 37. *& ſeqq.* ſecundo
loco ea competit quandoque in inuectis, &
illatis in prædium locatum, de quo dicetur
in *cap. ſequen. num.* 128. *& ſeq.* Tertio ea
competit, vbi agitur de mercede operarum,
in quibuſdam caſibus, de quibus dicam in
cap. 41. *per tot.* in reliquis recurrendum erit
ad anterioritatem, iuxta vulgat. reg. qui
prior in tempore, prior in iure, & vbi loca-
tio ſit ad plures annos, clarũ videtur, quod
licet penſio diſtributa ſit in ſingulos annos,
adhuc non ſumenda eſt anterioritas à die
quo deſtinata eſt ſolutio, ſeu paghæ, vt di-
citur, maturatæ, ſed à die celebrati contra-
ctus, præſuppoſito, quod in ipſo contractu
adſit obligatio, cum hypotheca ſuorum bo-
norum, quia in debitis in diem ſtatim oritur
52 obligatio, & conſequenter hypotheca, licet
Fff impe-

impediatur exactio ex quo nondum ceſſit
dies *l, cedere diem cum ibi notat, ff. de verb,
ſignif,* & in ſimilibus terminis de obligatio-
ne pro vſuris, quod anterioritatem ſumat à
die contractus, non autem à die quo promiſ-
ſa ſolutio, eſt text, celebris in *l, Lucius 19.
ff. qui potior. in pign. hab.* & generaliter in
annuis præſtationibus *Rot. deciſ. 679. num. 8.*
53 *& 9. par. 1. diu.* & præciſe in his terminis
penſionis relocatæ *Rot. cor. Caualer, dec. 342,
per tot,*

Et certe hoc non habet difficultatem in
locatione expreſſe facta ad plures annos,
quod hypotheca ſumat initium à tempore
contractus, & factæ obligationis, quo ad
omnes annos pro quibus fuit expreſſe con-
54 uentum locationem durare, at vbi vltra eos
locatio fuerit tacite continuata, ſeu reno-
uata, iuxta *text. in leg. item quæritur §,
qui impleto, & leg. ſeq ff. locat,* contrarium
videtur dicendum, nam licet duret etiam
obligatio pignorum, & hypothecæ in ipſa
locatione contractæ, vt habetur in *dict. §,
qui impleto l legem in fin, C. locat,* & tradit
Bolognin. conſ. 30. num, 34, tamen ſicut iſta
eſt locatio tacita, ita etiam eius hypotheca
tacita quoque eſt, & hypotheca tacita non
55 incipit à die contractus, ſed ſolum à die
quo effectualiter debetur, & ſic à die quo
conductor continuando vti, fit debitor, vt
late probant *Socin. Sen. conſ. 41. num. 16. &
ſeq. & num. 22. lib, 4 Menoc. conſ. 851. num,
23. & ſeqq. Mantic. de tacit, lib. 14. tit. 46.
num. 9. verſ. ſed hoc ſane,* quorum dicta mul-
56 tum vrgent, ſed non tranſeunt ſine diffi-
cultate, quia contrarium tenet aduerſus
Soccinum vbi ſupra *Neguſ. de pignor. par,
5. membr. 1, num. 34.* & aduerſus *Mantic,
Merlinus de pignor. lib. 4, tit. 1. quæſt, 23.
num. 31,* & firmare noluit *Rot. deciſ. 206,
num. 15. par, 10. rec,* & pro iſta contraria
57 facit *text. in dict. §. qui impleto,* dum dicit
pignorum videtur durare obligatio ſi enim
obligatio durat, non naſcitur de nouo, ſed
eſt illamet antiqua de tempore locationis
contracta, & ideo ab eo debet prælationem
ſumere.

Et licet fortius, quod hæc hypotheca
competens pro tacita relocatione cedat ex-
preſſæ, etiam poſteriori, nempe contractæ
incepta iam tacita relocatione, tradat *Caroc,
de locat. tit. de renou, locat. in declarationibus
declarat, 12. num. 2.* vbi quod ita vidit in
facto allegatum, tamen ipſe nihil allegat,
& ratio quam adducit, quod expreſſa præ-
feratur tacitæ, quando tacita eſt prior in tẽ-
58 pore, non eſt vera, quia tunc præfertur etiã
expreſſæ poſteriori *Neguſ. de pignor. par. 5.
membr. 2. num. 9. verſ. quartodecimo amplia,
Merlin, eod. tractat. lib, 4, tit. 1. quæſt. 7. per
tot.* Vnde ſaltem à die tacitæ relocationis,
quo ſaltem incipit ipſa hyotheca tacita, in-
cipit & etiam eius prælatio.

Præterea quando verum ſit hanc hypo-
thecam non incipere à die contractus, nec
ab eo prælationem ſumere, hoc videtur de-
clarandum procedere, ſi relocatio ſit omni-
59 no tacita, ſecus autem ſi ſit in ipſo contra-
ctu conuenta, puta, ſi dictum, quod non fa-
cta diſdicta cenſeatur facta relocatio cum
eadem mercede, alijſque pactis, quia tunc
non agitur de hypotheca tacita, ſed de ex-
preſſa, & vigore contractus, & ideo ab eo
ſumere debet anterioritatem obligatio, iux-
ta *text. in dict. l, lucius 19. ff. qui potior. in
pignor. hab.* etiamſi illa obligatio ſit condi-
tionalis, videlicet ſi continuetur abſque
diſdicta, quia etiam hypotheca conditiona-
60 lis retrotrahitur, vt per *text, in l, qui balneũ
in princ.* & in *l, potior in princ. verſ. videamus
ff. qui potior in pign. hab,* tradit in propoſi-
to *Caualer dict, deciſ. 342. num. 1. & 2.* & ſub
ſimili conditione videtur etiam contracta
obligatio pro vſuris, ſcilicet, ſi ſors non re-
ſtituatur, & tamen pro eis clarum eſt præla-
tionem competere à die contractus *dicta l,
lucius ff. qui potior, in pign.* & hanc di-
ſtionem, inter obligationem, ſeu hypothe-
cam omnino tacitam, & eam quæ competit
ex contractu, late firmauit *Rot. in dict. deciſ.
206. num. 12. & ſeqq. par. 10. rec.* quæ eſt *Peu-
ting, deciſ. 331,* vbi nec etiam erat expreſſa
obligatio pro fructibus in inſtrumento, ſed
tacite ex eo deducebatur.

De rebus inuectis, & illatis in prædium conductum, quæ actio, aliudue remedium aduerſus eas locatori cõpetat.

SVMMARIVM.

1 *Inuecta, & illata in prædium conductum remanent tacite hypothecata domino prædij.*
2 *Et hæc eſt hypotheca generalis, & tacita legalis facto hominis interueniente.*
3 *Ad hoc vt inducatur dicta hypotheca requiritur eam inferri in prædium conductum animo, vt ibi permaneat, vſque quo duret locatio.*
4 *Hypotheca inuectorum in prædium conductum prodeſt locatori non ſolum pro credito penſionis, ſed etiamſi conductor deteriorasſet prædium.*
5 *Ampl. vt poſſit etiam locator pro quocumque alio credito inuecta & illata retinere.*
6 *Decl. procedere ſi poſſideat.*
7 *Retentio non poſſidenti competere non poteſt.*
8 *Hypothecam habens poteſt ſe opponere creditori poſteriori, & dicere velle retinere.*
9 *Decl. procedere pro ipſo credito cum hypotheca non*

entem

autem cum alio ſine hypotheca.

10 *Inuecta res dicuntur illa, quæ dorſo, & illata illa quæ manu in prædium ſunt introducta.*

11 *Inuecta, & illata in prædium vrbanum remanent hypothecata domino, etiam ignorante introductionẽ, ſecus autem in prædio ruſtico.*

12 *Inuecta, & illata in prædium ruſticum, vt remaneant hypothecata, aliqui volunt non ſufficere ſcientiam, ſed requiri pactum.*

13 *Contraria tamen opinio eſt magis communis, & num. 14. vbi quod eſt etiam verior & num. 17.*

15 *Diſtinctionis vna pars aliam declarat.*

16 *Legum deciſiones non ſunt trahendæ ad caſus indubitabiles.*

18 *In inuectis, & illatis competit locatori actio ſeruiana.*

19 *Seruiana actio, & interdictum ſaluianum proditum fuit contra colonum.*

20 *Et competunt tam contra conductorem prædij ruſtici, quam contra conductorem prædij vrbani.*

21 *Seruiana actio differt ab interdicto ſaluiani, quia ſeruiana ſiue ad res coloni, ſiue ad res inquilini datur directa, ſaluianum vero ad res coloni directum, ad res vero inquilini, datur tantum vtile.*

22 *Et quia ſeruiana reſpicit rerum proprietatem, & qui eam intentat probare, debet debitorem habuiſſe earum dominium, ſaluianum reſpicit poſſeſſionem, & ſufficit probare debitorem illum habuiſſe.*

23 *Decl. vt intentans ſeruianam non teneatur probare dominium plenum, ſed ſufficit quaſi dominium.*

24 *Hypothecam prætendens ex eo quod fuerint bona inuecta, & illata in prædium conductum, probare debet pactum illationis.*

25 *Et probare etiam debet quod illata fuerint cum animo, quod ibi permaneret vſque quo duraret locatio.*

26 *Animus prædictus probatur præſumptione, reſultante ex qualitate rei ſolita locari.*

27 *An res ſint dictæ qualitatis ſtatur arbitrio Iudicis.*

28 *Actio ſeruiana, & interdictum ſaluianum poſſunt cumulari, & interdictum tentari.*

29 *Et pro vtraque ſequitur libellus.*

30 *Libelli pro actione ſeruiana, & pro ſaluiano formula relatiue.*

31 *Actio ſeruiana an fuerit intentata, vel potius ſaluianum, dignoſcitur à libello, & quomodo.*

32 *Actio ſeruiana eſt hypothecaria, & continet petitorium, & ſaluianum, eſt poſſeſſorium.*

33 *Seruianam intentans non poteſt obtinere in ſaluiano, quod eſt diuerſum.*

34 *Clauſula* deducens omne ius &c & potens iuſtitiã adminiſtrari &c. *in libellis appoſita ſolitæ facit cenſeri intentata omnia remedia competentia vltra expreſſa.*

35 *Via executiua competit locatori aduerſus bona inuecta, & illata.*

36 *Inuecta, & illata dicuntur eſſe pignori penes locatorem.*

37 *Pignus dicitur, quod ad creditorem tranſit, hypotheca cum non tranſit, nec poſſeſſio ad creditorem.*

38 *Inuecta, & illata in prædium locatum an poſſideantur à locatore eſt quæſtio ardua.*

39 *Poſſeſſio, vt acquiratur neceſſaria eſt ſcientia.*

40 *Inuecta & illata poſſunt à locatore pro ſua ſecuritate includi.*

41 *Et per talem incluſionem acquirit earum poſſeſſionem.*

42 *Et ex poſtea poteſt illa capere propria auctoritate.*

43 *Et poteſt illa retinere.*

44 *Et ſufficit locatorem ea deſcribere ad hoc vt dicantur incluſa.*

45 *Et practicatur dicta deſcriptio.*

46 *Decl. deſcriptionem, ſeu incluſionem non poſſe fieri ſemper, ſed ſolum conductore mercedem non ſoluente.*

47 *Deſcriptio bonorum illatorum, ſeu bonorum incluſio prædicta, poteſt fieri per locatorem propria auctoritate.*

48 *Et hoc modo procedit, quod dicitur conductorem poſſe executiue agere contra bona inuecta, & illata, & ea propria auctoritate capere, nempe illa prius deſcribendo, & deinde capiendo.*

49 *At licet poſſit locator dicta bona capere ſine Iudice, honeſtius tamen faciet cum Iudice.*

50 *Et poteſt petere aſſociationem.*

51 *Aſſociatio competit habenti facultatem capiendi propria auctoritate.*

52 *Aſſociatio petita à locatore ad bona inuecta, & illata, an concedi debeat ſine partis citatione, ſunt hinc inde opiniones.*

53 *Affirmatiua non poteſt admitti ſi petatur non ſolum aſſociatio, ſed etiam licentia ingrediendi.*

54 *Nec vbicumque non petitur aſſociatio ex mera voluntate.*

55 *Nec ſi non liqueat conductorem carere prorſus omni defenſione.*

56 *Nec vbi locator omiſſa via extraiudiciali elegerit iudicialem.*

57 *Aduerſus bona inuecta, & illata conceditur mandatum de aſſequendo, vel ad exhibendum, aut aliud oportunum via executiua.*

58 *Omiſſa vero deſcriptione locator intentare debet vel ſeruianam, vel ſaluianum, non autem executiue agere.*

59 *Decl. vt non competat via executiua agendo, ſed excipiendo aduerſus alium creditorem executiue contra dicta bona agentem.*

60 *Hypotheca tacita inuectorum, & illatorum procedit etiam in inuectis per ſolam patientiam.*

61 *Et in inuectis per colonum reſpondentem, & quid certum in fructibus.*

62 *Non autem procedit in inuectis per famulum in domum Domini.*

63 *Inuecta per ſubconductorem remanent hypothecata etiam primo locatori.*

64 Lex in lege 27. §. ſi colonus ff. locat. *intellectus.*

65 *Minoris bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum, an tacite remaneant hypothecata locatori eſt magna controuerſia.*

66 *Qui tenent negatiuam opinionem referuntur.*

67 *Affirmatiuam, qui tenent referuntur.*

68 *Ratio præcipua opinionis affirmatiuæ eſt, quia lex approbat conductionem à minore factam.*

69 *Ratio prædicta refellitur.*

70 *Bona Eccleſiæ generaliter hypothecari poſſunt abſque Beneplacito occaſione emptionis bonorum per eam factæ.*

71 *Sed non propterea poteſt deueniri vigore dictæ hypothecæ ad diſtractionem bonorum ſine beneplacito.*

72 *In re maxime dubia liberum eſt hominis iudicium.*

73 *Maxime dum non agitur de conſulendo, aut iudicando.*

74 *Minoris bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum ſine decreto non remanent hypothecata.*

75 *Lex vbi vult inducere tacitam hypothecam in bonis minoris, declarat expreſſe.*

76 *Mi-*

76 *Minoris priuilegium, quod eius bona non obligentur ſine Decreto, non procedit in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*
77 *Lim. dictam opinionem, quod minoris bona inuecta, & illata non hypothecentur primo in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*
78 *Lim. 2. in minoribus, ſcholaribus, alijſque degentibus extra Patriam ſuam ſine Curatore.*
79 *Lim. 3. vbi minor prudenter conduxit.*
80 *Contr. quia in obligatione minoris requiritur vtilitas & decretum & num. 81.*
82 *Minoris bona ſi poſſideantur à locatore poſſunt ab eo retineri quouſque ſit ſatisfactus.*
83 *Retentio datur etiam pro credito ſine hypotheca.*
84 *Bona Eccleſiæ difficilius alienantur, aut hypothecantur, quam bona minoris.*
85 *Bona Eccleſiæ inuecta & illata in domum conductam non remanent tacitè hypothecata.*
86 *Clericorum bona propria inuecta, & illata in prædium conductum remanent hypothecata.*
87 *Res aliena bona fide poſſeſſa ſi inferatur in prædium conductum remanet hypothecata.*
88 *Res aliena non poteſt obligari.*
89 *Decl. procedere in obligatione hominis, non in obligatione legis.*
90 *Hypotheca rei alienæ inuectæ, & illatæ prodeſt, vt conductor retentet ſaluianum, non autem ſeruianum.*
91 *Res aliena mala fide poſſeſſa ſi inferatur in prædium conductum non remanet hypothecata.*
92 *Amplia etiamſi dominus rei illationem ignoret ſecundum aliquos.*
93 *Contraria tamen opinio eſt magis communis, & nu. 94 vbi quod eſt etiam verior.*
95 *Decl. dictam contrariam procedere ſi dominus non ſit præſens illationi, vel quando ſcit contradicat.*
96 *Lim. eamdem opinionem primo, vt non procedat ſi dominus ſciat rem ſuam induci, & tacuit dolo, vt deciperetur locator.*
97 *Lim. 2. ſi dominus permiſit induci res, vt permanerent in domo toto tempore locationis.*
98 *Lim. 3. ſi res locata ſit pupilli, vel Eccleſiæ.*
99 *Lim. 4. ſi cum ſcientia, & taciturnitate concurrat, quod dominus rerum ſit coniunctus conductori illa inducenti.*
100 *Maxime in bonis patris inductis in domum à filio de eius conſenſu conductam.*
101 *Limitatur alijs modis dicta concluſio relatiue.*
102 *Hypotheca tacita inuectorum, & illatorum non comprehendit illas res, quæ non cenſentur comprehenſæ in obligatione generali expreſſa.*
103 *Obligatio generalis non comprehendit veſtes, nec alia mobilia neceſſaria debitori.*
104 *Libri ſcholarium, & Doctorum, Arma militum, & Breuiarium Clericorum ſunt mobilia neceſſaria, & non cadunt ſub hypotheca generali.*
105 *Contr. quo ad hypothecam inuectorum, & illatorum.*
106 *Decl. ſecundam procedere tantum in caſu quo non eſſent inuecta alia bona, quam præfata.*
107 *Et debebit locator probare non fuiſſe inuecta alia bona.*
108 *Inſtrumenta, & Chirographa, & nomina debitorum non cadunt ſub hypotheca inuectorum, & illatorum.*
109 *Pecunia inuecta in domum conductam præſidij cauſa cadit ſub hypotheca, ſecus autem in pecunia inuecta, vt quotidie expendatur.*
110 *Boues aratorij, & inſtrumenta neceſſaria ad agriculturam non cadunt ſub hypotheca inuectorum, et illatorum.*
111 *Et generaliter non poteſt in eis fieri executio.*
112 *Ampl. procedere tam in foro ſæculari, quam in Eccleſiaſtico.*
113 *Lim. ſecundum aliquos ſi non poſſit fieri executio in alijs bonis.*
114 *Contrarium tamen tenent alij.*
115 *Lim. 2. attendi conſuetudinem, quæ in diuerſis locis adeſt, vt executio etiam in dictis bonis fiat.*
116 *Lim. 3. ſi mediante executione non impediatur agricultura & num. 117. vbi quando, & quomodo hoc procedat.*
118 *Merces an cadant ſub hypotheca inuectorum, & illatorum, eſt quæſtio controuerſa, & qui eam tractent.*
119 *Merces illata in prædium ruſticum non cadunt ſub hypotheca.*
120 *Merces illatæ in domum non ita conductam, vt in ea taberna exerceatur non cadunt ſub dicta hypotheca.*
121 *Secus ſi illata ſint in prædium vrbanum conductum ad effectum ibi retinendi merces.*
122 *Ampl. etiamſi ſit ſimul ad habitandum.*
123 *Fructus Prædiorum propriorum conductoris in domum conductam inuecti, tam ad vſum proprium quam ad effectum vendendi cadunt ſub hypotheca.*
124 *Inuecta, & illata, etiamſi ſint partim venalia partim non cadunt ſub hypotheca.*
125 *Venalia inuecta, & illata cadunt ſub hypotheca.*
126 *Conducta domo, ſeu alio manſione pro conſeruatione mercium, merces ibi conducta remanent hypothecatæ pro penſione.*
127 *Et hypotheca iſta eſt fortior hypotheca inuectorum, & illatorum in domum conductam ad habitandum.*
128 *Et habet prælationem, quoad alios creditores in rebus conſeruatis.*
129 *Hypotheca competens locatori in inuectis, et illatis habet prælationem ſecundum aliquos.*
130 *Contr. eſt magis receptum.*
131 *Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in inuectis, & illatis.*
132 *Ampl. præferri etiam ei, qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis.*
133 *Hypotheca in inuectis, et illatis competit etiam contra tertium cauſam à conductore habentem.*
134 *Non tamen poteſt contra tertium intentari via executiua.*
135 *Decl. non poſſe intentari viam executiuam contra tertium, ſi res non ſiat amplius in domum conductam, ſecus autem e contra.*
136 *Lim vt non tranſeat dicta hypotheca contra tertium in rebus venalibus.*
137 *Decl. limitationem non procedere ſi res venales fuerint à locatore modo quo ſupra incluſæ.*
138 *Decl. 2. non procedere ſi ante alienationem fuiſſet iudicium intentatum à locatore.*
139 *Decl. 3. extingui hypothecam venalium ſi vendita ſpecialiter, ſecus ſi tota apotheca, vel totum negocium, aut aliqua eius pars integralis.*
140 *Et vbi vendita ſpecialiter merces ſi alia emantur vti ſubrogata remanent hypothecata.*
141 *Precium mercium venditarum ſuccedit loco rei, et ſubiacet hypotheca cui ſubiacebant merces.*
142 *Hypotheca inuectorum, et illatorum durat etiamſi inquilinus bona e domo extraxerit.*
143 *Intellige ſi fuerant illata in domum animo, vt ibi permanerent.*

144 *Ampl.*

144 *Ampl. vt poſſit locator agere contra conductorem, qui bona inuecta extraxit, vt ea reportet.*
145 *Inuecta in porticum domus remanent hypothecata locatori.*
146 *Porticus non eſt domus, ſed eius pars, et in locatione domus continetur.*
147 *Inuecta in apothecam, horreum, ſtabulum, aream, vel curtim domus iunctis remanent hypothecata.*
148 *Molendinum iunctum domui, et in quo habitatur reputatur prædiũ vrbanũ alias reputatur ruſticum.*
149 *Inuecta in molendinum conductum ſi in eo non habitatur, vt remaneant hypothecata requiritur ſcientia locatoris.*
150 *De furno iudicatur idem ac de molendino.*
151 *Inuecta in nauim conductam remanent tacite hypothecata.*
152 *Nauis æquiparatur prædio vrbano.*
153 *Inuecta in vehiculum conductum remanent hypothecata.*
154 *Vehiculum æquiparatur naui.*
155 *Hypotheca inuectorum, et illatorum in nauim, vel vehiculum conductum præfertur alijs.*
156 *Hypotheca tacita in inuectis, et illatis non ceſſat ex eo, quod locator de hypotheca expreſſa ſibi proſpexerit.*
Lim. ſi expreſſa ſit in ipſis inuectis ad nouandum tacitam num. 162.
157 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*
158 *Decl. procedere, quando prouiſio legis facta eſt in defectum prouiſionis hominis, ſecus ſi ex diuerſo fonte procedat.*
159 *Hypotheca in inuectis, et illatis ceſſat ſi datus fideiuſſor pro ſolutione penſionis ſecundum aliquos.*
160 *Contrarium tamen probatur.*
161 *Decl. primam procedere ſi conuentum inuecta pignori eſſe, donec ſatisfactum fuerit locatori, et poſtea locator receperit fideiuſſorem.*
163 *Hypotheca in inuectis, et illatis remiſſa, non cenſetur propterea remiſſum ius executiuum in eiſdem competens.*
164 *Hypotheca in inuectis, et illatis eſt priuilegium perſonale locatoris, et non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*
165 *Poteſt tamen cedi per ceſſionem ſpecialem, iuxta veriorem opinionem.*

CAPVT XL.

Bona inuecta, ſeu illata in prædium con-
ductum remanent locatori Domino Prę-
1 dij tacite hypothecata *l. ſtē quia 4. ff. de pact.*
l. eo iure 4. ff. quib. mod. pign. vel hypot. tac.
contr. l. certi iuris 5. C. locat. & l. ſi non indu-
cta 5. C. in quib. ca. pig. vel hypot. tac. contr. §.
item ſeruiana inſtit. tit. de actionib. & hæc eſt
2 hypotheca generalis, & tacita legalis facto
hominis, ſcilicet ipſa illatione interuenien-
te, vt docuit *Iaſ. in dict. §. Item Seruiana*
num. 76. ver. quadam eſt.

Non tamen ſtatim ac quid introducitur
3 in Prædium conductum, remanet indiſtin-
ctè hypothecatum, ſed ſolum ſi introduca-
tur eo animo, vt ibi perpetuò permaneat,
vt eſt text. *in l. debitor 32. ff. de pignorib.* ſci-
licet quouſque duret locatio *gloſſ. in d. l. cer-*
ti iuris ver. induxerit C. locat. Maſcar. de pro-
bat. concl. 210. num. 20. Menoc. de arbitr. caſ.
441. num. 4. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15.
num. 32. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 390.
num. 60. par. 2. Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap.
5. num. 17.

4 Et prodeſt hæc hypotheca non ſolum
pro credito penſionum, ſed etiam, ſi condu-
ctor Prædium deteriorauerit, pro conſecu-
tione damni *l. 2. ff. in quib. ca. pign. tac. contr.*
Iaſ. in l. item quia in princ. verſ. his concurren-
tibus ff. de pact. Mantic. de tacit. lib. 11. tit.
14. num. 9. Caroc. de loc. & cond. tit. de inuect.
quæſt. 1. per tot. Maſcard. de probat. concl. 210.
num. 2. Pacif. de Saluian. inſpect. 3. cap. 5.
num. 2.

5 Imò, & prodeſt pro quocumque alio cre-
dito, quod locator habeat contra condu-
ctorem, nam poterit pro eo dicta bona re-
tinere, vt docuit *Bart. in l. ſolutum §. ſolu-*
tam ad fin. ff. de pignor. act. Ang. Aret. in §.
item Seruiana num. 9. ver. quæro an inuecta,
& illata in ſtit. tit. de action. quã doctrinã licet
acriter impugnauerit *Iaſ. in l. item quia nu.*
1. ver. imo talia inuecta ff. de pact. tamen non
propterea ab ea recedendum eſt, vt dicit,
& bene probat *Negus. de pignor. par. 2. memb.*
4. nu. 129. & ſequitur *Mantic. de tacit. lib. 11.*
tit. 15. num. 12. & 13.

6 Verum retenta iſta opinione, quod com-
petat retentio pro alijs creditis, animaduer-
tendum videtur, quod ea procedere non
poteſt, niſi cum ſuppoſito, quod locator bo-
7 na ipſa poſſideat, quia retentio non poſſi-
denti competere non poteſt *Vinc. de Franc.*
deciſ. 527. num. 11. Canaler. deciſ. 429. nu.
3. Gratian. diſc. 700. num. 36. Rot. dec. 140.
num. 10. poſt Poſth. de manut. & deciſ. 120.
num. 34. part. 9. rec. quidquid ſit an ſi habens
retentionem, à poſſeſſione ceciderit, poſſit
eam recuperare de quo *Gratian. diſc. 269*
num. 25.

8 Et licet pro credito pro quo competit
hypoteca poſſit creditor in caſu quo alius
poſterior velit bona in executionem cape-
re, ſe opponere, & dicere velle retinere
ratione ſuæ hypothecæ vt voluit *Bal. nou.*
de dot. part. 7. priuil. 24. & poſt eum *Natt.*
9 *conſ. 300. num. 2.* tamen omiſſa diſcuſſione,
an iſta ſit vera retentio, dum conceditur ra-
tione hypothecæ tantum, non poteſt præ-
tendi vt ea competat pro credito hypothe-
cam non habente, quia pro eo retentio non
competit ratione hypothecæ alterius cre-
diti tantum, ſed poſſeſſionis *Merlin. de pi-*
gnor. quæſt. 67. num. 11. lib. 2. & requiri-
tur poſſeſſio pro credito cum hypoteca, vt
competat retentio pro alio ſine hypoteca,
vt

vt dicam *in cap. 43. an autem*, & quando locator dicatur dicta bona poſſidere, ita vt ratione poſſeſſionis poſſit ei competere vera retentio pro quocumque credito, dicam inferius.

10 Dicuntur autem res inuectæ, ſeu inductæ illæ, quæ dorſo, & illatæ illæ, quæ manu in Prædium ſunt introductæ, vt explicat *gloſ. in dicta l. ſi non inducta in ver. inducta vbi & Salic. C. in quib. ca. pign. vel hypoth. tac. contr. Neguſ. de pignor. par. 2. memb. 4. num. 128.* ſeu inuectæ, quæ plauſtro, vel equo inferuntur, vt rectius ſe opinari dicit *Menoc. de arbitr. caſ. 442. num. 3.*

11 Differt tamen in hoc propoſito Prædium vrbanum à Prædio ruſtico, nam in Prædio vrbano ſufficit conductorem bona introduxiſſe, ad hoc, vt locatori quæratur hypotheca, etiamſi locator introductionem illam ignorauerit, quod ſecus eſt in Locatore Prædij ruſtici, vt expreſſe diſtinguitur *in d. l. certi Iuris 5. C. locat.*

12 Imo DD. acriter diſputant, an ſufficiat locatori Prædij ruſtici ſcientia, quod in illud conductor bona intulerit, vel etiam vlterius requiratur, quod expreſſe conuenerit ea ſibi hypothecata eſſe, & moderniores tenuerunt neceſſariam eſſe expreſſam conuentionem, vt ſignanter *Conan. lib. 4. comment. iuris cap. 16. num. 6. Coraſ. in §. item ſeruiana num. 5. inſtit. de Act. Vghe. Donel. in comment. de pignor. cap. 6. col. 4. ver. ſequitur de præd. ruſt. Carec. de locat. de inuectis quæſt. 3. num. 26. & ſeqq. Menoc.* qui alios refert, & late, ac neruoſe opinionem iſtam rationibus comprobat, & à contrarijs defendit in tract. *de adip. poſſeſ. rem. 3. num. 36. & ſeqq. vſque ad 46.* & habet iſta opinio pro ſe præcipue text. *in §. interdictum quoque inſtit. tit. de interdict.* cuius verba ſunt, *interdictum quoque, quod appellatur ſaluianum, adipiſcendæ poſſeſſionis cauſa comparatum eſt, eoque vtitur Dominus fundi de rebus Coloni, quas is pro mercedibus fundi pignori futuras pepigiſſet;*

13 Verùm contraria opinio, quod ſufficiat ſcientia introductionis eſt magis communis, eam enim tenuit *gloſ. in d. §. item Seruiana in verb. Coloni inſtit. de act.* & ibidem *Ang. Aret. num. 12. Iaſ. num. 29. Gomeſ. n. 13. & 30. Zoſ. num. 16. Miſinger. num. 12.* item *gloſ. in l. item quia 4. ver. in Vrbanis ff. de pact.* vbi *& Ang. num. 4. & Iaſ. numer. 14. Bart. in l. ſi non inducta num. 3. ver. aut non inducitur C. in quib. ca. pign. tacit. cont. Neguſ. de pignor. memb. 4. par. 2. num. 146.* & alijs pluribus adductis *Statil. Pacif. de Salu. interd. inſp. 3. cap. 5. num. 25. Franc. Marc. dec. 501. num. 18. par. 1.* & hanc eſſe magis receptam dicit ipſe *Menoc. pro contraria allegatus d. remed. 3. num. 34.* & communem dicit *Peregr. conſ. 80. num. 13. lib. 3.*

14 Et videtur iſtam contrariam eſſe quoque magis veram, probatur enim ſignanter per text. *in d. l. certi iuris 5. C. locat.* dicit namque *ea quæ voluntate Dominorum Coloni in fundum conductum induxerunt, pignoris iure Dominis Prædiorum teneri, quando autem domus locatur, non eſt neceſſaria in rebus inductis, vel illatis ſcientia Domini.* Vnde datur intelligi in ruſticis ſufficere ſcientiam, & interpretandum eſſe verbum illud *voluntate* in textu exiſtens, id eſt Domino ſciente, prout ita illud interpretatur *gloſ. ibi & Bal.* & alij & poſt eos *Pereg. d. conſ. 80. num. 13.* ponderando præcipue, quod text. diſtinguit inter Prædia ruſtica, & Prædia Vrbana, & in ſecundo membro diſtinctionis aperte loquitur, & dicit, non eſſe neceſſariam ſcientiam. Vnde infertur, quod oppoſitum ſentit in

15 primo, vna enim pars diſtinctionis aliam declarat *Roman. conſ. 231. num. 2. & ibi Adden. Crot. conſ. 45. num. 2. & 3. Menoc. conſ. 122. num. 5. Socin. Iun. conſ. 112. num. 15. lib. 1. Surd. conſ. 431. num. 50.*

Et vlterius conſiderari etiam poteſt, quod quatenus text. prædictus intelligeretur, tunc bona inducta in Prædium ruſticum eſſe hypothecata Domino, cum hoc expreſſe actum fuiſſet, vtique hoc eſſet eiuſdem textus ſenſum trahere ad caſum prorſus indubitabilem, cum nemo dubitare poſſit, quod ſi actum ſit bona hypothecata eſſe de-

16 bere, tunc hypotheca contrahatur, & ideo non videtur dicendum, quia deciſiones legũ non ſunt trahendæ ad caſus indubitabiles, vt dicit *gloſ. in l. quod lobeo 9. ver. de eo ff. de Carb. edict. Rot. deciſ. 533. num. 19. part. 4. tom. 3. rec.*

17 Et licet alia quoque opinio habeat ſua fundamenta non omnino contemnenda, vt dictum eſt ſupra, & latius videre eſt penes eius fautores ibi citatos; tamen ad text. *in §. interdictum quoque inſtit. tit. de interd.* ſupra relatum, reſpondetur verbum illud *pepigiſſet*, in eo exiſtens, intelligi ſcilicet, tacite prout illud explicat ibi gloſ. reliqua verò fundamenta omnia patiuntur congruas reſponſiones traditas præcipue per *Statil. Pacif. de Salu. inſp. 3. cap. 5. num. 26. & late ſeq.* quas hic non repeto.

18 Stante autem dicta hypotheca competit locatori actio Seruiana, vt habetur *in d. §. item Seruiana inſtit. tit. de action.* ibi *Seruiana autem experitur quis de rebus coloni, quæ pignoris iure pro mercedibus fundi ei tenentur*

Et

Et competit etiam interdictum Saluianum, vt habetur *in d.§.interdictum quoq; inſtit.tit. de interd.* cuius verba ſupra fuerunt relata.

19 Et quamuis tam præfata actio Seruiana, quàm interdictum Saluianum fuerit proditum contra colonum, vt loquuntur textus præfati, & proinde aliqui voluerint com-
20 petere tantum aduerſus conductorem Prædij ruſtici, qui proprie dicitur colonus, non autem aduerſus conductorem Prædij Vrbani, qui vocatur inquilinus, tamen verius eſt competere vtrique propter identitatem rationis, vt de actione Seruiana docuit *gloſ. in d. §.item Seruiana in verb.coloni* in primis verbis ibi *ſubaudi vel inquilini, & Bal.in d. l. certi iuris 5. C. locat.in fin.* vbi deridet Petr. de Bellapert: qui contrarium tenuerat dicens, quod ſub quibuſdam ramuſculis id ſomniauit *Iaſ.in d.§. item Seruiana num. 23. & 24.* vbi dicit rationes contrariæ opinionis relatas per *Io. Fabrum ibi*, & abundantius per *Nicol. de Neap.* qui circa hoc inaniter occupat vnam columnam, & amplius, eſſe leues, & fragiles, & idem de Saluiano docuit *Salic.in d.l. certi iuris num. 9.* & late poſt alios firmat *Menoc.in d.tract.de adipiſc. poſſ.ſ. rem.3. num.51.* vbi examinato articulo dicit, hanc opinionem eſſe veriorem.

21 Seruiana autem differt à Saluiano interdicto in duobus, quorum primum eſt, quod Seruiana ſiue ad res coloni, ſiue etiam ad res Inquilini datur directa, Saluianum verò ad res Coloni datur directum, ad res verò Inquilini datur vtile tantum, *Bart. in l. fin. ff. de Salu. interdic.* iunctis notatis per eumdem *in l.1.in princ.& in §. 1. ff. eod. Neguſ. de pignor. par.8.memb.1.num.8.ver.Seruiana tamen Menoc. de adipiſc. poſſ. d. rem. 3. num. 19. & 51.*

22 Aliud eſt quod Seruiana reſpicit rerum proprietatem, & qui eam intentat, probare debet debitorem habuiſſe rerum Dominiũ, Saluianum verò reſpicit tantum poſſeſſionem, & ſufficit illud intentantem probare debitorem habuiſſe rerum poſſeſſionem, *gloſ. in d. §. item Seruiana ver. quaſi inſt. de action. Bart. in l. 1.in princ.ff.de Salu. interd. Neguſ.de pignor.d. memb. 1. num. 8.poſt med. ver. 2. differunt.*

23 Non tamen neceſſe habet locator intentare volens Seruianam probare dominium plenum conductoris, ſed ſufficit quaſi dominium, ita vt competeret ei quaſi publiciana, nam, quemadmodum Prætor tueri debet conductorem per publicianam, ita & tueri etiam debet locatorem per Seruianam, vt expreſſe habetur *in l. ſi ab eo ff. de pignor.*

24 Verum, quia hæc hypotheca, vt inducatur neceſſarium eſt factum illud hominis, illationis videlicet rei in Prædium conductum, hinc patet, quod agere volens ex ea, factum prędictum probare debet *l. ſi non inducta C.in quib.cauſ.pig.tac.contr.* & ibi *Bart.* & alij, quos refert *Neguſ.de pign.p.2.memb. 4.num.150.*

25 Et quoniam, vt dictum eſt ſupra in principio, non ſufficit illatio in Prædium, niſi ſit facta eo animo, vt ibi maneat vſquequo duret locatio, neceſſe etiam erit probare talem animum *Neguſ. de pign. par. 2. memb. 4. num. 150.*

26 At hæc probatio vltima ſufficienter deſumitur ex qualitate rei, ex quo videlicet ſit de ſolitis ita induci, vt in domo permaneãt, vti ſunt ea, quæ inſeruiunt ad eius ornatum *Neguſ. dict. num. 150.* vbi dicit quod hoc optime colligitur ex *l. debitor ff. de pignor. Mantic.de tacit. lib. 11. tit. 15. n.32.poſt med.*

27 & ſtandum erit arbitrio Iudicis, an bona ſint talis qualitatis *Neguſan. ibidem Menoc. de arbitr. caſ. 441. numer. 6. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 390. num. 67.* vbi addit, quod poteſt tamen in rebus in domo repertis fieri executio, etiam quod non eſſent ibi permãſuræ, ſed hoc dicit ex mente *Rebuff.in tract.de liter. obligat. art.4. gloſ.2.num.23.* vbi loquitur ad terminos conſtitutionis dicentis, fieri poſſe executionem in bonis in domo exiſtentibus.

28 Poſſunt autem, & actio Seruiana, & interdictum Saluianum cumulari, & ſimul intentari *Caſtr. in l. rem alienam num. 10. ff. de pign. act. Menoc. de adipiſc. poſſ. ſ. d. rem.3. num.160. Statil. de Saluian. inſp.3. cap. 3.n. 77. & ſeqq. Rot. poſt Poſth. de ſubbaſt. deciſ. 83 num.1.*

29 Et pro intentanda actione prædicta requiritur libellus, prout etiam pro intentando remedio Saluiani, & formulæ libellorum
30 quoad actionem Seruianam, habentur in *gloſ. magna in dict. §. item Seruiana inſtit.tit. de act.* & ibidem poſt alios *Iaſ. ſub num. 125.* refert formam traditam ab Ang.Aret. & dicit eam iudicio ſuo peccare in duobus, eamque corrigit, & quoad interdictum Saluianũ formula traditur à *Menoc. dict.rem.3.n.158.*

31 Ex ipſoque libello Iudici porrecto dignoſcitur, quid fuerit intentatum, nam ſi continet rem fuiſſe in bonis debitoris, dicitur intentata Seruiana, ſi continet rem à debitore fuiſſe poſſeſſam, dicitur intentatum Saluianum, ſi vero continet vtrumque, tunc dignoſcitur facta prædicta cumulatio, & vtrumque intentatum *Neguſan. de pignor. in fin. tract. num.26. Menoc. d. rem.3.num.159.*

Sca-

Scapucin. de Saluian. lib.1. quæſt.20. num.32.
& ratio aperte deprehenditur ex ſupradicta
ſecunda differentia vertente inter Seruia-
nam, & Saluianum. Et eſt vtilis animaduer-
32 ſio, quia ſi intentata Seruiana, quæ eſt hy-
pothecaria, & continet petitorium, non
33 videtur agens intentaſſe Saluianũ, quod eſt
poſſeſſorium, nec poteſt actor ſe eo remedio
non intentato iuuare, vt ſcribit *Peregr. deciſ.*
Pata n.48. num.17.

34 Verum ſolent hodie in libellis apponi
clauſulę ſalutares, *deducens omne Ius &c.*
& petens Iuſtitiam miniſtrari &c. quibus
ſtantibus cenſentur intentata omnia reme-
dia cõpetentia vltra expreſſa *Bolognin. conſ.*
79. num.38. lib.1. Crauct. conſ.201. num.45.
vbi dicit clauſulam, *ius, & Iuſtitiam mini-*
ſtrari, habere vim herbæ bettonicæ, quæ ad
omnia mala valet *Rot. qua alios adducit coram*
Dunozet. Sen. deciſ.293. num.4.

35 Præterea competere etiam locatori ad-
uerſus bona inuecta, & illata viam executi-
uam ſenſit *Bart. in l. Creditores 3. num. 24.*
verſ. ſed contra prædicta C. de pignor. Rebuff.
de literis obligat. artic.6. gloſ.3. nu.39. & art.
4. gloſ.2. num.10. Afin. de execut. cap. 21. §.
1. num. 1. Gratian. qui eos refert *diſc. 117.*
num.1. Imo, & poſſe locatorem illa propria
authoritate capere, & retinere ſenſit *Coler.*
de proceſſ. execut. cap.2. num.204. & Rot. cor.
Bich. deciſ.520. num.18.

36 Et comprobari poſſe videbatur, quia
leges dicunt dictas res pignori eſſe penes
locatorem, vt videre eſt in *l. item quia 4. ff.*
de pact. & in l. eo iure 4. ff. quib. modis pignus
vel hypot. tac. contr, ſeu ab eo pignoris iure
teneri, vt habetur in *l. certi iuris 5. in fin.*
C. locat. & in l. ſi non inducta 5. C. in quib.
cauſ. pign. vel hyp. tac. contr. Hinc enim vide-
37 batur inferri conductorem earum rerum
poſſeſſionem habere, quia pignus dicimus,
quod ad creditorem tranſit, hypothecam
autem cum non tranſit, nec poſſeſſio ad cre-
ditorem, vt inquit *Vlpian. in l. ſi rem alienam*
9. §. non tantum in fin. ff. de pignor. act. & con-
cordat *text. in l. Plebs 237. in fin ff. de verb.*
ſign. & in dict. §. item Seruiana inſtit. de
action. qua poſſeſſione ſtante clare ſequitur,
vt poſſit res poſſeſſas de facto executiue ca-
pere ex inſtracitandis.

38 Verum, an locator dicatur, eo ipſo quod
conductor res intulit in Prędium conductũ,
illas poſſidere, vel non, eſt quæſtio ardua, in
qua multa hinc inde adducuntur, vt dicit
Iaſ. in dict. §. item Seruiana n.81. vbi ſubdit,
quod eam aliter ibi non examinat, quia non
confert ad propoſitum, ſed opinionem com-
munem eſſe, quod locator ante incluſionem
earum rerum non dicatur illas poſſidere,
nec vere, nec ficte, prout concludit *Bart. in*
l. ſolutum §. ſolutam num. 5. ff. de pign. act.
cum alijs pluribus ibi per ipſum citatis. Et
quidem dum iſtud pignus, ſeu hypotheca
inducitur etiam in bonis inuectis, & illatis
ipſo locatore ignorante, vt dicit *tex. in dict.*
39 *l. certi iuris 5. C. loc.* inde ſequitur non poſſe
ei quæri poſſeſſionem, quia ad poſſeſſionis
acquiſitionem neceſſaria eſt ſcientia *l. 3. §.*
Nerua ff. de acquir. poſſ. qua ratione contra-
riam opinionem falſam eſſe aſſerit etiam
Menoc. adipiſc. rem. 3. num.51. verſ. nec ad-
uerſantur.

40 Bene tamen verum eſt, quod poteſt lo-
cator bona prædicta inuecta, & illata pro
ſua maiori cautela, & ſecuritate includere
ad *text. in l. eſt differentia 11. ff. in quibus*
ca. pignus tac. contr. Iaſ. in dict. §. item Ser-
41 *uiana num. 77.* & tali incluſione mediante
acquiret eorum poſſeſſionem *Bart. in l. ſolu-*
tũ §. ſolutã n.5. ff. de pign. act. Bellon. in §. item
Seruiana num. 36. in fin. & ibid. Zaſ. num.
28. verſ. & qua poteſt Pacif. de Salu. inſp. 3.
42 *cap.5. num.103.* itaut ex poſtea capere poſſit
ea propria auctoritate, vt poſt *Fabr. & alios*
tradit *Iaſ. in dict. §. item Seruian. numer. 79.*
& 80. & ita intelligi debet *Coler.* qui eum
allegat in *dict. cap.2. num.204.* & idem eſt de
Rota, quæ ipſum *Coler.* ſequitur *cor. Bich. d.*
deciſ.526. num.18. &, quod poſt incluſionem
43 poſſit ea retinere, firmat etiam poſt plures
quos citat *Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap. 5.*
num. 107. vbi num. 108. relatiue, an poſſit
retinere pro alio debito, de quo dictum eſt
ſupra poſt principium huius cap.

44 Pro incluſione autem ad effectum prædi-
ctum non eſt neceſſe, vt bona ſub claui po-
nantur, ſed ſufficit, quod locator ad domum
accedat, & ea deſcribat, ſeu deſcribi curet
l. cum Domini 58. ff. locat. Ang. in l. vtique
33. num.1. ff. de damnó infecto, & alijs addu-
ctis *Iaſ. in dict. §. item Seruiana num. 31. &*
num.78. inſt. tit. de act. vel quod eas videat,
& tangat, prout requirit *Bart. in l. ſolutum*
21. §. ſolutam num. 7. ff. de pignor. act. & ex
eo *Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.22. nu.*
11. Pacif. dict. cap.5. num.104.

45 Vnde practica, & cautela eſt, vt locator
adeat ſuam domum locatam, & ducat ſecũ
Tabellionem, qui deſcribat omnes res con-
ductoris ibi repertas, itaut, ſi poſtea con-
ductor non ſoluat penſionem, valeat ipſe
locator illas capere tanquam poſt deſcri-
ptionem poſſeſſas, vt docuit *Bald. in dict.*
l. cum domini 58. ff. locat. quem refert, & ſe-
quitur *Grat. diſc. 117. num. 2. & Rot. coram*
Bich. dec. 526. num.20.

46 At non ſemper poteſt Dominus deuenire
ad dictam incluſionem, ſeu etiam deſcriptio-

nem bonorum, ſed tantum vbi conductor
mercedem non ſoluit, vt voluit *Bart. in l. eſt
differentia 11. ff. in quib. ca pig. tac. contr.*
& poſt eum *Iaſ. in dict. §. item Seruiana n.
31. inſt. tit. de act.* & vltra *ll.* ad hoc citatas
per *Bart.* ibi, pondero *text. in l. cum domino
58. ff. locat.* in quo habetur, quod ſi condu-
ctor domus, vel horrei per biennium non
appareat, & penſio non ſoluatur, iuſte perit
dominus aperiri domum, vel horreum, &
deſcribi mobilia in eis exiſtentia.

47 Vbi vero locus erit incluſioni prædictæ,
poterit etiam fieri per locatorem auctorita-
te propria abſque miniſterio Iudicis *Caſtr.
in l. inquilino 33. num. 3. ad fin. ff. de damn.
infec. Ang. in d. l. vtique 33. alias 34. ff eod.
Caroc. tit. de inuect. quaſt. 24. ver. an locator.*
48 Vnde hoc modo ſuſtineri poteſt, quod con-
ductor capere valeat propria auctoritate res
inuectas, & illatas, ſcilicet faciendo prius
illas deſcribere, & deinde eas capiendo, dũ,
iuxta prædicta, vtrumque propria auctorita-
te facere valet, & hoc modo competere ius
executiuum ſenſit *Bart. in d. l. creditores 3.
num. 24. verſ. ſed contra prædicta C. de pign.*

49 Verum quamuis locator ad hos actus
propria auctoritate deuenire poſſit, tamen
honeſtius erit, & tutius, vt ad ea deueniat
mediante miniſterio Iudicis, ne alias, con-
ductore reſiſtente, oriantur ſcandala, vt mo-
net poſt alios in his terminis *Coler. de pro-
ceſſu execut. lib. 1. cap. 2. num. 205. & Rot.
cor. Bichio deciſ. 526. num. 19.* licet enim
quid fieri poſſit ſine Iudice, vrbanius tamen
fit cum Iudice, vt notandum dicit per illum
*text. Bart. in dict. l. creditores 3. C. de pignor.
in 1. lect. num. 4. & Cancer. var. cap. 7. num.
209. poſt med. par. 3.*

50 Et poterit petere aſſociationem, quæ ſine
dubio competit vbicumque adeſt facultas
51 capiendi propria auctoritate *Magon. deciſ.
Lucen. 87. numer. 14. & ſeqq. Rot. coram
Burat. deciſ. 887. num. 5.* & quod de hoc du-
bitari non poſſit *deciſ. 16. num. 7. poſt Salgad.
in labyrin.* ſeu poterit petere, vt alij dicunt,
meram aſſiſtentiam Iudicis, vel familiæ, ad
dictum effectum tutius agendi, & euitandi
ſcandala *Cancer. var. dict. cap. 7. n. 209. p. 3.*

52 An autem iſta aſſociatio cõcedi debeat à
Iudice, etiam abſque eo, quod citetur con-
ductor, valde dubitari poteſt, nam quod ea
concedi nõ poſſit ſine citatione, docuit *Bart.
in l. Creditores in 2. lectura num. 26. verſ.
mihi autem videtur C. de pignor.* ſed contra-
rium, vbi petitur vere ex vrbanitate, tenent
poſt plures in ſpecie *Cancer. var. cap. 19. nu.
25. par. 3. Barz. deciſ. 49. num. 12. Rot. deciſ.
439. num. 16. par. 9. rec.* cum alijs pluribus
relatis infra *in cap. 54.* in tertia ampliatione.
53 Sed quidquid ſit in puncto Iuris, in praxi
videtur caute agendum in admiſſione huius
ſecundæ opinionis, quæ ſaltem reijcienda
erit primo, vbi locator non petat ſimplicem
aſſociationem, ſed etiam licentiam ingre-
54 diendi *Alex. conſ. 131. num. 4. lib. 4. Cotta in
memor. in ver. pacta executiua ad fin. Vrſil.
ad Afflict. deciſ. 326. nu. 1.* Secundo vbicum-
que non petat aſſociationem ex mera vrba-
55 nitate, vt ſenſit *Surd. conſ. 221. nu. 4.* Tertio
ſi non liqueat conductorem carere prot-
ſus omni defenſione, vt conſuluit *Cancer.*
prout ipſe refert, dicens etiam hanc verio-
rem *cap. 7. num. 70. verſ. quamuis mihi par. 2.*
56 Quarto vbi locator omiſſa via extraiudicia-
li, elegiſſet viam iudiciariam, producendo
inſtrumentum, & citando partem *dict. deciſ.
439. num. 16. par. 9 rec.*

57 Concedendum tamen erit ei mandatum
prædictum, vel etiam mandatum ad exhi-
bendum, aut aliud opportunum via execu-
tiua, quæ hoc modo, ſiue ad effectum illa
deſcribendi, ſiue poſt deſcriptionem ad effe-
ctum illa aſſequendi, competit *Rebuff. in cõt.
Regn. tit. de liter. obligat. art. 4. gloſ. 2. num.
10. & art. 6. gloſ. 3. num. 39. Aſin. de execut.
cap. 21. Gratian. diſc. 117. num. 1. Rot. coram
Bich. deciſ. 526. num. 18. & ſeq.*

58 Quatenus vero non fuerit facta dicta deſ-
criptio, & eam nolit, vel non poſſit locator
amplius facere, tunc neceſſe habebit inten-
tare Seruianam, ſeu Saluianum directum, ſi
agitur de illatis in Prædium ruſticum, &
vtile, ſi de illatis in prædium vrbanum, iuxta
ſuperius tradita.

Vnum tamen omnino notandum, quod
prædicta procedunt quatenus aliquis alius
59 creditor conductoris non egerit contra ea-
dem bona executiue, quia tunc poſset loca-
tor ſe opponere, & ratione ſuæ hypothecæ
anterioris, vel potioris impedire executio-
nem illius creditoris, & petere, vt liceat ſibi
illa retinere, etiam non præcedente incluſio-
ne, aut aliqua alia condemnatione locatoris,
& ita poterit executiue obtinere, vt poſt
Bald. nou. in tract. de dote par. 7. princ. priuil.
24. optime tradit *Natt. conſ. 300. ſub nu. 2.*
vbi dicit, quod licet hypotheca non habeat
viam executiuam in agendo, tamen ſecus
eſt hoc modo excipiendo, quia facilius pa-
ratur exceptio quam actio *l. iuris gentium §
igitur nuda ff. de pact.* cum concordan. ibi
citat. & quod hoc operatur natura iudicij
executiui, & hæc ſummaria cognitio non
prçiudicat in tali caſu debitori, neque alij
*l. à diuo Pio §. ſed illud, & ibi Bald. nou. ff. de
re iudic.*

Præſuppoſito autem, quod inducatur tacita hypotheca in bonis coloni, ideſt conductoris Prædij ruſtici, ex eo ſolo, quod dominus ſciuerit in illud bona induci, prout dictũ eſt ſupra, dubitatur etiam, an hoc procedat quoque in colono partiario, & multi tenuerunt negatiuam, ex quo iſte non ſit proprie conductor, ſed potius ſocius, vt di-
60 ctum eſt in *cap. 5. de colonis*. At contrarium tenuit *gloſ. in dict. §. item Seruiana inſt. de act. in verſ. quis, & ibidem Ang. Aretin. num. 13. Gomeſ. num. 9. verſ. ſed breuiter Iaſ. num. 15. Maſcard. de probat. concl.* 210. *numer.* 12. *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. numer.* 21. *Caroc. de locat. tit. de inuect. quaſt. 1. num. 4. & per tot.* & eſt magis recepta opinio, ac etiam verior, vt alijs pleniſſime cumulatis ac ſatisfaciendo cõtrarijs teſtatur *Menoc. adipiſc. rem. 3. n.* 83. etenim textus in *d. l. certi Iuris 5. C. locat.* loquitur de colonis, & partiarius eſt vere, & proprie colonus, improprie autẽ ſocius, vt dictũ eſt *in dict. c. 5.* & in propoſito aduertit quoq; *Menoc. dict. rem. 3. n.* 87. & conſiderato etiam contractu huius coloni, quod ſit innominatus, inde quoq; ſequitur, quod regulari debeat cum regulis locationis, cui magis aſſimilatur, vt pariter dictum eſt in *dict. cap.* 5. & in hoc propoſito probat *Iaſ. in d. §. itẽ Seruiana inſt. de act. n. 16. & 17.*

61 Et ex his ſequitur, quod licet non deſuerint volentes, quod neque habeat locum præfata hypotheca in eo, qui ſuſceperit colere fundum pro annua reſponſione in certa ſpecie, vt puta, promiſſis decem ſaccis frumenti quolibet anno, vt ſignanter videri poteſt penes *Specul. in tit. de locat. §. poſtquam ver. porro. Et Emilium Ferret. in l. item quia num. 3. ff. de pact.* Tamen facilius admitti debet opinio contraria, dum iſte contractus, vel eſt locatio, vel ſaltem ab ea in nihilo propemodum differt, vt dictum fuit in præfato *c. 5. de colonis*, & hæc eſt etiam opinio communis, quam tenuit *Bald. in l. certi iuris num. 7. C. loc. Roman. ſing. 233. incipien. tu ſcis quod inuecta Iaſ. in l. item quia numer. 2. verſ. 3. limita ff. de pact. Neguſ. de pignor. memb. 4. par. 2. num. 138. verſ. 3. amplia*, & late eam comprobat, ac contrarijs reſpondet *Menoc. in dict. tract. de adipiſc. poſſ. rem. 3. num. 88. & ſeqq. vſq; ad 96. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 21. Caroc. de locat. tit. de inuect. quaſt. 2. num. 4. & per tot.*

62 Quæri etiam poteſt, an ſi famulus inducat bona ſua in domum domini, ea incidant in tacitam hypothecam pro ſeruitio ab eo præſtando, & eſt quæſtio quam tractat *Bald. in dict. l. certi iuris num. 9. C. loc.* eamque reſoluit negatiue, non tantum, quia famulus non dicatur conductor, ſed locator operarum, quantum, quia non reperitur in Iure cautum vt hæc hypotheca inducatur niſi in conducentibus Prædia, & eum ſequitur *Neguſan. de pign. par. 2. memb. 4. num. 151. Menoc. d. rem. 3. num. 145. Mantic. dict. tit. 15. num. 34. Statil. de Saluian. inſp. 3. cap. 5. num. 39.*

63 Diſputant etiam DD. an ſi conductor prædium ſublocauerit, & qui ſubconduxit bona propria in illud intulerit, inducatur prædicta hypotheca, nedum ad fauorem ſublocantis, ſed etiam ad fauorem domini, ſed non eſt recedendum ab opinione affirmatiua, quam tenui in *cap. 32. de ſublocatione*, & vltra ibi citatos, eam eſſe communem fere omnium teſtatur *Menoc. de adipiſc. poſſ. rem. 3. num. 97.*

64 Nec huic opinioni aduerſatur *text. in l. ſi in lege 27. §. ſi colonus ff. locat.* nam ei ſatisfacit *Bart.* ibi, dicens, quod ideo in caſu illius textus bona ſecundi conductoris non cenſentur tacite hypothecata primo locatori, ex quo expreſſe fuerant obligata ſecundo locatori, ſed licet hanc reſponſionem communiter approbent alij, ab ea tamen tanquã nimis diuinatiua diſſentit *Menoc. dict. remed. 3. num.* 98. vbi propterea aliam reſponſionem adducit, ſcilicet quod *dictus §. ſi colonus* loquatur in conductore prædij ruſtici, in quo ipſe tenet non induci dictam hypothecam tacitam fauore locantis, vt dictum eſt ſupra, & multo minus fauore domini cum ſit ſublocatio à primo conductore, prout ipſe latius proſequitur ibidem *num.* 99. Verum qui tenent opinionem contrariam ſcilicet etiam in ruſticis induci tacitam hypothecam, dummodo dominus ſciat bona eſſe in Prædium inuecta, ſeu illata, prout, & ego ſenſi ſupra, non poſſunt approbare dictam *Menoc.* reſponſionem, & ideo crederem ad dictum text. poſſe reſponderi, quod loquitur generaliter non induci hypothecam in bonis ſubconductoris, at per alia Iura limitatur, vt non procedat in inuectis, & illatis in prædium ſubconductum, prout dixi in præfato *cap. 32. de ſublocatione numer.* 45. vbi etiam addidi limitationem, & declarationem huius concluſionis, quas hic nõ repeto.

65 Maior vtique quæſtio eſt ſi conductor ſit minor, an inducendo in prædium res abſq; ſolemnitatibus in obligatione bonorum minoris neceſſarijs, cenſeantur, & illæ tacite obligatæ, ſunt enim in ea quatuor diuerſæ opiniones, quas cum ſuis fundamentis late refert *Menoc. dict. rem. 3. adipiſc. à num. 66. ad 82. & Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 5. inſpect. 2. per tot.* Et earum duæ ſunt communes, eæque de directo contrariæ, vna enim negat,

altera

altera vero affirmat, vt perſtringendo materiam, tradit *Statil. de Saluian. inſpect. 3. cap. 5. num.128. & Caroc. de locat. tit. de inuectis quæſt.8.num.3.*

66 Negatiuam autem tenuit *gloſ. in l. item quia, verſ. illata ff. de pactis*, & eam ſecutus eſt ibid. *Bart.* & alij, tant communem aſſerat *Iaſ. in dict. §. item Seruiana num. 57. in fin. inſtit tit. de act.* & tenuit etiam *Sicard. in l. certi Iuris num. 11. C. locat.* & denique poſt longam diſcuſſionem eam pariter ſequitur *Menoc. dict. rem. 3. num. 82. & Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 5. num. 12. & ſeqq.* vbi *num. 18. in fin.* inquit, hanc legendo, & conſulendo, & iudicando amplectendam eſſe.

67 Contrariam vero opinionem, quod dicta hypotheca inducatur etiam in bonis minoris tenuit *Bal. in l. vn. §. & vt plenius num. 2. ver. extra ſequitur C. de rei vxor. act. & in l. certi Iuris 5. num. 15. C. loc.* & hanc eſſe communem contra *Bart.* dixit *Iaſ. in l. ſi conſtante num. 210. ff. ſol. matr.* & idem etiã ibidem aſſeruit *Petr. Barboſ. num. 122. & Curt. Iun. conſ. 168. num. 20. Statil. Pacif. dict. cap. 5. num. 129. Surd. deciſ. 287. numer. 24. Gratian diſc. 27. num. 44. & 45. Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 67. num. 84. & ſeq* penes quos alios habere poterit, qui numerum Doctorum quærit.

68 Ratio autem præcipua huius opinionis in effectu eſt, quod dum lex approbat antecedens, & cauſam huius hypothecæ, nempe contractum locationis factum minori, ex quo minor conducere poteſt, vt dictum etiã fuit in *cap. 10. de perſon. qua conduc poſſ.* inde ſequitur, vt approbare etiam cenſeatur hypothecam ipſam, quæ eſt quædam conſequentia, & effectus ipſius locationis, & ita conſilio legis ſuppleatur, quod ætati deeſt, nec dicatur lædi minor, vbi eius obligatio eſt legalis, ita poſt *Nicol. de Mat.* ratiocinatur *Bald. in dict. l. certi Iuris 5. num. 15. C. locat.* & cum ſequuntur alij relati per *Surd. de alim. tit. vlt. quæſt. 44. num. 14. & 15. & Statil. de Saluian. inſpect. 3. cap. 5. num. 130.* ita vt in effectu tenentes iſtam opinionẽ, ſentiant, quod hęc hypotheca tacita in bonis minoris inducatur in conſequentiam actus ei permiſſi, vt breuius poſt alios dicit *Neguſ. de pignorib. memb. 4 par. 2. num. 154. verſ. tamen contraria*, vnde ponderant validitatem contractus locationis, inferendo ab eo ad ipſam hypothecam *Statil dict. cap. 5. num 149.* vbi quod minor conduxerit domum ſibi neceſſariam *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 5. num. 37. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 65. numer. 14. & ſeq. vſque ad fin.* vbi quod iudicauit fuiſſe inductam hypothecam, quia minor ille conduxerat domum alias conductam à patre ſuo, & ita prudenter ſe geſſerat, nec læſus dici poterat, & cum eo tranſit *Caroc. de locat. tit. de inuect. nu. 23. & ſeqq.* vbi conatur reſpondere Simoncello opponenti, quod non ſufficit vtilitas minoris ad hoc, vt eius bona obligentur.

69 At ratio iſta penes me non ſtringit, quia vt dixi in *dict. cap. 10. de perſ. qua conducere poſſ.* hęc hypotheca non inducitur per ipſum contractum locationis, ſed ita demum ſi interueniat factum minoris circa ipſam hypothecam, hoc eſt, ſi vltra ipſam conductionem etiam bona inferat, vel conducat in ipſum prædium conductum, vt docuit præciſe *Iaſ. in §. item Seruiana. num. 76. ver. quædam eſt hypotheca inſt. tit. de action.* & probat *text. in l. potior 11. §. ſi colonus ff qui potior. in pignor.* vbi fortius habetur, quod etiamſi conuenerit, quod inuecta ſint hypothecata, adhuc non ex conuentione obligantur, ſed ex eo, quod inuecta ſunt.

Vnde hypotheca iſta nõ eſt effectus ſolius locationis, nec eius conſequens neceſſarium prout requiritur ad hoc, vt admiſſum cenſeatur, ex eo, quod admiſſum ſit antecedens *Euerar. in loc. 125. à conceſſione antecedentis num. 3. in 5. limit. Barboſ. axiom. Iuri 30. num. 1. & 3.* quare licet valeat minor conducere ſine decreto Iudicis, tamen non valet poſtea abſque illo facere actum per quem inducatur obligatio ſuorum bonorum, cum tunc deueniat ad caſum, à quo ſine dicto decreto incipere non poteſt, & ceſſat ratio ob quam ſine decreto poteſt conducere, quę vt conſideratur in *dict. cap. 10.* eſt quia non alienat, nec obligat bona. Vnde admiſſa validitate locationis, non inde ſequitur, vt poſſit deueniri ad ipſam hypothecam inducendam ſine decreto ad hoc neceſſario, vt
70 de ſe patet, & faciunt tradita per *Rot. cor. Royas deciſ. 261. num. 6.* vbi eiſdem rationibus firmat, quod dato bona Eccleſiæ generaliter hypothecari poſſe occaſione emptionis aliorum bonorum abſque beneplacito
71 Apoſtolico, non inde ſequitur, vt vigore talis hypothecæ, deueniri poſſit ad diſtractionem ipſorum bonorum, abſque dicto beneplacito in alienationibus neceſſario ex *Bero in cap. nulli num. 14. ver. animaduertendum tamen eſt, de reb. Eccleſ. alien. vel non, & Redoan. eod. tit. q. 2. cap. 6. n. 13. ver. vbi etiã.*
72 Vnde ſi in re maxime dubia liberum eſt hominis iudicium, prout dicit in propoſito huius quæſt. *Menoc. de adipiſc. dict. rem. 3. nu. 82. ad fin.* quod facilius admitto, dum non
73 agitur de conſulendo, aut iudicando, adhęreo primę opinioni, hanc hypothecam in

74 bonis minoris induci neganti. Et moueor
præcipue, quia clarum eſt, quod bona mi-
noris non poſſunt obligari ſine decreto. Iu-
dicis *l. magis puto §. ſi pupillus ff. de reb. cor.*
& ſicut propterea in eis limitatur Iuris re-
gula, quod per ſola verba ſtipulantis, & pro-
mittentis inducatur hypotheca, ita etiam
limitari debet regula iſta, quod, hypotheca
inducatur per illationem bonorum in præ-
dium conductum, cum in vtraque militet
eadem ratio limitandi, vt non procedat in
minore, ex quo minor reperitur in hoc ſpe-
cialiter priuilegiatus, vt eius bona non hy-
pothecentur ſine decreto Iudicis, iuxta late
tradita per *Gabr. conſ.20. num.6. & ſeqq. lib.
2. & Rot. deciſ. 177. num.11. par.1. & deciſ.
385. num.7. par.2. & deciſ.190. num.3. & 4.
par.8. rec.*

75 Quod eo certius dicendũ, animaduerten-
do, quod quando lex vult inducere in bonis
minoris hypothecã tacitã, id clare exprimit,
vt in *l. 2. ff. de reb. eorum*, vbi fauore fiſci
inducit obligationem bonorum ab eo em-
ptorum, & in *l.3. ff. eod.* vbi obligantur fa-
uore alterius minoris, ex cuius pecunijs fue-
runt empta, vt bene conſiderauit etiam
Menoc. d. rem.3. n.8.

76 Verum, quia dictum priuilegium, quod
bona minoris non obligentur ſine decreto
non procedit in eis mobilibus, quæ ſernãdo
ſeruari non poſſunt ad *text. in l. lex quæ Tu-
tores 22. in princ. & verſ. præcipimus itaque
C. de administr. tut. Rim. Iun. in §. 1. n.175.
inſt. tit. quib. alien. lic. vel non.* hinc dicta
77 prima opinio, quod ſcilicet hæc tacita hy-
potheca non inducatur in bonis minorum,
limitari poterit, vt non procedat in prædi-
ctis bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſ-
ſunt, prout eam limitat *Caroc. de locat. tit. de
invect. num.1. & 2. & num.13. Mut. ad con-
ſuet. Senat. Panor. cap. 34. num. 13. in fin.*
dũmodo tamen, ſi agatur de bonis Pupilli,
interueniat tutor illationi, & non alias *gloſ.
in l. item quia 4. in ver. illata ad fin. de pact.
Caroc. ibidem.*

78 Limitatur etiam eadem opinio, vt non
procedat in ſcholaribus, alijſque minoribus
degentibus extra patriam ſuam abſque cu-
ratore, quia iſti ſi domum conducant, & in
eam inferant mobilia, inducitur in eis hy-
potheca ſecundum *Simoncel. de Deret. lib.2.
tit.5. num.21.* quem ſequitur *Caroc. de locat.
tit. de invectis quæſt. 8. num. 14.* & licet Si-
moncel. moueatur ex *text. in l. item filius fa-
milias §. quod dicitur ff. ad Sen. conſ. Maced.*
vbi habetur Macedonianum ceſſare, ſi filius
fam. in ſtudio exiſtens mutuo accipiat, quod
non multum vrget, quia caſus eſt diuerſus,
tamen ab hac limitatione difficile eſſet re-
cedere, dum eſt recepta in praxi, vt teſtatur
Iaſ. Lud. dec. Peruſ. 75. num.16. vbi quod ſer-
uatur Peruſiæ, Romæ, & vbique locorum,
& idem repetit *Caroc. d. quæſt. 8. num. 14.
verſ. addo quod.* & in his caſibus, verum vi-
detur opinionem pro hypotheca eſſe magis
æquam, prout eam aſſerit *Caſtren. in l. item
quia ff. de pact.* & poſt eum *Neguſ. de pignor.
par.2. memb.4. nu.154.*

79 Alia quoque datur limitatio prædictæ
opinioni neganti hypothecam induci, vt
non procedat, vbi minor prudenter condu-
xit, itaut nulla poſſit conſiderari eius læſio,
vt ſignanter ſi conduxit domum condecen-
tem ſuæ conditioni, quam limitationem
tenuerunt *Bellaper.* & alij antiquiores relati
per *Iaſ. in dict. l. item quia num.20. verſ. vlti-
ma fuit ff. de pact.* & poſt eum *Simoncel. de de-
cret. lib.2. tit.5. num. 17.* ſignanter *Caroc. d.
quæſt.8. num.23. & ſeq.* vbi limitationem
iſtam diuidit in duas *Statil. Pacif. de Salu.
inſp.3. cap.5. num.129. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ.
75. num.14. & ſeqq. vſque ad fin.*

80 At in puncto Iuris etiam iſta limitatio pa-
titur magnam difficultatem, non ſolũ, quia
non ſequitur, minor bene, vtiliter, & valide
conduxit domum, ergo etiam bene, & vti-
liter intulit in eam res ſuas, ac illas hypo-
thecauit, vt dictum eſt ſupra, ſed etiam quia
non ſufficit minorem vtiliter agere ad hoc,
vt bona poſſit hypothecare, ſed requiritur
vlterius, vt interueniat decretum Iudicis, vt
optime in propoſito aduertit *Simoncel. de
decret. lib. 2. tit. 5. num. 17.* hæc enim duo
copulatiue requiruntur, vtilitas minoris, &
decretum, vt per *text. in l. 1. in princ. & l.
magis puto § non paſſim in ff. de reb. eorum,*
alioſque concordantes, firmauit quoq; *Rot.
cor Merlino dec.535. num. 29.* quidquid ſe
inuoluat quærendo reſponſionem *Caroc.* vbi
ſupra, cum nihil concludens adducat.

81 Neque obſtat, quod ceſſante læſione mi-
nor non gaudeat priuilegio ætatis ad *text. in
l. verum §. reſtituitur ff. de minor.* quod fuit
motiuum *Bellapert.* quia releuaret ſi minor
indigeret reſtitutione in integrum aduerſus
inductam hypothecam, at ſecus eſt, vbi dicit
eam non fuiſſe inductam, quia ad hoc non
indiget læſione, ſed ſatis eſt actum non fuiſ-
ſe factum cum decreto *Salic. in dict. l. certi
Iuris numer.4. in fin. Simoncel. de decret. lib.2.
tit.5. n.17. in fin.*

82 Pro alia limitatione etiã adducitur, quod
ſi locator habeat in manibus, ſeu poſſideat
bona minoris, poterit illa retinere quouſq;
ſit ſatisfactus, ita *Caroc. dict. tit. de invect.
quæſt. 8. num. 28.* & plenius firmat per Si-

moncel.

mentel. de decr. dict. tit.5. num.20. Merlin. de
pignor. lib.2. quaeſt. 67. num. 87. ſed iſta non
eſt proprie limitatio concluſionis, quod bo-
na minoris, non cadant ſub hypotheca, ſed
83 alia concluſio diuerſa, quod detur eorum
retentio, prout datur etiam pro credito ſine
hypotheca *Adden. ad Greg. deciſ. 254. nu.7.*
Surd. deciſ.46. num.9. Rot. in Fauentina bono-
rum coram Platto impreſſa per Marcheſ. de
commiſſ. par.1. fol.976. n.1.

Quod dictum eſt in bonis minoris non
induci hypothecam prædictam per illatio-
nem eorum in prædium conductum, facilius
84 dicendum eſt in bonis Eccleſiæ, cum diffi-
cilius admittatur Eccleſiaſticos illas aliena-
85 re, aut obligare poſſe, vnde *Bald. in dict. l.*
certi Iuris num. 14. C. locat. ponit in vtriſq;
opinionem negatiuam, ac deinde eam im-
pugnat, & contrariam ſequitur reſpectu bo-
norum minoris tantum, & eum ſequitur
Iaſ. in §. item Seruiana num. 58. inſt. de act.
Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap.390. n.65. p.2.
86 At ſecus eſt in bonis proprijs Clericorum,
quia cadunt ſub hac hypotheca, & eius vi-
gore poterit in eis fieri executio, vt poſt
Rebuff. ſub tit. de litt. obl. art. 4. gloſ. 2. num.
24. & ſeq. tradit *Paſcal. de patr. poteſt. par.4.*
cap. 6. num.69. verſ. omittendum.

De rebus alienis quoque per conducto-
rem in Prædium inuectis dubitant DD. an
ſubiaceant dictæ hypothecæ, & diſtinguere
communiter ſolent inter eas quas bona fide
87 poſſidet, & eas quas poſſidet mala fide, &
quoad primas quod cadant ſub hypotheca
docuit *Bald. in l. certi Iuris num.13. C. loc.*
per *text. in l. ſi ab eo ff. de pignor.* & cum eo
ſimpliciter tranſit *Iaſ. in §. item Seruiana*
nu.53. poſt med. vbi idem dicit facere *Ang.*
Aret. ibi inſt. de act. Menoc. de adipiſc. rem.
3. numer. 108. vbi dicit quod licet *Balduin.*
in coment. de pignor. cap 6. col. 3. verſ. quid
igitur, ſcribat locatori concedi retentionem
contra conductorem dum è domo effert,
ſed nõ tribui actionem aduerſus iam aſpor-
tata, tamen ipſe ſequitur Baldum, ſed non
reddit aliquam rationem, neque aliam au-
ctoritatem adducit *Maſcard. de probat. concl.*
210. n.15. Paciſ. de Saluian. lib.3. cap.5. nu.47.
88 Et videbatur poſſe valde dubitari de dicta
opinione, quia res aliena non poteſt obli-
gari *l. rem alienam 41. ff. de pignor. act. Ne-*
guſ. de pign. par.2. memb.3. num.52. Rot. cor.
Coccin. deciſ.208. nu.10. ſed ſequendo com-
89 munem opinionem, poteſt reſponderi, quod
hoc procedit in obligatione hominis, non
autem in obligatione legali, vt diſtinguendo
late firmauit *Rot. in dec.442. n.16. & ſeqq. p.*
5. rec. & inter illas Cocc. 1452. n.14. & ſeqq.

90 At hoc proderit locatori, quatenus in-
tentet Saluianum, quo caſu ſufficit eum pro-
bare poſſeſſionem conductoris, ſecus autem
ſi intentet Seruianam, cum tunc debeat
probare eius dominium, vt ſupra fuit dictũ,
vel quaſi dominium, & vtroque caſu ei pro-
derit ſolum quoad effectum conſequendi
poſſeſſionem ipſam, vel ius, quod habebat
locator, & non vltra, vt patet ex *dict. l. ſi ab*
eo 18. ff. de pignor. ibi *tuetur me per Seruia-*
nam Prætor, quemadmodum debitorem per
Publicianam. & late poſt alios tradit *Merlin.*
de pignor. lib.2. quaeſt. 2. num.29. & ſeq.

91 Quo autem ad res quas conductor bona
fide non poſſidet, communis traditio eſt
quod licet eas in prædium inducat, non
tamen propterea hypothecæ ſubijciantur
Bald. in dict. l. certi Iuris numer.13. C. locat.
Menoc. adipiſc. rem.3. num. 109. Maſcar. de
probat. concl. 210. num 15. Paciſ. de Saluian.
inſpect. 3. cap.5. numer.48. verſ. ſi vero bona
fide, & ſeqq. penes quos alij.

92 At iſta concluſio procedit ſine difficulta-
te, ſi rerum illatarum dominus illationem
ignorauerit, ſi autem ſciat, & non contra-
dicat, ſunt variæ opiniones, nam eo caſu hy-
pothecam induci cenſuit *gloſ. in l. item quia*
verſ. illata ff. de pact. & in l. certi iuris in ver.
nam ea quoque ad fin. C. loc. quam ſequuntur
alij quam plures antiquiores, quos refert, &
ſequitur *Iaſ. in §. item Seruiana num. 54. &*
55. inſt. de act. & Neguſ. de pignor. par. 2.
membr.4. numer.152. vbi in fine, dicit, hanc
opinionem videri magis veram, & commu-
niorem.

93 Verum cõtrariam opinionem ſecutus eſt
Bald. in dict. l. certi iuris num. 13. verſ. ſed
quid C. loc. & alij plures quos referunt, &
ſequuntur *Maſcar. de probat. concl.210. n.15.*
poſt med. ver. alij ſenſere Paciſ. de Salu. inſp.
3. cap.5. numer.54. & ſeq. itaut hæc ſit vere
magis communis, vt teſtatur poſt alios *Me-*
noc. de adip. rem. 3. num.110. vbi dicit *Neguſ.*
vbi ſupra, falſo ſcribere eſſe magis receptã
contrariam.

94 Et videtur etiam hanc eſſe magis veram,
quia dum regula eſt, quod quatenus con-
ductor ſit poſſeſſor malæ fidei, hæc hypo-
theca non inducatur, vt dictum eſt ſupra,
ſola ſcientia, & patientia domini non valet
contrarium operari, nam in præiudicialibus
ſola ſcientia, & patientia non nocet, iuxta
communem traditionem Doctorum in *l. quæ*
dotis ff. ſol. matr. & in l. Procurator. ff. rem
rat. hab. & in alijs locis late relat. in propo-
ſito per *Statil diſt. cap.5. num.159.* vbi pari-
ter hac ratione mouetur dicere hanc verio-
rem *Rot. dec.136. num.5. par. 1. diu.*

95 Tutior

95 Tutior tamen erit hæc opinio ſi dominus non fuiſſet preſens inductioni rerum in prędium conductum, vel ſi quando ſciuiſſet, poſt illas inductas non tacuiſſet, nam videns res ſuas dari in pignus, & tacens, videtur cōſentire, ex tradit per *Rot. Iannen. deciſ. 199. n. 1. & Gam. deciſ. 321.*

96 Præterea limitatur eadem opinio ſi dominus ſciret rem ſuam induci in prædium à conductore, & taceret aliqua machinatione vel dolo, puta, vt deciperetur locator in ſua ſpe, quod in illis rebus eſſet ſecurus conſequi, quod ſibi deberet conductor, tunc enim procedere inductionem hypothecæ in re aliena eſt *text. in l. 2. C. ſi alien. res pign.* & admiſit in propoſito *Bald. in dict. l. certi iuris num. 13. ad fin. C. loc.* & ſecuti ſunt alij, vt per *Marſcard. dict. concl. 210. num. 15. ad*
97 *fin.* vel ſi permiſit induci eo animo, vt toto tempore locationis in domo manerent *Menoc. dict. rem. 3. num. 12.* vbi tamen docet locatorem debere articulare, & probare hunc animum domini, vt toto conductionis tempore bona ſua in domo manerent ex *Salic. in dict. l. certi iuris quæſt. 2. & Afflict. deciſ. 184. num. 2.*

98 Limitari etiam poteſt dicta opinio, ſi res locata ſit pupilli, vel Eccleſiæ, quia horum fauore ſciens, & tacens, videtur conſentire, vt docuit *Bart. in l. quæ dotis num. 23. verſ. fallit. ff. ſol. matr. & ibidem Iaſ. numer. 81. Roman. conſ. 311. nu. 3. Paciſ. de Salu. inſpect. 3. cap. 5. numer. 62. & 63. Carpio de execut. teſt. lib. 1. cap. 17. num. 32. Gratian. diſc. 980. numer. 21.*

99 Prout etiam limitari poteſt, vbi cum ſcientia, & taciturnitate concurrat coniunctio, quod ſcilicet dominus rerum ſit ex coniunctis conductoris bona inducentis, nam hoc caſu non procedere cōcluſionem, quod tacens in prędicialibus non videatur conſentire, probat *text. in l. ſi ſeruus ff. de donat. int. vir. & vxor.* & docuit *Bart. in dict. l. quæ dotis num. 22. verſ. fallit*, & alij quos referunt, & ſequuntur *Menoc. conſ. 304. num. 30. & Hond. conſ. 91. n. 44. lib. 1.*

100 Quod certius procedit in bonis patris illatis in domum per filium, quem ipſe pater permiſit conducere, & negotiari, ex hac enim permiſſione cēſetur etiā in neceſſariū antecedens permiſiſſe hypothecationē *Iaſ. in dict. §. item Seruiana nu. 59. inſt. de action. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 390. n. 64. lib. 2.*

101 Aliæ quamplures limitationes dictę concluſionis, quod tacens non videatur conſentire, videri poterunt ſignanter penes *Statil. Paciſ. de Saluian. dict. inſpect. 3. cap. 5. à num. 60. ad 83.* ſed vt plurimum non faciunt ad propoſitum videntis inferri res ſuas in domum ab alio conductam, de quo nos, & ipſe etiam loquitur.

102 Coarctatur autem dicta hypotheca, vt nō comprehendat illas res, quæ non cenſentur comprehenſæ in obligatione generali expreſſa, quia dum eſt generalis tacita, non debet plus operari quam expreſſa *l. cū quid ff. ſi cert. pet. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 33. Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 67. numer. 75.*

103 Et hinc eſt, quod in veſtibus, & alijs mobilibus omnino neceſſarijs conductori, opinio communis eſt, quod non habeat locum hæc hypotheca, quia obligatio generalis regulariter ea non comprehendit *l. obligatione generali ff. de pign. Ang. Aretin. in §. item Seruiana num. 1. ad fin. & ibid. Iaſ. numer. 6. Neguſ. de pignor. part. 2. memb. 4. num. 51. ver. quinto limita Maſcard. de probat. concl. 210. num. 18. Menoc. de adipiſc. rem. 3. num. 139. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 390. num. 70.*

104 Et inter prædicta neceſſaria, reputantur libri ſcholariū, & Doctorum, Arma militū, & Breuiarium Clericorum, vt ſcribit *Iaſ. in dict. §. item Seruiana num. 64. poſt. Ang. Aretin.* quem ipſe refert idem dicere, ſed de libris ſcholarium tantum, & ſub dubio *Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 5. num. 22. Caroc. de locat. tit. de inuect. q. 8. n. 15.*

105 Contrariam tamen opinionem in ſpecie, quoad libros Doctorum, & ſcholarium poſt *Rebuff. in tit. de litt. grat. art. 4. gloſ. 2. num. 37. & ſeq.* ſequitur *Paſial. de iur. patr. poteſt. part. 4. cap. 6. num. 69. verſ. & ab huiuſmodi,* vbi quod licet regulariter in eis non poſſit fieri executio, tamen ſecus eſt vigore dictæ hypothecæ ex ſpeciali eiuſdem priuilegio.

106 Sed prima retinenda erit pro regula, ſecunda vero reſtringenda ad caſum in quo regula ipſa limitatur, nempe ſi nulla alia bona ſint inuecta quam pręfata, quia tunc volunt Doctores in eis quoque procedere inductionem hypothecæ *Gomeſ. in dict. §. item Seruiana num. 22. ad fin. Menoc. dict. rem. 3. num. 140. Maſcard. dict. concl. 210. num. 18. Carpan. ad dictum cap. 390. nu. 72. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. nu. 33. Paciſ. de Saluian. inſp. 3. cap. 5. num. 16.*

107 Debebit tamen Locator probare hanc negatiuam exiſtentiæ aliorum bonorum, vt demonſtret ſe eſſe in caſu limitationis, alias ſtandum eſſet regulæ contrariæ *Granet. conſ. 112. num. 5. & 6. Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt. 8. num. 18. ad fin.*

108 Idemque eſt de inſtrumentis, Chirographis, & nominibus debitorum, quia hæc vti non inuecta, & illata in prædium, vt ibi per-

petuo

petuo permaneant, ſed tantum donec exigantur, non cadunt ſub iſta hypotheca, vt firmant *Maſcard. dict. concl.* 210. *numer.* 19. *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 143. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *numer.* 36. vbi auctoritate aliorum plurium reiecit Baldum, qui reſtrinxit hanc opinionem ad futura *Pacif. de Salu. inſpect.* 3. *cap.* 5. *num.* 41. vbi in fine dicit, quod contrarium tenuit, & male *Zaſ. in* §. *item Seruiana num.* 18. *inſt. de act.*

109 Quo autem ad pecuniam diſtinguendum eſt inter eam quam præſidij cauſa quis retinet, & eam quam quis ita retinet, vt quotidie expendat, & in vſum vertat, quo enim ad iſtam ſecundam, quia non ita inuecta eſt vt perpetuo ibi ſit, prout requiritur ad hoc, vt inducatur hæc hypotheca, inde ſequitur, vt ipſa ei non ſubiaceat, vt tradunt *Zaſ. in* §. *item Seruiana num.* 22. *& ibidem Gomeſ. num.* 20. *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 135. vbi plura ad comprobationem huius ſententiæ adducit *Maſcard. de probat. concl.* 210. *num.* 16. quo vero ad primam, quia loco ſupellectilis habetur iuxta *l. ſi chorus* §. *his verbis ff. de leg.* 3. eodem modo cadit ſub hypotheca *Maſcard. dict. concl.* 210. *numer.* 17. quatenus tamen ſit illata in domum, ſecus autem ſi illata in prædium ruſticum, quia non eſt veriſimile, quod ibi illata fuerit dicto animo, vt ibi permanere perpetuo debeat, & ideo ſecus eſt dicendum, vt bene diſtinguit *Menoc. adipiſc. rem.* 3. *num.* 134. *& Statil. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 119. *&* 120.

110 Boues quoque aratorij, & alia inſtrumenta neceſſaria ad agriculturam propter publicam neceſſitatem agriculturæ, in hanc hypothecam, non cadunt *Gomeſ. in* §. *item Seruiana nu.* 30. *Poſt med. inſt. de act. Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 390. *num.* 76. *par.* 2. *Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 20. *num.* 1. *Pacif. de Saluian. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 45.

111 Et quidem generale eſt, vt in executionem hæc inſtrumenta gratia pignorum capi non valeant, vt ſunt *text. expreſſ. in l. executores* 7. *& l. pignorum* 8. *C. quæ res pign. cap. poſſ.* de quo late *Menoc. de Arbitr. caſ.* 378.

112 *& Ciarlin. contr.* 112. vbi ampliat procedere tam in foro ſæculari, quam in Eccleſiaſtico, & tam in hypotheca tacita, quam etiã in expreſſa, & alijs modis de quibus penes eum & *Menoc. & Caroc.* vbi ſupra, & alios infra citandos.

Controuertitur tamen valde, an hoc pro-

113 cedat etiam, vbi debitor aliud quam Boues, & inſtrumenta præfata non habeat, & opinionem negatiuam, quod videlicet tunc concluſio non procedat, ſed poſſit fieri in dictis bonis executio, tenuit *gloſ. in dict. l. executores ver. aratorium*, & cum ea *Ripa in tract. de peſte tit. de remed. præſeruat. num:* 221. *Plot.* qui alios allegat *de in lit. iur.* §. 42. *num.* 11: *verſ. fallit. in ſubſidium.*

114 Contrariam vero ſecutus eſt *Cyn. in dict. l. executores num.* 4. vbi reputat eam veriorem *Neguſan.* qui alios allegat *de pignor. par.* 2. *memb.* 3. *num.* 49. & latius contrarijs reſpondendo eam tuetur *Menoc. de arbitr. caſ.* 378. *num.* 10. *& ſeq.*

115 At controuerſiam iſtam, vt plurimum tollit conſuetudo, nam quod *dict. ll.* hodie de conſuetudine non ſeruentur, poſt *Salic.* aſſerit. *Neguſ. dict. num.* 49. *in fin. & Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 20. *num.* 18. *&* 19. vbi refert etiam *Aſin. in praxi* §. 31. *limit.* 33. aſſerentem eas non ſeruari in ſpecie Florentiæ, ſed in quibuſdam locis eas punctualiter ſeruari, in quibuſdam vero non, dicit *Bald. in dict. l. pignorum*, & cum eo tranſit *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 34.

116 Præterea, quia dicta prohibitio ne fiat executio in Bobus, & alijs inſtrumentis aratorijs, vt facta ne ita impediatur agricultura, fallit quando capiuntur non loco pignoris, ſed vt vendantur, vel dentur in ſolutum creditori, vt alia bona colantur, vt dicit *Plot. de in lit. iur.* §. 42. *ad fin.*

117 Et licet videatur, quod ita fraus facile fieri poſſet dd. legibus, dum ſemper aſſererent creditores velle vti præfatis animalibus pro cultura, quod non eſt permittendum, vt contra Plotum conſiderat *Menoc. de arbitr. caſ.* 378. *num.* 14. tamen poſſe de facili bonum Iudicem occurrere huic fraudi obligando emptorem, vel creditorem ad hoc faciendum dicit *Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 20. *num.* 14. & quidquid ſit de iſta cautela; quæ forſan remanere poſſet fruſtratoria ex defectu perſonæ, quæ curam ſuſcipere vellet obſeruandi, an obligatio iniuncta executioni demandetur, vel ne, videtur in propoſito locationis ſæpe ceſſare ſuſpicionem dictæ fraudis in caſu ſæpiſſime contingibili, quo videlicet locator Prædij retinere velit Boues, & alia in prædium ipſum illata, & ad eiuſdem culturam neceſſaria, hoc enim caſu credibilius eſt, quod ita agriculturæ inſeruient, quam ſi aſportentur à conductore, qui forte non habet aliud Prædium, quod illis colat, & ideo facile admitti poſſet limitatio Ploti, prout etiam ſenſiſſe videtur in ſpecie *Peregr. conſ.* 80. *num.* 14. *lib.* 3. licet ad hoc alleget tantum *Rip. in tract. de peſte tit. de remed. præſeruat. num.* 221. vbi non loquitur fauore locatoris, ſed dicit, quod ſi ruſticus habeat prædium proprium, & in eo inſtrumenta,

poſſint

poſſint capi in executionem inſtrumenta vna cum Prædio, non autem de per ſe ſola.

118 De mercibus pariter controuerſa iuris quæſtio eſt, an cadant ſub hac tacita hypotheca, & ſi placeat alicui videre ſectatores vtriuſque opinionis, adeat *Caroc. de loc. tit. de inuect. quæſt.* 25. vbi eos cumulat, & latius *Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap. 5. a num.* 83. *ad* 92. quorum vterque affirmatiuam veriorem dicit, circa quod non laboro, quia placet diſtinctio caſuum, quam facit *Menoc.* & ſecuti ſunt *Pacific. & Merlin. in locis infra citandis.*

119 Primus eſt quando agitur de prædio ruſtico, runc enim quia merces non poſſunt eſſe in illud illatæ ad hoc, vt ibi perpetuo permaneant, prout requiritur ad inducendam iſtam hypothecam; vt dictum eſt ſupra in principio huius capiruli, inde ſequitur, vt ſub ea non cadant *Menoc. de adipiſc. poſſ. remed. 3. num.* 125. *Statil. Pacif. de Saluian. interd. inſp. 3. cap. 5. num.* 94. vbi plene firmat *Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 46 n.* 11.

120 Secundus caſus, eſt, cum quis conducit domum non eo animo, vt in ea tabernam faciat, ſed quia eſt forte negotiator in eam inuehit merces, illaſque ibi diſtrahit, vel inde in alium locum rranſportat, & hoc pariter caſu procedit opinio negaiiua propter eamdem rationem ſupra in præcedenti caſu dictam *Menoc. d. rem. 3. num.* 126. *Pacif. d. cap. 5. num.* 95. *Merlin. d. quæſt. 46. num.* 12.

121 Tertius caſus eſt cum conductor, qui negotiationem exercet, Prædium Vrbanum ad illum effectum conducit, vt in eo merces retineat ſeu reponat, & vendat, & tunc procedit alia opinio, quod ſcilicet merces in illud inuectæ, cadant ſub hypotheca *Menoc. d. remed. 3. num.* 127. *Pacif. d. cap. 5. nu.* 96. *Merlin. d. quæſt. 46. num.* 13. & habet hæc opinio text. clarum *in l. 3. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tac. contrahatur.* vbi de horreo, diuerſorio, & area conductis, quod in eis illata, tacite ſint hypothecata, in horreo enim, & area negociationes exercebantur *l. quoties ff. de pecul. l. cum in plures §. locator horrei ff. locat. Connan. in Coment. lib. 4. cap. 10. num.* 7. & eſt horreum, quod hodie vulgo dicitur, magazenum *Alciat. in l. non ſolum §. morte num,* 58, *ff. de oper. non. nunciat. Menoc. d. rem. 3. num.* 129.

122 Dicetur autem prædium conductum ad effectum prædictum, nedum ſi fuerit pro hoc mero ſeruitio, prout ſunt magazena, ſed etiam ſi ſimul fuerit quoque pro habitatione conductoris, prout facere conſueuerunt mercatores, qui domus conducunt, in quibus continentur Apothecæ, & aliæ manſiones, in quas merces inuehunt, vt ibi eas vendant, & negocientur, vt declarat *Menoc. d. rem. 3. num.* 127.

123 Quartus caſus eſt, cum Pater familias conducit domum pro ſua habitatione, & in eam inuehit fructus propriorum prædiorũ tam ad vſum proprium, & familiæ, quàm etiam ad effectum vendendi, quod ſupereſt, & hoc quoque caſu in his inducitur hypotheca *Menoc. d. rem. 3. num.* 131. *Pacif. d. cap. 5. num.* 111. *Merlin. d. quæſt. 46. n.* 17.

124 Vnde patet nihil releuare, quod vna cum venalibus rebus, inuectę ſint etiam aliæ non venales, tam in caſu iſto, quam in pręcedenti, vt dicit *Menoc. ibidem num.* 130. *ad med. ver. quod fortius ex Gomeſ. in §. item Seruiana num. 19. verſ. ſed tamen inſt. de action.*

125 Et quoniam contra opinionem retentam
in his duobus vltimis caſibus, quod indu-
catur tacita hypotheca in venalibus oppo-
ni poſſet, quod iſtæ res, tam quam inuectæ,
& illatæ animo illas vendendi, non videan-
tur ita illatæ, vt perpetuo in domo perma-
neant, prout requiri ad hunc effectum ſæ-
pe dictum eſt, vt ſenſit *Mant. de tacit lib.* 11.
tit. 15. *num.* 35. reſponderi poteſt, quod ver-
ba illa *legis debitor ff. de pign. vt perpetuo ibi*
ſint, in quibus fundatur dicta concluſio, non
ſunt accipienda in proprio, & ſtricto ſigni-
ficatu, cum nulla res dici valeat perpetuo
eſſe poſſe, ſed intelligi debent, vt ibi ſint
durante locatione, vt dictum eſt ſupra, in
princ. huius cap. imo ſufficit eſſe ita illata, vt
ibi ſint, vt habetur *in l. in prædijs 7. ff. in quib.*
cauſ. pign. vel hypot. quod intelligi poteſt
durante indigentia earum rerum, iuxta ſuã
126 naturam, & qualitatem, vel vt ſufficiat
earum cauſa ædes conductas fuiſſe, runc
enim in eas inducuntur, vt ibi ſint, vt decla-
rat *Menoc. d. rem. 3. num.* 131. *poſt Connan.*
coment. lib. 4. cap. 16. num. 8.

Imo hypotheca, quæ competit pro mer-
cede magazeni, ſeu alterius manſionis lo-
127 catæ pro conſeruatione mercium, ſeu alia-
rum rerum, eſt fortior alia competente pro
mercede domus locatæ ſimpliciter ad ha-
bitandum, quia huic nullum reperitur con-
128 ceſſum priuilegium prælationis inter cæ-
teras *Rauden. reſol.* 30. *nu* 4. late *Mart. Med.*
dec. Sen. 20. *num.* 51. illa vero præfertur om-
nibus alijs etiam anterioribus, vt eſt text.
in l. huius ff. qui pot. in pign. & ratio huius
priuilegij eſt, quia qui locat horreum, vel
quid ſimile pro retinendis rebus, dat operã
illarum conſeruationi, & ideo facit rem
vtilem etiam alijs concreditoribus, quia ſi
bona debitoris non fuiſſent conſeruata, ipſi
non poſſent in eis aliquod ius prætendere,

&

& propterea non debent eius ſatisfactionē
impedire *Iaſ. in* §. *item Seruiana num.* 60.
inſt. de act. Paſif. de Saluiano inſp 3. *cap.* 5.
num. 6. & bene diſtinguendo explicat *Gra-*
tian. diſc. 68. *num.* 4. *& diſc.* 713. *num.* 1. *&*
2. & alijs adductis *Merlin. de pignor. lib.* 2.
quæſt. 67. *num.* 46. *&* 47. *Amat. reſol.* 5. *n.* 6.
Et licet eamdem prælationem compete-
129 re etiam locatori domus ad habitandum
in inuectis, & illatis propter identitatem ra-
tionis firmare conatus fuerit ſignanter *Pe-*
regrin. conſ. 80. *num.* 11. *lib.* 3. ad quem ſe
remittit *Paſcal. de patr. poteſt. part.* 4. *cap.* 6.
num. 68. *ad fin.* tamen à prædicta diſtinctio-
ne non erit recedendum cum ſit receptior,
130 ac etiam de iure verior, vt patet ex addu-
ctis per præcitatos, & ſignanter *Gratian.* &
monet poſt alios *Gait. de credito cap.* 4. *quæſt.*
2. *num.* 1586.
Inſiſtet tamen aliquis, dicens, creditor
ex cauſa alimentorum habet prælationem
inter alios, ſed creditor ex cauſa habi-
tationis eſt creditor ex cauſa alimento-
rum, quia in alimentis venit habitatio *l. le-*
gatis 6. *ff. de alim. & cib. leg.* ergo creditor
ex cauſa habitationis, & ſic locator domus,
debet cæteris præferri, prout in ſpecie ar-
gumentatur *Carlenal. de iudic. tom.* 2. *lib.* 1.
quæſt. 29. *num.* 19. vbi etiam teſtatur ita ob-
tinuiſſe in Regia Curia pro Domino domus
locatæ contra creditores anteriores condu-
ctoris in rebus inuectis, & illatis, & argu-
mentum quatenus procedat, non infert tan-
tummodo ad inuecta, & illata, ſed ad om-
nia bona conductoris, at penes me non eſt
omnino tutum, & quoniam ſit etiam fauore
famulorum prætendentium pro ſua merce-
de eamdem prælationem, ideo dicam ali-
quid de eo infra *Cap. ſeq. à num.* 36.
In ſpecie autem huic tacitæ hypothecæ
131 in inuectis præfertur creditor pro funere
conductoris, vt eſt text. *in l. & ſi* 14. §. *ſi*
colonus ff. de relig. & ſumpt. fun. Carpan. ad
ſtat. Mediol. cap. 390. *num.* 76. *part.* 2. & hy-
potheca dotis *Gratian. diſc.* 713. *nu.* 1. *Mart.*
Med. dec. ſen. 20 *num.* 6. quæ videtur præfe-
132 renda etiam vbi locatio fuit pro ipſis
rebus conſeruandis, dum præfertur compe-
tēti ex cauſa meliorationis rei, vt firmat ibi-
dē *Mart. Med.* & dixi *in Cap.* 33. *de fructibus.*
Item diſtinguitur hypotheca iſta indu-
133 cta in rebus venalibus, inducta ab in cæ-
teris rebus, quod iſta durat etiamſi res ſint
venditæ, ſeu aliter in alium translatæ, ita vt
poſſint actiones ex ea orientes intentari etiā
contra tertium, cauſam à conductore habē-
tem, vt late reiecto *Iaſ.* contrarium ſentien-
te firmat *Neguſ. de pign. par.* 2. *memb.* 4. *nu.*
131. *& ſeqq. Mant. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15.
num. 11. & late etiam *Menoc. de adipiſc. d.*
134 *rem.* 3. *num.* 55. *& ſeqq.* licet contra ipſum
tertium non poſſit intentari iudicium exe-
cutiuum, nec vti facultate ingrediendi pro-
pria auctoritate, ſed debeat locator inten-
tare actionem hypothecariam, vt docet
Bart. in l. Creditores 3. *num.* 24. *ver. ſed con-*
tra prædicta C. de pignor. vbi reddit rationem,
quia illud ius executiuum, quod locator
habet, vt includantur res inuectæ, eſt limi-
135 tatum, & reſtrictum certo loco, ideſt, vt
includantur in domo, & ideo ſi extrahantur,
non poteſt exerceri, ſecus autem ſi vendi-
tæ tantum ſint, & traditæ, & adhuc in do-
mo ſua exiſtant, quia tunc poterit exerce-
ri dictum ius includendi, vt dicit ipſe *Bart.*
ibi. Neguſ. d. memb. 4. *num.* 132. *poſt med.*
Mut. ad conſuet. Panor. cap. 34. *numer.* 11.
Gratian. diſcept. 117. *num.* 12. *& ſeqq.*
136 Hypotheca verò inducta in rebus vena-
libus, quatenus illæ res vendantur, extin-
guitur, ita vt res ipſæ tranſeant in empto-
rem liberæ *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *numer.*
130. *ad med. Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5.
num. 99. vbi alios pleniſſime cumulat.
137 Verùm concluſio iſta declaratur primò,
vt procedat quatenus merces non fuerint à
locatore incluſæ modo, quo ſupra fuit expli-
catum incluſionem à locatore fieri, quia
tunc non poſſent alienari in præiudicium
ſuæ hypothecæ *Iaſ. in* §. *item Seruiana ſub*
num. 51. *inſt. de action. vbi & Zaſ. num.* 28.
& plene *Pacif. d. cap.* 5. *num.* 101. *& ſeq.*
138 Et idem erit ſi intentata fuiſſet iam actio
hypothecaria, vel alias iudicium ſuper ea
motum foret, quia tunc pariter per earum
diſtractionem non poteſt locatori in hypo-
theca præiudicium fieri, *Stracc. de mercat.*
tit. mandat. in fin. num. 8. *Neguſ. de pignor.*
par. 2. *memb.* 2. *num.* 23. *Gait. de credit. cap.*
4. *num.* 180. *& ſeq. Mareſcot. Var. cap.* 24. *nu.*
10. *lib.* 1. *Put. deciſ.* 289. *ante med. ver. ita*
quod actio lib. 2. *deciſ.* 181. *num.* 2. *part.* 4. *diu.*
Secundo declaratur, vt extinguatur hy-
139 potheca, & merces tranſeant liberæ qua-
tenus vendantur ſpecialiter, ſecus autem
ſi vendatur tota Apotheca, ſeu totum ne-
gotium, aut aliqua eius pars integralis, quia
tunc hypotheca durat *Manent. conſ.* 113. *nu.*
9. *& ſeq. Gait. de credit. cap.* 4. *num.* 180. *&*
ſeq. Mareſcot. variar. cap. 24. *num.* 2. *& ſeq.*
lib. 1. *Put. deciſ.* 282. *lib.* 2. *Caualer. dec.* 159.
num. 5. *& per tot. Pacific. de Saluian. inſp.* 3.
cap. 2. *num.* 191. *& ſeq. Rot. poſt eum deciſ.*
125. *n.* 3. *& ſeq. & dec.* 126. *n.* 5. *& dec.* 105. *n.*
2. & poſt *Roderic. de Priuil. & concurſ. cre-*
dit. dec. 4. *præſertim ſub num.* 9. *& ſeq.*

140 Et quando merces venduntur ſpecialiter, ita vt venditæ remaneant liberæ, ſi conductor alias merces emat, & loco illarum eas ſubroget hypotheca continuatur, & durat in iſtis ſubrogatis *l. cum tabernam ff. de pignor. Mandel. conſ.* 718. *num.* 3. *Gratian. diſc.* 897. *num.* 16. *Rot. poſt Statil. deciſ.* 125. *nu.* 1. vbi de magis communi *& deciſ.* 126. *nu.* 3. vbi de veriori, magis communi & à Rot. recepta *ac in d. deciſ.* 4. *num.* 9. *& ſequen. poſt*

141 *Rodriguez.* prout etiamſi pretium non ſit exactum, vel exactum adhuc exiſtat, & illud cadet in eamdem hypothecam, nam Apotheca, & negotium, in quo merces minutatim venduntur, eſt quid vniuerſale, in quo pretium ſuccedit loco rei. *Bal. in l. cum tabernam num.* 1. *poſt med. verſ. & ex hoc ſume argumentum ff. de pign. Neguſ. de pign. part.* 2. *memb.* 2. *num.* 19. *ad fin. Gait. de credit. cap.* 4. *num.* 189.

142 Ex quo verò, vt dictum eſt, hypotheca hæc tacita durat etiamſi res Inuectæ, & illatæ fuerint venditæ, aut aliter in alium translatæ, infertur veram eſſe etiam opinionem, quod duret, etiamſi per ipſum inquilinum fuerint e domo conducta in alium locum aſportatæ, vigente ſemper eadem ratione, quod nō poteſt facto cōductoris tolli obligatio fauore locatoris ſemel inducta, prout bene docuit *Bald. in l. certi iuris n.* 12. *ver. quid ſi inquilinus C. locat.* quem ſequitur *Neguſ. de pign. part.* 2. *memb.* 4. *n.* 142. vbi dicit Baldū erraſſe allegando text. *in l. vnde falſam ff. de conſt. pec.* dum voluit allegare *l. vtrū* §. *vnde falſam. eod. tit.* ſed talis error in meo codice non adeſt, quia in eo legitur allegata *l. vtrū* §. *vnde falſam Maſcar. de probat. concl.* 210. *num.* 9. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *n.* 23. *Pacif. de Saluiano inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 12.

143 intelligendo tamen quatenus fuerint ab initio illata animo, vt ibi permanerent, alias enim non incidiſſent in hypothecam, vt ſæpe dictum eſt, & ideo fruſtra quæreretur de eius continuatione, vt aduertit *Neguſ. ſub d.*

144 *num.* 142. & poſſet etiam agi contra conductorem, vt eas reportet in domum, vt poſt *Reboff. tradit Gratian. diſc.* 117. *num.* 14. *per text. in leg.* 1. *ff. de Saluian. interd. & Cepol. cant.* 81.

An autem ad inducendam iſtam hypothecam requiratur bona eſſe illata intra ipſam domum, vel ſufficiat, quod ſint illata in porticum, indeciſum reliquit *Bald. in d. l. certi iuris num.* 17. *ver. ſed pone C. locat.*

145 ſed opinionem, quod hæc illatio in porticum iunctum domui ſufficiat, tenet, & auctoritatibus comprobat *Neguſ. de pignor. par.* 2. *memb.* 4. *num.* 139. vbi etiam reddit ratio-

146 nem, quia licet porticus non ſit propriè domus de per ſe, tamen eſt pars domus, & in locatione domus continetur, & eum ſequitur *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 146. *& ſeq. Maſcar. de probat. concl.* 210. *numer.* 5. *Mantic. de tac. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 5. *Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. *&* 8. & idem eſt de illatis in Apothecam, horteum, ſta-

147 bulum, Aream, vel curtim domui iunctis, quia viget eadem ratio *Neguſ. d. memb.* 4. *num.* 138. *ad fin. Mantic. de tac. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 3. *&* 4. vbi etiamſi ſtabulum ſit ſeparatum à domo, quod videtur admittendum, quatenus ſeruiat domui, & in locatione domus acceſſorie fuerit comprehenſum, iuxta tradita ſuo loco.

Circa vero illata in molendinum condu-

148 ctum, quatenus molendinum ſit iunctum domui, & in eo habitetur, quia tunc reputatur prædium Vrbanum *Cepol. de ſeruit. vrb. præd. cap.* 11. *num.* 8. *& ſeq.* inducitur in eis hypotheca, prout in illatis In domum, vt dicit *Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 123. quatenus autem non ſit iunctum domui, nec in eo habitetur, quia tunc reputatur potius prædium ruſticum *Cepoll. vbi ſupra*, tunc vt inducatur hypotheca, neceſſe eſt locatorem ſcire bonorum illationem, vt

149 dictum eſt ſupra, quoad illata in prædijs ruſticis, & in his terminis procedit doctrina *Baldi in l. certi iuris num.* 10. *verſ. quid in molendino C. locat.* vt declarat *Pacif. de Salu. d. cap.* 5. *num.* 124. vbi cum hac diſtinctione conciliat *Neguſ. d. memb.* 4. *num.* 144. *cum Menoc. d. rem.* 3. *num.* 152. qui videntur circa prædicta bona in molendinum illata diffidere *Maſcard. de probat. concl.* 210. *num.* 3.

Et hæc quæ dicuntur de illatis in molen-

150 dinum, procedunt etiam in illatis in furnum, quia idem de eo iudicatur, ac de molendino *Bald. in d. l. certi iuris numer.* 10. *in fin. Pacif. de Salu d. cap.* 5. *nu.* 126.

151 In Naui quoque, quæ inferuntur, huic hypothecæ pro mercede nauis conductæ, ſubiiciuntur *Bald. in l. certi iuris num.* 10. *C.*

152 *locat.* vbi dicit nauim æquiparari vrbano non ruſtico prædio *Neguſ. de pignor. part.* 2. *memb.* 4. *num.* 140. vbi dicit, quod licet neſciat videre quomodo *l.* 1. §. *ſi quis de naui ff. de vi, & vi armata*, quam allegat *Bald.* probet, tamen putat deciſionem veriſſimam, & late eam comprobat reſpondendo contrarijs, & eum ſequitur *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 6. *Maſcar. d. concl.* 210. *nu.* 4. *Menoc. adipiſc. rem.* 3. *num.* 150. *Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 4.

153 Et idem eſt de illatis in vehiculum conductum,

154 ductum, nam nauis, & vehiculum æqui-
parantur *l. 1. §. ſi quis de naui ff. de vi & vi
arm. Neguſ. d. memb. 4. num. 141. Maniic.
de tac. d. tit. 15. num. 7.*

155 Imo his duobus caſibus, nempe ſiue aga-
tur de mercede nauis, ſiue de mercede ve-
hiculi, hypotheca in rebus illatis habet præ-
lationem alijs, quamuis poſterior ſit, vt eſt
text. expreſſ. in l. huius 6. ff. qui potior, in pign.
ex quo tollitur omnis difficultas circa ipsã
inductionem hypothecæ, vt notandum di-
cit *Neguſ. d. num.* 141.

156 Dubitant aliqui, an hæc hypotheca ceſ-
ſet, ſi locator de aliqua alia ſpeciali hypo-
theca expreſſe ſibi proſpexerit, & affirma-
tiuam tenuerunt *in d. l. certi iuris C. locat. Cyn.
Ang. Salic. num. 6.* & alij qui pro ratione ad-
157 ducunt regulam illam, quod prouiſio ho-
minis, facit ceſſare prouiſionem legis *l. fin. &
ibi Bald. in princ. C. de pact. conu.* ſed contrariã
opinionem tenuit *Bald. in d. l. certi iuris
num. 17. C. locat.* vbi reſpondet dictam regu-
158 lam locum habere, quando prouiſio le-
gis eſt facta in defectum Pronifionis homi-
nis, non autem quando ex diuerſo fonte, &
noua radice procedit lex, prout in hoc ca-
ſu propter factum inducentis res in domũ,
eamdem opinionem relatis contrarijs ſe-
quitur *Neguſ. de pignor. part. 2. memb. 4. n.
138. ver. quarto amplia Maſcar. de probat.
concl. 210. num. 2. Menoc. de adipiſc. rem. 3.
num. 155. Mansic. de tacit. lib. 11. tit. 15. nu.
19. & 20. Pacif. de Salu. inſp. 3. cap. 5. num.
2. Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 390. num. 57.*
penes quos alij, vnde patet hanc tenendam
tanquam magis communem, & magis ve-
ram, prout etiam poſt alios monet *Gratian.
diſc. 117. num. 11.*

159 Verum, quod ſi datus ſit fideiuſſor pro
ſolutione penſionis, ceſſet d. tacita hypothe-
ca bonorum inuectorum pro eadem penſio-
ne inducta, cenſuit poſt alios *Muta ad con-
ſuet. Panor. cap. 34. num. 8. & Gratian. diſc.
117. num. 8.* ſed dum tenemus opinionem,
160 quod dicta hypotheca tacita non ceſſet
per aliam ſpecialem expreſſam, idem quo-
que dicẽdum videtur hoc caſu dati fideiuſ-
ſoris, cum militet eadem ratio, vt ſenſit
Merlin. de pign. lib. 2. quaſt. 67. num. 98. &
quidem in ſatisdatione non vtimur Attili-
cini ſententia, qui putabat ſi ſatisdetur ali-
cui certæ pecuniæ, recedere eum á pigno-
tibus dicit *Vulpian. in l. item liberaretur 6.
in fin. ff. quib. mo. pign. vel hypot. ſolu.*

Nec obſtat quod imo in ſpecie huius hy-
pothecæ in inuectis, & illatis eam ceſſare ſi
datus ſit fide iuſſor, adſit *text. in l. penul. ff.
quib. mod. pign. vel hypot. ſolu.* quia ibi con-
161 ductor conuenerat inuecta pignori eſſe,
donec merces ſoluta, aut ſatisfactum loca-
tori eſſet, & Labeo dicit, quod dum deinde
locator mercedis nomine fideiuſſorem ac-
cepit, ſatisfactum ei videri exiſtimat, & ideo
illata pignori eſſe deſijſſe. Vnde patet eum
moueri ita decidere ex pacto illo, quod in-
uecta pignori eſſe deberent, donec eſſet ſa-
tisfactum creditori, & ita conciliari dictum
textum cum alio *in d. l. item liberaretur* in
quo tale pactum non aderat, vt docet *gloſ.
in d. l. penul.* & latius *Neguſ. d. part. 2. memb.
4. num. 91. ver. nec obſtat text. cum duob. ſeqq.*
vbi etiam remouet obiectum, quod fieri
poſſet dicendo, quod quatenus ceſſaret hy-
potheca vigore pacti hoc intelligi deberet
de hypotheca expreſſa, in qua aderat pa-
ctum, & remaneret tacita, dum ea non ceſ-
ſat per expreſſam, vt dictum eſt, & ideo non
poſſet dicere abſolute I.C. prout dicit, illa-
162 ta pignori eſſe deſiiſſe, inquit enim ipſe
Neguſ. quod in d. l. penul. hypotheca tacita
fuit ſublata per expreſſam, ex quo ibi pro-
uiſio hominis de hypotheca expreſſa, fuit fa-
cta ad nouandam prouiſionem legis de ta-
cita.

163 Aduertendum tamen, quod quatenus
etiam ex prædictis ceſſaret in bonis inuectis
& illatis tacita hypotheca, non tamen pro-
pterea ceſſaret via, & ius executiuum ad-
uerſus eadem bona, vt ſupra, competens,
quia eſt quid diuerſum, & tanquam vtilius
non cenſetur remiſſum *Rebuff. de liter. oblig.
art. 4. gloſ. 2. num. 10. Gratian. diſc. 117.
numer. 9. Merlin. de pign. dicta quaſt. 67.
num. 99.*

164 Denique non omittendum adnotare,
quod hæc hypotheca eſt priuilegium perſo-
nale locatoris *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.
389. num. 4. & cap. 390. num. 103.* & ideo
non tranſit in ſingularem ſucceſſorem, puta
ceſſionarium crediti *Pacif. de Saluian inſp.
3. cap. 2. num. 923.* & latiſſime probat *Gra-
tian. diſc. 117. num. 16. & ſeq. vſque ad fin.
Merlin. de pignor. lib. 2. quaſt. 67. num. 96.*
imo dicit Pacif. ibi eam cedi non poſſe, ſed
165 verius videtur contrarium, ſaltem ſi ceſſio
eius ſit ſpecialis, & expreſſa, vt ſenſit *Gra-
tian. vbi ſupra*, quia hoc hypothecæ tacitæ
beneficium, quod conceditur locatori, non
tam perſonam ipſius reſpicit, quam ipſam
actionem pro mercede rei locatæ, & ideo
cum ea cedi poſſe debet, iuxta firmata *per
Oleam de ceſſ. iur. tit. 6. quaſt. 2. num. 12. Rot.
coram Gregor. deciſ. 456. numer. 6. & ibi
Adden.*

De hypotheca, & prælatione, an, & quando competat locatori operarum aduerſus alios Creditores,

1 *Hypotheca cum pralatione an competat pro mercede operarum, eſt magna controuerſia.*
2 *Hypothecam cum prælatione non competere regulariter pro mercede operarum probatur.*
3 *Hypotheca tacita vt inducatur, requiritur lex expreſſa, nec ſufficit quod dicatur à Doctoribus.*
4 *Hypotheca tacita inducta à Lege in vno caſu extenditur ad alios in quibus militat eadem ratio,*
5 *Ratio legis quando eſt expreſſa, tunc lex quamuis odioſa comprehendit omnes caſus in quibus ipſa ratio militat.*
6 *Et iſta non reputatur extenſio legis, ſed comprehenſio in ea.*
8 *Impendens ad rem conſeruandam acquirit in ea hypothecam cum pralatione aduerſus alios creditores.*
9 *Idem procedit in eo qui credidit pro cibarijs nautarum, & in mercedibus horreorum, ac vecturis, & ſimilibus.*
10 *Idem in eo qui locauit operas ſuas pro curru ducendo, vel naui gubernanda, & ſimilibus.*
11 *Idem in cuſtode Animalium, vel mobilium, aut fructuum.*
12 *Idem de curatore, & adminiſtratore.*
13 *Tutores, & curatores an pro eorum mercede habeant obligata bona pupilli vel minoris, eſt magna controuerſia.*
14 *Tutor datur perſona.*
15 *Decl. dari perſona primario, ſecundario vero rebus.*
16 *Inſtitores, & ſimiles miniſtri negotij habent hypothecam pro ſua mercede in rebus eiuſdem negocij.*
17 *Artifices, & Fabri habent hypothecam cum pralatione in rebus per eos factis, vel reparatis.*
18 *Aduocati, & Procuratores, qui hæreditatem defenſarunt, habent pro ſua mercede hypothecata bona hæreditaria cum pralatione.*
19 *Decl. priuilegium hypotheca, & pralationis competens pro mercede operarum, intelligi pro mercede mere neceſſaria, & non vltra.*
20 *Decl. 2. non bene iudicari ab euentu an opera praſtita fuerint neceſſaria, vel ne, ſed ſufficere quod prudenter fuerint ab initio praſtita.*
21 *Decl. 3. hypothecam competentem pro mercede in rebus conſtructis, ſeu reparatis praferri etiam hypotheca expreſſæ anteriori.*
22 *Et ideo in concurſibus operarij non ſunt compellendi dari cautionem de reſtituendo prioribus, & potioribus.*
23 *Lim. vt non praferatur anteriori competenti pro dote.*
24 *Ampl. vt etiamſi non appareat quæ ſit anterior praferatur dos.*
25 *Et etiamſi hypotheca fauore locatoris operarum ſit expreſſa.*
26 *Secus ſi additum ſit pactum, quod nemini poſſit acquiri ius in praiudicium meliorantis.*
27 *Dotis hypotheca præfertur ſi anterior, vel æqualis, non autem ſi poſterior.*
28 *Idque etiamſi hypotheca pro mercede anterioris, ſi tantum tacita.*
29 *Hypotheca pro mercede operarum in rebus refectis concurrit cum priuilegio impenſarum funeris.*
30 *Studiorum cauſa æquiparatur cauſa dotis.*
31 *Studiorum cauſa non reperitur conceſſa tacita hypotheca.*
32 *Sed datur ex identitate rationis cum dote cui eſt conceſſa & num. 35.*
33 *Ciuitates ſine legibus, & legum magiſtris regi non poſſunt.*
34 *Studiorum priuilegia competunt etiam pro ſalarijs profitentium ſtudia.*
36 *Famuli neceſſarij habent pro eorum mercede hypothecam cum prælatione.*
Sed vide num. 39. 40. & 41.
37 *Famulatus neceſſarius eſt pars alimentorum.*
38 *Creditori ex cauſa alimentorum an competat hypotheca cum prælatione, eſt quaſtio controuerſa.*
42 *Pauperes, & miſerabiles perſona habent priuilegium in Vrbe, vt alijs creditoribus praferantur ex Bulla Pij V. pro ſcutis quinquaginta.*
43 *Etiamſi ſint creditores pro maiori ſumma.*
44 *Et prædictum priuilegium ſeruari debet à quocumque Iudice ordinario.*
45 *Miles creditor ſtipendij ſui Caporalis accipientis à Principe pro ſe, & alijs militibus praſertur in eo omnibus alijs creditoribus ipſius Caporalis etiam anterioribus.*

CAPVT XLI.

Vidimus in præcedentibus capitulis de
hypotheca, & prælatione competente
locatori bonorum, nunc videndum ſequitur
an, & quando competant locatori opera-
1 tum, in qua quæſtione ſumma contentio eſt,
vt dicit *Add. ad Rodriq. de concurſ. credit.
par. 1. art. 3. num. 47.* iuxta modernam im-
preſſionem, negant enim aliqui eas dari, vt
ſignanter *Pariſ. in l. 1. num. 218. ff. ſol. matr.*
& ibidem *Bolognet. num. 235.* alij vero affir-
mant, quos referunt, & ſequuntur *Viſcont.
in ſuis concluſ. ver. operarius. prope fin. verſ.
& habet*, & latiſſime *D. Lanfr. Zacch. de ſa-
lario quæſt. 94. per tot.*
2 Verum quidquid contendant alij, reſolu-
tiue ac breuiter, iuxta ſolitum, procedendo,
videtur conſtituenda regula negatiua, quia
non reperitur à lege talis hypotheca pro
credito mercedis conſtituta, & ideo non
curandum, quid dicant Doctores, cum ipſi
non habeant talem auctoritatem tacitam
3 hypothecam inducendi, ſed neceſſe ſit eam
à lege expreſſe conceſſam eſſe *gloſ. in l. 2. §.
fin. verſ. priuilegium ff. de priuil. credit.* &
pluribus congeſtis firmant *Caſtill. controu.
tom. 4. cap. 61. num. 68. ad fin. & ſeqq. & Sal-
gad. in labyr. par. 1. cap. 10. num. 39.*
4 Quia tamen reperiuntur plures tacitæ
hypothecæ à lege expreſſe diuerſis ex cau-
ſis, & rationibus conſtitutæ, etiam cum pri-
uilegio prælationis, in caſibus, in quibus
dictæ cauſæ, vel rationes legis omnino mi-
litant, recedendum erit à dicta regula, quia
vbi militat eadem ratio, ibi & eadem Iuris
diſpoſitio militare debet *l. non poſſunt ff. de
legib. l. his ſolis C. de reuoc. donat. Menoc.*
de

de præſumpt. lib. 1. *quæſt.* 5. *num.* 8. *Caſſad.*
ſuper reg. deciſ. 37. *num.* 2. *Verall. deciſ.* 177.
num. 5. *par.* 1. etiamſi verba legis non ſerui-
rent, quia ſufficit identitas rationis, & ſimi-
litudo caſuum ad hoc, vt cenſeantur in ipſa
lege comprehenſi, vt firmant *Crauet. conſ.*
190. *num.* 2. *& Rot. deciſ.* 537. *num.* 16. *par.*
1. *rec.* fortius quando ratio eſt expreſſa, quia
5 tunc diſpoſitio, quamuis odioſa, dicitur cō-
prehendere omnes caſus, in quibus ipſa ra-
tio militat, etiam deficientibus verbis *Alex.*
conſ. 171. *num.* 4. *vol.* 7. *Pariſ. conſ.* 69. *nu.* 6.
lib. 4. *Hond. conſ.* 4. *numer.* 26. *& ſeq. lib.* 1.
6 *Gregor. deciſ.* 293. *num.* 14. nec iſta reputa-
tur extenſio legis, ſed comprehenſio in ea
gloſ. in cap. 1. *verſ. Italia de temp. ordin. in*
6. *Pariſ. qui communem dicit conſ.* 16. *num.*
24. *lib.* 3. Et in ſpecie de legibus inducenti-
7 bus hypothecam, quod comprehendant ca-
ſus diuerſos ab expreſſis eamdem, vel ſimi-
lem rationem habentes, latiſſime articulo
ex profeſſo diſcuſſo probat *Acoſt. de priuil.*
credit. prælud. 1. *num.* 14. *& ſeqq. per tot.* vbi
etiam *num.* 20. citat concordantes.
8 Dum igitur habemus *l. interdum* 5. *ff. qui*
potior. in pign. inducentem tacitam hypo-
thecam cum prælatione aduerſus alios cre-
ditores etiam anteriores ad fauorem eius,
qui impendit ad rem conſeruandam & *l.*
huius ibidem immediate ſequentem, quæ
reddit dicti priuilegij rationem, dicens *huius*
enim pecunia ſaluam fecit totius pignoris cau-
ſam, ac propterea illud expreſſe ampliat ad
eum, qui credidit in cibaria nautarum; ſine
9 quibus nauis ſalua peruenire non poterat,
aut alias expenſas fecit, vt res ſaluæ fiant,
necnon in ſpecie etiam ad mercedes hor-
reorum, & vecturas iumentorum, vtrque
negari non poteſt idem eſſe dicendum in
ſimilibus mercedibus, vt puta ſi res aſpor-
tatæ fuerint per homines, vel homo circa
ipſam aſportationem operas ſuas locauerit,
10 vti pro curru ducēdo, vel naui gubernanda,
nulla enim ratio diſparitatis aſſignari poteſt,
cur tribui debeat dictum priuilegium ve-
cturæ iumentorum, & non præfatis merce-
dibus operarum, ergo & in iſtis camdem
legem procedere dicendum eſt ex prædictis,
& ſic limitari dictam regulam ſuperius con-
ſtitutam, quod hypotheca non competat:
idemque dicendum erit in omnibus alijs
caſibus, in quibus vrgeat dicta ratio legis,
ſcilicet vbicumque agatur de rebus conſer-
uatis, ſiue conſeruatæ ſint mediante pecu-
nia, ſiue mediantibus operibus, cum idem
ſit, prout etiam docuit *Ripa in l.* 1. *num.* 3.
& ſeqq. ff. in quib. cauſ. pign. & alijs adductis
ſequitur *Mart. Medic. dec. Senen.* 19. *n.* 17.

11 Vnde alius caſus erit, ſi adhibitus fuerit
cuſtos, puta animalium, vel mobilium aut
fructuum, eius enim opera ſaluata dicentur
res, quam cuſtodiuit, & proinde in ea dictā
hypothecam cum prælatione habebit pro
credito ſuæ mercedis, vt poſt alios plures
tradunt *Carocc. de loc. tit. de differmit. quæſt.*
5. *num.* 4. *Gait. de credit. cap.* 4. *num.* 1558.
Mart. Med. dict. deciſ. 19. *num.* 17. *D. Lanfr.*
Zacch. de ſalar. q. 99. *n.* 19.
12 Eademque ratione idem dicendum erit
de curatore, & Adminiſtratore, prout de
curatore dato hæreditati iacenti, latiſſime
probat *Mart. Med. dict. deciſ.* 19. *per tot.* &
generaliter de adminiſtratore, pleniſſime
firmat *Salg. in labyr. credit. par.* 3. *cap.* 9. *n.* 15.
Merlin. de pignor. lib. 3. *quæſt.* 5. *num.* 30. vbi
idem dicit de tutoribus, & curatoribus ge-
neraliter, prout etiam dicit *D. Lanfr. Zacch.*
de ſalar. q. 99. *n.* 18.
13 Verū in tutoribus, & curatoribus pupilli,
vel minoris, res non tranſit ita de plano, ſed
imo eſt maxime dubia penes *Mart. Medic.*
ibidē n. 3. dubiū enim ei faciunt late tradita
per *Surd. de aliment. tit.* 9. *q.* 44. vbi latiſſime
diſputat, an tutor habeat obligata bona pu-
pilli, & poſt adducta argumenta pro vtraque
opinione cum eorum ſolutionibus, videtur
tandem *num* 60. inclinare in affirmatiuam,
ſed dicit, quod in foro difficile eſſet pro ea
obtinere propter auctoritatem *Alberici*, qui
in *l. pro officio C. de adminiſtr. tut.* tenuit
contrariam; quam contrariam tenuerunt
etiam *Rip. in l. dabimus num.* 13. *ff. de priuil.*
credit. Gutier. de tutel. par. 2. *cap.* 16. *num.* 20.
& alij ſecundum eum. At Surd. & alij non
loquuntur de iſta hypotheca cum prælatio-
ne, quæ competit in re ad fauorem eius, qui
vel pecunia, vel labore cooperatus eſt ad
ipſius rei ſaluationem, iuxta dicta *l. huius ff.*
qui potior. in pign. hab. ſed loquuntur de
tutore, qui præſtitit de ſuo alimenta pupillo,
& quærunt, an pro repetitione, ipſe habeat
obligata bona pupilli, & ſuſtinendo affirma-
tiuam, deducere conantur obligationem
ex quo econtra lex tribuat pupillis, vt ha-
beant obligata bona tutorum pro mala ad-
miniſtratione. Vnde poſſet forſan ceſſare
dubium dicti Auctoris tanquam deductum
ex quo dubia ſit alia quæſtio prorſus diuer-
ſa. Sed adhuc difficultas oriri poteſt in pro-
poſito mercedis, & hypothecæ de qua agi-
mus, ex dictis in præcedenti *cap.* & non ſolū
ex quo tenuimus tacitam hypothecam, quæ
inducitur à lege fauore locatoris in inue-
ctis, & illatis, non procedere in bonis mi-
14 norum, ſed magis quoad tutorem, quia nō
rei, ſed perſonæ Tutor datur, vt dicit *Impe-*
rat.

rat. in §. ad certum in fin. inſtit. qui teſt. tut. dar. poſſ. & proinde eius operæ non ſunt in conſeruandis rebus, & non applicatur ratio *d. l. interdum 5. & l. ſeq. ff. qui potior. in*
15 *pign. hab.* & ſi replicetur eum dari principaliter perſonæ, ſecundario verò rebus, vt *not. gloſ. in d. §. ad certum in ver. perſona*, & patet *ex §. datus inſt. de excuſat. tut.* id releuare poteſt, quoad inducendam hypotecam, at non quo ad dandam prælationem, prout videmus in inuectis, & illatis in domum locatam ad habitandum, quæ licet ſecundario inſeruiat etiam pro conſeruatione mobilium in eam illatorum, tamen non inde infertur, vt in eis locator prælationem habeat, prout eam habet, qui locauit domum primario, & principaliter pro rebus, iuxta magis receptam opinionem, de qua *in dicto cap. præcedenti a n. 127.*

Sic competet dicta hypotheca pro mer-
16 cede inſtitorum, & ſimilium miniſtrorum negotij in rebus eiuſdem, dum & ipſi dant operam earum acquiſitioni, & conſeruationi *Roderic. de priuil. credit. part. 1. art. 3. nu. 59. iuxta modern. impreſſ. cum addit. Acoſt. eod. tit. reg. 2. ampliat. 2. num. 9. Gait. de credit. cap. 4. in appendic. num. 123. D. Lanfranc. d. quæſt. 99. num. 20.* quod & applicatur exactoribus *Carleual. de iudic. tom. 2. diſp. 32. num. 4.*

17 Idemque eſt in artificibus, nam faber, qui reparauit domum, habere debebit dictã hypothecam cum prælatione in ea, ſic ſutor in veſte, ſcriptor in libro ſcripto, mareſcalcus in equo *Ang. in d. l. interdum num. 2. ff. qui potior in pign. Gait. de credit. cap. 4. in append. num. 32.* cum alijs adductis *per Merlin. de pign. lib. 3. quæſt. 5. num. 25.*

Et alijs ſimilibus quamplurimis omiſſis, qui videri poterunt penes præcitatos, & ſignanter *Gait. de credit. d. cap. 4. à nu. 1558. Merlin. d. quæſt. 5. D. Lanfr. d. quæſt. 99.*
18 etiam Procuratores, & Aduocati, qui bona hæreditaria defenſarunt, pro eorum mercedibus ipſam hypothecam, & prælationem habebunt, eadem ratione in ipſis militante, prout firmauit *Rot. in Rom. Salarij coram Oradino tranſcripta per D. Lanfr. ibi ſub num. 10. & prius impreſſa per Fenzon. ad ſtat. Vrb. decíſ. 70.* & de ea etiam meminit *Gratian. diſc. 257. num. 26.* qui idem firmat, ibi *ſub num. 17.* & idem tradunt etiam *Rodriq. de præfer. credit. part. 1. art. 3. num. 18. Barboſ. in cap. non licet 11. quæſt. 3. num. 6. Gait. de credit. cap. 4. num. 2016. Statil. de ſaluian. inſpect. 3. cap. 4. num. 683. & ſeq. Amat. reſol. 3. num. 10.*

Animaduertendum tamen generaliter
19 eſt, quod dictum priuilegium competit pro quantitate mercedis neceſſariæ, ſecus autem ſi res operibus illis non indigebat, vel merces à Domino conſtituta fuerit vltra modum, ſeu quantitatem condecentem, non enim debet eſſe in arbitrio ipſius deputando, verbi gratia, cuſtodem abſque vlla prorſus neceſſitate, vel aſſignando ei mercedem valde exceſſiuam, damnum inferre ſuis creditoribus anterioribus, vt ſcilicet, per creditum mercedis cuſtodis ſic deputati, excludantur, & ſatisfieri non valeant, prout etiã idem priuilegium conceſſum mutuantibus in rei refectionem, ad quantitatem neceſſariam pro ipſa refectione tantum, reſtringunt *Iaſ. in l. creditor. la 1. quæ eſt in ordine 25. num. 3. ver. 3. limita ff. ſi cert. pet. Peregr. de fideic. art. 5. num. 34. in fin. Molin. de primog. lib. 1. cap. 10. num. 23. & ibi Adden. ver. denique in præſenti Gratian. diſc. 25. nu. 23. & diſc. 670. num. 9. verb. vbi etiam. Amat. reſol. 3. num. 63.* & quod non conſideretur præciſe neceſſitas, ſed refectio, ita vt in priſtinum ſtatum res reſtituatur, & nihil addi, vel minui poſſit formæ antiquæ, cenſuit *Dec. in l. creditor. 25. num. 5. ff. ſi cert. pet.*

Verum non bene iudicabitur ab euentu
20 operas præſtitas non fuiſſe neceſſarias, ſed ſatis erit quod prudenter fuerint locatæ, & conductæ, vnde merces debita Procuratoribus, & Aduocatis, non fraudabitur dicto priuilegio, ex eo quod lites per ipſos patrocinatæ bonum exitum non habuerint, ſatis enim eſt, quod non expediret relinquere iura hæreditatis, ſeu communis debitoris indefenſa *Gratian. diſc. 257. num. 32.* & reſpondit *Rota in præcitata dec. Romana Salarij coram Oradino prope finem* & in alijs pluribus relatis *per D. Lanfranc. Zacch. d. quæſt. 99. num. 10.*

21 Cæterum dicta hypotheca competens in rebus prouenientibus, ſeu conſeruatis mediantibus operibus locatis, & conductis, præfertur etiam hypothecis expreſſis anterioribus *Decian. conſ. 108. num. 23. lib. 2. Sanfelic. decíſ. 113. num. 4. poſt med.* & eſt verior opinio, quidquid alij contrarium ſenſerint, vt dicit *Thor. in compend. decíſ. par. 2. ver. Salarium debitum* & inde eſt quod
22 gaudentes hoc priuilegio, quando eis in concurſu aliorum creditorum mandatur conſignari pecunia ex ipſa re retracta, non ſunt compellendi præſtare cautionem prioribus, & potioribus, dum in eis ceſſat cauſa ob quam talis cautio præſtatur *Gratian. diſc. 257. num. 31.* & dictum fuit in præcitata *Romana Salarij cor. Oradino.*

23 Non tamen præfertur hypothecæ anteriori

riori competenti pro dote, etiamſi ſit tan-
tùm tacita, iuxta vulgat. *l. aſſiduis* non au-
tem expreſſa, text. eſt in *auth. quo iure C. qui*
potior in pign. hab. & latius in corpore, vn-
de ſumitur, nempe *in §. his conſequens ver.*
vnde volumus Auth. de æqualitate dotis Morot.
conſ. 54. num. 5. & ſeq. Neguſ. de pignor. par.
2. memb. 4. num. 19. Amat. reſol. 3. num. 27.
24 Imo non ſolum ſi hypotheca dotis ſit
anterior; quod eſt clarum, ſed etiam vbi
non conſtat de anterioritate, quia ipſa hy-
potheca dotis in concurſu cum hypoteca
competente pro melioramentis præfertur
Rot. dec. 73. num. 8. & 9. cor. Vbaldo & dec.
296. num. 10. poſt Poſtb. de manut. & in ſpe-
cie quod hypotheca pro mercede locatio-
nis ad conſeruandum non præferatur doti
Gratian. diſc. 257. num. 33.
25 Idque etiam vbi non ſolum adſit hypo-
theca tacita fauore locatoris, ſed etiamſi
adſit expreſſa, iuxta pleniſſime tradita per
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 26. num. 17. & ſeqq.
niſi forte vltra ipſam expreſſam hypothecã
26 adſit etiam pactum expreſſum, quod nemi-
ni alteri poſſit quæri ius in præiudicium
ipſius creditoris pro melioramentis, ex tra-
ditis *per Merlin. de pignor. lib. 3. quæſt. 31.*
num. 20. & Rota cor. Burat. dec. 223. num. 3.
verſ. quia viſa fuit & ſeq.
At hæc prælatio hypothecæ dotalis pro-
27 cedit, vbi eſt anterior, vel æqualis, at ſe-
cus vbi eſt poſterior, text. eſt *in d. §. his con-*
ſequens auth. de æqualit. dot. cuius verba præ-
ciſa refert *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. nu.*
10. & licet ipſe ibi, ac etiam *d. tit. 26. num.*
18. vbi idem dicit, videatur loqui de ha-
28 bente anteriorem expreſſam, tamen abſolu-
te, & ſic etiam de habente ſolum tacitam,
idem ſentit *gloſ. in d. §. his conſequens ver.*
poſterior, & expreſſe, ac latiſſime etiam
probat *Merlin. de pign. lib. 3. quæſt. 31. num.*
13. & ſeq. vbi num. 16. verſ. mihi certe, re-
putat ab hac non recedendum.
29 Item priuilegium præfatum competens
mercedi in prædictis caſibus concurrit cum
priuilegio impenſarum funeris, & ei æqui-
paratur, vt habetur in prædicta *Romana Sa-*
lary cor. Oradino penes D. Lanfr. Zacch. d.
quæſt. 99. num. 10. & penes Fenzon. ad ſtat.
Vrbis dec. 70.
Præterea redeundo ad regulam, quod
non competat pro mercede operarum hy-
potheca tacita, ex quo non reperiatur in iu-
re expreſſe cautum, limitabitur etiam eo-
dem modo propter ſimilitudinem, & iden-
titatem rationis, ex eo quod reperitur ex-
preſſe cõceſſa doti *in l. aſſiduis C. qui potior. in*
pign. hab. in mercede debita ex cauſa ſtudio-
30 rũ, vti in debita doctoribus legentibus, aliiſ-
que Ludimagiſtris, nec non Iudicibus, Aſ-
ſeſſoribus, Aduocatis, & ſimilibus, cauſa
enim ſtudij æquiparatur cauſæ dotis, vt ſen-
ſit *Bart. in l. 1. in fin. num. 31. ff. ſol. matrim.*
& apertius ibidem *Ang. num. 12. & Iaſ. nu.*
51. Alciat. num. 8. vbi quod omnes ſequun-
tur iſtam opinionem *Marian. Socin. nu. 278.*
vbi de communi optime *Petr. Barboſ. in ea-*
dem l. in 7. part. num. 23. & alijs adductis
Gratian. diſc. 257. num. 17. & ſeq. Pacif.
de Saluian. inſp. 3. cap. 4. num. 685. Acoſt.
de priuil. credit. reg. 2. ampl. 2. num. 18. &
ſeq. Gait. de credit. cap. 4. num. 2086.
31 Nec obſtat, quod in iure non reperiatur
expreſſe cautum, quod fauore ſtudij detur
hęc hypotheca, qua ratione contrariam opi-
nionem ſequuti ſunt in prædicta *l. 1. Parıſ.*
num. 218. & Bolognet. num. 235. quia ſuffi-
cit militare eamdem rationem, quæ militat
32 in dote, cui expreſſe conceſſa reperitur, vt
ſentiunt omnes alij, & comprobatur ex ad-
ductis ſupra in hoc *cap. poſt princ.* prout ve-
rè militat, ratio enim priuilegiorum dotis
eſt, quia intereſt Reipublicæ, vt mulieres
nubere poſſint, & Ciuitates liberis homini-
bus repleantur, vt expreſſe habetur *in l. 1 ff.*
ſol. matr. & non minus intereſt Reipublicæ
repleri liberis hominibus, quam gubernari
per homines doctos, & literatos, ex eis quæ
habentur *in cap. fin. de magiſtr. & in cap. cum*
ex eo 34. de elect. in 6. vt enim corpora no-
33 ſtra ſine mente, ſic Ciuitates ſine legibus, &
ſic ſine legum magiſtris regi non poſſunt, vt
dixit *Cicero pro Cluentio* cuius verba præciſa
in propoſito refert *Acoſt. de priuileg. credit.*
reg. 2. ampl. 2. num. 19.
Minuſque obſtat quod quatenus ſtudium
æquiparari poſſit doti, tamen aliud videa-
tur dicendum in mercede, ex quo non ha-
beat tot fauores, quot habet ſtudium *l. 1. §.*
diuus ff. de var. & extraord. cognit. quia cau-
34 ſa ſtudij dependet ab his mercedibus, &
ſalariis, ita vt fauor eis tributus reſultet in
commodum ſtudiorum, & eis proficiat, cum
præſumantur melius, & diligentius docere
profeſſores, ſi exhibeantur eis meliora ſti-
pendia *l. medicos in fin. C. de profeſſ. & med.*
lib. 10. & ita in ſpecie aduertit *Alciat. præſ.*
43. reg. 3. num. 6. & Gratian. d. diſcep. 257.
num. 22.
35 Et denique licet iſta opinio in puncto iu-
ris poſſet pati aliquam difficultatem, tamen
ab ea non recedendum, tamquam communi
opinione Doctorum approbata, vt dicit *Flo-*
rez. de Men. quæſt. 8. §. 1. num. 70. & cum
ſequuntur *Gratian. d. diſc. 257. num. 23. D.*
Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 99. num. 6. Ro-

deric.

deric. de priuil. credit. par. 1. *art.* 3. *num.*44. *iuxta moder. impreſſ. & ibidem Add.num.*48. vbi, plures alios cumulat.

36 Vlterius non penitus abſque ratione dictam primam regulam limitant aliqui in mercede famulorum neceſſariorum, limitatio enim probatur hoc pacto. Creditor ex cauſa alimentorum præfertur etiam creditoribus habentibus hypothecam anteriorem, ergo idem dicendum eſt de creditore pro mercede famulatus, quia præſtatio famulatus neceſſarij, eſt præſtatio partis alimentorum, ita argumentatur *Felician. de cenſibus tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.*12. *verſ.*3. *per quam certum*, & latius *Carleual. de indic. tom.*2. *lib.*1. *diſp.*29. *per tot. D. Lanfr. Zacch. de Salar. dict. q.*99. *num.*26. & 27.

37 Quod præſtatio famulatus ſit præſtatio partis alimentorum videtur clarum, quia ſi ſupponimus eum neceſſarium, prout ſæpiſſime neceſſarius eſt, vtiq; ſine eo is, cui præſtatur, viuere, & ali nequit, & ſic eſt pars alimentorum, vt animaduertit *gloſ. in Auth. de non elig. ſec. nub. §. illud quoque dudum verſ. onera* & ibi *Bart. num.*3. cum alijs cumulatis per præcitatos, & ſignanter *Carleual. num.*14. & *ſeq.*

38 Quod autem Creditor ex cauſa alimentorum gaudeat dicto priuilegio prælationis Felician. dicit perquam certum, ſed mouetur ſolum auctoritate Deciani, & Borgnini, qui in locis citatis non afferunt expreſſe hanc concluſionem, prout animaduertit etiam *Carleual. de iudic. dict. diſp.*29. *n.*2.

39 At Carleual. ibidem concluſionem reaſſumit, & eam neruoſe comprobat ſeptem diſtinctis medijs, & licet *ſub num.* 12. referat in quodam caſu contingenti contrarium fuiſſe deciſum, tamen addit, quod cum in deciſione nihil fuerit reſponſum dictis rotionibus, non eſt ex ea ſumendum argumentum, quia Deciſiones quæ non ſatisfaciunt rationibus contrarijs, non fiunt per intellectum, ſed per voluntatem, ſeu ignorantiam, à quibus exemplar ſumi non poteſt, ſed ſummopere cauendum, nam oportet diſcernere deciſionem ex rationum vi, & non eas ſequi clauſis oculis, ne cæci cæcos ducant, & ambo in foueam Inferni cadant, tam ducentes, quam ſequentes; optimum monitum, & quam pluribus neceſſarium.

40 Verum licet quamplures ex dictis rationibus valde vrgere videantur, omiſſa diſcuſſione ſingularum, quæ longa eſſet, ex quo tale priuilegium alimentis non reperitur expreſſe tributum à lege, minuſque à Doctoribus, qui de alimentis tractarunt, neque ab eis qui tractarunt de concurſu creditorum, vt dicit ipſe *Carleual. dict. diſp.*29. *in princ.* inde ſatis inferri poteſt, illud non eſſe omnino tutum, prout eſſet neceſſarium, ad hoc vt ab eo argui poſſet ad creditum mercedis, vnde de hoc argumento dubitari poteſt, prout de illo dubitauit, imo aperte illud nõ admiſit *Roderic. de priuil. credit. par.*1. *art.*3. *num.*23. *iuxta antiq. impreſſ. & num.*55. *iuxta modernam*, licet *Carleual. & D. Lanfranc.* vbi ſupra eum citent pro opinione Feliciani, & ſua.

41 Poterunt tamen in facti contingentia melius cogitari merita cauſæ famulorum, nam pro eis militat vulgaris opinio, ac etiam militant aliæ rationes deductæ præſertim ex locis Sacræ Scripturæ, vt videre eſt penes *Felician. dict. cap.*5. *num.* 12. maxime, quia eamdem opinionem Feliciani ſequi etiam videtur *Salgad. in labyrint. credit. par.*3. *cap.* 9. *num.* 15. & *Mart. Medic.* qui alios plena manu congerit *in addit. ad deciſ. Senen.* 19. *num.* 2. vbi ſuppoſito hoc priuilegio in famulis, addit *nu.*3. quod tunc orta erat quæſtio, an extendatur ad viros nobiles Principibus inſeruientes, & quod cum ipſe eſſet vnus ex quinque Iudicibus delegatis, nullus adhuc allegabatur Auctor in puncto. Et competere Saluianum pro ſalario famulorũ *Pacif. de Saluian. inſp.* 3. *cap.* 4. *num.* 683.

41 Aliam limitationem dictæ primæ regulæ tradit *D. Lanfr. dict. quæſt.* 99. *num.*28. ſcilicet quando is, qui agit pro mercede, eſt pauper, & miſerabilis, dicit enim ex priuilegio conceſſo per Sa. me. Pium V. in conſtitutione edita anno 1567. inter eius *Bullas* 27. & confirmata per aliam ſimilem conſtitutionem à S. me. Paulo V. inter impreſſas 72. habetur, quod huiuſmodi creditores cæteris omnibus præferantur.

42 Verum aduertendum, quod B. Pius V. dictum priuilegium concedit tantum pro ſumma ſcutorum quinquaginta, nec illud tribuit cauſæ mercedis, ſed generaliter pauperibus, quatenus vere ſint miſerabiles, & Paulus V. in *Bulla* 71. quæ eſt Reformatio Tribunalium Vrbis *in* §. 11. *prope fin. n.*22. vult, & declarat eamdem conſtitutionem habere locum etiam cum dictæ miſerabiles perſonæ ſunt in maiori ſumma creditrices, vt nihilominus pro dicta ſumma ſcutorum quinquaginta dumtaxat, alijs etiam anterioribus in omni iudicio, iuxta dictam conſtitutionem, præferantur.

43 Item aduertendum, quod licet B. Pius iniungat dictam prælationem Auditori Cameræ, tamen poſtea mandat ita iudicari per omnes Iudices, & ideo concedenda erit ab omnibus Iudicibus ordinarijs, vt ex *Cherubin.*

bin. in Compen. Bullar. ad dictam conſtitutionem B. Pij notauit Leoncill. de priuil. pauper. par. 2. priuil. 325. & poſt eos *D. Lanfr. vbi ſupra.*

44 Addo caſum notabilem, in quo pariter competit prælatio, videlicet, ſi Caporalis, ſeu Dux militum, conuenerit ſibi dari certum ſtipendium pro centum militibus, ſi aliquis ex eis non receperit portionem ſuam, ſed in fine concurrat cum alijs creditoribus eiuſdem Ducis ad partem eiuſdem ſtipendij, erit omnibus præferendus, vt conſuluit *Ancaran. conſ.* 378. cui ſubſcripſit Benedictus de Plũbino, & mouetur præcipue Ancaran. quia debitum huius militis eſt contractum ſuper ipſo ſtipendio, & quando debitum eſt contractum ſuper re, quæ petitur, ille, qui petit, eſt cæteris præferendus, etiam priuilegiatis *l. ſi cum dote §. ſi mulier ff. ſol. matr.* Benedict. vero aliam rationẽ aſſignat, videlicet, quod dum Caporalis conuenit de illo ſtipendio tanquam Caporalis, & Magiſter nomine ſocietatis ſuæ, ex eius pacto quæſita fuit obligatio, & actio ipſis de ſocietate *l. item magiſtri* 14. *ff. de pact.* & ideo quilibet eorum poteſt petere portionem ſuam nemini affectam, ſeu obligatam pro debito particulari, & proprio ipſius Magiſtri *l. nemo ff. pro ſoc.* quas rationes dictorum inſignium virorum volui referre, vt poſſit eorum doctrina alijs caſibus crediti mercedis operarum locatarum, in quibus ipſæ rationes militent, applicari.

De retentione an, & quando competat creditori mercedis.

S V M M A R I V M.

1 *Retentio facilius datur quam actio.*

2 *Retentio regulariter non datur quando agitur de retentione vnius rei pro debito alterius.*

3 *Retentio pro credito mercedis in pecunia non datur in alia re.*

4 *Retentio datur vbi creditori competit hypotheca eorum, quæ retinere intendit.*

5 *Retentio fructuum competit locatori pro mercede prædiorum locatorum.*

6 *Retentio competit locatori operarum in rebus in quibus habet hypothecam.*

7 *Ampl. ſufficere operas inſeruiuiſſe pro vtilitate rei.*

8 *Scriptor poteſt retinere librum à ſe ſcriptum pro mercede non ſoluta, & num.* 13.

9 *Notarius poteſt retinere librum in quo ſcripſit inſtrumenta, & proceſſum.*

10 *Procurator an poſſit retinere ſcripturas litis pro ſua mercede eſt magna controuerſia, & negatiua.*

11 *Poteſt retinere pro expenſis procuratoris factis.*

12 *Et poteſt retinere ſcripturas quas ipſemet fecit, & idem de Aduocato.*

14 *Famuli poſſunt retinere res domini pro ſalario non ſoluto.*

15 *Ampl. poſſe etiam capere propria authoritate.*

16 *Contrarium.*

17 *Decl. vt prima procedat requiri plura copulatiue, & primo ſalarium eſſe omnino certum, tam in ſubſtantia, quam in quantitate.*

18 *Secundo, vt famulus non poſſit aliter ſalarium conſequi, ſaltem ſine magno periculo, ſeu præiudicio.*

19 *Tertio, quod non adſit periculum ſcandali.*

20 *Quarto, quod res quam accipit ſit propria domini debitoris.*

21 *Quinto, famulum teneri certiorare dominum, quod aliquid amplius ſibi non debetur.*

22 *Sexto, non poſſe amplius ab ipſo domino, ſeu ab eius hærede, quid pro mercede recipere.*

23 *Retentio facilius datur ſi res deueniat ad manus creditoris aliquo modo licito, quam ſi temerario.*

24 *Pecunia poteſt teneri ſi licite veniat ad manus creditoris pecunia.*

25 *Retentio eſt ſpecies compenſationis, & quid à compenſatione differat.*

26 *Creditor debet potius pecuniam, quam aliam rem diuerſam retinere.*

27 *Poſſidens pro vno credito cum hypotheca, poteſt retinere pro alio hypothecam non habente*

28 *Inuecta, & illata in prædium conductum valent retineri etiam pro alio credito, quam pro mercede, ſi pro ea poſſideantur.*

29 *Poſſidens pro credito ſine hypotheca non poteſt retinere pro alio.*

30 *Lim. ſi velit retinere pro credito dotis.*

31 *Idem pro mercede laborum in cauſa ſtudij factorum.*

32 *Retentio pro credito, ſine hypotheca datur tantum cõtra debitorem, non autem contra tertium.*

33 *Decl. procedere contra alium creditorem cum hypotheca.*

34 *Retentio. vbi competit poteſt retineri res magis valens, quam ſit creditum.*

35 *Decl. procedere ſi retineat ſciente domino, & valente ſoluere, quod debet, alias ſecus.*

36 *Decl.* 2. *procedere contra debitorem, non autem contra alium creditorem, quia poteſt immitti in parte excedente.*

37 *Lim. ſi res retenta ſit indiuiſibilis.*

38 *Lim.* 2 *ſi primus poſſideat ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus.*

39 *Intellige ſi creditor velit immitti, non ſi velit rem ſubhaſtari non amoto primo poſſidente.*

40 *Retentionem alleganti, non poteſt opponi, quod eius creditum ſit præſcriptum,*

41 *Retentio eſt exceptio, non actio.*

42 *Retentio, eſt exceptio fauorabilis, & poteſt opponi etiamſi ſtatutum tollat exceptiones.*

43 *Retentio poteſt opponi, etiam poſt latam ſententiam.*

44 *Retentio poteſt opponi etiam poſt amiſſam poſſeſſionẽ vigore ſententiæ ſi ab ea appellatum ſit.*

45 *Sententia poteſt ferri cum clauſula præſeruatiua retentionis,* quatenus competat.

46 *Retentionis exceptio, non impedit ſententiam, ſed eius executionem.*

C A P V T XLII.

1 LIcet retentio facilius detur quam petitio, & actio *lege per retentionem C. de vſur. & ibi gloſ. in verſ. rata in fin. Dec. conſ.* 298. *num.* 4. *Cephal. conſ.* 573. *num.* 19. *Cranet. conſ.* 148. *num.* 2. *Surd. conſ.* 253. *num.* 22.

Gregor. deciſ.425. num.2 Caualer.deciſ.646.
2 *num.5.* tamen ea eſt regulariter prohibita,
quando agitur de retentione vnius rei pro
debito alterius *Neguſ. de pignor. p. 1. memb.*
4. num. 1. nam prætextu debiti reſtitutio co-
modati non probabiliter recuſatur, dicit
Imper. in l. fin. C. commod. cuius verba præ-
ciſa etiam refert *Garz. de expen. cap.1.num.*
16. in princip Vnde hæc regula quoque cō-
3 ſtituenda videtur in propoſito crediti mer-
cedis, vt videlicet, dum eſt creditum in pe-
cunia, pro eo nō competat retentio alterius
rei diuerſæ, vt ſenſit etiam in ſpecie *Rot. in*
deciſ.691. ſub num.2. par. 1. rec.

4 Limitatur autem regula prædicta, vbi cre-
ditori, qui vult retinere, competit hypo-
theca, quæ comprehendat id, quod retinere
intendit, tunc enim licet id non ſit proprie
debitum, tamen ſufficit eſſe hypothecatum
pro debiti conſecutione, cum enim hypo-
theca ſufficiat ad effectum agendi facilius,
debet inſeruire ad effectum retinendi ex
ſupracitatis in princ. & pluribus congeſtis,
firmat *Roland. conſ.17.n.8.lib.4. & Grat. diſc.*
129.n.33. & ſeqq.

5 Vnde eſt, quod pro mercede prædiorum
locatorum competit retentio fructuum ex
eis perceptorum, & rerum inuectarum, &
illatarum, vt dictum eſt *in cap. 33. de fruct.*
& in *cap. 40. de inuect. & illat.* & competet
6 etiam locatori operarum in rebus, & caſibus
in quibus habet hypothecam, de quibus in
Cap. præced.

7 Sufficit etiam, quod operæ, vel res lo-
catæ inſeruierint pro rei vtilitate, vt res illæ
retineri poſſit, *Bart. in l. ſi non ſortem 26. §.*
ſi centum num.7. ad fin. ff. de condict. indeb.
Cephal. conſ.762. num.24. & ſeq. Surd. deciſ.
50. num. 1. & multo magis ſi pro rei neceſ-
ſitate ad *text. in l. ſi neceſſarias ff. de pignor.*
action.

8 Exemplum traditur in ſcriptore, qui pro-
pterea librum ſibi traditum ad ſcribendum
pro ſua mercede retinere valebit, prout vo-
luit *gloſ. in l. ſi non ſortem § ſi centum verſ.*
retinebit ff. de cond. indeb. & ibidem *Bald.*
in fin. & Bart. num. 8. & idem de Notario,
9 cui quis dederit librum membranarum, vt
ſuper eo ſcriberet omnia inſtrumenta ſuorū
contractuum, dicit ibidem *Ang.* & idem
voluit *Caſtren. num.6. & Alex. & Iaſ. & alij*,
vt refert, & ſequitur *Surd. dict. deciſ.50.n.2.*
& poterit etiam Notarius actuarius retine-
re ſcripturas, & proceſſum à ſe confectum,
vt firmat *Garz. de expen. cap. 1. ſub num.16.*
& alij citati per *Gratian. diſc.56. num.15.*

10 At in Procuratore magna contentio eſt
inter DD. an poſſit pro ſua mercede retine-
re ſcripturas litis, pro affirmatiua enim
ſtant ſignanter *Fulgoſ. in l. ante litem numer.*
14. ff de procurat. Gaill. lib.2. obſer.17. num.
5. Coler de proceſſ. execut. cap 2. par.1. n.47.
& habet hæc opinio etiam pro ſe *text. in l.*
quæ omnia 25. in fin. ff. de procurat. vbi ha-
betur, quod ſi Procurator velit, vti aliqua
retentione, non facile erit ab eo lis transfe-
renda.

Verum licet *Gratian. in dict. diſc.56. ſub*
num.14. indifferenter, & indiſtincte loqua-
tur de Notario, ac de Procuratore, & Ad-
uocato, tamen magna eſt in propoſito diffe-
rentia, nam Notarius ſuos labores impendit
in ſcribendo proceſſu, & ideo illum retinere
valet, iuxta ſupradicta, quod ſecus eſt in
Procuratore, & Aduocato, quia ipſi ſcriptu-
ras litis non confecerunt, ſed ſolum cum
eis cauſam defenderunt, & ideo ceſſat ratio
prædicta, & obſtat eis regula, quod vna res
pro debito alterius retineri non poſſit *Iaſ. in*
dict. l. ſi non ſortem § ſi centum num. 10. ff. de
cond. indeb. Grauat. ad Veſtr. in praxi lib. 3.
cap.4. num.8. ad fin. & pleniſſime præ cæte-
ris firmat *Gratian. diſc. 618. num.1. & ſeqq.*
Rot. dec.691. n.2. par.1. rec.

11 Nec obſtat *text. in dict. l. quæ omnia ff. de*
procurat. quia procedit pro credito expen-
ſarum in lite factarum, pro quo quia expen-
ſæ, vt plurimum fiunt circa ipſas ſcripturas,
bene competit earum retentio *Boer. deciſ.*
15, num. 3. Gratian. dict. diſc. 618. num. 6.
Rot. dict. deciſ.691. num.1. & deciſ.172. num.
3. par.2. rec.

12 At ſecus eſt, quoad creditum mercedis,
ſeu ſalarij, niſi forte vellet Procurator, aut
Aduocatus retinere ſcripturas per ſeipſum
factas, quia tunc clarum eſt, quod poſſet, vt
bene aduertit *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. dict.*
quæſt.96. num.17. vbi, quod ita poteſt ſalua-
ri dicta opinio Fulgoſij, & aliorum, qui vo-
lunt competere Aduocatis retentionem
ſcripturarum pro ſalario.

13 Et ex eiſdem ſequitur, vt etiam retentio
cōpetens Notarijs, reſtringenda ſit ad pro-
ceſſus per eos confectos, & cōpetens Scri-
ptori ad librum per eum ſcriptum, itaut nō
valeat exemplar, ſeu originale ſibi traditum
ad tranſcribendū retinere, vt diſtinguendo
docuit *Bart. in d. l. ſi non ſortem §. ſi centum ff.*
de condict. indeb. late *Surd. dec. 50. n.3. Rot.*
dict. dec.691. num.3. prope fin. par.1. rec.

14 Dubitari etiam poteſt de ſalario famu-
lorum, an pro eo competat retentio rerum
domini, & affirmatiuam ſequuntur *Carec. de*
locat. ſub tit. de neceſſ. vſus quæſt.13. num.10.
& D. Lanfr. Zacch dict. quæſt.96. numer. 11.
ſed mouentur ſolum auctoritate *Duen. in*

reg.

reg. 306. lim. 7. qui dicit, quod præſcripto
ſalario,adhuc famulus, ſi quid habeat do-
mini in manibus, poterit retinere, non ob-
ſtante præſcriptione,quæ obſtat actioni,non
autem exceptioni, & ſic videtur loqui in
fortioribus, ſed vere concluſionem, in qua
allegatur, non firmat, poteſt enim, & debet
intelligi,vt non obſtet præſcriptio retentio-
ni in caſibus, in quibus retentio competit,
& ſic opinio prædicta caret fundamento au-
ctoritatis, nec ſatis tuta reddi poteſt ratio-
ne, quod famulis competat hypotheca, &
propterea etiam retentio, iuxta ſupra fir-
mata, quia an vere talis hypotheca ſub-
ſiſtat eſt valde dubitabile,vt diximus in *Ca-
pit.præced. num.*38.*& ſeqq.*

15 Et quamuis adſint, qui videantur velle,
quod non ſolum liceat famulo ſibi aliquid
ad dominum ſpectans retinere, ſed etiam
illud propria auctoritate capere, & furari,
quod eſt quid magis, & ſint in magno nu-
mero, vt videre eſt apud *Caroc. de locat.dict.
quæſt.* 13. *ſub tit. de neceſſit. vſus numer.*5.
vbi dicit eſſe opinionem cõmunem, & apud
*D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt.*68.*num.*48.
vbi eos late cumulat, & in duas claſſes di-
ſtinguit,vnam Ciuiliſtarum, & aliam Cano-
niſtarum, & Theologorum.

16 Tamen admiſſo, quod talis ſubreptio nõ
ſit vere, & proprie furtum, nec furti pœnas
mereatur, ex quo ſit ad ſatisfaciendum ſe
de ſuo credito, & ſic non lucriſaciendi cau-
ſa facta, prout requiritur de eſſentia furti
*§. furtum il primo inſt. de obligat. quæ ex de-
lic. naſc. l.*1. *§. furtum ff. de furtis Farinac.
quæſt.*165.*nu.*4. vel quia credere potuit ſibi
permiſſum, vt voluit *Alex.conſ.*135. *num.*3.
*ver ſecunda ratio eſt lib.*1. negari non poteſt
ita ſurripientem delinquere, etiam delicto
punibili, quia vbi copia Iudicis haberi po-
teſt, non debet, quis ſibi ius dicere, & pro-
pria auctoritate aliquid alienum capere, vt
admittit, imò firmat, ipſe *Alex.* qui adduci
ſolet pro Anteſignano dictæ opinionis in
*conſ.*135. *in* 2. *&* 3. *dub.num.*1. *ad med. ver.
& licet prædicta lib* 1. quod conſ. videtur
17 eſſe etiam inter conſ. *Cepoll.conſ.*26.*num.*6.
& ad hoc, vt non delinquat requiritur, vt
concurrant copulatiue infraſcriptæ condi-
tiones.

Prima eſt, quod creditũ famuli ſit omni-
no certum,tam in ſubſtantia, quam in quã-
titate, alias enim vbi creditum tale non eſt,
ſed aliquam patitur dubietatem,non intrat
retentio *Gratian. diſc.*734. *numer.*13. *Surd.
deciſ.*46. *ad fin. vbi & Hodiern. Caualer.dec.*
539. *num.*5. *&* 6. *in rec. dec.* 262. *numer.* 1.
*par.*12. & in puncto *Caroc. dict. quæſt.* 13. *n.*
6. *Molin. de iuſt. & iur.quæſt.*691. *poſt.princ.
verſ.prima, vt debitum tom.*3. *D.Lanfr.dicta
quæſt.*68. *n.*49.

18 Secunda eſt, vt non poſſit alia via per iu-
ridica remedia, ſeu alia, ſalarium conſequi,
ſaltem ſine magno periculo, ſeu præiudicio,
quia ſi poteſt, non debet ad iſtud remediũ
occultæ ſubtractionis recurrere *Cepoll. d.
conſ.*26. *num.* 9. *Caroc. dict. quæſt.* 13. *num.*
6. *&* 7. vbi hanc conditionem in duas di-
ſtinguit *Molin.dict.quæſt.*691. *verſ.ſecunda,
vt D. Lanfr. dict. quæſt.*68. *num.*49.

19 Tertia, quod non adſit periculum ſcan-
dali, puta, quod dominus cognoſcens ſub-
tractionem, eam publicet, & forſan alteri
imputet,eumque iniuſte moleſtet *Alex.dict.
conſ.*135. *num.*1. *prope fin. lib.*1. *Carocc. dict.
quæſt.*13. *num.*9. *Molin. dict. quæſt.*691.*ver.
tertia, vt ex tali.*

20 Quarta, vt res, quam accipit, ſit propria
domini debitoris, non autem aliena *Nauar.
in manual. cap.*17. *num.* 113. *ver.quarta, vt
res.Molin. dict. quæſt.*691. *verſ.quinta, vt id
D. Lanfr. dict. quæſt.* 68. *n.* 51. *verſ. quarto
quod res,* facit *Rot. deciſ.*130. *n.*7.*poſt Zacch.
de obl. Cam.*

21 Quinta, quod curet reddere dominum
certum, quod aliquid amplius non debeat
ſibi, ne maneat in eo peccato in quantum
crederet ſe teneri in conſcientia, & adhuc
nollet ſoluere, vel ne ſatisfactionem agnito
debito iterum curet *Molin. dict. quæſt.* 691.
ver. quarta, vbi declarat ad hoc teneri ex
debito charitatis; in quantum ſine periculo
poſſit, non ex debito iuſtitiæ *D. Lanfr. dict.
quæſt.*68. *num.*51. *verſ. quinto*, vel reſtituat
damnum temporale, vel ſpirituale, quod ex
tali ſubtractione in aliquem redundaret, vt
dicit *Nauar. in Manual. dict. cap.*17. *n.*113.

22 Sexta,vt caueat ne poſtea ab ipſo debito-
re, vel hærede, aut aliter, quid iterum pro
eodem credito recipiat *Nauar. dict. cap.*17.
num. 113. *verſ. quinto, vt caueat D. Lanfr.
dict. quæſt.* 68. *numer.* 51. *verſ. ſextum, &
vltimum.*

23 Facilius autem admittetur hæc retentio,
ſi res deuenerit ad manus creditoris modo
licito, non autem temerario, & illicito,
prout in terminis creditoris mercedum con-
ſiderauit *Mandel.conſ.*351. *num.*26. vbi, pe-
cuniæ deuenerant ad manus famuli occaſio-
ne officij, quod gerebat, & *conſ.*452.*num.*
14. *& ſeq.*

Prout etiam facilius admittetur retentio
in pecunia, quàm in alijs rebus, imò pecu-
24 nia in dicto caſu, quo licito modo deuene-
rit ad manus creditoris mercedis, poterit
abſolutè retineri, quia non erit retentio

Iii 2 alterius

alterius rei, quàm debitæ, dum merces debeatur in pecunia *Gratian.diſc.749. num.6.* vbi quod quatenus creditum ſit liquidum, & pecuniæ reſtitutio non ſit promiſſa cum iuramento, intrat retentio, quia ſit compenſatio, vt firmat *Socin. Iun. conſ. 147. num.4. lib.1.* & latius *Tiraq. de retract. lignag. §. 3.*
25 *gloſ. 3. num. 2. & ſeq.* eſt enim retentio ſpecies compenſationis *Abb.in cap.2.ad fin.ver. vtrum admittatur indirecte de depoſ. Pariſ. conſ.* 100.*num.* 34. *lib.2.Fabius de Ann.conſ.* 101.*num.*6. & quatenus diferat à compenſatione, quia compenſatio eſt petitio, retentio autem, nolle dare *Rot. coram Put. dec.* 284. *num.2.ver.cum differentia lib.2.* facilius admittitur retentio, quam compenſatio *Gloſ.in l. grege §. cum pignori in ver. compenſatum ff. de pignor. Cephal. conſ.* 658. *nu.* 15. *Graſſ. de excep. cap. 16. num. 20. Gratian. diſcep.* 628. *num.*31. *Capic.Latr.dec.*25.*num.* 24.*part.* 1.

26 Imò etiam quando ſit locus ſubtractioni, quod ſi poteſt creditor accipere pecuniam, debeat eam potius, quam aliam rem diuerſam accipere, docet *Molin. in d.quaſt. 691. ver. ſexta, vt compenſatio*, vbi,& quod ea deficiente, debet capere rem vſu conſumptibilem, ſi poteſt.

Cæterum in rebus non ſolum competet retentio locatori, quando ei competit hypotheca, ſeu quando res, vel operæ locatæ inſeruierunt pro re, quam retinere intendit, ex ſupradictis, ſed etiam his ceſſantibus,
27 vbi locator reperiatur poſſidere pro alio credito cum hypotheca, tunc enim benè competit retentio pro alio credito ſine hypotheca *l.vn. C. ob Chirograph. pecun. Bart. in l. ſi non ſortem 26. §. ſi centum numer. 7. ff. de cond. indebit.* plenè *Merlin. de pignor. lib. 2. quaſt. 67. numer. 11. ver. ſed ratione, & Rot. deciſ. 435. numer. 1.*
28 *part. 14.rec.* vbi alij pleniſſime cumulantur, Vnde res inuectæ,& illatæ in Prædium conductum, bene valent retineri etiam pro alio credito, quàm mercedis, hypotheca deſtituto, quatenus pro ipſa mercede locationis poſſideantur, vt dixi *in cap.40.de inuectis poſt princ.*

Secus autem è contra ſi poſſideat pro alio credito, vel cauſa ſine hypotheca, quia tunc
29 non poterit retinere, prout in caſu, quo habeat rem commodatam, eſt *text. expreſſ. in l.fin. C.commod.* & bene declarant *Neguſ. de pignor. part. 2. memb. 4. numer. 129. ad fin. & Merlin. eod. tit. lib. 2. quaſt. 67. num. 13.*
30 Verum quia hæc concluſio limitatur fauore dotis, vt ſcilicet pro ea retineri poſſit etiam res, quæ non ſit obligata pro aliquo debito *Bart. in l. ſi filio familias ff. ſol. matr. Neguſan. de pignor. part. 2. memb.4.nu.*130. *Mantic. de tacit. lib.*11. *tit.* 15.*num.*13. idem
31 forte erit dicendum pro mercede laborum in cauſa ſtudij factorum, cum gaudeat priuilegijs dotis, vt dictum eſt *in Cap.praced.*
32 Et licet dicta retentio pro credito ſine hypotheca videretur reſtringenda, vt procedat contra debitorem tantum, non etiam contra tertium ex traditis ſignanter per *Cenc. de Cenſ. quaſt. 98. num. 92.ver.verum enim verò & ver.non obſtat. & Rot. cor. Bich. deciſ.* 504. *num.*16. tamen talis reſtrictio proce-
33 dere poteſt reſpectu tertij, puta alterius creditoris cum hypotheca, non autem reſpectu alterius hypothecam pariter non habentis, puta emptoris à debitore, vt late declarauit *Rot. in d. deciſ. 435. num. 2. & ſeqq. part.14. rec.*
34 Et vbi retentio competit, poterit locator retinere rem maioris valoris, quam ſit eius creditum *Bart. in l. moſchis 47. num.1.verſ. nam pro paruo ff. de iur. fiſc. Imol.conſ.* 112. *num.*8. *Molignat. de retent. quaſt.* 137.
35 Verum hoc procedit, quando retineat palàm debitore ſciente, & ſoluere quod debet valente, aliàs ipſe poſſet implorare officium Iudicis, vt compelleret debitorem, retenta ſibi portione ſufficienti, reliquum reſtituere, vt in terminis volentis retinere magnam quantitatem merciũ pro vectura, firmat *Decian. conſ.* 108. *num.* 85. *lib.* 2. & plenius *D. Lanfr. d. quaſt. 96. num.* 20.
36 Item procedit reſpectu creditoris, vt non poſſit rem neque in partem recuperare, niſi ſoluto toto debito, ſecus autem reſpectu alterius creditoris, quia poterit pro ea parte, quæ excedit creditum poſſidentis immitti *Coſta de rat. quaſt. 58. num. 7.* & latè *Rot. deciſ. 451. num. 9. & ſeq. poſt Cenc. de Cenſ.* & ſecundam partem diſtinctionis probat text. *in l. eum qui*, ſeu iuxta aliam impreſſionem *in l. qui à debitore 17. ff. de diſtrac. pign.* dum dicit, *eum, qui à debitore ſuo prædium obligauit eatenus tuendum, quatenus ad priorem debitorem ex pretio pecunia peruenit*, inde enim bene deducitur, vt, ſi valor rei excedat ſummam illam, pro qua competit retentio, poſſit pro eo exceſſu alius creditor immitti, vt ponderat *Rota in d. dec.451. num. 1. & ſeq. poſt Cenc. & cor. Canaler. dec. 653. num. 4. & 5.*
37 At hæc facultas alteri creditori competens reſtringitur, vt non procedat, ſi res ſit indiuiſibilis, quia tunc creditor poſſidens nõ poteſt priuari parte, niſi priuetur toto, ne-
38 que ſi creditor, cui competat retentio poſ-

fide-

ſideat ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus, quia tunc quoque immiſsio alterius eſſet ſibi præiudicialis, nam retinendo totum, percipit plures fructus, & ſic citiùs ſibi ſatisfit, ſed ſolum his ceſſantibus, vt declarauit *Rot. dec.* 559. *num.* 5. *part.* 1. *rec.*

39 Intelligendo quatenus alius creditor velit immitti, ſecus autem ſi velit facere rem retentam ſubhaſtari, eo, cui competit retentio, à poſſeſsione non amoto, & ad effectum illi prius ſatisfaciendi de pretio, & deinde ſibi, quia tunc ille non poteſt executionem, & ſubhaſtationem impedire *Grattan. diſc.* 941. *num.* 3. *& ſeq. Fab. in Cod. lib.* 5. *tit.* 7. *def.* 35. *num.* 7. *& ſeq.* vbi de æquiſsima *Rot. dec.* 181. *num.* 4. *part.* 7. *rec. & cor. Zarat. deciſ.* 91. *num.* 7. *& ſeq.* dummodo retentio allegetur iure pignoris, & quouſque retinens ſatisfiat de ſuo credito, non autem iure dominij, vt declarat *Rota deciſ.* 171. *num.* 3. *poſt Poſth. de ſubhat.*

40 Notandum autem, quod in caſibus in quibus iuxta prædicta, vel alias cōpetit retentio pro mercede, nō obſtabit locatori, ſi allegetur præſcriptio eius crediti, quia adhuc dum aduerſus eum agitur, poteſt excipere de ipſo ſalario, & pro eo retinere, nam quæ ſunt temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum *l. pure §. fin. ff. de dol. mal. & met. except. l. licet vbi gloſ. C. eodem* & firmant in terminis noſtris *Duen. reg.* 306. *num.* 7. *Caroc. de locat. tit. de neceſſit. vſus quæſt.* 13. *numer.* 1. *D. Larfranc. d. quæſt.* 96. *num.* 19.

41 Retentio enim eſt exceptio, non actio, aut petitio, & ideo ſtante ſtatuto, quod non poſſit locator agere, vel petere, adhuc poterit retinere *Dec. conſ.* 300. *num.* 9. *in fin. & ſeq. Capra conſ.* 19. *num.* 10. *& ſeq. Manent. deciſ.* 36. *num.* 10. *& ſeq. Put. deciſ.* 284. *in fin. lib.* 2.

42 Et eſt exceptio adeò fauorabilis, & priuilegiata, vt etiamſi ſtatutum tollat exceptiones, adhuc non tollat retentionem

43 *Bald. in l. ſi traditio num.* 6. *ad fin. C. de act. empt. Barbat. conſ.* 86. *num.* 20. *verſ. & ſi dicat lib.* 3. *Boer. deciſ.* 43. *num.* 15. *&* 16. *Manent. dec.* 36. *num.* 14. *Giurb. qui alios refert dec.* 60. *n.* 7.

44 Et poteſt hæc exceptio opponi etiam poſt ſententiam, in qua quis condemnatus ſit reſtituere, vel dimittere rem, aut pecuniam ſoluere *Cranet. conſ.* 148. *num.* 2. *ad med. Cephal. conſ.* 573. *num.* 22. *Surd. conſ.* 248. *num.* 15. *Gratian. dec. March.* 179. *nu.* 6. *& ſeq. Mantic. deciſ.* 326. *nu.* 1. vbi etiam

45 in poſſeſſorio, *& deciſ.* 334. *n.* 5. & etiamſi amiſſa ſit poſſeſſio vigore ſententiæ, ſi ab ea appellatum fuerit *Mantic. deciſ.* 69. *num.* 3. *in fin. & ſeq.*

Imò poteſt etiam ferri ſententia cum clauſula præſeruatiua retentionis, quatenùs cōpetat *Corn. conſ.* 147. *num.* 18. *poſt princ. lib.* 2. vbi bene explicat, quod hæc exceptio retentionis impedit executionem ſententiæ, non autem ipſam ſententiam *Beninatend. deciſ.* 77. *num.* 1. *Rot. deciſ.* 157. *per tot. poſt Statil. Pacif. de Salu. interdic.* niſi tamen quæſtio ſit ſuper paritate tituli, vel adſit alia incompatibilitas, vt *in dec.* 28. *num.* 12. *poſt Poſth. de manut.*

De manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes rei locatæ.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem competit locatori bonorum.*
2 *Et idem eſt in mercede operarum, ſeu ſeruitutis ſecundum aliquos.*
3 *Iurium incorporalium, quæ non fundantur in corpore, non datur manutentio.*
4 *Poſſeſſoria iudicia non dantur pro annuis præſtationibus perſonalibus.*
5 *Deciſiones in Placentina donationis cor. Gipſio, & Bich.* 210. *&* 225. *declarantur & num.* 8.
6 *Decl. non dari quaſi poſſeſſionem, & iudicia poſſeſſoria in præſtationibus perſonalibus de iure ciuili, ſecus autem de iure canonico.*
7 *Decl.* 2. *dari etiam de iure ciuili, ſi præſtationes ſint perpetuæ.*
8 *Ampl. declarationem procedere etiam in præſtationibus ad vitam, quæ æquiparantur perpetuis.*
9 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem non datur finita locatione.*
10 *Decl. procedere ſi conſtet euidenter locationem fuiſſe finitam, alias ſecus.*
11 *Manutentio datur etiam poſt latam ſententiam terminationis locationis ſi appellatum.*
12 *Ampl. dari etiam in gradu reſtitutionis in integrum.*
13 *Decl.* 2. *dari manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones etiam poſt finitam locationem ſi petatur pro terminis decurſis ante.*
14 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones rei locatæ datur etiam pendente lite ſuper nullitate locationis.*
15 *Ampl. quod ſi iudicium nullitatis pendeat coram uno Iudice, poſſit peti manutentio ab alio abſque vitio attentatorum.*
16 *Ampl.* 2. *etiamſi Iudex coram quo pendet iudicium inhibeat.*
17 *Contrarium verius.*
18 *Prima tamen ſeruatur de facto ſi inhibitio ſit Tribunalis ſupremi.*
19 *Ampl.* 3. *dari etiam poſt latam ſententiam ſuper nullitate in gradu appellationis.*
20 *Ampl.* 4. *vt etiamſi ſententia lata ſit ſuper reductione penſionis, poſſit dari manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi totam.*
21 *Et non ſolum datur in gradu appellationis, ſed etiam in gradu reſtitutionis in integrum.*

22 *Et*

22 *Et etiam abſque appellatione ſi ſententia ſit nulla nullitate patenti.*

23 *Manutentio non poteſt retardari per ſimplices exceptiones nullitatis, vel terminationis locationis.*

24 *Exceptiones reſpicientes iudicium petitorium reyciuntur à poſſeſſorio.*

25 *Exceptiones dubiæ, & altiorem indeginem requirentes non admittuntur in iudicio manutentionis.*

26 *Manutentio non datur vbi agitur de penſione amouibili ad nutum.*

27 *Manutentio datur tam pro mercede locationis expreſſa quam tacita, vſque ad reuocationem conſenſus taciti.*

28 *Manutentio datur in quaſi poſſeſſione penſionis amouibilis, ſi controuertatur amonibilitas.*

29 *Quaſi poſſeſſio exigendi eſt concludenter probanda ad obtinendam manutentionem.*

30 *Manutentio requirit probationes in ſuo genere concludentes.*

31 *Non tamen omnino plenas, ſed leuiores quam petitorium.*

32 *Teſtis etiam vnicus, & minus idoneus probat in Iudicio manutentionis.*

33 *Exceptiones contra teſtes non admittuntur in iudicio manutententionis.*

34 *Lim. ſi ſint probatæ, vel adſint contrarietates in dictis.*

35 *Teſtis vnicus non ſufficit in manutentione ſi adſint coniectura in contrarium.*

36 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per exactionem ſolutionum.*

37 *Ampl. ſufficere vnicam ſolutionem.*

38 *Ampl. 2. ſufficere ſolutionem partis etiam minimæ.*

39 *Lim. ſi ſolutum fuit cum animo agnoſcendi debitum in parte tantum.*

40 *Locator tenetur probare ſolutionem fuiſſe factam pro mercede locationis ad obtinendam manutentionem.*

41 *Lim. ſi conſtet de locatione præcedenti, & non appareat alia cauſa ſoluendi.*

42 *Quaſi poſſeſſio acquiſita contra vnum ſuffragatur contra eius ſucceſſorem etiam ſingularem.*

43 *Lim. ſi adſit ſuſpicio fraudis per anteceſſorem in ſoluendo commiſſa.*

44 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiſita contra defunctum prodeſt contra hæredem etiam cum beneficio inuentarij.*

45 *Nec exceptio, quod bona non ſufficiant retardat manutentionem.*

46 *Contr. ſi conſtet hæreditatem non eſſe ſoluedo, vel in continenti probari poſſit.*

47 *Poteſt tamen adhuc concedi manutentio, ſi eius effectus dirigatur ad faciendam ſolutionem de bonis hæreditarys.*

48 *Quaſi poſſeſſio exigendi penſiones rei locatæ à defuncto ſuffragatur contra hæredem, ſi hæres rem detineat.*

49 *Decl. procedere in hærede beneficiato.*

50 *Contrarium, quod etiamſi non ſit beneficiatus.*

CAPVT XLIII.

Vidimus in præcedenti Capitulo de retentione rerum, nunc videndum de reten-
1 tione quaſi poſſeſſionis exigendi mercedes mediante manutētione iudiciali, quæ manutentio, quando agitur de locatione bonorum pro annua præſtatione, præſuppoſito, quod locator ſit in quaſi poſſeſſione illam exigendi, ſine dubio ei competit, vt firmant in ſpecie *Bera. conſ. 119. num. 5. lib. 3. Papien. in forma libell. quoad ſut. præſtat. §. ſuper ſolutione num. 5. Poſth. de manut. obſer. 10. nu. 72.* & firmauit *Rot. coram Caualer. deciſ. 228. num. 3. & 4. & cor. Burat. deciſ. 289. num. 10.* vbi quod non adfuit dubium,

2 In præſtatione autem pro mercede operarum, ſeu ſeruitutis, & obſequiorum idem eſſe tradit *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 95. num. 1.* auctoritate Rotæ *in Placentina Donationis 28. Iuny 1588. coram Gyptio & in Romana ſubcollectoria 17. Marty 1645 & 2. Iuny eiuſdem anni coram Bichio, quæ hodie ſunt inter eius impreſſas deciſ. 210. & dec. 225.*

3 Verùm iſta opinio non tranſit prorſus ſine difficultate, quia quando iura incorporalia, prout eſt ius exigendi, non fundantur in corpore, non datur eorum quaſi poſſeſſio, vt docet *Bald. in l. vn. nu. 21. ver. reſpondeo ad primum C. vti poſſides* & ideo
4 nullum iudicium poſſeſſorium concedi poteſt pro annuis præſtationibus perſonalibus, iuxta communem opinionem, de qua pleniſſime alijs cumulatis teſtantur *Mandel. conſ. 174. num. 1. & Menoc. recuper. rem. 1. num. 87. poſt med.* & ideo competere manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones locationis domus, quia eius ſolutio non eſt mere perſonalis, ſed fit occaſione rei dicit *Rot. coram Burat. d. deciſ. 289. num. 10.*

5 Deciſionibus autem ſupradictis per D. Lanfranc. citat. reſponderi poſſet, quod in Placentina Donationis coram Gyptio fuit reſolutum non eſſe dandam manutentionem, & licet pro ratione adducatur ſolum, quod ille Diomedes non continuauerat ſeruitium, cuius intuitu annua præſtatio de qua agebatur, promiſſa fuerat, non inde infertur, quod denegari etiam non poſſet ex eo, quod ageretur de annua præſtatione mere perſonali, & maxime, quod in fine deciſionis dicitur: ex iſtis itaque, & alijs ab informantibus bene deductis reſoluerunt DD. vt dictum eſt &c. & coram Bichio in dicta Romana ſubcollectoriæ non agebatur propriè de præſtatione mere perſonali pro ſeruitijs, ſed de annua præſtatione promiſſa à Filiberto intuitu emolumentorum officij ſibi ceſſorum, quæ ipſe percipiebat, vt patet ex lectura præcipuè *d. dec. 225. num. 1. & ſeq.*

6 At animaduertendum dictam opinionem quod præſtationum perſonalium non detur quaſi poſſeſſio, quæ poſſit manuteneri eſſe, com-

communem quidem apud Legiſtas,ſed contrariam communem eſſe apud Canoniſtas, vt fatentur ipſi *Mandell. & Menoc. in loc.ſupracitat.* & vltra eos tradit *Bero. conſ.* 119. *num.* 5.*lib.*3.& ſequi etiam eamdem videntur *Gratian. diſc.* 113. *numer.* 13. *Peregr. de fideicom. art.*46. *numer.* 18. vbi dicit communem *Oſaſc. deciſ.* 99. *numer.* 18. *& ſeqq.*

7 Et hæc contraria opinio ſaltem procedit, vbi agitur de præſtatione perpetua, tunc enim eam admittunt etiam Legiſtæ *Bal.in d. l. vn. num.* 21. *verſ. dico autem ſunt annua Cuti poſſidet.Peregr. d. art.*46. *num.* 18. *ad fin. ver. reperi etiam Grat. dicta diſc.* 113. *num.* 62.

8 Et hac etiam ratione ſuſtineri poſſent dictæ Deciſiones, quatenus videretur eas ſupponere dari manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi præſtationes annuas perſonales, nam in vtraque cauſa prætendebatur præſtationes eſſe perpetuas, ſeu ad vitam, quod idem eſt, vt expreſſe firmatur in illa coram *Bich.* 210. *num.* 13. *&* 14. quo caſu manutentio datur, & ideo in prima neceſſe fuit ad excludendam manutentionem oſtēdere præſtationem non fuiſſe ſimpliciter ad vitam conſtitutam, ſed cum tacita conditione, quòd continuarentur ſeruitia, quorum intuitu promiſſa fuerat.

9 Non tamen dabitur manutentio, ſi appareat locationem expiraſſe, quia cum tunc ceſſet cauſa quaſi poſſeſſionis exigendi, ceſſat etiam ipſa quaſi poſſeſſio, iuxta tradita *per Rot. in dec.* 225. *num.* 1. *ver.ſicque cum ceſſauerit part.* 2. *rec.* & firmant in terminis *Poſth. de manut. obſer.* 64. *num.*14. & in ius *D.Lanfr. Zacch. d. quæſt.* 95. *num.* 3. *cum duob. ſeqq.* & dixit *Rot.in deciſ.* 181. *num.* 9. *poſt d. tract. de manut. & coram Bich. deciſ.* 210. *num.*10.

10 Sed hæc concluſio pariter ſignanter duas declarationes, quarum prima eſt, vt procedat, quatenus conſtet euidenter de terminatione, aliàs enim ſi ea controuerſa eſſet, & altiorem indaginem requireret, non deberet interim manutentio denegari locatori *Poſth. dicta obſer.* 64. *num.* 14. *verſ. ſi tamen Rot. cor. Andrea deciſ* 75. *num.*8.*& dec.* 81. *num.* 3. *&* 4. & late *cor. Bichio dec.* 210. *num.* 34. *& ſeq.*

11 Imo etiamſi adeſſet ſententia ſuper terminatione locationis, quæ tranſitum feciſſet in rem iudicatam, ſi tamen commiſſa eſſet cauſa reſtitutionis in integrum, adhuc danda eſſet manutentio, vt firmatur *in dicta deciſ.* 210. *cor.Bichio ſub num.* 33. *verſ. tan-*

12 *dem non obſtat*, quia adhuc dubitabilis eſſet finis locationis, & manutentio datur etiam in gradu reſtitutionis in integrum *dec.* 350. *in fine par.* 1.*diu. Gregor. deciſ.* 21. *nu.* 6. *deciſ.* 84. *num.* 5. *poſt Poſth. de manut.* ac in terminis *in Romana annuæ præſtationis* 11. *Decembris* 1672.§. *concluſio enim coram Rondinino*, & faciunt, quæ mox dicam de prætenſione quod locatio ſit nulla.

13 Altera declaratio eſt, quod poterit dari manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones poſt terminatam locationem, ſi petatur pro terminis,ante ipſius terminationem decurſis, etiamſi decurſi fuerint ante motam litem, vt firmatur *per Rotam coram Burat.deciſ.* 289. *num.* 9. *&* 11. & ſequitur *Poſt. de manut.obſer.* 64. *num.*14.*ver. niſi pro terminis.*

14 Sic etiamſi prætendatur locatio nulla, & introducta fuerit lis ſuper nullitate, adhuc dabitur manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes *Rebuff. ad conſtit. Gall. tom.* 2. *tit. de reniſ. contr. gloſ.* 4. *num.* 7. *Gutier. de iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 29. *Maſtrill. deciſ.*160.*num.*19. *Vinc. de Franc. deciſ.* 373. *per tot. Ginrb. deciſ.* 100.*num.*11. *Put. deciſ.*426. *num.* 1. *lib.* 3. *Seraph. deciſ.* 958. *num.* 1. *& ſeq.*

15 Imo etiamſi pendeat iudicium nullitatis coram vno Iudice, poterit peti manutentio ab alio abſque vitio attentatorum *Lancellot. de attent. part.*2. *cap.*4. *lim.* 15. *num.* 8. *Rot. deciſ.*43.*num.*5. *&* 6. *poſt Zacch. de obl. cam.* vbi redditur ratio, quia dum creditor penſionis eſt in quaſi poſſeſſione illam exigēdi, adeundo Auditorem Cam. non dicitur attentare, ſed continuare ſuam poſſeſſionem *cap.*1. *ubi Abb.num.* 1. *&* 4. *vt lit.pendeu.cum al. ibi citat.*

Difficultas eſt ſi Iudex, coram quo pendet iudicium ſuper nullitate, inhibeat, an adhuc poſſit alius Iudex procedere ſuper manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi,

16 quod enim non poſſit abſque vitio attentatorum inhibitione non reuocata, tuetur poſt alios plures *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 17. *num.* 65. *Gutier. de iuram. confirm. part.*1. *cap.* 2.*num.* 22.

17 Contrarium verò probauit *Ancar. conſ.* 234. *num.* 2. *ver.contrarium &* 3. *Parlador. rerum quotidianar. lib.* 2. §. *fin. part.* 5. *cap.* 11. *num.* 23. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.*30.*num.* 1.*&* 3. *Rot.deciſ.* 3. *de except. in nou. Cartar. deciſ.* 2. *num.* 9. *Ginrb. deciſ.* 100. *num.* 7.& hæc ſecunda videtur de iure verior, quia dum cauſæ ſunt diuerſæ, vt ſupradictum eſt, non poteſt Iudex vnius impedire alium,

18 ſed aliud obtinet de facto, quando inhibitio eſt Tribunalis Supremi, volunt enim hæc

Tri-

Tribunalia eorum inhibitiones timeri, ſiue ſint iuſtæ ſiue iniuſtæ, & quod ſi prætendantur iniuſtæ, ad ea recurratur pro reuocatione, non autem quod alij Iudices, præſertim inferiores, de viribus illarum cognoſcant, prout de Rota dicit *Lancellot. d. cap.* 17. *nu.* 6. vbi quod propterea magis intrepide dictam opinionem negatiuam firmare auſerit, & quod propterea inhibitio Rotalis etiam in diuerſo caſu ſit timenda *Pena dec.* 893. *n.* 9. dummodo adſit qualis qualis dubitatio cōprehenſionis, vt dicitur in vna *Calguritana coram Sacrato impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. par.* 2. *fol.* 478. *num.* 1. *in fin. dec.* 216. *num.* 2. *par.* 3. *recent.*

19 Et datur etiam manutentio lata ſententia ſuper nullitate in gradu appellationis *Seraph. dec.* 299. *num.* 1. *et ſeq. Rot. poſt. Cenc. de*
20 *Cenſ. dec.* 234. *num.* 4. & idem eſt ſi lata fuiſſet ſententia ſuper reductione penſionis ad minorem quantitatem, quia adhuc appellatione pendente, ab ea poſſet peti manutentio in quaſi poſſeſsione exigendi integram ſummam *Rot. coram Caualer. dec.* 228.
21 *num.* 4. & non ſolum in gradu appellationis, ſed etiam in gradu reſtitutionis in integrum *Gregor. dec.* 458. *num.* 8. *in rec.* 111. *num.* 8. *part.* 1. *deciſ.* 235. *in fin. & dec.* 244.
22 *num.* 3. *&* 4. *poſt Cenc. de Cenſ.* & abſque eo quod fuerit appellatum, ſi ſententia eſſet nulla nullitate patenti, adhuc poſſet dari manutentio *Rot. coram Coccino deciſ.* 1217. *num.* 6. *&* 7.

Et dum ex prædictis non valet impediri,
23 nec retardari manutentio, ex eo, quod allegata fuerit nullitas, ſeu terminatio locationis, & per ſententiam approbata, inde ſequitur, vt tanto minus poterit retardari per ſimiles exceptiones, quatenus ſimpliciter opponantur in ipſo iudicio ſuper manutentione, & non ſint omnino claræ, & euidentes, quia ſunt exceptiones reſpicientes petitorium, & altiorem indaginem requirentes, ac propterea ad illud reijciendæ *Gratian. diſc.* 113. *num.* 35. *& diſc.* 208. *num.* 14. *Verall. deciſ.* 342. *part.* 2. *Merlin. deciſ.* 310. *num.* 13.

24 Et generaliter quæcunque exceptio reſpiciens petitorium reijcitur ab hoc iudicio poſſeſſorio *Gionagn. conſ.* 8. *num.* 112. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 135. *in fin. & deciſ.* 685. *num.* 5. *part.* 1. *rec.* vbi quod fuit ſæpius reſolutum, & patet ex infinitis deciſionibus, quas ſuo more cumulat *Poſth. de manut. obſer.* 42. *nu.* 44. vbi tamen non eſt prorſus inutilis congeries illa deciſionum, quia pluries exprimit exceptiones, de quibus loquuntur, & ſic inde haberi poteſt, quæ exceptiones in ſpecie reputatæ fuerint à Rota reſpicere petitorium.

25 Idemque eſt generaliter de quacunque exceptione dubia, & altiorem indaginem requirente, nam pariter non admittitur in hoc iudicio manutentionis, quod eſt ſummariſſimum *Gratian. diſc.* 926. *num.* 27. *Menoc. retinen. rem. vlt. num.* 43. *prope med. Rot. deciſ.* 366. *num.* 6. *part.* 1. *rec.* cum aliis pleniſsime cumulatis per *Poſth. obſer.* 42. *nu.* 67. *&* 68.

An autem admitti debeat in hoc iudicio manutentionis exceptio non adimplementi, valde dubitari poteſt, ſed dicam infra *in cap. ſequen.*

26 Non datur etiam manutentio vbi agitur de penſione amouibili ad nutum, ex traditis in ſimili *per Adden. ad deciſ.* 2. *in* 2. *par. addit. num.* 223. *& ſeq. part.* 3. *rec. Gonzal. ad reg. Canc. gloſ.* 5. §. 6. *num.* 50. *Rot. deciſ.* 116. *num.* 9. *& ſeq. part.* 9. *& de iſ.* 133. *num.* 3. *par.* 10. *rec.* & in terminis mercedis locationis operarum, ſeu ſalarii *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt.* 95. *num.* 3. *&* 6. & ratio reddi poteſt, quia ſtatim, ac denegatur merces, cenſetur finita locatio, poſt cuius finem non eſt amplius cōcedenda manutentio in quaſi poſſeſsione exigendi mercedem
27 vt ſupra dictum fuit. Vnde ſi finita locatione expreſſa, continuatum fuiſſet in tacita de die in diem, poſſet concedi manutentio pro terminis decurſis, tam in tempore expreſſo, quam in continuatō vſque ad reuocationem taciti conſenſus, & non amplius, quidquid dubitauerit de hoc *Rot. deciſ.* 181. *num.* 9. *& ſeqq. poſt Poſth. de manut.* niſi for-
28 te controuerteretur amouibilitas, & daretur aliquis fumus contra eam, quia tunc interim ac de tali controuerſia cognoſceretur, danda eſſet manutentio poſsidenti *Tondut. quæſt. benefic. cap.* 56. *num.* 15. *lib.* 1. *Poſth. de manut. obſer.* 52. *num.* 24.

29 Quaſi poſſeſſio autem exigendi, quæ eſt fundamentum manutentionis probanda eſt à locatore concludenter, ad hunc effectum obtinendi in ea manutentionem, vt dixit *Rota in Alexanen. Penſionis coram Marcomontio, quæ habetur penes Marcheſan. par.* 1. *fol.* 605. *num.* 3. itaut, ſi exhibeantur inſtrumenta, requiratur ea eſſe in forma probanti *deciſ.* 681. *num.* 3. *par.* 4. *diuer.* Nec ſufficit fides Notarij de actu quaſi poſſeſſionem inducente *Rot. deciſ.* 687. *num.* 1. *par.* 1. *rec.* & plene coram *Merlin. deciſ.* 137. *numer.* 2. *& ſeq.* Nam etiam in hoc iudicio manutentio-
30 nis probationes debent eſſe in ſuo genere concludentes, itaut inducant animum iudicis ad ita indubitate credendum *Soccin. Sen. conſ.*

conſ. 98. num. 8. lib. 4. Add. ad Burat. deciſ. 375. num. 13. Rodolphin. in praxi par. 2. cap. 12. num. 106. Rot. coram Andrea deciſ. 106.
31 num. 2. licet non requirantur omnino plenę, ſed leuiores ſufficiant, quam in petitorio Gregor. deciſ. 134. num. 5. & deciſ. 458. nu. 7. Coccin. deciſ. 31. numer. 4. itaut ſatis ſit teſtis
32 vnicus Caualer. deciſ. 44. num. 3. Gregor. dec. 438. num. 2. vbi Add. in rec. deciſ. 511. n. 8. par. 1. etiamſi ſit minus idoneus Add. ad Gregor. deciſ. 437. Rot. in Bergomen. Capellaniæ poſt. 2. vol. conſ. Farin. deciſ. 233. num. 2.
33 in hoc enim iudicio non admittuntur exceptiones contra teſtes Conar. practic. cap. 17. num. 4. verſ. ſeptimo eſt in eadem Seraph. deciſ. 342. ad fin. Caualer. deciſ. 44. num. 4.
34 niſi forte oppoſitiones ſint probatæ, vel adſint contrarietates in dictis Marcheſan. de commiſſion. par. 1. fol. 590. num. 6. & Rot. in Botanen. penſionis ibidem impreſſa fol. 618. num. 5. vbi etiam num. 4. in fin. videtur velle
35 non ſufficere vnicum teſtem; quando adſunt coniecturæ in contrarium, quod & ſenſit Rot. dec. 74. num. 5. par. 7. rec.

36 Et quoniam quaſi poſſeſſio acquiritur per exactionem, probandæ erunt ſolutiones ex traditis per Poſth. de manuten. obſer. 35. n. 1.
37 imo vnica ſolutio ſufficit, & ſolius partis mercedis conuentæ ad acquirendam quaſi poſſeſſionem exigendi totam Poſth. de manut. obſer. 18. num. 37. Rot. cor. Peuting. dec. 489. num. 10. & alibi ſæpius, vt dicit Dunoz.
38 lun. dec. 888. num. 5. & ſufficere partis minimæ Rot. dec. 188. num. 4. poſt Poſth. de ma-
39 nuten. niſi tamen appareret animus ſoluentis agnoſcendi debitum pro parte tantum, quia talis animus attendi deberet Gratian. diſc. 426. num. 3. & ſeq. Poſt. de manut. obſer. 73. num. 170. Add. ad Gregor. deciſ. 557. nu. 11. verſ. procedit Rota dec. 547. num. 8. par. 3. recent.

40 Probare tamen debebit locator ſolutionē fuiſſe factam in cauſam illam mercedis locationis Mantic. deciſ. 99. num. 4. & 5. vbi requiri etiam, quod teſtes ſuper hoc reddant cauſam ſcientiæ, quamuis non interrogati dec. 717. num. 1. in fin. & numer. 3. & 5. par. 2. rec. Sed hoc procedere poſſet quate-
41 nus non conſtaret de locatione, vel ſi vltra locationem adeſſet aliqua alia cauſa, cui ſolutio referri poſſet, alias enim ſi appareret vnica cauſa locationis, præſumeretur ex ea facta ſolutio Cranet. conſ. 158. num. 13. Gregor. dec. 62. num 9. Burat. dec. 9. numer. 5.
42 Cæterum quaſi poſſeſſio acquiſita contra primum conductorem ſuffragatur locatori ad obtinendam manutentionem contra aliū eius ſucceſſorem etiam ſingularem, habentem ab eo cauſam, ex traditis in ſimili de ſucceſſore in fundo cenſuato per Adden. ad Gregor. deciſ. 313. num. 6. verſ. ſic etiam, & Cenc. de cenſ. quæſt. 92. num. 25. & ratio eſt, quia poſſeſſio metienda eſt ex parte actoris, itant per mutationem perſonæ conductoris, rei conuenti non tollatur eius quaſi poſſeſſio, iuxta dec. Guidopap. 629. quam paſſim allegari ſolitam, dicit Pen. deciſ. 1258. num. 3. & quod Rota paſſim eam ſequatur, dicit Adden. ad Gregor. deciſ. 313. num. 6. Niſi forte
43 adeſſet ſuſpicio, quod ſolutio ab Anteceſſore eſſet facta in fraudem, vti ſi facta eſſet poſt ceſſionem Iuris conductionis, vel poſt ſublocationem, vt in ſimili de ſolutione penſionis Eccleſiaſticæ facta à Beneficiato poſt dimiſſum Beneficium, dixit Rota in Lucana penſionis 8. Februar. 1610. verſ. quo vero ad inſtrumentum coram Sactato, & in deciſ. 318. num. 9. poſt. Poſth. de manut. vbi etiam admittit idem eſſe, ſi ſolutio eſſet facta à moribundo.

44 Certius autem ſuffragabitur quaſi poſſeſſio acquiſita contra conductorem defunctū aduerſus eius hæredem Pen. dec. 1258. n. 3. & deciſ. 1268. num. 8. Gregor. deciſ. 313. num. 3. & ibi Adden. in rec. deciſ. 254. num. 2. par. 8. Idque etiamſi hæres adiuerit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij Rot. deciſ. 99. num. 11. par. 1. Diu. deciſ. 231. num. 5. poſt Cenſ. de Cenſ. & dict. deciſ. 254. num. 3. par. 8. rec. Nec exceptio, quod bo-
45 na non ſufficiant debet retardare iudicium hoc ſuper manutentione Pen. dict. dec. 1268. num. 8. in rec. dict. deciſ. 254. nu. 6. & ſeqq. par. 8. & deciſ. 277. num. 19. par. 9. & redditur ratio, quia hæreditas præſumitur opulenta, & ideo interim ac diſcutitur eius ſubſtantia, non debet retardari manutentio deciſ. 232. num. 20. poſt Cenc. de Cen. & con-
46 traria opinio quam tenuit Venet. de ann. præſtat. par. 1. quæſt. 20. num. 3. & quæſt. 25. n. 11. & ſeqq. procedere poteſt, vbi conſtat, quod hæreditas non eſt ſoluendo, vel in continenti probari poteſt, & datur fumus propter concurſum aliorum creditorum, vt ſenſit Cenc. de Cenſ. quæſt. 92. numer. 20. & Rot. poſt eum dec. 251. num 7. ſemper tamen
47 tuto poterit concedi mandatum de manutenendo, ſi eius effectus dirigatur ad ſolutionem faciendam de bonis hæreditarijs, vt in dec. 254. num. 3. par. 8. rec. vel ex fructibus rei locatæ, vt in deciſ. 99. nu. 11. par. 1. Diu.

48 Verum, quod dictum eſt, quaſi poſſeſſionem quæſitam, contra defunctum, ſuffragari ad obtinendum mandatum de manutenendo contra hæredem, declaratur, vt procedat quatenus hæres rem locatam detineat Cenc. de

de Cenſ. qu.92.nu.26. & Rota poſt eum deciſ. 391. num.2. & ſeq. & poſt Poſtb. de manut. deciſ.379.num.2. & in rec. deciſ.529. num.6. part. 4.

49 Et licet hoc procedere in hærede cum beneficio inuentarij, ſecus autem in hærede ſine beneficio, contra quem ſufficere aditionem abſque poſſeſſione rei, velit *Poſtb. de manut. obſer. 56. numer. 31.* tamen nihil

50 in comprobationem huius ſuæ opinionis allegat, & in contrarium facit, quod ratio dictæ declarationis applicatur contra vtrũque hæredem, eſt enim, quia hoc interdictum retinendæ eſt conceptum in rem *l. 1. ad fin. ff. de interdict.* & quod dicitur quaſi poſſeſſionem tranſire paſſiuè in ſucceſſores, intelligitur de ſucceſſoribus poſſeſſoribus rei arg. *l. ſi mulier §. qui poſſeſſionem ff. de eo quod met. ca.* vt bene aduertit *Rot. in dicta deciſ.391.num.2. & ſeq. poſt Genc. de Cenſ.*

De exceptione non ad implementi, an, & quando competat conductori aduerſus locatorem agentem pro mercede.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non adimplementi eſt valde fauorabilis.*
2 *Exceptio non adimplementi non tollitur per ſtatutũ omnes exceptiones excluens.*
3 *Exceptio non adimplementi retardat etiam proceſſum executiuum.*
4 *Decl. procedere quatenus non adimplementum ſit liquidum.*
5 *Sufficit tamen liquidum eſſe partem teneri ad id, quod dicitur non adimpletum.*
6 *Non adimpletum fuiſſe probatur per ſolam allegationem, & num.75.*
7 *Locatori non ſufficit probare adimpleuiſſe ab initio, ſed neceſſe eſt probare ſucceſſiuam præſtationem patientiæ ſecundum aliquos.*
8 *Adimplementum in obligationibus ſucceſſiuis neceſſe eſt, quod duret.*
9 *At quoad probationem ſatis eſt probare adimpletum ab initio, quia continuatio præſumitur.*
10 *Et conductor dicens non continuatum, probare debet, & interim ſoluere.*
11 *Implementum debet eſſe plenum alias defectus etiam in minimo parit exceptionem non adimplementi.*
12 *Ampl. procedere ſiue defectus ſit in ſtabilibus, ſiue in accidentalibus ſecundum aliquos.*
13 *Contrarium verius.*
14 *Decl. tutius ſeruari hoc contrarium relinquendo in manibus conductoris ſummam æquiualentem ei non adimplemento.*
15 *Locator promittens domum kalen. Maij ſi adſit præcedens conductor, qui illa die ſuſcipiat terminum ad euacuandum non dicitur adimpleuiſſe.*
16 *Adimplementi defectus in tempore non eſt conſiderabilis ſi ius partis non eſt effectum deterius.*
17 *Exceptio non adimplementi, non obſtat quotieſcumq; illam allegans non eſt damnum paſſus.*
18 *Dicens excipientem de non adimplemento damnum paſſum non eſſe probare debet.*
19 *Petens liquidari quantitatem damni paſſi per non adimplementum auditur, & præfigitur damnum paſſo terminum ad liquidandum.*
20 *Et ſi actor offerat reficere damnum quando erit liquidatum facilius obtinet executionem.*
21 *Conductori opponenti ſibi non adimpletum in parte ſolet relinqui pars mercedis in eius manibus, & reliquum compelli ſoluere.*
22 *Decl. procedere, vbi non adimplementum ſit turbidum, & non valeat retardare viam executiuam, ſecus ſi clarum, quia ſaeteada deſuleatio libera.*
23 *Adimplementum locatoris, vbi deficiat tantum in parte ſi conductor velit ſtare locationi dimittitur et pars mercedis correſpondens non adimplemento, ſecus ſi nolit ſtare, quia non tenetur.*
24 *Impedimentum etiam fortuitum excuſat à pœn, & à mora ſed non operatur, vt poſſit agi ex contractu ex quo locator ex parte ſua nõ adimpleuit, & n. 41.*
25 *Exceptio non adimplementi an admittitur in iudicio manutentiuo eſt quæſtio controuerſa.*
26 *Negatiua tamen opinio videtur verior num. 28. & ſeq. & maxime num. 33.*
27 *Argumentum à contrario ſenſu non valet ſumi in dictis Doctorum.*
28 *Exceptio nõ adimplementi reſpicit petitorium iudiciũ.*
29 *Exceptio non adimplementi non reijcitur à iudicio petitorio ſecus autem à poſſeſſorio.*
30 *Agens vigore contractus non poteſt obtinere niſi doceat ſe adimpleuiſſe contractum ex parte ſua.*
31 *Manutentio fundatur in ſola poſſeſſione non in contractu, & ideo non curatur de adimplemento contractus in ea.*
34 *Secus ſi petatur manutentio vigore clauſulæ cõſtituti.*
35 *Exceptio non adimplementi retardat manutentionem locatori ſi aliũde conſtet de nõ adimplemento actoris.*
36 *Exceptio nõ adimplemẽti poteſt tacite remitti etiamſi promiſſio ſit iurata.*
37 *Sed remiſſio non præſumitur, & clare probari debet.*
38 *Non adimplementum cenſetur remiſſum per conductorem ſi per aliquod tempus abſque aliqua proteſtatione vſus eſt re, non tradita in totum à locatore, prout promiſerat ſunt hinc inde opiniones, & n.39.*
40 *Non adimplemento regulariter cenſetur renunciatum ex eo, quod is cui adimplendum erat aliquid ab alio adimplere debente receperit, ſecus ſi aliquid dederit, vel ex parte ſua adimpleuerit.*
41 *Terminum ad ſoluendum ſuſcipiens cenſetur remiſiſſe exceptionem non adimplementi.*
42 *Remiſſio exceptionis non adimplementi quatenus ſit à conductore non nocet fideiuſſori ab eo præſtito.*
43 *Decl. procedere ſi conductor prius non adimplementum allegauit, & poſtea remiſit.*
44 *Fideiuſſor poteſt, vti omnibus exceptionibus, quæ competunt principali etiam ipſo inuito, & n.47.*
45 *Etiam in exceptione non adimplementi antequam principalis ea vtatur.*
46 *Exceptio non adimplementi non allegata à defuncto non poteſt allegari ab eius hærede, vel ab eo cauſam habente.*
47 *Adimplere prius debet, qui prius agit.*
48 *Decl. procedere niſi conſtet de voluntate partium, quod prius aliquid fiat.*
49 *Partes voluiſſe prius vnum adimplere deprehenditur ex ordine ſcripturæ.*
50 *Item ex ordine intellectus.*
51 *Cautio de bene, vtendo & fruendo præſtanda eſt poſtquam res tradita, non ante.*

CA-

CAPVT XLIV.

QVoniam dictum eſt in præcedentibus
capitulis de actionibus, & remedijs
competentibus locatori pro conſecutione
mercedis, ſequitur dicendum de exceptio-
nibus competentibus conductori, & quia in
*cap. 28. de obligationibus locatoris, & in
cap. præcedenti de manutentione in quaſi
poſſeſſione exigendi competente locatori* re-
ſeruatum fuit particulariter loqui de ex-
ceptione non adimplementi, ideo nunc ad-
implendum eſt. Nulla autem adeſt difficul-
1 tas, quòd ſi locator non adimpleuerit ex
parte ſua contractum, hæc exceptio poterit
à coductore ei apponi, quando agit, eſt enim
hæc exceptio valde fauorabilis, vt dicit
*Cranet. conſ. 151. num. 10. verſ. adeo vt, &
Rota coram Mantica dec. 1. prope finem*, adeo
2 vt numquam cenſeatur adempta, etiamſi
adeſſet ſtatutum omnes exceptiones reijciēs
*Cranet. dict. conſ. 151. num. 10. Menoc. conſ.
55. num. 3. Grattan. diſc. 411. num. 10. Ma-
gon. dec. Lucen 11. num. 3. Rot. dec. 74. n. 4. poſt
Zacch. de obl. Cam.*

Non ſolum autem opponi poterit hæc
exceptio aduerſus locatorem agentē actio-
3 ne locati via ordinaria, ſed etiam, vbi vigo-
re obligationis Cameralis, vel guarantigiæ,
aut alia, procederet executiue, quia etiam
proceſſus executiuus hac exceptione retar-
datur *Turret. conſ. 74. num. 37. & ſeq. lib. 1.
Mareſcot. Variar. cap 121. numer. 92. lib. 2.
Grattan. diſc. 411. numer. 11. Mantic. deciſ.
238. num. 2. Rot. deciſ. 428. num. 3. part. 1.
recent.*

Et licet hoc procedere, quatenus non
4 adimplementum ſit liquidum, & clarum, &
non patiatur aliquam difficultatem, aliter
non retardari viam executiuam, declaret
Grattan. qui loquitur in terminis locationis
*diſc. 989. num 2. Mantic. deciſ. 221. num. 3.
& ſeqq. & num. 7. Rot. deciſ. 687. num. 2. par.
2. recent.* tamen hæc declaratio intelligi nō
5 debet, vt neceſſe ſit conductori probare
euidenter, & apertiſſime non adimplemen-
tum, ſed quod nulla adſit difficultas circa
obligationem locatoris adimplendi id, quod
conductor dicit non adimpletum, vt decla-
rat *Argel. in tract. de acquir. poſſeſſ. quæſt. 2.
art. 7. num. 234.* & non diſſentit *Zacch. de
oblig. Cam. quæſt. 17. n. 89.*

6 Et ratio eſt, quia quod locator non im-
pleuerit, ſatis dicitur probatum ex ſola alle-
gatione non implementi facta per condu-
ctorem, vt in terminis docet *Bald. in l. ex
conducto in princ. ff. locat. Bero. conſ. 144. n.
1. lib. 1. Roland. conſ. 69. num. 9. lib. 4.*

Verum dubitari poteſt an hoc procedat
7 tam reſpectu implementi ab initio, quam
etiam reſpectu ſucceſſiuæ eius durationis, ita
vt conductor vti valeat re locata per totum
tempus conductionis, opinionem enim af-
firmatiuam bene probare videntur in ſpecie
*Oſaſc. deciſ. 50. num. 8. Mareſcot. var. cap. 88.
num. 5. & 6. lib. 1. Surd. deciſ. 326. num. 17.
ad med. Rot. in Romana Penſionis Domus cor.
Perouano impreſſa per Marcheſ. par. 1. fol.
1085. num. 3.* Et ratio reddi poteſt, quia o-
8 bligatio locatoris non reſtringitur ad ſolam
traditionem rei, prout obligatio venditoris,
ſed reſpicit tractum temporis ſucceſſiuum,
quia locator curare debet, vt conductor vti,
& frui poſſit re locata per totum tempus lo-
cationis, vt alibi dictum fuit, & vbi obliga-
tio eſt ſucceſſiua, & habet tractum temporis
non ſufficit ab initio adimpleuiſſe, ſed ne-
ceſſarium eſt adimplementum durare *Socin.
Sen. conſ. 133. num. 7. lib. 1. Surd. conſ. 381. n.
19. D. Lanfranc. Zacch. de Salar. quæſt. 95. n.
13. Rot. coram Celſo dec. 78. n. 4.*

9 Sed his non obſtantibus contraria opinio
videtur tenenda, quia verum eſt obligatio-
nem locatoris habere tractum ſucceſſiuum,
itaut non ſatis ſit eum tantum tradere rem
locatam, ſed debeat etiam præſtare patien-
tiam, & curare, vt conductor, vti ea reua-
leat toto tempore locationis, iuxta mox ci-
tatas auctoritates. Sed quoad dubium de
quo quæritur an, & cui incumbat onus pro-
bandi, ſi conductor excipiat de dicta patien-
tia non pręſtita, videtur ipſum conductorem
probare debere, quia dum ſemel habuit, &
poſſedit rem locatam, pręſumitur continuaſ-
ſe, & ſic implementum duraſſe, vt firmant
*Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 1. num. 17. verſ.
ſi tamen Menoc. præſumpt. 85. num. 2. & ſeqq.
lib. 3. Ripol. Variar. cap. 12. num. 301. Adden.
ad Gregor. deciſ. 235. num. 6. Rot. coram Ca-
naler. deciſ. 217. nu. 4. & ſeqq. coram Duran.
dec. 187. num. 2. & in rec. dec. 399. numer. 1.
& 2. par. 1.* & interim ac probet prætenſum
10 impedimentum, retardare non poterit ſo-
lutionem mercedum, maxime ſi obligatio-
ne Camerali, aut alia executionem paratam
habente reperiatur adſtrictus *Rot. coram Ca-
naler. dict. dec. 217. num. 5. & poſt Zacch. de
oblig. Cam. dec. 11. num. 1. & late ſeqq.*

Et debet implementū locatoris eſſe tota-
11 le, & in omnibus promiſſis, alias defectus,
etiam in minimo, parit dictam exceptionem
*Natt. conſ. 226. num. 2. Hond. conſ. 86. n. 16.
lib. 1. Menoc. conſ. 55. n 6. Cyriac. contr. 129.
num. 3. Rota dec. 192. num. 13. par. 5. rec. &
coram Dunoz. Iun. dec. 91. num. 4.*

12 Idque procedere ſiue defectus ſit in ſub-
ſtantialibus, ſiue in accidentalibus tradunt
*Surd. conſ. 52. num. 33. Cyriac. controu. 129.
num. 3. & Rot. dict. deciſ. 192. num. 13. par.
5. rec.* Verum communior videtur opinio,
13 quod tunc defectus in minimo pariat dictā
exceptionem, cum lædit in ſubſtantia ius
conductoris, & non alias, quā tenuit *Menot.
conſ. 35. num. 28. Mantic. de tacit. lib. 3. tit.
16. num. 23. Add. ad Gregor. dec. 261. nu. 6.
verſ. ſecundo Add. ad Burat. deciſ. 571. nu. 4.
verſ. dummodo tamen Rot. deciſ. 35. num. 11.*
14 *par. 7. recent.* Et huic tutius adhæreri po-
terit cum cautela non compellendi condu-
ctorem ad ſoluendam penſionem integram,
ſed dimittendi in eius manibus ratam æqui-
ualentē damno, quod ex dicto non adimple-
mento minimo ei reſultare potuerit, prout
practicauit *Rota cor. Caual. dec. 217. ad fin.*

15 Sic licet debeat etiam locator adimplere
in tempore promiſſo, adeout, vbi promiſe-
rit dare domum vacuam Kalendis Maij, &
præcedens conductor adueniente illa die
ſuſceperit terminum iuris ad euacuandum,
& per illum diſtulerit eam vacuam dimitte-
re, non dici poſſit locatorem adimpleuiſſe,
quamuis ille terminus indulgeatur à lege,
16 vt bis conſuluit *Mandel. conſ. 156.* Tamen
iſte defectus adimplementi in tempore non
eſt conſiderabilis, quatenus conductoris ius
interim non ſit effectum deterius, vt ex *Bal.
conſ. 127. lib. 1.* & alijs dixit *Rot. coram Du-
rano dec. 270. num. 10.*

17 Imo eſt generale, quod exceptio non
adimplementi non obſtet, quotieſcumque
is, qui eam allegat, non eſt damnum paſſus
*Crauet. conſ. 59. num. 2. poſt med. Surd. conſ.
201. num. 24. & dec. 265. num. 39. Add. ad
Burat. dec. 571. num. 5. Greg. dec. 347. n. 11.
& ibi Adden.*

Verum ſi locator hoc alleget, quod con-
ductor ex illo defectu non ſit damnum paſ-
18 ſus, incumbit ei onus id probandi, quia
hæc eſt ſua replicatio, in qua eſt actor, &
probare debet *Alex. in l. fin. ſub. num. 25.
C. de eden. Seraph. dec. 356. num. 15. Gregor.
deciſ. 535. num. 17.* & in ſpecie in caſu quo
quis locauit molendina, cum pacto, quod in
eis eſſent quinque molæ, & oppoſito ei de-
fectu vnius, replicabat ex eo nullū reſultaſ-
ſe damnum conductori, quod ipſi incumbe-
ret onus probandi, reſpondit *Rot. coram Du-
ran. deciſ. 187. num. 4. & 5.*

19 Sed ſi nō neget locator abſolute damnū,
ſed dicat liquidandam eſſe damni quanti-
tatem à conductore, ſolet Rota eum in hoc
audire, & terminum præfigere conductori
ad liquidandum, vt habetur in *deciſ. 618. n.
5. par. 4. rec.* Vnde in caſu, quo conductor
20 opponat ſe non potuiſſe aliqua rei locatæ
parte vti, poterit locator offerre ſolutionem
intereſſe per eum paſſi, poſtquam fuerit ple-
ne liquidatum, & ſic facilius obtinebit non
retardari ſibi ſolutionem mercedis *Rota cor.
Cavaler. dec. 217. num. 6.* in qua tamen De-
21 ciſione *ad fin.* habetur, quod cum daretur
magnus fumus damnorum, & non probare-
tur integre tradita res locata, Domini con-
cluſerunt cōductorem teneri ſoluere affictū,
retenta aliqua portione, quæ videretur ſuffi-
ciens pro damnis arbitrio Rotæ.

Quod tamen temperamentum relinquē-
22 di partem mercedum in manibus condu-
ctoris correſpondentem damno per eum
paſſo ob non implementum, ſeruari poterit,
vbi non implementum ſit turbidum, & non
valens, iuxta prædicta, retardare viam exe-
cutiuam, alias enim ſi ſit clarum, exceptio
non obſtat ad proportionem partis non im-
pletæ, ſed in totum, & non poteſt dici ad-
impletum per illam dimiſſionem partis mer-
cedis, quatenus dimittatur per modum pro-
uiſionis, & reuocabiliter, vt plene firmat
*Rot. in deciſ. 242. num. 3. & 4. & per tot. par.
2. recent.* & ideo neceſſe eſt taxare, quid
vere importet illud non adimplementum, &
correſpondentem ſummam libere dimitte-
re conductori, antequam aliquid ſoluere
compellatur, vt ſentit ibidem Rota, & la-
tius comprobat *Gratian. diſc. 864. num. 12.*
23 *& ſeqq.* & tunc facta tali dimiſſione libera,
dicitur adimpletum à locatore per æquipol-
lens, quod ſufficit, vbi conductor vult ſtare
contractui, vt per *Seraph. deciſ. 1243. num. 1.
& ſeq.* & probat aperte *text. in l. ſi quis do-
mum 9. ff. locat.* vbi ſi conductor vrgeat pro
traditione domus locatæ, quam locator tra-
dere non poſſit, audiendus erit locator, ſi
tradere velit aliam ſimilem, at ſecus eſſet ſi
conductor nollet ſtare contractui, niſi qua-
tenus adimpleretur præciſe, tunc enim non
valeret adimpleri per ęquipollens, vt diſtin-
guendo ſentit *Seraph. dict. deciſ. 1243. nu. 1.*
& *Millin. deciſ. 116. numer. 1.* & procedunt
tradita per *Alex. conſ. 119. num. 3. verſ. ego
ad hoc lib. 1.* & per *Rot. deciſ. 1. num. 6. coram
Card. Mantic.*

24 Nec iuuabitur locator allegando iuſtum
impedimentum, quia impedimentum etiam
fortuitum excuſat à mora, & pęna, at non
operatur, vt agi poſſit ex contractu propter
illud non impleto *Dec. in l. cum proponas la
2. num. 4. C. de pact. Abb. in cap. ſicut 29. n. 6.*
& ibidem *Butr n. 10. de iur. iur. Natt. conſ. 50.
n. 7. Roland. conſ. 69. n. 12. lib. 4. Men. conſ. 55.
n. 5. Surd. conſ. 186. n. 21. Barz. dec. 17. ſub n. 1.*

An

25 An autem vbi locator intentauerit iudi-
cium manutentionis in quaſi poſſeſsione
exigendi mercedes, poſſit repelli per hanc
exceptionem, ſunt contrariæ opiniones,
nam affirmatiuam tenet *D. Lanfr. Zacch. de
Salar. quæſt.95. num: 8: & 9.* contrariam ve-
ro negatiuam tenet *Thomat. deciſ.7. num.24.*
& quod mirum eſt, vterque mouetur aucto-
ritate *Gratiani diſcep.13. num.18.* qui dicit
exceptionem prædictam non admitti ad re-
tardandam hanc manutentionem, quando
fuit facta diligentia, & idem repetit eum
ſequendo *Poſth. de manut. obſer.63. num. 4.*
loquitur autem Gratianus de promiſſione
facti alieni, in qua diligentia excuſat, iuxta
tradita *per Rotam in Romana Palatij coram
Bubalo, quæ eſt 367. part. 4. diuer.* & alios
per eum adductos, videtur enim adimple-
26 ta promiſſio prædicta facti alieni per dili-
gentias, quia talis promiſſio reſolui ſolet in
promiſſionem diligentias adhibendi, vt fa-
ctum illud ſequatur *Cyriac. contr. 103. num.
59. & ſeqq. Add. ad Gregor. deciſ. 241. num.
8. Rot. coram Burat. deciſ. 64. num. 1.* vnde
tuto aſſerit Gratian. quod vbi promittens
fecit diligentias, non poſsit ei opponi exce-
ptio non adimplementi in iudicio manuten-
tionis. At non propterea ex eo inferri po-
teſt, quod idem ſit generaliter in exceptio-
ne non adimplementi cuiuſuis alterius pro-
miſsionis etiamſi non vigeat dicta ratio di-
ligentiarum, minuſque argui poteſt, quod
dum dicit non obſtare exceptionem factis
diligentiis, ergo ſentiat illam obſtare regu-
lariter, vbi diligentiæ factæ non ſint, quia
27 hoc eſt argumentum à contrario ſenſu,
quod à dictis Doctorum ſumi non valet *Eue-
rar. in topic. legal. in loco à contrario ſenſu n.
41. ad fin. Lotter. de Benefic. lib. 1. quæſt.35.
num.28. & 29. Seraph. deciſ. 822. in fin.* vn-
de in doctrina Gratiani non poteſt fieri fun-
damentum, neque pro affirmatiua, neque
pro negatiua opinione, generaliter loquen-
do; & maximè dum videmus eum pro vtra-
que allegari à DD. ſupracitatis.

Deueniendo verò ad rationes pro affir-
matiua, videbatur facere. Primò quod, vt
ſupra dictum eſt, hæc eſt exceptio fauora-
bilis, quæ nunquam cenſetur reiecta ex ad-
ductis ſupra *num. 1. & 2.* Secundo, quod ad-
mittitur etiam in iudicio executiuo reiicien-
te omnes exceptiones altioris indaginis ex
adductis ſupra *num. 3.* Et tertio, quod non
adimplementum dicitur probatum per eius
allegationem à reo factam, vt dictum
fuit ſupra *num.6.* & ſic conſtat etiam de ma-
lo iure actoris, quo caſu non datur ei manu-
tentio, ex late traditis *per Poſth. de manut.
obſer. 42. numer. 148. & ſequen.*

28 Sed vere iſtæ rationes non vrgent, non
prima, quia hæc exceptio non adimplemen-
ti reſpicit petitorium *Gabr. conſ. 51. nu. 17.
verſ. quia hæc exceptio lib. 1.* & ideo à iudi-
29 cio petitorio nunquam debet cenſeri reie-
cta, ſecus autem à poſſeſſorio manutentio-
nis, in quo exceptiones petitorium reſpi-
cientes non admittuntur, iuxta firmata ſupra
in cap. præcedenti.

Non ſecunda, quod hæc exceptio admit-
tatur in iudicio executiuo, & ratio differen-
tiæ eſt, quia in iudicio executiuo agitur vi-
30 gore contractus, & ideo agens non poteſt
obtinere, niſi doceat ſe contractum adim-
pleuiſſe ex parte ſua *l. Iulianus 14. §. offerri
ff. de act. empt. Natt. conſ. 226. num. 2. Ve-
rall. deciſ. 232. part. 1. Seraph. deciſ. 673.
num. 2.* at quando quis petit manuteneri ſe-
31 cus eſt, quia fundamentum manutentionis
eſt ſola quaſi poſſeſſio, & non curatur de ti-
tulo poſſeſſionis, & ſic de contractu an fue-
rit adimpletus, vel ne, *l. fin. C de rei vendic.
Decian. conſ. 87. num. 6 & ſeqq. lib. 5. Se-
raphin. deciſ. 717. num. 2.* cum alijs pleniſ-
ſimè cumulatis *per Poſth. de manut. obſer.
42. num. 8.*

32 Non tertia, quia hæc exceptio concer-
nit titulum, & ſic reſpicit petitorium, &
ideo non debet admitti in poſſeſſorio, niſi ſit
notoria ea notorietate, vt non poſſit contra-
rium probari in petitorio, & licet ſimplici
negatione probetur inobſeruantia promiſ-
ſorum, tamen non inducitur notorium, &
quatenus induceretur, eſſet multipliciter
excuſabile, vt bene probat hæc omnia *Ga-
br. conſ. 51. num. 17. verſ. quia hæc exceptio
& ſeq. lib 1.*

33 Vnde ego inclino in opinionem nega-
tiuam, quod ſcilicet dicta exceptio non ad-
implementi, non valeat retardare locatori
manutentionem in quaſi poſſeſſione exigen-
di, motus ex dicta ratione, quod concer-
nat titulum, & reſpiciat petitorium, & ideo
non ſit admittenda in poſſeſſorio. Certius,
quia poſt hæc ſcripta reperi eamdem opi-
nionem fuiſſe retentam *à Rota coram Gregor.
deciſ. 362. num. 2. in fin. & 3.* vbi aliæ deci-
ſiones allegantur, & admiſſam *in deciſ.601.
num. 29. & ſeqq. part. 5. rec.* vbi dicitur con-
34 trarium procedere, ſi petatur manutentio
vigore clauſulæ conſtituti adiectæ in con-
tractu, quia tunc petitur manutentio vigo-
re contractus, & ideo non poteſt petens ob-
tinere, eodem contractu ex parte ſua nō ad-
impleto, prout ſupra dictum eſt vbi quis
agit via executiua.

35 Recedendum autem erit ab opinione

præ-

prædicta, vbicunque aliunde conſtet de non adimplemento notorie, quia apparebit etiam eodem modo de inſubſiſtentia tituli; & non iure actoris, ac proinde non poterit ei manutentio concedi, iuxta late tradita *per Poſth. dicta obſer. 42. num. 147. & ſeq.* vbi explicat quando dicatur apparere de non iure notorie ad hunc effectum.

36 Controuerti ſæpe ſolet, an conductor remiſerit locatori non adimplementum contractus, & non eſt dubium remitti poſſe etiam tacite, & quamuis promiſſio ſit iurata reſpectu eius, quod concernit remittentis fauorem, ex late traditis *per Felin. in cap. 1. num. 6. verſ. vnum eſt relatione dignum de iur. iur. Gratian. diſc. 302. num. 25. & 26. Rot. dec. 577. num. 10. part. 1. rec.* ſed remiſ-

37 ſio tanquam cõdonatio habet præſumptionem contra ſe, & ideo oſtendi debet expreſſa, vel conuinci per actus eam neceſſario inferentes, aliàs nunquam præſumitur, plene *Surd. conſ. 369. num. 32. Manent. dec. 38. num. 19. Rota in Romana Penſionis Domus coram Pirouano impreſſa per Marcheſ. part. 1. fol. 1086. num. 4. ver. quia fuit dictum, & coram Duran. deciſ. 400. num. 6.*

38 Difficultas autem eſſe ſolet in dignoſcendo qui nam ſint iſti actus, ex quibus remiſſio præfata conuincatur, ſi enim, vt ſæpe euenit, locator non tradiderit totam rem, puta totam domum locatam, vel eam tradiderit non in totum aptam ad habitandum, prout eam promiſerat, & conductor eam receperit, & per aliquod tempus abſque aliqua proteſtatione perſeuerauerit habitare, quod inde inferatur ſufficienter ad remiſſionem non adimplementi præfati, cenſiſſe videtur *Caſtren. in l. ſi mer. es §. ſi vicino ff. locat.* & apertius *Bec. conſ. 45. num. 4. & 5. Gratian. diſc. 302. numer. 20. Add. ad Barat. deciſ. 54. in fine penes quos alij.*

39 Verum in caſu contingenti, quo locator domus prius locauerat duas illius manſiones alteri, eaſque propterea vacuas non tradiderat, ſed nouus conductor domus, eam, hoc non obſtante, receperat, & per annum, & vltra habitauerat, ac deinde de non implemento opponebat, replicante locatore de remiſsione non implementi propter prefatam receptionem, & retentionem domus, Rota deciſit inde non inferri neceſſario ad dictam remiſſionem, prout requiritur, iuxta ſupradicta, & adduxit exemplum alterius actus, ex quo neceſſario fieret dicta illatio, ſi videlicet conductor domus aliquid exegiſſet à conductore ſtantiarum, vt videre eſt in præfata *Romana Penſionis domus coram Pirouano impreſſa per Marcheſ. vbi ſupra* vbi etiam reſpondet doctrinæ *Caſtrenſis in d. §. ſi vicino*, & alijs ibidem citatis in contrarium, obſeruans eos loqui in diuerſis terminis.

40 Cenſetur autem renunciatum regulariter, ex eo quod is, cui adimplendum erat, aliquid ab alio adimplere debente receperit *Rot. cor. Gregor. deciſ. 75. num. 2.* non vero ex eo quod quis aliquid dederit, ſeu pro parte ſua adimpleuerit, quia hoc potius cõſtituit alium in maiori mora adimplendi ex parte ſua, vt conſiderauit *Rota in deciſ. 369. num. 3. ad finem ver. & tunc poteſt part. 4.*

41 *diu.* At ſecus erit ſi pulſatus conductor ſuſceperit terminum ad ſoluendum, quia cenſetur remiſiſſe omnem exceptionem, & in ſpecie iſtam non implementi *Menoc. conſ. 270. ſub num. 14.*

42 Iſta tamen remiſſio exceptionis non implementi, quatenus fiat à conductore non nocebit fideiuſſori ab eo præſtito, vt firmat in ſpecie *Beccius conſ. 45. num. 46. poſt med. verſ. ſed hac inueſtigatio Roland. conſ. 69. nu. 46. verſ. quia reſpondetur lib. 4. Manent. dec. 38. num. 37. & ſeq.* At hoc procedit in ca-

43 ſu, quo conductor non implementum prius allegauerit, & poſtea remiſerit, licet enim fideiuſſori competat hæc exceptio, prout competit principali *Cephal. conſ. 577. num. 8. Manent. deciſ. 38. num. 40. Barz. deciſ.*

44 *17. num. 1.* & eſt generale, quod fideiuſſor poſsit vti omnibus exceptionibus, quæ competunt principali, vt firmat *Rot. deciſ. 274. num. 6. part. 5. rec.* tamen, quia hæc eſt potius

45 facultas competens conductori, quam ius opponendi non adimplementum, inde ſequitur, vt antequam ea facultate vti velle declarauerit, non poſsit dici formatum ius, quo vti valeat fideiuſſor, vt late probat *Becc. dicto conſ. 45. num. 5. & ſequitur Gratian. diſc. 302. num. 23.* facit *Rota deciſ. 361. num. 16. ver. his accedit part. 4. diuer.* vbi quod ſi non

46 fuit allegatum adimplementum à defuncto, neque poteſt allegari ab eius hærede, ſeu habente cauſam ab illo, poſtquam verò id declarauit, tunc poterit fideiuſſor exceptione illa vti, & procedit, quod dicitur fideiuſſorem poſſe vti exceptione competẽte principali, etiam ipſo inuito, de quo *Pariſ. conſ. 96. num. 39. lib. 3.* & in terminis huius exceptionis non adimplemẽti *Engen. conſ. 29. num. 27. lib. 1. Barz. deciſ. 17. ſub num. 1. poſt princ.*

47 Controuertitur etiam quandoque, quis prius debeat adimplere promiſſa, & regula eſt, vt qui prius agit, debeat prius adimpleuiſſe, ita vt in propoſito non poſsit locator agere ad mercedes, niſi prius promiſſa impleue-

pleuerit, non enim attendirur, qui prius
contraxerit, ſed qui prius agit *Roland. conſ.
69. num. 9. lib. 4. Mareſcot. var. cap. 88. nu.
1. lib. 1. Cyriac. contr. 129. num. 1. Gratian.
diſc. 455. num. 4. Rot. deciſ. 215. num. 1.
& deciſ. 601. num. 25. & 26. part. 5. rec.*

48 Verum hoc intelligitur procedere quan-
do non conſtet partes voluiſſe prius ſolui
mercedes per conductorem, quàm aliquid
adimpleri per locatorem, quia tunc bene
poſſet locator agere ad ſolutionem ante ad-
implementum ex parte ſua *Gratian. diſc. vlt.
num. 24. Mareſcot. cap. 89. num. 9. lib. 1.
deciſ. 368. & deciſ. 369. num. 2. part. 4. diu.
& deciſ. 109. num. 3. part. 7. rec.*

49 Depræhenditur autem partes voluiſſe
vnum prius adimplere ex ordine ſcripturæ,
ſi videlicet in inſtrumento prius ſcripta eſt
eius obligatio *Gratian. diſc. vlt. num. 25.
Duran. deciſ. 270. num. 12.* & ordine intel-
50 lectus, vti ſi locator promiſerit aliquid fa-
cere, ſi conductor ſoluerit, datur enim in-
telligi partes voluiſſe ſolutionem præcede-
re *Gratian ibidem*, ſi præſtanda cautio de
bene vtendo, & fruendo, debet prius res
tradi, & poſtea caueri *Bald. in l. 1. num. 22.
C. de vſur. & fruct. legat. Socin. conſ. vlt. nu.
3. verſ. non obſtat lib. 3. Marcabrun. conſ.
105. num. 156.*

De remiſſione, & reductione mercedis in quo contractu debeatur.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſio mercedis in contractu locationis, & conductionis debet fieri conductori, qui re locata vti non potuit.*
2 *Periculum rei in venditione ſpectat ad emptorem ſtatim ac contractus eſt perfectus.*
3 *Locatio regitur eiſdem regulis, ac regitur venditio.*
4 *Remiſſio mercedis cur facienda variæ rationes.*
5 *Fructus nondum percepti ſunt locatoris.*
6 *Obligatio contracta reſpectu rei reſoluitur deficiente re.*
7 *Dominium rei in venditione tranſit ad emptorem, ſecus in locatione.*
8 *Remiſſio mercedis debetur ne dum ſi merces petatur ſimpliciter ex locato, ſed etiamſi petatur vigore ſtipulationis in locatione contractæ.*
9 *Stipulatio induit naturam contractus cui accedit.*
10 *Intellige ad effectum ne plus, vel minus exigatur, quam ex illo contractu eſſet exigendum, non quo ad alia.*
11 *Obligatio Cameralis continet renunciationem omni legum auxilio.*
12 *Remiſſio mercedis non poteſt peti ab eo, qui renunciauit omni legum auxilio.*
Contrarium num. 16.
13 *Remiſſio mercedis non poteſt peti ab obligato in forma Cameræ.*
14 *Contrarium.*
15 *Decl. vt in iudicio ordinario procedat, quod peti poſſit.*
17 *In executiuo vero exceptio remiſſionis mercedis non admittitur niſi ſit in continenti probata.*
18 *Exceptio non admittenda regulariter admittitur in omni iudicio vbi eſt incontinenti probata.*
19 *Exceptio remiſſionis mercedis, vt dicatur in contractu probata ſufficit probatum eſſe caſum in quo facienda ſit remiſſio, & damnum per illum illatum in genere.*
20 *Contrarium verius, vt ſcilicet requiratur probatio damnorum in ſpecie.*
21 *Locator in caſu probationis damnorum in genere poteſt compelli cautionem præſtare de reſtituendo ſummam liquidandam.*
22 *Vel admittere in manibus conductoris ſummam arbitrio Iudicis correſpondentem damnis.*
23 *Decl. procedere ſi agatur de remiſſione facienda ob damnum per conductorem paſſum poſt quam locator adimpleuit contractum ex parte ſua, non ſi ab initio non impletum.*
24 *Remiſſio mercedis debetur non tantum conductori ad breue tempus, ſed etiam conductori ad longum habenti ius in re.*
25 *Contrarium tenent aliqui.*
26 *Prima opinio eſt magis communis, & magis æqua vbicumque penſio correſpondeat quantitati fructuum, ſecus è contra.*
27 *Lim. ſi agatur de locatione perpetua, vel adeo diuturna, vt propter vbertatem fructuum, vel caſum contingentem poſſit compenſari damnum.*
28 *Decl. limitationem non procedere ſi res locata ab initio, non eſſet qualitatis per locatorem aſſertæ.*
29 *Dicta à locatore commendandi cauſa de rebus quæ palam ſunt non obligant.*
30 *Secus ſi vlterius promiſerit.*
31 *Remiſſio mercedis an facienda ſit in emphyteuſi eſt magna quæſtio.*
32 *Sed negatiua opinio eſt magis communis.*
33 *Remiſſio mercedis debet fieri emphyteutæ vbi canon non eſt quid minimum, ſed correſpondens fructibus.*
34 *Contrarium tenent alij.*
35 *Prima verior ſaltem vbi in conceſſione emphyteuſis non fuit remiſſa ſexta pars iuxta mercedis.*
36 *Remiſſio mercedis non eſt facienda in emphyteuſi Eccleſiaſtica ſecus in laicali.*
37 *Declara procedere ſi in emphyteuſi eccleſiaſtica facta ſit remiſſio ſextæ partis mercedis, in emphyteuſi vero priuati ſi canon ſit magnus, & fructibus correſpondens alias ſecus.*
38 *Opinio, quod remiſſio in emphyteuſi non ſit facienda ſi canon ſit magnus declaratur non procedere ſi dãnum poteſt compenſari.*
39 *Quod non debeatur remiſſio in emphyteuſi procedit ſi fructus non ſint percepti in parte, ſecus ſi nulli omnino.*
40 *Emphyteutica re perempta in totum damnum eſt domini, in parte eſt emphyteutæ.*
41 *Decl. eſſe emphyteutæ ſi ſuperſit tantum, quod ſufficiat pro canone ſecundum Bartolum.*
42 *Contrarium tenent alij.*
43 *Ad remiſſionis mercedis effectum aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud, quod ſit impedita perceptio fructuum.*
44 *Propter impedimentum perceptionis fructuum in totum non debetur remiſſio mercedis, niſi canon ſit magnus.*

45 Con-

45 *Contrarium tenent alij.*
46 *Impedita perceptione omnium fructuum remiſsio fit ſi canon ſoluatur in fructibus.*
47 *Remiſsio mercedis non fit re perempta vbi emphyteuſis conſtituta fuit de re per emphyteutam vendita.*
48 *Contrarium probatur.*
49 *Conductor ad longum tempus ſoluens mercedem exceſsiuam poteſt intentare remedium reductionis mercedis ad iuſtam ſummam.*
50 *Dominus non poteſt plus exigere à conductore, quam ab ipſa re perciperet.*
51 *Reductio mercedis facienda eſt in emphyteuſi ſi canon ſit exceſsiuus.*
52 *Contr. tenent aliqui.*
53 *Prima opinio verior probatur.*
54 *Reductio mercedis facienda eſt tam ſi ſit exceſsiua ab initio, quam ſi propter aliquod accidens fiat ex poſt facto.*
55 *Remiſsio mercedis facienda eſt in contractu innominato.*
56 *Remiſsio mercedis facienda eſt etiam vbi promiſſa eſt certa menſura fructuum quotcumque percipiantur.*
57 *Colono partiario non eſt facienda remiſsio mercedis.*
58 *Ampl. procedere etiamſi multas feciſſet expenſas excedentes fructus.*
59 *Decl. procedere ſi colat tantum pro rata fructuum, ſecus ſi pro nummis, vel relinquatur ei certa ſpecies fructuum pro laboribus.*
60 *Remiſsio mercedis debet fieri colono pro damno illato in fano in prædio retinendo; tam ſi damnum eueniat ante collectionem, quam ſi eueniat poſt eam.*
61 *Remiſsio mercedis an debeat fieri in venditione fructuum futurorum eſt quæſtio agitata.*
62 *Diſting. quod ſi contractus eſt locationis, & conductionis debet fieri remiſsio; ſi emptionis, & venditionis ſecus et num 61.*
63 *Periculum rei in venditione tranſit in emptorem.*
64 *Ampl. procedere tam vendita re, quam etiam ſi venditum ſit, quid rei acceſſorium.*
65 *Decl. procedere venditione perfecta.*
66 *Venditio fructuum naſciturorum perficitur cum fructus nati ſunt.*
67 *Venditis fructibus naſcituris periculum, quod non naſcantur ſpectat ad venditorem.*
68 *Periculum rei in venditione conditionali eueniens pendente conditione regulariter ſpectat ad venditorem.*
69 *Venditis fructibus, qui eſſe deſierint de tempore venditionis ignorante emptore eſt nulla venditio.*
70 *Idem ſi perierit maior pars.*
71 *Ampl. ſufficere periculum habuiſſe originem ante contractum.*
72 *Decl. quod dictum eſt ſi fructus non naſcantur periculum ſpectare ad venditorem procedere ſi nulli penitus naſcantur non ſi pauci, vel male conditionis.*
73 *Decl. 2. non procedere ſi ex verbis contractus appareat vendita ſpes fructuum naſciturorum.*
74 *Verba contractus attenduntur ad dignoſcendum, an venditi ſint fructus, ſeu potius ſpes fructuum naſciturorum.*
75 *In dubio cenſetur vendita res.*
76 *Spem perceptionis fructuum fuiſſe venditam apparet non ſolum ſi ſit expreſſa in contractu, ſed etiamſi dictum, vendo perceptionem fructuum.*
77 *E contra non fuiſſe venditam deſumitur ex eo quod habita ſit ratio ad quantitatem ſolitam percipi alijs annis.*
78 *Maxime ſi expreſſa ſit certa quantitas, vel menſura.*
79 *Decl. vt vendita ſpe damnum pertineat ad venditorem ſi fructus non percipiantur culpa ipſius venditoris.*
80 *Spei fructuum venditio nulla eſt ſi venditor ſciebat eos non naſcituros.*
81 *Venditio vſusfructus, & iuris percipiendi, ac gabellæ regulatur circa remiſsionem cum eis, quæ dicuntur de venditione fructuum.*
82 *Remiſsio mercedis non fit in permutatione alijſque contractibus dominium transferentibus.*
83 *Remiſsio mercedis non fit vbi emptor donec pretium ſoluat rem conducit.*
84 *Neque fit conductori, qui fecit pactum francandi bona cum certo pretio.*
85 *Pactum francandi pro certo pretio in locatione appoſitum facit contractum ſimilem venditioni.*
86 *Remiſsio mercedis debet fieri per conductorem ſubconductori.*
87 *Ampl. etiamſi ipſi remiſsio non debeatur.*
88 *Quid ſtante pacto de facienda remiſsione ſubconductori, quam faciet Dominus.*

CAPVT XLV.

QVam vtilis ſit hæc tractatio de remiſſione mercedis nemo in foro verſatus ignorat. Ego eam licet ampliſſimam, omiſſis de more ſuperfluis, ac eis quæ ad ornatum dici poſſent, ad ſex Capita mihi reſtrinxi, in quorum primo, quod erit hoc præſens, loquar de contractibus, in quibus ea facienda ſit, in ſecundo de caſibus, in quibus ea competit, in tertio de quantitate damni, quod requiritur ad hoc, vt ea fieri debeat, in quarto de quantitate ipſius remiſſionis, ac de tempore, in quo fieri debet, nec non de actione, alijſque remedijs eam conſequendi, in quinto ſpecialiter de remiſſione mercedis operarum, in ſeſto de pactis, & conuentionibus circa illam.

Aſſumendo igitur primum, nemo dubi-
1 tat remiſſionem mercedis fieri debere in cõ-
tractu locationis, & conductionis, videlicet
conductori, qui impeditus fuerit percipere fructus, aliaſue commoditates ex re conducta, ſeu illa vti non potuerit, ſunt enim text. expreſſi *in l. ſi merces* 28. §. *vis maior ff. locat. l. licet* 8. *C. eodem cap. propter ſterilitatem* 3. *extra eodem* & hanc eſſe naturam contractus locationis, & conductionis, dicit *Surd. dec.* 326. *num.* 14.

Laborant tamen valde noſtrates in repe-
2 rienda cauſa cur facienda ſit dicta remiſsio,
maximè attento, quod videmus in venditione ſtatim, ac contractus eſt perfectus, etiam antequam traditio interueniat, periculum rei ad emptorem totaliter pertinere, ita vt nec illa penitus perempta liberetur ab integra ſolutione pretij *l. neceſſario ff. de peric. & com. rei vend. l.* 1. *C. eodem* §. *cum autem*

tem

3 *tem inſtit. tit. de empt. & vend.* vnde vibebatur idem dicendum in locatione, dum eiſdẽ iuris regulis locatio regitur, ac venditio *l. 2. ff. de locat. & cond. inſtit. eodem tit. in princ.* adeò vt vix eſſe, vt concludens ratio reperiatur, dicat *Valaſc. de iur. Emph. quæſt. 27. num. 26.* vbi etiam aduertit, quod *Bart.* magno contra morem multiloquio *in l. ſi vero §. item cum quidam col. 4. ff. loc.* viſus eſt dif-
4 ficultatem tollere, & in ſua *quæſt. 4. incip. publicanus num. 8.* tres rationes ad hoc congerit, *Baldus* verò *in rubr. de peric. & com. rei vend.* aliam differentiæ rationem ponit, *& Caſtren. in l. ex conducto §. 1. num. 3. C. locat.* aliam adiungit, & alias addunt alij, quos refert ipſe *Valaſc.* ibi, concludens po-
5 ſtea illam ſibi magis probare, quod fructus nondum percepti ſunt locatoris, & conductori non debentur tanquam ſint ſui, ſed debetur ei patientia, vt vtatur re, & ſic illos percipiat, vt ſui efficiantur *l. ex conducto 16. in princ. & §. ſed ſi ager ff. loc.* quod ſecus eſt in emptore, quia illi debetur res ipſa vendita, vt ſpecies *l. nec emptio ff. de contrah. empt.* & ideo illa perempta liberatur debitor *l. quid te ff. locat.* ſed omiſſa diſcuſsione huius, aliarumque rationum, magis conſentanea videtur alia, quod ſcilicet cum locatio ſit conceſsio ad vſum pro certa mercede, vt dictum eſt *in cap. 1.* inde ſequitur, vt merces ſoluatur reſpectu illius vſus, & quod, ſi vſus deficiat, ipſa non debeatur,
6 quia obligatio reſpectu rei contracta, re deficiente, reſoluitur *l. 1. in fin. C. de iur. emph.* quæ ratio conſiderata fuit *à Salic. in l. licet num. 2. in 2. oppoſitione C. locat.* & approbata *per Magon. deciſ. Flor. 67. num. 2. & 3.* nec
7 obſtat, quod dicebatur de emptione, & venditione, quia in ea dominium rei tranſfertur in emptorem, & ideo ipſius rei periculum ad eum pertinet, ſecus autem in locatione, quæ in his ab illa differt, vt dixi *in cap. 2. in princ.*

8 Debetur autem remiſſio nedum ſi merces petatur ſimpliciter ex locato, ſed etiam ſi locationi ſtipulatio acceſſerit, & vigore ſtipulationis petatur, vt tradit reiectis contrarijs *Capra reg. 88. num. 33. Pantzſchman de locat. quæſt. 2. num. 19. Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 48.* vbi reddunt rationem,
9 quia ſtipulatio induit naturam contractus, cui accedit *l. ſi cum §. qui iniuriarum ff. ſi quis caut. DD. in rubr. ff. de verb. oblig. addo l. ſi ſtipulatus ff. de vſur. l. 5. §. conuentionales ff. de verb. oblig. Bart. in l. cum mota n. 6. C. de trãſact. & in l. damnũ la 2. de dam. infec.* quod
10 intelligitur, vt habeat locum ad iſtũ effectũ ne plus, vel minus exigatur, quam ex illo contractu eſſet exigendũ, licet ſecus quoad alios, vt declarat *Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 29. num. 51.*

Dubitari tamen poteſt an idem procedat quoque ſi merces promiſſa ſit ſub obligatione Camerali, quæ in ſtatu Eccleſiæ practicatur, nam pro negatiua facit, quod talis
11 obligatio continet renunciationem omni legum auſilio *Gratian. diſc. 411. num. 2. Put. deciſ. 465. ſub num. 3. lib. 2.* cum alijs cumulat per *Zacch. de oblig. Cam. quæſt. 17. nu. 21.* & talis renunciatio operatur, vt conductor
12 dictam remiſſionem mercedis non poſſit petere ſecundum *Alberic. de Roſat. in l. item quæritur §. exercitu num. 8. ff. locat. Roland. de lucr. dot. quæſt. 42. num. 12.* & alijs late congeſtis *Mart. de clauſ. par. 1. clauſ. 136. nu. 6.*
13 & in ſpecie, quod propterea per obligationem in forma Cameræ cenſeatur renunciatum dictæ petitioni *Rot. deciſ. 42. num. 1. poſt Zacch. de obl. Cam.*

14 Pro contraria vero opinione facit, quod remiſſio mercedis, vt ſupra dictum eſt, petitur ex defectu cauſæ, ob quam merces promiſſa eſt, & defectus cauſæ allegari poteſt ab obligato in forma Cameræ, vt tradit *Galleſ. de oblig. Cam. par. 2. partic. 4. quæſt. 1. nu. 12.* & ſecundum modernam impreſſionẽ *quæſt. 17. num. 12.* vbi in ſpecie exemplificat, ſi res conducta auferatur, vel non præſtetur, & eiuſdem doctrina fuit à Rota approbata, vt magis præciſe in propoſito remiſſionis mercedis dicitur in *dec. 105. ad fin. poſt eumdem tract. de obl. Cam.*

15 At pro reſolutione diſtinguendam eſt, quod aut quæritur, an vigore promiſſionis in forma Cameræ, cenſeatur conductorem ita remiſiſſe, & renunciaſſe hanc facultatem ſibi competentem de iure, & ex natura contractus, vt nullo modo ad eam redire poſſit, aut vero quæritur, an cõductor vigore dictę obligationis via executiua conuentus poſſit excipiendo de remiſſione ſibi facienda, illã retardare, & in prima quæſtione procedat dicta opinio contraria, vt videlicet etiam obligatus in forma Cameræ poſſit petere remiſſionem mercedis ex defectu cauſæ, ob quam mercedem promiſit, iuxta doctrinam *Galleſij in dict. quæſt. 17. num. 12.* à Rota ap-
16 probatam, vt ſupra. Nec releuat, quod cõtineat renunciationem omni legum auxilio, quia illa opinio Alberici, & aliorum, quod per dictam renunciationem conductor excludatur à petitione remiſſionis mercedis, non eſt tuta, vt videre eſt apud *Vin. opin. 129. num. 9.* vbi dicit quod ea nunquam ſibi placuit, atque eam ſemper periculoſam in practica arbitratus eſt, imo quod contra illã

extat communis ſchola omnium ſcribentiũ, & eũ ſequitur in terminis obligationis Cameralis *Gratian. diſc. 534. num. 40.* & ſupponunt aperte omnes infracitandi DD. & Rotæ deciſiones. Quod & certius procedet ſi petatur remiſſio ex caſu valde inſolito, vt per eumdem *Gratian. in eadem diſc. 534. num. 45.* quia etiamſi contineat renunciationem remiſſionis mercedis, & caſuum fortuitorum non extenditur ad inſolitos *Menoc. conſ. 27. num. 18. Rot. coram Millin. deciſ. 119. num. 2.* cum alijs per eum citatis, & dicam infra ſuo loco.

17 In 2. verò quæſtione; an hæc exceptio remiſſionis mercedis retardet viam executiuam, negatiuam tenuit *Ioſ. Ludon. deciſ. Peruſ. 50. num. 11.* vbi ſtante ſtatuto de executione inſtrumentorum *Rot. deciſ. 11. num. 5. & dec. 42. num. 1. poſt Zacch. de oblig. Cam.* ſed iterum diſtinguendum eſt, vt ſi requirat altiorem indaginem, eam non retardet, ſecus autem econtra, ſi ſit incontinenti probata, prout ſenſit *Caroc. de loc. hoc tit. de remiſſ. merc. quæſt. 8. num. 114.* vbi dicit hanc quæſtionem ſæpe occurrere in facto, & non vidiſſe eam tactam *Gratian.* qui alios allegat *diſc. 534. num. 41. Zacch. de obl. Cam. quæſt. 18. num. 8 Rot. poſt. eumdem dec. 105. nu. 6. & 7. & in Romana Affictus 30. Martij 1618. § quia omiſſo, quod, coram Andrea*: & eſt re-
18 gulare in omni Iudicio, vt admittatur exceptio non admittenda, vbi eſt clara, & probata incontinenti *Rot deciſ. 526. num. 7. & 8. par. 1. rec* & in obligatione Camerali *Add. ad Burat. dec. 76. num. 24. Gratian. diſc. 693. n. 34. & ſeq.*

19 An autem ſufficiat eſſe probatum caſum, in quo facienda ſit remiſſio, & damnum per illum illatum in genere ad hoc, vt exceptio admitti debeat, videtur affirmatiuam tenuiſſe *Gratian. dict. diſc. 534. num. 40. verſ. & quidquid ſit, & Rota dict. dec. 105. num. 7. poſt Zacch. de obl. Cam.* Sed verius videtur
20 neceſſariam quoq; eſſe probationẽ damnorum in ſpecie, & eorũ liquidationẽ ad hoc, vt exceptio admitti debeat in iudicio executiuo, vt declarat *Zacch. de obl. Cam. dicta q. 18. num. 29. Adden. ad Greg. dec. 235. nu. 6. Caualer. dec. 217. n. 5.*

21 Poſſet tamen locator in dicto caſu probatæ cauſæ remiſſionis, & damnorum in genere, compelli præſtare cautionem de reſtituendo ſummam liquidandam ſecundum
22 *Caroc. dicta q. 18. num. 114. ad fin.* vel dimittere in manibus conductoris ſummam veriſimiliter Iudicis arbitrio damnis correſpondentem de mercedibus debitis, vt voluit *Rota coram Caualer. dicta dec. 217. ad fin.*

23 Et animaduertendum, quod hæc procedunt, quando agitur proprie de remiſſione facienda ob damnum, ſeu impedimentum paſſum à conductore, poſtquam locator executioni demandauit totaliter contractum ex parte ſua, alias enim ſi in hoc locator defeciſſet omittẽdo aliquid tradere, intraret exceptio non adimplementi, quam ſufficit cõductori allegare, iuxta tradita in *præcedenti cap.* & facit *Rot. dec. 11. per tot poſt Zach. de obl. Cam.*

24 Et debetur dicta remiſſio mercedis non tantum conductori ad breue tempus, ſed etiam conductori ad longum tempus habenti ius in re, & eſt ratio, quia, & iſte conductor præſtat mercedem propter vſum rei, & recompenſationem fructuum, qui inde percipiuntur, vnde ſi non poſſit vti ipſa re conducta, & conſequenter fructus percipere, facienda erit ei remiſſio *Ang. in §. Quia vero numer. 22. in fin. auth. de non alien. reb. Eccleſ. Iaſ. in l. 1. num. 88.* vbi quod in facti contingentia ita concluſit Collegiũ Mediolanenſe *C. de Iur. Emphyt. Imol. in cap. potuit num. 41. prope fin. ver. ſi autem fuit facta de locatione Bellon. Sen. conſ. 21. num. 9. & ſeqq. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 2. n. 25. Pantzſchman. de locat. quæſt. 2. num. 15. Franc. Marc. dec. 213. n. 2. ad fin. & ſeq. par. 2.*

25 Et licet non deſint, qui teneant opinionem contrariam, vt ſignanter *Ioſ. Ludon. concl. 12. col. 2.* vbi dicit ita de conſuetudine ſeruari *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merced.*
26 *quæſt. 4. num. 5.* Tamen prima magis communis ſine dubio eſt, & magis æqua, vbicumq; penſio correſpondeat quantitati fructuum, ſeu valori commoditatis, quæ ex re percipitur, nam ſecus econtra dicendum foret, ſi penſio eſſet conſiderabiliter minor, itaut dici poſſet facta remiſſio ab initio pro caſibus fortuitis, vt dicetur in Emphyteuſi, & tradunt *Alex. conſ. 112. num. 2. lib. 1. Boſſ. in praxi tit. de remiſſ. merced. num. 114. Rimin. Iun. conſ. 49. num. 14. Coſta de rata quæſt. 30. num. 8. ad fin.*

27 Præterea dicta prima opinio limitanda etiam videtur, vt non procedat ſi agatur de locatione perpetua, vel ad tempus valde diuturnum adeout adeſſe poſſit ſpes, vt in eo compenſari poſſit conductori damnum, ſiue propter rei augumentum, per alluuionem, aut aliud incrementum, ſiue propter vbertatem fructuũ aliorum annorum, hinc enim ceſſabit petitio remiſſionis mercedis propter caſum contingentem, vt poſt *Cyn. in l. 1. C. de Iur. Emph.* tradit *Natta conſ. 49. n. 33. verſ. vltimo dico Neuizan. conſ. 41. num. 8. Burſ. conſ. 11. num. 9. Mart. Medic. examin.*

33. num.

12. nu.32. verſ. & quando, Seraph. dec. 1228. num.2.

28 At hæc limitatio patitur quoque declarationem, vt non procedat, vbi res locata ab initio nõ extitiſſet qualitatis per locatorem aſſertę, tunc enim faciẽda eſſet remiſſio etiã in locatione perpetua, ceſſat enim obligatio ſoluendi mercedem pro illa rata comoditatis, quæ deficit *Rim. Iun. conſ.49. numer.15. verſ. ſecundo confirmatur Ioſ. Ludou. concluſ. 12. col. 11. in fin. verſ. intellige prædicta* accedente præſertim promiſſione obſeruandi
29 contenta in inſtrumento, nam alias ea quæ commendandi cauſa dicta ſunt, ſi ſunt de rebus, quæ palam apparent, locatorem non obligant, *iuxta text. in l. ea quæ. 43. ff. de*
30 *empt.* quod non procedit ſtante dicta promiſſione, vt declarat *Rim. Iun. dict. conſ.49. n.15. in fin.*

31 Quæritur autem an ſicut conductori, ita etiam Emphyteutę vti re Emphyteutica, aut illius fructus percipere in totum, vel pro parte impedito, fieri debeat remiſſio. Et licet hæc quæſtio fuerit apud DD. dubitatiſſima, & in ea quot capita tot ſententiæ extiterint, vt refert *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 3. num. 1.* Tamen quoniam Emphyteuta proprie non ſoluit Canonem in recõpenſationem vſus rei, ſeu perceptio-
32 nis fructuum, ſed in recognitionem directi dominij, vt dictum eſt alibi, in ea magis cõmuniter reſpondetur negatiue *gloſ. in cap. potuit verſ. expelli ante fin. verſ. ſed nunquid propter ſterilitatem de locat.* & ibidem *Abb. num. 17. Bald. in l. 1. num. 21. C. de Iur. Emph. Natt. conſ.49. num.15. Gozadin. conſ. 21. num. 10. Clar. in §. Emphyteuſ. quæſt.8. num.7. Ancaran. Iun. quæſt.34. num.8. lib.1. Corbul. de Iur. Emphyt. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampliat. 11. per tot. Theſaur. deciſ. 20. num. 1.* vbi de communi *Surd. deciſ. 198. n. 8. Rot. dec. 723. num.2. & ſeq. par.1. diu. & coram Seraph. dec.286. n.12.*

Et comprobari, vt plurimum poterit hæc opinio, ſeu certior reddi alia ratione, quia videlicet Emphyteuſis eſſe ſolet perpetua, ſeu ſaltem ad tempus valde longũ, itaut licet Emphyteuta ex aliquo accidenti paſſus ſit damnum ſufficiens pro remiſſione, tamen ea non ſit facienda propter ſpem compenſationis cum fertilitate aliorum annorũ, vt dictum eſt in locatione ad longum tempus, & tradunt *Ancaran. Regien quæſt.34. num. 14. lib. 1. Ioſeph. Ludou. concluſ. 12. in princ. verſ. & Doctores dicunt Corbul. de priuat. ob non ſol. Can. ampliat. 12. numer.24. Borell. in ſumm. dec. par.1. tit.33. num.306. Gizzarell. ad Capic. Latr. dec. 18. n.23. & ſeq.*

At dubium eſt, an hoc procedat etiam vbi Canon non eſt, quid minimum, ſed eſt magnus, & fructibus correſpondens, aliqui
33 enim volunt, quod tunc appareat eum ſolui potius in recompenſationem fructuũ, quam in ſolam recognitionẽ dominij, ac proinde, quod ceſſet dicta ratio, cur dicitur, quod remiſſio Emphyteutæ non ſit facienda, & ideo, quod æque ac conductori ipſi fieri debeat *Socin. in l. gallus §. etiamſi parente n.6. verſ. confirma hoc ff. de liber. & poſth. Cagnol. in l. 2. num.203. ff. de reſcind. vend. Barbat. conſ.14. num.36.* vbi, quod infinitis vicibus conſuluit, & vidit iudicari *lib. 2. Bero. conſ. 130. num.8. & ſeq. & con. 131. num.4. & ſeq. lib.1. Bellon. Sen. conſ. 21. num. 10. ad fin. verſ. præterea Rimin. Iun. conſ.49. num. 14. & 17. Rolan. conſ. 96. num. 2. lib. 1. Gratian. diſc. 916. num.42. Cotta in memor. in ver. Emphyteuta regulariter* vbi de communi *Caldaſ. de Iur. Emph. lib.4. cap.2. num.8. Valaſc. eod. tit. quæſt.27. num. 11.* vbi ab hac non eſſe recedendum *Manent. de liuell. pact. 4. num. 42. ad med. Theſaur. quæſt. for. lib.1. quæſt. 32. num.30. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 2. num. 26. Rot. coram Merlin. deciſ. 55. num. 2.* & facit etiam eadem *Rota in deciſ. 235. num. 3. par. 14. rec.* vbi idem poſt multos dicit procedere, ſi Emphyteuta prætendat ſe enormiſſime læſum, & petat reſciſſionem contractus.

34 Alij vero conſentes, quod licet Canon ſit magnus, adhuc ſoluatur in recognitionem directi dominij potius quã in recõpenſationem fructuũ, etiam hoc caſu volunt non eſſe locum reductioni ad fauorem Emphyteutę, inter quos ſunt *Natt. conſ.49. num.14. & per tot. ac præſertim nu.25. Alciat. conſ.49. num. 11 & per tot. lib.5. Burſat. conſ. 11. num. 9. & 12. & 21. Surd. conſ. 162. num. 22. & dec. 198. num.20. Harprect. in §. adeo autem nu. 378. verſ. cæterum contrarium,* vbi de veriori *Inſtit. tit. de locat. & conduc. Ioſeph. Ludou. concl. 12. in princ. ver. & DD. dicunt Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc. q.3. n.8. Corbul. de caduc. ob non ſolut. can. ampl. 12. per tot. Mareſcot. var. reſol. cap.76. n.32. lib.2.*

35 Sed quidquid ſit de rigore iuris, ſecundum quẽ hæc ſecunda poſſet forſan ſuſtineri, quia non ex eo ſolo, quod Canon eſt magnus, ſequitur eum non ſolui in recognitionem directi dominij, vt patet ex dictis *in cap. 3. num. 26.* æquitas omnino militare videtur pro prima, ſaltem, vbi in Emphyteuſis conceſſione non remiſſa fuit ſexta pars mercedis iuſtæ, & fructibus correſpondentis, prout remitti ſolet in Emphyteuſi Eccleſię iuxta *text. in §. dudum & §. quia*

vero Leonis Auth.de nõ alien.aut permut. quia
talis remiſſio permittitur, & ſit proprie ex
hac cauſa; vt poſtea in caſibus contingenti-
bus, non teneatur Eccleſia aliam remiſſionē
facere *dict. §. dudum, & ibi gloſ. in verſ.*
caſus. Alex. conſ. 112. num. 2. lib. 1. Rot. dec.
720. n. 6. & ſeqq. & dec. 723. n. 2. & ſeqq. vbi,
ſine caſus ſint ſoliti, ſiue inſoliti *par. 1. diuer-*
ſorum.

Et inde eſt, quod aliqui diſtinguere vo-
36 luerunt inter Emphyteuſim Eccleſiæ, &
Emphyteuſim priuati, dicendo in prima non
eſſe faciendam remiſſionem propter caſus
fortuitos, in ſecunda, vero ſecus, ea videli-
cet ratione, quia in Emphyteuſi Eccleſiæ ſit
præfata remiſſio ſextæ partis ab initio *gloſ.*
in Auth. perpetua verſ. ſextam C. de Sacr. Ec-
cleſ. & ibid. Barb. num. 6. quæ tamen diffe-
37 rentia tunc tantum admittenda videtur cū
ab Eccleſia vere facta ſit dicta remiſſio, in
Emphyteuſi vero priuati Canon ſit magnus,
& fructibus correſpondens; prout ſenſit
Gald. quæſt. for. 10. num. 8.

38 Verum admiſſa dicta opinione, quod in
Emphyteuſi facienda non ſit remiſſio, vbi
Canon non eſt magnus, & fructibus corre-
ſpondens, ea procedit quatenus prætenda-
tur euitari remiſſio, ſolū ex eo, quod Canon
non ſoluatur pro fructibus, ſed in recogni-
tionem directi dominij, ſecus autem ſi con-
currat, & alia ratio, quod damnum paſſum
ab Emphyteuta poſſit in vbertate aliorum
annorum, vel aliter compenſari, hoc enim
ſufficit ad remiſſionem excludendam, vt di-
ctum eſt ſupra *num. 32. verſ. & comprobari.*

39 Præterea opinio cōtraria, quod Emphy-
teutæ non ſit facienda remiſſio, limitari ſo-
let, vt procedat quando recepit damnum in
parte, ſecus autem ſi nullos prorſus fructus
recipiat, quia tunc illis annis nihil ſoluere
tenetur, vt cenſuit *Bart. in l. 1. in fin. C. de*
Iur. Emph. Alex. conſ. 112. num. 1. lib. 1. & alijs
pluribus adductis *Caroc. tit. de remiſſ. merced.*
quæſt. 3. num. 5. verſ. in qua materia Fachin.
lib. 1. controu. cap. 90. Valaſc. de Iur. Emphyt.
quæſt. 27. num. 13. poſt princ. Vin. opin. 247.
n. 2. vbi de comm.

40 Et quidem hæc diſtinctio inter damnum
totale, & damnum in parte, quod primum
ſpectet ad dominum, aliud ad Emphyteutā,
quatenus illud contingat in ſubſtantia rei,
habet textus claros in *l. 1. poſt med. C. de iur.*
Emphyt. & in §. adeo autem in fin. Inſtit. tit.
locat. vbi gloſ. in verbo particularis & dicit
Alciat. conſ. 49. num. 1. lib. 5. quod ſecundum
41 hanc doctrinā vixerunt maiores noſtri vſq;
ad *Bartolum*, qui interpretatione ſua deſtru-
xit illos text. intelligendo eos quando pen-
ſio erat modica, & ſupereſſet adhuc quan-
tum ſufficeret pro ea, quam opinionem præ-
42 tendit oſtendere falſam quatuor rationi-
bus, quæ videri poterunt penes eum, & vi-
deri etiam poterunt in eodem propoſito tra-
dita per *Surd. deciſ. 198. num. 8. & ſeqq. Gra-*
tian. diſc. 223. num. 1. Rot. deciſ. 699. n. 1. p.
3. recent.

At licet prima facie eadem videatur ra-
43 tio huius caſus quo res ſit perempta, & ca-
ſum, quo adſit impedimentum percipiendi
fructus in totum pro tempore, quo durat
impedimentum, prout cenſuit. *Fachin. contr.*
lib. 1. cap. 90. in fin. vbi dicit idem omnino
eſſe; tamen conſiderari poteſt ratio diſpari-
tatis inter vtrumque caſum, nam in primo,
videlicet rei peremptæ, ceſſat ſpes compen-
ſationis damni, quod ſecus eſt ſi tantum im-
pedita ſit perceptio fructuum; quia tunc
remanet dicta ſpes, quæ ſufficit ad remiſ-
ſionem impediendam, vt dictum fuit, & in
locatione magna ſit differentia inter hos
caſus, vt patebit infra in *cap. 47.*

44 Vnde volunt quam plures, quod neque
in dicto caſu impedimenti totalis perceptio-
nis fructuum, debeatur remiſſio Emphyteu-
tæ, niſi quatenus merces, ſeu Canon ſit ma-
gnus, *Bald. in l. 1. numer. 24. in fin. C. de Iur.*
Emph. Natt. conſ. 49. numer. 25. Clar. in §.
Emphyteuſis quæſt. 8. num. 6. verſ. ſi vero quæ-
45 *ramus*, vbi quod ita tenuit Collegium, & eſt
opinio æquiſſima *Corbul. de cauſ. priuat. ob*
non ſol. Can. ampliat. 12. num. 29. ad med. ſed
hæc diſtinctio inter Canonem magnum, &
paruum, in hoc caſu impeditæ totalis per-
ceptionis, non placet *Valaſc. de Iur. Emph.*
quæſt. 77. num. 16. & quidquid ſit vbi Canon
46 ſoluitur in pecunia, vel alia re, vtique ſi
ſoluatur in fructibus, non debebitur, eo ipſo
quod nulli prorſus fructus percipiantur *Ful-*
gin. de Iure emph. tit. de ſolut. Can. quæſt. 1.
num. 103.

47 Animaduertendum tamen, quod licet
regulariter Emphyteuſis fiat tradendo rem
alteri in Emphyteuſim, tamen quandoque
etiam dominus rei recipit ab alio prędium,
retinetque illud tamquam Emphyteuti-
cum, & hoc caſu æquum eſſe, vt talis Em-
phyteuta ſemper ſoluat etiam re perempta,
quia ſi non habet rem, habet pretium, &
pro eo in effectu ſoluit, cenſuit *Boſſ. in ſua*
praxi crim. tit. de remiſſ. merced. n. 14. ad fin.
vbi inquit ita practicari Mediolani, ac proin-
de ſuſtineri praxim, quæ ibi viget, non fa-
48 ciendi remiſſionem. Sed ratio præfata pa-
titur difficultatem; quia talis Emphyteuta
ſi habet pretium, illud habet pro re quam
dedit, & ſoluit mercedem pro re, quam

con-

continuo recepit, ſeu alio titulo retinuit, alias ſi ſolueret pro ipſo precio, eſſet contractus de vſuraria prauitate ſuſpectus, vt notari ſolet in *c.ad noſtram de empt.& vend. Natt.conſ. 198. num.10. Pariſ. conſ.54. num. 73. & 76. Roland. conſ.40.num.25.lib.2.Rot. dec.80. n.3. verſ.nec habenda p.4.diu.& dec. 253.n.6.p.4.to.2.rec.*& vide infra *n.*83.

49 Aduertendum etiam, quod ſi merces locationis ad longum tempus reperiatur exceſſiua, adeout quatenus cõtinuanda ſit eius ſolutio, ſoluens continuum damnum ſenſiat, tunc ipſe poterit aliud remedium diuerſum à prædicto remiſſionis mercedis, quæ proprie ſit pro damno temporali. Intentare, videlicet reductionis ipſius mercedis ad iuſtũ modum, ſeu ad iuſtam ſummam, & conuenientem quantitati fructuum, ſeu iuſto valori commoditatis, quæ ex illa percipitur per text. clarum in *l. cum quidam* 17. *ff. de vſur.* ibi *Præſidem Prouinciæ adi, qui ſtipulationem, de cuius iniquitate conqueſtus es, ad modum iuſtæ exactionis redigat*; vbi *Alberic. in princ. Bal. num.2. & 3. Salic. num.1.& alij Roderic. de ann. redd.lib.2.q.15.n.95.*

50 Idque non ſolum expoſcit æquitas, ſed etiam iuſtitia commutatiua, quæ non patitur, vt dominus magis exigat à conductore, quam ex ipſa re percipere poſſet *Card. de Lugo de iuſt. & iur. tom.2. diſp.29.ſect.6.ſub num.88.verſ.vnde ſi Penſio Rebell.de obl.iuſt. par.2. lib.3. q.1. num.8. Caſtropal. de iuſt. & iur. par.7. tit. de iuſt. commut. diſp. 6. punct. 22.§.3. per tot.*

51 Et hæc reductio facienda videtur nedum in locatione, ſed etiam propter identitatem rationis in Emphyteuſi, quatenus Canon ſit exceſsiuus, prout in ſpecie de Emphyteuta, tradunt *Merend.contron.lib.1. cap.42. nu.22. poſt med.verſ.cum vero Emphyt.Prat.diſc.for. cap.25. num.3. & ſeqq.& num.14. ver.tamen adhuc, & ſeqq. tom. 1. Fulgin. de Iur. Emph. tit. de contract. Emph. q.28. num. 5. poſt med. Theſaur. dec.*120 *num.*1. vbi, quod ita cenſuit Senatus, & *dec.* 226. *per tot.* vbi in fine dicit Senatum reduxiſſe ad quantitatẽ fructuum, qui ex re percipiebantur.

52 Et licet contrarium, ſenſerit cũ aliquibus *Rota in dec.ſ.338. num.1.& ſeqq. par.14.rec.* tamen ratio qua mouetur, quia inſpici non debeat quantitas, ſed cauſa pro qua ſoluitur, in recognitionem ſcilicet directi dominij, non autem in recompenſationem fructuum, non ſtringit, vltra quod enim poſſet negari ſolui in recognitionem directi dominij penſionem, quæ ſit magna, adhuc ſi admittimus,

53 quod ſolutio fiat pro ſola recognitione directi dominij, quod in ſe eſt inutile, vtique ſolutio, quæ excedat quantitatem correſpõdentem fructibus, erit magis iniqua, ac propterea magis debebit Iudex eam eniquitatem tollere, iuxta *text. in dict. l. cum quidam ff. de vſur.* cum alijs ſupracitatis, vt de ſe patet.

54 Locuſque erit reductioni prædictæ, tam in caſu quo Penſio, ſeu Canon fuerit exceſſiuus ab initio, quam etiam in caſu quo propter aliquod accidẽs redderetur exceſſiuus ex poſt facto exceſſiuitate perpetuo duratura, nam iſti contractus locationis, & Emphyteuſis non terminantur momento temporis, ſed habent tractum ſucceſſiuum, quo caſu ſi onus à principio iuſte impoſitũ tractu temporis fiat iniquum, officio Iudicis tollenda eſt iniquitas illa, vt not. *DD. in cap. quanto 16. de cenſibus*, & ſignanter *Butr.num.3.ver. ſi tamen diſpoſitio, & Barboſ. numer. 5. Dec. conſ. 335. num. 7. poſt med. Theſaur.* dicens hanc eſſe ſingularem, & mirabilem facultatem Iudicibus datam, vt hoc caſu poſſint etiam contra pactionem, & ſtipulationem pronunciare, & ad ęquitatem reducere dicta *deciſ.* 226. *num.* 1. & quod, vbi contractus locationis incipit eſſe iniquus, debeat dominus, vel pati reductionem, vel conductorem vacuam domum dimittere *Monet.in allegat. impreſſ. per Caren. poſt reſolut.74. numer.10.* vbi tribuit hoc dictum *Paſcalio de patr. poteſt .par.4. cap. 6. numer.24.* ſed ipſe poſtea contra reductionem multa adducit, prout etiam ipſe *Caren. dict.reſ.74.* quæ penes eos videri poterunt, licet non loquantur in terminis locationis, ſed cenſus.

55 In contractu innominato locationi ſimili, prout alibi dictum fuit eſſe, ſi concedatur aget pro certa quantitate fructuum, quia militat eadem æquitas pro facienda remiſſione, ideo nil mirum idem iuris eſſe, prout habetur in *l.excepto 18. iuncta gloſ.ibi in ver. fructus C. locat. & ibid.etiam Salic. Bero conſ. 142. num.26. lib 1.* vbi, & addit rationem, quia cõtractus inominati regulantur ſecundum naturam contractuum nominatorum, quibus aſſimilantur, vnde iſte contractus debet regulari cum locatione, cui aſſimilatur, quod & repetit *Pantz.ſchm. de locat.q.2. num.16.& dixi cap.5.n.5.*

56 Verum ſi dictum ſit in contractu certam menſuram frumenti dare debere colonum quolibet anno, puta decem corbes frumenti quotcunque fructus percipiat, an idem ſit dicendum, vel potius, quod colonus per huiuſmodi conuentionem caſum ſterilitatis in ſe ſuſceperit, ita vt non poſsit remiſsionem prætendere, & *gloſ. in d. ver. fructus* videtur primam opinionem probare, quod

ſcilicet

ſcilicet adhuc locus ſit remiſsioni,& ita primo loco videtur eam intelligere *Bald. ibidem num. 3. in 2. lect.* dum dicit, quod gloſ. etiam in tali caſu ſenſit habere locum legem illã, ſed poſtea videtur eam intelligere in contrarium, dum addit, ex quã nota, quod per iſta verba colonus intelligitur caſum ſterilitatis in ſe recipere, nec melius ſe explicat, ſed eiſdem fere verbis loquitur *Gaill. pract. obſer. lib. 2. obſer. 23. num. 22.* at non videtur à prima opinione recedendum, niſi verba magis vrgeant, quia non ità de facili cenſetur renunciatum huic remiſsioni, vt dicetur ſuo loco.

57 Colono autem partiario, qui nempe non certam quantitatem fructuum præſtare debet, ſed incertam, videlicet dimidiam, vel aliam ratam eorum, quos perceperit, remiſsio prædicta non debetur, vt eſt text. *in l. ſi merces 28. §. vis maior in fin. ff. locat.* vbi habetur ratio, quia iſte colonus quaſi inter ſocietatis, & damnum, & lucrum cum Domino fundi partitur, & tradunt *Mandel. conſ. 735. num. 1. Menoc. conſ. 669. nu. 12. & ſeq. Gaill. lib. 2. obſer. 23. num. 14. ver. 3.*

58 *limitatur* etiamſi multas expenſas fecerit, & fructus omnes illarum medietatem non attingant *Bal. in l. licet 8. num. 14. C. locat. Franc. Marc. deciſ. 211. num. 1. part. 2.*

Limitanda tamen eſt hæc concluſio, vt

59 procedat in ſuis terminis præciſis, vbi videlicet colonus pro rata tantum fructuum colit, ſecus autem ſi partim colat pro nummis, vel ſi pro laboribus relinquatur ei certa ſpecies fructuum, puta fænum, tunc enim eueniente caſu damni intolerabilis, habenda erit ratio illius partis, pro qua pecuniã ſoluit, vel illius damni paſsi in fæno, ſi eſt tale, vt non remaneat tanta fæni quantitas, quæ æquiualeat dimidiæ mercedum, quæ debitæ eſſent pro ſuis laboribus, & in tali caſu proportionabiliter ei facienda eſſet remiſsio cum in hac parte contractus ſapiat locationem, vt videtur etiam ſenſiſſe *Menoc. d. conſ. 669. num. 14.*

60 Præterea, quoad fænum, ſi retineri deberet à Colono ex conuentione in agro conducto, vel aliter, puta pro Beſtijs ad ſtercorandum agrum, dominus participare deberet de damno, nedum ante recollectionem illato, ſed etiam ſi damnificatum ſit poſtea, prout late probat *Boſſ. in ſua praxi in tit. de remiſſ. merced. num. 91. verſ. quid dicendum* quem ſequitur *Carpan. in addit. ad Bat. Mediol. cap. 394. num. 179. lib. 2. & Menoc. d. conſ. 669. num. 16.* & hanc ſententiam bene probat text. *in l. cum duobus 52. §. qui fugarum ff. pro ſoc.* vbi habetur quod ſi vnus ex ſocijs amittat pecuniam propriam, quam tamen habebat ſecum ratione ſocietatis, alius ex ſocijs participare debet de damno. Et licet contrarium tenuerit *Mandel. conſ. 735.* in caſu ſuo colonus non repoſuerat fænum perceptum in loco illo gratia colendorum agrorum, ſed gratia ſuæ priuatæ vtilitatis, vt ipſe dicit *num. 4. verſ. non obſtat tex.* prout etiam alias conſideraui *in cap. 5. de colonis* vbi & aliquid aliud de ſimilibus damnis à colono partiario paſsis dicitur.

61 Dubium eſt non modicum ſi facta ſit venditio fructuum futurorum, ſeu vt aliqui dicunt *in herba*, prout ſæpe fieri ſolet, & præcipuè in gabellis, vt dictũ fuit *in cap. 13. n. 21.* an ſtante tali contractu facienda ſit remiſſio, eſt enim quæſtio latiſsimè tractata *à Bartolo in ſua quæſt. 4.* quæ incipit *Publicanus quidam & in l. Cotem ferro 11. §. qui maximos num. 8. & ſeqq. ff. de publican. & vectig.* & poſt alios latiſsimè reaſſumpta, & agitata *per Panteſchman. de locat. & cond. quæſt. 17.* vbi primo arguit pro negatiua ſententia, videlicet remiſsionem non admittendam, & adducit ſeptem argumenta, multaſque auctoritates pro ea, deinde *à num. 13.* arguit pro opinione contraria, & adducit ſex argumenta, multaſque authoritates pro eo poſtmodum *ſub num. 21. ver. verum neutra*, dicit, neutram opinione eſſe tutam, & reſpondet ſingulariter omnibus argumentis proſequendo vſque *ad num. 42.* vbi adducit diſtinctionem Bartoli in locis præcitatis volentis, quod ſi venditi ſint fructus plurium annorum vnico pretio, procedat opinio negatiua, ſi vero pretium ſit diſtributum in ſingulos annos, vel menſes, tunc procedat affirmatiua, quod ſcilicet remiſsio fieri debeat, *& n. n. ſeqq.* eam examinat *vſque ad n. 97.* vbi tandem aperit ſuũ ſenſum cũ alia diſtinctione, illumque latiſsime explicat, & comprobat vſque *ad numer. 148. & finem quæſtionis.*

62 Omiſsis igitur argumentis hinc inde, alijſque rationibus, quas ſi quis cupiat poterit penes eum alioſque videre, reſolutio dictæ quæſtionis pendet ab alia, quæ eſt in ſe diuerſa, licet à Panteſchman, & alijs, cum iſta confundatur, videlicet an dictus contractus ſit emptio, & venditio, vel potius locatio, & conductio, quatenus enim ſit locatio, & conductio nulli dubium locum eſſe remiſ-

63 ſioni, quatenus verò ſit emptio, & venditio, ſecus eſt dicendum, cum de natura emptionis, & venditionis ſit vt res, & rei periculum tranſeat in emptorem *l. 1. in princ. C. de peric. & comod. rei vend. §. cum autem inſtit. tit. de empt. & vendit.* quod procedit ſiue

res.

64 resvendatur,ſine acceſſorium rei,puta her-
ba frumenti in agro vt eſt text. *in l. fiſtulas*
§. frumenta ff. de contrah. empt. Bald. in l. ſi
ea lege numer.1. verſ. quandoque tranſit C. de
vſur. Sard. conſ. 155. num. 8. & diſtinctio-
nem iſtam inter contractũ locationis,& con-
tractum venditionis in hoc propoſito pro-
bauit in ſpecie *Dec. conſ. 312. licet hactenus*
ſub num.1. Corn. conſ. 128. num. 13. lib. 2. Can-
cer. Var. reſol, lib. 3. cap. 15, numer. 136. &
aperte eam etiam admittunt *Alex. conſ. 107.*
num.5. & ſeq. lib.3. & Menoc. conſ. 835. num.
12, & ſeqq.

Recurrendum igitur erit ad tradita in
cap. 2, pro dignoſcendo, an ſit contracta lo-
catio, vel venditio, nec non ad *Menoc. præ-*
ſump. 104. lib. 3. vbi præciſe examinat dictam
quæſt, in terminis gabellarum, in quibus
ſæpiſſime ea contingere ſolet, vt tetigi in
cap. 13. de gabellis,& in caſibus,in quibus cõ-
cludetur, factam fuiſſe locationem, dicen-
dum abſolute erit, faciendam eſſe remiſſio-
nem,in eis vero,in quibus apparebit factam
fuiſſe venditionem, tunc dicendum erit re-
gulariter eam non eſſe faciendam ex præci-
tatis.

65 At pro declaratione aduertendum id,
quod dictum eſt periculum rei in venditio-
ne tranſire in emptorem, & propterea,quod
vbi facta ſit venditio,nõn ſit locus remiſsio-
ni pretij, procedere venditione perfecta, vt
dicit *text. in l.1, in princ. C. de peric. & comm.*
rei vend. & ideo in propoſito noſtro proce-
66 dit poſtquam fructus nati ſunt, nam vendi-
tio fructuum naſciturorum, tunc perficitur,
cũ nati fuerint, licet retrotrahatur ad diem
contractus, vt habetur in *l. nec emptio 8,*
iuncta gloſ. ibi in verſ. intelligitur ff. de con-
trah. empt. ac proinde periculum,quod non
67 naſcantur ſpectat ad venditorem, videtur
enim contractum fuiſſe ſub illa conditione,
quatenus naſcantur *Dec. conſ. 312. licet ha-*
ctenus num. 1. Gomeſ. Var. reſol. lib. 2. cap. 2,
num. 7, ad med. & eſt regulare,quod in ven-
68 ditione conditionali periculum conditio-
ne pendente eueniens, ſpectet ad vendito-
rem *l. neceſſario 8. §. plane ſi pendente ff. de*
peric. & com. rei vend. & exornat ratione Go-
meſ. d. c. 2. n. 32. ad fin.

69 Quod & procedit ſi fructus venditi iam
nati fuerint, ſed de tempore venditionis,
ignorante emptore, eſſe deſierint, quia &
tunc nulla emptio,ſi ignorantia ſit talis,quæ
non in ſupinum hominem cadat *l. etſi con-*
ſenſum 15. in princ. ff. de contrah. empt. Bald.
in l. 2. num. 2. C. eod. vbi idem dicit ſi perie-
70 rit maior pars. *Fab. de Monte de empt. &*
vend. quæſt. 4. princ. nu. 46. verſ. ſed ſi fruct.

71 Imo ſufficit periculum habuiſſe originem
ante contractum, ad hoc, vt ad venditorem
pertineat, quaſi tunc videatur contigiſſe,
quando originem habuit *Bald. in l. 1. num.*
1. in 1. notab. C. de peric. & com. rei vend.
& ibid. Sicard. nu. 3, ver. 2. notandum, & Hugo
Donel. n, 25.

72 Declaratur tamen, quod dictum eſt, pe-
riculum, quod fructus non naſcantur, ſpe-
ctare ad venditorem, procedere, ſi nulli pe-
nitus naſcantur,non autem ſi pauci,vel malę
conditionis nati ſint, quia tunc venditio
ſubſiſtit, & damnum eſt emptoris, vt ſenſit
Bart. in l, ſi merces 27. §. vis maior ſub nu. 7.
verſ. vnde poſito ff. locat. & diſputato articulo
concludit *Pantzſchman dicta quæſt. 17. num,*
118. verſ. verum iſte. & probatur ſignanter
per *text. in dicta l. neceſſario 8. § plane ſi pen-*
dente ff. de peric. & com. rei vend. vbi dicitur
in venditione conditionali periculum pen-
dente conditione accidens cedere damno
venditionis, ſi tota res pereat, ſecus autem
ſi deterioretur, vnde idem dicendum eſt in
venditione fructuum futurorum, quam di-
ximus eſſe conditionalem,

73 Prout etiam ſecundo loco declaratur di-
ctum periculum, quod fructus non naſcan-
tur, ſpectare ad venditorem, quatenus ex
verbis contractus non appareat partes aliter
ſenſiſſe, licet enim non poſsint vendi ipſi
fructus nondum nati, niſi venditione condi-
tionali, quatenus naſcantur, vt dictum eſt,
quia in tali venditione alias deficeret res
vendita, quæ eſt vnum de neceſſarijs ad hoc
vt venditio ſubſiſtat, vt dictum eſt in *cap. 2.*
tamen poteſt vendi ipſa ſpes, quod naſcan-
tur, quæ ſpes eſt res vendibilis, vt habetur
in *l. nec emptio 8. ff. de contrah. empt. & in l.*
ſi iactum 13. ff. de act. empt. & l. nam hoc 11,
ff. de heredit vel act. vend.

74 Ad dignoſcendum autem an ſint venditi
fructus ipſi futuri, vel potius ſpes, quod na-
ſcerentur, attendi debent verba contractus,
prout eſſe de mente Iuris docuit, *Bart. in l.*
cotem ferro 11. §. qui maximos num. 4. verſ.
quid vult dicere ff. de publican. & vectig. in
75 dubio tamen cenſendum potius venditam
fuiſſe rem, quam ſpem, imo manifeſte ap-
parere debere, quod vendita fuerit ſpes,
alias cenſeri venditam rem,tradit *Pantzſch-*
man dicta quæſt. 17. num. 112. ver. & quidem,
& probat *text. in l. quod ſi in venditione 10.*
& l. ſeq. ff. de hered. vel act. vend. vbi habe-
tur,quod ſi in venditione hereditatis actum
ſit venire in venditione, ſi quid Iuris eſſet
venditori, ſi hereditas ad venditorem per-
tineat, nihil præſtabit, & redditur ratio his
verbis, *quia id actum eſſe manifeſtum eſt.*

76 Appa-

76 Apparebit vero non fuiſſe venditos ipſos fructus, ſed ſpem illos percipiendi non ſolum ſi expreſſe deducta fuerit in cōtractum ipſa ſpes, ſed etiam ſi dictum fuerit, vendo perceptionem fructuum, tunc enim vendo ipſum actum, & ſic ſpem, ſeu aleam, vt dicit *Bart. in dicta l. cotem ferro* 11. §. *qui maximos n.* 4. *ver. idem dico ff. de publ. & vectig.*

Econtra apparebit non fuiſſe venditam
77 ſolam ſpem, ſi habitus reſpectus ad quantitatem ſolitam percipi in alijs annis, vt conſideratuit in caſu ſuo *Sard. conſ.* 507. *num.* 8. &
78 multo magis ſi certa quantitas, ſeu menſura fuerit expreſſa *Bart. in l. ſi merces* §. *vis maior num.* 7. *ff. loc. Franc. Becc. conſ.* 94. *nu.* 24. *verſ. non obſtat, quod videtur.*

79 Verum etiam in caſu venditæ ſpei quandoque non pertinebit damnum ad emptorē, & ſignanter ſi fructus non fuerint percepti culpa venditoris *l. ſi iactum* 13. *ff. de act. empt. Monteſperell. conſ.* 111. *nu.* 12. *& ſeqq. Beſſ. in prax. tit. de remiſſ. merc. public. num.* 22. *Surd. deciſ.* 236. *num.* 33. *ad fin. & ſeq.*
80 & ſi venditor ſciebat nullos fructus naſcituros fuiſſe, quia ſuſtinetur, & valet contractus venditionis ſpei propter incertitudinē vtriuſque partis, non autem ſi vna ſciat, & alia non. *Pinell. in l.* 2. *par.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. *in fin. C. de reſcind. vend. Caſſan. conſ.* 52. *Surd. de alim. tit.* 9. *quæſt.* 11. *num.* 24. *Manent. conſ.* 140. *nu* 40. *Caroc. dec.* 130. *n.* 12.

Prædicta autem circa venditionem, ſeu
81 locationem fructuum futurorum, inſeruiunt etiā, & procedunt ſi agatur de iure percipiēdi illos, vel percipiendi annuam reſponſionem, ſeu annuum redditum, aut vſusfructus, vel etiam de gabella, militat enim eadem ratio, & ideo promiſcue de his tractat *Bart. in dict. ſua q.* 4. *& alij ſupracit.* quibus addo in terminis gabellarum *Alex. conſ.* 107. *num.* 5. *& ſeq. Menoc. conſ.* 835. *num.* 12. *& ſeq. Corn. cōſ.* 23. *n.* 7. *& ſeq. lib.* 2. *Burſ. cōſ.* 81. *n.* 7. *& ſeq. Becc. conſ.* 94. *n.* 18. *Boer. dec.* 249. *n.* 11.
82 Prout etiam, quod ſupradictum fuit, remiſſionem, de qua agimus, non eſſe faciendam, ſi contractus non ſit locationis, ſed venditionis, procedit in ſimili ſi non ſit locationis, ſed permutationis, aut alius, quo ſtatim transferatur dominium, vt conſuluit *Dec. conſ.* 312. *incip. licet hactenus nu.* 2. *ver. & quod ſupra, & ſeq. & ſequitur Pantzſchman. q.* 2. *n.* 18.
83 Imo, & ſi ſit locatio, ſed occaſione alterius contractus dominium transferentis, puta ſi vendita ſit res, & interim ac ſoluatur pretium facta ſit locatio, tunc enim contractus locationis claudicare dicitur, nam conductor in eo obligatur, & locator non obligatur, vt dicit *text. in l. ſicut emptio* 23. *ff. loc.* vnde etiamſi res pereat non tenetur locator penſionem remittere, vt dicunt, ibi *Salic. in* §. *interdum, & Caſtren. ver. inde non tenetur tradere*, vbi reprehendit *Bart.* quod reddat rationem, quia penſio huius locationis ſuccedat loco pretij, dicens non ſuccedere loco pretij, quia non computatur in pretio, ſed ſuccedere loco vſurarum pretij, at ſi recte aduertatur, idem, vel ſimilis videtur ſenſus Bartoli, inquit enim, *& ratio eſt, quia magis videtur, quod illa Penſio debeatur pro pretio, quod ſibi non ſoluitur, quam pro re*, ex quibus verbis patet ſenſum Bartoli eſſe, vt in dicta locatione penſio debeatur pro retentione, & vſu pretij, prout in alijs locationibus ſoluitur pro retentione, & vſu rei non autem pro re ipſa, & hinc bene ſequitur, quod nō ſit remittenda talis penſio propter impeditum vſum rei, prout etiam tenuit *Alex. conſ.* 121. *num.* 1. *lib.* 5. & latius comprobat *Dec. conſ.* 119. *numer.* 8. *& conſ.* 312. *num.* 4. *verſ.* 3. *idem, & Pantzſch. de locat. q.* 5. *num.* 18. *Caroc. tit. de remiſſ. merc. q.* 8. *nu.* 3. *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 18. *Valaſc. de iure Emph. quæſt.* 27. *num.* 52. cauendum tamen ne ſub hoc pretextu ſubrepat vſuraria prauitas; prout iam dubitaui ſupra *hoc eodem cap. num.* 48. & quidem deciſio dictæ *l. ſicut emptio*, eſt ſpecialis, & mirabilis, itaut ſtuporem faciat Doctoribus relatis per *Valaſc. de iur. Emph. quæſt.* 27. *num.* 52. Animaduerte tamen, quod *d. l.* loquitur de locatione facta per venditorem emptori, & *gloſ. ibi in verſ. exſoluat*, dicit locatorem, ſimulque venditorem non teneri exonerare mercedem re perempta, redditq; rationem, quia poſt perfectam emptionem rei, periculum omne ſpectat ad emptorem, & conſonant tradita *cap.* 11. *num.* 26. quæ ratio non applicatur in caſu, quo dominus rei illam vendat, & recepto pretio eam conducat de quo ſupra *dict. num.* 48. imo ibi retorquetur, & ideo difficilius in eo ſuſtineri poteſt, quod remiſſio non ſit facienda.
84 Et ſi ſit facta locatio cum pacto, quod conductor debeat bona ſibi francare, & liberare mediante ſolutione pretij conuenti, idem erit dicendum, quod ſcilicet neque huic conductori facienda, ſit remiſſio mercedis, quia hoc pactum alterat naturam locationis, & facit eam contractum innominatum magis accedentem venditioni, quam locationi, vt probat *Alex. conſ.* 76. *num.* 11. *& ſeq. lib.* 5. vnde in ea habere debent locū potius regulæ venditionis, quæ ſunt contra remiſſionem, vt dictum fuit ſupra, quam locationis *Caroc. de loc. tit. de remiſſ. merc.* quæſt.

quæſt.8. num. 42. Pantzſchman dict. quæſt.5. num.19.

86 Sicut debet fieri iſta remiſsio à domino conductori, ita etiam debet ſine dubio fieri à primo conductore ſubconductori ſuo, quatenus ſublocauerit, idque etiam ſi ipſe ſublocator eam à domino non obtinuerit, ſiue ex culpa ſua, quia obtinere potuiſſet, vt per *Menoc. conſ.27. numer. 35.* ſiue etiam ſi ipſi 87 non deberetur, puta quia plura prædia ſimul conduxiſſet, & vnū tantum ſublocaſſet, ex quo ſolo nō potuerint fructus percipi, vel conduxiſſet ad plures annos, & pro vno tantum, in quo cecidiſſet ſterilitas, ſublocaſſet, merito enim tunc eam petit ſubconductor, ex quo damnum intolerabile paſſus, & quāuis eam petere nequeat ſublocator, ex quo conſideratis omnibus fructibus prædiorum ſimul conductorum, nō ſentiat damnum ſufficiens ad obtinendam *Boſſ. in ſua prax. tit. de remiſſ. merc. num.22. Caroc. eodem tit. q.7. Rauden. reſol.26. num.3. Fab. in Cod. lib.4. tit. 42. defin. 27.* vbi, & ſi prius condemnari ſe paſſus fuiſſet à domino, quam ipſe conueniretur à ſubconductore.

88 In caſu autem, quod in ſublocatione adſit pactum de facienda remiſſione ſubconductori, quam faciet dominus conductori, ſi eueniat, quod dominus eam non faciat, neque eam facere debebit primus conductor ſuo ſubconductori ſecundum *Alex. conſ. 3. lib.1.* verum contrarium in eodem caſu conſuluit *Socc. Sen. conſ.44. lib.1.* cui ſubſcripſit *Io: de S. Seuerino*, vt refert idem *Soccin. in l. ſi quis arbitratu num. 27. circa fin. ff. de verb. oblig.* & conſuluit etiam *Barbat. conſ.21. lib. 2.* ſed replicauit reſpondendo eorum motiuis *Alex. conſ.97. lib.3.* de quo meminit *Felin. in rubr. de reſcript. poſt princ.* & in ſimili caſu adſunt etiā conſilia diuerſa penes *Purpurat. conſ.473.* vbi ipſe *ſub num.26. verſ. & ita remotis* concludit remiſsionem non eſſe faciendam, ſed *ſub num. 27. verſ. illud fateor* dicit teneri ſublocantem facere diligentias pro illa aſſequenda à domino, & ſubdit difficultatem eſſe, ſi dominus ſit Princeps, & non poſſit conueniri. Et opinionem *Alex.* ſequitur etiam nouiſsime *D. meus de Luca diſc. 6. num. 10. tit. de locat. & cond.*

De caſibus in quibus facienda remiſſio mercedis.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſio mercedis generaliter facienda conductori in omni caſu impediente perceptionem fructuum.*
2 *Dummodo impediatur vi maiore cui reſiſtere non poſſit.*
3 *Remiſſio mercedis facienda eſt propter incurſum hoſtium.*
4 *Et dummodo ſuperueniat bellum.*
5 *Et ſiue bellum ſit iuſtum, ſiue iniuſtum.*
6 *Remiſſio mercedis facienda eſt ſi ſuperueniat peſtis.*
7 *Peſtis, eſt bellum Diuinum, & valet argumentum à bello, ad peſtem.*
8 *Peſtis eſt maior quam bellum, & maiorem excuſationem præbet.*
9 *Propter bellum, & peſtem non fieri remiſſionem in locatione gabellarum tenent aliqui.*
10 *Communis tamen eſt in contrarium.*
11 *Decl. primam procedere ſi gabella non ſit locata, ſed vendita.*
12 *Remiſſio mercedis propter bellum, & peſtem, & ſimiles caſus, non fit abſolute, ſed ſolum quatenus impediant vſum rei.*
13 *Conductor domus non petit remiſſionem mercedis propter bellum, vel peſtem, niſi fuerit ab ea coactus recedere.*
14 *Remiſſio mercedis non fit conductori ex eo, quod creditor locatoris fecerit ſolum executionem in bonis locatis.*
15 *Ampl. non fieri remiſſionem conductori domus ex eo, quod propter bellum, vel peſtem ab illa migrauerit, ſi in ea mobilia retinuerit.*
16 *Lim. ſi penſionem anticipate ſoluiſſet, quia poſſet inſiſtere ad effectum eam recuperandi.*
17 *Conductori prædij ruſtici facienda eſt remiſſio propter bellum, vel peſtem, ſi coloni ab eo diſceſſerint, vel mortui fuerint.*
18 *Et generaliter facienda eſt remiſſio in dictis caſibus vbicumque conductor damnum ſufficiens ad eam paſſus fuerit.*
19 *Propter peſtem paruam non eſt facienda remiſſio.*
20 *Propter tranſitum exercitus in menſibus, in quibus fructus non colliguntur non fit remiſſio.*
21 *Secus ſi milites damnum frugibus intulerint.*
22 *Debitoribus negotij non ſoluendo effectis propter bellum ceſſante culpa conductoris erit facienda remiſſio.*
23 *Remiſſio facienda eſt non ſolum propter bellum, & peſtem, ſed etiam propter eorum iuſtum timorem.*
24 *Et generaliter pro quocumque timore impediente perceptionis comoditatem.*
25 *Ampl. etiamſi periculum non adeſſet.*
26 *Secus ſi iuſta non eſſet cauſa timendi.*
27 *Remiſſio mercedis facienda eſt propter timorem malorum ſpirituum.*
28 *Timor, vt præbeat cauſam remiſſionis mercedis debet ſuperuenire poſt contractum, & denunciari locatori.*
29 *Remiſſio facienda eſt impedimento ſuperueniente ex facto Principis.*
30 *Factum Principis reputatur caſus fortuitus.*
31 *Ampl. faciendam eſſe remiſſionem propter factum Principis etiamſi ſit iuſtum.*
32 *An autem ſufficiat factum Principis fundatum in lege ante contractum edita eſt opinio controuerſa.*
33 *Facto Principis iniuſto exiſtente debet conductor reſtituere, & quomodo.*
34 *Remiſſio mercedis non debetur propter aliquod accidens impediens vſum rei deſtinatum, non autem alium.*
35 *Contraria eſt magis communis.*
36 *Ampl. vt ſi domus eſſet conducta principaliter ad vnū vſum, & ſecundario ad alium, ſufficiat impedire vſum principaliter conſideratum, & n.37.*
38 *Remiſſio mercedis propter impedimentum alicuius vſus an ſit facienda attenditur an ille vſus ſit prin-*

cipalis ex intentione conductoris.
39 Et ubi non apparet ad quid principaliter fuerit facta conductio recurritur ad coniecturas.
40 Et attenditur qualitas domus, tanquam ſi ſolitum ſit in ea aliquid exerceri cenſeatur ad illud locata.
41 Attenditur etiam qualitas perſonæ conductoris ſi ſolitus ſit exercitium facere, vel non.
42 Et attenditur ſimul qualitas perſonæ, & rei conductæ.
43 Et ſtatur in hoc arbitrio Iudicis.
44 Et ſtantibus coniecturis, quod domus fuerit locata ad aliquod exercitium particulare, non receditur per clauſulam ad habendum &c.
45 Clauſula ad habendum &c. ſolet apponi magis de ſtylo Notariorum, quam de partium voluntate.
46 Et quando eſt in parte executiua non alterat diſpoſitionem principalem, ſed eius naturam ſequitur.
47 An autem hoc idem procedat ſi eſt in parte diſpoſitiua ſunt hinc inde opiniones.
48 Remiſſio mercedis fit generaliter propter ſterilitatem.
49 Etiam in Prædijs Ciuitatum fiſci.
50 Decl. procedere ſi ſterilitas cauſetur per accidens extrinſecū, ſecus autem ſi à qualitate intrinſeca fundi.
51 Culpa prodeſſe non debet.
52 Ius canonicum non eſt dicendum, quod diſcrepet à iure ciuili quando conciliari poſſunt.
53 Remiſſio facienda eſt etiam propter ſterilitatem procedentem à qualitate intrinſeca fundi ſi omnes prorſus fructus deficiant & num. 77.
54 Remiſſio facienda eſt propter inundationem fluminis.
55 Etiam conductori domus in Ciuitate exiſtentis ſi eius habitationem inundatio impedierit.
56 Lim. ſi conductor impedire potuit inundationem, & non impediuit.
57 Remiſſio mercedis facienda eſt propter ſiccitatem.
58 Et ubi propter magnum frigus vites perierint.
59 Et propter Graculos, & Sturnos fructus deuaſtantes.
60 Et propter Locuſtas.
61 Locuſtarum voracitas magna eſt.
62 Remiſſio facienda eſt etiam ſi propter timorem locuſtarum, colonus deſierit colere agros conductos.
63 Remiſſio non eſt facienda ex eo, quod vinū coaceſcat.
64 Et tam ſi producatur acidum à vinea, quam etiam ſi coaceſcat ex aliqua culpa coloni.
65 Nec facienda remiſſio ſi vinea propter vetuſtatem faciat vinum paucum, & malum.
66 Nec ſi vinea ſit nimis noua.
67 Decl. procedere in locatione ad longum tempus non in locatione ad annum ſi conductor ignorauit.
68 Sufficit tamen, quod perpendere potuerit.
69 Remiſſio non eſt facienda ex quo ſegetes corruptæ ſint raucis, vel herbis.
70 Rauca quid ſint.
71 Remiſſio non eſt facienda propter ſpinas.
72 Remiſſio mercedis etiam in caſibus in quibus non eſt facienda, fieri debet deficientibus prorſus omnibus fructibus, & n. 70.
73 Dictiones, ſed & ſimul poſitæ importent diuerſitatem facti, & identitatem iuris.
74 Dictio, ſed, ubi eſt ſola abſque dictione, & importat diuerſitatem facti, & iuris.
75 Verbum labes, quid ſignificet relatiue.
78 Remiſſio, vt fieri debeat propter ſterilitatem neceſſe eſt, quod conductor ſeminauerit, & bene coluerit.
76 Et probanda eſt ſeminatio, & cultura à petente remiſſionem.
80 Lim. ſi non iſſa ſit cultura ob aliquem iuſtum timorem.
81 Cultura, & ſeminatio ſemel facta ſi per inundationē deuaſtata fuerit non tenetur conductor iterum ſeminare ad effectum aſſequendi remiſſionem mercedis.
82 Remiſſio non eſt facienda propter damnum euenientē culpa conductoris.
83 Decl. procedere ſi culpa ſit ordinata ad caſum.
84 Remiſſio mercedis non debetur propter ſterilitatem conductori, qui decimas ſoluere omiſit.
85 Propter non ſolutionem decimarum venit ſterilitas.
86 Remiſſio non debetur conductori ſcelerato, & malæ vitæ.
87 Remiſſio non debetur ſi de tempore locationis vigebat cauſa propter quam remiſſio petitur.
88 Et non ſolum ſi vigebat, ſed etiamſi imminebat itaut prouideri poſſet.
89 Remiſſio non fit propter caſus valde ſolitos, vt grandines in Lombardia.
90 Et nō fit propter pluuias immoderatas in agro Romano.
91 Imo in dicto agro non fit propter ſterilitatem ex quacumque cauſa niſi ob grandines quo caſu poteſt conductor ante recollectionem fundum renunciare.
92 Remiſſio non debetur conductori molendini periculis fluminis ſubiecti ex quo per excreſcentiam aquarū impediatur molere.
93 Maxime ſi omiſerit facere diligentias quas faciebant anteriores conductores.
94 Ignorantia qualitatis rei non iuuat conductorem ad petendam remiſſionem ſi ſcire potuit.
95 Ampl. vt non ſufficiat iurare ſe ignoraſſe.
96 Limit. in qualitatibus occultis quas facile ſcire non potuit.
97 Decl. quod dictum eſt non faciendam remiſſionem propter caſum, qui prouideri potuit, non procedere ſi adſit pactum de ea facienda, quod aliud operari non poſſit.
98 Decl. 2. non procedere ſi perempta ſit ſubſtantia rei.
99 Idemque ſi ſublata res propter bellum.
100 Et non ſolum ſi perempta, vel ſublata in totum, ſed etiam in parte.
101 Remiſſio in caſibus in quibus debetur non procedit ſi conductor caſum non denunciauit domino.
102 Contr. tenent aliqui.
103 Decl. hoc contrarium procedere in caſu quo res ſit perempta, vel alias penitus conductori ſublata.
104 Item procedit dictum contrarium ſi ex illa omiſſione denunciationis nullum præiudicium reſultauit locatori.
105 Locator ſi facta denunciatione caſus offerat rem, vel fructus recipere, & penſionem remittere, & conductor recuſet non eſt amplius facienda remiſſio.
106 Remiſſio non eſt facienda propter caſum accidentem in fructibus poſt eorum recollectionem.
107 Decl. procedere ſi recollecti perfecte, & totaliter.
108 Et requiri eos eſſe in horreo reconditos.
109 Et non ſufficere eſſe reconditos niſi trituratos, & mundos.
110 Et requiri, quod conductor potuerit eis vti ad vſum deſtinatum.
111 Decl. 2. nō procedere ſi fructus non poterant á fundo aſportari ex pacto cum conductore inito.
112 Et ſufficit etiam, quod non poſſet eos aſportare ex conſuetudine abſque pacto.
113 Decl. 3. non procedere ſtante aliquo pacto ex quo appareat partes voluiſſe haberi rationem de fructibus collectis.
114 Decl. 4. non procedere ſi merces ſoluenda erat in fructibus illis.
115 Et ſufficit mercedem eſſe conſtitutam in fructibus, quia intelligitur de fructibus fundi locati.

116 Secus

116 *Secus ſi conductor fuiſſet conſtitutus in mora ſoluendi.*

117 *Hoc tamen non procedit ſi etiam in manibus locatoris fructus periſſent.*

118 *Decl. 5. non procedere ſi fructus corrumpantur vitio territorij.*

119 *Contrarium tamen probatur.*

120 *Remiſſio non debetur quando fructus ſunt percepti, ſed malæ qualitatis.*

121 *Idem ſi percepti, ſed venduntur.*

122 *Remiſſio non debetur propter danum paſſum à conductore in rebus proprijs.*

123 *Remiſſio non debetur vbicumque ita fert conſuetudo regionis.*

124 *Remiſſio debetur ſi eueniat damnum in rei ſubſtantia.*

CAPVT XLVI.

QVoniam remiſsio mercedis fundatur
in æquitate, quæ militat pro condu-
ctore, vt non teneatur ſoluere, dum non
conſequitur vtilitatem, ſeu commoditatem,
cuius intuitu ſoluere promiſit, inde ſequitur
1 vt generaliter loquendo in omnibus caſi-
bus, in quibus talem commoditatem, vel
vtilitatem percipere nequeat, facienda ſit
ei remiſsio, dummodo impediatur aliqua
vi maiore, cui videlicet ipſe reſiſtere ne-
2 queat *l. ex conducto 16. §. ſi vis, & l. ſi mer-
ces 28. §. vis maior ff. loc.* debet enim reſiſte-
re, ſi poteſt, etiam aduerſus exercitum *l. item
quæritur §. exercitu ff. locat.* cum declara-
tionibus tamen de quibus dictum eſt in *cap.
29. de oblig. conduct.*
3 Exemplificari autem poteſt primo in in-
curſu hoſtium, quo accidente deberi remiſ-
ſionem habetur in ſpecie in *dict. l. ex condu-
4 cto §. ſi vis.* Imo, & dummodo ſuperueniat
Bellum, deberi remiſsionem traduit *Corn.
conſ. 23. num. 8. & ſeq. lib. 2. Burſat. conſ. 81.
num. 17. & ſeq. Caſtill. Variar. lib. 3. cap. 3. n.
43. Viu. opin. 247. num. 2. & ſeq. Rot. cor. Man-
tic. deciſ. 25. nu. 3.* & abſque vlla diſtinctione
5 inter Bellum iuſtum, & iniuſtum *Bart. in l.
ſi merces 27. §. culpæ in princ. & Caſtren. num.
2. ff. locat. Corn. conſ. 23. num. 9. lib. 2. Alciat.
conſ. 93. num. 4.* vbi de communi *lib.* 8.
6 Sic etiam ſi ſuperuenerit peſtis, erit alius
caſus, in quo facienda ſit remiſsio *Alex. conſ.
107. nu. 10. verſ. ad hoc lib. 3. Surd. conſ. 400.
num. 33.* & eſt communis opinio, vt teſtatur
Cancer. Variar. reſol. par. 3. cap. 15. num. 135.
7 Et hic caſus eſt ſimilis præcedenti, quia
peſtis eſt bellum Diuinum, & ideo valet ar-
gumentum à bello ad peſtem *Roland. conſ.
81. num. 15. lib. 1. Io. de Amicis conſ. 39. num.
7. Neuizan. conſ. 51. num. 6. Ceph. conſ. 716.
num. 19. Lancell. Gall. conſ. 6. nu. 14. Theſaur.
quæſt. 13. num. 6. lib. 1. Boer. deciſ. 228. num. 8.*
8 Imo maior eſt peſtis quam bellum, & ma-
iorem excuſationem præbet *Bart. in l. natu-
raliter numer. 23. in fin. ff. de vſucap. Corn.
conſ. 128. num. 8. & 27. ad med. lib. 2. Valaſc.
de iure Emph. qu. 27. num. 21. Theſaur. qu. for.
13. num. 6. lib. 1.*
9 Et licet aliqui velint propter hos caſus
non fieri remiſsionem conductori Gabella-
rum, quos refert, & ſequitur *Franc. Marc.
deciſ. 1068. num. 5. par. 1.* tamen communis
10 eſt in contrarium, quam tenent ſignanter
*Soccin. Sen. conſ. 44. nu. 4. lib. 1. Calderin. conſ.
5. per tot. tit. de locat. Alex. conſ. 107. num. 5. &
ſeqq. lib. 3. Rimin. Sen. conſ. 206. nu. 1. & ſeqq.
Bero qu. 53. num. 5. Roland. conſ. 81. num. 54.
lib. 1. Burſat. conſ. 309. per tot. Peregr. de iur.
fiſc. lib. 6. tit. 5. nu. 41. Guidopap. deciſ. 630.
num. 2.*
11 Verum quoniam Gabellæ, ſolent quan-
doque vendi ad vnum, vel plures annos, ſi
facta fuerit venditio, tunc procedet prima
opinio, prout in præcedenti cap. fuit expli-
catum, & declarant *Roland. conſ. 81. num. 54.
lib. 1. Vrſill. ad Afflict. dec. 288. n. 2.*
12 Declarantur tamen iſti caſus belli, & pe-
ſtis, & ſimiles: vt non abſolute, & per ſe
operentur dari remiſsionem, itaut ſatis ſit
fuiſſe bellum, vel peſtem, ad hoc vt fieri de-
beat remiſsio, ſed occaſionaliter tantum, &
cauſatiue, quatenus ſcilicet impediant con-
ductorem, vti re conducta, vel eius fructus
percipere. Vnde ſi agatur de domo locata,
dabitur remiſsio conductori, quatenus pro-
13 pter bellum, vel peſtem coactus fuerit ab
illa recedere, & ſic illa vti non potuerit *Ro-
land. conſ. 81. num. 34. lib. 1. Gomeſ. Var. tom.
2. cap. 3. num. 3. ver. ex quo primo Franc. Coſta
conſ. 83. num. 11. Valaſc. de iur. Emph. qu. 22.
14 num. 7.* ſecus econtra, ſi ab ea non receſſe-
rit, ſed ea continuauerit vti, *Boſſ. in ſua Pra-
xi tit. de remiſſ. merced. conduct. num. 40. ad
med. Guidop. deciſ. 630. num. 3. Carpan. ad ſtat.
Mediol. cap. 394. num. 258. par. 2. Vrſill. ad
Afflict. dec. 258. num. 7.* Sic vbi creditor loca-
toris fecerit ſolum executionem in bonis
locatis, cæperitq; eorum tenutam, niſi etiã
probetur cæpiſſe actualem poſſeſsionem, nõ
poteſt peti remiſsio *Rot. dec. 773. per tot. par.
4. diuerſ.*
15 Imo etiam ſi ipſe conductor à domo mi-
grauerit, ſed adhuc ea vſus fuerit retinendo
in ipſa mobilia, quod non ſit facienda ei re-
miſsio, tradunt *Cagnol. in l. diem functo num.
18. ad fin. & ſeq. ff. de off. aſſeſſor. Caroc. de lo-
cat. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8. num. 14.* vbi
quod hoc eſt bene notandum, cum ſæpius
occurrat *Franc. Marc. deciſ. 1068. ſub num. 3.
& ſeqq. par. 1.*

16 Quod tamen limitatur, ſi conductor anticipate Penſionē ſoluiſſet, tunc enim, quia penſio illa eſſet ſibi reſtituenda, poſſet etiā rei inſiſtere, donec ſibi reſtitueretur, vt probat *Bero.conſ.140. num.43. lib.1.* & proinde retentio mobilium in illa poſſet huic facultati tribui, & ſic non concluderet continuationem conductionis, ſeu renunciationem iuris petendi remiſſionem mercedis, vt voluit *Lancell.Gall. conſ.22. num.19.* vbi etiam adducit aliam limitationem, ſi res fuiſſet locata ad vſum alicuius artis, quam poſtea conductor exercere non potuiſſet, de qua dicam infra.

17 Sic in Prædijs ruſticis facienda erit remiſſio, ſi coloni à prædio diſceſſerint, ſeu mortui fuerint *Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 394. num.357.* & generaliter vbicumq; con-
18 ductor damnum ſufficiens ad remiſſionem paſſus fuerit, & non alias *Ripa de peſte tit.1. num.25. & 26. verſ. nec obſtat, Boſſ. dict. tit. de remiſſ. merc. num.42. poſt med. Caroc. eod.*
19 *tit.quaſt.8. num.13.* Vnde ſi peſtis fuit parua non erit facienda remiſſio *Moz. tit. de locat. cap.9. num.4.* & de bello, quod ſi tranſierit
20 exercitus, & per quatuor tantum menſes in loco permanſerit, ſcilicet Februarij, Martij, Aprilis, & Maij, in quibus menſibus pauci admodum fructus colligi ſolent, quod propterea non ſit facienda remiſsio, cenſuit *Rot. in deciſ.35. num.4. coram Card. Mant.* in qua
21 tamen deciſione ad finem habetur, quod cum veriſimile eſſet aliquod detrimentum ab hoſtibus in frugibus illatum fuiſſe, vt aliqui teſtes deponebant, & in hac re plurimū poſsit Iudicis arbitrium *Bal. conſ.329. in fin. lib.1.* placuit DD. illius anni mercedem pro tertia parte eſſe remittendam.

Inter damna autem, quæ afferre ſolet bel-
22 lum, aſcribi ſolet etiam, quod debitores negotij locati effecti ſint nō ſoluendo, à quo releuandus erit conductor, ſi promiſsa ei fuerit, vel alias de iure illi debita ſit relauatio à damnis, niſi forte interceſſerit culpa eiuſdem conductoris, vti quia omiſerit exigere, vt poterat ante ortum belli, at non poterit ei imputari, quod non exegerit illos, quorum dies nondum eeſſerat, neque illos quorum dies, licet ceſsiſſet, tamen non expediebat adhuc eos exigere, prout hæc omnia latius explicat, & probat *Ang. conſ. 312. n.1. & ſeq.*

23 Et non ſolum propter bellum, & peſtem facienda eſt remiſsio, ſed etiam propter ſolum eorum timorem, prout de timore Belli tradunt *Natt. conſil.610. num.11. Burſat. conſ. 85. num.16. Ripol. var. reſol. cap. 12. nu.324. & ſeqq.* adeout propterea deberi remiſsionem pro tempore diffidæ, quæ bellum præcedere deber, ac etiam pro tempore treguæ, in qua bellum ad breue tempus ſuſpenditur, tradat *Viu. opin.247. num.3. e ſeqq.* Et de timore peſtis *Guidop. deciſ.630. num.3. Vrſill. ad Afflict. deciſ.288. num.3.* Intelligendo tamen procedere, quatenus ex timore ſequatur idem effectus, vt ſcilicet non poſsit conductor percipere commoditatem rei locatę, & damnum ſufficiens ad remiſsionem patiatur *Boer. deciſ.249. num.6. Rot. cor. Mantic. dec.35. n.5.*

24 Imo quod dictum eſt de timore belli, & peſtis, procedit generaliter in quocumque iuſto timore, ex quo prædictus effectus ſubſequatur, at *text. in l. habitatores 30. §. iterum.*
25 *ff loc.* vbi etiam ſi periculum vere non adeſſet, dummodo adeſſet iuſta cauſa timendi, Vnde non releuat id, quod timebatur poſtea non eueniſſe *Caroc.* qui alios cumulat, & de cōmuni teſtatur *dict. tit. de remiſſ. merc.*
26 *quaſt.8. num.17.* Secus autem ſi cauſa timoris iuſta non fuiſſet, quia nihilominus deberet mercedem, vt dicit *text. in dict. §. iterum.*

Exemplum timoris, in quo, vt plurimū,
27 periculum verum non adeſt, & tamen præbet iuſtam cauſam petendi remiſsionem, eſt timor malorum ſpirituum, de quo meminit *Bart. in auth. perpetuo num.3. ad med. C. de Sacr. Eccleſ.* & faciendam pro eo remiſsionem mercedis cōductori, tradit poſt alios *Caroc. de locat. tit. de remiſ. merc. quaſt.8. num.16. & late Thor. voto deciſ. vlt. par.2. per tot.* vbi refert plures modos quibus ſpiritus apparere ſolent.

28 Neceſſe eſt tamen, vt timor conductori ſuperueniat poſt contractum, quodque illū denunciet locatori, alias remiſsionem aſſequi non valeret, vt in præfatis terminis timoris malorum ſpirituum, probat *Valaſc. de iur. Emph. q.22. n.7.*

29 Caſus etiam impedimenti, in quo debetur remiſsio, eſt factum Principis, puta ſi demandauerit pro commoditate publica, vel ad ornatum Vrbis deſtrui domum conductam, vel edicto prohibuerit admitti merces, quarum intuitu conductor ad conductionem deuenerat, vel aliter directè, aut
30 indirectè vſum rei locatæ impedierit, quia factum Principis reputatur caſus fortuitus ad hunc effectum *Alex. conſ.151. nu.2. verſ. circa ſecundum lib. 6. Anan. conſ. 74. num.2. verſ. in caſu autem iſto Crauet. conſ.95. num. 7. & 8. Alciat. conſ.93. nu.4.* vbi de communi *lib.8. Menoc. conſ.671. ſub num.1. & ſub n. 6. verſ. & hæc quidem ſententiam Burſat. conſil. 309. num.4. ad fin. & numer. 9. ad fin. & ſeq. Amat. reſol.18. num.24. ad med.* penes quos videri

videri poterunt caſus particulares, ſi quis eos deſideret.

31 Et facienda erit remiſſio hoc caſu quantũuis factum Principis fuerit iuſtum,& ad publicam vtilitatem tendens, adſintque literæ id exprimentes, quia adhuc iniuſtum eſſet, quod conductor impeditus vti re, teneretur mercedem ſoluere *Corn.conſ.23.numer.9. & ſeq. lib.2. Burſat. conſ.309.numer.9.verſ.nec obyciatur Caſtill. var. lib.3. c.3.n.43.& ſeqq.* vbi late.

32 Dubium tamen eſſe poteſt, ſi iuſtitia ſit fundata in diſpoſitione iuris communis, vel etiam in præcedenti lege ipſius Principis, vel alia, vti ſi præcipiat ſeruari, quod antea ſtatutum erat, licet forte per abuſum non ſeruaretur, quaſi tunc non ſit caſus omnino ſuperueniens, & poſſet præuideri à conductore de tempore locationis, ac ideo non valeat dici caſus fortuitus *l. quæ fortuitis cũ ibi notat. per Bald. & Salic. C. de pignor. act.* Sed adhuc faciendum eſſe defalcum conductori cenſuit Parlamentum Delphinatus penes *Franc. Mar. dec.62. per tot. par.1.* vbi tamen loquitur de facto ſuperioris, qui fecerat arrendamentũ, ſeu locationem *Amat. reſol. 18. numer. 12.* ſed contrarium tenuit *Randen.reſol.64. num.40. ver.3. monetur, & ſeqq.*

33 Si autem factum Principis ſit iniuſtum, tunc conductor debet reſiſtere in quantum poteſt, modis quibus Principi reſiſtitur, eum videlicet exorando, & rationes adducendo, ac ſecundam iuſſionem expectando, ſi agatur de præcepto particulari ſibi facto, & adeſſe poſſit veriſimilis ſpes impetrandi, vt alibi iam probaui, nempe *in cap.28.de oblig. locat.* & ſi non ſperet poſſe obtinere remotionem impedimenti ſibi præſtiti, debebit locatori denunciare, & proteſtari, ne alias tacendo, & proſequendo vti re conducta, modò, quo Princeps permittit, videatur eius facto acquieſcere, & proinde non poſſit amplius ad effugiẽdam ſolutionem mercedum illud allegare, vt ſenſit *Ioſ. Ludou. dec.Peruſ. 50. num. 11.*

Dubitari etiam poteſt, an ſi conductor,
34 non ſit impeditus in totum, & abſolutè vti, & frui re conducta, ſed tantum fuit impeditus vti ad vſum deſtinatum, puta ſi conduxerit domum ad vſum hoſpitij, & impeditus fuerit hoſpitium facere, ſed potuit domo vti ad alios vſus, ac etiam illam alteri ſublocare, tunc poſſit petere remiſſionem mercedis. Pro negatiua enim facere videtur *text. in l. cum in plures in princ. ff. locat.* dum *Bart.* ibi *in ſumm.* notat, quod ſi domus locata non poteſt habitari, vel ad habitandum locari, tunc facienda ſit remiſſio, nec deeſt ratio, quia dum conductor poteſt domum alteri ſublocare, vel ea ad alium vſum vti, ceſſare videtur damnum in ea quantitate, quæ requiritur, ad hoc vt petere poſſit remiſſionem, ex traditis *per Bero. conſ. 143. num. 13. & 14. lib.1.* non enim ſufficit quodlibet damnum, vt dicam infra ſuo loco.

35 At his non obſtantibus contrariam opinionem, quod ſcilicet facienda ſit remiſſio, dummodo conductor non poſſit vti ad vſum deſtinatum etſi poſſet vti ad alium, tenent magis communiter DD. *Roman. conſ. 178. num. 3. Natt. conſ. 610. num. 6. & ſeqq.* & late *Lancell.Gall.conſ.23.num.20.Surd. conſ. 563.num.14.* penes quos alij.

36 Imo etſi domus ſit conducta ad plures vſus, dummodo tamen principaliter ad vnũ certum conducta ſit, & ſecundario ad alios puta, principaliter pro faciendo hoſpitio, & ſecundario ad habitandum, adhuc ſi non poſſit conductor vti ad illum vſum principaliter conſideratum, quamuis non impediatur vti ad alium conſideratum ſecundario, & quamuis etiam ad illum actualiter vſus fuerit, quia ſcilicet habitauerit, adhuc facienda erit ei remiſſio, prout docuit *Bart.in l. cum in plures 62. in princ ver. ita in propoſito ff. locat.* quem alij ſequuntur, & ſignanter ibidem *Caſtr. num. 5. Roman. dict. conſ. 158. numer. 3. Rip. de Peſte tit.de priuil. contract. num. 27. Boſſ. in ſua pract. tit. de remiſſ. merced. num. 40. Mozz.tit.de locat. cap. 9. num. 6. Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 394. num. 260. lib.2. Menoc. de arbitr. caſ. 440. num. 1.*

37 Dicit autem *Bart.* vbi ſupra, quod ſi conducta ſit domus ad habitandum, licet conductor habuerit etiam animum in ea hoſpitandi alios, tunc non ideo, quod venire non potuerint hoſpites facienda erit remiſſio, dum actum fuit inter eum, & dominum, vt habitaret, & hæc fuit cauſa locationis, quæ effectum habuit ſi autem conducta ſit domus ad hoſpitandum, ſeu faciendum ibi hoſpitium, & ſic cogitatum de iſto fructu hoſpitij, adeo vt habitatio conductoris potius ſit ad præbendum ipſum miniſterium hoſpitatoris, quàm principaliter conſiderata, & tunc licet habitet, facienda erit remiſſio, & addit rationem *Bart.* quia nullum fructum percipit, magis enim expendit in retinendis ibi fulcimentis, quæ eſſent in hoſpitio neceſſaria, quam ſit commoditas habitationis.

Ex hac vero notabili doctrina ab alijs, vt ſupra, approbata, infertur non ſolum attendi debere, quæ fuerit principalis intentio con-

contrahentium in actu locationis, prout vl-
tra præcitatos notauit *Caroc. de locat. & cond.*
tit. de remiſſ. merc. quæſt. 8. num. 85. & ſeqq.
ſed etiam an verè, & actualiter conductor
perceperit vtilitatem conſiderabilem ex re
conducta, ponderando etiam expenſas fa-
38 ctas occaſione finis, quem habuit in condu-
ctione, adeò vt diuerſificetur per eumdem
finē, ſeu intentionem iuris diſpoſitio in eodē
facto, nam quod ſupra diximus de condu-
ctore ad habitandum, quod etiamſi cauſa
peſtis domum reliquerit, dummodo in ea
mobilia retinuerit, non poſſit petere remiſ-
ſionem, videmus non procedere in caſu, quo
habuerit principalem finem faciendi in ea
hoſpitium, Imo, & fortius, quod tunc
etiamſi vltra retentionem mobilium ipſe
quoque habitauerit, adhuc remiſſionem
petet, ſi alios hoſpitari non valuerit, quod
& firmauit *Lancell. Gall. conſ. 22. num. 19.*
39 Vbi autem non appareat ad quid princi-
paliter facta fuerit conductio, recurritur ad
coniecturas, & attenditur pro coniectura
40 qualitas domus conductæ, ſi enim conſue-
tum eſt in ea tenere hoſpitium, inde argui-
tur, quod conducta ſit ad hoſpitandum, vt
docet Idem *Bart. in præfata l. cum in plures*
62. prope fin. ff. locat. & idem quod ipſe di-
cit de hoſpitio, procedit etiam in alijs exer-
citiis *Roman. conſ. 178. num. 3.* & e contra
ſi domus non eſt ſolita ad tale exercitium
locari, & multo magis ſi non eſt ad illud
apta, habita ratione, ne dum qualitatis il-
lius, ſed etiam loci, in quo ſita ſit, ſumitur
coniectura contraria, ſcilicet, quod ad illud
locata non fuerit, vt poſt eumdem *Bart. ibi-*
dem tradunt etiam *Ripa in tract. de peſte tit.*
de priuil. contrac. n 27. Rebuff. de priuil. Schol.
priuil. 11. n. 23. Menoc. de arbitr. caſ. 440. n. 6.
41 Attenditur etiam qualitas perſonæ con-
ductoris, an ſit artifex, vel conſuetus exer-
citium facere, ad quod dicit conduxiſſe,
inde enim ſumitur coniectura, quod verè
ita conduxerit, prout econtra, ſi non fue-
rit conſuetus ita conducere, ſumitur conie-
ctura contraria *Bart. vbi ſupra Roman. conſ.*
178. num. 3. Rebuff. d. priuil. 11. num. 21.
verſ. 3. concluſio Surd. conſ. 563. num. 13.
42 Et conſideratur etiam ſimul vtraque qua-
litas, nempe conductoris, & domus con-
ductæ, an videlicet iſta ſit proportionata
pro illius habitatione, quia tunc arguitur ad
illam conducta, ſi verò non ſit proportiona-
ta, ſed exceſsiua, ſumitur inde coniectura,
quod conduxerit cauſa in ea hoſpitādi alios
Rip. in d. tit. de priuil. contract. num. 27. Re-
buff. d. priuil. 11. num. 23. verſ. 5. concluſio
Menoch. d. caſ. 440. num. 8.

Et cum his, ſimilibuſque coniecturis, &
circumſtantiis, poterit Iudex regulare ar-
43 bitrium ſuum, cui, quia in hac dubitatio-
ne certa, & determinata regula dari non
poteſt, ſtandum eſt, vt tradunt *Rebuff. d. pri-*
uil. 11. ad fin. Menoc. d. caſ. 440. num. 3.
44 Parumque curandum erit, quod in inſtru-
mento locationis reperiatur ſolita clauſula
ad habendum, tenendum, & quidquid placue-
45 *ris faciendum*, nam vltra quod ea ſolet ap-
poni magis de ſtylo Notariorum, quam de
partium voluntate, vt tradunt *Aretin. in l.*
qui Romæ §. duo fratres quæſt. 8. ff. de verb.
oblig. Dec. conſ. 521. num. 15. Socin. Iun. conſ.
116. num. 21. lib. 2. verba illa *quidquid pla-*
cuerit faciendum, tanquam generalia intelli-
gi poſſunt de omnibus, quæ placuerit face-
re circa vſum deſtinatum, & quando intelli-
gi debeant de quocumque alio vſu, non ta-
men propterea valet excludere, quod fuerit
certus vſus conſideratus principaliter, &
alii ſecundario, quod ſufficit, vt dictum eſt
ſupra, & in ſpecie de prædicta clauſula *ad*
habendum reſpondit *Lancell. Gall. conſ. 23.*
num. 24. & ſeqq. vbi, & quod tanto facilius
46 erat hoc dicendum in caſu ſuo, ex quo ea-
dem clauſula poſita videbatur in parte exe-
cutiua, quo caſu dicitur ſtare acceſſorie, &
non valet alterare diſpoſitionem principa-
lem, ſed eius naturam tantum ſequitur,
quod vltra ibi citatos firmatur etiam per
Ciarlin. controu. 6. num. 27. & Rot. deciſ.
286. num. 7. part. 3. rec. & cor. Burat. deciſ.
87. num. 6. & 20. quidquid ſit vbi eſſet in
47 diſpoſitiua, quo caſu adſunt contrariæ opi-
niones circa eius operationem, nam quod
alteret naturam contractus emphyteuſis Ec-
cleſiæ, & faciat eam tranſitoriam ad extra-
neos, tradunt *Curt. Iun. conſ. 4. num. 1. ver.*
ſed quoniam vbi de communi *Rot cor. Caua-*
ler. deciſ. 293. num. 1. ver. quæ omnia, & la-
tius *in deciſ. 452. num. 3. & ſeqq. part. 9.*
rec. Contrarium verò pluribus adductis fir-
mari videtur *in deciſ. 427. num. 11. & ſeq.*
eadem part 9. & in vna *Bononien. ſeu Ferra-*
rien. Emphyteuſis 1. Aprilis 1669. §. neque
talem cor. R.P.D. meo Calatain.

Et non ſolum fit remiſsio mercedis ſi cō-
48 ductor impediatur fructus percipere, aut
re conducta vti per factum aliquod homi-
num, ſed etiamſi per inclementiam, aut
aliud accidens, vt generaliter, quod fiat
propter ſterilitatem eſt *text. in cap. propter*
ſterilitatem de locat. & conducto quod proce-
49 dit etiam in prædijs ciuitatum, & fiſci, vt
tradunt *Boſſ. in ſua pract. in tit. de remiſſione*
merced. conduct. num. 16. & aliis adductis
Caroc. de loc. & cond. eodem tit. quæſt. 5. n. 2.

In

In prædiis autem Eccleſiæ, loquitur expreſſe *text. in d. cap. propter ſterilitatem*,

50 Verumtamen eſt, quod ad hoc vt habeat locum hæc remiſsio, neceſſe eſt, vt ſterilitas cauſetur per aliquod accidens, illudque extrinſecum, alias enim ſi à natura, & qualitate intrinſeca fundi proueniat, ita vt nihil extra conſuetudinem accidat, remiſsioni locus non ſit, vt aperte diſtinguit *text. in l. ex conducto 16, §. ſi vis tempeſtatis ff. locat.* & tradunt *Aret. conſ. 52. numer. 3. Ruin, conſ. 87. per tot. lib. 1, Rim. Iun. conſ, 92. nu. 26. Boſſ. in d, tit. de remiſſ. merc. num, 39. Caroc. eodem tit. quæſt. 8, num. 2. & 41, Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vend. part, 1. cap. 3. nu, 23. Pantzſchman. de locat. quæſt, 4. num. 1. & ſeq.*

Sed contra hanc diſtinctionem videtur ſtatui de iure Canonico *in d. cap. propter ſterilitatem de locat.* dum ibi habetur faciendam eſſe remiſsionem propter ſterilitatem vitio rei ſine culpa Coloni, ſeu caſu fortuito contingentem, propter quam contrarietatem multum laborarunt interpretes, & in diuerſas iuerunt opiniones, primò enim aliqui voluerunt non poſſe dari inter ius Ciuile, & Canonicum concordiam in hoc puncto, & dicendum propterea ius Canonicum mitius agere cum conductore, & admittere facilius remiſsionem ei faciendam eſſe, & ita volunt, quod fiat, etiamſi ſterilitas euenerit vitio rei, Secundo loco voluerunt aliqui corrigendum eſſe dictum text. Canonicum, & legi debere *non vitio rei, ſed caſu fortuito*, vt ſic concordet cum lege ciuili, Tertio voluerunt, quod *text. in d, cap. propter ſterilitatem*, dum dicit, faciendam eſſe remiſsionem etiam pro ſterilitate vitio rei cauſata, intelligendum eſſe, quando Colonus in culpa eſt, puta quia tenebat vinum iuxta ignem, & ideo coacuit, vel quia non ſarculauit, & extirpauit herbas malas, legem verò intelligendam eſſe quando non fuit in culpa, quia nempe vinum loco apto repoſuit, & malas herbas extirpare curauit. Quarto denique aliqui intelligunt id, quod dicit *cap. propter ſterilitatem*, ſi prædium locatum omnino inutile, & inhabile ſit vitio rei, *& Hoſtien. in d, cap. propter ſterilitatem num. 4. & 5*, refert omnes prædictas opiniones, & in fine dicit præualere tertiam, & licet cæteri Canoniſtæ ibi alii difficultatem non tangant, alii cum ipſo Hoſtienſe, vt plerunque ſolent, tranſeant, vt ſignanter *Io. Andr. num. 14, & Imol. num. 17. Zabar. nu. 3.* tamen dicta tertia opinio per Hoſtienſem approbata, quod ſcilicet text. Canonicus dicens faciendam remiſsionem propter damnum vitio rei procedens, intelligendus ſit, vbi interuenerit culpa coloni, duplicem patitur difficultatem, vnam, quia in contrarium ſunt verba ipſiuſmet text. expreſſe dicentis *vitio rei ſine culpa coloni*, vnde non poſſumus dicere, quod intelligi debeat, quando interuenit culpa; aliam, quia abſurdum omnino videtur dicere, quod textus Canonicus, qui vult fieri remiſſionem conductori, intelligi debeat, quando interuenit culpa ipſius conductoris, & lex ciuilis, quæ dicit remiſſionem non eſſe faciendam,
51 intelligi debeat, vbi non adeſt culpa, nam ita culpa prodeſſet, quod non eſt dicendum ad notata *in l. itaque fullo ff. de furt. Rot. dec. 91. num. 16. part. 6, rec*, vnde potius videbatur dicendum totum contrarium, vt videlicet lex ciuilis, quæ negat fieri remiſſionem colono, intelligatur, quando interuenit cum vitio rei, etiam ipſius culpa, ius verò canonicum remiſsionem admittens, intelligi debeat culpa ceſſante, prout vere in meo codice aperte loquitur. Sed ſi perpendantur, verba *d. l. ex conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis*, iſte intellectus quoque difficultatem patitur, dum ibi ſimpliciter dicitur quod *ſi vitia ex ipſa re oriantur, hæc coloni damno eſſe*, & additur *veluti ſi vinum coacuerit*, & ſic loquitur in caſu, quo dominus fecerit omnes diligentias in cultura, & collectione fructuum, dum ſupponit feciſſe vinum, & huic exemplo poteſt applicari, quod dicit *Hoſtien.* faciendam non eſſe remiſsionem ex hoc capite, ſi conductor collocauerit vinum iuxta ignem, quia tunc aceſcere non eſſet vitium ex ipſa re locata oriens, vt manifeſte ſupponit textus, ſed eſſet vitium oriens ex illa collocatione prope ignem. Eſt igitur dicta tertia opinio periculoſa. Et quoad primam, quod ius Canonicum, & ciuile in hoc diſcrepent, & non poſsint conciliari, obſtat monitio *Archidiac.* relata *per Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 38. verſ. & ideo dicis*
52 *de conſtit.* dictis *caueas tibi ne dicas legi canonem obuiari ſi concordare potes*; & idem eſt de ſecunda, nam correctio iurium ſemper eſt euitanda ex tradit. *per Menoch. conſ. 105. num. 46. & conſ. 906. num. 36.* & ita remanet tantum vltima, quod *dictum cap. propter ſterilitatem* intelligi debeat, ſi prædium lo-
53 catum ſit omnino inutile, tunc enim bene concordabit cum iure ciuili *in d. §. ſi vis tempeſtatis* dum ibi expreſſe habetur, quod ſi labes omnem fructum tulerit, facienda ſit remiſsio, & intelligi poteſt, & debet etiam de labe vitio rei eueniente, vt dicam infra, & ſic iura reducuntur ad concordiam, prout fieri debet ſemper, ac poteſt.

Re-

Remanente itaque firma diſtinctione, vt
ſi ſterilitas eueniat per accidens extrinſecũ,
facienda ſit remiſsio, ſecus autem, ſi eue-
niat ex ſolo vitio rei vt habetur *in d. l. ex
conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis ff. loc.* & tra-
dunt DD. ſupracitati, deueniamus ad exem-
pla primi membri, nempe accidentium ex-
trinſecorum, primum quod habetur in di-
cto text. eſt vis fluminis, vnde nulli dubium
54 quod ſi contigerit flumen creſcere, & ſupe-
ratis ripis agrum conductum inundare, &
fructuum perceptionem impedire, aut illos
notabiliter deteriorare, vti ſi adeſſet in eo
fænum, quod remaneret cænoſum taliter,
vt Beſtiæ non poſſent illud comedere, fa-
cienda erit remiſsio *Corn. conſ. 12. num. 3.
verſ. item remittendum lib. 4. Caball. conſ.
102. num. 12. lib. 2. Burat. deciſ. 210. num. 3.*
& multo magis ſi deuaſtauerit formam agri
vel aquis totum ſubmerſerit *Alex. conſ. 112.
num. 1. lib. 1. Coſta conſ. 30. ſub num. 6. &
per tot.*

55 Et idem etiam erit ſi in Ciuitate aqua flu-
minis extra modum tumeſcentis ingreſſa
fuerit domum conductam, & habitationem
conductori impedierit ex relat. *per Tuſc. lit.
C. concluſ. 615. nu. 26.* vbi dicit hoc idem
ſi propter talem inundationem non poſſint
inhabitari manſiones inferiores tempore
æſtiuo, prout ſolent Florentiæ, & alibi. Imo
etiam vbi conductor expenſas fecerit pro
expurganda domo ab immunditiis, quas
aqua reliquerat, poterit eas in ſolutione
mercedum ſibi retinere, vt dixit *Rot. in dec.
90. num. 6. poſt Zacch. de obl. Cam.* cum ſint
impenſæ neceſſariæ, vt re vti poſſet, quæ
ſpectant ad locatorem, vt pariter dictum
eſt *cap. 34. §. 1. num. 1.*

56 Verùm, quia inundatio per homines di-
ligentes impediri poteſt, & conductor tene-
tur cuſtodire rem conductam, & periculis
in quantum poteſt obuiare, vt pariter alibi
dictum eſt, inde ſequitur, vt quate-
nus inundationem impedire potuerit,
& omiſerit, non debebitur ei remiſsio,
vt firmauit in ſpecie *Burſat. conſ. 11. nu. 31.*

57 Sicut autem ſuperabundantia aquarum
accidentalis, quatenus impediat perceptio-
nem fructuum, præſtat occaſionem condu-
ctori iuſte petendi remiſsionem mercedis,
ita quoque dicendum de caſu contrario, ni-
miæ videlicet penuriæ earumdem *Sebaſt. me-
dic. de caſib. fortuit. part. 2. quæſt. 5. ad fin.
Caroc. d. tit. de remiſs. merced. quæſt. 2. num.
6.* & de exceſsiuo, & non aſſueto calore ex-
preſſe habetur in eadem *l. ex conducto 16. §.
ſi vis tempeſtatis ff. loc.* & idem quoque di-
58 cendum eſſet e contra, ſi propter niues, &
continuatum frigus, vites pro maiori parte
periiſſent, vt latè probauit *Peregr. conſ. 98.
num. 1. & ſeqq. lib. 5.*

Exemplum etiam expreſſum *in d. §. ſi vis
59 tempeſtatis* habetur gracculorum, & ſtur-
norum, vt ſcilicet, ſi ſuperuenerint, & fru-
ctus deuaſtauerint facienda ſit remiſſio *Ca-
roc. de locat. tit. de caſu quæſt. 12. num. 9. &
10.* vbi explicat, quid ſit Gracculus, & eius
damna refert. Addit text. prædictus, *& ſi
quid ſimile acciderit.* Vnde idem ſine difficul-
60 tate dicendum erit de locuſtis, prout eſt etiã
text. de eis expreſſus *in l. excepto 18. C. locat.*
& tradunt *Sebaſt. Medic. de caſib. fortuit. par.
2. quæſt. 10. num. 39. Magon. deciſ. Florent.
67. num. 11. & ſeqq.* vbi quod horum ani-
malium dira voracitas vbicumque impelli-
61 tur, tantam peſtem frugibus affert, vt ſum-
ma diligentia opus ſit, quodque non minus
ad eorum debellationem hominum agmina
colliguntur, quàm ſi aduerſus hoſtes dimi-
candum foret, vt de Gn. Sicinio Prætore re-
fert *Liuius lib. 2. dec. 5.* & meminit *Plin.
in hiſt. natur. lib. 11. cap. 29.* & Cerenaicæ
erat lex, vt deſertoris pæna teneretur, qui
ingentem vim, & ſærum locuſtarum non
debellaſſet, vt refert *Alex. ab Alex. general.
dier. lib. 5. cap. 5.*

62 Imò & fortius voluit *Magon. in præfata
deciſ. num. 22. & ſeq.* quod ſtantibus locu-
ſtis, debeatur remiſſio conductoribus, etiamſi
deſierint agros colere propter earum timo-
rem iuſtum, quia, vt tradunt Philoſophi
naturales, locuſtę Autumni tempore oua
condenſa pariunt, quæ ſub terra hyemis
frigore durant, & ſubſequenti anno veris
tempore emittunt locuſtas paruas nigran-
tes, & ſine plumis, penniſque reptantes, vt
refert *Caſſan. conſ. 1. col. 1.* & de iuſto timo-
re habetur ratio ad remiſſionem faciendam
ac de ipſo caſu fortuito, citans ad hoc au-
ctoritates DD. quas omitto, quia firmatum
eſt ſupra.

63 Exemplum autem ſterilitatis cauſatæ à
qualitate intrinſeca rei propter quam dictũ
eſt ſupra, quod ceſſante culpa coloni non
facienda ſit remiſſio mercedis, eſt ſi vinum
coaceuerit, vt habetur *ex d. l. ex conducto 16.
§. ſi vis tempeſtatis ff. locat.* quod intelligo
ſi acidum vinum vinea producat, aut talis
64 naturæ, vt ex ſe coaceſcat, non enim intel-
ligi poteſt text. vt loquatur in caſu, quo
coaceſcat culpa coloni, puta qui illud iuxta
ignem poſuerit, vt aduerſus doctrinam *Ho-
ſtien. in cap. propter ſterilitatem num. 5. de lo-
cat.* dixi ſupra, loquitur enim apertè text. de
dam-

damno proueniente à qualitate rei locatę,
& ſic vineæ, non tamen propterea ſentio,
quod in contrario caſu, quo videlicet vi-
num acidum fiat alia de cauſa quam vitio
rei, contrarium ſit dicendum, ſcilicet eſſe
faciendam remiſſionem, quia adhuc non
erit facienda, ſed alia ratione, quam illa
de qua loquitur text. videlicet, quia erit
damnum colono culpa ſua eueniens, vel
quatenus culpa ceſſet, erit damnũ accidens
in fructu poſt eius perceptionem, quæ dam-
na non cauſant remiſſionem, vt dicam infra,
& text. apertè loquitur remiſſionem non eſ-
ſe faciendam ea ratione, quia ſit damnum
proueniens ex qualitate rei locatæ, & ſic
vineæ, quod etiam procedit in alijs damnis
ab eadem qualitate rei prouenientibus, vt
65 ſi ab eius vetuſtate proueniat, quod pro-
ducat vuam paucam, & malam, quod non
ſit facienda remiſſio, eſt *text. in l. ſi vno* 17. §.
cum quidam ff. loc. & tradit *Capr. reg.* 88. *nu.*
31. & idem erit de arboribus, ac de vinea
66 nimis noua *vt per Caroc. de locat. & cond.
tit. de remiſſ merc. quæſt.* 8. *num.* 44. vbi ta-
men refert *Petr. Iac. in ſua pract. tit. de libell.
ex conduct. col.* 6. dicentem hoc procedere
67 in locatione ad longum tempus, ſecus au-
tem in locatione ad annum, quia tunc eſſet
diſtinguendum, an ſciuerit, vel ignorauc-
68 rit, & addi poteſt ſufficere, quod perpen-
dere colonus potuerit ad hoc, vt ſibi impu-
tare debeat, vt ſenſit *Capr. d. reg.* 88. *nu.* 31.
Aliud exemplum ſterilitatis non præben-
69 tis cauſam remiſſioni mercedis eſt ſi raucis,
vel herbis ſegetes corruptæ ſint *d. l. ex con-
ducto* §. *ſi vis tempeſtatis ff. loc.* vbi gloſ. di-
70 cit quod raucæ ſunt ſpinæ, ſed additio eam
corrigit, dicens quod imo ſint vermes ter-
reni, & alijs adductis idem tradit *Caroc. de
locat. tit. de caſib. quæſt.* 12. *num.* 14. vbi quod
ſunt vermes radices arborum lędentes, ſed
71 quatenus text. de ſpinis non loquatur ad-
huc ad eas poteſt extendi propter identita-
tem rationis, cum & illæ proueniant à mala
qualitate intrinſeca terreni, prout aliæ her-
bæ ſegetibus damnum inferentes, propter
quas non eſt facienda remiſſio, vt habetur
in textu.
Ex prædictis exemplis ad alia inferri po-
teſt, verum quia I.C. in *dict. l. ex conducto* 16.
§. *ſi vis tempeſtatis*. Poſt relata exempla præ-
fata damnorum prouenientium à natura rei,
& cauſam remiſſionis non præbentium, im-
mediate addit. *Sed & ſi labes facta ſit,
omnemq; fructum tulerit damnũ Coloni non
eſſe.* Laborant interpretes circa intellectum
dictorum verborum, vt patet ex relatis, per
*Pinell. in l. 2. p. 1. cap. 3. n. 23. C. de reſc. vend.
Caroc. de loc. dict. tit. de caſu quæſt. 12. n. 18. &
19.* ſed omiſſis quæ late dici poſſent, pro-
72 pter ſubiectam materiam, & continuatam
orationem, intelligi valent, vt contineant,
ſeu importent ſaltem implicite aliud exem-
plum damni non præbentis remiſſionem, vi-
delicet ſi euenerit labes, ſimulque conti-
neant limitationem, vt id non procedat, ſi
labes tulerit omnem prorſus fructum; quod
enim importent aliud ſimile exemplum, in
quo de Iure non ſit facienda remiſſio, prout
facienda non eſt in exemplis præcedentibus,
73 reſultat ex illis dictionibus, *ſed &*, quæ ſi-
mul appoſitæ important diuerſitatem facti,
& identitatem iuris *Boer. deciſ.* 155. *num.* 20.
Sanch. de matr. lib. 6. diſp. 22. nu. 18. cum alijs
late cumulatis per *Barboſ. dict.* 360. *num.* 1. &
ſic alium caſum diuerſum in facto, ſed in
quo idem Iuris ſit, ſcilicet, vt eodem modo
non ſit facienda remiſſio, licet dictas dictio-
74 nes importare diuerſitatem facti, & Iuris
dicat *Pantzſchman. de locat. quæſt. 5. n. 15. in
fin.* quia procedit in dictione *ſed*, quando nõ
eſt ei iuncta dictio *&*, vt diſtinguendo de-
clarant præcitati DD. vnde ſi veniunt ver-
mes in fructibus, flamma in fabis, lolium in
tritico, & ſimilia non erit facienda remiſſio
Caroc. dict. tit. de caſu quæſt. 12. num. 14. & ge-
neraliter, quod in quacumque labe, quæ
non tollat omnem fructuum non ſit facien-
da remiſſio, probant eadem verba text. à
contrario ſenſu, dum enim requirit, quod
labes fructum omnem tollat ad hoc, vt fa-
cienda ſit remiſſio, datur intelligi, quod vbi-
cumque omnem fructum non tollit, remiſſio
non ſit facienda, valet enim regulariter in
legibus dictum argumentum à contrario
ſenſu *Roman. conſ. 399. num. 1. Euerar. in loc. à
contrario ſenſu in princ. & num.* 7. quæ tamen
regula patitur ſignanter nouem limitationes
75 quas ibidem *Euerar.* refert, de ſignificatio-
ne autem dicti verbi, labes, ſi cupis aliquid
videre, adeas. *Caroc. dict. tit. de caſib. num.* 19.
& vide etiam *gloſ. in l. licet verb. lue C. loc.* &
quod aliqui non labes, ſed tabes legendum
putent referunt *Spiegel. in Lexicon. verb. la-
bes, & Caluin eod. verb. & ver. tabes.*
Quod vero dicta verba contineant limi-
tationem regulæ pro non facienda remiſſio-
76 ne, vt non procedat ſi omnem fructum labes
tulerit, patet ad ſenſum. Imo dicta limitatio
poterit generaliter intelligi, ſeu etiam ex-
tendi ad omnes caſus prædictos, in quibus
regulariter remiſſio facienda non eſt, vt vi-
delicet non procedat, vbi nullos prorſus
fructus conductor collegerit, vt ſentiunt
*Aretin. conſ. 52. num. 3. in fin. Ruin. conſ. 87. n.
1. verſ. quia ergo lib. 1. Pinell. in l. 2. C. de re-*

*ſcin.vend.par.1.cap.3. num.23. verſ. Sed in-
telligit* . fundatur enim in ipſa deficientia
fructuum totali , & ideo vbicumque totali-
ter fructus deficiunt, militat eadem ratio le-
gis , & conſequenter militare debet etiam
77 eius diſpoſito, prout procedere etiam in
caſu quo deficiant vitio rei , itaut prędium
locatum ſit omnino inutile, & ita procedere
text. in cap. propter ſterilitatem de locat. &
conciliari cum *l. ex conducto 16.§.ſi vis tem-
peſtatis ff. eod. dictum eſt ſupra n.53.*

Subdit *text. in dict. l. ex conducto §. ſi vis
tempeſtatis*,quaſi pro ratione dictę limitatio-
nis. *Ne ſupra danum ſeminis amiſſi mercedem
agri praſtare cogatur*, vnde inferri poteſt,
78 quod ad hoc , vt ſit locus dictæ limitationi,
neceſſe ſit, vt conductor ſeminauerit , imo
hæc eſt limitatio generalis omnium caſuũ,
in quibus petitur remiſſio mercedis ob de-
ficientiam,ſeu non perceptionem fructuum,
vt procedant quatenus conductor eos ſe-
minauerit, & agrum bene coluerit, quod &
probat *text.in ead.l.in fin.*ibi *ſi Prædiũ coluiſti
propter caſum incendy repentini,non immerito
ſubueniendum tibi eſt.* Vnde nil releuat eue-
niſſe ſterilitatem, vel alium caſum remiſſio-
nis ſi conductor non coluerat *Capra reg.88.
num.30. Valaſc.de iur.Emph. quaſt.27. num.
42.Grat.dec.Marc.222.nu.3. & ſeq.* & quid-
quid in contrarium dicat *Ripol. var.cap.12.
num.308. & ſeq.* conſtare debet Iudici de
79 cultura præcedenti,cum alias ex eius omiſ-
ſione fundus ſterilis reddatur , & ſic non
poſſit imputari caſui ſuperuenienti, quod
conductor fructus amiſerit , vt docet *Salic.
in l. ſi vno 17. num.1. verſ. & multa. Burſat.
conſ.11. num. 37.* & propterea probanda eſt
cultura à conductore remiſſionem petente
Rot. deciſ.727. numer. 1.par. 4. diu. quæ eſt
etiam *dec.151. poſt Zacch.de obl. Cam.*

Declaratur tamen dicta limitatio,vt tunc
80 impediat conductorem petere remiſſionem
mercedis omiſſio culturæ neceſſariæ , cum
procedit à propria deſidia , ſecus autem ſi
iuſta cauſa colere prætermiſit , vti ſi ob ali-
quem iuſtum timorem,ſiue timor ſit pericu-
li in perſona propria , vti eſt timor hoſtium,
peſtis , & ſimiles , ſiue etiam ſi ſit iuſtus ti-
mor amittendi ſemen, & labores , vt de ti-
more locuſtarum, cenſuit *Magon.dec.Floren.
67.num.22.& ſeq.* & excuſari conductorem
ſi effectus demonſtrauit, quod illi qui ſemi-
narunt modicum fructũ collegerunt , *Surd.
dec.87.num.9. verſ. mouit etiam.*

81 Si autem caſus euenerit , quod poſt cul-
turam agrorum, & ſemen proiectum flumen
inundauerit , & ſemen mortuum fuerit, ſed
recedente flumine potuiſſet iterum ſemina-
re, verum ſi id omiſerit facere cõductor poſ-
ſit petere remiſſionem , an potius ei obſtet
dicta omiſſio , & diſputato articulo non ob-
ſtare cenſuit Senatus Mantuanus, vt in *dicta
deciſ.Surdi 87. per tot.* dicens in iure cautum
non reperiri conductorem bis ſeminare de-
bere , & non releuare , quod alij ſeminaue-
rint, ſi non erant conductores , ſed agrorum
Domini , & ſequitur , ibi *Hodier. & Peregr
conſ.98.n.5.ad med. lib.5.*

Et quoniam , vt dictum eſt, hæc limitatio
procedit, quia conductor non colendo red-
82 didit agrum ſterilem, & ſic fuit in culpa
l.ſi merces 28.§.conductor ff.loc. poſſumus ge-
neralius loqui, ſeu declarare non eſſe fa-
ciendam remiſſionẽ quomodocumq;eueniat
damnum culpa cõductoris, vt probat etiam
*l.penult §. nauem ff. loc. & Bart. in l.ſi merces
28.§. vis maior num. 6. verſ. fallit ſi culpa ff.
eod.* intelligendo tamen de culpa,quæ fuerit
83 ordinata ad caſum damni,quia culpa debet
eſſe ordinata ad caſum , ad hoc , vt noceat,
vt docet *Caſtren. in l. ſi vehenda 10. §. ſi ea
num.2. ff. ad l. Rhod. de iact.* & in propoſito
Valaſc.de iur.Emph.quaſt.27.num.39. & dixi
alios adducendo in *cap.12.de loc.animalium.*
84 Vnde licet non deberi remiſſionem condu-
ctori ob ſterilitatem , ſi Decimas ſoluere
omiſerit, tradant *Canoniſta in dict. cap. pro-
pter ſterilitatem de locat.* & ſignãter *Hoſtien.
num.5. & Barbat. num. 2. ad fin.* tamen eo-
rum opinionem non poſſe defendi , ex quo
talis culpa non ſit ordinata ad caſum ſteri-
litatis,putat *Valaſc. dict. quaſt. 27. num.40.*
Sed Canoniſtas alij magis communiter ſe-
quuntur, vt videre eſt *Rip.de peſt.tit.1. num.
35.verſ.imo, quod plus eſt.Caroc.tit.de remiſſ.
merc.quaſt.8.num.40.Guidopap.dec.630.num.
36.* & merito , quia ſatis dicitur culpa non
ſoluendi decimas ordinata ad caſum ſterili-
tatis, dum expreſſe ſcriptum habemus pro-
85 pter non ſolutionem decimarum venire ſte-
rilitatem in Sacra Pagina *Malach .cap. 3.re-
lat.in cap. reuertimini 16. quaſt.1.* Imo non
86 deberi remiſſionem generaliter conductori
ſcelerato , & malæ vitæ, dicit alijs adductis
Caroc.dict.q.8.num.40. vbi etiam exemplifi-
cat in delinquente alijs delictis præter prę-
fatum non ſolutionis Decimarum .

Secũdo limitãtur dicti caſus,in quibus di-
ctũ eſt faciendã remiſsionem,vt non proce-
87 dant,ſi de tempore locationis cauſa,propter
quã remiſsio petitur,iamvigebat,tunc enim
pariter non eſt facienda remiſsio , quia ſibi
imputare debet conductor ſi adhuc condu-
xit *Rip. de peſte tit.de priuil.contract.num.41.*
vbi ſi tempore peſtis conductio facta ſit , &
numer. 44. vbi ſi vigebat bellum *Gazadin.*

conſ.

conſ.74.num.5. quia non eſt facienda remiſ-
ſio ei qui ſciuit, vel ſcire debuit conditio-
nem rei Rim.Iun.conſ.92.num.25. vbi, quod
dicitur in culpa conductor qui tali tempore
conduxit Coccin.dec.422.num.2.Canaler.dec.
60. num.1.

Imo fortius non ſolum ſi vigebat cauſa
88 remiſsionis, ſed etiam ſi imminebat, itaut
præuideri poſſet, vel etiamſi erat ſolita eue-
nire, prout in aliquibus locis ſunt grandi-
nes, & in ſpecie in Lombardia, & propterea
89 quod propter eas non ſit ibi remiſſio faciẽ-
da exmplificant poſt alios Surd. conſ. 400.
num.25.& Valaſc. de Iur. Emphyt.quæſt.27.
num.34. & in alijs ſunt inundationes, vt per
Rim. Iun. conſ 92. numer. 26. Burſat. conſ.
11. numer. 27. de quo etiam Rota dict. deciſ.
422.numer.1.& ſeqq.coram Coccin. Theſaur.
90 quæſt. 47. numer. 3. lib. 2. & quod in
locatione caſalium in agro Romano exi-
ſtentium caſus immoderatarum pluuiarum
præuideri poſsit, ſeu ſaltem in genere cogi-
tari à prudenri colono, cum ſoleat iſte di-
ſtrictus aſſiduis imbribus,& pluuijs occupa-
ri, dixit Rot. in Romana Affictus 30. Martij
1618. §. vlterius animaduertebatur cor. An-
drea, in qua deciſione etiam additur in §.fin.
quod de conſuetudine Vrbis,de qua in fide
peritorum tunc data nunquam ſit remiſſio
conductori,ob ſterilitatem ex pluuijs,ventis,
91 aut aduerſo anni tempore, & ex quacumq;
alia cauſa prouenientem,niſi ob grandinem,
quo caſu poteſt conductor ante recollectio-
nem fructuum caſale renunciare, quod nota
qui vis conducere caſalia in dicto Territo-
rio, & idem ſi erat ſolitum in loco Bellum,
aut peſtis, alijs adductis, tradit Caroc. tit. de
remiſſ.merced.q.8. num.2. Et de conducente,
92 molendinum in flumine exiſtens, & ſubie-
ctum periculo,vt ſi per excreſcentiam aqua-
rum in aliquo deuaſtetur, & impediatur
molere, non poſſit petere in tali caſu remiſ-
ſionem ſupponit Bal. in l. licet 8. num. 7. C.
locat.Surd.conſ.197.nu.16. & conſ.400.n.25.
quod,& dicendum tanto magis ſi probatum
93 etiam eſſet, quod antecedentes conducto-
res faciebant aliquas diligentias pro eo cõ-
ſeruando, quas omiſerit facere nouus, qui
prætendebat remiſsionem, vt in caſu Rim.
Iun.conſ.92.num.24.

94 Nec excuſabitur conductor allegando ſe
ne ſciuiſſe,quia ſufficit, quod ſcire potuerit,
debet enim eius culpæ aſcribi ſi neſciuit,
quod ſcire potuit Bal. in l.in teſtamento n.1.
C.ad l.Falcid.Alex.conſ.112.n.4.lib.1.Calcan.
conſ.24.n.11.quia tenetur inueſtigare l.qui cũ
95 alio ff.de reg.iuris adeout non ſatis ſit, quod
iuuet ſe ignoraſſe, vt cenſuit Rot. cor. Canal.
dec.60.n.2.& ſeq.niſiforte agatur de vitio rei
oculto,quod indagare non potuerit, aut fa-
96 cile ſcire abſque certioratione locatoris,
tunc enim procedere poterunt late tradita,
per Surd.conſ.150.num.123. & ſeqq. vſq. ad
fin. vbi præſertim num.130. & 131. pręten-
dit firmare locatorẽ teneri exprimere vitia,
& qualitates rei, & de eis certiorare con-
ductorem,alias dici in dolo, quia non pro-
cedunt ſi potuit de facili ſe certificare aliũ-
de Ruin.conſ.42.ſub num.22.ad med.lib.1.

97 Verum declaratur, vt procedat eadem
limitatio ſupradicta ſecluſo pacto, nam eo
interueniente, quod fiat remiſſio, tunc ſine
dubio facienda erat, intelligendo præcipue
ſi fuerit expreſſus caſus ille ſolitus, alias
enim ſi caſus ille non eſſet expreſſus, & pa-
ctum poſſet aliquid operari, ſecus eſſet di-
cendum, quia vbicumque pactum aliquid
operari poteſt abſque eo, quod compre-
hendat caſum, in quo de iure remiſſio non
debetur, debet intelligi, vt illum non com-
prehendat Ceph.conſ. 104.num.17.Surd.conſ.
34.num. 49. & plene Rot.coram Coccin. deciſ.
422.num. 4.& per tot. 29

Secundo declaratur eadem limitatio, vt
98 procedat tantum in caſu per quem damnũ
illatum ſit tantummodo in fructibus,ſeu qui
eos percipere ſolum impediat, non autem ſi
perempta ſit ſubſtantia rei, quia tunc non
poteſt rei non exiſtentis penſio amplius præ- 1
tendi,non obſtante, quod periculum potue-
rit à conductore præuideri, prout in dicto
caſu conductionis molendini, tradit Bald.in
dict. l. licet. num.7.Surd.conſ.400.num.25. &
ſequitur Gratian. diſc. 195. num.2. & ſeq. &
99 idem eſt re alio caſu ſublata, vt ſi ſublata
ſit propter bellum Boſſ. in prax.tit.de remiſſ.
merced.num.85.Surdus dict. conſ.400. nu.25.
100 in fin. & non ſolum ſi res ſit ſublata, &
perempta in totum erit remittenda penſio
in dicto caſu, ſed etiam ſi perempta ſit in
parte, nam & tunc proportionabiliter ad
partem illam facienda erit remiſſio, Bart. in
l.ſi merces 28. §. vis maior numer. 6. ff. locat.
Aretin.conſ.55.num.4 Surd.conſ.197.nu.51.

101 Tertia limitatio eſt, vt non debeatur re-
miſſio mercedis conductori, ſi caſum ſuper-
uenientem domino non denunciauerit, vt
pluribus relatis firmant Turret. conſ. 60. nu.
13.Burſat. conſ.11.num.29.vbi de caſu inun-
dationis. Theſaur. deciſ.108.num.1.Gratian.
deciſ.Marc.222.num.8. qui de caſu ſterilita-
tis Barz. deciſ. 59.num.16. & fundatur hæc
opinio in textu l.item quæris §.exercitu ff.loc.
vbi fortius habetur, quod ſi conductor peri-
culum rei imminens non denunciet locato-
ri, tenebitur ipſe ad omnia damna, de quo

dictum eſt in *cap. 29. de conductore, quid facere poſſit, & debeat &c.*

Et quod ſi in caſu peſtis, vel alio conductor velit à domo recedere, debeat domino denunciare, & proteſtari cũ oblatione Clauium *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merced. qu. 8. n. 88. verſ. concluſio.*

102 Verum aliqui ſentiunt, quod etiam hac
denunciatione ceſſante debeatur remiſſio
Faſet. conſ. 111. num. 13. & num. 15. & ſeq.
Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 394. num. 374. to.
2. Lancell. Gall. conſ. 22. num. 15. quæ vtique
opinio bene procedet, ſi caſus euenerit in
103 ſubſtantia rei, quæ propterea eſſe deſierit,
quia tunc quidquid ſit de quæſtione prædicta; an cõductor teneatur locatori ad damna ob denunciationem omiſſam, certum eſt, quod non poterit amplius teneri ad mercedes rei, quæ eſſe deſijt, vt alibi dictum eſt, & in propoſito diſtinguendo, firmat *Grat. diſc. 354. nu. 29.* Imo, & non ſolum ſi actualiter perijt puta caſmate, ſed etiam ſi euenit alius caſus, quo idem quodammodo reſultet conductori, vt ſi inundetur, vel bello, aut peſte ipſi penitus auferatur poſſe ea vti, idẽ erit dicendum, hos enim caſus æquiparari, & per eos conductorẽ ipſo iure abſq; aliqua denũciatione liberari probarunt *Soccin. Iun. conſ. 120. num. 20. & ſeq. lib. 3. & Burſat. conſ. 309. num. 15.*

104 Cæterum extra hos caſus peremptionis rei, vel ſimiles generaliter diſtinguendum videtur, vt ſi conſtet locatorem ex illa denunciationis omiſſione damnum aliquod, ſeu præiudicium paſſum fuiſſe, procedat prima opinio, alias ſecunda, vt cenſuit *Ripa de peſte tit. de priuil. contr. num. 23.* quem ſequitur *Menoc. conſ. 246. num. 31.* & idem in effectu tenet *Gratian. diſc. 354. nu. 34. & ſeq.* dum dicit: quod non eſt neceſſaria denunciatio, niſi locator oſtendat, quod ſua intererat ſcire, nulli tamen dubium bonum eſſe cõductori denunciationem facere, hoc enim monet expreſſe *Ripa dict. num. 23.* vbi plus dicit, quod alias ſola exceptio damni paſſi retardabit executionem remiſſionis mercedis, donec de ea ſit pleno cognitum *Lancell. Gall. conſ. 22. num. 16. & 17.* vbi eam requiri ad cautelam, & refert plures ita eam requirentes, & ſolummodo per modum conſilij eam ſuadentes.

Et cum dicta opinione concordant etiam alij qui dicunt defectum denunciationis nõ attendi, quando locator, ſi fuiſſet ei facta denunciatio, non valuiſſet damnum impedire, & ſic denunciatio nihil profuiſſet, quos retuli in dicto *capitulo 29. numer. 21. & ſeqq.* vbi, & alios caſus retuli, in quibus ceſſat obligatio denunciandi, quos hic non repeto, ſed Lectorem ad eum locum remitto, nec non ſi plura videre cupiat ad *Pantzſchman. de locat. qu. 4. per tot.* vbi latiſſime totam materiam huius denunciationis examinat, ſolum addo, quod ſi locator facta ſibi denun-
105 ciatione offerat ſe paratum recipere fructus ſuo periculo, vel rem ipſam recipere, & penſionem remittere, & conductor eam non tradat, non poterit amplius remiſſionẽ petere, vt probant *Pariſ. conſ. 38. num. 18. lib. 1. & Roland. conſ. 86. num. 9 lib. 3.*

106 Quarta eſt limitatio, ſi caſus accidit poſtquam fructus fuerunt collecti, & conductor in illis damnum paſſus eſt, quia non propterea poteſt remiſſionem petere *Bart. in dict. l. ſi merces 28. §. vis maior num. 3. ff. loc. & ibid. Fulgoſ. num. 11. verſ. 4. & vltimo, Gozadin. conſ. 74. num. 15. Mandel. conſ. 735. num. 5. & 12. Boſſ. tit. de remiſſ. merced. conduct. num. 90. Gaill obſer. 23. num. 12. verſ. 2. limitatur lib. 2. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 46. & 52. Valaſc de iur. Emphy. quaſt. 27. num. 50.* vbi etiam probat ea ratione, quia fructus poſtquam ſunt collecti ſunt in dominio cõductoris *l. ſi apes §. 1. l. ſi ſeruus §. locaui ff. de furt.* & ideo eius periculo eſſe debent, iuxta reg. *text. in l. pignus C. de pignor. act.*

107 Quod tamen declaratur primo procedere, quatenus ſint percepti perfecte, & totaliter, itaut non ſufficiat triticum fuiſſe cæſum, ſi adhuc manebat in ſpicis, quando caſus contigit, & idem de vuis ſi nondum erant preſſæ, & ſimilibus *Fulgoſ. in l. ex conducto in fin. ff. locat. Cott. in memor. ver. conductor ver. addo Caroc. tit. de remiſſ. merc. qu. 8. num. 25. & ſeq.* vbi diuerſa tempora explicat, vt verius cenſet *Valaſc. de iur. Emph. qu. 17. num. 51. verſ. ſed tu intellige*, & latiſſime comprobat *Ioannes Baptiſta Coſta conſ. 62. num. 10. verſ. ad tertium, & ſeqq.* præcipue
108 *nu. 23.* vbi de veriori, & communiori, &
requiri eos eſſe in horreo reconditos, vel
per conductorem ſtetiſſe, quo minus reconditi fuerint *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defin. 21. nu. 15. & ſeqq.* & non ſufficere fuiſſe in hor-
109 reo reconditos, niſi, & triturati, & mundi
facti eſſent, dicit alios adducens *Grano. ad Gaill. lib. 2. concl. 23. conſid. 2. num. 3.* Imo, &
110 requiri, quod potuerit conductor aliquo
tempore eis vti, alias facienda ſit remiſſio, poſt *Caſtren. volunt Natt. conſ. 284. num. 2. & Menoc. conſ. 669. num. 7.* & requiri, quod potuerit, vti ad vſum deſtinatum, adeout ſi fœnum ſit reconditum, vt ex eo comedant Boues, & ex fimo pingueſcat ager, ſi damnum accidat in ipſo fęno antequam comedatur, facienda ſit remiſſio, vult *Carrc. dict. tit. de remiſſ.*

*remiſſ.qu.8.num.*30. ſed hæc eſt extenſio ni-
mis magna, nec *Boſſ.* quem ipſe allegat,eam
tenet ſecluſo pacto , vel tacita obligatione,
de qua mox dicendum in proxima declara-
tione.

111 Secundo declaratur nō procedere ſi fru-
ctus per conductorem aſportari non pote-
tant à fundo ex pacto cum ipſo locatore ini-
to, quia tunc ſi accidit aliquid in eis quam-
uis recollectis, facienda erit remiſſio, quia
ipſi quoque locatori imputandum *Boſſ. dict.
tit.de remiſſ.merced.num.*91 *verſ. quid dicen-
dum. Alciat conſ.*93. *num.*6. *lib.*8. & alijs ad-
ductis. *Menoc. conſ.* 669. *num.* 10. quod, &
112 procedit ſi non adſit pactū expreſſum, ſed
conductor adhuc propter conſuetudinem
vniuerſalem teneatur,vt expreſſe, dicit *Boſſ.
vbi proxime.*

113 Tertio declaratur, vt ſi adſit aliquod pa-
ctū circa remiſſionem ex quo appareat par-
tes voluiſſe haberi rationem de fructibus,&
recedere à diſpoſitione iuris, tunc cenſeri
debeat voluiſſe haberi rationem de fructi-
bus perceptis vti in caſu, quo dictum fuerat
nullam habendam eſſe rationem fructuum
aliorum membrorum voluit *Purpurat. conſ.*
273.*n.*7.*& ſeq.*

114 Quarto declaratur, vt ſi merces ſoluenda
ſit in fructibus illis, tunc etiam ſi caſus eue-
nerit poſt illos collectos facienda erit remiſ-
ſio,quia per eorum peremptionem liberatur
debitor, vt dictum eſt alibi, & tradit in pro-
poſito iſto *Fab. in Cod. lib.*4.*tit.*42.*def.*22.*n.*
8.*& ſeq.* ſed ſi non ſit expreſſum, quod ſol-
115 uatur de illis, ſed generaliter conſtituta
merces in fructibus, difficilius eſt, quid di-
cendum videatur, ſed adhuc tentari poteſt,
quod facienda ſit remiſſio, quia culpæ con-
ductori imputare non poteſt locator, quod
eos retinuerit, dum ſibi eos tradere debe-
bat, vt ſubiungit *Fab. in dicta def.* 22. *num.*
10.*& ſeq.* vbi etiam remouet obiecta, quæ
fieri poſſent, ſiue, quia dum obligatio eſt
propter fructus illius fundi, id ſufficiat ad
hoc,vt eorū peremptionis ratio ſit habenda
*Magon.dec.Flor.*67.*num.*21. cum alijs addu-
ctis in *cap.* 38. *de loco num.* 31. *& ſeq.* niſi
116 conductor fuiſſet in mora ſoluendi, quia
tunc peremptio ſpeciei ſoluendæ cedit eius
damno, vt firmaui ibidem, & in propoſito
tradit *Fab.dict. defin.*22. *num.*17.*verſ.ſed hoc*
117 *ita, & ſeq.* quod tamen forte non releua-
ret ſi fructus etiam in manibus locatoris
omnino perituri fuiſſent ex adductis ſupra
in dicto *cap.*38.& licet hinc non poſſe excu-
ſari conductorem teneat in propoſito iſto
*Faber.dicto tit.*42.*defin.*23. tamen quia red-
dit rationem dicens potuiſſe locatorem il-
los fructus, ſi ad diem habuiſſet, ſtatim ven-
dere, atque ita futuri cuiuslibet periculi
metu ſe liberare, poteſt eius deciſio euita-
ri, quia dum poterat locator eos vendere,
ſumus extra terminos, quod eius etiam in
manibus omnino perituri eſſent.

118 Quinto declarant aliqui, quod detur re-
miſſio etiamſi fructus eſſent ſeparati à ſolo,
ſi vitio Territorij corrumpātur *Fab.de Anna*
poſt plures quos adducit *conſ.* 65. *num.*7. &
eum refert, & ſequitur *Graua. ad Gall. lib.*
2. *concl.*23.*conſid.*2.*num.*4. At declaratio iſta
119 magnam patitur difficultatem,cum imo ex
eo ſolo, quod vitium procedit à qualitate
loci, non ſit facienda remiſſio,iuxta ſæpe ci-
tat.*text. l. ex conducto* 16.§. *ſi vis tempeſtatis
ff. loc.* vbi, & exemplificatur ſi vinum coa-
ceſcat, & ſic in fructibus recollectis, & licet
*Hoſtien.in cap. propter ſterilitatem de locat.
num.* 5. videatur velle hoc procedere qua-
tenus conductoris culpa ceſſerit, qui vinum
iuxta ignem poſuerit, & inde forſan origi-
nem habuerit dicta declaratio arguendo à
contrario ſenſu, quod ſcilicet Hoſtienſis
ſentiat, vt ſi ceſſet culpa, periculum vini etiā
poſt recollectionem præbeat cauſam remiſ-
ſionis, prout videtur eum intelligere, ibi
*Imol.num.*17.*ver.in eadem gloſ.* tamen vltra,
quod in dictis DD. non valet argumentum
à contrario ſenſu *Gabr.conſ.*170.*num.* 14.*lib.*
1. *Seraph.deciſ.*822. *in fine* iam ſupra late, &
aperte, ni fallor, demonſtratum fuit dictum
Hoſtien. non poſſe ſubſiſtere, & nunc addo,
quod in ſpecie hanc eandem difficultatem
aduerſus præfatam Doctrinam Hoſtien. di-
cto modo intellectam ſenſit etiam *Hip. de
Marſil.ſing.*85.*incip.in ſcis.*

120 Quinta limitatio eſt, vt non debeatur
remiſſio, ſi fructus percepti ſint, ſed malæ
qualitatis, puta ſi frumentum non ſit bene
granitum, vel vinum non ſit perfectum, &
ſic de ſingulis *Bart. in dict. l. ſi merces* 27. §.
*vis maior.num.*6.*circa med.verſ. quando colo-
nus ff. loc. Imol. in c. propter ſterilitatem n.* 8.
*col.*7.*prope fin.* vbi etiā idem dicit, ſi fructus
121 percepti ſunt, ſed non venduntur *de locat.
Gomeſ.var.tom.*2.*cap.*3.*num.*18.*ante fin. ver.
ſi vero fructus* vbi de communi *Valaſc. de
iure Emph.q.*27.*n.*43.

122 Sexta limitatio eſt, vt non ſit facienda
remiſſio conductori propter damnum,quod
paſſus ſit in rebus proprijs, puta in Bo-
bus, quos in fundo conducto retinebat, &
ſimilibus,licet fundo deſeruientibus, vt tra-
dit *Caroc.dict.tit.de remiſſ. merc.q.*8.*num.*38.
& probatur à fortiori ex dictis in limitatio-
ne quarta, quod non ſit facienda remiſſio
propter damnum in fructibus perceptis, dū

ratio

ratio illius eſt, quia fructus percepti ſunt in dominio conductoris, vt dictum eſt ibi *ex Valaſc. de iur. emphyt. quaſt. 27. num. 50.*

Septima eſt limitatio, vt non facienda ſit
123 remiſſio vbicunque ita fert conſuendo regionis, quia ea in hac materia eſt attendenda *Bero. conſ. 142. num. 6. lib. 1. Valaſc. de iur. Emph. quaſt. 27. num. 15.* quibus, & alijs adductis dictum fuit *à Rota in Rom. Affictus 30. Martij 1618. §. fin. cor. Andrea.*

124 Facienda denique, & ſine dubio remiſſio, ſi damnum euenerit in ipſa rei ſubſtantia, ita vt perimatur in totum, vel in parte, quamuis non in medietate, vt dicam *in cap. proximo num. 18. & ſeqq.* idque procedit non obſtante pacto, quod remiſſio non ſit facienda, vt dicam *in cap. 49. num. 72.* & non obſtante lege idem ſtatuente, vt in eodem *cap. 49. num. 121. & ſeq.*

Quod damnum requiratur ad hoc, vt facienda ſit remiſſio mercedis, & de eius probatione.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſio mercedis facienda eſt ſi conductor non recipiat fructus aquiualentes medietati penſionis.*
2 *Idque procedit etiam in locatione gabellarum.*
3 *Requiri damnum in dimidia fructuum, qui percipi conſueuerunt tenent aliqui.*
4 *Contrarium eſt verum.*
5 *Remiſſio fit propter damnum.*
6 *Fructus non percipere non eſt proprie damnum.*
7 *Damnum eſt diminutio proprij patrimonij.*
8 *Damnum quantum requiratur ad hoc, vt fieri debeat remiſſio ſtatur arbitrio Iudicis.*
9 *Sed Iudex non debet recedere ab opinione, quod requiratur læſio in dimidia.*
10 *Fructus ſunt, qui ſuperſunt deductis expenſis.*
11 *Læſio in dimidia penſionis ad effectum, vt fiat remiſſio tunc adeſſe dicitur cum deductis expenſis non ſupereſt ex fructibus, quantum ſufficit pro dimidia penſionis.*
12 *Et habenda eſt etiam ratio ſeminis ad hunc effectum.*
13 *Fructus ſi pauci percepti, ſed cariores venditi hoc habendum eſt in conſideratione ad hoc vt ceſſet dicta læſio in dimidia.*
14 *E contra ſi percepti fructus in magna quantitate, ſed parum valeant, vel vendi non poſſint non propterea facienda remiſſio.*
15 *Idem ſi percepti in ſolita quantitate, ſed non ſolita bonitatis.*
16 *Fructuum valor ad effectum cognoſcendi ſi fieri debeat remiſſio conſiderari debens de menſe Auguſti.*
17 *At non omnes ſe aſtringunt ad dictum menſem.*
18 *Re pereunte in ſubſtantia etiam ſi pereat tantum in parte, & ceſſet læſio in dimidia, facienda eſt remiſſio mercedis.*
19 *Non tamen ſufficit, quod damnum ſit minimum.*
20 *Sed contrarium eſt verius in hoc caſu.*
21 *Et perempta dicitur res in ſubſtantia eo ipſo, quod conductor ea vti non poteſt.*
22 *Decl. tamen hoc procedere ſi res totaliter ſit ablata, ſecus ſi propter timorem fuerit aliqua tantum in parte impeditus vti.*
23 *Inundatio non priuans perpetuo conductorem perceptione fructuum, non dicitur perimere ſubſtantiam rei.*
24 *Vinea locata, ſubſtantia rei conſiſtit in vitibus, & dicitur perempta vitibus deſiccatis.*
25 *Salinis locatis ſubſtantia conſiſtit ſuper capitibus humanis.*
26 *Remiſſio facienda eſt propter damnum proueniens facto locatoris etiamſi ſit leue.*
27 *Decl. procedere ſi impedimentum à locatore præſtitum ſit voluntarium, ſecus ſi neceſſarium.*
28 *Damnum non requiritur vltra dimidiam ſi proueniat facto tertij, etiamſi locator reſiſtere ei non potuiſſet.*
29 *Contrarium tenent alij, & eſt magna quæſtio.*
30 *Prima procedit ſi conſtet damnum datum in odium locatoris.*
31 *Ampl. vt hoc caſu non ſolum debeatur remiſſio, ſed etiam omne intereſſe.*
32 *Damnum eius culpæ imputatur in odium, cuius datum eſt.*
33 *Ampl. in damno dato propter inimicitiam iniuſtam, & ſine cauſa.*
34 *Damnum, vt fiat remiſſio mercedis requiritur vltra dimidiam in prædijs ruſticis, non autem in domibus.*
35 *Intellige in domibus conductis ad habitandum non in conductis ad negotium capax incrementi.*
36 *Damnum in dimidio penſionis non requiritur ſtante pacto de remiſſione facienda.*
37 *Decl. procedere ſi pactum aliud operari non poſſit, vel conſtet de voluntate partium, quod remiſſio fiat non obſtante modicitate damni.*
38 *Pactū per quod locator ſuſcipit in ſe caſum tempeſtatis aliud operari non poteſt, quam quod propter eam fiat remiſſio quamuis damnum ſit paruum.*
39 *Decl. non procedere ſi adeſſet conſuetudo regionis, quod propter tempeſtatem remiſſio non fiat.*
40 *Pactum, quod fieri debeat remiſſio conductori ſi damnum aliquod patiatur intelligitur etiam de damno paruo.*
41 *Dictio* aliquid *verificatur etiam in minimo.*
42 *Promiſſio facta conductori de aliqua excomputatione in ſpecie operatur eam faciendam eſſe etiamſi ſumma ſit minima.*
43 *Idem de promiſſione reſtauri pro tempore, & ſumma impedimenti.*
44 *Idem ſi locator promiſerit reficere totum damnum conductori.*
45 *Idem ſi dictum, quod ceſſante vſu in totum, vel in parte remiſſio ſit facienda.*
46 *Pactum faciendi debitam remiſſionem importat, vt damnum ſit vltra dimidiam mercedis.*
47 *Idem ſi dictum, quod fiat conueniens reſtaurum.*
48 *Ampl. etiamſi pactum nihil operetur.*
49 *Pactum, quod refici debeat conductori damnum vltra ducentos ducatos intelligitur de damno habito reſpectu ad fructus percipiendos non ad mercedem ſoluendam.*
50 *Contrarium tenent aliqui.*
51 *Et ponderanda ſunt verba pacti ad dignoſcendum, quid partes ſenſerint.*
52 *Fructuum amiſſio quandoque dicitur damnum.*
53 *Sed tantum improprie.*
54 *Pactum faciendi remiſſionem mercedis propter damnum magis conformatur cum diſpoſitione iuris, quam pactum reficiendi damnum.*

55 *Dam.*

55 *Damnum vulgariter loquendo intelligitur etiam de amiſſione lucri, & fructuum.*

56 *Muxime ſi fructus de tempore promiſſionis erant maturi.*

57 *Pactum de refectione damni intelligitur de damno in fructibus ſi alias nihil operaretur.*

58 *Verba nihil operari tollerandum eſt, quando ſi operarentur reſultaret intellectus iuri communi contrarius.*

59 *Obſeruantia attenditur ad interpretationem pacti circa remiſſionem mercedis.*

60 *Intellige de obſeruantia partium in caſu preciſo, & vniformi.*

61 *Pactum faciendi reſtaurum ſi damnum excedat ſummam ſcutorum ducentum, an intelligi debeat reficienda eſſe etiam ipſa ſcuta ducentum, vel non, attendi debent verba.*

62 *Si dictum, quod locator teneatur reficere illud plus, in quo damnificatus fuerit conductor non ſunt reficienda.*

63 *Si autem dictum, quod locator damnum reficiat in caſu, quo excedat ſcuta ducentum, tunc ipſa quoque reficienda ſunt.*

64 *Remiſſio, vt fieri debeat incumbit conductori onus probandi damnum*

65 *Et probare debet damnum in certa quantitate, & in ſpecie.*

66 *Lim. ſtante difficultate probandi in ſpecie, quia poteſt fieri remiſſio cum probatione in genere.*

67 *Damnorum in probatione non ſunt conſiderandi fructus percepti ex melioramentis.*

63 *Decl. procedere ſi ſint perpetua, & concludenter probata.*

69 *Dumnorum in probatione ſi ſint plures res ſimul locata habenda ratio omnium ſimul.*

70 *Et probandi fructus ſingularum rerum.*

71 *Ampl etiam ſi adſit pactum remiſſionis facienda.*
Secus ſi promiſſa pro tempore, & ſumma impedimenti

72 *Decl. non eſſe neceſſe probare fructus omnium rerum locatarum ſi tot ſint locationes quot res.*

73 *Damnum in vna ſpecie fructuum non ſufficit niſi excedat medietatem mercedis.*

74 *Decl non procedere ſi merces ſoluenda ſit in ipſis fructibus.*

75 *Decl. 2. non procedere ſi damnum ſit in ſubſtantia rei ex qua vna ſpecies fructuum colligitur.*

76 *Damnum in locatione ad plures annos ad effectum obtinendi remiſſionem probari debet conſideratis omnibus annis ſimul.*

77 *Ampl. vt ſi facta ſit remiſſio pro vno anno, & deinde eueniant anni vberes compenſantes damnum, poſſit dominus exigere, quod remiſit.*

73 *Subamplia etiamſi remiſſionem fecerit cum verbo donationis.*

79 *Et procedit etiam ſi ſolutio mercedis fiat per menſes.*

80 *Maxime ſi ſit difformis, & inde appareat diſtributionem factam gratia commodioris ſolutionis.*

81 *Lim. vt non ſit habenda ratio omnium annorum quando merces eſt diſtributa in ſingulos annos ſecundum aliquos.*

82 *Contraria tamen opinio tenenda eſt.*

83 *Maxime ſi omnes anni ſint iam præteriti.*

84 *Et procedit d. opinio ſi vnica ſit locatio, ſecus ſi tot locationes quot anni.*

85 *Anni fertiles computandi ſunt cum ſterilibus ad effectum dignoſcendi an ſit facienda remiſſio etiamſi non ſint proximi, ſed interpolati.*

86 *Decl. non procedere ſi anni fertiles ſint valde remoti à ſterilibus in locatione ad longum tempus.*

87 *Decl. 2. non procedere ſi damnum non ſit in ſolis fructibus, ſed in ſubſtantia rei.*

88 *Remiſſio vt ſit facienda non ſufficit conductorem probare damnum vnius anni, ſed probare etiam debet non eſſe compenſatum cum vbertate aliorum.*

89 *Contraria opinio videtur verior.*

90 *Damnum vnius anni, vt compenſetur cum fructibus aliorum requiritur, quod ſint vberes vltra ſolitum.*

91 *Et quod ſuperent ſolitum ſaltem in tertia parte.*

92 *Sunt tamen diuerſæ opiniones.*

93 *Et non ſufficit vbertas fructuum ſi propter eam viliori pretio vendantur, itaut non poſſit conductor obligatus in pecunia recompenſari.*

94 *Anni omnes non ſunt conſiderandi ad probandum dãnum ſtante pacto de remiſſione facienda.*

95 *Contrarium.*

96 *Decl. conſideranda eſſe verba pacti ad dignoſcendum quid partes ſenſerint.*

97 *Damnum ad remiſſionem mercedis in caſibus, in quibus non requiritur vltra dimidiam, quantum requiratur, ſtandum eſt arbitrio Iudicis.*

98 *Non tamen ſufficit modicum niſi in quibuſdam caſibus expreſſis.*

99 *Damnum modicum dicitur iuxta opinionem vulgi, vel ſi ſit infra ſextam partem mercedis.*

CAPVT XLVII.

QVoniam dictum eſt ſupra remiſſionem
mercedis faciendam ex eo, quod conductor non potuerit percipere fructus, quorum intuitu conduxit, & mercedem ipſam promiſit, & ex cauſa damni, quod paſſus ſit, videndum nunc quodnam damnum requiratur ad hunc effectum, vt remiſſioni locus
1 ſit, & quot fructus ſufficiant ad illam excludendam, & communis opinio eſt, vt attendatur quantitas penſionis, & ſi conductor non percipiat fructus æquiualentes medietati eiuſdem facienda ſit remiſſio, aliàs ſecus, prout videre eſt penes *Purpurat. conſ.* 464. *num. 3. verſ. 3. præſuppoſito Peregr. conſ.* 98. *num. 3. poſt med. lib. 5. Clapertus cauſ.* 44. *num. 10. & ſeqq. Fab. in C. lib. 4. tit. 42. def. 3.* & omiſſis alijs hanc eſſe communiorem teſtantur *Aretin. conſ. 52. num. 2. verſ. vnde communior Menoch. conſ. 669. num. 11. Gratian. diſc. 534. num. 39. Barz. deciſ. 59. num. 14. Coccin. deciſ. 422. num. 15.* idque
2 procedit etiam in conductione gabellarum *Boſſ. in praxi tit. de remiſſ. merc. public.* vbi miratur videre Quæſtores practicare velle, vt liberentur etiam à damno minori, & dicit, quod neſcit videre, qua ratione ſaluari poſſint, niſi in caſu belli, tamquam in eo damnum proueniat ex facto Principis Locatoris ſiue eius inimicorum, quo caſu bene procedit, vt non requiratur damnum præfatum, vt dicam infra. Verum quod læſio vltra dimidiam requiratur inter priuatos, ſed in

his

his fiſcalibus ſufficiat in ſexta parte, tradit nouiſſime D. meus *de Luca diſc.* 5. *ſub num.* 2. *hoc tit. de locat.* vbi allegat tantum ſe ipſum *in diſc.* 65. *ſub tit. de regalib. & ibi num.* 17. allegat doctrinam *Bart. in l. ſi duo ſocietatem* §. *arbitrorum ff. pro ſoc. Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 340. *num.* 8. *Marin. reſol.* 147. *num.* 1. *lib.* 1. *Amat. reſol.* 38. *num.* 2. *Galeot. reſp. fiſcal.* 25. *num.* 47. *quos vide.*

3 Sunt autem, qui admittentes requiri damnum vltra dimidiam, volunt intelligi de dimidia fructuum, qui percipi conſueuerunt, vel percipi potuiſſent caſu damni non eueniente, non autem de dimidia mercedis conuentæ, relati *per Rimin. Iun. conſ.* 92. *num.* 15. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit* 8. *num.* 39 *poſt med.* vbi plures de communi, & hanc eſſe opinionem veriorem, & communiorem dicit *Gallus conſ.* 74. *num.* 2.

4 At ſecluſo pacto, ex cuius verbis appareat partes ita ſenſiſſe, de quo dicam infra, opinio iſta non videtur vera, quia iura re-
5 quirunt damnum conductoris, & propter damnum concedunt remiſſionem, vt videre eſt *in l. ſi merces* 28. §. *vis maior ff. loc. & in l. licet* 8. *C. locat.* & licet dicant etiam propter ſterilitatem *cap. propter ſterilitatem de locat.* & dici ſoleat etiam propter bellum, propter peſtem, & alios caſus, tamen ſemper intelligitur, quatenus adſit damnum
6 conductoris, vt dictum eſt ſupra, & non percipere omnes fructus, qui ſperabantur, ſeu ſoliti erant, poteſt eſſe, quod non ſit propriè damnum, ſed ſola amiſſio lucri, puta vbi quis conduxit pro tenui mercede, & licet non perceperit vberes fructus ſi illi eſſet carius ſolito venditi, ita vt ex eis receperit quantum ſufficiat pro omnibus expenſis factis, & integra penſione ſoluenda, vtique non poterit dici proprie eum damnum pati,
7 dum non ſoluit aliquid de proprio, & damnum eſt diminutio proprij patrimonii *l.* 3. *ff. de damn. infec.* & in propoſito *Rimin. Iun. conſ.* 810. *num.* 10. *&* 11. *Coccin. deciſ.* 422. *num.* 10. *Rota deciſ.* 727. *ad fin. part.* 4. *diu.* & dicam infra *num.* 52. *&* 53. & hac ratione dictam opinionem reiecit *Bald. conſ.* 329. *num.* 1. *ad med. ver. non autem lib.* 1. & latè *Rol. conſ.* 86. *num.* 8. *lib.* 3. *Pantzſchm. de locat. quæſt.* 1. *num.* 17.

8 Sunt & alii, qui conſiderantes non reperiri in iure definitum quantum eſſe debeat hoc damnum, ſentiunt relinquendum eſſe Iudicis arbitrio id definire, quos refert *Neuizan. conſ.* 90. *num.* 15. *verſ. octaua fuit opinio Menoc. de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 76. *num.* 3. *Caroc. tit. de remiſſ. merc. quæſt.* 1. *num.* 19. *Pantzſchman. de locat. quæſt.* 1. *num.* 27. Alii vero alias opiniones tenent, quas ego, ſtudendo ſuperfluitates omittere, non refero, ſed cupientem eas videre ad præcitatos, qui eas referunt remitto, & ſignanter *Pantzſchm. qui d. quæſt.* 1. octo opiniones nedum refert, ſed etiam ſingulas examinat, at licet ſub *num.* 23. concludat pro prædicta vltima, vt ſit ſtandum arbitrio Iudicis, attamen *ſub num.* 35. *verſ. ex quo ſequitur.* dicit
9 quod cum prædicta prima requirens læſionem in dimidia mercedis ſit hodie communiter recepta, non debebit Iudex ab ea recedere, quod etiam cenſuit *Menoc. d. caſ.* 76. *num.* 5. vbi quia illa eſt crebrior, & verior.

Retenta igitur dicta prima opinione quo-
10 niam id tantum perceptum dici poteſt à conductore, quod deductis expenſis ſupereſt, idque tantum in fructu eſſe *l. fructus ff. ſol. matr. vbi Bart. & alij ſcriben* ideo declara-
11 tur primo, vt intelligi debeat percipere debere conductorem ad hoc, vt ceſſet petitio remiſſionis mercedis vltra dimidiam eiuſdem, deductis omnibus expenſis ab eo pro illorum perceptione factis *Menoc. d. conſ.* 669. *num.* 11. vbi de communi *Gratian. diſcep.* 534. *num.* 39. & faciunt tradita *per Valaſc. de iur. emph. quæſt.* 27. *numer.* 31. *poſt med. Coccin. dec.* 420. *num.* 5.

Dubitari tamen poſſe videbatur an habẽda ſit ratio de ſemine, pro negatiua enim ſtat *Mandel. conſ.* 318. *num.* 33. & facit *tex. in l. ex conducto* §. *ſed & ſi labes ff. loc.* ſed
12 quidquid ſit ad alios effectus, quoad iſtum, dignoſcendi videlicet damnum conductoris, ſi ipſe ſemen de ſuo poſuit, habenda erit de eo ratio, quia per eius amiſſionem patitur diminutionem ſui patrimonij, & ſic eſt in damno *d. l.* 3. *ff. de damn. infect.* & hæc diminutio patrimonii conſideratur in propoſito iſto per DD. vt ſupra, & ita tenet poſt alios *Pinell. in l.* 2. *C. de reſcind. vend. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 21. *ad fin.* & alijs adductis *Caroc. tit. de remiſſ. merc. quæſt.* 1. *num.* 6.

13 Secundo ex prædictis poteſt ſumi alia declaratio, vt attendi etiam debeat maior valor fructuum ex accidenti currens, puta ſi communiter præcepti ſunt pauci fructus, & propterea pluris venditi, ita vt non poſſit dicere conductor ſe non percepiſſe, niſi dimidium eius, quod ſoluere debet in pecunia, non erit facienda remiſſio *Corn. conſil.* 128. *num.* 26. *poſt med. lib.* 2. *Rolan. conſ.* 86. *num.* 8. *lib.* 3. *Claperius cauſ.* 44. *num.* 12. *& ſeq. Rot. deciſ.* 727. *num.* 4. *verſ. & in omnem euentum part.* 4. *diu.*

14 At e contra ſi fructus fuerint percepti in magna copia, ſed parum valeant, non propterea

pterea poterit conductor petere remiſſio-
nem mercedis, qnia remiſſio fit propter ſte-
rilitatem *cap. propter ſterilitatem de locat. & cond.* & iſta non poteſt dici ſterilitas, ſed
abundantia, prout docuit *Imol. in cap. propter ſterilitatem num. 8. circa fin. col. 7. verſ. quandoque colonus de loc. & cond.* vbi idem
15 etiam eſſe dicit, ſi fructus ſint percepti in
ſolita quantitate, ſed non ſint ſolitæ boni-
tatis, vti ſi vinum ſit magis acerbum, vel
frumentum non bene anitum, vt conſueuit,
Boſſ. in ſua praxi tit. de remiſſione merced. conduc. num. 6.

16 Valor autem fructuum ad hunc effectum
conſiderari debet de menſe Auguſti, vt poſt
Neuizan. conſ. 90. num. 23. tradit *Burſat. conſ. 11. num. 34.* ſed animaduertendum cũ
17 *Rota in d. deciſ. 727. num. 4. verſ. & in omnem euentum part. 4.* quod *Neuizan.* exem-
plificat in menſe Auguſti *& Rolan. in d. conſ. 86. num. 8. lib. 3.* nou ſe adſtringit ad dictum
menſem, prout etiam *Corn. in d. conſ. 128. num. 26. prope fin. verſ. nam tunc lib. 2.*

18 Tertia declaratio eſt ſi res pereat in ſub-
ſtantia, tunc enim non ſolum ſi pereat in to-
tum totaliter liberatur, ſed etiam ſi pereat
pro parte liberatur proportionabiliter, etiãſi
deficientia illius partis non operetur, quod
ipſe non percipiat fructus æquiualentes me-
dietati mercedis *Petr. de Vbal. de duob. fratr. part. 11. num. 113. Boſſ. tit. de remiſſ. merced. num. 107. Peregrin. conſ. 98. num. 10. lib. 5. verſ. & hoc caſu. Surd. conſ. 400. num. 27. & ſeqq. Amat. reſol. 18. num. 20. Maſtrill.*
19 *d. 299. num. 114.* Volunt tamen aliqui, vt
hoc etiam caſu damnum non ſit modicum,
ad hoc vt intret remiſſio, ſeu liberatio à par-
te Penſionis, vt ſignanter *Petr. de Vbal. vbi ſupra*, & ſenſit etiam *Rota in deciſ. 830. nu. 1. part. 4. diuer.* ſed hanc opinionem non
20 eſſe veram aſſerit *Surd. d. conſ. 400. nu. 27.*
vbi quod etiamſi pereat in minima parte,
differt enim caſus iſte damni in re, à caſu
damni in fructibus, quia damnum rei abſo-
lute ſpectat ad dominum *l. ex conducto §. 1. ff. locat.* & ideo non attenditur, an ſit magnũ,
vel paruum, prout attenditur in damno
contingente in fructibus, quod e contra re-
gulariter pertinet ad conductorem, vt prius
diſtinguendo conſiderauit *Boſſ. in ſua praxi tit. de remiſſ. merced. conduct. num. 103. & ſeqq.* ſignater *num. 107.* & eum ſequitur *Maſtrill. d. deciſ. 299. num. 114.*

21 Dicitur autem periiſſe ſubſtantia rei ad
hunc effectum, eo ipſo, qnod periit condu-
ctori, ita vt eius vſum habere non potuerit,
vnde ſi impediatur propter bellum, vel in-
nundationem, aut quid ſimile, intrat præ-
fata declaratio *Alex. conſ. 122. num. 1. ad fin. verſ. & res dicitur perempta lib. 1. Monteſperel. conſil. 671. num. 7. poſt med. Peregr. conſ. 98. num. 5. in fin. lib. 5. Surd. conſ. 400. num. 23. & ſeqq. Rauden. reſol. 29. num. 41. Maſtril. deciſ. 299. num. 110. & ſeq.* vbi quod
dicitur perempta ſubſtantia gabellæ locatæ
ſi prohibitum commercium.

22 Verùm hoc procedit ſi res ab hoſtibns ſit
actualiter capta non autem ſnfficit, quod
propter ſolum timorem fuerit conductor
aliqua in parte, vel ad tempus impeditus,
tunc enim vigente ſpe, quod ceſſare poſſit
impedimentum, non dicitur res perempta, &
non procedit prædicta declaratio, ſed fa-
cienda eſt remiſſio, iuxta regulam, ſcilicet ſi
non perceperit medietatem penſionis *Boſſ. tit. de remiſſ. merced. num. 105. Surdus conſ. 400. num. 23.*

23 Sic inundatio, quatenus non priuet per-
petuo conductorem perceptione fructuum,
non dicitur ad hunc effectum petimere ſub-
ſtantiam rei, vnde non ſtatim, ac ager fuit
in totum, vel pro parte inundatus, fieri de-
bet remiſſio, ſed tantum ſi pro toto tempo-
te conductionis durauit, vel agri formam
deuaſtauit *Alex. conſ. 112. num. 1. lib. 1. Io. Bapt. Coſta conſ. 30. num. 6. & ſeqq. per tot.*

24 Vinea autem locata, ſubſtantia rei con-
ſiſtit in ipſis vitibns, & proinde ſi deſiceen-
tur, dicitur damnum in ſubſtantia rei, vt vo-
luit *Peregr. conſ. 98. num. 10. lib. 1.* & latius
quæſtione ad partes examinata, idem tenet
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 8. à num. 29. ad 38. vbi locato prædio in quo adſit vinea,
vel olinetum, & rigore hyemis deſiccentur
vites, vel oliuæ, faciendam remiſſionem,
etiamſi damnum non ſit tale quale requiri-
25 tur ſi in ſolis fructibus accidat; & locatis
ſalinis, ſeu negotio ſalis, ſubſtantiam con-
ſiſtere ſuper capitibus humanis, pro quibus
ſal eſt leuandnm; quia ſi nemo eſſet, qui
ſalem conſumeret, ceſſaret in totnm funda-
mentum negotij, & conductionis, ſcripſit
Surd. conſ. 507. num. 7.

Caſus tamen ſingularis, quo re perem-
pta non ſit facienda mercedis remiſſio, eſt ſi
emptor rei non ſoluto pretio, illam, qnouſ-
qne pretium ſoluat, conducat *ad text. in l. ſicut emptio 23. & ibi gloſ. in ver. exſoluat ff. locat.* de quo dictum eſt ſupra *in cap. 45. nu. 83.* & prius *in cap. 11. num. 26.*

Quarta declaratio eſt, vt non requiratur
26 tam graue damnnm conductoris adhoc, vt
petere poſſit remiſſionem, ſed ſufficiat etiam
lene qnando prouenit ex facto locatoris, vt
poſt alios tradunt *Menoc. conſ. 246. num. 22. & ſeqq. Eugen. conſ. 50. num. 58. lib. 1. Amat.*

reſol. 18. nu. 23. Maſtril. deciſ. 299. nu. 126.

Verùm hoc non procedit ſine aliqua di-
27 ſtinctione inter cauſam neceſſariam, & voluntariam, ſi enim dominus dederit aliquod impedimentum conductori ex cauſa merè voluntaria, tunc bene procedit, quod facienda ſit ei competens remiſſio, etiamſi impedimentum ſit modicum, vt docet *gloſ. in l. habitatores 30. verſ. demoliri ff. locat.* imo præſtandum totale damnum, & intereſſe cõductori *Bertachin. de Gabell. part. 2. num. 43. Gutier. de Gabell. quæſt. 136. num. 6.* at ſi ſit ex cauſa neceſſaria, puta, quia oporteat ex domo locata aliquid demoliri propter periculum ruinæ, tunc etiam ſi conductor minus commodè aliqua parte domus vtatur, deductionem mercedis petere non poteſt, quia aliquam partem incommodi, paruulã tamen, ſuſtinere debet, ſecus autem ſi aperiatur ea pars domus, in qua magnam partem vſus ipſe habeat, vt præciſe dicit textus *in l. habitatores 30. in princ. ff. loc. Surd. conſ. 400. num. 27. poſt med.*

28 Imo fortius, quod dummodo damnum proueniat facto tertij, etiam quod illi per locatorem reſiſti non potuiſſet, adhuc facienda ſit remiſſio, non obſtante, quod conductor non ſenſerit damnum, adeò graue, vt medietatem mercedis ſoluendæ non percepetit, prout requiritur, quando damnum venit in fructibus vitio rei, aut fortuna, tuetur latiſſime *Pantzſch. de loc. quæſt. 14. à nu. 5. ad 49.* vbi in fine pro hac concludit, & reſpondet contrarijs *Maſtrill. d. deciſ. 299. num. 123. & ſeqq.* vbi *num. 126.* de communi teſtatur *Amat. reſol. 18. num. 21.* Con-
29 trariam tamen opinionem quoad hoc, tenuit *Surd. conſ. 34. num. 9. & 21. & Merol. conſ. 76. num.* 8. vbi de facto Principis, & eſt quidem maxima quæſtio, quam, qui cupit videre pleniſſimè examinatam, adire poterit *Pantzſch. vbi ſupra*: ceſſaret tamen
30 difficultas ſi conſtaret illum tertium dediſſe damnum in odium, ſeu propter inimicitiam cum locatore, vel conductore, quia tunc eidem imputatur in cuius odium datũ eſt, ac ſi ab eo prouenisset, & propterea ſi in odium conductoris damnum datum ſit, clarum erit, quod non poterit remiſſionem petere, & è contra ſi in odium locatoris clarum erit, quod poterit etiam pro paruo dãno, ita vt controuerſia remaneat ſolum, quando nullius odio apparet factum. Sed admiſſa prima opinione, adhuc adeſt differẽ-
31 tia ſi odio locatoris datum ſit damnum, vel non, quia ſi odio locatoris, non ſolum remiſſio debetur mercedis damno proportiona-
32 bilis, vt in alio caſu, ſed etiam intereſſe, eius enim culpæ imputatur, vt alibi dixi, & eſt *text. in l. ſi merces 28. §. culpæ ff. loc.* & ſi tui cauſa iniuriam accepero, datur mihi actio de damno contra te *l. nam ſeruius ff. de*
33 *negot. geſt.* etiamſi inimicitia ſine culpa locatoris fuiſſet exorta, & eſſet reſpectu damnum dantis iniuſta *Bart. in d. §. culpæ Ruin. conſ. 65. num. 4. lib. 1. Rimin. iun. conſ. 719. num. 7. & 8.* & alijs pleniſſime cumulatis *Pantzſchman. d. quæſt. 17. num. 7.* & licet hoc vltimum non procedere è contra, ſi dãnum ſit propter inimicitiam cum conductore, teneant aliqui autumantes ipſum non teneri ad damna locatori, ſi inimicitia non ſit eius culpa, tamen non videtur ratio differentiæ, imò quod magis teneatur, facit, quod ipſe tenetur cuſtodire, vt conſiderat *gloſ. in d. §. culpæ & Pantzſch.* qui contrarios referet *d. quæſt. 14. num. 60. & 61.*

34 Quinta declaratio eſt, vt requiratur damnum vltra medietatem in prædijs ruſticis, ſecus autem in Vrbanis, quia in iſtis debet fieri remiſſio pro quocumque damno, & ratio diuerſitatis eſt, quia in prædijs ruſticis, conductor poteſt ſortiri vbertate fructuum, & ſic lucrari, ipſe enim non auget penſionem, ſi fructus ſint vberiores, vnde debet æquo animo ferre, ſi damnum modicum patiatur, & non poteſt propter illud remiſſionem petere, vt dicit *text. in l. ſi merces 28. §. vis maior ff. loc.* at ſecus eſt in conductore prædij Vrbani, quia non poteſt expectare lucrum inſolitum, & ideo æquum eſt, vt nec damnum inſolitum patiatur, quamvis non ſit vltra dimidiam mercedis *Rip. de peſt. tit. de priuil. contr. num. 26. ad fin. Rebuff. de priuil. ſcholar. priu. 11. nu. 20. Surd. conſ. 34. nu. 14. & ſeqq.* intelligi tamen debet
35 hæc declaratio, vt procedat in domibus conductis ad habitandum, non autem in conductis ad negotium capax incrementi, & decrementi, puta ad faciendum hoſpitiũ, quia cum poſſint accedere plures aduenæ, & augere lucrum, ceſſat dicta ratio conſiderata pro declaratione, & ſic etiam ceſſare debet ipſa declaratio, & eſſe conſiderandos fructus in hoc caſu docet *Bart. in l. cum plures 62. in princ. ff. loc.* & ita diſtinguendo *Pantzſchm. de loc. quæſt. 2. num. 14. verſ. itaque.*

36 Sexta declaratio eſt, vt non procedat cõcluſio ſi adſit pactum inter locatorem, & cõductorem conuentum de remiſſione facienda, tunc enim licet damnum non ſit adeo graue, vt conductor lædatur in dimidia penſionis adhuc facienda erit remiſſio, vt ſenſit *Salic. in l. licet in fin. C. loc. Alex. in l. Titius in princip. n. 2. ff. de lib. & poſth. Ruin. conſ. 81. num. 3.*

*num.3.lib.1.Socin.iun.conſ.78.num.7.& ſeqq. lib.2.Surd.conſ.383.num.9.*late *Boſſ. in pract. tit.de remiſſ.merc.public.num.48.*& licet contrarium tenentes non deſint, & concluſio ſit diſputabilis, tamen hæc eſt magis communis, magis æqua, & magis vera, vt patet ex traditis *per Pantzſch. de locat. quæſt. 11.* vbi *in princ.* de magis communi teſtatur, deinde latiſſime diſcuſſo ad partes articulo oſtendit eam veriorem, & in fine dicit, militare quoque pro ea æquitatem.

37 Verùm declaratio iſta non eſt indiſtinctè accipienda, ſed tantum quatenus conſtet de voluntate contrahentium, quod remiſſio fiat non obſtante exiguitate damni, vel ſi alias pactum nihil operaretur, nam ſi pactũ aliquid aliud operari poteſt, & verba nõ repugnant, vt intelligatur de remiſſione faciẽda, quatenus damnum ſit tale, vt conductor non percipiat medietatem fructuum, prout eſt de iure, reſtringi debet ad caſum prædicti damni, & ita intelligi, prout de iure, vt late firmat *Cephal. conſ. 104. num. 17. & per tot. Surd. conſ. 34. num. 32. & ſeq. & nu. 49. Rot. cor. Coccin. deciſ. 422. num. 4. & ſeqq. per tot.* vbi *num. 11. & ſeqq.* reſpondet, & declarat ſingulariter plures DD. contrarios, quam deciſionem confirmauit *Rota coram Manzanedo deciſ. 553. per tot. & ſignanter num. 3. & 6. & ſeqq.*

38 Caſus autem in quo videtur pactũ aliud operari non poſſe, quam quod fiat remiſsio, etiamſi damnũ non ſit adeo magnum, prout de iure requiritur, eſt, vbi dictum fuerit locatorem ſuſcipere in ſe caſum tempeſtatis in ſpecie, vt ſenſit *Salic. in dict. l. licet num. 10.* & alijs adductis *Menoc. conſ. 835. numer. 25. Carot. in tit. de remiſſ. merc. quæſt. 8. num. 136. Boſſ. tit. de remiſſ. merc. publ. num. 48.* vbi late,

39 ſed aduertendum id non eſſe ſemper verũ, nam licet regulariter propter tempeſtatem cauſantem damnum intolerabile de iure facienda ſit remiſsio, etiam pacto non interueniente, & ideo pactum videatur inane, quatenus non operetur, vt fiat remiſsio, etiamſi non adſit tantum damnum quantum de iure requiritur, tamen in quibuſdam locis receditur à regula prædicta ex eo, quod tempeſtates ſint ſolitæ, itaut de eis conductor cogitare potuerit, vt dictum eſt ſupra *in cap. præced.* & tunc pactum poteſt operari, vt hoc non obſtante fiat remiſsio etiam in caſu tempeſtatis, & proinde in reliquis erit intelligendum, prout de iure, ſcilicet, vt fiat quatenus tempeſtas afferat tale damnum, vt de iure facienda ſit, prout eſt proprie caſus dictæ *deciſ. 422. coram Coccin.*

Caſus vero in quibus verba important

40 fieri debere remiſsionem, quamuis non adſit damnum vltra dimidiam mercedis, plures eſſe poſſunt, & ſignanter vnus erit ſi dictum faciendam eſſe remiſsionem conductori, ſi damnum aliquod patiatur, vt firmauit in ſpecie *Surd. conſ. 383. nu. 12.* illa enim

41 dictio, *aliquod*, verificatur etiam in minimo *Bald. & Dec. in cap. quoniam de probat. Tiraq. in l. ſi vnquam in ver. omnia, vel partem aliquam num. 14. in princ. C. de reuoc. donat. Crot. conſ. 119. num. 10. Becc. conſ. 32. num. 5.* Sic ſi

42 promiſſa ſit excomputatio aliqua in ſpecie, puta ſi promiſſa fuerit excomputatio licẽtiarum gratis datarum, tunc enim fieri debebit, etiamſi ſumma ſit minima *Menoc. conſ. 1121. num. 14. verſ. reſpondetur,* vt attigi. Sic

43 ſi promiſſum ſit reſtaurum pro tempore, & ſumma impedimenti, idem cenſuit *Menoc. conſ. 835. num. 10. & num. 24. ver. reſpondetur*

44 *ſecundo*. Item ſi promiſerit locator reficere totum damnum conductori *Surd. conſ. 507. num. 2.* quia qui totum dicit, nihil excludit, *l. 1. vbi DD. ff. de leg. 1.* optime *Decian. conſ. 96. num. 48. lib. 2.* & magis ſi dictum, quod

45 ceſſante ſolito vſu rei in totum, vel in parte, remiſsio ſit facienda, quia tunc ſufficit minima pars *l. fin. §. cum igitur C. de iure delib. l. fin. in princ. C. de edic. diu. Adr. Surd. dicto. conſ. 507. num. 3.* & alij quamplures ſimiles.

Cæterum poſſunt etiam in pacto adeſſe

46 verba contraria, videlicet indicantia, quod remiſsio facienda ſit tantum ſtante dicto damno vltra medietatem mercedis, prout de iure. Et exemplum eſt ſi dicat, faciendam debitam remiſsionem, dum enim dicit, debitam, clare ſe refert ad ius commune, ſecundum *Boſſ. in dicto tit. de remiſſion. merc. public. in fin.* vbi, quod propterea verbum illud, *debitam*, tollit omnem difficultatem, quæ alias adeſſe poſſet, ſi dictum eſſet ſimpliciter remiſsionem, & ſequitur *Surd. conſ. 34. num. 49. ver. reſponderi etiam poteſt, &*

47 *ſeq.* vbi idem eſſe tradit ſi dictum, quod fiat conueniens reſtaurum, & dicit conſtare de voluntate contrahentium propter illud

48 verbum, *conueniens*, adeout, non curandum ſit, quod pactum nihil operetur, & ſenſit *Rota coram Manzanedo deciſ. 553. num. 5.*

Et attendi etiã debebunt verba pacti, ad effectum dignoſcendi, an partes voluerint

49 recedere à diſpoſitione iuris circa id, quod dictum fuit, conſiderari debere damnum conductoris habito reſpectu ad penſionem quam ſoluit, non autem habito reſpectu ad fructus quos percipere potuiſſet, vnde in caſu, quo dictum fuerat damnum vltra du-

centos ducatos reficiendum locatori, intelligendum eſſe de damno habito reſpectu ad fructus, non autem ad penſionem, conſuluit latiſsime *Soccin.Iun.conſ.78.lib.2.* vbi à *num. 7.* late pluribus modis id probat, & à *num. 22.* omnibus, quæ primo in contrarium adduxit reſpondet, & idem etiam tenuit *Peregrin.conſ.98.num.10.lib.1.* & latius comprobat *Laderch.conſ.14. per tot. Surd. conſ. 383. num.6. & ſeqq.vbi num.29.* dicit, quod licet aliqui impugnēt dictum *conſ.Soccini Iun.* tamen plures eum ſequuntur, quos ipſe refert *Menoc.recuper. rem.1.n. 421.* vbi dicit Soccinum egregie conſuluiſſe *Coſta de rata poſt quaſt.10.in illat. num.2.*

50 At contrarium in ſimilibus verbis plene conſuluit *Rim.Iun.conſ.810.* & eius opinioni magis quam contrariæ Soccini videtur adhæſiſſe *Rota coram Coccin. dec.422. nu.14.* & in eadem cauſa corā *Manzan. deciſ. 553.* At *Rim. Iun.* reſpondet, quidem aliquibus argumēti Soccini, ſed poſtea ſub *num.51.& ſeqq.* oſtendit alia, ex quibus Socin. mouetur, non applicari in caſu ſuo, & eius ſententiam totaliter non improbat, minuſque eam abſolute damnat Rota, vnde neque hic per nos damnanda videtur, maxime dum tot alij ſupracitati eum ſequunrur, & laudant, ſed concludendum conſideranda eſſe verba pactorum, an totaliter cum illis, de

51 quibus Soccinus loquitur, conueniant, vel non, itaque diligenter ponderanda eſſe, & obſeruandum, an partes habuerint reſpectum ad damnum in fructibus, vel ne, vt ponderant DD. & ſignanter *Surd.conſ.383. num.9. ver.ſecundo, & ſeqq.* vbi conſiderat ſi dicatur vites, vel vuas damnificari *Laderch. conſ.14. num.1.* vbi conſiderat ſi dicatur debere fieri æſtimationem intra octo dies *Peregrin.conſ.98.num.4. verſ.quamobrem, & num.5. lib.1. & alij citati.*

Non tamen ſufficeret partes dixiſſe re-

52 miſſionem faciendam in caſu damni, vel propter damnum, vt intelligi debeat de ſola amiſſione fructuum, quia licet quandoq; hoc quoque dicatur damnum, etiam in legibus, vt pōderat *Soccin.dicto conſ.78. num. 14. & ſeqq.* tamen vere, & proprie damnum

53 eſt diminutio patrimonij *l.3.ff.de dam.infect.* cum alijs ſupracit. & late *Ceph.conſ.104.nu. 5. & per tot. Decian. conſ.96.numer.48.lib.2. Surd.conſ.34.num.31.in fin. & ſeq.* & dictum eſt ſupra *num.7.* eoque magis ſi non dictum

54 reficiendum eſſe damnum, ſed faciendam eſſe remiſſionem mercedis propter damnū, vt ponderauit *Rot.coram Coccin. dec.422.nu. 10.* quia hoc ſecundo modo loquendi partes videnrur magis ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitionem legū de remiſſione mercedis loquentium, & idem eſſe ſi dictum, faciendum eſſe reſtaurum, ſenſit *Manzaned. dict.deciſ.553.num.5.*

55 Et vbi verba eſſent in vulgari ſermone prolata, quia tunc intelligi debent, prout vulgariter accipi ſolent, facilius admitti poſſet, ea referenda eſſe etiam ad amiſſionem, quæ vulgo dicit ſolet, damnum, vt tradit *Soctn.dict. conſ.78. numer. 9. & ſeq. & Ladere.dict.conſ.14.num.2. & 3.* & præcipue

56 ſi fructus de tempore caſus euenientis fuiſſent iam maturi, & prope diem recolligendi, prout ponderat idem *Soccin. num. 22.* & non impugnat *Riminal. Iun.* ſed dicit, quod in caſu ſuo hoc non cōcurrebat *d. conſ.810. num. 51.* ſed hoc de ſe non ſufficeret prout, ſenſit *Rota in dicta deciſ. 422. num.9. & ſeq. cor. Coccin.*

57 Attendi tamen deberet damnum in fructibus, ſi pactum alias nihil prorſus operari valeret *Coſta de ration.rat.poſt.qu.10.in illat. num. 2. ver. vrget praeterea*, vbi adducit *Bald. conſ. 434. prope fin. lib. 1.* quem etiam adducit *Soccin. dicto conſ. 78. n. 21.* ſentien-

58 tem attendendam eſſe amiſſionem fructuū ſecluſo pacto, vnde dicit tanto magis attendi debere ſtante pacto; verum opinio Baldi eſt contra cōmunem, de qua ſupra in principio, & quod pactum ſufficit illud aliquid operari, etiam minimum, vt ſupradictum fuit, imo quod tollerandum ſi verba nihil operari, quando ſi operarentur, reſultaret intellectus iuri communi contrarius, dicit in propoſito pluribus adductis *Ceph. conſ. 104.num.9.*

59 Attendenda etiam eſſet pro interpretatione pacti obſeruantia ſubſequura, prout eſt regulare, & in hoc propoſito tradit *Coſt. in præcitata illatione nu m.2. ver.eſſet inſuper.*

60 At intelligendum eſt de obſeruantia partium, alias neceſſe eſſet illam probare in caſu præciſo, & vniformem, vt dixit *Rot.cor. Manzan.dicta deciſ.553.num.10.& 11.*

61 Denique circa pactum prædictum, quod fiat reſtaurum, ſi damnum excedat ſummam ſcurorum 200. dubitari poterit, an reficei etiam debeat ipſa ſumma ſcurorum 200. in caſu quo reſtauro locus ſit, vel tantum vltra eam, & ad hoc quoque attendenda erunt diligenter verba pacti, nam ſi dicunt, quod

62 locator teneatur ad illud plus in quo dānificatus fuerit conductor, prout in caſu *Soccini Iun.dict.conſ.78.lib.2. & Landerchy, & Rim. Iun. in eorum conſſ. ſupracit.* res erit plana, quod nō ſint reficienda illa ſcuta 200. prout ſupponunt prædicti, & aduerrit *Coſt. de rat. poſt quaſt. 10.in illatione. num.5.* At ſi aliter ſit

63 ſit conceptum, puta, quod locator, ſi flumen ruperit, reficiat damnum conductori in caſu quo damnum excedat ſummam ſcutorum 200. tunc eueniente tali caſu, nihil repugnat, quod haberi debeat ratio etiam de rata ſcutorum 200. & ipſa quoque refici debeat, prout late pluribus rationibus reficiendam eſſe probat *Coſt. in prædicta illatione poſt quæſt. 10. de ration. rat. num. 4.*

64 Septima declaratio ſit conductori incumbere onus probandi, cum enim fundet ſuam intentionem in caſu contingenti, & damno ſibi illato ad effectum iſtum conſequendi remiſſionem mercedis, inde ſequitur euidenter, vt caſum, & damnum probare debeat, *Corn. conſ. 128. num. 27. lib. 2.* & plene *Pantzch. de locat. q. 2. num. 8. & 9.* & quoniam non quodlibet damnum eſt ſufficiens, ſed requiritur in certa quantitate, videlicet, vl-
65 tra dimidiam mercedis, inde etiam ſequitur vt in certa quantitate probari debeat, vt late firmat *Rim. Iun. conſ. 92. num. 12. & ſeq. Surd. conſ. 282. num. 16. ad med. Barz. deciſ. 59. num. 13. ver. & in vniuerſum*, & non ſufficit probare damnum in genere, ſed probandum in ſpecie *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 8. num. 39.* itaut non ſufficiat teſtes dicere fuiſſe vltra dimidiam fructuum *Rot. deciſ. 42. num. 6. ver. probatio autem, poſt Zacch. de oblig. Cam.* At
66 non adeo mordicus inhærendum videtur huic propoſitioni, vt ſi non poſſit fieri probatio præciſa fructuum perceptorum, aut eorum valoris, non debeat vllo modo fieri remiſſio, quia hoc eſſet ſummum ius contra conductorem læſum, & proinde ſi probationes vrgeant pro ſterilitate, licet omnino nō concludant, de æquitate poterit fieri aliqua remiſſio *Couar. pract. reſ. cap. 30. num. 2. ver. vide tamen, & practicauit Rot. cor. Mantic. deciſ. 35. ad fin.* & dicam infra de quantitate *in cap. ſeq. num. 27.*

67 Et in tali probatione clarum eſt non habendam eſſe rationem fructuum, quos percepiſſet conductor ex melioramentis à ſe factis in re locata *Bero. conſ. 140. num. 34. in fin. lib. 1. Rot. deciſ. 539. nu. 6. lib. 3. part. 3.*
68 *diu.* quatenus tamen ſint melioramenta perpetua, & concludenter per conductorem probata, vt tradit *Burſat. conſ. 11. num. 36. & ſeqq.*

69 Et ſi fuerint plures res ſimul locatæ, habenda eſt ratio omnium non aliquarum tantum *Marta conſ. 449. num. 5. Surd. conſ. 34. num. 22. poſt med.* adeo vt petens remiſſionem debeat probare quantitatem fructuum ſingularum rerum *Surd. ibidem. Barz. deciſ. 59. num. 13. in fin. & ſeqq Coccin. deciſ. 422.*
70 *num. 17.* quod procedit etiamſi adſit pactum remiſſionis faciendæ, quia intelligitur prout de iure, & ſic quatenus ei locus ſit conſideratis fructibus omnium rerum locatarum *Rot. cor. Manzan. deciſ. 553. num. 2. & 3.* Niſi
71 forte pactum diceret non teneri conductorem impeditum ſoluere, *per tempo, o ſomma di tal impedimento*, quia illud verbum, *ſomma*, ſignificat quantitatem, quam exigere non poterit, ſiue magnam, ſiue paruam, & ſic non patitur dictum intellectum *Menoc. conſ. 835. num. 9. verſ. reſpondetur 2.* & hinc eſt, quod poteſt euenire caſus, quo conductor teneatur facere remiſſionem ſubconductori ſuo, & illam non valeat pro ſe obtinere, ſi videlicet conduxerit plura bonorum corpora ſimul, eaque ſeparatim ſublocauerit, & in vno eorum ceciderit grando, & ſegetes omnes deuaſtauerit, alia verò non tetigerit, petet enim iuſtiſſime ſubconductor remiſſionem, ſecus autem primus conductor, ſi ex aliis corporibus vltra dimidiam totius penſionis, quam ſoluit aſſequatur *Randen. reſol. 26. num. 2. & 3. Fab. in C. lib. 4. tit. 42. def. 27.*

72 Hæc tamen intelligi debent cum ſuppoſito, quod locatio ſit vnica, nam ſi tot eſſent locationes, quot res, tunc ſufficeret probare damnum reſpectu vnius ad hoc, vt facienda eſſet remiſſio reſpectu illius *Menoc. conſ. 835. num. 9. Boſſ. tit. de remiſſ. merc. conduct. num. 20. & ſeq Burſat. conſ. 11. nu. 35. Coccin. deciſ. 422. num. 17.* quando autem locatis pluribus rebus dicantur plures locationes, & quando non, dictum eſt ſupra *in cap. 25.*

73 Et idem, quod dictum eſt de pluribus rebus locatis procedit etiamſi res locata præbeat plures ſpecies fructuum, puta ſi locetur prædium, ex quo colligatur triticum, & vinum, non ſatis erit conductori probare ſe triticum omnino perdidiſſe, niſi probet etiam perdidiſſe vinum, vel ſaltem, quod damnum in tritico ſit tale, vt licet vinum collegerit, adhuc non perceperit quantum ſufficiat pro dimidia mercedis *Surd. conſ. 282. num. 16. circa med. Barz. deciſ. 59. nu. 12. & 13.* vbi de communi *Coccin. deciſ. 422. num. 17. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. de fin. 47.*

74 Quod tamen declaratur non procedere, ſi ſoluendū in ipſiſmet fructibus, quia tunc vna ſpecies non recipit functionem alterius, & ideo ſi vnus fructus deficiat, remitti debebit ſolutio illius, & ſi pro agro ſoluitur frumentum, pro vinea vinum, ſatis erit ſterilitas agri pro facienda remiſſione frumenti *Peregr. conſ. 98. num. 7. poſt med. lib. 5.*
75 prout etiam non procedit ſi damnum non ſit

ſit in ſolis fructibus, ſed in ſubſtantia rei, vel quia non potuit conductor vti parte rei, ex qua vna ſpecies fructuum colligitur, vel in tempore, quo colligitur, iuxta ea, quæ dicta ſunt ſupra in tertia declaratinne *num. 18. & ſeqq.* & vltra ibi citatos *Io.Bapt.Coſta conſ. 30. num. 11. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 47. num. 5.* quod applicatur etiam ſi pluribus rebus locatis vna ſit perempta, vigeute eadem ratione.

76 Sic quando locatio ſit ad plures annos damnum æſtimari non poterit niſi attentis omnibus annis, & facta computatione ſterilium cum fertilibus *cap. propter ſterilitatem*

77 *de loc. & cond.* Quod adeò verũ eſt, vt ſi vno anno remiſſionẽ, quis colono dederit ob ſterilitatem, deinde ſequentibus annis contingat vbertas, nihil oberit domino remiſſio, ſed integram penſionem etiam eius anni, quo remiſerit, exiget, vt dicit *text. in l. ſi vno 15. in princ. ff. loc.* vbi etiam additur hoc

78 procedere in vectigalibus locatis, nec non ſi facta ſit remiſſio verbo donationis, quaſi non ſit donatio, ſed tranſactio, niſi forte annus pro quo facta fuit remiſſio ob ſterilitatem eſſet vltimus, & dominus ſciuiſſet vbertatem aliorum.

79 Quod procedit etiam ſi ſolutio fiat per menſes, quia adhuc conſideratur totus annus *Surd. conſ. 34. num. 54. & ſeqq.* & quia contrarium ſenſerat *Boſſ. tit. de remiſſ. merc. conduct. num. 23.* eum reprobat *Surd.* dicens *ſub num. 56.* eius opinionem eſſe auctoritate deſtitutam, quia DD. quos allegat aliter loquuntur quam ipſe referat, addendo

80 tamen, quod poſſet opinio *Boſſ.* forte ſuſtineri, quando diſtributio eſſet vniformis, & æqualis ſingulo menſe, vt ipſe dicit *num. 36.* ſecus autem ſi ſit difformis, & inde appareat diſtributionem fuiſſe factam gratia cõmodioris ſolutionis rantum.

81 Verum, quod vbicumque merces non eſt vnica ſolutione deſtinata, ſed in annos diſtributa, non procedat dicta opinio, quod damnum æſtimari, non poſſit niſi attentis omnibus annis, ſed contrariam, quod videlicet quolibet anno æſtimatio fieri poſſit, tenent quam plures relati per *Surd. d. conſ. 34. num. 43.* & vltra eos *Menoc. conſ. 835. num. 21. & ſeqq. Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 46. Burſat. conſ. 309. num. 1. & ſeqq.* vbi de communi *Ripol. var. cap. 12. nu. 195. & ſeqq.*

82 Sed prima opinio videtur regulariter amplectenda, eam enim firmauit, & communem eſſe dixit *Socin. iun. conſ. 68. num. 2. & ſeqq. lib. 2. Grat. diſc. 567. num. 3. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defin. 3. num. 2. & ſeqq.* & eam ſequitur *Rot. deciſ. 225. num. 4. & dec. 830. num. 2. part. 4. diu. & deciſ. 42. num. 5. & ſeq. poſt Zacch. de obl. Cam. & deciſ. 11. per tot. & deciſ. 422. num. 1. cor. Coccin.*

83 Cæterum opinio iſta procedit de plano, quoad annos præteritos, ſiue præcedant annum ſterilitatis, ſiue ſubſequantur, dummodo præteriti ſint de tempore, quo petitur remiſſio, at quatenus adhuc ſint futuri, tunc aliud eſt dubium, quod cum percutiat tempus, quo remiſſio facienda eſt, an videlicet anno, quo accidit ſterilitas, ſeu in fine locationis, quia ſi computandi etiam anni futuri, ſequitur, vt expectari debeant, ideo illud rangam inferius ſuo loco.

84 Et recedendum erit à prædicta opinione, vbi tot ſint locationes, quot anni, non enim valent anni fertiles vnius locationis ſupplere ſterilitatem alterius *Abb. in cap. propter ſterilitatem num. 13. Capr. concl. 88. num. 52. ad med. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 27. nu. 46.* quando autem locatione facta in plures annos cum diſtributione mercedis in annos ſingulos, dicatur locatio vnica, vel plures, dictum fuit *in cap. 25.*

85 Et facienda eſt dicta computatio annorũ fertilium cũ ſterilibus etiamſi non ſint proximi, ſed interpolati *Hoſt. in ſumma de locat. §. quæ actiones num. 7. verſ. & notandum Abb. in dict. cap. propter ſterilit. num. 13. ad fin.* & eſſe communem opinionem aduerſus *Innoc.* teſtatur *Valaſc. dict. quæſt. 27. num. 46.* quam tamen moderandam eſſe, vt pro-

86 cedat quatenus nõ ſint valde remoti, prout eſſet in locatione ad longum tempus vltra decennium, ſenſit alijs adductis *Burſat. conſ. 11. num. 35.*

87 Procedit tamen, vt facienda ſit dicta computatio, quando damnum eſt in ſolis fructibus, non verò ſi ſit in ſubſtantia rei, quia tunc remiſſio facienda eſt abſolute nulla habita ratione vbertatis fructuum in parte, quæ damnum non ſit paſſa *Surd. conſ. 400. num. 6. & num. 15. ad fin. cum duob. ſeqq. & num. 27.* vbi etiamſi in parte minima *Maſtril. deciſ. 299. num. 110. & ſeq. & num. 128. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 47. in princ. & num. 5. & ſeqq. Rot. cor. Millin. deciſ. 363. num. 1. Camill. Medic. conſ. 23. num. 13.*

88 Controuerſia vero magna eſt an conductor probata ſterilitate vnius anni, probare etiam debeat illam non eſſe compenſatam vbertate aliorum annorum, vel potius onus probandi ipſam compenſationem incumbat domino, & primam opinionem contra conductorem, quod ſcilicet ipſi incumbat onus probandi ſterilitatem vnius anni non fuiſſe

com-

compenſatam, tenet *Rota in deciſ. 727. nu. 2. & 3.* vbi pleniſſime *part. 4. diu. & deciſ. 42. num. 5. & 6. poſt Zacch. de obl. Cam. & cor. Coccin. deciſ. 11. num. 2. & cor. Millin. deciſ. 363. ad fin. & ſequitur Gratian. diſc. 557. n. 4. & dec. Marc. 222. in addit. n. 4. & ſeq.*

89 At contraria opinio, quod conductor eo ipſo, quod probauit ſterilitatem, habeat intentionem fundatam pro petitione remiſſionis, ita vt locatori eam effugere volenti incumbat onus probandi, quod illa ſterilitas fuerit compenſata, eſt forte verior, quia habet pro ſe textum ſatis clarum *in l. licet 8. C. locat.* in illis verbis *& quæ euenerunt ſterilitates vbertate aliorum annorum repenſatæ non probabuntur*, vt bene aduertit poſt alios *Cyriac. contr. 296. num. 19.* & ſentiunt alij, quos ſequitur *Burſat. conſ. 11. num. 32.*

90 Non autem ſufficit pro dicta compenſatione, quod in alijs annis conductor perceperit fructus ſolitos, licet forte fructus ſoliti ſuperēt quantitatē mercedis, ſed requiritur, quod fuerint vberes vltra ſolitum *Put. deciſ. 185. n. 2. ad fin. lib. 2.* nec ſufficit modicum,

91 ſed debent ſuperare ſolitum ſaltem in tertia parte, vt firmat *Burſat. d. conſ. 11. nu. 32. poſt med. Boſſ. tit. de remiſſ. merc. conduc. num. 25. & 27. Cyriac. d. contr. 296. num. 29.* & eſſe communem opinionem aſſerit *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc. quæſt. 8. num. 46.* ſunt

92 enim plures, & diuerſæ opiniones in hoc puncto, vt videre eſt penes *Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 43.* & compenſati cum ſterilitate vnius anni, quod percipitur vltra mercedem in alijs, dicit *Gratian. in deciſ. Marcb. 222. num. 6.* & conſonant tradita *per Clapper. cauſ. 45. num. 9. & per tot.*

93 Imo nec ſufficeret adeſſe vbertatem fructuum in dicta quantitate, ſi propter ipſam vbertatem, fructus viliori pretio venderentur, adeò vt non poſſet recompenſari conductor in pecunia obligatus ſoluere, *Cyriac. d. contr. 296. num. 21. verſ. admonet, etiam Caroc. d. quæſt. 8. num. 53.* & facit, quod e contra dictum fuit paucitatem fructuum non præbere cauſam remiſſionis, quando ſunt cariores, adeò vt ex illis conductor percipiat tantum, vt ceſſet damnum ſufficiens pro remiſſione facienda ſupra *nu. 13.*

94 Præterea non eſt dubium, quod à præfatis receditur, vbi aliter fuit inter contrahentes conuentum imo ſatis eſt, quod fuerit cōuentum de remiſſione facienda ad hoc, vt pactum operetur, vt non ſit habenda ratio aliorum annorum ſecundum *Ang. conſ. 312. num. 6. ver. vnde cum hic*, quem ſequitur, & defendit *Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 26. num. 21. & ſeq. Gratian. dec Marcb. 222. in addit. num. 2.* & ſenſit *Rota cor. Coccin.*

95 *deciſ. 422. num. 3.* at contrarium in hac parte ſenſit eadem *Rota deciſ. 225. num. 4. & 6. & deciſ. 226. num. 1. part. 4. diu.* vnde

96 tutius erit conſiderare verba pacti, an ſimpliciter ſit conceptum, ita vt interpretationem à iure recipere poſſit, an verò ſit relatum ad annos ſingulos, vt diſtinguendo eleganter probat *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 35.* & exemplum ſecundi caſus eſt, ſi dictum fuerit, *e mancandoſi di qualche parte in vn' anno*, quia non poteſt intelligi de pluribus annis, vt voluit *Caſt. conſ. 66. num. 5. & ſeqq.* prout etiam ſi adſit pactum, quod conductor non teneatur ſoluere pro tempore, aut ſumma impedimenti, nam verba illa, *pro tempore*, ſignificant, quod habenda non ſit ratio totius temporis locationis, ſed pro quouis tempore, quo impediatur conductor, non teneatur ſoluere *Menoc. conſ. 835. num. 23.*

97 Cæterum in quā pluribus ex caſibus prædictis, in quibus dictum eſt non attendendam eſſe rigoroſam diſpoſitionem iuris circa quantitatem, aut etiam qualitatem damni neceſſarij pro remiſſione facienda, dubitari poterit quodnam damnum præcisè requiratur, & quoniam difficile eſt dari certam regulam omnibus caſibus adaptabilem ſtandum erit arbitrio Iudicis *Rip. in leg. fin. quæſt. 24. C. de reuoc. donat. Ceph. conſ. 257. num. 27. Rota deciſ. 227. prope fin. part. 4. diu. Mantic. deciſ. 35. num. 6.* qui iudex ex-

98 ceptis quibuſdam caſibus, in quibus dictū eſt liberari debere conductorem à damno etiam minimo, & niſi appareat aliter ſenſiſſe partes recordari debet colonum ferre debere æquo animo modicum damnum in fructibus prædij conducti *l. ſi merces 28. §. vis maior ff. loc.* & ſuſtinere aliquam partem incomodi *l. habitatores 30. in princ. ff. loc.* & obſeruare poterit damnum non eſſe modi-

99 cum, ſi ſecundum opinionem vulgi, modicum non reputetur, vel ſi ſit infra ſextam partem mercedis, vt tradit *Ceph. d. conſ. 257. num. 27. & Neuiz. conſ. 90. num. 9. Rim. iun. conſ. 92. num. 16.*

De quantitate remiſſionis faciendæ, & de tempore quo fieri debet, ac de actione, alijſque remedijs ad eam conſequendam.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſionem mercedis faciendam eſſe pro rata temporis habetur in iure ciuili, & pro rata penſionis habetur in canonico.*

2 *Quo-*

2 *Quomodo concilietur dicta diſcrepantia iurium, ſunt variæ opiniones.*

3 *Decl. vt reficienda ſit pro rata temporis, quando res locata æqualem fructum omni tempore reddit.*

4 *Et quando non reddit fructum æqualem, tunc habenda ratio penſionis, quæ ſoluitur, & quo intuitu ſoluitur, & num. 5.*

6 *Intellige prædictas concluſiones procedere in remiſſione facienda pro quocumque damno etiam paruo, ſecus in ea, quæ requirit læſionem vltra dimidiam.*

7 *In remiſſione mercedis facienda pro læſione vltra dimidiam quanta eſſe debeat, ſunt variæ opiniones.*

8 *Prima opinio eſt, vt ſit remiſſio facienda in totum, videlicet, vt nihil conductor de ſuo ſoluat.*

9 *Secunda eſt, vt fiat in eo, quod deficit vſque ad dimidiam penſionis.*

10 *Tertia opinio eſt, vt ſtetur arbitrio Iudicis.*

11 *Quarta eſt, vt fructus diuidantur pro rata, vt in colonia partiaria.*

12 *Prædictarum opinionum prima oſtenditur magis communis, & magis vera, & aliæ reprobantur & n.n. ſeqq. vſque ad num. 18.*

16 *Declaratur dicta prima opinio, vt debeant conſiderari fructus detractis omnibus expenſis etiam ſeminis.*

19 *Intellige ſi fructus ſuperent expenſas, alias ſi omnino deficiant, non tenetur locator reficere conductori expenſas, & ſemen.*

20 *Decl. hoc procedere in remiſſione propter ſterilitatem, ſecus ſi ob factum, vel culpam locatoris, quia tunc tenetur reficere omnia damna etiam lucri ceſſantis.*

21 *Intellige ſi factum locatoris non fuerit neceſſarium.*

22 *Et vbi damnum prouenit ex facto neceſſario, ſi ſit paruum, an reficitur.*

23 *Et reficienda ſunt damna non ſolum prouenientia ex facto locatoris, ſed etiam ex facto tertij, quem locator prohibere potuit.*

24 *Remiſſio ſi petatur ob malam qualitatem rei, ſi locator eam ignorauit non debetur, niſi adſit damnum ſufficiens ad eam petendam.*

25 *Si autem ſciuit, vel ſcire potuit, tunc debetur in quantitate damni.*

26 *Remiſſionis mercedis quantitas, vt ſciatur, debet conductor probare quantitatem damni.*

27 *Et vbi non poteſt quantitas probari, ſtatur quantitati veriſimili arbitrio Iudicis.*

28 *Et poteſt reconcedi res retinenda pro tanto tempore, pro quanto fuit eius vſus impeditus.*

29 *Decl. procedere volente conductore, & non alias.*

30 *Et poteſt locator offerre ſe promptum recipere fructus rei, & remittere totam penſionem.*

31 *Et e contra poteſt locator offerre omnes fructus deductis expenſis, & ſemine.*

32 *Remiſſio mercedis facienda eſt conductori non valenti vti re conducta, etiamſi eam gratis alteri conceſſiſſet.*

33 *Remiſſio in locatione ad plures annos facienda eſt in fine locationis.*

34 *Contr. quod fieri debeat quolibet anno, quo ſequitur damnum, eſt magis communis.*

35 *Et ſi ſubſequentes anni ſint vberes, itaut reſtauretur damnum repetitur remiſſio.*

36 *Decl. dictam quæſtionem procedere in locatione vnica ad plures annos, ſecus ſi tot ſint locationes quot anni.*

37 *Decl. 2. procedere in remiſſione propter ſterilitatem, ſecus ſi petatur intereſſe.*

38 *Decl. 3. non procedere difficultatem, ſi appareat contrahentes aliter ſenſiſſe.*

39 *Remiſſio mercedis poteſt peti per viam exceptionis.*

40 *Et etiam per viam actionis, poſtquam fuit ſoluta merces, maxime ſtante ſolutione anticipata.*

41 *Remiſſio mercedis poſt ipſam mercedem ſolutam, non poteſt peti per condictionem indebiti.*

42 *Decl. procedere ſi ſolutio fuit facta anticipate, ſecus e contra.*

43 *Et prædictæ actiones non tantum dantur de iure, quam etiam vigore obligationis locatoris de manutenendo conductorem.*

44 *Inſtrumentum contractus locationis, ſicut probat actionem vni ex contrahentibus, ita probare debet eam alteri.*

45 *Via executiua, qua agit locator pro ſolutione penſionis, competit etiam conductori pro repetitione.*

46 *Executiue exactus via ordinaria repetit de ſtylo curiæ.*

47 *Decl. dictum ſtylum non eſſe ſeruandum extra curiam.*

48 *Decl. 2. in iudicio repetitionis indebiti procedendum eſſe ſaltem ſummarie.*

49 *Decl. 3. non procedere ſi exactum vigore obligationis Cameralis.*

50 *Remiſſio mercedis ſi facta indebite, poteſt repeti, etiamſi verbo donationis facta ſit.*

51 *Decl. procedere ſi locator, qui eam fecit, ignorauit rem non deberi, ſecus ſi ſciuit, & donare dixit.*

CAPVT XLVIII.

PRæſuppoſito nunc, quod locus ſit remiſ-
ſioni mercedis, ſi quæratur de quantita-
1 tate, in qua facienda ſit, offert ſe primo an-
tinomia quædam inter ius Ciuile, & Cano-
nicum, nam primum *in l. ſi vno 17. §. vbi-
cumque ff. locat.* dicit eam faciendam eſſe pro
rata temporis, ſecundum verò *in cap. pro-
pter ſterilitatem de loc. & cond.* dicit eam fa-
ciendam eſſe pro rata penſionis, ad quam
2 tollendam volunt aliqui ius Canonicum lo-
qui in caſu, quo penſionis aliqua pars ſit
remittenda, ius verò ciuile loqui in caſu,
quo remitti debeat in totum *Pinel. in l. 2.
C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 3. num. 23.
Caroc. de remiſſ. merc. quæſt. 1. num. 6. ver.
declaratur ſecundo* alij vero dicunt textum
iuris ciuilis *in d. §. vbicumque* quatenus con-
tineat vocem illam, *temporis* eſſe corruptum,
quia in Pandectis Florentinis, ea non adeſt, vt
obſeruauit *Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27.
num. 30. ad med.* ac etiam ea non adeſt in
codicibus melioris impreſſionis, prout eſt
ille, quem præ manibus habeo.

At remiſſionem faciendam eſſe pro rata temporis, quo conductor fuit impeditus fructus rei percipere tantum quatenus non probetur per text. *in d. §. vbicumq;* probatur per alios, & ſignanter *in l. ſi quis domum 9. §. hic ſubiungi ff. loc.* ibi *vt pro rata temporis, quo fruitus eſt, penſionem præſtet & in l. ſi fundus 36. prope med. ff. eodem* ibi *eius ſcilicet temporis, quo fruitus non fuerim,* & tradunt *Bart. in l. ſi vno §. item cum quidam num. 3.*

ff. eo-

ff. eodem Soccin. Sen. conſ. 88. *numer.* 3. *ver.*
circa tertiam lib. 1. eum alijs adductis *per*
Couar. practic. quaeſt. cap. 30. *num.* 3. *& Rot.*
3 *cor. Mantic. deciſ.* 35. *num.* 4. vnde vera eſt
concluſio, ſed non poteſt indiſcrete accipi,
vt procedat indiſtincte, ſed ſolum vbi præ-
dium, vel alia res locata quolibet tempo-
re æqualem fructum, ſeu æquale commo-
dum præſtat, prout ſunt prædia Vrbana,
nempe domus ad habitandum locatæ, quia
in eis, ſoluendo pro tempore, ſoluitur etiã
pro rata fructuum, cum tandiu fructus ex
eis percipere dicatur conductor, quandiu
4 in illis habitat, vt poſt plures dicit *Pantzſch.*
de loc. quaeſt. 1. *in fin.* verum quando vtili-
tas vtriuſque partis non eſt eadem, in quo-
cumque tempore, vti ſi molendina locentur
pro certis corbibus frumenti annuatim, de
quatuor mẽſibus in quatuor menſes præſtã-
dis, quæ tamen in hyeme fere nihil ſoleant
molere, & vtilitatẽ conductori tribuere, ſed
tota vtilitas eorum ſit in æſtate, & eueniat,
quod æſtate iam tranſacta, ſcilicet de menſe
Octobr propter exceſſiuas pluuias à flumine
deuaſtẽtur, nõ poterit haberi ratio in faciẽ-
da remiſſione ſolius temporis ſubſequentis
pro quo conductor non potuit vti. Sic eui-
dentius ſi conducta ſit domus, quæ erat in
nundinis pro vno anno pro decem in toto
anno, licet non eſſet vtilis niſi in quindecim
diebus, in quibus erant nundinæ, & eueniat,
quod poſtquã conductor habuit illos quin-
decim dies migrari compellatur, vtique non
fiet ei remiſſio penſionis aliorum 350. die-
rum, pro quibus fuit domus locata, prout
e contra ſi toto tempore anni eamdem do-
mum retinuerit, & imminente tempore nun-
dinarum impeditus fuerit vti pro illis tan-
tum quindecim diebus earum, non debe-
bit pro illorum rata ſolum fieri remiſſio,
quare in his & ſimilibus caſibus non habẽ-
5 da erit ratio temporis, ſed penſionis, quæ
ſoluitur, & quo intuitu ſoluitur, vt expo-
ſcit æquitas canonica, iuxta *d. cap. propter*
ſterilitatem vt ſenſiſſe videtur ibi *Io. Andr.*
num. 3. & prædictis, alijſque ſimilibus caſi-
bus relatis, optime explicat *Bal. conſ.* 145.
num. 7. *lib.* 3. ſic ſi adfuerit in prædio exer-
citus de menſibus Februarij, Martii, Aprilis
& Maii, in quibus pauci admodum fructus
percipiuntur, non erit facienda remiſſio pro
rata temporis, dum potuit conductor aliis
menſibus omnes fructus percipere, vt con-
ſiderauit *Rot. cor. Mantic. deciſ.* 35. *num.* 4.
& late *Surd. deciſ.* 326. *num.* 18. *ver. & quod*
diximus & ſeq.
6 At hæc percutiunt eam remiſſionem, quæ
fieri debet pro quocumque damno, ſiue ma-
gno, ſiue paruo, quæ menſurari debet ad
ratam damni, temporis, & mercedis. At
deueniendo ad illam, quæ non eſt facienda
7 niſi damnum ſit vltra dimidiam mercedis,
quanta eſſe debeat remiſſio quando ei locus
eſt *Menoch. in tract. de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 77.
dicit dubitari à noſtris, & refert tres opi-
8 niones, quarum opinionum prima eſt, vt
facienda ſit remiſsio in totum, præſuppo-
nendo videlicet, quod penſio ſit centum, &
conductor perceperit ſolum quadraginta,
quod facienda ſit in totum, ideſt pro toto
eo, quod deficit, & ſic pro ſexaginta, quæ
opinio probatur primo, quia iura abſolute
dicunt ſimpliciter faciendam eſſe remiſsio-
nem, & ſic dum aliud non exprimant, de-
bent accipi, vt fiat in totum, quia iſte eſt
potentior ſignificatus verborum, qui accipi
debet *l.* 1. *ff. ſi ager vectig.*

Secundo ſumendo argumentum ab em-
ptione, & venditione, in qua ſi adſit læſio
ſupplendum eſt pretium in totum, *l.* 2. *C.*
de reſcind. vend. ergo idem dicendum eſt in
locatione, & conductione, prout argumenta-
tur *Bart. in l. ſi merces* §. *vis maior num.* 4.
ff. loc.

9 Secunda opinio eſt quod remiſsio ſolum
fiat vſque ad dimidiam ipſius penſionis,
adeo vt retento eodem themate, ſi penſio
ſit centum coronatorum & conductor qua-
draginta tantum percipiat, remiſsio fiat in
decem, vel vndecim, ita vt conductor non
ſoluat niſi dimidiam totius penſionis, vel
quid minus, quæ opinio ſuadetur ab eo,
quod dictum eſt communiter teneri remiſ-
ſionem non eſſe faciendam, vbi conductor
quid vltra dimidiam penſionis percipiat.

10 Tertia opinio eſt, hanc remiſsionem iu-
dicis arbitrio faciendam eſſe, prout tenuit
Barbat. conſ. 21. *col. penult. lib.* 2.

Et his opinionibus ita ſimpliciter cum
ſuis rationibus relatis *Menoc.* vere ſenſum
ſuum non aperit, ſed *Pantzſch. de loc. & cond.*
quaeſt. 3. eaſdem repetit, & deinde obſeruat
videri illum ſequi opinionem, quod ſtan-
dum ſit iudicis arbitrio, quia eam vltimo
loco refert, quando enim DD. referunt
plures opiniones non aperiendo ſuam, cen-
ſetur ſequi eam, quam vltimo loco refe-
runt *Bero. conſ.* 93. *num.* 27. *lib.* 1. & cum
eadem opinione, quod ſtetur arbitrio iudi-
dicis, tranſire etiam videtur *Caroc. de locat.*
in tit. de remiſſ. merc. quaeſt. 8. *numer.* 105.
Magon. deciſ. Floren. 67. *num.* 28. *Rot. deciſ.*
151. *num.* 15. *poſt Zacch. de obl. Cam.*

11 Eſt etiam alia opinio per præfatos non
relata, quod vbi conductor non percepit
pro dimidia mercedis, nulla facta detractio-

ne expenſarum, omnes fructus percepti diuidi debeant inter dominum, & conductorem, prout fit cum colono partiario, & hæc fuit opinio *Bald. in l. licet num. 4. C. loc.* quam refert, & dicit intelligere ſeruari in aliquibus locis *Boſſ. in ſua pract. tit. de remiſſ. merc. conduc. num. 3. in prin.*

12 Verum prima opinio, quod vbi non eſt perceptum quantum ſufficiat pro dimidia pensionis, fiat remiſsio in totum, videlicet, ſi nihil prorſus perceptum, vel perceptum ſolum ſemen, & quantum expenſum fuit, nihil prorſus ſoluere debeat conductor, ſi autem perceptum aliquid non ſufficiens pro medietate penſionis, ſoluere debeat illud ſolum, quod perceptum eſt vltra ſemen, & expenſas, & reſiduum in totum ſit remittendum, eſt magis communiter recepta, eam enim ſic explicatam docuit *Caſtren. in d. l. ſi merces 28. §. vis maior num. 4. ff. loc. Imol. in cap. propter ſterilitatem ſub num. 16. de locat. Capr. in regulis cap. 88. num. 57. Boſſ. in d. tit. de remiſſ. merced. num. 3.* vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem *Neuizan. conſ. 90. num. 18. & 19. Burſat. conſ. 309. num. 3. Pantzſchm. d. quæſt. 3. num. 5.* vbi quod putat ab hac non eſſe recedendum.

13 Et non ſolum dicta opinio eſt magis communis, ſed etiam verior, nam vltra rationes ſupra *ex Menoc.* relatas, eam probat *text. in d. l. ſi merces 28. §. vis maior* ibi *non debet conductori damno eſſe, ſi plus quam tolerabile ſit, læſi fuerint fructus.* ſi enim non debet conductori damno eſſe, aperte ſequitur, vt nihil de proprio ſoluere debeat, alias enim ei damno eſſet.

14 Quod autem dictum fuit pro ſecunda opinione conductori non fieri remiſsionem, ſi vltra dimidiam penſionis percipiat, non concludit, vt ergo quando fit remiſsio, ea facienda ſit in eo ſolum, quod deficit ad dimidiam, & reſiduum ſoluere debeat de ſuo, nam videmus, quod etiam in emptione, & venditione permittitur venditorem lędi vſque ad dimidiam, & tamen ſi lædatur vltra eam non ſatis eſt emptori ſupplere vſque ad illam, ſed debet ſupplere vſque ad integrum pretium, alias contractus reſcinditur, vt habetur *in l. 2. C. de reſcin. vend.* ad cuius terminos reducitur hæc remiſsio *per Bart. in d. l. licet* prout aduertit *Pinel. in d. l. 2. par. 1. cap. 3. num. 24.* quando enim tollenda eſt læſio, & damnum debet tolli in totum, licet ad euitandas lites expediat non quodlibet damnum tollere, ſed tantum ſi ſit plus quam tolerabile, nec quamlibet læſionem, ſed tantum ſi ſit vltra dimidiam ex iuribus allegatis.

15 Quare ſi opponatur, imo iura velle conductorem ferre æquo animo modicum damnum, vt habetur in ipſo §. *vis maior*, & partem incommodi, vt dicitur *in l. habitatores 30. in princ. ff. loc.* facilis erit reſponſio, vt ſcilicet debeat illud ferre ſi ſit modicum, ſecus autem ſi plus, quàm tolerabile ſit, vt diſtinguitur in eodem §. *vis maior*, & plus quam tolerabile eſſe dicitur, ſi excedit dimidiam penſionis, vt deducitur ex dicta *l. 2. C. de reſcind. vend.* & tunc conductor liberari debet à damno in totum, vt probatur eiſdem iuribus.

16 Et ſi opponatur aduerſus id quod dictum eſt colonum detrahere debere ſemen, & quod ſupereſt de fructibus tantum ſoluere, quod imo ſemen perdere debeat per text. *in l. ex conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis ff. loc.* ibi *ne ſupra damnum ſeminis amiſſi, mercedes agri præſtare cogatur* reſpondendũ erit textum illum loqui in caſu, quo fructus prorſus ſint ſublati, ita vt nec ſemen perceptum ſit, vt patet ex verbis præcedentibus ibi, *& ſi labes facta ſit, omnemque fructum tulerit,* & ex eo quod expreſſe dicit, ſemen amiſſum, quo caſu clarum eſt non teneri dominum fundi illud de ſuo reſtituere, ſed damno conductoris cedere debere amiſſionem in caſibus, in quibus locator ad aliud non tenetur, quam ad penſionis remiſſionem, de quo nunc agimus, quidquid ſecus ſit in caſibus in quibus locator tenetur non ſolum ad remiſſionem penſionis, ſed etiam ad omnia damna de quibus paulo infra dicendũ erit.

17 Hinc dum habemus definitum, quam læſionem, quodque damnum iura non patiantur, inde ſequitur vt ceſſet arbitrium Iudicis, vel quando intret, quia regulandum eſt à iure, non poterit iudex niſi iuxta dictam primam opinionem arbitrari, quæ propterea ſeruanda erit, vt dicit *Burſat. dict. conſ. 309. num. 3. verſ. & licet*, & ſequitur *Pantzſch. d. quæſt. 3. ad fin.*

18 Quo ad aliam opinionem quam addidi ex Baldo, quod debeat fieri remiſſio diuidendo fructus cum conductore, vti diuiduntur cum colono partiario, eius inſubſiſtentia probatur ex lectura *text. in d. l. ſi merces §. vis maior* non ſolum ex quo dicit conductorem damnum ſentire non debere, quando eſt intolerabile, quod ſæpiſſime nõ verificaretur dicto modo practicando, ſed etiam quia expreſſe diſtinguit, & diuerſimode practicari cum conductore, ac cum partiario dicit.

19 Pro hac verò remiſſione non tenetur locator aliquid de ſuo refundere conductori ratione ſui intereſſe, quod excedat vtilita-

tem

tem afflictus, niſi expreſſe fuerit conuentum *Ang. conſ. 312. num. 4. poſt med. ver. ad id autem*; adeo vt ſi non ſit perceptum ſemen illud perdere debeat conductor, vt mox dicebam per tex. *in l. ex conducto 16. ff. loc.* at

20 hoc procedit in remiſſione propter ſterilitatem abſque facto, & culpa locatoris, his enim interuenientibus, locator tenetur reficere conductori omnia damna, ac etiam lucrum ceſſans *l. ſi fundus 36. poſt med. ff. loc.*

21 quatenus tamen factum locatoris non fuerit ei neceſſarium, quia tunc non tenetur niſi penſionem remittere, puta ſi neceſſe habeat domum reficere ne ruat *l. & hac diſtinctio 38. in princ. ff. loc.* imo in iſto caſu con-

22 ductor tenetur partem incommodi, paruulam tamen, æquo animo ferre, & pro ea remiſſionem petere nequit *l. habitatores 30. in prin ff locat.* & diſtinguendo inter refectionem neceſſariam, vt pro ea facienda ſit ſolum remiſsio ad metam impedimenti, & voluntariam, vt pro ea ſint reficienda damna, & intereſſe eſt *text. in l. qui inſulam 33. in princ. ff. eod.*

23 Imo non ſolum tenetur ad damna, & intereſſe locator, ſi facto ſuo impediatur conductor, ſed etiam ſi impediatur ab eo, cui ipſe prohibere poſſet ne id faciat, vt eſt *text. in l. ſi fundus 36. poſt med. ver. nam etſi ff locat. cum concord. relat. per Rot. cor. Verall. deciſ. 180. num. 2. part. 1. Gratian diſc. 376. num. 18.* vbi quod eſt diſtinctio approbata à DD. qui etiam latius diſtinguunt, ſeu potius diſtinctionem apertius explicando, conſiderant quatuor caſus principales cum eorum ſubdiſtinctionibus, & declarationibus, quorum primus eſt ſi impedimentum proueniat facto locatoris, ſecundus ſi facto conductoris, tertius ſi facto tertij, & quartus ſi caſu fortuito, & eſt diſtinctio *Bart. in l. ſi vno 17. §. item cum quidam num. 2. ver. hoc præmiſſo ff. loc.* de qua dixi *in cap. 28. de obligat. locatoris à num. 25.* vbi videri poteſt, & latius penes *Caroc. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8. à num. 13. & plur. ſeqq. & Pantzſch. de loc. quæſt. 13. & quæſt. 14. per tot.*

24 Si res locata fuerit malæ qualitatis, & locator ignorare potuerit, non tenetur niſi ad remiſſionem mercedis, quatenus ex illa mala qualitate reſultet damnum conductori ſufficiens, at ſi ſciuit, vel ſcire potuit, tenetur etiam ad intereſſe, vt probat *text. in l. ſed addes 21. §. ſi quis dolia ff. locat.* dum ibi

25 dicitur, quod ſi locaui paſcua in quibus erat herba mala per quam mortua ſunt animalia, ſi ſciui, teneor ad damna, ſi ignoraui, ſolum penſionem non peto, ſi autem locaui vaſa, quæ ſint vitioſa, teneor ad damna ſiue ſciuerim, ſiue ignorauerim vitium, & ratio differentiæ redditur à *gloſ. in ver. herba mala*, quia locans vaſa debuit ſcire, in paſcuis iure potuit ignorare, late *Caroc. de locat. poſt tit. de imperit. Caprar. concluſ. 6. num. 8. & ſeq.* vbi & de locatione equorum in qua diſtinguit inter locationem equi certi factã à ſciente eum malum, vt teneatur ad intereſſe, & locationem equi incerti factam ab habente bonos, & malos, & dicit teneri pariter ad intereſſe ſi poſtea præſentauit malum.

26 Ad hoc autem, vt poſſit ſciri quantitas, & fieri remiſſio modis prædictis, & ad hoc vt ſolui poſſint damna, & intereſſe conductoris, vtique ſupponitur eorũ probatio, quæ quidem à conductore facienda eſt, vt dictũ eſt ſupra *in cap. præced. num. 64.* & dicit *Rota cor. Verall. deciſ. 183. num. 4 part. 1.* quod liquidari debent, nec eſt præſtandum iuramẽtum ad illorum liquidationem.

27 Verum, quia omnia intelliguntur datis terminis habilibus, & in hoc propoſito quoque nõ videtur æquitatem permittere, quod ſi damna non probentur in ſpecie, debeat conductor, qui in genere ea probauit, læſionem pati, ſi dubitetur de quantitate, quia non poteſt dari certa regula, ſtandum erit iudici, qui ad metam damni magis veriſimilis eam arbitretur *Conar. practic. reſol. cap. 30. num. 2. verſ. vidi tamen. Rot. cor. Mantic. dec. 35. ad fin.*

28 Vnde ſi impeditus fuerit conductor aliquo certo tempore vti re conducta, propter difficultatem liquidandi eius damna, poteſt ei eadem res reconcedi pro alio, & eodem tempore, vt ita recompenſetur, vt voluerunt *Corn conſ. 38. in fin. lib. 2. Decian. conſ. 107. num. 4. verſ. ſi ergo. Burſat. conſ. 309 num. 10. ver. verum quia hæc damna*,

29 quod tamen procedere volente conductore, ſecus autem eo inuito, declarat *Pantzſchm. de loc. quæſt. 2. num. 11.* & poteſt etiam lo-

30 cator, dum conductor conqueritur de damno, offerre ſe promptum recipere fructus rei, & remittere illi totaliter penſiones, & quatenus eum ita reddat tutum à damno elidet omnem eius remiſſionis prætenſionẽ *Pariſ. conſ. 38. num. 18. & 24. lib. 1. Rolan. conſ. 86. num. 9. lib. 3. Pantzſchman. d. quæſt. 2. num. 12. Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc.*

31 *quæſt. 1. num. 16.* vbi & e contra, quod conductor poteſt offerre omnes fructus deducto ſemine, & expenſis, quod intelligendum eſt in caſu, quo locus ſit remiſſioni mercedis, nempe vbi non percipiat quantum ſufficiat pro dimidia mercedis, iuxta ſupradicta.

32 Non tamen excuſaretur à remiſſione lo-
cator ex eo, quod nullam vtilitatem precio
æſtimabilem conductor ex re locata perci-
peret, vti ſi domum alteri habitandam gra-
tis conceſſiſſet, quia adhuc ei remittere il-
lam in ſuis caſibus deberet, eſt text. *in l qui inſulã* 33. *§.ædiles ff. locat. & ibi Bart. in ſum.*
33 Si autem quæratur, quando facienda ſit
remiſſio, dubium præcipuè cadit in locatio-
ne ad plures annos ſi eueniat ſterilitas in ali-
quo eorum, an ſtatim anno illo facienda ſit
remiſſio, an vero expectandi ſint omnes an-
ni, & facienda in fine, & opinionem, quod
fieri debeat in fine tenuit *Theſaur. quæſt.* 47.
num. 4. *lib.* 2. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *defin.*
35. *ad fin. ver. itaque fruſtra Rot. deciſ.* 225.
num. 5. *part.* 4. *diu.* & habet hæc opinio ra-
tionem, quia cum remiſſio facienda ſit, niſi
ſterilitas vnius anni cum vbertate præcedẽ-
tis, vel ſubſequentis anni valeat compen-
ſari, vt dicit text. *in cap. propter ſterilitatem de locat.* vtique iſte calculus non poteſt fieri
niſi omnibus annis expectatis, vt conſide-
rauit *Rot. in deciſ.* 225. *num.* 5. *part.* 4. *diu.*
& pro iſta opinione iudicatum fuiſſe refert
Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 27. *num.* 47.
34 Verum contraria opinio eſt magis com-
muniter recepta, tenuit enim eam *Aretin. conſ.* 52. *num.* 4. *poſt princ. ver. ſed rariſſime
Burſat. conſ.* 11 *num.* 34. *& conſ.* 309. *nu.*
1. *poſt med.* vbi quod nemo contrarium co-
gitauit *Becc. conſ.* 82. *ſub num.* 24. *Surd. conſ.*
34. *num.* 54. *ante med. Boſſ.* qui hanc com-
munem eſſe teſtatur *tit. de remiſſ. merc. cond.
num.* 23. *poſt med. Valaſc. de iur. emph. quæſt.*
27. *num.* 47. licet referat vidiſſe quandoque
iudicatum pro cotraria *Caroc. tit. de multi-
plicat. contrac. num.* 31. vbi pariter de com-
35 muni, & ſi placeat hanc retinere, rationi
in contrarium adductæ reſponderi poteſt,
quod vbertas futura non eſt ſuſpenſiua re-
miſſionis, ſed reſolutiua illius, & propterea
non debet fieri calculus annorum futurorũ
antequam remiſſio fiat, ſed ex poſt, vt aper-
te habetur *in l. ſi vno* 17. *in princ. ff. locat.*
36 Cæterum dubium hoc procedit cum ſup-
poſito, quod locatio ſit vnica plures annos
complectens, licet penſio in annos, vel men-
ſes ſingulos ſit diſtributa, & in his terminis
loquuntur *Caroc. d. num.* 31. *&* 32. & alij,
nam quatenus ſint plures locationes, tunc
ceſſat difficultas, & clarum eſt, quod vber-
tas vnius, non ſupplet aliam, vt docuit *Bald.
in l. licet num.* 17. *ver. ſed ſi nouus C. locat.*
37 Prout etiam ceſſat dicta difficultas ſi non
agatur proprie de remiſſione mercedis pro-
pter ſterilitatem, ſed petatur intereſſe ob
factum locatoris, vel tertij *Theſaur. quæſt.*
47. *num.* 4. *lib.* 2. & quod hoc caſu non con-
ſiderentur omnes anni *Burat. conſ.* 309. *num.*
4. *ad fin. ver.* 2. *principaliter* Nec non ſi ex
38 pacto deſuper conuento dignoſcatur partes
aliter ſenſiſſe *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *def.*
35. & in alijs caſibus, in quibus non haben-
dam eſſe rationem aliorum annorum, dictũ
fuit ſupra *Cap præcedenti ad finem.*
39 Si denique quæratur de actione, alijſque
remedijs competentibus pro iſta remiſſione
conſequenda, in primis poteſt conductor
de ea opponere per viam exceptionis aduer-
ſus locatorem agẽtem pro mercede, vt dictũ
eſt ſupra in *Cap* 45. *vbi n.* 11. *& ſeq.* an talis
exceptio opponi valeat ab obligato in for-
ma Cameræ, vel alia via executiua adſtricto.
40 Et vlterius poterit etiam conductor eam
petere per viam actionis poſtquam ſoluerit,
idque præcipue ſi ſolutio penſionis fuit an-
ticipate facta, vt ſunt *text. in l. ſi quis fun-
dum* 10. *§. Imperator in fin. & in l. ſed addes*
21. *§. ſi quis cum in annum, & in l. ſi fundus*
36. *verſ. ſimiliter ff. loc.*
41 Quæſitum autem fuit, quæ actio com-
petat conductori hoc caſu, & quidem Mela
ſcripſit ex conducto actione repetiturum
conductorem, non quaſi indebitum condi-
cturum. Non enim per errorem dedit plus,
ſed vt ſibi in cauſam conductionis proſpice-
ret. Aliter atque ſi quis cum decem condu-
xiſſet, quindecim ſoluerit, hic enim ſi per
errorem ſoluit, dum putat ſe quindecim
conduxiſſe, ex conducto actionem, non
habebit, ſed ſolam condictionem, nam
inter eum qui per errorem ſoluit, & eum,
qui penſionem integram ſoluit ante diem,
multum intereſt, vt dicit *text. in dicta l. ſed
addes §. ſi quis cum in annum*, & tradit
etiam *Gratian. diſc.* 376. *num.* 22.
At contrarium breuioribus verbis, ſed
tamen ſatis aperte habetur *in dict. l. ſi quis
fundum §. Imperator in fin.* ibi *atque temporis,
quod inſecutum eſt, mercedes, vt indebitas
recuperabis.* Sed componitur iſta iurium diſ-
42 crepantia, vt non competat condictio inde-
biti, ſed actio ex conducto, ſi conductor ſol-
uerit anticipate, nempe ab initio antequã cõ-
peteret ei exceptio retentionis in quibus ter-
minis loquitur, & procedit text. *in d. l. ſed
addes §. ſi quis cum in annum*, ſecus vero ſi
ſoluit poſtea, in quibus terminis loquitur,
& procedit alius tex. *in d. l. ſi quis fundum §.
Imperator*, primo enim caſu, de tempore ſo-
lutionis merces non erat adhuc indebita, ſed
bene ſecundo *gloſ. in dict. §. Imperator ver.
recuperabis* vbi etiam *Bart. Caſtren. in dict.
l. ſed addes n.* 21. *§. ſi quis cum. Gratian. dict.
diſc.* 376. *num.* 30. *&* 31.

Neque

Neque obſtat text. *in l. ſi Pater ignorans ff. ſol. matr.* per quem probari videtur condictionem indebiti nunquam habere locum, dũ dicit, quod ſi Pater mulieris ſoluat Genero dotem iam ſoluto matrimonio eã non per condictionem indebiti, ſed actione pro dote repetit, nam reſpondetur ibi ſpeciale eſſe, vt ceſſet condictio indebiti fauore dotis, vt *l. cum is qui §. mulier. ff. de condict. indeb.* prout d. text, *in l. ſi Pater ignarans* reſpondet præfata *gloſ. in l. ſi quis fundum* 10. §. *Imperator verſ. recuperabit* cum qua tranſit ibidem ſicco pede *Bart.* ſed *Caſtren.* dicit, quod *in dict. l. contraria* poterat competere actio ordinaria de dote, & ideo ceſſat condictio indebiti, quodque ceſſaret etiam in caſu *d. §. Imperator* ſi competere poſſet actio ex conducto, ſed ibi non poſſe eam competere, quia ſolutio fuit facta locatione finita, & ideo non poteſt alia competere, quam condictio indebiti.

43 Et iſta repetitio, & actio ex conducto, dabitur tam ex iure communi, quam etiam vi conuentionis quando præceſſit inſtrumentum, & locator promiſit manutenere conductorem, vt probat *Grattan. diſc. 376. nu. 22. ver. iſta autem & ſeqq.* quia contractus locationis eſt vltro citroque obligatorius, &
44 æquitas non patitur, quod ex ipſius inſtrumento vnus poſſit agere, & alius non *l. ſi id certo §. nunc videndum ff. commod. Rolan. conſ. 69. num. 9. lib. 4.*

Et vi eiuſdem æqualitatis ſeruandæ inter locatorem, & conductorem, ſequitur etiam,
45 vt ſi locator compulit vigore ipſius inſtrumenti ſoluere via executiua procedendo, eodem modo compellere poterit conductor locatorem ad reſtituendum exacta, prout pariter firmat *Grattan. d. diſc. 376. num. 26. & 27.*

46 Nec obſtat, quod executiue exactum, non executiue, ſed via ordinaria repeti debeat, prout ſeruari in Curia Romana teſtantur *Adden. ad Gregor. deciſ. 581. num. 38.*
47 quia vltra quod prædictus ſtylus Curiæ Romanæ non eſt ſeruandus extra eam, ſecundum *Gratian. dec. March. 220. in addic. n. 7.*
48 & in iudicio repetitionis indebiti, procedendum eſt ſaltem ſummarie *Rot. cor. Merlin. deciſ. 464. num. 4.* poſſet etiam reſponderi ſtylum non applicari, dum conductor repetit vigore inſtrumenti, quod in curia
49 ſemper continet obligationem Cameralem quæ dat viam executiuam etiam pro eis, quę veniunt ex iuris interpretatione *deciſ. 84. num. 7. & 8. poſt Zacch. de abl. Cam.* & pro virtualiter in diſpoſitione contentis *dec. 270. num. 5. & 17. ibidem* & poſſe procedi executiue pro repetitione indebiti, vigore obligationis Cameralis ſoluti, *Ridolphin. in praxi part. 1. cap. 1. num. 73.*

Sicut autem, vt dictum eſt, conductor ſi ſoluerit dum ei competebat remiſſio, poteſt ſolutum repetere, ita, & locator ſi remiſſio-
50 nem fecerit dum non debebat, poterit iterum exigere, & quod magis eſt, etiamſi remiſerit verbo donationis, vt eſt text. expreſſus *in l. ſi vno 17. ver. ſed & ſi ff. loc.* quod ta-
51 men procedit ſi ignorauit remiſſionem non deberi, ſecus autem ſi ſciuit, & verbo donationis remiſit, vt probat apertè idem tex. iuncta *gloſ. in ver. & ſcit locator.*

De pactis conuentis circa mercedis remiſſionem.

S V M M A R I V M.

1 *Pacta intelligi debent prout de iure.*
2 *Remiſſionem mercedis petens conductor, agit de damno vitando.*
3 *Pactum, quod fiat remiſſio mercedis non debet reſtringi ad limites diſpoſitionis iuris communis, ſed aliquid vlterius operari*
4 *Limi ſi pactum dicat, fieri reſtaurum debitum, quia intelligitur prout de iure.*
5 *Idem ſi dictum. quod fiat reſtaurum conueniens.*
6 *Pacta debent intelligi, vt aliquid operentur vltra diſpoſitionem iuris communis, ſed reſtringenda ſunt, vt quanto minus fieri poſſit ei derogent.*
7 *Pactum, quod fiat remiſſio mercedis ſufficit, vt aliquid remittat de requiſitis per diſpoſitionem iuris.*
8 *Et cum remittat attendenda voluntas partium.*
9 *Pactum, quod fiat remiſſio in caſu, quo de iure fieri non debet, vel e contra, valet.*
10 *Verba potiſſimum mentem ſignificant.*
11 *Verborum a proprietate non eſt recedendum, niſi aperte conſtet partes aliter ſenſiſſe.*
12 *Et attendenda etiam ſunt circumſtantiæ verborum, & ad quæ referantur.*
13 *Pactum, quod fiat remiſſio in caſu inundationis fluminis, intelligitur ſi concurrant requiſita in caſu illo.*
14 *Pactum, quod fiat remiſſio, ſi poteſt plura operari, & non dignoſcatur, de quo ſenſerint partes, interpretari debet, vt operetur, quod minimum eſt.*
15 *Interpretatio pacti ſemper facienda eſt contra illum ad cuius fauorem fuit appoſitum, & qui in eo ſe fundat.*
16 *Pactum, quod fiat remiſsio, quamuis damnum non ſit vltra dimidiam, non intelligitur de damno modico.*
17 *Modicum dicitur, quod eſt intra ſextam partem, niſi aliter ſit opinio vulgi.*
18 *Remiſſio mercedis, vt facienda ſit, non eſt neceſſe, quod concurrant ſimul plures cauſæ, ſed vna ſufficit de iure.*
19 *Pactum, quod fiat remiſsio in caſu belli, & peſtis, non intelligitur copulatiue, ſed ſufficit, vel bellum, vel peſtis.*
20 *Pactum, quod conductori non ſit facienda remiſsio, non eſt validum ſecundum aliquos.*
21 *Contrarium probatur verius.*
22 *Decl. primam procedere ſi agatur de remiſsione propter impedimentum procedens à facto locatoris, vel*

eius

eius quem locator impedire poteſt,ſecus propter alios caſus fortuitos, & num. 24.

23 Pactum contra ſubſtantiam, & primæuam naturam contractus non valet.

25 Renunciatio generalis non valet.

26 Decl. procedere in iudicijs, non in contractibus.

27 Renunciatio generalis remiſsionis mercedis non comprehendit factum partis.

28 Ampl. etiamſi factum non poſſit dici culpoſum.

29 Locator impediens conductori vſum rei locatæ dicitur in dolo.

30 Factum partis comprehenditur in pacto quando alias nihil operaretur.

31 Et comprehenditur ſi prouenit culpa locatoris, lege permittente.

32 Renunciatio generalis remiſsionis, & caſuum fortuitorum reſtringitur ad venientes in fructibus, & conuenientes in ipſa rei ſubſtantia non comprehendit.

33 Renunciatio remiſsionis mercedis, & caſuum fortuitorum ſolet pluribus modis concipi.

34 Renuncians omni legum auxilio, dicitur renunciare remiſsioni mercedis.

35 Contr. tenent aliqui, ſed prima eſt magis communis.

36 Lim. dictam primam opinionem, vt præfata renunciatio ſuffragetur ſi damnum ſit in fructibus, non in rei ſubſtantia.

37 Lim. 2. vt non ſuffragetur in caſibus inſolitis.

38 Lim. 3. vt procedat ſolum ſi locator promiſerit mercedem ſoluere, & remiſsionem non petere, & demde renunciauerit omni legum auxilio.

39 Eſt tamen hæc limitatio ſuſpecta.

40 Incluſio vnius caſus, eſt excluſio alterius.

41 Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.

42 In contractibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia.

43 Exempla non reſtringunt.

44 Caſuum fortuitorum requiritur renunciatio ſpecifica.

45 Remiſſio mercedis vno caſu conuenta non inducit renunciationem in alijs.

46 Decl. vt ſi aliqui caſus enumerentur exempli cauſa, tunc non cenſeantur excluſi alij, ſecus ſi explicentur limitandi cauſa.

47 Taxatiua non ſufficit ad hoc, vt caſus cenſeantur expreſſi limitandi cauſa.

48 Taxatiua excludit extranea, non ea quæ veniunt ſecundum naturam actus.

49 Pericula in ſe ſuſcipere, & periculis renunciare, idem eſt.

50 Caſus fortuiti, an veniant in renunciatione periculorum, magna quæſtio eſt.

51 Periculi nomine late ſumpto, veniunt etiam caſus fortuiti.

52 Ex eo, quod quis tenetur de periculis, non infertur, quod teneatur de caſibus fortuitis.

53 Vt quis teneatur de caſibus fortuitis requiritur pactum ſpeciale.

54 Fortuitis caſibus, quæ accidunt, præcogitari non poſſunt.

55 Periculi aſſumptio ſimpliciter facta, non ſufficit, vt veniant caſus fortuiti.

56 Caſus fortuitos ſufficit exprimere ſpecialiter, abſque eo quod exprimantur in indiuiduo.

57 Caſus fortuiti non veniunt, etiamſi quis ſuſceperit omne periculum.

58 Idem ſi vſus ſit alijs verbis generalibus, vt ſi dixerit velle ſoluere penſionem omni exceptione remota, vel ſuſceperit in ſe riſigum, aut conduxerit cum omnibus ſuis raſchis, & ſpinellis.

59 Idem ſi promiſerit rem locatam manutenere.

60 In renunciatione caſuum fortuitorum, veniunt etiam valde inſoliti ſecundum aliquos.

61 Contraria tamen eſt magis communis.

62 Quid ſi conductor expreſſe renunciauerit caſibus inſolitis, ſeu cogitatis, & incogitatis?

63 Inſoliti caſus nedum ſunt in comparatiuo, ſed etiam in ſuperlatiuo.

64 Et ſunt qui non cogitari potuiſſent niſi à viro prudente, & alij qui niſi à prudentiſſimo.

65 Renunciatio expreſſe loquens de caſibus inſolitis, & inopinatis, poteſt intelligi de inſolitis, non autem de inſolitiſſimis, & inopinatis etiam penes prudentiſſimos.

66 Caſibus valde inſolitis, an poſſit renunciari controuerſum eſt.

67 Caſus inſolitiſſimi, vt comprehendantur in renunciatione, neceſſaria ſunt verba adeò ampla, vt conuincant conductorem voluiſſe emere iactum retis.

68 Caſuum fortuitorum diſtinctio inter inſolitos, & inſolitiſſimos eſt communiter retinenda, licet ab aliquibus impugnetur.

69 Renunciatio aliquorum caſuum fortuitorum in ſpecie ſi adhibita ſit clauſula generalis, & alijs quibuſcumque, reſtringitur ad alia ſimilia & maiora non comprehendit.

70 Et neque comprehendere minores volunt alij.

71 Contr. tamen, maxime ſi non ſit dictum ſimpliciter, alijs, ſed addita ſit dictio, vniuerſalis, eſt magis communis, & tenenda.

72 Pactum non petendi remiſſionem, etiam in caſibus fortuitis, & latiſſime conceptum, non comprehendit caſus perimentes ipſam rei ſubſtantiam.

73 Ampl. ſiue rei ſubſtantia perimatur in parte, ſiue in totum.

74 Pactum, quod fieri non debeat remiſſio mercedis in caſibus fortuitis eſt iniquum.

75 Et eſt ſtrictiſſime intelligendum ſumendo quamcumque poſſibilem interpretationem.

76 In contractibus bonæ fidei præualere debet æquitas.

77 Pactum prædictum, non eſt ita amare accipiendum ſi appareat recompenſatum.

78 Iuramentum habere ſolet vim ſpecialis expreſſionis.

79 Pactum, quod non fiat remiſſio ſi ſit iuratum comprehendit omnes caſus ſpecialiter exprimendos.

80 Decl procedere ſi deficiat tantum expreſſio, ſecus ſi deficiat conſenſus, & voluntas.

81 Pactum prædictum iuratum non comprehendit caſus inſolitos de quibus non fuit veriſimiliter cogitatum.

82 Caſus fortuitus eſt quem nullum conſilium humanum præuidere poteſt, & cui humana infirmitate reſiſti non poteſt.

83 Caſum fortuitum Iuriſconſulti ſæpe appellant vim maiorem.

84 Fortuitus non dicitur caſus, quando eſt ſolitus contingere.

85 Limita ſi ſit omnino incertum tempus quo euenire ſolet.

86 Mors naturalis dicitur caſus fortuitus.

87 Fortuitus caſus dicitur qui venit à fortuna, non qui ex facto partis, vel alia ratione.

88 Factum Principis reputatur caſus fortuitus.

89 Lim. non procedere vbi Princeps procedit ex cauſa iuſta & ritè, & rectè.

90 Lim. 2. non procedere, ſi factum Principis proueniat ex culpa partis.

91 Caſus fortuiti plures enumerantur.

92 Caſus inſolitus dicitur ille qui ſemel in mille annis accidit ſecundum aliquos.

93 Contr.

93 Contr. quod non ſit neceſſaria tanta raritas.
94 Et ſufficere, quod ſemel in centum annis teneat alij.
95 Et ſufficere quod in quadraginta.
96 Et inſolitum dici qui non ſolet communiter euenire.
97 Et qui præter cogitationem euenit.
98 Et ſtari arbitrio Iudicis qui dicatur inſolitus.
99 Dictio, in, quando præponitur, & iungitur cum adiectiuo, itaut faciat vnum verbum compoſitum, ſtat negatiue & ſignificat, non.
100 Inſolitum proprie eſt illud, quod non eſt ſolitum.
101 Idque etiamſi pluries in breui tempore euenerit.
102 Inſoliti caſus qui ſint, & magis inſoliti, vt comprehendantur in renunciatione ſtandum erit arbitrio Iudicis.
103 Et Iudex conſiderare debebit non ſolum circumſtantias caſus, ſed etiam qualitates perſonarum.
104 Et perpendere etiam verba pacti.
105 Pactum loquens expreſſe de caſu inopinato, & inſolita, poteſt intelligi vt non comprehendat inſolitiſſimos.
106 Læſio an adſit, attenditur tempus contractus.
107 Lim. ſi contractus non finiatur momento temporis, ſed habeat tractum ſucceſſiuum.
108 Caſus maior dicitur in quo adeſt maior violentia.
109 Prædonum, & banditorum caſum in ſe ſuſcipiens non tenetur in caſu exercitus.
110 Factum habentis ſummam poteſtatem, reputatur caſus inſolitus de quo non fuerit cogitatum.
111 Caſus maior, & magis inopinatus, dicitur qui rarius contingere ſolet.
112 Caſus maior quis ſit, & magis inopinatus, ſtatur arbitrio Iudicis.
113 Bulla Clem. VIII. quæ dicitur boni regiminis continet præceptum quod in locationibus bonorum Communitatum apponatur renunciatio ampliſſima caſuum fortuitorum.
114 Renunciationis caſuum fortuitorum formula ampliſſima habetur ex Bulla boni regiminis.
115 Statutum, quod non fiat remiſſio mercedis conductoribus, eſt validum.
116 Ampl. etiam in lege, quod non fiat remiſſio in caſu impedimenti præſtiti à Principe locante.
117 Fiſcus locans tenetur de iure remiſſionem mercedis facere.
118 Statutum, & leges prohibentes remiſſionem mercedis, debent ſtricte intelligi.
119 Statutum, quod vnum & plura operari poteſt contra diſpoſitionem iuris communis, reſtringi debet, vt vnum tantum operetur.
120 Statutum, quod locator impediens vſum rei non teneatur ad damna, non debet intelligi, vt neque teneatur mercedem remittere.
121 Statutum, quod non fiat remiſſio propter impedimentum non intelligitur de impedimento perpetuo.
122 Statutum, quod non fiat remiſſio, ſi non loquitur de interitu rei vel partis, non eſt ad eius trahendum.
123 Gabellæ ſubſtantia tollitur per impedimentum commercium.
124 Verba vniuerſalia, ampliant numerum caſuum, ſed reſtringuntur ad ſpeciem expreſſam.
125 A pacto ad ſtatutum valet argumentum. & e contra.
126 Statutorum, & legum verba quamuis ampla, ſemper recipiunt interpretationem, ne quis indebite damnum patiatur.
127 Remiſſio mercedis licet de rigore non ſit facienda propter aliquam conſtitutionem, tamen ſtante enormiſſima læſione, facienda erit ex æquitate.
128 Valor fructuum ſi conductor ad eos teneatur attendi tur, qui erat de tempore locationis, non qui de tempore ſolutionis.
Contr. tenent alij ſed à prædicta non recedendum num. 130.
129 Locator in caſu damni non reſtaurat conductorem in pretio fructuum quos amiſit, ſed remittit mercedem.

CAPVT XLIX.

Licet in proximè præcedentibus Capitulis
dicta fuerint plura de pactis, quæ fieri
ſoleat circa remiſſionem mercedis, tamen,
quia dicta fuerunt incidenter, & ſpeciali-
ter, & hæc pacta plurimum frequentantur,
neceſſe eſt aliquid amplius, ac generalius
loquendo hic addere. Diſtinguendum au-
tem eſt inter pactum affirmatiuum, videli-
cet, remiſſionem faciendam eſſe, & nega-
tiuum, videlicet remiſſionem non eſſe fa-
ciendam, ſeu renunciationem remiſſionis.

Quo igitur ad pactum affirmatiuum, vi-
delicet remiſſionem fieri debere, eſt con-
forme diſpoſitioni iuris & naturæ contra-
ctus, vnde controuertunt DD: an reſtringi
debeat ad ipſam iuris diſpoſitionem, & con-
1 tractus naturam vel non, & licet regula ſit,
quod pacta intelligi debeant prout de Iure,
non autem cenſeantur appoſita animo no-
uandi legalem diſpoſitionem, *l.4.§.ſi ex con-
uentione ff.de re iudic.l.penult. C.de except.rei
iudic. Rot. deciſ.392. num.4. par.1.recent.* late
Iancell. de attent.par.3.cap.26.nu.79. & ſeq.
vbi plurima dat exempla; Tamen in hoc
2 propoſito quia æquitas magis militat pro
conductore, qui agit de damno vitando,
quàm pro locatore, qui agit potius de lu-
cro, vt aduertunt *Corn.conſ.38.num.20.lib.2.
Burſat.conſ.309. num.10. verſ.tertiò facilius
Pantzſchman. quæſt.11. ad fin. Magon. deciſ.
Flor.67 num.17.Burat.deciſ.359.num.10.* vi-
3 detur æquitati magis conſona, & amplectenda opinio, vt hoc caſu pactum aliquid
operetur vltra iuris diſpoſitionem, & non
ſit prorſus & omnino ſuperfluum, prout con-
cludit latiſſimè diſputata quæſtione *Pantz-
ſchm. d. quæſt.11. per tot.* & ſignanter *nu.32.
verſ. ſecundo conſideratur* & eſt magis com-
munis opinio, vt idem teſtatur ibi in princi-
pio & diximus ſupra in *cap.47.n.37.& ſeq.*

Recedendum tamen erit à prædicta opi-
4 nione, quatenus appareat contraria volun-
tas contrahentium ex verbis pacti, vti ſi di-
xiſſent, quod fieri deberet reſtaurum debi-
tum, dicendo enim debitum, videntur velle
quod fiat prout de iure debetur, & ſic non
5 eſt recedendum ab eius diſpoſitione, *Boſſ.de
remiſſ.merced.publican.num.48.poſt med.ver.
ſed concludendo dic,* & idem eſſet ſi dixiſſent,
faciendum reſtaurum conueniens, *Mantic. de
tacit.*

tacit.lib.5.tit.8.num.21. verſ ſed verba Surd. conſ.34. num 49. ver. reſponderi etiam poteſt & ſeqq.

Et cum pactum operari debeat aliquid vltra diſpoſitionem Iuris, quia de Iure plura debeant concurrere, vt fiat remiſſio, ſcilicet quod adſit damnum vltra dimidiam, quod computentur anni fertiles cum ſterilibus ad dignoſcendum damnum, quodque propterea ſecundum aliquos expectandus ſit finis locationis, quod non potuerit conductor veriſimiliter ſcire rem illi damno ſubiectam eſſe, & alia de quibus dictum eſt ſupra in quatuor præcedentibus Capitulis, Licet pactum poſſit operari, vt remiſſio fiat abſoluté, & indiſtincté prout forte
6 loquitur; & ſic quod nullum ex præfatis requiſitis attendi debeat, tamen non debet accipi, vt operetur in omnibus, ſed ſatis erit operari in aliquo, vt ita pactum aliquid operetur, & poſtea reſtrictio fiat, vt minùs deroget iuri communi quàm poſſit, vt interpretanda eſſe generaliter pacta docet *Felin. in c.1.col.7.ver.declara duob.modis de reſcript.*
7 quem in his terminis noſtris refert & ſequitur *Gozad.conſ.74. num.15. prope fin.Cephal. conſ.104. num.8. Rot.coram Coccin. deciſ.422. num. 3.*

Verùm dubium eſſe poteſt quid de præ-
8 dictis operari debeat, & diligenter in primis inſpiciendum erit quid ſenſerint partes, quia omnes DD. qui tractant hanc materiam, totum negotium conferunt quid ex ſerie pactorum actum ſit, & in hoc verſatur tota difficultas, nam vniuerſi fatentur pacta ſeruanda eſſe, vt dicit *Rot.in dicta deciſ.422. num. 4. ver. & omnes coram Coicino.* Poteſt
9 enim ſine dubio conueniri per pactum, vt fiat remiſſio Conductori, in caſu quo de iure facienda non eſſet, prout e contra, quod non fiat in caſu quo facienda eſſet *Bero.conſ. 142.num.12.lib.1.Surd.conſ.34.nu.25.& 26. Caſtill.variar.par.3 cap.3.num.48.& ſeq.*per-
10 pendenda igitur erunt verba, quia ea potiſſimum mentem ſignificant *l.2. C.com. de leg.Gregor.deciſ.301.num.5.* nec à verborum
11 proprietate recedendum niſi manifeſté conſtet partes aliter ſenſiſſe *l. non aliter 69. in princ. ff.de leg.3. Corn. conſ.272. num.5. poſt med.ver.& maxime quia,lib.4.Fulgoſ.conſ.85. num.2.ver.ſed ambiguis Magon.deciſ.Flor.52.*
12 *num.12.*& attendendæ erunt etiam circumſtantiæ verborum, & ad quæ referantur, & inde reſtringi debebit pactum, vnde ſi verbi gratia, pactum, quod fieri debeat reſtau-
13 rum, ſit relatum ad caſum inundationis fluminis, intelligi debebit, vt tollat difficultatem, quæ oriri potuiſſet, an fieri deberet vel non, propter caſum illum, ex quo forſan eſſet caſus ſolitus in loco rei, & propterea conductor poterit veriſimiliter id ſcire, ac velle eam difficultatem tollere per pactum, quod proinde non debet intelligi, vt vlterius deroget etiam diſpoſitioni iuris requirentis ad hoc, vt reſtaurum fieri debeat, damnum eſſe vltra dimidiam mercedis, prout laté deciſum fuit coram *Coccino in dicta deciſ.422.per tot.* confirmata coram *Manzanedo deciſ.563.*

14 At quatenus pactum plura operari poſſit & non dignoſcatur aliquo modo quid ſenſerint præcipue partes, & ad quid pactum ipſum magis referri valeat, tunc ſumenda erit interpretatio, vt quod minus eſt operetur, tum quia interpretatio facienda eſt, vt minus deroget iuri communi quàm poteſt, vt ex *Felin. Gozadin. & alijs* dictum eſt ſupra, tum etiam quia interpretatio ſemper facienda eſt contra eum, ad cuius fauorem
15 appoſitum eſt pactum, & qui in illo ſe fundat *Alex.conſ.46.num.3.lib.2.Surd.deciſ.322. num.63.Gregor.deciſ.128,num.8. Mantic.deciſ.4.num.3.*

Imò & quatenus etiam pactum omnino
16 operari debeat, quod remiſſio ſit facienda licet damnum non ſit vltra dimidiam mercedis, non tamen propterea laxandæ ſunt ei prorſus habenæ, ita vt operetur eam fieri pro quolibet damno minimo, quia conductor modicum damnum æquo animo ferre debet *l.ſi merces 28.§.vis maior ff.loc.l.habitatores 30.in princ.ff.eod.* quare intelligendum erit, vt non requiratur damnum, quod de iure requiritur, ſed ſufficiat minus, dummodo tamen non ſit modicum, vt bene firmat *Ruin.conſ.81. num.3. ad med.lib.1.Bero. conſ.142. num.10. & 24. lib.2. Surd.conſ.34.*
17 *num.31.*& modicum dicitur, quod eſt intra ſextam partem, niſi aliter ſit opinio vulgi *Neuiz.conſ.90.num.9. Cephal.conſ.257.n.27. Rim.Iun.conſ.93.nu.26. Mantic.de tacit.lib.5. tit.8.num.24.*

Non tamen ſemper reſtringendum erit pactum contra conductorem, ſed etiam ampliandum, ſi diſpoſitio Iuris ita illud intelli-
18 gi ſuadeat: vnde cum de Iure non ſit neceſſe, quod plures cauſæ faciendi remiſſionem ſimul concurrant, ſed ſatis ſit vna *Beer.deciſ.249.ad fin.*ſtante pacto, quod fiat remiſ-
19 ſio in caſu belli, & peſtis, licet dubitari poſſet, an ſimul concurrere debeat vtraque cauſa, ſcilicet, & belli, & peſtis propter virtutem copulæ, quæ requirit concurſum vtriuſque copulari *Surd. conſ.317. num.39. Cyriac controu.31.n.62.Barz.deciſ.121.n.29. & ſeq.Rot.deciſ.281,num.3.par.11.recent.* tamen

men

men contrarium erit dicendum, prout probat in ſpecie *Burſat.conſ.*8 t.*n.*19.*& ſeqq.*vbi pluribus modis reſpondet d.virtuti copulæ.

20 Si autem pactum ſit negatiuum, remiſſionem ſcilicet non eſſe faciendam, tunc quia, vt dictum eſt in *cap.*45.*in princ.* iura expreſsè volunt illam fieri, ita vt hoc ſit de natura contractus locationis, vt remiſſio fiat, tale pactum, tanquam iuris diſpoſitioni, & naturæ contractus contrarium, eſſe nullum ſentiunt aliqui, quos refert, & ſequitur *Menoc.conſ.*27.*num.*52.*& conſ.*671.*nu.*16.*&* 17. cum quo etiam tranſit *Lancell.Gall.conſ.*118. *nu.*50. *& Maſtrill.deciſ.*299.*nu.*121. & eandem opinionem refert etiam *Rot.coram Burat.deciſ.*359.*num.*9.

21 At contraria opinio magis probatur, quia conductor renuncians iuri petendi remiſſionem mercedis, nihil aliud in effectu agit, quàm aſſumere in ſe periculum, cui, iuxta leges de contractu locationis loquentes, non tenetur. Et ſimile pactum, quo quis ſubit periculum, cui de iure, nec ex natura contractus ſubijcitur, eſſe validum, eſt text.clar. in *l.Iuriſgentium* §.*ſi paciſcar ff. de pact.* ibi: *item ſi quis pactus ſit, vt ex cauſa depoſiti omne præſtet periculum, Pomponius ait, pactionem valere. nec quaſi contra iuris formam factam, non eſſe ſeruandam.* Et in terminis locationis quod ſtandum ſit pacto, quo conductor ſubijcitur periculo impedimenti ſibi in vſu rei pręſtandi eſt text.in *l.ſi quis fundum* 10.*in princ.ff.loc.*cuius verba ſunt: *Si quis fundum locauerit, vt etiam ſi quis vi maiore accidiſſet, hoc ei præſtaretur, pacto ſtandum eſſe.* Vnde meritò conductorem renunciare poſſe caſibus fortuitis, & valere renunciationem, tradunt alij, & ſignanter *Rim.Sen.conſ.*154. *nu.*2.*verſ.præmittendo quod. Boſſ.tit.de remiſſ. merc.public.num.*42.*Gomeſ.var.to.*2.*c.*3.*n.*19. *ad med.ver.item quæro Caſtill.par.*3.*c.*3. *n.*72. & latiſſime probat *Pantzſchm.quæſt.*6.*nu.*3. *& ſeqq.Nauar.in manuali cap.*17.*nu.*179.*Valaſc.de iure emphyt. quæſt.*27. *num.*34.*ver.ſecundus caſus.*

22 Verumtamen eſt, quod ſi rectè perpendantur auctoritates citatæ, facile erit colligere diſtinctionem, cum qua conciliari poſſint dictæ opiniones contrariæ, vt videlicet ſi loquamur de caſibus impedimentorum prouenientium à facto locatoris, vel etiam illius, quem locator impedire poterat, tunc quatenus renunciatio petendæ remiſſionis tales caſus complectatur, procedet prima opinio, quia de ſubſtantia locationis eſt, vt locator patientiam præſtet, imò & agat, vt conductor poſſit vti, & frui re conducta *l.ſi*

23 *fundus & l.ſi quis domum ff. loc.* Et pactum contra ſubſtantiam, & primæuam naturam contractus non valet *l.pacta conuenta ff. de contrahen.empt.l.cum precario ff.de precario*, & prout latius in propoſito comprobat *Menoc. conſ.*671.*num.*17. Vnde bene in his terminis non valere renunciationem firmant *Alciat. reſp.*49.*num.*10.*lib.*8.*alias reſp.*157. Et in eiſdem terminis loquitur *Menoc. dicto conſ.*27. *num.*52.*& conſ.*671.*num.*16.cum quo tranſit *Maſtrill.deciſ.*299.*nu.*121. & vltra eos idem firmant *Rauden.reſol.*29.*num* 45. & latiſſime *Caſtil.contr.iur.lib.*3.*c.*3.*n.*64.*& ſeqq.*

24 Si vero pactum loquatur tantum de caſibus fortuitis quos locator impedire non poſſit, tunc bene ſuſtineatur, veniunt enim tales caſus appellatione vis maioris, vnde de eis eſt text. expreſſus in ſupra citata *l. ſi quis fundum* 10.*ff.loc.*& de pacto ita cõcepto, quod ſit validum loquuntur *Caſtill. in dicto c.*3.*ſub num.*62.*& Pantzſchm.d.quæſt.*6.*nu.*3. *& ſeqq.Valaſc.de iur.emph.quæſt.*27.*num.*34. *ver.ſecundus caſus.*

25 Nec obſtat quod imo renunciatio generalis ſit inualida *l. ſed ſi quis* §. *quæſitum ff. ſi*

26 *quis caut.* quia hoc procedit in iudicijs propter prætoriam æquitatem quæ neminem ſub inuolucro verborum decipi poſſe permittit *l.cum Aquiliana ff.de tranſact.* at ſecus eſt in contractibus, vt notant in *dicto* §.*quæſitum Alex.num.*12. *Iaſ.num.*14. *Pinel.in l.*2. *C.de reſcind. vend. par.*1.*c.*3.*num.*26. & hanc eſſe opinionem receptiorem reiectis contrarijs dicit in propoſito noſtro *Valaſc. dicta quæſt.*27.*num.*34.*prope med.*

Stante itaque præfata diſtinctione, & quod, iuxta eam, renunciatio remiſſionis mercedis, quatenus comprehendat caſum

27 prouenientem ex facto locatoris, ſit nulla, ſuperflua videtur indagatio, an in dicta renunciatione generaliter facta præfatus caſus comprehendatur, vel non, & tamen quando de hoc contingat dubitare, reſpondendum erit negatiuè, prout reſpondent *Alex. conſ.*84.*num.*3.*lib.*6.*Corn.conſ.*128.*n.*6. *lib.*2. *Rom.ſing.*441.*Bellon.Sen. conſ.*21.*nu.*12. *ver. præterea etiam Monteſperel.conſ.*111.*num.*12. *& ſeqq.Maſtrill.deciſ.*299.*num.*10.

28 Idque præcedit in quocunque facto locatoris, etiamſi non poſſit dici aliquo modo culpoſum, adhuc enim nunquam cenſetur comprehenſum in generali ſermone *Soccin. Sen.conſ.*156.*nu.*21.*verſ.poſtremò lib.*2. *Cranet.conſ.*98.*num.*8.vbi de facto Principis locantis gabellas, quamuis factum Principis dicatur iuſtum, & ad publicam vtilitatem, *Surd.conſ.*15.*num.*25.*Theſaur.quæſt.*47. *n.*7. *& ſeqq.lib.*2.*Rot.coram Pen. deciſ.*26. *num.*8. quamuis in propoſito dici non poſſit locato-

Qqq rem

29 tem impedientem vſum rei locatæ condu
ctori, culpa carere, dum tenetur patientiam
præſtare, imo & curare, vt poſſit vti, vnde
& dolo eum non carere dicit *Alex. conſ.84.*
num.7.lib.6.& ſequitur *Caſtill. par.3. cap.3.*
num.67. vbi propterea, alijs pluribus conge-
ſtis, dicit tale pactum nec iuramento firmari.

30 Et licet hoc limitetur vbi alias pactum re-
maneret omnino ſuperfluum, quia, ad hoc
euitandum, venire etiam factum partis dum-
modo dolus malus abſit probat text. in *l. qui*
officij 62. ff. de contr. empt. & tradit Soccin. Sen.
conſ.84. num.6. lib.3. tamen hoc difficile eſt
applicari poſſe in contractu locationis, quia
in eo pactum operari poteſt in quam pluri-
bus alijs caſibus, vt bene aduertit *Alex. conſ.*
84. num.6. lib.6.

31 Non tamen facienda eſſet remiſſio, ſi fa-
ctum locatoris procederet à culpa condu-
ctoris, & lege permittente factum eſſet, pu-
ta ſi, conductore vergente ad inopiam, &
moroſo in ſolutione penſionis exiſtente, de-
putatus ei fuiſſet Aſſiſtens vel Oeconomus
quia ſibi Imputare deberet, vt hic probauit
Surd. deciſ.94. num.4. & per tot. quem ſequi-
tur *Cobell. ad Bull. bo. regim. cap.48. n.54. Tor-*
ret. conſ.60. num.2. poſt med. & ſeqq.

32 Reſtringitur etiam & declaratur dicta re-
nunciatio generalis omnium caſuum fortui-
torum, quamuis ampliſſimè concepta, vt
comprehendat caſus omnes euenientes in
fructibus, non autem euenientes in ipſa rei
ſubſtantia, & illam perimentes, vt dicam in-
fra *num.72.*

33 Solet autem hæc generalis renunciatio
pluribus modis concipi, quidam enim dicunt
renunciare periculis, quidam in ſe pericula
aſſumere, quidam ſimpliciter conducere ſuo
periculo, & vulgariter *à ſuo riſchio*, alij di-
cunt cum ſuis raſchis, & ſpinellis prout lo-
qui DD. Italos refert *Valaſc. dicta quaſt.27.*
num.36.& mille alijs modis loquuntur: Vn-
34 de ſæpe oriuntur contentiones ſuper intel-
lectu renunciationis, & aliquando contin-
git dubitari, an talis renunciatio adſit vel
ne, vt ſignanter in caſu quo promiſſa fuerit
ſolutio cum renunciatione omni legum au-
xilio, inde enim reſultare renunciationem
petitionis remiſſionis ſenſit *Alberic. in l. item*
quaritur §. exercitu nu.8. ff loc. vbi dicit quod
ita obtinuit in Collegio Bergomenſi, & quod
ita ſeruatur in Lombardia & in *l. licèt num.3.*
in fin. C. loc. Gozadin. conſ.69. num.20. Bellon.
Sen. conſ.21. num.4. Neuizan. conſ.91. num.17.
& ſeqq. Rolan. conſ.86. nu.10. lib.3. Ripoll. Var.
cap.12. num.328. & ſeqq. Capic. dec.87. nu.10.
Rot. poſt Zacch. de oblig. cam. deciſ.42. num.2.

35 Contrariam verò opinionem defendit
Claud. Saſſel. in l. interdum §. quod ex naufra-
gio ff. de acquir. poſſeſ. quem refert & ſubdu-
biè ſequitur *Becc. conſ.82. num.21. Viu opin.*
129. num.9. vbi dicit, quod opinio Alberici
nunquam ſibi placuit, & quod contra illum
eſt communis ſchola omnium Scribentium,
& cum Viuiô tranſire videtur *Gratian. diſc.*
36 *534. num.40.* At prima opinio videtur magis
communis quam etiam cum limitatione, vt
procedat ſi damnum ſit datum in fructibus
non autem in rei ſubſtantia, pluribus alijs
adductis, admittit *Surd. in conſ.197. num.18.*
37 & cum eo tranſit *Gratian. diſc.195. num.6.*
& cum alia limitatione, vt non procedat in
caſibus inſolitis, pluribus cumulatis, eam
pariter admittit idem *Gratian. diſc.534. nu.*
45. Quæ quidem limitationes erunt ſine dif-
ficultate retinendæ, cum procedant in for-
tioribus, etiam vbi adſit expreſſa renuncia-
tio remiſſionis mercedis, vt dicam infra ſuo
38 loco. Cæterum alia eſt limitatio dicta opi-
nionis Alberici, vt procedat quatenus con-
ductor promiſerit mercedem ſoluere, & re-
miſſionem non petere, & deinde omni le-
gum auxilio renunciauerit, ſecus autem ſi
renunciet ſimpliciter, nulla remiſſionis mer-
cedis mentione facta, vt latè probat *Bero.*
quaſt.125. quem refert *Valaſc. de iur. emph.*
39 *quaſt.27. num.19. ad med.* vbi tamen dicit
eamdem limitationem ſibi ſuſpectam, & me-
rito, quia deſtruit totaliter concluſionem, ſed
addit tanquam benignam eſſe ſequendam.

Alius caſus in quo dubitatur, an adſit re-
nunciatio eſt ſi conuenta fuerit expreſsè re-
miſſio in caſu aliquo, inde enim reſultare
40 renunciationem aliorum caſuum faciunt re-
gulæ, quod caſus vnius incluſio, ſit alterius
excluſio *l. cum Prator ff. de iudic. l. maritus C.*
de procurat. cap. non de praſumpt. & quod ca-
ſus omiſſus haberi debeat pro omiſſo *l. ſi ex-*
traneus ff. de condict. ob cauſ. l. ſi cum dotem ff.
41 *ſol. matr.*& quod prouiſio hominis facit ceſ-
ſare prouiſionem legis *l.2. & 3. §. id quoque*
ff. ad Sillanianum ex quibus, & aliis rationi-
bus hanc opinionem probant *Hippol. Rimin.*
in l.1. num.406. ff. de offic. eius, Dec. conſ.352.
num 8. Pariſ. conſ 38. nu.9. & ſeq. & conſ.63.
num.17. & 18. lib.1. Gras conſ.161. n.19. lib.2.
Natt. conſ.449. num.16. Barz. deciſ.59. num.2.
& ſeq. vbi de com.

Verùm nec contraria opinio rationibus
deſtituitur, nam ſi conuenta fuit remiſſio in
42 aliquibus caſibus, idem dicendum erit in
alijs ſimilibus, quia in contractibus proce-
ditur de ſimilibus ad ſimilia *l. nominibus vbi*
Bal. C. de act. & oblig. l. ſi quis ſeruum ff. depoſ.
l. eum qui §. ſi rem ff. commod. Et videtur po-
tius expreſſionem aliquorum caſuum repu-
tari

tari debere factam exempli cauſam, quam
43 ad effectum recedendi in alijs à iuris diſpo-
ſitione & natura contractus,& exempla non
reſtringuunt *§.hactenus inſtit. de grad.cognat.*
44 *l.tam infecta la 2.ff. de damn. infec.* nam ad
caſuum fortuitorum excluſionem ſpecifica
renunciatio à legibus requiritur *l.1.§.ſæpe ff.
depoſ.l. contractus ff.de reg.iur. l.quæ fortuitis
C.de pignor.act.l.negocium 22.ff.de neg.geſt.*
45 Minuſque deſtituitur hæc ſecunda opinio
auctoritate DD. qui per prædictas,& alias
rationes latius, & melius eam comprobant,
& ſignanter *Bal.conſ.329.lib.1. Fulgoſ. conſ.
193.Natt.conſ.449.nu.16.Dec.conſ.697. Bur-
ſat.conſ.81.num.15.& ſeqq. Menoc.conſ.835.
num.18.ver.reſpondetur 2.Peregr.conſ.98.nu-
8.lib.5. Becc. conſ.82.num.15. & ſeqq.Monte-
ſperel.conſ.119.num.14. Aldobr.conſ 16.n.25.
lib.1.Magon.deciſ Floren.67.num.16.& ſeqq.*
& ab hac in dubio non erit recedendum,
quia pro ea nedum viget maior æquitas,ſed
etiam maiores rationes, maioreſque aucto-
ritates,vt videre eſt penes præcitatos, alioſ-
que ab eis relatos, & vltra illos ſi quis cu-
piat videre queſtionem pleniſſimè diſcuſſam
adeat *Pantzſchm de loc.quaſt.19.*vbi *à num.1.
ad 26.* primam opinionem ſeptem argumen-
tis, & pluribus auctoritatibus comprobat,
deinde *à nu.26.vſque ad* 44.comprobat con-
trariam & ab ipſo *num.44.vſque ad fin.* reij-
cit ſingulariter omnia adducta pro prima
opinione, vbi propterea videre eſt non ob-
ſtare quæ ſuperius dicebantur,quibus etiam
reſpondet *Becc.d.conſ.82.num.15.& ſeqq.*

Verùm has repugnantes opiniones fœde-
46 re diſtinctionis conciliari poſſe, vt ſi aliqui
caſus ſimpliciter exempli cauſa enumeren-
tur, tunc nõn cenſeantur alij excluſi, & in
his terminis procedant tradita pro ſecunda,
ſi verò ſpecialiter exprimantur gratia limi-
tandæ obligationis, tunc aliud dicendum
eſſe, & procedere opinionem primam cen-
ſuit *Mantica de tacit.lib.5.tit.8. num.25. ver.
verum hæc.* Et videtur optima diſtinctio ſi
pateat quid actum, nam vt alia vice dixi-
mus in hac materia, DD. conueniunt pacta
ſeruanda eſſe, teſte *Rot. coram Coccin. deciſ.
422.num.4.ver.& omnes*; ſed in hoc digno-
47 ſcendo quandoque labor erit, licet *Manti-
ca ibidem* dicat, id ex verbis, & coniecturis
concipi poſſe, quod enim nec taxatiua in
expreſſione certorum caſuum adiecta ſuffi-
ciat, ad hoc, vt non veniant alij ſenſit *Pe-
regr.conſ.98.num.8.prope finem lib.5.* reddens
48 rationem, quia taxatiua excludit extranea,
non quæ veniunt ſecundum naturam actus,
per *gloſ.& text.in clem.exiui §. cum autem na-
tura de verb.ſign.& Ioan.de Anan.conſ.36.*

Præſuppoſita vero exiſtentia pacti, quod
remiſſio non fiat, plura oriri ſolent dubia
49 circa illius intellectum;nam quatenus con-
ductor ſuſcipiat in ſe pericula, vel periculis
renunciet, quod in propoſito idem eſt *Va-
laſc. de iur. emph. quaſt.27.num.36.in princ.*
50 dubitari ſolet an veniant caſus fortuiti, &
eſt maxima quæſtio,in qua ad veritatem eli-
gendam extremiſcere dixit *Salic. in l. 1. nu.*
51 *10. C.de comod.* licet enim ſub nomine peri-
culi late ſumpto comprehendantur etiam
caſus fortuiti, quia periculum eſt genus, &
caſus fortuiti ſunt ſpecies *Rip. de peſt. tit.de
priuil. contr. num 71. & ſeq. Valaſc. de iur.
emph. quaſt. 27. num. 36. in princ. verſ. ſed
quia Pantzſchman. de loc. quaſt. 6. numer. 4.*
52 tamen non ex eo,quod quis tenetur de pe-
riculis, bene infertur, vt teneatur de caſibus
fortuitis, vt patet *ex l. 1. §. 1. ff. de negot.
geſt.* vbi habetur, quod licet quis teneatur
de periculis eorum nominum, quæ ipſe cõ-
traxit, tamen non tenetur ſi caſu fortuito
fiat non ſoluendo, & quod vt quis tenea-
53 tur ad caſus fortuitos requiratur pactum
ſpeciale eſt *text. in l. negotium 22. C. de ne-
goc. geſt.* dum dicit, quod gerens negotium
alienum non tenetur de caſu fortuito, niſi
interueniat pactum ſpeciale, & in terminis
locationis,& conductionis firmat *Soccin.Sen.
conſ. 123. num. 3. & ſeq. lib.4.Surd.conſ.61.
num.61. & ſeqq. & deciſ. 326. num. 50. ad
fin.* & reddi etiam poteſt ratio, quia dum
de caſibus fortuitis non eſt facta ſpecialis
mentio, non videtur de eis cogitatum, quæ
enim fortuitis caſibus accidunt præcogitari,
54 ſeu præuideri non poſſunt, vt dicit *text. in
l.quæ fortuitis 5. C. de pignor. act.* ex quibus
non ſolum arguitur non ſufficere aſſumptio-
nem periculi in genere, ſed & fortius nec
etiam ſufficere aſſumptionem caſuum for-
tuitorum in ſpecie, & requiri eorum men-
tionem in indiuiduo, cum aliter conſtare
non poſſit fuiſſe de tali caſu in ſpecie cogi-
tatum, & inde oriuntur variæ contentiones
& ſubſequenter varijſſimæ opiniones, quæ
videri poterunt penes ſcribentes *in l. ſed &
ſi quis 4. §. quaſitum ff. ſi quis caut.* & latiſſi-
me etiam penes *Pantzſch. de loc. quaſt.6.*vbi
refert vndecim interpretum opiniones, eaſ-
que ſingulariter examinat. Cõmunis tamen
opinio eſt dictã aſſumptionem periculi ſim-
55 pliciter factam, non ſufficere ad hoc, vt
veniant caſus fortuiti, ſed ſatis eſſe ipſos
caſus fortuitos ſpecialiter exprimi, abſque
56 alia eorum expreſſione in indiuiduo, de
qua communi opinione teſtatur ſignanter
Rolan. conſ. 26. num. 16. lib. 2. Caſtill. qui
alios congerit *controuer. part. 3. cap. 3. num.*

48. *& ſeqq. vſque ad num:* 56. & eandem
opinionem tandem poſt longam diſcuſſio-
nem amplectitur, & late tuetur *Pantzſch.*
d. quæſt. 6. num. 95. & ſeqq.

57 Et eadem opinio in prima parte, vbi di-
citur non ſufficere aſſumptionem periculi,
ampliatur procedere etiamſi conductor ſu-
ſceperit omne periculum, adhuc enim non
cenſeri eum ſuſcepiſſe periculum caſus for-
tuiti probat *Rip. in d. tract. de peſt. tit. de pri-*
uil. contr. num. 73. ver. ampliatur iſta concluſio
Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 27. num. 36. &
plene alijs relatis *Surd. deciſ. 326. num. 50.*
Caſtill. part. 3. cap. 3. num. 21.

58 Et idem eſt ſi alijs verbis generalibus vſi
fuerint contrahentes, puta ſi conductor ſe
obligauerit ſoluere penſionem omni exce-
ptione remota, vel ſi ſuſceperit in ſe riſicum,
aut conduxerit cum omnibus ſuis raſchis,
& ſpinellis nunquam enim venient caſus
fortuiti *Aucaran. conſ. 402. Alex. conſ. 28.*
num. 10. lib. 1. Menoc. conſ. 671. num. 12.
Rimin. iun. conſ. 637. num. 40. Rip. de peſt.
d. tit. de priuil. contr. num. 73. & 74. Surd. d.
deciſ. 326. num. 50. idemque eſt ſi promiſe-
59 rit rem locatam manutenere, puta molendi-
num, vel dixerit velle teneri reddere eum
in fine locationis macinantem, aut promi-
ſerit ſeruare repagulum in flumine, prout
probarunt *Fulgoſ. conſ. 193. & Bald. conſ.*
100. & 145. lib. 3. quos refert, & ſequitur
Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 27. num. 36.
ad fin.

Secunda verò pars dictæ opinionis, quod
ſcilicet ſufficiat mentio caſuum fortuito-
rum in ſpecie, tutior erit, ſi pactum ſit iura-
tum, quia tunc in eo veniunt omnes caſus
fortuiti, ac ſi de ſingulis facta eſſet indiui-
dua mentio, ſecundum *Gozadin.* qui alios
allegat *in conſ. 27. num. 25.* licet hoc, ſi ad-
mitteretur, contraria opinio, quod ſcilicet
non ſufficiat dicta expreſſio caſuum fortui-
torum in ſpecie, ſeu vt dicitur, in genere
ſubalterno, non eſſet omnino tutum ex ad-
duct. *per Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. nu. 37.*
& aliquid dicam latius infra.

At circa eamdem ſecundam partem dictæ
opinionis controuerſia magna eſt circa ca-
60 ſus fortuitos inſolitos, ſeu magis inſolitos,
an ipſi quoque comprehendantur, vel ne
in dicta ſuſceptione caſuum fortuitorum in
ſpecie, ſeu in genere ſubalterno, abſque
aliqua eorum indiuidua expreſſione, & vl-
tra ſcribentes *in d. l. ſed ſi quis 4. §. quæſi-*
tum ff. ſi quis caution. omnes comprehendi
indiſtinctè tenuit *Alex. conſ. 97. numer. 12.*
lib. 3. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 2. Rota
penes Gomez. deciſ. 74. lib. 1. & latiſſime tue-
tur *Pantzſchm. quæſt. 7. per tot. & Caſtill.*
contr. part. 3. cap. 3. num. 81. & ſeqq. con-
61 traria verò quod non veniant caſus inſoli-
ti, quia non cenſetur de eis cogitatum fuiſ-
ſe, videtur magis communis, & æquior, quã
tenuit *Alex. conſ. 107. num. 16. & ſeq. lib. 1.*
Rim. iun. conſ. 637. num. 40. Menoc. conſ.
835. num. 9. Magon. deciſ. Flor. 67. num. 15.
Io. Bapt. Coſta conſ. 30. num. 52. & hanc eſſe
communem, & magis communem teſtantur
Grat. conſ. 94. num. 42. lib. 1. Burſat. conſ.
81. numer. 6. & ſeqq. Valaſc. de iur. emph.
quæſt. 27. num. 35. Ripa de peſte tit. de priuil.
contr. num. 97. Boſſ. in praxi tit. de remiſſ.
merc. cond. num. 66. & 67. & eam tenuit *Rot.*
cor. Burat. deciſ. 210. num. 9. vbi etiam in fin.
refert teſtantes de communi *Gratian. diſc.*
195. num. 8.

Præterea circa præfatos caſus valde in-
62 ſolitos dubitatur etiam an comprehendan-
tur, ſi conductor expreſſe renunciauerit, vel
in ſe ſuſceperit caſus inſolitos, ſeu cogita-
tos, & incogitatos, & eos comprehendi te-
nent ſignanter *Grat. conſ. 161. nu. 3. & ſeq.*
lib. 2. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 2. num.
6. Caſtill part. 3. cap. 3. num. 106. Rota dec.
727. num. 4. ver. ſed quidquid part. 4. diu.
ſed contrariam opinionem in his quoque
terminis probant poſt alios *Menoc. conſ. 27.*
num. 18. & ſeq. Becc. conſ. 82. num. 22. Pa-
ſet. conſ. 111. num. 42. & tenuit Magon. dec.
Flor. 67. num. 15. Rot. coram Verall. deciſ. 1.
lib. 2. in manuſcr. & coram Burat. d. deciſ. 210.
num. 10. & hanc eſſe communem tradunt
Surd. deciſ. 326. num. 52. prope fin. & Ma-
ſtrill. deciſ. 99. num. 21. & pluribus ſeqq. &
de magis communi *Amat. reſol. 18. num. 1.*
& ſeqq.

Et quidem præfatæ opiniones quamuis
magis communes, poſſunt videri duræ, quia
dum pactum loquitur de caſibus fortuitis,
vtique debet intelligi de inſolitis, cum ſo-
liti non dicantur fortuiti, vt dicam infra,
& multo magis dum loquitur expreſſe de
inſolitis, ſeu inopinatis, ſed durities ceſſa-
63 re poterit animaduertendo, quod inter in-
ſolitos caſus datur magis, & minus, dantur
enim caſus inſoliti ne dum in comparatiuo,
ſed etiam in ſuperlatiuo, vt dicit *Corn. conſ.*
12. num. 5. lib. 4. cum alijs late traditis *per*
Cabell ad Bull boni reg. cap. 48. num. 21. &
64 *ſeq* & ſunt caſus, qui non cogitari potuiſ-
ſent niſi à viro prudenti, & alij, qui non
niſi à prudentiſſimo *Purpurat. conſ. 466. nu.*
31. Ripa de peſt. tit. de priuil. contract. num.
108. Alciat. conſ. 49. num. 4. lib. 8. vnde re-
nunciatio caſuum quantumuis ſit ampla, &
65 ampliſſima, & expreſſe loquatur de caſibus
inſo-

inſolitis, & inopinatis, intelligi poteſt de illis, qui erant inſoliti non autem inſolitiſſimi, & de illis, qui erant inopinati penes omnes etiam prudentes, non autem de illis qui erant inopinati etiam penes prudentiſſimos *Ripa d. num.* 108. *Becc. conſ.* 82. *nu.* 22. pleniſſime *Maſtril. d. deciſ.* 299. *num.* 21. *& plur. ſeqq. Cobell. ad bull. boni reg. cap.* 48. *num.* 21. *ver. amplia ſecundo Azeued. in l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 9. *noua recoll. reg. num.* 25. & eſt verior opinio ſecundum *Gutier. de iuram. confir. part.* 1. *cap.* 24. *num.* 7. *ver. quid te-*
66 *nendum*, vnde controuerti apud DD. an caſibus valde inſolitis conductor renunciare poſſit, dicit *Bernard. Gran. ad Gaill. pract. concluſ. lib.* 2. *concl.* 23. *conſid.* 4. *num.* 7. at vere controuerſia non videtur tantum circa poteſtatem quantum circa voluntatem, quia tales caſus non cenſentur conſiderati, & ſic neque in renunciatione comprehenſi, non
67 obſtantibus verbis ampliſſimis, niſi forte ſint talia, quæ conuincant conductorem voluiſſe emere quodammodo aleam, ſeu iactum retis potius quàm conducere prædiũ, quo caſu remiſſio non fit *Dec. conſ.* 312. *ſub num.* 1. & dixi alijs adductis ſupra *in cap.* 45. prout eſſe ea, quæ ex *Bulla bon. regim* apponenda ſunt in locationibus, quæ fiunt à Communitatibus ſtatus eccleſiaſtici ſenſit *Cobell. ad d. Bull. cap.* 48. *num.* 10. *ver. itaque dum Sum. Pontifex*.

68 Cæterum dicta diſtinctio caſuum inſolitorum, & magis inſolitorum eſt communis, vt dicunt, & alijs pleniſſima manu cumulatis oſtendunt *Panizſchman. de locat. quæſt.* 7. *num.* 1. *& Caſtill. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 80. & licet ipſe poſtea latiſſime eam impugnet, tamen non videtur ab ea recedendum, tum propter auctoritatem communis opinionis, tum etiam quia quidquid ſit de rigore iuris, & de vero intellectu *text. in l. fiſtulas §. frumenta ff. de contr. empt.* in quo vtraque opinio contraria fundatur, vt dicit *Ceuall. quæſt.* 57. *num.* 10. ac de vi argumentorum hinc inde per ipſos adductorum, pro ea facit ratio naturalis, potuerunt enim cogitare partes de caſibus fortuitis notis, & quandoque euenientibus, & non de illis, qui vel nunquam euenerunt, vel præter omniũ expectationem acciderunt, vt aduertit *Menoc. de arbitr. caſ.* 80. *nu.* 6. *ad finem* quidquid etiam ſit in Hiſpanijs propter legem particularem illarum partium, qua præcipue mouetur *Caſtill.* licet alijs quoque rationibus dictam contrariam opinionem tueri conetur *in d. cap.* 3. *num.* 87. *& ſeqq.* qui tamen *in fin. ſub num.* 95. concludit, quod licet dubium aperte ſit ſublatum, per præfatam legem Hiſpaniarum, adhuc ſtandum erit arbitrio iudicis, an aliquis caſus valde inſolitus in renunciatione veniat, vel ne.

69 Quia verò ſæpe conductores ſolent renunciare remiſſioni mercedis in aliquibus caſibus ſpecialibus, & deinde addere clauſulam generalem *aliorum quorumcumque* iſta clauſula limitatur, & reſtringitur ad alios ſimiles expreſſis, & maiores non complectitur *Felin. in cap. ſedes num.* 5. *ver. intellige de reſcript. Ripa de peſte tit. de priuil. contr. num.* 77. *ver. quod intelligit Rezoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 18. *num.* 11. *ver. multi autem caſus Maſtrill. deciſ.* 299. *num.* 26.

70 Et dubitari etiam poteſt de minoribus an ipſi comprehendantur in præfatis verbis generalibus, maxime ſtante dictione *alios*, quæ refertur ad ſimiles in qualitate *Pariſ. conſ.* 145. *num.* 25. *lib.* 4. *Ceph. conſ.* 13. *num* 11. cum alijs adductis *per Barboſ. dict.* 26. *nu.* 2. & quod qui ſe obligat ad caſus inſolitos, non teneatur ad ſolitos eodem modo, ac e contra, qui ſe obligat ad ſolitos, non tenetur ad inſolitos eſt *gloſ. in l. fiſtulas* 78. *§. frumenta ff. de contrah. empt.* verum in propoſito minores venire, tenent ſupracitati, & vltra eos *Valaſc. de iur. Empb. quæſt.* 27. *nu.* 34. *ver. quod ſi expreſſit*, & quidquid ſit vbi
71 ſimpliciter dictum fuiſſet faciendam eſſe remiſſionem in tali caſu, & alijs, vtique à præfata opinione recedendum non erit, vbi dictioni *alijs* addita fuerit dictio vniuerſalis *quibuſcumque* vel ſimilis, quia tunc non poteſt prætendi reſtrictio ad omnino ſimiles & vbi propter materiam odioſam, & contrarius non veniant caſus maiores, vt tradunt *Butr. conſ.* 30. *num.* 2. *Roman. conſ.* 92. *nu.* 2. *verſ. nec huic concluſioni Cened. ſing.* 4. *nu.* 6. *Barboſ. dict.* 26. *numer.* 6. ſaltem veniunt minores *Alex. conſ.* 77. *num.* 26. *lib.* 4. *Pariſ. conſ* 110. *num.* 97. *lib.* 1.

72 Præterea præfatum pactum non petendi remiſſionem mercedis in caſibus fortuitis, etiam latiſſime conceptum reſtringitur ad caſus in fructibus contingentes, & ſic non procedit in caſibus, in quibus ipſa rei ſubſtantia in totum, vel pro parte lædatur, & pereat. Et ratio eſt, quia tunc non agitur de remiſſione mercedis, de qua loquitur pactum, ſed agitur de reſolutione contractus *Surd. conſ.* 197. *num.* 18. *& conſ.* 400. *nu.* 17. *ad med. & ſeqq. & num.* 20. *Menoc. conſ.* 671. *num.* 6. *ver. reſpondetur & ſeqq. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 18. *ver. multi autem caſus num.* 4. *Gratian. diſc.* 195. *nu.* 6. *Mart. Med. examin.* 12. *num.* 42. *&* 43. &
73 quod hoc procedat etiamſi res non ſit extincta in totum, ſed pro parte tantum, fir-

mat

mar ſpecialiter *Menoc. d. conſ.* 671. *num.* 7. *ver. nec obſtat quod* & vide *in cap.* 47. *num.* 18. *& ſeqq.* vbi adduxi rationem, ac alia addidi de hoc damno in rei ſubſtantia.

74 Et generaliter, quia præfatum pactum eſt contra ius, & æquitatem naturalem, ex quo continet locatorem locupletari cum conductoris iactura, inde ſequitur, vt quatenus ſit validum, ſaltem ſemper ſit miquū, vt tradunt *Bero. conſ.* 144. *nu.* 15. *lib.* 1. *Lancell. Gall. conſ.* 118. *num.* 50. *Magon. deciſ. Flor.* 67. *num.* 17. vbi vlterius dicit per tale pactum induci peccatum *Rot. cor. Burat.*

75 *deciſ.* 359. *num.* 10. ac proinde erit ſtrictiſſime intelligendum, & in quantum fieri poteſt limitandum, ſumendo ad hoc quamcunque poſſibilem interpretationem, prout ſemper ſumi debet interpretatio, in quantum fieri poteſt, ne aliqua pars remaneat in damno *l.* 3. *S.* 1. *ff. de recept. arbitr. Caſtren.*

76 *conſ.* 65. *ad fin. lib.* 1. & præſertim in contractibus bonæ fidei, in quibus prævalere debet æquitas *Bal. conſ.* 434. *prope fin. lib.* 1. *Rot. cor. Buratto deciſ.* 359. *num.* 11.

77 Non tamen ita amare accipiendum eſſet pactum præfatum in caſu, quo appareret illud fuiſſe aliquo modo compenſatū ab initio contractus, prout præcipue fieri ſolet in locatione ad longum tempus, & emphyteuſi eccleſiaſtica remittendo ſextam partem iuſtæ mercedis ob id, quod emphyteuta ſubiaceat periculis, abſque eo quod poſſit in eis remiſſionem petere, vt habetur *in S. du dum & in S. quia vero Leonis auth. de non alien. & permut.* & dictum fuit alibi.

Quoniam vero ſæpiſſime pactum præfatum iuramento munitur, ſubotitur dubitatio, an inde euitari poſſint præfatæ pacti limitationes procedentes ex eo, quod caſus non fuerint ſpecialiter expreſſi, ea ratio-

78 ne, quia iuramentum habere ſolet vim ſpecialis expreſſionis *l. cum Pater* 79. *S. filius matrem ff. de legat.* 2. *Sortin. Sen. conſ.* 70. *nu.* 1. *lib.* 3. *Marta deciſ. Piſana* 2. *num.* 12. *Rot.*

79 *deciſ.* 664. *num.* 5. *part.* 1. *Div.* qua ratione affirmatiuam tenuit *Alex. conſ.* 3. *num.* 5. *lib.* 1. *Gozadin. conſ.* 27. *num.* 25. & alij relati *per Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 8. *num.* 16.

Verum vt præfata opinio procedere poſ-

80 ſit diſtinguendi ſunt duo caſus inſufficientis renunciationis, quorum vnus eſt, ſi procedat ex defectu requiſitæ expreſsionis ſpecialis, alius eſt ſi procedat ex defectu conſenſus, ſeu voluntatis, in primo enim caſu quia iuramentum habet vim ſpecialis expreſsionis defectum ſupplet, at ſecus eſt in ſecundo, quia deficiente conſenſu iuramentum non operatur, prout bene diſtinguendo declarat *Salic. in l.* 1. *num.* 1. *ver. quare quid ſi C. comod,* & alijs pleniſsime cumulatis *Gabr. de iureiur. concl.* 4. *num.* 3.

81 & 4. quare cum in propoſito renunciatio vt plurimum reſtringatur, & caſus inſolitos, alioſque, de quibus ſupra, non complectatur, ea ratione, quia non cenſetur conductorem de eis cogitaſſe, vt dictum eſt, & ſic adeſt defectus conſenſus, inde ſequitur, vt iuramentum nihil, quoad eos valeat operari, prout declarat *Alex. conſ.* 28. *num.* 12. *lib.* 1. & tenent communiter alij, vt ſignanter *Alciat. conſ.* 49. *numer.* 3. *lib.* 8. *Burſat. conſ.* 81. *num.* 11. *Gratian. diſc.* 557. *num.* 69. *Amat. reſol.* 18. *num.* 3. *Magon. deciſ. Flor.* 67. *num.* 26. *Valaſc. de iure emph. quæſt.* 27. *num.* 37. *Burat. deciſ.* 210. *num.* 10. Vnde contraria opinio non proderit, niſi ad hoc vt facilius admittatur ſufficere renuntiatum fuiſſe caſibus fortuitis in genere, quatenus agatur de caſibus fortuitis ſolitis in dicta renunciatione alias venientibus, prout ſenſi ſuperius, ſecus ſi de inſolitis, de quibus non cenſetur cogitatum, prout ſenſit etiam *Mantic. de tacit. d. lib.* 5. *tit.* 8. *n.* 16. *ad fin.*

Præterea poteſt etiam oriri quæſtio ſuper

82 intellectu terminorum, & primo poteſt quæri quis dicatur caſus fortuitus, & caſum fortuitum definiuiſſe videtur Vlpianus, vt ſit quem nullum conſilium humanum prævidere poteſt *l.* 2. *S. ſi eo tempore ff. de admi niſtr. rer. ad ciuit. pert in.* & cui humana infirmitate reſiſti non poteſt *l.* 1. *S. is quoque ff. de obligat. & act. Caluin. in ſuo Lexicon:*

83 *verb. caſum fortuitum,* & propterea Iuriſconſulti ſepe eum vim maiorem appellant, vt habetur *in pluribus legibus ff. locat.* & aduertit *Pantzſch. de loc. quæſt.* 6. *num.* 96. *circa med.*

84 Non ſolet autem dici caſus fortuitus, quando eſt ſolitus contingere *Bart. in l. ſi ſtulas* 78. *S. fin. in ſum. ff. de contr. empt.* & probat *text. in l. ex conducto S. ſi vis ff loc.* ibi *ſolis feruore non aſſueto,* & ibi: *ſi vero nihil extra conſuetudinem acciderit. Pinell. in l.* 2. *C. de reſcind. vend. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 30. *in fin.* & late *Caſtill. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 24.

85 niſi forte omnino incertum ſit tempus, quo caſus euenire ſoleat, tunc enim adhuc licet ſit ineuitabilis, & certo euenire debeat, adhuc reputatur caſus fortuitus, Exemplum

86 eſt in morte naturali, quam reputari caſum fortuitum, eſt text. *in cap. quoniam frequenter* vbi *Bal. ſub num.* 10. *vt lit. non conteſt.*

87 Prout etiam non dicitur caſus fortuitus, quod culpa partis, vel alia ratione accidit, ſed quod à fortuna prouenit *Pantzſchman. d. quæſt.* 6. *num.* 96. *ad med. Seraph. de priuil.*

*nil.iuram.priuil.*106.*n.*2.*Caſtill.p.*3.*cap.* 3. *n.*
58. vnde licet inter caſus fortuitos connu-
88 meretur factum Principis *Crauet.conſ.*233.
num. 2. *Menoc. conſ.* 504. *num.* 50.*Greg. dec.*
371. *num.* 5. tamen hoc limitatur, vt non
89 procedat vbi Princeps proceſſit ex cauſa
iuſta, & rite, & rectè *Crauet. conſ.* 5. *num.*
1. *Natt. conſ.* 181. *num.*4. cum alijs late tra-
ditis *per Coſt. de rat. rata quæſt.* 136. *nu.* 21.
90 ac etiam, vt non procedat quando factum
Principis prouenit ex culpa partis, iuxta di-
ſtinctionem *Bart.in l.ſtipulatio iſta habere li-
cere ad fin.ff.de verb.oblig.Coſta d.quæſt.* 136.
*num.*23.*Laurent.deciſ.Auenionen.* 133. *num.*
14. *verſ. præterea* vbi de communi.

91 Sunt etiam caſus fortuiti latronum, ho-
ſtiumue incurſus, Piratarum inſidiæ, incen-
dium, naufragium, fugæ ſeruorum *l. in
rebus* 18.*ff.commod.* item vis aquarum, inſo-
lita ventorum vehementia, ruina, labes, ef-
fractura, rapina, tumultus *l. contractus* 24.
ff.de reg. iur. & alibi ſæpe, vt per *Calainum
in ſuo Lexicon. verbo caſum fortuitum.* Sunt
& alij ſimiles quamplures, de quibus apud
*Sebaſt. Medic.*qui de eis ſpecialem, & ele-
gantiſſimum tractatum compilauit.

Secundo poteſt quæri, qui nam dicantur
caſus fortuiti inſoliti,ſeu magis inſoliti, dū
præcipue dictum eſt ſupra, quod caſus ſo-
liti non reputantur inter fortuitos,ita vt om-
nes caſus fortuiti ſint inſoliti,& in hac quæ-
ſtione variæ fuerunt opiniones Doctorum
Bart. enim *in l.ſeio* §. *medico ff.de ann.legat.*
92 dixit caſum inſolitum eſſe illum, qui ſemel
in mille annis accidit, cui dicto præciſe in-
hærent, & mordicus *Dec. conſ.* 7. *num.* 6. *ad
med. Iaſ. conſ.* 107. *numer.* 9. *lib.* 1. *Gozad.
conſ.* 27. *num.* 9. *&* 24. & alij quos refert
Menoc. de arbitr. caſ. 80. *num.* 7.

93 Verum nimis reſtringere caſus inſolitos
videtur dicta opinio, & proinde *Bartolum*
locutum fuiſſe de caſu ſemel eueniente in
mille annis pro exemplo, quod propterea
non debet reſtringere regulam ad caſum il-
lum tantum, iuxta *text. in l. damnum* §. *fin.
ff. de damn. infec.* conſiderauit *Alex. conſ.*
107. *num.* 16. *lib.* 3. vel potius fuiſſe locu-
tum hyperbolice, vt dicit *Grat. conſ.*94.*nu.*
44.*lib.* 2.cuius dictum magis placet, prout
etiam magis placuit *Valaſco de iur. emphyt.
quæſt.* 27. *num.* 35.*verſ.ſed quid dicetur* ma-
xime, quia dictum Alexandri impugnat
etiam *Iaſ. dicto conſ.* 107. *lib.* 1. *num.*10.di-
cens, quod licet exempla non reſtringant
regulam, tamen eam declarant, in quibus
terminis loquatur,& Iaſonem ſequitur *Pan-
tzſch. quæſt.* 7. *num.* 6.

94 Alij igitur ſentiunt caſum inſolitum dici,
qui ſemel in centumannis contingit,vt*Corn.
conſ.* 23. *num.* 12. *lib.* 2. *Rub. conſ.* 153. *nu.*
2. *Mandel. conſ.* 1. *num.* 8. ſed hæc quoque
opinio refutatur à *Menoc.de arbitrar. caſ.*80.
num. 7. *verſ. quarta fuit* vbi dicit eam iure
non probari *&* à *Pantzſchman. d. quæſt.* 8.
num. 8.

Alii cenſent ſufficere non eueniſſe caſum
in tempore longiſſimo ad hoc, vt inſolitus
dicatur vt *Soccin. Sen. conſ.* 122. *nu.* 5. *lib.*4.
95 qui licet non aperiat, quod dicatur tempus
longiſſimum, tamen eum explicando, illud
dici quadraginta annorum ait *Ripa de peſt.
tit. de priuil. contr. num.*102. ſed iſta opinio
quoque non placet *Menoc.neque Pantzſchm.
in locis mox citat.*

96 Alia eſt opinio, vt caſus inſolitus ſit, qui
non ſolet communiter euenire, quam te-
nuit *Alexan. conſ.* 107. *num.* 16. *lib.* 3. &
non diſplicuit *Alciat. conſ.* 49. *num.*5.*& ſeq.
lib.* 8. *& Mandell. conſ.* 1. *num.* 8. alia vt ſit,
qui præter omnem cogitationem, & veriſi-
97 militudinem euenit, licet à prudentiſſimo
viro cogitari potuiſſet, quam tenuit *Corn.
conſ.*12. *lib.* 4. *Gratian. diſc.* 195. *num.* 7.
98 ſed neque iſtæ duæ opiniones placent *Me-
noc.* totum tribuere volenti iudicis arbitrio
in *dicto caſu* 80. verè tamen inſolitus eſt,qui
euenire non ſolet, vt vocabuli ſonus ipſe
99 probat: Dictio enim illa, *in*, quando præ-
ponitur, & iungitur cum adiectiuo, ita vt
fiat verbum compoſitum, vt ſit hic ex ipſa
dictione *in*, & *ſolito* ſtat negatiue, & ſigni-
100 ficat *non ſolitum Bald. conſ.* 47. *in princ.
lib.* 4.*Pariſ. conſ.* 22. *num.* 25. *lib.*2.

At quoniam in propoſito ideo caſus inſo-
litus non venit in pacto, quia cenſetur pro-
mittentem de illo non cogitaſſe, vt dictum
eſt ſupra, neceſſe eſt magis, quod hæc ratio
verificetur, quod ſcilicet caſus non fuerit
cogitatus, quam quod vere caſus fuerit in-
ſolitus, vnde non poſſumus à ſolo tempore
arguere ad hunc effectum, ſed neceſſe eſt
etiam attendere alias circumſtantias facti,
nam exempligratia ſi Rex Perſarum veniſ-
ſet Galliam depredandam, & deinde poſt
ſolos decem annos iterum ad idem rediret,
101 adhuc iſte ſecundus caſus reputari debe-
ret inſolitus ad hunc effectum, quia licet
ſemel eueniſſet à breui tempore,tamen pro-
pter circumſtantias, ſcilicet potentiæ noto-
riæ Regis Gallorum,de qua dicit *Bal.* quod
contra eius vexilla nemo ſibi honorem aſ-
ſumat *conſ.* 217. *in princ. lib.* 3. ac abſentiæ
tam longinquæ Regis Perſarum, nemo de
eo facile cogitaſſet, vt optime aduertit *Rip.
in d. tract. de peſte tit. de priuil.contrac. num.*
105. & poſt eum *Pantzſchm. d.quæſt.*8.*num.*
12.vn-

12. vnde merito ſtandum eſſe iudicis arbi-
102 trio in propoſito noſtro, concludit *Ripa*
ibidem num. 103. & ſequitur *Menoc. d. caſu*
80. *num.* 8. *Pantzſchm. dicta quaeſt.* 8. *num.*
8. *Adden. ad Burat. deciſ.* 210. *Gutier. de iu-*
ram. part. 1. *cap.* 24. *num.* 8. & eſt verior
opinio ſecundum *Ceuall. com. contr. quaeſt.* 702
in fin. qui non ſolum conſiderare debebit
103 circumſtantias caſus, vt dicunt præcitati,
ſed etiam qualitates perſonarum, cum ſint
caſus, qui ſunt incogitati penes aliquos,
& non penes alios prudentiores *Alciat. reſp.*
49. *num.* 4. *lib.* 8. *Ripa ibidem num.* 108. *ad*
fin. Becc. conſ. 82. *num.* 22. & etiam verba
104 pacti perpendenda erunt, poſſent enim
talia eſſe, quæ ad caſus omnino inopinatos
non referantur, & è contra, vt conſiderat
Caſtill. contr. part. 3. *cap.* 3. *num.* 96. valet
enim pactum fieri loqueos expreſſe de caſu
inopinato, & inſolito *Valaſc. de iur. emph.*
quaeſt. 27. *num.* 35. *prope fin. ver. valere autem*
105 quod tamen noo tollit prorſus difficulta-
tem, quia poteſt comprehendere inſolitos,
& non inſolitiſſimos, vt ſupra dictum fuit,
licet contrarium ſentire videatur *Valaſc.* ibi
dicens hanc obligationem de incogitatis
caſibus eſſe leuiſſimam, & rariſſime per eam
periclitari poſſe conductorem, quia conſi-
deratio iſta eſſet forſan releuans, vbi vellet
106 conductor ſe eximere ab obligatione ex
capite læſionis, ad quod attendi ſolet quid
erat de tempore contractus, iuxta late tra-
dita *per Cyriac. contr.* 1. *num.* 33. *Rot. coram*
Coccino deciſ. 1338. *num.* 16. *& deciſ.* 1450.
num. 21. at in propoſito vis ſtat, quod de
inſolitiſſimis non videtur cogitatum, licet
etiam verius ſit, quod caſus non cenſeatur
comprehenſus in pacto, ex quo continet
enormiſſimam læſionem *Franc. à Ponte conſ.*
138. *num.* 13. *lib.* 2. *Ioſeph. Lud. concluſ.* 12.
col. ante pen. ver. & quoniam altera. Maſtrill.
deciſ. 299. *num.* 69. & quod dicitur atten-
dendum eſſe rempus contractus ad digno-
107 ſcendum, an adſit læſio, procedit, vbi con-
tractus finitur momento temporis, non au-
tem vbi habet tractum ſucceſſiuum, vt lo-
catio *Natt. conſ.* 548. *num.* 36. *Oſaſch. conſ.*
47. *num.* 16. *Rot. cor. Andr deciſ.* 48. *num.* 14.
& in rec. deciſ. 370. *num.* 8. *part.* 3. *& deciſ.*
24. *num.* 8. *ver. tunc demum part.* 13. *rec.*

Tertiò poteſt quæri quinam dicatur ca-
ſus maior, vel multum inſolitus, & inopi-
natus ad intelligentiam eorum, quæ dicta
fuerunt, quod expreſſis aliquibus caſibus
cum clauſula generali omnium aliorum, ve-
niant alij ſimiles, non autem maiores expreſ-
ſis, & quod ſi conductor in ſe ſuſcipiat ca-
ſus incogitatos, non veniant illi, qui ſunt
108 multum inſoliti. Et maiores caſus dicun-
tur illi, in quibus adeſt maior violentia;
qua ratione ſi quis ſuſcipiat in ſe periculum
109 prædonum, & exbannitorum, non cenſe-
tur ſuſcipere periculum exercitus, vt ſcri-
pſit *Bald. in l. ſed & ſi quis §. quaeſitum col.* 4.
ver. 1. *caſu ſufficit ff. ſi quis caut.* quem ſecutus
eſt *Soccin. Sen. conſ.* 123. *num.* 9. *lib.* 4. *& Man-*
tic. de tacit. lib. 5. *tit.* 8. *num.* 15. Vnde eſt quod
110 & factum, ſeu iuſſus illius, qui ſummam
habet poteſtatem, & talem, cui reſiſti non
poteſt, reputatur inter caſus fortuitos inſo-
litos, de quibus non cenſetur facile cogita-
tum *Vrſil. ad Afflict. deciſ.* 54. *& alij plures re-*
lat. per Lancell. Gall. conſ. 22. *num.* 13. *Rauden.*
reſol. 25. *num.* 23. *Maſtrill. deciſ.* 299. *num.* 32.
& ſeqq. Hodier. ad Surd. deciſ. 94. *num.* 1.

111 Item maior, & magis inopinatus caſus
dicitur, qui, ex eo quod rarius contingere
ſolet, & magis inſolitus eſt *Alex. conſ.* 28. *nu.*
10. *lib.* 1. *Purpurat. conſ.* 466. *nu.* 30. ſed gene-
raliter in hoc quoque ſtandum erit Iudicis
112 arbitrio, quiſnam dicatur caſus maior ex-
preſſis *Rip. in dicto tit. de priuil. contr. cauſ. peſt.*
num. 79. & quis dicatur valde inſolitus, ita
vt non comprehendatur in generali promiſ-
ſione caſuum fortuitorum plenè *Caſtill. par.*
3. *cap.* 3. *num.* 95. *& ſeq. & ſignanter num.* 104.

Eis, quæ dicta ſunt de pacto, annecti poſ-
ſunt aliqua de Statuto, ſeu alia conſtitutio-
ne vel lege circa ipſam remiſſionem loquen-
113 te prout ſignanter eſt in Statu Eccleſiaſti-
co *Bulla ſa. mem. Clementis VIII.* quæ vulgò
dicitur *boni regiminis*, in qua §. 17. habetur.
,, In quocunque contractu locationis rerum
,, Vniuerſitatum apponendum eſſe pactum &
,, conditionem, ne Communitates teneantur
,, ad aliquam remiſſionem ex quocunque ino-
,, pinato, & inſolitiſſimo belli, incurſus mili-
,, tum, depopulationis agrorum, direptionis,
,, aut ſiccitatis, alluuionis, grandinis, tempe-
,, ſtatis, incendij, aut alio quouis maximè for-
,, tuito caſu, atque ex quouis capite, atque
,, etiam legitima, & vrgenti amiſſionis, aut
,, diminutionis fructuum, etiam omnium, vel
,, maioris partis, aut ſterilitatis, vel alia qua-
,, uis cauſa cogitabili, vel incogitabili ſint pror-
,, ſus immunes, nec ad id cogi poſſint, etiamſi
,, de iure tenerentur, ſed integrè ſemper re-
,, ſponſiones, & præſtationes, ſeu penſiones
,, annuæ abſque vlla diminutione per ipſos
,, Conductores eis ſolui debeant, & quamuis
,, pactum huiuſmodi forſan in contractibus o-
,, miſſum fuerit, nihilominus vigore præſen-
,, tium literarum tacite ineſſe ſubintelligi de-
,, bere, perindè, ac ſi inter contrahentes ex-
,, preſsè cautum, & conuentum fuiſſet. Hæc
114 ſunt verba præciſa præfatæ Conſtitutionis,

quæ

quæ referre placuit, quia inſeruire etiam
poterunt pro formula arctiſſimę renunciatio.
nis per pactum conueniendæ, prorſus exclu-
dentis remiſſionem cum importet conducto-
rem emiſſe iactum retis, vt dictum eſt ſupra
*num.67.*ſunt & alibi ſimiles leges,& ſignan-
ter in Hiſpanijs eſt *lex.2.tit.9. lib.9. noua col-
lect.Reg.* in qua habetur non eſſe faciendam
remiſſionem Gabellarijs etiā ex facto Regis.

Et quoad validitatem ſimilium Conſtitu-
115 tionum, ſiquidem quatenus non conti-
neant remiſſionem fieri non debere etiam in
caſu impedimenti procedentis ex facto lo-
catoris, de ea dubitari non poterit, dum
ſint factæ ab habente poteſtatem legis con-
dendæ, idque ea ratione quia ſecluſo facto
locatoris,quoad alia pericula conductor va-
let ſe eis voluntariè ſubijcere, & velle quo-
dammodo iactum retis emere, vt ſupra fir-
matum fuit, & dum contrahit, vbi viget ſi-
milis lex, cenſetur ſe illi ſubieciſſe, & ia-
ctum retis emiſſe*Caſtill.*qui alios citat *par.3.
cap.3.num.6.Cobell.ad dictam bull.bo.reg.cap.
48.nu.10.verſ.itaque dum Summus Pontifex.*

Aliqua forſan dubitatio eſſe poſſet de
Conſtitutione mandante non fieri remiſſio-
nem etiam in caſu impedimenti pręſtiti à lo-
catore, ex quo hoc eſt contra ſubſtantiam
locationis, & locator, qui impedit condu-
ctorem vti re locata,nedum dicitur in culpa,
ſed etiam in dolo, & proinde non poteſt per
pactum fieri, vt remiſſio non debeatur in di-
cto caſu, iuxta late tradita per *Caſtill. par.3.
cap.3. num.65. & ſeq.* vbi etiamſi pactum ſit
iuratum,& dictum fuit ſupra.

116 Cæterùm his non obſtantibus lex ita
promulgata, & vſu recepta erit attendenda,
& ſibi imputare debebit conductor, qui eam
ſciens contraxerit, dum enim lex diu ſerua-
ta fuit nedum vt lex, ſed & vt iuſtitia, &
formalis partium conuentio, ſeruari debet,
quia ſic cum conductoribus conuentum cen-
ſetur,vt dicit *Laſarte de decim.vendit.& per-
mut.cap.18.num.83.*cui licet acquieſcere nol-
le videatur *Azeued. in prædicta l.2. Hiſpana
num. 26.* & pro ratione ipſius legis ſolam
Principis voluntatem conſideret, tamen di-
ctum *Laſſar.*ſibi admodum placere dicit ad-
uerſus ipſum *Azeued.Caſtil.dicto cap.3.num.
60.ver.quapropter*, & ſequitur etiam *Gutier.
de gabell.quæſt.136.num.19.*

Id tamen clarum eſt pręfatas Conſtitutio-
nes eſſe iuris communis correctorias,etiamſi
loquantur de locatione rerum Fiſcalium,
117 quia etiam Fiſcus de iure communi tene-
tur remiſſionem facere*Boſſ.tit.de remiſſ.mer-
ced.conduc.num.116.& ſeqq.* & multo magis
118 vbi prohibent remiſsionem etiam ex fa-
cto locatoris,& proinde debebunt ſtricte in-
telligi,prout in ſpecie de *dicta l.2.tit.9.lib.9.
noua collect.Reg.*quod ſit iuris communis re-
gulis contraria omnino, & ideo mature, &
recte accipienda, eius ratione conſiderata,
adeout ſit potius interpretanda, vt vltra li-
mites, & terminos, in quibus loquitur non
trahatur mente illius impleta, & eiuſdem
diſpoſitione obſeruata, quanto minus fieri
poteſt, iuri communi derogetur, dicit *Ca-
ſtill.controu.iur.par.3.cap.3.nu.23.*Vnde qua-
119 tenus ſimilis Conſtitutio poſsit operari v-
num, & plura, ſumenda erit interpretatio,
vt vnum tantùm operetur, vt generaliter de
ſtatutis contra ius tradunt, *Gozad. conſ.19.
num.5.Grat.conſ.13.num.43.lib.2. Rot.coram
120 Burat.dec.22. num.9.*ſic vbi poteſt intelligi
vt locator non teneatur, quando præſtat im-
pedimentum, damna reficere, non debet
intelligi, vt neque teneatur mercedem re-
mittere ſicut de *dicta l.Hiſpana* ſenſit *Morla
in empor.par.1.tit.10.de loc.& conduc.num.23.
in fin.* quem refert *Caſtill.d.cap.3.num.46.*li-
cet ipſe poſtea oſtendat dictum intellectum
illi legi adaptari non poſſe, attentis eius
verbis.

Sic etiam vbi poſsint intelligi de impedi-
121 mento conductori præſtito, vel momenta-
neo, vel parum duraturo, non debent trahi
ad impedimentum perpetuum *Caſtill.eodem
cap.3.num.77.* & dum non loquuntur de in-
122 teritu totius rei vel partis, non erunt ad
illum caſum trahendæ,ex quo tunc non agi-
tur de remiſsione mercedis,ſed de extinctio-
ne,ſeu reſolutione contractus *Surd.conſ.400.
num.8.in fin.& nu.13. & 20.Rauden.reſol.29.
num.40. verſic. vndecimo & 41. & ſeq.* vbi ſi
123 Princeps impediat commercium, quia vi-
detur tolli ſubſtantia gabellæ locatæ *Menoc.
conſ.671. num.6. verſ.reſpondetur & ſeqq.* in
124 nihilo refragantibus verbis vniuerſalibus
quia ampliant numerum caſuum,ſed reſtrin-
guntur ad ſpeciem expreſſam *Felin. in c.ſe-
des num.5.ver.intellige tertio de reſcriptis*, &
in terminis *d.Bullæ Boni Reg.*in hoc ſtatu Ec-
cleſiæ vigentis, & ampliſsime remiſsionem
mercedis prohibentis,vt patet ex eius verbis
relatis ſupra *num. 113.* quod non compre-
hendat caſum iſtum damni accidentis in ſub-
ſtantia rei, pluries reſolutum teſtatur *Cobel.
ad eam cap.48.num.31.& nouiſſime D.meus de
Luca diſc.6.num.5.hoc tit.de locat.* quando au-
tem dicatur damnum in ſubſtantia rei & quā-
tum ſufficiat,dixi in *cap 47. num.18. & ſeqq.*
& applicari etiam poſſunt aliæ limitationes,
& declarationes ſupra traditæ in terminis
125 conuentionis, & pacti, nam valet argu-
mentum à pacto ad ſtatutum, & è contra,

*Gratian.diſc.*348.*num.*28.cum alijs cumulatis per *Barboſ. in ſuis locis argument. loc.*105. *num.*1.*&* 2.& ſi quis plura cupiat in ſpecie de dictis Conſtitutionibus,adeat*Caſtillum dicto cap.*3.*à num.*23.*par.*3.& alios per eum relatos,& *Cobell.ad Bul.boni regim.d.c.*48.

Illud tamen non omittendum videtur, quod verba ſimilium conſtitutionum quantumnis ampla ſint,tamen recipere ſemper ſo-
126 lent interpretationem illam reſtrictiuam, ne quis indebite damnum patiatur, vt probat text.in *l.* 2. & ibi notant *Bart. & Salic.C. de noxal. act. Socin.Sen. conſ.*44.*num.*10.*lib.*1. & alijs adductis firmat *Caſtill. contr.par.*3.
127 *cap.*3.*num.*70. Vnde quamuis iuxta earum rigorem remiſsio non eſſet facienda, tamen ſtante enormiſsima læſione conductoris facienda erit ex æquitate, vt probauit *Menoc. conſ.*671.*num.*19.*& ſeq.*

Poſtremo vnum,obiter tamen,& loquendo verbis præciſis *Peregrini in conſ.*98. *num.* 11.*&* 12. *lib.*5. hic attingere decreui. Pone
,, tempore locationis pretia frumenti & vini
,, erant mediocria, contigit quod ob caſum
,, grandinis, ſiccitatis inſolitæ, aut frigoris in-
,, conſueti frumentum, & vinum creuerit in
128 pretio extraordinario, locator ex pacto
,, non tenetur ad reſtaurum : quia ſic conuen-
,, tum, Quæro an conductor ſub penſione fru-
,, menti, & vini teneatur ad pretium frumen-
,, ti nimis ex cariſtia auctum; an ad pretium
,, commune temporis contractus locationis.
,, Reſpon. ad tempus contractæ locationis re-
,, ſpiciendum eſſe ſicuti *Bart. ſenſit in l. cotem*
,, 11.*§.qui maximos ff.de public.ſub num.*9.*verſ.*
,, *item habito*,ſeu ita dico arguendo ab emptore
,, fructuum decem annorum ad conductorem,
,, propter ſimilitudinem horum contractuum
,, ad *Bart.in diſput.publicanus num.*13.
129 Secundo quia & e conuerſo locator in
,, caſu damni non reſtaurat conductorem pro
,, pretio fructuum damnificatorum, ſed remit-
,, tit mercedem,vt in damno non verſetur,non
,, vt lucretur *d.l.ſi vno §.vbicunque ex communi*
,, *Pariſ.conſ.*38.*nu.*12.*lib.*1. *Surd.conſ.*34.*n* 36.
,, ergo & e contra ſic vt locator non lucretur
,, in perniciem conductoris ex propria natura
,, correlationis *ad l.fin.ff.de acceptilat. & l.fin.C.*
,, *de indicta vid.toll.vbi latiſſime Iaſ* & ne con-
,, ductor duplici damno conteratur ad text. in
,, *l.nauis onuſtæ §.cum autem ff.ad l.Rhod.*
130 Hæc *Peregrin.*Et licet alij velint attendi pretium de menſe Augusti *Neuizan.conſ.*90. *num.*23.*Burſat.conſ.*11.*num.*33.*in fin.Menoc. recuper.remed.*15.*num.*599. & doctrina *Bart.* primo loco per eum allegata non multum faciat, quia loquitur ad effectum dignoſcendi an contractus fuerit læſiuus, & ideo non mirum, ſi attendendum tempus ipſius contractus, vt *Bart.* dicit, tamen ab eius opinione non eſſet facile recedendum propter æquitatem, quæ in ea viget, iuxta ſecundam rationem ab ipſo *Peregrin.* adductam, aut etiam quia conductor agit de damno vitando, & locator de lucro captando cum conductoris iactura, ac ideo pro ipſo conductore ſumi debet omnis interpretatio, iuxta ſuperius dicta.

De remiſſione mercedis operarum.

S V M M A R I V M.

1 *Operarum conductor operas conſequi non valens, non tenetur ad mercedem.*
2 *Lim. ſi culpa ſua non perceperit.*
3 *Ampl. limitationem procedere, tam in operibus, quæ in probitate virtutis conſiſtunt, quam in conſiſtentibus in labore.*
4 *Legatum ſub conditione ad vtilitatem filiorum oppoſito, conditione per mortem filiorum deficiente, non debetur.*
5 *Conditio vbi adeſt attenditur ſolum. an ea extiterit.*
6 *Labor, & pecunia diuiſionem patiuntur in legato, non in contractu.*
7 *Merces operarum conuento debetur, dummodo non ſtet per promittentem operas præſtare.*
8 *Declara procedere non ſolum ſi impediatur culpa conductoris, ſed etiam ſi impediatur caſu ex parte eiuſdem conductoris eueniente, ſecus autem ſi caſus euenerit ex parte locatoris, ſiue eueniat in perſona, ſiue in Inſtrumentis.*
9 *Naui deperdita non debetur Nautæ merces, pro deportatione promiſſa.*
10 *Merces pro deportatione Mancipiorum promiſſa, mortis mancipiis, debetur.*
11 *Operarum merces, ſeu ſalarium conuentum, mortuo illos præſtare debente, non eſt ſoluenda, ſecus autem mortuo eo, cui præſtari debebant.*
12 *Famulis infirmis, & ſeruire non valentibus, debetur ſolarium.*
13 *Contrarium eſt verius.*
14 *Decl. primam procedere ſtante conſuetudine.*
15 *Operarum mercedem non deberi impedito ex parte ſua, procedit in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis quæ conſiſtunt præcipue in probitate virtutis.*
16 *Operarum virtutis ſalarium tranſmittitur ad hæredes, mortuo illo qui eas præſtare debebat ante tempus finitum.*
17 *Aduocati opera non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis.*
18 *Doctorum opera ſiue in legendo, ſiue in iudicando, ſiue in iudicibus aſſiſtendo, non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis.*
19 *Artium liberalium opera, conſiſtunt in probitate virtutis, non in ſolo labore.*
Grammaticorum, & Rhetorum opera conſiſtunt in virtute.
20 *Medicorum opera conſiſtunt in probitate virtutis.*
21 *Officialium magnorum opera conſiſtunt in virtute, & quorum.*
22 *Proxenetorum opera conſiſtunt in labore, & idem de ſimilibus.*

23 *Ope-*

23 *Operarum, quæ in virtute conſiſtunt ſalarium, vt debeatur impedito, neceſſaria ſunt quinque requiſita.*

24 *Primum, requiſitum eſt, vt impedimentum ſit breue, & an hoc ſit neceſſarium.*

25 *Secundum requiſitum eſt, vt praſtare debens operas, ſit in loco vbi praſtanda ſunt, vel abſit cum licentia.*

26 *Decl. ſufficere, quod legitime abeſſet antequam impeditus eſſet.*

27 *Decl. ſecundo etiam excuſare ſi abſit propter neceſſitatem.*

28 *Tertium requiſitũ eſt quod impedimentum ſit caſuale, & verum non autem procuratum, vel ſimulatum.*

29 *Decl. non dici procuratam infirmitatem ad hunc effectum, etiamſi culpa ſua euenerit.*

30 *Quartum requiſitum eſt, quod impedimentum vere impediat.*

31 *Impedimentum quando ſit tale ſtandum arbitrio Iudicis.*

32 *Quintum requiſitum eſt, quod impeditus ante operas praſtaret.*

33 *Diſtributiones quotidiana percipiuntur ab infirmis ſi ante infirmitatem ad Chorum accedebant, alias ſecus.*

34 *Operarum merces non debetur impedito, ſi eo tempore mercedem ab alio acceperit.*

35 *Ampl. ſufficere, vt alteri operas ſuas locauerit, licet mercedem non acceperit.*

36 *Ampl. 2. vt ſufficiat potuiſſe locare, & noluiſſe.*

37. *Ampl. 3. ſi locauit pro minori ſumma.*

38 *Operarum merces ſi promiſſa fuerit conditionaliter quatenus opera praſtentur, non debetur impedito operari, etiamſi impedimentum veniat ex parte conductoris.*

39 *Ampl nõ ſolum ſtante conditione expreſſa, ſed etiamſi tacita.*

40 *Periculum in opere euenient vitio ſoli, non cedit damno conductoris operis.*

41 *Nautæ debetur merces deportationis, etiamſi deportatus moriatur, ſi promiſſa pro impoſitione in Naui, ſecus ſi promiſſa pro deportatione.*

42 *Conditione ſtante in promiſſione mercedis, nihil aliud attenditur, quam ſi conditio venerit, vel ne.*

43 *Salarium ſi non ſit promiſſum ſimpliciter, ſed intuitu laborum hoc ſufficit, vt non debeatur impedito, etiamſi impedimentum veniat ex parte promittentis.*

44 *Operarum, quæ in labore conſiſtunt, locatione, merces ſemper cenſetur promiſſa intuitu ipſarum operarum, & cum tacita conditione ſi praſtentur.*

45 *Operarum conductor repellit petentem mercedes exceptione non adimplementi, ſi eas praſtare non cœperit*

46 *Operarum locator ſi non cœpit eas praſtare repellitur abſolute à petitione mercedis.*

47 *Oblatio verbalis ſtante tacita, vel expreſſa partis recuſatione ſufficit.*

48 *Oblatio non eſt neceſſaria quando certo conſtat partem recuſaturam recipere.*

49 *Oblatio non ſufficit quando pars habet iuſtam cauſam recuſandi.*

50 *Operarum merces debetur etiam ei, qui non incepit illas praſtare ſi non potuit tuto, & ſine verecundia.*

51 *Operarum locator ſi cœperit eas praſtare, & poſtea fuerit impeditus non repellitur exceptione non adimplementi, ſed neceſſe eſt petere remiſſionem mercedis.*

52 *Locator operarum poſtquam cœpit eas praſtare, ſufficit per eum non ſtetiſſe quin continuauerit.*

53 *Decl. vt ſi adſit conditio expreſſa in promiſſione mercedis ſi opera praſtentur, neceſſe ſit ſtetiſſe per conductore quin continuaretur praſtatio.*

54 *Et ſtetiſſe per conductorem dicitur ſi adimplendum erat ex pecunia ab eo ſoluenda, & ipſe eam non dederit.*

55 *Et ceſſante dicta conditione expreſſa ſufficit ſtetiſſe per caſum euenientem in perſona conductoris, vel in re, in qua praſtanda erant.*

56 *Salarium non debetur ei, per quem non ſtetit inſeruire officiali remoto ab officio ante finitum tempus.*

57 L. diem functo 4. ff. de offic. aſſeſſor. eſt obſcura, *& quomodo intelligatur.*

58 *Salarium Legati, vel eius comitum ſi remoueatur ante tempus non debetur propter culpam, quæ ſupponitur in remoto.*

59 *Comites legati intelliguntur eius aſſeſſores.*

60 *Culpa qua remouetur Legatus ante tempus aſcribitur etiam eius aſſeſſoribus.*

61 *Aſſeſſor praſumitur in culpa erroris à Iudice commiſſi.*

62 *Salarium non debetur impedito ſi impedimentum prouenint ex culpa ſua vera, vel praſumpta.*

63 *Officiali amoto ante tempus ab officio, ſine culpa, debetur ſalarium.*

64 *Merces operarum vbi non debetur ex quo non fuerint praſtita intelligitur pro ea rata pro qua praſtita nõ fuerunt.*

65 *Nauta pereunte Naui in itinere, debetur merces pro rata.*

66 *Contrarium, quod debeat eam reſtituere.*

67 *Declara hoc contrarium procedere ſi Nauis perierit ante diſceſſum.*

68 *Decl. 2. vt debeatur merces pro rata, ſi conuenta pro impoſitione in naui ſecus ſi pro traſportatione ad certum locum.*

69 *Subdecl vt merces conuenta pro impoſitione in naui debeatur pro rata ſi facta locatio, ſecus ſi facta venditio loci nauis, quia tunc debetur in totum.*

70 *Subdecl. 2. quod dictum eſt non deberi aliquid vbi merces promiſſa ſit pro aſportatione, non procedere ſi vtilitas conductori allata ſit.*

71 *Subdecl. 3. quod dicitur mercedem deberi pro rata operarum, intelligi pro rata vtilitatis allata conductori.*

72 *Remiſſio mercedis operarum fit in operibus qua conſiſtunt in labore, non in eis, qua conſiſtunt in virtute, quia pro eis debetur totum ſalarium etiam impedito.*

73 *Decl. vt ſi ſalarium ſit annuum debeatur tantum pro anno capto.*

74 *Secus ſi ſit conſtitutum in vnica ſolutione.*

75 *Idem dic ſi ſit vnicum factum.*

76 *Idem ſi agatur de officio maiori, quod in ſola dignitate conſiſtat, non in labore.*

77 *Decl. vt quatenus ſalarium ſit partim pro labore, & partim pro virtute vnaqueque pars iudicanda ſit cum ſuis regulis.*

78 *Et vbi ſit inſeparabile, & non appareat quid principaliter conſideratum fuerit, praualere debebit qualitas ſcientia.*

79 *Salarium officialis mortui, licet de iure debeatur haredibus etiam pro tempore decurſo poſt mortem, tamen ſecus eſt de conſuetudine plurium locorum.*

80 *Conſuetudo circa ſolutionem ſalarij, multum attenditur.*

81 *Salarium remoti ab officio culpa ſua, nõ debetur etiam pro tempore quo inſeruiuit.*

82 *Contrarium eſt verius.*

83 *Decl. primam p. cedere ſpecialiter in Cuſtodibus publici Aerarij.*
84 *Decl. 2. primam procedere in operis indiuiduis, quando deductum conſeruit. vniformiter totum officium.*
85 *Decl. 3. vt ſi ex culpa, vel negligentia officialis reſultet domino damnum, poterit ad ratam damni reſtingere ſalarium.*
86 *Salarium diminuto labore, minui debet.*
87 *Famulus receptus ad inſeruiendum tribus Scholaribus, ſi duo diſcedunt, non petit idem ſalarium à remanente.*
88 *Ampl. etiamſi fuerit admiſſus ad inſeruiendum cum expreſſa conditione de certo ſalario.*
89 *Contrarium tenent alij.*
90 *Diſting. vt ſi promiſſum ſit ſalarium certum cum conditione ſeruiendi tribus, tunc debeat minui, ſecus ſi promiſſum ſimpliciter.*
91 *Decl. poſſe peti totum promiſſum ſimpliciter ſi promiſſum ab vno tantum, ſecus ſi à tribus, quia intelligitur pro rata.*
92 *Salarium minuto labore minui debet in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis, quæ conſiſtunt in probitate virtutis.*
93 *Declara non deberi totum ſalarium diminuto labore, ſi officium diuidatur in duo.*
94 *Beneficium, ſeu Præbenda duobus auctoritate Apoſtolica collata vterque medietatem fructuum percipiet.*
95 *Famulus plurium Scholarium ſi aliqui diſcedant non debet habere minus ſalarium, ſi idem labor eſt in ſeruiendo vnico remanente.*
96 *Legatum annuum relictum pro cura præſtanda negotijs plurium filiorum, omnibus filijs defunctis præter vnum, qui ſit hæres omnium, itaut idem labor legatario ſuperſit, non erit ei minuenda annua præſtatio.*
97 *Conductus ad negotium intra certum tempus peragendum illo citius perfecte peracto mercedem conuentam integre conſequitur.*
98 *Iter facere debens ſi faciat vna die quantum debebat in duobus mercedem pro vtroque recipit.*
99 *Minuto labore minuenda merces, & circa quantitatem ſtandum eſt Iudicis arbitrio.*
100 *Declara procedere ſi ſalarium non ſit taxatum ex pacto, quia tunc recurrendum ad pactum.*
101 *Subdeclara non ſufficere pactum circa ſalarium totum ſi non appareat rata diminutionis laborum.*
102 *Salarium ob operas non præſtitas non minuitur ſi pro præſtitis habeantur.*
103 *Legatum Scholari factum ſi in ſtudio permanſerit debetur etiamſi tempore vacationis ad domum redeat.*
104 *Abſens Reipublicæ cauſa habetur pro præſente.*
105 *Abſens cauſa ſtudij habetur pro præſente.*
106 *Declara haberi pro præſentibus, ſed non liberari ab onere.*
107 *Abſens cauſa ſtudij percipit fructus Beneficij, ſed non diſtributiones quotidianas.*
108 *Operarum merces ſi ſoluta vbi ſoluenda non erat poterit repeti.*

CAPVT L.

LIcet, quæ dicta ſunt in præcedentibus capitulis de remiſſione mercedis, poſſint, vt plurimum applicari etiam mercedi operarum, tamen, quia DD. & ipſæ leges de ea in hoc propoſito diſtincte locutæ ſunt, ac etiam diuerſis terminis vſæ; ideo, & nos aliquid hic ſeparatim dicemus. Sicut autem in locatione rerum ſi conductor non poteſt percipere fructus, vel aliam commoditatem, cuius intuitu mercedem promiſit, mercedem ipſam ſoluere non tenetur, ſed facienda eius remiſſio, iuxta firmata in *præcedentibus cap*, ita & in locatione perſonæ, ſeu operarum, ſi non poſſit conductor percipe-
1 re operas, pro quibus mercedem promiſit, vtique non tenebitur illam ſoluere, vt notatur *in l. Seio 10, in princ. ff. de ann. legat*, & firmat *Negueról. alleg. 8. num. 7. Maſtrill. de Magiſt. lib. 1. cap. 21. n. 36. Rota coram Zarate deciſ. 14. num. 4. & ſeq.*

At ſicut conductor rerum, non poteſt obtinere remiſſionem mercedis, ſi culpa, vel negligentia ſua fructus, ſeu aliam commoditatem rei non percepit, vti ſi agrum colere, & ſeminare omiſerit, ita & conductor operarum eadem ratione excluderur à re-
2 miſſione mercedis, ita vt ſatis ſit per locatorem non ſtetiſſe, quo minus operas ſuas præſtaret, ad hoc vt merces ei promiſſa debeatur, vt ſunt text. expreſſi *in l. ſed addes 31. §. fin. & in l. qui operas 41. ff. locati*.

Et licet aliqui velint hoc reſtringere ad operas in probitate virtutis conſiſtentes, ne-
3 gantes procedere, quoad operas conſiſtentes in labore; Tamen, quia dicta iura indiſtincte loquuntur, merito alij dictam reſtrictionem reijciunt, vt ſignanter *Cagnol. in l. diem functo 4. num. 85. ff. de offic. aſſeſſ.* & ibidem *Iacob. de Nigr. num. 28.* & plene alijs adductis *Rot. in vna Vrbinaten. Salarij coram Reuerendiſſimo Albergato relata per extenſum à D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 23. num. 30. & ſeqq.* & in eiſdem terminis firmauit etiam coram *Caualer. dec. 503. num. 1.*

Nec obſtat text. *in l. Seio 10. in princ. ff.*
4 *de ann. legat.* in qua præcipuè fundatur opinio contraria, quia ibi agitur de legato annuo relicto ſub conditione, ſi legatarius voluerit interuenire negotijs filiorum teſtatricis, quæ conditio fuit appoſita ad vtilitatem filiorum, vt notat ibi *gloſ. in ver. vincptis*; vnde nil mirum ſi ex eo, quod propter mortem duorum ex filijs, conditio non potuit amplius adimpleri, & vtilitas filiorum contemplata ceſſauit, ceſſare etiam debuerit pro rata illorum legatum, quia vbi adeſt
5 conditio attenditur ſolum, an ea extiterit *Natt. conſ. 452. num. 10.* & dicam infra.

Et quamuis aliqui inſiſtant dicendo rationem illam, qua dicta *l. Seio.* vtitur, quod
6 tam labor, quam pecunia diuiſionem patiatur,

tur, eſſe generalem, & ideo omni caſui ap-
plicabilem, tamen contrarium, quod imo
ſit ſpecialis in caſu illo, reſpondet *Iacob. de
Nigr. in d. l. diem functo num. 30. verſ. vnde
ad illam in fin.* & rationem ſpecialitatis, &
differentiæ inter caſum legati, de quo in
d. l. Scio, & caſum mercedis promiſſæ per
contractum, tradunt ante eum *Bart. in l. 1.
§. Diuus num. 4. ff. de var. & extraord. co-
gnit. & Cagn. in d. l. diem functo num. 158.
poſt princ. ver. ad textum ff. de offic. aſſeſſ.*

7 Retenta igitur dicta opinione fauorabili
locatoribus dictarum operarum, vt ſcilicet
eis debeatur merces operibus non præſtitis,
ſi per ipſos non ſtetit, quominus illas præ-
ſtarent, talis opinio plures patitur declara-
tiones: & prima declaratio eſt, vt dicatur
non ſtare per locatorem, quin præſtet ope-
ras ſuas ad hunc effectum, non ſolùm ſi cul-
pa conductoris eas præſtare impediatur,
8 quod eſt clarum, ſed etiam ſi impediatur
caſu, ex parte ipſius conductoris operas re-
cipere debentis eueniente, ſiue caſus acci-
derit in eius perſona, ſiue in rebus, circa
quas operæ verſari debebant, ſecus autem
econtra, ſi acciderit ex parte locatoris ope-
ras præſtare debentis, & ſiue acciderit in
eius perſona, ſiue in eius inſtrumentis, cum
quibus operari debebat, quia tunc merce-
dis remiſſio fieri debet *Bart. in l. ex conducto
16. §. item cum quidam numer. 4. & ibidem
Caſtr. ff. loc. D. Lanfranc. Zacch. de Salar.*
9 *quæſt. 22. num. 16.* exemplum eſt caſus ac-
cidentis in rebus, ſi quis locauerit operas
ſuas in deportando mancipia cum naui, ſi
enim nauis deperdatur, qui eſt caſus eueni-
ens in re locatoris, non debebitur merces
l. ſi vno 17. §. item cum quidam ff. loc. quod
§. item cum quidam aliqui legunt *in l. ex con-*
10 *ducto 16. ff. eodem*. Si autem mancipia in
itinere moriantur, qui eſt caſus eueniens in
re conductoris, merces debebitur, niſi aliud
actum ſit *l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iactu*
vbi DD. & præcipuè *Pet. Pechius ſub num.
4.* inquit, applicari dictam regulam, per me
non ſtetit, *Stracca de Nauib. par. 3. num. 17.*
quem ſequitur *Valaſc. conſul. 75. num. 11.*
11 & exemplum caſus euenientis in perſona
eſt, vbi conductæ operæ in ſibi ſeruiendo,
ſi eueniat caſus mortis locatoris, merces
amplius non debebitur, ſecus autem ſi eue-
niat caſus mortis conductoris, cui ſeruien-
dum erat, vt diſtinguit, & communem di-
cit *Cagnol. in d. l. diem functo num. 87. ff. de
offic. aſſeſſor.*

Et hinc eſt, quod licet aliqui velint, quod
12 famulis etiam vilibus debeatur ſalarium
tempore, quo propter infirmitatem operas
ſuas in ſeruiendo preſtare non valent, vt ſi-
gnanter *gloſ. in l. arboribus* [illegible] *ægrotante ff.
de vſufr. Barbat. in cap. propter ſterilitatem
num. 25. de locat. Coler. de proceſſ. execut. par.
1. cap. 9. num. 60. verſ. contraria.* tamen con-
13 trarium eſt verius, vt probat poſt alios *Co-
uarr. var. lib. 3. cap. 13. ſub num. 8.* & eſt com-
munis opinio, vt teſtatur *Viuius opin. 275.
ad fin. & Coler. de alim. lib. 1. cap. 13. num.
44.* & eſſe magis communem, & veriorem
dicit etiam, & diſputato articulo ad partes,
optimè probat *D. Lanfranc. Zacch. de Salar.*
14 *quæſt. 19. à num. 10.* niſi forte adeſſet in
regione conſuetudo illud præſtandi, quia
tunc intrat præſumptio, quod qui famulum
recipit, iuxta eam contrahere voluerit, vt
alibi dictum eſt, & in his terminis firmat
ibidem *D. Lanfr. num. 30.*

Verùm dicta concluſio, quod ſi impedi-
15 mentum accidat ex parte locatoris merces
ſit remittenda, ſeu non debeatur, procedit
in operibus, quæ in labore præcipue con-
ſiſtunt, non autem in alijs, quæ conſiſtunt,
præcipuè in probitate virtutis, iſtæ enim de-
bentur regulariter, quamuis ipſe, qui eas
præſtare debet, impediatur *Bart. in l. 1. §.
diuus num. 5. & 7. ff. de var. & extraord. co-
gnit.* & alijs adductis *Maſtrill. de magiſtr. lib.
1. cap. 21. num. 39.* & de impedito præſtare
ſimiles operas per infirmitatem, quod ad-
huc conſequi debeat ſalarium pleniſſimè
alijs adductis firmat *D. Lanfr. Zacch. de Sa-
lar. quæſt. 19. num. 5. & ſeq.* & quod ſi eue-
16 niat caſus, quo ſimiles operas præſtare de-
bens decedat, tranſmittat ius petendi ſala-
rium integrũ, pro quo fuerat conductus, ad
hæredes *l. poſt duos 15. C. de aduoc. diu. iud.*
& tradunt *Cagnol. in l. diem functo num. 218.*
vbi de communi *ff. de offic. aſſeſſ. Ceph. conſ.
70. num. 4. & ſeq. per tot. & conſ. 71. pariter
per tot.* vbi *num. 13.* voluit procedere quam-
uis promiſſæ eſſent libræ tercentum ſingulis
annis pro tempore, quo ſeruierit, vt adhuc
ſufficiat annum de tempore mortis fuiſſe cę-
prum *Surd. conſ. 42. num. 7. Maſtrill. de Ma-
giſtr. lib. 1. cap. 21. n. 48. & ſeqq. vſq. ad 51.*
vbi tamen in fine dicit non obſeruari, quoad
officiales Regni, & plurium locorum.

Sunt autem iſtæ perſonæ, quarum operæ
17 potius in probitate virtutis, quàm in labo-
re conſiſtunt, ſine dubio Aduocati, vt eſt
text. in l. qui operas ff. loc. & in d. l. poſt duos
18 *C. de Aduoc. diu. iud.* item & alij legum Do-
ctores operas ſuas ſiue in legendo, ſiue in
iudicando, aut iudicibus aſſiſtendo præſtan-
tes, ad text. cum ibi notatis per DD. *in l.
diem functa 4. ff. de off. aſſeſſ. & in l. diem
functo ff. loc. Cephal. conſ. 70. nu. 4. poſt med.*

Sur-

Sardus conſ. 42. *num.* 3. Sunt, & profeſſo-
19 res artium liberalium, vt Grammatici, &
Rhetores, vt per *Syluan. conſ.* 28. *num.* 15.
20 *&* 17. ſunt & medici, vt late probat *Ceph.*
conſ. 70. *&* 71. *fere per tot. Medic. in tract.*
mort omnia ſolui part. 3. *num.* 26. *ver. tertio*
amplia. V in. opin. 201. *num.* 4. ſunt & officia-
21 les magni, & conſpicui vti Ambaſciatores
de quibus plene *D. Lanfr. Zacch. de Salar.*
quaſt. 19. *num.* 7. *& quaſt.* 53. *nu.* 34. item
& Prætores *Ceph. conſ.* 70. *num.* 4. *poſt med.*
Præſides, Præfecti, & domeſtici Principis,
quorum officium dignitatem principaliter
habet, vt docuit *Bart. in l.* 1. *§. diuus num.*
5. *in fin. ff. de var. & extraord. cognit.* ſecus
22 autem eſt in Proxenetis *Stracc. de Proxenet.*
part. 1. *vltima partis princip. num.* 13. & in
ſtipendiarijs, alijſque ſimilibus, vt docet
Bart. in dicta l. 1. *§. diuus num.* 5. *verſ. pro*
baram.

Verum, vt hoc procedat, quod debea-
23 tur merces, ſeu ſalarium operarum, quæ
in probitate virtutis conſiſtunt, impedito
eas præſtare, neceſſaria eſſe copulatiue quin
que requiſita, late probat *D. Lanfr. in dict.*
quaſt. 19. *num.* 31. *& ſeqq.* quorum primum
24 eſt, vt impedimentum, puta infirmitatis,
non ſit diuturnum, quod tamen ſi genera-
liter loquamur, non tranſit ſine aliqua dif-
ficultate, dum, vt mox probatum fuit, de-
betur etiam in caſu mortis, quæ ne dum
diuturnum, ſed perpetuum impedimentum
præſtat; vnde reſtringendum erit tale requi-
ſitum ad officiales Regni, de quibus lo-
quuntur *Reg. Conſtan. & Danza* in locis per
ipſum *D. Lanfranc.* ibi allegatis. Secun-
25 dum eſt, vt dictas operas præſtare debens
permaneat in loco, in quo præſtandæ ſunt
vel abſit cum licentia, de quo latius videa-
dus ipſe *D. Lanfr. in quaſt. ſubſequenti* 20.
vbi ex profeſſo diſcutit: an & quando ab-
26 ſens conſequatur ſalarium, ſignanter autem
aduertendum eſt, quod ſi agatur de eo qui
eſſet abſens ante impedimentum ſufficit,
quod legitime abeſſet, ad hoc vt ſi superue-
nerit ei impedimentum, per quod accedere
non valeat, mercedem conſequi debeat, vt
probant tradita per *Barboſ. de Epiſc. alleg.* 53.
num. 107. *in fin. & Caſtropal. tract.* 7. *diſp.* 3.
punct. 9. *§.* 1. *num.* 6. ſi autem agatur de ſe
27 abſentante poſt impedimentum ſine licen-
tia excuſabitur à neceſſitate, puta ſi aliter
ſalutem recuperare non poſſet *ad text. in cap.*
ad audientiam, & in cap. relatum de Cleric.
non reſid. cum ibi notat *per Abbat. & Imol.*
& alios relatos *per Maſtrill. de Magiſtr. lib.*
1. *cap.* 21. *num.* 55. Tertium requiſitum eſt,
28 vt impedimentum ſit caſuale, & verum,
29 non autem procuratum, vel ſimulatum,
quod planum eſt, ſed non ſufficeret in im-
pedimento infirmitatis, quod culpa ſua in
eam incidiſſet *Couar. var. lib.* 3. *cap.* 13. *nu.*
8. *verſ. ſeptimo quotidiana,* vbi reddit ratio-
nem, quia adhuc tale impedimentum non
eſt à iure, nec ab homine, ſed à Deo *Timot.*
de Timot. reſp. 7. *num.* 25. *Barboſ. de Epiſc.*
alleg. 53. *num.* 168. *Monet. de diſtribut. part.*
2. *quaſt.* 6. *num.* 11. *ver. ampliatur* 5. quar-
30 tum, quod impedimentum ſit tale, quod
vere impediat, puta infirmitas ſit grauis, non
autem ita leuis, vt non impediat, & an ſit
31 talis ſtandum erit peritis in arte, & aduer-
tendum quod impedimentum vere impe-
diens, ex quo in ſe eſt tale, ſi poteſt ab im-
pedito remoueri, quia impeditus non dici-
tur, qui impedimentum remouere poteſt
Menoc. conſ. 110. *num.* 116. *D. Lanfr. Zacch.*
de Salar. quaſt. 22. *num.* 13. *Rot. cor. Verall.*
32 *deciſ.* 72. *num.* 7. *part.* 2. Quintum denique,
vt impeditus ante impedimentum officium
actu exerceret, ſeu operas præſtaret, alias
enim ſi etiam ceſſante impedimento ipſe ſe
reddebat indignum mercede, impedimen-
tum ſuperueniens non poteſt eum dignum
33 reddere, quod procedit etiam in diſtribu-
tionibus quotidianis, debentur enim non
valenti propter infirmitatem ad Chorum
accedere, & inſeruire, ſi ante infirmitatem
accedebat, & inſeruiebat, alias ſecus *Couar.*
variar. lib. 3. *cap.* 13. *num.* 8. *verſ. ſexto*
Gutier. canon. quaſt. lib. 1. *cap.* 1. *num.* 139.
verſ. attamen hoc. Monet. de diſtrib. part. 2.
quaſt. 6. *num.* 21. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. al-*
leg. 53. *num.* 167. & licet contrarios referat
& eorum opinionem probabilem dicat, ta-
men iſtam eſſe communem, & ab ea non
recedit *Caſtropal. oper. mor. tractat.* 7. *diſp.*
3. *punct.* 9. *§.* 1. *num.* 5.

Secunda declaratio eſt, vt non debeatur
34 merces, ſi impeditus præſtare operas con-
ductori, pro illo tempore, ſeu illis operibus,
quas locauerat, ab alio mercedem accepe-
rit, tunc enim eam non poterit petere à pri-
mo conductore, quæ limitatio habetur ex-
preſſe *in d. l. ſed addes* 21 *§. fin.* ibi *Si eodem*
anno ab alio mercedes non acceperit ff. loc. &
35 ampliatur hæc limitatio, vt procedat dum-
modo alteri locauerit eaſdem operas, licet
mercedes actualiter non acceperit, vt pro-
bat *text. in l. diem functo* 4. *ff. de off. aſſeſſ.*
quæ in hac parte eſt repetita *in l. diem fun-*
cto 22. *ff. loc.* ibi *modo ſi non comites poſtea cũ*
alijs eodem tempore fuerint & late tradit *Surd.*
conſ. 42. *num.* 15. *&* 16. imo & fortius, quod
36 ſufficiat impeditum potuiſſe alteri locare,
& noluiſſe poſt *Io: ſenſit gloſ. in d. l. diem fun-*
cto ff.

cto ff. de offic. Aſſeſſ. & ibidem *Cagnol. num.* 28. & alii communiter, vt teſtatur *Iac. de Nigr. num.* 15. *ver. aliam rationem Caroc. tit. de remiſſ. merced. quaeſt.* 8. *num.* 213. *ver. li-*
37 *mita* 3. & quamuis inſeruierit pro minori ſumma, *idem de Nigr. ibid. num.* 16.

Tertia declaratio eſt ſi promiſſio merce-
38 dis fuerit conditionaliter facta, quatenus operae praeſtarentur, tunc etiamſi impediatur locator per caſum euenientem in perſonam conductoris, vel rem, circa quam praeſtandae erant operae, adhuc non debebitur merces, vt apertè probat text. in *d. l. Seio* 10. *ff. de ann. legat.* Idque procedit non ſolùm ſi
39 adſit conditio expreſſa, vt in *d. l. Seio*, ſed etiam vbicumque apparet ex verbis id actū, vt merces ſoluatur, ſi operae praeſtentur, vt in dicto exemplo locationis operarum pro tranſuehendis mancipijs habetur in *d. l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iact.* vbi ponitur caſus, ſi vehenda mancipia conduxiſti, & reſoluitur, quod pro eo mancipio, quod in itinere mortuum eſt, merces tibi non debetur: Vnde videbatur argui poſſe, quod ſi mercenarius non ſteterit in terminis locationis operarum, ſed opus conduxerit, iuxta diſtinctionem horum terminorum de qua in *cap.* 1. cenſeatur merces promiſſa, ſi tradat opus perfectum, ſed contrarium probatur per text. in *l. fin ff. loc.* vbi ſi riuum faciendum conduxiſti:
40 Paulus dicit, quod ſi ſoli vitio corrumpatur, non tuum periculum eſt, ſed locatoris, quare veritas eſt, quod non ſufficiat opus conductum fuiſſe, ſed vt idem Paulus in *d. l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iact.* declarat, quae-
41 ritur, quid actum, vtrum pro ijs qui impoſiti, an pro ijs qui deportati eſſent, merces daretur, vt primo caſu debeatur merces etiā pro mortuo, non ſecundo, prout etiam aduertunt *Signorol. conſ.* 195. *num.* 5. & 6. *Stracc. de naui. par.* 3. *n.* 19 & *Valaſc. conſult.* 75. *n.* 11.

Stante autem conditione tacita vel expreſſa, quod tunc non debeatur merces, ex quacumque parte accidat impedimentum, eſt ra-
42 tio, quia vbi promiſſio eſt conditionalis, non attenditur niſi euentus conditionis, & ideo non debet haberi ratio, an caſus impedimenti euenerit in perſona locatoris, vel potius in perſona conductoris *Natt.* qui plenè firmat *conſ.* 452. *num.* 10. *Gaill. obſer.* 44. *n.* 13. *ad med. lib.* 1. *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc. quaeſt.* 8. *num.* 184. *Add. ad Buratt. dec.* 79. *in fin.*

Imò fortius quatenus non agatur de mer-
43 cede, ſeu ſalario ſimpliciter promiſſo, ſed de promiſſo intuitu laborum, quod tunc etiamſi operas praeſtare debens impediatur facto ipſius conductoris, adhuc merces non debeatur, latè diſtinguendo probat *D. Lanfran. Zacch. quaeſt.* 22. *à num.* 8. *ad* 10.

Verùm praefata diſtinctio poteſt procede-
44 re in promiſſione ſalarij facta propter probitatem virtutis, ſecus autem in promiſſione mercedis, facta in locatione operarum in labore conſiſtentium, cum in ea merces ſemper promittatur operarum intuitu, adeò vt tacitè intelligatur adiecta conditio, ſi operae praeſtentur, vt docet *Bart. in l. diem functo* 4. *num.* 1. *poſt med. ff. de offic. Aſſeſſ. Alex. in addit. ad Bart. in l. ſi vno* 17. *§. item cum quidā lit. G. ver. famulus tuus ff. loc.* cum alijs adductis per eumdem *D. Zacch. dicta quaeſt.* 22. *n.* 5. & *quaeſt* 88. *n.* 21. *Rot. coram Zarat. dec.* 14. *n.* 4.

At qnia dum dicimus in hac locatione operarum in labore conſiſtentium, promiſſionem mercedis fieri ſemper intuitu praeſtationis operarum, & continere tacitam conditionem ſi operae praeſtentur, & quod vbi promiſſa eſt cum dicta conditione, merces non debeatur, etiamſi non ſteterit per locatorem, quin operae praeſtentur, nunquam habere poſſet locum dicta opinio, quod etiā in iſtis operibus, quae propriè locantur, merces conuenta debeatur, ſi per locatorem non ſteterit quo minus operae praeſtarentur, animaduertendum videtur, quod duobus modis euitare poteſt conductor ſolutionē mercedis ob operas non praeſtitas. Primo enim
45 poteſt opponere exceptionem non adimplementi, dicendo videlicet locatorem non adimpleuiſſe ex parte ſua contractum tradendo operas, quas promiſit, prout tradere debebat, antequam mercedem peteret, iuxta tradita in *cap.* 28. *de obligat. locat.* & *cap.* 44. *de except. non adimplem.* & aduerſus hāc oppoſitionem, non valebit dicere locator operarum, per me non ſtetit, ſed neceſſe habet ad eam repellendam adducere, ſe operas tradidiſſe, ſeu ſaltem deueniſſe ad actum illas tradendi, & conſtituiſſe conductorem in quaſi poſſeſſione illas recipiendi, licet non teneatur probare continuaſſe vſque ad finem, prout dictum fuit de locatione rerum *in cap.* 28. & in dicto *cap.* 44. aliàs non erit locus huic diſcuſſioni, an intret remiſſio merce-
46 dis, vel ne, ſed abſolutè reijcietur, prout dictum eſt, & in terminis locatoris operarum, quod abſolutè excludatur, qui illarum praeſtationem non inchoauit, *Dec. conſ.* 70. *in princ.* & *nu.* 2. *ad fin.* & 3. *Caroc. de locat. tit. de remiſ merc. quaeſt.* 8. *num.* 194. *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quaeſt.* 21. *num.* 6.

Et quatenus ab initio ipſo, locator impediatur à conductore, officium ſuum inchoare, poterit, & ad effectum repellendi dictam exceptionem non adimplementi, debebit offerre ſe promptum operas ſuas praeſtare, talis

47 lis enim oblatio verbalis, ſtante tacita, vel
expreſſa conductoris recuſatione, ſufficit,
Bal.in l.1.in fin. C.ne liceat tertio pronoc.Boer.
deciſ.124.num.25.& ſeq.Burat.deciſ 517.n.3.
*Duran.deciſ.*108. *nu.*4. & in his terminis ob-
lationis operarum *Rot.deciſ.*286.*n.*21.*par.*11.
48 *recent.* Niſi fortè certò conſtaret conducto-
rem recuſaturum fuiſſe operas recipere, quia
tunc oblatio non eſt neceſſaria, *Dec.in l.qui-*
dam exiſtimauerunt in 4. notab. ff. ſi cert. pet.
Ruin.conſ.40.num.9.in fin.& conſ.113.num.1.
*lib.1.*cum alijs adductis per *Surd.deciſ.6.n.2.*
Seraphin.deciſ.715.num.1.& ſeqq. vbi tamen
dubitat, an hoc procedat, ſi non vnica præ-
ſtatio facienda ſit, ſed plures, & diuerſis tem-
49 poribus. Verùm non ſufficeret præfata
oblatio, & recuſatio conductoris, ſi ipſe
conductor iuſtam cauſam recuſandi habuiſ-
ſet *Bart. in l.ſed ſi alia ff.de conſt.pecun.Boer.*
deciſ.124.nu.29.ver.quod limitat. & alijs ad-
ductis *Rol.conſ.53.num.38.lib.1.* Et idem eſt,
50 ſi non poſſet quis tutò, & ſine verecundia
officium exercere, per caſum contingentem
ex parte conductoris, quia debebitur ei ſala-
rium integrum, etiamſi officium exercere
non inceperit, vt de eo qui fuit electus in
Poteſtatem Ciuitatis, ſi Ciuitas, antequam
ad eam accederet, ſtatum mutauerit, quia
inſurrexerit Tyrannus, vel aliqua ſecta, ita
vt exercitium Iuſtitiæ liberum non remanſe-
rit, docuit *Bart. in l.1. §.diuus num.15.ff. de*
var.& extraord.cognit.

Quatenus autem locator præfatum adim-
51 plementum, ſeu illius principium aliquo ex
modis prædictis habeat, ſed caſus poſtea
euenerit, per quem conductor recipere to-
taliter, & perfectè operas non potuerit; tunc
ſuccedit ſecundus modus recuſandi ſolutio-
nem mercedis, de quo loquimur, allegan-
do eam ſibi remittendam, in quo ſi condu-
ctor dicat, quod non fuerit ſibi adimpleta
conditio, ſub qua mercedem promiſit, vi-
delicet præſtationis operarum, quatenus con-
ditio ſit tacita, & iuxta naturam contractus
locationis ſubintellecta, bene reijcietur præ-
tenſio conductoris per replicationem locato-
ris, per me non ſtetit, quia leges de locatio-
52 ne loquentes, expreſsè hanc replicationem
admittunt, vt ſupra dictum fuit. At quate-
nus conductor expreſsè conuenerit de ſol-
uenda penſione, ſi operæ præſtarentur, tunc
quia talis expreſſa conditio aliquid operari
53 debet vltra tacitam, reſtringenda erit dicta
replicatio, per me non ſtetit, vt ſolùm ſuf-
ficiat, ſi ſteterit per ipſum conductorem, tunc
enim habetur conditio, pro impleta *l.iure*
ciuili 24.ff.de condit.& demonſtr. l. in iure ci-
uili ff.de reg.iur.& in terminis locatoris ope-
rarum ſub dicta conditione, quod ſi non ſtet
per locatorem, neque per caſum quo minus
impleatur, ſed per conductorem, conditio
habeatur pro impleta, *Caſtren.in l.ex condu-*
cto 16. §.item cum quidam num.4. prope fin.ff.
loc.Dec.conſ.70. num.3. ver.tertio reſpondetur
Rot.coram Burat.deciſ.5.num.9. & ſatis dice-
54 retur ſteriſſe per conductorem, ſi adimplen-
dum eſſet mediante pecunia per eum danda,
& ipſe eam dare noluiſſet, *l.3.§.fin.vbi Corn.*
num.2.in fin. Iaſ.num.3. & Roman. in §.ſed ſi
ſeruus ff.de condit.cauſ.dat. Aliàs enim ceſſan-
55 te conditione expreſſa, ſufficit locatorem
impeditum fuiſſe etiam per caſum, quate-
nus tamen contingat in perſonam conducto-
ris, vel res, circa quas operæ præſtandæ erant,
vti ſi mortuus ſit qui conduxerat, vel man-
cipia tranſuehenda deceſſerint, vt ſupra
probatum fuit, & quod ſufficiat locatori ope-
ras inchoaſſe, ad hoc, vt vbi non apparet,
quid actum, caſus ſuperueniens in rebus, cir-
ca quas operæ verſari debebant, non impe-
diat conſecutionem mercedis eſt *text.expreſſ.*
in d.l.fin.in princ ff.ad l.Rhod.de iact.

Quarta declaratio eſt, vt non procedat
56 deberi ſalarium pro toto tempore ei per
quem non ſtetit, quo minus operas ſuas præ-
ſtaret in caſu, quo is qui illas conduxit re-
motus ſit ante præfinitum tempus ab officio,
cuius intuitu conduxerat, prout literaliter
habetur in *l.diem functo 4.ff. de offic. Aſſeſſ.*
vbi poſtquam dictum fuit deberi Comitibus
Legati ſalarium pro toto tempore, etiamſi
legatus mortuus ſit, adduntur hæc verba:
Diuerſum in eo ſeruatur, qui ſucceſſorem ante
tempus accepit: quæ verba ſunt ſecunda pars
eiuſdem legis.

57 Verùm dicta ſecunda pars legis prædi-
ctæ obſcura, & difficillima, dicitur poſt alios
à *Cagnol.ibi num.46.in princ.* & dantur ei ſex
intellectus, vt videre eſt penes ipſum à dicto
*num.46.ad 76.*vbi pro ſexto, quem alijs prius
reiectis aſſerit realem, planum, & veriſſi-
mum, dicit quod dicta verba legis non refe-
runtur ad Comites Legati, nec ſignificant
circa eorum ſalarium aliud ſeruandum eſſe
legato mortuo, quam legato remoto, ſed
referuntur ad Legatum ipſum, ita vt ſenſus
ſit, aliud ſeruari in ſalario, quod debetur ipſi
Legato, vt ſcilicet ſi remoueatur ante tem-
pus, non ſit ſoluendum, redditque rationem,
quia remotio ante tempus non aliter ſit,
quàm propter culpam ipſius remoti.

Eoſdem tamen ſex intellectus relatos per
*Cagnol.*refert etiam eodem ordine retento in
repetit. eiuſdem legis *Calæfatus à num.13.ad*
24.& quoad præfatum ſexto loco à Cagnolo
laudatum, dicit videri cæteris deteriorem,

quia

quia dum lex in prima parte non agit de ſalario Legati, ſed de ſalario Comitum, vt de ſe patet, & admittit cum omnibus ipſe Cagnolus, & deinde addit *diuerſum in eo, &c.* intelligi debet diuerſimode ſeruandum reſpectu eiuſdemmet ſalarij, & ſie ſalarij debiti Comitibus, non autem debiti Legato, de quo textus antecedenter non loquitur, prout ita intelligit ibi *gloſ. ver. in eo*, & DD. communiter, vt inquit *Cagnol. num. 75.*

At quidquid ſit de iſta varietate, omnes
58 in eo conueniunt, vt ratio prædictæ diuerſitatis, & cur ſalarium in caſu remotionis non debeatur ea ſit, quia amotio præſumitur facta propter culpam, ſiue lex loquatur de Legato, ſiue etiam loquatur de eius Comiti-
59 bus, quia Comites intelliguntur ibi, Aſſeſſores Legati, vt probatur ex titulo, ſub quo lex ponitur nempe *de offic. Aſſeſſ.* & docet *gloſ. in verb. Comitibus*, & eſſe verum intellectum dicit *Calafatus num. 15.* & dum Legatus amouetur propter culpam, prout regu-
60 lariter amouetur quando fit amotio ante tempus, culpa ipſa adſcribitur etiam eius Aſſeſſoribus, quod ſcilicet non bene conſuluerint eidem Legato, prout erat eorum officium *l. 1. C. de Aſſeſſ.* & notant in *dicta l. diem functo. poſt alios Iaſ. num. 7. ver. ego ex alia. Cagnol. num. 52. & Calafatus num. 15.* &
61 ſemper in dubio præſumi Aſſeſſorem in culpa erroris à Iudice commiſſi, quatenus ipſe contrarium non probet, late firmat *D. Lanfr. Zacch. de ſalario quæſt. 56. num. 11. & ſeqq.*

Vnde præfata quarta declaratio poteſt aliter, & latius concipi, vt ſcilicet ſalarium
62 non debeatur impedito, ſi impedimentum proueniat ex culpa ſua vera, vel præſumpta, vt vltra præcitatos, tradit etiam *Noguerol. al-*
63 *leg. 8. num. 9.* aliàs enim ſi nulla interuenit culpa, ſalarium debebitur etiam in caſu amotionis, ſiue agatur de ſalario Aſſeſſorum amoto Legato, *D. Lanfr. dicta quæſt. 56. n. 7.* ſiue etiam agatur de ſalario ipſius Legati, vel alterius Officialis abſque cauſa amoti *Maſtrill. de magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 96. poſt Iaſ. in l. diem functo num. 7. ff. de offic. Aſſeſſ. & in § tripli inſtit. de action.* An autem remoto ob culpam debeatur ſalarium pro tempore, quo ſeruiuit, dicam infra in fine ſequentis declarationis.

Quinta declaratio eſt, vt in caſibus, in quibus dictum fuit mercedem operarum, quarum pręſtationem locator impeditus fuit
64 explere, non deberi, ſeu remittendam eſſe, intelligatur pro ea rata, pro qua operæ non fuerunt præſtitæ, non autem in totum, idque ſiue locatæ ſint operæ tantùm, ſiue etiā operæ & res ſimul, *gloſ. in l. ſi vno 17. § item cum quidam in verbo perſonis verſ. cum autem qui operas & ibidem Bart. num. 4. & num. 5. in princ. ff. locat.*

Hinc in exemplo, quo ſupra vſi fuimus
65 Nautæ, quod ſi Nauis in itinere pereat, debeatur merces pro rata, firmauit *Stracc. de nauib. par. 3. num. 24.* & in eiſdem terminis aperte loquitur etiam *gloſ. ſupracit.* vt patet ibi: *vt dicitur de eo, qui munere vehendi func-*
66 *tus non eſt.* Sed contrariam ſententiam in præfato exemplo aduerſus Straccam amplexus eſt *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt. 88. n. 22* Et videbatur iſta contraria opinio probari per text. in *dicta l. ſi vno § item cum quidam*, dum in caſu nauis amiſſæ, dicit, nautam reſtituere debere vecturam, quam pro inuecto acceperat, quod & latiùs firmant *Signorol. conſ. 195. num. 6. & Mart. conſ. 152. num. 2.*

67 Verùm ad *text. in § item cum quidam*, reſponderi poteſt primo, quod nauis, de qua in eo, non nauigauit, ſed in ipſo portu fuit amiſſa, prout in ſpecie illi reſpondet *Molin. de contract. diſput. 502. num. 4. ver. deinde etiā* ſecundo poteſt reſponderi, quod textus non dicit expreſſe, nautam debere reſtituere mercedem totam, & licet loquatur indefinite, ſumi poteſt interpretatio ab alijs legibus de reſtitutione mercedis facienda à locatore propter caſum ſuperuenientem, ac impedientē conductori continuare vſum rei, quę aperte declarant faciendam eſſe pro rata, nempe in *l. ſi quis fundum 10. § Imperator in fin. & in l. ſed addes 21. § ſi quis cum in annum & in l. ſi fundus 36. ver. ſimiliter ff. loc.* maxime attento, quod *text. in dicto § item cum quidam* reddit rationem cur nauta reſtituere debeat vecturam, dicens: *cum munere vehendi functus non ſit.* Quæ pariter verba loquuntur indiſtincte, & ſi accipiantur, quod in nihilo functus fuerit, intrat dicta prima reſponſio, & text. non applicatur, ſi autem intelligatur, quod non ſit functus munere vehendi integre, & totaliter, & eodem modo intelligi debet deciſio, vt retinere non debeat mercedem integre, & totaliter, vt correſpondeat rationi.

Saluatur tamen vtraque ex prędictis con-
68 trarijs opinionibus per eumdem *D. Lanfran. dicta quæſt. 88. num. 25.* mediante diſtinctione inter caſum, quo merces conuenta ſit pro mancipiorum impoſitione in naui, & caſum, quo conuenta ſit pro eorum tranſportatione ad certum locum, vt videlicet primo caſu procedat prima opinio, ſecundo verò ſecunda, prout diſtinguit *text. in l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iactu*, qui tamen vere loquitur in facti contingentia diuerſa, ſcilicet vbi mancipia in itinere deceſſerint, vt ſupra de eo mentio facta fuit.

At ſequendo dictam diſtinctionem, quoad primum caſum aduertendum erit, an contractus ſtet in terminis locationis, an potius tranſeat in emptionem, & venditionem, quatenus enim ſit mera locatio, verum erit faciendam eſſe remiſſionem pro rata, iuxta leges, & doctrinas in terminis huius contractus ſupra allegatas, at quatenus facta eſſet venditio loci in naui, tunc licet nauis iter non compleuiſſet, adhuc Nauta totum pretium ſibi retineret, vel etiam nondum ſolutum peteret, nec eſſet locus remiſſioni, prout dictum fuit in propoſito locationis rerum, & iurium, & præcipue gabellarum, & in terminis, in quibus loquimur, tradunt *Valaſc.conſult.75. num.5. & Molin. de contr. dict.diſp.502.num.3.*

Quo vero ad ſecundum caſum, videtur
70 verum eſſe, quod nihil debeatur, ſed cum
iſta modificatione, vt procedat quatenus nulla vtilitas ex ea parte aſportationis, ſeu aliarum operarum conductori reſultet, alias enim videtur eum ſoluere debere ad ratam ipſius vtilitatis propter naturalem æquitatem, ne alias locupletetur cum alienis laboribus, & iactura.

Imo præfata diſtinctio caſus, in quo pars
71 operarum recepta à conductore fuerit ei
vtilis à caſu, in quo nullam vtilitatem ei attulerit, procedit etiam fauore eiuſdem vbi facta fuerit mera locatio, nam quod dictum eſt eum ſoluere debere pro rata, non debet intelligi abſolute pro rata operarum, ſed quatenus illæ operæ ei vtiles fuerint, vt in præfatis terminis nauis deperditæ, docuit *Alberic. in dict. l. ſi vno 17. §. item cum quidam num. 16. ff. loc.* & ſenſit etiam *D. Lanfranc.in d. q. 88. n. 24. verſ. ſed vt veram.*

Hæc tamen, quæ dicta ſunt de remiſſio-
72 ne mercedis operarum pro parte facienda,
vtique procedunt in caſu quo locus ſit ipſi remiſſioni, vt dictum fuit in principio huius quintæ declarationis, & ſic procedunt in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non autem in illis, quæ conſiſtunt in probitate virtutis, quatenus impediantur per caſum, licet ex parte locatoris accidentem, quia in eis non fieri remiſſionem dictum fuit ſupra, & ita diſtinguunt etiam præfatas operas in propoſito DD. & ſignanter *Bart. in l. 1. §. diuus num. 6. ff. de var. & extraord. cognit. Rip. de peſt. tit. de priuil. contr. num. 118. & Cephal.conſ.70. num.7. Surd. conſ.42. num.2. Coſt.de rat.q.93.n.13.*

Verum quod dictum eſt in operibus, quæ
73 reſpiciunt probitatem ſcientiæ, & intelle-
ctus non eſſe faciendam remiſſionem, ſed deberi ſalarium totum impedito, declaratur, vt ſi agatur de conducto ad plures annos, intelligendum ſit deberi ſalarium tantum pro anno cæpto, non etiam pro ſequentibus, vt pluribus adductis firmat *Mſinger. cent.3. obſer.8. & Coſta de rat. quæſt.93. nu. 1.* vbi etiam *nu.4. & ſeqq.* reddit rationem, quia in locationibus operarum tot ſunt locationes quot anni, quod vltra ibi citatos firmat etiam *Mantic.de tacit.lib.5.tit.4.n.13.* & dictum fuit ſupra in *cap. 25.* Qua ratione
74 ſtante, quoniam ea non applicatur in caſu
quo merces non ſit in annos diſtincta, ſed vnica præſtatione conſtituta, vt habetur in *dict. cap.25.* inde ſequitur, quod neque procedat concluſio, ſed in tali caſu debeatur merces totius temporis, prout diſtinguendo, docuit *Bart. in l.1. §. diuus num.7. ff. de var. & extraor. cognit.* licet ipſe loquendo in terminis officij aliam diuerſam diſtinctionis rationem adducat *Rip. de peſt.tit. de priuil. contr. num.120. ver.quod vltimum Mozzius de locat. tit. de accident. num. 46. Ripa*
75 *obſer.371. num. 5.* Prout etiam ſi agatur de
vnico facto, itaut propterea ceſſet præfata ratio plurium locationum, debebitur pariter totum ſalarium, vti ſi Doctor ſit conductus ad legendum vnum volumen, puta Infortiatum, tradunt *Caccialup. in l.diem functo quæſt.10. num.23. ff. de offic.Aſſeſſ.& Rip. de peſt. dict. tit. de priuil. contract. num.120. ver.2.declara.*

Præterea declaratur dicta cõcluſio, quod debeatur ſalarium tantum anni cæpti, vt procedat quatenus agatur de officio habente admixtum laborem cum probitate virtu-
76 tis, ſeu intellectus, ſecus autem ſi agatur
de officio aliquo maiori, quod in ſola dignitate conſiſtat, & non attendantur principaliter operæ, quia tunc ſit latior interpretatio, & debetur ſalarium totius temporis, vt docuit *Bart. in dict.§. Diuus num.9.* quem præ cæteris ſequuntur *Caccialup. in l. diem functo num.23. poſt med.ff. de officio Aſſeſſ.&*
77 *Dec.ibidem num.17. in fin.* & vbi ſalarium
eſſet aſſignatum partim pro labore, & partim pro probitate virtutis, itaut diuidi poſſit, prout ſi Conteſtabili vnius banderiæ detur ſtipendium dupplicatum, vnum ſimplum quia miles, aliud propter prudentiam, quia Conteſtabilis, de vnoquoque iudicandum erit iuxta ſuas regulas, vt ſcilicet, quod datur pro labore, debeatur pro rata laboris,
78 aliud vero ſecus, & quatenus ſeparari non
poſſint, & non appareat quid principaliter conſideratũ fuerit, præualere debebit qualitas ſcientiæ, & intellectus *Bart.in dict. l. 1. §.diuus num.8. ff. de var.& extraord.cognit.*

Verum licet prædicta procedant de iure,

vt

79 vt debeatur ſalarium pro tempore futuro
etiam hæredibus officialis mortui, prout di-
ctum fuit ſupra, tamen conſuetudo in pluri-
bus locis aliud induxit, ſcilicet, vt vix ſol-
uatur ſalarium temporis decurſi officiali
viuente, vt poſt alios tradit *D. Lanfranc. de
Salar. dict. quæſt. 21. in fin.* & ita ſeruari in re-
gno, & pluribus locis teſtatur *Mattrl. de
Magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 48. & ſeq.* quæ
80 conſuetudo in hac materia tenaciter attcn-
dẽda eſt prout circa ſalarium Doctorum le-
gentium de conſuetudine Gymnaſij poſt
*Cagnol. in dict. l. diem functo n. 18 ff de offi.
Aſſeſſ* tradit etiam *Coſta de rata d. q. 93. n. 3.*

Dubitari tamen poſſet, an id quod dictũ
fuit, vt vbi remittenda eſt merces, intelli-
gatur pro rata operarum non præſtitarum,
81 procedat etiam in caſu quo remotus ſit o-
perarius ex culpa ſua, idque tã in illis ope-
rariis, quorum operæ in labore conſiſtunt,
quam etiam in alijs officium habentibus, &
pro negatiua, videlicet, quod eis neque
debeatur pro rata temporis præteriti eſt
*text. in l. Iudices C. de annon. & tribut.
lib. 10.* cuius verba præciſa ſunt *Iudices quos
circa profliganda ærarij noſtri compendia ne-
gligentes, ac deſides fuiſſe conſtiteris, omnia
quæ in adminiſtratione poſiti perceperant emo-
lumenta reddere compellantur.* & de famulis,
quod poſſint ex cauſa expelli ante tempus, &
perdant ſalarium, notat *Ariſmin. Tepat. tit.
de ſalario col. q. ver. ſeruus inobediens D. Lan-
fr. Zacch. de ſalar. q. 103. n. 5.*

82 Verum contrariam opinionem, quod rata
ſalarij temporis præteriti debeatur, tenuit
*Bart. in l. diem functo num. 3. ff. de offic. Aſ-
ſeſſ & ibidem Curt. Iun. num. 42.* & alij com-
muniter, vt teſtatur *Cagnol. num. 208.* vbi, &
quod licet *Decius* iungat *Bart.* in eo, quod
allegat *l. Seio ff. de ann. legat.* in qua non
conſtat, quod ille Legatarius deliquerit,
tamen optime loquitur *Bart.* quia allegat
dictam legem in ratione, quod tempus, &
pecunia ſunt diuiſibilia. Et vlterius com-
probatur eadem opinio, quia pœna non de-
bet egredi fines delicti *l. Sancimus C. de pæn.*
cum concordantibus ibi per ipſum Cogno-
lum allegatis, quam opinionem tenuit etiam
*Laur. de Pin. conſ. 44. num. 1. & 3. Surd. de
alim. tit. 7. quæſt. 41. num. 7.* & eam veriorem
eſſe teſtatur *Gratian. diſc. 55. nu. 21. ad fin.*

Nec obſtat *text. in d. l. Iudices* in contra-
rium adductus, quia loquitur in caſu ſpeciali
83 eius, qui remouetur propter negligentiam
concernentem curam ærarij publici, in qua
propter magnum periculum publici præiu-
dicij, id ſtatutum fuit, quod delinquens pri-
uaretur totaliter ſalario, vt poſt *Bart. in ea-
dem l. & Io. de Plat. num. 2.* notat *Cagnol. in
dict. l. diem functo num. 208. verſ. limitatur
primo ff de offic. Aſſeſſ. & D. Lanfr. Zacch. de
ſalar. q. 51. num. 73.*

84 Et vlterius dicta ſecunda opinio procedit
in operis diuiduis, non autem quando deli-
ctum concernit vniformiter totum officium,
vt declarat *Bart. in l. 1. §. diuus in fin. ff. de
var. & extraordin. cognit. Cagnol. d. nu. 208.
poſt med. ver. quod intellige* vbi quod exem-
pla huius caſus ſunt, illud de quod *in d. l.
Iudices* & alia quæ adducit *Cacialup. in ea-
dem l. diem functo quæſt. 23.* & ſignanter in
medico, & milite ſtipendiario, & genera-
liter vbicumque officium eſt indiuiduum,
quibus in caſibus peccans in vno fit omniũ
reus, & amittit ſalarium totius temporis,
quod & ſenſit etiam *Hondéd.* dicens eſſe de
mente omnium in *conſ. 72. num. 24. lib. 2.*

85 Prout etiam non procedit ſi ex illa culpa,
vel negligentia, propter quam remouetur
famulus, ſeu officialis, reſultet domino dam-
num, quia tunc ad ratam damni poterit ſibi
retinere ſalarium, ſeu mercedem etiam
temporis præteriti, aut refectionem damni
repetere *Bart. in l. 1. §. diuus num. 10. ff. de
var. & extraord. cognit. Bonacoſſ. de famul.
quæſt. 109. verſ. quod ſi tantum. Rebell. de ob-
lig. iuſt. part. 2. lib. 14. quæſt. 13. num. 18.
D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 51. num. 73.
verſ. poterit etiam,* vbi quod hoc caſu pote-
rit locum ſibi vindicare *d. l. Iudices, & quæſt.
68. num. 22.* vbi præfatos alioſque citat, &
n. ſeq. addit, quod incumbit domino onus
probandi damnum, quodque probare illud
poterit iuramento.

Sexta declaratio eſt, vt non ſolum mer-
86 ces remitti debeat in totum, ſi operarum
præſtatio totaliter ceſſet, ſed etiam quate-
nus diminuantur labores, diminui etiam de-
beat merces, ſeu ſalarium, prout ſuadet
æquitas, & firmat plene *Valaſc. conſult. 46.
poſt princip.* probat *text. in l. ſeio ff. de ann.
legat.* vbi *Bart.* exemplificat in famulo, qui
87 admiſſus fuit ad inſeruiendum tribus ſcho-
laribus, & dicit, quod ſi duo diſcedant,
non poterit talis famulus petere idem ſala-
rium ab vno ſcholari, qui remanſit, & cui
ſolo inſeruit, quod recipiebat quando erant
tres, & ſequitur ibi *Alex. in addit. & Pon-
tan. de alimen. cap. 16. num. 7. in fin. Bolo-
gnet. in l. diem functo num. 47. ff. de off.
88 aſſeſſ.* quod procedere, etiamſi talis famu-
lus admiſſus fuerit ad inſeruiendum cũ ex-
preſſa conditione de certo Salario, ſenſe-
runt *Cepoll. de ſeruit. urb. præd. cap. 59. de
furno num. 15. & Alber. Brun. de augumen.
conclus. 12. num. 3.* ſed eos reprehendit, &

89 dicit male intellexiſſe hunc punctum Ca-
gnol.in l. diem functo num. 159. circa med.de
offic. aſſeſſ. volens opinionem *Bart.* proce-
dere tantum, quando famulus cœpit ſerui-
re ſimpliciter, nulla facta conuentione de
certo ſalario, & aſſerens, quod tunc licet
fuerit vniformiter ſolutum ei ſalarium pro
pluribus menſibus, quando aderant tres
ſcholares, non poterit idem prætendere,
poſtquam adſint ſolum duo, vel vnus, ſe-
cus autem vbi fuit receptus pro ſalario cer-
to, quia tunc per diminutionem laborum
non debet minui, quia applicatur eius fa-
uore regula illa, per me non ſterit, quæ re-
leuat locatorem operarũ à remiſſione mer-
cedis, iuxta *text.in l.ſed addes 21. §. fin. &*
in l. qui operas 41. ff. loc. & dictum eſt ſupra,
ſed idem, quod *Cepoll. & Brun.* tenuit etiam
Iaſ.in l.quo minus num. 146.ff.de flumin. & ſu-
per Cagnoli doctrina cogitandum relinquit
Menoc. de arbitr. caſ. 223. num. 3. & poſt
eum *Rota Florentina penes Magon. deciſ. 12.*
90 *num. 18.* Quare poſſet diſtingui, vt ſi pro-
miſſum ſit ſalarium certum cum conditione
ſeruiendi tribus ſcholaribus, tunc diminu-
endum veniat pro rata ſcholarium deficien-
tium; prout minuendum eſſe relictum in
certa ſumma factum pro aſſiſtentia præſtan-
da negociis filiorum, aliquo ex eis morien-
te, dicit *text. in l.Seio ff. de ann. legat.* ſi ve-
ro ſit promiſſum ſalarium certum libere, &
ſimpliciter, tunc ſecus eſſe, & procedere
opinionem Cagnoli, prout diſtinxiſſe, vide-
tur *Rota in deciſ. 839. num. 3. part. 4. diuer.*
quæ eſt etiam *deciſ. 330. num. 3 part. 1. rec.*
ſed, & hoc vltimum poſſet forſan declarari
91 procedere ſi famulus cum vno tantum con-
traxit, & ab eo ſalarium promiſſum petat,
ſecus ſi petat ab illo ſcholari, qui remanſit,
qui vel nihil promiſerit, vel vna cum aliis
certam ſummam promiſerit, quia poſſet al-
legare ſe obligatum tantum pro ſua rata,
prout eſt regulare in pluribus promittenti-
bus *l. reos 11. §. cum in tabulis ff de duob. reis*
& procedit etiam in conductoribus *Rot. cor.*
92 *Pen. dec. 1621. per tot.* de quo tamen viden-
da ſunt, quæ dixi *cap. 26.*

Cæterum dicta opinio, quod diminuto
labore debeat minui ſalarium, procedit in
operis, quæ principaliter in labore conſi-
ſtunt, non autem in eis quoque, quæ con-
ſiſtunt principaliter in proprietate virtutis,
vt poſt alios firmant *Cagnol. in l.diem functo*
num. 158. ff. de offic. Aſſeſſ. Surd. conſ. 42. nu.
3. Capic. deciſ. 27. num. 20. poſt med. niſi for-
93 te officium, quod vnicum erat diui-
datur in duos, quia tunc facient ſibi partem
per concurſum, & ſalarium diuidendum
erit, vt ſi vnicus Vicarius fuiſſet in duobus
Caſtris, vel vtriuſque iuriſdictionis ciuilis,
& criminalis vnicus Iudex, & deinde diui-
ſis Caſtris, & iuriſdictionibus facti ſint duo
Vicarii, vel Iudices *Bald. in l. binos num. 3.*
ver. iuxta hoc quæro C. de aduoc. diu. iud. vbi
94 & idem dicit ſi duo aſſumantur ad vnam
præbendam auctoritate Apoſtolica *Alber. in*
l. ſi quos C. de præfec. orient. Capic. deciſ. 27.
num. 20. Menoc. de arbitr. caſ. 223. n. 4. & 5.

Verum vbi intret opinio pro diminutio-
ne, aduertendum eam non procedere, niſi
95 quatenus vere diminuti ſunt labores, vn-
de ſi in dicto caſu diſceſſus duorum ſchola-
rium, idem labor famulo ſuperſit, ſalarium
non erit ei minuendum, prout limitat ipſe
Bart. in d. l. Seio tam in dicto caſu ſcholariũ,
96 quàm etiam, & prius in præfato caſu illius
legis ſi filius ſuperſtes ſit hæres aliorum, ita
vt eadem cura bonorum omnium requira-
tur, & eum ſequuntur alii ibi, *& Iaſ. in d.*
l. quo minus num. 146. ff. de flumin.

97 Et inde infertur, quod conductus ad ne-
gotium intra certum tempus peragendum,
ſalarium totum conſequi debeat, ſi nego-
cium tempore breuiori perfectè peragat, *vt*
ex gloſ. in l. eos ff. de falſ. Barboſ. in l. liberti
num. 7. de oper. liber. Paſcal. de patr. poteſt.
part. 4. cap. 5. ſub num. 41. & aliis adductis,
ac plene diſputato articulo firmat *D. Lanfr.*
98 *Zacch. de Salar. quæſt. 41. per tot.* & de com-
meari, ſeu iterfacere debente, quod ſi in
vno die faceret, quantum deberet in duo-
bus, ſalarium habere debeat pro duobus,
Petr. Barboſ. in l. de diuiſione num. 7. ante fin.
& 8. ff. ſol. matr. Thorus in Cod. rerum iudic.
caſ. 60. num. 144. & ſeq. in vlt. part.

Quare cum habenda ſit ratio laborum, &
99 non poſſit propterea dari certa regula cir-
ca quantitatem minuendam. inde ſequitur,
vt ſtari debeat circa eam arbitrio Iudicis, vt
docet ibidẽ *Bart. in fin. Menoch. d. caſ. 223. n.*
32. Capic. dec. 27. n. 10. Magon. dec. Floren. 12.
100 *n. 18.* hoc tamen arbitriũ reſtringi ad caſũ,
in quo Salarium non ſit taxatum ex pacto,
voluit *Cagnol. in dicta l. diem functo nu. 159.*
ff. de offic. aſſeſſ. dicens quod quando adeſt
conuentio, non eſt recurrendum ad arbi-
trium boni viri, ſed ad conuentionem, &
allegans *Bal. in auth. habita in fin. C. ne fil.*
pro patr. dicentem in caſu præfato famulum
poſſe conſequi ſalarium à ſcholari, qui re-
101 manſit, pro rata illum tangente, ſed adhuc
videtur eſſe poſſe locum arbitrio Iudicis in
hoc caſu, quia debet intelligi quatenus pro
æquali rata diminuti ſint labores, prout in-
intelligit illum *text. Bart.* & ſentiunt *Iaſ. &*
Menoc. & alii ſupracitati, & ſic, an adſit ta-
lis

lis diminutio laborum, & quanta, arbitrari
debebit Iudex.

Septima declaratio eſt, vt non ſit remit-
102 tenda merces, nec minuenda ob operas
actualiter non præſtitas, vbicumque pro
præſtitis habeantur, ſeu præſtitæ de iure
fingantur ex tradit. *per Ceph. conſ.* 528. *fi-*
103 *gulariter nu.* 32. vbi conſuluit menſtruum
legatum ſcholari factum, ſi in ſtudio per-
manſerit deberi etiam pro menſibus, in qui-
bus propter vacationes Doctoribus non le-
gentibus, ſcholaris ad domum ſuam redi-
bat. Et de abſente Reipublicæ cauſa, quod
fingatur præſens, & conſequatur ſalarium
104 tanquam ſi præſens eſſet, & officium exer-
ceret *D.Lanfr. Zacch. de Salar. quaſt.* 11. *nu.*
8. at hoc videtur reſtringendum, vt proce-
dat in ſalario ab ipſa Republica cuius cauſa
quis abeſt, aſſignato, vel etiam in legatis
ſolius præſentię conſideratione habita factis,
quia, qui Reipublicæ cauſa abeſt pro præ-
ſente reputatur *l. ſi quis Titio* 41. *ff. ex quib.*
105 *cauſ. ma.* & idem eſt de eo, qui abeſt cau-
ſa ſtudii, quia & ipſe pro præſenti habetur,
& legato præſentibus facto gaudet *l. quaſi-
tum* 76. *in princ. ff. de legat.* 3. ſecus autem
ſi agatur de ſalario à particularibus aſſigna-
to propter ſeruitium, vel etiam de legato
106 cum onere inſeruiendi, quia abſentia cau-
ſa Reipublicæ ab onere non liberat *d. l. ſi
quis Titio & ibi Bart.* & de abſentibus cauſa
107 ſtudii videmus, quod licet gaudeant fru-
ctibus beneficiorum, qui dantur præſenti-
bus, tamen ſecus eſt quoad diſtributiones
quotidianas, quæ non dantur propter ſolam
præſentiam, ſed requirunt intereſſentiam,
& actuale ſeruitium *cap. licet vobis* 32. *de
Præben. Gonzal. ad reg.* 8. *canc.* §. 7. *proœm.
num.* 178. *& ſeq.* vbi etiam ſi quis abſit cum
licentia Papæ *Gratian. diſc.* 166. *numer.* 17.
vbi refert declarationem S. Congregationis.

Pro aliis declarationibus recurri poterit
ad tradita de remiſſione mercedis in loca-
tione rerum, quamplura enim applicari
poterunt, prout, quod ſi facta ſit venditio
potius quam locatio, non erit locus remiſ-
ſioni, tactum eſt ſupra ex traditis *per Valaſc.
conſult.* 75. *num.* 5. *& Molin. de contract.*
108 *quaſt.* 52. *nu.* 3. & ſi anticipate ſoluta mer-
ces operarum in caſu quo ſit remittenda,
poterit repeti per *text. in l. ſi vno* §. *item cum
quidam ff. locati.*

De augumento Mercedis conuentæ.

S V M M A R I V M.

1 Text. in l. ſi merces 28. §. vis maior ff. locat. *intel-
lectus.*
2 *Verbum, immodicum, quomodo intelligatur.*
3 *Dictio, in, quandoque ſignificat, non, & quando-
que, valde, quando eſt compoſita.*
4 *Fructibus rei locatæ caſu auctis, an augeri debeat pen-
ſio, ſunt hinc inde opiniones.*
5 *Fauendum magis agenti de damno vitando, quam
agenti de lucro captando.*
6 *Et vbi vterque agit de lucro magis fauendum reo,
quam actori.*
7 *Opinio quod fructibus rei locatæ caſu auctis augeri
debeat penſio eſt magis communis, & tenenda.*
8 *Decl. procedere ſi fructus fuerunt vberiores, non au-
tem ſi tantum carius venditi.*
9 *Decl. 2. non eſſe augendam penſionem ſi fructus aucti
fuerunt induſtria conductoris.*
10 *Decl. 3. non augendam penſionem, ſi fructus aucti
propter bonitatem ſoli locati.*
11 *Augenda tunc eſt penſio cum fructus aucti ſunt pro-
pter caſum fortuitum.*
12 *Molendino locato, ſi impetu fluminis alia molendina
deſtructa ſint, & propterea aucti fructus, augenda
eſt penſio.*
13 *Molendino locato ſi conductor augeat molam, & pro-
pterea augeantur fructus, non eſt augenda penſio.*
14 *Ampl. etiam ſi locatum molendinum quatuor Rotarum
cum promiſſione decem rubrorum frumenti pro qua-
libet rota.*
15 *Contrarium tenent alij.*
16 *Decl. primam procedere in locatione ad longum tem-
pus, ſecundam in locatione ad breue.*
17 *Subdecl. vt in locatione ad breue tempus vbi non po-
teſt augeri penſio poſſit conductor repetere expenſas
pro illa mola factas.*
18 *Ampl. vt poſſit repetere expenſas ſtatim non expecta-
to fine locationis.*
19 *Aucto fundo locato per alluuionem, non eſt augenda
merces.*
20 *Alluuio rei locatæ prodeſt domino, quo ad dominium,
& conductori, quoad fructus.*
21 *Alluuionis augumentum fit adeo paulatim, & latens
quod diſcerni nequit.*
22 *Decl. non augeri penſionem aucta fundo per alluuio-
nem in locatione ad longum tempus, & in emphy-
teuſi.*
23 *Decl. 2. non augeri penſionem in prædijs priuatorum,
ſecus in publicis.*
24 *Augeri, vt debeat merces locationis propter augu-
mentum fructuum, requiritur eos auctos eſſe vltra
dimidiam ſoliti.*
25 *Et requiritur, vt augumentum vnius anni fertilis
non ſit euacuatum ab alijs ſterilibus.*
26 *Augumentum penſionis regulatur, vt remiſſio eiuſ-
dem.*
27 *Operarum merces augenda eſt ſi opera vel commodi-
tas, quæ inde reſultat, aucta ſit.*
28 *Officium duplex exercens duplex ſalarium conſequi
debet.*
29 *Decl. procedere ſi quis locauit operas ſuas ad certa
officia, ſecus ſi ſimpliciter ad inſeruiendum.*
30 *Decl. 2. vt ſi quis locauit operas ad certa negotia, &
emergant alia occupationes circa illa, non ſit augen-
da merces, ſed ſolum ſi emergant occupationes ad
illam non pertinentes.*
31 *Opera an ſint aucta, adeout ſit facienda merces, vel
non, ſtandum eſt arbitrio Iudicis.*
32 *Augumentum mercedis operarum regulatur eiſdem
regulis, ac diminutio eiuſdem.*

CAPVT [illegible]

POſtquam vidimus de remiſſione, ſeu diminutione Penſionis ſequitur aliquid dicendum de eius augmento. An, ſicut per caſum ſuperuenientem, quo fructus rei notabiliter diminuuntur, debet fieri diminutio mercedis, ita eueniente caſu contrario, quo fructus notabiliter augeantur, debeat eodem modo augeri, & eſt quæſtio, quæ diſ-
1 putatur præcipuè per ſcribentes *in l. ſi merces 28. §. vis maior ff. loc.* & habet vtraque opinio ſuos fautores, & vtrique allegant pro ſe textum illum, ſunt enim eius verba. *Non debet conductori damno eſſe ſi plus quam tolerabile ſit læſi fuerint fructus, alioquin modicum damnum æquo animo ferre debet, cui immodicum lucrum non aufertur*, & quia il-
2 lud adiectiuum, *immodicum*, tanquam compoſitum ex dictione *in*, & verbo *modicum* po-
3 teſt habere duplicem intellectum, prout habet dictio illa *in* quando ſtat hoc modo cõpoſita, quandoque enim ſignificat, *non* ita vt ſenſus ſit non modicum *Bald. conſ. 47. in princ. lib. 4. Pariſ. conſ. 22. num. 25. lib. 2.* & quandoque ſignificat *valde* ita vt ſignificet, *valde modicum. Bal. in l. Gallus §. ille caſus ff. de lib. & Poſthum. Conrad. ſing. 27. num. 1. Barboſ. dictione 152. num. 19.* inde ſequitur, vt iuxta primum intellectum faciat pro tenentibus, quod non debeat penſio augeri, quia ſi augeretur, auferretur conductori lucrum immodicum, & dicto modo verbum illud intelligit, & inde arguit, augmentum non eſſe faciendum ſignanter *Caſtr. in d. §. vis maior num. 5. & ſeq. vſque ad fin.* qui vero verbum, *immodicum*, accipiunt in ſecundo ſenſu pro, *valde modico*, ſeu ſimpliciter, *modico*, ſumunt ex ipſo text. argumentum à contrario ſenſu, quod ergo ſi lucrum non ſit modicum, auferri debeat à conductore, & ſic augeri de-
4 beat penſio, & ita tenet ibi *gloſ. in ver. cui*, quæ eſt gloſſa magna, & late plus ſolito hanc quæſtionem diſputat, & dictam opinionem contra conductorem tuetur alijs rationibus; aduerſus quam *Caſtr.* alias plures rationes pro eo adducit, & eamdem opinionem *Caſtr.* ſequuntur etiam *Fulgoſ. ibidem num. 14. & Salic. in fin. Hip. de Marſ. ſing. 134. num. 1.* & cum ea quoque concludit *Franc. Marc. deciſ. 210. part. 2. Gren. ad Gaill. lib. 2. concluſ. 23. conſid. 5.* vbi allegat etiam pro hac opinione *Voſq. in contron. illuſt. cap. 54. nu. 10.* ſed penes me iſte Auctor hoc ibi non dicit, nec reperire potui, quod alibi hoc dicat.

At omiſſo referre ſingulas rationes, quæ, ſi deſiderentur, penes præfatos, & alios citandos videri poſſunt, pro dicta opinione, quod penſio augeri fauore locatoris non debeat, vrget præcipue, quod non reperitur de iure cautum, & ideo non debet à nobis induci, nec facit, quod e contra diſpoſitum ſit, quod debeat minui fauore conductoris, quia quãdo caſus euenit quod fructus minuantur, cõductor tractat de damno vitando, & locator de lucro captando, & e contra quando fructus creſcunt, vterque tractat de lucro, & conductor eſt poſſeſſor, & ideo ſemper melior eſſe debet conditio conductoris, vt conſiderat *Caſtren, ibidem in fine*, & vltra iura ibi per ipſum citata, iſtæ ſunt concluſiones no-
5 ſtræ, quod fauendum ſit magis ei qui agit de damno vitando, quàm ei qui agit de lucro captando, *Alex. conſ. 55. in fin. ver. circa ſeptimum lib. 5. Barboſ.* qui alios plenè cumulat *Axiom. 190. num. 3. Rot. deciſ. 308. num. 12. poſt*
6 *Cenc. de Cenſ.* Et quod vbi vterque agit de lucro fauendum ſit magis reo, quàm Actori, notatur in *l. verum § item quæritur ff. de minor. per Bart. in princ. ver. ſed ſi inter. Bald. num. 2. Alberic. in ſum. & nu. 7. ver. & ſunt pena Rot. coram Gregor. deciſ. 473. num. 14.*

Verùm adhuc militare videtur maior æquitas pro locatore, magis enim tractat de lucro ex re aliena conductor, vbi fructus augẽtur, quàm ipſe locator, quia ſi locatio facta non extitiſſet, & merces non conſtituta, fructus fuiſſent locatoris non conductoris, ergo, dum agitur an ſtandum ſit conſtitutioni mercedis tenuis, vel ne, locator agit de damno vitando, ſeu ſaltem de vtilitate ſibi debita non amittenda, & conductor de mero lucro captando ex re aliena, & ſicut non ſtatur cõſtitutioni mercedis, quando ſuperuenit caſus fortuitus minuens fructus, ita neque ei
7 ſtandum quando venit caſus illos augens, cum vtrobique militet eadem ratio, quod non fuerit caſus qui contigit cogitatus, & ideo nec in ſtipulatione comprehenſus, vt fuit dictum in *cap. 49. num. 54. & 61. & alibi* & probat *Iaſ. in l. 1. num. 79. verſ. iſtam licet concluſionem C. de iur. emphyt.* & in propoſito iſto *Gratian. diſc. 195. num. 17.* vnde retinenda erit hæc opinio, quam tenuit *dicta gloſ.* & ſequuntur alij maiores numero, & pondere, vt ſignanter in eodem §. *vis maior, Bart. nu. 2. & num. 7. ad fin. & Bald. num. 3. Imol. in c. propter ſterilitatem nu. 14. de locat. & conduct. Capra*, qui alios antiquiores refert, & communem dicit *reg. 88. num. 57. Carocc. de loc. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8. num. 148.* late *Gratian. diſc. 195. num. 13. & ſeqq. vſque ad 17.* & alij penes iſtos, & infra citandi.

Re-

Retenta igitur iſta opinione, ſi quæratur
qnando penſio augeri debeat, vel ne, di-
ſtinguendi ſnnt caſus, aut enim euenit, quod
8 multum lucretur conductor, non quia mul-
tos fructus colligat, ſed quia carius valde
venduntur, & tunc vti e contra dictum fuit
ſuo loco penſionem non minui, ſi fructus ſo-
liti colligantur, ſed vendantur minoris quã
ſoleant, ita eam non augendam eſſe in caſu
iſto dicendum eſt, prout docuit *Bart. in d. l. ſi
merces 28. §. vis maior num. 8.* & alijs adductis
*Capra d. reg. 88. num. 55. Caroc. de loc. tit. de re-
miſſ. merc. quaſt. 8. num. 118.*

9 Si verò fructus ipſi multum augentur, &
quatenus augeantur induſtria coloni, adhuc
augenda non erit merces, iuxta *gloſ. in dicto
§. vis maior* & ibidem *Bart. num. 8. Capra dicto
num. 55. ver. aut ipſa vbertas Coſt. de rat. quaſt.
7. num. 11. Caroc. dicta quaſt. 8. nu. 118. Vrſill.
ad Afflict. deciſ. 129. num. 16.*

Idemque eſt ſi aucti fuerint fructus pro-
10 pter bonitatem fundi, ſi enim dictum fuit
in *cap. 46.* non eſſe penſionem minuendam,
quando fructus non ſunt vberes ex natura
rei, quia conductor potnit eius habere noti-
tiam, multo magis dicendum eſt non eſſe
penſionem augendam, ſi fructus creſcant ea-
dem ratione qualitatis rei, quia maior vrget
in locatore præſumptio, quod habuerit qua-
litatis rei ſuæ notitiam *l. quiſquis C. de reſcin.
vend. Capra d. reg. 88. num. 56.*

11 At quatenus eueniat augmentum fructuũ
ex aliquo caſu fortuito veriſimiliter inopi-
nato, tunc facienda erit augmentatio mer-
cedis, prout e contra fit remiſſio ſi fructus per
ſimilem caſum minuuntur, iuxta dictam
*gloſ. magnam in l. ſi merces 28. §. vis maior ff.
loc.* & ibidem *Bart. d. num. 8.* & alijs adductis
*Caroc. de loc. tit. de remiſſ. merc. quaſt. 8. n. 119.
Capr. d. reg. 88. nu. 56. ver. aut prouenit.* Exem-
plum quod huius augmenti DD. afferunt, eſt
12 in locatione molendini, ſi eueniat quod om-
nia alia molendina in eodem flumine exiſtẽ-
tia impetu aquarum ſint deſtructa, & pro-
pter hunc inopinatum caſum fructus molen-
dini locati valde excreſcant, & dicunt, quod
augenda erit merces *gloſ. & Bart. in dicto §.
vis maior Caroc. de loc. tit. de remiſſ. merc. q. 8.
num. 120. Grat. diſcept. 195. num. 13.*

13 Exemplnm autem augmenti prouenientis
ab induſtria in eadem locatione molendini
eſt, ſi conductor auxerit vnam Rotam, &
inde plus lucretur, non enim propterea pe-
tere poterit locator augeri mercedem *Albe-
ric. in l. Rutilia 69 ante med. ver. item ad quæ-
ſtionẽ ff. de contrah. empt. Cepoll. de ſeruit. Vrb.
præd. cap. 50. num. 9. Cocta de Rat. q. 7. nu. 9. &
ſeq. Ioſeph. Lud. deciſ. Luc. 8. num. 12.*

Imo fortius etiamſi conductor molendini
14 quatuor Rotas habentis promiſerit decem
rubra frumenti pro qualibet Rota, adhuc
vnam addendo non tenetur pro ea decem
rubra præſtare, vt docet *Alberic. in dicta l.
Rutilia 69. ver. item ad quæſtionem* vbi dicit
ita fuiſſet iudicatum Patriæ *ff. de contr. empt.*
& eum ſequitur *Iaſ. in l. ius Ciuile 22. ff. de iuſt.
& iur. Cepoll. de ſeruit. Vrb. præd. c. 50. num. 9.*

15 Verùm contrarium in hac facti ſpecie te-
nuit *Iaſ. in l. quo minus num. 145. ff. de flumini-
bus*, vbi duabns rationibus hanc contrariam
opinionem probat, licet in fine dicat cogi-
tandum, & cum Iaſone repetitis eius rationi-
bus tranſit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 9. num. 21.
ad fin. ver. ſed idem & ſeqq.*

16 Conciliantur autem iſtæ contrariæ opi-
niones, vt prima procedat in locatione ad
longum tempus, ſeu emphyteuta, qui tan-
quam Dominus vtilis poteſt meliorationes
ad ſui commodnm facere: ſecnnda verò pro-
cedat in condnctore ad tempus breue, qui
Dominium nnllum habet in re, & ideo non
valet eam ſibi meliorare, nolente domino
17 *Boer. deciſ. 213. num. 10.* At quatenus locus
ſit augmento penſionis, poterit conductor
repetere expenſas factas in illa noua Rota,
vt ſenſit *Iaſ. in d. l. quo minus num. 146. prope
fin. ver. bene fateor*, & latius proſequitur *Man-
tic. dicto tit. 7. num. 23. & ſeqq.* & non ſolùm
18 poterit conductor tales expenſas repetere
in fine conductionis, ſed eo ipſo, quod lo-
cator voluerit augere mercedem, imo debe-
bit ipſe locator expenſas offerre antequam
petat augmentum, & ſic ipſarum impenſa-
rum vtilitatem, ne aliàs locupletetur cum
iactura conductoris, ipſeque conductor do-
leat operam ſuam dediſſe meliorationi con-
tra *text. in l. 3. C. de alluuion.* ibi: *ne doleant di-
ligentes operam ſuam agri dediſſe cultura.* Et ex
his inferri aliàs dixi, ad deciſionem illius
quæſtionis, an ſtatim ac conductor fecit im-
penſas vtiles, poſſit locator velle ei illas refi-
cere, & augere mercedem ad proportionem
augmenti fructuum, quod ſcilicet poterit, ſi
agatur de conductore ad breue tempus.

Quid autem ſi eueniat rei incrementum
per alluuionem an augenda ſit penſio, vide-
batur ex prædictis reſpondendum affirmati-
ue, quia tale incrementum non poteſt dici
prucedere ex induſtria Coloni, ſed eſſe for-
tuitum, quo caſu faciendum augmentum
19 mercedis dictum fuit ſupra; ſed contrarium
tenuit *Ang. in l. legem 16. num. 2. C. loc. Hip. de
Marſil. ſing. 134. Corn. conſ. 15. num. 8. lib. 4.
Caroc. de loc. tit. de remiſſ. merc. quaſt. 8. nu. 121.
Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 24. num. 4.* & ideo non
20 erit ab hac recedendum, & pro reſponſio-

ne

ne ad argumentum contrarium, aduertendum, quod Doctores conſiderant aliqua ſingulariter in alluuionibus, quæ forte non applicantur in alijs caſibus, & primò quod colonus habet commodum temporale, & Dominus habet commodum perpetuum, & ſic non claudicat contractus *Ang. in d. l. legem num. 2.* vbi quod ita dicit *Cyn.* & bene. Secun-
21 dò quod per alluuionem incrementum ſit adeo paulatim, & latens, quod diſcerni nequit *l. adeo §. 1. de rer. diuiſ. §. Præterea inſtit. eodem tit.* Vnde quia pro illo paruó augmento, quod primò accedit, non augenda penſio, ita nec pro alio ſubſequenti, & ſic ſemper remanet eadem locatio, ita late *Corn. d. conſ. 15. num. 8 ver. & maximè lib. 4.* & quod acquiratur conductori per alluuionem, ſi incrementum ſit latens, ſecus ſi patens *Salic. in l. legem in princ. in ſecunda oppoſitione C. loc. Clar. in §. feudum quæſt. 88. num. 3.*

Præterea hoc quod dicitur quod aucto
22 prædio per alluuionem non ſit augenda pēſio procedit in locatione ad longum tempus, vt loquitur *dicta deciſ. Peruſ. 24. num. 4.* & in emphyteuſi, quidquid ſit in ſimplici locatione, vt loquitur *Corn. in dicto conſ. 15. n. 8.*
23 *ver. ſed quidquid eſſet*, & procedit in prædijs priuatorum, non autem in publicis ad text. cum ibi notatis in *l. 2. C. de alluu.* & diſtinguēdo notat *gloſ. in d. l. legem ver. repoſcit C. loc. & ibidem Salic. in princ in ſecunda oppoſitione.*

Cæterùm ad hunc quoque effectum, vt
24 fieri debeat augmentum penſionis, requiritur quod fructus aucti ſint vltra dimidiam eius quod regulariter percipi ſolet, vt ſi regulariter percipi ſolent 30. percipiantur vltra 45. vt explicat *Imola in cap. propter ſterilitatem num. 14 poſt med. de loc. & cond.* & ſe-
25 quitur *Capra reg. 88. num. 60.* prout etiam quod augmentum anni fertilis non ſit euacuatum per ſterilitatem aliorum, vt dicunt
26 ijdem Auctores, ex quibus cum pateat hoc augmentum regulari ad inſtar remiſſionis mercedis, ad ea, quæ dicta ſunt de illa, poterit haberi recurſus pro deciſione aliorum dubiorum, quæ circa ipſum oriri poſſunt.

Sicut autem in locatione rerum auctis
27 fructibus, ſeu alia commoditate, augenda eſt merces, ita quoque & in locatione operarum, quatenus ipſæ operæ, & comoditas, quam inde percipit conductor, augeatur, ſeruandum erit, *Iaſ. in l. quo minus num. 146. ff. de fluminib. Brun. in tract. de augmen. concluſ. 12. limit. 2. Valaſc. conſult. 46. per tot. Menoch. de arbitr. caſ. 223. num. 7. Rot. deciſ. 354.*
28 *num. 4. par. 1. recent.* Vnde infertur, quod exercens duplex officium duplex ſalarium conſequi debet *Menoc. dicto caſ. 223. num. 9. Venturin. conſ. 32. num. 4. ad finem* vbi ampliat etiamſi officia ſint vnita *Rot. dicta deciſ. 354. num. 4. ad fin. & poſt Fenzon. ad ſtatut. Vrb. deciſ. 176.* videndus tamen omnino *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt. 29.* vbi exemplificat, & declarat hanc illationem & *per tot. illā quæſt.* vbi alias duodecim illationes facit, ac optime totam materiam explicat.

Verùm omittenda non videtur diſtinctio,
29 vt aut quis locauit operas ſuas ad certa officia, vel munera, aut ſimpliciter ad inſeruiendum, in primo caſu procedit, vt auctis officijs ſeu muneribus augenda ſit merces, ſecus autem in ſecundo, prout diſtinxit *Rot. in Romana mercedis 26. Ianuarij 1604. coram Pamphilio Sen.* & ſequitur *Add. ad Burat. deciſ. 508. in fin.* & conſonat diſtinctio quam feci in caſu contrario, videlicet, ſi diminuti ſint labores, & quæratur an propterea minui debeat merces in *cap. præced. num. 90.*

Et vlterius quando quis locauit operas
30 ſuas ad certa negotia, aut emergunt aliæ occupationes, & negotia, quæ ad illa ad quæ fuit facta locatio & conductio nullatenus pertinent, & cum eis augetur notabiliter labor, aut augentur quidem labores, & occupationes, ſed verſantur circa illamet negotia, ad quæ peragenda fuit quis conductus, & adhuc in primo caſu tantum procedit, quod augeri debeat merces, iuxta *conſ. Rom. 25. Gaill. obſer. 44. num. 8. lib. 1. Rot. dicta deciſ. 354. num. 5. par. 1. recent.* ſecus autem in ſecundo, cum, ſicut negotia aucta fuerunt, ita & potuerint minui, idque ab ipſo operarum locatore bene præuideri potuerit, vt declarat *Abb. in cap. quanto num. 9. & 11. de Cenſib. Marſil ſing. 134. ver. pro ampliatione Alex. conſ. 178. num. 11. ver. ſecundo pro hoc facit & num. 16. ver. ad idem lib. 2* & his, alijſque adductis diſtinxit *Rot. coram Merlin. deciſ. 108. num. 3. & 4.* & eamdem diſtinctionem iterum amplexa eſt, & comprobauit coram eodem *deciſ. 162. nu. 1. & 2.* quæ Deciſiones habentur etiam poſt *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. dec. 177. & 178. & in vna Romana pecuniaria 10. Februarij 1648. §. quia quæcumque coram Corrado, quæ eſt poſt dictum tract. de ſalar. deciſ. 17.*

31 Denique in hoc quoque dignoſcendo, videlicet, an aucti ſint adeò labores, vt augenda ſit merces, vel ne, & an ſint adeò extranei à negotio aſſumpto, vel alia de cauſa inopinati, vt de illis veriſimiliter cogitari in contractu non potuerit, verſabitur prudentis Iudicis arbitrium *Bart. in l. Seio num. 1. ff. de ann. legat. Rot. in deciſ. 108. nu. 1. & dec. 162. num. 3. coram Merlin.* & dictum fuit e contra
32 de diminutione laborum ad effectum diminuendi mercedem in *cap. præced. num. 99.* ad

quod

quod recurri poterit etiam in alijs, quia militat eadem ratio, & ideo ibi dicta hic applicari poſſunt *Valaſc.conſult.46. D.Lanfr.dicta quaſt.11.num.2.& paſſim alij.*

De præſcriptione Mercedis locationis.

S V M M A R I V M.

1 *Creditum Mercedis operarum ſolo triennio præſcribitur ſecundum aliquos.*
2 *Contrarium de iure verius eſt.*
3 *Doctores obligationem tollere non valent ſine lege.*
4 *Temporis lapſus non eſt modus tollendi obligationem.*
5 *Præſcriptio iniquorum hominum impium præſidium vocatur.*
6 *Præſcriptio iniquiſſimum remedium dicitur.*
7 *Præſcriptio naturali æquitati contraria eſt.*
8 *In præſcriptione ſe fundans, dicitur fundari in circumuentione.*
9 *Præſcriptio eſt odioſiſſima etiamſi inducatur contra Hebraos.*
10 *Statuta adſunt pluribus in locis minuentia tempus præſcriptionis mercedis operarum.*
11 *Creditum mercedis operarum per lapſum trienij præſumitur ſolutum, ſecundum aliquos.*
12 *Præſumptio ſolutionis facilius admittitur, quam præſcriptio debiti.*
13 *Lapſus temporis non inducit proprie præſumptionem ſolutionis, ſed coniecturam.*
Et eſt coniectura de ſe non ſufficiens.
14 *Solutionis coniecturam facit paupertas creditoris.*
15 *Solutionis mercedis coniecturam facit aſſertio domini, qui operas conduxit.*
16 *Solutionis mercedis coniecturam facit ſolitum eam non differendi.*
17 *Solitum ſoluendi ſtatim de ſe non probat eſſe ſolutum.*
18 *Solutio mercedis quandoque præſumitur ex ſolo lapſu triennij.*
19 *Duorum autem annorum lapſus non ſufficit.*
20 *Lim. in ſalarijs debitis à communitate, vel Eccleſia, quia ſufficit lapſus anni.*
21 *Lim. 2. in mercede operariorum, & opificum quia ſolent ſolui ſtatim, & ita præſumuntur ſoluti.*
22 *Colonus partiarius præſumitur dediſſe ſuam portionem fructuum domino temporibus ſolitis.*
23 *Argumentum a communiter accidentibus transfert onus probandi in aduerſarium.*
24 *Mercedes ſolitæ ſolui ſtatim, ita præſumuntur ſoluta.*
25 *Decl. procedere ſi adſit aliquis lapſus temporis, & taciturnitas creditoris, alias ſecus.*
26 *Solutionem non ſufficit allegare, ſed probari debet.*
27 *Probatur tamen per coniecturas.*
28 *Et coniectura debent conſiderari ſimul iuncta.*
29 *Et qua ſufficiant ſtatur arbitrio Iudicis.*
30 *Solutionis coniecturam facit, quod creditor mutuo acceperit à debitore ſuo.*
31 *Solutionis coniecturas, qui tradant.*
32 *Famuli Cardinalium, & Prælatorum in Vrbe non poſſunt petere ab hæredibus eorum ſalarium, niſi pro biennio, & intra annum à die obitus.*
33 *Statuta inducentia præſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide, ſunt nulla.*
34 *Ius Canonicum in materia tendente ad euitandam peccata ſeruari debet, etiam in foro ſæculari.*
35 *Statuta inducentia præſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide, non validantur per confirmationem Papæ in forma communi.*
36 *Decl. vt nulla ſint dicta ſtatuta vbi inducunt præſcriptionẽ, ſecus vbi inducunt præſumptionẽ ſolutionis.*
37 *Contr. tenent alij.*
38 *Et quidquid ſit in foro conſcientiæ, quo ad forum fori, Iudices, quando ſtatuta ſunt vſu recepta, volunt ea ſeruari.*
39 *Statutum inducens præſumptionem ſolutionis, inducit etiam præſumptionem bonæ fidei.*
40 *Statutum præſcriptionis non procedit ſtante mala fide, ſed mala fides probari debet ab allegante.*
41 *Et non ſufficit probare debitorem ſciuiſſe ab initio ſe obligatum, ſed probandum eſt ſciuiſſe obligationem ſuam duraſſe.*
42 *Statuta minuentia tempus præſcriptionis exorbitant à diſpoſitione iuris, & ſtrictiſſime intelligi debent.*
43 *Statuta inducentia præſcriptionem ſalarij poſt mortem domini, non procedunt eo viuente.*
44 *Et loquentia de ſalarijs menſtruis, non procedunt in alijs operarum mercedibus.*
45 *Loquentia de familiaribus domeſticis, ſeu famulis, non procedunt in Procuratore, in Aduocato, & alijs, qui domi non exiſtunt.*
46 *Et loquentia de mercede operarum, ſi exemplificant in mechanicis, non procedunt in exercentibus artes liberales.*
47 *Loquentia de famulis, procedunt in ancillis.*
48 *Præſcriptio ſalarij inducta per ſtatutum, non incipit currere niſi finito ſeruitio.*
49 *Decl. procedere in ſeruitio continuo, nam in diſcontinuo per nouum ſeruitium non tollitur præſcriptio ſalarij iam completa.*
50 *Statutum præſcriptionis ſalarij non habet locum vbi famulus non permaneat in loco ſtatuti in quo inſeruiuit.*
51 *Et idem eſt ſi ibi non permaneat dominus.*
52 *Præſcriptio prædicta non currit contra pupillum hæredem famuli quouſque durat pupillaris ætas.*
53 *Ampl. vt aeque contra minorem.*
54 *Decl. vt contra minorem currat, ſed detur ei reſtitutio in integrum.*
55 *Præſcriptio non currit contra non valentem agere.*
56 *Ampl. etiamſi impedimentum proueniat ex parte creditoris impediti.*
57 *Præſcriptio tollit actionem. non exceptionem.*
58 *Statutũ de præſcriptione ſalarij, vti loquens de actione perſonali, non procedit ſi competat realis.*
59 *Et non procedit ſi creditum ſit alteratum, & ſufficit eſſe computatum, & calculatum.*
60 *Cauſa immediata debiti attenditur, non mediata.*
61 *Calculatio debiti quandoque adducitur ad arguendam ſolutionem.*
62 *Sed neceſſe eſt, vt oſtendatur aliquid ſolutum, & factas fuiſſe quietantias finales.*
63 *Præſcriptio, & ſolutionis præſumptio à ſtatuto inducta debet allegari, nec poteſt Iudex ex officio ſupplere.*
64 *Contra præſũptionẽ ſolutionis nõ admittitur probatio.*
65 *Contrarium.*
66 *Decl. primam procedere vbi ſtatutum inducit præſcriptionem, ſecundam vbi inducit tantum præſumptionem ſolutionis.*
67 *Præſcriptio tollit actionem, præſumptio vero ſolutionis eam tantum ſuſpendit, donec contrariũ probetur.*
68 *Statutum Vrbis c. 158. inducit ſolum præſumptionem ſolutionis, & admittit præſumptionem præponderantem in contrarium.*

69 *In cuſu dicti ſtatuti ſat eſt, vt in libro in quo ſolent adnotari ſolutiones, ea de qua agitur non ſit adnotata, vt eſſet illius diſpoſitio.*

70 *Idem eſt ſi ſtatutum conſideret difficultatem probandi ſolutionem ex quo non ſoleat adnotari.*

71 *Conſtitutiones inducentes præſumptionem ſolutionis ſalarij famulorum Cardinalium, & Prælatorum, nō procedunt ſtantibus libris in quibus tales ſolutiones adnotari ſolent.*

72 *Solutionis deſcriptio ſi omiſſa ſit in libris debitoris bene detentis arguitur ſolutionem non fuiſſe factam.*

73 *Sed iſta eſt coniectura de ſe non ſufficiens aduerſus præſumptionem.*

74 *Præſumptio iuris eſt probatio liquidiſſima.*

75 *Et non tollitur ſimplici præſumptione, & coniectura hominis.*

76 *Lim. ſi præſumptio hominis validior ſit, & præponderans.*

77 *Præſcriptio ſtatutaria interrumpitur.*

78 *Et ex diſpoſitione ſtatuti, poteſt facilior interuptio ſufficire.*

79 *Præſcriptio de iure non interrumpitur per interpellationem extraiudicialem.*

80 *Secus eſt de inducta per ſtatutum Vrbis.*

81 *Præſcriptio interrumpitur per agnitionem debiti.*

82 *Decl. procedente in agnitionem ſpontanea.*

83 *Decl. 2. procedere in agnitione pura ſecus in conditionali ſi apparebit.*

84 *Decl. 3. procedere ſi agnitio debiti ſit de quantitate certa.*

85 *Sufficit tamen relata ad Inſtrumentum, & quæ in alio verificari non poteſt.*

87 *Præſcriptio ſemel interrupta, non reuiuiſcit ſed debet altera de nouo incohari.*

88 *Præſcriptione ſtatutaria interrupta extraiudicialiter, incipit alia ſtatutaria, ſecus ſi iudicialiter.*

89 *Actio intentata, & inſtantia capta perpetuatur vſq; ad quadraginta annos.*

90 *Declara procedere ſi lis ſit conteſtata, vel pro conteſtata habita.*

91 *Citatio ſola quamuis iudicialis interrumpit præſcriptionem, ſed non perpetuat actionem.*

92 *Præſcriptio ſtatutaria interrupta etiam iudicialiter vbi lis non eſt conteſtata, denuo currit.*

93 *Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem, & facit actionem perpetuari vbi conteſtata animo proſequēdi, ſecus ſi culpa, vel negligentia conteſtantis lis non proſequatur.*

94 *Statutaria præſcriptione interrupta per litis conteſtationem, lite non proſecuta per culpam, vel negligentiam actoris, incipit alia præſcriptio ſtatutaria.*

95 *Lite terminata per ceſſionem, vel relationem mandati, aut rem iudicatam, iterum currit præſcriptio ſtatutaria.*

96 *Statutum Laicale inducens præſcritionem non comprehendit Clericos, quamuis ſit à Papa confirmatum.*

97 *Statutum inducens præſcriptionem nocet etiam forenſibus.*

98 *Amplia etiamſi debitum ſit alibi contractum dummodo lis agitetur in loco ſtatuti.*

99 *Forenſibus datur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ſtatutariam.*

100 *Lim. ſi ignorantia ſtatuti ſeddatur aliqua ratione improbabilis.*

101 *Et redditur improbabilis ex quo creditor tempore conſiderabili in loco ſtatuti moratus ſit.*

CAPVT LII.

QVoniam aliqui volunt præſcriptionem mercedis præcipue circa tempus non procedere cum regulis generalibus, ideo loqui de ea aliquid viſum eſt. Volunt igitur
1 ſaltem mercedem operarum non requirere
ſolitum ſpatium annorum triginta, ſed ſolo triennio compleri, & hanc eſſe communem opinionem teſtatur *Danza in pugna Doct. tom. 1. tit. de ſalario cap. 3. num. 6. & ſeqq. & D. Lanfranc. Zacchia de ſalar. qu. 105. nu. 5.* vbi plurimos cumulat, quibus addo *Antonell. de tempor. legal. lib. 1. cap. 32. num. 28. & Leoncill. dec. Ferrar. 37. num. 6.*
Sed hæc opinio de iure communi non
2 habet fundamentum, nullibi enim reperitur
hoc particulariter ſtatutum in iure communi, & ideo ſtandū eſt regulæ generali, quod requirantur trigita anni, etiam in præſcriptione iſta, vt tradunt *Menoc. conſ. 570. n. 10. Marin. var. reſol. cap. 311. num. 12.* vbi refert ita iudicatum *par. 1. Andreol. contr. 245. n. 2.* licet poſtea *num. 5.* dicat hanc non eſſe tutam, & *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt. 105. numer. 6. & ſeq.* & ſenſit *Rot. coram Canaler. dec. 400. num. 3. verſ. ad taciturnitatem*, dum ad taciturnitatem plurium annorum reſpōdit eam non releuare non concurrente legitimo tempore præſcriptionis, & coram *Seraphin. dec. 1322. num. 4. & in recent. dec. 286. num. 7. & 8. par. 4. to. 2.*
3 Nec obſtat, quod Doctores communiter
tradant mercedem operarum triennio præſcribi, quia ſicut non valent Doctores inducere obligationem, vt dictum eſt ſupra *cap. 41. in princ.* ita dici poſſet non valere eam tollere ſine lege, per ſolum lapſum certi temporis, qui non eſt modus eam tollendi *l. obligationem fere §. placet autem ff. de action. & oblig. Rot. dec. 286. num. 7. par. 4. to. 2.*
4 *rec.* Nec valent adeo ampliare præſcriptio-
nem à legibus inductam, cum præſcriptio
5 iniquorum hominum impium præſidium
vocetur à Iuſtiniano in *Auth. vt Eccleſia Romana, in verſ. habet itaque, & ibi gloſ. in ver. præſidium collat. 2. tit. 4. & Fulgoſ. conſ. 122. num. 1. verſ. quinimo.* Et iniquiſſimum reme-
6 dium à *Roman. conſ. 149. num. 3. Alex. conſ.*
77. num. 3. lib. 6. Soccin. Sen. conſ. 86. num. 10. lib. 1. Eſt enim naturali æquitati contraria,
7 cum per eam locupletetur præſcribens cum
aliena iactura, vt cōſiderat *Cranett. conſ. 201. num. 37. & 39.* & quod omnis præſcriptio ſit contra ius naturale, & contra naturalem
8 æquitatem, itaut qui ſe fundat in tempore
videatur ſe fundare in circumuentione *Vrſil.*

ad

*ad Afflict.deciſ.*13.*nu.*1 *&* 2. Vnde eſt odio-
9 ſiſſima contra quoſcumque inducatur,etiam-
ſi contra Hebræos *Laur.dec.Auenion.*44.*n.*7.

Præterea præfati Doctores, vel loquun-
10 tur in terminis ſtatuti, aut conſuetudinis
particularis dictam preſcriptionem inducen-
tis, vel alios allegant in dictis terminis lo-
quentes, vt obſeruauit *D.Lanfranc.in dicta
quæſt.*105.*num.*6. *& ſeq.* vere enim pluribus
in locis adſunt ſtatuta minuentia tempus
præſcriptionis in hac materia, vt tradit *Ma-
rin.* quamplura eorum recenſens *contr.*311.
*num.*10.*par.*1. & eſſe fere in omnibus locis
dicit *D.Lanfranc, d.quæſt.*105. *num,*14.*verſ.
veritas tamen.*

Addo, quod aliqui cautius loquendo non
11 dicunt per lapſum triennij induci præſcri-
ptionem, ſed præſumptionem ſolutionis, vt
*Mauſon.de cauſ.excut.ampliat.*32.*n.*47. *Mar-
theſan.de commiſſ.par.*1.*fol.*1193 *nu.*26.*Ricc.
collect.*285. *Gratian. deciſ.March.*53.*num.*5.
Quod eſt tollerabilius, quia facilius admit-
12 titur præſumptio, quæ verſatur circa rem
dubiam, quam præſcriptio, quæ ius cla-
rum tollit, & vbi non valet induci præſcri-
ptio debiti,valet induci præſumptio ſolutio-
nis illius, vt late probat *Menoc.conſ.*1257.*n.*
10.*& ſeqq.* & præciſe in his terminis diſtin-
guit *Andreol.contr.*246.*ad fin.*

Et vere lapſus temporis operatur etiam in
12 alijs debitis,at non inducit proprie præſum-
ptionem ſolutionis, ſed coniecturam tan-
tum, vt tradit *Bald.conſ.*219.*num.*4.*lib.*2. *&
Fachin.contr.lib.*13.*cap.*87. & pro coniectura
13 adducitur etiam à *Menoch. vbi ſupra num.*9.
quæ de ſe ſola non ſufficit *Pen. deciſ.*721.
num 13.*& deciſ.*914.*num.*1. *Burat.deciſ.*236.
*num.*11. Sed in hoc propoſito, vt plurimum
concomitatur ab alijs, nam, qui ſeruiunt,
14 ſolēt eſſe pauperes,& ex hac qualitate cre-
ditorū redditur inueriſimile, quod tacuerint
per tempus conſiderabile, & mercedem non
petierint, & ſic inſurgit alia coniectura ſo-
lutionis *Surd. deciſ.*105. *num* 3.*Ros.deciſ.*87.
*num.*7.*par.*11.*recent.*& ſolent etiam eſſe ma-
iori fide digni domini, itaut eis magis de-
ferendum eſſe, ſi dicant, ſoluiſſe, quam fa-
15 mulis dicentibus, ſibi non ſolutum, abſo-
lute videatur velle *Danza in pugna Doctor.
par.*1.*tit.de ſalar.cap.*3.*n.*10. vbi addit quod
quando caſus euenit ipſe ita conſuluit, ſed
ſaltem poteſt præbere coniecturam, iuxta
16 qualitatem perſonarum magis,ac minus vr-
gentem, & concurrit ſolitum ſolutionem
mercedis non differendi, quod maxime vr-
gebit, ſi, vltra ſolitum commune, adſit
etiam ſpeciale domini debitoris, vt ponde-
rauit *Ros. coram Pen. deciſ.*138. *num.*3. *& co-
ram Mantic. deciſ.*266.*num.*4. Vnde licet ſo-
17 litum ſtatim ſoluendi de ſe non probet eſſe
ſolutum,vt in his terminis tradit *Rimin.Iun,
conſ.*315.*num.*13.*verſ.ad tertium,*tamen po-
18 terit lapſus temporis, his & ſimilibus atten-
tis, quandoque ſufficere ad inducendam
dictam præſumptionem, maxime ſi ſit tem-
pus conſiderabile, vti reputatur trium an-
norum à præcitatis, & ſi maius eſſet,id faci-
lius procederet, vt in caſu *d.deciſ.*266.*Man-
tica* vbi erant anni quindecim, & in caſu *de-
ciſ.*310.*nu.*4.*ad fin par.*3.*recent* vbi erant an-
ni ſexdecim, *& deciſ.*559.*prope fin.par.*1.*diu.*
vbi erant anni ſex.

At minus tempus annorum trium non eſt
19 ſufficiens, vt in ſpecie, quod non ſufficiant
duo anni,tradit *Rebuff de famulor.ſalar.gloſ.*
10.*nu.*4.& ſentiunt præcitati volentes trien-
20 nium, ſed hoc non videtur generale, quia
in ſalarijs, quæ ſoluuntur à Communitati-
bus, & Eccleſijs ſufficere elapſum eſſe an-
num, vt amplius peti non poſſint, probat
text.in *l.fortiſſimi C. de erogat. milit. ann. lib.*
11.licet enim hoc ibi ſtatuatur ſolum de an-
nuis præſtationibus debitis militibus de pu-
blicis horreis, tamen procedere in omnibus
ſtipendijs ſoluendis à Fiſco & Communita-
tibus, tradit ibi *Ioan.de Platea* & eodem mo-
do procedere etiam in debitis ab Eccleſia,
concludit *Gennen. in ſuis practicab. Eccleſ.
quæſt.*531. *per tot.* quod eſt ſingulare valde
notandum, ſi verum.

Preterea poſſet etiam videri ſufficiens mi-
21 nus tempus quam trium annorum in mer-
cede operariorum, ſeu opificum, vt ſunt fa-
bri murarij, & ſimiles, quia ex communi ob-
ſeruantia ſolent ſatisfieri ſtatim opere finito,
& ita eos ſatisfactos fuiſſe præſumi, tradunt
*Coſta deration.rat.quæſt.*128.*num.*14.*Paitell.
expedit.*23.*in annot. nu.*17. *Gilian.in compen.
ſtat.Peruſ.in ver.præſcriptio num.*19.

22 Et idem eſt de Colono partiario, præſu-
mitur enim dediſſe ſuam portionem fructuū
Domino temporibus ſolitis *Lancellot. Gall.
conſ.*86.*num.*15.*Paitell.in d.annot. nu.*15.*Gi-
lian.d.ver.præſcriptio num.*11.

Imo generaliter idem dici poteſt de om-
nibus alijs mercedibus ſolitis ſolui ſtatim,&
abſque eo, quod ſoluentes quietantiam in
23 ſcriptis recipere curent,quia militat eadem
ratio argumenti à communiter accidenti-
bus, quod onus probandi in aduerſarium
transfert, præcipue in hac materia, in qua
24 concurrere etiam ſolent dictæ circumſtan-
tiæ qualitatis perſonarum, vt *per Lancellot.
Gall, in d. conſ.* 86. *num.*21. *& ſeq.Oſaſc.dec.*
44. *num.* 4. *Paitell. in dicta annot.*23.*num.*3.

Intelligendo tamen ſemper cum aliquo

25 lapſu temporis, & taciturnitate crediroris,
nam ſi operarius ſtatim, vel intra breue tem-
pus reclamet, clarum eſt, quod ceſſat om-
nis præſumptio ſolutionis. Hæc enim ſum-
26 ma eſt, non ſufficere debitori aduerſus cre-
ditorem ſolutionem allegare, ſed neceſſe
eſſe ei illam probare *l. quingenta* 12. *verſ.*
nam ſi creditum ff. de probation. Surd. deciſ.
105. *num.* 9. *Gregor. deciſ.* 480. *num.* 3. &
alij paſſim.
27 Probatur tamen ſufficienter per conie-
cturas *Pariſ. conſ.* 137. *num.* 18. *lib.* 4. *Ber-*
taz. conſ. ciu. 118. *num.* 1. *verſ. tamen Rot.*
28 *deciſ.* 87. *num.* 11. *part.* 11. *rec.* quæ conſi-
derari debent ſimul, nam quæ ſingulæ de
ſe non probant, iunctæ iuuant in hoc propo-
ſito, *Pariſ. d. conſ.* 137. *num.* 19. *Dec. conſ.*
596. *num.* 9. *verſ. cum ergo.*

Tota igitur difficultas conſiſtit in digno-
ſcendo, an præfatæ coniecturæ ſufficiant, &
29 quæ. In qua difficultate difficillimum, imo
impoſſibile eſt dare regulam generalem, &
certam propter varietatem caſuum, qui cō-
tingere poſſunt, vnde relinquendum eſt Iu-
dici prudenti videre quænam concurrant, &
quantæ, eaſque perpendere, necnon etiam
animaduertere, an aliæ concurrant, prout
in ſpecie, cum is qui operas locauerat re-
30 cepiſſet à domino certam ſummam mutuo,
inde oriri vehemens adminiculum, quod
non eſſet amplius eius creditor ſalarij dixit
Rot. coram Pen. deciſ. 138. *num.* 4. quæ au-
31 tem ſint aliæ coniecturæ ſolutionis genera-
les, quæ videlicet etiam in alijs materijs ap-
plicantur, omitto referre, ne nimis diuer-
tam, ſed videri poterunt earum multæ pe-
nes *Menoc. præſump.* 135. *lib.* 3. *Maſcard.*
de probat. concl. 1318. *Afflict. deciſ.* 13. *& ibi*
Adden. Surd. dec. 105. *Rot. dec.* 87. *par* 11. *rec.*

Tollitur vero, vt plurimum, hæc indago
circa coniecturas, & tempus ſufficiens ad
arguendam ſolutionem mercedis per ſtatu-
ta, vel Conſtitutiones particulares, quæ in
pluribus locis vigent, vt dictum eſt ſupra,
& ſignanter hic in Vrbe adeſt Conſtitutio
Pauli III. ſtatuens famulos Cardinalium, &
32 aliquorum Prælatorum non poſſe petere
ab hæredibus eorum, quibus inſeruierunt,
mercedem, ſeu ſtipendium ſeruitutis, niſi
pro integro biennio, & intra annum à die
obitus ſui Patroni. Nec non alia Beati Pij
V. quæ eam innouat, & videtur ampliare
ad famulos Prælatorum quorumcumque.
Quæ quidem conſtitutiones referuntur per
extenſum à *D. Laxfran. Zacch. de ſalar. quæſt.*
105. *num.* 16. *&* 17. & habentur in Bulla-
rio inter Bullas dictorum ſummorum Pon-
tificum, & prima eſt Pauli III. *bulla* 43. alia
eſt Pij V. *Bulla* 15. & propter eas nec Ca-
mera, quando ſimilibus perſonis ſuccedit,
vltra dicta tempora ſoluit *Gratian. diſc.* 94.
num. 48.

Dubitatur tamen an ſimilia ſtatuta ſint
33 ſeruanda ex quo, tanquam inducentia præ-
ſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide,
ſint nutritiua peccati, & per conſequens
nulla *cap. fin. de præſcr. & cap. poſſeſſor. de re-*
gul. iur. in 6. quod procedit etiam in præ-
34 ſcriptione iuris ciuilis, vt habetur *in d. cap.*
fin. ſed licet eſſet tantum de iure canonico
tamen ſeruari deberet, etiam in foro ſæcu-
lari, cum agatur de materia tendente ad eui-
tandum peccatum *Petr. Barboſ. in l. ſicut* 3.
num. 71. *C. de præſcrip. Gratian. diſc.* 334.
35 *num.* 7. *ad fin.* adeout ad validitatem ſtatu-
ti inducentis præſcriptionem cum mala fide
non ſufficiat Papæ confirmatio in forma cō-
muni *Bon. de ſtatutar. Vrb. præſcript. gloſ.* 1.
num. 23. *& ſeq. Gratian. diſc.* 403. *num.* 19.
Surd. deciſ. 158. *num.* 16. *Seraph. deciſ.* 614.
num. 5. *& deciſ.* 632. *num.* 5. ſecus autem
ſi ſit confirmatio ex certa ſcientia *Bon. d. gloſ.*
1. *num.* 26. & ſentiunt alii præcitati.
36 Et licet aliqui nullitatem admittant in
ſtatutis inducentibus præſcriptionem, & di-
cant ſecus eſſe in inducentibus præſumptio-
nem ſolutionis, vt poſt alios *Menoch. conſ.*
1257. *num.* 11. *& ſeq. Gabr. conſ.* 4. *num.* 4.
& ſeq. lib. 1. *& conſ.* 148. *num.* 11. *lib.* 2.
Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 158. *nu.* 11. *Rot.*
coram Sacrato penes Marcheſan. de commiſ.
37 *part.* 1. *fol.* 765. *ad finem* Tamen neque hæc
diſtinctio eſt omnino tuta, nam quomodo-
cumque loquatur ſtatutum, obſtat debito-
ri ſcientia debiti, ex tradit. *per Adden. ad*
deciſ. 6. *num.* 102. *& ſeq. part.* 3. *rec. & Rot.*
dec. 272. *num.* 15. *&* 16. *part.* 4. *tom.* 2. *rec.*
38 At, quidquid ſit in foro conſcientiæ quo
ad forum fori, de quo loquimur, Iudices
ſumpta informatione, quod ſtatuta ſint vſu
recepta volunt ea ſeruari, vt practicatum
fuiſſe Peruſij per Reuerendiſ. D. de Rubeis
Sacræ Rotæ Romanæ Decanum, dum eſſet
illius Ciuitatis Gubernator, refert *Gilian. in*
compend. ſtatut. ver. præſcriptio num. 8. & red-
di poteſt ratio, quia dum ſtatutum inducit
39 præſumptionem ſolutionis per lapſum tem-
poris, dicendum eſt etiam inducere præ-
ſumptionem bonæ fidei neceſſariam ad hoc,
vt præſumptio ſolutionis ſuffragari poſſit, vt
voluit *Rot. coram Merlino deciſ.* 124. *num.* 12.
& 13. *& poſt Zacch. de oblig. Cam. deciſ.* 225.
40 *num.* 14. *&* 15. ita vt verum ſit quod non
procedat ſtatutum ſtante mala fide, iuxta
relatos per *D. Larfran. d. quæſt.* 105. *num.* 56.
Gamm. deciſ. 334. *num.* 7. *verſ. nec ſit vnquam*

dubium

dubium, ſed mala fides probanda eſt à cre-
ditore *Adden. ad deciſ. 6. num. 116. par. 3. re-
cent. Merlin. d. deciſ. 124. num. 14. verſ. veriſſi-*
41 *ma igitur*, vbi & quod ad hoc, non ſufficit
probare, quod debitor ſciuerit ab initio ſe
obligatum, ſed probandum etiam eum ſci-
uiſſe obligationem ſuam perduraſſe; nec
compelli poterit debitor iurare ſuper hoc,
ſcilicet quod ignorauerit ſe debitorem dum
habet pro ſe præſumptionem iuris *Petr. Bar-
boſ. in l. ſicut num. 103. C. de praſcr. 30 vel 40.
annor. Andreol. contr. 245. num. 4.*

42 Clarum eſt autem ſimilia ſtatuta exorbi-
tare à diſpoſitione iuris, ex adductis ſupra
in principio, & proinde eſſe ſtrictiſſime intel-
ligenda, vt tradunt *Redoan. de ſpol. quaſt. 10.
num. 33. & Gratian diſc. 94. num. 49.*

43 Vnde ad plura inferri poteſt, & ſignanter
quod ſi loquantur de tempore poſt mortem
eius qui operas conduxerat, non procedant
eo viuente, vt bene firmat *D. Lanfran. Zacch.
de ſalar. quaſt. 105. num. 26. & ſeq.* & ſi loquã-
44 tur de ſalarijs menſtruis, non ſint trahenda
ad alias operararum mercedes, vel e contra
*Gamm. deciſ. Luſitan. 334. num. 11. Coſt. de ra-
ta quaſt. 128. in fin.* & de dictis Conſtitutioni-
bus Papalibus in Vrbe vigentibus, quod
procedant tantum in ſalarijs menſtruis de-
ciſum fuiſſe coram Sarmiento, referr ad pri-
mam *Cherubin. ſcol. 2. Marcheſan. de commiſ.
par. 1. fol. 1197. num. 73.*

45 Sic dum loquuntur de familiaribus do-
meſticis, ſeu famulis non procedunt in pro-
curatore *Rot. coram Pen. deciſ. 138. nu. 3.* Nec
in Aduocato *D. Lanfran. Zacch. de ſalar. quaſt.
105. num. 25:* nec in ſalario Iudicis *Maſtrill.
de magiſtrat. lib. 1. cap. 21. num. 102.* nec in No-
tarijs *Cyriac. contr. 307. num. 4. verſ. ſicut etiam,*
nec in docentibus *Rebuff to. 2. tit. de famul. ſa-
lar. gloſ. 10. num. 4. Gabr. de Caſtro deciſ. 46.
num. 4.* nec in mercede artificum *Cyriac. con-
trou. 307. num. 4.* nec generaliter in omnibus
qui non ſunt famuli domi exiſtentes *D. Lan-
fran. Zacch. de ſalar. quaſt. 105. nu. 23.* Et dum
46 loquuntur de mercede operarum diurna-
rum, & exemplificant in mechanicis, non
procedunt in mercede Procuratoris, & alio-
rum artes liberales exercentium *Rim. Iun.
conſ. 315. num. 17. verſ. huic obiecto, & ſeq.* be-
47 ne tamen, licet loquantur de famulis, pro-
cedunt etiam in Ancillis *Rebuff. d. tit. de fa-
mulor. ſalar. quaſt. 9.* & procedere etiam in
operarijs ſentit idem *Rebuff. tit. de ſenten. pro-
uiſional. artic. 3. gloſ. 7. num. 2.*

48 Præterea dicta ſtatuta non procedunt pro
tempore, pro quo continuatum fuit ſerui-
tium, ſed anni incipiunt currere eo finito,
quia quouſque durat ſeruitium, ſemper no-
uis obligationibus interrumpitur præſcri-
ptio *Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſ. 18.
par. 5. num. 33. Hier. Laur. deciſ. 86. num. 12.
Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 34. Giurb. deciſ. 13.*
49 *num. 13.* Si tamen ſeruitium ſit idem, & con-
tinuum, ſecus ſi diuerſum, & poſt tranſactos
annos præſcriptioni præſtitum, puta ſi pro-
curator poſtmodum aliam litem egerit, quia
non propterea præſcriptionem ſalarij iam
completam, amplius interrumpet *Faber in
d. defin. 34. poſt med. verſ. alioquin ſane Fonta-
nell. de pact. nuptial. clauſ. 5. gloſ. 5. num. 30. &
ſeq.* vbi ſe retractat in eo quod in *d. clauſ. 4.
gloſ. 18. par. 5. num. 33.* contrarium eum *Hier.
Laur. vbi ſupra*, ſenſerat.

50 Prout non procedunt, niſi poſt finitum
ſeruitium famulus permaneat in loco ſtatu-
ti, & vbi inſeruiuit *Coſta de rata quaſt. 128.*
51 *num. 14. ad fin. verſ. & in famulorum;* Et
idem eſt ſi ibidem non permaneat dominus
Danza in pugn. Doctor. par. 1. tit. de ſal. c. 3. n. 9.

52 Neque procedit d. præſcriptio contra pu-
pillum heredem famuli, quouſque durat pu-
pillaris ætas *D. Lanfran. d. quaſt. 105. num. 36.*
53 Imo, nec contra minorem viginti quatuor
annorum *Danza in pugna Doctor. par. 1. tit. de
ſalar. cap. 3. nu. 9.* Sed regulando præſcriptio-
54 nem iſtam, cum præſcriptione iuris commu-
nis, dicendum erit, contra pupillum eam non
currere, contra minorem vero currere, ſed
dari ei reſtitutionem in integrum *Rot. deciſ.
372. nu. 9. & 10. par. 4. to. 2. recent.*

55 Ita nec procedit vbicumque creditor age-
re non valeat *L. 1. ad fin. C. de annal. except.
Alex. conſ. 106. nu. 2. & 4. lib. 5.* & late *D. Lan-
fran. d. quaſt. 105. num. 32. & ſeq. vbi num. 32.*
56 ampliat, etiamſi impedimentum proueni-
ret ex parte creditoris impediti, & *num. 35.*
exemplificat, ſi data eſſet aliqua dilatio ad
ſoluendum, & hinc eſt, quod dum ſalarium
eſt annuum, non ſufficit tacuiſſe per trien-
nium, ſed tot requiruntur præſcriptiones,
quot anni *Coſt. de ratione rata quaſt. 128. ad
fin.* licet hoc ceſſet ex eo, quod dictum eſt
ſupra, præſcriptionem non incipere niſi fini-
to ſeruitio, inde enim ſequitur, vt tunc vni-
cum tempus ſufficiat pro omnibus annis,
cum pro omnibus agi valeret, vt obſeruat
Giurba deciſ. 13. ad fin.

57 Nec habet locum eadem præſcriptio in
eo, qui excipit, quia tollit actionem non ex-
ceptionem *Rebuff. d. tit. de famulor. ſalar. gloſ.
10. num. 7. D. Lanfranc. d. quaſt. 105. num. 38.
& ſeq.* vbi late comprobat, & plures adducit
quibus addo *Leoncill. deciſ. Ferrar. 37. num. 8.
& 9.* licet contrarium ſentiat *Gabr. à Caſtro
deciſ. 46. num. 6.*

58 Præterea d. ſtatuta vti loquentia de credi-

to

ro, & debito tantum actione perſonali, non
procedunt vbi competat actio realis *Rebuff.*
*d.tit.de famul.ſalar.gloſ.*10.*num.*5. & faciunt
quæ dicuntur in ſimili de ſtatuto Vrbis per
*Pen.deciſ.*751.*num.*7. *Duran.deciſ.*210.*nu.*9.
*& Emin.Otthobon.deciſ.*173.*num.*9.

Et tanquam loquentia de credito merce-
59 dis non procedunt ſi creditum ſit alteratum,
& ſufficit eſſe computatum, & calculatum
Rebuff.ad conſtit Reg.tit.de mercator. *minutat.*
*vendit.artic.*1.*gloſ.*20.*nu.*1. *& ſeq.* *Hier.Lau-*
*ren.deciſ.*86.*num.*10.*poſt med.*& hanc eſſe ve-
riorem,aſſerit *Gratian.diſc.*273.*nu.*52.*&* 53.
vbi & quod hoc procedit ſiue de calculo
conſtet per ſcripturam, ſiue per teſtes. At-
60 tenditur enim cauſa immediata debiti, non
mediata *Alciat. conſ.*137. *num.*5. *&* 6. *lib.*9.
61 Animaduertendo, quod calculatio quan-
doque adducitur à debitore ſalarij in oppo-
ſitum, videlicet ad arguendam ſolutionem
ex traditis in *l.procula ff.de probat.* & tunc ne-
62 ceſſe eſt, vt oſtendatur aliquid fuiſſe ſolu-
tum,& factas fuiſſe quietantias finales,vt di-
xit *Rota coram Cavaler deciſ* 400.*num.*6.

63 Debet autem debitor allegare præſcri-
ptionem,ſeu ſolutionis præſumptionem præ-
ſtatam, quia eſt exceptio quam opponi ne-
ceſſe eſt, alias Iudex non poteſt illam ex of-
ficio ſupplere *l.ſi maritus* §. *præſcriptionem C,*
de adult. *Rim.Iun. conſ.*107. *num.*26.*Gonzal.*
*ad regul.*8.*cancell.gloſ.*56. *num.*85. *verſ.idque*
dicendum D.*Lanfr.Zacch. de ſalar.quæſt.*105.
*num.*43.& late *ſeqq.Cyriac.contr.*307.*num.*7.
*Gurb.deciſ.*13.*num.*4.

64 Sed, vbi oppoſita ſit, & intret,non poterit
creditor mercedis velle probare contrarium,
quia eſt præſumptio iuris, & de iure, quæ
probationem in contrarium non admittit,
ſecundum *Andreol.contr.*245.*num.*3.*&* 4.vbi,
& quod propterea non poteſt dominus com-
pelli iurare ſe ſoluiſſe.

65 Verum Andreolus præ cæteris allegat
*Gamm.deciſ.*334.*num.*6. qui penes me aper-
tiſſime dicit contrarium,& diſertiſſime illud
probat per ſimile de non numerata pecunia,
quia licet ſi qui fecit confeſſionem de rece-
pto, taceat per biennium lex præſumat ſolu-
tionem *Inſtit. tit.de liter.oblig. in fin.* tamen
admittit probationem in contrarium, vt vl-
tra ibi citatos, tradit etiam *Vaſq.contr.lib.*3.
*contr.*20.*nu.*30.*Gart.de expenſ.cap.*2.*nu.*1554.

66 Conciliantur tamen iſtę contrariç opinio-
nes, vt prima procedat vbi ſtatutum inducit
præſcriptionem, ſecunda vero vbi inducit
tantummodo præſumptionẽ ſolutionis, quia
præſumptio cedere debet veritati, quando
de ea conſtat in contrarium, prout in ſpecie
ſenſit *Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib.*1.§.30.*nu.*
36.*ad fin.* qui licet ſit acerrimus defenſor pri-
mæ, itaut aduerſus præſcriptionem non ad-
mittat neque confeſſionem partis, contra
plures,quos in hoc tenere contrarium refert,
tamen limitat eam,ſi lex ſe fundet in præſũ-
ptione, & comprobatur eadem diſtinctio,
quia præſcriptio tollit ipſo iure actionem,&
liberat debitorem, itaut quamuis etiam ea
67 completa ſuperueniat ei mala fides per pro-
bationem creditoris, adhuc ipſe non com-
pelli poſſit, nec teneatur amplius ſoluere,ſe-
cus autem ſtante ſtatuto ſolum præſumente
ſolutionem,quia per illud non tollitur actio,
nec obligatio, ſed impeditur eius executio
mediante illa præſumptione,qua ſublata per
probationem concludentem contrariam,de-
bitor ne dum tenetur in foro conſcientiæ,ſed
compelli poteſt in foro fori, vt diſtinguendo
præſcriptionem à præſumptione ſolutionis
inducta per ſtatutum Vrbis *lib.* 1. *cap.* 158.
probauit *Rot.cor. Merlino dec.*124.*n.*16.*&* 17.

Si autem quæratur an pro ſufficienti pro-
batione ad excludendam dictã præſumptio-
nem ſufficiat, quod debitor retinens libros
dati, & accepti in quibus ſolitus ſit ſolutio-
nes omnes annotare, hanc non annotauerit,
animaduertendum erit ad verba ſtatuti,nam
68 ſi loquantur, vt loquitur prædictum ſtatutũ
Vrbis *cap.*158. quod non ſolum inducit tan-
tummodo præſumptionem, ſed expreſſe vult
admitti præſumptionem præponderantem in
contrarium, vt habetur in eius verbis, ibi,
vel niſi contraria præſumptio præponderans, ac
69 *prævalens adducatur*, tunc ſatis erit, quod
non appareat ſolutio in libro,in quo ſolutio-
nes omnes annotari ſolent,vt cenſuit *Rota co-*
*ram Buratt.deciſ.*73. *num.*11. *&* 12. *& in re-*
*cent.deciſ.*583.*num.*6.*par.*2. Et idem eſt ſi ſta-
70 tutum conſideret difficultatem probandi
ſolutionem, ex quo non ſoleant ſimiles mer-
cedum ſolutiones in ſcriptis redigi, prout
conſiderat Conſtitutio Pauli III. vigens in
Vrbe de qua ſupra *num.*32.ibi, *vt plurimum*
rationes, & computa ſalariorum, & ſtipendio-
rum familiarium, & ſeruitorum ſuorum in
ſcriptis non redigere,&c. nam & tunc,dũ pro-
batio haberi poteſt ex quo dominus in ſcri-
ptis ſolutiones redigat,ſtatutum ceſſat,prout
71 ceſſare dictam Conſtitutionem fuit deciſum
coram Binarino, vt refert ad dictam Conſti-
tutionem quæ eſt la 43. in ordine *Cherubin.*
*in compend. Bullar. ſcol.*1. *Marcheſan.de com-*
*miſſ.par.*1.*fol.*1197.*num.*73.D.*Lanfranc.Zac-*
*ch.de ſalar dict.quæſt.*105. *num.*49. vbi idem
dicit, ſi dominus reliquiſſet ſalarium famu-
lo in teſtamento. Cæterum ſi ſtatutum ſim-
72 pliciter & abſolute inducat præſumptionem
ſolutionis, illa ſola deficientia deſcriptionis
ſolu-

ſolutionis in libris debitoris non videtur
ſufficiens, nam licet faciat coniecturam,
quod ſolutio facta non fuerit, vbi libri di-
ligenter ſunt detenti, vt ponderauit Rota co-
ram Penia deciſ. 721. num. 17. tamen eſt ſim-
73 plex coniectura, & non concludens, cum
euenire potuerit omiſſio per obliuionem,
aut alia cauſa, vt dicunt Ruin. conſ. 35. num.
19. lib. 1. Burat. deciſ. 10. num. 6. & 7. An-
dr. deciſ. 22. num. 6. & 7. Zarat. deciſ. 53.
nu. 42. vnde non valet tollere præſumptio-
nem inductam à ſtatuto, ex quo iſta, vti præ-
74 ſumptio iuris, eſt probatio liquidiſſima dec.
4. num. 21. part. 2. diu. & dec. 756. num. 4.
75 part. 2. rec. & ideo alia ſimplici præſum-
ptione, & coniectura hominis non tollitur
Curt. Iun. conſ. 35. n. 5. verſ. & iſta. Seraph. dec.
623. num. 13. niſi ſit adeo concludens, &
76 vrgens, vt præponderet, quia præſumptio
ſolutionis per ſtatutum inducta, præſum-
ptionem validiorem non excludit Dunozet.
Sen. deciſ. 100. num. 1. & generaliter præ-
ſumptio iuris eliditur per præſumtionem
hominis quando iſta validior eſt Menoc. præ-
ſumpt. 30. num. 6. lib. 1.

Excludi etiam poteſt d. præſciptio ex
78 quo fuerit interrupta, clarũ eſt enim inter-
rumpi poſſe nõ dũ ſi ſtatutũ inducat præſcri-
ptionem, ſed etiam ſi inducat præſumptio-
nem ſolutionis, ſed ad dignoſcendum quid
ſufficiat ad eam interrumpendam, attenden-
da erunt verba ſtatuti, poterit enim ex eis
apparere eam facilius interrumpi, quam
præſcriptio iuris communis, & ſufficere qua-
lem qualem interruptionem, vt dixit Rot.
in deciſ. 86. num. 2. part. 1. diu: vnde licet
79 de iure nullibi reperiatur, quod per extra-
iudicialem interpellationem interrumpatur
præſcriptio, vt dicit Imol. in l. ſi ſeruum §. ſe-
quitur ff. de verbor. oblig. quem ſequitur ibi
Alex. & comprobat Surd. deciſ. 5. num. 6. &
7. & Rot. deciſ. 120. num. 10. part. 13. rec.
80 Tamen ſecus eſt de inducta per præfatum
ſtatutum Vrbis, quod propterea etiam in
hac parte dicitur ius nouum à Rot. cor. Se-
raph. deciſ. 718. num. 5. & comprobatur
etiam in deciſ. 301. num. 3. poſt Statil. de
Saluiano.

81 Per agnitionem tamen, ſeu recognitio-
nem debiti ab ipſo debitore factam, inter-
rumpi præſcriptionem clari iuris eſt l. cum
notiſſimi 7. §. imo C. de præſcr. 30. vel 40. an-
nor. Natt. conſ. 402. num. 64. Gratian. diſc.
994. num. 10. Hering. de fideiuſſor. cap. 15.
num. 87. & in terminis præſcriptionis mer-
cedis à ſtatuto inductæ plene D. Lanfran.
Zacch. de Salar. d. quæſt. 105. num. 54. & 55.
vbi quod hoc maxime procedit ſi recognitio
reſultat à ſolutione partis debiti: Quod ta-
82 men intelligitur ſi recognitio fuerit ſpon-
tanea, ſecus autem ſi per vim aliquam facta
l. cura in princ. ff. de muner. & honor. Roman.
conſ. 252. num. 5. Ruin. conſ. 111. num. 20.
lib. 5. & his relatis Petrus Barboſa in d. l. cum
notiſſimi 7. §. imo num. 22. poſt med. & ſi fue-
83 rit pura, non ſi fuerit ſub conditione, ſi ap-
parebit me debere, ſeu in eo quod appare-
bit gloſ. in l. cum quis 38. §. ſi quis pro reo ver.
iam reuerſo ff. de ſolut. & ibidem Bart. num.
5. Ang. num. 4. & Caſtren. num. 3. verſ. dat
84 etiam gloſ. & ſi fuerit pro ſumma certa, quia
de incerta ſumma non ſufficit Salicet. in d. l.
cum notiſſimi §. imo num. 17. verſ. aut datus
eſt, iuncto num. 19. C. de præſcr. 30. vel 40.
annor. Boer. deciſ. 333. num. 3. verſ. & ad
85 hoc quod agnitio ſufficit tamen expreſſio re-
latiua ad inſtrumentum Boer. in eadem deciſ.
num. 6. & ſufficeret etiam generalis quæ nõ
poſſet in alio, quam in vno certo debito ve-
rificari Rot. deciſ. 301. num. 5; poſt Statil. de
Saluian.

86 Vbi autem præſcriptio eſt interrupta, ſem-
per remanet interrupta, itaut ea non reuiui-
ſcat, ſed debeat alia inchoari, & perfici, abſq;
eo, quod tempus ante interruptionẽ decur-
ſum, prodeſſe poſſit, Bald. per illum textum in
l. ædes §. libertas ff. de ſeruit. vrb. prædior. Hon-
dedeus conſ. 83. n. 16. lib. 1. Giouagnon. conſ. 28.
num. 3. lib. 2. Rot. deciſ. 207. nu. 9 par. 4. rec.

88 Sed dubitatur an poſt interruptionem in-
cipiat iterum præſcriptio ſtatutaria, vel ne-
ceſſaria ſit præſcriptio iuris communis, &
diſtinguitur caſus interruptionis extraiudi-
cialis, à caſu interruptionis iudicialis, vt
in primo incipiat, & ſufficiat ſtatutaria, ſe-
cus vero in ſecundo Mareſcott. variar. reſol.
cap. 67. nu. 9. & ſeq. lib. 2. Fenzon. ad ſtatut.
Vrb. cap. 158. num. 65. & 66. D. Lanfranc.
Zacch. de ſalar. quæſt. 105. num. 53.

Verum, quia ratio, cur ſi præſcriptio ſit
interrupta iudicialiter, non ſufficiat amplius
tempus præſcriptionis ſtatutariæ ea eſt, quia
89 actio intentata, & inſtantia ipſa perpetua-
tur vſque ad quadraginta annos, à die ceſ-
ſationis in ea numerandos, iuxta textum in
l. fin. C. de præſcr. 30. vel 40. annor. inde ſe-
90 quitur declarandum eſſe id procedere, vbi
lis fuerit conteſtata, vel in iudicijs, in qui-
bus formiter non conteſtatur, deuenerit ad
aliquem actum reſpicientem merita cauſæ, &
æquipollentem litis conteſtationi, alias enim
91 ſola citatio etiam iudicialis interrumpit ſo-
lum præſcriptionem currentem, at non per-
petuat dicto modo actionem, vt optime di-
ſtinguendo declarat Aretin. in conſ. 30. prope
fin. & alijs pluribus adduct. Petr. Barboſ. in
d. l.

d. l. fin. num.2. & ſeqq. & in puncto, quod
92 propterea, vbi lis non eſt conteſtata, vel
pro conteſtata habita, incipiat denuo cur-
rere præſcriptio ſtatutaria bene firmauit *Ro-
ta cor. Merlino deciſ. 124. num. 5. cum tribus
ſeqq. & Adden. ad Buratt. deciſ. 8. num.10.
in 1. & 2. caſu.*

Imo & conteſtatio litis prodeſt, & dicto
93 modo actionem perpetuat tantum, ſi actor
ad eam deuenerit animo litem proſequendi
vſque ad finem, & fortuitis caſibus poſtea
impediatur, ſecus ſi propter ſuam culpam,
vel meram negligentiam à proſecutione li-
tis ceſſauerit, vt argumento ducto *ex d.l.fin.
in princ.* à contrario ſenſu, docuit *gloſ. in c.
placuit il 2. in ver. interrupta prope med. verſ.
ei tamen tantum 16. qu.3.* & ſecutus eſt *Abb.
in cap. illud, prope fin. verſ. & vide ad limita-
tionem de preſcr. & Roman. in l. ex hoc edicto
in princ. num. 6. verſ. eſt hic vnum dubium*
94 vbi *d. gloſ.* ſingularem appellat *ff. de eo per
quem fact.* & propterea hoc quoque caſu in-
cipiet iterum, & procedet præſcriptio ſta-
tutaria *Merlin. d. deciſ. 124. num. 10. Add.
ad Buratt. d. deciſ. 8. num. 10. in tertio caſu.*

Et denique ſi lis fuerit terminata, ſiue
95 per ceſſionem debitoris, ſiue per relaxatio-
nem mandati, aut ſententiam, & rem iudi-
catam, quia tunc inſtantia ceſſat, vbi non
obſter mala fides, prout non obſtare in hac
præſcriptione ſtatutaria dictum eſt, eadem
ſtatutaria iterum curret, ceſſante dicta per
petuatione actionis, & inſtantiæ, vt pariter
firmat *Merlin d. deciſ. 124. num.12. & ſeqq.*
vbi optime aduertit, quod hoc caſu magis
vrget præſumptio ſolutionis ex negligentia
reſultans poſtquam creditor egit, & obti-
nuit, quam ante, *Adden. ad Buratt. d.
deciſ. 8. num. 10. in quarto caſu.*

Denique reſtringendum eſt etiam ſtatu-
96 tum, vt ſi ſit laicale non comprehendat
perſonas Eccleſiaſticas, vt firmauit in ſpecie
Rot. cor. Coccino deciſ. 133. num. 10. quod
procedit etiam in hoc ſtatu Eccleſiæ, & quã-
uis ſtatutum ſit à Papa confirmatum, & de
eius licentia, & ordine factum, vt eſt ſta-
tutum Vrbis *deciſ. 39. num. 15. part. 11. rec.*
& dicam late *in Cap. 63. prope fin.*

97 Non ſic etiam dicendum de forenſibus;
quia ſtatuta prædicta eos quoque compre-
hendunt *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 158. nu.
61. D. Lanfran. Zacch. de ſalar. d. quæſt. 105.
num. 18. Surd. deciſ. 158. num. 17. verſ. adde
quod deciſ. 602. part. 1. diu. Merlin. deciſ. 124.
num. 3.* licet non deſint contrarij, & ſignan-
ter *Verall. deciſ. 207. num. 1. & ſeq. part. 3.
vbi nu. 4.* videtur teſtari etiam de ſtylo Ro-
tæ, qui tamen hodie non ſubſiſtit ex præci-
tatis deciſionibus, & alijs pluribus cumu-
98 latis *per D. Lanfranc. d. num. 18.* imo pro-
cedit ſtatutum etiamſi debitum ſit alibi cõ-
tractum, dummodo in loco ſtatuti petatur
*Rot. deciſ. 555. num. 1. & 2. part. 4. tom. 3.
rec.* & prodeſſe forenſi dictum ſtatutum Vr-
bis *cap. 158.* ex quo Apoca eſſet facta in Vr-
be, & in ea motum iudicium, dictum fuit
in vna *Romana pecuniaria 19. Iunij 1671. §.
quia cum girata cor. R.P. D. meo Rondanino.*

Dubitari tamen poteſt, an forenſi danda
ſit reſtitutio in integrum ex capite probabi-
99 lis ignorantiæ ipſius ſtatuti, & in hoc vide-
tur vera *d. deciſ. 207. Verall. part. 3.* dum
num. 5. firmat opinionem affirmatiuam, ſed
ab ea recedendum ſi ignorantia reddatur
100 improbabilis, ex late traditis *per D. Lan-
fran. d. quæſt. 105. num. 21.* & reddi dici-
tur ex quo creditor in loco ſtatuti pro tem-
101 pore conſiderabili morã traxerit *Roland.
conſ. 42. num. 27. lib. 3. Adden. ad Buratt.
deciſ. 98. num. 7. verſ. talis autem Rot. poſt
Gilian. in compend. ſtatut. Peruſ. deciſ. 124.
num. 8. & in Rec. deciſ. 555. num. 9. part. 4.
tom. 3.* & ponderatur etiam ad hoc, quod
ſimile ſtatutum etiam alibi, & fere vbique,
vt dictum eſt ſupra, adeſſe ſolet, inde enim
tãto magis redditur inueriſimilis eius igno-
rantia *Adden. ad Buratt. d. deciſ. 98. num. 7.
poſt med. Rota dict. deciſ. 555. num. 8. part.
4. tom. 3. recent.*

De fine locationis per lapſum temporis.

S V M M A R I V M.

1 *Tempore locationi præfixo finito, tenetur conductor rem dimittere.*
2 *Ampl. procedere ſiue ſit certum, ſiue incertum, vt ad vitam.*
3 *Qui tenetur inuitus locare, facilius tenetur locationem factam renouare.*
4 *Dictio* perpetuo, *ſeu* in perpetuum *ſignificat tempus infinitum.*
5 *Quandoque tamen accipitur ad vitam.*
6 *Quandoque vſque ad tertiam generationem.*
7 *Quandoque vſque ad centum annos.*
8 *Quandoque vſque ad decem.*
9 *Et quandoque verificatur etiam in triennio.*
10 *Decl. vt verus ſignificatus dictæ dictionis, ſit primus temporis perpetui, alius vero recipiat à ſubiecta materia, & verbis adiunctis.*
11 *Locatione facta vni perſonæ, qui ex alijs verbis appareat ad eius vitam reſtricta, dictio* in perpetuum *in ea appoſita non valet illam vlterius extendere.*
12 *Decl. procedere ſi dicta dictio ſit relata perſonæ, ſecus autem ſi relata rebus.*
13 *In emphytheuſi Eccleſiaſtica, quæ ſui natura non poteſt fieri niſi ad tertiam generationem, dictio* in perpetuum *non valet illam extendere.*
14 *Quod operetur emphytheuſim tranſire ad hæredes extraneos tenent aliqui.*

15 Con-

15 Contrarium tamen eſt verius.

16 Lim. iſtam contrariam ſi concurrat aliqua alia coniectura, etiam leuis.

17 Dictio praedicta ſolet aliquando geminari, & dici perpetuo & in perpetuum, & tunc aliquid magis operatur.

18 Locatio ad vitam, an dicatur perpetua relatiuè.

19 Locatio ad centum annos, an dicatur perpetua relatiue.

20 Locatio perpetua intelligitur donec ſoluatur penſio.

21 Locatio donec ſoluatur penſio intelligitur perpetua.

22 Emphyteuſis Eccleſiaſtica prohibita fuit concedi vltra perſonam accipientis, & filios, & nepotes, & vxorem, & virum ſi fuerit expreſſum.

23 Poſtmodum data fuit licentia faciendi eam in perpetuum.

24 Leges ciuiles allegari poſſunt pro Eccleſia Canonibus non contradicentibus.

25 Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi non appareat conceſſio, vel non ſit in ea expreſſum tempus, quo durare debeat, cenſetur facta ad tertiam generationem & num 28.

26 Text. in §. licentiam Auth. de alienat. & emphyt. concedens facultatem faciendi emphyteuſim Eccleſia perpetuam, fuit correctus.

27 Correctio iurium in quantum fieri poteſt vitari, & reſtringi debet.

29 Emphyteuſis Eccleſia ſi poteſt concedi in perpetuum intelligitur in deſcendentes, non in extraneos.

30 Emphyteuſis Eccleſia ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos.

31 Decl. ſecundum aliquos procedere ſi ſit conceſſa ſine beneplacito Apoſtolico, alijſque ſolemnitatibus.

32 Contrarium tenent alij.

33 Decl. primam procedere ſi ex verbis inueſtitura, vel aliunde appareat concedentem voluiſſe eam ad extraneos tranſire, alias ſecus.

34 Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum poteſtatis, ſed non ampliat conceſſionem.

35 Inueſtitura vbi adeſt, eius tenor inſpici debet ad dignoſcendum, an conceſſio extendatur vltra tertiam generationem.

36 Haredis nomen, licet aptum ſit comprehendere tam deſcendentes, quam extraneos, hoc procedit in materia indifferenti, ideſt tranſitoria ad quoſcumque, ſecus in ea, qua non eſt tranſitoria niſi ad deſcendentes.

37 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & haredibus, intelligitur de haredibus ſanguinis, ideſt deſcendentibus.

38 Emphyteuſis laicalis ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcumque haredes, & ideo conceſſa praſumitur.

39 Emphyteuſis ab initio laicalis ſi poſtea tranſeat ad Eccleſiam retinet ſuam naturam laicalem ad effectū vt tranſeat ad quoſcumque haredes.

40 Lim. ſi acquiſita ſit ab Eccleſia loco alterius emphyteuſis Eccleſiaſtica, & ei ſubrogata.

41 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro haredibus non poteſt reſtringi ad deſcendentes, vbi recipiens illos habere non poterat.

42 Decl. procedere ſi ſtipulatus ſit pro ſe ſolo, ſecus ſi ſimul pro alio qui illos habere poterat.

43 Decl. 2. procedere ſi is, qui conceſſit dicta incapacitatis notitiam habebat, alias ſecus.

44 Haredum nomen in emphyteuſi Eccleſiaſtica reſtringitur ad haredes ſanguinis, ſi ſolum ſit, vel cum alio non apto illud ampliare, ſecus econtra.

45 Ampl. ſufficere quamlibet coniecturam etiam leuem, quod partes ſenſerint de extraneis.

46 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro haredibus quibuſcumque intelligitur etiam pro extraneis.

47 Contrarium tenent alij, ſed prima eſt verior, & communior.

48 Lim. dictam primam opinionem ſi addita ſint verba reſtrictiua vti ſi dictum pro hæredibus quibuſcumque legitime deſcendentibus.

49 Item ſi dictum pro hæredibus quibuſcumque vſque in tertiam generationem.

50 Ampl. d. primam opinionem procedere etiam ſi dictū pro maſculis quibuſcumque.

51 Ampl. 2. ſi dictum pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

52 Ampl. 3 ſi dictio quibuſcumque non ſit in diſpoſitiua conceſſionis, ſed in alia parte Inſtrumenti.

53 Subamplia ſufficere etiam in confirmatione conceſſionis.

54 Lim. ſi verba poſſint reſtringi, & intelligi iuxta naturam conceſſionis.

55 Ampl. 4. ſufficere ſtipulationem eſſe conceptam cum clauſula caterata pro ſe &c.

56 Clauſula pro ſe &c. extendi ſolet, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

57 Poteſt tamen commodiſſime intelligi, pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis.

58 Et ideo d. ampliatio patitur difficultatem in emphyteuſi eccleſiaſtica.

59 Clauſula, pro ſe, & quibus dederit æquiparatur ſtipulationi pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

60 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & quibus dederit, eſt tranſitoria ad haredes extraneos.

61 Clauſula pro ſe, & quibus dederit operatur tantum fauore primi acquirentis, ſecundum aliquos.

62 Contrarium.

63 Decl. primum procedere in emphyteuſi ad tertiam generationem, vel ſtipulatam pro deſcendentibus, alias ſecus.

64 Clauſula quibus dederit limitatur ab alijs clauſulis.

65 Et infringitur per prohibitionem alienationis.

66 Et in hoc differt à ſtipulatione pro hæredibus quibuſcumque, quia hac non infringitur à prohibitione alienationis.

67 Clauſula pro ſe, & ab eo cauſam habentibus ſimilis eſt clauſula pro ſe & quibus dederit, & eodem modo facit emphyteuſim tranſitoriam ad quoſcumque.

68 Clauſula de ea faciendi, ac diſponendi ad libitum voluntatis ſimilis eſt clauſula quibus dederit, & idem operatur.

69 Clauſula pradicta poſſunt ab alijs eſſe reſtricta ad primum acquirentem.

70 Mentio habentium cauſam ab emphiteuſi, quando non eſt in diſpoſitiua, non valet eam alterare.

71 Clauſula ad habendum &c. facit emphyteuſim Eccleſiaſticam tranſitoriam ad quoſcumque haredes.

72 Contrarium tenent aliqui.

73 Decl. primam procedere ſi clauſula ſit in parte diſpoſitiua, ſecunda ſi ſit in executiuis.

74 In executiuis eſſe dicitur, cum eſt poſita poſt firmatam acquiſititionem.

75 Secus ſi eſt poſt verbum inueſtientes ſermone continuato, & immediate poſt diſpoſitiuam.

76 In diſpoſitiua dicitur cum eſt poſt deſcriptionem bonorum ante clauſulam hanc &c. & ante promiſſionem canonis.

77 Contrarium, quod dicta clauſula ad habendum &c.

etiam in parte diſpoſitiua reſtriagatur ad limites conceſſionis cui apponitur.
78 Decl. hanc contrariam procedere ſi emphyteuſis ſit ſine beneplacito Apoſtolico.
79 Vel ſi ſit ſtipulata tantum pro deſcendentibus.
80 Clauſula ad habendum &c. non operatur in praiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis.
81 Clauſula ad habendum &c. facilius reſtringitur ſi ſit caterata.
82 Si autem ſit extenſa cum facultate diſponendi ad libitum, non poteſt reſtringi per verba ſequentia.
83 Neque ſi ſit amplè appoſita reſtringitur per antecedentia.
84 Facultas alienandi in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſtica, facit eam tranſitoriam ad extraneos.
85 Emphyteuſim Eccleſiaſticam eſſe tranſitoriam ad extraneos, arguitur per coniecturas.
86 Si conceſſa ſint omnia. & ſingula iura Eccleſia, cum clauſula, ponens, arguitur conceſſio tranſitoria ad extraneos.
87 Item arguitur ex reſeruatione directi dominij.
88 Idem ſi probibita ſit alienatio ſolum in manus mortuas.
89 Et generaliter vbicumque probibtio alienandi limitatur in certis caſibus.
90 Idem arguitur ex pacto, quod in caſu alienationis ſoluatur laudemium.
91 Laudemium ſolui debet ſolum ab extraneis.
92 Sed datur caſus, quod ſolui debeat etiam à deſcendentibus, & quando.
93 Pactum affrancandi denotat emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad quoſcumque.
94 Lim. ſi non fuit effectuatum, & non ſit neceſſarium.
95 Emphyteuſis Eccleſiaſtica arguitur tranſitoria ad quoſcumque, ſi eſt pro penſione, qua de tempore conceſſionis reſponderet fructibus.
96 Ampl. etiamſi non aquet fructus ſed ſit mediocris.
97 Decl. dictam coniecturam non ſufficere, ſi ex verbis appareat emphyteuſim reſtrictam ad deſcendentes.
98 Emphyteuſis arguitur tranſitoria ad extraneos, ſi conceſſa res ſterilis, vel ruinoſa ad meliorandum.
99 Et maxime ſi actualiter meliorauit, quia tranſit ad extraneos, non attentis verbis inueſtitura.
100 Contrarium ſi adſit pactum expreſſum de meliorando, & reſtrictio conceſſionis.
101 Sterilitas rei non releuat ſi emphyteuſis fuit renouata, & de tempore renouationis ſterilitas non aderat.
102 Obſeruantia attenditur ad effectum dignoſcendi an emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos.
103 Et deducitur obſeruantia ex inueſtitura praecedenti ſi erat tranſitoria ad extraneos.
104 Lim. ſi ex tenore ſecunda inueſtitura appareat ab ea receſſum.
105 In Emphyteuſi Eccleſiaſtica non poteſt recedi à prima inveſtitura ſine beneplacito Apoſtolico in praiudicium Eccleſia, ſecus ad eius fauorem.
106 A prima inueſtitura Emphyteuſis non cenſetur receſſum, niſi clare appareat ex verbis.
107 Receſſum apparere dicitur, ſi aliquid additum, vel detractum forma antiqua.
108 Inueſtitura noua non recipit interpretationem ab antiqua in eis, qua illi expreſſe contradicunt.
109 Inueſtitura noua dicitur differre ab antiqua ſi in ea deficiat clauſula caterata in ſtipulatione pro heredibus.
110 Obſeruantia pro tranſmiſſione ad extraneos deducitur, ex quo aliquando fuit res conceſſa ad eos tranſmiſſa, & Eccleſia illos admiſit.
111 Declara vrgere admiſſionem haredis extranei, non autem praſtationem conſeaſus venditioni.
112 Conſenſus praſtitus alienationi rei emphyteutica, non affert praiudicium Eccleſia, quia mutat tantum perſonam.
113 Noua inueſtitura comprehendens etiam extraneos arguit idem fuiſſe de antiqua.
114 Conſenſus praſtitus alienationi rei emphyteutica continet aliquando noua pacta, & importat nouam inueſtituram.
115 Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi probetur per ſolam recognitionem in dominum, cenſetur tranſitoria ad quoſcumque haredes.
116 Decl. non procedere ſi adſit pactum aperte repugnans ſucceſſioni extraneorum.
117 Decl. 2. certius procedere, ſi conſtet quod bona non fuerint ab Eccleſia conceſſa, ſed per laicum illi ſubmiſſa, & in emphyteuſim recepta.
118 Bona emphyteutica Eccleſiaſtica in ſtatu Vrbini poſſunt alienari quocumque titulo in extraneos ex Breue Vrbani VIII.
119 Idem eſt Ferraria ex Conſtitutione Bonifaciana.
120 Idem eſt de Abbatia Farfen. ex conſuetudine.
121 Idem in Abbatia Nonantula.
122 Idem Ceſena ex indulto Innocentij Octaui.
123 Alienationis probibitio in emphyteuſi directè tendit ad excluſionem extraneorum.
124 Alienationis probibitio in emphyteuſi, infringit vim clauſula ad habendum.
125 Et clauſula quibus dederit.
126 Et generaliter omnium aliarum clauſularum.
127 Contrarium tenent aliqui.
128 Decl. primam procedere vbi non poſſit dari conciliatio per probibitionem facultatis alienandi.
129 Probibita venditione, aut alia alienatione intelligitur de alia ſimili. & ſic inter viuos tantum.
130 In emphyteuſi de iure magis probibetur alienatio inter viuos, quam cauſa mortis.
131 Interpretatio ſemper ſumenda eſt pro euitanda contrarietate pactorum.
132 Probibitio alienationis in emphyteuti conceſſo pro quibuſcumque haredibus reſtringitur, vt procedat in alienatione titulo ſingulari.
133 Probibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica comprehendit quamcumque alienationem.
134 Decl. procedere ſi emphyteuſis ſit reſtricta ad deſcendentes, ſecus ſi appareat tranſitoria ad quoſcumque.
135 Decl. 2. non procedere ſi non agatur de emphyteuſi, ſed de locatione perpetua.
136 Decl. quod dictum eſt probibitionem alienationis infringere vim clauſularum, vt procedat in prohibitione abſoluta ſecus in qualificata, vt alienandi ſine conſenſu.
137 Maximè ſi probibitio ſit cum duplici negatiuo, non alienandi niſi cum conſenſu.
138 Negatiua duplex affirmat.
139 Pactum quod finita emphyteuſi res reuertatur cum melioramentis, reſtringit effectum clauſula ad habendum & denotat emphyteuſim non eſſe tranſitoriam ad quoſcumque.
140 Verba cum pactis infraſcriptis ſunt reſtrictiua.
141 Clauſula ad habendum reſtringitur per verba ſubſequentia, cum pactis infraſcriptis.
142 Item reſtringitur per verba, ſecundum naturam huiuſmodi inſtrumentorum.
143 Decl pradicta verba minuere, ſed non in totum tollere vim

re vim clauſularum prædictarum.

144 *Locatio eſt ſui natura tranſitoria ad hæredes quoſcumque.*

145 *Locatio rei Eccleſiæ non reſtringitur ad deſcendentes.*

146 *Lim. ſi dignoſcatur voluntas contrahentium in contrarium.*

147 *Emphyteuſi concaſſa ad tertiam generationem an comprehendatur in generatione primus acquirens, diſtinguitur, vt affirmatiua procedat ſi non adſit aliquod verbum, per quod appareat distincta perſona primi acquirentis ab alijs.*

148 *Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in laicali, vel locatione, quia in eis non comprehenditur primus acquirens.*

149 *Decl. facilius procedere ſi dictum* pro ſe, & deſcendentibus ſuis vſque ad tertiam generationem.

150 *Item facilius procedit ſi dictum* ad tertiam generationem completam.

151 *Si dictum* vſque ad tertiam generationem ab ipſo inchoandam *ipſe primus acquirens pro vna generatione computabitur.*

152 *Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in locatione.*

153 *Dictio* ab *denotat terminum à quo, & eſt ſui natura excluſiua ipſius termini.*

154 *Poteſt tamen ex ſubiecta materia alijſque rationibus eſſe incluſiua.*

155 *Si dictum* ad tertiam generationem tantum, *comprehenditur primus acquirens.*

156 *Si dictum* pro ſe filijs & nepotibus vſque in tertiam generationem *cenſetur comprehenſus primus acquirens.*

157 *Contrarium tenent alij.*

158 *Decl. primam procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecundam in locatione.*

159 *Decl. 2. opinionem, quod non comprehendatur non procedere ſi addita copula* & , *& dictum* & vſque in tertiam generationem.

160 *Ampl. vt ceſſante d. copula,* & , *non ſufficiat dictum eſſe* vſque ad tertiam generationem completam.

161 *Obſeruantia attenditur in d. quæſtione.*

162 *Item attenditur tractatus antecedens.*

163 *Locatio facta ad tertium tempus, & deinde ad beneplacitum, beneplacitum durare non debet pro alio maiori tempore quod expreſſo.*

164 *Beneplacitum alicuius per eius mortem expirat.*

CAPVT LIII.

IAm deuenimus ad tractandum de fine locationis, & incipiendo ab ea quæ procedit per lapſum temporis, clarum eſt, quod
1 ſi tempus ſit præfinitum in contractu, eo elapſo expirat locatio, & conductor tenetur rẽ dimittere locatori *l. conductores, & l. ſi quis conductionis C. locat. Rota coram Gregor. deciſ.*
2 45. *num.* 1. Idque non tantum ſi tempus ſit certum, ſed etiamſi ſit incertum, puta ad vitam, ad tertiam generationem, vel lineam, iuxta latè tradita per *Corbul. de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat ob lin. finit. num. 1. & ſeqq.*

At quia ſunt multi caſus, in quibus Do-
3 minus tenetur etiam inuitus rem ſuam locare, vtique in eis tenebitur etiam locationem iam factam continuare, imo multo facilius, vt conſiderat *Leoncil. de priuil. pauper. par. 2. priuil. 231. num. 2. Nouar. in praxi miſer. perſon. priuil. 42.* Qui autem ſint prædicti caſus habetur in *cap. 20.* vbi & quando quis locare volens teneatur præcedentem conductorem præferre.

Cæterùm infinita dubia oriri poterunt circa hunc finem locationis, quando ſcilicet dicatur eius tempus finitum: Et vbi locatio non ſit expreſſa, ſed probetur per continuatas ſolutiones mercedis, & oriatur dubium circa tempus quo durare debeat, recurrendum erit ad tradita in *Cap* 22. Vbi autem habeatur probatio locationis, ſi in ea deficiat temporis expreſſio, quomodo interpretari debeat circa illud, dictum fuit in *cap.* 23. Nunc autem ſupereſt, prout ibi reſeruatum fuit, loqui de aliquibus dubijs, quę oriri poſſunt circa ipſam præfinitionem temporis in locatione expreſſam.

Signanter igitur dubitari poterit, ſi locatio ſit facta in perpetuum, quomodo intelligatur, habet enim hæc dictio, *perpetuò* ſeu *in perpetuum* varias ſignificationes, ſignifi-
4 cat namque tempus infinitum *Menoc. conſ.*
706. *num.* 31. *Burſat. conſ.* 227. *num.* 27. *Put.*
5 *deciſ.* 110. *num.* 8. *lib.* 1. ſed quandoque accipitur ad vitam alicuius *Bero. conſ.* 155. *nu.* 25. *lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 100. *num.* 39. *lib.* 4. *Rolan. conſil.* 84. *num.* 11. *lib.* 1. *deciſ.* 15. *num.* 18. *par.* 7. *re-*
6 *cent.* & probat *text. in l. 1. ff. pro ſoc.* quandoque vſque ad tertiam generationem *Surd. conſ.* 123. *num.* 15. *Cened. ſing.* 78. *num.* 4. *Barboſ. dict.* 254. *num.* 11. *& num.* 12. vbi & quandoque intelligitur vſque ad quartam gene-
7 rationem: Quandoque accipitur vſque ad centum annos *Ruin. conſ.* 143. *num.* 11. *lib.* 4. *Menoc. conſ.* 706. *num.* 32. quandoque vſque ad 30. vel 40. annos *Bero. conſ.* 155. *num.* 24. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 123. *num* 15. *Menoc. conſ.* 706. *num.* 33. *Put. deciſ.* 110. *num.* 13. *lib.* 1. Quan-
8 doque etiam vſque ad decem annos tantùm *Bero. dicto conſ.* 155. *num.* 24. *Menoc. dicto conſil.* 706. *nu.* 34. & quod vſque ad nouem *Rot.*
9 *deciſ.* 72. *num.* 5. *par.* 9. *recent.* & quod quandoque verificetur etiam in triennio *Bald. in l. aduerſus 5. in fin. & Salic. num. 3. in fin. C. de vſur Botr. deciſ.* 158. *num.* 12.

Quoniam autem verus ſignificatus eſt il-
10 le qui fuit primo loco poſitus, cum iſta ſit natura diſtinctionis præfatæ, vt ſine præfinitione temporis accipiatur, & ſe in infinitum extendat, & importet idem quod, ſemper, & omni tempore, vt alijs plena manu cumulatis tradit *Barboſ. dict.* 254. *num.* 2. *Royas deciſ.* 94. *num.* 9. *& deciſ.* 284. *num.* 8. & alios va-

tios ſignificatus prædictos recipiat à verbis
adiunctis *Surd conſ.315.num.26.* & à ſubie-
cta materia *Bero.conſ.155.num.24.lib.1. Me-
noc.conſ.706.num.31. Surd.conſ.123.num.15.*
Rimin. *Iun. conſ.269. num.67. Gratian. diſc.
765.nu.15.*& eſſe tritum dicit *Rot.deciſ.427.
num24.par.9.recent.* Inde ſequitur quod re-
gulariter in locatione accipi debebit ſine
præfinitione temporis, quodque ab hac re-
gula recedendum erit, ſi verba quibus re-
fertur dictio, vel ſubiecta materia aliud ſua-
deant.

Quare exemplificando, ſi locatio ſit fa-
11 cta vni perſonæ, & aliunde appareat ad eius
vitam reſtricta, dictio *in perpetuum* non va-
lebit illam vlterius extendere, quia bene
intelligi poteſt ad illius vitam, vt dictum
12 eſt, & maximè ſi relata ſit ipſi perſonæ, vti
ſi dictum quod ipſe perpetuò tenere de-
beat,&c. quidquid ſit vbi relata eſſet bonis,
dicendo, verbi gratia, bona in perpetuum
conceſſit & locauit,vt diſtinguendo declarat
*Surd.dicto conſ.315.num.52 poſt med.ver.præ-
terea vt etiam.*

Et ſi agatur de emphyteuſi rei Eccleſia-
13 ſticæ, quæ non poteſt fieri niſi ad tertiam
generationem iuxta *§. Emphyteuſim Autu.de
non alienan.* vel ad lineam iuxta eius exten-
ſionem, de qua *Alex.conſ.110.num.19.lib.3.*
vbi de communi *Rot. coram Seraphin. deciſ.
1362. num.7.* & latius explicabitur infra,
tunc ex ſubiecta materia intelligi debebit
dictio *in perpetuum* in ea appoſita ad tertiam
generationem, vel ad lineam, vt tradit
Bald.conſ.372.nu.2.verſ.quarto lib.4. & alijs
adductis *Mantic.de tacit. lib.22.tit.19.nu.21.*

Et licet aliqui volint præfatam dictionem
14 operari, quod conceſſio tranſeat etiam ad
hæredes extraneos, vt dicit ipſe *Bald. in
præcitato conſil.* & poſt eum ſenſerunt *Soccin.
Sen.conſ.266.nu.37. ver.ſecundò præmitto lib.
2.Becc.conſ.88.num.27. Gabr. conſ.76.num.8.
lib.2.Altogr.conſ.22.num.6.lib.1.Cyriac.contr.
146.num.10.Seraphin.deciſ.868. num.3.Mil-
lin.deciſ.245.num.2.in recent.deciſ.280. nu.2.
par.1.& deciſ.294.num.4.par.2. & deciſ.548.
num.9.par.8.*

Tamen prima eſt communis & magis cō-
15 munis, vt omiſſis infinitis, qui facile cumu-
lari poſſent, de communi & magis commu-
ni teſtantur *Bero.in cap.potuit num.125.de lo-
cat.Dec. in cap. in præſentia num.157. de pro-
bat.Ruin.conſ.161.nu.10.lib.1.Rolan.conſ.96.
num.19.lib.1.Rot.deciſ.381.num.4. par.5. re-
cent.*vbi reſpondet Deciſionibus contrarijs,
oſtendens, quod in earum caſibus concurre-
bant alia demonſtrantia conceſſionem ad ex-
traneos tranſitoriam.

Quare iuxta hanc opinionem eadem ra-
tione prætendi quoque poſſet in quacum-
que locatione quæ, vel ratione rei, vel per-
ſonæ locantis, ad longum tempus fieri non
valuiſſet, dictionem præfatam reſtringendā
eſſe ad nouennium, & in locatione rerum
Eccleſiæ facta ſine ſolemnitatibus, quæ non
eſt valida ſi fiat vltra triennium, reſtringen-
dam eſſe ad triennium ratione materię ſubie-
ctæ, prout ſupra dictum fuit eam reſtringi
poſſe.

Verùm animaduertendum prædictas re-
16 ſtrictiones procedere poſſe, quatenus alia
verba eam patiantur, & nihil aliud concur-
rat pro extenſione temporis, & ſignanter in
dicta quæſtione, an in emphyteuſi Eccle-
ſiaſtica facta cum dicta dictione *in perpetuum*,
etiam admiſſa opinione, quod non veniant
hæredes extranei, ab ea receditur per quam-
cumque aliam coniecturam in contrarium
concurrentem, etiam leuem *Cephal.conſil.9.
nu.13 poſt med. Mantic.de tacit.lib.22.tit.19.
num.21.prope fin.ver.ſed tamen ſi aliqua* & ſe-
cuta eſt *Rota deciſ.381.num.6.par.5.recent.*

Solet etiam ſæpe præfata dictio geminari
17 dicendo, *perpetuò. & in perpetuum*, vel ali-
ter, & tunc aliquid magis operatur *Decian.
conſ.50.num.20.lib.1.*& facilius procedit il-
la opinio quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica
veniant hæredes extranei *Rot.in recent.deciſ.
294.num.4.par.2.*& coram *Merlin.deciſ.872.
num.8.*licet adhuc non obſtante geminatio-
ne poſſit reſtringi *Ruin.conſ.143.nu.10.lib.4.
Rolan.conſ.84.num.12.lib.1.Menoc.*qui etiam
contrarios refert *conſ.706.num.39.*

18 Quæri etiam ſolet, an locatio ad vitam
dicatur perpetua, vel ne, in qua quæſtione
lariſſimè hinc inde Doctores refert *Gabr.tit.
de locat.concl.2.& Caroc.tit.de locat.ad vitam
num.2.*vbi dicit opinionem affirmatiuam eſ-
ſe veriorem *& num.3.* reddit rationem. Item
19 quæri ſolet,an locatio ad centum annos di-
catur perpetua, & idem eſt de locatione ad
triginta, vel quadraginta annos, de quibus
quæſtionibus me remitto ad *Caroc. tit. de lo-
cat.in perpetuum*,quia videntur quęſtiones de
nomine,& ſic parum vtilis.

20 Suppoſito autem quod locatio ſit verè in
perpetuum, adhuc intelligitur donec ſolua-
tur penſio *Bald. conſil.372. num.2. poſt med.
lib.4.Surd.conſil.123.num.14. ad fin.* prout &
21 e contra ſi locatio ſit facta, donec ſoluatur
penſio, intelligitur facta in perpetuum, &
dicitur locatio perpetua *Mozz. de contract.
tit.de locat.verſ.venio num.9.* quem refert &
ſequitur *Caroc.dicto tit.de locat. in perpetuum
num.6.*

Quoniam verò ſuperius ac etiam alibi
obiter

obiter dictum fuit naturam emphyteuſis
Eccleſiaſticæ eſſe, vt reſtringatur ad tertiam
generationem, vel ſaltem ad ſolos deſcen-
22 dentes, repetendo aliquanto altius mate-
riam, ſciendum prohibitam fuiſſe emphy-
teuſis Eccleſiaſticæ conceſſionem vltra per-
ſonam accipientis, & duos eiuſdem hæredes
filios maſculos, aut fæminas, aut nepotes,
necnon etiam vxorem, vel virum, quatenus
expreſſim nominati fuerit tantum, & non
vltra, vt habetur in §. *Emphyteuſim Auth. de
non alienan. aut. permutan.* ac deinde, exce-
23 ptis Eccleſijs Vrbis Conſtantinopolitanæ, da-
tam fuiſſe licentiam alijs Eccleſijs faciendi
emphyteuſim etiam in perpetuum, vel ha-
betur in §. *licentiam Auth. de alienat. & Em-
24 phyt.* quæ Iura licet emanauerint ab Impe-
ratoribus, tamen recepta fuerunt, & quoti-
die allegantur, prout allegari poſſunt pro
Eccleſia Canonibus non contradicentibus,
iuxta *gloſ. in c. 1. ver. adinuantur de noui oper.
nunciat.* & in terminis præfatorum Iurium
Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 19. n. 15.

Non tamen propterea intelligendum
hodie indiſtincte licere Emphyteuſim Ec-
cleſiaſticam libere facere ad tertiam gene-
rationem, vel pro tota deſcendentia, prout
prædicta iura permittunt, quia notoriæ ſunt
poſteriores prohibitiones ſummorum Pon-
tificum ad eam deueniendi ſine Beneplaci-
to Apoſtolico, & præſertim in *Extrauag. Am-
bitioſe de rebus Eccleſiæ non alien.* in qua ta-
men præſeruata fuit facultas libera iterum
concedendi res ab antiquo in emphyteuſim
dari ſolitas, prout de ea latè dictum fuit in
cap. 14. Verum, vbi non controuertatur va-
liditas conceſſionis, ſed quæratur de eius in-
telligentia circa propoſitum noſtrum, vide-
licet quoad tempus quo durare debeat, ſu-
menda eſt interpretatio ex præcitatis Iuri-
bus; Et quia ab initio fuit prohibita eius
conceſſio vltra tertiam generationem, &
propterea hæc fuit primordialis natura em-
25 phyteuſis Eccleſiaſticæ, quatenus non ap-
pareat de conceſſione, vel ſi appareat non ſit
in ea expreſſum tempus quo durare debeat
ſumitur interpretatio, vt vltra tertiam ge-
nerationem non extendatur *Iaſ. in l. ait Præ-
tor §. item ſi iurauero num. 4. ff. de iure iur.
Ruin. conſ. 3. num. 19. & conſ. 160. num. 10.
lib. 1. Natt. conſ. 3. num. 12. Granet. de antiquit.
temp. par. 4 num. 70. ad fin. Menoc. præſumpt.
109. num. 15. lib. 3. Fulgin. de iur. Emphyt. tit.
de contract. emphyt. q. 12. n. 3.*

Et licet poſtmodum data fuerit licentia
concedendi emphyteuſim in perpetuum
iuxta dictum §. *licentiam in Auth. de alienat.
26 & emphyt.* Tamen vel diſpoſitio in tali §. *li-
centiam* non debet attendi tanquam corre-
cti de Iure Canonico per *cap. nulli §. aliena-
tionis de rebus Eccleſ. non alienan.* vbi poſt
prohibitam alienationem rerum Eccleſiæ
ſubiungitur, alienationis nomine compre-
hendi Emphyteuſim perpetuam, & ſic ad-
mittitur diſpoſitio *d. §. emphyteuſis*, & corri-
gitur diſpoſitio *d. §. licentiam*, vt aduertit
Roman in l. etiam num. 10 *in fin. verſ. quarto
probatur. cum ſeq.* & præſertim *num. 12. ff. ſol.
matr.* quem ſequuta eſt *Rota cor. Coccin. dec.
2164. num. 4. & ſeqq.* Vel ſi debeat attendi,
adhuc nõ propterea ſequitur diſpoſitionem
præcedentem, de qua in *d. §. emphyteuſim*,
27 fuiſſe totaliter correctam, & attendi am-
plius non debere, quia correctio Iurium in
quantum fieri poteſt vitari, & reſtringi de-
bet, *cap. cum expediat de elect. in 6.* & in pro-
prijs terminis *Ancaran. conſ.* 134 *n. 1. Mantic.*
qui alios adducit. *de tacit. lib. 22. tit. 19. n. 13.*

Et hinc duo ſequuntur, primum, vt cum
28 ius poſterius in *d. §. licentiam* ſolummodo
diſpenſet, & licentiam concedat faciendi
emphyteuſim perpetuam, apparere debet
ex inueſtitura, quod Eccleſia dicta faculta-
te vti voluerit, & ſi non appareat, cenſetur
Emphyteuſis conceſſa iuxta dictam ſuam
naturam, vt non tranſeat niſi ad filios, & ne-
potes recipientis, iuxta præcitatas auctori-
tates, & bene *Rot. coram Merlin. dec. 420. n.
10. cum trib. ſeqq. & coram Coccin. dec. 2194.
numer. 5.*

Secundum, vt cum primum ius ſtatuat
Emphyteuſim non tranſire niſi ad filios, &
Nepotes, & ſolum admittat poſſe tranſire
etiam à viro in vxorem, & e contra, vbi ex-
preſſe dictum ſit, & non alias, & ſic vbi aliud
dictum non ſit, faciat eam traſmiſſibilem
ſolum ad deſcendentes, dum ius ſuperue-
29 niens ſolum dicit, eam poſſe cõcedi in per-
petuum, & non loquitur fauore tranſuerſa-
lium, intelligi poteſt, & debet, vt poſſit ex-
tendi in perpetuum fauore deſcendentium
tantum, & ſic multiplicet numerum ſuc-
ceſſorum non autem alteret eorum qualita-
tem, vt bene declarat *Ancaran. in dict. conſ.
134. num. 1.* & alij relatis *Mantic. de tacit. lib.
22. tit. 19. num. 13. & num. 21. ante med.* vbi
30 de comm. Et hinc eſt quod paſſim dicitur
emphyteuſim Eccleſiaſticam ſui natura non
tranſire ad extra eos, ſed finita generatione
reuerti ad Eccleſiam *Gabr. conſ. 84. num. 7.
lib. 1. Cald. de nominat. emphyt. lib. 2. quæſt. 33.
num. 23. ver. in emphyteuſi vero, & ſeq. Surd.
dec. 11. num.* 8. vbi de magis communi *Rot.
deciſ. 381. num. 2. par. 5. & deciſ. 311. num. 4.
par. 6. & dec. 427. n. 11. par. 9. rec.*
31 Et licet aliqui limitent, vt hoc procedat

in

in emphyteuſi abſque Beneplacito Apoſto-
lico, alijſque ſolemnitatibus in alienatione
rerum Eccleſiæ neceſſarijs conceſſa *Cuman.*
conſ.57.num.3.Alex.conſ.9.num.9.ver.tertio
reſpondeo lib.2. Gazadin.conſ.86. numer.22.
Becc.con.3.num.27. Rimin.Iun.conſ.461.num.
6.& 7. Afflict. dec.100. num.2. & ibi Vrſil.
Tamen contrariam opinionem ſequuntur
alij, vt adhuc retineat ſuam naturam ad ex-
32 traneos non tranſeundi *Mantic. de tacit. lib.*
22 tit.19. num. 19. & hanc eſſe magis com-
munem teſtatur *Clar.in* §. *Emphyt. quæſt.28.*
num.7.ad fin. verſ.quidquid tamen, & vide-
33 tur has cõtrarias opiniones facile concilia-
ri poſſe, vt prima procedat ſi ex verbis in-
ueſtituræ, vel aliunde appareat concedentẽ
voluiſſe emphyteuſim ad extraneos tranſi-
re: ſecunda vero quando de tali voluntate
non conſtet, & ratio differentiæ eſt; quia
quando conſtat de voluntate,& accedit be-
neplacitum, concurrit ſimul voluntas, &
poteſtas, nulli enim dubium, auctoritate
Papę interueniente, poſſe fieri emphyteuſim
ad quoſcunque tranſitoriam, & ita loquun-
tur *Cuman. dict. conſ.57. num.3.* & alij ſupra
pro prima opinione adducti, quando autem
non conſtat de voluntate, viget præſumptio,
quod partes voluerint contrahere ſecundũ
diſpoſitionem iuris, & naturam contractus
emphyteuſis Eccleſiæ, vt non tranſeat ad
34 extraneos, & Beneplacitum, ſeu confirma-
tio Papæ ſupplet defectum poteſtatis, non
autem conceſſionem ampliat, vel extendit,
vltra quam ſenſerit concedens *Alex. conſ.*
122.num.20.lib.4.Surd.conſ.349. num.6. ad
fin.& conſ.361. num 7. Seraph. dec.981. n.5.
Rot. in vna Lucana Iuriſdictionis cor.Pamphi-
lio penes Marcheſ. de commiſſ. par.1. fol.555.
num.5. & ita vtrumque requiri, nempe ex-
preſſionem, & ſolemnitates, voluit in ſpecie
Gozad. conſ.39. num.12. & eſſe opinionem
tutiorem fatetur *Couarr.var. reſol. cap.17.n.*
5.ad fin.lib.2.

Quo autem ad expreſſionẽ vbi adeſt inue-
35 ſtitura, ad eam recurrendum erit, eiuſque
verba ponderari debebunt ad dignoſcen-
dum vtrum fuerit extenſa, & ad quos *cap.1.*
& ibi *Bald.de ſucceſſione feud.Bec. conſ.88.n.*
15.Rot.dec.286. num.2. verſ. & Domini par.
4.recent.

At in dignoſcendo vtrum partes volue-
rint extendere conceſſionem, vel non, &
quomodo ac præcipue, an voluerint eam
tranſire vltra deſcendentes, conſiſtit illa
magna controuerſia, quam exagerat *Man-*
tic.dict tit.19.num.3.verſ. omnis itaque, vbi
dicit, quod DD. inter ſe maxime diſſen-
tiunt, & ſibimet ipſis contradicunt, adeout
articulus videatur inextricabilis: ſed reten-
tis prædictis, ſi conceſſio facta ſit pro ſe, &
hęredibus, conuincetur quidem extenſa vl-
tra nepotes, at non vltra deſcendentes, quia
36 licet nomen hæredis aptum ſit comprehen-
dere quoſcumque hæredes, tam deſcenden-
tes, quam extraneos, tamen hoc procedit
in materia ſui natura tranſitoria ad quoſcũ-
que, & vt dicitur, indifferenti, ſecus autem
in materia differenti, quæ ſcilicet non niſi
ad hæredes ſanguinis, ideſt deſcendentes,
ſui natura eſt tranſitoria, quia tunc de eis
tantum intelligitur *Ruin. conſ 68. num.9. in*
fin.lib.5.Cephal.conſ.400.numer.22. & ſeqq.
Ciarlin.contr.10.num.31.Grivel. dec.18. n.3.
Seraph.dec.868.n.2.

Vnde dum ex ſupra firmatis, emphyteu-
37 ſis Eccleſiaſtica ſui natura non eſt tranſito-
ria ad quoſcunque hæredes, ſed ſolum ad
deſcendentes; Inde ſequitur, vt ſimus in ma-
teria differenti, & ſic conceſſio pro hæredi-
bus de ipſis deſcendentibus tantum intelli-
gatur *Gabr.conſ.84 num.51. & 52.lib.2.Bel-*
lon.Iun.conſ.48.nu.12. Mantic de tacit. dict.
lib.22.tit.19. num. 20. vbi de veriori, idque
procedit quamuis dictum ſit pro hęredibus,
& ſucceſſorib. *Surd.dec.11.n.8 Rot.dec.211.*
n.4.& ſeqq. p.6.dec.427.n.10 par.9.rec.
38 Quod vtique ſecus eſt in emphyteuſi
laicali, quia in ea ceſſat dicta ratio, quæ mi-
litat in emphyteuſi Eccleſiaſtica, cum ipſa
ſit ſui natura tranſitoria ad quoſcumque, &
talis præſumatur etiam vbi non appareat in-
ueſtitura, iuxta tradita in *cap.22. num.41.* &
ideo ſufficit eſſe ſtipulatum pro hæredibus,
adhoc, vt veniant etiam extranei *Clar. in* §.
emphyteuſis quæſt.28.num.6. Rot. coram Mer-
lin.deciſ.860.num.8.& deciſ.872 num.2. Imo
etiamſi non fuiſſet expreſſe dictum de hære-
dibus, adhuc cenſerentur etiam hæredes in
ſtipulatione comprehenſi, iuxta naturam
ipſius ſtipulationis *l. veteres C.de contrahen.*
& committ.ſtipulat.Rot.deciſ.12.num.33.par.
6. rec. Et ceſſante etiam ſtipulatione, iuxta
naturam emphyteuſis laicalis, de qua plene
Mant.d.tit.19. n.2.
39 Imo ſi emphyteuſis ab initio fuiſſet à
priuato conceſſa, & ipſi priuato deinde ſuc-
ceſſiſſet Eccleſia, non propterea talis em-
phyteuſis regulari deberet iuxta naturam
emphyteuſis Eccleſiaſticæ, ſed ſẽper retine-
ret ſuam primęuam naturam emphyteuſis
laicalis, & iuxta eam iudicari deberet *An-*
charan.conſ.165.num.2. quem reiectis contra-
rijs ſequitur *Rota cor.Caualer.deciſ.316.n.6.*
& cor.Merlin.deciſ.860.num.9. & deciſ.872.
num.2. & coram Dunozet.Sen. deciſ.164. nu.
13.& ſeqq. vſq. ad fin. Niſi forte Eccleſia
emphy-

40 emphyteuſim acquiſiuiſſet loco alterius
emphyteuſis ſuæ propriæ, & ſic Eccleſiaſti-
cæ, itaut in eius locum ſubrogaretur, quia
tunc de tali opinione dubitari poſſet, prout
dubitaſſe videtur *Rot. in dict. deciſ. 872. nu. 2.*
ver. aut vero volumus cor. Merlin.

41 Non tamen conceſſio emphyteuſis Ec-
cleſiaſticæ facta pro hæredibus reſtringi de-
beret ad hæredes ſanguinis, ſi daretur caſus,
quo conceſſio verificari non poſſet niſi in
hæredibus extraneis, puta ſi facta eſſet Sa-
cerdoti *Socin. inn. conſ. 187. num. 7. lib. 2. The-*
ſaur. dec. 146. Rot. dec. 79. num. 6. poſt Salgad.
in labyr. Credit. & dec. 29. n. 14. & dec. 209. n.
10. par. 10. rec.

42 At hoc procedit, vbi recepta ſit ab inca-
pace habendi deſcendentes pro ſe tantum,
& hæredibus, ſecus autem ſi ſtipulata ſit e-
tiam ſimul pro alio, qui deſcendentes ha-
bere valeat, puta pro ſe, & fratre, & hære-
dibus, tunc enim quia poſſet intelligi de de-
ſcendentibus fratris, non eſſet neceſſe rece-
dere à regula, & intelligere de extraneis, vt
habetur in *dicta deciſ. 209. num. 10. par. 10.*
recent.

43 Item procedit ſi non ſolum adſit dicta
incapacitas habendi deſcendentes ex parte
recipientis emphyteuſim, ſed concurrat e-
tiam eiuſdem incapacitatis notitia in con-
cedente, quia dum agitur de intelligendo
contractu, & recedendo à ſignificatione
verborum, quæ communiter in tali contra-
ctu procedit, non ſufficit mens, & intentio
vnius ex contrahentibus, ſed requiritur
vtriuſque, prout firmat *Mantic. de tacit. lib. 3.*
tit. 4. nu. 21. & dictum eſt alibi, & in his ter-
minis declarauit *Rot. in dec. 340. num. 17. par.*
11. rec.

Præterea dicta opinio, quod nomen hæ-
redum reſtringatur ad ſolos deſcendentes,
44 limitatur, vt procedat quatenus ſimpliciter
de hæredibus facta ſit mentio, vel additum
ſit aliud nomen non aptum ampliare ſigni-
ficationem, vti ſi dictum pro hæredibus, &
ſucceſſoribus, ſecus autem ſi additum ſit ali-
quod ſignum vniuerſale aptum ampliare
ſignificationem nominis hæredum, vti ſi di-
ctum pro omnibus hæredibus, quia tunc nõ
poſſet reſtringi ad ſolos deſcendentes, ſed
venirent omnes etiam extranei *Bald. in cap.*
in præſentia 8. n. 20. poſt princ. ver. quod dico
de prob. Alex. conſ. 30. n. 15. lib. 5. & conſ. 195.
n. 4. lib. 6. Rol. conſ. 96. n. 29. lib. 1. Curt. Iun.
conſ. 1. n. 4. Men. conſ. 282. n. 13. Decian. conſ.
58. num. 31. vbi de communi *lib. 2. Mantic.*
de tacit. lib. 22. tit. 19. numer. 22. & ſufficere
45 quamcumque coniecturam etiam leuem,
quod partes ſenſerint etiam de extraneis,
loquendo ſimpliciter de hæredibus, voluit
Cephal. conſ. 9. n. 13. prope fin. verſ. tamen vbi.
46 Quod, & certius dicendum erit ſi conceſſio
facta ſit pro hæredibus quibuſcumq; *Gabr.*
conſ. 76. num. 12. lib. 2. Vin opin. 248. verſ. ſed
iſta ſententia Mareſcot Var. reſolut. cap. 1. nu.
30. lib. 3. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 28. nu. 9.
vbi quod hæc eſt vera, & communis opinio
Rot. dec. 47. n. 3. par. 4. & dec. 548. n. 12. par. 4.
tom. 3. rec.

47 Et licet etiam in prædictis terminis con-
ceſſionem reſtringi ad ſolos hæredes ſan-
guinis, iuxta naturam emphyteuſis Eccle-
ſiaſticæ, voluerit *Menoc. conſ. 999. nu. 2. & 8.*
& ſeqq. & ſenſerit etiam *Rot. in Romana De-*
morum 13. May. 1658. §. neque contraria cor.
Veroſpio; tamen à præcedenti tanquam cõ-
muni, & veriori non erit recedendum, niſi
forte verba adiuncta aliud ſuaderent, puta
48 ſi verbis, hæredibus quibuſcumque, addi-
tum fuiſſet, legitime deſcendentibus, quia
inde reſultaret reſtrictio dictionis, *quibuſ-*
cumque, ad ſolos deſcendentes, prout con-
ſuluit *Morot. conſ. 83. num. 7.* Et idem eſſe ſi
49 dictũ fuiſſet pro ſucceſſoribus quibuſcum-
que vſque in tertiam generationem, quia
hæc verba, vſque in tertiam generationem,
important ſucceſſionem ſanguinis, *Corn.*
conſ. 100. num. 4. lib. 4. Clar. in §. emphyteuſis
quæſt. 28. num. 2. Et ideo operantur præce-
dentia verba, pro hæredibus quibuſcumque,
intelligi de hæredibus ſanguinis, ne videa-
tur contrahentes in continenti ſe correxiſſe,
prout late declarauit *Rot. deciſ. 407. num. 4.*
& 5. par. 4. rec.

Cæterũ dicta communis concluſis, quod
50 emphyteuſis conceſſa pro hæredibus qui-
buſcumque, quamuis Eccleſiaſtica, tranſeat
ad extraneos, ampliatur etiam, vt procedat,
ſi dictum fuiſſet, pro maſculis quibuſcumq;
vt docuit *Bald. in l. 1. num. 27. verſ. trigeſimo*
quarto ff. de rer. diu. & in cap. imperialem in
princ. num. 19. de probib. feud. alienat. per Fe-
deric. & alijs adductis ſequitur *Mantic. de*
tacit. lib. 22. tit. 19. num. 23.

Secundo ampliatur dicta opinio, vt ve-
51 niant etiam ſingulares ſucceſſores, & hære-
des extraneos quando dictũ eſt, pro hæredi-
bus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, *Pariſ.*
conſ. 71. num. 42. vbi de communi *lib. 3. Gabr.*
conſ. 26. num. 11. & ſeqq. vbi de magis com-
muni *lib. 2. Surd. conſ. 440. num. 11. & ſeqq.*
Mantic. deciſ. 18. num. 5. Rot. dec. 491. num. 8.
& deciſ. 780. num. 5. par. 3. rec. Et quod ve-
niat Legatarius, *Vin. opin. 248. verſ. limitatur*
etiam.

Tertio ampliatur, vt dictio, *quibuſcumq;*
52 operetur etiamſi non ſit in ipſa diſpoſitiua
con-

conceſſionis, ſed in alia parte Inſtrumenti, vti ſi ſit in pacto caducitatis ob non ſolutũ Canonem *Gabr.conſ.76.num.13.lib.2.* vel in ea parte, in qua concedens promittit facere conſentire omnem perſonã *Rot.dec.280.n.2. ver.atque ex dictione par. 1. rec.* vel in promiſſione canonum, vt dictum fuit per *Rot. in Brixien. feudi 1. Iulij 1592. §. præſertim quia coram Pamphilio*, & generaliter in quacumque parte inſtrumenti, vt dictum fuit in vna *Romana deuolutionis domus 15. Ianuarij 1672. §. certi, & indubitati Iuris, coram Reuerendiſs. Mattheio.* Imo etiamſi adſint extra
53 ipſam conceſſionem in eius confirmatione, adhuc per eam declarari ſufficienter conceſſionem ipſam, vt ſit tranſitoria ad extraneos, firmauit *Altograd.in conſ.22.numer.7.*
54 *ver.tertia declaratio lib.1.* Quod tamen intelligendum procedere ſi verba non poſſint iuxta naturam contractus reſtringi ad deſcendentes, & in eis aliquid operari, alias enim ſunt reſtringenda, prout in caſu quo in prohibitione alienationis non ſolum facta erat mentio de hæredibus, & ſucceſſoribus, ſed etiam additum erat, & de alijs ab inueſtito cauſam quomodolibet habentibus, cenſuit *Rota coram Bichio in dec. 483. nu.41. verſ.quod prohibitio, & ſeqq.* vbi voluit dicta verba intelligi poſſe de conſanguineis remotioribus in inueſtitura cõprehenſis, quia à proximioribus, etiam per viam alienationis cauſam haberent, quod, & comprobatũ fuit in *dec.340.num.8. & 9.par.11. rec.*

55 Quarto ampliatur ſufficere ſtipulationem eſſe conceptam cum clauſula cæterata *pro ſe &c.* quia cum talis clauſula ſoleat extendi, *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus,*
56 *quibuſcumque*, ipſa ſola eſt ſufficiens conceſſionem ad hæredes extraneos extendere prout ſenſit *Rot.coram Seraphino deciſ. 703. num. 2. & in deciſ. 359. num. 19. part.5.rec.* relata etiam per *Ciarlin. controu. 6. num.60. & deciſ. 321. num. 2. part.11. rec.*

57 Verum iſta ampliatio non caret difficultate, quia præfata clauſula poteſt commodiſſime intelligi iuxta naturam contractus, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis, & ideo ita intelligi debet, vt poſt alios ſenſit *Barboſ.clauſ. 111. num.3.* & iſtam opi-
58 nionem tanquam veriorem amplexa fuit nouiſſime *Rota in deciſione 340. num.5.par. 11. rec.* vbi reſpondet dictæ deciſioni Seraphini, quod ibi res non erat cum Eccleſia, neque de illius intereſſe agebatur, ſed cum aliis, qui inter ſe contendebant de ſucceſſione.

59 Præterea idem, quod dictum eſt de ſtipulatione pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, procedit etiam in ſtipulatione *pro ſe, & quibus dederit*, quia iſtæ duæ clauſulæ æquiparantur *Pariſ. conſ. 3. num. 12. lib. 1. Curt. Iun. conſ. 4. num. 4. Rolan. conſ. 3. num.64. & conſ. 42. num. 11. lib.1. Lancell.Gall.conſ. 84. num. 44. Surd. conſ. 475. num. 25. Becc. conſ. 88. num. 22. Bellon. Iun. conſ. 30. nu. 4. Mantic. deciſ. 18. num. 5. verſ. nam hæc*
60 *verba* & ideo æque faciunt emphyteuſim tranſitoriam ad hæredes extraneos, quamuis ſit eccleſiaſtica *Roland. conſ. 55. num.33. lib. 3. Statil. de Saluiano inſpectione 3. cap.4. num. 264. Rot. deciſ. 280. num. 1. verſ. quibus dederit part. 1. & deciſ. 185. num.2. part. 4. & deciſ. 548. num. 8. part. 4. tom. 3. rec.* imo, & quod clauſula *quibus dederit* ſit fortior, & magis operetur in hoc propoſito, quã ſtipulatio *pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque*, voluit *Morot. conſ. 30. num.2.*

61 Volunt tamen aliqui prædictam clauſulam operari ſolum ad fauorem primi acquirentis, ſcilicet, vt iſte poſſit emphyteuſim tranſmittere ad extraneos, non autem alii eius deſcendentes *Becc. conſ. 161. num. 18. verſ. comprobatur, & ſeqq. Ciarlin. contr. 6. num. 26. Cirec. diſcept. 59. num.47. Gregor. deciſ. 529. num. 3. & ibi Add. num. 22. Rot. deciſ. 11. num. 1. part. 1. diuer.*

62 At in contrarium faciunt late tradita per *Rolan. conſ. 55. num. 54. verſ. ſimiliter non obſtat lib. 3.* vbi quod facultas alienandi etiam ſi data mediante dictione perſonali, *ipſi*, tamen non ſit reſtringenda ad primum ſed ſuffragetur etiam pro alijs ſucceſſoribus,
63 & pro concordia poſſet diſtingui, vt prima procedat in emphyteuſi ad tertiam generationem, in quibus terminis loquitur *d. Deciſio 11. num. 1. verſ. non obſtat part. 1. diuer.* vel aliunde appareret eſſe emphyteuſim ſtipulatam pro deſcendentibus, ſecus autem quando aliunde non dignoſcitur eſſe ſtipulatam emphyteuſim pro ſolis deſcendentibus, quia in primo caſu, vt ſaluetur in aliqua parte ſtipulatio, & ius deſcendentium, reſtringitur vis dictæ clauſulæ, vt ſolus primus acquirens poſſit alienare, & præiudicare vocatis, in altero verò omnes *Cald. de nominat. emphyt. quæſt. 23. num. 31. ad fin. verſ. quod maxime obſeruandum eſt. Corbul.*
64 *de cauſ. priuat. ob alienat. limit. 3. in fin.* & generaliter dicta clauſula, quibus dederit, reſtrictionem patitur, & limitatur ab alijs clauſulis, ita vt naturam contractus non alteret *Dec. conſ. 171. num. 3. verſ.4. & vltimo Becc. conſ. 161. num. 7. & late ſeqq. Menoc. conſ. 61. num. 23.* vbi quando emphyteuſis eſt reſtricta ad certas perſonas, dicta clauſula poteſt operari facultatem alienandi in-

di inter illas *Rot. deciſ.* 502.*num.* 10. *&* 11.
65 *poſt Genc. de Cenſ.* infringitur tamen virtus
dictæ clauſulæ ſignanter per prohibitionem
alienationis, de qua *Dec. in d. conſ.* 171.&
66 dicam infra, & hanc eſſe differentiam inter
clauſulam, quibus dederit, & clauſulam,
pro hæredibus quibuſcunque, vt prima in-
fringatur per prohibitionem alienationis,
non autem ſecunda *Rota coram Dunozet.Iun.*
deciſ. 760. *num.* 20.

67 Prædictæ autem clauſulæ *pro ſe, & qui-*
bus dederit, ſimilis eſt clauſula *pro ſe, & ab*
eo cauſam habentibus, quæ propterea facit
eodem modo emphyteuſim ad quoſcunque
tranſitoriam *Socin. Iun. conſ.* 1. *num.* 35. *ad*
med. & ſeqq. lib. 4. *Bero. conſ.* 65. *num.* 75.
*& ſeqq. & n.*97.*lib.* 1. *Natt.conſ.* 156. *numer.*
12. *Granet. conſ.*84. *num.* 11.& alii quos re-
fert *Becc. conſ.* 88. *num.* 23. & idem eſt de
68 clauſula, *ac de ea faciendi, & diſponendi ad*
libitum voluntatis, vt pleniſſime firmatur *in*
dec. 268. *num.*4.*part.* 12.*rec.*

Poſſet tamen eodem modo virtus dictæ
69 clauſulæ eſſe reſtricta ad primum acquirẽ-
tem, ſcilicet vt ipſe ſolus valeret ad extra-
neos tranſmittere, prout in caſu quo con-
ceſſio erat facta quibuſdam Marchionibus
per ſe, hæredeſque ſuos, & ſucceſſores ex
ipſis legitimè deſcendentes, ſeu cauſam ha-
bentes ab eiſdem &c. conſuluit *Ruin. conſ.*
39. *num.* 11. *poſt med. verſ. non obſtat etiam*
lib. 1. vbi dicit quod quatenus per prædicta
vltima verba, ſeu cauſam habentes ab eiſ-
dem, dicatur conceſſa facultas alienandi, in-
telligitur data ſolum primis acquirentibus,
quia dum clauſula dicit, hæredeſque ſuos,
& ſucceſſores ex ipſis legitime deſendentes,
intelligitur de deſcendentibus ab ipſis Mar-
chionibus inueſtitis, & ideo eodem modo
intelligi debent verba ſequentia, ſeu ha-
bentes cauſam ab eiſdem, attenta præſer-
tim natura illius alternatiuæ, ſeu, quæ eſt
vt vna pars illius, quæ ſit obſcura, decla-
retur ab alia.

70 Præterea non operaretur mentio cauſam
habentium ab emphyteutis, vbi non eſſet
in diſpoſitiua, ſed alibi, puta in prohibitio-
ne alienandi, quia non valeret alterare te-
norem ipſius diſpoſitiuæ, nam intelligi poſ-
ſet de habentibus cauſam iuxta illam, vt
cenſuit *Rot. coram Bichio deciſ.* 483.*num.*42.
& in rec. deciſ. 390. *num.* 8. *&* 9. *part.* 11.*&*
deciſ. 67. *num.* 13. *&* 15. *poſt Tondut. de*
penſion.

Sunt & aliæ clauſulæ, quæ operari poſ-
ſunt vt emphyteuſis eccleſiaſtica intelliga-
tur ad hæredes extraneos tranſitoria, ſed
71 præcipuè conſideratur clauſula *ad haben-*
dum &c. nam eſt multum ſolita apponi, præ-
cipuè quando conceſſio eſt facta per inſtru-
mentum à Notario receptum, & habet di-
ctam virtutem transfundendi emphyteuſim
ſui natura tranſitoriam ad ſolos deſcenden-
tes in emphyteuſim hæreditariam *Granet.*
conſ. 256. *num.* 4. & latiſſime *Laderch. conſ.*
1. *per tot. Becc. conſ.* 88. *num.* 20. *ver. ſecun-*
do cum pluribus ſeqq. Caualer. deciſ. 219. *nu.*
11. *&* 12. *& deciſ.*293. *num.* 2. *Burat. deciſ.*
295. *num.* 2. *Duran. deciſ.* 294. *num.* 3. *Rot.*
deciſ. 287. *per tot. & deciſ.* 438. *num.* 2. *&*
deciſ. 642. *nu.*4. *part.* 1. *& deciſ.* 26. *num.* 2.
& ibi Add. num. 11. *& ſeqq.* vbi innumeros
refert *part.* 3. *rec.*

Verum licet prædicta opinio ſit commu-
72 nis, & à Rota ſæpiſſime approbata, vt pa-
tet ex præcitatis deciſ. & aliis quas ſciens
omiſi, tamen alii, & eadem Rota quando-
que etiam dixit, clauſulam prædictam in-
telligi iuxta naturam contractus, & non va-
lere illam alterare, vt *Menoc. conſ.*61. *num.*
20. & latius *conſ.* 545. *num.* 5. *Bertazzol.*
conſ. ciuil. 73. *num.* 74. *Rot. cor. Merlin. dec.*
638. *num.* 4. *ad fin. coram Royas deciſ.* 402.
num. 5. *in rec. deciſ.* 60. *num.* 12. *part.* 5. *&*
dec. 427. *num.* 11. *part.* 9.

Conciliantur autem prædictæ contrariæ
73 opiniones, vt prima procedat vbi clauſula
ſit in parte diſpoſitiua, ſecunda vero vbi ſit
inter clauſulas executiuas *Ciarlin. contr.* 6.
num. 27. *Burat. deciſ.* 87. *num.* 6. *&* 20. *in*
rec. deciſ. 204. *num.* 7. *part.* 2. *& deciſ.* 452.
74 *nu.* 3. *& ſeqq. part.* 9. & in executiuis tunc
eſſe dicitur cum eſt poſita poſt firmatam ac-
quiſitionem *Ceph. conſ.* 17. *num.* 24. *Surd.*
conſ. 551. *num.* 20. *Ciarlin.* qui alios refert
75 *contr.* 6. *num.* 28. ſecus autem ſi eſt poſt
verbum, inueſtientes, in ſermone continuato
& immediato poſt diſpoſitiuam quamuis
perſectam *Bec. conſ.* 88. *num.* 49. *Rot. deciſ.*
294.*n.* 7. *part.* 2. *& dec.*286. *nu.*7.*par.*3.*rec.*
76 Et dicitur etiam in parte diſpoſitiua cum
eſt immediate poſt deſcriptionem bonorum
ante clauſulam *hanc &c.* & ante promiſſio-
nem Canonis *Laderch. conſ.* 1. *num.* 14. vt
pluribus relatis *deciſ.* dicit *Burat. deciſ.* 87.
*num.*7. & vltra ibi relatas deciſiones *in rec.*
deciſ. 452. *num.* 9. *part.* 9.

Verum non deſunt etiam deciſiones ex-
77 preſſe volentes, quod etiam in primo caſu,
vbi videlicet dicta clauſula eſt in parte diſ-
poſitiua, reſtrictionem recipiat ad limites
contractus, cui apponitur, & non alterare
eius naturam, & ideo non facere emphy-
teuſim eccleſiaſticam tranſitoriam ad extra-
neos, vt ſignanter habetur *in d. deciſ.* 427.
num. 11. *&* 12. *part.* 9. *rec.* vbi quod plu-

ries dixit Rota & vltra deciſiones ibi addu-
ctas, fuit etiam nouiſſime dictum in vna *Bo-
nonien. ſeu Ferrarien. bonorum emphyteutico-
rum 1. Aprilis 1669. §. neque talem coram
Reuerendiſſimo D. meo Calatau*, at opinio iſta
78 procedit ſi emphyteuſis ſit conceſſa ſine
ſolemnitate beneplaciti Apoſtolici, quia ſine
eo deficit poteſtas faciendi eam tranſitoriã
ad extraneos, vt dictum eſt ſupra, & in his
terminis loquitur, iſtaque ratione pręcipue
mouetur *Rot. in d. deciſ. 427. num. 15. part.
9. rec.* alias tanquam contra communem
79 debet reſtringi, vt procedat quatenus ex
alijs verbis dignoſcatur emphyteuſis ſtipu-
lata ſolum pro deſcendentibus, tunc enim
applicatur dictam clauſulam non tribuere
facultatem alienandi in extraneos in præiu-
dicium vocatorum, ne in vna eademque in-
ueſtitura inducatur manifeſta contrarietas,
& repugnantia, prout dicit *Rot. in d. deciſ.
427. num. 13. & 14.* vbi plurimi cumulantur
hanc rationem ponderantes, & bene diſtin-
guendo declaratur *in deciſ. 74. numer. 8. &
ſeqq. vſque ad 14. part. 6. & deciſ. 175. num.
9. part. 13. rec.* & conſonant deciſiones, quę
80 dicunt præfatam clauſulam non operari in
præiudicium vocatorum, ſed ſolum conce-
dentis *vt coram Gypſio penes Giouagn. conſ. 44.
num. 108. & ſeqq. lib. 2. coram Canaler. dec.
29?. num. 4. & coram Durano dec. 212. n. 20.*

Procedit autem dicta reſtrictio præfatæ
81 clauſulæ facilius ſi ſit cætetata, alias enim
ſi ſit extenſa cum facultate expreſſe diſpo-
nendi ad libitum, importat aperte emphy-
teuſim eſſe ad extraneos tranſitoriam *Man-
tic. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. 25. Altogr.
conſ. 22. num. 6. verſ. at hoc caſu lib. 1. Ro-
ta deciſ. 268. num. 2. part. 12. rec. & in vna
Romana Deuolutionis Domus 15. Ian. 1672.
§. multum etiam cor. R.P. D. Mattheio* & non
82 valet reſtringi per verba ſequentia, ne in-
ducatur correctio *Soccin. Sen. conſ. 43. num.
4. verſ. ſed ad hæc dicta lib. 4. Rot. coram Cana-
ler. deciſ. 219. num. 13. & in vna Nonantu-
lana Bonorum, impreſſa per Giouagn. conſ. 44.*
83 *num. 85. lib. 2.* & quod ſi ample appoſita
neque reſtringatur per antecedentia *Cana-
ler. deciſ. 293. num. 4.*

Quoniam vero ratio cur dictę clauſulę de-
84 monſtrent emphyteuſim eſſe tranſitoriam
ad quoſcunque eſt, quia continent faculta-
tem alienandi, inde ſequitur, vt vbicunque
conceſſa eſt talis facultas emphyteutæ, re-
ſultet, vt emphyteuſis tranſeat etiam ad ex-
traneos *Dec. conſ. 171. nu. 2. Curt. Iun. conſ.
4. num. 3. Burat. deciſ. 87. num. 11. & 12.*
& multo magis ſi data facultas alienandi ex-
preſſe in extraneos, vel per viam contra-
ctus *Rota deciſ. 294. num. 6. part. 2. rec.*

84 Et attenduntur etiam alia verba, & con-
iecturæ voluntatis comprehendendi extra-
neos ſi adſit poteſtas *Cephal. conſ. 9. num. 17.
Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. 22. &
ſeqq. Rot. deciſ. 381. num. 6. part. 5. rec.*

Vnde ſi conceſſa ſint omnia, & ſingula
86 iura, & actiones, quas habet Eccleſia cum
clauſula *ponens in locum, & ius ipſius Eccle-
ſiæ vt in rem propriam*, arguitur data facul-
tas alienandi in quoſcunque, & ſic emphy-
teuſim eſſe ad extraneos tranſitoriam *in Ro-
mana Domus S. Euſtachy impreſſa per Giona-
gnon. conſ. 44. num. 73. lib. 2.* facit *Soccin.
Sen. conſ. 266. num. 39. lib. 2.* & ad idem
87 ponderatur etiam reſeruatio directi domi-
nij, quia cenſentur conceſſa omnia iura non
reſeruata, vt in dicta *deciſ. Romana domus
S. Euſtachij num. 73. verſ. non obſtat clauſula*,
& multo magis ſi talis reſeruatio ſit poſita
immediate poſt clauſulam, *quidquid placue-
ris faciendum vt in dec. 294. num. 5. part. 2.*
88 *rec.* ad idem ponderatur etiam, quod pro-
hibita ſit alienatio ſolum in manus mortuas
quia inde arguitur in alios quoſcunque cõ-
ceſſa, vt fuit firmatum in vna *Romana ſeu
Albanen. Vinea 20. Iunij 1670. ver. quod au-
tem verſemur corã R.P.D. meo Albergato*, quæ
89 eſt poſt *Torr. de pact. deciſ. 81.* & generaliter
vbicunque prohibitio alienandi limitatur
in certis caſibus, quia præſupponit in neceſ-
ſarium antecedens facultatem alienandi in
caſibus non exceptis, vt fuit dictum in *Imo-
len. bonorum cor. Pamphilio impreſſa per Gio-
uagn. d. conſ. 44. num. 78. lib. 2.*

Ponderari etiam ſolet pactum, quod in
90 caſu alienationis debeat ſolui laudemium,
quia cum extranei tantum laudemium ſol-
91 uere debeant, ex tali pacto arguitur bona
ad extraneos poſſe deuenire *Cephal. conſ. 27.
num. 19. & ſeqq. Gabr. conſ. 84. num. 10. & 11.
lib. 1. Laderch. conſ. 1. num. 15. Anna alleg. 106.
num. 5. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quaſt.*
92 *66. num. 25. & ſeqq.* Verùm quoniam dari po-
teſt caſus, vt etiam deſcendentes ſoluere te-
neantur laudemium, vti ſi res diuidua ad
plures æquales in gradu delata, vni tantum
per eos tribuatur, qui alijs pretium refun-
dat *Cephal. conſ. 195. num. 26.* & alij pleniſſimè
cumulati per *Burſat. conſ. 137. num. 7. & conſ.
181. num. 9. & ſeq.* Inde ſequitur, vt prædi-
ctum argumentum parum vel nihil vrgeat,
vt dixit *Rota coram Bichio deciſ. 483. num. 45.*

Prout etiam ponderari ſolet pactum affrã-
93 candi, ſi adſit in inueſtitura, nam etiamſi af-
francatio adhuc facta non ſit, demonſtrat
emphyteuſim tranſitoriam ad extraneos, cũ
faciat, vt de contractu iudicetur tanquam

de

de emptione & venditione *Curt.Iun.conſ.*82. *per tot.Crot.conſ.*72.*num.*41.*&* 42.*Ceph.conſil.* 329.*num.*45. *&* 55.*Gratian.diſc.*477.*nu.*10. *& ſeqq. Cyriac.contr.*72. *num.*11. *& ſeqq.Rot. deciſ.*524.*num.*3.*poſt Cenc.de Cenſ.* Verùm ad hoc quoque pactum reſpondit *Rot. in dicta deciſ.*483. *coram Bichio ſub num.* 31. dicens
94 quod vbi non fuit effectuatum, & non eſt neceſſarium, ſed facultatiuum, nihil operatur, ex *Gratian. diſc.*477. *num.*16. *& Rot.deciſ.*359. *num.*31. *&* 32.*par.*5.*recent.*

Facit quoque coniecturam, quod conceſ-
95 ſio ſit extraneorum quoque fauore facta, ſi non ſit pro modico Canone, ſed pro penſione, quæ de tempore conceſſionis correſponderet fructibus *Ruin.conſ.*161.*num.*33.*in fin. & ſeqq.lib.*1.*Rimin.Iun.conſ.*461.*nu.*25.*Becc. conſ.*3.*num.*23 *&* 24.*Ceph.conſ.*9.*nu.*12.*Mantic.de tacit.lib.*22.*tit.*19. *num.*31 *in fin.Caualer.deciſ.*316.*num.*5.*ad med. Gregor.dec.*529. *num.*3 *Burat.deciſ.*434.*num.*4.*& ibi Add.* Et
96 procedere non modo quando penſio æquat fructus, ſed etiam quando eſt mediocris, ita vt non poſſit dici minima *Grat.conſ.*128.*n.*8. *lib.*2 *Theſaur.deciſ.*20. *num.*8. *Surd.* qui alios allegat.*deciſ.*198.*num.*3.*verſ.& procedit.*

Verùm dicta coniectura non ſufficit ſi ex
97 verbis contractus apparet eſſe emphyteuſim reſtrictam ad deſcendentes, vt reſpondit *Rot coram Bichio deciſ.*483.*num.*26. *& in rec. deciſ.*664.*num.*4.*in fin par.*1.*& deciſ.*69.*nu.*4. *par.*5.*& deciſ.*175.*num.*7.*par.*13.

Et attenduntur etiam, faciuntque conie-
98 cturam circumſtantiæ, vti ſi conceſſa res ſterilis & inculta vel ruinoſa ad meliorandum, quia inde præſumitur, quod qui ſuſcepit cum onere meliorandi, ſenſerit habere rem perpetuò & ad quoſcunque tranſmiſſibilem *Bero.conſ.*98.*num.*12.*& ſeqq.lib.*1.vbi quod hoc
99 caſu ſi res fuit meliorata, dicitur conceſſio tranſitoria ad extraneos de ſui natura, non attentis verbis inueſtituræ, quia non debet emphyteuta excludi à fructu ſuorum laborũ *Bec.conſ.*3.*num.*19. vbi hoc tribuit fauori, & priuilegio culturæ *Peregr conſ.*8.*nu.*18.*lib.*3. *Alexgr.conſ.*22. *nu.*7. *ver.ſecundo qualitas* vbi de domo, quæ indigebat reparatione *lib.*1. & idem de ſimili domo prius cõſuluit *Gabr. conſ.*76.*num.*10.*& nu.*14.*& ſeqq.lib.*2. *Mantic.de tacit.lib.*22.*tit.*24. *num.*16. *& deciſ.*17. *num.*3.*&* 5. & hinc argui conceſſionem domus eſſe tranſitoriam ad quoſcumque ex eo quod eſſet in Vrbe, & facta paulo poſt excidium, ſeu deprædationem eiuſdem ex quo tunc generaliter domus ſunt ruinoſæ, cenſuit *Rot.in Romana deuolutionis domus* 15.*Ianuarij* 1672. *S.inſpecta precipue, & S.ſuadent coram* R.P.D.*Mattheio.*

100 Verùm hoc argumentum non releuaret ſi adeſſet pactum expreſſum de meliorando, & reſtrictio conceſſionis ad hæredes ſanguinis, vel alias certas perſonas, quia tunc finita per deficientiam perſonarum vocatarum emphyteuſi, non excluditur emphyteuta à fructu ſuorum laborum ex facto Domini, ſed ex pacto conuento, & proprio conſenſu, vt reſpondit *Rot. coram Bichio deciſ* 483. *nu.*30.
101 Prout etiam non releuaret, quod ab initio res fuiſſet ſterilis, & inculta, ſi poſtea deuentum fuiſſet ad ſecundam inueſtituram, & de tempore factæ ſecundæ inueſtituræ, quæ eſſet attendenda, res meliorata, & fructifera effecta fuiſſet, vt conſideratur in eadem *deciſ.nu.*29.*& in deciſ.*115.*nu.*10.*&* 11.*par.*12. *recent.*
102 Attenditur etiam obſeruantia, & ex ea arguitur emphyteuſim eſſe ad extraneos tranſitoriam *Ruin. conſ.*161. *num.*33. *&* 34. *lib.*1.*Gabr.conſ.*76.*nu.*16.*lib.*2. *Gionagn. conſil.*44.*num* 74.*lib.*2.*Millin. deciſ.*245.*num.*2. *verſ.& videbatur in recent. deciſ.*381. *nu.*12. *par.*5.& quod plurimum faciat iſta obſeruantia *deciſ.*452.*num.*13.*par.*9.
103 Deducitur vero obſeruantia ex inueſtitura præcedente ei, de qua agitur, ſi enim erat tranſitoria ad extraneos, innouata non præſumitur, nec ab ea receſſum creditur *Caſtr. conſ.*142. *num.*3. *verſ.non autem lib.*2. *Dec.conſ.*390.*num.*3.*Menoc.conſ.*1. *num.*124. *Surd. conſ.*5.*num.*62. & alij late congeſti per *Adden.ad deciſ.*26.*nu.*23.*& ſeq.par.*4. *recent. & in Romana Domus S.Euſtachij penes Gionagnon.conſ.*44.*num.*74.*lib.*2.
104 Sed hæc eſt præſumptio quæ ceſſat vbi ex tenore ſecundæ inueſtituræ apparet, à prima receſſum *Mantic. de tacit. lib.*23. *tit.*20. *num.*22. *Menoc.conſ.*400.*num.*3.*deciſ.*555.*nu.* 11.*par.*2.*recent.Bich.dec.*483.*n.*38.*& ſeqq.* & licet fiant multæ quæſtiones ſuper hoc, an, & quando dicatur receſſum, vel non, & multa propterea dici poſſent, tamen ne nimis diuertam, remicto lectores ad Feudiſtas, & de materia emphyteuſis ex profeſſo tractantes, & ſolum breuiter, & generaliter dico, quod vbi agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſi
105 noua conceſſio eſt facta ſine ſolemnitatibus, ſuperfluum eſt tractare de voluntate recedendi, quia deficit poteſtas, quando receſſus eſt præiudicialis ipſi Eccleſiæ, ſecus autem quando eſt ad eius vtilitatem, & commodum *Surd. conſ.*440.*num.*48.*Gabriel.conſ.* 80.*num.*16.*lib.*2.*Royas deciſ.*402.*num.*6.*Bich. deciſ.*517.*num.*11.*& ſeq.in recent.deciſ.*211. *num.*15.*par.*6. *& deciſ.*112. *num.*18. *par.*11.
106 ſed ſuppoſita poteſtate debet apparere clare, & euidenter & ex verbis neceſſario inferri

ferri voluntas, alias receſſum non cenſetur
late *Surd,conſ.5.num.62.& ſeq.Gabr.conſ.69.
num.38.lib.2.Mantic. de tacit. lib,23,tit.21.
num 15.Merlin,deciſ.150.num,4. & 5. & de-
ciſ.872,num.1.*
107 Apparet autem ſi expreſſe aliquid addi-
tum, vel detractum formæ antiquæ, & tunc
dicitur noua conceſſio *Petr.deGregor.de con-
ceſſ. feud. par.5. quæſt.3.num,19.Intriglio.de
feud.cent.1.quæſt.24. num.60, & ſeq, Seraph.*
108 *deciſ.1362.num.3.* Et in ijs quæ expreſſe
contradicunt primæ, non recipit interpreta-
tionem ab ea *Bero. conſ.71,nu.44.lib.1.Man-
tic,de tacit.lib.23,tit.21.num.12.*& in propo-
109 ſito ſatis diceretur differe à prima, circa
eius extenſionem ad extraneos,ſi in ſecunda
deficeret in ſtipulatione pro hæredibus, &
ſucceſſoribus clauſula cæterata, quæ aderat
in prima *Rot.deciſ.321.num.14.verſ.quoniam
in poſterioribus par.11,recent.*
110 Præterea obſeruantia deducitur etiam
ex ſubſecutis poſt inueſtituram, puta ſi res
conceſſa quandoque tranſiuit ad extraneos,
ſiue per ſucceſſionem, ſiue per venditionem,
& Eccleſia non acceptauit deuolutionem,
ſed illos admiſit, etiam tacite, vti recipien-
do ab eis canones *Rota penes Giouagnon.conſ.*
111 *44.num.74.lib.2,*Verum licet magnum in-
dicium ſit admiſſio extraneorum titulo hæ-
reditario ſuccedentium, leuiſſimum tamen
eſt, quod deduci poteſt ex conſenſu præſti-
to alienationi inter viuos, quia paſſim præ-
ſtatur ab Eccleſijs ad effectum aſſequendi
112 laudemium, tales enim alienationes non
cenſentur afferre præiudicium ex quo per
eas immutatur tantum perſona emphyteutæ,
vt conſiderauit.*Rota coram Seraph.dec,1290,
numer.* 11. & in reliquis nihil innouatur
conceſſio *Rot. coram Zarate deciſ.59. nu-*
113 *mer.17.* niſi forte nouo emptori data eſſet
noua inueſtitura expreſſe extraneos compre-
hendens, quia tunc inde reſultaret obſer-
uantia & ex ea argumentum,quod talis etiã
eſſet antiqua, vt firmauit *Rot. coram Bichia
deciſ.112. num.17. verſ.cumque conceſſa, &*
114 *ſeq.*& idem eſſet ſi non fuiſſet proceſſum
per viam nouæ inueſtituræ, ſed per viam
conſenſus venditioni dati, quia etiam in ſi-
mili conſenſu ſolent inſeri pacta, ita vt dica-
tur renouatio inueſtituræ,ac etiam noua con-
ceſſio *Caſtren.conſ.329.num.2.verſ.ſed in ſe-
cunda parte lib.2.Magon,deciſ,Lucen.14.n.44.
Rot. deciſ.669. num.4. verſ.imo ex diuerſitate
par.1.& deciſ.182.num,1.par.6.recent.*
Eſt etiam alia circumſtantia valde notabi-
lis per quam emphyteuſis Eccleſiaſtica re-
putatur perpetua,& tranſitoria ad quoſcum-
115 que contra dictam eius naturam,videlicet,
ſi non appareat inueſtitura, ſeu conceſſio ab
Eccleſia facta, ſed ſola recognitio ipſius Ec-
cleſiæ in dominam facta ab emphyteuta,
tunc enim licet in tali recognitione facta ſit
conceſſio pro recognoſcente, & eius hære-
dibus, intelligitur etiam de extraneis, quia
debet Eccleſia eſſe contenta, quod acquiſie-
rit probationem ſui dominij, quod aliunde
probare non poterat,nec debet vlterius vel-
le prætendere reſtrictionem emphyteuſis ad
ſolos deſcendentes,vt tradunt *Grat.conſ.55.
num.8.in fin.lib.1.Burſat.conſ.48. num.22. &
conſ.92.num.30. Rimin.Iun.conſ.461.num.31.
& ſeq. Clar.in §.emphyteuſis quæſt.28. num.8.
verſ.vnum tamen ſcias.Mantic,de tacit.lib.22,
tit.19.num.31.*
Habui tamen in facto, & obtinui ſenten-
tiam ſuper deuolutione ex ſolo Inſtrumento
recognitionis Eccleſiæ in Dominam abſque
inueſtitura, ſed licet veniret contra Aduo-
catus de Primarijs, adhuc nunquam addu-
xit dictam concluſionem, & quatenus ad-
duxiſſet præcogitabam eam non tantum im-
pugnare quantum euitare, dicendo non ap-
plicari, quia prædicti Doctores loquuntur
116 in caſu quo verba recognitionis poſſunt
intelligi de quocumque hærede, quod ſe-
cus erat in caſu illo, quia aderat pactum
aperte repugnans ſucceſſioni extraneorum.
117 Concluſio autem prędicta quod emphy-
teuſis Eccleſiæ præſumitur tranſitoria ad
quoſcumque, vbi probetur per ſolam reco-
gnitionem emphyteutæ, ea certius proce-
det ſi conſtet, quod bona non fuerint ab Ec-
cleſia conceſſa, ſed per laicum ipſi ſubmiſ-
ſa, & in emphyteuſim recepta, cum militet
fortius dicta ratio; Quare ſan. mem. Vrba-
118 nus Octauus præcepit in ſtatu Vrbini bona
emphyteutica Eccleſiarum poſſe quocum-
que titulo in extraneos transferri, nec vale-
re Eccleſias alienationes impugnare, ſed te-
neri eis conſentire eo quia in eo ſtatu omnia
fere bona ſunt emphyteutica, non quidem
conceſſa Laicis per Eccleſiaſticos, ſed quæ
ipſi Laici ſubmiſerunt dominio Eccleſiæ ad
euitandam illorum deuaſtationem, & confi-
ſcationem propter inimicitias, & Bella,quæ
tunc vigebant,prout in Breui, quod refertur
per *Rot.coram Celſo deciſ.192,num.1. & ſeqq.*
119 & eadem forte ratione emanauit Conſtitu-
tio Bonifaciana, quæ idem continet, & vi-
get Ferrariæ relata per *Amat. deciſ. Ferra-
rien.*10. de qua meminit etiam *Duranus de-
ciſ.*252.& concordia quæ viget Rauennæ re-
120 lata in ſtatut,*lib.4.cap,*14.de qua in *dec.94.
poſt Merlin.de legit.* & ſimilis etiam conſue-
tudo Abbatiæ Farfen. de qua meminit *Rota
coram Penia deciſ.1192. & deciſ.1221.nu.2.*

&

121 &, eamdem vigere conſuetudinem in Ab-
batia Nonantulæ, vidi his diebus in relatio-
ne facta cuiuſdam cauſæ per Vicarium illius
122 Eminentiſſimo Protectori, & de ſimili in-
dulto ſan.mem. Innocen.Octaui ſuper bonis
emphyteoticis Cæſenæ, meminit *Rota in vna
Ceſenaten. emphyteuſis coram Meleto quæ eſt
inter impreſſas poſt Salgad. in labyrin. credit.
deciſ.38.num.10.*

Ex prædictis igitur clauſulis, & pactis, ac
alijs circumſtantijs præcipue argui ſolet re-
ceſſum fuiſſe à natura emphyteuſis Eccle-
ſiaſticæ, & facta conceſſio tranſitoria ad quoſ.
cumque extraneos, ſed non deſunt etiam
123 quæ arguunt contrarium. Et ad hunc ef-
fectum præcipue ponderari ſolet prohibitio
alienationis, quia ipſa ad extraneorum ex-
cluſionem directo tendit, vt dicit *Rot.coram
Bichio deciſ.483.num.11.* & eſt adeo efficax,
124 vt virtutem clauſulæ *ad habendum* per quā
dictum eſt ſupra effici emphyteuſim Eccleſia-
ſticam ad extraneos tranſitoriam, infringat,
& elidat *Bald.conſ.465.num.5.lib.5.Gratian.
diſc.344.num.11.Sperel.deciſ.120.num.50.Rot.
deciſ.74. num.11. & deciſ.211. num.8. & ſeqq.*
125 *par.6. & deciſ.423. num.20. & ſeqq. par.9.
recent.* & idem eſt de clauſula *quibus dederis
Dec.conſ.171.num.3.verſ.quarto & vltimo*, &
de clauſula *in perpetuum Rot deciſ.321.nu.8.*
126 *par. 11. recent.* & generaliter de omnibus
clauſulis *Rot. deciſ.211. dicto num.8. par.6.&
coram Bichio deciſ.483. num.12. et num.24. et
dicta deciſ.321.num.9.*

127 Non deſunt tamen etiam contrarium
volentes, quod ſcilicet non ſit verum vt per
prohibitionem alienandi cenſeatur receſſum
à facultate transferrendi in extraneos per
clauſulas præcedentes conceſſa, & reddunt
rationem, quia induceretur ſuperfluitas, imo
ſubitanea correctio, & repugnantia in ſer-
mone contra regulas iuris, vt ſignanter con-
ſiderauit *Rot.in deciſ.287.num.2.verſ fuit re-
ſponſum par.1.recent.* vnde quatenus à prima
opinione non ſit recedendum, prout facile
recedendi non debet, cum ſit communiter
recepta, ſaltem tamen moderanda eſt, vt
128 procedat quatenus non poſſit dari conci-
liatio reſtringendo ipſam prohibitionem, vt
operetur quidem, ſed relinquat etiam ali-
quid operari clauſulas, & alia verba contra-
ctus, quæ indicent eum eſſe tranſitorium,
etiam ad extraneos ſi agatur de emphyteuſi
Eccleſiaſtica, & ſi agatur de laicali, vel lo-
catione, ſumenda erit interpretatio, vt quan-
to minus fieri poſſit cenſeatur receſſum ab
129 earum natura tranſeundi ad quoſcumque,
ac proinde ſi prohibita ſit venditio, aut alia
alienatio intelligitur de alia ſimili, prout ſui
natura importat dictio, *alia*, & ſic reſtringi-
tur prohibitio ad alienationes inter viuos, &
remanet illæſa facultas trāſmittendi ad quoſ,
cumque extraneos per viam vltimæ volun-
tatis, vel ſucceſſionis ab inteſtato *Soccin.Iun.
conſ.97.num.58.et ſeqq.lib.2.Houded.conſ.13.
num.11.et ſeqq.lib.2.Bardel.conſ.66. num.8.et
ſeqq. Grat. diſc.245. num.34. Surd.deciſ.124.*
130 *num 4. et ſeqq.* Quod facilius procedit in
emphyteuſi, quia in ea etiam de iure eſt ma-
gis prohibita alienatio inter viuos, quam in
vltima voluntate, vt conſiderat *Rot.dec.261.
num.3.par.1.recent.*

131 Et quidem ſemper ſumenda eſt interpre-
tatio pro euitanda contrarietate pactorum
late *Oſaſc.deciſ.164.num.4. verſ.aduertendum*
132 *Sperell.decis.120. num.23.* ac proinde dum-
modo dignoſcatur ex alijs conceſſio facta
pro quibuſcumque hæredibus, prohibitio
alienationis erit reſtringenda, vt procedat
in alienatione titulo ſingulari, vt firmauit
Gabr.cons.76.nu:17.lib.2.& ſecutus eſt *Man-
tic.de tacit.lib.22.tit.19.num.36.*

Et licet in prohibitione alienandi exiſten-
133 te in contractu emphyteutico Eccleſiæ cō-
prehendatur quæcumque alienatio, etiam
per viam inſtitutionis hæredis aliam quam-
cumque vltimam voluntatem, vt conſuluit
Aldobrand.cons.40.num.9.lib.1. & tanquam
veriorem, & communiorem ſecuta eſt *Rota
dec.209.num.16 par.10.et dec.175.num.13.par.
13.recent.et ſenſit Bich.dec.483.num.46.*tamen
134 iſta opinio procedit ſi agatur de emphy-
teuſi, quæ dignoſcatur aliunde reſtricta ad
deſcendentes, prout loquuntur præfatæ de-
ciſiones, vel vbi aliunde dignoſcitur prohi-
bita alienatio per vltimam voluntatem, vt in
caſu in quo conſuluit *Aldobrand.* non autem
vbi aliunde conceſsio dignoſcitur ad quoſ-
135 cunque hæredes tranſitoria, & ſufficeret
agi de locatione perpetua, quamuis ab Eccle-
ſia conceſſa, vt recedendo à prædicta *deciſ.
175.par.13.*reſpondit *Rot.in eadem cauſa Ro-
mana Caſalis media via 15.Maij 1662. coram
R.F.D. Beuilacqua præcipue in* §. *nec his ad-
uerſari.*

136 Præterea reſtringitur dicta opinio, quòd
prohibitio alienandi infringat vim clauſulæ
facultatem alienandi concedentis, vt proce-
dat quando prohibitio eſt abſoluta, ſecus
autem quando eſt qualificata, vti alienandi
ſine conſenſu, quia tunc remanet virtus clau-
ſulæ, vt valeat alienari cum conſenſu, vt cen-
ſuit *Rot.coram Merlin.dec.699.num.17. verſ.
attamen* quæ eſt etiam in *recent.dec.741.n.17.
par.4.tom.3.*& ſecuta fuit *Rot. coram* D*unoz.
Iun.dec.760.nu.16.poſt princ.verſ.et quamuis.*
137 Quod certius procedit ſi facta ſit prohibitio
cum

cum duplici negatiua, videlicet, quod con-
ductor non valeat alienare niſi cum conſen-
ſu, vt declarant *Gratian. diſc.416.num.4.&*
Rot.coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ.265.
138 *num.50.& ſeqq.* ea ratione quia duæ nega-
tiuæ affirmant, & ſic videtur aperte conceſ-
ſa facultas alienandi cum conſenſu *l.duobus*
238. ff. de verb. ſignif. Rimin. Iun. *conſ.757.*
num.9.deciſ.167.num.36.& deciſ.639.num.2.
par.1. et deciſ.495.num.3.par.2. recent. quod
ſecus eſt vbi prohibitio alienationis eſt per
negatiuam vnicam, vti ſi dictum, quod non
poſsit alienare ſine conſenſu *Rot.coram Bich.*
deciſ.483. num.41. vbi quod idem procedit
etiam ſi additum fuiſſet, & niſi ſatisfacto Do-
mino de Laudemijs, & in *recent. deciſ.427.*
num.20.et ſeqq.par.9. Quamuis in eiſdem ter-
minis, vbi ſcilicet dictum erat, abſque con-
ſenſu adhuc, non cenſeri oblatam facultatē
alienandi cum conſenſu, ſenſerit *Buratt. de-*
ciſ.206.num.23.et Merlin.*deciſ.699. num.17.*
verſ.attamen.

Et idem eſt de alijs pactis præſeferentibus
conceſsionem non eſſe perpetuam, vti ſi di-
139 ctum fuerit, quod finita emphyteuſi, res
reuertatur cum omnibus melioramentis,
quod ex tali pacto reſtringatur vis, & effe-
ctus clauſulæ *ad habendum* tradit *Sperell. de-*
ciſ.120.num.23. & ponderauit etiam *Rot.de-*
ciſ.294.num.8.verſ.item ibi par.2.recent.

Facilius autem admittenda erit ſupradi-
cta reſtrictio virtutis clauſulæ *ad habendum*,
& aliarum mediante prohibitione aliena-
tionis, vel alijs pactis ſubſequentibus, ſi in
ipſa facultate alienandi, vel immediate poſt
140 clauſulas præfatas eam importare valen-
tes, additæ ſint dictiones reſtrictiuæ ad pacta
ſubſequentia, vti ſi dictum, *cum pactis infra-*
ſcriptis, cum iſta ſint verba reſtrictiua, &
141 coerceant vim clauſulæ ad habendum, &
aliarum, *Merlin.deciſ.583. num.9. prope fin.*
ver.& verba etiam illa, & in rec. dec. 211,n,
20. par. 6. & in Bononien. ſeu Ferrarien.em-
phyteuſis 5. Decembris 1670. §. quibus tamen,
coram Reuerendiſſimo D. meo Calataiū, & de
verbis *modo infraſcripto*, quod faciant dictā
clauſulam nihil operari *Coccin. dec.75.n.10.*

Et idem quod operantur verba reſtricti-
ua ad pacta ſubſequentia, operabuntur etiā
pacta reſtrictiua ad naturam cōtractus, qua-
142 tenus iuxta eam bona non valeant in ex-
traneos transferri, vti ſi poſt clauſulam *ad*
habendum, & facultatē alienandi, addita ſint
verba, *ſecundum naturam huiuſmodi inſtru-*
mentorum, quod tunc dicta facultas reſtrin-
gatur, & operari non poſſit, vt emphyteuſis
Eccleſiaſtica ad extraneos tranſeat *Sperell.*
qui alios allegat *dec. 120. num. 51. Merlin.*
dec.638.num.4.ad fin. Duran.dec.212.nu.21.
& 22. & idem ſi dictum, & prout de ſimili-
libus fieri ſolet. *Seraph. dec. 793. num. 8 in*
rec.dec.55.num.8.& 9.par.10.& in dicta Bo-
nonien.ſeu Ferrarien. emphyteuſi.

143 Verum non propterea cenſeri debet in
totum euacuata virtus clauſularum, faculta-
tem alienandi præſeferentium, ſed ſumi de-
bet interpretatio pro conciliatione in quan-
tum fieri poteſt, & pro euitanda totali cor-
rectione ſubitanea, & ſic adhuc reſtringen-
da erit prohibitio alienationis, vt dictum
fuit ſupra, *dec. 287. num.2. ver. fuit reſpon-*
ſum par.1.rec. & maxime ſi ſubſequētes diſ-
poſitiones per dictas clauſulas præſeruatæ,
apertiſſimam prohibitionem alienandi in
quolibet caſu non contineant *Rot. cor. Bich.*
dec.610.n.35.

Er hæc dixiſſe ſufficiat circa naturam
emphyteuſis Eccleſiaſticæ, vt finiatur per fi-
nem tertiæ generationis, & quando cenſea-
tur ab ea receſſum, cætera, quæ late dici
poſſent, videre ſi quis cupiat, adire poterit
tractantes ex profeſſo materiam emphyteu-
ticam, ac etiam feudiſtas, qui multi ſunt, &
144 viri doctiſſimi, nam locatio in hoc propo-
ſito differt ab emphyteuſi, eſt enim ſui na-
tura tranſitoria ad hæredes quoſcumque *l.*
viam veritatis C. locat. §. fin. inſt. eodem tit.
adeout quatenus alias tēpus locationis du-
145 ret, prætendi non valeat eam expiraſſe ex
quo finiuit generatio, etiam ſi agatur de
locatione rei Eccleſiæ *Ruin. conſ.161.nu.21.*
& ſeq. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 19.
num.17. Buratt.deciſ.334. numer.4. Rot.dec.
268.num.1.part.12.& dec.175.num.16.par.
13.rec.

Placuit tamen prædicta de emphyteuſi
annotare, quia ſunt quotidiana, & etiam
vtiliſſima huic materiæ locationis non ſolū
propter generalem ſimilitudinem, & affini-
tatem horum contractuum, ſed etiam quia
in locatione diſcutiuntur ſæpe verba con-
tractus eiuſque clauſulæ, & circumſtantiæ
ad dignoſcendum, an partes ſenſerit eam
eſſe perpetuam, & tranſitoriam ad quoſcū-
que, vel aliquo modo reſtrictam, & quæ di-
cta ſunt in propoſito emphyteuſis, vt pluri-
mū applicari etiā poterunt ad id dignoſcen-
dū in locatione, ſingula ſingulis congrue re-
146 ferendo, nulli enim dubiū, quod ſi dignoſ-
catur voluntas contrahentium locationem
nō debere tranſire ad extraneos, vel reſtrin-
gi ad certas generationes, erit attendenda,
& ſeruanda per regulam generalem, quod
maxime ſpectandum ſit, quod inter vtran-
quem partem conuentum fuerit in hoc cō-
tractu *l. ea lege 53, in princ. verſ. reſpondi ff.*
locat.

locat. & in propoſito plene Rot. dec. 175. num. 7. par. 13. rec.

Præterea dicta notitia naturę emphyteuſis Eccleſiaſticæ diuerſæ à locatione, eſt neceſſaria, in hoc præcipue propoſito, ad dignoſcendum, an argumenta quæ fiunt ab vna ad aliam, valeant, & an auctoritates, in terminis emphyteuſis loquentes, bene allegentur ad defenſionem cauſarum locationis prout ſæpe fit, quia facilius inueniuntur cũ
147 ſæpius controuertatur finis emphyteuſis, & ideo plures de ea inueniantur deciſiones, & conſilia, aliæque auctoritates, & ecce exemplum in caſu quo locatio facta erat Paulo in tertiam generationem, contigit dubitare, an pro vna generatione computari deberet ipſe Paulus, & pro affirmatiua adducebatur celebris diſtinctio, quod aut adeſt aliquod verbum per quod appareat diſtincta perſona primi acquirentis ab alijs, vti ſi dictum tertiam ipſius generationem, & tunc non computatur ipſe acquirens, aut vero tale verbum non adeſt, & tunc computatur & ipſe, quam diſtinctionem fuiſſe Bartoli refert *Bald. in Auth. ſi quas ruinas n. 4. C. de Sacroſ. Eccl.* & eam ſequuntur *Caſtr. num. 4. Ancar. in clem. 1. numer. 18. de pœn. Alex. conſ. 110. num. 18. lib. 3. Verall. deciſ. 17. num. 3. & dec. 18. & deciſ. 113. par. 2.* Et eſſe veram, & magis communiter receptam, alijs pluribus cumulatis teſtatur *Ciarlin. cont. 105. num. 121. verſ. ſed verior. Adden ad Buratt. dec. 602. nu. 25. Merlin. deciſ. 420. num. 1. & ſeq. Vbald. dec. 338 num 2.*

Verum ego dixi, & placuit, quod dicta
148 diſtinctio, vt plurimum fit in emphyteuſi Eccleſiæ, & in ea procedit ex illa ratione, quia eius natura eſt, vt non tranſeat vltra filios, & nepotes *dict. §. emphyteuſim Auth. de non alienand. aut permutan.* & ideo vbicumque verba ad illos reſtrictionem pati poſſunt, ſemper ad eos ſunt reſtringenda, vt ſupra dictum fuit, vnde nil mirum ſi ad eos reſtringi debeant etiam dicta verba, vſq; in tertiam generationem, vt conſiderauit *Gabr. conſ. 60. num. 2. & ſeq. lib. 2. Rota cor. Merlin. dec. 420. num. 8. ver. qua certiora, & ſeqq.* Talem enim intellectum patiuntur ſi deficiat dictio, *ipſius*, ſecus autem ſi talis dictio adſit ex ſupracitatis, & bene etiam firmat *Altograd. conſ. 12. num. 35. & 36. lib. 2.*

Verum ſi agatur de locatione, vel etiam de emphyteuſi laicali, quia iſti contractus ſui natura ſunt tranſitorij ad quoſcumque, debemus accipere verba in ſui propria ſignificatione, imo in lata, vt quanto magis fieri poteſt, cum ipſa natura tranſeundi ad quoſcumque conformentur, prout diſtinguendo ſupradictum fuit. Et proprie loquendo in præfato caſu, Paulus non poteſt venire in illis verbis, ad tertiam generationem *Gabr. dict. conſ. 68. num. 3. lib. 2.* & ratio eſt, quia ipſe eſt cauſa, & originationis, & ideo in ea non connumerandus *Bald. conſ. 375. num. 1. ver. in contrarium lib. 4.* & alijs adductis *Grat. diſc. 88. num. 28. & plenius Altogr. conſ. 12. num. 1. lib. 2. Rota dec. 218. n. 1. & dec. 220. num. 1. & 2. par. 4. diu.* Nec iſta diſtinctio inter emphyteuſim Eccleſiaſticã, & locationem ab eccleſia factam, vel emphyteuſim Laicalem deſtituta eſt auctoritate, nam eam tenuit ſignanter *Bald. in l. defuncta. nu. 2. C. ad Tertull. Caſtren. conſ. 208. num. 1. lib. 2. Gabr. de iure emph. concl. 4. num. 6. Ciarlin. cont. 105. num. 125. & ſenſit Gabr. dict. conſ. 68. num. 2. & ſeqq. Rot. in dict. deciſ. 420. num. 8. verſ. qua certiora & ſeqq. coram Merlino.*

149 Quod certius eſt dicendum vbi verba cõtractus ſunt *pro ſe, & deſcendentibus ſuis vſque in tertiam generationem*, quia hoc caſu, generatio magis relata videtur ad deſcẽdentes, magiſque conſideratus videtur primus acquirens, tanquam cauſa, & origo generationis, nam alias vbi ſimpliciter dicitur, ad tertiam generationem, etiam in locatione conſiderari poteſt generatio in abſtracto, & abſolute, non autem reſpectiue, & tanquam generatio certæ perſonæ, itaut tot terminos, & gradus conſtituat, quot ſunt perſonæ, & ſic in tertia perſona terminanda ſit conceſſio, prout ex *dec. Collegij Piſani penes Papon. conſ. 86. num. 14. & ſeqq.* cõſiderauit *Rot. dec. 420. nu. 4. ver. ratioque differentia cor. Merlin.*

150 Item certior erit opinio, quod in tertia generatione non comprehendatur primus acquirens, ſi dictum fuerit, *ad tertiam generationem completam*. Nam licet in emphyteuſi Eccleſiaſtica aliqui teneant verbum illud, *completam*, non ſufficere ad hoc, vt in tertia generatione comprehenſus remanere non debeat primus acquirens, vt ſignanter late *Gabr. conſ. 68. numer. 1. & ſeq. lib. 2. Randen. reſol. 16. num. 45. Roſental. de feudis cap. 7. concl. 23. num. 5. ad fin.* & aliqui dubitent, vt *Honded. conſ. 54. nu. 11. lib. 1. Merlin. dec. 454. num. 3.* Tamen communis eſt in contrarium, vt teſtatur *Clar. in §. emphyteuſis. quæſt. 34. verſ. idemque. Altogr. conſ. 12. num. 8. lib. 2. Ciarlin. contr. 105. num. 125. ver. vel procedunt Rot. dec. 218. num. 3. & ſeq.* vbi ſiue dicat completam, ſiue finitam, & *dec. 220. num. 2. par. 4. diu. & dec. 305. num. 2. par. 1. rec.*

151 Econtra vbi dictum fuit *vſque ad tertiam gene-*

generationem ab ipſo inchoandam ipſum primum acquirentem, à quo inchoatur eſſe computandum, & conſtituere primam generationem, bis voluit *Rota in eadem cauſa Romana Caſalis Veteris cor. R. D. meo Albergato deciſ. 34. num. 10. & ſeq. & deciſ. 402.*
152 *num. 3. & 4. part. 12. rec.* Sed quidquid ſit in emphyteuſi eccleſiaſtica, de qua ibi propter dictam eius naturam, quam conſiderat prima deciſio, in locatione, & emphyteuſi laicali, dictus intellectus pateretur dif-
153 ficultatem, quia dictio illa, *ab*, denotat terminum, a quo, & ſui natura eſt excluſiua ipſius termini *gloſ. in cap. ſtatutum de praebend. in 6. Caſtren. in l. 1. num. 2. ff. ſi quis cautior. Alex. conſ. 42. num. 5. verſ. quia ſtatutum lib. 3. Magon. deciſ. Flor. 8. num. 7. verſ. & maxime Rot. deciſ. 710. num. 4. part. 1. diu.* licet ex ſubiecta materia, alijſque rationibus poſſit etiam ſtare incluſiue, vt late tradit *Gonzal. ad reg. 8. canc. gloſ. 12. §. 1. num. 23. & ſeqq.*

Sic vbi fuiſſet addita aliqua dictio taxa-
155 tiua, puta ſi dictum fuiſſet, *ad tertiam generationem tantum*, reſtringetur conceſſio, vt comprehendat primũ acquirentem, eiuſque filios, & nepotes, ac remaneant excluſi pronepotes *Rim. Iun. conſ. 257. num. 33. & 34. Cald. de iur. emph. lib. 1. quaeſt. 11. num. 15. Vin. deciſ. 499. num. 13. Rot. cor. Merlin. deciſ. 454. num. 9. & ſeqq.* vbi etiam ſi dicat tertiam generationem maſculinam tantum, quia adhuc dictio, *tantum*, refertur generationi non qualitati maſculinae. Sed & hoc facilius admittendum erit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ex ſaepe dicta ratione differentiae inter eam, & locationem, nam illa dictio *tantum* vere referri poteſt ad qualitatem maſculinitatis, vt conſiderauit *Rot. cor. Seraph. dec. 1362. num. 5. prope fin.*

Controuerſia autem eſt ſi dictum fuerit
156 *pro ſe filijs, & nepotibus, vſque in tertiam generationem*, vtrum hoc caſu intelligatur comprehenſus primus acquirens in tertia generatione, itant verba, vſque in tertiam generationem, reſtringantur ad perſonas nominatas, & non comprehendant pronepotes, vel contra, & non eſſe faciendam talem reſtrictionem conſuluit *Bart. conſ. 77. num. 2. & 3. lib. 2. & ſequitur Alex. conſ. 110. num. 16. lib. 3. Rmin. conſ. 166. num. 6. & ſeq. lib. 1. Rim. Iun. conſ. 167. num. 4. & 5. Altograd. conſ. 12. num. 11. & ſeqq. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. Amic. de iur. emphyt. quaeſt. 58. num. 11.* & rationem reddunt communiter praecitati DD. quia alias verba illa, *vſque in tertiam generationem*, eſſent omnino ſuperflua, & nihil operarentur, quod non eſt dicendum *l. ſi quando in princ. ff. de legat. 1. l. vltima C. de donat. int. vir. & vxor. cap. ſi Papa de priuil. in 6.*
157 Contrariam vero opinionem tenuit *Caſtrenſ. conſ. 338. num. 2. lib. 2. Mareſcot. variar. reſol. cap. 53. num 2. lib. 2. Adden. ad deciſ. 199. num. 103. & ſeqq. part. 8. rec. Merlin. deciſ. 42. num. 13. verſ. ſecundo, & ex hoc* vbi quod ceſſat omnis difficultas in iſto caſu, quia dum ſunt expreſſe certae perſonae, verba illa, vſque in tertiam generationem, ſtant demonſtratiue, non autem augent diſpoſitionem, & plene *Coccin. deciſ. 2194. num. 19. & ſeqq.*
158 Sed poterit etiam controuerſia componi cum eadem diſtinctione inter emphyteuſim Eccleſiaſticam, & locationem, idque eadem ratione diuerſitatis, ſupra ſaepius adducta, quod videlicet, cum verba praefata, non ſint ſatis aperta, ſed dubia, ex adductis hinc inde per DD., in emphyteuſi eccleſiaſtica non poteſt per ſimilia verba cenſeri receſſum ab eius natura, non tranſeundi vltra nepotes, quod ſecus eſt in locatione, animaduertendum tamen dictam ſecundam opinionem reſtringentem conceſſionem ad
159 filios, & nepotes, procedere, quando eorum expreſſioni addita ſunt verba, vſque ad tertiam generationem, abſque copula, *&*, ſecus autem e contra, videlicet, ſi dictum, pro ſe, filijs, & nepotibus, & vſque in tertiam generationem, quia tunc dictio illa, *&*, ſtat augumentatiue, & operatur venire pronepotes, vt tradit ipſe *Caſtren. in d. conſ. 338. num. 2. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. num. 27. Add. ad d. dec. 199. num. 114. part. 8. rec. Merlin. deciſ. 420. n. 15.* e contra vero ceſſante illa dictione, *&*, non ſufficeret pro comprehenſione pronepotum, verbis illis, vſque in tertiam generationem, additam fuiſſe dictionem illam, *completam*, hoc caſu expreſſionis filiorum, & nepotum *Adden. ad Burat. deciſ. 602. num. 27. verſ. etiam ſi. Merlin. deciſ. 420. num. 15. Dunozet. Iun. deciſ. 51. num. 7. & 8.* vbi vltra dictionem, *completam*, aderat etiam dictio, *ipſius*, ſeu *ipſorum*, facta enim conceſſione pluribus pro ſe, filijs, & nepotibus, additum fuerat, vſque ad ipſorum, & cuiuſlibet ipſorum tertiam generationem completam, & tamen *Rota* cenſuit conceſſionem reſtringi ad perſonas expreſſas.
161 Caeterum vbi adſit obſeruantia circa cõprehenſionem, vel non comprehenſionem pronepotum, in praefatis, & ſimilibus caſibus, plurimum attendenda erit *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. num. 31. deciſ. 518. per tot. part. 4. diu. Merlin. deciſ. 454. num. 2.* & for-

fortius, ſi adſint alia inſtrumenta, in quibus comprehenſi ſint pronepotes, & illud de quo agitur habeat ad ea relationem; tunc enim erit iuxta illa intelligendum *Vbald. deciſ. 338. num. 3. Gregor. deciſ. 522. nu. 8.*
162 *& ſeqq.* vel ſi ita antecedenter tractatum, vt comprehenderentur, & in hærendo tractatui, facta fuit conceſſio in ſe obſcura *deciſ. 305. num. 3. part. 1. rec.* niſi forte relatio eſſet facta, quo ad conceſſionem tantum, & non etiam, quo ad perſonas, vt in caſu ſuo conſiderauit *Rot. coram Merlin. deciſ. 420. num. 16. verſ. quia in caſu*, & etiam *cor. Vbalde d. dec. 338. num. 10.*

163 Quæri etiam hic poſſet ſi locatio ſit facta ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum, quando finire debeat, & videtur beneplacitum durare debere pro alio eodem tempore, quo fuit expreſſa, & non vltra, quia menſura temporis prorogati, regulariter loquendo, non debet eſſe maior menſura temporis principalis, vt dicit *Bald. in conſ. 101. prope fin. verſ. venio ad quintam lib. 3.* & de conceſſione officij dicto modo facta *Afflict. in cap. 1. col. fin. quib. mod. feud. conſtit. pot.* & præciſe in locatione facta per duodecim anuos, deinde ad beneplacitum conductorum late *Seccin. Inn. conſ. 63. num. 3. & num. 6. & ſeqq. lib. 2.*

Præterea locatio prædicta, facta pro tempore, quo vnus ex contrahentibus voluerit, vel ad eius beneplacitum, aut arbitrium, per mortem eiuſdem expirat, quia voluntas, &
164 beneplacitum alicuius, eo mortuo, finitur *cap. ſi gratioſe de reſcrip. in 6. Rot. deciſ. 651. num. 2. part. 2. rec. & cor. Bichie deciſ. 256. num. 2.* & in ſpecie de locatione facta, quoad is, qui locaſſet vellet, eſt *text. in l. locatio 4. ff. locat.* & de facta ad beneplacitum conductorum late *Seccin. Inn. d. conſ. 63. nu. 10. & ſeqq. lib. 2.*

Poſſet etiam hic quæri de locatione facta duobus, ſeu quæ vni facta in duos tranſiuit, puta duos filios, vel hæredes, ſeu nominatos, an ſi ad vitam, vel generationem facta ſit, & vnus decedat, vel eius generatio finiatur, eius pars deuoluatur, vel alteri accreſcat, ſed de hoc dictum eſt ſupra *in cap. 26.*

Sic etiam quæri hic poſſet quomodo probetur eueniſſe tempus, vel caſum finis locationis, & ſignanter an, vbi conceſſa eſt res alicui ad lineam, vel ad aliquas generationes, pro conuincendo fine conceſſionis ſatis ſit probare illum obijſſe, dum non apparet eum filios habuiſſe, vel probanda etiam ſit hæc negatiua, quod filios non habuerit, ſed de hac quæſtione loquar *in cap. vlt. n. 122.*

De fine locationis, & expulſione conductoris propter malum vſum rei conductæ, & ejus deterioratione.

S V M M A R I V M.

1 *Conductor male verſatus in re conducta poteſt a locatore expelli, & re priuari.*
2 *Ampl. procedere in qualibet re tam ſtabili quam mobili.*
3 *In locatione cenſetur conuentum cum conductore, vt bona fide vtatur.*
4 *Priuatio rei propter malum vſum non eſt propriè pœna.*
5 *Priuationi rei conductæ propter malum vſum, vt ſit locus, tria copulatiue requiruntur.*
6 *Requiritur quòd damnificet rem in proprietate non in ſolis fructibus.*
7 *Decl. non procedere in locatione pro certa rata fructuum, quia tunc ſufficit damnum in fructibus.*
8 *Decl. 2. ſufficere damnum in fructibus ſi eſt duraturum poſt tempus conductionis.*
9 *Omiſſio amputandi vites dat cauſam expellendi conductorem.*
10 *Arbores cadere non permittitur conductori.*
11 *Aduerſus conductorem cædentem arbores dantur plura remedia.*
12 *Et poteſt etiam expelli à re conducta.*
13 *Decl. non procedere in emphyteuſi laicali.*
14 *Secus ſi Emphyteuta fuit monitus ne caderet & non deſtitit.*
15 *Contrarium quod emphyteuta poſſit expelli propter inciſionem arborum.*
16 *Domum deuaſtans emphyteuta expellitur.*
17 *Deteriorans rem conductam non excuſatur dicendo in alia parte melioraſſe.*
18 *Arbores veteres cædendo, & alias ſubrogando excuſatur.*
19 *Ampl. vt poſſit expelli emphyteuta pro caſſione arborum quas ipſe plantauit vel deuaſtationem domus quam ipſe ædificauit.*
20 *Contrarium in conductore ad longum tempus.*
21 *Secus ſi aliter inter partes conuentum ſit, vel adſit pactum quod locatio non egrediatur terminos locationis ſimplicis.*
22 *Requiritur ſecundo vt conductor poſſit expelli propter malum vſum, quod deterioratio rei non ſit modica, ſed conſiderabilis.*
23 *Quando dicatur conſiderabilis remittitur arbitrio Iudicis.*
24 *Arbitrium Iudicis non debet eſſe effrenatum, ſed regulandum a iure, vel ratione aliqua.*
25 *Deterioratio, & malus vſus rei conductæ conſiderandus habita etiam reſpectu ad qualitates perſonarum.*
26 *Si conductor ſit perſona eccleſiaſtica, & conducat meretrices in domum conductam, dicitur male vtens, & poteſt expelli, ſecus ſi ſit Scholaris.*
27 *Lim. vt poſſit etiam ſcholaris expelli ratione honeſtatis conductoris, vel vicinorum.*
28 *Rei qualitas attenditur ad dignoſcendum an damnum ſit conſiderabile.*
29 *Si domus ſit in lupanari, vel ad talia conſueta, non eſt conſiderabilis introductio meretricum.*
30 *Si prædium locatum ſit magnum, & arboribus abundans, non eſt conſiderabilis inciſio duorum, vel trium earum.*

 31 *Ar-*

31 *Arborum qualitas conſideranda eſt, & præcipue an ſint frugifera ad effectum dignoſcendi ſi per earum inciſionem locus ſit expulſioni.*

32 *Inciſio arborum ſylua cædua non eſt deterioratio in proprietate.*

33 *Conductor ad longum tempus poteſt in re conducta aliquid amplius facere quam conductor ad breue.*

34 *Emphyteuta introducens meretrices in domum emphyteuticam non propterea poteſt expelli.*

35 *Emphyteuta Eccleſiæ propter deteriorationem expellitur.*

36 *Secus eſt in Emphyteuta laicali ſecundum aliquos.*

37 *Contraria eſt communis.*

38 *Decl. hanc contrariam procedere in deterioratione magna vltra tempus conceſſionis duratura.*

39 *In emphyteuſi Eccleſiæ minor deterioratio ſufficit, quam in laicali ad hoc vt ſit locus expulſioni emphyteutæ.*

40 *Pactum quod res debeat meliorari, & non deteriorari, operatur vt minor deterioratio ſufficiat, ad hoc, vt conductor, ſeu emphyteuta expelli poſſit.*

41 *Idem operatur promiſſio vtendi arbitrio boni viri.*

42 *Stante dicta promiſſione, ſufficit inciſio duarum arborum.*

43 *Maxime ſtante iuramento, quod debet ſeruari præciſe.*

44 *Iuramentum non ampliat diſpoſitionem, ſed reſtringitur ad terminos illius.*

45 *Requiritur vt ſit locus expulſioni ob malum vſum quod deterioratio rei euenerit dolo conductoris, vel culpa ſaltem leui, non autem leuiſſima.*

46 *Incendium ſubſecutum in re conducta, non eſt cauſa expellendi colonum.*

47 *Declara quod non ſufficiat leuiſſima in omittendo, ſecus in committendo.*

48 *Intellige ſi ex culpa leuiſſima in committendo reſultet damnum conſiderabile.*

49 *Deterioratio vnius rei ex pluribus conductis ſufficit ad expulſionem ab omnibus.*

50 *Deteriorans in parte non excuſatur ab expulſione ex eo, quod meliorauit in alia.*

51 *Expulſio ob deteriorationem nocet etiam ſucceſſiue vocatis.*

52 *Decl. procedere niſi conductor deteriorauerit in fraudem aliorum.*

53 *Expulſo conductore propter deteriorationem deberi mercedem pro toto tempore tenent aliqui.*

54 *Alij tenent deberi tantum pro tempore præterito.*

55 *Alij diſtinguunt, vt male verſatus abſque damno rei teneatur ad totam penſionem male autem verſatus cum damno non teneatur ad totam penſionem, ſed ad damna.*

56 *Alij tradunt conductorem expulſum ab Eccleſia totam mercedem ſoluere debere, ſecus expulſum à priuato.*

57 *Verior autem videtur opinio dominum non debere ſentire damnum aliquod, neque in re, neque in mercede, ſed neque ſentire lucrum recipiendo duplicatas mercedes.*

58 *Et ſufficit, quod poſſit mercedes ab alio conſequi ad hoc vt eas petere non valeat à conductore expulſo.*

59 *Expulſioni ob malum vſum locus eſt domino volente tantum.*

60 *Et poteſt eam remittere, & quando cenſeatur remiſſa relatiue.*

CAPVT LIV.

COnductorem debere bene vti re condu-
cta dictum eſt ſupra *cap.* 29. vbi etiam
in principio diximus, quod inter alia reme-
dia competentia locatori aduerſus male
vtentem, vnum eſt, quod poteſt conducto-
rem expellere, & reſeruauimus hic de tali
expulſione, & fine locationis loqui; reaſ-
1 ſumendo igitur materiam, clarum eſt, quod
ſi conductor male in re verſatus ſit, poteſt
expelli, prout eſt *text. expreſſ. in l. ædem* 3.
C. *locat.* & rationabiliter amoueri ſi peruer-
ſe ibi fuerit conuerſatus, dicit textus *in cap.
propter* 3. §. *verum, eodem tit.* & licet iſta iu-
ra loquantur de domo locata, tamen pro-
2 pter identitatem rationis procedunt etiam
in alijs rebus, & tam in ſtabilibus, quam in
mobilibus, vt conductor male vtendo ca-
dat à iure ſuo, vt tradit *Molin. de iuſt. & iur.
tract.* 2. *diſput.* 499. *ſub num.* 13. Ratio enim
3 eſt quia tacite videtur conuentum cum eo,
vt bona fide verſetur, & ideò, ſi aliud fa-
ciat, videtur infringere bonam fidem, vt do-
cet *Cyn. in d. l. ædē num.* 1. *in fin.* & licet hæc
4 videatur quædam pœna priuationis rei, ta-
men, quia venit ex natura contractus, & ex
dicto tacito pacto, quod res propria loca-
toris tollatur conductori in caſu, quo male
verſetur in ea, non poteſt dici pœna niſi im-
propriè, vt firmat *Mantic. de coniect. lib.* 11. *tit.*
18. *num.* 3 & in his terminis *Corbul. de iure
emphyt. tit. de caſ. priuat. ob rei deteriorat.
num.* 6.

5 Ad hoc tamen, vt huic priuationi locus
ſit, non ſufficit quælibet mala verſatio in re
conducta, ſed tria copulatiue concurrere
debent, primum, conductorem male verſari,
& deteriorare rem ipſam in proprietate, nõ
autem, quoad ſolos fructus, ſecundum, dete-
riorationem non eſſe modicam, ſed conſide-
rabilem, & tertium, deteriorationem factam
fuiſſe per dolum malum, vel culpam ſaltem
leuem, non autem leuiſſimam conductoris,
vt docuit *Bald. in Auth. qui rem. num.* 2. *ver.
ſecundo nota* C. *de Sacroſ. Eccleſ. Alex. conſ.*
118. *num.* 10. *lib.* 5. *Iaſ. in Auth. qui rem.
num.* 7. C. *de Sacroſ. Eccleſ. & conſ.* 17. *nu.*
2. *lib.* 1. *Menoch. de arbitr. caſ.* 78. *num.* 6.
Trentacinq. var. lib. 3. *tit. de locat. & conduct.
reſol.* 4. *num.* 10. *Cyriac. contr.* 268. *num.* 9.
Gratian. contr. 2. *num.* 22. de quibus propte-
rea ſingulis aliquid ſeparatim dicendũ erit.

Et quoad primum, quod videlicet dam-
6 num dederit in proprietate rei, non autem
quoad ſolos fructus, ratio eſt patens, quia
dum fructus rei locatæ ſpectant ad condu-
ctorem,

ctorem non autem ad dominum, non eſt de quo dominus ipſe conqueratur ſi conductor fructibus tantum damnum infert, puta non colendo agrum, vel male colendo, vt aduertit *Bald. in Auth. qui rem num. 31. ad med. C. de Sacroſ. Eccleſ. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de locat. & conduct. reſol. 4. num. 10. verſ. 2. quod deterioratio*.

7 At ex dicta ratione deducitur, quod hoc non procedat in locatione, in qua conductor debeat reſpondere locatori de certa rata fructuum, quia tunc etiam ob deteriorationem circa ſolos fructus reſultat præiudicium domino, & ideo ob eam poterit conductor expelli *Tob. Non. conſ. 58. num. 17. verſ. Angel.* quem ſequitur *Corbul. de cauſ. priu. ob rei deteriorat. num. 27. in fin.*

8 Et datur etiam intelligi animaduertendū eſſe, quod licet mala verſatio quandoque videatur potius reſpicere perceptionem fructuum, quam proprietatem rei, tamen quia, vel ipſi rei quoque damnum inferat, vel ſi tantum fructuum perceptioni, adhuc eſt damnum perpetuum, vel ſaltem duraturum etiam finita locatione, dabitur propter eam

9 dicta expulſio, vti ſi male colat vineam, omittendo amputare vites, quia inde euenire ſolet, vt deficeentur, & ſic reſultare damnum perpetuum, poterit conductor propterea expelli *Bald. in d. Auth. qui rem num. 3. poſt med. C. de Sacroſ. Eccleſ. Iaſ. in l. 2. num. 98. poſt med. C. de iur. emphyt.* vbi loquitur de emphyteuta, & ſic in fortioribus terminis, cum facilius admitatur iſta expulſio reſpectu ſimplicis conductoris, quam reſpectu emphyteutæ, vt dicam infra in ſecundo requiſito *Trentacinq. dicta reſ. 4. nu. 10. ad med. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 22. num. 23.*

10 Faciliuſque ſi conductor vineam extirpet, aut arbores frugiferas cædat, ex quo clarius erit ipſum male verſari in re etiam in præiudicium domini, & clari iuris eſt, hanc arborum inciſionem conductori non permitti, vt eſt *text. in l. ſi merces 28. §. culpæ ff. locat. & in l. in fraudem 45. §. fin. ff. de iur. fiſci*, quæ vltima licet loquatur de conductore fiſci, tamen in hoc fiſcus vtitur iure priuati, & poſt *Iaſ. in l. diuortio §. ſi fundum num. 2. ff. ſol. matr.* tradit *Caroc. de locat. tit. de recuſat. quæſt. 7. num. 6.*

11 Et licet in præfatis iuribus non detur expreſſe hoc remedium expellendi conductorem arbores cædentem, ſed aliæ actiones locatori concedantur, nempe *in d. l. ſi merces §. culpæ* ex locato, ex lege Aquilia, ex lege duodecim Tabularum, arborum furtim cæſarum, & interdicto, quod vi, aut clam, & in *d. l. in fraudem §. fin.* in quadruplum, vnde inferri poſſe videbatur actionem iſtā, de qua agitur ad expulſionem conductoris ceſſare debere, attento maxime, quod *in d. l. ſi merces §. culpa* poſt expreſſas alias actiones præfatas, additur præciſe, *ſed vtique iudicis, qui ex locato iudicat officio continetur, vt cæteras actiones locator omittat.*

12 Tamen, & dictam expulſionem competere locatori aduerſus conductorem arbores incidentem probatur, quia ex præfatis iuribus aperte habetur conductori non licere arbores incidere, & ſic incidendo, cum male verſari patens eſt, ac proinde dum male verſatur poteſt ex hoc capite expelli iuxta *text. in d. l. ede C. locat. late Caroc. de locat. tit. de recuſat. quæſt. 7. num. 5. & ſeqq.* vbi *num. 7.* quod hæc eſt opinio communis, & a qua nullus diſcrepat.

Et huic opinioni adhærendo, quæ eſt vere magis communis, vt patebit ex mox dicendis in emphyteuſi, *ad text. in dicta l. ſi merces §. culpa in fin.* reſponderi poſſe videtur, quod dum dicit, iudicis officio contineri, vt cæteras actiones locator omittat, potius ſupponit eas illi competere, & omittere debebit non abſolute, ſed vna effectum ſortita, vt explicat ibi *gloſ. in verb. omittat.*

13 In emphyteuſi tamen, ſaltem laicali, multi tenent non admittendam expulſionem propter arborum inciſionem, quos refert, & ſequitur *Pacian. conſ. 32. num. 57. & ſeq. & Ciarlin. contr. 2. num. 77.* ſaltem, vbi non

14 fuerit monitus, quod deſiſteret, vt diſtinguendo cenſuit *Roman. in l. diuortio §. ſi fundum num. 6. verſ. item dicit ff. ſol. matr.*

15 Verum in contrarium non poſſe emphyteutam amputare arbores cum magna deterioratione dicit *Bald. in Auth. qui rem num. 3. in fin. C. de Sacroſſ. Eccleſijs*, & quod eas amputando dicatur deteriorare in ſubſtantia, & poſſit expelli dicit idem *Bald. in l. diuortio §. ſi fundum ff. ſol. matr.* & ibidem *Alex. num. 2.* vbi reijcit dictam diſtinctionem Romani, quod hoc procedat ſi fuerit monitus, non è contra *Caſtren. num. 2. Iaſ. num. 4. Bald. conſ. 290. num. 2. & 3. lib. 2. Natt. conſ. 481. num. 3. Roland. conſ. 49. num. 20. lib. 2. Caſtill. de vſufr. cap. 25. n. 2. Surd. deciſ. 300. num. 7.* & eſt communis opinio, vt patet ex congeſtis per *Ciarlin. contr. 2. num. 1.* & fatetur *Pacian. conſ. 33. num. 3. ver. nec obſtare & ſeq.* licet prætendatur contrarium melioribus fulciri rationibus ex ibi adductis, quæ præciſè repetuntur per *Ciarlin. d. controuerſia 2. num. 78. & ſeqq.* & à prædicta communi non videtur recedendum, quia quod per deteriorationem rei emphyteuta

teura expelli poſſit, eſt text. expreſſus *in d. Auth. qui rem C. de Sacroſ. Eccleſ.* qui licet loquatur de emphyteuta Eccleſiæ, tamen propter identitatem rationis procedit etiam in emphyteuta priuati, vt dicit ibi *Salicet. num 2. in fin.* & alij communiter, vt patet ex congeſtis *per Ciarlin. d. contr. ſecunda nu. 6.* & dicam infra.

Bene tamen verum eſt, non ſufficere cuiuslibet arboris inciſionem ad hunc effectũ, vt Colonus expelli propter eam poſſit, & controuerti ſolet quot, & qualium arborũ inciſio ſufficiat, de quo pariter aliquid dicendum erit infra in ſecundo requiſito.

Et idem quod dicitur de arborum inci-
16 ſione procedit etiam in domus deuaſtatione, vt per eam quoque emphyteuta expellatur, quia æquiparantur hæc duo *l. & eleganter §. non ſolum ff. de dol.* & in ſpecie ad hunc effectum *Crot. conſ. 115. num. 1. Ciarlin. contr. 2. n. 5. Valaſc. deciſ. 50. num. 4. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 22. num. 23. Surd. dec. 300. num. 6.*

17 Nec euitabitur expulſio iſta propter deteriorationem ſub prætextu, quod in alia parte res fuerit meliorata, late *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 29. num. 9. & ſeqq.* vbi, & quod perdit melioramenta *Corbul. de iur. emphyt. tit. de priuat. ob deteriorat. num. 14.* vbi, quod perdit ſuas meliorationes *Ciarlin.* qui alios
18 congerit *contr. 2. num. 7.* niſi tamen forte emphyteuta ſuccidiſſet arbores veteraſcentes, quarum loco alias ſubrogaſſet *Iaſon. in l. diuortio §. ſi fundum num. 4. in fin. ff. ſol. matr. Roland. conſ. 49. ad fin. lib. 2.* & late declarat *Corbul. d. tit. de cauſ. priuat. ob deteriorationem num. 28.*

19 Imo fortius etiam ſi ipſe emphyteuta, arbores, quas ſuccidit plantaſſet, vel domum, quam deuaſtauit prius ædificaſſet, adhuc poſſet propter ſucciſionem, vel deuaſtationem prædictam expelli *Grat. diſcept. 21. num. 33. & 34. Ciarlin. contr. 2. num. 69. & 70.* vbi relatis contrarijs hanc veriorem eſſe dicit *Borgnin. deciſ. 44. num. 72. verſ. quod non omitto,* & pleniſſime *Surd. deciſ. 78. num. 10. & ſeqq. per tot.* vbi latiſſime firmat, & contrarijs omnibus reſpondet.

Contrariam autem opinionem in termi-
20 nis locationis ad longum tempus ſequitur aliis adductis *Caroc. in tit. de locat. ſine tempore quæſt. 13. num. 5. poſt med. verſ. hinc poſtea & num. 6. & 7.* vbi eam limitat ſi tali-
21 ter inter partes conuentum ſit, & addit, quod ſufficeret adeſſe pactum, quod talis locatio non egrediatur terminos ſimplicis locationis, vel quod per eam non acquiratur conductori aliquod dominium etiam vtile *ex Aretin. in l. ſi quis ante col. 1. ff. de acquir. poſſ. Contar. in l. vn. lim. 21. num. 19. C. de moment. poſſeſſ. Euerard. in loc. à feudo ad emphyt. num. 53.*

Quo autem ad ſecundum requiſitum, vt
22 conductor ex hoc capite deteriorationis expelli poſſit, quod videlicet deterioratio non ſit modica, ſed conſiderabilis, eſt multum rationi conſonum, vt hæc pœna priuationis rei conductæ, non incurratur per deteriorationem, quæ non ſit conſiderabilis, ſed difficultas eſt in dignoſcendo, quando
23 ſit conſiderabilis, & ſufficiens ad hunc effectum, & quia hoc in iure definitum non eſt, nec poteſt dari certa regula; remittitur iudicis arbitrio *Cyn. in Auth. qui rem. C. de Sacroſ. Eccleſ. Bald. in d. l. ęde num. 23. Tiraquell. in l. ſi vnquam in ver. omnia num. 31. C. de reuoc. donat. Cyriac. contr. 268. num. 11.* & hanc eſſe vnam omnium ſententiam aſſerit *Menoch. de arbitr. d. caſ. 78. num. 7.*

24 At quia arbitrium Iudicis nunquam debet eſſe effrenatum, ſed debet regulari à iure, vel ratione aliqua *Merlin. deciſ. 882. numer. 17. Rot. in recent. deciſ. 640. nu. 14. par. 1.* Ideo conſiderare debebit Iudex deteriora-
25 tionem ipſam, & non per ſe tantum, ſed reſpectiue ad qualitates perſonarum, rei locatæ, ac ipſius contractus locationis; perſonarum videlicet, quia de vno dici poteſt, quod male verſetur in domo conducta, ſi in eam introducat meretrices, puta, ſi ſit
26 Eccleſiaſticus, vel alia perſona valdè honeſta, & non de alio, puta, ſi ſit ſcholaris, vel ſimilis, quia locator debuit hoc præſumere per locum à communiter accidentibus, vt dicit *Bald. in d. l. ęde 3. num. 24. C. locat.* vbi, & alij *Dec. in l. ſemper in contractibus num. 3. ff. de reg. iur. Menoch. de arbitr. d. caſu 78. nu. 11.* vbi *num. ſeq.* optimè monet, quod licet aliqui ex noſtris ſcribãt ſcholaribus aliquando licere cum his perditis mulieribus verſari, tamen abſit, quod hoc iure optimo eis concedatur; quod equidem certum eſt in foro conſcientiæ, at in foro fori non poterit ſcholaris è domo conducta expelli ex eo, quod in eam introduxerit meretrices, quamuis ſecus ſit in aliis perſonis magis ſerijs, vt vltra præcitatos tradunt, *Bolognin. in Auth. habita num. 377. C. ne fil. pro patr. Auguſt. Barboſ. in d. l. ęde num. 33. C. locat. Rebuff. de priuil. ſcholar. priu. 20.* ſed hoc regulariter dicendum non
27 autem abſolute, quia poteſt etiam ſcholaris quandoque ratione inhoneſtatis expelli, vt ſenſit *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 23. ante med. Molin. de iuſt. & iur tract. 2. diſput. 499. ad fin.* puta ſi inde locatoris honeſtas, vel fama periclitaretur, vel honeſtorum vicinorum de-

tti-

trimentum timeretur *Rebell.de oblig.Inſt.par.*
2.lib.14. quæſt.10. num.10.verſ.porro quem
ſequitur *Barboſ. in d.l.ædę num.33. poſt med.*
Vndè deducitur non tantum conſiderandam
qualitatem perſonæ conductoris, ſed etiam
locatoris, & vicinorum.

28 Qualitas autem rei conſideranda erit, ita-
ut ſtando in eodem exemplo introductio-
29 nis meretricum, ſi domus ſit in Lupanari,
vel ad talia conſueta, non erit conſidera-
bilis ad hunc effectum talis introductio, niſi
fortè qualitas perſonæ in contrarium mili-
taret, vti ſi eſſet Sacerdos, vt ex *Bald.in d.*
l.æde C.locat.col.fin.notat Valaſc.de iur.emphyt.
d.quæſt.23.ante med.

Sic circa alia damna, verbi gratia, ſi aga-
tur ad expulſionem conductoris, ex eo, quod
inciderit arbores frugiferas in illa quæſtio-
ne, de qua ſupra, quot arbores ſufficiat eum
inciſiſſe ad hoc, vt expelli poſſit, in qua *Me-*
noch.de arbitr.d.caſ.78.ſub num. 8. reprehen-
dit *Iaſonem.* & male eum ſenſiſſe opinatur *in*
conſ.17.num.2.lib.1. dum ſcripſit duarum in-
30 ciſionem non eſſe ſufficientem; videtur re-
currendum ad inſpectionem qualitatis fundi
locati, & ex ea arbitrandum, an conſidera-
ta etiam qualitate ipſarum arborum deterio-
ratio ſit conſiderabilis. Poterit enim præ-
dium eſſe adeò magnum, & arboribus abun-
dans, vt duarum arborum inciſio non ſit con-
ſiderabilis, & ſic vera ſit traditio *Iaſonis*,
cum qua etiam conſonant *Roland. conſil.49.*
nu.19.verſ.ſed præmiſſis lib.2.Beron.conſ.120.
num.24. lib.1. Gionagn. conſ.15.num.3.lib.2.
qui loquitur de quinque arborum inciſione,
& eam non eſſe notabilem vult *Roſentall. de*
feud.cap.10. concluſ.33.nu.4. Caſtill.de vſufr.
cap.24.num.19.in fin.& his, alijſque adductis
latè eamdem opinionem tuetur *Ciarlin. con-*
trou.2.num.57. & ſeqq. vbi *num.59.* præten-
dit, quod cum hæc res fuerit determina-
ta à tot famoſis Iure conſultis, debeat ceſſa-
re Iudicis arbitrium, ſed famoſi Iureconſul-
ti præfati, vt plurimum loquuntur in caſibus
particularibus, à quibus in propoſito non
poteſt reſultare regula generalis propter
31 bonorum locatorum, & ipſarum arborum
diuerſitatem à Iudice conſiderandam. An
videlicet eſſent virides, & frugiferæ, prout
requiri ſentiunt *Dec.in Auth. qui rem num.5.*
verſ.primo noto C.de ſacroſ.Eccleſ.Iaſon.in l.1.
num.105.C.de iur.emphyt.Alex.conſ.118.n.4.
verſ.alias autem arbores, & num.7. verſ.per
prædicta lib.5.Tiraquell.de retract.conuent.§.
3.gloſ.1. num.24. Pacian. conſ.32.num.2. vbi
alios pleniſſime congerit, & aſſerit quod ità
hanc materiam intelligunt omnes Doctores,
32 qui de hac re ſcripſerunt, & an ſint de ſilua
cædua, vel non, quia ſi ſunt de ſilua cædua
earum inciſio non eſt deterioratio in pro-
prietate, ſed pertinens ad fructum *Alex.con-*
ſil.118. in princ. lib.1. & plenè diſtinguendo
Rota coram Durano deciſ.345.n.5.& ſeqq.

Conſideranda denique qualitas locatio-
33 nis, nam aliquid amplius facere poterit cō-
ductor ad longum tempus, qui habet rei do-
minium vtile, quam poterit conductor ad
modicum, qui nullum rei dominium habet,
& difficilius priuari poteſt ille, quam iſte *Ia-*
ſon. in l.diuortio §.ſi fundum n.4.ad med.ff.ſol.
matr.Ruin.conſ.88.n.2.lib.1. Carec. tit.de ne-
ceſſitate qu.7.n.4.& in ſpecie, quod quæ dicta
ſunt ſupra introductionē meretricū in domū
conductam eſſe illicitam conductori, & quod
34 per eam conductor expelli poſſit, non pro-
cedant in emphyteuta ex quo habet dictum
dominium vtile, reſoluit *Valaſc.de iure em-*
phyt.quæſt.23.per tot.

35 Imò fortiùs licet in emphyteuſi Eccleſia-
ſtica adſit textus expreſſus in *Auth. qui rem*
C.de ſacroſ.Eccleſ. quod hac de cauſa deterio-
rationis rei emphyteuta cadat à iure ſuo, &
poſſit expelli, tamen in Laicali multi tenent
36 abſolutè contrarium, quod videlicet non
poſſit expelli propter deteriorationem, quia
ſit Dominus, & ad dictum text. reſpondent
quod loquitur in Eccleſiaſtica, quodque cum
eius diſpoſitio ſit pœnalis non poſſit exten-
di ad laicalem *gloſ. in l. quid ergo ver. teneri*
ff.de vſufr.Ioan.Faber.in §.finitur nu.5. verb.
in gloſ.5.vbi etiam Aretin. inſtit.de vſufr.Pa-
cian.conſ.32.num.57.& ſeq.& conſ.33.num.1.
& ſeq.Valaſc.deciſ.50.nu.5. cum alijs cumu-
latis per *Ciarlin. contr.2.num.77.& ſeq.*

37 Et quamuis communis ſit in contrarium,
vt teſtatur *Iaſ. in dicta Auth. qui rem num.6.*
verſ.teneo communem, & patet ex relatis per
Trentacinq. var. lib.3.tit.de locat.reſol.quarta
num.9.verſ.hæc concluſio procedit, vbi etiam
firmat eamdem procedere in vſufructuario,
& feudatario *Menoch.conſ.372.num.30.verſ.*
ſecundum.Ciarlin.d.contr.2. num.6. Corbul.de
de iure emphyt. tit. de cauſ. priu. ob deteriorat.
num.4. tamen crederem has opiniones con-
ciliari poſſe cum diſtinctione præfata, vt vi-
delicet, non ſufficiat deterioratio, ad hoc, vt
expelli poſſit emphyteuta, quæ ſufficeret ad
38 hoc, vt expelli poſſet ſimplex conductor, &
ita procedat dicta prima opinio. At vbi de-
terioratio ſit magna, & duratura etiam em-
phyteuſi finita, tunc ſecus ſit dicendum, &
procedat ſecunda opinio propter identita-
tem rationis, quæ tunc viget, in emphyteu-
39 ſi, ac in locatione, & hæc etiam ſit diffe-
rentia inter emphyteuſim Laicalem, & Ec-
cleſiaſticam, vt in hac ſufficiat minor dete-
riora-

rioratio ad incurrendam pœnam caducitatis, tum propter legem eius reſpectu expreſſam in dicta *Auth.qui rem*, tum etiam quia magis delinquit damnum inferens rei Eccleſiæ, quam qui profanæ, cum bona Eccleſiaſtica ſint ſacra de qnarto genere ſacrorum ex traditis ſupra *cap.14.in princ.num.*10.

Et conſiderari debebit etiam qualitas lo-
40 cationis circa pacta in ea conuenta, nam ſi in ea expreſſe dictum ſit, quod concedebatur res ad meliorandum, non autem ad deteriorandum, tunc quia hoc pactum debet aliquid operari, & in emphyteuſi, licet naturaliter inſit, vt, fiat ad meliorandum,tamen ſtante dicto pacto concurrunt, duo vincula, quæ magis ligant conductorem, vt non poſſit deteriorare, ſequitur dicendum, vt minor deterioratio ſufficiat, vt latè probat *Natt.conſ.*481.*num.*14.*& pluribus ſequentibus Tob.Non. conſ.*58. *num.*19. *Cyriac.contr.*266. *num.*9.*Surd.deciſ.*102.*num.*9.

41 Sic, vbi conductor promiſiſſet vti re arbitrio boni viri,minor deterioratio ſufficeret ad hoc, vt dicatur contraueniſſe conuentis, vndè in ſpecie quæſtionis, de qua ſupra,
42 quot arbores ſufficiant adhoc,vt emphyteuta per earum inciſionem expelli poſsit,quod ſtante tali promiſsione ſufficiant duæ tradūt *Beron.conſ.*120.*nu.*34. *lib.*1.*Corbul.de iur.emphyt. tit.de cauſ.priuat. ob deteriorat. num.*10. *Surd.d.deciſ.*102 *num.*9.

43 Quæ, & ſimilia pacta etiam fortius operabuntur ſi ſint iurata, nam iuramentum debet obſeruari præciſè *Beron.d.conſ.*120.*n.*34. *& conſ.*124.*num.*5.*lib.*1. *Natt.dicto conſ.*481. *num.*21.*ad fin.& *22.*Becc.conſ.*80.*n.*11. *lib.*1. *Carocc.de locat.tit.de neceſſit.quæſt.*7. *num.*42.
44 *verſ.ſubdeclaratur*, licet ceſſantibus pactis, in iuramento non poſsit fieri fundamentum, ex quo non ampliat,diſpoſitionem ſuper qua interponitur, nec facit vt comprehendat caſum, quem aliàs ipſa non comprehenderet, ſed reſtringitur ad terminos illius *c.pen. de iure iur.Abb.in cap. vt ſuper num.*10. *verſ. item iuramentum de reb.Eccleſ.non alien.* cum alijs pleniſsimè in hoc propoſito cumulat.per *Giarlin.contr.*2.*num.*89.*& plurib.ſeqq.*

45 Quoad tertium requiſitum,vt locus ſit dictæ expulſioni, quod videlicet deterioratio rei ſubſecuta fuerit ex dolo,vel culpa ſaltem leui, non autem leuiſsima conductoris,ratio eſt quia conductor de culpa leuiſsima non tenetur, ſed tantum de lata, & leui *l. contractus* 24.*ff.de reg.iur. Menoch.de arbitr.caſ.*309.*num.*9. *Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ.*25. *num.*13. *Surd.deciſ.*87. *num.*7. *& deciſ.*198. *num.*14.

Et hinc eſt, quod cum Incendium præſu-
46 præſumatur accidiſſe culpa inhabitantium, leuiſſima, *Gozad. conſ.*63. *num.*16. *Roland. conſ.*95.*num.*15. *&* 28. *ver.quarto.*vbi de cōmuni *l.*2. & late dictum eſt ſupra *in cap.* 30. inde ſequitur, vt non poterit conductor ob incendium in re conducta ſubſecutum expelli, iux. *Conſil.Cephal.*271. *per tot.* quem ſequitur *Caroc.de locat. & cond.tit.de incend. num.* 78. vbi de veriori, *& Carpan. ad ſtat. Mediolan.cap.*379. *num.*229. qui tamen non tangunt præciſe hunc punctum expulſionis coloni ob deteriorationem, ſed alium an ex eo, quod domus fuerit igne conſumpta locatio duretur, de quo alibi dicendum erit, ſed dum dicunt, locationem durare, ſupponunt conductorem, neque ex dicto capite expelli, quod & ratione prædicta, quod non tenetur de leuiſſima, conuincitur.

47 Verum quod dictum eſt non poſſe conductorem expelli ſi damnum ſubſecutum fuerit eius culpa tantum leuiſſima,non tranſit ſine difficultate,ſecundum *Dec.in d.Auth. qui rem.C.de Sacroſ.Eccl. nu.*3. ſaltem quoad leuiſſimam in faciendo, quia hæc æquiparatur leui in omittendo, iuxta notata per *gloſ. & DD. in l.ſi mora ff.ſol.matrim.* vbi ſignanter *Iaſ.num.*23. *Roland.conſ.*95. *num.*31. *lib.* 2. *Eugen. conſ.*60. *num.*64.*lib.*2.*Rot.dec.*493. *n.*4.*par.*1.*rec.*

Et quamuis Decius ibi non firmet,ſed remittat ſe ad ea, quæ diſtinguendo ſcripſit in *cap.de appell.tit.de appell.*tamē à dicta opinione, quod ſufficiat leuiſſima in committendo, non eſſe recedendum, cenſet *Cagnol.in eadem Auth.qui rem.n.*17. & addit,quod text.ibi,& in *Auth. Vnde ſumitur*, ſimpliciter, & indiſtinctè loquitur de faciente rem deteriorem, quod poſſit expelli, & ideo debet generaliter, & indiſtinctè accipi quomodocumque
48 id faciat, quod admitti poſſet, quando ex tali leuiſſima culpa in committendo reſultaret damnum conſiderabile,alias ſi reſultaret damnum tenue,ſecus eſſet dicendum,iuxta tradita per *Roland. conſ.*49.*num.*20.*lib.*2. & alios ſupracitatos *num.*15. volentes non ſufficere inciſionem duarum arborum.

49 In caſibus autem, in quibus, iuxta prædicta, locus eſt expulſioni, ſi locatæ ſint ſimul vnica locatione plures res, & conductor in vna tantum male verſatus ſit, adhuc poterit ab omnibus expelli *Roland.conſ.*49.*num.*15. *lib.*2 *Corbul.de iure emphyt.tit.de cauſ.priuat. ob deter.num.*7. *&* 8.*Ioſ. Ludouic.dec. Peruſ.* 22.*num.*6.

50 Et ita deteriorans in parte, non ſolum nō poteſt euitare expulſionem, ex eo quod fecerit melioramenta in alia,ſed etiam melioramenta ipſa amittit, & repetere non poteſt

S.ſi

§. ſi vero quis, aut locator in Auth.de alienat.
& emph.dict.Auth.qui rem C.de Sacroſ.Eccleſ.
vbi *gloſ. &* DD.& ſignanter *Cagnol.num.*13.
& plene *Corbul. dict. tit.de priuat.ob res dete-*
*riorat.n.*13.*&* 14.
51 Et non ſolum ipſe deteriorans rem, pri-
uatur, ſed etiam, vbi ageretur de locatione
ad longum tempus, ſeu emphyteuſi, in qua
vocati etiam eſſent eius filij, vel alij, & ipſis
52 noceret eius priuatio *Gabr.de iur. emphyt.*
*concluſ.*2. *num.*32. *ver.*1. *amplia*, quatenus
tamen non deteriorauerit in fraudem alio-
rum, vt declarat *Corbul.in præfato tit.de cauſ.*
*priuat.ob deteriorat. num.*15. vbi & alias ſub
nectit ampliationes, & declarationes penes
ipſum videndas.
Hic etiam annecti poſſet quæſtio, an con-
ductor rem alienans cadat à iure ſuo, & ex-
pelli poſſit quaſi male vtatur ipſa re, ſed quia
dictum eſt ſupra *in cap.* 3. *num.*50. magis cō-
munem opinionem eſſe negatiuam, non eſt
vlterius in ea immorandum, ſi quis autem
de hac cauſa expulſionis plura videre cu-
piat, adeat tractantes de emphyteuſi, quorū
hæc propria materia eſt, & ſignanter *Corbul.*
in tit.de cauſis priuat.ob alienationem.
53 Eueniente autem caſu huius expulſionis,
antiqua fuit quæſtio, an pro tempore
quo conductor fuit expulſus minuenda ſit
merces, in qua aliqui renuerunt nihil dimi-
nuendum, vt refert *gloſ. in dicta l. ade* 3. *in*
ver.verſata es C.locat. & ſignanter ita tenuit
Cyn. in eadem l. ſub num. 4. moueturque ra-
tione, quia ex quo propter ſui culpam ex-
pulſus eſt, adhuc videtur habitare in ſui præ-
iudicium *arg. l. quod quis ff. de re iudicat.*
54 Alij tenuerunt contra, quod videlicet ex-
pulſus debeat ſoluere penſiones rei decur-
ſas, at non pro tempore futuro poſt expul-
ſionem *gloſ. in Auth. qui rem. in verb tempo-*
ris C. de Sacroſ.Eccleſ. vbi licet text. loquēs
de emphyteura Eccleſiæ expulſo ob non ſo-
lutionem Canonis, vel deteriorationem, di-
cat, *vt tamen ſoluat totius temporis penſio-*
nem, & id, in quo rem læſit, ipſa gloſſa, ex-
plicando verba illa, *totius temporis*, inquit
55 præſentis, & præteriti; non futuri. Alij diſtin-
guendo voluerunt, quod quatenus condu-
ctor fuerit expulſus ex eo quod male verſa-
tus fuerit in re abſque damno illius, iuxta
dictum exemplum introductionis meretri-
cum, & ſimilia, tunc nihil ei ſit diminuen-
dum de mercede, ſi vero male verſatus fue-
rit cum damno, puta incidendo arbores, vel
aliter deuaſtando rem; & tunc diminuenda
ſit ei merces, ſed locator poſſit agere ad
damna, & hanc opinionem poſt *Abb. & Imol.*
in cap. propter ſterilitatem de loc. & cond. ſe-
quitur *Nauarr. in Manual. cap.*17.*num.*194.
56 Alij etiam tradunt, quod vbi conductor ex-
pellatur culpa ſua, ſi locator ſit Eccleſia, to-
tam mercedem petat, ſi ſit priuatus, ratam
temporis *Bart. in l. ſi vno* 17. *§. item cum*
*quidam num.*2.*ver. primo caſu ff. locat.* cum
alijs adductis per *Pantzſchman. de locat. q.*
13.*numer.*2.*&* 3. ſed verior opinio videtur,
57 quod in effectu locator nullum pati debeat
damnum culpa conductoris, ſed neque etiā
poſſit captare lucrum, ac proinde ſi res, ſit
damnificata, in primis abſolute refici ei de-
beant damna in re ipſa data, reſpectu autem
mercedis ea pariter carere non debet loca-
tor, ne hoc damnum patiatur; at ſi alium
conductorem inueniat, vel conductor ex-
pulſus, alium conductorem, qui in re bene
58 verſatur, offerat, tunc pro eo tempore, quo
iſti mercedem ſoluunt, debebit eam remit-
tere conductori expulſo, quia alias lucrum
captaret accipiendo duplicatam mercedē,
& idem erit ſi alium conductorem, abſque
ratione admittere recuſet, quia culpa ſua
damnum recipiet, & hæc opinio videtur de
ſenſu Bartoli, & aliorū, quos refert, & eam
ſequitur *Gregor. Lop. ad partit. in l.* 6. *tit.* 8.
*par.*5. *in ver.los caſos*; & poſt eum *Molin.de*
*iuſt. & iur. tract.*2. *diſput.*499. *num.*14. *poſt*
med.ver.mihi vero probatur opinio, & ſequitur
etiam alijs adductis *Barboſ. in dict. l.ade nu.*
34. *ad fin.C.locat.*
59 Cæterum iſta quoque caducitas à iure
conductionis incurritur tantum domino vo-
lente, *Fulgin.* qui alios allegat. *de iur.emphyt.*
*tit.de var.caducitat. q.*2. *nu.*50. & poteſt per
60 eum remiti, ac remiſſa cenſetur per actus
incompatibiles, cum illa de quibus dicam
breuiter in *cap.* 59. ad quod proinde in caſu
occurrenti recurri poterit.

De fine locationis ob ſolutionem merce- dis à conductore non factam.

S V M M A R I V M.

1 *Mercedem non ſoluens conductor expellitur & finitur locatio.*
2 *Argumentum à contrario ſenſu valet in legibus.*
3 *Mercedem non ſoluens conductor expellitur non obſtante pacto de eo non expellendo durante locatione.*
4 *Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum.*
5 *Iuramentum non operatur vltra intentionem iurantis.*
6 *Iuramentum confirmat non autem auget obligationem.*
7 *Expulſioni conductoris ob non ſolutam mercedem locus eſt etiam ſi ſit ſoluta in parte.*
8 *Lim. ſi omiſſum ſoluere per errorem.*
9 *Soluens in parte facilius admittitur ad purgationem moræ quam qui nihil ſoluit.*
10 *Mercedem non ſoluens conductor poteſt expelli à locatore propria auctoritate.*

Con-

11 *Contr. tenent alij.*
12 *Decl. primam non procedere ſi colonus allegando iniuſte expelli de facto reſiſtat.*
13 *Decl. 2. difficilius expelli conductorem ad longum tempus.*
14 *Decl. 3. vt ſi poſſit deueniri ad expulſionem ſine Iudice, honeſtius tamen deuenitur cum Iudice.*
15 *Et requiritur expreſſa declaratio locatoris quod intendit recedere à contractu ob non ſolutionem.*
16 *Et poteſt peti aſſociatio abſque libello, & citatione partis.*
17 *Citatio partis nõ eſt neceſſaria in obtinenda aſſociatione ſtante facultate procedendi propria auctoritate.*
18 *Petens à Iudice familiam extraiudicialiter non amittit facultatem procedendi propria auctoritate, ſed ad eam redire poteſt.*
19 *Secus econtra ſi aſſumatur via iudiciaria.*
20 *Ampl. etiamſi iudicium nulliter inchoatum ſit.*
21 *Lim. ſi adſit proteſtatio de praſernanda ſibi dicta facultate.*
22 *Aſſociationem ſine citatione partis Iudices non ſolent concedere.*
23 *Maxime vbi non conſtet partem omnino defenſione carere.*
24 *Iudicium pro expulſione conductoris non ſoluentis eſt ſummarium.*
25 *Expulſioni ob non ſolutionem mercedis locus eſt etiamſi conductor ſit perſona priuilegiata.*
26 *Et vbi conductor ſublocauerit nemine ſoluente expellitur ſubconductor.*
27 *Expellendi facultas ob non ſolutionem mercedis oritur locatori ſtatim ac lapſum eſt tempus ſolutioni præfinitum.*
28 *Ampl. ſiue præfinitum ſit pacto, ſiue lege, vel conſuetudine.*
29 *Datur tamen tempus conductori ad diſgombrandum.*
30 *Et circa quantitatem temporis attenditur praxis Tribunalium.*
31 *Ampl. vt oriatur ſtatim d. facultas expellendi, etiamſi locator non petierit mercedem.*
32 *Lim. in feudo quia requiritur interpellatio.*
33 *Solutio probanda eſt &: ſufficit allegare eam non fuiſſe factam.*
34 *Limita non oriri ſtatim dictam facultatem expellendi vbi adeſt pactum de conductore per tempus præfinitum non expellendo, quia tunc expectandum biennium.*
35 *Contrarium, quod adhuc non ſit expectandum bienniũ.*
36 *Limita 2. vt ſi conductor ſit abſens, ſit expectandus per biennium.*
37 *Contrarium.*
38 *Decl. primam procedere ſi conductor velit aperire domos in quibus conductor abſens bona habeat.*
39 *Subdeclara vt expectandum ſit biennium ad aperiendam domum ſi conſtet conductorem abſentem eſſe, ſecus ſi neſciatur vbi ſit.*
40 *Aperiens domum vbi ſunt mobilia alterius debet ea facere deſcribere per publicum Notarium, alias datur aduerſus eum iuramentum in litem.*
41 *Lim. tertio in emphyteuſi quia ſi eſt priuata expectandus eſt triennium, ſi Eccleſiaſtica, biennium.*
42 *Ampl. in locatione ad longum tempus.*
43 *Locatio ad longum tempus, & emphyteuſis quoad caducitatem ob non ſolutum canonem æquiparantur.*
44 *Caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus excuſatur per quamlibet cauſam etiam iniuſtam, & fatuam.*
45 *Tribunalia ſuprema aliena ſunt ab infligenda pœna caducitatis.*
46 *Abſentia excuſat à caducitate ob non ſolutionem canonis.*
47 *Caducitas ob non ſolutionem canonis excuſatur ſi conductor omiſerit ſoluere per aliquem errorem.*
48 *Caducitas prædicta euitatur per purgationem moræ.*
49 *Decl. procedere ſine difficultate ſi locatio ſit finita ob non ſolutionem ex iuris diſpoſitione, ſecus ſi per pactum.*
50 *Contrarium quod etiam ſtante pacto.*
51 *Purgatio moræ non admittitur ſtante iuramento in contractu.*
52 *Contrarium, quod adhuc de æquitate canonica admittatur.*
53 *Lim. primam non procedere ſi adſit tantum iuramentum aſſertorium non autem de non contraueniendo.*
54 *Lim. 2. ſi non omiſit ſoluere is qui iurauit, ſed eius ſucceſſor.*
55 *Celeris ſatisfactio quando dicatur ad effectum purgandi moram.*
56 *Tempus breue quod dicatur ad effectum purgandi moram ſtatur arbitrio Iudicis, & quomodo arbitrari debeat.*
57 *Tempus ad effectum prædictum conſiderari debet a die acceptatæ reſolutionis contractus.*
58 *Conſideranda qualitas contractus,*
59 *Item ſi conductor erat præſens, vel abſens.*
60 *Item qualitas perſonæ conductoris.*
61 *Moræ purgationi, vt locus ſit, requiritur offerri ſolutionem re integra.*
62 *Res integra non dicitur ſi non poteſt in priſtinum reponi.*
63 *Neque ſi locator adeptus ſit poſſeſſionem, vel aliter facta ſit executio.*
64 *Amplia ſiue executio facta ſit a lege, ſiue ab homine.*
65 *Requiritur tamen executio perfecta, nec ſufficit relaxatum eſſe mandatum, vel ſubhaſtatio.*
66 *Moræ purgatio excluditur ſi mora ſit geminata.*
67 *Moræ purgatio admittitur etiam executione facta ſi appellatum.*
68 *Moræ purgatio non excluditur ex quo dominus declarauit velle locationem finitam.*
69 *Neque ea quo cæpit agere.*
70 *Et admittitur etiam poſt ſententiam.*
71 *Et in qualibet parte Iudicij.*
72 *Res integra non dicitur ad effectum prædictum ſi dominus rem alteri locauit.*
73 *Secus ſi ſimpliciter ius ſuum alteri ceſſit.*
74 *Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper, ac ius alterius non fuerit effectum deterius.*
75 *Secus ſi ius alterius ſit effectum deterius vel ei damnum reſultet.*
76 *Lim. ſi petens purgationem moræ velit damnum ei reficere.*
77 *Secus ſi conductor petens purgationem moræ peccaſſet in faciendo.*
78 *In damno eſſe non dicitur locator ex eo, quod lucrum perdat, ſed ſi de ſuo expendit, vti litigando.*

CAPVT LV.

1 CONductorem non ſoluentem mercedem poſſe expelli à locatore, & ſic finiri locationem probat *text. in l. æde 3. C. locat.* ibi *ſi penſionem domino in ſolidum ſolut-*

It tu-

ſti inuitam te expelli non oportet. ducto vide-
2 licet arguméto à contrario ſenſu, prout duci
poteſt in legibus *Roman. conſ.399.numer.1.*
Euerar. in ſua topica in loc. à contrar. ſenſu in
princ. & nu.7. vbi tamen ponit 9. Fallentias
Coccin. deciſ.111. num.13.

Quod, & ampliatur procedere etiam ſi
3 locator fecerit conductori pactum expreſsũ
de eo non expellendo durante tempore lo-
cationi præfixo, ſub aliqua certa pœna, quia
adhuc, ſi penſionem non ſoluat, impune po-
terit eum expellere, vt eſt text. expreſſus in
l. quæro 56. §. inter locatorem ff. locat. licet
loquatur de non ſoluente per biennium, &
inde aliqui inferant, quod ſtante tali pacto
expectandum ſit dictum tempus de quo in-
fra loquar.

Et quoniam ratio redditur expreſſa in
eadem lege, quia veriſimile eſt ita conue-
niſſe de non expellendo colono intra tem-
4 pora præfinita, ſi penſionibus paruerit, inde
ſequitur nihil releuare pactum eſſe iuratũ,
vt docuit *Archidiac. in cap. alia nationes 12.*
quæſt.2. adductis alijs firmant, *Caroc. de locat.*
tit. de recuſat. quæſt.14. num.5. & Valaſc. de
iure emph. quæſt.21. num.4. verſ. quinimo, &
5 ratio eſt, quia iuramentum non operatur
vltra intentionem iurantis *Merlin. dec. 46.*
num.14. & confirmat, non autem auget obli-
8 gationem, ſed recipit eamdem interpreta-
tionem, ac pactum ipſum cui adijcitur *Bu-*
rat. dec.281. num.16. & ſeq.

Secundo ampliatur procedere, vt locator
9 poſſit declarare locationem finitam, & con-
ductorem expellere, dummodo mercedem
integre non ſoluerit, itaut ei non ſufficiat
partem illius ſoluiſſe, vt probat *text. in dict.*
l. æde C. locat. in verbis relatis ſupra in prin-
cipio, vbi *gloſ. in ver. inſolidum* videtur vel-
le ſufficere ſolutionem non eſſe factam vni-
uerſi debiti in ſolidum, ſed particulariter,
reddens rationem, quia non minima incõ-
moda habet ſolutio particularis *Bald. conſ.*
290. num.1. verſ. notandum eſt lib.2. Carocc. de
locat. tit. de recuſat. quæſt.14. num.19. & 20.
10 vbi limitat ſi omiſit ſoluere integram mer-
cedem per errorem, puta calculi *Gratian.*
diſc. 152. num. 7. vbi etiam ſi deficiat vnus
numerus tantum, prout etiam refert *Mart.*
Med. exam. 28. num. 3. Bene tamen verum
eſt, quod clementius agendum erit cum eo,
qui in parte ſatisfecit, quam cum eo, qui in
nihilo, reſpectu admittendi eum ad purga-
tionem moræ, de qua infra, vt poſt *Aretin.*
in l. ſi ita quis §. ſeia col.4. ff. de verb. oblig.
tradit *Seraph. deciſ.591. ad finem.*

12 Tertio ampliatur, vt poſſit locator expel-
lere conductorem de facto, & propria aucto-
ritate, vt firmat *Alex. conſ.105. num.18. lib 3.*
& eſſe præcipuum, vbi finitur locatio ex hac
cauſa, quia dominus eſt certus de non ſolu-
tione, quod ſecus eſt in alijs cauſis, ex qui-
bus locatio finitur *Gabr. conſ.88. num.23. lib.*
1. & alijs pluribus adductis *Carocc. tit. de re-*
cuſat. quæſt.14. num.6. & Valaſc. de iure emph.
quæſt.21. num.2. Rot. cor. Caſſad. dec.2 num.1.
de locat. & dec.30. par.3. lib.1. & dec.58. par.
3. lib.2. diu. Mart. Medic. examin.28. num.14.
13 Verum ampliatio iſta non tranſit ſine dif-
ficultate, ſunt enim qui contrarium tuen-
tur, & maxima eſt deſuper diſcordia inter
Doctores, vt dicit *Tomat. dec.16. n.17. & Rot.*
cor. Mantic. dec.194. n.10. Fulgin. de iur. emph.
tit. de var. caduc. q.10. n. 17. poſt. med. vbi
quod eſt quæſtio ardua, & difficilis, & quæ
indigeret deciſione Principis.

Et ſane durante adhuc cõductionis tem-
pore, probabilem rei retinendæ cauſam con-
ductor habere poteſt, vt notabiliter aduertit.
Codex Fabrian. lib. 4. tit. 42. defin. 58. prope
fin. vnde ampliatio ſaltem intelligenda eſt
cum grano ſalis, ideſt, vt procedat, niſi co-
lonus allegando iniuſte expelli, de facto re-
ſiſtat, vt declarat *Cancer. variar. lib.1. cap.14.*
num.4. ver. & iſta opinio. Et quidquid ſit in
locatione ad breue tempus, ſaltem in loca-
tione ad tempus longum, & emphyteuſi
difficilius erit admittenda, cum iſti propter
ius, quod habent in re, non ita de facili ex-
pelli valeant, prout conductores ad breue
tempus, præſertim auctoritate propria, vt
diſtinguendo tradit *Fulgin. de iur. emphyt.*
tit. de var. caducit. quæſt.10. num.19.
14 At admiſſa ampliatione, quoniam, quod
poteſt fieri propria auctoritate, & ſine Iudi-
ce, honeſtius, & tutius ſit cum Iudice, vt
per illum textum notandum cenſuit *Bart.*
in l. creditores 3. in 1. lectur. nu.4. C. de pign.
Cancer. var. cap.7. num.209. poſt med. par.3. &
in propoſito *Valaſc. dict. quæſt.21. numer.2.*
prope fin. ver. tutius tamen. Mart. Med. exam.
20. num. 15. poterit locator facta declara-
15 tione, quod propter ſolutionem omiſſam à
conductore, & ſic inobſeruantiam contra-
ctus ipſe intendit ab eo recedere, prout talis
declaratio neceſſaria eſt clara, & explicita
Caſſad. dec.2. num.1. ver. requiritur tamen de
locat. eamdem declarationem Iudici inſinua-
16 re, ac ei exponere, quod propterea inten-
dit ad prædium locatum redire, & ab eo cõ-
ductorem excludere, prout poteſt propria
auctoritate, ſed ad euitanda ſcandala, quæ
oriri poſſent, decreuit ab eo aſſiſtentiam
ſeu aſſociationem petere, prout petit, idque
facere debebit abſque libello, & abſque
partis citatione, vt alijs adductis monent

Burſatt. conſ.25. in fin. & Garocc. dict. quaeſt.
14. *nu.* 12. & 13. vbicumq; enim competit
17 facultas procedendi propria auctoritate,
concedenda eſt ad euitanda ſcandala aſſi-
ſtentia Curiæ abſque partis citatione *Alex.*
*conſ.*131.*num.*4.*lib.*4. *Surd. conſ.*221. *nu.*45.
*Barz. dec.*49. *num.*12. *Rot. dec.*439.*num.* 16.
*par.*9. *recent.* Saltem ſi peratur tantum aſſo-
ciatio, non etiam licentia ingrediendi *Cotta*
in memorial.ver.pacta executiua ad fin. Vrſill.
*ad Afflict. dec.*326.*num.*1. & in his terminis
Mart. Medic. exam. 28. *num.* 15. *ad fin.* &
18 vtilis eſt praxis iſta, quia petens à Iudice
extraiudicialiter familiam, non amittit
facultatem procedendi propria auctoritate,
ſed ad eam redire poteſt *Gregor.dec.*105. *in*
fin. Pacif. de Saluiano inſpect. 3. *cap.* 4. *num.*
720. *Dunoz.Iun.dec.*24.*n.*12.quod ſecus eſt
19 econtra ſi aſſumit viam iudiciariam partem
citando *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.*4. *am-*
*pliat.*1. *nu.*10. *& ſeq. Mantic. de tacit.lib.*22.
tit. 22. *num.* 15. *Rot. dec.*439. *num.*8. *& ſeq.*
par. 9. *recent.* vbi etiamſi iudicium nulliter
20 ſit inchoatum, niſi forte expreſſe proteſta-
tus ſit de præſeruanda ſibi dicta facultate,
21 quod & tradit *Mantica dict.tit.*22. *num.*16.
& ſeq. vbi etiam ſenſit ſufficere dixiſſe, ad
euitanda ſcandala,& tunc nõ releuare cõte-
ſtationẽ litis *Adden. ad Greg. dec.*105.*litt.B.*
22 Verum in hoc Iudices, vt plurimum re-
periuntur renitentes, & volunt partẽ omni-
no citari debere, prout ſenſit *Bart. in l.cre-*
ditores 3. *in ſecunda lect. num.*26. *verſ. mihi*
autem videtur C. de pignor. præcipue vbi nõ
23 liqueat eam prorſus carere defenſione,
nam ſi hoc non liquet,eſſe veriorem opinio-
nem, quod citatio omitti non poſſit, teſta-
tur *Cancer.variar. cap.*7.*num.*70.*verſ.quam-*
uis mihi par. 3. cum alijs declarationibus
ſupra traditis *in cap.*40.*num.*52. *cum quatuor*
24 *ſequent.* ſed in omnem caſum procedendũ
eſſet ſumarie, vt tradit *Caroc. dict. quaeſt.*14.
*num.*11. & generaliter iudicium euacuatio-
nis contra Inquilinum eſt ſummarium, &
executiuum *Ridolph. in praxi par.*2. *cap.* 13.
num. 23. forma autem libelli quando em-
phyteuta cecidit à iure ſuo ob non ſolutum
Canonem traditur à *Fulgin. de iur. emphyt.*
*in tit. de var. caducitat. quaeſt.*10.*ſub. nu.*24.
25 Quarto ampliatur, vt poſſit expelli ob
non ſolutionem mercedis etiam perſona
priuilegiata, puta ſcholaris, in hoc enim ne-
mo priuilegiatus exiſtit. *Iaſ. in Auth. qui*
*rem num.*15. *C. de Sacroſ. Eccleſ. Horat. Lut.*
*de priuil. Scholar. priuil.*40. *Caroc. dict.tit.de*
recuſat. quaeſt. 14. *num.* 16. vbi dicit hanc
eſſe opinionem communem *Mart.Med.exa-*
*min.*28.*n.*6.

26 Quinto ampliatur, vt ſi conductor rem
ſublocauerit, & nec ipſe conductor, nec
ſubconductor mercedem Domino ſoluat,
poterit dominus, etiam ipſum ſubcondu-
ctorem expellere, vt in emphyteuſi tradit
poſt *Iaſ. Oſaſc. conſ.*4. *num.* 47. *& ſeq. lib.*1.
& in locatione *Cancer. par.* 1.*cap.*14. *num.*4.
vbi dicit eſſe indubitatum.
Quæritur autem quandonam locatori
27 reſultet hoc ius declarandi locationem fi-
nitam, & expellendi conductorem, & regu-
la eſt, vt ſtatim, ac lapſum eſt tẽpus ſolutio-
ni præfinitum *Bart.in l. quaro* 56.§. *inter lo-*
catorem prope fin.verſ.aut hac promiſſio & ibi-
dem *Fulgoſ. in fine ff. locat. Iaſ. in l.*2. *num.*
27.*circa med. ver. ego teneo C. de iur. emph.*
& eſt opinio recepta, vt pluribus relatis di-
cit *Valaſc. de iur. emph. q.*21. *num.*1. *Cyriac.*
*contr.*158.*n.*14.
28 Idque ſiue præfinitum ſit, conuentione,
ſiue lege, ſtatuto, vel conſuetudine, vt de-
clarat *Valaſc. dict. num.*1. *prope fin.* & latius
*Mart.Medic.exam.*28.*num.*4. *qui tamen n.*5.
29 ſubdit,quod his nõ obſtantibus,ſolet adhi-
beri diſcretio, & dari tempus quadraginta
dierum ad diſgombrandum, & quod aliqui
volunt duorum, alij quatuor menſium, vt
refert *Caroc.dict.tit.de recuſat.quaeſt.*14.*num.*
51. Sed hoc non tangit reſolutionem con-
tractus locationis, ſed tempus, quod con-
ceditur à Iudice conductori ad colligendũ
ſarciunculas, eaſque aſportandum, quod
30 poteſt eſſe diuerſum ex ſtylo Tribunalium,
hic autem in Curia Auditor Cameræ in ci-
tatione ad euacuandum, ſolet facere decre-
tum, niſi infra decem, vt habetur in praxi
*Ridolphin. par.*2. *cap.* 13. *num.* 10. ad quem
recurre, ſi cupis modum procedendi.
31 Et ampliari poteſt, vt incurratur ſtatim
lapſo tempore, etiam ſi locator non petie-
rit, ſeu ad ſoluendum non interpellauerit,
quia pro eo interpellet dies ſtatuta, pro ſo-
lutione facienda, vt habetur in *cap. potuit de*
locat. & conduct. & conſonat *text. in l.* 2. *C.*
de iur. emph. vbi *Iaſ. num.* 35. inquit, quod
ſicut dies expreſſa, & conuentionalis inter-
pellat, & facit incidere in pœnam, ita, &
legalis *Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol.can.*
32 *ampliat.* 3. *per tot.* quid quid ſit in feudo in
quo non incurri caducitatem ob non ſolu-
tionem, ſi feudatarius non fuerit interpella-
tus, eſt communis opinio teſte *Alexan.conſ.*
9. *num.* 22. *lib.* 3. & patet ex late relatis per
*Mant.de tacit.lib.*22.*tit.*4. *num.*16. Id autem
33 dubium non habet, quod locatori ſufficit
allegare non ſolutionem, & onus eam pro-
bandi incumbit conductori *Alex. conſ.* 131.
*num.*2. *ad fin.lib.*4.*Menoc.conſ.*1188. *num.* 2.
Caroc.

Caroc. d.tit. de recuſat. quaeſt. 14. *num.* 11. *Manent. deciſ.* 69. *num.* 11.

34 Limitatur tamen d. regula, primo, ſi in contractu adſit pactum de conductore per tempus præfinitum non expellendo, quia tunc non poterit locator eum expellere ſtatim, ſed expectare debebit, vt non ſoluat per biennium, vt docet *Bart. in d. l. quaero* 56. *§. inter locatorem ff. locat. prope fin. verſ. aut loqueris*, & eſſe opinionem receptam teſtatur *Valaſc. de iur. emphyt. quaeſt.* 21. *num.* 5. & alijs adductis *Cyriac. contr.* 158. *num.* 14. & habet hæc limitatio fundamentum *in d. l. quaero* 56. *§. inter locatorem ff. locat.* vbi habetur, quod non obſtante d. pacto de non expellendo conductorem ſub pœna, ſi conductor non ſoluerit per biennium poterit expelli.

Verùm contra hanc limitationem ſe fortiſsime arguere dicit *Iaſ. in Auth. qui rem, ſub num.* 13. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & argumentum eſt,

35 quod pactum de non expellendo ſub pœna non alterat, nec mutat naturam contractus in aliquo per *text. in l.* 2. *circa med. verſ. vel pœna opponenda C. de iur. emphyt. & ibi gloſ. in verb. opponenda Bart. & Salicet.* ſed poſtea ipſe *Iaſ.* ſubdit, cogita ſuper hac difficultate, quia durum eſt realiter reſpondere, & videtur, quod ea non obſtante, non audeat recedere à limitatione, pro qua fatetur eſſe communem, & eumdem ſenſum, magis apertè habet *Valaſc. in d. quaeſt.* 21. *nu.* 5. refert enim diuerſas aliorum opiniones, & in fine concludit, quod licet variæ interpretationes, quæ dantur *d. §. inter locatorem*, defendi poſſint, tamen ei magis placet d. communis. Mihi conſideranti verba ipſius *text. in d. §. inter locatorem*, videtur rationem illam, qua expreſſe vtitur, videlicet, veriſimile eſſe ita conueniſſe de non expellendo Colono intra tēpora præfinita ſi penſionibus paruerit, eſſe generaliter conceptam, & propterea poſſe referri ad quemcumque caſum non factæ ſolutionis, abſque eo quod expectetur biennium, & licet Iuris Conſultus ibi figuret eaſum in non ſoluente per biennium, id non relevare, quia exempla non reſtringunt, nec ſtat vis in ſimilitudine factorum, ſeu caſuum, ſed in ratione *Seraph. deciſ.* 364. *num.* 12. *ad med. in recent. deciſ.* 424. *num.* 4. *in fin. par.* 4. & quod d. ratio bene militet ante biennium conſiderauit etiam *Dec. in Auth. qui rem. num.* 16. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* qui propterea cum hac contraria opinione tranſit, prout etiam, pluribus adductis, cum ea tranſire videtur *Caroc. d. tit. de recuſ. quaeſt.* 14. *num.* 4. eamque forſan veriorem, quatenus in pacto non adſint verba prægnātia, quod non poſſint expelli quacumque de cauſa, vel ſimilia dicit *Mart. Med. exam.* 28. *num.* 7. *ad fin.*

36 Limitatur ſecundo eadem regula, vt non procedat ſi conductor ſit abſens & non reperiatur, quia tunc pariter non poteſt locator redire ad rem ſuam ſtatim, ſed debet expectare biennium, prout docuit *Bart. in d. l. quaero* 56. *§. inter locatorem in fin. ff. locat.* quem ſequitur *Fulgoſ. ibidem num.* 5. *& Conar. in rubr. de teſtam. par.* 2. *num.* 12. *ad med.* & communiter eſſe receptum teſtatur *Valaſc. de iur. emphyt. quaeſt.* 21. *num.* 6. *& ſequitur Mart. Med. exam.* 28. *num.* 8. & habet hæc limitatio pro fundamento textum *in l. cum Domini* 58. *ff. locat.* in quo habetur, quod ſi Domini horreorum, inſularumque deſiderant non apparentibus, & penſionem non ſoluentibus conductoribus, aperire & ea quæ ibi ſunt deſcribere, tempus in huiuſmodi re biennij debet obſeruari.

37 Sed & iſta limitatio non tranſit ſine contradictore, nam *Niccol. de Mat.* intelligebat *d. l. cum Domini*, quod abſens debeat expectari arbitrio Iudicis, dum tamen biennium non excedat arg. *l.* 2. *ff. de iur. delib.* vt refert *Bald. in d. l. ede num.* 6. *C. locat.* vbi addit hoc verius eſſe, quia abſurdum eſt per abſentiam inquilini impediri ius Domini. Alij eundem *text. in d. l. cum Domini*, aliter intelligunt, &

38 reſtringunt, & ſignanter, vt procedat tantum, prout loquitur de volente aperire horrea, inſulaſue clauſas abſente conductore, quod non permittendum ſtatim, ſed expectandum ſaltem biennium, cum hæc ſit res oneroſa conductori, quod eius merces, & res familiares ipſo abſente detegantur, & publicentur, ita in ſpecie ſenſit *Valaſc. de iur. emphyt. q.* 21. *n.* 6. ſed aduerſus eum inſurgit *Mart. Med. d. exam.* 28. *num* 8. & non ſolum redarguit illum, quod velit reſtringere limitationem dūtaxat ad conductores horreorum, in quo redargutio admitti poſſet, quia textus ipſe ſupracitatus loquitur etiam de conductoribus inſularum, ſed etiam dicit eum vti ratione friuola, in quo videtur excedere, quia *Valaſc.* rationem prædictam fundat in *l.* 2. *C. quando & qui lib.* 10. *& in l. defenſionis facultas, ibi, inquietari deſcribique fas non ſit, C. de iur. Fiſc. lib.* 10. & videtur ſatis rationabilis.

Retenta igitur limitatione reſtricta ad ca-

39 ſum, quo aperienda ſit domus in qua adſint bona conductoris, animaduertendum expectari debere tempus præfatum ſi conſtet cōductorem abſentem eſſe, alias enim ſi viſus fuit vna die, & alia nō appareat, & ignoretur vbi ſit, non eſt expectandum, ſed aperienda domus, quia poteſt eſſe in ea ægrotus, vel mortuus, vt monet *Bart. in d. l. cum Domini* 58 *ff. locat.* & poteſt etiam latitare in fraudem

locatoris, quæ fraus non debet ei patrocina-
ri *c.officij 14. verſ.ſi vero conſtiterit de teſtam:*
Coccin.deciſ.44.nu.5.& deciſ.1051. n.7.ad fin.
Cautus tamen eſſe debet locator aperiens
40 domnm in qua adſint mobilia conductoris,
vt faciat ea deſcribere per publicum Nota-
rium, vt habetur in *d. l. cum Domini*, alias
enim daretur aduerſus eum iuramentum in
litem conductori ad probandam quantita-
tem mobilium *Adden.ad Alex.in l.actionibus*
num.18. in prima addit.ff. de in lit.iur. Ancar.
conſil.286.num.2.& per tot. Menoc.conſil.579.
num. 9.
41 Tertio limitatur, vt ſi non agatur de loca-
tione ſimplici, ſed de emphyteuſi, tunc non
poſſit expelli conductor ſtatim, ſed in priuata
expectandum ſit triennium, in Eccleſiaſtica
biennium, vt docet *Bart.in d.l.quæro 56.§.in-*
ter locatorem verſ.aut loqueris il primo ff.locat.
& quidem in terminis vetæ emphyteuſis li-
mitatio nullam habet difficultatẽ, quia fun-
datur in iuribus apertis, videlicet, quo ad em-
phyteuſim priuatam in *l.fin.C.de iure emphyt.*
& quo ad Eccleſiaſticam in *Auth. qui rem C.*
de ſacroſ. Eccleſ.& c.potuis de locat. & conduct.
Clar.in §.emphyteuſis quæſt.8.nu.1. Caſſad. de-
ciſ.2.de locat.& cōduct. Sed an procedat etiam
42 in ſimplici locatione ad longum tempus, val-
de dubitat *Valaſc.d.quæſt.21.num.7.* licet con-
cludat pro affirmatiua, pro qua etiam ſtat
aperte *Ang.* licet *Valaſc.* videatur eum alle-
gare pro contraria in *Auth. de non alienand.*
§.ſcire autem num.25. dicit enim idem eſſe in
colonis ad longum tempus, ac in emphyteu-
tis, vt expectari debeant per triennium, & li-
cet ſubdat, de hoc tamen neſcio legem, nihil
releuat, dum hoc non obſtante aperte ſenſũ
ſuum explicat, & quod magis eſt, reddit ratio-
nem valde vrgentem, quia cum locatio eſt
ad longum tempus, colono acquiritur ius in
re, cui addi poteſt, quod imo acquiritur ei
dominium vtile, vt alibi firmatũ fuit, & pro-
pterea non ita de facili debet priuari, ac ſim-
plex conductor ad breue tempus dominium
nullum habens, ſed æquiparari debet em-
phyteutæ, prout ſenſit etiam poſt alios *Caroc.*
d.tit.de recuſat.quæſt.14.num.50 & Mar.Me-
dic.exam.28.num.9. vbi notat *Caroc.* quod de
biennio abſque vlla diſtinctione inter Eccle-
ſiaſticam, & laicalem emphyteuſim credat, &
probatur hæc opinio per text. *in c.propter 3.*
§.verũ de locat.& conduct. quidquid enim di-
cat *Valaſc.vbi ſupra* quod talis text. ſibi non
loquitur de conductore ad longum tempus,
tamen clarum eſt, quod loquitur de inquili-
no, & ſic de conductore, & vbi intelligi debe-
ret de conductore ad breue tempus, eſſet in
fortiori, & contra ſupra firmata, dum dicit,
quod ſit expectandum biennium, & quod
non ita de facili priuari debeat reconductor
ad longum tempus habens illius dominium
vtile, ac conductor ad tempus breue nullum
rei dominium habens *Iaſ. in l. diuortio §. ſi*
fundum num.4.ad med. ff.ſol. matrim. vbi in
ſpecie quod requiritur in eo biennium *Ruin.*
conſ.88.nu.2.lib.1.Caroc.de locat. tit.de recuſ.
43 *quæſt.7. num.4.* & quod iſti contractus em-
phyteuſis, & locationis ad longum tempus
in hoc propoſito caducitatis ob non ſolutũ
canonem, ſeu mercedem ſint æquiparati pa-
tet in *Auth.qui rem C.de ſacroſ.Eccleſ.* & pro-
bant *Socc.Sen.conſ.167.num.7.verſ.ſi vero di.*
camus lib.2. Surd.conſil.537. num.15. verſ.aut
intelligimus. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol.
can.ampl.23.Boer.deciſ.234.nu.3. & dixit *Rot.*
coram Seraph.deciſ.288. num.11. & coram Bu-
ratt.deciſ.334.num.19.
Dum autem ex præcitatis, in hoc locatio
ad longum tempus æquiparatur emphyteu-
ſi, poſſem multa adducere ad ampliandum
hunc locationis finiendæ modum, qui præ-
cipuè in emphyteuticis dicitur caducitas, ſeu
deuolutio, ſed quia eſt materia latiſſime tra-
ctata per ſcribentes de iure emphyteutico,
ad eos me remitto, ſolumque generaliter
dico, quod cum agatur de priuatione domi-
nij vtilis penes ipſos emphyteutam, ſeu con-
ductorem ad longum tempus exiſtentis, iſta
44 reputatur materia pœnalis, & ideo reſtrin-
genda, & propterea admittitur quælibet
cauſa etiam iniuſta, fatua, & beſtialis ad ex-
cuſandum eos à tali priuatione *Corbul. de*
cauſ.priuat.ob non ſol.can. lim.17. num.2. Ful-
gin.de iur.emphyt.tit.de ſolut.can.quæſt.1.nu.8.
Surd.deciſ.188.num8.& deciſ.221.num.7. Se-
raph.deciſ.1228.num.5.Gregor.deciſ.388.nu-
mer.4.Buratt.deciſ.624.num.8.in recent.deciſ.
261.num.1.par.1.& deciſ.281. num.5. part.4.
to.2.& deciſ.257.num.6.par.11.recent & præ-
45 cipue in Rota, alijſque ſupremis Tribunali-
bus, quæ aliena ſunt ab infligenda dicta pœ-
na, vt dicit *Dunoz.Iun.deciſ.799.num.21.* Et
quia ſuperius dictum eſt, quod ſaltem vbi
agitur de domo aperienda, ſi conductor ſit
abſens, expectari debet per biennium, addo,
quod vbi agitur de emphyteuſi, ſeu locatio-
ne ad longum tempus in qua non incurritur
caducitas niſi ceſſauerit conductor ſoluere
46 per biennium in Eccleſiaſtica, & per trienniũ
in laicali, ſola abſentia ſoluere debẽtis ab hac
caducitate excuſat, vel tribuit cauſã reſtitu-
tionis in integrum, etiam maiori, *Fulgoſ.con-*
ſil.7.num.4.Dec.conſ.138. num.7. ad fin.verſ.
poſtremo conſiderandum.Grat.conſ.79.num.11.
verſ.accedat quoque lib.1. Corbul. de cauſ.pri-
uat.ob non ſol.can.lim.10.num.2.Rot.dec.509.
num.3.

num.3.part.4.tom.2.& dec.719. num. 8. & 9. vbi etiam ſtante iuramento part.4.tom.3. & dec.257.num.4.part.11.rec.

47 Cæterum iſta caducitas, ſeu finis locationis euitatur ſi conductor ſoluere omiſerit per errorem aliquem Verall. deciſ. 180. num. 4. part. 1. Carocc.d. quæſt.14. num. 61. in fin. Mart. Med. exam. 28. num. 10.

48 Præterea euitari poterit per purgationem moræ, ideſt, per celerem ſatisfactionem cap. propter §. verum & cap. potuit de locat.& conduc. Gabr. conſ.75. num. 7. & ſeq. lib.2. Valaſc. de iur. emph.quæſt. 21. numer. 7. Mart. Med. exam.28. num. 12.

49 Et non habet d. concluſio difficultatem ſi locatio ſit finita ob non ſolutionem ex iuris diſpoſitione, ſed ſi adeſſet in inſtrumento expreſſum pactum reſolutiuum in caſu non ſolutionis, ſunt opiniones, nam multi tenent, quod tunc non detur moræ purgatio Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 90. nu. 27. Put. deciſ. 66. lib. 3. Millin. deciſ. 248. num. 1. Gregor. deciſ. 559. num. 6. inter diuerſ. deciſ. 572. num. 3. vbi etiam ſi tale pactum poſitum ſit in fine inſtrumenri part.1. Mart. Med. exam. 28. num. 11.verſ. vel dummodo.

50 Contrarium vero, quod etiam ſtante tali pacto detur moræ purgatio, tuentur alij, & ſignanter Vrſill. ad Afflict. deciſ. 174. nu. 3. verſ. quod procedit etiam, & latius Fulgin.de iur.emphyt.tit.de ſol.can.quæſt. 6. n.22. ante med. verſ. cæterum & ſi rationes. Et primam procedere de iure ciuili, & iuxta illud pluries fuiſſe deciſum, ſed de iure canonico magnam adeſſe difficultatem, & deciſum non reperiri dicit Verall. dec. 237. n.2. part. 2. Verum quidquid eſſet temporibus Veralli poſt eum emanarunt, quamplures deciſiones firmantes primam opinionem, & loquentes in terminis iuris canonici, vt patet ex ſupra citatis, & vltra eas in ſpecie, & expreſſe, qnod non detur moræ purgatio, etiam æquitate canonica attenta, in caſu pacti firmatur in deciſ.203.num.19.& 20.part. 6. rec & ſcripſit Gratian.diſc. 786. num. 31.

Prout etiam controuertitur an dicta pur-
51 gatio moræ ſit admittenda ſtante iuramento per conductorem in contractu appoſito, negatiuam etenim opinionem ſequuntur in ſpecie Alex. conſ. 131. num. 2. lib. 4.Corbul. de cauſ.priu.ob non ſol. can. lim.41. num. 13. Afflict. deciſ. 174. num. 5. verſ.& ibi eſt.Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 90.n. 11. & ſeq. Mart. Med. exam. 28. num.11. verſ.dummodo Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 21. num. 8. in fin.

52 Contrarium vero, quod adhuc purgationi moræ locus ſit de æquitate canonica in hoc propoſito attendenda late probat Gutier.de iuramento part. 3. cap. 17. num. 5. & ſeq. Seraph. eodem tit. priuileg. 48. num. 8. vbi paulò poſt med. verſ.ego tamen inquit iſtam veriorem exiſtimare, & ſequitur Gratian.diſc. 378. num. 23. & diſc. 708. num. 58. Verall. deciſ. 232. num. 3. part.2. Adden.ad Gregor. deciſ. 559. num. 10. verſ. & procedit, vbi alias deciſiones adducit etiam in terminis obligationis Cameralis continentis non ſolum iuramentum, ſed etiam renunciationē omni legum auxilio, de qua etiam Rota cor. Cocoin.deciſ. 1051. num. 10. vnde non faci-
53 le erit ab hac recedere, eoque magis ſi adſit tantum iuramentum aſſertorium, non autē iuramentum de non contraueniendo, quia hoc caſu etiam tenentes primam, admittunt eam non procedere Corbul.d.limit. 41. num. 14.verſ.& quod dictum.Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 90. num.13.& 23. & vbi non omiſerit
54 ſoluere ipſemet qui iurauit, ſed aliquis de eius hæredibus, vel aliter ſucceſſoribus, quia ad eos non tranſit virtus iuramenti Caguol. in l. ſi quis maior num. 203. C. de tranſact. Gabr. conſ.65. num.25. & ſeq. lib. 2. & his, alijſque adductis in propoſito firmauit Rota cor. Dunoz.Iun. dec. 799. num. 20.

55 Et controuertitur etiam quando dicatur celeris ſatisfactio, quæ requiritur ad purgationem moræ, aliqui enim volunt, quod vt dicatur celeris ſatisfactio, debeat eſſe intra duos menſes Iaſ. in l. 2. num. 84. in fin. C. de iur. emphyt. Gabr. conſ. 75. num. 5. part. 2. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim. 41. ad fin. alii admittunt, vt dicatur intra ſex menſes Gratian. diſc. 378. num. 21. cæterum, vt plurimum conueniunt ſtandum
56 eſſe arbitrio Iudicis, quodnam dicatur tempus breue, ita vt ſatisfactio celeris ſit gloſ. in cap. potuit in verbo celeri ad fin. ibi quia in iure non eſt determinatum. de locat. Dec. conſ. 138. num. 7. ante med. verſ. nam ſecundum communem. Gratian. diſc. 378. num. 18. & diſc. 708. num. 54. Rota dec. 572. num 2. part.1. diu. qui tamen non debet arbitrari de biennio, vel triennio, vt dicit Ancar. conſ. 141. col. 4. quem refert Dec. vbi ſupra, ſed poteſt arbitrari tantum per menſes Ioſ. Ludou. dec. Peruſ. 90. num. 32. & 33. qui
57 numerari debent à die acceptatæ reſolutionis, non autem à die omiſſæ ſolutionis, vel lapſi biennij, vel triennij, vt declarauit Rot. cor. Dunoz. Iun. deciſ. 419. nu. 28. poſt med.
58 qui iudex conſiderare debebit circumſtantias facti, & ex eius arbitrari, an tempus ſit breue, vel non, & animaduertere ad qualitatem contractus, nam non ita de facili expelli, & priuari iure ſuo debet conductor ad longum tempus, ac conductor ad breue, vt dictum

dictum eſt ſupra,conſiderandum etiamſi cō-
59 ductor erat præſens, vel abſens, quia licet
ſupradictum ſit per ſolam abſentiam non
expectandum bienniū, niſi in caſu quo ape-
rienda ſit domus, tamen aliquid magis in-
dulgendum abſenti, quam præſenti *Gabr.*
60 *conſ.* 75. *num.* 5. *lib.* 2. item conſiderare
debebit qualitatem perſonæ ſoluere deben-
tis,ſi commode ſoluere poterat, vel difficul-
ter *Gabr. d. conſ.* 75. *num.*5.*lib.*2. *Grat.diſc.*
378. *num.* 19. vbi ponderat ſenectutem, ac
malam valetudinem emphyteutæ, nec non
ſi omiſit ſoluere totum, vel partem, quia
mitius agendum cum iſto *Rot. coram Seraph.*
*dec.*591. *in fine*.

61 Requiritur etiam,vt moræ purgationi lo-
cus ſit, & dicatur celeris ſatisfactio, quod
offeratur ſolutio re integra *Alex. conſ.*
131. *num.* 2. *in princ. lib.* 4. *Valaſc. de iur.*
emphyt. quæſt. 21. *num.* 8. *Mart.Med.exam.*
28. *num.* 12. *Adden. ad Gregor.dec.* 559.*nu.*
10. *verſ. limitatur ſecundo* & res non dicitur
62 integra ſi non poteſt reponi in priſtinum
Cyriac. contr. 239. *num.* 31.& ſi locator iam
63 adeptus ſit poſſeſſionem, vel aliter facta ſit
executio *Natt. conſ.* 364. *numer.* 12. *Veral.*
deciſ. 236. *part.* 2. *Rot. deciſ.* 803. *num.* 2.
64 *part.* 1. *diu.* ſiue executio facta ſit à lege,
ſiue ab homine *Gratian. diſc.*708. *nu.* 44. *&*
45. *& nu.*48. vbi explicat ſiue à lege transf-
ferendo dominium ipſo iure, ſiue ab homi-
ne per rei traditionem *Adden. ad Gregor. d.*
deciſ. 559. *num.* 10.*verſ.limitatr ſecundo* vbi
& adducit deciſionem in qua fuit dictum
fideiuſſorem non poſſe purgare moram poſt
relaxatum mandatum contra ipſum, ſed ta-
lis deciſio eſt nimis rigoroſa, nam requiri-
65 tur executio perfecta per rei traditionem,
itaut non ſufficiat nedum mandatum ſolum,
ſed nec etiam ſubhaſtatio, & deliberatio,
vt firmauit *Rot. cor. Coccino deciſ.* 1051.*nu.*
3. *verſ. nam fuit reſponſum, & ſeq.* & com-
probat *Gratian. diſc.* 708. *num.* 46. *& ſeq.*
quibus in locis reſpondet etiam deciſioni
in *Romana deuolutionis cor. Pamphilio* in qua
pro excluſione purgationis moræ conſidera-
ta fuit ſola executio abſque deliberatione,
dicendo,quod ibi executio non fuerat pro-
ſecuta propter plura impedimenta à debi-
tore præſtita, & proinde non fuit viſum
conueniens, quod ipſe ex culpa ſua conſe-
queretur beneficium, ſcilicet admitteretur
ad purgationem moræ, à qua alias ſine tali
66 culpa in apponendis impedimentis reman-
ſiſſet excluſus, & vlterius, quod ibi mora
videbatur geminata, ex quo pariter exclu-
ditur moræ purgatio *Roman. conſ.* 352.*num.*
8. cum alijs per eos citatis nempe *per Coc-*
cin. num. 8. *& per Gratian. num.*53.vlterius
67 non ſufficit executionem fuiſſe factā ſi fuit
appellatum legitime, ex quo appellatio
ſuſpendit omnia, vt dixit *Rot. cor. Seraph.*
dec. 1101. *num.* 4.

68 Et ex his conuincitur non attendendam
opinionem, quod res deſinat eſſe integra
ad hunc effectum per declarationem domi-
ni ſe velle locationem finitam, & accepta-
tionem deuolutionis, cum qua poſt alios
tranſeunt *Dec. conſ.* 138. *num.* 6. *& Afflic.*
dec. 174. *num.* 6. & ſaltem vbi acceptatio
eſt facta poſt longum tempus, eam admittit
etiam *Gabr. conſ.* 75. *num.* 7. *lib.* 2. contra-
rium enim eſt verius, vt præter ſupra addu-
ctas auctoritates, tradunt in ſpecie *Gratian.*
diſc. 378. *num.* 11. *& ſeq. Corbul. de cauſ.*
priu. ob non ſol. can. lim. 41 *num.* 9. *Hodier.*
ad Surd. dec. 29. *num.* 8.*Rot. dec.* 577. *num.*
2. *ad fin. part.* 2.*rec.* prout etiam conuinci-
tur non ſubſiſtere aliam opinionem, quod
69 conductor petere debeat purgationem mo-
ræ antequam conueniatur,vt ſenſit *Gratian.*
diſc. 378. *num.*18. vel ante ſententiam,iuxta
relatos per *Hodiern.ad Surd.dec.*29.*ſub n.*8.
70 ſed verius eſſe, quod poſſit etiam peti poſt
ipſam ſententiam,prout obtinuiſſe dicit *Vr-*
ſill. ad Afflic. dec. 174. *num.* 3.*Thor. in com-*
pend. dec. part. 3. *verſ. emphyteuta* 4.*Hodier.*
ad d. dec. 29. *num.* 9. imo in quacumque
parte iudicij, vt dixit *Rot. dec.* 728. *num.* 4.
part. 4.*diu. & dec.*165.*num.*30. *part.*10. *rec.*
dummodo videlicet per executionem per-
fectam,non ſit actualiter conſumatum.

72 Non dicetur autem res integra ſi domi-
nus rem alteri iam locauerit *Alex.conſ.*131.
*num.*2.*lib.*4. prout, & e contra dici rem in-
tegram ſi alteri non fuerit facta locatio,tra-
dit *Valaſc.poſt alios de iur. emph. quæſt.* 21.
num. 8.*Mart.Med. exam.*28.*num.* 11. At ſe-
73 cus eſt de ſimplici ceſſione ſuorum iurium
per dominum alteri facta,per eam enim non
deſinet eſſe res integra, ſed ſicut compete-
bat moræ purgatio aduerſus cedentem, ita
& competere debet contra ceſſionarium
Add.ad Gregr. dec. 559. *num.* 10. *in ſecunda*
*limitatione ad fin.Seraph.dec.*591. *num.* 11.

74 Cæterum datur etiam alia regula gene-
ralis in hac materia, vt moræ purgatio de
æquitate canonica detur ſemper, ac ius al-
terius non ſit effectum deterius, vt firmauit
*Rota coram Seraph.dec.*591.*n.*7. *& dec.* 1150.
*num.*4.*& cor.Dunoz.Iun.dec.*799.*num.*24.ſe-
cus autem e contra ſi ius alterius ſit effectū
75 deterius, ſeu in damnum reſultet, quia
tunc non admittitur amplius purgatio mo-
ræ *l.ſi ita* 135. *§.Seia vbi gloſ. in verb. inte-*
*reſſe Bart. & Iaſ. num.*11.*ff. de verbor.oblig.*
Pariſ.

*Pariſ. conſ.19.num.239.& ſeq.lib.2.Gratian. diſc.708. num.18 & ſeq.*nec etiam de æquitate canonica *Veg. conſ.68.num.31.poſt med. & 41.Scam.dec.93.ſub num.44.Rot.dec. 288. num.14. & 15.poſt Statil. de Saluiano.*

76 Verum admittitur etiam vbi ius alterius ſit effectum deterius, ſi purgationem petens velit eius damnum totaliter reficere *Scraph. de iuram. priuil. 38.num.12.& ſeq.Mareſcot. variar.lib.2.cap.124.num.11.Adden.ad Greger.dec. 559.num.10.in 1.limitatione Add.ad Lurat.dec.582 num.13.Rot. dec. 728. num.4.*

77 *part.4.diu.* quod tamen non procederet ſi conductor peccaſſet in faciendo *Coccin. dec. 204.nu.8.& dec. 217.nu.4.*

78 Non dicetur autem effectum deterius ius locatoris, & eum in damno eſſe, ex eo ſolo, quod lucrum perdiderit, vt firmat *Rim.Iun. conſ. 643. n.11.& ſeq.*ſed bene ſi de ſuo expendit, puta in lite *Bart.in l. & ſi poſt tres 8. num.5.ad med.ff.ſi quis cantion.* vbi ſecus dicit in cautione iudiciali, de qua *Angelus ibidem num.4.in fin. Gozad.conſ.57. nu. 18.Rot. dec.410.num.8. part.4.diu. & dec. 282. num. 13.poſt Statil.*

Euitatur etiam iſte finis locationis, & deuolutio bonorum locatorum ex eo quod locator receperit mercedem, vel etiam eam ſolum petierit, quia per tales actus cenſetur voluiſſe in contractu continuare non autem illum finire, & inducitur deuolutionis incurſæ remiſſio, de quo dicam *in Cap.59.*

De fine locationis per ſuperuenientem neceſſitatem Domino vtendi re locata.

S V M M A R I V M.

1 *Neceſſitas ſuperueniens Domino vtendi re locatu tribuit ei facultatem expellendi conductorem.*
2 *Decl. non procedere ſi neceſſitas imminebat de tempore locutionis.*
3 *Et neceſſe eſt non fuiſſe opinatum de eo tempore neceſſitatem.*
4 *Et quod veriſimiliter non potuerit prauideri.*
5 *Futura proſpicere pertinet ad prudentem virum, ſed damno non afficit non cogitantem.*
6 *Neceſſitas licet pro parte adeſſet de tempore contractus adhuc ſi poſtea fuerit inopinanter aucta, tribuit facultatem expellendi conductorem.*
7 *Vtilitas locatoris non ſufficit ad expellendum conductorem, ſed requiritur neceſſitas.*
8 *Neceſſitatis vtendi domo locata eſt ſi dominus habitabat aliam, quæ corruerit, vel ruinam minetur.*
9 *Decl. proced. ſi ruina ſit talis, quæ ponat eum in neceſſitate migrandi.*
10 *Idem ſi ſuperueniant hoſtes in loco vbi inhabitat, vel habeat ibi inimicos.*
11 *Idem ſi vxorem duxerit, cum qua non poſſit comode habitare vbi degit.*
12 *Secus ſi de tempore locationis fuiſſet nubilis ætatis, & in proxima ſpe vxorem ducendi.*
13 *Idem ſi ſuperuenerit ei dignitas.*
14 *Idem ſi ſuperuenerit infirmitas ob quam domo illa indigeat.*
15 *Idem ſi velit in domo locata facere artem.*
Declara vt n. 16. 17.& 18.
17 *Vultus artis in ſpecie non eſt publica, ſed priuata eam exercentium.*
19 *Neceſſitas domus locata non ſolum ſufficit ad expellendum conductorem ſi propria domini, ſed etiam filij patris, vel matris.*
20 *Non autem ſufficit pro fratre vel alijs.*
21 *Et pro filio ſufficit quod vxorem duxerit.*
22 *Statutum amplians dictam facultatem expellendi pro neceſſitate fratrum, vel aliorum, eſt exorbitans & ſtricte intelligendum.*
23 *Limita primo dictam facultatem expellendi conductorem pro neceſſitate, procedere in domo tantum.*
24 *Limita ſecundo vt eadem facultas competat locatori tantum, non etiam ſucceſſori.*
25 *Declara procedere in ſucceſſore ſingulari non in herede.*
26 *Decl. ſecundo vt competat etiam ſucceſſori ſingulari ſi ſit filius, vel pater locatoris.*
27 *Decl tertio vt hæres poſſit expellere ſi euenit caſus quo defunctus indiguiſſet domo non ſi ipſe ex aliqua particulari cauſa indigeat.*
28 *Decl. 4. vt ſi conductor ſublocauerit & deinde ei ſuperueniat neceſſitas non poſſit ſubconductorem expellere.*
29 *Lim. tertio dictam facultatem expellendi vt non procedat ſi conductor ſit perſona priuilegiata.*
30 *Decl. limitationem non procedere ſi conductor ſit ſcholaris & locator habeat filium ſcholarem, qui reuertatur ægrotus, & indigeat domo locata.*
31 *Et generaliter, quod procedat facultas expellendi etiam aduerſus priuilegiatos, tenent aliqui.*
32 *Intellige hoc procedere, ſi perſona priuilegiata non habeat præciſam neceſſitatem domus conducta.*
33 *Priuilegiatus comprehenditur in generali diſpoſitione quando non eſt ſpecialiter priuilegiatus in caſu illo.*
34 *Lim. quarto ſtante pacto de non expellendo conductorem toto tempore durantis locationis, quia nec expelli poterit ex hoc capite ſuperuenientis neceſſitatis.*
35 *Contrarium verius probatur & n.n.ſeqq.*
36 *Expreſſio eius quod tacite ineſt nihil operatur.*
37 *Iuramentum firmat contractum intra ſuos limites non autem illum extendit.*
38 *Decl limitationem procedere ſi promiſſum non expellere conductorem expreſſe etiam in caſu ſuperuenientis ſibi neceſſitatis.*
39 *Tale pactum non poteſt fieri a Procuratore non habente ad id mandatum ſpeciale.*
40 *Vel debet ex circumſtantijs deprehendi locantem de tali caſu ſenſiſſe.*
41 *Nec ſufficit pactum, quod non poſſit expellere etiamſi domum pro ſe vellet.*
42 *Lim. quinto ſi neceſſitas locatori ſuperuenerit culpa ſua.*
43 *Culpa propria non debet alicui patrocinari.*
44 *Declara procedere in ea culpa quæ eſt cauſa proxima.*
45 *Limita ſexto ſi domus ſit talis, vt poſſit in ea ſuccurri neceſſitati domini abſque expulſione inquilini.*
46 *Lim. 7. ſi res locata ſit ſpecialiter hypothecata pro obſeruantia contractus.*
47 *Contrarium quod adhuc poſſit expelli conductor.*
48 *Lim. 8. ſi poſt quam euenerit caſus neceſſitatis locator penſiones receperit a conductore.*

49 Decl.

49 *Decl. procedere ſi recepit penſiones poſt caſum neceſſitatis decurſas, ſecus ſi decurſas ante.*
50 *Lim. 9. vt cauſa neceſſitatis debeat eſſe vera & ſi reperiatur falſa conductor reſtituitur.*
51 *Et falſa conuincitur ſi poſtea dominus non habitauit.*
52 *Lim. 10. in locatione ad longum tempus.*
53 *Lim, 11. vt hoc ſit priuilegium, & ideo non ampliandum.*
54 *Declara tamen eſſe ſuſtinendum tanquam aquum & fauorabile.*
55 *Lim. 12. vt non poſſit ex dicta cauſa neceſſitatis Dominus conductorem expellere propria auctoritate.*
56 *Et probandam eſſe neceſſitatem ſuperueniſſe.*
57 *An requiratur libellus ſunt hinc inde opiniones.*
58 *Pro dicta probatione non ſufficit iuramentum domini*
59 *Sufficit tamen probatio ſummaria arbitrio Iudicis.*

CAPVT LVI.

VNus ex modis, quo locatio ante tempus præfixum in contractu finitur, ſeu
1 ab ea receditur, eſt ſi dominus probauerit
eam ſibi ad vſum proprium neceſſariam
eſſe, quia permittitur ei conductorem expellere, tam de iure ciuili, in *l. ade 3. C. de locat.*
quam canonico in *cap. propter ſterilitatem.*
§. verum eodem tit. vbi *Barboſ. num. 21.* refert
etiam Doctores hoc notantes.
2 Requiritur tamẽ ad hunc effectum, quod
neceſſitas præfata non immineret tempore
quo facta fuit locatio, vt dicitur in dicto
cap. propter ſterilitatem §. verum, vnde ne-
3 ceſſe eſt, quod ſuperuenerit, & non fuerit
opinata de illo tempore *Bald. in l. ade num.*
18. C. locat. vbi etiam *Ang. num. 3. ver. & re-*
quiritur Gabr. de locat. concl. 3. num. 6. Gomeſ.
variar. tom. 2. cap. 3. num. 6. ver. item quan-
do. Rim. Iun. conſ. 225. num. 11. Cancer. tom. 1.
cap. 14. n. 5. Magon. dec. Lucen. 75. nu. 6. imò
4 & quod veriſimiliter non potuerit præuideri de tempore contractus requirunt *Valaſ.*
de iure emphyt. quaſt. 22. num. 3. in princ. &
Mart. Medic. dec. Senen. in examin. 28. n. 20.
ſed hoc intelligendum eſt cum aliquo moderamine, nam non tenetur, quis conſiderare remota, ſed ſolum propinqua, ea enim,
quæ ſunt ſatis remota, erunt, & forte non
5 erunt, vt ait Seneca, & proſpectus futurorũ
quamuis pertineat ad ſapientem virum, tamen non afficit damno non cogitantem, niſi
ex præſenti ſtatu debuerit cogitare, vt docet
Bald. in dict. l. adem. num. 27. ver. ſed nonne
ſecus ſi debuit cogitare *Magon. dec. Lucen.*
75. nu. 8. non tamen ſatis eſſet ad excluden-
6 dum locatorem ab hac facultate expellendi
conductorem ex quo neceſſitas de tempore
contractus in aliqua parte adfuiſſet, vel immineret, ſi poſtea valde augeatur inopinanter ex aliquo caſu, vt tradit *Valaſc. de iur.*
emphyt. quaſt. 22. num. 9. & ſequitur Molin.
de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 499. n. 9.
7 Et debet eſſe vera neceſſitas, nec ſufficit
vtilitas locatoris ſola *Ang. in dict. l ade num.*
1. ver. & hoc nota. vbi ponit exemplum, ſi
adueniat in loco vbi locata eſt domus Sum.
Pontifex, & locator, ſperans maiorem penſionem percipere debere, fingat velle habitare in ea *Alciat. conſ. 35. ſub numer. 8. lib. 8.*
Carocc. de locat. tit. de recuſat. quaſt. 2. num. 8.
Mart. Medic. exam. 28. num. 22.
8 Caſus autem ſuperuenientis neceſſitatis
plures eſſe poſſunt, & exempli gratia, vnus
eſt, ſi domus in qua locator inhabitabat
corruat, vt exemplificat *gloſ. in dict. l. ade*
verſ. neceſſarium, & in dict. cap. propter ver.
non imminebat, & idem eſt ſi incipiat minari
ruinam, ita vt tuto inhabitari non valeat
Gomeſ. variar. reſol. cap. 3. num. 6. poſt med.
Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 499. num. 6.
& etiam ſi non corruerat in totum, ſed in
parte *Valaſc. de iure emphyt quaſt. 22. num. 3.*
9 quod intelligendum eſt ſi ruina ſit talis, quę
ponat eum in neceſſitate migrandi, quia
alias non applicarentur iura ſupracitata, de
neceſſitate ſuperueniente loquentia.
10 Ex eo autem, quod dictum eſt ſufficere,
quod locator in domo, in qua inhabitabat
tuto amplius inhabitare non poſſit, ex quo
minetur ruinam, infertur ad alios plures caſus ſimiles iuſti timoris, nempe ſi ſuperueniant hoſtes in loco, vel habeat inimicos in
vicinia, aut aliud immineat periculum, itaut
ibi inhabitare non valeat, vt ampliat *Valaſc.*
in dict. quaſt. 22. num. 3. & ſequitur *Molin. d.*
q. 499. n. 6.
11 Aliud exemplum eſt ſi locator vxorem
ducat, ac proinde neceſſitas ſibi oriatur redeundi ad domum locatam pro habitando
cum ea, quia forte illa quam inhabitat, licet
eſſet commoda pro ſe ſolo, tamen non eſt
talis pro ſe, & vxore, hoc enim caſu poterit
conductorem expellere *gloſ. in in dict. l. ade*
ver. neceſſariam, & in dict. cap. propter ſterilitatem ver. non imminebat, quas gloſſas alij
communiter ſequuntur, vt poſt *Salicet ibi*
num. 4. dicit *Valaſcus dict. quaſt. 22. ſub. nu. 3.*
12 niſi tamen locator de tempore factæ locationis fuiſſet nubilis ætatis, & in proxima
ſpe ducendæ vxoris, quia tunc caſus non
poſſet dici inopinatus, prout requiri dictum
eſt ſupra, & tradit in ſpecie *Martius Medic.*
exam. 28. n. 20.
13 Eadem ratione ſi locatori ſuperueniat dignitas per quam indigeat maiori familia, &
ſic neceſſaria ſit maior domus quam inhabitata, & opportuna illa quam locauerit, poterit ad eandem regredi, vt tradit *Gomeſ. variar. tom. 2. cap. 3. ſub num. 6. prope med.* & ſe-

quitur

quitur *Molin. de Iuſt. & iur. dict. diſp.* 499.
num.6. poſt med. ver. aliud exemplum. Vel ſi
ſuperueniat infirmitas, propter quam loca-
14 tor indigeat domo cauſa melioris habita-
tionis, vel aeris *Carocc. de locat. tit. de recuſat.*
quaſt.2.n.10.
15 Aliud etiam exemplum ſi locator indigeat
domo locata, quia velit facere in ea artem
lanæ, vel aliam honeſtam, aut quid ſimile
affertur per *Bald. in dict. lege adem num.* 17.
16 *C. locat.* ſed tale exemplum reſtringitur pri-
mo per *Greg. Lopez. in l.6. tit.8. par.5. reco-*
pil. procedere quando locator exercuiſſet
antea artem in alia domo, quæ corruiſſet,
vel alia de cauſa nõ poſſet ibi amplius exer-
ceri; & ſecundo loco reſtringitur à *Valaſco*
de iur. emph. quaſt.22. num.3. ad fin. vbi re-
lata reſtrictione Gregorij, inquit, nec eam
ſibi ſatis eſſe ſi dominus aliunde, quam ex
illa arte viuat, & addit rationem ſuæ opi-
nionis, quia lex vſibus proprijs neceſſariam
eſſe domum requirit, & eum ſequitur *Molin.*
de iuſt. & iur. tract.2. quaſt.499. num. 6. ad
fin. & Mart. Medic. examin.28. num.22. nec
pro defenſione Baldi indiſtincte loquentis
conſiderari poteſt, quod concurrat vtilitas
17 publica, vt ars illa exerceatur, quia vtilitas
artis lanę in ſpecie, ideſt in quantum ab vno,
vel duobus exercetur, non dicitur vtilitas
publica, ſed tantum priuata exercentium,
ſecundum *Barbat. conſ.30. nu.1. poſt med. ver.*
quia iſtud ſtatum artis lana lib.3. & ad effectũ
expellendi conductorem, non ſufficit vtilitas
locatoris, ſed requiritur neceſſitas, vt dictum
eſt ſupra *num.* 7. & in his terminis expulſio-
nis conductoris Apothecæ ad effectum ven-
dendi in ea Pannos, dicit *Alciat. conſ.35. ſub*
18 *num.8. lib.8.* Videtur tamen ſufficere primã
reſtrictionem, quia dum dominus eſt ſolitus
exercere artem, ſatis vſibus proprijs dicitur
neceſſaria domus, ſi neceſſaria eſt pro conti-
nuatione illius, licet non ſit talis ars, ex qua
ſolum viuat, quidquid ſit ſi velit eius vſum
nouiter aſſumere abſque neceſſitate parandi
ſibi cum ea victum, facit *Natt. conſ.* 25. *nu.* 1.
19 Et quod dictum eſt de neceſſitate propria
pro habitatione domini, extenditur quoque
ad neceſſitatem ſuperuenientem pro habi-
tatione filij eiuſdem, aut patris, vel matris
Bald. in dict. l. adem num. 17. *C. locat. Mart.*
Medic. axamin.28. num.27. ver. ſi vero. non
20 autem aliorum, niſi adſit peculiaris lex ali-
ter diſponens, prout adeſt Luſitaniæ exten-
dens etiam ad fratres, vt referunt *Barboſ. in*
dict. cap. propter ſterilitatem num. 22. *de locat.*
Valaſc. dict. quaſt.22. ſub num.3. Molin. dict.
diſp.499. num.6. quod ſecus eſt de iure, quia
non procedit in fratre, vt in ſpecie docet
Bald. dict. num.17. ver. quid ſi. Caroc. de locat.
21 *tit. de recuſat. quaſt.3.* Et quo ad filium, ſi
ipſe duxerit vxorem, & propterea neceſſa-
ria ſit maior domus, hæc quoque eſt cauſa,
quã Doctores allegant, vt ſignanter *Valaſc.*
dict. quaſt.22. num.3. vbi, & limitat ſi tem-
pore, quo facta locatio, ipſe filius fuiſſet nu-
bilis ætatis, quia non eſſet caſus inopinatus,
quod poſtea nuberet, at hæc limitatio ita
generaliter ſumpta non videtur vera, niſi
concurrat aliud indicium, quod de nuptijs
filij per partem locantem cogitaretur, quia
alias etiam in exiſtente in ætate nubili, po-
terant nuptiæ eſſe valde remotæ, & ſic illas
non cogitaſſe, non debet nocere, prout di-
ctum eſt ſupra auctoritate *Baldi in d. l. adem*
num. 17. Et quoniam verbum fecimus de
ſtatuto ampliante dictam facultatem expel-
22 lendi conductorem pro neceſſitate fratrum,
vel aliarum perſonarum, animaduertendum
tale ſtatutum eſſe exorbitans à diſpoſitione
iuris, & ideo non extendendum vltra per-
ſonas expreſſas, vt tradit *Rim. iun. conſ.650.*
num. 12. & ſeq. vbi quod dum loquitur de
deſcendentibus, vel collateralibus, non con-
uenit maritis, qui non ſunt tales.
23 Limitatur tamen dicta facultas expellen-
di pro neceſſitate propria conductorem, vt
procedat tantum in domo non in alio fundo
ruſtico, quia text. tam in *dict. l. adem* quam
in dict. cap. propter ſterilitatem, cum miſterio
de æde tantum, ſeu domo loquuntur, & cũ
hoc ſit quoddam priuilegium, quod tribui-
tur domino, propter ſuam neceſſitatem, non
debet extendi, ſed reſtringi ad domum de
qua loquitur. *Bald. in dict. l. adem num.* 19.
ver. ſed nunquid. Gomeſ. variar. reſol. tom. 2.
cap.3. num.6. ad fin. vbi addit tertiam ratio-
nem, quia habitatio eſt pars alimentorum,
& ideo eius neceſſitas eſt magis præciſa; &
magis fauorabile eſt, vt ei ocurratur *Caroc.*
de locat. tit. de recuſat. quaſt.2. num. 35. Mo-
lin. de iuſt. & iur. dict. diſp. 499. numer. 10.
Mart. Medic. exam.28. nu. 33. Cancer tom. 1.
cap. 14. num. 6.
24 Secundo limitatur, vt procedat in ipſo
locatore tantum, non autem in eius ſucceſſo-
re, quia hæc eſt facultas à lege conceſſa lo-
catori pro ſua neceſſitate, & ideo eſt perſo-
naliſſima, prout eſt vſus rei, & trasferri in
alium non poteſt, vt firmat *Surd. conſ.* 102.
num. 12. verſ. ſed quia hac facultas. Gratian.
diſc.117. num.19. Barboſ. in cap. propter ſte-
rilitatem num.26. de locat. & cond.
25 At limitatio iſta recipit declarationem,
vt procedat in ſucceſſore ſingulari in caſi-
bus in quibus tenetur ſtare locationi, in
quibus terminis loquitur *Surd. in d. cõſ.* 102.

vt videre eſt *n.* 10. & firmatur etiam in eiſ-
dem terminis per *Valaſ. de iur. emph. quæſt.*
22. *num.* 10. ſecus autem in hærede, quia
iſte, tum repreſentet perſonam locatoris,
eiuſdem iuris eſſe debet, vt cenſuit in ſpecie
Magon. dec. Lucen. 75. *num.* 4. *&* 5. *& Mart.*
Medic. exam. 28. *num.* 26. *&* 27. vbi etiam vl-
terius declarat limitationem non procedere
ſi filius, aut pater locatoris ſit eius ſucceſſor,
quamuis ſingularis, cum facultas expellen-
di conductorem extendatur, vt procedat
etiam propter horum neceſſitatem, vt dictũ
27 eſt ſupra. Erit tamen metienda neceſſitas à
perſona defuncti, non autem ipſius hæredis,
vt videlicet competat iſti ius expellendi, ſi
defunctus domo indiguiſſet, non autem
econtra ſi non indiguiſſet ille, ſed indigeat
aliqua particulari cauſa hæres, prout ſubde-
clarat *Molin. in diſp.* 499. *num.* 7. *poſt med.*
verſ. limitarem, vbi etiam addit, eodem mo-
do poſſe etiam ſucceſſorem particularem
expellere conductorem, maxime ſi locator
totum ius ſuum etiam expellendi in eum
tranſtulerit, ſed eius opinio non caret diffi-
cultate, & præcipue circa hoc vltimum di-
ctum, quia hoc ius tanquam perſonale cedi,
& in alium transferri non poſſe, dictum eſt
ſupra, & præcipue ex *Surd. in dicto conſ.* 103.
num. 12. quem vltra alios ſupracitatos ſe-
quitur etiam *Cancer. variar. cap.* 14. *num.* 21.
28 *tom.* 1. Et quod nec conductor, ſi ſubloca-
uerit, expellere valeat pro neceſſitate ſibi
ſuperueniente ſubconductorem ſuum, quia
hoc priuilegium datur domino tantum lo-
canti *Rauden. reſol.* 27. *in princ.*

Tertio limitatur ſi conductor ſit perſona
priuilegiata, prout ſcholaris, quia non po-
teſt expelli, etiam ſi domino ſuperueniat ne-
ceſſitas, hoc enim eſt priuilegium, vt dictum
ſupra, & priuilegiatus contra priuilegiatum
non vtitur priuilegio *Bologn. in repetit. Auth.*
habita numer. 369. *C. ne fil. pro patr. Rebuff.*
de priuil. Schol. priuil. 8. *Carocc. tit. de recu-*
ſat. quæſt. 2. *num.* 36. *& ſeq.* vbi ſublimitat ſi
29 locans habeat filium alibi ſtudentem, qui
reuertatur ægrotus, & pro eo neceſſe ha-
beat vti domo locata *Duen. reg.* 213. *num.* 1.
Cenal. commun. contra com. quæſt. 756. *n.* 43. vbi
30 idem, quod in Scholaribus, dicit etiam in
officialibus S. Inquiſitionis, Iudicibus du-
rante officio, & Doctoribus, ac Aduocatis
Morla in Empor. Iur. par. 1. *tit.* 10. *numer.* 26.
Barboſ. in cap. propter ſterilitatem numer. 27.
Mart. Medic. exam. 28. *num.* 33. vbi quod
hanc veriorem exiſtimat.
31 Verum iſta limitatio non tranſit ſine dif-
ficultate, quia quod competat dicta facultas
expellendi, eſt determinatio generalis in
præfatis iuribus, & propterea debet cõpre-
hendere etiam perſonas priuilegiatas, ſecun-
dum *Valaſcum de iur. emph. quæſt.* 22. *num.* 5.
Petr. Barboſ. in l. 1. *par.* 7. *num.* 52. *ff. ſol. matr.*
32 At hæ contrariæ opiniones poſſent forſan
conciliari, vt iſta ſecunda procedat ſi Scho-
lari, vel alteri priuilegiato non ſit præciſe
neceſſaria domus conducta, alias procedat
prima, idquẽ ex ratione, quia prædicti ha-
bent priuilegium compellendi dominum
etiam inuitum ſibi locare, vt dictum eſt ſu-
pra in *cap.* 20. ſed tale eorum priuilegium
procedit tantũ in caſu neceſſitatis, vt ibidẽ
fuit declaratũ *n.* 36. *& ſeq.* vnde ſunt quidẽ
priuilegiati in materia iſta locationis, & cõ-
ductionis, ſed tantum in dicto caſu neceſſita-
tis, ergo in eodem tantum non debent com-
prehendi in dicta generali determinatione,
quod conductor poſſit expelli per ſuperue-
nientem neceſſitatem domini, nam regula
33 eſt, vt priuilegiatus non comprehendatur
in generali diſpoſitione, in quantum priuile-
giatus eſt in materia illa, ſecus autem, vbi
non extenditur eius priuilegium, quia tunc
comprehenditur *Bart. in Auth. quas actiones*
num. 3. *verſ. quandoque quilibet C. de Sacroſ.*
Eccleſ. Maſcard. de ſtatut. inter. concl. 5. *num.*
36. *Fenzon. ad ſtat. Vrbis in inſcript. num.* 71.
Rot. dec. 46. *num.* 16. *par.* 5. *rec. & cor. Durano*
dec. 67. *nu.* 12. & in ſpecie dictam ſecundam
opinionem procedere, ſi perſona priuilegia-
ta, quæ conduxit non ſit talis, quæ poſſit
expellere locatorem è propria domo. *Molin.*
de iuſt. & iur. dict. diſp. 499. *num.* 9.
34 Quarto limitatur ſtante pacto de non ex-
pellendo conductorem toto tempore durã-
tis locationis, quia, vt aliquid operetur, vi-
detur receſſum à natura contractus, ita vt
non poſſit conductor, neque ex hoc capite
ſuperuenientis neceſſitatis expelli *Ang. in*
l. adem num. 1. *verſ. dico etiam* licet in meo
Cod. adſit dictio, niſi, ibi *niſi quia locator ha-*
bitare velit, quia dignoſcitur mendoſe ap-
poſita, tum ex ſenſu, tum etiam, quia Ange-
lum iſtam opinionem tenere referunt alij
eum ſequentes, & ſignanter *Grat. conſ.* 69.
num. 20. *lib.* 2. *Natta conſ.* 481. *num.* 19. &
alijs pluribus adductis *Carocc. dict. quæſt.* 2.
num. 18. *& Seraphin. de priuil. iuram. priuil.*
13. *num.* 20. *& priuil.* 49. *num.* 48. *Valaſc. de*
iur. emph. quæſt. 22. *num.* 8. vbi relatis con-
trarijs, hanc opinionem tuetur, & dicit ve-
reri, ne in iudicijs præualeat *Mart. Medic.*
exam. 28. *num.* 29. *& ſeq. Put. deciſ.* 161. *n.* 1.
lib. 1. *Cyriac. contr* 229. *n.* 31.
35 Verum iſta quoque limitatio patitur dif-
ficultatem, & contrariũ videtur verius, nam
pacta in contractu appoſita, intelligi debent

iuxta

iuxta naturam ipſius contractus, & proinde,
cum de natura contractus locationis ſit, vt
non expellatur conductor ſi non ſuperneniat
neceſsitas domino vtendi domo, ita intel-
ligi debet pactum prædictum, etiam ſi dici
poſsit, quod ita intellectum nihil operetur,
dum tacite inerat, quod extra dictum caſum,
36 & alios in iure expreſſos non poſſet expelli,
quia non eſt nouum, quod expreſsio eius
quod tacite ineſt nihil operetur, prout in
ſpecie reſpondit *Rimin. Sen. conſ. 613. num. 4.
verſ. vel & ſecundo, & ſeqq. per tot.* vbi per has
rationes aſſerit deciſionem Angeli vbi ſupra
eſſe falſiſsimam *Natt. conſ. 416. num. 2. verſ.
ſed reſpondetur, & ſeqq. vſque ad* 8. vbi pari-
ter eiſdem rationibus, dicit, deciſionem An-
geli non eſſe veram *Arn. Ferron. ad conſuet.
Burdegal. tit. 3. §. 2. Couar. variar. reſolut. lib. 2.
cap. 15. num. 4. in fin.* vbi hanc in practica te-
nendam *Gregor. Lop. in l. 6. tit. 8. par. 5. gloſ. 2.
Carocc. d. tit. de recuſat. quæſt. 2. num. 19.* vbi
hanc opinionem meliorem dicit. *Fontanel. de
pact. nuptial. clauſul. 14. gloſ. 9. par. 4. num. 68. &
ſeq.* vbi quod intelligitur prout de iure *Can-
cer. to. 1. cap. 14. num. 10.* vbi de veriori *Fab. in
Cod. lib. 4. tit. 42. defin. 49.*

Comprobarique poteſt hæc ſecunda opi-
nio, quia dum, vt dictum eſt, iſta expulſio
procedit tantum vbi ſuperuenit neceſſitas de
tempore contractus inopinata, inde ſequi-
tur, vt in pacto generaliter loquente, talis
caſus tanquam inopinatus, non poſſit cen-
ſeri comprehenſus, iuxta late tradita per
*Giurb. deciſ. 42. nu. 21. verſ. ſecundo renuncia-
tio*, & alios adductos ſupra in *cap. 49.* de pa-
ctis circa remiſſionem mercedis *num. 61. &
ſeq.* & in his terminis late *Felin. conſ. 43. nu. 1.
& ſeq. & num. 6. & ſeq.*

Et hac ratione attenta, ſequitur etiam eã-
dem opinionem extendi, & procedere poſſe
licet pactum ſit munitum iuramento, prout
eam extendunt *Rim. Sen. & alij ſupra citati*,
37 quia iuramentum ſolum firmat contractum
intra ſuos limites, non autem illum extendit
ad caſum de quo veriſimiliter partes non co-
gitarunt, & in quo de iure contractus deficit,
& firmitatẽ non habet, prout eſt caſus ſuper-
uenientis neceſſitatis inopinatæ, vt declarat
*Molin. de iuſt. & iur. d. diſp. 499. nu. 7. in princ.
verſ. ratio autem eſt*, & facit *Alexand. conſ. 81.
n. 12. lib. 1.* cum alijs adductis in *d. c. 49. n. 81.*
38 Vlterius ſequitur ex eadem ratione limi-
tationem procedere poſſe ſi adſit pactum
expreſſum de non expellendo in caſu ſuper-
uenientis neceſſitatis, vt pluribus adductis,
requirit *Barboſ. in d. c. propter ſterilitatem nu-
mer. 28. Magon. deciſ. Lucen. 75. num. 2.* non
enim dubium eſt talem conuentionem vale-
re, vt dicit *Corn. conſ. 103. num. 1. in fin. & ſeq.
lib. 2. Mart. Medic. d. examin. 28. num. 32. verſ.
ſi demum Caroc. d. quæſt. 2. in fin.* vbi tamen
39 fiat per ipſum dominum, non autem per
procuratorem ſpecialiter id in mandato non
habentem *Natta conſ. 25. num. 3. ad fin. & ſeq.
Caroc. tit. de locat. per Procuratorem quæſt. 2.
num. 1. & ſeq.* vel ſaltem requiritur, quod ex
40 circumſtantijs arbitrio prudentis Iudicis
penſandis, deprehendatur locatorem veriſi-
militer intendiſſe iuri ſuo renunciare, etiam
in caſu ſuperuenientis ſibi neceſſitatis, vt
ſufficere cenſuit *Molin. de iuſt. & iur. tract. 2.
diſp. 499. ſub num. 8. verſ. ſane dicerem*, vbi ita
dictas diſſidentes opiniones conciliat, & ſen-
ſit etiam *Felin. conſ. 43. in fin.*

Quid autem dicendum ſit ſi locator pro-
41 miſerit conductorem durante tempore lo-
cationis non expellere, etiam ſi domum pro
ſe vellet, an videlicet cenſeatur renunciatũ
præfatæ facultati expellendi in ſuperuenien-
te caſu neceſſitatis, videndus eſt omnino
Cancer. qui habuit caſum in facto *to. 1. variar.
reſolut. cap. 14. num. 11. cum pluribus ſequenti-
bus*, vbi primo arguit pro affirmatiua, dein-
de *num. 13.* dicit contrarium verius putare,
& adducit rationes, & auctoritates, ac poſt-
modum re maturius conſiderata in aliam
abit ſententiam, & plura in comprobatio-
nem eius adducit, facilius certè procederet
d. ſecunda opinio pro facultate expellendi,
pacto non obſtante, ſi neceſſitas locatori ſu-
perueniens reſpiceret ius publicum, ſeu pu-
blicam vtilitatem, hoc enim caſu d. opinio
admittitur etiam per tenentes contrariam,
nempe *Valaſc. d. quæſt. 22. n. 8. ad fin. & Mart.
Medic. d. examin. 28. num. 31.*

42 Quinto limitatur ſi neceſſitas ſuperuene-
rit culpa ipſius locatoris, quia tunc non va-
let per eam expelli conductor, ſed ſibi impu-
tet locator *Bald. in d. l. ædem C. locat. num. 19.
verſ. ſed quid*, licet in meo Codice dicat *ſibi
non imputet*, quia ex ſenſu deprehenditur il-
lud, *non*, eſſe mendosè additum *Caroc. de
locat. tit. de recuſat. quæſt. 2. num. 39. Mart. Me-
dic. examin 28. num. 33. verſ. undecimo*, & me-
43 rito, quia non debet culpa propria alicui
patrocinari, & prodeſſe culpoſo *l. ne ex dolo
ff. de dolo Ancar. conſ. 141. num. 1. Crauet. con-
44 ſil. 57. num. 12.* quod tamen ſolet reſtringi,
vt procedat in ea culpa, quæ eſt cauſa pro-
xima, & quæ eſt ordinata principaliter ad id,
ex quo culpoſus vult commodum conſequi,
ſecus autem in remota, & ex qua tantum in
conſequentiam illud ſequitur *Bart. in l. itaque
fullo 12. num. 1. ff. de furt. Felin. in c. quæ in Ec-
cleſiarum num. 67. ad fin. & ſeq. de conſtit. Me-
noc. de arbitr. lib. 1. quæſt. 80. num. 56. ante med.*

Rot.deciſ.63.num.25.par.2.diu.

45 Sexto limitatur ſi domus locata ſit adeo ampla, vt poſſit in ea ſuccurri neceſſitati locatoris abſque eo, quod expellatur conductor,quia videlicet vterque valeat in ea commode habitare, quia tunc non poteſt ad expulſionem procedi *Adden.ad ſum.Ang.in ver. locatio num.13.litt.A.verſ.fallit. Carocc.d.tit. de recuſat.quæſt.2.num.29.* Sed contrarium expreſſe docuit *Bald.in d.l.ædem num.17.prope fin.verſ.ſed quid ſi iſta*, & ratio huius opinionis Baldi reddi poteſt, quia dum iura concedunt hanc facultatem expellendi non debet dominus ita grauari, vt ſimul habitet cum alio, idque præcipue ſi vere ei reſultet incommoditas, vel aliquod periculum ex illa cohabitatióne, vti quia conductor poſſit inſidiari pudicitiæ, vt in ſpecie conſiderat ibidem *Bald.* alias enim ſi poſſet abſque aliquo incommodo, vel periculo, arbitrio Iudicis penſando, in eadem domo habitare, procedere poſſet limitatio, quia tunc vere ceſſaret omnis cauſa expellendi conductorē, ſine qua non videtur ad ipſam expulſionem contra naturam contractus deueniendum.

46 Septimo limitatur ſi in inſtrumento ſit conuenta ſpecialis hypotheca rei locatæ pro obſeruantia contractus, ex ea enim excluditur locator à dicta facultate expellendi *Cuman. in l. ſi filio familias 25.§.ſi vir in quinquennium nu.7.poſt med.& ibidem Alex.nu.4. ff.ſol.matr.* quos alij ſequuntur & præcipue *Arnold.Ferron.in conſuet. Burdegal.tit.3.§.2.* at *Cuman.& Alex.* vere non loquuntur in 47 his terminis neceſſitatis ſuperuenientis ipſi locatori, ſed in terminis ſucceſſoris ſingularis eiuſdem, qui ſunt valde diuerſi ex dictis ſupra,& in terminis noſtris, hypotheca non poteſt impedire locatorem, quin ex neceſſitate ſuperueniente, conductorem expellat, quia hypotheca dat robur contractui,at eum non valet ampliare ad caſum in quò lex illi firmitatem non tribuit, & de quò, tanquam ſuperuenienti,& inopinato,non cenſetur locatorem ſenſiſſe,quando ſe obligauit, & rem hypothecauit,& ideo non obſtante dicta hypotheca, poterit conductorem expellere *Natt.conſ.25.num.4. verſ.non obſtat aliud Couar.variar.lib.2.cap.15.n.4.Carocc.d.quæſt.2. num.23.Molin. d.diſput.499.n.7. Mart.Med. d.exam.28.num.35.& 36.*

48 Octauo limitatur, vt non ſit amplius locus dictæ facultati expellendi,ſi locator poſt quam euenit caſus, penſionem domus, vel eius partem recepit, quia videtur dictam facultatem remiſiſſe, vt relatis *Bald.& Corn.* tradit *Gabr.de locat.concl.3.num.7.Cancer.variar.cap.14.num.8. verſ.idem ſi poſt.tom.1.* & alijs adduct. *Mart.Medic. exam.28 num.28.* Neque obſtat text. in *d. l. ædem*, dum dicit non poſſe conductorem, qui mercedem ſoluit, expelli, niſi ſi dominus probauerit domum ſibi neceſſariam, & alijs caſibus ibi relatis, vnde videbatur dicendum in eis poſſe expelli conductorem, etiam ſi mercedem ſoluerit; quia poteſt intelligi de ſolutione anticipate facta, antequam dominus præuideret ſuam neceſſitatem, ſed vbi, ea vrgente,recipiendo mercedes, voluit locationem, patet noluiſſe conductorem expellere, & ſic facultate expellendi, tanquam tacite renunciata,amplius vti non poteſt,quod & cōprobatur ex traditis *ſupra in princ.huius cap.* de eo qui locat dum neceſſitas ſibi imminet vtendi re.Sed de iſta limitatione adhuc valde dubitat *Carocc.in d.tit.de recuſat.q.2.n.28.* nō enim videtur ei magis operari poſſe tacitā remiſſionem,quam pactum expreſſum de non expellendo,& hypothecam rei pro obſeruantia contractus,additque vlterius, quod licet per receptionem canonis, ſeu penſionis cenſeatur remiſſa caducitas,tamen à remiſſione caducitatis omnino odioſæ, non benè infertur ad remiſſionē huius facultatis omnino æquę. Verum reſponderi poteſt reſpectu eius,quod conſiderat de pacto, aliquos tenere abſolute, eo ſtante, ceſſare hanc facultatem expellendi, & licet verior viſa ſit contraria opinio, tamen præcipua ratio fuit, quia de tempore pacti iſta neceſſitas non eſſet opinata, vt videre eſt ſupra in quarta limitatione, & hic ſupponitur,eam ne dum opinatam fuiſſe, ſed iam eueniſſe. Non diſplicet tamen alia conſideratio, quod hæc facultas competens locatori ſit omnino æqua,& ſic non adeo odioſa, vt caducitas,& inde in hoc propoſito in-
49 ferri poſſe videtur ad vnum conſiderabile, videlicet, quod non ſufficiat pro remiſſione huius facultatis petitio, ſeu receptio mercedum decurſarum, quæ eſt compatibilis cum expulſione, ſecus autem quoad petitionem futurarum omnino cum expulſione incompatibilem, & ſic in caſu iſto ceſſet illa magna quæſtio de qua infra *in cap.59.*

50 Nono limitatur, vt cauſa neceſsitatis debeat eſſe vera, & vbi poſt expulſionem reperiatur falſa, tenebitur locator conductori ad omnia damna, & intereſſe *Bald.in eadem l.ædem num.22.* vbi, & quod ſi Iudici obrepſerit,poterit puniri de crimine ſtellionatus, & ſi conductor voluerit reinueſtiri, poterit, late *Caroc. d. quæſt.2. num.32.& ſeq.* & ſatis
51 apparebit falſa, ex quò poſt conductorem expulſum dominus non habitauerit, ſed alteri locauerit, ſuperuacaneum enim eſt credere, quod volucrit pro ſua habitatione

qui

qui poſtea non habitauit, vt dicit *Bald. ſub dicto num.*22. *Natt. conſ.*25. *num.*6. *Bellon. de his quæ in continenti fiunt quæſt.*181. *numer.*6. *Cancer. variar. tom.*1. *cap.*14. *nu.*11. *Ripol. var. cap.*12. *num.*224. *& ſeq.* vbi etiam idem eſſe ſi per aliquod modicum tempus ipſe prius inhabitauerit.

52 Decimo limita, vt d. facultas expellendi procedat in locatione ordinaria ad breue tempus, ſecus autem in emphyteuſi, ſeu locatione ad longum tempus, quia in his contractibus transfertur dominium vtile in conductorem, vt alibi dictum eſt, & non ita facile expelli poteſt dominus vtilis, ac ſimplex conductor, qui ſolam detentationem & vſum habet *Bartol. in l. emptorem C. locat.* & ibi alij Doctores, vt teſtatur *Gomeſ. variar. tom.*2. *cap.*3. *num.*9. *verſ. ſecundo infertur*, vbi exemplificat in locatione ad decennium, vel ad vitam *Barboſ. in d. c. propter ſterilitatem nu.*29. *de locat. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.*22. *n.*1. *&* 2. *Cabed. deciſ.*92. *num.*3. *lib.*1.

53 Vndecimo non omittendum notare, quod facultas prædicta expellendi conductorem, & recedendi à locatione, eſt priuilegium cõceſſum domino propter propriam indigentiam, & ideo generaliter debet reſtringi ad ſuos limites, non autem ampliari, vt docuit *Bald. in d. l. adem num.*19. *ad fin. C. locat. Gomeſ. variar. tom.*2. *cap.*3. *num.*6. *prope fin.* At

54 licet propterea non poſſit dicta facultas extendi de perſona ad perſonam, neque de re ad rem, neque de caſu ad caſum, tamen in caſu ſuo debet ſuſtineri, non autem de facili admitti, quod cenſeatur amiſſum, vel renunciatum, quia eſt æquum, & fauorabile *Conar. variar. reſolut. lib.*2. *cap.*15. *num.*4. *in fin. Carocc. d. tit. de recuſat. quæſt.*2. *num.*28.

55 Duodecimo tandem limitatur, vt non poſſit dominus propria auctoritate conductorem expellere, quia neceſſaria eſt proba-

56 tio ſuperuenientis neceſſitatis, vt habetur in *d. l. adem*, & probatio debet fieri coram Iudice, vt dicit ibi *Bald. num.*20. & licet ipſe *Baldus* videatur ſentire, dominum poſſe ingredi domum propria auctoritate, & textum loqui in caſu quo Iudex propter controuerſiam partium aditus erat, vel à domino, vel ab inquilino, tamen limitationem firmat *Alciat. conſ.*35. *nu.*7. *&* 8. *lib.*8. & idem ſentiunt *Carocc. d. quæſt.*2. *num.*34. *Bellon. de his, quæ incontinenti quæſt.*181. *nu.*1. & comprobat *Mart. Medic. examinat.*28. *num.*23. *&*

57 *ſeq.* ſed vbi adeatur Iudex, iſtæ quærelæ ſunt potius implorationes, quam petitiones, & ideo Iudex eas audit ſine libello, ſecundum *Bald. in d. l. adem num.*20. ſed contrarium quod requiratur libellus tradit, & communem eſſe concluſionem teſtatur *Alciat. d. conſ.*35. *num.*7. *lib.*8.

58 Probatio autem prædicta facienda eſt aliter, quam per iuramentum Domini *Fab. in Cod. lib.*4. *tit.*42. *defin.*51. *in princ. Cancer. variar. tom.*1. *cap.*14. *num.*8. *verſ. bene hoc.* Suffi-

59 cit tamen probatio ſummaria arbitrio Iudicis *Carocc. de locat. dicto tit. de recuſat. quæſt.*2. *num.*34.

De fine locationis ex quo Dominus velit Domum reficere.

S V M M A R I V M.

1 *Dominus volens reficere ædes locatas poteſt expellere conductorem.*
2 *Et competit ei interdictum vti poſſidetis.*
3 *Vt obtineat ex dicto interdicto dominus proteſtari debet ſe non impedire inquilinum ne habitet, ſed ſolum ne poſſideat.*
4 *Et intelligitur quod non prohibebit habitare facta refectione.*
5 *Locatio ex hoc capite neceſſaria refectionis non finitur.*
6 *Declara non finiri reſpectu locatoris, ſed conductorem non teneri ad domum refectam redire.*
7 *Lim. declarationem ſi dominus fuiſſet paratus commodam habitationem ei dare.*
8 *Inquilinus expulſus ex cauſa refectionis domus ſi aliam domum conduxerit, non tenetur ad refectam redire.*
9 *Decl. non teneri redire cum graui ſuo præiudicio, ſecus ſi paucis tantum diebus prohibitus ſit vti, & omnia ſint integra.*
10 *Duo copulatiuæ requiruntur, vt redire teneatur, vnum quod lapſi ſint pauci dies, aliud quod res ſit integra.*
11 *Ampl. facultatem expellendi conductorem ex prædicta cauſa, competere etiam in refectione voluntaria.*
12 *Contrarium verius.*
13 *Expellens conductorem pro refectione neceſſaria, tenetur tantum ei mercedes remittere, non autem damna reficere, ſecus ſi pro voluntaria.*
14 *Lim. dictam facultatem expellendi non competere ſi neceſſitas refectionis aderat, ſeu imminebat de tempore locationis.*
15 *Lim.* 2. *procedere dictam facultatem expellendi ſi refectio fieri nequeat conductore habitante, alias ſecus.*
16 *Lim.* 3. *eamdem facultatem procedere in locatione, ad breue tempus, non autem in locatione ad longum tempus.*
17 *Neceſſitas iſta refectionis æquiparatur neceſſitati domini ad habitandum.*

C A P V T L V I I.

Dominum volentem reficere ædes locatas poſſe expellere ex eis conductorem

1 clari iuris eſt *l. adem C. locat. e propter §. verum*, eodem *tit.* & competere ei interdictum,

2 vti poſſidetis aduerſus conductorem exire nolen-

nolentem è domo, & reficere prohibentem eſt *tex. in l. ſi duo §. cum inquilinus ff. uti poſſidetis*, & tradit *Menoc. retinen. rem. 3. num. 237. Caroc. de locat. tit. de recuſat. quaeſt. 6. n. 1.*

3 Verum vt obtineat dominus ex præfato interdicto, proteſtari debet ſe non impedire inquilinum ne habitet, ſed ſolum ne poſſideat, vt dicit *text. in d. l. ſi duo §. cum inquilinus ff. uti poſſid.* quod intelligitur, vt
4 non prohibebit eum habitare facta refectione, ſecundum explicationem *gloſ. ibi in ver. dominum in fin. Carocc. d. quaeſt. 6. nu. 2. verſ. practicando*, vbi quod paſſim practicatur proteſtatio cum hac expreſſione *Menoc. retinen. rem. 3. num. 237.*

5 Hinc autem inferri videtur, locationem ex hoc capite refectionis, non finiri, prout docuit aperte *Bart. in d. §. cum inquilinus in fin.* dicens notandum, quod poſt refectionem factam inquilinus poteſt, & debet habitare, licet pro refectione expellatur, & tradunt *Cephal. conſ. 271. num. 4. verſ. his tamen, & per tot. Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa num. 103. Gregor. Lop. in l. 6. tit. 8. part. 5. num. 6. Menoc. retinen. rem. 3. num. 237. Carpan. ad ſtat. Mediol. lib. 2. cap. 379. num. 130. Carocc. tit. de incendio num. 83. & tit. de recuſat. quaeſt. 5. num. 10. Valaſc. de iur. emphyt. quaeſt. 77. num. 6. ver. qui, & illud Cancer. variar. tom. 1. cap. 14. num. 22.*

Sed in contrarium, quod conductor hac de cauſa impeditus vti re conducta, non teneatur domo reſtaurata ad eam redire, & locationis contractum continuare, eſt text. expræſſus in *l. cum in plures 62. in princ.* ibi *adeo vt nec cogi quidem poſſit ex calendis Iunij refecta domo inhabitare ff. locat.* vnde vi-
6 debatur adeſſe in præfatis *ll.* antinomiam, & contrarietatem, ſed vt benè conſiderauit D. Bartholomæus Brocchius Nob. Foroliuienſis adhuc iuuenis, ſed magnæ expectationis Domino Abbati Iacobo Parruo ſuo Viro celebri, mihi in amicitijs familiariter iuncto, ac de meis ſtudijs non parum benemerenti ex *text. in d. l. ſi duo §. cum inquilinus ff. uti poſſid.* dum dicit locatorē volentem expellere inquilinum cauſa refectionis, proteſtari debere non impedire illum ne habitet, inferri tantum valet, quod ergo teneatur ipſe locator domū quando fuerit habitationi apta reſtituere; ex textu verò mox citato *in l. cum in plures 62. ff. locat.* probatur non teneri conductorem domum recipere, & ſic iſta iura conciliantur, vt teneatur locator domum reſtituere, & locationem continuare, non autem teneatur conductor ad reditum, & continuationem.

Retenta autem opinione prædicta, quod conductor non teneatur continuare contractum, prout dicit expreſſe text. prædictus in
7 *d. l. cum in plures.* declaranda eſt, vt non procedat ſi locator paratus fuiſſet commodam habitationem ei dare, vt expreſſe ſubiungitur ibidem in textu, & requiritur fuiſſe paratum de illo tempore, quo conductor habitare volebat, non autem poſtea, vt explicat ibidem *gloſ. in ver. commodam* ſiue paratus ſit dare ſuam, ſiue alienam, recipiendo in ſe onus penſionis illius domino ſoluendæ *Henric. Boic. in cap. propter ſterilitatem num. 16. de locat. & cond.*

Et hoc modo etiam conciliantur præfatæ duæ opiniones contrariæ, vt ſcilicet prima
8 procedat ſi dominus aliam habitationem æque idoneam inquilino præſtiterit, vel præſtare paratus fuerit, alias ſi inquilinus aliam domum conduxerit non tenetur redire ad refectam, vt eſt text. *in l. ſi in lege 27. §. Colonus verſ. nam, & qui expulſus ff. locat.* nam eſt graue præiudicium ſubiacere duabus cō-
9 ductionibus, & cum graui ſuo præiudicio redire non tenetur *Bonaccin. de contrac. diſp. 3. quaeſt. 7. punct. 2. num. 13. verſ. verum facta Rebell. de oblig. inſt. lib. 14. quaeſt. 10. num. 13.* vbi quod ſufficit eum eſſe rationabiliter inuitum *Cyriac. contr. 459. num. 10.* quod ſi paucis tantum diebus prohibitus ſit vti, omnia, quæ ei integra ſint, nihil de eius obligatione minuetur *d. §. colonus verſ. quod ſi*
10 *paucis*, at hæc duo requiruntur copulatiuè, quod ſint lapſi pauci dies, & quod res ſit integra, alias finitur locatio reſpectu conductoris, vt dicit ibi *Fulgoſ.* adeout non poſſit amplius locator moram purgare poſt multorum dierum lapſum, etiamſi conductoris nihil interſit, ſecundum *Caſtren.* ibidem, & vtrumque refert, & ſequitur *Gabr. conſ. 75. num. 3. lib. 1.* ſed tenetur in omni caſu locator remittere mercedem conductori à die qua impeditus fuit vti re locata, niſi impedimentum fuerit modicum, quia tunc illud æquo animo ferre debet conductor, nec propterea remiſſionem petere poteſt *l. habitatores 30. ff. loc.* & alibi dictum eſt.

11 Poſſet etiam dubitari, an iſta facultas expellendi conductorem procedat tantum pro refectione neceſſaria, vel etiam pro voluntaria. Et quod procedat, etiam pro voluntaria faciunt verba tex. in ipſa *l. aedem C. locat.* in qua conceditur hæc facultas, ibi, *aut corrigere domum malueris*, ponderando, ne dum verbum, *corrigere*, quod ſignificare videtur potius reductionem in meliorem formam, quā neceſſariā refectionem, ſed & magis verbū, *malueris*, quod indicat voluntatem, non neceſſitatē, & de vtraq; refectione videtur il-

lum

ſũ textũ intelligere *gloſ. ibi in verb. corrige-*
re domũ & clarius *Mar. Med. examin.28.nu.*
38. & 39. Sed verior contraria ſententia
12 videtur, quia refectionis neceſſitatem ex-
preſſe requirit *text. in cap. propter §. verum*
de locat. & de ea loqui etiam *text. in dicta l.*
adem ſenſit *Bald. ibi num.22. verſ. ſed quid ſi*
tempore Bonacc. de contract. quaeſt.499.nu.11.
Et hinc eſt, quod locator expellendo pro
neceſſaria refectione, tenetur tantum remit-
tere mercedem conductori, non autem ad
damna, & intereſſe, ſecus autem ſi expellat
pro refectione voluntaria *l. qui inſulam 33.*
in princ. & l. & hac diſtinctio 38. in princ. ff.
locat. gloſ. in d. l. adem, ver. corrigere, C. eod.
Mart. Medic. exam.28 .num.39. quia nempe
13 expulſio pro refectione neceſſaria tantum,
eſt à lege permiſſa, & ſic de natura contra-
ctus, ad quam deuenit locator abſque culpa,
Baboſ. in cap. propter §. verum num.32. de lo-
cat. & cond. vbi, & quod ſi aliam æque como-
dam habitationem præſtiterit, neque remiſ-
ſionem aliquam facere tenetur, ad vnum
enim de duobus tenetur locator, vel habi-
tationem æque comodam præſtare, vel mer-
cedem remittere *Bonaccin. de contract. diſput.*
3. quaeſt.7. punct.2. num.13. ad fin.
14 Limitatur autem hęc facultas expellendi,
vt non procedat in caſu quo neceſſitas refe-
ctionis aderat de tempore factæ locationis,
ſeu imminebat, vt dicit *text. in cap. propter*
§. verum de locat. & cond. vel etiamſi tunc
fuiſſet paulò minor *Bald. in dict. l. adem. nu.*
22. verſ. ſed quid ſi tempore C. locat. vbi, &
idem dicit ſi adfuiſſet de tempore receptio-
nis mercedis, & ſecus eſſe ſi cernatur poſtea
maior neceſſitas quam ab initio crederetur,
Pet. de Vbald. de duob. fratr. par.8. num.14. ad
med. ver. ſecundo quando. Ricc. collect. dec.16.
ad fin.
15 Secundo limitari poteſt, vt procedat ſi
neceſſaria ſit refectio talis, quæ fieri nequeat
conductore habitante, alias enim ſi ſit talis,
quæ fieri poſſit eo habitante, ceſſat facultas
expellendi *Molin. de iuſt. & iur. tit. de con-*
tract. diſput.499. num.11. & in iſto caſu con-
ductor ſi paruum eſt incomodum, illud ferre
debet *l. habitatores 30. ff. locat.*
16 Tertio limitari poteſt, & reſtringi eadem
facultas ad locationẽ modici temporis, nam
vbi agitur de locatione ad tempus longum,
tenetur conductor domum reficere, iuxta
tradita per *Caroc. in tit. de incendio num. 80.*
& tit. de recuſat. quaeſt. 5. num.8. & dictum eſt
in *cap.34.*
17 Quarto animaduertendum, quod neceſſi-
tas iſta refectionis æquiparatur neceſſitati
pro vſu proprio domini, & eodem modo cõ-
ceditur pro vtraq; expellendi facultas, tam
in *dict. l. adem C. locat.* quam & magis in *dict.*
cap. propter §. verum eodem tit. vnde pote-
runt applicari ſaltem alique ex limitationi-
bus, que dantur ipſi facultati expellendi pro
neceſſitate vſus proprij de qua in *cap.* proxi-
me præcedenti.

De fine locationis voluntario.

SVMMARIVM.

1 *Vnumquodque diſſoluitur eo modo quo colligatum eſt.*
2 *A locatione receditur ſolo conſenſu abſque verbis.*
3 *Si conductor dixerit nolo continuare locationem & locator abſque reſponſione receperit claues domus locata, cenſetur receſſum.*
4 *Si conductor proponat receſſum à locatione, & locator dixerit quando claues reſtitues eas recipiam, dubium eſt an cenſeatur receſſum, & quomodo reſoluatur.*
5 *Receſſus à locatione probatur per actus incompatibiles cum ea.*
6 *Empta à conductore re locata, reſoluitur locatio.*
7 *Decl. procedere ſi emptio ſit valida.*
8 *Decl. 2. procedere ſi emptio non reſoluatur.*
9 *Voluntas recedendi à locatione, probatur etiam per actum nullum.*
10 *Receſſus à locatione, vt arguatur ex actibus, neceſſe eſt, vt ſint omnino incompatibiles cum ea.*
11 *Reſoluitur ſolo conſenſu locatio ſi fuerit ſolo conſenſu contracta, ſecus ſi quid vlterius interceſſerit.*
12 *Solemnitas requiſita in contractu requiritur etiam in diſtractu.*
13 *Decl procedere ſi ſolemnitas fuit neceſſaria.*
14 *Et vbi non deficiat qualitas propterquam neceſſaria fuit,*
15 *Conſtitutum, & precarium adhibitum in contractu requiritur etiam in diſtractu.*
16 *Scriptura; & ſtipulatio in contractu adhibita requiritur etiam in eius reſolutione, ſeu diſtractu.*
17 *Contrarium.*
18 *Decl ſcripturam requiri in reſolutione emphyteuſis.*
19 *Recedi non poteſt à locatione per conſenſum vnius ex contrahentibus tantum.*
20 *Limita in Principe qui ad ſui libitum recedere poteſt à locatione Prædiorum Fiſcalium.*
21 *Quid in locatione vectigalium*
22 *Lim. 2. ſi vnus volens recedere ſoluat alteri omnia damna, & intereſſe.*
23 *Declara limitationem non procedere ſi res locata ſit ſpecialiter hypothecata pro obſeruantia contractus.*
24 *Decl. 2. non procedere ſtante iuramento.*
25 *Secus quoad ſucceſſores iurantis.*
26 *Conſenſus in receſſu à locatione debet eſſe ſimultaneus.*
27 *Sufficit tamen vnum ex contrahentibus proponere vna die receſſum, & alium alia die acceptare, quia præſumitur conſenſum primi duraſſe.*
28 *Recedi non poteſt à contractu in præiudicium tertij.*
29 *Decl. non procedere ſi promiſſa ſolutio de mercedibus quia cenſetur intuitu & correſpectiue ad contractum locationis & ideo non debetur promiſſum ceſſante locatione.*
30 *Intellige ſi recedat caſu vel neceſſario ſecus ſi mere voluntarie.*
31 *Et quocunque modo recedat non liberatur ſi facta delegatio ipſo conſentiente.*

CAPVT

CAPVT LVIII.

QVoniam nihil tam naturale eſt quam
eodem modo vnumquodque diſſol-
1 ui, quo colligatum eſt *l. nihil tam naturale*
36. ff. de reg. iur. inde ſequitur locationem,
quam contrahi ſolo conſenſu dictum eſt in
cap. 16. in princ. ſolo quoq; conſenſu diſſolui,
ac diſtrahi, vt eſt *text. in l. prout quiſque* 80.
ad fin. ff. de ſolut. & late tradit *Surd. conſ.* 136.
2 *num.* 2. Cum igitur in contractu neceſſaria
non ſint verba, dummodo de conſenſu aliun-
de conſtet, vt in *dict. cap.* 16. idem quoque
dicendum de diſſolutione, quare ſi condu-
ctor dixerit, nolle continuare, locator vero
3 nihil reſpondiderit, ſed claues domus rece-
perit, ex iſto actu ſufficienter probatum erit
eum conſenſiſſe recedere à locatione, & cõ-
tractum fuiſſe reſolutum *Bart. & alij relati*
per Tuſc. in ſuis concluſionibus litt. L. concluſ.
412. n. 5.

At ſi, conductore proponente receſſum à
4 contractu, locator dixerit, quod quando
conductor reſtituet ſibi claues, ipſe eas re-
cipiet, dubium eſt, an cenſeatur per talia ver-
ba probatus conſenſus in diſſolutionem lo-
cationis, vel non, de quo latiſſime *Cartar.*
in dec. Ianuen. 29. per tot. & difficultas con-
ſiſtit in dignoſcendo, an præfata verba fu-
turi temporis, prolata ſint in tractatu diſſo-
lutionis contractus, an vero in concluſione,
quia in primo caſu non inducunt diſſolutio-
nem, ſecus autem in ſecundo, vt firmat *Car-*
tar. ibid. num. 20. & ſeq. & vbi aliunde non
probetur concluſio, ſola verba præfata de
ſe illam non probant ſecundum *Dec. in conſ.*
18. *numer.* 4. *verſ. ſecundo ex prædictis*, vbi,
quod licet teſtes deponant Titium affirmaſ-
ſe, quod quando Sempronius redderet ſibi
pecuniam ipſe reſtitueret ei ſuum prædium,
inde non probatur concluſio, ſed tractatus;
& cum eo tranſit *Cartar. dict. dec. 29. num.*
25. & ſequitur *Gratian. diſc.* 115. *num.* 34.
& ſeq.

5 Probabitur vero receſſus à locatione non
ſolum per verba, ſed etiam per actus incom-
patibiles cum ea, vti ſi, locatione durante,
conductor rem locatam emat, quia per em-
ptionem res fit propria, & non poteſt, quis
6 rem propriam habere in locationem *l. qui*
rem vbi gloſ. in ver. exiſtimans C. locat. Man-
tic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 3. cum al. adduct.
cap. 11. *numer.* 28. & late pluribus medijs
probat *Surdus dec. 51. à princ. vſque ad n.* 12.
7 quod tamẽ intelligitur procedere ſi emptio
ſit valida, alias ſi eſſet nulla, duraret loca-
tio, & conductio, vt late probat idem *Surd.*
dict. dec. 51. à nu. 12. verſ. pro contraria. Coſta
de fact. ſcien. & ignor. centur. 2. diſt. 89. nu. 10.
Gratian. diſc. 36. num. 55. Giurb. dec. 63. nu. 5.
8 & idem eſſet emptione reſoluta, puta per
retractum vicini, vel conſanguinei *Tiraq.*
de retr. conſang. §. 1. gloſ. 7. num. 72. Cancer.
variar. lib. 3. cap. 3. n. 309. vel ſi licet emptio
eſſet valida, effectum tamen non fuerit ſor-
tita *Surd. dict. dec. 51. num. 21. & ſeq. Cancer.*
d. cap. 3. num. 308. quod & procedere etiamſi
eſſet facta animo nouandi locationem tra-
dunt *Roderic. de ann. Reddit. lib. 2. quaſt. 16.*
num. 58. & ſeq. Cancer. dict. cap. 3. num. 307.
Hodler. ad Surd. dec. 51. Sed hoc vltimum
patitur difficultatem, quia dum ſupponimus
9 conſtare de animo recedendi à locatione,
hoc ſufficit ex ſupradictis, & in ſpecie, quod
ſufficiat voluntas actu nudo, & nullo decla-
rata, late probat *Rot. cor. Gregor. dec. 76. n. 1.*
ver. ſecus tamen eſt.

10 Alij autem actus, ſeu contractus omnino
cum locatione non incompatibiles, receſsũ
ab ea inducere, ſeu probare non valent,
iuxta tradita per *Menoc. præſumpt. 134. n. 39.*
& 40. lib. 3. Adden. ad Gregor. dec. 76. num. 8.
& in ſpecie, quod non ſufficiat dominum re-
cipere mercedem à ſubconductore, vel eius
obligationem, minuſque petijſſe à Iudice
licentiam reparationes faciendi late pro-
bauit *Rot. deciſ. 335. numer. 15. & ſeq. vſque*
ad fin. p. 10. rec.

11 Declaratur etiam vt tunc ſufficiat ſolus
conſenſus in diſſoluenda locatione, cum &
ipſa ſolo conſenſu fuit contracta, alias enim
ſi aliqua alia ſolemnitas in contractu inter-
ueniſſet, eadem eſſet neceſſaria in diſſolu-
tutione, quia contractus, & diſtractus ſunt
eiuſdem naturæ, & ſolemnitas, quæ requi-
12 ritur in contractu, requiritur etiam in di-
ſtractu *Bart. in l. & idem ff. de condict. furt. Dec.*
& Cagnol. in d. l. nihil tam naturale ff. de reg.
iur. Surd. conſ. 136. nu. 18. Oſaſc. deciſ. 52. n. 10.
13 vbi tamen ſolemnitas fuiſſet in contractu
neceſſario adhibita non voluntarie, quia
tunc non requireretur in diſſolutione *Bart.*
in l. actor. 9. num. 9. ff. rem rat. hab. vbi dicit Ab-
batem ſolum poſſe reuocare Syndicum con-
ſtitutum ab eo ſimul cum Capitulo, ſi ipſe
ſolus habet exercitium *Caſtr. in l. tria prædia*
26. num. 5. ff. de ſeruit. ruſt. præd. Dec. in c. cum
omnes num. 31. de conſtit. Oſaſc. dicta deciſ. 52.
num. 10. ad med. Et videtur etiam non ſuffice-
14 re ſolemnitatem fuiſſe neceſſario adhibitã
ſi neceſsitas non reſultabat ex qualitate con-
tractus, ſed ex qualitate perſonæ, quæ de-
fecit, puta ſi adhibitæ fuiſſent ſolemnitates
neceſſariæ in contractibus minorum, ex quo
locator eſſet minor, non requirentur in re-

ceſſu

ceſſu à locatione poſt quam effectus eſſet
maior.

15 Secundo declaratur, non ſufficere ſolum
conſenſum pro diſſolutione, ſi quid vlterius
acceſsit in contractu, ſed requiri actum re-
troſimilem, ita vt ſi in contractu interuenit
precarium, ſeu conſtitutum, requiratur etiam
in diſtractu, vt latiſsime probat *Bald. in l. 1.
num. 3. & plurib. ſeqq.* vbi rationem reddit,
quia per dictas clauſulas transfertur poſſeſ-
ſio, quæ non poteſt retrotransferri per ſolum
conſenſum *C. quand. lic. ab empt. diſced. & ibi-
dem Salicet. num. 5. & 6.* vbi dicit verum, ſi
contrahens, qui ſe conſtituit poſsidere alte-
rius nomine, vere tunc temporis poſsidebat,
alias quamuis cœperit poſsidere poſtea, ſe-
cus eſſe, & in terminis diſſolutionis locatio-
nis late *Surd. d. conſ. 136. num. 25.* vbi & quod
16 ſi interuenit in contractu ſtipulatio, & ſcri-
ptura, requiritur etiam ſtipulatio, & ſcri-
17 ptura in diſſolutione, quod tamen patitur
difficultatem, quia ſtipulatio, & ſcriptura
non alterant contractum, nec aliquid aliud
amplius operantur, quam locatio ſolo con-
ſenſu contracta, & ideo vti quædam ſolem-
nitates non neceſſariæ in contractu, non re-
quiruntur in eius reſolutione, iuxta ſupra
tradita, & licet *Surd. ibidem num. 26.* conetur
reſpondere, quod non procedunt vbi res non
eſt integra, tamen allegat *DD. in d. l. 1. C.
quando liceat ab empt. reced.* qui loquuntur
vbi acceſsit conſtitutum, vel precarium quo
caſu viget particularis ratio ex Baldo ſupra-
notata.

Poſſet tamen quo ad ſcripturam ſuſtineri
18 eam requiri in diſſolutione emphyteuſis,
retenta opinione illa, quod ipſa ſit neceſſa-
ria in contractu emphyteutico, quam plenè
firmat *Oſaſc. deciſ. 52. num. 1. verſ. contrariam
opinionem*, & ea prius firmata tenet requiri
eamdem ſcripturam in ipſo contractu diſſol-
uendo *ſub num. 10. & ſeqq. per tot.* quem alle-
gat *Surd. in præcitato conſil.* licet variet in nu-
mero deciſionis, quia variæ ſũt impreſsiones.

19 Tertio declaratur, vt conſenſu diſſoluatur
locatio ſi concurrat conſenſus vtriuſque, ſci-
licet tam locatoris, quam conductoris, ſi-
cut enim non ſufficit conſenſus vnius ad lo-
cationem contrahendam, vt dictum eſt in
cap. 16. ita nec ſufficere poteſt ad eam diſſol-
uendam, iuxta ſupra tradita in principio, & in
ſpecie firmat *Surd. conſ. 137. num. 16. ad med.
& ſeq.*

20 Limitatur tamen declaratio iſta in Princi-
pe, qui recedere poteſt ad ſui libitum à lo-
catione de prædijs Fiſcalibus *l. fin. §. ſane ſi
quis non perpetuo C. de locat. prædior. ciu. lib. 11.*
21 quod ſecus eſt in locatione vectigalium ſe-
cundum aliquos per *text. in l. licitatio §. ad cõ-
ducendum ff. de public. & vectig.* licet alij ve-
lint legem iſtam fuiſſe correctam per prædi-
ctam *l. fin. §. ſane ſi quis non perpetuo*, vt refert
ibi *gloſ. in verb. offeratur.*

22 Limitari vlterius poſſet, dicta declaratio,
vt non poſſit vnus ex contrahentibus velle
recedere à locatione, vt non procedat, ſi
velit ſoluere alteri omnia damna, & inte-
reſſe, quidquid enim ſit in venditione, an
liberetur quis ſoluendo intereſſe, in loca-
tione opinio affirmatiua videtur verior, vt
dixi in *Cap. 28. num. 8. & ſeq. per text. in l. ſi
fundus 36. §. nam & ſi colonus ff. locat.* & tra-
dit *Barboſ. in c. propter num. 33. de locat. &
conduct. Neguſan. de pignor. par. 2. memb. 1. nu-
23 mer. 7. & 8.* Verum iſta limitatio ſublimi-
tatur duobus modis, vno ſi res ipſa ſit ſpe-
cialiter hypothecata pro obſeruantia con-
tractus locationis, vt tenuit *Rota relata per
Adden. ad Gregor. deciſ. 68. num. 11.* licet non
parum vrgeant tradita in contrarium per
*Surd. conſ. 331. num. 24. verſ. militarent, &
ſeqq.* quia procedere poſſunt in hypotheca
generali, ſecus autem in ſpeciali, iuxta di-
ſtinctionem *Rota in deciſione coram Ortember-
go relata per d. Adden.* Altero ſi contractus
24 ſit iuratus, quia iuramentum obligat ad ob-
ſeruantiam præciſam *Neguſan. dicta par. 2.
memb. 1. num. 9. Adden. ad Gregor. dicta de-
25 ciſ. 68. ſub num. 11.* ſaltem quo ad ipſum iu-
rantem, quidquid ſecus ſit in hærede, in quem
non tranſire hanc virtutem iuramenti obli-
gandi ad obſeruantiam præciſam ſenſit in
propoſito *Gabr. conſ. 66. num. 12. lib. 1.* & ple-
ne alijs cumulatis firmat *Surd. conſ. 331. nu-
mer. 31.*

26 Quarto declaratur, vt conſenſus vtriuſ-
que contrahentis in receſſu à locatione de-
beat eſſe ſimultaneus, vt plene firmat *Surd.
conſ. 136. num. 16. ad med. & ſeq.* & eſt regu-
lare, vt ſicut requiritur conſenſus ſimulta-
neus in contractu, requiratur etiam in di-
ſtractu ex relatis per *Adden. ad deciſ. 431.
27 n. 70. par. 4. tom. 2. recent.* at animaduerten-
dum, quod licet teſtes deponant conducto-
rem tali die dixiſſe velle recedere à condu-
ctione, & locatorem dixiſſe ſe contentum
de tali receſſu die ſequenti, ſatis dicitur pro-
batus conſenſus ſimultaneus, quia conſen-
ſus expreſſus per conductorem die præcede-
ti præſumitur duraſſe, & ita ſe coniunxiſſe
cum conſenſu præſtito per locatorem die ſe-
quenti *Bald. in l. quicumque num. 2. poſt med.
verſ. & breuiter ſcias Cod. de bon. quæ lib. Fe-
lin. conſ. 39. num. 3. in fin. & ſeq.* cum alijs ad-
ductis ſupra in *cap. 16. num. 44.* in propoſito
contractus vbi videndum, quia dedi aliquas

declarationes, quæ faciunt etiam ad hunc propoſitum diſtractus ex prædictis.

28 Quinto declaratur, vt valeat recedi à locatione per conſenſum locatoris, & conductoris, quoad præiudicium eorum, ſecus autem quoad præiudicium tertij, cui fuerit ex ipſa locatione ius quæſitum, puta, quia conuentum fuerit mercedem, vel eius partem annuatim pro toto tempore, quo locatio facta fuit, illi ſolui, nam reſpectu contrahentium fuit ei ius quæſitum irreuocabiliter, itaut ad eius præiudicium non valeant illi contrauenire, nec reuocare, vt per *text. in l. ſi ego, & ibi gloſ. ff. de negot. geſt. & Socin. in l. qui Romæ §. Flauius in princ. col. penult. ff. de verb. obligat.* tradit *Bero, conſil.* 13. *num.* 12. *lib.* 3.

29 Contrarium tamen, in his terminis promiſsionis factæ de ſoluendo mercedes rei locatæ alteri, dicendum videbatur, quia dato etiam, quod fuerit quæſitum ius illi tertio, tamen ſemper verum eſt fuiſſe quæſitum ex cauſa locationis, & correſpectiue ad eam, ac proinde illa deficiente, etiam ius ipſum deficere, vt in ſpecie tradunt *Mandell. conſ.* 428 *num* 15 *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *defin.* 32. *Rot. coram Millin. deciſ.* 172. *num.* 1.

30 Verum hoc bene procedit ſi contractus caſu aliquo, vel ex cauſa neceſsaria reſoluatur, at ſecus eſt ſi reſolutio eueniat ex facto, & voluntate ipſius conductoris, qui ſoluere promiſit, quia tunc non liberatur, vt diſtinguendo probat *Anton. de Amat. reſolut.* 21. *num.* 5. & vltra per eum citatos magis præcisè in his terminis *Cyriac. contr.* 214. *num.* 27. & motiuum bene ſenſit etiam *Rot. in dicta deciſ.* 172. *num.* 2. *coram Millin.* licet reſpondendo dixerit reſolutionem locationis in caſu illo, factam fuiſse vigore tranſactionis, occaſione litis, quæ pendebat ſuper hoc ob inobſeruantiam contractus, & læſionem conductoris, ſentiens, quod propterea non valebat dici fuiſse reſolutum contractum ex mera voluntate conductoris.

31 Præterea nullo modo liberaretur conductor, ſi ille cui facienda erat ſolutio, fuiſſet creditor locatoris, qui mediante delegatione ei ceſsiſset creditum mercedum, conſentiente conductore, nam qui conſentit delegationi, tenetur ſoluere, etiamſi non ſit debitor delegantis, vel poſsit exceptione eum repellere *l. ſi quis delegauerit* 12. *& l. ſeq. l. doli exceptione* 19. *& l. penult. ff. de nouat.* vnde quamuis conductor non perſeuerando in locatione non ſit debitor locantis, vel eum repellere valeat exceptione, adhuc ſoluere tenetur illi tertio cui fuit delegatus, vt in ſpecie firmauit late *Cyriac. controuer.* 214. *num.* 6. *& ſeq.* & ſenſit etiam *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *defin.* 32.

De remiſſione caducitatis ſeu finis locationis.

SVMMARIVM.

1 *Caducitas à locatione tanquam inducta fauore locatoris procedit tantum eo volente.*
2 *Ampl. etiamſi incurratur ipſo iure.*
3 *Caducitas per actum incompatibilem cum eius acceptatione à locatore factum, cenſetur remiſſa.*
4 *Caducitas per receptionẽ penſionum cenſetur remiſſa.*
5 *Idem per quemcumque alium actum ex quo deprehendatur voluntas perſeuerandi in contractu.*
6 *Per conceſſionem licentiæ alienandi; an cenſeatur remiſſa caducitas.*
7 *Per actus incompatibiles cum caducitate, non ſolum cenſetur remiſſa caducitas incurſa ob non ſolutionem canonum, ſed etiam qualibet alia.*
8 *Et non ſolum incurſa ex legis diſpoſitione, ſed etiam incurſa vigore pacti reſolutiui.*
9 *Ampl. vt non ſolum per receptionem canonum, ſed etiam per petitionem cenſeatur remiſſa caducitas.*
10 *Contrarium tenent aliqui; ſed prima eſt magis communis.*
11 *Ampl. vt non ſolum petitio futurarum, ſed etiam decurſarum ſufficiat.*
12 *Contrarium tenent alij.*
13 *Prima eſt magis communis, ſecunda verior.*
14 *Petitio penſionum æquiparatur receptioni, quoad remiſſionem caducitatis.*
15 *Contrarium, quod isti termini ſint diuerſi.*
16 *Petitio pretij repugnat cum receſſu à venditione.*
17 *Petitio canonum decurſorum, poteſt ſtare cum caducitate.*
18 *Diſtingue vt per petitionem canonum decurſorum cenſeatur remiſſa caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus, ſecus autem in locatione ad breue tempus.*
19 *Petitio penſionum facta ante incurſam caducitatem nihil operatur ad eam impediendam.*
20 *Citatio ad ſoluendum penſiones importat remiſſionem caducitatis tanquam petitio iudicialis.*
21 *Idem ſi citatum ad docendum ſe ſoluiſſe.*
22 *Decl. procedere ſi additum, alias videndum relaxari mandatum.*
23 *Decl.* 2. *requiri citationem eſſe in actis reproductam.*
24 *Et non ſufficit reproductio, niſi appareat à quo ſit facta.*
25 *Et requiritur, quod ſit facta ab habente ſpeciale mandatum.*
26 *Receptio, ſeu petitio penſionum, vt importet remiſſionem caducitatis, neceſſe eſt, quod recipiens caducitatem ſciat,*
27 *Conſentiens alienationi ſi neſciat alienationem iam factam, & caducitatem incurſam, non cenſetur eam remittere.*
28 *Caducitatis incurſæ præſumitur ignorantia.*
29 *Scientia tamen probatur coniecturis, & ſatis eſt lapſus temporis.*
30 *Caducitatis ob canonem non ſolutum ignorantia allegari non poteſt à domino cui facienda erat ſolutio.*
31 *Secus ſi erat ſolitus exigere per alium.*
32 *Scientia officialis ad id deputati nocet domino.*

33 *Decl.*

33 *Decl. procedere in officialibus Principum, non autem in procuratoribus priuatorum.*
34 *Procurator generalis non poteſt caducitatem remittere.*
35 *Prælatus Eccleſiæ, & Abbas Monaſterij non poſſunt remittere caducitatem,*
36 *Decl. procedere in Prælato Eccleſiæ Collegiatæ, ſecus in non habente Collegium.*
37 *Prælatus habens facultatem de nouo inueſtiendi, poteſt caducitatem remittere.*
38 *Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij, poteſt caducitatem remittere.*
39 *Tutor non poteſt caducitatem remittere.*
40 *Tutor non poteſt repudiare quærenda pupillo, ſaltem ſine eo.*
41 *Tutore remittente caducitatem datur pupillo reſtitutio in integrum.*
42 *Remiſſio caducitatis facta per procuratorem non habentem mandatum ſpeciale, ſuſtinetur ſi dominus eam ratam habuerit.*
43 *Et remiſſio tacita per receptionem penſionum cenſetur approbata ſi pecunias exactas receperit.*
44 *Decl. requiri ſcientiam caducitatis, & exactionis pecuniarum, itaut non ſufficiat eas recepiſſe in confuſo cum alijs.*
45 *Adminiſtrator licet ſine facultate non remittat caducitatem recipiendo canones, tamen præbet excuſationem ab ea.*
46 *Decl. vt præbeat excuſationem ab incurrenda, ſecus quo ad incurſam.*
47 *Dominus recipiendo canones poteſt ſibi reſeruare caducitatem.*
48 *Contr. tenent alij.*
49 *Decl. primam procedere in receptionem canonum decurſorum tantum, ſecunda ſi recipiantur etiam futuri.*
50 *Et valere præſeruationem tantum ſi vltra receptos, emphyteuta remaneat debitor pro integro biennio.*
51 *Canones futuri ad effectum, vt per eorum petitionem cenſeatur remiſſa caducitas intelliguntur decurſi poſt ipſam caducitatem incurſam.*
52 *Decl. procedere ſi ſtatim fuit acceptata.*
53 *Præſeruatio caducitatis quamuis inualida ſuſtinetur ſi emphyteuta non contradixit.*
55 *Contradixiſſe ſatis dicitur ſi proteſtatus fuit ſe non cecidiſſe à iure ſuo.*
55 *Remiſſio caducitatis, conductore abſente; & nemine pro eo acceptante, ei non prodeſt, vel ſaltem non poteſt reuocari.*

CAPVT LIX.

CAducitas à iure conductionis ſæpe euitatur ex eo, quod fuerit à locatore tacitè remiſſa, & ideo quoniam hæc eſt materia multum practicabilis, & conueniens omnibus caducitatibus fauore locatoris inductis, de quibus ſeparatim dictum fuit in præcedentibus Capitibus, ad euitandam repetitionem in omnibus, viſum eſt oportunũ hic ſeparatim de ea generaliter loqui, prout in eiſdem Capitibus præcedentibus fuit reſeruatum.

1 Quoniam igitur caducitas fauore locatoris inducta, procedit tantum eo volente,
2 & non alias ex adduct. per *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducit. quæſt. 2. num. 50.* etiam
si agatur de caducitate, quæ incurratur ipſo
iure *Alex. conſ. 106. nu. 4. lib. 4. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de alienatione quæſt. 1. nu. 7. Caſſad. deciſ. 2. de locat. Coccin. deciſ. 240. nũ. 7.* inde ſe-
3 quitur, vt ſi conductor fecerit aliquem actum, cum caducitate incompatibilem, cenſeatur eam noluiſſe, vt ſignanter ſi rece-
4 perit penſionem, quia ex tali receptione conſtat eum nolle contractum reſolutum eſſe, ſed vigere, & ſic remittere caducitatem *Ruin. conſil. 119. num. 4. lib. 1. Pariſ. conſil 5. num. 201. lib. 4. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. num. 3. Rot. coram Burat. deciſ. 617. num. 4. & ibi Adden.*

5 Et idem eſt ſi dominus alium actum ex quo eodem modo voluntas præfata deprehendatur fecerit, vt ſignanter ſi licentiam
6 alienandi emphyteutæ concesſerit *Iaſ. in l. 2. num 129. C. de iur. emphyt.* & alijs auctoritatibus comprobat *Corbul. tit. de cauſ. priu. ob non ſol. can. lim. 26. num. 1. & 2.* ſed poſtea *numer. 8.* ſubdit, quod ipſe tamen, licet non inueniat Auctorem contradicentem, exiſtimat valde periculoſam dictam opinionem, & reddit rationem, quia non eſt prorſus incompatibile, nec repugnans, quod dominus voluerit rem eſſe ad ſe deuolutam, & ab emphyteuta vendi, cum etiam res aliena vendi poſſit *l. rem alienam ff. de contrahen. empt.* vnde habet difficultatem in exemplo concedentis facultatem alienandi, non autem in concluſione, quod ſufficiat etiã alius actus præter receptionem canonis, ſeu mercedis. Loquuntur enim Doctores præcipuè de dicta receptione mercedum loco exempli, & quia ſæpius contingit, prout etiam licet, vt plurimum reperiatur ſcriptum, quod per eam cenſeatur remiſſa caducitas,
7 ob ipſarum penſionum, ſeu canonum non ſolutionem, incurſam, tamen id quoque intelligi debet pro exemplo, non autem quod caducitas, ex eo capite tantum contingens, cenſeatur remiſſa, quia cenſetur remiſſa etiam incurſa ex alio capite quocumque, vt alijs pluribus adductis tradunt *Fulgin. de iure emphyt. tit. de var. caducit. quæſt. 14. num. 7. verſ. ampliatur ſexto, & Magon. deciſ. Flo-*
8 *rent. 145. num. 16.* Et non ſolum incurſa ex legis diſpoſitione, ſed etiam incurſa vigore pacti reſolutiui *Fulgin. dicta quæſt. 14. num. 7. verſ. ampliatur ſeptimo, Burat. deciſ. 640. num. 19.*

9 Ampliatur vero hæc concluſio, vt non ſolum procedat in receptione penſionis, ſed etiam in ſola eius petitione, nam & iſta quoque demonſtrat petentis animum inſi-

ſtendi contractui,& conſequenter remittendi caducitatem *Ruin. conſ. 119. num. 3. lib. 5. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 2. nu. 64. Surd. conſ. 86. num. 15. Gratian. diſc. 633. num. 39. Hodier. ad Surd. deciſ. 6. num. 11. Mareſcott. variar. reſol. cap. 138. num. 9. lib. 2. Adden. ad Burat. deciſ. 617. num. 8. verſ. tertio ampliatur Rot. deciſ. 708. nu. 6. part. 4. tom. 3. rec.* & probatur hæc ampliatio vltra prædictã rationem,prædictaſq; auctoritates,etiã per tex.clarũ *in l. poſt diem C. de lege comiſſ.* vbi habetur, quod ſi venditor,poſt diem legi cõmiſſorię pręſtitũ pretiũ petat,cõmiſſorię legi renunciare videtur,nec variare,& ad eã redire poteſt.Vnde idem dicẽdum ſi conductor petat mercedem, dũ,vt dictum eſt alibi,locatio eſt ſimilis emptioni, & venditioni,& eiſdem iuris regulis regitur

10 Verum, his non obſtantibus, non deſunt, qui contrariam opinionem ſecuti ſint in hoc propoſito ſolius petitionis, vt videre eſt ſignanter penes *Gratian. diſc. 515. num. 11. & ſeqq.* vbi eos refert & ſequitur, & eam eſſe tenendam dicit, & multa etiam adducit pro ea *Surd. deciſ. 317. num. 18. & ſeqq.* volunt enim aliqui, id quod dicitur in præfata *l. poſt diem C. de leg. com.* de petitione, intelligi cum effectu, & eorum opinionem fortaſſe veriorem dicit *Carbul. de iur. emphyt. tit. de cauſ. priu. ob non ſol. can. lim. 21. ſub num. 11.* At negari non poteſt intellectum iſtum eſſe contra ſenſum omnium, qui volunt ſufficere petitionem,& ſic contra communem opinionem, & aperte illum reprobant *Salicet. in l. commiſſa num. 3. C. de pact. inter empt. & vend. Iaſ. in l. 2. numer. 128. C. de iure emph. Mareſcot. variar. cap. 137. num. 9. lib. 2.*

11 Maior difficultas eſt in dignoſcendo an præfata communis opinio procedat in receptione, ſeu petitione penſionum futurarum tantum, vel etiam in petitione illarum præteriti temporis, aliqui enim volunt, quod per petitionem quoque iſtarum,dummodo conductor, ſeu emphyteuta, non inceperit ab expulſione, ſed ſimpliciter ſolutionem earum petierit, ſibi preiudicet, in facultate expellendi, ſeu caducitatem remittat *gloſ. in cap. potuit ver. expelli de locat. Cyn. Alberic. & Salicet. in l. 2. C. de iur. emph.* vbi poſt alios late *Iaſ. num. 124.* & hæc eſt ſine dubio magis communis,vt patet ex cõgeſtis *per Carbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim. 21. Clar. in §. emphyteuſis quaſt. 10. num. 1. ad fin. verſ. aut vero ſumus Gigaſ. de penſion. quaſt. 73. num. 3. Redoan. de reb. Eccl. non alienan. quaſt. 75. in princ. num. 12. Bocc. deciſ. 309. num. 5 Surd. deciſ. 317. nu. 14. Gratian. diſc. 633. num. 37. & ſeq.*

12 Contrariam vero ſententiam tenuit *Bart. in d. l. 2. num. 8. C. de iure emphyt.* & ſenſere alij antiquiores relati *per Surd. in d. deciſ. 317. num. 18. & conſ. 445. num. 63. ad med.* & ſenſit etiam *Rota deciſ. 808. num. 2. part. 4. diu. Burat. deciſ. 640. nu. 19. & in vna Romana Vineæ 24. Mart. 1651. §. quia non repugat cor. Eminentiſs. D. Card. Cerro* vbi allegatur etiam vna *Tiburtina affictus cor. Corrado quæ hodie eſt in rec. part. 10. deciſ. 220.*
13 *num. 13.* & in hac contrarietate opinionum prima eſt magis communis, ſed ſecunda videtur verior, vt dicit, & late auctoritates cumulando hinc inde, & rationes perpendendo oſtendit *Surd. in d. dec. 317. num. 18. & per tot.* ſed hoc non obſtante ipſe, ſeu potius Senatus ille Mantuanus,noluit recedere à communi, vt expreſſe habetur in fine illius deciſ. & animaduertit etiam *Gatian. diſc. 633. num. 39.* & quidem magnifacienda eſt communis opinio, & tanti, vt pro ea iudicandum ſit, etiamſi contraria videatur verior, prout obſeruatum videtur *in dict. deciſ.* & ſeruandum tradit *Barz. deciſ. Bonon. 96. num. 25. & 26.*

14 Et quidem quoad veritatem,licet Doctores, vt plurimum indiſtincte loquantur de receptione, & petitione, imo expreſſe eas æquiparari in hoc propoſito dicant *Gratian. diſc. 633. num. 39. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducitat. quaſt. 14. ſub nu. 4.* tamen
15 videntur iſti termini in hoc puncto diſtinguendi, nam ſi dominus actualiter penſiones, ſeu canones præteritos receperit abſq; vlla acceptatione, & præſeruatione caducitatis, tunc videtur res clara, quod non poſſit amplius eam petere ſaltem ſi agatur de caducitate ob ipſos canones non ſolutos, quia ſi conductor liberatur ab ea allegando velle moram purgare, & celeriter ſatisfaciendo, etiam poſtquam fuerit petita,& acceptata, vt dictum eſt alibi, multo magis liberari dicendum eſt per actualem ſolutionem à domino non ſolum petitam,ſed ante acceptationem caducitatis receptam. At difficultas eſt ſi fuerit requiſitus à domino, vt ſolueret, & ipſe adhuc neglexerit, an per dictam petitionem cenſeatur ei remiſſa caducitas, & à domino abdicata facultas expellendi, in qua difficultate,licet adhuc communior ſit opinio affirmatiua *Gratian. diſc. 633. num. 38. & 39. Surd. deciſ. 317. num. 14. & ſeq.* vbi *ſub num. 18.* teſtatur de magis communi, verior quidem apparet, ſaltem prima facie, negatiua, quia in ſola petitione nulla poteſt conſiderari purgatio moræ conductoris,propter quam datur locatori facul-

tas

tas eum expellendi; ſed potius ea eſt cumdenter aucta, & aggrauata, vt conſiderat *Corbul. de cauſ.priuat. ob non ſol.can. lim.21. num.11. ad fin.* vbi propterea dicit hanc veriorem.

Et licet ipſe vtatur dictione illa ſubdubia, *fortaſſe*, tamen ita tenendum, non obſtante tali dubitatione Corbuli, aſſeuerat *Gratian. diſc. 515. num. 11. & 12.*

16 Nec obſtant contrarij, quia fundantur præcipuè in *d.l.poſt diem 7.C.de lege commiſſ.* cum concordantibus, vt animaduertit *Surd. d. deciſ. 317. num. 14. ad fin.verſ.huius partis*, quæ non vrgent in petitione penſionum præteritarum, loquuntur enim de venditore petente pretium, in quo nil mirum ſi per eam petitionem videatur nolle reſolutioné contractus, quia omnino repugnat velle pretium, & velle contractum non durare, cum vbi venditio reſoluitur, pretium amplius non debeatur, at hæc repugnantia
17 conſiderari poteſt in locatore petente mercedes pro tempore futuro, non autem in petente eas pro tempore præterito tantum, quia poteſt velle eas ſimul cum reſolutione contractus, vt late probat ipſe *Surd.d.deciſ. 317. num. 23. verſ. item poſſunt, & ſeqq.* & ſic per dictam ſolam petitionem penſionum præteritarum non poteſt cenſeri remiſſa caducitas.

Poſſet tamen pro defenſione communis inſiſti, quod eo ipſo, quod dominus petit penſiones, ſiue petat futuras, ſiue decurſas ſemper petit vigore contractus, & ſic videtur velle ei inſiſtere, non autem ab eo recedere, ſed adhuc viget reſponſio, quod hæc inſiſtentia, ſi petantur penſiones decurſę tantum, non eſt actus de directo contrarius, & repugnans iuri expellendi conductorem, vt dictum eſt, & ideo non poteſt tale ius per præfatum actum cenſeri renunciatum, ex firmat. *per Surd.de alim. tit. 7. quæſt. 17. num. 44. Caualer. deciſ. 658. num.3. & Rot.in rec. dec.9.nu.14.& dec.342.n.8. part.5.*

18 Poſſent etiam iſtæ duæ opiniones conciliari, vt prima procedat in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus, ſumendo omnem benigniorem interpretationé pro euitanda pœna caducitatis, & priuatione dominij vtilis, ſecus autem in ſimplici locatione ad breue tempus, in qua de tam graui præiudicio conductoris non agitur, & comprobari poſſet diſtinctio iſta, quia in emphyteuſi magis repugnat, quod dominus velit caducitatem vna cum canonibus decurſis, quam in ſimplici locatione, vt *per Iaſ. in l. 2. C. de iur. emphyt. ſub num. 124. verſ. ego puto in hoc membro, & num. 126. verſ. in colono autem ſimplici. Surd. de alim. tit.7.quæſt. 17. n.46. Gratian. diſc. 515. n.24.*

19 Præterea dicta opinio, quod petitio canonis in hac materia æquiparetur receptioni, patitur etiam aliam reſtrictionem, vt non procedat in petitione facta ante caducitatem incurſam, puta, lapſo vno anno, dominus recipit canonem ſibi debitum, vtique clarum eſt, quod ille annus pro quo recipit non eſt computandus in numero duorum annorum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vel trium in laycali neceſſariorum ad caducitatem incurrendam, & ſecus eſt ſi lapſo vno anno dominus petat, ſed nihil recipiat, tunc enim petitio non operatur dictum effectum, vt annos ante eam decurſus computari non debeat *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducit. quæſt. 14. num. 3. verſ. quam opinionem. Surd.dec. 317.num.6.& ſeqq.*

20 Vbi autem procedit remiſſio per petitionem, ipſi locus erit quoque ſi facta fuerit citatio ad ſoluendum, quia hæc eſt petitio iudicialis, & eumdem effectum operatur *Baron.de citat.quæſt.35.num.71.* at dubium eſt
21 ſi citatio non ſit ad ſoluendum, ſed ſolum ad docendum ſe ſoluiſſe, quia iſtam æquiparari cum alia ad ſoluendum viſa eſt innuere *Rota in vna Romana vineæ 7. Iunij 1610. cor. Lancellotto*, vt refert *Gratian.diſc.515. n.10.*
22 at in rei veritate termini ſunt valde diuerſi, & ſenſus Rotæ poteſt procedere quando in ipſa citatione ſubditur, alias videndum relaxari mandatum pro ſumma debita, quia ſi addantur dicta verba, tunc bene videtur eadem ſumma petita, at vbi non adduntur dicta verba, poteſt citatio eſſe facta eo animo, vt ſi citatus non doceat ſoluiſſe, certior reddatur caducitas, & fiat locus petitioni mandati de aſſociando ad rem locatam tanquam deuolutam, & ſic non importat petitionem, & caducitatis remiſſionem *Gratian.dict.diſc.515. nu.9.* Animaduertendum
23 eſt tamen, quod quando citatio ſit talis quę importare poſſit dictũ effectum remiſſionis caducitatis, requiritur eam eſſe reproductã in actis, alias ſola fides curſoris de illius executione non probat *Gratian. diſc.715. nu.4.*
24 & quod neque ſufficiat reproductio, niſi appareat à quo ſit facta, dixit in his terminis *Rot. in dec. 33.num.6. & 7.* vbi & quod non ſufficeret eſſe factam à Procuratore genera-
25 li ad exigendum *par.13. recent. Dunoz. Iun. dec.793.num.3.* & quod ſi in calce citationis non ſit ſcriptum nomen comparentis, Notarius non præſumatur de inſtantia rogatus, & eam non probet *Poſth. de manut.obſeru.102. num.19. ver. vt quo conſtet. Rot.dec.274.num. 10.& 11.p.5.rec.*

At

26 At pro præfata remiſſione neceſſarium eſt
quod canonem recipiens, ſeu petens ſciat
caducitatem eſſe incurſam, alias ea non po-
teſt cenſeri remiſſa, quia ignorans non re-
mittit, *l. mater decedens ff. de inoffic. te-
ſtam. Caſtren. in l. ſi quis. 6. §. irritum
numer. 4. ff. de iniuſ. rupt. & irrit. Alex.
conſ. 146. numer. 8. lib. 5. Corbul. de cauſ.
priuat. ob non ſol. can. lim. 26. num. 4. Surd.
dec. 181. n. 7.*
27 Hinc ſi facta ſit per emphyteutam aliena-
tio, & ita incurſa caducitas, licet requiratur
dominus, quod conſentiat alienationi, &
ipſe annuat, non propterea cenſetur cadu-
citas remiſſa, dum de alienatione antece-
denter facta non fuerit ipſe dominus certio-
ratus *Alex. conſ. 146. nu. 8. lib. 5. Honded. conſ.
55. num. 46. lib. 1. Corbul. de cauſ. priuat. ob non
ſol. can. limit. 26. num. 4.*
28 Ignorantia autem incurſæ caducitatis re-
gulariter præſumitur, niſi conuincatur, ſcien-
tia *Surd. deciſ. 181. nu. 8. Adden. ad Burat. dec.
617. num. 8. verſ. limitatur prædicta*, ſed ſatis
29 conuincitur ſcientia per coniecturas, & ſuf-
ficit lapſus temporis, ſi permiſit per multum
ſpatiū emphyteutam poſſidere, canones ab
eo recipiendo *Dec. conſ. 185. num. 12 verſ. nec
obſtat Rim. Iun. conſ. 22. n. 25. Adden ad Burat.*
30 *vbi ſupra*, caducitatis autem ob canonē non
ſolutum non poterit dominus cui facienda
erat ſolutio, allegare ignorantiam, niſi forte
31 ſolitus eſſet exigere per alium, quia tunc
poſſet ignorare, an exegerit, vt in propoſi-
to tradit *Surd. dec. 181. num. 8. ver. & licet, &*
32 *num. 17.* vbi notabiliter etiam dicit, quod
licet ſcientia officialis ad id deputati nocere
ſoleat domino, tamen hoc procedit, quo ad
33 officiales Principum, non autem quoad pro-
curatores priuatorum.
Neceſſarium quoque eſt pro inducenda
remiſſione prædicta, quod exactio, ſiue peti-
tio facta ſit ab ipſomet domino, non autem
34 à miniſtro, ſeu generali Procuratore, quia
iſte ſicut non poteſt abſq; mandato ſpeciali
tranſigere, & caducitatem expreſſe remitte-
re, ita nec tacite canonem recipiendo *Bero.
conſ. 116. num. 10. lib. 1. Menoc. conſ. 460. num.
14. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim.
21. num. 16. Adden. ad Burat. dec. 617. num. 8.
verſ. ſecundo limitatur. Rot. dec. 53. num. 7. par.
13. rec. Surd. dec. 181. nu. 10 & ſeq.*
35 Vnde idem eſt in Prælato Eccleſiæ, ſeu
Abbate Monaſterij, quia non poteſt præiu-
dicium hoc inferre Eccleſiæ, ſeu Monaſterio,
vt per *text. in cap. veniens. de tranſact.* aliaſ-
que auctoritates dixit *Rot. coram Bichio dec.
483. num. 49.*
36 Verum hoc bene procedit in Abbate,
ſeu Prælato Eccleſiæ Collegiatæ, quia iſte
non poteſt caducitatem ſolus abſque Capi-
tulo remittere, at ſecus eſt in Prælato Ec-
cleſiæ non Collegiatæ, vt diſtinguendo fir-
mat *Surd. conſ. 335. num. 47.* vbi de communi
*Decian. conſ. 4. num. 19. lib. 4. Corbul. dict. tit. de
cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim. 21. num. 5. Ho-
dier. ad Surd. dec. 181. num. 2.* vbi quia in Ec-
cleſia nō Collegiata ſolus Prælatus conceſ-
ſionem facit, ſecus in Collegiata *Gabr. conſ.*
37 *88. num. 15 lib. 1.* vnde, & generaliter ſi Præ-
latus habeat facultatem de nouo inueſtien-
di, poteſt & caducitatem remittere, *Rot. cor.
Creſcen. dec. 2. de locat. & cō l. Hodier. ibid. n. 3.*
Sic & alius legitimus adminiſtrator po-
38 terit prædictam remiſſionem facere, prout
de Patre legitimo adminiſtratore bonorum
filij tradunt *Soccin. Sen. conſ. 66. num. 20. lib.
3. Corbul. d. lim. 21. num. 17. Hodier. ad Surd.
deciſ. 181. num. 5. Adden. ad Burat. deciſ.
617. num. 8. ad fin.* ſed in tutore, quod non
39 poſſit tradunt *Dec. conſ. 36. num. 42. Coſta
de rata quæſt. 135. num. 30.* vbi comprobat,
quia nec poteſt remittere exceptionem pe-
remptoriam, aut tranſigere, & dimittere
bona penes aduerſarium pupilli ex ibi al-
legatis *Hodier. ad Surd. deciſ. 181. num. 4.* vbi
idem dicit in adminiſtratore Ciuitatis, &
quamuis hoc non eſſe verum in tutore dicat
Caſtill. deciſ. 74. num. 37. & reddat ratio-
nem, quia non agitur de iure quæſito, ſed
quærendo, tamen à prima non videtur re-
cedendum, maxime, quia nullus ex alle-
gatis per eum, loquitur in ſpecie de tutore
ſed omnes loquuntur de Prælato. Et quod
non poſſit tutor iura pupilli remittere *Surd.
conſ. 6. nu. 70. & ſeq. Gutier. de tutel. par. 2.*
40 *cap. 6. numer. 5.* & quod neque quærenda,
ſaltem ſolus abſque pupillo, repudiare va-
leat *Mandel. conſ. 203. num. 12. & 35.* ve-
rum quatenus placeat opinio, quod tutor
poſſit in hoc propoſito nocere pupillo ca-
nonem recipiendo, prout eum poſſe ſentit
etiam *Cald. in l. ſi curatorem ver. vel aduer-
ſus num. 82. verſ. ſed contrarium C. de reſtit.*
41 *in integr.* non poſſet denegari pupillo reſti-
tutio in integrum aduerſus caducitatem
non acceptatam, vt ſubdit ipſe *Cald. ibidem*
vbi & idem dicit de Eccleſia.
42 Suſtinetur tamen dicta remiſſio, per Pro-
curatorem quamuis non habentem manda-
tum ſpeciale, facta, ſi dominus eius factum
vel tacite ratum habuerit *Add. ad Burat. dec.
617. num. 8. verſ. ſecundo limitatur* vti ſi
pecunias per eum exactas receperit *Ruin.
conſ. 151. numer. 12. & ſeq. lib. 1. Menoc. conſ.
460. num. 14. Honded. conſ. 55. numer. 8. lib. 1.
Corbul. dict. lim. 21. num. 16. in fin. Hodier. ad*
Surd.

Surd.dec. 181. *num.*6. & idem eſt in Prælato
ſi enim capitulum recipit pecunias exactas,
vel alias,deſcribuntur in libris,& vertuntur
in vtilitatẽ Eccleſiæ, non poterit per ipſam
poſtea impugnari remiſſio caducitatis,vt fir-
mat *Gratian. diſc.* 633. *num.* 41. & quod ſi
capitulũ diſtribuat penſiones exactas à Ca-
merario dicatur ratificare exactionem ad
hunc effectum *Rot. deciſ.* 896. *ad fin. par.* 4.
diu. & penes *Fachin, conſ.* 50. *n.*28. *lib.*1.

44 Sed requiritur, vt interet iſta tacita ratifi-
catio remiſſionis,quod dominus ſciuerit ca-
ducitatem *Hodier.ad Surd.dec.*181.*num.*7.&
quod ſciuerit exactionem, vnde ſi receperit
pecunias, in confuſo cũ alijs ita vt potuerit
ignorare, quod deuenirent ab emphyteuta
ſeu conductore, non poterit conuinci tacita
ratificatio *Surd. d.dec.*181.*n.*8.*ver.& per hoc.*

45 Vlterius licet exactor, ſeu adminiſtrator
non habeat facultatem remittendi caduci-
tatem, tamen ab ea per indirectum liberat,
quia præbet emphyteutæ excuſationem ab
ea, vt tradunt *Surd conſ.*307.*num.*4.*verſ. &
vbi etiam, & nu.*5. *& Gratian.dict.diſc.*633.
*n.*43. Sed hæc opinio ita generaliter ſumpta
eſt ſuſpecta, ex eo quod deſtruit, & inanem
reddit in totum concluſionem,quod procu-
rator ſine ſpeciali mandato non poteſt re-
mittere caducitatem, vnde videtur cum ea
concilianda, vt non præiudicet domino li-
berando conductorem, ſeu emphyteutam à
46 caducitate incurſa, ſed præbeat excuſatio-
nem,& liberet ab incurrenda *Burſatt. à Sur-
do allegatus conſ.*143.*n* 65.

47 Poteſt tamen dominus recipiendo cano-
nes ſibi præſeruare caducitatem incurſam,
& valebit præſeruatio *Clar. in* §. *emphyteuſis
quæſt.*10. *in princ.* & communem dicunt *Iaſ.
in l.*2. *num.*124.*C.de iur.emphyt.& Surd.dec.*
317.*num.*25. vbi alios cumulat; Sed contra-
48 rium tradunt alij dicentes, quod cum ex
receptione canonum conuincatur animus,&
voluntas quod contractus duret, nõ autẽ ſit
reſolutus,præſeruatio prædicta eſt incompa-
tibilis,& vel quædã proteſtatio contraria fa-
cto, quæ nihil operatur *Surd.conſ.*86.*numer.*
14.*cum alijs adduct.per Mareſcot.variar.cap.*
137.*num.*7. *& ſeq.lib.*2.*Adden. ad Burat.dec.*
617.*num.*8.*verſ.ſecundo ampliatur.Rot.deciſ.*
535. *num.* 3.*poſt Genc. de cenſ.* Conciliantur
49 autem iſtæ contrariæ opiniones, vt prima
procedat quando recipiuntur ſolummodo
canones præteriti, ſecunda vero,quando re-
cipiuntur etiam futuri, hoc enim ſecundo
caſu tantum adeſt omnimoda, & in conci-
liabilis incompatibilitas,cum præſeruatione
caducitatis, non enim poteſt dominus velle
emphyteuſim eſſe finitam, & continuare,
itaut canones etiam futuri debeantur, at ſe-
cus eſt quo ad præteritos, quia poteſt eos
velle vna cum caducitate *Clar. d.qu.*10.*n.*1.
*verſ.hoc tamen intellige.Mareſcot.d. cap.*138.
numer. 8. *lib.*2. *Adden. ad Burat. deciſ.* 617.
*numer.*8. *Rot.cor. Mantic. dec.* 200.*num.*2.*&
per tot.& in Rec.dec.*218.*num.*3. *& ſeqq.par.*
5. *& in dict.Romana Vineæ* 24. *Martij* 1651. §.
*quia non repugnat,coram Eminentiſſimo Card.
Cerro.* vbi & quod hoc eſt indubitatum,
quando adhuc emphyteuta, vltra receptos
50 canones remanet debitor pro integro bien-
nio, loquendo in emphyteuſi Eccleſiaſtica,
& hoc tantum caſu iuuare præſeruationem
ſenſit poſt alios *Fulgin.de iur. emphyt. tit. de
var. caduc. quæſt.* 14. *numer.* 9. Quod au-
51 tem dictum eſt de futuris non intelligitur
tantum de futuris attento tempore rece-
ptionis, ſeu petitionis, ſed poſt caducitatem
incurſam,vt loquuntur *Adden.ad Burat. dict.
deciſ.*617.*numer.*8. *in* 2. *ampliatione, & Rot.
cor. eodem deciſ.* 624. *num.* 10. quod tamen
52 videtur intelligendum quatenus caducitas
fuiſſet ſtatim elapſo tempore acceptata, &
deinde recepti canones non ſolum temporis
antecedentis, ſed ſubſequentis, ſecus ſi non
ſolum decurſum erat tempus neceſſarium
pro caducitate incurrenda, ſed maius, &
dominus abſque vlla præcedenti accepta-
tione recipiat canones vſque ad tempus re-
ceptionis decurſos, proteſtando velle etiam
caducitatem, facilius ſi non acceptauit ca-
ducitatem ſtatim, ac incurſa fuit, ſed poſt
aliquos alios annos, & deinde receperit ca-
nones vſque ad diem acceptationis caduci-
tatis tantum cũ dicta proteſtatione, quia, &
in his caſibus ceſſat incompatibilitas, vt ſu-
53 pra dictum eſt. Cæterum etiam in caſibus
in quibus præſeruatio caducitatis eſſet inua-
lida debebit emphyteuta ei contradicere,
quia alias cenſetur conſentire,& proteſtatio
propter eius conſenſum ſuſtinetur *Iaſ. in l.*
2. *num.*127. *C.de iure emphyt.Curt. Sen. conſ.*
81. *num.*2. *Fulgin. de iur.emphyt. tit. de var.*
54 *caducit. quæſt.*14. *num.*10. ſed contradicere
cenſetur ſi proteſtetur ſe non cecidiſſe a iure
ſuo *Ruin.conſ.*151.*nu.*12. *verſ. nec obſtat lib.*
1.*Mantic.de tacit.lib.*22.*tit.*33.*num.*8.*Adden.
ad Burat.d.dec.*617.*n.*8. *in* 2. *ampliat. ad fin.*

55 Non omittendũ vltimo loco animaduer-
tere, quod quatenus dominus fecerit actum
remiſſionis caducitatis importantem, con-
ductore abſente, & nemine pro eo acceptã-
te, talis remiſſio conductori, non prodeſſet
tanquam nulla, vel ſaltem poſſet ante eius
acceptationem reuocari *Alex. conſ.*131.*n.*7.
*& 8.lib.*4. *& late Grat. diſc.*515.*n.*61. *& ſeq.
vſq.ad fin.*

Con-

Conductor an, & quando poſſit recedere à contractu ante finitum tempus in eo conuentum.

SVMMARIVM.

1 *Correlatiuorum eadem debet eſſe diſpoſitio.*
2 *Locatori quando reperitur permiſſum recedere à contractu, debet etiam cenſeri permiſſum conductori.*
3 *Contrarium tenent alij.*
4 *Correlatiuorum regula ceſſat quando non eſt eadem ratio in vtroque.*
5 *Decl. vt conductor poſſit recedere à contractu quando impeditur vti re impedimento prouemente à re ipſa, ſecus autem in procedente ex perſona propria, & num. 6.*
7 *Conductor impeditus vti re ex parte ſua non poteſt dici impeditus totaliter quia poteſt vti ſublocando.*
8 *Bello vel peſte impediente vſum rei locatæ poteſt conductor à contractu recedere.*
9 *Lim. ſi domus locata fuerit infecta culpa conductoris.*
10 *Mali ſpiritus in domo locata exiſtentes præbent conductori cauſam recedendi à contractu.*
11 *Iudex non debet eſſe facilis ad credendum malos ſpiritus.*
12 *Malorum ſpirituum exiſtentia probatur per vnicum teſtem.*
13 *Timor ſolus damni, & periculi præbet iuſtam cauſam conductori recedendi à conductione.*
14 *Impedimentum non ſolum totalis vſus ſed etiam incommodatio habitationis præbet iuſtam cauſam conductori recedendi.*
15 *Lim. ſi incommodatio ſit modica.*
16 *Lim. 2. ſi conductor in caſu incommodationis taceat, & non recedat.*
17 *Sufficit tamen proteſtatio abſque receſſu.*
18 *Maxime autem eſt neceſſaria proteſtatio ſi impedimentum proueniet à tertio, non à locatore.*
19 *Conductor ſi vxorem duxerit, & non ſufficiat ei amplius domus conducta, non propterea poterit recedere à conductione.*
20 *Conductor reuocatus à ſuperiore, & propterea non indigens domo conducta, adhuc locationi ſtare tenetur.*
21 *Conductor promotus ad dignitatem, & ideo non potens habitare domum conductam, adhuc recedere non poteſt à locatione.*
22 *Conductor an poſſit recedere à locatione in certis caſibus attenditur conſuetudo.*
23 *Conſuetudo prædicta probanda eſt ab allegante.*
24 *Recedere à locatione in certis caſibus eſt facultatiuum.*
25 *Conſuetudo non recedendi, vt probetur neceſſe eſt probare quod fuerit allegata facultas, & quod allegantes propter contradictionem acquieuerint.*
26 *A contractibus nominatis non receditur ob non adimplementum.*
27 *Decl. hoc non procedere in locatione.*
28 *Decl. 2. non procedere ſi id quod non fuit adimpletum eſt cauſa finalis contractus.*
29 *Decl. 3. quod dictum eſt non procedere in locatione tutius eſſe ſi concurrat quod non poſſit vti re culpa locatoris. & quod res ſit integra.*
30 *Conductor recedere poteſt à conductione ne dum ſi locator rem non tradat, ſed etiam ſi poſtquam tradidit vti non patiatur, ſeu impediat.*
31 *Amplia etiamſi deneget ſeu impediat tantum in parte.*
32 *Amplia 2. ne dum ſi impediatur ab ipſo locatore ſed etiam ſi ab alio quem ipſe poſſet impedire.*
33 *Amplia tertio vt locator non poſſit purgare moram niſi ſtatim & re integra.*
34 *Nec poteſt velle dare rem per tantundem temporis.*

CAPVT LX.

QVoniam in præcedentibus capitulis dictum eſt de fine locationis fauore locatoris ſtatuta, at vt plurimum omiſſum eſt dicere, an procedat etiam fauore conductoris, ideo hic breuiter de hoc aliquid ſeparatim dicemus. Et generaliter loquendo pro affirmatiua facit, quod locator, & conductor ſunt correlatiui, & quia corre-
1 latiuorum eadem debet eſſe diſpoſitio *l. 1. & ibi Bart. C. de Cupreſ. lib. 11. Bald. in l. 3. in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſequitur, vt quan-
2 documque ſtatutum reperimus licere locatori à contractu recedere, debeat idem conductori cenſeri permiſſum, prout in ſpecie cenſuerunt *Bero. conſ. 140. num. 17. lib. 1. Cephal. conſ. 255. num. 24. & 25. Becc. conſ. 45. num. 22. & ſeq. Gabr. conſ. 75. num. 1. ad fin. verſ. ſecundo ſicut lib. 1. Boer. deciſ. 249. nu. 8. & 9. late Gratian. in addit. ad diſc. 534. quæ habetur in fine tomi 3. & diſc. 540. nu. 14.* vbi dicit hanc veriorem, & communem.

3 Verum in contrarium facit, quod res locata remanet in dominio locantis, qui propterea habet in ea pinguius ius quam conductor, præcipue ad modicum tempus, vn-
4 de non eſt eadem ratio in vtroque, & quando non eſt eadem ratio, ceſſat regula correlatiuorum *Lancell. Gall. ad conſuet. Alex. gloſ. vxori quæſt. 4. num. 44. & ſeq.* vnde credendum, quod iura non ſine miſterio, quando diſpoſuerunt de facultate recedendi à contractu locationis, locuta fuerint de locatore tantum, illam ei tribuendo in *l. ædem C. locat. c. propter ſterilitatem eodem tit.* & ita tenuit *Cyn. in d. l. ædem* dicens res mea meo ſubiacet periculo, & ideo bonum mihi faciat primo *Barbat. in c. propter ſterilitatem num. 4. & 21. de locat. & conduct. Ripa de peſte par. 2. num. 20. verſ. non obſtant contraria, & 21. Couar. practic. quæſt. cap. 3. num. 3. verſ. imo excepto*, vbi quod maius habet priuilegium dominus quam conductor *Pantzſchman. de locat. quæſt. 13. num. 16.*

Vnde, cum pro vtraque vigeat ratio, & adſint auctoritates, aliqui hinc inde referunt Doctores, & quid ipſi ſentiant non aperiunt, vt ſignanter *Carocc. in tit. de recuſat. quæſt. 4. Auguſt. Barboſ. in c. propter ſterilitatem num. 23. de locat. Rot. coram Buratt. deciſ. 295. num. 1. & ſeq.*

Recur-

5 Recurrendum itaque ad diſtinctionem caſuum, vt ſi agatur de impedimento ſuperueniente in vſu rei, quod procedat à re ipſa, tunc liceat conductori à contractu recedere, ſi vero procedat à perſona ipſius conductoris, tunc id ei non permittatur, vt alijs antiquioribus adductis, docuit *Bald. in l. ſi in lege 27. §. ſi domus ff. locat. vbi in fin.* dicit hanc eſſe veritatem *Alciat. conſ.* 116. *num.* 5. *lib.* 8. vbi quod vbicumque præter rei conſuetudinem, aliquid accidit rei locatę, propter quod conductor damnum patiatur, licet ei recedere à contractu *Pantzſchman. de locat. quæſt.* 13. *num.* 17. *Burat. deciſ.* 295. *num.* 6.

Et probatur hæc diſtinctio apertis iuribus, nam quoad primum membrum, quod
6 propter caſum euenientem in re impedientem eius vſum liceat conductori à contractu recedere, eſt textus in caſu quo conductor fuerit impeditus vti propter imminentem ruinam domus vt nec etiam ea refecta cogatur ad illam redire in *l. cum in plures* 62. *in princ. ff. locat.* de quo dictum eſt in *cap.* 56. vbi tradita ſunt aliqua ad declarationem. Quo ad ſecundum membrum de impedimento accidente in perſona conductoris, quod non ſufficiat, patet in morte ipſius conductoris, nihil enim magis impedit eum re conducta vti, & tamen per eam non diſſoluitur locatio, ſed durat cum hæredibus *l. ſed addes §. ſi quis mulierem ff. locat. §. fin. inſtit. eodem & bene obſeruat Pantzſchman. d. q.* 13. *n.* 24.

Et viget etiam diuerſa ratio inter vtrum-
7 que caſum, nam, quando impedimentum eſt in re, & à parte rei, impedit totaliter vſum illius, quod ſecus eſt vbi prouenit ex parte inquilini, quia tunc non impedit totaliter vſum, ſi enim non poteſt inquilinus vti habitando, poterit vti ſublocando, & ſic bene poteſt ei permitti receſſus à contractu in primo caſu, & non in ſecundo, vt late conſiderauit *Rot. coram Burat. d. deciſ.* 295 *num.* 3. *verſ. & iſta & ſeqq. vſque ad num.* 7.

Tranſeundo autem cum hac diſtinctione
8 facilis erit reſolutio plurium quæſtionum in caſibus particularibus contingentium, vti ſi eueniat impedimentum in vſu rei à bello in loco contingente, vel à peſte, nam licet aliqui teneant, quod his caſibus impedimento ceſſante, teneatur conductor ad domum redire, & contractum continuare, vt ſignanter *Ripa de peſte tit. de priuil. contract. num.* 20. *Couar. practic. quæſt. cap.* 30. *num.* 3. *in princ. verſ. nam quod ratione*, tamen conſiderando hoc impedimentum vti accidens in re, contrarium erit tenendum prout eſſe verius dicit *Cuman. in l. ſi in lege §. ſi domus ff. de locat.* prout refert *Caroc. d. tit. de recuſat. quæſt.* 4. *num.* 3. & ex ibi adductis patet etiam hanc eſſe magis communem prout teſtatur *Pantzſchman. de locat. quæſt.* 13. *num.* 23. *Cabed. deciſ.* 93. *num.* 3. *& ſeq. par.* 1. dixi autem proce-
9 dere conſiderando impedimentum iſtud vti accidens in re, nam ſi e contra locus vbi ſita eſt domus eſſet ſanus, & conductoris culpa ex quo, vel ipſe, vel familia ſua verſata ſit in loco infecto, domus quoque infecta fuerit, æquum non eſſet locatorem inde damnum pati, vt tradit idem *Pantzſchman. ibi ſub num.* 26.

10 Et idem erit in ſimilibus impedimentis, exemplum ſit ſi in domo adſint mali ſpiritus, iſti enim dicuntur incutere iuſtum timorem, & præſtare impedimentum habitationi, ſufficiens vt recedere poſſit conductor à conductione, vt tradunt *Cagnol. in l. diem functo num.* 107. *& ſeq. ff. de offic. aſſeſſor. Rol. Cauagn. conſ.* 83. *num.* 13. *lib.* 2. *Larata conſ.* 57. *per tot. Carpan. ad ſtatut. Mediol. cap.* 83. *nu.* 13. *lib.* 2. *Couar. variar. lib.* 4. *cap.* 6. *Burat. deciſ.* 295. *num.* 3. *prope fin.* Verum non debet Iu-
11 dex facile tales ſpiritus adeſſe credere, vt monet *Papon. lib.* 10. *tit.* 3. *arreſt.* 10. *ante fin.*
12 vbi, & quod Iudex laicus non eſt competens in cauſis harum nocturnarum illuſionũ, ſed quod probentur vnico teſte tradit *Larat. d. conſ.* 57. *num.* 2.

13 Quod & ampliatur procedere ne dum ſi adſit actuale damnum, & periculum, ſed etiam ſi adſit tantum timor, prout ſæpe euenit de dictis ſpiritibus, dummodo ſit ex iuſta cauſa, vt late probant *Natt. conſ.* 610. *n.* 1. *& ſeqq. Roland. Cauagn. conſ.* 83. *nu.* 1. *& ſeqq. per tot. lib.* 2. *& eſt text. in l. habitatores* 30. *§. iterum ff. locat.* in quo tamen ſolum habetur liberari conductorem à ſolutione penſionũ.

14 Item ampliatur, vt non ſolum procedat ſi impediatur vſus rei totaliter, ſed etiam ſi incommodetur, vt ſi obſcurentur lumina cœnaculi propter nouum ædificium vicini text. eſt expreſſus in *l. ſi merces* 28. *§. ſi vicino ff. locat.* vbi quod nulla dubitatio, quod poteſt hac de cauſa recedi à contractu.

15 Quod tamen moderari debet, vt procedat vbi incommodatio non ſit modica, propter modicam enim incommoditatem non permittitur conductori recedere *l. habitatores* 30. *ff. locat. gloſ. in d. §. ſi vicino in ver obſcurentur, & Caſtren. in princ.* niſi adſit dolus, vel culpa locatoris, quia tunc licet recedere etiam ſi incommodatio ſit minima *Menoc. conſ.* 120. *numer.* 15. *verſ. dum deinde Bellon. Iun. conſil.* 62. *num.* 19. & quod voluntariæ reaptationi modicæ incõmodanti poſſit etiam locator reſiſtere, vel petere intereſſe dicit *gloſ. in d. l. habitatores* 30. *ver. de-*

moliri, & ſequitur ibi *Caſtren. num.* 1.
16 Non debet tamen conductor in caſu di-
ctæ incommodationis tacere, & acquieſce-
re, quia ſibi præiudicat, & amittit faculta-
tem recedendi *Caſtren. in d. l. ſi merces* §. *ſi*
vicino num. 2. ſit ergo cautus, vt ſtatim re-
17 cedat, vel proteſtetur, vt monet *Bero. con-*
ſil. 140. *num.* 14. *lib.* 1. Nec dicas quod ſi non
recedat, ſed de facto inſiſtat, proteſtatio,
tanquam contraria facto, non releuet, quia
reſpondetur, quod poteſt inſiſtere alio ani-
mo quam continuandi, nempe conſequen-
di damna ſibi debita, vt late tradit alijs ad-
ductis *Manen. deciſ.* 38. *num.* 28. *& ſeq.* & ſi-
gnanter *num.* 35. quando autem debeantur
damna, vel non dictum eſt in *cap.* 28. Præ-
terea duobus alijs modis reſpondit præfato
obiecto *Alex. conſ.* 31. *num.* 3. *lib.* 7. vno quod
releuabat continuatio quamuis contraria
proteſtationi, quia locatores ipſi proteſta-
tioni acquieuerant, & alio quod conductor
non continuauerat retinere omnes res loca-
18 tas, ſed vnam tantum. Certius autem re-
quiritur, & neceſſaria eſt reclamatio, & pro-
teſtatio ſi impedimentum proueniat à tertio,
nam ſecus eſſe ſi proueniat ex facto locato-
ris late poſt *Decian* defendit *Menoc. conſ.* 120
num. 13. *& ſeq.*
E contra quia, vt dictum eſt, ſi impedi-
19 mentum proueniat à perſona conductoris,
non licet recedere, inde ſequitur, vt ſi Vxo-
rem duxerit, & propterea maiore indigeat
domo, & non poſſit vti illa quam iam con-
duxerat, non propterea poterit, ſicut licet
locatori vxorem ducenti, à contractu loca-
tionis recedere, vt dictum eſt alibi, & ipſe
conductor recedere, & domum dimittere,
quia non eſt par ratio *Pantzſchman. de locat.*
& conduct. quæſt. 13. *nu.* 16. *verſ. nam & ſi ma-*
xime, & in hoc bene loquitur *Couar. practic.*
quæſt. d. cap. 30. *num.* 3. *verſ. imo excepta*.
Sic ſi quis extra Patriam exiſtens domum
20 conduxerit, & poſtea reuocatus fuerit à Su-
periore, & propterea amplius illa non indi-
geat, licet recedere cum poſſe à contractu
late probare conatus fuerit *Socc. Iun. conſ.*
120. *lib.* 3. *& Sim. de Pret. conſ.* 23. *num.* 27.
tamen eadem ratione ſupradicta, contrariũ
erit tenendum prout tenet *Pantzſchman. de*
locat. & cond. quæſt. 13. *num.* 19. *& ſeqq.* vbi
omnibus per *Soccin. Iun.* adductis reſpondet.
Sic etiam vbi, qui domum conduxerat,
promotus fuit ad dignitatem propter quam
non poterat in domo illa habitare, quia
dignitas habebat domum ſuæ reſidentiæ, li-
cet pro conductore, quod valeret à condu-
ctione recedere, non obſtante etiam obliga-
tione Camerali, latiſſime ſcripſerit *Gratian.*
diſc. 534. *à num.* 48. *ad* 57. *& in Appendice*
ad eamdem diſc. quæ habetur in fine tertij tomi,
21 *& diſc.* 740. tamen contrarium in ea cauſa
fuit deciſum *per Rot. coram Burat. deciſ.* 295.
vbi licet Rota relinquat dubiam quęſtionẽ
an diſpoſita *in l. ædem C. locat. & cap. propter*
ſterilitatem eodem tit. fauore locatoris, vt
poſſit recedere à contractu per ſuperuenien-
tem neceſſitatem, procedant etiam fauore
inquilini, vt ſupra fuit notatum, tamen di-
cit, quod quatenus etiam vera eſſet opinio
affirmatiua, adhuc ea non procederet in di-
cto caſu, quia deficit neceſſitas præciſa per
quam impediatur totaliter vſus domus, ex
quo impedimentum non eſt ex parte rei, ſed
ex parte inquilini, qui licet non poſſit vti
habitando, poteſt vti ſublocando, & ita
comprobat noſtram diſtinctionem. Bene ta-
men verum eſt, quod reputata fuit tutior
illa reſolutio, quia ibi locator agebat
ad penſiones via executiua vigore obli-
gationis Cameralis, & dubium erat an
exceptio, quod locatio ex dicto capite
eſſet finita, releuans reputari deberet,
vel ne, vt patet ex principo deciſionis & DD.
exiſtimarunt non eſſe, & merito, quia di-
cta exceptio eſt ſaltem dubia. Et vlterius
concurrebat conſuetudo Vrbis continuandi
in ſimili caſu conductiones, nec non quod
locator in contractu, expreſſe renunciaue-
rat facultati expellendi conductorem pro
neceſſitate proprij vſus, ex quo argumentũ
ductum à lege correlatiuorum, quod ſolet
fieri fauore conductoris, in caſu illo retor-
quebatur; ex quibus præcipue circumſtan-
tijs putat ſubſiſtere deciſionem *Ferentill. ibi*
in ſua annotatione non obſtantibus addu-
ctis late contra eam *per Gratian. in dict. diſc.*
740. licet quodammodo dubitare videatur
dum concludit, quod expediens erit in praxi
apponere in ſimilibus contractibus expreſ-
ſam renunciationem dictæ exceptionis.
Non omittendũ autem annotare id quod
22 firmatur in dicta *deciſ. ſub num.* 7. videlicet,
attendi in hoc propoſito conſuetudinem re-
gionis, quia cenſetur partes cum ea ſe con-
firmare voluiſſe, ita vt, ſi iuxta illam per-
mittitur in aliquo caſu conductori receſſus
à contractu, cenſetur partes ita voluiſſe ſer-
uari, quod, & fuit dictum in vna *Romana*
affictus 30. *Martij* 1618. *cor. Andrea in* §.
fin. de qua memini etiam ſupra *in cap.* 46.
& cum non reperiatur impræſſa, *& in d.* §. *fin.*
paucis plura notabilia contineat, placet hic
eius verba præciſa ſubiectere, quæ ſunt iſta.
„ Quæ ſententia tanto magis placuit Do-
„ minis, quia iuxta conſuetudinem Vrbis, de
„ qua in fide Peritorum ſum. Curtij *nu.* 3. nun-
quam

„ quam ſit remiſſio cōductori ob ſterilitatem,
„ ex pluuijs, ventis, & diuerſo anni tempore,
„ & ex quacumque alia cauſa prouenientem,
„ niſi ob grandinem, quo caſu poteſt condu-
„ ctor ante recollectam Caſale renunciare,
„ quæ conſuetudo in hac materia eſt atten-
„ denda *l. licet vbi gloſ. & Doc. & ſignanter*
„ *Alberic. num. 2. C. de locat. Conſtan. Harme-*
„ *lib 3. tit. 8. rubr. de ſteril. in princ. Bero. d.*
„ *conſ. 142. nu. 6. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.*
„ *27. num. 15.*

Non omittam etiam quod S. Me. Clem. VII. ad augendam culturam agri Romani in ſua Bulla 5. quædam diſpoſuit, & inter cætera *in* §. 7. quod liceret habentibus locationes Caſalium etiam ad longum tempus ab Eccleſiis, & Monaſterijs Vrbis, vel Hoſpitalibus renunciare huiuſmodi locationibus eas caſſans, & annullans.

23 Cæterum clarum eſt ſimilem conſuetudinem, vti à iuris diſpoſitione diſcordantem, probandam eſſe ab allegante, vt in ſpecie firmat *Gratian. diſc. 740. num. 22.* & licet Rota in prædicta Romana affictus ſenſerit eā probari per fidem Peritorum, vt patet ex eius verbis ſupra relatis, tamen de hac opinione valde dubitarem loquendo præſertim de ſimplici fide, quæ iuxta vulgatum dictum fidem non facit, & maxime in propoſito, at-
24 tento quod recedere, vel nō à contractu extra caſus à iure diſpoſitos eſt facultatiuū, & ideo neceſſe eſt ad conuincendā cōſuetudinem recedendi, in caſu quo de iure receſſus
25 non permittitur, probare, quod in ſimilibus caſibus fuerit allegata hęc facultas, ſeu reſolutio contractus, & poſtea, propter contradictionem allegantibus factam, ipſi acquieuerint *Cyn. in l. 2. num. 9. verſ. aut quæritur C. quæ ſit longa conſuet. Alex. conſ. 45. num. 2. lib. 1.* cum alijs adductis in his terminis *per Gratian. diſc. 740. num. 23.*

Dictum autem eſt de impedimento ſuperueniente ex parte rei, & de ſuperueniente ex parte conductoris, nunc remanet videndum de ſuperueniente ex parte locatoris, non ſi rem ipſam inutilem, vel incomodam reddiderit, quia tunc procedunt ea, quæ dicta ſunt de impedimento à parte rei procedente, & quidem fortius, vt tactum eſt ſupra, ſed ſi ipſe rem non tradat, vel aliter ea quamuis alias apta, & commoda conductorem vti non patiatur, prout debet, & ſic ex parte ſua non adimpleat, an conductor recedere poſſit à contractu, & quia locatio, & conductio eſt de contractibus nominatis, regula generalis eſt pro negatiua, quod ſci-
26 licet in contractibus nominatis, non liceat ob non ad implementum ab eis recedere, ſed agendum ſit vt impleatur, ſed ad intereſſe *l. ſicut C. de action. & obligat. Rauden. conſ. 43. num. 14. Gabr. conſ. 49. num. 1. lib. 2. Mareſcot. variar. cap. 90. num. 30. lib. 1. Cocc. deciſ. 329. num. 3. & 4. in Rec. deciſ. 121. num. 1. part. 4. tom. 2.*

27 Verum regulam prædictam limitari, & non procedere in contractu iſto locationis, & conductionis, probatur, quia videmus, quod ſi conductor ipſe non adimplet ex parte ſua ſoluendo penſiones, locator, ex hoc capite recedere poteſt *l. æde* *m C. de locat.* ergo idem dicendum eſt è contra, ſi locator non adimpleat, vt ſenſit *Bart. in l. ſi quis in fin. C. de agric. lib. 10.* & tradunt latius *Gabriel. conſ. 75. num. 4. verſ. non obſtat lib. 1. Becc. conſ. 45. num. 11. & ſeq.* & ſignanter *nu. 20.* & firmauit *Rota in vna Romana penſionis domus cor. Pirouano, quæ habetur impreſſa per Marcheſan. de commiſ. part. 1. fol. 1085. ſub num. 7.*

Neque huic opinioni obſtare videtur dicta regula, quod in contractibus nominatis non recedatur per nō adimplementum partis aduerſæ, quia vltra, quod in locatione aliud cōſtitutum videmus fauore locatoris, vt ſupra, reſpondetur etiam, quod cum locatio, ſit conceſſio ad vſum, dum locator nō
28 tradit, ſeu impedit vſum, id quod non adimpletur, eſt cauſa finalis propter quam celebratus eſt contractus, & regula præfata non procedit quando id, quod non fuit ſeruatum, eſt cauſa finalis contractus, vt reſpondet *Becc. d. conſ. 45. num. 28. verſ. non obſtat.* quem ſequitur *Rota vbi ſup.* & tradunt etiam *Roland. conſ. 69. num. 38. & ſeq. lib. 4.* qui loquitur in his terminis locationis *Seraſ. Pacif. de Saluian. inſpect. 5. cap. vn. num. 161. & Rot. deciſ. 616. num. 12. & 13. part. 5. rec.*

Verum contrariam opinionem amplexa fuit *Rot. cor. Gregor. deciſ. 130. num. 1. & ſeqq.* vbi, & alias deciſiones allegat, & ideo reſpondendo *Gabrieli in d. conſ. 75. lib. 1.* dicit quod contra eum ſtant aliæ auctoritates, & Rotæ deciſiones, & vlterius dicit, quod *Gabr.* loquitur duobus concurrenti-
29 bus, quod ſcilicet conductor non poſſit vti, & frui re locata culpa locatoris, & quod res ſit integra, hoc eſt, ante executionem contractus, & proinde quatenus iſta concurrant tutior erit opinio, facilius enim receditur à contractu ante illius executionem, quam poſtea, vt dicit *Gabr. d. conſ. 75. n. 3. poſt med.* ſed non propterea dicendum, quod è contra ſi locator ſemel tradidit rē, quamuis poſtea nō patiatur conductorem vti nō applicentur prædicta de locatore non adimplente, quia

locator non ſolum tenetur tradere, ſed etiã
tenetur præſtate patientiam, imo, & cura-
re, quod conductor vti poſſit toto tempore
30 pro quo locauit, vt alibi diximus, & ideo
ſatis eſt, quod deficiat in iſta patientia præ-
ſtanda, vt non dicatut implere, & condu-
ctor poſſit recedete, vt reſpondet *Roland. conſ. 69. num. 41. lib. 4. & Becc. d. conſ. 45. num. 19.* ita vt etiam in caſu iſto ſuſtineri
poſſit opinio prædicta, dummodo non poſ-
ſit conductor vti re locata culpa locatoris,
qui ſunt termini in quibus loquimur, & in
quibus euitari poteſt *d. deciſio coram Gregor.*
dum ibi impedimentum contigerat caſu, vt
habetut *num. 3. prope fin.* & vlterius ibi im-
plementum non reſpiciebat cauſam finalem
contractus vt *num. 4.* quæ illa dicitur, ſine
qua conductor non contraxiſſet *Adden. ad Gregor. d. dec. 130. n. 7.*

31 Et ampliatur concluſio præfata primo,
vt recedere liceat conductori, ne dum ſi de-
negetur ei ſeu impediatur vſus in totum, ſed
etiam ſi in parte *Bero. conſ. 15. num. 14. lib. 3. Becc. conſ. 45. num. 10.* vbi etiam in mini-
mo *Bellon. Inn. conſ. 62. nu. 13.* imo, & ſi ex
pluribus rebus ſimul locatis impediatur tã-
tum in vna *Bellon. Inn. d. conſ. 62. num. 14. Surd. dec. 295. num. 17.*

32 Secundo ampliatur, vt non ſolum proce-
dat ſi impediatur conductor ab ipſo locato-
re, ſed etiam ſi impediatur ab alio in eius
odium, quia tunc idem eſt, quod ſi impe-
diatur ab ipſo, vt poſt *Bart. & alios in l. ſi merces §. culpa ff. locat.* tradit *Becc. d. conſ. 45. numer. 20. ad med.* vbi etiam ſi ſine eius
culpa.

33 Tertio ampliatur, vt poſt prædictum im-
pedimentum non poſſit moram purgare, &
velle rem tradere, ſeu patientiam præſtare
niſi faciat id ſtatim, & re integra *l. ſi in lege 27. §. colonus ff. locat.* ita, vt ſi res non ſit
integra, abſolute ceſſet in conductore neceſ-
ſitas recipiendi rem, ſi autem ſit integra, &
adhuc recipere non teneatur ſi aliquod tem-
pus tranſiuit, ſiue magnum, ſiue etiam mo-
dicum, vt docet *in d. §. colonus Paul. Caſtren. num. 1. poſt med. verſ. ſi autem dominus offe-rat, & ſequitur Bero. conſ. 140. num. 16. lib. 1.* & licet locatotem, impedientem condu-
ctori vſum tei pro aliquo certo tempore,
poſſe permittere vſum per tantundem, &
34 teneri conductorem recipere ſenſerit *Ro-man. conſ. 432. num. 4.* tamen contrarium, ſi
tempus non ſit paucorum dietum, & res in-
tegra probat *Gabr. conſ. 75. num. 3. lib. 1.*
vbi quod, etiamſi conductoris nihil interſit,
adhue non poteſt purgari mora multorum
dierum *Surd. conſ. 400. num. 30.* at ſi paucis
diebus prohibuit, deinde pœnitentiam egit
omniaque colono integra ſunt nihil ex obli-
gatione paucorum dierum mora minuet di-
cit præciſe text. *in l. ſi in lege 27. in §. colo-nus poſt med. verſ. quod ſi ff. locat.*

Si autem conductor fuerit vti impeditus,
ſeu à re expulſus, & nolit recedere à con-
tractu, quæ remedia ei competant dictum
eſt ſupra in *Cap. 28.*

De ſucceſſore, an, & quando teneatur ſtare locationi.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres locationi ſtare tenetur.*
2 *Locationis natura eſt, vt tranſeat ad hæredes.*
3 *Hæres conductoris ſi abſtineat ab hæreditate, dominus poteſt locatore alieri.*
4 *Amplia in pupillo ſi abſtineat tutor.*
5 *Decl. vt ſi tutor abſtinere non debuit, ipſe teneatur pupillo ad omnia damna.*
6 *Locatio etiam bonorum Eccleſiæ tranſit ad hæredes.*
7 *Societas per mortem vnius ex ſocijs expirat.*
8 *Amplia, vt neque per pactum fieri poſſit, vt ad hæredes tranſeat.*
9 *Locatio iuncta cum ſocietate ad hæredes non tranſit.*
10 *Contrarium, quod non tranſeat ſocietas, ſed bene locatio.*
11 *Et, tranſeunte ad hæredes locatione, ſocietas ceſſat, ſi electa fuerat induſtria perſona defuncti.*
12 *Decl. vt ſi complicati ſint contractus locationis, & ſocietatis, videndum ſit, quis eorum ſit principalis.*
13 *Societatem contrahere dicuntur duo, qui ſimul aliquã rem conducunt.*
14 *Sed hæc eſt ſocietas incidens, & impropria in qua non procedunt regulæ ſocietatis.*
15 *Societati acceſſoria locatio, finitur morte vnius ex ſocijs.*
16 *Societas officij continet in ſe locationem, quæ finitur morte vnius ex ſocijs.*
17 *Decl. procedere in ſocietate contracta poſt emptum ab vno officiũ, ſecus ſi vterque emat, & pro parte ſua dominium acquirat.*
18 *Officiorum Curiæ dominium acquiritur per reſeruationem Decreti.*
19 *Officij dominium acquiſitum per reſeruationem Decreti tranſit ad hæredes.*
20 *Officij fructus ſequuntur dominium.*
21 *Societatis officij fructus, debentur hæredi, quando ad eum tranſit dominium officij.*
22 *Societas conductionis vectigalium quamuis principalis tranſit ad hæredes.*
23 *Ampl. in qualibet ſocietate conductionis rerum publicarum.*
24 *Decl. procedere ſi adſit pactum, quod ad hæredes tranſire debeat.*
25 *Et pactum debet eſſe initum cum locatore, & alijs conductoribus.*
29 *Et requiritur expreſſa conuentio, quod tranſeat ad hæredes, nec ſufficit ſtipulatio pro eis.*
27 *Neque ſufficit pactũ de ratione ſocietatis à principio vſque ad finem conductionis.*
28 *Decl. 2. requiri, quod hæredes ſint tales, qui poſſint negocia ſocietatis exercere.*

29 *Et iſto qualitas requiritur copulatiue cum dicto pacto.*

30 *Et prædictis deficientibus non ſolum expirat ſocietas, ſed etiam locatio.*

31 *Vectigalium locatio, & ſocietas non ſolum tranſit ad primos, ſed etiam ad vlteriores hæredes.*

32 *Contrarium tenent aliqui.*

33 *Decl. tranſire ſi expediat Reipublicæ, alias ſecus.*

34 *Societatem vectigalium tranſire ad hæredes declara procedere quando eſt inita in ipſo actu conductionis, ſecus in ſociis poſtea aſſumptis.*

35 *Ampl. etiamſi conductio ſit pro ſe, & ſociis, quia intelligitur de præſentibus.*

36 *Secus ſi expreſſe dictum de aſſumendis, vel nominandis.*

37 *Vectigalium locatione per mortem vnius conductoris expirata, ſi alius impetret à Principe confirmationẽ narrata ſocietate, an cenſeatur confirmata quo ad hæredes, pẽdet à dignoſcendo, quid ſenſerit Princeps.*

38 *Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi.*

39 *Emptor non tenetur ſtare locationi factæ à venditore.*

40 *Succeſſor ſingularis poteſt expellere conductorem propria auctoritate.*

41 *Contr. quod neceſſe ſit adire Iudicem.*

42 *Conductor per conductionem nullum acquirit ius in re, ſed tantũ actionẽ perſonalem aduerſus locatorẽ.*

43 *Actio perſonalis, non poteſt exerceri contra ſingularem ſucceſſorem.*

44 *Succeſſor ſigularis non tenetur ſtare locationi ad breue tempus, ſecus in locatione ad longum tempus.*

45 *Lim. ſi in locatione ad longum tempus adſit pactum, non transferendi dominium.*

46 *Aduerte limitationem non tranſire ſine difficultate.*

47 *Lim. 2. ſi locatio ad longum tempus non ſit valida.*

48 *Succeſſorem ſingularem non teneri ſtare locationi, declara primo non procedere, ſi conuenerit cum anteceſſore de ei ſtando.*

49 *Non tamen ſufficit conductori pactum ab emptore de eo non expellendo, niſi reportet ceſſionem iurium à locatore.*

50 *Decl. 2. ſufficere tacitum conſenſum ſucceſſoris, quod conductor in conductione maneret.*

51 *Decl. 3. ſufficere ſucceſſorem antecedenter tacite conſenſiſſe anteceſſorem locare.*

52 *Decl. 4. ad hoc attendi an titulus ſucceſſionis ſit generalis, vel particularis, non autem ius in quo ſuccedit.*

53 *Decl. 5. teneri ſucceſſorem ſtare locationi, ſi anteceſſor qui locauit habebat liberam adminiſtrationem.*

54 *Intellige primo hanc declarationem procedere ſi qui locauit nedum habebat adminiſtrationem reſpectu rei, ſed etiam reſpectu perſonæ ſucceſſoris.*

55 *Intellige 2. procedere, ſi habens adminiſtrationem, locet adminiſtratorio nomine, & non proprio.*

56 *Intellige 3. procedere ſi locet bona fide, & non alios.*

57 *Decl. 6. non procedere, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, quando non ſuccedit in plenum ius illius qui locauit, ſuccedere tamen dicitur quis in plenum ius ſi ſuccedat in plenum vſumfructum, & num. 77.*

58 *Decl. 7. non procedere in ſucceſſore ſingulari in quem fit translatio rei ex neceſſitate.*

59 *Et ad hoc attenditur perſona locatoris, an transferat ex voluntate, vel ex neceſſitate.*

60 *Decl. 8. vt ſi ius locantis non tranſeat in ſucceſſorem, ſed potius extinguatur, ſucceſſor veniens per viam nouæ creationis non teneatur ſtare locationi, etiam in caſibus, in quibus alij ſucceſſores ſingulares non tenentur.*

61 *Reſoluto iure datoris reſoluitur ius accepturis.*

62 *Ampl. procedere declarationem etiam in locatione anteceſſori permiſſa.*

63 *Ampl. 2. etiamſi talis ſucceſſor continuauerit aliquo tempore recipere penſiones à conductore.*

64 *Regula vt non procedat, ſufficit applicari vnam eius limitationem, licet aliæ non adaptentur.*

65 *Emptor cum pacto retrouendendi, ſi locet, & poſtea retrouendat, redimens tenetur ſtare locationi.*

66 *Retrahens vigore ſtatuti, non tenetur ſtare locationi, ſi primus emptor ei ſtare non debebat, ſecus e contra.*

67 *Lim. in retrahente vigore Bullæ, Gregorij, quæ viget in Vrbe fauore ædificare volentium.*

68 *Decl. deberi conductori intereſſe.*

69 *Retrahens vigore ſtatuti ſi primus emptor locauit, tenetur ſtare locationi.*

70 *Cenſuarius vtens prælatione in emptione fundi venditi, tenetur ſtare locationi factæ à domino ſi tenebatur primus emptor.*

71 *Locationi autem factæ à primo emptore abſolute ſtare debet.*

72 *Dominus directus vtens prælatione in emptione rei emphyteuticæ, ſeu feudalis, non tenetur ſtare locationi eiuſdem.*

73 *Maritus non tenetur ſtare locationi fundi ſibi in dotem dati.*

74 *Lim. ſi recepit fundum, ſciens eſſe locatum.*

75 *Fundus dotalis non tranſit in dominium viri.*

76 *Sed hæc eſt quæſtio controuerſa.*

77 *Succeſſor, ad hoc vt non teneatur ſtare locationi, ſuccedere dicitur in plenum ius, dummodo ſuccedat in plenum vſumfructum.*

78 *Mulier, vel eius hæredes tenentur ſtare locationi fundi dotalis à marito factæ.*

79 *Lim. ſi locatio ſit facta vltra tempus vnius anni.*

80 *Contrarium eſt verius.*

81 *Del. limitationem procedere, ſi vltra tempus longum, aliquod aliud inditium concurrat, quod maritus non locauerat bona fide.*

82 *Lim. 2. vt non teneatur ſtare præciſe, ſed tantum cauſatiue ſi nolit ſoluere intereſſe.*

83 *Ampl. mulierem teneri dare cautionem de releuando hæredes viri ab omni moleſtia conductoris.*

84 *Sed iſta cautio eſt ad cautelam, non neceſſaria.*

85 *Mulier tenetur ſtare locationi bonorum paraſernalium factæ à marito eorum adminiſtrationem habente.*

86 *Emptor ſciens rem locatam, ſi eam tacens recipiat, tenetur ſtare locationi.*

87 *Sciens & tacens, ſi faciat aliquem actum poſitiuum, cenſetur conſentire.*

88 *Vendens ſcienti rei obligationem, cenſetur vendere ius quod habet.*

89 *Ampl. vt ſufficiat ſcientia præſumpta in emptore, ad hoc, vt teneatur ſtare locationi.*

90 *Scientia ad hunc effectum præſumitur in filio, non in alijs conſanguineis.*

91 *Scientia locationis arguitur ex conſuetudine locandi prædia in Regione.*

92 *Scientia præſumpta vbi ſufficit, facilius ſufficere debet ſcientia præſumptionibus probata.*

93 *Emptor, vt teneatur ſtare locationi ſufficit eius ſcientia in genere.*

94 *Emptor conueniens ſibi ſolui penſiones rei emptæ, non poteſt locationem impugnare.*

95 *Idem ſi abſque conuentione penſiones receperit.*

96 *Contrarium ſi recepit tantum penſiones pro tempore præterito.*

97 *Decl. hoc contrarium procedere tantum ſi ſucceſſor ſingularis*

ſingularis nolit ſtare locationis ex quo expirauerit ius locatoris.

98 Succeſſor ſingularis, tenetur ſtare locationi, quando dominus obligauit bona ſua pro obſeruantia cōtractus.

99 Ampl. non ſolum ſi adſit hypotheca ſpecialis fundi locati, ſed etiam ſi adſit tantum generalis omnium bonorum,

100 Contrarium tenent alij.

101 Et requiri non ſolum hypothecam ſpecialem, ſed pactum de interim non alienando.

102 Decl. hypothecam generalem ſufficere ad effectum vt teneatur ſucceſſor ſingularis ſtare locationi tantum cauſatiue, ideſt ſi nolit ſoluere intereſſe conductori,

103 Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi ſi adſit pactum de non alienando vna cum hypotheca ſpeciali.

104 Secus ſi adſit pactum prædictum cum hypotheca generali tantum.

150 Decl. hoc non procedere ſi adſit hypotheca omnium, & ſingulorum, & pactum prohibens omnium, ſingulorum alienationem.

106 Hypotheca ſpecialis, an ſufficiat ad dictum effectum eſt controuerſa opinio, & affirmatiua eſt magis communis.

107 Iuramentum obligat ad obſeruantiam contractus præciſam, quando ita ſeruari poteſt.

108 Hypotheca generalis cum iuramento, non ſufficit, ad hoc vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi.

109 Hypotheca generalis cum iuramento, idem operatur ac ſpecialis.

110 Hypotheca bonorum eſt ſolita apponi in omni contractu, & ideo cenſetur appoſita, quamuis non fuerit expreſſum.

111 Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi propter tacitam hypothecam, ex ſolito eam apponi præſumpta ſecundum aliquos.

112 Obligatio Cameralis in Curia ſemper cenſetur appoſita propter ſolitum Notariorum, præſertim Auditoris Cameræ.

113 In reliquo ſtatu Eccleſiæ ſunt deciſiones hinc inde.

114 Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi factæ cū obligatione Camerali.

115 Clauſulæ ſolitæ apponi, tunc cenſentur appoſitæ cum ſunt de natura contractus.

116 De natura contractus locationis non eſt, vt apponatur in ea hypotheca, vel pactum de non alienando.

117 Hypotheca nunquam cenſetur appoſita niſi ſit expreſſe dictum.

118 Hypotheca quando debet cenſeri appoſita ex ſolito, id procedit, vbi celebratum eſt inſtrumentum, non in apocis tantum.

119 Pupillus tenetur ſtare locationi factæ à tutore etiam finita tutela.

120 Proprietarius finito vſufructu non tenetur ſtare locationi factæ ab vſufructuario.

121 Ampl. vt ſi locator expellatur à proprietario, nullū habeat regreſſum contra hæredes vſufructuarij.

122 Lim. ampliationem, vt procedat ſi vſufructuarius locauit tanquam talis, non autem tanquam proprietarius.

123 Lim. 2. vt procedat ſi vſusfructus finiatur per mortem, ſecus ſi per ceſſionem.

124 Lim. 3. vt procedat non teneri ſtare vltra annum, ſecus quo ad annum.

125 Ampl. limitationem, vt ſi res ſit ſolita dare fructum tantum in quinquennio, teneatur ſtare pro eo.

126 Vſufructuarius non tenetur ſtare locationi factæ à proprietario ante vſumfructum conſtitutum.

127 Ampl. procedere etiamſi vſusfructus ſit vniuerſalis.

128 Vſufructuarius vniuerſalis, non eſt ſucceſſor vniuerſalis.

129 Inſtitutus in vſufructu, an alio inſtituto vniuerſaliter poſt eius mortem efficiatur hæres vniuerſalis, eſt magna quæſtio, ſed in ea Rota tenet negatiuam.

130 Vſufructuarius, ſi in conſtitutione vſusfructus comprehenſæ ſunt penſiones rei locatæ, locationi ſtare tenetur.

131 Idem ſi cœperit penſiones exigere.

132 Emptor fructuum fundi, tenetur ſtare eius locationi.

133 Emptor fructuum non ſuccedit in plenum ius.

134 Emptor fructuum dicitur conductor.

135 Emptor fructuum differt ab emptore vſusfructus.

136 Vſufructuarius dicitur ſuccedere in plenum ius, ad effectum vt teneatur ſtare locationi.

137 Vſuarius locationi ſtare tenetur.

138 Succedens titulo lucratiuo nō tenetur ſtare locationi.

139 Hæc tamen propoſitio non eſt generaliter accipienda.

140 Fideicommiſſarius particularis, & legatarius non tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore.

141 Legatarius rei locatæ non poteſt agere ad penſiones, niſi in legato dictum ſit, ſaluo iure coloni.

142 Decl. legatarium non teneri ſtare locationi ad breue tempus, ſecus ſi ad longum tempus facta ſit.

143 Fideicommiſſarius vniuerſalis eſt loco hæredis, & in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ.

144 Fideicommiſſarius vniuerſalis tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore.

145 Fideicommiſſarius tenetur ſtare locationi factæ ab hærede grauato.

146 Ampl. procedere tam in fideicommiſſo vniuerſali, quam in particulari.

147 Lim. procedere in locatione ad breue tempus, ſecus autem in locatione ad tempus longum.

148 Hæres grauatus fideicommiſſo non poteſt locare bona ad longum tempus.

149 Ampl. vt, ſi locet ad longum tempus locatio non ſuſtineatur neque pro tempore breui.

150 Primogenitus ſuccedens in primogenitura, non tenetur ſtare locationi factæ ab Anteceſſore.

151 Primogenitura nihil aliud eſt quam fideicommiſſum fauore primogenitorum.

152 In pluribus tamen differt primogenitura, à fideicommiſſo.

153 Fideicommiſſarius debet recipere de manu hæredis.

154 In primogenitura non ſucceditur per viam tranſmiſſionis de vna perſona in aliam, ſed vno ſublato alius ſuccedit ex propria perſona.

155 Decl. procedere in primogenitura conſtituta per viā contractus non in conſtituta in vltima voluntate.

156 Donatione pluribus ſucceſſiue facta, tot cenſentur donationes, quot perſonæ.

157 Fideicommiſſum poteſt inſtitui in contractu.

158 Sed eſt fideicommiſſum improprium.

159 Primogenitus ſuccedens in primogenitura non tenetur ſtare locationi ſi primogenitura facta ſit in contractu, ſecus ſi in vltima voluntate.

160 Decl. primogenitum ſuccedentem in primogenitura facta in donatione non teneri ſtare locationi factæ ab anteceſſore, ſecus ſi facta ab inſtitutore.

161 Contr. in ſuccedente in primogenitura facta in teſtamento.

162 Primogenitus ſucceſſor recipiendo penſiones à conductore non obligatur ſtare locationi, niſi pro illo anno pro quo penſiones recipit.

163 Decl. procedere ſi agatur de primogenitura inſtituta

in

in donatione, ſecus autem ſi agatur de inſtituta per viam fideicommiſſi.

164 *Donatarius etiam particularis tenetur ſtare locationi.*

165 *Donans rem cenſetur eam donare cum ſuo onere.*

166 *Actio perſonalis tranſit in ſingularem ſucceſſorem habentem titulum lucratiuum.*

167 *Legatum eſt donatio quædam.*

168 *In pluribus tamen differt à donatione, & ſignanter in eo, quod legatum latius interpretatur fauore legatarij.*

169 *Legata res cenſetur relicta libera, & ſi non eſt, hæres tenetur eam luere.*

170 *Donatarius ſecundus non tenetur ſtare locationi facta à primo.*

171 *Emphyteuta, & feudatarius ſuccedens in emphyteuſi, vel feudo hæreditario, tenetur ſtare locationi facta ab Anteceſſore.*

172 *Secus eſt in emphyteuſi, ex pacto, & prouidentia.*

173 *Fideicommiſſo grauatus ante euentum conditionis fideicommiſſo adiectæ, habet dominium bonorum.*

174 *Et deficiente conditione, vel ſubſtituto dominium continuat.*

175 *Et ſi interim alienauit ſuſtinetur alienatio.*

176 *Emphyteuta in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia non eſt dominus bonorum, & deficiente ſucceſſiue vocato bona ei non remanent.*

177 *Dominus directus ſuccedens in re emphyteutica ex lege inueſtituræ, vel iuxta diſpoſitionem iuris, non tenetur ſtare locationi.*

178 *Ampl. vt ſi emphyteuta locauit tanquam emphyteuta, nec etiam eius hæres teneatur ad damna conductori.*

179 *Dominus directus, ſi emphyteuta rem emphyteuticam ei renunciat, ſtare tenetur locationi ab eo factæ.*

180 *Dominus cui conductor renunciat, tenetur ſtare ſublocationi ab eo facta.*

181 *Decl. procedere ſi renunciatio locationis ſeu emphyteuſis inuito domino fieri non poterat, ſecus è contra.*

182 *Emphyteuſi vendita, ſi dominus directus obtineat præferri, ſtare non debet locationi.*

183 *Emphyteuta ſi poſt locatam rem culpa ſua cadat ab emphyteuſi, dominus directus non tenetur ſtare locationi.*

184 *Sed ipſe emphyteuta tenetur locatori ad damna.*

185 *Emphyteuta & conductor ad longum tempus non tenentur ſtare locationi ad breue tempus facta antecedenter per dominum.*

186 *Lim. in emphyteuta Fiſci, vel Eccleſiæ.*

187 *Succeſſor ſingularis fiſci tenetur ſtare locationi per eumdem fiſcum facta.*

188 *Et hoc eſt priuilegium ſpeciale fiſci.*

189 *Fiſcus locando, etiam ad modicum tempus tribuit ius in re.*

190 *Fiſci contractus habent vim legis.*

191 *Principis in contractu maior fides conſideratur, quam in contractu priuati.*

192 *Succeſſor ſingularis Eccleſiæ tenetur ſtare locationi.*

193 *A fiſco ad Eccleſiam valet argumentum.*

194 *Priuilegia conceſſa fiſco competunt etiam piæ cauſæ.*

195 *Decl. hoc maxime procedere dum non adeſt diuerſitas rationis, nec contrarium reperitur in iure expreſſum, & caſus eſt applicabilis.*

196 *Fiſcus ſuccedens in re locata non tenetur ſtare locationi.*

197 *Fiſcus ſuccedens ex quo bona publicentur, non tenetur ſtare locationi.*

198 *Eccleſia ſuccedens in re locata non tenetur ſtare locationi.*

199 *Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſione titulo ſingulari, ſecus ſi titulo vniuerſali.*

200 *Fiſcus ſuccedens ex maleficio, vel in bonis vacantibus non dicitur propriè hæres, ſed ſuccedit loco hæredis.*

201 *Et dicitur ſucceſſor bonorum, non perſonæ.*

202 *Succeſſor, vt teneatur ſtare locationi, ſufficit quod ſit ſucceſſor vniuerſalis bonorum, & loco hæredis habeatur.*

203 *Et non attenditur, quod non ſuccedat perſonæ.*

204 *Princeps ſuccedens Principi locanti tenetur ſtare locationi.*

205 *Dignitas ſæcularis habet maiorem poteſtatem in bonis dignitatis, quam dignitas Eccleſiaſtica.*

206 *Princeps non tenetur ſtare locationi per anteceſſorem facta, ſi ſuccedat per viam electionis.*

207 *Lim. ſi locatio ſit facta in neceſſitatem, vel vtilitatem ſtatus.*

208 *Lim. 2. vt licet poſſint recedere à locatione facta per anteceſſorem, tamen non ſoleant, & forſan non deceat.*

209 *Princeps ſuccedens per viam electionis debet ſeruare facta per anteceſſorem pertinentia ad officium, & dignitatem.*

210 *Papa difficilius reuocat facta Prædeceſſorum ſuorum, quam ſua propria.*

211 *Papa ſi prouocatiue relocauerit, ſeu inueſtiuerit de feudo nondum aperto, non debet ſucceſſor contrauenire.*

212 *Succeſſor in beneficio non tenetur ſtare locationi facta per anteceſſorem.*

213 *Ampl. procedere tam in ſucceſſore in Canonicatu, vel Beneficio ſimplici, quam etiam in Prælatura.*

214 *Ampl. 2 in ſuccedente commendatario.*

215 *Lim. ampliationem ſecundum aliquos in Commendatarijs Religionum militarium.*

216 *Ampl. 3. vt procedat tam in ſucceſſore prouiſo per obitum, quam etiam in ſuccedente per viam optionis.*

217 *Reſignatarius tenetur ſtare locationi facta à reſignante ſecundum aliquos.*

218 *Contrarium verius.*

219 *Reſignatarius dicitur potius habere cauſam à Papa, quam à reſignante.*

220 *Reſignans, ſi conductor expellatur à reſignatario, tenetur ei ad omnia damna.*

221 *Idem procedit in quolibet alio officium dimittente.*

222 *Ampl. vt ſi conductor ſtipulatus ſit de euictione, reſignans teneatur etiam ad lucrum ceſſans.*

223 *Succeſſor in Beneficio per viam regreſſus non tenetur ſtare locationi.*

224 *Ampl. etiamſi agatur de locatione ad longum tempus facta cum beneplacito Apoſtolico, etiam quo ad ſucceſſores, ſed vide ibid.*

225 *Lim. vt ſucceſſor in beneficio non teneatur ſtare locationi facta per anteceſſorem ad commodum proprium, ſecus autem ſi facta ſit ad vtilitatem Eccleſiæ.*

226 *Lim. 2. ſi locatio facta ſit nomine Eccleſiæ.*

227 *Decl. dictas duas limitationes, vt requiratur ſimul locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, & eiuſdem nomine.*

228 *Lim. 3. ſi locatio ſit facta auctoritate Superioris, & præcipue cum beneplacito Papæ.*

229 *Ampl. limitationē procedere etiamſi nō adſit vtilitas Eccleſiæ, licet tunc danda ſit reſtitutio in integrum.*

230 Decl.

230 *Decl. limitationem, vt procedat ſtante beneplacito Apoſtolico ſpeciali ſuper illa locatione, ſecus autem ſtante indulto generali de locando ad nonennium.*

231 *Decl. 2. non ſufficere beneplacitum ſpeciale, niſi locatio ſimul facta ſit nomine Eccleſiæ & ad eius vtilitatem*

232 *Ampl. declarationem requiri vlterius quod pecuniæ verſa ſint in Eccleſiæ vtilitatem, ſecundum aliquos.*

233 *Ampl. 2. requiri locationem eſſe factam nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem etiamſi in beneplacito adſit clauſula* etiam quo ad ſucceſſores.

234 *Decl. 3. ſufficere ſolum beneplacitum ſi agatur de locatione ad modicum tempus, beneplacitum ad alium effectum non requirente.*

235 *Idem ſi locatio facta fuerit præcedente licentia Papæ locandi ad tot annos, & vt durante dicto tempore conductor á nemine, neque á ſucceſſoribus poſſit moleſtari.*

236 *Secus ſi Prælatus habens dictam licentiam locauerit ad vitam ſuam.*

237 *Decl. 4. vt vbi beneplacitum eſt neceſſarium ſufficiat eius defectus ad hoc, vt quocumque modo locatio facta ſit ſucceſſor ei ſtare non teneatur.*

238 *Decl. 5. vt vbi non eſt neceſſarium beneplacitum, tunc ſufficiant dicta duo requiſita, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem cum facta eſt ab habente poteſtatem locandi.*

239 *Succeſſor in beneficio nunquam tenetur ſtare locationi factæ ab anteceſſore nomine proprio, quia eſt perſonalis.*

240 *Nomine Eccleſiæ facta dicitur locatio ſi eſt facta ſub nomine dignitatis.*

241 *Secus ſi facta nomine proprio cum obligatione ſucceſſorum.*

242 *Locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, non eſt probandum quando eſt facta nomine ipſius, & cum ſolemnitatibus.*

243 *Secus ſi deficiant ſolemnitates, quia tunc neceſſaria eſt probatio vtilitatis.*

244 *Et non ſtatur aſſertioni Prælati locantis.*

245 *Locationem nõ fuiſſe vtilem Eccleſiæ probari poteſt, licet facta fuerit cum ſolemnitatibus.*

246 *Et ad hunc effectum non eſt probanda læſio, ſed ſatis eſt non adeſſe vtilitatem.*

247 *Solutio facta Prælato in ingreſſu locationis ſi Prælatus pro ſe retinuit, non probat vtilitatem Eccleſiæ.*

248 *Penſiones ſi ſoluendæ ſunt Prælato, & ad commodũ eiuſdem, arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ.*

249 *Ampl. etiamſi in collatione Prælaturæ iniunctum ſit Prælato onus ſupportandi onera Eccleſiæ.*

250 *Penſiones ſi ſoluendæ ſunt in loco vbi non eſt Eccleſia ſed Prælatus, inde arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, ſed Prælati.*

251 *Penſiones ſi deſtinatæ ſunt beneficiato ſtudenti in aliqua Vniuerſitate, vel ad effectum gradum ſuſcipiendi, dicitur locatio facta ad vtilitatem Eccleſiæ.*

252 *Secus ſi ſit Scholaris diſcolus, & vagus.*

253 *Lim. 4. quod dictum eſt ſucceſſore in beneficio non teneri ſtare locationi, vt non procedat ſi adſit conſuetudo in contrarium.*

254 *Ampl. ſufficere locationem eſſe factam ſecundum cõſuetudinem regionis.*

255 *Probanda tamen conſuetudo.*

256 *Et vnicus actus contrarius ea excludit.*

257 *Et particularis obſeruantia in prædio locato præualet generali contrariæ.*

258 *Lim. 5. ſi ſucceſſor in beneficio locationem factam per anteceſſorem approbauerit, quia tunc tenebitur ei ſtare.*

259 *Decl. limitationem, vt ſi deducatur approbatio ex receptione mercedis, tunc ſi locatio facta eſt ab anteceſſore nomine proprio approbatio non extendatur vltra tempus pro quo ſolutum.*

260 *Secus ſi agatur de locatione facta nomine ipſius ſucceſſoris.*

261 *Lim. 6. quo ad annum iam cœptum, quia ſucceſſor tenetur pro eo locationi ſtare.*

262 *Succedens per ſententiam Iudicis, tenetur ſtare locationi.*

263 *Succedens per ſententiã dicitur ſucceſſor neceſſarius.*

264 *Decl. non procedere ſi agatur de adiudicatione per Iudicem facta vigore obligationis voluntariæ.*

265 *Neceſſarius dicitur actus tripliciter ſtricte quando habet originem à cauſa neceſſaria, late quando habet à cauſa voluntaria, ſed ad hoc non ordinata, & latiſſima, quando à cauſa voluntaria ad hoc ordinata.*

266 *Datio in ſolutum per Iudicem facta late dicitur neceſſaria, ſed non ſtricte.*

267 *Creditor immiſſus ex Saluiano tenetur ſtare locationi.*

268 *Et non ſolum omnis ſſus ex primo Decreto, ſed etiam immiſſus ex ſecundo.*

269 *Succedens per ſententiam ei qui erat iniuſtus poſſeſſor non tenetur ſtare eius locationi.*

270 *Idem ſi ſuccedens per ſententiam erat dominus.*

271 *Idem ſi locatio erat nulla, vel in fraudem facta.*

272 *Legitimã recipiens in fundo locato, non tenetur ſtare locationi.*

273 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare colono partiario ſecundum aliquos.*

274 *Contrarium verius.*

275 *Decl. primam procedere quo ad annum pro quo cultura iam facta eſt.*

276 *Hebræus ſucceſſor ſingularis, tenetur ſtare locationi ſecundum aliquos.*

277 *Contrarium verius.*

278 *Inter Hebræos ſeruanda eſt lex Moſaica, & eorum conſuetudo.*

279 *Doctori alleganti auctoritates, quæ non reperiuntur, ſtandum non eſt.*

280 *Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur.*

281 *Conſuetudo probanda eſt præciſe in loco vbi vertitur controuerſia.*

282 *Maxime vbi contrarium de iure diſponitur.*

283 *Hebræi in Vrbe ſunt incapaces acquirendi dominium.*

284 *Hebræi in domibus acquirunt ius inquilinatus, quod eſt perpetuum, & vendibile.*

285 *Hebræus ſuccedens in dicto iure inquilinatus perpetuo titulo ſingulari non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ.*

286 *Officiales Vniuerſitatis tenentur ſtare locationi factæ ab anteceſſoribus.*

287 *Ampl. etiamſi locantes eſſent Officiales ad annum, & locaſſent pro maiori tempore.*

288 *Decl. procedere in officialibus Vniuerſitatum habentium territorium, ſeu adminiſtrationem, nõ in alijs.*

289 *Decl. 2. procedere tam officialibus generalibus, quã particularibus.*

290 *Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi etiã ſi conductor anticipate ſoluerit penſiones anteceſſori.*

291 *Et in caſibus in quibus tenetur ſtare, non tenetur bonificare dictas anticipatas ſolutiones.*

292 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi pro eo anno, pro quo conductor iam cepit culturam.*
293 *Decl. non ſufficere quamlibet culturam, ſed requiri pro maiori parte.*
294 *Decl. 2. non ſufficere cultura ſi eſſet facta contra formam pacti.*
295 *Decl. 3. per procedere in ſucceſſoribus beneficiorum, maioratus, & ſimilibus non in emptore.*
296 *Succeſſor ſingularis vbi ſtare non tenetur locationi, ibi nec tenetur ſtare conductor.*
297 *Succeſſor ſingularis quando tenetur ſtare locationi, intelligitur ſi nolit ſoluere intereſſe conductori.*
298 *Ampl. procedere etiamſi conductor habeat hypothecam bonorum pro obſeruantia contractus.*
299 *Succeſſor ſingularis nunquam tenetur ſtare locationi, quando apparet eam factam in ſui fraudem.*
300 *Ampl. ſiue fraus ſit vera, ſiue præſumpta.*
301 *Decl. fraudem ad hunc effectum eſſe probandam, & vide ex quibus arguatur, vel excludatur.*
302 *Succeſſor ſingularis, vbi non vult ſtare locationi poteſt conductor habere regreſſum aduerſus locatorē.*
303 *Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſore ex voluntate locatoris, ſecus ſi ius locatoris ſua natura expirauerit.*
304 *Decl. 2. procedere quando ſucceſſor non tenebatur ſtare locationi, vel ſi tenebatur vt expulit, ſecus ſi conductor ſponte diceſſerit.*

CAPVT LXI.

SAepe terminatur locatio, quia ſucceſſo-
res nolunt ei ſtare, ideo videndum nunc
de hoc fine locationis, an & quando ei lo-
cus ſit, & diſtinguendo inter ſucceſſorem
vniuerſalem, & ſucceſſorem ſingularem ſi
agatur de ſucceſſore vniuerſali, nempe hæ-
1 rede, palam eſt eum non poſſe prætendere
ſe non teneri ei ſtare, nam ad eum tranſire
obligationem, & actionem defuncti ex con-
tractu iſto, ſunt text. aperti *in l. ſed addes*
21. §. ſi quis mulierem in fin. & in l. cum in
plures 62. in fine principij verſ. hæredem ff. lo-
cat. l. viam veritatis 10. *C. eodem §. fin. inſtit.*
2 *eodem* adeout hoc ſit de natura contractus
locationis, vt tranſeat ad hæredes *Rot. cor.*
Vbald. deciſ. 213. num. 2. idque non ſolum
in hærede conductoris, de quo videntur lo-
qui omnia prædicta iura, ſed etiam certum
eſt in hærede locatoris *Ciarlin. contr. 93.*
num. 2.

3 Si autem hæres conductoris ab hæredita-
te abſtineat, tunc poteſt dominus alteri lo-
4 care, idque etiamſi hæres ſit Pupillus, & tu-
tor abſtineat, adeout etiam ſi pupillus po-
ſtea reſtituatur, non agat niſi vt à conductio-
ne liberetur *l. ſi vno 17. §. interdum ff. locat.*
nec poteſt aduerſus dominum petere inte-
reſſe, ſed aduerſus tutorem ſi abſtinere non
debuit, qui tenebitur etiam ad lucrum,
5 quod pupillus facere potuiſſet *l. tutelæ 19.*
& l. ſeq. ff. locat. niſi forte dominus cum tu-
tore colluſiſſet, quia tunc, & ipſe teneretur
l. ſed addes 21. in principio ff. eodem.
6 Et procedit in quocumque hærede, &
quacumque locatione, etiam bonorum Ec-
cleſiæ cum in hoc differat locatio ab em-
phyteuſi bonorum Eccleſiæ, quod iſta non
tranſit ad hæredes extraneos, prout tranſit
locatio, vt dixi *in cap. 53. num. 144. & 145.*
& vltra ibi citatos, fuit etiam nouiſſime di-
ctum in vna *Romana deuolutionis domus 15.*
Ianuar. 1672. §. quando autem coram Reue-
rendiſſimo Mattheio.

Oritur tamen difficultas in conductione
vnita cum ſocietate, puta Titius aſſumit in
ſocium conductionis Caium, vel ſimul cum
Claudio conducit, an mortuo Caio duret
conductio ſic vnita cum ſocietate cum hæ-
7 redibus Caij? notum eſt enim ſocietatem
morte vnius ex ſocijs finiri, & non conti-
nuare cum eius hæredibus *l. actione 66. §.*
morte ff. pro ſoc. Mantic. deciſ. 17. num. 10.
8 adeout, neque ex voluntate defuncti poſſit
fieri, vt tranſeat ad hæredes *l. nemo poteſt*
35. ff. pro ſoc. Roman. conſ. 106. num. 3. &
quod neque per pactum fieri poſſit, vt ad
hæredes tranſeat *l. adeo 60. ff. pro ſoc.* & fuit
dictum in vna *Bononien. Pilarum 15. Ianuar.*
1663. §. quia ſoluitur cor. Reuerendiſs. Taya,
quæ eſt in rec. dec. 4. n. 1. part. 14.

Et opinionem negatiuam, ſcilicet loca-
9 tionem hoc caſu ad hæredes non tranſire
docuit *gloſ. in §. fin. in ver. ſucced. & inſtit. tit.*
de loc. & cond. dicens, quod concurrente ſo-
cietate cum locatione, ſocietas præualet,
& comprobat *Gratian. diſc. 276. num. 56. &*
ſeqq. at alij contrarium ſentiunt, & cenſent
10 non tranſire ſocietatem, ſed bene locatio-
nem, & eius vtilitates *Mantic. de tacit. lib.*
6. tit. 24. num. 33. Gratian. diſc. 547. num.
62. Vbald. deciſ. 213. num. 16.

Et durante locatione volunt ceſſare ſocie-
11 tatem tantum, vbi electa fuit induſtria per-
ſonæ illius defuncti *Cyn. in l. viam veritatis*
num. 1. verſ. quæro C. locat. vel quatenus ſuc-
ceſſor non ſit eiuſdem qualitatis, ita vt ſo-
cio interſit illum non habere ſocium, vt do-
cuit *Bald. in l. nemo num. 6. verſ. quid in ſcho-*
laribus C. eodem & Angel. Aret. in § fin. nu.
3. inſt. eodem quos ſecuta eſt *Rota in dec. 87.*
num. 10. par. 4. tot. 2. rec.

12 Veritas autem videtur, quod cum ſocie-
tas de ſe non tranſeat, & locatio de ſe tran-
ſeat, quando iſti contractus ſunt complica-
ti, videndum ſit quis eorum ſit principalis,
& quis acceſſorius, ſeu incidens, quod de-
prehendi debet ex inſpectione primariæ, &
principalis intentionis contrahentium, in-
de enim ſequitur, vt ſi locatio ſit principa-
lis, non debeat ſequi naturam ſocietatis, ſed

quod retinendo naturam propriam tranſeat
ad hæredes conductoris defuncti *Rot. deciſ.*
87. *num.* 7. *part.* 4. *tom.* 2. *rec.* quando enim
13 duo ſimul conducunt aliquam rem dicun-
tur contrahere ſocietatem *Bald. in l.* 1. *num.*
33. *verſ. reſpondeo ſicut C. pro ſoc. Alex.*
conſ. 133. *num.* 1. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 208. *num.*
9. *verſ. ſed in caſu noſtro part.* 4. *rec.* ſed illa
eſt ſocietas incidens, & impropria, in qua
14 non procedunt regulæ ſocietatis *Gratian.*
diſc. 320. *num.* 16. *& num.* 24. *& ſeq. vſque*
ad 34. *Rot. cor. Pen. deciſ.* 1621. *verſ. ſed*
non placuit.

Sic e contra ſi contracta ſit aliqua ſocie-
tas, puta negotiationis, & pro eiuſdem ſo-
15 cietatis ſeruitio conductio aliqua facta fue-
rit, puta domus, vel apothecæ, iſta condu-
ctio, vti acceſſoria, ſequi debebit natu-
ram ſocietatis *d. deciſ.* 87. *num.* 7. *part.* 4.
tom. 2. *rec.*

Quod, & fortius procedet vbi ſocietas
16 non ſolum ſit principalis, ſed fundamentũ,
& cauſa locationis, vti in ſocietate officij,
quæ practicatur hic in Vrbe, in qua officia-
lis admittit alium in ſocium ad participan-
dum de lucris officij, & deinde conducit ab
eo partem ſuam lucrorum pro certa annua
ſumma, vt dixi *in cap.* 1. *ad fin.* nam hoc ca-
ſu certum eſt, quod ſi ſocius, qui locauit
decedat, & ſic finiatur ſocietas, ceſſat etiam,
& finitur locatio, & fructus amplius non
debentur *Honded. conſ.* 38. *num.* 28. *lib.* 1.
17 & eſt notorium in Curia. Verũ hoc procedit
ſine difficultate in ſocietate officii, quę cõtra-
hitur ab officiali officium iam habente ſecus
autẽ vbi quis in ipſa emptione officii partẽ
aliquam ſubminiſtrauerit pretii, & reſerua-
tionem decreti pro rata eiuſdem reportaue-
rit, & deinde locationem prædictam partis
fructuum ſibi tangentium alteri ſocio, nem-
pe ei in cuius faciem cantet officium, fece-
rit, ſi enim iſte locans moriatur, non ceſſa-
bit locatio, vt nouiſſime defendi in caſu cõ-
tingenti; dicebam enim eum pro illa rata
18 acquiſiuiſſe dominium officii, prout acqui-
rit ex dicta reſeruatione decreti, tradunt *Hon-*
ded. conſ. 39. *num.* 21. *& ſeq. lib.* 2. *Spada*
conſ. 41. *num.* 3. *lib.* 1. *Coccin. deciſ.* 481. *nu.*
1. *in recen. deciſ.* 317. *num.* 4. *part.* 3. illud-
19 que eo mortuo tranſiuiſſe ad eius hæredes,
vt in ſpecie, quod dominium ex ſimili de-
creti reſeruatione competens, ad hæredes
tranſeat, tradit *Vermiglol. conſ.* 56. *num.* 2.
vbi quod eſt opinio indubitata *Canaler. dec.*
603. *num.* 2. *Coccin. deciſ.* 1517. *num.* 7. *Celſ.*
deciſ. 337. *num.* 1. ac proinde etiam ad eos
20 pertinere fructus, qui dominium ſequuntur,
vt in puncto dicit *Rot. poſt Pariſ. de Saluiano*
deciſ. 151. *num.* 2. & ſic nihil repugnare hoc
21 caſu, quod duret locatio eorum, prout re-
gulariter durare ſolet, etiam mortuo loca-
tore, ex præcitatis, & proinde deberi fructus
taxatos, prout etiam alia ratione cenſuit
Boccac. in ſuo tract. de ſociet. offic. num. 178.
vbi etiam refert reſolutum fuiſſe in ſignatu-
ra coram ſa: me: Gregorio XIII. & nouiſſi-
me propoſita cauſa prædicta Romana ſocie-
tatis officij in Rota, per R.P.D. meum Vice-
comitem ſub die 12. Februarij huius anni
1677. fuit reſolutum fructus deberi, & li-
cet deciſio, adhuc non fuerit extenſa, tamen
audiui placuiſſe dictum motiuum. Scripſe-
rat etiam in eadem cauſa in prima inſtan-
tia optime more ſuo R.P.D. meus de Luca,
qui poſtmodum fuit à ſanctiſſimo D. N. In-
noc. XI. in principio ſui Pontificatus ad Præ-
laturam domeſticam, & Sanctit. S. Audito-
ratum cum totius Vrbis applauſu, omnibuſ-
que ei maiora prædicentibus, & præoptan-
tibus, euocatus, & ſcripturam redegit *in*
diſcur. 11. *ſub tit. de Societ. offic. ſui ſæpe lau-*
dati ampliſſimi Theatr. verit. & iuſtit.

22 Speciale tamen eſt in ſocietate condu-
ctionis vectigalium, vt quamuis ſocietas ſit
principalis, adhuc tranſeat ad hæredes, vt
habetur *in l. adeo verſ. & in ſocietate ff. pro*
ſoc. & tradunt *Gratian. d. diſc.* 546. *num.* 46.
& Maſtrill. deciſ. 135. *nu.* 76. *& ſeqq* quod
& procedit in qualibet alia conductione re-
23 rum publicarum *Dec. conſ.* 212. *n.* 2. *ad med.*
verſ. nec vlterius obſtat Gratian. diſc 276. *nu.*
24 12. ſed etiam in his terminis locationis re-
rum publicarum, requiritur primo, quod
adſit pactum, vt ad eos tranſire debeat, vt
25 habetur *in d. l. adeo*, & debet eſſe pactum
initum, ne dum cum locatore, ſed etiam cũ
alijs conductoribus *gloſ. ibi in verbo adſcri-*
pta Mantic. de tacit. lib. 6. *tit.* 24. *num.* 27.
Gratian. diſc. 276. *num.* 24. *Hodier. contr.*
22. *num.* 15. *Maſtrill. deciſ.* 135. *num.* 83.
Rota in Romana participationis impreſ. per
Marcheſ. part. 2. *fol.* 510. *num.* 9. quidquid
contrarium ſenſerit *Felic. de ſocietat. cap.* 32.
26 *num.* 24. *& ſeqq.* & requiritur expreſſe fuiſ-
ſe conuentum, quod locatio, & ſocietas ad
hæredes tranſeat, nec ſufficit ſimplex ſtipu-
latio, & acceptatio pro ſe, & hæredibus
Ruin. conſ. 90. *num.* 11. *verſ. ſecundo requi-*
ritur lib. 1. *Rot. deciſ.* 279. *num.* 3. *part.* 1.
27 *rec.* & multo minus pactum durationis ſo-
cietatis à principio vſque ad finem condu-
ctionis, quia intelligitur quatenus omnes
ſocii ſuperuiuant, vt declarauit *Rot. in dict.*
Romana participationis in fin. & ſequitur Gra-
tian. d. diſc. 547. *n.* 40.

28 Secundo requiritur, quod hæredes ſint
tales

tales, qui poſſint negocia ſocietatis exerce-
re *d.l. adeo 60. & ibi gloſ. ver. adſcripta ff.*
pro ſoc. Hodier. contr.22. num.16. & hæc duo
requiri copulatiue in ſocietate conductionis
vectigalium *gloſ. in d. ver. adſcripta Berta-*
chin. de Gabell. part. 2. num. 22. Ruin. conſ.
91. num. 7. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 6. tit.
24. num. 22. Marcheſan. de commiſ. part. 1.
fol. 720. num. 253. & ſeq. Maſtrill. dec. 135.
num. 83. & ſeqq.

30 Et non ſolum ſocietas, prædictis deficien-
tibus, ad hæredes non tranſit, ſed etiam lo-
catio ipſa expirat, ratione vnionis, quam
habet cum ſocietate, quæ expirat, vt firmat
in ſpecie *Ruin. conſ. 91. num. 8. verſ. & non*
tantum lib. 1. & ſequitur, ac aliis ſimilibus
comprobat *Gratian. diſc. 276. n. 50. & ſeqq.*

31 Sed vbi dicitur eam tranſire, dubium eſt
an tranſeat tantum ad primos, vel potius
etiam ad ſecundos, & vlteriores hæredes,
eamque ad vlteriores quoque tranſire vo-
luit *Bertachin. de Gabell. part. 2. num. 27.* ſed
32 contrarium cenſuerunt *Iaſ. in addit. ad Port.*
in §. manet. inſtit. de ſociet. in addit. 2. in fin.
Franc. Marc. deciſ. 627. num. 7. part. 1. &
33 reſolutio huius dubii pendet ab vtilitate
Reipublicæ, nam prima opinio procedit ſi
ei expediat ſocietatem tranſire, ſecunda ve-
ro e contra, ſi ei non expediat *Petr. de Vbald.*
de duob. fratr. part. 2. quaeſt. 13. num. 82. in
tractat. magn. tom. 6. part. 1. fol. 169. Felic.
de ſociet. cap. 32. num. 27. poſt med. Gratian.
diſc. 276. num. 23.

34 Et reſtringitur etiam dictus tranſitus ad
hæredes, vt procedat in ſocietate inducta
in ipſo actu conductionis, ſecus autem, quo-
ad illos ſocios, quos conductor ex poſtea ſi-
bi aſſumpſerit *Gratian. diſc. 276. num. 29.*
& diſc. 547. num. 58. Rot. in Romana Parti-
cipationis cor. Bubalo penes Marcheſan. de com-
miſ. part. 1. fol. 772. num. 3. & cor. Vbaldo
penes eumdem part. 2. fol. 509. num. 12. etiam
35 ſi conductio ſit pro ſe, & ſociis, quia intel-
ligitur de præſentibus, non de futuris *Felic.*
36 *de ſociet. cap. 32. num. 29.* niſi forte ſit ex-
preſſe dictum de aſſumendis, ſeu nominan-
dis, quia tunc nominatus vigore facultatis
ſibi reſeruatæ in contractu habetur pro ſo-
cio ab initio, vt firmat *Gratian. diſc. 547.*
num. 32.

37 In caſibus vero, in quibus locatio ipſa
expirat ſi conductor ſuperuiuens impetraue-
rit eius confirmationem cum narratiua ſo-
cietatis, an cenſeatur confirmata, etiam quo
ad hæredes ſocii pendet à dignoſcendo,
quid ſenſerit concedens, vt patet ex tradi-
tis *per Ruin. conſ. 90. num. 15. verſ. non ob-*
ſtat lib. 1. vbi ſcripſit pro negatiua, & pro
ratione precipua adduxit, quod Papa con-
firmans, dixit moueri amore quo proſeque-
batur Auguſtinum Chiſium conductorem
ſuperuiuentem, & confirmationem peten-
tem, & in eodem caſu, etiam *Dec. conſ. 212.*
ſeu iuxta aliam impreſſionem 213. num. 7. ad
fin. 8.

Deueniendo autem ad ſucceſſores ſingu-
gulares, an & quando teneantur ſtare loca-
tioni, eſt materia vtilis, & ampla, de qua
ſola poſſet ſcribi integer tractatus, prout iã
illum elegantiſſime ſcripſit *Bart. Scapuccinus*
Rauennas, ſed ego perſtringendo materiam
in hoc ſolo Capitulo, ponam regulam, dein-
de ſubnectam eius rationem, ac generales
declarationes, ex quibus reſolui poterunt
omnia dubia, in caſibus particularibus oriẽ-
tia, prout pluribus eorum propoſitis com-
38 probabo. Eſt igitur regula negatiua, quod
ſcilicet ſucceſſores ſingulares non teneantur
ſtare locationi, vti quod ſi dominus vendat
fundum, non teneatur emptor ſtare colono,
39 cui venditor locauerat eſt *text. in l. emptorem*
9. C. locat. & bene etiã deducitur ex *l. ſi merces*
28. §. qui fundum, & ex l. qui fundũ 35. ff. eodẽ,
& procedit hæc regula non in ſolo emptore,
ſed generaliter in quolibet ſucceſſore ſin-
gulari *Bart. in dict. l. emptorem C. locat.* & in
dict. l. qui fundum vtrobique in ſum. & alij
Mareſc. var. lib. 1. cap. 18. n. 1. Adeout poſſit
conductorem etiam propria auctorite expel-
40 lere, ſi credimus *Cancerio* multos referenti
in *cap. 14. num. 36. lib. 1.* quod tamen non
tranſit ſine difficultate, quia ſunt multi caſus
in quibus regula prædicta non procedit, vt
videbimus infra, & ideo conductor proba-
bilem rei retinendæ cauſam habet durante
41 adhuc tempore locationis ſibi factæ, &
propterea neceſſe eſt adire Iudicem, vt in
ſpecie tradit *Faber in ſuo Cod. lib. 4. tit. 42.*
defin. 58. prope fin. & ipſemet *Cancer vbi ſu-*
pra multa ſubnectit ad declarationem dictæ
opinionis penes eum videnda, & in fine ſub
num. 40. concludit eam intelligendam eſſe
cum grano ſalis, id eſt, niſi colonus, allegan-
do iniuſte expelli, de facto reſiſtat. Et dicam
aliquid latius de hoc, Deo dante, in *cap. vlt.*

Ratio autem huius regulę licet multiplex
aſſignetur per Doctores, vt videre eſt penes
Scapuccin. in dict. ſuo eleganti tractatu de ſuc-
ceſſore ſingulari in princ. ea tamen vera, &
42 fundamentalis eſt, quia conductor per ſim-
plicem rei conductionem nullum acquirit
in ea ius, ſed tantum actionem perſonalem
contra dominum locantem, vt re vti, ſe pa-
43 tiatur, & iſta actio perſonalis non poteſt per
eum exerceri aduerſus ſingularem ſucceſſo-
rem, qui propterea non poteſt compelli, vt

ſtet locationi, vt docet Bart. in dict. l. emptorem 9. num. 1. Gomeſ. var. reſ. tom. 2. cap. 3. num. 9. Rot. coram Canaler. deciſ. 612. num. 2.

Et hinc præcipue infertur vnum, quod in
44 primis notari debet, videlicet, quæſtionem
hanc procedere tantum in locatione ad modicum, non autem ad longum tempus, quæ
in hoc propoſito dicitur ad decennium, vel
vltra, iuxta gloſ. in l. 2. ff. ſi ager vectig. quæ
eſt communiter recepta, vt teſtatur Peregr.
de fideicom. art. 40. num. 93. Ciarlin. contr.
93. num. 8. Scapuc. dict. tract. lim. 17. num. 8.
& alibi ſuo loco dictum eſt, quia locatio
quando eſt ad longum tempus transfert ius
vtilis dominij, iuxta dictam gloſ. & alios cumulatos per Peregr. ibidem num. 94. & proinde ceſſat dicta ratio regulæ, & in conſequentiam regula ipſa gloſ. in l. emptorem ver. colono C. locat. Capel. Tholoſ. quæſt. 420. & alijs
cumulatis Peregr. dict. art. 40. num. 95. & eſt
opinio receptiſſima, vt teſtatur Gutier. canon.
quæſt. lib. 2. quæſt. 8. numer. 26. & poſt eum
Scapuc. dict. lim. 17. num. 6. vbi plurimos con-
45 cordantes refert, & in fine ait: ſecus eſſe dicendum, ſi locatio ad longum tempus ſit
cum pacto non transferendi aliquod dominium, quod tamen non tranſit ſine difficul-
46 tate, quia hæc per alios reputatur quædam
proteſtatio contraria facto, & quandoque
in fraudem ſucceſſoris, vt tradit Peregr. de
fideic. art. 40. n. 108.

At animaduertendum prædicta procede-
47 re cum ſuppoſito, quod agatur de locatione
ad longum tempus valida, nam quandoque
agitur de locatione facta ab non anteceſſore
qui poterat quidem locare, ſed ad breue
tempus tantum, & tunc non tenetur ſucceſſor tali locationi ſtare, quia locatio non tenet, & non ſolum pro longo tempore, ſed
nec etiam pro modico Alex. conſ. 17. num. 11.
lib. 4. Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 21. nu. 15.
& 28. Peregr. de fideicom. art. 40 numer. 106.
vt dicetur infra in caſ. 10. num. 148. ad med.
verſ. & ſtante.

48 Declarationes autem dictæ Regulæ ſunt
plures, & prima eſt, vt non procedat, ſi emptor ea lege emerit, vt ſtare debeat colono,
quæ quidem de ſe clara eſt, & expreſſe habetur in dict. l. emptorem 9. C. locat. ibi, niſi
ea lege emerit. At quatenus conuenerit non
49 expellere non propterea poterit conductor
de tali conuentione aduerſus emptorem ſingularem ſucceſſorem excipere, quia perſonalis eſt, ſed poterit agere aduerſus locatorem, vt cedat ſibi actionem, vel ius ſuum
excipiendi, vt docet, ibi Cyn. num. 7.

50 Secunda, quod non ſolum ſi adſit dicta
conuentio expreſſa, verum etiam ſi probetur aliquo pacto ſucceſſorem conſenſiſſe tacitè, vt conductor in eadem conductione
maneret quamuis ſine ſcripto, quia bonæ
fidei iudicio, quod ei placuit, parere cogitur, vt pariter habetur expreſſe in præfata
l. emptorem.

Tertia declaratio eſt, vt non tam ſi con-
51 ſenſerit locationi iam factæ, vt in proxima
declaratione, ſed etiam ſi antecedenter expreſſe, vel tacite conſenſum ſuum accommodauerit, vt anteceſſor locaret Bald. in l. ſi filio §. ſi vir in quinquennium nu. 11. ff. ſol. matr.
Surd. deciſ. 264. num. 11. Scapuc. in d. tract. de
ſing. ſucceſſ. lim. 1. num 2.

Quarta declaratio ſit, quod non attenda-
52 tur eſſe generale ius in quo ſuccedit, ſed
an titulus ſucceſſionis ſit generalis, vel non,
ſi enim titulus eſt particularis, ſucceſſor non
repreſentat perſonam auctoris ſui, & ſic applicatur ratio regulæ noſtræ, quam diximus eſſe, quia in ſucceſſorem ſingularem
non tranſit actio perſonalis, quæ ſola competit conductori, vt ſeruetur ſibi locatio, vt
plene firmauit Rot. coram Canaler. d. dec. 612.
num. 5. cum trib. ſeqq.

53 Quinto declaratur regula, vt non procedat quando anteceſſor, qui locauerat habebat liberam adminiſtrationem, quia tunc
ſucceſſor eius ſtare locationi tenetur Cyn. in
l. emptorem nu. 6. C. locat. Mareſcot. var. l. 1. cap.
18. num. 10. Peregr. de fideicom. artic. 40. n. 98.
Ciarlin. contr. 93. num. 5. vbi alios plures cumulat Rot. coram Pen. deciſ. 18. num. 6. at reci-
54 pit iſta declaratio aliquas ſubdeclarationes,
& primo, vt procedat vbi anteceſſor ne dum
haberet adminiſtrationem reſpectu rei, ſed
etiam reſpectu perſonæ ſucceſſoris, vt docuit Abb. in c. querelam num. 8. poſt med. verſ.
ſi vero qui locauit ne prælat. vic. ſuas. Bal. in l.
ſi filio familias 25. §. ſi vir in quinquennium
num. 5. ad med. ff. ſol. matr. Purpurat. conſ. 429.
num. 8. vbi quod Bald. appellat habentem
adminiſtrationem plenam reſpectu rei, ſed
non reſpectu ſucceſſorum, illum, qui de tempore contractus eſt verus dominus Scapuccin.
de ſing. ſucceſ. ampliat. 6. num. 4. ad med. & am-
55 pliat. 20. num. 3. Secundo, vt procedat ſi habens adminiſtrationem adminiſtratorio nomine locat, & non proprio tantum ſecundũ
Couar. variar. reſolut. lib. 2. cap. 15. ſub num. 5.
circa medium Gutier. can. quæſt. lib. 2. cap. 8.
nu. 42. verſ ad ſecundum. Scapuccin. dicta am-
56 pliat. 6. num. 6. Et tertio ſi locat bona fide, &
non alias Cyn. in dicta l. emptorem ſub num. 6.
Cagnol. in l. 2. num. 221. verſ. retenta tamen opinione C. de pact. int. empt. & vendit. Mareſcot.
variar. lib. 1. cap. 18. num. 4. verſ. quod eo magis.

57 Sexta declaratio eſt, vt regula non pro-

ccdat

cedat ſi ſucceſſor ſingularis non ſuccedat in plenum ius illius, qui locauit, eo enim caſu ſtare tenetur locationi *l.in venditione* §. 1. *ff. de bon.auct.iud.poſſid.* qui text. licet loquatur de eo qui mittitur in poſſeſſionem, ex primo decreto, tamen Doctores ex eo formant concluſionem generalem, quod ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi quando plenũ ius in re non conſequitur, vt per *Bart. in l. ſi filiusfamilias* §. *ſi vir in quinquennium num.* 1. *verſ. aut non eſt conſtitutum ff. ſol. matr. Aret. conſ.* 159. *num.* 16. *verſ. ſi tamen rem locatam*, & alijs adduct. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 25. *Mareſcot. variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 18. *num* 2. ſed in plenum ius ſuccedere ſatis dicitur ad hunc effectum, ſi ſuccedit in plenum vſumfructum, vt dicam infra *num.* 77.

Septima declaratio eſt, vt non procedat
58 regula in ſucceſſore ſingulari in quem fit translatio rei neceſſaria, ſeu quando non fit translatio ex voluntate, ſed ex neceſſitate, tunc enim is, in quem translatio rei facta eſt, ſtare tenetur locationi, vt docet poſt alios *Iaſ. in l. diuortio in princ. num.* 32. *ff. ſol. matr. Tiraquell. de retract. conuent.* §. 3. *gloſ.* 1. *num.* 15. *Roland. conſ.* 49. *num* 6. *lib.* 2. *Cancer. variar. par.* 1. *cap.* 14. *num.* 35. *Peregr. de fideicom. artic.* 40. *num.* 100. *Mareſcot. d. cap.* 18. *ſub num.* 4. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 10. *& ſeqq.* vbi quod ad hoc, vt dicatur ſucceſſor
59 neceſſarius ad effectum iſtum, conſideratur perſona locatoris an translatio ſit ab eo facta ex mera voluntate, ſeu potius ex quadam neceſſitate, quod, & comprobat alijs adductis *Scapuccin. de ſing. ſucceſſ. lim.* 8. *nu.* 6. *verſ. cæterum*. Et redditur ratio cur in caſu iſto ſucceſſor teneatur ſtare, & non in caſu quo locator voluntarie transfert, quia tunc cum libere transfert, ſibi debet imputare locator, ſi non ſibi præcauet obligando ſucceſſorem, vt ſtet locationi, & non eſt de quo conqueratur ſi illo nolente ſi ſtare, conductor erga eum reuertitur, & petit ab eo damna, & intereſſe, vt tradit *Alex. in l. ſi filiusfamilias* §. *ſi vir num.* 19. *ff. ſol. matr. & Cephal. conſ.* 255. *num.* 36. *& ſeq.*

Octaua declaratio, ſeu potius ſubdecla-
60 ratio quamplurium præcedentium declarationum eſt, vt quod dictum in eis fuit ſingularem ſucceſſorem locationi ſtare teneri, non procedat, quando ius anteceſſoris locantis non tranſmittitur per eum in ſucceſſorem, ſed potius extinguitur, & finitur & ſucceſſor venit per viam priuationis, ſiue nouæ creationis, quia tunc licet non applicetur dicta regula, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, applicatur
61 alia de qua in *l. res vectigalis ff. de Pignor. Rot. deciſ.* 86. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* quod ſcilicet reſolutio iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, & ſic is, in quem res deuenit, recipit eam liberam à iure conductionis dato per anteceſſorem *Soccin. Sen. conſ.* 32. *num.* 6. *lib.* 1. *Alba. conſ.* 108. *num.* 2. *Peregr. qui alios refert de fideicom. artic.* 40. *num.* 164. Quod &
62 procedit etiam ſi agatur de locatione ipſi locanti omnino licita, & permiſſa, quia adhuc intelligitur permiſſa cum dicta limitatione, vt valeat pro tempore quo locans ius habet, & non vltra *Molin. de primogen. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 1. & conſentiunt alij, vt tradit *Caſtill. tom* 6. *cap.* 161. *num.* 15. *verſ. conuenient*, vnde deficiente locatore, cum eo expirat, & annullatur locatio ipſa, adeo vt nihil
63 hil releuet ſucceſſorem conſenſiſſe, quod conductor continuaret aliquo tempore recipiendo ab eo penſiones, quia non propterea tenetur ei ſtare in futurum pro reſiduo temporis pro quo facta erat locatio vltra illud pro quo penſiones recepit *deciſ.* 2. *de locat. in nou. & dicam in caſibus particularibus, & ſignanter in* 15. quod ſecus eſt quando ius anteceſſoris tranſmittitur, tunc enim applicatur declaratio ſecunda ſupra tradita, vt dicam in *caſu* 5.

Ex prædictis reſolui poterunt caſus ſpeciales, vt patebit ex infra ſcriptis ex quibus comprobabuntur etiam ipſæ declarationes præfatæ, ita vt tutius eis inhæreri
64 poſſit pro reſolutione aliorum, & ſatis erit vnam applicari, licet aliæ non conueniant *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 35. *ſub verſ. huic obiecto*.

65 Primus igitur caſus ſit, ſi quis vendiderit cum pacto redimendi, & emptor locauerit, & deinde facta locatione ſequatur redemptio, & quæratur, an redimens teneatur ſtare locationi, applicatur enim tertia declaratio, in qua dictum eſt regulam non procedere ſi ſucceſſor tacite conſenſum ſuũ accommodauerit, vt anteceſſor locaret, dum eum dominum fecit abſque aliqua prohibititione locationis, nec non applicatur etiam ſeptima declaratio, vt regula non procedat quando in ſucceſſorem non fuit translata res voluntarie ſed neceſſarie, & ideo reſpondendum eſt eum ſtare debere locationi, prout docuit *Bald. in l.* 1. *in fin. C. de iur. Fiſci lib.* 10. & eſt doctrina communiter approbata, vt teſtantur *Roland. conſ.* 49. *num.* 3. *lib.* 2. *& Mareſcot. variar. lib.* 1. *cap.* 18. *nu.* 8. *Scapuccin. de ſing. ſucceſ. lim.* 1. *in princ. Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 34. *& ſeq.* vbi facit, & ſoluit obiectum *Ciarlin. contr.* 93. *num.* 10. & pleniſſime probauit *Rot. coram Pen. deciſ.* 18. *&* 46. ita vt non ſit curandum, quod contrarium

tium tenuerit ſignanter *Cagnol. in l.2. C. de pact.inter empt.& vendit.ſub nu.220.verſ.ſed contrarium, & Petrus Barboſ.in l.ſi filio 26.§. fin.nu.10.poſt med. & ſeq.ff.ſol.matr.* maxime cum omnibus per *Cagn.* adductis reſpondeāt *Scapucc.& Rot.in præcitat.locis.*

Secundus caſus eſt de retrahente vigore
66 ſtatuti, aut alterius legis, & in eo aut agitur de locatione facta à venditore, & neceſſe eſt videre an primus emptor illi teneretur ſtare, vel non, quia retrahens eius loco ſuccedit, & ideo ad omnia ad quæ ille tenebatur, ipſe quoque tenebitur, vt late tradit *Scapuccin.d.tract.de ſing.ſucceſ.ampliat.20 num.1.& num.6.* dum enim ſtatutum dat vni prælationem, non cenſetur voluiſſe dare ei maius, vel minus ius quam habebat ille cui eum præfert, vt ſcribit *Mantic.de tacit. lib.5. tit.10.num.35.ad fin.*

Et licet contrarium videatur voluiſſe *Rotam coram eodem Mantic. in deciſ.63.num.2.* dum dixit non teneri ad damna inquilino de iure communi propter ſpecialem hypo-
67 thecam alias debita, cum qui retrahit vigore Bullæ Gregorij, quæ viget in Vrbe fauore ædificare volentium, & reddit rationem, quia eo caſu, nec ipſe venditor tenetur de euictione, tamen animaduertendum, quod id procedit, quia dicta Bulla fauens ædificare volentibus propter publicum commodum, & decorem Vrbis, derogat expreſſe iuri tertij, adeout permittat etiam ipſum dominum inuitum poſse expelli, & ideo multo magis idem dicendum de inquilino, vt ponderat ibi *Rota num.4. & ſeq. per totam*, & tamen illa deciſio non tranſit ſine difficultate, quia Bulla vult quidem ædificare volentem aſſequi poſſe rem alienam, & expellere etiam ipſum dominum, ſed ſoluto ei iuſto pretio, imò & quid conſiderabile vltra illud, vnde
68 patet velle ſolui intereſſe cui debetur, & ſic etiam conductori, dum de iure communi ei debetur, maxime quia qui vendit rem ſubiectam hypothecæ minoris vendit, & ſic retrahens minoris, emeret cum iactura conductoris.

Hæc de locatione facta per primum do-
69 minum, ſed ſi emptor antequam fundus retrahatur locauerit, tunc intrat dubium, an retrahens teneatur ſtare locationi, & non teneri cenſuit *Scapuccin. d. tractat. de ſingul. ſucceſſ. ampl.20. num.2. verſ.quod multo magis, & ſeq.* vbi quod ita in caſu contingenti reſpondit. Sed in contrarium facit dicta declaratio ſeptima, quia iſta retrahens vigore ſtatuti, reſpectu emptoris, qui vti interim dominus locauit, eſt de ſucceſſoribus in quos fit translatio ex neceſſitate per ſtatutum inducta, & ideo tenetur ſtare locationi, ex citatis in ea, quod non videtur conſideratum à Scapuccino. Et pro iſta opinione contra eum facit etiam auctoritas *Tiraquell.de retract.conuent.§.3.gloſ.vn.nu.14.* vbi æquiparat in hoc propoſito hunc retrahentem vigore ſtatuti cum redimente vigore pacti, quem ſtare debere locationi dictū eſt ſupra, & ipſe alios eiuſdem opinionis refert.

Idemque prorſus procedit in habente
70 cenſum ſuper re vendita, qui, ex Conſtitutione Beati Pij Quinti ſuper forma creandi cenſus ædita, prælationem habet, vt ſi ea vtendo retrahat, teneatur & ipſe ſtare locationi, quatenus teneretur ille emptor primus, & non alias, ſi agatur de locatione antecedenter à domino facta, prout tradit *Mantic.de tacit.lib.5.tit.10.num.36.* & latius *Scapuccin.lim.3. per tot.* & ſi ille primus
71 emptor interim legitime locaſſet, tunc abſolute ei ſtare deberet, vt dictum eſt de retrahente vigore ſtatuti.

In domino autem directo ſiue rei feuda-
72 lis, ſiue emphyteuticæ qui habet de iure prælationem ſi feudatarius vendat contrarium eſt dicendum, quod ſcilicet ipſe nullo modo teneatur ſtare locationi, quia ipſe non ſubintrat in locum primi emptoris iure priuato, & per modum ſucceſſionis, ſeu trāſmiſſionis, ſed per modum priuationis illius, vt latiſſime declarando firmat *Oſaſc.dec.156. num.14.verſ.nec obſtat, & per totam*, & diſtinguit etiam *Mantic.d.tit.10.num.36.verſ. nec obſtat, & Scapuccin. d.lim.3.nu.8.verſ.nec æquiparatio.*

Tertius caſus eſt de marito, cui mulier
73 dedit in dotem fundum quem locauerat, an ipſe teneatur ſtare locationi, & affirmatiuam tenuit *gloſ. in l. diuortio ver. ſequatur ff.ſol.matr.* & facere videbatur, quod maritus in dote non videtur ſucceſſor ſingularis, dum dos ſit ius vniuerſale, iuxta communē opinionem, de qua teſtatur *Soccin.Sen. conſil.126.num.4.lib.3.* Sed in contrarium facit, quod licet dos ſit ius vniuerſale, tamen maritus in ea ſuccedit titulo ſingulari, & ideo dicitur ſucceſſor ſingularis ad hunc effectū, vt non teneatur ſtare locationi, iuxta *deciſ. Caualer.612.n.5.& ſeq.de qua ſupra in quarta declaratione*, & iſtud contrarium tenent *Alex.in l.ſi filiofamilias §.ſi vir in quinquennium ff.ſol.matr.nu.26. Campeg. de dot.par.2.*
74 *quæſt.23.* vbi in fine dicit opinionem gloſſę propter eius auctoritatem ſaluari poſſe, ſi maritus recipit fundum ſciens eſſe locatum *Couar.variar.reſolut.lib.2.cap.15.nu.5.verſ. quid autem à contrario,* vbi quod opinio gloſ.

læ

ſæ refragatur iuri *Statil. de Saluian. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 28. *Scapuccin. de ſingul. ſucceſ. ampliat.* 6. *nu.* 14. vbi de magis communi *Mantic. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 9. Et hæc nullam pateretur difficultatem, ſi ageretur de fundo in dotem dato, cum æſtimatione, emptionem, & venditionem faciente, tunc enim indubitanter applicaretur dicta regula *text. in l. emptorem C. locat.* at quatenus agatur de fundo ſimpliciter in dotem dato abſque æſtimatione emptionem, & venditionem faciente, poſſet dici applicari declarationem
75 ſextam, quod dicta regula non procedat in eo, qui non ſuccedit in plenum ius illius qui locauit, iuxta illam opinionem, quod iſto caſu non tranſeat dominium fundi in virum de qua nouiſſime *Rot. coram Bichio deciſ.* 464. *num.* 3. 4. *&* 12. *coram Zarat. deciſ.* 42.
76 *num.* 13. *&* 14. ſed hæc eſt quæſtio ardua, & eſſe penes vxorem dominium fictè, vere autem penes virum, volunt alij, vt videre eſt penes *Rimin. in princ. tit. inſtit. per quos alienare licet, vel non num.* 316. *& ſeqq. Menoc. conſ.* 88. *num.* 39. *Surd. conſ.* 330. *num.* 13. Et ad
77 hunc effectum ſatis dicitur ſuccedi in plenum ius locatoris, quando ſucceditur in plenum vſumfructum, abſque eo quod ſuccedatur in dominio *l. arbores* 65. *§. quidquid ff. de vſufr. & dicetur in caſu* 9. *nu.* 136.
78 Quartus caſus eſt de eodem fundo dotali per hæredes mariti, vel maritum ipſum poſt diuortium, mulieri reſtituto, an ipſa teneatur ſtare locationi, & quo ad hoc in primis habemus text. *in l. ſi filio familias* 26. *§. fin. ff. ſol. matr.* in quo habetur, quod *ſi vir in quinquennium locauerit fundum, & poſt primum forte annum diuortium interuenerit: Sabinus ait non aliter mulieri fundum reddi oportere, quam ſi cauerit, ſi quid præter vnius anni locationem maritus damnatus ſit, id ſe præſtituram eſſe.* Vnde deducitur eam teneri ſtare locationi *Alex. ibi num.* 1. *Socc. Sen. conſ.* 125. *n.* 2. *lib.* 1. *Roland. conſ.* 49. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 2. & alii relati *per Statill. d. Saluian. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 15. *& ſeq. Surd. deciſ.* 264. *num.* 11. *& deciſ.* 299. *num.* 2. *Rot. dec.* 18. *num.* 3. *cor. Pen. quæ eſt etiam poſt Statill. de Saluian. deciſ.* 201. *num.* 3. & comprobatur eadem opinio, quia applicantur plures declarationes nempe tertia, quia dum mulier dat fundum in dotem, cenſetur conſentire, quod maritus eum locet, & quinta, quia maritus habet liberam adminiſtrationem, ne dum reſpectu rei, ſed etiam perſonæ mulieris, quod conſiderat *Scapucc. ampliat.* 6. *num.* 4. & denique ſeptima, quia in mulierem non fit tranſlatio fundi voluntaria, ſed neceſſaria, vnde patet vndique dictam opinionem eſſe veram.

79 Sunt autem, qui limitant, vt teneatur ſtare locationi mulier, quatenus maritus locauerit ad annum tantum, ſecus autem ſi ad longius tempus, relati *per Nouar. quæſt.* 92
80 *num.* 4. *part.* 1. ſed hæc opinio refellitur *in d. deciſ. Pen.* 18. *ſub num.* 9. *& poſt Statill. deciſ.* 201. *num.* 10. vbi quod text. ſupractus *l. ſi filio familias §. fin.* qui ad probandam limitationem adducitur, pro ea non facit, & ſequitur *Mareſc. variar. lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 11.
81 At ſuſtineri poterit limitatio ſi vltra diuturnitatem temporis aliquod aliud inditiũ concurrat, quo comprobetur maritum non locaſſe bona fide, tunc enim non tenebitur mulier locationi ſtare *Scapuc. d. ampl.* 6. *nu.* 11. vbi ſi locauit dum mulier erat infirma, *Surd. deciſ.* 299. *num.* 3.
82 Præterea non tenetur mulier, præſertim vltra annum, ſtare locationi præciſè, ſed tantum cauſatiuè, quatenus ſcilicet nolit ſoluere intereſſe conductoris, prout deducitur ex text. præcit. *in d. §. fin.* & eſt regulare ne dum in ſingulari ſucceſſore, de quo dicam infra, ſed etiam in ipſo locante, vt dictum eſt *in cap.* 58. *de fine locationis voluntario n.* 22. vnde quidquid aliqui contrarium ſenſerint, hæc opinio videtur verior, prout etiam eſt communior, vt teſtatur *Scapuccin. d. ampliat.* 6. *num.* 4. *ad fin. verſ. non eſt tamen recedendum* & patet ex congeſtis *per Statill. de Saluian. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 19. & eam admiſit *Rot. cor. Pen. deciſ.* 19. *num.* 8. Verum
83 dubium eſt, an dicta cautio, quam textus dicit, teneri mulierem præſtare, ſit neceſſaria, ad hoc, vt quatenus conductor expulſus moleſtet maritum, ſeu eius hęredes, ipſi poſſint à muliere damña repetere, vel non
84 ſit neceſſaria, ſed tantum vtilis, & ad cautelam, & eam non eſſe neceſſariam ſenſit *Gomeſ. variar. tom.* 2 *cap.* 3. *ſub num.* 8. ſed contrarium ſenſit *Duen. reg.* 240. *lim.* 5. *verſ. contrariam*, & vtrumque refert, nec quid ipſe ſentiat clare aperit *Scapuccin. d. ampliat.* 6. *num.* 3. videtur tamen rectè loqui Gomeſium, quia text. dicens mulierem teneri dare cautionem, ſupponit eius obligationem pro cuius maioris ſecuritate datur cautio, ita vt ſit quędam cautela non reſtituere poſſeſſionem mulieri, niſi pręſtita per eam dicta cautione *Perregr. de fideic. art.* 40. *n.* 105.
85 Huic caſui annecti poteſt idem eſſe de bonis Paraſernalibus, quorum adminiſtrationem mulier tacite conceſſiſſet viro, iuxta *l. Maritus C. de procurat.* ſi enim per eum fuerint locata, mulier tenebitur locationi ſtare, prout tradunt *Gomeſ. variar. dict. cap.* 3. *numer.* 8. *ad fin. Gutierez. de tutelis par.* 2. *cap.*

cap.10.num.9.Scapuccin.dict.ampl.6.num.7.

86 Quintus caſus ſit ſi conſtet emptorem, vel aliter acquirentem ſciuiſſe rem locatã, & tacens eam receperit, in quo pariter dicendum eum teneri ſtare locationi, quia cenſetur tacite conſenſiſſe, & ſic intrat ſecunda declaratio ſupra tradita regulæ, & probatur etiam per *text. in l. qui tabernam ff. de contrahen.empt. & in l. ſi fundum ſciens*
87 *C. de euict.* regula enim, quod ſciens, & tacens non cenſeatur conſentire, non procedit vbi cum ſcientia concurrit aliquis actus poſitiuus, prout in emptore eſt acceptatio rei *Clem. 1. de precur. Surd. dec.99. n.14. & 15. Rot. deciſ. 811. num.22. par.1. diu.* & in terminis, quod ſufficiat in emptore ſcientia locationis ad hoc, vt cenſeatur conſenſiſſe, & non poſſit expellere conductorem *Bero. conſ.2. num.12. lib.1. Burſat. conſ.* 101. *num.* 5. *Cephal. conſ.* 718. *num.* 16. *Gratian. diſc.* 27.*num.*37. *Surd. deciſ.*172. *num.*5. *& 6. & deciſ.*225.*num.*6. *vbi Hodiern. num.* 7. alios plures concordantes refert, & latius in *dec.* 265. *nu.*27. *verſ. & quatenus, & ſeq.Peregr. deciſ. Patau.* 136. *numer.*13. & nouiſſime *D. meus de Luca diſcur.* 23. *num.* 3. *de locat. & cond.* vbi loquitur in terminis conductoris generalis, quod hac ratione teneatur ſtare locationi particulari, & miratur, quod cum in caſu illo emanauerit Deciſio Rotalis, omiſerit allegare punctualem auctoritatem *Fabrian.Cod.lib 4.tit.42.def.8.Rot.cor.Canal. dec.612. num.12. & 13. & coram Gregor.dec.* 90,*num.*8. *& ſeqq. vbi Adden.* aliam etiam deciſionem refert, ex quibus patet hanc opinionem eſſe veram, & communem, ac proinde non curandum, quod contrarium ſenſerit *Ioſ.Ludou. in dec.Peruſ.83.num.*10. cum quo etiam tranſiuit *Vinc. de Franc.dec.*334.*nu.*2. & maxime, quia *Ioſ. Ludou.* mouetur auctoritate Iaſonis, quem corruptè legit, vt animaduertit *Scapucc. de ſing.ſucc.lim.*13. *nu.*17. & prius *Surd. dict. deciſ.* 265. *numer.* 52. Et comprobatur etiam eadem opinio alia ratione, videlicet, quia vendens ſcienti cenſetur ſolum vendere ius, quod habet, quam
88 rationem eſſe ſuo iudicio meliorem dicit *Surd. dec.*175. *num.*6.

89 Ampliatur eadem concluſio primo loco, vt non ſolum procedat ſtante ſcientia certa, ſed etiam ſtante ſcientia præſumpta, vti in caſu quo res locata à patre, fuerat poſtea per eum donata filio, cenſuit *Surd.dict.deciſ.* 172.*num.*3.*& ſeq.* vbi inquit, quod nunquã
90 potuit ſibi perſuaderi colonum poſſe expelli, quia credidit filium veriſimiliter ſciuiſſe locationem, & propterea teneri ſtare locationi, iuxta prędictam concluſionem, at procedit hæc præſumpta ſcientia in ſolis filijs non in alijs conſanguineis, quamuis arcto vinculo ſanguinis coniunctis, iuxta late tradita per *Caroc.tit. de renouat.locat.declarat.*2. *num.* 6. *& ſeq.*

91 Aliud exemplum preſumptę ſcientiæ erit, ſi adſit in regione communis conſuetudo locandi prædia, inde enim argui poteſt emptorem ſciuiſſe, ſeu credidiſſe, quod etiam prædium emptum eſſet eodem modo locatum, & ita emere voluiſſe, & ideo tenebitur locationi ſtare, prout etiã, licet alijs medijs, late probat *Scapucc. de ſing. ſucc.lim.*11.*n.*1. *& ſeq.* Et dum ex prædictis ſufficit ſcientia
92 præſumpta facilius ſufficiet ſcientia præſumptionibus, & coniecturis probata, prout eam ſufficere, tradit *Scapuccin.limit.*13.*num.* 13.*verſ. cæterum.* aliud enim eſt ſcientiam eſſe præſumptam, aliud eſt præſumptionibus, & coniecturis eſſe probatam, & facilius ſuffragatur iſta, quam illa *Rot. cor. Seraph. dec.*1459.*n.*3. *& 4. & cor.Celſo dec.*152. *n.*6.

93 Secundo ampliatur, vt ſufficiat ſcientia locationis rei in genere, vt ipſi locationi, & omnibus eius pactis ſtare debeat emptor illam ſciens, pura etiam ſi ſit ad plures annos quam ſolitum ſit, & facta pręſumatur, quia dum ſciuit locationem debuit inueſtigare pacta, & ſi neglexerit ſibi imputet *Bero.dict. conſ.2. ad fin. lib. 1. & late Scapucc. dict. lim.* 13.*num.*8. *& ſeqq. & Surd. dec.* 265. *numer.* 62. *& ſeq.*

94 Applicabitur etiam, & apertius dicta declaratio ſecunda, ſi conuenerit emptor cum venditore, penſiones rei per locatorem promiſſas ſibi deberi, quia magis inde patebit eius conſenſus ipſi locationi accomodatus, & proinde non poterit amplius recedere, ſed ſtare debebit contractui, iuxta *dict.l.emptorem,* & tradunt poſt alios *Mantic.de tacit. lib.5. tit.* 10. *num.* 22. *Surd. dict. deciſ.* 264. *num.*15. *& ſeq. & Gratian. diſc.*37. *num.*30.

95 Idem quoque erit ſi ſucceſſor abſque tali conuentione penſiones aliquas à conductore receperit, nam tali actu cenſetur conſentire locationi, & tenetur ei ſtare *Bald.conſ.* 184 *lib.4. Socc. Sen. conſ.*121. *num.*1.*& ſeq. lib.* 1. *Caroc. de locat. tit. de vſufr.q.* 17. *num.* 4. *Caſtill. eodem tit. de vſufr. cap.* 37. *n.*15. & ſi cupis rationes, vide *Surd. deciſ.* 33. *à num.*1. *ad* 6.

Contrariam tamen opinionem videtur probare *Mantic. de tacit. lib.5. tit.* 1[illegible]. *nu.* 8. *& latius Surd. dict. deciſ.*33. *num.*9. *& ſeq. Molin. de primog. lib.*1. *cap.*21. *num.* 6. *&* 7.
96 volentes ſucceſſorem, qui recepit penſiones pro tempore præterito, non teneri ſtare contractui de tempore futuro; Sed prima tenen-

tenenda eſt quando ſucceſſor prætendit euitare obligationem ſtandi locationi per regulam, quod ſucceſſor ſingularis ei ſtare nõ teneatur, quia applicatur dicta ſecunda declaratio eiuſdem, alia autem opinio procedit, quando dicta obligatio ceſſat ex eo,
97 quod ius locatoris expirauerit, & cum eo ius conductoris, quia tunc cum locatio nulla amplius adſit, non ſufficit ſucceſſorem conſenſiſſe pro vno anno, vt cenſeatur locatio renouata pro alio, vt dicit *Rota in dec. 2. de locat. in nou.* cum qua tranſit *Mantic. & Molin. in loc. ſupracit.* intrat enim declaratio octaua, vt dixi in ea.

98 Sextus caſu eſt ſi dominus obligauerit conductori bona pro obſeruantia contractus, quoniam in caſu iſto non applicatur ratio regulæ quam diximus eſſe, quia conductor nullum habet ius in re conducta, vnde ſequitur, vt nec ipſa regula applicetur, & ſingularis ſucceſſor colono ſtare debeat, vt docuit *Bart. in l. emptorem num. 2. C. locat. Mareſcot. variar. reſol. lib. 1. cap. 18. num. 12. Rot. coram Canaler. dec. 612. num. 11. Gregor. dec. 68. num. 2.* Quod ampliatur, vt procedat
99 non ſolũ ſi adſit hypotheca ſpecialis fundi locati, ſed etiam ſi adſit tantum generalis omnium bonorum locatoris *Bart. in dict. l. emptorem num. 2. Conar. variar. lib. 2. cap. 1. num. 3. Duen. reg. 246. lim. 7. Scapuc. de ſing. ſucceſ. lim. 15. num. 8. & ſeq.* ſed iſta amplia-
100 tio nõ tranſit ſine contradictione, eſt enim in hoc quæſtio multum controuerſa, vt dicit *Rot. coram Gregor. deciſ. 68. num. 3.* & quod
101 non ſolũ ſit neceſſaria ſpecialis, ſed etiam vlterius requiratur pactum de interim non alienando, tradit *Franc. deciſ. 302. num. 3. & num. 9.* vbi etiam ſtante iuramento *Apicell. de dilat quinquenn. tit. 1. num. 104. ante med. Gutier. in repetit. l. nemo poteſt. num. 43. & 44. ff. de legat. 1. Gratian. diſc. 37. num. 26.*
102 Verum pro intelligentia diſtinguendum eſt inter prætenſionem, quod ſucceſſor ſingularis debeat ſtare locationi præciſe, & prætenſionem, quod ei debeat ſtare cauſatiue, ideſt, quatenus nolit ſoluere conductori damna, & intereſſe, & quo ad iſtam ſecundam procedit prima opinio, vt ſufficiat hypotheca generalis, nam ea mediante datur conductori inſiſtentia, & retentio fundi donec intereſſe ſibi ſoluatur *Gozad. conſ. 100. num. 24. & late Scapucc. de ſing. ſucc. lim. 15. num. 8. vbi de magis com. & declarat Gutier. ſub d. nu. 44.* vbi dicit communem, & de mente omnium, de quo etiam teſtatur *Oſaſc. deciſ. 156. num. 6.* & tenuit *Rot. coram Gregor. deciſ. 68. num. 3. verſ. ſecundo quia.*

Quo autem ad primam prætenſionem, vt ſucceſſor ſingularis ſtet locationi præciſe,
103 omnes admittunt, quod ſufficiat dictum pactum de non alienando, vna cum hypotheca ſpeciali, quia tunc impeditur rei alienatio *l. ſi creditor §. fin. de diſtr. pignor. plene Vinc. de Franc. deciſ. 302. n. 3.* Sed an etiam cum hypotheca generali, eſt controuerſum, vt videre eſt penes *Oſaſc. deciſ. 156. num. 4.*
104 & in negatiuam inclinare videtur *Scapuccin. dict. lim. 15. num. 12. Auendan. de cenſib. cap. 85. numer. 13. & ſeq.* & cum alijs *Vela differ. 20. num. 14.* & videtur verior opinio,
105 niſi pactum ſit generaliter prohibens alienationem omnium, & ſingulorum bonorum adiecta pariter hypotheca omnium, & ſingulorum quia tunc admitti poſſet contraria, vt ſenſit *Conar. variar. lib. 2. cap. 15. nu. 3. ad fin.* Et eſt etiã controuerſũ an ſufficiat hypothe-
106 ca ſpecialis ſine dicto pacto, nã affirmatiuam tenuit *Rot. in vna Rom. locationis coram Ortember. relata per Adden ad Gregor. dict. deciſ. 68. num. 11.* contrariam vero tenent alij citati ſupra, & per ipſum *Adden.* eodem loco relati, & iſta eſt magis communis, vt patet ex eis.

Præterea controuerſia eſt etiam ſi cum hypotheca concurrat iuramentum, nam illud ſufficere etiam cum ſola hypotheca generali ſenſit poſt alios *Rot. coram Gregor. dict. deciſ. 98. num. 3. verſ. prima propter,* &
107 in *d. Rom. locationis relata per Add.* ibidem, vbi quia iuramentum obligat ad obſeruantiam contractus præciſam, quando præciſa ſeruari poteſt ſine diſpendio ſalutis æternæ, & tenuit etiam *Mareſcot. variar. lib. 1. cap. 18. num. 14.* ſed ceſſante dicto pacto de nõ
108 alienando, ſola hypotheca cum iuramento non videtur poſſe operari, quod dominus non poſſit vendere, quia hoc non eſt de directo contrauenire contractui, minuſque poteſt operari, quod illi non contraueniat emptor, quia virtus iuramenti ad eum non trãſit, & ſic verior videtur opinio contraria quam probant *Surd. conſ. 331. nu. 18. & ſeqq. Vinc. de Franc. deciſ. 302. num. 9. vbi Add. & præcipue Viſcon.* plures hinc inde refert.
109 At iſta ſecunda procedit retenta illa magis communi, quod hypotheca ſpecialis nõ ſufficiat, alias procedit prima, etenim hypotheca generalis vna cum iuramento operatur, ac ſi eſſet hypotheca ſpecialis, quia iuramentum habet vim ſpecialis expreſſionis *Natt. conſ. 426. num. 5. Roland. conſ. 6. n. 29. & ſeq. lib. 1. & alijs adductis Oſaſc. deciſ. 156. num. 5.*

Verum tamen non eſt ommittendum, quod ſi verum, eſſet deſtrueret fere totaliter
110 regulam, quod ſucceſſor non teneatur

 ſtare

ſtare locationi,& eſt quod hypotheca bono-
rum ſit ſolita apponi in omni contractu, &
ideo etiam ſi fuerit omiſſa, cenſeatur appo-
ſita, hoc autem ſtante, reſultat,quod ſemper
111 tenebitur ſingularis ſucceſſor ſtare loca-
tioni ex ſupra firmatis, & tradit *Scapuc. dict.*
lim.15.numer.9. Boer. deciſ. 182. numer.53.
Oſaſc.deciſ.156.num.4.ad med.& conſonant
tradita per *Maſcard. de probat.concl.299.nu.*
10. & 11. Sic in Curia cenſetur ſemper in
112 Inſtrumentis appoſita obligatio Camera-
lis, vti ſolita, præcipue per Notarios Audi-
toris Cameræ, vt notat *Add. ad Burat.deciſ.*
683. num.9. & Poſt. reſol.110.num.10. quid-
quid ſit extra Vrbem In ſtatu Eccleſiæ in
quo videntur adeſſe aſſertiones Rotæ fere
113 contrariæ, nam quod de ſtylo apponatur
in toto ſtatu habetur in *deciſ.91. num.3.cor.*
Dunoz. Sen. & quod non ſit ſolita præcipuæ
Bononiæ, habetur in *deciſ.875.num.3.coram*
114 *Penia.* Et quod ſtante obligatione Came-
rali ex quo continet hypothecam, teneatur
ſingularis ſucceſſor ſtare locationi *Zach. de*
oblig. Cam. quaſt.5. num.35. & Rot. poſt eum
deciſ. 72. num. 5. Imo fortius Neapolis fuit
prætenſum, quod ſolitum eſſet apponi pa-
ctum de non alienando cum hypotheca ſpe-
ciali, vt habetur penes *Vinc.de Francin. deci*
303.num.4. vbi tamen *num. 7.* dicitur talem
prætenſionem non fuiſſe ſubſiſtentem.
115 Verum in primis animaduertendum,
quod concluſio,vt cenſeantur appoſitę clau-
ſulæ ſolitæ, procedit in eis, quæ ſunt de na-
tura contractus tantummodo *Iaſ.in l.fin.nu-*
mer.10. C.de iur.emphyt. Gotia in memor.ver.
notarius ſimpliciter. Neguſ. de pignor. par.3.
membr.1. num.5. verſ.& facit, & alijs rela-
tis in his terminis *Vinc.de Franc. d.dec.302.*
*num.8.*vbi & *Adden.*alios referunt,& de na-
116 tura contractus locationis non eſt, quod
hypothecentur bona, cum Imo nec quidem
ipſa res locata obligata de natura contractus
remaneat, vt dictum eſt ſupra in ratione re-
gulæ, & alibi, & multo minus eſt de eius
natura pactum de non alienando cum hypo-
theca ſpeciali, vt dicit *Vinc.de Franc.d.nu.8.*
117 vnde dicta opinio, quod cenſeatur in ea
tacitè appoſitum, nullo modo tenenda eſt,
iura enim deſiderant obligationem rei eſſe
expreſſam *l.Ariſto.3 ff.quæ res pign.* ibi, *non*
aliter in ius pignoris ſuccedit, niſi conuenerit
vt ſibi eadem res eſſet obligata, & in *Auth.col-*
lat.9.tit.19.de Argentarior.contract.§.inſuper
ibi, *neque enim temere hypothecam dederimus*
his qui de ea pactum non fecerunt niſi omnino
in ſcriptura eorum, quæ in bonis ſunt compro-
betur facta eſſe mentio,aut ipſi bona ſua pigno-
ri appoſuerint, adeo vt ſi quid in iure eſt cer-
tum,id certiſſimum eſt bona citra expreſſam
conuentionem obligata non eſſe, vt tradit
Faber.de error.pragmat.to.1. deciſ.1. error.1.
num.3.& ſenſit *Rot.coram Merlino deciſ.543.*
prope fin.
118 Præterea quando deberet cenſeri appo-
ſita obligatio bonorum ex ſolito, id intelli-
gi deberet tantum quando deſuper celebra-
tum eſſet Inſtrumentum,non vbi ſolum con-
fecta eſſet Apoca priuata, iuxta firmata per
*Gait.de credito cap.2.num.2468.& ſeq.*vbi re-
probat *Burſat.*contrarium ſentientem *in con-*
ſil.39.num.40.

Septimus caſus ſit de pupillo poſt finitam
tutelam,qui tamen non videtur propriè dici
poſſe ſucceſſor tutoris, & propterea, an ip-
119 ſe teneatur ſtare locationi factæ per tuto-
rem, nos diximus alibi,nempe in *Cap.8.nu-*
mer.18. ſed quia alij eum ſucceſſorem nomi-
nant, & ſub hoc titulo quærunt, an tenea-
tur ſtare locationi, nos quoque hic dubium
tangimus, vt dicamus illud reſolui poſſe
cum quinta declaratione, dicendo, quod
cum tutor haberet liberam adminiſtrationē
tam reſpectu rei, quam perſonæ, inde ſe-
quatur, quod pupillus teneatur eius loca-
tioni ſtare, prout teneri, tradunt *Salicet. in*
l.emptorem num.6.in fin.C.de locat.& conduct.
Ang.conſ.245.num.6.in princ. verſ.item loca-
tioni Gratian.diſc.73. num.13. Mantic.de ta-
cit.lib.5.tit.10. num.24. Surd.deciſ.299.nu.1.
& alij adducti vbi ſupra,quo loco etiam de-
dimus aliquas declarationes,ad quas recur-
rendum erit.
120 Octauus caſus eſt de Proprietario poſt
finitum vſumfructum, an teneatur ſtare lo-
cationi factæ per vſufructuarium, & nega-
tiuam probat aperte *text. in l.ſi quis domum*
4. §. hic ſubiungi ff. locat. & per eum docet
Bald.in l.1. num.35. C.de iur.fiſci lib.10. vbi
reſpondet quibuſdam legibus quę contrariū
annuere videntur, *Salicet.in l.emptorem n.6.*
in fin.C.de locat.& conduct.& pluribus addu-
ctis dixit *Rot. coram Mantic.dec.186.n.1.Ce-*
phal.conſ.181.n.20.Caſtill.de vſufruc.cap.73.
121 *n.17.* quod & ampliatur,vt ſi expellat co-
lonum, iſte nullū habet regreſſum aduerſus
hæredes vſufructuarij,nec pro intereſſe, nec
pro expēſis *d.§.hic ſubiungi*,& ratio eſt quia
cōductor cenſetur ſe ſubieciſſe volūtariè illi
periculo *Garz.de expen.& melior.c.14.n.17.*
quod adeo durum viſum eſt *Valaſc. de iur.*
emphyt. quaſt.25. num.3. vt auſus ſit repre-
hendere deciſionem textus præcitati, vt
dictum eſt in *cap.34. §.3. num.21. & 22.* vbi
late ei reſponſum eſt.
122 Limitatur tamen, quod dictum eſt hæ-
redes vſufructuarij non teneri reficere dam-

na, & expenſas conductori per proprietarium expulſo, vt procedat ſi vſufructuarius locauerit tanquam talis, non autem ſi tanquam proprietarius, quia hoc modo locando, decepiſſet conductorem, & ideo merito deberent hæredes reficere, nedum expenſas, ſed omne intereſſe *Scapuccin. de ſucceſſ. ſing. ampliat.* 10. *num.* 4. vbi & quod in dubio præſumitur locaſſe tanquam dominus, quod & alijs adductis dictum eſt etiam *d. cap.* 34. §. 3. *num.* 28.

123 Secundo limitatur, vt procedat ſi vſuſfructus finiatur per mortem vſufructuarij, & hoc modo ſuccedat proprietarius, ſecus autem ſi per ceſſionem ipſius vſufructuarij, quia tunc bene poſſet conductor expulſus agere contra eum pro intereſſe *Gratian. diſc.* 606. *num.* 20. *Scapuccin. de ſingul. ſucceſſ. ampliat.* 10. *num.* 4. *Surd. deciſ.* 326. *num.* 48. vbi & quod in dubio cenſetur locaſſe tanquam dominus, & poſſe in tali caſu repetere expenſas, dictum, & auctoritatibus comprobatum fuit in prædicto *Cap.* 34. *num.* 30.

124 Tertio limitatur, quod dictum eſt non teneri proprietarium ſtare locationi, vt procedat vltra annum, ſecus autem per annum *Gabr. conſ.* 68. *num.* 1. *lib.* 1. idque ea ratione, quia locando pro vno anno cenſetur locare de conſenſu proprietarij *l. cum antiquitas C. de vſufr.* & ſi agatur de re quæ non ſit ſolita

125 dare fructum niſi ſingulo quinquennio, tenebitur ſtare proprietarius per totum quinquennium *Bald. in l.* 1. *ad fin. C. de iur. fiſc. lib.* 10. *Alex. in l. ſi filio familias §. ſi vir in quinquennium num.* 20. *ff. ſol. matr. Gabr. d. conſ.* 68. *num.* 2. *Caroc. de locat. tit. de vſufr. quæſt.* 11. *Scapuccin. d. ampl.* 10. *num.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 32. *Nouar. quæſt. foren. par.* 1. *quæſt.* 95. *num.* 6.

126 Nonus caſus eſt e contra, ſi proprietarius poſt quam rem locauerit, conſtituet in ea vſumfructum, illumque ſiue cedat ſiue leget, an vſufructuarius teneatur ſtare locationi præfatæ, & in hoc habemus text. clarum in *l. arbores* 65. §. *quidquid ff. de vſufr.* dicentem poſſe vſufructuarium repellere conductorem.

Limitatur autem diſpoſitio d. textus, vt non procedat, primo, ſi relictus ſi vſusfructus vniuerſalis ſecundum *Bald. in l.* 1. *n.* 17. *C. de fruct. & lit. expenſ. Caroc. de locat. in tit. de vſufr. quæſt.* 18. *num.* 7. & licet hanc opi-

127 nionem non bene poſſe defendi cenſuerit *Alex. in l. ſi filio familias §. ſi vir in quinquennium num.* 14. *ff. ſol. matr.* tamen contrarij ſenſus in hoc fuit *Scapuccin. in d. ſuo tractat. de ſucceſſ. ſingul. ampliat.* 10. *num.* 6. vbi plura etiam ſubnectit ad eius comproborationem ſed opinio Alexandri videtur verior, quia dum habemus regulam certam in d. §. *quidquid*, quod vſufructuarius tanquam ſingularis ſucceſſor non tenetur ſtare locationi, quã pleniſſime etiam comprobat, & à contrarijs defendit *Caſtillus de vſufruct. cap.* 83. *num.* 1.

128 *& ſeq.* Quod vſusfructus ſit vniuerſalis, nihil facit, quia non propterea deuenit ad vſufructuarium titulo ſucceſſionis vniuerſalis, nec conſtituit eum ſucceſſorem vniuerſalem, ſed particularem, vt ex *Ruino conſ.* 51. *num.* 14. *lib.* 2. *Roland. conſ.* 8. *num.* 25. *lib.* 2. *Rimin. Iun conſ.* 7. *nu.* 126. *& ſeq.* & alijs pluribus firmat *Caſtill. de vſufr. cap.* 58. *nu.* 7.

129 non enim applicatur hic illa quæſtio, an inſtitutus in vſufructu, ſi alius ſit inſtitutus in proprietate, & vniuerſalis poſt eius mortem, efficiatur hæres vniuerſalis, vel ne, quæ torſit ingenia doctiſſimorum virorum, tanquam multum difficilis, intricata, & de apicibus iuris, prout fatentur *Duranus de art. teſt. tit. de legat. caut.* 39. *numer.* 1. *ad med. Mantic. de coniect. lib.* 4. *tit.* 5. *numer.* 1. *Fuſar. conſ.* 196. *num.* 10. *Spada conſ.* 340. *nu.* 7. *lib.* 3. *Merlin. deciſ.* 505. *num.* 7. nam, vltra quod in ea Rota ſemper inclinauit pro negatiua, quę ſaltem hodie prævalere videtur, vt late oſtẽdit ibidem *Merlin. num.* 8. *& num.* 13. & in eadem deciſione illam deliberatiſſime amplectitur, ac pleniſſime firmat, quam etiam comprobauit nouiſſime *Altograd. conſ.* 104. *num.* 5. *& ſeq. lib.* 2. vbi ageretur de vſufructuario, qui propter deficientiam cohæredis, vel aliter, effectus eſſet hæres vniuerſalis, vtique egrederemur terminos quæſtionis, quia iſte non eſſet amplius ſimplex vſufructuarius, de quo agimus, ſed eſſet hæres vniuerſalis, & tanquam talis non eſſet dubium, quod teneretur ſtare locationi, ſed ſupponendo, quod ſimus in terminis ſimplicis vſufructuarij, dum vniuerſalitas vſuſfructus, non facit eum ſucceſſorem vniuerſalem, ſed adhuc ea non obſtante, ipſe remanet legatarius, & ſic ſucceſſor particularis, vtique non eſt diſcedendum à regula, quod ſucceſſor particularis ſtare non teneatur locationi, & applicatur quarta declaratio eiuſdem regulæ ſupra tradita, quod non teneuet ius in quo ſucceditur eſſe vniuerſale ſi titulus ſit particularis, & hanc eamdem opinionem pleniſſime, & neruosè alijs rationibus, & auctoritatibus comprobat etiam *Caſtill. de vſufruc. cap.* 73. *n.* 7. *& ſeq.*

130 Secundo limitatur, vt non procedat, ſi penſiones bonorum locatorum in conceſſione, ſeu relicto vſusfructus expreſsè comprehenſæ ſint, tunc enim vſufructuarius tenebitur ſtare locationi *Carocc. d. tit. de vſufruc.*

 quæſt.

quaſt.17. num.3. & deducitur ex textu in *d.*
l.arbores 65.ff.de vſufr. vt bene oſtendit *Ca-*
ſtill.d.cap.73.n.12.& ſeqq. & faciunt tradita
ſupra in *quinto caſu* §. *applicabitur etiã n.94.*
131 Tertio limitatur ſi vſufructuarius cæpe-
rit penſiones exigere, quia tunc cenſetur ap-
probaſſe locationem, & non poteſt amplius
ab ea recedere *Caroc.d.tit.de vſufr.quaſt.17.*
num.4. quod licet nec iure, nec alicuius Do-
ctoris auctoritate ab eo comprobetur, tamen
veriſſimum eſt ſecundum *Caſtill.d.cap.73.n.*
15. & comprobatur ex dictis ſupra in *quinto*
caſu prope finem num.95.
132 Quarto limitatur, vt procedat in vero
vſufructuario, non autem in emptore fru-
ctuum, iſte enim ſi inuenit fundum locatum
tenetur ſtare locationi ex doctrina *Alex. in*
l.ſi filiofamilias §. *ſi vir in quinquennium nu-*
mer.15.ff.ſol. matr. vbi dicit ita conſuluiſſe,
quam doctrinam ſequitur *Mantic. de tacit.*
lib.5. tit.10. num.33. ſed non placet ei ratio
per *Alex.* adducta, quod id procedat, quia
emptor fructuum non habeat ius in re, pro-
ut emptor de quo loquitur *L.emptorem C.lo-*
cat. quia nec emptor fundi habet ius in re,
ſed ad rem *l.1.* § *hæres ff. ad trebell. l.vlt.*§.
vlt.ff.de contr.empt. & ſubdit aliam rationem
133 reddi poſſe, quod emptor fructuum non
ſuccedit in plenum ius, & ideo in eo non
procedit regula, quod ſucceſſor ſingularis
non teneatur ſtare locationi, quod & dictum
eſt ſupra in ſexta declaratione *num. 57.* &
Manticam refert, & ſequitur *Scapuccin. d.*
ampliat.10. num.12. vbi & addit quod forte
poſſet etiam dici conductorem præferendũ
eſſe ratione prioritatis temporis, ex quo
134 etiam emptor fructuum dicatur condu-
ctor, quæ quidem ratio fuit etiam adducta
per *Imol.* ab eo non citatum in *Clem.1.nu.15.*
de reb.Eccleſ.non alien. quem refert, & ſequi-
tur *Cancerius variar. par.1. cap.14. num.32.*
vbi tamen etiam oſtendit late differentiam
135 inter iſtum fructuum emptorem, ac em-
ptorem vſusfructus, ex quo iſte, etiam ſi ſit
emptio ad tempus, tamen habet partem do-
minij *l.4.ff.de vſufr.* quod poteſt concedi ad
tempus *arg.l.fin. C. de legat.* ex quo reſpon-
deri poſſet ad obiectum quod forte quis fa-
ceret contra concluſionem ſupra firmatam
in principio huius caſus, vſufructuarium
non teneri ſtare colono dicendo, imo teneri,
ex quo in eo quoque applicetur d. declara-
136 tio ſexta, dum nec ipſe ſuccedit in ple-
num ius, nam ſatis dicitur ſuccedere in ple-
num ius, ad hunc effectum, is, qui conſe-
quitur vſumfructum, dum plene aſſequitur
eam partem dominij, in qua continetur vſus
rei promiſſus conductori, adeo vt nulla poſ-
ſit aſſignari rationabilis differentia ad hunc
effectum inter legatum rei, & legatum vſuſ-
fructus ipſius rei, nam etiam in iſto venit
poteſtas percipiendi omnes fructus, & non
cenſetur reſeruatum ius coloni, prout in le-
gato rei, vt poſt Imolam, dicit *Mantic.de ta-*
cit.lib.5.tit.10. num.5. & Scapuccin.de ſingul.
ſucceſſ.ampliat.3. num.3. alias ſi hæc reſpon-
ſio non placeret, neceſſe eſſet dicere præfa-
tam declarationem limitari in vſufructuario,
prout videtur eſſe ſenſus *Mantic. de tacit.*
lib.5.tit.10.num.25.& 26.
137 De vſuario quoque idem dicendum eſt,
ac de emptore fructuum, vt ſcilicet, & ipſe
teneatur ſtare conductori, eaque præcipua
ratione, quod nec ipſe habeat aliquod do-
minium in re, ſed merum vſum, qui fuit con-
ceſſus etiam conductori, vt patet in defini-
tione locationis, & conductionis de qua in
cap.1. & ideo iſte præferri debet tanquam
prior, vt dictum eſt ſupra de d.emptore fru-
ctuum, adeout non remaneat locus ambigẽ-
di, vt dicit *Scapuccin.in d.ampliat.10.num.11*
Duen.reg.240.lim.11.

Decimus caſus ſit in ſuccedente titulo
lucratiuo, & ſpecialiter in fideicommiſſario,
legatario, primogenito, & donatario, an
ſtare teneãtur locationi factæ per anteceſſo-
rem & loquendo generaliter de ſuccedente
138 titulo lucratiuo, quod etiam in eo proce-
dat regula, vt ſi ſit ſucceſſor ſingularis non
teneatur ſtare locationi, tradit *Mantic.de ta-*
cit.lib.5.tit.10.num.4. & fortius, quod om-
nis ſuccedens titulo lucratiuo non teneatur
ſtare locationi, docuit *Alberic. in l. arbores*
num.2. ff. de vſufr. & quemadmod.quis vtat.
139 *fruat.* Sed hæc propoſitio Alberici eſt ni-
mis ampla, dum videtur excludere in ſuc-
cedentibus titulo lucratiuo, omnem limi-
tationem Regulæ, & ideo merito reproba-
tur à *Scapuccin.de ſingul.ſucceſſ. ampliat.4.*
num.2. & ſeq. vbi num.6. dicit Albericium
fuiſſe inaduertenter locutum, & deueniendo
ad caſus ſpeciales, melius patebit veritas.

Incipiendo igitur à legatario, & fideicõ-
miſſario, diſtinguendum eſt inter locatio-
140 nem factam à teſtatore, & locationem fa-
ctam ab hærede grauato, & ſi facta ſit à te-
ſtatore, aut agitur de fideicommiſſario par-
ticulari certæ rei, ſeu legatario, & dicen-
dum eſt eum non teneri, quia applicatur re-
gula, quod ſucceſſor ſingularis non tenea-
tur, quod, & probat in ſpecie *text. in l. qui*
fundum 35.ff.locat. & tradunt *Bald.in l.1.nu-*
mer.17.poſt med.C.de vſur.& fruct.legatorũ,
141 vbi, quod neque poteſt legatarius agere
ad penſiones, niſi in legato dictum ſit, ſaluo
iure coloni, *Peregr.de fideicom.art.40.nu.90.*

Mantic.

Mantic.de tacit.lib.5. tit.10.num.5. Scapuccin.
ampliat.3.num.1.& late ſeqq.Rot.poſt Vsuian.
142 *deciſ.56.num.11.* intelligendo tamen ſem-
per de locatione ad breue tempus, per quã
conductor non acquirit ius in re, quia quoad
locationem ad longum tempus, ſecus eſt di-
cendum, vt declaratum fuit generaliter ſu-
pra, & in his terminis declarat poſt *Bart.*
Peregr.dicto artic.40.num.95. Aut eſt vniuer-
143 ſalis, & tunc quia iſte eſt loco hæredis, &
in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, &
paſſiuæ *l. poſtulante §. ſed & in huiuſmodi ff.*
ad trebell. & l.ſi filius ff.quod cum eo, tenetur
144 locationi ſtare *Peregr. d.artic.40. num.92.*
Statill.de Salu.interdict.inſpect.4.cap.1.nu.35.
Scapuccin.d.ampliat.3.num.8.& 9.

145 Vbi autem locatio facta ſit ab hærede
grauato, licet aliqui voluerint fideicommiſ-
ſarium non teneri illi ſtare, relati per *Fuſar.*
de ſubſtitutionibus quæſt.526.num.2. & præci-
pue *Molin.de primogen. lib.1. cap.21. num.3.*
Tamen contrarium videtur verius, quia fi-
deicõmiſſarius eſt de ſucceſſoribus in quos
fit translatio de neceſſitate, & ſic applicatur
declaratio ſeptima ſupra tradita *nu.58.* quod
etiam ſucceſſor ſingularis, quando eſt neceſ-
ſarius, tenetur ſtare locationi per anteceſ-
ſorem factæ, prout poſt antiquiores relatos
per *Fuſar.d.quæſt.526.num.1.* tenent *Peregr.*
de fideicom.artic.40.num.102.& ſeqq. vbi do-
ctiſſime contraria argumenta ſubmouet *Sta-*
til.Pacif.de ſalu. inſpec.4.cap.1.nu.36.Scapuc-
cin.de ſingul.ſucceſ.ampliat.3.num.10.Ciarlin.
contr.93.num.3. vbi quamplurimos alios cu-
mulat, ex quibus dignoſcitur hanc opinionẽ
eſſe etiam magis communiter receptam.

146 Ampliaturque d. opinio, vt procedat tã
in fideicommiſſario vniuerſali, quàm etiam
in particulari, & tam in locatione facta à pri-
mo hærede, quam etiam infacta à primo fi-
deicommiſſario, vel ſubſequentibus reſpectu
aliorum, cum ſemper militet eadem ratio
Peregr.d.artic.40.num.102. poſt med.Fuſar.d.
quæſt 526.num.3.& 4.

147 Limitatur verò, vt procedat in locatio-
ne ad modicum tempus, non autem in ea
quæ eſt facta per hæredem grauatum ad lõ-
gum tempus, nam quo ad iſtam licet dictum
fuerit ſupra, quod immò ſucceſſor ſingula-
ris tenetur ei ſtare, tamen declaratum etiam
fuit, id procedere, quatenus fuerit valide
facta, & iſta declaratio applicatur, quia lo-
148 catio ad longum tempus eſt alienatio, vt
alibi fuit explicatum & hæres grauatus non
poteſt alienare *Auth.res quæ & l.fin.§.ſed quia*
C.com. de legat. & ideo, nec valet locatio ad
longum tempus per eum facta *l.fin.C.de reb.*
alien.vbi Bart. & alij.Peregr. de fideicom. ar-
tic.40.num.106.Scapuccin. d.ampl.3.num.12.
Fuſar.quæſt.526.num.5.Ciarlin.contr.93.n.3
Grattan.diſc.37.num.14.

Et ſtante dicta nullitate, non poterit præ-
tendere conductor, quod teneatur ſtare fi-
deicommiſſarius, ſaltem pro breui tempore,
pro quo permiſſa eſt locatio grauato, quia
locatio ad longum tempus, eſt nulla in to-
tum, *Alex. conſ.17. num.11. lib.4. Molin. de*
primogen.lib.1.cap.21.num.15.& 28. Peregr.
149 *artic.40.num.106.* vbi etiam reddit ratio-
nem, quia alias mutaretur ſpecies contra-
ctus, cum multum interſit inter locationem
ad longum tempus, & locationem ad breue
tempus, & faciunt tradita in ſimili de loca-
tione bonorum Eccleſiæ, vltra tempus per-
miſſum, facta, quod non ſuſtineatur in tem-
pore permiſſo, de quo late in *cap. 14. §. 7.*
poſt princ.

150 Quo autem ad primogenitum ſucceden-
tem in maioratu, ſeu primogenitura, quod
non teneatur ſtare locationi factæ per ante-
ceſſorem ſuum, firmat *Molina de primogen.*
lib.1.cap.21.num.1.& Scapuccin.de ſingul.ſuc-
ceſſ.ampliat.5.num.1.& ſeqq. & tenuit etiam
Pacif.de Saluian.inſpect.4.cap.1.nu.23.& 24.
cum alijs pleniſſima manu more ſuo cumu-
latis per *Caſtill.de coniect.to.6.cap.161.n.15.*
ex quibus patet hanc eſſe communem, &
eſſe adeo communem, vt nemo ab ea diſcre-
pauerit aſſerit *Molin. d.cap.21. num.3.in fin.*
& Caſtill.d.num.15.

In contrarium tamen vrget quod primo-
151 genitura nihil aliud eſt, quam fideicom-
ſum primogenitorum fauore relictum, ex re-
latis per *Molin.de primogen.lib.1.cap.1.nu.7.*
& Fuſar. de ſubſtitut. quæſt.277. num.70. &
quæſt 387.num.10. ergo ſicut diximus fidei-
commiſſarium teneri ſtare locationi, ita di-
cendum eſt de primogenito; & quod valeat
hoc argumentum probat ipſemet *Molin. in*
ſupracit.cap.21.num.1.lib.1. dum ſupponens,
quod fideicommiſſarius non teneatur ſtare
locationi, eodem argumento vtitur ad pro-
bandam prædictã opinionẽ de primogenito.

Ad ſuſtinendam primam, & communem
opinionem, animaduertendum, quod licet
primogenitura, ſeu maioratus in pluribus
152 conueniat cum fideicommiſſis, tamen in
aliquibus differt, & ſignanter in eo quod fi-
deicommiſſarius debet capere de manu hę-
153 redis rem fideicommiſſo ſubiectam *l.eam*
quam C. de fideicom. & poni per hæredem in
locum ſuum *l.qui quadringenta ff.ad trebell.*
& ſic ſuccedit per viam tranſmiſſionis de
vna perſona in aliam, cum imò nec poſſit
ſucceſſiue vocatus agere, niſi facta ſibi per
grauatum reſtitutione *l.2.in princ.& l.reſti-*

tuta

*tura ff. ad trebell. Menoc. de adipiſc. rem. 4. nu-
mer. 166. & ſeq.* quod ſecus eſt in primogeni.
154 tura, quia in ea non ſucceditur per viam
tranſmiſſionis de vna perſona in aliam, ſed
vno ſublato de medio, alius ſuccedit ex per-
ſona propria, vt poſt *Caſtren. in conſ. 164.
lib. 2.* declarat *Dec. conſ. 498. num. 19.* & opti-
mè differentiam iſtam tradit, ac latius com-
probat *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 1. nu. 14.
iuncto num. 17.* & ſequitur *Caſtill. lib. 5. de con.
iect. cap. 65. num. 84. & 85.* vnde paret, quod
in primogenitura applicatur declaratio octa.
ua ſupra tradita *num. 60.* quod quando ius
anteceſſoris locantis non tranſmittitur in
ſucceſſorem, ſed potius extinguitur, & fini-
tur, licet non applicetur regula, quod ſuc-
ceſſor ſingularis non teneatur ſtare locatio-
ni, quia intret aliqua alia declaratio, ſeu
limitatio eiuſdem regulæ, tamen adhuc ſuc-
ceſſor non tenetur ſtare alia ratione, quia
nempe reſoluto, & extincto iure locatoris,
reſoluitur etiam, & extinguitur, ius condu-
ctoris per reg. *l. res vectigalis ff. de pignor. cum
alijs ibi citat.*
155 At diſtinctio iſta procedit in Primogeni-
tura facta per contractum, de qua loquitur
Caſtren. & Dec. ſupra citati, nempe in dona-
156 tione, quia tunc tot cenſentur dona-
tiones diſtinctæ, & independentes, quot
perſonæ quibus ſucceſſiue donatum fuit,
*Bero conſ. 53. numer. 18. lib. 1. Menoc.
conſ. 1153. numer. 1. & ſeq. Ger. Spin. conſ.
49. numer. 47. & ſeq. Altograd. conſ. 43.
numer. 66. lib. 2. Merlin. deciſ. 404. nu-
mer. 7.* licet enim in donatione poſſit con-
157 ſtitui fideicomiſſum, vt in ſpecie, quod
primogenitura etiam in donatione inſtituta
cenſeatur per fideicomiſſum, tradit *Molin.
de primog. lib. 1. cap. 1. num. 9.* tamen eſt fi-
158 deicomiſſum improprium *Molin. de pact.
nupt. lib. 3. quæſt. 22. num. 15. verſ. impro-
pria. Peregr. art. 51. numer. 2. verſ. & licet.
Giouag. conſ. 34. num. 6. lib. 2. Surd. conſ. 247.
num. 4. verſ. vnum tamen fateri. Fontonell.
de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 3. num. 34.*
adeout in eo vocatus cõſequatur potius iu-
re directo à donante, quam obliquo à gra-
uato *Suarez. alleg. 9. nu. 16. poſt princ. Surd.
conſ. 375. num. 34. Morta voto 215. num. 1.
& ſeqq.* at vbi primogenitura inſtituta eſſet
in teſtamento per viam veri, & proprij fidei-
cõmiſſi, prout practicari plurimum ſolet in
159 Italia, tunc recedendum eſſet à dicta opi-
nione cõmuni, & dicendũ ſucceſſorem in ea
ſtare debere locationi, prout dictum eſt de
fideicommiſſario, & in ſpecie de ſucceſſore
in primogenitura, ſenſit *Coroc. de locat. tit. de
poſſeſ. maiorat. quæſt. 1. num. 1. & 8.* & aper-
tius *Peregr. de fideic. art. 40. num. 96. ad fin.*
Retenta autem prædicta diſtinctione in-
ter primogenituram inſtitutam per viam
donationis, & inſtitutam per viam veri, &
proprij fideicommiſſi, ſequitur, vt diuerſi-
mode declarari debeat reſolutio in vtroque
160 caſu, nam in primo, nempe vbi primoge-
nitura eſt inſtituta per viam donationis, pro-
cedit, vt quod dictum eſt primogenitum ſta-
re non debere locationi, habeat locum in
locatione facta ab anteceſſore in primoge-
nitura, non autem in facta ab inſtitutore
primogenituræ, vt volunt *Gutier. con. quæſt.
cap. 36. num. 11.* vbi tamen declarat proce-
dere in locatione facta ante fundationem
primogenituræ non poſtea, ſi primogenitura
ſit irreuocabilis *lib. 1. & Scapuc. dict. ampliat.
5. num. 8.* quia donatarius tenetur ſtare lo-
locationi factæ à donante, vt dicam infra.
161 At ſecus eſt in fideicommiſſario, ſeu lega-
tario, quia non tenentur ſtare locationi per
teſtatorem factæ, niſi in quantum ſint ſuc-
ceſſores vniuerſales, vt probatum fuit ſupra.
162 Sic etiam quamuis primogenitus ſucceſ-
ſor recipiendo penſiones à conductore, non
obligetur propterea ſtare locationi, niſi pro
anno illo, pro quo penſiones recepit, vt fir-
mat *Molin. de primog. lib. 1. c. 21. n. 7.* tamen
163 hoc quoq; procedit ſi agatur de primoge-
nitura inſtituta in donatione, ex quo tũc ſuc-
ceſſor in ea non ſuccedit anteceſſori per viã
traſmiſſionis, ſed per viam priuationis, &
deficientiæ illius, & ſic applicatur tradita
in declaratione octaua, ſecus autem ſi ſuc-
cedat per viam veri, & proprij fideicommiſ-
ſi, vt ſupra diſtinctum eſt. Et idem dicendũ
eſt de alijs declarationibus, quæ præfatæ
concluſioni, quod ſucceſſor in primogeni-
tura non teneatur ſtare locationi, applicari
poſſunt, quas hic omitto, quia vti commu-
nes alijs caſibus, alibi tradidi, ſed in ſpecie
videri poterunt penes *Molin. de primog. dict.
cap. 21. num. 14. & ſeqq. lib. 1. & Scapuccin.
de ſing. ſucceſ. dict. ampl. 5. num. 9. & ſeqq.*
164 Quo vero ad donatarium, dicendum eſt,
quod etiamſi ſit particularis, adhuc teneatur
ſtare locationi, quia cenſetur donata res cũ
165 onere ſuo, & ſic cum onere illo permitten-
di conductorem ea re vti, vt plene firmauit
Surd. deciſ. 172. num. 7. & latius comproba-
uit *Scapucc. de ſing. ſucceſ. ampl. 4. num. 2. &
ſeqq.* Non enim applicatur ratio illa in qua
dictũ eſt ſupra fundari concluſionem, quod
ſucceſſor ſingularis locationi ſtare non te-
neatur, videlicet, quia in eum non tranſeat
166 actio perſonalis, quia non procedit ſi ſuc-
ceſſor ſingularis titulum habeat lucratiuũ,
vt per *text. in l. ſi me, & Titio ff. ſi certum*

petat

petat. aduertit in propoſito *Mantic. de tacit. lib.5. tit.11. ſub num.* 20. & ſequitur *Scapuc. dict. ampl. 4. num.6.* Neque applicatur *text. in l. qui fundum ff. locat.* cum alijs auctorita-
167 tibus ſupra adductis probantibus legatarium non teneri ſtare locationi, quia licet legatum dicatur donatio quædam *§. legatū*
168 *Inſtit. tit. de legat.* tamen in pluribus differunt, & ſignanter in hoc, quod legatum latius interpretatur fauore legatarij, & propterea non applicatur dicta ratio, quod cenſeatur teſtatorem reliquiſſe cum onere illo, quod habebat teſtator permittendi conductorem re vti *Scapuc. d. ampliat.4. num.4. &*
169 *ſeq.* cenſetur enim teſtatorem legaſſe, ſeu fideicommiſiſſe rem vti liberam, ita vt quatenus non ſit, hæres teneatur eam luere *l. ſi res obligata 60. in princ. ff. de legat. 1. & l. prædia 6. C. de fideic.* quod non procedit in donatione iuxta *Rot. in decis. 143. numer.5. & ſeq. par.5. rec. & deciſ.517. poſt Cenc. de cenſ. Cyrocc. diſc. 52. num. 62.* quod tamen non tranſit ſine difficultate, ex traditis per *Gratian. diſc. 955. num. 23. & ſeqq. & Cenc. de cenſ. q.79. n.25. & ſeq.*

170 Procedunt autem prędicta ſi agatur de locatione facta ab ipſo donante, nam vbi ageretur de donatione pluribus ſucceſſiue facta, & vnus ex primis donatarijs locaſſet, & quæreretur, an ſucceſſiue vocatus ſtare deberet illi locationi, dicendum eſſet non teneri ſtare, iuxta tradita ſupra in primogenituris *num.* 159.

171 Vndecimus caſus ſit ſi emphyteuta, vel feudatarius locauerit bona emphyteutica, vel feudataria, & quæratur, an eius ſucceſſor ſtare teneatur locationi, in quo ſi agatur de emphyteuſi, vel feudo hæreditario, vtiq; eſt reſpondendum affirmatiuè, quia ſucceſſor debet eſſe hæres, & proinde non poteſt impugnare factum defuncti, vulgata *l. cum à matre C. de rei vindic.* & in propoſito *Scapucin. de ſing. ſucc. ampl.11. num.8. & 9.* vbi, & idem eſſe ſi ex forma ſtatuti, vel alias, bona emphyteutica ſint redacta ad inſtar allodialium.

172 Si vero emphyteuſis ſit ex pacto, & prouidentia, videbatur prima facie dicendum ſucceſſorem in ea teneri ſtare locationi ad inſtar ſucceſſoris in fideicommiſſo, ſed contrarium ſentire videtur *Scapuccin. in dict. tract. de ſing. ſucceſ. ampl. 11. num.10.* & licet adducat rationem, quod reſoluto iure emphyteutæ, omne ius dicitur reſolutum, & alleget auctoritates loquentes de fine emphyteuſis, & ſic concludentes, quod non teneatur ſtare dominus directus, qui ſuccedit, reſoluto iure emphyteutico, & finita emphyteuſi, de quo dicemus infra, non autem in ſucceſſiuè vocato, tamen crederem & in iſto procedere dictam rationem, quod reſoluto iure datoris reſoluatur ius acceptoris, & applicari declarationem octauam regulæ ſupra traditam, quia emphyteuta non traſmittit ius ſuum in ſucceſſiue vocatum ad inſtar grauati per fideicommiſſum, nam iſte ante euentum conditionis fideicommiſ-
173 ſo adiectę habet dominium bonorum, quę interim dicuntur ſua *Pinell. in l.1. par.2. n.5. C. de bonis matern. Menoc. conſ.955. num.28. Leon. conſ.13. num.14. & ſeqq. Becc. conſ.160. num.18. Surd. conſ. 73. num.78. Rauden. rer. ſol.33. num.16. verſ. præterea. Peregr. art.35. num. 27. ad fin. & deciſ. Patau. 64. numer.2. Magon. deciſ. Flor.72. num.6. & 7. Seſſe deciſ. 53. num. 5.* Et quatenus conditio non puri-
174 ficetur, vel purificata deficiat, ſubſtitutus dominium continuat, quia reſtituit bona vocato ſi adſit, & ſi non adſit, vel nolit ea
175 recipere, continuat ea retinere tanquam dominus, ita vt ſi interim alienauit ſuſtineatur alienatio etiamſi fuiſſet expreſſe prohibita *Natta conſ.445. num. 19. & conſ. 470. num.3. Gabr. conſ. 96. num. 8. lib.2. Menoc. conſ.732. num.54. Roland. conſ.25. num.18. lib.1. Rot. deciſ.160. num.2. par.4. & deciſ.8. num.13. par.7. recent.* & exiſtente conditione, ac petente vocato, ipſe ei reſtituit *Menoc. adipiſc. rem.4. num.166. & ſeq. Rot. cor. Burat. deciſ.115. num.1.* cum debeat fideicommiſſarius poni per hæredem in locum ſuum *l. quā quadringenta ff. ad trebell. Molin. de primog. lib.1. cap. 1. num. 14.* at emphyteuta non eſt
176 interim dominus, quia dominium directū remanet penes concedentem, & deficiente ſucceſſiuè vocato, non retinet ſibi rem, ſed ea deuoluitur ad dominum directum, & ſucceſſiuè vocatus non indiget aliqua reſtitutione præcedenti, ſed vigore inueſtituræ ſuccedit, & immittitur *Bald. in cap. cæterum num.11. de iudic. Roland. conſ.1. num.52. & ſeq. lib.1. Intrigliol. de feud. cent.1. quæſt.55. num. 12. Surd. conſ. 571. num.4. verſ. & in feudo. Roſental. de feud. cap.7. concl.8. num.3. Rot. deciſ. 220. nu.3. par.4. diu. & deciſ.2159. num.29. cor. Coccino.*

177 Vbi autē ſuccedat ipſe dominus directus, diſtinguendum eſt inter ſucceſſionem ex cauſa neceſſaria, puta iuris emphyteutici, ſeu legis inueſtituræ, & ſucceſſionem ex cauſa merè voluntaria retroceſſionis factæ per emphyteutam, & ſtante prima, clarum eſt eum non teneri ſtare locationi, cum omne ius conductoris per reſolutionem iuris emphyteutæ, qui locauit, expirauerit, iuxta tradita in dicta declaratione octaua,

quæ

quæ euidenter applicatur *Fulgin. de iur. em-phyt. tit. de renunciat. quæſt.* 11. *num.* 1. adeout
178 nec emphyteuta, ſeu eius hæres teneatur ad aliquod damnum conductori reficiendū, ſi rem vti emphyteuticam locauit, ex quo dicatur locatio finita ex natura rei, quo caſu nec euictio debetur *Seraph. deciſ.* 1480. *nu.* 4. & in his terminis *Scapuccin. dicta ampliat.* 11. *num.* 4. *Borgn. deciſ.* 25. *num.* 8. *par.* 2. & faciunt ſupra tradita de locatione facta ab vſufru-
179 ctuario. Stante autem ſecunda, quia nempe emphyteuta ſponte rem vendiderit, aut donauerit, aut aliter ceſſerit, vel reliquerit Domino, contrarium eſt dicendum, quia tunc ius emphyteutæ non extinguitur, ſed transfertur, & ideo debet tranſire cum onere ſuo, vt conſuluit *Bald. conſ.* 372. *per tot. lib.* 1. vbi aliquas etiam rationes addit, & in fine dicit, hanc opinionem eſſe multum æquam, & cū eo tranſeunt *Tiraquell. de retract. lignag.* §. 34 *gloſ.* 1. *num.* 9. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *n.* 31 *Fulgin. de iur. emphyt. d. tit. de renunc. quæſt.* 11. *Scapuccin. d. ampliat.* 11. *n.* 5. *Surd. dec.* 286. *n.* 4

Verum licet præfati loquantur abſolutè, & indiſtinctè, tamen prima facie videbatur conſtituenda regula in contrarium, quod ſcilicet etiam in d. ſucceſſione voluntaria, dominus non teneatur ſtare locationi, & opinionem præfatam intelligendam eſſe, vel in locatione ad longum tempus, vel ſtante hypotheca, vel quid alio concurrente per quod recedi deberet ab ipſa regula, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, dum non apparet ratio ab ea recedendi, ſed perpenſis eis quę adducuntur per *Bald. in d. conſ.* 372. talis ratio non deeſt, dicit enim vltimo loco, quod conducens à primo, conductore, habet cauſam, à primo locatore, ergo non poteſt per primum locatorem expelli, quod idem eſt, ac ſi diceret, quod dominus primus locator concedendo emphyteuſim tacitè dedit emphyteutæ primo conductori facultatem ſublocandi, vnde applicatur tertia declaratio dictæ regulæ, quod ea nō procedat quando ſingularis ſucceſſor tacitè cōſenſit anteceſſorem locare poſſe, & ſic vera eſt opinio ſupra firmata, vt indiſtinctè teneatur dominus directus ſtare locationi, quando ius emphyteuticum non eſt ſui natura reſolutū, ſed in ipſum voluntariè tranſlatum.

180 Quod & procedit nedum in locatione facta ab emphyteuta, ſed etiam in qualibet ſublocatione per conductorem poſtea renūciantem facta, cum in qualibet locatione veniat facultas ſublocādi, vt ſuo loco dictū eſt.

181 Limitatur tamen d. concluſio, vt procedat ſi renunciatio, ſeu ceſſio prædicta fieri non poſſit inuito domino prout fieri regulariter non poteſt in locatione, & emphyteuſi, nam ſi fieri poſſit, & facta ſit, prout, ſecundū aliquos, poteſt de iure in feudo, & aliquibus in locis, mediante ſtatuto, in emphyteuſi, & locatione, tunc rationi non congruit, vt dominus ſtare teneatur locationi, vt firmat *Tiraquell. de retract. lignag.* §. 34. *gloſ.* 1. *num.* 10.

182 Præterea dubitari poterit, an ſi emphyteuta non vendiderit directo domino, ſed alteri tertio, ipſeque dominus voluerit vti prælatione quam iura ſibi concedunt, in tali venditione, quodnam ex membris præfatæ diſtinctionis applicetur, & videbatur applicari ſecundum de voluntaria acquiſitione, cum tam reſpectu emphyteutę venditio fuerit voluntaria, quàm reſpectu domini voluntaria emptio, & tamen contrarium fuit deciſum per Senatum Pedemontanum penes *Oſaſc. deciſ.* 156. *per tot.* quia dominus non vtitur iure priuati, ſed iure emphyteutico, & ſui dominij, itaut hoc quoque caſu ius emphyteutæ, qui locauit reſoluatur.

183 Et dubitari etiam poteſt, ſi emphyteuſis, ſeu feudum reuertatur quidem ad dominū ex lege feudali, aut emphyteutica, ſed culpa emphyteutæ, eaque commiſſa poſt locationē factam, puta quia omiſerit canonem ſoluere, vel abſque conſenſu domini alienauerit, an dici debeat iſta reuerſio voluntaria, & talis, quæ præiudicare conductori non debeat, maximè attenta culpa, quæ tertio nocere nō debet, & licet eam nocere non debere conductori ſenſerit *Purpur. conſ.* 429. *num.* 6. &
184 cum eo tranſire viſus ſit *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 30. tamen id procedere poteſt quoad effectum, vt conductor poſſit ab ipſo emphyteuta damna repetere, at reſpectu domini, ipſe non tenetur ſtare locationi, quia emphyteuſis reſoluitur per legem emphyteuticam, & factum emphyteutæ, nempe locatio, non poteſt reſolutionem impedire, ſeu moderare, itaut non ſit libera; nec applicatur, quod culpa non debet nocere tertio, quia procedit quando eſt culpa ad illud ordinata vt noceat, non autem quando non eſt ad id ordinata, ſed præiudicat ei per indirectum, ſeu in quandam conſequentiam *Bald. in l.* 2. *num.* 17. *C. de reſcind. vend.* & alijs adductis declarat in propoſito *Scapuccin. d. ampliat.* 11. *num.* 6.

185 Duodecimus caſus erit ſi e contra dominus locauerit ad breue tempus, ac deinde bona locata in emphyteuſim, ſeu feudum conceſſerit, aut ad longum tempus locauerit an acquirentes per contractus iſtos teneātur ſtare illi locationi præcedenti, & reſpondendum eſt negatiuè, quia applicatur regula de ſucceſſore ſingulari, quæ procedit etiam in ſucce-

ſuccedentibus in ſolo dominio vtili, vt em-
phyteutis *Bart. in l. penult. C. de mancip. & co-*
lon. lib. 11. Scapuccin. d. ampliat. 11. num. 7. &
faciunt ea, quæ dicta ſunt ſupra in caſu 9. de
acquirente ſolum vſumfructum.

186 Limitatur tamen hæc traditio, vt pro-
cedat in emphyteuta priuati, ſecus autem
in emphyteuta Fiſci, vel Eccleſiæ, iſte enim
tenetur ſtare colono *Bart. vbi ſupra*, & alijs
late adduct. *Caroc. de locat. tit. de iure emphyt.*
quæſt. 19. per tot. & Scapuccin. d. ampliat. 11. nu-
mer. 7. patebitque veritas, & ratio huius li-
mitationis ex mox dicendis.

187 Decimus tertius caſus ſit in ſucceſſore
ſingulari Fiſci ſeu Eccleſiæ, de quo ſi quæra-
tur, an teneatur ſtare colono, reſponden-
dum erit affirmatiuè, nam quo ad eam qui
emit à Fiſco, quod teneatur ſtare colono, eſt
text. in l. fin. prope fin. principij ff. de iur. Fiſci,
& quo ad emphyteutas, quod ſi expellant
colonos priuentur prædijs ſibi conceſſis, eſt
text. in l. penult. C. de mancip. & colon. lib. 11.

Verum quod attinet ad præfata iura an-
tequam ea dimittamus animaduertendum
textum in *d. l. fin.* probare emptorem teneri
per annum tantum, dicit enim illum pen-
ſionem eius anni à colono receptutum, & ibi-
dem *gloſ. in ver. eius, addit, tantum.*

Et quo ad *text. in d. l. penult. C. de mancip.*
& colon. lib. 11. animaduertendum quod lo-
quitur de expellentibus colonos antiquiſſi-
mos, & ideo, dum dicit priuandos prædijs,
cum hæc ſit pœna, non poteſt extendi ad ex-
pellentes ſimplicem conductorem *Scapuccin.*
ampl. 7. n. 8. in pœnalibus enim nõ debet fieri
extenſio *Seraph. deciſ. 1443. num. 12. & 13.*

Inferunt tamen ex eiſdem iuribus Docto-
res, quod ſingulares ſucceſſores Fiſci abſo-
lutè teneantur ſtare locationi per eumdem
Fiſcum antecedenter factæ *Bart. in d. l. penult.*
in princ. C. de mancip. & colon. lib. 11. Ang. con-
ſil. 245. nu. 6. in princ. verſ. fallit tamen Duen.
reg. 240. lim. 8. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. nu.
28. Scapuccin. d. tractat. de ſingul. ſucceſ. ampl. 7.
num. 7. Poſth. de ſubbaſ. inſpec. 44. num. 75.

188 Dicunt autem quamplures hoc conſti-
tutum ſpecialiter per iura prædicta in Fiſco,
ne conductores expulſi habeant contra ip-
ſum regreſſum, & ipſe teneatur eis damna
reficere, vt refert *Scapuccin. d. ampl. 7. nu. 7.*
ſed ipſe ſub *num. ſeq. verſ. cæterum*, inſurgit
contra eos, dicens, quod recurrere ad ratio-
nem ſpecialitatis eſt refugium miſerorum,
& debilitas intellectus, at in hæc prorum-
pit, quia forte non obſeruauit præfatam ra-
tionem, ne Fiſcus teneatur colonis haberi
in ipſo textu dictę *l. fin. ff. de iur. Fiſci* & con-
ſiderari per *gloſ. in d. l. penult. C. de mancip. &*
colon. lib. 11. & ibidem etiam per *Bart.* vlte-
rius, quod ſit priuilegium, & particulare
ius Fiſci, probatur etiam, quia leges intel-
ligi debent ſecundum rubricam, ſub qua
ponuntur *d. l. Imperatores 19. ff. de in diem ad-*
dict. Caſtr. in l. 1. num. 4. ff. ſi cert. petat. Iaſ. in
rubr. inſtitut. de action. ſed d. l. fin. ponitur ſub
tit. de iure Fiſci, ergo dicendum eſt eſſe ius
ſpeciale, & ſic priuilegium illius, vt argu-
mentatur in ſpecie *Caualc. cõm. contra com.*
quæſt. 756. num. 78.

Non tamen propterea diſplicent aliæ ra-
189 tiones, quas ibidem poſt alios ſubnectit
Scapuccin. quarum vna eſt, quod in locatione
facta per Fiſcum, quamuis ad modicum tem-
pus, tribuitur conductori ius ad rem, & vti-
le dominium, vt dictum eſt ſupra in *cap. 27.*
& late probat ſignanter *Gratian. diſcept. 257.*
num. 15. & plur. ſeqq. vbi nu. 19. quod id pro-
cedit non ſolum in locatione Fiſci, ſed etiam
in locatione Municipij & Reipublicæ, & ſic
in ea non applicatur regula, quod ſucceſſor
ſingularis non teneatur ei ſtare, cum non ap-
plicetur ratio illius, quam diximus eſſe, quia
conductor ad modicum tempus nullum ha-
bet ius in re.

190 Altera ratio eſt, quia contractus Fiſca-
les vim legis obtinent, & ideo debent in-
telligi ſine alterius iniuria *Roman. in l. ſi filio*
§. ſi vir in quinquennium num. 39. ff. ſol. matr.
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 28. in fin. &
191 maiorem fidem in Principe locante, quàm
in priuato deſiderari addit *Pinell. in l. 1. p. 3.*
n. 67. in fin. verſ. ultra Doctores C. de bon. mater.

192 Ex prædictis infertur, quod etiam ſin-
gularis ſucceſſor Eccleſiæ, teneatur ſtare
colono *Bart. in l. penult. num. 2. C. de mancip.*
& colon. lib. 11. & ibi Imolen. in addit. Roman.
ſing. 63. Corſet. ſing. 101. & licet non deſint
contrarium ſentientes, relati per *Adden. ad*
Roman. in d. ſing. 63. Caualc. qui cum eis tran-
ſit *quæſt. 756. num. 77.* tamen dicta prima opi-
nio eſt probabilior, vt dicit *Scapuccin. de*
ſing. ſucceſſ. ampliat. 7. num. 5. verſ. & ſaltem,
193 valet enim argumentum à Fiſco ad Ec-
cleſiam, vt patet in *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.*
& tradit *Euerar. in loc. à Fiſco ad Eccleſiam*
Barboſ. in loc. argumentorum loc. 49. & omnia
194 priuilegia Fiſco conceſſa competunt etiam
piæ cauſæ *Tiraquell. de priuil. pia cauſa pri-*
195 *uil. 143.* maxime dum non adeſt diuerſitas
rationis, nec contrarium reperitur in iure
expreſſum, & caſus eſt applicabilis, vt de-
clarat *Ricc. in addit. ad eumdem Tiraquell. in*
præfat. priuil. vnde dum hoc eſt priuilegium
Fiſci, debet etiam competere Eccleſiæ, &
applicatur etiam illa ratio, quod maior fi-
des deſideratur in Eccleſia locante, quam in

Ffff priua-

priuato, & ſic, vt poſtmodum non alienet
in perniciem conductoris, vt in Principe
conſiderat *Pinell.* vbi ſupra.
196 Decimus quartus caſus ſit e contra, ſi fi-
ſcus, vel Eccleſia ſuccedat in Prædio loca-
to, an teneatur ſtare locationi, & reſpon-
dendum eſt negatiuè, cum non adſit ratio
cur recedere debeamus à regula, quæ eſt,
quod ſucceſſor ſingularis ſtare non tenentur
locationi, & facere deteriorem conditio-
nem fiſci, & Eccleſiæ. Imo dicendum,
quod etiã in caſibus in quibus alii tenentur
197 ipſi nõ teneãtur, prout ſi fiſcus ſuccedat ex
quo bona publicentur, tunc ipſe eſt ſucceſſor
neceſſarius, non voluntarius, & ideo deberet
teneri iuxta ſeptimã declarationem dictę re-
gulæ ſupra traditam *num.* 58. & tamen
eum non teneri probat text. *in l. ſi fundus cum
gloſ. ibi ver. teneris ff. locat.* idque ſpeciali
eius priuilegio tribuit poſt alios *Mantic. de
tacit. lib. 5. tit. 10. num. 14. & Scapuccin. de
ſing. ſucceſ. ampl. 7. num. 1. & 2. Poſth. de
ſubhaſt. inſpec. 44. num. 74.*
198 Nec diuerſimode ſtatuendum eſt de Ec-
cleſia, cũ priuilegia cõceſſa fiſco, competant
etiam Eccleſiæ vt mox dicebã, & firmat *Ti-
raq. de priuil. pia cauſ. priuil. 143. per tot.* & in
his terminis *Scapucc. d. tractat. ampl. 8. n. 1.* &
eſſe veriorem opinionem, dicit *Caroc. de
locat. tit. de ſucceſ. quaſt. 20. num. 2.*
199 At prædicta procedunt ſi agatur de ſuc-
ceſſore titulo ſingulari, nam alias ſi agere-
tur de ſucceſſione vniuerſali, ſecus eſſet di-
cendum *Cart. Sen. conſ. 10. num. 1. Caroc. de
loc. tit. de ſucceſſ. quaſt. 14. num. 2. Scapucc.
d. ampl. 7. num. 2. verſ. hoc tamen verum.* Et
200 licet fiſcus, quando ſuccedit ex maleficio,
vel in bonis vacantibus, non dicatur proprie
hæres, ſed ſuccedat loco hæredis *l. quoties
§. fin. ff. de nouat. l. inter eos §. vltimo ff. de
fideiuſ. l. tutoris C. ad l. Iul. Bart. in l. poſtquam
hares n. 2. in fin. ff. vt legat. nom. caueat.* & dici-
201 tur ſucceſſor bonorum non perſonæ *Alex.
in l. ſi conſtante §. vlt. n. 4. ff. ſol. matr.* adeout
in eo videatur applicari ratio cur ſucceſſor
ſingularis non teneatur ſtare locationi, quã
eſſe diximus, quia in eum non tranſeunt
obligationes perſonales, tamen ſufficit, quod
202 ſit ſucceſſor vniuerſalis bonorum, & lo-
co hæredis habeatur ad hoc, vt locationi
ſtare debeat, vt probat *Mantic. de tacit. lib.
5. tit. 9. num. 8.* & cum ſequitur *Scapuccin.
d. ampl. 7. num. 4. & 5.* Neque applicatur
in eo declaratio 4. ſupra ad regulam tradi-
ta, quia ibi dictum eſt non ſufficere ſucceſ-
ſionem in iure vniuerſali, ſi ſuccedatur titulo
particulari, & fiſcus ſuccedit loco hæredis,
& ſic titulo vniuerſali non particulari, vt
docet *Bald. in l. ſi conſtante §. fin. num. 2. ff.*
203 *ſolut. matr.* licet dicat non ſuccedere per-
ſonæ, quia hoc non attenditur ad iſtum ef-
fectum *Scapucc. d. num. 5.*
204 Poſſet forſan dubitari, quid dicendum
ſit, ſi Princeps ſuccedat Principi, qui lo-
locauit, an teneatur ſtare locationi, quia
attenta perſona ſuccedentis non tenetur ſta-
re, ex dictis ſupra in caſu iſto, attenta vero
perſona locantis, tenetur, ex dictis in caſu
præcedenti. Verum, quia ex dictis in caſu
iſto patet, quod fiſcus, ſeu Princeps non
tenetur ſtare locationi, quia in eo quoque
procedit regula, quod ſucceſſor ſingularis
ſtare non teneatur locationi, ſequitur, vt
hoc procedat quatenus non applicetur ali-
qua limitatio ipſius regulæ, ſed ſic eſt, quod
ea limitatur ſi locatio ſit facta à Principe ex
deductis in caſu præcedenti, ergo Princeps
ſuccedens Principi tenebitur ſtare, & vltra
hanc rationem, opinio iſta non caret aucto-
ritate, eam enim firmauit *Purpurat. conſ.
414. num. 4. & ſeqq.* vbi loquitur de ſucceſ-
ſione in Marchionatu, & reſpondet ſignan-
ter ad vnum obiectum, quod fieri poſſet de
dicendis infra in caſu proximo de ſuccedẽ-
te in dignitate Eccleſiaſtica, quod non te-
neatur ſtare locationi factæ per ſuum ante-
205 ceſſorem in ea, dicens, quod non valet
argumentum, quia maior eſt poteſtas Prin-
cipis ſæcularis in bonis Marchionatus, vel
alterius dignitatis perpetuæ, & transmiſſi-
bilis ad ſucceſſores ſanguinis, quam ſit po-
teſtas Prælati, qui moriens nihil tranſmit-
tit. Et eamdem opinionem ſequitur etiam
Mantic. lib. 5. tit. 16. num. 38. & latius com-
probat *Scapuccin. limit. 7. num. 1. & ſeqq.*
206 Limitatur tamen d. opinio, vt procedat
ſi agatur de ſuccedente per viam ſucceſſio-
nis in dignitate Principatus, ſeu Baroniæ,
non autem ſi agatur de ſuccedente per viam
electionis ea ratione, quia in hoc ſecundo
caſu, ſit noua creatio, & ſucceditur per viam
priuationis, ſeu deficientiæ prædeceſſoris,
& ſuccedens non tenetur ſtare locationi, iu-
xta tradita ſupra *num. 60. in 8. declaratione
Purpurat. d. conſ. 424. num. 9. Mantic. d. tit.
10. num. 38. Scapuccin. d. lim. 7. num. 8.* vbi
exemplificat in Papa, & Imperatore, qui
non tenentur ſeruare geſta per ſuos Præde-
ceſſores, eo quod electione mediante ſuprę-
mam dignitatem aſſequuntur *Surd. dec. 326.*
207 *num. 81.* vbi quod ſucceſſor per electio-
nem ſolum tenetur ſtare locationi ſi ſit facta
in neceſſitatem, vel vtilitatem ſtatus.
208 Verum licet ita ſuccedentes in Principa-
tu poſſint expellere conductorem anteceſſo-
ris, tamen non ſolent velle, & forſan non
decet

decet, ait enim Papa *in cap. ſi ea 25. quaeſt.*
2. ſi ea deſtruerem, quæ anteſſores noſtri ſta-
tuerunt non conſtructor, ſed euerſor iuſto com-
probarer. Et in ſpecie, quod etiam Princeps,
qui non venit ad Principatum per viam ſuc-
209 ceſſionis, ſed per viam electionis, prout
eſt Papa, & Imperator, debeat ſeruare ge-
ſta Prædeceſſoris ſui, quando pertinent ad
officium, & dignitatem ſuam, plene probat
Cranett. conſ. 241. num. 17. verſ. quinimo,
210 & Papa difficilius reuocat facta Prædeceſ-
ſorum ſuorum, quam ſua *cap. quod vero 25.*
quaeſt. 2. Gomeſ. in cap. 1. num. 98. vbi reiicit
contrarios *de conſtit. in 6. Roman. conſ. 327.*
num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9.
§. 1. num. 75. & ſeqq. & comprobatur hæc
211 opinio, ex quo etiam in fortiori, ſi vide-
licet Papa præuentiue relocauerit, ſeu inue-
ſtiuerit de feudo nondum aperto, non pote-
rit, ſeu non debebit ſucceſſor contraueni-
re, vt firmatur *in deciſ. 664. num. 13. part.*
2. rec. & dixi *in cap. 14. §. 12.*

Decimus quintus caſus ſit in beneficiali-
212 bus, & aliis Eccleſiaſticis, an Succeſſor
teneatur ſtare locationi per ſuum anteceſſo-
rem factæ, & reſpondendum videtur nega-
tiue, non ſolũ per regulam generalem, quod
ſucceſſor ſingularis ſtare non teneatur, ſed
etiam, quia iſti ſucceſſores non ſuccedunt
per viam tranſmiſſionis, ſed per viam pri-
uationi, & ex natura ordinis, & nouæ crea-
tionis non ex poteſtate transfuſionis, & ſic
applicatur octaua declaratio ſupra tradita,
vt docuit *Bald. in l. emptorem nu. 8. C. locat.*
& aliis omiſſis quorum tamen, quamplu-
res allegabuntur, & videri poterunt penes
Ciarlin contr. 93. num. 12. tenuit *Rot. tam*
antiqua vt in deciſione prima de locat. & cond.
in nou. quam moderna, vt cor. Bich. deciſ. 437.
num. 3. vbi aliæ deciſiones referuntur, *&*
deciſ. 452. num. 1. vnde licet non deſint fir-
mantes regulam, in contrarium, vt videre
eſt penes *Ricc. reſol. 97. num. 1. part. 1.* nec
careant diuerſis rationibus, quas late vide-
re licet penes *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 12.*
à num. 11. ad 17. tamen iſta erit retinenda
pro regula, ex ſupra deductis, quæ tamen
regula in quibuſdam caſibus limitatur, & in
eis procedit opinio contraria.

213 Procedit autem regula prædicta, quod
ſucceſſor non teneatur ſtare locationi, ne dũ
in eo, qui ſuccedit in præbenda Canonicali,
vel alterius cuiuslibet Beneficii ſimplicis
Mantic. de tacit. d. tit. 12. num. 18. & late
ſeqq. Scapucc. de ſing. ſucceſ. ampl. 12. per tot.
ſed etiam in ſuccedente in Prælatura, ſeu
Rectoria Eccleſiæ habente adminiſtratio-
nem *Scapucc. ampl. 14. num. 1. & late ſeqq.*
Rot. cor. Bich. d. deciſ. 452. num. 1. & per tot.
quidquid in contrarium deducat *Mantic. de*
tacit. lib. 5. tit. 13. num. 1. & ſeqq. nec non
214 etiam in ſuccedentibus commendatario,
non obſtantibus contrarijs rationibus addu-
ctis *per Mantic. d. lib. 5. tit. 14.* & ſiue aga-
tur de Commendatario ad tempus, ſiue de
perpetuo, quamtumuis in primo hoc firmet,
in ſecundo vero neget *Scapucc. ampl. 13. per*
tot. & ſignanter *num. 4. verſ. hæc autem pro-*
cedunt, quis in his omnibus euidenter viget
eadem ratio à principio adducta.

215 Limitatur tamen hoc dictum de Commē-
datarijs, quoad Commendatario Religio-
num militarium ſecundum *Carocc. de locat.*
tit. de ſucceſſore quaeſt. 21. per tot. vbi gene-
raliter tradit, quod Cruce ſignati, vti Mili-
tes Hieroſolymitani, & S. Stephani &c. te-
nentur ſtare locationi anteceſſoris, ſed alle-
gat *Io. Andr. in cap. ad deliberandum de iudic.*
& Franc. Marc. deciſ. 97. part. 2. qui penes
me hoc non dicunt, nec video rationem
huius ſpecialitatis, imo Hieroſolymitanos
regulari in hoc propoſito ad inſtar aliorum
Eccleſiaſticorũ, ſentit in ſpecie *Natt. conſ. 917*

216 Ampliaturque regula prædicta, vt non
ſolum procedat in ſucceſſore prouiſo per
obitum anteceſſoris, ſed etiam in eo, qui
ſuccedit per viam optionis *Gutier. canon.*
quaeſt. lib. 1. cap. 36. num. 24. Rot. cor. Bich.
deciſ. 452. num. 3. vbi quia vtroque caſu
militat eadem ratio.

217 At in eo, qui ſuccedit per viam reſigna-
tionis locatoris, non idem eſſe dicendum
cenſuit *Surd. de alim. tit. 9. quaeſt. 42. num.*
13. & Gratian. diſc. 606. num. 20. Hodier.
in add. ad Surd. deciſ. 33. num. 4. ſed con-
trarium, quod etiam reſignatarius non te-
neatur ſtare locationi per reſignantem factę,
volunt alii plures, & ſignanter *Peregr. conſ.*
9. num. 9. & ſeq. lib. 3. Couarruu. variar.
lib. 2. cap. 15. n. 6. §. ſecundum etiam ad fin.
Pariſ. de reſignat. lib. 1. quaeſt. 16. num. 47. &
ſeqq. Scapuc. de ſing. ſucceſ. ampl. 17. num. 1.
218 *& ſeqq.* & videtur verius, quia Reſignans
ad hunc effectum habetur pro mortuo, vt
ex *Pariſ. conſ. 93. num. 25. lib. 4. & Put. dec.*
468. quæ hodie in correctis eſt apoſtilla *ad*
219 *deciſ. 458. lib. 2.* & reſignatarius dicitur
habere potius cauſam à Papa, quam à re-
ſignante *Caſſad. deciſ. 15. num. 1. de præbend.*
Rot. in Toletana Beneficij cor. Iuſto penes Mar-
cheſan. de comiſſ. part. 1. fol. 384. num. 1. &
eſt communis opinio, vt teſtatur *Pariſ. de re-*
ſign. lib. 8. quaeſt. 7. num. 92. Neque obſtat
quod reſignatio, tanquam factum reſignan-
tis, non debeat nocere tertio, vt ponderat
Surd. in contrarium adductus, quia non pro-

pterea ſequitur, quod reſignans poſſit obli-
gare ſucceſſorem, qui potius à Papa reſigna-
tionem admittente, & titulum reſignatario
concedente, quam ab ipſo reſignante, be-
neficium conſequitur, ex præcitatis, & hæc
eadem conſideratio conuincit etiam non
applicari ſimile de vſufructuario cedente
per *Gratian.* vbi ſupra adductum.
220 Bene tamen verum eſt, quod tenebitur
ipſe reſignans ad omnia damna conducto-
ri, ſi reſignatarius eum expellat, & ad hoc
facit ratio prædicta conſiderata per *Surd.* vt
ad hunc effectum eam conſiderat *Gutier ca-
non. quaſt. lib. 1. cap. 36. num. 24.* quem ſe-
quitur *Scapucin. d. ampl. 17. num. 7. & ſeqq.*
221 imo eadem ratio procedit ne dum in reſi-
gnatione ad fauorem, ſed in qualibet alia
libera dimiſſione, vti per promotionem ad
alium Epiſcoparum, vel permutationem ſe-
cundum eoſdem. Erit tamen conſultius cō-
ductoribus ſtipulari ſibi expreſſe euictionē,
ſeu intereſſe in prædictis caſibus, vt monet
222 *Gutier. ibidem num. 26. in fin.* proderitque
ne dum ad euadendas varias opiniones, ſed
quia tunc, non ſolum poterunt repetere dā-
na, ſed omne intereſſe, & ſic etiam lucrum
ceſſans *Scapuccin. d. ampl. 17. numer. 9. &
ſeqq.* vbi, & quod tale lucrum probatur
coniecturis, & alijs leuioribus probatio-
nibus.
223 Facilius dicendum erit, quod neque ſuc-
cedens per viam regreſſus locationi ſtare
teneatur, ex quo in eo concurrunt rationes
aliorum ſucceſſorum, & vlterius, quod eius
titulus habet cauſam retro, & ante quam
colonus conduxerit, & ideo tanto minus ei
ſtare debet *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien.
tit. quand. & quom. ex contr. anteceſ. §. 1. an
Prælatus num. 9. & ſeq. Put. deciſ. 411. num.
2. lib. 1. Accoramb. deciſ. 42 incipit locatio*
224 *lib. 1. in Manuſcr.* ſed difficultas eſt ſi aga-
tur de locatione ad longum tempus confir-
mata beneplacito Apoſtolico, etiam quoad
ſucceſſores cum ſolita clauſula, ſi in euiden-
tem, expedito, & executioni demandato, an
tunc ſuccedens per regreſſum teneatur illi
ſtare, in qua habemus duas deciſiones, vna
eſt *Putei deciſ. 411. lib. 1.* & alia *Mohed. deciſ.
12. de locat. & cond.* in quibus habetur, quod
Rota reſoluit etiam in tali caſu non teneri,
vno tantum ex dominis contradicente, &
adducuntur rationes hinc inde penes eos
videndæ, eſt enim deciſio dura, imo obſer-
uanda omnino eſt Apoſtilla Putei ad præfa-
tam ſuam deciſionem, in qua dicit, quod
eam non firmat, quia habet animum illam
iterum proponendi, & deinde ſubdit, quod
deciſio fuit confirmata in gradu appellatio-
nis ea ratione, quia in executione benepla-
citi non fuerat citatus habens regreſſum,
prout debebat ſaltem per proclama, & vi-
dendus etiam *Mandoſ. de ſignat. Grat. tit. ſi
in euidentem col. penult. verſ. quaro, an ha-
benti* vbi idem tenet, quod ſcilicet ſuccedēs
per regreſſum nō teneatur ſtare locationi, nō
obſtante beneplacito Papæ, etiam quoad
ſucceſſores, dum habens regreſſum non fuit
citatus, & refert deciſum penes *Accoramb.
deciſ. 42. incipit locatio lib. 1. qua eſt in eius
manuſcriptis.*
225 Limitatur autem d. concluſio, vt proce-
dat in locatione facta per anteceſſorem ad
commodum proprium, ſecus autem ſi ſit fa-
cta ad vtilitatem Eccleſiæ, quia tunc ſuc-
ceſſor tenetur illi ſtare *Peregr. conſ. 9. num.
11. lib. 3. Ripa obſer. 115. num. 3. & ſeq. Gra-
tian. dec. March. 99. num. 14. & ſeq.* & cum
præſuppoſito, quod agatur de locatione
facta ab habente Eccleſiæ adminiſtrationem
admittit, & communem, ac veram conclu-
ſionem dicit *Rot. in deciſ. 210. in principio
verſ. nam licet poſt Statil. de Saluiano.*
226 Secundo limitatur, vt procedat ſi loca-
tio ſit facta nomine Prælati, ſeu Beneficiati
locantis non autem ſi facta nomine Eccleſiæ
*Peregr. d. conſ. 9. num. 10. & ſeq. lib. 3. Duen.
reg. 240. num. 3. Mareſcot. variar. lib. 1. cap.
18. num. 5. Rot. deciſ. 1. num. 1. tit. de locat.
in non. d. deciſ. 211. num. 1. poſt Statil. &
dec. 186. n. 1. cor. Card. Mantica.*
227 Verum iſtæ duæ limitationes ſunt iungē-
dæ, vt ſimul vnam tantum limitationem
conſtituant, non enim ſufficit fuiſſe factam
locationem ad vtilitatem Eccleſiæ, ſi fuit
facta nomine proprio locantis, quia inde
paret obligationem eſſe perſonalem nō rea-
lem, quæ cum perſona extinguitur, & in
ſucceſſorem non tranſit, prout non ſufficit,
quod nomine Eccleſiæ, vel dignitatis facta
ſit, ſi ad commodum proprium tantum eſſet
facta, quia nimis facile eſſet hoc modo frau-
dare ſucceſſorem, & ideo vtrumque requi-
ritur, & vtroque concurrente, tenetur ſuc-
ceſſor ſtare locationi *Gabr. conſ. 83. num. 52.
& ſeq.* vbi de communi *lib. 1. Mantica de
tacit. lib. 5. tit. 13. num. 16. Scapuccin. de
ſingulari ſucceſ. ampl. 14. num. 8. Rot. coram
Bich. deciſ. 437. num. 7. & in Rec. deciſ. 75.
n. 4. p. 11.*
228 Tertio limitatur ſi locatio ſit facta aucto-
ritate ſuperioris, & præcipue cum benepla-
cito Papæ, nam tunc ei ſtare debet ſucceſ-
ſor *Innoc. in cap fin. ne Prælat. vices ſuas Natt.
conſ. 517. num. 6.* vbi de auctoritate Magni
Magiſtri Religionis Hieroſolymitanæ in lo-
cationibus factis à militibus illius religionis
Man-

Mantic. de tacit. lib.5. tit. 12. num.22. verſ.
quod ſane Scapuccin. de ſing. ſucceſ. ampl.12.
229 *num.* 7. imo fortius,quod etiam ſi non ad-
ſit vtilitas Eccleſiæ teneatur ſucceſſor loca-
tioni ſolemniter factæ ſtare, quæ mero iure
propter ſolemnitates valeat, licet danda ſit
reſtitutio in integrum aduerſus eam ipſi Ec-
cleſiæ læſæ *Mant.de tacit. lib.5.tit. 13. n.27.*
Scapuccin. d. ampl. 12. num. 8.

Declaratur tamen notabiliter hæc limi-
230 tatio, vt procedat ſi interuenerit bene-
placitum ſuper ea locatione in ſpecie, quia
tunc ei dat robur aduerſus omnes inferio-
res non valentes impugnare, quod appro-
bauit ſuperior, ſecus autem ſi Prælatus, qui
locauit habebat ſolum indultum generale
locandi ad nouennium, quia hoc operatur
poſſe indultarium locare ad nouennium,
prout poſſunt alij ad triennium, nec maius
robur locationibus tribuit,quatenus ex ver-
bis induiti non deprehendatur aliud ſenſiſſe
Papam, & ideo ſicut ſucceſſor non tenetur
ſtare locationi ad triennium ſine bene-
placito factæ, ita nec iſtæ ad nouennium
mediante generali indulto initæ, prout
ſenſit *D. meus de Luca hoc tit. de locat.& cond.*
diſc. 25. num. 6.

At vbi interuenerit beneplacitum ſpecia-
231 le,neque de ſe ſufficit niſi concurrant alia
duo præcedentia requiſita ſimul cum eo *Ge-*
min. conſ. 17. num.8.& 9. vbi hæc tria ſimul
requiri, quod locatio ſit facta nomine Ec-
cleſiæ, quod ſit ad eiuſdem Eccleſiæ vtili-
tatem facta, & quod interuenerint ſolemni-
tates neceſſariæ *Peregr. conſ. 9. num. 11.lib.*
3. Ripa obſer. 115. num. 3. Surd. deciſ. 33.
num. 7.& 8. vbi hanc eſſe communem opi-
nionem teſtatur *Rota deciſ. 1. num. 1. verſ.*
& præmiſſa de locat. & cond. in nou.

232 Et requiri prędicta tria, & cum eis etiam
copulatiue quartum requiſitum, quod pe-
cuniæ recepię verſæ ſint in ipſius Eccleſiæ
vtilitatem, tradit *Ricc. part.1. reſol. 97. nu.*
2. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 94. num. 1
vbi infinitos more ſuo conſarcinat, qui ta-
men non omnes idem dicunt, & poſt eum
Carlin. contr. 93. num. 14. ſed iſtud requi-
ſitum confunditur cum primo, quod loca-
tio ad Eccleſię vtilitatem facta ſit, ſeu in eo
venit, vt dicam infra.

233 Non ſufficit igitur locationem eſſe factã
cum beneplacito Apoſtolico ad hoc,vt ſuc-
ceſſor teneatur ei ſtare,niſi concurrant alia
prædicta duo requiſita, imo fortius in tali
beneplacito pro confirmatione locationis
ſolet expreſſe addi clauſula,*etiam quo ad ſuc-*
ceſſores Mandoſ. de Sign. Gratia tit. facultas
locandi col. 2. §. ſupponamus, & tamen nec
iſta clauſula ſufficit,ſi locatio non ſit facta
nomine Eccleſię, aut dignitatis, ſed pro-
prio Prælati locantis *Mandoſ. de Sig.Gratia*
tit. ſi in euidentem col. penul. §. quæro an ha-
bentis verſ. & ſic ceſſat illa clauſula Mohedan.
deciſ.12. ad fin. tit.de locat. & conduc.

234 Poſſet tamen forſan ſuſtineri d. opinio,
quod ſufficiat beneplacitum ad hoc, vt non
poſſit ſucceſſor contrauenire,ſi locatio eſſet
ad modicum tempus, videlicet non exce-
dens triennium, quia talis locatio non re-
putatur grauis præiudicij, & ad aliud non
videtur conceſſum pro ea beneplacitum,
quam ad obligandum ſucceſſorem cum alias
non ſit neceſſarium, & in his terminis illud
ſufficere probat *Mantic. de tacit. lib. 5. tit.*
13. num. 27. vbi *nn. ſeqq.* quando dicatur
ad modicum tempus ad hunc effectum.

235 Prout etiam procedere poterit dicta opi-
nio, ſi locatio facta fuerit præcedente licen-
tia Papæ locandi ad tot annos, & vt du-
tante dicto tempore à nemine, neque à Suc-
ceſſoribus conductor poſſit moleſtari *Qua-*
ranta in Sum. Bullar.ver.alienatio rerum Ec-
cleſiæ num. 19. verſ.quando. Ricc. reſol. 97.
num. 4.par.1. Barboſ. de poteſt. Epiſcopi all.
94. num. 2. erit enim iſte caſus valde diuer-
ſus ab eo,in quo ſupra dictum eſt, non rele-
uare beneplacitum pro confirmatione impe-
tratum, continere clauſulam *Etiam quoad*
ſucceſſores, ſi locatio eſt facta nomine pro-
prio locantis tantum, quia, ſupponendo
locationem eſſe reſtrictam ad perſonam lo-
cantis, confirmatio ſuperueniens dat ei ro-
bur,ſed eam non ampliat ad alias perſonas,
iuxta propriam naturam confirmationis, de
qua *Alex.conſ. 122. num. 24. lib. 4. Caſtren.*
conſ.187. num. 1. lib. 2. Ruin. conſ. 17. num.
10.verſ.vnde confirmatio lib. 1. & conſ. 111.
num.18. lib.5. Rot. deciſ. 429. num.1. par. 2.
& deciſ.177.num.53.par.5. & dec.289. num.
14. part. 12. rec. nec aliud ius tribuit con-
ductori, quam ipſa locatio, ſi valuiſſet, ei
tribuiſſet *Peregr. conſ. 63. num. 6. verſ.item*
236 *confirmatio lib.1.* at quando Prælatus ante-
cedenter impetrat licentiam locandi cum
d. conditione,patet, quod non intendit lo-
cationẽ ad vitam ſuam reſtringere, nec cen-
ſetur poſtea reſtrinxiſſe, niſi aperte dixerit,
quia hæc eſſet variatio voluntatis, quæ non
præſumitur, at ſi aperte dixerit, tunc non
attenderetur licentia, dum executioni non
fuit demandata, non enim ſatis eſt, quod
ei liceret locare,etiam pro tempore ſucceſ-
ſorum, ſi actu poſtea non locauit *Bald. conſ.*
326. num.2.lib.1. Bero conſ.76.num.26.lib.1.
Dec.conſ.198.n.3. verſ. nam in quolibet actu.
237 Cæterum quoad iſtud requiſitum bene-
placiti

placiti, videtur eius neceſſitas indubitata, in locatione vltra triennium, vbicumque de iure illud requiritur, nam alias, dum locatio propter eius defectum eſt nulla, fruſtra quæritur, an ſucceſſor teneatur ei ſtare *Surd. conſ.* 183. *num.* 23. & idem eſt ſi fuerit nulliter obtentum, aut male, & nulliter executioni demandatum *Apoſtill. ad Put. deciſ.* 411. *lib.* 1. *Rot. cor. Mantic. dec.* 186. *num.* 1. *& ſeq.* at e contra, vbi alias de iure non requiritur, videtur procedere opinionem præcedentem, quod ſufficiant illa alia duo requiſita, ſcilicet, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem, ſiue ſit ad breue, ſiue ad longum tempus
238 facta, ſuppoſito, quod valide potuerit fieri, ad quod requiritur, quod locans ſit Prælatus, ſeu Rector Eccleſiæ, aut commendatarius perpetuus, aut aliter habeat Eccleſiæ adminiſtrationem, non autem ſit ſimpliciter in ea præbendatus, quia iſte non poteſt locare nomine Eccleſiæ, neque bona præbendæ ſuæ, niſi ad vitam ſuam, ideoque ſucceſſor ei ſtare nunquam debet, iuxta doctrinam *Innoc. in cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas*, quæ latiſſime comprobatur ex traditis per *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 18. *& ſeqq.* & ab alijs approbatur, vt patet *ex Barboſ. illos referente de poteſt. Epiſc. alleg.* 94. *n.* 10. niſi interueniat auctoritas ſuperioris, quia ſi interueniat operatur, ac ſi locatio facta eſſet ab habente adminiſtrationem, vt poſt *Abb. in cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas* vbi loquitur de Canonico, tradit *Natta conſ.* 517. *num.* 6. vbi loquitur de equite Hieroſolymitano locante cum auctoritate Magni Magiſtri *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 22. *num.* 22. *verſ. quod ſane intelligitur Scapuc. de ſing. ſucceſſ. ampl.* 12. *num.* 7.

239 Quo autem ad requiſitum ſecundum, vt locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, non autem proprio, ſemper eſt neceſſarium, quia alias ſi facta nomine proprio obligatio, & ipſa locatio eſt perſonalis, & ſic non tranſit ad ſucceſſorem *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 21. adeout nec releuet adeſſe beneplacitum, & quod magis eſt, nec etiam releuet in beneplacito adeſſe clauſulam *etiam, quoad ſucceſſores* ex ſupra citatis *num.* 233.

240 Dicitur vero Eccleſiæ nomine facta, ex quo facta eſt ſub nomine dignitatis, ſeu officij *Natta conſ.* 517. *num.* 1. alias autem, ſi
241 nomine proprio ſolum facta, nihil releuat, quod locans ſucceſſorem obligauerit, aliud enim eſt contrahere nomine Eccleſiæ, aliud nomine ſucceſſoris *Grattan. diſc.* 606. *num.* 12. & dixit *Rota in vna Auximana locationis cor. Orano, qua habetur impreſſa per Scapuccin. d. ampl.* 14. *in fin.* §. *in caſu autem*, *& poſt Staetil. Pacific. de Saluiano deciſ.* 210. & non releuare obligationem Bonorum Eccleſiæ, & ſucceſſorum *Bich. deciſ.* 437. *num.* 9. licet ipſe loquatur ad effectum alterius requiſiti, ſcilicet probandi, quod locatio fuerit facta ad vtilitatem Eccleſiæ.

242 Et quo ad primum requiſitum, quod locatio ſit facta ad vtilitatem Eccleſiæ quatenus concurrant alia duo, quod ſit facta nomine Eccleſiæ, & cum ſolemnitatibus, non erit neceſſarium, ſeu ſaltem non erit probandum, quia propter ſolemnitates adhibitas, locatio præſumitur ad vtilitatem Eccleſiæ contracta *Alex. conſ.* 160. *nu.* 6. *lib.* 6. *Rot. dec.* 1. *num.* 1. *de locat. in nou.* & aliis addu. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 11. eoque magis ſi interuenerit beneplacitum Apoſtolicum, illudq; fuerit expeditũ in ſolita forma cõmiſſaria cũ clauſula, *ſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem ceſſerit*, & fuerit executioni demãdatum, quia tunc præſumitur coram executore iuxtificata vtilitas *Alex. conſ.* 79. *n.* 6. *lib.* 1. & dixi ſupra *in cap.* 14. §. 10. vbi alias auctoritates adduxi, & declaraui, quando hoc
243 procedat, vel non, ſecus autem in caſu in quo non interuenerint ſolemnitates, quia tunc deficit d. præſumptio, & à conductore probandum erit, quod in vtilitatem Eccleſiæ facta fuerit locatio *Bald. in cap.* 1. *in prim. num.* 7. *qui feud. dar. poſſ. Alex. d. conſ.* 160.
244 *num.* 6. *lib.* 6. nec ſumi poterit talis probatio, ex aſſertione Prælati anteceſſoris, qui locationem fecit *Mant. d. tit.* 13. *num.* 9. *Rot. cor. Bich. dec.* 437. *num.* 8.

Prædicta tamen præſumptio vtilitatis Ec-
245 cleſiæ, quæ oritur ex beneplacito, cedit veritati, & ſic ceſſat vbicumque de contrario conſtat, prout dixi in prædicto *cap.* 14. §. 10. *num.* 8. & in primis animaduertendum
246 non requiri probationem læſionis, iuxta terminos *l.* 2. *C. de reſcind. vend.* quia ea non eſt neceſſaria ad hunc effectum ſed ſufficit non adeſſe vtilitatem *Bald. conſ.* 457. *num.* 2. *poſt med. verſ. qua propter lib.* 1. vbi concludit ſufficere locationem non eſſe factam pro congrua penſione, & optime *D. meus de Luca diſcur.* 23. *n.* 6. *hoc tit. de locat. & cond.* ex quibus autem, & quando ſatis conſtare dicatur contractum non fuiſſe vtilem Eccleſiæ videri poterit in dicto *cap.* 14. §. 10. *num.* 16. *& ſeqq.* vbi adſunt etiam aliqua pertinentia quæſtionem an fuerit ad vtilitatem Eccleſiæ, ſeu potius Prælati, & ſignanter,
247 quod dictum fuit de renouatione locationis, ſeu eius extenſione facta pro eadem penſione, ſed cum ſolutione certæ ſummæ conſiderabilis pro vna vice tantum in ingreſſu

greſſu, quod ſi talis ſumma conuerſa ſit in
vtilitatem perpetuam Eccleſiæ, tunc ex eius
ſolutione conuincatur vtilitas contractus,
ſecus autem ſi ſoluta ſit Prælato pro ſe reti-
nenti, quia tunc illa ſolutio non attenditur
ad conuincendam vtilitatem Eccleſiæ *Hon-
ded. conſ. 51. in fin. lib. 1. Gratian. diſc. 379. n.
22. Rot. dec. 582. nu. 1. verſ. & habito reſpectu
part. 1. diu.* & hinc eſt, vt ſupra dicebam,
illud quartum requiſitum ab aliquibus de-
ſideratum, quod pecuniæ verſæ ſint in vti-
litatem Eccleſiæ, contineri in primo, quod
locatio ſit facta ad ipſius vtilitatem.

248 Et ex prædictis conuincitur etiam, quod
vbicumque appareat penſiones locationis
libere ſolui debere Prælato, & ad commo-
dum eius cedere, non poterit dici contra-
ctus ad vtilitatem Eccleſiæ celebratus, prout
in ſpecie tradit *Alex. conſ. 160. ſub nu. 4. lib.
6. & alijs adduct. firmauit Bich. dec. 437. num.
10. & deciſ. 452. num. 7. & ſeq.* etiamſi ipſi
249 Prælato iniunctum eſſet in collatione, ſeu
commenda ſupportare onera Eccleſiæ con-
ſueta, quia non propterea deſineret eſſe lo-
catio ad commodum proprium ad hunc ef-
fectum, vt cenſuit *D. meus de Luca diſc. 25.*
250 *num. 5. hoc tit. de locat. & cond.* & quod ſi
conuentum affictum ſolui Romæ, vbi non
eſt Eccleſia, ſed Prælatus, inde habeatur
non eſſe factam locationem ad vtilitatem
Eccleſiæ, ſed Prælati voluit *Gemin. conſ. 17.
num. 10. verſ. ſed quantum, & eum ſequitur
Bich. in d. deciſ. 452. num. 7.* & bene con-
ſiderauit etiam *D. meus de Luca dict. diſc.
25. num. 5. verſ. quod in facto. hoc tit. de
locat. & cond.*

Notabile autem eſt, quod, ſi Beneficia-
251 tus locet, & penſiones recipiat ad effectũ
ſe ſuſtentandi in ſtudijs, vel gradum ſuſci-
piendi, cenſetur facta locatio ad vtilitatem
Eccleſiæ, & tenetur propterea ſucceſſor ei
ſtare, vt late probat *Rebuff. de priuil. ſcholar.
priuil. 26.* & ſequitur, ac ſingulare reputat
Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 94. num. 9. li-
mitat tamen *Rebuff.* dictum Priuileg. duo-
252 bus modis, primo ſi beneficiatus fuiſſet
ſcholaris diſcolus, & vagus, & ſecundo ſi
fuiſſet tantum adminiſtrator præbendæ, quia
non poteſt facere locationem, quæ obliget
ſucceſſorem, vt dictum eſt ſupra.

253 Limitatur quarto, vt teneatur ſucceſſor
ſtare locationi, ſi adſit hæc conſuetudo in
loco ei ſtandi *Franc. Marc. deciſ. 144. part.
1. Ricc. reſol. 97. num. 8. part. 1. Quarant.
in ſum. Bullar. ver. alienatio rerum Eccleſ.
num. 19. in fin. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.
94. num. 4. Bonaccin. tit. de contract. quaſt.
7. punct. vlt. num. 10. verſ. hac doctrina.*

254 Imo & ſufficere locationem ipſam eſſe
factam ſecundum conſuetudinem locandi
in regione quando facta eſt à Prælato ad-
miniſtrationem habente, ſenſit *Abbas poſt In-
nocen. in cap. fin. ne Prel. vic. ſuas* & his re-
latis *Purpurat conſ. 424. num. 8. in fin. lib. 2.*
255 Verum talis conſuetudo debet abſque
dubio probari ab allegante *Natt. conſ. 575.
num. 15. Surd. conſ. 354. num. 26. Gregor.
deciſ. 45. num. 6. & ibi Adden.* & ſi adeſſet
256 aliquis actus contrarius, etiam vnicus,
eam excluderet, *Bero conſ. 5. num. 23. lib. 1.
Gregor. deciſ. 162. num. 9.* & maxime ſi adeſ-
257 ſet ſpecialiter in prædio locato, quia par-
ticularis obſeruantia in eo præualeret con-
trariæ, etiam generali in alijs, vt in his ter-
minis firmauit *Rot. coram Bich. deciſ. 452.
num. 20. & ſeqq.*

258 Quinto limitatur ſi ſucceſſor locationem
ipſam factam per anteceſſorem ſuum appro-
bauerit, quia tunc tenebitur ipſi locationi
ratificatæ ſtare *Put. deciſ. 178. lib. 1. Barboſ.*
qui alios refert *de poteſt. Epiſc. alleg. 94. nu.
8. Surd. deciſ. 33. num. 1. & ſeq. Scapuccin.
de ſing. ſucceſ. ampl. 25. num. 3.*

At animaduertendum, quod ſi prætenda-
tur ratificatio ex aliquo actu, puta receptio-
259 nis penſionis, tunc ſi agatur de locatione
facta per anteceſſorem nomine proprio, quę
abſolute per mortem eius expirat, ratifica-
tio non operabitur, niſi pro illo tempore
pro quo penſio fuerit recepta, non autem
pro toto tempore pro quo facta erat, ex quo
vt ſupra dictum eſt in principio huius caſus
ſuccedens in beneficio, non ſuccedit per
viam transfuſionis iuris anteceſſoris in eum,
ſed per viam priuationis illius, & quia fini-
to iure locatoris finitur ius conductoris, &
non reintegratur niſi ad limites actus rece-
ptionis, vt ſupra in octaua declaratione ta-
ctum fuit *num. 63.* & firmauit *Rot. in deciſ.
2. de locat. in nou.* & tradunt *Mar. Antonin.
reſol. 45. num. 4. & 5.* vbi, quod hoc pro-
cedit tam in colono partiario, quam in con-
ductore *lib. 1. Scapuccin. d. ampl. 15. num. 1.
& per tot. vbi num. 7.* quod idem e contra
dicendum fauore conductoris, quod licet
continuauerit, & ſoluerit pro vno anno non
propterea teneatur pro alijs continuare, &
deinde *num. 10.* id reuocat in dubium, & re-
linquit cogitandum *Barboſ. de poteſt. Epiſc.
dict. alleg. 94. num. 8.* vbi alij allegantur.
Quod & certius procedet, ſi in actu rece-
ptionis ſucceſſor faciendo quietantiam non
poſſit dici, quod expreſſe relocauerit, ſed
tantum tacite iuxta diſcuſſa *per Rot. coram
Puteo in d. dec. 178. per tot. lib. 1.* tacitus enim
conſenſus, qui reſultat ex aliquo facto, de-
bet

bet reſtringi, & limitari ad id, quod de ne-
ceſſitate inſertur ex facto illo *Bart. in l. 1. §.
ſi quis hoc interdicto ff. de itin. actuq. priu.
Surd. deciſ. 327. num. 22.* & in locatione ha-
bemus text. *in l. item quæritur §. qui impleto
ff. locat.* & in his terminis tradit *Scapuccin. de
ſing. ſucceſ. ampl. 15. num. 3. poſt med. Bich.
dec. 452. num. 33. & ſeq.*

260 Si autem agatur de locatione, quæ facta
ſit nomine ipſius ſucceſſoris, tunc, quia va-
liditas penderet ab eius conſenſu, non poſ-
ſet tantum pro parte temporis pro quo eſſet
facta conſentire, & pro alia non, & ſic ap-
probando pro parte, tenebitur ſtare in to-
tum, vt declarat *Surd. in deciſ. 33. num. 12.
verſ. & non obſtat*, & ſequitur *Scapuccin. d.
ampl. 15. n. 4. poſt med.*

261 Sexto limitatur, quoad annum iam ce-
ptum, quia ſucceſſor tenetur pro eo ſtare
locationi; ſed de hoc, quia conuenire po-
teſt etiam alijs ſucceſſoribus ſingularibus
dicemus infra ſeparatim *in caſu 22.* prout
etiam, an conductor in caſu quo expellatur
habeat regreſſum aduerſus locatorem, vel
eius hæredes, pariter dicemus infra ſepara-
tim eadem ratione.

An autem ſucceſſor teneatur ſtare loca-
tioni, ſi anteceſſor anticipate exegerit pen-
ſiones dicam infra *in caſu 21.* & an vbi te-
neatur ſtare debeat etiam eas ſolutiones cõ-
ductori bonificiare, vel poſſit iterum exige-
re, dictum eſt ſupra *in Cap. 37. num. 51.* &
quid ſi anteceſſor fecerit tantum quietan-
tiam, & non probetur, quod actualiter exe-
gerit, tactum fuit *in Cap. 36.* ad quæ loca
poteris recurrere, & idem eſt de alijs dubijs,
nam huic etiam caſui applicari poterunt
aliæ limitationes generales regulæ ſupra
traditæ, prout ſignanter, vt non procedat
ſi conductor habeat rei locatæ hypothecam
extraditis ſupra *in 6. caſu*, quæ etiam in ca-
ſu iſto procedunt *Gratian. deciſ. March. 99.
num. 13.*

262 Dicimus ſextus caſus eſt de ſuccedente
per ſententiam Iudicis is enim tenetur ſta-
re locationi *Bald. in cap. quoniam frequenter
§. fin. in fin. vt lit. non conteſt. Roland. conſ.
49. num. 6. lib. 2. Mareſcott. variar. reſol.
cap. 18. num. 3. & 4. lib. 1. Gratian. diſc. 37.
num. 8. & ſeq. Scapucc. de ſing. ſucceſ. limit. 9.
num. 1. & ſeq. Surd. dec. 40. num. 3.*

Et licet non deſint contrarii, vt ſignanter
de datione in ſolutum, ſeu adiudicatione
iudicialiter facta, quod per eam ſuccedens
non teneatur ſtare locationi, ſunt duo conſi-
lia pleniſſima *Cephal. conſ. 254. & 255.* tamen
263 d. prima opinio videtur verior, quia ſuc-
cedens per ſententiam dicitur ſucceſſor ne-
ceſſarius, & ideo applicatur ſeptima decla-
ratio regulæ ſupra tradita *num. 58.* vt poſt
alios aduertit *Scapuccin. dict. lim. 9. num. 1.*
vbi quod eſt communis, & approbata con-
cluſio, quod ſuccedens per ſententiam di-
catur ſucceſſor neceſſarius *& nu. ſeqq.* addu-
cit etiam alias plures rationes, & late etiam
idem comprobat *Poſth. de ſubhaſt. inſpect.
44. num. 71. & ſeq.* vbi pariter de commu-
ni teſtatur.

264 Nec obſtat quod imo adiudicatio, ſeu
datio in ſolutum, per Iudicem facta, ſi ſit vi-
gore obligationis voluntariæ, dicatur alie-
natio voluntaria, vt probant *Bero. conſ. 46.
num. 24. & ſeq. lib. 1. Cephal. conſ. 254. nu.
10. Magon. in addit. ad ſuam deciſ. Lucen. 63.
in fin. Monac. dec. Lucen. 37. nu. 3. & 4. Surd.
deciſ. 266. num. 13. Rot. deciſ. 90. numer. 15.
poſt Cenc. de cenſ. & deciſ. 319. num. 4. cor.*
265 *Caualer.* etenim ſciendum, quod actus di-
citur neceſſarius tripliciter, ſtricte, quando
habet originem à cauſa neceſſaria, late,
quando habuit originem à cauſa volunta-
ria, ſed cauſa illa, non erat ad hoc ordina-
ta, & latiſſime, quando habet originem à
cauſa voluntaria, ſed ad hoc ordinata, ſed
in ſe non eſt voluntarius *Roderic. Suar. in l.
1. tit. de las arras num. 37. & ſeqq.* vnde dict.
266 datio in ſolutum per Iudicem facta non
poteſt abſolute dici voluntaria, ſed ſaltem
aliquo ex modis prædictis eſt neceſſaria,
quod ſufficit ad hunc effectum *Mandel. conſ.
654. num. 3. & 5.* vbi fortius idem dicit de
extraiudiciali *Rolan. conſ. 21. num. 13. & 18.
lib. 1. Gratian. diſcept. 37. num. 11. Poſth. d.
inſpect. 44. num. 22. & ſeq.* licet ſecus ſit quo
ad alios effectus, in quibus neceſſarium ac-
cipi debet in ſuo potiori ſignificatu, tunc
enim ſpectatur origo contractus, non Iudi-
cis poteſtas, vt habetur *in l. qui id 24. ff. de
donat.* & tradit *Oſaſc. deciſ. 167. num. 16. ad
med.* & pleniſſime *Rot. in vna Romana Colle-
cta 10. Mart. 1673. §. & licet coram R. P. D.
meo Roudeuino, quæ eſt deciſ. 392. num. 7.
& ſeqq. part. 15. rec.*

Procéditque etiam facilius ſupradicta
267 opinio in creditore à Iudice immiſſo ex
remedio Saluiani interdicti in poſſeſſionem
bonorum ſui debitoris retinendam donec
fuerit ſatisſactus de fructibus, in eo enim
applicatur etiam ſexta declaratio, ſupra tra-
dita *num. 57.* quod ſcilicet non ſuccedit in
plenum ius domini, & ideo tenetur ſtare
locationi per eum factæ *Ang. conſ. 245. nu.
6. in princ. verſ. ſed creditor Gratian. diſc. 37.
num. 4. & ſeq. Mareſcot. variar. cap. 18. n.
2. lib. 1. Rot. cor. Gregor. dec. 68. num 6.*

Et comprobatur prædicta opinio per text.

in l. in

in l.in venditione 8. §. *ſi quis fructus ff. de bon.*
auctor. Iud. poſſiden. in quo expreſſe habetur,
268 quod creditor immiſſus poteſt capere, vel
locare fructus tantum, quatenus debitor
hoc non fecerit, & ſic à contrario ſenſu non
poterit fructus capere, vel locare, ſi locatio-
nem fecerit debitor, qui textus procedit nō
ſolum in immiſſo ex ſaluiano, & ex primo
decreto per prædictam rationem, quod non
ſuccedit in plenum ius, ſed etiam in immiſ-
ſo, ex ſecundo decreto, vt docet ibi *Bart.*
num. 2. *Peregr. de fideic. art.* 40. *num.* 100. &
eſt communis opinio, vt teſtatur *Carocc. de*
locat. tit. de creditore quæſt. 7. *num.* 5. & ve-
rior ſecundum *Gratian. diſc.* 37. *nu.* 8. nam
licet in iſto non procedat ratio præfata; quā
dictum eſt applicari in immiſſo ex ſaluiano,
ex quo ipſe ſuccedit in vniuerſum ius debi-
toris, tamen procedit alia præcedens, quod
eſt ſucceſſor neceſſarius, vt late declarat *Sca-*
pucc. ampl. 8. *n.* 4. *& ſeqq.*
269 Limitatur autem primo d. concluſio, vt
non procedat ſi is, à quo per ſententiam au-
fertur res, fuiſſet iniuſtus poſſeſſor, quia tunc
ſi locaſſet non teneretur is, qui obtinuit ſta-
re eius locationi, vt conſuluit *Alba conſ.* 108.
quem ſequitur *Peregr. de fideic. art.* 40. *num.*
101. *verſ. niſi tamen*; & idem eſt de eo qui
270 erat dominus ſi cogatur iudiciali via rem
auocare à tertio, quia nec is tenetur ſtare
locationi factæ ab illo *Gratian. diſc.* 37. *nu.*
10. *&* 11. vbi reddit rationem, quia is non
dicitur ſuccedere per ſententiam, cum ea nō
transferat in dicto caſu dominum, ſed ſolum
declaret penes eum exiſtere *Soccin. Iun. conſ.*
45. *num.* 2. *lib.* 2. *Surd. deciſ.* 40. *num.* 11.
verſ. ego dicebam Scapuccin. de ſing. ſucceſ.
lim. 9. *num.* 7. *&* 8.
271 Limitatur ſecundo, ſi locatio eſſet nulli-
ter, vel in fraudem facta, quia tunc pariter
non teneretur ſucceſſor per ſententiam illi
ſtare, vt firmat in ſpecie *Surd. d. deciſ.* 40.
num. 10. *ad med. verſ. ſed melius.*
272 Decimus ſeptimus caſus eſt de filio reci-
piente legitimam in fundo locato, an tenea-
tur ſtare locationi, hanc quæſtionem tractat
& plures diſtinctiones in ea facit *Bald. in l.*
1. *num.* 34. *C. de iur. fiſc. lib.* 10. ſed loquitur
obſcure, vt notat *Scapuccin. de ſing. ſucceſ.*
lim. 4. *num.* 8. *in fin.* tractat etiam eam *Ca-*
rocc. de locat. tit. de ſucceſſ. quæſt. 15. *per tot.*
vbi primo arguit pro negatiua, & deinde
dicit contrarium eſſe in puncto iuris verius,
ſed allegat *Bald. in auth. ſi quas C. de ſacroſ.*
Eccleſ. vbi de hoc non loquitur, *&* *Borgnin.*
in repert. ſuarum deciſionum, qui neminem
ad hoc allegat, vt pariter notat *Scapuccin. d.*
num. 8. *prope fin.* & contrarium, quod imo
filius non teneatur in d. caſu ſtare locationi
ſenſit poſt *Bald. in d. l.* 1. *Gratian. diſc.* 247.
num. 45. & ſenſit etiam *Carocc.* ibi contra-
rius in eodem tractat. tit. de filio familias
quæſt. 4. *per tot.* vbi pariter dicit hanc veriō-
rem, & quod contrarium eſſet iniquum, &
hæc retinenda videtur pro regula, quia ſi
ſupponimus filium ſuccedere in meta legi-
tima, vtique in eum non tranſeunt obliga-
tiones perſonales paternæ, & per conſequens
non poteſt compelli per conductorem, vt
ſtet locationi, vt dictum eſt ſupra in ratio-
ne primæ, & principalis concluſionis, quod
ſingularis ſucceſſor locationi ſtare non te-
neatur, & ita etiam pro regula tenent *Sca-*
pucc. d. lim. 4. *num.* 9. *& Merlin. de legit. lib.*
3. *tit.* 2. *quæſt.* 22. *num.* 1. *&* 2. quæ tamen
regula declaratur, & limitatur, vt per præ-
fatos auctores ad quos in hoc placet lecto-
rem remittere.
273 Decimus octauus caſus ſit, ſi fundus non
ſit locatus pro mercede in pecunia,
ſed in eo adſit Colonus partiarius, an
huic ſtare teneatur ſucceſſor ſingularis, &
teneri ſenſerunt quam plures, quibus re-
laris eamdem opinionem ſecutus, & late
turatus eſt *Oſaſc. deciſ.* 82. *num.* 5. *& ſeqq.*
274 *per tot.* ſed contrariam opinionē probauit
Roman conſ. 309. & eſſe in pūcto iuris verio-
rem, dixit *Gutier. can. quæſt. cap.* 8. *num.* 63.
& late reprobato Oſaſco, ſecutus eſt *Mantic.*
de tacit. lib. 5. *tit.* 11. *per tot. Scapucc. de ſing.*
ſucc. ampl. 1. *per tot.* & canonizauit *Rota in*
rec. deciſ. 187. *part.* 2. vbi *ſub nu.* 5. inquit
Oſaſcum fundari in falſis rationibus, nem-
pe, quod colens agrum acquirat ius reale
ſuper fructibus, quod nullo iure cauetur,
& quod melius eſt Colono inſiſtere in ipſis
fructibus, quam actioni contra illum, qui
dedit agrum ad colendum, quod non nega-
tur, ſed [illegible], quod com-
petat ſibi [illegible] inſiſtendi [illegible]
Verum pro prima opinione vltra prædi-
cta non parum vrget, quod conceditur par-
tiario portio fructuum pro induſtria, & cul-
tura *l.* 1. *& ibi Bartol. ff. de fruct. & lit. ex-*
penſ. l. fructus, & ibi Bart. ff. ſol. matr. &
ideo videtur ei debita hypotheca tacita,
prout debetur ei cuius pecunia fundus fuit
melioratus ad text. *in l. interdum cum ſeqq.*
ff. qui potior. in pign. & l. 1. *ff. quibus mod.*
pign. vel hypot. tac. contr. & ideo poteſt co-
lonus inſiſtere donec fructus ſibi debitos
percipiat *Abb. in cap.* 1. *num.* 3. *de reſt. in in-*
tegr. cum alijs adductis per ipſum *Oſaſc. ibi*
num. 8. *&* 9. & quatenus vere ei competat
hypotheca clarum eſt non applicari regu-
lam, quod ſucceſſor ſingularis, non tenea-

tur ſtare locationi, cum ceſſet ratio ipſius
regulæ, vt dictum eſt in ea, & in *caſu 6.*

At huic etiam rationi non deeſt reſpon-
ſio, nam text *in d. l. interdum* loquitur de
impenſis factis ad rem ipſam conſeruandã,
& ſine quibus ea ſalua eſſe non poterat, &
ſic non applicatur in cultura, quæ ſolos fru-
ctus reſpicit, vt in ſpecie animaduertit *Man-
tic, d. tit. 11. num. 16.* & quod colono par-
tiario non ſolum nõ competat ius in fundo,
ſed nec etiam in fructibus, donec non ſint
à ſolo ſeparati, probat *Scapucc. in d. ampl. 1.
num. 1. & 2.* ſignanter per text. *in l. ſi fru-
ctus §. locaui, & l. ſi apes §. 1. ff. de furt.* Vl-
275 tra quod pro cultura debentur colono
fructus illius anni tantum, quo cultura iam
facta eſt, & quo ad illum annum, plerique
conſentiunt, quod, ſaltem ex æquitate co-
lonus non ſit expellendus, vt ſequendo in
hac parte Oſaſcum ita in fine dictæ deciſio-
nis concludentem late proſequitur *Mantic.
d. tit. 11. num. 18. & ſeq.* & admittit *Scapuc-
cin. d. ampliat. 1. num. 11. Surd. deciſ. 52.
num. 11. & 12.*
276 Decimus nonus caſus ſit de Iudæis, an ab
eis ſeruanda ſit dicta regula *l. emptorem C.
locat.* quod ſucceſſor ſingularis non teneatur
ſtare locationi, & negatiuuam opinionem
tenuerunt *Bero. conſ. 2. lib. 1. & Gozad. conſ.
24. num. 10. & ſeqq. Caroc. de locat. tit. de
277 ſucceſ quæſt. 13. per tot.* ſed late reproban-
tur *per Scapuccin. de ſing. ſucceſ. lim, 11. nu.
6. & ſeq.* & bene, quia late firmare conan-
tur, quod inter Hebræos ſeruanda eſt lex
278 Moſaica, & eorum conſuetudo, & hæc
eſt maior propoſitio eorum argumenti, cui
reſponderi poteſt, tranſeat more logicorum,
vel quidquid ſit de ea cum Rota in terminis
deciſ. 414. num. 7. part. 1. rec. Sed deuenien-
do ad minorem propoſitionem dicunt, quod
lex Moſaica Hebræorum diſponit, quod
quandocumque locatio ad certum tempus
eſt facta, locator non poteſt ex aliqua cau-
ſa, etiam iuſta, conductorem expellere, nec-
non, quod iuxta eamdem legem, & eorum
conſuetudinem, contractus locationis ha-
betur pro venditione ad illud tempus, &
hæc propoſitio abſolute negari poteſt, quia
Gozad. ſimpliciter eam ſupponit, *& Bero.
num. 9.* dicit de prima parte, quod habuit
ab eorum peritis, *& num. 14.* quod ſibi ſup-
279 ponebatur, vnde allegat auctoritates, quę
non reperiuntur, & Doctori alleganti au-
ctoritates, quę non reperiuntur ſtandum
non eſt *Dec. conſ. 259. num. 4 poſt med. verſ.
præterea vt ſupra Menoc. conſ. 104. num. 18.
Gabr. conſ. 100, num. 48. lib. 2. Burat. deciſ.
927. num. 14.* prout etiam dum atteſtantur
280 de conſuetudine, eis non creditur *Hon-
ded. conſ. 101. num. 39. lib. 1. Seraph. deciſ.
1349. num. 5.* imo, etiamſi adeſſent teſtes de
281 conſuetudine eorum non releuarent, niſi
illam probarent vigere præciſe in loco illo,
in quo vertitur controuerſia, vt in puncto
probationis conſuetudinis Hebræorum *Ro-
ta deciſ. 414. num. 9. part. 1. rec.* præcipue
282 dum habemus contrarium expreſſe, & cla-
re ſtatutum de iure communi *in d. l. empto-
rem C. locat.* cuius diſpoſitioni ſtare debent
Hebræi, dum non docetur aliter, quo ad
eos ſtatutum eſſe *Felin. in cap. 2. num. 4. de
iudic. Surd. deciſ. 133. num. 3.* & admittit ipſe
Bero. d. conſ. 2 num. 5. cum alijs plene relatis
in d. deciſ. 414 num. 1. part. 1. rec.

Conſiderandum tamen illam propoſitio-
nem *Gozadini, & Beroi.* quod penes He-
bræos locatio habeatur pro venditione, &
idem operetur, poſſe forſan comprobari hic
283 in Vrbe ex eo quod Hebræi ſunt incapa-
ces acquirendi dominium, vt habetur in
deciſ. 38. num. 8. part. 14. rec. ſed hoc non
valet operari, quod locatio inter eos aſſu-
mat naturam venditionis, & ſecundum eam
regulari debeat, ita vt primus conductor
cui res tradita eſt ſit præferendus, prout eſt
de iure in venditione, vt ipſi *Gozad. & Be-
ro* volunt, ſed potius contrarium, vt nem-
pe venditio, quæ regulariter dominiũ tranſ-
fert inter eas aſſumat naturam locationis,
284 quæ illud non transfert, & vlterius ipſi in
domibus, ex quadam Conſtitutione Clem.
VIII. acquirunt ius inquilinatus, quod eſt
perpetuum, & vendibile, vt tradit *Gratian.
diſc. 842. num. 22.* vnde habentes illud ius
285 non ſolum poſſunt ſimpliciter domum lo-
care, ſeu ſublocare, ſed etiam vendere ius
illud, & ſi prius locent ad breue tempus, &
deinde vendant, ſeu aliterius illud perpe-
tuum cedant, non tenebitur emptor, ſeu
ceſſionarius locationi precedenti ſtare, prout
non tenetur ſtare ſuccedens in vſufructu ex
traditis ſupra *in caſu 9.*
286 Vigeſimus caſus ſit de officialibus vni-
uerſitatum, vel etiam de ipſis vniuerſitati-
bus, an teneantur ſtare locationi factæ ab
officialibus anteceſſoribus, & reſponden-
dum eſt affirmatiue, ex quo illi habebant
adminiſtrationem, & mandatum eum libe-
ra, & ſic poterant locare ex voluntate ipſius
vniuerſitatis, quę propterea eorum locationi
ſtare tenetur, iuxta declarationẽ quintã ſu-
pra traditã *n. 53.* & firmat *Peregr. de fideicom.
art. 48. n. 98.* quod ampliatur etiam ſi Officia-
287 les, qui locarunt, eſſent ad annum tantũ, &
locaſſent ad longius tempus, quam duraret
eorum officium *Conar. variar. lib. 2. cap. 15.*

ante

ante fin. verſ. ſic ſane ſi Rector. dummodo locatio non eſſet ad longum tempus, & abſq; ſolemnitatibus, quia non valeret, vt dictũ fuit *in cap. 6.* & dummodo agatur de officia-
288 libus vniuerſitatum habentium territoriũ, ſeu adminiſtrationem, quia officiales aliarum, nullum facere poſſunt contractum eis præiudicialem, ſine ſpeciali mandato, & proinde non tenentur vniuerſitates eorum locationi ſtare *Scapucc. de ſing. ſucceſſ. lim. 6. num. 3. & 4.* vbi quod hæc eſt verior, & tenenda *ex gloſ. & Bald. in l. item Magiſtri ff. de pact.*

289 Et hæc procedunt tam in officiali Generali veti in Rectore ciuitatis, quam in particulari, vti in Rectore Hoſpitalis, nam in hoc æquiparantur, vt tam ille locare valeat bona ciuitatis, quam iſte bona Hoſpitalis, etiam vltra tempus ſui officij *Couar. d. cap. 15. prope fin. verſ. ſic ſane ſi Rector,* & idem de alijs ſimilibus *Peregr. d. art. 40. n. 98.*

290 Vigeſimus primus caſus ſit ſi conductor ſoluerit anteceſſori anticipatè mercedes conductionis, an tunc ſaltem pro toto tempore, quo ſoluit teneatur ſucceſſor ſtare locationi, & quia ſolutio mercedum, non facit, quod conductor aliquod maius ius acquirat in re locata, ſequitur, quod ex ſolutione non poſſit inferri, quod ergo ſucceſſor teneatur ſtare locationi *Mareſcot. variar. cap. 18. num. 7 lib. 1. Amat. reſol. 29. num. 5. Rot. deciſ. 210. num. 5. & ſeqq. poſt*
291 *Statil. Pacif. de Saluian. interd.* idque nec etiam pro illo primo anno, quo mortuus eſt anteceſſor *Gratian. diſc. 606. num. 21.* & in caſibus in quibus ſucceſſor tenetur ſtare locationi non tenetur approbare, & bonificare ſolutiones anticipate factas anteceſſori, ſed iterum exigit, vt late dixi *in Cap. 37. num. 51. & ſeq.* & vltra ibi adductos, firmat etiam pluribus cumulatis *Ciarlin. contr. 93. num. 16.*

292 Vigeſimus ſecundus caſus eſt ſi iam ſit cæptus annus, & per colonum cæpta cultura agri conducti, quando venit ſucceſſor nouus, an tunc ipſe ſucceſſor ei ſtare teneatur, & affirmatiuam aliorum auctoritate, ac æquitate moti, tenent *Mareſ. variar. cap. 18. num. 7. lib. 1. & Ciarlin. contr. 93. num. 10. Oſaſc. deciſ. 82. num. 10. Rot. deciſ. 210. num. 7. poſt Statil. Pacif. de Saluian.*

293 Declaratur tamen primo, vt non ſufficiat quælibet parua impenſa, ſeu cultura, ſed requiratur, quod facta ſit ſaltem pro maiori parte antequam ſucceſſor allegauerit velle recedere, vt loquitur *Gratian. diſc. 37. num. 3. & diſc. 606. num. 17.* & pluribus relatis declarauit *Rot. cor. Bich. deciſ. 452. num. 14. & ſeq.* vbi & quod præterea valde intereſt, an expreſſe facta fuerint ante vacationem Eccleſiæ, vel ea vacante, an vero poſt acceptam poſſeſſionem, à ſucceſſore, &
294 contra formam pacti initi cum anteceſſore, quia hoc ſecũdo caſu retorquetur æquitas aduerſus contra venientem pacto *l. 1. & l. iuris gentium §. ſed ſi fundandi verſ. iniquum ff. de pact. Bero. conſ. 155. n. 32. lib. 3.*

295 Secundo declarari poſſe videtur d. concluſio, vt procedat in ſucceſſoribus Beneficiorum, Maioratus, & ſimilibus, non autem in emptore, quia ipſi cenſetur venditum prædium cum omnibus eius fructibus pendentibus, & propterea poteſt eos totaliter ſibi vendicare, ita vt conductor nullum aliud habeat remedium, quam agere contra venditorem, qui ſibi locauit, prout conſuluit *Roman. conſ. 309. per tot.* & pleniſſime firmauit *Rota deciſ. 187. per tot. part. 1. rec.* & faciunt tradita *in cap. 33. in princ.* vbi, quod conductor ne dum dominium fructuũ pendentium, ſed neque hypothecam eorum habet, idque procedit tam in colente nummis, quam in colono partiario *Roman. dict. conſ. 309. num. 1. verſ. qua ratione Surd. dec. 255. num. 52. Rot. d. deciſ. 187. num. 3.* ſi tamen emptor de tempore emptionis fuerit locationis ignarus, quia alias ſecus dicendum eſſet ex addnct. in eadem *deciſ. Rotali num. 4.* vbi tamen, quod talis ſcientia probanda eſt, quia non præſumitur.

296 Vigeſimus tertius caſus ſit ſi ſingularis ſucceſſor velit ſtare locationi, & e contra, conductor velit ab ea recedere, an ſit illi permiſſum, & affirmatiuam probat text. *in l. qui fundum 35. ff. locat.* vbi expreſſe habetur, quod ſi fundus legetur, conductor poteſt recedere à conductione, & text. etiam *in l. emptorem C. locat.* nam per aliquos non incipit emptorem, ſed emptori, & ita lectus hanc opinionem probat, vt aduertit *Scapuc. de ſing. ſucceſ. in princ. num. 1.* & tenent paſſim Doctores, vt patet ex relatis per *Ciarlin. contr. 93. num. 13. & 17. Surd. deciſ. 52. per tot.* vbi in princ. dicit eſſe rem clariſſimam *Add. ad Barat. deciſ. 482. num. 19. Rot. cor. Bich. deciſ. 452. num. 40.*

Ratio huius concluſionis redditur communiter, quia, ſi permiſſum eſt recedere domino, debet etiam e contra eſſe permiſſum conductori, cum ſint correlatiui, & ideo æqualiter iudicari debent, prout animaduertit *Gratian. diſc. 606. num. 13. & 14.* & patet ex inſpectione *Ciarlin. & Surd.* & aliorum per eos citatorum, & ſuppoſito, quod hæc ſit ratio inde infertur, vt etiam fauore conductoris iſta ſit regula, vt poſſit recede-

Gggg 2 re à

re à conductione ſuccedente alio in re, ſed limitatur in omnibus caſibus, in quibus limitatur regula fauore ſucceſſoris inducta, prout monet alijs adductis *Mareſcot. variar. reſol. lib. 1. cap. 18. num. 15.*

Verum, quod prædicta ſit vera ratio concluſionis non tranſit ſine difficultate, quia maius ius habet dominus in re, quam conductor, præcipue ad modicum tempus, & ideo argumentum ab vno, ad alium tanquã à correlariuis in hoc propoſito non eſt tutũ, ex tradit *in cap. praced. num. 3. & 4.* & adeſt ſine dubio alia ratio, quod non teneatur ſtare conductor locationi, quia & ipſe tenetur tantum actione perſonali ad intereſſe locatori, quatenus recedat, quæ actio perſonalis non tranſit regulariter ad emptorem, ſeu alium in re ſucceſſorem, & ipſe locator non valet illam experiri, quia quando ſimpliciter alienauit rem, ei nihil intereſt, quod conductor continuet in contractu, vel non, & hæc eſt ratio, quæ expreſſe redditur *in d. l. qui fundum 35. ff. locat.*

297 Vigeſimus quartus caſus, ſeu declaratio caſuum, in quibus dictum eſt ſucceſſorem ſingularem teneri ſtare locationi, eſt, vt non procedant, ſi ipſe ſucceſſor velit ſoluere conductori, quod ei intereſt, quia hoc modo liberari poteſt ab obligatione ſtandi locationi *l. ſi filiofamilias 26. §. ſi vir ff. ſol. matr. Neguſ. de pignor. part. 2. membr. 1. nu. 7. & 8. Couar. variar. lib. 2. cap. 15. num. 3. verſ. primum. Peregr. art. 40. num. 105. Ciar-*
298 *lin. contr. 93. num. 9.* quod, & ampliatur procedere etiamſi conductor haberet hypothecam bonorum pro obſeruantia ſui contractus *Scapucc. de ſing. ſucceſ. lim. 15. num. 3. & ſeq. vbi num. 7.* concludit hanc eſſe verã & communem opinionem, ſed de hoc late dixi ſupra *in 6. caſu*, ad quem me remitto vbi, & quid ſtante iuramento.

299 Vigeſimus quintus caſus, qui pariter venit ad declarationem caſuum, in quibus dictum eſt ſucceſſorem teneri ſtare locationi, eſt, ſi locatio appareat facta in fraudem eius, tunc enim dicta reſolutio generaliter limitatur, vt non procedat, ſed ſucceſſor poterit recedere *Tiraq. de retract. conuent. §. 3. gloſ. 1. num. 17. & ſeq. Scapuc. de ſing. ſucceſ. ampl. vlt. num. 3. & per tot.* vbi late, *Rot. cor. Merlino deciſ. 627. num. 6. & cor. Caualer. deciſ. 612. num. 32. & ſeq.* vbi procedere firmat,
300 ſiue fraus ſit vera, ſiue ſit præſumpta, & etiam ſi ſucceſſor ſit neceſſarius.

301 Fraus tamen non præſumitur, ſed probari debet, vt in his terminis pleniſſime firmat *Giurb. deciſ. 58. num. 11.* & vbi lis agebatur inter hæredem grauati, & prætendentẽ fideicommiſſum, & ipſe hæres poſſidens, & ſe defendens, locauerat, fraudem ceſſare, ex quo credere poterat ſaltem litem duraturam vltra tempus locationis, ſenſit *D. meus de Luca tit. de locat. diſc. 24. num. 3. & per tot.* licet referat, quod prodierat iam in caſu illo deciſio contraria. E contra vero vbi locans ſciebat imminere finem ſui iuris, non tenere locationem ad præiudicium ſucceſſoris firmat idem *D. meus de Luca diſc. 23. nu. 5. eodem tit.*

302 Vigeſimus ſextus caſus ſit, ſi conductor expulſus à ſucceſſore reuertatur aduerſus eum, qui ſibi locauit pro conſecutione dãnorum, & intereſſe, & regula eſt, quod poſſit per text. *in l. ſi merces 28. §. qui fundum ff. locat.*

Limitatur tamen hæc regula, vt procedat vbi agitur de ſuccedente ex volontate loca-
303 toris, ſecus ſi ius locatoris ſua natura expirauerit, & alius in eo ſucceſſerit, & natura illa iuris locatoris fuerit conductori nota, vt dictum eſt de vſufructuario locante ſupra *in caſu 8. num. 120. & ſeq. huius cap.* vbi adſunt declarationes, & de hærede Prælati videri poteſt late penes *Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 98. num. 11. & ſeqq. & Scapuc. de ſing. ſucceſſ. ampl. 19.* penes quos etiam habetur quid dicendum ſi ſimiles locatores dediſſent fideiuſſores pro obſeruantia contractus.

304 Secundo limitatur, vt procedat quando ſucceſſor non tenebatur ſtare locationi, vel ſi tenebatur ſtare vi expulit, nam ſi conductor ſponte diſceſſiſſet, non poſſet amplius contra locatorem agere *Burſat. conſ. 180. nu. 3. Carocc. tit. de ſucceſ. quæſt. 25. num. 42. Scapucc. ampliat. 4. num. 10.*

De renouatione locationis quando debeat de iure fieri.

SVMMARIVM.

1 *In omnibus caſibus, in quibus tenetur dominus locare, tenetur etiam locatorem iam factam renouare.*
2 *Conductori, qui bona meliorauit, renouanda eſt locatio*
3 *Ampl. procedere tam de iure ciuili, quam canonico.*
4 *Verbum* poſſit *quandoque accipitur pro*, debet, *& neceſſitatem inducit.*
5 *Verbum* poteſt *quando refertur ad Iudicem parte inſtante, & iuſta petente, importat neceſſitatem.*
6 *Verbum* poteſt *quandoque non importat neceſſitatem omnino præciſam, ſed habentem admixtam facultatem.*
7 *Et tunc intelligitur de facultate legali, ſi adſit aliqua ratio abſtinendi, non de omnino libera.*
8 *Limita, vt tunc facienda ſit renouatio propter melioramenta, quando agri de ſterilibus fertiles redditi ſunt.*

9 Suf-

9 *Sufficit tamen in ſolo inutili factam eſſe domum, vel domum ruinoſam fuiſſe reſtitutam.*

10 *Etiamſi quid prius ex re aliquid perciperetur, adhuc poteſt eſſe meliorato ſufficienter, vt debeat renouari locatio.*

11 *Sterilitas, quæ ſit neceſſaria, & quæ melioramenta ſufficiant ſtatur arbitrio Iudicis ad d. effectum.*

12 *Idem ſi non redactum ad culturam totum prædium.*

13 *Lim. 2. ſi conductor prætendens renouationem, melioramenta non probauerit.*

14 *Et probari debet ſtatus antiquus, quod terræ eſſent inculta, & perentiendum tempus præciſum locationis facta.*

15 *Terræ pratiuæ, & ſiluoſæ, non poſſunt dici omnino ſteriles.*

16 *Poſſunt tamen dici reſpectu ad vtilitatem, quæ percipitur poſt melioramenta.*

17 *Si inſtrumentum locationis dicat,* podere aratiuum, & pratiuum, *probatur non fuiſſe ſterile.*

18 *Melioramenta ad dictum effectum probari debent facto à conductore.*

19 *Sufficit tamen petentem renouationem eſſe ſucceſſorem vniuerſalem, vel particularem eius qui meliorauit.*

20 *Qui dictam renouationem petit, non poteſt petere æſtimationem melioramentorum.*

21 *Lim. 3. ſi in locatione conuentum fuit bona meliorari, & adhuc locatio fuit reſtricta ad certum tempus.*

22 *Et ab hac limitatione non eſt recedendum, licet aliqui contrarium teneant.*

23 *Lim. 4. in colono partiario.*

24 *Decl. limitationem non procedere in prædijs patrimonialibus ciuitatis, vel fiſcalibus*

25 *Lim. 5. ſi melioramenta non ſint facta de licentia, & conſenſu domini.*

26 *Lim. 6. ſi poſt facta melioramenta locatio fuit renouata ad certum tempus.*

27 *Contrarium tenent alij.*

28 *Decl. limitationem procedere, ſi renouatio non fuit pro eodem tempore, pro quo fuit facta primo conceſſio.*

29 *Decl. 2. limitationem procedere ſi renouatio facta fuit finita locatione culpa conductoris, ſecus ſi per lapſum temporis.*

30 *Lim 7. ſi conductor iuri petendi renouationem renunciauerit.*

31 *Renunciatio deducitur ex quo adſit pactum, quod finita locatione, dominus poſſit retinere ſine aliqua conditione.*

32 *Lim. 8. ſi dominus reperijſſet meliorem conditionem, quam factam à conductore.*

33 *Decl. intelligi de tempore primæ conceſſionis, & incumbere domino onus probandi, quod meliorem conditionem repererit.*

34 *Decl. 2. renouationem faciendam cum eiſdem pactis, quibus facta fuit prima locatio, etiamſi meliora reperiantur.*

35 *Conductori ad longum tempus debet locatio renouari, etiamſi non meliorauerit.*

36 *Conceſſio intuitu perſonæ facta à Principe, extinguitur cum perſona, ſed ſucceſſor nouam conceſſionem petit.*

37 *Emphyteuſi finita per ſucceſſionem finitam, deſcendentes petunt confirmationem.*

38 *Conductori ad modicum tempus non eſt neceſſario facienda renouatio.*

39 *Renouatio locationis facienda conductori ad longum tempus, procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ*

40 *Eccleſia dicitur mater æquitatis.*

41 *Decl. tunc faciendam eſſe locationem conductori ad longum tempus cum dominus vult alteri relocare, ſecus autem ſi velit pro ſe retinere.*

42 *Ampl. etiamſi adſit ſtatutum, conſuetudo, vel pactũ, quod fiat relocatio.*

43 *Domino volente pro ſe retinere ceſſat æquitas, vt debeat renouationem facere.*

44 *Voluntas magis probatur factis, quam verbis.*

45 *Decl. 2. tunc faciendam relocationem prædictam, cum agitur de locatione perpetua, ſeu ad vitam, vel certas generationes, ſecus ſi agatur de locatione ad certum tempus.*

46 *Ampl. etiamſi locatio ſit ad tempus longum.*

47 *Contrarium tenent alij.*

48 *Et hæc contraria tutior erit ſi locatio fuerit ad tempus longiſſimum.*

49 *Decl. 3. deberi renouationem prædictam ſi petatur intra annum, aliàs ſecus.*

50 *Lim. ſi dominus locauerit extraneo, quia tunc poteſt peti vſque ad triginta annos.*

51 *Secus ſi fiat locatio conſanguineis conductoris remotioribus, quia tunc debet peti infra annum.*

52 *Lim 2. vt talis annus non currat niſi à die quo conſtat de ſcientia proximiorum.*

53 *Et requiritur ſcientia præciſa, & probari debet ſpecifice cum omnibus ſuis qualitatibus.*

54 *Declara quarto deberi renouationem prædictam non ſolum deſcendentibus, ſed etiam tranſuerſalibus.*

55 *Et non ſolum agnatis, ſed etiam cognatis.*

56 *Declara quinto ſufficere petentem renouationem prædictam eſſe proximiorem, abſque eo, quod ſit hæres*

57 *Contr. quod hoc ius renouationem petendi ſit hæreditarium.*

58 *Decl. vt prima procedat in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, ſecunda in hæreditaria.*

59 *In hæreditaria mixta non debetur renouatio, niſi habenti qualitatem hæreditariam.*

60 *Renouatio inueſtituræ, regulari debet ad normam, & exemplum inueſtituræ renouatæ.*

61 *Renouatio iſta ſi debeatur hæredi, & agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, non attenditur, quod quis ſit excluſus ab hæreditate per ſtatutum laicale.*

62 *Renouatio iſta in emphyteuſi hæreditaria proximioribus debetur, ſi hæres non ſit capax.*

63 *Et e contra in emphyteuſi ex pacto, ſi non adſint proximiores capaces, debetur hæredi.*

64 *Intellige vbi nullus adſit proximus capax.*

65 *Et inter proximos nulla habetur ratio agnationis, vel cognationis, ſed ſola proximitas attenditur.*

66 *Conſuetudo circa hanc prælationem concedendam, & cui concedi debeat attenditur,*

67 *Repræſentatio non habet locum vbi ſola proximitas attenditur.*

68 *Repræſentatio locum habet ad hunc effectum aſſequendi dictam prælationem.*

69 *Repræſentatio licet proximiorem non faciat in gradu ſanguinis, tamen facit proximiorem in gradu ſucceſſionis.*

70 *Legitimati non poſſunt petere renouationem locationis bonorum Eccleſiaſticorum.*

71 *Legitimati ſunt incapaces bonorum eccleſiaſticorum per viam ſucceſſionis, non autem per viam nouæ acquiſitionis Eccleſia volente.*

72 *Monaci, & Monaſteria non habent ius petendi renouationem locationis.*

73 *Decl. 6. attendi proximitatem reſpectu vltimi poſſeſſoris, non primi inueſtiti.*

74 Con-

74 *Contr. tenent alij.*

75 *Et in hæreditaria petens renouationem, debet eſſe hæres vltimi, non primi.*

76 *Re emphyteutica, ſeu locata, alienata, vel in diuiſione vni obuenta, eius tantum perſona attenditur, & qui ſit ei proximior*

77 *Decl. 7. vt ſi concurrant plures in eodem gradu, debeat renouatio fieri omnibus.*

78 *Ampl. etiamſi in prima inueſtitura, vocatus ſit tantum vnus.*

79 *Intelli ge ſi omnes infra annum petant.*

80 *Decl. 8. poſſe peti etiam à fæminis renouationem emphyteuſis, ſeu locationis rei Eccleſiæ.*

81 *Ampl. etiamſi prima locatio facta ſit pro maſculis tantum.*

82 *Ampl. 2. etiamſi adſint maſculi agnati remotiores.*

83 *Inueſtitura qualitas non alteratur per ſolam mutationem perſonarum, niſi fiat conceſſio perſonæ ficta.*

84 *Decl. 9. non deberi renouationem ſi petatur re non integra, quando ſcilicet dominus deuenit ad locationem, & traditionem fauore alterius.*

85 *Contrarium tenent alij, & eſt verior opinio.*

86 *Prima procedit ſi lapſus ſit annus, & facta relocatio alteri conſanguineo, vel triginta anni & facta relocatio extraneo,*

87 *Decl. 10. poſſe peti renouationem finita locatione abſque culpa conductoris, ſecus e contra.*

88 *Decl. 11. poſſe conductorem huic iuri petendi renouationem renunciare.*

89 *Et renunciatum cenſetur per pactum, quod finita locatione bona reuertantur libera ad dominum ſecundum aliquos,*

90 *Contraria opinio eſt verior,*

91 *Renunciatio dictæ facultatis petendi renouationem debet eſſe expreſſa.*

92 *Et expreſſa in caſu contrauentionis non obſtat in caſu locationis finitæ per lapſum temporis.*

93 *Renunciatio non poteſt extendi de caſu ad caſum.*

94 *Facultas pro ſe retinendi non tollit ius petendi dictã renouationem, quando non eſt additum, quod poſſit etiam cui vult locare.*

95 *Decl. 12. non impediri hanc petitionem renouationis ex eo quod præcedens locatio fuerit declarata nulla ex defectu ſolemnitatum.*

96 *Decl. 13. quod volens hanc prælationẽ offerre debeat omnes cõditiones, quas dominus reperit ab alio quocũq;*

97 *In locatione rerum Eccleſiæ non attenditur pro meliori conditione, quod ſoluitur Prælato, ſed ſolum, quod cadit in vtilitatem ipſius Eccleſiæ,*

98 *Omiſſio oblationis ſimilis illi factæ per extraneum non nocet proximo, qui de ea non fuit certioratus.*

99 *Decl. 14. non deberi renouationem ſi locatio facta fuerit propter aliquam ſpecialem cauſam, vti propter benemerita.*

100 *Intellige procedere declarationem in renouatione neceſſaria non in voluntaria.*

101 *Decl. 15. vt obligatio faciendi renouationem non liget ſupremum Principem.*

102 *Intellige poſſe Principem huic iuri derogari ſi velit, ſed non creditur velle.*

103 *Decl. 16. vt is cui competit hoc ius petendi renouationem poſſit bona retinere.*

104 *Intellige poſtquam dominus declarauit velle alteri locare.*

105 *Decl. 17. hoc ius petendi renouationem eſſe mere perſonale, & ideo cedi non poſſe.*

106 *Intellige procedere in proximiore, ſecus autem in vltimo conductore.*

107 *Et vltimus conductor ſi relinquat ius petendi renouationem pendet à voluntate domini ei adhærere, vel non.*

108 *Et non ſufficit legatam eſſe rem ad hoc, vt veniat ius petendi renouationem in emphyteuſi ex pacto.*

109 *Neque ſufficit in emphyteuſi hæreditaria ad compellendum dominum, ſed requiritur, vt leget in ſpecie ius petendi renouationem.*

110 *Sed poteſt dominus, ſi velit, legatum approbare, etiam in emphyteuſi ex pacto.*

111 *Declara 18. vt pro hac renouatione conſequenda nõ competat actio realis.*

112 *Intellige declarationem procedere in renouatione debita ex pacto, non in iſta, alijſue ex lege, & æquitate debitis.*

113 *Legis contra præceptum, ſi quid fiat, nullum eſt.*

114 *Ampl. etiamſi id deductum quoque in pactum fuerit.*

115 *Cui competit iſta renouatio Rota dat immiſſionem.*

116 *Et condemnat poſſeſſorem reſtituere fructus.*

117 *Declara 19 non deberi hanc renouationem ſi res locata alienata ſit cum aliqua bonorum vniuerſitate.*

118 *Declara 20 hoc ius petendi renouationem non competere vltra ſeptimum gradum.*

119 *Declara 21. vt quando deuenitur ad hanc renouationem, citari debeant poſſeſſores bonorum.*

120 *Decl. 22. hoc ius petendi renouationem non procedere in feudis.*

121 *Decl. 23. vt ſi iſta renouatio fiat de emphyteuſi, requiratur ſcriptura.*

CAPVT LXII.

LOcationis terminatio, & finis ſæpiſſime impeditur per renouationem, ſiue expreſſam, ſiue tacitam, & quo ad expreſſam non ſolum deueniunt partes ad eam voluntarie, ſed quandoque etiam neceſſariè, idque ſiue neceſſitate à lege inducta, ſiue etiã
1 à pactis, conuentionibus, vel ſtatutis. Quo enim ad legem, ſicut dictum eſt ſupra, *in cap. 20. in princ.* quod aliquibus caſibus dominus tenetur de iure rem ſuam inuitus locare, ita ſine difficultate dicendum eſt, quod eiſdem caſibus tenetur etiam locationem ſemel factam durante eadem ratione, renouare.

Præter illos autem caſus, ſunt & alij, in quibus de iure neceſſario facienda eſt renouatio locationis, & ſignanter ſi conductor meliorauerit bona locata, & ſi præcedens locatio erat ad longum tempus, de quibus dicemus *in cap. præſenti*, reſeruato loqui de pactis, ſtatutis, & conſuetudinibus in ſequenti.

2 Aſſumendo igitur primum caſum, quo conductor bona ſibi locata meliorauerit, quod finito locationis tempore debeat ei fieri illius renouatio, firmant ſignanter *Caſtren. conſ. 142. num. 1. verſ. ſed his non obſtantibus, & per tot. lib. 2. Cephal. conſ. 463. num. 23. Mazzol. conſ. 16. num. 9. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 24. num. 17. Becc. conſ. 3. num. 33.*

num. 33. Gratian. diſc. 813. num. 38. Ber-
sazzol. conſ. civ. 85. num. 29.

Et licet concluſionem iſtam in dubium
reuocauerit Rot. in vna Romana Domus 22.
Aprilis 1644. coram Cecchino in §. prout nec
etiam, dicendo, quod domini noluerunt eã
firmare, prout eam non firmauit Bart. eiuſ-
dem author in l. quicumque la 2. ſub num. 1.
C. de omn. agr. deſert. lib. 11. ibi, tamen hoc
non affirmo, cum ſit nimis præiudicialis Ec-
cleſiæ alijſque dominis directis, & tendat
ad deſtructionem emphyteuſis de cuius na-
tura eſt, vt res conceſſa melioretur, vt per
Gabr. d. conſ. 84. num. 6. lib. 5. cum aliis
præallegat eamq; idcirco impugnent Rom.
in l. etiam num. 14. ff. ſol. matr. & in ſing. 273.
Gionagn. conſ. 37. num. 13. lib. 2. Cald. de iur.
emph. lib. 2. q. 53. n. 55. & ſeqq. vbi teſtatur de
cõmuni canoniſtarũ opinione Rot. in Nuce-
rin. Prad. 13. Mart. 1614. cor. b. m. Card. Sacrat.
3 Tamen ab ea non videtur recedendum,
quia probatur de iure ciuili in l. quicumque
7. C. de omn. agr. deſert. lib. 11. vbi dicit
præciſe text. quod quicumque deſertum fun-
dum patrimonialium exercueris, & fertilem,
idoneumque præſtiteris, ſaluo patrimoniali ca-
none, perpetuo, ac priuato iure defendas, &
velut domeſticum, & auita ſucceſſione quæſitum
ſibi habeas, ſuiſque relinquas. nec intelligi
debet præfata lex de eo, cui fuerit fundus
perpetuo conceſſus, vel locatus, quia tunc
etiam ſi non melioraſſet, non debuiſſet ſibi
auferri, ſed lex ſe fundat in ſola meliora-
tione, & ideo debet intelligi in eo cui con-
ceſſio fuit facta ad tempus, vt declarat Ca-
ſtren. in d. conſ. 142. num. 1. prope fin. verſ.
nam illa lex.

Probaturque etiam eadem opinio de iure
canonico in cap. ad aures 7. de reb. Eccl. non
alien. vbi habetur poſſe Prælatum terras,
quæ de ſiluis extirpatæ ſunt arabiles factæ
eis hæreditario iure concedere ſub annuo
cenſu tenendas à quibus ſuo, vel parentum
ſuorum labore conſtiterit extirpatas fuiſſe.
Et licet iſte text. loquatur per verbum poſſit,
quod eſt in ſe facultatiuum, & nullam ne-
ceſſitatem inducit, vt conſiderauit Roman.
in l. etiam in princ. num. 14. ff. ſol. matr. &
Cald. de iure emphyt. lib. 2. quæſt. 23. num. 56.
tamen in caſu iſto intelligendum eſt impor-
tare, quod Prælatus teneatur, & debeat,
vt late probat Caſtren. d. conſ. 124. num. 2. lib.
5. & vltra ibi per eum adducta, quæ bene
4 conuincunt hanc veritatem, addo, quod
verbum, poſſit, non ſemper eſt facultatiuum,
ſed quandoque accipitur pro, debeat, & ne-
ceſſitatem inducit, Pariſ. de reſignat. lib. 5.
quæſt. 3. num. 84. Gregor. deciſ. 85. num. 7. ad
med. idque præcipue locum ſibi vendicat in
lege facultatem alicui ſuperiori tribuente,
Bald. in l. gallus 29. in princ. num. 6. ff. de lib.
& poſth. vbi, quod ſi ſtatutum concedit Po-
teſtati facultatem inquirendi pro aliquo de-
licto, debet inquirere Scannarol. de viſit.
Carcer. lib. 3. in proœm. cap. 12. num. 4. &
5 certius vbi refertur ad Iudicem parte inſtã-
te, & iuſta petente, vt poſt Ang. in l. 1. num.
4. ff. de iuriſd. omn. iud. & Iaſ. in l. quod iuſſit
num. 38. ff. de re iud. tradit idem Scannar. d.
lib. 3. §. 10. in princ. num. 22. verſ. intellige. Et
6 quando dictum verbum non importaret ne-
ceſſitatem omnino præciſam, ſed habentem
ad mixtam facultatem, iuxta tradita per Ro-
ta in deciſ. 232. num. 18. & 19. part. 9. rec. ta-
7 lis facultas intelligi deberet de legali, non
de abſoluta, ita vt valeat Prælatus abſtine-
re ſi aliqua ratio abſtinendi vigeat, & non
alias Barbat. conſ. 33. num. 8. verſ. quia ad
hæc reſpondeo lib. 2. cum alijs congeſtis per
Ciarlin. contr. 38. num. 28. & Rot. cor. Bich.
deciſ. 522. num. 10. quæ eſt etiam pænes
Dian. poſt part. 11. fol. 8. quæ quidem
cauſæ plures concurrere poterunt, vt pate-
bit ex dicendis, quia videlicet dicta conclu-
ſio licet vera ſit, multas tamen patitur limi-
tationes.
8 Prima autem limitatio dictę concluſionis
eſt, vt procedat tantum, ſi conductor ita
meliorauit agros, vt eos de ſterilibus ferti-
les reddiderit, & de incultis cultos, vt lo-
quitur d. l. quicumque 7. C. de omn. agr. deſert.
lib. 11. & cap. ad aures de reb. Eccl. non alien.
deciſ. 14. num. 3. ad med. part. 3. rec. ſecus
autem ſi aliter meliorauit, quia habet ſua
remedia melioramenta repetendi, vt dictum
eſt alibi ſuo loco, & alias bene applicaretur,
quod concluſio tenderet ad deſtructionem
emphyteuſis, cum de eius natura ſit, vt de-
tur ad meliorandum, vt dicit Rot. in d. Ro-
mana domus cor. Cecchino, vt ſupra, & ideo
melioramenta non ſufficiunt, niſi ſint cum
prædicta qualitate, Larata conſ. 18. num. 17.
& ſeq. Gratian. diſc. 357. numer. 32. & ſeq.
Baltaſſ. de Ang. in addit. ad Gizzarel. deciſ.
5. num. 6. & requiri ad hunc effectum rem
eſſe melioratam reſpectu rei, reſpectu fru-
ctuum, reſpectu temporis, & reſpectu im-
penſæ, tradit declarando ſingulos hos reſ-
pectus Gionagnon. conſ. 37. num. 15. verſ.
oportet lib. 2.
9 Non tamen ita mordicus inſiſtendum eſt
verbis dictorũ iurium, vt excludatur omnis
melioratio, quę nõ ſit extirpatio, agri, & eius
exercitatio itaut redditus ſit arabilis, & fer-
tilis, ſed ſatis erit idẽ effectus, vnde ſi in ſolo
nudo, & inutili conductor domũ vtilem ædi-
fica-

ſicauerit, vel domũ ruinoſã reſtituerit intra-
bit concluſio, vt iam probaui *in c. 14. §. 3. n.*
30. prout etiam non excluderetur applicatio
10 concluſionis ex eo, quod aliquid modicum
de terris perciperetur, quia text. *in d. cap.*
ad aures loquitur in caſu quo aderant ſiluæ,
ex quibus ſemper aliquid percipitur, vt be-
ne ponderauit *Rota in deciſ. 664. num. 1. part.*
1. diuer. & coram Mantic. deciſ. 17. num. 4. &
11 dum in iure expreſſum non habemus, quæ
nam ſterilitas ſit neceſſaria, ſtandum erit ar-
bitrio Iudicis, in dignoſcendo an fuerit ta-
lis, & tanta, vt habito reſpectu ad meliora-
menta, dici valeat rem eſſe reductam de in-
culta ad culturam, & ad fertilitatem, itaut
militet eadem ratio æquitatis, in qua con-
cluſio fundatur *d. deciſ. 664. num. 2. part. 1.*
12 *diuer.* quod etiam referendum erit ad ca-
ſum, quo adſit vera reductio ad culturam,
ſed non in toto prædio locato, licet tunc
non eſſe locum neceſſariæ relocationi, alijs
adductis, dicant *Burſ. conſ. 330. num. 138.*
& Honded. conſ. 85. num. 42. lib. 1. cum mi-
litet eadem ratio præcedentis caſus.

Secunda limitatio erit ſi conductor præ-
tendens renouationem, melioramenta præ-
dicta non probauerit; & prout tenetur, cum
ſint fundamentum ſuæ intentionis *dec. 312.*
num. 4. part. 2. diu. & ad hunc effectum pro-
bare debebit primo ſtatum rei antiquum,
13 prout eſt regulare in probatione meliora-
mentorum *Burat. deciſ. 839. num. 11.* quod
ſcilicet terræ eſſent incultæ, & inutiles *Bur-*
ſat conſ. 330. num. 134. verſ. primum nam-
que Honded. conſ. 35. num. 40. lib. 1. nec ſuffi-
cit probatio ſtatus antiqui niſi percutiat præ-
14 ciſe tempus, quo facta fuit locatio, vt fir-
mauit in ſpecie *Rot. in Rom. relocationis Ca-*
ſalis cor. Sacrato, quæ eſt impreſ. poſt Benzon.
ad ſtat. Vrb. deciſ. 4. in §. Vtique ſuper hoc, &
probanda eſt omnimoda ſterilitas *Giouagn.*
reſp. 37. num. 15. lib. 2. adeo ut ſi terræ eſſent
15 prati, vel in eis aderant ſiluæ, non poſ-
ſit dici, quod eſſent omnino ſteriles, prout
requiritur *Burſat. conſ. 330. num. 135.* quod
16 tamen non accipiendum indiſtincte, ſed cũ
moderamine, vt procedat ſi non appareat
terras, licet ſiluoſas, fuiſſe inutiles reſpe-
ctu ſtatus præſentis, cum alias obſtet text.
in d. cap. ad aures qui expreſſe loquitur in
caſu, quo aderant ſiluæ, vt dictum eſt in
præcedenti limitatione, & ceſſare præten-
ſam neceſſitatem relocandi, vbi aderat do-
mus, & in conceſſione non dicebatur, quod
eſſet penitus diruta, nullumque fructum
redderet, quinimo informantes pro præten-
dente renouationem admittebant aliquid
ex ea percipi: dixit *Rot. in Rom. domus 22.*
Aprilis 1644. §. ex duobus cor. Cecchino & in
17 caſu quo inſtrumentum dicebat *Podere ara-*
tiuum, & pratiuum. Rota cenſuit conſtare,
quod non eſſet ſterile adeout denegauerit
remiſſoriam, quæ petebatur ad probandum
contrarium *cor. Royas deciſ. 96. num. 20.* ſe-
18 cundo probandum eſt melioramenta fuiſſe
facta ab ipſomet conductore, vel eius au-
ctoribus, vt inde concludatur deberi ipſis
renouationem, cum non ſufficiat terras fuiſ-
ſe melioratas, & ad culturam redactas de
tempore, quo durabat locatio, dum potue-
runt fieri à domino, vel alijs *Burſat. conſ.*
330. num. 138. verſ. ſeptimo conceduntur, &
probat text. *in d. cap. ad aures* ibi *à quibus ſuo,*
vel parentum ſuorum labore conſtiterit extir-
19 *patas,* & probandum petentem eſſe ſucceſ-
ſorem vniuerſalem, vel particularem illius
qui meliorauit *Honded. conſ. 85. num. 41. lib.*
1. & faciunt *Caſtren. conſ. 270. num. 4. lib. 2.*
Menoc. recuperandæ remed. 15. num. 567. &
dixi etiam aliquid latius de hac probatione
in cap. 14. §. 3. vt ibi videri poteſt.

Vnum tamen aduertendum, quod non
20 propterea probatis melioramentis poteſt
conductor eorum æſtimationem à domino
repetere, prout regulariter poteſt iuxta tra-
dita *in cap. 34.* ſed debet illam remittere, ſi
vult conſequi hanc renouationem, vt in ca-
ſu *Ruini conſ. 157. nu. 13. & ſeq. lib. 1.* & cum
eo *Burſat. conſ. 330. num. 136. verſ. tertio*
conductor.

21 Tertia limitatio eſt, vt non procedat ſi
conuentum fuit in locatione, quod bona
meliorari deberent, & tamen locatio fuit
expreſſe limitata, & reſtricta ad certum tem-
pus, quia tunc diſpoſitio prælatorum iuriũ
non procedit, vt declarauit *Caſtren. conſ.*
189. circa fin. verſ. nec hic procedere lib. 2.
Rot. deciſ. 115. nu. 10. verſ. vltra, quod part.
12. rec. & ratio eſt, quia tunc finito tempo-
re, conductor non excluditur à fructu la-
boris ſui per dominum, ſed ex pacto, &
ſic ex proprio conſenſu, vt conſiderauit *Rip.*
in tract. de Peſt. tit. de remed. praeſeruat. nu.
260 prope fin. verſ. non obſtat tex. & eo rela-
to, *Rot. in ſupradicta Rom. domus cor. Cecchi-*
no §. ſecundo quia, & cor. Bich. deciſ. 483. n.
30. vnde non facile erit ab hac recedendum
22 licet contrarium ſenſerit *Caſtren. conſ. 142.*
lib. 2. loquitur enim de re conceſſa ad no-
uennium ad meliorandum, vt aduertit *La-*
derc. conſ. 137. num. 9. & tamen vult deberi
renouationem, *& ſub num. 2. in fin. verſ. nec*
obſtat quod, reſpondet præfiſſioni temporis,
dicens eam non eſſe ſuperfluam, quia imo
multũ operatur propter renouationes, quæ
ſunt domino valde vtiles imo, & ſub *nu. 3.*
pro-

probat, quod etiamſi vltimæ renouationes fuerint alteratæ ad præiudicium conductoris, magis attendi debet prima inueſtitura, & eandem opinionem tenuit etiam *Bero. in cap. in præſentia num. 379. de probat. Becc. conſ. 3. num. 30.*

23 Quarta limitatio eſt, vt procedat in colono ſimplici, non autē in colono partiario, quod probatur, quia iura prædicta loquūtur de colentibus pro annuo canone, ſeu cenſu, & ideo nō poſſunt intelligi de colono partiario, maxime cum non ſit eadem ratio, cum colonia partiaria ſapiat de ſocietate *l. ſi merces §. vis maior ff. locat.* in qua difficilius admittitur, quod quis cogatur inuitus eam renouare, & præcipue renouatione perpetuo duratura, prout eſt iſta, vt dicam infra *in 6. limitatione*, nō enim cogi poteſt quis perpetuo in ſocietate permanere *l. actione §. diximus ff. pro ſoc. & l. in hoc iudicio ff. com. diu.* vnde in partiario nō procedet hæc obligatio renouandi, vt tenuerunt in ſpecie *Rim. Sen. conſ. 100. num. 15. & ſeq. Ruin. conſ. 15 1. num. 7. & ſeq. lib. 4. Burſat. conſ. 330. num. 138. verſ. octauo ceſſat. Honded. conſ. 85. num. 12. lib. 1. Eugen. conſ. 28. num. 11. & ſeq. lib. 2. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 51. verſ. nec decipiaris.*

Verum limitatio iſta non tranſit ſine magna difficultate, quia colonia partiaria non eſt proprie ſocietas, vt patet ex ipſis verbis *d. l. ſi merces §. vis maior ff. locat.* & magis participat de locatione, quam de ſocietate, & in dubio regulari debet cum regulis locationis, vt dictum eſt *in cap. 5. num. 22.* & ſic debet renouari, prout dicitur de locatione, vt in ſpecie voluit *Rot. cor. Mantic. deciſ. 17. num. 8. & ſeqq.* at vltra quod huic deciſioni reſpondet ſignanter *Honded. vbi ſupra num. 15. & late ſeqq.* ea ſe reſtringit ad caſum il-

24 lum, in quo non agebatur de prædiis priuatorum, de quibus loquuntur *Rim. Sen. & Ruin.* ſed de prædijs, quæ fuerunt patrimonialia Ciuitatis Peruſiæ, & nunc ſunt Cameræ Apoſtolicæ, de quibus proprie loquitur text. *in d. l. quicumque 7. C. de omn. agr. deſert. lib. 11.* & viget maior ratio, vt ipſa deciſio dicit *ſub num. 12. verſ. præterea.*

25 Quinta limitatio eſt, vt procedat concluſio, ſi melioratio ſit facta de licentia, & conſenſu domini locatoris, licet enim non ſit neceſſarium pactum in inſtrumento, imo vbi locatio eſt ad tempus certum, pactum meliorandi contrarium effectum operetur, vt dictum eſt in limitat. tertia, tamen licentiā eſſe neceſſariam poſt *Redoan. de rebus Eccl. non alien. rubr. vlt. verſ. non adhibetur*, declarat *Burſatt. conſ. 330. n. 136. verſ. 4. procedat.*

26 Sexta limitatio eſt, vt concluſio non procedat, ſi poſt facta melioramenta locatio fuerit renouata ad certum tempus, quia tunc non attenditur tempus quo facta fuit prima locatio, ſed illud quo facta renouatio, de quo bona non erant ſterilia, & ideo non intrat d. obligatio renouandi *Burſatt. d. conſ. 330. num. 137. & alijs adduc. Rot. dec. 115. num. 9. par. 2. rec.*

27 Verum contrarium ſenſit *Caſtren. conſ. 142. lib. 2.* vbi conſuluit pro renouatione facienda, licet pluries iam fuiſſet facta, quod ipſe potius retorquet, dicens, adeſſe conſuetudinem renouandi *n. 2. poſt med. verſ. ſed in caſu noſtro*, vbi aperte vult renouari debere perpetuo, quod & verum videtur, quia qui bona prædicto modo meliorauit, debet ea retinere perpetuò, vt dicit text. *in d. l. quicumque 7. C. de omni agr. deſert. lib. 11. & in cap. ad aures de reb. Eccl. non alien.* itaut locatio per prædictam meliorationem reddatur perpetua, & per conſequens conductor non poſſit expelli, nec penſio augeri *Becc. conſ. 3. num. 30. & ſeq. Peregr. conſ. 8. num. 18. lib. 3. Mantic. deciſ. 17. num. 3.* & poterit dominus, vel conceſſionem prius factam ad tempus in relocatione perpetuam declarare, vt videtur ſenſus *d. cap. ad aures*, vel renouare ad idem tempus primæ conceſſionis, prout magis proprium videtur renouationis, & renouatione finita iterum renouare, & ſic continuare perpetuò, quod erit ſibi magis vtile propter faciliorem probationem dominij, aliaſque rationes de quibus *Caſtren. d. conſ. 142. num. 2. prope fin. par. 2. Becc. conſ. 3. num. 33.* vnde crederem non obſtare poſſe conductori renouationem

28 factam fuiſſe ad tempus, præcipue ſi facta fuerit ad idem tempus primæ conceſſionis, ex quo tunc poſſet cenſeri electus dictus modus magis proficuus domino; at vbi tempus eſſet alteratum, quia non eſſet propria renouatio, ſed noua conceſſio, poſſet argui conductorem illi acquieuiſſe, & ſibi præiudicaſſe, & ita ſuſtineri procedere limitationem.

Præterea poſſet quoque diſtingui, vt li-

29 mitatio procedat in caſu, quo bona fuiſſent deuoluta culpa conductoris, vt loquitur *d. deciſ. 115.* non autem in caſu, quo fuiſſet facta renouatio, ſolummodo, quia lapſum fuiſſet tempus primæ conceſſionis, de quo loquitur *Caſtren.* & ratio eſt, quia hoc ſecundo caſu conceſſio nō dicitur noua, etiāſi adſint verba, & de nouo concedimus, & locamus *Iſern. in cap. 1. de Vaſſal. decrep. ætat. Alciat. in l. ſi mihi, & Titio num. 27. verſ. quod Bartolus. ff. de ver. oblig.* & alijs

adductis *Rot. deciſ. 176. num. 36. par. 5. rec.* quod ſecus eſt in deuolutione ob culpam, vt late diſtingnendo comprobat *Bich. deciſ. 483. num. 32. & ſeqq.* vbi etiam *ſub num. 37.* ait, non requiri in caſu delicti, quod res fuerit incorporata, ſed ſufficit, quod dominus caducitatem declarauerit, iuxta vnam opinionem, quam Rota ſequuta fuit, ſed hoc ſaltem in propoſito iſto, intelligendum videtur vbi deuolutio vere fuiſſet incurſa, & nulla competijſſet conductori excuſatio, vel aliud remedium, nec releuare conductorem, præſertim ignarum, recepiſſe nouam relocationem ſi poterat alio modo retinere, ex tradit. per *Caſtren. conſ. 142. n. 3. lib. 2.*

30 Septima limitatio eſt, ſi in locatione conductor huic iuri renunciauerit, non enim dubitandum poſſe conductorem iuri petendi renouationem renunciare *deciſ. 195. n. 2. part. 2. diu.* ſed dubitari poterit an cenſeatur renunciatum, prout dubitauit *Rot. coram Brauo in deciſ. 664. num. 3. par. 1. diu.* vbi in caſu illo fuit concluſum affirmatiuè, quia

31 in inueſtitura aderant verba, *& retinere ſine aliqua conditione*, quæ tollunt obligationẽ renouandi, cũ implicẽt, quod dominus poſſit pro ſe retinere, & cogatur reconcedere, & quia concurrebat, quod conductores generaliter renunciauerant omnibus legibus, & conſtitutionibus, & aderat iuramentum, quod habet vim ſpecialis expreſſionis vt *in eadem dec.* firmatur, vbi etiam reſpondetur ad aliqua obiecta, prout in ea videri poteſt, & etiam videri poterunt, quæ dicam *in caſu ſeq.* de renunciatione iuris petendi renouationem, quod competit proximioribus, abſque eo, quod adſit melioratio *in 11. declaratione.*

32 Octaua limitatio eſt, vt procedat quatenus dominus non reperijſſet meliorem conditionem, quam ſibi factam à conductore, alias ſecus text. *d. cap. ad aures verſ. niſi forte de reb. Eccl. non alien.* Verum hoc intel-

33 ligitur de tempore primæ conceſſionis, non autem de tempore, quo petitur renouatio, & quod eo tempore reperiretur plus offerens, probandum eſt à domino, quia in dubio non præſumitur, quod potuerit inueniri alius, qui plus offerret, vt probat *Ruin. conſ. 157. nu. 17. lib. 1.* & admittit *Burſat. conſ. 330. num. 136. verſ. ſecundo melior.*

Cæterum licet in præſenti dominus reperiat meliores conditiones, adhuc tenetur renouationem facere eiſdem pactis, & mo-

34 dis, quo res primo fuit locata, & abſque vllo augumento penſionis, vt probat text. *in d. l. quicumque C. de omn. agr. deſert. lib. 11.* ibi *ſaluo patrimoniali canone.* Et viget ratio, quia non debet conductor grauari vltra, quam merebatur fundus antequam laboribus ſuis melior eſſet effectus, ne cogatur ipſos labores deplorare ad text. *in l. fin. C. de alluuion.* vbi *Bald.* dicit notandum contra quoſdam Prælatos, qui volunt augere quantitatem cenſus prædij fertilioris effecti ſollicitudine, aut cultura, & ſumptu poſſeſſoris, quod & improbauit *Bart. in l. fin. C. de omn. agr. deſer. lib. 11.* ex quibus alijſque auctoritatibus hanc opinionem latiſſime comprobat *Becc. conſ. 3. num. 31. & ſeqq. Bertaz. conſ. cit. 85. num. 29. Gratian. diſc. 813. num. 38. Peregr. conſ. 8. num. 18. lib. 3. Mantic. dec. 17. nu. 3.*

Poſſent alia dici ad declarationem huius caſus, ſed quia ſunt magis propria caſus ſequentis, quamuis, & huic conueniant, dicentur in illo, ad euitandam repetitionem.

Deueniendo autem ad alium caſum, quo

35 non conſtet de melioramentis, quod adhuc ſi locatio fuit ad longum tempus, teneatur dominus eam renouare, probatur, quia habemus tex. *in l. 1. §. permittitur ff. de aqu. quot.*

36 *& aſt.* in quo habetur, quod conceſſio aquæ facta per Principem intuitu perſonæ, eum perſona extinguitur, ſed poteſt ſucceſſor petere nouam conceſſionem, & fit ei iniuria ſi non concedatur, *& gloſ. ibi in ver. impetrabile*, inquit, hoc eſſe ſimile inueſtituræ feudorum, mortuo enim Vaſſallo facile poteſt impetrare hæres maſculus inueſtituram, quia debet ei dari, *Bart. vero ibidem num. 1.* repetendo ipſam *gloſ.* addit, & hoc nota

37 pro emphyteuſi, quod ea finita per generationem finitam, deſcendentes poſſunt petere eia cõfirmari, & de facili impetrabunt, & eſt iniuria ſi non fiat confirmatio, & ideo poteſt appellari de iure canonico ad ſuperiorem, vt cogat, quod confirmatio fiat, & hæc doctrina *Bart.* eſt communiter recepta, vt videre licet penes *Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 43. num. 1. Mareſcot. variar. reſol. lib. 1. cap. 3. num. 1. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de renouat. quæſt. 1. num. 1. Rot. dec. 195. num. 1. part. 2. diu.* & in vna *Ferrarien. bonor. cor. Pamphilio impreſ. per Amat. dec. Ferrar. 51. num. 30. & 31. & in Rec. dec. 176. n. 31. par. 5.*

Et licet *Bart.* loquatur de emphyteuſi, tamen eius doctrina procedit etiam in locatione propter identitatem rationis, & in terminis locationis paſſim allegatur, & admittitur, vt videre eſt ſignanter penes *Ruin. conſ. 168. num. 24. lib. 1. Vinc. de Franc. dec. 406. num. 9. Caroc. de locat. tit. de libert. quæſt. 1. num. 49. Rot. cor. Gregor. deciſ. 45. nu. 1. & Burg. de laudem. par. 2. inſpect. 46. nu. 6. Gizzarell. dec. 5. nu. 21.* quidquid in contra-

trarium late deducat *Vela differt.* 13. *num.*
24. *& ſeqq.* quia opinio ſua procedit in ſim-
38 plici locatione ad modicum tempus, iuxta
tradita infra *in 2. Declaratione, & per Gra-
tian. diſc.* 357. *num.* 27. in ea enim verum eſt,
quod nullum dominium, aut ius reale
conductori acquiritur, quæ eſt ratio, qua
ipſe Vela mouetur *num.* 22. at ſecus eſt in
locatione ad longum tempus iuxta verio-
rem, & communiorem opinionem firmatam
in cap. 27. *in princ.* & latiſſime comproba-
tam per eumdem *Velam. differt.* 19. *num.* 40.
neque obſtant *Caſtren. conſ.* 142. *num.* 1.
ad fin. verſ. ſed his non obſtantibus lib. 2. &
alij citati *in d. differt.* 13. *num.* 25. quia di-
cunt deberi renouationem locationis de-
ſcendentibus, ſeu hęredibus primi condu-
ctoris ad longum tempus, ex quo ille me-
liorauerit, ſed non dicunt, neque ex eorum
dicto infertur, quod non debeatur vbi non
meliorauerit, & nihil repugnat, quod vtro-
que caſu detur, prout dari conſtat in em-
phyteuſi, & eſt ius omnino diuerſum, vt ex
infra dicendis parebit, & pręcipue ex de-
claratione prima.

Nec dubitandum eamdem doctrinam
39 procedere etiam ſi agatur de locatione bo-
norum Eccleſiaſticorum, quia dum funda-
ta eſt præcipue in æquitate, ea magis ſerua-
40 ri debet ab Eccleſia, quæ mater æquitatis
dicitur *Clar. d. quæſt.* 43. *num.* 3. vbi de cō-
muni *Mareſcot. d. cap.* 3. *num.* 3. *Verall. dec.*
304. *par.* 1. *Duran. dec.* 431. *num.* 1. *in rec.
dec.* 170. *num.* 28. *par.* 5. *& dec.* 151. *num.*
2. *&* 3. *par.* 9.

Patitur autem prædicta doctrina plures,
41 & diuerſas declarationes, inter quas prima
& valde præcipua, eſt illa, vt procedat ſo-
lummodo ſi dominus velit alteri relocare,
ſecus autē ſi velit bona pro ſe retinere *Abb.
in. cap. bonę num.* 28. *de poſtulat. Prælat. Ri-
pa in l.* 1. *ff. de priuil. cred. Gozad. conſ.* 39.
num 21. *Clar. in §. emphyt. quæſt.* 43. *num.* 5.
Mareſcot. lib. 1. *cap.* 3. *num.* 11. vbi de ma-
gis communi *Gratian. diſc.* 88. *num.* 5. *& ſeq.*
vbi de veriori *Verall. dec.* 304. *par.* 1. *Man-
tic. dec.* 10. *num.* 6. *Duran. dec.* 431. *num.* 1.
42 *in rec. dec.* 151. *num.* 4. *par.* 9. & ampliatur
hæc declaratio, vt procedat etiam ſtante
conſuetudine, ſtatuto, vel pacto, quod fie-
ri debeat renouatio, cum intelligatur qua-
tenus dominus velit relocare, non autem ſi
velit pro ſe retinere, niſi forte probetur in
ſpecie alius intellectus, vt dicetur *in ſeq. cap.*

In contrarium tamen vrgent duæ ratio-
nes, quarum prima deſumitur ex verbis *Bart.
in d. §. permittitur* ſuprarelatis, quorum ſen-
ſus apertus videtur, vt teneatur abſolute
dominus relocare deſcendentibus, non au-
tem ſolum eos præferre, quatenus relocare
velit, ſecunda eſt, quia ſi vera eſſet decla-
ratio ſemper diceret dominus velle pro ſe
retinere, & eluderet eos quibus deberetur
renouatio, & ſic facultas petendi renouatio-
nem ſupra firmata ſeruiret de vento, quod
non eſt dicendum, nec deſunt auctoritates,
nam contra declarationem tenuerunt *Dec.
conſ.* 131 *num.* 3. *Ruin. conſ.* 12. *num.* 22. *lib.*
1. *Bero. conſ.* 98. *num.* 16. *lib.* 1. *& plene alij
relatis Bertaz. conſ. ciu.* 85. *num.* 23. *& ſeqq.
Tob. Nonius conſ.* 3. *per tot. Cald. de renou.
emphyt. quæſt.* 8. *num.* 20.

At propterea non recedendum eſt ab ipſa
declaratione communiter recepta, nam
quoad *Bart.* ipſe non explicat, quod domi-
nus teneatur etiam inuitus relocare, & dum
dicit, quod ſi non relocet facit iniuriam, &
poſſunt deſcendentes de iure canonico ap-
pellare, aperte patet, quod fundatur in ęqui-
43 tate, & iſta viget quidem pro deſcenden-
tibus, in d. caſu, quo dominus velit extra-
neis concedere, at non ſi velit pro ſe reti-
nere, tunc enim æquum eſt, vt ipſe pręfera-
tur in re ſua non autem alius *Gratian. diſc.*
88. *num.* 5. *& ſeq. Fenzon. ad ſtatut. Vrb.
cap.* 124. *num.* 72. vbi quod hoc dictat ratio
ordinatæ charitatis *Mantic. dec.* 10. *num.* 7.
& 8. & quoad aliam rationem, quod domi-
nus ſemper diceret velle retinere, reſpon-
44 detur, quod magis attenduntur facta, quam
verba ad probandam voluntatem *Lancell.
de attent. part.* 2. *cap.* 4. *lim.* 2. *num.* 91. *Bu-
rat. dec.* 113. *num.* 3. & ideo ſi poſtea ipſe re-
inueſtiat, conuincetur, quod falſo aſſeruit
velle pro ſe retinere, & intrabit declaratio,
vt bene obſeruant *Gozad. d. conſ.* 39. *num.*
21. *Mareſc. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 11. *verſ. nec eſt
verum Mantic. dec.* 10. *num.* 9. *Duran. dec.*
43. *num.* 2. *in Rec. dec.* 45. *num.* 3. *& ſeqq.
& dec.* 151. *num.* 6. *part.* 9.

Procedit tamen contraria opinio in caſu
præcedenti, quo ſcilicet conductor, ſeu em-
phyteuta fundum ſterilem ſua diligentia, &
labore fertilem reddidiſſet, hoc enim caſu
æquitas in qua fundatur dicta obligatio re-
nouandi, militat etiam aduerſus ipſum do-
minum, vt non debeat de laboribus condu-
ctoris fructum ſentire cum luctu illius, &
ideo etiamſi vellet pro ſe retinere, non pote-
rit, ſed renouare compelletur, prout dictum
eſt ſupra de eo caſu, ſecus autem ſi res erat
ſui natura fructifera, quia pręferendus do-
minus, ſi velit de re ſua fructus percipere, vt
diſtinguendo tradit *Ripa in tractat. de peſte
tit. de remed. præſeruat. contra peſt. nu.* 263.
Gratian. diſc. 813. *n.* 38.

45 Secunda declaratio eſt, vt procedat di-
cta opinio, ſi agatur de locatione perpetua,
ſeu ad vitam vel ad certas generationes,
prout loquitur *Bart.*, ſecus autem ſi locatio
fuerit ad certum tempus, quia tunc tempo-
re illo finito expirat locatio, & non tenetur
dominus facere dictam renouationem pro-
ximioribus conductoris *Socc. Iun. conſ. 9. n.
15. lib. 3. Cald. de renouat. emphyt. lib. 1.
quæſt. 1 t. n. 16. Rota coram Gregorio dec. 45.
nu. 2.*

46 Et procedit d. declaratio, non ſolum ſi
locatio ſit ad tempus breue, ſed etiam ſi ſit
ad tempus longum, iuxta ſenſum *Socc. &
Cald. in locis præcitat.* dum loquuntur de lo-
47 catione ad viginti nouem annos, & expreſſe
voluit *Vela diſſert. t3. nu. 23.* Sed contra-
rium, quod prædicta declaratio ſolummo-
do procedat in locatione ad modicum tem-
pus, non autem in locatione ad tempus lon-
gum voluit expræſſe *Ruin. in conſ. 168. n. 24.
lib. 1.* & ſenſit etiam *Socc. Sen. conſ. 99. n. 7.
lib. 1. & Rim. Iun. conſ. 94. nu. 30. & ſeqq.
Vinc. de Franc. dec. 406. n. 9.*, vbi reddit ra-
tionem quare non debeatur renouatio in lo-
catione ad modicum tempus, quia in ea nul-
lum tribuitur ius in re conductori, & com-
probatur, quod hæc ſit ratio ex traditis per
*Gratian. diſc. 357. nu. 16. verſ. quare non
mirum, & ſeqq.* Et dato quod hæc ſit vera
ratio, ex ea ſequitur, vt verior videatur ſe-
cunda opinio reſtringens declarationem ad
modici temporis locationem, cum eo ipſo,
quod eſt ad longum tempus tribuat ius in
re, vt alibi dictum fuit. Tutior tamen erit
48 hæc opinio ſi locatio fuerit ad tempus lon-
giſſimum, in quibus terminis relocationem
fieri debere firmat *Caroc. de locat. tit. de li-
bertat. quæſt. 1. num. 29.*

49 Tertia declaratio eſt, vt debeatur d. reno-
uatio ſi proximiores eam petant intra annũ
a die caducatæ emphyteuſis, alias cadant à
iure ſuo *c. 1. §. Titius filios. ſi de feud. fuer.
contr. int. dom. & agn. c. 1. de cap. Corrad.
Clar. in §. emphyteuſis q. 43. nu. 4. verſ. qui-
nimo Mareſcot. lib. 1. cap. 3. nu. 16. de mag.
com. Gratian. diſc. 88. n. 32.*

50 Limitatur autem hæc declaratio, vt non
procedat ſi dominus rem infra annum ex-
traneo locauerit, tunc enim perpetuatur fa-
cultas proximioribus petendi renouatio-
nem fieri ſibi, vſque ad trigiuta annos *Alex.
conſ. 15. n. 10. vbi de com. lib. 5. Dec. conſ.
128. nu. 4. Bero. conſ. 106. num. 42. poſt med.
lib. t. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 32. num. 8.
poſt med. Mareſc. lib. 1. cap. 3. num. 22. vbi
de ver. & com. Gratian. diſc. 88. num. 32.
Amat. dec. ferrar. 51. nu. 24. Rot. dec. 756.
nu. 4. verſ. quia reſpondetur p. 4. diu. & cor.
Duran. dec. 431. nu. 3.* Hinc inferri decla-
rationem non procedere niſi in caſu quo
Eccleſia velit pro ſe retinere dicit *Gratian.
diſc. 88. num. 32.* ſed ſi hoc eſſet verum de-
ſtrueretur in totum ipſa declaratio, dum
quando Eccleſia vult pro ſe retinere non
intrat dictum ius patendi renouationem,
iuxta declarationem præcedentem, ſed de-
51 claratio procedit etiam ſi renouatio fiat
conſanguineis remotioribus, tunc enim de-
bent proximiores petere infra annum, alias
amittunt ius petendi, vt docuit *gloſ. in dict.
cap. 1. §. Titius filios verb. per annum ſi de
feud. fuer. contr. idem Bero. conſ. 107. nu. 47.
lib. 1. Dec. conſ. 327. num. 4. Gratian. diſc.
758. num. 7. Seraph. deciſ. 630. num. 2. & 3.*
vbi quod hæc eſt differentia inter alienatio-
nem in agnatum, & in extraneum.

52 Secundo limitatur, vt talis annus non cur-
rat niſi à die quo conſtat de ſcientia proxi-
miorum, quæ probanda eſt, alias admittun-
tur, vſque ad triginta annos *Amat. dec. Fer-
rar. 51. num. 23. & Rot. in Ferrarien. bonor.
ibid. impreſ. num. 33.* vbi, quod erat inti-
manda caducitas proximioribus *Mareſcot.
lib. t. cap. 3. num. t7. & 18.* vbi, quod eſt
annus vtilis *Rot. deciſ. t95. nu. 5. & 6. par. 2.
53 diu.* Et requiritur ſcientia præciſa, adeo-
ut ſola dubitatio excuſet *Royas deciſ. 468.
num. 2. & 3.* Et probari debet ſpecifice
cum ſuis qualitatibus, quod ſcilicet proxi-
miores ſciuerint emphyteuſim eſſe deuolu-
tam ob lineam finitam, & quod proinde te-
nerentur petere renouationem, & hoc non
obſtante tacuerint, vt ex *adduct. per Fulgin.
de iur. emphyt. tit. de renouat. quæſt. t. num.
19. circa med.* & alijs reſpondit *Rot. deciſ.
306. num. 8. par. 13. rec.* verum ſufficere
ſcientiam probabilem, & orientem ex con-
iunctione ſanguinis, & cohabitatione, pro-
bant *Honded. conſ. 80. num. 55. lib. 2. Surd.
deciſ. 221. per tot. Clar. in §. feudum. num. 3.
Cald. de renouat. emph. lib. 1. q. 5. num. 26.
Rot. cor. Carill. deciſ. 253. num. 13. & ſeqq.*

54 Quarta declaratio eſt vt debeatur dicta
renouatio nō ſolum deſcendentibus, vt ſen-
ſit *Socc. Iun. conſ. 9. nu. 23. lib. 3.*, ſed etiam
tranſuerſalibus, iuxta communem opi-
nionem de qua teſtatur *Mareſcot. variar.
reſol. lib. 1. cap. 3. num. 2. Amat. dec. Ferrar.
51. nu. 31. verſ. & non ſolum.* Imo, & non
ſolis agnatis, vt ſenſit *Clar. dicens communem
55 in §. emphit. q. 43. n. 2.* ſed etiam deſcen-
dentibus fæminarum, & cognatis *Bertaz.
conſ. cin. 85. num. 12. & ſeqq.* & ſignanter
*num. 15. Cald. de renouat. emphit. lib. 1. qu. 9.
num. 14. & 15.* vbi tamen limitat ſi adeſ-
ſet

ſet conſuetudo contraria. Et deberi ne dum
cognatis deſcendentibus, ſed etiam tranſ-
ſuerſalibus *Ruin. conſ.* 151. *nu.* 18. *lib.* 1. *Ber-
tazol. conſ. civ.* 85. *num.* 15.

56 Quinta declaratio eſt, quod ſufficiat pe-
tentem renouationem eſſe proximiorem,
abſque eo, quod ſit hæres emphyteutæ, ſeu
conductoris *Deciſ. conſ.* 78. *num.* 4. *& ſeqq.
Grat. conſ.* 110. *num.* 44. *lib.* 1. *Bero. conſ.*
103. *nu.* 24. *&* 8. *lib.* 1. *Rim. Iun. conſ.* 444.
nu. 15. *&* 53. *Bertaz. conſ. civ.* 85. *nu.* 19.
& ſeqq. Ferret. conſ. 103. *num.* 10. vbi de
com. *Duran. dec.* 431. *num.* 4. Et fundatur
hæc opinio in ipſis verbis fundamentalis do-
ctrinæ *Bartoli in d. l.* 1. *§. permittitur ff. de
aq. quot & æſt*, quæ loquitur de deſcendenti-
bus non de hæredibus, vt ſupra relatum
fuit.

57 Verum contrariam opinionem, quod imo
neceſſe ſit petentem eſſe hæredem, quia
hoc ius petendi renouationem ſit heredita-
rium tenuit *Ancar. conſ.* 134. *num.* 3. *verſ.
cum iſtud ius Aldobr. conſ.* 21. *num.* 19. *lib.* 2.
Cald. qui alios adducit, & veriorem, & re-
ceptiorem dicit, *de renouat. emphyt. quæſt.*
9. *nu.* 20. *& ſeq. Rot. cor. Celſo dec.* 192. *n.* 7.
Et fundatur hæc opinio, quia licet Bartolus
loquatur de deſcendentibus, vt dictum eſt,
tamen ſumit doctrinam ſuam ex illo textu,
& gloſ. qui text. loquitur de ſucceſſoribus in
bonis, *& gloſ.* expreſſe loquitur de hærede,
vnde & ipſe *Bart.* intelligendus videtur de
deſcendentibus quatenus ſint hæredes, quia
Doctores intelligi debent ſecundum aucto-
ritates quas allegant *Menoc. conſ.* 52. *nu.* 70.
Rot. deciſ. 407. *num.* 45. *par.* 9. *rec.*

58 Quæſtio eſt difficilis, ſed comuniter reſol-
uitur cum diſtinctione, vt opinio prima vo-
lens præferri proximiorem non hæredem
procedat ſi empyteuſis ſit ex pacto, & pro-
uidentia, ſecunda vero volens præferri hæ-
redem procedat ſi emphyteuſis ſit hæredita-
ria *Bero. conſ.* 103. *num.* 4. *& ſeqq. lib.* 1.
Grat. conſ. 96. *num.* 21. *lib.* 1. *Mareſcot. cap.*
3. *num.* 26. *lib.* 1. *Seraphin. dec.* 610. *nu.* 10.
Rot. dec. 195. *par.* 2. *div. & dec.* 642. *num.*
59 12. *parte* 1. *& dec.* 74. *num.* 2. *& ſeqq. par.*
6. *rec.* & vbi eſſet hæreditaria mixta, adhuc
non niſi habenti qualitatem hæreditariam
debebitur *dec.* 151. *num.* 14. *par.* 9. *rec.* Id-
que optima ratione, quia, dum agitur de re-
60 nouatione inueſtituræ, nil mirum ſi regulan-
da eſt ad normam, & exemplum inueſtituræ
renouandæ, adeout, ſi in ea vocati ſint ſo-
lum agnati abſque vlla conſideratione qua-
litatis hæreditariæ, eiſdem quoque agnatis
abſque d. conſideratione fieri debeat reno-
uatio, & ſic econtra ſi vocati hæredes in pri-
ma conceſſione, ipſi quoque præferri de-
beant in renouatione, itaut iſtud ius peten-
di renouationem reguletur ab illa qualitate,
quæ in conductore defuncto fuit cauſa ſuc-
cedendi, vt præter allegatos dicit *Dec. in
conſ.* 78. *num.* 5. *verſ. cum iſtud & Merlin.
dec.* 532. *num.* 4. *&* 5.

Præſuppoſito autem, quod agatur de
emphyteuſi hæreditaria ſi locatio, ſeu em-
phyteuſis ſit eccleſiaſtica, non curandum
61 erit, quod proximior ad quem de iure de-
fertur ſucceſſio non ſit hæres ex quo veniat
excluſus per ſtatutum laicale, quia tale ſta-
tutum, vbi agitur de bonis Eccleſiaſticis,
non attenditur, etiamſi agatur de ſolo do-
minio vtili ad eos ſpectante *Gratian. diſc.*
447. *nu.* 21. & fuit firmatum in illa *Romana
Domus de Scapuccis cor. Coccin. quæ eſt poſt
Statill. de Salutan. dec.* 230. quam poſtea
Rot. ſemper ſecuta eſt vt dicit *Merlin. deciſ.*
903. *num.* 8. *& in Rec. dec.* 408. *nu.* 2. *p.* 9.
& in terminis huius iuris petendi renoua-
tionem *dec.* 476. *num.* 13. *p.* 14. *rec.* Quid
quid contra ſenſerit *Menoc. conſ.* 165. *num.*
12. *ad fin.*

62 At non propterea, quod agitur de emphy-
teuſi hæreditaria, excluſi penitus erunt pro-
ximiores, ſed tantummodo ſi adſit hæres
capax *Mareſcot. variar. d. cap.* 3. *num.* 27.
lib. 1. vbi refert ita deciſum in Rota.

63 Sic & econtra ſi agatur de emphyteuſi ex
pacto, & non adſint proximiores capaces
debebitur renouatio potius hæredi, quam
alteri non hæredi, ex traditis per *Aldobr.
conſ.* 21. *num.* 16. *lib.* 2. *& Rot. cor. Celſo.
deciſ.* 192. *nu.* 7. *& ſeqq.* Intelligendo tamen,
64 vbi nullus adſit proximus capax, vel qui
inueſtituram velit, non ſi ſolum ille, qui eſt
proximior, capax non ſit, quia tunc de-
betur ſubſequenti in gradu *Rot. dec.* 195.
ad fin. & dec. 198. *ad fin. p.* 2. *div. & in Fer-
rarien. bonor. cor. Pamphilio impreſ. per
Amat. dec. Ferrar.* 51. *nu.* 31. & vſquequo
adſint proximiores nulla habebitur ratio
qualitatis hæreditariæ, quia in emphyteuſi
ex pacto ſola proximitas ſanguinis ſpectatur
dec. 250. *num.* 1. vbi, quod hoc Rota plu-
ries firmauit, & *deciſ.* 476. *num.* 12. *part.*
14. *rec.*

65 Inter proximos vero nulla habetur ratio
agnationis, vel cognationis, ſed ſola pro-
ximitas attenditur, vt dictum eſt ſupra *in* 4.
declarat. & quod propterea Mater licet co-
gnata præferenda ſit Amitis, reſpondit *Rot.
d. dec.* 250. *n.* 4. *& per tot. & in eadem cauſa Fo-
roliuien. emphyteuſ.* 23. *Mart.* 1667. *cor. R.P.D.
meo Bourlemont quæ eſt in rec. p.* 15. *dec.* 66. &
quod Mater non hæres præferatur propa-
truo

truo hæredi *deciſ.* 476. *num.* 12. *part.* 14. *rec.*

Cæterum poſſunt conſiderari quam plures, & diuerſi caſus, in quibus detur concurſus plurium hanc prælationem prætendentium, quos longum eſſet referre, ſed videri poteſt *Aldobr. conſ.* 21. *lib.* 2. vbi *à nu.* 2. *ad* 19. conſiderat decem & ſeptem caſus
66 diſtinctos. At vbi adſit conſuetudo circa hanc prælationem concedendam, & cui concedi debeat, ea attendi debet *Corn. conſ.* 250. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 3. *Cald. de renouat. emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 5. *Gamm. deciſ.* 326. *num.* 7. *Rot.* quæ hos adducit *deciſ.* 60. *num.* 6. *part.* 5. *rec.*

Vnum præterea non omittam de quo valde poſſet dubitari, an videlicet ad effectum, vt competat hoc ius, detur repræſentatio, ex eo enim, quod dictum eſt attendi ſolam proximitatem, ſumi poteſt argumentum pro
67 negatiua, ex quo, vbi ſola proximitas gradus attenditur, repreſentationem locum non habere, probat *text. in l. ſi libertus præterito* 33. *ff. de bon. libert.* & tradunt *Dec. conſ.* 1. *num.* 8. *&* 11. *verſ. quarto quia Pariſ. conſ.* 37. *num.* 66. *lib.* 2. *Marzar. inter conſ. vlt. volun. par.* 2. *conſ.* 142. *num.* 45. *& ſeqq. Oſaſc. conſ.* 72. *num.* 10. vbi plures alios cumulat *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 9. *num.* 10. *Rot. deciſ.* 349. *nu.* 28. *part.* 6. *rec.*
68 Verum contraria opinio videtur verior, quia vbi locus eſt repreſentationi, ille qui per eam locum Patris per fictionem iuris ingreditur, licet non poſſit dici proximior in gradu ſanguinis, tamen efficitur, ac dicitur proximior in gradu ſucceſſionis, ac proinde vocatis proximioribus ipſe quoque comprehenditur, vt firmat *Handed. conſ.* 70. *nu.* 14. *& ſeqq. lib.* 1. *Gabr. conſ.* 106. *per tot. lib.* 2. *Surd. conſ.* 325. *num.* 10. *Altogr. conſ.*
69 85. *n.* 14. *lib.* 1. *Rouit. conſ.* 51. *n.* 3. *Rot. deciſ.* 708. *num.* 7. *par.* 1. *& deciſ.* 426. *nu.* 5. *verſ. tertia par.* 4. *diu.* & nouiſſime in *Engubina fideicommiſſorum* 23. *Febr.* 1674. *§. nec in fideicomiſſo, &* 3. *Iun.* 1674. *§. non obſtat, quod cor. R. P. D. meo Bourlemont*, quod & certius procedit quando, prout hic, agitur de ſuccedendo ex diſpoſitione legis, aut conſuetudinis, vel ſtatuti quid quid ſit vbi agitur de ſuccedendo ex diſpoſitione hominis *Dec. conſ.* 1. *num.* 8. *verſ. comprobatur hoc Rot. deciſ.* 708. *num.* 7. *par.* 1. *diu.* & in puncto hanc opinionem probauit etiam *Mareſcot. variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 31.

Quoniam vero facta eſt mentio de inca-
70 pacibus petendi hanc renouationem, exemplum ſit in legitimatis; ſi agitur de bonis Eccleſiaſticis, cum ipſi ſint incapaces in eis ſuccedere, tam de iure comuni, quam etiam ex Bulla Pij Quinti *Duran. deciſ.* 251. *num.* 4. *& ſeq.* & in propoſito late fuit deductum in vna *Ceſenaten. Bonor.* 26. *Nouembr.* 1605. *§. his tamen non obſtantibus, & ſeqq. per tot. &* 5. *Maij* 1606. *cor. Ortembergo* in qua vltima ſtricte reſpondetur obiecto, quod ille-
71 gitime nati ſint incapaces bonorum Eccleſiaſticorum per viam ſucceſſionis, non autem per viam nouæ acquiſitionis Eccleſia volente, quæ eis concedere non prohibetur, dicendo hoc procedere in conceſſione omnino noua, & vbi renouatio non eſt debita, prout debita eſt ea de qua agimus, ſaltem ex æquitate, vt dictum eſt, etiam ſi petatur in caſu deuolutionis *Bero. conſ.* 109. *num.* 20. *& ſeqq. lib.* 1. *Burſat. conſ.* 127. *num.* 116. & prima inueſtitura eſt ſaltem radix, & fundamentum huius renouationis, & quæ ipſi renouationi regulam, & normam tribuit *Dec. dict. conſ.* 78. *num.* 5. *& conſ.* 185. *num.* 3. *in fin.*

72 Aliud exemplum ſit in Monaco, etenim nec ipſi, nec Monaſterio ex eius perſona competit hoc ius petendi renouationem locationis, ſeu emphyteuſis finitæ, non ipſi, quia eſt mortuus mundo, & tanquam ſeruus eſt incapax acquirendi, neque Monaſterio, quia tanquam manus mortua incapax eſt emphyteuſim acquirere, & ideo incapax etiam præfatum ius exercere, vt late probat *Cald. de renouation. emphyt. quæſt.* 19. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 1. & ſequitur *Sanch. ad Decalog. lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 24. vbi reprobat *Tapiam in Auten. ingreſſi. verſ. ſua cap.* 15. *num.* 4. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* dicens, cum minus recte, & abſque vlla ratione contrarium aſſerere, ſed ſola Ancharani falſo allegati auctoritate. Debere tamen renouationem Monaco dum viuit, voluit etiam *Ioannes Baptiſta Coſta conſ.* 14. *num.* 35.

73 Sexta declaratio eſt, vt ad hunc effectum attendatur proximitas reſpectu vltimi poſſeſſoris, non autem primi inueſtiti, *Roman. conſ.* 22. *num.* 5. *Gabr. conſ.* 68. *num.* 22. *lib.* 1. *Mareſcot. variar. cap.* 3. *num.* 28. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 166. *num.* 15. vbi alij pleniſſime cumulantur *par.* 11. *& deciſ.* 476. *num.* 4. *par.* 14. *recent.*

74 Non tamen deſunt contrarij, nam quod attendi debeat proximitas primi acquirentis, non vltimi, tenent alij, quamplures relati per *Iaſ. in l.* 2. *num.* 22. *C. de iur. emphyt.* & poſt eos *Pariſ. conſ.* 108. *n.* 53. *lib.* 1. *Aldobr. conſ.* 26. *num.* 9. vbi dicit hanc eſſe communem opinionem *lib.* 2.

Sed ceſſare hanc controuerſiam vbi non agatur de emphyteuſi Eccleſiæ, quæ iure hære-

hæreditario deferatur, & refirmanda ſit, ſed
de conceſſa ex pacto, & prouidentia, quia
tunc proximitas attendi debet reſpectu vl-
timi, non autem primi ſcripſit *Bero. conſ.*
103. *num.* 12. *verſ. ſed non expedit lib.* 1. &
comprobatur, quia non poſſunt agnati fini-
ta emphyteuſi venire ex pacto, nec ex pro-
uidentia concedentis, ſed quia in eos, tanquam
quam ſucceſſores, transmiſſum ſit hoc ius,
æquitate quadam ſuadente, ne proximior
poſſeſſoris excludatur à remotiore, & ideo
attendi debet proximitas reſpectu vltimi, vt
tradit ſignanter *Aldobr. conſ.* 21. *nu.* 37. *lib.* 2.
75 & hanc eamdem opinionem, quod attendi
debeat perſona vltimi prædefuncti, etiam
in emphyteuſi hæreditaria, vt petens reno-
uationem debeat eſſe eius hæres nō autem
primi tenuit *Cald. de renouat. emphyt. lib.* 1.
quæſt. 9. *num.* 20. & alijs adductis *Rot. dec.*
151. *num.* 17. *part.* 9. *rec.* adeout magis com-
munis, ac etiam magis vera videatur opi-
nio, quod in quocumque caſu, vltimi pro-
ximitas attendi debeat potius quam primi.
Quando autem emphyteuſis fuiſſet legi-
76 timè alienata, vel etiam in diuiſione bono-
rum inter fratres fuiſſet vni eorum libere
aſſignata, tunc non valerent proximi aliorū
aſpirare ad hanc renouationem, quia ſemel
facta valida translatione in alios non atten-
ditur amplius linea, & proximitas primi ac-
quirentis, ſed poſſeſſoris *Petr. Barboſ. in l.
vſufructu* 58. *num.* 29. *verſ. vnde conſuluit
ff. ſol. matr. Surd. conſ.* 353. *nu.* 19. *ad med.
& ſeq. Cyriac. contr.* 14. *num.* 21. *Rota deciſ.*
388. *num.* 9. *&* 10. *part.* 12. *rec.* & præciſe
ad hunc effectum petendi renouationem la-
te firmauit *Rot. deciſ.* 230. *num.* 16. *& ſeqq.
part.* 11. *rec.*
77 Septima declaratio eſt, vt ſi concurrant
plures in eodem gradu exiſtentes, debeat
concedi omnibus *Mareſc. var. reſol. lib.* 1.
cap. 3. *num.* 7. vbi dicit ita fuiſſe deciſum in
vna Ciuitatis Caſtelli coram Platto, & ple-
niſſime etiam firmatum fuit *cor. Coccin. deciſ.*
1164. *num.* 4. *& ſeqq.* quod, & ampliatur
78 procedere quamuis in prima inueſtitura
vocatus eſſet tantum vnus, quia licet videa-
tur minus fauorabilis concedenti locatio,
ſeu emphyteuſis pluribus conceſſa, quam
ea quæ vni tantum conceditur, propter dif-
ficiliorem reuerſionem, tamen iſta non eſt
alteratio conſiderabilis ad hunc effectum, vt
pariter fuiſſe deciſum *in d. deciſ. cor. Platto
refert Mareſcot. vbi proxime num.* 8. & ſen-
ſit etiam *Rot. cor. Cocc. d. deciſ.* 1164. *num.*
8. *& ſeqq.* vbi redditur ratio cur iſta non ſit
alteratio conſiderabilis, quam & adduxi ſu-
pra in alio propoſito *in cap.* 14. §. 4. bene ta-
79 men concederetur vni tantum, & valeret
conceſſio ſi alij coæquales in gradu infra an-
num non peterent conceſſionem ſibi quoq;
fieri, prout in caſu *deciſ.* 253. *num.* 12. *cor.
Carill.* & faciunt dicta ſupra in tertia decla-
ratione.
80 Octaua declaratio eſt, vt quamuis agatur
de emphyteuſi, ſeu locatione facta ab Ec-
cleſia, poſſit peti renouatio etiam per fæmi-
nas *Gratian. diſc.* 88. *num.* 25. *Seraph. deciſ.*
610. *num.* 6. *Coccin. d. deciſ.* 1164. *num.* 1.
& ſeqq. & deciſ. 1771. *num.* 28. *verſ. etiam*
81 *fæminis*. Idque etiam ſi inueſtitura, ſeu pri-
ma locatio facta eſſet pro maſculis tantum,
quia hoc non obſtante, iſta renouatio poteſt
peti etiam à fæminis *Gratian. diſc.* 88. *nu.* 25.
Mareſcot. d. cap. 3. *num.* 5. *lib.* 1. *Rota cor.
Coccin. d. deciſ.* 1771. *num.* 28. *&* 29. & in
vna *Parmen. Feudi* 22. *Mart.* 1662. §. *ſicut*
82 *etiam cor. Eminen. Cerro*. Adeout etiam in
concurſu cum maſculis agnatis præferri de-
beant ſi ſint proximiores *Gionagn. conſ.* 44.
num. 118. *lib.* 2. *Rot. dec.* 176. *n.* 3. *par.* 5. *rec.*
Et licet contra hanc opinionem facere
videatur, quod dictum eſt ſupra, præcipue
in declaratione quinta, quod ſcilicet iſta
renouatio debeat regulari ad normam inue-
ſtituræ, quæ renouatur, cum inde inferri
poſſe videatur, quod ſi fæminæ ſunt ab em-
phyteuſi per inueſtituram excluſæ, non poſ-
ſint ad eā per renouationem admitti, prout
cenſuit *Soccin. Iun. conſ.* 9. *num.* 9. *&* 10. *lib.*
3. tamen reſpondetur, quod id procedit,
quando tractatur de alteranda notabiliter
qualitate inueſtituræ, ſeu recedendo ab ea
prout eſſet ſi inueſtitura eſſet conceſſa pro
hæredibus, & prætenderetur excludi hæres,
vel e contra ſi eſſet agnatitia, & prætende-
83 retur excludi agnatus per alium non agna-
tum, de quo ibi, vel quid ſimile, at, vbi
agitur de ſola mutatione perſonarum, non
dicitur alterata qualitas inueſtituræ, niſi fiat
conceſſio perſonæ fictæ, quæ non moriatur,
vt declarat *Coccin. deciſ.* 1164. *num.* 11. &
dum non alteratur qualitas inueſtituræ ni-
hil facit, quod fæminæ in illa non ſint vo-
catæ, imo ſint excluſæ, quia renouatio iſta
non fit vigore inueſtituræ, nec perſonis in
ea comprehenſis, ſed fit ex æquitate, inue-
ſtitura iam terminata, & perſonis in illa non
vocatis, & ab ea excluſis *Mareſcot. d. cap.* 3.
num. 5. *&* 6. *Rot. in Bononien. bonor. cor. Ro-
buſterio penes Gionagn. conſ.* 44. *num.* 115.
lib. 2. *& deciſ.* 198. *num.* 3. *part.* 2. *diu.*
84 Nona declaratio eſt, vt procedat facul-
tas petendi renouationem, quatenus res
ſit integra, ſecus autem ſi dominus deuene-
rit ad locationem, & rei traditionem fauo-
re al-

re alterius *Grat. conſ. 96. num. 22. lib. 1. Clarus in §. emphyteuſis quæſt. 43. nu. 4.* Verum
85 declaratio iſta multas patitur difficultates,
& multi tenent contrarium, vt dicit *Rot. dec. 195. num. 7. part. 2. diu.* imo contraria eſt
receptiſſima, vt dicit *Gratian. diſc. 758. nu. 11* & eſſe communem dicit *Rot. deciſ. 198. num. 5. part. 2. diu.* & declarationem non eſſe veram teſtatur *Mareſcot. d. cap. 3. num. 23. lib. 1.* & ſenſit etiam *Seraphin. deciſ. 610. nu. 9.* & in euentum, quod ſit vera, procederet
vbi aliqua negligentia. Poſſet impingi venienti poſt inueſtituram, ſecus e contra, vt
poſt alios dicit *Mareſcot. d. num. 23. in fin. Seraphin. d. deciſ. 610. nu. 9. verſ. & in euentum, & deciſ. 198. num. 5. verſ. tum etiam, quia*
86 *part. 2. diu.* & non videtur poſſe reputari negligentiam conſiderabilem, niſi lapſus ſit annus, & renouatio facta ſit alteri proximiori,
cum alias, ſi facta ſit extraneo, perpetuetur ius petendi vſque ad triginta annos ex tradit. ſup. *in declaratione 3. num. 49.*

87 Decima declaratio eſt, vt procedat prædicta facultas petendi renouationem, ſi finita ſit locatio per lapſum temporis, & ſic abſque culpa conductoris, ſecus autem ſi per culpam illius, puta ob non ſolutionem canonis, vel quid ſimile *Felin. conſ. 32. num. 9. Grat. conſ. 96. num. 23. lib. 1. Surd. conſ. 181. n. 30. Gratian. diſc. 88. num. 38. Mareſcot. cap. 3. num. 10. lib. 1.* quod ampliatur procedere etiam ſtante pacto de renouando *Cald. de renouat. emph. lib. 1. quæſt. 9. num. 4. & ſeqq.* vnde in caſu, quo ſtante facultate nominandi ad emphyteuſim Eccleſiaſticam nominatus fuerat illegitimus illius incapax, potuiſſe Eccleſiam alteri concedere, nec competere proximioribus prædictam facultatem petendi renouationem, fuit deciſum *in Rot. cor. Duran. deciſ. 251.*

88 Vndecima declaratio eſt, quod poteſt conueniri per pactum in prima locatione huic renouationi locum eſſe non debere, & poterit conductor iuri illam petendi renunciare *Gratian. diſc. 88. num. 2. Rot. deciſ. 165. num. 2. part. 2. diu.* & declaratio iſta paruam, ſeu nullam habet difficultatem in iure, ſed difficultas oriri poteſt in dignoſcendo an, & quando dicatur ei renunciatum, vt dicit *d. deciſ. 195. num. 2. verſ. hanc limitationem* &
89 dubitari ſignanter poteſt, an ſufficiat adeſſe in inueſtitura clauſulam, quod *locatione finita bona ad dominum reuertantur libera*, & affirmatiuam probant *Soccin. iun. conſ. 9. nu. 14. ad fin. lib. 1. Bero. conſ. 100. num. 1. lib. 1. Honded. conſ. 51. nu. 56. & ſeqq. lib. 1. Gratian. diſc. 88. nu. 3. Gamma deciſ. 41. num. 6. & 7.*
90 Verum his, & ſimilibus non obſtantibus contraria opinio videtur tenenda, quia d. clauſula exprimit id quod tacite inerat in locatione, & ideo nihil operari poteſt, vt dicit *Cald. de renouat. emphyt. quæſt. 8. num. 18.* vel operatur tantum, quod tollit dubitationem, quæ oriri potuiſſet ſi dominus vellet pro ſe retinere, nam licet communior, & verior opinio ſit, quod non teneatur reinueſtire, tamen non deſunt qui contrariam ſecuti ſint, vt dictum eſt ſupra in declaratione prima, & d. clauſula tollit omnem dubitationem, & ſic ſatis operatur abſque eo, quod extendatur ad tollendam facultatem petendi prælationem in caſu, quo dominus
91 velit alium reinueſtire, quæ tanquam de iure, & æquitate competens nunquam cenſetur renunciata niſi expreſſe ſit dictum, vt tradit *Gratian. diſc. 758. num. 13.* & proinde nil releuaret in clauſula adeſſe verba geminata reuerſionem debere eſſe liberam inculcantia, vt late probat *Cald. d. quæſt. 8. nu. 23. Gizzarell. deciſ. 6. num. 14.* & omiſſis aliis hanc opinionem pleniſſime firmauit *Rot. in deciſ. 45. part. 8. rec. num. 8. & ſeqq. vſque ad 31.* vbi præfatos, & alios, quam plures auctores, & deciſiones, quæ in contrarium adducebantur ſingillatim declarat, vel refellit.

Præterea nec etiam ſufficeret pactum ex-
92 preſſum, quod non teneatur reinueſtire ſi loqueretur, in caſu contrauentionis, non autem in caſu locationis finitæ per lapſum temporis, ſeu defectum generationis *Rot. dec. 195. num. 2. verſ. hanc limitationem part. 2. diu. & cor. Seraph. deciſ. 610. num. 2.* agitur
93 enim de renunciatione, in qua non poteſt fieri extenſio de vno caſu ad alium, vt in propoſito dicit *Rot. deciſ. 242. num. 3. verſ. & quo ad dominos, & num. 5. part. 2. diu.* &
94 quod non releuet facultas pro ſe retinendi niſi expreſſe dictum, quod poſſit etiam cui vult locare *d. deciſ. 45. num. 16. part. 8. rec.* & dixi etiam aliqua de ſimili renunciatione ſupra *hoc cap.* in propoſito renunciationis iuris petendi renunciationem propter melioramenta *num. 31.*

95 Duodecimo declaratur non impediri hanc petitionem rennuationis ex eo, quod præcedens locatio fuerit declarata nulla, & inualida ob defectum ſolemnitatum, vt tradit in ſpecie *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 3. num. 9.* vbi quod fuit reſolutum per *Rot. cor. Gypſio*, & reddit rationem, quia ſufficit ad hunc effectum, quod locatio habuerit implicitum ſtatum validitatis, prout habet, quando deficiunt ſolæ ſolemnitates, & Eccleſia, vel alius, cuius fauore eſt inducta nullitas eis deficientibus, non reclamat *Butr.*

in cap.

in cap. cum nos prope fin. verſ. quia licet de his qua ſi. ſin. conſ. cap. Merlin. dec. 267. num. 1: Durau. deciſ. 397. num. 9.

96 Decima tertia declaratio eſt, vt proxi-
mior, qui vult prælationem iſtam, debeat of-
ferre omnes conditiones, quas dominus re-
perit ab alio quocumque, alias non poteſt
obtinere *Honded. conſ. 51. num. 59. & ſeqq. lib.
1. Mareſcot. d. cap. 3. num. 24. Rot. deciſ. 195. nu.
9. part. 2. div.* & hæc eſt vna notabilis diffe-
rentia inter renouationem iſtam, & renoua-
tionem, de qua ſupra dictum eſt in caſu quo
res fuerit meliorata, quia illa eſt neceſſaria,
& ideo non poteſt dominus velle alterare
conditiones ad præiudicium eius, cui reno-
uatio debetur, vt dictum eſt ibi *in limitatio-
ne* 8. ſecus autem eſt in iſta, ad quam cum
dominus non niſi voluntariæ deueniat, iuxta
tradita ſupra in prima declaratione, inde ſe-
quitur, quod poſſit meliorare ſuas conditio-
nes angendo penſiones, vel quid aliud re-
cipiendo *Veral. deciſ. 304. part. 1. in Rec. dec.
176. num. 32. part. 5.* & diſtinguendo caſus
97 *Gratian. diſc. 813. num. 38.* at in locatio-
ne rerum Eccleſiæ non ſufficit ad conuincē-
dum, quod extraneus fecerit meliores con
ditiones, oſtendere, quod ſoluerit aliquid
Prælato relocanti, quia hoc non attenditur
Honded. conſ. 51. in fin. lib. 1. maxime ſi pro-
ximus voluiſſet facere aliam conditionem,
quæ redundaſſet in vtilitatem ipſins Eccle-
ſiæ, non autem ſolius Prælati, vel Rectoris
Rot. cor. Royas deciſ. 468. n. 4. verſ. nec pariter.

98 Pręterea non noceret proximiori omiſſio
faciendi oblationem ſimilem illi per extra-
neum factæ, ſi de ea certioratus non fuiſſet
*Rot. deciſ. 195. num. 9. part. 2. div. Seraph.
deciſ. 620. num. 3. vbi num. ſeq.* ſubdit poſ-
ſe iudicem in ſententia mandare, quod præ-
ſtet eaſdem conditiones, & faciunt tradita
ſupra *in declaratione 3. prop. fin.*

99 Decima quarta declaratio eſt, vt non
procedat d. ius petendi renouationem ſi lo-
catio facta fuerit ob aliquam ſpecialem
cauſam, vti ſi facta perſonæ propter eius be-
nemerita, tunc enim ceſſat illa obligatio re-
nouandi *Petr. Barboſ. in l. quia tale 14. num.
7. verſ. quare licet ff. ſol. matr.* vbi conſide-
rat, quod licet, quando conceſſio fit perſo-
nę ad vtilitatem fundi, debeat iterum conce-
di ſucceſſori, alias fit ei iniuria *d. l. 1. §. per-
mittitur ff. de aq. quotid. & aſt.* tamen quando
conceſſio fit perſonæ ad vtilitatem fundorū
propter merita, licet poſſeſſori fundorum
non fiat noua conceſſio, non ob id iniuria
ei videbitur facta, cum in eo ceſſet ratio
benemeritorum *arg. l. ſi actionem C. de pact.
Caſtr. conſ. 329 num. 2. in fin. lib. 2.* & facit
text. *in l. ſordidorum C. de excuſat. muner. lib.*
10. ſed iſta conſideratio videtur facere ſi
100 agatur de renouatione neceſſaria, quam
ſupradictū fuit fieri debere hæredi melioran-
tis cum eiſdem conditionibus, quibus facta
fuit locatio prima non autem in iſta mera
prælatione cum eiſdem pactis, quibus vult
fieri alteri, quia hæc fundatur in æquitate,
quæ magis militat fauore deſcendentis, vel
hæredis perſonæ benemeritæ.

Decima quinta declaratio eſt, vt obliga-
101 tio faciendi hanc renouationem non liget
ſupremum Principem; vt probatur ex ipſa-
met originali doctrina *Bart. in d. l. 1. §. per-
mittitur ff. de aqua quot. & aſt.* dum dicit,
quod ad repellendam iniuriam denegatæ
renouationis poteſt de iure canonico appel-
lari ad ſuperiorem, qui cogat, Princeps
enim ſupremus, ſuperiorem non habet ad
quem appelletur, vnde in eo non procedit
Bart. doctrina, prout etiam tradunt *Pariſ.
conſ. 23. num. 250. lib 1. Gabr. de iure emph.
concl. 1. num. 22. Roſental. de Feud. concl. 24.
cap. 7. num. 20.* & firmauit *Rot. deciſ. 664.*
102 *nu. 9. p. 2. rec.* & certe nullum videtur du-
bium poſſe ſupremū Principem ſi velit huic
iuri petendi renouationem derogare, cum
ſit quoddam ius conditionale, quatenus no-
lit dominus pro ſe retinere, & ideo non mul-
tum conſiderabile, prout ponderauit *Rot. in
deciſ. 501. num. 19. & ſeqq. part. 5. rec.* ſed du-
bitari poteſt de eius voluntate, non enim
præſumitur Principem velle alicui præiudi-
care in iure ſuo, & in terminis huius iuris
petendi renouationem *Gabr. conſ. 30. num.
30. ad fin. lib. 1.* & admittit *d. deciſ. 501. nu.*
18. Sed propter prędictam rationem, quod
agitur de intereſſe parum conſiderabile, vi-
detur velle ſufficere derogationes genera-
les, quatenus ſint amplæ, prout erant ibi, &
ponderantur ſub *num. 22. verſ. reſponſum
fuit, & ſeqq.* quod, & facilius erit admit-
tendum ſi Princeps moueatur ex iuſta ali-
qua cauſa conceſſionem alteri facere, puta
ex eius benemeritis, vt ponderatur *in d. dec.
664. num. 9. prope fin. part. 2. rec.*

103 Decima ſexta declaratio eſt, vt is, cui
competit tale ius non compellatur bona di-
mittere, & deinde illud deducere, vt in ſpe-
cie firmat *Valaſc. conſult. 157. num. 29. &
ſeqq.* vbi pluribus rationibus comprobat, *&
num. 32. in fin.* dicit, ita vidiſſe iudicatum
104 verum hæc opinio pateretur difficultatem
ante declarationem domini ſe velle reloca-
re, ex ea enim declaratione oritur ius pro-
ximioribus renouationem de qua agimus
petendi, & ante illam dominus habet inten-
tionem fundatam, cum de iure conductor

finita locatione teneatur rem dimittere, ſe-
cus autem eſſet ſi adeſſet promiſſio faciendi
renouationem, vel ortum eſſet ius illam
petendi, ex quo dominus alteri locaſſet, vel
aliter locare velle declaraſſet, tunc enim
bene diceret prætendens renouationem vel-
le retinere, & danda ei eſſet manutentio, vt
ſenſit etiam *Rota deciſ. 111. num. 8. poſt Per-
ſih. de manut.*
105 Decima ſeptima declaratio eſt, ius iſtud
petendi renouationem eſſe mere perſonale,
& ideo alteri cedi minime poſſe, vt latiſſime
probat *Cald. de renouat. emph. quæſt. 13. nu.
1. & plur. ſeqq.* vbi, quod neque poteſt ce-
di alteri conſanguineo *Amat. deciſ. Ferrar.
51. num. 32.* ſed hoc intelligitur quatenus
ceſſio non fiat proximiori immediate ſequē-
ti, ſed extraneo, vel alteri remotiori *Ber-
taz. conſ. ciu. 85. n. 18. Pereir. d. dec. 128. nu. 4.*
106 Verum declaratio iſta procedit in ipſo
proximiore, qui ad petendam renouationem
primo loco admittitur, vt ipſe non poſſit ius
ſuum transferre in alium ad præiudicium
ſubſequenter poſt eum vocati. At dubium
eſt in ipſo vltimo conductore, an poſſit hoc
ius petendi renouationem alteri relinquere
in preiudicium proximioris, & affirmatiuam
late tuetur *Gabr. conſ. 78. num. 1. & ſeqq.
& num. 12. lib. 2.* & cum eo tranſit *Grattan.
diſc. 88. num. 43. & diſc. 813. num. 34.*
Animaduertendum tamen, quod *Gabr.*
mouetur, quia totum faciat fauor, qui præ-
ſtatur primo conductori, qui rem meliorem
fecit, & ideo eius opinio tutior erit, ſi aga-
tur de renouatione, ex quo res fuerit per
cōductorem meliorata, de qua locuti ſumus
ſup. in princ. huius cap. ſed iſta, de qua modo
loquimur, debita iuxta doctrinam *Bart. in
d. l. 1. §. permittitur ff. de aqua quot. & aeſt.* eſt
diuerſa, nec debetur propter melioramenta,
ſed ex quadam æquitate, & congruentia re-
nouandi ſucceſſoribus, quod conceſſum
fuit temporaliter anteceſſoribus, iuxta text.
in d. §. permittitur, & quo ad eam contra
opinionem Gabrielis facit, quod non atten-
ditur proximiores non fuiſſe inſtitutos hæ-
redes à conductore, quando emphyteuſis
non ſit hæreditaria, iuxta tradita *ſup. in de-
clarat. 5.* de quo etiam late *Merlin. dec. 532.
num. 2. & 3.* ſed vere *Gabr.* loquitur præci-
ſe in terminis doctrinæ *Bart. in d. §. permit-
titur* prout etiam aduertit *Grattan. diſc. 88.
num. 43.* & ad tradita *in d. declaratione 5.* reſ-
ponderi poteſt, quod loquuntur de inſtitu-
tione vniuerſali, in qua dubitari poteſt, an
veniat res deuoluenda, & facultas petendi
renouationem inueſtituræ, non autem de re-
licto, ſeu ceſſione ſpeciali rei locatæ, & fa-
cultatis petendi renouationem, quam ceſ-
ſionem, ſeu relictum poteſt dominus rati-
ficare, & ratihabitio trahitur retro ad tem-
pus factæ diſpoſitionis per conductorem, de
quo tempore proximiores nullum habebant
ius quæſitum, ſed tantum quærendum, &
euentuale, quod non eſt conſiderabile, &
hoc modo ratificata diſpoſitio, redditur va-
lida, vt firmauit *Ruin. conſ. 45. nu. 20. lib. 1.*
quem ſequitur *Gabr. d. conſ. 78. num. 12.* vn-
107 de pendebit validitas à voluntate domini,
qui in terminis noſtris non tenetur ratifica-
re, an autem ſufficiat conductorem legaſſe
ſimpliciter rem conductam ad hoc, vt de-
beatur renouatio, de qua agimus legatario;
hanc quæſtionem tractat *Fulgin. de iur. em-
phyt. tit. de renouat. quæſt. 1. num. 39.* & de-
ductis hinc inde argumentis, concludit di-
ſtinguendo, vt ſi agatur de emphyteuſi hæ-
reditaria, procedat opinio affirmatiua, ſi au-
tem de emphyteuſi ex pacto, procedat ne-
gatiua, & quo ad iſtud ſecundum membrū,
108 quod ſi agatur de emphyteuſi ex pacto, &
prouidentia, renouatio non debeatur lega-
tario vltimi emphyteutæ, comprobatur ex
quo neque hæredi debetur, vt firmatum
fuit ſupra *in 5. declaratione*, at ſecus eſt vbi
agitur de emphyteuſi hæreditaria, circa
quam verſatur tota difficultas, & in caſu in
quo cōſuluit *Gabr. in conſilio ſupracitato* ade-
rat legatum rei vna cum facultate petendi
renouationem expreſſe relicta à teſtatore
109 eidem legatario, & *Gabr.* fundat totum
ius legatarij in dicta facultate, non autem
in legato rei, ſignum euidens, quod ſenſit
hoc non iuuare, vbi non continet dictam
facultatem, nec prætendi poteſt, quod dum
teſtator relinquit rem emphyteuticam, cen-
ſeatur reliquiſſe ius illud, ſeu facultatem
renouationem petendi, quia ius illud vti
ius euentuale, & non purificatum, non ve-
nit in legato rei, vt in fortiori, vbi videli-
cet conceſſio erat ad renouandum, probat
Alex. conſ. 91. num. 11. & 12. lib. 1. at hæc in
effectu concludunt legatarium nullum ha-
110 bere ius coactiuum, ſed ſi dominus dire-
ctus velit ratificare legatum, poterit, & quod
magis eſt etiam in emphyteuſi ex pacto, &
prouidentia, iuxta opinionem *Ruin. in d.
conſ. 45. num. 20. lib. 1.*
Decima octaua declaratio eſt, vt non
111 propterea, quod poteſt proximior petere
renouationem inueſtituræ ſibi fieri, compe-
tat ei actio realis aduerſus ipſam rem, penes
tertios forte exiſtentem, ſed intentare de-
beat actionem perſonalem aduerſus domi-
num, vt renouationem faciat *Gabr. conſ. 68.
num. 12. lib. 2.* & alijs cumulatis *Rot. deciſ.*

239. num.

230. *numer.* 10. *part.* 11. *rec.*
Verum hæc declaratio bene procedit, ſi
112 agatur de renouatione faciēda vigore pa-
cti, quod, quatenus ſimpliciter loquatur
de renouando, actionem perſonalem tantu-
modo tribuit *Royas deciſ.* 132. *num.* 3. *& di-*
cam infra cap. ſeq. at ſecus eſt in renouatio-
ne iſta, quæ debetur de iure, & æquitate,
ac proinde tribuit etiam actionem reuoca-
toriam contra tertium, vt diſtinguendo de-
clarauit *Rot. cor. Ninot. deciſ.* 48. *num.* 11. *&*
ſeqq. vbi quod fuit ſæpiſſime dictum in alijs
cauſis, & redditur ratio differentiæ, quia
ex ſimplici pacto de renouando non impe-
ditur dominus aliter diſponere de re ſua, li-
113 cet contrauenìendo teneatur ad intereſſe.
At vero ex imperio legis vel ſtatuti mandā-
tis aliquem inueſtiri, oritur præciſa parendi
obligatio, adeout cedat in irritum quidquid
in contrarium factum fuerit, quod vltra ibi
allegatos optime tradit *Soccin. Sen. conſ.* 99.
114 *num.* 7. *ad fin. lib.* 1. vbi quod id etiam
procedit ſi quod de iure debetur ſit quoque
deductum in pactum, & ſequitur *Rim. Iun.*
115 *conſ.* 94. *num.* 31. vnde Rot. ſolet concede-
re immiſſionem, quando competit hæc re-
nouatio, vt videre eſt penes *Duran. deciſ.*
431. *in princ.* & condemnare etiam tertium
116 poſſeſſorem ad reſtitutionem fructuum à
die moti contra eum iudicij, vt *in dec.* 162.
num. 1. *& ſeqq. part.* 13. *rec.*
Decima nona declaratio eſt, vt doctri-
117 na *Bart.* iuxta quam fit hæc renouatio, ei-
tetur, & non procedat ſi res locata, non fue-
rit alteri conceſſa per conceſſionem de illa
re particulari, ſed alienatione alicuius vni-
uerſitatis bonorum, in qua illa comprehen-
datur, quia hoc eſt de natura vniuerſalis
conceſſionis, vt transferatur omne ius con-
cedentis, etiam ſi quid particulariter cedi,
vel alienari non poſſit, vt conſiderat *Scra-*
der. de feud. part. 3. *cap.* 4. *num.* 41. *&* 42. &
dixit *Rota in deciſ.* 664. *num.* 10. *par.* 2. *rec.*
118 Vigeſima declaratio eſt, vt hoc ius pe-
tendi renouationem non competat vltra
ſeptimum gradum conſanguinitatis, vt cen-
ſuit *Rot. deciſ.* 151. *num.* 16. *part.* 9. *rec.* vbi
plures auctoritates cumulat, & inter eas
Pariſ. conſ. 23. *num.* 261. *lib.* 1. *Socc. Iun.*
conſ. 76. *num.* 73. *lib.* 1. *Menoc. conſ.* 378. *n.*
84. qui tamen non loquuntur in his præciſis
terminis, ſed dicunt in feudis non ſuccedi
vltra ſeptimum gradum.
119 Vigeſima prima declaratio eſt, vt quan-
do deuenitur ad hanc renouationem, citari
debeant poſſeſſores bonorum, quorum lo-
catio renouatur, vt cenſuit *Rot. deciſ.* 166.
num. 16. *par.* 11. *rec.*
120 Vigeſimo ſecundo declaratur, vt hoc
ius petendi renouationem non ſit practica-
bile, nec procedat in feudis *Roman. conſ.*
70. *num.* 3. *verſ. non obſtant. Clar. in* §. *feu-*
dum quæſt. 87. vbi, quod nunquam vidit in
feudis obſeruari *Menoc. conſ.* 400. *num.* 31.
& alijs late adductis *Rot. d. deciſ.* 664. *num.*
8. *par.* 2. *rec.* Non deſunt tamen contrarij,
& ſignanter *gloſ. in d. l.* 1. §. *permittitur in*
ver. impetrabile cum qua etiam tranſit ibi
Bart. ff. de aq. quot. & æſt. Sed ſtandum erit
obſeruantiæ quæ in propoſito attenditur
deciſ. 664. *num.* 10. *par.* 2. *rec.*
Vigeſima tertia declaratio eſt, vt in hac
renouatione quatenus agatur de emphy-
teuſi, requiratur ſcriptura, iuxta veriorem,
& in praxi admiſſam opinionem de qua te-
ſtatur. *Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 7. *num.*
10. Sed iſta, & præcedens declaratio vna
cum alijs quę tradi poſſent in ſpecie de feu-
do, & emphyteuſi, ſunt extra materiam, &
ideo me remitto ad tractantes ex profeſſo
de eis, & ſignanter ad *Cald. de iure emphyt.*
qui per tot. lib. 1. *de renouat. emphyt.* latiſſi-
me tractat, nec non ad *Fulgin. de iur. em-*
phyt. qui pariter habet titulum *de renouatio-*
nib. in quo diſcutit quæſtiones ſexdecim.
Quoniam autem in hoc caſu de quo agi-
mus dominus non tenetur proprie relocare,
ſed tantum quatenus relocare velit tenetur
aliquos præferre, vt dictum eſt, *ſupra in*
prima declaratione meminiſſe conuenit, quod
ſunt alij plures caſus in quibus hæc prælatio
competit quos iam retuli ſupra in *cap.* 20.

De pactis, conſuetudinibus, & ſtatutis, quod fiat renouatio locationis.

S V M M A R I V M.

1 *Pactum, quod locatio finita debeat renouari eſt præ-*
ter naturam contractus.
2 *Et eſt validum.*
3 *Et non requirit de neceſſitate ſcripturam.*
4 *In emphyteuſi, & locatione rerum eccleſiæ ad longum*
tempus eſt prohibitum.
5 *Ampl. vt non valeat etiamſi locatio cum dicto pacto,*
facta ſit cum ſolemnitatibus de iure requiſitis.
6 *Secus ſi ſit cum Beneplacito Apoſtolico.*
7 *Ampl.* 2. *non ſufficere obſeruantiam contractus per*
centum annos, niſi probetur obſeruantia ipſius pacti.
8 *Et non ſufficerent renouationes fuiſſe factas, ſi tan-*
quam Eccleſiæ non vtiles, fuiſſent nulla.
9 *Ampl.* 3. *vt quamuis eſſet validum, & ligaret Præ-*
latum inferiorem illud apponentem, non ligaret Pa-
pam.
10 *Ratio, cur dictum pactum in rebus Eccleſiæ non va-*
let, eſt ne eo mediante locatio protrahatur vltra
tempus permiſſum.
11 *Pactum prædictum valet, vbi locatio rei Eccleſiæ, il-*
lo ſeruato, non protrahitur vltra tempus permiſſum.

12 *Pactum renouandi locationem appoſitum ab eo, qui non poteſt libere pro quocumque tempore locare non valet.*

13 *Pactum relocandi, quando non poteſt apponi, an appoſitum vitiatur, vel vitiet totum contractum, pendet a dignoſcendo, an partes in eo contraxiſſent, vel non.*

14 *Pactum renouandi locationem, non eſt eius renouatio.*

15 *Pactum renouandi locationem non mutat in aliquo naturam contractus, cui adijcitur.*

16 *Pactum renouandi locationem, non ligat ſucceſſorem ſingularem.*

17 *Nec tribuit actionem contra tertium poſſeſſorem bonorum.*

18 *Locator vigore pacti de relocando non poteſt compelli præciſe ad relocationem, ſed liberatur ſoluendo intereſſe.*

19 *Præſtans intereſſe dicitur verè, & propriè ſeruare promiſſa.*

20 *Promittens relocare, poteſt alteri concedere. & valet conceſſio.*

21 *Contrarium tenent alij.*

22 *Decl. primam procedere in locatione ad breue tempus, ſecunda in locatione ad tempus longum.*

23 *Contrarium, quod prima procedat etiam in locatione ad tempus longum.*

24 *Secus in emphyteuſi.*

25 *Decl. non procedere, quod obligatus relocare poſſit locare alteri, ſi obligatio non ſit ex pacto, ſed ex lege, vel ſtatuto.*

26 *Idem dic ſi pactum ſit munitum iuramento, & hypotheca bonorum.*

27 *Iuramentum promittentis obligat ad obſeruantiam præciſam, itaut non ſufficiat præſtare intereſſe.*

28 *Ampl. etiam aduerſus hæredem iurantis.*

29 *Contrarium, quo ad hoc tenent alij.*

30 *Decl. vt ceſſet obligatio de obſeruando præciſè pactũ relocandi poſtquam promittens alteri bona conceſſit.*

31 *Decl. tunc poſſe dominum non obſtante pacto relocandi alteri concedere, cum locatio eſt ad certum tempus, ſecus ſi perpetua, vel ad certas generationes.*

32 *Conductor cum pacto renouandi debet renouationem petere, alias locatio, non obſtante pacto, expirat.*

33 *Ampl. vt neceſſe ſit petere renouationem ante finitum tempus locationis.*

34 *Lim. ſi locatio ſit in perpetuum cum pacto renouandi.*

35 *Et quod nunquam neceſſe ſit petere renouationem ante finitam locationem, ſed peti poſſit poſtea infra annum.*

36 *Et quod peti poſſit etiam poſtea vſque ad triginta annos.*

37 *Contrarium quo ad hoc.*

38 *Decl. primam procedere ſi verba ſunt directa in dominum, vt renouare debeat, ſecus e contra.*

39 *Caducitas à locatione ob non petitam renouationem qualibet de cauſa excuſatur.*

40 *Et deficiente excuſatione datur purgatio moræ.*

41 *Secus in feudalibus.*

42 *Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper re integra.*

43 *Etiam aduerſus pactum reſolutiuum ante acceptationem.*

44 *Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus omiſsã petitionem renouationis.*

45 *Idem in alijs gaudentibus priuilegio minorum.*

46 *Idem ſi adſint maiores, & minores admixti.*

47 *Etiamſi dominus alteri locaſſet.*

48 *Et etiam lapſo quadriennio.*

49 *Hæredi competit reſtitutio in integrum aduerſus non petitam renouationem debitam ex pacto cũ defuncto.*

50 *Ampl. nec impediri per ſcientiam locationis, niſi ſciuerit pactum.*

51 *Pactum renouandi locationem eſt ſtricte intelligendũ. Et ſi poteſt intelligi de vnica renouatione debet ad eam reſtringi.*

52 *Si dictum ſit ad renouandum de nouennio in nouennium, non poteſt intelligi de vnica renouatione.*

53 *Pactum relocandi primo conductori, intelligi debet in caſu, quo dominus velit relocare, non ſi velit pro ſe retinere.*

54 *Pactum intelligi debet prout de iure.*

55 *Sed prius habenda ratio, vt aliquid operetur, & poſtea facienda reſtrictio, vt quanto minus fieri poteſt iuri communi deroget.*

56 *Pactum renouandi locationem in eccleſiaſticis intelligitur ſi in renouatione adſit vtilitas Eccleſiæ.*

57 *Et intelligitur finita locatione per lapſum temporis, non autem ob pacta non ſeruata.*

58 *Romæ adeſt ſtatutum* cap 124. lib. 1. *de locationibus ad certas generationes renouandis.*

59 *In emphyteuticis etiam eccleſiaſticis adſunt conſuetudines, & concordia, ſeu ſtatuta, vt renouentur pluribus in locis.*

60 *Statutum Vrbis ſimpliciter loquens non comprehendit res, & perſonas Eccleſiaſticas.*

61 *Secus quando de eis expreſſam mentionem facit, vel per verba æquipollentia.*

62 *Statutũ Vrbis* cap. 152. lib. 1. de contractibus filiorumfamilias, *loquitur expreſſe etiam de Clericis.*

63 *Voluntas metitur à poteſtate, itaut, qui non poteſt aliquid diſponere cenſeatur noluiſſe.*

64 *Confirmatio dat robur confirmato, ſed illud non extendit, vt comprehendat, quæ diſponentes comprehendere noluerunt.*

65 *Ampl. etiamſi in confirmatione adſit clauſula,* & de nouo concedimus.

66 *Ampl. 2. etiam in confirmatione facta in forma ſpecifica, cum verbis ampliſſimis.*

67 *Statutum laicale, vt comprehendat Clericos non ſufficiunt verba vniuerſalia apta illos comprehendere, ſed requiruntur expreſſa, vel adeo ampla, vt expreſſis æquipolleant.*

68 *Verba generalia, quamuis ampla non comprehendunt perſonas, & cauſas de quibus in ſpecie diſponi non poteſt.*

69 *Lim. ſi plus obtulerit maior auctoritas delegantis.*

70 *Iuriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas non debet de facili cenſeri laicis conceſſa.*

71 *Papa quando diſponit de re ſpectante ad principatum temporale cenſetur diſponere tanquam princeps temporalis, non tanquam ſupremum Eccleſiæ caput.*

72 *Statutum, quod dominus finita locatione teneatur eam renouare, eſt contra ius, & debet ſtricte intelligi*

73 *Argumentum affirmatiue ductum à pacto ad ſtatutum eſt validum.*

74 *Statutum multis in caſibus eſt potentius facto.*

75 *Statutum mandans fieri relocationem tribuit condictionem.*

76 *Condictio datur contra tertios poſſeſſores.*

77 *Statutum mandans relocari intelligitur in caſu, quo dominus nolit pro ſe retinere.*

78 *Conſuetudo renouandi locationem ſucceſſoribus vltimi conductoris intelligitur procedere in caſu, quo dominus velit alijs reconcedere.*

79 *Se-*

79 *Secus ſi probetur in ſpecie conſuetudo, quod teneatur relocare, etiamſi velit pro ſe retinere.*
80 *Conſuetudo prædicta, an poſſit probari per teſtes, itaut concedenda ſit remiſſoria ad eam probandam.*
81 *Conſuetudo relocandi non inducitur ex eo quod dominus fuerit ſolitus relocare, niſi probetur eum voluiſſe pro ſe retinere, & non potuiſſe.*

CAPVT LXIII.

PActũ appoſitum in locatione ad tempus,
1 quod ea finita debeat renouari, eſt præter
naturam contractus *Mantic. de tacit. lib.
22. tit. 13. num. 1.* Et regulariter loquendo
2 non poteſt dubitari illud eſſe validum, quia
aperte de iure admittitur *l. ne cui C. locat.*
Solet tamen dubitari, an pro ſui validitate
neceſſe ſit illud eſſe in ſcriptis redactum, vel
3 etiam valeat, ſi probetur aliunde, & requiri
ſcripturam indicare videntur verba *dict. l. ne
cui*, ſed eis non obſtantibus, probari poſſe
per teſtes dictum eſt in *cap. 20. num. 39. &
ſeqq.*
Nullum tamen erit prædictum pactum in
4 emphyteuſi, ſeu locatione ad longum tempus
rerum Eccleſiaſticarum, quia prohibetur
tam de iure ciuili, quam canonico, vt in
*§. quod autem, & §. neque illud Auth. de non
alienan. & in c. nulli 5. de reb. Eccleſ. non
alienan. & dixit Rot. cor. Mantic. deciſ. 10.
num. 14. & cor. Royas deciſ. 132. num. 6.*
Idque eſt adeo verum, vt procedat etiam
5 ſi locatio cum d. pacto facta ſit cum ſolemnitatibus
de iure communi requiſitis ſecundum
*Roman. in l. etiam num. 12. verſ. & ſi
dicis ff. ſol. matr.* Et licet hoc dictum patiatur
difficultatem, quia in contrarium eſt
*text. in Auth. de alienatione emphyt. in princ.
§. licentiam*, & tenent *Felin. in c. in præſentia
num. 27. verſ. in hoc intellige de probat.
Alex. in d. l. etiam. num. 3. ad fin. & 4. Go-*
6 *zad. conſ. 39. num. 13.* tamen quando admittenda
ſit hæc opinio contraria ea intelligenda
eſt de ſolemnitatibus Beneplaciti
Apoſtolici, vt videlicet tunc ſuſtineatur dictum
pactum cum locatio facta eſt cum tali
ſolemnitate Beneplaciti, & non alias, ſi facta
ſit poſt *Extrau. ambitioſæ de reb. Eccleſ.
non alienan.*, quia per eam correcta ſunt iura
antiqua admittentia alienationem cum
aliis ſolemnitatibus, vt in ſpecie quod correcta
ſit diſpoſitio *d. §. licentiam Auth. de
alien. emph.* & propterea pactum prædictum
ſine Beneplacito non ſuſtineatur, late declarauit
*Rot. cor. Coccino deciſ. 2264. num.
16. & ſeq.*
7 Neque ſufficeret contractum eſſe antiquum,
& obſeruatum per centum annos,
niſi probaretur etiam in ſpecie obſeruantia
pacti prædicti de renouando, prout requiritur,
quando prætenditur induci per lapſum
temporis præſumptionem Beneplaciti Apoſtolici,
ad ſuſtinendum aliquod pactum particulare.
*Becc. conſ. 96. num. 7. Surd. conſil.
339. num. 26. Gregor. deciſ. 451. num. 7.* &
in ſpecie de pacto prædicto aliis adductis
firmauit *Rot. cor. Coccino d. deciſ. 2264. nu.*
8 *19.* Imo, & non ſufficeret, quod actu conceſſio
fuiſſet renouata, ſi renouationes fuiſſent
factæ abſque vtilitate Eccleſiæ, quia
fuiſſent nullæ, & ſic non releuarent, vt firmauit
*Rota cor. Royas deciſ. 132. num. 9. &
10. iuncto num. 5.*
Præterea non omittendum circa dictum
9 pactum in locationibus rerum Eccleſiaſticarum
appoſitum, annotare, quod quamuis
etiam fuiſſet per Prælatum inferiorem valide,
appoſitum, itaut ipſum locantem, &
ſucceſſores in Prælatura ligaret, non tamen
propterea ligaret Summum Pontificem, ſed
ipſe, eo non obſtante, valeret vtendo præuentione,
quam habet, bona alteri cuicumque
ad libitum locare, vt pariter late firmatur
in *d. deciſ. 2264. num. 23. & ſeqq. cor.
Coccino.*
10 Quoniam vero ratio cur prohibetur dictum
pactum in locationibus rerum Eccleſiæ
ea redditur, quia videtur in fraudem legis,
vt ſcilicet, eo mediante, fiat locatio vltra
tempus à iure permiſſum *Couar. variar.
lib. 2. cap. 16. num. 4. Gratian. diſc. 88. nu.
20. poſt med. & alii relatis Rot. cor. Royas
deciſ. 132. num. 7.* hinc deduci poſſunt duæ
11 illationes, vna, vt procedat in locationibus
ad tertiam generationem de quibus loquuntur
dicta iura illud prohibentia, vel
etiam hodie in aliis, adeo diuturnis, vt iuncta
renouatione, locatio protraheretur vltra
tempus permiſſum, ſecus autem in locationibus
ad tempus adeo breue, vt hoc ceſſet,
quia tunc ceſſaret prohibitio, ducto argumento
a ratione ceſſante *c. cum ceſſante 60.
in princ. de appellat.* Alia illatio eſt, vt pro-
12 cedat nullitas dicti pacti in locatione cuiuſcumque
non valentis libere pro quocumque
tempore locare, idque argumento ducto
ab identitate rationis, quod valeat in
iure *Verall. deciſ. 177. nu. 5. par. 1. Caſſad.
deciſ. 37. nu. 2. ſuper regul. Canc. deciſ. 438.
num. 7. part. 14. rec.*
13 Atſtante d. pacto in prædictis caſibus, an
vitietur contractus in totum vel ſolum vitietur
pactum, pendet à dignoſcendo, an
partes ſine eo contraxiſſent, vel non, iuxta
tradita ſupra *in cap. 14. §. 7.*
Quo autem ad effectum pacti, ſuppoſita
eius validitate, ſciendum, quod non propterea,

terea, quod adeſt locatio, verbi gratia ad
decennium, cum pacto renouandi pro alio
decennio, dici poteſt, quod adſit locatio
14 ad viginti annos, quia pactum renouandi
non eſt renouatio, & ſic vſque quo non
fuerit actualiter facta renouatio, non poteſt
dici adeſſe locationem pro tempore pro quo
renouanda eſt *Rim. Sen. conſ. 16. n. 6. & ſeqq.*
Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. num. 9. vbi
alij ad ſe loquuntur, & dixit *Rot. cor. Gregorio*
deciſ. 348. num. 2. & in rec. deciſ. 166. num.
18. *part.* 11 licet contrarium ſenſiſſe videa-
tur *Rim. Sen. conſ. 74. num. 24. & Rot. in*
una Forolivien. Bonorum 14. *Decembris*
1618. §. *denique non obſtat coram Rembolde*
inter eius impreſſas *deciſ.* 204. *num.* 15.,
quia prima eſt verior, vt de promiſſione de
locando, quod non ſit locatio, dictum eſt
in *cap.* 22. *num.* 75., quod eſt fortius, quia
promiſſio de relocando eſt apertiſſime rela-
ta ad tempus futurum, id eſt poſt finitam
locationem, vnde clarius eſt non poſſe im-
portare relocationem, vt conſiderat *Iaſ.*
conſ. 117. *num.* 5. *poſt med. verſ. praeterea*
multo clarius lib. 1., vbi dicit, quod prætten-
dere, promiſſionem de facienda venditione
poſt cridas importare venditionem ante,
eſſet plus quam ridiculum.

15 Præterea prædictum pactum non mutat
in aliquo naturam contractus cui adijcitur
Bart. in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus nu. 10.
ff. de damn. infect. Pariſ. qui alios refert *con-*
ſil. 108. *num.* 52. *lib.* 1. *Mantic. de tacitis*
lib. 22. *tit.* 23. *num.* 1. & reſpectu rei non
tribuit aliquod ius, ſed ſolum tribuit actio-
nem perſonalem ad factum renouationis
Ang. conſ. 184. *num.* 3. *Soccin. Iun. conſil.* 9.
num. 17. *verſ. & ſi dicatur lib.* 3. *Rum. conſ.*
167. *num.* 13. *lib.* 1. *Mantic. d. numer.* 1.
in fine Gregor. deciſ. 348. *num.* 3. & *deciſ.*
567. *num.* 2.

Hinc infertur, quod pactum prædictum
16 non ligat ſucceſſorem ſingularem, in quem
non tranſit actio perſonalis *l. fin. ff. de con-*
trah. empt. & in terminis *Gabr. conſil.* 68. *n.*
10. & 12. *lib.* 2. & proinde non poteſt vigo-
17 re dicti pacti agi contra ſucceſſorem ſingu-
larem in dominio rei locatæ de quo *Rot. cor.*
Royas deciſ. 132. *num.* 3. neque contra ter-
tium ſucceſſorem in bonis, cui nempe bona
ipſa fuerint locata de quo *Gabr. d. conſil.* 68.
& *Rot. cor. Gregor. deciſ.* 567. *num.* 2.

Infertur etiam, quod locator non tene-
18 tur præciſe renouare, ſed poteſt liberari
ſoluendo intereſſe, prout eſt regulare in
obligatione ad factum *l. ſi quis ab alio* 13. §.
ſi quis promiſerit ff. de re iudic. Surd. conſ. 52.
num. 14. *Gregor. deciſ.* 241. *num.* 3. adeout
19 preſtans intereſſe dicatur vere, & proprie
ſeruare promiſſa, & non contrauenire *Al-*
dobrand. conſ. 132. *num.* 121. & *ſeqq. lib.* 1.
20 vnde poteſt alteri concedere, & valebit cõ-
ceſſio *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 23. *num.* 2.
Gratian. diſc. 357. *num.* 35. & *ſeqq.* nec po-
terit primus conductor agere niſi pro conſe-
quendo intereſſe aduerſus dominum *Gregor.*
deciſ. 348. *num.* 3. & *deciſ.* 567. *num.* 2. *in*
Recent. deciſ. 111. *num.* 8. & *deciſ.* 166. *num.*
12. *part.* 11.

21 Verum hæc illatio non tranſit ſine magna
difficultate, quia contrarium, quod tenea-
tur dominus præciſe renouare, & ideo non
valeat alteri concedere probant *Dec. conſ.*
328. *num* 3. *Rimin. Iun. conſ.* 94. *num.* 31. *Rot.*
deciſ. 11. *n.* 4. & 9. *part.* 2. *rec.* & *in Forolivien*
bonor. 4. *Decembris* 1618. §. *denique non ob-*
ſtat. cor. Rembolde inter eius impreſſas deciſ.
204. *num.* 15. & quidem pro opinione iſta
facit text. *in d. l. ne cui* 32. *C. locat.* quæ aper-
te probat teneri dominium relocare primo
conductori, ſtante pacto, & per eum text.
Bald. ibi notandum dicit alteri concedi non
poſſe, quod renouandum eſt priori, vel eius
ſucceſſoribus.

22 Pro conciliatione diſtingui poſſe videba-
tur, vt prima opinio procedat in locatione
ad breue tempus, quæ nullum ius tribuit
in re locata, ſed tantum actionem perſona-
lem contra locatorem, ſecunda vero in lo-
catione ad tempus longum, quæ tribuit ius
in re vt dictum eſt etiam *in cap.* 27. *num.* 3.
& in hoc propoſito diſtinguendo ſenſit *Ruin.*
conſ. 168. *num.* 23. *verſ. nec etiam verum,* &
24. *lib.* 1. quem refert *Mantic. de tacit. lib.*
22. *tit.* 23. *num.* 7. *poſt med.* Sed hæc diſtin-
23 ctio melius conſiderata patitur difficulta-
tem, quia, quod locatio ad longum tempus
tribuat ius in re, non facit, quod illud tri-
buat etiam pactum renouandi in illa loca-
tione exiſtens, & ius illud tributum à loca-
tione iuuare non poteſt, quia cum locatio-
ne ipſa expirat, vt bene aduertit ipſe *Man-*
tica eodem loc. num. 8. *in princ.* Conſidera-
bam tamen, quod *Bald. in d. l. ne cui*, dum
docet non poſſe propter dictum pactũ rem
24 alteri concedi, bis, videtur reſtringere di-
ctum ſuum ad contractus emphyteuticos,
dicendo illam doctrinam veram maxime in
eis, idque forſan nõ ſine miſterio, in eis enim
facilius ſuſtineri poteſt, quod pactũ nõ diſtin-
guatur à cõtractu, ita vt ſi contractus ius tri-
buat in re, idẽ dicendũ ſit de pacto, cum em-
phyteuſis dicatur materia informis, quæ à
pactis formam accipit *Rot. cor. Pen. dec.* 192.
num. 3. *Hodier. ad Surd. dec.* 198. *num.* 5. quæ-
cumque enim pacta in ſe recipit *l.* 1. *C. de*
iur.

iur. emph. Ruin.conſ. 98. *num.* 12. *lib.* 3. vbi
etiam idem dicit de feudo de quo, *& Bald.*
loquitur,

Retenta autem prima opinione ſaltem in
contractu locationis, quod dominus, non
obſtante pacto renouandi, poſſit alteri loca-
re, & valeat locatio, limitanda erit, vt non
procedat, ſi renouatio debita etiam ſit ex iu-
ris diſpoſitione, vel ſtatuti, quia tunc do-
minus tenetur ad obſeruantiam præciſam,
etiamſi id, quod debetur ex diſpoſitione
legis deductum ſit etiam in pactum, iuxta
communem opinionem de qua in his termi-
nis teſtatur *Soccin. Sen. conſ.* 99. *num.* 7. *ad fin.*
lib. 1. *& Rim. Iun. conſil.* 94. *num* 31. *Rot. cor.*
Ninot. deciſ. 48. *num.* 11. *& ſeqq.*

26 Prout etiam limitanda erit ſi pactum ſit
munitum iuramento, & hypotheca bono-
rum, hoc enim caſu impeditur conceſſio-
nem rei alteri fieri poſſe, & quatenus fiat,
habens hypothecam in bonis conceſſis, po-
teſt etiam aduerſus tertium, cui conceſſio
facta eſt, immiſſionem petere, quod ſecus
eſt ſtante ſimplici pacto renouandi abſque
hypotheca *deciſ.* 230. *num.* 10. *&* 13. *part.*
10. *rec.* ſi autem adeſſet ſolum iuramentum
abſque hypotheca adhuc obligaret promit-
tentem ad obſeruantiam pacti preciſam, hæc
27 enim eſt virtus iuramenti, vt debeat factum
eo mediante promiſſum præſtari in forma
præciſa, nec ſufficiat præſtare intereſſe *Iaſ.*
in l. ſi pecunia num. 23. *ff. de condit. ca. dat.*
Soccin. Iun. in l. ſtipulationes non diuiduntur
num. 432. *& ſeq. ff. de verb. oblig. Surd. con-*
ſil. 13. *num.* 27. *Gutier. de iuram. part* 1. *cap.*
39. *num.* 6. *vbi de magis com.* idque proce-
28 dit etiam aduerſus hæredem iurantis, *Man-*
tic. de tacit. lib. 14. *tit.* 33. *num.* 8. *Seraph. dec.*
805. *num.* 3. *&* 4. *Andr. deciſ.* 87. *num.* 3. li-
29 cet, quo ad hoc vltimum, alii contrarium
teneant, *vt per Gabr. de iure iuran. concl.* 8.
num. 3. *Adden. ad Gregor. deciſ.* 241. *ſub nu.*
7. *verſ. qua tamen ampliatio*, Sed hæc pro-
30 cedunt aduerſus ipſum iurantem valentem
præſtare præciſe, & ideo aliud forte dicen-
dum eſſet ſi iam alteri bona conceſſiſſet, &
tradidiſſet, & ſic amplius præciſe adimple-
re nequiret, quia impoſſibilitas, imo, & dif-
ficultas excuſat ab obligatione præſtandi
factum præciſe *Rot. in Peruſina Dotis cor. Or-*
tembergo penes Marcheſ. de commiſ. part. 2.
fol. 588. *num.* 2. idque non obſtante iura-
mento *Gabr. de iureiur. concl.* 8. *num.* 4. *Scacc.*
de camb. §. 2. *gloſ.* 3. *num.* 114. & eſt commu-
nis opinio teſte *Fenzonio ad ſtatut. Vrb. cap.*
164. *num.* 2.

31 Præterea eadem prima opinio ſupradicta
limitanda erit, vt locum habeat ſi locatio
ſit facta ad certum tempus cum pacto reno-
uandi, ſecus ſi facta in perpetuum, cum
pacto renouandi de viginti nouem annos, in
viginti nouem annos *Add. ad Gregor. deciſ.*
348. *nu.* 6. *ad fin.* & ratio differentiæ eſt eui-
dens, quia dum locatio eſt facta in perpetuũ
illa renouatio, ad euitandam contrarieta-
tem, cenſetur requiſita non pro ſubſtantia
contractus, ſed ſolum ad maiorem proba-
tionem dominij *Bero. conſ.* 116. *num.* 19. *lib.*
1. *Corbul. de cauſ. priuat. ob tempus finitum*
num. 17. *Rot. deciſ.* 438. *num.* 3. *par.* 1. *& dec.*
381. *num.* 14. *part.* 5. *rec.* & idem eſſet ſi ad
certas generationes facta eſſet locatio cum
d. pacto *Rot. dec.* 166. *num.* 4. *part.* 11. *rec.*

Et eadem differentia conceſſionis releuat
etiam ad alium effectum, videlicet, quia
ſi conceſſio eſt ad certum tempus cum pacto
32 renouandi, petenda eſt renouatio, alias
locatio expirat, non obſtante pacto *Rim. Iun.*
conſil. 257. *num.* 83. *& ſeq. Corbul. de cauſ.*
priuat. ob non petit. inueſt. num. 7. *Rot. deciſ.*
215. *num.* 2. *& per tot. part.* 1. *rec.* & petitio
33 facienda eſt ante finitum tempus conceſſio-
nis, alias amittitur ius petendi eam, vt, alijs
relatis tradit *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 23.
34 *num.* 13. *&* 24. quod ſecus eſt ſi conceſſio
ſit in perpetuum cum pacto renouandi de
tempore in tempus *Rauden. reſol.* 14. *num.*
12. *poſt med. Manent. de Liuell. part.* 12. *nu.*
3. *deciſ.* 438. *num.* 2. *part.* 1. *rec.* propter præ-
dictam rationem, quod tunc renouatio non
requiritur de ſubſtantia contractus *Rot. co-*
ram Durano deciſ. 402. *num.* 6. *verſ. neque ob-*
ſtat, adeout poſſit conductor compelli pe-
tere renouationem, ſed ſi eam non petierit
non propterea caducitatem incurrit *deciſ.*
243. *num.* 8. *part.* 10. *rec.*

35 Verum predicta opinio, cum qua tranſit
Mantica, quod petitio renouationis debeat
fieri ante finitum tempus locationis, eſt ſa-
tis rigoroſa, nam alij tenent, quod peti poſ-
ſit etiam poſtea infra annum *Bero conſ.* 116.
num. 6. *& conſ.* 119. *num.* 5. *lib.* 1. *Corbul. de*
cauſ. priuat. ob non petit. inueſtit. infra legit.
tempus num. 7. vbi reddit rationem, quia
dum dictum eſt ad renouandum abſque ex-
preſſione temporis, intra quod peti debet
renouatio, hoc remanet ſub diſpoſitione iu-
ris *l. comodiſſime ff. de liberis, & poſth. l. ſi ex-*
traneus ff. de condit. inſtit. & ſic vt peti de-
beat infra annum, & diem, vt habetur *in*
vſib. feudor. cap. 1. *de cap. Corrad. & in cap.*
1. *quo temp. mil. inueſt. pet. deb.*

36 Imo fortius, quod peti poſſit etiam poſt
annum voluit *Dec. conſ.* 328. *numer.* 3. *verſ.*
quibus tamen, & per tot. vbi probat, quod
poſſit peti, vſque ad triginta annos, & li-

cet

cet in hoc refellatur in ſpecie per *Corbul. d.*
37 *num. 7. poſt med.* dicentem id videri peni-
tus inſulſum, quod pactum illud poſſit ope-
rari etiam in tempore, quo renouatio ipſa
eſſet finita, tamen eum defendit *Peregr. conſ.*
94. num. 19. & ſeqq. lib. 2. vbi *ſub num. 21.*
verſ. & licet, dicit in ſpecie, quod licet Cor-
bulus Decij traditionem impugnauerit, ta-
38 men eam probatam eſſe ex ibi traditis con-
ſtat, & eamdem opinionem Decij, ſaluari
poſſe, quando verba directa ſunt in domi-
num, vt renouare debeat, ſecus autem ſi
directa ſint in conductorem, vt petere de-
beat renouationem, voluit *Bero. conſ. 119.*
num. 10. lib. 1. & amplius dummodo non ſit
iniunctum conductori renouationem petere
Rim. Iun. conſ. 22. n. 17. ad med. & ſeq.

Quando autem locus eſſet caducitati à d.
39 iure petendi renouationem, illa excuſari
deberet qualibet de cauſa, eſt enim quæ-
dam pœna, quæ non incurritur ſine dolo
Bero. conſ. 196. num. 9. lib. 1. Decian. qui alios
40 allegat *reſp. 4 numer. 39. lib. 4.* & deficien-
te excuſatione daretur purgatio moræ re in-
tegra *Menoc. conſ. 1133. num. 14. Decian. d.*
reſp. 4. num. 41. & ſeq. licet in feudalibus hoc
41 non tranſeat ſine difficultate, quod detur
purgatio moræ aduerſus non petitam inue-
ſtituram, ex traditis *per Curt. Iun. de Feud.*
part. 4. §. 23. cauſa priuationis num. 45. & Ro-
ſental. de Feud. cap. 6. concl. 59. num. 3. & ſeq.
42 *& ſub litt. E*, cum de æquitate canonica
purgatio moræ detur ſemper re integra, ac
vbi non eſt effectum deterius ius partis *Se-*
raph. deciſ. 1150. num. 4. Adden. ad Gregor.
43 *deciſ. 559. num. 10.* præcipue ante accepta-
tionem caducitatis, quia tunc peti valet
purgatio moræ, etiam aduerſus expreſſum
pactum reſolutiuum *Adden. ad Gregor. dec.*
559. n. 10. verſ. limita tertio Seraph. dec. 1150.
num. 1. Duran. deciſ. 270. num. 9. poſt med.

44 Et quando is, qui petere debuiſſet reno-
uationem eſſet minor, competeret ei reſti-
tutio in integrum aduerſus omiſſam petitio-
nem *Menoc. conſil. 757. num. 13. Decian.*
conſil. 4. num. 13. & ſeq. lib. 4. Burſat. conſ.
292. num. 2. & conſil. 293. num. 2. & ſeqq.
Gamma deciſ. 117. num. 3. vbi Adden.

45 Et idem dicendum eſſet in gaudentibus
priuilegio minorum, vt de Communitate di-
xit *Rot. cor. Duran. deciſ. 402. num. 8. &*
46 *ſeqq.* Et etiam ſi cum minoribus adſint etiam
maiores connexam cauſam habentes *Bur-*
47 *ſat. conſ. 293. num. 4. & ſeqq.* Et quamuis
Dominus ad locationem fauore alterius iam
deueniſſet, *Gamma d. deciſ. 117. ſub num. 3.*
48 Neque impedietur hæc petitio reſtitutionis
in integrum per lapſum quadriennij, ſed
adhuc dabitur propter enormem læſionem,
iuxta veriorem opinionem cum qua tranſit
Rot. in prædicta deciſ. 402. num. 13. & ſeqq.
49 *cor. Duran.* & vbi non eſſet idem conductor,
qui pactum fecit, ſed hæres, vel excuſare-
tur propter præſumptam ignorantiam, vel
daretur ei reſtitutio in integrum, quamuis
eſſet maior, ex generali clauſula *ſi qua mi-*
hi, propter præſumptã ignorantiam pacti *Go-*
zad. conſil. 56. num. 10. Rim. Iun. conſil. 22.
50 *num. 22. & 23.* Nec ſatis eſſet eum ſciuiſſe
rem eſſe conductitiam, ſeu emphyteuticam,
niſi etiam probaretur eum ſciuiſſe pactum
petendi renouationem *Ruin. conſil. 110. nu.*
6. lib. 1. Bero. conſil. 117. num. 5. lib. 1.
Curt. Iun. conſil. 232. nu. 21. & ſeq. Bertaz.
conſil. ciu. 112. num. 13. & ſeq.

51 Non omittendum autem animaduertere,
quod prædictum pactum renouandi locatio-
nem conductori, vti onerofum Domino, de-
52 bet ſtrictè interpretari, adeout ſi poteſt in-
telligi de vnica renouatione, ad eam reſtrin-
gi debet, *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. nu.*
19. in princ. Adden. ad deciſ. 14. num. 30.
par. 3. rec. Rot. deciſ. 215. num. 5. part. 1.
rec. & cor. Royas deciſ. 132. num. 2. Non
53 poſſet vero reſtringi ad primam renouatio-
nem ſi dictum eſſet ad renouandum de no-
uennio in nouennium *Mantic. d. tit. 23. nu.*
19. & idem eſſet ſi aliter deprehenderetur
per primam renouationem non conſumi ef-
fectum ſecundum intentionem diſponentis,
quia tunc non intelligitur tantum de primo
actu, ſed etiam de vlterioribus, iuxta do-
ctrinam *Bald. in l. inuitus in fin. C. de procu-*
rat. cum alijs late traditis per *Tiraq. de re-*
tractu lignag. §. 8. gloſ. 7. num. 5.

54 Item reſtringi debet pactum prædictum,
& intelligi in caſu quo Dominus velit con-
ceſſione finita alteri bona concedere, non
autem ſi velit illa pro ſe retinere, vt cen-
ſuit *Rota cor. Royas deciſ. 132. num. 4.*, vbi
plures allegat, qui tamen non loquuntur in
terminis pacti, ſed renouationis faciendæ de
iure comuni proximioribus vltimi iuxta ce-
lebrem doctrinam *Bart. in l. 1. §. permitti-*
tur ff. de aqua quot. & æſtiua., de qua dictum
eſt in *cap. præcedenti*, & licet adhuc faciant
ſaltem per argumentum, cum pacta intelli-
gi debeant prout de iure, *Surd. conſil. 34.*
num. 34. & 48. & ſeq. Lancellot. de attent.
par. 3. cap. 26. num. 79. & ſeq. Rot. deciſ. 392.
num. 3. par. 1. rec. tamen in pacti interpre-
55 tatione prius habenda ratio, vt aliquid ope-
retur, & poſtea facienda reſtrictio, vt quan-
to minus fieri poteſt iuri communi deroget,
Gozad. conſil. 74. num. 15. prope fin. poſt Fe-
lin. in c. 1. col. 7. verſ. declara duob. modis.

Et

56 Et reſtringi quoque opportet idem pactum in Eccleſiaſticis, ſuppoſita eius validitate, vt fieri debeat renouatio, ſi in ea adſit vtilitas Eccleſiæ, idque eadem ratione; quod de iure talis vtilitas in renuatione requiritur, vt expreſſe habetur in *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* & in propoſito firmat *Rota cor. Royas d. deciſ.* 132. *num.* 5.

57 Prout etiam reſtringi debet pactum, vt procedat finita locatione per lapſum temporis, non autem ſi finiatur ob pacta conuenta non ſeruata, vt tradit *Rim. Iun. conſ.* 94. *num.* 6. & poſt eum, late comprobat *Cald. in tractat. de renouat. emph. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 5.

Quandoque compellitur dominus renouare, ex particulari conſuetudine, vel ſtatu-
58 to loci, præcipue in locationibus ad longum tempus, prout ſignanter hic in Vrbe ex *cap.* 124. *Statut. lib.* 1. diſponente locationes ad certam generationem, ſi tempore, aut ex defectu generationis finiantur, iiſdem pactis, conditionibus, & tenoribus relocari ſucceſſoribus de eadem genealogia, & ſanguine, extraneis hæredibus, & ſingularibus ſucceſſoribus excluſis, debere.

59 Et in emphyteoticis, etiam Eccleſiaſticis adſunt conſuetudines, concordiæ, & ſtatuta ſimilia de renouatione facienda, prout in ſpecie in ſtatu Vrbini, quia omnia fere bona ſunt emphyteutica, non quidem conceſſa laicis per Eccleſiaſticos, ſed quæ ipſi laici ſubmiſerunt dominio Eccleſiæ, ad euitandam illorum deuaſtationem, & confiſcationem propter inimicitias, & bella tunc vigentia, & ſi quæ fuerunt ab initio per Eccleſiaſticos conceſſa, illa tunc erant ſterilia, & infructuoſa, & proprijs expenſis, ac laboribus per laicos ad culturam reducta fuerunt, vnde æquitas non patitur ab illis auferri, ac proinde inita fuit concordia inter Archiepiſcopum, & Capitolum Vrbinaten. ex vna, & Cōmune Ciuitatis ex altera Apoſtolica auctoritate confirmata, vt fieri debeat renouatio illis, qui ex teſtamento, vel ab inteſtato ſuccederent, vt refert *Eminentiſs. Otthobon. in deciſ.* 148. *num.* 6. verum concordia prædicta fuit ſolum fauore Ciuium Comitatinorum, & incolarum, & aliorum habitantium pro maiori parte temporis in Ciuitate, & Comitatu Vrbini, itaut non comprehendat alias Ciuitates illius ſtatus habentes territorium ſeparatum, prout loquēdo de Ciuitate S. Angeli in Vado declaratur in præfata *deciſ. Eminentiſs. Orthob.* ſed generaliter, quod inoleuerit ſimilis conſuetudo in ſtatu Vrbini, & approbata fuerit per Breue S. M. Vrbani Octaui refert *Eminentiſs. Celſus in deciſ.* 192. *num.* 1. *& ſeqq.*

Verum omiſſis, quæ late dici poſſent de ijs conſtitutionibus loquentibus in ſpecie
60 de emphyteuticis, quo ad præfatum ſtatutum Vrbis, dubitatum fuit, an procederet, etiam in locationibus bonorum Eccleſiæ, vt patet ex latiſſime ibi deductis per *Fenzon.* vbi adducit octo fundamenta pro affirmatiua, & deinde tenendo negatiuam ſingulis reſpondet, & ſub *num.* 66. in reſponſione ad octauum refert Rotam in hoc articulo variaſſe, ac reſediſſe vltimo loco, & pluries in negatiua, quam poſtea etiam amplexa eſt *in deciſ.* 58. *num.* 31. *part.* 6. *rec.* & cùm ea tranſiuit quoque *Add. ad Burat. deciſ.* 880. *in princ.* & optima ratione, quia licet ſtatutum Vrbis conditum fuerit de ordine Papæ, & ab eo in forma ſpecifica confirmatum, itaut non poſſit dici deficere poteſtatem res, & perſonas Eccleſiaſticas ligandi, tamen vbicumque de eis mentionem expreſſam
61 non facit, vel per verba æquipollentia, illos non comprehendit ex defectu voluntatis, cū enim conditum fuerit à Populo, non cenſetur comprehendere voluiſſe ſimile res, & perſonas ſimpliciter loquendo, iuxta late tradita *in deciſ.* 58. *num.* 28. *& ſeqq. part.* 6. & in alijs cumulatis *in deciſ.* 179. *num.* 49.
62 *part.* 9. *rec.* expreſſe autem de Clericis loquitur ſignanter *in cap.* 152. *lib.* 1. *de contractibus prohibitis cum filijs familias*, & verbis æquipollentibus vtitur *in cap.* 180. *eodem lib.* vbi mandat duas ſentētias habere vim trium, quod propterea Eccleſiaſticos etiam ligat *deciſ.* 52. *num.* 1. *part.* 1. *diu. deciſ.* 380. *num.* 1. vbi, quod renuit ſæpiſſime *Rot. par.* 1. *rec. deciſ.* 87. *num.* 6. *poſt Poſth. de manuten.* ex quibus comprobatur, quod alibi eos noluerunt ſtatuentes comprehendere, quia ſi voluiſſent, eodem modo expreſſiſſent, ſed generaliter loquendo de ſtatutis laicorum, ideo cenſetur noluiſſe comprehendere perſonas, & bona Eccleſiastica,
63 quia voluntas metitur à poteſtate, & ideo, quia de eis ſtatuere non poſſunt cenſetur etiam nolle, adeo vt non releuent verba ampla, apta ex propria ſignificatione illos comprehendere *Abb. in cap. à nobis il primo num.* 4. *de ſent. excom. per eum text. Dec. in cap. Eccleſia S. Mariæ num.* 198. *verſ. & etiam ex defectu de conſtit. Crot. conſ.* 370. *num.* 13. *Gozad. conſ.* 76. *num.* 12. *Honded. conſ.* 20. *num.* 7. *lib.* 2. & ſtante defectu voluntatis
64 ſtatuentium, nihil releuat, quod ſuperueniat confirmatio Papæ, quia confirmatio dat robor, & validitatem ſtatuto confirmato, ſed illud non extendit, vt comprehendat ea,

quæ ſtatuentes compræhendere noluerunt
Caſtren. conſ.187. n. 1. lib. 2. Alex. conſ. 122.
num. 20. lib. 4. Ruin. conſ. 17. num. 10. verſ.
vnde confirmatio lib. 1. & conſ. 113. num. 18.
lib. 5. deciſ. 604. num. 1. part. 4. & deciſ.
177. num. 53. part. 5. & deciſ. 58. num. 29.
65 *& 30. part. 6. rec.* etiam ſi in confirmatione
adſit clauſula, *& de nouo concedimus*, ſeu *Ba-*
tuimus, quia, & ipſa famulatur confirma-
tioni, itaut cenſeatur appoſita pro majori
validitate, & nihil magis tribuat, cenſetur
enim confirmantem ſtatuiſſe, prout ſtatutum
erat, & ſic quo ad perſonas, & res laicas,
non quo ad Eccleſiaſticas, de quibus ſtatu-
rum non erat *deciſ. 703. num. 6. part. 1. dm.*
Gregor. deciſ. 267. num. 1. verſ. non obſtat
& ſequenti, & num. 3. verſ. & quæ ad caute-
66 *lam*, & de confirmatione facta in forma
ſpecifica, & verbis tam amplis, vt nouæ le-
gis vim habere videretur late *Bich. dec. 521.*
num. 8. & ſeqq. militat enim, etiam in con-
firmatione in forma ſpecifica eadem ratio,
quod det robur, ſed non ampliet, nec tol-
lat defectum voluntatis ſtatuentium, vt ha-
betur *in eadem deciſ. Bichy nu.* 10. quæ ple-
niſſime hoc firmat, & tanquam magiſtralis,
pluribus placuit, & proinde impreſſa fuit
per Dianam poſt part. 11. fol. 7. & per D. Vr-
ceol. conſult. 40. num. 35. & in recent. deciſ.
293. num. 13. part. 11. quæ tamen deciſio
67 contenta eſt, quod adſint in ſtatuto, ita
confirmato verba vniuerſalia apta compre-
hendere clericos, ad hoc, vt ligentur, quod
non tranſit ſine difficultate, videtur enim
requiri, quod verba ſint expreſſa, vel adeo
ampla, vt expreſſis æquipolleant, & ſic con-
uincant voluntatem in ſtatuentibus eos cō-
prehendendi, quæ, conſiderato tempore ſta-
tuti conditi, quo deficiebat in ſtatuentibus
poteſtas, præſumitur non adfuiſſe, niſi con-
uincatur contrarium, & ad hoc conuincen-
dum, non ſufficit verba eſſe apta illos com-
prehendere, quatenus reſtrictionem patian-
tur, ita vt verificari poſſint in omnibus alijs
ſibi ſubditis abſque comprehenſione Cle-
ricorum non ſubditorum; hoc enim dato, ſe-
quitur non probari voluntatem illos com-
prehendendi, & remanere in ſuo vigore præ-
ſumptionem contrariam, prout docuit *Abb.*
in d. cap. à nobis il 1. num. 4. de ſent. excom.
Gozad. d. conſ. 76. num. 12. & omiſſis alijs
68 ipſe *Honded. in prædicta deciſ. allegatus conſ.*
20. num. 7. lib. 2. expreſſe firmat, non ſuf-
ficere ſtatutum eſſe quantumcumque gene-
rale, & poſt congeſtas plurimas auctorita-
tes, dicit, concluſionem probari ea ratio-
ne, quia non creditur ſtatuentes voluiſſe
in generali diſpoſitione comprehēdere per-
ſonas, ſeu cauſas de quibus in ſpecie diſpo-
nere non potuiſſent. Obſeruandum tamen,
quod *Abb. in d. cap. à nobis num. 4. ad fin.*
69 limitauit dictum ſuum procedere niſi forte
plus contulerit maior, & largior auctoritas
delegantis, & applicari poſſe limitationem
in ſtatuto Vrbis, dum non ſolum ſubſecuta
fuit confirmatio Papæ, ſed etiam præceſſit
eiuſdem auctoritas, & mandatum, vt con-
deretur, prout habetur in Bulla confirma-
tionis, & in titulo eorundem ſtatutorum,
& notat ibi *Fenzon. num. 51. & ſeqq.* vide-
batur enim prima facie ceſſare defectum
poteſtatis in ſtatuentibus, etiam ſecluſa con-
firmatione, & conſiderato tempore, quo
ſtatuta condebant, & ſic deficere fundamen-
tum non comprehenſionis Clericorum, præ-
cipue in capitulis generaliter loquentibus,
ex quo licet ſtatuentes eſſent laici, & ſic nō
habentes auctoritatem in Eccleſiaſticos, ta-
men plus eis contulerit maior, & largior
auctoritas Papæ eos ad ſtatuendum delegā-
tis, iuxta præfatam limitationem *Abbat.* ſed
re melius conſiderata, & inſpectis verbis
prædictæ Bullæ, in quibus, dum fit mentio
de prædicta facultate, & mandato, nullum
verbum legitur neceſſario importans con-
ceſſionem iuriſdictionis in eccleſiaſticos, ac
conſideratione habita, quod in effectu ſta-
tuta fuerunt condita; & edita à Senatu, &
Populo, vt habetur in eorum titulo, adhuc
videtur dicendum defeciſſe poteſtatem in
70 eis. Non enim ita de facili credendum eſt
Pontificem conceſſiſſe laicis iuriſdictionem
in perſonas, & res Eccleſiaſticas, ſed man-
datum, & auctoritas præſtita Senatui, &
Populo pro ſtatutis condendis, videtur pro-
71 ueniſſe à Papa, tanquam Principe tempo-
rali, non autem tanquam à ſupremo Eccle-
ſiæ capite, prout arguendo à ſubiecta ma-
teria, à qua omnis diſpoſitio recipit inter-
pretationem, dixit in terminis confirmatio-
nis ſtatutorum *Rota deciſ. 682. num. 27. &*
ſeqq. part. 4. tom. 2. rec. & magis præciſè tam
de confirmatione, quam etiam de mandato,
& auctoritate præſtita pro condendis ſtatu-
tis Vrbis eadem *Rota cor. Merlino deciſ. 901.*
num. 3. verſ. nec enim.

72 Verum præſuppoſito, quod ſtatutum ſit
validum, & applicetur, circa eius interpre-
tationem, videtur poſſe tradi regulam ge-
neralem, quod interpretari debeat ſtricte,
cum ſit contra regulas iuris, quod quis te-
neatur rem ſuam locare, vel locando ali-
quem præferre, ex adductis *in cap. 20. in*
princ. Bart. in l. quod conſtitutum 22. ff. de mi-
lit. teſtam. Bald. in l. teſtamenta 17. num. 5.
ff. de teſtamen. vnde ei facile applicabuntur
limi-

73 limitationes, & reſtrictiones, quas ſupra
dictum eſt dari pacto, cum valeat argumen-
tum affirmatiuè ductum à pacto ad ſtatutum
Roman.conſ. 399.num. 3. Gratian. diſc. 348.
74 *num.* 28. licet ſtatutum multis caſibus ſit
potentius *Gratian. diſc.* 88. *num.* 21.*verſ.*|*&*
licet, quorum vnus dici poteſt iſte, quia
ſtatutum operatur dominum teneri præcisè
ad relocandum, quod ſecus eſt in pacto, ſal-
tem ſecundum vnam opinionem in ſimplici
locatione per nos retentam, vt dictum eſt
75 ſupra *n.* 25. tribuitq; ſtatutũ cõditionem, vt
notat *Fenzon. in dict. cap.* 124. *Statuti Vrb.*
76 *num.* 75. quæ datur etiam contra tertios
poſſeſſores, ex traditis *per Rot. cor. Ninot.*
deciſ. 48.*num.* 11.*& ſeq.& per nos in cap.præ-*
cedenti in declarat. 18. & in ſpecie, quod
77 mandans relocari ſucceſſoribus reſtringa-
tur, & intelligatur in caſu quo dominus no-
lit pro ſe retinere, vt dictum eſt de pacto,
late tuetur in terminis d. ſtatuti Vrb *c.*124.
Fenzon. ad d. ſtatutum à num. 67. *vſque ad*
fin. & vltra ibi adducta, pro certo etiam ha-
buiſſe videtur *Rot. coram Gregor. deciſ.* 45.
num. 4. *&* 5.
78 Et in ſimili de conſuetudine relocandi
ſucceſſoribus vltimi emphyteutæ, quę æqui-
paratur ſtatuto, quod intelligatur procede-
re in caſu quo Dominus velit alijs concede-
re, niſi probetur in ſpecie eam vigere etiam
in caſu quo velit pro ſe retinere *Mareſcot.*
variar. reſolut. cap. 3. *nu.* 12. *lib.* 1. *Gratian.*
diſc. 88. *num.* 14. *& ſeqq. & diſc.* 813. *nu.*
36. *Mantic. deciſ.* 10. *num.* 10. *Gregor. deciſ.*
45. *num.* 5. *Royas deciſ.* 96. *num.* 5. *& ſeqq.*
79 Probato autem, quod adſit conſuetudo,
quod teneatur relocare etiamſi vellet pro ſe
retinere, ſeruanda erit etiam ſi agatur de
bonis Eccleſiaſticis, vti in propoſito bono-
rum Abbatiæ Nonantulæ cenſuit *Rot. deciſ.*
11. *num.* 1. *& per tot. par.* 2. *rec.& in eadem*
cauſa Nonantulana emphyteuſis 18. *Ianuarij*
1601. *coram Pamphilio.*
80 Vnde ſi petatur Remiſſoria ad proban-
dam talem conſuetudinem, erit conceden-
da *Verall. deciſ.* 61. *part.* 3, quod tamen
non tranſit ſine difficultate, quia probatio
iſta videtur facienda per præcepta & ſen-
tentias, & ſic per ſcripturas, & Remiſſoria
non ſolet concedi ad probandum, id quod
probari debet per ſcripturas, vt in ſpecie
conſiderauit *Rota cor. Royas deciſ.* 96. *num.*
5. *&* 6. vbi tamen remiſſoria denegata fuit
ex alio capite, videlicet, quia non fuerat
articulatum, quod adeſſet conſuetudo relo-
candi in ſpecie, etiamſi Eccleſia vellet pro
ſe retinere bona, prout neceſſe eſt probare,
vt dictum eſt.

81 Præterea circa conſuetudinem non omit-
tendum etiam erit animaduertere; quod
cum ſit liberæ facultatis Domini relocare,
vel non ſolitum relocandi, non valet indu-
cere conſuetudinem eiuſdem liberæ facul-
tatis reſtrictiuam, & poteſtatem abſtinendi
adimentem *Abb. in c. ex par.* 10 *num.* 7. *verſ.*
ſecundo poteſt ſolu de conc. preben. & in his ter-
minis *Gratian. diſc.* 88. *num.* 15, *Mantic. deciſ.*
10. *num.* 12. niſi probetur Dominum vo-
luiſſe pro ſe retinere & non potuiſſe *Caſtren.*
in l. qui luminibus num. 2. *verſ. ſed tamen ff.*
de ſeruit. vrban. præd. Seraphin. deciſ. 1086.
num. 1. *Coccin. deciſ.* 402. *nu.* 10. vbi quod
abſque iſta circumſtantia non releuat fuiſſe
ſeruatum per mille annos *Merlin. deciſ.* 106.
num. 9. *& deciſ.* 838. *num.* 7.

De renouatione locationis, & conductio-nis tacita.

SVMMARIVM.

1 *Renouatur tacite locatio cum conductor finita expreſſa rem retinet, & locator non contradicit.*
2 *Et hæc eſt præſumptio iuris.*
3 *Et eſt fauorabilis.*
4 *Conductor finito tempore locationis non poteſt licite retinere rem abſque renouatione.*
5 *Delicti præſumptio ſemper euitari debet.*
6 *Dominus ſciens, & patiens conductorem finita locatione remanere in fundo, cenſetur conſentire, vt habeat eo modo, quo prius.*
7 *Renouatio locationis tacita declaratur primo, vt cenſeatur cum duratione pignorum in prima locatione datorum.*
8 *Et generaliter cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus & conditionibus.*
9 *Pactum de non expellendo appoſitum in locatione, cenſetur repetitum in tacita relocatione.*
10 *Hypotheca tacita non incipit à die contractus, ſed à die quo incipit deberi id pro quo ea competit.*
11 *Fideiuſſorum obligatio in locatione præſtitorum, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
12 *Pignorum obligatio facta à tertio pro locatione, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
13 *Obligatio pendens à voluntate tertij, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
14 *Ampl. non ſufficere fideiuſſorem, ſeu tertium, qui pignora obligauit ſcire conductorem in conductione remanere.*
15 *Lim.* 1. *ſi conductor aliquid in pignoribus faciat tertio ſciente.*
16 *Lim.* 2. *ſi in inſtrumento locationis adfuiſſet pactum tacitæ renouationis, & fideiuſſor ei acceſſiſſet.*
17 *Secus ſi obligatio fuiſſet alterata.*
18 *Pœna in contractu locationis appoſita, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
19 *Pactum de affrancando in locatione appoſitum, non cenſetur renouatum in tacita relocatione.*
20 *Secus ſi appareret pactum eſſe factum intuitu ipſius contractus.*
21 *Ampl. non cenſeri renouatum pactũ prædictũ etiamſi adſit ſtatutum, quod locatio cenſeatur renouata.*

22 *Pactum executiuum in locatione appoſitum non, cenſetur in tacita relocatione renouatum.*
23 *Obligatio Cameralis, & Guarantigia non cenſetur in tacita renouatione locutionis repetita.*
24 *Ampl. etiamſi adſit ſtatutum, quod cenſeatur repetitum inſtrumentum.*
25 *Secus in renouatione expreſſa, quia in ea cenſetur repetita obligatio Cameralis, & iuramentum.*
26 *Contrarium, quod pactu executiua cenſeantur repetita in tacita relocatione.*
27 *Decl. primum eſſe veriorem de rigore iuris, ſed in praxi dari executiuam etiam pro locatione tacitè renouata.*
28 *Lim. vt non poſſint cenſeri renouata conditiones locationis in tacita relocatione, ſi conſtet de contraria mente.*
29 *Et ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones.*
30 *Et ſufficit contractum eſſe mutatum in ſubſtantialibus.*
31 *Limita 2. in eis, quæ requirunt aliquid præter conſenſum.*
32 *Iuramentum requirit tactum ſcripturarum, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetitum.*
33 *Stipulatio requirit verba, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetita.*
34 *Inſtrumentum locationis non poteſt cenſeri tacite repetitum in relocatione tacita.*
35 *Scriptura debet videri, & legi, & non pendet à ſolo conſenſu.*
36 *Pacta quæ non ſunt de natura contractus locationis, non cenſentur repetita in tacita relocatione, etiamſi adſit ſtatutum, quod cenſeatur renouata locatio cum eiſdem pactis.*
37 *Renouatio tacita locationis declaratur ſecundo, vt procedat etiam in locatione prædiorum Reipublicæ.*
38 *Idem eſt in locatione bonorum Eccleſiæ,*
39 *Lim. ſi non conſtet de ſcientia Prælati, vel Adminiſtratoris Reipublicæ, quæ probari debet.*
40 *Lim. 2. ſi locatio non ſit facta nomine Eccleſiæ, vel officij.*
41 *Gabellarum locatio cenſetur tacite renouata.*
42 *Renouatio tacita locationis declaratur tertio, vt non præſumatur facta per idem tempus pro quo facta erat prima locatio, ſed tantum ad annum.*
43 *Ampl. etiamſi conſtaret rem fuiſſe ſolitam locari pro maiori tempore niſi probetur ſolitum in ipſa tacita relocatione.*
44 *Et cenſetur facta relocatio ad annum, etiamſi prima locatio fuiſſet pro tempore minori.*
45 *Lim in prædijs vrbanis in quibus non cenſetur ad annum renouata, ſed tantum pro tempore, quo conductor habitauerit.*
46 *Ratio eſt anima legis, & magis attenditur, quam verba diſpoſitiua eiuſdem.*
47 *Relocatio tacita prædij reddentis fructum quolibet quinquennio, cenſetur ad quinquennium.*
48 *Relocatio tacita prædij reddentis fructus bis in anno, cenſetur ad ſex menſes.*
49 *Relocatio tacita prædij reddentis fructus vno anno abundantes alio tenues, cenſetur ad biennium.*
50 *Relocatio tacita prædij ruſtici reddentis fructus æquales in qualibet anni parte cenſetur facta pro rata temporis pro qua prædium fuit retentum.*
51 *Relocatio tacita prædij vrbani, ex quo non percipiuntur fructus æquales in qualibet anni parte, cenſetur facta ad annum.*
52 *Relocatio tacita tritremiarum cenſetur ad annum.*
53 *Relocatio tacita molendini olei, cenſetur ad annum.*
54 *Relocatio tacita officij Notariatus, cenſetur facta de die in diem.*
55 *Relocatio tacita pro quanto tempore cenſeatur facta, ſtatur arbitrio Iudicis.*
56 *Et eius partes erunt indagare mentem partium, quæ etiam tacita attenditur.*
57 *Et ponderandum an res locata habeat maiorem ſimilitudinem prædio ruſtico, quam prædio vrbano.*
58 *Relocatio tacita domorum in locis, in quibus ſolitæ ſunt locari in certo tempore, cenſetur ad annum.*
59 *Renouatio tacita locationis declaratur quarto non procedere ſi in ſcriptis certum tempus conductionis comprehenſum eſt.*
60 *Intellige procedere ſi contractus fuit celebratus in ſcriptis, & tunc ſcriptura fuerit de ſubſtantia, non ſi ad ſolam probationem.*
61 *Intellige ſecundo procedere declarationem in caſu, quo in ſcriptis tempus certum, & limitatum durationi præfinitum ſit.*
62 *Lex vna poteſt habere duplicem intellectum.*
63 *Relocatio tacita declaratur quinto, vt procedat non ſolum in primo anno, ſed etiam in ſubſequentibus.*
64 *Intellige in tacita relocatione inducta per ius commune, ſecus in inducta per ſtatutum diſponens cenſeri factam relocationem pro tempore, pro quo erat prima.*
65 *Sed ceſſante relocatione ſtatutaria, intrat relocatio iuris communis,*
66 *Relocatio tacita declaratur 6. vt procedat ex vtriuſque contrahentis conſenſu, ſecus ſi vnus non poſſit conſentire.*
67 *Furere ſi cœperit locator, vel conductor, tacita relocatio non procedit.*
68 *Lim. ſi furioſus habeat curatorem ſcientem, & conſentientem.*
69 *Mortuo locatore, vel conductore, non habet locum tacita relocatio.*
70 *Lim. ſi adſit hæres, qui ſciat conductorem continuare.*
71 *Hæres ignorare præſumitur.*
Ampl. in hærede coniuncto, quia non præſumitur ſcire contractum defuncti.
72 *Secus eſt in filio hærede.*
93 *Per ſcientiam hæredis ante aditam hæreditatem inducitur renouatio locationis.*
74 *Hæreditate iacente inducitur tacita relocatio ſecundum aliquos,*
75 *Contrarium verius.*
76 *Tacita relocatio non ſolum ceſſat mortuo locatore ſed etiam mortuo conductore,*
77 *Et vbi hinc inde eſt hæres probāda ſcientia vtriuſque.*
78 *Si adſit hæres cum beneficio tacita relocatio non intrat niſi ei expediat.*
79 *Intellige non intrare tacitam relocationem ſi obligaretur de proprio.*
80 *Inuentarium Beneficij non ſuffragatur niſi ad hoc vt hæres non teneatur de proprijs bonis vltra hæreditaria.*
81 *Tacita relocatio non inducitur vbi dominus ignorat conductorem continuare.*
82 *Et ſufficit ignorantia præſumpta.*
83 *Et probanda eſt ſcientia.*
84 *Tacita relocatio non procedit vbi in contractu requiruntur ſolemnitates.*
85 *Contrarium tenet Rota.*
86 *Solemnitates non requiruntur in obligatione procedente ex cauſa præcedentis obligationis.*
87 *Solemnitatum defectus ſi non allegatur ab eo cuius fauore ſunt inducta contractus ſuſtinetur.*

88 *Relocatio tacita non procedit vbi adſunt coniectura vel praſumptiones contraria mentis.*
89 *Relocatio tacita no habet locum ſi dominus litiganit pro expulſione conductoris.*
90 *Intellige ſi obtinuit, vel proſeqnebatur litem.*
91 *Relocatia tacita non procedit ſi in locatione promiſſa ſit rei reſtitutia libera, & renunciatum omni legum auxilio.*
92 *Idem ſi adſit renunciatio inquilinatus.*
93 *Idem ſi adſit pactum, quod relocatia locum habere non debeat.*
94 *Relocatia tacita locum non habet ſi dominus rogauit amicos, vt inducerent conductorem ad recondncendum.*
95 *Idem ſi allegata locatio expreſſa, & non probata.*
96 *Relocatio tacita debet probari, alias Iudex non ſupplet.*
97 *Relocatia tocita ceſſat ſi durante tempore, quo durare debuiſſet, dominus recepit bona.*
98 *A relocatione tacita, tacite receditur.*
99 *Relacatio tacita declaratur ſeptimo procedere tantum in contractu locationis, non in alijs.*
100 *Procedit tamen tacita renonotio etiam in precario.*
101 *In venditione fructuum pro annuo pretio non procedit tacito renouatio.*
102 *Tacita renouatio non procedit in colonia partiaria, vel conductore ſoluente in fructibus.*
103 *Contrarium verius.*
104 *Decl. primam procedere in relocatione inducta per ſtatutum.*
105 *In emphyteuſi non procedit tacita relocatio ſecundum veriorem.*
106 *Ampl. etiamſi emphytenſis ſit ad renouandum.*
107 *Contrarium tenent aliqui.*
108 *In locatione ad langum tempus non habet locum tacita relocatio.*
109 *Contrarium tenent aliqui.*
110 *Statutum, quod relocatio intelligatur pro eodem tempore, que prima locatio, procedit etiam in locatione ad longum tempus,*
111 *Relocatio tacita declaratur octauo, vt procedat etiam in locatione operarum.*
112 *Reconductio Medici regulatur ad inſtar reconductionis prædiorum ruſticorum.*
113 *In officijs qua ex neceſſitate geruntur non procedit tacita relocatio.*
114 *Nec vbi hinc inde non adeſt vbi argui poteſt renouatio.*
115 *Relacatio tacito declaratur 9. vt procedat etiam in locatione mobilium, & ſe mouentium.*
116 *Decl. procedere ſi agatur de re ſolita locari, ſecus e contra.*
117 *Relocatio tacita declaratur 10. vt non procedat, quando vnus ex condominis domus conduxit ab alio partem ſuam.*
118 *Contrarium verius.*
119 *Relacatio tacita declaratur 11. vt non procedat ex ſolo curſu temporis, ſed requiratur vlterius conductorem continuare in re, & locatorem præſtare patientiam.*
120 *Relocatia tacita, vt ceſſet, non eſt neceſſaria diſdicta.*
121 *Contrarium, quod ſit neceſſaria diſdicta.*
122 *Decl. non eſſe neceſſariam diſdictam, ſed nec debere conductorem omnino tacere.*
123 *Diſdicto poteſt fieri in qualibet parte anni.*
1.4 *Statutum, quod diſdicta fiat in certo tempore eſt contra ius, & ſtricte intelligendum.*
125 *Pactum, quod diſdicta fiat per quindecim dies ante, non adimit facultatem faciendi eam magis anticipate.*
126 *Stante ſtatuto, quod diſdicta fiat per quindecim dies ante, non poteſt fieri intra illos.*
127 *Secus ſtante diſpenſatione Principis.*
128 *Stante ſtatuto, quod denunciatio fiat ante kalendas, ſufficit eam fieri in ipſis kalendis.*
129 *Statutum, quod fiat diſdicta ante kolendas Maias intelligitur procedere tantum in locationibus ſolitis terminari in feſto Sancti Michaelis.*
130 *Statutum, quod diſdicta non facta cenſeatur locatio renouata non procedit dum conſtat eam renouatam non fuiſſe.*
131 *Idem in pacto, quia valet argumentum à ſtatuto ad pactum.*
132 *Relocatio tocita locum non habet ſi vnus ex contrahentibus aperte declaret nolle continuare, & alius hoc ſciat, & taceat.*
133 *Decl. procedere in terminis iuris communis, ſecus autem ſtante ſtatuto, vel pacto, quod diſdicta non facta cenſeatur renouata locatio.*
134 *Diſdicto facta coram Iudice incompetente inducit ſcientiam.*
135 *Diſdicta debet eſſe valide facta, quando requiritur per ſtatutum.*
136 *Index competens profacienda diſdicta eſt ille denunciati, non denunciantis.*
137 *Diſdicta facta Clerico ex Decreto Iudicis laici, eſt nulla.*
138 *Contrarium tenent alij.*
138 *Diſdicta facta coram Iudice laica contra Clericum non probatur per relationem ſolius nuncij.*
140 *Statutum inducens tacitam relocationem non procedit aduerſus minorem prohibitum ſine ſolemnitatibus locationem facere.*
141 *Diſdictom locationis ſi quis faciat, & deinde taceat, & continuet, non propterea cenſetur receſſiſſe ab ipſa diſdicta.*
142 *Contrarium tenent alij.*
143 *Decl. primam procedere ſi diſdicta facta ſit finita locatione, ſecundam ſi ea durante.*
144 *Secus ſi adſint circumſtantia Iudicem aliud arbitrari monentes.*
145 *Locatoris patientia, quod conductor continuet in prædio locato ſatis probatur, ex eo quod docetur de eius ſcientia.*
146 *Relocatio tacita declaratur 12. vt non inducatur ſtatim finita expreſſa, ſed requiratur tempus conſiderabile.*
147 *Et quantitas temporis relinquitur arbitria Iudicis.*
148 *Relocatio tacita declaratur 13. vt allegari non poſſit à conductore, qui pro parte ſua non adimplenit.*
149 *Conductor penſionem non ſoluens, non poteſt allegare tacitam relocationem.*
150 *Amplia procedere ſtante ſtatuto tacitam relocationem inducente, quia non procedit fauore non adimplentis.*
151 *Amplia ſufficere oppont de non adimplemento.*
152 *Amplia vt ſi ſtatutum inducat tacitam relocationem fauore ſoluentis debitis temporibus, non ſufficiat ſolniſſe poſtea.*
153 *Relocatio tocita declaratur 14. vt non procedat ſi continuatum vltra triginta annos, quia præſumitur perpetua.*
154 *Relocatio tacita declaratur 15. vt vbi non interueniat poteſt peti merces actione locati, ſed alia.*

CA-

CAPVT LXIV.

RInouari locationem, ne dum expreſſè,
ſed etiam tacitè dictum eſt ſupra in *cap.*
61. in princ.& quoniam de expreſſa renoua-
tione locuti ſumus in duobus capitulis præ-
cedentibus, nunc deueniendum ad tacitam,
quæ inde arguitur, quod conductor conti-
1 nuat, lapſo tempore locationis expreſſæ, re-
tinere Prædium conductum, & locator non
contradicit, vt fuit text. clari in *l.item quæ-*
ritur 14. §. *qui impleto, & in l. ſeq. ff. locat.*
& in l. legem 16. *C. eodem* quarum legum
verba præciſa ad hoc facientia, refert *Me-*
2 *noc. præſum.* 85. *num.* 1. *lib.* 3. Adeo vt hæc
ſit iuris præſumptio, quæ reſultat ex d.con-
tinuatione conductoris, & taciturnitate lo-
catoris *Io. Andr. in addit. ad ſpecul. tit. de*
præſumption. §. *ſpecies num.* 5. *in ver.in præ-*
dictis Menoc. ibidem num. 2.

Et hoc pro regula traditum eſt *Menoc.*
3 *d.præſumpt.* 85. *in princ.*, & eſt diſpoſitio
fauorabilis ſecundum *Mantic. de tacit. lib.*
5. *tit.* 15. *num.* 39. *poſt med.* cuius duæ red-
4 duntur rationes, vna quia conductor ad
tempus, non poteſt finito tempore licitè re-
tinere abſque renouatione conductionis, &
retinendo delinqueret, & ideo præſumen-
dum, quod eam renouauerit ad euitandam
5 præſumptionem delicti, quæ ſemper, ac po-
teſt euitari debet *l. merito ff. pro Soc.* & hæc
eſt ratio, quam adducit *Bart. in d.* §. *qui*
impleto num. 3. *verſ. deciſio, & Caſtren. nu.*
6 1. *poſt med.* Altera eſt, quia locator ſciendo,
& patiendo conductorem remanere in fun-
do, cenſetur conſentire, vt habeat eo mo-
do quo prius, & ſimiliter conductor eodem
modo velle habere, quod ſufficit, nam iſte
contractus nudo conſenſu conualeſcit, vt
habetur in *l. qui ad certum* 15. *ff. locat.* & eo
ipſo, quod tacuerunt conſenſiſſe videntur,
vt dicit text. in *d.* §. *qui impleto*, & bene ibi
Caſtren. num. 1. *poſt med.* vnde hæc videtur
ratio verior, & magis conformis ſenſui le-
gum prædictarum, ac proinde magis pla-
cet *Alciat. de præſumpt. reg.* 2. *præſ.* 17. *num.*
2. vbi comprobat etiam per ſimile de præ-
cario & depoſito, & eum ſequitur *Me-*
noc. d. præſum. 85. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 3.

Patitur autem prædicta regula quam plu-
res declarationes, quarum aliquæ expreſſæ
habentur in legibus præcitatis, aliæ vero
rationabiliter adduntur à Doctoribus, &
incipiendo ab eis quæ habentur in dictis le-
gibus, prima quæ ſe offert in *d.*§.*qui imple-*
7 *to*, eſt illa, quod per præfatam taciturnita-
tem vtriuſque partis non ſolum videatur
facta tacita reconductio, ſed etiam duret
obligatio pignorum in ipſa locatione præce-
denti datorum, & ex hac declaratione, quæ
expreſſe habetur in d. textu, nec non in *d.*
8 *l. legem in fine C. locat.* deducitur generalis
concluſio, quod d. tacita relocatio cenſea-
tur facta cum eiſdem qualitatibus, & con-
ditionibus, cum quibus locatio præcedens
facta fuit *Anton. Gomeſ. variar. reſol. tit. de*
contract. cap. 3. *num.* 17. *Maſcard.*, qui alios
plurimos congerit *de probat. concl.* 990. *nu.*
3. *Menoc. de præſump. lib.* 3. *præſ.*85. *nu.*19.
& quod cenſeantur repetita omnia, quæ
in priori locatione continebantur dixit *Rot.*
in deciſ. 495. *num.* 1. *part.* 1. *diu.* Et in ſpe-
9 cie ſi in prima locatione ad fuiſſet pactum
de non expellendo, quod cenſeatur repeti-
tum in ſecunda voluit *Socc. Sen. conſ.* 17. *nu.*
2. *lib.* 3. quem ſecuti ſunt *Cranett. de antiq.*
temp. par. 4. *partic.*4. *num.* 106. *& Menoc. d.*
præſump. 85. *num.* 20.

Ad vnum tamen aduertendum, quod li-
cet cenſeatur repetita hypotheca, vt paret
ex prædictis iuribus, & tradit *Bolognin.conſ.*
30. *num.* 34. tamen hæc erit hypotheca ta-
cita, non autem expreſſa, quod eſt multum
10 conſiderabile, quia hypotheca tacita non
incipit à die contractus, ſed à die quod in-
cipit deberi id pro quo competit *Menoc.*
conſ. 85 1. *num.* 23. *& ſeq. & nu.* 31. & alijs
adductis dixi late in *cap.*39. verſus finem *nu.*
55. vbi tractaui à quo tempore incipiat hy-
potheca fauore locatoris pro penſionibus
tam in locatione expreſſè facta, ad plures
annos, quam in tacitè renouata.

Verum hæc generalis declaratio limita-
11 tur pluribus modis, & primo, vt non pro-
cedat quo ad fideiuſſores in primo contractu
præſtitos, quia non poteſt cenſeri renouata
eorum obligatio abſque nouo illorum con-
ſenſu prout expreſsè ſubiungit text. in *d.* §.
12 *qui impleto verſ. ſed hoc ita*, vnde, & ſi ter-
tius obligaſſet pignora non cenſebitur du-
rare obligatio eorum abſque nouo conſen-
ſu eiuſdem tertij, vt notat ibidem *Bart. nu.*
13 2. & generalius, quod vbicumque actus, ſiue
obligatio pendet à voluntate tertij, tunc in
locatione taliter renouata, non cenſeatur re-
petita obligatio *Parpal. in l. ſi quis nec cau-*
ſam §. *res pignori num.* 2. *ff. ſi certum petat.*
Maſcard. d. concl. 990. *num.* 7. *Franc. Marc.*
deciſ. 539. *num.* 4. *&* 5. *part.* 1. Nec ſufficе-
ret fideiuſſorem, ſeu eum, qui pignora obli-
gauit, ſcire, & pati conductorem in condu-
ctione remanere, quia inde non poteſt col-
ligi eum velle ſe, vel ſua bona iterum obli-
gare *Bart. in eod.* §. *qui impleto num.* 3. *verſ.*
ratio huius Ancar. quæſt. famil. 42. *num.* 10.
& 11.

15 *& 11. lib. 1.* ſecus autem eſſet ſi conductor
aliquid faceret in pignoribus ſciente, & pa-
tiente illo tertio, quia forte traderet ea lo-
catori, finito tempore conductionis, inde
enim, non contradicendo, cenſeretur taci-
te conſentire, quod eſſet obligata pro ſe-
cunda conductione, vel ſi conſentiat expreſ-
ſe ipſi ſecundæ conductioni, licet de pigno-
ribus nihil dicat, quia videtur eadem pi-
gnora reobligare, vt argumento *l. cum ma-
ritus §. 1, & l. dotem ff. de iure dot.* docet
Caſtren. in d. §. qui impleto num. 2, verſ. ſed
16 *ſi conductor*, prout etiam ſi ad fuiſſet pactum
in primo Inſtrumento, quod locatio debe-
ret cenſeri tacitè renouata, & in eodem fi-
deiuſſor ſe obligaſſet, vel habita de eo ſcien-
tia acceſſiſſet, quia tunc teneretur etiam
in tacita renouatione ad formam pacti cui
acceſſit inducta, prout admiſit *Surd. conſil.*
17 *460. num. 44.* licet in caſu ſuo dicat non te-
neri ex quo obligatio fuit alterata, quo ca-
ſu fideiuſſor amplius non tenetur ex ibi ad-
ductis *num. 45. & per Menoc. conſil. 246. nu.
5.* vbi de fideiuſſore officialis ad certum
tempus, quod non teneatur ſi, poſt illud con-
firmetur, de quo etiam late *Andreol. contr,
45. per tot.*

18 Secundo limitatur eadem declaratio, vt
non procedat tacita renouatio quoad pæ-
nam in contractu appoſitam ea enim repeti-
ta non cenſetur *Menoc. d. præſ. 85. num. 21.
lib. 3. Afflict. deciſ. 365. num. 14. Boer. deciſ.
284. num. 14. Magon. deciſ. Lucen. 37. num.
3. verſ. differt etiam.*

19 Tertio limitatur vt non procedat, quoad
pactum de affrancando in locatione appoſi-
tum, quia nec illud cenſetur renouatum, ſeu
prorogatum *Alex. conſil. 17. num. 12. lib. 4.
Ruin conſil. 86. in fin. & conſil. 114. num. 4.
lib. 1. Rot. Bononien. diu. deciſ. 80. num. 19.*
& licet contrarium tenuerit *Alex. in conſil.
28. in fin. lib. 4.* de eo non eſt curandum, vt
ſenſit *Maſcard. d. concl. 990. num. 5,* & la-
tius *Menoc. d. præſ. 85. num. 22. lib. 3.* vbi
aduertit dictam opinionem contrariam vi-
ſum eſſe ſequi *Caroc. de locat. & conduct. in
tit. de renou. locat. num. 4.* & allegare vltra
*Alex. & Gozad. in l. 2. nu. 165. C. de pact.
inter empt. & vend.* nonnullos alios, qui ni-
hil ad rem hanc ſcribunt.

20 Procederet tamen d. contraria opinio ſi
appareret pactum, illud eſſe factum intuitu
ipſius contractus locationis, vti ſi Inſtru-
mentum diceret, quod dominus, quia Ti-
tius, qui forte ſibi prædium vendiderat,
illud conduxit ad quinquennium, conceſſit
eidem facultatem intra idem tempus illud
redimendi, hoc enim caſu prorogata loca-
tione; quæ fuit cauſa ipſius facultatis, cen-
ſetur etiam prorogata eadem facultas, vt
docuit *Cagnol. in l. 2. num. 188. verſ. ex quo
infero ff. de pact. int. empt. & vend.* & ſecu-
tus eſt *Menoc. præſump. 85. nu. 22. prope fin.
lib. 3.*

21 Et ampliatur prædicta opinio, vt non
cenſeatur renouatum prædictum pactum de
affrancando, etiamſi adeſſet ſtatutum, quod
vbi locatio non fuerit diſdicta per certum
tempus ante finem, cenſeatur renouata,
quia non habet locum in locatione cum pa-
cto affrancandi *Imol. conſil. 36. num. 1, Bero.
conſil. 153. num. 18. & pluribus ſeqq. Borgnin.
deciſ. 44. num. 93. & ſeq. part. 1. Rot. Bonon.
dicta deciſ. 119. num. 17. vbi plene.*

22 Quarto limitatur, vt non procedat repe-
titio quoad pactum executiuum in locatio-
ne appoſitum, non enim cenſetur renoua-
tum tacitè in prædicta tacita reconductione
*Bald. in l. legem in princ. C. locat. Iaſ. conſil.
49. col. 2. verſ. ſecundo dicitur lib. 3. Gomeſ.
Leon. deciſ. 83. per tot. Afflict. deciſ. 365. nu.
14. in fin. Magon. deciſ. Lucen. 37. num. 3.*
23 *Barz. deciſ. 60. num. 8.* & non cenſeri repe-
titam obligationem cameralem, neque gua-
rantigiam *Gratian. diſc. 48. num. 35. & 36.
Adden. ad Gregor. deciſ. 30.* & procedere
24 etiam ſi adſit ſtatutum, quod cenſeatur re-
petitum Inſtrumentum *Borgnin. deciſ. 44.
num. 83. par. 1. Barz. deciſ. 60. num. 8. &*
25 *num. 10. poſt med.* Et in hoc differt iſta re-
nouatio ab expreſſa, quia in expreſſa reno-
uatione cenſetur repetita etiam obligatio
Cameralis, & ipſum iuramentum *Gratian.
diſc. 68. num. 35. & 36.*

26 Contrariam tamen opinionem, quod
ſcilicet pacta executiua cenſeantur repetita
etiam in tacita renouatione locationis te-
nuit *Rebuf. in tit. de litter. oblig. art. 2. gloſ.
1. num. 92. Maſcard. concl. 990. num 8. Ma-
gon. deciſ. Flor. 2. num. 29.* Verum prima
27 opinio de rigore iuris eſt verior, quod pa-
ctum executiuum non cenſeatur repetitum,
ſed adhuc in praxi ſeruatur dari viam exe-
cutiuam eodem modo pro tacita relocatio-
ne, ac pro expreſſa, prout dicit ipſe *Rebuf.*
& cum eo *Maſcard. vbi ſup.* & dixit *Rot. in
vna Rom. locationis ferreriæ 25. Iuny 1649.
§. neque impugnari cor. Melzio,* quod qua-
tenus non cenſeatur repetita obligatio Ca-
meralis, adhuc poteſt executiue procedi,
tam ex diſpoſitione Iuris in *l. Præſes C. locat.*
quam vigore Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 88.*
quæ deciſio habetur in *rec. par. 10. deciſ.
335. num. 3. & 4.*

28 Quinto limitatur ſi conſtet de contraria
mente contrahentium ob mutationem, &
varia-

variationem contractus, quia tunc non po-
reſt dici continuata, & renouata locatio ad
formam prioris contractus, vt plene firma-
tur per *Rotam in deciſ. 432. num. 2. part. 9.
rec.* ceſſat enim præſumptio vbi mens con-
traria apparet *Mantic. de tacit. d. lib. 5. tit.*
29 *15. num.* 20. Et ad probandam hanc contra-
riam voluntatem ſatis erunt coniecturæ, &
præſumptiones ex dicendis infra *in 6. decla-*
30 *ratione ad fin.* & maxime ſi contractus appa-
reat mutatus in ſubſtantialibus, non in ſolis
accidentalibus, quia tunc primus contra-
ctus remanet nouatus *Bart. in l. ius ciuile in
fin. ff. de iuſt. & iure Gratian. diſc. 509. nu.
4. verſ. & maxime*, cum alijs in propoſito
adductis *in d. dec. 432. num. 3. part. 9. rec.*
31 Sexto limitatur quo ad ea quæ requirunt
aliquid præter conſenſum, quia non appli-
catur in eis, quod ſolo conſenſu conualeſ-
cant, vt de contractu locationis dicit text.
in *d. l. qui ad certum ff. locat.* vnde iuramen-
32 tum, quod requirit tactum ſcriprutarum
*Innoc. in c. & ſi Christus de iureiuran. Io. Andr.
in c. vt circa de elect. in 6. Alex. in l. 1 in princ.
& in §. 1. ff. de verb. oblig.* non poteſt cen-
ſeri repetitum *Bero. quæſt. 100. num. 4. Me-
noc. præſumpt. 85. num. 22. in fin. verſ præte-*
33 *rea præſumptio lib. 3.* & de ſtipulatione ex
quo requirit verba *l. 1. in princ. ff. de verb.
obligat.* idem quoque tradit ibidem *Bero. nu.*
34 5. Et de Inſtrumento in prima locatione ce-
lebrato, quod non poſſit cenſeri repetitum
Bald. in l. legem 16. num. 3. C. locat., vbi
quia ſcriptura debet videri, & legi, & ſic
non pendet à ſolo conſenſu *Alex. conſil. 28.*
35 *num. 7. lib. 4. Menoc. d. præſumpt. 85. num.
46. Afflict. deciſ. 365. num. 15.*
36 Settimo limitatur generaliter quo ad pa-
cta, vt etiamſi adſit Statutum, quod cen-
ſeatur renouata locatio cum eiſdem pactis,
adhuc intelligatur de pactis, quæ ſunt de
natura locationis, non autem de alijs *Bero.
conſil. 153. num. 43. lib. 1. Mantic. de tacit.
lib. 5. tit. 15. num. 32.* & de pactis repetibi-
libus, non de illis quæ non ſunt repetibilia
Caroc. d. tit. de renouat. locat. declarat. 10.
vbi dat exempla in pacto remouendi por-
tam, & plantandi.
37 Declaratio ſecunda, quæ pariter habetur
expreſſè in *d. §. qui impleto* eſt, vt eadem
tacita relocatio procedat quoque in loca-
tione Prædiorum Reipublicæ, quod notan-
dum, quia cum Vniuerſitas non poſſit faci-
le conſentire, vt *l. ſed ſi §. 1. ff. de dolo &
l. 1. ff. de libert. municip.* videtur, quod in
ea non habeat locum reconductio tacita, ſed
procedit quia illi qui regebant Rempubli-
cam, & habebant poteſtatem locandi ſci-
uerunt, & paſſi fuerunt conductores conti-
nuare retentionem Prædiorum, alias non
poſſet induci tacita reconductio, vt docet
Bart. in §. qui impleto num. 6. vndè ipſe in-
38 fert idem eſſe in bonis Eccleſiæ, vt per pa-
tientiam Prælati cenſeantur tacitè relocata,
quam illationem facit etiam ibidem *Bald.
ſub num. 3. ad med. verſ. ſecundo nota.* Sed
39 probanda erit ſcientia, quæ non præſumi-
tur in his Prælatis, & adminiſtratoribus
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 13. & re-
40 quiritur, etiam locationem eſſe factam no-
mine Eccleſiæ, aut Officij, ita vt ſucceſſo-
res teneantur eis ſtare, alias non cenſetur
per eos renouata, ſecundum eumdem *Man-
tic. de tacit. dicto tit. 15. nu. 26.* & comproba-
tur hæc opinio ex traditis in *cap. 61. nu. 259.*
41 Et infertur etiam idem eſſe in locatione
Gabellarum, vt cenſeatur eodem modo ta-
citè renouata, vt late probauit *Signorol. conſ.
22. num. 6. & 7.* vbi dicit non obſtare, quod
in locatione gabellarum requiratur licita-
tio, & ſequitur *Menoc. lib. 3. præſump. 85.
num* 14.

Declaratio tertia pariter habetur in *d. §.
qui impleto*, vt quod dictum eſt taciturnita-
te vtriuſque partis colonum reconduxiſſe
videri, ita accipiendum ſit, vt in ipſo anno
quo tacuerunt videantur eamdem locatio-
nem renouaſſe, non etiam in ſequentibus, &
ſi luſtrum forte ab initio fuerat conductioni
præſtitutum, vt ſunt verba præciſa Iuriſcon-
42 ſulti *in d. §. qui impleto*, & ſic iſta tacita re-
conductio non præſumitur facta per idem
tempus, pro quo facta fuerat prima locatio,
ſed pro vno anno tantum, vt tradunt etiam
*Alex. conſ. 76. num. 8. verſ. & maxime lib. 5.
Bero. conſ. 152. num. 12. lib. 1. Gomeſ. variar.
tom. 2. cap. 3. nu. 15. Afflict. deciſ. 365. nu. 7.*
43 quod & procedit quamuis conſtaret rem
fuiſſe ſolitam locari pro maiori tempore,
puta pro luſtro, ſeu triennio, niſi forte pro-
betur talem conſuetudinem fuiſſe ſeruatam
etiam in ipſa tacita relocatione *Rot. cor. Pu-
teo deciſ. 174. num. 3. prope fin. verſ. Rot. te-
nuit contrarium & ſeqq. per tot. lib. 1. in mo-
dernis* quæ olim erat *deciſ. 180.* & procedit
44 etiam, vt cenſeatur relocatio facta ad an-
num ſi locatio præcedens fuiſſet facta pro
tempore minori *gloſ. in d. l. item quæritur §.
qui impleto verb. prout quiſque verſ. item quid
ſit prima.*
45 Huius autem declarationis habetur ex-
preſſa limitatio in eodem §. *qui impleto* ibi,
*in vrbanis autem Prædijs alio iure vtimur, vt
prout quiſque habitauerit ita & obligetur*, quæ
verba licet habere poſſint tres intellectus
relatos ibi per *gloſ. in ver. prout quiſque* ta-

men

men duo eorum ſunt ſine fundamento, vt monet *ibid. Bart.num.* 7. & ille clarus videtur, quod declaratio ſupra tradita, quod relocatio cenſeatur facta ad annum, non procedat in Predijs Vrbanis, videlicet in domibus,ſed in eis cenſeatur facta pro tempore, quo conductor habitauerit, & non vltra, vt docet ipſe *Bart.*& poſt alios etiam notant *Menoc. præſump.*85.*num.*7. *lib.*3.*Maſcard. concl.* 990. *num.* 25. *Caroc.tit. de renouat. locat. decl.* 1. *num.*6.*Mantic.de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 3.

Ratio autem huius differentiæ communiter redditur, quia in Prædio ruſtico non percipitur fructus in qualibet anni parte, ſed ſolum vno tempore, & ideo non eſt æquum, vt videatur facta reconductio aliter, quam per totum annum,ſi enim reſtringeretur ad tempus minus, ſi in eo veniret perceptio fructuum, læderetur dominus, & ſi non veniret, læderetur conductor, quod ſecus eſt in Prædijs Vrbanis,quia in eis percipitur æqualiter, & vniformiter fructus in qualibet anni parte, & ideo prout inquilinus habitauit, reconduxiſſe videtur, & ita dicit *gloſ.* & eſt communis opinio, vt teſtatur *Bart. in d. l. item quæritur* § *qui impleto num.* 10. *ff. locat. Menoc. d. præſumpt.*85. *nu.* 8. *Mantic. de tacit.lib.* 5.*tit.*15.*num.*4.

Stante autem d. ratione, quia ratio eſt
46 anima legis, & in ea prædominatur, adeo vt magis attendi debeat, quam verba diſpoſitiua eiuſdem *Merlin. deciſ.*471.*num.*12. *Rot. deciſ.* 154. *num.* 1.*part.*10.*& deciſ.*538. *n.* 90.*part.*13. *rec.* & late in terminis *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 5. infertur, quod licet lex indiſtincte dicat, in ruſticis relocationem cenſeri ad annum, tamen intelligi debet procedere ſi prædium locatum
47 ſit tale, vt ex eo percipiantur fructus ſemel in aliqua anni parte, alias cenſebitur relocatio facta, prout dictat præfata ratio, vnde exemplificando, ſi percipiantur de quinquennio in quinquennium, cenſebitur relocatio tacita ad quinquennium facta, &, ſi
48 percipiantur bis in anno, cenſebitur ad ſex menſes, vt poſt *gloſ. docet Bart. in d.* §. *qui impleto num.* 10. *verſ.ex hac ratione,& Bald. in l. legem num.* 5. *C. locat.* ſic & in prædijs,
49 quæ non reddunt fructus æquales, ſed vno anno tenues, alio abundantes, cenſebitur facta relocatio ad biennium *Bart. d. nu.* 10. *ad fin.*& vbi eſſet prædium ruſticum,ex quo
50 perciperentur fructus vniformiter qualibet anni parte, videretur reconductum pro rata temporis, quia eſſet eadem ratio,ac in prædio vrbano *Bart.d.num.* 10.*verſ. item ex hoc Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 8. & e contra licet lex dicat in vrbanis cenſeri factam relocationem, prout quiſque habita-
51 uerit, adhuc ſi eſſet prædium vrbanum ex quo fructus non perciperentur vniformiter in qualibet parte anni, ſed ſolum perciperentur in certo tempore, prout ſunt domus, & apothecæ exiſtentes in loco, in quo fiunt nundinæ, tunc, quia in tali prædio vrbano militat ratio prædij ruſtici, deberet cenſeri facta relocatio, prout cenſetur in prædio ruſtico, & ſic ad annum *Bart. d. num.* 10. *verſ. item ſi ex prædio Menoc. d. præſump.* 85. *num.* 9. *& ſeqq.lib.* 3. *Gomeſ. variar.tom.* 2. *cap.*3. *num.* 15.*verſ. ſecundo infero Mantic.de tacit. lib* 5.*tit.*15. *num.* 9.

Sic neque curandum erit legem loqui tãtum de locatione, & conductione prædiorũ, ſed an applicetur d. ratio, quæ, vbi eſt hoc modo generalis,complectitur plures caſus ad inſtar generis, quod complectitur plures ſpecies, vt, alijs adductis, dicit *Mantic. d. tit.* 15. *numer.* 5. vnde in locatione tri-
52 remium, quia applicatur ratio prædiorum ruſticorum, ex quo non reddunt fructus niſi tempore æſtiuo,cenſeri factam tacitam relocationem ad annum firmauit *Caſtill. deciſ.*
53 111.*n.*6.& idem in Molendino Olei tradit *Bald. in l. qui ad certum in tertia lect. ad fin. ff.locat.& Terentac. var. lib.* 3. *tit.de locat.& cond.reſol.* 1. *num.*12. *ad fin.* & in locatione feudi *Afflict. deciſ.* 365. *num.* 12. *Menoc. d. præſ.* 85. *num.*13.*verſ. aut pertinet.*& e con-
54 tra, in locatione Officij Notariatus, quia ex ſcripturis percipiuntur fructus dietim, cenſeri relocationem factam de die in diem cenſuit *Rot. deciſ.*507.*num.*12.*par.*4.*n.*3.*rec.*

Quoniam vero concurrere poſſent diuerſæ circumſtantiæ, quæ aliud ſuaderent, &
55 oriri poſſent diuerſa dubia, vti quia fructus percipiantur dietim, ſed non ita vberes vno tempore, ac alio, & ſimilia, intrare poterit arbitrium iudicis, iuxta doctrinam *Fulgoſ. in d. Litem quæritur* §.*qui impleto col.vlt. ff. locat. relat. per Menoc. præſ.* 85. *num.* 11.*ad fin. lib.*3. *Caroc.de locat. d. tit. de renouat. lo-*
56 *cat. declarat.* 1. *num.* 19. *&* 20. & eius partes erunt indagare mentem,& animum contrahentium, quia receditur à regula relocationis vbi mens, etiam tacita partium repugnat *Bero. conſ.* 153. *num.* 47. *lib.* 1. neq; nõ
57 ponderare, an res maiorem habeat conformitatem cum Prædio ruſtico, vel cum Prædio Vrbano, & ſimilia *Bald. in l. qui ad certum* 15. *in* 3. *lectura ff. locat.* vnde ſi in Ciui-
58 tate non eſſent ſolitę locari, & conduci domus, niſi certo tempore, prout pluribus in locis practicatur, ſi conductor continuaret poſt illud habitare cenſeri deberet reconduxiſſe

duxiſſe pro toto anno, licet æque commodum, & fructum perciperet toto anni tempore, quia ſi dominus eum expelleret, non facile inueniret domum conducibilem, & è contra ſi ipſe conductor domum dimitteret, dominus non inueniret, cui locaret extra illud tempus, & ſic veriſſimiliiudo eſt, quod ſenſerint de continuatione, vſque quo veniret dictum tempus nouis locationibus, & conductionibus deſtinatum *Gamm. deciſ. 57. num. 4.*

Declaratio quarta ſit, quæ ſumi poteſt
59 ex illis extremis verbis *d. l. item quæritur §. qui impleto ff. locat. niſi in ſcriptis certum tempus conductionis comprehenſum eſt*, licet ſint in ſe obſcura, vt dicit ibi *Bart. num. 7. verſ. venio ad exceptionem*, & reddit rationem, quia Iuriſc. excipit caſum, nec declarat quid iuris ſit in hoc caſu excepto, *& gloſ. in ver. prout quiſque*, eſt longa, & intricata, vt aduertit idem *Bart. d. num. 7. in princ.* refert enim plures intellectus, quorum vnus fuit Iacobi antiqui gloſſatoris, qui dicebat niſi primus contractus eſſet celebratus in ſcriptis, vt nempe tunc non procedat tacita relocatio, ſed iſte intellectus non placet ipſi
60 gloſſæ, *Bart.* autem monet aduertendum, quod ſi Iacobus intellexit de contractu celebrato in ſcriptis, quia deſuper fuerat celebratum inſtrumentum ad probationem, tunc merito reprehenditur per *gloſ.* cum inſtrumentum ad ſolam probationem celebratum, non alteret naturam contractus, nec efficiat illum non dici celebratum ſolo conſenſu, ac proinde minus efficere poſſit, quod eodem conſenſu valeat conualeſcere, ſed ſi Iac. intellexit, quod primus contractus fuit celebratus in ſcriptis, hoc eſt, vt ſcriptura fuerit de ſubſtantia contractus, iuxta formã *l. contractus C. de fid. inſtr.* tunc diceret verum, quia hoc caſu non poſſet dici renouatus contractus per taciturnitatem, ex quo per eam non renouatur ſcriptura, quæ de eſſentia contractus exiſtit; & hanc *Bart.* diſtinctionem docet etiam *Bald. in l. legem nu. 3. C. locat. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 17.* alij autem putando exceptionem contentam in ſuprarelatis verbis text. non eſſe referendam ad totam diſpoſitionem præcedentem, ſed ſolum ad proximam particulam, quæ continet in prædijs Vrbanis, non induci tacitam relocationem, prout in ruſticis, ſed tantum pro tempore, quo conductor habitauerit, volunt eam intelligi, quod quando locatio prædij vrbani facta eſt in ſcriptis, non procedat diſpoſitio d. particulæ, ſeu tunc procedat relocatio tacita in vrbanis, prout in ruſticis, vt refert *gloſ. in d. verb. prout quiſque ad med. verſ. quinto etiam*, & ſenſit *Azo. in ſua ſum. C. locat. nu. 26. verſ. quarto etiam* alijque alios dant prædictis verbis intellectus, quos omictam hic referre, quia prædictus *Bart.* communiter recipitur, vt vltra *Bald. & Mantic. ſupracit.* patet ex *Surd. conſ. 460. num. 42. & 71. Decian. conſ. 84. num. 36. lib. 4. Burſat. conſ. 23. num. 17. Gam. deciſ. 57. num. 1.* & ſi quis d. intellectui non acquieſcit, poteſt alios videre penes dictam gloſ. quæ eos refert, & penes alios, & in ſpecie penes *Petr. Aureliac. in ſua for-*
61 *ma libelli de action. ex locat.* vbi vnum proprium addit, quod per verba illa, *niſi in ſcriptis certum tempus comprehenſum fuerit*, excipiatur à præcedenti regula caſus, quo in ſcriptis tempus omnino certum, & limitatum locationi præfinitum fuerit, vt tunc non poſſit vlterius cenſeri tacitè protracta, & exemplificat ſi dictum, loco tibi domum pro vno anno tantum, & non vltra, & eum refert, & ſequitur *Carocc. in tit. de renouat. locat. decl. 1. num. 12.*

62 Et quidem, quia vna lex poteſt habere duplicem intellectum, & vtrumque verum *Caſſad. deciſ. vnic. num. 16. verſ. nec inconueneret de acquir. rer. dom.* non recedendo à ſupra relato Bartoli communiter recepto, iſte quoque intellectus *Aureliac.* videtur in ſe verus, quia reconductio prædicta non intrat, quando tacita mens, tacituſque animus contrahentium ex verbis contractus elicitus repugnat *Bero. conſ. 153. num. 47. lib. 1.* cum alijs infra citandis *num. 88.*

63 Declaratio quinta eſt, vt non ſolum procedat d. tacita relocatio pro primo anno, ſed etiam pro ſubſequenti, & ſic deinceps de anno in annum, prout conductor cõtinuauerit permanere in fundo, & locator tacuerit, & iſta declaratio pariter habetur expreſſa in verbis *d. l. item quæritur 14. §. qui impleto ff. locat.* ibi *ſed & ſi ſecundo quoque anno poſt finitum luſtrum nihil fuerit contrarium actum, eamdem videri locationem, & in illo anno permanſiſſe, hoc enim ipſo, quod tacuerunt conſenſiſſe videntur, & hoc deinceps in vno quoque anno obſeruandum eſt.* Vnde mirum eſt, quod ſint, qui contrarium doceant relati *per Maſcard. concl. 990. num. 23. & vltra eos Menoc. præſump. 85. numer. 46. verſ. declaratur octauo lib. 3.* vbi allegat *Alex. conſ. 26. lib. 3.* ſequutus errorem *Ruini*, qui *in conſ. 78. num. 3. in fin. lib. 1.* eodem modo eum allegat, & erroneè, quia ibi *Alex.* non loquitur de hac materia ſed in *conſ. 16. lib. 4.* vbi tamen non facit propriè ad rem, contra declarationem præfatam, quia nõ loquitur de hac renouatione in ter-

minis

minis iuris communis, ſed de inducta per
ſtatutum, diſponens, quod tam in prædijs
vrbanis, quam ruſticis finita locatione in-
telligatur locatio, & reconductio facta eiſ-
dem pactis, penſionibus, conuentionibus,
pœnis, obligationibus, ac qualitatibus, &
pro eodem tempore quo, & quibus prima
locatio facta fuerit; & mouetur dicere intel-
ligendum de prima tantum, non ſolum ex
regula *l. bones §. hoc ſermone ff. de verb. ſignif.*
cum concordantibus, ſed etiam ex verbis
ipſius ſtatuti, ponderans ſignanter verba
64 prædicta, eodem tempore, quo prima lo-
catio facta fuerit, ac dicens, quod ergo in-
telligendum de prima, quæ eſt illa, quam
nulla alia locatio præcedit, & in eiſdem ter-
minis ſtatuti loquitur etiam *Ruin. in d. conſ.*
78. *num.* 5. *in fin. lib.* 1. cum quo tranſit *Me-
noc. vbi ſup.* & addo *Bero. conſ.* 153. *num.* 8.
lib. 1. *& Magon. deciſ. Lucen.* 47. *num.* 2. &
vltra, quod etiam in terminis ſtatuti opinio
predicta *Alex.* patitur difficultatem præci-
pue vbi verba ipſius ſtatuti vim non faciant,
& contrarium ſenſit *Iaſ. in l. diuortia §. ob do-
nationes num.* 23. *ff. ſol. matr. Cotta in Memor.
ver. locaus in fin.* dato, quod ſtatutum reci-
piat præfatam reſtrictionem ad primam vi-
cem, tamen ſi conductor continuet retine-
re, licet ceſſet ſtatutum, ſuccedet diſpoſi-
65 tio iuris communis, vt intelligatur reloca-
tio facta de anno in annum in prædijs ruſti-
cis, vt tradit ipſe *Ruin. in eodem conſ.* 78. *nu.*
4. *Eugen. conſ.* 28. *num.* 34. *& ſeqq. lib.* 2.
Mantic. de tacit. lib. 5. *tit.* 15. *num.* 29. *verſ.
licet*, & videri etiam poteſt *Caroc. d. tit. de
relocat. declar.* 15. vbi pariter ponit d. opi-
nionem contrariam noſtræ declarationi, &
limitat niſi militet eadem ratio in ſecunda
relocatione, & alijs, nec non in ſermone
negatiuo.

66 Declaratio ſexta eſt, vt relocatio tacita
prædicta procedat ex tacito vtriuſque con-
trahentis conſenſu, ita vt ſi aliquis eorum
conſentire non valeat, relocatio ipſa non
procedat, vt habetur *in l. qui ad certum* 15.
ff. locat.

Exemplum, quo non poterit præſumi re-
locatio, ex quo vnus non poſſit conſentire
67 eſt, ſi furere cæperit locator, vel conductor,
quod exemplum habetur in ipſa litera text.
præfati, & tradit *Afflict. deciſ.* 365. *num.* 1.
& quoniam ratio eſt, quia furioſus non po-
68 teſt conſentire, & ſic ex eius parte deficit,
qui conſentiat, inde deducitur, quod ſi ha-
beat curatorem, qui ſciat, & conſenſum
locationi præſtare poſſit, tunc quia ceſſat d.
ratio, inducitur tacita relocatio non obſtan-
te furore domini, vt docet *Bald. in eadem l.
qui ad certum in prima lect. & alijs adduct.
Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 25. quis
autem dicatur furioſus, & quomodo probe-
tur furor ad hunc effectum, tradit *Vrſill. ad
Afflict. d. dec.* 365. *num.* 3.

69 Aliud exemplum, quod pariter habetur
expreſſum *in d. l. qui ad certum*, eſt ſi domi-
nus deceſſerit, tunc enim pariter, per ratio-
nem prædictam, quod non poteſt conſenti-
re, ceſſat præſumptio relocationis, at quia
70 ſi adſit hæres ipſe poterit conſentire vbi
ipſe ſciat conductorem continuare, dicendũ
erit non procedere tunc declarationem, ſed
intrare præſumptionem *Alciat. de præſump.
reg.* 2. *præſ.* 17 *num.* 3. *Maſcar. concl.* 990. *n.*
16. *ad fin. Magon. deciſ. Flor.* 2. *numer.* 30.
Mantic. de tacit. lib. 5. *tit.* 15. *num.* 27. nec
mirum, quod Iuriſc. *in d. l.* dixerit abſolute,
quod ſi dominus deceſſerit, relocatio factã
71 videri non poſſit, quia hoc bene tradi po-
teſt pro regula, cum regulariter hæres igno-
rare præſumatur *l. qui in alterius ff. de reg.
iur.* & in his terminis *Ruin. conſ.* 86. *num.* 9.
lib. 1. *Borgnin. deciſ.* 44. *n.* 90. *part.* 1. *Tren-
tac. var. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *num.* 9. *ad
med.* quæ regula erit limitanda in caſu quo
probetur ſcientia, quæ in caſu hæredis erit
articulanda, & probanda, ex adductis per
Maſcard. concl. 990. *num.* 30. *Caroc. tit. de
renou. locat. declarat.* 2. *num.* 6.

72 Quod, & ampliatur procedere in hærede
coniuncto, quia contractus non ſunt de illis
quæ præſumuntur nota cõiunctis *Alex. conſ.*
30. *num.* 3. *verſ. non obſtat, quod lib.* 2. *Dec.
conſ.* 445. *nu.* 10. *Grat. conſ.* 76. *num.* 48.
lib. 1. & in terminis fratris hæredis loquitur
Ancar. Iun. d. quæſt. 42. *& late Caroc. d. tit.
de renouat. locat. decl.* 2. *num.* 6. *& ſeqq.* vbi
73 tamen hoc limitat in filio hærede, quia pre-
ſumitur eum habere notitiam de geſtis per
Patrem ſuum *ex Rom. conſ.* 290. *Socc. Sen.
conſ.* 264. *num.* 2. *lib.* 2. & alijs quos late cu-
mulat, & vltra eos cenſuit etiam in propo-
ſito ſcientiæ locationis *Surd. deciſ.* 172. *nu.*
3. *& ſeq.*

74 Idque ampliatur procedere etiam in hæ-
rede locatoris ante aditam hæreditatem,
nam adhuc eum cenſeri relocaſſe ſi paſſus
eſt conductorem perſeuerare in re locata,
ſcribit *Menoc. præſ.* 85. *num.* 27. *lib.* 3. & ab-
75 ſolute, quod inducatur tacita relocatio
etiam hæreditate non adita, firmauit *Rot. in
deciſ.* 335. *num.* 10. *&* 11. *part.* 10. *rec.* vbi
dicit, quod ſufficit exiſtentia hæredis habi-
tualiter, & quod antequam hæreditas adea-
tur voluntas, & conſenſus defuncti conſer-
76 uatur in hæreditate iacente. Verum ſalua
auctoritate Menochij, & Sacræ Rotæ, de

hac ampliatione valde dubito, vrget enim contra eam, quod hæreditas iacens non poteſt actum locationis verum facere, & proinde neque debet in ea habere locum præſumptio, ſeu fictio *Bald. in l. qui ad certum 15. in 2. & 3. lect. ff. locat.* & obſtat litera eiuſdem textus *in l. qui ad certum* expreſſe dicens, quod ſi dominus deceſſerit, non poteſt fieri tacita relocatio *& Alciat. de præſum. reg. 2. præſump. 17. ſub num. 3. poſt med. ver. ſi locatore mortuo*, quem allegat *Menoc. & Rot. vbi ſup.* ſi bene aduertatur ſentit cōtrarium, etenim poſtquam dixit, quod dato hæredes ignorare locationem factam, non procederet d. præſumptio relocationis addit, idem ſi locatore mortuo adita non ſit hæreditas, vnde aperte vult, quod hoc caſu idem ſit, quod in præcedenti, vbi videlicet hæredes ignorent, & ſic non procedere præſumptionem, quod etiam patet ex quo addit, & ita poteſt intelligi text. *in d. l. qui ad certum*, ſi enim textus poteſt intelligi in caſu hæreditatis non aditæ, ſequitur in tali caſu dicendum non procedere præſumptionē, prout textus dicit, & ita etiam videtur Alciatum intelligi *à Card. Mantic. lib. 5. tit. 15. num. 27. de tacit. & ambig. & Carocc. tit. de renouat. locat. decl. 2. num. 11.*

Quod autem text. dicit de morte locatoris, intelligi etiam poteſt propter identitatē rationis de morte conductoris *Alciat. d. reg. 2. præſump. 17. num. 3. Maſcard. concl. 990. num. 16. Menoc. præſump. 85. num. 26. lib. 3.*

77 & vbi hinc inde eſſet hæres, probanda eſſet ſcientia vtriuſque *Caroc. tit. de renouat. locat. decl. 2. num. 1.*

78 Si autem eſſet hæres cum beneficiu legis, & inuentarii, quod in eo procedat præſumptio, ſi ſibi expediat, alias non, ſcribit *Carocc. de locat. tit. de renou. locat. decl. 2. num. 12.* quod videtur verum, ſi ſibi non expediat,

79 quia ſi intret tacita relocatio, ipſe remaneat obligatus de proprio, hoc enim eſt beneficium inuentarii, vt hæres de proprio non teneatur, iuxta vulgat. *l. fin. C. de iur. deliber.* nec poteſt prætendi, quod ex ſola continuatione retentionis rei facta ab eo tanquam hærede, conſtet de animo nouandi legalem obligationem, prout requiritur conſtare, ad hoc, vt inducatur obligatio de proprio, vltra bona hæreditaria, ex traditis *per Franc. deciſ. 323. num. 3.* & late *Rot. deciſ. 392. nu. 3. & ſeq. part. 1. rec.* & optime diſtinguendo *in deciſ. 545. num. 4. & 5. part. 5. recen.*

80 At vbi ſuppetunt bona hæreditaria, ita vt hæres non obligetur vltra ea inuentarium non ſuffragatur, cum ſolum liberet a danno *Caſtren. conſ. 270. num. 2. verſ. idem ſi cum beneficio lib. 2. Crauett. conſ. 215. num. 12. Surd. conſ. 73. num. 34. & deciſ. 30. num. 13. & 14. Pen. deciſ. 407. num. 5. Gregor. deciſ. 418. num. 6. & ibi Adden. Duran. dec. 10. n. 8.*

81 Ex prædictis infertur ſufficere generaliter ignorantiam Domini, quod conductor continuet, ad excludendam præſumptam relocationem, cum in ignorante ceſſet conſenſus requiſitus *in d. l. qui ad certum 15. ff. locat. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 16.*

82 & ſatis erit ignorantia præſumpta, vti ſi fuerit abſens *Cancer. variar. lib. 1. cap. 14. nu. 59. verſ. & idem ſi locato. Afflict. deciſ. 365.*

83 *num. 15.* imo quod ſcientia domini, tanquam fundamentum, à quo reſultat tacita relocatio, ſit articulanda, & probanda à conductore ipſam relocationem prætendente *Salicet. in l. legem num. 1. in fin. C. locat. Maſcard. concl. 990. num. 30.*

Secundo infertur, quod vbicumque aliquid præter conſenſum interuenire debet, quia tunc non applicatur ratio, quod contractus ſolo conſenſu conualeſcat, quæ habetur *in d. l. qui ad certum*, neque applicatur ipſius legis diſpoſitio, quod cenſeatur facta tacita relocatio *Bart. in d. l. item quæritur §. qui impleto num. 4. Bald. in l. legem 16. in princ. C. locat. Surd. conſ. 460. num. 71.*

84 *in princ. verſ. ad hoc tamen*, & hinc ſequitur, quod ſi in contractu requiſitæ erant ſolemnitates ſtatutariæ, vel aliæ, non procedat tacita relocatio, vt firmant *Menoc. conſ. 121. num. 100. verſ. octauo, & vltimo, & præſump. 85. num. 28. lib. 3. Surd. conſ. 460. num. 42. Borgnin. deciſ. 44. num. 32. part. 1. Mart. Med. exam. 59. num. 14. & 22. Roca deciſ. 269. num. 6. poſt Poll. de manut.* & comprobatur ex doctrina *Bart.* quod non procedat tacita relocatio, vbi in contractu fuit requiſita de eſſentia ſcriptura, quam doctrinam, eſſe communiter receptam, dictum eſt ſupra, *in declaratione 4. num. 60. ad fin.*

85 Contrarium tamen in terminis ſolemnitatum ſenſiſſe videtur *Sac. Rot. in deciſ. 335. num. 12. & ſeq. part. 12. rec.* Sed mouetur primo, quia quando obligatio oriens ex

86 contractu non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis, nullis indiget ſolemnitatibus, vt tradit *Caſtrenſ. conſ. 183. num. 2. verſic. nec obſtat ſtatutum lib. 1.* cum alijs ibi citatis, & iſta ratio patitur difficultatem, quia ad tollendam iſtam præſumptam renouationem, non videtur requiri neceſſitatem præciſam ſolemnitates adhibendi, ſed ſufficit, quod partes adhibuerint illas in contractu, prout videmus ſi contraxerunt in ſcriptis, quod licet poſſint poſtea renouare ſine ſcriptis, tamen non cenſetur taci-

taciè renouaſſe, iuxta prædictum doctrinam *Bart.*, ſed ratione prædicta admiſſa, non inde ſequitur ceſſare illationem, ſed non applicari, quia illatio ſupponit eas eſſe neceſſarias. Secundo mouetur, quia ibi
87 relocatio erat vtilis illi, fauore cuius requiſitæ erant ſolemnitates, & propterea ipſe non dabat de nullitate ex eorum defectu, quo caſu contractus ſubſtinetur abſque eis *Pignat. contr.* 21. *num.* 12. *Surd. deciſ.* 179. *num.* 17. & 18. cum alijs ibi adductis, quod pariter non deſtruit, ſed limitat illationem, vt non procedat in caſu quo requirantur ſolemnitates ex parte eius qui vult renouationem, vnde *d. deciſ.* in effectu non eſt contraria d. illationi.

88 Infertur tertio non procedere tacitam relocationem vbicunque appareat mens contraria conſenſui, etiamſi ex ſolis coniecturis, & præſumptionibus *Bero. conſil.* 153. *num.* 47. *lib.* 1. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 28., &
89 exemplum eſt ſi Dominus litigaſſet pro expulſione conductoris, tunc enim non poſſet habere locum præſumpta relocatio etiam ſi adeſſet ſtatutum eam inducens, vt conſuluit *Alciat.* prout ipſe refert in *reg.* 2. *præſump.* 17. *in fin.* & ſequitur *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 20. *Surd. deciſ.* 267. *nu.*
90 4. *Gizzarell. deciſ.* 68. *per tot.* Quod tamen intelligendum eſt procedere ſi dominus obtinuit, prout obtinuerat in caſu Alciati, vt refert *Menoc. præſ.* 85. *num.* 42. *lib.* 3. vel ſaltem proſecutus eſt litem, ita vt, adueniente tempore faciendæ denunciationis, ſeu diſdictæ, lis vigeret & proſequeretur, alias, ſi dominus antecedenter inhibuiſſet colono, & inhibitio nullum habuiſſet effectum, ſecus eſſet dicendum, vt admittit *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 43. *ad med.* & faciunt dicenda, infra in *declarat.* 11. de diſdicta, quod ſi facta intempeſtiue, & poſt eam diſdicens continuet non impedit iſtam præſumptionem, nec non facit etiam quod dicitur, litem, in qua nihil fuit actum, præſcriptionem non interrumpere *Seraph. deciſ.* 1027. *num.* 14. & *deciſ.* 1085. *ad fin.*

Eliciturque etiam animus non renouandi ex verbis primi contractus, prout ſi in eo conuentum ſit tempus, quo durare debet, cum verbis limitatiuis, & reſtrictiuis, iuxta
91 tradita, in *declarat.* 5. *nu.* 64. vel promiſſa reſtitutio rei libera cum renunciatione omni legum auxilio, vt tradit *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 43. *ad fin. Maſcard. concl.* 990. *nu.* 32. *Trentac. var. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *num.* 7. etiam ſi adſit ſtatutum tacitam relocationem inducens *Caroc. tit. de renouat. locat. decl.* 7. *Borgnin. deciſ.* 44. *num.* 89. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 269. *num.* 6. *poſt Poſth. de manut.*
92 Vel adeſſet renunciatio iuris inquilinatus *Gozad. in l.* 2. *n.* 168. *C. de pact. int. empt. & vend. Caroc. d. tit. de renouat. locat. decl.* 5.
93 Et multo certius ac indubitanter, ſi factum fuiſſet pactum expreſſum, quod relocatio tacita locum habere non deberet. Verum in terminis huius pacti, ſtante Statuto, quod ſi fuerit continuatum per tres menſes cenſeatur facta relocatio, *Ruin.* voluit pactum illud intelligi de renouatione ſtatutaria, & ideo, quod ſi continuatum fuerit vltra tres menſes, intret renouatio iuris comunis *conſ.* 78. *num.* 4. *verſ. non obſtat etiam lib.* 1. Sed de eius opinione dubitari poteſt, quia dum pactum indiſtinctè loquitur, videtur indiſtinctè de qualibet renouatione tacita intelligendum, prout animaduertit *Menoc. præſump.* 85. *num.* 25. *lib.* 3.

94 Nec ſpernenda eſſent dicta extra contractum, aliaque ad arguendum animum alienum à tacita relocatione, prout eſſet ſi conductor rogaſſet amicos, vt locatorem inducerent ad relocandum, argueretur enim eum ſciuiſſe illum nolle tacitè relocare *Surd. conſil.* 88. *num.* 14. *verſ. adiuuatur hoc.*
95 Et ſi allegata fuiſſet reconductio expreſſa, & non probata, non poſſet poſtea recurri ad allegationem reconductionis tacitæ *Franc. à Ponte conſ.* 23. *num.* 6. imo neceſſe eſt ex-
96 preſſè allegare ipſam tacitam reconductionem, alias ſi non allegetur, non poteſt Iudex in ea ſe fundare, vt late probat *Crauett. conſil.* 87. *num.* 4. *Caroc. tit. de renouat. locat. decl.* 12. *ad fin.* Sic & non poſſet cenſeri in-
97 ducta relocatio ſi durante tempore, quo durare debuiſſet, dominus recepiſſet bona abſque vlla proteſtatione *Turret. conſil.* 74.
98 *num.* 12. *lib.* 1. Et etiam ſi fuiſſet introducta relocatio poſſet per actum contrariæ voluntatis cenſeri receptum, quia ſicut tacitè contrahitur, ita tacitè receditur *Bart. in d. §. qui impleto ad fin.*

99 Declaratio ſeptima eſt, vt diſpoſitio dictorum iurium inducens tacitam renouationem contractus, non ſit trahenda ad alios contractus præter locationem, de qua iura
100 prædicta loquuntur *Menoc.* qui alios allegat *conſ.* 447. *num.* 5. licet procedat etiam in precario *l. in rebus §. vltimo ff. de prec. ar.* quia eſt pariter ſingulare in eo, vt dicit *Alex. conſil.* 76. *num.* 4. *verſ. non obſtat lib.* 5. & *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 44. *verſ. neq. obſtat.* Vnde ſi venditi fuerint fructus Prædij pro certo annuo pretio, locum non habebit præfata renouatio *Bero. conſil.* 153. *num.* 23. & 68. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 29. *Trentac. variar. lib.* 3. *tit. de locat.*

locat. reſol. 1. nu. 5. Mantic. de tacit. lib. 5.
tit. 15. nu. 44. Borgnin. deciſ. 44. num. 88.
part. 1. Faber. in C. lib. 4. tit. 42. defin. 38.
Gratian. deciſ. March. 119. nu. 7.
102 Sic pariter, quod neque procedat præfa-
ta tacita renouatio, ſi conductor ſoluat quid
annuum in fructibus, vel ſit colonus partia-
rius Alex. conſ. 76. num. 7. ad fin. lib. 5. Ruin.
103 conſil. 114. num. 6. lib. 1. licet contrarium
quo ad hoc in terminis iuris communis vi-
deatur verius, ex quo iſti contractus ſunt
vel locatio, vel valde ei ſimiles, & ideo in
eis quoque procedere debent iura prædi-
cta, propter generalitatem verborum qui-
bus vtuntur, vt docuit Bald. in d. l. item
quæritur 14. §. qui impleto num. 4. verſ. hic
vero ff. locat. & ſequitur Mantic. de tacit. lib.
104 5. tit. 15. num. 39. Et opinio Alex, poteſt
ſaluari in caſu ſuo, nempe in terminis taci-
tæ relocationis inductæ per ſtatutum ali-
quid diuerſum à iure communi diſponens,
quia ſtrictius eſt intelligendum, ita vt, ſi lo-
quitur de contractu locationis, non debet
extendi ad alios contractus quamuis ſimi-
les, vt probat ibi Alexander.

Dubitari autem poteſt, an d. renouatio
procedat in emphyteuſia, Affirmatiuam
enim opinionem tenuit Alciat. de præſump.
105 regul. 2. præſ. 17. num. 2. ſed contrarium
videtur verius, non ſolum, quia in emphy-
teuſi, ſecundum aliquos, requiritur ſcrip-
tura, quod ſufficit ad hoc, vt non poſſit
cenſeri inducta tacita renouatio, ex traditis
ſupra in Declarat. 4. nu. 60. & in Declarat.
6. in 2. illatione num. 84. ſed etiam quia in
emphyteuſi transfertur vtile dominium, &
ſic non agitur de modico præiudicio Domi-
ni, prout in ſimplici locatione, ex quo ceſ-
ſare in emphyteuſi tacitam renouationem,
docuit Bald. in d. §. qui impleto num. 3. ad
fin. & idem tenuerunt Alex. conſil. 17. num.
12. lib. 4. Dec. conſil. 328. num. 1. Gozad.
conſil. 94. num. 52. Ruin. conſil. 61. num. 7.
lib. 1. & hanc opinionem eſſe veriorem te-
ſtatur Cald. de emphyt. lib. 1. quæſt. 2. num.
5. verſ. ſed nihilominus & eſſe communem
Fulgin. de iur. emphyt. tit. de renouat. quæſt.
5. num. 3.
106 Ampliaturque hæc ſecunda opinio, vt
procedat etiam ſi emphyteuſis ſit conceſſa
ad renouandum de viginti nouem annis in
viginti nouem annos, quia adhuc non cen-
ſebitur tacitè renouata Mantic. de tacit. lib.
22. tit. 24. num. 19. Fulgin. d. quæſt. 5. num.
107 8. Et ſenſit Rot. penes Put. deciſ. 174. lib. 1.
Verum contrarium in his terminis proba-
runt Roman. conſil. 103. num. 5. Socc. Sen.
conſil. 169. num. 12. lib. 2. Dec. conſil. 329.
num. 3. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 365. num. 7.
Et hoc contrarium videtur verius quando
interceſſit tempus conſiderabile, & ratio
eſt, quia actus continuationis debet præſu-
mi factus potius ex cauſa neceſſaria, quam
voluntaria & ſic potius ex cauſa renouatæ
emphyteuſis, vt conſiderat Rim. Iun. conſil.
157. num. 56. Sed hac ratione non obſtan-
te, an hæc opinio admittenda ſit in praxi,
dubitat Cald. de emphyt. lib. 1. quæſt. 2. nu.
6. ad fin. penes quem ex profeſſo, & opti-
me tractantem hanc materiam renouationis
emphyteuſis, poterunt videri alia, quæ dici
poſſent de ea, nec non penes Fulgin. eodem
tit. de renou. d. quæſt. 5.
108 Et idem quoque dicendum erit de loca-
tione ad longum tempus, vt ſcilicet neque
in ea procedat tacita renouatio, ex quo mi-
litat d. ratio ponderata per Baldum, & alios
ſupracitatos in propoſito emphyteuſis, vi-
delicet, quod agitur de transferendo do-
minio vtili, & ſic de magno præiudicio
Alex. conſil. 17. num. 12. lib. 4. Gozad. conſ.
94. num. 52. Bero. conſil. 153. num. 55. poſt
med. lib. 1. Menoc. conſil. 447. num. 14. &
præſump. 85. num. 36. lib. 3. Afflic. deciſ.
365. num. 4.
109 Verum opinio iſta non tranſit ſine diffi-
cultate, quia contrarium tenuit Ruin. conſ.
61. num. 4. vbi num. 8. etiam ſtante ſtatuto
& conſ. 75. ſub num. 6. & ſeqq. lib. 1. & poſt
eum Eugen. conſ. 28. num. 36. lib. 2. & ad-
uerſus rationem, prædictam facit, quod in
locatione facta à Republica, dominium vti-
le transfertur, quamuis ea ſit ad modicum
tempus l. 1. ff. de loc. publ. fruend. & dictum
eſt in cap. 27. num. 6. & tamen, quod in ta-
li locatione procedat tacita recōductio ha-
betur expreſſe in d. l. item quæritur §. qui im-
pleto, & dictum eſt late ſup. in declarat. 2. n.
37. & ſeqq. ſed reſpondetur, quod dum in
locatione Reipublicæ ſemper transfertur
dominium, cæ translatio non reputatur præ-
iudicium conſiderabile, quoad Rempubli-
cam, nec in ea poteſt conſiderari diuerſitas
ab vna locatione ad aliam, prout conſidera-
tur in locatione priuati, & ſi dicatur in re-
locatione, vti ad breue tempus, non tranſ-
ferri dominium, reſpondetur, quod relo-
catio debet eſſe eiuſdem generis, naturæ,
& qualitatis cuius eſt prima locatio ex di-
ctis ſup. in declarat. 1. num. 8. vnde abſur-
dum eſt, quod locatio ſit cum translatione,
dominii, & tacita relocatio ſine, & ideo nō
eſt dicendum, vt tradit Mantic. de tacit. lib.
5. tit. 15. num. 17. Si tamen extaret ſtatutum,
110 quod reconductio intelligeretur facta pro
eodem tempore, pro quo facta erat condu-
ctio,

ctio, tunc illud procederet in quacumque locatione etiam ad longum tempus, prout intelligi Statutum Bononienſe tradunt *Alexan. conſ.* 28. *num.* 4. *& ſeqq. lib.* 4. & *Ruin. conſ.* 61. *nu.* 8. *lib.* 1. & cum eis tranſit *Mantic. d. tit* 15. *num.* 38. licet diſſentiat *Bero. conſ.* 153. *num.* 24. *ad fin. lib.* 1.

111 Declaratio octaua eſt, vt tacita reconductio prædicta non ſolum procedat in locatione prædiorum, de qua iura præfata loquuntur, ſed etiam in locatione operarum *Corn. conſ.* 348. *lib.* 1. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 12. *Menoc. præſ.* 85. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 3. & licet in Medico, & officiali ad certum tempus conducto, contrarium voluerint *Ripa de peſt. tit. de remed. præſeruat. num.* 123. *Cephal. conſ.* 71. *num.* 10. *Caroc. de locat. tit. de Medic. quæſt.* 7. *num.* 8. *& ſeqq.* tamen prima opinio verior videtur, prout probauit *Socc. Sen. conſ.* 196. *verſ. ſed his non obſtantibus, & per tot. lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 46. vbi de ſimplici famulo, quod ſi cõtinuauerit præſtare operas ſuas poſt præfinitum tempus, debebitur ei merces ſaltem actione negociorum geſtorum *Magon. deciſ. Floren.* 11. *num.* 4. *Gratian. dec. Marc.* 119. *num.* 3. & de Lectore ſtudij, quod cenſeatur reconductus ſi nihil fuerit dictum, conſuluit *Mandell. conſ.* 744. *num.* 14. *& ſeqq.* & quod

112 dictum eſt de Medico, declaratur, vt eius reconductio reguletur ad inſtar recõductionis prædiorum ruſticorum, vt ſcilicet cenſeatur facta ad annum, quia in hyeme magis indigemus eorum opera *Corn. d. conſ.* 348. *num.* 2. *lib.* 1. *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 17. *Gratian. d. deciſ.* 119. *num.* 5. *& ſeqq.*

113 Limitatur tamen declaratio iſta, quoad officia, vt procedat in eis, in quibus adeſt propria, & voluntaria locatio operarum, ſecus autem in illis, quæ ex neceſſitate geruntur, quia vti procedentia à neceſſitate, non cenſentur ex ſola taciturnitate cõualeſcere, vt in officio tutelæ eſt text. *in l.* 1. §. 1. *verſ. quare ſi quis finita ff. de eo qui pro tutore*, & docet *Bart. in d. l. item quæritur* §. *qui impleto num.* 8. *ff. locat. Menoc. præſump.* 85. *nu.* 41. *lib.* 3. licet alleget etiam in contrarium *Alex. conſ.* 1. *lib.* 2. quia non videtur eum applicari. Vnde & Caſtellani, qui mittuntur imperio Reipublicæ ad cuſtodiam Caſtri pro certo tempore, illo finito non ſunt amplius Caſtellani, licet remaneant in Caſtro, & cuſtodiam continuent, quia non dependet à ſola voluntate eſſe Caſtellanos, ſed requiritur illa auctoritas publica, vt docet idem *Bartol. ibi num.* 9. & contrarij relati *per Menoc. d. præſump.* 85. *num.* 40. procedere poſſunt in eis quorum opera conducitur, & ceſſat d. ratio neceſſitatis, & publicæ auctoritatis.

114 Præterea eadem declaratio limitatur etiam, vt procedat ſi hinc inde adſit vnde argui poſſit renouatio, alias ſecus, & exemplum, ſi Titius operas ſuas locauit, vt ſtaret in fundo meo ad cuſtodiam, ſi finito tempore continuet ibi permanere non intrat præſumptio reconductionis, quia ego ex parte mea nihil feci, ex quo ea argui poſſit, vt docet *Bart. in d.* §. *qui impleto num.* 5. *Socc. Sen. conſ.* 166. *num.* 1. *lib.* 2. *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 51. nec dicatur, quod patior eum ſtare, prout patitur locator fundi, & in eo id ſufficit ad inducendam relocationem, quia magna eſt differentia, nam in locante fundum non expedit pati alium ſtare in fundo, illoque vti, & frui, abſque eo, quod ſtet titulo locationis, & ideo nil mirum ſi ſumitur præſumptio, quod conſentiat ſtare eo titulo, at ſecus eſt in eo, qui conduxit cuſtodem, quia ſi patitur eum continuare ſibi expedit, vt aduertit *Corn. conſ.* 348. *nu.* 1. *ad med. lib.* 1. ſed hæc reſponſio non plene ſatisfacit, quia etiam in locatione fundi poſſet dici, quod conductor ſtat in fundo, quia ei expedit, vnde d. doctrina *Bart.* intelligi valet in terminis remanentis ad cuſtodiam fundi in quibus loquitur, ſi dominus non videat, & patiatur, nec operas ſciens recipiat, alias, ſaltem ex æquitate, admittenda videtur opinio pro tacita relocatione, prout admittit ipſe *Rip.* ſupra pro contraria opinione allegatus *de peſt. tit. de remed. præſeruat. num.* 124. *ad fin.* cogitandum tamen, quia Ripa loquitur per verbum, forte, vt aduertit *Trentac. d. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *in fine.*

115 Declaratio nona eſt, vt d. tacita relocatio procedat etiam in locatione mobilium, & ſemouentium *Caroc. de renouat. locat. decl.* 6. *num.* 5. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 40. *verſ. ſed Iacob. Butrigar. & late ſeqq. vſque ad num.* 44.

Verum contrariam opinionem tenuerunt alij, quam plures, & ſignanter *Salicet. in l. legem num.* 3. *in fin. C. locat. Decian. conſ.* 8. *num.* 9. vbi de com. *lib.* 3. *Lancellot. Gall. conſ.* 86. *num.* 17. *Trentac. variar. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *num.* 12. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 27. *Borgnin. deciſ.* 44. *num.* 93. *par.* 1.

116 Conciliantur autem prædictæ contrariæ opiniones, vt ſi agatur de re ſolita locari, puta de equo ſolito dari ad vecturam, procedat prima, ſi vero agatur de re, quæ non eſt ſolita locari, puta de nobili equo, quem dominus non dediſſet, niſi pro paucis diebus, tunc non inducatur tacita relocatio pro-

propter inuerisimilitudinem, quod in eo
concurrat animus domini, prout requiritur
iuxta tradita ſupra *in declaratione 6. nu. 66.*
& hæc eſt diſtinctio *Bart. in d. l. item quæri-
tur §. qui impleto num. 11. ff. locat.* vbi etiam
dicit, quod hoc ſecundo caſu conductor re-
tinens equum vltra tempus, facit furtum,
iuxta opinionem *gloſ. ibi*, quatenus non cre-
dat dominum permiſſurũ, per text. *in l. inter
§. fin. ff. de furt.* & eamdem diſtinctionem
ſequitur *Menoc. præſ. 85. num. 49. lib. 3.* at
in dubio ceſſantibus circumſtantijs, quæ
ſuadeant dominum non conceſſurum, intra-
ret probabilis coniectura deſumpta ex præ-
cedenti contractu, quod eſſet conceſſurus,
quæ ſufficit ad excuſandum à furto, vt ex
doctrina *Abbat. in cap. dudum el ſecundo nu.
18. de elect.* tradit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit.
15. num. 42.*

117 Declaratio decima eſt, vt non procedat
tacita reconductio in caſu, quo vnus ex con-
dominis domus conduxerit ab alio partem
ſuam *R. pa in l. quamuis num. 141. ff. de flu-
min. Caroc. de locat. tit. de re com. num. 49.
Gomeſ. variar. lib. 2. cap. 3. num. 14. ad fin.
Gail. obſer. 2. tit. de pign. num. 4. Ancar. Iun.
quæſt. 28. num. 2. & ſeqq. lib. 2. Maſcard. concl.
990. num. 20. Granut. theoremat. 2. Fontanell.
de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 9. part.
2. num. 6.*

Verum iſta declaratio, licet tot auctori-
tatibus comprobata, patitur magnam diffi-
cultatem, nam aliqui mouentur auctorita-
te *Socc. in l. ſerui electionem §. labeo num. 3.
ff. de legat. 1.* alij addunt rationem ab eo-
dem Soccino adductam, quia dominus po-
teſt licitè habitare rem communem *leg. duo
fratres ff. de acquir. hæred.* & ideo non pro-
cedit in eo d. præſumptio renouatæ locatio-
nis, quæ oritur, quia conductor finita loca-
tione, non poteſt aliter retinere licitè rem
alienam. At in auctoritate *Socc.* non poteſt
fieri fundamentum, quia ipſe quæſtionem
non decidit, ſed relinquit cogitandũ, prout
etiam aduertit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15.
num. 35. prope med.* & prædicta ratio non vi-
detur releuans, quia præſumptio relocatio-
nis oritur potius, ex quo non credatur mu-
tata voluntas partium, quam ad euitandam
præſumptionem delicti, vt dictum eſt ſupra
118 *in princ. huius cap. num. 5. & 6.* vnde verius
videtur declarationem non ſubſiſtere, &
procedere etiã in his terminis præſumptio-
nem tacitæ relocationis, prout tenuit *Vbald.
in tractat. de duob. fratr. part. 5. num. 11. verſ.
circa primũ Roncbegal. in l. eandem 9. in princ.
num. 127. poſt med. verſ. inde infertur ff. de
duob. reis*, vbi, quod non eſt tutum ab hac
recedere *Caroc.* qui prius contrarium tenue-
rat *vbi ſup.* poſtea hanc veriorem agnouit
*tit. de renouat. locat. quæſt. 18. num. 4. & ſeqq.
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 35. verſ.
ego vero. Menoch. præſ. 85. num 15. lib. 3.* vbi
dicit d. rationem *Socc.* non eſſe veram *Felic.
de ſociet. cap. 28. num. 67. & ſeq. Mart. Medic.
dec. Senen. 98. nu. 4.* & hanc eandem opinio-
nem, vti ex prędictis veriorem, tenui etiam
ſup. *in cap. 35.* vbi addidi quoque alia ad
comprobationem, & declarationem, quæ
ibi videri poterunt.

119 Declaratio vndecima eſt, vt iſta tacita
relocatio non procedat ex ſolo curſu tem-
poris, ſed requiratur vlterius conductorem
continuare in re locata, & locatorem præ-
ſtare patientiam, quia hæc ſunt requiſita
expreſſa præcipue *in d. l. qui ad certum 13. ff.
locat.* ibi, *intelligitur enim dominus, qui pa-
titur colonum in fundo eſſe ex integro locare.*

120 Vnde ſi conductor rem dimittat, etiamſi
abſque proteſtatione, & diſdicta, non pro-
cedit præſumptio relocationis, vt declarat
*Ruin. conſ. 78. num. 4. verſ. non obſtat poſt
princ. lib. 1.*

121 Verum contrariam opinionem, quod
imo ſit neceſſaria denunciatio ſi conductor
velit recedere, alias cenſeatur continuata
per eum conductio, tenuerunt alij, & ſignan-
ter *Alban. ad Bart. in d. §. qui impleto num. 2.
ad fin. Caroc. qui alios allegat. de locat. tit. de re
cond. declar. 12. num. 1.* vbi alios plures re-
fert *Ripol. var. cap. 12. num. 200. & ſeqq.* imo
fortius aliqui videntur velle neceſſariam
eſſe omnino denunciationem, ſeu diſdictam
durante locatione, alias eam cenſeri reno-
uatam *Bald. in l. 1. §. fin. ad med. ff. de eo qui
pro tut. Malvaſ. conſ. 87. n. 34. Carpan. ad Statut.
Mediol. tom. 2. cap. 398. num. 102.* ſed vere
talis denunciatio de iure non eſt neceſſaria,
vt dicit *Surd. conſ. 88. nu. 7. ad fin.* & conuin-
citur ex traditis ſup. *in declaratione 8. num.
111. & ſeqq.* adeo, vt ſtatutum eam requi-
rens ſit contra ius *Alex. conſ. 76. nu. 8. verſ.
122 item eſt contra lib. 5.* Verum licet non ſit
neceſſaria diſdicta, tamen neque debet con-
ductor omnino tacere, ſed ſe aliquo modo
declarare, alias opinio pro renouatione ha-
beret pro ſe æquitatem, nec deſtitueretur
omnino fundamento iuris, quia text. in *d. l.
item quæritur §. qui impleto* expreſſe ſuppo-
nit, ex taciturnitate induci d. præſumptio-
nem, ibi, *quod autem diximus taciturnitate
vtriuſque partis colonum reconduxiſſe videri.*

123 Poteſt autem talis denunciatio fieri
quocumque tempore anni *Carpan. ad Stat.
124 Mediol. d. cap. 398. nu. 103.* Vnde ſi Sta-
tutum præfigat ei certum tempus, dicitur
quo-

quoque in hoc contra ius *Alex. d. conſ. 76. num. 8. verſ. item eſt contr. lib. 5.* & proinde erit ſtrictè intelligendum Ita vt propterea
125 ſi dicat, deberi fieri per quindecim dies ante, non excludatur facultas faciendi eam magis anticipatè, puta per duos menſes ante, prout de pacto d. modo loquente, firmauit *Rot. in dec. 147. num. 8. par. 12. rec.* At
126 econtra ſi dicit Statutum, vel pactum, quod diſdicta fiat ante quindecim dies, ſine dubio non poterit fieri infra eos *Mart. vot. 35. num. 1. & ſeqq.* poterit tamen à Senatu,
127 vel Principe diſpenſari, vt fiat, prout, Carpano Aduocante, diſpenſauit Senatus Mediolani, vt ipſe refert in *d. cap. 398. nu. 94.* & abſque diſpenſatione, vbi Statutum di-
128 cit, quod fiat denunciatio ante Calendas, ſufficiet eam fieri in ipſis Calendis *Carpan. ibid. num. 91.* quia intelligitur ante finitas, prout interpretatur verbum, *ante*, *Bart. in conſ. 176. incipien. pluries contingit.*

129 Et ad interpretationem ſimilis ſtatuti notandum, quod vbi præcipiat fieri denunciationem, ſeu diſdictam ante Calendas Maias, intelligitur tantummodo procedere in locationibus ſolitis terminari in Feſto S. Michaelis, prout in aliquibus locis, vt plurimum, terminari ſolent, non autem in alijs diuerſiſſimo tempore finiendis *Carpan. ad Statut. Mediol. cap. 398. num. 93. par. 2.* & quamuis dicat, non facta diſdicta, cenſeatur renouata locatio, adhuc ſi appareat partes conſenſiſſe, vt finiret, non poterit cenſeri
130 renouata, quantumuis diſdicta non fuerit facta, quia non poteſt cenſeri tacitè renouata, dum conſtat renouatam non fuiſſe *Rot. Bononien. diuerſ. dec. 20. nu. 6. & Rota Romana dec. 269. num. 3. poſt Poſth. de manut. & dec. 495. num. 11. & dec. 498. num. 4. &*
131 *ſeqq. par. 5. rec.* Et quod dicitur de Statuto, procedere poteſt etiam in pacto, quia militat eadem ratio, & valet propterea argumentum à Statuto, ad pactum *Gratian. diſc. 348. nu. 28. cum alijs late adductis per Barboſ. in loc. argument. 105. nu. 1. & ſeq.*

Dubitari tamen poſſet, an ſufficiat probari vnum ex contrahentibus aperte de-
132 claraſſe ſuam voluntatem non continuandi, ac etiam talem voluntatem alteri innotuiſſe, abſque eo, quod appareat an & ipſe conſenſerit, vt locatio finiretur, vel nè, & pro affirmatiua facit, quod denunciatio requiſita cenſeatur ad effectum certiorationis, & ſcientiæ, vt habetur in *dd. deciſion. 269. num. 3. poſt Poſth. & dec. 495. nu. 11. par. 5. rec.* Inde enim infertur ſufficere probationem, quod ſciuerit, cum denunciatio non cenſeatur inducta pro forma ſaltem ſubſtantiali, ita vt non poſſit adimpleri per æquipollens, vt habetur in eiſdem deciſio-
133 nibus. Sed verius videtur neceſſariam eſſe probationem conſenſus, ſtante ſtatuto, vel pacto, alias enim per ſolam ſcientiam non cenſetur remiſſum ius ſibi ab eodem ſtatuto tributum, quod ceſſante diſdicta, locatio cenſeatur renouata, nam in præiudicialibus, tacens non videtur conſentire *gloſ. in c. ſicut ver. per vnum in fin. de elect. Gemin. conſ. 55. num. 6. Rot. dec. 136. num. 5. par. 1. diu.* & quod habeatur pro contradicente *Veſtr. in praxi lib. 4. cap. 5. nu. 3.* Et in prædictis deciſionibus pro contraria opinione adductis ſit fundamentum in conſenſu vtriuſque, ita vt Is cui innotuit alium nolle continuare, habuerit ſe pro denunciato, vt *in d. dec. 495. num. 12.* & cenſeretur renunciaſſe formæ per ſtatutum inductæ ad ſui fauorem, vt in *d. dec. 498. num. 9. & 10. par. 5. rec.* Quod ſecus eſt ceſſante ſtatuto, vel pacto, quia in terminis iuris cõmunis, ſufficit deficere cõſenſum vnius ex contrahentibus *l. qui ad certum 15. ff. locat. & dictum eſt ſupra in 6. declarat. num. 66.* & quod hoc innoteſcat alteri, vt ſupra in *fine principij huius declarationis nu. 122.* & dum ſtatutum vlterius requirit denunciationem, neceſſe eſt, quod appareat partem illam remiſiſſe, alias eius diſpoſitio erit ſeruanda.

Et cum hac diſtinctione videtur etiam reſoluenda alia quæſtio, an ſufficiat hanc denunciationem fieri coram Iudice incompetenti, puta coram Laico, aduerſus locatorem Clericum, ſi enim deeſt ſtatutum, vel
134 pactum, ita vt ſufficiat ſola ſcientia, quod conductor nolit continuare, vtique videtur non poſſe negari eam induci per dictam diſdictam *Bald. in c. fin. nu. 5. de fid. Inſtr. Surd. dec. 26. nu. 15. verſ. item procedunt.* Etiamſi dici poſſit actus nullus, quia conductor non indiget illo actu, ſed ſola ſcientia locatoris
135 ei ſufficit. Quod ſecus eſt ſi indigeat allegare diſdictam propter ſtatutum, quia debet eam allegare validam, & ſic competentis Iudicis Decreto factam, vt de diſdicta cenſus requiſita per Bullam Pij, tradit *Cenc.*
136 *de cenſ. qu. 103. num. 24. & quæſt. 111. num. 5.* qui Iudex competens eſt ille denunciati, non denunciantis, ex eodem *Cenc. ibidem vbi quæſt. 111. num. 6. reijcit contrarios.*

Verum abſolutè, & indiſtinctè, quod hæc
137 denunciatio facta Clerico ex decreto Iudicis laici ſit nulla, & non ſuffragetur, conſuluit per plures rationes *Rim. Iun. conſ. 386. per tot.* & nouiſſime *D. Iac. Pignatel. conſ. 149. nu. 10. & per tot. par. 1.* volentes, quod iſte actus factus à Iudice laico aduerſus Cle-

ricum, neque ſuſtineri valcat tanquam ex-
traiudicialis, nempe *Rim. Iun. d, conſ, 386.*
138 *nu, 13. & ſeq. Pignat. nu.* 18. circa quod
tamen contrarium poſt *Bald.* tenuit *Dec, in
c. at ſi clerici num.* 120. *de iudic.* & alijs ad-
ductis *Ger, Spin, conſ. 3. num.* 8. *& ſeq.* &
ſenſit *Rot, dec, 733. num. 3. part. 3, rec.* ſed
vltra quod hoc ſaltem poteſt reuocari in
dubium, prout reuocatur à *Rota ibidem n.4.*
139 difficultatem maiorem facit, quod de-
ficiente calore iudicij, denunciatio ipſa, ad-
miſſo quod valere poſſet, & operari tãquam
extraiudicialis ad effectum inducendi ſcien-
tiam, non remanet probata per ſimplicem
relationem Nuncij, qui reſpectu Clerici of-
ficium non habet, cum ad probandum ac-
tum extraiudicialem, requirantur duo te-
ſtes, vt conſiderat *Rim. Iun. d. num. 13. &
ſeqq.* vnde eſſet ſaltem neceſſarium coa-
diuuare probationem, quod facta fuerit.

140 Vnum vlterius notandum, quod præ-
fatum ſtatutum inducens tacitam renoua-
tionem locationis, non procedit aduerſus
minorem prohibitum locationes facere ſine
ſolemnitatibus, vt cenſuit *Rota dec.269. nu.
8. poſt Poſth. de manut.* & conſonant alij ad-
ducti ſupra *in declarat. 6. illat. 2. nu.* 84.

141 Dubitari etiam poſſet, an ſi vnus ex
contrahentibus diſdixit, & poſtea tacuit, &
continuauit cenſeatur receſſiſſe à diſdicta,
& conſenſiſſe in relocationem, & negati-
uam tenuit *Napod.* cum quo videtur tranſi-
re *Carpan. ad Statut, Mediol. to 2. cap. 398.
num.* 10. vbi quod etiam ſi conductor poſt
denunciationem retineat claues, & bona in
domo, adhuc non inducatur relocatio, &
dominus tacens amittit penſiones *Magon,
deciſ. Florentin.* 148. *num 2. verſic, reſtrin-
ximus*, vbi, quod non poteſt cenſeri recon-
ducta, nec competere actionem de locato.

142 Contrarium tamen, quod imo per con-
tinuationem poſt diſdictam cenſeatur ab ea
receſſum, voluit *Alexand. conſil,* 1. *num.* 13,
*ad finem, verſic. nec videtur trahi lib.2. Mar-
ta vot, 35. num.9.* & quod ſi conductor, qui
dederat arrham diſdixerit, & poſtea re con-
ducta vſus fuerit, arrha ſit imputanda in
penſione, quia à diſdicta receſſum ſit, con-
cluſit *Pancirol, conſil. 31. per tot.*

143 Conciliari autem poſſe videntur prædi-
ctæ cõtrariæ opiniones, vt prima procedat ſi
diſdicta facta ſit finita locatione, ſecunda ve-
rò ſi facta ſit locatione adhuc durãte, ex quo
iſta, tanquã tempore minus congruo, nõ tan-
tũ afficit, & facilius propter interuallũ tem-
poris poteſt ab ea cenſeri receſsũ, facit, *Alex.
d. conſ. 1. n. 13. poſt med. verſ. nec obſtat lib. 2.* &
apertius *Carpã. ad Stat. Mediol. d. c. 398. n. 11.*

144 Niſi tamen aliud dicere ſuadeant circum-
ſtantiæ penſandæ per Iudicem, cuius arbi-
trio locum eſſe in hac materia dictum eſt
ſupra in declaratione 3. *nu.* 55.

Quo autem ad patientiam locatoris, non
videtur dubitandum eam requiri, ſed dubi-
tari poteſt, an requiratur eius probatio, &
145 ſufficere probationem, quod ſciuerit
conductorem in Prædio remanere, ſenſiſſe
videntur ſupracitati in Declaratione 6. *nu,
81, & ſeq.* & comprobatur, quia ſufficit
taciturnitas vtriuſque partis, vt habetur in
verbis *d. §. qui impleto* ſupra relatis ac pro-
inde nihil vlterius videtur probandum,
quia reclamatio, & expulſio eſt quid facti,
quod non præſumitur, ſed probari debent
ab allegante *Dec. conſil. 437. num. 2. Rot,
deciſ. 103. num. 24. part. 5. rec.*

Vnde verum eſt dicere requiri patien-
tiam domini, & probandam eſſe præcipue
ſi agatur de renouatione ex ſtatuto illam re-
quirente *Carpc. d. tit. de renou. declarat. 8,
ad fin. Magon. deciſ. Lucen. 47. num.11.* Sed
vbi non poteſt dubitari de ſcientia ipſius,
patientia erit probata eo ipſo, quod non
probabitur contradictio *Magon, d. deciſ.47.
num. 12.* & faciunt late tradita per *Menoc.
præſum. 86. lib. 3.* & per nos ſupra *Cap. 28,*
quod locator, qui ſemel rem tradidit præ-
ſumatur præſtitiſſe patientiam conductorem
ea vti, licet loquantur durante locatione.

146 Declaratio duodecima eſt, vt hæc tacita
renouatio non inducatur ſtatim, ac finitum
eſt tempus locationis expreſſæ, ſed requi-
ritur conductorem continuare in prædio per
aliquod tempus conſiderabile *Bald, in d. l.
item, quæritur §. qui impleto num. 2. poſt
princ. verſ. pro declarat. ff. locat,* & ibidem
Alberic. num. 10. *verſ. literam expone, &
alij Afflict. deciſ, 365, num, 14. Menoc. præ-
ſum. 85, num. 45. lib.* 3. adeout non ſuffi-
ciant duo, vel tres dies, vt dicit *Bald, poſt
Odofredum, vbi ſup. Mantic. de tacit, lib. 5.*
147 *tit. 15, num, 16, poſt med,* Sed hoc circa
quantitatem temporis arbitrio Iudicis re-
linqui docuit *Bart. in d. §. qui impleto nu.* 12.
& alijs adductis, dicit etiam *Maſcard. concl.
990. num. 11. Magon. deciſ. Lucen. 447. nu.*
10. vbi, quod cum ibi elapſi eſſent tres
menſes Domini arbitrati ſunt illud non poſ-
ſe dici tempus modicum; ſed Iudex conſi-
derare debebit, non meram quantitatem
temporis, ſed etiam qualitatem, vti ſi re-
manſerit conductor in prædio de tempore
illo, quo erat ad culturam agri aliquid ope-
randum, vt docuit ipſe *Bart. d. num,* 12.

148 Declaratio decimatertia eſt, vt non pro-
cedat d. tacita reconductio, nec allegari
poſſit

poſſit a conductore, qui pro parte ſua non impleuit promiſſa, vt late alijs adductis tradit *Maſcard. concl.* 990. *num.* 31. *Mantic de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 28. vbi rationem reddit, quia conductor non adimplens promiſſa poteſt etiam durante locatione expelli *l. quaero* §. *inter locatorem & ibi Doctores ff.*
149 *locat.* vnde ſi non ſoluit penſionem non poteſt prætendere tacitam reconductionem *Grauett. conſ.* 87 *num.* 3. *poſt med. Menoc. praeſ.* 85. *num.* 43. *lib.* 3. *Trentacinq. variar. reſol. lib.* 3. *tit. de locat. reſolut.* 1. *n.* 5. *Rot. deciſ.* 269. *num.* 7. *poſt Poſth. de manut.* Et ampliatur ſi adſit ſtatutum inducens tacitam renouationem locationis, quia adhuc intelligitur ſi conductor ex parte ſua adimpleuerit promiſſa *Alex. conſil.* 76. *num.* 3. *verſ. confirmo alia ratione. Ruinus conſil.* 78. *num.* 3. *lib.* 1. *Bero. conſil.* 153. *nu.* 39. *& ſeqq. lib.* 1. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 28. *verſ. quod extenditur Mart. Medic. examin.* 59. *num* 25. *Rot. deciſ.* 269. *nu.* 7. *poſt Poſth. de manut.* Et
151 ſufficit opponere de non adimplemento, ad hoc, vt conductor teneatur illud probare *Menoc. conſil.* 121. *num.* 100. Et vbi adeſ-
152 ſet ſtatutum inducens relocationem, ſi conductor ſoluat debitis temporibus, neceſſaria eſſet hæc qualitas, quod ſoluiſſet debitis temporibus, nec ſufficeret ſoluiſſe poſtea, & receptas fuiſſe penſiones, & factum ſaldum, vt optime probauit Rota in illa *Nepeſina locationis cor. Iuſto, qua habetur penes Marcheſan. de comiſſ. par.* 1. *fol.* 1081.
153 Declaratio decimaquarta eſt, vt non procedat præſumptio præfatæ relocationis vbi adeſt continuatio vltra triginta annos, quia dicta præſumpta relocatio eſt ad tempus, nempe, vel ad annum, vel de die in diem, vt patet ex textu in *l. item quaeritur* §. *qui impleto ff. locat. & alijs traditis in Declaratione* 3. Ex continuatione autem per annos triginta, probatur locatio perpetua *Ruin. conſil.* 61. *num.* 2. *lib.* 1. *Carpan. ad Statut. Mediol. tom.* 2. *cap.* 398. *num.* 119. & ſic ceſſat præſumptio relocationis de qua agimus *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 30. *Afflict. deciſ.* 365. *num.* 13. Sed circa veritatem huius declarationis, me remitto ad tradita ſupra in *Cap.* 22.
154 Declaratio decima quinta eſt, vt in caſibus, in quibus non inducitur tacita renouatio, non poſſit dominus bonorum, vel is qui præſtitit operas petere mercedes actione locati, ſed non propterea debebit conductor locupletari cum aliena iactura, & ideo pulſari poterit alia actione *Bart. in d. l. item quaeritur* §. *qui impleto num.* 5. *ad fin. verſ. non ergo ff locat:* vbi de eo qui continuauit præſtare cuſtodiam dicit, quod petet mercedem actione negotiorum geſtorum forte, vel alia *Afflict. dec.* 364. *in fine Carocc. tit. de renouat. locat. declarat.* 1. *num.* 13. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 33. & faciunt dicta latius *in cap.* 35. *num.* 48.

De reſtitutione rei locatæ.

SVMMARIVM.

1 *Res locata, locatione finita, reſtitui debet domino.*
2 *Conductor recuſans reſtituere rem locatam finita locatione, condemnatur vltra eam tradere domino etiam valorem ipſius.*
3 *Decl. procedere ſi contumax ſit vſque ad ſententiam.*
4 *Decl.* 2. *procedere ſi actum ſit rei condictione, ſecus ſi actione locati.*
5 *Praxis petendi dictam aeſtimationem relatiuè.*
6 *Conductor tenetur reſtituere rem locatam in eadem eſſentia, & eodem ſtatu quo eam recepit.*
7 *Et ſi eã in illo non conſeruauerit tenetur eam ad illum reducerè.*
8 *Et ſi poteſt eam reſtituere, non liberatur ſoluendo intereſſe.*
9 *Secus ſi ſit impoſſibile. vti quia res perierit.*
10 *Conductor tenetur reſtituere rem non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam cum eiſdem qualitatibus cum quibus recepit.*
11 *Conductor qui recepit agros cultos, vel cum fructibus pendentibus, tenetur eos eodem modo illos reſtituere.*
12 *Et alias tenetur ad omnia damna, & intereſſe.*
13 *Conductor qui recepit agrum ſeminatum, non ſatis eſt quod reſtituat ſemen, & impenſas in ſeminando, ſed debet etiam reſtituere damnum fructuum non perceptorum.*
14 *Ampl. procedere etiamſi in locatione adſit pactum, quod in dicto caſu liceat domino partem ſeminum retinere.*
15 *Verbum liceat non importat neceſſitatem.*
16 *Pacto quando quis non cogitur vti, poteſt vti diſpoſitione iuris.*
17 *Re mobili locata per longum tempus non reſtituta, ſi perempta ſit, à die peremptionis non debentur amplius mercedes.*
18 *Si non perempta, reſtituenda vna cum intereſſe non excedente valore rei.*
19 *Dominus finita locatione poteſt conductorem expel. propria auctoritate.*
20 *Ampl. etiamſi conductor introduxiſſet litem remedio* l. diffamari.
21 *Decl. vt ad hoc quod competat d. facultas neceſſe ſit finem locationis eſſe certum, & probatione non indigere.*
22 *Si locatio ad certas generationes vel ad vitam, quia probanda mors, vel finis generationis non intrat facultas expellendi propria authoritate.*
23 *Conductor expulſus finita locatione non petit reintegrationem.*
24 *Dominus licet expellere poſſit conductorem propria auctoritate, melius facit adeundo Iudicem.*
25 *Locator poteſt incipere iudicium contra conductorem à mandato de expellendo, ſeu euacuando.*
26 *Iudicium de re locata euacuanda, eſt poſſeſſorium.*

27 *Minor habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio poſſeſſorio abſque curatore.*

28 *Iudicium de re locata euacuanda eſt ſummarium, & quomodo in eo procedatur.*

29 *Dominus poteſt locatione finita petere manutentionem.*

30 *Ampl. etiamſi locatio fuiſſet ad longum tempus, & poſſeſſio penes hæredem conductoris.*

31 *Ampl. 2. vt mortuo locatore poſſit hæres petere manutentionem etiam aduerſus tertium.*

32 *Ampl 3. vt locatori ſufficiat ſolum inſtrumentum locationis ad probandam ſuam poſſeſſionem.*

33 *Decl. procedere ſi finis locationis ſit clarus, alias manutentio datur conductori.*

34 *Ampl 4. dari manutentionem domino finita locatione per mortem conductoris, ſtante ſtatuto de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem.*

35 *Idque non ſolum aduerſus hæredem conductoris, ſed etiam aduerſus hæredem tertij.*

36 *Secus ſi finis locationis non ſit clarus, quia tunc intrat ſtatutum poſſeſſionis continuandæ.*

37 *Conductor denegans finita locatione rem reſtituere, dicitur inuadere, & ſpoliare.*

38 *Et competit aduerſus eũ reintegratio, & actio ſpolij.*

39 *Ampl. etiam contra ſingularem ſucceſſorem conductoris.*

40 *Dominus finita locatione poteſt petere reſtitutionem ex l. fin. C. de acquir. poſſeſſ.*

41 Ex l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. *habetur remedium reſtitutorium poſſeſſionis in caſibus in quibus nulla vis committitur.*

42 *Et competit dictum remedium, ſiue conductor alienet, ſponte, ſiue coactè.*

43 *Remedium* d. legis *debet ſpecialiter intentari; vel ita narrari factum, vt comprehendi poſſit eſſe intentatum.*

44 *Dominus finita locatione habet remedium recuperandæ poſſeſſionis non ſolum ex generali edicto, ſed etiam ex legibus particularibus.*

45 *Reſtitutio poſſeſſionis rei locatæ impeditur domino, ſi conductor opponat aliquam iuſtam cauſam retinendi.*

46 *Conductor retinens finita locatione excuſatur à condemnatione in æſtimatione rei per quamlibet cauſã.*

47 *Remedium* l. ſi quis conductionis C. locat. *eſt magis ſpeciale & vtilius locatori quam alia.*

48 L. ſi quis conductionis C. locati *eſt ſingularis, & quomodo intelligatur.*

49 *Conuentus eius vigore non liberatur conſtituendo ſe nomine domini poſſidere, nec ſoluendo intereſſe.*

50 *Prabet actionem perſonalem.*

51 *Actio perſonalis propriè eſt cum agimus aduerſus obligatum ad faciendum, vel dandum.*

52 *Remedium* d. l. ſi quis conductionis *non competit aduerſus ſingularem ſucceſſorem.*

53 *Secus ſi ſit ſucceſſor in ipſa locatione.*

54 *Remedium* d. l. *vt transeat in habentem cauſam à ſucceſſore neceſſaria eſt ceſſio, vel pacta iurium locatoris.*

55 *Remedium* dictæ l. *tranſit in hæredem tam actiuè quam paſſiuè.*

56 *Remedium* l. ſi quis conductionis, *vt competat, probanda locatio, eius finis, & contumacia reſtituere debentis.*

57 *Et requiruntur probationes concludentes.*

58 *Locatio ad hunc effectum probatur per inſtrumentũ.*

59 *Et probatur etiam per teſtes.*

60 *Et ſufficiunt teſtes de confeſſione deponentes quamuis ſingulares.*

61 *Et ſufficit qualibet alia concludens probatio.*

62 *Probanda tamen locatio cum certa mercede.*

63 *Sententia abſolutoria ab obſeruatione Iudicij fertur quando non competit actio intentata.*

64 *Clauſula* deducens omne ius, omnemque actionem *in libello appoſita, operatur poſſe ferri ſententiam ex alia actione non expreſſa.*

65 *Lim. ſi ex ipſo libello, & poſtea proſecutis appareat fuiſſe intentatum remedium certum, & actorem ad illud ſe reſtrinxiſſe.*

66 *Remedium* l. ſi quis conductionis *competit etiamſi locatio fuerit tacita.*

67 *Et competit ſtante tacita reconductione.*

68 *Decl. procedere ſi tacita reconductio ſit finita.*

69 *Remedium* l. ſi quis conductionis *excluditur ſi opponatur contractui locationis de ſimulatione.*

70 *Simulationis exceptio non attenditur in iudicijs poſſeſſorijs, niſi ſit concludenter probata.*

71 *Finis locationis cognoſcitur ex lapſu temporis pro quo fuit facta, vel pro quo facta præſumitur.*

72 *In locatione facta ad vitam probatur ex fide libri mortuorum.*

73 *Contumacia conductoris in reſtituendo rem, probatur ex quo pulſatus rem non dimittit.*

74 *Remedium* l. ſi quis conductionis, *vt competat, ſecundum aliquos requiritur probatio, quod intentans poſſederit.*

75 *Remedia reſtitutoria requirunt probationem poſſeſſionis antecedentis.*

76 *Decl. in remedio* l. ſi quis conductionis *tunc ſolum probandum eſſe locatorem poſſediſſe, cum docetur conductorem fuiſſe poſſeſſorem, & ignoranter conduxiſſe.*

77 *Remedium* l. ſi quis conductionis *intentans, non tenetur dominium ſuum probare.*

78 *Et conuentus dicto remedio non valet opponere de dominio ſuo, vel alieno.*

79 *Secus ſi agatur actione locati.*

80 *Remedium* l. ſi quis conductionis *quomodo intentari debeat.*

81 *Dominij exceptio, an admittenda in remedio* l. ſi quis conductionis *quando de eo clarè conſtat, eſt controuerſum.*

82 *Declara non admitti probationem faciendam, etiam ſi offeratur in continenti.*

83 *Decl. ſecundo non admittendam quamlibet probationem dominij, etiam iam factam, ſed ſolum eam quæ alias contrarias non admittat, vel ſuperet.*

84 *Probatio dominij per teſtes non admittitur in dicto remedio.*

85 *Per confeſſionem partis admittitur quando nõ ſit confeſſio æquiuoca.*

86 *Dominij exceptio etiam probata, non admittitur in ſpolio violento, ſecus in non violento.*

87 *Declara tertio dominium quomodocumque probatum non attendi ſi conductor illud habebat de tempore conductionis, & ſcienter conduxit.*

88 *Secus ſi dominium poſtea conductori ſuperuenit.*

89 *Vel ſi ignorans ſe dominum conduxit.*

90 *Et requiritur quod non ſolum eſſet dominus, ſed etiam poſſeſſor.*

91 *In remedio* l. ſi quis conductionis *non poteſt conuentus opponere de ſua hypotheca.*

92 *Neque de ſua poſſeſſione.*

93 *Neque de iure redimendi.*

94 *Ampl. etiamſi ſuper eo ſit conteſtata lis.*

95 *Remedio* l. ſi quis conductionis *conuentus, non poteſt alia ratio ꝑ velle retinerè.*

96 *Lim. vt poſſi retinere pro expenſis vtilibus, & neceſſarus.*
97 *In remedio* l. ſi quis conductionis *non admittitur reconuentio.*
98 *Neque opponitur compenſatio.*
99 *Neque exceptio nullitatis locationis.*
100 *Secus ſi cum nullitate concurrat, quod locator non poſſideret.*
101 *At hoc non procedit ſi poſſidebat conductor, niſi ſimul probet ſuam ignorantiam.*
102 *Remedium* l. ſi quis conductionis *datur non ſolum locatori, ſed etiam alijs ſimilibus.*
103 *Datur et qui commodauit.*
104 *Datur vbicumque quis cauſam habet ab agente, vel eius nomine detinet.*
105 *Datur aduerſus emphyteutam, & ad longam tempus conductores.*
106 *Dummodo poſſidentes habeant cauſam ab inueſtitis, alioquin ſecus.*
107 *Datur non ſolum in contractibus ſimilibus locationi, ſed etiam in diſſimilibus.*
108 *Actio locati competit pro reſtitutione rei.*
109 *Actio locati eſt ordinaria.*
110 *In actione locati opponitur exceptio dominij.*
111 *In actione locati non venit condemnatio ad duplum, prout venit in remedio* l. ſi quis conductionis.
In actione locati venit etiam condemnatio ad mercedes, ſecus in dicto remedio.
112 *Domino finita locatione competit rei vindicatio.*
113 *Rei vindicatio finita locatione, ne dum competit contra conductorem, ſed etiam contra tertium.*
114 *Rei vindicatio, vt competat, probandum dominium, finis locationis, & identitas rei.*
115 *Dominium ad effectum rei vindicationis probandum eſt concludenter.*
116 *Et non ſufficit inſtrumentum locationis.*
117 *Ampl. vt non ſufficiat vna cum ſolutione canonum, & laud my, & alijs adminiculis.*
118 *Contrarium veriùs.*
119 *Non ſufficit recognitio in dominium ad probandum dominium.*
120 *Ampl. etiamſi adſit pactum, quod res in aliquo caſu deuoluatur.*
121 *Contrarium ſi agatur vigore dicti pacti.*
122 *Fines locationis ad lineam facta, vt probetur, doceri debet lineam eſſe finitam.*
123 *Nec ſufficit probare mortem nominatorum in locatione, quando conſtat eos habuiſſe filios, ſecus econtra.*
124 *Identitas ad effectum rei vindicationis probanda eſt concludenter.*
125 *Identitas ad dictam effectum non probatur per duas demonſtrationes, ſi aliæ non conueniant.*
126 *Secus eſt regulariter.*
127 *Lim. ſi illæ duæ demonſtrationes alijs quoque rebus adaptentur.*
128 *Lim. 2. ſi illa quæ non adaptantur rei de qua agitur adaptentur alteri.*
129 *Dominus ex ſola incertitudine loci, & quota rei ſuæ, non debet illam amittere.*
130 *Et ideo ſi per eam non poteſt condemnari reus ad rem reſtituendam debet condemnari ad pretium.*
131 *Dominus poteſt agere contra conductorem ad exibendam rem conductam.*
132 *Et ad diſtinguendos eius fines.*
133 *Conductor tenetur deſignare bona pro quibus ſoluit.*
134 *Et ſi non deſignet, præſumitur ſoluere pro omnibus quæ poſſidet.*
135 *Locatori datur iuramentum in litem de magnitudine, & qualitatibus rei locatæ.*
136 *Conductorem teneri deſignari fines declaratur primo procedere in antiquis, vel cum conſtat facto ipſius conductoris fines immutatos eſſe.*
137 *Decl. 2. vt ſufficiat deſignare rem in qua verificari poſſint verba locationis, vel deficiente locatione, rem quæ ſit capax mercedis quam ſoluit.*
138 *Decl. 3. vt dicta pœna confundentis patiendi immiſſionem in omnibus bonis confuſis, vel iuramentum in lite non tranſeat in ſucceſſores.*
139 *Saltem ſi agatur de ſucceſſore ſingulari.*
140 *Feudalem rem petens cum allodiali admixtam, & neſciens eam diſtinguere, ſuccumbit.*
141 *Lim. ſi probet eam confuſam culpa conductoris.*
142 *Secus in hærede conductoris, quia tenetur, vt conductor, rem deſignare.*
143 *Fines non eſt neceſſarium vt deſignentur ab vtraque parte, vbi ſcitur quantitas rei.*
144 *Appellatio regulariter non datur à mandato de exhibendo.*
145 *Lim. ſi ſimul condemnetur ad rem reſtituendam.*
146 *Conductor condemnatus rem dimittere non appellat ſecundum magis communem.*
147 *A mandato de manutenendo non datur appellatio.*
148 *A mandato de euacuando, ſeu exfrattando non datur appellatio.*
149 *In iudicijs momentaneæ poſſeſſionis, non datur appellatio.*
150 *Rei locatæ reſtitutio celeritatem deſiderat.*
151 *Non eſt inconueniens de vna re prius ſummariè, deinde plenariè cognoſci.*
152 *Appellationem non dari à mandato de euacuando decl. 1. nō procedere ſi lis ſit inter duos conductores.*
153 *Decl. 2. non procedere vbi non actum remedio poſſeſſorio, ſed intentata actio realis.*
154 *Decl. 3. non procedere ſi admiſſa fuerit quæſtio dominij.*
155 *Idem ſi d. quæſtio fuiſſet admittenda, & fuerit reiecta.*
156 *Decl. 4. non procedere ſi liquido non conſtet de locatione, vel de eius fine.*

CAPVT LXV.

FInita demum locatione, & ceſſante eius
1 renouatione, clarum eſt conductorem
debere rem conductam reſtituere domino
l. ſi quis conductionis C. locat. & in hoc non
eſt dubium, vt dicit *Rot. cor. Gregor. dec.* 45.
num. 1.
Imo ſi rem reſtituere recuſet, dicitur in-
2 uaſor, & vt talis, condemnari debet reſtitue-
re ne dum rem ipſam, ſed vlterius etiam
eius æſtimationem, vt expreſſe ſancitur in
l. conductores penult. C. locat. & in *l. non ab*
re 10. *C. vnde vi.* Si tamen vſque ad ſen-
3 tentiam contumax fuerit, vt in præfatis iu-
ribus expreſſe habetur, quidquid ſenſerit
Io. ſufficere, quod vſque ad litis conteſta-
tionem, quem refellit *Bart. in d. l. non ab re*
verſ. quæro in quantum, Menoc. recuper. rem.
4 11. *num.* 29. & ſi agatur rei condictione ex
5 *d. l. ſi quis conductionis.* Secus ſi agatur ac-
tione locati, quia in ea venit ſola reſtitutio
rei,

rei, non autem dicta vlterior condemnatio
ad æſtimationem, vt diſtinguendo firmat
Petr. Barboſ. in l. ſi alienam 12. *nu*. 31. *verſ.
neque exiſtimes ff. ſolut. matr.* & dicam etiam
infra. Praxim autem petendi, & aſſequendi
hanc æſtimationem require à *gloſ. in d. l. conductores in ver. æſtimationem*, & latius à *Menoc. in d. rem.* 11. *num.* 30. *Caroc. de locat.
par.* 6. *rem.* 14. *num.* 39.

6 Et reſtituere debet conductor rem in eadem eſſentia, & in eodem ſtatu quo eam recepit *l. cum conductorem* 29. *vbi gloſ. C. locat. Ruin. conſ.* 88. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 1. *Menoc. conſ.* 13. *nu.* 1. *Cyriac. contr.* 229. *nu.* 1.
Ioſ. Ludou. dec. Peruſ. 62. *num.* 5. Vnde eſt,
quod tenetur tempore conductionis durante, & vſque quo deueniat ad actum iſtum
reſtitutionis, rem cuſtodire, & conſeruare,
7 iuxta late tradita in *c.* 29. *nu.* 30. Et ſi non
conſeruauerit, tenetur eam ad ſtatum priſtinum reducere, & in eo illam reſtituere, iuxta firmata per *Burat. dec.* 400. *num.* 1 & tenetur etiam ad omnia damna locatori reficienda, prout pariter, cum ſuis declarationibus, dictum fuit in præfatis *capit.* 29. *&* 30.
At non propterea liberatur ſoluendo inte-
8 reſſe, ſi poteſt rem ipſam, & in eodem ſtatu
quo eam recepit reſtituere, nam in obligatione rem reſtituendi, non ſuccedit obligatio ad intereſſe, niſi re perempta, ſed obligatus cogitur præciſe reddere ſi poteſt *Alberic. in l. ſi quis ſub alio* §. *ſi quis promiſerit
nu.* 2. *verſ. ſi reddere ff. de re iudic.* vbi etiam,
quod ſi non poſſit, mora tamen, vel dolo,
9 aut culpa ſua, non autem propter meram
impoſſibilitatem, vti quia res perierit, eſt
adhuc in facultate actoris petere rem, vel
æſtimationem *Bart. in l. ſtipulationes non diuiduntur num.* 9. *in fine & num.* 38. *ff. de
verb. oblig.* & ibidem *Alex num.* 23. *&* 29.
Soccin. num. 67. *& ſeq. Bolognet. num.* 207.
Rot. cor. Buratt. dec. 400. *num.* 7. *&* 8.

10 Et tenetur reſtituere rem non ſolum in
ſubſtantia, ſed etiam cum eiſdem qualitatibus, cum quibus eam recepit, exemplumque cõmune, & practicabile eſt in agris, qui
11 ſi recepti ſunt culti, debent etiam culti reſtitui, & ſi recepti ſunt ſeminati, debent ſeminati reſtitui, & idem eſt ſi recepti cum fructibus pendentibus, & ſic de ſimilibus *Federic.
de Sen. conſ.* 110. *ante fin. verſ. circa ſecundum
Mandell. conſil.* 124 *nu.* 8. *Ruin. conſil.* 80. *nu.
1. lib.* 1. *Cyriac. d. controu.* 229. *num.* 3. *Surd.
deciſ.* 131. *num.* 4. *& deciſ.* 201. *num.* 7. Et
ſi non reſtituat prout recepit, poteſt dominus agere contra eum actione primeua *Bart.
in l. qui ſibi* 33. §. *qui Sticum verſ. ſolue ibi ff.
de ſolut.* ſiue officio iudicis deſeruiente
actioni bonæ fidei *Cyn. in l. exibitionis nu.* 1.
verſ. vnde vt hac materia C. ad exhiben. &
de vtroque *Rot. coram Burat. deciſ.* 400. *nu.*
5. *&* 6. Et tenebitur etiam ad omnia dam-
12 na, & intereſſe, itaut ſi recepit fundum ſeminatum, & ſeminatum non reſtituat, non
13 ſatis erit reſtituere ſemen, & impẽſas, quas
fecerat dominus in ſerendo, ſed etiam reſtituere debebit intereſſe reſpectu fructuum
quos percepiſſet locator, ſi fundus ſatus
fuiſſet *Ruin. conſil.* 88. *num.* 4. *lib.* 1. *Cyriac.
contron.* 229. *num.* 4.

Et hoc de iure; Sed vbi aderat pactum
in Inſtrumento locationis, quod teneretur
conductor in fine locationis dimittere tot
terras ſeminatas, quot receperat, & quatenus non dimitteret, liceret domino retinere partem ſeminum deficientium, ſeu valorem eorum in fructibus, dubitatum fuit, an
teneretur conductor vltra reſtitutionem ſeminum, etiam ad dictum intereſſe fructuum
quos locator percipere potuiſſet, & videbatur dicendum, quod non, quia dum dominus reſeruauerat ſibi ſolam facultatem retinendi ſemina, cenſeri debebat remiſiſſe
damnum prædictum *argum. l. cum prætor ff.
de iudic.* & notatorum per *Din. Bart. & alios
in l. legata inutiliter ff. de legat.* 1. Sed his,
14 & ſimilibus non obſtantibus, contrarium
in dicto caſu conſuluit *Ruin. d. conſil.* 88.
num. 4. *&* 5. *lib.* 1. & optima ratione, quia
licet adſit dictum pactum, quod locatori liceat retinere ſemina, non propterea cogitur ipſe locator vti illa facultate, ſed eſt in
15 ſuo arbitrio, vt patet ex illo verbo, *liceat*,
quod non importat neceſſitatem, prout ipſe
Ruin. pluribus iuribus firmat, & vltra eum
tradunt etiam *Soccin. Sen. conſil.* 125. *num.* 5.
ad fin. verſ. ſed ad hoc reſpondeo lib. 3. *Menoc.
conſil.* 381. *num.* 23. *Seraphin. deciſ.* 739. *nu.*
3. & eſt optimus text. *in l. quamuis in princ.
ff. de pignor. act.* vbi dicitur, quod ſi actum
eſt, quod, conductore exiſtente non ſoluendo, liceat locatori vendere pignus, non eſt
cogendus vendere, etiamſi conductor non
ſit ſoluendo, quia cauſa creditoris ita cautum eſt, ergo idem dicendum in caſu prædicto propter identitatem rationis, & dum
16 non cogitur locator vti pacto, ſequitur, vt
poſſit vti diſpoſitione iuris, ſecundum quam
poteſt vltra ſemen petere damna, vt ſupra
firmatum eſt, & bene probat *Ruin. d. conſil.*
88. *num.* 5. *lib.* 1. & ſequitur *Surd. conſil.* 98.
num. 7.

Dubium oriri poteſt, ſtantibus prædictis
in locatione mobilium, & ſemouentium, ſi
non fuerint reſtituta locatori culpa conductoris, & lapſum ſit longum tempus, itaut

ſi pro damnis computaretur merces amiſſa
17 ob non continuatam locationem, ad maximam ſummam, & exceſſiuam aſcenderent, ſed iam ſupra tetigi illud in *Cap.* 12., & ex ibi traditis colligi poterit, quod aut res locata perempta eſt, & nihil poſt eius interitum debebitur, etiamſi perempta ſit culpa conductoris, quia re perempta, finitur locatio, & amiſſio mercedis rei mobilis, vel ſe mouentis, non eſt damnum, ſed amiſſio lucri etiam incerti, quia illa res quamuis reſtituta fuiſſet, poterat ſtatim caſu perire,
18 quod ſecus eſt in ſtabilibus. Si autem res non perijt, & tunc reſtituenda eſt ipſa res, vel eius pretium, & quo ad intereſſe erit moderandum, vt non excedat valorem rei, prout colligitur ſignanter ex deciſionibus ſingularibus in hac materia *Fontanellæ dec.* 536. 537. *&* 538. ſequendo magis opinionem Senatus Cataloniæ, quam ipſius Fontanellæ circa dictam moderationem intereſſe.

Ad argumentum vero illud, quod ipſe *Fontanell.* facit in *d. deciſ.* 538. *num.* 12. *& ſeq.* dicens, mercedes rei locatæ, veniunt appellatione fructuum *l. prædiorum ff. de vſur. l. demum C. de rei vendic. Bocacc. de interd. vti poſſidetis cap.* 18. *num.* 21. Sed cõmunis eſt praxis, quod vbi agitur ad rem, ſemper fiat condemnatio etiam ad fructus perceptos, ſeu qui percipi potuerunt de ipſa re à die motæ litis, ergo ſi mota ſit lis ſuper reſtitutione animalis locati, debebit condemnari, qui illud conduxit, etiam ad mercedes à die moti iudicij, quod quidem argumentum ei videtur indiſſolubile, ac proinde, poſt multa verba ad ornatum facta, ait, *ſuper quibus tu qui doctus es excitabis ingenium*, vnde non loquitur mihi, ſed adhuc placet reſpondere, quod maior propoſitio ſupponit, quod locatio duret, tunc enim verum eſt dicere, quod mercedes veniunt nomine fructuum, & quatenus locatio duret, totum argumentum procedit abſque difficultate, adeout videatur deberi mercedes etiam excedentes valorem rei, ſi conductor culpa ſua non reſtituat rem, & durante locatione iudicium ſuſtineat. Sed ſi locatio non durat, tunc argumentum non ſtringit, quia actualiter mercedes, & ſic fructus eſſe ſane, nec poteſt certo aſſeri, quod percipi potuiſſent, ſi conductor rem reſtituiſſet, cum non poſſit dici certum, quod dominus continuare potuiſſet ſimilem locationem, maxime tanto tempore quo mercedes excederent valorem rei, vt dictum eſt ſupra.

Si autem conductor rem habeat, & non reſtituat, videndum eſt quæ remedia com-
19 petant domino, & in primis poteſt eam capere propria auctoritate, & conductorem expellere iuxta communem omnium opinionẽ de qua *Alex. conſil.* 105. *nu.* 18. *lib.* 3. quæ eſt adeo vera, vt procedat etiam ſi conductor præueniſſet, & introduxiſſet deſuper litem ex remedio *l. diffamari C. de in-*
20 *gen. & manumiſ.*; quia adue eueniente fine locationis, poſſet conductor propria auctoritate ingredi rem, & illius naturalem poſſeſſionem adipiſci, abſque vitio attentatorum, nam habebat poſſeſſionem ciuilem, & adeptio poſſeſſionis naturalis facta ab habente ciuilem, eſt actus acceſſorius eius, quod erat ante litem, & ideo non ſubiacet vitio attentati *c. cum veniſſes, & ibi Abb. de reſtit. ſpoliat. Paris conſil.* 172. *nu.* 12. *lib.* 4. & in terminis *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.* 4. *lim.* 1. *num.* 85, *& lim.* 5. *num.* 3. *Poſth. de manut. obſer.* 16. *num.* 16. & dixit *Rot. in Neapolitana locationis cor. Litta apud Marcheſan. de commiſſ. par.* 1. *fol.* 1081. *num.* 1. *& ſeq.*

Verum competit dicta facultas ſi conſtet
21 locationem eſſe finitam, nec ſit neceſſaria deſuper aliqua probatio, vt dictum eſt de fine locationis ob non ſolutas mercedes in *cap.* 55. *num.* 12. ſecus autem ſi neceſſaria ſit aliqua probatio, vti ſi prætendatur finis locationis ob ſuperuentam neceſſitatem domino vendi re locata, quia probanda neceſſitas iudicialiter, vt dictum eſt in *cap.* 56. *num.* 56. & idem erit, ſi locatio fuiſſet ad
22 tempus incertum, puta ad vitam, vel generationem, quia ex inſpectione inſtrumenti, non conſtaret de fine locationis, ſed probanda eſſet mors, vel finis generationis, & ideo non poſſet de facto, & propria auctoritate locator conductorem expellere *Gabr. conſil.* 88. *nu. vlt. lib.* 1. *Tomat. deciſ.* 16. *num.* 18. vbi quod hoc eſt cautum *Rot. cor. Gregor. deciſ.* 105. *num.* 11. Et idem eſt ſi prætendatur finis locationis alia de cauſa probationem requirente, vti ſi ob deteriorationem, vel rei alienationem *Menoc conſ.* 503. *num.* 3.

Neque in dicto caſu indubitatæ finis lo-
23 cationis, poterit conductor auctoritate propria expulſus, petere reintegrationem etiam attento ſtylo Rotæ reintegrandi ad ſtatum, de quo dictum eſt in *Cap.* 28. quia finita locatione, non eſt ſtatus aliquis ad quem conductor reſtitui valeat *Seraph. deciſ.* 777. *n.* 6. *in rec. dec.* 56. *n.* 2. *&* 3. Et dictũ eſt ibidẽ in fortiori caſu, videlicet vbi expulſio facta eſſet quando adhuc durabat locatio dummodo poſtea terminauerit.

At licet vere competat dicta facultas domino

24 inino expellendi conductorem propria au-
ctoritate, & ſine Iudice, tamen quia, quod
poteſt fieri ſine Iudice, honeſtius fit cum Iu-
dice, iuxta doctrinam *Bart. in l. creditores
3. in 1. lect. num. 4. C. de pignor.* melius erit
petere à Iudice aſſociationem, iuxta late
tradita in *d. cap. 55. num. 14.* & prius in *cap.
40. num. 49. & ſeqq.* vbi, & an aſſociatio
danda ſit abſque citatione partis de quo in
his terminis pro affirmatiua, vltra ibi cita-
tos, *Alex. conſil. 105. num. 27. lib. 3.*

25 Et poterit etiam locator petere mandatum
de expellendo à quo incipere poteſt prop-
ter dictam facultatem expellendi propria
auctoritate *Carocc. deciſ. 19. num. 52. &
pleno Caſtill. deciſ. 42. num. 12.* vel vt dici
ſolet in Vrbe, mandatum de euacuando
*Rot. in Rom. domus cor. Pamphilio impreſſa
per Marcheſ. par. 1. fol. 1016. & in rec. dec.
692. num. 1. par. 1. Merlin. deciſ. 376. in princ.*

26 Et notabile eſt, iudicium iſtud de re loca-
ta euacuanda eſſe poſſeſſorium, & ideo mi-
nores habere legitimam perſonam in eo
27 ſtandi abſque curatore, prout in ſpecie pro-
bauit, & in caſu occurrenti obtinuit *Cancer.*
vt ſcriptum reliquit in ſuis *var. reſol. lib. 2.
cap. 1. num. 223. iuxta Venetam impreſſ.*

Et eſſe iudicium ſummarium in quo hic
28 in Vrbe præmiſſo monitorio ſuper euacua-
tione, eoque reproducto, citatur ad dicen-
dum contra, & productis iuribus, ſeu exa-
minatis teſtibus ſuper verificatione locatio-
nis, ac eius terminationis, abſque alia ob-
ſeruatione terminorum ſubſtantialium cita-
tur ad ſententiam, & loco ſententiæ viden-
dum decerni, & relaxari mandatum de eua-
cuando, quod ſtatim decernitur, niſi infra
decem, vel alium terminum arbitrio Iudi-
cis, vt in *praxi Salus. Tiber. lib. 2. cap. vlt. n. 1.*

29 Et poterit locator, ſi velit, locatione fini-
ta, ratione poſſeſſionis ciuilis, petere manu-
tentionem pro recuperatione naturalis *Bart.
in l. 1. §. ait prætor num. 17. ff. vti poſſid. Bero.
conſ. 102. num. 43. & ſeq. lib. 1. Honded. conſ.
21. num. 19. & ſeq. lib. 2. Menoc. retin. rem.
3. num. 22. Gratian. diſc. 899. num. 6.* etiam
30 vbi ageretur de locatione ad longum tem-
pus, & poſſeſſio naturalis eſſet penes hære-
des conductoris, vt pleniſſime firmat *Rota
poſt Poſth. de manut. deciſ. 293. num. 1. &
2.* & in emphyteuſi *deciſ. 79. num. 3. part. 5.
31 & deciſ. 89. num. 21. part. 9. rec.* & etiamſi e
contra mortuus eſſet locator, quia poſſet
peti manutentio ab eius hærede, etiam ad-
uerſus tertium in quem conductor alienaſ-
ſet, vt de proprietario, & eius hærede ad-
uerſus eũ in quem alienauit vſufructuarius
tradit *Tiraquell. in tract. mors omnia ſoluit
part. 3. decl. 1. num. 8.* & ex eo in propoſito
noſtro *Rot. in d. deciſ. 293. num. 2. & 3. &
Poſth. de manut. obſer. 16. num. 49. ad finem.*

Nec ad iſtum effectum conſequendi ma-
32 nutentionem aduerſus conductorem indi-
get locator alia probatione, quam ea, quæ
deducitur ex ipſamet locatione, hæc enim
ſatis probat ipſius poſſeſſionem inter ipſos
contrahentes, vt firmatum eſt ſupra *cap. 27.
num. 92.* & vltra ibi adductos in hoc propo-
ſito *Papien. in for. libell. pro turbat. poſſeſ.
ver. hodie num. 6. Menoc. retin. rem. 3. n. 571.*

33 Requiritur tamen etiam ad hunc effectũ
finem locationis eſſe clarum, & indubita-
tum, alias manutentio donec de eo cogno-
ſcatur non erit danda domino, ſed condu-
ctori *Gratian. diſc. 633. num. 16. & ſeq. Poſth.
de manut. obſer. 16. num. 47. Gregor. deciſ.
105. num. 15. Andr. deciſ. 61. num. 7.* ex qui-
bus patet parum curandum de *Honded.* qui
ſenſit contrarium *in conſ. 86. num. 41. lib. 2.*

34 Et procedunt prædicta etiam vbi adeſſet
ſtatutum continuans poſſeſſionem defuncti
in hæredem, quia adhuc, vbi finis locatio-
nis eſt clarus, non poteſt hæres conductoris
prætendere in ſe continuatam poſſeſſionem
bonorum locatorum, & ex ea ſe manutene-
ri *Cuman. conſ. 173. num. 4. Cyriac. controu.
12. num. 59. & ſeq. Mareſcott. var. reſol. cap.
116. num. 6. lib. 2. Rot deciſ. 263. nu. 2. verſ.
adhuc nihilominus, & ſeq. part. 2. rec. Coc-
cin. deciſ. 488. num. 4. verſ. nam fuit per Do-
35 minos.* Idque non ſolum ſi controuerſia ſit
cum locatore, vel eius hærede, ſed etiamſi
ſit cum tertio, dum enim ius conductoris eſt
mere perſonale, non poteſt eius poſſeſſio
vllo modo iuuare hæredem, nec etiam con-
tra tertium, vt aperte cenſuit *Rot. cor. Coccin.
in d. deciſ 488. num. 10. & 11.* quidquid con-
trarium ſenſerit *Fenzon. ad Statut. Vrb. cap.
147. num. 23.* quem ſecutus eſt *Poſth. de
manut. obſer. 55. num. 65. ad fin. verſ. prout
ſecus*, quia *Fenzon.* allegat ſolum dictam
deciſ. Coccini, quæ contrarium penes me
36 aperte dicit. Secus autem ſi finis locationis,
non ſit clarus, quia tunc intrat ſtatutum,
& datur hæredi manutentio *Fenzon. ad Stat.
Vrb. cap. 147. num. 24. Poſth. de manut. obſer.
55. num. 65. Rot. cor. Andr. dec. 36. num. 3.*

37 Præterea vbi conductor denegaret rem
conductam finita locatione reſtituere, dice-
retur inuadere, & ſpoliare *l. conductores pe-
nult. C. locat.* & competeret aduerſus eum
38 reintegratio, & actio ſpolij, prout compe-
tere aduerſus denegantem reſtituere rem
detentam, & in ſpecie aduerſus colonum eſt
text. *in l. colonus 12. ff. de vi, & vi arm.* &
tradit *Angel. in l. ſi quis cõductionis poſt princ.
verſ.*

verſ. item conductori datur C. locat. & competere remedium *canonis Reintegrandæ Caroc. part. 6. remed. 15. Ancar. conſ. 248. num. 4. Pontan. de ſpol. lib. 1. num. 23. Rot. deciſ.* 88. vbi quod cum ſpolium non ſit violentum, primum extremum probatur præſumptionibus *part. 1. diu.* & competere condictionem quandam poſſeſſoriam ad recuperandam poſſeſſionẽ dixit *Rot. cor. Seraph. dec. 896. n. 3.*

39 Competitque hoc remedium ſpolij etiã contra ſingularem ſucceſſorem conductoris vt in ſpecie firmat *Rot. Bononien. diu. deciſ. 129. num. 31. Ruginell. de appell. §. 2. cap. 3. num. 657. verſ. poſſeſſorium,* & poteſt domi-

40 nus reſtitutionem petere *ex l. fin. C. de acquir. poſſeſ.* ex qua habetur remedium reſtitutorium momentaneæ poſſeſſionis propriè

41 conceſſum in caſibus, in quibus nulla vis committitur propter conſenſum illorum, quorum corpore dominus rem poſſidet, vt alius rem habeat *Ruin. conſ. 172. num. 4. & ſeq. lib. 4. & conſ. 77. num. 3. lib. 5.* & alijs adductis late *Coutard. de momen. in ampliat. num. 82. & ſeqq.* vbi & *num. 90.* quod re-

42 medium eiuſdem legis competit, ſiue conductor alienet ſponte, ſiue coactè, puta ſi in executionem ſententiæ alium in dominum, vel poſſeſſorem recognoſcat, de quo *Beníntend. deciſ. 93. per tot.* & prædicta omnia ſequitur etiam, & comprobat *Ruginell. de appell. §. 2. cap. 3. num. 660. & pluribus ſeqq.* & tangit *Ripol. var. cap. 12. num. 109. ad fin.*

43 Eſt tamen neceſſariũ remediũ dictæ legis, vel ſpecialiter intentare, vel ita narrare factum, vt comprehendi poſſit eſſe intentatũ ſecundũ *Cõt.* alios adducentẽ *in d. ampl. n. 85*

44 Habet autem locator remedium recuperandæ poſſeſſionis, non tantum ex generali edicto, ſed ex legibus particularibus, quibus expreſſe cauetur illam ei reſtitui, nempe *ex l. conductores 34. C. locat. & ex l. non ab re 10. C. vnde vi* per quas iniungitur quoque pœna dupli conductoribus illam reſtituere detrectantibus, vt notat *gloſ. in l. ſi cui 51. ver. iuratum poſt med. ff. locat.* debent enim condemnari nedum reſtitute rem, ſed etiam eius æſtimationem, vt tetigi ſupra hoc *c. n.* 2.

45 Impeditur tamen reſtitutio poſſeſſionis ex remedio harum legum petita, ſi aliqua iuſta, & rationabilis cauſa retinendi opponatur à conductore *Menoc. retin. rem. 11. n. 4.* vbi *n. n. ſeqq.* ſubdit, quę ſint iſtæ iuſtæ cauſæ, quas potes eum videre poteris, ac etiã illas requirere ſupra ſuis locis, puta cauſam meliorament orum *in c. 34. §. 3. n. 48.* renouationem tacitã locationis *c. 64.* & ſic de ſingulis.

Et quando impediri nequit rei reſtitutio,

46 adhuc impediri poteſt dicta vlterior condemnatio in æſtimationem, quia cſt pœna ad quam euitandam ſufficit quælibet cauſa excuſans à dolo, vel culpa, vt late *per Menoc. recup. d. rem. 11. n. 24. & ſeqq.* vbi refert plura, quæ ad hoc deduxit in quodam caſu contingenti, ex quibus colligitur ſignanter, quod in rudi, etiam ignorantia iuris excuſat & in quolibet, ignorantia facti, puta, ſi eſſet hæres conductoris qui præſumitur ignorare conductionem defuncti, de quo latius loquitur *n. 50. & ſeqq.* vbi vult procedere, niſi probetur ſcientia, vel agatur de hærede ſuo, & neceſſario, qui eum ipſo defuncto morabatur & licet ibi loquatur abſolute, quod his ceſſantibus, non datur aduerſus hęredem remedium recuperandæ poſſeſſionis ex præfatis legibus, *ex Bart. in d. l. non ab re n. 3.* tamen intelligendum videtur, quo ad dictam pœnã dupli, a qua excuſatur hæres propter præſũptam ignorantiam, prout Bartolum intelligit *Dec. in l. qui in alterius 42. num. 1. in fine.*

Eſt autem ſpeciale remedium dictarum legum, & differt à remedio *l. ſi quis in tantum C. vnde vi* in pluribus, relatis *per gloſ. vlt. in d. l. non ab re C. vnde vi* quam ibi approbat *Bart.* & latius differentias adducit *Menoc. recup. rem. 11. num. 62.*

Cætera, quę dici poſſent de remedio prę-

47 fatarũ legum omitto, tum quia videri poſſunt penes *Menoc. d. rem. 11.* tum etiam, quia tranſeo *ad l. ſi quis conductionis C. locat.* quæ magis ſpecialis eſt, & magis præciſe prouidet, & præbet remedium vtilius locatori *Caroc. de locat. par. 6. remed. 14. num. 39. ad fin.* ſed ſimile, ita vt de eo dicenda, facile poterunt applicari etiam remedio pręfato *Menoch. d. rem. 11. num. 6. & 35.*

48 Eſt autem prælata *lex ſi quis conductionis* ſubtilis, & ſingularis in iure non habens ſociam, vt notat in ea *Ang. in princ.* & ideo eius verba præciſa refero, prout retulit etiã *Rot. deciſ. 89. num. 3. part. 9. rec.* ſunt autem: *ſi quis conductionis titulo agrum, vel quamcumque aliam rem accepit, poſſeſſionem prius reſtituere debet, & tunc de proprietate litigare.*

Verbis autem prædictis attentis, patet in primis conductorem obligari ad factum re-

49 ſtitutionis, & inde ſequitur teneri præciſè reſtituere, nec liberari conſtituendo ſe nomine domini poſſidere, nec ſoluendo intereſſe, vt firmat *Caroc. part. 6. rem. 14. nu. 10.*

50 & vigore huius legis dari actionem perſo-

51 nalem, quæ proprie ea eſt, qua cum eo agimus, qui obligatus eſt nobis ad faciendum aliquid, vel dandum *l. actionum 24. §. in perſonam ff. de act. & oblig. §. omnium inſtit. tit. de action. Soccin. Iun. conſ. 145. num. 3. lib. 1.*

52 ac proinde verius videtur, quod ſingularis ſucceſſor hoc remedio conueniri non valeat, vt tradunt *Alex. conſ. 12. num. 6. lib. 4.*

Nnnn Pon-

Pontan. de ſpol.lib.3. num.138. in fin. Carocc. de locat.tit.de actionib. rem. 14. num. 29. Rot. deciſ.464. num.1.part.1.diu. late *Adden. ad deciſ.420.num.98.& ſeq.part. 4.tom.2.rec.* licet contrarium ſenſerit *Rot. Bonon. diuerſ. dec.129.n. 30. & ibi Adden. ver. quantum ad*
53 *illud*, ſi tamen non agatur de ſucceſſore in
ipſa locatione, quia tunc bene cõueniri poſ-
ſet vti conductor ex adductis infra *n. 55.*

Reſpectu autem actoris, nempe locantis,
dicta actio tranſit in quemlibet habentem
ab eo cauſam, ſecundum *Carocc.d.tit.de action. rem. 14. nu.29 verſ.bene verum eſt, ſed Ang.* quem ipſe allegat, *in d. l. ſi quis conductionis in fin.* dicit, id quod ibi habetur de conductore, vt non referat quæſtionem dominij,
quando conuenitur vt conductor, vendicare ſibi locum in omnibus habentibus cauſã
ab agente, & conueniuntur actione vtili *ex d.l.* ita vt eius ſenſus ſit, quod remedium d.
legis non ſolum competat contra cõductorem, ſed etiam contra omnes alios haben-
54 tes cauſam ab actore, de quo dicemus in-
fra, non autem, quod actio tranſeat in quem-
libet cauſam à locatore habentem, neceſ-
ſaria eſt enim ceſſio, vel pactum acquiren-
di iura locatoris *gloſ. in l. ariſto ver. pignus verſ.in ſecundo caſu ff. quæ res pign.vel hypoth.oblig. Mantic. deciſ. 69. num 3. Rot. deciſ. 202. num. 3.& 4. poſt Cenc.de cenſ.* mediante autem ceſſione bene tranſit in quemlibet,
vt plene firmat in ſpecie *Rot. Bonon. diu. dec, 119. num.1.& ſeqq.*

In hæredem vero actio iſta tranſit tam
55 actiuè, quam paſſiuè, nempe, tam in hæ-
redem locantis, quam conducentis, quia
in ipſos tranſit locatio ipſa, vt dictum eſt
ſuo loco, & ſic ſi locator conueniat hæredem illius, qui conduxit, conductorem cõ-
uenit *Felin. in cap.inter dilectos nu. 21.de fid. inſtr.Cephal.conſ 47.n.4.in fin. cũ ſeq.Rot.Bononien.diuer.dec.129.n.32.& 33.* vbi quod admittunt omnes *Merlin.dec.376. n.2.* excuſari tamen hæredem ex probabili ignorantia,
tradit *Pontan. de ſpol. lib. 3. num. 138.*

Ex præfato etiam contextu verborum le-
56 gis patet, quod vt quis eius vigore obtine-
re valeat, probare debet contractum loca-
tionis, in quo conſiſtit præcipuum fundamentum huius remedij *Pontan. de ſpol. lib. 3. num. 132.* Necnon probare debet, quod
locatio expirauerit, ac contumaciam reſtituere debentis, & his tribus tantum probatis, obtinebit *Rot. dec. 222.ante nu.1.par.8. poſt princ. & dec. 89. in princ. par. 9. rec.*

At licet ſufficere probationes leuiores
dixerit *Grammat. conſ. ciu. 54. ante num. 1. & num. 3. ad fin.* Tamen contrarium vide-
57 tur verius cum *Ruin. conſ. 199. nu. 6. lib. 5.*
quia neceſſe eſt, quod ſaltem de locatione
clare conſtet *addit. ad gloſ. in eadem l.* Cla-
58 rum autem eſt locationem probari per In-
ſtrumentum publicum *dec. 222. nu. 1. par. 8. rec.* vbi maxime ſi concurrant ſolutiones
penſionum. At non propterea ſi deficit In-
59 ſtrumentum, deficit modus probandi, ſed
ſufficiunt teſtes *Caſtill. dec. 229. nu.5. Merlin. dec. 376. num. 3. verſ. de locatione, &*
60 *ſeqq.* vbi probat ſufficere teſtes de confeſ-
ſione deponentes, quamuis ſint ſingulares,
quia non agitur de probandis ſingulis confeſſionibus, ſed de probando facto ſucceſſiuo ex confeſſionibus reſultante, in quem
conueniunt, & conſpirant omnes confeſſiones, vt conſuluit *Aretin. conſ. 36. num. 2. & ſeqq.* dummodo tamen ſint plures teſtes de
confeſſionibus, nam ſi vnus tantum deponat de ea, & alius de auditu, non ſufficiunt,
vt dixit *Rot. cor. Manzaned. dec.751.n.5.& 6.*
61 Et idem dici poterit de qualibet alia
concludenti probatione *Pontan. de ſpol. lib. 3. num. 132.* dummodo tamen conuincatur
locatio pro certa mercede, quæ eſt neceſſa-
62 ria ad eſſe locationis, vt alibi dictum eſt, &
in ſpecie, vt ſit neceſſaria ad hoc, vt compe-
tat dictum remedium *l. ſi quis conductionis, Rot. cor. Manzaned. d.deciſ.751. nu. 1. Adden. ad dec. 420, num. 102, & ſeq. par.4, to. 2. rec.* Adeout etiamſi probatum eſſet
dominium actoris, adhuc ceſſante probatio-
63 ne certæ mercedis, locus eſſet ſententiæ
abſolutoriæ ab obſeruatione Iudicij, quæ
fertur quando actio intentata non compe-
tit *Papien, in for. libell. act. real. nu. 3. verſ. quia libellus eſt male conceptus Marant. in prax. par.5. prin.n.5. Rot. in d.deciſ.751. n.2.*

Hinc aduertat, qui cauſam incipit pro re-
cuperatione rei, non ſe adſtringere ad vni-
cum remedium, ſed petere omnia, omneſ-
que actiones intentare, vel ſaltem appone-
64 re in libello, ſeu in monitorio, quod hic in
Vrbe præcipue coram Aud. Cam. ſuccedit
loco libelli, ſolitas clauſulas ſalutares *deducens omne ius, omnemque actionem &c.* quibus ſtantibus, poteſt ferri ſententia ex alia
actione non expreſſa *Felin. in c. licet Hels n. 44. de ſimon. Marant. in prax. par. 6. princ. memb. 3. num. 15.* & in ſpecie, quod vigore
harum clauſularum cenſeatur intentatum
dictum remedium *d. l. ſi quis conductionis.* quamuis non expreſſum fuerit in libello
plene firmauit *Rot. Bonon. diu. dec. 119. n. 25.*

At non ſufficiunt prædictæ clauſulæ quan-
65 do apparet ex ipſo libello, & poſtea proſe-
cutis fuiſſe intentatum remedium certum
ad illudque actorem ſe reſtrinxiſſe *Surd. conſ. 173. num. 24. & ſeq. Honded. conſ. 63. in fin. lib. 2.* Et in ſpecie, quod ſi appareat

actorem ſe reſtrinxiſſe ad dictum remedium
l. ſi quis conductionis. non poſſit ferri ſenten-
tia ex alio competente *Rot. cor. Manzaned.
in d. dec.* 751. *num.* 3.
66 Nec eſt neceſſe probare locationem ex-
preſſam, ſed ſufficit etiam tacitam, ad hoc vt
remedium præfatum competat *Flamin. de*
67 *Rub. conſ.* 8. *nu.* 52. Vnde competit etiamſi
poſt finitam locationem expreſſam, tacitè
fuerit res reconducta *Soccin. Iun. conſ.* 56.
num. 7. *& ſeq. lib.* 2. *Barz. dec.* 115. *nu.* 17.
*verſ. reſpondetur enim Rot. in Romana Domus
cor. Pamphilio impreſ. per Marcheſ. par.* 1.
68 *fol.* 1016. *num.* 3. *ad med.* Dummodo ta-
men tacita reconductio ſit finita, vt per *Mer-
lin. dec.* 376. *num.* 7.
69 Non tamen proderit contractus loca-
tionis, licet iuratus, ſi per partem opponatur
ſimulatio obtenta prius abſolutione à
iuramento, dicit *Pontan. de ſpol. lib.* 3. *num.*
132. *in fin.* vbi tamen allegat ſolum *Mohe-
dan. dec.* 186. *quæ hodie eſt* 26. *de renunc.* &
de hoc non loquitur. Et quando admitten-
da ſit eius opinio, intelligenda ſaltem erit
procedere, ſi ſimulationem probauerit con-
70 cludenter, quia in iudicijs poſſeſſorijs non
ſatis eſt opponi exceptionem ſimulationis,
niſi concludenter probetur, nec ſufficit pro-
batio per ſolas præſumptiones *Vin. dec.* 474.
num. 33. *Rot. dec.* 677. *num.* 2. *par.* 2. *rec. &
dec.* 436. *num.* 8. *poſt Cenc. de cenſ.*
71 Finis autem locationis qui eſt aliud re-
quiſitum, vt competat dictum remedium,
conuincitur aperte ex lapſu temporis, pro
quo facta fuit, & ſi non eſt expreſſum tem-
pus, ex lapſu eius pro quo facta præſumitur,
vt in *d. dec.* 376. *cor. Merlin.* & ſi facta ad
72 vitam, conuincitur ex fide obitus extracta
ex libro mortuorum *d. dec.* 89. *nu.* 2. *par.* 9.
rec. Et quo ad difficultates quæ oriri ſolent
pro quo tempore facta cenſeatur, recurren-
dum erit ad tradita ſuis locis, & ſignanter in
cap. 53. quomodo vero probetur finita, ſi ad
lineã, vel generationem facta ſit, dicã infra.
73 Contumacia vero conductoris ſatis re-
ſultat ex quo, locatione finita, conductor
pulſatus rem non dimittit, vt dictum eſt
eum teneri *d. dec.* 89. *num.* 2. *verſ. contuma-
cia autem par.* 9. *rec. Merlin. dec.* 376. *nu.* 7.
74 Volunt aliqui locatorem in hoc iudicio
probare etiam debere ſe poſſediſſe *Carocc.
de locat. par.* 6. *in tit. de action. rem.* 14. *n.* 34.
& reddi poteſt ratio huius opinionis, quia
57 hoc, vti remedium recuperandæ, neceſſe
habet hoc extremo poſſeſſionis anteceden-
tis actoris, cum non poſſit reſtitui ad poſſeſ-
ſionem, niſi qui eam habuit *Rip. in l. ſi ali-
quam rem in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* & alijs
adductis *Contar. de mom. poſſeſ. in ampl. n.* 77.

Verum ſi conſtet de locatione, prout eſt
neceſſarium, vtique ea ſufficienter probabit
poſſeſſionem contra conductorem, nec pro-
pterea vlterioris probationis adeſt neceſſi-
tas, cum conductor in hoc iudicio eius quæ-
76 ſtionem refricare non valeat, vt infra pro-
babitur, & ſolum opponi poterit aduerſus
locatorem, quod non poſſederit ſi doceatur
conductorem ipſum fuiſſe poſſeſſorem, ac
dominum, & ignoranter conduxiſſe, vt in
caſu *Greti conſ.* 90. *num.* 15. *lib.* 1. & de-
clarat *Scacc. de appell. quæſt.* 17. *lim.* 6. *mem-
br.* 6. *num.* 40. *verſ. caſus huius illationis.*
77 Reuertendo autem ad verba *d. l. ſi quis
conductionis* ſupracitata, ex eis patet quo-
que, quod nedum non tenetur eius vigore
agens, dominium probare, vt tradit *Rot. dec.*
79. *num.* 8. *par.* 5. *rec.* & comprobat *Ad-
den. ad dec.* 420. *num.* 101. *par.* 4. *to.* 2. *rec.*
Sed neque permittit reo de illo quæſtionem
refricare, dicunt enim, quod poſſeſſionem
prius reſtituere debet, & tunc de proprieta-
te litigare, vnde patet hoc eſſe remedium
poſſeſſorium, & non poſſe in eo admiſceri
cauſam proprietatis, prout tradit *Soccin.
Iun. conſ.* 182. *num.* 3. *lib.* 2. Et ſic non po-
78 teſt conuentus remedio dictæ legis oppo-
nere de dominio *gloſ. in c. inter dilectos ver.
dilectio de fid. inſtr. Soccin. Iun. conſ.* 56. *n.* 8.
lib. 2. *Curt. Iun. conſil.* 122. *num.* 1. *Barz.
dec.* 115. *nu.* 7. *ad med.* Et neque de domi-
nio proprio, neque de alieno *Pontan. de ſpol.
lib.* 3. *num.* 133. *verſ. adeo vt. Rot. dec.* 222.
num. 6. *par.* 8. *rec.* Quod ſecus eſt ſi agatur
79 actione locati, quia in ea opponi poteſt de
dominio proprio, ea ratione, quia locatio
ſit nulla, vbi quis conducit rem propriam
Menoc. recup. rem. 11. *num.* 45. *Petr. Barboſ.
in d. l. ſi alienam num.* 27. *Scacc. de appell.
quæſt.* 17. *lim.* 6. *membr.* 6. *num.* 37. *verſ.
ratio eſt ad fin.*
80 Vnde melius erit in libello exprimere,
quod intentatur remedium legis prædictæ
Dec. conſ. 28. *num.* 3. *poſt med. verſ. ſecun-
dum Angel. Rot. dec.* 222. *num.* 4. *par.* 8. *rec.*
Certius enim hoc modo reijcienda erit ex-
ceptio dominij *Mandell. conſ.* 435. *num.* 8.
licet hoc non ſit neceſſarium, ſed ſufficiant
clauſulæ ſalutares in libellis apponi ſolitæ,
vt dictum eſt ſupra; imo, & ſufficere inten-
tatum eſſe remedium ſupradictum *l. condu-
ctores C. locat. & l. non ab re C. vnde vi*, quia
in his legibus, vti magis generalibus, com-
prehendatur etiam diſpoſitio *d. l. ſi quis con-
ductionis* tradit *Menoc. recuper. rem.* 11. *num.*
6. *&* 35.

Controuerſum tamen eſt, an hoc proce-
dat etiam vbi de dominio clare conſtaret,
quod enim tunc admittenda ſit exceptio

ſenſit Alex. in l. ſi aliquam rem. ff. de acquir,
poſſeſſ. & Rip. in l. naturaliter §, nihil commu-
ne num, 35. ff. eod. Menoc. recuper. poſſeſſ.
rem, 11. nu, 44. & plene alijs adductis *Rot,*
Bonon. diu. dec. 129. num. 43. & ſeqq. & fa-
ciunt vltima verba textus ibi, *& tunc de pro-*
prietate litigare, quæ ſupponunt ſuper pro-
prietate cadere poſſe litem, & ſic eam eſſe
dubiam.

In contrarium vero facit, quod dicitur
etiam prædonem eſſe reſtituendum *c. in li-*
teris ad fin. de reſtit. ſpoliat. inde enim in-
fertur non curandum, quod locator non ſit
dominus, ſed reſtituendam ei eſſe poſſeſſio-
nem, de qua conſtat ex ipſa locatione, &
hanc opinionem pluribus adductis firmat in
ſpecie *Petr. Barboſ. in l. ſi alienam 12. ſub*
n. 34. poſt med. verſ. ſed non placet ff. ſol. matr.

82 Et in hac controuerſia videtur in primis
dicendum requiri probationem eſſe iam fa-
ctam, nec ſufficere conductorem dicere vel-
le probare, etiamſi dicat, velle probare
prompte, & in continenti, vt firmat *Rot. dec.*
222. nu. 5. par. 8. rec. & comprobatur, quia
non debet præberi anſa conductori, vt præ-
textu probationum faciendarum, ſpoliet lo-
catorem poſſeſſione, quam ex conductione
ipſa plene conſtat penes eum eſſe, iuxta la-
te tradita per *Menoc. recup. rem. 1. nu. 242.*
verſ. qua ſane ratione, & Pontan. de ſpol. lib,
3. num. 133.

83 Secundo videtur non ſufficere quamli-
bet probationem, etiam iam factam, & con-
cludentem, ſed requiri de ea ſpecie, quæ fa-
ciat rem claram, & manifeſtam, & quæ alias
probationes contrarias, vel non admittat,
vel ſuperet, vt confeſſio partis, & res iudi-
cata *Alex. in l. ſi aliquam 28. num. 35. verſ.*
præterea in multis ff. ſol. matr. Pontan. de ſpol.
lib. 3. nu. 136. Barz. dec. Bonon. 115. nu. 14.
verſ. reſpondetur enim, latiſſime Adden. ad
dec. 420. nu. 82. par. 4. to. 2. rec. Vnde non
84 ſufficeret probatio per teſtes, & ſignanter
quia probatio iſta requirit inſpectionem,
tam circa eorum perſonas, quam etiam cir-
ca eorum dicta, & validitatem examinis, &
vlterius probationem contrariam non ex-
cludit, qua ratione exceptio per teſtes pro-
bata, non facile admittitur in executiuis, &
ſummarijs iudicijs *Put. dec. 32. ad fin. lib. 1.*
in correc. Coccin. dec. 604. nu. 4. & dec. 1565.
num. 12. Et fuit etiam firmatum in *Romana*
Dotis, & fructuum 2. Mart. 1674. §. Hinc
Domini, & ſeq. cor. Reuerendiſſimo D. Alber-
gato Decano, & in puncto, imo in fortioribus,
quod aduerſus emptorem bonorum hoc re-
medio agentem, non valeat conductor op-
ponere de emptione antecedenti à ſe facta
per teſtes probanda *Roginel. de appell. §. 3.*
85 *cap. 3. ſub num. 657. poſt med. verſ. replica-*
bat. Et quo ad confeſſionem, aduerte non
ſufficere ſi ſit æquiuoca, vti quia referri poſ-
ſit ad dominium vtile, mediante locatione
ad longum tempus facta, conductori perti-
nens, vt bene animaduertit *Rot. in dec. 89.*
nu. 37. & ſeq. par. 9. rec, Stante autem con-
feſſione clara, vel re iudicata, vel ſimili pro-
batione quæ faciat rem claram, & manife-
ſtam, non obſtat, quod adhuc non ſit conſi-
86 derandum dominium ex quo etiam prædo
ſit reſtituendus ad poſſeſſionem, & reinte-
grandus, quia procedit in ſpolio violento,
non vbi non interuenit violentia, prout in
conductore, vt declarat *Adden. ad d. deciſ.*
420. num. 64. & ſeqq. par. 4. to. 2. rec.

87 Tertio non videtur ſufficere quam um-
que dominij probationem, ſi de tempore
locationis conductor illud habebat, & ſcien-
ter conduxit, quia tunc per conductionem
tranſtuliſſet poſſeſſionem in locantem, & ſi-
bi imputare deberet, vnde ſolum de domi-
nio apponere poteſt, quando poſt locatio-
nem ſibi ſuperuenit, puta ſi poſtea emit for-
88 te ſub haſta *Cephal. conſ. 328. num. 3. Rim,*
Iun. conſ. 121. num. 23. & per tot. Pontan. de
ſpol. lib. 3. cap. 5. num, 134. vbi de commu-
ni, & contrarios reijcit *Valaſc. conſ. 42 nu. 3.*
Menoc. recuper. remed. 11. num. 42. & 43.
Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 10, Adden. ad
deciſ. Bonon, diu. 129. in quinta parte verſ.
89 *tertio quando poſt.* Vel ſi ignoranter rem
ſuam conduxit *Valaſc. d. conſ. 42. num. 5.*
d. Addit. verſ. quarto quando. Caroc. d. par. 6,
rem. 14. num. 18, quæ tamen ignorantia
probanda erit, vt per *Grat. conſ. 90. nu, 15.*
in fin. lib, 1. Et tunc etiam ſolum prodeſt,
90 cum conductor nedum erat dominus de
tempore conductionis, ſed etiam poſſeſſor
Soccin. Sen. conſ. 187. in princ. lib. 2. Pontan.
de ſpol. lib. 3. cap. 5. num. 135. ad fin. verſ.
qua tamen Carocc. d. rem, 14. num. 19.

91 Dum autem non poteſt opponi excep-
tio dominij, vtique nec alia minor, aut de-
bilior, vti hypothecæ, opponi valebit *Cort.*
Iun. conſ, 122, num. 1, Carocc. de locat. par. 6.
92 *rem, 14, nu. 3.* & quod neque refricare va-
leat conductor quæſtionem poſſeſſionis *Me-*
noc. conſ. 711. ſub num, 31. & ſeq. Merlin.
93 *dec. 376. nu, 1. ad fin.* & eadem ratione ne-
que poſſe opponere de iure redimendi per
eum quæſito ab eo, qui illo ſibi reſeruato,
rem locatori vendiderat, notabiliter defini-
tum habetur penes *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42.*
94 *defin, 12.* vbi & fortius, quod etiamſi lo-
cator paſſus fuerit introduci ſecum, & con-
teſtari litem ſuper illo iure redimendi, ad-
95 huc non obſtabit. Et generalius loquen-
do, quod non poſſit conductor alia ratione

velle

velle retinere *Soccin. Iun. conſ. 56. n. 8. lib. 2.*
96 ſed hoc dictum ita generale, patitur diffi-
cultatem, quia poteſt retinere pro expenſis
vtilibus, & neceſſarijs in re factis, vt dicit
Pontan. de ſpol. lib. 3. num. 137. & vide tra-
dita in *cap. 34. §. 3. num. 48. & ſeq.*
97 Neque admittitur in hoc judicio aliqua
reconuentio *Pontan. de ſpol. lib. 3. nu. 137.*
in fin. vbi allegat *Bart. in l. compenſationis*
13. *C. de compenſat.* vbi ſub *n.* 10. ait, quod
Doctores per eam legem dicunt, in depoſi-
to non eſſe locum reconuentioni, & prius
98 *num. 9. ad med.* dicit in ſpecie, quod ſi aga-
tur condictione ex *d. l. ſi quis conductiones*
non poteſt opponi compenſatio.
99 Minus admittitur in hoc judicio excep-
tio nullitatis locationis, nam etiamſi ea ſit
nulla reſtituenda eſt poſſeſſio *Petr. Barboſ.*
in l. ſi alienam 12. num. 33. verſ. infertur
ſecundo ff. ſol. matr. vbi reſpondet *Decio*, qui
contrarium tenet *in l. neque pignus num. 4. ff.*
100 *de reg. iur.* relenaret tamen nullitas loca-
tionis, ſi ſimul concurreret, quod locator de
tempore locationis rem non poſſideret, vt
probat idem *Barboſ. num. 34.* ſed hoc non
101 procedit, ſi poſſediſſet de eo tempore ipſe
conductor, ac dominium quoque habuiſſet,
& inde nullitatem allegaret, quia non au-
diretur, niſi ſimul ignorantiam ſuam proba-
ret, vt dictum eſt ſupra, & late probat *Pon-*
tan. de Spol lib. 3. num. 133.
Denique hoc vnum vlterius annotare
placet circa *dictam legem ſi quis conductionis*;
102 quod aliqui voluerunt, eam, vti ſpeciali-
ter loquentem de conductoribus, eſſe in
odium eorum factam, ac fauore locatorum,
& proinde alijs non prodeſſe, vt ſignanter
Stella in l. repetitio num. 53. ff. de condict. in-
deb. Sed reprobantur paſſim, & ſignanter à
Petr. Barboſ. in d. l. ſi alienam num. 32. ff. ſo-
103 *lut. matr.* quod enim ejus remedio vti va-
leat etiam qui commodauit rem, ſenſit *Bart.*
in l. compenſationes 14. num. 9. ad med. C. de
104 *compenſat.* Et generaliter habere locum
vbicumq; quis cauſam habet ab agente, vel
alias eius nomine detinet rem propter iden-
titatem rationis, tradunt *Ang. in ipſa l. ad fin.*
Felin. in c. inter dilectos num. 20. de fid. inſtr.
Dec. conſil. 56. num. 4. ante med. Mandell.
conſil. 435. num. 8. Menizan. conſil. 37. num.
27. *Crauet. conſil. 157. num. 1.* Et alijs ad-
ductis, pleniſſime firmauit *Rot. deciſ. 89. à*
num. 16. ad 29. par. 9. rec. Et procedere ad-
uerſus quemcumque recipientem cum one-
re reſtituendi *Caualer. deciſ. 171. num. 2.* Et
quamuis alij opinionem iſtam reſtrinxerint
ad caſus in quibus qui conuenitur, non
poſſidet ſibi, ſed actori, & voluerint ſuffice-
re ad euitandum dictum remedium, quod
ſibi naturaliter poſſideat, & ſic negauerint
illud dari aduerſus Emphyteutam, vel ad
longum tempus conductorem, vt videre eſt
penes *Rimin. Sen. conſil. 94. num. 19. & ſeqq.*
105 Tamen eos late reprobauit *Rot. in deciſ.*
222. num. 10. & ſeqq. par. 8. & in d. deciſ.
89. num. 8. & ſeqq. vbi & *num.* 15. refert
multos dicentes idem procedere in feudis
par. 9. rec. Dummodo poſſidentes, contra
106 quos agitur, habeant cauſam ab inueſtitis,
nam alias hoc remedium non competit, vt
dictum eſt ſupra, & in his terminis *Rot. dec.*
24. num. 6. poſt Poſth. de manut. deciſ. 290.
num. 6. part. 1. rec. Prout etiam licet aliqui
velint procedere tantum in contractibus
locationi ſimilibus *Menoc. recup. rem. 11. nu.*
62. Contar. de moment. in ampliat. num. 76.
107 Tamen procedit etiam in diſſimilibus
vt *d. deciſ. 89. num. 16. par. 9.*
In reliquis ſi quid vlterius cupis circa
d. l. ſi quis conductionis adi *Carocc. de locat. in*
par. 6. rem. 14. vbi cumulat nouem amplia-
tiones, & 17. limitationes ad regulam eiuſ-
dem legis, ac alia addit in parte nõ inutilia.
108 Vltra prædicta remedia poſſeſſoria poſſet
etiam locator agere actione locati, quæ cõ-
petit ſine dubio etiam pro reſtitutione rei
Alex. in l. ſi aliquam rem n. 35. ff. de acquir.
poſſeſſ. Molpheſ. ad conſuet. Neapol. tit. de lo-
cat. quaeſt. vlt. nu. 4. Sed non facile expediens
109 erit, nam difficilius obtinebit, ea median-
te, recuperationem, cum ſit actio ordinaria,
vt ſupra dictum fuit in *c. 39. n. 4.* & in ea op-
poni poſſit exceptio dominij ipſius condu-
ctoris, quę non opponitur agenti ex remedio
d. l. ſi quis conductionis, vt dictum eſt etiã ſu-
pra, ex relatis *per Menoc. recup. rem. 11. n. 45.*
& Petr. Barboſ. in l. ſi alienam 12. n. 27. ff. ſol.
110 *matr.* Et vlterius in ea non venit condem-
natio in duplum, iuxta *l. conductores C. locat.*
& l. non ab re C. vnde vi de quibus ſupra,
prout venit in dicto remedio *l. ſi quis condu-*
ctionis, vt tradit idem *Petr. Barboſ. ibid. verſ.*
neque exiſtimes, in quo tamen contrariũ vi-
detur ſenſiſſe *Bart. in l. non ab re 11. nu. 1. ad*
111 *med. verſ. quidam dicunt C. vnde vi* licet
econtra in actione locati, veniat etiam con-
demnatio ad mercedes non ſolutas, quę non
venit in dicto remedio *Alex. in l. ſi aliquam*
rem n. 35. ff. de acquir. poſſeſſ. Petr. Barboſ. ibid.
112 Et poterit etiam locator agere rei vindi-
catione, ſed vtilius, ac longe facilius eſt age-
re ex remedio *d. l. ſi quis conductionis C. locat.*
vt notant *Adden. ad deciſ. 421. n. 8. par. 4. to. 2.*
113 *rec.* Verum rei vindicatio nedum datur
contra conductorem, ſed etiam contra ter-
tium, qui rem detineat, & ideo practicatur
in locationibus ad longiſſimum tempus, &
in emphyteuticis quãdo tranſierunt ad plu-
res

tes manus, & non conſtat detinentes habe-
re cauſam ab inueſtitis, itaut non competat
remedium l. ſi quis conductionis, & in hoc iu-
114 dicio neceſſe habet actor probare domi-
nium ſuum, finem locationis, ſeu emphyteu-
ſis, & identitatẽ rei ad hoc vt poſſit obtinere
Buratt. dec. 602. n. 1. Dunoz. Iun. dec. 938. n. 1.
115 Et quo ad dominium requiritur probatio
omnino plena, & concludens, vt ſæpiſſime
firmauit Rot. & ſignanter cor. Verall. dec. 282.
part. 1. cor. Pen. dec. 466. & dec. 1024. & in rec.
dec. 150. & dec. 249. & dec. 606. part. 1. & dec.
116 281. par. 4. to. 2. ſemper n. 1. Adeout ſola lo-
catio, ſeu inueſtitura non ſufficiat Gratian.
diſc. 533. n. 43. & ſeqq. vbi quod hæc eſt opi-
nio receptiſſima Adden. ad dec. 131. n. 46. &
47. par. 8. rec. Rot. in dec. impreſſ. per Ciarlin.
117 contr. 6. n. 39. Et fortius quod etiamſi cum
inueſtitura concurrãt ſolutiones canonum,
& laudemij, ac alia adminicula, adhuc non
ſufficiant Verall. dec. 280. n. 5. par. 1. Millin.
dec. 11. n. 9. in Rec. dec. 281. n. 2. par. 4. to. 2.
118 Sed in hoc, contrarium, quod ſcilicet ad-
miniculis concurrentibus, inueſtitura probet
dominium, etiam ad hunc effectum, videtur
verius, & receptius ex traditis per Ciarlin.
contr. 6. num. 40. Rot. dec. 193. n. 1. par. 2. dec.
325. nu. 1. & late ſeqq. par. 3. dec. 597. nu. 3. &
dec. 611. n. 6. par. 4. to. 3. & dec. 81. nu. 2. par. 5.
rec. Dunoz. Iun. dec. 939. n. 2. vbi quod paſſim
firmauit Rota. Quæ autem ſint adminicula
ſufficientia ad hunc effectum, vide ſignan-
ter in d. dec. 597. n. 4. par. 4. to. 3. rec. & penes
Dunoz. d. dec. 939. nu. 2. verſ. adminic. & ſeq.
119 Sic quod non ſufficiat recognitio in do-
minum, & voluntas poſſeſſoris ſupponendi
ſolum dominio alicuius, ac nudum pactum,
ſed requiritur probatio traditionis ad con-
uincendum dominium ad hunc effectum
Verall. dec. 280. n. 1. par. 1. dec. 606. n. 4. par. 1.
120 rec. Et hoc procedere etiamſi vltra reco-
gnitionem in dominum ad ſit etiam pactum
expreſſum, quod res in aliquo caſu deuolua-
tur, cenſuit Rim. Sen. conſ. 410. n. 3. & 4. lib. 3.
& in eiſdem terminis Rot. dec. 288. par. 7. rec.
127 Sed in quodam caſu contingenti, contra-
rium defendi in his terminis, quia dum agi-
tur vigore pacti, non autem ex ſolo rei do-
minio, non adeſt neceſſitas dominium ipſum
probandi, ſed ſufficit probare eſſe factũ locũ
pacto, vt fuit dictum in Rota cor. Seraph. dec.
1453. n. 3. & ad auctoritatem Rim. ſen. reſ-
pondi eum reprobari in ſpecie tanquam in-
aduertenter locutum à Valaſco de iur. emph.
quæſt. 9. n. 15. quo autem ad Rot. in d. dec. 288
par. 7. recent. dicebã, quod licet vere loqua-
tur in terminis pacti, tamen eius vigorem
non conſiderat, ſed tranſit cum ſuppoſito,
quod ageretur rei vindicatione, vt ex lectu-
ra, & Iudex monſtrabat agnoſcere differen-
tiam, ſed cauſa fuit tranſactione ſopita.

Quoad finem locationis, ſeu emphyteuſis
122 ſi eſt ad certum tempus, vel indefinita, iam
ſupra tactũ eſt quomodo probetur, ſed ſi eſt
ad lineam, vel certas generationes, proban-
dus eſt finis lineæ, vel generationum Peregr.
conſ. 26. n. 24. l. 1. Canal. dec. 558. n. 1. Bur. dec.
393. n. 6. An autem ſufficiat probare obitum
illorum qui fuerunt in inueſtitura nominati
abſque probatione, quod obierint ſine filijs,
vel quod eorum filij abſq; filijs deceſſerint,
videtur Rotam variaſſe, & pro affirmatiua
ſtetiſſe cor. Ser. dec. 1487. n. 1. & coram Dura.
dec. 301. n. 4. & 5. Pro negatiua vero cor. Cau.
dec. 558. n. 3. & cor. Merl. dec. 506. n. 2. Sed iſta
123 variatio ceſſat, quia prima opinio procedit
vbi non apparet filios extitiſſe, ſecunda vero
in caſu contrario Rot. in Ferr. terrar. cor. Or-
temb. penes March. par. 1. fol. 566. n. 2. & cor.
Bur. dec. 393. n. 6. verſ. maxime, adeout ſi non
conſtet primum inueſtitum habuiſſe filios,
ſufficiat etiam ſolum lapſum centum anno-
rum ad hoc, vt præſumatur finita linea Bich.
dec. 402. n. 3. & 5. dec. 227. n. 19. par. 13. rec. Si
vero conſtat eum filios habuiſſe, id non ſuffi-
cit, ſed probari debet etiam eos ſine filijs
obijſſe d. dec. 227. n. 20. ita vt vbi apparet li-
neam extitiſſe, probandus ſit eius finis deciſ.
363. n. 3. & ſeq. par. 13. recent.
124 Identitas quoque requirit ad hunc effe-
ctum rei vindicationis, ſeu caducitatis, &
deuolutionis probationem concludentem
Seraph. deciſ. 1137. num. 1. Burat. deciſ. 132.
num. 4. & deciſ. 393. num. 10. Rot. deciſ. 226.
num. 6. part. 4. tom. 2. rec. adeo, vt duæ de-
125 monſtrationes non ſufficiant, ſi aliæ non
conueniant Menoc. præſ. 15. num. 30. lib. 3.
Mantic. deciſ. 54. num. 6. deciſ. 295. num. 9.
126 part. 1. rec. licet regula ſit in contrarium,
vt docet Bart. in l. demonſtratio falſa 17. nu.
15. vbi reddit rationem, quia aliæ tanquam
ſuperfluæ, non vitiant ff. de condit. & dem.
Surd. conſ. 44. num. 17. & ſeq. Adden ad Bu-
ratt. deciſ. 132. num. 9. Morlin. deciſ. 341.
127 num. 7. niſi tamen ſint duæ demonſtratio-
nes, quæ alijs quoque rebus conueniant
Corn. conſ 91. num. 14. verſ. ſecus videbitur
lib. 1. Gregor. deciſ. 455. num. 10. & ibi Ad-
den. Burat. deciſ. 132. num. 8. vel niſi aliæ
128 demonſtrationes, quæ non adaptantur rei,
cuius identitas prætenditur probata per
duas, adaptentur alteri, quia tunc quoque
illæ duæ non ſufficerent, vt docet ibidem
Bart. in d. l. demonſtratio falſa 17. num. 15.
verſ. & hoc caſu vbi tamen addit probandũ
adaptari alteri ff. de condict. & demõſt. & alijs
pluribus adductis Add. ad Bur. dec. 132. n. 10.

Cæterum licet in rigore huius actionis ad
caduci-

caducitatem, & rei vindicationem teneatur actor facere dictam probationem, tamen
129 durum eſt, & non facile admittendum, vt, vbi conſtet de veritate conceſſionis, ſola incertitudo loci, & quotæ faciat dominum ſuccumbere *Bald. conſ. 109. ad med. verſ. & ita dico lib. 4.* & ideo ſuccedit alia doctrina eiuſdem *Bald. in l. teſtamento quidam ff. de condit. & demonſtr.* vbi dicit, quod id quod non poteſt fieri formaliter, debet fieri per æquipollens arbitrio boni viri, & ideo ſi
130 propter confuſionem bonorum non poſſit condemnari reus ad reſtitutionem rei, debebit condemnari ad reſtitutionem precij, vt bene firmat *Afflic. dec. 23. n. 7.* vbi etiã dicit, ita fuiſſe in voto omnes de Conſilio.

Poſſet etiam locator hanc difficultatem
131 præuidere, & præuenire intentando prius contra conductorem actionem ad exhibendum rem locatam, quam ei competere eſt text. *in l. Celſus 5. in princ. ff. ad exhibendum*,
132 & eadem ratione poterit etiam agere aduerſus conductorem, vt diſtinguat fines *Angel. in l. ſi rem n. 4. ff. de rei vindic.* cum alijs adduct. *per Ruin. conſ. 50. n. 14. & ſeqq. lib. 1.* &
133 ſufficit quem ſoluere penſionem, ſeu canonem pro bonis, vt teneatur ipſa bona, pro quibus ſoluit, deſignare *Cranet. conſ. 217. nu. 12. Natt. conſ. 3. nu. 6. Cyriac. contr. 145. nu. 14. Magon. dec. flor. 2. n. 10.* & quod teneatur etiã deſignare eius fines *Cyriac. contr. 60. n. 2.*

Et ſi, qui ſoluit, non deſignet bona, pro quibus ſoluit, intrat præſumptio, quod ſoluat pro omnibus ſuis bonis *Alberic. in l. Titius 50. n. 2. ff. de act. empt. & vend. Ruin. conſ. 50. n. 14. ad med. lib. 1. Magon. dec. flor. 2. n. 10.* & vbi non dubitetur de locatione, neque de eius fine, poſſet conductor immiſſionem in omnibus bonis pati, ſi bona locata non indicet, ad tradita *per Angel. in l. ſi in rem n. 4. ff. de rei vindic. Fuſar. de ſubſtit. q. 618. n. 49. Adden. ad Gregor. dec. 575. nu. 11. in fin. Dunoz. Iun. dec. 277. num. 5.*

135 Et datur etiam locatori iuramentum in litem de magnitudine, & omnibus qualitatibus rei locatæ aduerſus conductorem eam non deſignantem, ex traditis *per Cyriac. contr. 60. n. 3. & 5.* & quod contra conductorem eam non reſtituentem detur hoc iuramentũ, eſt text. expreſſ. *in l. ſi cui 51. ff. locat.* qui tamen textus loquitur, ſi non agatur de ſtabilibus, ſed allegatur per Cyriacum in propoſito non deſignantis fines rei ſtabilis.

Imo ſi conductor rem non reſtituat, ſed litem ſuſtineat, & expectet condemnari, nõ ſolum cõdemnari debet reſtituere remipſã, ſed vlterius etiam eius æſtimationem, tanquam inuaſor, vt ſtatuitur expreſſe *in l. conductores penult. C. locat.* vbi *gloſ. in ver. æſtimationem* dat modum hanc æſtimationem petendi, ita, vt conductor teneatur ad duplũ, vt notat *gloſ. in l. ſi cui 51. in ver. iuratum poſt med. ff. locat.* & dictum eſt ſupra.

136 Verum prædicta, quod conductor teneatur deſignare fines rei conductæ, patiuntur plures declarationes, & primo, quod procedant in finibus antiquis, vel cum conſtat facto ipſius conductoris fines immutatos eſſe, vt explicat *Ruin. d. conſ. 50. n. 14. & ſeqq. lib. 1.* & dixit *Rot. cor. Mantic. dec. 251. n. 6.*

137 Secundo, quod ſufficit conductori deſignare rem, in qua verificari poſſint verba locationis, ad hoc vt, ſi locator prætendat aliam, vel maiorem, probare debeat *Magon. dec. flor. 2. n. 10. poſt med. Rot. cor. Mantic. d. dec 251. n. 6. verſ. ſecundo fuit reſponſum*, vel ſi nõ adſit inſtrumentum locationis, vel non appareat, de qua re loquatur locatio, ſufficit oſtendere quantitatem bonorum capacem mercedis, quã ſoluit, niſi locator aliud probet *Natt. conſ. 3. n. 6. Rot. conſ. 66. n. 1. 2. & 7. lib. 3. Rot. dec. 150. n. 6. verſ. nam reſponſ. part. 1. rec.*

138 Tertio, quod dicta pœna, quæ propter confuſionem irrogatur aduerſus confundentem, vt patiatur immiſſionem in omnibus bonis confuſis, vel iuramentum in litem, non tranſeat in ſucceſſorẽ confundentis *Redanaſc. conſ. 31. n. 15. Dunoz. Iun. dec. 277. n. 6. & in Rec. dec. 175. n. 5. verſ. etenim placuit p. 6.*
139 ſaltẽ ſi agatur de ſucceſſore ſingulari, qui dici poſſit tertius, puta de emptore, qui conueniatur, de quo loquitur *Alberic. in l. ſi in rẽ 5. n. 5. ad fin. ff. de rei vindic.* & in his terminis
140 procedit concluſio, quod qui perit fundũ feudalem mixtum cũ allodiali, forte ex amotione terminorum, niſi ſciat clarũ, & diſtinctum reddere feudalem ab allodiali, ſuccũbit propter incertitudinẽ, de qua *Rolan. conſ. 81. num. 17. lib. 2. Boſſ. in ſua pract. crim. tit. de Principe n. 247. Gratian. diſc. 736. n. 63. & ſeq.*
141 niſi euenerit confuſio culpa ipſius emptoris *Ang. in d. l. ſi in rem. 5. n. 4. verſ. quod credo verum ff. de rei vind.* quę culpa probanda eſt *Mant. dec. 151. n. 6. verſ. quia fuit reſponſum in Rec. dec. 279. n. 11. verſ. quoniam non applicatur p. 5.* nec ſatis eſt pro culpa, quod doceatur ipſum confudiſſe cum re ſua, ſi probabiliter ignorabat rem eſſe locatam, & ſic ad alium pertinere *Ger. Spin conſ. 60. n. 7. verſ. reſponderur tertio*,
142 Sed ſi agatur de hærede, vel alio in quem tranſeat locatio, itaut dici poſſit conductor, ſeu vaſſallus, vel emphyteuta, ſecus eſt dicendum, quia iſti tenentur rem deſignare ex præcitatis, & deſtinguendo declarat *Cyriac. contr. 145. n. 7. & 15.*

143 Quarta poteſt addi declaratio, quod ſi agatur de parte prędij, quæ ſit locata, & cõſtet de certitudine finium ab vno latere nec

non

non de quantitate petiarum non erit neceſ-
ſaria deſignatio finium à parte alia, vt dixit
Rot.cor.Morlino dec.134.num.7.
144 Poſſet autem dubitari,an conductor va-
leat à præcepto, ſeu mandato de exhibendo
appellare, & negatiue erit reſpondendum,
regulariter loquendo Bart.in l.fin.§.iuſſus ad
fin.ff.de appell.& ibidem Angel.Aretin. n.3.&
ſeqq.Io.de Amic.conſ.147.n.3.Contard.de mo-
ment.lim.14.n.20.& ſeqq.Ruginell. de appell.
§.2.cap. 3.n.695.verſ.aut ſi reus.Ricc.de .278.
n.4.par.4.Gratian.dec.Marc.97. n.9.
145 Limitatur tamen hæc concluſio,vt pro-
cedat in ſimplicibus terminis præcepti de
exhibendo,ſecus autem ſi reus inſimul con-
demnetur ad rem reſtituendam, ſeu ad inte-
reſſe,quia tunc dabitur appellatio,vt eſt tex.
expreſ. in d.l.fin.§.iuſſus ff.de appell.& decla-
rãt Contard.d.lim,14.n.23.Ruginell.d.§.2.c.
3.n.695.verſ ſecus vero Ricc.d.dec. 278.n.4.
poſt med.p.4.Grat.d.dec.Marc.97.n.10.& idẽ
ſi auocaretur ſola poſſeſſio ſecundum Oſaſc.
dec.25.n.11. licetpoſtea ſubdat non firmare.
Denique quæri poteſt quid dicendum, ſi
locator condemnatus poſſeſſionem ſeu rem
liberam domino dimittere,aut euacuare ap-
pellet, & aliqui tenent appellationem eſſe
admittendam Saluſt.Tiber.in prax.lib.2.c.vl.
n.2.vbi loquitur in terminis ſententiæ, ſeu
mandati de euacuando,& reddit rationem,
quia hoc iudicium non habet petitorium,in
quo eius grauamen reparari poſſit,& addit,
quod tunc temporis hãc ſeruabat ſignatura.
146 Verum contraria opinio eſt magis com-
muniter recepta, & verior, nam ſi locator
egerit vigore facultatis capiendi propria au-
ctoritate, & mandatum de aſſociando obti-
nuerit,nõ datur ab eo appellatio Tomat.dec.
112.n.24.Rot.dec.195.n.3.poſt Statil.de ſaluia-
no, & idem ſi decretum,vel mandatum de
euacuando, ſeu diſgombrando reportauerit
Marcheſ.de commiſ.p.1.fol.1073.n.1. & 2. &
fol.1075.n.2.Barz.dec.115.n.9 Caſtill.dec.42.
n.7.Tomat.dec. 112. n.23. vbi quod hoc pro-
cedit etiam de iure canonico.
147 Idemque,& facilius dicendum eſt,ſi lo-
cator mandatum de manutenendo obtinue-
rit,quia ab eo non datur appellatio c.fin.§.de
poſſeſſione 2.q.6.& ſi agerit dicto remedio l.ſi
quis conductionis C.locat.quod idem procedat
Contar.de momentan.poſſeſ.in ampl. n.71.Scac.
de appell.q.17.lim.6.membr.6. n.37. Ruginell.
eodem tit.§.2.c.3.n.656.& ſi intentauerit re-
mediũ l.fin.ff.de acquir. poſſeſ. quod compe-
tere aduerſus eos,in quos conductor aliena-
uerit,dictũ eſt ſupra,quod pariter,non detur
appellatio Scacc.d.lim.6.memb.9.n.100.verſ.
& ſimiliter Ruginell.de appell. §.2.c.3. n.669.
148 Et generaliter, quod vbi locator repor-
tauerit ſententiam de migrando, ſeu exfra-
ctando,quod non detur ab ea appellatio fir-
mat Grammat.dec.58.n.15. Carocc. dec.19.n.
34.Barz.dec.115.n.10.Giurba dec.59.nu.21.
Ex prędictis auctoritatibus patet hanc eſ-
ſe magis communem, quod autem ſit verior
149 probatur duabus rationibus,vna quia hæc
iudicia ſunt momẽtaneæ poſſeſſionis,in qui-
bus nõ datur appellatio l.vn.C.ſi de moment.
150 poſſeſ. alia,quia materia ipſa reſtitutionis
rei de natura contractus locationis reſtituẽ-
dæ celeritatem deſiderat,vt notatur in l.præ-
ſes 17.C.locat.& tradit Magon.dec.lucen.15.n.
29.quas duas rationes conſiderant etiam ad
hunc effectum ſignanter Contard. in d. l. vn.
in ampl n.71.& ſeq.& Scac.de appel.q.17.lim.
6.memb.6.n.37.verſ.ratio eſt, ex quibus ceſ-
ſat,quod conſiderari pro contraria opinione
dictum eſt ſupra non habere hoc iudiciũ pe-
titorium, in quo eius grauamen reparetur,
quia imo dum iudicium eſt poſſeſſoriũ, reſ-
pondetur remanere petitorium, in quo de
proprietate litigandum, vt expreſſe habetur
in d.l. ſi quis conductionis C.locat.& dum con-
ſideratur iudicium celeritatem deſiderare,&
151 ſic eſſe ſummarium,reſpondetur,quod non
eſt inconueniens,vt prius de aliqua re ſum-
marie, & deinde de eadem plenarie cogno-
ſcatur Bart.in l.1.§.fin.ff.de plenar.Nipul.Nat.
conſ.521.n.31.Menoc.conſ.1045. nu.12.& in
his terminis Giurb.dec.59.n.20.ad fin.
152 Temperari tamen debet ſecunda opinio
præfata nonnullis modis, & primo, vt pro-
cedat ſi egerit dominus, vel alius ex iuribus
ipſius, ſecus autem ſi actum ſit inter duos
conductores, & quæſtio fuerit de prælatio-
ne Tomat.dec.57.n.12.
153 Secundo ſi non fuerit actum aliquo ex
prædictis remedijs poſſeſſorijs,ſed intentata
fuit aliqua actio realis, quia tunc danda erit
appellatio, prout de iure in ea dari debet
Contar.de moment.poſſeſ.in ampl.n.79. & 81.
Ruginel.de appel.§.2.c.3.n.657.verſ.lim.vero.
154 Tertio ſi admiſſa fuerit quęſtio dominij,
quia tunc quoque ratione mixituræ danda
erit appellatio Contard.in d.ampl.n.81.Rugi-
nell.in d.c.3.n.657.verſ.limitat vero.Scacc.de
appell.q.17.lim.6.memb.6. n.41. & idem erit
155 dicendum,ſi fuiſſet d.quæſtio admittenda,
& tamen fuerit reiecta,quia tunc danda erit
appellatio ratione iniuſtitiæ, ex quo capite
nunquam cenſetur prohibita,ex traditis per
Mareſc.var.c.65.lib.2.Cappell.Toloſ.dec. vlt.
n.2.verſ.quod intellige dec.324.n.3 par.2.rec.
156 Quarto demum ſi liquido non conſtet de
locatione, vel de eius fine, quia tunc quoq;
denegare non poterit appellatio, vt firmat
Scacc.de appell.q.16. lim.1. nu.54.& ſequitur
Ridolphin.in praxi par.2.cap.13.num.119.

FINIS.

INDEX CONCLVSIONVM, ET VERBORVM,

Quæ in hoc tractatu de Locatione, & Conductione continentur.

A B

AB exordio tituli, poſterior formatur euentus cap. 14. §.7. num. 13. fol. 114.

ABRASIO.

Abrasioni vbi locus eſt, ea poteſt fieri non ſolum ante rei reſtitutionem, ſed etiam poſtea c.34.§.3.n.70.f.349.
Vid. in ver. *MELIORAMENTA* num.3.

ABSENS ABSENTIA.

Absens non dicitur, qui eſt in alio loco eiuſdem prouinciæ, & iuriſdictionis, ad effectum, vt ſpecialiter citari non debeat cap.14. §.9. num. 27. fol. 126.

Abſentes poſſunt contrahere locationem, & conductionem, mediante nuncio, vel epiſtola cap.16.num. 37. fol. 151.
Vide in ver.*LOCATIO* num. 2.

Abſens reipublicæ cauſa, habetur pro præſente cap.50.num. 104.fol.509.

Abſens cauſa ſtudij, habetur pro præſente c. 50. num.105. fol.509.
Decl. haberi pro præſentibus, ſed non liberari ab onere ibid.num.106.

Abſens cauſa ſtudij percipit fructus beneficij, ſed non diſtributiones quotidianas cap. 50. num. 107.fol.509.

ACCOLLATIO.

Accollatio habet vim ſolutionis cap. 7. num. 29. fol. 33.
Decl. procedere ſi creditor interueniat, & accollationi conſentiat, alias ſecus cap. 7. num. 30. fol. 33.

Accollans ſibi debita non ſatisfacit obligationi ea extinguendi cap. 7.nu 28.fol.33.

A C T I O.

Actio intentata, & inſtantia cæpta perpetuatur vſque ad quadraginta annos cap. 52.nu. 89. fol. 519.
Dominus poteſt agere contra conductorem ad exhibendum rem locatam cap.vlt.n.131.
Et ad diſtinguendos eius fines c.vlt.n.132.

Actio locati eſt ordinaria cap. vlt. num. 109.

Actio, ex condvcto eſt perſonalis cap. 28.nu. 3. fol. 292.

Actio ad expellendum conductorem male vtentem, eſt diuerſa ab actione pro damnis, & intereſſe cap.29. n.8. fol. 300.
Et facilius in vna quam in alia obtinetur ibid. num. 9.

Actio ex conducto datur conductori pro omni eo, quod ſibi præſtare debebat locator cap.34.§.3.num.46.fol. 367.

Actio ex locato eſt actio ciuilis c.39.n.1.f. 406.
Et eſt actio perſonalis ibi. num. 3.
Et eſt actio ordinaria requirens libellum ibi. num.4.

Locator pro conſecutione mercedis habet actionem, quæ dicitur ex locato cap. 39. n. 1. fol. 406.
In cauſa mercedum rei locatæ proceditur breuiter, & ſummarie cap.39.n.25.fol.40
In Vrbe adeſt ſtatutum in *cap.* 121. quod in cauſis mercedum rei locatę procedatur breuiter, & ſummarie cap.39.n.26. fol.407.
Et adeſt etiam aliud ſtatutum *cap.* 88. quod in cauſis locationum quarumcumque, procedatur ſine libello, & alijs ſolemnitatibus. etiam ſubſtantialibus ibi. num. 27.
Pro mercede operarum, ſeu ſalario, competunt diuirſæ actiones cap.39. n. 29.fol.407.
Et competit etiam actio ex locato ibi. n.30.
In cauſis mercedum operarum non datur appellatio cap.39.num. 31. fol. 408.
Nec in cauſis alimentorum ibi. num. 32.
Vid.in ver. *APPELLATIO.*

Procuratores, & Sollicitatores in Vrbe, non poſſunt agere pro ſalario non cōuento actione locati cap. 39. n. 40.fol.408.

Sufficit tamen promiſſio eis facta mercedis in genere cap.39. num. 41.fol. 409.

Actio locati competit pro reſtitutione rei cap. vlt.num. 108.

In actione locati opponitur exceptio dominij cap.vlt.num.110.

In actione locati non venit condemnatio ad duplum, prout venit in remedio *l. ſi quis conductionis* cap. vlt. num. 111.

In actione locati venit etiam condemnatio ad mercedes, ſecus in dicto remedio cap. vlt. num. 111.

Actio fvrti, et fvrtiva cui competat, fructibus rei locatæ furto ſubtractis.
Vide in ver. *FVRTVM*.

Actio hypothecaria non competit contra tertium, niſi excuſſo principali debitore, eiuſque fideiuſſoribus cap. 21. num. 41 fol. 210.
Decl. non procedere ſi tertius non poſſideat nomine ſuo, ſed debitoris ibi. num. 42.
Quando competat &c. vid. in ver. *HYPOTHECA*.

Actio personalis competens conductori contra locatorem, non datur contra alium conductorem poſteriorem cap. 21. num. 13. fol. 207.

Actio perſonalis propriè eſt, cum agimus aduerſus obligatum ad faciendum, vel dandum cap. vlt. num. 51.

Actio perſonalis non poteſt exerceri contra ſingularem ſucceſſorem cap. 61. num. 43. fol. 579.

Actio perſonalis tranſit in ſingularem ſucceſſorem habentem titulum lucratiuum c. 61. num. 166. fol. 590.

Actio praescriptis verbis datur vbicumque contracta locatio, & merces certa non ſit conſtituta cap. 35. num. 52. fol. 374.

Actio præſcriptis verbis, datur vbicumque æquitas ſuadet æſtimationem dari cap. 17. num. 66. fol. 162.

Et vbicúque deficiunt aliæ actiones ibi. nu. 67.

Locatione effectuata abſque cócordia in mercede, datur actio præſcriptis verbis cap. 16. num. 29. fol. 150.

Locatione dubia exiſtente, datur actio præſcriptis verbis cap. 17. num. 69. fol. 162.

Actio redhibitoria non habet locum in locatione operis cap. 31. num. 24. fol. 314.

Actio serviana differt ab interdicto Saluiani, quia ſeruiana ſiue ad res coloni, ſiue ad res inquilini datur directa, Saluianum vero ad res coloni directum, ad res vero inquilini, datur tantum vtile cap. 40. nu. 21. fol. 415.

Actio ſeruiana, & interdictum ſaluianum proditum fuit contra colonum cap. 40. nu. 19. fol. 415.
Et competunt tam contra conductorem prædij ruſtici, quam contra conductorem prædij vrbani ibi n. 20.

Actio ſeruiana reſpicicit rerum proprietatem, & qui eam intentat, probare debet, debitorem habuiſſe earum dominium, Saluianum reſpicit poſſeſſionem, & ſufficit probare debitorem illam habuiſſe cap. 40. n. 22. fol. 415.
Decl. vt intentans Seruianam non teneatur probare dominium plenum, ſed ſufficit quaſi dominium ibi nu. 23.

Actio ſeruiana, & interdictum Saluianum poſſunt cumulari, & ſimul intentari cap. 40, num. 28. fol. 415.
Et pro vtraque requiritur libellus ibi n. 29.

Libelli pro actione ſeruiana, & pro Saluiano formula, relatiuè cap. 40. nu. 30. fol. 415.

Actio ſeruiana, an fuerit intentata, vel potius Saluianum, dignoſcitur à libello, & quomodo cap. 40 nu. 31. fol. 415.

Actio ſeruiana, eſt hypothecaria, & continet petitorium, & Saluianum eſt poſſeſſorium, cap. 40. nu. 32. fol. 416.

Seruianam intentans non poteſt obtinere in Saluiano, quod eſt diuerſum cap. 40. nu. 33. fol. 416.
Aſſociatio vid. ſuo *loco*.
Remedia vid. in ver. *REMEDIVM* vid. etiam in ver. *LOCATOR* poteſt.

ACTOR.

Favendvm magis agenti de damno vitando, quam agenti de lucro captando cap. 51. nu. 5. fol. 510.

Et vbi vterque agit de lucro, magis fauendum eſt reo, quam actori cap. 51. num. 6. fol. 510.

ACTVS.

Actvs facti iure familiaritatis, ſicut non proſunt, ita nec nocent cap. 35. n. 30. fol. 371.

Actus dicitur neceſſarius tripliciter, ſtrictè quando habet originem à cauſa neceſſaria, late quando habet à cauſa voluntaria, ſed ad hoc non ordinata, & latiſſime, quando à cauſa voluntaria ad hoc ordinata cap. 61. num. 265. fol. 606.

ADIMPLEMENTVM ADIMPLERE.

Adimplementvm in obligationibus ſucceſſiuis, neceſſe eſt quod duret cap. 44. n. 8. fol. 443.

At quo ad probationem, ſatis eſt probare adimpletum ab initio, quia continuatio preſumitur cap. 44. nu. 9. fol. 443.
Et conductor dicens non continuatum, probare debet, & interim ſoluere ibi nu. 10.

Locator promittens domum Calendis Maij, ſi adſit præcedens conductor, qui illa die ſuſcipiat terminum ad euacuandum, non dicitur adimpleuiſſe cap. 44. n. 15. fol. 444.

Adimplementi defectus in tempore, non eſt conſiderabilis, ſi ius partis non eſt effectum deterius cap. 44. nu. 16. fol. 444.

Conductori opponenti ſibi non adimpletum in parte, ſolet relinqui pars mercedis in eius manibus, & reliquum compelli ſoluere cap. 44. nu. 21. fol. 444.

Decl.

Decl. procedere vbi non adimpementum ſit turbidum, & non valeat tetardare viam executiuam, ſecus ſi clarum, quia facienda defalcatio libera cap. 44. num. 22.fol.444.

Adimplementum locatoris, vbi deficiat tantum in parte, ſi conductor velit ſtare locationi, dimittitur ei pars mercedis correſpondens non adimplemento, ſecus ſi noljt ſtare, quia non tenetur cap. 44. n. 23.f.444.

Impedimentum etiam fortuitum excuſat à pœna, & à mora, ſed non operatur, vt poſſit agi ex contractu ex quo locator ex parte ſua adimpleuit cap. 44. num. 24. fol. 444. & nu. 45. fol. 446.

Agens vigore contractus non poteſt obtinere, niſi doceat ſe adimpleuiſſe contractum ex parte ſua cap. 44. nu. 30. fol. 445.

Non adimplementum cenſetur remiſſum per conductorem, ſi per aliquod tempus abſque aliqua proteſtatione vſus eſt re non tradita in totum à locatore, prout ſunt hinc inde opiniones cap. 44. nu. 38. & 39.f.446.

Non adimplemento regulariter cenſetur renunciatum, ex eo quod is, cui adimplendum, aliquid ab alio adimplere debente, receperit, ſecus ſi aliquid dederit, vel ex parte ſua adimpleuerit cap. 44.n. 40.f.446.

Adimplere prius debet qui prius agit cap. 44. num. 47. fol. 446.

Decl. procedere niſi conſtet de voluntate partium, quod prius aliquid fiat ibi nu.48.

Partes voluiſſe prius vnum adimplere deprehenditur ex ordine ſcripturæ cap. 44. n.49. fol. 447.

Item ex ordine intellectus ibi nu. 50.

EXCEPTIO

Exceptio non adimplementi vid. in ver. EXCEPTIO.

ADMINICVLA.

Adminicvla præcipua, quæ ſint cap. 19. n. 53. fol. 183.

ADVOCATVS.

Advocatvs non ſufficit, quod ſit Doctor excellens, niſi ſit etiam timoratæ conſcientiæ cap. 20. nu.33. fol. 197.

Aduocati, & alij iuris profeſſores mercedem in iudicio petere non poſſunt cap. 15. num. 69. fol. 146.

Aduocatorum honoraria, præſtari debent ante præſtitas operas, quod ſecus eſt in mercede aliarum operarum cap. 15. nu. 70.fol.146.

Aduocati impediti operas ſuas præſtare, honorarium non reſtituunt cap.15.n.71.f.146.

Aduocatorum, & ſimilium operæ non locantur cap. 15. nu. 72. fol. 146.

Decl. in locatione propriè, ſed impropriè quandoq; locari dicuntur c.15. n.76.f.147.

Aduocati quando ſcribunt in aliqua cauſa, debent adducere omnia motiua, etiam colorata cap. 14. in prine. nu. 18. fol. 88.

Aduocatus publicè exercens compellitur locare operas ſuas cap. 20. nu. 20. fol. 196.

Ampl. vt Aduocatus nõ ſolum compellatur patrocinari, ſed etiam conſulere ibi. n. 22.

Et in Sacra Rota poſſunt cogi duo tantum cap. 20. nu. 23. fol. 196.

Aduocati operæ non conſiſtunt in ſolo labore. ſed in probitate virtutis cap.50.n.17.f.501.

Poſſunt cogi gratis pro pauperibus in extrema neceſſitate exiſtentibus cap. 20.n.24. fol. 196.

Ampl. vt teneantur ex ſe patrocinari gratis pauperibus, & ſalarium petentes peccant ibi nu. 25.

Decl. procedere eorum fauore tantum, qui ſi cauſam perdãt, fame ſunt perituri ibi n.26.

Et vbi ſunt in otio cap. 20. nu. 27. fol. 196.

Et fauore pauperum Chriſtianorum tantum, & non Hebræorum ibi nu. 28.

Et vbi Aduocatus non habet legitimam cauſam abſtinendi cap. 20. nu. 29.fol. 196.

Aduocatus habet legitimam cauſam abſtinendi à patrocinio, vbi lis eſt cum conſanguineo ſuo, vel amico, vel inimico cap. 20. nu. 30. fol. 196.

Decl. procedere ſi in eadem Curia adſint alij, quibus æque cliens, vti poſſit cap. 20. num. 31. fol. 197.

Aduocatus compellitur ſcribere ſub pœna priuationis fori cap. 20. num. 32. fol. 197.

Iudex in cauſa neceſſitatis non compellens Aduocatum ſcribere, peccat cap. 20. num. 32. fol. 197.

Aduocati, & Procuratores qui hæreditatem defenſarunt, habent pro ſua mercede hypothecata bona hæreditaria, cum prælatione cap. 41. nu. 18. fol. 430.

De hac hypotheca vid. in ver. HYPOTHECA num. 2.

Alia vid. in ver. DOCTORES.

EQVITAS vid. EQVITAS.

ESTIMATIO, vid. ESTIMATIO.

AEDIFICIVM.

Vid. in ver. EDIFICIVM.

AFFICTVS.

Affictvs quid ſit, & affictuarius cap. 1. num. 27. fol. 4.

ALIENATIO.

Alienatio eſt actus per quem transfertur dominium cap. 4. num. 7.fol.19.

Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur, quæ illius dominio non exit, ſed de vna perſona einſdem in aliam transfertur cap.14. §.6. num. 11. fol. 107.

Alienans bona Eccleſiæ bona fide, & conditionem Eccleſiæ meliorem faciens, excuſatur

turâ pœnis extrau. ambitioſæ, & à peccato cap. 14. §.8.num. 9. fol. 122.
Lim. ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & ſit periurus cap. 14. §. 8.nu. 10. fol. 122.
Alienans bona Eccleſiæ incurrit pœnas etiamſi fecerit alienationem cum clauſula, *Saluo, & reſeruato beneplacito Apoſtolico* cap. 14. §. 8.num. 14. fol. 122.
In alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit licentia Epiſcopi cap. 14. §.3. n.10. fol. 96.
Alienatio rei ad longum tempus conductæ eſt nulla c.3.nu.51. fol. 17.
Alienationis nomine venit omnis actus per quem transfertur dominium c.4.n.5.fol.19.
Alienationis nomine proprie, & ſtricte ſumpto, locatio non venit c.4.n.6.fol. 19.
Alienationis nomine proprie venit ea, per quã dominium transfertur cap.4.n.8.fol. 19.
Alienationis nomine, non venit locatio cum pacto, vt dominium non transferatur cap. 4. num.9. fol. 19.
Neque locatio commoditatis percipiendi fructus cap.4.n. 10. fol. 19.
Decl. procedere ſi nulla adſit prohibitio alienationis cap. 4.n. 11.fol.19.
Locatio ad longum tempus eſt alienatio ca. 4. num. 3. fol. 19.
Locatio ad breue tempus non eſt alienatio c.4.n.1.fol.19.
Locatio ad longum tempus facta colono partiario eſt alienatio c.4.n. 14. fol. 20.
Locatio vltra decennium cum pacto, quod tot ſint locationes quot anni, eſt alienatio c.4.n.17.fol. 20.
Locatio ad quinquennium cum pacto renouandi, eſt alienatio ibi. num. 18.
Decl. procedere quatenus adſit aliqua prohibitio alienationis ibi. num. 19.
Alienationis prohibitio non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap. 6. n.8.fol. 26.
Alienationis prohibitio comprehendit locationem ad modicum tempus ſi militat in ca ratio prohibitionis cap. 6.n.12.fol.27.
Alienationem bonorum Eccleſiæ auctorizare, eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ cap. 14. §. 9.n.54. fol. 128.
Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiue ſolemnitates, & cauſam cap. 14. §. 10. num 1. fol. 129.
Alienare prohibiti, ſunt prohibiti locare ad longum tempus c.6.n.6.fol. 26.
Alienata re locata cui debeantur penſiones vid. in ver. *MERCES* num. 7.

ALIMENTA.

Alimenta detrahens necare videtur cap. 12. num. 76. fol. 77.
Alimentandus non tenetur præſtare operas, niſi condecentes cap.35.nu.171. fol.381.
Alimenta recipiens ſi ſeruitia præſtet faciẽnda compenſatio arbitrio Iudicis cap. 35. num. 156. fol. 381.
Et compenſari in totum ibi. n. 159.
Contr. quod compenſetur pro rata æquiualente ibi.n.160.
Lim. ſi ſint ſeruitia leuia, & quæ talia dicantur cap.35.n.157. fol.381.
Contr. ſeruatur in praxi ibi. num. 158.
Concorda vt prima procedat ſi adſit parua diſparitas valoris, ſecũda ſi magna ib.n.161.
Et quando adſit parua, vel magna diſparitas ſtatur arbitrio Iudicis c.35.n. 162. f.381.
Alimentandus tenetur operas ſuas præſtare alimentanti cap. 35. nu. 163. fol. 382.
Decl. procedere in alimentando ex diſpoſitione iuris, non in alimentando ex diſpoſitione teſtatoris ibi. n.164.
Lim. declarationem ſi teſtator reliquiſſet alimenta domi c.35.n.165. fol.382.
Famulus cui relicta ſunt alimenta, vt ſtet cum hærede, tenetur ſeruire hæredi, ac ſeruiebat teſtatori cap.35.n.166. fol. 382.
Alendus domi, ſi aliqua de cauſa petat alimenta extra domum, in eorum taxationem deduci debet valor operarum, quas præſtare debet, ibi, num. 167.
Et habetur ratio operarum etiam in impuberibus poſt ſeptemnium ibi.n.178.
Secus autem in infantibus, & valde ſenibus cap. 35.num. 169.fol. 382.
Et idem eſt hodie in nobilibus ibi. nu. 170.

ALIVD.

Alivd pro alio inuito creditore ſolui non poteſt c. 28. num. 6. fol. 193.

ALTARE.

Altare vnum non eſt diſcooperiendum, vt cooperiatur aliud cap. 14. §.3.n.37.fol.346.

ALLVVIO.

Allvvio rei locatæ prodeſt domino, quo ad dominium, & conductori, quo ad fructus cap.51.n.20.fol 511.
Aucto fundo locato per alluuionem, non eſt augenda merces cap.51.n.19. fol.511.
Decl. non augeri penſionem aucto fundo locato per alluuionem in locatione ad longum tempus, & in emphyteuſi cap. 51. nu. 22. fol. 512.
Decl. a. non augeri penſionem in prædijs priuatorum, ſecus in publicis ibi. n. 23.
Alluuionis augumentum fit adeo paulatim, & latens, vt diſcerni nequit c.51.n.21.fol.512.
AMBIGVVM vid. *DVBIVM*.

AMICITIA, AMICVS.

Amicvs præſtans operas, vel vſum rei amico, non petit mercedem cap.35.n.118.fol.379.

Inter amicos omnia ſunt communia, etiam coniuges, & quomodo hoc intelligatur cap. 35.n.119.fol.379.
Ampl. etiam in filio amici ibi.num.120.
Decl. procedere, ſi propter amicitiam cum patre, gerat quis negotia filij, ſecus ſi gerat negotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit etiam filij ibi. num. 121.
Decl.2. non ſufficere ſolam amicitiam, ad arguendum, quod quis noluerit mercedem ibi. num. 122.
Et requiri, quod ſimul concurrant amicitia, cauſa pietatis, & modica impenſa cap. 35. num. 123.fol.379.
Vel amicitia, quæ inducat affectum paternum, & cauſa pietatis ibi. num. 124.
Amicitia, vt cenſeatur remiſſa merces propter eam, debet eſſe ſingularis cap. 35. nu. 125. fol. 379.
Et debet agi de ſumma modica ibi. n.126.

ANIMAL.

Animalia locari poſſunt cap.11.n.4. fol. 60.
Animalia quot modis locentur cap. 12. num. 1. fol. 68.
Animalia ſi dentur ad cuſtodiam, non eſt ea locare, ſed paſtores conducere cap. 12. nu. 2. fol. 68.
Animalium locatio alteratur per pacta cap. 12. num. 3. fol. 68.
Animalium æſtimatio facit tranſire eorum periculum in conductore cap. 12. n. 11. fol.69.
Vid. in ver. *PERICVLVM*.
Animali locato mortuo, eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum pretij libi reſtituendi cap. 12. n.96. fol. 80.
Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio cap. 12.n.60.fol.74.
Animalia, quæ dicantur paſci gregatim c. 12. num.115. fol.82.
Animalia locata, ſi ſint inæſtimata, cenſetur cõmunicatum eorum dominium cap.12. num. 34. fol.71.
Animalia locari poſſunt pro certa quantitate fructuum cap. 12.n.21.fol.70.
Boum locatio quomodo fiat cap.12.n.5.fol.67.
Fructus Pecudum maximus cap. 19. num. 43. fol.182.
Furtum animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap. 12. num. 105. 106. & 107.fol.80.
Identitas animalium probatur per ſignum vulgo *merco* cap.12.n.69.fol.76.
Mors animalis quomodo probetur cap. 12. nu. 114. fol. 82.
Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris cap. 12.n 19.fol.70.
Mors animalis conducti ad vecturam probatur per teſtes examinatos ſine citatione cap. 12. num. 64. fol.75.
Mors equi cõducti ad vecturam probatur ſimplici fide cap. 12.n.65.fol.75.
Conductor animalis debet probare eius mortem, ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi cap.12.nu.63. fol.75.
Pactum, quod animalia deteriorata cedat dãno conductoris, intelligitur de deterioratis culpa illius, non caſu fortuito cap. 12.num. 8. fol. 69.
Pactum, quod beſtiæ reſtituantur in fine locationis, intelligitur quatenus extent cap.12. num.9.fol.69.
Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum præter naturam cõtingens cap.12.n.10.fol.69.
Vid. in ver. *PACTVM*.
Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris ſpectat ad dominum cap.12.n.61.fol.75.
Vid. in ver. *PERICVLVM*.
Paſtor conductus ad cuſtodiendum tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente cap.12.n 97. fol.80.
Alia vid. in ver. *PASTOR*.
Dantur ad ſoccitam vid. in ver. *SOCCITA*. vbi omnia de ea.
Vide etiam in ver. *EQVVS*, & in ver. *VECTVRINVS*.

APERIENS.

Aperiens domum vbi ſunt mobilia alterius, debet ea facere deſcribere per publicum Notarium, alias datur aduerſus eum iuramentum in litem cap. 55.nu.40. fol. 548.

APPALTATOR.

Appaltator quis dicatur cap.1. n.28. fol.4.

APPELLATIO.

Appellatio non datur in cauſis mercedis operarum cap. 39.nu.31. fol.408.
Nec in cauſis alimentorum ibi. nu. 32.
Signatura in cauſis mercedis, ſeu ſalarij ſolet præſeruare executionem pro rata trium annorum, & in reliquis committere cum clauſula *ſi quid exequendum* c.39.n.35.f.408.
Appellatio ſuſpenſiua datur in actione locati vbi merces non eſt conſtituta in certa ſumma cap.39.n.42.fol.409.
Decl. procedere ſi Iudex taxatus eſt, ſecus ſi conſtet de quantitate ex conſuetudine ibi. num. 43.
Appellatio vbi intrat, taxatio Iudicis datur, etiamſi alias non daretur cap. 39. num. 44. fol. 409.
Signatura in cauſis mercedis diuerſimode reſcribit iuxta diuerſitatem factorum cap. 39. num.45. fol. 409.
Conductori datur appellatio ſi habuit ſententiam

tiam

tiam fauorabilem, à qua appellauit Iocator cap. 39. nu.46. fol.409.

Appellari ſi permiſſum eſt vni parti debet permitti, & alteri cap. 39. nu. 47. fol. 409.

Lim. ſtante ſtatuto appellationem prohibẽte ibi. num. 48.

Appellatio ſi ſit prohibita intelligitur quatenus ſententia ſit valida, & iuſta cap.39. nu. 49 fol. 409.

Decl. procedere ſi nullitas ſit clara, & iniuſtitia notoria ibi. num. 50.

Appellatio regulariter non datur à mandato de exhibendo cap. vlt. n. 144.

Lim. ſi ſimul condemnetur ad rem reſtituendam ibi. num. 145.

Conductor condemnatus rem dimittere non appellat ſecundum magis communem cap. vlt. num. 146.

A mandato de manutenendo non datur appellatio cap. vlt.n.147.

A mandato de euacuando, ſeu exfractando non datur appellatio cap.vlt. n.148.

Decl. primo non procedere ſi lis ſit inter duos conductores cap. vlt.n.152.

Decl. 2. non procedere vbi non actum eſt remedio poſſeſſorio, ſed intentata actio realis cap. vlt. num. 153.

Decl. 3. non procedere ſi admiſſa fuerit quæſtio dominij ibi. num. 154.

Item ſi d. quæſtio fuiſſet admittenda,& fuerit reiecta ibi. num. 155.

Decl. 4. non procedere ſi liquido non conſtet de locatione,vel de eius fine ibi. n.156.

In iudicijs momentaneæ poſſeſſionis non datur appellatio cap. vlt nu. 149.

ARBITRIVM IVDICIS.

Arbitrivm Ivdicis non debet eſſe effrenarum, ſed regulandum à iure, vel ratione aliqua cap. 54. num. 24. fol. 540.

ARBORES.

Arbores varianrur cap.19. n. 158. fol. 190.

ARGVMENTVM.

Argvmentvm à contrario ſenſu, locum habet in contractibus c.23.n.144.fol.138.

Argumentum à contrario ſenſu reſtringendum eſt ad limites ſenſus directi cap.21.num.14. fol.207.

Argumentum à venditione ad locationem valet cap. 2. num. 55. fol. 9.

Argumentum à cõmuniter accidentibus transfert onus probandi in aduerſarium cap. 52. num. 23. fol. 515.

Argumentum à contrario ſenſu valet in legibus c.55.num. 2. fol.545.

ARTIFEX.

Artifex ſuſcipiens in ſe periculum gemmæ inſculpendæ tenetur etiamſi periculum potius veniat vitio materiæ, quam eius culpa cap. 29.num. 53. fol. 303.

Artifex ſi ponat rem non erit locatio, ſed venditio cap. 2. num. 40. fol. 9.

Decl. procedere ſi materia, quam ponit ſtet principaliter non autem ſi acceſſorie cap. 2. num. 41.fol.9.

Et ſi dubium an ſtet principaliter attenditur, an quantitas pretij conueniat valori c. 2. n.42. fol. 9.

Artifices ſi plures ſimul opus fecerunt, tenentur æqualiter de vitio cap.31.n.29. fol.314.

Artifices, & fabri habent hypothecam cum prælatione in rebus per eos factis, vel reparatis cap.41.num. 17. fol. 430.

ARTIVM.

Artivm liberalivm operę conſiſtunt in probitate virtutis non in ſolo labore cap. 50. num. 19. fol. 502.

ASINO.

Asino locato non venit vmbra ipſius cap. 23. num. 87. fol. 133.

ASSASSINIVM.

Assassinivm locari non poteſt cap. 15.num.66. fol. 146.

ASSESSOR.

Assessor non locat operas ſuas Iudici cap. 15. n. 74. fol.146.

Decl. in locatione proprie, ſed improprie quandoq; locare dicitur c.15. n.76.fol. 147.

Comites legati intelliguntur eius aſſeſſores c.50.n.59. fol.507.

Culpa qua remouetur legatus ante tempus aſcribitur etiam eius aſſeſſoribus cap. 50. nu. 60. fol. 505.

Aſſeſſor præſumitur in culpa erroris à Iudice commiſſi cap.50.n.61. fol.505.

ASSOCIATIO.

Associatio competit habenti facultatem capiendi propria auctoritate cap. 40.num. 51. fol. 417.

Aſſociatio petita à locatore ad bona inuecta,& illata, an concedi debeat ſine partis citatione, ſunt hinc inde opiniones cap. 40. num. 52. fol. 417.

Affirmatiua non poteſt admitti, ſi petatur non ſolum aſſociatio, ſed etiam licentia ingrediendi ibi. num. 53.

Nec vbicumq; non petitur aſſociatio ex mera vrbanitate c. 40. nu. 54.fol.417.

Nec ſi non liqueat conductorẽ carere prorſus omni defenſione ibi.n. 55.

Nec vbi locator omiſſa via extraiudiciali, elegerit iudiciariam ibi. nu. 56.

ATTENTATA.

Attentata non committuntur quando cauſa pendens coram Iudice inhibente, eſt diuerſa ab ea, quæ pendet coram Iudice inhibito cap. 25. nu. 72.

ATTESTATIONES.

Attestationes extraiudiciales non probant nõ vſum conſtitutionis cap.14.§.1.n.19.fol.9.

AVGVMENTVM.

Augetur merces, & quando.vid.in ver. *MERCES* num.4.

AVVIAMENTVM.

Avviamentum Apothecæ recipit æſtimationem cap. 29.num.90.

B

BENEFICIVM.

Beneficium, ſeu præbenda duobus auctoritate Apoſtolica collata vterque medietatem fructuũ percipiet c.50.n. 94.fol.508.

Regreſſum habens in aliquo caſu ad beneficiũ cuius bona alienantur citandus eſt in executione beneplaciti ſuper alienatione bonorũ illius cap.14.§.9. num. 29. fol. 126.

BENEFICIATI.

Beneficiati Eccleſiæ, in qua adſit Capitulum non ſunt citandi in alienatione bonorum c. 14.§.9. num.39. fol.127.

Decl. non procedere ſi adſit ſtatutum contrarium, prout adeſt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe cap.14. §.9.num.40. fol. 127.

BENEPLACITVM APOSTOLICVM.

Generalia, & quomodo concedatur, ac omnia circa eius validitatem num. 1.

Executioni quomodo demandetur vid. in ver. EXECVTOR.

Intelligitur, & operatur num. 2.

Præſumitur num. 3.

Requiritur vel non num. 4.

1 RERVM ECCLESIAE alienatio, qua ratione ſit prohibita abſque beneplacito cap. 14. in princ.n. 6. fol.87.

Conſuetum induci non poteſt, vt alienentur abſque beneplacito cap.14. §. 1.n.6.fol. 84.

Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione bonorum Eccleſiæ paſſim conceditur,& tam per literas ſub plumbo, quam per breue cap. 14.§.9.n.1.fol.124.

Beneplacitum Apoſtolicum vbi adeſt euidens vtilitas, ſuſtinetur nulla habita ratione aliarum ſubreptionum, & obreptionum cap.14. §.9.n.45. fol. 127.

Decl.procedere ſi ſubreptio, vel obreptio non ſit neque in narratiua vtilitatis,neque circa eam ibi. num.46.

Eccleſiæ vtilitas ſtante clauſula *ſi in euidentem*, debet eſſe euidens reſpectu probationum, vt ſint dilucidæ, & plenæ cap.14.§. 9. num 42. fol. 127.

Et debet eſſe euidens reſpectu eſſentiæ ipſius vt non ſit modica ibid. num. 43.

Eccleſiæ vtilitas ſtante clauſula *ſi in euidentem* non ſufficit abſque qualitate euedentiæ cap. 14. §. 9. num.44.fol. 127.

Paulus ſecundus vltra *extrau. ambitioſæ* edidit aliam conſtitutionem circa alienationem bonorum Eccleſiæ, quæ inſeritur in literis beneplaciti, & quando cap.14.§. 9. num.2. fol. 124.

Bona Eccleſiæ ſi à teſtatore ſint prohibita alienare, debet hæc prohibitio narrari in impetratione beneplaciti c.14.§ 9.n.50.fol.128.

Beneplacitum alicuius per eius mortem expirat cap.53.n.164. fol.537.

Beneplacitum Apoſtolicum ſuſtinetur, non narratis eis, quæ ſunt præiudicialia ſoli Prælato alienanti cap. 14.§.10.n. 42.f.133.

Beneplacitum Apoſtolicum impetratum pro locatione bonorum Eccleſiæ non ſuſtinetur ſi fuit tacitum pactum ea affrancandi pro certo pretio arbitrio conductoris cap. 14. §. 9. nu. 48. fol. 128.

Neque ſuſtinetur ſi fuit falſo expoſitum, quod non reperiretur maior oblator cap.14. §. 9. nu. 49. fol. 128.

Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ, non ſuſtinetur, ſi non fuit narratum, quod alienabantur omnia eius bona cap. 14. §. 9. nu.47.fol. 128.

Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione bonorum aſſignatorum pro dote, non ſuſtinetur, niſi expreſſa ſit hæc qualitas cap. 14. §. 9. nu. 52. fol. 128.

Neque ſuſtinetur, ſi non fuit narratum, quod bona erant donata Eccleſiæ à ſupremo Principe cap. 14. § 9. num.53.fol.128.

Beneplacitum Apoſtolicum ſi loquatur de aſſenſu præſtando locationi faciendæ aſſenſus debet præcedere contractum cap. 14. §. 9. nu. 55. fol. 128.

Beneplacitum Apoſtolicum non ſolum conceceditur pro alienatione facienda, ſed etiam pro iam facta, & quomodo cap. 14. §. 9. nu. 56. fol. 128.

In literis beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi ſolet apponi clauſula *vocato Capitulo* cap. 14. §. 10. nu.40. fol. 133.

2 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ſuper alienatione rei Eccleſiæ non ſupplet defectum cauſæ cap. 14. §. 10. nu. 4. fol. 130.

Beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non requiratur cap. 14. §. 10. nu. 31. fol. 133.

Decl. procedere ſi ſit legitime impetratum, & executioni demandatum ibi nu. 32.

Decl. 2.procedere ſi non ſit expoſitum contractum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & conceſſum beneplacitum cum clauſula *ſi ita eſt* cap.14. §.10. num.33. fol. 133.

Bene-

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defe-ctus conſenſus Capituli cap. 14. §. 10. nu. 35. fol. 133.
Vid. in ver. *CONSENSVS*.
Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus cap. 14. §. 10. n. 43. fol. 133.
Et vbi ſe refert ad inſtrumentum, nihil operatur, inſtrumento non exhibito, ibi. nu. 44.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum, ſed non ampliat conceſſionem cap. 53. nu. 34, fol. 526.

3 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ceſſante Conſtitutione Vrbani Octaui præſumitur per lapſum triginta annorum c. 14. §. 11. n. 10. f. 135.
Decl. in dicto tempore non computandum tempus litis cap. 14. §. 11. nu. 11. fol. 135.
Beneplacitum, vt præſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, quæ plene probanda eſt cap. 14. §. 11. nu. 14. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. nu. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clam. deſtinas ibi. nu. 16,
Obſeruantia ſi adſit aliquod pactum valens annullare contractum probanda eſt in ſpecie illius pacti cap. 14. §. 11. nu. 18. fol. 135.
Beneplacitum ſtante lapſu temporis, & obſeruantia præſumitur, ſiue ſit enunciatum in inſtrumento, ſiue non c. 14. §. 11. n. 19. f. 135.
Et præſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum cap. 14. §. 11. nu. 20. fol. 135.
Beneplacitum, quando intrat eius præſumptio, præſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valeant cap. 14. §. 11. nu. 21. fol. 136.
Et præſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem c. 14. §. 11. n. 22. fol. 136.
Beneplaciti præſumptio non procedit, vbi apparet beneplacitum inualidum cap 14. §. 11. nu. 23. fol. 136.
Beneplacitum Papæ non præſumitur ſi appareat adhibitum beneplacitum alterius inferioris cap. 14. §. 11. nu. 24. fol. 136.
Decl. procedere ſi dictum beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante cap. 14. §. 11. nu. 25. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiuè cap. 14. §. 11. nu. 26. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ cap. 14. §. 11. nu. 1. fol. 134.
Non tamen tollit d. Conſtitutio immemorabilem, nec centenariam cap. 14. §. 11 nu. 2. fol. 134.
Centenaria præſeruata per dictam Conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. nu. 3. fol. 134.
Factum cæptum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.
Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.
Centenaria præſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.
Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ, non procedit quando vna Eccleſia locat alteri cap. 14. §. 11. nu. 8. fol. 135.
Prædicta Conſtitutio non habet locum in Regno Poloniæ cap 14. §. 11. nu. 9. fol. 135.
Tempus vitæ Prælati, qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam c. 14. §. 11. n. 12. fol. 135.
Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti ibi. nu. 13.
Lis cæpta, & non proſecuta, ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiali, impedit præſumptionem beneplaciti cap. 14. §. 11. nu. 17. fol. 135.

4 ALIENATIONEM BONORVM Eccleſiæ autorizare eſt de reſeruatis Papæ 14. §. 9. n. 54. fol 128.
Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum alias peccat cap. 14. §. 7. nu. 61. fol. 117.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei ſolitæ locari cap. 14. §. 4. nu. 1. fol. 100.
Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum c. 14. §. 4. n. 5. fol. 100.
Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit d. §. 4. nu. 6.
Amplia vt non ſufficiat vnam locationem eſſe confirmatam per ſententiam d. §. 4. nu. 7. fol. 100.
Et non ſufficit vna locatio cum Beneplacito niſi durauerit per 40. annos d. §. 4. num. 8. fol. 100.
Duæ locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ, & de ſe ſtantes, nec ſufficit ſi vna ſit confirmatoria, vel reuocatoria alterius cap. 14. §. 4. nu. 9. fol. 101.
Obſer-

Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc vt non requiratur beneplacitum deber probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §.4.n.10.fol. 101.
Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur cap. 14. §. 4. nu. 11. fol. 101.

Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito cap. 14. §. 4. n. 12.fol. 101.
Et ſi non ſit conformis ſolito, corruit in totum ibi. nu. 13.
Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ſi ad fauorem cap. 14. §. 4. nu. 14. fol. 101.
Decl. 2. procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia ibi. nu. 15.
Et quod ſi alteretur circa qualitatem ſubſtineatur locatio cap. 14. §. 4. nu. 16. fol. 101.
Et quod ſi facta vno, poſtea fiat duobus adhuc ſuſtinetur ibi. nu. 17.
Decl. procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiuè ibi. nu. 18.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ, ſi prius conceſſio facta perſonæ, poſtea fiat Communitati cap. 14. §. 4. nu. 19. fol. 102.
Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt ibi nu. 20. & 21.

Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis cap. 14. §. 4. nu. 22. fol. 102.

Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4. nu. 23. fol. 102.
Vid. in ver. *VTILITAS*.

Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita, requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis præcedentis cap. 14. §. 4. nu. 31. fol. 103.
Item requiritur, vt ſit facta antèquam res incorporata fuerit Menſæ Eccleſiæ ibi n. 32.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4. nu. 33. fol. 103.
Et vid. in ver. *INCORPORATIO*.

Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio ſine beneplacito cap. 14. §. 5. num. 9. fol. 106.
Decl. procedere in locatione commoditatis percipiendi fructus tantum ibi. nu. 10.

Eccleſiæ bona fructus reddentia ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſexennium, & reddentia fructus ſingulo triennio, poſſunt locari ad nouennium cap. 14. §. 6. nu. 1. fol. 107.
Romæ caſalia locantur, ad nouennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 3. fol. 107.
Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio ibi. num. 3.

Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 4. fol. 107.

Locatis ad nouennium pluribus rebus quarum aliquæ reddunt fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. nu. 8. fol. 107.
Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.

Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 36. fol. 110.
Contrarium tenendum ibi. nu. 37.
Decl. primâ procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui ibi. nu. 38.
Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum cap. 14. §. 6 nu. 39. fol. 110.

Bona communia Eccleſiæ, & laici, poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 40. fol. 110.

Hoſpitalium bona, ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, locantur ad longum tempus ſinè beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 25. fol. 109.

Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.
Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus a iure permiſſis cap. 14. §. 3. nu. 1. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 3. fol. 95.
Ampliatiã ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ cap. 14. §. 3. nu. 4. fol. 95.

Eccleſiarum terræ ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 12. fol. 96.

Eccleſiarum bona inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam antequam meliorentur, quam poſt cap. 14. §. 3. nu. 15. fol. 96.
Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiam ſi alius tunc plus offerat ibi. num. 16.

Eccleſiæ dumus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 20. fol. 97.

Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccl. alie-

nan. vel non, quæ requirantur cap. 14. §. 3. nu. 21. fol. 97.

Eccleſiarum bona, quæ ab Eccleſia non poſſidentur, nec recuperari poſſunt, locari valent ad longum tempus abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 22. fol. 98.

Lim. procedere tantum in rebus ab antiquo concedi ſolitis in feudum, vel emphyteuſim d. cap. 14. §. 3. nu. 23.

Secus ſi ceſſet ſuſpicio fraudis, & vere recuperari non poſſint d. num. 23. poſt med.

Eccleſia vna poteſt alteri Eccleſiæ locare ad longum tempus abſque Beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 15. fol. 107.

Certius ſi res ſit determinata ad certũ vſum ibi. nu. 16.

Regulares aliqui gaudebant priuilegio alienandi bona ſine beneplacito, ſed hodie neceſſe habent licentia Sac. Congregationis Concilij cap. 14. §. 1. nu. 22. fol. 91.

Eccleſiarum bona, vt alienari poſſint ex diſpoſitione cap. terrulas 12. quæſt. 2. quæ requirantur cap. 14. §. 3. nu. 5. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, licet alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico, tamen requiritur licentia Epiſcopi cap. 14. §. 3. n. 9. f. 96.

Epiſcopi licentia in alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit ibi. nu. 10.

Bona exigua Eccleſiæ, vt alienentur an licentiam concedere valeant Prælati inferiores Epiſcopo, & quid in Vicario cap. 14. §. 3. nu. 11. fol. 96.

Domus Eccleſiæ non reddentes fructum, ſed requirentes impenſam alienari poſſunt ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 25. fol. 98.

Lim. ſi reſtaurari poſſunt cum redditibus Eccleſiæ ibi. nu. 26.

Eccleſiarum bona alienari poſſunt ſine beneplacito in caſu neceſſitatis dilationem non patientis cap. 14. §. 3. nu. 27. fol. 99.

Et quæ neceſſitas requiratur ibi. n. 28. & 29.

Debet tamen beneplacitum impetrari poſtea cap. 14. §. 3. nu. 30. fol. 99.

Res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 14. §. 5. nu. 1. fol. 105.

Seruari non poſſe dicuntur res, quæ non durant vltra triennium abſque notabili deterioratione ibi. nu. 2.

De fructibus vid. ver. *FRVCTVS*.

Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur, quæ illius dominio non exit, ſed de vna perſona eiuſdem in aliam transfertur cap. 14. §. 6. nu. 10. fol. 107.

Epiſcopus poteſt donare bona ſuæ menſæ Canonicis ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 10. fol. 107.

Monaſterium poteſt alienare ſine beneplacito in aliud Monaſterium eiuſdem ordinis cap. 14. §. 6. num. 12. fol. 108.

Decl. vt ſi perſonæ eiuſdẽ Eccleſiæ habeant præbendas ſeparatas, tutior ſit opinio, quod requiratur beneplacitum in alienatione facta inter eos ibi. nu. 13.

Vel ſaltem requiri Epiſcopi ibi. nu. 14.

Teſtator relinquens Eccleſiæ verum poſſit apponere conditiones, quod bona relicta locari poſſint ad longum tempus abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 17. fol. 108.

Vid. reliqua in ver. *TESTATOR*.

Relinquentes Eccleſiæ poſſunt apponere conditiones etiam iuri communi contrarias cap. 14. §. 6. nu. 18. fol. 108.

Fundatores beneficiorum poſſunt apponere conditiones, quod beneficia non cadant ſub reſeruationibus Apoſtolicus cap. 14. §. 6. num. 19. fol. 108.

In re Eccleſiæ cautius agendum, quam in re minoris cap. 14. §. 6. nu. 23. fol. 109.

Cappellæ non erectæ auctoritate Superioris Eccleſiaſtici bona alienantur ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 26. fol. 109.

Confraternitatum laicorum bona, an & quando poſſint alienari ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 27. fol. 109.

Bona Eccleſiæ generaliter hypothecari poſſunt abſque beneplacito, occaſione emptionis bonorum per eam factæ cap. 40. n. 70. f. 419.

Sed non propterea poteſt deueniri vigore dictæ hypothecæ ad diſtractionem bonorũ ſine beneplacito ibi. nu. 71.

Bona Eccleſiæ difficilius alienantur, aut hypothecantur, quam bona minoris cap. 40. num. 84.

BONA.

Bona eccleſiae vid. infra in ver. *ECCLESIA*.

BONA MINORIS.

Bona minoris non obligantur ſine decreto etiam mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt cap. 10. nu. 9. fol. 48.

BOS.

Bovm locatio quomodo fiat cap. 12. num. 5. fol. 68.

BVLLA.

De bvllis in genere vid. in ver. *CONSTITVTIO*.

Bulla Vrb. VIII. ſup. præſeruat. iur. Eccleſ. late explicatur in cap. 14. §. 11. fol. 134.

Et vid. ſup. in ver. *BENEPLACITVM APOSTOLICVM* nu. 3.

Bulla Pauli IV. ſuper alienatione rerum Eccleſiæ fuit abrogata à Pio IV. cap. 14. §. 12. num. 12. fol. 137.

Bulla V. Clemen. VII. in §. 7. quid diſponat cap. 60. nu. 32. ad fin. fol. 571.

CA-

C

CADVCITAS.

Incurritur num. 1.
Excuſatur num.2.
Remittitur, & ex quibus cenſeatur remiſſa nu. 3. requiritur ſcientia num. 4. quis poſſit eam remittere. num. 5.

1 CADVCITAS ob alienationem non procedit in locatione ad longum tempus cap.3. num. 50.fol.17.

2 CADVCITAS in emphyteuſi, & locatione excuſatur per quamlibet cauſam etiam iniuſtam, & fatuam cap.55.n.44.fol.548.
Vid. in ver. *LOCATIO* num. 15.

3 CADVCITAS à locatione tanquam inducta fauore locatoris, procedit tantum eo volente cap.59.n.1.fol.563:
Ampl.etiamſi incurratur ipſo iure ibi. nu. 2.
Caducitas per actum incompatibilem cum eius acceptatione à locatore factum, cenſetur remiſſa cap. 59.n.3.fol.563.
Caducitas per receptionem penſionum cenſetur remiſſa cap.59. n.4.fol.563.
Item per quemcumque alium actum, ex quo deprehendatur voluntas perſeuerandi in contractu cap.59.n. 5.fol.563.
Per conceſſionem licentiæ alienandi, an cenſeatur remiſſa caducitas cap.59.n.6.fol.563.
Per actus incompatibiles cum caducitate, non ſolum cenſetur remiſſa caducitas incurſa ob non ſolutionem canonum, ſed etiam quælibet alia cap.59.n.7.fol.563.
Et non ſolum incurſa ex legis diſpoſitione, ſed etiam incurſa vigore pacti reſolutiui cap.59. n.8.fol.563.
Ampl. vt non ſolum per receptionem canonum, ſed etiam petitionem cenſeatur remiſſa caducitas cap.59.n.9.fol.563.
Contrariũ tenent aliqui, ſed prima eſt magis communis cap.59.nu.10.fol.564.
Ampl. vt non ſolum petitio futurorum, ſed etiam decurſorum ſufficiat ibi. nu. 11.
Contrarium tenent alij ibi. num.12.
Prima eſt magis communis, ſecunda verior cap.59. n.13.fol.564.
Petitio penſionum æquiparatur receptioni, quo ad remiſſionem caducitatis c.55.n.14.f.564.
Contrarium, quod iſti termini ſint diuerſi ibi. num.15.
Petitio canonum decurſorum poteſt ſtare cum caducitate cap. 59.n.17. fol.565.
Diſtingue, vt per petitionem canonũ decurſorum cenſeatur remiſſa caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus, ſecus autem in locatione ad breue cap. 59. num.18.fol.565.
Petitio penſionum facta ante incurſam caducitatem, nihil operatur ad eam impediendam cap.59.n.19.fol.565.
Citatio ad ſoluendum penſiones, importat remiſſionem caducitatis, tanquam petitio iudicialis cap.59.num.20.fol.565.
Idem ſi citatum ad docendum ſe ſoluiſſe ibi. num. 21.
Decl. procedere ſi additum, *alias videndum relaxari mandatum* c.59.n 22. fol. 565.
Decl. 2. requiri citationem eſſe in actis reproductam ibi. num.23.
Et non ſufficit reproductio, niſi appareat à quo ſit facta ibi.num.24.
Et requiritur, quod ſit facta ab habente ſpeciale mandatum ibi. num. 25.

4 RECEPTIO ſeu petitio penſionum, vt importet remiſſionem caducitatis, neceſſe eſt quod recipiens, caducitatem ſciat cap. 59. num.26. fol.566.
Conſentiens alienationi, ſi neſciat alienationem iam factam, & caducitatem incurſam, non cenſetur eam remittere cap. 59. num. 27. fol. 566.
Caducitatis incurſæ præſumitur ignorantia cap. 59. n.28. fol.566.
Scientia tamen probatur coniecturis, & ſatis eſt lapſus temporis cap. 59. nu.29. fol. 566.
Caducitatis ob canonem non ſolutum ignorãtia, allegari non poteſt à domino cui facienda erat ſolutio cap.59.num.30. fol.566.
Secus ſi erat ſolitus exigere per alium ibid. num. 31.
Scientia officialis ad id deputati, nocet domino ibi.num.32.
Decl. procedere in officialibus Principum, non autem in Procuratoribus priuatorum cap.59.n.33.fol.566.

5 PROCVRATOR generalis non poteſt caducitatem remittere cap.59. n. 34. fol.566.
Prælatus Eccleſiæ, & Abbas Monaſterij non poſſunt remittere caducitatem cap. 59. nu. 35. fol. 566.
Decl. procedere in Prælato Eccleſiæ Collegiatæ, ſecus in non habente Collegium cap. 59.n.36.fol.566.
Prælatus habens facultatem de nouo inueſtiendi, poteſt caducitatem remittere cap.59. num.37. fol.566.
Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij, poteſt caducitatem remittere cap. 59. num. 38. fol.566.
Tutor non poteſt caducitatem remittere cap. 59.nu.39.fol. 566.

Tutore remittente caducitatem datur pupillo reſtitutio in integrum cap. 59.n.41.fol.566.

Remiſſio caducitatis facta per Procuratorem non habentem mandatum ſpeciale, ſuſtinetur, ſi dominus eam ratam habuerit cap.59. num.42.fol.566.

Et remiſſio tacita per receptionẽ penſionum, cenſetur appobata, ſi pecunias exactas receperit cap.59.n.43.fol.566.

Decl. requiri ſcientiam caducitatis, & exactionis pecuniarum, itaut non ſufficiat eas recepiſſe in confuſo cum alijs cap. 59. num. 44. fol.567.

Adminiſtrator, licet ſine facultate non remittat caducitatem recipiendo canones, tamen præbet excuſationem ab ea cap. 59. num. 45. fol. 567.

Decl vt præbeat excuſationem ab incurrenda, ſecus quo ad incurſam ibi, num. 46.

Dominus recipiendo canones, poteſt ſibi reſeruare caducitatem cap.59.n.47.fol. 567.

Contrarium tenent alij ibi n. 48.

Decl. primam procedere in receptione canonum decurſorum tantum, ſecunda, ſi recipiantur etiam futuri cap.59.n.49. fol.567.

Et valere preſeruationem tantum, ſi vltra receptos emphyteuta remaneat debitor pro integro biennio ibi. n.50.

Canones futuri, ad effectum, vt per eorum petitionem cenſeatur remiſſa caducitas, intelliguntur decurſi poſt ipſam caducitatem incurſam cap.59.n.51.fol.567.

Decl. procedere, ſi ſtatim fuit acceptata ibi. num. 52.

Præſeruatio caducitatis, quamuis inualida, ſuſtinetur, ſi emphyteuta non contradixit cap. 59. num. 53.fol.567.

Contradixiſſe ſatis dicitur, ſi proteſtatus fuit, ſe non cecidiſſe à iure ſuo ibi.nu.54.

Remiſſio caducitatis, conductore abſente, & nemine pro eo acceptante ei non prodeſt, vel ſaltem poteſt reuocari c.59.n.55.f.567.

CALDARIVM.

Caldarivm muratum in domo cum ea venit cap. 23.n.51.fol.230.

CAMPANAE CAMPANILE.

Campanae ad vſum pium locari poſſunt cap. 11. num.57.fol.66.

Campanile locari non poteſt cap. 11. num. 56. fol. 66.

CANNETVM.

Cannetvm non venit appellatione vineæ cap. 23.n.73.fol.232.

CANON.

Canon, & cenſus ſunt ſynonyma, & quando releuet dictum pro canone cap. 3. num. 29. fol. 14.

Vid. in ver. *EQVITAS CANONICA*.

CANTORES.

Cantores, & Senatores ad ornandum diuinũ officium, non exercent actionem ſpiritualem, & mercedem recipere poſſunt cap.15. n.48. fol. 144.

CAPPELLA.

Cappellae non erectæ auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici bona, alienantur ſine beneplacito cap.14.§.6.nu.36. fol.108.

CAPITALE.

Capitale ſocietatis, ſi in fine reperiatur ſolutum eſt reſtituendum ei, qui illud poſuit cap. 12. num.50. fol.73.& v. ſocietas n.4.

CAPITVLA.

Capitvla, quæ fiunt in locatione gabellarum, habent vim legis cap.13. n. 23. fol.85.

Ampl. etiam quo ad tertios, ſi locatio fiat à Principe cap. 13.n.24.fol.85.

CAPITVLVM.

Capitvlvm Cathedralis habens menſam ſeparatam, an citari debeat in alienatione rei menſæ Epiſcopalis c.14.§ 9.n.30. fol. 126.

Capitulo intereſt, ne bona Eccleſiæ alienentur cap.14.§.9.n.31. fol. 126.

Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis, quæ non ſunt de ſua menſa c.14.§. 10.nu.37.fol.133.

Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum alterius Eccleſiæ, quam ſuæ cap.14. §. 10.n. 36.fol.133.

CAPOMAGISTER.

Capomagister tenetur etiam de culpa aliorum quorum opera vſus eſt cap.31.n.28.fol.314.

CASALE.

Casalia Romæ locantur ad nouennium ſine beneplacito cap. 14.§.6.n.2.fol. 107.

Decl. hoc procedere in eis, quæ fructus integros non reddunt, niſi in triennio ibi.n.3.

CASAMENTVM.

Casamenti, nomen eſt magis amplum, quam nomen, domus, & comprehendit in ſe vniuerſitatem plurium ſtationum ſimul iunctarum cap.25.n.46.fol. 230.

CASTRVM.

Castro vel Villa locata venit iuriſdictio, honor, & iuſpatronatus cap.23.n. 92.fol.234.

Decl. venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad modicum ibi. num.94.

CASVS.

Casvs fortvitvs eſt quem nullum conſilium humanum præuidere poteſt, & cui humana infirmitate reſiſti non poteſt cap. 49. num. 82. fol. 494.

Caſum fortuitum, Iuriſconſulti ſæpe appellant, vim maiorem cap.49. n.83. fol.494.

Fortuitis caſibus, quæ accidunt præcogitari non poſſunt cap.49.n.54.fol.491.

Caſus

Caſus non dicitur fortuitus quando eſt ſolitus contingere cap.49.n.84.fol.494.
Lim. ſi ſit omnino incertum tempus, quo euenire ſolet ibi. n,85.
Mors naturalis dicitur caſus fortuitus cap. 49. num.86, fol, 494.
Caſus fortuitus dicitur, qui venit à fortuna, non qui ex facto partis, vel alia ratione cap. 49. nu.87. fol. 494.
Factum Principis reputatur caſus fortuitus c. 49.n.88.fol.495.
Caſus fortuiti plures enumerantur cap. 49.nu, 91.fol.495.

CASVS INSOLITVS.

Casvs insolitvs dicitur ille, qui ſemel in mille annis accidit ſecundum aliquos cap. 49. nu. 92. fol. 495.
Contrarium, quod non ſit neceſſaria tanta raritas ibi. nu. 93.
Et ſufficere, quod ſemel in centum annis tenent aliqui cap. 49.n.94.fol.495.
Et ſufficere, quod ſemel in quadraginta ibi.nu.95.
Et inſolitum dici, qui non ſolet communiter euenire cap.49.n.94. fol,495,
Et qui preter cogitationem euenit ibi.n.97.
Et ſtari arbitrio Iudicis, qui dicatur inſolitus cap. 49.n.98.fol.495.
Caſus inſoliti nedum ſunt in comparatiuo, ſed etiam in ſuperlatiuo cap. 49.nu.63. fol.492.
Et ſunt, qui non cogitari potuiſſent niſi à viro prudenti, & alij, qui niſi à prudentiſſimo cap.49.n.64.fol.492.
Factum habentis ſummam poteſtatem reputatur caſus inſolitus, de quo non fuerit cogitatum cap.49.n.110. fol.496.

CASVS MAIOR.

Casvs maior dicitur, in quo adeſt maior violentia cap.49.n.108.fol.496.
Caſus maior, & magis inopinatus dicitur, qui rarius contingere ſolet cap. 49. num. 111. fol.496.
Caſus maior quis ſit, & magis inopinatus ſtatur arbitrio Iudicis cap. 49, n,112. fol.496.

CAVSA.

Cavsa quælibet etiam beſtialis excuſat à pœna cap.14.§.8.n,5.fol.121.
Cauſæ legitimæ alienandi bona Eccleſiæ, ſunt neceſſitas, vtilitas, pietas, & incommoditas cap.14.§.10.n.2.fol.129.
Cauſæ alienandi bona Eccleſiæ reducuntur ad vtilitatem, & neceſſitatem cap.14.§.10.nu, 3. fol. 129.
Cauſa ſufficiens ſcientiæ valoris eſt, quia ſum peritus cap.19.n.93.fol.185.
Item quia ſum vicinus cap. 19.n.94.fol.185.
Decl. procedere in profanis non in beneficialibus ibid.n.95.
Cauſa ſufficiens ſcientiæ redditus agri, eſt, quia fui laboratur cap.19.n.96. fol 185.
Cauſa ſtudij, dicitur cauſa pia cap.20.num.13. fol. 196.
Cauſa ſtudij compellitur quis vendere cap.20. num. 14.fol.196.
Et compellitur etiam locare, vti ſcholaribus, & Magiſtris ibi. nu.15.
Ampl. vt non poſſit dominus dicere, volo locare totam domum, ſi expediat ſcholari conducere vnam, vel duas ſtantias. cap. 19, num. 16.fol.196.

CAVTIO.

Cavtio de bene vtendo, & fruendo præſtanda eſt poſt quam res tradita, non ante cap. 44. num.51, fol.447.

CELLERARIVS.

Cellerarivs Monacorum non habet facultatem locandi bona cap.14.§.12.n.24.fol.139

CAEMETERIVM.

Caemeterivm, & ambitus Eccleſiæ locari non poſſunt cap.11.n.58.fol.66.

CENSVALIS.

Censvalis contractus differt ab emphyteutico, quia in eo transfertur vtrumque dominium cap.3,nu.43.fol.16.

CENSVS.

Censvs impoſito pro extinguendo alio ſimili, non poteſt dici euidenter vtilis cap.14.§.10, num.30.fol.131.
Cenſus alius reſeruatiuus, alius conſtitutus, & in quo differant cap.3.n,44.fol,16.
Cenſus locari poſſunt cap.6. nu.26. fol.28.
Cenſus reputantur inter ſtabilia ex veriori opinione cap.6,n.27.fol.28.
Cenſus cum pactis contrarijs Bullæ Pianæ, ſtante poteſtatione ſe confirmandi cum ea, ſuſtinetur cap.14.§.7. nu 22. fol.114.
Decl. procedere, ſi res ſit aliqualiter dubia, alias ſecus cap.14. §.7.nu, 23. fol.114.
Maxime ſi proteſtatio non ſit ampliſſima, ita vt remoueat ſenſum ab actu cap. 14. §. 7.nu.24.fol.115.
Cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis factis à conductore longi temporis in re ſtabili cap.34.§.3.nu.77.fol.350.
Cenſuarius vtens prælatione in emptione fundi venditi, tenetur ſtare locationi factæ à domino, ſi tenebatur primus emptor cap.61, nu, 70.fol.582.
Locationi autem factæ à primo emptore abſolute ſtare debet ibi.nu.72.

CENTENARIA.

Centenaria præſcriptio dicitur cōpleta etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap.14.§.11.n.7.fol.135.
Vid. *PRAESCRIPTIO*.

CITATIO.

Citationes dirigendæ ſunt in eum de cuius inte-

tereſſe principaliter agitur, nec neceſſe eſt citare eum, quem negocium tangit ſolum in conſequentiam cap. 27. numer. 46. fol.277.

Litem mouens ſuper re locata citando ſolum conductorem nulliter agit cap. 27. num.44. fol. 277.

Lim. ſi agatur de ſola poſſeſſione naturali ibi. num.45.

Citatio partis ad videndum referre, vel ad dicendum contra relationem requiritur in relatione peritorum facienda cap. 34. §. 5.nu. 51. fol.363.

Contr.tenent alij ibi. nu.52.

Decl. vt non ſit neceſſaria citatio prædicta, ſi pars fuit citata ad videndum eligi Peritũ, ſeu electioni interfuit ibi. nu. 53.

Idem ſi periti fuerunt à partibus electi, ſeu de eorum conſenſu cap. 34. §. 5. num. 54. fol. 363.

Idem ſi interfuerunt ęſtimationi, vel ad intereſſendum citatæ fuerunt cap. 34. §.5. num. 55. fol.363.

Citatio partis non eſt neceſſaria in obtinenda aſſociatione, ſtante facultate procedendi propria auctoritate cap. 55. n.17.fol.546.

Aſſociationem ſine citatione partis Iudices nõ ſolent concedere cap.55. n.22. fol.546.

Maxime vbi non conſtet partem omnino defenſione carere ibi. nu.23.

Citatio generalis per edictum non releuat ab onere citandi eos quorum intereſſe, & ius opponendi eſt certum cap.14.§. 9.num. 24. fol. 126.

Declara procedere ſi ſint præſentes ibid. num.25.

Citatio ad intereſſendum æſtimationi per peritos faciendæ debet eſſe pro hora certa cap. 34.§.5.nu.37.fol.362.

Citatio ad comparendum coram Iudice non eſt neceſſe, quod ſit hora certa, quia intelligitur pro hora audientiæ, ſecus eſt in citatione pro actu extraiudiciali cap. 34. §. 5. num.38. fol. 362.

Citationis ad intereſſendum defectus, vitiat relationem peritorum iudicialiter electorum, ſecus autem electorum extraiudicialiter, quos partes informarunt cap.34.§.5. nu.39. fol. 362.

CIVITAS.

Civitates ſine legibus, & legum magiſtris regi non poſſunt cap.41.n.33.fol.432.

CLAVES.

Claves, ſeræ, & clauſtra domus ſunt cap. 23. num.49.fol.230.

CLAVSVLA.

Clausulae *actum* denotat perfectionem ſcripturæ cap.22.nu.18. fol.213.

Ampl. procedere, etiam ſi dicta clauſula ſit cæterata ibi.num.19.

Decl. procedere ſi clauſula ſit in fine inſtrumenti, ſecus ſi in principio, vel in medio cap. 22. nu.20.fol.213.

Decl.2. vt in fine multum operetur, ſed de ſe non ſufficiat cap. 22.n.21.fol.214.

Clauſulæ actum defectus denotat imperfectionem ſcripture c.22.n.22.fol.214.

Clavsvla *ad habendum* &c. ſolet apponi magis de ſtylo Notariorum, quam de partium voluntate cap.46.n.45. fol.462.

Et quando eſt in parte executiua non alterat diſpoſitionem principalem, ſed eius naturam ſequitur ibi.nu.45.

An autem hoc procedat ſi eſt in parte diſpoſitiua, ſunt hinc inde opiniones ibi. n.47.

Clauſula *ad habendum* &c. facit emphyteuſim eccleſiaſticam tranſitoriam ad quoſcumque hæredes cap. 53. n.71.fol.529.

Contrarium tenent aliqui ibi. n.72.

Decl. primam procedere ſi clauſula ſit in parte diſpoſitiua, ſecunda ſi ſit in executiuis cap.53.nu.73.fol.529.

In executiuis eſſe dicitur cũ eſt appoſita poſt firmatam acquiſitionem c. 53.n.74.fol.529.

Secus ſi eſt poſt verbum *inueſtientes* ſermone continuato, & immediate poſt diſpoſitiuam ibi. nu.75.

In diſpoſitiua dicitur cũ eſt poſt deſcriptionem bonorum ante clauſulam *hanc &c.* & ante promiſſionem canonis cap. 53. num.76. fol. 529.

Contrariũ quod dicta clauſula *ad habendum*, &c. etiam in parte diſpoſitiua reſtringatur ad limites conceſſionis, cui apponitur cap. 53.nu.77.fol.519.

Decl. hanc contrariam procedere, ſi emphyteuſis ſit ſine beneplacito Apoſtolico cap. 53.nu.78.fol.530.

Vel ſi ſtipulata tantum pro deſcendentibus ibi.nu.79.

Clauſula *ad habendum &c.* non operatur in prędiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis cap.53.nu.80.fol.530.

Clauſula *ad habendum &c.* facilius reſtringitur ſi ſit cæterata cap. 53.n.81. fol. 530.

Si autem ſit extenſa cũ facultate diſponendi ad libitum, non poteſt reſtringi per verba ſequentia cap.53.n.82.fol.530.

Neque ſi ſit ample appoſita reſtringitur ad antecedentia cap.53.n.83.fol.530.

Clauſula *ad habendum* reſtringitur per verba ſequentia *cum pactis infraſcriptis* cap. 53. n. 141. fol.534.

Item reſtringitur per verba *ſecundum naturã huiuſmodi inſtrumentorum* cap. 53. nu. 142. fol. 534.

Decl.

Decl. prædicta verba minuere, ſed non in totum tollere vim clauſularum prædictarum, cap. 53. n. 143. fol. 534.

Clauſula *conſcientiam tuam oneramus*, operatur, vt executor poſſit ſe informare extraiudicialiter cap. 14. §. 9. nu. 7. fol. 124.

Decl. procedere ſi concurrat cum ea alia clauſula *vocatis, vocandis*, vel *ſeruatis ſeruandis* ibi. nu. 8.

Clauſula *conſtituti* operatur, vt peti poſſit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem cap. 21. nu. 37. fol. 210.

Clauſula *conſtituti* fauore ſecundi conductoris, tribuit ei prælationem aduerſus primum cap. 21. nu. 36. fol. 210.

Clauſula *conſtituti* cedit naturæ contractus in quo eſt appoſita non transferentis poſſeſſionem c. 21. nu. 26. fol. 209.

Clauſula *conſtituti* non transfert detentationem ad poſſeſſionem actualem cap. 21. nu. 27. fol. 209.

Precarium additum clauſulæ conſtituti minuit eius vim, cap. 21. nu. 28. fol. 209.

Clauſula *conſtituti* cum precario transfert ſolam ciuilem poſſeſſionem, & ſine precario transfert ciuilem, & naturalem, & remanet conſtituenti ſola detentatio cap. 21. nu. 29. fol. 209.

Clauſula *conſtituti*, & precarij non operatur in contractu locationis cap. 31. num. 30. fol. 209.

Lim. ſi appareat de voluntate contrahentium illam accomodandi naturæ contractus, & transferendi ſolam detentationem ibid. num. 31.

Decl. requiri expreſſe actum eſſe de transferenda ſola detentatione ibid. nu. 32.

Detentatio tranſlata in primum conductorem per clauſulam conſtituti operatur, vt præferri debeat ſecundo, cui res fuerit tradita actualiter cap. 21. nu. 33. fol. 209.

Clauſula *conſtituti* tribuit conſtitutario facultatem capiendi propria auctoritate, cap. 21. nu. 34. fol. 210.

Ampl. procedere etiã in contractu locationis, & cenſus in quibus alias d. clauſula eſſet inepta ibi. nu. 35.

Clauſula *conſtituti* transfert veram poſſeſſionem cap. 27. nu. 32. fol. 286.

Et tam ciuilem, quam naturalem ibi n. 33.

Decl. procedere ſi adſit cauſa habilis, & ſit de natura contractus in quo apponitur, vt poſſeſſio transferatur ibi. nu. 34.

In locatione transfert detentationem, non autem poſſeſſionem ibi. nu. 35.

Clauſula *cum libera*, & ſimiles vti conſecutiuæ non ampliant diſpoſitiuam cap. 7. nu. 33. fol. 33.

Clauſula *cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis* eſt generalis, & omnia quouis modo ad rem ſpectantia complectitur cap. 23. nu. 98. fol. 234.

Decl. vt complectatur agrum ſeparatum ſi addita alicui verbo vniuerſitatem continente ſecus ſi rem particularem ſignificante ib. num. 99. fol. 235.

Clauſula *cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis* reſtringitur ad ea, quæ ſunt de natura rei cui additur cap. 23. nu. 101. fol. 235.

Clauſula *cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis* ſi deſcripta ſint finia rei locatæ, magis operabitur ſi appoſita poſt deſcriptionem, quam ſi ante cap. 23. nu. 104. fol. 235.

Clauſulæ *deducens omne ius &c.* & *petens iuſtitiam adminiſtrari &c.* in libellis apponi ſolitæ, faciunt cenſeri intentata omnia remedia competentia vltra expreſſa cap. 40. nu. 34. fol. 416.

Clauſula *deducens omne ius, omnemque actionem* in libello appoſita, operatur poſſe ferri ſententiam ex alia actione non expreſſa cap. vlt. nu. 64.

Lim. ſi ex ipſo libello, & poſtea proſecutis appareat fuiſſe intentatum remedium certum, & actorem ad illud ſe reſtrinxiſſe ibi. num. 65.

Clauſula *de ea faciendi ac diſponendi ad libitum voluntatis*, ſimilis eſt clauſulæ *quibus dederit*, & idem operatur cap. 53. nu. 68. f. 529.

Clauſula prædicta poteſt ab alijs eſſe reſtricta ad primum acquirentem ibi. nu. 69.

Clauſula *diſcretioni veſtræ committimus*, importat electam fuiſſe induſtriam perſonæ cap. 14. §. 9. nu. 13. fol. 125.

Clauſula *diſtrictè præcipimus*, importat electam fuiſſe induſtriam perſonæ cap. 14. §. 9. nu. 14. fol. 125.

Clauſula *donec &c.* eſt repetitiua cap. 27. nu. 112. fol. 282.

Clauſula, *& alia quæcumque faciendum*, ampliat facultatem Procuratoris vltra expreſſa cap. 7. nu. 37. fol. 33.

Clauſula *&c.* extenditur ad ea quæ ſunt de natura actus, non ad alia cap. 36. num. 16. fol. 185.

Et ad ea quæ deſunt ad complementum orationis iam cœptæ, non ad ea, quorum ſaltem principium, nõ eſt expreſſum ib. n. 17.

Clauſula, *& faciendam ea, quæ ipſe mandans facere poſſet ſi præſens eſſet*, importat liberam, itaut veniant etiam ea, quæ mandatum ſpeciale requirunt, ſecundum magis communem cap. 7. nu. 38. fol. 33.

Contrarium procedit ſi dictum, *omnia facere quæ in propria perſona erat facturus* cap. 7. nu. 39. fol. 34.

Clau-

Clauſula, *& faciendum ea, quæ mandans facere poſſet*, importat magis mandatum ſpeciale, & facultatem locandi ſi in ipſo mandato expreſſum aliquid, quod mandatum ſpeciale requirat cap. 7. nu. 40. fol. 34.
Idem ſi aliquod exceptum, mandatum ſpeciale requirens cap. 7. nu. 41. fol. 34.

Clauſula, *& non alias* reddit contractum indiuiduum cap. 14. §. 7. nu. 17. fol. 114.
Et eſt limitatiua voluntatis ibid. nu. 18.

Clauſula *omni meliori modo* operatur, vt ſi contractus non poſſit ſuſtineri modo quo factus eſt, ſuſtineatur alio cap. 14. §. 7. n. 26. f. 115.
Deci. procedere ſi ſit concepta cūm præcedenti dictione, *&* ibid. nu. 27.

Clauſula *omni meliori modo* etiam præcedente dictione, *&* non poteſt operari, vt ſuſtineatur contractus nullus cap. 14. §. 7. nu. 28. fol. 115.

Clauſula *petens iuſtitiam adminiſtrari* facit cenſeri Intentata omnia remedia competentia vltra expreſſa cap. 40. nu. 34. f. 416.

Clauſulæ *procedi de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni iuris ſolemnitate omiſſa* important facultatem procedendi via executiua cap. 39. n. 28. fol. 407.

Clauſula *pro ſe &c.* extendi debet, *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque* cap. 53. nu, 56. fol. 528.
Poteſt tamen commodiſſimè intelligi pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis ibi. nu. 57.
Et ideo dicta ampliatio patitur difficultatem in emphyteuſi Eccleſiaſtica ibi. nu. 58.

Clauſula *pro ſe, & quibus dederit* æquiparatur ſtipulationi *pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque* cap. 53. n, 59. fol. 528.

Clauſula *pro ſe, & quibus dederit* operatur tantum fauore primi acquirentis, ſecundum aliquos cap. 53. nu. 61. fol. 528.
Contrarium ibi. nu. 62.
Decl. primam procedere in emphyteuſi ad tertiam generationem, vel ſtipulatam pro deſcendentibus, alias ſecus ibi. nu. 63.

Clauſula *pro ſe, & ab eo cauſam habentibus* ſimilis eſt clauſulæ *pro ſe, & quibus dederit*, & eodem modo facit emphyteuſim tranſitoria ad quoſcumque cap. 53. nu. 67. fol. 529.

Clauſulæ prędictę poſſunt ab alijs eſſe reſtrictę ad primum acquirentem ibi. nu. 69.

Clauſula *quibus dederit*, limitatur ab alijs clauſulis cap. 53. nu. 64. fol. 528.
Et infringitur per prohibitionem alienationis ibi. nu. 65.
Et in hoc differt à ſtipulatione *pro hæredibus quibuſcumque*, quia hæc non infringitur à prohibitione alienationis c. 53. n. 66. f. 529.

Clauſula *ratum &c.*, ſeu *promittens ratum &c.* in mandatis procuræ non importat liberam facultatem ſecundum communem cap. 7. nu. 43. fol. 34.

Clauſula *ſaluo, & reſeruato beneplacito, & non alias* facit contractum indiuiduum cap. 14. §. 6. nu. 20. fol. 114.

Clauſula *ſi in euidentem* non ſuſpendit validitatem beneplaciti, & eius effectus cap. 14. §. 7. nu. 47. fol. 117.
Decl. procedere ſi tunc temporis verę adſit vtilitas cap. 14. §. 7. nu. 48. fol. 117.

Clauſula *ſine aliqua contradictione, praeuia renunciatione cuicumque exceptioni, & iuri, & legum auxilio*, non operatur, quod competat via executiua, ſed tollit tantum obligationem cap. 39. nu. 22. fol. 407.

Clauſula *ſupplentes &c.* tollit omnem defectum iuris poſitiui cap. 14. §. 10. nu. 39. fol. 133.

Clauſula *vocatis vocandis* operatur, quod executores literarum aſſumant partes Iudicis, & iudicialiter procedant cap. 14. §. 9. nu. 5. fol. 125.

Clauſula *vocato Capitulo* ſolet apponi in literis beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi cap. 14. §. 10. nu. 40. fol. 133.

CLAVSVLAE.

Clavsvlae ſolitæ apponi tunc cenſentur appoſitæ cum ſunt de natura contractus cap. 61. nu. 115. fol. 586.

Clauſula donationis ſolita apponi in contractu emptionis, & locationis, impedit dari de læſione cap. 18. nu. 96. fol. 175.
Decl. procedere ſi illam apponens ſcit verum valorem, & habet verum animum donandi, quod non præſumitur ibi. nu. 97.

Clauſulæ mandatorum procurę reſtringuntur ad concernentia negocium non autem ad expreſſa tantum cap. 7. nu. 36. fol. 33.

CLERICVS.

Clerici non poſſunt conducere gabellas cap. 13. nu. 14. fol. 84.

Clerici non poſſunt prædia conducere, cap. 10. num. 66. fol. 54.
Neque poſſunt conducere alia negociationem ſapientia cap. 10. n. 67. fol. 54.
Neque poſſunt eſſe fideiuſſores conductorum cap. 10. nu. 68. fol. 54.

Clerici conductio eſt ipſo iure nulla cap. 10. nu. 69. fol. 54.

Clerici non prohibentur conducere bona Eccleſiaſtica cap. 10. nu. 70. fol. 54.

Clericus pauper poteſt conducere ad ſe ſuſtentandum cap. 10. nu. 71. fol. 54.

Clericus non beneficiatus, nec in ſacris conſtitutus non prohibetur conducere cap. 10. nu. 72. fol. 54.

Clericus non prohibetur conducere prædium

paruum,

paruum, vel proprijs bonis circumdatum cap. 10. nu. 73. fol. 54.
Clericus ſuccedens conductori poteſt continuare cap. 10. nu. 74. fol. 54.
Clerici poſſunt locare operas, quas tanquam Clerici faciunt in Eccleſijs cap. 15. nu. 29. fol. 142.
Decl. procedere tantum in clericis pauperibus cap. 15. nu. 30. fol. 142.
Contrarium verius ibid. nu. 31. & nu. 40.
Clericus diues paciſcens de recipiendo aliquid pro Sacrificio, non propterea cenſetur facere ex auaritia cap. 15. nu. 42. fol. 143.
Clericus inſeruiens Miſſæ, quod ſtipendium recipere valeat cap. 15. nu. 50. fol. 144.
Clericus accedens ad meretrices non poteſt compelli ſoluere mercedem etiam conuentam cap. 15. nu 63. fol. 146.

C O A C T I V A.

Coactiva Locationis datur tantum in caſu neceſſitatis præciſæ cap. 20. nu. 36. fol. 197.
Decl. procedere in neceſſitate præciſa morali ibid. nu. 37.
Coactiua locationis, vt habeat locum requiritur, vt locatio fiat ſine magno incommodo domini cap. 20. nu. 38. fol. 197.
Vid. in ver. *LOCATIO* num. 5. & in ver. *PRIVILEGIVM*.
COEMETERIVM, vid. *CEMETERIVM*.

C O L L A T I C A.

Collatica quid ſit cap. 12. nu. 4. fol. 68.

C O L L E C T A E.

Collectae impoſitæ ratione rei, ſoluendæ ſunt à locatore cap. 34. §. 1. nu. 29. fol. 336.
Decl. procedere in impoſitis perſonæ pro rebus, ſecus in impoſitis fructibus tantum ibi. nu. 30.
Collectæ imponi poſſunt conductoribus ad longum tempus ratione vtilis dominij cap. 34. §. 1. nu. 31. fol. 336.
Pro collectis poteſt conductor compelli ſoluere de fructibus, & ſe reualere à domino cap. 34. §. 1. nu. 32. fol. 336.
Decl. procedere pro rata fructuum qui domino ab eo debentur ibi. nu. 33.

COLONIA, ET COLONVS.

De colonis in genere num. 1.
De colonia, & colono Partiario nu. 2.

1 COLONVS quis dicatur cap. 1. num. 26. fol. 4.
Colonus dicitur qui terram colit cap. 5. nu. 1. fol. 21.
Colonorum variæ ſunt ſpecies, & quæ cap. 5. nu. 2. fol. 21.
Coloni qui nummis colunt ſunt propriè conductores cap. 5. num. 4. fol. 21.
Coloni nomine venit etiam gratuito conducens cap. 5. numer. 9. fol. 21.
Colentes agrum pro mercede dicuntur coloni conductitij cap. 5. nu. 10. fol. 22.
Colonorum nomine æque veniunt partiarij, ac colentes nummis cap. 5. nu. 12. fol. 22.
Colonus percipiens dimidiam fructuum tenetur ad omnes expenſas cap. 5. nu. 34. fol. 24.
Semine mutuo recepto per colonum non tenetur dominus cap. 5. nu. 41. fol. 24.
Semen mutuo receptum per colonum ab ipſo domino eſt coloni, nec creditum eius quod habet dominus eſt de iuribus fundi ibid. num. 43.
Colonus curare debet fieri opera ruſtica ſuo tempore cap. 29. nu. 70. fol. 305.
Furto ſubtractis fructibus an compenſat actio colono vid. in ver. *FVRTVM*.

2 COLONVS PARTIARIVS ceſſante prohibitione poteſt omnes fructus ad domum ſuam aſportare cap. 33. n. 25. fol. 323.
Dominus prædij poteſt facere præceptum colono partiario ne fructus colligat ſine eius præſentia cap. 33. nu. 22. fol. 323.
Colono partiario colligente fructus ſpreto præcepto, vel ſtatuto vocandi dominum, competit aduerſus cum iuramentum in litem cap. 33. n. 23. fol. 323.
Colonus partiarius tenetur tantum ad vecturas portionis dominicalis, non autem ad gabellas cap. 38. n. 28. fol. 403.
Ampl. etiamſi expreſſe obligauerit ſe aſportare ſuis ſumptibus ibi. nu. 29.
Coloni partiarij dicuntur, qui pro certa rata fructuum colunt cap. 5. n. 11. fol. 22.
Coloni partiarij non ſunt propriè conductores cap. 5. n. 15. fol. 21.
Coloni partiarij ſunt ſocij ibi. n. 16.
Decl. vt ſint ſocij impropriè ibi. nu. 17.
Colonus partiarius non ſolum ponit operas, ſed etiam inſtrumenta & ſemen cap. 5. num. 28. fol. 23.
Colonus partiarius habet dimidiam eorũ fructuum, qui proueniunt ex cultura, & cura, non aliorum cap. 5. n. 38. fol. 24.
Palea æqualiter eſt diuidenda cum colono partiario, niſi pacta aliter ferant cap. 5. nu. 37. fol. 24.
Damna quæ eſt quomodo ſint communia in colonia partiaria ibi. nu. 39.
Colonorum nomine æque veniunt partiarij, ac colentes nummis cap. 5. n. 12. fol 22.
Seminis periculum an ſpectet totaliter ad colonum partiarium cap. 5. nu. 40. fol. 24.

COLONIA PARTIARIA.

Colonia partiaria eſt contractus innominatus cap. 5. nu. 21. fol. 23.
Aſſimilatur locationi, & ſecundum eius naturam

curam regulandus erit ibi.num.22.
Colonia partiaria eſt ſocietas velata ſub cõtractu locationis incluſa ibi.nu.23.
In colonia partiaria lucrum, & damnum eſt commune cap.5.nu.20.fol.23.
Colonia partiaria regulari debet cum regulis ſocietatis, in eis, quæ habentur expreſſa in iure, in regulis, cum regulis locationis cap.5.n.25.fol.23.
Colonia partiaria continet ſocietatem, quia dominus in ea ponit terras, & colonus operas ibi.num.27.
Colonia partiaria diuerſimode contrahitur pro diuerſitate terrarum cap.5.n.35.fol.24.
Magis patet in ea locatio, quam ſocietas c.5.num.24.fol.23.
Colonia partiaria probatur per continuatam annuam præſtationem certæ ratæ fructuum cap.22.nu.64.fol.218.
Contrarium ibi num.65.fol.219.
RELIQVA vid.in ver. *CONDVCTOR*.

COMMODITAS.

COMMODITAS percipiendi fructus bonorum Eccleſiæ, ſeu penſiones Eccleſiaſticæ concedi-tur ſine beneplacito cap.14.§.5.n.7.fol.105.
Cautius tamen eſt procedere per viam obligationis perſonalis, vel conſtitutionis Procuratoris ad exigendum ibi.nu.8.
Commoditas percipiendi fructus eſt ius perſonæ inhærens cap.14.§.5.n.11.fol.106.
Commoditas percipiendi fructus ſi locetur cõceditur ſola perſonalis obligatio non autem rei cap.20.n.51.fol.198.

COMMVNIO.

COMMVNIO eſt mater diſcordiarum cap.26.n.51.fol.266.
Communis res cum alio eſt etiam propria cap.9.nu.30.fol.45.
A communibus opinionibus non facile obtinetur recedi in Tribunalibus cap.20.num.52.fol.198.

CONCESSIO.

IN CONCESSIONE venit ſolum ius, quod habet, qui conceſſionem facit cap.53.n.2.fol.517.
Decl.procedere in locatione facta titulo lucratiuo ibid.num.3
Decl.2.procedere in contractu oneroſo ſi recipiens ſit certioratus de qualitate rei, & iure, quod in ea habet concedens ibi.nu.4.
Decl.3.venire tamen, quod concedens habet, ſi id ex quantitate mercedis arguatur. ibi.nu.5.
Ampl.venire etiã aliena inter fines comprehenſa, licet locans bona confinata addiderit ad ipſum ſpectantia, & pertinentia ibi.n.6.
Conceſſio ad tempus, poſt ad vitam dignoſcitur, quod ſit locatio à diſtributione pretij in ſingulos annos cap.2.num.50.fol.9.
Conceſſio ad tertiam generationem non repugnat, quod ſit locatio cap.3.n.61.fol.18.
Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi, quam emphyteuſi cap.3.n.62.fol.19.
Conceſſio ad firmam quid importet cap.11.nu.39.fol.63.
Conceſſio intuitu perſonæ facta à Principe extinguitur cum perſona, ſed ſucceſſor nouam conceſſionem petit cap.62.nu.36.fol.620.

CONDEMNATIO.

CONDEMNATVS reſtituere bona Eccleſiæ vti nulliter alienata, debet etiam condemnari ad reſtitutionem fructuum à die alienationis cap.14.§.7.nu.97.fol.120.
Ampl.etiamſi in alienatione interueniſſet beneplacitum, & ſententia executoria ibi.n.98.
Lim.ſi interueniſſet aliquis error in facto ibi.num.99.

CONDICTIO.

CONDICTIO datur contra tertios poſſeſſores c.63.n.76.fol.627.

CONDITIO.

Conditio nil ponit in eſſe donec fuit purificata cap.14.§.2.n.7.fol.92.
Conditio retrotrahitur ad diem celebrati contractus cap.14.§.2.num.8.fol.92.
Lim.ſtante impoſſibilitate iuris cap.14.§.2.num.9.fol.93.
Lim.2.in conditione poteſtatiua ibi.n.10.
Conditio vbi adeſt, attenditur ſolum an ea extiterit cap.50.n.5.fol.500.

CONDVCTIO, CONDVCERE, ET CONDVCTOR.

Quid ſint, & alia generalia num.1.
Conducere qui poſſint num.2.
Alia circa contractum locationis, & conductionis vid.in ver. LOCATIO.
Conductor quid poſſit num.3.
Conductor ad qua teneatur num.4.
Conductor, an gaudeat priuilegijs locatoris n.5.

1 CONDVCTIO dicitur à verbo conducere cap.1.n.19.fol.3.
Conducere eſt ſecum ducere cap.1.n.19.fol.2.
Conductor quis dicatur, & quis locator cap.1.num.20.fol.3.
Conductor operarum differt à cõductore operis, & quomodo cap.1.n.24.fol.3.
Conductor æquiparatur fructuum emptori c.33.nu.7.fol.322,& n.44.fol.325.
Conductor dicitur procurator ad denunciandum domino damnum rei imminens cap.29.num.20.fol.301.
Statutum loquens de locatore non procedit in conductore cap.32.n.42.fol.319.
Contr.ſi ſit fauorabile, & late interpretandũ, vel appareat aliter ſenſiſſe ſtatuentes c.32.num.43.fol.319.

Con-

Conductor licet non poſſideat tamen detinet cap. 21.n.15.fol.207.
Vide in ver. *POSSESSIO*,
Conducens rem propriam, quam poſſidet, poſſeſsionem amittit cap.11.nu.23. & num. 27. fol.261.
Conducens non dicitur alienare c.10. n.1.f.48.
Conductor, & locator ſunt correlatiui, & ideo quod ſtatutum eſt in locatore, debet etiam cenſeri ſtatutum in conductore cap.60. n. 1, & 2. fol. 568.
Decl.non procedere vbi eadem ratio non viget in vtroque ibid.nu.4.
Conductor per conductionem nullum acquirit ius in re, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem cap.61.num.42.fol.579. vid. in ver. *LOCATIO* nu. 9.

2 PROHIBITVS alienare non prohibetur conducere cap. 10.nu.1. fol.48.
Decurionibus interdicta erat conductio aliquarum rerum cap.10. n.34. fol.51.
Emptor poteſt conducere rem emptam interim ac pretium ſoluit cap. 10, nu.96, fol.56.
Faber malleator non poteſt conducere domum prope ſcholas cap.10.nu.94.fol.56.
Iudæi non poſſunt conducere decimas cap.10, num.93.fol.56.
Meretrices conducentes domum in vicinia honeſta, poſſunt expelli cap.10,n.95.fol.56,
Monachi prohibentur conducere nomine proprio non Monaſterij cap.10.n.75. fol.54.
Mandatum ad conducendum ſpeciale requiritur cap.7.n.11.fol.31.
Vid.in ver. *MANDATVM*.
Clerici an poſsint conducere vid.in verbo, *CLERICI*,
Curator an poſsit conducere vid. in verb, *TVTORES*, & *CVRATORES*,
Curiales an poſsint conducere v. ver. *CVRIALIS*.
Laici an poſsint conducere v. ver, *LAICVS*.
Milites an poſsint conducere v. ver. *MILITES*.
Minores an poſsint conducere vide in ver, *MINOR*.
Officiales an poſsint conducere vid. in ver, *OFFICIALIS*.
Tutor an poſsit conducere v. *TVTOR*.
Venditor an poſsit conducere vid. in ver, *VENDITOR*.

3 CONDVCTOR non poteſt cædere arbores c.54.n.10.f.539. vid.in ver *LOCATIO* n. 12.
Conductor ad longum tempus poteſt in re cõducta aliquid amplius facere, quam conductor ad breue cap. 54. nu. 33, fol.541.
Conductor poteſt agere contra locatorem vid. in verb. *ACTIO* & ver. *REMEDIVM*.
Conducens ab Eccleſia cum clauſula *reſeruato beneplacito*, non poteſt, antequam obtineatur à contractu recedere cap. 14. §. 7. num. 49.fol. 117.
Nec poteſt recuſare ſolutionem penſionis ibi. num. 50.
Conductor, quando poſsit recedere à contractu ante finitum eius tempus vid. in ver. *CONTRACTVS* num. 3.
Conductor expulſus finita locatione non petit reintegrationem cap. vlt. nu.23.
Conductor non ſolum non poteſt inferre damnum in re, ſed nec etiam in fructibus finita locatione colligendis cap. 29. n.68.fol.305.
Imo nec etiam in fructibus colligendis de tempore locationis ſi eſt colonus partiarius cap.29.n.69.fol.305.
In vltimo anno non poteſt inferre damnũ fructibus ſequentis anni cap.29.nu.76.fol.305.
Et non ſolum non poteſt fructus ſequentis anni corrumpere, ſed neque fundum exfructare ibi. nu.77.
Sic non poteſt in fine anni colligere fructus acerbos ibi. num.78.
Nec conductor gabellæ poteſt vltimo anno eam minuere cap.29. num.79.
Conductor non poteſt vltimo anno relinquere plura capita vitium, vt inde maiorem vuæ quantitatem percipiat cap.29. nu.83.
Et vbi fundus eſt ſolitus ſeminari in parte, & in parte quieſcere, non poteſt vltimo anno ſeminare totum cap.29.nu.84.
Neque poteſt vltimo anno reſtipulare cap. 29.num.85.
Lim. ſi adſit conſuetudo ibi.nu.86.
Conſuetudo in dicto propoſito probanda eſt in ſpecie, quoad conductores ibi. nu.87.
Conductor non poteſt facere in re omnia, quæ poteſt dominus cap.29. n.82.fol. 306.
Conductor non poteſt vſum rei conductæ alterare cap.29.nu.88.
Sic in Apotheca introducere aliud exercitiũ diuerſum à ſolito ibi. n. 89.
Conductor tanto minus poteſt alterare vſum rei, ſi non conſtat de voluntate domini cap. 29.num.91.
Conductor domus nõ poteſt in camera bona facere coquinam cap.29.n.92.
Conductor non poteſt rei formam, aut faciem mutare cap.29.n.93.
Ampl.vt emphyteuta per hanc mutationem incurrat caducitatem cap. 29. n.94.fol.306.
Decl. non poſſe alterari vſum, nec mutari formam in damnum rei, ſecus ſi inde reſultat maior vtilitas cap.29.n.95.
Facilius ſi ex coniecturis appareat de voluntate domini ibi. n.97.

E contra vero ſi appareat contraria voluntas domini, non poteſt conductor facere dictas mutationes ibi. num.98.
Conductor poteſt alteri ſublocare cap. 32. nu, 1.fol.316.
Vide SVBLOCATIO.
Conductor an & quando poſſit recedere à cõtractu vid. in ver. CONTRACTVS nu. 3.
Conductor poteſt ſibi aſſumere ſocium in conductione tam ante, quam poſt contractum cap. 32.nu.20.fol.317.
Vid.in ver. SOCIVS.
Conductor domus exiſtentis in Parocchia in qua Parochiani præſentant Parochum, an præſentare debeat, vel ne cap.27 num.195. fol. 191.

4 CONDVCTOR tenetur rem cuſtodire ne damnificetur cap,29. nu.11.fol.300.
Conductor tenetur bona fide vti re conducta cap, 29.n.1.fol.299.
Conductor tenetur colere fundum cap.34.§.1. num.49.fol.338.
Conductor & emphyteuta ad longum tempus non tenentur ſtare locationi ad breue tempus factæ antecedenter per dominum cap. 61.n.185.fol.592.
Lim.in emphyteuta fiſci, vel Eccleſiæ ibi. num. 186.
Impedito vſu rei facto conductoris ipſe tenetur in integrum penſionem ſoluere cap, 28. num. 30.fol.295.
Ampl.procedere etiamſi factum ſit iniuſtum ibi. num. 31.
Lim.ſi facto conductoris dedit cauſam culpa locatoris cap.28.n.32.fol.296.
Principi iniuſte petenti vſum rei locatæ tenetur conductor reſiſtere cap.28.n.47.fol.297.
Vid. in ver. PRINCEPS.
Conductor expulſus debet reclamare, & contradicere cap.28.n.20. fol.294.
Conductor non ſolum tenetur ad damna per illum illata rei, ſed etiam ad ea quæ paſſus eſt inferri per alios cap.29.n.10. fol.300.
Conductor ſi præuidere poteſt caſum, & reparare, & non facit, tenetur ad damna cap, 29. n. 12.fol.300.
Lim. ſi vltra cuſtodiam requiratur expenſa, quia conductor ad eam nõ tenetur ibi.n.13.
Ampl. vt cõductor adeo teneatur cuſtodire, vt debeat etiam reſiſtere exercitui ſi poteſt ibi. num.14.
Secus ſi non poteſt, vel prudentialiter non debet cap. 29.n.15.fol.300.
Decl. vt debeat conductor reſiſtere facto tertij ſi ſit iniuſtum, ſecus ſi ſit iuſtum ibid. num.16.
Decl.2.locatorem dicentem non factam aſſiſtentiam debitam à conductore, probare debere ibi. num.17.
Decl.3.vt ſi ipſe locator monitus non ſe oppoſuit, non poſſit de hoc redarguere conductorem cap. 29.num.18.fol.300.
Conductor periculum imminens rei denunciare debet locatori cap. 29. num. 19. fol. 300.
Lim.ſi non poſſit denunciare ibi. n.21.
Et nõ potuiſſe dicitur vbi ſi denunciabat aliquod periculum ſibi imminebat cap. 29. nu. 22.fol.301.
Vel ſi repente euenit periculum, itaut tempus non habuerit ibi.nu.23.
Intellige ſi præuidere non potuit cap.29.nu. 24. fol. 301.
Lim.2.ſi dominus erat abſẽs,quia excuſatur à denunciatione ſecundum aliquos ibi.n.25.
Contr.verius, quia tenetur denunciare coniunctis, & amicis ibi.n.26.
Lim. 3. ſi locator non erat potens ad impediendum, vel veriſimiliter non impediturus cap.29.nu.27.fol.301.
Lim. 4. ſi periculum erat notorium ibi.n.28.
Lim. 5.ſi damnum prouenit ex facto ipſius locatoris cap.29.n.29.fol.301.
Litem mouens ſuper re locata citando ſolum conductorem nulliter agit c.27.n.44.f.277.
Lim.ſi agatur de ſola poſſeſſione naturali ibi.num.45.
Damna reficere tenetur conductor,multo magis ſi promiſit cuſtodire rem,& eam non deteriorare cap. 29. nu.30.fol.301.
Ampl. vt ſtante tali promiſſione cenſeatur ſuſcepiſſe curam ne damna fiant cap.29. nu. 31.fol.301.
Conductor tenetur de damnis à ſe prouenientibus eius dolo, vel culpa, non autem de caſu fortuito cap.29.n.41.fol.302.
Neq; tenetur de prouenientibus eius culpa leuiſſima cap.29.nu.42.fol.302.
Decl. hoc procedere in actione locati ſecus in actione legis Aquiliæ ibi. n. 43.
Intellige vt *in l. Aquilia* veniat culpa leuiſſima in committendo, non in omittendo ibi.num.44.
Culpa leuiſſima in cõmittendo æquiparatur leui etiam latæ in non faciendo cap. 29. nu. 45.fol.302.
Ampl.vt etiamſi conductor promiſerit rem cuſtodire, adhuc non teneatur de culpa leuiſsima ibi.n.46.
Lim. ſi pro cuſtodia mercedem acceperit, quia tunc tenetur de leuiſsima cap. 29. nu. 47.fol.302.
Lim.2. ſi promiſit adhibere diligentiam ibi. num. 48.fol.303.
Lim. 3.ſi promiſit, quid facere in ſpecie cap.29.nu.49.fol.303.

Lim.

Lim.4. ſi expreſſe promiſit de culpa leuiſsima, vel periculum in ſe ſuſcepit cap.29.nu. 50. fol.303.
Vid. in ver. *PERICVLVM*.
Culpa qualibet ceſſante non tenetur conductor etiamſi periculum in ſe ſuſceperit cap. 29.n.52.fol.303.
Vid. in ver. *CVLPA*.
Conductor promittens reſtituere Columbariã columbis frequentem, an teneatur de defectu eorum etiamſi adhibuerit omnem diligentiam cap.29.n.54. fol.303.
Conductor an teneatur adhibere diligentiam, quam adhibet diligentiſsimus paterfamilias cap.29.nu.60.fol.304.
Conductor non tenetur adhibere curã diligentiſsimam in re conducta cap. 29. num. 62. fol.304.
Lim. ſi materia ſit fragilis,& illam requirens ibi.num.63.
Conductor non curans opera ruſtica fieri debitis temporibus, tenetur ad damna, & intereſſe cap.29. num.74.
Et debet curare, vt opera ruſtica fiant per Peritos in arte cap. 29. num. 75.
Conductor non tenetur de culpa leuiſsima c. 12. num.99. fol.80.
Conductor tenetur de incendio ſi locator probet eius culpa eueniſſe cap.30.u.16.fol.309
Vid.in ver. *INCENDIVM* nu. 1.
Conductor operis tenetur de omni periculo eiuſdem operis vitio accidente cap.31. nu. 7. fol. 313.
Vid. ver. *OPERIS CONDVCTOR*.
Conductor ſi deuaſtet, vel deſtruat rem, tenetur eam reſtaurare ſuis ſumptibus cap. 34.§. 1. nu.19.fol. 336.
Conductor tenetur facere impenſas neceſſarias ad reparandum damnum imminens, vbi periculum eſt in mora c. 34. §.1.n.21.fol.336.
Vid.in ver. *MELIORAMENTA* n.1.
Conductor animalis debet probare eius mortem ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi cap. 12. nu. 63. fol. 63.
Conductor ad vecturam debet bene paſcere equum cap. 12. nu. 77. fol. 77.
Conductor equi non tenetur probare illum deceſſiſſe, ſine ſua culpa, niſi ad maiorem cautelam cap. 12. nu. 71. fol. 76.
Conductor equi ad vecturam, an, ſi equus culpa ſua decedat, teneatur ad vecturas conſuetas etiam poſt mortem c.12.nu. 89.f. 78.
Conductor equi ad vecturam ſi illum retinet vltra tempus conuentum, tenetur continuare merecdes, & quid facere debeat eius fideiuſſor cap. 12. nu. 90. 91. & 92. fol.79.

5 CONDVCTORES bonorum Eccleſiæ non ſunt exempti ab oneribus mere perſonalibus, nec mere realia ſubire tenentur cap.27. num. 136. fol. 285.
Conductores bonorum Eccleſię teneri ad onera mixta, quæ imponuntur perſonæ pro rebus, tenent aliqui cap. 27. nu. 137.
Contrarium tamen tenendum ibid.nu. 138. & 139.
Lim. procedere in locatione ad modicum tempus, ſecus in emphyteuſi ibi. nu. 140.
Decl. limitationem, vt non poſſint imponi emphyteutæ Eccleſiæ munera ſordida, ſicut nec emphyteutę Fiſci,& Principis ib.n.141.
Decl.2.vt grauari poſſit emphyteuta Eccleſiæ reſpectu eius fructus, qui ſupereſt deducto canone, qui ſoluitur Eccleſiæ ibid. num. 142.
Lim. 2. quo ad onera impoſita ipſis fructibus à ſolo ſeparatis, vt eſt gabella, quæ ſoluitur ad portam ciuitatis, quam effugere non poſſent conductores bonorum Eccleſiæ ibi. nu. 143.
Conductor de iure communi prælationem, ſeu retractum non habet in emptione rei cap.27 num. 144. fol. 286.
Vid *RETRACTVS*.
Conductor primus non habet prælationem in noua locatione cap. 20. nu. 39. fol. 197. & vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 1.
Reliqua vid. in ver. *COLONVS* in ver. *LOCARE, ET LOCATOR*, & alijs proprijs materiarum.

CONFESSIO.

Confessio de recepto non probat veram ſolutionem, præcipue contra eum qui confeſſionem non fecit cap. 36. n.48. fol. 388.

CONFIRMATIO.

Confirmatio Principis tollit defectus iuris ciuilis non autem iuris naturalis cap.14.§.10. nu. 34. fol. 133.
Emphyteuſi finita per ſucceſſionem finitam, deſcendentes petunt confirmationem cap. 62. nu. 37. fol. 610.
Confirmatio dat robur confirmato, ſed illud non extendit, vt comprehendat, quæ diſponentes comprehendere noluerunt cap. 63. nu. 64. fol. 625.
Ampl. etiamſi in confirmatione adſit clauſula, *& de nouo concedimus* ibi. nu.65.
Ampl. 2. etiam in confirmatione facta in forma ſpecifica cum verbis ampliſſimis ib.n.66

CONFRATERNITAS.

Confraternitates, vt ſint Eccleſiaſticæ neceſſe eſt, vt ſint erectæ auctoritate Epiſcopi cap. 14. §. 6. nu. 31. fol. 109.
Confraternitatum laicorum bona, an, & quando poſſint alienari ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 27. fol. 109.

CON-

CONIECTVRAE.

Coniectvrae, vbi adſunt hinc inde, vrgentiores præualent cap. 35. nu. 13. fol. 353.

CONIVNCTIO, ET CONIVNCTVS SEV CONSANGVINEVS.

Consangvinevs præſtans operas conſanguineo, cenſetur intuitu conſanguinitatis præſtitiſſe, non conſequendi mercedem cap. 35. num. 104. fol. 378.
Lim. ſi adſit ſolitum locandi, & conducendi operas ibi. nu. 105.
Lim. 2. vbi conſanguineus habet regulam pro ſe, ad conſequendam mercedem ibid. num. 106.
Sanguinis coniunctio ſola, non facit præſumere donationem cap. 35. nu. 107. fol. 378.
Secus ſi aliæ coniecturæ concurrant, ibid. num 108.
Lim. in aſcendentibus, & deſcendentibus, quia in eis præſumitur donatio ibi. nu. 109.
Decl. limitationem non procedere ſtante magnitudine rei donatæ cap. 35. num. 110. fol. 378.
Decl. 2. vt donatio præſumatur in alimentis, & omnibus ad ea pertinentibus ibid. num. 111.
Coniunctus poteſt agere ad effectum deponendi cap. 36. nu. 32. fol. 386.
Coniuncti habent mandatum à lege ad agendum, non ad exigendum cap. 36. num. 33. fol. 386.
Coniuncti admittuntur ad agendum cum promiſſione de rato cap. 36. nu. 34. fol. 386.
Et quatenus non ſufficiat promiſſio de rato, admittuntur præſtita cautione ibi. nu. 35.
Coniuncti vſque ad quem gradum admittantur ad agendum pro coniuncto, ſunt variæ opiniones cap. 36. nu. 36. fol. 386.

CONSENSVS.

Consensvs arguitur perfectus per coniunctionem manuum cap. 22. nu. 66. fol. 219.
De conſenſu in locatione requiſito, vid. in ver. *LOCATIO* nu. 2.
Conſenſum non habens, non poteſt contrahere locationem, & conductionem cap. 16. nu. 4. fol 148.
Sciens, & tacens ſi faciat aliquem actum poſitiuum cenſetur conſentire cap. 61. nu. 87. fol. 584.
Præſens, & tacens an dicatur conſentire, vid. in ver. *PRAESENS*.
Conſenſus requiritur ſimultaneus, & præſentialis ad validitatem contractus cap. 16. nu. 42. fol. 151.
Decl. procedere, & ſpeciale eſſe in ſtipulatione, ſecus in alijs contractibus cap. 16. nu. 43. fol. 151.
Conſenſus Capituli in alienatione bonorum alterius Eccleſiæ, quam ſuæ, non requiritur cap. 14. §. 10. nu. 36. fol. 133.
Conſenſus Capituli non requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis, quæ nō ſunt de ſua Menſa c. 14. §. 10. n. 37. f. 133.

CONSTITVTIO.

Constitvtiones Papæ non abrogantur per non vſum, niſi Papa ſciat contrarium vſum, & conſentiat cap. 14. §. 1. nu. 5. fol. 89.
Conſtitutio relata inter extrauagantes communes facit ius, & vbique ſeruari præſumitur cap. 14. §. 1. nu. 11. fol. 90.
Conſtitutionis non vſus probari poteſt non ſolum per teſtes, ſed etiam per actus, ea non ſeruata, factos cap. 14. §. 1. nu. 17. fol. 91.
Decl. procedere ad effectum manutentionis tantum, nam in meritis requiritur actus fuiſſe probatos in iudicio cap. 14. §. 1. nu. 18. fol. 91.
Conſtitutiones Apoſtolicæ non ſunt de facili eludendæ cap. 14. §. 2. nu. 2. fol. 92.
De conſtitutionibus Apoſtolicis, ſeu Bullis particularibus, & in ſpecie v. in ver. *BVLLA*.
Bulla exiſtens in Bullario præſumitur vſu recepta cap. 14. §. 1. nu. 13. fol. 90.

CONSVETVDO.

Consvetvdo non excuſat ſuperueniente noua cauſa cap. 12. nu. 108. fol. 81.
Conſuetudine induci non poteſt, quod bona Eccleſiæ alienentur abſque auctoritate Papæ cap. 14. §. 1. nu. 6. fol. 89.
Conſuetudo particularis præualet, & magis attendi debet, quam generalis cap. 17. nu. 8. & nu. 14. fol. 157.
Contr. in ſtipulationibus, & contractibus cap. 17. nu. 9. fol. 157.
Decl. vt tunc attendi debeat magis conſuetudo generalis, cum apparet particularem eſſe notam alteri contrahenti ſecus econtra cap. 17. nu. 13. fol. 157.
Conſuetudo generalis præſumitur nota, particularis ignota cap. 17. nu. 10. & 12. f. 157.
Conſuetudo circa mercedem locationis ſi fuerit varia, quæ attendi debeat, ſunt variæ opiniones cap. 17. nu. 15. fol. 157.
Attendendam eſſe poſteriorem concluditur ibi. nu. 16.
Ampl. etiamſi prior conſuetudo fuerit diu ſeruata, poſterior vero ſecus cap. 17. num. 17. fol. 157.
Decl. procedere ſi poſterior obſeruantia fuit omnino libera cap. 17. nu. 18. fol. 158.
Decl. 2. procedere ſi poſterior obſeruantia ſit immediata locationi de qua agitur cap. 17. nu. 19. fol. 158.
Conſuetudine difformi exiſtente locatoris, & conductoris attendenda eſt illa conductoris cap. 17. nu. 31. fol. 158.

Conſuetudo, & obſeruantia attenditur in e:s, quæ conſueuerunt fieri communiter non ſi raro, & extraordinariè cap. 17. n. 20. f. 158.
Decl. non procedere in obſeruantia interpretatiua ibid. nu. 21.
Conſuetudo debet articulari, & probari cap. 20. nu. 68. fol. 200.
Et in facultatiuis probandum, quod quis noluerit facere, & fuerit coactus ibi. nu 69.
Conſuetudo particularis contrahentium præfertur generali cap. 20. nu. 70. fol. 200.
Conſuetudo etiamſi ſit exteriius, præſcribitur per decennium cap. 20. nu. 71. fol. 200.
Conſuetudo tribuens prælationem in locatione eſt probanda in ſpecie, & reſtringenda cap. 20. nu. 76. fol. 200.
Vid. in ver. PRAELATIO.
Vid. in ver. OBSERVANTIA.
Conſuetudo probanda eſt præcisè in loco, vbi vertitur controuerſia cap. 61. numer. 281. fol. 602.
Maxime vbi contrarium de iure diſponitur ibi. nu. 282.

CONSVLENTES:

Consvlentes multoties ſolent, quando habent ſolidum fundamentum, addere alia colorata cap. 25. nu. 34. fol. 255.

CONTRAERE CONTRACTVS.

Contrahere qui poſſint, & de validitate contractus nu. 1;
Perficitur contractus nu. 2,
Ab eo receditur nu. 3.
Alia omnia nu. 4. Sed vide in verbo LOCATIO, & in alijs verbis, Puta, ſi quaris an contractus ſit indiuiduus, vid. in ver. INDIVIDVVS, ſi, an ſit vſurarius, in ver. VSVRA, & ſic de ſingulis.

1 CONTRAHERE, qui non poſſint cap. 6. nu. 4. fol. 26.
Minores curatore carentes, libere contrahere poſſunt cap. 6. nu. 16. fol. 27.
Contractus collatus in voluntatem vnius, non tenet, etiamſi eius voluntas ſuperueniat cap. 16. nu. 24. fol. 150.
Decl. procedere de iure ciuili, ſecus de æquitate canonica cap. 16. nu. 25. fol. 150.
Decl. 2. ſi vterque in voluntatem alterius contractum contulerint ibi. nu. 26.
Vid. tamen ibi. nu. 28.
Contrahentibus licet ſe decipere vſque ad dimidiam iuſti pretij cap. 18. nu. 28. fol. 167.
Subſtantialia contractus, non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. nu. 22. fol. 149.
Contractus ſuſtinetur, vbi quis putauit emere virginem, dum erat mulier, ſecus ſi erat puer cap. 16. nu. 15. fol. 149.
Contractus inter abſentes non valet ſine nuncio, vel epiſtola cap. 16. nu. 49. fol. 152.
Contractus curatoris cum ſuo minore validatur iuramento cap. 10. nu. 64. fol. 54.
Contractus habet pro ſe præſumptionem validitatis cap. 19. nu. 1. fol. 179.
Solemnitatum defectus ſi non allegetur ab eo cuius fauore ſunt inductæ, contractus ſuſtinetur cap. 64. nu. 87. fol. 637.

2 CONTRACTVS an fuerit perfectus, pendet ab animo, & ſtatur coniecturis cap. 16. num. 69. fol. 154.
Contractus ſi ſit de præſenti, & nihil vlterius remaneat, quam facere ſcripturam, iſta cēſetur requiſita ad cautelam, ſecus ſi quæſtio ſit de ipſo contractu, & an partes de præſenti ſe obligare voluerint c. 16. n. 72. fol. 155.
Contractus, ſi concurrunt ſubſtantialia, cenſetur perfectus, quamuis adſint coniecturæ, quod partes voluerint ſcripturam, ſecus autem ſi coniecturæ reddant dubium conſenſum cap. 16. n. 71. fol. 155.
Contrahens per epiſtolam, ſi, antequam epiſtola perueniat, moriatur, contractus non perficitur cap. 16. num. 40. fol. 151.
Idem ſi pœnituerit, & recipiens ignarus pœnitentiæ acceptet cap. 16. n 41. fol. 151.
Contractus non dicitur perfectus, ex conſenſu vnius cap. 22. nu. 67. fol. 219.
Decl. vt ex confeſſione vnius, probetur perfectio contra eum ibi. nu. 68.
Contractus perficitur vbi iunguntur conſenſus cap. 16. n. 38. fol. 151.

3 RECEDI non poteſt à contractu in præiudicium tertij cap. 58. n. 28. fol. 561.
Decl. non procedere ſi promiſſa ſolutio de mercedibus, quia cenſetur intuitu, & correſpectiuè ad contractum locationis, & ideo non debetur promiſſum ceſſante locatione ibi. num. 29.
Intellige ſi recedat caſu, vel neceſſario, ſecus ſi voluntariè ibi. nu. 30.
Et quocumque modo recedat, non liberatur ſi facta delegatio ipſo conſenſiente cap. 58. num. 31. fol. 562.
A contractu innominato, re integra, recedi poteſt, etiamſi aliqua ex partibus impenſas fecerit cap. 17. n. 75. fol. 163.
In contractibus innominatis licitum eſt pœnitere, ſe integra cap. 12. n. 28. fol. 71.
In contractibus innominatis non eſt locus pœnitentiæ cap. 12. nu. 29. fol. 71.
Petitio pretij repugnat, cum receſſu à venditione cap. 59. nu. 16. fol. 565.
Conductor an poſſit recedere à contractu quando poteſt locator cap. 60. num. 2. fol. 568.

Decl.

Decl. vt conductor poſſit recedere à contractu, quando impeditur vti re, impedimento proueniente ex re ipſa, ſecus autem in procedente ex perſona propria ibi. num. 5. & num. 6. fol. 569.

Conductor impeditus vti re ex parte ſua, non poteſt dici impeditus totaliter, quia poteſt vti ſublocando cap. 60. num. 7. fol. 569.

Bello, vel peſte impediente vſum rei locatæ, poteſt conductor à contractu recedere cap. 60. num. 8. fol. 569.

Lim. ſi domus locata, fuerit infecta culpa conductoris ibi. nu. 9.

Mali ſpiritus in domo locata exiſtentes præbent conductori cauſam recedendi à contractu cap. 60. num. 10. fol. 569.

Timor ſolus damni, & periculi præbet iuſtam cauſam conductori recedendi à conductione cap. 60. n. 13. fol. 569.

Impedimentum non ſolum totalis vſus, ſed etiam incommodatio habitationis, præbet iuſtam cauſam conductori recedendi c. 60. num. 14. fol. 569.

Lim. ſi incommodatio ſit modica ibi. nu. 15.

Lim. 2. ſi conductor in caſu incommodationis taceat, & non recedat ibi. nu. 16.

Sufficit tamen proteſtatio abſque receſſu cap. 60. num. 17. fol. 570.

Maxime autem eſt neceſſaria proteſtatio, ſi impedimentum proueniat à tertio, non à locatore ibi. nu. 18.

Conductor, ſi vxorem duxerit, & non ſufficiat ei amplius domus conducta, non propterea poterit recedere à conductione cap. 60. nu. 19. fol. 570.

Conductor reuocatus à ſuperiore, & propterea non indigens domo conducta, adhuc locationi ſtare tenetur cap. 60 nu. 20. fol. 570.

Conductor promotus ad dignitatem, & ideo non potens habitare domum conductam, adhuc recedere non poteſt à locatione cap. 60. n. 21. fol. 570.

Conductor an poſſit recedere à locatione in certis caſibus, attenditur conſuetudo c. 60. num. 22. fol. 570.

Conſuetudo prædicta probãda eſt ab allegãte cap. 60. n. 23. fol. 571.

Recedere à locatione in certis caſibus eſt facultatiuum cap. 60. nu. 24. fol. 571.

Conſuetudo non recedendi, vt probetur, neceſſe eſt probare, quod allegata facultas, & quod allegantes propter contradictionem acquieuerint cap. 60. n. 25. fol. 571.

A contractibus nominatis non receditur ob nõ adimplementum cap. 60. n. 26. fol. 571.

Decl. hoc non procedere in locatione ibid. num. 27.

Decl. 2. non procedere, ſi id quod non fuit adimpletum, eſt cauſa finalis contractus ibi. num. 28.

Decl. 3. quod dictum eſt non procedere in locatione, totius eſſe, ſi concurrat, quod non poſſit vti re culpa locatoris, & quod res ſit integra cap. 60. nu. 29. fol. 571.

Conductor recedere poteſt a conductione, non dum ſi locator rem non tradat, ſed etiamſi poſtquam tradidit vti non patiatur, ſed impediat cap. 60. n. 30. fol. 572.

Ampl. etiamſi deneget, ſeu impediat tantum in parte ibi. n. 31.

Ampl. 2. non dum ſi impediatur ab ipſo locatore, ſed etiam ſi ab alio, quem ipſe poſſet impedire cap. 60. n. 32. fol. 572.

Ampl. 3. vt locator non poſſit purgare morã, niſi ſtatim, & re integra c. 60. n. 33. f. 572.

Nec poteſt velle dare rem per tantumdem temporis ibi. nu. 34.

Locator, & conductor vbi merces non eſt declarata nec res tradita ſemper poſſunt à contractu recedere cap. 17. n. 73. fol. 162.

Vid. in ver. *LOCATIO* nu. 10. ad fin.

4 CONTRACTVS innominatus regulatur ſecundum naturam contractus cui magis aſſimilatur cap. 5. n. 5. fol. 22.

Contractus cenſentur celebrati incontinenti, ex quo apparent facti eodem die, & coram eodem notario, & teſtibus cap. 25. n. 74.

Contractus dicitur ex cauſa neceſſitatis ſi pro extinguendis debitis, quæ peti poterant, ſecus ſi pro extinguendo cenſu cap. 14. S. 10. n. 15. fol. 131.

In contractibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia cap. 49. nu. 42. fol. 490.

Contrahens per Epiſtolam, fit ſubditus loci vbi dirigitur epiſtola, & iunguntur conſenſus c. 19. n. 39. fol. 151.

In contractibus bonæ fidei prævalere debet æquitas cap. 49. n. 76. fol. 494.

CONTRARIORVM.

Contrariorvm eadem eſt diſciplina cap. 14. S. 6. num. 5. fol. 107.

Lim. ſi adſit diuerſitas rationis ibi. num. 6.

CONVENTIO.

Conventio de certa ſumma mercedis, eò ipſo quod allegatur exceſſiua, non poteſt exequi cap. 18. n. 9. fol. 165.

Decl. procedere in Aduocato, & cæteris paciſci de mercede non valentibus cap. 18. num. 10. fol. 165.

Et in omnibus in quibus viget ſuſpicio, quod promiſſa fuerit maior ſumma, propter neceſſitatem cap. 18. n. 11. fol. 165.

Nec annullatur promiſſio, ſi exceſſiua in modico cap. 18. n. 12. fol. 165.

Hoc tamen intelligitur, ſi allegetur nullitas prop-

propter exceſſum tantum c.18.n.13.fol.165.

CORRECTIO.

Correctio iurium in quantum fieri poteſt, euitari, & reſtringi debet cap.53. num. 27. fol. 525.

CORRESPECTIVITAS.

Quid operetur num. 1.

Quando præſumatur, & ex quibus arguatur num. 2.

1 CORRESPECTIVI contractus reputantur vnus, & indiuiduus cap.25.nu.47.fol.256.

Decl. procedere per fictionem ibi.nu. 48.

Correſpectiuorum contractuum vno corruente, corruit & alius cap. 25.nu.49. fol.257.

Decl. procedere ſi vnus contractus corruat ab initio, ſecus ſi ex poſt ibi. nu.50.

Contrarium tamen vide ibi. nu.52.

Decl.2. procedere in contractibus, & obligationibus, ſecus autem in diſtractibus, & liberationibus ibi.nu.51.

Pactum correſpectiuum ad contractum cenſetur ei inesse cap.25.n.53.fol.257.

Ampl. pacto exiſtente in contractu correſpectiuo ibi.nu.54.

Decl. procedere ſi pactum conueniat alteri contractui, & non ſequatur abſurdum ibid. num. 55.

2 CORRESPECTIVITAS contractuum non præſumitur, ſed probari debet cap.25.num. 58. fol.257.

Probatur coniecturis, & præſumptionibus ibid. num. 59.

Et coniecturæ fortiores elidunt contrarias ibid. num. 60.

Coniecturę voluntatis vnius ex contrahentibus, non ſufficiunt cap.25.nu.61.fol.257.

Correſpectiui præſumuntur contractus, ex quo ſunt in eodem inſtrumento cap.25.num. 62. fol. 258.

Ampl. etiamſi ſint diuerſæ res, & perſonæ ibi. num.63.

Poſſunt tamen in eodem inſtrumento eſſe plures contractus omnino ſeparati ibi. n 64.

Plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant diuerſam cauſam, & independentiam, non cenſentur correſpectiui cap.25.n.65 fol.258

Non tamen ſufficit ſola diuerſitas naturæ, ſi ſunt in eodem inſtrumento ibidem n. 66.

Conuentiones in eodem inſtrumento non habentur pro correſpectiuis, ad effectum, qui ſeparari poteſt à toto contractu cap. 25. nu. 71. fol.258.

Dictio *vlterius* vti implicatiua præcedentium, importat correſpectiuitatem cap. 25. nu.67. fol. 258.

Dictio *e contra*, vulgariter *all' incontro* importat correſpectiuitatem cap.25. num. 68. fol. 258.

Dictiones *toties quoties*, ſeu vulgariter *ogni volta che*, important correſpectiuitatem cap.25. num.69.fol. 258.

Verba *per gl'intereſſi, che ſono fra me è Carlo*, non important correſpectiuitatem cap. 25.n. 70.fol. 258.

Correſpectiui cenſentur contractus incontinenti facti vnus poſt alium, licet in diuerſis inſtrumentis cap. 25.nu.73.fol.259.

Ampl. vt cenſeantur correſpectiui contractus in continenti facti etiamſi ſint omnino diuerſi, dummodo ad inuicem compatiantur ibi. num. 75.

Secus ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant cauſam penitus diuerſam ibi.n.76.

Decl. hoc caſu ceſſare præſumptionem correſpectiuitatis, ſed oriri coniecturam, quæ vna cum alijs operatur ibi. num.77.

Decl. correſpectiuitatem actuum præſumptam ex eo, quod ſint facti in continenti, non procedere in diſpoſitionibus mere gratioſis cap.25.n.78.fol 260.

Decl.2. non procedere, niſi quo ad eos, qui vtrique actui interfuerunt ibi. n.79.

Decl.3. nō procedere generaliter vbi adſunt coniecturæ contra correſpectiuitatem cap. 25.nu.80. fol.260.

Ampl. vt non ſolum arguatur correſpectiuitas ex eo, quod contractus ſunt in continenti facti, ſed etiam ex quo ſunt facti tempore proximo ibi. nu. 81.

Decl. tamen ampliationem, vt non oriatur præſumptio, ſed ſimplex coniectura ex vicinitate prædicta cap.25.nu.82. fol.260.

CREDITOR.

Creditor poteſt locare res pignoratas cap. 7. nu.62. fol.36.

Et poteſt eas locare ipſi domino ſuo debitori cap.7.n.63.fol.36.

Et locare debet, alias tenetur ad id, quod percipere potuiſſet cap.7. n.64.fol.36.

Hoc tamen procedit ſi ſit in culpa cap.7.nu. 65. fol. 36.

Creditor immiſſus debet, vel vendere fructus, vel prædia locare cap.7.n. 66.fol. 36.

Creditor immiſſus, tenetur locare etiam iumenta, & alia, quæ locari poſſunt cap. 7. n. 67. fol. 36.

Creditor habens in pignus conuentionale rem mobilem, locare eam non poteſt cap. 7. num 68. fol. 36.

Creditor, qui vtitur pignore, vel illum transfert in vſum non deſtinatum furtum committit cap.7.n.69.fol.36.

Creditor habens rem mobilem, ſeu ſe mouen-

tem in pignus, locare poteſt cap.7.num.71. fol. 37.

Creditor non poteſt partem crediti tantum petere in iudicio cap 25. nu.40. fol. 256.

Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt cap.28.nu.6. fol.293.

Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem in fructibus ex eo ortis c. 33.n.49. fol. 325.

Creditor ex cauſa melioramentorum præfertur alijs creditoribus anterioribus cap. 33. nu.54.fol. 326.

Vid. in ver. *PRAELATIO* nu.2.

Creditor retinens pignus tenetur ad fructus, quos percipere potuiſſet cap. 35. num. 55. fol. 374.

Decl.procedere in pignore extra iudiciali, ſecus in iudiciali,quia in eo non tenetur niſi de lata culpa ibi. 56.

Et ad conuincendā culpam, nō ſufficit probare,quod omiſerit facere diligentias de reperiendo conductores, ſed requiritur, quod conſtet locare potuiſſe, & noluiſſe cap. 35. num. 57.fol.374.

Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in rebus inuectis, & illatis cap. 40. nu.131. fol.425.

Ampl. præferri etiam ei qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis ibi.nu.132.

Creditori ex cauſa alimentorum, an competat hypotheca cum prælatione,eſt quæſtio controuerſa cap. 40.nu.38. fol.432.

Creditor immiſſus ex ſaluiano tenetur ſtare locationi cap.61.n.267.fol.600.

Et non ſolum immiſſus ex primo decreto, ſed etiam immiſſus ex ſecundo c. 61. n.268. fol. 601.

C V I

Cui licet, quod eſt plus non debet, quod minus eſt non licere cap.7.nu.4. fol. 31.

C V L P A.

Prodeſſe non debet num. 1.
Quid ſit, & quando dicatur adeſſe num. 2.
Præſumitur, & probatur num. 3.
De cuius culpa quis teneatur num. 4.

1 CVLPA prodeſſe non debet cap.46.nu.51. fol. 463.

Culpa propria non debet alicui patrocinari c. 56.num.43.fol.555.

Decl.procedere in ea culpa, quæ eſt cauſa proxima ibi. num.44

2 CVLPAE APPELLATIONE venit leuis, non autem leuiſſima cap.30.n.4. fol. 308.

Si factum, vel omiſſum, quod non feciſſent, vel omiſiſſent diligentes, tunc eſt culpa leuis, ſi diligentiſſimi eſt culpa leuiſſima c.29. nu.56.& 57. fol.303.

Decl.non attendi diligentes, vel diligentiſſimi in genere, ſed in ſpecie profeſſionis de qua agitur cap.29.n.58. fol.303.

Intellige habito reſpectu ad exercitium,nō ad qualitatem perſonarum cap.29. num.59. fol. 303.

Culpę mentio poteſt referri ad leuiſſimam cap. 30.nu.13.fol.308.

Et ad leuiſſimam referri debet, dum ita fert ſubiecta materia cap.30.n.14. fol.309.

Culpa in omittendo, eſt non facere quod fieri debet, in committendo, eſt facere, quod fieri non debet cap. 29. nu.55. fol.303.

Famulos improbos eligens eſt in culpa, & tenetur cap.30.num.25. fol.309.

Decl.ſi ſint improbi in officio cui fuerunt propoſiti ibi.nu.26.

Retinere in domo pueros, ſenes, & diuerſæ ætatis homines, & mulieres, culpæ non aſcribitur cap.30.nu.27.fol.309.

Relinquere adoleſcentes non diligentes, vbi verſatur periculum ignis, poteſt eſſe culpa cap.30.num.28.fol.309.

Inducere in domum perſonas alterantes eius vſum, ex quo oriatur incendium, eſt culpoſum cap.30.num.20.fol.309.

Retinere in domo res faciliores ad comburendum, non eſt culpa cap.30. n.52. fol.311.

Lim. ſi ſit in ſpecie conuentum de aliqua re non retinenda, & fuerit retenta cap.30.nu. 54. fol.311.

Lim.2.ſi res facilis ad comburendum fuerit prope ignem retenta cap.30.n.58.fol.311.

Sic econtra, ſi ignis factus prope rem aptam ad comburendum ibi. n.59.

Vid.etiam ver.*INCENDIVM*.

Culpæ conductoris aſcribitur, ſi nimis onerauit animal conductum cap. 12.n 73.fol.76.

Quomodo probetur nimia oneratio ibid. num. 74.

Culpa debet eſſe ordinata ad caſum cap. 12. num.111.fol 82.

Sufficit, quod poſſit eſſe ordinata ad caſum. cap.12.n.112. fol.81.

3 CVLPA non præſumitur, ſed ab allegante probari debet cap.29. nu. 64. fol.304.

Limita in conductore, quia damnificata re locata, præſumitur eius culpa ibid. nu.65.

Decl.limitationem non procedere,ſi appareat damnum eueniſſe à caſu, qui potuit ſine culpa procedere c.29.nu.66.fol.304.

Culpa non præſumitur vbi caſus ſine ea euenire ſolet cap.12.n.7. fol.25.

Caſus, qui poſſunt ſine culpa euenire multi ſunt, & quales relatiuè ibid.n.67.

Culpa quomodo probetur relatiuè cap.12. nu. 113.fol. 82.

Culpa

Culpa probari debet certi hominis, ad hoc vt pro ea condemnari poſſit cap. 30. num. 18. fol. 309.
Lim. quando adeſt in domo locata vbi damnum euenit, vnus tantum paterfamilias cap. 30. num. 19. fol. 309.

4 DE CVLPA famuli non tenetur dominus, niſi famulus delinquat in ea re, cui in ſpecie fuerit à domino præpoſitus cap. 30. nu. 20. fol. 309.
Socer non tenetur de culpa nurus cap. 30. nu. 21. fol. 309.

CVLTVRA.

Cvltvra intempeſtiua deteriorem fundum facit cap. 29. num. 71. fol. 305.
Cultura intempeſtiua dicetur, ſiue ſit nimis propera, ſiue nimis ſera ibid. fol. 306.
CVRATOR vid TVTOR.

CVRIA CVRIALES.

Cvria multipliciter accipitur cap. 10. nu. 27. fol. 50.
Curiæ nomen æquiuocum eſt cap. 10. nu. 29. fol. 51.
Cvrialivm appellatione veniunt omnes Curiam ſequentes cap. 10. nu. 30. fol. 51.
Curiales prohibentur eſſe conductores, vel fideiuſſores conductorum cap. 10. nu. 26. fol. 50.
Curiales prohibiti conduceri non ſunt omnes Curiam ſequentes cap. 10. nu. 31. fol. 51.
Curialium nomine qui magis venirent antiquitas cap. 10. nu. 32. fol. 51.
Decurio dicebatur Curialis ibi. nu. 33.

D

DAMNVM.

Quid, & quando dicatur nu. 1.
Cætera omnia nu. 2.

1 DAmnvm eſt diminutio proprij patrimonij cap. 47. nu. 7. fol. 472.
Fructus non percipere, non eſt propriè damnum cap. 47. nu. 6. fol. 472.
In damno non dicitur eſſe locator, ex eo quod lucrum perdat, ſed ſi de ſuo expendat, vti litigando cap. 55. nu. 78. fol. 551.
Damnum quantum requiratur, ad hoc vt fieri debeat remiſſio, ſtatur arbitrio Iudicis cap. 47. nu. 8. fol. 472.
Vid. in ver. *REMISSIO MERCEDIS* n. 2.
Fructuum amiſſio, quandoque dicitur damnum cap. 47. nu. 52. fol. 476.
Sed tantum impropriè ibi. nu. 53.
Damnum vulgariter loquendo, intelligitur, etiam de amiſſione lucri, & fructuum cap. 47. nu. 55. fol. 476.
Maxime ſi fructus de tempore caſus euenientis erant maturi ibi. nu. 56.
Pactum de refectione damni intelligitur de damno in fructibus, ſi alias nihil operaretur cap. 47. nu. 57. fol. 476.

2 DAMNVM eius culpę imputatur in cuius odium datum eſt cap. 47. nu. 32. fol. 474.
Ampl. procedere etiam in damno dato propter inimicitiam iniuſtam, & ſine cauſa ibid. nu. 33.
Damna quæ, & quomodo ſint communia in colonia partiaria cap. 5. nu. 39. fol. 24.
Damnum, quod ſequitur tertio in conſequentiam non impedit fieri actum ad propriam commoditatem cap. 29. n. 80. fol. 306.
Decl. procedere ſi actus ille fiat in re propria, ſecus ſi in aliena ibi. n. 81.

DATIO IN SOLVTVM.

Datio in solvtvm per Iudicem facta lare dicitur neceſſaria, ſed non ſtricte cap. 61. num. 266. fol. 600.

DEBITOR, ET DEBITVM.

Nemo cogendus aliena debita ſoluere cap. 35. nu. 1. fol. 369.
Ampl. vt compellens ſoluere debita aliena, puniatur in quadruplum ibi. n. 2.
Ampl. 2. vt ſi quis cæperit ſoluere, non propterea tenetur proſequi ibi. nu. 3.
Debitores vix ſoluunt poſt tempus debitum cap. 37. nu. 38. fol. 396.
Fælicitas eſt nihil debere cap. 37. num. 40. fol. 396.
Debitum in diem, poteſt ſolui ante illius euentum cap. 37. nu. 41. fol. 396.
Vid. *SOLVTIO* nu. 2.
Debitor fructuum in ſpecie, eo ipſo quod conſumpti ſunt, deſinit eſſe debitor eorum, & ſit debitor valoris cap. 37. nu. 73. fol. 398.
Debitor qui tenetur deſſerre rem debitam ad domum creditoris, tenetur deferre ſuis ſumtibus cap. 38. nu. 27. fol. 403.
Debitor obligatus aſportare ad domum creditoris, tenetur aſportare proprio periculo cap. 38. nu. 30. fol. 403.
Debitor quantitatis in ſpecie, vel reſpectu certæ ſpeciei, per eius interitum liberatur cap. 38. nu. 31. fol. 403.
Lim. ſi eſſet in mora tradendi ibi. nu. 32.
Decl. limitationem non procedere, ſi res peritura fuiſſet etiam in manibus creditoris ibi. nu. 33.
Debitor obligatus ſoluere in certo loco, non poteſt dici in mora, niſi probetur creditorem fuiſſe in loco illo promptum recipere cap. 38. nu. 34. fol. 403.
Idque etiamſi non probetur debitorem non fuiſſe ibi promptum ſoluere ibi. nu. 35.
Ampl. nõ releuare creditorem habere pro-

curatorem in loco ſi procurator non oſtendit mandatum debitoris cap. 38. nu. 36. fol. 404.
Neque ſufficeret exiſtentia procuratoris, ſi conuentum ſolutionem fieri cui creditor ordinauerit, & non extenſus ordo cap. 38. nu. 37. fol. 404.

Debitor non poteſt dici in mora, quando poteſt allegare ignorantiam loci, vbi facienda eſt ſolutio cap. 38. nu. 38. fol. 404.
Ampl. etiamſi promiſſa eſſet ſolutio Bononiæ, & vbique locorum ibi. nu. 39.
Idem ſi dictum, tradendum frumentum in tali Caſtro, in illo horreo, vbi placuerit creditori ibi. nu. 40.
Idem ſi dictum, in tali, vel tali loco, & non facta fuerit electio per creditorem ib. nu. 41.

Debitor, & creditor ſi ſint eiuſdem fori, & deſtinata ſit dies certa ſolutionis, debitor debet interpellare creditorem ad recipiendum, alias incurrit moram, abſque eo, quod creditor ad eum vadat cum ſacco parato cap. 38 nu. 44. fol. 404.
Ampl. vt ſufficiat exiſtere in Comitatu, ſeu diſtrictu Ciuitatis ibi. nu. 45.
Secus ſi ſint diuerſi fori, quia tūc debet creditor ire cum ſacco parato ad conſtituēdum debitorem in mora cap. 38. nu. 46. fol. 404.
Lim. ſi in loco debitoris adſit procurator creditoris ibi. nu. 47.
Vid. *SOLVTIO*, nu. 4.

Debitor poteſt conducere a creditore rem propriam cap. 11. nu. 24. fol. 61.

Vendens ad effectum extinguendi debita non poteſt liberalitate vti, & donare cap. 24. nu. 59. fol. 247.

DECEPTIO.

Deceptio permittitur vſque ad dimidiam iuſti pretij, tam de iure ciuili, quam de iure canonico cap. 18. nu. 31. fol. 167.
Lim. ſi adſit dolus lædentis c. 18. n. 32. f. 167.
Lim. 2. vt deceptio permittatur in foro fori non autem in foro conſcientiæ ibid. nu. 33.
Neque permittitur bono viro, & ideo cautela eſt læſo, vt faciat poſitionem lædenti, ſi ſit bonus vir. cap. 18. nu. 34. fol. 167.
Item non permittitur, in contractu Eccleſiæ ibi. nu. 35.

DECIMAE.

Quid ſint nu. 1.
Locari an poſſint, & quibus nu. 2.
Alia nu. 3.

1 DECIMAE aliæ ſpirituales, aliæ temporales, & iſtarum laici ſunt capaces cap. 10. nu. 82. fol. 55.

Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed decimationes cap. 10. num. 83. fol. 55.

Decimarum nomine veniunt regulariter ſpirituales cap. 10. nu. 84. fol. 55.

Decimæ quandoque accipiuntur pro ipſo iure decimas percipiendi, & quandoque pro ipſis fructibus poſtquam ſunt percepti cap. 10. nu. 85. fol. 55.

2 DECIMARVM, intelligendo de iure percipiendi eas, non poteſt fieri conductio per laicos, etiam ad modicum tempus cap. 10. nu. 86. fol. 55.

Decimas conſideratas, prout ſunt fructus, poſſunt per laicos conduci cap. 10. nu. 87. fol. 55.

Decimæ ſi locentur vltra triennium requiritur beneplacitum Apoſtolicum, & quomodo cap. 10. nu. 92. fol. 56.

Decimæ non poſſunt locari Iudæis cap. 10. nu. 93. fol. 56.

Decimæ debentur de fructibus, & ſoluendæ à locatore, & conductore pro rata eorum cap. 34. §. 1. nu. 40. fol. 337.
Et vbi locatio eſt pro pecunia, ſoluendæ totaliter à conductore ibi. nu. 41.

3 PROPTER non ſolutionem decimarum venit ſterilitas cap. 46. nu. 85. fol. 466.

Ius decimandi in quo conſiſtat, & quando cenſeatur conceſſum, vel non cap. 10. num. 89. & ſeq. fol. 56.

DECRETVM.

Decretvm Camerale vigens Romæ fauore inquilinorum vid. in ver. *INQVILINVS*.

Decretvm Irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.

Decretum irritans inficit quidquid contra illud factum fuerit cap. 24. numer. 60. fol. 247.

Decretvm Ivdicis in contractu interpoſitum impedit eius reſciſſionem ex capite læſionis cap. 18. nu. 85. fol. 174.
Contrarium ibi. nu. 86.
Decl. vt Decretū Iudicis faciat ceſſare præſumptionem læſionis, ſed non impediat eam probare cap. 18. nu. 87. fol. 175.

Decretum Iudicis facit præſumptionem, quæ eliditur per alias vrgentiores cap. 19. num. 10. fol. 180.

DECVRIO.

Decvrio dicebatur Curialis cap. 10. num. 33. fol. 51.

Decurionibus interdicta erat conductio aliquarum rerum cap. 10. nu. 34. fol. 51.

DEFENSIO.

Defendere proximum ab iniurijs hoſtium quilibet tenetur cap. 15. nu. 22. fol. 141.

DEFI-

DEFINITIO.

Definitio, quæ conſtat ex genere, & differentia, & conuertitur cum ſuo definito eſt bona cap. 1. nu. 3. fol. 1.

Definitio omnis in iure periculoſa eſt cap. 1. nu. 4. fol. 2.

Definitiones locationis plures dantur cap. 1. nu. 1. fol. 2.

DELICTVM.

Delictum in dubio non eſt præſumendum cap. 12. nu. 85. fol. 78.

Delicti præſumptio ſemper euitari debet cap. 64. nu. 5. fol. 630.

DEMONSTRATIO.

Demonſtratio falſa non vitiat, nec alterat diſpoſitionem cap. 24. nu. 38. fol. 245.

DENOMINATIO.

Denominatio partium attenditur ceſſantibus alijs pactis cap. 11. nu. 41. fol. 72.

Denominatio denotat qualis ſit contractus, & ei ſtatur in dubio cap. 2. n. 35. fol. 8.

Ampl. etiamſi adſit aliqua præſumptio in contrarium cap. 2. nu. 36. fol. 8.

Denominatio, etiam enunciatiua, attenditur cap. 3. nu. 8. fol. 12.

Denominatio contractus attenditur, etiamſi adſint aliquæ præſumptiones in contrarium cap. 3. nu. 9. fol. 12.

Denominationi ſtatur ſi ſunt pacta hinc inde cap. 3. nu. 13. fol. 12.

Denominatio emphyteuſis magis operatur, quam denominatio locationis cap. 3. num. 15. fol. 12.

Denominatio emphyteuſis præualet quantitati penſionis magnæ, denominatio vero locationis cedit quantitati penſionis paruæ cap. 3. nu. 23. fol. 13.

DEROGATIO.

Derogatio eſt neceſſaria quando Papa concedit aliquid aduerſus Concilium Generale cap. 14. §. 12. nu. 4. fol. 137.

Lim. in Concilio Tridentino d. §. 12. nu. 5.

DESTINATIO.

Destinatio perpetua vnionis terrarum deducitur ex eo, quod fuerint ab initio ſimul emptæ cap. 23. nu. 64. fol. 230.

Decl. facere coniecturam, ſed de ſe non ſufficere ibid. nu. 65.

DETENTATIO.

Detentatio tranſlata in primum conductorem per clauſulam conſtituti, operatur vt præferri debeat ſecundo, cui res fuerit tradita actualiter cap. 21. n. 33. fol. 209.

DEVS.

Deus in creatione mundi dedit hominibus dominium Terræ cap. 14. in princ. nu. 7. f. 87.

DIACONVS.

Diaconus, & Subdiaconus, in celebratione Miſſæ ſolemnis canentes, ſolum ſtipendium ſuſtentationis recipere poſſunt cap. 15. n. 49. fol. 144.

DICTIO IN GENERE.

Dictio ad plures relata in eadem oratione contentos, omnes æque determinat cap. 26. nu. 81. fol. 269.

DICTIO IN SPECIE.

Dictio *à* denotat terminum à quo, & eſt ſui natura excluſiua ipſius termini cap. 53. nu. 153. fol. 536.

Dictio *aliquid* verificatur etiam in minimo cap. 47. num. 41. fol. 475.

Dictio *cuilibet* importat locationem eſſe factã pluribus in ſolidum cap. 26. n. 35. fol. 264.

Quæ ſint alia verba idem importantia relatiuæ ibi. nu. 36.

Dictio *cuique* eſt valde controuerſum, an ſit diſtributiua, & operetur dari ius accreſcendi cap. 26. nu. 77. fol. 268.

Dictio *e contra*, vulgariter *all'incontro* importat correſpectiuitatem cap. 25. n. 68. fol. 258.

Dictiones *ex nunc prout ex tunc* iungunt tempora, & trahunt futurum ad præſens cap. 22. num. 84. fol. 221.

Dictio *in* quando præponitur, & iungitur cum adiectiuo, ita vt faciat vnum verbum compoſitum, ſtat negatiuè, & ſignificat, *non* cap. 49. n. 99. fol. 495.

Dictio *in* quandoque ſignificat *non* quandoque *valde* quando eſt compoſita cap. 51. n. 3. fol. 510.

Dictio *in circa* eſt dubitatiua cap. 19. nu. 108. fol. 186.

Dictio *perpetuo*, ſeu *in perpetuum* ſignificat tempus infinitum cap. 53. n. 4. fol. 523.

Quandoque tamen accipitur ad vitã ib. n. 5.

Quandoque vſque ad tertiam generationẽ ibi. nu. 6.

Quandoque vſque ad centum annos cap. 53 num. 7. fol. 523.

Quandoque vſque ad decem ibid. n. 8.

Et quandoque verificatur etiam in triennio ibi. num. 9.

Decl. vt verus ſenſus dictæ dictionis ſit primus temporis perpetui, & aliũ recipiat à ſubiecta materia, & verbis adiunctis cap. 53. num. 10. fol. 523.

Dictio prædicta ſolet aliquando geminari, & dici *perpetuo*, & *in perpetuum*, & tunc aliquid magis operatur cap. 53. n. 17. fol. 524.

Dictio *plerumque* regulam deſignat cap. 30. nu. 2. fol. 308.

Contrarium tamen vid. ibi. nu. 8.

Dictio *quaſi* eſt nota impropriecatis cap. 5. nu. 28. fol. 22.

Dictio *quodammodo* eſt nota improprietatis c. 25. nu. 30. fol. 255.

Dictio

Dictio *reſpectiuè* importat obligationem eſſe factam pro virili cap.26.nu.37. fol.264.
Dictio *ſed* vbi eſt ſola abſque dictione, *&*, importat diuerſitatem facti, & iuris cap. 46. num.74. fol.465.
Dictiones, *ſed*, *&*, ſimul poſitæ important diuerſitatem facti, & identitatem iuris cap. 46. nu. 73. fol.465.
Dictio *ſi* importat conditionem cap. 14.§.2.nu. 6. fol.92.
Dictiones, *toties quoties*, ſeu vulgariter *ogni volta che*, important correſpectiuitatem cap. 25. num. 69. fol.258.
Dictio, *vlterius* vti implicatiua præcedentium important correſpectiuitatem cap. 25. n.67.
Dictiones, *vna cum* requirunt concurſum vtriuſque extremi, & operantur vnicum eſſe actum cap.25. nu.22.fol. 254.
Decl. non procedere ſi locatæ ſint res diuerſæ ſpeciei cum dictis dictionibus ibi. nu.23.
Vide in ver. *VERBVM*.

DIES.

Diei defectus denotat imperfectionem ſcripturæ cap. 22.n.17.fol.213.

DIGNITAS.

Dignitas ſæcularis habet maiorem poteſtatem in bonis dignitatis, quam dignitas Eccleſiaſtica cap.61.n 205.fol. 594.

DIRECTE.

Directe quod facere non licet, non debet neque per indirectum licere.c.27.n.131.f.285.

DISCORDIA.

Discordia partium in confectione inſtrumenti non impedit locatorem, qui rem tradidit petere mercedem cap.16.n.61.fol.153.
Diſcordia contrahentium in corpore rei vitiat contractum, ſecus in nomine cap. 16. nu.13. fol. 149.
Diſcordia in mercede v. in ver. *MERCES*.n.2.

DISDICTA.

Disdicta locationis de iure non requiritur ante finem locationis cap.14.§.2.nu.15.fol.93.
Diſdicta non eſt neceſſaria, vt ceſſet relocatio tacita cap.64.nu.120.fol.640.
Contrarium, quod ſit neceſſaria diſdicta ibi. num.121.
Decl. non eſſe neceſſariam diſdictam, ſed nec debere conductorem omnino tacere ibi. num.122.
Diſdicta poteſt fieri in qualibet parte anni cap. 64.num.123.fol. 640.
Statutum, quod diſdicta fiat incerto tempore, eſt contra ius, & ſtricte intelligendum cap. 64.n.124.fol.640.
Pactum, quod diſdicta fiat per quindecim dies ante, non adimit facultatem faciendi eam magis anticipate cap. 64. nu. 125. fol.641.
Stante ſtatuto, quod fiat diſdicta per quindecim dies ante, non poteſt fieri intra illos c. 64. nu.126. fol.641.
Secus ſtāte diſpenſatione Principis ibi.n.127
Stante ſtatuto, quod denunciatio fiat ante Calendas, ſufficit eam fieri in ipſis Calendis cap.64.n.128.fol.641.
Statutum, quod fiat diſdicta ante Calendas maias, intelligitur procedere tantum in locationibus ſolitis terminari in feſto Sancti Michaelis cap.64.nu.129. fol.641.
Statutum, quod diſdicta non facta, cenſeatur locatio renouata, non procedit dum conſtat eam renouatam non fuiſſe cap. 64. nu. 130. fol.641.
Idem in pacto, quia valet argumentum à ſtatuto ad pactum ibi. n.131.
Diſdicta facta coram Iudice incompetente, inducit ſcientiam cap.64.nu.134. fol.641.
Diſdicta debet eſſe valide facta, quando requiritur per ſtatutum c. 64. n. 135. fol.641.
Iudex competens pro facienda diſdicta eſt ille denunciati, non denunciantis cap. 64. num 136. fol.641.
Diſdicta facta à Clerico, ex Decreto Iudicis laici, eſt nulla cap. 64. nu. 137. fol.641.
Contrarium tenent alij ibi.nu.138. fol.642.
Diſdicta facta coram Iudice laico contra Clericum non probatur per relationem ſolius Nuncij cap.64. nu. 139. fol.642.
Diſdictam locationis, ſi quis faciat, deinde taceat, & continuet, non propterea cenſetur receſſiſſe ab ipſa diſdicta cap. 64. num. 141. fol.642.
Contrarium tenent alij ibi.nu.142.
Decl. primam procedere, ſi diſdicta facta ſit finita locatione, ſecundam, ſi ea durante cap. 64.n.143. fol. 642.
Secus ſi adſint circumſtantiæ Iudicem aliud arbitrari mouentes ibi. nu.144.fol.642.

DISTINCTIO.

Distinctionis vna pars aliam declarat cap.40. num.15.fol.414.

DISTRACTVS.

Vid. in ver. *RESOLVTIO*.

DISTRIBVTIONES.

Distributiones quotidianæ percipiuntur ab infirmis, qui ante infirmitatem ad Chorum accedebant cap.50.nu.33.fol.502.

DIVISIBILIS DIVIDVVS.

Vid. in ver. *INDIVIDVVS*.

DOCTORES.

Doctores teſtantes de conſuetudine an probent ſaltem præſumptiuè cap.14. §. 1. num. 15. fol. 90.
Diſting. vt probent ſi atteſtentur de conſuetudine loci in quo verſati ſunt, alias ſecus ibi. nu.16.
Doctor non valet locare operas ſuas ſcholari

cap. 15. numer. 73. fol. 146.
Decl. in locatione propriè, ſed impropriè, quandoque locare dicitur ibi.n.76.fol.147.
Doctorum auctoritas maior eſt in tractatibus, qnam in conſilijs cap. 14. in princ. num.15. fol. 88.
Doctorū opiniones agitari vento pecuniæ, quomodo intelligatur ibi.nu.16.
Doctoris opinio in terminis loquentis à nemine reprobata, debet haberi pro lege cap. 24.n. 55.fol.247.
Doctores in conſilijs adducunt quandoque fundamenta rantum colorata c. 14.in princ. nnm.17.fol.88.
Doctores habent facultatem gloſſandi, & interpretandi,non autem diſtruendi leges cap. 34.S.3.num.22.fol.245.
Doctorum operæ ſiue in legendo ſiue in iudicando, ſiue in Iudicibus aſſiſtendo non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis cap.50.num.18. fol.501.
Vide in ver. *ADVOCATVS.*
Doctori alleganti auctoritates, quæ non reperiuntur ſtandum non eſt cap. 61.num. 279. fol. 602.
Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur cap. 61.nu.280.fol.602.

D O L V S.

Dolvs re ipſa, & dolus ex propoſito idem operantur, qno ad nullitatem contractus c. 18.nu.21.fol. 166.

DOMINII EXCEPTIO.

Non poteſt opponi aduerſus intentantem remedium *l.ſi quis conductionis C.locati* vid.in ver. *REMEDIVM l.ſi quis conductionis.*
Dominij exceptio etiam probata, non admittitur in ſpolio violento, ſecus in non violento cap. vlt.nu.86.

D O M I N I V M.

Probatur num.1.
Fructuum rei locatæ penes quem ſit num.2.
Transfertur num. 3.

1 DOMINIVM locatoris non probatur per locationem cap.27.nu.72.fol.279.
Amplia etiamſi locatio ſit antiqua ibi. n.74.
Ampl. 2.vt neque contra conductorem probetur cap.27.n.75.fol.279.
Decl.vt non propterea poſſit conductor cõtrouertere dominium locatoris ante rei reſtitutionem cap. 27. num. 76. de quo vid.in ver. *REMEDIVM*.
Decl.2. procedere vt non probet ſi agatur de dominio principaliter ad effectũ rei vindicationis, ſecus ſi incidenter ad effectum conſequendi poſſeſſionem cap. 27. num. 77. fol. 279.
Dominium ad effectum rei vindicationis probandum eſt concludenter cap. vlt. n.115.
Et non ſufficit inſtrumentum locationis ibi. num. 116.
Ampl.vt non ſufficiat vna cum ſolutione canonum, & laudemij, & alijs adminiculis cap. vlt.nu. 117.
Contrarium verius ibi. nu. 118.
Nõ ſufficit recognitio in dominum ad probandum dominium cap.vlt.nu.119.
Ampl. etiamſi adſit pactum, quod res in aliquo caſu deuoluatur ibi.nu. 120.
Contrarium ſi agatur vigore dicti pacti ibi. num. 121.
Dominium requirit probationem plenã quando agitur de eo principaliter, ſecus autem, quando agitur de eo incidenter c. 27. n.78. fol.280.
Lim.vt locatio probet dominium ad quemcumque effectum ſi concurrant ſolutiones mercedis per longum tempus ibi. n.79.
Decl. longum tempus debere eſſe per triginta annos ibi. nu.80.
Lim.2.concurrentibus alijs adminiculis vrgentibus ibi. nu.81.
Locatio, ſeu inueſtitura iuncta ſolutione canonum, & laudemij, & alijs adminiculis, non ſufficit ad probandum dominium ad effectum deuolutionis cap.27.n.83. fol.280.
Contrarium, ſi inueſtitura ſit facta tanquam de re propria; & adminicula vrgeant ibid. num. 84.
Decl. primam opinionem ſuſtineri, ſi in inueſtitura non ſit facta mentio dominij, vel adſit ſuſpicio, quod conceſſio ſit de re aliena ibi.nu.85.
Ex qualitate perſonarum, & alijs circumſtantijs ceſſat ſuſpicio, quod locata fuerit res aliena cap. 27.n.86.fol. 280.
Adminicula ad prædictum effectum vrgentiora requiruntur tam vbi agitur de caducitate in pœnam, quam vbi agitur de ea ob lineam finitam ibi. nu.87.
Locatio ob vno facta alieno nomine, probat dominium illius contra locantem cap. 27. num. 88. fol. 280.

2 DOMINIVM FRVCTVVM fundo cohærentium eſt domini fundi, non autem conductoris cap. 33.n.2.fol.322.
Decl.procedere in conductore ad modicum tempus ibi. num. 3.
Decl. 2.procedere tam in fructibua naturalibus, quam in induſtrialibus à conductore ſatis ibi.num 4.
Decl. 3. vt conductor nec dominium, nec etiam hypothecam habeat fructuum pendẽtium cap.33.n.5.fol.322.
Dominium fructuum acquiritur conductori

median-

mediãte eorum perceptione à domino permiſſa cap. 33. nu. 9. fol. 323.

Dominium fructuum poteſt locator ſibi reſeruare cap. 33. nu. 10. fol. 322.

Dominium fructuum rei locatæ, quod eſt penes dominum in ipſo actu, quo percipiuntur à conductore transfunditur in hypotecã cap. 33. nu. 42. fol. 325.

Dominium rei in venditione, tranſit ad emptorem, ſecus in locatione cap. 45. num. 7. fol. 449.

3 DOMINIVM non transfertur per locationem cap. 27. num. 1. fol. 273.

Locatio non tribuit vllum ius in re locata, conductori, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem, vt patiatur frui re ibi. nu. 2.

Decl. procedere in locatione ad modicum tempus ibi. nu. 3.

Locatio ad tempus longum transfert dominium vtile in conductorem cap. 27. nu. 4. fol. 273.

Contrarium tenent aliqui, ſed prædicta eſt verior ibi. nu. 5.

Decl. non transferre dominium vtile per locationem ad modicum tempus factam à priuato, ſecus ſi factam à Principe, vel Fiſco ibi. num. 6.

Decl. 2. vt quod dicitur per locationem ad longum tempus transferri dominium vtile, procedat, ſi locetur fundus, ſecus ſi locetur aliquod ius percipiendi ex eo ibi. nu. 7.

Decl. 3. non transferri ſi locatio fiat ab aliquo illud tantum habente cap. 27. num. 8. fol. 273.

Contrarium quod adhuc transferatur ibi. num. 9.

Diſting. vt ſi primo conductori remaneant reliquiæ locationis, procedat prima opinio, ſecus econtra ibi. nu. 10.

Quomodo intelligatur remanere reliquias locationis primo conductori cap. 27. nu. 11. & 12. fol. 274.

Decl. 4. non transferri dominium vtile per locationem ad longum tempus, ſi partes aliter conuenerint ibi. nu. 13.

Lim. dictam declarationem, vt procedat ſi locatio fiat per eum cui alienatio non ſit prohibita, alias ſecus cap. 27. nu. 14. f. 274.

Decl. 5. vt dominium acquiſitum per locationem ſit reſolubile per inobſeruantiam pactorum, vel finem locationis cap. 27. nu. 15. fol. 274.

Decl. 6. eſſe neceſſariam ad tranſlationem dominij, rei traditionem ibi. n. 16. & cap. 21. nu. 17. fol. 207.

Ampl. vt pactum, quod transferatur dominium ſine traditione rei non valeat d. c. 27. num. 17. fol. 274.

Lim. in locatione facta per Principem cap. 27. nu. 18. fol. 274.

Ampl. limitationem ſiue conceſſio fiat per priuilegium, ſiue per contractum ibi. nu. 19.

Lim. 2. ſi locatio ſit facta Eccleſiæ ib. n. 20.

Lim. 3. vt non requiratur traditio actualis, ſed ſufficiat etiam ficta, vt per clauſulam conſtituti cap. 27. nu. 21. fol. 275.

Non tamen ſufficiunt *verba dedit, & aſſignauit*, niſi locatio facta ſit in conſpectu rei ibi. nu. 22.

Lim. 4. ſi locator patiatur, quod conductor rem apprehendat cap. 27. nu. 23. fol. 275.

Ampl. limitationem, vt non ſufficiat conductorem reperire in poſſeſſione, quia præſumitur locatorem præſtitiſſe patientiam ibi. 24.

Decl. 7. vt transferat dominium vtile locatio ad longum tempus facta, non autem ſi adſit priuilegium in expellendi inquilinos cap. 27. nu. 26. fol. 275.

Locatio quandoque habet vim traditionis, & dominium transfert non in conductorem, ſed in locatorem, ſi dominus rem vendat, & deinde conducat cap. 27. n. 25. fol. 275.

D O M I N V S.

Dominvs directus vtens. prælatione in emptione rei emphyteuticæ, ſeu feudalis non tenetur ſtare locationi eiuſdem cap. 61. nu. 72. fol. 582.

Dominus directus ſuccedens in re emphyteutica ex lege inueſtituræ, vel iuxta diſpoſitionem iuris non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 177. fol. 591.

Ampl. vt ſi emphyteuta locauit tanquam emphyteuta, nec etiam eius hæres teneatur ad damna conductori ibi. nu. 178.

Dominus directus ſi emphyteuta rem emphyteuticam ei renunciat ſtare tenetur locationi ab eo factæ cap. 61. nu. 179. fol. 592.

Dominus cui conductor renunciat, tenetur ſtare ſublocationi ab eo factæ cap. 61. nu. 180. fol. 592.

Decl. procedere ſi renunciatio locationis, ſeu emphyteuſis inuito domino fieri non poterat, ſecus econtra ibi. nu. 181.

Emphyteuſi vendita, ſi dominus directus obtineat præferri, non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 182. fol. 592.

Emphyteuta, ſi poſt locatam rem, culpa ſua cadat ab emphyteuſi, dominus directus non tenetur ſtare locationi cap. 61. num. 183 fol. 591.

Sed ipſe emphyteuta tenetur locatori ad damna ibi. nu. 184.

Dominus finita locatione poteſt conductorem expellere

expellere propria auctoritate cap. vlt. n. 19.
Dominus poteſt conducere à ſuo emphyteuta cap. 11. nu. 25. fol. 61.
Dominus equi locati ad vecturam non tenetur eum recipere deterioratum, & quid ſi eum recipiat cap. 12. nu. 93. 94. & 95. fol. 79.
Domini in arbitrio eſt mortuo animali locato recipere corium, & carnes in computum pretij ſibi reſtituendi cap. 12. n. 96. fol. 80.
Dominus directus præfertur in emptione cap. 20. nu. 7. fol. 195.
Dominus non tenetur de culpa famuli niſi famulus committat culpam in ea re, cui fuit in ſpecie propoſitus cap. 30. num. 20. fol. 309.
Dominus fundi locati præfertur in fructibus pro credito mercedis creditori ex cauſa melioramentorum cap. 33. nu. 58. fol. 326.
Dominus fundi locati pro credito mercedis præfertur in fructibus hypothecæ dotali cap. 33. nu. 62. fol. 327.
Ampl. etiamſi dos ſit anterior ibi. nu. 66.
Dominus directus non poteſt iuuari pactis circa melioramenta ſibi fauorabilibus, niſi contractum ex parte ſua ſeruet cap. 34. §. 2. nu. 23. fol. 341.
Et ſi agere vult vigore dictorum pactorum, debet adimplere contractum ex parte ſua ibi. nu. 24.
Domino fundi vtile eſt quando locat, reſeruare ſibi expreſſam hypothecam in fructibus, ad tollendas dubietates circa prælationem in concurſu cum alijs priuilegiatis, & præcipue cum dote, & ad alios effectus cap. 33. nu. 67. fol. 327.
Dominus fundi habet prælationem in venditione fructuum facta à conductore cap. 33. nu. 68. fol. 327.
Contr. ibi. nu. 69.
Decl. primam procedere pro pretio ab alijs oblato ibi. nu. 70.
Reliqua vid. in ſuis verbis puta in ver. *PRAELATIO*, & in ver. *FRVCTVS*, & ſic de alijs.

D O M V S.

Appellatione quid veniat nu. 1.
Vnitum quid dicatur domui, & veniat in eius locatione nu. 2.
Alia nu. 3.

1 DOMVS appellatione venit ædificium deputatum ad habitandum cap. 23. num. 41. fol. 230.
Domus appellatione non venit ſtabulum, nec columbarium cap. 23. nu. 42. fol. 230.
Maxime ſi dictum, domus in qua in habito ibi. nu. 43.
Lim. vt ſtabulum veniat ſi pateat ad illum additus cum domo, aut cum ea emptum fuerit ibid. nu. 44.
2 IN DOMIBVS ad vnionem faciendam vltra deſtinationem patris familias, requiritur etiam aperitio aditus cap. 23. num. 28. fol. 229.
Et idem eſt de vnione domus, & hortus ibi. num. 29.
Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini ibi. nu. 30.
Probatio, quod corpora diſtincta ſint ex deſtinatione, vel econtra, facienda ab allegante cap. 23. nu. 31. fol. 229.
Domus in locatione, quæ veniant generaliter & relatiue cap. 23. nu. 60. fol. 231.
Decl. vt cum domo veniant illa, quæ eius ſunt, & ſi in ea reperiantur, quando agitur de tranſlatione dominij, at vbi agitur de locatione ad breue tempus, veniant omnia neceſſaria ad eius habitationem, vt ea conductor, vti poſſit ibi. nu. 61.
Et attenditur conſuetudo, tam generalis, quam particularis, ita vt ſufficiat ſemel tradidiſſe mobilia conductori ibi. nu. 62.
Domus multa ſunt, quæ affixa non ſunt, quod ſecus eſt in fundo cap. 23. numer. 48. fol. 230.
Decl. eſſe domus, ſi ſunt gratia domus, non gratia patris familias, nec ad ornatum tantum cap. 23. nu. 53. fol. 231.
Domo locata cum omnibus pertinentijs ſuis veniunt annexa ſecundum vſum, & deſtinationem cap. 23. nu. 45. fol. 230.
Domo locata, an venient apotheca, vel alia domuncula, vel hortus, probatur ex inſpectione, ſi adſit, vel ne aditus ex domo cap. 23. nu. 32. fol. 229.
Decl. non ſufficere pro vnione, quod apotheca habeat ianuas communicantes, cum domo ligno tantum clauſas, quę quandoque aperiantur ibi. nu. 33.
Domus, & apothecę vnio, ex quo habeat aditum, & diuiſio ex quo illum non habeat, reprobantur alijs circumſtantijs cap. 23. num. 36. fol. 229.
Et præualet deſcriptio finium domus ſi intra eos apotheca comprehendatur ibi. nu. 37. fol. 230.
Domo, & apotheca ſimul empta arguit apothecam in locatione domus comprehendi cap. 23. nu. 38. fol. 230.
Decl. procedere ſi penſiones vtriuſque confuſæ fuerint ibi. nu. 39.
3 DOMVS pretioſæ quomodo æſtimentur cap. 34. §. 5. nu. 44. fol. 362.
Domus vbi ſunt ſolitæ locari certa die anni

cenſentur locatæ vſque ad illam cap. 23. nu. 123. fol. 237.

Domus pręſumitur non pati commodam diuiſionem cap. 9. nu. 13. fol. 43.

Domus Eccleſiæ contiguæ per quas patet aditus ad Eccleſiam, locari non poſſunt cap. 11. nu. 59. fol. 66.

Domus Eccleſiæ non reddentes fructum, ſed requirentes impenſam, alienari poſſunt abſque beneplacito cap. 14. §. 3. n. 25. fol. 98.
Lim. ſi reſtaurari poſſunt cum redditibus Eccleſiæ ibi. nu. 26.

Domus ex quo fuit locata cauponi arguitur deteriorata cap. 19. nu. 73. fol. 184.

DONANS, ET DONATARIVS.

Donans rem, cenſetur eam donare cum ſuo onere cap. 61. nu. 165. fol. 581.

Donatarivs etiam particularis tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 164. fol. 581.

Donatarius ſecundus non tenetur ſtare locationi factæ à primo cap. 61. nu. 170. f. 582.

D O N A T I O.

Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia, cenſetur animo compenſandi cum mercede cap. 35. nu. 143. fol. 380.

Donatio facta ab Epiſcopo de villa cum omnibus iuribus, quæ in ea habet, non comprehendit ius decimandi ex quo competit ei tanquam Epiſcopo, & alio iure, quam villa donata cap. 23. nu. 101. fol. 235.

Donatione pluribus facta tot cenſentur donationes, quot perſonæ cap. 61. numer. 156. fol. 582.

D O S.

Dotis hypotheca præfertur creditoribus tacitam hypothecam habentibus cap. 33. num. 59. fol. 326.

Dotes mulieribus ſaluas eſſe Reipublicæ intereſt cap. 33. nu. 60. fol. 326.

Dotis hypotheca in re empta præfertur, & qui credidit ad rem emendam, etiam anteriori cap. 33. nu. 61. fol. 327.

Hypotheca dotalis non præfertur hypothecę anteriori, priuilegium prelationis habenti, etiam tacitæ cap. 33. nu. 63. fol. 327.

Dotis hypotheca pręfertur, ſi anterior, vel æqualis, non autem ſi poſterior cap. 41. n. 27. fol. 431.
Idque etiamſi hypotheca pro mercede anteriori ſit tantum tacita ibi. nu. 28.
Fundus dotalis non tranſit in dominium viri cap. 61. nu. 75. fol. 583.
Sed hæc eſt quæſtio controuerſa ibi. nu. 76.

D V B I V M.

Dubium non dicitur ex quo hinc inde adſunt auctoritates Doctorum, ſi ex vna parte adeſt magis communis, & concurrunt meliores rationes cap. 24. nu. 23. fol. 243.

Dubijs in rebus liberum eſt hominis iudicium cap. 40. nu. 72. fol. 419.
Maxime dum non agitur de conſulendo, aut iudicando cap. 40. nu. 73. fol. 419.

Dubia ſi ſit locatio quomodo interpretanda vid. in ver. *LOCATIO* nu. 7. præcipue prope fin.

In ambiguis, quod minimum eſt ſequimur cap. 23. nu. 115. fol. 236.
Amplia procedere, tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus, & tam reſpectu rei, quam loci, temporis, & perſonarum d. cap. 23. nu. 116.
Lim. ſi ea conſuetudine, vel aliter deprehendatur contrahentes aliter ſenſiſſe d. cap. 23. nu. 117.

D V O.

Duobus facta locatione, quis præferatur vid. in ver. *LOCATIO* nu. 8.

E

E A.

EA quæ in animo conſiſtunt ſunt difficilis probationis cap. 14. §. 7. nu. 9. fol. 113.

E C C L E S I A.

Eſt priuilegiata, & alia generalia num. 1.
De eius bonis generalia num. 2.
Alienare prohibetur num. 3.
Locare prohibetur num. 4.
De Beneplacito Apoſtolico vid. in ver. *BENEPLACITVM.*
Nullitas contractus à quo, & quando, ac quomodo allegari poſſit num. 5.
Bonis nulliter alienatis, quis, & quomodo agat num. 6.

1 ECCLESIA quo ad probationem non reperitur priuilegiata cap. 22. nu. 39. fol. 215.

Eccleſia, & alia loca pia habent prælationem in noua locatione cap. 20. n. 111. fol. 203.

Eccleſia dicitur mater æquitatis cap. 62. num. 40. fol. 611.

Eccleſia ſuccedens in re locata, non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 198. fol. 604.
Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſione titulo ſingulari, ſecus ſi titulo vniuerſali ibi. num. 199.

2 ECCLESIARVM bona dicitur ſacra quartæ ſpeciei cap. 14. in princ. nu. 10. fol. 87.

Eccleſiaſtica bona ſurripiens dicitur ſacrilegus cap. 14. in princ. num. 10. fol. 88.

Bona quando fiunt Eccleſiæ exeunt de dominio hominum ibi. nu. 10.

Eccleſiarum bona ſunt in dominio Dei cap. 14. in princ. n. 12. fol. 88.

Eccleſiarum bona nullius ſunt cap. 14. in princ. num. 11. fol. 88.

Eccle-

Eccleſijs bona ſtabilia tribuere licitum, & pium eſt cap. 14. in princ. n. 9. fol. 87.

Inte Ecceleſiæ eantius agendum, quam in re minoris cap. 14. §. 6. n. 23. fol. 109.

3 ECCLESIARVM bona alienari prohibentur tam per leges canonicas, quam ciuiles, & per quas cap. 14. in princ. nu. 1. fol. 86.

Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiuè ſolemnitates, & cauſam cap. 14. §. 10. num. 1. fol. 129.

Cauſæ legitimæ alienandi bona Eccleſiæ ſunt neceſſitas, vtilitas, pietas, & incommoditas cap. 14. §. 10. num. 2. fol. 129.

Cauſæ alienandi bona Eccleſiæ reducuntur ad vtilitatem, & neceſſitatem cap. 14. §. 10 nu. 3. fol. 130.

Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione rei Eccleſiæ non ſupplet defectum cauſæ c. 14. §. 10. num. 4. fol. 130.

In alienatione rei Eccleſiæ, ſtante confirmatione executorum beneplaciti, vtilitas præſumitur cap. 14. §. 10. nu. 5. fol. 130.

Solemnitates iuris canonici antiqui in alienatione bonorum Eccleſiæ, quæ nam eſſent cap. 14. §. 10. nu. 30. fol. 132.

Vid. in ver. *SOLEMNITAS*.

Conſenſus quando requiratur, vide ver. *CONSENSVS*.

Prælati ſolent in receptione Prælaturæ iurare de nõ alienando bona Eccleſiæ vltra triennium cap. 14. §. 12. n. 13. fol. 137.

Vid. in ver. *IVRAMENTVM* num. 2.

4 BONA ECCLESIAE locari non poſſunt vltra triennium abſque Beneplacito Apoſtolico cap. 14. §. 2. in princ. fol. 92.

De Beneplacito, quando non requiratur v. in vir. *BENEPLACITVM* num. 4.

Si locentur vltra triennium, locatio eſt nulla ipſo iure cap. 14. §. 7. nu. 1. fol. 112.

Bonorum Eccleſię locatio vltra triennium abſque beneplacito, an ſuſtineatur in triennio eſt quæſtio valde controuerſia cap. 14. §. 7. num. 3. fol. 112.

Opinio tamen negatiua eſt hodie magis recepta cap. 14. §. 7. nu. 4. fol. 113.

Maxime ſi ex coniecturis appareat, quod partes pro tempore permiſſo non contraxiſſent cap. 14. §. 7. n. 7. fol. 113.

Bonorum Eccleſiæ locatio cum ſolutionibus anticipatis eſt prohibita per Concilium Tridentinum cap. 14. §. 12. n. 1. fol. 136.

Ampl. vt talis locatio non valeat, etiamſi ſit facta ex indulto Apoſtolico ibid. nu. 2.

Decl. ampliationem procedere, ſi indultũ ſit tantum de locando, non autem ſi ſit de locando cum ſolutionibus anticipatis cap. 14. §. 12. n. 3. 6. & 7. fol. 137.

Bonorũ Eccleſiæ locationes pro ſolutionibus anticipatis ſunt nullæ, in præiudicium ſucceſſorum locantis, non autem eius, & hæredum cap. 14. §. 12. n. 8. fol. 137.

Locatio bonorum Eccleſiæ pro ſolutionibus anticipatis, ſi facta ſit ex cauſa neceſſaria ipſius Eccleſiæ, ſuſtinetur cap. 14. §. 12. nu. 9. fol. 137.

Dicta locatio ſicut non valet reſpectu ſucceſſoris locantis, ita nec reſpectu conductoris ibi. nu. 10.

Bona Eccleſiæ non poſſunt locari, alia locatione durante cap. 14. §. 12. nu. 18. fol. 138.

Decl. procedere ſi fiat locatio a Prælatis inferioribus non ſi à Papa ibi. nu. 19.

Papa præſumitur facere locationem anticipatam ex cauſa cap. 14. §. 12. nu. 20. fol. 138.

Bonorum Eccleſiæ locatio facta durante alia locatione, eſt nulla, ſi fiat de re particulari; ſecus ſi ſit conceſſio vniuerſalis cap. 14. §. 12. nu. 21. fol. 139.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio, facta ante finem alterius locationis bona fide, valet cap. 14. §. 2. num. 18. fol. 94.

Bonorum Eccleſiæ locatio ſubiacet omnibus nullitatibus, quibus ſubiacent aliæ cap. 14. §. 12. nu. 23. fol. 139.

Locatis pluribus rebus, quarum aliquæ reddant fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. n. 8. fol. 107.

Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione rerum reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad nouennium, cum pacto, quod ſint tot locationes, quot triennia, non valet c. 14. §. 2. num. 1. fol. 92.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio pluribus perſonis ſimul facta, cuilibet ad triennium, non valet cap. 14. §. 2. nu. 3. fol. 92.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad trienniũ cum pacto, quod ſi non fiat diſdicta, cenſeatur renouata locatio ad aliud triennium, nõ valet cap. 14. §. 2. nu. 4. fol. 92.

Contr. ibid. nu. 5.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad trienniũ cum pacto tacitæ renouationis, non valet ſi adſit conuentio de facienda diſdicta in tempore proximo ipſi locationi cap. 14. §. 2. nu. 16 fol. 93.

Et generaliter non valet locatio dicto modo facta, vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis cap. 14. §. 2. nu. 17. fol. 94.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio, cum pacto im-

importante, quod abſolutè durare debeat vltra triennium, non valet cap. 14. §. 2. num. 19. fol. 94.

Mandatum procuræ ad locandum bona Eccleſiæ duraturum vltra triennium, non valet cap. 14. §. 2. num. 20. fol. 94.
Contr. ibi. nu. 21.

Locatio ad vitam non poteſt dici vltra triennium, itaut ſit prohibita in rebus Eccleſiaſticis cap. 14. §. 2. n. 22. fol. 94.
Contrarium ibi. nu. 23.

5 NVLLITAS LOCATIONIS bonorum Eccleſiæ vltra triennium abſque beneplacito inducitur ipſo iure cap. 14. §. 7. num. 1. fol. 112.

Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium eſt inducta fauore Eccleſiæ cap. 14. §. 7. nu. 37. fol. 116.
Ita vt contractus claudicet, & volente Eccleſia ſuſtineatur ibi. nu. 38.
Et interim, ac Eccleſia declaret, contractus dicitur habere implicitum ſtatum validitatis ibi. num. 39.

Nullitas alienationis bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito, non poteſt allegari à tertio c. 14 §. 7. nu. 51. fol. 117.
Lim. ſi tertius poſſideat ibid. nu. 52.
Lim. 2. ſi Eccleſia contractum ratum non habuit ibi. nu. 53.
Lim. 3. vt non dicatur tertius, qui cauſam habet ab Eccleſia vti ſecundus conductor d. §. 7. num. 54.

Bonorum Eccleſiæ locatione facta reſeruato beneplacito poteſt Eccleſia pænitere, & tunc beneplacitum ſuperueniens non operatur cap. 14. §. 7. nu. 40. fol. 116.
Ampl. non releuare in literis dici *ſupplicatum pro parte Eccleſiæ*, niſi aliunde probetur ibi. num. 41.
Secus ſi probetur, quia poſtquam conſenſit impetrationi, non poteſt pænitere cap. 14. §. 7. num. 42. fol. 116.
Ampl. vt neque Rector ſuccedens illi, qui conſenſit, pænitere valeat cap. 14. §. 7. nu. 43. fol. 116.

Eccleſia facta locatione vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ei ſtare pro tempore permiſſo tantum ſi contractus ſit indiuiduus cap. 14. §. 7. nu. 36. fol. 116.

Eccleſia poteſt recedere à contractu etiam poſt impetratum beneplacitum, ſi ſit impetratum nulliter cap. 14. §. 7. nu. 44. fol. 116.

Eccleſia tenetur declarare, an velit ſtare contractui facto ſine beneplacito, vel non cap. 14. §. 7. nu. 55. fol. 117.
Et debet, vel in totum acceptare, vel in totum reprobare ibi. nu. 56.
Et ſi ſit vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ſtare pro permiſſo ibi. nu. 57.
Secus ſi ſit ſeruatus contractus toto tempore, vt ſolum triennium ſuperſit c. 14. §. 7. nu. 58. fol. 117.
Actionem præfatam, vt Eccleſia declaret an velit ſtare contractui, tutius eſt intentare coram Iudice Eccleſiaſtico cap. 14. §. 7. nu. 59. fol. 117.

Eccleſia poteſt etiam compelli iterum ſolemniter contrahere, vel impetrationi beneplaciti conſentire cap. 14. §. 7. nu. 60. fol. 117.

Eccleſia contrahens cum alia Eccleſia, non poteſt dicere velle ſtare contractui ſine beneplacito cap. 14. §. 7. nu. 62. fol. 118.
Decl. procedere in permutatione, vel alio ſimili contractu, in quo vtraque Eccleſia beneplacito indiget, non autem in locatione ad longum tempus cap. 14. §. 7. num. 63. fol. 118

Eccleſia recedens à contractu ſine ſolemnitatibus facto, non tenetur reſtituere pecunias acceptas cap. 14. §. 7. n. 64. fol. 118.
Contrarium, quod teneatur reſtituere ibi. num. 65.
Decl. hanc ſecundam opinionem procedere ſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in vtilitate Eccleſiæ cap. 14. §. 7. nu. 66. fol. 118.
Vid. in verb. *VERSIO PECVNIAE.*

6 ECCLESIA per alienationem nullã à Prælato factam, non ammittit poſſeſſionem, & poteſt petere manutentionem cap. 14. §. 7. nu. 71. fol. 118.

Eccleſiæ, quæ per alienationem abſque beneplacito habuit ſe pro ſpoliata, competit reintegratio cap. 14. §. 7. nu. 73. fol. 119.
Et competunt etiam alia remedia reſtitutoria ibi. nu. 74.

Eccleſia non amittit poſſeſſionem, ex eo quod habuit ſe pro ſpoliato Prælatus cap. 14. §. 7. nu. 75. fol. 119.

Eccleſia manutentionem petere poteſt ſolum infra decennium cap. 14. §. 7. n. 76. fol. 119.
Decl. procedere tantum ſi alius actualiter poſſideat ibi. nu. 77.

Eccleſia poteſt etiam petere, appoſitionem ſequeſtri, ſi timet dilapidationem cap. 14. §. 7. nu. 78. fol. 119.
Vid. in ver. *SEQVESTRATIO.*

Eccleſiæ nomine quilibet agere poteſt ad reuocationem alienationis nullæ cap. 14. §. 7. nu. 90. fol. 120.

Vna Eccleſia quandoque obtinet à Papa facultatem recuperandi bona alienata ab alia, & ſibi retinendi cap. 14. §. 7. nu. 91. fol. 120.

AEDIFICIVM.

AEDIFICIA in æſtimatione melioramentorum,

non ſunt conſideranda tanquam rudera à ſolo ſeparata cap. 34. §. 4. nu. 27. fol. 355.
Secus ſi ſint in totum voluptuaria ibi. n. 28.
AEdificia omnia dicuntur melioramenta vrbana cap. 34. §. 4. nu. 30. fol. 355.

ELECTIO.

Electio peritorum ſecunda, facta propter diſcordiam inter primos, ſi non ſubſiſtit diſcordia, eſt nulla cap. 34. §. 5. nu. 78. fol. 364.
Vid. in ver. *PERITI*.

EMPHYTEVTA.

Emphyteuta locans potentiori ad modicum tempus, incurrit caducitatem cap. 6. n. 13. fol. 27.
Emphyteuta poteſt locare ad breue tempus tantum cap. 6. nu. 7. fol. 26.
Emphyteuta per locationem ad longum tempus, incurrit caducitatem cap. 6. num. 10. fol. 27.
Lim. ſi conſuetudo excuſet, & alijs modis remiſſiuè ibi. nu. 11.
Emphyteuta per mutationem rei incurrit caducitatem cap. 29. nu. 94. fol. 306.
Emphyteuta poteſt reducere syluã ad pratum, vel campum aratorium cap. 29. n. 96.
Facilius ſi ex coniecturis appateat de voluntate domini ibi. nu. 97. fol. 306.
Econtra vero ſi appareat contraria voluntas domini, non poteſt conductor facere dictas mutationes, etiamſi inde melior conditio domini fiat ibi. nu. 98.
An per deteriorationem incurrat caducitatem vid. inf. ver. *EMPHITEVSIS* nu. 5.
Emphyteuta non tenetur ad melioramenta magni valoris cap. 34. §. 2. nu. 13. fol. 340.
Quæ melioramenta ſint magna, vel parua ad hunc effectum relinquitur arbitrio Iudicis ibi. nu. 14.
Pactum quod emphyteuta debeat meliorare, non alterat naturam contractus, ſed intelligitur de melioramentis paruis cap. 34. §. 2. nu. 15. fol. 340.
Vid. in ver. *MELIORAMENTA* n. 5.
Emphyteuta ſuccedens in emphyteuſi hæreditaria tenetur ſtare locationi factæ ab Anteceſſore cap. 61. nu. 171. fol. 591.
Secus in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia cap. 61. nu. 172. fol. 591.
Emphyteuta ad longũ tempus non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ antecedenter per dominum cap. 61. num. 185. fol. 592.
Lim. in emphyteuta fiſci, vel Eccleſiæ ibi. num. 186.
Emphyteuta in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia non eſt dominus bonorum, & deficiente ſucceſſiue vocato, bona ei non remanent cap. 61. nu. 176. fol. 591.

EMPHYTEVSIS.

Quid ſit, & alia generalia nu. 1.
An ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur nu. 2.
Quomodo concedatur, & alia circa validitatem nu. 3.
Intelligitur ſeu interpretatur nu. 4.
Finitur nu. 5. Renouatur vid. *RENOVATIO*.
Alia quædam nu. 6. & vide ſuis *VERBIS*.

1 EMPHYTEVSIS, quid ſit cap. 3. n. 1. fol. 11.
Emphyteuſis eſt contractus ſtricti iuris cap. 1. nu. 6. fol. 2.
Emphyteuſis eſt contractus potius lucratiuus, quam oneroſus cap. 26. nu. 55. fol. 266.
Decl. procedere ſi canon non correſpondeat fructibus, vel ab initio non ſit facta ſolutio ſummæ æquiualentis ibi. nu. 56.
Et non eſt neceſſe, quod onus omnino correſpondeat, ſed inſpicitur an liberalitas prçualeat, vel non ibi. nu. 57.
Emphyteuſis eſt conceſſio ad meliorandum cap. 34. §. 2. nu. 12. fol. 340.
Emphyteuſis admittit quæcumque pacta cap. 3. nu. 16. fol. 12.
Emphyteuſis eſt materia informis recipiens formam à placito contrahentium cap. 3. nu. 17. fol. 13.

2 EMPHYTEVSIS habet familiaritatem cũ locatione cap. 3. nu. 5. fol. 12.
Emphyteuſis natura non inclinat neque ad locationem, neque ad venditionem cap. 3. n. 3. fol. 12.
Contractus in dubio potius locationis, quam emphyteuſis reputandus eſt cap. 3. nu. 63. fol. 18.
Et potius cenſualis quam emphyteuticus ibi. num. 64.
Secus ſi in regione emphyteuſis non practicaretur ibi. num. 65.
Pacta attenduntur ſi partes vſæ ſunt promiſcuè verbo locationis, & emphyteuſis cap. 3. nu. 14. fol. 12.
Penſio magna denotat eſſe locationem, non emphyteuſim cap. 3. n. 19. fol. 13.
Hebræi habentes ius, quod vocant Garagà, ſunt conductores, non emphyteutæ ibid. num. 20.
Penſionis quantitas præualet omnibus coniecturis, & iudicijs contrarijs ad dignoſcendum an ſit contractus locationis ibi. n. 21.
Decl. procedere, vt præualeat ſingulis coniecturis de per ſe, non ſimul ibi nu. 22.
Denominatio emphyteuſis præualet quantitati penſionis magnę, denominatio vero locationis cedit quãtitati pẽſionis paruæ ib. n. 23.

Penſio magna denotat locationem, etiam in Eccleſiaſticis, cum partes vſæ ſunt promiſcuè, nomine emphyteuſis, & locationis c. 3.nu.25. fol.14.
Penſionis quantitas denotat locationẽ ſi apparet eam ſolui in recompenſationem fructuum, & e contra denotat emphyteuſim, ſi in recognitionem dominij ibi, nu.26.
Penſio denotat locationem, ſi dictum, ſolui profictu ibi. num. 27.
Penſio denotat locationẽ, ſi dictum ſolui pro canone cap 3.nu.28. fol.14.
Canon, & cenſus ſunt ſynonyma, & quando releuet dictum, pro canone ibi.nu.29.
Pactum remiſſionis penſionis, denotat locationem cap.3.n.30. fol.14.
Penſionis diuiſio ad rationem petiarum terræ, denotat locationem cap.3.nu. 31. fol.15.
Penſio quando dicatur magna ad effectum, vt indicet contractum eſſe locationem ibid. num. 32.
Solutio alicuius ſummæ ab initio indicat contractum eſſe emphyteuſim ibi. n. 33.
Penſio, vt cognoſcatur, an ſit magna conſiderari debent fructus de tempore conceſſionis ibi. nu.34.
Penſio magna etiã ſi contractus ſit emphyteuſis, operatur vt in eo procedant regulæ locationis cap.3.nu.38.fol.16.
Penſio in pecunia magis denotat locationẽ in fructibus emphyteuſim ibi. nu. 39.
Penſio, ſi dictum, ſolui pro portione dominica, arguit locationem cap.3.n.40.fol.16.
Penſio in annos diſtributa, indicat locationem cap. 3.nu.41.fol.16.
Dominij tranſlatio, denotat non eſſe contractum emphyteuſim, ſed contractum cenſualem cap.3.nu.42.fol.16.
Dominij directi reſeruatio non magis conuenit emphyteuſi, quam locationi cap.3.num.45. fol. 16.
Pactum de non auferendo magis conuenit emphyteuſi, ſed poteſt etiam apponi in locatione cap.3.nu.46.fol.17.
Pactum, quod in aliquo caſu poſſint bona reſtitui, denotat locationem ibi.nu.47.
Pactum, quod fiant reparationes per conductorem magis conuenit emphyteuſi, ſed nõ repugnat locationi ibi.nu.48.
Pactum, quod ob non ſolutionem penſionis incurratur caducitas, æque conuenit emphyteuſi, ac locationi ibi.nu.49.
Pactum, quod non poſſit conductor alienare, magis conuenit emphyteuſi, quam locationi, & eam indicat cap. 3.nu.52.fol.17.
Secus ſi addita pœna caducitatis, quia indicat locationem ibi. nu.53.
Pactum, quod debeatur laudemium, non repugnat locationi cap. 3. nu.55. fol.18.
Laudemij ſolutio denotat bona eſſe emphyteutica ibi. nu.57.
Secus ſi appareat ſolutum per errorem ibid. num. 58.
Perpetuitas conceſſionis arguit contractum eſſe emphyteuſim potius, quam locationem ibi. num. 59.
Sed hæc eſt coniectura leuis, & contrarium procedit in Eccleſiaſticis ibi. num. 60.
Conceſſio ad tertiam generationem, non repugnat, quod ſit locatio cap.3.nu.61.fol.18.
Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi, quam emphyteuſi ibi.nu.62.
Emphyteuſis ſit etiam ad tempus cap. 1. nu. 7. fol. 2.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica præſumitur temporalis cap.1.n.8.fol.2.
Emphyteuſis comprehenditur ſub nomine locationis late ſumpto cap. 3.nu.2.fol.12.
Iura loquentia de emphyteuſi, procedunt etiã in locatione ad longum tempus cap. 14. §. 4. num.2.fol.100.
Emphyteuſis differt non ſolum à locatione ad breue tempus, ſed etiam à locatione longum tempus, & perpetua cap.3.n.4.fol.12.
Emphyteuſis dignoſcitur à locatione à denominatione partium cap.3.nu.6. fol. 12.
Et multo magis ſi denominatio fuerit diſpoſitiue concepta cap.3.n.7.fol.12.
Emphyteuſis denominatio, magis operatur, quam denominatio locationis cap.3. nu.15. fol. 12.
3 EMPHYTEVSIS Eccleſiaſtica prohibita fuit concedi vltra perſonam accipientis, & filios, & nepotes, & vxorem, & virum, ſi fuerit expreſſum cap. 53.nu.22. fol. 525.
Poſtmodum data fuit licentia faciendi eam in perpetuum ibi. nu.23.
Mentio habentium cauſam ab emphyteuſi, quando non eſt in diſpoſitiua, non valet eã alterare cap.53.nu.70. fol. 529.
In emphyteuſi Eccleſiaſtica non poteſt recedi à prima inueſtitura, ſine beneplacito Apoſtolico in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ad eius fauorem cap.53.num.105.fol.531.
Conſenſus præſtitus alienationi rei emphyteuticæ, non affert præiudicium Eccleſiæ, quia mutat tantum perſonam c. 53. n. 112.f.532.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, non poteſt concedi pro penſione modica cap. 3. num. 24. fol. 13.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica an poſſit concedi pro canone fructibus minore in ſexta parte cap.14.§.10.nu.23.fol. 131.
4 EMPHYTEVSIS Eccleſiæ ſi poteſt concedi in

di in perpetuum intelligitur in deſcendentes non in extraneos cap.53.n.30. fol.525.
In emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ ſui natura non poteſt fieri niſi ad tertiam generationẽ dictio *in perpetuum* non valet illam extendere cap.53.n.13.fol.524.
Quod operetur emphyteuſim tranſire ad hæredes extraneos tenent aliqui cap. 53.n.14. fol. 524.
Contrarium tamen eſt verius ibi. n.15.
Lim.iſtam contrariam ſi concurrat aliqua alia coniectura etiam leuis ibi. nu.16.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſi non appareat cõceſſio, vel non ſit in ea expreſſum tempus, quo durare debeat, cenſetur facta ad tertiã generationem cap. 53. num. 25. & num.28. fol. 525.
Emphyteuſis Eccleſiæ ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos cap. 53.n.30.fol.525.
Decl.ſecundum aliquos, ſi ſit conceſſa ſine beneplacito Apoſtolico, aliiſque ſolemnitatibus ibi.nu.31.
Contrarium tenent alij cap. 53. num. 32. fol. 526.
Decl.primam procedere, ſi ex verbis inueſtituræ, vel aliunde appareat concedentem voluiſſe eam ad extraneos tranſire ibi.n.32.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus, intelligitur de hæredibus ſanguinis, idcſt deſcendentibus cap. 53. num. 37. fol. 526.
Emphyteuſis laicalis, ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcumque hæredes, & ideo conceſſa præſumitur cap.53.n.28.fol.526.
Emphyteuſis ab initio laicalis, ſi poſtea tranſeat ad Eccleſiam, retinet ſuam naturam laicalem, ad effectum vt tranſeat ad quoſcumque hæredes cap.53.n.39.fol.526.
Lim.ſi acquiſita ſit ab Eccleſia loco alterius emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & ei ſubrogata ibi num. 40.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus, non poteſt reſtringi ad deſcendentes, vbi recipiens illos habere non poterat cap. 53.nu.41.fol. 527.
Decl.procedere, ſi ſtipulatus ſit pro ſe ſolo ſecus ſi ſimul cum alio qui illos habere poterat ibi.nu.42.
Decl. 2.procedere, ſi is qui conceſſit, dictę incapacitatis notitiam habebat, alias ſecus ibi. num. 43.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus quibuſcumque, intelligitur etiam pro extraneis cap.53.num.46.fol.527.
Contrarium tenent alij,ſed prima eſt verior, & communior cap.53.nu.47.fol.527.
Lim. dictam primam opinionem, ſi addita ſint verba reſtrictiua, vt ſi dictum *pro hæredibus, quibuſcumque legitime deſcendentibus* ibi.num.48.
Item ſi dictum *pro hæredibus quibuſcumque, vſque ad tertiam generationem* ibi. n.49.
Ampl.dictam primam opinionem procedere etiamſi dictum *pro maſculis quibuſcumque* c. 53. num.50.fol.527.
Ampl.2.ſi dictum *pro hæredibus,& ſucceſſoribus quibuſcumque* cap.53.n.51.fol.527.
Ampl 3.ſi dictio *quibuſcumque* non ſit in diſpoſitiua conceſſionis, ſed in alia parte inſtrumenti ibi.nu. 52.
Subamplia ſufficere etiam in confirmatione conceſſionis cap.53.nu.53. fol.528.
Lim. ſi verba poſsint reſtringi, & intelligi iuxta naturam conceſsionis ibi. n. 54.
Ampl.4. ſufficere ſtipulationem eſſe conceptam cum clauſula cæterata *pro ſe &c.* ibid. num. 55.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa *pro ſe, & quibus dederit*, eſt tranſitoria ad hæredes extraneos cap.53.nu.60.fol.528.
Facultas alienandi in conceſsione emphyteuſis Eccleſiaſticæ, facit eam tranſitoriam ad extraneos cap.53.nu.84. fol.530.
Emphyteuſim Eccleſiaſticam eſſe tranſitoriam ad extraneos arguitur per coniecturas cap. 53. n.85. fol.530.
Si conceſsa ſint omnia,& ſingula iura Eccleſiæ cum clauſula *ponens*, arguitur conceſsio tranſitoria ad extraneos cap. 53. num. 86. fol. 530.
Idem arguitur ex reſeruatione dominij ibid. num.87.
Idem ſi prohibita ſit alienatio ſolum in manus mortuas cap.53.nu.88.fol.530.
Et generaliter vbicumque prohibitio alienandi limitatur in certis caſibus ibi.nu.89.
Idem arguitur ex pacto, quod in caſu alienationis ſoluatur laudemium cap. 53. num. 90. fol.530.
Pactum affrancandi denotat emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad quoſcumque cap.53.nu.93. fol. 530.
Lim.ſi non ſit effectuatum, & non ſit neceſſarium cap.53.nu.94.fol. 531.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica arguitur tranſitoria ad quoſcumque, ſi eſt pro penſione,quæ de tempore conceſsionis reſponderet fructibus cap.53.n.95.fol.531.
Ampl.etiamſi æquet fructus, ſed ſit mediocris cap.53.n.96.fol.531.
Decl. dictam coniecturam non ſufficere, ſi ex verbis appareat emphyteuſim reſtrictam ad deſcendentes ibi. n. 97.
Emphyteuſis arguitur tranſitoria ad extraneos, ſi conceſſa res ſterilis, vel ruinoſa ad meliorandum cap. 53. nu. 98. fol. 531.

Et

Et maxime ſi actualiter meliorauit, quia tranſit ad extraneos non attentis verbis inueſtituræ cap. 53. nu. 99. fol. 531.
Contrarium ſi adſit pactum expreſſum de meliorando, & reſtrictio conceſſionis ibid. nu. 100.
Sterilitas rei non releuat ſi emphyteuſis fuit renouata, & de tempore renouationis ſterilitas non aderat cap. 53. nu. 101. fol. 531.
Obſeruantia attenditur ad effectum dignoſcendi an emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos cap. 53. nu. 102. fol. 531.
Et deducitur obſeruantia ex inueſtitura præcedenti, ſi erat tranſitoria ad extraneos ib. nu. 103.
Lim. ſi ex tenore ſecundæ inueſtituræ appareat ab ea receſſum ibi. nu. 104.
A prima inueſtitura emphyteuſis non cenſetur receſſum, niſi clare appareat ex verbis c. 53. nu. 106. fol. 531.
Receſſum apparere dicitur ſi aliquid additum, vel detractum formæ antiquæ cap. 53. nu. 107. fol. 532.
Obſeruantia pro tranſmiſſione ad extraneos deducitur ex quo aliquando fuit res conceſſa ad eos tranſmiſſa, & Eccleſia illos admiſit cap. 53. nu. 110. fol. 532.
Decl. vrgere admiſſionem hæredis extranei, non autem præſtationem conſenſus venditioni ibi. nu. 111.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſi probetur per ſolam recognitionem in dominam cenſetur tranſitoria ad quoſcumque hæredes cap. 53. nu. 115. fol. 532.
Decl. non procedere ſi adſit pactum aperte repugnans ſucceſſioni extraneorum cap. 53. nu. 116. fol. 532.
Decl. 2. certius procedere, ſi conſtet, quod bona non fuerint ab Eccleſia conceſſa, ſed per laicum illi ſubmiſſa, & in emphyteuſim recepta cap. 53. nu. 117. fol. 532.
Alienationis prohibitio in emphyteuſi, directe tendit ad excluſionem extraneorum cap. 53. nu. 123. fol. 533.
Alienationis prohibitio in emphyteuſi infringit vim clauſulæ *ad habendum* cap. 53. nu. 124. fol. 533.
Et clauſulæ *quibus dederit* cap. 53. nu. 125. fol. 533.
Et generaliter omnium aliarum clauſularum ibi. nu. 126.
Contrarium tenent aliqui ibi. nu. 127.
Decl. primam procedere, vbi non poſſit dari conciliatio per prohibitionem facultatis alienandi ibi. nu. 128.
Decl. 2. procedere in prohibitione abſoluta ſecus in qualificata, vt alienandi, ſine conſenſu ibi. nu. 136.
Maxime ſi prohibitio ſit cum duplici negatiua, non alienandi, niſi cum conſenſu cap. 53. nu. 137. fol. 533.
In emphyteuſi de iure magis prohibetur alienatio inter viuos, quam cauſa mortis cap. 53. nu. 130. fol. 534.
Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica comprehendit quamcumq; alienationem cap. 53. nu. 133. fol. 533.
Prohibitio alienationis in emphyteuſi côceſſa pro quibuſcumque hæredibus, reſtringitur, vt procedat in alienatione titulo ſingulari cap. 35. nu. 132. fol. 533.
Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica comprehendit quamcumq; alienationem cap. 53. nu. 33. fol. 533.
Decl. procedere ſi emphyteuſis ſit reſtricta ad deſcendentes, ſecus ſi appareat tranſitoria ad quoſcumque ibi. n. 134.
Decl. 2. non procedere, ſi non agatur de emphyteuſi, ſed de locatione perpetua cap. 53. nu. 135. fol. 533.
Pactum quod finita emphyteuſi res reuertatur cum melioramentis reſtringit effectum clauſulæ *ad habendum*, & denotat emphyteuſim non eſſe tranſitoriam ad quoſcumque cap. 33. num. 139. fol. 534. cætera vid. in ver. *CLAVSVLA*.
Emphyteuſi conceſſa ad tertiam generatione, an comprehendatur in generatione, primus acquirens, diſtinguitur, vt affirmatiua procedat, ſi non adſit aliquod verbum, per quod appareat diſtincta perſona primi acquirentis ab alijs cap. 53. n. 147. fol. 535.
Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in laicali, vel locatione, quia in eis non comprehenditur primus acquirens ibi. nu. 148.
Decl. facilius procedere, ſi dictum *pro ſe & deſcendentibus ſuis vſque ad tertiam generationem* ibi. nu. 149.
Item facilius procedit ſi dictum *ad tertiam generationem completam* ibi. nu. 150.
Si dictum *vſque ad tertiam generationem ab ipſo inchoandam*, ipſe primus acquirens pro vna generatione computabitur ibi. nu. 151.
Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in locatione cap. 53. numer. 152. fol. 536.
Si dictum *ad tertiam generationem tantum* comprehenditur primus acquirens cap. 53. nu. 155. fol. 536.
Si dictum *pro ſe, filijs, & nepotibus vſque ad tertiam generationem*, cenſetur comprehenſus primus acquirens cap. 53. numer. 156. fol. 536.
Contrarium tenent alij ibi. n. 157.
Decl. primam procedere in emphyteuſi Eccleſia-

cleſiaſtica, ſecundam in locatione cap. 53. nu. 158. fol. 536.
Decl. 2. opinionem, quod non comprehendatur, non procedere, ſi addita copula *&*, & dictum, *& vſque in tertiam generationem* cap. 53. nu. 159. fol. 536.
Ampl. vt ceſſante dicta copula, *&*, non ſufficiat dictum eſſe *vſque ad tertiam generationem completam* ibi. nu. 160.
Obſeruantia attenditur in dicta quæſtione cap. 53. nu. 161. fol. 536.
Item attenditur tractatus antecedens ibid. nu. 162.
Bona emphyteutica Eccleſiaſtica in ſtatu Vrbini, ſunt tranſitoria, & alienabilia in quoſcumque ex breue Vrbani 8. cap. 53. n. 118. fol. 532.
Idem eſt Ferrariæ ex Conſtitutione Bonifaciana ibi. nu. 119.
Idem eſt de Abbatia Farfen. ex conſuetudine ibi. nu. 120.
Idem in Abbatia Nonantulæ cap. 53. num. 121. fol. 533.
Idem Ceſenæ ibi. n. 122.
Incultæ rei conceſſio reputatur perpetua, non attentis verbis conceſſionis cap. 14. §. 3. nu. 17. fol. 97.
Et tranſit ad quoſcumq; ibid. nu. 18.
Limita ſi verba ſint clara in contrarium ibi. nu. 19.

5 EMPHYTEVSI ad certam lineam conceſſa ſi emphyteuta vendiderit, vel alium ſuo loco poſuerit de conſenſu domini, non attenditur amplius eius linea, ſed acquirentis cap. 32. nu. 64. fol. 321. & cap. 62. nu. 76. fol. 615.
Ampl. non ſolum ſi proceſſerit per viam venditionis, ſed etiam per viam ſublocationis ibi. nu. 65. fol. 321.
Emphyteuta introducens meretrices in domum emphyteuticam non propterea poteſt expelli cap. 54. nu. 34. fol. 541.
Emphyteuta Eccleſię propter deteriorationem expellitur cap. 54. nu. 35. fol. 541.
Secus in emphyteuta laicali, ſecundum aliquos ibi. n. 36.
Contraria eſt communis ibi. nu. 37.
Decl. hanc contrariam procedere in deterioratione magna vltra tempus conceſſionis duratura ibi. nu. 38.
In emphyteuſi Eccleſiæ minor deterioratio ſufficit, quam in laicali, ad hoc vt ſit locus expulſioni emphyteutæ cap. 54. num. 39. fol. 541.
Pactum quod res debeat meliorari, & non deteriorari, operatur vt minor deterioratio ſufficiat ad hoc, vt conductor, ſeu emphyteuta expelli poſſit cap. 54. numer. 40. fol. 542.
Idem operatur promiſſio vtendi arbitrio boni iuri ibi. nu. 41.
Stante dicta promiſſione, ſufficit inciſio duarum arborum cap. 54. nu. 42. fol. 542.
Maxime ſtante iuramento, quod debet ſeruari præciſe ibi. nu. 43.
Quid liceat emphyteutæ v. ſupra in ver. *EMPHYTEVTA*.
An emphyteuſis ſit perpetua, & alienabilis v. ſupra nu. 4.

6 IN EMPHYTEVSI an facienda ſit remiſſio mercedis eſt magna quæſtio cap. 45. nu. 36. fol. 452.
Vid. in ver. *REMISSIO MERCEDIS* nu. 3.
Emphyteutica re perempta in totum, damnum eſt domini, in parte eſt emphyteutæ cap. 45. nu. 40. fol. 452.
Decl. eſſe emphyteutæ ſi ſuperſit tantum, quod ſufficiat pro canone, ſecundum Bartolum ibi. nu. 41.
Contrarium tenent alij ibi. nu. 42.

EMPTIO. EMPTOR.

Generalia nu. 1.
Eſt ſimilis locationi, & quomodo ab ea dignoſcatur nu. 2.

1 EMPTIO, & venditio non eſt permutatio rei cum pecunia, ſed æſtimatio cap. 18. nu. 42. fol. 169.
Emptio, & venditio transfert dominium à venditore in emptorem cap. 2. nu. 2. fol. 6.
Emptionis, & venditionis nomine comprehenditur omnis contractus per quem dominium transfertur cap. 10. nu. 59. fol. 53.
Et venit quandoque locatio in materia fauorabili, ſecus in odioſa cap. 2. numer. 52. fol. 10.
Emptor cum pacto de retrouendendo, non poteſt dici inquilinus cap. 20. nu. 97. f. 201.
Emptor poteſt conducere rem emptam interim ac precium ſoluit cap. 10. n. 96. fol. 56.
Emptor poteſt conducere à ſuo venditore cap. 11. nu. 26. fol. 61.
Emptor poſterior, cui res tradita fuit, præfertur primo cap. 21. nu. 10. fol. 206.
Amplia etiamſi non ſit tradita ei poſſeſſio actualis, ſed tantum per clauſulam conſtituti cap. 21. nu. 25. fol. 208.
Emptoribus, & venditoribus licitum eſt inuicem ſe decipere cap. 18. nu. 2. fol. 164.
Emptor, & venditor in propoſito læſionis, in iure æquiparantur cap. 18. nu. 41. fol. 169.
Emptor non tenetur ſtare locationi factæ à venditore cap. 61. nu. 39. fol. 579.
Emptor ſciens rem locatam, ſi eam tacens recipiat,

 cipiat,

cipiat, tenetur ſtare locationi cap. 61. num. 86. fol. 584.
Emptor vt teneatur ſtare locationi, ſufficit eius ſcientia in genere cap. 61. nu. 93. fol. 584.
Emptor conueniens ſibi ſolui penſiones rei emptæ, non poteſt locationem impugnare cap. 61. nu. 94. fol. 584.
Idem ſi abſque conuentione penſiones receperit ibi. nu. 95.
Contrarium ſi recepit tantum penſiones pro tempore præterito ibi. nu. 96.
Decl. hoc contrarium procedere tantum, ſi ſucceſſor ſingularis nolit ſtare locationi, ex quo expirauerit ius locatoris cap. 61. nu. 97. fol. 585.
Emptor fructuum fundi, tenetur ſtare eius locationi cap. 61. nu. 131. fol. 588.
Emptor fructuum non ſuccedit in plenum ius cap. 61. nu. 131. fol. 588.
Emptor fructuum dicitur conductor cap. 61. nu. 134. fol. 588.
Emptor fructuum differt ab emptore vſufructus cap. 61. nu. 135. fol. 588.
Emens à pupillo non tenetur ſtare locationi factæ à tutore cap. 8. nu. 30. fol. 41.
Vid. in ver. *VENDITIO, ET VENDITOR.*

2 EMPTIO, & venditio differt à locatione, & conductione cap. 2. n. 1. fol. 6.
Sed quibuſdam exceptis eſt ſimilis locationi cap. 2. nu. 15. fol. 6.
Conueniunt in materia ibid. nu. 17.
Et conueniit etiam in forma ibid. nu. 18.
An contractus ſit venditio, ſeu potius locatio ſæpe dubitatur ibid. nu. 19.
Emptio, & locatio eiſdem iuris regulis conſiſtunt cap. 2. nu. 54. fol. 9.
Remiſsio mercedis fit conductori, ſi vti non poſsit re, emptori autem non fit cap. 2. num. 7. fol. 6.
Venditor poſtquam rem tradidit eam non auocat, ſecus autem locator ibi. nu. 8.
Venditor re ſemel tradita, liberatur, ſecus in locatore ibi. n. 9.
Vendi quædam res poſſunt, quæ locari non poſſunt, vt ſeruitutes prædiales cap. 2. nu. 10. fol. 6.
Euicta re locata, locator liberatur præſtando æque idoneam, ſecus in emptione cap. 2. num. 11. fol. 6.
Vendito fundo non veniunt inſtrumenta, ſecus autem eo locato cap. 2. nu. 14. fol. 6.
Vitioſa re vendita competit reſciſſio contractus, ſecus autem ſi fuerit locata cap. 2. nu. 15. fol. 6.
Natura rei ſolitæ locari, facit reputare contractum locationis, non venditionis cap. 2. nu. 24. fol. 7.
Ampl. etiamſi partes dixerint vendere ibid. num. 25.
Emptio contracta cenſetur non locatio, ſi conſtitutum pretium non merces cap. 2. num. 26. fol. 7.
Mentio pretij in contractu non tollit eſſe locationem ibi. nu. 28.
Venditio ex paruitate pretij nõ efficitur locatio, ſed corruit cap. 2. num. 30. fol. 7.
Pretium diſtributũ in annos, denotat locationem, vnicum vero denotat venditionem c. 2. nu. 31. fol. 8.
Ampl. vt diſtributum in annos denotet locationem, etiamſi facta ſit mentio pretij ibid. num. 32.
Item ampl. etiamſi dictum emere, & vendere ibi. num. 33.
Si autem conſtitutum ſit vnicum pretium, & ſimul diſtributum tunc ſi prius diſtributũ, & poſtea vnicum, erit locatio, ſecus e contra ibi. n. 34.
Denominatio denotat qualis ſit contractus, & ei ſtatur in dubio cap. 2. num. 35. fol. 8.
Ampl. etiamſi adſit aliqua præſumptio in contrarium ibi. n. 36.
Operarum, ſeu facti locatio eſt ſi recipiens pecuniam nihil transfert ibi. nu. 37.
Decl. procedere quatenus factum tale ſit, vt locari ſoleat ibi. nu. 38.
Si autem quid tradatur artifici, vt immutetur, & aliud fiat conſtituto pretio, eſt emptio, ſecus ſi vt eadem reddatur ibid. n. 39.
Si artifex ipſe ponat rem nõ erit locatio, ſed venditio cap. 2. n. 40. fol. 9.
Decl. procedere ſi materia quam ponit ſtet principaliter, non autẽ ſi acceſſorie ibi. n. 41.
Et ſi dubium an ſtet principaliter attenditur an quantitas pretij conueniat valori cap. 2. nu. 42. fol. 9.
Gabella cenſetur locata non vendita cap. 2. nu. 43. fol. 9.
Lim. ſi pacta omnino repugnent locationi ibi. nu. 44.
Si gabella conceſſa ſit pro annis decem pro tot. nummis ſingulo anno, erit locatio ibi. num. 45.
Ampl. idem eſſe ſi vnicum pretium pro omnibus decem annis ſit conſtitutum, ſi dictum ſit, locauit ibid. nu. 46.
Et etiamſi non ſimpliciter dictum ſit, locauit ſed etiam, vendidit, & locauit, ibid. n. 47.
Secus ſi dictum ſimpliciter, vendidit, & vnicum pretium conſtitutum ibi. nu. 48.
Si dictum ſimpliciter, vendidit, & conſtitutum pretium in ſingulos annos, erit locatio ibi. n. 49.
Conceſſio ad tempus puta ad vitam, dignoſcitur, quod ſit locatio à diſtributione pretij

in ſingulos annos cap. 2.nu.50. fol. 10.

Pactum remiſsionis mercedis propter caſus fortuitos, indicat contractum eſſe locationem cap. 2.nu.51. fol. 10.

Pacta ad dignoſcendum, an ſit locatio, vel emptio magis attenduntur, quam denominatio partium cap.3.nu.10. fol.12.

Intellige de pactis circa naturam contractus non circa accidentalia cap.3.n.11.fol.12.

Pacta magis attenduntur, ſi partes vſæ ſunt promiſcuè verbo, locationis, & venditionis cap.3.n.14. fol. 12.

Pactum remiſsionis mercedis propter caſus fortuitos indicat contractum eſſe locationem cap.2.nu.51.fol.9.

Vid.in ver. *REMISSIO MERCEDIS* nu.1.

EPISCOPVS.

EPISCOPVS non tenetur deputare Vicarium de iure, & ideo debitum ſalarij Vicario dandi, eſt voluntarium cap.35. n.87.fol. 376.

Lim.in Epiſcopatibus magnis ibi.nu.88.

Vicario Epiſcopi ſalarium non conuentum nō debetur cap.35.n.82.fol.376.

Contr.ibi. num.83.& 84. vbi de veriori.

Lim.nō procedere ſi Vicarius percipiat ſufficientem mercedem, ex vtilitatibus Vicariatus ibi n. 89.

Vicario Epiſcopi ſalarium non ſolutū ab Epiſcopo anteceſſore cui inſeruiuit, non tenetur ſoluere ſucceſſor cap. 35.n.85. fol.376.

Succeſſor in Epiſcopatu, tenetur ad debita neceſſaria anteceſſoris cap.35.n.86. fol.376.

Epiſcopi licentia in alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſsit cap.14.§.3.n.10. fol.96.

Epiſcopus poteſt donare bona ſuæ menſæ Canonicis abſque beneplacito cap.14. §.5. nu. 10.fol. 107.

Epiſcopus eſt Iudex competens pro recuperatione rei ab ipſomet alienatæ, ſi iudicium agatur nomine Eccleſiæ cap.14. §.7. nu.94. fol. 120.

Decl.procedere ſi non allegetur ſuſpectus prout poteſt cap.14.§.7.n.95. fol. 120.

Epiſcopus cauſam ſuæ Eccleſiæ poteſt alteri ſubdelegare, antequam ſuſpectus allegetur, & bene facit ſubdelegando cap.14. §.7. nu. 96.fol. 120.

Epiſcopi hodie faciunt omnia ſine capitulo c. 14. §. 10.nu. 38. fol. 133.

Epiſcopus, & eius Notarius non poſſunt quidquam petere ab ordinandis, ſed poſtea ſponte data recipere valent cap.15. num.27. fol. 142.

Epiſcopus ſi beneficiū vni cōferat, & alteri cōferat Vicarius, & neſciatur, quæ collatio ſit prior præfertur illa Epiſcopi c.21.n.4.f.106.

Lim. ſi collatio facta à Vicario habeat horā, quia præfertur cap.21.n.5.fol.106.

AEQVITAS.

AEQVITAS canonica an ſeruari debeat in foro laicali, controuerſum eſt cap. 17.num. 35. fol. 159.

Affirmatiua opinio tenenda eſt, ſaltem in locis Eccleſiæ ſubiectis cap. 17.n. 36. fol.159.

Ampl. procedere etiam in ſubiectis mediate ibid. num. 37.

AEquitas canonica ſeruanda eſt in foro mercatorum vbique cap.17. n.38. fol.159.

Et in cauſis miſerabilium perſonarum c. 17. nu. 39.fol.159.

Et vbi contractus eſt initatus ibid. nu.40.

EQVVS.

EQVVS conductus non eſt percutiendus vltra modum cap. 12.n.81.fol.77.

Mors equi conducti ad vecturam, probatur ſimplici fide cap.12.nu. 65.fol. 75.

Equi conducti mortui, probanda identitas c. 12.num.66. fol.75.

Identitas equi probatur colore, & ſignis cap. 12.nu. 67.fol.75.

Identitas non probatur vnica demonſtratione, ſed requiruntur duæ ibi. nu. 68.

Identitas animalium probatur per ſignum vulgo *merco* cap. 12. nu.69. fol.76.

Conductor equi non tenetur probare illum deceſſiſſe ſine ſua culpa, niſi ad maiorem cautelam cap. 12. n.71. fol. 76.

Culpæ conductoris aſcribitur, ſi nimis onerauit animal conductum cap.12.n.73. fol.76.

Et quomodo probetur nimia oneratio ibid. num.74.

Conductor ad vecturam debet bene paſcere equum cap.12.nu.77. fol.76.

Vecturinus, ſi adſit, qui debeat cuſtodire equū, conductor non tenetur cap. 12.n.78. fol.77.

Equo conducto infirmante, debet conductor eum cuſtodire cap.12. nu. 79. fol.77.

Et debet etiam adhibere medicinas, & Mariſcalcum ibid. nu. 80.

Equus conductus vſque ad certum locum, ſi vlterius ducatur ad quid teneatur conductor cap.12.n.83.86.& 87.fol.77.

Conductor equi ad vecturam, an ſi equus culpa ſua decedat, teneatur ad vecturas conſuetas etiam poſt mortem cap. 12. num. 89. fol. 78.

Conductor equi ad vecturam, ſi illum retineat vltra tempus conuentum, an teneatur continuare mercedes, & quid facere debeat eius fideiuſſor cap.12.n.90.91.& 92.fol.78.

Dominus equi locati ad vecturam non tenetur eum recipere deterioratum, & quid ſi recipiat cap. 12.n.93.94.& 95.fol.78.

Equi ad vecturam in vno anno, quandoque reddunt quantum valent cap.19.n.42.f.182.

Equum vendere volens, ſi oſtendat cum ornatum, tenetur tradere ornamenta cap. 23. n. 59. fol. 231.
Equo locato ad equitandum præſtanda eſt etiã ſella cap. 23. n. 86. fol. 233.
Equo vendito venit etiam ſella, quam de tempore venditionis habebat cap. 23. num. 84. fol. 233.
Ampl. vt ſufficiat, quod cum ea oſtenſus fuerit per duos dies ante ibi. n. 85.

ERROR.

Error iuris dubij facile excuſat idiotas, & ruſticos, difficile autem alios cap. 14. §. 7. n. 100. fol. 120.
Error facti excuſat omnes à pœnis, iuris autem error excuſat idiotas, & alios ſi ſit dubium cap. 14. §. 8. n. 8. fol. 122.
Error in qualitate ſubſtantiali, vitiat contractum emptionis, & locationis cap. 16. num 14. fol. 149.

AESTIMATIO.

Aestimatio in contractu locationis arguit traſlationem dominij in dominium cap. 12. nu. 35. fol. 71.
Lim. ſi contractus efficeretur vſurarius cap. 12. nu. 36. fol. 71.
Lim. 2. ſi appareret æſtimationem factã pro ſciendo valore cap. 12. n. 37. fol. 72.
Lim. 3. ſi adſint indicia contraria cap. 12. nu. 38. fol. 72.
AEſtimatio, & valor rei non percipitur ſenſu corporis, ſed iudicio, & intellectu cap. 34. §. 4. n. 39. fol. 357.
Aestimari debet res ſimul, non per partes cap. 34. §. 5. n. 42. fol. 362.
Decl procedere vbi agitur de vnico corpore, ſecus ſi rebus diſtinctis ibi. n. 43.
Domus pretioſæ quomodo æſtimentur cap. 34. §. 5. n. 44. fol. 362.

EVICTIO.

Evicta re locata, locator liberatur præſtando æque idoneam, ſecus in emptione cap. 2. num. 12. fol. 6.

EXAMEN.

Examen teſtium, & aliaquæ iuriſdictionem ſapiunt Notario committi non valent cap. 14. §. 9. nu. 15. fol. 125.

EXCEPTIO.

Exceptiones reſpicientes iudicium petitorium reijciuntur à poſſeſſorio cap. 43. num. 24. fol. 440.
Exceptiones dubiæ, & altiorem indaginem requirentes non admittuntur in iudicio manutentionis cap. 43. nu. 25. fol. 440.
Fideiuſſor vti poteſt exceptionibus competentibus principali etiam ipſo inuito cap. 44. n. 44. & 47. fol. 446.
Exceptio non admittenda, admittitur quando eſt in continenti probata cap. 45. num. 28. fol. 450.
Exceptio non adimplementi, eſt valde fauorabilis cap. 44. n. 1. fol. 443.
Exceptio non adimplementi non tollitur per ſtatutum omnes exceptiones eijciens cap. 44. n. 2. fol. 443.
Exceptio non adimplementi retardat etiam proceſſum executiuum cap. 44. n. 3 fol. 443.
Decl. procedere quatenus non adimplemẽtum ſit liquidum ibi. nu 4.
Sufficit tamen liquidũ eſſe, partem teneri ad id, quod dicitur non adimpletum cap. 44. num. 5. fol. 443.
Non adimpletum fuiſſe probatur per ſolam allegationem cap. 44. n. 6. fol. 443.
Locatori non ſufficit probare adimpleuiſſe ab initio, ſed neceſſe eſt probare ſucceſſiuam præſtationem patientiæ ſecundum aliquos cap. 44. nu. 7. fol. 443.
Implementum debet eſſe plenum, alias defectus etiam in minimo parit exceptionem nõ adimplementi cap. 44. n. 11. fol. 443.
Ampl. procedere ſiue defectus ſit in ſtabilibus, ſiue in accidentalibus, ſecundum aliquos cap. 44. nu. 12. fol. 444.
Contrarium verius ibi. nu. 13.
Decl. tutius ſeruari hoc contrarium relinquendo in manibus ſummam æquiualentem ei non adimplemento cap. 44. n. 14. fol. 444.
Exceptio non adimplementi non obſtat, quotieſcumque illam allegans non eſt damnum paſſus cap. 44. nu. 17. fol. 444.
Dicens excipientem de non adimplemento damnum paſſum non eſſe, probare debet c. 44. num. 18. fol. 444.
Petens liquidare quantitatem damni paſſi per non adimplementum, auditur, & præfigitur damnum paſſo terminum ad liquidandum cap. 44. n. 19. fol. 444.
Et ſi actor offerat reficere damnum quando erit liquidatum, facilius obtinet executionem ibi. num. 20.
Exceptio non adimplementi, an admittatur in iudicio manutentionis eſt quæſtio controuerſa cap. 44. n. 25. fol. 445.
Negatiua tamen opinio videtur verior ibid. n. 26. 28. & ſeqq. maxime nu. 33.
Exceptio non adimplementi reſpicit petitoriũ iudicium cap. 44. n. 28. fol. 445.
Exceptio non adimplementi non reijcitur à iudicio petitorio, ſecus autem à poſſeſſorio cap. 44. nu. 29. fol. 445.
Exceptio non adimplementi retardat manutẽtionem locatori, ſi aliunde conſtet de non adimplemento notorie cap. 44. num. 35. fol. 445.
Exceptio non adimplementi poteſt tacitè remitti,

mitti, etiamſi promiſſio ſit iurata cap. 44. num.36.fol.446.
Sed remiſſio non præſumitur, & clare probari debet ibi.nu.37.
Terminum ad ſoluendũ ſuſcipiens, cenſetur remiſiſſe exceptionem non adimplementi c. 44. n.41.fol. 446.
Remiſsio exceptionis nõ adimplementi quatenus fiat a conductore non nocet fideiuſſori ab eo præſtito cap.44.n.42 fol.446.
Decl. procedere ſi cõductor prius non adimplementum allegauit, & poſtea remiſit ibi. num.43.
Fideiuſſor vti non poteſt exceptione non adimplementi antequam principalis ea vtatur ibi.nu.45.
Exceptio non adimplementi non allegata à defuncto, non poteſt allegari ab eius hærede vel ab eo cauſam habente cap. 44. num. 46. fol. 446.
Vid. in ver. *ADIMPLEMENTVM.*
Exceptio remiſsionis mercedis non admittitur in iudicio executiuo, niſi ſit in continenti probata cap 45.n.17. fol.450.
Exceptio remiſsionis mercedis, vt dicatur in contractu probata, ſufficit probatum eſſe caſum in quo facienda ſit remiſsio, & damnum per illum illatum in genere cap. 45.nu. 19.fol.450.
Contrarium verius, vt ſcilicet requiratur probatio damnorum in ſpecie ibi.nu. 20.
Exceptio domini vid. in ver. *DOMINII.*
EXECVTIVE.
Executiue agi quando poſsit vid. in ver. *VIA EXECVTIVA.*
EXECVTORES LICTERARVM APOSTOLICARVM.
Executores literarum, ſi in euidentem, ſi in eis deficiat clauſula *vocatis vocandis*, poſſunt adhibere cognitionem extraiudicialem abſque citatione cap.14.§.9.n.6. fol.125.
Literarum forma ſeruanda eſt cap. 14. §. 9. n. 3. fol. 154.
Executores literarum beneplaciti, recipere debent probationem euidentis vtilitatis c. 14. §.9.n.4. fol.124.
Executores literarum Apoſtolicarum nulliter proceſſiſſe, probatur ex inſpectione eorum proceſſus cap.14.§.9.n.9.fol.125.
Decl. procedere, ſi tranſportata ſint eorum acta integra cap.14.§.9.n.10.fol.125.
Executores literarum, ſi proceſſum non fabricarunt, inde reſultat nullitas alienationis c. 14.§.9.n.11.fol.125.
Executores literarum, ſi in euidentem, debent recipere examen teſtium per ſe ipſos cap.14 §.9.nu. 12.fol.125.
Executores literarum Apoſtolicarum ſuper permutatione bonorum, neceſſe eſt, vt videant bona tradenda Eccleſiæ cap.14.§.9.num.16 fol. 155.
Executores literarum, ſi in euidentem, vbi decretum interpoſuerunt, etiamſi nulliter, nõ poſſunt amplius ſe ingerere cap. 14. §.9.nu. 19.fol.125.
Executoris meri, & neceſſarij facultas, non expirat per mortem concedentis cap. 14. §. 9.nu.21.fol.126.
Decl. non procedere ſi agatur de gratia facienda, prout in executoribus literarum, ſi in euidentem, & quid agendum in tali caſu cap.14.§.9.nu.22.fol.126.
Executores literarum cum clauſula *vocatis vocandis* affigunt edictum, & quomodo cap. 14.§.9 n.23.fol.126.
Proceſſus executorum literarum, ſi in euidentem, poſſunt redargui de omnibus nullitatibus, quibus alij cap.14.§.9.n.17. fol.125.
Executores beneplaciti dabẽt ſpecialiter citare Rectorem Eccleſiæ cuius bona alienatur cap.14.§.9.n.28.fol.126.
Regreſſum habens in aliquo caſu ad beneficiũ cuius bona alienantur citandus eſt in executione beneplaciti ſuper alienatione bonorũ illius cap.14.§.9.n.29.fol.126.
Rector Eccleſiæ qui alienauit, & cuius nomine apparet impetratum beneplacitum, non eſt citandus in eius executione cap. 14. §.9. num.32.fol.126.
Contrarium tamen eſt tutius ibi. nu. 33.
Patronus beneficij non eſt citandus in alienatione bonorum eiuſdem cap. 14. §. 9. nu. 34. fol. 127.
Contraria opinio eſt tutior ibi. nu.35.
Beneficiati Eccleſiæ in qua adeſt capitulum ſunt citandi in alienatione bonorum cap.14. §. 9. nu. 39. fol. 127.
Decl. non procedere ſi adſit ſtatutum contrarium, prout adeſt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe ibi. n. 40.
Executores literarum, ſi in euidentem, citare debent omnes alienationem impedire valentes cap. 14. §. 9. nu. 41. fol. 127.
EXEMPTIO.
Exemptio competens locatori, an competat etiam conductori vid. in ver. *CONDVCTOR* nu. 5. & in ver. *FAMVLI.*
EXEMPLA.
Exempla non reſtringunt cap. 49. num. 43. fol. 491.
EXIGVVM.
Exigua res, quæ dicatur cap. 14. §. 3. num. 7. & 8. fol. 96.
EXORDIVM.
Vid. *PROAEMIVM.*
Ab exordio tituli poſterior formatur euentus cap.14.

cap. 14. §. 7. nu. 13. fol. 114.

EXPENSAE.

Vid. IMPENSAE.

EXPRESSIO.

Expreſſio quando dicatur declaratiua, & quādo principaliter facta cap. 11. nu. 52. fol. 65.

Expreſſio eius quod tacite ineſt nihil operatur cap. 56. nu. 36. fol. 554.

EXTRAVAG.

Extrav. *ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* diſpoſitio, non habet locum, vbi viget contraria conſuetudo cap. 14. §. 1. n. 7. fol. 90.

Et ſufficit de contraria conſuetudine probabiliter dubitare cap. 14. §. 1. nu. 8. fol. 90.

Extrav. Ambitiosae, an vere ſit vſu recepta vbique, variè loquuntur Doctores cap. 14. §. 1. nu. 14. fol. 90.

Extrav. ambitiosae hodie præſumitur non recepta cap. 14. §. 1. nu. 10. fol. 90.

Extrav. ambitiosae habet decretum irritans cap. 14. §. 7. nu. 2. fol. 112.

Extrav. Ambitiosae, *de reb. Eccleſ. non alien.* quæ nuncupatur Paulina, plenius prouidet, quam alia iura, circa locationem bonorum Eccleſiæ, & ideo de ea late cap. 14. in princ. nu. 5. fol. 87. & per tot.

Statutum contra formam *extrau. ambitioſæ* Apoſtolica auctoritate confirmatum, eſt validum cap. 14. §. 1. nu. 20. fol. 91.

Religio Hieroſolymitana an gaudeat prædicto ſtatuto ibi. nu. 21.

EXTREMA.

Extrema probata media præſumuntur eiuſdem qualitatis cap. 19. num. 171. fol. 191. & cap. 23. nu. 11. fol. 213.

F

FABER.

Faber malleator non poteſt conducere domum prope ſcholas cap. 10. num. 94. fol. 56.

FACTVM.

Facta quædam locari non poſſunt cap. 15. nu. 8. fol. 140.

Facta illa, quæ ſunt meri facti, locari poſſunt cap. 15. nu. 10. fol. 140.

Facta, quæ habent admixtum ius, ſi ſunt momentanea, locari non poſſunt, ſi ſucceſſiua poſſunt cap. 15. nu. 11. fol. 140.

Facere licet indirecte, quod non liceret directe ad euitandas Conſtitutiones exorbitantes cap. 20. nu. 104. fol. 202.

Decl. procedere ſi fiat ſine fraude cap. 20. nu. 105. fol. 203.

Factum Patris non cenſetur comprehenſum in generali ſermone cap. 49. nu. 28. fol. 489.

Lim. ſi alias pactū nihil operaretur ibi. n. 30.

Lim. ſi factum prouenit à culpa alterius, & lege permittente fiat cap. 49. n. 31. f. 490.

Factum Principis reputatur caſus fortuitus cap. 46. nu. 30. fol. 460.

Factum Iudicis reputatur factum partis cap. 18 nu. 71. fol. 173.

Factum captum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.

FACVLTAS.

Facultas redimendi ex pacto non expirat per lapſum temporis in pacto præfixi, ſi venditio ſit pro modico pretio cap. 10. nu. 120. fol. 48.

Decl. procedere ſi pretium ſit valde modicum cap. 10. nu. 121. fol. 48.

Facultatem *procedendi propria auctoritate* non amittit, petens à Iudice familiam extraiudicialiter, ſed ad eam redire poteſt cap. 55. num. 18. fol. 546.

Secus econtra ſi aſſumatur via iudiciaria cap. 55. nu. 19. fol. 546.

Ampl. etiamſi iudicium nulliter inchoatum ſit cap. 55. nu. 20. fol. 546.

Lim. ſi adſit proteſtatio de præſeruanda dicta facultate ibi. nu. 21.

FAMVLI.

Famuli Clericorum, an gaudeant exemptione à iuriſdictione laicorum, ſunt hinc inde opiniones c. 27. nu. 128. fol. 284.

Miniſtri neceſſarij exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, gaudent exemptione à iuriſdictione laicali ibi. nu. 127.

Conciliantur prædictæ opiniones, vt famuli neceſſarij exemptione gaudeant, ſecus autem non neceſſarij ibi. nu. 129.

Exemptio familiarium Clericorum non reperitur in iure expreſſa cap. 27. numer. 130. fol. 285.

Literæ familiaritatis ſolæ, non tribuunt exemptionem cap. 27. n. 132. fol. 285.

Familiares militum neceſſarij vtuntur priuilegio ipſorum militum cap. 27. nu. 133. f. 285.

Famuli ſcholaſticorum non neceſſarij, non gaudent priuilegio eorumdem cap. 27. nu. 134. fol. 285.

Seruientes dietim, vel ad modicum tempus etiamſi neceſſarij ſint non gaudent priuilegio cap. 27. nu. 135. fol. 285.

Vid. in ver. CONDVCTOR n. 5.

FEVDATARIVS.

Feudatarij licet non poſſint de iure ſublocare ad longum tempus, tamen de conſuetudine concedunt in emphyteuſim, & excuſantur à caducitate cap. 32. n. 12. fol. 316.

Feudatarius ſuccedens in feudo hæreditario, tenetur ſtare locationi factæ ab anteceſſore cap. 61. n. 171. fol. 591.

FEV-

F E V D V M.

Fevdorvm ſunt decem diſtinctiones cap. 5. nu. 3. fol. 22.

Feudum nondum deuolutum quando alteri concedi poſsit relatiue cap. 14. §. 12. num. 22. fol. 139.

FIDEICOMMISSARIVS.

Fideicommissarivs particularis non tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore cap. 61. n. 140. fol. 588.

Fideicommiſſarius vniuerſalis eſt loco hæredis & in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ cap. 61. n. 143. fol. 589.

Fideicommiſſarius vniuerſalis, tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore c. 61. n. 144. f. 589.

Fideicommiſſarius tenetur ſtare locationi factæ ab hęrede grauato cap. 61. nu. 145. fol. 589.
Ampl. procedere tam in fideicommiſſo vniuerſali, quam particulari ibi. nu. 146.
Lim. procedere in locatione ad breue tempus, ſecus autem in locatione ad longum cap. 61. n. 147. fol. 589.

Fideicommiſſarius debet recipere de manu hęredis cap. 61. n. 153. fol. 589.

Fideicommiſſarius etiam ante euentum conditionis agere poteſt ad defenſionem bonorum cap. 24. n. 62. fol. 247.

FIDEICOMMISSVM.

In fideicommissis particularibus, ac etiam in generalibus non veniunt acceſsiones, & augumenta, ſed ſolum in vniuerſalibus cap. 36. num. 77. fol. 391.

Fideicommiſſum poteſt inſtitui in contractu c. 61. num. 157. fol. 590.
Sed eſt fideicommiſſum improprium c. 61. n. 158. fol. 490.

Fideicommiſſo grauatus ante euentum conditionis fideicommiſſo adiectæ, habet dominium bonorum cap. 61. n. 173. f. 591.

Et deficiente conditione, vel ſubſtituto dominium continuat cap. 61. nu. 174. fol. 591.
Et ſi interim alienauit ſuſtinetur alienatio ibi. nu. 175.

In reſtitutione fideicommiſſorum non veniunt fructus cap. 36. n. 69. fol. 390.
Vid. in ver. *MERCES* nu. 8.

FIDEIVSSOR.

Fideiussor poteſt vti omnibus exceptionibus, quæ competunt principali, etiam ipſo inuito cap. 44. n. 44. fol. 446.
Lim. in exceptione non adimplementi antequam principalis ea vtatur ibi. n. 45.

F I D E S.

Fides in malis non eſt neceſſario ſeruanda cap. 15. n. 65. fol. 146.

F I L I V S.

Filivs adminiſtrans bona paterna patre viuente, an poſſit eo mortuo, aliquid petere ratione adminiſtrationis, eſt quæſtio controuerſa, quæ reſoluitur ex circumſtantijs cap. 35. n. 112. fol. 378.

Filius qui negociatus eſt tanquam patris miniſter, & multa lucratus, non poteſt in diuiſione cum fratribus ſalarium petere cap. 35. nu. 113. fol. 378.
Lim. vrgentibus circumſtantijs in contrariũ arbitrio Iudicis ibi. nu. 114.
Et poſſunt etiam circumſtantiæ eſſe tales, vt omnino ſalarium debeatur ibi. nu. 115.

Filio magis debetur recompenſatio, ſi laboret pro matre, quam pro patre cap. 35. nu. 116. fol. 379.
Et multo magis, ſi laboret pro vitrico, vel nouerca ibi. n. 117.

Filius non præſumitur hæres quando ipſe non allegat ſe hæredem, ſed tertius cap. 27. nu. 164. fol. 289.

F I N I S.

Finivm expreſsio in locatione operatur, vt quid quid ſit intra eos præſtari debeat, etiamſi alienum ſit cap. 23. nu. 1. fol. 227.

Finium expreſsio diſpoſitionem reſtringit, ita vt quod eſt extra eos venire non poſsit cap. 23. n. 10. fol. 229.

Finium expreſsio poteſt probari erronea ibid. num. 12.
Et ad hoc admittuntur præſumptiones, & coniecturæ ibi. num. 13.

F I S C V S.

Fiscvs locans tenetur de iure remiſsionem mercedis facere cap. 49 n. 117. fol. 117.

Fiſcus locando etiam ad modicum tempus tribuit ius in re cap. 61. n. 189. fol. 583.

Fiſci contractus habet vim legis cap. 61. num. 190. fol. 583.

A fiſco ad Eccleſiam valet argumentum c. 61. num. 193. fol. 593.

Priuilegia conceſſa fiſco competunt etiam piæ cauſæ cap. 61. nu. 194. fol. 593.
Decl. hoc maxime procedere dum non adeſt diuerſitas rationis, nec contrarium reperitur in iure expreſſum, & caſus eſt applicabilis cap. 61. nu. 195. fol. 593.

Fiſcus ſuccedens in re locata non tenetur ſtare locationi cap. 61. n. 196. fol. 594.

Fiſcus ſuccedens ex quo bona publicentur nõ tenetur ſtare locationi c. 61. n. 197. fol 594.

Fiſcus ſuccedens ex maleficio, vel in bonis vacantibus non dicitur propriè hæres, ſed ſuccedit loco hæredis cap. 61. n. 200. fol. 594.
Et dicitur ſucceſſor bonorum, non perſonæ ibi. num. 201.

F O R M A.

Forma eſt indiuidua cap. 14. §. 7. nu. 8. fol. 113.

Forma literarum beneplaciti ſeruanda eſt cap. 14. §. 9. n. 3. fol. 142.

FOSSATA.

Foſſata, quæ fiunt in agris locatis, ſi fiant quolibet anno, vel ſint duratura tantum pro tẽpore locationis, facienda ſunt à conductore, ſecus ſi vlterius ſint duratura cap. 34.§.1.num.48.fol.338.

Foſſata ſi fuerint in locatione conſiderata tanquam pars rei, tunc reficienda ſunt à conductore cap.34.§.1.n.50.fol.338.

Foſſata ſi durent ad decennium, & ſunt neceſſaria, refici debent à locatore, ſi vero ſunt tantum vtilia, & tanto tempore non durant, poteſt conductor repetere ſolum expenſas pro rata temporis, quo locatio non durat c. 34.§.1.n.51.fol.338.

FRAVS.

Fraus non præſumitur cap.8.n.31.fol.41.

FRVCTVS.

Quid ſit nu.1.
Quanti ſunt nu.2.
Alia omnia num. 3.

1 FRVCTVS dicuntur illi, qui deductis expenſis ſuperſunt cap.5.nu.29.fol. 23. & cap. 47.nu.10. fol. 472.
Lim.in colonia partiaria cap. 5. num. 30. fol. 23.
Lim.2. vbi profertur in lingua vulgari nomen, fructum cap.5.nu.31.fol.23.
Et generaliter vbi profertur ab homine ex cauſa oneroſa cap.5.n.32.fol.23.
Palea computatur inter fructus cap.5.nu.36. fol. 24.

2 FRVCTVS ſtabilium præſumuntur eſſe ad rationem quinque pro centenario cap. 19. num.34.fol.181.
Decl.quo ad domos non procedere in Ciuitatibus, in quibus non eſt affluentia populi, nec generaliter quo ad pretioſas, & ornatas cap.19.n.35.fol 181.
Idem in vineis, quæ potius magis inutiles ſunt, quam domus ibi.n.36.
Decl.2.non procedere in bonis iuriſdictionalibus cap.19.n.36.fol.182.

Iuriſdictionalium fructus calculantur ad rationem duorum, vel circiter pro centenario cap. 19.n.38.fol.182.
Decl.procedere in datijs, & alijs, quæ ſunt de regalibus non in molendinis ibid. n.39.

Fructuum quantitas probari poteſt per ſcripturam cap. 19.n.45.fol.182.

Quantitas fructuum recollectorum eſt difficilis probationis cap.19.n.77. fol. 184.

Fructuum quantitas probatur per teſtes, qui fuerunt præſentes eorum recollectioni cap. 19.n.80.fol. 184.
Et per teſtes de viſu cap. 19.n. 142.fol.189.
Item per teſtes de auditu ibi. n.81. & num. 143.fol.189.
Et per teſtes de publico notorio cap.19. nu. 82.fol.184.
Et per teſtes de credulitate ibi. n. 83. & nu. 144. fol. 189.
Et per ſolas coniecturas c.19. n.84. fol.185. & n.145.fol.189.
Decl.prædicta procedere in probatione facienda contra eum, qui recollegit, non autem in facienda ab eo c.19.n.85. fol. 185.

Teſtes deponentes de fructibus debent habere notitiam de impenſis in eis colligend.s, ac de illis deponere cap. 19.n.113. fol.187.
Decl.procedere ſi de eis interrogentur ibi. num. 114.

Teſtes deponentes tot eſſe fructus, intelliguntur deductis expenſis cap.19.n.115.fol.187.
Decl. procedere in expenſis neceſſarijs pro collectione illorum, non autem in oneribus extrinſecis, vti ſi agatur de fructibus beneficij, non intelliguntur deductis expenſis pro beneficio ibid. num. 116.

Teſtes deponentes de valore frugum de tempore meſſis, non probant valorem in genere, niſi adſint alij abſolute loquentes cap.19. n. 186.fol.193.

Fructus præſumuntur, potius aucti, quam diminuti cap.19.n. 162.fol.190.

Fructus, & commoditates, quæ percipiuntur ex re, non mutato valore rei, nec ipſi mutantur cap. 19.n.165.fol.191.

Fructus bonorum, quæ non reddunt eos quolibet anno æquales, quomodo probentur reſpectu certorum annorum cap. 19. num. 175 fol.192.

Fructus rei vt probentur, debent probari per plures annos cap.19.n.176.fol.192.
Et requiri per quinque annos antea, & quinque poſtea in materia obiectiua ibi. n.177.
Imo ſatis eſſe per tres annos antea, & tres poſtea cap.19.n.178.fol.192.
Contr.quod non requiratur probatio annorum poſteriorum contractui cap. 19. num. 179. fol. 192.
Et requiri per decem annos ante, vel per quinque ibi. nu.180.
Decl. vt ſi tempore motæ litis lapſi fuerint anni à die celebrationis contractus, tunc facienda ſit probatio etiam, quo ad eas, ſecus e contra cap. 19 n. 181. fol. 192.
Et pro quantis annis facienda ſit probatio ſtatur arbitrio Iudicis ibi. n. 182.

Fructus pecudum eſt maximus cap. 19. n. 43. fol.181.

Quantitas fructuum arguitur à quantitate percepta ex alijs bonis ſimilibus cap.19.n.188. fol. 193.

Decl.

Decl. probandum eſſe ad dictum effectum, alias res eſſe eiuſdem qualitatis cap. 19. n. 189. fol. 193.

Et ſi probari velit eadem quantitas, vel ſimilium, probandum, quod facta fuerit eadem cultura ibi. n. 190.

Fructuum perceptorum quantitas probatur per locationem cap. 27. nu. 107. fol. 282.

Locatio probat quantitatem fructuum non ſolum pro tempore pro quo durauit, ſed etiã pro annis futuris ibi. nu. 109.

Lim. ſi adſit aliqua ratio cur in ſolito non poſſit fieri fundamentum ibi. nu. 113.

Fructus liquidantur à ſolito cap. 27. num. 110. fol. 282.

Fructus viginti annorum conſtituunt verum valorem rei cap. 27. nu. 121. fol. 283.

3 FRVCTVS, & res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 14. §. 5. nu. 1. fol. 105.

Fructus beneficij ſpectantes ad beneficiatum, locantur vltra triennium ſine beneplacito ſecundum aliquos cap. 14. §. 5. num. 3. fol. 105.

Contrarium verius ibi. nu. 4.

Commoditas percipiendi fructus vid. in ver. *COMMODITAS*.

Fructus fundo cohærentes, ſunt pars fundi cap. 33. nu. 1. fol. 322.

Dominium fructuum fundo cohærentium eſt domini fundi, non autem conductoris cap. 33. nu. 2. fol. 322.

Vid. in ver. *DOMINIVM*.

Si dominus non permittat conductori fructus percipere competit ei tantum actio perſonalis cap. 33. nu. 6. fol. 322.

Emptor fructuum non habet actionem realem, ſed tantum perſonalem contra dominum, vt eos ſibi det cap. 33. nu. 8. fol. 322.

Fructus dicuntur percepti per conductorem, ſi ſunt à ſolo ſeparati cap. 33. nu. 11. fol. 322.

Decl. procedere, ſi ſeparati ſint bona fide ibi. nu. 12.

Fructus à conductore percepti non comprehẽduntur in obligatione generali omnium bonorum etiam futurorum facta à domino qui locauit cap. 33. nu. 13. fol. 322.

Limitatur tamen pluribus modis cap. 33. n. 14. fol. 322.

Fructus à conductore percepti remanent hypothecati domino pro mercede cap. 33. num. 15. fol. 323.

Ampl. etiamſi conductor bona ſublocauerit ibi. nu. 16.

Ampl. 2. etiamſi dominus perceptionem ignorauerit ibi. nu. 17.

Ampl. 3. hypothecã procedere tam in fructibus naturalibus, quam in induſtrialibus ib. num. 18.

Vid. in ver. *HYPOTHECA* nu. 1.

Locator rei dominus poteſt impedire conductori fructuum pendentium perceptionem, ac perceptorum tranſportationem, ſeu alienationem cap. 33. nu. 19. fol. 323.

Fructus quorum dominus hypothecam ſibi reſeruauit, ſeu eos alienari prohibuit, ſi conductor clam aſportauerit, competit domino furti actio cap. 33. nu. 20. fol. 323.

Secus reſeruatione pignoris ceſſante ibid. nu. 21.

Dominus Prædij poteſt facere præceptum colono partiario, ne fructus colligat ſine eius præſentia cap. 33. num. 22. fol. 323.

Vid. *COLONVS PARTIARIVS*.

Fructus dicuntur conſumpti à conductore, ſi eos miſcuit cum alijs cap. 33. num. 30. fol. 324.

Fructus rei locatæ quouſque pendent, ſunt liberi ab obligationibus conductoris cap. 33. nu. 41. fol. 325.

Fructus probantur ex libris, ſi in eis deſcripti ſint affirmatiue, ſecus ſi negatiue, vt ſcilicet maior ſumma percepta non fuit cap. 19. nu. 49. fol. 181.

Vid. in ver. *LIBER*.

Beneficium ſeu præbenda duobus auctoritate Apoſtolica collata, vterque medietatem fructuum percipit cap. 50. nu. 94. fol. 508.

Fructus rei venditæ ſpectant ad emptorem, etiamſi ſint maturi, & recollectioni proximi cap. 36. nu. 56. fol. 389.

Separati vero à ſolo, etiam in fundo adhuc exiſtentes, ſpectant ad venditorem ibid. nu. 57.

Fructus nondum percepti ſunt locatoris cap. 45. nu. 5. fol. 449.

Venditis fructibus naſcituris, periculum, quod non naſcantur ſpectat ad venditorem cap. 45. nu. 67. fol. 455.

Venditis fructibus, qui eſſe deſierint de tempore venditionis, ignorante emptore, eſt nulla venditio cap. 45. nu. 69. fol. 455.

Idem ſi perierit maior pars ibi. nu. 70.

Ampl. ſufficere periculum habuiſſe originem ante contractum cap. 45. n. 71. fol. 455.

Decl., quod dictum eſt, ſi fructus non naſcantur periculum ſpectare ad venditorem procedere, ſi nulli penitus naſcantur, non ſi pauci, vel malæ conditionis ibi. nu. 72.

Decl. 2. non procedere, ſi ex verbis contractus appareat vendita ſpes fructuum naſciturorum cap. 45. nu. 73. fol. 455.

Fructus fuiſſe ab aliquo perceptos, vt arguatur, ſufficit eum poſſeſſionem retinuiſſe cap. 27. nu. 108. fol. 282.

Verba contractus attenduntur ad dignoſcendum, an venditi ſint fructus, ſeu potius ſpes fructuum naſciturorum cap. 45. num. 74. fol. 455.

In dubio cenſetur vendita res ibi. n. 75.

Spem perceptionis fructuum fuiſſe venditam, apparet non ſolum ſi ſit expreſſa in contractu, ſed etiam ſi dictum, *vendo perceptionem fructuum* cap. 45. nu. 76. fol. 456.

E contra non fuiſſe venditam deſumitur ex eo, quod habita ſit ratio ad quantitatem ſolitam percipi alijs annis ibi. n. 77.

Maxime ſi expreſſa ſit certa quantitas, vel menſura cap. 45. nu. 78. fol. 456.

Decl. vt vendita ſpe, damnum pertineat ad venditorem, ſi fructus non percipiantur culpa ipſius venditoris ibi. nu. 79.

Spei fructuum venditio nulla eſt, ſi venditor ſciebat eos non naſcituros cap. 45. num. 80. fol. 456.

Fructus percipiuntur iure ſoli non ſeminis cap. 5. nu. 33. fol. 24. & cap. 33. n. 52. fol. 326.

Fructus & res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 14. §. 5. nu. 1. fol. 105.

Fructus beneficij ſpectantes ad beneficiatum, locantur vltra triennium ſine beneplacito, ſecundum aliquos cap. 14. §. 5. n. 3. fol. 105.

Contrarium verius ibid. num. 4.

FRVMENTVM.

Frvmentvm vetus non ita æſtimatur ſicut nouũ cap. 37. n. 46. fol. 376.

Frumentum vltra ſpatium triennij non durat cap. 37. n. 69. fol. 398.

FVLLO.

Vestimentis fvlloni datis ad poliendum, furto ſubtractis, tenetur fullo ad omnia damna cap. 31. n. 30. fol. 314.

FVNDATIO, ET FVNDATOR.

Fvndatio iuriſpatronatus attendi debet ad dignoſcendum cui ſit reſeruatam cap. 11. num. 48. fol. 65.

Fvndatores beneficiorũ poſſunt apponere conditiones, quod beneficia non cadant ſub reſeruationibus Apoſtolicis cap. 14. §. 6. nu. 19. fol. 108.

FVNDVS.

Fvndvs eſt nomen generale vniuerſitatẽ agrorum continens cap. 23. nu. 16. fol. 229.

Fundi pars ab eo ſeparata vnitur ſola deſtinatione patris familias cap. 23. nu. 27. fol. 229.

Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus vltra deſtinationem requiritur etiã apertio aditus ad vnionem faciendam ibid. num. 28.

Et idem eſt de vnione domus, & hortus cap. 23. n. 29. fol. 229.

Conſideratur tamen in domibus deſtinatio domini ibid. numer. 30.

Et probatio, quod corpora diſtincta ſint ex deſtinatione vnita, vel e contra, facienda ab allegante ibi. num. 31.

Fundus nomine Seianus ſi diuidatur, & vocetur Seianus ſuperior, & Seianus inferior, in diſpoſitione loquẽte ſimpliciter de Seiano venit vterque cap. 23. num. 68. fol. 231.

Fundo locato non venit iuriſdictio cap. 23. nu. 89. fol. 234.

Fundo locato non venit pedagium, quod in eo vendi conſueuit cap. 23. n. 90. fol. 234.

Fundi cultura facienda à conductore cap. 34. §. 1. n. 49. fol. 338.

Fundus dotalis, vid. in ver. *DOS*.

FVRNVS.

De fvrno iudicatur, ac de molendino cap. 40. num. 150. fol.

FVRTVM.

Fvrtvm animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap. 12. nu. 105. 106. & 107. fol. 81.

Furtum in re immobili non committitur cap. 7. num. 70. fol. 63.

Furtum non committit, qui damnum dat, niſi det frudolenter cap. 12. n. 84. fol. 78.

Furto commiſſo in fructibus rei locatæ furti actio non ſolum competit domino, ſed etiam colono cap. 33. n. 26. fol. 323.

Decl. colonum habere actionem furti, non autem actionem furtiuam ibi. n. 27. fol. 324.

Decl. 2. conductorem habere actionem in totum, colonum vero partiarium habere tantum pro rata ibid. nu. 28.

Decl. 3. quod dictum eſt colonum non habere actionem furtiuam, non procedere ſi ſit conductor ad longum tempus cap. 33. n. 29. fol. 324.

FVTVRA.

Fvtvra proſpicere pertinet ad prudentem virũ, ſed damno non afficit non cogitantem cap. 54. nu. 5. fol. 552.

G.

GABELLA.

An poſſit locari, & quando cenſeatur locata n. 1.
Quæ requirantur, vt valide locetur num. 2.
Quibus perſonis locari non valeat num. 3.
Alia omnia num. 4.

1 GABELLAE locari poſſunt cap. 13. nu. 1. fol. 83.

Gabella an ſit locata, vel vendita quandoque dubitetur cap. 13. n. 21. fol. 84.

Gabella cenſetur locata non vendita cap. 2. n. 43. fol. 9.

Lim. ſi pacta omnino repugnent locationi cap. 2. n. 44. fol. 9.

Si

Si gabella conceſſa ſit pro annis decem pro tot nummis ſingulo anno erit locatio cap. 2. num.45.fol.9.
Ampl.idem eſſe ſi vnicum pretium pro omnibus decem annis ſit conſtitutum ſi dictum ſit, locauit cap.2.n.46.fol.9.
Et etiamſi non ſimpliciter dictum ſit, locauit, ſed etiam, vendidit, & locauit cap. 2. num. 47. fol. 9.
Secus ſi dictum ſimpliciter vendidit, & vnicum pretium ſit conſtitutum cap.2. num.48. fol. 9
Si dictum ſimpliciter, vendidit, & conſtitutum pretium in ſingulos annos, erit locatio cap.2.n 49.fol 9.

2 GABELLARVM locatio requirit ſubhaſtationem publicam cap.13.n.2.fol.83.
Gabellarum locatio, etiam ad modicum tempus requirit ſubhaſtationem cap.13. num.3. fol. 83.
Gabellæ Communitatum in locatione, requiruntur octo conditiones cap.13.n.4.fol.83.
Gabbellæ locatio requirit ſubhaſtationem ſi fiat à Camera, non ſi fiat ab ipſo Principe, vel habente mandatum ſpeciale ab eo cap. 13.num. 5. fol.83.
Officiales locantes gabellam non debent ſolitum alterare cap.13.n.25. fol.85.
Gabellæ non poſſunt locari niſi recepta fideiuſſione cap.13.n.20.fol.84.
Gabellæ fiſcales non debent locari ad minus tempus, quam trienij cap.13.n.17. fol.84.

3 GABELLAE non poſſunt locari, quibuſdam perſonis cap.13.n.6.fol.83.
Clerici non poſſunt conducere gabellas c. 13. num.14.fol.84.
Filiofamilias non poteſt locari gabella, niſi habeat peculium, aut patris conſenſum cap. 13.n.11.fol.84.
Hebræi, & ſaraceni gabellas conducere non poſſunt cap.13.n.15.fol.84.
Minores non poſſunt conducere gabellas cap. 13.n.12.fol.84.
Mulieres non poſſunt conducere gabellas cap. 13. n.7.fol.83.
Ampl.vt mulieres non poſſint ſuccedere in locatione gabellarum ibi. nu.8.
Mulier quando fuerit iudicata capax emolumentorum gabellæ cap.13.n.10. fol.83.
Officiales Communitatis non poſſunt conducere gabellas cap.13.n.16.fol.84.
Tutoribus non poteſt locari gabella cap.13.n. 13. fol.84.

4 GABELLARVM locatio debet ſtricte intelligi cap.13.n.26. fol.85.

In gabellarum locatione ſit remiſſio mercedis propter ſterilitatem cap. 13.n.18.fol.84.
Sterilitas in locatione gabellæ eſt ſi non tranſeant mercatores cap.13.n.19.fol.84.
Gabellæ ſubſtantia tollitur per impedimentū commercium cap.49.n.123.fol.497.
Capitula, quæ fiunt in locatione gabellarum habent vim legis cap.13.n.23.fol.85.
Ampl.etiam quo ad tertios ſi locatio fiat à Principe cap.13.num.24.fol.85.
Gabellarum locatio cenſetur tacite renouata cap.64.n.41.fol.632.
Gabellæ in locatione, an cenſeatur translatū ius exigendi, vel ſola commoditas cap. 13. nu.22.fol. 85.
Gabellarum locatio debet ſtricte intelligi cap. 13.n.26.fol.85.
Gabella locata, an comprehendatur eius augmentum cap.13.n.27.fol.85.
Gabellæ locatio intelligitur iuxta ſolitum cap. 13.n. 29.fol.85.
Gabella locata veniunt neceſſaria ad eius exactionem, vt Capanna in qua exigitur c. 13 n.28.fol.85.& cap.23.n.83.fol.233.
Gabellarum conductores, an acquirant priuilegium fiſci in exigendo cap.13.n.30.fol.85
Conductor gabellæ non poteſt eam vltimo anno minuere cap.29.n.79.fol.305.
Gabella tranſitus animalis ad vectutam locati, ſoluenda à locatore ſi eam ſeiuit cap. 34. §. 1.n.42.fol.337.
Secus ſi ſoluendū ſit quid amplius pro onere cap.34.§.1.n.43.fol.338.
Item ſecus ſtante contraria voluntate partiū ibi. n.44.
Gabellarum conductio tranſit ad hæredes cap. 13.n.9.fol.83.

GAMMATICI.

Grammaticorum, & Rhetorum operæ conſiſtunt in virtute cap.50.n.20.fol.502.

H.

HABITATIO.

Habitatio eſt ſeruitus perſonalis cap. 11. num.13.fol 60.
Habitatio an, & quando cenſeatur relicta cap. 9. n.44.fol.46.
Habitationem habens, poteſt locare cap.9. n. 43.fol.46.& cap.11.n.14.fol.60.
Habitare titulo luctariuo non dicitur is, cui præſtanda erant alimenta, & cum eis habitatio cap.35.n.10.fol.370.
Pater tenetur præſtare habitationem filio, & maritus vxori cap. 35.n.11.fol.370.
Lim. ſi pater, vel maritus ſint pauperes, & præſtare non poſſint ibi.n.12.
Decl. vt qui hāc impotentiam allegat, eam probare debeat ibi.n.13.

Et dicta probatio debet percutere tempus, de quo quæritur ibi.n. 14.

Habitans iure familiaritatis cum domino, vel cum conductore, non tenetur ſoluere penſionem cap.35.n.31.fol.371.

HEBRAEI.

Hebræi in Vrbe ſunt incapaces acquirendi dominium cap.61.n.283.fol.602.

Hebræi in domibus acquirunt ius inquilinatus, quod eſt perpetuum, & vendibile cap. 61.n.284.fol.602.

Hebræus ſuccedens in dicto iure inquilinatus perpetuo titulo ſingulari, non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ cap.61. nu. 285.fol.602.

Hebræi, & Saraceni non poſſunt conducere gabellas cap. 13. nu. 15. fol. 84.

Hebræi in Vrbe habent priuilegium inquilinatus, quod vocant Gazagà cap. 20. nu. 107. fol. 203.

Et quia poſſunt facere melioramenta, eorum ius eſt maior ſimplici inquilinatu, & cedi poteſt ibi. nu. 108.

Hebræi habentes ius quod vocant Gazagà ſunt conductores non emphyteutæ cap. 3. nu. 20. fol. 13.

Hebræi ex Conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt incapaces acquiſitionis dominij cap. 27. nu. 27. fol. 275.

Hebræi Vrbis licet ex conſtitutione Apoſtolica non poſſint è domibus expelli, adhuc non tenentur facere expenſas neceſſarias in eis cap. 34.§. 1. nu. 17. fol. 335.

Hebræi Vrbis poſſunt facere in domibus omnia melioramenta pro eorum vſu, & commoditate ibi. nu. 18.

Hebræus ſucceſſor ſingularis tenetur ſtare locationi ſecundum aliquos cap. 61. nu. 276. fol. 602.

Contrarium verius ibi. nu. 277.

Inter Hebræos ſeruanda eſt lex Moſaica, & eorum conſuetudo cap.61. nu. 278. fol.602.

HAEREDITAS.

Hæreditas proprie locari non poteſt cap. 11. nu. 44. fol. 64.

Hæreditatis aditio an inducatur per locationem rei hæreditariæ eſt quæſtio controuerſa cap. 27. nu. 153. fol. 287.

Tenenda tamen regulariter negatiua ibid. num. 154.

Aditio hæreditatis, vt inducatur, requiritur actus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit d. cap.27. nu. 155.

Locatio rei hæreditariæ non inducit aditionē hæreditatis cap. 27.n.156.fol.288.

Lim. vt non inducat aditionem hæreditatis locatio ad breue tempus, ſecus autem locatio ad longum ib. nu. 156.

Lim. 2. ſi locatio fuit facta tanquam ab hærede, ſeu de re tanquam ſua d. c. 27. n.157.

Decl. non procedere, ſi habeat alium titulum nuncupandi rem ſuam cap. 27. nu. 158. fol. 288.

Decl. 2. vt non ſufficiat eſſe creditorem defuncti ibi. nu. 160.

Intellige ſi non habeat rem locatam in pignus ibi. nu. 161.

Lim. 3. in hæreditate paterna ibi. nu. 162.

Lim. 4. vt ſufficiat quilibet actus vna cum locatione cap. 27. nu. 166. fol. 288.

Ampl. vt ſufficiat non factum ibi. nu. 167.

Lim. 5. ſi nulla adeſſet cauſa, vel neceſſitas locandi cap. 27. nu. 170. fol. 289.

Decl. vt in caſibus in quibus per locationē inducitur aditio procedat in valente libere contrahere ibi. nu. 171.

Locatio bonorum hæreditariorum, licet non importet per neceſſe aditionem hæreditatis, tamen facit indicium, quod vna cum alijs ſufficit cap. 27. nu. 163. fol. 288.

Hæreditas non damnoſa facilius præſumitur adita cap. 27. n. 168. fol. 289.

Aditio hæreditatis requirit ſolemnitates neceſſarias in contractibus cap. 27. num. 172. fol. 289.

Ampl. non ſufficere locationem eſſe factam cum ſolemnitatibus ibi. nu. 173.

HAERES.

Hæres locationi ſtare tenetur cap. 61. num. 1. fol. 577.

Vid. in ver. *LOCATIO* nu. 7. prope fin.

Hæredis nomen licet aptum ſit comprehendere, tam deſcendentes, quam extraneos, hoc procedit in materia indifferenti, ideſt tranſitoria ad quoſcumque, ſecus in ea, quæ non eſt tranſitoria niſi ad deſcentes cap. 53. nu. 36. fol. 526.

Hæredum nomen in emphyteuſi Eccleſiaſtica reſtringitur ad hæredes ſanguinis, ſi ſolum ſit, vel cum alio non apto illud ampliare, ſecus econtra cap. 53. nu. 44. fol. 527.

Ampl. ſufficere, quamlibet coniecturam etiam leuem, quod partes ſenſerint de extraneis ibi. nu. 45.

Hæres conductoris ſi abſtineat ab hæreditate, dominus poteſt locare alteri cap. 61. nu. 3. fol. 577.

Ampl. in pupillo ſi abſtineat tutor ibi. nu. 4.

Decl. vt ſi tutor abſtinere non debuit, ipſe teneatur pupillo ad omnia damna ibi. n. 5.

Hæredes grauatus fideicommiſſo, non poteſt locare bona ad longum tempus cap. 61. nu. 148. fol. 589.

Ampl. vt ſi locet ad longum tempus, locatio non ſuſtineatur, neque pro tempore breui cap. 61. nu. 149. fol. 589.

Hæres ignorare præſumitur cap. 64. num. 71. fol. 635.
Ampl. in hærede coniuncto, quia non præſumitur ſcire factum defuncti cap. 64. n. 72. fol. 635.
Secus, ſi in filio hærede ibi. nu. 73.

HYPOTHECA.

Competit in fructibus rei locatæ nu. 1.
Generaliter quando competat, & quando habeat prælationem nu. 2.
Quando cenſeatur tacita appoſita in obligatione num. 3.
De Actione hypothecaria v. in ver. *ACTIO HYPOTHECARIA*.

1 HYPOTHECAM habet Dominus in fructibus rei locatę a conductore pręceptis cap. 33. nu. 15. fol. 323.
Hypotheca, quam dominus habet in fructibus extinguitur, ſi conductor eos conſumpſerit cap. 33. nu. 31. fol. 324.
Secus per ſolam aſportationem extra fundum ibi. nu. 32.
Hypotheca, quam habet dominus in fructibus extinguitur, ſi colonus eos alienat cap. 33. nu. 33. fol. 324.
Nec valet locator prætendere, quod ſub ea cadat pretium, vel res cum ea empta ibid. num. 34.
Lim. ſi conductor non ſit ſoluendo ibi. n. 35.
Vid. in ver. *FRVCTVS* nu. 3.

2 HYPOTHECA à lege inducta in re aliqua certa, ſemper intelligitur cum pręlatione aduerſus alios etiam anteriores, ſecundum aliquos cap. 33. nu. 40. fol. 325.
Vid. etiam in ver. *PRAELATIO* n. 1. in fine.
Venditor reſeruans ſibi hypothecam in re vendita, præfertur in ea omnibus creditoribus emptoris cap. 33. nu. 43. fol. 325.
Hypotheca dotis pręfertur, & quando vid. in ver. *DOS*.
Hypotheca, & obligatio pro debitis in diem, ſtatim oritur, licet impediatur exactio vſque quo dies venerit cap. 39. nu. 55. fol. 41.
Hypotheca inuectorum in prædium conducte prodeſt locatori, non ſolum pro credito penſionis, ſed etiamſi conductor deteriorasset prædium cap. 40. nu. 4. fol. 413.
Vid. in ver. *INVECTA*.
Hypothecam habens poteſt ſe opponere creditori poſteriori, & dicere velle retinere cap. 40. nu. 8. fol. 413.
Decl. procedere pro ipſo credito cum hypotheca, non autem cum alio ſine hypotheca cap. 40. nu. 9. fol. 413.
Hypotheca cum prælatione an competat pro mercede operarum eſt magna controuerſia cap. 41. nu. 1. fol. 428.
Hypothecam cum prelatione non competere regulariter pro mercede operarum probatur cap. 41. nu. 2. fol. 428.
Hypotheca tacita, vt inducatur requiritur lex expreſſa, nec ſufficit, quod dicatur à Doctoribus cap. 41. nu. 3. fol. 428.
Hypotheca tacita non retrotrahitur ad diem contractus cap. 39. nu. 55. fol. 410.
Contr. ibi. nu. 56.
Vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 2.
Hypotheca tacita inducta à lege in vno caſu, extenditur ad alios in quibus militat eadem ratio cap. 41. nu. 4. fol. 428.
Impendens ad rem conſeruandam acquirit in ea hypothecam cum prælatione aduerſus alios creditores cap. 41. nu. 8. fol. 429.
Idem procedit in eo qui credidit pro cibarijs nautarum, & in mercedibus horreorum, ac vecturis, & ſimilibus ibi. nu. 9.
Idem in eo qui locauit operas ſuas pro curro ducendo, vel naui gubernanda, & ſimilibus ibi. nu. 10.
Idem in cuſtode animalium, vel mobilium, aut fructuum cap. 41. nu. 11. fol. 429.
Idem de curatore, & adminiſtratore ibid. num. 12.
Tutores, & curatores an habeant pro eorum mercede obligata bona pupilli, vel minoris eſt magna controuerſia cap. 41. numer. 13. fol. 429.
Inſtitores, & ſimiles miniſtri negocij, habent hypothecam pro ſua mercede in rebus eiuſdem negocij cap. 41. nu. 16. fol. 430.
Artifices, & fabri habent hypothecam cum prælatione in rebus per eos factis, vel reparatis cap. 41. nu. 17. fol. 430.
Aduocati, & Procuratores, qui hæreditatem defenſarunt habent pro ſua mercede hypothecata bona hæreditaria cum prælatione cap. 41. nu. 18. fol. 430.
Decl. priuilegium hypothecæ, & prælationis competens pro mercede operarum intelligi pro mercede mere neceſſaria, & non vltra cap. 41. nu. 19. fol. 430.
Decl. 2. non bene iudicari ab euentu, an operæ præſtitæ fuerint neceſſariæ, vel ne, ſed ſufficit, quod prudenter fuerint ab initio præſtitæ cap. 41. nu. 20. fol. 430.
Decl. 3. hypothecam competentem pro mercede in rebus conſtructis, ſeu reparatis præferri etiam hypothecæ expreſſæ anteriori ibi. nu. 21.
Et ideo in concurſibus operarij non ſunt compellendi dare cautionem de reſtituendo prioribus, & potioribus ib. n. 22.
Lim. vt non præferatur anteriori competenti pro dote cap. 41. nu. 23. fol. 430.

Ampl.

Ampl. vt etiamſi non appareat, quæ ſit anterior præferatur dos ibi. nu. 24.
Et etiãſi pypotheca fauore locatoris operatum ſit expreſſa cap. 41. nu. 25. fol. 431.
Secus ſi additum ſit pactum, quod nemini poſſit acquiri ius in præiudicium meliorantis cap. 41. n. 26. fol. 432.
Dotis hypotheca præfertur ſi anterior, vel æqualis, non autem ſi poſterior cap. 41. nu. 27. fol. 432.
Idque etiamſi hypotheca pro mercede anterioti ſit tantum tacita cap. 41. nu. 28. fol. 432.
Hypotheca pro mercede operarum in rebus refectis concurrit cum priuilegio impenſarum funeris cap. 41. nu. 29. fol. 432.
Famuli neceſſarij habent pro eorum mercede hypotheca cum prælatione cap. 41. n. 36 fol. 432.
Sed vide ibi. nu. 39. 40. & 41.
Creditori ex cauſa alimentorum an competat hypotheca cum prælatione eſt quæſtio controuerſa cap. 40. n. 38. fol. 432.
Hypotheca tacita non incipit à die contractus, ſed à die quo incipit deberi id, pro quo ea competit cap. 64. n. 10. fol. 630.
Hypotheca bonorum illatorum in prædium conductum non inducitur per contractum locationis cap. 10. n. 10. fol. 48.
Hypotheca prohibita, non cenſetur prohibita conductio cap. 10. n. 11. fol. 48.
Hypotheca ſpecialis an ſufficiat ad effectum, vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi eſt controuerſa opinio, & affirmatiua eſt magis communis cap. 61. nu. 106. f. 585.
Hypotheca generalis cum iuramento, non ſufficit ad hoc, vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationis cap. 61. n. 108. f. 585.
Hypotheca generalis cum iuramento, idem operatur, ac ſpecialis cap. 61. n. 109. f. 585.

3 HYPOTHECA bonorum eſt ſolita apponi in omni contractu, & ideo cenſetur appoſita quamuis non fuerit expreſſum cap. 61. num. 110. fol. 585.
Hypotheca nunquam cenſetur appoſita niſi ſit expreſſe dictum cap 61. n. 117. fol. 586.
Hypotheca quando debet cenſeri appoſita ex ſolito, id procedit vbi celebratum eſt inſtrumentum, non in apocis tantum cap. 61. num. 118. fol. 586.
De natura contractus locationis non eſt, vt apponatur in ea hypotheca, vel pactum de non alienando cap. 61. n. 116. fol. 586.

HORA.

Horae appoſito in actum facit eius probationẽ tanquam magis ſpecificam præferri cap. 21. n. 6. fol. 206.
Lim. ſi appoſitio horæ ſit nimis affectata ibi. nu. 7.

HOSPITALE.

Hospitalium bona ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici locantur, ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6, num. 25. fol. 108.

I.

IACTARE.

Iactare ſuum nemo præſumitur cap. 3. nu. 36. fol. 15. & cap. 18. n. 91. fol. 175. & cap. 27. n. 123. fol 283.
Sed hæc eſt præſumptio leuiſſima, & alijs cedit cap. 3. n. 37. fol. 15.
Ampl. vt potius præſumatur error in facto proprio, & fatuitas cap. 18. nu. 92. fol. 175.
Decl. procedere ſtante læſione vltra dimidiam ibi. n. 93.

IDEM.

Idem eſt eſſe, quid certum ab initio, vel poſſe ex poſt facto certificari cap. 24. n. 61. fol. 247.

IDENTITAS.

Identitas equi probatur colore, & alijs ſignis cap. 12. n. 67. fol. 75.
Identitas non probatur vnica demonſtratione, ſed requiruntur duæ cap. 12. n. 68. fol. 75.
Identitas animalium, probatur per ſignum vulgo *merco* cap. 12. n. 69. fol. 75.
Identitas ad effectum rei vindicationis probãda eſt concludenter cap. vlt. n. 124.
Identitas ad dictum effectum non probatur per duas demonſtrationes, ſi aliæ non conueniant cap. vlt. n. 125.
Secus eſt regulariter ibi. n. 126.
Lim ſi illæ duæ demonſtrationes alijs quoque rebus adaptentur cap. vlt. n. 127.
Lim. 2. ſi illæ quæ adaptantur rei de qua agitur adaptentur alteri ibi. n. 128.

IGNIS.

Vid. *INCENDIVM*.

IMMISSIO.

Immissus in poſſeſſionem domus ex Saluiano, non tenetur imputare fructus in extinctionem ſui crediti, niſi conſtet, quod locauerit, vel potuerit locare, vel ipſe inhabitauerit cap. 35. nu. 58. fol. 374.

IMMVNITAS.

Immvnitas competens locatori an competat conductori vid. in ver. *CONDVCTOR* n. 5.

IMPENSAE.

Vid. etiam in ver. *MELIORAMENTA*.
Impensae quomodo definiantur relatiue cap. 34. in princ. nu. 1. fol. 329.
Impenſarum ſunt quatuor ſpecies aliæ neceſſariæ, aliæ vtiles, aliæ voluptuariæ, aliæ fructuum colligendorum cauſa. cap. 34. in princ. n. 2. fol. 329.

Impenſæ neceſſariæ ſunt, quæ habent in ſe neceſſitatem impendendi cap. 34. in princ. nu. 3. fol. 329.

Impenſa neceſſaria eſt curatio ſeruorum, & animalium cap. 34. in princ. n. 9. fol. 329.

Impenſæ litium, & aliæ pro rei defenſione, datiorum, & ſimiles, ſunt impenſæ neceſſariæ cap. 34. in princ. nu. 13. fol. 330.

Impenſæ factæ à conductore obligato meliorare, cenſentur factæ in executionē obligationis cap. 34. §. 2. n. 11. fol. 340.

Impenſæ factæ per conductorem in re conducta repetuntur in fine locationis cap. 34. §. 3. nu. 80. fol. 350.

Decl. procedere in vtilibus, non in neceſſarijs, quia iſtæ repeti poſſunt ſtatim ibi. n. 81.

Ad dominus poſſit velle vtiles ſtatim reſtituere, & augere penſionem relatiuè cap. 34. §. 3. n. 82. fol. 350.

Collectæ impoſitæ ratione rei, ſoluendæ ſunt à locatore cap. 34. §. 1. n. 29. fol. 336.

Vid. in ver. *COLLECTA*.

Decimæ debentur de fructibus, & ſoluendæ à locatore, & conductore pro rata eorum cap. 34. §. 1. nu. 40. fol. 337.

Vid. in ver. *DECIMAE*.

Gabella tranſitus animalis ad vecturam locati ſoluenda à locatore, ſi eam ſciuit cap. 34. §. 1. nu. 42. fol. 337.

Vid. in ver. *GABELLA*.

Litium expenſas pro defenſione rei locatæ tenetur facere dominus cap. 34. §. 1. num. 28. fol. 336.

Tributa ſoluenda ſunt à conductore fructus percipiente cap. 34. §. 1. n. 35. fol. 337.

Vid. in ver. *TRIBVTVM*.

Impenſæ vtiles ſunt, quæ rem meliorem faciunt, deteriorem eſſe non ſinunt cap. 34. in princ. à n. 14. vſque ad 19. vbi, & dicta definitio defenditur.

Impenſæ vtiles, quæ ſint, relatiuè cap. 34. in princ. n. 33. fol. 331.

Impenſa excedens neceſſitatem, quandoque recidit in cauſam expenſæ vtilis cap. 34. in princ. n. 22. fol. 331.

Impenſæ in addiſcendis pueris, dicuntur vtiles cap. 34. in princ. n. 28. fol. 331.

Decl. procedere in erudiendis ſeruis, ſecus in erudiendis liberis, intra eorum qualitatem, quia ſunt neceſſariæ ibi. nu. 29.

Impenſæ in eruditione animalium, ſunt vtiles cap. 34. in princ. n. 30. fol. 331.

Domus magnæ ædificatio in Ciuitate, dicitur impenſa vtilis cap. 34. in princ. n. 46. fol. 332.

Decl. non procedere, ſi fiat additamentum domui à tertio, quod dominus non feciſſet cap. 34. in princ. n. 47. fol. 332.

Impenſæ vtiles, & voluptuariæ neque à locatore, neque à conductore ſunt faciendæ cap. 34. §. 1. n. 45. fol. 338.

Impenſæ, quæ dicantur paruæ ſtatur arbitrio Iudicis cap. 34. §. 4. n. 55. fol. 358.

Paulatim factæ, dicuntur paruæ, etiamſi ſimul iunctæ faciant magnam quantitatem ibi. nu. 56.

Impenſæ voluptuariæ ſunt, quæ ſpeciem dumtaxat ornant, non etiam fructus augent cap. 34. in princ. n. 34. fol. 332.

Vel quas aliquis facit ad voluptatem ibid. num. 35.

Impenſæ voluptuariæ, quas dominus erat facturus, ſunt vtiles cap. 34. in princ. nu. 41. fol. 332.

Impenſa in curatione ſeruorum, & iumentorũ ex quibus vtilitas percipitur, dicitur fructuum colligendorum cauſa cap. 34. in princ. n. 60. fol. 333.

Impenſa in curandis ædificijs, ex quibus fructus detrahuntur, dicuntur fructuum colligendorum cauſa cap. 34. in princ. num. 61. fol. 333.

Impenſæ voluptariæ neque à locatore neque à conductore ſunt reficiendæ cap. 34. §. 1. n. 45. fol. 338.

Impenſæ fructuum colligendorum cauſa debent fieri à conductore cap. 34. §. 1. num. 46. fol. 338.

Decl. vt quæ reſpiciunt ſolum fructus ſui temporis teneatur facere tantum cauſatiue, ſi velit illos colligere, eas vero, ex quarum omiſsione reſultat damnum domino, poſsit etiam compelli ibi. n. 47.

Impenſæ in re locata per conductorem factæ, repetuntur, ſi ſunt neceſſariæ, vel vtiles cap. 34. §. 3. n. 1. fol. 342.

Ampl. non ſolum ſi locatio finiatur ſui natura ſed etiamſi conductor culpa ſua expellatur cap. 34. §. 3. num. 2. fol. 343.

Decl. ampliationem non procedere in emphyteuta, quia culpa ſua expulſus non repetit melioramenta ibi. n. 3.

Idque ſi emphyteuſis ſit priuati, ſiue ſit *Eccleſiæ* ibi. n. 4.

Et vid. *MELIORAMENTA* n. 3.

IMPLEMENTVM IMPLERE.

Vid. *ADIMPLEMENTVM ADIMPLERE.*

INCENDIVM.

Incendia plerumque fiunt culpa inhabitantium cap. 30. n. 1. fol. 308.

Incendium præſumitur culpa inhabitantium c. 30. n. 3. fol. 308.

Contrarium, quod reputetur caſus fortuitus ibi. n. 7.

Conductor tenetur reficere damna ab incendio prouenientia cap. 30. n. 5. fol. 308.

Contr. eſt verius ibi. n. 6. & nu. 15.

In-

Incendium poteſt pluribus modis interuenire, & ſignanter vi diuina, vti per fulmen, malitia hominum, & negligentia, ſeu culpa inhabitantium cap.30.nu.9 fol.308.

Ampl. vt etiamſi conductor promiſerit habere ignem innocentem, adhuc non teneatur de caſu fortuito ibi. n.10.

Incendium, quando præſumendum culpa inhabitantium, intelligendum de leuiſsima cap.30 n.11.fol.308.

Et de leuiſsima in omittendo cap. 30. n. 12. fol. 308.

Conductor tenetur de incendio, ſi locator probet eius culpa eueniſſe cap.30.n.16.fol.309.

Incendium eueniſſe culpa conductoris, vt probetur, conſtare debet à qua parte ortum habuerit cap.30.n.17.fol.309.

Vid in ver. CVLPA.

Incendio eueniente culpa famuli coquinę præpoſiti, non tenetur dominus conductor cap. 30.n.22.fol.309.

Lim. concurrente etiam aliqua culpa domini ibi. n. 23.

Et ſtatur arbitrio Iudicis, quæ culpa ſufficiat ibi. nu.24.

Conductor, qui ſublocauit fabro ferrario apothecam, non aptam eius exercitio oriente incendio, tenetur cap.30.n.30. fol. 309.

Probatio à qua parte ortum habuerit incendiũ in caſu quo facienda ſit, debet eſſe concludens cap.30.n.31.fol.310.

Statur tamen coniecturis ibi.n.32.

Ignis à qua perſona prouenit, ſtatur indicijs cap. 30.n.33.fol.310.

Et ſumuntur indicia ab ijs, quæ incendiũ præceſſerunt, & quæ in ipſo incendio obſeruata ſunt, & poſtea ſubſecuta cap. 30. num. 34. fol. 310.

Et vbi agitur ciuiliter ad dãna ſufficiunt duæ coniecturæ cap.30.n.35.fol.310.

Fama facit coniecturam ad dictum effectum cap.30.n.36.fol.310.

Fuga illius, qui incendiſſe dicitur, coniecturam præbet ca3.30.n 37.fol.310.

Ignis præſumitur habuiſſe ortum ab ea parte, in qua primo viſus fuit cap.30.n.38.fol.310

Et vbi non probatur, a qua perſona ortum habuerit, imputatur habitantibus in ea parte in qua ortum habuit ibi. n.39.

Si viſus ab initio in parte non habitata, ceſſat præſumptio contra habitantes ibi. n.40.

Probatio vnde ortum habuerit ignis poteſt fieri per teſtes cap.30.n.41.fol.310.

Lim. ſi teſtes ſint intereſſati, vel deponant ad ſui exonerationem ibi. n.42.

Teſtes non probantes concludenter, præbent indicium cap.30.n.43.fol.310.

Indicia in hac materia alijs indicijs repelluntur cap.30.n.44. fol.310.

Conductor non cenſetur fuiſſe negligens nec in culpa, ſi incendium conſumpſit etiam res ſuas cap.30.n.45.fol.310.

Decl. hoc non releuare, ſi negligentia probetur ibi.n.46.

Conductor non excuſatur, ex eo, quod fecerit illud, quod factum fuit a domino cap.30. n.47.fol.310.

Negligentiæ præſumptio in cõductore ceſſat ex probatione ſe eſſe diligentem in rebus ſuis, & alienis cap.30.n.48.fol.310.

Decl. vt ſi adſint indicia negligentiæ reſpectu incendij, tunc non ſufficiat probatio diligentiæ in genere cap.30.n.49.fol.310.

Ignem retinere in domo permiſſum eſt, & ideo probatio, quod ab eo ortum habuerit incendium, non concludit culpam conductoris cap.30.n.50.fol.310.

Lim ſi ignis ſit immoderatus ibi. n.51.

Decl. non dici immoderatum ſi factum maior ſolito ex iuxta cauſa cap. 30. num. 50. fol.311.

Vbi adſit pactum, quod conductor non retineat ignem, ſi retinuerit, tenebitur de incendio cap.30.n.55.fol.311.

Secus ſi pactum ſit de retinendo igne innocente ibi. n.56.

Sic vbi aliquid aliud feciſſet cõductor aduerſus admonitionem, & proteſtationem locatoris, orto inde incendio, diceretur in culpa, & teneretur cap.30.n.57.fol. 311.

Lucernam accenſam relinquere prope cubile, non eſt culpa ſufficiens, vt teneatur quis de incendio cap.30.n.60.fol.311.

Canis caudam incendens, qui aufugiendo cauſauerit incendium domus, dicitur in culpa, & tenetur, niſi ſit infans, vel furioſus cap. 30.n.61.fol.311.

Incendium cauſatum vi ventorum tribuitur caſui cap.30.n.62.fol.311.

Decl. non procedere, ſi poſt ventum ortum conductor ei expoſuerit ignem ibi.n.63.

INCLVSIO.

Inclvsio vnius caſus, eſt excluſio alterius cap. 49. n.40.fol.490.

INCORPORATIO.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4.nu. 33. fol. 103.

Et ceſſante declaratione, ſtatur coniecturis eius voluntatis ibi. nu. 34. fol. 104.

Et in dubio credendum voluiſſe incorporare ibi. nu. 35.

Decl. non procedere ſi incorporatio ſit euidenter vtilis Eccleſiæ ibi. n. 36.

In-

Incorporatio bonorum Eccleſiæ, ſeu ammenſatio arguitur ex deſcriptione in Cataſtro cap. 14. §. 4. nu. 38. fol. 104.

Incorporatio arguitur ex poſſeſſione diù retenta abſque noua conceſſione, & quantum tempus requiratur cap. 14. §. 4. n. 39. f. 104.

Lim. ſi adfuit impedimentum, vel difficultas concedendi ibi. nu. 40.

INCVLTAE.

Incvltae rei conceſſio reputatur perpetua non attentis verbis cap. 14. §. 3. nu. 17. fol. 97.

Et tranſit ad quoſcumque ibi. n. 18.

Decl. tamen procedere ſi verba non ſint clara in contrarium ibi. nu. 19.

INDEBITVM.

Indebitvm repetens probare debet ſolutionem fuiſſe indebitam cap. 12. n. 74. fol. 76.

INDIRECTE.

Indirecte facere licet, quod non liceret directè ad euitandas conſtitutiones exorbitantes cap. 20. nu. 104. fol. 202.

Decl. procedere ſi fiat ſine fraude cap. 20. nu. 105. fol. 203.

INDIVIDVVM.

Individvvm dicitur quatuor modis, & quibus cap. 26. nu. 11. fol. 262.

Indiuiduus cenſetur contractus quando non reddit tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius cap. 14. §. 7. nu. 15. fol. 114.

Ex diuerſitate penſionis, non reſultat diuerſitas contractus cap. 14. §. 7. nu. 16. f. 114.

Clauſula, *& non alias*, reddit contractum indiuiduum ibi. nu. 17.

Et eſt limitatiua voluntatis ibi. nu. 18.

Indiuidua fit diſpoſitio ex diuerſitate partium cap. 14. §. 7. n. 19. fol. 114.

Clauſula, *ſaluo, & reſeruato beneplacito, & non alias* facit contractum indiuiduum cap. 14. §. 7. nu. 20. fol. 114.

Indiuiduus redditur contractus, & corruit in totum ratione partis illicitæ, ſi appareat voluntas ſeruandi inſtrumentum, prout iacet cap. 14. §. 7. nu. 21. fol. 114.

Indiuiduus contractus arguitur ex quo factus eſt ſub vnica canonis reſponſione cap. 14. §. 7. n. 29. fol. 115.

Decl. procedere ſi ſit vnica reſponſio pro toto tempore plurium annorum, ſecus ſi vnica pro quolibet anno c. 14. §. 7. nu. 30. f. 115.

Poteſt tamen vnica pro quolibet anno operari ſi dubitetur de diuiduitate ex quo plures res ſimul locatæ ſint ibi. n. 31.

Contractus ſua natura diuiduus poteſt ex voluntate partium indiuiduus fieri cap. 14. §. 7. nu. 35. fol. 116.

Indiuidua bona cenſentur quando pars non affert tantam vtilitatem reſpectu partis quantam totum reſpectu totius cap. 26. nu. 12. fol. 262.

Indiuiduum natura non poteſt ex voluntate partium fieri diuiduum, ſecus autem econtra, quia quod eſt diuiduum poteſt fieri indiuiduum cap. 26. num. 14. fol. 263.

Indiuiduum concurrens cum diuiduo facit vnum totum indiuiduum c. 26. n. 16. f. 263.

Obligatio diuidua ratione rei, fit indiuidua, ſi accedat pœna cap. 26. nu. 15. fol. 263.

Obligatio rem reſtitui eſt indiuidua cap. 26. nu. 17. fol. 263.

Decl. procedere quatenus res reſtituenda, non afferat tantam vtilitatem in parte reſpectu partis quantam in totum reſpectu totius ibi. n. 18.

Res quælibet præſumitur diuidua, & allegans contrarium probare debet cap. 26. nu. 19. fol. 263. & cap. 9. n. 14. fol. 43.

Sunt tamen quam plura, quæ notum eſt non pati commodam diuiſionem, & quæ ſint cap. 26. nu. 20.

Negocium apothecæ eſt diuiduum cap. 26. nu. 21. fol. 263.

Domus præſumitur diuidua c. 26. n. 22. f. 263.

Decl. procedere quo ad ſubſtantiam, ſecus quo ad vtilitatem ibi. nu. 23.

Indiuidua an ſit res, ſi dubitetur poteſt deueniri ad electionẽ peritorũ c. 26. n. 24. f. 263.

Pecudes cenſentur diuiduæ, & conductores earum obligati pro rata cap. 26. n. 25. f. 263.

Conſiſtentia in quantitate ſunt diuidua cap. 26. nu. 26. fol. 264.

Eccleſia, facta locatione vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ei ſtare pro tempore permiſſo tantum, ſi contractus ſit indiuiduus cap. 14. §. 7. nu. 36. fol. 116.

INDVSTRIA.

Indvstria perſonæ, vbi eſt electa neceſſe eſt procedere per ſe ipſum c. 14. §. 9. n. 14. f. 125.

INHIBITIO.

Inhibitio facta conductori ne fructus percipiat, vel diſtrahat affert ei impedimentum cap. 28. nu. 62. fol. 297.

Decl. vt ſi deductum ſit in controuerſiam an inhibitio teneat, vel non poſſit conductor iterũ retardare ſolutionẽ mercedis ib. n. 63.

Secus ſi proceſſum fuiſſet ad deputationem alterius exactoris, & ad mandatum de conſignando cap. 28. n. 64. fol. 297.

INQVILINVS, ET INQVILINATVS.

Quis ſit inquilinus nu. 1.

De prælatione ei competente in emptione, & locatione ſeu de Priuilegio inquilinatus n. 2.

1 INQVILINVS dicitur Vrbani prædij conductor cap. 1. nu. 25. fol. 4.

Inquilinus, vt dicatur, requiritur conductio

ad effectum habitandi cap. 20. num. 84. fol. 201. & n. 101. fol. 202.
Inquilinorum appellatione non veniunt conductores Apothecarum, & Magazenorum cap. 20. nu. 82. fol. 201.
Contrarium ibi. nu. 83.
Inquilinus, & conductor ponuntur pro ſynonymis cap. 20. n. 100. fol. 202.
Inquilinatus non cadit in re propria cap. 20. nu. 98. fol. 201.
Inquilinatus requirit pro ſuo antecedenti titulum conductionis cap. 20. n. 99. fol. 202.
Emptor cum pacto de retrouendendo non poteſt dici inquilinus cap. 20. n. 97. f. 201.
Subinquilinus reſpectu primi eſt inquilinus cap. 20. nu. 80. fol. 200.
Et reſpectu domini eſt ſubinquilinus quouſque durat prima locatio, illa vero finita, ſi ſoluat penſionem, fit inquilinus ibi. nu. 81.

2 IVS INQVILINATVS, ſeu priuilegium prælationis inquilinis conceſſum eſt merè perſonale, & cædi non poteſt cap. 20. n. 86. fol. 201.
Ius inquilinatus ſicut non poteſt transferri per ceſſionem, ita nec poteſt communicari per aſſumptionis in ſocium c. 20. n. 88. fol. 201.
Iuri inquilinatus ac prælationis poteſt renunciari ibid. nu. 89.
Et renunciatum cenſetur per relationem ad aliam locationem, in qua ſit renunciatio cap. 20. nu. 90. fol. 201.
Non tamen cenſetur renunciatum per promiſſionem de reſtituendo domum vacuam in fine locationis ibi. nu. 91.
Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum ibi. n. 92.
Inquilinatus renunciatio, annullato contractu in quo exiſtit, & ipſa corruit c. 20. n. 94. f. 201
Inquilinatus priuilegium perditur à conductore male vtente, & moroſo in ſolutione mercedis cap. 20. nu. 106. fol. 203.
Ius inquilinatus expirante locatione, expirat cap. 20. nu. 95. fol. 201.
Ampl. vt ſi locatio expiret per emptionem rei, etiamſi emptio reſoluatur, inquilinatus non reuiuiſcat ibi. n. 96.
In Bulla Gregorij concedente prælationem inquilinis in emptione, decernitur omnia in ea contenta eſſe fauorabilia c. 27. n. 149. f. 287.
Bulla præfata concedit prælationem ſolum inquilinis ibi. nu. 150.
Conſtitutio dans dictam prælationem fundatur in æquitate cap. 27. n. 146. fol. 287.
Conſtitutio præfata eſt iuris communis correctoria, & ideo non extendenda ibi. n. 147.
Non tamen eſt exorbitans ibi. nu. 148.
Romæ adeſt Decretum Camerale, quod ſi dominus nolit habitare per ſe ipſum, debeat præferre inquilinum cap. 20. n. 62. fol. 199.
Et adeſt aliud Decretum reſpectu Anni Sácti tribuens ſimilem prælationem ibi. n. 63.
Decreta prædicta impediunt etiam domino facultatem alterandi pacta, & petendi inſtrumentum locationis ab inquilino cap. 20. nu. 64. fol. 199.
Decretum Camerale, quod ſeruatur in Vrbe fauore inquilinorum, eſt ſtricte intelligendum cap. 20. nu. 75. fol. 200.
Statutum loquens de inquilino, non extenditur ad ſubinquilinum cap. 20. n. 78. fol. 200.
Vid. in ver. *STATVTVM*.
Hebræi in Vrbe habent priuilegium inquilinatus, quod vocant Gazagà c. 20. n. 107. f. 203.
Et quia poſſunt facere melioramenta eorum ius eſt maius ſimplici inquilinatu, & cedi poteſt ibi. nu. 108.
Et eſt ius perpetuum, & vendibile cap. 61. nu. 284. fol. 602.

INSOLITVM.

INSOLITVM propriè eſt illud, quod non eſt ſolitum cap. 49. n. 900. fol. 195.
Idque ſi pluries in breui tempore euenerit ibi. nu. 101.
Inſoliti caſus vid. in ver. *CASVS*.

INSTITORES.

INSTITORES, & ſimiles miniſtri negocij habent hypothecam pro ſua mercede in rebus eiuſdem negocij cap 41. nu. 16. fol. 130.

INSTRVMENTVM.

INSTRVMENTVM ſuæ obligationis conficere quilibet tenetur cap. 20. n. 72. fol. 200.
Decl. vt faciendum ſit inſtrumentum obligationis, non autem addendum aliquod pactum grauans cap. 20. nu. 73. fol. 200.
Inſtrumentum referens emptionem, & non exprimens pretium, non probat cap. 22. nu. 119. fol. 223.
Inſtrumentum contractus locationis ſicut probat actionem vni ex contrahentibus, ita probare debet eam alteri cap. 48. nu. 44. fol. 485.
Inſtrumentum ſi requiratur ad probationem, ſatis erit Inſtrumentum de ſe non probans, ſi coadiuuetur cap. 20. nu. 48. fol. 198.
Ampl. quod etiamſi ſtatutum dicat, non poſſe quid probari niſi per ſcripturas, adhuc admittatur probatio per teſtes ibi. nu. 49.
Decl. requiri hoc caſu quinque teſtes ibid. num. 50.
Decl. 2. procedere, vt ſufficiant teſtes ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem cap. 20. n. 51. fol. 198.
Inſtrumenta fundi, quæ ſint relatiue cap. 23. nu. 82. fol. 233.
Inſtrumenta fundi non veniunt fundo legato, vel

vel vendito cap. 23. numer. 76. fol. 232.
Secus autem in locatione fundi ibi. n. 77.
Decl. vt locator fundi præſtare teneatur inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis ibi. nu. 78.
Alia vero quatenus adſint tantum ibi.n.79.
Triticum deſtinatum pro ſemine, reputatur inter inſtrumenta fundi cap. 23. n.80.f.233.
Et debetur conductori quatenus in fundo ad hoc paratum exiſtat ibi. n. 81.

INTEGRVM.

INTEGRA RES non dicitur ſi non poteſt in priſtinum reponi cap 55. n. 62. fol. 550.
Neque ſi locator adeptus ſit poſſeſſionem, vel aliter facta ſit executio cap. 55. nu. 63. fol. 550.
Ampl. ſiue executio facta ſit à lege ſiue ab homine ibi. nu. 64.
Requiritur tamen executio perfecta, nec ſufficit relaxatum eſſe mandatum, vel ſubhaſtatio ibi. nu. 65.
Res integra non dicitur ad effectum purgandi moram, ſi dominus rem alteri locauit cap. 55. nu. 72. fol. 550.
Secus ſi ſimpliciter ius ſuum alteri ceſſit ibi. nu. 73.

INTERESSE.

Quanti plurimi nu. 1.
Præſtatur loco facti nu. 2.
Alia nu. 3.

1 INTERESSE quanti plurimi non debetur ſi debitor frumenti habebat iuſtam cauſam controuertendi traditionem cap. 37. nu.75. fol. 399.
Item ſi abſque vlla culpa habuiſſet difficultatem aliquam tradendi cap. 37. num. 76. fol. 399.
Item ſi locator frumentum receperit poſt tempus abſque proteſtatione ibi. nu. 77.
Intereſſe quanti plurimi debetur tantum fauore creditoris, qui propterea poteſt petere ſemper frumentum, ſi eſt debitum in genere, & ſi eſt debitum in ſpecie, vſque quo non appareat, vel præſumatur conſumptum cap. 37. nu. 78. fol. 399.
Intereſſe quanti plurimi, vt debeatur, requiritur debitorem eſſe conſtitutum in mora cap. 37. nu. 79. fol. 399.
Mora incurritur per lapſum diei ad hunc effectum cap. 37. nu. 80. fol. 399.
Decl. procedere in eo qui contraxit, & diē appoſuit, non in hærede ibi. nu. 81.
Secus ſi conſtaret de ſcientia hæredis, vel dies veniſſet tempore defuncti ibi. nu. 82.
2 INTERESSE præſtari ſufficit ab eo, qui factum promiſit cap.22.n.104. fol.222.
Intereſſe præſtans dicitur vere, & propriè ſeruare promiſſa cap.22.n.105.fol.222.& capi 63.n.19.fol.622.
Ampl. etiamſi promittens habeat facultatem tradendi rem d.c.22. nu. 106.
Lim. ſtante ſtatuto, quod promiſſiones præciſe obſeruentur ibi.n 107.
Prædictum ſtatutum adeſt Romæ cap. 164. ibi. num. 107.
Decl. dictū ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem, non autem de ſimplici per pactum cap.22.n.109.fol.222.
Lim. 2. ſtante iuramento, quia tunc adimplendum præciſe ibid.n. 110.
Ampl. limitationem producere etiam quo ad hæredem iurantis ibi.n.111.
Decl. vt ſi intereſſe ſit idem cum re promiſſa, tunc agi poſſit directè ad illam rem, ſecus ſi factum ſit quid diuerſum ibi. nu. 112.
3 INTERESSE venditionis non factæ eſt liquidandum, & continere poteſt quid vltra pretium rei cap.22.n.115.fol.223.
Intereſſe conductoris cui res non traditur, continet id quod pluris rem ſublocaſſet, & omne aliud lucrum, quod ex vſu rei eſſet futurus cap.28.n.10.fol.293.
Intereſſe vt peti poſſit ab eo qui promiſit locare, neceſſe eſt, vt conſtituatur in mora, ſed debet intentari certi condictio cap.22.n.116 fol.223.

INTERPRETATIO.

INTERPRETATIO per quam aliqua pars remanet decepta non eſt ſumenda cap. 17. num. 11. fol.157.
Interpretatio ſemper ſumenda eſt pro euitanda contrarietate pactorum cap.53.num.131. fol.534.
Locatio, & conductio quomodo interpretetur.
Vid. in ver. LOCATIO nu. 7.

INVECTA, ET ILLATA.

Quid ſint, & de eorum hypotheca, & quid poſſit circa ea locator, & alia generalia n. 1.
Quæ bona cadant ſub d. hypotheca nu. 2.
Dicta hypotheca habet prælationem, durat, & competit contra tertium nu. 3.
Quid requiratur, vt intret dicta hypotheca num. 4.

1 INVECTAE res dicuntur illæ, quæ dorſo & illatæ illæ, quæ manu in prædium ſunt introductæ cap.40. n. 10.fol.414.
Inuecta, & illata in prædium conductum remanent tacitè hypothecata domino prædij cap. 40.n.1.fol.413.
Et hæc eſt hypotheca generalis, & tacita legalis facto hominis interueniente ibi.n.2.

Hypotheca inuectorum in prædium conductũ prodeſt locatori non ſolum pro credito penſionis, ſed etiamſi conductor deterioraſſet prædium cap.40.n.4.fol.413.
Ampl.vt poſſit etiam locator pro quocumq; alio credito inuecta, & illata retinere ibid. num. 5.
Decl.procedere ſi poſſideat ibi. n.6.
Inuecta, & illata in prædium vrbanum remanent hypothecata domino etiam ignoranti introductionem, ſecus autem in prædio ruſtico cap.40.n.11.fol.414.
Inuecta, & illata in prædium ruſticum, vt remaneant hypothecata aliqui volunt nõ ſufficere ſcientiam, ſed requiri pactum cap.40. n.12.fol.414.
Contraria tamen opinio eſt magis communis ibi.n.13.& n.14. vbi quod eſt etiam verior & n.17.fol.414.
In inuectis, & illatis competit locatori actio ſeruiana cap.40.n.18.fol.414.
Inuecta, & illata dicuntur eſſe pignori penes locatorem cap.40.n.36.fol.416.
Inuecta, & illata in prædium locatum, an poſſideantur à locatore, eſt quæſtio ardua cap. 40.n.38.fol.416.
Inuecta, & illata poſſunt à locatore pro ſua ſecuritate includi cap.40.nu.40. fol.416.
Et per talem incluſionem acquirit earũ poſſeſſionem ibi.n.41.
Et ex poſtea poteſt illa capere propria auctoritate cap.40.n.42. fol.416.
Et poteſt illa retinere ibi n.43.
Et ſufficit locatorem ea deſcribere ad hoc vt dicantur incluſa ibi.n.44.
Et practicatur dicta deſcriptio cap.40. num. 45.fol.416.
Decl.deſcriptionem, ſeu incluſionem non poſſe fieri ſemper, ſed ſolum conductore mercedem non ſoluente ibi. nu.46.
Deſcriptio bonorum illatorum, ſeu bonorum incluſio prædicta, poteſt fieri pro locatore propria auctoritate cap.40.n.47. fol.417.
Et hoc modo procedit, quod dicitur conductorem poſſe executiue agere contra bona inuecta, & illata, & ea propria auctoritate capere, nempe illa prius deſcribendo, & deinde capiendo ibi.n.48.
At licet poſſit locator dicta bona capere ſine Iudice, honeſtius tamen faciet cum Iudice cap.40.n.49.fol.417.
Et poteſt petere aſſociationem ibi.n.50.
Vid. *ASSOCIATIO*.
Aduerſus bona inuecta, & illata conceditur mandatum de aſſociando, vel ad exhibendum, aut aliud oportunum via executiua cap.40.n.57. fol.418.
Ceſſante vero dicta deſcriptione,locator intentare debet, vel ſeruianam,vel ſaluianum, non autem executiue agere ibi. nu.58.
Decl.vt non comperat via executiua agendo, ſed excipiendo aduerſus alium creditorem executiue contra dicta bona agentem cap.40.nu.59. fol.418.
2 HYPOTHECA tacita inuectorum, & illatorum, procedit etiam in inuectis per ſolam patientiam cap.40.n.60.fol.418.
Et in inuectis per colonum reſpondentem quid certum in fructibus ibi.n.61.
Non autem procedit in inuectis per famulum in domum domini cap.40.n.62.fol.418.
Inuecta per ſubconductorem remanent hypothecata etiam primo locatori cap.40.nu. 63. fol. 418.
Minoris bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum,an tacitè remaneant hypotecata locatori, eſt magna controuerſia cap. 40.n.65.fol.418.
Qui tenent negatiuam opinionem referuntur ibi. n.66.fol.419.
Affirmatiuam, qui tenent, referuntur ibid. num.67.
Ratio præcipua opinionis affirmatiuę eſt,quia lex approbat conductionem à minore factã cap.40.n.68.fol.419.
Ratio præfata refellitur ibi.n.69.
Vid.in ver. *MINOR*.
Bona Eccleſiæ inuecta, & illata in domum cõductam non remanent tacite hypothecata cap.40 n.85.fol.421.
Clericorum bona propria inuecta, & illata in prædium conductum remanent hypothecata cap.40.n.86.fol.421.
Res aliena bona fide poſſeſſa ſi inferatur in prędium conductum remanet hypothecata cap. 40.n.87.fol.421.
Hypotheca rei alienæ inuectæ, & illatæ prodeſt, vt conductor intentet ſaluianum, non autem ſeruianam cap.40.n.90.fol.421.
Res aliena mala fide poſſeſſa ſi inferatur in prędium conductum non remanet hypothecata cap.40.n.91.fol.421.
Ampl. etiamſi dominus rei illationem ignoret, ſecundum aliquos ibi.nu.92.
Contraria tamen opinio eſt magis communis cap.40.n.93.& n.94.vbi quod eſt etiam verior fol.421.
Decl. dictã contrariam procedere,ſi dominus non ſit præſens illationi,vel quando ſcit contradicat cap.40.n.95.fol.422.
Lim. eamdem opinionẽ primo,vt non procedat ſi dominus ſciuit rem ſuam induci, & tacuit dolo, vt deciperetur locator cap.40, n.96.fol.422.
Lim.2.ſi dominus permiſit induci res,vt permane-

manerent in domo toto tempore locationis ibi.n.97.

Lim.3.ſi res locata ſia pupilli, vel Eccleſiæ ibi.n.98.

Lim.4.ſi cum ſcientia,& taciturnitate concurrat, quod dominus rerum ſit coniunctus conductori illa inducenti cap. 40. num. 99. fol.422.

Maxime in bonis patris inductis in domum,à filio de eius conſenſu conductam cap. 40 n. 100.fol.422.

Limitatur alijs modis dicta concluſio relatiue ibi.n.101.

Hypotheca tacita inuectorum, & illatorum nõ comprehendit illas res,quæ cenſentur comprehenſe in obligatione generali expreſſa cap.40.n.102.fol.422.

Obligatio generalis non comprehendit veſtes nec alia mobilia neceſſaria debitori cap.40. nu.103.fol.422.

Libri ſcolariorum, & Doctorum, arma militum, & Breuiarium Clericorum, ſunt mobilia neceſſaria,& non cadunt ſub hypotheca ibi.n. 104.

Contr. quo ad hypothecam inuectorum, & illatorum ibi.n.105.

Decl.ſecundam procedere tantum in caſu, quo non eſſent inuecta alia bona quam præfata ibi n.106.

Et debebit locator probare nõ fuiſſe inuecta alia bona cap.40.n.107.fol.422.

Inſtrumenta, & chirographa, & nomina debitorum, non cadunt ſub hypotheca inuectorum, & illatorum cap.40.n.108. fol.422.

Pecunia inuecta in domum conductam præſidij cauſa, cadit ſub hypotheca, ſecus autem in pecunia inuecta, vt quotidie expendatur cap.40.n.109 fol.423.

Boues aratorij, & inſtrumenta neceſſaria ad agriculturam, non cadunt ſub hypotheca inuectorum, & illatorum cap.40. num.110, fol.423.

Et generaliter non poteſt in eis fieri executio ibi.n.111.

Ampl.procedere tam in foro ſæculari,quam in Eccleſiaſtico cap.40.n.112.fol.423.

Lim.ſecundum aliquos ſi nõ poſſit fieri executio in alijs bonis ibi.n.113.

Contrarium tamen tenent alij ibid. n.114.

Lim.2.attendi conſuetudinem, quæ in diuerſis locis adeſt, vt executio etiam in dictis bonis fiat cap.40.n.115.fol.423.

Lim.3. ſi mediante executione non impediatur agricultura ibi.n.116.& 117.quando, & quomodo hoc procedat.

Merces an cadant ſub hypotheca inuectorum, & illatorum, eſt quæſtio controuerſa, & qui eam tractent vid.in ver. *MERCES*.

Fructus prædiorum propriorum conductoris in domum conductam inuecti, tam ad vſum proprium, quam ad effectum vendendi, cadunt ſub hypotheca cap.40.nu.123.fol.424.

Inuecta, & illata etiamſi ſint partim venalia, partim non,cadunt ſub hypotheca cap. 40. n.125.fol.424.

Conducta domo, ſeu alia manſione pro conſeruatione mercium, merces ibi conductæ remanent hypothecatæ pro penſione cap. 40. n.126.fol.424.

3 HYPOTHECA pro mercede domus conductę ad conſeruandas res ibi illatas eſt fortior hypotheca inuectorum, & illatorum in domum conductam ad habitandum cap.40. n.127.fol.424.

Et habet prælationem, quo ad alios creditores in rebus conſeruatis ibi. n.128.

Hypotheca competens locatori in inuectis, & illatis habet prælationem ſecundum aliquos cap.40.n.129.fol.425.

Contr.eſt magis receptum ibi.n.130.

Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in inuectis & illatis cap.40.nu.131, fol.425.

Ampl. præferri etiam ei qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis ibi.n.132.

Hypotheca in inuectis, & illatis competit etiam contra tertium cauſam à conductore habentem cap.40.n.133.fol.425.

Non tamen poteſt contra tertium intentari via executiua ibi.n.134.

Decl.non poſſe intentari viam executiuam contra tertium, ſi res non ſit amplius in domo conducta, ſecus autem e contra cap. 40.n.135.fol.425.

Lim. vt non tranſeat dicta hypotheca contra tertium,in rebus venalibus cap.40.num. 136.fol.425.

Decl.limitationem nõ procedere ſi res venales fuerint à locatore incluſæ ibi.n.137.

Decl. 2.non procedere ſi ante alienationem fuiſſet iudicium intentatum à locatore ibi. num. 138.

Decl. 3.extingui hypothecam venalium ſi venditæ ſpecialiter, ſecus ſi tota Apotheca, vel totum negocium, aut aliqua eius pars integralis ibi. num.139.

Et vbi venditæ ſpecialiter merces, ſi aliæ emantur,vti ſubrogatæ, remanent hypothecatæ ibi.n.140.fol.426.

Hypotheca inuectorum, & illatorum durat etiamſi inquilinus bona è domo extraxerit cap.40.num.142.fol.426.

Intellige ſi fuerant illata in domum animo, vt ibi permanerent ibi.num.143.

Ampl.vt poſſit locator agere contra condu-

ctorem

ctorem qui bona inuecta extraxit, vt ea reportet cap.40.nom.144.fol.426.

4 INVECTA in porticum domus, remanent hypothecata locatori cap.40. n.145.f.426.

Inuecta in apothecam, horreum, ſtabulum, arcam, vel curtim domui iunctis, remanent hypothecata cap.40.n.147.fol.426.

Inuecta in molendinum conductum, ſi in eo non habitatur, vt remaneant hypothecata, requiritur ſcientia locatoris cap.40.nu.149. fol.426.

Inuecta in naulm conductam remanent tacite hypothecata cap.40.n.151.fol.426.

Inuecta in vehiculum conductum remanent hypothecata cap.40.n.153.fol.426.

Hypotheca inuectorum, & illatorum in nauim vel vehiculum conductum præfertur alijs cap.40.n.155.fol.427.

Hypotheca tacita in inuectis, & illatis non ceſſat ex eo quod locator de hypotheca expreſſa ſibi proſpexerit cap.40.n.156.fol.427.

Lim. ſi expreſſa ſit in ipſis inuectis ad nouandum taciram ibi.num.162.

Hypotheca in inuectis, & illatis ceſſat ſi datus fideiuſſor pro ſolutione penſionis ſecundum aliquos cap.40.n.159.fol.427.

Contrarium tamen probatur ibi.n.160.

Decl. primam procedere ſi conuentum inuecta pignori eſſe donec ſatisfactum fuerit locatori, & poſtea locator receperit fideiuſſorem ibi.n.161.

Hypotheca in inuectis, & illatis remiſſa, non cenſetur propterea remiſſum ius executiui in eiſdem competens cap.40.n.163.f.427.

Hypotheca in inuectis, & illatis, eſt priuilegiũ perſonale locatoris, & non tranſit in ſingularem ſucceſſorem cap.40.n.164.fol.427.

Poteſt tamen cedi per ceſſionem ſpecialem iuxta veriorem opinionem ibi.n.165.

Ad hoc vt inducatur dicta hypotheca, requiritur rem inferri in prædium conductum animo, vt ibi permaneat vſque quo duret locatio cap.40.n.3.fol.413.

Hypothecam prætendens ex eo quod fuerint bona inuecta, & illata in prædium conductum, probare debet factum illationis cap.40.num.24.fol.415.

Et probare etiam debet quod illata fuerint eum animo quod ibi permanerent vſque quo duraret locatio cap.40.n.25.fol.415.

Animus prædictus probatur præſumptione reſultante ex qualitate rei ſolitæ locari ibi. num.26.

An res ſint dictæ qualitatis ſtatur arbitrio Iudicis ibi.num.27.

INVENTARIVM.

Inventarii beneficium non ſuffragatur niſi ad hoc vt hæres non teneatur de proprijs bonis cap.64.num.80.fol.636.

INVENTOR.

Inventor rei alienæ non poteſt pro reſtitutione aliquid petere, ſed poteſt à ſponte dante recipere cap.15.n.18.fol.141.

Inuentor rei alienæ tenetur eam domino reſtituere cap.15.num.15.fol.141.

Ampl. vt ſi dominum reperire non poſſit, adhuc ei reſtituere debeat dando pauperibus pro eo ibid.num.16.

Decl. vt ſi ſit pauper poſſit eleemoſynam ſibi facere cap.15.num.17.fol.141.

Operæ pro inueniendis rebus prædictis locari poſſunt cap.15.num.19.fol.141.

INVESTITVRA.

Investitura noua non recipit interpretationem ab antiqua, in eis quæ illi expreſſe contradicunt cap.53.n.108.fol.532.

Inueſtitura noua, dicitur differre ab antiqua, ſi in ea deficiat clauſula cæterum in ſtipulatione pro hæredibus cap.53.n.109.fol.532.

Inueſtitura noua comprehendens etiam extraneos, arguit idem fuiſſe de antiqua cap.53. num.113.fol.532.

Conſenſus præſtitus alienationi rei emphyteuticæ continet aliquando noua pacta, & importat nouam inueſtituram cap.53. nu.114. fol.532.

Inueſtituræ qualitas non alteratur per ſolam mutationem perſonarum, niſi fiat conceſſio perſonæ fictæ cap.62.n.83.fol.615.

IVDEX.

Ivdex dicitur bonus vir cap.17.n.62.fol.161.

Iudex in cauſa neceſſitatis non compellens Aduocatum ſcribere peccat cap.20.nu.32. fol.197.

Iudex competens pro recuperatione rei nulliter alienatæ per Eccleſiam, eſt Iudex Eccleſiaſticus, etiam contra laicum c.14.§.7.n.92. fol.120.

Ampl. procedere tam in actione reali, quam in mixta ibi num.93.

Epiſcopus eſt Iudex competens pro recuperatione rei ab ipſomet alienatæ, ſi iudicium agatur nomine Eccleſiæ cap.14.§.7. nu.94. fol.120.

Decl. procedere, ſi non allegetur ſuſceptus, prout poteſt ibi.num.95.

Iudicis delegati iuriſdictio per primum actum expirat, ſiue bene, ſiue male proceſſerit cap. 14.§.9.num.20.fol. 125.

Iudices ſolent in concurſu probationum mediam viam eligere cap.34.§.4.n.38.fol.357.

Iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare, & valorem arbitrari cap.34.§.5. n.72.fol.364.

Secus ſi viam peritorum elegerit, quia eis diſcordantibus, tenetur tertium eligere: nec poteſt

poteſt eligere ſe ipſum ibi.num.73.
Iudex poteſt habere fidem vni ex peritis diſcordantibus cap.34.§.5.n.95.fol.366.
Iudici permiſſum eſt corrigere relationes peritorum cap.34.§.5.n.96.fol.366.
Iudicis arbitrio multū deferunt iura in æſtimatione melioramentorū c.34.§.5.n.97.f.366.
Factum Iudicis reputatur factum partis c. 18. num.71.fol.173.

I V D I C I V M.

Ivdicivm de re locata euacuanda eſt ſummariū, & quomodo in eo procedatur cap.vlt.n.28.
Iudicium de re locata euacuanda eſt poſſeſſorium cap.vlt.num.26.
Minor habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio poſſeſſorio abſque curatore c.vlt.n.27.
Locator poteſt incipere iudicium contra conductorem à mandato de expellendo, ſeu euacuando cap.vlt num.25.
Poſſeſſoria iudicia non dantur pro annuis præſtationibus perſonalibus c.43.n.4.fol.438.
Vid. in ver. *QVASI POSSESSIO*

I V R A.

Vid. *IVS*. in princ.

IVRAMENTVM.

Operatur, & alia de eo in genere nu. 1.
Iuramentum de aliqua re in ſpecie nu.2.

1 IVRAMENTVM impedit peti reſciſſionem propter læſionem cap. 18. nu. 75. fol. 173.
Contr. eſt verius, præcipue in Vrbe propter ſtatutum ibid. nu. 76.
Decl. primam,vt quatenus ſit vera non procedat ſi adſit læſio valde vltra dimidiam ibi. nu. 77. fol. 174.
Decl. 2. vt iuramentum non impediat peti ſupplementum pretij ibi. nu. 78.
Decl. 3. vt non procedat in minore ib.n.79.
Contrarium ibi. nu. 80.
Lim. hoc contrarium in pupillo, & proximo pubertati cap. 18. nu. 81. fol. 174.
Lim. 2. ſi minor enormiſſimè lædatur ibid. num. 82.
Decl. requiri læſionem valde vltra dimidiam ibi. nu. 83.
Iuramentum habere ſolet vim ſpecialis expreſſionis cap. 49. nu. 78. fol. 494.
Iuramentum fortius ſtringit vim pactorum,non autem ea ampliat cap. 20. n. 93. fol. 201.
Iuramentum perpetuat actiones vſque ad quadraginta annos cap. 24. nu. 73. fol. 248.
Iuramentum firmat contractum intra ſuos limites, non autem illum extendit cap. 56. nu. 37. fol. 554.
Iuramentum non operatur vltra intentionem iurantis cap. 55. nu. 5. fol. 544.
Iuramentum confirmat, non autem ampliat obligationem cap. 55. n. 6. fol. 544.
Iuramentum obligat ad obſeruantiam contractus præciſam, quando ita ſeruari poteſt cap. 61. nu. 107. fol. 585.
Iuramentum promittentis obligat ad obſeruantiam præciſam, itaut non ſufficiat præſtare intereſſe cap. 63. nu. 27. fol. 623.
Amplia etiam quoad heredem iurantis ibi.n.28.
Contrarium quoad hoc tenent alij ibi.n.29.
Iuramentum requirit tactum ſcripturarum, & ideo non poteſt cenſeri tacitè repetitum cap. 64. nu. 32. fol. 632.

2 IVRAMENTVM DE NON ALIENANDO bona Eccleſiæ præſumitur præſtitum à Prælatis cap. 14. §. 12. nu. 14. fol. 138.
Iuramentum de non alienando, ſi ſit ſimpliciter præſtitum intelligitur in caſu illicito, ſecus ſi ſit de non alienando inconſulto Romano Pontifice cap. 14. §.12.n.15.fol.138.
Lim. vt non obliget in modicis, neq; in caſu neceſſitatis in quo adiri non poſſit Papa ibi. num. 16.
Iuramentum de non alienando operatur, quod alienans ſit periurus, non autem, quod contractus ſit nullus cap. 14. §. 12. n.17.f.138.
Iurans non alienare, locando ad longum tempus periurium non incurrit c.6. n.9.fol.27.
Iuramento in litem; vt locus ſit requiritur dolus ex parte eius, contra quem defertur, & difficultas probationis ex parte eius cui defertur ex dolo illo cauſata cap. 33. nu. 24. fol. 323.
Iuramentum teſtium non probatur per verba enunciatiua, *teſtis iuratus* cap. 14. §. 9. nu. 18. fol. 125.

IVRISDICTIO.

Ivrisdictio Eccleſiaſtica locari non poteſt cap. 11. nu. 31. fol. 62.; & cap. 14. §. 12. n.11. fol. 137.
Iuriſdictio etiam de iure ciuili locari non poteſt cap. 11. nu.32. fol. 62.
Iuriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas non debet de facili cenſeri laicis conceſſa cap. 63. nu. 70. fol. 626.
Iuriſdictio non venit in locatione fundi cap. 23. nu. 89. fol. 234.
Iuriſdictio, & honor venit in locatione Villæ vel Caſtri cap. 23. nu. 92. fol. 234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad breue ibid. num. 94.

I V S.

Ivra loquentia de emphyteuſi procedunt etiā in locatione ad longum tempus cap. 14. §. 4. nu. 2. fol. 100.
Iura competentia ex particulari diſpoſitione ſunt perſonalia, & cedi non poſſunt cap. 20. n.87. fol. 201.

Iura conductionis cedi poſſunt, & ceſſionarius efficitur conductor cap. 32. numer. 29. fol. 318.
Decl. non effici conductorem ceſſionarium, ſi facta ſimplex ceſſio participatioois lucrorum cap. 32. nu. 30 fol. 318.
Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris eap. 61. nu. 61. fol. 582.
Iura, vt veniant in locatione, noo ſatis eſt tem locatam complecti vniuerſitatem agrorum cap. 23. nu. 88. fol. 233.

IVS ACCRESCENDI.

Ius accreſcendi regulariter in contractibus non datur cap. 26. nu. 44. fol. 265.
Contrarium tenent aliqui in locatiooe ibid. num. 45.
Decl. regulariter non dari io locatione, ſed applicari plures limitationes ibi. nu. 46.
Regula, quod in contractibus non detur ius accreſcendi limitatur primo in contractibus vltro citroque obligatorijs ibi. nn. 47.
Lim. 2. in contractibus, qui eootinent cauſam lucratiuam ibi. ou. 48.
Lim. 3. quando coocedeotem intereſt, vt ius accreſceodi locum habeat ibi. nu. 49.
Limitationes prædictæ ſunt controuerſæ cap. 26. nu. 50. fol. 266.
Ius accreſceodi ceoſetur potius optatum, quam commuoio cap. 26. nu. 52. fol. 266.
Stante præcepto teſtatoris, quod res duobus vendatur, vno emere recuſante, teoetur hæres vendere alteri ratam ſuam ibid. nu. 53.
Ius accreſcendi in emphyteuſi datur, ſi ſit titulo oneroſo conceſſa, oon ſi lucratiuo cap. 26. no. 54 fol. 266.
Ius accreſceodi habet locum in emphyteuſi, ex tacita voluntate cootrahentium c. 26. nu. 63. fol. 267.
Et ſufficiunt coniecturæ ibi. ou. 64.
Ius accreſcendi noo habet locum poſt emolumeotum quæſitum cap. 26. no. 58. fol. 267.
Decl. vt licet non habeat locum ius accreſcendi, poſſit habere locum ius noo decreſcendi ibi. nu. 59.
Decl. 2. vt non ſufficiat acquiſitio, quæ dicitor fieri ipſo iure, ſed requiratur acceptatio ibi. nu. 60.
Decl. 3. requiri acquiſitionem liberam, & puram, nec ſufficere acquiſitionem cum ſubauditione aliqua, vel ratione alicuius qualitatis ibid. nu. 61.
Decl. 4. non procedere ſi appareat contraria voluntas cootraheotium etiam tacita ibi. oum. 62.
Ius accreſcendi in locatione pluribus facta, inducitur ex pacto, quod poſt mortem eorum bona reuertantur cap. 26. nu. 65. fol. 267.
Et maxime, ſi dictum ſit, poſt mortem omnium ibid. ou. 66.
Ius accreſceodi in locatione inducitur ex eo, quod dictum ſit, mortuo vno, res vadat ad alium cap. 26. nu. 67. fol. 267.
Decl. vt, ſi non ſolum facta ſit recipientibus ſed etiam eorum filijs, & additum, & aliquo eorum decedente ſine filijs, eius pars vadat ad alium, ius accreſcendi cenſeatur ioductum ſolum inter primos, non etiam inter filios ibi. nu. 68.
Secus ſi dictum, quod pars præmorientium deueniat ad ſuperſtites, vel ſi dictum, & eis deficientibus ibi. nu. 69. fol. 268.
Ius accreſcendi, vt iotret io locatione, ſufficit eam eſſe factam pluribus in ſolidum cap. 26. nu. 70. fol. 268.
Decl. non ſufficere conductores eſſe obligatos in ſolidum, pro mereede, ſed requiri coonceſſionem eis inſolidum eſſe factam ibi. nu. 71.
Sed licet noo ſufficiat dicta obligatio io ſolidum, tameo facit coniecturam vrgentem ibi. nu. 72.
Sufficit locationem eſſe factam iuxta formam aliarum, & in illis adeſſe clauſulam in ſolidum, ad hoc, vt intret ius accreſcendi ibid. ou. 73.
Si locatio facta eſt pluribus, & eorum cuilibet iotrat ius accreſcendi ibi. n. 74.
Idem in conceſſa duobus, & vtrique cap. 26. nu. 75. fol. 268.
Et generaliter ſtantibus ſimilibus dictiooibus diſtributiuis ibi. nu. 76.
De dictione *cuique* eſt valde controuerſum, an ſit diſtributiua, & operetur dari ius accreſcendi ibi. nu. 77.
Ius accreſceodi in locatione datur quandoq; ioter primos, & non inter deſcendentes, & quandoque econtra cap. 26. n. 78. fol. 268.
Ius accreſceodi, vbi regulariter non datur, dictiones illud importantes operantur tantum reſpectu eorum, quibus ſuot adiectæ cap. 26. nu. 79. fol. 268.
Lim. ſecundum aliquos, ſi adiectæ ſint ſucceſſoribus, quia arguitur, quod partes voluerint idem in ſtipulantibus cap. 26. n. 80. fol. 269.
Locatione facta cum dictione *cuique* relata ad filios, datur ius accreſcendi noo ſolum ioter filios, ſed etiam inter filium vnius, & patruum cap. 26. nu. 83. f. 269.
Pactum, quod ſi voum ex conductoribus non ratificet, eius pars acquiratur alteri, demonſtrat partes voluiſſe dari ius accreſcendi cap. 26. ni 84. f. 269.
Idem arguitur ex ſolito concedeodi, vt ius accreſcendi locum habeat ibi. n. 85.

Idem ex obſeruantia ſubſecuta ibi. n. 86.
Idem ex quo nullus ex ſtipulantibus filios haberet ibi. nu. 87.
Ivs canonicvm in materia tendente ad euitandum peccata, ſeruari debet, etiam in foro ſæculari cap. 52. nu. 34. fol. 516.
Ius canonicum non eſt dicendum, quod diſcrepet à iure ciuili, quando conciliari poſſunt cap. 46. nu. 52. fol. 462.
Ivs Decimandi in quo conſiſtat, & quando cenſeatur conceſſum, vel non cap. 10. nu. 89. 90. & 91. fol. 46.
Ius decimandi venit in locatione ad modicum, non in locatione ad longum tempus cap. 23. nu. 95. fol. 234.
Ius decimandi poteſt transferri in locatione ad longum tempus, & quomodo cap. 23. nu. 96. fol. 234.
Ius decimandi poteſt transferri in conductorem, ſed debet conſtare de voluntate c. 23. nu. 97. fol. 234.
Ivs Gentivm dicitur quo omnes gentes vtuntur cap. 1. n. 33. fol. 4.
IVS INQVILINATVS vid. *INQVILINVS*.
Ivspatronatvs eſt ſpirituali annexum, & quomodo cap. 11. nu. 33. fol. 62.
Iuſpatronatus ſeparatim de per ſe locari non poteſt cap. 11. nu. 34. fol. 62.
Iuſpatronatus ſi locetur cum rebus, quæ locari poſſunt, annullatur tota locatio cap. 11. nu. 35. fol. 62.
Decl. procedere ſi appareat ratione iuriſpatronatus aucta merces ibi. nu. 36.
Simonia cadit in iurepatronatus cap. 11. n. 37. fol. 62.
Iuſpatronatus venit in locatione aliarum rerum cap. 11. nu. 38. fol. 63.
Decl. procedere in locatione ad longum tempus ibi. nu. 40.
Iuſpatronatus, vt veniat in locatione neceſſe eſt locationem eſſe vniuerſalem reſpectu rei locatæ cap. 11. nu. 41. fol. 63.
Iuſpatronatus Cappellæ exiſtentis in Palatio cenſetur reſeruatum pro domino Palatij c. 11. nu 46. fol. 64.
Iuſpatronatus Eccleſiæ in fundo exiſtentis, an cenſeatur annexum fundo cap. 11. nu. 47. fol. 65.
Iuriſpatronatus fundatio attendi debet, ad dignoſcendum cui ſit reſeruatum cap. 11. nu. 48. fol. 65.
Iuſpatronatus exiſtens in Caſtro, arguitur Caſtro annexum cap. 11. nu. 49. fol. 65.
Iuſpatronatus, an ſit annexum Caſtro, vel iuriſdictioni, attenditur obſeruantia cap. 11. nu. 50. fol. 65.
Iuſpatronatus annexum alicui rei, an veniat in locatione illius etiamſi expreſſum ſit iuſpatronatus, quando expreſſio ſtat declaratiuè, non principaliter cap. 11. n. 51. fol. 65.
Expreſſio quando dicatur declaratiuè, & quando principaliter ibi. nu. 52.
Iuſpatronatus, ſi in locatione expreſſum ſit declaratiuè, poteſt eius intuitu augeri penſio cap. 11. nu. 53. fol. 65.
Iuſpatronatus venit in donatione vniuerſali omnium bonorum, non autem in ſimili locatione cap. 11. nu. 42. fol. 63.
Iuſpatronatus non venit ſi locetur hæreditas cap. 11. nu. 43. fol. 64.
Iuſpatronatus non venit in locatione rei particularis cap. 23. nu. 91. fol. 234.
Iuſpatronatus venit etiam in locatione particulari, ſi eſt ei annexum, & ſtet acceſſoriè ad illam cap. 11. nu. 45. fol. 64.
Locata domo exiſtente in Parochia in qua Parochiani præſentant Parochum an conductor præſentare debeat cap. 17. num. 195. fol. 191.
Emens rem principaliter ad effectum acquirendi ius patronatus in ea exiſtens, non eſt tutus in conſcientia, nec in foro fori cap. 11. nu. 54. fol. 65.
Iuſpatronatus venit, ſi locata villa, vel Caſtro cap. 23. n. 91. fol. 234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus non autem in locatione ad modicum ibid. nu. 94.
Ivs Percipiendi aliud eſt formale aliud cauſale, quod dicimus commoditatem, & iſtud poteſt transferri ſine beneplacito cap. 14. §. 5. nu. 12. fol. 106.

IVSTITIA.

Ivstitia ſtat in medio cap. 18. nu. 40. fol. 168.

L.

LABRA.

Labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt cap. 23. num. 50. fol. 230.

LAICI.

Laici, non poſſunt conducere ius decimandi, etiam ad modicum tempus cap. 10. num. 86. fol. 55
Laici poſſunt conducere decimas conſideratas, prout ſunt fructus cap. 10. n. 87. fol. 55.
Laici prohibentur conducere obuentiones eccleſiaſticas cap. 10. n. 76. & n. n. ſeqq. fol. 54.
Laici ſunt prorſus incapaces oblationum, quæ fiunt in Eccleſia cap. 10. n. 79. fol. 55.
Laicus conductor oblationum Eccleſiaſticarũ non poteſt de per ſe de altari leuare cap. 10. n. 80. fol. 55.
Laici ſunt incapaces decimarum cap. 10. nu. 81. fol. 55.
Decimæ aliæ ſpirituales, aliæ temporales, & iſtarum

iſtarum laici ſunt capaces ibi.n.82.

Laici non poſſunt conducere decimas etiam ad modicum tempus, intelligendo de iure percipiendi eas cap.10.n.86.fol.55.

LAVDEMIVM.

Lavdemivm non debetur ex alienatione rei locatæ cap.3.n.54.fol.18.

Non tamen repugnat locationi pactũ, quod debeatur laudemium cap.3.n.55.fol.18.

Laudemium eſt quinquageſima pars pretij cap.3.n.56.fol.18.

Laudemij ſolutio denotat bona eſſe emphyteutica cap.3.n.57.fol.18.

Secus ſi appareat ſolutum per errorem c.3.n.58.fol.18.

Laudemium ſolui debet ſolum ab extraneis c.53.n.91.fol.530.

Sed datur caſus, quod ſolui debeat etiam à deſcendentibus, & quando ibi.n.92.

LEGATVM.

Legatvm eſt donatio quædam cap.61.nu.167.fol.591.

In pluribus tamen differt à donatione, & ſignanter in eo, quod legatum latius interpretatur fauore legatarij ibi.n.168.

Legatum ſub conditione ad vtilitatem filiorũ appoſita, conditione per mortem filiorum deficiente, non debetur cap.50 n.4.fol.500

Labor, & pecunia diuiſionem patiuntur in legato, non in contractu ibi.n.6.

Legatum annuum relictum pro cura præſtanda negocijs plurium filiorum, omnibus filijs defunctis præter vnum, qui ſit hæres omniũ, itaut idem labor legatario ſuperſit, non erit ei minuenda annua præſtatio cap.50.n.96.fol.508.

Legatum ſcholari factum, ſi in ſtudio permanſerit, debetur etiamſi tempore vacationis ad domum redeat cap.50.n.103.fol.509.

Legata res cenſetur relicta libera, & ſi non eſt, hæres tenetur eam luere c.61.nu.169.f.591.

LEGATARIVS.

Legatarivs rei locatæ non poteſt agere ad penſiones, niſi in legato dictum ſit *ſaluo iure colont* cap.61.n.141.fol.588.

Legatarius non tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore cap.61.nu.140.fol.588.

Decl. legatarium non teneri ſtare locationi ad breue tempus, ſecus ſi ad longum tempus facta ſit cap.61.n.142.fol.589.

LEGITIMA.

Legitimam recipiens in fundo locato non tenetur ſtare locationi cap.61.n.272.fol.601.

LEGITIMATI.

Legitimati non poſſunt petere renouationem locationis bonorum eccleſiaſticorum c.62.n.70.fol.614.

Legitimati ſunt incapaces bonorum Eccleſiaſticorum per viam ſucceſſionis, non autem per viam nouæ acquiſitionis Eccleſia volente ibi.n.71.

LENOCINIVM.

Lenocinivm locari non poteſt cap.15.num.54.fol.144.

LAESIO.

Attenditur, & operatur num.1.

Quæ impediant dari de læſione nu.2.

De probatione læſionis nu.3.

1 LAESIO eodẽ modo attenditur in locatione & conductione, ac in emptione, & venditione cap.18.n.3.fol.164.

Læſio an adſit attenditur tempus contractus c.49.n.106.fol.496.

Lim. ſi contractus non finiatur momento tẽporis, ſed habeat tractum ſucceſſiuum cap.49.n.107.fol.496.

Læſio enormiſsma operatur dolum re ipſa cap.18.n.20.fol.166.

Læſione enormiſsima ſtante competit reintegratio, & non datur electio lædenti ſupplere pretium, ac fructus debentur vſque ab initio cap.18.n.22.fol.166.

Læſio enormiſsima, vt contractus ſit nullus ipſo iure, & competat reintegratio, eſt quę valde excedit dimidiam cap.18.num.24.fol.166.

Læſio tunc dicitur excedere valde dimidiã, & ſic eſſe enormiſsimam, quando eſt in duobus tertijs cap.18.n.25.fol.166.

Alij volunt ſtari arbitrio Iudicis cap.18.nu.26.fol.167.

Et attenditur qualitas perſonæ læſæ ad læſionem arbitrandam cap.18.n.27.fol.167.

Læſio, & reſciſsio contractus per eam habet locum in locatione fructuum naſciturorum cap.18.n.54.fol.171.

Et generaliter in locatione futuri euentus cap.18.n.55.fol.171.

Contrarium ibid.n.56.fol.176.

Decl. hoc contrarium procedere, vt non poſsit prætendi læſio, ex eo, quod euenerit, ſecus autem, ſi attento tempore contractus, & conſiderata ſpe, defuit læſio cap.18.num.57.fol.172.

Læſio in ſexta parte ſufficit Romæ per ſtatutum cap.18.nu.29.fol.167.

Statutũ prædictum non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas cap.18.nu.30.fol.167.

Læſio in ſexta parte ſufficit minori ad petendã reſtitutionem in integrum cap.18.num.71.fol.173.

Læſio non poteſt allegari poſt finitum contractum locationis cap.18.nu.101.fol.176.

Contrarium ibid.nu.102.

Læſio pro reſciſsione contractus an ſit eodem

modo computanda reſpectu emptoris, ac reſpectu venditoris, maxima eſt controuerſia, quam vide late pro affirmatiua nu. 39. 48. 52. & 53. fol. 168.

Læſio reſcindit etiam contractum ſtricti iuris cap. 18. n. 15. fol. 166.

Læſio habet locum etiam in contractu Empyteuſis cap. 18. n. 14. fol. 165.

Decl. procedere ſi allegetur læſio ab emphyteuta ſecus ſi à domino ibid. n. 16.

Contr. ſi dominus attentis prærogatiuis, quas habet, adhuc probet ſe læſum cap. 18. nu. 17. fol. 166.

Læſio ſi ſit ſolum vltra dimidiam, competit ſolum reſciſsio in petitorio iudicio cap. 18. n. 25. fol. 166.

Læſio ſufficit in ſexta parte, ſi locatio non fiat ab ipſo domino rei, ſed à Procuratore generali c. 18. n. 69. fol. 173.

Decl. procedere quando dominus non habet contra eum regreſſum cap. 18. num. 70. fol. 173.

Læſio vltra dimidiam operatur vt reſcindatur contractus, niſi lædens velit ſupplere cap. 18 n. 4. fol. 164.

Et hoc tam in venditione, quam etiam in locatione cap. 18. n. 5. fol. 165.

Ampl. procedere etiam in locatione operarum ibid. n. 6.

Contrarium nu. 7.

Decl. primam procedere ſi poſſunt operæ faciendæ æſtimari, ſecus e contra cap. 18. nu. 8. fol. 165.

Læſio vltra dimidiam non reddit nullum contractum, ſed reſcindendum cap. 18. nu. 18. fol. 166.

Decl. non procedere, ſi læſio ſit enormiſsima ibi. n. 19.

Deceptio permittitur vſque ad dimidiam iuſti pretij tam de iure ciuili, quam de iure canonico cap. 18. n. 31. fol. 167.

Lim. ſi adſit dolus lædentis ibi. n. 32.

Lim. 2. vt deceptio permittatur in foro fori non autem in foro conſcientiæ ibi. n. 33.

Neque permittatur bono viro, & ideo cautela eſt læſo, vt faciat poſitionem lædenti, ſi ſit bonus vir cap. 18. n. 34. fol. 167.

Item non permittitur in contractu Eccleſiæ ibi. nu. 35.

Emptor, & venditor in propoſito læſionis, in iure æquiparantur cap. 18. n. 48. fol. 169.

Venditores læduntur ſępius, quam emptores cap. 18. n. 38. fol. 168.

2 Stipulatio in contractu locationis impedit reſciſsionem ex læſione, ſecundum aliquos cap. 18. n. 73. fol. 173.

Contrarium eſt verius ibi. nu. 74.

Iuramentum impedit reſciſsionem peti propter læſionem cap. 18. n. 75. fol. 173.

Contrariũ eſt verius, præcipue in Vrbe propter ſtatutum ibi. nu. 76.

Decl. primam, vt, quatenus ſit vera, non procedat, ſi adſit læſio valde vltra dimidiã cap. 18. n. 77. fol. 174.

Decl. 2. vt iuramentum non impediat peti ſupplementum pretij ibi. n. 78.

Decl. 3. vt non procedat in minore ibi. n. 79.

Contrarium ibi. n. 80.

Lim. hoc contrarium in pupillo, & proximo pubertati ibi. n. 81.

Lim. 2. ſi minor enormiſsime lædatur ibid. num. 82.

Decl. requiri læſionem valde vltra dimidiã cap. 18. n. 83. fol. 174.

Decretum Iudicis in contractu interpoſitum impedit reſciſsionem, ex capite læſionis cap. 18. n. 85. fol. 175.

Contrarium ibi. n. 86.

Decl. vt decretum Iudicis faciat ceſſare præſumptionem læſionis, ſed non impediat eam probare cap. 18. n. 87. fol. 176.

Sciens rei valorem, & adhuc vendens minori pretio, non petit reſciſsionem ex capite læſionis cap. 18. n. 88. fol. 175.

Contrarium tenent aliqui ibi. n. 89.

Sciens rei valorem, tunc non allegat læſionem, cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſsitate, etiam non præciſa cap. 18. n. 95. fol. 175.

Clauſula donationis, ſolita apponi in contractu emptionis, & locationis, impedit dari de læſione cap. 18. n. 96. fol. 175.

Decl. procedere ſi illam apponens ſcit verũ valorem, & habet verum animum donandi, quod non præſumitur ibi. n. 97.

Renunciatio læſionis facta à maiore, & cum iuramento, valet cap. 18. n. 98. fol. 176.

Et idem eſt ſi fiat à minore, vel muliere cum certioratione remedij ſibi competentis ibi. num. 99.

Decl. procedere, vt valeat dicta renunciatio, ſi læſio non ſit valde exceſsiua vltra dimidiã ibi. n. 100.

Remedium reſciſsionis ex capite læſionis durat vſq; ad triginta annos c. 18. n. 102. f. 176.

Statutum, quod non poſsit peti reſciſsio ex capite læſionis eſt validum, & idem eſt de conſuetudine cap. 18. n. 104. fol. 176.

Vid. *STATVTVM.*

3 LAESIONEM allegans debet eam probare cap. 19. n. 2. fol. 179.

Valor rei ad conuincendam læſionem probandus eſt concludenter, non præſumptiue c. 19. num. 5. fol. 180.

Decl. vt non propterea excludatur probatio per coniecturas, & præſumptiones ibi.n.6.

Probatio mercedis à ſolito ſufficit ad effectum probandæ læſionis cap. 19. num. 13. fol.180.

Decl. vt prædicta probatio ex ſolito ſit tantũ præſumptiua, itaut contraria probatione elidatur ibi.num.14.

Valor ad conuincendam læſionem probandus eſt de tempore contractus c.19. n.146. fol.189.

Contr. ibi.num.147.

Ampl. vt percutere debeat ipſum momentum temporis contractus ibi.num.148.

Decl. procedere in mobilibus, non in ſtabilibus ibi.n.149. & n.167.fol.191.

Non tamen neceſſe eſt, vt ſe referant ad diem in mobilibus ibi.num.168.

Valor ſtabilium non præſumitur mutatus per decennium, ſed poſtea ſic cap.19.n.153. fol.190.

Decl. non ſuffragari iſtam præſumptionẽ ad probandam læſionem, ſed tantum pro tempore modico ibi.num.154.

Valor probatur per peritos legitime electos cap.19.n.67.fol.184.

Et iſta probatio ſufficit ad probandam læſionem pro reſciſſione locationis ibi.n.78.

Læſio directa probari debet de tempore contractus cap.19.n.146.fol.189.

Læſio vt probetur in locatione non eſt attendenda vna pars tantum contractus ſeu bonorum, ſed omnia ſimul cap.19. num.192. fol.193.

Et ſi ſit ad plures annos ſatis eſt probare quoad vnum annum ibi.num.193.

Decl. procedere ſi locatio vnica ſit, vel plures correſpectiuè, ſecus ſi ſint plures cap.19. num.194.fol.193.

Læſio vt probetur in locatione, probari debet valor fructuum, ſeu commoditas quæ percipitur ex re locata cap.19.n.3.fol.179.

Læſio quomodo probetur in tranſactione cap. 18.num.62.fol.172.

L E X.

Legis contra præceptum, ſi quid fiat, nullum eſt cap.62.num.113.fol.619.

Ampl. etiamſi id deductum quoque fuerit in pactum ibi.num.114.

Lex vna poteſt habere duplicem intellectum cap.64.num.62. fol. 634.

Leges Principum vt ligent requiritur quod ſint vſu receptæ cap.14.§.1.n.2.fol.89

Decl. non procedere in legibus Papæ ibid.

Principis poteſtas eſſet eluſoria ſi liberum eſſet ſubditis eius legem recipere, vel non cap.14.§.1.num.1.fol.89.

Leges ciuiles allegari poſſunt pro Eccleſia, canonibus non contradicentibus cap.53.n.14. fol.525.

Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus, ſunt ſtrictè intelligendæ cap.10.num.23.fol.50.

Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus, an ſint in vſu cap.10. n.25. fol.50.

Leges prohibentes remiſſionem mercedes debent ſtrictè intelligi cap.49.n.118.fol.497.

Vid. etiam in ver. *STATVTVM*.

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus cap.8.num.6.fol.38.

Leges ciuiles diſponentes de rebus Eccleſiaſticis, an ſint validæ cap.14. in princ.num.2. fol.87.

Leges ciuiles prohibentes locationem rerum Eccleſiæ, non ſunt attendæ, quia leges Canonicæ plenius prohibent c.14.in princ.n.3. fol.87.

Leges Papæ ſtatim ac latæ ſunt, ligant, abſque eo, quod vſu recipiantur, quidquid ſit in alijs Principibus c.14.§.1.n.4.fol.89.

Legum deciſiones non ſunt trahendæ ad caſus indubitabiles cap.40.n.16.fol.414.

Lex ciuilis non ligat Eccleſiaſticos, etiamſi fuerit à Gratiano in volumine decretorum inſerta c.24.§.10.n.29.fol.232.

Ratio legis quando eſt expreſſa, tunc lex quamuis odioſa comprehendit omnes caſus in quibus ipſa ratio militat cap.41, num.5. fol.419.

Et iſta nõ reputatur extenſio legis, ſed comprehenſio ibi.num.6.

L I B E L L V S.

Libelli pro actione Seruiana & pro Saluiano formula cap.40.num.30 fol.415.

L I B E R.

Libro creditoris quandoque ſtatur ad probandam quantitatem meliioramentorum cap.34.§.4.num.53.fol.358.

Decl. procedere in paruis non in magnis ibi. num.54.

Libro creditoris ſtatur etiam in magnis vbi concurrit magna veriſimilitudo cap.34.§.4. num.57.fol.358.

Liber falſus in vno nihil probat cap.19.nu.60. fol.183.

Idem ſi aliquid omiſſum in eo deſcribi c.19. num.61.fol.183.

Liber rationum probat contra ſcribentem cap.19.num.46.fol.182.

Libri capitulares probant valorem beneficij cap 19.num.47.fol.182.

Liber tutoris probat quantitatem fructuum cap.19.num.48.fol.182.

Liber probat fructus deſcriptos affirmatiuè, non autem negatiuè, quod ſcilicet maior

ſumma

ſumma percepta non fuit cap.19. num.49. fol.182.

Liber non probat in eis in quibus verſatur intereſſe ſcribentis cap.19.num.50.fol.182.

Neque probat pro eo niſi in dependentibus ab eius volunrate ibi. num.51.

Lim.ſi concurrant adminicula animum Iudicis mouentia ibid.num.52,

Liber Eccleſiæ probat pro ea cap.19. num.55. fol.183.

Decl. procedere ſi bene detentus, & à Notario ibid. num.56.

Vel ſi concurrant adminicula ibi.num.57.

Liber contra ſcribentem tunc probat quando eſt bene, & legaliter detentus cap.19. n.58. fol.183.

Decl. vt etiam liber pro ſimplici memoria ſi ſerio ſcriptus, facit adminiculum probationis arbitrio Iudicis cap. 19.num 59.fol.183.

Partitis libri aliquibus verificatis, arguitur initorum verus cap.19.num.62.fol.184.

Verificatio aliquarum partitarum non adeo operatur ad augendam fidem, vt error ad eam minuendam cap 19.num.63.fol.184.

Partitæ verificatæ vt operentur augeri fidem, debent eſſe in ſumma conſiderabili cap. 19. num.64.fol.184.

Libri Scholarium, & Doctorum, arma militum, & Breuiarium Clericorum ſunt mobilia neceſſaria, & non cadunt ſub hypotheca c.40. num.104.fol.422.

Contrarium quo ad hypothecam inuectorum & illatorum ibi.num.105.

Decl. ſecundam procedere tantum in caſu quo non eſſent inuecta alia bona quàm præfata ibi.num.106.

Et debebit locator probare non fuiſſe inuecta alia bona cap.40.num.107.fol.422.

L I M I T A T I O.

Limitatio appoſita in conſtitutione extrauaganti, & à iure antiquo exorbitanti, debet late interpretari cap.14.§.4.num.4.fol.100.

Limitatio regulę probãda eſt plene, & concludenter, & quomodo cap.2.num.37.fol.9.

Limitatio Conſtitutionis nouæ reducens ad terminos iuris antiqui, latè interpretari debet cap.14.§.6.num.7.fol.107.

Limitatio declarat in quibus terminis loquatur regula cap.34.§.3.num.25.fol.354.

L I N E A.

Finis Locationis ad lineam factæ, vt probetur doceri debet lineam eſſe finitam cap.vlt.num.122.

Nec ſufficit probare mortem nominatorum in locatione quando conſtat eos habuiſſe filios, ſecus è contra ibi.num.123.

Re emphyteutica ſeu locata, alienata vel in diuiſione vni obuenta eius tantum perſona attenditur, & qui ſit ei proximior cap.62. num.76.fol.615.

L I S.

Lis cœpta, & non proſecuta ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiciali, impedit præſumptionem beneplaciti c.14.§.21. num.17.fol.135.

Litium exitus eſt incertus cap. 18. num. 60. fol.172.

Litium incertus euentus recipit æſtimationem cap.18.num.61.fol.172.

Litium expenſas pro defenſione rei locatæ tenetur facere dominus cap.34. §.1. num.28. fol.336.

L I T E R AE.

Probata receptione literarum in quibus continebatur locatio, & taciturnitate, reſultat probatio contractus cap.22. n.126.fol.224.

Decl.nõ ſufficere quod nõ contradixerit ſtatim, ſed indulgendum ei tempus arbitrio Iudicis ibi.num.127.

Decl.2.vt ſi probetur receptio epiſtolarũ per teſtes, neceſſe ſit, quod deponant de contentis in eis, & quod recipiens eas ſciuerit c.22. num.128.fol.224.

Lim.ſi literæ ſint apertæ ibi.nu.129.fol.225.

Literæ non probant contractum contra ſcribentem, niſi iuſtificetur eas fuiſſe de eius ordine præſentatas cap.22. num.130.fol.225.

Decl.procedere ſi directę, & habitæ à domeſtico, alias ſecus ibi.nu.131.

Literarum beneplaciti forma ſeruanda eſt cap.14.§.9.num.3.fol.142.

In literis beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi, ſolet apponi Clauſula *Vocato Capitulo* cap.14.§.10.num.40.fol.133.

L O C A T I O.

Quid, & quotuplex ſit, & alia generalia numer. 1.

Contrahitur, & alia circa eius validitatem num. 2.

Locare qui poſſint num. 3.

Quæ res poſſint locari num. 4.

Locare quando quis compellatur, & quando potius vni quam alteri num. 5.

Probatur num. 6.

Interpretatur num. 7.

Locatione pluribus facta qui præferatur n. 8.

Operatur num. 9.

Finitur voluntariè num. 10. *Per lapſum temporis num.* 11. *Per malum vſum conductoris. num.* 12. *Per neceſſitatem ſuperuenientem Domino num.* 13. *Per neceſſariam refectionem num.* 14. *Per non ſolutionem mercedis num.* 15. Et vide in ver. *CONTRACTVS num.* 3.

Renouatur, & continuatur vid.in ver. RENOVATIO.

1 DEFINI-

1 DEFINITIONES locationis plures dantur cap. 1. n. 1. fol. 2.
Locatio eſt contractus cap. 6. nu. 3. fol. 26.
Et eſt contractus bonæ fidei cap. 1. num. 5. fol. 2.
Locatio eſt conceſſio ad vſum cap. 1. num. 10. fol. 2.
Locatio an ſit alienatio vid. in ver. *ALIENATIO*.
Promiſſio de locando, non eſt locatio cap. 22. nu. 75. fol. 220.
Locatio dicitur à verbo locare, quod eſt in loco ponere cap. 1. nu. 18. fol. 2.
Locationis origo antiquiſſima eſt cap. 1. n. 31. fol. 8.
Locatio alia propria, alia impropria, & alia impropriiſſima; & earum differentia cap. 1. nu. 35. fol. 4.
Locatio alia rerum, alia perſonarum cap. 1. n. 36. fol. 4.
Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio cap. 12. nu. 60. fol. 74.
Locatio alia eſt ad tempus, alia perpetua cap. 1. n. 37. fol. 4.
Locatio ad breue tempus dicitur adminiſtratio cap. 4. nu. 2. fol. 18.
Locatio vltra decennium cum pacto, quod tot ſint locationes, quot anni eſt ad longum tempus, & alienatio cap. 4. nu. 17. fol. 20.
Locatio, & conductio, quibuſdam exceptis, ſimilis eſt emptioni, & venditioni cap. 2. n. 16. fol. 6.
Emptio, & locatio eiſdem iuris regulis conſiſtunt cap. 2. nu. 54. fol. 10., & cap. 45. nu. 3. fol. 448.
Argumentum a venditione ad locationem valet cap. 2. nu. 55. fol. 10.
Quomodo autem dignoſcatur locationẽ potius, quam venditionem fuiſſe contractam, vel econtra, vide in verbo *EMPTIO* nu. 2.
Emphyteuſis habet familiaritatem cum locatione cap. 3. nu. 5. fol. 12.
Emphyteuſis in quo differat à locatione, & quomodo ab ea dignoſcatur v. in ver. *EMPHYTEVSIS*.
Soccita regulatur cum regulis locationis cap. 12. nu. 23. fol. 70.
Vid. in ver. *SOCCITA*.
Locatio dignoſcitur ab alijs contractibus ex penſione cap. 3. nu. 18. fol. 13.
Ius Gazagà Hebræorum eſt conductio non emphyteuſis cap. 3. nu. 20. fol. 13.
Locatio dicitur ad longum tempus ſi fiat ad decennium, ſecus ſi ad minus tempus cap. 4. nu. 15. fol. 20.
Lim. in bonis Eccleſiaſticis, quia eſt ad longum tempus dummodo ſit vltra triennium ibi. nu. 16.
Locatio ad beneplacitum eſt ad longum tempus cap. 4. nu. 22. fol. 20.
Secus ſi ſit ſine præfinitione temporis, & non ſit dictum ad beneplacitum ibi. nu. 23.
Locatio ad vitam dicitur ad longum tempus cap. 4. nu. 24. fol. 20.
Lim. ſi ille ad cuius vitam eſt facta, non præſumatur victurus per decennium ibi. nu. 25. fol. 21.
Locatio ad vitam, an dicatur perpetua cap. 4. nu. 26. fol. 21.
Locatio ad vitam non poteſt dici vltra triennium itaut ſit prohibita in rebus Eccleſiaſticis cap. 14. §. 2. n. 22. fol. 94.
Contrarium ibi. n. 23.
Locationis nomine venit etiam locatio ad longum tempus cap. 6. nu. 13. fol. 32.
Locationes ſi non apparent terminatæ per dimiſſionem bonorum, poſſunt cenſeri continuatæ etiam poſt tempus in eis præſcriptum cap. 27. nu. 111. fol. 283.
Conceſſio ad tertiam generationem non repugnat, quod ſit locatio cap. 3. n. 61. fol. 18.
Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi, quam emphyteuſi cap. 3. n. 62. fol. 18.
Locatio in quo differat a colonia Partiaria vid. in verbo *COLONIA PARTIARIA*.
Locatio pro certa quantitate fructuum licet non ſit proprie locatio, tamen ab ea non diſtinguitur cap. 5. nu. 6. fol. 22.
Maxime ſi ſoluatur, quid conſiſtens in pondere, numero, & menſura ibi. n. 7.
Conceſſio ad firmam, quid importet cap. 11. nu. 39. fol. 63.
Locatio ad longum tempus multum differt à locatione ad breue tempus, & eſt diuerſæ ſpeciei cap. 14. §. 7. nu. 6. fol. 113.
Locatio ad longum tempus abſque mentione triennij, indicat partes in triennio non conſenſiſſe, nec attenduntur coniecturæ contrariæ cap. 14. §. 7. nu. 10. fol. 113.
Secus econtra, ſi triennij mentio facta eſt, quia tunc attenduntur coniecturæ, quod partes conſenſerint in triennio ibi. n. 11.
Et ſtantibus hinc inde coniecturis, attenditur ac expreſſum ſit primo loco triennium, & deinde maius tempus, vel econtra ibid. num. 12.
Partes non conſenſiſſe in ſolo triennio, arguitur ex diuerſitate penſionis in ſequenti cap. 14. §. 7. nu. 14. fol. 114.
Locatione dubia exiſtente datur actio præſcriptis verbis cap. 17. nu. 69. fol. 162.
Locationes præcedentes oſtendunt ſubſequentem factam pro maiori mercede fuiſſe vtilem, & econtra cap. 19. nu. 26. fol. 181.
Pactum, quod locatio duret ad certum tempus, eſt oneroſum conductori c. 20. n. 66. fol. 200.

De natura contractus locationis non eſt vt apponatur in ea hypotheca, vel pactum de non alienando cap. 61. nu. 116. fol. 586.

2 CONTRACTVS locationis, & conductionis ſolo conſenſu contrahitur cap. 16. nu. 1. fol. 148.
Et non requirit ſcripturam, neque verba ibi. num. 2.

Verba, & nutus non ſunt neceſſaria ad contractus perfectionem, ſed ad probationem conſenſus cap. 16. n. 7. fol. 148.

Conſenſus res, & merces ſunt de eſſentia contractus locationis cap. 16. n. 8. fol. 148.
De mercede vid. in ver. *MERCES* nu. 2.

Res, & merces non ſunt neceſſariæ ad ſubſtantiam, & perfectionem locationis, ſed ad effectum cap. 16. n. 11. fol. 148.

Contrahentes locationem, & conductionem, neceſſe eſt vt conueniant in re, & mercede cap. 16. n. 12. fol. 148.

Diſcordia contrahentium locationem in corpore rei, vitiat contractum, ſecus ſi in ſolo nomine cap. 16. n. 13. fol. 148.

Error in qualitate ſubſtantiali, vitiat contractum emptionis, & locationis cap. 16. num. 14. fol. 148.

Diſſenſus contrahentium in mercede, vitiat contractum locationis cap. 16. num. 16. fol. 149.
Decl. procedere ſi locator ſenſit de ſumma maiori, ſecus e contra cap 16. n. 17. fol. 149.
Et quicumque ſenſerit de maiori mercede, non poteſt recedere ibi. n. 18.

Conſenſus in locatione debet eſſe reciprocus vtriuſque contrahentis cap. 16. n. 19. fol. 149.
Decl. non procedere ſi teſtator iuſſerit rem locari Titio pro tanta mercede, quia ſufficit conſenſus Titij ibi. num. 20.

Contractus locationis non poteſt pendere à conſenſu vnius, etiamſi alius ita velit cap. 16. n. 21. fol. 149.

Subſtantialia contractus non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. n. 22. fol. 149.
Lim. ſi interuenerit deceptio, quia ſuſtinetur in fauorem decepti cap. 16. n. 36. fol. 151.
Lim. 2. ſi interuenerit traditito rei, quia hæc operatur ſuſtineri contractum in volūtatem vnius collatum cap. 16. n. 35. fol. 151.

Putans emere virginem dum erat mulier ſuſtinetur contractus, ſecus ſi erat puer cap. 16. nu. 15. fol. 149.

Effectuata locatione abſque concordia in mercede datur actio preſcriptis verbis cap. 16. n. 28. fol. 150.

Pacta accidentalia contractus locationis, poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. num. 29. fol. 150.

Pretium totum non poteſt conferri in voluntatem vnius, ſecus quo ad partem cap. 16. n. 31. fol. 150.

Tempus locationis poteſt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. nu. 32. fol. 151.

Tempus non eſt de ſubſtantia locationis c. 16. nu. 33. fol. 151.

Tempus ſolutionis mercedis poteſt remitti in voluntatem vnius ex contrahentibus c. 16. n. 34. fol. 151.

Abſentes poſſunt contrahere locationem, & conductionem, mediante nuncio, vel epiſtola cap. 16. n. 37. fol. 151.

Contractus perficitur vbi coniunguntur conſenſus cap. 16. n. 38. fol. 151. vide *CONTRACTVS* nu. 2.

Conſenſus requiritur ſimultaneus, & præſentialis ad validitatem contractus cap. 16. nu 42. fol. 151.
Decl. procedere, & ſpeciale eſſe in ſtipulatione, ſecus in alijs contractibus ibi. n. 43.

Contractus locationis valet, etiamſi vnus vno tempore interroget, & alius alio reſpondeat cap. 16. nu. 44. fol. 152.
Decl. procedere rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſecus eis mutatis cap. 16. num. 45. fol. 152.
Decl. 2. non procedere ſi interrogatus diſſentiat, quia non poteſt poſtea velle conſentire cap. 16. n. 46. fol. 152.

Nuncius ad validitatem contractus debet eſſe deſtinatus cap. 16. n. 47. fol. 152.

Nuncius pro validitate contractus non eſt remittendus cap. 16. n. 48. fol. 152.

Contractus inter abſentes nō valet ſine nuncio, vel epiſtola cap. 16. n. 49. fol. 152.

Scriptura non requiritur in contractu locationis, & conductionis cap. 16. n. 50. fol. 152.

Scriptura quando requiratur, & quando ſecus vid. verbum *SCRIPTVRA*.

Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum cap. 7. n. 1. fol. 30.
Vid. in ver. *MANDATVM*.

Solemnitates in quacumque alienatione neceſſariæ, requiruntur in locatione ad longū tempus cap. 7. n. 49. fol. 35.

Requiſitæ in contractu, neceſſariæ ſunt etiam in locatione ad tempus breue cap. 6. num. 5. fol. 26.
Et vid. inf. nu. 3. in princ. & in ver. *SOLEMNITAS*.

Diſcordia partium in confectione inſtrumenti non impedit locatorem, qui rem tradidit, mercedem petere cap. 16. n. 61. fol. 153.

Locatio facta non expreſſa re, vel non expreſſa mercede, eſt nulla cap. 17. n. 4. fol. 156.

Vid.

Vid. in ver. *MERCES* nu. 2.

Locatio non poteſt fieri cum referuatione declarationis, vel mercedis facienda ab ipſis partibus cap. 17. n. 47. fol. 160.

Ampl. ſi conferatur in arbitrium vnius per verba importantia arbitrium boni viri ibid. num. 48.

Ampl. 2. etiamſi dictum, pro penſione declaranda à partibus, & in caſu diſcordiæ à tertio ibi. nu. 49.

Referuata declaratione rei, vel mercedis abſque expreſſione perſonæ declarare debentis non valet locatio cap. 17. n. 50. fol. 160.

Idem ſi dictum, declarationem faciendam à perſona eligenda per partes ibi. n. 51.

Idem, ſi declaranda à duobus eligendis, vno pro qualibet parte ibi. n. 52.

Ampl. etiamſi additum, quod in caſu diſcordiæ dicti duo eligant tertium cap. 17. num. 53. fol. 161.

Contr. ſi determinata ſit certa perſona in dicto caſu diſcordiæ ibi. n. 54.

Locatio pro pretio declarando à certa perſona eſt conditionalis, ſi ille declaret, alias contractus reſoluitur cap. 17. n. 57. fol. 161.

Ampl. idem eſſe, ſi declaratio facienda à duobus, & vnus tantum deficiat ibi. nu. 58.

Ampl. vt non poſſit recurri ad arbitrium boni viri, vel Iudicis ibi. n. 59.

Secus ſi electi iniquã mercedem ſtatuiſſent, vel non eſſent electi ad ſtatuendum, quid de eſſentialibus, ſed tantum de accidentalibus contractus ibi. n. 60.

Merces in locatione ſi reſeruatum ſit, vt declaretur arbitrio boni viri, valet contractus c. 16. nu 61. fol. 162.

Locatio pro vno nummo eſt nulla cap. 1. n. 14. fol. 2.

Decl. hoc non procedere ſi eo precio tantũ res digna ſit cap. 1. nu. 15. fol. 3.

Locatio pro mercede aliunde certificanda, vti pro qua alias facta fuit, eſt valida cap. 17. nu. 63. fol. 162.

Penſione non certificata eſt contractus innominatus cap. 17. n. 74. fol. 163.

Locatio ad triennium cum pacto tacitæ renouationis, non valet, vbicumque adſunt cõiecturæ, quod facta ſit in fraudem legis cap. 14. §. 2. n. 17. fol. 94.

Locatione permiſſa ad certum tempus tantum, licet fiat ad longius, ſuſtinetur in tempore permiſſo, ſi appareat partes in eo conſenſiſſe cap. 14. §. 7. n. 8. fol. 113.

Locatione prohibita vltra triennium, ſi fiat locatio pluribus perſonis cuique pro vno triẽnio, an ſit nulla quoad omnes, vel quo ad primum ſuſtineatur, ſunt hinc inde opiniones cap. 14. §. 7. n. 32. fol. 115.

Diſtinguitur tamẽ, vt, ſi à principio ſit diſtinctum triennium, ſuſtineatur pro eo, ſecus e contra ibi. n. 33. fol. 116.

Decl. diſtinctionem procedere ceſſantibus coniecturis voluntatis contrariæ, alias ſecus ibi. nu. 34.

Vide in verbo *ECCLESIA* nu. 4. & in verbo *BENEPLACITVM APOSTOLICVM* nu. 4.

Locatio poteſt fieri duobus in ſolidum, & à duobus in ſolidum recipi cap. 26. num. 1. fol. 262.

Vid. in ver. *OBLIGATIO*.

Locatio ad nouennium facilius permittitur quam locatio ad longum tempus cap. 14. §. 4. n. 3. fol. 100.

3 Quilibet locare poteſt rem ſuam cap. 6. nu. 1. fol. 26.

Lim. in eis qui contrahere non poſſunt ibi. num. 2.

Ampl. limitationem vt qui contrahere non poſſunt non valeant locare neque ad longũ tempus neque ad breue cap. 6. n. 5. fol. 26.

Secus ſi prohibeatur quis tantum alienare, quia tunc prohibetur ſolum locare ad tempus longum ibid. n. 6.

Decl. vt neq; prohibeatur locare ad longum tempus in materia ſtricte intelligenda d. cap 6. n. 8. ſed vide n. 10.

Decl. 2. vt prohibita cenſeatur etiam locatio ad breue tempus ſi militat eadem ratio d. cap. 6. n. 14.

Abſentes poſſunt contrahere locationem mediante nuncio vel epiſtola cap. 16. num. 37. fol. 151.

Aduocatorum & ſimilium operæ non locantur cap. 15. n. 72. fol. 146.

Aſſeſſor non locat operas ſuas Iudici cap. 15. n. 74. fol. 146.

Clerici poſſunt locare operas, quas tanquam Clerici faciunt in Eccleſijs cap. 15. num. 29. fol. 142.

Vid. in ver. *CLERICI*.

Creditor poteſt locare res ſibi pignoratas cap. 7. n. 62. fol. 36.

Vide in ver. *CREDITOR*.

Doctor non valet locare operas ſuas ſcholari cap. 15. n. 73. fol. 146.

Emphyteuta an poſſit locare vide in ver. *EMPHYTEVTA*.

Habitationem habens poteſt locare cap. 9. nu. 43. fol. 46.

Iurans non alienare ſi locet ad longum tempus non incurrit periurium cap. 6. n. 9. fol. 27.

Medicus non locat operas ſuas ægroto cap. 15. nu. 75. fol. 146.

Decl. procedere in locatione propriè, ſed impropriè quandoq; locare dicitur ibi. n. 76.

Meretrix poteſt locare operas ſuas in exercendis actis venereis cap.15.n.56.fol.145.
Vid. in ver. *MERITRIX*.
Minor poteſt ad breue tempus locare cap.6. n. 22. fol. 28.
Vid. in ver. *MINOR*.
Officiales vniuerſitatum poſſunt locare ad breue tempus, ſed non ad longum ſine ſolemnitatibus cap.7.n.47. fol.35.
Pater adminiſtrator bonorum filij poteſt locare ad longum tempus ſine decreto cap.7.nu. 58.fol.36.
Decl. procedere, ſi cum adminiſtratione habeat vſumfructum, alias ſecus ibi.nu.59.
Et ſi concurrat legitima cauſa ibi.n.60.
Procurator cum libera poteſt locare habita fide de pretio cap.7.n.26.fol.33.
Decl.non procedere ſi appareat aliter ſenſiſſe dominum ibi.n.27.
Procurator generalis cum libera poteſt locare, ſi habeat liberam circa bona cap.7. num.32. fol. 33.
Prohibitus locare ſi locet, & impugnet locationem an teneatur reſtituere ea in quibus factus eſt locupletior cap.6.n.15.fol.27.
Prohibitio alienationis non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap.6.n.8.fol.26.
Prohibitio locationis non comprehendit locationem venientem in conſequentiam actus permiſſi cap.6.n.14.fol.27.
Pupillus non poteſt ſine tutore locare operas ſuas cap.6.n.30.fol.29.
Sacerdos poteſt locare operas ſuas ad ſacrificendum in tali Altari, vel tali hora cap. 15. n.34. fol.142.
Socius poteſt locare rem communem cap.9. n. 1. fol.42.
Vid. in ver. *SOCIVS* nu. 1.
Vniuerſitas, vt alienare ſeu locare poſſit ad lõgum tempus, quæ ſolemnitates requirantur cap. 7.n.48.fol.35.
Vſum tantum habens non poteſt locare cap. 9. nu.37.fol.45.
Vſuarius nec etiam domino locare poteſt ibi.n.38.
Vſuarius locare poteſt, ſi alias nullum commodum ex re perciperet ibi.n. 39.
Vſuarius ſolitus res ſimiles locare ſciente teſtatore, qui vſumfructum reliquit, locare poteſt cap.9.n.42.fol.46.
Vſufructuarius locare poteſt cap.9.nu.32. f.44.
Vſufructuarius Apothecæ artis latæ non poteſt eam locare Tabernario cap.9.n.36. fol.45.
Vſufructuarius veſtimentorum non poteſt ea locare cap.9.n.33.fol.46.

4 RES OMNES corporales, mobiles, ſiue immobiles locari poſſunt cap.11.n.1.fol.59.
Res quæ non reperiuntur prohibitæ locari cenſentur permiſſæ cap.11.nu.2.fol.59.
Res abſens, & non exiſtens locari poteſt cap. 16.n.9.fol.148.
Res non exiſtens locari poteſt quatenus ſit in ſpe cap.11.n.29.fol.61.
Res incorporales locari poſſunt cap. 11. nu.16. fol. 60.
Res aliena locari poteſt cap. 11.n.17.fol.60.
Res conducta locari poteſt cap. 11. num. 18. fol.61.
Re aliena locata ſi dominus prohibeat vel locans tenetur ad intereſſe cap. 11. num. 19. fol. 61.
Rem propriam conducere quis non poteſt cap. 11.n.20.fol.61.
Decl.procedere ſi conducens ſit dominus irreuocabiliter ibi.n.21.
Decl.2. ſi dominus habet poſſeſſionem alias ſecus ibi.n.22.
Res ſacræ, vel ſpirituales, aut eis annexæ inſeparabiliter locari non poſſunt cap. 11. nu. 30. fol. 62.
Omnia, quæ vendi poſſunt, poſſunt etiam locari cap.11.n. 5.fol.60.
Omnia quæ locari poſſunt vendi non poſſunt cap.11 n.6.fol.60.
Animalia locari poſſunt cap.11.n.4.fol.60.
Animalia quomodo locentur v.in ver. *ANIMALIA*.
Aſſaſſinium locari non poteſt cap.15. num. 66. fol. 146.
Debitor poteſt conducere à creditore rem propriam cap.11.num.24.fol.61.
Dominus poteſt conducere à ſuo emphyteuta cap.11.n.25.fol.61.
Emptor poteſt conducere à ſuo venditore cap. 11.n.26.fol 61.
Facta quædam locari non poſſunt cap.15.num. 8. fol. 140.
Vid.in ver. *FACTVM*.
Gabellæ locari poſſunt cap.13.n.1.fol.83.
Vid.in ver. *GABELLA*.
Habitatio quam quis habet locari poteſt cap. 11.n.14.fol.60.
Iuriſdictio Eccleſiaſtica locari non poteſt cap. 11.n.31.fol.62.
Iuriſdictio etiam de iure ciuili locari nõ poteſt ibi. n.32.
Iuſpatronatus an locari poſſit v. in ver. *IVSPATRONATVS*, & ſic de alijs.
Mobilia locari poſſunt cap.11.n.3. fol.59.
Obuentiones Eccleſiaſticæ locari poſſunt cap. 10.n.78.fol.54.
Operæ hominum etiam liberorum locari poſſunt cap.15.nu.1.& per tot. fol.140.
Vid. in ver. *OPERAE* nu.2.

Penſiones Eccleſiaſticæ locari non poſſunt vltra triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 5. n. 5. fol. 105.
Lim. in reſeruatis ad fauorem Itali in beneficijs Hiſpanis ibi. nu. 6.

5 NEMO COGITVR rem ſuam locare cap. 20. nu. 2. fol. 195.
Compelli non poteſt quis locare, vel conducere, niſi adſit præceptum teſtatoris, vel ſtatuti cap. 16. nu. 6. fol. 148.
Priuilegium competens ad compellendum vendere, competit etiam ad compellendum locare cap. 20. nu. 10. fol. 195.
Decl. procedere in locatione ad longum tempus ibi. nu. 11. fol. 196.
Contrarium ſi priuilegiato non expediat emere, ſed ſolum conducere ad breue tempus cap. 20. nu. 12. fol. 196.
Pauperes, & miſerabiles habent priuilegium ad compellendum locare cap. 20. num. 17 fol. 196.
Medicus compellitur locare operas ſuas in curandis ægrotis cap. 120. n. 18. fol. 196.
Et tenetur pauperibus ſine mercede ib. n. 19.
Procurator compellitur locare operas ſuas c. 20. nu. 21. fol. 196.
Aduocatus publicè exercens compellitur locare operas ſuas cap. 20. num. 20. fol. 196.
Vid. in ver. *ADVOCATVS*.
Profeſſores publici omnes compelli poſſunt locare operas ſuas cap. 20. nu. 35. fol. 197.
Coactiua locationis datur tantum in caſu neceſſitatis præciſæ cap. 20. nu. 36. fol. 197.
Decl. procedere in neceſſitate præciſa morali ibi. nu. 37.
Coactiua locationis, vt habeat locum, requiritur, vt locatio fiat ſine magno incommodo domini cap. 20. nu. 38. fol. 197.
Rem ſuam qui locare vult, non tenetur potius vni, quam alteri locare cap 20. nu. 3. fol. 195.
Vſufructuarius locare volens non tenetur præferre proprietarium cap. 20. nu. 8. fol. 195.
Cauſa ſtudij compellitur quis locare ſcholaribus, & Magiſtris cap. 20. nu. 15. fol. 196.
Ampl. vt non poſſit dominus dicere, volo locare totam domum, ſi expediat ſcholari conducere, vnam, vel duas ſtantias ibi. 16.
Scholares, & Magiſtri conductores præferendi ſunt in noua locatione cap. 20. num. 109. fol. 203.
Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent prædictam prælationem ibi. nu. 110.
Idem de Eccleſia, & alijs locis pijs ib. n. 111.
In prædijs Fiſcalibus antiqui conductores pro eiſdem conditionibus præferuntur alijs cap. 20. nu. 112. fol. 203.
Ampl. procedere in conducentibus à Municipio, & Caſtro ibi. nu. 113.
Communitas, volente Principe, aut Barone locare aliquam iuriſdictionem in ea, habet prælationem cap. 20. nu. 125. fol. 204.
Ampl. procedere tam in locatione ad longum tempus, quam in locatione ad breue ibi. nu. 126.
Ampl. 2. vt diſſentiente maiori parte Communitatis, adhuc minor poſſit velle præferri ibi. nu. 127.
Ampl. 3. procedere etiam in Barone Eccleſiaſtico cap. 20. nu. 128. fol. 205.
Ampl. 4. vt ſi Baro plures Terras ſimul locet poſſit Communitas vnius velle præferri, ſi ſint ſeparatæ Communitates ibi. nu. 129.
Vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 1.

6 LOCATIO PROBATVR per quodcumque genus legitimæ probationis cap. 22. nu. 1. fol. 212.
Locatio probatur per teſtes cap. 22. numer. 1. fol. 212.
Quomodo deponere debeant teſtes, vt probent locationem v. in ver. *TESTES* nu. 2.
Solutio annuæ penſionis pro certo prædio facta, probat eius locationem cap. 22. n. 25. fol. 214.
Decl. requiri ſolutionem factam eſſe ab aliquo tanquam conductore ibi. nu. 26.
Decl. 2. requiri ſolutionem factam eſſe pro certa re cap. 22. nu. 27. fol. 214.
Decl. 3. requiri penſionem eſſe in certa quantitate ibi. nu. 28.
Decl. 4. requiri ſolutionem eſſe factam, & receptam ab habente facultatem conſtituendi in quaſi poſſeſſione exigendi ibi. nu. 29.
Decl. 5. requiri ſolutiones eſſe factas annuatim, non autem vnica vice pro multis annis cap. 22. nu. 30. fol. 214.
Ampl. vt non ſufficiat præſumptio ſolutionis in præteritum deducta ex tribus ſolutionibus continuatis cap. 22. n. 31. fol. 215.
Decl. ampliationem non procedere ſi adſint etiam primæ ſolutiones ibi. nu. 32.
Solutiones prędictę ad hunc effectum ſi probentur per teſtes, quomodo deponere debeant cap. 22. nu. 33. fol. 215.
Solutio annuæ penſionis continuata per decennium, probat locationem cap. 22. nu. 34, fol. 215.
Contrarium, quod requirantur triginta anni ibi. nu. 35.
Et quod requirantur quadraginta aduerſus Eccleſiam cap. 22. n. 36. fol. 215.
Contrarium, quod idem tempus ſufficiat aduerſus Eccleſiam, ac aduerſus alios ibid. nu. 37.

Vid.

Vid. tamen ibi. nu. 44. & 45. fol. 217.

Solutio continuata per triginta annos, non ſolum facit præſumere contractum, ſed etiã omnes ſolemnitates ad illius validitatem neceſſarias cap. 22. nu. 59. fol. 218.

Solutiones annuæ non ſufficit, quod ſint continuatæ per annos triginta, vel quadraginta ad præſumendum titulum, vbi non adeſt vehemens præſumptio iuris in contrarium cap. 22. nu. 46. fol. 216.

Sufficit tamen immemorabilis ibi. nu. 47.

Item ſufficit quadragenaria cum fama ibid. num. 48.

Solutio mercedum continuata non inducit locationem, ſed probationem locationis cap. 22. nu. 53. fol. 217.

Et hæc eſt probatio præſumptiua, quæ admittit probationem in contrarium ibi. n. 54.

Decl. non procedere in locatione continuata per annos triginta cap. 22. n. 55. fol. 217.

Decl. 2. quod aſſumens probationem contrariam, non poſſit impedire interim manutentionem parti ibi. n. 56.

Decl. 3. vt non plus operetur dicta præſumtio reſultans ex ſolutione decennali, quam ſi adeſſet confeſſio ſoluentis cap. 22. nu. 57. fol. 217.

Et ſufficit docere de errore, & cauſa vitioſa cap. 22. nu. 58. fol. 218.

Decl. dictam præſumptionem locationis deductam ex continuata ſolutione, non procedere ſi conſtet de antecedenti locatione ad certum tempus, quia tunc intrat præſumptio tacitæ relocationis cap. 22. n. 60. & 61. fol. 218.

Lim. vt non procedat præſumptio tacitæ relocationis ſi præcedens locatio de qua conſtat, erat ad longum tempus ibi. n. 62.

Lim. 2. vt ſi conductio facta fuit ab eo, qui vili pretio vendidit, & diu continuata ſolutio mercedis vltra tempus locationis intret præſumptio locationis perpetuæ ibi. nu. 63.

Probatio locationis per continuatas ſolutiones regulatur ad inſtar præſcriptionis cap. 22. nu. 44. fol. 216.

Solutio mercedis per decennium continuata, non ſufficit ad probandam locationem perſonæ cap. 22. nu. 50. fol. 217.

Item non ſufficit contra tertium, ſed ſolum contra ſoluentem cap. 22. nu. 51. fol. 217.

Ampl. ſufficere contra recipientem de magis communi ibi nu. 52.

Pro quanto tempore cenſeatur iſta locatio vid. infra nu. 7. ad finem.

Probatio locationis debet continere ſubſtantialia contractus cap. 22. num. 118. fol. 223.

Probata receptione literarum in quibus continebatur locatio, & taciturnitate recipientis, reſultat probatio contractus cap. 22. n. 126. fol. 224.

Decl. non ſufficere, quod non contradixerit ſtatim, ſed indulgendum ei tempus arbitrio Iudicis ibi. nu. 127.

Decl. 2. vt ſi probetur receptio epiſtolarum per teſtes neceſſe ſit quod deponant de contentis in eis, & quod recipiens eas ſciuerit cap. 22. nu. 128. fol. 224.

Lim. ſi literæ ſint apertæ ibi. nu. 129.

Locatio, & conductio cum eo qui domum alterius inhabitauit arguitur ex coniecturis, & circumſtantijs cap. 35. nu. 51. fol. 374.

Probato tractatu de locando, & rei traditione, probata remanet locatio cap. 22. nu. 10. & 11. fol. 213.

7 LOCATIO INTERPRETATVR, vt quidquid ſit intra fines expreſſos præſtari debeat, etiamſi ſit alienum cap. 23. nu. 1. fol. 227.

Ampl. venire etiam aliena intra fines comprehenſa, licet locans bona, confinata addiderit, ad ipſum ſpectantia, & pertinentia ibi. nu. 6.

Lim. ſi dictum, loco quidquid habeo intra tales fines, quia tunc non venit id, quod intra eos non eſt proprium locatoris cap. 23. nu. 8. fol. 228.

Ampl. etiamſi additum ſit, quantumcumque & qualitercumque ſit ibi. nu. 9.

Finium expreſſio locationem reſtringit, itaut quod eſt extra eos, venire non poſſit cap. 23. nu. 10. fol. 228.

Loci expreſſio, locationem reſtringit ad id, quod eſt in loco illo cap. 23. nu. 11. f. 228.

Finium, & loci expreſſio, poteſt probari erronea cap. 23. nu. 12. fol. 228.

Et ad hoc admittuntur præſumptiones, & coniecturæ ibi. nu. 13.

In locatione cenſetur tacitè conuentum, vt conductor bona fide vtatur re conducta cap. 29. nu. 1. fol. 299. & cap. 54. n. 3. fol. 538.

Loci expreſſio quandoque non apponitur, vt ſtet reſtrictiue, ſed tantum demonſtratiue cap. 23. nu. 14. fol. 228.

Stante verbo generali vniuerſitatem continente, veniunt omnia in eo comprehenſa, quamuis extra locum, vel fines deſignatos exiſtentia cap. 23. nu. 15. fol. 228.

Prædio locato cum deſignatione finium, venit nemus prædio ſeruiens, & extra fines exiſtens cap. 23. nu. 24. fol. 229.

Locatio Poſſeſsione in tali loco exiſtente, venit alia ſub illa exiſtens, licet alio nomine nuncupata cap. 23. nu. 25. fol. 229.

Domo locata an veniat apotheca, vel alia domuncula, vel hortus, probatur ex inſpectione,

ne, ſi tollit vicine, aditus ex domo cap. 23. nu. 32. fol. 229.

Emptio ſimul facta domus, & apothecæ arguit apothecam in locatione domus comprehendi cap. 23. nu. 38. fol. 230.

Decl. procedere ſi penſiones vtriuſque confuſæ fuerint cap. 23. nu. 39. fol. 230.

Vſum locandi ſimul, & ſeparatim attenditur ad dignoſcendum, quid actum cap. 20. num. 40. fol. 230.

Domo locata cum omnibus pertinentijs ſuis, veniunt annexa ſecundum vſum, & deſtinationem cap. 23. nu. 45. fol. 230.

Mobilia in domo exiſtentia veniunt in locatione domus, ſi ſint affixa ipſi domui, vel eius vſui perpetuo deſtinata cap. 23. numer. 47. fol. 230.

Mobilia, & inſtrumenta fundi non veniunt fundo vendito, vel legato cap. 23. nu. 76. fol. 232.

Vid. *INSTRVMENTA.*

Mobilia in ſpecie, vid. in ver. *MOBILIA.*

In locatione domus, quæ generaliter veniant, relatiuè cap. 23. nu. 60. fol. 231.

Decl, vt cum domo veniant illa, quæ eius ſunt, & ſi in ea reperiantur quando agitur de translatione dominij, at vbi agitur de locatione ad breue tempus veniunt omnia neceſſaria ad eius habitationem, vt ea conductor, vti poſsit cap. 23. nu. 61. fol. 231.

Et attenditur conſuetudo tam generalis, quam particularis, ita vt ſufficiat ſemel tradidiſſe mobilia conductori ibi. nu. 62.

Gabella locata, venit etiam domus in qua exigi ſolet cap. 23. nu. 83. fol. 233.

Equo locato ad equitandum præſtanda eſt etiã ſella cap. 23. nu. 86. fol. 233.

Aſino locato non venit vmbra ipſius cap. 23. nu. 87. fol. 233.

Jura, vt veniant in locatione, non ſatis eſt rem locatam complecti vniuerſitatem agrorum cap. 23. nu. 88. fol. 233.

Fundo locato non venit iuriſdictio cap. 23. nu. 89. fol. 234.

Fundus nomine Scianus ſi diuidatur, & vocetur Scianus ſuperior, & Scianus inferior, in locatione loquente ſimpliciter de Sciano, venit vterque cap. 23. nu. 68. fol. 232.

Fundo locato non venit pedagium, quod in eo vendi conſueuit cap. 23. nu. 90. fol. 234.

Iuspatronatus non venit in locatione rei particularis cap. 23. nu. 91. fol. 234.

Villa locata, vel Caſtro, venit iuriſdictio, & honor, & iuſpatronatus cap. 23. numer. 92. fol. 234.

Territorio locato non venit iuriſdictio cap. 23. nu. 93. fol. 234.

Decl. iura prædicta venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad modicum cap. 23. nu. 94. fol. 234.

Lim. declarationem in iure decimandi, quod venit in locatione ad modicum, & non in locatione ad longum tempus ibi. nu. 95.

Ius decimandi poteſt transferri in locatione ad longum tempus, & quomodo cap. 23. nu. 96. fol. 234.

Ius decimandi poteſt transferri in conductorem, ſed debet conſtare de voluntate cap. 23. nu. 97. fol. 234.

Mercede non expreſſa, ſi diuerſimode ſeruetur, interpretatio ſumitur contra locatorem cap. 23. nu. 105. fol. 235.

Sermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de primo, & vnico actu cap. 23. nu. 106. f. 235.

Lim. ſi ex verbis, aut circumſtantijs comprehendatur contraria voluntas ibi. nu. 7.

Si dictum ſit, pro ſalario, intelligitur, vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe cap. 23. nu. 108. fol. 236.

Merces ſtatuta eunti ad portandum cum propria beſtia, intelligitur tam de beſtia magna, quam parua cap. 23. n. 109. f. 236.

Et ſi ſtatuta merces pro quolibet milliario, intelligitur ad eundum, non etiam pro redeundo cap. 23. nu. 110. fol. 236.

Lim. ſi redeant onuſti ibi. nu. 111.

Merces, ſi ſtatuta ad rationem milliariorum portantibus, ſi locantes operas ſuas adeo onuſti fuerint, vt minus iter facere potuerint, non erit ſoluendum ad rationem milliarij cap. 23. nu. 112. fol. 236.

Conducens beſtiam, vel nauim ad portandum, non propterea, quod plene non onerauerit, mercedem minuere poterit cap. 23. nu. 113. fol. 236.

Nummis expreſſis ſi ſint plures ſpecies intelligitur de minoribus cap. 23. num. 114. fol. 236.

Pecuniæ valore mutatim poſt locationem, qui valor attendendus in ſolutione mercedis conuentæ relatiuè cap. 23. nu. 118. fol. 236.

Tempus locationis ſi non eſt expreſſum, attenditur conſuetudo cap 23. nu. 119. fol. 236.

Et ceſſante cõſuetudine aliqui volunt intelligi locationem ad annum, tam in ruſticis, quam in vrbanis cap. 23. num. 120. & 121. fol. 236.

Sed verius eſt intelligi ad annum in ruſticis, & in vrbanis ad beneplacitum ibi. nu. 122. & cap. 20. nu. 65. fol. 199.

Domus vbi ſunt ſolitæ locari certa die anni cenſentur locatæ vſque ad illam cap. 23. nu. 123. fol. 237.

Principium locationis ad effectum ſolutionis mercedis non computandum à die celebrati contractus, ſed rei traditæ c. 23. n. 124. f. 237.

Loca-

Locatione facta cum expreſſione certi temporis incipiendi à tali die finiendæ alterius locationis, ſi illa locatio finiat ante diem illã, conductor eam expectare non debet cap. 23. nu. 127. fol. 237.

Locatione facta cum expreſsione certi temporis, & deinde ad beneplacitum, beneplacitum durare non debet pro maiori tempore, quam illud expreſſum cap. 53. numer. 164. fol. 537.

Pacta in locatione habent vim legis cap. 23. n. 13. fol. 237.

Vid. in ver. *PACTVM* num. 1.

Interpretatio locationis ſumenda eſt, vt ſeruetur æqualitas inter locatorem, & conductorem cap. 23. n. 136. fol. 238.

Interpretatio ſumenda eſt, ne culpa vnius ex contrahentibus alter damnum patiatur cap. 23. n. 139. fol. 238.

Et ne altera pars remaneat decepta ibid. num. 140.

Et à ſoliro ibi. n. 141.

Et ab obſeruantia ſubſecuta ibi. n. 142.

Et vnius partis inſtrumenti, ſumitur ab alia c. 23. n. 143. fol. 238.

Interpretatio locationis in dubio ſumenda contra locatorem cap. 23. n. 145. fol. 238.

Lim. ſi adſit maior veriſimilitudo pro locatore ibi. n. 146.

Lim. 2. ſi adſint coniecturæ ibi. n. 147.

Lim. 3. ſi non agatur de augenda locatione, ſed de facienda ea tranſmiſſibili cap. 23. nu. 148. fol. 239.

Lim. 4. ſi verba de quorum interpretatione agitur ſint prolata à conductore cap. 23. nu. 149. fol. 239.

Decl. hanc limitationem procedere ſi locator in eis ſe fundet ibi. n. 150.

Lim. 5. vt non propterea recedendum ſit à proprietate verborum cap. 23. n. 151. f. 239.

Lim. 6. in promiſſis à conductore, ſtipulatis à locatore cap. 23. n. 153. fol. 239.

Lim. 7. fauore Eccleſiæ ibi. n. 153.

Locatio ad vitam, an dicatur perpetua relatiuè cap. 53. n. 18. fol. 524.

Locatio ad centum annos an dicatur perpetua relatiue cap. 53. n. 19. fol. 524.

Locatio perpetua, intelligitur donec ſoluatur penſio cap. 53. n. 20. fol. 524.

Locatio donec ſoluatur penſio dicitur perpetua cap. 53. n. 21. fol. 524.

Locatio rei Eccleſiæ non reſtringitur ad deſcendentes cap. 53. n. 145. fol. 534.

Lim. ſi dignoſcatur voluntas contrahentium in contrarium ibi. 146.

Locatio poteſt eſſe facta pro maiori penſione propter affectionem conductoris cap. 17. nu. 116. fol. 182.

Regula locationis, magis attenduntur, ſi partes dixerint, locare, & conducere cap. 5. num. 26. fol. 23.

Locatio ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcumque cap. 53. n. 144 fol. 534. & cap. 61. num. 2. fol. 577.

Ampl. etiam in locatione bonorum Eccleſiæ d. cap. 61. n. 6. fol. 577.

Locatio iuncta cum ſocietate, ad hæredes non tranſit cap. 61. n. 9. fol. 577.

Contrarium quod non tranſeat ſocietas ſed bene locatio ibi. n. 10.

Et tranſeunte ad hæredes locatione ſocietas ceſſat, ſi electa fuerat induſtria perſonæ defuncti cap. 61. n. 11. fol. 577.

Decl. vt ſi complicati ſint contractus locationis, & ſocietatis, videndum ſit quis eorum ſit principalis ibi. n. 12.

Locatio dicitur facta nomine Eccleſiæ ſi eſt facta ſub nomine dignitatis cap. 61. num. 240. fol. 598.

Secus ſi facta nomine proprio cum obligatione ſucceſſorum ibi. n. 241.

Locatio probata per continuatas ſolutiones præſumitur ad tempus conſuetum cap. 22. nu. 40. fol. 215.

Et ceſſante conſuetudine præſumitur perpetua ibid. n. 41.

Lim. in locatione bonorum Eccleſiaſticorũ, quia præſumitur ad tertiam generationem ibid. nu. 42.

Locatio an ſit ad corpus, vel ad menſuram vide *MENSVRA*.

An ſit vna, vel plures v. *PLVRALITAS*.

8 DVOBVS FACTA LOCATIONE eiuſdem rei, quis præferatur, eſt caſus frequens cap. 21. nu. 1. fol. 205.

Et ſi nulli facta traditio, præfertur prior in locatione ibi. n. 2.

Si facta vni à domino, alteri ab adminiſtratore, & neſcitur quis ſit prior præferendus eſt qui conduxit à domino cap. 21. num. 3. fol. 206.

Lim. ſi locatio facta à procuratore eadem die habeat horam, quia præfertur ibid. n. 5.

Horæ appoſitio in actu, facit eius probationem, tanquam magis ſpecificam, præferri cap. 21. nu. 6. fol. 206.

Lim. ſi appoſitio ſit nimis affectata ibi. nu. 7.

Duobus ſi facta ſit locatio, & neſciatur, cui prius, qui præuenit in apprehenſione poſſeſſionis, præfertur cap. 21. n. 8. fol. 206.

Duobus re locata primus conductor præfertur, etiamſi res ei non ſit tradita, ſed ſecundo cap. 21. n. 11. fol. 206.

Contr. quod præferatur ſecundus cui res tradita ibi. n. 12.

Ampl.

Ampl. vt etiam in locatione ad lõgum tempus præferatur ſecundus conductor, cui facta traditio cap.2 r.n.16.fol.207.
Lim. ſecundum conductorem, cui facta traditio non præferri ſi à poſſeſſione ceciderit cap.21.n.20.fol.208.
Lim. 2. ſi conductor habeat hypothecam pro obſeruantia contractus c.21.n.21.f.208.
Decl. dictam ſecundam limitationem, non procedere, ſi hypotheca non ſit valida, vel rem locatam non comprehendat cap.21.nu. 22.fol. 208.
Decl.2. primũ conductorem debere agere hypothecaria pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ ibi.n.23.
Limitatur etiam alijs modis prædicta opinio relatiue ibi. n.24.

9 LOCATIO an transferat dominium, vide in ver. *DOMINIVM*.
Locatio ad longum tempus tranſfert poſſeſſionem naturalem cap.37.n.3. fol. 276.
Vid.in ver. *POSSESSIO* nu.2.
Conducens rem propriam quam poſſidet poſſeſſionem amittit cap.1 r.n.23. & 27. fol.6 r.
Locans rem propriam vti procurator alterius, an aliquod ius ei acquirat c.1 r.n. 28.fol.6 1.
Locationes non probant verum valorem beneficij, nec rei locatæ redditum cap. 19.nu. 22.fol.18r.
Vid.in ver. *VALOR* nu. 3.
Locatio non tribuit vllum ius in re locata conductori, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem, vt patiatur frui re cap. 37.n.2.fol.273.& cap.61.n.42. fol.579.
Decl.procedere in locatione ad modicum tempus d.c.37.n.3.
Locationes, vt probent verum rei redditum, debent coadiuuari adminiculis cap. 19. nu. 24.& n.28.fol.181.
Licet non probent concludenter redditum, faciunt tamen magnum adminiculum ibid. num. 25.
An locatio tribuat conductori exemptionem locatoris vid. in ver. *CONDVCTOR*, num. 5.
Locatio rei hæreditariæ an inducat aditionem hæreditatis vid. in ver. *HEREDITAS*.

10 A LOCATIONE RECEDITVR ſolo conſenſu abſque verbis cap.58.n.2.fol.560.
Si conductor dixerit, nolo continuare locationem, & locator abſque reſponſione receperit claues domus locatæ, cenſetur receſſum ibi. nu.3.
Si conductor proponat receſſum à locatione, & locator dixerit, quando claues reſtitues eas recipiam, dubium eſt an cenſeatur receſſum à locatione, & quomodo reſoluatur cap.58. n.4.fol.560.
Empta à conductore re locata, reſoluitur locatio cap.58.n.6.fol.560.
Decl.procedere ſi emptio ſit valida ibi. n.7.
Decl.2.procedere ſi emptio non reſoluatur ibi. nu.8.
Voluntas recedendi à locatione probatur etiã per actum nullum cap.58.n.9. fol.560.
Receſſus à locatione probatur per actus incõpatibiles cum ea c.58.n.5.fol.560.
Receſſus à locatione, vt arguatur ex actibus neceſſe eſt vt ſint omnino incompatibiles cum ea cap.58.n.10.fol.560.
Reſoluitur ſolo conſenſu locatio, ſi fuerit ſolo conſenſu contracta, ſecus ſi quid vlterius interceſſerit cap.58.n.11.fol.560.
Recedi non poteſt a locatione per conſenſum vnius ex contrahentibus tantum cap. 54.nu. 19.fol.561.
Lim. in Principe, qui ad ſui libitum recedere poteſt à locatione prædiorum fiſcalium ibi.num.20.
Quid in locatione vectigalium ibi.n.21.
Lim.2.ſi vnus volens recedere, ſoluat alteri omnia damna, & intereſſe cap.58. num. 22. fol.561.
Decl.limitationem non procedere ſi res locata ſit ſpecialiter hypotheca pro obſeruantia contractus ibi.n.23.
Decl.2.non procedere ſtante iuramento ib. num. 24.
Secus quo ad ſucceſſores iurantis ib.n.25.
Conſenſus in receſſu à locatione, debet eſſe ſimultaneus cap.58.n.26. fol.560.
Sufficit tamen vnum ex contrahentibus pro ponere vna die receſſum, & alium alia die acceptare, quia præſumitur conſenſum primi duraſſe ibi.n.27.

11 LOCATIO FINITVR per lapſum temporis in ea præfixi, & tenetur conductor rem dimittere cap.53.n.1.fol.523.
Ampl.ſiue ſit certum, ſiue incertum, vt ad vitam ibi.n.2.
Locatione facta vni perſonæ, quæ ex alijs verbis appareat ad eius vitam reſtricta, dictio *in perpetuum* in ea appoſita non valet illam vlterius extendere cap.53.n.11.fol.524.
Decl.procedere, ſi dicta dictio *in perpetuum* ſit relata perſonæ, ſecus autem ſi relata rebus ibi. n. 12.
Locatio facta ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum, beneplacitum durare non debet pro alio maiori tempore, quam expreſſo cap.53.n.163.fol.537.
Reliqua quando dicatur finita locatio per lapſum temporis vid.ſupra num. 7. ad fin. & in

in ver. *EMPHYTEVSIS* num. 4.
Finis locationis conuincitur ex lapſu temporis pro quo fuit facta, vel pro quo facta præſumitur cap.vlt.n.71.
In locatione ad vitam probatur ex ſide libri mortuorum ibi.n.72.

12. LOCATIO FINITVR ſi conductor male vtatur re conducta adeout poſſit à locatore expelli, & re priuari cap.54.n.1. fol.538.
Et ſi vtatur mala fide cap.24.n.2.fol.299.
Ampl.procedere in qualiber re, tam ſtabili, quam mobili cap.54.nu 2. fol.538.
Deteriorans rem conductam non excuſatur dicendo in alia parte melioraſſe cap. 54. n.17. fol. 540. & n.50.fol.542.
Conductor vt poſſit expelli propter malum vſum, requiritur, quod deterioratio rei non ſit modica, ſed conſiderabilis cap. 54. n.22. fol 540.
Quando dicatur conſiderabilis ſtatur arbitrio Iudicis ibid.n.23.
Deterioratio, & malus vſus rei conductæ, conſiderandus eſt habito etiam reſpectu ad qualitates perſonarum cap.54.n.25.fol.540.
Rei qualitas attenditur ad dignoſcendum an damnum ſit conſiderabile cap. 54. num. 28. fol.541.
Omiſſio amputandi vites dat cauſam expellendi conductorem cap.54.n.9.fol.539.
Conductor cædens arbores poteſt expelli à re conducta cap.54.n.12.fol.539.
Decl. non procedere in emphyteuſi laicali ibi.nu.13.
Secus ſi emphyteuta fuit monitus ne cæderet, & non deſtitit ibi.n.14.
Contrarium, quod emphyteuta poſsit expelli propter inciſionem arborum ibi.nu.15.
Ampl. vt poſsit expelli etiam pro cæſione arborum quas ipſe plantauit, vel deuaſtationem domus, quam ædificauit cap.54 num. 19.fol.540.
Contrarium in conductore ad longum tempus ibi. n.20.
Secus ſi inter partes aliter conuentum ſit, vel adſit pactum, quod locatio non egrediatur terminos locationis ſimplicis ibi. nu. 21.
Arbores veteres cędendo, & alias ſubrogando excuſatur cap.54 n.18.fol.540.
Si prædium ſit magnum, & arboribus abundans non eſt conſiderabilis inciſio duarum, vel trium earum cap.54.n.3. fol.541.
Arborum qualitas conſideranda eſt, & præcipue an ſint frugiferæ ad effectum dignoſcendi ſi per earum inciſionem locus ſit expulſioni cap.54.n.31.fol.541.
Inciſio arborum ſyluæ cæduæ non eſt deterioratio in proprietate cap.54.n.32.fol.541.
Domum deuaſtans emphyteuta expellitur cap. 54.nu.16.fol.540.
Si conductor ſit perſona Eccleſiaſtica, & conducat meretrices in domum conductam dicitur male vtens, & poteſt expelli, ſecus ſi ſit ſcholaris cap.54.n.26.fol.540.
Lim.vt poſsit etiam ſcholaris expelli ratione honeſtatis conductoris, & vicinorum cap. 54.nu.27.fol. 540.
Si domus ſit in lupanari, vel ad talia conſueta non eſt conſiderabilis introductio meretricum cap.54.n.29.fol.541.
Requiritur vt ſit locus expulſioni ob malum vſum quod deterioratio rei euenerit dolo conductoris, vel culpa ſaltem leui non autem leuiſsima cap.54.nu.45.fol.542.
Decl.quod non ſufficiat leuiſsima in omittendo, ſecus in committendo ibi.n.47.
Intellige, ſi ex culpa leuiſsima in committendo reſultet damnum conſiderabile cap. 54. nu.48.fol.542.
Incendium ſubſecutum in re conducta, non eſt cauſa expellendi colonum cap. 54. n. 46. fol.542.
Deterioratio vnius rei ex pluribus conductis, ſufficit ad expulſionem ab omnibus cap. 54. nu.49.fol.542.
Expulſio ob deteriorationem, nocet etiam ſucceſsiue vocatis cap.54.n.51.fol.543.
Decl.procedere, niſi conductor deteriorauerit in fraudem aliorum cap. 54, num. 52. fol.543.
Expulſo conductore propter deteriorationem, deberi mercedem pro toto tempore tenent alij cap.54.n.53.fol.543.
Alij tenent deberi tantum pro tempore præterito ibi. n.54.
Alij diſtinguunt, vt male verſatus abſq; damno rei, teneatur ad totam penſionem, male autem verſatus cum damno, teneatur, non ad totam penſionem, ſed ad damna cap.54. n.55.fol.543.
Alij tradunt conductorem expulſum ab Eccleſia, totam mercedem ſoluere debere ſecus expulſum à priuato ibi. n.56.
Verior autem opinio videtur, dominum non debere ſentire damnum aliquod, neque in re, neque in mercede, ſed neque ſentire lucrum recipiendo duplicatas mercedes cap. 54.nu.57.fol.543.
Et ſufficit, quod poſsit mercedem ab alio conſequi, ad hoc vt eas petere non valeat à conductore expulſo ibi.n.58.
Expulſioni ob malum vſum locus eſt, domino volente tantum cap.54.n.59.fol.543.
Et poteſt eam remittere, & quando cenſeatur remiſſa relatiue cap.54. nu.60.fol.543.
Priuatio rei propter malum vſum non eſt pro-
priè

priè pæna cap. 54. num. 4. fol. 538.
Priuationi rei conductæ propter malum vſum, vt ſit locus, tria copulatiue requiruntur cap. 54. n. 5. fol. 538.
Requiritur, quod damnificet in propietate, non in ſolis fructibus ibi. n. 6.
Decl. non procedere in locatione pro certa rata fructuum, quia tunc ſufficit damnum in fructibus cap. 54. n. 7. fol. 539.
Decl. 2. ſufficere damnum in fructibus ſi eſt duratutum poſt tempus conductionis ibid. num. 8.

13 LOCATIO FINITVR per neceſſitatem ſuperuenientem domino vtendi re locata, & tribuit ei facultatem expellendi conductorem cap. 56. nu. 1. fol. 552.
Decl. non procedere ſi neceſſitas imminebat de tempore locationis ibi. nu. 2.
Et neceſſe eſt nõ fuiſſe opinatam de eo tempore neceſſitatem ibi. nu. 3.
Et quod veriſimiliter non potuiſſet præuideri ibi. nu. 4.
Lim. 1. dictam facultatem expellendi conductorem pro neceſſitate, procedere in domo tantum cap. 56. nu. 23. fol. 55.
Lim. 2. vt eadem facultas competat locatori tantum, non etiam ſucceſſori ibi. nu. 24.
Decl. procedere in ſucceſſore ſingulari non in hærede ibi. nu. 25.
Decl. 2. vt competat etiam ſucceſſori ſingulari, ſi ſit filius, vel pater locatoris cap. 56. nu. 26. fol. 554.
Decl. 3. vt hæres poſsit expellere ſi eueniat caſus quo defunctus indiguiſſet domo, non ſi ipſe ex aliqua particulari cauſa indigeat cap. 56. nu. 27. fol. 554.
Decl. 4. vt ſi conductor ſublocauerit, & deinde, & ſuperueniat neceſſitas, non poſsit ſubconductorem expellere ibi. nu. 28.
Lim. 3. dictam facultatem expellendi, vt non procedat, ſi conductor ſit perſona priuilegiata cap. 56. nu. 29. fol. 554.
Decl. limitationem non procedere ſi conductor ſit ſcholaris, & locator habeat filium ſcholarem, qui reuertatur ægrotus, & indigeat re locata cap. 56. nu. 30. fol. 554.
Et generaliter, quod procedat facultas expellendi etiam aduerſus priuilegiatos tenent aliqui ibi. nu. 31.
Intellige hoc procedere, ſi perſona non habeat præciſam neceſsitatem domus conductæ ibi. 32.
Lim. 4. ſtante pacto de non expellendo conductorem toto tempore durantis locationis, quia non expelli poterit ex hoc capite ſuperuenientis neceſsitatis cap. 56. num. 34. fol. 554.
Contrarium verius probatur ibi. nu. 35. & n. n. ſeqq.
Decl. limitationem procedere ſi promiſſum non expellere conductorem expreſſe, etiam in caſu ſuperuenientis ſibi neceſsitatis cap. 56. nu. 38. fol. 555.
Tale pactum non poteſt fieri à Procuratore non habente ad id mandatum ſpeciale cap. 56. nu. 39. fol. 555.
Vel debet ex circumſtantijs deprehendi, locantem de tali caſu ſenſiſſe ibi. nu. 40.
Nec ſufficit pactum, quod non poſsit expellere conductorem, etiamſi domum pro ſe vellet ibi. nu. 41.
Lim. 5. ſi neceſsitas locatori ſuperuenerit culpa ſua cap. 56. nu. 42. fol. 555.
Lim. 6. ſi domus ſit talis, vt poſsit in ea ſuccurri neceſsitati abſque expulſione inquilini cap. 56. nu. 45. fol. 556.
Lim. 7. ſi res locata ſit ſpecialiter hypothecata pro obſeruantia contractus ibi. nu. 46.
Contrarium, quod adhuc poſsit expelli conductor cap. 56. nu. 47. fol. 556.
Lim. 8. ſi poſtquam euenerit caſus neceſsitatis locator penſiones receperit à conductore cap. 56. nu. 48. fol. 556.
Decl. procedere ſi recepit penſionis poſt caſum neceſsitatis decurſas, ſecus ſi decurſus ante cap. 56. nu. 49. fol. 556.
Lim. 9. vt cauſa neceſsitatis debeat eſſe vera, & ſi reperiatur falſa, conductor reſtituitur cap. 56. nu. 50. fol. 556.
Et falſa conuincitur, ſi poſtea dominus nõ habitauit ibi. nu. 51.
Lim. 10. in locatione ad longum tempus c. 56. nu. 52. fol. 557.
Lim. 11. vt hoc ſit priuilegium, & ideo non ampliandum cap. 56. nu. 53. fol. 557.
Decl. tamen eſſe ſuſtinendum, tanquam æquum, & fauorabile ibi. nu. 54.
Lim. 12. vt non poſsit ex dicta cauſa neceſſitatis dominus conductorem expellere propria auctoritate cap. 56. nu. 55. fol. 556.
Et probandum eſſe neceſsitatem ſuperueniſſe cap. 56. nu. 56. fol. 557.
An requiratur libellus, ſunt hinc inde opiniones ibi. nu. 57.
Pro dicta probatione non ſufficit iuramentum domini cap. 56. nu. 58. fol. 557.
Sufficit tamen probatio ſummaria arbitrio Iudicis cap. 56. nu. 59. fol. 557.
Neceſsitas licet pro parte adeſſet de tẽpore contractus, adhuc ſi poſtea fuerit inopinanter aucta, tribuit facultatem expellendi conductorem cap. 56. nu. 6. fol. 552.
Vtilitas locatoris non ſufficit ad expellendum conductorem, ſed requiritur neceſsitas cap. 56. nu. 7. fol. 552.

Neceſsitas vtendi domo locata eſt ſi dominus habitabat aliam, quæ corruerit, vel ruinam minetur cap. 56. nu. 8. fol. 552.
Decl. procedere, ſi ruina ſit talis, quæ ponat eum in neceſsitate migrandi ibi. nu. 9.
Idem ſi ſuperueniant hoſtes in loco, vbi inhabitat, vel habeat ibi inimicos, ibi. nu. 10.
Idem ſi vxorem duxerit cum quã non poſsit commode habitare, vbi degit cap. 56. n. 11. fol. 552.
Secus ſi de tempore locationis fuiſſet nubilis ætatis, & in proxima ſpe vxorem ducendi cap. 56. nu. 12. fol. 552.
Idem ſi ſuperuenerit ei Dignitas ibi. nu. 13.
Idem ſi ſuperuenerit infirmitas, ob quam domo illa indigeat cap. 56. n. 14. fol. 553.
Idẽ ſi velit in domo locata facere artẽ ib. n. 15.
Declara vt nu. 16. 17. & 18. ibidem.
Neceſsitas domus locatæ non ſolum ſufficit ad expellendum conductorem ſi propria domini, ſed etiam filij, patris, vel matris cap. 56. nu. 19. fol. 553.
Non autem ſufficit pro fratre, vel aliis cap. 56. nu. 20. fol. 553.
Et pro filio ſufficit, quod vxorem duxerit ibi. nu. 21.
Statutum amplians dictam facultatem expellendi pro neceſsitate fratrum, vel aliorum eſt exorbitans à iure communi, & ſtricte intelligendum cap. 56. nu. 22. fol. 553.

14 LOCATIO ex capite neceſſariæ refectionis non finitur cap. 57. nu. 5. fol. 558.
Decl. non finiri reſpectu locatoris, ſed conductorem non teneri ad domum refectam redire ibi. nu. 6.
Lim. declarationem ſi dominus fuiſſet paratus commodam habitationem ei dare cap. 57. nu. 7. fol. 558.
Dominus volens reficere ædes locatas poteſt expellere conductorem cap. 57. no. 1. f. 557.
Ampl. facultatem expellendi conductorem ex prædicta cauſa competere etiam in refectione voluntaria ibi. nu. 11.
Contrarium verius ibi. nu. 12.
Lim. dictam facultatem expellendi conductorem non competere ſi neceſsitas refectionis aderat, ſeu imminebat de tempore locationis cap. 57. nu. 14. fol. 559.
Lim. 2. dictam facultatem expellendi, ſi refectio fieri nequeat conductore habitante, alias ſecus ibi. nu. 15.
Lim. 3. procedere in locatione ad breue tempus, non autem in locatione ad longum ibi. nu. 16.
Domino expellere volenti ex hac cauſa refectionis competit interdictum, vti poſſidetis cap. 57. nu. 2. fol. 557.
Vt obtineat ex dicto interdicto, dominus proteſtari debet, ſe non impedire inquilinum ne habitet, ſed ſolum ne poſſideat cap. 57. nu. 3. fol. 55.
Et intelligitur, quod non prohibebit habitare facta refectione ibi. nu. 4.
Inquilinus expulſus ex cauſa refectionis domus, ſi aliam domum conduxerit, non tenetur ad refectam redire cap. 57. numer. 8. fol. 558.
Decl. non teneri redire cum graui ſuo præiudicio, ſecus ſi paucis tantum diebus prohibitus ſit vti, & omnia ſint integra ibi. n. 9.
Duo copulatiue requiruntur, vt redire teneatur, vnum quod lapſi ſint pauci dies, aliud quod res ſit integra cap. 57. nu. 10. fol 558.
Expellens conductorem pro refectione neceſſaria, tenetur tantum ei mercedes remittere non autem damna reficere, ſecus ſi pro voluntaria cap. 57. nu. 13. fol. 559.
Neceſsitas iſta refectionis æquiparatur neceſsitati domini ad habitandum cap. 57. n. 17. fol. 559.

15 LOCATIO FINITVR, & conductor poteſt expelli, ſi non ſoluat mercedem cap. 55. nu. 1. fol. 544.
Mercedem non ſoluens conductor expellitur non obſtante pacto de non expellendo durante locatione cap. 55. nu. 3. fol. 545.
Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum ibi. nu 4.
Expulſioni conductoris ob non ſolutam mercedem locus eſt, etiam ſi ſit ſoluta in parte cap. 55. n. 7. fol. 545.
Lim. ſi omiſſum ſoluere per errorem ibi. n. 8.
Mercedem non ſoluens conductor poteſt expelli à locatore propria auctoritate cap. 55. nu. 10. fol. 545.
Contrarium tenent alij ibi. nu. 11.
Decl. primam procedere, ſi colonus allegando iniuſtè expelli, de facto reſiſtat cap. 55. nu. 12. fol. 545.
Decl. 2. difficilius expelli conductorem ad longum tempus ibi. nu. 13.
Decl. 3. vt ſi poſſit ad expulſionem deueniri ſine Iudice, honeſtius tamen deuenitur cum Iudice ibi. 14.
Et requiritur expreſſa declaratio locatoris, quod intendit recedere à contractu, ob non ſolutionem cap. 55. nu. 15. fol. 545.
Et poteſt peti aſſociatio abſque libello, & citatione partis ibi. nu. 16.
Iudicium pro expulſione conductoris non ſoluentis eſt ſummarium cap. 55. num. 14. fol. 546.
Expulſioni ob non ſolutionem mercedis locus eſt etiamſi conductor ſit perſona priuilegia-

ta cap. 55. numer. 25. fol. 546.
Et vbi conductor ſublocauerit nemine ſoluente, expellitur ſubconductor cap. 55. nu. 26. fol. 546.
Expellendi facultas ob non ſolutionem mercedis, oritur locatori ſtatim, ac lapſum eſt tempus ſolutioni præfinitum cap. 55. n. 27. fol. 546.
Ampl. ſiue præfinitum ſit pacto ſiue lege, vel conſuetudiue cap. 55. nu. 28. fol. 546.
Datur tamen tempus conductori ad diſgombrandum ibi. nu. 29.
Et circa quantitatem temporis attenditur praxis Tribunalium ibi. nu. 30.
Ampl. vt oriatur ſtatim dicta facultas expellendi, etiamſi locator non petierit mercedem ibi. nu. 31.
Secus eſt in feudo, quia requiritur interpellatio cap. 55. nu. 32. fol. 546.
Lim. non oriri ſtatim dictam facultatem expellendi, vbi adeſt pactum de conductore per tempus præfinitum non expellendo, quia tunc expectandum biennium cap. 55. n. 34. fol. 547.
Contrarium, quod adhuc non ſit expectandum biennium cap. 55. nu. 35. fol. 547.
Lim. 2. vt ſi conductor ſit abſens, ſit expectandus per biennium ibi. nu. 36.
Contrarium ibi. nu. 37.
Decl. primã procedere ſi locator velit aperire domos in quibus conductor abſens bona habebat cap. 55. nu. 38. fol. 547.
Subdeclara, vt expectandum ſit biennium ad aperiendam domum ſi conſtet conductorem abſentem eſſe cap. 55. nu. 39. fol. 547.
Lim. 3. in emphyteuſi, quia ſi eſt priuata expectandum eſt triennium, ſi Eccleſiaſtica biennium cap. 55. nu. 41. fol. 548.
Ampl. in locatione ad longum tempus ibi. num. 42.
Locatio ad longum tempus, & emphyteuſis, quo ad caducitatem ob non ſolutum canonem, æquiparantur cap. 55. nu. 43. fol. 548.
Caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus excuſatur per quamlibet cauſam, etiam iniuſtam, & fatuam cap. 55. nu. 44. fol. 548.
Tribunalia ſuprema, aliena ſunt ab infligenda pœna caducitatis cap. 55. n. 45. fol. 548.
Abſentia excuſat à caducitate, ob non ſolutionem canonis cap. 55. nu. 46. fol. 548.
Caducitas ob non ſolutionem canonis excuſatur ſi conductor omiſerit ſoluere per aliquem errorem cap. 55. nu. 47. fol. 549.
Caducitas prædicta euitatur per purgationem moræ ibi. nu. 48.
Decl. procedere ſine difficultate ſi locatio ſit finita ob non ſolutionem ex iuris diſpoſitione, ſecus ſi per pactum cap. 55. nu. 49. fol. 549.
Contrarium, quod etiam ſtante pacto ibid. nu. 50.
Caducitas à locatione ob non petitam renouationem qualibet de cauſa excuſatur cap. 63. nu. 39. fol. 624.
Et deficiente excuſatione, datur purgatio moræ ibi. nu. 40.
Secus in feudabilibus ibi. nu. 41.

LOCATOR.

Quis dicatur, & alia generalia nu. 1.
Ad quæ teneatur nu. 2.
Quid poſſit nu. 3.

1 LOCATOR quis dicatur, & quis conductor cap. 1. nu. 20. fol. 3.
Locator operarum quis dicatur c. 1. n. 23. f. 3.
Locatoris, & conductoris nomina nō ſunt promiſcuè vſurpanda cap. 1. nu. 21. fol. 3.
Locatoris, & conductoris nomina antiquitus accipiebantur promiſcuè cum nominibus emptoris, & venditoris cap. 1. nu. 22. fol. 3.
Locator, & conductor ſunt correlatiui, & diſpoſitum in vno, habet locum in alio cap. 23. nu. 137. fol. 238.
Decl. procedere in legibus, & ſtatutis non autem in pactis ibi. nu. 138.
Subdeclara procedere in ſtatutis fauorabilibus, & late interpretandis, vel ſi appareat ſtatuentes ita ſenſiſſe, alias ſecus cap. 32. nu. 42. & 43. fol. 319.
Decl. 2. non procedere quando non eſt eadem ratio cap. 60. nu. 4. fol. 568.
2 LOCATOR tenetur rem locatam tradere cap. 28. num. 1. fol. 292.
Locatore non tradente rem, conductor agit aduerſus eum ex conducto cap. 28. num. 2. fol. 292.
Traditio rei locatæ per clauſulam conſtituti, aut alia verbalis, non ſufficit, vt locator liberetur ab obligatione tradendi rem cap. 28. num. 4. fol. 292.
Locator non liberatur tradendo rem ſimilem locatæ cap. 28. num. 5. fol. 293.
Lim. ſi abſque dolo, vel culpa rem locatam tradere non poteſt, quia tunc liberatur tradendo ſimilem ibi. num. 7.
Locator vltra rei traditionem tenetur etiam præſtare patientiam, vt conductor ea vti poſſit toto tempore locationis cap. 28. num. 11. fol. 293.
Ampl. vt non ſolum teneatur patientiam præſtare ex ſe, ſed etiam diligentiam ne impediatur ab alijs re vti cap. 28. num. 12. fol. 293.
Et tenetur etiam remouere omnia impedimenta to-

ta toto tempore locationis ibi.num.13.

Locator fundi tenetur præſtare inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis cap. 23. num.78.fol.232.

Alia vero quatenus adſint tantum ibi. n.79. fol.233.

Locator tenetur facere impenſas,neceſſarias in re locata cap.34.§.1.num.1.fol.334.

Vid.in ver. *MELIORAMENTA* num.2. & in ver.*IMPENSAE*.

Locator compellens vnum ex obligatis in ſolidum totum ſoluere, tenetur ei cedere actiones contra alios cap.26.num.43.fol.265.

Rem tradere valens an liberetur ſoluendo intereſſe controuerſum eſt in venditione c.28. num.8.fol.293.

In locatione verior opinio eſt negatiua c.28. num.9.fol.293.

Locator impediens conductori vſum rei dicitur in dolo cap.49.num.29.fol.490.

Impedito conductore facto locatoris vti re locata, tenetur locator non ſolum reddere mercedes, ſed etiam omnia damna cap.28. num.25.fol.295.

Decl.vt ſi factum locatoris ſit iuſtū, & iuſtitia proueniat ex culpa conductoris, tunc locator nullum pati debet damnum, neque lucrum cap.28.num.26.fol.295.

Aut eſt iuſtum abſque culpa conductoris, & tenetur ſolum remittere mercedem, niſi ſit omnino voluntarium cap.28.nu.27.fol.295.

Aut factū locatoris eſt iniuſtū, & tunc tenetur non ſolum ad remiſſionem mercedis,ſed ad omnia damna ibi.num.28.

Decl. hoc vltimum procedere ſi factum ſit ordinatum ad impedimentum conductori præſtandum, alias ſecus cap. 28. num. 29. fol.295.

Impedito vſu rei facto tertij ſi factum ſit iuſtum, & locator potuit prouidere & non prouidit, tenebitur conductori ad totale intereſſe cap.28.num.33.fol.296.

Si vero non potuit prouidere, tunc tenetur tantum ad remiſſionem mercedis cap. 28. num.34.fol.296.

Et remiſſio iſta non requirit damnum vltra dimidiam iuxta veriorem opinionem cap.28. num.35.fol 296.

Si factum tertij eſt iniuſtum, & conductor non poteſt ei reſiſtere, locator debet ei facere remiſſionem mercedis cap.28. num.36. fol.296.

Et debet cōductor denunciare impedimentū ſibi illatum locatori, qui ſi poteſt reſiſtere, & non reſiſtit, tenetur ad omnia damna cap. 28.n.37.fol.296.

Impedimento proueniente ex caſu fortuito, ſi contingit ex parte locatoris, ſeu rei locatæ, tenetur locator penſionem remittere cap.28. num.42.fol.296.

Si contingit ex parte conductoris non eſt facienda ei remiſsio, ſed totum ſoluere tenetur ibi. nu.43.

Impedimentum à Principe præſtitum conductori aſsimilatur potius præſtito à tertio quā à caſu,ad effectum dignoſcendi ad quid teneatur locator cap.28.n.46.fol.297.

Vid.in ver.*PRINCEPS*.

Inimici impedimentum, licet ſit propriè tertij, tamen in hoc propoſito cenſetur datum ab eo cuius eſt inimicus cap.28.n.38. fol.296.

Ampl.etiamſi inimicitia ſit iniuſta ibi.n.40.

Et procedit tam ſi ſit inimicus locatoris,quā ſi ſit conductoris cap.28.n.41. fol. 296.

Sequeſtrum, affert impedimentum, vide in ver.*SEQESTRVM*.

Inhibitio facta conductori ne fructus percipiat vel diſtrahat affert ei impedimentum cap.28 nu.61.fol.297.

Vid.in ver. *INHIBITIO*.

3 LOCATOR rei dominus poteſt impedire cōductori fructuū pendentium perceptionē, ac perceptorū tranſportationem, ſeu alienationem cap.33.n.19.fol.323.

Vid. in ver. *FRVCTVS* nu. 3.

Locator, & conductor vbi merces non eſt declarata, nec res tradita, ſemper poſſunt à contractu recedere cap.17.n.73.fol.163.

Conductore mala fide vtente locator petere poteſt omnia damna cap.29.n.3. fol.299.

Locator quid poſsit circa res inuectas in prædium locatum vid. in ver. *INVECTA* .nu.1.

Locator poteſt expellere conductorem male verſatum in re conducta cap.54.n.1.fol.538

Vid.in ver. *LOCATIO* nu. 12.

Locator finita locatione poteſt conductorem expellere propria auctoritate cap. vlr. n.19.

Ampl.etiamſi conductor introduxiſſet litem remedio *l. diffamari* ibi. n.20.

Decl.vt ad hoc quod competat dicta facultas neceſſe ſit finem locationis eſſe certum, & probatione non indigere cap.vlt. n.21.

Si locatio ſit ad certas generationes, vel ad vitam, quia probanda mors, vel finis generationis, non intrat facultas expellendi propria auctoritate cap.vlt n.22.

Locator licet poſsit expellere conductorem propria auctoritate, melius facit adeundo Iudicem cap.vlt.n.24.

Locator non ſemper poteſt vendere fructus rei cap.17.n.68.fol.162.

Locator non poterit incommodare rem locatam etiam in minimo ex cauſa voluntaria cap.28.n.65.fol.298.

Et ſi velit incommodare poteſt conductor

illi reſiſtere ibid. num. 66.
Decl.procedere ſi tangat ipſam rem, ſecus ſi incommodum ei proueniat in conſequentiam, vti ſi extollat domum vicinam cap.28. n.67.fol.298.
Lim.ſi obſcurentur in totum lumina domus locatæ ibi.n.68.
Locator intentata vna actione contra conductorem male vtente, non poteſt aliam experiri cap.29.n.5.fol.299.
Contr.quod poſsit variare ab vna actione ad aliam ibi.nu.6.fol.300.
Decl.vt competentibus pluribus actionibus vna intentata liceat variare cap. 29. num. 7. fol. 300.

LOCVS.

Loci appellatione comprehenduntur etiam prædia ruſtica cap.20.n.43.fol.197.
Loci appellatione veniunt etiam agri cap. 20. nu.122.fol.204.
Loci nomen tam refertur ad ruſtica, quam ad vrbana c.20.n.123.fol.204.
Loci expreſſio diſpoſitionem reſtringit ad id, quod eſt in loco illo c.23.n.11.fol.229.
Loci expreſſio poteſt probari erronea ibi. n.12.
Et ad hoc admittuntur præſumptiones. & coniecturæ ibi.nu.13.
Loci expreſſio, quandoque non apponitur, vt ſter reſtrictiue, ſed tantum demonſtratiue cap.23.n.14.fol.229.

LVPVS.

Lupi ſi comedant oues imputatur culpæ paſtoris cap.12.n. 104.fol.81.

LOCVPLETARI.

Locupletari cum aliena iactura repugnat naturæ, & nunquam permittitur cap. 24. nu. 49.fol.246.

LOCVSTAE.

Locustarum voracitas magna eſt cap.46. num. 61. fol. 464.

M.

MAGAZENI.

Magazeni veniunt appellatione Apothecarum cap.20.n.85.fol.201.

MANDATVM.

Mandatum procuræ eſt ſtricte interpretandum in omni materia cap.7.n.6.fol.31.
Mandatum procuræ extenditur ad omne neceſſarium antecedens cap.7.n.25.fol.33.
Mandatum procuræ ad locandum bona Eccleſiæ duraturum vltra triennium, non valet cap.14.§.2.n.20.fol.94.
Contr.ibi.n.21.
Mandatum procuræ veriſimilius eſt in perſona valde coniuncta vti filio, & fratre cap. 36. nu.29.fol.386.
Mandatum procuræ probatur per coniecturas cap. 36. num. 37. fol. 387.
Decl. procedere in mandato ad lites non in mandato ad exigendum ibi.n.38.
Intellige declarationem, vt mandatum ad exigendum non probetur niſi per authenticas ſcripturas, quando agitur de ſolutione facienda, ſecus ſi agatur de ſolutione iam facta ſuſtinenda ibi. n.39.
Mandatum ſpeciale ad locandum, ſufficiens dicitur etiamſi non exprimatur res, quæ locari debeat cap.7.n.17.fol.32.
Mandatum ſpeciale requiritur ad ea, quæ in animo conſiſtunt. cap. 7. numer. 18. fol.32.
Mandatum extenditur ad ea omnia, ſine quibus negocium commiſſum expediri non poteſt cap.7.n.19 fol.32.
Et ad ea omnia, quæ ſunt connexa, & de natura contractus cap.7.n.20. fol.32.
Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum cap.7.n.1.fol.30.
Mandatum ſpeciale requiritur ad vendendum cap.7.n.2.fol.30.
Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum ad longum tempus, ſecus autem ad breue cap. 7.num.3. fol.31.
Mandatum habens ad vendendum, non poteſt locare cap.7.n.5.fol.31.
Mandatum ad vendendum, tunc ſufficit ad locandum cum adſunt verba generalia cap. 7. num.7.fol.31.
Mandatum ad exigendum penſiones, non importat facultatem locandi cap. 7. num. 8. fol. 31.
Decl.procedere ſi factum mandatum ad exigendum penſiones rei iam locatæ, ſecus e contra cap.7.n.9.fol.31.
Mandatum ſi requiritur ſpeciale fauore vnius, requiritur pro vtraque parte cap.7.num.10. fol. 31.
Mandatum ad conducendum ſpeciale requiritur cap.7.n.11.fol.31.
Mandatum ad locandum non eſt neceſſe quod ſit in ſpecie ad locandum ad longum tempus cap.7.n.12.fol.31.
Mandatum dubium interpretatur contra mandantem cap.7.n.14.fol.32.
Mandatum ſpecialiter ad locandum continet ſine dubio facultatem locandi ad longum tempus, ſi in eo adſit verbum importans facultatem transferendi dominium cap. 7. nu. 15.fol.32.
Et ſi eſt ad locandũ rem ſolitam locari ad lõgum tempus cap.7.n.16. fol.32.
Habentes mandatum à lege, vt tutores, & Prælati, non poſſunt facere confeſsionem de recepto cap. 36.n.47. fol.388.
Mandatum ad locandum rem minoris requirit ſpe-

ſpecificationem rei, & quantitatis penſionis & quid ſi non adſit talis ſpecificatio cap. 7. n.21.fol. 32.

Mandatum ad contrahendum requirit ſolemnitates requiſitas in contractu, nec ſufficit eas adhiberi in ipſo contractu cap. 7. nu.22. fol. 32.

Mandatum generale cum libera ſufficit ad locandum ad longum tempus cap.7. num. 23. fol. 32.

Mandatum generale cum libera æquiparatur ſpeciali cap.7.n. 24. fol.33.

Decl.procedere quatenus contrahat bona fide, & ſine dolo cap.7.n.25.fol.33.

Mandatum legis exercere non poteſt is, qui negocia propria adminiſtrare non valet cap. 8.n.13.fol.39.

Mandatum aſſumptum non explens, dicitur in culpa, & tenetur ad damna cap. 34. §.1. num.24.fol.336.

Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi cap. 36.nu.2.fol.384.

Mandatis ſuperiorum parendum vide in ver. *OBEDIENTIA*.

MANVMISSIO.

Manumissio locari non poteſt cap. 15. num.9. fol. 140.

MANVTENTIO.

Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem competit locatori bonorum cap. 43. n.1.fol.438.

Et idem eſt de mercede operarum, ſeu ſeruitutis ſecundum aliquos ibi.n.2.

Iurium incorporalium, quæ non fundantur in corpore, non datur manutentio cap. 43.nu. 3. fol.438.

Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem non datur finita locatione cap. 43. n.9.fol.439.

Decl. procedere ſi conſtet euidenter locationem fuiſſe finitam, alias ſecus cap.43.nu. 10.fol.439.

Decl.2.dari manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones etiam poſt finitam locationem, ſi petatur pro terminis decurſis ante ibi.n.13.

Manutentio datur etiam poſt latam ſententiam terminationis locationis ſi appellatum cap. 43.n.11.fol.439.

Ampl.dari etiã in gradu reſtitutionis in integrum ibi.n.12.

Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones rei locatæ datur etiam pendente lite ſuper nullitate locationis cap. 43. num. 14. fol. 439.

Ampl. quod ſi iudicium nullitatis pendeat coram vno Iudice, poſſit peti manutentio ab alio abſque vitio attentatorum ibi n. 15.

Ampl.2. etiamſi Iudex coram quo pendet iudicium inhibeat cap.43.n.16.fol.439.

Contrarium verius ibi.n.17.

Prima tamen ſeruatur de facto, ſi inhibitio ſit Tribunalis ſupremi cap.43.n.18.fol.439.

Ampl.tertio dari etiam poſt latam ſententiã ſuper nullitate in gradu appellationis c. 43. n.19 fol.440.

Ampl.4.vt etiamſi ſententia lata ſit ſuper reductione penſionis, poſſit dari manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi totam cap. 43. n. 20.fol.440.

Et non ſolum datur in gradu appellationis, ſed etiam in gradu reſtitutionis in integrum ibi.nu.21.

Et etiam abſque appellatione ſi ſententia ſit nulla nullitate patenti cap.43.n.22.fol. 440.

Manutentio non poteſt retardari per ſimplices exceptiones nullitatis, vel terminationis locationis cap.43.n.23.fol.440.

Exceptiones dubiæ, & altiorem indaginem requirentes, non admittuntur in iudicio manutentionis cap.43.n.25.fol.440.

Manutentio non datur vbi agitur de penſione amouibili ad nutum cap.43.n.26.fol.440.

Manutentio datur tam pro mercede locationis expreſſæ, quam tacitæ vſque ad renouationem conſenſus taciti cap.43 n.27. fol.440.

Manutentio datur in quaſi poſſeſſione penſionis amouibilis ſi controuertatur amouibilitas cap.43.nu.28.fol.440.

Vide *QVASI POSSESSIO*.

Manutentio requirit probationes ex ſuo genere concludentes cap.43. n.30. fol.440.

Non tamen omnino plenas, ſed leuiores, quam petitorium ibi n.31.

Teſtis etiam vnicus probat in iudicio manutentionis cap.43.n.32.fol.451.

Lim. ſi adſint coniecturæ in contrarium ibi. num. 35.

Exceptiones contra teſtes non admittuntur in iudicio manutentionis cap 43. n.33.fol.431.

Lim.ſi ſint probatæ, vel adſint contrarietates in dictis ibi.n.34.

Locator tenetur probare ſolutionem fuiſſe factam pro mercede locationis ad obtinendã manutentionem cap.43.n.40.fol. 441.

Lim.ſi conſtet de locatione præcedenti, & non appareat alia cauſa ſoluendi ibi.n.41.

Manutentio fundatur in ſola poſſeſſione non in contractu, & ideo non curatur de adimplemento contractus ex parte ſua cap.44. n. 31.fol.445.

Secus ſi petatur manutentio vigore clauſulæ conſtituti cap.44.nu.34.fol 445.

Dominus poteſt locatione finita petere manutentionem cap. vlt.n.29.

Ampl. etiamſi locatio fuiſſet ad longum tem-

tempus, & poſſeſsio penes hæredes conductoris ibi.num.30.

Ampl. 2. vt mortuo locatore poſsit hæres petere manutentionem etiam aduerſus tertium cap.vlt.nu.31.

Ampl. 3. vt locatori ſufficiat ſolum inſtrumentum locationis ad probandam ſuam poſſeſsionem ibi.n.32.

Decl. procedere ſi finis locationis ſit elatus alias manutentio datur conductori ibi. n.33.

Ampl.4. dari manutentionem domino finita locatione per mortem conductoris ſtante ſtatuto de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem cap.vlt. n.34.

Idque non ſolũ aduerſus hæredem conductoris, ſed etiam aduerſus hæredem tertij ibi.n.35.

Secus ſi finis locationis non ſit elatus, quia tunc intrat ſtatutum poſſeſsionis continuatiuum cap.vlt.n.36.

Conductori non datur manutentio aduerſus locatorem cap.28.n.22.fol.294.

Decl. vt non detur manutentio in poſſeſsione, ſed in detentatione, quam habet ibid. num.23.

Intellige locatione adhuc durante ibi. num. 24. fol.295.

MANVS.

Manvvm coniunctio eſt ſignum conſenſus perfecti cap.22. n.66. fol.219.

MARITVS.

Maritvs non tenetur ſtare locationi fundi ſibi in dotem dati cap.61.n.73. fol.582.

Lim. ſi recepit fundum ſciens eſſe locatum ibi.nu.74.

Maritus tenetur præſtare habitationem vxori cap.35.n.11.fol.370.

Mariti habent mandatum à lege tantum in dotalibus, & paraphernalibus, ſed de conſuetudine adminiſtrant omnia vxorum bona cap.36.n.30.fol.386.

MEDIA.

Media præſumuntur probatis extremis cap.22, n.31.fol.113.

MEDICVS.

Medicvs non locat operas ſuas ægroto cap.15. nu.75.fol.146.

Decl. in locatione propriè, ſed impropriè, quandoque locare dicitur cap. 15. num. 76, fol.147.

Medicus compellitur locare operas ſuas in curandis ægrotis cap.20.n.18.fol.196.

Et tenetur pauperibus ſine mercede ib.n.19

Medicorum operæ conſiſtunt in virtute cap.50. num.20.fol.502.

Medici reconductio regulatur ad inſtar reconductionis prædiorum ruſticorum cap.64.nu. 112.fol.639.

MELIORAMENTA.

Quid ſint, quæ neceſſaria, quæ vtilia, & alia generalia nu.1.

Quis facere ea teneatur nu 2.

Quæ repetantur, & quomodo nu.3.

Probari debent, & quomodo nu. 4.

Pacta circa ea nu.5.

1 IMPENSAE, ET MELIORAMENTA quomodo definiantur relatiue c.34.in princ. num.1.fol.329.

Melioramentorum ſunt quatuor ſpecies alia neceſſaria aliæ vtilia alia voluptaria, alia fructuum colligendorum cauſa cap.34.in princ nu.2.fol.329.

Melioramenta, alia dicuntur ruſtica, alia vrbana, & quæ cap.34.§.4.nu.29. fol. 355.

Melioramenta neceſſaria ſunt, quæ habent in ſe neceſsitatem impendendi cap.34.in princ nu.3.fol.329.

Et quæ ſi facta non ſunt, res aut peritura, aut deterior futura ſit ibi. n.4.

Melioramenta neceſſaria ſunt etiam ratione perſonæ, vt quando quis tenetur ea facere cap.34.in princ.nu.5.fol.329.

Melioramenta neceſſaria in re locata ſunt illa, quæ exigit ipſa res ne pereat, vel deterior fiat cap.34.n.6.fol.329.

Melioramenta neceſſaria in domo ſunt pro ea reficienda, ſi minetur in toto, vel in parte ruinam cap.34.in princ.n.7.fol.329.

Idque ſiue agatur de domo vrbana, ſiue de alia in prædio exiſtente ibi.nu.8.

Melioramentũ neceſſariũ eſt curatio ſeruorum, & animalium cap.34.in princ.n.9. fol. 329.

Idem de propagatione vitium, & repoſitione arborum in locum demortuarum, & ſimilibus ibid.n.10.fol. 330.

Melioramenta neceſſaria non ſolum in reficiẽdo, ſed etiam in faciendo eſſe poſſunt cap. 34.in princ.num.11.fol.330.

Et non ſolum facta in re, ſed etiam propter rem ibi.n.12.

Melioramenta vtilia, ſunt quæ rem meliorem faciunt, deteriorem eſſe non ſinunt cap. 34. in princ. à num.14.vſque ad 19. vbi d. definitio defenditur.

Melioramenta, vt dicantur vtilia requiritur, vt fuerint ab initio facta à principio cap. 34. in princ.num.20. fol.331.

Melioramentum vtile eſt ſi nouelletum in fundo factum ſit cap.34.in princ.n.21.fol.331.

Melioramenta in propagatione vineæ ſunt neceſſaria, in noua autem plantatione ſunt vtilia cap.34.n.23.fol.331.

Melioramenta in plantandis arboribus dicuntur vtilia cap.34.in princ.n.24.fol.331.

Contrarium tenent alij ibi.n.25.

Decl. vt ſi probatum ſit arbores augere fructus, tunc procedat prima, vt earum plantatio dicatur vtilis ibi.num.26.
Decl.2.vt quandoque plantatio arborum, ſit impenſa fructuum quærendorum cauſa tantum facta cap.34.num.27.fol.331.& nu.59. fol.333.vbi & quando ſit.
Melioramenta facta adijciendo tabernam domui ſunt vtilia cap. 34. in princ. num.31. fol.331.
Decl.hoc non eſſe perpetuum, quia quandoque eſt impenſa neceſſaria ibi.num.32.
Melioramenta voluptuaria ſunt quæ ſpeciem dumtaxat ornant, non etiam fructus augent cap.34.in princ.num.34.fol.332.
Vel quæ aliquis facit ad voluptatē ibi.n.35.
Melioramenta voluptuaria, ſunt viridaria, aquæ ſalientes, incruſtationes, loricationes, & picturæ cap.34. in princ.num.36.fol.332.
Viridarij melioratio eſt impenſa voluptuaria cap.34.in princ.num.37.fol.332.
Pergulatæ, muri viridarij, & fornellus pro lauandis pannis, ſunt melioramenta voluptuaria cap.34.in princ.num.38.fol.332.
Melioramenta voluptuaria in re venali ſunt vtilia in quantum augent pretium cap.34.in princ.num.39.fol.332.
Melioramenta voluptuaria, quæ dominus erat facturus ſunt vtilia cap.34.in princ.num.41. fol.332.
Viridarij melioratio quando erat deſtinatum eſt impenſa vtilis cap.34. in princ. num.42. fol.332.
Picturæ, & incruſtationes in Palatijs Magnatum eſt impenſa vtilis cap.34. in princ.n.43. fol.332.
Domus magnæ in rure ædificatio, eſt impenſa voluptuaria cap 34.in princ.n.44.fol.332.
Decl. vt ſi nulla adſit domus, & expenſa in eius ædificatione non ſit exceſſiua, reputatur vtilis ibi num.45.
Domus magnæ ædificatio in Ciuitate dicitur impenſa vtilis cap.34.in princ.n.46.fol.332.
Decl. non procedere ſi fiat additamentum domui à tertio, quod dominus non feciſſet ibi.num.47.
Melioramenta in ædificatione domus quandoque ſunt vtilia, & quandoque neceſſaria, & ideo ſtatur arbitrio Iudicis cap.34. in princ. num.48.fol.332.
Melioramenta fructuum colligendorum cauſa ea ſunt, quæ ad perpetuam vtilitatem rei non pertinent, ſed ad fructus dumtaxat c.34. in princ.num.49.fol.332.
Melioramenta fructuum colligendorum cauſa, ſunt omnia, quæ quærendorum, cogendorū; conſeruandorumque eorum gratia fiunt cap. 34.in princ.num.50.51.& 52.fol.332.
Melioramenta quæ reſpiciunt vtilitatem rei perpetuam, non dicuntur quærendorum fructuum cauſa, licet eam quoque reſpiciant cap.34.in princ.num.53.fol.333.
Ampl. dummodo reſpiciant vtilitatem rei ad decennium duraturam ibi.num.54.
Foueas facere ſeu reficere, ſi breui tempore ſunt duraturæ, ſunt impenſæ fructuum colligendorum cauſa, ſecus ſi ſint perpetuæ c.34. in princ.num.55.fol.333.
Disboſcario eſt impenſa fructuum colligendorum cauſa cap.34. in princ.num.56.fol.333.
Contr.tenent alij ibi.num.57.
Decl.vt ſi ager erat ſolitus arari, & per negligentiam repletus fuerit dumis procedat prima, ſi vero erat nemus inutile, procedat ſecunda cap.34.in princ.num.58.fol.333.
Vid.etiam in ver. *IMPENSA*.
Pacta circa expenſas, & melioramenta rei locatæ, ſeruanda ſunt cap. 34. §. 2. num. 1. fol.339.
Et ſufficit etiam tacita voluntas, quod conductor de ſuo melioret ibi.num.2.
Locatione facta ad meliorandum debet conductor de ſuo meliorare cap.34.§.2.num.3. fol.339.
Vid.infr.num.5.
Melioramenta facta à conductore obligato meliorare, cenſentur facta in executionē obligationis cap.34.§.2.num.11.fol.340.

2 MELIORAMENTA neceſſaria ſunt facienda à locatore cap.34.§.1.num.1.& n.12. fol.334.
Ampl. non ſolum quo ad neceſſaria in reficiendo, ſed etiam in faciendo ibi.num.2.
Ampl. 2. etiam ad neceſſaria circa inſtrumenta quæ in locatione veniunt cap.34.§.1. num.3.fol.334.
Ampl.3.etiam in locatione ad longum tempus pro mercede fructibus correſpondente facta ibi.num.13.fol.335.
Secus ſi penſio ſit modica ibi.num.14.
Et ſi gratis habitet ibi num.15.
Intellige ſi impenſa non excedat penſionem quæ veriſimiliter taxari poſſet ibi.num.16.
Feneſtras reaptare tenetur locator cap.34.§.1. num.5.fol.333.
FOSSATA. Ver.in verbo *FOSSATA*.
Oſtia reaptare tenetur locator cap.34. §.1.n.5. fol.333.
Decl. procedere in ſolitis, & neceſſarijs, ſecus ſi ad commodiorem vſum fiant ibi. numer.6.
Puteum reficere, & purgare tenetur locator cap.34.§.1.num.4.fol.333.
Vitreas feneſtras facere, non tenetur locator cap.34.§.1.num.7.fol.334.

Secus

Secus ſi adſint de tempore locationis, quia tradendæ ibi.num.8.

Viam prope domum locatam tenetur reficere locaror cap.34.§.1.num.25.fol.336.

Et ſi locator non reficit, conductor ei imputat in mercedem cap. 34. §, 1. num. 26. fol.336.

Et pactum contrarium eſt exorbitans ibi.numer.37.

Conductor tenetur facere melioramenta neceſſaria ad reparandum damnum imminens vbi periculum eſt in mora cap.34. §.1.n.21. fol.336.

Præcipue ſi habeat in manibus mercedem locatori debitam ibi.num.22.

Et ſi aſſumpſit onus reficiendi ibi.num.23.

3 MELIORAMENTA in re locata per conductorem facta repetunrur ſi ſunt neceſſaria,vel vtilia cap.34.§.3.num.1.fol.342.

Ampl.non ſolum ſi locatio finiatur ſui natura, ſed etiamſi conductor culpa ſua expellatur ibi.num.2.fol.343.

Decl.ampliationem non procedere in emphyteuta,quia culpa ſua expulſus non repetit melioramenta ibi.num.3.

Idque ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue ſit Eccleſiæ ibi.num 4.

Et ſi melioramenta ſint parua ſiue magna cap.34.§.3.num.5.fol.343.

Et idem eſt in locatione ad longum tempus pro modica penſione facta ibi.num.6.

Secus autem ſi pro penſione magna fructibus correſpondente ibi.num.7.

Et in emphyteuſi, ſi ſit pro canone magno correſpondente fructibus, quod non amittantur melioramenta ab emphyteuta expulſo cap.34 §.3.num 8.fol.343.

Et generaliter,ſi culpa emphyteutæ non cadat in damnum domini, per eum non amittuntur melioramenta ibi.num.9.

Melioramenta parua nec conductor,præſertim ad longum tempus, repetit, ſecundum aliquos cap.34.§.3.num.10.fol.343.

Contrarium, ſi locatio ſit pro penſione magna ibi.num.11.

Decl.vt ſi expenſæ erant neceſſariæ,& reſpiciebant ſubſtantiam rei conductor eas repetat,licet paruas,alias ſecus ibi.num.12.

Non neceſſaria ſi non durant vltra locationem repetuntur,ſecus neceſſaria cap.34.§.3. num.12.fol.343.

Melioramenta per conductorem facta opera propria,vel ſuis manibus,& curribus,non repetuntur,ſecundum aliquos cap.34. §.3. nu. 13.fol.344.

Contrarium verius ibi.num.15.

Hæc contraria opinio facilius procedit in laboribus implicatis pro collectione fructuū cap.34.§.3.num.16.fol.344.

Prout etiamſi conductor erat ſolitus operari pro lucro ibi.num.17.

Melioramenta in re locata facta à tertiò intuitu conductoris per eum repetuntur cap. 34. §.3.num.18 fol.344.

Idem de factis à ſub conductore vigore pacti cum primo conductore initi ibi.num.19.

Conductor qui conduxit ab vſufructuario, locatore mortuo,expenſas non repetit c.34. §.3.num.20.fol.344.

Idem in eo qui conduxit à poſſeſſore Maioratus, vel alio bona reſtituere debente ibi. num.21.

Conductor qui conduxit ab vſufructuario, ſi vſufructuarius locauit tanquam dominus, expenſas repetit cap.34.§.3.num.24.fol.345

Conductor vſufructuarij non repetit expenſas,etiamſi adſit fideiuſſor pro eius ſecuritate cap.34.§.3.num.29.fol.346.

Lim.procedere ſi vſufructuarius decedat,ſecus ſi cedat ibi.num.30.

Impenſæ factæ à conductore non attenditur an duraturæ eſſent ad tempus deſtinatæ locationis, ſed ad tempus quo locatio actualiter durauit cap.34 §.3.num.26.fol.345.

Impenſæ voluptuariæ & ad proprium commodum per conductorem factæ,non repetuntur cap.34.§.3.num.27.fol.345.

Melioramenta etiam vtilia non repetit conductor, ſi fecerit eas adeo exceſſiuas, vt dominus illas ſoluere non poſſit cap.34.§.3.n.31. fol.346.

Decl. vt exceſſiuitas ad hunc effectum probanda ſit ab allegante ibi.num.32.

Et quando dicantur exceſſiua ad hunc effectum ſtatur arbitrio Iudicis ibi num.33.

Et vbi locator eas facturus erat non attenditur exceſſiuitas cap.34.§.3.num.34.f.346.

Et permittitur eodē caſu exceſſiuitatis conductori melioramenta abradere, ſi ei ſit vtile,& rei,iuxta ſtatum antiquum non damnoſum cap.34.§.3.num.35.fol.346.

Vel datur eidem conductori retentio rei ibi. num.36.

Conductor qui melioramenta exceſſiua fecit, compellitur etiam ſoluere domino valorem rei,& illam ſibi retinere cap.34. §,3. nu.38. fol.346.

Statur tamen arbitrio Iudicis,an ita expediat ibi.num.39.fol.347.

Melioramenta non repetuntur à conductore quando dominus denunciauit ei,vt illas non faceret cap. 34.§.3.num.40.fol.347.

Lim.ſi reſpiciant intereſſe Reipublicæ,prout in munitione Caſtri,& ſimilibus cap.34.§.3. num.41.fol.347.

Impen-

Impenſæ repetuntur à conductore quando melioramenta facta ſunt per diuerſam materiam, vti ædificando, quæ dicuntur per applumbationem, ſecus ſi plantando, quæ dicuntur per ferruminationem cap. 34. §. 3. nu. 42. fol. 347.

Decl. vt non repetantur factæ in plantando per earum ſeparationem à fundo, ſecus per repetitionem impenſarum ibi. nu. 43.

Decl. probandum eſſe plantationem fuiſſe vtilem ibi. nu. 44.

Pro repetitione melioramentorum, & expenſarum datur conductori actio cap. 34. §. 3. nu. 45. fol. 347.

Pro repetitione expenſarum poteſt conductor agere etiam certi condictione, & actione negociorum geſtorum cap. 34. §. 3. num. 47.

Pro repetitione expenſarum competit conductori retentio mercedis non ſolutæ cap. 34. §. 3. nu. 49. fol. 347.

Et etiam ipſius rei melioratæ ibi. nu. 50.

Vid. in ver. *RETENTIO*.

Impenſas, & melioramenta voluptuaria non repetit conductor, niſi ea abradendo, & ſecum aſportando ſi abradi poſſunt cap. 34. §. 3. nu. 63. fol. 349.

Melioramenta abradi non poſſe dicuntur ſi abraſa nullius ſunt vtilitatis abradenti cap. 34. §. 3. nu. 64. fol. 349.

Et parua vtilitas pro nihilo reputatur ibid. num. 65.

Item abradi non poſſunt ſi deterioretur prior ſtatus rei ibi. nu. 66.

Item abradi non poſſunt plantæ, & alia melioramenta facta per ferruminationem c. 34. §. 3. nu. 67. fol. 349.

Item abradi non poſſunt ędificia in Ciuitate facta ibi. nu. 68.

Impenſæ, & melioramenta voluptuaria repetuntur, nec eſt locus abraſioni ſi fuerunt vtilia, vti ſi dominus erat facturus, vel habebat rem venalem cap. 34. §. 3. num. 69. fol. 349.

Abraſioni vbi locus eſt ea poteſt fieri non ſolum ante rei reſtitutionem, ſed etiam poſtea cap. 34. § 3. nu. 70. fol. 349.

Poteſt tamen impediri abraſio per dominum mediante ſolutione valoris ibi. nu. 71.

Ampl. procedere etiam ſtāte pacto de abradendo ibi. nu. 72.

Impenſæ fructuum percipiendorum cauſa factæ à conductore non repetuntur, ſed repetuntur factæ à locatore cap. 34. §. 3. nu. 73. fol. 349.

Decl. non repeti per conductorem ſi factæ tantum pro tempore durantis conductionis, ſecus ſi durent vltra eam cap. 34. §. 3. num. 74. fol. 349.

Intellige declarationem ſi de tempore cōductionis, eadē impenſæ nō aderant ib. n. 75.

Melioramenta facta à conductore longi temporis in re ſtabili habētur pro ſtabilibus facta à conductore ad modicum tempus, ſunt purum creditum c. 34. §. 3. nu. 76. fol. 350.

Melioramenta facta à conductore breuis temporis cedunt ſolo, & impenſa tantum repeti poteſt cap. 34. §. 3. nu. 78. fol. 350.

Melioramenta facta à feudatario in re feudali non efficiuntur feudalia cap. 34. §. 3. n. 78. fol. 350.

Melioramentorum cauſa creditor præfertur alijs creditoribus anterioribus cap. 33. nu. 54. fol. 324.

Vid. *PRAELATIO* nu. 2.

4 MELIORAMENTA, & impenſæ non præſumuntur, ſed probari debent cap. 34. §. 4. nu. 1. fol. 351.

Et ad effectum, vt repeti poſſint per conductorem, probandum, quod fuerint neceſſariæ vel vtiles ibi. nu. 2. fol 352.

Et quod ipſe eas fecerit, vel alius cuius ſit ſucceſſor cap. 34. §. 4. nu. 3. fol. 352.

Etiamſi conſtet factas fuiſſe durante locatione ibi. nu. 4.

Et in ſingulari ſucceſſore requiritur ceſſio iurium ad effectum agendi, ſecus ad effectum retinendi, & excipiendi ibi nu. 5.

Probationes melioramentorum eodem modo faciendæ ſunt ab agente pro eorum repetitione, ac ab excipiente de eis cap. 34. §. 3. nu. 6. fol. 352.

Melioramenta repetens ſufficit, quod probet ſui intuitu, ſeu ex pacto ſecum inito, ab alio facta fuiſſe cap. 34. §. 4. nu. 8. fol. 352.

Melioramentorum probatio, alia eſt in genere, quod facta fuerint melioramenta, alia eſt in ſpecie, quod facta fuerint talia, & tanta cap. 34. §. 4. nu. 9. fol. 352.

Melioramenta repetens iure actionis, debet ea probare in ſpecie; repetens autem per viam exceptionis, ſufficit in genere cap. 34. §. 4. nu. 11. fol. 352.

Eſt tamen excipienti de melioramentis præfiendus à Iudice terminus ad ea liquidanda ibi. nu. 11.

Et ſi non liquidet in ea, non impeditur agenti immiſſio, data cautione de reficiendo quando fuerint liquidata ibi. n. 12.

Intellige dictæ cautioni locum eſſe, ſi dubietas ſit in facto, ſecus ſi in iure cap. 34. §. 4. nu. 13. fol. 353.

Intellige 2. vt poſſit dari immiſsio abſque dicta præfixione termini, ſi conſtaret melioramenta eſſe talia, vt infra breuem terminum liquidari non poſſent ibi. nu. 14. f. 353.

Melioramentorum creditor, ſi finita locatione retineat rem imputat fructus in ſuum creditum melioramentorum cap. 34. §. 4. nu. 15. fol. 353.
Et per prędictam imputationem redditur illiquidum creditum, & non poteſt impedire immiſsionem cap. 34. §. 4. nu. 16. fol. 353.
Melioramenta, vt liquidentur, probandum quid impenſum, & quid melioratum cap. 34. §. 4. nu. 17. fol. 353.
Ad probandum quid impenſum, æſtimari debent operę, & materiæ impenſæ ibidem.
Et ad probandum quid melioratum probandus ſtatus rei antiquus, & ſtatus præſens cap. 34. §. 4. nu. 18. fol. 353.
Lim. vt dicta probatio non ſit neceſſaria quando conductor repetit expenſas in re conducta necesſarias ibi. nu. 19.
Melioramenta neceſſaria à conductore facta, etiamſi pereant repetuntur cap. 34. §. 4. nu. 20. fol. 353.
Et attenditur ſolum quid impenſum etiamſi ſit deteriorata, quando ſunt neceſſaria pro conſernatione rei, ſecus ſi pro fructibus ibi. nu. 21. fol. 354.
In melioramentis vtilibus à conductore factis, procedit, quod probandum ſit quid impenſum, & quid melioratum cap. 34. §. 4. nu. 22. fol. 354.
Lim. ſecundum aliquos, vt in locatione ad longum tempus, attendatur ſolum tempus præſens ibi. nu. 23.
Sed contrarium tenent alij ibi. nu. 24.
Conciliantur dictæ opiniones, vt attendatur quod minus eſt, ſed æſtimetur tam quid melioratum, quam etiam quid valeant impenſæ, ſolum tempore, præſenti attento d. cap. 34. §. 4. nu. 25. fol. 354.
In melioramentorum ęſtimatione habetur conſideratio deteriorationis per lapſum temporis cap. 34. §. 4. nu. 26. fol. 354.
AEdificia in æſtimatione melioramentorum non ſunt conſideranda tanquam rudera à ſolo ſeparata cap. 34. §. 4. nu. 27. fol. 354. Vid. *AEDIFICIA*.
In melioramentis aliqui volunt non attendi, quid impenſum, & quid melioratum, ſed ſolum valor temporis præſentis cap. 34. §. 4. nu. 31. fol. 355.
Sed verius eſt attendi valorẽ melioramentorum de tempore præſenti in vrbanis, in ruſticis vero de tempore quo facta fuerunt, ſed ſi minus impenſum, quam melioratum, ſemper id deberi, quod minus eſt ibi. n. 32.
Melioramentorum probatio in genere debet eſſe plena, & concludens cap. 34. §. 4. nu. 33. fol. 356.
Probatio autem in ſpecie, vti reſpiciens quãtitatem crediti, ſufficit leuior ibi. nu. 34.
Debet tamen eſſe legitima ibi. n. 35. f. 357.
Et quæ ſit legitima ſtatur arbitrio Iudicis cap. 34. §. 4. nu. 36. fol. 357.
Et poteſt Iudex ex ſuo officio valorem meliorum ſtatuere ibi. nu. 37.
Et ſolent Iudices in concurſu probationum mediam viam eligere ibi. nu. 38.
Melioramentorum valor, vt probetur per teſtes, requiritur, vt ſint Architecti cap. 34. §. 4. nu. 43. fol. 357.
Et qualitas iſta, vt ſint Architecti probanda eſt, nec ſufficit eos dicere ſe peritos ib. n. 44.
Teſtes etiam periti, qui melioramenta fecerunt non ſunt idonei ad probandum eorum valorem cap. 34. §. 4. nu. 45. fol. 357.
Valor melioramentorum non probatur per teſtes, ſi ſimpliciter de eo deponant, ſecus ſi reddant bonam rationem cap. 34. §. 4. nu. 46. fol. 357.
Valor, & quantitas melioramentorum probatur etiam per coniecturas cap. 34. §. 4. nu. 47. fol. 358.
Et attenditur ſolitum ita expendendi ibid. nu. 48.
Et arguitur etiam à quantitate fructuum calculando ad rationem quinque pro centenatio cap. 34. §. 4. nu. 49. fol. 358.
Et ſtatur iuramento meliorantis cap. 34. §. 4. nu. 50. fol 358.
Decl. procedere ſi agatur de parua quantitate ibi. nu. 51.
Alias ſi quantitas ſit magna requiritur, vt cum iuramento concurrant coniecturæ cap. 34. §. 4. nu. 52. fol. 358.
Libro creditoris quandoque ſtatur ad probandam quantitatem melioramentorum cap. 34. §. 4. nu. 53. fol. 358.
Decl. procedere in paruis, non in magnis ibi. nu. 54.
Melioramenta bene probantur per relationem peritorum cap. 34. §. 5. nu. 2. fol. 360.
Vid. in ver. *PERITI* nu. 3.
Iudicis arbitrio multum deferunt iura in æſtimatione melioramentorũ d. c. 34. §. 5. n. 97.
Meliorantes bona non debent eis priuari cap. 14. §. 3. nu. 14. fol. 96.

5 PACTA circa expenſas, & melioramenta rei locatæ ſeruanda ſunt cap. 34. §. 1. num. 2. fol. 339.
Et ſufficit etiam tacita voluntas, quod conductor de ſuo melioret ibi. nu. 2.
Locatione facta ad meliorandum debet conductor de ſuo meliorare c. 34. §. 2. n. 3. f. 339.
Aream recipiens ad ædificandam domum tenetur domum ædificare de ſuo cap. 34. §. 2. nu. 4. fol. 339.

Pacta,

Pacta, *quod conductor expendat de ſuo, & melioret* ſtricte intelligenda ſunt cap. 34. §. 2. n. 5. fol. 339.

Pactum, *quod conductor ædificium reſtauret*, intelligitur pro prima vice tantum cap. 34. §. 2. n. 6. fol. 339.

Et ſi iterum ædificium collabatur durante adhuc locatione, poterit conductor compellere locatorem, vt reſtauret, non obſtante dicto pacto ibi. nu. 7.

Lim. ſi ex verbis appareat contraria voluntas, vti ſi dictum, quod conductor debeat reaptare, & manutenere cap. 34. §. 2. nu. 8. fol. 340.

Intellige limitationem, vt non propterea teneatur conductor de caſu valde inſolito ibi. nu. 9.

Lim. 2. vt ſi locata area ad ædificandam domum cum onere recipiendi in ea locatorem, ſi domus poſtquam eſt ædificata corruat, poſſit conductor compelli iterum ædificare ibi. nu. 10.

Pactum, *quod emphyteuta debeat meliorare* non alterat naturam contractus, ſed intelligitur de meliorament is paruis cap. 34. §. 2. nu. 15. fol. 340.

Pactum, *quod melioramenta facta ab emphyteuta deuoluantur ad dominum*, intelligitur de paruis, & ſi facta ſint magna operatur quo ad partem eorum tantum cap. 34. §. 2. nu. 16. fol. 340.

Pactum, *quod emphyteuta faciat certa melioramenta*, non tollit obligationem eius prouenientem ex iuris diſpoſitione cap. 34. §. 2. num. 17. fol. 340.

Pactum, *quod melioramenta facta ab emphyteuta, emphyteuſi finita ire debeant ad dominum*, non impedit eorum obligationem emphyteuſi durante cap. 34. §. 2. nu. 20. fol. 341.

Et licet obligatio finita emphyteuſi expiret, hoc intelligitur ſi emphyteuſis reſoluatur ex natura contractus ibi. nu. 21.

Pactum, *quod ſi emphyteuta alienet rem cum melioramentis deuoluatur*, non operatur deuolutionem, ſi facta alienatio melioramentorum tantum cap. 34. §. 2. nu. 22. fol. 341.

Dominus directus non poteſt iuuari pactis circa melioramenta ſibi fauorabilibus, niſi contractum ex parte ſua ſeruet cap. 34. §. 2. nu. 23. fol. 341.

Et ſi agere vult vigore dictorum pactorum, debet adimplere contractum ex parte ſua cap. 34. §. 2. nu. 24. fol. 341.

MENSORES.

Mensorvm operæ locationis nomen non admittunt cap. 15. nu. 68. fol. 146.

MENSVRA.

Ad menſuram quando ſit locatio n. 1.

Quid importet eſſe ad menſuram nu. 2.

Quando ſit facienda menſura nu. 3.

Quomodo nu. 4.

1 LOCATIO an ſit ad corpus, vel ad menſuram attenditur voluntas contrahentium, etiam coniecturata cap. 24. nu. 1. fol. 241.

Contrahentes voluiſſe locare ad menſuram coniectura præcipua eſt, quod inceperint explicare mentem ſuam à menſura, & econtra, qui inceperunt à corpore, arguitur noluiſſe locare ad menſuram ibi. nu. 2.

Ampl. vt præfata coniectura de ſe ſufficiat ibi. nu. 4.

Decl. ampliationem procedere niſi adſint coniecturæ in contrarium ibid. nu. 5.

Si dictum, *loco fundum centum iugerum*, & deinde expreſſi ſint fines, valde controuerſum eſt, an dicatur cæptum à menſura, vel à corpore ibi. nu. 6.

Et verior, & receptior in dicto caſu opinio eſt, quod inceptum ſit à corpore ibi. nu. 7.

Expreſſio corporis ad hoc, vt locatio ſit ad corpus, non eſt neceſſarium, quod ſit perfecta, ſed ſufficit, quod partes cœperint ab ea explicare mentis conceptum cap. 24. nu. 8. fol. 242.

Ampl. vt ſufficiat eſſe inceptum à menſura, etiamſi expreſſi ſint fines ibi. nu. 9.

Quid ſi dictum, *locauit bona infraſcripta videlicet, iugera centum terræ ſita in tali loco*? ibi. nu. 10.

Menſuræ expreſſio ad hoc, vt dicatur locatio ad menſuram, debet eſſe certa, alias ſi addita ſit dictio, *in circa*, coniectura valde minuitur cap. 24. nu. 11. fol. 242.

Idem ſi addita ſit clauſula *quantacumq; ſit* ibi. num. 12.

Menſura pluries expreſſa magis vrget ad demonſtrandam locationem eſſe ad menſuram cap. 24. nu. 13. fol. 242.

Mercedis expreſſio, ſi ſit in vnica ſumma, denotat locationem ad corpus, ſi autem diſtributa ad rationem menſurarum, denotat locationem ad menſuram cap. 24. n. 14. f. 242.

Et ſi ſoluta tota merces anticipatè, magis vrget pro locatione ad corpus ibi. nu. 15.

Mercedis ſolutio in vnica ſumma cedit coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cœperint explicare animum à menſura cap. 24. nu 16. fol. 242.

Mercedis diſtributio in ſingulas menſuras prævalet coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cæperint explicare animum a corpore, cap. 24. nu. 17. fol. 242.

Pretij quantitas, ſi magis correſpondeat corpori, quam menſuræ, arguit venditionem ad corpus cap. 24. nu. 18. fol. 243.

Locatio aliorum bonorum expreſſe facta ad corpus arguit idem in alijs ſimilibus cap.24. num. 19. fol. 243.

Locatio ad dignoſcendum an ſit facta ad corpus, vel ad menſuram, attenduntur clauſulæ inſtrumenti cap. 24. nu. 20. fol. 243.

Et attenduntur etiam aliæ circumſtantiæ facti ibid. nu. 21.

Et in dubio locatio cenſeri debet potius ad menſuram, quia inde minus præiudicium reſultare poteſt ibi. nu. 22.

2 LOCATIONEM eſſe factam ad menſurã importat, quod ſit conditionalis, ſi menſura ſequatur; eſſe vero ad corpus, quod ſit pura cap. 24. nu. 24. fol. 243.

Decl. locationem ad menſuram ante menſurationem eſſe imperfectam, quo ad translationem dominij, & poſſeſſionis, non autem, vt propterea recedi poſsit à contractu ibid. num. 25.

Decl. 2. traditionem rei ſupplere defectum menſuræ ibi. nu. 26. fol. 244.

Intellige in traditione actuali, non autem in ficta per clauſulam conſtituti ibi. nu. 27.

Et ſi adipiſcatur committitur ſpolium ibid. nu. 29.

Menſurationem fuiſſe factam debet probari ab allegante etiamſi poſſideat cap. 24. num. 30. fol. 244.

Locatione facta ad menſuram locator non tenetur tradere rem ante menſurationem cap. 24. nu. 33. fol. 244.

Locatione facta ad menſuram etiamſi locator videat conductorem adipiſci poſſeſſionem, non propterea cenſetur eam tradidiſſe cap. 24. nu. 34. fol. 244.

Lim. ſi conductor diu retinuerit poſſeſſionem ibi. nu. 35.

Decl. vt non poſſit ſuſpendi executio locationis ob menſurationem non factam, ſi conditio menſurandi non ſit appoſita ſuſpenſiuè, ſed reſolutiuè ibi. nu. 36.

Locatione facta ad corpus, ſi quid vltra menſuram reperiatur in corpore, comprehenditur in locatione, abſque eo quod conductor teneatur penſionem augere cap. 24. nu. 37. fol. 245.

Locatione facta ad menſuram, ſi maior quantitas reperiatur, quam fuerit expreſſum, augenda proportionabiliter merces cap. 24. n. 39. fol. 245.

Locatione facta ad menſuram, ſi res ſit minor expreſſa, debet minui merces, at in locatione ad corpus eſt valde dubium cap. 24. nu. 40. fol. 245.

Opinio tamen affirmatiua eſt verior, & communior ibi. nu. 41.

Decl. non procedere, quod minuenda ſit merces propter dictam maiorem expreſſionem, ſi appareat mercedem conuentam eſſe iuſtam ibi. nu. 42.

Decl. 2. non procedere ſi menſura non fuit expreſſa præciſe, ſed cum dictione *in circa* cap. 24. nu. 43. fol. 246.

Decl. 3. non procedere ſi appareat partes aliter ſenſiſſe ibi. nu. 44.

Decl. 4. non procedere, ſi defectus ſit modicus ibi. num. 45.

Decl. 5. non procedere, ſi quantitas enunciata fuit ab vtraque parte, & conductor eſſe poterat de ea informatus c. 24. n. 46. f. 246.

Ampl. concluſionem, vt locator exprimens maiorem quantitatem bonorum non ſolum teneatur reſtituere mercedem, ſed etiam ad omnia damna ibid. n. 47.

3 MENSVRATIO debet fieri tempore conuento, nec poteſt peti poſt illud cap. 24. nu. 48. fol. 246.

Decl. menſurationem non poſſe peti poſt tempus præfixum quando eſt iniuncta vni parti, ſecus ſi vtrique ibi. n. 50.

Decl. 2. procedere ſi conuentum ſit fieri mẽſurationem fauore venditoris tantum, ſecus ſi vtriuſque ibi. nu. 51.

Decl. 3. requiri, quod in pacto adſit clauſula reſolutiua cap. 24. num. 52. fol. 247.

Decl. 4. procedere ſi ſit appoſitus per viam conditionis ibi. num. 53.

Decl. 5. non poſſe peti menſurationem per viã actionis, ſecus autem implorando officium iudicis ibi. n. 54.

Menſuræ tempus ſi præfixum ſit vni ex contrahentibus, non prohibetur alter poſt illud menſuram petere cap. 24. n. 65. fol. 248.

Menſura an peti poſſit poſt lapſum temporis præfixi, vt dignoſcatur perpendenda ſunt verba conuentionis cap. 26. n. 66. fol. 248.

Menſura rei locatæ vbi nullum præfixum eſt tempus in quo fieri debeat, peti poteſt infra ſexaginta dies tantum cap. 24. nu. 67. f. 248.

Decl. procedere ſi conuentum de facienda menſura, ſecus ſi nihil ea faciẽda dictũ, quia tunc peti poteſt vſq; ad triginta annos ib. n. 68

Decl. 2. non procedere ſtante mala fide ibid. num. 69.

Decl. 3. non procedere ſi vltra pactũ de menſurando, adſit etiam pactum de perpetuo obſeruando contenta in inſtrumento ib. nu. 70.

Decl. 4. non procedere, ſi dictum, quod facienda ſit menſuratio ad quamcumque partis petitionem, quandocumque ibid. n. 71.

Decl. 5. non procedere vbi pactum ſit iuratũ ibi. nu. 72.

Decl. 6. non procedere ſi menſuratio peta-

tur

tur excipiendo cap.24.n.74.fol.249.
Decl. 7. ſi ex aliqua cauſa non fuit petita infra ſexaginta dies ib. num. 75.

4 MENSVRATIO de conſuetudine fit per petitos electos à partibus mandante iudice. cap.24.n.76.fol.249.
In electione peritorum neceſſaria eſt citatio ibi. n 77.
Et vbi pars eſt contumax, eligit Iudex ibid. num. 78.
Vid in ver. *PERITI* nu. 1.
Menſurandi praxis penes, quos videri poſſit c. 24.n.87.fol.249.
Via vicinalis exiſtens in bonis locatis ad menſuram, menſurari debet cap. 24. num. 88. fol.250.
Quid continetur intra fines expreſſos in venditione, ſeu locatione, menſurari debet cap. 24.n.90.fol.250.
Ripæ, & aggeres, foſſata, & ſimilia, ſi non ſunt publica, menſurari debent cap. 24. nu. 91.fol.250.
In locatione omnia, quæ ſunt vtilia, ſunt menſuranda cap.24. n.92. fol.250.
Lim. ſi appareat de contraria voluntate ex coniecturis, & circumſtantijs ibid.n.93.

MERCES VENALES.

Merces an cadant ſub hypotheca inuectorum, & illatorum eſt quæſtio controuerſa, & qui eam tractent cap 40.n.118.fol.424.
Merces illatæ in prædium ruſticum, non cadunt ſub hypotheca cap. 40. num. 119. fol.424.
Merces illatæ in domum non ita conductam, vt in ea taberna exerceatur, non cadunt ſub dicta hypotheca cap.40.n.120. fol.424.
Secus ſi illatæ ſint in prædium vrbanum cōductum ad effectum ibi retinendi merces ib. num. 121.
Ampl.etiamſi ſit ſimul ad habitandum cap. 40.n.122.fol.422.
Vid. in ver. *INVECTA*.
Precium mercium venditarum ſuccedit loco rei, & ſubiacet hypothecæ, cui ſubiacebant merces cap.40.n.141. fol.426.

MERCES REI LOCATAE.

Quid ſit, & alia generalia nu.1.
Neceſſaria eſt in locatione, & quomodo, & generaliter de conuentione circa eam n. 2.
Iuſta eſſe debet, & omnia circa quantitatem num. 3. De læſione vide in ver. LAESIO ſi parua augetur num. 4.
Debetur etiam non conuenta, & à quo n. 5. De mercede operarum, ſeu ſalario v. SALARIVM num.2.
Non debetur etiam conuenta num. 6. De mercede operarum v. SALARIVM num. 1. De remiſſione mercedis v. REMISSIO. De reductione ſi ſit exceſſiua vid. REDVCTIO Soluenda eſt, & omnia de ſolutione nu 7. Cui recte ſoluatur, quando & vbi vid. in ver. SOLVTIO.
Cui debeatur mutato rei domino nu. 8.

1 MERCES quandoque dicitur pretium, & penſio cap.1.n.30.fol 4.
Merces locationis correſpondet pretio venditionis cap.1.n.29.fol.4.
Merces locationis quandoque in iure vocatur pretium cap.2.nu.27. fol.7.
Et ideo mentio pretij in contractu non tollit eſſe locationem ibi.n.28.
Mercedes Domorum, & ſimiles prouenientes ab vſu rei, licet ſint fructus ciuiles, tamen de eis iudicatur ac de naturalibus cap. 36. n. 76. fol.391.
Merces locationis ſi ſit annua, cenſetur debita ratione fructuum, vel aliarum commoditatum totius anni computari à die conſtitutionis cap.36 n.52.fol.388.
Etiamſi ſit deſtinata certis diebus, quia cenſetur facta deſtinatio pro commodiori ſolutione ibi. n.53.
Merces locationis regulatur ad inſtar penſionis Eccleſiaſticæ cap.36.n.54. fol.389.
Merces ſeu ſalarium gaudet priuilegijs alimentorum ſi debitum pauperi cap. 39. num. 33. fol.408.

2 LOCATIO facta non expreſſa mercede eſt nulla cap.17.n.4.fol.156.
Ampl.etiamſi de ea celebratum ſit publicū inſtrumentum ibi.n.5.
Decl.non procedere ſi aliunde reddatur certa res, vel merces, vti ſi adſit ſolitum ibid. num.6.
Et ſufficit tā conſuetudo generalis regionis, quam etiam particularis partium cap. 17. n. 7.fol.156.
Vid. *CONSVETVDO*.
Merces non ſufficit, quod ſit expreſſa, ſi non eſt expreſſa quantitas cap.17.n.32.fol.159.
Decl.non procedere, ſi quantitas haberi poteſt à ſolito ibi.n.33.
Decl.2.procedere de rigore iuris, ſecus de æquitate canonica ibi.n.34.
Reſeruatio declarationis mercedis facienda à certa perſona, valet cap.17.n.55.fol.161.
Secus ſi non vnus tantum, ſed duo nominati ſint, qui declarare debeant ibi.n.56.
Locatione facta abſque expreſſione certæ mercedis, vel rei, ſi poſtea deuentum ſit ad rei traditionem merces ſoluenda erit cap. 17.n. 64. fol.162.
Decl. vt in dicto caſu, ſi conuentum de mercede,

cede, ſed non facta declaratio quantitatis, detur actio præſcriptis verbis, ſi nulla facta mentio mercedis, agendum ex æquitate legis ibi.n.65.
Decl. vt in prædictis caſibus in quibus petitur merces non determinata probandum ſit quanti conductor conduxiſſet cap.17. nu. 70. fol.162.
Ampl. vt non ſufficiant teſtes deponentes, quod tanti fuiſſet conducta, ſed probandum ſaltem, quod communiter ita fuiſſet conducta ibi. n.71.
Mercedis quantitas, ſi non ſit expreſſa ſed dictum ſit, *pro mercede iuſta*, ſuſtinetur contractus cap.17.nu.41.fol.159.
Contrarium de veriori ibi.n.42. fol.160.
Merces in locatione ſi reſeruatum ſit vt declaretur arbitrio boni viri non valet contractus cap.17.n.61.fol.161.
Vid. in ver. *LOCATIO* nu. 2.
Merces non eſt neceſſe, vt interueniat in actu locationis cap.16.n.10.fol.148.
Mercedis augumentum, vel diminutio poteſt conferri caſui, vel declarationi alicuius etiã contrahentis cap.17.n.3. fol.156.
Mercede non conuenta, ſi diuerſimode ſeruetur, interpretatio ſumitur contra locatorem cap.23. n.105.fol.235.
Contrahentes locationem conuenire debent de certa re, & certa mercede cap. 17. num. 1.fol.156.
Et diſcordia in mercede vitiat contractum cap. 16.n.16.fol.149.
Decl. procedere ſi locator ſenſit de ſumma maiori quam conductor, ſecus e contra cap. 16.n.17. fol.149.
Decl.2. vt quicumque ſenſerit de maiori nõ poſſit recedere d.cap.16.n.18.
Merces ſatis certa dicitur ſi conuentum de certa ſumma, & additum, quod vltra eam dandum ſit aliquid incertum cap. 17. num. 2. fol.156.
Merces ſtatuta cuncti ad portandum cum propria beſtia intelligitur tam de beſtia magna quam parua cap.23.n.109.fol.236.
Et ſi ſtatuta merces pro quolibet milliario intelligitur ad eundum tantum non etiam ad redeundum cap.23.n.110. fol.236.
Lim. ſi redeant onuſti ibi. n.111.
Merces eſt de ſubſtantia locationis cap.1.n.11. fol. 2.
Merces in locatione debet eſſe certa cap. 1.nu. 12.fol.2.
Merces in locatione debet eſſe in pecunia numerata cap.1.n.13.fol.2.

3 MERCES an præſumatur, quod fuerit correſpondens fructibus, vel non c.3.n.35.f.15.
Merces magna etiamſi contractus ſit emphyteuſis, operatur vt in eo procedant regulæ locationis cap.3.n.38.fol.16.
Mercedis paruitas ſi allegetur poſt quam locatio fuit legitime facta non eſt locus reſciſſioni, ſed augenda eſt merces cap.14.§.4. n. 30.fol.103.
Merces locationis tunc dicitur iuſta, cum correſpondet fructibus, alijſue commoditatibus rei locatę cap.18.n.1.fol.164. & cap. 19. nu. 4.fol. 180.
Merces locationis iuſta eſt quæ ſolet ex conſuetudine dari cap. 19. n.12. fol.180.
Et hæc probatio à ſolito ſufficit ad effectum probandæ læſionis ibid.n.13.
Decl. vt prædicta probatio ex ſolito ſit tantum præſumptiua, itaut contraria probatione elidatur cap.19.n.14.fol.180.
Merces locationis perpetuæ, ſolet eſſe minor in ſexta parte cap.14.§.10.n.22.fol.131.
Et redditur ratio ibid.nu.24.
Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt, quæ in viginti annis, æquat eorum valorem c. 19. nu.29.fol.181.
Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt quę correſpondet pretio illorum ad rationem quinque pro centenario cap.19.n.30.fol.181.
Conuentio de certa ſumma mercedis eo ipſo quod allegatur exceſſiua, non poteſt exequi cap.18.num.9.fol.165.
Decl. procedere in Advocato, & cęteris paciſci de mercede non valentibus ibi. num.10.
Et in omnibus in quibus viget ſuſpicio, quod promiſſa fuerit maior ſumma propter propter neceſſitatem ibi.num.11.
Nec annullatur promiſſio ſi exceſſiua in modico cap.18.num.12.fol.165.
Hoc tamen procedit ſi allegetur nullitas propter exceſſum tantum ibi.num.13.
Merces vt cognoſcatur an ſit magna conſiderari debent fructus de tempore conceſſionis cap.3.num.34.fol.15.
Merces locationis vbi non eſt expreſſe conſtituta, debetur quanti conductor conduxiſſet non quanti locator locaſſet cap.35.num.53. fol.354.
Lim. non procedere, ſi is qui rem retinuit, teneatur ad fructus quos percipere potuiſſet ibi.num.54.
Victus ſolus præſtitus famulo, quandoque eſt merces ſufficiens cap.35.nu.144.fol.380.
Decl. procedere in famulis vilibus, ſecus autem in honeſtioribus ibi.num.145.
Seruitij, & officij qualitas attenditur ad dignoſcendum an merces pręſtita ſit ſufficiens cap.35.num.146.fol.380.
Iuuenes apothecarum pro certo tempore inſeruiunt pro ſolo victu c. 35. n. 147.f.380.

4 MERCES an augeri debeat, ſi caſu augeantur fructus, ſunt hinc inde opiniones cap. 51 num. 4. fol. 510.
Affirmatiua eſt magis communis & tenenda ibi. num. 7.
Decl. procedere ſi fructus fuerunt vberiores, non autem ſi tantum carius venditi cap. 51. num. 8. fol. 511.
Decl. 2. non eſſe augendam mercedem, ſi fructus aucti fuerunt induſtria conductoris cap. 51. num. 9. fol. 511.
Decl. 3. non augendam mercedem ſi fructus aucti propter bonitatem ſoli locati, ibi. numer. 10.
Augenda tunc eſt penſio cum fructus aucti ſunt propter caſum fortuitum cap. 51. n. 17. fol. 511.
Aucto fundo locato per allunionem, non eſt augenda merces cap. 51. numer. 19. fol. 511.
Vid. *ALLVVIO*.
Molendino locato, ſi conductor augeat molam, & propterea augeantur fructus, non eſt augenda penſio cap. 51. num. 13. fol. 511.
Ampl. etiamſi locatum molendinum quatuor Rotarum cum promiſſione decem rubrorum frumenti pro qualibet Rota ibi. numer. 14.
Contrarium tenent alij ibi. num. 15.
Decl. primam procedere in locatione ad longum tempus, ſecundam in locatione ad breue cap. 51. num. 16. fol. 511.
Subdecl. vt in locatione ad breue tempus, vbi non poteſt augeri penſio, poſſit conductor repetere expenſas pro illa mola factas ibi. num. 17.
Ampl. vt poſſit repetere expenſas ſtatim non expectato fine locationis ibi num. 18.
Molendino locato, ſi impetu fluminis alia molendina deſtructa ſint, & propterea aucti fructus, augenda eſt merces cap. 51. n. 12. f. 511.
Augeri vt debeat merces locationis propter augmentum fructuum, requiritur eos auctos eſſe vltra dimidiam ſoliti cap. 51. nu. 24. fol. 512.
Et requiritur, vt augmentum vnius anni fertilis, non ſit euacuatum ab alijs ſterilibus ibi. nu. 25.
Augmentum mercedis regulatur, vt remiſſio eiuſdem cap. 51. num. 26. fol. 512. & num. 32. fol. 512.
Operarum merces augenda eſt, ſi operæ vel cōmoditas, quæ inde reſultat, aucta ſit cap. 51. n. 27. fol. 512.
Operæ an ſint auctæ adeout ſit augenda merces, vel non, ſtandum eſt arbitrio Iudicis c. 51. n. 31. fol. 512.
Officium duplex exercens, duplex ſalarium conſequi debet cap. 51. n. 28. fol. 512.
Decl. procedere ſi quis locauit operas ſuas ad certa officia, ſecus ſi ſimpliciter ad inſeruiendum cap. 51. n. 29. fol. 512.
Decl. 2. vt ſi quis locauit operas ſuas ad certa negocia, & emergant aliæ occupationes circa illa, non ſit augenda merces, ſed ſolum ſi emergant occupationes ad illam non pertinentes ibi. nu. 30.
5 MERCES operarum præſtitarum in inueniendis rebus perditis, poteſt peti abſque præcedenti earum locatione cap. 15. nu. 20. fol. 141.
Decl. procedere ſi ſint impenſæ operæ, ſecus ſi res caſu abſque vllo labore reperta fuit ibi. num. 21.
Habitans domum ab alio conductam ſimul cum conductore, non tenetur ſoluere penſionem domino cap. 35. n. 4. fol. 369.
Habitans domum ab alio conductam, ſi ſoluit penſionem conductori, non poteſt moleſtari à domino cap. 35. n. 9. fol. 370.
Habitans domum ab alio conductam, tenetur domino in ſubſidium, ſi conductor non ſit ſoluendo cap. 35. n. 7. fol. 370.
Decl. procedere, ſi habitauit titulo lucratiuo ibi. n. 8.
Mercedis ſolutio, quę exigitur ab eo, qui habitauit domum cum conductore, reſtringitur ad eius ratam cap. 35. n. 16. fol. 370.
Ampl. etiam in duobus ſimul conducentibus ibi. num. 17.
Lim. in eis perſonis, quæ tenentur ad alimenta, & habitationem erga conductorem ibi. num. 18.
Vxor vt poſſit compelli ſoluere penſionem domus conductæ à marito, probandum eſt non potuiſſe maritum eam ſoluere de tempore habitationis præſtitæ cap. 35. n. 15. fol. 370.
Vid. in ver. *VXOR*.
Vidua continuans habitare domum conductā à marito, tenetur ſoluere mercedem pro tempore, quo inhabitauit poſt mortem viri cap. 35. n. 25. fol. 371.
Vid. in ver. *VIDVA*.
Habitans iure familiaritatis cum domino, vel cum conductore, non tenetur ſoluerę penſionem cap. 35. n. 31. fol. 372.
Tutor habitans cum pupillis, non tenetur ſoluere penſionem cap. 35. n. 32. fol. 372.
Vid. in ver. *TVTOR*.
Socius habitans domum communem, non tenetur ſoluerę penſionem alteri ſocio tangentem cap. 35. n. 37. fol. 372.
Vid. in ver. *SOCIVS*.
Duobus conducentibus vnam domum, vnus

non tenetur, niſi pro ſua rata cap. 35.nu.35. fol 372.

Ampl.etiamſi alius diſceſſerit ob iurgia habitantis ibi.n.36.

Ingrediens domum alienam, & habitans ſi domus ſit ſolita locari, & ipſe ſolitus conducere, tenetur ſoluere penſionem cap.35.nu. 48. fol. 373.

Et agendum condictione ſine cauſa ad id quanti is qui inhabitauit eſſet domum conducturus cap.35.n.49.fol.374.

Et ſufficit domino, vel probare ſolitum locandi,& conducendi,vel quanti is,qui inhabitauit eſſet aliam domum conducturus cap. 35.n.50.fol.374.

6 MERCES pro defenſione proximi recipi non poteſt cap.15.n.23.fol.141.

Contrarium ibid.n.24.

Decl. vt merces recipi non poſſit à defendente, qui eſt in poteſtate cap.15. num. 25. fol. 141.

Decl.2.non poſſe per dictam defenſionem aliquid peti, ſed poteſt à ſponte dante recipi cap.15.n.26.fol.142.

Decl. 3. vt qui poteſt proximum liberare abſque ſuo damno notabili, non valeat ad hoc locare operas ſuas ibi.n.27.

Aduocati, & alij Iuris profeſſores mercedem in iudicio petere non poſſunt cap.15.nu. 66. fol. 146.

Vid.in ver. *ADVOCATI*.

Merces an debeatur vel ne, eſt quæſtio facti, an ſcilicet partes conſenſerint eam deberi, vel non cap.35.n.1[illegible]a.fol.377.

Decl.tamen non ſufficere probare voluntatem vnius partis ibi. n. 103.

Merces operarum punibilium licet peti non poſſit, tamen ſi ſoluatur repeti non poteſt cap.15.n.54.fol.145.

Corruente contractu locationis, merces non debetur, etiamſi conductor ſe obligauerit eam ſoluere tertio cap 25.n.56. fol.257.

Merces, an debeatur tertio promiſſa ſi partes voluntarie recedant à contractu vide in ver. *CONTRACTVS* num.3.

7 PRO MERCEDE operarum, ſeu ſalario competunt diuerſæ actiones cap. 39. nu.29. fol.407.

Vid.in ver. *ACTIO*.

Principium locationis ad effectum ſolutionis mercedis non computandum à die celebrati contractus, ſed rei traditæ cap. 23. nu. 124. fol. 237.

Pecuniæ valore mutato poſt locationem, qui valor attendendus in ſolutione mercedis relatiue cap.25.n.118.fol.236.

Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia, cenſetur animo compenſandi cum mercede cap.35.n.143.fol.380.

Conductor dicitur moleſtare locatorem ſi ei mercedes non ſoluat cap.35.n.175. fol.378.

Contrarium ibi. n.176.

Decl.primam procedere, ſi agatur de prohibitione moleſtandi ipſi facta tanquam conductori cap.35.n.177.fol.378.

Decl.2. vt dicatur etiam moleſtare locatorē in vſufructu, ſi vltra non ſolutionem, nolit dimittere rem locatam ibi.n.178.

8 MERCES in caſu mutationis dominij, debetur ei, cui ſpectaret perceptio fructuum, & pro rata pro qua ſpectaret cap. 36. nu.55. fol. 389.

Dominus poſt alienatam rem, non poteſt gaudere de penſionibus illius, ſed debet, vel actiones ad eas exigendum cedere, vel exactas reſtituere cap.36.n.5.fol.388.

Merces rei venditæ, ſi debita pro fructibus tempore venditionis perceptis, ſpectat ad venditorem, & pro percipiendis ad emptorem, quamuis exacta ſit cap. 36. num. 58. fol. 389.

Et ſi fructus percepti ſint pro parte, pro ea parte debetur penſio venditori ibi. n.59.

Et in rebus in quibus fructus percipiuntur dietim, diuiditur penſio pro rata temporis ibi.n.60.

Et idem ſeruatur in penſione Eccleſiaſtica ibi. num.61.

Mercedes non exactas aliqui volunt reputari pro fructibus pendentibus cap. 36. num. 62. fol. 389.

In venditione facta fiſco attenditur an dies ſolutionis penſionis euenerit, ad dignoſcendum an ſpectet ad emptorem, vel ne cap.36. nu.63.fol.389.

Si ad emptorem tranſit ius coloniæ, debetur ei etiam penſio cap.36.n.64.fol.390.

Venditor poteſt ſibi reſeruare penſiones rei venditæ, quæ regulariter ad emptorem ſpectaret, & e contra cedere eas, quæ ſibi eſſent debitæ cap.36.n.65.fol.391.

Decl.requiri pactum clarum nec ſufficere clauſulam *cedens &c.* ibi. n.66.

Minuſque ſufficere dictum eſſe *emptorem debere conſequi omnia mobilia, & alia ad quæ tenetur conductor* ibi. nu.67.

Sufficeret tamen expreſſum eſſe emptorem aſſequi debere penſiones, nec poſſet intelligi de fructibus tantum cap.36.n.68. fol.390.

In reſtitutione fideicommiſſorum non veniunt fructus cap.36.n.69.fol.390.

Nec veniunt penſiones bonorum locatorum ibi. nu 70.

Lim.

Lim. in caſibus in quibus dominium bonorum tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium ibi. num.71.
Si fructus fideicommiſſi ſint percepti in parte pro ea parte debetur penſio hęredibus grauatis cap.36.n.71.fol.390.
Lim. ſecundum aliquos ſi locatio ſit facta à teſtatore, vt tunc omnes penſiones inexactæ ad fideicommiſſarium pertineant ib.n.73
Decl. limitationem procedere in penſionibus, ſeu alijs annuis redditibus, qui non debentur reſpectu fructuum, ſeu aliarum cōmoditatum rei fideicommiſſariæ non autem in penſione rei locatæ ibi.n.74.
Fructus vbi debentur ratione alicuius oneris, etiam penſio debetur ad eamdem rationem cap. 36.n.78. fol.391.
Marito debetur penſio rei dotalis locatę propter onera matrimonij, & ideo pro rata temporis, quo illa ſuſtinuit, & non attenditur perceptio fructuum cap.36.n.79.fol.391.

MERETRIX.

MERETRICES conducentes domum in vicinia honeſta poſſunt expelli c.10.n.95.fol.56.
Meretrix poteſt locare operas ſuas in exercendis actis venereis cap.15.n.56.fol.145.
Meretrix, non præcedente pacto, non habet actionem pro mercede ſuarum operarum c. 15. n.57.fol.145.
Contrarium eſt magis receptum ibid.n.58.
Mulier quæ non eſt publica meretrix non poteſt petere mercedem fornicationis cap. 15. nu.59.fol.145.
Mulier quæ locauit operas ſuas in venereis, antequam eas præſtiterit, non poteſt agere pro adimplemento contractus c.15.nu.64.f.146.

MILITES.

MILITES conducere, vel fideiuſſores conductionum eſſe prohibentur cap.10.0.15. fol.49.
Militi locans, & ignorans eſſe militem mercedem exigit cap.10.n.16.fol.49.
Et ſufficit ignorantia præſumpta ibid.n.17.
Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs militum, requiritur, vt ſint in expeditione cap. 10.nu.19.fol.9.
Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs non eſt neceſſe, quod ſint in loco hoſtili, vel in actu dimicandi cap.10.n.20. fol.49.
Milites quicumque ſtipendiarij, prohibentur conducere cap.10.n.21.fol.49.
Milites non prohibentur conducere pro ſuo vſu, & rerum ad militiam pertinentium c. 10.n.22.fol.50.
Milites titulati, vt comites, non prohibentur conducere c.10.n.24.fol.50.
Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus ſunt ſtrictę intelligendæ cap. 10.num.23.fol.50.
Miles creditor ſtipendij ſui Corporalis accipientis à Principe pro ſe, & alijs militibus, præfertur in eo omnibus alijs creditoribus ipſius Caporalis, etiam anterioribus cap.41. n.45.fol.432.

MINISTER.

MINISTRI neceſſarij exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ gaudent exemptione à iuriſdictione laicali cap.27.n.127.fol.284.
Miniſter cenſetur reconductus à ſucceſſore pro eodem ſalario præſtito ab anteceſſore cap.17. nu.30.fol.158.
Vide in ver. *FAMULI*.

MINOR.

MINORIS bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum ſine decreto, non remanent hypothecata cap. 40. nu. 74. fol. 420.
Lim. 1. in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt cap. 40. nu. 77. fol. 420.
Lim. 2. in minoribus, ſcholaribus, alijſque degentibus extra patriam ſuam ſine curatore ibi. nu. 78.
Lim. 3. vbi minor prudenter conduxit ibid. nu. 79.
Contr. quia in obligatione minoris requiritur vtilitas, & decretum cap. 40. num. 80. & 81. fol. 420.
Minoris bona, ſi poſſideantur à locatore, poſſunt ab eo retineri, quouſque ſit ſatisfactus cap 40. nu. 82. fol. 420.
Lex vbi vult inducere tacitam hypothecam in bonis minoris, id clare exprimit cap. 40. nu. 75. fol. 420.
Minoris priuilegium, quod eius bona non obligentur ſine decreto, non procedit in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt cap. 40. nu. 76. fol. 420.
Minores curatore carentes libere contrahere poſſunt cap. 6. nu. 16. fol. 27.
Minores poſſunt alienare fructus ſine ſolemnitatibus cap. 16. nu. 17. fol. 27.
Minor non poteſt ſine ſolemnitatibus ad longum tempus locare cap. 6. nu. 18. fol. 27.
Minor non poteſt annuum redditum perpetuū alienare cap. 6. nu. 20. fol. 28.
Minor iurans non contrauenire ex capite minoris ætatis, poteſt contrauenire ex alijs capitibus, ſecus ſi dixit ex quocumque capite, cap. 18. nu. 84. fol. 174.
Minor non poteſt emphyteuſim conſtituere cap.6. nu. 21. fol. 28.
Minor poteſt ad breue tempus locare cap. 6. nu. 22. fol. 28.
Minor poteſt locare res diu non duraturas cap. 6. nu. 23. fol. 28.
Minor non poteſt conducere c. 10. n. 2. fol. 48.
Contrarium nu. 4. & ſeqq.
Minor curatore carens poteſt facere quem-

Monachi,& Monaſteria non habent ius petendi renouationem locationis cap. 62. nu. 72. fol. 614.

Monasterium poteſt alienare ſine beneplacito in aliud Monaſterium eiuſdem Ordinis cap. 14. §. 6. nu. 12. fol. 108.

Decl. vt ſi perſonæ eiuſdem Eccleſiæ habeant præbendas ſeparatas, tutior ſit opinio, quod requiratur beneplacitum in alienatione facta inter eos c. 14. §. 6. n. 13. f. 108.

Vel ſaltem requiri Epiſcopi ibi. nu. 14.

Vid. in ver. *REGVLARES*.

MONS.

Mons erectus pro maritandis puellis, poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.

Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

MORA.

Incurritur, & excuſatur nu. 1.

Purgatur n. 2.

1 Mora incurritur per lapſum diei ad effectũ conſtituendi debitorem in mora cap. 37. n. 80. fol. 399.

Decl. procedere in eo qui contraxit, & diẽ appoſuit, non in hærede ibi. nu. 81.

Secus ſi conſtaret de ſcientia hæredis, vel dies veniſſet tempore defuncti ibi. nu. 82.

Diei expreſſione ceſſante, mora incurritur in fine locationis per diem tacitam cap. 37. n. 83 fol. 399.

Debet tamen dies eſſe omnino certa ibid. nu. 84.

Mora, vt excuſetur ſufficit quælibet cauſa, etiã beſtialis cap. 37. nu. 84. fol. 400.

2 MORAE PVRGATIO non admittitur ſtante iuramento in contractu cap. 55. nu. 51. fol. 549.

Contrarium, quod adhuc de æquitate canonica admittatur ibi. num. 52.

Lim. primam non procedere, ſi adſit tantum iuramentum aſſertorium, non autem de non contraueniendo cap. 55. num. 53. fol. 549.

Lim. 2. ſi non omiſit ſoluere is qui iurauit, ſed eius ſucceſſor cap. 55. num. 54. fol. 549.

Celeris ſatisfactio quando dicatur ad effectum purgandi moram cap. 55. num. 55. fol. 549.

Tempus breue quando dicatur ad effectum purgandi moram cap. 55. num. 56. fol. 549.

Tempus ad effectum prædictum conſiderari debet à die acceptatæ reſolutionis contractus cap. 55. num. 57. fol 549.

Conſideranda qualitas contractus ibi. n. 58.

Item ſi conductor erat præſens, vel abſens cap. 55. num. 59. fol. 550.

Item qualitas perſonę conductoris ibi. n. 60.

Moræ purgationi vt locus ſit, requiritur offerri ſolutionem re integra cap. 55. num. 61. fol. 550.

Moræ purgatio excluditur, ſi mora ſit geminata cap. 55. num. 67. fol. 550.

Moræ purgatio admittitur etiam executione facta, ſi appellatum cap. 55. num. 67. fol. 550.

Moræ purgatio non excluditur, ex quo dominus declarauit velle locationem finitam cap. 55. num. 68. fol. 550.

Neque ex quo cæpit agere ibi. num. 69.

Et admittitur etiam poſt ſententiam ibi. nomer. 70.

Et in qualibet parte Iudicij ibi. num. 71.

Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper, ac ius alterius non fuerit effectum deterius cap. 55. num. 74. fol. 550.

Secus ſi ius alterius ſit effectum deterius, vel ei damnum reſultet ibi. num. 75.

Lim. ſi petens purgationem morę velit damnum ei reficere cap. 55. num. 76. fol. 551.

Secus ſi conductor petens purgationem moræ peccaſſet in faciendo cap. 55. numer. 77. fol. 551.

Soluens in parte facilius admittitur ad purgationem moræ quam qui nihil ſoluit cap. 55. num. 9. fol. 545.

Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper re integra cap. 63. num. 42. fol. 624.

Etiam aduerſus pactum reſolutiuum ante acceptationem ibi. num. 43.

MORS.

Mors naturalis dicitur caſus fortuitus cap. 49. num. 86. fol. 494.

Mors animalium quomodo probetur cap. 12. num. 114. fol. 82.

Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris c. 12. num. 19. fol. 70.

Mors animalis conducti aduecturam probatur per teſtes examinatos ſine citatione cap. 12. num. 64. fol. 74.

Mors equi conducti aduecturam probatur ſimplici fide cap. 12. num. 65. fol. 74.

Mortuo animali locato eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum crediti ſibi reſtituendi cap. 12. numer. 96. fol. 80.

MVLIER.

Mulieres non poſſunt conducere gabellas cap. 13. num. 7. fol. 83.

Ampl. vt Mulieres nec poſſint ſuccedere in locatione gabellarum cap. 13. num. 8. fol. 83.

Mulier quando fuerit iudicata capax emolumentorum gabellæ cap. 13. numer. 10. fol. 83.

Mulier tutrix, an teneatur ſeruare ſolemnitates in ſtatuto requiſitas in contractu mulieris, ſi tuto-

tutorio nomine locet cap.8. num.10.11.12. & ſeqq.fol.39.

Mulier tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſemper, ac lædi poteſt cap. 8. numer. 15. fol.39.

Mulier tutrix, an teneatur ſeruare ſimul ſolemnitates requiſitas in contractibus mulierum, & requiſitas in contractibus minorum cap.8. num.17.fol.40.

Mulier, quæ non eſt publica meretrix non poteſt petere mercedem fornicationis cap.15. num.59.fol.145.

Decl.procedere ceſſante expreſſa locatione, ſecus autem ea interueniente cap.15.nu.60. fol.145.

Mulier quæ locauit operas ſuas in venereis, antequam eas præſtiterit, non poteſt agere pro adimplemento contractus cap.15.nu.64. fol.146.

Mulier vel eius hæredes tenentur ſtare locationi fundi dotalis à marito factæ cap.61.n.78. fol.583.

Lim. ſi locatio ſit facta vltra tempus vnius anni cap.61.num.79.fol.583.

Contrarium eſt verius ibi.num.80.

Decl.limitationem procedere ſi vltra tempus longum, aliquod aliud inditium concurrat, quod maritus locauerat bona fide cap. 61.num.81.fol.583.

Lim. 2. vt non teneatur ſtare præcisè, ſed cauſatiuè, ſi nolit ſoluere intereſſe ibi. numer.82.

Ampl. mulierem teneri dare cautionem de releuando hæredes viri ab omni moleſtia conductoris cap.61.num.83.fol.583.

Sed iſta cautio eſt ad cautelam, non neceſſaria ibi.num.84.

Mulier tenetur ſtare locationi bonorum paraſernalium factæ à marito eorum adminiſtrationem habente cap.61. numer. 85. fol.583.

MVLTA.

Mvlta tractantur, quæ poſtea non fiunt cap.22 num.6.fol.213.

MVTVS.

Mvtvs poteſt contrahere locationem, & conductionem cap.16.num.3.fol.148.

N.

NARRATIO.

NARRANS valorem pro quo beneficij bona fuerunt locata, licet verus valor beneficij ſit maior, adhuc excuſatur à pœnis regulæ de vero valore exprimendo cap. 19. num.27.fol.181.

NAVIS.

Navis æquiparatur prædio vrbano cap.40. num.152.fol.426.

NEGATIVA.

Negativa duplex affirmat cap.35. num. 138. fol.354.

NEMO.

Nemo cogitur rem ſuam locare, vel vendere cap.20.num.2.fol.195.

Regula quod nemo cogatur rem ſuam vendere, patitur ſexaginta, & octo fallentias relatiuè cap.20.num.5.fol.195.

Nemo alterius odio prægrauandus eſt cap.28. num.39.fol.296.

NOBILITAS.

Nobilitas contrahentium debilitat coniecturas vſuræ cap. 10.nu.105.fol.57.

NOMEN vid. *VERBVM*.

NOTARIVS.

Notarii ſolent ſemper ſtipulari pro quibus intereſt cap.12.num.31.fol.71.

NOVALIA.

Novalia dicuntur ſemper ac poſt annum ſeritur cap.19.num.166.fol.191.

NVLLITAS.

Nvllitas contractus inducta per extrauagantem ambitioſę dicitur impropriè pœna c.14. §.1.num.1.fol.121.

Nullitas locationis vbi non reperitur cenſeri debet locatio valida cap.14. §.12. num.25. fol.139.

Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra trienuium abſque beneplacito inducitur ipſo iure cap.14.§.7.nu.1.fol.112.

Reliqua vid.in ver.*ECCLESIA* num.5.

NVMMVS.

Nvmmis expreſſis, ſi ſint plures ſpecies intelligitur de minoribus cap. 23. numer. 114. fol.236.

NVNCIVS.

Nvncivs ad validitatem contractus debet eſſe deſtinatus cap.16.num.47.fol.152.

Nuncius pro validitate contractus non eſt remittendus cap.16.num.48.fol.152.

O.

OBEDIENTIA.

SVBDITORVM partes ſunt Principi obedire cap.28.num.49.fol.297.

Inobediens dici non poteſt qui cauſas adducit non obediendi cap 28.num.50.fol.297.

Iuſſio ſecunda expectari debet quando mandatum videtur iniuſtum cap. 26. numer. 51. fol.297.

Decl.procedere ſi adſit ratio non obediendi ibi.num.52.

Iuſſio ſecunda eſt expectanda quando præceptum eſt contra legem etiamſi adſit derogatio cap.28.num.53.fol.297.

Idem ſi ſit contra publicam vtilitatem ibi. num.54.

Idem

Idem ſi adſit ſuſpicio, quod literæ ſint falſæ ibi.num.55.

Et ſi actus non poſſit fieri ſine peccato eſt expectanda ſecunda iuſſio etiamſi conſtet de certa ſcientia Principis ibi.num.56.

Præceptis Miniſtrorum, & Iudicum, ſi appareant iniuſta, non parendum, ſed appellandum, & ad ſuperiorem recurrendum, & non recurrens dicitur in culpa cap.28.n.57. fol.297.

Intellige, ſi ſint euidenter iniuſta, alias non recurrens excuſatur ibi. num.58.

Et ſufficit notorium eſſe, quod diligentia fuiſſet ſuperflua ibi.num.59.

OBLATIONES.

Oblationes factæ à volentibus conducere de certa quantitate non probant rem tantum reddere cap.19.num.23.fol.181.

OBLIGATIO.

In ſolidum quando ſit & quid releuet num.1.

Diuidua vel indiuidua quando ſit & quid importet ver. in ver. *INDIVIDVVM*.

Cætera num.2.

1 OBLIGATIO regulariter non cenſetur inſolidum ſed pro virili cap.26.nu.2. fol.262.

Et hæc regula procedit in locatione ibi. n.3.

Decl. contrarium procedere ſi locator locet ſimul duobus,& vtriuſque fidem in ſolidum ſequatur ibi.num.4.

Nec requiritur conductores obligari expreſſe in ſolidum, ſed ſufficit locantem ſingulorum perſonam conſideraſſe ibi.num.5.

Obligatio in ſolidum inducitur etiam tacitè cap.26.num.6.fol.262.

Et ſufficit quælibet coniectura ibi.num.7.

Conductores, ſi obligari ſunt tantum pro virili vnus non debet conueniri pro parte alterius, ſecus ſi in ſolidum cap.26. num.8. fol.262.

Locatione facta pluribus in ſolidum ad vitam, vno decedente non reuertitur eius pars ad dominum cap.26.num.9.fol.262.

Obligatio in ſolidum arguitur ex qualitate rei ſi eſt indiuidua cap.26. num. 10. & num.13. fol.263.

Socij locando,& conducendo obligantur inſolidum cap.26.num.27.fol.264.

Decl.vt ſi locatio, & conductio fiat ab inſtitore obligentur in ſolidum vſque ad ratam poſitam in ſocietate tantum, ſecus ſi fiat ab vno ex ſocijs ibi.num.28.

Decl.2.procedere in ſocietate antecedenti, non in ea quæ incidit ratione conductionis ſimul factæ ibi.num.29.

Decl. 3. intelligi reſpectu contrahentis cum eis, ſecus inter ſe, quia non obligantur niſi pro rata poſita in ſocietate ibi.num.33.

Particeps conductionis eſſe poteſt abſque vera, & propria ſocietate cap.26. num.30. fol.264.

Obligatio conductorum in ſolidum non reſultat ex eo,quod ad vnum tantum res peruenerit cap.26.num.31.fol.264.

Ad inducendam obligationem in ſolidum,aliqui tenent requiri verba expreſſa ibi.nu.33.

Verius tamen eſt ſufficere æquipollentia ibi. num.34.

Dictio *cuilibet* Importat locationem eſſe factam pluribus in ſolidum cap.26. num. 35. fol.264.

Quæ ſint alia verba idem Importantia relatiue ibi.num.37.

Dictio *reſpectiuè* importat obligationem eſſe factam pro virili ibi.num.37.

Obligationem inſolidum inducere, non eſt obligationem ſtringere,ſed ampliare cap.26 num.38.fol.265.

Obligatio Cameralis non importat obligationem inſolidum cap.26.num.39.fol.265.

Obligatio in ſolidum ex vna parte, denotat eamdem obligationem ex alia cap.26.n.40. fol.265.

Decl. procedere ſi agatur de obligatione vnica, vel correſpectiua, ſecus ſi de diuerſis ibi.num.41.

Locatio licet facta ſit pluribus in ſolidum, adhuc conductores faciunt ſibi partem cap. 26. nu. 42. fol. 265.

Locator compellens vnum ex obligatis totum ſoluere, tenetur ei actiones contra alios cedere cap. 26. nu. 42. fol. 265.

2 OBLIGATIO antidoralis in foro exteriori non eſt efficax neque ad agendum, neque ad excipiendum cap. 35. nu. 155. fol. 381.

Obligatio contracta reſpectu rei, reſoluitur deficiente re cap. 45. nu. 6. fol. 449.

Obligatio generalis non comprehendit veſtes, nec alia mobilia neceſſaria debitori cap. 40. nu. 103. fol. 422.

Obligatio cameralis continet renunciationem omni legum auxilio cap. 45. nu. 11.fol.449.

Obligatio Cameralis in Curia ſemper cenſetur appoſita propter ſolitum Notariorum præſertim Auditoris Cameræ cap. 61. nu. 112. fol. 586.

In reliquo ſtatu Eccleſiæ ſunt deciſiones hinc inde ibi. nu. 113.

Obligatio Cameralis non Impotrat obligationem in ſolidum cap. 26. nu. 39. fol. 265.

OBSERVANTIA.

Obſeruantia particularis non tranſit de perſona ad perſonam cap. 17. nu. 26. fol. 158.

Obſeruantia,quæ deducitur ad arguendam voluntatem partium, eſt obſeruantia interpretatiua

tatiua cap. 17. num. 22. fol. 158.
Obſeruantia interpretatiua facilius probatur cap. 17. nu. 23. fol. 158.
Et pro ea ſufficit etiam vnicus contractus ib. num. 24.
Obſeruantia interpretatiua non probatur per teſtes intereſſe habentes cap. 17. num. 25. fol. 158.
Obſeruantia ad inducendam præſumptionem beneplaciti, ſi adſit aliquod pactum valens contractum annullare probanda eſt in ſpecie reſpectu illius cap. 14. §. 11. numer. 18. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. n. 25. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clandeſtinas ibi. nu. 26.
Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc, vt non requiratur beneplacitum, debet probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §. 4. nu. 10. f. 101.
Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur ibi. nu. 11.

OBSTACVLVM.

Obstacvla, vbi ſunt plura non ſufficit vnum tollere cap. 14. §. 9. nu. 51. fol. 128.

OBVENTIONES.

Obventiones Eccleſiaſticæ locari poſſunt cap. 10. nu. 78. fol. 54.

OFFICIALIS.

Officialis prohibetur contrahere ſiue officiũ habeat annexam iuriſdictionem, ſiue non c. 10. nu. 41. fol. 512.
Ampl. vt non valeat contractus etiam iuratus cap. 10. nu. 42. fol. 52.
Ampl. vt legibus prohibentibus officialem conducere, non valeat renunciari cap. 10. nu. 43. fol. 52.
Ampl. vt finito officio, contractus non reuiuiſcat, nec ratificari poſſit cap. 10. nu. 44. fol. 52.
Lim. vt ſtatim finito officio poſſit officialis conducere cap. 10. nu. 45. fol. 52.
Lim. 2. vt ſi officialis ſuccedat in conductione, poſſit eam continuare cap. 10. nu. 46. fol. 52.
Lim. 3. vt poſſit conducere à non ſubdito cap. 10. nu. 47. fol. 52.
Lim. 4. vt poſſit contrahere de re in ſuo Territorio non exiſtente cap. 10. nu. 48. fol. 52.
Lim. 5. in conductione rerum ſibi neceſſariarum cap. 10. nu. 49. fol. 52.
Lim. 6. ſi ſpecialiter ſit conceſſum à Principe, vt conducere poſſit cap. 10. nu. 50. f. 52.
Lim. 7. ſi plures ſint officiales, & aliqui locent, vel locationi auctoritatem præſtent cap. 10. nu. 51. fol. 52.
Decl. limitationem procedere, ſi locatio facta pro iuſto pretio cap. 10. nu. 52. fol. 52.
Lim. 8. ſi dictæ leges prohibentes officialibus conducere non ſint in vſu cap. 10. n. 53. fol. 53.
Officiales locantes gabellas, non debent ſolitum alterare cap. 13. nu. 25. fol. 85.
Officiali ſalarium debetur à die, quo cæpit exercere tantum cap. 23. nu. 125. fol. 237.
Lim. ſi differat exercere de Principis licentia cap. 23. nu. 126. fol. 237.
Officiales Vniuerſitatis tenentur ſtare locationi factæ ab anteceſſoribus cap. 61. nu. 286. fol. 602.
Ampl. etiamſi locantes eſſent officiales ad annum, & locaſſent pro maiori tempore ibi. nu. 287.
Decl. procedere in officialibus Vniuerſitatum habentium adminiſtrationem, ſeu territorium, non in alijs cap. 61. nu. 288. f. 602.
Decl. 2. procedere tam in Officialibus generalibus, quam particularibus ibi. n. 289.
Officiales Communitatis non poſſunt conducere gabellas cap. 13. nu. 16. fol. 84.
Officiales, ſeu Repreſentantes Communitatis habent mandatum cum libera cap. 7. n. 45. fol. 35.
Decl. procedere in Vniuerſitatibus habentibus iuriſdictionem, ſeu Territorium, non in alijs cap. 7. nu. 46. fol. 35.
Officiales Vniuerſitatum poſſunt locare ad breue tempus, ſed non ad longum, ſine ſolemnitatibus cap. 7. nu. 47. fol. 35.
Officiales prohibentur facere contractum cum ſubditis cap. 10. nu. 35. fol. 51.
Officiales habentes ocium in loco ſuæ originis, an, & quas conductiones facere prohibeantur cap. 10. nu. 36. fol. 51.
Officiales perpetui non prohibentur conducere ſecundum magis communem cap. 10. nu. 37. fol. 52.
Officiales ad beneplacitum reputantur perpetui, & conducere poſſunt cap. 10. num. 38. fol. 52.
Officiales perpetui non poſſunt conducere à litigantibus cap. 10. nu. 39. fol. 52.
Officiales, an, & quando publice, & palam poſſint bona fide contrahere cap. 10. nu. 40. fol. 52.
Officialium magnorum operę conſiſtunt in virtute, & quorum cap. 50. nu. 21. fol. 502.

OFFICIVM.

Officivm Iudicis numquam cenſetur ſublatum etiamſi rematum ſit omne remedium cap. 24 nu. 56. fol. 247.
Officium Notariatus cenſetur tacite relocatum de die in diem cap. 64. nu. 54. fol. 633.
Officiorum Curiæ dominium acquiritur per reſeruationem decreti cap. 61. n. 18. fol. 578.

Officij dominium acquiſitum per reſeruationem decreti tranſit ad hæredes ibi. nu. 19.

Officij fructus ſequuntur dominium cap.6 r.nu. 20. fol. 578.

OMNIA.

Omnia, quæ vendi poſſunt, poſſunt etiam locari cap. 11.n.5.fol.60.

Omnia quæ locari poſſunt, vendi non poſſunt cap.11.n.6.fol.61.

OPERAE OPVS.

De vitio, & periculo num. 1.

*De locatione, & conductione n.*2.

1 OPVS non poteſt dici vitioſum, ex eo quod non ſit ad artis excellentiam cap.31. nu.13. fol.313.

Opus vt non poſſit dici vitioſum, ſufficit tanti valere quanti fuit pro mercede promiſſum cap. 31.n.14.fol.313.

Operis conductor non tenetur præſtare diligentiam exactiſſimam cap.31.n.15. fol.313.

Lim.vbi opus requirit diligentiam exactiſſimam ibi. n.17.

Lim. 2.ſi conuentum, quod opus approbari, ſeu menſurari debeat ibi. nu.18.

Conuentio, quod opus approbari ſeu menſurari debeat, operatur, omne periculum pertinere ad conductorem excepto caſu fortuito 31.n.19.fol.314.

Et ſemper vſq; quo fuerit opus menſuratum, vel approbatum cap.31.nu.20.fol.314.

Hoc tamen non procedit ſi locator erat in mora menſurandi ibi. n.21.

Et periculum caſu fortuito accidens ante approbationem non ſpectat ad dominum, ſi opus erat tale, vt approbari non poſſit ibi num.22.

Operis periculum vbi pertinet ad conductorem intelligitur ſi eueniat tam opere perfecto, quam antea cap.31.n.23.fol.314.

Operis conductor ſi opus ſit vitioſum, tenetur illud emendare, alias tenetur ad omnia damna cap.31.n.25.fol.314.

Statutum quod recipiens opus ab artifice, non poſſit poſt aliquod tempus reclamare, non procedit ſi artifex blandis verbis acquieſcat recipientem cap.31.n.27. fol.314.

Operis periculum caſu fortuito eueniens ſpectat ad dominum, ſecus autem ſi dolo, aut culpa conductoris cap.31.n.1.& n.9.fol.312.

Decl.procedere in locatione operis, non autem in locatione operarum ibi.n.2.

Ampl.etiamſi operæ locatæ ſint ad faciendum opus ibi.nu.3.

Et non attenditur an ſolutio mercedis fuerit deſtinata vnica vice, vel dietim, ſed ſolum an operarius ſuſcepit opus in ſe cap.31. nu.4. fol. 312.

Nec dicitur ſuſcepiſſe opus ad hunc effectum, ſi ſuſcepit illud facere iuxta modellum, cum pacto, quod alias expelli poſſet cap. 31.n.5.fol.312.

Decl.2.non procedere in illis operibus, quæ propter earum excellentiam non locantur cap.31.n.6.fol.313.

Operis conductor tenetur de omni periculo eiuſdem operis vitio accidente cap. 31. n.7. fol. 313.

Opus conducens implicite promittit diligentiam, ac ſe ſufficienter peritum aſſerit cap. 31.n.8.fol.313.

Operis periculum vitio ſoli eueniens, cedit dãno domini cap.31.n.9.fol.313.

Secus ſi ſit pactum contrarium ibi.n.10.

Imperitia culpæ aſcribitur conductori operis cap.31.n.11.fol.313.

Decl.non propterea eſſe neceſſariam perfectam ſcientiam ibi.n.12.

2 OPERAS SVAS locans tenetur eas præſtare ſuis ſumptibus cap.34.§.1.n.9.fol.335.

Et tenetur etiam præſtare inſtrumenta neceſſaria cap.34.§.1.n.10.fol.335.

Et ſi eadem inſtrumenta rumpantur, tenetur ea de ſuo reficere ibi.n.11.

Operæ menſorum non admittunt nomen locationis cap.15 n.68.fol.146.

Aduocati operæ non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis c.50.n.17. fol.501.

Artium liberalium operæ conſiſtunt in probitate virtutis, non in ſolo labore cap.50.n.19. fol.502.

Doctorum operæ ſiue in legendo ſiue in iudicando, ſiue in iudicibus aſſiſtendo non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis cap. 50.n.18.fol.501.

Grammaticorum, & Rhetorum operæ conſiſtunt in virtute cap.50.n.19.fol.502.

Medicorum operæ conſiſtunt in probitate virtutis cap.50.n.20.fol.502.

Officialium magnorum operę conſiſtunt in virtute, & quorum cap.50.n.21. fol.502.

Proxenetarum operæ conſiſtunt in labore, & idem de ſimilibus cap.50.n.22. fol.502.

Operarum, ſeu facti locatio eſt ſi recipiens pecuniam nihil transfert cap.2.n.37. fol.8.

Decl.procedere quatenus factum tale ſit vt locari ſoleat ibi.nu.38.

Si autem quid tradatur artifici, vt immutetur, & aliud fiat conſtituto pretio, eſt emptio, ſecus ſi vt eadem reddatur cap.2.n.39.fol.9.

Si artifex ipſe ponat rem, non erit locatio, ſed venditio ibi. n.40.

Decl. procedere ſi materia quam ponit ſtet principaliter, non autem ſi acceſſorie ibid. num.41.

Et ſi dubium ſit an ſtet principaliter, attenditur an quantitas pretij conueniat valori cap. 2.n.42.fol.9.

Operas ſuas locare poteſt minor cap. 6. nu.28. fol. 29.

Operas ſuas locare non poteſt minor ſine ſolęnitatibus per ſtatutum in contractibus minorum requiſitis cap.6.n.31.fol.29.

Operæ hominum etiam liberorum locari poſſunt cap.15.n.1.fol.140.

Operæ poſſunt locari in perpetuum, ſeu ad vitam cap.15.n.3.fol.140.

Operas ſuas locans ad vitam poteſt ſe liberare ſoluendo intereſſe, vel ſeruiendo per alium cap.15.n.4.fol.140.

Operæ infantium, & defectæ ſenectutis hominum locari non poſſunt cap.15.n.5.fol.140.

Operæ infantium, ſi locentur etiam pro tempore poſt infantiam, valet locatio pro ec c. 15.n.6.fol.140.

Operæ pro inueniendis rebus perditis locari poſſunt cap.15.n.19.fol.141.

Operarum pro inueniendis rebus perditis preſtitarum merces peti poteſt abſque præcedenti earum locatione cap. 15. numer. 20. fol.141.

Decl.procedere ſi ſine impenſæ operæ ſecus ſi res caſu abſque vllo labore reperta ſit cap. 15.n.21.fol.141.

Operarum locatio non expirat, ex quo locans ita inſeneſcat, vt eius operæ nullæ ſint cap. 15.n.7.fol.140.

Operæ ad quas tenemur obligatione Iuſtitiæ locari non poſſunt cap. 15.n.12. fol.140.

Operæ ſpirituales, & ſanctæ locari poſſunt cap. 15.n.32. fol.142.

Decl.procedere in laboribus, qui ſiunt circa opera ſacra, & in operibus,quæ non ſunt neceſſaria ſimpliciter in ſacris, ac ſi ad ipſa ſacra non habeatur intentio cap. 15. nu.33. fol.142.

Operæ celebrationis Miſſarum, vel aliorum ſacrorum, locari non poſſunt cap. 15. nu.35. fol. 142.

Decl.vt non poſſit locari opus operatum,ſed poſſit recipi aliquid ad ſui ſuſtentationem cap.15.n.36.fol.143.

Ampl.vt poſſit deſuper pactum fieri cap. 15. nu.37.fol.143.

Vid.in ver. *PACTVM* nu. 3.

Operæ prauæ locari non poſſunt cap.15.nu.51. fol. 144.

Operarum punibilium merces, licet peti non poſſit, tamen ſi ſoluatur non poteſt repeti c. 15.n.54.fol.145.

Vid. in ver. *SALARIVM* nu. 1.

Operæ quædam propter excellentiam locari non poſſunt cap.15.n.67.fol.146.

Actio redhibitoria non habet locum in locatione operis cap.31.n.24.fol.314.

ORNAMENTA.

Ornamenta veniunt in venditione equi, ſi equus oſtenſus fuit ornatus cap.23.num.59. fol.231.

OSTIVM.

Ostia, & feneſtras reaptare tenetur locator c. 34.§.1.n.5.fol.334.

Decl.procedere in ſoliris, & neceſſarijs ſecus ſi ad commodiorem vſum ſiant cap. 34. §.1.n.6.fol.335.

OVES.

Oves reddunt ſcutum vnum pro qualibet cap. 19.n.44.fol.182.

PACTVM.

De pacto in genere n. 1.

De pacto nudo nu.2.

Quædam pacta in ſpecie nu.3.

Cætera vide in ſuis verbis puta de pactis circa melioramenta in ver. *MELIORAMENTA num.5.*

P.

1 PACTA INTELLIGI debet prout de iure cap.49.n.1.fol.487.& cap. 63. nu. 54.fol.625.

Sed prius habenda ratio, vt aliquid operentur & poſtea facienda reſtrictio, vt quando minus fieri poteſt iuri communi deroget c. 63. n.55.fol.625.& cap 49.n.6. fol.488.

Pacta conuenta in locatione ſunt diligenter attendenda cap.23.n.129.fol.237.

Pacta in locatione habent vim legis cap.23. n. 130.fol.237.

Decl.procedere quatenus ſint licita, & honeſta, alias ſunt inefficacia ibi. n. 131.

Pacta dubia in locatione debent intelligi iuxta eius naturam cap.23.n.132.fol.238.

Pacta intelligi debent iuxta iuris diſpoſitionem in quantum fieri poteſt cap. 23. numer. 134. fol.238.

Lim.ſi adſit vulgaris loquendi conſuetudo in contrarium, quia ea magis attenditur ibi. num.135.

Pacta prohibita, quando non ſunt contra ſubſtantiam contractus, vitiantur, & non vitiant cap 24. n.63.fol.248.

Pactum correſpectiuum ad contractum cenſetur ei ineſſe cap.25.n.53.fol.256.

Ampl.in pacto exiſtente in contractu correſpectiuo ibi.n.54.

Decl. procedere ſi pactum conueniat alteri contractui & non ſequatur abſurdum c. 25. n.55.fol. 256.

Pactum non mutat naturam actus ſuper quo interponitur cap. 15 n.38. fol.143.

Pactum damnoſum an ſit recompenſatum in fauo-

fauorabilibus, ſtatur arbitrio prudentis e. 12.n.58.fol.74.
Interpretatio pacti ſemper facienda eſt contra illum ad cuius fauorem fuit appoſitum, & qui in eo ſe fundat cap.49.n.15.fol.488.
Pactum circa ſubſtantiam, & primeuam naturam contractus non valet cap.49.n.23.f.489.
Pactum partis comprehenditur in pacto quando alias nihil operaretur cap.49. numer. 30. fol. 490.
Et comprehenditur ſi prouenit culpa locatoris lege permittente ibi. n.31.
Pacto quando quis non cogitur vti, poteſt vti diſpoſitione iuris cap.vlt. nu.16.
A pacto ad ſtatutum valet argumentum affirmatiue ductum cap.63.n.73.fol.627.
Pacta accidentalia contractus locationis poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16.n.30.fol.150.
Pacta facta in locatione poſſunt conferri in arbitrium tertij cap.16.n.64.fol.154.
Pacta concordanda, ſi ſeruata ſint conditionaliter denotant imperfectionem contractus cap.16.n.65.fol.154.
Pacta ad dignoſcendum, qui contractus ſit, magis attenduntur, quam denominatio cap. 3.n.10.fol.12.
Quæ pacta indicent factam eſſe venditionem vid.in ver.*VENDITIO*,& ſic de emphyteuſi, & ſimilibus.

2 PACTVM NVDVM non eſt efficax, nec parit actionem cap.22.n.86.fol.221.
Decl. procedere de iure ciuili, non autem de iure canonico ibi.n.87.
Decl.2.non procedere ſi is cui factum eſt pactum, aliquod damnum eſt paſſus cap. 22. num 88.fol.221.
Decl.3.vt inter viros probos verecundum ſit negare promiſſa per pactum nudum ibid. num. 89.
Decl. 4. vt ſi promiſſio ſit facta interpoſita ſtipulatione, fiat efficax ibi.nu.90.

3 PACTVM FRANCANDI pro certo pretio in locatione appoſitum,facit contractum ſimilem venditioni cap.45.num.85.fol.457.
Pactum *quod capitale ſit ſaluum* in ſocietate eſt prohibitum cap.12.num.43. fol.72. ſed vid. in ver. *SOCIETAS* num.3.
Pactum *quod damnum debeat totum ab vno ſentiri* eſt improbum, & ſapit vſuram cap. 12. num.49.fol.73.
Pactum *recipiendi aliquid pro celebratione Miſſarum* vltra alias rationes, ſuſtinetur etiam ex quo paciſcens priuat ſe ſua libertate aliud faciendi cap.15.num.39.fol.142.
Lim.vt non valeat dictum pactum, ſi factum ex auaritia,vel alia circumſtantia damnabili ibi.num.41.
Pactum *quod locatio cenſeatur tacitè renouata per continuationem abſque diſdicta* eſt expreſſio eius,quod tacitè ineſt cap.14. §.2.nu.11. fol.92.
Pactum *quod res certo caſu cenſeatur vendita iuſto pretio* valet in mutuo cap.17. num.45. fol.160.
Et valet etiam generaliter, ſi adhæreat alteri contractui,ſecus ſi de per ſe ſiat cap.17.n.46 fol.160.
Pactum de *præferendo conductorem* in noua locatione debet eſſe conuentum cum ipſo domino, vel eius Procuratore ſpeciali cap.20. num.59.fol.199.
Pactum *quod locatio duret ad certum tempus* eſt onerosum conductori cap. 20. numer. 66. fol.200.
Pactum *redimendi* quandocumque præſcribitur per triginta annos cap. 10. numer. 117. fol.58.
Lim. aduerſus eum qui non retinet cap. 10. num.118.fol.58.
Lim.2.ſi contractus ſit ſimulatus in fraudem vſurarum cap.10.num.119.fol.58.
Facultas redimendi ex pacto non expirat per lapſum temporis in pacto præfixi, ſi venditio ſit pro modico pretio cap.10. num. 129. fol.58.
Decl. procedere ſi pretium ſit valde modicum cap.10.num.121.fol.58.
Pactum, *quod animalia locata ſi deteriorata ſint, cedat damno conductoris*,intelligitur de deterioratis culpa illius,non caſu fortuito cap.12 num.8.fol.69.
Pactum, *quod beſtia reſtituantur in fine locationis*,intelligitur quatenus extent cap.12.n.9. fol.69.

PALEA.

Palea computatur inter fructus cap.5. nu.36. fol.24.
Palea æqualiter diuidenda cum colono partiario, niſi pacta aliter ferant cap. 5. num. 37. fol.24.

PAPA.

Papa difficilius reuocat facta prædeceſſorum ſuorum,quam ſua propria cap.61.num.210. fol.595.
Alienationem bonorum Eccleſiæ auctorizare eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ cap. 24. §.9.num.54.fol.228.
Papa ſi præuentiuè reſoluerit, ſeu inueſtiuerit de ſeudo nondum aperto,non debet ſucceſſor contrauenire cap.61.nu.211. fol.595.
Papa quando diſponit de re ſpectante ad principatum temporale, cenſetur diſponere tanquam Princeps temporalis,non tanquam

Eccleſiæ Supremum Caput cap.63.num.71. fol.626.
Vbi Papa ibi Roma cap.10.num.24.fol.50.
Papa concedens aliquam poteſtatem eam à ſe non abdicat, ſed maiorem retinet cap.14.in princ.num.8.fol.87.
Papa habet plenam adminiſtrationem bonorũ Eccleſiarum inferiorum, & earum Prælati ſolum vſum, & gubernium cap.14. in princ. num.13.fol.88.
Papa ſolus poteſt alienare bona Eccleſiæ cap. 14.num.14.fol.88.
Papa habet auctoritatem à Deo, non à ſubditis cap.14.§.1.num.3.fol.89.
Papa in generali diſpoſitione non ſolet comprehendere ea, quæ ſunt contra ius cap.14. §.10.num.41.fol.133.
Papa præſumitur facere locationem anticipatam ex cauſa cap.14.§.12.num.20.fol.138.

PARS.

Pars exigua magni predij non poteſt alienari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. numer. 6. fol.95.
Partes non conſenſiſſe in ſolo triennio arguitur ex diuerſitate penſionis in ſequenti cap.14. §.7.num.14.fol.114.

PARTICVLARIS RES.

Particvlaris res alteri rei particulari accedere, & de eius pertinentijs eſſe non poteſt cap.23.num.100.fol.235.

PARTITA.

Partitis libri aliquibus verificatis, arguitur in totum verus cap.19.num.62.fol.183.
Verificatio aliquarum partitarum non adeo operatur ad augendam fidem, vt error ad eã minuendam cap.19.num.63.fol.183.
Partitæ verificatæ, vt operentur augeri fidem, debent eſſe in ſumma conſiderabili cap.19. num.64.fol.183.
Vel debent eſſe connexæ ibi.num.65.

PASTOR.

Pastor conductus ad cuſtodiendum, tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente cap.12.num.97.fol.80.
Paſtor tenetur de culpa leuiſſima cap.12.n.98. fol.80.& num.99.vbi ſecus in conductore.
Paſtor tenetur probare animalia deceſſiſſe abſque ſua culpa cap.12.num.10.& 101.fol.81.
Et quomodo ſe gerere debeat num.102.
Paſtoris dicto ſtatur in leuibus, & difficilis probationis cap.12.num.103.fol.81.
Paſtor debet adhibere cuſtodem, ſufficientem cap.12.num.109.fol.81.
Lupi ſi comedant oues imputatur culpæ paſtoris cap.12.num.104.fol.81.
Furtum animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap.12.nu.105.106.& 107. fol.81.

PATER.

Pater tenetur præſtare habitationem filio cap. 35.num.11.fol.370.
Vid.in ver. *HABITATIO*.
Pater in bonis filij habet maiorem auctoritatẽ quam alij adminiſtratores cap.7. n.52.f.35.
Pater habet adminiſtrationem bonorum filij, etiamſi alij dati ſint adminiſtratores, niſi verba repugnent cap.7.num.53.fol.35.
Pater habet adminiſtrationem in ſpiritualibus, & annuis, vti ſunt beneficia cap.7. num.54. fol.35.
Pater non habet adminiſtrationem in eis in quibus non habet vſumfructum cap.7. n.55. fol.35.
Poteſt tamen habere adminiſtrationem datiuam cap.7.num.56.fol.35.
Pater habet adminiſtrationem bonorum filij infantis, quamuis vſumfructum non habeat cap.7.num.57.fol.35.
Pater adminiſtrator bonorum filij, poteſt locare ad longum tempus ſine decreto cap. 7. num.58.fol.36.
Decl. procedere ſi cum adminiſtratione habeat vſumfructum, alias ſecus cap.7.num.59 fol.36.
Et ſi concurrat legitima cauſa cap.7.num.60 fol.36.
Pater ſi alienat bona filij, probandum, quod habuerit cauſam cap.7.num.61.fol.56.

PATRONVS.

Patronvs Eccleſiæ poteſt ſe opponere alienationi bonorum, ſi fiat ſine cauſa cap.14.§.9. num.38.fol.127.
Patronus beneficij non eſt citandus in alienatione bonorum ejuſdem cap.14.§.9.num.34. fol.127.
Contraria opinio eſt tutior ibid.num.35.
Patronus Eccleſiæ, ſi indiget eſt alendus ab ea cap.14.§.9.num.36.fol.127.
Decl. procedere ſi Eccleſia habeat fructus exuberantes, ad ea quæ ſunt ſibi neceſſaria cap.14.§.9.num.37.fol.127.

PAVPER.

Pavperes, & miſerabiles perſonæ habent priuilegium ad compellendum vendere, & locare cap.20.num 17.fol.196.
Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent prælationem in noua locatione, cap.20.nu.110. fol.203.
Paupertas non eſt probanda, ſed præſumitur cap.39.num.34.fol.408.
Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent priuilegium in Vrbe, vt alijs creditoribus præferantur ex Bulla Pij V. pro ſcutis quinquaginta cap.41.num.42.fol.432.
Etiamſi ſint creditores pro maiori ſumma ibi. num.43.

Et prædictum priuilegium ſeruari debet à quocumque Iudice ordinario ibi.num.44.

PECVNIA.

Pecvnia eſt apud omnes gentes in vſu cap. 1. num.34.fol.4.

Pecunia fuit inuenta per multos annos poſt ius gentium cap.1.num.32.fol.4.

Pecuniæ nomine omnia corpora continentur cap.1.num.16.fol.3.

Lim.ſi dictum pecunia numerata ibi.n.17.

Pecuniæ nomine veniunt ea quæ pondere, numero, & menſura conſiſtunt cap 5. num.8. fol.22.

Pecuniæ non poſſunt condici ab eo qui non ſoluit,licet ei pecunia profuerit cap.35.n.5. fol.369.

Lim.in ſubſidium, ſi ille qui pecuniam dedit non ſit ſoluendo ibi.num.6.

Pecuniæ minoris alienantur ſine ſolemnitatibus cap.10.num.3.fol.48.

Pecuniæ hodie maior quantitas adeſt, & ideo minoris æſtimationis eſt cap.19 numer.160. fol.190.

Pecuniæ valore mutato poſt locationem, qui valor attendendus ſit in ſolutione mercedis cap.23.num.118.fol.236.

De pecuniæ verſione vid.in verbo *VERSIO*.

PEDAGIVM.

Pedagivm quod in fundo vendi conſueuit,non venit in locatione fundi cap.23. numer.90. fol.234.

PAENA.

Paena eſt cum minuitur patrimonium,vel tollitur aliquod ius quæſitum,non autem quando impeditur lucrum cap.14. §.8. numer.2. fol.121.

Pœnæ *extrauagantis ambitioſæ* contra alienantes, ſunt excommunicatio, & beneficiorum priuatio, & quid ſi ſit Epiſcopus, vel Abbas cap.14.§.8.num.3.fol.121.

Pœnæ *extrauag.ambitioſæ* non incurruntur ſine contemptu, & dolo cap.14. §.8. numer.6. fol.122.

Pœnæ *extrauag.ambitioſæ* contra alienantes bona Eccleſiæ non incurruntur niſi à Prælatis, & alijs adminiſtrationem habentibus cap.14 §.8.num.11.fol.122.

Ampl. etiamſi alij ſubditi alienationi conſenſum præſtiterint cap.14. §.8. numer.12. fol.122.

Pœnæ prædictæ vt incurrantur, neceſſaria eſt actualis traditio, nec ſufficit inſtrumentum alienationis, nec clauſula conſtituti cap.14. §.8.num.13.fol.122.

Pœnæ *extrauag. ambitioſæ* non incurruntur, ſi alienatio ſit facta per Procuratorem cap.14. §.8.num.15.fol.122.

Pœna priuationis beneficii, cuius bona alienantur ſine beneplacito, imponitur ipſo iure in *extrau. ambitioſæ* cap. 14. §. 8. nu. 18. fol. 123.

Pœna impoſita ipſo iure in *extrauaganti ambitioſa*, adhuc requiritur ſententia declaratoria cap. 14. §. 8. n. 19. fol. 123.

Pœnas ad euitandas ſufficit quælibet cauſa credendi cap. 14. §. 1. nu. 9. fol. 90.

Regulares locantes vltra triennium abſque licentia Sacræ Congreg. Conc.,vltra excommunicationem, incurrunt etiam pœnam priuationis vocis cap. 14. §. 8. nu. 4. fol. 121.

Nullitas contractus inducta per *extrauag. ambitioſæ*, dicitur improprie pœna cap.14. §.8. nu. 1. fol. 121.

Cauſa quælibet, etiam beſtialis, excuſat à pœna cap. 14. §. 8. nu. 5. fol. 121.

Error facti excuſat omnes à pœnis, iuris autem error excuſat idiotas, & alios ſi ſit dubium cap. 14. §. 8. nu. 8.fol. 122.

Alienans bona Eccleſiæ bona fide,& conditionem Eccleſiæ meliorem faciens, excuſatur à pœnis *extrauag. ambitioſæ*, & à peccato cap. 14. §. 8. nu. 9. fol. 122.

Lim.ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & ſit periurus ibi. nu. 10.

Alienans bona Eccleſiæ incurrit pœnas etiamſi fecerit alienationem cum clauſula, *ſaluo, & reſeruato beneplacito apoſtolico* cap. 14. §. 8. nu. 14. fol. 122.

Procurator non poteſt facere incidere ſuum principalem in pœnas, niſi habeat mandatũ ſpeciale ad ita contrahendum cap. 14. §. 8. nu. 16. fol. 122.

Ampl. vt non ſufficiat generale cum libera, ſed requiratur indiuiduum ibi. nu.17.f.123.

PAENITENTIA.

Paenitentiae locus eſt in contractibus in nominatis reintegra cap. 12. nu. 28. fol.71.

Pænitentia locus non eſt in contractibus nominatis cap. 12. nu. 29. fol. 71.

PENSIO.

De pensione, ſeu mercede locationis vid. in ver. *MERCES*.

Penſio Eccleſiaſtica locari nõ poteſt vltra triẽnium ſine Beneplacito Apoſtolico cap. 14. §. 5. nu. 5. fol. 105.

Lim. in reſeruata in Beneficio Hyſpano ad fauorem Itali ibi. nu.6.

PERICVLVM.

Pericvla in ſe ſuſcipere, & periculis renunciare idem eſt cap. 49. nu. 49. fol. 490.

Periculi nomine late ſumpto veniunt etiam caſus fortuiti cap. 49. n. 51. fol. 491.

Ex eo quod quis tenetur de periculis, non infertur, quod teneatur de caſibus fortuitis cap. 49. nu. 52. fol. 491.

Periculi aſſumptio ſimpliciter facta, non ſufficit,

eit, vt veniant caſus fortuiti cap. 49. nu. 55. fol. 491.
Periculum animalis conducti, vt ſpectet ad cõductorem, requiritur eius culpa ſaltem leuis cap. 12. nu. 62. fol. 74.
Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris ſpectat ad dominum, cap. 12. nu. 61. fol. 74.
Periculum diuini iudicij comprehendit omnes caſus fortuitos cap. 12. nu. 7. fol. 69.
Periculum rei venditæ ſpectat ad emptorem, cap. 2. nu. 5. fol. 6. & cap. 45. nu. 2. f.448.
Periculum rei locatæ ſpectat ad locatorem cap. 2. nu.6. fol. 6.
Periculum rei locatæ culpa conductoris eueniens ad eum ſpectat cap. 12. nu. 6. fol.69.
Periculum operis caſu fortuito eueniens, ſpectat ad dominum, ſecus autem, ſi dolo, aut culpa conductoris cap. 31. nu.1. fol. 312.
Vid. in ver. *OPERIS PERICVLVM*.
Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum, præter naturam cõtingens cap. 12. nu. 10. fol. 69.
Pactum, quod periculum ſpectet ad conductorem, alterat naturam locationis cap. 12. nu. 12. fol. 69.
Et ſecundum aliquos reddit contractum iniuſtum ibi.nu. 13.
Ampl. vt dictum pactum ſit peccaminoſum, etiamſi factum animo non vrendi cap. 12. nu. 14. fol. 69.
Lim. vt dictum pactum non impediat executionem contractus in foro fori cap. 12.num. 15. fol. 69.
Et quod de ſe ſolo non vitiet contractum, nec ſit nultum ibid.nu. 20. fol. 70.
Pactum prædictum non eſt contra naturam contractus locationis cap. 12. nu. 16. f. 69. Vel ſaltem non eſt contra ſubſtantiam ibid. nu. 17.
Pactum prædictum eſt onerosum, ſed poteſt eſſe recompenſatum alijs pactis cap. 19. nu. 18. fol. 69.
Periculum in ſe ſuſcipiens tenetur ad id, quod ſubſequitur obligationi prouenienti ex natura contractus cap. 29. nu. 51. fol. 303.
Culpa quælibet ceſſante non tenetur conductor etiamſi periculum in ſe ſuſceperit cap. 29. nu. 512. fol. 303.
Artifex ſuſcipiens in ſe periculum gemmæ inſculpendæ, tenetur etiamſi periculum veniat potius vitio materiæ, quam eius culpa cap. 29. nu. 53. fol. 303.
Periculum rei in venditione conditionali eueniens pendente conditione regulariter ſpectat ad venditorem cap. 45. nu. 68. fol.455.
Periculum rei in venditione tranſit in emptorẽ cap. 45. nu. 63. fol. 454.
Ampl. procedere tam vendita re quam etiam ſi vendatum ſit quid rei acceſſorium ib.n.64.
Decl. procedere venditione perfecta ibid. num. 65.
Venditis fructibus naſcituris periculum, quod non naſcantur ſpectat ad venditorem cap. 45. nu. 67. fol. 455.
Vid. in ver. *FRVCTVS*.
Periculum in opere eueniens vitio ſoli non cedit damno conductoris operis cap. 50. num. 40. fol. 503.

PERITI PERITVS.

De eorum electione nu. 1.
Quomodo procedere, & referre debeant nu. 2.
Quot, & quales eſſe debeant nu. 3.
Eis ſtatur, vel non nu. 4.

1 PERITORVM electio eſt ſubſidiaria quatenus deficiant omnes aliæ probationes cap. 34. §. 5. nu. 1. fol. 360.
Peritorum electio eſt neceſſaria, & de ea conſtare debet cap. 34. §. 5. nu. 4. fol. 360.
Nec ſufficit ad eam probandam, quod quilibet peritus ſe electum enunciet ibi. nu. 5.
Probatur tamẽ electio per duos teſtes ib.n.6.
Ad electionem peritorum proceditur executiuẽ, & ſummatim cap. 34. §. 5. nu. 7.f. 360.
Et etiam in die feriata ibi. nu. 8.
Peritorum electio licet de iure poſſit fieri à ſolo Iudice, tamen de conſuetudine fit à partibus mandante Iudice cap. 34. §. 5. nu. 9. fol. 360.
Et in diſcordia, vel contumacia partium fit à Iudice ibi. nu. 10.
Et quando Iudex vult eligere peritos debet monere partes ad intereſſendum, ſeu illas citare cap. 34. §. 5. nu.11. fol. 360.
Et prædictis non ſeruatis electio eſt nulla, & relatio non probat ibi. nu. 12.
Electio peritorum ab vno facta non nocet alijs cap. 34. §. 5. nu. 13. fol. 360.
Ampl. vt nec ab eo cauſam habentibus ibi. nu. 14. fol. 361.
Secus ſi ſit ceſſionarius eius qui elegit exceptionem facta poſt electionem ibi. n. 15.
Defectus citationis ad videndum eligi peritos, ſanatur per ſubſequentem intimationẽ electionis, vel aliam ſcientiam cap. 34. §.5. nu. 6. fol. 361.
Periti pro menſuratione facienda de conſuetudine eliguntur à partibus, mandante Iudice cap. 24. nu. 76. fol. 249.
In electione peritorum neceſſaria eſt citatio ib. nu. 77.
Et vbi pars eſt contumax, eligit Iudex ibid. nu. 78.
Styllus eſt vt quælibet pars ſuum eligat, & vna deficiẽte ſupplet Iudex c.34.§.5.n.18.f.361.

Lim.

Lim. ſi vtraque pars in vno conſentiat, quia illi ſtarit cap. 34. §. 5. nu. 19. fol. 361.

Et ſufficit tacitus conſenſus per non contradictionem ibi. nu. 20.

Decl. tamen non ſufficere vnam partem conſenſiſſe electioni factæ ab alia, quia cenſetur conſentire, vt eligat peritum ſuum, & quando ſecus cap. 34. §. 5. n. 21. fol. 361.

Lim. 2. ſi vnus tantum reperiatur peritus in loco ibi, nu. 22.

Decl. limitationem non procedere in materijs grauibus, quia debent peti à locis vicinis cap. 34. §. 5. nu, 23. fol. 361,

Contrarium tenent aliqui ibi. nu. 24.

Prima procedit ſi materia vere ſit grauis, & poſſunt haberi periti in loco non valde diſtanti cap. 34. §. 5. nu. 25, fol. 361.

Lim. 3. ſi agatur de re parui valoris, & facilis æſtimationis ibi. nu, 26.

Lim. 4. ſi vnus peritus ſit valde excellens, & plurimæ integritatis ibi. nu, 27,

Lim. 5. ſi ſit deputatus à publico ibi. nu. 28.

Decl. præfatas limitationes procedere ſi electus ſit vere peritus cap. 34. §. 5. nu. 29. fol. 361,

2 PERITI debent præſtare iuramentum de bene, & fideliter æſtimando cap. 34. §. 5. n. 32. fol. 361.

Decl. procedere in electis à Iudice, ſecus in electis à partibus cap. 34. §. 5. n. 33, f. 361,

Intellige de electis ſponte, ſecus ſi mandante iudice ibi. nu. 34.

Periti debent accedere ad locum, vbi res eſt æſtimanda, & citandæ ſunt partes ad intereſſendum æſtimationi cap. 34. §. 5. nu. 35. fol. 362.

Secus ſi citatio fuerit partibus remiſſa cap. 34, §. 5. nu. 36. fol. 362.

Vid. in ver. *CITATIO*,

Periti, vt recte procedant requiritur citatio ad videndum fieri menſurationem cap. 24. nu, 81. fol. 249.

Ampl. etiamſi præceſſerit electio iudicialis ibi, nu, 82,

Periti, vt recte referant requiritur citatio ad videndum eos referre cap. 24. nu. 83. f. 249.

Decl. ſuſtineri poſſe relationem abſque dicta citatione ſi aliæ præceſſerunt ibi. nu. 84.

Decl. 2. vt dicta citatio ad videndum referre poſſit etiam fieri ex poſt ibi. nu. 85.

Periti in relatione debent reddere rationem dicendo ſe menſuraſſe, ſeu menſurare feciſſe cap. 24. nu. 86. fol, 249.

Periti, vt probent valorem de tempore præterito de quo viderunt rem, debent examinari tanquam teſtes, & quomodo deponere debeant cap. 19. nu. 75. fol, 184,

Periti debent procedere per ſe ipſos, nec poſſunt ſubdelegare cap. 34. §. 5. n. 40. fol. 362.

Lim. quo ad nudum miniſterium, puta menſurationem ibi. nu. 41.

AEſtimari debet res ſimul, non per partes cap. 34. §. 5. nu, 42. fol. 362.

Relatio peritorum debet eſſe aperta, & clara cap. 34. §. 5. nu. 45. fol. 362.

Periti debent ſeruare formam in depoſitione ſibi præſcriptam cap. 34. §. 5. nu. 48. f. 363.

Peritorum in relatione facienda, requiritur citatio partis ad videndum referre, vel ad dicendum contra relationem cap. 34. §. 5. n. 51. fol. 363.

Periti debent referre cum iuramento in actis, ſeu relationem ſcriptam cum iuramento producere cap. 34. §. 5. nu. 56. fol. 363.

Decl. procedere, ſi non iurarunt in ſuſceptione officij, & iuramentum erat neceſſarium cap. 34. §. 5. n. 57. fol. 363.

Periti referre poſſunt etiam in die feriata cap. 34. §. 5. nu. 61. fol. 363.

Periti non tenentur reddere rationem de ſua relatione cap, 34. §. 5. nu. 46. fol, 362.

Decl. procedere quando iudicium periti conſiſtit in mera operatione intellectus, ſecus ſi conſiſtat in facto cadente ſub cenſu corporis ibi, n. 47.

3 PERITI debent eſſe ſaltem duo cap. 34. §. 5. nu. 17. fol, 361.

Si duo electi, & vnus tantum referat, & de tertio Perito ſi diſcordet ab omnibus an ei ſtandum vid. infra nu. 4.

Periti eligendi debent eſſe vere tales, ac perſonæ honeſtæ cap. 34. §. 5. nu. 30. fol. 361.

Periti ad probandum valorem melioramentorum, non ſufficit, quod ſint muratores, & aliqualiter intelligentes, ſed probandum, quod ſint Architecti cap. 34. §. 5. num. 31, fol. 361,

4 PERITI non valent æſtimare niſi ea quæ eorum oculis ſubijciuntur cap. 19. n. 68. f. 184.

Periti ex inſpectione rei de præſenti, valent dignoſcere valorem de tempore præterito cap. 19. nu. 69, fol, 184.

Contrarium de magis communi ibi, nu. 70.

Decl. hoc contrarium magis procedere ſi longum tempus interceſſit cap. 19. nu, 71, fol. 184.

Vel ſi modicum, adſit aliqua cauſa mutationis valoris ibi. nu. 72.

Periti difficilius poſſunt valorem temporis præteriti æſtimare, ſi de illo rem non viderunt cap. 19 nu, 74 fol. 184.

Peritorum relationi ſtatur etiamſi referant de credulitate c. 34. §. 5. n. 49. fol. 363.

Decl.

Decl. procedere in eis, quæ certo ſciri non poſſunt ibi. nu. 50.

Periti ſi ſunt duo, & vnus tantum referat non attenditur relatio cap. 34. §. 5. n. 58. f. 362.
Poſſunt tamen vterq; de per ſe ſeparatim referre ibi. nu. 59.
Intellige quando ſunt duo periti electi vnus pro parte, ſecus ſi ſint electi ab vtraque cap. 34. §. 5. nu. 60. fol. 363.

Peritorum relationi ſtandum eſt ibi. nu. 62.
Sed vt ei ſtari debeat, debet conſtare de eorum electione cap. 24. nu. 79. fol. 449.

A Peritorum relatione datur appellatio cap. 34 §. 5. nu. 63. fol. 364.
Ampl. dari etiam ei qui peritum approbauit cap. 34. §. 5. nu. 64. fol. 364.
Ampl. 2. dari etiam ei, qui promiſit relationi ſtare, ſi non dixit, *& cuicumque æſtimationi* ibi. nu. 65.

Si a relatione peritorum appellatum eſt, deueniendum eſt ad electionem peritiorum cap. 34. §. 5. nu. 66. fol. 364.
Decl. vt à relatione peritorum liceat appellare vna vice tantum ibi. nu. 67.
Lim. declarationem ſi vtraque pars appellet ibi. nu. 68.

Appellans à relatione periti in aliqua parte taxatiue, cenſetur approbare in alia cap. 34. §. 5. nu. 69. fol. 364.

Peritis diſcrepantibus eligendus eſt tertius cap. 34. §. 5. nu. 70. fol. 364.

Periti an eligi debeant, vel aliter probandum ſit ab initio, eſt arbitrarium Iudicis cap. 34. §. 5. nu. 71. fol. 364.

Iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare, & valorem arbitrari cap. 34. §. 5. num. 72. fol. 364.

Secus ſi viam peritorum elegerit, quia eis diſcordantibus tenetur tertium eligere, nec poteſt eligere ſe ipſum cap. 34. §. 5. nu. 73. fol. 364.

Tertij periti electio facienda à partibus, & eis diſcordantibus à Iudice cap. 34. §. 5. nu. 74. fol. 364.

Tertio perito omnino ſtandum eſt cap. 34. §. 5. nu. 75. fol. 364.
Lim. ſi eius æſtimatio ſit nulla ibi. nu. 76.

Item ſi fuiſſet nulla æſtimatio prima, niſi fuiſſet nullitas remiſſa ibi. nu. 77.

Electio peritorum ſecunda facta propter diſcordiam inter primos, ſi non ſubſiſtit diſcordia, eſt nulla cap. 34. §. 5. nu. 78. fol. 364.
Ampl. etiamſi partes promiſerint ei ſtare ibi. nu. 79. fol. 365.

Peritorum duæ electiones tantum faciendæ ſuper eodem dubio, ſecus, ſi adſint plura dubia cap. 34. §. 5. nu. 80. fol. 365.

Relationi tertij periti non ſtandum eſt ſi appareat erronea cap. 34. §. 5. n. 81. fol. 365.
Et ſufficit error in vna parte ibi. n. 82.

Tertio perito tunc ſtandum eſt cum concordat cum aliquo ex primis ſecus ſi ab omnibus diſcordet cap. 34. §. 5. n. 84. fol. 365.
Contr. quod adhuc ei ſtandum ſit c. 34. §. 5. nu. 85. fol. 365.
Decl. vt tunc ſtetur cum poteſt concordari cum aliquo per regulam, quod in ſumma maiori continetur minor cap. 34. §. 5. nu. 85. vſque ad 90. vbi quando habet locum dicta regula vel non.
Decl. 2. vt diſcordante tertio cum alijs duobus peritis coaceruentur omnes ſummæ, & deinde diuidantur in tribus partibus cap. 34 §. 5. n. 90. fol. 366.
Decl. 3. ſtandum tertio diſcordanti ſi primi non retulerunt in actis ſecundum aliquos, ſecus e contra cap. 34 §. 5. n. 91. fol. 366.
Decl. 4. vt ſi tertius peritus diſcordans ab alijs ſit electus ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, vel Iudice cogente tunc ei ſtandum, ſecus ſi voluntaria ibi. n. 92.
Decl. 5. vt excedente tertio perito in ſumma non ſit ſtandum maiori ſummæ primorum ſi ab ea vtraque pars reclamet, ſecus e contra cap. 34. §. 5. n. 93. fol. 366.
Declarationes præfatæ poſſunt habere locum in diuerſis caſibus ibi. n. 94.

Iudex poteſt habere fidem vni ex peritis diſcordantibus cap. 34. §. 5. n. 95. fol. 366.
Vid. in ver. *IVDEX*.

Melioramenta bene probantur per relationem peritorum cap. 34. §. 5. n. 2. fol. 360.
Ampl. etiamſi ſint pauciores quam teſtes ibi. num. 3.
Valor probatur per Peritos vide in ver. *VALOR*, & ſic de alijs.

PERPETVITAS.

Perpetvitas conceſſionis arguit contractum eſſe emphyteuſim, potius quam locationem cap. 3. n. 59. fol. 18.

Sed hæc eſt coniectura leuis, & contrarium procedit in Eccleſiaſticis cap. 3. n. 60. fol. 18.

PERSONAE.

Personae locantur, & res cap. 1. n 9. fol. 2.

PESTIS.

Pestis eſt bellum diuinum, & valet argumentum à bello ad peſtem cap. 46. n. 7. fol. 459.

Peſtis eſt maior, quam bellum, & maiorem excuſationem præbet cap. 46. n. 8. fol. 459.

PIA LOCA PIETAS.

Pia loca proprie non dicuntur niſi erecta auctoritate Epiſcopi, etiamſi exerceant opera pietatis cap. 14. §. 6. n. 32. fol. 110.
Ampl. etiamſi adſint alia ſigna, niſi ſint clara ibid. n. 33.

Pietatis opera non tribuunt qualitatem Eccleſiaſti-

ſiaſticam cap. 14.§.6.n.30. fol.109.

PIGNVS.

Pignvs dicitur quod ad creditorem tranſit, hypotheca cum non tranſit, nec poſſeſſio ad creditorem cap.40.n.37.fol.416.

PLVRALITAS, ET PLVRES.

Plvres an ſint locationes, vel vna tantum, eſt diſputatio valde vtilis cap.25.n.1.fol.252.

Stipulationes tot ſunt quot ſummæ, vel res ſtipulatæ cap.25.n.2.fol.252.

Locationes, & venditiones, vt plures ſint, non ſufficit eſſe plures res locatas, vel venditas, ſed requiritur eſſe etiam diſtincta pretia earum cap.25.n.3.fol.252.

Pretium plurium rerum venditarum, ſi ſimul conſtitutum ſit, ac etiam ſeparatim attenditur quid prius factum ad dignoſcendum an contractus ſit vnicus, vel plures cap.25. nu. 4.fol.252.

Decl.procedere ſi eodē tempore facta vtraque expreſſio, nam ſi in diuerſis inſtrumentis attenditur poſterius ibi.n.5.

Decl.2.tot cenſeri locationes quot res ſeparatis mercedibus locatæ, niſi appareat partes contrarium ſenſiſſe ibi.n.6.

Decl.3.inſpiciendum non ſolum voluntatē conductoris, ſed etiam locatoris ibi. n. 8.

Decl.4.requiri, quod conſtet apertè de voluntate, vt ſit vnicus contractus ibi.n.9.

Subdeclata non eſſe neceſſariam probationem concludentem, ſed ſufficere reddi veriſimilem mentem cap.25.n.10. fol.253.

Et concurrente veriſimilitudine, ſtandum eſt aſſertioni iuratæ conductoris ibi. n.11.

Et ſtandum eſt coniecturis ibi.n.12.

Duobus equis conductis pro quadriga, licet merces ſit diſtributa pro quolibet, adhuc locatio cenſetur vnica cap.25.n.14. fol.253.

Pluribus rebus conductis cum ſeparatione penſionis pro qualibet, ſi non tanta vtilitas perciperet conductor ex vna de ſe, quantum ea vnita cum alijs contractus cenſetur vnicus cap.25.n.15.fol.253.

Pluribus rebus locatis, ſi vnum corpus faciunt cenſetur contractus vnicus cap.25. num.16. fol. 253.

Idem ſi ſint acceſſoriæ ibid.n.17.

Pluribus rebus diuerſæ ſpeciei locatis, plures cenſentur locationes, etiamſi merces ſit vnica cap. 25. num.18.fol.253.

Cauſa propter quam deuentum fuit ad locationem attenditur ad dignoſcendum an locatio ſit vnica, vel plures cap.25. num. 19. fol.253.

Verborum conceptio attenditur ad eumdem affectum ibi.n.20.

Contractus poteſt eſſe vnus, & multiplex ex diuerſis reſpectibus cap.25.n.21.fol.254.

Dictiones, *vna cum*, requirunt concurſum vtriuſque extremi, & operantur vnicum eſſe actum cap.25.n.22.fol.254.

Decl.non procedere ſi locatæ ſint res diuerſæ ſpeciei cum dictis dictionibus ibid.n.23.

Vnicam locationem ſi partes dixerint, ſeu locationem in vulgari cenſebitur contractus vnicus cap.25.n.24.fol.254.

Vnicum eſſe contractum de locationibus plurium rerum arguitur, ex quo dominus ante dixit nolle locare vnam tantum cap.25. nu. 25.fol.254.

Vnicum eſſe contractum arguitur ex dictis poſtea, & ex quibus cap.25.n.26.fol.254.

Declaratio partium, quod tot eſſe debeant locationes, quot res, operatur ad effectum læſionis non autem vbi adeſt fraus, plicitius legis cap.25 nu.27.fol.254.

Locatis pluribus rebus ſimul in dubio cenſetur contractus vnicus cap.25.n.28.fol.254.

Locatis pluribus rebus ſimul, ſi non ſunt plures contractus propriè, ſed impropriè, non veniunt in ſtatuto de pluribus locationibus loquente cap.25.nu.29.fol.254.

Pluribus rebus ſimul locatis cum mercede diſtincta pro qualibet ſunt plures locationes verè, & propriè cap.25.n.33. fol.255.

Pluribus ſeruis ſimul venditis vnica venditione, ſi vnus ſit morboſus, omnes redhibentur cap.25.n.35.fol.255.

Pluribus rebus ſimul locatis vnica locatione prætendi non poteſt contractum ſuſtineri, quo ad vnam rem tantum c.25.n.36.fol.255.

Contrarium, quod pluribus rebus emptis vno pretio de ſingulis ex empto, & vendito agi poſſit ibi.n.37.

Decl.poſſe agi de ſingulis rebus ſi venditor vel locator acquieſcat, alias non ibi. n.38.

Ampl.vt etiamſi emptor velit ſoluere totum pretium, non poſſit agere ad vnam rem tantum, niſi alijs renunciet ibi.n.39.

Locatio licet facta ſit ad plures annos cum penſione diſtincta in ſingulos annos adhuc eſt vnica locatio cap.25.n.41.fol.256.& cap. 4. nu.20. fol. 20.

Lim.in locatione operarum cap. 4. num.21. fol. 20.

Decl.vt licet ſit vnica locatio, tamen ſit diuidua cap.25.n.41.fol.256.

Decl.2.vt ſit vnica locatio rerum, ſecus autem operarum ibid.n.43.

Lim. ſi aliud ex vnicitate ſūmæ pro mercede conuentæ, vel operis deducatur cap. 25. nu.44.fol.256.

Decl.3. vt ſit vnica locatio reſpectu contractus, & obligationis, ſecus reſpectu præſtationum ibi.n.45.

Pluribus perſonis facta locatio an ſit vnica, vel plu-

pluſes, adſunt hinc inde opiniones, & pendet reſolutio à voluntate partium cap.25.n. 46. fol.256.

Plures contractus poſſunt eſſe in eodem inſtrumento omnino ſeparati cap.25.n.64.fol.258.

Plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ,& habeant diuerſam cauſam, & independentiam non cenſentur correſpectiui cap.25.n.65.fol.258.

Non tamen ſufficit ſola diuerſitas naturæ ſi ſint in eodem inſtrumento ibi.n.66.

POENITENTIA v. *PENITENTIA*.

PORTICVS.

Porticvs non eſt domus, ſed eius pars, & in locatione domus continetur cap. 40. n.146. fol. 426.

Inuecta in porticum remanens hypothecata ibid.

POSSESSIO.

Probatur nu.1.

Transfertur nu.2.

Acquiritur, & amittitur nu.3.

Alia num.4.

1 POSSESSIO locantis non probatur per locationem cap.27.n.89.fol.280.

Decl.procedere contra tertium, ſecus autem contra conductorem ibi.n.90. fol.281.

Ampl. vt non ſolum probet contra conductorem, ſed eam contra hæredes, & ab eo cauſam habentes ibi. nu.91.fol.281.

Subamplia etiamſi locatio non appareat effectuata, vel ſit ſine ſolemnitatibus ibid. num.92.

Secus ſi habens cauſam à conductore habeat etiam cauſam à tertio cap.27.num. 91. ad med. fol.281.

Non probare contra tertium limita primo in antiquis cap.27.n 93.fol.281.

Et antiquum dicitur ad hunc effectum ſi excedat ſexaginta annos ibid.n.94.

Lim.2.ſi deducatur probatio contra tertium qui non poſſideat ibi.n.95. fol.281.

Lim.3.ſi cum locatione concurrat perceptio penſionem in ea conuentarũ ibi.n.96.f.281.

Decl.procedere ſi locator receperit poſſeſſionem ab ipſomet conductore ibi.n.97.

Decl 2. non ſufficere ad probandas receptiones penſionum ſolas confeſſiones de recepto cap.27.n.98 fol.281

Decl.3. non ſufficere promiſſionem de ſoluendo vna cum locatione c.27. n. 99. f.281.

Decl.4.non ſufficere locationem cum perceptione penſionum vbi conſtat de poſſeſſione alterius ibi.n.100.

Lim.4. vt locatio probet poſſeſſionem locãtis ſi cum ea concurrat detentatio rei per conductorem cap.27.n.101.fol.282.

Lim.5.vt locatio non ſit vnica, ſed plures ibi.nu.102.

Lim.6.ſi conductor aſſerat ſe nomine locatoris poſſidere ibi. n.103.

Lim.7.generaliter, ſi cum locatione concurrant adminicula, quod locator poſſederit ibi.n.104.

Ampl.limitationem procedere etiamſi non conſtet de effectuatione locationis cap. 27. num.105.

Adminiculum quod locator poſſideret, eſt ſi ipſe, vel eius filij rem vendiderint cap.27. nu.106. fol.282.

2 POSSESSIO an transferatur per locationẽ ſunt iura hinc inde pugnãtia c.27.n.28.f.275

Declarãtur tamen, vt locatio transferat ſimplicẽ detentationem, ſeu poſſeſſionem naturalem impropriam ibi.n.29.fol.275.

Intellige procedere in locatione ad modicum tempus, non autem in locatione ad longum, quæ transfert poſſeſſionem naturalem ibi.n.30.fol.276.

Poſſeſſio ſeu detentatio, vt transferatur per locationem, requiritur traditio vera, vel ficta cap.27.n.31.fol.276.

Clauſula *constituti* transfert veram poſſeſſionem cap 27.n.32.fol.136.

Poſſeſsio transfertur per traditionem verbalem in conſpectu rei factam c.27.n.36.f.276.

Decl.non procedere ſi adſit alius in poſſeſſione ibi.n.37.

Poſſeſsio non transfertur etiam per actualem trationem alio in poſſeſsione exiſtente, quod ſecus eſt in domino cap.27.n.38.fol.276.

Poſſeſsio per locationem, ſi dominus rem vendat, & deinde conducat cap.27.n.39.

Decl.procedere ſi locator ſciat ibi.n.40.

poſſeſsionem ad acquirendam requiritur mandatum ſpeciale cap.27.n.41.

Nec ſufficeret locationem fieri per conſanguineum ibi.n.42.

Traditio facta per clauſulam *constituti* non ſufficit ad transferendam poſſeſsionem in locatione ſub conditione cap.27.n.43.

3 ABSENS PER DECENNIVM amittit poſſeſſionem cap.27.num.47. fol.477.

Decl. non procedere in poſſeſſione rei locato ibi.num.48.

Ampl.etiamſi dominus per decennium mercedem non percepit ibi.num.49.

Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ, non priuat dominum poſſeſſione ſua, niſi conductorem expellat cap.27.num.50.

Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ & expellens conductorem priuat dominum, etiam ignorantem, poſſeſſione ſua, tam naturali quam

quam ciuili cap.27.num.51.fol.277.
Decl. adhoc neceſſariam eſſe expulſionem omnium conductorum ibi.num.52.
Et neceſſaria eſt expreſſio, quod fuerint expulſi omnes ibi.num.53.
Sufficit tamen quod nominentur conductores expulſi ad hoc vt præſumantur omnes, & qui dicit alios adeſſe probare debet ibi. numer.54.
Bona inquilinorum ſunt eijcienda a fundo ad effectum prædictum acquirendi eius poſſeſſionem ſecundum aliquos cap.27. num.55.
Contrarium verius ibi.num.56.
Coloni expellendi ſunt à conſpectu fundi ad acquirendam eius poſſeſſionem cap. 27. num.57.fol.277.
Intellige ita expellendos eſſe, vt difficilis reddaror eis reditus ad fundum ibi.num.58.
Conductor ſi rem vendat, & penſionem vero domino, ac emptori ſoluat non priuatur dominus poſſeſſione cap.27.num.59.
Conductor tradens alteri poſſeſſionem priuat ea dominum ibi.num.60.
Decl. requiri traditionem veram, nec ſufficere clauſulam conſtituti, vel conductionem ab alio ibi.num.61.
Decl. 2. requiri traditionem eſſe ex iuſta cauſa factam ibi.num.62.
Subdeclara declarationes procedere in locatione ad tempus breue ibi.num.63.
Recognitio in dominum facta per conductorem de alio non priuat verum dominum ſua poſſeſſione cap.27.num.64.
Ampl. etiamſi vltra recognitionem conductor ſoluat fructus eidem ibi.num.65.
Decl. vt ſi dominus ſciat recognitionem alterius debeat ſtatim reclamare alias negligendo eam amitteret ibi.num.66.
Decl.2. non ſufficere recognitionem in dominum ſi poſſeſſio ſit plena, ſecus ſi vacua, vt quia dominus deceſſerit ibi.nu.67.
Decl.3. vt neceſſaria ſit expulſio conductorũ cum quis ingreditur poſſeſſionem propria auctoritate, ſecus autem ſi auctoritate Iudicis ibi.num.69.
Intellige ſi Iudex rite, & recte præſſerit ibi. num.70.
Sufficit tamen iniuſtitiam non eſſe patentem ad hoc, vt aduerſus immiſſum auctoritate Iudicis non poſſit dari manutentio ibi. num.71.
Domino mortuo quomodo continuetur poſſeſſio in hærede mediante conductore c.27. num.68.fol.279.
Poſſeſſio vt acquiratur neceſſaria eſt ſcientia cap.40.num.39.fol.416.

4 POSSESSIO præſumi debet ex titulo de quo conſtat potius quam ſpoliatiua cap. 24. nu.31.fol.244.
Poſſeſſio non præſumitur adepta de voluntate locatoris quando locator non tenebatur eã tradere cap.24.num.32.fol.244.
Conductor licet non poſſideat tamen detinet cap.21.nu.15.fol.207.

POSSESSOR POSSIDENS.

Possessor malæ fidei tenetur ad fructus qui percipi potuiſſent cap.17.num.72.fol.162.
Poſſidens in pari gradu dicitur maius ius habere cap.21.num.9.fol.206.

PRAEBENDA.

Praebenda duobus auctoritate Apoſtolica collata vterque medietatem fructuum percipiet cap.50.nu.94.fol.508.

PRECARIVM.

Precarivm adiectum clauſulæ conſtituti minuit eius vim cap.21.num.28.fol.209.

PRAECEPTVM.

Obediendvm quando & quomodo ſit pręceptis vid. in ver. *OBEDIENTIA*.

PRAEDICATIO PRAEDICATOR.

Praedicatio verbi Dei eſt opus ſpirituale cap.15.nu.43.fol.144.
Praedicator non poteſt velle mercedem prædicationis, nec laborum pro ea neceſſariorũ cap.15.num.44.fol.144.
Poteſt tamen aliquid petere pro alimentis, ac mercede pro laboribus ipſi prædicationi neceſſario non iunctis ibi.num.45.
Prædicator an licite poſſit petere ſuggeſtum vbi pinguior recognitio datur cap.15. n.46. fol.144.

PRAEDIVM.

Praedio locato cum deſignatione finium, venit nemus prædio ſeruiens, & extra fines exiſtens cap.23.num.24.fol.229.
Et prædio locato cum tali denominatione, venit quidquid ſub illa denominatione comprehendi conſueuerat cap.23. n.25.fol.224.
Pars exigua magni prædij Eccleſiæ non poteſt alienari ſine beneplacito cap.14.§.3.num.6. fol.95.
Verbum Prędiũ quid ſit vid. *VERBVM* n.1.

PRAELATIO.

De Prælatione in contractu num.1.
Inter creditores num.2.
Inter duos qui eamdem rem conduxerint n.3.

1 CONDVCTOR PRIMVS non habet prelationem in noua locatione cap.20.num.39. fol.197.
Contrarium tenent aliqui ibi.num.40.
Decl. primam procedere in prædijs Vrbanis tantum cap.20.n.41.f.197.& n.120.fol.264.
Contrarium eſt verius ibi.num.42.& n.121.
Lim. quod primus conductor non præferatur,

rur, non procedere, ſi adſit pactum contrarium cap.20.num.44.fol.197.
Decl. dictum pactum probandum eſſe per ſcripturam ibi.nu.45.
Contrarium quod poſſit probari etiam per teſtes cap.20.nu.46.fol.197.
Conductor prætendens prælationem in noua locatione contra alium, poteſt intentare iudicium de migrando, & ſi ſuccumbat reuerti ad iudicium ordinarium prælationis cap.21.num.40.fol.210.
Pactum de præferendo conductorem in noua locatione debet eſſe conuentum cum ipſo domino, vel eius Procuratore ſpeciali c.20.num.59.fol.199.
Conductor ad longum tempus habet prælationem in noua locatione cap.20.n.124.fol.204
Conductores antiqui in prædijs Fiſcalibus, pro ciſdem conditionibus, præferuntur alijs cap.20.num.112.fol.203.
Ampl procedere in conductoribus à Municipio vel Caſtro ibi.nu.113.
Ampl.2. etiamſi non ſint conductores antiqui, ſed tantum ad breue tempus cap.20.nu.114 fol.203.
Lim.ſi conductor Fiſcalis non ſolniſſet penſiones præteritas ibi.num.115.
Lim.2. ſtante renunciatione inquilinatus cap.20.num.116.fol.203.
Conductores bonorum Eccleſiæ præferendi ſunt in noua locatione cap.20.num.117.fol.204.
Contrarium eſt verius ibi.num.118.
Hoc contrarium maxime procedit in Hoſpitalibus laicalibus ibi.num.119.
Prælatio in emptione conceſſa conſanguineis fuit per legem Diuinam, & admittunt ſacri Canones & leges cap.20.num.0 fol.195.
Vid. in ver. *RETRACTVS*.
Prælatio in locatione poteſt concedi per ſtatutum cap.20.nu.60.fol.199.
Et etiam per conſuetudinem ibi.nu.61.
Romæ adeſt Decretum Camerale dans prælationem inquilinis de quo ver. in ver. *INQVILINVS*.
Statutum dans prælationem in locatione, debet intelligi ſtricte, & proprie cap.20.n.74.fol.200.
Statutum dans prælationem in locatione non intelligitur in caſu quo Dominus velit pro ſe retinere cap.20.nu.77.fol.200.
Vid. in ver. *RENOVATIO LOCATIONIS*, & in ver. *RETRACTVS* & in ver. *LOCATIO* num.5.

2 LOCATOR rei dominus pro credito penſionum habet prælationem in fructibus aduerſus omnes creditores etiam anteriores, & hypothecarios cap.33.nu.37.fol.324.
Ampl. procedere non ſolum in pendentibus, ſed etiam in perceptis in manibus creditoris adhuc exiſtentibus ibi.num.38.
Ampl.2. vt procedat etiamſi habuerit fidem de mercede cap.33.num.46.fol.325.
Ampliatur 3. dicta prælatio, vt procedat etiã aduerſus habentes anteriorem hypothecam generalem expreſſam ibi.nu.47.
Amplia 4. vt procedat in prælatione in concurſu cum alijs priuilegiatis anterioribus cap.33.nu.48.fol.325.
Limita vt dicta prælatio non procedat pro credito annorum futurorum cap.33.nu.39.fol.325.
Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem in fructibus ex eo ortis cap.33.nu.49.fol.325.
Et aliqui tenent præferri domino, qui fundum locauit, in quo ſemen ſatum fuit c.33.n.50.fol.326.
Contrarium tamen eſt verius ibi.n.51.
Ampl. vt dominus fundi locati præferatur, etiamſi creditor ſeminis conuenerit fructus ſibi obligatos fore cum prælatione omnibus alijs ibi.num.53.
Vid. etiam in ver. *FRVCTVS* num.3.
Melioramentorum cauſa creditor præfertur alijs creditoribus anterioribus cap.33. num.54.fol.326.
Decl. procedere ad metam neceſſitatis meliorandi ibi.num.55.
Decl.2. procedere ſi pecuniæ datæ ſint in cauſam melioramentorum, ac actualiter in eam verſæ cap.33.nu.56.fol.326.
Dominus fundi locati præfertur in fructibus pro credito mercedis creditori ex cauſa melioramentorum cap.33.nu.58.fol 326.
Vid. in ver. *DOMINVS*.
Dotis hypotheca præfertur creditoribus tacitam hypothecam habentibus cap.33. num.59.fol.326.
Vid. in ver. *DOS*.
Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in inuectis, & illatis c.40.n.131.f.425.
Ampl. præferri etiam ei qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis cap.40.nu.132.
Creditorum penſionum rei locatæ ſumit anterioritatem à die locationis cap.39.n.53.fol.410.
Decl. procedere quo ad penſiones debitas vigore locationis expreſſæ, ſecus autem quo ad debitas pro tacite renouata cap.39.n.54.fol.410.
Contrarium tamen vide num.57.
Obligatio, & hypotheca pro debitis in diem ſtatim oritur, licet impediatur exactio vſquequo dies venerit cap.39.num.52.fol.410.
Hypotheca tacita non retrotrahitur ad diem contractus cap.39.nu.55.fol.410.

Contra-

Contrarium tenent alij ibi.nu.56.
Hypotheca tacita anterior pręfertur expreſſe poſteriori cap.39.num.58.fol.410.
Hypotheca conditionalis eueniente conditione retrotrahitur ad diem contractus cap. 39. num 60.fol.410.
Hypotheca cum prælatione an comperat pro mercede operarum, eſt magna controuerſia cap.41.num.1.fol.428.
Vid.in ver. *HYPOTHECA*.
Pauperes & miſerabiles perſonæ habent priuilegium in Orbe, vt alijs creditoribus præferantur ex Bulla Pij V. pro ſcutis quinquaginta cap.41.nu.42.fol.432.
Etiamſi ſint creditores pro maiori ſumma ibi.num.43.
Et prędictum priuilegium ſeruari debet à quocumque Iudice ordinario ibi.num.44.
Miles creditor ſtipendij ſui Caporalis accipiẽtis à Principe pro ſe & alijs militibus præfertur in eo omnibus alijs creditoribus ipſius Caporalis, etiam anterioribus cap. 41. num.45.fol.432.
Venditor qui reſeruauit ſibi hypothecam in re vendita, præfertur in ea omnibus creditoribus emptoris cap.33.num.43.fol.325.
Amplia vt ſufficiat venditorem non habuiſſe fidem de precio ibi.num.45.

3 SECVNDVS CONDVCTOR cui res tradita fuit præfertur primo cui non fuit facta traditio cap.21.nu.12.fol.206.
Ampl.ſufficere clauſulam conſtituti cap.21. num.25.& 33.fol.209.
Ampl. 2. vt etiam in locatione ad longum tempus præferatur ſecundus conductor cui facta traditio cap. 21. num. 16. 18. & 19. fol.207.
Lim. ſi à poſſeſſione ceciderit cap.21.nu.20. fol.208.
Lim.2.ſi primus conductor habeat hypothecam pro obſeruantia contractus ibi.num.21.
Decl.dictam ſecundam limitationem ſi hypotheca non ſit valida, vel rem locata non comprehendat dicto cap.21.num.22.
Decl. 2.primum conductorem debere agere hypothecaria pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ cap.21.num.23.fol.208.
Lim.3. vbi ſecundus conductor cui res tradita, habuit notitiam primæ locationis c.21. num.38.fol.210.
Limitatur etiam alijs modis prædicta opinio relatiue dicto cap.21.nu.24.
Locatione facta duobus ſi neſciatur cui prius præfertur qui præuenit in apprehenſione poſſeſſionis cap.21.nu.8.fol.206.

PRAELATVS.

Praelatvs, qui alienauit, & habuit ſe pro ſpoliato poteſt intentare remedia poſſeſſoria nomine Eccleſiæ cap.14. §.7. num.82. fol.119.
Ampl.etiamſi iurauit non contrauenire cap. 14.§.7.nu.83.fol.119.
Prælatus in dubio cenſetur agere nomine Eccleſiæ cap.14.§.7.nu.84.fol.119.
Decl. procedere ſi experiatur iura Eccleſiæ competentia cap.14.§.7.nu.85.fol.119.
Prælatus non poteſt agere nomine Eccleſiæ contra alium nomine ipſius Eccleſię retinentem cap.24.§.7.num.86.fol.119.
Prælatus ſi agat nomine proprio, ſufficit, quod probet ſuam poſſeſſionem, ſed ſi agat nomine Eccleſiæ, debet probare ſe canonicè inſtitutum cap.14.§.7.num.87.fol.119.
Decl.procedere ſi eius poſſeſſio non ſit antiqua, vel non concurrat alia pręſumptio c.14. §.7.num.88.fol.120.
Et quando docere debet de titulo ad dictum effectum agendi nomine Eccleſiæ non eſt neceſſaria probatio exacta cap.14.§.7. n.89. fol.120.
Prælati ſolent in receptione Prælaturæ iurare de non alienando, nec locando bona Eccleſiæ vltra triennium cap.14. §.12. num.13. fol.137.
Vide in ver.*RECTOR ECCLESIAE*.

PRAESCRIPTIO.

De Statuta præſcriptione num.1.
De interpretatione num.2.
Alia omnia num.3.

1 STATVTA INDVCENTIA PRAESCRIPTIONEM fauore exiſtentis in mala fide ſunt nulla cap.52.num.33.fol.516.
Statuta inducentia præſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide non validantur per confirmationem Papæ in forma communi c.52. num.35.fol.516.
Decl.vt nulla ſint dicta ſtatuta vbi inducunt præſcriptionem, ſecus vbi inducunt pręſumptionem ſolutionis ibi.num.36.
Contrarium tenent alij ibi.num.37.
Et quidquid ſit in foro conſcientiæ, quo ad forum fori Iudices quando ſtatuta ſunt vſu recepta, volunt ea ſeruari cap.52. num.38. fol.515.
Statutum præſcriptionis non procedit ſtante mala fide, ſed mala fides probari debet ab allegante cap 52.nu.40.fol.516.
Et non ſufficit probare debitorem ſciuiſſe ab initio ſe obligatum, ſed probandum eſt ſciuiſſe obligationem ſuam durare ibi.nu.41.
Statuta adſunt pluribus in locis minuentia tempus præſcriptionis mercedis cap. 52. num.10.fol.515.
Statuta minuentia tempus præſcriptionis, ex-

orbitant à diſpoſitione iuris, & ſtrictiſſime intelligi debent cap. 52. nu. 42. fol. 517.

Statuta inducentia præſcriptionem poſt mortem domini, non procedunt eo viuente cap. 52. num. 43. fol. 517.

Et loquentia de ſalarijs menſtruis, non procedunt in alijs operarum mercedibus ibid. num. 44.

Loquentia de familiaribus domeſticis, ſeu famulis non procedent in Procuratore, in Aduocato, & alijs qui domi non exiſtunt cap. 52. nu. 45. fol. 517.

Et loquentia de mercede operarum ſi exemplificant in mechanicis non procedunt in exercentibus artes liberales cap. 52. nu. 46. fol. 517.

Loquentia de famulis, procedunt in ancillis ibi. nu. 47.

Præſcriptio ſalarij inducta per ſtatutum non incipit currere niſi finito ſeruitio cap. 52. n. 48. fol. 517.

Decl. procedere in ſeruitio continuo, nam in dis continuo per nouum ſeruitium non tollitur præſcriptio ſalarij iam completa cum. 52. nu. 49. fol. 517.

Statutum præſcriptionis ſalarij non habet locum, vbi famulus non permaneat in locum ſtatuti cap. 52. nu. 50. fol. 517.

Et idem eſt, ſi ibi non permaneat dominus ibi nu. 51.

Præſcriptio prædicta non currit contra pupillū hæredem famuli, quouſque durat pupillaris ætas cap. 52. nu. 52. fol. 517.

Ampl. vt neque contra minorem cap. 52. n. 53. fol. 517.

Decl. vt contra minorem currat, ſed detur ei reſtitutio in integrum cap. 52. num. 54. fol. 517.

Statutum de præſcriptione ſalarij, vti loquens de actione perſonali, non procedit ſi competat realis cap. 52. nu. 58. fol. 517.

Et non procedit ſi creditum ſit alteratum, & ſufficit eſſe computatum, & calculatum ibi. nu. 59. fol. 518.

Præſcriptio, & ſolutionis præſumptio à ſtatuto inducta, debet allegari, nec poteſt Iudex ex officio ſupplere cap. 52. nu. 63. fol. 518.

Præſcriptio tollit actionem, præſumptio verò ſolutionis eam tantum ſuſpendit, donec contrarium probetur cap. 52. n. 67. fol. 518.

Statutum Vrbis inducit præſumptionem ſolutionis de qua vid. in ver. *PRAESVMPTIO*.

Statutum laicale inducens præſcriptionem non comprehendit clericos, quamuis ſit à Papa confirmatum cap. 52. nu. 96. fol. 520.

Statutum inducens præſcriptionem nocet etiā forenſibus cap. 52. nu. 97. fol. 520.

Ampl. etiamſi debitum ſit alibi contractum dum modo lis agitetur in loco ſtatuti ibid. num. 98.

Forenſibus datur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem cap. 52. n. 99. fol. 520.

Lim. ſi ignorantia ſtatuti reddatur aliqua ratione improbabilis ibi. nu. 100.

Et redditur improbabilis ex quo creditor tempore conſiderabili in loco ſtatuti moratus ſit d. cap. 52. nu. 101.

Statutum loquens de præſcriptione comprehendit cœptam antequam æderetur, & poſtea completam cap. 14. §. 11. n. 5. fol. 134.

3 PRAESCRIPTIO STATVTARIA interrumpitur cap. 52. nu. 77. fol. 519.

Et ex diſpoſitione ſtatuti poteſt facilior interruptio ſufficere ibi. nu. 78.

Præſcriptio de iure non interrumpitur per interpellationem iudicialem cap. 52. nu. 79. fol. 519.

Secus eſt de inducta per ſtatutum Vrbis ibi. 80.

Præſcriptio interrumpitur per agnitionem debiti cap. 52. nu. 81. fol. 519.

Decl. procedere in agnitione ſpontanea ibi. nu. 82.

Decl. 2. procedere in agnitione pura ſecus in conditionali ſi apparebit ibi. nu. 83.

Decl. 3. procedere ſi agnitio debiti ſit de quantitate certa cap. 52. nu. 84. fol. 519.

Sufficit tamen relata ad Inſtrumentum &, quæ in alio verificari non poteſt ibi. nu. 85.

Præſcriptio ſemel interrupta non reuiuiſcit, ſed debet altera de nouo inchoari cap. 52. num. 87. fol. 519.

Præſcriptione ſtatutaria interrupta extraiudicialiter, incipit alia ſtatutaria, ſecus ſi iudicialiter cap. 52. nu. 88. fol. 519.

Citatio ſola quamuis iudicialis interrumpit præſcriptionem, ſed non perpetuat actionē cap. 52. nu. 91. fol. 519.

Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem, & facit actionem perpetuari, vbi conteſtata animo proſequendi, ſecus ſi culpa, vel negligentia conteſtantis lis non proſequatur cap. 52. nu. 93. fol. 520.

Statutaria præſcriptione interrupta per litis conteſtationem, lite non proſecuta per culpam, vel negligentiam actoris, incipit alia præſcriptio ſtatutaria cap. 52. nu. 94. f. 520.

Lite terminata per ceſſionem, vel relaxationem mandati, aut rem iudicatam, iterum currit præſcriptio ſtatutaria cap. 52. nu. 95. f. 520.

3 PRAESCRIPTIO INIQVORVM hominum impium præſidium vocatur cap. 52. nu. 5. fol. 514.

Præſcriptio iniquiſſimum remedium dicitur

cap.

cap. 52. numer. 6. folio 514.
Præſcriptio naturali æquitati contraria eſt cap. 52. nu. 7. fol. 514.
In præſcriptione ſe fundans dicitur fundari in circumuentione cap. 52. nu. 8. fol. 514.
Præſcriptio eſt odioſiſſima, etiamſi inducatur contra Hebræos cap. 52. nu. 9. fol. 515.
Creditum mercedis operarum, ſolo triennio præſcribitur cap. 52. nu. 1. fol. 514.
Contrarium de iure verius eſt ibi. nu. 2.
Præſcriptio non currit contra non valentem agere cap. 52. nu. 55. fol. 517.
Ampl. etiamſi impedimentum proueniat ex parte creditoris impediti ibi. nu. 56.
Præſcriptio tollit actionem non exceptionem cap. 52. nu. 57. fol. 517.
Præſcriptio, vt inducatur contra Eccleſiam non ſufficiunt triginta anni, ſed requiruntur quadraginta cap. 22. nu. 38. fol. 215.
Decl. ſufficere decem annos in locatione ad breue tempus, & requiri triginta in locatione ad longum ibi. nu. 43. fol. 216.
Præſcriptionem ſeruitutis probare volens debet facere articulum ſuper ſcientia domini cap. 29. nu. 34. fol. 301.
Decl. vt ſcientia conductoris ſufficiat ad hunc effectum ſecundum aliquos ibi. nu. 35.
Contr. eſt verius ibi. nu. 36.
Seruitus vt præſcribatur in prædio requiritur ſcientia domini cap. 29. nu. 33. fol. 301.
Ampl. requiri ſcientiam certam, nec præſumptam ſufficere cap. 29. nu. 37. fol. 302.
Centenaria præſeruata per conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. n. 3. fol. 134.
Centenaria dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres, aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.

PRAESENS.

Praesens, & tacens in actibus obligatorijs non dicitur conſentire cap. 22. nu. 96. fol. 219.
Lim. fauore Reipublicæ, piæ cauſæ, Pupilli, & ſimilium d. cap. 22. nu. 70.
Lim. 2. ſi tacens faciat aliquem actum poſitiuum ibi. nu. 71.

PRAESVMPTIO.

De præſumptione ſolutionis n. 1.
Cætera nu. 2.

1 PRAESVMPTIO SOLVTIONIS facilius admittitur, quam præſcriptio debiti cap. 52. nu. 12. fol. 515.
Creditum mercedis operarum per lapſum triennij præſumitur ſolutum, ſecundum aliquos cap. 52. nu. 11. fol. 515.
Lapſus temporis non inducit propriè præſumptionem ſolutionis, ſed coniecturam cap. 52. numer. 13. folio 515.
Et eſt coniectura de ſe non ſufficiens ibi.
Solutio mercedis quandoque præſumitur ex ſolo lapſu triennij cap. 52. nu. 18. fol. 515.
Duorum autem annorum lapſus non ſufficit cap. 52. nu. 19. fol. 515.
Lim. in ſalarijs deditis à Communitate, vel Eccleſia, quia ſufficit lapſus anni ibi. num. 20.
Lim. 2. in mercede operariorum, & opificum, quia ſolent ſolui ſtatim, & ita præſumuntur ſoluti ibi. nu. 21.
Colonus partiarius præſumitur dediſſe ſuam portionem fructuum domino temporibus ſolitis cap. 52. nu. 22. fol. 515.
Mercedes ſolitæ ſolui ſtatim, ita præſumuntur ſolutę cap. 52. nu. 24. fol. 515.
Decl. procedere ſi adſit aliquis lapſus temporis, & taciturnitas creditoris, alias ſecus cap. 52. nu. 25. fol. 516.
Statutum inducens præſumptionem ſolutionis inducit etiam præſumptionem bonę fidei cap. 52. nu. 39. fol. 516.
Contra præſumptionem ſolutionis non admittitur probatio cap. 52. nu. 64. fol. 518.
Contrarium ibi. nu. 65.
Decl. primam procedere, vbi ſtatutum inducit præſcriptionem, ſecundam vbi inducit tantum præſumptionem ſolutionis cap. 52. nu. 66. fol. 518.
Statutum Vrbis *cap.* 158. inducit ſolum præſumptionem ſolutionis, & admittit præſumptionem præponderantem in contrarium cap. 52. nu. 68. fol. 518.
In caſu dicti ſtatuti ſat eſt, vt in libro in quo ſolent adnotari ſolutiones, ea de qua agitur non ſit adnotata, vt ceſſet illius diſpoſitio cap. 52. nu. 69. fol. 518.
Idem eſt ſi ſtatutum conſideret difficultatem probandi ſolutionem ex quo non ſoleat adnotari cap. 52. nu. 70. fol. 518.
Conſtitutiones inducentes præſumptionem ſolutionis ſalarij famulorum Cardinalium, & Prælatorum non procedunt ſtantibus libris in quibus tales ſolutiones adnotari ſolent cap. 52. nu. 71. fol. 518.
Solutionis deſcriptio ſi omiſſa ſit in libris debitoris bene detentis, arguitur ſolutionem non fuiſſe factam cap. 52. nu. 72. fol. 518.
Sed iſta eſt coniectura de ſe non ſufficiens aduerſus præſumptionem ibi. nu. 73.

2 PRAESVMPTIO IVRIS eſt probatio liquidiſſima cap. 52. nu. 74. fol. 519.
Et non tollitur ſimplici præſũptione, & coniectura hominis cap. 52. nu. 75. fol. 519.
Lim. ſi præſumptio hominis validior ſit, & præponderans ibi. nu. 76.

Præ-

Præſumptio efficax probat, vt inſtrumentum cap. 19. nu. 7. fol. 180.

Præſumptiones plures ſimul iunctæ faciunt probationem concludentem cap. 19. numer. 8. fol. 180.

Præſumptiones, quæ ſint vrgentiores ſtatur arbitrio Iudicis cap. 19. nu. 11. fol. 180.

Præſumptionum multiplicatio, & quod vna aliam pariat, non admittitur in iure cap. 27. nu. 122. fol. 283.

Præſumptio non poteſt deduci ex alia præſumptione cap. 29. nu. 38. fol. 302.

Præſumptio cedit veritati notoriæ in contrarium cap. 19. nu. 33. fol. 181.

PRETIVM.

Pretia non conſtituuntur ex momentis temporum cap. 19. n. 174. fol. 191.

Pretium iuſtum dicitur quanti res ſolet comparari cap. 19. n. 15. fol. 180.

Decl. vt ſolitum ad hunc effectum non ſit, quod ſemel, & iterum fuit factum ibi. n. 16.

Ampl. vt non ſufficiat locatio facta per ſubhaſtationem cap. 19. n. 17. fol. 180.

Pretium in ſubſidium ſuccedit loco rei, etiam in particularibus cap. 33. n. 36. fol. 324.

Pretium iuſtum varijs de cauſis varie poteſt determinari cap. 17. n. 43. fol. 160.

Ideo non poteſt dici certum ante Iudicis arbitrium ibi. n. 44.

Pactum, quod res certo caſu cenſeatur vendita iuſto pretio, valet in mutuo cap. 17. n. 45. fol. 160.

Et valet etiam generaliter ſi adhæreat alteri contractui, ſecus ſi de per ſe fiat ibi. n. 46.

Pretij mentio tunc releuat cum correſpondet vero pretio cap. 2. n. 29. fol. 7.

Pretium totum non poteſt conferri in voluntatem vnius, ſecus quoad partem cap. 10. n. 31. fol. 150.

PRIMOGENITVRA.

Primogenitvra nihil aliud eſt, quam fideicommiſſum fauore primogenitorum cap. 61. nu. 151. fol. 589.

In pluribus tamen differt primogenitura à fideicommiſſo ibi. n. 152.

In primogenitura non ſucceditur per viã tranſmiſſionis de vna perſona in aliam ſed vno ſublato alius ſuccedit ex perſona propria c. 61. n. 154. fol. 590.

Decl. procedere in primogenitura inſtituta per viam contractus, non in conſtituta in vltima voluntate ibi. n. 155.

PRIMOGENITVS.

Primogenitvs ſuccedens in primogenitura non tenetur ſtare locationi factæ ab anteceſſore cap. 61. n. 150. fol. 589.

Primogenitus ſuccedens in primogenitura nõ tenetur ſtare locationi in primogenitura facta ſit in contractu, ſecus ſi in vltima voluntate cap. 61. n. 159. fol. 590.

Decl. primogenitum ſuccedentem in primogenitura facta in donatione, non teneri ſtare locationi factæ ab anteceſſore, ſecus ſi facta ab inſtitutore cap. 61. numer. 160. fol. 590.

Contr. in ſuccedente in primogenitura facta in teſtamento ibi. n. 161.

Primogenitus ſucceſſor recipiendo penſiones à conductore non obligatur ſtare locationi niſi pro illo anno pro quo penſiones recepit cap. 61. n. 162. fol. 590.

Decl. procedere ſi agatur de primogenitura in donatione, ſecus de inſtituta per viam fideicommiſſi cap. 61. n. 163. fol. 590.

PRINCEPS.

Princeps ſuccedens Principi locanti tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 204. fol. 594.

Princeps nõ tenetur ſtare locationi per anteceſſorem factæ, ſi ſuccedat per viam electionis cap. 61. n. 206. fol. 594.

Lim. ſi locatio ſit facta in neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ ibi. n. 207.

Lim. 2. vt licet poſſit recedere à locatione facta per anteceſſorem, tamen non ſoleat, & forſan non debeat cap. 61. numer. 208. fol. 594.

Princeps ſuccedens per viam electionis debet ſeruare facta per anteceſſorem pertinentia ad officium, & dignitatem cap. 61. nu. 209. fol. 595.

Principis in contractu maior fides conſideratur, quam in contractu priuati cap. 61. nu. 191. fol. 593.

Principis poteſtas eſſet eluſoria, ſi liberum eſſet ſubditis eius legem recipere, vel non cap. 14. §. 1. n. 1. fol. 89.

Principes habuerunt auctoritatem à populis c. 14. §. 1. n. 2. fol. 89.

Principis factum reputatur caſus fortuitus cap. 28. n. 44. fol. 296. & c. 46. n. 30. fol. 460 & c. 49. n. 88. fol 495.

Eſt tamẽ debilius facto naturæ, & caſus, quia Princeps exorabilis eſt cap. 28. n. 45. fol. 297

Lim. non procedere vbi Princeps procedit ex cauſa iuſta, & rite, & recte cap. 49. nu. 89. fol. 495.

Lim. 2. non procedere ſi factum Principis proueniat ex culpa partis ibi. n. 90.

Principi reſiſtitur orando cap. 28. n. 48. fol. 297.

Subditorum partes ſunt Principi obedire cap. 28. n. 49. fol. 297.

Vid. in ver. *OBEDIENTIA*.

PRIVILEGIATVS.

Privilegiatvs non vtitur priuilegio contra æqualem priuilegiatum c. 21. n. 39. fol. 210.

Priuilegiatus comprehenditur in generali diſpoſi-

poſitione quando non eſt ſpecialiter priuilegiatus in caſu illo cap.56. n.33. fol.554.

PRIVILEGIVM.

Privilegium prælationis inquilinis conceſſum eſt more perſonale, & cedi non poteſt cap.20 n.86.fol.201.

Priuilegium competens ad compellendum vẽdere, competit etiam ad compellendum locare cap.20.n.10.fol.195.

Decl. procedere in locatione ad longum tempus cap.20 n.11.fol.196.

Contrarium ſi priuilegiato non expediat emere, ſed ſolum conducere ad breue tempus cap.20.n.12. fol.196.

PROBATIO.

Probatio per teſtes non cenſetur excluſa, ex eo quod lex admittat probari per ſcripturã cap.20.n.47.fol.198.

Probatio per plures teſtes non admittitur in executiuis cap.20.n.54.fol.198.

Ampl.etiamſi dicta probatio ſit prompta c. 20.n.55.fol.199.

Lim.ſi probationem facere debens præuẽtiue iam fecerit ibi.n.56.

Lim.2.ſi ceſſet ſuſpicio fraudis ibi.n.57.

Lim. 3. ſi teſtes iam fuerint producti, & admiſſi parte non apponente cap. 20. num. 58. fol.199.

Probatio locationis per continuatas ſolutiones regulatur ad inſtar præſcriptionis cap. 22.n. 44.fol.216.

Probatio locationis debet continere ſubſtantialia contractus cap.22.n.118. fol.223.

Probatio quæ fit per præſumptiones, & coniecturas eſt vera, & propria probatio cap.27. n.82.fol.

Probatis extremis, media præſumuntur cap. 22.num. 31. fol. 213. & cap. 19. num. 171. fol. 191.

Inſtrumentum, ſi requiratur ad probationem, ſatis erit inſtrumentum de ſe non probans, ſi coadiuuetur cap.20.n.48. fol. 198.

Ampl.quod etiamſi ſtatutum dicat, non poſſe, quid probari niſi per ſcripturas, adhuc admittatur probatio per teſtes ibi. n.49.

Decl. requiri in hoc caſu quinque teſtes ibi. num.50.

Decl. 2. procedere vt ſufficiant teſtes ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem ibi. num.51.

Scriptura cenſetur requiſita ad probationem, non autem pro ſubſtantia contractus cap.20 n.53.fol.198.

Probatio per plures teſtes non admittitur in executiuis cap. 20.n.54.fol. 198.

Ampl.etiamſi dicta probatio ſit prompta c. 20.n.55.fol.199.

Lim.ſi probationem facere debens præuenitiue iam fecerit ibi.n.56.

Lim.2.ſi ceſſet ſuſpicio fraudis ibi.n.57.

Lim. 3. ſi teſtes iam fuerint producti, & admiſſi parte non opponente ibi.nu.58.

PROCESSVS.

Processvs executorum literarum, ſi in euidentem, poſſunt redargui de omnibus nullitatibus, quibus alij cap.14.§.9.n.17. fol.125.

PROCVRATOR.

Procvrator cum libera poteſt locare habita fide de pretio cap.7.n.26. fol.33.

Decl.non procedere ſi appareat aliter ſenſiſſe dominum ibi.nu.27.

Procurator ſi excedat mandatum in aliquo, contractus corruit in totum cap. 7. num. 31. fol. 33.

Procurator generalis cum libera poteſt locare ſi habeat liberam circa bona cap.7.num.32. fol. 33.

Procurator cum libera, non poteſt ea quæ prohibentur domino cap.7.nu.44. fol.34.

Procurator non poteſt facere incidere ſuum principalem in pœnas, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ita contrahendum cap. 14. §.8.n.16.fol.122.

Ampl.vt non ſufficiat generale cum libera, ſed requiratur indiuiduum ibi.n.17.

Procurator compellitur locare operas ſuas c. 20.n.21.fol.196.

Procuratoris officium non eſt vile cap. 35.nu. 92.fol.377.

Maxime in procuratoribus ad iudicia ibid. num. 93.

Et certius in Procuratoribus curię Principis, & precipue Romanæ ibi.n.94.

Procuratores Romanæ curiæ præferendi ſunt Aduocatis exteris cap.35.n.95.fol.377.

Procuratoribus ad iudicia debetur ſalarium etiam non conuentum cap.35.n.96. fol.377.

Vid.in ver. *SALARIVM* nu.2.

Procurator ſtipulans domino, acquirit actionem, & obligationem licet cogi poſſit à domino eam ſibi cedere cap.36.n.9.fol.385.

Ampl. etiamſi verba ſtipulationis non ſint directa in ipſum ſtipulantem, ſed in dominum abſentem, & pro eo ſtipulatus fuerit Notarius ibi. n.10.

Procurator ad exigendum poteſt facere confeſſionem de recepto cap. 36.n. 46. fol.388.

PROHIBITIO.

Prohibitio alienationis non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap.6.n.8.fol.26.

Prohibitio alienationis comprehendit locationem ad modicum tempus, ſi militat in ea ratio prohibitionis cap.6. n.12. fol.27.

Prohibitio locationis non comprehendit locationem

tionem venientem in conſequentiam actus permiſsi cap.6.n.14.fol.27.
Prohibitus locare, ſi locet, & impugnet locationem, tenetur reſtituere ea in quibus factus eſt locupletior cap.6.n.15. fol.27.
Prohibitum, quod non reperitur, cenſetur permiſſum cap.14.§.12.n.26.fol.139.
Quod prohibitum fieri directe, etiam per indirectum fieri non poteſt. cap. 20, numer. 67. fol.200.
Prohibita venditione, vel alia alienatione, intelligitur de alia ſimili, & ſic inter viuos tãtum cap.53.nu.129.fol.53.

PROAEMIVM.

Proaemivm conſtitutionis non facit ius cap. 14. §.6.n.28.fol.109.
Proemium inſeruit pro declaratione diſpoſitiuæ, quando verba non ſunt clara cap. 14. §.6.n.29.fol.109.

PROFESSORES.

Professores publici omnes compelli poſſunt locare operas ſuas cap.20.n.35.fol.197.
Vid. etiam in ver. *LOCARE* qui poſsint.

PROMISSIO.

Promissvm in dubio cenſetur quod minus eſt cap.37.num.2.fol.393.
Ille cui facta eſt promiſſio de locando non tenetur conducere cap.22. num.117. fol.223.
Promiſſa venditione non poteſt agi directe ad rem, quia aliud amplius contiuet venditio cap.22.num.113.fol.223.
Secus eſt reſpectu promiſſionis emendi, quia emptor non tenetur, niſi ad pretium, & ideo pretium directe peti poteſt ibi. num. 114. fol.223.
Promiſſio facti etiam non proprij non obligat præciſe, ſed ſufficit præſtare intereſſe c.22. nu.104.fol.222.
Promiſſio de locando non eſt locatio cap. 22, num.75.fol.220.
Promiſſio de locando vbi non eſt locatio licet ab ea recedere cap.22.num.85.fol.221.
Promiſſio non eſt contractus promiſſus c. 22, num.76.fol.220.
Lim. ſi vterque contrahens promiſit, vti vnus locare, alter conducere, & promiſſio relata eſt ad certam rem, & certum pretium ibid, nu.77.
Decl. procedere ſi vſi ſunt verbo, *volo*, ſecus ſi verbo, *promitto*. ibi, nu.78.
Lima ſi adſit iuramentum ibi.num 79.
Contrarium ibi.nu.80.
Decl. primam procedere in promiſſione de ſe obligando, & alijs, quæ pendent à voluntate ibi.num.81.
Lim.3. ſi cum promiſſione concurrat aliquis actus poſitiuus ibi.num.82.
Decl. non procedere ſi adhuc contractus erat in futurum faciendus cap.22. nu.83. fol.221.
Lim.4. ſtantibus dictionibus, *ex nunc prout ex tunc* ibid.nu.84.
Romæ adeſt ſtatutum *cap.*164. quod promiſſiones præciſè obſeruentur cap.22. nu.108. fol.222.
Decl. dictum ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem ibi.num.109.
Promittens locare non tenetur præciſè, ſed liberatur ſoluendo intereſſe cap.22.num.103. fol.222.

PROPRIETARIVS.

Proprietarivs finito vſufructu, non tenetur ſtare locationi factæ ab vſufructuario cap. 61. num.120.fol.586.
Ampl. vt ſi locator expellatur à proprietario nullum habeat regreſſum contra hæredes vſufructuarij ibi.num.121.
Lim. ampliationem vt procedat ſi vſufructuarius locauit tanquam talis, non autem tanquam proprietarius cap. 61. num. 122. fol.586.
Lim. 2. vt procedat ſi vſusfructus finiatur per mortem, ſecus ſi per ceſſionem ibi. numer.123.
Lim.3. vt procedat non teneri ſtare vltra annum, ſecus quo ad annum cap.61.nu.124. fol.587.
Ampl. limitationem, vt ſi res ſit ſolita dare fructum tantum in quinquennium, teneatur ſtare pro eo ibi.n.125.

PROTESTATIO.

Protestatio contraria facto non attenditur cap.4.num.12.fol.20.
Proteſtatio non recedendi à Conſtitutione Sixtina de ſocietatibus ad caput ſaluum, liberat ab eius pænis cap.12. num.59. fol.74.
Proteſtatio non releuat, ſi factum ſit contrarium cap.14.§.7.num.25.fol.115.

PROVISIO.

Provisio hominis facit ceſſare prouiſionem legis cap.34.§.2.num.18.fol.340. & cap 40, nu.157.fol.427.
Decl. procedere ſi illa prouiſio legis ſit ex iure particulari & priuilegio, ſecus ſi ex natura contractus cap.34.§.2.num.19.fol.340.
Decl.2. procedere quando prouiſio legis facta eſt in defectum prouiſionis hominis, ſecus ſi ex diuerſo fonte procedat cap. 40. n.158.

PROXENETAE.

Proxenetarvm operæ conſiſtunt in labore, & idem de ſimilibus cap.50.num.22.fol.502.

PVPILLVS.

Pvpillvs poſt infantiam eſt aptus operari vtiliter cap.6.num.29.fol.29.
Pupillus non poteſt ſine tutore locare operas ſuas cap.6.num.30.fol.29.

Pupil-

Pupillus in infantili ætate exiſtens, non requiſitur, quod interueniat contractui de re ſua cap.8.num.3.fol.38.
Pupillus maior infante, an neceſſe habeat interuenire contractui cap.8.nu.4.fol.38.
Pupillus maior infante neceſſe habet interuenire actui geſto per tutorem, vel curatorem ſolum in certis caſibus cap.8.num.7.fol.38.
Pupillus tenetur ſtare locationi factæ à tutore etiam finita tutela cap.8.num.28.fol.41.& cap.61.n.119.fol.586.
Ampl. etiam in locatione ad longum tempus ſi facta cum ſolemnitatibus cap.8.nu.29.fol.41.
Pupillus finita tutela tenetur ſtare locationi factæ à tutore tantum, ſi tutor locauit, vt potuit, & debuit cap.8.n.31.fol.41.
Vide in ver. *MINOR*.

PVTEALIA PVTEVM.

Pvtealia, ideſt, id quo puteus operitur, funes, labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt cap.23.num.50.fol.230.
Pvtevm reficere, & purgare tenetur locator cap.34.§.1.num.4.fol.334.

Q.

QVASI POSSESSIO.

Qvasi possessio exigendi eſt concludenter probanda ad obtinendam manutentionem cap.43.num.29.fol.440.
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per exactionem ſolutionum cap.43.nu.36.fol.441.
Ampl. ſufficere vnicam ſolutionem cap.43.num.37.fol.441.
Ampl.2. ſufficere ſolutionem partis, etiam minimæ ibi.num.38.
Lim. ſi ſolutum fuit cum animo agnoſcendi debitum in parte tantum ibi.num.39.
Quaſi poſſeſſio acquiſita contra vnum, ſuffragatur contra eius ſucceſſorem etiam ſingularē cap.43.nu.42.fol.441.
Lim. ſi adſit ſuſpicio fraudis per anteceſſorē in ſoluendo commiſſæ ibi.nu.43.
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiſita contra defunctum prodeſt contra hæredem, etiam cum beneficio inuentarij cap.43.num.44.fol.441.
Nec exceptio quod bona non ſufficiant retardat manutentionem cap.43.nu.45.fol.441.
Contrarium ſi conſtet hæreditatem non eſſe ſoluendo, vel in continenti probari poſſit cap.43.nu.46.fol.441.
Poteſt tamen adhuc concedi manutentio, ſi eius effectus dirigatur ad faciendam ſolutionem de bonis hæreditarijs ibi.nu.47.
Quaſi poſſeſſio exigendi penſiones rei locatæ à defuncto, ſuffragatur contra hæredem, ſi hæres rem detineat cap.43.num.48.fol.441.
Decl. procedere in hærede beneficiato ibid. num.49.fol.442.
Contrarium quod etiamſi non ſit beneficiatus ibi.nu.50.
Poſſeſſoria iudicia non dantur pro annuis præſtationibus perſonalibus cap.43.num.4.fol.438.
Decl. non dari quaſi poſſeſſionem, & poſſeſſoria iudicia in præſtationibus de iure ciuili, ſecus autem de iure canonico ibi.nu.6.
Decl.2. dari etiam de iure ciuili, ſi præſtationes ſint perpetuæ cap.43.num.7.fol.439.

QVANTITAS.

Qvantitas probatur per teſtes de viſu cap.19.nu.142.fol.189.
Vid. in ver. *FRVCTVS* nu.2.
Quantitas mercedis ſi non ſit expreſſa, ſed dictum ſit, pro mercede iuſta, ſuſtinetur contractus cap.17.nu.41.fol.159.
Contrarium de veriori cap.17.n.42.fol.160.
Vide in verbo *MERCES* num.3.

R.

RATIO.

Ratio eſt anima legis, & magis attenditur quam verba diſpoſitiua eiuſdem cap.64.num.46.fol.633.

RAVCAE.

Ravcae quid ſint cap.46.num.70.fol.465.

REAPTATIO.

Vid. in ver. *MELIORAMENTA*.

RECONDVCTIO.

Reconductio cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus, cum quibus facta fuerat prima cōductio cap.17.num.29.fol.158.
Vid. in ver. *RENOVATIO*.

RECTOR.

Rector Ecclesiae, cuius bona alienantur, ſpecialiter citandus eſt ab executore beneplaciti cap.14.§.8.num.28.fol.126.
Rector Eccleſiæ qui alienauit, & cuius nomine apparet impetratum beneplacitum, non eſt citandus in eius executione cap.14.§.9.num.32.fol.126.
Contrarium tamen eſt tutius ibid.num.33.
Vide *PRAELATVS*.
Rector Ciuitatis expectans ſucceſſorem durat etiam poſt tempus ſuæ deputationis cap.8.num.23.fol.40.

REDIMENDI FACVLTAS.

Vid. ver. *FACVLTAS*.

REDVCTIO.

Condvctor ad longum tempus ſoluens mercedem exceſſiuam poteſt intentare remediū reductionis mercedis ad iuſtam ſummam cap.45.nu.49.fol.452.
Dominus non poteſt plus exigere à conductore

re quam ab ipſa te percipitur cap.45.nu.50. fol.452.

Reductio mercedis facienda eſt in emphyteuſi, ſi canon ſit exceſſiuus cap.45.num.51.f.452

Contrarium tenent aliqui ibi.num.52.

Prima opinio verior probatur ibi.num.53.

Reductio mercedis facienda eſt tam ſi ſit exceſſiua ab initio, quam ſi propter aliquod accidens fiat ex poſt facto cap.45. num.54. fol.452.

REGVLA.

Regvlae ſtatur donec limitatio probetur c.2. nu.56.fol.9.

Regulæ limitatio probanda eſt plene, & concludenter ibi.num.57.

Regulæ locationis magis attendendæ, ſi partes dixerint, locare, & conducere cap.5. num.26.fol.23.

Regulæ generales tunc attendi debent cum deficit deciſio ſpecialis cap. 23. num. 128. fol.237.

REGVLARES.

Regvlares aliqui gaudebant priuilegio alienandi bona ſine beneplacito, ſed hodie neceſſe habent licentia Sacræ Congregationis Concilij cap.14.§.1.num.22.fol.91.

Regulares locantes vltra triennium abſque licentia Sacræ Congregationis Concilij vltra excommunicationem incurrunt etiam pœnam priuationis vocis cap.14.§.8.num.4. fol.121.

Vid.in ver.*MONACI*.

REINTEGRATIO.

Vid.in ver.*REMEDIVM REINTEGRANDAE*.

REI VINDICATIO.

Rei vindicatio finita locatione ne dum competit contra conductorem, ſed etiam contra tertium cap.vlt.num.113.

Domino finita locatione competit rei vindicatio cap.vlt.num.122.

Rei vindicatio, vt competat, probandum dominium, finis locationis, & identitas rei cap.vlt.num.114.

Vide in ver. *DOMINIVM*.

RELATIO.

Relatio peritorum debet eſſe aperta, & clara cap.34.§.5.num.45.fol.368.

Vid.in ver.*PERITI* num.2.

RELIGIO.

Religio Hieroſolymitana gaudet ſtatuto contra formam extrauagantis ambitioſæ Apoſtolica auctoritate confirmato cap. 14. §.1. num.21.fol.91.

RELINQVENS.

Relinqventes Eccleſiæ poſſunt apponere conditiones etiam iuri communi contrarias cap. 14.§.6.nu.18.fol.108.

RELOCATIO.

Relocatio tacita non eſt eadem cum expreſſa cap.14.§.2.num.13.fol.93.

Vid.in ver.*RENOVATIO*.

REMEDIVM.

Remedivm reintegrandae eſt interdictum vnde vi an competat conductori expulſo eſt magna quæſtio cap.28.num.14.fol.293.

Negatiua eſt de iure verior, ſed de ſtylo Rotæ ſeruatur contrarium ibi.num.15.

Licet non competat interdictum vnde vi, competit actio in factum, vel officium Iudicis cap.28.nu.16.fol.294.

Lim. non procedere dictum ſtylum ſi interim locatio expirauit ibi.num.17.

Decl. poſſe adhuc conductorem reſtitui ad tantumdem tempus vbi nulla poſſet conſiderari differentia cap.28.num.18.fol.294.

Intellige declarationem ſi tempus erat certum ibi.num.19.

Remedium reſciſſionis ex capite læſionis durat vſque ad triginta annos cap.18. num. 103. fol.176.

Remedium *l.2. C.de reſcinden.vendit.* non ſolū competit venditori, ſed etiam emptori c.18. num.36.fol.168.

Remedium *l.2.C.de reſcind.vendit.* non habet locum in locatione facta ſub haſta ſecundū aliquos cap.18.num.63.fol.172.

Contraria opinio eſt communior, & verior ibid.num.64.

Ampl. vt aliqui velint ſufficere læſionem in ſexta parte cap.18.nu.65.fol.172.

Contraria opinio eſt verior ibi.nu.66.

Remedium *l.fin. C.de acquir. poſſeſſ.* eſt reſtitutorium poſſeſſionis in caſibus in quibus nulla vis committitur cap.vlt.num.41.

Dominus finita locatione habet remedium recuperandæ poſſeſſionis, non ſolum ex generali edicto, ſed etiam ex legibus particularibus cap.vlt.num.44.

Remedium *l.ſi quis conductionis C.locat.* quomodo intentari debeat cap.vlt.nu.8.

L.ſi quis conductionis C.locat. eſt ſingularis & quomodo intelligatur cap.vlt.num.48.

Conuentus eius vigore non liberatur conſtituendo ſe nomine domini poſſidere, nec ſoluendo intereſſe ibi.num.49.

Præbet actionem perſonalem ibi.num.50.

Et competit dictum remedium ſiue conductor alienet ſponte, ſiue coacte ibi.n.42.

Remedium *dictæ l.* debet ſpecialiter intentari, vel ita narrare factum, vt comprehendi poſſit eſſe intentatum cap.vlt.num.43.

Remedium *l.ſi quis conductionis C.locat.* eſt magis ſpeciale, & vtile locatori quam alia cap. vlt.num.47.

Remedium *dictæ l.ſi quis conductionis* non competit

petit

petit aduerſus ſingularem ſucceſſorem cap. vlt.num.52.
Secus ſi ſit ſucceſſor in ipſa locatione ibi. numer.53.
Remedium *dicta l.* tranſit in hæredem tam actiuè quam paſſiuè cap.vlt.n.55.
Remedium *l.ſi quis conductionis* vt competat, probanda locatio,eius finis, & contumacia reſtituere debentis cap.vlt.n.56.
Et requiruntur probationes concludentes cap. vlt.num.57.
Locatio ad hunc effectum probatur per inſtrumentum cap.vlt.num.58.
Et probatur etiam per teſtes ibi.num.59.
Et ſufficiunt teſtes de confeſſione deponentes quamuis ſingulares ibi.nu.60.
Et ſufficit quælibet alia concludens probatio cap.vlt.nu.61.
Probanda tamen locatio cum certa mercede ibi.num.62.
Remedium *l.ſi quis conductionis* competit etiã ſi locatio fuerit tacita cap.vlt.n.66.
Et competit ſtante tacita reconductione ibi. nu.67.
Decl. procedere ſi tacita reconductio ſit finita cap.vlt.num.68.
Remedium *l ſi quis conductionis* excluditur ſi opponatur contractui locationis de ſimulatione cap.vlt.num 69.
Remedium *l. ſi quis conductionis* vt competat ſecundum aliquos requiritur probatio, quod intentans poſſederit cap.vlt.num.74.
Remedia reſtitutoria requirunt probationem poſſeſſionis antecedentis cap.vlt.n.75.
Decl.in remedio *l. ſi quis conductionis* tunc ſolum probandum eſſe locatorem poſſediſſe, cum docetur conductorem fuiſſe poſſeſſorẽ & ignoranter conduxiſſe ibi.num.76.
Remedium *l.ſi quis conductionis* intentans, non tenetur dominium ſuum probare cap. vlt. nu.77.
Et conuentus d. remedio non valet opponere de dominio ſuo,vel alieno ibi.num.78.
Secus ſi agatur de actione locati ibi. numer.79.
Dominij exceptio an admittenda in remedio *l. ſi quis conductionis* quando de eo clarè conſtat,eſt controuerſum cap.vlt.num.81.
Decl.non admitti probationem faciendam etiamſi offeratur in continenti ibi.n.82.
Decl. 2. non admittendam quamlibet probationem dominij etiam iam factam,ſed ſolum eam quæ alias contrarias non admittat, vel ſuperet cap.vlt.num.83.
Decl. 3. dominium quandocumque probatum non attendi ſi conductor illud habeat de tempore conductionis & ſcienter conduxit cap.vlt.nu.87.
Secus ſi dominium poſtea conductori ſuperuenit ibid.num.88.
Vel ſi ignorans ſe dominum, conduxit cap. vlt.num.89.
Et requiritur quod non ſolum eſſet dominus, ſed etiam poſſeſſor ibi.num.90.
Probatio dominij per teſtes non admittitur in dicto remedio ibi.nu.84.
Per confeſſionem partis admittitur quando non ſit confeſſio æquiuoca cap.vlt.n.85.
In remedio *l.ſi quis conductionis*, non poteſt cõuentus opponere de ſua hypotheca cap. vlt. nu.91.
Neque de ſua poſſeſſione ibi.nu.92.
Neque de iure redimendi ibid.n.93.
Ampl. etiamſi ſuper eo fuerit conteſtata lis ibid.nu.94.
Remedio *l. ſi quis conductionis* conuentus non poteſt alia ratione velle retinere cap. vlt. nu.95.
Lim.vt poſſit retinere pro expenſis vtilibus, & neceſſarijs ibi.nu.96.
In remedio *l. ſi quis conductionis* non attenditur reconuentio cap.vlt.nu.97.
Neque opponitur compenſatio ibi.n.98.
Neque exceptio nullitatis locationis dicto cap.vlt.num.99.
Secus ſi cum nullitate concurrat quod locator non poſſideret cap.vlt.num.100.
At hoc non procedit ſi poſſidebat conductor, niſi ſimul probet ſuam ignorantiam ibi. num.101.
Remedium *l. ſi quis conductionis* datur non ſolum locatori, ſed etiam alijs ſimilibus cap. vlt.nu 102.
Datur ei qui commodauit ibi.num.103.
Datur vbicumque quis cauſam habet ab agente, vel eius nomine retinet ibi.nu.104.
Datur aduerſus emphyteutam, & ad longum tempus conductores cap.vlt.num.105.
Dummodo poſſidentes habeant cauſam ab inueſtitis,alias ſecus ibi.num.106.
Datur non ſolum in contractibus ſimilibus locationi,ſed etiam in diſſimilibus cap. vlt. num.107.

REMISSIO MERCEDIS.

Qua de cauſa facienda, & alia generalia n.1.
Quæ requirantur vt ſit facienda, & præcipue quod damnum nu.2.
In quo contractu facienda ſit, & in quo non num.3.
Quo tempore facienda, & quæ actio aliunde remedium competat ad eam conſequendam num.4.
In quibus caſibus ſit facienda num.5.
Quanta remiſſio fieri debeat nu.6.
Pacta circa eam, & præcipuè de illius renunciatione num.7.

1 REMISSIO MERCEDIS cur facienda variæ rationis cap.45.num.4.fol.448.

Ad remiſſionis mercedis effectum aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud quod ſit impedita perceptio fructuum cap. 45. num. 43. fol.452.

Ignorantia qualitatis rei non iuuat conductorem ad petendam remiſſionem ſi ſcire potuit cap.46.nu.94.fol.467.

Ampl.vt non ſufficiat iurare ſe ignoraſſe ibi. nu.95.

Lim.in qualitatibus occultis quas facile ſcire non potuit cap.46.num.96.fol.467.

Remiſſio mercedis facienda eſt conductori nõ valenti vti re conducta etiamſi eam gratis alteri conceſſiſſet cap. 48. numer. 32. fol. 484.

Remiſſio mercedis ſi facta indebitè poteſt repeti,etiamſi verbo donationis facta ſit c.48. num.50.fol.485.

Decl. procedere ſi locator qui eam fecit, ignorauit rem non deberi, ſecus ſi ſciuit, & donare dixit cap.48.num.51.fol.485.

Remiſſionem mercedis petens conductor agit de damno vitando cap. 49. numer. 2. fol. 487.

Remiſſio mercedis, vt facienda ſit, non eſt neceſſe, quod concurrant ſimul plures cauſæ, ſed vna ſufficit de iure cap.49. num. 18. fol.488.

Remiſſio mercedis, licet de rigore non ſit facienda propter aliquam conſtitutionem, tamen facienda eſt ex æquitate cap. 49. num. 127. fol. 498.

Locator in caſu damni non reſtaurat conductorem in precio fructuum, quos amiſit, ſed remittit mercedem cap. 49. num. 129. fol. 498.

Conducens Beſtiam, vel Nauem ad portandũ non propterea, quod plene non onerauerit, mercedem minuere poteſt cap. 23. nu. 113. fol. 236.

2 REMISSIO MERCEDIS fit propter damnum cap. 47. nu. 5. fol. 472.

Locator in caſu probationis damnorum in genere, poteſt compelli cautionem præſtare de reſtituendo ſummam liquidandam cap. 45. nu. 21. fol. 450.

Vel dimittere in manibus conductoris ſummam arbitrio Iudicis correſpondentem damnis ibi. nu. 22.

Decl. procedere ſi agatur de remiſſione facienda ob damnum per conductorem paſſum, poſtquam locator adimpleuit contractum ex parte ſua, non ſi ab initio non impletum ibi. nu. 23.

Remiſſio mercedis facienda eſt ſi conductor non recipiat fructus æquiualentes medietatis penſionis cap. 47. nu. 1. fol. 471.

Idque procedit etiam in locatione gabellarum cap. 47. nu. 2. fol. 471.

Requiri damnum in dimidia fructuum, qui percipi conſueuerunt tenent aliqui cap. 47. n. 3. fol. 472.

Contrarium eſt verum ibi. nu. 4.

Damnum quantum requiratur ad hoc, vt fieri debeat remiſſio, ſtatur arbitrio Iudicis cap. 47. nu. 8. fol. 472.

Sed Iudex non debet recedere ab opinione, quod requiratur læſio in dimidia cap. 47. n. 9. fol. 472.

Læſio in dimidia penſionis ad effectum, vt fiat remiſſio, tunc adeſſe dicitur. cum deductis expenſis, non ſupereſt ex fructibus quantum ſufficit pro dimidia penſionis cap. 47. nu. 11. fol. 472.

Et habenda eſt etiam ratio ſeminis ad hunc effectum ibi. nu. 11.

Fructus ſi pauci percepti, ſed cariores venditio, hoc habendum eſt in conſideratione, ad hoc vt ceſſet dicta læſio in dimidia cap. 47. nu. 13. fol. 472.

E contra ſi percepti fructus in magna quantitate, ſed parum valeant, vel vendi non poſſint, non propterea facienda remiſſio ibid. num. 14.

Idem ſi percepti in ſolita quantitate, ſed non ſolitæ bonitatis cap. 47. nu. 15. fol. 473.

Fructuum valor ad effectum cognoſcendi ſi fieri debeat remiſſio, conſiderari debent de menſe Auguſti cap.47. nu. 16.fol. 473.

At non omnes ſe reſtringunt ad dictã menſem cap. 47. nu. 17. fol. 473.

Re pereunte in ſubſtantia, etiamſi pereat tantum in parte, & ceſſet læſio in dimidia, facienda eſt remiſſio mercedis cap. 47. nu. 18. fol. 473.

Non tamen ſufficit, quod damnum ſit minimum cap. 47. nu. 19. fol.473.

Sed contrariũ eſt verius in hoc caſu ib.n.20

Et perempta dicitur res in ſubſtantia, eo ipſo, quod conductor ea, vti non poteſt ibid. num. 21.

Decl.tamen hoc procedere ſi res totaliter ſit ſublata cap. 47. nu. 22. fol. 473.

Inundatio non priuans perpetuo conductorem perceptione fructuum, non dicitur perimere ſubſtantiam rei cap. 47. nu. 23. fol. 473.

Vinea locata, ſubſtantia rei conſiſtit in vitibus deſiccatis cap. 47. nu. 24. fol. 473.

Salinia locatis, ſubſtantia conſiſtit ſuper capitibus humanis cap. 47. num. 25. fol. 473.

Remiſſio facienda eſt propter damnum proueniens facto locatoris, etiamſi ſit leue cap. 47. nu. 26. fol. 473.

Decl.

Decl. procedere ſi impedimentum à locatore præſtitum ſit voluntarium, ſecus ſi neceſſarium cap. 47. nu. 27. fol. 474.

Damnum non requiritur vltra dimidiam, ſi proueniat facto tertij, etiamſi locator reſiſtere ei non potuiſſet cap. 47. num. 28. fol. 474.

Contrarium tenent alij, & eſt magna quæſtio ibi. nu. 29.

Prima procedit, ſi conſtet damnum datum in odium locatoris ibi. nu. 30.

Ampl. vt hoc caſu non ſolum debeatur remiſſio, ſed etiam omne intereſſe cap. 47. n. 31. fol. 474.

Damnum, vt fiat remiſſio mercedis requiritur vltra dimidiam in prædijs ruſticis, non autem in domibus cap. 47. numer. 34. fol. 474.

Intellige in domibus conductis ad habitandum, non in conductis ad negocium capax incrementi ibi. nu. 35.

Damnum in dimidio penſionis non requiritur ſtante pacto de remiſſione facienda cap. 47. nu. 36. fol. 474.

Decl. procedere ſi pactum aliud operari non poſſit, vel conſtet de voluntate partiũ, quod remiſſio fiat non obſtante modicitate damni cap. 47. nu. 37. fol. 475.

Pactum per quod locator ſuſcipit in ſe caſum tempeſtatis, aliud operari non poteſt, quam quod propter eam fiat remiſſio quamuis damnum ſit paruum cap. 47. num. 38. fol. 475.

Decl. non procedere ſi adeſſet conſuetudo regionis, quod propter tempeſtatem remiſſio non fiat ibi. nu. 39.

Pactum, *quod fieri debeat remiſſio conductori, ſi damnum aliquod patiatur*, intelligitur etiam de damno paruo cap. 47. nu. 40. fol. 475.

Promiſſio facta conductori de aliqua excomputatione in ſpecie, operatur eam faciendam eſſe etiamſi ſumma ſit minima cap. 47. nu. 42. fol. 475.

Idem de promiſſione reſtauri pro tempore, & ſumma impedimenti ibi. nu. 43.

Idem ſi locator promiſerit reficere totum damnum ibi. nu. 44.

Idem ſi dictum, *quod ceſſante vſu in totum, vel in parte remiſsio ſit facienda* cap. 47. nu. 45. fol. 475.

Pactum faciendi debitam remiſſionem, importat, vt damnum ſit vltra dimidiam mercedis cap. 47. nu. 46. fol. 475.

Idem ſi dictum. *quod fiat conueniens reſtaurum* ibi. nu. 47.

Ampl. etiamſi pactum nihil operetur ibid. nu. 48.

Pactum, *quod refici debeat conductori damnum vltra ducentos ducatos*, intelligitur de damno, habito reſpectu ad fructus percipiendos, non ad mercedem ſoluendam cap. 47. n. 49. fol. 475.

Contrarium tenent aliqui ibi. nu. 50.

Et ponderanda ſunt verba pacti, ad dignoſcendum quid partes ſenſerint cap. 47. nu. 51. fol. 476.

Pactum *faciendi remiſsionem mercedis propter damnum*, magis conformatur cum diſpoſitione iuris, quam pactum reficiendi damnum cap. 46. nu. 54. fol. 476.

Obſeruantia attenditur ad interpretationem pacti circa remiſſionem mercedis cap. 46. nu. 59. fol. 476.

Intellige de obſeruãtia partium in caſu præciſo, & vniformi ibi. nu. 60.

Pactum *faciendi reſtaurum ſi damnum excedat ſummam ſcutorum ducentum*, an intelligi debeat reficienda eſſe etiam ipſa ſcuta ducentum, vel non, attendi debent verba cap. 47. nu. 61. fol. 476.

Si dictum, *quod locator teneatur reficere illud plus in quo damnificatus fuerit conductor*, non ſunt reficienda ibi nu. 62.

Si autem dictum, *quod locator damnum reficiat in caſu quo excedat ſcuta ducentum*, tunc ipſa quoque reficienda ſunt cap. 47. numer. 63. fol. 476.

Remiſſio, vt fieri debeat incumbit conductori onus probandi damnum cap. 47. num. 64. fol. 477.

Et probare debet damnum in certa quantitate, & in ſpecie ibi. nu. 64.

Lim. ſtante difficultate probandi in ſpecie, quia poterit fieri remiſſio, cum probatione in genere cap. 47. nu. 66. fol. 477.

Locator in caſu probationis damnorum in genere poteſt compelli cautionem præſtare de reſtituenda ſummam liquidandam cap. 45. nu. 21. fol. 450.

Vel dimittere in manibus conductoris ſummam arbitrio Iudicis damnis correſpondentem ibi. nu. 22.

Decl. procedere ſi agatur de damnis paſſis per conductorem poſt quam locator adimpleuit ex parte ſua cap. 45. numer. 23. fol. 450.

Damnorum in probatione non ſunt conſiderandi fructus percepti ex melioramentis cap. 47. nu. 67. fol. 477.

Decl. procedere ſi ſint perpetua, & concludenter probata ibi. nu. 68.

Damnorum in probatione, ſi ſint plures res ſimul locatæ, habenda ratio omnium ſimul cap. 47. nu. 69. fol. 477.

Et probandi fructus ſingularum rerum ibid. nu. 70.

Ampl.

Ampl. etiamſi adſit pactum remiſsionis faciendæ, ſecus ſi promiſſa pro tempore, & ſumma impedimenti cap. 47. n. 71. fol. 477.
Decl. non eſſe neceſſe probare fructus omnium rerum locatorum, ſi tot ſunt locationes, quot res cap. 47. nu. 72. fol. 477.
Damnum in vna ſpecie fructuum non ſufficit, niſi excedat medietatem mercedis cap. 47. nu. 73. fol. 477.
Decl. non procedere, ſi merces ſoluenda ſit in ipſis fructibus ibi. nu. 74.
Decl. 2. non procedere ſi damnum ſit in ſubſtantia rei ex qua vna ſpecies fructuum colligatur ibi. nu. 75.
Damnum in locatione ad plures annos ad effectum obtinendi remiſſionem, probari debet conſideratis omnibus annis ſimul cap. 47. nu. 76. fol. 478.
Ampl. vt ſi facta ſit remiſſio pro vno anno, & deinde eueniant anni vberes compenſantes damnum, poſſit dominus exigere, quod remiſit ibi. 77.
Subampl. etiamſi remiſſionem fecerit cum verbo donationis cap. 47. nu. 78. fol. 478.
Et procedit etiamſi ſolutio mercedis fiat per menſes ibi. nu. 79.
Maxime ſi ſit difformis, & inde appareat diſtributionem factam gratia commodioris ſolutionis ibi. nu. 80.
Lim. vt non ſit habenda ratio omnium annorum, quando merces eſt diſtributa in ſingulos annos, ſecundum aliquos cap. 47. nu. 81. fol. 478.
Contraria tamen opinio tenenda eſt ibid. num. 82.
Maxime ſi omnes anni ſint iam præteriti cap. 47. nu. 83. fol. 478.
Et procedit dicta opinio, ſi vnica ſit locatio ſecus ſi tot locationes, quot anni ibi. n. 84.
Anni fertiles computandi ſunt cum ſterilibus, ad effectum dignoſcendi an ſit facienda remiſſio etiamſi non ſint proximi, ſed interpolati cap. 47. nu. 85. fol. 478.
Decl. non procedere ſi anni fertiles ſint valde remoti à ſterilibus in locatione ad longum tempus ibi. nu. 86.
Decl. 2. non procedere, ſi damnum non ſit in ſolis fructibus, ſed in ſubſtantia rei cap. 47. nu. 87. fol. 478.
Remiſſio, vt ſit facienda non ſufficit conductorem probare damnum vnius anni, ſed probare etiam debet non eſſe compenſatum cum vbertate aliorum cap. 47. nu. 88. f. 478.
Contraria opinio videtur verior ibi. nu. 89.
Damnum vnius anni, vt compenſetur cum fructibus aliorum, requiritur, quod ſint vberes vltra ſolitum cap. 47. nu. 90. fol. 479.
Et quod ſuperent ſolitum ſaltem in tertia parte ibidem numer. 91.
Sunt tamen diuerſæ opiniones ibi. nu. 92.
Et non ſufficit vbertas fructuum, ſi propter eam viliori pretio vendantur, itaut non poſſit conductor obligatus in pecunia recompenſari cap. 47. nu. 93. fol. 479.
Anni omnes non ſunt conſiderandi ad probandum damnum ſtante pacto de remiſſione facienda cap. 67. num. 94. fol. 479.
Contrarium ibi. nu. 95.
Decl. conſideranda eſſe verba pacti, ad dignoſcendum quid partes ſenſerint cap. 47. nu. 96. fol. 479.
Damnum, ad remiſſionem mercedis in caſibus in quibus non requiritur vltra dimidiam, quantum requiratur, ſtandum eſt arbitrio Iudicis cap. 47. nu. 97. fol. 479.
Non tamen ſufficit modicum, niſi in quibuſdam caſibus expreſſis ibi. nu. 98.
Damnum modicum, dicitur iuxta opinionem vulgi, vel ſi ſit infra ſextam partem mercedis cap. 47. nu. 99. fol. 479.
Damnum conductoris non valentis, vti re non excluditur ex eo, quod rem alteri gratis conceſſerit cap. 48. nu. 32. fol. 484.

3 REMISSIO MERCEDIS facienda eſt in contractu locationis, & conductionis cap. 45. n. 1. fol. 448.
Remiſſio mercedis debetur ne dum ſi merces petatur ſimpliciter ex locato, ſed etiamſi petatur vigore *ſtipulationis* in locatione contractæ cap. 45. n. 8. fol. 449.
Et etiamſi petatur vigore *obligationis in forma Cameræ* cap. 45. n. 13. fol. 449.
Contrarium ibi. n. 14.
Decl. vt in iudicio ordinario procedat, quod peti poſsit cap. 45. n. 15. fol. 449.
In executiuo vero exceptio remiſsionis mercedis non admittitur, niſi ſit incontinenti probata ibi. n. 17. fol. 450.
De exceptione remiſsionis mercedis an opponi poſsit Vid. *EXCEPTIO.*
Remiſsio mercedis fieri debet non tantum in locatione ad breue tempus, ſed etiam *in locatione ad longum* cap. 45. n. 24. fol. 450.
Contrarium tenent aliqui ibi. n. 25.
Prima opinio eſt magis communis, & magis æqua, vbicumque penſio correſpondeat quantitati fructuum, ſecus e contra cap. 45. n. 26. fol. 450.
Lim. ſi agatur de locatione perpetua, vel adeo diuturna, vt propter vbertatem fructuum, vel caſum contingentem poſsit compenſari damnum cap. 45. n. 27. fol. 450.
Decl. limitationem non procedere ſi res locata ab initio non eſſet qualitatis per locatorem aſſertæ cap. 45. n. 28. fol. 451.

Dicta

Dicta à locatore commendandi cauſa de rebus, quæ palam ſunt non obligant cap. 45. nu.29.fol.451.
Secus ſi vlterius promiſerit ibi.n. 30.
Remiſsio mercedis an facienda ſit *in emphyteuſi* eſt magna quæſtio cap.45.n.31. fol.451.
Sed negatiua eſt magis communis ibi. n.32.
Remiſsio mercedis debet fieri emphyteutæ vbi canon non eſt quid minimum, ſed correſpondens fructibus cap.45.n.33.fol.451.
Contrarium tenent alij ibi.n.34.
Prima verior, ſaltem vbi in conceſsione emphyteuſis non fuit remiſſa ſexta pars iuſtæ mercedis cap.45.n.35.fol.451.
Remiſsio mercedis non eſt facienda in emphyteuſi eccleſiaſtica, ſecus in laicali ibi. n. 36.
Decl. procedere in emphyteuſi eccleſiaſtica non facienda ſi facta ſit remiſsio ſextę partis mercedis, in emphyteuſi vero priuati facienda ſi canon ſit magnus, & fructibus correſpondens, alia ſecus ibid. num. 37.
Opinio, quod remiſsio mercedis in emphyteuſi non ſit facienda, ſi ea non ſit magnus, declaratur non procedere ſi damnum poteſt compenſari cap.45.n.38.fol.452.
Quod non debeatur remiſsio in emphyteuſi, procedit, ſi fructus non ſint percepti in parte, ſecus ſi nulli omnino cap. 45. num. 39. fol.452.
Emphyteutica re perempta in totum, damnum eſt domini, in parte, eſt emphyteutæ cap. 45.n.40.fol.452.
Decl. eſſe emphyteutæ, ſi ſuperſit tantum, quod ſufficiat pro canone ſecundum Bartolum ibi. n.41.
Contrarium tenent alij ibi.n.42.
Ad remiſsionis mercedis effectum, aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud quod ſit impedita perceptio fructuum cap. 45. numer. 43. fol. 452.
Propter impedimentum perceptionis fructuum non debetur remiſſio mercedis niſi canon ſit magnus cap.45.n.44.fol.452.
Contr. tenent alij ibi. nu.45.
Impedita perceptione fructuum omnium, remiſsio ſit, ſi canon ſoluatur in fructibus cap. 45.n.46.fol.452.
Remiſsio mercedis non ſit re perempta vbi emphyteuſis conſtituta fuit de re per emphyteutam vendita cap.45.nu.47. fol.452.
Contrarium probatur ibi.n.48.
Remiſsio mercedis facienda eſt *in contractu innominato* cap.45.n.55. fol.453.
Remiſsio mercedis facienda non eſt *colono partiario* cap.45.n.57.fol.454.
Ampl. procedere etiamſi multas feciſſet expenſas excedentes fructus cap. 45. num.58. fol.454.
Decl. procedere, ſi colat tantum pro rata fructuum, ſecus ſi pro nummis, vel relinquatur ei certa ſpecies fructuum pro laboribus ibi. n.59.
Remiſsio mercedis debet fieri colono partiario pro damno illato in fæno in prædio retinendo, tam ſi damnum eueniat ante collectionem, quam ſi eueniat poſt eam cap. 45. nu.60.fol.454.
Remiſsio mercedis an debeat fieri in *venditione fructuum* futurorum eſt quæſtio agitata cap.45.n.61.fol.454.
Diſtingue, quod ſi contractus ſit locationis, & conductionis, debet fieri remiſsio ſi emptionis, & venditionis ſecus ibi.& n. 62.
Venditio vſus fructus, vel iuris percipiendi, ſeu gabellæ regulatur circa remiſsionem cum eis, quæ dicuntur de venditione fructuum cap.45.n.81.fol.456.
Remiſsio mercedis ſit conductori, ſi vti non poſsit re, *emptori* autem non ſit cap.2. num. 6.fol.7.
Remiſsio mercedis non ſit vbi emptor donec pretium ſoluat rem conducat cap. 45.num. 83.fol.456.
Neque ſit conductori, qui facit pactum francandi bona cum certo pretio ibi.n.84.
Remiſsio mercedis debet fieri per conducerē *ſubconductori* cap.45.n.86. fol.457.
Ampl. etiamſi ipſi remiſsio non debeatur ibi. num. 87.
Quid ſtante pacto de facienda remiſsione ſubconductori cap.45.n.88.fol.456.
Remiſsio mercedis nō ſit *in permutatione* aliiſque contractibus dominium transferentibus cap.45.n.83.fol.456.

4 REMISSIO MERCEDIS in locatione ad plures annos facienda eſt in fine locationis cap.48.n.33.fol.484.
Contrarium, quod debeat fieri quolibet anno quo ſequitur damnum, eſt magis communis ibi.n.34.
Et ſi ſubſequentes anni ſint vberes, itaut reſtauretur damnum, repetitur remiſſo cap. 48. nu.35.fol.484.
Decl. dictam quæſtionem procedere in locatione vnica ad plures annos, ſecus ſi tot ſint locationes, quot anni ibi.n.36.
Decl.2. procedere in remiſsione propter ſterilitatem, ſecus ſi petatur intereſſe cap. 48. nu.37.fol.484.
Decl. 3. non procedere ſi appareat contrahentes aliter ſenſiſſe ibi. n.38.
Remiſsio mercedis poteſt peti per viam exceptionis cap.48.n.39.fol. 484.
Et etiam per viam actionis poſtquam fuit ſoluta merces, maxime ſtante ſolutione anticipata

pata cap.48.n.40.fol.484.

Remiſsio mercedis poſt ipſam mercedem ſolutam, non poteſt peti per condictionem indebiti cap.48.n.41.fol.484.
Decl. procedere ſi ſolutio fuit facta anticipate, ſecus e contra ibi.n.42.

Et predictæ actiones non tantum dantur de iure, quam etiam vigore obligationis locatoris, de manutenendo conductorem cap. 48. n.43.fol.485.

Via executiua, qua agit locator pro ſolutione penſionis competit etiam conductori pro repetitione cap.48.n.45.fol.485.
Vide *VIA EXECVTIVA*.

5 REMISSIO MERCEDIS generaliter facienda conductori in omni caſu impediente perceptionem fructuum cap.46. n.1.fol.459
Dummodo impediatur vi maiore cui reſiſtere non poſsit ibi. n.2.

Ad remiſsionis mercedis effectum aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud quod ſit impedita perceptio fructuum cap. 45. numer. 43. fol.451.

Propter impedimentum perceptionis fructuum in totum non debetur remiſsio mercedis niſi canon ſit magnus cap.45.n.44.fol.452.
Contrarium tenent alij ibi. n.45.
Impedita perceptione omnium fructuum, remiſsio fit, ſi canon ſoluatur in fructibus ibi.n.46.

Remiſsio mercedis facienda eſt etiam vbi promiſſa eſt certa menſura fructuum quotcumque percipiantur cap.45.n.50.fol.451.

Remiſsio non debetur conductori molendini periculis fluminis ſubiecti, ex quo per excreſcentiam aquarum impediatur molere, cap.46.n.92.fol.467.
Maxime ſi omiſerit facere diligentias, quas faciebant anteriores conductores ibi.n.93.

Remiſsio in caſibus, in quibus debetur, non procedit, ſi conductor caſum non denunciauit domino cap.46.n.101.fol.467.
Contrarium tenent aliqui ibi.n.102.
Decl. hoc contrarium procedere in caſu quo res ſit perempta, vel alias penitus conductori ſublata cap.46.n.103. fol. 468.
Item procedit dictum contrarium ſi ex illa omiſsione denunciationis nullum præiudicium reſultauit locatori ibi.n.104.

Locator ſi facta denunciatione caſus offerat rē, vel fructus recipere, & penſionem remittere, & conductor recuſet, non eſt amplius facienda remiſsio cap.46.n.105. fol.468.

Remiſsio non eſt facienda propter caſum accidentem in fructibus, vel poſt recollectionem cap.46.n.106.fol.468.
Decl. procedere, ſi recollecti perfecte, & totaliter cap.46.n.107.fol.468.
Et requiri eos eſſe in horreo reconditos ibi. n.108.
Et non ſufficere eos eſſe reconditos, niſi trituratos, & mundos ibi. nu.109.
Et requiri, quod conductor potuerit eis vti ad vſum deſtinatum cap. 46. num. 110. fol.468.
Decl.2.non procedere ſi fructus non poterant à fundo aſportari ex pacto cum conductore inito ibi.n.111.
Et ſufficit etiam, quod non poſſet eos aſportare ex conſuetudine abſque pacto cap. 46.n.112.fol.469.
Decl.3. non procedere ſtante aliquo pacto, ex quo appareat partes voluiſſe haberi rationem de fructibus collectis ibi. n.113.
Decl.4.non procedere ſi merces ſoluenda erat in fructibus illis cap. 46. numer. 114. fol. 469.
Et ſufficit mercedem eſſe conſtitutam in fructibus,quia intelligitur de fructibus, fundi locati cap.46 nu.115.fol.469.

Secus ſi conductor fuiſſet conſtitutus in mora ſoluendi ibi.n.116.
Hoc tamen non procedit, ſi etiam in manibus locatoris fructus periſſent ibi. n.117.
Decl.5.non procedere ſi fructus corrumpantur vitio territorij cap.46.n.118.fol.469.
Contrarium tamen probatur ibi. n. 119.

Remiſſio mercedis facienda eſt propter incurſum hoſtium cap.46.n.3.fol.459.
Et dummodo ſuperueniat bellum ibi.n.4.
Et ſiue bellum ſit iuſtum ſiue iniuſtum ibid. num. 5.

Remiſsio mercedis facienda eſt ſi ſuperueniat peſtis cap.46 n.6.fol.459.

Propter bellum, & peſtem non fieri remiſsionem in locatione gabellarum, tenent aliqui cap.46.n.9.fol.459.
Communis tamen eſt in contrarium ibid. num.10.
Decl. primam procedere ſi gabella non ſit locata, ſed vendita cap.46.n.11. fol.459.

Remiſsio mercedis propter bellum, & peſtem, & ſimiles caſus non fit abſolute, ſed ſolum quatenus impediant vſum rei cap. 46. num. 12.fol.459.

Conductor domus non petit remiſsionem mercedis propter bellum, vel peſtem, niſi fuerit ab ea coactus recedere cap. 46. num. 13. fol. 459.

Remiſsio mercedis non fit conductori, ex eo quod creditor locatoris fecerit ſolum executionem in bonis locatis cap. 46. num.14. fol. 459.
Ampl.non fieri remiſsionem conductori domus, ex eo quod propter bellum, vel peſtem

ab ea

ab ea migrauerit, ſi in ea mobilia retinuerit cap.46.n.15.fol.459.
Lim. ſi penſionem anticipatè ſolniſſet, quia poſſet inſiſtere ad effectum eam recuperandi cap.46.n.16.fol.460.
Conductori prædij ruſtici facienda eſt remiſsio propter bellum, vel peſtem, ſi coloni ab eo diſceſſerint, vel mortui fuerint cap. 46. nu. 17.fol.460.
Et generaliter facienda eſt remiſsio in dictis caſibus, vbicumque conductor damnum ſufficiens ad eam paſſus fuerit ibi.nu. 18.
Propter peſtem paruam nō eſt facienda remiſſio cap.46.n.19.fol.460.
Propter tranſitum exercitus in menſibus in quibus fructus non colliguntur, non ſit remiſsio cap.46.n.20.fol.460.
Secus ſi milites damnum frugibus intulerint ibi.nu.21.
Debitoribus negocij nō ſoluendo effectis propter bellum, ceſſante culpa conductoris, erit facienda remiſsio cap.46. n.22. fol.460.
Remiſsio facienda eſt non ſolum propter bellum & peſtem, ſed etiam propter eorum iuſtum timorem cap.46.n.23.fol.460.
Et generaliter pro quocumque timore impediente perceptionis commoditatem ibid. num. 24.
Ampl.etiamſi periculum non adeſſet ibid. num. 25.
Secus ſi iuſta non eſſet cauſa timendi cap. 46. n.26.fol.460.
Remiſsio mercedis facienda eſt propter timorem malorum ſpirituum cap. 46. numer. 27. fol.460.
Timor vt præbeat cauſam remiſsionis mercedis, debet ſuperuenire poſt contractum, & denunciari locatori cap.46.n.28. fol.460.
Remiſsio facienda eſt impedimento ſuperueniente ex facto Principis cap. 46. num. 29. fol. 460.
Ampl.faciendam eſſe remiſsionem propter factum Principis, etiamſi ſit iuſtum cap. 46. n.31.fol.461.
An autem ſufficiat factum Principis fundatum in lege ante contractum edita, eſt opinio controuerſa cap.46 n.32. fol.461.
Facto Principis iniuſto exiſtente debet conductor reſiſtere, & quomodo cap. 46. nu.33. fol.461.
Remiſsio mercedis non debetur propter aliquod accidens impediens vſum rei deſtinatum, non autem alium cap. 46. numer. 34. fol. 461.
Contraria eſt magis communis ibi.nu.35.
Ampl.vt ſi dominus eſſet conducta principaliter ad vnum vſum, & ſecundario ad aliū ſufficiat impedire vſum principaliter conſideratum cap.46.n.36.& 37.fol.461.
Remiſsio mercedis propter impedimentum alicuius vſus, an ſit facienda, attenditur an ille vſus ſit principalis ex intentione conductoris cap.46.n.38.fol.462.
Et vbi nō apparet ad quid principaliter fuerit facta conductio, recurritur ad coniecturas ibi num.39.
Et attenditur qualitas domus, itaut ſi ſolitū ſit in ea aliquid exerceri, cenſeatur ad illud locata cap.46.num.40.fol.469.
Attenditur etiā qualitas perſonæ conductoris, ſi ſolitus ſit exercitium facere, vel non ibi.num.41.
Et attenditur ſimul qualitas perſonæ, & rei conductæ ibi.num.42.
Et ſtatur arbitrio iudicis ibi.num.43.
Et ſtantibus coniecturis quod domus fuerit locata ad aliquod exercitium particulare, non receditur per clauſulam *ad habendū, &c.* cap.46.num.44.fol.462.
Remiſsio mercedis ſit generaliter propter ſterilitatem cap.46.num.48.fol.462.
Etiam in prædijs Ciuitatū & Fiſci ibi. n.49.
Decl.procedere ſi ſterilitas cauſetur per accidens extrinſecum, ſecus autem ſi à qualitate intrinſeca fundi cap.46.num.50.fol.463.
Remiſsio facienda eſt etiam propter ſterilitatē prouenientē à qualitate intrinſeca fundi, ſi omnes prorſus fructus deficiant c.46.nu.53. fol.463.& num.77.fol.466.
Remiſsio mercedis facienda propter inundationem fluminis cap.46.nu.54.fol.463.
Etiam conductori domus in Ciuitate exiſtentis, ſi eius habitationem inundatio impedierit cap.46.num.55.fol.464.
Lim. ſi conductor impedire potuit inundationem, & non impediuit ibi.num.56.
Remiſsio mercedis facienda eſt propter ſiccitatem cap.46.nu.57.fol.464.
Et vbi propter magnum frigus vites perierint ibi.num.58.
Et propter Graccolos, & Sturnos fructus deuaſtantes cap.46.nu.59.fol.464.
Et propter locuſtas ibi.nu.60.
Remiſsio facienda, etiamſi propter timorem locuſtarum colonus deſierit colere agros conductos cap.46.num.62.fol.464.
Remiſsio non eſt facienda etiamſi vinum coaceſcat cap.46.num.63.fol.464.
Et tam ſi producatur acidum à vinea quam etiam ſi coaceſcat ex aliqua culpa coloni cap.46.nu.64.fol.464.
Nec facienda remiſsio, ſi vinea propter vetuſtatem faciat vuam paucam, & malam cap.64. num.65.fol.465.
Nec ſi vinea ſit nimis noua ibi.n.66.
Decl.procedere in locatione ad longum tempus,

pus, non in locatione ad annum, ſi conductor ignorauit ibi.num.67.

Sufficit tamen quod perpendere potuerit cap.46.nu.68.fol.465.

Remiſſio non eſt facienda ex quo ſegetes corruptæ ſunt raueis, vel herbis cap.46. nu.69. fol.465.

Raucæ quid ſint ibi.num.70.

Remiſſio non eſt facienda propter ſpinas c.46. num.71.fol.465.

Remiſſio mercedis etiam in caſibus in quibus non eſt facienda, fieri debet deficientibus prorſus omnibus fructibus cap.46. num.72. & nu.76.fol.465.

Remiſſio vt fieri debeat propter ſterilitatem, neceſſe eſt quod conductor ſeminauerit, & bene coluerit cap.46.num.78.fol.466.

Et probanda eſt ſeminatio,& cultura à petente remiſſionem cap.46.num.79.fol.466.

Lim. ſi omiſſa ſit cultura ob aliquem iuſtum timorem ibi.num.80.

Cultura & ſeminatio ſemel facta, ſi per inundationem deuaſtata fuerit,non tenetur conductor iterum ſeminare, ad effectum aſſequendi remiſſionem mercedis cap.46.n.81. fol.466.

Remiſſio non eſt facienda propter damnum eueniens culpa conductoris cap.46.num.82. fol.466.

Decl. procedere ſi culpa ſit ordinata ad caſum ibi.num.83.

Remiſſio mercedis non debetur propter ſterilitatem conductori qui decimas ſoluere omiſit cap.46.num.84.fol.466.

Remiſſio non debetur conductori ſcelerato, & malæ vitæ cap.46.nu.86.fol.466.

Remiſſio non debetur,ſi de tempore locationis vigebat cauſa propter quam remiſſio petitur cap.46.nu.87.fol.466.

Et non ſolum ſi vigebat,ſed etiamſi imminebat,itaut præuideri poſſet ibi.num.88.

Decl. non procedere ſi adſit pactum de ea facienda,quod aliud operari non poſſit c.46. num 97.fol.467.

Decl.2. non procedere, ſi perempta ſit ſubſtantia rei ibi.num.98.

Idem ſi ſublata res propter bellum cap. 46. num.99.fol.467.

Et non ſolum ſi perempta vel ſublata in totum, ſed etiam in parte ibi.num.100.

Remiſſio non ſit propter caſus valde ſolitos,vt grandines in Lombardia cap.46. num. 89. fol.466.

Et non ſit propter pluuias immoderatas in agro Romano ibi.nu.90.fol.467.

Imo in dicto agro non ſit propter ſterilitatē ex quacumque cauſa, niſi ob grandines,quo caſu poteſt conductor ante recollectionem fundum renunciare cap 46.num.91.fol.467

Remiſſio non debetur quando fructus ſunt percepti,ſed malæ qualitatis cap.46. n.120. fol.469.

Idem ſi percepti,ſed nō venduntur ibi.n.121.

Remiſſio non debetur propter damnum paſſum à conductore in rebus proprijs cap.46. nu.122.fol.469.

Remiſſio non debetur vbicumque ita fert conſuetudo regionis cap.46.num.123. fol.470.

Remiſſio debetur ſi eueniat damnum in rei ſubſtantia cap.46.num.124.fol.470.

6 REMISSIONEM MERCEDIS faciendam eſſe pro rata temporis,habetur in iure ciuili; & pro rata penſionis, habetur in canonico cap.48.nu.1.fol.480.

Quomodo concilietur dicta diſcrepantia iurium ſunt variæ opiniones ibi.num.2.

Decl.vt reficienda ſit pro rata tēporis quando res locata æqualem fructum omni tempore reddit cap.48.num.3.fol.481.

Et quando non reddit fructū æqualem, tunc habenda ratio penſionis,quę ſoluitur,& quo intuitu ſoluitur ibi.num.4.& 5.

Intellige prædictas concluſiones procedere in remiſſione facienda pro quocumque dāno,etiam paruo,ſecus in ea quæ requirit læſionem vltra dimidiam ibi.num.6.

In remiſſione mercedis facienda pro lęſione vltra dimidiam quanta eſſe debeat, ſunt variæ opiniones cap.48.num.7.fol.481.

Prima opinio eſt, vt ſit remiſſio facienda in totum, videlicet, vt nihil conductor de ſuo ſoluat cap.48.num.8.fol.481.

Secunda eſt, vt fiat in eo quod deficit,vſque ad dimidiam penſionis ibi.num.9.

Tertia opinio eſt,quod ſtetur arbitrio Iudicis ibi.num.10.

Quarta eſt,quod fructus diuidantur pro rata, vt in colonia partiaria ibi.nu.11.

Prædictarum opinionū prima oſtenditur magis communis, & magis vera,& aliæ reprobantur cap.48.à nu.12.ad 18.fol.482.

Declaratur dicta prima opinio, vt debeant conſiderari fructus detractis omnibus expenſis,etiam ſeminis ibi.num.16.

Intellige ſi fructus ſuperent expenſas, alias ſi omnino deficiant, non tenetur locator reficere conductori expenſas,& ſemen cap.48. num.19.fol.482.

Decl. hoc procedere in remiſſiōne propter ſterilitatem, ſecus ſi ob factum vel culpam locatoris,quia tunc tenetur reficere omnia damna,etiam lucri ceſſantis cap.48.num.20 fol.483.

Intellige ſi factum locatoris non fuerit neceſſarium ibi.nu.21.

Et vbi damnum prouenit ex facto neceſſario,ſi ſit paruum non reficitur cap.48.nu.22. fol 483.
Et reficienda ſunt damna non ſolum prouenientia ex facto locatoris,ſed etiam ex facto tertij, quem locator prohibere potuit c.48. num.23.fol.483.
Remiſſio ſi petatur ob malam qualitatem rei,ſi locator eam ignorauit non debetur,niſi adſit damnum ſufficiens ad eam petendam cap.48.nu.24.fol 483.
Si autem ſciuit,vel ſcire potuit,tunc debetur in quantitate damni ibi.num.25.
Remiſſionis mercedis quantitas, vt ſciatur debet conductor probare quantitatem damni cap.48.num.26.fol.483.
Et vbi non poteſt quantitas probari, ſtatur quantitati veriſimili arbitrio Iudicis cap.48 num.27.fol.483.
Et poteſt reconcedi res retinenda pro tanto tempore pro quanto fuit eius vſus impeditus ibi.num.28.
Decl.procedere volente conductore,& non alias ibi.num.29.
Et poteſt locator offerre ſe promptum recipere fructus rei, & remittere totam penſionem cap.48.nu.30.fol.483.
Et econtra poteſt locator offerre omnes fructus deductis expenſis & ſemine ibi.nu.31.

7 PACTVM QVOD FIAT REMISSIO MERCEDIS non debet reſtringi ad limites diſpoſitionis iuris communis, ſed aliquid vlterius operari cap.49.num.3.fol.487
Lim. ſi pactum dicat *fieri reſtaurum debitum*, quia intelligitur prout de iure ibi.n.4.
Idem ſi dictum *quod fiat reſtaurum conueniens* ibi.num.5.
Pactum *quod fiat remiſſio mercedis* ſufficit, vt aliquid remittat de requiſitis per diſpoſitionem iuris cap.49.num.7.fol.488.
Et quid remittat, attendenda voluntas partium ibi.num.8.
Pactum *quod fiat remiſſio mercedis in caſu quo de iure fieri non debet,vel econtra*,valet c. 49. num.9.fol.488.
Pactum *quod fiat remiſſio in caſu inundationis fluminis*,intelligitur,ſi concurrant requiſita in caſu illo cap.49.num. 13.fol.488.
Pactum *quod fiat remiſſio* ſi poteſt plura operari, & non dignoſcatur de quo ſenſerint partes,interpretari debet,vt operetur quod minimum eſt cap.49.nu.14.fol.488.
Pactum *quod fiat remiſſio quamuis damnum non ſit vltra dimidiam*, non intelligitur de damno modico cap.49.n.16.fol.488.
Pactum *quod fiat remiſſio in caſu belli & peſtis*, non intelligitur copulatiuè, ſed ſufficit vel bellum,vel peſtis cap.49.num.19.fol.488.
Pactum *quod conductori non ſit facienda remiſſio*, non eſt validum, ſecundum aliquos cap.49. num.20.fol.489.
Contrarium probatur verius ibi.num.21.
Decl.primam procedere ſi agatur de remiſſione propter impedimentum procedens à facto locatoris,vel eius,quem locator impedire poteſt, ſecus propter caſus fortuitos cap.49.nu.22.& 24.fol.489.
Pactum *non petendi remiſſionem etiam in caſibus fortuitis*, & latiſſime conceptum, non comprehendit caſus perimentes ipſam rei ſubſtantiam cap.49.num.72.fol.493.
Ampl.ſiue rei ſubſtantia perimatur in parte, ſiue in totum ibi.num.73.
Pactum *quod fieri non debeat remiſſio mercedis in caſibus fortuitis*,eſt iniquum cap.49. n.74. fol.494.
Et eſt ſtrictiſſime intelligendum ſumendo quamcumque poſſibilem interpretationem ibid.nu.75.
Pactum prædictum non eſt ita amare accipiendum,ſi appareat recompenſatum c. 49. num.77.fol.494.
Pactum *quod non fiat remiſſio*,ſi ſit iuratum cōprehendit omnes caſus ſpecialiter exprimēdos cap.49.nu.79.fol.494.
Decl.procedere,ſi deficiat tantum expreſſio, ſecus ſi deficiat conſenſus, & voluntas ibid. nu.80.
Pactum prædictum iuratum non comprehēdit caſus inſolitos de quibus non fuit veriſimiliter cogitatum cap.49 num.81.fol.494.
De pactis concernentibus quantitatem damni vide ſupra nu.2.
Renunciatio generalis remiſſionis mercedis, nō comprehendit factum partis cap.49. nu.27. fol.489.
Amplia etiamſi factum non poſſit dici culpoſum cap.49.num.28.fol.489.
Renunciatio generalis remiſſionis & caſuum fortuitorum reſtringitur ad venientes in fructibus,& non comprehendit venientes in ſubſtantia rei cap.49.num.32.fol.490.
Renūciatio remiſſionis mercedis pluribus modis concipitur cap.49 num.33.fol.490.
Renunciationis remiſſionis mercedis formula ampliſsima habetur in Bulla boni Regiminis,& refertur in cap.49 num.114.fol.496.
Renuncians omni legum auxilio dicitur renunciare remiſsioni mercedis cap.49. num.34. fol.490.
Contrarium tenent aliqui,ſed prima eſt magis communis ibi.num.35.
Lim.dictam primam opinionem, vt præfata renunciatio ſuffragetur ſi damnum ſit in fructibus non in rei ſubſtantia c.49.n.36.f.490.

Lim.2.vt non ſuffragetur in caſibus inſolitis ibi.num.37.
Lim.3. vt procedat ſolum ſi locator promiſerit mercedem ſoluere,& remiſsionem non perere,& deinde renunciauerit omni legum auxilio ibi.nu.38.
Eſt tamen limitatio ſuſpecta ibi.nu.39.
An ſufficiat *obligatio in forma Cameræ* ad hoc vt cenſeatur renunciata remiſsio & peti non poſsit *vide ſupra num.3.*
Remiſsio mercedis in vno caſu conuenta non inducit renunciationem in alijs cap.49.n.45 fol.491.
Decl. vt ſi aliqui caſus ennmerentur exempli cauſa, tunc non cenſeantur excluſi alij, ſecus ſi explicentur limitandi cauſa cap.49. num.46 fol.491.
Taxatiua non ſufficit, ad hoc vt caſus cenſeantur expreſsi limitandi cauſa cap.49.num.47. fol.491.
Caſuum fortuitorum requiritur renunciatio ſpecifica cap.49.nu.44.fol.491.
Caſus fortuiti an veniant in renunciatione periculorum, magna quæſtio eſt cap.49. num. 50.fol.491.
Vt quis teneatur de caſibus fortuitis requiritur pactum ſpeciale cap.49.n.53.fol.491.
Caſus fortuitos ſufficit exprimere ſpecialiter, abſque eo quod exprimantur in indiuiduo cap. 49.n.56.fol.491.
Caſus fortuiti non veniunt, etiamſi quis ſuſceperit omne periculum cap.49.n.57.fol 492.
Idem ſi vſus ſit alijs verbis generalibus, vti ſi dixerit,velle ſoluere penſionem omni exceptione remota, vel ſuſceperit in ſe riſigum, aut conduxerit cum omnibus ſuis raſchis,& & ſpinellis cap.49.n.58.fol 492.
Idem ſi promiſerit rem locatam manutenere ibi.n.59.
In renunciatione caſuum fortuitorum, veniunt etiam valde inſoliti, ſecundum aliquos cap. 49.n.59.fol.492.
Contraria tamen eſt magis communis ibid. num.61.
Quid ſi conductor expreſſe renunciauerit caſibus inſolitis, ſeu cogitatis & incogitatis cap.49.n.62.fol.492.
Renunciatio expreſſe loquens de caſibus inſolitis, & inopinatis, poteſt intelligi de inſolitis non autem de inſolitiſſimis, & inopinatis etiam penes prudentiſſimos cap. 49. n. 65.fol.492.
Caſibus valde inſolitis, an poſsit renunciari, controuerſum eſt cap.49.n.66.fol.493.
Caſus inſolitiſſimi, vt comprehendantur in renunciatione, neceſſaria ſunt verba adeo ampla, vt conuincant conductorem voluiſſe emere iactum retis cap.49.n.67.fol.493.
Caſuum fortuitorum diſtinctio inter inſolitos, & inſolitiſſimos eſt communiter retinenda, licet ab aliquibus impugnetur cap.49. n.68. fol.493.
Renunciatio aliquorum caſuum fortuitorum in ſpecie, ſi adhibita ſit clauſula generalis, *& alijs quibuſcumque* reſtringitur ad alia ſimilia, & maiora non comprehendit cap.49. n.69.fol.493.
Et neque comprehendere minores volunt aliqui ibi.n.70.
Contraria tamen,maxime ſi non ſit dictũ ſimpliciter *alijs*, ſed addita ſit dictio vniuerſalis, eſt magis communis, & tenenda cap.49 n.71. fol.493.
Caſus inſoliti qui ſint,& magis inſoliti.vt comprehendantur in renunciatione ſtandum eſt arbitrio Iudicis cap.49.n.102. fol.496.
Et Iudex conſiderare debebit non ſolum circumſtantias caſus, ſed etiam qualitates perſonarum cap. cap.49. n.103. fol.496.
Et perpendere etiam verba pacti ibi. n. 104.
Pactum loquens expreſſe de caſu inopinato, & inſolito, poteſt intelligi, vt non comprehendat inſolitiſsimos cap.49.n.105.fol.496
Caſum prædonum, & bannitorum in ſe ſuſcipiens, non tenetur in caſu exercitus cap.49. n.109.fol.496.
Bulla Clem.8.quæ dicitur boni regiminis continet præceptum, quod in locationibus bonorum communitatum apponatur renunciatio ampliſsima caſuum fortuitorum cap. 49. n.113.fol.496.

RENOVATIO LOCATIONIS.

Facienda melioranti nu.1.
Succeſſoribus conductoris nu.2.
De pactis circa eam nu.3.
De ſtatutis, & conſuetudine nu.4.
De tacita relocatione quomodo fiat, & alia generalia n.5. Quando locum habeat nu.6. Quomodo intelligatur facta nu. 7. De pactis, & ſtatutis tacitæ relocationis nu. 8.

1 CONDVCTORI, QVI MELIORAVIT bona, renouanda eſt locatio cap.62. num.2. fol.606.
Ampl. procedere tam de iure ciuili, quam canonico ibi. n.3.
Lim.vt tunc facienda ſit renouatio propter meliorament a, quando agri de ſteribus fertiles redditi ſunt cap.62.n.8. fol.607.
Sufficit tamen in ſolo inutili factam eſſe domum, vel domum ruinoſam fuiſſe reſtitutã ibi.num.9.
Etiamſi quid prius ex re aliquid perciperetur, adhuc poteſt eſſe meliorata ſufficienter vt debeat renouari locatio cap. 62. num.10. fol. 608.

Steri-

Sterilitas, quæ ſit neceſſaria, & quæ melioramenta ſufficiant, ſtatur arbitrio Iudicis ad dictum effectum ibi.n.11.

Idem ſi non redactum ad culturam totum prædium ibi.n.12.

Lim.2.ſi conductor prætendens renouationem, melioramenta non probauerit cap.62. nu.13.fol.608.

Et probari debet ſtatus antiquus,quod terræ eſſent incultæ, & percutiendum tempus præciſum locationis factæ ibi. n.14.

Melioramenta ad dictum effectum probari debent facta à conductore cap.62. num.18. fol.608.

Sufficit tamen petẽtem renouationem eſſe ſucceſſorem vniuerſalem, vel particularem eius qui meliorauit ibi.n.19.

Qui dictam renouationem petit non poteſt petere æſtimationem melioramentorum c. 62.nu.20.fol.608.

Lim.3.ſi in locatione conuentum fuit bona meliorari, & adhuc locatio fuit reſtricta ad certum tempus cap.62.n.21. fol.608.

Et ab hac limitatione non eſt recedendum licet aliqui contrarium teneant ibi. n.22.

Lim. 4. in colono partiario cap. 62. nu. 23. fol.609.

Decl.limitationem non procedere in prædijs patrimonialibus Ciuitatis, vel fiſcalibus cap.62.n.24.fol.609.

Lim.5. ſi melioramenta non ſint facta de licentia, & conſenſu domini cap.62.num.25. fol. 609.

Lim. 6. ſi poſt facta melioramenta locatio fuit renouata ad certum tempus cap. 62.nu. 26.fol.609.

Contrarium tenent alij ibi.n.27.

Decl.limitationem procederr ſi renouatio non fuit pro eodem tempore pro quo fuit facta prima conceſſio ibi. n.28.

Decl.2.limitationem procedere ſi renouatio facta fuit finita locatione culpa conductoris, ſecus ſi per lapſum temporis cap. 62. nu.29. fol.609.

Lim.7.ſi conductor iuri petendi renouationem renunciauerit cap.61.n.30. fol. 610.

Lim.8.ſi dominus reperijſſet meliorem conditionem quam factam à conductore cap.62. n.32.fol.610.

Decl. intelligi de tẽpore primæ conceſſionis, & incumbere domino onus probandi, quod meliorem conditionem repererit ibi. num. 33.

Decl. 2. renouationem faciendam cum eiſdem pactis, quibus facta fuit prima locatio, etiamſi meliora reperiantur ibi. nu.34.

2 CONDVCTORI ad longum tempus debet locatio renouari etiamſi non meliorauerit c. 62. n.35.fol.610.

Conductori ad modicum tempus non eſt neceſſario facienda renouatio c.62.n.38.f.611.

Renouationem locationis faciendam eſſe conductori ad longum tempus, procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ cap. 62. nu. 39.fol.611.

Decl.tunc faciendam eſſe renouationem conductori ad longum tempus, cum dominus vult alteri relocare, ſecus autem ſi velit pro ſe retinere cap.62.n.41. fol.611.

Ampl. etiamſi adſit ſtatutum, conſuetudo, vel pactum, quod fiat relocatio ibi. n.42.

Domino volente pro ſe retinere,ceſſat æquitas, vt debeat relocationem facere cap. 62. nu.43.fol.611.

Decl. 2. tunc faciendam relocationem prædictam cum agitur de locatione perpetua, ſeu ad vitam, vel certas generationes,ſecus ſi agatur de locatione ad certũ tempus cap. 62.nu.45,fol.612.

Ampl.etiamſi.locatio ſit ad tempus longũ ibi. n.46.

Contrarium tenent alij ibi. n 47.

Et hæc contraria tutior erit ſi locatio fuerit ad tempus longiſſimum ibi. n.48.

Decl. 3. deberi renouationem prædictam ſi petatur intra annum, alias ſecus cap. 62.nu. 49. fol.612.

Lim. ſi dominus locauerit extraneo, quia tunc poteſt peti vſque ad triginta annos cap. 62.n.50.fol.612.

Secus ſi fiat locatio conſanguineis conductoris remotioribus, quia tunc debet peti infra annum cap.62.n.51.fol. 612.

Lim.2.vt talis annus non currat, niſi à die quo conſtat de ſcientia proximiorum ibid. num.52.

Et requiritur ſcientia præciſa, & probari debet ſpecifice cum omnibus ſuis qualitatibus cap.62.n.53.fol.612.

Decl. 4. deberi renouationem prædictam nõ ſolum deſcendentibus, ſed etiam tranſuerſalibus cap 62.n.54.fol.612.

Et non ſolum agnatis, ſed etiam cognatis ibi. nu.55.

Decl. 5. ſufficere petentem renouationem prædictam eſſe proximiorem, abſque eo quod ſit hæres cap.62. n.56.fol.613.

Contrarium, quod hoc ius renouationem petendi ſit hæreditarium ibi.n.57.

Prima procedit in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, ſecunda in hæreditaria cap.62. nu.58.fol.613.

In hæreditaria mixta non debetur renouatio, niſi habenti qualitatem hæreditariam cap.62 nu.59. fol.613.

Re-

Renouatio Inueſtituræ regulari debet ad normam, & exemplum inueſtituræ renouatæ cap. 62. n. 60. fol. 613.

Renouatio iſta ſi debeatur hæredi, & agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, non attenditur, quod quis ſit excluſus ab hæreditate per ſtatutum laicale cap. 62. n. 61. fol. 613.

Renouatio iſta in emphyteuſi hæreditaria proximioribus debetur, ſi hæres non ſit capax cap. 62. nu. 62. fol. 613.

Et econtra in emphyteuſi ex pacto, ſi non adſint proximiores capaces, debetur hæredi cap. 62. nu. 63. fol. 613.

Intellige, vbi nullus adſit proximus capax ibi. nu. 64.

Et inter proximos nulla habetur ratio agnationis, vel cognationis, ſed ſola proximitas attenditur ibid. nu. 65.

Conſuetudo circa hanc prælationem concedendam, & cui concedi debeat attenditur cap. 62. nu. 66. fol. 614.

Decl. 6. attendi proximitatem reſpectu vltimi poſſeſſoris non primi inueſtiti cap. 62. num. 73. fol. 614.

Contr. tenent alij ibi. nu. 74.

Et in hæreditaria petens renouationem, debet eſſe hæres vltimi non primi ibi. n. 75.

Re emphyteutica, ſeu locata, alienata, vel in diuiſione obuenta vni, eius tantum perſona attenditur, & qui ſit ei proximior cap. 62. nu. 76. fol. 615.

Decl. 7. vt ſi concurrant plures in eodem gradu, debeat renouatio fieri omnibus cap. 62. nu. 77. fol. 615.

Ampl. etiamſi in prima inueſtitura vocatus ſit tantum vnus ibi. nu. 78.

Intellige ſi omnes intra annum petant ibi. nu. 79.

Decl. 8. poſſe peti etiam à fœminis renouationem emphyteuſis, ſeu locationis rei Eccleſiæ cap. 62. nu. 80. fol. 615.

Ampl. etiamſi prima locatio facta ſit pro maſculis tantum ibi. nu. 81.

Ampl. 2. etiamſi adſint maſculi agnati remotiores ibi. nu. 82.

Decl. 9. non deberi renouationem ſi petatur re non integra, quando ſcilicet dominus deuenit ad locationem, ſeu traditionem fauore alterius cap. 62. nu. 84. fol. 615.

Contrarium tenent alij, & eſt verior opinio cap. 62. nu. 85. fol. 616.

Prima procedit ſi lapſus ſit annus, & facta relocatio alteri conſanguineo, vel triginta anni, & facta relocatio extraneo cap. 62. nu. 86. fol. 616.

Decl. 10. poſſe peti renouationem finita locatione abſque culpa conductoris, ſecus econtra cap. 62. nu. 87. fol. 616.

Decl. 11. poſſe conductorem huic iuri petendi renouationem renunciare cap. 62. nu. 88. fol. 616.

Et renunciatum cenſetur per pactum, quod finita locatione bona reuertantur libera ad dominum ſecundum aliquos cap. 62. n. 89. fol. 616.

Contraria opinio eſt verior ibi. nu. 90.

Requiritur renunciatio expreſſa ibid. n. 91.

Nec ſufficit expreſſa in vno caſu, vt proſit in alio cap. 62. nu 92. fol. 616.

Et non ſufficit pactum, quod Dominus poſſit pro ſe retinere niſi additum, & cui vult relocare ibi. nu. 94.

Decl. 12. non impediri hanc petitionem renouationis ex eo quod præcedens locatio fuerit declarata nulla ex defectu ſolemnitatum cap. 62. nu. 95. fol. 616.

Decl. 13. quod volens hanc prælationem offerre debeat omnes conditiones, quas dominus reperit ab alio quocumque cap. 62. nu. 96. fol. 617.

In locatione rerum Eccleſiæ non attenditur pro meliori conditione, quod ſoluitur Prælato, ſed ſolum quod cadit in vtilitatem ipſius Eccleſiæ ibi. nu. 97.

Omiſſio oblationis ſimilis illi factæ per extraneum, non nocet proximo qui de ea non fuit certioratus ibi. nu. 98.

Decl. 14. non deberi renouationem ſi locatio facta fuerit propter aliquam ſpecialem cauſam, vti propter benemerita cap. 62. n. 99. fol. 617.

Intellige procedere declarationem in renouatione neceſſaria, non in voluntaria cap. 62. nu. 100. fol. 617.

Decl. 15. vt obligatio faciendi renouationem non liget ſupremum Principem cap. 62. nu. 101. fol. 617.

Intellige poſſe Principem huic iuri derogare, ſi velit, ſed non creditur velle cap. 62. nu. 102. fol. 617.

Decl. 16. vt is cui competit hoc ius petendi renouationem poſſit bona retinere cap. 62. nu. 103. fol. 617.

Intellige poſt quam dominus declarauit velle alteri locare ibi. n. 104.

Decl. 17. hoc ius petendi renouationem eſſe mere perſonale, & ideo cedi non poſſe cap. 62. nu. 105. fol. 618.

Intellige procedere in proximiore, ſecus autem in vltimo conductore ibi. nu. 106.

Et vltimus conductor, ſi relinquat ius petendi renouationem, pendet à voluntate domini ei adhærere, vel non ibi. nu. 107.

Et non ſufficit legatam eſſe rem, ad hoc vt veniat ius petendi renouationem in emphyteuſi ex pacto cap. 62. nu. 108. fol. 618.

Neque

Neqne ſufficit in emphyteuſi hæredirari a ad compellendum dominum, ſed requiritur vt leget in ſpecie ius petendi renouationem ibi. nu. 109.

Sed poteſt dominus, ſi velit, legatum approbare, etiam in emphyteuſi ex pacto ibid. nu. 110.

Decl. 18. vt pro hac renouatione conſeqnenda, non competat actio realis cap. 62. n. 111. fol. 618.

Intellige declarationem procedere in renouatione debita ex pacto, non in iſta, alijſue ex lege, & æquitate debitis ibi. nu. 112.

Cui competit iſta renonatio Rota dat immiſſionem cap. 62. nu. 115. fol. 619.

Et condemnat poſſeſſorem reſtituere fructus ibi. nu. 116.

Decl. 19. non deberi hanc renouationem ſi res locata alienata ſit cum aliqua bonorum vniuerſitate cap. 62. nu. 117. fol. 619.

Decl. 20. hoc ius petendi renouationem non competere vltra ſeptimum gradum cap. 62. nu. 118. fol. 619.

Decl. 21. vt quando deuenitur ad hanc renouationem, citari debeant poſſeſſores bonorum cap. 62. nu. 119 fol. 619.

Decl. 22. hoc ius petendi renouationem non procedere in feudis ibi. nu. 120.

Decl. 23. vt ſi iſta renouatio fiat de emphyteuſi, requiratur ſcriptura cap. 62. nu. 121. fol. 619.

In omnibus caſibus in quibus tenetur quis locare, tenetur etiam, vigente eadem ratione, relocare cap. 62. nu. 1. fol. 606. & cap. 53. nu. 3. fol. 523.

3 PACTVM, quod locatio finita debeat renouari eſt præter naturam contractus cap. 63. nu. 1. fol. 621.

Et eſt validum ibi. nu. 2.

Et non requirit de neceſſitate ſcripturam ib. num. 3.

In emphyteuſi, & locatione rerum Eccleſiæ ad longum tempus eſt prohibitum c. 63. nu. 4. fol. 621.

Ampl. vt non valeat etiamſi locatio cum dicto pacto facta ſit cum ſolemnitatibus de iure requiſitis ibi. nu. 5.

Secus ſi ſit cum Beneplacito Apoſtolico ibi, nu. 6.

Ampl. 2. non ſufficere obſeruantiam contractus per centnm annos, niſi probetur obſeruantia ipſius pacti cap. 63. num. 7. fol. 621.

Et non ſufficeret renouationes, fuiſſe factas, ſi tanquam Eccleſiæ non vtiles fuiſſent nullæ ibi. nu. 8.

Ampl. 3. vt quamuis eſſet validum, & ligaret Prælatum inferiorem illud apponentem, non ligaret Papam cap. 63. numer. 9. fol. 621.

Ratio cur dictum pactum in rebus Eccleſiæ, non valet, eſt, ne eo mediante, locatio protrahatur vltra tempus permiſſum cap. 63. nu. 10. fol. 621.

Pactum prædictum valet, vbi locatio rei Eccleſiæ illo ſeruato non protrahitur vltra tempus permiſſum cap. 63. nu. 11. fol. 621.

Pactum renouandi locationem appoſitum ab eo, qui non poteſt libere pro quocumque tempore locare, non valet cap. 63. nu. 12. fol. 621.

Pactum relocandi quando non poteſt apponi, an appoſitum vitietur, vel vitiet totum contractum, pendet à dignoſcendo, an partes ſine eo contraxiſſent, vel non cap. 63. n. 13. fol. 621.

Pactum renouandi locationem, non eſt eius renouatio cap. 63. nu. 14. fol. 622.

Pactum renouandi locationem, non mutat in aliquo naturam contractus cui adijcitur cap. 63. nu. 15. fol. 622.

Pactum renouandi locationem non ligat ſucceſſorem ſingularem cap. 63. nu. 16. f. 622.

Nec tribuit actionem contra tertium poſſeſſorem bonorum ibi. n. 17.

Locator vigore pacti de relocando non poteſt compelli præciſe ad relocationem, ſed liberatur ſoluendo intereſſe cap. 63. num. 18. fol. 622.

Promittens relocare poteſt alteri concedere, & valet conceſſio cap. 63. nu. 20. fol. 622.

Contrarium tenent alij ibi. nu. 21.

Decl. primam procedere in locatione ad breue tempus, ſecunda in locatione ad tempus longum cap. 63. nu. 22. fol. 622.

Contrarium, quod prima procedat etiam in locatione ad tempus longum ibi. n. 23.

Secus in emphyteuſi ibi. nu. 24.

Decl. non procedere, quod obligatus relocare, poſſit locare alteri, ſi obligatio non ſit ex pacto, ſed ex lege, vel ſtatuto cap. 63. n. 25 fol. 623.

Idem ſi pactum ſit munitum iuramento, & hypotheca bonorum cap. 63. nu. 26. fol. 623.

Obligatio de obſeruando pactum relocandi præciſè ceſſat poſtquam promittens bona alteri conceſſit cap. 63. nu. 30. fol. 623.

Decl. tunc poſſe dominum non obſtante pacto relocandi alteri concedere, cum locatio eſt ad certum tempus, ſecus ſi perpetua, vel ad certas generationes cap. 63. n. 31. fol. 623.

Conductor cum pacto renouandi debet renouationem petere, alias locatio, non obſtante pacto, expirat cap. 63. num. 32. fol. 623.

Quælibet tamen cauſa conductorē excuſat

vid.

vid.in ver. *LOCATIO* num.15.in fin.

Ampl. vt neceſſe ſit petere renouationem ante finitum tempus locationis ibi.num.33.

Lim. ſi locatio ſit in perpetuum cum pacto renouandi ibi.num.34.

Et quod nunquam neceſſe ſit petere renouationem ante finitam locationem, ſed peti poſſit poſtea infra annum cap.63. num. 35. fol.623.

Et quod peti poſſit etiam poſtea vſque ad triginta annos ibi.nu.36.

Contrarium quo ad hoc ibi.num.37.

Decl. primam procedere ſi verba ſunt directa in dominum, vt renouare debeat ſecus econtra cap.63.num.38.fol.624.

Pactum renouandi locationem eſt ſtricte intelligendum cap 63.nu.51 fol.624.

Et ſi poteſt intelligi de vnica renouatione, debet ad eam reſtringi ibid.

Si dictum ſit, *ad renouandum de nouennio in nouennium*, non poteſt intelligi de vnica renouatione cap.63.nu.52.fol.624.

Pactum relocandi primo conductori, intelligi debet in caſu quo dominus velit relocare, non ſi velit pro ſe retinere cap.63. num. 53. fol.624.

Pactum renouandi locationem in Eccleſiaſticis intelligitur ſi in relocatione adſit vtilitas Eccleſiæ cap.63.num.56.fol.625.

Et intelligitur finita locatione per lapſum temporis, non autem ob pacta non ſeruata ibid.nu.57.

Relocatio vigore pacti, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur facta relocatio non eſt tacita, ſed expreſſa cap.39.num.59.fol.410.

4 ROMAE adeſt ſtatutum *cap.*124. *lib.*1. de locationibus ad certas generationes renouandis cap.63.num.58.fol.625.

In emphyteuticis etiam Eccleſiaſticis adſunt conſuetudines, & concordiæ, ſeu ſtatuta, vt renouentur pluribus in locis cap.63. nu.59. fol.625.

Statutum quod dominus finita locatione teneatur eam renouare, eſt contra ius,& debet ſtrictè intelligi cap.63.num.72.fol.626.

Statutum mandans fieri relocationem tribuit condictionem cap.63.num.75.fol.627.

Conſuetudo renouandi locationem ſucceſſoribus vltimi conductoris intelligitur in caſu quo dominus velit alijs concedere cap. 63. num.78.fol.627.

Secus ſi probetur in ſpecie conſuetudo quod teneatur relocare etiamſi velit pro ſe retinere ibi.num.79.

Conſuetudo prædicta an poſſit probari per teſtes itaut concedenda ſit remiſſoria ad eam probandam cap.63.num.80.fol.627.

Conſuetudo relocandi non inducitur ex eo quod dominus fuerit ſolitus relocare, niſi probetur eum voluiſſe pro ſe retinere, & nõ potuiſſe cap.63.num.81.fol.627.

5 LOCATIO tacitè renouatur cum conductor finita expreſſa rem retinet, & locator non contradicit cap.64.nu.1.fol.630.

Et hæc eſt præſumptio iuris ibi.num.2.

Et eſt fauorabilis ibid.nu 3.

Relocatio tacita non inducitur ſtatim finita expreſſa,ſed requiritur tempus conſiderabile cap.64.num.146.fol.642.

Et quantitas temporis relinquitur arbitrio Iudicis ibi.nu.147.

Relocatio tacita allegari non poteſt à conductore,qui pro parte ſua non adimpleuit c.64. nu.148.fol.642.

Relocatio tacita non procedit ſi continuatum vltra triginta annos,quia præſumitur perpetua cap.64.nu.153.fol.643.

Relocatio tacita vbi non intrat,non poteſt peti merces actione locati cap.64.n.154.fol.643.

Relocatio tacita non procedit ex ſolo curſu temporis, ſed requiritur vlterius conductorem continuare in re, & locatorem præſtare patientiam cap.64.num.119.fol.640.

Patientia locatoris quod conductor continuet in prædio locato ſatis probatur eo quod docetur de eius ſcientia cap.64.n.145.fol.642.

Relocatio tacita non eſt eadem cum expreſſa cap.14.§.2.num.13.fol.93.

Conductor finito tempore locationis non poteſt licitè retinere rem abſque renouatione cap 64.num.4.fol.630.

Dominus ſciens, & patiens conductorem finita locatione remanere in fundo, cenſetur conſentire, vt habeat eo modo quo prius cap.64.num.6.fol.630.

Relocatio tacita alegari non poteſt à conductore penſionem non ſoluente cap.64.n.149. fol.643.

Ampl.procedere ſtante ſtatuto tacitam relocationem inducente, quia non procedit fauore non adimplentis ibi.num.150.

Ampl.ſufficere opponi de non adimplemento ibi.num.151.

Ampl.vt ſi ſtatutum inducat tacitam relocationem fauore ſoluentis debitis temporibus, nõ ſufficiat ſoluiſſe poſtea c.64.n.152.f.643.

6 RENOVATIO tacita locationis procedit etiam in locatione prædiorum Reipublicæ cap.64.nu.37.fol.632.

Et in locatione Gabellarum cap.64. nu.41. fol.632.

Idem eſt in locatione bonorum Eccleſiæ dictæ cap.64.num.38.

Lim.

Lim.ſi non conſtet de ſcientia Prælati, vel Adminiſtratoris Reipublicæ, quæ probari debet ibi.nu.39.

Lim.2.ſi locatio non ſit facta nomine Eccleſiæ,vel officij cap.64.num.40.fol.632.

Renouatio tacita locationis non procedit ſi in ſcriptis certum tempus conductionis comprehenſum eſt cap. 64. num. 59. fol. 634.

Intellige procedere ſi contractus ſit celebratus in ſcriptis, itaut ſcriptura fuerit de ſubſtantia, non ad ſolam probationem ibi. numer.60.

Intellige 2.procedere declarationem in caſu quo in ſcriptis tempus certum, & limitatum durationi præfinitum ſit cap. 64. num. 61. fol.634.

Relocatio tacita procedit non ſolum in primo anno, ſed etiam in ſubſequentibus cap.64. num.63.fol.634.

Intellige in tacita relocatione inducta per ius commune, ſecus in inducta per ſtatutum diſponens cenſeri factam relocationem pro tempore pro quo erat prima ibi. nu.64.

Sed ceſſante relocatione ſtatutaria, intrat relocatio iuris communis cap.64. num. 65. fol.635.

Relocatio tacita procedit ex vtriuſque contrahentis conſenſu,ſecus ſi vnus non poſſit conſentire cap.64.num.66.fol.635.

Et procedit tantum in contractu locationis non in alijs cap 64. num.99. fol.637.

Procedit tamen tacita renouatio etiam in precario cap.66.nu.100.fol.637.

Relocatio tacita procedit etiam in locatione operarum cap.64.num.111.fol.639.

Relocatio tacita non procedit quando vnus ex condominis domus conduxit ab aliquo partem ſuam cap.64.nu.117.fol.640.

Contrarium verius ibi.num.118.

Furere ſi cæperit locator, vel conductor, tacita relocatio non procedit cap.64. num.67. fol.635.

Lim.ſi furioſus habeat curatorem ſcientem, & conſentientem ibi.nu.68.

Mortuo locatore, vel conductore non habet locum tacita relocatio cap. 64. num. 69. fol.635.

Lim. ſi adſit hæres qui ſciat conductorem continuare ibi.nu.70.

Hæreditate iacente inducitur tacita relocatio, ſecundum aliquos cap.64. num.74 fol.635.

Contrarium verius ibi.num.75.

Relocatio tacita non ſolum ceſſat mortuo locatore,ſed etiam mortuo conductore cap.64 num.76.fol.635.

Et vbi hinc inde eſt hæres probanda ſcientia vtriuſque ibi.num.77.

Et vbi adeſt hæres cum beneficio, tacita relocatio non intrat, niſi ei expediat cap. 64. num 78.fol.636.

Intellige non intrare tacitam relocationem ſi obligaretur de proprio ibi.nu.79.

Relocatio tacita non procedit vbi in contractu requiruntur ſolemnitates cap.64. num. 84. fol.636.

Contrarium tenet Rota ibi.n.85.

Relocatio tacita non inducitur vbi dominus ignorat conductorem continuare cap. 64. num.81.fol.636.

Et ſufficit ignorantia præſumpta ibi.nu.82.

Et probanda eſt ſcientia ibi.num.83.

Relocatio tacita non procedit vbi adſunt coniecturæ vel præſumptiones contrariæ mentis cap.64.num.88.fol.637.

Relocatio tacita non habet locum ſi dominus litigauit pro expulſione conductoris cap.64. num.89.fol.637.

Intellige ſi obtinuit,vel proſequebatur litem ibi.num.90.

Relocatio tacita non procedit, ſi in locatione promiſſa ſit rei reſtitutio libera, & renunciatum omni legum auxilio cap.64.num.91. fol.637.

Idem ſi adſit renunciatio inquilinatus ibid. nu.92.

Idem ſi adſit pactum quod relocatio locum habere non debeat ibi.num.93.

Relocatio tacita locum non habet ſi dominus rogauit amicos, vt inducerent conductorem ad reconducendum cap. 64. num. 94. fol.637.

Idem ſi allegata locatio expreſſa,& non probata ibi.nu.95.

Relocatio tacita debet allegari,alias Iudex nõ ſupplet cap.64.num.96.fol.637.

Relocatio tacita ceſſat,ſi durante tempore quo durare debuiſſet, dominus recepit bona cap.64.nu.97.fol.637.

A relocatione tacita, tacitè receditur cap.64. num.98.fol.637.

Relocatio tacita non procedit in venditione fructuum pro annuo pretio cap.64. nu. 101. fol.638.

Relocatio tacita non procedit in colonia partiaria, vel conductore ſoluente in fructibus cap.64.num.102.fol.638.

Contrarium verius ibi.num.103.

Decl. primam procedere in relocatione inducta per ſtatutum ibi.num.104.

Relocatio tacita non procedit in emphyteuſi, ſecundum veriorem cap. 64. num. 105. fol.638.

Ampl. etiamſi emphyteuſis ſit ad renouandum ibi.nu.106.

Contrarium tenent aliqui ibi.nu.107.

Relocatio tacita non habet locum in locatione ad longum tempus cap.64.nu.108. fol.638.

Contrarium tenent aliqui ibi.nu.109.

Relocatio tacita procedit etiam in locatione operarum cap.64.n.111.fol.639.

Decl.ſecus eſſe in officijs, quæ ex neceſſitate geruntur cap.64.nu.113.fol.639.

Et vbi hinc inde non adeſt vbi argui poſſit renouatio ibi.nu.114.

Relocatio vt ceſſet non eſt neceſſaria diſdicta cap.64.num.120.fol.640.

Vid.in ver. *DISDICTA*.

Relocatio tacita locum non habet ſi vnus ex contrahentibus aperte declaret nolle continuare,& alius hoc ſciat,& taceat cap.64.nu.131.fol.641.

Decl.procedere in terminis iuris communis, ſecus autem ſtante ſtatuto,vel pacto, quod, diſdicta non facta, cenſeatur renouata locatio ibi.num.133.

Renouatio tacita locationis procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ cap.14.§.2.nu.12.fol.93.

Renouatio tacita procedit etiam in locatione mobilium & ſe mouentium cap.64.nu.115.fol.639.

Contr.ibid.

Decl.primam procedere in rebus locari ſolitis cap.64.num.116.fol.639.

Renouatio tacita non procedit vbi ſocius conduxit a conſocio partem ſuam, ſecundum aliquos cap.64.num.117.fol.640.

Contrarium verius ibid.nu.118.

7 PACTVM de non expellendo appoſitum in locatione,cenſetur repetitum in tacita relocatione cap.64.num.9.fol.630.

Fideiuſſorum obligatio in locatione præſtitorũ non cenſetur repetita in tacita relocatione cap.64.nu.11.fol.630.

Pignorum obligatio facta à tertio pro locatione, cenſetur repetita in tacita relocatione cap.64.nu.12.fol.630.

Obligatio pendens à voluntate tertij non cenſetur repetita in tacita relocatione cap.64.num.13.fol.630.

Ampl.non ſufficere fideiuſſorem,ſeu tertium qui pignora obligauit, ſcire conductorem in conductione remanere ibi.nu.14.

Lim. ſi conductor aliquid in pignoribus faciat tertio ſciente cap.64.num.15.fol.631.

Lim.2. ſi in inſtrumento locationis adfuiſſet pactum tacitæ renouationis, & fideiuſſor ei acceſſiſſet ibi.num.16.

Secus ſi obligatio fuiſſet alterata ibid. numer.17.

Pœna in contractu locationis appoſita, non cenſetur repetita in tacita relocatione c.64.num.18.fol.631.

Pactum de affrancando in locatione appoſitum non cenſetur renouatum in tacita relocatione cap.64.num.19.fol.631.

Secus ſi appareret pactum eſſe factum intuitu ipſius contractus ibi.nu.20.

Ampl.non cenſeri renouatum pactum prædictum.etiamſi adſit ſtatutum, quod locatio cenſeatur renouata ibi.num.21.

Pactum executiuum in locatione appoſitum non cenſetur in tacita relocatione renouatũ cap.64.nu.22.fol.631.

Reconductio cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus cum quibus facta fuerat prima conductio cap.17.nu.29.fol.158. & cap.64.n.8.fol.630.

Miniſter cenſetur reconductus à ſucceſſore pro eodem ſalario præſtito ab anteceſſore cap.17 num.3.fol.158.

Decl. procedere ſi reconductus idem Miniſter, ſecus ſi alius cap.17. num.27. & 28. fol.158.

Renouatio locationis tacita cenſetur cum duratione pignorum in prima locatione datarum cap 64.num.7.fol.630.

Obligatio Cameralis, & Guarantigia non cenſetur in tacita renouatione locationis repetita cap.64.num.23 fol.631.

Ampl.etiamſi adſit ſtatutum quod cenſeatur repetitum inſtrumentum ibi.num.24.

Secus in renouatione expreſſa,quia in ea cẽſetur repetita obligatio Cameralis, & iuramentum cap.64.num.25.fol.631.

Contrarium quod pacta executiua cenſeantur repetita in tacita relocatione ibid. numer.26.

Decl. primam eſſe veriorem de rigore iuris, ſed in praxi dari executiuam etiam pro locatione tacite renouata cap.64.nu.27.fol.631.

Lim. vt non poſſint cenſeri renouatæ conditiones locationis in tacita relocatione,ſi cõſtet de contraria mente ibi.nu.28.

Et ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones ibi.num.29.

Et ſufficit contractum eſſe mutatum in ſubſtantialibus cap.64.num.30.fol.632.

Lim.2. in eis quæ requirunt aliquid præter conſenſum ibi.nu.31.

Inſtrumentum locationis non poteſt cenſeri tacite repetitum in relocatione tacita cap.64 num.34.fol.632.

Pacta quæ non ſunt de natura contractus locationis non cenſentur repetita in tacita relocatione,etiamſi adſit ſtatutum quod cenſeatur renouata locatio cum eiſdem pactis cap.64.num.36.fol.632.

Renouatio tacita locationis non cenſetur facta ad idem tempus quo erat prima locatio, ſed tantum ad annum cap.64.n.42.fol.632.
Amplia etiamſi cōſtaret de ſolito locandi ad tempus longius, niſi probetur ſolitum in ipſa relocatione tacita ibid.n.43.
Ampl.2.cenſeri ad annum etiamſi prima eſſet ad minus tempus ibid.n.44.
Decl.cenſeri ad annum in prædio ruſtico, at in vrbano cenſeri tantum pro tempore, quo conductor inhabitauerit cap. 64. num. 45. fol. 632.
Decl.2.cenſeri ad annum in prædio reddente fructus quolibet anno, & prædij reddentis fructum quolibet quinquennio cenſeri ad quinquennium cap.64.n.47. fol.633.
Et prædij reddētis fructus bis in anno, cenſetur ad ſex menſes cap.64.n.48.fol.633.
Et tacita prædij reddentis fructus vno anno abundantes, alio tenues, cenſetur ad biennium ibi.n.49.
Et relocatio tacita prædij ruſtici reddentis fructus ęquales in qualibet anni parte, cenſetur facta pro rata temporis pro qua prędium fuit retentum cap.64.n.50.fol.633.
Et relocatio tacita prædij vrbani ex quo nō percipiuntur fructus æquales in qualibet anni parte, cenſetur facta ad annum cap. 64. nu.51.fol.633.
Relocatio tacita triremium cenſetur ad annum cap.64.n.52.fol 633.
Relocatio tacita molendinij olei, cenſetur ad annum cap.64.n.53.fol.633.
Relocatio tacita officij Notariatus cenſetur facta de die in diem cap.64.n.54. fol.633.
Relocatio tacita pro quanto tempore cenſeatur facta, ſtantibus diuerſis circumſtātijs ſtatur arbitrio Iudicis cap.64. nu.55.fol.633.
Et eius partes erunt indagare mentem partium, quæ etiam tacita attenditur ibi n.56.
Et ponderandum an res locata habeat maiorem ſimilitudinem prædio ruſtico quam prędio vrbano ibi. n. 57.
Relocatio tacita domorum in locis in quibus ſolitæ ſunt locari in certo tempore, cenſetur ad annum cap.64.n.58.fol.633.
Statutum quod relocatio intelligatur pro eodem tempore quo prima locatio, procedit etiam in locatione ad longum tempus cap. 64.n.110.fol.634.
Reconductio Medici regulatur ad inſtar reconductionis prædiorum ruſticorum cap.64. nu. 112. fol.634.
8 PACTVM, quod locatio cenſeatur tacitè renouata per continuationem abſque diſdicta, eſt expreſſio eius, quod tacite ineſt cap. 14.§.2.n.11.fol.93.
Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad triennium cum pacto tacitæ renouationis non valebit, ſi adſit conuentio de facienda diſdicta in tēpore proximo ipſi locationi cap.14.§.2.num. 16.fol. 93.
Et generaliter non valet locatio dicto modo facta vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis ibi. n.17. fol.94.
Relocatio vigore pacti, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur facta relocatio, non eſt tacita, ſed expreſſa cap.39.n.59.fol.410.
Statutum inducens tacitam relocationem non procedit aduerſus minorem prohibitum ſine ſolemnitatibus locationem facere cap. 64.n. 140.fol.641.
Alia plura de ſtatutis, & pactis circa tacitam renouationem habes ſupra in præcedentibus n.n.

RENVNCIATIO.

Renunciatio generalis non valet cap. 49.num. 25. fol.489.
Decl.procedere in iudicijs, non in contractibus ibi.n.26.
Renunciatio læſionis facta à maiore, & cum iuramento, valet cap.18.n.98.fol.176.
Vid.in ver. LAESIO.
Renunciatio caſuum fortuitorum, & remiſſionis mercedis, vid.in ver. REMISSIO MERCEDIS nu.7.
Renunciatio facultatis petendi renouationem locationis vid. in ver. RENOVATIO nu. 2.
Renunciatio non poteſt extendi de caſu ad caſum cap.62.n.93.fol.616.

REPRESENTATIO.

Repreſentatio non habet locum vbi ſola proximitas attenditur cap.62.n.67.fol. 614.
Repreſentatio locum habet ad effectum aſſequendi prælationem in noua locatione cap. 62.n.68.fol.614.
Repreſentatio licet proximiorem non faciat in gradu ſanguinis, tamen facit proximiorem in gradu ſucceſſionis cap.62.n.69.fol.614.

R E S.

Res, quæ non durant vltra triennium, abſque notabili deterioratione, ſeruari non poſſe dicuntur cap.14.§.5.n.2.fol.105.
Res abſens, & non exiſtens locari poteſt cap. 16.n.9.fol.148.
Res, & merces non ſunt neceſſariæ ad ſubſtantiam, & perfectionem locationis, ſed ad effectum cap.16.n.11.fol.148.
Res, & merces non ſufficit, quod ſint expreſſæ in locatione ſi res non eſt certa, vel mercedis non eſt expreſſa quantitas cap. 17. nu. 32.fol.159.
Decl.non procedere ſi certitudo rei, & quātitatis haberi poteſt à ſolito cap.17.num.33. fol.159.

Decl.2.procedere de rigore iuris, ſecus autem de æquitate canonica cap. 17. num. 34. fol. 159.
Rei ſuæ quilibet moderator, & arbiter cap.20. num.1.fol.195.
Rem ſuam locare, vel vendere nemo cogitur cap.20.n.2.fol.195.
Regula, quod nemo cogatur locare, vel vendere patitur 68. fallentias relatiue cap. 20. nu.4.fol.195.
Rem ſuam, qui locare vult, non tenetur potius vni, quam alteri locare cap. 20. nume. 3. fol. 195.
Res particularis alteri rei particulari accedere, & de eius pertinentijs eſſe non poteſt cap.23. nu.100.fol.235.
Res aliena non poteſt obligari cap.40.num.88. fol. 421.
Decl.procedere in obligatione hominis, non in obligatione legis ibi.n.89.
Res cenſetur diuiſibilis ſi vna pars reddit tantā quantam vtilitatem reſpectu partis qua tota reſpectu totius cap.9.n.25.fol.43.
Res communis cum alio eſt etiam propria cap. 7.n.30.fol.45.
Res dicitur ſolita locari cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum cap.14.§.4.n.5. fol.100.

RESCRIPTVM.

Rescriptvm Imperatoris licet fauore vnius emanatum, facit ius quo ad omnes, ſi æquum, & in corpore iuris relatum cap.18. num. 36. fol.168.

RESIGNANS. RESIGNATARIVS.

Resignans ſi conductor expellatur à reſignatario, tenetur ei ad omnia damna cap. 61. nu. 220.fol.596.
Idem procedit in quolibet alio officium dimittente ibi. n.221.
Ampl.vt ſi conductor ſtipulatus ſit de euictione reſignans teneatur etiam ad lucrum ceſſans ibi.n.222.
Resignatarivs tenetur ſtare locationi ſactæ à reſignante, ſecundum aliquos cap.61. num. 217.fol.595.
Contrarium verius ibi.n.218.
Reſignatarius dicitur potius habere cauſam à Papa quam à reſignante cap. 61. num. 219. fol.595.
Reſignatarius beneficij non habet cauſam à reſignante, ſed à Papa cap.37.n.53.fol.397.

RESOLVTIO.

Vnvmqvodqve diſſoluitur eo modo quo colligatum eſt cap. 58. nu. 1. fol.560.
Solemnitas requiſita in contractu requiritur etiam in diſtractu cap.58.n.12.fol.560.
Decl.procedere ſi ſolemnitas fuit neceſſaria ibi.nu.13.
Et vbi non deficit qualitas propter quam neceſſaria fuit ibi.n.14.
Conſtitutum, & præcarium adhibitum in contractu requiritur etiam in diſtractu cap. 58. num.15.fol.561.
Scriptura, & ſtipulatio in contractu adhibita, requiritur etiam in eius reſolutione, ſeu diſtractu cap.58.n.16.fol.561.
Contrarium ibi.nu.17.
Decl. ſcripturam requiri in reſolutione emphyteuſis ibi.n.18.
Reſolutio iure datoris, reſoluitur ius accepto-ris cap.61.n.61.fol. 581.

RESTAVRATIO.

Vid. in ver. *MELIORAMENTA*.

RESTITVTIO.

Restitvtio rei locatæ fieri debet finita locatione cap.vlt.n.1.fol.645.
Rei locatæ reſtitutio celeritatem deſiderat cap.vlt.n.150.fol.656.
Conductor recuſans reſtituere rem locatam ſinita locatione condemnatur vltra eam tradedere domino etiam valorem ipſius cap. 65. nu. 2.fol.45.
Decl. procedere ſi contumax ſit vſque ad ſententiam ibi.n.3.
Decl.2.procedere ſi actum ſit rei conditione, ſecus ſi actione locati ibi. n.4.
Praxis perendi dictam æſtimationem relatiue cap.65.n.5.fol.645.
Conductor tenetur reſtituere rem locatam in eadem eſſentia, & eodem ſtatu quo eam recepit cap.65.n.6.fol.646.
Et ſi eam in illo non conſeruauit tenetur eā ad illum reducere ibi.n.7.
Et ſi poteſt eam reſtituere, non liberatur ſoluendo intereſſe ibi. n.8.
Secus ſi ſit impoſſibile, vel quia res perierit ib. num.9.
Conductor tenetur reſtituere rem non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam cum eiſdem qualitatibus, cum quibus recepit cap. 65. num 10.fol.646.
Conductor qui recepit agros cultos, vel cum fructibus pendentibus, tenetur eos eodem modo illos reſtituere cap.65.n.11. fol.646.
Et alias tenetur ad damna, & intereſſe ibid. num. 12.
Conductor, qui recepit agrum ſeminatum nō ſatis eſt, quod reſtituat ſemen, & impenſas in ſeminando, ſed debet etiam reſtituere damnum fructuum non perceptorum cap.65 n.13.fol.646.
Ampl.procedere etiamſi in locatione adſit pactum, quod in dicto caſu liceat domino partem ſeminum reſtituere ibi. n. 14.
Re mobili locata per longum tempus non reſtituta ſi perempta ſit, à die peremptionis
non

non debentur amplius mercedes cap.vlt.nu. 17.fol.647.
Si non perempta, reſtituenda vna cum intereſſe non excedente valore rei ibi.n.18.
Conductor denegans finita locatione rem reſtituere dicitur inuadere, & ſpoliare cap.vlt. n.37.fol.648.
Et competit aduerſus eum reintegratio, & actio ſpolij ibi.n.38.
Ampl.etiam contra ſingularem ſucceſſorem conductoris cap.vlt.n.39.fol.649.
Dominus finita locatione poteſt petere reſtitutionem *ex l.fin.C.de acquir. poſſeſſ.* cap.vlt. nu.40.fol.649.
Reſtitutio poſſeſſionis rei locatæ impeditur domino, ſi conductor opponat aliquam iuſtam cauſam retinendi cap. vlt.n.45.fol.649.
Contumacia conductoris in reſtituendo rem, probatur ex quo pulſatus rem non dimittit cap.vlt.n.73.fol.651.

RESTITVTIO IN INTEGRVM.

Restitutio in integrum non competit ſi contractus ſit nullus cap.10.n.13.fol.49.
Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſam petitionem renouationis cap.63. n. 44.fol.624.
Idem in alijs gaudentibus priuilegio minorum cap.63.n.45.fol.624.
Idem ſi adſint maiores, & minores admixti ibi. n.46.
Etiamſi dominus alteri locaſſet ibi.n.47.
Et etiam elapſo quadriennio ibi.n. 48.
Hæredi competit reſtitutio in integrum aduerſus non petitam renouationem debitam ex pacto cum defuncto cap.63.n.49. fol.624.
Ampl.nec impediri per ſcientiam locationis niſi ſciuerit pactum ibi.n.50.

RETENTIO.

Quid ſit nu. 1.
In quo iudicio, & quando opponi poſſit nu.2.
Cui competat nu.3.

1 RETENTIO EST exceptio non actio cap. 42.n.42.fol.437.
Retentio eſt ſpecies compenſationis, & quid à compenſatione differat cap.42.n 35.fol.436
Retentio eſt exceptio fauorabilis, & poteſt opponi etiamſi ſtatutum tollat exceptiones cap 42.n.42.fol.437.
Et non impedit ſententiam ſed eius executionem cap.42.n.46.fol.437.

2 RETENTIONIS EXCEPTIO OPPONITVR tam in petitorio, quam in poſſeſſorio cap.34.§.3.n.51 fol.348.
Et etiam poſt latam ſententiã c.42.n.43. f.437.
Et poſt amiſſam poſſeſſionem vigore ſententiæ, ſi ab ea appellatum cap.42. n.44. fol.437.
Et etiamſi ſententia lata ſit ex celeri remedio *l. ſi quis conductionis* ibi.n.53.
Et etiam poſt tres conformes ibi.n.54.
Et opponitur ad retardandum executionem ſententiæ cap.34.n.52.fol.348.
Et ad retardandam executionem obligationis cameralis, vel alterius executiuæ cap.34. §. 3.n.55.fol.348.
Et ad retardandam reuocationem attentatorum ibi. n.56.

3 RETENTIO DATVR facilius, quam actio cap.34.§.3.n.48.fol.347.& cap. 42. num. 1. fol. 433.
Pro credito melioramentorum datur ad repellendos creditores anteriores rem hypothecatam habentes ibi.n.57.
Hoc tamen procedit pro rata pro qua res pretioſior facta eſt ibi.n.58.
Quod ſecus eſt reſpectu domini cap.34. §. 3. n.59.fol.348.
Ampl. vt conductor, qui meliorauit poſſit repellere creditores hypothecarios in totum ſoluendo eis eorum creditum, & ſibi retinende rem ſecundum aliquos cap.34. §.3.n. 60.fol. 348.
Contrarium tamen eſt verius ibi. n.61.
Decl.hoc contrarium non procedere, niſi creditores velit ſoluere melioramenta cap. 34. §.3.nu.62.fol.348.
Retentio non poſſidenti competere non poteſt cap. 40. n. 7. fol. 413.
Hypothecam habens poteſt ſe opponere creditori poſteriori, & dicere velle retinere cap. 40. nu. 8. fol.413.
Decl. procedere pro ipſo credito cum hypotheca, non autem cum alio ſine hypotheca ibi. nu. 9.
Retentio datur etiam pro credito ſine hypotheca cap. 40. n. 83.fol.421.
Retentio regulariter non datur quando agitur de retentione vnius rei pro debito alterius cap. 42. nu. 2. fol. 434.
Retentio datur vbi creditori competit hypotheca eorum, quæ retinere intendit cap.42. nu. 4. fol. 434.
Retentio pro credito mercedis in pecunia non datur in aliena re cap. 42. nu. 3. fol. 434.
Retentio fructuum competit locatori pro mercede prædiorum locatorum c.42.n.5.f.434.
Retentio competit locatori operarum in rebus in quibus habet hypothecam cap. 42. nu. 6. fol. 434.
Ampl. ſufficere operas inſeruiſſe pro vtilitate rei ibi. nu. 7.
Scriptor poteſt retinere librum à ſe ſcriptum pro mercede non ſoluta cap. 42. nu. 8. & n. 13. fol. 434.

No-

Notarius poteſt retinere librum in quo ſcripſit inſtrumenta, & proceſſum cap. 42. num. 9 fol. 434.
Procurator an poſſit retinere ſcripturas litis pro ſua mercede, eſt magna cõtrouerſia, & negatiua magis probatur c.42.n.10. & ſeq.f.434.
Poteſt retinere pro expenſis pro eis factis ibid. nu. 11.
Et poteſt retinere ſcripturas quas ipſemet fecit, & idem de Aduocato ibi. nu. 12.
Famuli poſſunt retinere res domini pro ſalario non ſoluto cap. 42. nu. 14. fol. 434.
Ampl. poſſe etiam capere propria auctoritate cap. 42. nu. 15. fol. 435.
Contrarium ibid. nu. 16.
Decl. vt prima procedat, requiri plura copulatiuè, & primo, ſalarium eſſe omnino certum tam in ſubſtantia, quam in quantitate cap. 42. nu. 17. fol. 435.
Secundo, vt famulus non poſſit aliter ſalarium conſequi, ſaltem ſine magno periculo, ſeu præiudicio ibi. nu. 18.
Tertio quod non adſit periculum ſcandali ibi. nu. 19.
Quarto quod res, quam accipit ſit propria domini debitoris ibi. nu. 20.
Quinto famulũ teneri certiorare dominum, quod aliquid amplius ſibi non debetur cap. 42. nu. 21. fol. 435.
Sexto non poſſe amplius ab ipſo domino, ſeu ab eius hærede quid pro mercede recipere ibi. nu. 22.
Retentio facilius datur ſi res deueniat ad manus creditoris aliquo modo licito, quam ſi temerario cap. 42. nu. 23. fol. 435.
Pecunia poteſt retineri ſi licite veniat ad manus creditoris pecuniæ cap. 42. num. 24. fol. 436.
Creditor debet potius pecuniam, quam aliam rem retinere cap. 42. nu. 26. fol. 436.
Poſſidens pro vno credito cum hypotheca, poteſt retinere pro alio hypothecam non habente cap. 42. nu. 27. fol. 436.
Inuecta, & illata in prædium conductum valent retineri etiam pro alio credito, quam pro mercede, ſi pro ea poſſideantur cap. 42. nu. 28. fol. 436.
Poſſidens pro credito ſine hypotheca, non poteſt retinere pro alio ibi. nu. 29.
Lim. ſi velit retinere pro credito dotis cap. 42. nu. 30. fol. 436.
Idem pro mercede laborum in cauſa ſtudij factorum ibi. nu. 31.
Retentio pro credito ſine hypotheca, datur tantum contra debitorem, non autem contra tertium cap. 42. nu. 32. fol. 436.
Decl. procedere contra alium creditorem cum hypotheca cap. 42. nu. 33. fol. 436.
Retentio vbi competit poteſt retineri res magis valens, quam ſit creditum cap. 42. nu. 34. fol. 436.
Decl. procedere ſi retineat ſciente domino, & valente ſoluere, quod debet, alias ſecus ibi. nu. 35.
Decl. 2. procedere contra debitorem, non autem contra alium creditorem, quia poteſt immitti in parte excedente ibi. nu. 36.
Lim. ſi res retenta ſit indiuiſibilis cap. 42. nu. 37. fol. 436.
Lim. 2. ſi primus poſſideat ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus ibi. nu. 38.
Intellige ſi creditor velit immitti, nõ ſi velit rem ſubhaſtari, non amoto primo poſſidente cap. 42. nu. 39. fol. 437.
Retentionem alleganti, non poteſt opponi, quod eius creditum ſit præſcriptum cap. 42. nu. 40. fol. 437.
Conductor retinens finita locatione excuſatur à condemnatione in æſtimatione rei per quamlibet cauſam cap. vlt. nu. 46.

RETRACTVS.

Condvctor de iure communi prælationem non habet in emptione rei cap. 27. nu. 144. fol. 286.
Romæ olim dabatur dicta prælatio ex quodam decreto Camerali, nunc datur ex conſtitutione Gregoriana cap. 27. numer 145. fol. 287.
Conſtitutio dans dictam prælationem fundatur in æquitate ibi. nu. 146.
Conſtitutio præfata eſt iuris communis correctoria, & ideo non extendenda cap. 27. nu. 147. fol. 287.
Non tamen eſt exorbitans ibi. nu. 148.
Conductor ſi emat cum pacto redimendi, & durante adhuc tempore locationis dominus redimat, reſurgit locatio, ſecus ſi redemptio fiat finito tempore locationis cap. 20. num. 102. fol. 202.
Creditor pecuniæ datæ ademendam rem, non habet priuilegium prælationis in re illa, ſed tantum in actione perſonali cap. 33. nu. 64. fol. 327.
Lim. ſi pecunia ſit pupilli aut ſimilis perſonæ priuilegiatæ ibi. nu. 65.
Prælatio in emptione, conceſſa conſanguineis fuit per legem diuinam, & admittunt Sacri Canonis, & leges cap. 20. nu. 6. f. 195.
Dominus directus præfertur in emptione cap. 20 nu. 7. fol. 195.
Vicinus habet prælationem in emptione rei cap. 20. nu. 9. fol. 195.
Materia retractus, & prælationis eſt ſtricte accipienda, & non extendenda de caſu ad caſum cap. 20. nu. 103. fol. 202.
Retrahens vigore ſtatuti non tenetur ſtare locationi

cationi,ſi primus emptor ei ſtare non debeat, ſecus econtra cap. 61. nu. 66. fol. 582.
Lim. in retrahente vigore Bullæ Gregorij, quæ viget in Vrbe fauore ædificare volentiū cap. 61. nu. 67. fol. 582.
Decl. deberi cooductori intereſſe ibi. n. 68.
Retrahens vigore ſtatuti, ſi primus emptor locauit,tenetur ſtare locationi c.61.n.69.f.582
Vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 1.

RETROVENDITIO.

Retrovenditio peti poteſt vigore pacti etiam poſt tempus in eo præfixum, ſi pretium non fuit iuſtum cap. 24. nu. 57. fol. 247.
Emptor cum pacto retrouendeodi, ſi locet, & poſtea retrouendat, redimens tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 65. fol. 581.

R E V S.

Revs in ſua exceptione eſt actor, & illam probare debet cap. 34. §. 4. nu. 7. fol. 352.
Rei conuenti melior debet eſſe conditio cap. 15.n.55.fol.145.

R I P AE.

Ripae, & aggeres, foſſata, & ſimilia ſi non ſunt publica, menſurari debent ad effectum dignoſcendi an locatio facta ſit ad corpus, vel ad menſuram cap. 24. nu. 91. fol. 250.

S

SACERDOS.

Sacerdos poteſt locare operas ſuas ad ſacrificandum in tali Altari, vel tali hora cap. 15. nu. 34. fol. 142.
Sacerdos non poteſt quid magis prætendere ratione functionis ſacræ magis ſolemniter factæ, vti ratione Miſſæ cantatæ cap. 15. nu. 47. fol. 144.

S A L A R I V M.

Salarium quando non debeatur, ſeu facienda ſit eius remiſſio n. 1.
Salarium non conuentum an debeatur nu. 2.
Cætera omnia vid. in ver. *MERCES*.

1 SALARIVM diminuto labore,minui debet cap. 50. nu. 86. fol. 507.
Operarum conductor operas conſequi non valens non tenetur ad mercedem cap. 50. nu. 1. fol. 500.
Lim. ſi culpa ſua non perceperit ibi. nu. 2.
Ampl. limitationem procedere tam in operibus, quæ in probitate virtutis conſiſtunt, quam in conſiſtētibus in labore ib.n.3
Merces operarum conuenta debetur dummodo non ſtet per promittentem operas præſtare cap. 50. nu. 7. fol. 501.
Decl. procedere non ſolum ſi impediatur culpa conductoris, ſed etiamſi impediatur caſu ex parte eiuſdem conductoris euenientе, ſecus autem ſi caſus euenerit ex parte locatoris, ſiue eueniat in perſona, ſiue in inſtrumentis cap. 50. nu. 8. fol. 501.
Naui deperdita non debetur Nautæ merces cap. 50. nu. 9. fol. 501.
Merces pro deportatione mancipiorum promiſſa, mortis mancipijs, debetur cap. 50. n. 10. fol. 501.
Operarum merces, ſeu ſalarium conuentum mortuo illas præſtare debente non eſt ſoluenda, ſecus autem mortuo eo cui præſtari debebat cap. 50. nu. 11. fol. 501.
Famulis infirmis, & inſeruire non valentibus debetur ſalarium cap. 50. nu. 12. fol. 501.
Contrarium eſt verius ibi. nu. 13.
Decl. primam procedere ſtante conſuetudine cap. 50. nu. 14. fol. 501.
Operarum mercedem non deberi impedito ex parte ſua procedit in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis, quæ conſiſtunt præcipuè in probitate virtutis cap. 50. num. 15. fol.501.
Operarum virtutis ſalarium tranſmittitur ad hæredes, mortuo illo qui eas præſtare debebat ante tempus finitum cap. 50. num. 16. fol. 501.
Salarium operarum, quæ in virtute conſiſtunt, vt debeatur impedito, neceſſaria ſunt quinque, requiſita cap. 50. nu 23. fol. 502.
Primum requiſitum eſt vt impedimentum ſit breue, & an hoc ſit neceſſarium cap. 50. nu. 24. fol. 502.
Secundū requiſitum,vt præſtare debens operas ſit in loco, vbi præſtandæ ſunt, vel abſit cum licentia cap. 50. nu. 25. fol. 502.
Decl. ſufficere,quod legitime abeſſet antequam impeditus eſſet ibi. nu. 26.
Decl. 2. etiam excuſari ſi abſit ob neceſſitatem ibi. nu. 27.
Tertiū requiſitum eſt, quod impedimentum ſit caſuale, & verum, non autem procuratū, vel ſimulatum cap. 50. nu. 28. fol. 502.
Decl. non dici procuratam infirmitatem ad hunc effectum, etiamſi culpa ſua euenerit cap. 50. nu. 29. fol. 502.
Quartum requiſitum eſt, quod impedimentum vere impediat cap. 50. nu. 30. fol. 502.
Impedimentum quando ſit tale ſtatur arbitrio Iudicis ibi. nu. 31.
Quintū requiſitum eſt,quod impeditus ante operas præſtaret cap. 50. nu. 32. fol. 502.
Operarum merces non debetur impedito, ſi eo tempore mercedem ab alio receperit cap. 50. nu. 34. fol. 502.
Ampl. ſufficere, quod alteri operas ſuas locauerit cap. 50. nu. 35. fol. 502.
Ampl. 2. vt ſufficiat potuiſſe locare, & noluiſſe cap. 50. nu. 36. fol. 502.
Ampl.3.ſi locauit pro minori ſumma ib.n.37

Ope-

Operarum merces ſi promiſſa fuerit conditionaliter, quatenus operæ præſtentur, non debetur impedito operari, etiamſi impedimentum veniat ex parte conductoris cap. 50. n. 38. fol. 503.
Ampl. non ſolum ſtante conditione expreſſa, ſed etiam tacita ibi. nu 39.
Nautæ debetur merces deportationis, etiamſi deportatus moriatur, ſi promiſſs pro impoſitione in naui, ſecus ſi promiſſa pro deportatione cap. 50. nu. 41. fol. 503.
Conditione ſtante in promiſſione mercedis, nihil aliud attenditur, quam ſi conditio venerit, vel ne cap. 59. nu. 42. fol. 503.
Salarium ſi non ſit promiſſum ſimpliciter, ſed intuitu laborum, hoc ſufficit vt non debeatur impedito etiamſi impedimentum veniat ex parte promittentis cap. 50. nu. 43. f. 503.
Operarum, quæ in labore conſiſtunt locatione, merces ſemper cenſetur promiſſa intuitu ipſarum operarum, & cum tacita conditione, ſi præſtentur cap. 50. n. 44. fol. 503.
Operarum conductor repellit petentem mercedes exceptione non adimplementi, ſi eas præſtare non cæperit cap. 50. nu. 45. f. 503.
Operarum locator ſi non cæpit eas præſtare, repellitur abſolute à petitione mercedis cap. 50. nu. 46. fol. 504.
Oblatio verbalis ſtante tacita, vel expreſſa partis recuſatione, ſufficit cap. 50. nu. 47. fol. 504.
Oblatio non eſt neceſſaria, quando certo conſtat partem recuſaturam recipere cap. 58 nu. 48. fol. 507.
Oblatio non ſufficit quando pars habet iuſtam cauſam recuſandi cap. 50. nu. 49. f. 507.
Operarum punibilium merces licet peti non poſſit tamen ſi ſoluatur non poteſt repeti cap. 15. nu. 54. fol. 146.
Operarum merces debetur etiam ei qui non incepit illas præſtare, ſi non potuit tuto, & ſine verecundia cap. 50. nu. 50. fol. 507.
Operarum locator ſi cæperit eas præſtare, & poſtea fuerit impeditus non repellitur exceptione non adimplementi, ſed neceſſe eſt petere remiſſionem mercedis cap. 50. n. 51. fol. 507.
Locator operarum poſtquam cæpit eas præſtare, ſufficit per eum non ſtetiſſe quin continuauerit cap. 50. nu. 52. fol. 504.
Decl. vt ſi adſit conditio expreſſa in promiſſione mercedis, ſi operæ præſtentur, neceſſe ſit ſtetiſſe per conductorem quin continuaretur præſtatio ibi. nu. 53.
Et ſteriſſe per conductorem dicitur, ſi adimplendum erat ex pecunia ab eo ſoluenda, & ipſe eam non dederit cap. 50. nu. 54. f. 504.
Et ceſſante dicta conditione expreſſa, ſufficit ſtetiſſe per caſum euenientem in perſonam conductoris, vel in re in qua præſtandæ erant cap. 50. nu. 55. fol. 504.
Remiſſio mercedis operarum fit in operibus, quæ conſiſtunt in labore, non in eis, quæ conſiſtunt in virtute, quia pro eis debetur totum ſalarium etiam impedito cap. 50. nu. 72. fol. 506.
Decl. vt ſi ſalarium ſit annuum, debeatur tantum pro anno cæpto ibi. nu. 73.
Secus ſi ſit conſtitutum in vnica ſolutione ib. nu. 74.
Idem ſi ſit vnicum factum ibi. nu. 75.
Idem ſi agatur de officio maiori, quod in ſola Dignitate conſiſtit, non in labore cap. 50. nu. 76. fol. 506.
Decl. vt quatenus ſalarium ſit partim pro labore, & partim pro virtute, vnaquæque pars iudicanda ſit eum ſuis regulis ibi. n. 77.
Et vbi ſit inſeparabile, & non appareat quid principaliter conſideratum fuerit, præualere debebit qualitas ſcientiæ ibi. nu. 78.
Salarium officialis mortui licet de iure debeatur hæredibus, etiam pro tempore decurſo poſt mortem, tamen ſecus eſt de conſuetudine plurium locorum cap. 50. nu. 79. f. 507.
Conſuetudo circa ſolutionem ſalarij multum attenditur cap. 50. nu. 80. fol. 507.
Salarium remoti ab officio culpa ſua non debetur etiam pro tempore, quo inferuiuit cap. 50. nu. 81. fol. 507.
Contrarium eſt verius ibi. nu. 82.
Decl. primam procedere ſpecialiter in Cuſtodibus publici Aerarij ibi. nu. 83.
Decl. 2. primã procedere in operibus indiuiduis, quando delictum concernit vniformiter totum officium cap. 50. nu. 84. fol. 507.
Decl. 3. vt ſi ex culpa, vel negligentia officialis reſultet domino damnum, poterit ad ratam damni retinere ſalarium cap. 50. nu. 85. fol. 507.
Famulus receptus ad inſeruiendum tribus ſcholaribus, ſi duo diſcedant, non petit idem ſalarium à remanente cap. 50. n. 87. f. 507.
Ampl. etiamſi fuerit admiſſus ad inſeruiendum cum expreſſa conditione pro certo ſalario cap. 50. nu. 88. fol. 507.
Contrarium tenent alij ibi. nu. 89.
Diſting. vt ſi promiſſum ſit ſalarium certum cum conditione ſeruiendi tribus, tunc debeat minui, ſecus ſi promiſſum ſimpliciter cap. 50. nu. 90. fol. 508.
Decl. poſſe peti totum promiſſum ſimpliciter, ſi promiſſum ab vno tantum, ſecus ſi à tribus, quia intelligitur pro rata ibi. nu. 91.
Famulus plurium ſcholarium ſi aliqui diſcedant, non debet habere minus ſalarium ſi idem labor eſt in ſeruiendo vnico remanente

te cap. 50. numer. 95. fol. 508.

Salarium minuto labore minui debet in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis, quæ conſiſtunt in probitate virtutis cap. 50. nu. 92. fol. 508.

Decl. non deberi totum ſalarium diminuto labore, ſi officium diuidatur in duo ibidem n.93.

Minuto labore minuenda merces, & circa eius quantitatem ſtatur arbitrio Iudicis cap. 50. nu. 99. fol. 508.

Decl. procedere ſi ſalarium non ſit taxatum ex pacto, quia tunc recurrendum ad pactum cap.50.n. 100. fol. 508.

Subdecl. non ſufficere pactum circa ſalarium totum, ſi non appareat rata diminutionis laborum ibi.n.101.

Conductus ad negocium intra certum tempus peragendum, illo citius perfectè peracto, mercedem conuentam integre conſequitur cap. 50. num. 97. fol. 508.

Iter facere debens, ſi faciat vna die quantum debebat in duabus, mercedem pro vtraque recipit cap. 50. nu. 98. fol. 508.

Salarium non debetur ei per quem non ſtetit inſeruire officiali remoto ab officio ante finitum tempus cap. 50, nu. 56. fol. 504.

Salarium Legati, vel eius comitum, ſi remoueatur ante tempus, non debetur propter culpam, quæ ſupponitur in remoto cap. 50. nu. 58. fol. 505.

Salarium non debetur impedito, ſi impedimentum proueniat ex culpa ſua vera, vel præſumpta cap. 50. nu. 62. fol. 505.

Officiali amoto ab officio ante tempus ſine culpa, debetur ſalarium cap. 50. num. 63. fol. 505.

Merces operarum ſi ſoluta, vbi ſoluenda non erat poterit repeti cap. 50. numer. 108. fol. 509.

Merces operarum, vbi non debetur ex quo non fuerint præſtitæ intelligitur pro ea rata pro qua præſtitæ non fuerunt cap. 50.n. 64. fol. 505.

Nautæ pereunte naui in itinere, debetur merces pro rata cap. 50. nu. 65. fol. 505.

Contrarium, quod debeat eam reſtituere ibi. nu. 66.

Decl. hoc contrarium procedere ſi nauis periierit ante diſceſſum cap. 50. num. 67. fol. 505.

Decl. 2. vt debeatur merces pro rata, ſi conuenta pro impoſitione in naui, ſecus ſi pro tranſportatione ad certum locum ibid. nu. 68.

Subdecl. vt merces conuenta pro impoſitione in naui, debeatur pro rata, ſi facta locatio, ſecus ſi facta venditio locis nauis, quia tunc debetur in totum cap. 50. num. 69. fol. 506.

Subdecl. 2. quod dictum eſt non deberi aliquid vbi merces promiſſa ſit pro aſportatione, non procedere, ſi vtilitas conductori allata ſit cap. 50. nu.70. fol. 506.

Subdeclara 3. quod dicitur mercedem deberi pro rata operarum, intelligi pro rata vtilitatis allatæ conductori cap. 50. nu. 71. fol. 506.

Salarium ob operas non præſtitas non minuitur, ſi pro præſtitis habeantur cap.50.n. 102. fol. 509.

Si dictum ſit pro ſalario intelligitur, vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe cap. 23. nu. 108. fol. 236.

2 SALARIVM non conuentum non debetur cap.35.nu.59.fol.375.

Ampl. vt nec debeatur pollicitatione iurata promiſſum ibi.num.60.

Decl. ampliationem, vt non debeatur per viam actionis, ſecus autem officio Iudicis ibi.num.61.

Lim. ſi conſtet eum cui operæ præſtitæ fuerunt conducturum fuiſſe & quanti cap. 35. num.62.fol.375.

Lim.2.ſi præſtans operas erat ſolitus locare, & recipiens erat ſolitus conducere ibi. numer.63.

Ampl.ſecundum aliquos, vt ſufficiat ſolitum vnius cap.35.nu.64.fol.375.

Contr.ibi.num.65.& 66. vbi de magis communi, & tenenda.

Ampl. hoc contrarium, vt non ſufficiat neque ſolitum præſtantis neque etiam recipientis ibi.nu.66.

Lim. hanc ampliationem, ſi cum ſolito operas recipientis, concurrat aliqua coniectura ex qua arguatur eum fuiſſe illas operas conducturum cap.35.nu.67.fol.375.

Lim.2. ſi reſpectu operas præſtantis agatur de prima operarum præſtatione ibid.numer. 68.

Decl. quod dictum eſt requiri ſolitum præſtantis, & recipientis operas, non procedere vbi adſit conſuetudo regionis, quod ſalaria præſtentur cap.35.nu.69.fol.375.

Et talis conſuetudo adeſt Romæ in Curia, Gubernatoris, & quomodo ibi procedatur cap.35.nu.70.fol.375.

Et non ſolum ſufficit conſuetudo Tribunalis, ſed etiam Ciuitatis ſoluendi ſalaria non conuenta cap.35.nu.71.fol.376.

Et non ſolum totius Ciuitatis, ſed etiam particularum aliquarum perſonarum ibid. nu.72.

Et talis conſuetudo adeſt Romæ inter la-

niones,& fundacos ibi.num.73.
Et adeſt etiam conſuetudo prędicta quo ad procuratores ibi.num.74.
Et idem eſt quo ad agentes, & ſollicitatores cap.35.num.75.fol.376.
Lim. etiam concluſio quod ſalarium non conuentum non debeatur,vt procedat in famulis vilibus, ſecus in eis qui vacant honeſtioribus muneribus cap. 35. num. 76. fol.376.
Decl.procedere in Aduocatis, & profeſſoribus literarum ibi.num.77.
Medicis quoque debetur ſalarium non conuentum, inter quos veniunt etiam obſtetrices cap.35.num.78.fol.376.
Idem eſt de Philoſophis ibi.num.79.
Quid de Notarijs Librarijs, & Calculatoribus ibi.num.80.
Vicario Epiſcopi ſalarium non conuentum non debetur cap.35.num.82.fol.376.
Vid.in ver.*EPISCOPVS*.
Procuratoribus non deberi ſalarium non conuentum, niſi probatis dictis requiſitis de ſolito locandi, & conducendi, tenent aliqui cap.35.nu.90.fol.377.
Procuratoribus ad iudicia debetur ſalarium etiam non conuentum cap. 35. num. 96. fol.377.
Contrarium ſtatutum eſt in Vrbe per Reformat.Pauli V.tit.de Aduocatis §.13.d.nu.96.
Reformatio Pauli V. ſub tit. de Aduocat.& Procurat.d.§.13.declaratur,vt non procedat ſi ſit promiſſa recognitio in genere cap.35.n. 97.fol.377.
Decl.2.vt eadem conſtitutio impediat petere ſalarium per viam actionis, ſecus implorando officium Iudicis ibi.nu.98
Concluſio quod ſalarium non conuentum non debeatur limitatur alijs modis relatiue cap.35.nu.99.fol.377.
Et generaliter limitatur vbi appareat contraria partium voluntas ibi.nu.100.
Salarium vbi regulariter debetur, ſecus eſt ſi appareat ex circumſtantijs partes aliter ſenſiſſe cap.35.nu.101.fol.377.
Decl. tamen non ſufficere probare voluntatem vnius partis ibid num.102.
Offerens ſe ſponte ad ſeruiendum, cenſetur noluiſſe ſalarium cap.35.nu.127.fol.379.
Idem ſi pro ſeruitio præſtando,ſperabat conſequi honores ibi.num.128.
Idem ſi profeſſus fuit ſe multum obligatum illi, à quo officium recepit ibi.nu.129.
Idem ſi ſeruitium præſtitum fuit ſub ſpe alicuius remunerationis liberalis ibi.num.130.
Ampl.etiamſi in tali ſpè fallatur cap.35. nu. 131.fol.379.
Salarium vbi non debetur,promiſſio illius probauda eſt clara, non per verba æquiuoca cap.35.num.132.fol.379.
Secus econtra,vbi ſalarium eſt debitum,quia promiſſio alias æquiuoca, de eo intelligitur ibi.num.133.fol.380.
Taciturnitas diuturna in petitione ſalarij arguit illud non deberi cap.35.n.138.fol.380.
Sed hæc de ſe ſola non ſufficit niſi concurrat tempus habile ad præſcribendum ibi.n.139.
Munera recepta ab inſeruiente quandoque ſuccedunt loco ſalarij cap.35.n.140.fol.380
Ex muneribus arguitur potius diminutio ſalarij,quam quod non debeatur c.35.n.141. fol.380.
Decl. procedere ſi concurrant requiſita, vt ſalarium peti poſſit ibi.num.142.
Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia, cenſetur animo compenſandi cum mercede cap.35.nu.143.fol.380.
Salarium non debetur eis quibus conceduntur aliquę horę diei liberæ,vt poſſit ſtudijs operam dare cap.35.nu.148.fol.380.
Famuli ſcholarium qui volunt poſſe audire lectiones,ſalarium non habent cap.35. n.149. fol.381.
Salarium non debetur eis quorum officium lucrum ſufficiens eis affert cap.35. num. 150. fol.381.
Famuli Doctorum recipientes munera à clientibus,vel ſcholaribus ſufficientia,non habēt ſalarium cap.35.nu.151.fol.381.
Veſtimentum factum à cliente famulo Doctoris præſumitur factum intuitu domini,& imputatur famulo in ſalarium cap.35. nu.152. fol.381.
Concluſio quod ſalarium non conuentum non debeatur, declaratur per aliquos, vt procedat quo ad famulos tantum, ſi eis victum præſtetur cap.35.nu.153.fol.381.
Operæ leues, & non continuæ non expoſcunt mercedem, ſeu ſalarium cap.35. num.154. fol.381.
Salarium non debetur pro muneribus neceſſario aſſumendis cap.35.num.172.fol.382.
Conſanguineus pręſtans operas conſanguineo, cenſetur intuitu conſanguinitatis præſtitiſſe,non conſequendi mercedem c.35. n.164. fol.378.
Vid.*CONSANGVINEVS*.
Filius adminiſtrans bona paterna patre viuente, an poſſit eo mortuo aliquid prætendere ratione, adminiſtrationis eſt quæſtio controuerſa, quæ reſoluitur ex circumſtantijs cap. 35.num.112.fol.378.
Vid.in ver.*FILIVS*.
Amicus præſtans operas vel vſum rei amico, non petit mercedem cap.35.n.118.fol.379.
Vid.*AMICITIA*.

SCIENTIA.

Scientia ad effectum, vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi præſumitur in filio non in alijs conſanguineis cap.61. num.90. fol.584.

Scientia locationis arguitur ex conſuetudine locandi prædia in regione cap.61. num.91. fol.584.

Scientia præſumpta vbi ſufficit, facilius ſufficere debet ſcientia præſumptionibus probata cap.61.nu.92.fol.584.

Scientia probatur coniecturis cap.29. num.39. fol. 302.

Et vbi non ſufficit ſcientia præſumpta, ſufficit ſcientia probata coniecturis, & præſumptionibus ibi.nu.40.

Scientia valoris rei propriæ præſumitur, alienæ ſecus cap.18.nu.90.fol.174.

Scientia præſumpta non ſufficit ad effectum pœnæ cap.10.nu.18.fol.49.

Sciens, & tacens, ſi faciat aliquem actum poſitiuum cenſentur conſentire cap.61. nu.87. fol.584

Sciens rei valorem tunc non allegat læſionem cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſſitate etiam non præciſa cap. 18. num.94.fol.175.

Sciens rei valorem, & adhuc vendens minori pretio non petit reſciſſionem ex capite læſionis cap.18.num.88.fol.175.

Contrarium tenent aliqui ibid.nu.89.

SCHOLARES.

Scholares & Magiſtri conductores præferendi ſunt in noua locatione cap.20. num.109. fol.203.

SCRIPTVRA.

Scriptura cenſetur requiſita de ſubſtantia, ſi aliquid de tempore eius confectionis adimplendum ſit cap.16.num.62.fol.154.

Idem ſi dictum addenda eſſe noua pacta in inſtrumento cap.16.nu.63.fol.154.

Scriptura non requiritur in contractu locationis, & conductionis cap. 16. num.50. fol.152.

Decl.non procedere in emphyteuſi cap. 16. num.51.fol.152.

Decl. 2. quandoque requiri ex voluntate partium cap.16.num.52.fol.153.

Scriptura requiſita ex voluntate partium, poteſt vtraque pars ante eam à contractu recedere cap.16.nu.53.fol.153.

Scriptura præparatoria vulgo, *Minuta*, denotat imperfectionem contractus cap.16.n.66. fol.154.

Scriptura cenſetur requiſita ad perfectionem contractus vbi adſunt multa capitula, & difficile eſt ea memoriæ tenere cap.16. nu.70. fol.154.

Scriptura quandoque requiritur per contrahentes ad ſolam probationem, & tunc non licet ante eam à contractu recedere cap.16. num.54.fol.153.

Scriptura ad ſolam probationem requiſita cenſetur, ſi conuentum de re, & certa mercede cap.16.nu.55.fol.153.

Ampl. etiamſi adſit pactum expreſſum de faciendа ſcriptura, niſi ſit dictum, quod contractus non valeat ſine ea cap.16. num. 56. fol.153.

Decl. maxime procedere ſi prius perfectus fuit contractus, ac deinde dictum, quod fieret ſcriptura, ſecus econtra cap.16. num.57. fol.153.

Scriptura arguitur requiſita ad ſolam probationem, ſi dictum velle plenius explicare in inſtrumento cap 16.num.58.fol.153.

Idem ſi dictum, inſtrumentum faciendum ad maiorem cautelam ibid.num.59.

Idem ſi aliquid iam adimpletum ibid.nu.60.

Scriptura ſimplex per modum memorialis nullum prorſus gradum probationis facit c.19. num.54.fol.183.

Scriptura cenſetur requiſita ad probationem, non autem pro ſubſtantia contractus cap.20 num.53.fol.198.

Scriptura arguitur imperfecta, ex quo habet ſpacia in albo relicta cap.22.nu.26. fol.213.

Scriptura arguitur imperfecta, ſi deficiat clauſula, *actum* cap.22.nu.22.fol.214.

Scriptura arguitur perfecta, ſi adſit ſubſcriptio cap.22.nu.23.fol.214.

Scriptura arguitur imperfecta, ſi deſit ſubſcriptio cap.22.nu.24.fol.214.

Diei defectus denotat imperfectionem ſcripturæ cap.22.num.17.fol.213.

Scriptura & ſtipulatio in contractu adhibita, requiritur etiam in eius reſolutione, ſeu diſtractu cap.58.num.16.fol.561.

Contrarium ibi.nu.17.

Decl. ſcripturam requiri in reſolutione emphyteuſis ibi.num.18.

Scriptura debet videri, & legi, & non pendet à ſolo conſenſu cap.64.num.35.fol.632.

SEMEN.

Seminis periculum an ſpectet totaliter ad colonum partiarium cap.5.nu.40.fol.25.

Semine mutuo recepto per colonum non tenetur dominus cap.5.nu.41.fol.25.

Semen mutuo receptum per colonum ab ipſo domino eſt coloni, nec creditum eius quod habet dominus eſt de iuribus fundi cap. 5. num.42.fol.25.

Seminis cauſa creditor æquiparatur creditori ex cauſa melioramentorum cap.33.num.57. fol.326.

Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem

in fructibus ex eo orbis cap. 38. num. 49. fol. 325.
Vid. in ver. PRAELATIO.

SENTENTIA.

Sententia poteſt ferri cum clauſula præſeruatiua retentionis, quatenus competat cap. 42. num. 45. fol. 437.
Sententia abſolutoria ab obſeruatione Iudicij fertur quando non competit actio intentata cap. vlt. num. 63.

SEQVESTRVM.

Sequestrum rei appoſitum non impedit conductorem illa vti cap. 28. num. 60. fol. 297.
Sequeſtrum appoſitum fructibus, infert impedimentum conductori cap. 28 n. 61. fol. 297.
Prætendens ſequeſtrum apponi ob difficultatē recuperationis probare eam debet cap. 14. §. 7. num. 81. fol. 119.
Sequeſtratio pendente lite eſt prohibita c. 14. §. 7. num. 79. fol. 119.
Lim. quando recuperatio fructuum eſſet difficilis cap. 14. §. 7. nu. 80. fol. 119.

SERAE.

Serae, Claues, & Clauſtra domus ſunt cap. 23. num. 99. fol. 230.

SERMO.

Sermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de primo, & vnico actu cap. 23. n. 106. fol. 235.
Lim. ſi ex verbis aut circumſtantijs comprehendatur contraria voluntas ibi. num. 107.
Si dictum ſit, pro ſalario intelligitur vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe cap. 23. n. 108. fol. 236.

SERVITVS.

Seruitutes locari non poſſunt cap. 11. num. 7.
Decl. procedere in ſeruitutibus prædialibus, non in omnibus perſonis cap. 11. num. 8. fol. 60.
Seruitus prædialis à nemine locari poteſt, vbi, & an idem ſit de commoditate vtendi c. 11. num. 15. fol. 60.
Seruitus perpetua, ſeu ad vitam non poteſt libero homini imponi cap. 15. nu. 2. fol. 140.
Seruitus vt præſcribatur in prædio requiritur ſcientia domini cap. 29. num. 33. fol. 299.
Vid. in ver. PRAESCRIPTIO.

SIMONIA.

Simonia cadit in iurepatronatus cap. 11. n. 37. fol. 62.

SIMVLATIO.

Simulatio non probatur per quaſcumque coniecturas ſine cauſa ſimulandi cap. 10. nu. 115. fol. 58.
Lim. in ſimulationem in fraude vſurarum cap. 7. num. 116. fol. 58.
Simulationis coniectura ceſſat, dum ita vere poteſt contrahi cap. 10. num. 99. fol. 57.
Simulationis exceptio non attenditur in iudicijs poſſeſſorijs, niſi ſit concludenter probata cap. vlt. num. 70.

SOCCITA.

Soccita animalium, quando dicatur contracta cap. 12. n. 22. fol. 70.
Soccita regulatur cum regulis locationis cap. 12. n. 23. fol. 70.
Soccita alteratur ex pactis, & redditur magis ſimilis ſocietati cap. 12. n. 24. fol. 70.
Soccita facta ad quadriennium eſt pacto, quod in fine animalia ſint communia, ſi finiatur ante, ſocius habebit ratam cap. 12. num. 25. fol. 70.
Soccita in qua dominium animalium eſt communicatum, eſt ſocietas cap. 12. nu. 26. fol. 70.
Soccita, quando non eſt locatio, quæ actiones dentur cap. 12. n. 33. fol. 71.
In ſoccita pactum, quod ea finita animalia diuidantur arguit communicatum dominium cap. 12. n. 39. fol. 72.
E contra pactum, quod fructus ſint communes arguit dominium non communicatum c. 12. n. 40. fol. 72.
Denominatio partium attenditur ceſſantibus alijs coniecturis ibi. n. 41.
In ſoccita periculum animalium debet eſſe cōmune cap. 12. n. 44. fol. 72.
Ampl. etiamſi dominium ſit totaliter tranſlatum cap. 12. n. 45. fol. 72.
Quid autem ſi dominium non ſit translatum, ſed retentum? ſunt variæ opiniones, & quid de conſuetudine cap. 12. n. 46. fol. 62.

SOCER.

Socer non tenetur de culpa nurus cap. 30. nu. 21. fol. 309.

SOCIETAS.

Quid, & quando ſit nu. 1.
Finitur num. 2.
De ſocietate officij nu. 3.
De ſocietate ad caput ſaluum nu. 4.

1 SOCIETATEM CONTRAHERE dicuntur duo qui ſimul eamdem rem conducunt cap. 61. n. 13. fol. 578.
Sed hæc eſt ſocietas incidens, & impropria, in qua non procedunt regulæ ſocietatis cap. 61 num. 14. fol. 578.
Societas eſt ad inſtar fraternitatis, & requirit bonam fidem cap. 12 n. 42. fol. 72.
Societas vt ſit neceſſe eſt tradentem non deſinere eſſe dominum cap. 12. n. 27. fol. 71.
Societas proprie non contrahitur vbi non participatur dominium cap. 5. n. 19 fol. 23.

2 SOCIETAS FINITVR MORTEM vnius ex ſocijs cap. 61. n. 7. fol. 577.
Ampl. vt neque per pactum fieri poſſit, vt tranſeat ad hæredes ibi. nu. 8.

Societati acceſſoria locatio finitur per mortem vnius ex ſocijs cap.61.n. 15.fol.578.

Societas conductionis vectigalium quamuis principalis, tranſit ad hæredes cap. 61.num. 22.fol.578.

Ampl.in quolibet ſocietate conductionis rerum publicarum ibi.n.23.

Decl.procedere ſi adſit pactum,quod ad hæredes tranſire debeat cap.61. n.24.

Et debet eſſe initum cum locatore, & alijs conductoribus cap.61.n.25.fol.578.

Et requiritur expreſſa conuentio, quod tranſeat ad hæredes; nec ſufficit ſtipulatio pro eis ibi.nu.26.

Neque ſufficit pactũ de duratione ſocietatis à principio, vſque ad finem conductionis ibi.num.27.

Decl.2.requiri, quod hæredes ſint tales,qui poſſint negocia ſocietatis exercere cap.61. nu.28.fol.578.

Et iſta qualitas requiritur copulatiue cum dicto pacto ibi.n.29.

Et prædictis deficientibus non ſolum expirat ſocietas, ſed etiam locatio cap. 61. num. 30.fol.579.

Vectigalium locatio, & ſocietas non ſolũ tranſit ad primos, ſed etiam ad vlteriores hæredes cap.61.n.31.fol.579.

Contrarium tenent aliqui cap. 61. num. 32. fol.579.

Decl. tranſire ſi expediat Reipublicæ ibid. num.33.

Societatem vectigalium tranſire ad hæredes declaratur procedere, quando eſt vnita in ipſo actu conductionis ſecus in ſocijs poſtea aſſumptis cap.61.n.34.fol.579.

Ampl.etiamſi conductio ſit pro ſe, & ſocijs quia intelligitur de præſentibus ibi. n.35.

Secus ſi expreſſe dictum de aſſumendis, vel nominandis ibi.n.36.

Vid.infra ver. *SOCIVS* nu.3.

3 SOCIETAS OFFICII continet implicitam locationem cap.1.n.38.fol.5.

Societas officij continet in ſe implicitam locationem, quæ finitur morte vnius ex ſocijs cap.61.n.16.fol.578.

Decl.procedere in ſocietate contracta poſt emptum ab vno officium,ſecus ſi vterque emat & pro parte ſua dominium acquirat cap. 61. nu.17.fol.578.

Societatis officij fructus debentur hæredi,quãdo ad eum tranſit dominium officij cap. 61. nu.21.fol.578.

4 SOCIETAS AD CAPVT, SALVVM ſeu cum pacto,quod capitale ſit ſaluum eſt prohibita cap.12.n.43.fol.72.

Bulla Sixti V. prohibens ſocietates ad caput ſaluum procedit in contractibus contra diſpoſitionem iuris communis tantum cap. 12. nu.48.fol.72.

Societas etiam ad capitale ſaluum, & certum lucrum, eſt valida, quatenus non contineat iniuſtitiam cap.12.n.55.fol.73.

In ſocietate pactum, quod animalia ſint ſalua domino, poteſt eſſe compenſatum alijs pactis ipſi damnoſis cap.12.n.57.fol.74.

In ſocietate pactum quod vnus non ſentiat dãnum valet, ſi alijs pactis compenſetur cap. 12.nu.56.fol.74.

Pactum quod capitale ſit ſaluum in ſocietate eſt prohibitum cap.12.n.43.fol.72.

Capitale ſocietatis, ſi in fine reperiatur ſaluum eſt reſtituendum ei qui illud poſuit cap. 12. num.50.fol.73.

Societas valet ſi fiant tres contractus, vnus ſocietatis, alius aſſecurationis capitalis,& tertius aſſecurationis certæ quantitatis fructuũ cap.12.n.52.fol.73.

Et dicti contractus poſſunt fieri ne dum expreſſe, ſed etiam tacite, & ſimpliciter,& quando dicantur facti cap.12.n.53.& 54. fol.73.

S O C I V S.

Quid poſſit circa rem communem nu. 1.

Habitans domum communem an teneatur ſoluere mercedem nu.2.

Socium aſſumere an poſſit conductor &c. n.3.

1 SOCIVS NON POTEST diſponere de re communi plus quam ſit pars ſua cap.9. nu.3. fol. 42.

Lim.ſi diſponat ad vſum ibi.n.4.

Socius poteſt locare rem communem cap. 9.n. 1.fol. 42.

Socius, vt poſſit locare rem communem requiritur rem eſſe ſolitam locari cap.9.n.2.fol.42.

Socius, vt valeat locare,requiritur locationem eſſe vtilem cap.9.n.5.fol.43.

Socij locatio, vt valeat, ſufficit, quod non ſit damnoſa cap.9.n.7.fol.42.

Vtilitas locantis ſufficit, etiamſi ſit damnoſa alteri ſocio ſi res ſit ſolita locari ibi.n.8.

Socij locatio,vt valeat debet eſſe iuxta ſolitum cap.9.n.9.fol.43.

Socij locatio, vt valeat, requiritur, quod ſit facta honeſtæ perſonæ, & quando ſecus cap. 9.n.10.fol.43.

Socij locatio, vt valeat in totum requiritur, quod partem ſuam tantum locare non poſſit cap.9.n.11.fol.43.

Socius poteſt locare tantum partem prædij, quod diuidi poteſt cap.9.n.12.fol.43.

Socij locatio, vt valeat probanda ſocietas cap. 9.n.16.fol.43.

Socius in conductione rei cõmunis habet prælatio-

lationem cap.9.n.17.fol.43.
Socius, non poteſt impedire locationem domus communis dicendo velle habitare, ſi ſit ſolita locari, & ipſe non poſſit partem ſuam habitare diuiſim cap.9.nu.18.fol.43.
Socius impedit locationem domus communis locari non ſolitæ, nec poteſt conſocius velle locare partem ſuam ſi domus non eſt diuiduа, & quid agere debeat, vt euitet præiudicium cap.9.n.19.fol.43.
Socius conſequitur partem ſuam mercedis rei locatæ à conſocio, & quæ actio ei competat cap.9.n.20.fol.44.
Socius exigens ſolam ſuam partem mercedis rei locatæ, compellitur eam conſocio communicare cap.36.n.83. fol.391.
Decl.certius procedere vbi debitor effectus ſit non ſoluendo, vel alias conſocius non valeat ab eo partem ſuam conſequi ibi.n.89.
Socius, qui impugnauit locationem factam à conſocio, an poſſit conſequi partem mercedum cap.9.n.21.fol.44.
Socius tenetur ſtare locationi factæ à conſocio, etiam poſt diuiſionem cap.9.n.22. fol.44.
Socius volens locare perſonæ honeſtæ præfertur volenti locare inhoneſtæ plus offerenti cap.9.n.23.fol.44.
Socius volens locare plus offerenti præfertur cap.9.n.24 fol.44.
Socijs diſcordantibus in perſona cui facienda locatio recurrendum ad ſortem, vbi & aliæ opiniones cap.9.n.25.fol.44.
Socius habens maiorem partem, præfertur cæteris in diſcordia cap.9.n.26. fol.44.
Socius ſi locet communi nomine, commune eſt lucrum, & damnum, ſi vero nomine proprio, communicare debet lucrum, ſed non damnum cap.9.n.27.fol.45.
Socius locans rem communem, cenſetur locare nomine communi cap.9.n.28. fol.45.
Ampl.etiamſi locet rem, vt propriam, & ſit creditori ſocietatis cap.9.n.29. fol.45.
Socius ſimpliciter locans rem communem, non cenſetur locare totam, ſed partem ſuam cap.9.n.31.fol.45.

2 SOCIVS HABITANS DOMVM communem non tenetur ſoluere penſionem alteri ſocio tangentem cap.35.n.37. fol.372.
Ampl.vt etiamſi conduxerit à conſocio partem ſuam, & finito tempore locationis continuet habitare ibi.n.38.
Contr.tenent alij ibi.nu.39.40. & 41. vbi de veriori, & n.43. fol.373.
Lim.ſi domus ſit ſolita locari, quia tunc ſocius tenetur penſionem ſoluere cap.35.n.42. fol.373.
Lim.2.ſi ſocius percipiat commoditatem, vel aliam vtilitatem, quæ diuidi poſſit, quia tunc tenetur dare partem ſuam conſocio ibi.num.44.
Lim.3.ſi ſocius, qui re communi vtitur controuertat dominium conſocio, vel habitationem impediat cap.35.n.45.fol.373.
Lim.4.vt concluſio procedat quando domus commode diuidi non poteſt ibi.n.46.
Lim.5.ſi ſocius habitans fuit prouocatus ad diuiſionem, quia poſt quam fuit conſtitutus in mora tenetur ſoluere cap. 35. numer. 47. fol.373.
Vnus ex ſocijs recte agit pro tota penſione rei communis cap.36.n.80.fol.391.
Ampl.etiamſi minorem partem habeat in ſocietate ibi.n.81.
Ampl.2. vt etiamſi diſſoluta ſit ſocietas, debitor ignorans diſſolutionem bene totum ei ſoluat ibi.n.82.

3 SOCIVM SIBI ASSVMERE poteſt conductor in conductione tam ante, quam poſt contractum cap.32.n.20. fol.317.
Et poteſt vnus ex conductoribus aſſumere ſibi ſocium in parte ſua, qui non ſit ſocius aliorum ibi.n.21.
Et iſta aſſumptio in ſociū non eſt proprie ſublocatio cap.32.n.22.fol.318.
Iſta aſſumptio in ſocium non tranſit ad hæredes, ſublocatio vero tranſit ibi.n.23.
Ampl. vt neque tranſeat in locatione vectigalium ibi.n.24.
Decl.vt licet non tranſeat ad hæredes, tamen debeant hæredes participare de lucris prouenientibus ex antea geſtis cap.32.num.25. fol. 318.
Intellige declarationem, vt hæredes ſocis locationis exiſtentes de tempore contractus poſſint prætendere omnia lucra ipſius locationis, ſecus autem hæredes ſocij poſtea admiſſi ibi. n.26.
Conductor poteſt ſibi ſocium aſſumere, etiam inicio locatore cap.32.n.36. fol.319.
Decl. procedere ſi conductor non prætendat ſe liberatum ibi.n.37.
Decl. 2.vt deficiente conſenſu domini, ſubconductor, vel in ſocium aſſumptus non eſt conductor ibi.n.38.
Ampl.declarationem procedere tam ad ſui præiudicium, quam etiam domini cap. 32. n.39.fol.319.

SOLEMNITAS.

Solemnitates iuris canonici antiqui in alienatione bonorum Eccleſiæ quænam eſſent cap.14.§.10.nu.30.fol.131.
Beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non requiratur cap.14.§.10.n.31 fol.132.

Decl.

Decl. procedere ſi ſit legitime impetratum, & executioni demandatum ibid. num. 32. fol.133.
Decl.2. non procedere ſi ſit expoſitum contractum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & conceſſum beneplacitum cum clauſula, *ſi ita eſt* ibi.nu.33.
Solemnitas requiſita in contractu requiritur etiam in diſtractu cap.58.num.12.fol.560.
Decl.procedere ſi ſolemnitas ſit neceſſaria ibi.num.13.
Et vbi non deficiat qualitas propter quam neceſſaria fuit ibi.num.14.
Solemnitates non requiruntur in obligatione procedente ex cauſa præcedentis obligationis cap.64.nu.86.
Solemnitates in quacumque alienatione neceſſariæ, requiruntur in locatione ad longũ tempus cap.7.nu 49.fol.35.
Vide in ver.*LOCATIO* nu.3.in princ.
Solemnitates requiſitæ in contractu minoris, ſunt neceſſariæ etiamſi contrahat cum interuentu curatoris cap.8.num.8.fol.38.
Solemnitates adhibitæ in conceſſione facultatis gerendi certum actum non ſunt reiterandæ in actu illo, ſecus ſi adhibitæ in conceſſione facultatis generalis cap.8.num.16.fol.39
Solemnitatum requiſitarum in contractu minoris defectus, non annullat contractum, niſi ipſo minore volente cap.6.num.32.fol.29.

SOLVTIO.

Cui recte fiat num.1.
Quando ſit facienda num.2.
Quis poſſit ſolui num.3.
Vbi facienda num.4.
Probari debet num.5.
Solutio annua probat locationem vid. in ver. *LOCATIO* num.6.

1 PROCVRATORI AD LOCANDVM recte ſoluitur merces locationis de magis communi cap.36.num.3.fol.384.
Lim. ſi ſit procurator ad locandum tantum ibi num.6.
Procuratori ad locandum tutius ſoluitur ſi ex qualitate ipſius ceſſet ſuſpicio c.36.nu.7. fol.384.
Ampl. recte ſolui procuratori ad locandum etiamſi ſtipulatus fuerit mercedem nomine domini ibi.nu.8.
Ei cum quo fuit contractum recte ſoluitur cap. 36.nu.4.fol.384.
Conductor recte ſoluit ei qui ſibi locauit ibid. num.5.
Amplia etiamſi ſit merus Prædo cap.36.n.40 fol.387.
Decl. procedere ſi dominus non ſit perſona priuilegiata, vt miles, & Eccleſia ibid.n.41.
Decl.2. procedere ſi merces conſiſtat in pecunia, ſecus ſi fructibus rei cap.36. num.45. fol.387.
Prælato intruſo recte ſoluitur cap.36. num. 42. fol.387.
Decl.procedere ſi cum eo ſit contractum, alias requiritur iuſta cauſa credendi eum eſſe Prælatum verum ibi.num.43.
Procurator ad exigendum poteſt facere confeſſionem de recepto cap.36. num.46.fol.388.
Habentes mandatum à lege vt tutores, & Prælati non poſſunt facere confeſſionem de recepto anticipatam cap.36. num.47. fol.388.
Procuratori reuocato recte ſoluitur ab ignorante reuocationem cap.36.n.28.fol.386.
Procuratori, & adminiſtratori non recte ſoluitur poſtquam debitor habet iuſtam cauſam credendi dominum nolle eum amplius exigere cap.36.nu.49.fol.388.
Conductor recte ſoluit penſiones Domino etiã poſtquam dominium in alium tranſtulerit cap.36.num.50.fol.388.
Soluens alteri de mandato, idem eſt ac ſi ſoluiſſet mandanti cap.36.n.1.fol.384.
Mandatum procur. ad hunc effectum non probatur per coniecturas, ſed requiritur ſcriptura authentica d.cap.36.num.38.
Decl.procedere quando agitur de ſolutione facienda, ſecus quando agitur de ſolutione iam facta ſuſtinenda cap.3.num.39.fol.384.
Coniunctio ſanguinis cum creditore ſola non ſufficit ad hoc vt recte ſoluatur coniuncto cap.36.nu.31.fol.386.
Vid.in ver.*CONIVNCTIO SANGVINIS.*
Cui debeatur Merces ſeu penſio vid. in ver. *MERCES* num.7
Procuratori ad litem ſuper penſione, non recte ſoluitur penſio cap.36.num.11.fol 385.
Lim.ſi procurator ad litem conſtitutus iudicati agat ibi.num.12.
Lim.2.ſi procuratori ad litem data ſit facultas exigendi ibi.num.13.
Decl.requiri mandatum ſpeciale ad exigendum ibi.num.14.
Et non ſufficit in mandato ad litem additam eſſe clauſulam, *&c.* d.cap.36.num.15.
Procuratori habenti mandatum falſum non recte ſoluitur cap.36.num.18.fol.385.
Lim. ſi ſoluens habebat iuſtam cauſam credendi eum procuratorem ibi.nu.19.
Decl. limitationem ſecundum aliquos procedere in debitore ſpeciei, ſecus in debitore quantitatis ibi.nu.20.
Sed declaratio procedit ſi ſoluens quantitatem habebat iuſtam cauſam procuratori falſo non credendi cap.36.num.21.fol.385.
Iuſta cauſa credendi procuratori falſo eſt ſi attulit ordinem cum caracteribus ita ſimilibus

illis creditoris, vt quilibet diligens ſoluiſſet ibi.n.22.
Caracteres eſſe ſimiles illis creditoris probatur ſi ei oſtenſi, ipſemet decipitur, etiamſi oſtendantur per feneſtrellas cap.36.n.23.fol.386.
Contr.quod debeat ei oſtendi ordo integer ibi.num.24.
Et quando recurrendum ſit ad peritos ibid. num.25.
Iuſta cauſa credendi procuratorem verum eſt, ſi publice ſe gerebat vt talis cap. 36. num.26. fol. 386.
Idem in gerente ſe pro tutore, quod recte ei ſoluatur ibi.n.27.
Socio an recte ſoluatur vid. in verb. *SOCIVS* num. 1.
Cui debeatur merces rei locatæ vid. in verb. *MERCES* nu.7.

2 SOLVTIO MERCEDIS facienda eſt in fine locationis iuxta veriorem opinionẽ cap. 37.n.1.fol.393.
Minus ſoluere dicitur, qui tardius ſoluit cap. 37.n.3.fol.393.
Solutio mercedis quando facienda ſit, attenditur conuentio partium cap.37.n.4.f.393.
Ampl.vt attendatur voluntas tacita, & coniecturata ibi.num.5.
Et attenditur conſuetudo ibi. n.6.
Conſuetudines diuerſæ locorum referuntur c. cap.37.n.7.fol.393.
Voluntas ſoluendi in certo tempore arguitur ex inſertione cauſæ cap.37.n.8. fol.393.
Et quandoque intelligitur tempus appoſitũ ex fructuum perceptione ibi.n.9.
Ruſtici regulariter non habent quomodo ſoluant niſi percipiant fructus cap.37. num.10. fol. 393.
Merces ſi ſolui debet ex fructibus, expectari debet tempus quo fuerint percepti cap. 37. nu.11.fol.394.
Ampl.etiamſi non ſit dictum, ſolui debere ex fructibus fundi locati ibi.n.12.
Conſuetudo circa ſolutionem in pecunia numerata habet etiam locũ ſi penſio ſit in fructibus cap.37.n.13.fol.394.
Decl.procedere ſi conſuetudo ferat ſolutionem fieri poſt perceptionem fructuum, non e contra ibi. n.14.
Solutio mercedis facienda eſt in fine locationis etiamſi locatio ſit ad plures annos c. 37. num.15.fol.394.
Lim.ſi ſit pro tempore tam longo, vt veriſimile ſit partes ſenſiſſe fieri in principio ibid. num.16.
Lim. 2.ſi penſio ſit diſtributa in ſingulos annos ibi.num.17.
Stante pacto quod ſolutio fiat de anno in annum, intelligitur, quod ſolutio fiat in fine cuiuslibet anni cap.37.n.18. fol.394.
Nec attenditur conſuetudo contraria ibid. num.21.
Tempus in dubio cenſetur ſemper appoſitum gratia promiſſoris cap. 37.n.19.fol.394.
Ampl.ſiue ſit poſitum in accuſatiuo, ſiue in ablatiuo ibi.n.20.
Merces regulariter ſoluẽda in fine anni etiamſi tempus, quo durare debeat locatio ſit dubium cap.37.n.22.fol.394.
Solutio facienda pro vna penſione domus, ſiue ex legato, ſiue ex pacto, intelligitur in fine anni cap.37.n.23.fol.394.
Merces operarum quo tempore ſoluenda ſit Doctores faciunt multas diſtinctiones cap. 37.n.24.fol.394.
Salarium debitum ex diſpoſitione legis ſolui debet in principio conductionis c. 37. n.25. fol.395.
Decl.procedere ſi vnica ſolutio facienda ſit ſecus ſi annua, quia debetur in principio cuiuſque anni cap.37.n.26.fol.395.
Decl.2.vt ſi agatur de ſalario neceſſario de iure præſtando, licet deductum ſit in pactum, adhuc debeatur tanquam ex diſpoſitione legis ad dictum effectum ibi.n.27.
Salarium debitum pro honore, & ſcientia, vt Doctoribus, & Aduocatis debetur in principio laboris cap.37.n.28.fol.395.
Salarium debitum pro labore, debetur regulariter in fine cap.37.n.29.fol.395.
Lim.ſi adſit veriſimilitudo, quod partes aliud ſenſerint ibi.n.30.
Et attenditur ad hoc qualitas perſonarum, & operis ibi.n.31.
Mercenarij pauperes poſſunt petere partem mercedis in principio diei cap. 37. num. 32. fol.395.
Mercedis ſolutio non differenda cap.37.n.33. fol. 395.
Concluſio, quod merces peti non poſſit niſi in fine locationis, declaratur, vt procedat ad effectum aſſequendi ſolutionem, non autem ad effectum eam aſſecurandi cap. 37. nu.34. fol.395.
Decl.2.vt non procedat in colono partiario, quia tenetur ſtatim collectis fructibus ibid. num. 35.
Decl.3.vt non procedat ſi conductor deſerat domum, vel fundum conductum, quia tunc poteſt peti ſtatim cap.37.n.36.fol.396.
Decl.4.vt non procedat ſi conductor ſublocauerit, & totam mercedem à ſubconductore perceperit, quia tunc poteſt quoque cõpelli ſtatim ſoluere ibi.n.37.
Debitores vix ſoluunt poſt tempus debitum cap.37.n.38.fol.396.

Solutio anticipata eſt inuerifimilis cap.37.nu. 39. fol.396.

Debitum in diem poteſt ſolui ante illius euentum cap.37.n.41.fol.396.

Fideicommiſſo granatus poſt mortem poteſt reſtituere ante cap.37.n.42. fol.396.

Debitor poteſt ſoluere ante tempus ea ratione, quia tempus cenſetur appoſitum ſui fauore, cui poteſt renunciare cap.37.n.43.fol.396.

Lim. ſi agatur de ſolutione annua, quia poteſt conſiderari præiudicium creditoris, ſi anticipate pro pluribus annis ſoluatur cap. 37.n.44.fol.396.

Lim.2.ſi agatur de debito in fructibus ibid. num.45.

Solui non poteſt ante tempus præfixum ſi ſit appoſitum fauore creditoris cap. 37. nu.47. fol.396.

Canon emphyteuticus non poteſt ſolui anticipate cap.37.n.48.fol.396.

Lim.pro tribus annis tantum ibi. n.49.

Anticipate ſoluere conductori non expedit, quia à ſucceſſore in re, poteſt compelli iterum ſoluere cap.37.n.50.fol.397.

Succeſſor in beneficio poteſt compellere conductorem bonorum, qui anticipate ſoluit anteceſſori, vt iterum ſoluat cap.37.num 51. fol.397.

Ampl.procedere in ſucceſſore per reſignationem illius qui exegit ibi.n.52.

Lim.vt non poſſit ſucceſſor in beneficio iterum exigere penſiones locationis anticipate ſolutas anteceſſori, ſi pecuniæ erant neceſſariæ, vel verſæ in vtilitatem Eccleſiæ cap.37. nu.54.fol.397.

Et neceſſitas ad hunc effectum attenditur etiam reſpectu perſonæ Rectoris ibi.n.55.

Et vbi Rector expendidit in ſuſtentando ſe in ſtudio, vel ſuſcipiendo Doctoratu, dicitur in vtilitatem Eccleſiæ expendiſſe ibid. num. 56.

Anticipatæ ſolutiones factæ anteceſſori ſuffragantur ad euitandam caducitatem, quæ ſolutione non facta incurſa eſſet tempore ſucceſſoris cap.37.n.57.fol.397.

Succeſſores non habentes cauſam ab anteceſſore poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit anteceſſori, qui plenum ius, & dominium non habebat cap. 37. nu. 58.fol.397.

Ampl. etiamſi tales ſucceſſores teneantur ſtare locationi ab anteceſſore factæ ibi.n.59.

Succeſſores habentes cauſam à locatore poſt factam locationem non poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit cap. 37.n.60.fol.397.

Anteceſſor, qui anticipate exegit penſiones rei locatæ, ſemper tenetur reſtituere ſucceſſori, & vbi non ſit ſoluendo tenetur conductor cap.37.n.61.fol.397.

3 ALIVD PRO ALIO inuito creditore ſolui non poteſt cap.28. n.6. fol.193.

Debitor fructuum in ſpecie eo ipſo, quod conſumpti ſunt deſinit eſſe debitor eorum, & ſit debitor valoris cap.37.n.73. fol.398.

Debitor frumenti, & ſimilium ſi conſtitutus in mora non ſoluat, tenetur ad intereſſe quanti plurimi, ſi frumentum venditum fuit à die moræ cap.37.n.62.fol.398.

Attendi tamen non debet valor tempore belli, vel peſtis aut alterius careſtiæ, quæ parum durarit ſecundum aliquos cap. 37. num. 63. fol. 398.

Contrarium ſtante mora ibi.n.64.

Decl.primam procedere, ſi debitor ſit tantum in culpa, ſecus ſi etiam in dolo d. cap. 37.n.65.fol.398.

Contrarium ibid.n.66.

Decl.2.non ſufficere pretium maius duraſſe per momentum temporis ibi. n.67.

Lim.vt in frumento non attendatur valor, quanti plurimi, niſi vſque ad triennium à die moræ cap.37.n.68.fol.398.

Decl.dictam limitationem, vt non attendatur valor vltra triennium procedere ſi debitum frumentum in ſpecie, ſecus ſi in genere cap.37.n.70.fol.398.

Intellige ſi debitum in genere generaliſſimo, nec ſufficere in genere ſubalterno ibid. num. 71.

Decl.2. vt ſi conſtet frumentū in ſpecie debitum fuiſſe conſumptum, non poſſe vltra tempus conſumptionis prætendi dictum intereſſe ibi.n.72.

Decl.3.reſtringi tempus in quo attendi debet valor quanti plurimi ad petitionem creditoris in certa ſumma, & non poſſit poſt eā attendi maior valor cap.37.n.74. fol.399.

4 SOLVTIO VBI FIERI DEBEAT: ſtandū eſt pacto cap.38.nu.1. fol.401.

Et ſi conuentum eſt alibi ſolui, non poteſt debitor velle ſoluere in loco contractus ibi. num. 2.

Et attenditur etiam loci deſtinatio tacita, ibid.n.3.

Ex qualitate rei, vel menſuræ in vno loco tantum exiſtentis arguitur vbi ſoluendum cap. 38.n.4.fol.401.

Idq; etiamſi ſpecies ſit debita actione perſonali cap.38.n.5.fol. 401.

Non tamen ſufficit promiſſam eſſe ſpeciem cum expreſſione loci, ſed requiritur magis ſpecialis expreſſio in eis quæ conſiſtunt in pondere, numero, & menſura ibi. n.6.

Si promiſſum vinum de Vicentia, non propterea cenſetur deſtinata ſolutio Vicentiæ, niſi dictum de tali vegete cap.38.n.7.fol.401.
Solutio vbi debitor, & creditor ſunt diuerſi fori, facienda eſt in domicilio debitoris c. 38.n.8.fol.401.
Solutio mercedis rei ſtabilis, facienda in loco vbi res exiſtit cap.38.n.9.fol.401.
Solutio mercedis operarum facienda in loco vbi conuentum eſt operas præſtari cap. 38. n.10.fol.401.
Penſio Eccleſiaſtica ſoluenda eſt in loco beneficij ſuper quo eſt impoſita c.38.n. 11.f.401.
Ampl.etiamſi penſionarius ſit Cardinalis, qui debeat in Ciuitate Romana reſidere ibi. num. 12.
Decl vt ſolutio quæ fit proper rem fieri debeat in Ciuitate, ſeu Caſtro, in cuius territorio res exiſtit, non autem in ipſa re c. 38. nu.13.fol.401.
Debitor non tenetur portare rem debitam ad domum creditoris cap.38.n.14.fol.401.
Lim.1.ſi aliter partes ſenſerunt ibi.n.15.
Ampl. procedere non ſolum ſtante pacto expreſſo,ſed etiam tacita voluntate ibi.n.16.
Ampl.2.eamdem primam limitationem, vt ſi creditor poſtea mutauerit habitationem, ad eam quoque deferenda ſit res debita ibi. num.17.
Decl. procedere quatenus debitor nimium non grauetur cap.38.n.18.fol.402.
Lim.2.ſi debitum ſit adeo modicum, vt quatenus creditor ire debeat ad domum debitoris ſit potius ei damnoſum quam vtile ibi. num. 19.
Lim.3.ſtante magna diſparitate perſonarum, quia tunc debitor humilis, ire debet ad domum creditoris qualificati cap. 38. num.20. fol. 402.
Idem e contra ſi creditor ſit humilis ire debet ad domum debitoris ibi.nu.21.
Intellige niſi obſequium ab vno debitum alteri, potius importet eum abeſſe cap. 38. nu.22.fol.402.
Lim.4.ſi debitor cœperit deferre ad domum creditoris ibi.n.23.
Ampl.ſiue ius recuſandi delationem competat ex priuilegio particulari ſiue ex diſpoſitione iuris ciuilis ibi.n.24.
Lim.5.ſi adſit ſolitum deferendi ſiue particulare, ſiue generale ibi.n.25.
Lim.6.ſi ipſe debitor velit ſoluere in domo creditoris cap.38.n.26.fol.402.
Debitor qui tenetur deferre rem debitam ad domum creditoris tenetur eam deferre ſuis ſumptibus ibi.n.27.
Vid.in ver DEBITOR.
Colonus partiarius tenetur tantum ad vecturas portionis dominicalis, non autem ad gabellas cap.38.n.28.fol.403.
Vid.in ver. *COLONVS PARTIARIVS.*
In alternatiua loci vbi facienda eſt ſolutio, electio eſt creditoris cap.38.n.42 fol.404.
Decl.procedere, vt electio ſit creditoris, quatenus debitor non elegerit cap.38. num.43. fol. 404.
Loci ſolutionis deſtinatio operatur, vt debitor poſſit ibi conueniri cap.38.n.48.fol.404.
Ampl.etiamſi ibi tempore ſolutionis deſtinatæ non reperiatur ibi. n.49.
Loci deſtinato vbi debitor conueniri debeat, operatur vt etiam ibi debeat ſoluere cap.38. n.50.fol.405.
Et ſi dictum, quod poſſit vbique conueniri poteſt compelli vbique ſoluere ibi.n.51.
Secus ſi adſit certus locus deſtinatus ſolutioni ibi.n.52.

5 SOLVTIO NON PRAESVMITVR, ſed probari debet cap.55.n.33.fol.546.
De eius præſumptione vide in ver. *PRAESVMPTIO* nu.1.
Solutionem non ſufficit allegare ſed probari debet cap.52.n.26.fol.516.
Probatur tamen per coniecturas ibi.n.27.
Et coniecturæ debent conſiderari ſimul iunctæ ibi.n.28.
Et quæ ſufficiant ſtatur arbitrio Iudicis c.52. n.29.fol.516.
Solutionis coniecturam facit, quod creditor mutuo receperit à debitore ſuo cap.52.num. 30.fol.516.
Solutionis coniecturas, qui tradant cap. 52. n.31.fol.516.
Famuli Cardinalium, & Prælatorum in Vrbe non poſſunt petere ab hæredibus eorum ſalarium, niſi pro biennio, & intra annum à die obitus cap.52.n.32.fol.516.
Calculatio debiti quandoque adducitur ad arguendam ſolutionem cap.52.n.61. fol. 518.
Sed neceſſe eſt vt oſtendatur aliquid ſolutũ & factas fuiſſe quietantias finales ibi. n.62.
Solutionis coniecturam facit paupertas creditoris cap.52.n.14.fol.515.
Solutionis mercedis coniecturam facit aſſertio domini, qui operas conduxit cap.52. nu.15. fol.515.
Solutionis coniecturam facit ſolitum eam non differendi cap.52.n.16.fol.515.
Solitum ſoluendi ſtatim de ſe non probat eſſe ſolutum cap.52.n.17.fol.515.
Confeſſio de recepto non probat veram ſolutionem, percipere aduerſus eum, qui illam non fecit cap.36.n.48. fol.388.
Teſtes quomodo deponere debeant vt probent ſolutionem cap. 22.n.33.fol.215.

So-

SOLITVM.

Solitum excuſat à culpa c. 12. nu. 110. fol. 81.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ ſi prius conceſſio fiat perſonæ, poſtea Communitati cap. 14. §. 4 n. 19. fol. 102.
Item ſi fiat potentiori, & alijs modis ibidem nu. 20. & 21.

Solitum iudicandi per binas iudicaturas inducitur c. 18. n. 67. fol. 173.
Ab eo non eſt recedendum ib. n 68.

Solitum locari quando dicitur res, vt non ſic neceſſarium Beneplacitum v. in ver. *BENEPLACITVM* n. 4.

SPES.

Spes futuri euentus recipit æſtimationem, & in eius venditione cadit læſio c. 18. n. 59. f. 172.

Spes lucri compenſatur cum timore damni cap. 18. nu. 58. fol. 172.

Spes poteſt deduci in pactũ, & aſſecurati c. 12. nu. 51. fol. 73.

SPIRITVS.

Spiritvs Mali in domo locata exiſtentes præbent conductori cauſam recedendi à contractu cap. 60. nu. 10. fol. 569.

Iudex non debet eſſe facilis ad credendum malos ſpiritus cap. 60. nu. 11. fol. 569.

Malorum ſpirituum exiſtẽtia probatur per vnicum teſtem cap. 60. nu. 12. fol. 569.

SPOLIVM.

V. in v. *REMEDIVM REINTEGRANDAE.*

STABILIA.

Stabilia fructifera ex iuris interpretatione reddunt quinque pro centenario cap. 19. nu. 31. fol. 181.
Hodie tamen reddunt minus propter abundantiam monetæ ibi. nu. 32.

STABVLVM.

Stabvlvm venit appellatione domus ſi pateat ad illum aditus cum domo, aut cum ea emptum fuerit cap. 23. nu. 44. fol. 230.

STANTIA.

Stantia in quam habent aditus duæ domus illi vnita cenſetur cuius aditus eſt frequentior cap. 23. nu. 34. fol. 229.

Stantia ſuper ſolo vnius domus exiſtens non eſt pars illius, ſi non illi, ſed alteri domui inſeruiat ibi. nu. 35.

STATVAE.

Statvae affixæ etiam baſibus non veniunt in venditione domus cap. 23. nu. 54. fol. 231.
Decl. non procedere in perpetuo permanſuris, & quaſi pars domus, vt in edi plantes aquam ibi. nu. 55.
Decl. 2. non procedere in affixis ad ornatum Ciuitatis ibi. nu. 56.
Ampl. etiam ſi dictum ſit loco domum cum omnibus in ea exiſtentibus, adhuc venian. ſolum exiſtentia perpetui vſus cap. 23. nu. 57. fol. 232.
Lim. ſi domus locanda oſtenſa fuiſſet conductori ſtatuis ornata ibi nu. 58.

STATVTVM.

De ſtatutis in genere nu. 1.
In ſpecie nu. 2.

1 STATVTVM contra ius non eſt extendendum vltra verba cap. 18. nu. 106. fol. 176.

Statuti verba ſunt ſterilia ſicut mulæ cap. 18. nu. 107. fol. 177.

Statutum, quod non diſponit, remanet in diſpoſitione iuris communis cap. 18. nu. 108. fol. 177.
Lim. ſi ratio expreſſa, vel alia verba manifeſte inducent aliud fuiſſe de mente ſtatuentium cap. 18. nu. 109. fol. 177.

Statutum, quod vnum, & plura operari poteſt contra diſpoſitionem iuris, reſtringi debet, vt vnum tantum operetur. cap. 49. num. 119. fol. 497.

Statutorum verba quamuis ampla ſemper recipiunt interpretationem, ne quis indebite damnum patiatur cap. 49. nu. 126. fol. 498.

A ſtatuto ad pactum valet argumentum affirmatiue ductum, & econtra cap. 49. nu. 125. fol. 497. & cap. 63. nu. 73. fol. 627.

Statutum in multis caſibus eſt potentius pacto cap. 63. nu. 74. fol. 627.

Statutum laycale, vt comprehendat Clericos, requiruntur verba expreſſa, vel equipollentia cap. 63. nu. 67. fol. 626.
Et vide infra de ſtatuto Vrbis.

Statutum, eo ipſo quod eſt in libro ſtatutorum præſumitur vſu receptum cap. 14. §. 1. n. 12. fol. 90.

2 STATVTVM DANS PRAELATIONEM in locatione eſt intelligendum ſtrictè, & propriè cap. 20. nu. 74. fol. 200.

Tribuens prælationem in locatione non intelligitur in caſu quo dominus velit pro ſe retinere cap. 20. nu. 77. fol. 200.

Statutum loquens *de conductore* non procedit in ſubconductore cap. 32. nu. 40. fol. 319.
Et loquens *de inquilino* non extenditur ad ſubinquilinum cap. 20. nu. 78. fol. 200.
Ampliatio etiam ſi loquatur de conductoribus qui contractus non interuenerunt cap. 32. nu. 41. fol. 319.
Decl. procedere reſpectu domini, non autem reſpectu conductoris ſubſtituentis ibi. nu. 79.

Statuto Vrbis cap. 164 cauetur promiſſiones præciſe obſeruari cap. 22. nu. 108. fol. 221.
Decl. dictum ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem, non autem de ſimplici per pactum cap. 22. nu. 109. fol. 222.

Statutum Vrbis ſimpliciter loquens non compre-

pre-

prehendit res, & perſonas Eccleſiaſticas cap. 63. nu. 60. fol. 625.

Statutum Vrbis *cap.* 152. *lib.* 1. de contract. filiorum loquitur expreſſe etiam de Clericis cap. 63. nu. 62. fol. 625.

Statuto *prohibente quod probari* niſi per ſcripturam adhuc admittitur probatio per teſtes cap. 20. nu. 49. fol. 198.

Requiruntur tamen quinque teſtes ibi. n. 50.

Decl. teſtes ſufficere ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem cap. 20. n. 51. f. 198.

Statutum, *quod non poſſit peti reſciſſio contractus ex capite læſionis* eſt validum cap. 18. n. 104. fol. 176.

Si loquatur de emptoribus, & venditoribus, non procedit in locatoribus, & conductoribus ibi. nu. 105. fol. 176.

Statutum, *quod recipiens opus ab artifice non poſſit poſt aliquod tempus reclamare*, non procedit ſi artifex blandis verbis recipientem acquieſcere inducat cap. 31. n. 27. fol. 314.

Statutum *loquens de conductore* non procedit in ſubconductore cap. 32. nu. 40. fol. 319.

Ampl. etiamſi ſtatutum loquatur de conductoribus, qui contractui non interuenerint ibi. nu. 41.

Statutum *loquens de locatore* non procedit in conductore cap. 32. nu. 42. fol. 319.

Contr. ſi ſit fauorabile, & late interpretandum, vel appareat aliter ſenſiſſe ſtatuentes ibi. nu. 43.

Statutum, *quod ſubconductores teneantur dominis* intelligitur pro rata temporis, & fructuũ perceptorum cap. 32. nu. 49. fol. 319.

Statutum, *quod non fiat remiſſio mercedis* conductori eſt validum cap. 49. nu. 115. f. 497.

Ampl. etiam in lege, quod non fiat in caſu impedimenti præſtiti à Principe locante ibi. nu. 116.

Statutum, & leges prohibentes remiſſionem mercedis, debent ſtricte intelligi cap. 49. nu. 118. fol. 497.

Statutum, quod locator impediens vſum rei non teneatur ad damna non debet intelligi, vt neque teneatur mercedem remittere cap. 49. nu. 120.

Statutum, quod non fiat remiſſio mercedis propter impedimentum non intelligitur de impedimento perpetuo cap. 49. nu. 121. fol. 497.

Statutum, quod non fiat remiſſio ſi non loquatur de interitu rei, vel partis, non eſt ad eas trahendum cap. 49. nu. 122. fol. 497.

Secus quando de eis expreſſam mentionem facit, vel per verba æquipollentia cap. 63. nu. 61. fol. 625.

Statutum *inducens tacitam relocationem* non procedit aduerſus minorem prohibitum ſine ſolemnitatibus locationem facere cap. 64. nu. 140. fol.

Statuta inducentia præſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide ſunt nulla cap. 52. n. 33. fol. 516.

Vid. in ver. PRAESCRIPTIO nu. 1.

Statutum loquens *de præſcriptione* comprehendit cœptam antequam ederetur cap. 14. §. 1. nu. 5. fol. 134.

Statuta *requirentia ſolemnitates* in contractibus minorum, ſunt late interpretanda cap. 6. nu. 19. fol. 28.

Vid. in ver. SOLEMNITAS.

Statutum *contra formam extrauagantis. Ambitioſæ*, Apoſtolica auctoritate confirmatum, eſt validum cap. 14. §. 1. n. 20. fol. 91.

Religio Hiæroſolymitana gaudet prædicto ſtatuto cap. 14. §. 1. nu. 21. fol. 91.

STIPVLATIO.

Stipvlatio induit naturam contractus cui accedit cap. 45. nu. 9. fol. 449.

Intellige ad effectum ne plus, vel minus exigatur, quam ex illo contractu eſſet exigendum, non quo ad alia ibi. nu. 10.

Stipulatio facit tranſire contractum de innominato in nominatum cap. 12. nu. 31. fol. 71.

Stipulatio ſequitur naturam contractus ſuper quem interponitur cap. 12. nu. 32. fol. 71.

Stipulatio in contractu locationis impedit reſciſſionem ex læſione ſecundum aliquos cap. 18. nu. 73. fol. 172.

Contrarium eſt verius ibi. nu. 74.

Stipulationes tot ſunt, quot ſummæ, vel res ſtipulatæ cap. 25. nu. 2. fol. 252.

Stipulatio requirit verba, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetita cap. 64. n. 33. f. 632.

STVDIVM.

Stvdiorvm cauſa æquiparatur cauſæ dotis cap. 40. nu. 30. fol. 431.

Studiorum cauſa non reperitur conceſſa tacita hypotheca cap. 41. nu. 31. fol. 431.

Sed datur ex identitate rationis cum dote cui eſt conceſſa cap. 41. nu. 33. & nu. 35. f. 431.

Studiorum priuilegia competunt etiam pro ſalarijs profitentium ſtudia c. 41. n. 34. f. 431.

SVBCONDVCTOR.

Svbcondvctoris bona non obligantur primo locatori cap. 32. n. 44. fol. 319.

Lim. quo ad inuecta, & illata in fundum ibi. nu. 45.

Decl. limitationem intelligi tantum pro illa rata pro qua ſe obligauit ad fauorem primi conductoris ibi. nu. 46.

Ampl. vt ſi in nihilo ſe obligauerit ceſſet omnino hypotheca inuectorum cap. 32. nu. 47. fol. 319.

Intellige vt non ſint obligata pro penſionibus,

bus, ſecus pro deterioratione ibi. nu. 48.

Statutum, quod ſubconductores teneantur dominis intelligitur pro rata temporis, & fructuum perceptorum cap. 32. num. 49. fol. 319.

Subconductor tenetur in ſubſidium domino ſi primus conductor ſoluendo non ſit cap. 32. nu. 50. fol. 320.

Et dominus qui ita cum pulſat tenetur præſtare cautionem de liberando cum à moleſtationibus primi conductoris ibi. nu. 51.

Subconductor obligatus primo conductori cõueniri poterit à locatore ſi primus conductor ei obligauerit omnia iura præſentia, & futura cap. 32. nu. 52. fol. 320.

Et ſi vtraque obligatio eſſet executiua poſſet conueniri executiuè ibi. nu. 53.

Dominus, vt poſſit conuenire ſubconductorem debet præſtare conſenſum ſublocationi cap. 32. n. 54. fol. 320.

Ampl. ſufficere conſenſum præſtitum ab initio ibi. nu. 55.

Et ſufficit etiam locatio facta pro ſe, & ſocijs, niſi poſſit intelligi de præſentibus tantum cap. 32. n. 56. fol. 320.

Subconductor liberatur ſoluendo primo conductori etiamſi anticipate ſoluat cap. 32. n. 57. fol. 320.

Lim. ſi promiſerit ſoluere domino, vel habeat ſequeſtrem cap. 32. nu. 58. fol. 320.

Ampl. vt non ſufficiat dominum conſenſiſſe ſublocationi ibi. nu. 59.

Dominus conſentiendo ſublocationi non liberat primum conductorem cap. 32. num. 60. fol. 320.

Ampl. etiamſi cæperit exigere à ſubconductore ibi. nu. 61.

Ampl. 2. vt non ſufficiat primo conductori cedere domino omnes actiones contra ſecundum ibi. nu. 62.

Decl. procedere in ſimplici ſublocatione ſi conductor cum conſenſu domini omnia ſua iura ceſſerit alteri, vel alium poſuerit in locum ſuum cap. 32. nu. 63. fol. 320.

Subconductor, ſeu ſubinquilinus reſpectu primi conductoris eſt inquilinus, ſeu conductor cap. 20. nu. 80. fol. 200.

Et reſpectu Domini eſt ſubinquilinus quouſque durat prima locatio, ſed ſi dominus ea finita recipiat penſiones, ſit inquilinus cap. 20. nu. 81. fol. 200.

Statutum loquens de conductore an procedat in ſubconductore vid. in ver. *STATVTVM* num. 2.

SVBDITI.

Svbditorvm partes ſunt Principi obedire c. 28. nu. 49. fol. 197.

Vid. in ver. *OBEDIENTIA*.

SVBHASTATIO.

Svbhastatio in alienatione rei Eccleſię non requiritur cap. 14. §. 10. n. 28. fol. 132.

Subhaſtatio verum valore demonſtrat cap. 19. nu. 18. fol. 180.

Decl. hanc non eſſe concludentem probationem, quæ ex ſubhaſtatione deducitur cap. 19. n. 19. fol. 180.

Et quod minus probet verum valorem ſubhaſtatio, quam venditio de conſenſu partium facta cap. 19. nu. 20. fol. 180.

SVBLOCATIO.

Condvctor poteſt alteri ſublocare cap. 32. n. 1. fol. 316.

Ampl. procedere non ſolum in conductore rei, ſed etiam perſonæ ſeu operarum ibi. n. 2.

Lim. ſi aliter fuit conuentum ibi. nu. 3.

Stante pacto de non ſublocando ſine conſenſu domini non poteſt dominus ſine cauſa conſenſum denegare cap. 32. num. 4. fol. 316.

Et ſi deneget ſupplet Iudex cõpellendo conſentire, vel declarando conſenſum haberi pro præſtito cap. 32. nu. 5. fol. 316.

Decl. procedere vbi ſublocatio eſt de iure, vel conſuetudine permiſſa ibi. num. 6.

Alias ſi ſublocatio ſit de iure prohibita itaut facultas neceſſario deduci debeat ex pacto tunc dominus tenetur conſentire tantum ſi pactum ſit affirmatiuum, vel per duplicem negatiuam conceptum cap. 32. n. 7. fol. 316.

Decl. 2. vt non teneatur dominus conſentire vbi adeſt iuſta cauſa denegandi conſenſum, vti ſi eius ius efficiatur deterior ibi. n. 8.

Lim. 2. vt poſſit ſublocare ad breue tempus tantum cap 32. num. 9. fol. 316.

Decl. vt conductor ſublocans ad longum tempus non cadat à iure ſuo ibi. n. 10.

Secus in emphyteuta ibi. num. 11.

Lim. 3. vt poſſit ſublocare perſonæ tantum æque idoneæ cap. 32. num. 13. fol. 317.

Lim. 4. vt non poſſit fieri ſublocatio, niſi ad eumdem vſum ibi. num. 14.

Decl. procedere tam in ſublocatione rei, quam in ſublocatione perſonæ cap. 32. n. 15 fol. 317.

Decl. 2. vt qui dicit ſublocationem factam ad alium vſum, vel eſſe præiudicialem, probare debet ibi. n. 16.

Lim. 5. vt facultas ſublocandi non proſit vni ex pluribus qui ſimul conduxerunt cap. 32. num. 17. fol. 317.

Decl. non procedere ſi alijs conductoribus nihil interſit ibi. nu. 18.

Lim. 6. vt facultas ſublocandi competat ipſi conductori non autem alteri intereſſe habenti vti fideiuſſori cap. 32. num. 19. fol. 317.

Pactum de non ſublocando non impedit conductori ſocios ſibi aſſumere c. 32. n. 27. f. 318.

Sublo-

Sublocatio fit per modum locationis ac etiam per modum ſubſtitutionis in locum ſuum cap. 32. nu. 28. fol. 318.

Sublocare poteſt conductor nedum totã rem, ſed etiam partem cap. 32. num. 32. fol. 318.

Lim. ſi pars ſit de illis rebus, quæ non poſſunt locari, niſi cum vniuerſitate bonorum ibi. num. 32.

Conductor ſublocare poteſt partem vni, & partem alteri cap. 32. num. 33. fol. 318.

Decl. procedere vbi locatio eſt de iure permiſſa, ſecus ſi fiat ex licentia à domino conceſſa cap. 32. nu. 34. fol. 318.

Licentia ſublocandi ſi ſit ex mera gratia, debet ſtricte interpretari, ſecus, ſi neceſſario conceſſa cap. 32. nu. 35. fol. 319.

Sublocare & ſocium aſſumere poteſt conductor etiam inſcio locatore cap. 32. nu. 36. fol. 319.

Decl. procedere ſi conductor non prætendat ſe liberatum ibi. nu. 37.

Decl. 2. vt deficiente conſenſu domini, ſubconductor, vel in ſocium aſſumptus, non eſt conductor ibi. num. 38.

Ampl. declarationem procedere, tam ad ſui præiudicium quam etiam domini cap. 32. num. 39. fol. 319.

Feudatarij licet non poſſint de iure ſublocare ad longum tempus; tamen de conſuetudine concedunt in emphyteuſim, & excuſantur à caducitate cap. 34. nu. 12. fol. 336.

S V B S C R I P T I O.

Subſcriptio arguit ſcripturam continere diſpoſitionem perfectam cap. 22. n. 23. fol. 214.

Subſcriptionis defectus arguit imperfectionem ſcripturæ ibi. num. 24.

S V B S T A N T I A L I A.

Substantialia contractus non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. nu. 22. fol. 149.

Subſtantia quando dicatur peremptà ad hoc vt fieri debeat remiſſio mercedis. Vid. in ver. *REMISSIO* nu. 2.

S V C C E S S O R.

Vniuerſalis vid. in ver. HAERES.

Singularis an teneatur ſtare locationi vid. reg. cum declarationibus generalibus nu. 1.

Aliquos caſus ſpeciales notaui alios in ſuis verbis.

1 SVCCESSOR ſingularis non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 38. fol. 579.

Succeſſor ſingularis poteſt expellere conductorem propria auctoritate cap. 61. num. 40.

Contrarium quod neceſſe ſit adire iudicem ibi. num. 41.

Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ, ſecus in locatione ad longum tempus cap. 61. num. 44. fol. 580.

Lim. ſi in locatione ad longum tempus adſit pactum non transferendi dominium ibid. num. 45.

Aduerte limitationem non procedere ſine difficultate cap. 61. nu. 46. fol. 580.

Lim. 2. ſi locatio ad longum tempus non ſit valida ibi. nu. 47.

Succeſſorem ſingularem non teneri ſtare locationi declaratur primo non procedere ſi conuenerit cum anteceſſore de ei ſtando cap. 61. num. 48. fol. 580.

Non tamen ſufficit conductori pactum ab emptore de eo non expellendo, niſi reportet ceſſionem iurium à locatione ibi. n. 49.

Decl. 2. ſufficere tacitum conſenſum ſucceſſoris quod conductor in conductione maneret cap. 61. num. 50. fol. 580.

Decl. 3. ſufficere ſucceſſorem antecedenter tacite conſenſiſſe anteceſſorem locare c. 61. num. 51. fol. 580.

Decl. 4. ad hoc attendi an titulus ſucceſſionis ſit generalis, vel particularis, non autem ius in quo ſucceditur cap. 61. num. 52. fol. 580.

Decl. 5. teneri ſucceſſorem ſtare locationi ſi anteceſſor qui locauit habebat liberam adminiſtrationem cap. 61. nu. 53. fol. 580.

Intellige primo hanc declarationem procedere ſi qui locauit nedum habebat adminiſtrationem reſpectu rei, ſed etiam reſpectu ſucceſſoris ibi. num. 54.

Intellige 2. procedere ſi habens adminiſtrationem locet adminiſtratorio nomine non proprio ibi. nu. 55.

Intellige 3. ſi locet bona fide, & non alias cap. 61. nu. 56. fol. 580.

Decl. 6. non procedere quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtari locationi, quando non ſuccedit in plenum ius illius qui locauit; ſuccedere tamen dicitur quis in plenum ius, ſi ſuccedat in plenum vſumfructum c. 61 num. 57. fol. 580.

Decl. 7. non procedere in ſucceſſore ſingulari in quem fit translatio rei ex neceſſitate cap. 61. num. 58.

Et ad hoc attenditur perſona locantis an transferat ex voluntate, vel ex neceſſitate ibi. num. 59.

Decl. 8. vt ſi ius locantis non tranſeat in ſucceſſorem, ſed potius extinguatur, ſucceſſor veniens per viam nouæ creationis, non tenetur ſtare locationi etiam in caſibus in quibus alij ſucceſſores ſingulares tenentur cap. 61. num. 60. fol. 581.

Ampl. procedere declarationem etiam in locatione anteceſſori permiſſa ibi. n. 62.

Ampl. 2. etiamſi talis ſucceſſor continuauerit aliquo tempore recipere penſiones à conductore cap. 61. num. 63. fol. 581.

Succeſſor ad hoc vt non teneatur ſtare locationi ſuccedere dicitur in plenum ius, dummodo ſuccedat in plenum vſumfructum cap. 61.num.77.fol.583.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi quando dominus obligauit bona ſua pro obſeruantia contractus cap.61.nu.98. fol.585.

Ampl. non ſolum ſi adſit hypotheca ſpecialis fundi locati, ſed etiamſi adſit tantum generalis omnium bonorum ibi.num.99.

Contrarium tenent alij ibi.num.100.

Et requiri non ſolum hypothecam ſpecialem, ſed pactum de interim non alienando cap.61.num.101.fol.585.

Decl. hypothecam generalem ſufficere ad effectum vt teneatur ſucceſſor ſingularis ſtare locationi tantum cauſatiuè, idest ſi nolit ſoluere intereſſe conductori ibi num.102.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi ſi adſit pactum de non alienando vna cum hypotheca ſpeciali cap.61.num.103.fol.585.

Secus ſi adſit pactum prædictum cum hypotheca generali tantum ibi.num.104.

Decl. hoc non procedere ſi adſit hypotheca omnium & ſingulorum, & pactum prohibens omnium & ſingulorum alienationem cap.61.num.105.fol.585.

Hypotheca ſpecialis an ſufficiat ad dictum effectum eſt controuerſa opinio,& affirmatiua eſt magis communis cap.61.nu.106.fol.585

Hypotheca generalis cum iuramento non ſufficit, ad hoc vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi cap.61.nu.108.fol.585.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi propter tacitam hypothecam ex ſolito eam apponi præſumptam,ſecundum aliquos cap. 61.num.111.fol.586.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi factæ cum obligatione Camerali cap.61.num. 114.fol.586.

Succedens titulo lucratiuo non tenetur ſtare locationi cap.61.nu.138.fol.588.

Hæc tamen propoſitio non eſt generaliter accipienda cap 61.nu.139.fol.588.

2 SVCCESSOR ſingularis *Fiſci* tenetur ſtare locationi per eumdem Fiſcum factæ cap. 61.num.187.fol.593.

Et hoc eſt priuilegium ſpeciale Fiſci cap. 61. nu.188.fol.593.

Succeſſor ſingularis *Eccleſiæ* tenetur ſtare locationi cap.61.num.192.fol.593.

Succeſſor vt teneatur ſtare locationi, ſufficit quod ſit ſucceſſor vniuerſalis bonorum, & loco hæredis habeatur cap.61.nu.202.f.594.

Et non attenditur quod non ſuccedat perſonæ ibid.num.203.

Succeſſor non debet contrauenire ſi Papa relocauerit, ſeu inueſtiuerit de feudo noudum aperto cap.61.num.211.fol.595.

Succeſſor *in beneficio* non tenetur ſtare locationi factæ per anteceſſorem cap.61.num.214 fol.595.

Ampl.procedere tam in ſucceſſore in Canonicatu,vel Beneficio ſimplici,quam etiam in Prælatura ibi.nu.213.

Ampl.2. in ſuccedente Commendatario ibi. num.214.

Lim. ampliationem ſecundum aliquos in Commendatarijs Religionum Militarium ibi.nu.215.

Ampl.3. vt procedat tam in ſucceſſore prouiſo per obitum,quam etiam in ſuccedente per viam optionis cap.61.num.216.fol.595.

Succeſſor *in Beneficio per viam regreſſus*, non tenetur ſtare locationi cap.61. num. 223. fol.596.

Ampl.etiamſi agatur de locatione ad longũ tempus facta cum beneplacito Apoſtolico etiam quo ad ſucceſſores. Sed vid.ibidem num.224.

Lim. vt ſucceſſor in beneficio non teneatur ſtare locationi factæ per anteceſſorem ad commodum proprium, ſecus autem ſi facta ſit ad vtilitatem Eccleſiæ cap.61. n.225. fol.596.

Lim. 2. ſi locatio facta ſit nomine Eccleſiæ ibi num.226.fol.596.

Decl. dictas duas limitationes, vt requiratur ſimul locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ,& eiuſdem nomine ibi. n.227.

Lim. 3. ſi locatio ſit facta auctoritate Superioris, & præcipue cum Beneplacito Papæ cap.61.num.228.fol.596.

Ampl.limitationem procedere,etiamſi non adſit vtilitas Eccleſiæ, licet tunc danda ſit reſtitutio in integrum ibi.nu.229.

Decl. limitationem vt procedat ſtante Beneplacito Apoſtolico ſpeciali, ſuper illa locatione, ſecus autem ſtante indulto generali de locando ad nouennium cap.61. num. 230.fol.597.

Decl.2.non ſufficere beneplacitum ſpeciale, niſi locatio ſimul facta ſit nomine Eccleſiæ,& ad eius vtilitatem ibi. num.231.

Ampl. declaratione requiri vlterius quod pecuniæ verſæ,ſint in Eccleſię vtilitatem ſecundum aliquos ibi.nu.232.

Ampl. 2.requiri locationem eſſe factam nomine Eccleſiæ & ad eius vtilitatem, etiamſi in beneplacito adſit clauſula *etiam quo ad ſucceſſores* cap.61.num.233.fol.597.

Decl. 3. ſufficere ſolum beneplacitum ſi agatur de locatione ad modicum tempus,beneplacitum ad alium effectum non requirente cap.61.num.234.fol.597.

Idem

Idem ſi locatio facta fuerit præcedente licentia Papæ locandi ad tot annos, & vt durante dicto tempore, conductor à nemine, neque à ſucceſſoribus poſſit moleſtari ibid. num. 235.

Secus ſi Prælatus habens dictam licentiam locauerit ad vitam ſuam cap. 61. num. 236. fol. 597.

Decl. 4. vt vbi beneplacitum eſt neceſſarium ſufficiat eius defectus, ad hoc, vt quocumque modo locatio facta ſit, ſucceſſor ei ſtare non teneatur cap. 61. num. 237. fol. 597.

Decl. 5. vt vbi non eſt neceſſarium beneplacitum, tunc ſufficiant duo requiſita, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem, cum facta eſt ab habente poteſtatem locandi cap. 61. num. 238. fol. 598.

Lim. 4. quod dictum eſt ſucceſſorem in beneficio non teneri ſtare locationi, vt non procedat ſi adſit conſuetudo in contrarium cap. 61. num. 253. fol. 599.

Ampl. ſufficere locationem eſſe factam ſecundum conſuetudinem Regionis cap. 61. nu. 254 fol. 599.

Probanda tamen conſuetudo ibi. num. 255.

Et vnicus actus contrarius eam excludit ibi. nu. 256.

Et particularis obſeruantie in prædio locato, præualet generali contrariæ cap. 61. nu. 257. fol. 599.

Lim. 5. ſi ſucceſſor in beneficio locationem factam per anteceſſorem approbauerit, quia tunc tenebitur ei ſtare cap. 61. num. 258. fol. 599.

Decl. limitationem vt ſi deducatur approbatio ex receptione mercedis, tunc ſi locatio facta eſt ab anteceſſore nomine proprio, approbatio non extendatur vltra tempus pro quo ſolutum ibi. num. 259.

Secus ſi agatur de locatione facta nomine ipſius ſucceſſoris ibi. nu. 260.

Lim. 6. quo ad annum iam cæptum, quia ſucceſſor tenetur pro eo locationi ſtare cap. 61. nu. 261. fol. 600.

Succedens *per ſententiam Iudicis* tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 262. fol. 600.

Succedens per ſententiam dicitur ſucceſſor neceſſarius cap. 61. nu. 263. fol. 600.

Decl. non procedere ſi agatur de adiudicatione per Iudicem facta vigore obligationis voluntariæ ibi. nu. 264.

Succedens per ſententiam ei qui erat iniuſtus poſſeſſor, non tenetur ſtare eius locationi cap. 61. n. 269. fol. 601.

Idem ſi ſuccedens per ſententiam erat dominus ibi. num. 270.

Idem ſi locatio erat nulla, vel in fraudem facta ibi. nu. 271.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare *colono partiario* ſecundum aliquos cap. 61. n. 273. fol. 601.

Contrarium verius ibi. num. 274.

Decl. primam procedere quo ad annum pro quo cultura iam facta eſt cap. 61. num. 275. fol. 602.

Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi, etiamſi conductor anticipate ſoluerit penſiones anteceſſori cap. 61. numer. 290. fol. 603.

Et in caſibus in quibus tenetur ſtare non tenetur bonificare dictas anticipatas ſolutiones ibi. num. 291.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi pro eo anno pro quo conductor iam cæpit culturam cap. 61. num. 292. fol. 603.

Decl. non ſufficere quamlibet culturam, ſed requiri pro maiori parte ibi. num. 293.

Decl. 2. non ſufficere culturam ſi eſſet facta contra formam pacti cap. 61. n. 294. fol. 603.

Decl. 3. procedere in ſucceſſoribus beneficiorum meioratus, & ſimilibus, non in emptore cap. 61. num. 295. fol. 603.

Succeſſor ſingularis vbi ſtare non tenetur locationi, ibi nec tenetur ſtare conductor cap. 61. num. 296. fol. 603.

Succeſſor ſingularis quando tenetur ſtare locationi, intelligitur ſi nolit ſoluere intereſſe conductori cap. 61. nu. 297. fol. 604.

Ampl. procedere etiamſi conductor habeat hypothecam bonorum pro obſeruantia contractus ibi. num. 298.

Succeſſor ſingularis nunquam tenetur ſtare locationi quando apparet eam factam in ſui fraudem cap. 61. nu. 299. fol. 604.

Ampl. ſiue fraus ſit vera, ſiue præſumpta ibi. num. 300.

Decl. fraudem ad hunc effectum eſſe probandam, & vide ex quibus arguatur vel excludatur cap. 61. nu. 301. fol. 604.

Succeſſor ſingularis vbi non vult ſtare locationi, poteſt conductor habere regreſſum aduerſus locatorem cap. 61. nu. 302. fol. 604.

Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſore ex voluntate locatoris, ſecus ſi ius locatoris ſua natura expirauerit ibi. num. 303.

Decl. 2. procedere quando ſucceſſor non tenebatur ſtare locationi, vel ſi tenebatur vi expulit, ſecus ſi conductor ſponte diſceſſerit cap. 61. num. 304. fol. 604.

Emptor an ſtare teneatur locationi factę à venditore vide in ver. *EMPTOR* num. 1. Et ſic de ſingulis.

SVMMA.

Svmma maior affirmatiua prolata continet in ſe minorem cap. 19. num. 125. fol. 187.

SVPERLATIVVS.

Svperlativvs quandoque ponitur pro poſitiuo cap.29.n.61.fol.30. & cap.31.n.16.fol.313.

SVTORES.

Svtores facientes veſtes defectuoſas tenentur reſtituere earum valorem cap.31. num. 26. fol.314.

T.

TAXATIVA.

Taxativa non ſufficit ad hoc vt caſus cenſeantur expreſſi limitandi cauſa cap.49. num.47.fol.491.

Taxatiua excludit extranea, non ea quæ veniunt ſecundum naturam actus cap.49.num. 48.fol.491.

TELARIA.

Telaria, & vitreatæ veniunt cum domo c.23. num.52.fol.230.

TEMPVS.

Tempvs modicum ad effectum arguendi valorem quale dicatur cap.19.num.155.fol.190.

Tempus locationis ſi non eſt expreſſum attenditur conſuetudo cap.23. num.119.fol.236.

Et ceſſante conſuetudine aliqui volunt intelligi locationem ad annum, tam in ruſticis quã in vrbanis ibi,num.120.& 121.

Sed verius eſt intelligi ad annum in ruſticis, & in vrbanis ad beneplacitum ibi.n.122.

Locatione facta cum expreſſione certi temporis incipiendi à tali die finiendæ alterius locationis, ſi illa locatio finiatur ante illam diem, conductor eam expectare non debet cap.23.n.127.fol.237.

Tempus locationis poteſt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap.16. nu.32. fol.151.

Tempus non eſt de ſubſtantia locationis cap. 16 num.33.fol.151.

Tempus ſolutionis mercedis poteſt remitti in voluntatem vnius ex contrahentibus cap.16 num.34.fol.151.

Tempus in dubio ſemper cenſetur adiectum gratia promiſſionis cap.37.num.19.fol.394.

Ampl. ſiue ſit poſitum in accuſatiuo, ſiue in ablatiuo ibi.num.20.

Vide *SOLVTIO* num.1.

Tempus vitæ Prælati qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam cap.14.§.11.num.12.fol.135.

Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti cap.14.§.11.nu.13. fol.135.

TERMINVS.

Terminvs ad ſoluendum de iure denegari nõ debet debitoribus quantumuis liquidis, & condemnatis cap.39.num.9.fol.406.

Nec etiam debitori declarato à Papa per breue cap.39.num.10.fol.406.

Et etiam ſtante ſtatuto, quod debitor ſoluat illicò omni dilatione, & contraditione ceſſante ibi.num.11.

Conductori penſiones ſoluere condemnato, non denegatur terminus iuris ad ſoluendum cap.39.num.7.fol.406.

Termini ad ſoluendum quantitas eſt arbitraria Iudici cap.39.n.12.fol.406.

Terminus ad ſoluendum longior datur debitori magnæ ſummæ cap.39.n.13.fol.406.

Terminus ad ſoluendum in Curia datur ab Auditore Cameræ triginta dierum cap. 39. num.14.fol.406.

Et ſufficit illum ſuſcipere abſque eo quod Auditor Cameræ ſuper illo interloquatur ibi.num.15.

Et concedit illum etiam condemnatis in alijs Tribunalibus ibi.num.16.

Et etiamſi debitores ipſi termino in inſtrumento obligationis ſpecialiter renunciaſſent ibi.num.17.

Terminus ad ſoluendum non datur obligato tradere aliquam rem in ſpecie cap.39. n.18. fol.406.

Secus ſi res ſit abſens, vel adſit aliquod aliud impedimentum ibi.num.19.fol.407.

TERRA TERRITORIVM.

Terra ſeparata à fundo ei vnitur per ſolam deſtinationem patris familias cap.23.nu.26. fol.129.

Sic pars fundi ab eo ſeparatur ſola deſtinatione ibi.num.27.

Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus vltra deſtinationem requiritur etiã aditus ad vnionem faciendam ibi.n.28.

Et idem eſt de vnione domus, & hortus ibi. nu.29.

Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini ibid. nu.30.

Vid in ver. *VNIO*.

Terræ pratiuæ, & ſyluoſæ non poſſunt dici omnino ſteriles cap.62.num.15.fol.608.

Poſſunt tamen dici reſpectu ad vtilitatem quæ percipitur poſt melioramenta ibi.n.16.

Si inſtrumentum locationis dicat *podere aratiuum & pratiuum* probatur non fuiſſe ſterile cap.62.nu.17.fol.608.

Terræ nudæ ſemper ſunt in eodem ſtatu cap.19 num.15.fol.190.

Terræ neceſſe habent vno anno requieſcere, & non coli cap.19.nu.169.fol.191.

Et in pluribus locis dant fructum tantum in triennio ibid.nu.170.

Territorio locato venit iuriſdictio cap.23.n.93 fol.234.

Decl. venire in locatione ad longum tempus non autem in locatione ad modicũ ibi.n.94

Lim.declarationem in iure decimãdi,quod venit in locatione ad modicum tempus, & non in locatione ad longum ibi.n.95.

TESTATOR.

Teſtator relinquens Eccleſiæ verum poſſit apponere conditiones, quod bona relicta locari poſſint ad longum tempus abſque beneplacito cap.14.§.6.n.17.fol.108.

Teſtatoris voluntas, quod non requiratur beneplacitum debet eſſe clara,nec ſufficit,quod dicat rem locari ad longum tempus cap. 14. §.6.n.20.fol.109.

Maxime ſi non expreſſit pro quanta penſione, & pro quanto tempore ſit facienda locatio cap.14.§.6.n.21.fol.109.

Contrarium in re minoris, quia non eſt neceſſaria dicta expreſſio, vt poſſit alienari ſine ſolemnitatibus cap.14.§.6.n.22. fol.109.

Teſtatot ſi non ſolum præcipiat locationem, ſed etiam det modum locandi cenſetur ipſe locare, & non requiritur beneplacitum cap. 14.§.6.n.24.fol.109.

TESTES.

Qui ſint idonei vel non nu.1.
De eorum depoſitione & probatione nu.2.

1 TESTES præſumuntur idonei ſi contrarium non probetur cap.27.n.174.fol.285.

Conductor non eſt teſtis idoneus pro locatore cap.27.nu.175.fol.289.

Et e contra locator non eſt teſtis idoneus pro conductore ibi.n.176.

Lim.1.procedere in conductore prædiorum ruſticorum, non in conductore domus cap. 27.n.177.fol.289.

Lim.2. procedere in colono partiario ibid. num. 178.

Lim. 3. ſecundum aliquos procedere in colono adſcriptirio, qui non poteſt ad ſui libitum diſcedere ibi.n.79.

Lim.4.non procedere in colonis noſtrorum temporum cap.27.n.180. fol.290.

Lim.5.vt de conſuetudine contrarium ſeruetur ibi.n.181.

Decl. vt ſi conductor poſſit mediante conductione dici domeſticus, & familiaris teſtatoris, repellatur à teſtificando, ſecus e contra ibi. nu.182.

Decl.2.vt licet non repellatur à teſtificando adhuc minuatur eius fides arbitrio Iudicis cap. 27.n.188.fol.290.

Et requiritur dominum poſſe ei imperare ibi. n.183.

Locatores operarum ſuarum non ſunt idonei teſtes pro conductoribus earum cap. 27.nu. 184.fol.290.

Conductor, qui non poteſt dici familiaris locatoris, adhuc non poteſt eſſe teſtis pro eo, ſi habeat intereſſe in cauſa c.27.n.185.f.290

Conductor rei minimæ, vel vbi agitur de re minima eſt idoneus teſtis c.27. n. 190.f.291.

Teſtis defectus, quod ſit conductor ſuppleri poteſt qualitate perſonæ cap. 27. num. 191. fol. 291.

Et ſuppleri etiam poteſt numero ibi.n.192.

Et qualitate alterius teſtis ibi.n.193.

Et ex eo, quod ſit approbatus ab altera parte ibi.n.194.

Teſtis intereſſatus non probat ſi veritas aliunde haberi poſſit cap.27.n.186.fol.290.

Lim.in intereſſe mere ſecundario ibi. n.187.

Intereſſe teſtis ad hoc vt repellatur quantum eſſe debeat cap.27.n.189. fol. 291.

2 TESTIS non requiritur,vt reddat rationem ſui dicti, ſi appareat particulariter informatus cap.19.n.103.fol.186.

Et dicitur ſufficienter informatus de iuſta mercede rei locatæ, ſi ipſe, vel eius parentes eam conduxerunt cap.19.n.104.fol.186.

Teſtis deponens de iuſta mercede, & reddens rationem, quia tanti conduxiſſem, iuxta communem æſtimationem probat cap. 19.n. 105.fol.186.

Contrarium, & hoc eſt de rigore verius ibi. num.106.

Teſtis deponens cum dictione *in circa*,non probat, quia dicta dictio eſt dubitatiua cap. 19. nu.108.fol.186.

Secus eſt ſi dicat *parum plus*, *vel minus* ibi. num.109.

Teſtis vtendo verbis, *puto*, vel *mihi videtur*, non probat cap.19.n.110.fol. 186.

Contrarium ibid.n.111.

Teſtes deponentes per eadem verba, & per eumdem præmeditatum ſermonem, arguuntur ſubornati cap.19.n.117. fol.187.

Teſtes ſi diſcordent in quantitate valoris fructuum, præferuntur illi cum quibus concurrit præſumptio, vel adminicula cap. 19. nu. 118. fol. 187.

Teſtes melius deponentes, & minores oppoſitiones patientes præferuntur cap. 19. num. 119. fol. 187.

Teſtes magis informati, & deponentes de facto proprio, dicuntur coloni partiarij, & laborantes deponentes de labore prædij cap. 19.n.120.fol.187.

Decl.procedere ſi non ſint intereſſati ibid. num.121.

Teſtibus probantur omnes contractus,qui conſenſu perficiuntur cap.22.n.1. fol.212.

Lim.in emphyteuſi cap.22.n.2.fol.213.

Teſtibus in pari gradu exiſtentibus præferuntur, qui deponunt contra læſionem cap. 19. n.123.fol.187.

Mo-

Modus probandi valorem per teſtes eſt difficilis cap. 19. n. 90. fol. 185.
Vid. in ver. *VALOR* nu. 2.
Teſtes deponentes ſuper affirmatiua præferuntur deponentibus ſuper negatiua cap. 19. nu. 133. fol. 188.
Ampl. vt magis credatur duobus affirmantibus, quam mille negantibus ibi. n. 134.
Decl. procedere ſi deponentes ſuper negatiua eam non coarctent cap. 19. num. 135. fol. 187.
Decl. 2. procedere in rebus, quæ percipiuntur ſenſu corporis, non in eiſque percipiuntur iudicio intellectus cap. 19. n. 138. fol. 189
Decl. 3. procedere quando affirmatiua eſt concludenter probata ibid. n. 139.
Teſtes tres ſi deponant vnus de decem alius de quindecim, & alius de viginti facta erit probatio de quindecim cap. 19. n. 140. fol. 189.
Teſtes deponentes de parua quantitate fructuũ ad effectum reſciſſionis contractus, vel remiſſionis mercedis, debent etiam deponere de cultura ſolita cap. 19. n. 86. fol. 185.
Teſtes ad conuincendam iuſtitiam, vel iniuſtitiam mercedis debent deponere de quantitate fructuum, & de eorum valore cap. 19. nu. 96. fol. 184.
Teſtes deponentes de ſimplici tractatu nõ probant, quod fuerit effectuatus cap. 22. num. 9. fol. 213.
Teſtes deponentes vidiſſe contrahi, & conuenire de re, & mercede, ſi non exprimant quãtitatem non releuant cap. 22. n. 120. fol. 223.
Decl. procedere ſi agatur inter contrahentes de executione, vel validitate contractus, ſecus ſi inter vnum ex contrahentibus, & tertium ibi. n. 121. fol. 224.
Decl. 2. vt ſuffragetur dicta probatio etiam inter contrahentes, vbi non agitur de executione contractus, ſed tantum de probando ipſo actu ibi. n. 122.
Teſtes diſcordantes in quantitate pretii non probant contractum venditionis cap. 22. nu. 123. fol. 224.
Contr. quod cenſeantur concordari in minori ſumma ibi. n. 124.
Decl. vt ſi prius deponant de perfectione cõtractus, & deinde interrogati de quantitate pretij in eã diſcordent cenſeantur conuenire in minori, & probent, ſecus ſi vnico contextu dicant fuiſſe factam locationem pro tanta ſumma, & in ea diſcordent cap. 22. nu. 125. fol. 224.
De cæteris rebus quomodo probentur vide in ſuis verbis, puta de valore, vide in ver. *VALOR* &c.
Teſtes non probantes, concludenter præbent indicium cap. 30. n. 43. fol. 310.
Teſtes deponere debent tantum de ijs, quę percipiuntur ſenſu corporis cap. 34. §. 4. num. 40. fol. 357.
Teſtes etiam periti, qui melioramenta fecerunt. non ſunt idonei ad probandum eorum valorem cap. 34. §. 4. n. 45. fol. 357.
Vid. in ver. *MELIORAMENTA* nu. 4.
Teſtis etiam vnicus, & minus idoneus probat in iudicio manutentionis cap. 43. num. 32. fol. 441.
Lim. ſi adſint coniecturæ in contrarium ibid. num. 35.

TESTIMONIVM.

Testimonivm veritatis faciendum eſt gratis c. 15. n. 13. fol. 141.
Decl. vt non poſſit accipi aliquid pro ipſa depoſitione veritatis, ſecus pro impenſis, & incommodis ibi. n. 14.

TEXTVS.

Text. *in cap. terrulas 2. quæſt. 2.* declaratur cap. 14. §. 3. n. 2. fol. 95.
Eccleſiarum bona vt alienari poſſunt ex diſpoſitione dicti *cap.* quæ requirantur ibi. nu. 5.
Text. *in cap. non liceat Papæ 12. quæſt. 2.* declaratur cap. 14. §. 3. n. 23. fol. 98.
Text. *in cap. ad aures de rebus Eccleſ. alien.* vel nõ declaratur cap. 14. §. 3. n. 13. fol. 96.
Text. *in cap. 2. de feud.* declaratur cap. 14. §. 3. n. 23 fol. 98.
Text. *in l. ſi quis domum §. hic ſubiungi ff. locat.* explicatur cap. 34. §. 3. n. 23. fol. 345.
Lex 1. ff. de var. & extraordin. cognit. quomodo intelligatur cap. 35. n. 81. fol. 376.
Tex. *in l. qui procuratorem 34. C. de decur. lib. 10.* declaratur cap. 35. n. 91. fol. 377.
Text. *in l. Præſes 17. C. locat.* quomodo intelligatur cap. 39. n. 5. fol. 406.
L. ſi in lege 27. §. ſi colonus ff. locat. intellectus cap 40. num. 64.
L. diem functo 4. ff. de offic. aſſeſſor. eſt obſcura, & quomodo intelligatur cap. 56. n. 57. fol. 504.
Text. *in l. ſi merces 28. §. vis maior ff. locat.* intellectus cap. 51. n. 1. fol. 510.
Text. *in §. licentiam Auth. de alienat. & emphyt.* concedens facultatem faciendi emphyteuſim Eccleſiæ perpetuam, fuit correctus cap. 53. n. 26. fol. 525.
L. ſi quis conductionis C. locat. eſt ſingularis, & quomodo intelligatur cap. vlt. nu. 48.
Conuentus eius vigore non liberatur conſtituendo ſe nomine domini poſſidere nec ſoluendo intereſſe ibi. n. 49.
Præbet actionem perſonalem ibi. n. 50.
Et vid. in ver. *REMEDIVM*.

TRACTATVS.

Tractatvs differt à contractu, & eum præcedit cap. 22. n. 3. fol. 213.
Tractatus non requirit conſenſum deliberatũ

cap.22.n.4.fol.213.

Tractantur multa, quæ poſtea non fiunt cap.22. n.6.fol.213.

Tractatus ſimplex non obligat c.22. n.7.f.213.

Tractatus de contractu præſupponit contractũ exiſtere cap.22.n.8.fol.213.

Tractatus iunctis alijs ex quibus deprehenditur eum habuiſſe effectum probat contractũ cap.22.n.9.fol.213.

Tractatus non arguit perfectionem contractus quia multa tractantur, quæ non perficiuntur cap.16.n.68.fol.154.

Tractatus locationis vna cum poſſeſſione ſubſecuta probat locationem c 22.n.10.fol.213

TRADITIO.

Traditio rei locatæ operatur, vt ſuſtineatur locatio collata in voluntatem vnius ex contrahentibus cap.16.n.35.fol.151.

Traditio rei ſupplet defectum menſuræ cap.24 nu.26.fol.244.

TRIBVTVM.

Tributa ſoluuntur ratione rei, & ſequuntur fructus cap.34.S.1.n.34.fol.337.

Tributa ſoluenda ſunt à conductore fructus percipiente cap.34.S.1.n.35.& 37.fol.337. Contr.ibi.nu.36.

Decl.vt ſi tributum ſoluendum ſit in fructibus procedat prima, ſi in pecunia ſecunda ibi.nu.38.

Intellige ſi locatio non ſit pro modica penſione, quia tunc tenetur ſemper conductor ibi.n.39.

TRIREMES.

Triremium locatio cenſetur tacite renouata ad annum cap.64.n.52.fol.633.

TRITICVM.

Triticum deſtinatum pro ſemine reputatur inter inſtrumenta fundi cap.23.n.80.fol.233.

Et debetur conductori, quatenus in fundo ad hoc paratum exiſtat ibi.n.81.

TVTELA.

Tutela per exceſſum pupillaris ætatis illico expirat cap.8.n.19.fol.40.

Tutela, licet expiret per pubertatem pupilli, tamen officium tutoris non finitur niſi redditis rationibus, vel dato curatore cap. 8. nu. 22.fol.40.

TVTOR.

Quid facere debeat, & poſſit pro pupillo nu.1.
Quid pro ſe n.2.

1 TVTOR contrahit pro pupillo cap.10.num. 7.fol.48.

Tutor obligat pupillum in forma Cameræ cap. 10.n.8.fol.48.

Tutores ſi plures ſunt, adhuc vnus ſolus locare poteſt, niſi aliud expreſſe ſit cautum in deputatione cap.8.n.27.fol.41.

Tutor præſumitur confeciſſe ſolemnia, dum publice pro tutore ſegeſſit cap.8.n.26.fol.41

Tutor habet mandatum cum libera in bonis Pupilli cap.7.n.51.fol.35.

Tutores, & curatores locare poſſunt res pupillorum, & minorum cap.8.n.1.fol.38.

Tutores, & curatores, vt locare poſſint ad longum tempus, requiruntur ſolemnitates cap. 8.nu.2.fol.38.

Tutor locare poteſt abſque interuentu pupilli, & curator ſine interuentu minoris cap.8. nu. 5.fol.38.

Tutor ſi ſolus locet abſque interuentu pupilli non tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſi ſtatutum loquatur de perſona minoris, ſecus ſi conſiderat alienationem bonorum cap. 8.n.9.fol.39.

Tutor gerens male negocium pupilli tenetur de ſuo cap.8.n.14.fol.39.

Tutor ſi locet poſt quam pupillus exceſſit pupillarem ætatem, an ſuſtineatur contractus cap 8.n.18.fol.40.

Tutor, ſi poſtquam pupillus exceſſit pupillarem locet ſine dolo, valet locatio cap. 8. n. 20.fol.40.

Tutores poſt pubertatem de generali conſuetudine continuant adminiſtrare cap.8. n. 21. fol.40.

Tutor ſi locet ante confectum inuentarium valet locatio cap.8.n.24.fol.40.

Decl. procedere quoad vtilitatem pupilli, non autem quo ad eius damnum cap. 8. nu. 25. fol. 40.

Pupillus maior infante neceſſe habet interuenire actui geſto per tutorem, vel curatorem ſolum in certis caſibus cap. 8. nu. 7. fol. 39.

Solemnitates requiſitæ in contractu minoris ſunt neceſſariæ etiamſi contrahat cum interuentu curatoris c. 8. nu. 8. fol. 39.

Pupillus tenetur ſtare locationi factæ à tutore etiam finita tutela c. 8. nu. 28. fol. 41.

Ampl. etiam in locatione ad longum tempus ibi. n. 29.

Emens à pupillo non tenetur ſtare locationi factæ à tutore tantum, ſi tutor obligauerit rem pro manutentione cap. 8. nu. 30.fol.71.

Pupillus finita tutela tenetur ſtare locationi factæ à tutore tantum, ſi tutor locauit, vt potuit, & debuit cap. 8. nu. 31. fol. 41.

Tutor non poteſt repudiare quærenda pupillo, ſaltem ſine eo cap. 59. nu. 40. fol.566.

Mulier tutrix vide in ver. *MVLIER.*

2 TVTOR non poteſt petere ſalarium cap.35. n.173. fol. 382.

Lim. ſi ab initio antequam operas præſtet ... petat

petat à Iudice, vt ſibi quid certum conſtituar in quibuſdam caſibus cap. 35. nu. 174. fol. 382.
Tutores, & curatores prohibiti ſunt conducere vectigalia, & prædia fiſcalia cap. 10. n. 54. fol. 53.
Non tamen prohibentur conductionem continuare ſuperueniente tutela cap. 10. nu. 55. fol. 53.
Neque prohibentur in locatione ſuccedere titulo hæreditario cap. 10. nu. 56. fol. 53.
Neque prohibentur cōducere fiſcalia finita tutela ante rationem redditam, ſi reddenda pupillo ſecus ſi hæredibus c. 10. n. 57. f. 53.
Tutores, & curatores prohibentur conducere res minorum, & pupillorum cap. 10. nu. 58. fol. 53.
Contractus curatoris cum ſuo minore validatur iuramento cap. 10. nu. 64. fol. 54.
Tutor non prohibetur palam, & bona fide emere bona pupilli, quæ vendi debent cap. 10. nu. 60. fol. 53.
Tutor, quando dicatur palam, & bona fide rem pupilli conducere cap. 10. nu. 61. f. 53.
Tutor non poteſt dicere bona fide cum pupillo contrahere, ſi eum lædit cap. 10. num. 62. fol. 53.
Tutor non contrahit valide cum pupillo cum licentia Principis, niſi narratum fuerit, quod locatio facienda erat ipſi tutori cap. 10. nu. 63. fol. 53.
Tutores non habentes adminiſtrationem contrahere poſſunt cum pupillo cap. 10. nu. 65. fol. 54.
Tutor habitans cum pupillis non tenetur ſoluere penſionem cap. 35. nu. 32. fol. 372.
Ampl. in curatore, & quolibet alio adminiſtratore ibi. nu. 33.
Decl. procedere quatenus expediat minori, vt adminiſtrans habites ibi. nu. 34.
Tutores, & curatores an pro eorum mercede habeant obligata bona pupilli, vel minoris, eſt magna controuerſia cap. 41. num. 13. fol. 429.
Tutor datur perſonæ cap. 41. nu. 14. fol. 429.
Decl. dari perſonæ primario, ſecundario vero rebus ibi. nu. 15.

V

VALOR.

Quid ſit & an ſit ſemper idem, vel varies n. 1.
Probatur teſtibus n. 2.
Locationibus, & quantitate fructuum an probetur nu. 3.
Alia omnia nu. 4.

1 VALOR Eſt qualitas intrinſece differens à ſubſtantia rei c. 19. n. 88. fol. 189.
Valor rei eſt quanti communiter vendi poteſt cap. 27. num. 124. fol. 284.
Valor an præſumatur variatus, & intra quantum tempus, ſtatur arbitrio Iudicis cap. 19. nu. 163. fol. 190.
Valor aliquorum ſtabilium citius variatur, aliquorum tardius cap. 19. n. 156. fol. 190.
Valor frugum varius eſt in diuerſis temporibus anni, & ideo ſolet eligi media via cap. 19. n. 145. fol. 192.
Valor ſtabilium per decennium non præſumitur mutatus, ſed poſtea ſic c. 19. nu. 153. fol. 190.
At probatio valoris de tempore præcedenti à valore de præſenti, eſt præſumptiua, & reſtringitur ad modicum tempus cap. 19. nu. 154. fol. 190.
Modicum tempus ad hunc effectum quale dicatur ibi. nu. 155.
Valor rerum potius creſcit quam minuatur c. 19. nu. 159. fol. 190.
Valor ſtante aliqua cauſa extrinſeca, vti belli, præſumitur variatus c. 19. nu. 164. fol. 190.
Victualium valor variatur in dies c. 19. n. 184. fol. 192.

2 VALOR poteſt probari per teſtes cap. 19. num. 87. fol. 185. & cap. 34. §. 4. num. 41. fol. 357.
Declara procedere ſi ſint periti valoris, alias ſecus cap. 34. §. 4. n. 42. fol. 357.
Valor probatur per teſtes varios in quantitate non per varios in rebus cap. 19. num. 145. fol. 189.
Modus probandi valorem per teſtes eſt difficilis cap. 19. nu. 90. fol. 185.
Et eſt debilior modo probandi per peritos ibi. nu. 91.
Teſtes deponentes de valore debent reddere rationem etiam non interrogati c. 19. n. 89. fol. 185.
Et deponentes de ſuo Iudicio non probant ibid. nu. 101.
Decl. non procedere ſi appareant ita informati, vt non poſſit decipi ibi. nu. 102.
Decl. teſtes deponentes de valore non teneri reddere rationem, quando eſt notorium etiam hominibus groſſis cap. 19. num. 92. fol. 185.
Cauſa ſufficiens depoſitionis valoris eſt, quia ſum peritus cap. 19. n. 93. fol. 185.
Item eſt cauſa ſufficiens, quia ſum vicinus cap. 19. nu. 94. fol. 185.
Decl. procedere in profanis non in beneficialibus ibi. n. 95.
Valor, vt probetur, teſtes debent deponere de valore communi cap. 19. n. 98. fol. 185.
Nec ſufficit eos dicere, quia tanti conduxiſſent ibi. n. 99.

Decl.

Decl. non procedere ſi ſint plures, & ſagaces, & de qualitate rei notitiam habentes c. 19. nu. 100. fol. 186.
Decl. 2. non procedere ſi articulatus fuit valor iuxta communem æſtimationem cap. 19. nu. 107. fol. 186.
Teſtes non informati de re non probant eius valorem, nec mercedem locationis eiuſdem cap. 19. num. 112. fol. 187.
Teſtes de valore percutientes tempus præciſum contractus præferuntur alijs illud non percutientibus cap. 19. nu. 172. fol. 191.
Teſtes magis periti, & æſtimatores publice electi præferuntur alijs in probatione valoris cap. 19. num. 122. fol. 187.
Teſtibus aliquibus deponentibus de maiori valore, & aliquibus de minore præferuntur iſti cap. 19. nu. 124. & 126. fol. 187.
Teſtis deponens de minori valore non contradicit deponenti de maiori cap. 19. num. 127. fol. 187.
Decl. vt non contradicant, ſed nec concordari poſſint cum deponentibus de maiori ibi. nu. 128.
Decl. 2. vt ſi neque deponentes de maiori, neque deponentes de minori de ſe probent ſtandum eſt minori ſummæ cap. 19. nu. 129. fol. 188.
Si autem maior ſumma probata ſit per duos teſtes tunc non obſtat alius deponens de minori cap. 19. nu. 130. fol. 188.
Et ſi adſint duo teſtes deponentes de minori & duo de maiori valore ſtatur deponentibus de minori ibi. nu. 131.
Vid. tamen ibid. num. 137. & 138.
Ampl. vt etiamſi deponentes de minori vtatur taxatiua, itaut non poſſint concordari cũ alijs cap. 19. num. 132. fol. 188.
Teſtes deponentes de valore cum dictione *in circa* non probant cap. 19. num. 108. fol. 186.
Secus ſi dicant paulo plus aut minus ibidem num. 109.

3 VALOR beneficij non probatur per locationem bonorum eiuſdem cap. 27. num. 114. fol. 282.
Ad conuincendum verum valorem beneficij deducenda ſunt onera ibi. num. 115. fol. 282.
Valor beneficij probatur per locationes ſi in eis comprehenſa ſunt onera, & ceſſet ratio affectionis conductoris cap. 27. n. 117 f. 283.
Idem ſi cum locatione concurrant adminicula cap. 27. num. 118.
Locationes bonorum beneficij licet non probent verum valorem, excuſant à pœna Reg. Cancellariæ de vero valore exprimendo cap. 27. n. 119. fol. 283. & cap. 19. n. 27. f. 181.
Valor bonorum non probatur per locationes cap. 27. n. 120. fol. 283.
Amplia etiamſi locationes ſint plures c. 27. nu. 123. & ſeq. fol. 283.
Argumentum valoris, a quantitate fructuum ad rationem quinque pro centenario eſt fallax & in multis non procedit ibi. num. 125.
Iuriſdictionalium bonorum valor æſtimari ſolet ex fructibus ad rationem duorum pro centenario plus, & minus, ſecundum qualitatem iuriſdictionis cap. 27. num. 126.
Locationes non probant verum valorem beneficij nec rei locatæ redditum cap. 19. nu. 22. fol. 181.
Oblationes factæ à volentibus conducere de certa quantitate non probant rem tantum reddere cap. 19. num. 23. fol. 181.
Locationes vt probent verum rei redditum debent coadiuuari adminiculis cap. 19. n. 24. & num. 28. fol. 181.
Licet non probent concludenter redditum faciunt tamen magnum adminiculum ibid. num. 25.

4 VALOR an bene probetur percutiendo ſolum tempus contractus eſt quæſtio diuerſa ab ea, an probari debeat de illo tempore præciſo cap. 19. num. 173. fol. 185.
Valor ad conuincendam læſionem probandos de tempore contractus cap. 19. n. 146. f. 189.
Contrarium ibi. num. 147.
Ampl. vt percutere debeat ipſum momentũ temporis contractus cap. 19. n. 148. fol. 189.
Decl. procedere in mobilibus & non in ſtabilibus cap. 19. nu. 149. & 167 fol. 189.
Non tamen neceſſe eſt, vt ſe referant ad diem in mobilibus cap. 19. num. 168. fol. 190.
Valor rei arguitur à valore aliarum ſimilium cap 19. num. 187. fol. 193.
Valore pecuniæ mutato poſt locationem qui valor attendendus in ſolutione mercedis conuentæ relatiuè cap. 23. num. 118. fol. 238.
Valor melioramentorum non probatur per teſtes, ſi ſimpliciter de eo deponant ſecus ſi reddant bonam rationem cap. 34. §. 4. nu. 46. fol. 357.
Vid. MELIORAMENTA num. 4.
Valor beneficij probatur libris capitularibus cap. 19. nu. 47. fol. 182.
Vid. in ver. LIBER.
Valor mobilium, & ſe mouentium, debet probari per aliquo dies ante, & per aliquos poſt contractum cap. 19. num. 183. fol. 192.
Valor fructuum, ſi conductor ad eos teneatur, attenditur qui erat de tempore locationis, non qui de tempore ſolutionis cap. 49. num. 128. fol. 498.
Contrarium tenent alij, ſed à prædicta non recedendum ibi. num. 30.

Valor fructuum non eſt difficilis probationis cap.19.num.78.fol.184.
Valor fructunm probatur per taxam Communitatis, & librum gabellæ cap.19. num.79. fol.184.
Valor probatur per peritos legitimè electos cap.19.nu 66.fol.184.
Et iſta probatio ſufficit ad conuincendam lęſionem pro reſciſſione locationis cap.19. nu. 67.fol.184.
Valor rei ad connincendam læſionem probandus,eſt concludenter non præſumptiuè c.19. num.5.fol.180.
Decl.vt non propterea excludatur probatio per coniecturas, & præſumptiones cap. 19. num.6.fol.180.
Valor probatnr coniecturis,& pręſumptionibns cap.18.nu.9.fol.180.
Valoris rei propriæ ſcientia præſumitur,alienæ ſecns cap.18.nnm.90.fol.175.
Sciens valorem rei, & adhuc vendens minori pretio non petit reſciſſionem ex capite læſionis cap.18.nu.88.fol.175.
Contrarium renent aliqui ibid.nu.89.
Sciens rei valorem tunc non allegat læſionem cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqna neceſſitate etiam non præciſa cap.18 num.95.fol.175.
Valor rei non probatur ex eo quod res tanti fuerit ſemel, vel iterum vendita cap. 19. num.21.fol.180.

VECTIGAL.

Vectigalium locatio, & ſocietas non ſolum tranſit ad primos, ſed etiam ad vlteriores hæredes cap.61.num.31.fol.579.
Contrarium tenent aliqui ibi.num.32.
Decl. tranſire ſi expediat Reipublicæ ibid. nu.33.
Societatem vectigalium tranſire ad hæredes declara procedere quando eſt inita in ipſo actu conductionis, ſecus in ſocijs poſtea aſſumptis cap.61.nnm.34.fol.579.
Ampl.etiamſi conductio ſit pro ſe, & ſocijs, quia intelligitur de præſentibns ibi.num.35
Secus ſi expreſſe dictnm de aſſumendis, vel nominandis ibi.nu.36.
Vectigalium locatione per mortem vnins cõductoris expirata,ſi alius impetret à Principe confirmationem narrata ſocietate,an cenſeatur confirmata quo ad hæredes pendet à dignoſcendo quid ſenſerit Princeps cap. 61. num.37.fol.579.

VECTVRA ET VECTVRINVS.

Vecturinus conductori contradicens auget eius culpam cap.12.num.75.fol.76.
Vecturinus ſi adſit qui cuſtodire debeat equũ, conductor non tenetur cap.12. n.78.fol.77. & nu.87.fol.78.
Vecturini ſunt diuerſæ qualitatis, & auctoritatis cap.12.num.88.fol.78.
Vide in ver.*EQVVS* & ver.*LOCATIO*.

VEHICVLVM.

Vehiculum æquiparatur naui cap.40. n.154.

VENDITIO. VENDITOR.

Venditionis verbum eſt latiſſimum aptum comprehendere omnem translationem dominij cap.2.num.53.fol.9.
Venditionis nomine venit quandoque locatio in materia fauorabili ſecus in odioſa cap.2. num.52.fol.9.
Venditione promiſſa non poteſt agi directe ad rem, qnia aliquid amplius continet venditio cap.22.nnm.113.fol.223.
Secus eſt reſpectu promiſsionis emendi, quia emptor non tenetur niſi ad pretium, & ideo pretium directè peti poteſt cap.22.num.14. fol.223.
Periculum rei in venditione tranſit ad emptorem cap.45. nn.63. fol.454.
Ampl.procedere tam vendita re,quam etiã ſi venditum ſit quid rei acceſſorium cap.45. nu.64. fol.455.
Decl. procedere venditione perfecta ibi num.65.
Venditio fructuum naſciturorum perficitur cum fructus nati ſunt cap.45. n.66.fol.455.
Vide in ver. *FRVCTVS* num. 3.
Venditio ad vitam eſt vera,& propria venditio & in ea habet locum prælatio conceſſa in venditione cap.27. num.151.
Decl.tamen attendi debere mentẽ ſtatuentium ibi. num.152.
Venditio rei fideicommiſſariæ pro ſoluendis debitis fideicommittentis ſuſtinetur pro rata debitorum ſolutorum, & in alio corruit cap.24. num.64. fol.248.
Venditio vni facta, ſi voluerit ſic emere, non valet cap.16. nu.23. fol.150.
Venditio ſine expreſſione certi pretij non valet cap.2. nu.12. fol.6.
Etiamſi dicatur fieri pro iuſto pretio cap. 2. nu.13. fol.6.
Venditio eſſe non poteſt ſine translatione dominij cap.2. num.26. fol.7.
Etiamſi partes dixerint vendere cap.2.n.21. fol. 7.
Decl. tamen ſi reſeruatum ſit dominium perpetuum, ſecus ſi ad tempns cap. 2. num. 22. fol. 7.
Ampl. declarationem etiamſi dictum fuerit quod iterum facta ſit locatio cap.2. num. 23. fol. 7.
Venditio ex paruitate prætij non efficitur locatio, ſed corruit cap.2. nu.3. fol.7.
Venditor poſt quam rem tradidit eam non auocat, ſecus autem locator cap.2. n.8. fol.6.

Venditor re ſemel tradita liberatur, ſecus in locatore cap.2. nu.9. fol.6.
Vendi quædam res poſſunt, quæ locari non poſſunt, vt ſeruitutes prædiales cap.2. num. 10. fol. 6.
Vendito fundo non veniunt inſtrumenta, ſecus autem eo locato cap.2. num.14. fol.6.
Vitioſa re vendita competit reſciſſio contractus, ſecus autem, ſi fuerit locata cap. 2. num.15. fol.6.
Vide in ver. *EMPTIO ET EMPTOR*.
Nemo cogitur rem ſuam vendere cap.20. n.2. fol.195.
Neque volens vendere tenetur potius vni quam alteri ibidem num.3.
Vide in ver. *RETRACTVS* & in ver. *PRAELATIO* num.1.
Regula quod nemo cogatur vendere patitur ſexaginta, & octo fallentias relatiuè ibid. num.5.
Publicæ vtilitatis, & fauore piæ cauſæ tenetur quis vendere cap.20.num.4.fol.195.
Cauſa ſtudij compellitur quis vendere cap.20. num.14.fol.196.
Emptor poſterior cui res tradita fuit præfertur primo emptori cap.21.nu.10.fol.206.
Vendens ad effectum extinguendi debita, non poteſt liberalitate vti & donare cap.24. nu. 59.fol.147.
Secundus emptor præfertur etiamſi non ſit ei tradita actualis poſſeſſio, ſed tantum per clauſulam *conſtituti* cap. 21. numer. 25. fol.208.
Vid. in ver. *CLAVSVLA CONSTITVTI*.
Vendens ſcienti rei obligationem, cenſetur vendere ius quod habet cap. 61. num. 88. fol.584.
Ampl. vt ſufficiat ſcientia præſumpta in emptore, ad hoc vt teneatur ſtare locationi ibi num.89.
Venditor poteſt rem venditam ſtatim conducere cap.10.num.97.fol.57.
Venditor ſi ſtatim conducat rem venditam, arguitur ſimulatio venditionis cap.10.n.98. fol.57.
Venditores læduntur ſæpius quam emptores cap.18.nu.38.fol.168.
Venditori competit remedium *leg.2. Codice de reſcindenda venditione* cap. 18. numer. 36. fol.168.
Venditor equi ſi oſtendat eum ornatum tenetur tradere ornamenta cap. 13. num. 59. fol.131.

VERBVM.

De aliquibus verbis in ſpecie num. 1.
De verbis in genere num. 2.

1 VERBVM *ager* eſt particulare, & ſignificat partem prædij capit. 23. numer. 22. fol. 229.
Verbum *caſamentum* eſt magis amplum quam nomen domus & comprehendit in ſe vniuerſitatem plurium ſtationum ſimul iunctarum cap. 23. num.46. fol.230.
Verbum *Caſtum* non ſolum comprehendit vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores. cap.23.nu. 20. fol.229.
Verbum *conuenerunt* non importat ſtipulationem cap.22. nu.100. fol.222.
Decl. vt ſi teſtes deponant de verbo *promitto* tunc non importet ſtipulationem, ſecus ſi deponant ſuper facto dicendo quod talis promiſſit cap.22. num.101. fol.222.
Decl. 2. vt ſi deponant de confeſſione facta à parte ſe promiſiſſe intelligatur per ſtipulationem cap.22. num.102. fol.222.
Verbum *Curtis* non ſolum comprehendit vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores cap.23. num.20. fol.229.
Verba *cum pactis infraſcriptis* ſunt reſtrictiua cap.53. num.140. fol.534.
Verba *de & ſuper præmiſſis*, ſunt reſtrictiua ad præcedentia cap.7. num.34. fol.33.
Verbum *eſt* importat veritatem cap. 25. num. 32. fol. 256.
Verbum *fundus* eſt nomen generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. num. 16. fol. 228.
Verbum *immodicum* quomodo intelligatur cap.51. num.1. fol.516.
Verbum *labes* quid ſignificet relatiuè cap. 46. num.75. fol.465.
Verbum *liceat* non importat neceſſitatem cap. vlt. num. 15.
Verba *locat & tradit* important perfectionem contractus cap.22. num. 14. fol.213.
Decl. procedere in tractatu in voce facto, ſecus in minuta, quæ paſſim ſolet ita concipi ibi. num. 15.
Verbum *locus* non fundum, ſed partem fundi ſignificat cap.23. num.23. fol.228.
Verbum *omnia* non debet referri ad ea quæ ſunt alterius iuris quam ſint ea de quibus principaliter diſponitur cap. 23. num. 103. fol. 233.
Verba *per gl'intereſſi, che ſono fra me, e Carlo* non important correſpectiuitatem cap. 25. nu. 70. fol. 258.
Verba *perinde haberi* denotant fictionem cap. 25. nu. 31. fol. 255.
Verbum *perſona* non poteſt referri generationi cap. 26. nu.83. fol. 269.
Verbum *Podere* eſt generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. nu. 17. fol.229.
Verbum *Poſſeſſionem* eſt generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. n.19. f.229.

Verbum

Verbum *poſſit* quandoque accipitur pro debet & neceſſitatem inducit cap. 62. nu. 4. f. 607.
Verbum *poteſt* quando refertur ad Iudicem parte inſtante, & iuſta petente importat neceſſitatem cap. 62. nu. 5. fol. 607.
Verbum *poteſt* quandoque non importat neceſſitatem omnino præciſam, ſed habentem admixtam facultatem cap. 62. nu. 6. f. 607.
Et tunc intelligitur de facultate legali ſi adſit aliqua ratio abſtinendi, non de omnino libera ibi. n. 7.
Verbum *Prædium* eſt generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. n. 18. fol. 229.
Verbum *præſumpſerint* importat contemptum, & dolum cap. 14. §. 8. n. 7. fol. 122.
Verbum *promitto* redactum in ſcripturam importat ſtipulationem cap. 22. numer. 92. fol. 221.
Ampl. procedere tam in ſcriptura publica, quam priuata cap. 22. n. 39. fol. 221.
Decl. procedere ſi pars cui facta promiſſio erat præſens ibid. n. 94.
Secus in ſcriptura publica, quia præſumitur notarium acceptaſſe pro abſente ibid. n. 95.
Decl. 2. vt importet ſtipulationem in ſcriptura priuata ſi ſcripta ſit à perito, alias ſecus cap. 22. n. 36. fol. 221.
Decl. 3. procedere ſi ſcriptura ſit in lingua latina, ſecus ſi in vulgari cap. 22. num. 97. fol. 221.
Decl. 4. non importare ſtipulationem, etiam in inſtrumento ſi alibi in eo ſtipulatio eſt interpoſita cap. 22. n. 98. fol. 222.
Verbum, *Promitto* eſt æquiuocum, & poteſt referri ad pactum nudum, & ad ſtipulationem cap. 22. n. 91. fol. 221.
Verbum *terra* an ſit particulare cap. 23. num. 21. fol. 229.
Verbum *Villa* non ſolum comprehendit vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores cap. 23. n. 20. fol. 229.
Verbum *volo* iunctum infinito non inducit diſpoſitionem cap. 22. n. 72. fol. 219.
Decl. procedere ſi prolatum ab vno, ſecus ſi ab vtroque contrahente cap. 22. num. 73. fol. 219.
Vide in ver. *DICTIO* & in ſuis verbis puta *DOMVS*.

2 VERBA deſeruiunt naturæ contractus non natura verbis cap. 3. num. 12. fol. 10. & cap. 23. n. 133. fol. 238.
Verba, & nutus non ſunt neceſſaria ad contractus perfectionem, ſed ad probationem conſenſus cap. 10. n. 7. fol. 148.
Verba Curialia non attenduntur cap. 16. nu. 27. fol. 150.
Verba curialia non obligant c. 35. n. 135. f. 380.
Verba Curialia non firmant deberi ſalarium, nec contrarium cap. 35. n. 136. fol. 380.
Quandoque tamen ſunt mixta cum obligatione præciſa, & obligant ibi. n. 137.
Verbum probatum per teſtes non importat ſtipulationem cap. 22. n. 99. fol. 222.
Verba dubia tribuenda ſunt potius titulo præambulo certo quam poſſibili cap. 35. n. 134. fol. 380.
Verbum primo expreſſum dicitur ſtare diſpoſitiue, ſubſequentia demonſtratiue cap. 24. n. 3. fol. 241.
Verba regulariter intelliguntur, vt ſtent potius demonſtratiue, quam taxatiue cap. 23. num. 7. fol. 228.
Verba nihil operari tollerandum eſt, quando ſi operarentur reſultaret intellectus iuri communi contrarius cap. 47. n. 58. fol. 476.
Verba relata in futurum in eis quæ dependent à conſenſu, reſoluuntur in præſens cap. 22. n. 74. fol. 220.
Verba dicta à locatore commendandi cauſa in rebus, quæ palam ſunt, non obligant cap. 45. n. 29. fol. 450.
Secus ſi vlterius promiſerit ibi. n. 30.
Verba potiſſimum mentem ſignificant cap. 49. num. 10. fol. 488.
Verborum à proprietate non eſt recedendum, niſi aperte conſtet partes aliter ſenſiſſe cap. 49. n. 11. fol. 488.
Et attendendæ etiam ſunt circumſtantiæ verborum, & ad quæ referantur ibi. n. 12.
Verba vniuerſalia ampliant numerum caſuum, ſed reſtringuntur ad ſpeciem expreſſam cap. 49. n. 124. fol. 497.
Verba generalia quamuis amplia non comprehendunt perſonas, & cauſas de quibus in ſpecie diſponi non poteſt cap. 63. num. 68. fol. 626.
Lim. ſi plus obtulerit maior auctoritas delegantis ibi. n. 69.

VERSIO.

CONTRAHENS cum Eccleſia ex cauſa neceſſitatis, debet eſſe ſollicitus de verſione pecuniæ in cauſam expreſſam, ſecus ſi ex cauſa voluntatis cap. 14. § 10. n. 14. fol. 131.
Verſio pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probanda eſt à contrahente tunc, ſi contractus ſit ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria cap. 14. §. 7. n. 67. fol. 118.
Decl. vt tunc præſumatur verſio pecuniæ in contractu ex cauſa voluntaria, quando contractus eſt validus, ſecus ſi ſit nullus cap. 14. §. 7. nu. 68. fol. 118.
Verſio pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probatur ſi pecunia ſit ſalua, vel ex ea aliquid quæſitum, aut neceſſitatibus ſubuentum cap. 14. §. 7. n. 69. fol. 118.

Et ſtatur in hoc coniecturis cap. 14. §. 7. num. 70. fol. 118.

V I A.

Viam prope domum locatam tenetur reficere locator cap. 34. n. 25. fol. 336.
Et ſi locator non reficiat, reficit conductor, & imputat in mercedem ibi. n. 26.
Et pactum contrarium eſt exorbitans ibid. num. 27.
Via vicinalis exiſtens in bonis locatis ad menſuram, menſurari debet cap. 34. numer. 88. fol. 350.
Via quando dicatur publica, & quando vicinalis relatiue cap. 34. n. 89. fol. 350.
Viam ſolitam mutare culpæ aſcribitur cap. 12. nu. 82. fol. 78.

VIA EXECVTIVA.

Locatori competere viam executiuam pro cōſecurione mercedis tenent aliqui cap. 39. n. 6. fol. 406.
Contr. quod non competat via executiua, ſed tantum denegetur appellatio ibid. nu. 7. & ſeq.
Via executiua competit locatori contra res inuectas, & illatas in prædium locatum cap. 39. n. 20. fol. 407. & cap. 40. n. 35. fol. 416.
Et competit ſi conductor ſe obligauerit ſoluere aliqua obligatione viam executiuam præbente ibi. n. 21.
Et competit locatori operarum pro mercede diurna cap. 39. n. 36. fol. 408.
Et in Vrbe adeſt ſtatutum *cap. 95.* quod ſi ſumma non excedat ſeuta decem, conductor operarum non audiatur, niſi facto depoſito, & ſi excedat, niſi dato fideiuſſore ibid. n. 37.
Intelligitur tamen vbi agitur de mercede menſtrua, vel diuina ibid. n. 38.
Vid. in ver. *ACTIO LOCATI.*
Clauſula, *ſine aliqua contradictione prauia renunciatione cuicumque exceptioni, & iuri, & legum auxilio*, non operatur, quod competat via executiua, ſed tollit tantum obligationē cap. 39. n. 22. fol. 407.
Clericorum obligatio in forma alicuius ritus, vel ſtatuti laicalis dantis viam executiuam non valet cap. 39. n. 23. fol. 407.
Via executiua competens aduerſus conductorem ex obligatione eius expreſſa in locatione non competit pro locatione tacite renouata cap. 39. n. 24. fol. 407.
Clauſulæ *procedi de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni iuris ſolemnitate omiſſa*, important facultatem procedendi via executiua cap. 39. nu. 28. fol. 407.
Via executiua, qua agit locator pro ſolutione penſionis competit etiam conductori pro repetitione cap. 48. n. 45. fol. 485.
Executiuè exactus, via ordinaria repetitur de ſtylo Curiæ cap. 48. n. 46. fol. 485.
Decl. dictum ſtylum non eſſe ſeruandum extra curiam ibi. n. 47.
Decl. 2. vt in iudicio repetitionis indebiti procedendum ſit ſaltem ſummariè cap. 48. n. 48. fol. 485.
Decl. 3. non procedere ſi exactum ſit vigore obligationis Cameralis ibi. nu. 49.

VICARIVS.

Vicario Epiſcopi ſalarium non conuentum nō debetur cap. 35. n. 82. fol. 376.
Vid. in ver. *EPISCOPVS.*

VICINVS.

Vicinus habet prælationem in venditione rei cap. 20. n. 9. fol. 195.

VICTVALIA.

Victualium valor in dies variatur cap. 19. num. 184. fol. 192.

VIDVA.

Vidua continuans habitare domum conductā à marito tenetur ſoluere mercedem pro tempore quo inhabitauit poſt mortem viri cap. 35. num. 25. fol. 371.
Lim. ſi inhabitaret cum hæredibus viri iure familiaritatis ibi. n. 26.
Lim. 2. vt finita locatione facta, non cenſetur viduam reconduxiſſe ibi. n. 27.
Lim. 3. vt ſi inhabitet cum hæredibus, teneatur erga dominum ſolum in ſubſidium cap. 35. n. 28. fol. 371.
Sublimita hanc vtilitatem limitationem, vt teneatur in ſubſidium tantum poſt annū luctus, ſi dos non conſiſtat in ſtabilibus cap. 35. n. 29. fol. 372.

V I L L A.

Villa locata, vel Caſtro venit iuriſdictio, & honor, & iuſpatronatus c. 23. nu. 92. f. 234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus non autem in modicum ib. num. 94.

V I N E A.

Vineae in dies deteriorantur c. 19. num. 161. fol. 190.
Cædere vineas, vulgo *potare* ſi omittatur reſultat damnum cap. 29. nu. 73. fol. 305.

VIOLENTIA.

Violentia licet non præſumatur, tamen ſecus eſt in materia odioſiſſima cap. 22. n. 49. f. 216.

V I R.

Vir non poteſt petere mercedem fornicationis, etiam ſtante pacto c. 15. nu. 61. fol. 145.

V I S.

Vis, & metus conſenſum excludunt cap. 16. nu. 5. fol. 148.

VITREATAE.

Vitreatae, & telaria veniunt cum domo c. 23. nu. 52. fol. 230.

Vitreas feneſtras facere non tenetur locator cap. 34. §. 1. nu. 7. fol. 335.
Secus ſi adſint de tempore locationis, quia tradendæ ibi. nu. 8.

VNIO.

Vnio apothecæ cum domo ex quo habeat aditum, & diuiſio ex quo illum non habeat, reprobantur alijs circumſtantijs c. 23. nu. 36. fol. 229.
Et præualet deſcriptio finium domus, ſi intra eos apotheca comprehendatur ibidem nu. 37. fol. 230.
Vnio in prædijs ruſticis, vt cenſeatur facta, requiritur deſtinatio patris familias perpetua, & non ad tempus cap. 23. nu. 63. fol. 231.
Deſtinatio perpetua vnionis terrarum, deducitur ex eo, quod fuerint ab initio ſimul emptæ cap. 23. nu. 64. fol. 231.
Decl. facere coniecturam, ſed de ſe non ſufficere ibi. nu. 65.
Vnio terrarum arguitur ex quo locatæ fuerunt vnica penſione c. 23. nu. 66. fol. 231.
Ampl. etiamſi ſint diuerſo loco ibi. nu. 67.
Vnio ex deſtinatione patris familias probatur per confeſſionem eiuſdem cap. 23. nu. 69. fol. 232.
Ampl. in confeſſione facta à tutore ibi. n. 70.
Vnio terrarum deducitur ex eo, quod commiſſa ſint curæ vnius villici c. 23. n. 71. fol. 232.
Decl. requiri ſimul, vt paterfamilias illas nomine prædij comprehendere ſolitus fuerit ibid. nu. 72.
Vnio probatur etiam ex incolarum opinione cap. 23. nu. 74. fol. 232.
Vnio terrarum non attenditur ſi poſtea ſeparatæ fuerint c. 23. num. 75. fol. 232.
Terra ſeparata à fundo ei vnitur per ſolam deſtinationem patris familias cap. 23. num. 26. fol. 229.
Sic pars fundi ab eo ſeparatur ſola deſtinatione ibi. nu. 27.
Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus vltra deſtinationem, requiritur etiam aperitio aditus ad vnionem faciendam cap. 23. nu. 28. fol. 229.
Et idem eſt de vnione domus, & hortus ibi. nu. 29.
Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini ibi. n. 30.
Probatio, quod corpora diſtincta ſint ex deſtinatione vnita, vel econtra, facienda ab allegante cap. 23. nu. 31. fol. 229.
Domo locata an veniat apotheca, vel alia domuncula, vel hortus probatur ex inſpectione ſi adſit, vel ne aditus ex domo cap. 23. num. 32. fol. 229.
Decl. non ſufficere pro vnione, quod apotheca habeat ianuas communicantes cum domo ligno tantum clauſas, quæ quandoque aperiantur ibi. nu. 33.
Stantia in quam habent aditus duæ domus, illi vnita cenſetur cuius aditus eſt frequentior cap. 23. nu. 34. fol. 229.
Stantia ſuper ſolo vnius domus exiſtens non eſt pars illius ſi non illi, ſed alteri domui inſeruiat cap. 23. nu. 35. fol. 229.

VNIVERSITAS.

Vniversitas, vt alienare, ſeu locare ad longum tempus poſſit, quæ ſolemnitates requirantur cap. 7. nu. 48. fol. 35.

VNVMQVODQVE.

Vnumquodque diſſoluitur eo modo quo colligatum eſt cap. 58. n. 1. fol. 560.

VNVS.

Vnus an ſit contractus, vel plures vid. in ver. *PLVRES*.

VOCATVS AD FIDEICOMMISSVM.

Vocatus ad fideicommissum, etiam ante euentum conditionis agere poteſt ad defenſionem bonorum c. 24. nu. 61. fol. 247.
Vid. in ver. *FIDEICOMMISSARIVS*.

VOLVNTAS.

Voluntas metitur à poteſtate cap. 14. §. 4. nu. 37. fol. 104.
Voluntas ſine poteſtate nihil operatur cap. 24. nu. 58. fol. 247.
In probatione voluntatis, & animi, quæ de ſe non probant, iuncta iuuant cap. 27. n. 165. fol. 288.
Voluntas metitur à poteſtate, itaut qui non poteſt aliquid diſponere, cenſeatur noluiſſe cap. 63. nu. 63. fol. 625.

VSVRA, ET VSVRARIVS CONTRACTVS.

Vsura ceſſat, vbi non poteſt argui ſolitum fœnerandi c. 10. nu. 102. fol. 47.
Decl. non procedere in mutuo cap. 10. nu. 103. fol. 47.
Item non procedere ſi concurrant aliæ coniecturæ cap. 10. nu. 104. fol. 47.
Vſura non præſumitur in viro timoratæ conſcientiæ, & integræ opinionis cap. 10. num. 106. fol. 57.
Vſura non præſumitur in contrahente pro alio c. 10. nu. 107. fol. 57.
Vſura non præſumitur ſi pecuniæ ſolutæ fuerunt cum onere inueſtiendi cap. 10. nu. 108. fol. 57.
Nec vbi contractus fuit publicè, & palam celebratus, & cum decreto iudicis cap. 10. n. 109. fol. 57.
Lim. vt poſſit adhuc probari eſſe vſurarium per coniecturas vrgentes cap. 10. num. 110. fol. 58.

Vſurarium eſſe contractum probatur per coniecturas leues c. 10. nu. 111. fol. 58.
Et non eſt neceſſe, quod ſint coniecturæ legis cap. 10. nu. 112. fol. 58.
Decl. non procedere ſi agatur criminaliter ad pœnam, vel de aliqua perſona c. 10. nu. 113. fol. 58.
Vſurarius arguitur contractus per duas ſolas coniecturas cap. 10. n. 114. fol. 58.
Vſurarius non eſt ſi locator pro tempore locationis mutuet certam ſummam conductori c. 10. nu. 122. fol. 58.
Neq; eſt contractus locationis mobilium, ſeu mercium extimatarum cum pacto reſtituendi valorem in fine locationis cap. 10. n. 123. fol. 59.
Contractum eſſe vſurarium arguitur ex qualitate perſonæ ſi ſit ſolitus fœnerari cap. 10. nu. 100. fol. 57.
Et eſt coniectura vrgens, & ſufficiens cum alia ibi. nu. 101.
E contra, ſi ceſſet ſolitũ fœnerandi non poteſt argui vſura ibi. nu. 102.
Decl. non procedere in mutuo ibi. nu. 103.
Item non procedere ſi adſint aliç coniecturæ ibi. nu. 104.
Nobilitas contrahentium debilitat coniecturas vſuræ cap. 10. nu. 105. fol. 57.

VSVS, ET VSVARIVS.

Vsvs locari non poteſt cap. 11. nu. 10. fol. 60.
Lim. ſi alias eſſet inutilis ibi. nu. 11.
Vſus quando cenſeatur relictus, vel potius vſusfructus c. 9. nu. 45. fol. 46.
Vſus locandi ſimul, & ſeparatim attendi debet ad dignoſcendum quid actum cap. 23. n. 40. fol. 230.
Vſum tantum habens non poteſt locare cap. 9. nu. 37. fol. 45.
Vſus loquendi probari debet cap. 5. n. 13. f. 22.
Lim. ſi ſit notorius ibi. nu. 14.
Vsvarivs, nec etiam domino locare poteſt cap. 9. num. 38. fol. 45.
Vſuarius locare poteſt, ſi alias nullum commodum ex re perciperet cap. 9. num. 39. fol. 45.
Vſuarius poteſt vti te ad vſum rei conductæ cap. 9. num. 40. fol. 45.
Vſuarius magnę domus poteſt habitando alios introducere, & mercedem recipere cap. 9. num. 41. fol. 45.
Vſuarius ſolitus res ſimiles locare ſciente teſtatore qui vſum reliquit, locare poteſt cap. 9. num. 42. fol. 46.
Vſuarius domus magnæ poteſt alios ad cohabitandum ſecum introducere, & mercedem recipere cap. 11. num. 12. fol. 60.
Vſuarius locationi ſtare tenetur cap. 61. n. 137. fol. 588.

VSVSFRVCTVS, ET VSVFRVCTVARIVS.

Vsvsfrvctvs locari poteſt cap. 11. num. 9. f. 60.
Vsvfrvctvarivs vniuerſalis, non eſt ſucceſſor vniuerſalis cap. 61. num. 128. fol. 587.
Vſufructuarius non tenetur ſtare locationi factæ à proprietario ante vſumfructum conſtitutum cap. 61. num. 126. fol. 587.
Ampl. procedere etiamſi vſusfructus ſit vniuerſalis ibi. num. 127.
Inſtitutus in vſufructu, an, alio inſtituto vniuerſaliter, poſt eius mortem efficiatur hæres vniuerſalis, eſt magna quæſtio, ſed in ea Rota tenet negatiuam cap. 61. num. 129. fol. 587.
Vſufructuarius dicitur dominus cap. 27. num. 259. fol. 288.
Vſufructuarius locare poteſt cap. 9. n. 32. fol. 45
Vſufructuarius veſtimentorum non poteſt ea locare cap. 9. num. 33. fol. 45.
Lim. ſi ſint veſtimenta ſcenica ibi. num. 34.
Vſufructuarius Apothecę artis lanæ non poteſt eam locare tabernario cap. 9. num. 36. fol. 45
Vſufructuarius locare volens non tenetur prçferre proprietarium cap. 20. num. 8. fol. 195.
Vſufructuarius ſimpliciter locans, cenſetur locare tanquam dominus cap. 34. S. 3. num. 28. fol. 346.
Vſufructuarius non debet facere conditionem domini deteriorem cap. 9. num. 35. fol. 45.
Vſufructuarius damno imminenti occurrere tenetur, & illud ſuis impenſis reparare, ſi periculum ſit in mora cap. 34. S. 1. nu. 20. f. 336.
Vid. in ver. *MELIORAMENTA* nu. 2.
Vſufructuarius ſi in conſtitutione vſusfructus comprehenſæ ſunt penſiones rei locatæ locationi ſtare tenetur cap. 61. n. 130. fol. 587.
Idem ſi cæperit penſiones exigere ibi. nu. 131
Vſufructuarius dicitur ſuccedere in plenum ius ad effectum vt teneatur ſtare locationi cap. 61. num. 136. fol. 588.

VTILITAS.

Probari quando debeat, & quomodo num. 1.
Quando præſumatur, ex quibus arguatur, & probetur num. 2.
Alia num. 3.

1 VTILITAS Eccleſiæ vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. S. 4. num. 23. fol. 102.
Et nõ ſufficit quælibet vtilitas, ſed probanda eſt euidens cap. 14. S. 4. nu. 24. fol. 103.
Vtilitatis Eccleſiæ probatio debet percutere tempus locationis cap. 14. S. 10. num. 11. fol. 130.
Ampl. vt ad effectum validitatis contractus, non attendatur quod contractus tempore ſucceſsiuo ſit vtilis d. S. 10. num. 12.

Decl. procedere ſi contractus ſit perfectus, & in ſe validus, ſecus ſi prætendatur ſuſtineri ex capite vtilitatis d. §. 10. n.13. fol.131.

Vtilitas Eccleſiæ ſtante clauſula *ſi in euidentem* debet eſſe euidens reſpectu probationum, vt ſint dilucidæ, & plenæ cap. 14.§.9. nu.42. fol.127.

Et debet eſſe euidens reſpectu eſſentiæ ipſius, vt non ſit modica cap.14. §.9.num.43. fol.127.

Vtilitas Eccleſiæ ſtante clauſula *ſi in euidentem* non ſufficit abſque qualitate euidentiæ cap. 14.§.9.nu.44.fol.127.

Locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ non eſt probandum quando eſt facta nomine ipſius cap.61.nu.242.fol.598.

Secus ſi deficiant ſolemnitates quia tunc neceſſaria eſt probatio vtilitatis ibi. num.243.

Et non ſtatur aſſertioni Prælati locantis ibi. num.244.

Locationem non fuiſſe vtilem Eccleſiæ probari poteſt,licet facta fuerit cum ſolemnitatibus cap.61.num.245.fol.598.

Et ad hunc effectum non eſt probanda læſio ſed ſatis eſt non adeſſe vtilitatem cap. 61, nu.246.fol.598,

Vtilis dicitur locatio, ſi eſt facta iuſto pretio cap.9.num.6.fol.42.

2 SOLVTIO facta Prælato in ingreſſu locationis,ſi Prælatus pro ſe retinuit,non probat vtilitatem Eccleſiæ cap.61.num.247. f.598.

Penſiones ſi ſoluendæ ſunt in loco vbi non eſt Eccleſia,ſed Prælatus,inde arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, ſed Prælati cap.61.num. 250.fol.599.

Penſiones ſi ſoluendæ ſunt Prælato & ad commodum eiuſdem arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ cap. 61. nu.248.fol.599.

Ampl. etiamſi in collatione Prælaturæ iniunctum ſit Prælato onus ſupportandi onera Eccleſiæ ibi.num.249.

Penſiones ſi deſtinatæ ſint beneficiato ſtudenti in aliqua Vniuerſitate,vel ad effectum gradum ſuſcipiendi dicitur locatio facta ad vtilitatem Eccleſiæ cap.61.nu.251. fol.599.

Secus ſi ſit ſcholaris diſculus, & vagus cap. 61.nu.252.

Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, ſtante confirmatione executorum beneplaciti præſumitur cap.14.§.10.n.5.fol.130.

Decl.procedere ſi executores rite, & rectè proceſſerunt cap.14.§.10.n.6. fol.130.

Vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ non probatur per aſſertionem alienantium cap.14.§.10.n. 9.fol.130.

Neq; probatur per aſſertionem executorum literarum Apoſtolicarum quando iudicialiter procedere tenebantur cap.14.§.10. num. 10. fol. 130.

Vtilitas neceſſaria in locatione ad longum tempus rei Eccleſiæ ceſſat ſi conſter, quod Eccleſia eamdem vtilitatem percipiebat cap.14.§.10.n.19.fol.131.

Vtilitas contractus reſultat etiam à pactis & ex quibus cap.14.§.10.n.26.fol.132.

Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ non ſolum oritur ex beneplacito vero, ſed etiam ex præſumptio cap.14.§.10.n.7.fol.130.

Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ reſultans ex beneplacito non procedit ſi contractus ſit ſui natura damnoſus cap.14.§.10.n. 8.fol.130.

Contractum locationis non fuiſſe vtile probatur ex inſtrumento locationis præcedentis factæ pro maiori mercede cap.14. §. 10. nu. 16.fol.131.

Decl.procedere ſi locatio præcedens habuit effectum cap.14.§.10.n.17.fol.131.

Decl.2.procedere ſi probetur in præcedenti locatione non contineri maiorem quantitatem bonorum cap.14.§.10.n.18. fol.131.

Vtilitas neceſſaria in locatione ad longum tempus rei Eccleſiæ ceſſat ſi conſtat quod Eccleſia eamdem vtilitatem percipiebat cap. 14. §.10.§.19.fol.131.

Cenſus impoſitio pro extinguendo alio ſimili, non poteſt dici euidenter vtilis cap.14. §.10. n.20 fol.131.

Locatio perpetua facta pro eadem mercede pro qua fiebat locatio ad tempus eſt euidenter vtilis cap.14.§.10.n.21.fol. 131.

Decl. tunc dici vtilem euidenter locationem perpetuam abſque diminutione mercedis, cum agitur de re ſubiecta periculis, & ab eis Eccleſia liberatur cap.14.§. 10. n.25. fol.132.

Vtilitas contractus reſultat etiam ex pactis, & ex quibus cap.14.§.10.n.26.fol.132.

Solutio,quæ fit in ingreſſu emphyteutæ non attenditur ad conuincendam vtilitatem Eccleſiæ, ſi fiat Prælato, illam ſibi retinenti cap. 14. §. 10. nu. 27. fol. 132.

Locationes præcedentes oſtendunt ſubſequentem factam pro maiori mercede fuiſſe vtilem cap. 19. nu. 26. fol. 181.

In locatione rerum Eccleſiæ, non attenditur pro meliori conditione, quod ſoluitur Prælato, ſed ſolum quod cadit in vtilitatem ipſius Eccleſię cap. 62. nu. 97.f.117.

Vtilitas ceſſare dicitur ſi alteratur ſolitum in præiudicium Eccleſię cap. 14. §. 4. nu. 25. fol. 103.

Vtilitas præſumitur ſi locatio facta eſt iuxta ſolitum cap. 14. §. 4. nu. 26. fol. 103.

Decl. non procedere ſi conſtet ad fuiſſe maiorem

iorem

iorem oblationem d. §. 4. nu. 27.
Et ſufficere, quod facta diligenti perquiſitione maior oblatio reperiri potuiſſet d. §. 4. nu. 28.
Non tamen ſufficit maior oblatio ſi ſit exceſſiua, & plus iuſto d. §. 4. nu. 29.

3 VTILITAS artis in ſpecie non eſt publica ſed priuata eam exercentium cap. 56. n. 17. fol. 553.

V X O R.

Vxor, vt poſſit compelli ſoluere penſionem domus conductæ à marito probandum eſt non potuiſſe maritum eam ſoluere de tempore habitationis præſtitæ cap. 35. nu. 15. fol. 370.
Vxor non poteſt compelli ſoluere penſionem domus conductæ ſi nihil aliud habeat, quam ſuam dotem cap. 35. nu. 19. fol. 371.
Lim. vt teneatur etiam vſque ad medietatem dotis ibi. nu. 20.
Decl. limitationem procedere ſi alia medietas ſit ſufficiens pro eius alimentis ibid. nu. 21.
Vxor obligans ſe ſimul cum marito cenſetur fideiuſſiſſe, & non tenetur niſi conſtet eius negocium fuiſſe geſtum cap. 35. numer. 22. fol. 371.
Et apparet geſtum eſſe negocium mariti ſi cum eo tractatum ſemper fuit ibi. nu. 23.
Nec ex eo, quod actum fuit de conductione domus in qua etiam ipſa mulier habitare deberet dici poteſt geſtum negocium mulieris ibi. nu. 34.

F I N I S.

REGE-

REGESTVM.

a b c d ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Ssss Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz

Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd Eeeee Fffff Ggggg Hhhhh Iiiii Kkkkk Lllll Mmmmm

Omnes ſunt duerniones, excepto d ternio.

ROMAE, Typis, & Sumptibus Nicolai Angeli Tinaſſij. M.DC.LXXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.